AN

ETYMOLOGICAL

GUJARATI-ENGLISH DICTIONARY

BY

M. B. BELSARE,

Vice-Principal, Gujarat Training College, Ahmedabad.

(Third Edition, revised and enlarged.)

PUBLISHED BY

R. M. SHAH.

1927.

 [**Price Rs. 12.**

Ahmedabad.

Printed at the "Suryaprakash" Press.
by
Mulchandbhai Trikamlal.

EDITOR'S PREFACE

to

the *Second* Edition.

The present work was undertaken with the intention of furnishing the Gujarati Public with materials for a more scientific study of the Language than was to be found in previous works of this nature. It does not assume to be always anthoritative, nor are the couclusions arrived at to be accepted as final. It is rather intended as a guide to future writers, showing in many cases what ought certainly to be accepted, or to be avoided. The etymologies are, I believe, briefly but sufficiently indicated. From an ardent desire of assisting the scholar in this direction, I have long been collecting materials and making notes on points relating to the etymology of Gujarati words. The result of this labour is here offered to the public. Some of the etymologies given will, I hope, save much future discussion and research. But I cannot take leave of a work, which has closely occupied my attention during the past twenty-five years, withont expressing the hope that it may prove of service not only to students of early Gujarati, or of Indian Philology, but to all who are interested in the origin, history; and development of that language, which is the common inheritance of the Gujarati-speaking peoples. It is but to be expected that, owing to the increased attention, which of late years has been given to the study of the vernacular languages, many of the conclusions at which I have arrived may require important modification or even rejection; but I nevertheless trust that the use of this work may tend to the suppression of guess-work ignoring all rules. I trust that it may at the same time strengthen the conviction that in this as in all other studies, true results are to be gained only by patient observation and reasonable inference.

In a work, which, like the present undertaking, deals with several languages, it is very difficult to secure absolute accuracy; that can only be aimed at. But we do hope that in this second edition a nearer approach has been made to that most desirable goal.

Dhanpāl (1075 A. D.) and Hemchandra (1173 A. D.), the two great Jain Pandits, have supplied the means of ascertaining the origin of several Gujarati words. The former in his work Payalachhi (पायलच्छी) written for the use of his sister, named Priyalakshmi and the latter in his several Māgadhi works have supplied the crude forms to which many modern Gujarati words may be traced. These are denoted by Dh. Des. & Hem. Des. as showing their origin.

I must avail myself of this opportunity of gratefully acknowledging my obligation to the Rev. Dr. G. P. Taylor, M. A., D. D., of the Irish Presbyterian Mission, for his kindness in reading over the final proof-sheets.

Nor can I omit to express my indebtedness to Mrs. Taylor also, who most kindly sent me a large number of words with suggestive notes, of which I have gladly availed myself.

Further I cannot close this preface without tendering my hearty thanks to Mr. Hiralal Mulchand Mehta, B.A., and Mr. Gopalrao M. Belsare, who helped me in correcting the proof-sheets; and also to the many scholars in various parts of the province who have cheered me with kind words.

If this work meets with the approval of the public, I shall consider myself amply rewarded. And, finally, may the Almighty give me opportunity to devote myself with continued vigour to the service of the Gujarati Language. True are the words of the poet Kalidas.

क्लेशः फलेन हि पुनर्नवतां विधत्ते.

PUBLISHER'S NOTICE

to

the *Second* Edition.

The first edition of this dictionary, published in 1895, having been exhausted in four years, a second edition was called for. This fact evidences the goodwill the Dictionary has secured at the hands of the public.

We are greatly indebted to the Government of Bombay, Education Department, and the Gujarat Vernacular Society for the kind support they gave us, the former by issuing circulars requesting schoolmasters to collect words not already inserted in the Dictionary, and the latter by allowing us the use of the manuscript prepared by the society, for the publication of a comprehensive Gujarati Dictionary. We have, thus,been able to embody in this second edition all words deemed worthy of admittance that were present,either in the lists supplied by the schoolmasters,or,in the manuscript in the possession of the Gujarat Vernacular Society. These additions have largely increased the contents of the present volume, on which account it has been found necessary to raise the original price by eight annas.

To The Third Edition.

Encouraged by the fitting responce, which the first and second edition of this Dictionary has met among the students and the learned public, we have ventured to publish it a third time. Hailing the demand of the public and students we have prepared this edition with becoming haste though we have taken all the care to make it every way entelligible to the students.

We have tried our best to meet with the heavy expences for paper, printing and binding, and hence we have raised the price in proportion to the other similar publications.

Lastly we cannot help expressing our sense of gratitud to correctors and the printer for the enthesiasm, zeal and assiduity which they have employed in helping us in this work.

We hope that this edition will also be welcome by the public and students as well.

Ahmedabad,
25th June. 1927.

R. M. Shah.

PREFIXES IN GUJARATI.

The following list contains most of the prefixes employed in the formation of Gujarati words.

SAMSKRIT PREFIXES.

અ *privative*	ધર્મ charity	અધર્મ irreligion.
અણ્ *privative*	સમજુ wise	અણસમજુ unwise.
અતિ *excessive*	દુષ્ટ wicked	અતિદુષ્ટ very wicked.
અધિ *over*	કાર doing	અધિકાર power.
અન્ *privative*	એક one	અનેક not one only, some.
અનુ *after*	તાપ heat	અનુતાપ after-heat, repentance.
અન્તર્ *within*	પુર a town, abode	અંતઃપુર the inner apartments, the zanānā.
અપ *contradiction*	માન honour	અપમાન dishonour.
,, *deterioration*	શબ્દ a word	અપશબ્દ a nickname, barbarism
અભિ *excessive*	માન respect	અભિમાન pride.
અવ *contradiction*	ગુણ advantage	અવગુણ disadvantage.
,, *deterioration*	દશા state, condition	અવદશા a declining state, misfortune.
આ *reversion*	ગમન going	આગમન coming.
ઉપ *subordination*	ગ્રહ a planet	ઉપગ્રહ a (planet's) satellite.
કુ *badness*	કર્મ an action	કુકર્મ an evil action.
દુર્ *badness, or*	બળ strength	દુર્બળ feeble.
દુષ્ *inferiority or*	કર્મ an action	દુષ્કર્મ an evil action.
દુસ્ *difficulty*	તરવું to cross	દુસ્તર difficult to be crossed.
ન *privative*	કામ work, use	નકામું useless.
નાના *variety*	પ્રકાર sort, kind	નાનાપ્રકારનું of various kinds.
નિર્ *privative*	આકાર form	નિરાકાર formless
નિષ્ ,,	કલંક a spot	નિષ્કલંક spotless.
નિસ્ ,,	તેજ lustre	નિસ્તેજ lustreless.
નામ (=અને) *half*	વાણિયો a Vanīo	નીમાવાણિયો a bastard Vanīo.
પરા *nversion*	જય victory	પરાજય defeat.
પરિ *excessive*	પૂર્ણ full	પરિપૂર્ણ quite full.
પશ્ચાત્ *after*	તાપ heat	પશ્ચાત્તાપ repentance.
પુનર્ *repetition*	વિવાહ marriage	પુનર્વિવાહ remarriage.
પ્ર *excessive*	યત્ન effort	પ્રયત્ન great effort.
પ્રતિ *counter*	ધ્વનિ sound	પ્રતિધ્વનિ an echo.
પડ ,,	ઘા a stroke	પડઘો a counter-beat, an echo.
વિ *separation*	યોગ junction	વિયોગ separation.
,, *reversion*	સ્મરણ remembrance	વિસ્મરણ oblivion.
,, *division*	ભાગ a part	વિભાગ a subdivision.
,, *intensitive*	નાશ destruction	વિનાશ complete destruction.

{ સ *with*	ફળ fruit	સફળ fruitful.
{ સમ ,,	વાદ discourse	સંવાદ conversation.
{ સહ ,,	વાસ abode	સહવાસ dwelling together.
સુ *excellence*	વાસ an odour	સુવાસ fragrance.

PERSIAN PREFIXES.

કમ *privative*	જોર strength	કમજોર infirm.
ખુશ *pleasantness*	બો an odour	ખુશબો fragrance.
ખુબ *excellence*	સુરત the face	ખુબસુરત good-looking.
ગેર *privative*	વાજબી just	ગેરવાજબી unjust.
ના (See S. ન.) *privative*	પસન્દ agreeable	નાપસન્દ unacceptable.
નેક *excellence*	નામ name	નેકનામ of good name, virtuous.
બદ *badness*	સુરત the face	બદસુરત bad-looking.
બિન (See S.વિના.) *privative*	મજૂરી labour	બિનમજૂરી out of work.
બે (See S. વિ.) *privative*	શક doubt	બેશક doubtless.
લા (See S.ના) *privative*	ઇલાજ a remedy	લાઇલાજ remediless, helpless.
સર (*Cf.* S. શિર.) *head*	કારકૂન a clerk	સરકારકૂન a head-clerk.

SUFFIXES.

Added to the *simple verbal stem.*

આઈ	લડ-વું	to fight	લડાઇ a fight.
આઉ	ઉડ-વું	to fly	ઉડાઉ extravagant, prodigal.
આટ	ચળક-વું	to shine	ચળકાટ glitter.
આણ	વેચ-વું	to sell	વેચાણ a sale.
આપ	(મિલ=)મળવું	to meet	મિલાપ concord.
આમણ	શિખ-વું	to learn	શિખામણ teaching, advice.
આરી	પાથર-વું	to spread	પથારી a bed.
આરો	લુટ-વું	to rob	લુટારો a robber.
આવટ	બન-વું	to be made	બનાવટ a work done.
ઇતું	માન-વું	to esteem	માનિતું esteemed.
ઈ	બોલ-વું	to speak	બોલી speech.
ઉ	ઉતાર-વું	to descend	ઉતારૂ a passenger.
ઐયો	ગા-વું	to sing	ગવૈયો a singer.
ક, અક	આવ-વું	to come	આવક income.
કણું	બીહી-વું	to fear	બીહીકણું timid.
કી, અકી	ડુબ-વું	to drown	ડુબકી a dive.
જ	ખા-વું	to eat	ખાજ eatables.
ણ, અણ	વળ-વું	to turn	વળણ inclination, bent.
	દે-વું	to give	દેણ a debt.
ણી, આણી	કર-વું	to do	કરણી a deed.
ણું, અણું	ધાવ-વું	to suck (the breast)	ધાવણું a suckling.
ણુક	વર્ત-વું	to behave	વર્તણુક conduct.
ત, અત	રમ-વું	to play	રમત a game.
તર, અતર	ભણ-વું	to learn	ભણતર knowledge.
ના	રચ-વું	to arrange	રચના arrangement, composition.
નાર	બોલ-વું	to speak	બોલનાર a speaker.
વરૂં	ખા-વું	to eat	ખાવરૂં gluttonous.
વાડ	મન્દ	sick	મન્દવાડ sickness.

——:o:——

SUBSTANTIVAL SUFFIXES.

Added to Complete Word.

SAMSKRIT.

આઇ *abstract*	ગરીબ mild	ગરીબાઈ mildness.
આણ ,,	ઉંચ high	ઉંચાણ height.
આયત *collective*	પાંચ five	પઞ્ચાયત (or પઞ્ચાત) an assembly of about five.
આર (=કાર) *maker*	કુમ્ભ a pitcher	કુંભાર a potter.
આરો (=કારો) *agent*	રઙ્ગ colour	રઙ્ગારો a dyer.
આળ(=કાળ) *time*	ઊન્હું hot	ઉન્હાળો the hot season.
આશ *quality*	ખાટું sour	ખટાશ sourness.
ઇ *feminine*	દેવ a god	દેવી a goddess.
,, *abstract*	સાહેબ a master	સાહેબી lordship.
,, *knower*	શાસ્ત્ર a sacred book	શાસ્ત્રી one learned in the Shastras.
,, *possessing*	ધન wealth	ધની, ધણી, a wealthy man, the master.
ઈઓ *occupant*	નિશાળ a school	નિશાળીઓ a scholar.
ઇલો *belonging to*	નાત a caste	નાતીલો a caste-fellow.
કાર *agent*	અન્ધ blind	અન્ધકાર darkness.
કો *collective*	દસ ten	દસકો a decade.
કી ,,	બે two	બેકી an even number.
ડું *diminutive*	ગામ a town	ગામડું a village.
તા *abstract*	દુષ્ટ wicked	દુષ્ટતા wickedness.
ત્વ ,,	પુરૂષ a male	પુરૂષત્વ manliness.
પણ *state*	ઘરડું old	ઘડપણ (=ઘરડપણ) old age.
પણું ,,	આંધળું blind	આંધળાપણું blindness.
લ(=આલય) *abode*	દેવ a good	દેવલ a temple, the abode of a god.
લો *diminutive*	ચાંદ a moon	ચાંદલો a round spot painted on the forehead.
વટ (See વૃત્તિ.) *abstract*	સાચ true	સાચવટ truth.
વટી *dealer*	નાણું a coin	નાણાવટી a money-changer.
વાલ (=પાલ) *keeper*	કોટ a fort, wall	કોટવાલ a police officer.
વાળો, or See વાળો *possessor*	ઘોડો a horse	ઘોડાવાળો a groom.
વું *diminutive*	ઝાડ a tree	ઝાડવું a small tree; ઝાડવાં a thicket.

PERSIAN (OR ARABIC) SUFFIXES.

અન્દાજ *throw*	ગોળો a cannon-ball	ગોળન્દાજ a gunner.
આ *instrument*	ચશ્મ the eye	ચશ્મા spectacles.
ઇચો *diminutive*	બાગ a garden	બગીચો a small garden.
ખાનું *abode*	બબરચી a cook	બબરચીખાનું a cook-room.
ગર *knower*	જાદુ magic	જાદુગર a magician.

ગી *abestract*	માંદો sick	માંદગી sickness.
ગીર *holder*	જહાન the world	જહાનગીર the world—conqueror.
ગીરી *abstract*	ગુલામ a slave	ગુલામગીરી slavery.
ચી *agent*	મસાલ a torch	મસાલચી a torch-bearer.
દાન દાની } *instrument*	{ કલમ a pen મચ્છર a mosquito	કલમદાન a stand for pen and ink. મચ્છરદાની mosquito—curtains.
દાર *possessor*	દુકાન a shop	દુકાનદાર a shop-keeper.
નામું *document*	હુકમ a command	હુકમનામું a decree, a decision.
બન્દ *binder*	કમ્મર the waist	કમ્મરબન્દ a waistband.
બાજ *addicted to*	દારૂ liquor	દારૂબાજ a tippler.
રેજ *doer*	રઙ્ગ colour	રઙ્ગરેજ a dyer.
વાન (S.वान्.See વાળું,વાળો.) *keeper*	ગાડી carriage	ગાડીવાન a driver.
વાર *possessor*	ઉમેદ hope	ઉમેદવાર "a hopeful," a candidate.

ADJECTIVAL SUFFIXES.

Added to a Complete Word.

SAMSKRIT.

આઙ્કિત *characterized by*	નામ a name	નામાઙ્કિત renowned.
આળ *full of*	શરમ shame	શરમાળ bashful.
આળુ *possessing*	દયા mercy	દયાળુ merciful.
આળું ,,	રૂપ form	રૂપાળું beautiful.
ઇક *belonging to*	માસ a month	માસિક monthly.
ઇત *having*	દુ:ખ pain	દુ:ખિત pained.
ઇષ્ટ *full of*	ગર્વ pride	ગર્વિષ્ઠ proud.
ઈ (=ઈન્) *having*	દુ:ખ pain	દુ:ખી pained.
ઇન *possessing*	કુલ family	કુલીન of good family.
કારક *making*	નાશ destruction	નાશકારક destructive.
કૃત *made by*	રામચન્દ્ર Ramchandra	રામચન્દ્રકૃત composed by Rāmchandra.
જ *born*	દ્વિ (=બે) two	દ્વિજ twice-born.
દાયક *giving*	સુખ happiness	સુખદાયક giving happiness.
મ *most*	મધ્ય middle	મધ્યમ midmost central,moderate
મન્ત *possessing*	શ્રી property	શ્રીમન્ત wealthy.
માન *possessing*	શક્તિ power	શક્તિમાન powerful.
મું *ordinal*	પાંચ five	પાંચમું fifth.
ય *first*	મુખ mouth, face	મુખ્ય chief.
વન્ત *possessing*	ધન riches	ધનવન્ત rich.
વાન ,,	,, ,,	ધનવાન ,,
વી ,,	તેજ (=તેજસ્) lustre	તેજસ્વી shining.
શાળી ,,	ભાગ્ય luck	ભાગ્યશાળી fortunate.

હીન *devoid of*	ભાગ્ય luck	ભાગ્યહીન luckless.
જ્ઞ *knowing*	સર્વ all	સર્વજ્ઞ all-knowing.

PERSIAN (OR ARABIC).

આવર *possessing*	જોર strength	જોરાવર strong.
ઈન્દુ *full of*	શરમ shame	શરમિન્દું ashamed.
ખોર *eating*	હરામ unlawful	હરામખોર villainous.
ગાર *having*	ગુનાહ a fault	ગુનેહગાર guilty.
દાન *knowing*	કદર appriciation	કદરદાન capable of discerning.
બાન *possessing*	મહેર grace, favour	મહેરબાન kind, gracious.
મન્દ ,,	દોલત wealth	દોલતમન્દ wealthy.

——:૦:——

ABBREVIATIONS USED IN THIS DICTIONARY.

Abl.	...Ablative.
adj.	...Adjective.
adv.	...Adverb.
Ar.	...Arabic.
Arith. / arith.	Arithmetic.
A. S.	...Anglo-Saxon.
Cf.	...*Confer* (compare).
Compar.	...Comparative.
conj.	...Conjunction.
corrup.	...Corrupted, Corruption.
Dat.	...Dative.
Dh. D.	...Dhanpala Deshi.
e. g.	...*Exempli gratiâ* (by way of example).
Eng.	...English.
esp.	...Especially.
f. / *fem.* / fem.	Feminine.
fig.	...Figuratively.
fut.	...Future.
Gen.	...Generally.
Gr.	...Greek.
Gram.	...Grammar.
Hem. D.	...Hemchandra Deshi.
Hind.	...Hindustani, Hindi.
i.	...Intransitive.
i. e.	...*id est* (that is).
Imit.	...Imitative.
Intens.	...Intensitive.
interj.	...Interjection.
L.	...Latin.
Lit.	...Literally.
m.	...Masculine.
Math.	...Mathematics.
n.	...Neuter.
P.	...Persian.
p.	...Past.
p. p.	...Past Participle.
pass.	...Passive.
pers.	...Person.
pl.	..Plural.
Portug.	..Portuguese.
Poet.	...Poetry.
prep.	...Preposition.
pret.	...Preterite.
pron.	...pronoun.
Pros.	...Prosody.
q. v.	...*quod vide* (which see).
Red. / Redup.	Reduplication.
Rhet.	...Rhetoric.
s.	...Substantive.
sing.	...Singular.
S.	...Samskrit.
Superl.	...Superlative.
t.	...Transitive.
v.	...Verb.
=	...Equal to.
+	...Add.

———:o:———

AN
ETYMOLOGICAL
GUJARATI--ENGLISH DICTIONARY.

અ.

અ.

અ, [S.] The first letter of the Gujarati alphabet.

અ, A prefix signifying negation; a privative prefix. [In Gujarati, અ is very often changed to અણ.]

અ:, *interj.* Pshaw! O! Oh!

અંશ, *s. m.* [S.] a degree in circular or angular measurement. 2. A portion. 3. The numerator of a fraction. 4. An attribute.

અંશાવતાર, *s.m.* [S. + અવતાર.] An incarnation in which there are a few of the attributes of the Supreme Being; a partial incarnation.

અંશી, *adj.* Possessing an attribute.

અંશુ, *s. m.* [S] a ray. 2. The sun.

અંશુ·માન્, *s. m.* The sun.

અ·કંચન, *adj.* [S. अ not+કંચન, કાંચન, gold. Or. S. अकिंचन *fr.* अ not + किंचन something, anything.] Poor.

અ·ઋણી, *adj.* अनृणिन् *fr.* अन not +ऋण debt.] Free from debt; that has discharged its debt.

અક, *s. n.* [S.] Pain; misery. 2. Sin.

ન અક દુર્જને મેં કર્યું, ન અક નામ તો મેં સદા ધર્યું
—**પ્રેમાનંદ.**

અ·કજ, See **અ·કાજ.**

થાય પાંખ વિના પંખી અકજ.—**પ્રેમાનંદ**

અકડ-બાજ, *s. m.* [See અક્કડ + P. बाज़ playing *fr.* बाख़्तन to play, to practise.] A fop; a dandy. 2. *adj.* Stiff; reserved.

અકડા-અકડી, *s. f.* Emulation.

Id. અકડાઅકડીનો વખત A time of struggle; a critical time; the point of time which decides a struggle, or when a struggle is at its height. અકડાઅકડી ઉપર આવવું To begin a hand-to-hand fight; to come to blows.

અકડા·વું, *v. i.* To be stiff. 2. To boast.

Id. અકડાઇ જવું To be stiff with cold. 2. To have cramps. 3. To be proud; to be vain; to be haughty.

અકડા·ઈ, *s. f.* Conceit; haughtiness.

Id. અકડાઇ કરવી To be proud; to be puffed up; to give oneself airs. 2. To be haughty; to defy anthority.

અ·કતો, *s. m.* [S. अ not + કૃતિ.] A day on which artisans do not work.

Id. અકતો પાળવો To observe as a holiday. આજે અકતો છે To-day is a day of rest-for artizans and workmen.

અ·કથ, *adj.* [S. अ + कथ् to tell.] Not described. 2. Indescribable.

અક-બંધ, *adj.* [See આખું + બંધ.] Untouched; intact; not tampered with.

Id. અકબંધ રાખવું To keep or preserve intact.

અકબરી, *adj* [A अक्बर् Lit. greater, greatest.] Founded by, or relating to, the Emperor Akbar. 2. *s. f.* A kind of delicious food made from rice-flour.

અ·કરમ·ણ,
અ·કરમે·ણ, *adj. f.* See **અ·કર્મી.**

અ·કરાંતિ·યું, *adj.* [S. अतिक्रान्त *fr.* अति beyond + क्रम् to walk.] Eating to excess; gluttonous.

Id. અકરાંતિયું ખાવું To eat to excess.

અ·કરાળ·વિ·કરાળ *adj.* [S. अ not + कराळ

frightful *and* वि intens. + कराल.] Very terrible or frightful.

અ·કર્તવ્ય, અ·કર્ત્તવ્ય, *adj.*[S. अ + કર્તવ્ય*fr.*कृ to do.] Not fit to be done.

અ·કર્તા, અ·કર્ત્તા, *s. m.* [+ કર્તા.] A non-doer.

અ·કર્તુમ્, *part.*[S.*fr.*अ not + कर्तुम् for doing *fr.*कृ to do.] Not to do; for the purpose of not doing.

કર્તુમ્ અકર્તુમ્ સમર્થ શ્રીહરિ.—**પ્રેમાનંદ.**

અ·કર્મ, *s.n.* [S.*fr.* + कर्म.] A wrong deed.

અ·કર્મ·ક, *adj.* Intransitive—a verb.

અ·કર્મી, *adj.* Unfortunate; wretched.

Prov. અકર્મીના પડિયા કાણા When sorrows come, they come not as single spies, but in battalions. અકર્મી ધણી બૈયરપર શૂરો A coward loves to show that he is brave by tyrannizing over those who are dependent upon him. અકર્મી નિશાળિયાને વતરણાં ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

અકલ, [Ar.] See **અક્કલ.**

અ·કલ, *adj.* [S. आकल *fr.* आ intensitive +S.कल indistinct, See કાલું.] Very pleasing and indistinct—a sound or noise.

ઉપવન કર્તુમિત જોઇ મત્ત ભ્રુંગ ગુંજે;
અકલ પરભૃત આવરણી કો પ્રેમીતણી.
—**પ્રેમાનંદ.**

અકલ·મંદ, અકલ·વંત, અકલ·વાન, અકલ·વાળું, *adj.* [+ P. मन्द= S. मत, मन्त, वत, वान, वन्त, having.] See **અકલી.**

અ·કલિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + कलित known *fr.* कल् to kwnow.] Unknown. 2. Incomprehensible.

અકલી, *adj.*[Ar. અક્કલ + P. ई of, relating to.] Wise. 2. Intelligent.

અ·કલ્પિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + કલ્પિત.] Not imaginary; not fictitious; real. 2. Unexpected; accidental.

અ·કલ્યાણ, *s. n.* [S. *fr.* अ + કલ્યાણ welfare.] Evil; infelicity. 2. Harm.

Id. અકલ્યાણ ઇચ્છવું To wish harm to. અકલ્યાણ થવું To be made to suffer.

અકસર, *adv.* [Ar. अक्सर् most Probably, generally.]Mostly. 2. Perhaps. 3.At times.

અકસીર, *s. f.* [Ar. इक्सीर] An elixir. 2. Alchemy. 3. *adj.* Efficient; efficacious.

Id. અકસીર ઇલાજ An unfailing remedy.

અ·કસ્માત્, *adv.* [S. *fr.* अ not + कस्मात् from what? *fr.*किम् what ?] Accidentally; suddenly.

Id. અકસ્માત્ આવી ચઢવું-પડવું-લાગવું To happen suddenly, accidentally or unexpectedly.

અ·કળ, *adj.* [S. अकल *fr.* अ + કળવું.] Inconceivable. 2. Incomprehensible.

Id. અકળ કળા Incomprehensible acts, conduct or skill; a mystery.

Prov. અકળ રાજા, મેઘરાજા The god of rain.

અ·કળ-વિ·કળ, *adj.*[+ વિકળ.] Perplexed. 2. Annoyed; agonized. 3. Not at ease.

અ·કળા·મણ, *s, f.* [See અકળાવું.] Perplexity. 2. Agony caused by perplexity.

Id. અકળામણ થવી-આવવી To be perplexed.

અ·કળાવું, *v. i.* [See અ·કળ.] To be perplexed. 2. To be in straits.

અ·કળિ·ત, *adj.* Mysterious.

અ·કાજ, *adj.* [S. अ + कार्य. See અ·કાજ, અ·કાર્ય.] Useless.

અકાબર, *s. m.* [Ar. अकाबिर् chieftains, sages, *pl.* of अक्बर् great.] An officer.

અ·કામી, *adj.*[S. *fr.* अ + કામ desire.]Free from desire; free from the attacks of the passions. 2. Not sensual; free from the attacks of love. 3. Free from the attacks of the allurements of the world; ascetic.

Id. અકામી પુરૂષ An ascetic; a recluse.

અ·કાય, *s. f.* [S. अ + કાય the body.] Absence of the body. 2. *adj.* Having no body; incorporeal.

Id. અકાય તનુ = કામદેવ The god of Love, who was burnt to ashes by Shiva.

અ·કાર, *s. m.* [S. *fr.* अ + કાર the sound.] The sound or letter **અ.**

અ·કાર, *adv.*[+not કારણ a cause.] Causelessly. 2. Uselessly.

થાય અસાર અપાર વિનાશ જ,
લાય અકાર લહે જીતનાથી.—**વલ્લભ.**

અ·કારજ, *s. n.*(S. अ not + કારજ.] A bad act; a wicked act. 2. *adv.* Uselessly.

અ·કારત, *adj.*[S. अ not+કૃત્ય; *or* Ar. हेकारत्

contempt *fr.* हकूर् to hate.] Useless; unfit.

Id. અકારત જવું–થવું To be useless; to be fruitless; to fail in producing the desired result.

અ·કારૂં,*adj.* [See અ·કારજ.]Disagreeable.

અ·કાર્ય, *s. n.* [S. *fr.* अ not + કાર્ય.] An improper act; an unworthy deed.

અ·કાલી,*adj.*[S.*fr.* अ + કાલ, કાળ, death.] Pertaining to a subdivision of the ઉદાસી પંથ founded by Nanak.

અ·કાળ,*adj.* [S.अ not + काल time.] Untimely; premature; unseasonable.

Id. અકાળ મૃત્યુ Untimely death. અકાળ વૃષ્ટિ Untimely rain.

અકીક, *s. m.* [Ar. अकिक्.] Carnelian; agate; a variety of chalcedony.

અકીકિ·યો,*s.m.*An engraver,who works on અકીક.

અ-કીર્તિ, *s. f.*[S. *fr.* अ not + કીર્તિ.] Ill fame; infamy.

અ·કુલીન, *adj.* [S. *fr.* अ + कुलीन, કુલીન, born of high family *fr.* कुल family.] Born of a low family; low-born.

અ.કુલીન·તા, *s. f*, }
અ·કુલીન·પણું, *s. n.* } Low descent. 2. Low qualities acquired by being born of a low family.

અ·કૃત, *s.n.*[S. अ + कृ to do.] Sin.

અ·કૃત્ય, *s. n.* [S. *fr.* अ not + કૃત્ય.] An improper deed.

અ·કૃત્રિમ, *adj.* [S. *fr.* + કૃત્રિમ.] Not affected; genuine; natural.

અ·કૃપા,*s.f.* [S. *fr.* अ +કૃપા.] Disfavour, 2. Want of sympathy or feeling.

અકેક, }
અકેકુ, } See **એકેક.**
અકેકું, }

અ·કોટ, *s. m.* [S. अ not + कूट crookedness.] The areca palm tree (from its having a straight stem).

અ·કોટી,*s. f.* The areca-nut tree.

અ·કોટી,*s. f.* [S. अ+कोटी a sharp point.] An ear-ring.

અક્ક·ડ, *s. m.* [Des. हक्कड to say no + ડ dim.]A fop. 2.*adj.* Stiff; erect; unbending.

Id. અક્કડનું અક્કડ રહેવું To possess unbending stiffness. અક્કડનું અક્કડ ચાલવું To hold the head on one side in walking. 2. To go haughtily. [See **અક્કડ·બાજ.**

અક્કડ·બાજ,*adj* [Des.हक्कड=Ar.हक् +P.बाज़.]

અક્કર·ચક્કર, *adj.* [See ચક્કર. અક્કર being a redup. of ચક્કર, ચક્ર.] Unexpectedly.

Id. અક્કર-ચક્કર આવી પડવું To befall unexpectedly.

અક્કરમી, *adj.* [S. अ + कर्मन् action. *fr.* कृ to do.] Unfortunate. 2. Unintelligent.

અક્કલ,*s.f.*[See અકલ Ar.]Wisdom;sense.

Id. અક્કલ પહોંચાડવી-દોડાવવી-ચલાવવી To put one's wits on the stretch; to make an effort of imagination. અક્કલનું બારદાન A foolish man. અક્કલ મારી જવી To lose one's senses; to be foolish. તેનામાં અક્કલનો ઉધારો છે He has no sense. અક્કલનો ખાં (Used euphemistically) A fool. અક્કલ ઉંધી થઈ જવી To have a mind to do wrong; to be inclined to do wrong. અક્કલનો ઉંધો Foolish. અક્કલ ગાર્મ જવી = અક્કલ ઘેર જવી to part with one's wits; to lose one's wits. અક્કલ ગિરો મૂકવી To lose one's wits. અક્કલ ફુટી જવી To be suggested–a wrong course of conduct. અક્કલ બહેર મારી જવી = અક્કલ મારી જવી To be dormant–one's wits. અક્કલ વેચવી to part with one's wits. અક્કલ વેચાતી લેવી To learn a lesson from a bitter experience. અક્કલ વેરાઈ જવી To be uselessly spent or wasted–one's wits. અક્કલ સાથે રાખવી To be cautious. અક્કલના કાંકરા કરવા To waste one's wits. અક્કલનો દરિયો = અક્કલની ખાડી Making an exaggerated show of one's wits. અક્કલનો આગળો Very intelligent. અક્કલને અને એને અઢાર ગાઉનું છેટું છે There is a broad gulf between him and his wits, *i. e.* He is a fool.

Prov. અક્કલ અંધારે વહેંચાઈ છે Wisdom wears no badge. 2. There is no monopoly of wisdom. અક્કલ બડી કે ભેંસ ? wisdom is not measured by the volume, *i. e.* Policy often effects what force cannot. અક્કલનો ઓથમીર મંગાવી ભાજી, તો લઈ આવ્યો કોથમીર Send a fool to the market and a fool he will return. અક્કલ વેચાતી મળતી હોય, તો કોઇ મૂરખ રહે નહીં

If wisdom could be purchased, there would be no fool. અક્કલ વેચી ચણા ખાધા Penny-wise and pound-foolish. અક્કલસે અલ્લા પીછાનના All things are not perceptible to the senses, *i. e.* A man need not look into your mouth to know how old you are.

અક્કલ-ગરો, *s. m.*[+ P. गर् doer *fr.* कर्दन् =S. कृ, कर् to do.] The root of a pungent medicinal shrub having a quick effect in removing torpidity of the limbs and dullness of the senses.

અક્કલ·મંદ,
અક્કલ·વંત,
અક્કલ·વાન,
અક્કલ·વાળું, } See **અક્કલ·મંદ.**

અક્કલ-હોશિયારી, *s. f.* [+ હોશિયારી.] Cleverness; skill; presence of mind.

અ-ક્રૂર, *adj.* [S. अ not + ક્રૂર.] Not cruel; merciful.

અ-ક્રોધી, *adj.* [+ ક્રોધી.] Not passionate; habitually abstaining from anger.

અક્ષ, *s. m.*[S.] Dice for playing. 2. (At the end of a compound) The berry of particular trees, used as beads, *e. g.* રૂદ્રાક્ષ. 3. A sort of vow practised by Hindoo ladies. 4. An organ of sense. 5. The axle of a wheel. 6. The axis of the earth or of the heavenly sphere. 7. [S. अक्षि.] The eye (used in poetry).

અ·ક્ષત, *adj.* [S. *fr.* अ not + ક્ષત.] Not wounded; uninjured; unbroken; whole. 2. *s. m.* Unhusked grain; grain;corn.3;Rice.

Id. અક્ષત ઉતારવા To turn a handful of wheat round the head of a person suspected to be under the influence of an evil spirit or of the evil eye.અક્ષત ચોટવા To apply grain to the forehead,as a mark of respect in a religious ceremony.અક્ષત છાંટવાTo throw husked rice mixed with red turmeric at a person. અક્ષત જોવા To examine a handful of wheat carried round the head of a person, and determine thereby whether or not he is under the influence of an evil spirit.

અક્ષ-માળ, *s. f.* [અક્ષ + માળા.]A garland of રૂદ્રાક્ષ. 2. A garland of the pods of lotus flowers.

અ·ક્ષય, *adj.* [S. *fr.* अ not + ક્ષય.] Imperishable; inexhaustible.

અ·ક્ષય-તૃતીયા,*s. f.* [L. *fr.* + તૃતીયા.] The third of the bright half of the month વૈશાખ (May-June).

અ·ક્ષય-નવમી, *s. f.* [S. *fr.* + નવમી.] The ninth day of the bright half of the month of કાર્તિક (October-November).

અ·ક્ષય-પદ, *s. n.* [*S. fr.* + પદ.] The place whence a man will never fall down; eternal beatitude.

અ·ક્ષય-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] Same as **અક્ષય-પદ.**

અ·ક્ષય-પાત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પાત્ર.] An inexhaustible vessel; a cornucopia.

અ·ક્ષયી, *adj.* Indestructible.

અ·ક્ષય્ય,[S.]See **અક્ષય.**2.*s.n.* [Properly, અક્ષય્ય દાન.] A gift of wheat, cocoanut, water, &c, accompanied with a prayer that these things may never be wanting.

અક્ષર, *s. m.* [S. *fr.* अ + क्षर् to flow, pass away, perish.] A letter of the alphabet whether as spoken or written;the alphabet; a syllable. 2. Learning. 3. Brahma. 4.Responsibility. 5. *adj.* Indestructible.

Id. અક્ષર કાઢવા To carefully give the letter its correct form; to write carefully. 2. To efface or rub off letters. (મોંમાંથી) અક્ષર કાઢવા To speak. અક્ષર કોતરવા To engrave letters. અક્ષર જોવા To examine the handwriting. અક્ષર પાડવા To print letters; to press or paint letters. 2. To write with care and caution. 3.To commence writing. અક્ષર પારખવા To recognize the hadwriting. અક્ષર બોલવા To speak. અક્ષર ભુંસવા To wipe off letters (as from a slate). અક્ષર મેળવવા To compare the handwriting. અક્ષર લખવા To write.

અક્ષર-ગણિત, *s.n.* [+ગણિત.] The science of algebra; Algebra.

અક્ષર-છંદ, *s, m.* [+ છંદ.] A style in Gujarati Prosody, in which the number of letters in a foot is the principal consideration.

અક્ષર-ધામ, *s. n.* [+ ધામ.] The abode

of Brahma; the indestructible and eternal abode. *Cf.* **અક્ષય-ધામ.**

અક્ષર-પદ, *s. n.* [+ પદ.] Same as અક્ષય-ધામ and **અક્ષર-ધામ**.

અક્ષર-પદ્ધતિ, *s. f.* [+ પદ્ધતિ.] Method of writing; orthography.

અક્ષર-બ્રહ્મ, *s, n.* [+ બ્રહ્મ.] The Eternal God; the indestructible Divine Element.

અક્ષર-માલા, **અક્ષર-માળા**, } *s. f.* [માળા.] a row of letters; the alphabet.

અક્ષર-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] Literature; learning. 2. The science of God; theosophy.

અક્ષર-વિન્યાસ, *s. m.* [+ વિન્યાસ.] Orthography. (Gram.)

અક્ષર-વૃત્ત, *s.n.*[+વૃત્ત.]Same as **અક્ષર-છંદ.**

અક્ષરાતીત, *adj.* [+ અતીત.] That which cannot be described in wards, whether written or spoken. 2. *s. m.* the Eternal Divine Element; God.

Id. ક્ષર, અ-ક્ષર, અને અ-ક્ષરાતીત is often spoken of in Vedantic Philosophy as the Trinity.

અક્ષર-શઃ, *adv.* Literally; letter by letter.

અક્ષર-શત્રુ, *s. m.* [S. अक्षर+ शत्रु an enemy *fr.* शद् to cut.] An illiterate person; a fool.

અક્ષર-શૂન્ય, *adj.* [+ शून्य a cipher.] Illiterate.

અક્ષ-વૃત્ત, *s. n.* [S. अक्ष the axis +वृत्त a circle *fr.* वृत् = L. *verto,* to turn.] A circle of latitude.

અક્ષાંશ, *s. m.* [+ अंश a part.] A degree of latitude.

અક્ષાંશ-વૃત્ત, *s. n.* [+ વૃત્ત.] same as **અક્ષ-વૃત્ત.**

અક્ષાણું, See **અખ્યાણું.**

અક્ષિ, *s. f.* [S.] The eye.

N. B.—At the end of a compound અક્ષી becomes અક્ષ, as **ભદ્રાક્ષ, કમલાક્ષ.**

અક્ષિક, *s. f.* [S. आक्षिक sea-salt.] Ashes which when placed on a base metal turn it to gold or silver.

અક્ષોણી **અક્ષૌહિણી** } *s. f.* [S. अक्षौहिणी.] An army consisting of 199350 infantry 65610 cavalry, 21870 chariots, and 21870elephants.

અ-ખજ, *adj.* [S. अ not + ખાવું.] Unfit to be used for food.

અ-ખડ *adj.* [S. + ખૂટ or ખંડ.] Disused; no longer made use of; fallen into disuse esp. of wells or vessels.

અ-ખડ-બખડ, *adj.* [S. आ intens. + See ખડ-બચડું.] Uneven.

અ-ખડ-દહાડા, *s. m. pl.* [See અ-ખડ + દહાડા.] Days of summer in which one is inclined to loll about listlessly; days of ennui; days in which one feels off work; time that hangs heavily on one's hands.

અખડાવું, *v. i.* [See અખડ.] To dash against each other; to conflict. 2.To brawl; to quarrel.

Id. અખડાઇ પડવું To stumble. 2. To begin a brawl.

અ-ખણ્ડ, **અ-ખંડ**, } *adj.* [S. *fr.* अ not+ खण्ड a part *fr.* खण्ड् to divide.] Complete; unbroken; constant; ceaseless.

Id. અખણ્ડ હેવાતણ See **અખણ્ડ-સૌભાગ્ય.**

અખંડ-સૌભાગ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + સૌભાગ્ય *fr.* सु good+भग fortune.] Unbroken good fortune. 2. Examption from widowhood; the auspicious and happy state of wifehood.

અખંડ-સૌભાગ્ય-વતી, *adj. & s. f.* A woman enjoying the auspicious and happy state of wifehood.

અખંડાનંદ, *s. m.* [+ આનંદ.] Unbroken joy or pleasure; eternal joy. 2. A name generally assumed by Sanyasis.

અખંડિત, *adj.* Unboken; constant.

અખતરૂં, *adj.* [S. आint. +खरhot+तर.] Bad.

અખતરો, *s. m.* [A. इख्तिराअ invention.] An experiment.

Id. અખતરા કરવા To make experiments.

અખત્તર, *adj.*[S.आ+ખાતર.]Dirty; unclean.

અખત્તર-ડાહ્યું, *adj.* [+ ડાહ્યું.] Too wise by half; presumptuous; pretentious.

Prov. અખત્તર ડાહ્યાએ ડહાપણ કર્યું, હિંગના કુલ્લામાં ઘી ભર્યું A presumptuous man would rather spoil his work than admit his ignorance.

અખત્યાર. *s. m.* [A. अख्तियार् Power; authority; choice.] Authority.

Id. અખત્યાર મળવો To receive authority; to be entrusted with power; to be appointed to a post of authority; to be deputed. અખત્યાર મેળવવો To get authority; to seize power. અખત્યાર લેવો To receive charge of. અખત્યાર લઈ લેવો To deprive one of power. અખત્યાર સોંપવો To entrust one with power or authority. અખત્યારની વાત A thing within one's jurisdiction.

અખત્યારી, *s. f.* [+ P. ई of] authority. 2. Headship; mastership. 3. *adj.* of one's own choice; voluntary.

અખંતર, *s. n.* Being possessed by an evil spirit.

કોઇ કહે અખંતર વળગ્યું,
કોઈ કહે કાળે રે કરડી.—**ભાષા.**

અખબાર, *s. m.* [A अख़्बार *pl.* of ख़बर History; tradition.] News; a Newspaper.

Id. અખબાર મળવા to receive news. અખબાર મેળવવા To get news. અખબાર વાંચવા To read a newspaper.

અખબાર-નવીશ, *s.* m. *f.* [+ P. नविश्तन् to write] The writer of a newspaper.

અ·ખમ, *adj.* [S. अक्षम *fr.* अ not + क्षम able *fr.* क्षम् to be able. Or P. ख़म् raw, incompetent.] Not able to bear. 2. Delicate. 3. Incompetent.

અ·ખર, *adj.* [S. आ intens + खर sharp] Unbearable.

અખર નખર પાતે પૂષ્ઠ આ જે દબાતું.—**પ્રેમાનંદ**

અ·ખરા·મણુ, *s. n.* [S. आ intensitive + ખાર.]Butter-milk poured on milk to reduce it to a curdled state.

અખરોટ, *s. n.* [S. अक्षोट A walnut.

અખાડ, See **અશાડ, આખાડ, આષાઢ.**

અખાડા કરવા, *v. t.*[Short form of આંખ+ આડું] To overlook what one has seen, but would rather not have noticed (*cf.* આંખ-ચોરી); passing over a thing quietly; conniving at.

અખાડી, See **આખાડી.**

અ·ખાજ See **અ·ખજ.**

અખાડો, *s. m.* [S. अक्षवाट an arena.] A gymnasium 2. A disputation -hall; an arena 3. A monastery. 4.A lounge for idlers.*

Id. અખાડો જામવો To be ready to begin wrestling. અખાડો જમાવવો To put an arena in a state fit for wrestling.

અ·ખાત, *c. n.*[S. अखात a natural lake *fr.* अ not + खात *pp.* of खन् to dig.] A bay; a gulf. a lake.

અખાત્રીજ, See **અક્ષય-તૃતીયા.**

અ·ખાદ્ય, *adj* [S. *fr.* अ + खाद् to eat. See અ·ખાજ, અ·ખજ] Uneatable.

અખાંતર, See **અખંતર.**

અખિલ. *adj.* [S.] All; whole.

અખિલ-પદ, *s. n.* [+ પદ.] The abode of all men and things:the eternal abode.

અખિલાનંદ, *s. m.* [+ આનંદ.] God who is wholly joy.

અખિલેશ્વર; *s. m.* [+ઈશ્વર.] God who is the Ruler of all things.

અ·ખુટ,*adj.*[S. अ not + ખુટવું.]Inexhaustible.

અખે, See **અક્ષય.**

અખે-નોમ, *s. f.* [S. अ not + क्षय destruction *fr.* क्षि to be destroyed + नवमी ninth *fr.* नवन nine. See અક્ષય + નોમ.] The ninth day of the bright half of Kartika (Oct. Nov.)

અખે-પાત્ર, See **અક્ષય-પાત્ર.**

અખોડ, See **અખરોટ.**

અખે-વન, *s. f.* [S. अक्षय-सवना *fr.* અક્ષય+सवन delivery, children, *fr.* सू to give birth.] A wife none of whose children is dead.

અખ્ખેર, Corruption of **અક્ષર.**

અખ્યાણું, *s. n.* [S. अक्षत not broken *fr.* अ not + क्षत wounded + वायन a gift.] A gift given on auspicious occasions.

અખ્યાતું, *adj.* [S. अ not + क्षतwounded.] Uninjured; uninterrupted; unmolested. 2. Healthy. (Used by old women as an expression of blessing to young persons meaning અખ્યાતું રહેજે.)

Id. અખ્યાતું રહેવું To live uninjured, unmolested, and healthy.

અ·ગડ, } **અ·ગ્ગાડ,** } *s. m.* [S. अ = not, is here euphimistic + ગઢ.] An arena. 2. (In

Kathiawad) A solemn promise.

અ-ગ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + गम् to go. *cf.* નગ.] A mountain. 2. The sun. 3. A serpent.

અ-ગડ-બંભ, *s. m.* [S. अगत = અગમ્ય inaccessible + ब्रह्म = બ્રહ્મ, બ્રાહ્મણ.] A men of strong and robust constitution; a fat fellow.

અગડમ-બગડમ, *s. n.* [Guj. એકડે-બગડે the first lessons which a lisping child is taught. Or, અગમ્ય+બ્રહ્મ, See અગડ-બંભ.] Non-sensical talk. 2. Confusion.

અ-ગણિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + गण्, ગણવું, to count.] Innumerable.

અ-ગણું, *adj.* The third.

અગણોતરો, *s. m.* [See અગણોતેર.] The great famine of Samvat 1869 (A.D. 1812-13)

અગણોતેર, *adj.* [See એક + ઉણું + સિત્તેર.] Sixty-nine; 69.

અગણ્યાશી, *adj.* [See એક + ઉણું + એંશી.] Seventy-nine; 79.

અ-ગત, Corruption of **અ-ગત્ય**.

અગત-સર, *adv.* [+ See P. सर् upon.] Of necessity.

અ-ગતિ, *s. f.* [S. अ not + ગતિ salvation.] Falling into hell.

Id. અગતિ થવી To be thrown into hell.

અ-ગત્ય, *adj.* Important. 2. *s. f.* Importance.

Id. અગત્ય કરીને Specially.

અગથિયો, *s. m.* [अगस्त्य the name of a sage, after whom the tree is named.] Name of a tree.

અગન, *s. f.* [S. अग्नि fire.] Pain produced by excessive heat.

Id. અગન ઉઠવી-થવી-બળવી To feel a burning sensation.

અ-ગમ, *adj.* [S. अ not + गम् to go.] See અગમ્ય.

અ-ગમ, *s. n.* [S. आगामिन् coming, future, *fr.* आ upto + गम् to go.] A future event.

Id. **અગમ** વિચારવું To think beforehand; to take precautions.

અ-ગમ-ચેતી, *s. f.* [S. आगामिन् future see આગમ,+चित्ति thought *fr.* चित् to know, See ચિત્ત, ચેતવું.] Forethought; foresight.

Id. અગમચેતી વાપરવી To use one's foresight; to take preventive measures; to prevent.

અગમ-દોરો, *s. m.* [S. अग्रिम foremost *fr.* अग्र front + દોરો.] A part of the ornamental equipment of a horse.

અગમ-નિગમ, *s.m.* [See આગમ+નિગમ.] The past and future.

અ-ગમ-નીય, See **અગમ્ય**.

અગમ-પચ્છમ, } *s. f.* [See अग्रिम foremost
અગમ-પશ્ચિમ, } + પશ્ચિમ.] What has to come and what has gone; the past and the future.

અગમ-પંથ, *s.m.* [See અગમ, અગમ્ય+ પંથ.] An incomprehensible way; a mysterious way. 2. The way to reach the Incomprehensible, *i. e.* God.

અગમ-પંથ, *s. m.* [See આગમ + પંથ.] The way of the Vedas.

અગમ-બુદ્ધિ, *s. f.* [See આગમ + બુદ્ધિ,] Fore-knowledge; fore-thought; fore-sight.

Prov. અગમ-બુદ્ધિ વાણીયો પચ્છમ-બુદ્ધિ બ્રહ્મ. તરત-બુદ્ધિ તરકડો, મુકી મારે ધમ A Bania is foresighted, a Brahmana wants foresight, a Mahomedan is quickly excited and strikes a heavy blow.

અગમ-ભાખી *adj.* [+ ભાખવું.] Fore-telling; prophetic. 2. *s. m.* A prophet.

અગમ-વાણી, *s.f.* [See અગમ,અગમ્ય+વાણી.] Incomprehensible words; a mysterious speech. 2. [આગમ + વાણી. See આગમ-વાણી.] The words of the Vedas. 3. [આગમ+વાણી. *fr.* S. आगामिन् coming, future, *fr.* આગમ + વાણી.] Prophecy.

અ-ગમ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + गम् to go.] That which cannot be reached; inaccessible; unapproachable. 2. That which one should not go to.

અ-ગમ્યા-ગમન, *s.n.* [S. *fr.* अगम्या a woman not fit to be approached (See અ-ગમ્ય) +ગમન.] Illicit intercourse; incest.

અગર, } *s. n.* [S. sandal wood.] Sandal;
અગરૂ, } aloe-wood.

અગર ચંદનના રે ઓરડા, રૂપે જડિયાં છે કમાડ રે.

—**ભાષા.**

અગર, *s.n.* [S. आकर a mine.] A bed for the evaporation of brine; a salt-pan.

Id. ખારૂંખારૂં અગર Very saltish.

અગર, *adv.* & *conj.*[P. अगर if.]Or;otherwise.

અગર-જો, *adv.*[+ Guj. જો *fr.* S. यतः *fr.* यद् which.] Though. 2. If.

અગર-બત્તી, *s. f.* [S. अगर sandal + वर्ति, બત્તી, a wick.] A twisted taper of sweetly scented substances;an incense-stick.

અ-ગરાજ, *adj.* [S. अ not + ग्राह्य fit to be taken *fr.* ग्रह् to take.] Not fit to be taken for accepted.

અગ-રાડા, *s.m. pl.* [S. अग्र front + રાડું.] Fresh green stalks of Bajari or Juwar. (These stalks when dried are called કડબ.)

અગરિ-યો, *s. m.* [S. आकरिक a miner *fr* आकर a mine. See અગર a salt-pan.] A salt-maker; a salt-worker.

અગ-લ, *s.f.*[S. अग्र the front; *cf.* આગળ.] The little hole made in the ground for the game of ગિલિ-દંડા (tip-cat) or for marbles. 2. A marble standing in the front (in a game).

અગવડ, *s. m.* [Opposite of સગવડ convenience *fr.* સુખ + वृत्ति.] Inconvenience; dificulty.

Id. અગવડ ખમવી-વેઠવી To put up with an inconvenience. અગવડ પડવી To meet with a difficulty. અગવડ ભરેલું Inconvenient.

અગ-વાડું, *s. n.* [S. अग्र front +વાડો.] (In Kathiawad) The opposite of પછવાડું; the front portion; the face of a house, &c.

અગ-વો, *s. m.* [S. अग्र the front + વહેવું.] A forerunner. 2. A guide.

અગસ્ત, *s. m.* [S. अगस्त्य.] Name of the sage Agastya or Agasti. 2. The star Canopus in the constellation of Argo,of which the star Agastya was held to be the regent.

Prov. અગસ્ત્ય ઋષિના વાયદા False promises.

અગાઉ, }
અગાડી, } *adv.* & *prep.* (Governing-ની.) [S. अग्र the front.] Before; previously.

Id. અગાઉ-ડી જવું-થવું-વધવું To make progress. 2. To surpass.

અગાઉ-થી, *adv.* Beforehand.

અગાડી-પછાડી,*adv.*[S. अग्र+पश्चात् behind.] Behind and in front. 2. Sooner or later.

Id. અગાડી પછાડી વિચારવું=અગાડી પછાડીનો વિચાર કરવો To think of the causes and effects. (ઘોડાને) અગાડી પછાડી બાંધવો To tie (a horse) by the fore and the hind legs.

અગાત, *adv.* [S. आ near + ગત *fr.* गम् to go. Or अगात has gone, Aorist of इ to go.] In ancient times. 2.*s.m.*[S. अगात has gone; अगात being generally the beginning of stone-inscriptions.] An inscription on a stone; a stone-inscription.

અ-ગાધ, *adj.* [S. अ not + गाध shallow.] Unfathomable.

Id. અગાધ ઉંડું Very deep. અગાધ-ગતિ God whose acts or ways are incomprehensible.અગાધ બુદ્ધિ A deed mind;great talents.

અગાર, *s. n.* [S.] A house; a residence.

અગાસિયા, *adj.* [See આકાશ the sky.] Watered only by the heavens; watered by rain; not artificially irigated—fields.

અગાસી, *s. f.* [See આકાશ the sky.] A terrace on the house-top, open to the sky; an open terrace.

Id.અગાસી છાવડાવવી To cover the surface of a terrace with lime, so as to make it water-proof.

અગાસું, *s. n.* See **અગાસી**.

અગાસે ભોજન નવ કરીએ,
બે જણ બેસી ભેળાં; સુણજે—**વીરવિજય.**

અગાહી, *s. f.* [P. आगाहि information;intelligence; knowledge, *fr.* आगाह informed, knowing.]What is to happen. 2. Carefulness.

અગિયાર, *adj.* [S. एक one + दशन् ten.] Eleven; 11.

અગિયાર-મું,*s. n.* The eleventh day after death. 2.The funeral ceremonies performed on the eleventh day after death.

Id.અગિયારમું કરવુંTo perform the funeral ceremonies on the eleventh day after death, and give a feast to the caste. અગિયારમું સરાવવું To perform the funeral ceremonies peculiar to the eleventh day after death.

અગિયારસ, *s. f.* The eleventh day of a fortnight of a Hindu lunar month.

Id. અગિયારસ ઉજવવી To close the vow of fasting on the eleventh days of the fortnights of Hindu months, with due rites and ceremonies. અગિયારસ કરવી To observe a fast on the eleventh days of the fortnights of Hindu months.

અગિયારસિ-યો, *s. m.* A man who observes the vow of fasting on અગિયારસ.

અગિયારા, *s. m. pl.* The multiplication table from 11 × 11, 11 × 12, &c., upto 11×20.

Id. અગિયારા ગણવા–ભણી જવું (Lit. To count eleven, *cf.* પોબારા ગણવા–ભણવા.) To be off in a trice; to run away at once; to make off with oneself; to make oneself scarce.

અગિયારી, *s. f.* [S. अग्नि fire+आगार house.] A small fire-temple in which Parsis keep their sacred Fire.

અગિયારી, *s. f.* [See અગિયાર.] The multiplication table from 11 × 1 = 11, 11 × 2 = 22, &c., upto 11 × 10.

અ-ગુણી, *adj.* [S. अ not+गुण merit, benefit.] Having no merits; having no qualifications. 2. Stupid. 3. Ungrateful.

અ-ગુપ્ત, *adj.* [S. अ not + गुप् to protect, to conceal] Public; open.

અગુ-વો, *s. m.* [See. અગ-વો.] A guide.

અ-ગો-ચર, *adj.* [S. अ not + ગો-ચર.] That which cannot be perceived by the senses; imperceptible.

Id. અગોચર વાણી Words whose speaker is unperceived or not known; a voice from the skies; a Divine Voice.

અ-ગોપ, *adj.* [S. अ + गुप् to protect, to conceal. अ is here euphemistic *cf.* અલોપ; or, अ stands for S.आ intens.] Invisible.

અગ્નિ, *s. m.* [S.] Fire. 2. The god of fire. 3. The south-east quarter, over which the god Agni presides.

Id. અગ્નિ ઉઠવો To have a burning sensation in the body; અગ્નિ અગ્નિ થવું To have a very intense burning sensation in the body. 2. To be burning in every place all around; to be surrounded by fire. અગ્નિ ઓલવવો To put out a fire. અગ્નિમાં પડવું To throw oneself into the fire; to be thrown into the fire. અગ્નિ સળગવો To be kindled (of a fire). અગ્નિ સળગાવવો To make a fire; to kindle a fire.

Prov. અગ્નિને ઉધે ન વળગે Fire burns down everything. અગ્નિમાં નાંખ્યું હાથ ન આવે Everything thrown into fire is reduced to ashes. અગ્નિમાં હાથ ઘાલ્યો તો દાઝ્યા વિના રહે નહિ He that blows in the dust fills his eyes. અગ્નિ આગળ ઘી ઓગળ્યા વગર રહે નહિ Anybody is virtuous in the absence of temptation.

અગ્નિ-અસ્ત્ર, See **અગ્ન્યસ્ત્ર.**

કબંધ મસ્તક વેણાં વડે, અગ્નિ-અસ્ત્ર પાવક ધડધડે.
—**પ્રેમાનંદ.**

અગ્નિ-કર્મ, *s. n.* [+ કર્મ.] The work of fire. 2. Cooking. 3. The worship of fire.

વેદર્ભી તને કયમ નહિ વરે, કરે અગ્નિ-કર્મ.
—**પ્રેમાનંદ.**

અગ્નિ-કાષ્ઠ, *s. n.* [+ काष्ठ wood.] Burning wood; fuel. 2. A piece of Shamt wood with which fire is kindled in a sacrifice.

Id. અગ્નિ-કાષ્ઠ ભક્ષણ કરવાં To burn oneself to death.

અગ્નિ-કુણ્ડ, **અગ્નિ-કુંડ,** } *s. n.* [S. + कुण्ड a pit.] The shallow pit in which the sacrificial fire burns.

અગ્નિ-કુમાર, *s. m.* [+ कुमार a son.] Name of a medicine.

અગ્નિ-કોણ, *s. m.* [S. + कोण an angle.] The south-east.

અગ્નિ-દમની, *s. f.* [+ દમન.] A narcotic plant; *solanum Jacquini.*

અગ્નિ-દાહ, *s. m.* [+દાહ.] Performance of funeral rites over the dead body of a Hindu; cremation of a corpse.

અગ્નિ-પુરાણ, *s. n.* [+ પુરાણ.] One of the eighteen Purāns ascribed to Vyās, deriving its name from its having been originally communicated by the god Agni to the sage Vasistha.

અગ્નિ-પ્રવેશ, *s. m.* [+ પ્રવેશ.] Entering into a fire; throwing oneself into fire. 2. Self-immolation of a widow on the funeral pyre of her husband.

અગ્નિ-રથ, *s. m.* [+ રથ.] A railway carriage.

અગ્નિ-શાળા. *s. f.* [+ શાળા.] A fire-sanctuary; a part of a house set aside for fire-worship.

અગ્નિ-સંસ્કાર, *s. m.* [+ સંસ્કાર.] See **અગ્નિદાહ.**

અગ્નિ-હોત્ર, *s.n.*[+ S. होत्र a sacrifice *fr.* हु to sacrifice.]The duty of an **અગ્નિ-હોત્રી**;the keeping alive of the sacrificial fire and offering oblations to it.

અગ્નિ-હોત્રી,*s.m.*A Brāhman who keeps and worships the sacrificial fire in his house.

અગ્ન્યસ્ત્ર, અગ્ન્યાસ્ત્ર, *s. n.*[Properly S.अग्न्यस्त्र *fr.* અગ્નિ + અસ્ત્ર.] A missile showering fire; an arrow showering fire.2. Cannon;a gun; a musket.

અગ્ર, *adj.*[S.]First; chief.2.*s.n.*The tip; the upper end.

અગ્ર-જ, *adj.* [S. *fr.* + जन to be born.] The first-born; an elder brother.

અગ્ર-જન્મા, *s. m.* [+ જન્મ] Brahmā, the first-born god.

અગ્ર-જા,*s. f.*[S. *fem.* of અગ્ર-જ] An elder sister.

અગ્ર·ણી, અગ્ર·ણી·યો, [+S.नीto carry, to lead.] A leader.

અગ્ર-ધાન્ય,*s. n.*(+ ધાન્ય) The first crop in the year.2.The crop of the rainy season.

અ·ગ્રાહ્ય,*adj.* (S. अ not + ગ્રાહ્ય.) Not fit to be taken, received, or accepted.

અગ્રે-સર, અગ્ર-સર, *s.m.* [S. *fr.* અગ્ર + सृ, सर, to move.] A leader.

અઘ, *s. n.* (S.) Sin; crime.

અઘ-ઓઘ,*s.m.* (Properly S. अघौघ *fr.* + ઓઘ.) A heap of sin; many sins.

અઘ-ઓઘ તણા અંબાર કર્યા-**પ્રીતમદાસ.**

અ·ઘટ·તું, *adj.* [S. अ not + ઘટવું, ઘડવું.] Unbecoming; unsuitable.

અ·ઘટ·ના,*s. f.* Putting together things, which do not suit each other;an improper arrangement.

અ·ઘટ·માન, *adj.* Impossible; incompatible; inconsistent.

અ·ઘટિ·ત *adj.* Improper;incompatible; inconsistent.

Id. (-નું) અઘટિત કરવું To ruin. અઘટિત બોલવુંTo speak something improper or unsuitable.અઘટિત લખાણ કરવું To make false entries; to fabricate a document.

અ·ઘડ, *adj.* See **અણ-ઘડ** 2. *s. m. f.* A foolish person.

ગુરૂ વચન પાળે સંત, અ·ઘડ ચણેરા કાઢે દંત.
—**અખો.**

3. *s. m.* A natural hole or deep part in a river or tank.

અઘડ,*s.m.* [See અગડ.] A stable for elephants, horses, &c.

અઘણ-ખાડ, *s. f.* [See અઘવું + ખાડો, ખાડી.] A cess-pit.

અઘણ-શી,*adj.*[અઘવું+S. शील character.] Suffering from diarrhoea.

અ·ઘરણી,*s.f.*[S.अ not+गृहिणी the mistress of the house *fr.* गृह,ઘર, the house.]The first pregnancy.2. The ceremony performed in the seventh month of the first pregnancy.

Id. અઘરણી આવવી. To be pregnant for the first time. અઘરણી કરવીTo perform ceremonies and festivities peculiar to the time of the first pregnancy.

Prov. બાપનું બારમું અને બાયડીની અઘરણી ફરી ફરીને આવતાં નથી. A man has to perform but once in his life ceremonies on account of the death of his father and the first pregnancy of his wife.

અ·ઘરૂં, *adj.* [S. अ not + ગ્રાહ્ય *fr.* ग्रह to take.] Inconceivable. 2. Difficult.

Id. અઘરૂં પડવું-લાગવું to find that a thing is very difficult. અઘરા સમ ખાવા=કઠણ સમ ખાવા To take a terrible oath.

અ·ઘરેણિ·યાત, *adj.* [S. अ not+ ઘરેણે in mortgage.] Not held in mortgage; one's own.

અધ-વાટ, *s. f.* [See અધ+ વાટ way.] The way of sin.
મહા પ્રભુ કહે "મહાદેવે કીધાં," રમા કહ્યું "શા માટે?
એવાં કરવાં શિવને ન ઘટે, જીવ જાય અધ-વાટે."
—**દયારામ.**

અધ-વાડ, *s.f.* [See અધવું+વાડો.] Dirtiness; filthiness; foulness (esp. the foulness caused by human excreta being allowed to lie about).

અધ·વાન્, *adj.* [See અધ sin+ S. वत् , वान् =Guj. વાળું, having, possessing.] Sinful.

અધરાળો, *s. m.* A spot.

અધ·વું, *v i.* [S. हद्]To void excrement; to go to school.

Id. અધી જવું–દેવું–પડવું To void excrement involuntarily or suddenly. 2. To be terrified.

Prov. અધીને ઊઢારવું You break my head and then give me a plaster.

અધ-હારી, *adj.* [S. *fr.* अघ sin + हृ हर्, to take away.] God, as the Remover of sin.

અ·ઘાટ, *s.m.* [S. अ not, euphemistic, or S. आ intens.+ ઘાટ.] A stone on which is inscribed a description of land granted as a free gift. 2. A free gift of land; land given as a free gift 3.[See ઘાટ a passage.] A stone-passage to the water of a river, tank, or a step-well.

સખી, મારા કાપ્યા છે કર્મના કાટ;
સખી, મારી સુરતી પહોંચી છે અઘાટ.
—**ભોજોભગત.**

અ·ઘાટિ·યું, *s.n.* Land granted as a free gift. 2. Sold land. 3. *adj.* [S. अ not + ઘાટ, ઘડવું, ઘડવું.] Unscrupulous; faithless.

અધા·ણ, *s.n.* [See અધ·વું.] Human excrement; fæces.

અધા·ણું, *adj.* Inclined to go to stool.

Prov અધાણો ઉકરડો દેખે A cat always dreams of mice.

અધાત, *adj.* See **અગાધ.**

અ·ઘાત, *s. m.* [S. *fr.* अ not + ઘાત.] Abstaining from killing or murder.

અધા·મણ, *s.f.* [See. અધ·વું.] Looseness of the bowels.

Prov. અધામણ કરતાં પદામણ ભારે Preparations are more laborious than the work: *cf.* A mountain in labour, and out came a mouse.

અ·ઘામું, *adj.* [S. अ not, euphemistic, or S. आ intens. + ઘામ, ગરમ hot.] Terrible 2. Difficult.

અઘેડો, *s.m.*[S. आघाट.] A plant growing in marshy places.

અઘોક, *s.f.* [See અધવું + ઓકવું.] Cholera.

અ·ઘોર, *s.m.*[અ=S. आ intens,or S. अ not, euphemistic, + ઘોર, *s. m.* Or, a short form of અઘોર નિદ્રા deep sleep.] Unconsciousness immediately before death.

Id. અઘોરે રહેવું-પડવું To be in an unconscious state before death.

અઘોર, *adj.* [S. अ not, euphemistic, + ઘોર terrible.] Terrible. 2. Cruel. 3. Disgusting; repulsive; shocking. 4. *s. f.* Deep sleep.

Id. અઘોર કૃત્ય-કર્મ A cruel,disgusting,or shocking act. અઘોર નિદ્રા Deep sleep. **અઘોર** પાતકી A terrible sinner. અઘોર પંથ The sect of અઘોરી, See below. અઘોર મંત્ર A terrible spell, such as that used for killing men. અઘોર વનA terrible forest. અઘોર વિદ્યાKnowledge made use of by an અઘોરી, See below. **અઘોર** સાધન The practices of an અઘોરી.

અઘોરી, *s. m.* A class of mendicants who wander about naked, and eat anything however disgusting.2.A person much given to sleep.

Id. અઘોરીની ઉંઘ Deep sleep.

અ-ઘોષ, *adj.* [S. अ not + घाष deep husky sound *fr.* घुष् to cry aloud.](Gram.) Surd; hard (of consonants).

Id. અઘોષ વ્યંજન The surd consonants.

અંક, *s.m.n.*[S. अङ्क् to mark.] A mark.
કોઇ મુગ્ધ કેરાં અંક ધરશે. ઘણું મનમાં લાજતી.
—**પ્રેમાનંદ.**

2. The spots on the Moon.
ઇંદુડી તણી અણીએ અવનિ ઉદ્ધારી;
અંકશી ઈંદુ વિષે શુભ ધારી—**ગીતગોવિંદ.**

3. A numeral; a number (See **આંકડો**). 4. An act in a drama. 5. The lap. 6. The folds of a woman's dress,

પછી સહદેવની પાસ ગઇ સતી,
વદન અંક લઇ ભાખતી અતી—**વલ્લભ.**

7. Embrace.

લક્ષ્મીજીના કુચનું કુંકુમ અંક લેતે—**ગીતગોવિંદ.**
હા ના કરતાં રે ભરી અંક,
અધર ઉઠાવી રે લાવ્યા કુંજ નિ:શંક.
—**દયારામ.**

રોતી સતી રહે નહિ, મંદ મતિ હેતે હર્યાં;
વંક વાટ અંકે કરી, લંક માંહે લાયક ધર્યાં.
—**સામળભટ.**

Id. અંકે કરવું To embrace. 2. To adopt; to take. અંકે બાંધવું To write out in figures; hence to fix an amount by writing it in words. અંકે સો One hundred complete. અંકે સો કરવા To complete an agreement.

અંક-ગણિત, *s. n.* [S. *fr.* + ગણિત] The science of numbers; Arithmetic.

અંક-લિપિ, *s. f.* [+ લિપિ.] The art of writing numbers. 2. A book containing the Multiplication-Tables.

અંકા-ઇ,
અંકા-મણ,
અંકા-મણી, } *s. f* [See અંકાવું, આંકવું.] The manner of ruling (paper.) 2. The wages paid for getting (paper) ruled.

અંકાવતાર, *s.m.* [See અંક + અવતાર.] That portion of a drama which connects the story of the preceding act with that of the succeeding act; an intarlude.

અંકા-વવું, *v. t.* To get a metal tested.

અંકા-વું, *v. i.* [Pass. of આંકવું.] To be marked. 2. To be characterized; to be distinguished.

અંકિ-ત, *adj.* Marked. 2. Printed.

અંકી, *adj.* Divided into acts; having acts with special reference to a drama or other poetical composition. (In this sense this word is found at the end of a compound.)

અંકુર, *s. m.* [S.] A sprout. 2. Fig. The origin.

Id. અંકુર આવવો-ફુટવો-બેસવો To put forth a sprout. એકજ અંકુરનું(ધાન્ય)Monocotyledonous (grain).

અંકુશ, *s. m.* [S. अङ्कुश.] An elephant-goad. 2. Restraint; the restraining influence; a check.

Id. (ઉપર)અંકુશ રાખવો To keep restraint over; to have a check over. અંકુશમાં રાખવું To hold in check. અંકુશ વગરનો Uncontrollable; uncontrolled (specially of an elephant).

અંકોડા-બંધ, *adv.* [See અંકોડો + S. बन्ध to bind=P.root बस्तन to bind.] Link by link.

અંકોડી, *s.f.* [Dim. of અંકોડો.] A small link. 2. A small hook fixed on the end of a long stick, specially used in plucking flowers or fruits.

અંકોડો, *s. m.* [અંક + S. वृत्ति turning *fr.* वृत् to turn.] A link. 2. A hook.

અંકોર, See **અંકુર.**

ઝાઝું જોને જોબન જોર, તેને કામ અતી અંકોર.
—**સામળભટ.**

અંકોલ, *s. m.* [See અંકોર, અંકુર.] A medicinal creeper.

અંગ, *s.n.* [S.] The body. 2. A limb. 3. A division. 4. An assistant.

Id. અંગ અકડાવું-અકડાઈ જવું-અકડાઇ રહેવું To have stiffness in the body; to have cramps. અંગ ઉપરથી ઉતારવું-ઉતારી નાંખવું To make oneself free from responsibility. (એમાંથી) અંગ કાઢી લેવું To withdraw oneself (as from a fight or troublesome business). અંગે ચસકા આવવા-થવા To have a sudden shooting pain in the body. અંગ ચોરવું To contract the body; to draw the body up in a narrow compass; to shrink. 2. To avoid muscular exertion; to spare or reserve one's strength; to dawdle or idle at work. અંગ ઉપર પડવું-આવવું-આવી પડવું To be left on one's hands; to lie as an encumbrance or cause of expense. 2. To devolve upon: to become incumbent upon one to perform. અંગ ઉપર ચઢી આવવું To attack with violence or angry demonstrations. (તે કામમાં તેનું) અંગ છે To have a concern in; to have a hand in. (એને પોલીસનું) અંગ છે To have clandestine support. ચોરી તેના અંગ ઉપર પડી He was unjustly held to be guilty of the theft. ચોરી તેના અંગે લાગી He was proved to be guilty of the theft. અંગ રહી જવું-મરી જવું

To have paralysis of the body or of a limb. અંગ ભાગીને–તોડીને–કામ કરવું To exert oneself strenuously;to work with might and main, without sparing the body.અંગ કળવુંTo have pain in the body.અંગના ટુકડે ટુકડા થવાTo be hard-worked.અંગ સાચવવુંTo spare the body; to take care of the body. 2. To dawdle or idle at work.અંગ વધારવું To get flesh; to become fat or plump.તે અંગ વધારી જાણે છે He is clever in avoiding work. અંગ તપી આવવું To have slight fever. (ગુસ્સાથી) તેનું અંગ લાલચોળ થઇ ગયું He burnt(as from fever or passion). (તેના) અંગે અંગમાં કામ વ્યાપી રહ્યો છે He burns with passion.અંગ બળ્યું બળ્યું થઇ રહ્યું છેTo be intensely burning (as of fever). અંગનો લટકો A graceful gesture (generally,affected).અંગ પાણી પાણી થઇ જવુંTo turn one's flesh into water,*i. e.* to undergo great labour. (મારા)અંગનું કામ Interested work.અંગનું માણસ A person identified in interest;a confident. અંગ છુટકો કરવોTo clear oneself of a responsibility.અંગે ત્રોડ થવી–અંગ તૂટવું To have pain in the body.અંગે બેસવું આવવુંTo sit well on the body to fit(of a garment).અંગ ઉપર તુટી પડવું To rush upon and address with vehemence and fury.અંગ ઉપર(કરજ) કાઢવું To incur a debt on personal security. અંગ ઉપર (પૈસા) ધીરવા To lend money on personal security.અંગનો ભરાવો The filled-up state of the body;plumpness. અંગ ઉપર લેવું To undertake the responsibility of. (પાપ) અંગે અંગે ફુટી નીકળવું To experience in bodily suffering the evil consequences of one's own sins. અંગે લાગવું To be liable for; to be responsible for. અંગ આપવું To help. અંગ તળે ઘાલવું To misappropriate. અંગ તોડવું-અંગ તોડીને કામ કરવું To work hard. અંગ ભરાઇ જવું To be stiff in the body. અંગ ભરાઈ આવવું To have little fever. અંગ ભારે થવું To be dull.અંગ મરડવું To turn the body one way and another(through dullness.) અંગ વાળવું To practise physical exercises; to make the body healthy by physical exercise. અંગનો ખુરદો કરવો To work hard.અંગનો મેલ ગણવો To consider a lost thing as trifling or worthless. 2. Not to be anxious about a lost thing.

Prov. અંગ વિના ડંખ નહિ Borrowed garments never fit well.

અંગ-ઉદ્ધાર, [+ उद्धार.] The purification of the body with holy waters.

અંગ-ઉધાર, *adj.* Borrwed on personal security.

અંગ-ઉમંગ,*s. m.* [S. + ઉમંગ.] Bodily activity; muscular energy.

અંગ-કંપ, *s. m.* [+ કંપ.] Quivering or vibratory motion of the body; tremor.

અંગ-કાઠી, *s. f.* [S. + કાઠી, काष्ठ, a piece of wood,a stick.]The constitution of the body.

અંગ-ચપળ-તા,*s. f.* [+ ચપળ-તા.] Activity of the limbs; agility.

અંગ-જ,*s.m.*[+ S. जन to be born.]A son.

અંગ-જા, *s. f.* A daughter.

તિલક કરી અરિ દમણને રે; આપી અંગજા તેહ રે.
—વિનયવિજય.

અંગ-જ્ઞાન, *s. n.* [+ જ્ઞાન.] Instinctive knowledge.

અંગદ, *s. m.* [S.] An armlet.

રતિ દામ વીઠ્ઠલ વૈજયંતી, અંગદ ભુજ અતિ રૂપ.
—દયારામ.

અંગદ-શિષ્ટાઇ,*s.f.* [S. अङ्गद the monkey-god+शिष्ट respectable *fr.*शिष् to distinguish.] Gaining one's object by polite conversation.

અંગના, *s. f.* [S.] A young woman. 2. A woman.

ચઢી વિમાને દેવાંગના, એવી શોભે તે અંગના.
—ગિરિધર.

અંગ-નું, *adj.* [અંગ.] One's own.

અંગ-બળ,*s.n.* [+ બળ.] Bodily strength.

અંગ-ભંગ,*s. m.* [+ ભંગ.] Breaking of limbs; loss of a limb; mutilation.

અંગ-મર્દન, *s. n.* [+ મર્દન.] Kneading the limbs.

અંગ-મહેનત,*s. f.* [+ મહેનત.] Physical exercise; muscular exertion;bodily labour. 2.Work done by muscular exertion,as opposed to brain-work.

અંગ-રખી, *s. f.* [See અંગ-રખું.] A small coat–especially, for an infant or child.

અંગ-રખું, *s. n.* [+ રાખવું *fr.* S. रक्ष to protect.] A coat.

અંગ-રંગ, *s. m.* [+ રંગ.] The colour of the body; the complexion. 2. The vigour of the body; the appearance of the body with reference to health or illness. 3. Sensual pleasures.

અંગ-રાગ, *s. m.* [S. *fr.* + राग *fr.* रञ्ज् to anoint, to please.] A fragrant substance to anoint the body.

અંગરેજ, *s. m.* [P. इंग्रेज़ =Ar. इंग्लीस a corruption of the word English.] An Englishman; a European.

અંગરેજી, *s. f.* [P. इंग्रेज़ी.] The English tongue. 2. English manners. 3. The British Government [*cf.* બાદશાહી, ગાયકવાડી] 4. *adj.* Relating to England.

Id. અંગ્રેજી રાજ્ય-રાજ્ય પદ્ધતિ The British Government. અંગ્રેજી (=વિલાયતી) બનાવટ-માલ Things for which there is a great demand in the market. અંગ્રેજી કાયદો British Law as opposed to દેશી કાયદો. 2. Law rigidly enforced, without reference to person. અંગરેજી પ્રજા British subjects. અંગરેજી ફેશન English fashion.

અંગ-રોગ, *s. m.* [+ રોગ.] A hereditary disease.

અંગ-રોગી, *adj.* Having a hereditary disease.

અંગ-વસ્ત્ર, *s. n.* [S. अङ्ग the body + वस्त्र a garment *fr.* वस् to dress.] A scarf. 2. (Slang) A mistress.

અંગ-સ્થિતિ, *s. f.* [S. *fr.* અ + સ્થિતિ.] The position of the limbs or body; a posture. 2. The state of the body, with reference to health.

અંગા-ઉ, *adj.* Belonging to the body; belonging to self; exclusively one's own.

Id. અંગાઉ કરજ An amount borrowd on one's personal liability, without any other security. અંગાઉ ખરચ Expenses for one's own comforts & pleasures; pocket-money.

અંગા-ખરૂં, *s.n.* [S. अङ्गार burning coal+ ખરૂં right, hard.] Small cakes of wheat-flour baked in embers.

અંગાર, *s. m.* [S.] A fire-brand; embers.

અંગા-રખું, See **અંગા-ખરૂં.**

અંગારી, *s. f.* [See અંગાર.] A small hearth with embers in it 2. Small embers.

અંગારો, See **અંગાર.**

Id. ધગધગતા અંગારા Burning coal લાલ ચોળ અંગારા Red-hot coals.

અંગિ-ત, *adj.* [See અંગ, અંગી.] Having blood relationship; congenital.

Id. અંગિત માણસ Member of an assembly or body. A dependent. 3. A confident.

અંગિ-યુ, *s.n.*[S. अङ्ग the body.] A shirt for infants with short sleeves.

અગિ-યો, *s.m.* A sleeveless jacket for females reaching to the waist. 2 See **આંગિયો.**

આકાશ અંગિયા, અંબુજ ઉઘડયાં, નિર્મળ ઈંદુ શરદ રે;
પતિ વિયોગ પીડે છે પાપી, સતી રહે છે સત્ય બરદ રે.
—**પ્રેમાનંદ.**

અંગી, *adj.* One's own 2 Having limbs. 3. *s. f.* See **અંગિયુ.**

અંગી પહેરી અજબ અનુપમ, નિરખી શોભા રે.
—**બ્રહ્માનંદ**

Id. (તેનું) અંગી થવું To be joined with; to be dependent upon. અંગી માણસ See અંગિત માણસ.

અંગી-કાર, *s. m.* [S. *fr.* अङ्ग + कृ to do.] The accepting or admitting of a thing; acceptance.

Id. અંગીકાર કરવો To accept. અંગીકાર થવો To be accepted.

અંગી-કૃત, *adj.* Accepted.

અંગીઠી, *s. f.* [S. अग्नि fire+स्थान place *fr.* स्था to stand.] A portable fire-pan or brazier. 2. Heat caused by anger or excitement.

લાગી યમને અંગીઠી, પોઠી ગયો તે પળે-**વલ્લભ.**

અંગી-ભૂત, *adj.* [+ S. भूत become *fr.* भू to become.] Forming a part of a whole.

અંગુ, See **અંગ-ઉધાર.**

અંગુછો, *s. m.* [S. अङ्ग the body લુછવું *fr* S. + लुञ्च् to pull.] A towel. 2. A handkerchief.

અંગુઠી, *s. f.* [*S.* अङ्गुष्ठ the thumb.] A ring.

Id. અંગુઠી પહેરવી To put on a ring.

અંગુઠી-યા, *adj.* Of the measure of the thumb.

Id. અંગુઠીયા કોર Borders as wide as the thumb (of a garment, &c).

અંગુઠો, *s. m.* [S. अङ्गुष्ठ.] The thumb or the great toe.

Id. અંગુઠા પકડવા To stoop down and catch the great toes with the hands (as punishment).

Prov. અંગુઠાનો રાવણ The lion is known by his paw.

અંગુર, *s. m.* & *f.* [See અંકુર] The new skin seen after a wound is healed.

Id. અંગુર આવવા To be healed (of a wound).

અંગુર, *s. m.* [P. अंगूर]. Ripe grapes.

અંગુલી, See **આંગળી.**

અંગુળી, See **આંગળી.**

અંગુષ્ઠ-પ્રમાણ. *adj.* [अंगुष्ठ the thumb + પ્રમાણ measure *fr.* प्र forth + मा to measure.] Of the size of the thumb.

અંગેઠી. See **અગઠી.**

અંગો-અંગ, *adv.* [See અંગ.] In every limb; throughout the body.

Id. અંગોઅંગ પ્રસરવું To pervade the body. અંગોઅંગે રહી જવું To have stiffness in all parts of the body.

અંગોર, *s.* [See અંગુર ripe grapes.] The land on the opposite bank of the tank. 2. Well irrigated land. 3. Very fertile land.

અંઘામ, *s. m.* [P. हंगाम. Or, S. संगम union *fr.* सम् together + गम् to go.] A bustle; a tumult. 2. A rebellion. 3 Time; a conjuncture; opportunity.

અંઘેડો, *s. m.* [Marathi आघाडा *fr.* S. आघाट. A particular plant; *Achyrantes aspera.*

અંઘોળ, *s. n.* [S. अङ्ग the body + अव down हुल् to cover.] Ablution; bathing.

અંઘોળ·ડી, *s. f.* A song sung by women while the bride and the bridegroom are being bathed.

અંઘોળ·વું, *v. i.* To bathe.

ત્યાં ભોજન કરવા વિપ્ર આવે છે,
ગંગામાં અંઘોળી જી. — **પ્રેમાનંદ**

અંઘોળિ·યુ, *s. n.* An earthen pot used in warming the water for a bath.

અંઘોળિ·યો, *s. m.* A servant in attendance at the time of bathing.

અ·ચક·ડું, *s. n.* [S. आ intens.+चष् to eat, See ચાખવું.] Recollection of comforts enjoyed in the past.

અચક-મચક, *adv.* [See અચકો-મચકો.] Suddenly (used of a death.)

અ·ચક·વું, } *v. i.* [S. आ up to + कष् to
અ·ચકા·વું, } draw.] To stop.

Id. અચકી પડવું–બેસવું To stop. 2. to be in a great fix.

અચકા·મણ, *s. f.* [See અચક·વું.] An obstacle; a hitch. 2. The state of being stopped.

અચકા·રો, See **આચકો.**

અચકો-મચકો, *s. m.* [S. + મચકો reduplication of અચકો.] Gestures. (A term used in songs sung by little girls.)

અ·ચંચળ, *adj.* [S. अ not+चञ्चल changing, swift, *intens.* of चल् to walk.] Inactive; not variable; constant; steady.

અચ-પચું, *adj.* [અર્ધ+પચ·વું. See અદ-પચું.] Half-cooked. 2. Existing in a state intermediate between the solid and the liquid.

અચ-બુચ, *adj.* [S. आश्चर्य astonishment + બુચ redup.] Suddenly; unexpectedly.

Id. અચબુચ આવી લાગવું-ચઢવું-બનવું To take place suddenly or unexpectedly.

અચંબો, *s. m.* [S. आश्चर्य astonishment + भाव becoming *fr.* भू to become.] Astonishment; wonderment; a puzzle.

Id. અચંબા ભરેલું Astonishing; surprising. અચંબો થવો–પામવો-લાગવો To be astonished.

અ·ચર, *adj.* [S. *fr.* अ not+चर् to walk.] Immovable.

અચરકો, See **આચકો.**

અચરજ, } *s. n.* [S. आश्चर्य.] Astonishment.
અચરત, }

Id. અચરજ થવું-પામવું-લાગવું To be astonished. અચરતની વાત A wonderful or surprising occurrence.

અચરત, *adj.* Astonished; bewildered.

અચરતી, *s. f.* See **અચરજ, અચરત.**

અ·ચલ, *adj.* [S. *fr.* अ not+चल् to walk.] Steady; fixed. 2. *s. m.* A mountain.

અ·ચવ્યું, *adj.* [अ not+Des. चवइ to tell.]

Not said; not stated.
ચવ્યું ચવે, તે શાનો કવિ? અ-ચવ્યું ચવે,તે કવિ કહેવાય.
—અખો

અ·ચળ, See **અ·ચલ**.

Id. અચળ કિર્તિ–નામ–નામના–મહિમા Immortal name.

અચળ-પદ, *s. n.* [S. See અચલ + पद a place *fr.* पद् to go.] Eternity; the eternal state.

અચળા, *s. f.* The earth.

અચળિ·ત, *adj.* Fixed; steady.

અચા, *s. f.* [See અચો.] Abstinence.

અ·ચાર, *s.n.* [S. अ priv. +P. चार: remedy +spices without which food is tasteless and which are, therefore,indispensable.]A preparation of onion, mint, ginger,pepper, &c., used at dinner to give relish to food.

અ·ચાલ, *s. m.* [S. अ not + ચાલ, ચાલવું.] An obstacle. 2. The menses.

અ·ચાનક, *adv.*[S. अ not + ચાનક a warning.] Accidentally. 2. Suddenly. 3. *adj.* Surprised.

Id. અચાનક આવી પડવું-લાગવું-બની આવવું To take place accidentally.

અ·ચિકિત્સ·નીય, *adj.*[S. *fr.* अ not + कित् to observe minutely.] That of which the marks or symptoms cannot be made out; incorrectly understood. 2. That (disease) of which a diagnosis cannot be made; in capable of medical treatment.

અ·ચિન્ત્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + चिन्त् to contemplate.] Inconceivable. 2. That which should not be thought of.

Id. જે અચિંત્ય ચિંતે છે He who thinks unworthy thoughts.

અ·ચિર, *adj.* [अ +चिरम् for a long time] Fleeting. 2. Quick.

અ·ચિન્તું, **અચિંતું**, } *adj.* [See ઓચિન્તું.] Unexpected. 2. Sudden.

અ·ચુક, **અ·ચૂક**, } *adv.* [S. अ not + ચૂકવું to mistake *fr.* S. च्यु to fall.] Without a mistake. 2. *Adj.* Unmistakable:sure; certain.

Id.અચુક આવી મળવું To meet without fail.

અચુક·પણું, **અ·ચૂક·પણું**, } *s. n.* Infallibility.

Id. હું અચુકપણેથી માનીશ I shall obey without fail.

અચુક-બાણ, **અ·ચૂક-બાણ**, } *s.n.* [+ બાણ; *cf.* રામબાણ.] An unerring arrow. 2. *adv.* Without fail; certainly; surely.

Id. હું અચૂક-બાણ આવીશ I will come without fail or surely.

અ·ચેત, **અ·ચેતન**, } *adj.* [S. अ not + चित् to perceive.] Senseless; dull; lifeless.

અ·ચેતના, *s. f.* [अ not + ચેતના.] Absence of energy or liveliness.

અચો, *s. m.* [S. अ not + चार *fr.* चर् to walk, *cf.* P. चार: remedy.] An obstacle, 2. A crowd. 3. A dirty sensation caused by unkempt hair growing on the body.

અ·ચ્છત, *adv.* [S. अ not + છતું. *fr.* S. छद् to cover.] Secretly; safely.

અચ્છુ, *adj.* [S. अच्छ clear.] Fine; good.

અચ્છેર, *s. m.* [S. अर्ध half + शेर *fr.* P. सीर a measure of capacity about one pound in weight.]Half a seer or pound in weight.

અચ્છેરિ·યું, *s n.* A measure of half a seer.

અચ્છેરિ·યો, *s. m.* A weight or measure half a seer or pound.

અચ્છેરો, *s. m.* A weight weighing half a pound.

અ·ચ્યુત, *adj.* [S. *fr.* अ not + च्यु to fall.] Indestructible. 2. *s. m.* The Supreme Being; the god Vishnu.

અ·ચ્યુતાનંદ, *s. m.* [+ આનંદ.] Uninterrupted or unbroken joy. 2. He whose joy is uninterrupted; God.

અછકલું, See **આછકલું**, **આછું**.

અ·છત, *s. f.* [+ છત, સત્તા.] Scarcity.

અ·છતું, **અ·છત્ર**, } *adj.* [+ છત a covering *and* છત્ર an umbrella.] Without a guardian. 2. Dethroned.

અ·છબ·ડા, *s. m. pl.* [S. आ intens. + છબી, છાયા + ડો dim.] Chicken-pox.

Id. અછબડા નીકળવા To have chicken-

pox. અછબડા સમવા To be cured after an attack of chicken-pox.

અ-છર-તું, *adj*. [S. आ up to + क्षर् to drop, to fall.] Touching the surface.

અછવાવું, *v. i.* [S. आ all about + છાવું to cover *fr*. છાયા shade.] To grow only in a slight degree; to have a scanty growth (used of trees).

અછાડ-પછાડ, *s. f.* [અછાડ redup. of પછાડવું.]Throwing at random or carelessly.

અછા-વવું, *v. t.* (S. अच्छ clean.) To begin to use a newly bought pot.

અ-છાળ-વું, *v*.[S. उत् up + क्षाल् to wash.] To shake up the contents of a pot or vessel.

અ-છિન્ન, *adj*. [S. अ not + छिन्न cut *fr*. छिद् to cut.] Unbroken; undivided.

અ-છિન્ન-ધારા, *s. f.* [+ धारा a stream.] A continuous stream of water, &c. 2. A pitcher of water used in pouring a continuous stream of water, &c., on an idol at the time of its installation.

અ-છેદ, *adj*. [S. अ not + છેદ *fr*. छिद् to cut.] That which cannot be pierced; impenetrable.

અછો અછો કરવું, *v. t.* [See અચ્છું.] To fondle; to caress.

Id. અછો અછો વાનાં કરવાં Same as અછો અછો કરવું

અછોડો, *s. m.* [S. अ not + છોડવું.] The rein for a bullock. 2. A chain 3. A chain of gold or silver worn by children round their wrists.

Id.બળદનો અછોડો The reins for a bullock. ઘડિયાળનો અછોડો A chain for a watch.

હરતા ફરતા હીંડે ઘોડા, બાંધ્યા હેમ તણા અછોડા.
—પ્રેમાનંદ.

અછોડા-વા, *adj*. [See અછોડો + S. वाट a region. *Cf*. ખેતર-વા, રાશ-વા, બે દોરા-વા.] As far off as the reins of a bullock.

અ-જ, *s. m.* [S. अ not + जन् to be born.] The unborn One; God. 2. One of the heads of the Hindu trinity (બ્રહ્મા વિષ્ણુ, or શિવ). 3. The god of Love.

ન અજ આવર્યો અંગમાં કદા,
ન અજ ભૂલી હું તો ગયો જદા;
ન અજથી જ રે હારિયો પ્રિયા,
ન અજ દેવની ભૂલું હું ક્રિયા.
—પ્રેમાનંદ.

અજ, *s. m.* [S.] A goat.

અજગર, *s. m.* [S. *Cf*. P. अज़्दर्.] A boa-constrictor; a dragon.

Id. અજગર જેવો પડી રહ્યો છે Lies down like a dragon, *i. e.* is idle.

Prov. અજગર કરે ન ચાકરી, પંખી કરે ન કામ; દાસ મલૂકા યૂં કહે, સબકા દાતા રામ A dragon does not serve a master, a bird does not work for its maintenance–it is God Who feeds all.

અજગર-વૃત્તિ, *s. f.* [+ વૃત્તિ.] Idleness; dullness.2.A stage in asceticism, in which the man abstains from all movement, and even refuses to put his food into his own mouth.

અજ-તરફ, *adv*. [P. अज़् from + Ar. तरफ् side.] From; on behalf of.

અ-જન્મ, *adj*. [See અ-જ.] Unborn. 2. *s. m.* The Unborn One; God.

અ-જન્મા, *s. m.* See **અ-જન્મ.**

અજ-પદ, *s. n.* [See અ-જ + પદ.) The heaven of Brahmā.

અ-જપાજપ, *s. m.* [S.અજપ + અજપ. *fr*. अ not + જપ *fr*. जप् to mutter.] Silent meditation.

અજ-પાળ, *s. m.* [See અજ a goat + પાળવું.] A goatherd; a shepherd.

આપ અજ-પતિ હરિ અજ-પાળ.—**દયારામ.**

અજબ, *s, n.* [P. अजब *pl*. અજાયેબ.] Wonder;astonishment.2. *adj*. Wonderful;novel; strange.

Id. અજબ થવું To be wonder-struck; to be surprised. અજબ તમાસો A wonderful spectacle. અજબ માયા The wonderful or mysterious ways of God.

Prov. અજબ તેરી કુદરત, અજબ તેરા ખેલ. છછુંદરકે શીરમેં, ચંબેલીકા તેલ Mysterious are the ways of God !

અજબ-જેવું, અજબ-તરેહ-નું, *adj*. Wonderful; strange; mysterious.

અજમા-વવું, *v.* [P. आज़्मूदन् to examine,

to test.] To try; to test.

Id. અજમાવી જોવું To try. 2. To test.

અજમા-યેશ, *s. m.* & *f.* [P. Verbal noun *fr.* आज़्मुदन् to try.] Trial; experiment. 2. Test.

Id. અજમાયેશ કરવી--કાઢવી To make a trial. 2. To make an estimate.

અજમાસ-દાર, *s. m.* [+ P. दार् possessed, having.] One who tests a thing. 2. *adj.* Experienced.

અજમુદો, *adj.* Tried; tested; experienced; veteran.

અજમો, *s. m.* Parsley.

Id. અજમો આપવો To give as a bribe. અજમો ફાકવો To swallow parsley (as a cure of pain in the stomach). 2. To give vent to one's anger. અજમાનાં ફુલ Essence of parsley.

અજમોદ, *s. f.* [S. अजमोदा.] Bishop's weed.

અ-જંપ, **અ-જંપો,** *s. m.* [S. अ not + જંપ, જંપવું.] Absence of ease; restlessness.

Id. અજંપો થવો To be uneasy; to be restless.

અ-જયા, *s. f.* [S. = Invincible. *fr.* अ not + જય victory.] A goddess, Who is considered the immediate and active cause of the creation. 2. Illusion which leads one to regard the Supreme Spirit and Universe as two distinct realities (in Vedant Philosophy). 3. The mysterious ways of God.

અ-જર, *adj.* [S. अ not + जरा old age *fr.* ? to be old.] Not waxing old; having everlasting youth.

અજરામર, *adj.* [+ अमर *fr.* अ not & मृ, મરવું, to die.] Not subject to old age or death (of God.); immortal.

અજરાળ, *adj.* [See અજર a god + રાળ.] Extensive.

અજલ, *s. f.* [Ar.] End. 2. Death. 3. Untimely death.

અજવાસ, *s. m.* See **અજવાળું.**

સોળ સહસ્ર વદને સોળે કળા હાર્યો,
નહ ઈંદ્રનો અજવાસ. —પ્રેમાનંદ.

અ-જશ, See **અપ-જશ.**

અજવાળ-વું, *v. t.* [See અજવાળું *fr.* S. उत् up + ज्वल् to burn.] To cleanse. 2. To make a light; to light a lamp. 3. To make a good name. 4. (Euphemistic) To be disgraced.

Id. વાસણ અજવાળવું To cleanse a pot. દીવો અજવાળવો To light a lamp. કુળ અજવાળવું To raise the reputation of one's own family. કુળ અજવાળ્યું (Euphemistic) Having disgraced one's own family.

અજવાળિ-યું, *s. n.* The bright half of a lunar month. 2. small holes in the roof for admitting sun-light.

અજવાળી, *adj. f.* Moon-lit.

Prov. અજવાળી પણ રાત, અને મોળી પણ છાશ
An ape is an ape, a varlet a varlet,
Though clothed in silk, or clothed in scarlet.

અજવાળું, *s. n.* Light. 2. Fame.

Id. અજવાળું કરવું To enlighten; to shed light on a subject; to remove doubts. 2. To raise the reputation of one's own family. 3. To benefit; to profit. 4. (Euph.) To disgrace one's own family. 5. To put to a loss. અંતરમાં અજવાળું કરવું To enlighten one's own heart; to rouse one to one's senses. અજવાળું થવું To dawn (of the day;) to be the morning. અજવાળું આવવું To be lighted by the light of the sun, a lamp, &c. (1) અજવાળામાં આવવું To come to light; to be known to the public. અજવાળામાં મૂકવું To put into view; to bring to light; to throw light upon; to disclose; to reveal. અજવાળું જોવું To be brought into the world; to be born.

અજસ્ત્ર, *adv.* [S. अजस्त्र.] From time to time; very often; very frequently.

અજા, *s. f.* [S. *fr.* अ not + जन् to be born. *Cf.* અ-જ.] Nature (as unborn).

ભક્તને ન દમે અજા તે, સમજવું કારણ એહ.
—દયારામ.

અજા, *s. f.* [S.] A she-goat.

અ-જાગત, *adj.* Killed by drowning or a deadly weapon (of the death of a person).

અ-જાચક, *adj.* [S. अ not + યાચક *fr.* याच् to beg.] Not living upon charity.

અ·જાચક·પણું,*s.n.* Absence of begging; not being a beggar.

અજાચક-વૃત્તિ, *s. f.* [+ વૃત્તિ.] See **અજા-ચક·પણું**.

અજાડી, *s. f.* A ditch into which wild animals, as elephants, tigers, &c., are allured, so that they may be easily captured.

Id. અજાડીમાં પડવું To come into trouble or some difficulty (of a strong or great person.)

અ·જાણ, *adj.* [S. अ not + જાણ·વું, જ્ઞાન, *fr.* ज्ञा to know.] Ignorant: not knowing.

અ·જાણ·તાં,*adv.* Unconsciously.

Id. અજાણતાં કરવું To do involuntarily.અજાણતાં થઈ જવું To happen involuntarily,

Prov. અજાણતાંનો દોષ નહિ Ignorance of facts is a good defence in law.

અ·જાણ·પણું, *s. n.* Ignorance; unconsciousness.

અ·જાણે, [*Instr. sing.* of અ·જાણ્યું.] By ignorance; unconsciously.

Id. અજાણે કરવું To do through ignorance. અજાણે કહેવું To speak unconsciously or unguardedly.

અ·જાણ્યું, *adj.* Ignorant; unacquainted with; strange.

Id. અજાણ્યું ઓસડ A medicine of which the ingredients are not known. અજાણ્યું માણસ A stranger. અજાણ્યો રસ્તો A way, with which one is not acquainted.

Prov. અજાણ્યું ને આંધળું બરાબર Ignorance has no light. અજાણ્યો ઉપાડ્યો બમણું ઘી હોમે Ignorance is often a cause of waste. અજાણી ચીજ ખાવી નહિ, અને અજાણે રસ્તે જવું નહિ Never wade in unknown waters.અજાણી વાતમાં માથું ન મારવું Do not give way to any bold novelties.

અ·જાત-શત્રુ. *adj.* [S. अ not + जात born *fr.* जन् to be born + શત્રુ an enemy *fr.* शद् to cut.] Having no enemy. 2. *s. m.* Yudhisthira.

અજાનન *adj.* [See અજ a goat + S. आनन the mouth.] Having the mouth like that of a goat.

અ·જાન·બાહુ, *adj.* [S. आजानु बाहु *fr.* आ up to + जानु the knee + बाहु the arm.] Having long arms reaching down to the knees.

અજા-પાળ, *s. m.* [See અજ a sheep + પાળવું.] A shepherd.

અજાબી,*s. f.* [P. हज़ाबी a curtain, a veil.] A robe worn by Muhammadan women.

અજાયેબ, See **અજબ**.

અજારી-બજારી, *s. f.* [અજારી redup. of બજારી *fr.* બજાર.] See **ખારો-પાટ** (so called in the Navsār district).

અ·જિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + जित conquered *fr.* जि to conquer.] Invincible.

અજિન, *s. n.* [S.] The hide of a deer.

અજીઠ-વાડ, *s. m.* [*Cf.* એઠું. Corruption of S. उच्छिष्ट *fr.* उत् up + शिष् to remain. Or, आ up to + जुष् to enjoy + વાડ *fr.* વૃત્તિ. Or, દુષ્ટ spoiled.] A pot not cleansed after being used as a receptacle for food; a vessel unwashed after having eaten from it. 2. The state of filthiness caused by a place or a thing having been left uncleansed after eating.

Id. અજીઠવાડ કરવો To make filthy by leaving a place or thing uncleansed after eating. અજીઠવાડ કાઢવો To clear a place or a thing from a state, of filthiness.

અ·જીઠું,*s.n.* The portion of food served up and remaining over; the leavings from a meal. 2. The place where such leavings are left. 3. Food cooked in water & not in milk.

અજીઠા સરખા જોગ શું, પાથરીએ કે પોઢીએ ?
પ્રત્યક્ષ પાવક પરહરી, શિશ, પત્થરમાં શિર ફોડીએ ?
—**દયારામ.**

અજીર, *s. f.* [S.] The courtyard of a house.

અ·જીરણ, *s. n.* [S. अ-जीर्ण *fr.* अ not + जॄ to be digested.] Indigestion.

Id. અજીરણ થવું To be affected with indigestion. અજીરણ મટવું To become free from indigestion. પૈસાનું અજીરણ થવું To have an excess of money;to be extravagant. અજીરણ થઈ આવવું To try to keep a secret.

Prov. તું વાત કહે–કહી નાખ, નહિ તો અજીરણ થશે I advise you to give out your secret,or

else you shall be obliged to give it out.

અજીર્ણાંશ, *s. m.* [+ અંશ a part.]Slight indigestion.

અ·જીવ, *s. m.* [S अ not + જીવ.] A lifeless thing.

અ·જુગત, અ·જુગતું, *adj.*[S. अ not + युक्त joined *fr.* युज् to join.] Unbecoming; unsuitable; absurd.

અ·જોખણી, *s. f.* [S. अ not + જોખવું.] A barbed hook fixed to the end of a stick, used in dragging prickly shrubs over the ground.

અજોગ-કાળ, *s. m.* [See અયોગ્ય + કાળ time.] An inauspicious time.

અ·જોડ, *s. f.* [S. अ priv. + જોડ, જોડું.] A bad-match.2. *adj.* Not suited. 3. Unmatched; matchless.

ઉપમા દેવા નથી કોઇ બીજું. એ અલબેલો અજોડ છે જી.
—દયારામ.

અજોંળ, *adj.* [S. आ intens.+ ઝુલવું] Suspending; hanging. 2. Unfinished. 3. Unsettled; uncertain.

Id. અજોંળ મૂકવું To leave unfinished or suspended.

મિથ્યા રોષ કરનાર, મોત માથે લઇ ફરે,
કવીશ્વર કને કામ, જીવિત અજોંળ છે.—વલ્લભ.

અજ્ઞુ, અજ્યુ, *s. n.* The mark િ or ી used to represent the conjunct vowel ઇ (i) or ઈ (ī) in the Bārākshari syllables.

અ·જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* अ not + ज्ञा to know.] Foolish; ignorant.

અ·જ્ઞા·ત, *adj.* Ignorant; uninformed; unlearned. 2. Unknown.

અ·જ્ઞા·ન, *s. n.* Ignorance; foolishness; folly.2.Ignorance represented as the work of માયા (Māyā); the power of ignorance which shuts out man from the knowledge of the true God (બ્રહ્મ). 3. *adj.* Ignorant.

Id. અજ્ઞાન પ્રગટવું–થવું–આવવું To be overcome by ignorance; to be ignorant.

અ·જ્ઞાન·તા, *s. f.* } Ignorance.
અ·જ્ઞાન·પણું, *s. n.* }

અ·જ્ઞાન-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ *fr.* भ to be.] The state of ignorance.

અ·જ્ઞાની, *adj.* Ignorant.

Id. અ-જ્ઞાની જીવ Life or living beings, regarded as having an environment of ignorance. which they have to break through before they can attain to a knowledge of the true God.

અ·જ્ઞેય, *adj.* Unknowable; incapable of being known; incomprehensible.

અઝેડો, See ઉઝેડો A scratch.

અંચલ, *s. m.* [S. *fr.* अञ्च् to go.] The end; the ends of a garment.

અંચળ·વો, અંચોળો *s. m.* [+ વો dim.] A small fancy scarf used by children.

અંજન, *s. n.* [S. *fr.*अञ्ज् to anoint.] Collyrium; a black pigment; an eye-salve.

Id. અંજન આંજવું To apply an eye-salve to the eyes. અંજન પાડવું To collect lampblack deposited by the flame of a lamp.

અંજળ, *s. n.* [S. अन्न food + जल water.] Food and water.

Id. અંજળ લેવું To eat and drink; to breakfast. અંજળ મૂકવું To refuse to eat or drink; to be on the point of death. અંજળ ઉઠવું = અંજળ-પાણી ઉઠવું To be obliged to leave a place.

અંજળ-પાણી, *s. n.* [+ પાણી water. In this phrase પાણી is redundant, જળ and પાણી having the same meaning.] Fate; destiny.

Prov. અંજળ-પાણીના હાથમાં In the power of fate; dependent on fate. અંજળ-પાણી હશે, તો આવીશ I may come, if it please my fate to bring me here. જ્યાં જેનું અંજળ-પાણી હશે, ત્યાં તેનું બનશે This affair (a marriage-settlement) will be settled, when Fate wishes it.

અંજળી, *s. f.* [S. अञ्जलि] A cavity made by joining the hands; hands joined and hollowed as for holding water, generally in worship, salutation, or supplication.

Id. અંજળી આપવી To throw water, fragrance, and flowers (towards one's ancestors or gods) as a token of respect and worship.

અંજા·વું *v. i.* [See. આંજ·વું.] To be surprised. 2. To be ashamed; to be shy. 3. To be deceived.

Id. તેના તેજમાં અંજાવું To be obscured by his light, power, &c ; to be ashamed or shy before him.

અંજીર, *s. n.* [S. = P.] A fig.

અંજીરિ·યા, *adj.* Having the colour of a ripe fig; deep red.

અંજીરી, *s. f.* The fig tree.

અંજુમન, *s. f.* [Ar.] A congregation of persons professing the same religion—especially applied to a congregation of Moslems.

અટક, *s. f.* [See ઓળખ·વું. Or S. अवलक्ष् to see minutely.] Surname. 2. [See અટકવું.] The Indus. 3. A stoppage; an obstruction; difficulty.

સખી બૂમ ગોપાળકી વામે અટક કહા,
જાકે મનમેં ખટક રહી, સોહી અટક રહા.—**ભાષા.**

4. A vow; a solemn promise.

પાછા વનવાસ જાવું; અટક કરી તમે.—**વલ્લભ.**

અટક.ચાળું, *adj.* [S. अ not + ટક·વું + ચાળો.] Mischievous.

અટક·ડી, *s. f.* Hiccough.

અટક·ણુ, *s. f.* A supporter; a prop. 2. An obstacle; a stopper.

Id. અટકણ મૂકવી To place an obstacle. અટકણ ટટ્ટુ An obstinate man.

અટકણિ·યું, *s. n.* See **અટકણુ**.

અટકવું, *v. i.* [Cf. ટકવું, Mar. टिकणे, તગાઇ, Mar. तकवा *fr.* Ar. तक्विया, ताकत power, strength. Or, See **ઠક, ઠકવું**.] To be detained; to wait.

Id. અટકી જવું-પડવું To stop suddenly.

અટ·કળ, *s. f.* [S. उत up + कल् to know.] A guess; an estimate.

Id અટકળ કરવી To guess; to make an estimate. અટકળ રહેવી To bear in mind; to remember. અટકળથી જોવું To make a guess. અટકળ પચીસી A business based on a guess.

અટકળ·બાજ, *adj.* [અટકળ + P. बाज् practising.] Clever in guessing.

અટકળ·વું, *v. t.* To guess; to form an estimate.

અટકા·મણુ, *s. f.* [See અટકવું.] An obstacle. 2. A difficulty. 3. (*Cf.* અટકાવ) The menses.

Id. અટકામણ આવવી-પડવી To meet with an obstruction. અટકામણ આવવી To be in the monthly course.

અટકાર, See **ઓડકાર**.

અટકા·વ, *s. m.* [See અટક·વું.] Prevention. 2. Resistance. 3. Menses. 4. Menstruation.

Id. અટકાવ આવવો To be in the monthly course. અટકાવ બંધ થવો To stop (the monthly course). અટકાવ કરવો To obstruct. અટકાવ થવો To be detained. અટકાવ નાખવો To throw an obstacle.

અટકા·વવું, *v. t.* To shut. 2. To stop; to prohibit.

Id. અટકાવી મૂકવું-રાખવું To shut up, to confine—as in a room.

અટકા·વું, *v. i.* To be prevented. 2. To be in the monthly course.

અટકી-મટકી, *s. f.* [અડકવું + redup.] A play for children.

અટકું-લટકું, *s. n.* [See અટકવું + લટકો] Peeping; a peep.

Id. અટકું લટકું મારવું-મારી જવું To pay a flying visit.

અટકો-મટકો, *s. m.* [+ મટકો redup. of અટકો; *cf.* અચકો-મચકો.] Gestures. 2. Witchery.

અમો ચાર ભાઇ કુંવારા રાજ, અટકો-મટકો કારેલી.
—**ભાષા.**

અટંગ, *adv.* [See અટલ, અટ્ટલ.] Quite; totally.

Id. અટંગ જૂઠો Totally false.

અટણુ, *s. n.* [S. अट् to wander.] Rambling. 2. A journey.

અટણી, *s. f.* A bamboo-fence.

અટન, Classical form of **અટણુ**.

હું નારદ, કે જેને ત્રિલોકનું અટન, તે તૃણમાત્ર, તેને,
અને તેમાં પણ અવિનાશીના અંતઃપુર માટે,
આમ વિભ્રમ થવો ઉચિત નથી. —**પ્રેમાનંદ.**

અટ-પટું, *adj.* [S. अट् to wander + પટ a reduplication of अट्. Or, S. अति intens. + पटु clever.] Slippery; not firm.

હાં રે, અટપટી પાઘ, કેસરિયા વાધા,
હાં રે કાને કુંડળ સોહીએ રે. —**મીરાંબાઈ.**

2. Embarrassing; intricate.

પ્રીતની રીત અતી અટપટી રે,

ઓધવજી, શું રે, કહીએ તમને. —દયારામ.

Id. અટપટું કામ An intricate business.

અટ-લ, } *adj.* [S. अट्ट high, lofty. *Cf.*
અટ્ટ-લ, }
અટ્ટલ.] Clever (of a musician, thief, or gambler). 2. Dark (of a night).

અટવાણ, See **અંટવાણ.**

અટવા-ણું, *adj.* [See અટવા-વું.] Bare-headed. 2. Crushed.

વાટ ઊડી તે વેશમાં, તન અટવાણું તેવ.
—સામળભટ.

અટવા-મણ, *s. f.* [See અટવા-વું.] An obstacle; a difficulty.

અટવા-યું, *adj.* Boiled; excited; irritated.
વખાણ સાંભળીને સબળ, રૂધિર અટવાયું પળપળ.
—પ્રેમાનંદ.

અટ-વા-વું, *v. i.* [Pass. of the causal of અટ-વું.] To wander. 2. [See વાટવું.] To be crushed.

અટવી, *s. f.* [S.] A forest.
બંધુ બાળાને મેળવે વળી, અટતાં અટવી અપાર રે.
—પ્રેમાનંદ.

અટ-વું, *v. i.* [S. अट् to wander.] To wander.
રવિ મંડળ પ્રભુ **અટે.** —સામળભટ.

અ-ટળ, *adj.* [अ not + ટળવું, ટાળવું.] Unswerving; steady; firm.
જેવો શરણ પડ્યો છું, મહા પ્રભુ રાખ્યો અટળ અડ્યો છું.
—દયારામ.

અટા-ઉ, *s. f.* [See અટ-વા-વું.] Treachery.
Prov. અટાઉકા માલ બટાઉમેં Evil got, evil spent; Light come, light go.

અટા-ટ, *adj.* [S. अट्ट high, lofty.] Much. 2. Without essence.

અટા-પટા, *s. m. pl.* [S. पट a slip of cloth, अटा redup.] Long and broad stripes.

અટા-મણ, *s. n.* [See વાટવું.] Flour used in making cakes.

Id. એટલું તો અટામણમાં જશે This much will be required as a preparation for the proper business. અટામણ મેળવી વાત કરવી To exaggerate the facts.

અટાર, *s. f,* [See અટ-વા-વું to be crushed.] Sand (in Ktāhīāwād).

અટારી, } *s. f.* [S. अट्टालिका.]A balcony.
અટાલી, }

અટાઉ, *adj.* [See અટવું.] Restless; meddlesome; mischievous (in Kāthīāwād).

અટારો, *s. m.* Household furniture.

અટાવું, *v. i.* [See આંટો, આવૃત્તિ, આંટો; *Cf.* અટામણ.] To be pounded. 2. To be spent up, as dry flour in making thin bread. 3. To be spent up without any notice being taken or without any effect being felt.

અટિસ્મર, } *s. f.* [S. अ, आ, eup. + स्तम्भ्
અટિંભર, }
to stand firm.] A heap; a collection.

અટી-પટી, *s. f.* [See અટ-પટું, or પટ cloth, a strip of cloth.]A child's game. See **ખારોપાટ.** (Used in Amreli District.)

અટીસો-મટીસો, *s. m.* [See અડકવું+redup. *Cf.* અટકી-મટકી.] A child's game.

અટેરવું, *v.* [S. आ round about + ટેરવું the end of a finger.] To form skeins of thread—usually on the fingers of the hand.

અટોપવું, See **આટોપવું.**

Id. કામ અટોપવું To shut up work. 2. To finish work. અટોપી નાખવું To finish work in haste.

અટ્ટલ, *adj.* See **અટ્ટલ.** 2. [Euphemy for અટ્ટલ. Or, See અ-ટળ.] Just; correct. 3. Unswerving. 4. See **અ-ટલ.**

Id. અટ્ટલ ઇનસાફ Unswerving justice. અટ્ટલ તોલ Just weight. અટ્ટલ જુગારી A hard gambler. અટ્ટલ ચોર A confirmed thief. અટ્ટલ ગવૈયો A clever songster.

અટ્ટ-હાસ, *s. n.* [S. *fr.* अट्ट loud, high. + हास a laugh.] Excessive or loud laughter.

Id. અટ્ટહાસ કરવું To laugh aloud.
એવું સાંભળીને અટ્ટહાસે હસ્યો રાવણ રાય.
—ગિરિધર.

અટ્ટા, *s. m. pl.* [S. अट्ट, हट्ट a shop.] A door.

Id. અટ્ટા બંધ કરવા To silence. 2. To shut up in argument. અટ્ટા બંધ થવા To eat to excess. 2. To be defeated in argument.

અઠ-વાડિયું. *s. n.* [S. अष्ट, આઠ, eight + वार a day.] A week.

Id. અઠવાડિયા પત્ર A weekly newspaper.

અઠ-વાડું, *s. n.* [See આટો *fr.* S. आ up

to +घूर्ण् to turn.] A piece of wood used in twisting a rope.

અઠાસિયાં, *s. n. pl.* [S. अ not + ઠાંસવું to make tight.] An ornament worn by Hindu ladies.

અઠિંગ·ણુ, *s. n.* [S. अव down + स्था to stand + अङ्ग a limb, the body.] A pillow; a thing to lean on.

Id. અઠિંગણ દેવું To lean against. અઠિંગણ મૂકવું To place a pillow for leaning against. 2. To set a prop to keep a thing in its place. અઠિંગણે બેસવું To sit leaning against a pillow.

અઠિંગ·વું, *v. t.* To lean; to rest.

અઠે, *adv.* [See અત્ર, અત્રે.] Here—used by Mārwārīs.

Id. અઠે દ્વારકા A long stay at a place other than one's destination.

અઠોટી, } See **હથોટી.**
અથોટી, }

અટ્ટો, *s. m.* [S. अष्ट eight.] The eight in a suit of cards or in dice. 2. *adj.* [Guj. હઠ obstinacy.] Shrewd.

અટ્ટાણું, *adj.* [S. अष्ट. આઠ, eight + नवति ninety *fr.* नव nine.] Ninety-eight; (98). 2. Used as one of the secret numbers to indicate two, *i. e.* 100–98

અટ્ટાવન, *adj.* [S. अष्ट eight + पञ्चाशत् fifty *fr.* पञ्च five.] Fifty-eight; (58).

અટ્ટાવીસ, *adj.* [S. अष्ट eight + विंशति twenty *fr.* द्वि two + दश ten.) Twenty-eight; (28).

અટ્ટયાસી. *adj.* (S. अष्ट eight + अशीति eighty;) Eighty-eight; (88).

અટ્ટયોતેર, *adj.* (See આઠ + સિત્તેર.] Seventy-eight; (78).

અઠમ, *s. m.* Fasting successively at eight successive times; a fast observed for three days (among Jains).

પોશા કર્યા મેં પંચ માસ, અઠમ એક સત અઠ;
તેહ પુણ્ય તુજ શોકયને, સંતાન પ્રગટજો સદ.
—**સામળભટ.**

અઠે, *s. f.* A fast observed for eight days (among Jains).

અડ, *s. f.* (S. हठ obstinacy.) Waywardness; persistence. 2. [See આડ.] Inconvenience; an obstacle.

Id. અડ કરવી To insist on.

અડકણુ, See **અટકણુ.**

અડક·વું, *v. t.* [See આડું.] To touch.

Id. ઢેડ મને અડયો છે (Said by women) My monthly course is on.

અડકા·ડ·વું, *v. i.* [Causal of અડકવું.] To cause to touch.

Note—The causal forms of અડકવું are અડકાડવું and અડકાવવું. **અડકાડવું** is the causal, correctly of અટકવું to touch, and incorrectly of અટકવું to stop. Hence the difference in such phrases as હાથ અડકાડવો To touch with the hand; to lay hands on, and સાંકળ અડકાવવી To shut the door by putting the chain on.

અડકા·ચલી, } *adj. f.* Menstruous;
અડકા·એલી, }
being at the period of monthly flux (of a woman).

અડકાવ, See **અટકાવ.**

અડકાવવું, [Causal of અટકવું.] See **અટકાવવું.**

અડકા·વવું,[Caus. of અડકવું.]See**અડકાડ·વું.**

Id. સાંકળ અડકાવવી To put the chain on to the door.

અડકાવું, See **અટકાવું.**

Note—This word may also be derived from અડકવું to touch, as used in the phrase મને ઢેડ અડકયો છે.

અડક, See **અટક.**

Prov. અડક પારેખની, અને જાત હજામની Clean clothes and empty pockets.

અડકો-દડકો, *s. m.* [See અડુક-દડુકિ·યું.] A child's game.

અડખે-પડખે, *adv.* [See પડખું; અડખે redup. of પડખે.] Round about; at the sides; in the corners.

Id. અડખે પડખે જોવું-તપાસવું To search for a thing at the sides or in the corners; (of a room, &c).

અ·ડગ, *adj.* [S. अ not + ડગવું to shake.] Intrepid; unshrinking; unhesitating.

અડઘો-મડઘો, *s. m.* [S. अलस idle + घात

loss *fr.* हन to kill + મડધો redup. of અડધો.] Responsibility consequent upon being in fault.

અડંગો, *s. m.* [S. अष्ट eight + अंग the limbs.] An obstinate intrusion.

Id. અડંગા ઘાલી બેસવું To sit at one's ease at the door of a house in order to force the owner to grant a request. 2. To ask for a thing with importunity.

અડ-ચણ, *s. f.* [S. अति intens. + Des. चुण्णइयं *fr.* S. चूर्णयितम् powdered *fr.* ચુર્ણ.] Over crowdedness. 2. Inconvenience; objection; difficulty.

Id. અડચણ આવવી-પડવી To be beset by a difficulty. અડચણમાં પડવું To meet with an inconvenience; to be placed in a difficult position. અડચણ વેઠવી-ભોગવવી To experience a difficulty. અડચણ કરવી To put to inconvenience.

અડ-તલાં, *s. n. pl.* [S. अति intens. + તાળો proof *fr.* तालक a lock.] Hesitation. 2. Vain attempts.

અડતલો, *s. m.* Shelter; protection. 2. A guess (See અટકળ).

અડ-તાલીસ, *adj.* [See આઠ + ચાળીસ.] Forty-eight; (48).

અડ-તાલો, *s. m.* The great famine in the year Vikram Sam. 1848 (A. D. 1791-92).

અડ-તું, *adj.* [See અડવું] Adjacent; adjoining; close; near.

અડ-થલ, *adj.* [See આડું cross + S. स्थल a place *fr.* स्था to stand.] Strong; big.

અડ-થલો, *s. m.* A great obstacle.

અડદ, *s. m.* [Des. उडिदो.] (Pl. is અડદ, અડદિયા.) The pulse *Phaseolus radiatus.*

Id. અડદ મગ ભરડવા To speak without making a distinction between good and bad words અડદિયા છાંટવા To throw a spell on; to make spell-bound. 2. To make entirely obedient. અડદિયા છાંટવા To take steps to put a man to flight (referring to the practice of certain beggars. who give up begging at a house, and leave it in a hurry, if they are presented with અડદ; or, to the fact that અડદ is used in driving away evil spirits).

અડદાળુ, *s. m.* [+દાળ + આળું.] Balls made of the flour of Adad. 2. A dish made by cooking together Adad and other pulses.

અડદાળો, *s. m.* A complete mixture. 2. Complete prostration after a severe beating. 3. Utter exhaustion.

અડદિ-યું, *s. n.* A sweetmeat containing the flour of અડદ.

અડધિ-યાણુ, (Used in Kāthiāwād) See **અડધિ-યું**.

અડધિ-યું, *s n.* [S. अर्ध a half.] A half.

અડધી, *s. f.* [Being a *half* of a ઢુકાની.] A pie; the smallest copper coin issued from the Government mints in India, in value one-twelfth of an Anna, or (at par) one-eighth of a penny. (This word is used in Bombay only.)

Prov. અડધીકા તેલ, તો બંદા નાતકા હીજડા With fools we must play the fool, *i.e.* Like cures like. અડધીની સોપારી, અને હીરે દલાલ વેપારી One swallow does not make a spring.

અડધું, *adj.* Half.

Id. અડધો રોટલો Enough to eat. શરીર અડધું થઈ ગયું Emaciated by sickness; lost half his flesh. અડધેથી પડતું મૂકીને જવું To leave a work unfinished. અડધે મૂકી જતો રહ્યો He left (us to our fate) on half the way. અડધો અડધ ઘેલો Half-mad; bewildered; perplexed; astonished. અડધી રાતે કૂવામાં ઉતરે તેવું Willing to serve at any time and in any matter however difficult. અડધું અડધું થઈ જવું. To be mad with delight (at the sight of a dear person). અડધું અંગ Wife. 2. A confidant; an accomplice. અડધે સુકને With the least expression of a wish; as soon as spoken. અડધો પાયો ઓછો Wanting in intelligence.

Prov. અડધું મૂકી, આખાને ન ધાવું Forsake not a good, till you can find a better master. અડધી ઘડીની બેહાઈ, ને આખા દહાડાનું સુખ One refusal prevents a hundred reproaches.

અડધું-પડધું, *adj.* [+ પડધું a redup.] Nearly half.

અડધો, *s. m.* A half rupee coin. 2. A half rupee, equal at par to one shilling.

અડધો-અડધ, *adj.* Exactly half.

Id. અડધોઅડધ થવું-ઘટી જવું To be reduced by a half; to be much reduced. અડધો અડધનો ભાગિયો A partner claiming exactly a half of a concern.

અડ·નું સગું, *s. n.* [See અડ·નું + સગું.] A near relative.

અડપ, *s. f.* [See અડપ-વું.] Perseverence; energy. 2. Courage; strength of mind.

આવું હાથ નિર્વાણ અડપથી,
અહીં આવ્યો હું એ જ અડપથી.
—રેવાશંકર.

અડપ·લું, *adj.* [+ ડું, લું, dim.] Vivacious; energetic. 2. Mischievous; jocular. See **અટક·ચાળું.**

Id. અડપલાં કરવાં To play mischievous tricks. 2. To be vivacious and bold.

અડપ·વું, *v. i.* [See અડપ.] To persevere.

અડફટ, } **અડફેટ,** } *s. f.* [See આડું cross + ફાટવું, ફુટવું.] Collision. 2. Difficulty.

Id. અડફટમાં-અડફેટમાં આવવું To stumble. 2. To fall into a difficulty.

અડફાઉ, See **અલફાઉ.**

અડ-બંગ, *adj.* [See અગડ-બંબ.] Silly; stupid; wayward; awkward.

અડ-બડિ·યું, *s. n.* [Guj. અડ-બડ Imit. of the sound produced by the movements of a thing while trembling or rolling.] Stumbling.

Id. અડબડિયું આવવું-ખાવું To stumble.

અડ-બોથ, *s. f.* [Guj. આડું cross + ડાબો left + હાથ the hand; or, બે *fr.* S. द्वि two + હાથ.] A slap. 2. *adj.* Silly; foolish; awkward.

Id. અડબોથ મારવી-લગાવવી To give a slap. અડબોથ ખાવી To receive a slap.

Prov. અડબોથનો ઉધારો ન હોય Fools have liberty to speak what they like: Fools will ever be meddling.

અડંબી, } **અડંબી,** } *s. f.* [See આડંબર.] Pride; foppishness. 2. Obstinacy.

આવડી શી અડંબી રે, રંક પર રાજ્ય ધરો.
—દયારામ.

અડ·વડ·વું, *v. i.* [See અડબડ·વું. Or, See આડું across + વળવું to turn.] To tumble.

અડ·વાણું, *adj.* [Mar. अनवाणी *fr.* S. अन् not + વાહન a conveyance *fr.* वह् to carry.] Unadorned; simple; bare. 2. Bare-footed.

રાજા પૂછે વિપ્રને, સુણો વ્યાસજી વાત,
અડવાણે ચરણ કયમ આવિયા, સાચું કહો સાક્ષાત્.
—સામળભટ.

અડવાળ·વું, *v. t.* [S. आ up to, round about + ડોળવું.] To mix.

અડ·વું, *v. t.* [Des. आअड्डइ = S. व्याप्रियते it is engaged, it moves about.] To touch.

મુજને અડશો મા, આઘા રહો અલબેલા છેલા.
—દયારામ.

2. [Des. आडाडा violence, vehemence.] To be afraid.

નાક કટ્ટા તણી વાત, વધારવા ધારે આપ;
કવીશ્વર ઈશ્વર શે, વલ્લભ શેણે અડે?—વલ્લભ.

Id. કરોડને અડેલું પેટ A sunk-in stomach. બાંકડ સંગાથે અડીને Leaning over the bench. તે મારો અડીને સગો થાય છે He is a near relative of mine; See અડનું સગું. અડી-અડાવી પડવું To push oneself in; to enter secretly or by contrivance. 2. To usurp; to appropriate by force. અડી જવું To push oneself in; to intrude; to make an intrusion. 2. To enter secretly or by contrivance. 3. (For અટકી જવું) To stop (of a horse). અવસર આવી અડ્યો The time has come; it is high time. ઘોડો અડી ગયો-પડ્યો The horse shied and suddenly stopped. અડ્યા અડીને બેસવું To sit crowdedly, leaning against one another. ઠેઠ અડવું To go straight to the desired object, after overcoming several difficulties. 2. To go into the presence of a great person, uninvited and unexpected. 3. To secure the audience of a great person, after overcoming several obstacles. અડીને બેસવું To sit down with firmness and obstinacy.

અડવું, *adj.* [See અડવાણું.] Unadorned; bare.

Id. અડવા શેઠ-શાહ A Bania (slang). 2. A

simple-minded and guileless Bania. અડવી કાટ-ડોક The bare or unadorned neck. અડવું માથું The bare or unadorned head.

અડ-સટ્ટો, *s. m.* [Guj. આડું cross, indirect + સટ્ટો speculation.] A rough estimate; a guess.

Id. અડસટ્ટો કાઢવો To make a rough estimate.

અડ-સઠ, *adj.* [S. अष्ट, આઠ, eight + षष्टि, સાઠ, sixty *fr.* षष्, षट्, six.] Sixty-eight; (68).

Id. અડસઠ તીર્થ કરવાં To visit all the places of Hindu pilgrimage.

અડ-સર, *s. f.* [Guj. આડું cross, alongside + S. सृ, सर्, to move.] A beam.

અડસિયાં, See **અડાસિયાં**.

અડા, *s. f.* [See અડવું to touch.] Support; help.

Id. અડા દેવી To support; to help.

અડા-અડી, *s. f.* [See અડવું to touch.] A crisis; a critical time.

Id. અડા અડીનો વખત A critical time.

અડાઉ, *adj.* [S. अ not + વાવવું to sow.] (Rice) Growing spontaneously.

અડા-ડવું, See **અડડકા-ડવું**.

અડાણિયું, *adj.* [See આડું indirect + ધરાણિયું.] Mortgaged. (Used specially in the case of fields, &c., in Sorath Prant.)

અડાણી, *adj.* [S. अ not + P. દાનહ્ wise, knowing. Or, S. अज्ञानी *fr.* अ + ज्ञान knowledge *fr.* ज्ञा to know.] Impolite. 2. Foolish. 3. Rude.

અડાણું, *adj.* Mortgaged. (Used in Sorath Prant.) See **અડાણિયું**.

અડાણો, *s. m.* A particular air in music.

અડા-બીક, *adj.* [Guj. અડાવવું + S. भी to fear.] Horrible; terrifying.

અડાયાં, *s. n. pl.* [See અડાઉ. Or, S. आतप the heat of the sun, See તાપ.] Dry cowdung used as fuel.

અડાયું, *s. n.* A play for children.

અડાર, *adj.* [S. अष्ट, આઠ, eight + दश ten.] Eighteen; (18).

અડાલી, *s. f.* [S. आ intens. + स्थाली, થાળી, a dish.] A small tray of wood.

અડા-વવું, *v. t.* [Causal of અડવું used for ઉડવું.] To eat to excess. 2. To spread a false rumour. 3. [See અડવું to fear.] To chide. 4. [See અડવું to touch] To stick on; to get stuck; to get fixed. 5. To introduce; to enter by force. 6. To copulate (slang).

Id. પોહો ફાટતાં જ અડાવવું To make an early meal. તેણે પંદર લાડુ અડાવ્યા He ate away fifteen sweet-balls. તે કાંઇને કાંઈ અડાવે છે He spreads any kind of rumours. તેણે તેને ખૂબ અડાવ્યો He chid him severely. તેણે તેને અડાવી દીધો He got a foot-hold for him.

અડાસિયાં, *s. n. pl.* [See અડાસિયાં.] Name of an ornament worn by women.

અડાસે, *adv.* [Guj. આડું cross or S. अति intens. + પાસું side.] Near.

દયાના પ્રીતમને કહે, સખી જુઓ,
શશિ-મુખ સરખું સુખ પાસે રે;
કોટી પ્રકારે હું નહિ આવું,
એવા પુરૂષની અડાસે રે.—**દયારામ.**

Id. અડાસે આવવું To help.

અડાળી, *s. f.* [S. अट्टाल.] An open shed or roof quite in the front of a house.

Id. અડાળી ઢાકવી To set up the roof of a shed. અડાળી બંધાવવી To build a shed in the front, &c.

અડિ-યલ, *adj.* [See અડ-વું, અટ-ક-વું.] Perverse 2. Intrusive; obtrusive.

Id. અડિયલ ટટ્ટુ An obstinate and disobedient person.

અડિ-યું, *s. n.* A small **અડી**.

અડિયું-દડિયું, *s. n.* [See દડી; અડિયું redup. of દડિયું.] A play for children, generally known as **દમ-ગોટીલા**. (Used in Petlad Prant.)

અડી, *s. f.* A tool of a goldsmith. 2. [See અડવું.] The act of running to and fro. 3. A crisis.

Id. અડીનો વખત A critical time.

અડી-અડી, *s. f.* A play for children, generally known as **કાકડ-કુંભો**. (Used in Songhad Prant.)

અડી-ઓપટી, *s. f.* [See અડી a crisis + ઓપટી.] Difficulty; distress; misery.

Id. અડીઓપટીનો વખત A time of diffi-

culty or distress. અડીઓપટી ટાળવી To help in time of difficulty.

અડી-જડી-ને, *adv.* (See અડવું to touch + જડવું to join.) By perseverance.

અડી-દડી, *s. f.* See **અડિયું-દડિયું** and **દમ-ગોટીલો.**

અડુક-દડુકિ-યું, *adj.* (See દોડવું or દડો; અડુક redup.) Unsettled.

અડી-વંચો, } *s. m.* A play for children,
અઢી-વંચો, }
generally known as **એરંડો.**(Used in Baroda Prant.)

અડી-વેળા, *s. f.* (See અડી a crisis + વેળા time.) Time of need; a critical time.

Id. અડી વેળાની ઢાલ (Lit.) A shield in time of need; a man to rely upon in time of need: a sure and powerful supporter.

અડી, See **અઢી.**

અડુ-ડાટ, *adj.* Very large. (Used in Kathiawad.)

અડુસી, *s. f.* (Mar.अडुलसी *fr.* S. अटरुष.) Name of a medicinal plant.

અડુસો, *s. m.* Name of a tree.

અડે-કડે, *adv.* (See અડોલી, or અડવું + કેડે.] At par. (Used in Jhalawad.)

અડેલવું, See **અઢેલવું.**

અંડો, *s. m.* (See અડવું, અટકવું to stop.) The front of the pole of a cart, bent downward to serve as a support.

અડો-અડ, *adv.* (See અડવું to touch.) Very near; quite close.

Id. અડો અડ ઉભા રહેવું To stand close to each other. અડો અડ બેસવું To sit close to each other. (બે ઘર) અડો અડ આવ્યાં છે (The two houses) are situated (stand) close to each other.

અ-ડોલ, (S. अ not + आन्दोल् to roll. See ડોલવું.] That which does not roll about; fixed.

અડોલી, *s. f.* (S. आ intens. + Des. डिअली = S. स्थूणा a thin rafter used as a support.) A support.

અડોસ-પડોસ, *s. m.* (See પડોસ *fr.* S. प्रति opposite + वस् to dwell; અડોસ redup.) Neighbourhood.

અડોસી-પડોસી, *s. m.* A neighbour; neighbours collectively.

અ-ડોળ, *adj.* (S. अ not + ડોળ form.) Ugly; unsymmetrical.

અડોળ-કાટલું, *adj.* (+ કાટલું a weight. cf. અરોળ-કાટલું.) Worthless; good-for-nothing.

અડ્યું, *adj.* (See અડવું, અડી.)Important; necessary.

અઢવાણું, *adj.* (See અડવાણું.) Shoeless; bare-footed. (Used in Charotar.)

અ-ઢળ, *adj.* (S. अ not + ઢળ-વું to slip, to fall.) Not in a state of tumbling down; steady.

અ-ઢળ-ક, *s. m. f.* A person, who has reached the eternal abode of Man;a person, who has reached the state of salvation; a person who is saved 2. *adj.* Inexhaustible; in a large quantity; much.

Id.અઢળક નાણું Inexhaustible quantity of money; much wealth. અઢળક મમતા Unchanging affection.

વાહલો મારો અઢળક ઢળિયા રે, સમ હું ખાઈશ રે.
—**દયારામ.**

અ-ઢળ-પદ, *s. n.* (+ પદ.) The eternal abode; the state of salvation.

અઢાર, *adj.* (S. अष्ट, આઠ, eight + दश ten.) Eighteen; (18). *Cf.* **અરાઢ.**

Id. અઢાર વર્ણ All the castes and classes of Hindu society. (They are:-ચાર વર્ણ (the four principal castes)-બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શૂદ્ર; નવ નારૂ-કંદોઇ, કાછિયા, માળી, હજામ, સુથાર, ભેંસાયત, તંબોળી, સોની; પાંચ કારૂ-ઘાંચી છીપા, લુહાર, મોચી, ચમાર.) એનામાં અઢાર વાંકા છે He is a lair in each of his vein, *i. e.* He is, a great lair. અઢાર વસા Almost.

અઢાવવું, *v. t.* (S. आ round about + ઢોર.) To leave cattle in the custody of a man engaged to graze them.

અઢી, } *adj.* [S. अर्ध a half + द्वि two.]
અડી, }
Two and a half; ($2\frac{1}{2}$).

અઢેલ-વું, *v. i.* See અલેટવું, અલેઠવું S. आ intens. + Des. डिग्ली, See અડોલી.) To lean against; to recline upon,

Id. **અઢેલીને બેસવું** To sit leaning against.

અણ, [S. अ, अन्, not.] A privative prefix.

અણ-અધિકારી, *adj.* [+ અધિકારી. having authority.]Having no authority or power. 2. Unauthorized.

અણ-આવડ, *s. f.* [+ આવડવું.] Want of skill.

અણ-ઊણ, *adj.* [+ ઊણું.] Not a little; much; abundant. 2. *s. f.* Plenty; abundance.

તે ક્ષુધા થકી શુષ્ક થયા, આ ટળી ગઇ અણઊણ, છ.
—**પ્રેમાનંદ.**

અણ-ઊણ-મ, *s. f.* See **અણ-ઊણ,** 2.

અણ-ઋણી, *adj.* [અણ + ઋણી.] Free from debt; free from a liability.

કીધી અવની અણ-ઋણી.—**સામળભટ.**

અણ-કમાઉ, *adj.* [+ કમાવું to earn.] Not earning; unemployed; out of employ

Prov. અણ-કમાઉ, ને વળી ઊનાં પાણી An empty vessel makes most sound.

અણ-કસબી, } **અણ-કિસબી,** } *adj.* [P. कसबा skilled, professional.] Inexperienced; unskilful.

Prov. અણકિસબી હજામને અસ્ત્રા ઘણા A bad workman quarrels with his tools. અણકસબી હજામ પાટા મુંડે A barber learns to shave by shaving fools.

અણ-કહ્યા-ગરૂ, *adj.* [+ કહેવું + કરવું] Disobedient.

અણકી, [Used in Kathiawad.] See **અણચી.**

અણ-કુટ, } **અણ-કોટ,** } *s. m.* [S. अन्न food *fr.* अद् to eat + कोष्ठ a store-room.] A collection of varieties of sweet-meat put before an idol on a great holiday.

Id. અણકોટ ભરવો To celebrate the festival of અણકોટ. અણકોટનાં દર્શન Visits paid to an idol during the time of the festival. અણકોટનો ઓચ્છવ The fastivities of અણકોટ

અણખત, *s. f.* Envy; jealously. 2. Hatred; disgust. 3. Inconvenience; obstruction.

અણ-ખૂટ, *adj.* [See અણ priv. + ખુટવું to be exhausted.] Inexhaustible.

અણ-ગણ, *adj.* [+ ગણવું.] Countless; innumerable.

અણ-ગમ-તું, } **અણ-ગમું,** } *adj.* [+ ગમવું to be agreeable.] Disagreeable.

અણ-ગમો, *s. m.* Dislike.

Id. અણગમો થવો-ઉપજવો To dislike. અણગમો વેઠવો To put up with an unpleasant feeling; to submit to a state which produces a dislike.

અણ-ગળ, *adj.* [+ ગળવું to drop.] Unfiltered (water).

અણ-ગાર, *adj.* [+ S. अगार a house.] Houseless; having no fixed place of residence.

અતિ માન, હો, આહાર તજે, અણગાર.—**ઉદયરત્ન.**

અણ-ગોક, } **અણ-ગોખ,** } *s. m.* [See અન્ન food + ગોખ, ગોખલો, a cavity in a wall.]A vow practised by women, in which they eat their food in the open air

અણ-ગોખ, [See અણ + ગોખવું to say aloud.] Not learnt by heart.

અણ-ઘટતું, *adj.* [+ ઘટવું to be fit.] Improper; unfit; unsuitable.

Id. અણઘટતું કરવું To do an improper act. અણઘટતું થવું To take place in an unexpected manner. અણઘટતું કહેવું-બોલવું To give expression to an improper sentiment.

અણ-ઘડ, *adj.* [+ ઘડ-વું to give a form.] Raw; inexperienced. 2. Foolish.

અણ-ઘડયું, *adj.* Unworked.

Id. અણઘડયું લાકડું A piece of wood not fashioned (by a carpenter, &c.)

અણ-ચવ્યું, *adj.* [+ ચાવવું to bite, to taste.] Not tasted. 2. Unfit.

અણ-ચાલે, *adv.* [+ ચાલ, ચાલવું.] Out of necessity; being indispensable.

Id. અણ-ચાલે બોલવું To speak out of necessity.

અણ-ચિંત્યું, } **અણ-ચિંતવ્યું,** } *adj.* [S. अ not + चिन्त् to think.] Sudden; unexpected.

અણચી, *s. f.* [S. अन्यस्य pertaining to another *fr.* અન્ય another.] Injustice done

in a play. (Used in the Baroda districts.)

Id. અણુચી બકવી To speak a lie in a game with a view to save oneself from unpleasant consequences.(Saying "It is another boy, not I, who committed the fault.")

અણુછ, *s. f.* [S. अनिच्छा absence of a wish *fr.* અણ+ઇચ્છા.] Unwillingness; disgust.

અણ·છત, See **અ·છત.**

અણછતે છાનો ભ્રમ, પણ બ્રહ્મ-વેત્તા જાણે એ મર્મ.
—અખો.

અણ·છતું, *adj.* [+ છતું being.] Absent; wanting. 2. [+ ચતું, છતું, open.] Secret; hidden.

અણુછિ·યું, *s. n.* [See અણુછ.] Contempt. 2. A gesture or expression of contempt.

Id. અણુછિયાં કરવાં To make gestures of contempt; to use expressions of contempt.

અણ·છુટકે, *adv.* [+ છુટકો release.] Out of necessity. *Cf.* અણ·ચાલે.

અણ·જાણ, *s. f.* [+ જાણવું, S. ज्ञा to know.] Ignorance; unskilfulness. 2. *adj.* Ignorant; unskilful.

અણ·જાણ·પણું, *s. n.* Ignorance; want of skill.

અણ·જુગતું, See **અ·જુગતું.**

અણ·ટેવા·યલું, *adj.* [+ ટેવ, ટેવા·વું.] Unaccustomed.

અણ·તેડયું, *adj.* [+ તેડવું.] Uninvited.

અણ·તોલ્યું, } **અણ·તોળ્યું,** } *adj.* [+ તોલવું.] Not weighed.

Id. અણતોળ્યું માપ A portion taken out of a heap without weighing or measuring it.

અણ·દાતા, *s. m.* [+ દાતા.] One who does not give money in charity; a miser.

અણ·દાતા હોય અધિપતિ.—**સામળભટ.**.

અણ·દીઠ, } **અણ·દીઠું,** } *adj.* [+ દીઠું.] Invisible; unseen.

Prov. અણદીઠાનું દીઠું, માર મૂળા ને મીઠું=અણદીઠી વહુ, ને ઉમાદે નામ Great indeed, but of little worth = Beggars mounted run their horses to death.

અણ·દોહ્યું, *adj.* [+ દોહવું.] Not milked; unserved; wasted.

Id. એના વિના શું અણદોહ્યું રહ્યું છે? What is lost, if he does not come? What does it matter, if he refuses to come?

અણ·ધાર્યું, *adj.* [ધારવું.] Unexpected.

Id. અણધાર્યું થવું–બનવું To take place unexpectedly. અણધાર્યું આવી મળવું To meet, find, or get unexpectedly. અણધાર્યો બનાવ An unexpected event.

Prov. અણધાર્યું આગળ થાય, અને વિચાર્યું વાએ જાય Likely lies in the mire when unlikely gets over, *i. e.* It is the unexpected that happens.

અણ·નામી, *adj.* [+ નામ.] Having no name; nameless; unnamable. 2. *s. n.* The Supreme Being.

અણનામીનાં નામ જ બહુ.—**અખો.**

અણ·ફોડ, *adj.* [+ ફોડવું.] Unbroken; whole.

અણ·બનાવ, *s. m.* [+ બનાવ.] Disagreement.

Id. અણબનાવ થવો To disagree અણબનાવ કરવો To bring about a disagreement; to quarrel. અણબનાવ રાખવો To keep up a disagreement or a quarrel.

અણ·બુદ્ધ, *adj.* [+ બુદ્ધિ.] Ignorant; innocent; devoid of sense or feeling.

એમ વિલપે રાણી, રાય બેશુદ્ધ રે,
પાસે બાળક ઊભો અણ·બુદ્ધ રે.
—પ્રેમાનંદ.

અણ·બોટ, } **અણ·બોટે·લું,** } *adj.* [+ બોટવું *fr.* S. भुक्त eaten *fr.* भुज् to eat.] Unpolluted or undefiled by eating.

અણ·બોલાવ્યું, *adj.* [બોલાવવું.] Uncalled; not spoken to.

Prov. અણબોલાવ્યું બોલે, તે તણખલાની તોલે An uninvited guest is like straw.

અણ·બોલ્યું, *adj.* [+ બોલવું *fr.* S. ब्रू to speak.] Not expressed. 2. Dumb; silent.

અણ·ભોમિયું, *adj.* [+ ભોમિયો.] Not acquainted with the details of a matter; not conversant with.

અણ·મણું, *adj.* [+ મન.] Dejected; sad.

આણંદ પામ્યા સૂર્યવંશી, જે પૂર્વજ હંસધ્વજ તણા;

જે પિતૃ પારથ વીરના, તે થાય રૂપે અણમણા.
—પ્રેમાનંદ.

અણ·માનીતું, *adj.* [S. अ not + मन, મા-નવું, to think.] Disagreeable; under disfavour; disliked.

અણ·માપ, *adj.* [+ માપ a measure.] Not measured. 2. That which cannot be measured; immeasurable.

અણ·માહિત·ગાર, *adj.* [+ માહિતગાર.] Unacquainted with; ignorant of.

અણ·માહિતી, *s. f.* Want of acquaintance; ignorance.

અણ·મૂલ, *adj.* [+ મૂલ્ય.] Invaluable.

અણ·રાગ, *s. m.* [+ રાગ affection.] Want of affection; loss of affection.

Id. અણરાગ થવો To lose affection for.

અણ·રૂપ, *adj.* [+ રૂપ form.] Ugly.

અણ·લિંગ, *adj.* [+ લિંગ a mark.] Dispossessed of the લિંગ શરીર; having only the ethereal body. 2. Having no mark. 3. Having no sex.

એ આશ્ચર્ય ગુરૂનું ઘણું, જે અણરૂપી ને અણલિંગ.
—અખો.

અણ·વટ, *s. m.* A silver ornament for children & women.

અણ·વર, *s. m.* [S. अन्य different + वर husband *fr.* वृ to choose.] A relative or a friend of a newly married couple.

Id. અણવર સાથે તેડવું To invite the bride and bridegroom together with their companions.

અણ·વરિ·યું, *s. n.* The state or position of an **અણ-વર.** 2. See **અણવર.**

ઉદ્ધવજી અણવરિયું થઇ, પૂઠે રે ગયા;
રસિયો જી રીઝયા, તેઇ રૂપનું ધામ.
—દયારામ.

અણ·વાકેફ, } **અણ·વાકેફ·ગાર,** } *adj.* [See અણ priv. + વાકેફ, વાકેફ·ગાર, acquainted.] Unacquainted; not conversant with.

અણ·વાકેફ·ગારી, *s. f.* Want of acquaintance; want of knowledge; inexperience.

અણ·વિચાર્યું, *adj.* [+ વિચાર thought.] Thoughtless; rash.

Id. અણવિચાર્યું કામ A thoughtless or rash act.

અણ·વિંધ્યું, *adj.* [S. अ not + व्यध्, વિંધ·વું, to pierce.) Unpierced. 2. Ungelded (of a horse.) 3. Inexperienced.

Id. અણવિંધ્યું મોતી An unpierced pearl. અણવિંધ્યો સાંઢ An ungelded bull. અણવિંધ્યો માણસ An inexperienced man.

Prov. અણવિંધ્યું મોતી, તેનાં નીવડે વખાણ Never praise a ford, till you are safe over, *i. e.* The end crowns all.

અણ·સખડી, *s. f.* [S. अन्न food *fr.* अद् to eat + S. शुष्क, સૂકું, dry *fr.* शुष् to be dry; or सुख pleasure. See સુખડી.] Sweetmeat.

અણસણ, *s. n.* [S. अनशन not eating *fr.* + अ, अन, not + अशन eating *fr.* अश् to eat.] Abstaining from food; fasting. 2. The vow of abstaining from food till death.

અણ·સમજ, } **અણ·સમજ·ણ,** } *s. f.* [See અણ not + સમજવું to know सम् *fr.* together + ज्ञा to know.] Ignorance.

અણ·સમજુ, *adj.* Ignorant; unacquainted with.

Prov. અણસમજુ, ને આખો ભાગ (માગે) A little pot is soon hot, *i. e.* An empty vessel makes most noise.

અણ·સરજ્યું, *adj.* [+ સરજ·વું to create.] Not destined; accidental; avoidable. 2. Not expected; unexpected.

Id. અણસરજી પીડા Misery which a man was not destined to suffer, or which it was not necessary for him to suffer; or which could have been avoided; an accidental misfortune; a preventable evil.

અણસારો, *s. m.* [Ar. इशारह् hint.] A hint; an insinuation.

Id. અણસારો કરવો To give a hint. 2. To beckon; to make a sign or gesture to show one's intention. અણસારે સમજી જવું To know the intention from a sign or gesture. આંખનો અણસારો A hint given by a twinkling of the eye.

અણ·હદ, See **અનહદ.**

અણ·હુતું, *adj.* [+ હોવું, હતું. *Cf.* અણ-છતું.] Not existing; absent; wanting.

સંત સારૂ શીષ ન કાપ્યું રે, આણી અણહુતું આપ્યું રે.
—ભોજોભગત.

અણા-વવું, *v. f.* [Causal of આણ-વું to bring.] To cause to bring.

અણિમા, *s. f.* [S. *fr.* अणु small.] The superhuman power of assuming an imperceptible form; one of the eight siddhis (accomplishments) in Yoga philosophy.

અણિ-યાળું, } Same as **અણિ-દાર.**
અણી-વાળું, }

અણી, } *s. f.* A point. 2. A critical moment; a crisis.
અણિ, }

Id. કલમની અણી The point of a pen. ચપ્પુની અણી The point of a knife. અણીનો વખત A critical moment. અણી સાચવવી To be serviceable at a critical moment. અણી ચૂકવવી To be saved at a critical moment. અણી કાઢવી To sharpen the point; to put a point to.

Prov. અણી ચૂક્યો, સો વરસ જીવે Threatened folks live long.

ન અણિ કાઢીનેપડિયા રથો,
ન અણિ અસ્રથી છેદિયા રથો,
ન અણિ લીધી રાન હણી કરી,
ન અણિ ચૂકી નારી અરે ફરી.—પ્રેમાનંદ

અણીદરો-કણીદરો, *s. m.* A child's game generally known as હરી-વટો. (In the Petlād distics.)

અણી-દાર, } *adj.* [+ દાર P. having.] Pointed.
અણિ-દાર, }

અણી-શુદ્ધ, } *adj.* [અણી + શુદ્ધ complete.] Entire. 2. Safe.
અણિશુદ્ધ, }

અણી-સું, [અણી + શુદ્ધ.] See **અણી-વાળું.**

અણીસુ, *s. n.* A kind of medicinal seed.

અણુ, *s. m.* [S.] An atom; an indivisible particle.

અણુ-દિન, *adv.* [S. अनुदिन *fr.* अनु after + दिन a day.] Day after day; every day. See અનુ દિન.

પરપુરૂષશું લાગી રમવા, લાગ્યું અણુદિન અતિઘણું ગમવા.
—દયારામ.

અણોજો, } *s. m.* [S. अ, અણ, net + उज्ज्वल white, shining, or ओजस् might, power.] A day on which artisans do not work, such as the day of the new moon.
અણુજો, }

Id. અણોજો પાળવો To observe as a day of rest.

અણ્ટ-વાણ, } *s. f.* [See આંટો.] stumbling on account of the feet being entangled in a string.
અંટ-વાણ, }

અણ્ટસ, } *s. m.* [See આંટો.] Enmity.
અંટસ, }

અંટવા-વું, } *v. i.* To stumble on account of the feet being entangled in a string.
અંટેવા-વું, }

અંટે-વાળ, *s. f.* [See અણ્ટ-વાણ.] coming unexpectedly in the way of a person when he is walking.

અંટોળ-કાટલું, *s. n* [See અણ + તોળવું + કાટલું a weight.] An uncertain weight; a false weight. 2. An unreliable person.

અંડ, *s. n.* [S.] An egg. 2. The testicles.

અંડ-કટાહ, *s. m.* [+ कटाह a frying pan.] The palate. 2. The egg of the universe.

અંડ-જ, *adj.* [+ जन् to be born.] Born from an egg; hatched out of an egg.

અંડ-વૃદ્ધિ, *s. f.* [+ वृद्धि *fr.* वृध्, વધ-વું, to increase.] A disease of the testicles; hydrocele.

અંડાકાર, *s. m.* } [+ આકાર, આકૃતિ form *fr.* आ up to and कृ to do.] The shape of an egg; an oval 2. *adj.* Egg-shaped; oval.
અંડાકૃતિ, *s. f.* }

અંડુસ, *s. m.* The testicles. 2. *s. n.* A custard apple.

અંડોળ, *adj.* [S. आन्दोल् to swing.] Swinging; moving to and fro.

ધરા કપી તે સમે, થયા સિંધુ અંડોળ. —ગિરધર.

અતઃ, *adv* [S. *fr.* अदस् this or that.] Therefore. 2. From this time. 3. Hence.

Prov. અતો ભ્રષ્ટ તતો ભ્રષ્ટ Between two stools we come to the ground.

અતઃ-પર, *adv.* [S. + पर another.] Hereafter; henceforward.

અત-એવ, *adv.* [+ एव only.] Only for this reason.

અતડા·ઈ, *s. f.*
અતડા·પણું, *s.n.* } [S. आ intens. + તોડવું; or, S. आ up to + तट bank.] Pride. 2. Bashfulness. 3. Reserved character. 4. Want of cordiality.

અતડું, *adj.* Distant; reserved.

Id. અતડું રહેવું To be distant or reserved.

અતન-મતન, *s. f.* A child's game.(Used in the Hālār distiets.)

અ·તનુ, *s m.* [S. *fr.* अ not + तनु the body. *Cf.* અનંગ.] The god of love.

મદાલસા મન મગ્ન અતીરો, તેણે દેહમાં અતનુ પેઠો.
—**પ્રેમાનંદ.**

અ·તરંગ, *adj.* [S. अ prefixed for euphemy, or आ intens.+ तरङ्ग waves.] Unsupported.

અતરડી, *s. f.* [See રેતરડી.] A small file.

અતરડો, *s. m.* A large file.

અતરાપી, *s. m.* [S. अत्र here+अपि even.] A foreigner; a stranger.

અતરે, *adv.* [अत्र *fr.* अदस् this or that.] Here.

અ·તર્ક્ય, *adj.* [S. अ not+तर्क to guess.] Inconceivable.

અત-લગ-નું, *adj.* [See અતિ intens. + લગવું, લાગવું.] Very near; close.

Id. અતલગનું સગું A near relative.

અતલસ, *s. f.* [Ar. अतलस.] A kind of silken cloth.

અતસી, *s. f.* [See આતસ heat.] The linseed plant.

જેની અતસી કુસુમ સરખી કાંતિ છે. —**દયારામ.**

અ·તળ, *s.* [S. अ not + तल the bottom.] The first of the seven lower worlds.

અ·તળી, *adj.* [S. अ not + तुल, તોળવું, to weigh, to compare.] Incomparable.

અતળી બળ ઇંદ્રજીતને, ચાંચણવત્ જેણે ચોળિયા.
—**સામળભટ.**

અતા·ઈ, *s.m.* [Ar. इता labouring; or अता gift + P. ई of.] An unprofessional musician; an amateur musician.

અતિ, *adj.* [S.] Excessive. 2. A prefix meaning *very, exceedingly, very much.*

Prov. અતિ ઋણિયાને ઋણ નહિ, ને અતિ દુખિયાને દુઃખ નહિ Too much is stark naught. અતિ વેપારે દેવાળું, અને અતિ ભક્તિએ છીનાળું Pleasures become bitter as soon as they are abused, *i. e.* Too much of a thing is good for nothing. અતિ લોભ, તે પાપનું મૂળ Avarice is the root of all evils. અતિ સર્વત્ર વર્જયેત્ Moderation is the mother of good luck, *i. e.* Excessive merriment is the mother of grief. અતિ ડાહ્યો, તે અતિ ખરડાય Positive men are very often in error.

અતિ-કાળ, *s. m.* [+ काल time.] The state of being very late.

અતિ-ક્રમ, *s. m.*
અતિ-ક્રમ·ણ, *s.n.* } [+ क्रम् to walk.] Transgression; encroachment. 2. Abandonment. 3. Rushing upon an enemy; an invasion.

અતિ·ક્રાન્ત, *adj.* Trangressing; going beyond the limits. 2. Passed away; elapsed; expired (of time).

અતિ-ઘણું, *adj.* [+ ઘણું much *fr.* S. घन thick.] Exceedingly large; very much.

અતિથિ,
અતિત, } *s. m.* [S. *fr.* अ not + तिथि a day, or अत् to walk continuously.] A pilgrim; a devotee. 2. A guest.

અતિથિ-પૂજન, *s. n.* [+ પૂજન, પૂજ્, worship.] Worship of guests; hospitality.

અતિથિ-સત્કાર, *s. m.* [+ સત્કાર welcome.] Welcome to guests; hospitality.

અતિ-પાત, *s. m.* [S. अति excessively + પાત fall *fr.* पत , પડવું, to fall.]Going beyond; transgression. 2. Mischief.

અતિ-પાતક, *s. n.* [S. अति excessively + पातक sin *fr.* पत to fall.] Great sin.

અતિ-પાતકી, *adj.* Very sinful.

અતિ-બળ, *s. n.* [+ બળ.] Great strength.

અતિ-રથ,
અતિ-રથી, } *s. m.* [S.+રથ a chariot.] A very powerful warrior fighting in a chariot.

અતિ-વિખ,
અતિ-વિષ, } *s. n.* [S. + વિષ poison.] A bitter medicinal drug.

અતિ·શય, *adj.* [S. *fr.* + शी to lie down.] Very much; excessive.

અતિશયોક્તિ, *s. f.* [+ ઉક્તિ speech *fr.* वच् to speak.] An exaggeration. 2. A hyperbole.

અતિ-શાણું, *adj.* [+ શાણું prudent.] Very prudent or mild.

• **અતિ-શૂદ્ર**, *s. m.* [S. अति intens. + शूद्र a man of the lowest of the four castes.] A man of a very low caste

અતિ-સાર, *s. m.* [S. + सृ, सर्, to move.] Dysentery.

અતિ-સ્નેહ, *s. m.* [S. + સ્નેહ affection *fr.* स्निह् to feel affection.] Great love.

અતિ-સ્વાથ, *s.m* [S.+ સ્વાર્થ self-interest *fr.* स्व own and अर्थ interest *fr.* अर्थ to beg.] Greediness; selfishness.

અ-તીક્ષ્ણ, *adj.*[S. अ not + तीक्ष्ण, તીખું, sharp.] Not sharp; blunt.

અતીત, *adj.* [S. *fr.* अति beyond + इत gone *fr.* इ to go.] Gone beyond; exceeding.

ગુણથી અતીત પંથ એકલો ફરે.—**જીવરામભટ.**

2. Beyond the power of. 3. Averse to.

અતીત, *s. m.* [See અતિથિ] A mendicant. 2. An itinerant ascetic.

અતીતાણી, *s. f.* A female ascetic.

અતીન્દ્રિય, *adj.* [S. अति beyond + इन्द्रिय the senses.]Incomprehensible by the senses; super-sensuous.

અતીવ, *adv.* [S. *fr.* અતિ + इव like.] Very much; exceedingly.

ઘણી હિંસા કરી છે અતીવ.—**ગિરધર.**

અતીશી, See **અતશી.**

અતીસ, **અતીસે**, See **અતિશય.**

અ-તુલ, **અ-તુલિ-ત**, **અ-તુલ્ય**, *adj.* [S. *fr.* अ not + तुल, તોલ-વું, to weigh.] Matchless; unparalleled.

અ-તૂટ, *adj.* [अ not + त्रुट्, તુટ-વું, to break.] Unbroken; entire; whole. 2. That which cannot be broken.

અ-તૃપ્ત, *adj.* [S. *fr.* + तृप्त satisfied *fr.* तृप् to be satisfied.] Not satisfied; unsatiated.

અ-તોલ, *adj.* [See અતુલ.] Immeasurable. 2. Incomparable.

અત્તર, *s. n.* [Ar. इत्र fragrance.] Ottar; perfume.

Id. અત્તર ગુલાબ આપવાં To present (guests) with perfumes and roses.

અત્તર, *adv.* [S. अत्र here *fr.* अदस् this or that. See અત્ર.] Here.

Id. અત્તર મતુ Here is the consent. અત્તર સાખ Here is the evidence.

અત્તર-ઘડી, *adv.* [+ घटिका a period of 24 minutes *fr.* घट a pot *fr.* घट् to form.]At this moment; just at this time; just now.

અત્તર-દાની, *s.f.* [See અત્તર *s. n.* + P. दान् a holder + H. इ Dim. suffix, *Cf.* S. धान holding *fr.* धा to hold.] A phial for holding ottar; a scent-box.

અત્તર-સાહેત, *adv.* [S. अत्र here + Ar. साअत time, moment, an hour.] Just now.

અત્ય, See **અતિ,**

અત્યન્ત, *adj.*[S. *fr.* अति beyond + અંત the end.] Very much.

અત્યય, *s. m.* [S. *fr.* अति beyond + इ to go.] Destruction. 2. Transgression. 3. A bad act; wrong-doing.

અત્યાગ્રહી, *adj.* [S. *fr.* अति excessively + આગ્રહ urgency *fr.* + आ intens. and ग्रह् to take.] Very pressing; obstinate.

અત્યાચાર, *s.m.* [S. *fr.* अति + आचार conduct *fr.* आ intens. + चर् to walk.] Conduct in violation of the general custom. 2. Wickedness.

અત્યાર, *s. f.* [S. अत्र here, in this + કાળ time.] This time; this moment; the present; the present time.

Id. અત્યાર પછી After the present time. અત્યાર લગી=અત્યાર સુધી Up to this time; up to the present time.

અત્યાર-પહેલાં, *adv.* [+ પહેલાં.] Ere now; before this time.

અત્યારે, *adv.* At this time; now.

અત્યાસક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* अति intens. + आसक्ति attachment *fr.* आ intens. + सञ्ज् to go.] Excessive attachment.

અત્યુક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + उक्ति saying, speech, *fr.* वच् to speak.] Exaggeration; extravagent language; speaking beyond the limits of modesty.

અત્ર, *adv.* [S. *fr.* इदम् this.] Here; at this place.

અ·ત્રૂટ, }
અ·ત્રૂટ·ક, } See **અ·તૂટ.**

અ·ત્રૂપ, *adj.* [S. अ not + त्रप् to be ashamed.] Shameless.

અત્રે, See **અત્ર.**

Id. અત્રેની સરકાર The government in this country.

અથ, *adv.* [S.] Now. 2. *s. f.* Commencement.

અથ-ઈતિ, *adv.* [S. *fr.* + इति.] From beginning to end.

અથડ·વું, *v.i.* [S. आ up to + स्थल a place *fr.* स्था to stand.] To come into collision with. 2. To wander from place to place. See **અથડા·વું.**

અથડા-અથડી, *s. f.* See **અથડા·મણ.** 2. Collision; dashing against one another.

Id. અથડા અથડી થવી To dash against one another.

અથડા·ઉ, *adj.* Vagabond.

અથડા·મણ, *s. f.* Wandering. 2. Putting oneself to trouble. 3. Intricacy.

Id. અથડામણ થવી-પડવી To be obliged to wonder from place to place.

અથડા·મણ-કુટા·મણ, *s. f.* [+ કુટા·મણ crushing.] Vary great trouble.

અથડા·વું, *v. i.* See **અથડવું.** 2. To wander. 3. To try in vain. 4. To be tired.

Id. (એક બીજા સાથે) અથડાઈ પડવું To dash against one another. 2. To quarrel. અથડાઇ અથડાઇને થાકવું=અથડાઈ મરવું. To be exhausted by being obliged to wander from place to place.

અથર્વ, *s.m.* [S.] One of the four Vedas.

અથર્વણ, *s. m.* [S.] The god Siva.

અથર્વેદી, *s. m.* [S. अथर्व-वेदी *fr.* अथर्व + वादन Knowing *fr.* विद् to know.] Knowing the Atharva Veda. 2. A troublesome man. 3. A rogue. 4. An infidel.

અથ-વા, *conj.* [S. अथ + वा or.] Or. 2. Either.

અ·થાક, }
અ·થાગ, } *adj.* [S. अ not + Dh. Des. थग्घो, थाहो, deep, Hem. Des. थग्गो=S. गाध: shallow *fr.* S. स्थग् to stop.] Unfathomable; bottomless.
અ·થાહ, }

Id. અથાગ પાણી Deep water. અથાગ ઊંડું So deep as may be considered bottomless; very deep.

અથાણું, *s. n.* [See આથવું] A pickle; pickles.

Id. અથાણું નાખવું-કરવું To make pickles. અથાણું મૂકવું To serve (the guests) with pickles. અથાણું કરી રાખવું To keep unused; to spare the use of.

Prov. અથાણું બગડ્યું તેનું વરસ બગડ્યું, અને બૈરી બગડી તેનું ઘર બગડ્યું If your pickles are spoiled, you will have tasteless meals the whole year round, likewise a wife may make her husband's home miserable.

અથોટી, *s. f.* [See હથોટી હથોડી, *fr.* S. हस्त the hand + वृत्ति turning *fr.* वृत to turn] Skill in manual profession; special skill; a peculiar way of working; expertness; a manner peculiar to oneself.

અથોડી, *s. f.* A small hammer.

અથોડો, *s. m.* A hammer.

અદ, }
અધ, } *adj.* [See અદ્ધ, અર્ધ.] Used as a prefix to show "a half of," *e. g.*, **અદ-શેર, અધ-મણ.**

Prov. અધ વસાનું માણસ, ને લાખ વસાનાં લગડાં Fine feathers make fine birds, *i. e.* Good clothes open all doors.

અદ-કચરૂં, *adj.* [+ કચરવું to crush.] Half-crushed.

અદક·જીભું, *adj.* [See અધિક more than +જીભ the tongue.] Talkative. 2. Thoughtless of speech; having an insolent tongue.

અદ-કડું, *adj.* [See અડૂ-કડું.] Resting on the feet; sitting in a posture in which only the two feet touch the ground.

અદક-પાંસળી, *adj.* [અધિક more than + પાંસળી a rib.] Talkative; humourous. 2. Mischievous (Generally said of barbers, who are naturally talkative and make humourous remarks.)

અદકું, See **અધિક.**

અદકેરૂં, *adj.* More (used in poetry).

• **અ·દક્ષ**, *adj.*[S. *fr.* अ not + दक्ष diligent.] Not diligent; careless.

અદ-ખોખું, *adj.* [See અદ, અર્ધ, half + ખોખરૂં hoarse.] Almost broken.

અદ-ખોલું, *adj.*[+ ખોલ·વું to open.] Half-opened.

Id. અદખોલું મૂકવું-રાખવું-કરવું To leave or keep half-opened.

અદ-ગારિયું, *s. n.* [+ ગારો mud.] Mud and cow-dung mixed together and used in fomentation.

અ·દગ્ધ, *adj.* [S. *fr.* अ not + દગ્ધ burnt *fr.* दह् to burn.] Unburnt.

અ·દત્ત, *adj.* [S. *fr.* अ not + દત્ત given *fr.* दा to give.] Not given; withheld.

અ·દત્તા, *s. f.* [S.] A girl not given in marriage; an unmarried girl; a maid.

અદન, *s. n.* [S. *fr.* अद् to eat.] Eating. 2. Food.

અદના, *adj.* [Ar. अदना lower; lowest.] Poor; wretched. 2. Useless. 3. Low; base.

અદ-પચુ, *adj.* [See અદ, અધ, અર્ધ + S. पच, પચ·વું, to cook.] Half cooked. 2. Existing in a state between the solid and the liquid. See અધ-પચુ.

અદ-પડિયાળી, *adj. f.* [See અદ, અધ, *fr.* S. अर्ध half + પટ a fold.] Half closed (eye.)
અદપડિયાળી આંખે ઝીણું ઝાંખ મારે.
—**દયારામ.**

અદબ *s. f* [Ar. अदब]Civility; decorum; urbanity; good breeding; modesty.

Id અદબ કરવી-વાળવી To assume a decent position of the body. અદબ રાખવી=અદબમાં રહેવું To keep oneself within the bounds of decency towards another.(તેની) અદબ મૂકવી-છોડવી-તોડવી To cast off a feeling of respect towards (a person).

અદ-બદ, *adj.* [અદ, અર્ધ, half + બદ્ધ bound *fr.* S. बन्ध्, બાંધ·વું, to bind.] Not destined; not certain.

Id. અદબદ રાખવું-રહેવા દેવું To keep uncertain, undetermined, or unappropriated. 2. To keep as a deposit (money, &c.).

અદબ·સર, *adv.* [See અદબ+સર upon.] Politely; respectfully.

અદરસ, *s. m.* [S. आर्द्रक ginger + रस juice.] The juice of ginger.

અદરા·વું, *v. i.* [See આદર *fr.* S. आदृ to honour.] To be betrothed. 2. To begin with a heart in the matter; to begin with a heart.

Id. (તેનું) લગન અદરાયું છે (He) Is betrothed. અદરાએલું જોડું A betrothed couple. અદરાએલું કામ A work begun with a heart. શિરીનબાઈ કાવસજીથી અદરાએલી છે (Lit.) Sh. receives attentions from (is courted by) K; Sh. is betrothed to K.

અ·દર્શ, *adj.* [S. अ not + दृश to see.] Invisible.

અ·દર્શન, *s. n.* Disappearance.

અદલ, *adj.* [Ar. अद्ल equal, justice.] Impartial; right; just; exact.

Id. અદલ ઇનસાફ Impartial or true justice. અદલ માપ Exact measure. અદલ તોલ Fxact weight. અદલ કામ Just, honest, or exact work.

અદલ-બદલ,*adv.*[+ Ar. बद्ल् to change.] In exchange.

Id. અદલબદલ કરવું To exchange. અદલબદલ થવું To be exchanged or transposed for another.

અદલા-બદલી, *s. f.* } [+ Ar. बदली substitute.] The act of exchanging.
અદલો-બદલો, *s. m.* }

Id. અદલાબદલી કરવી To exchange. અદલાબદલી થવી To be exchanged or transposed for another.

અદ-મુઉં, *adj.* [S. अर्ध half + मृ, મરવું, to die.] Half dead.

અદ-સસ·તું, } *adj.* [See. અદ, अर्ध, half + શ્વાસ breathing *fr.* S. श्वस् to breathe.] Half-dead.
અધ-સસ·તું, }

અ·દળ, *adj.* [S. अ not + दल a leaf.] Having no leaves.

અદા,*s. f.* [Ar.] Blandishments;amours; coquetry. 2. Peculiar grace. 3. Payment.

Id. અદા કરવીTo practise blandishments; to make amorous gestures. 2. To act the

part of. કરજ અદા કરવું To repay a debt. અદાથી જોવું To cast amorous glances. 2. To look with a peculiar grace. અદાથી ચાલવું To walk with a graceful gait. અદાથી-અદાની સાથે ગાવું To sing with graceful or amorous gestures.

અદા, See **અદાવત.**

ભગવું, જગવું, જીુક્તિ, ૨ક્તિ,
નહિ જો હરિ આજ અદા આપદા.—**વલ્લભ.**

અ·દાતા, *adj.* [S. *fr.* अ not+ દાતા a giver *fr.* दा to give.] Miserly.

અ·દાપ, } **અ·દાપો,** } *s. m.* [S. आ intens. + તાપ heat.] Heat of pain. 2. Suffering; distress.

પ્રીતડી જેને વ્યાપે, તેને મારે અદાપે.—**પ્રેમાનંદ.**
હું તો આવી બેસું નહિ અદાપમાં.—**ધીરો.**

અ·દાર, *adj.* [S. *fr.* अ not + દારા wife.] Having no wife; unmarried. 2. Deprived of a wife.

અદાલત, *s. f.* [Ar. अदालत justice.] A court of justice.

Id. અદાલતમાં જવું=અદાલતે ચઢવું To institute legal proceedings.

અદાવત, *s. f.* [Ar. अदावत.] Spite; enmity; a destructive tendency.

Id. અદાવત કરવી To act with spite. અદાવત રાખવી To continue a spite; to grudge. (એની સાથે મારે) અદાવત ચાલે છે There is enmity (between him and me).

અદાવતિ·યું, *adj.* Inimical; arising from a grudge.

અ·દાહ્ય, *adj.* [अ not + दह to burn.] Incombustible; fire-proof.

અદિયો, *s. m.* [S. आ intens + दाय a gift *fr.* दा to give.] A present; a gift.

અ·દીઠ, *adj.*[S. अ not +દીઠું] Not seen; invisible. 2. That of which the sight cannot be borne.

Id. અદીઠ વાળો-કરો Begone !; Hide your face.

મોઢે ફૂલ, ને પાછળ અદીઠ. —**અખો.**

અ·દીન, *adj.* [S. अ not + दीन poor.] Rich; well-to-do; needless.

અદુ·કડું, } **અદુ·અડું,** } *adj.*[S. अर्ध half + कट side.] Sitting on the feet; unstable. See **અદ·કડું.**

Id. અદુકડું-અદુકડે બેસવું To sit on the feet. અદુકડે રહેવું To stoop.

અદુઘાડું, *adj.*[S. अर्ध half + ઉઘાડું open.] Half-open.

અદુડો-મદુડો, *s. m.* A game for children, generally known as **અણુલો-દણુલો.**

અ·દૂર *adj.* [S. *fr.* अ not + દૂર distant.] Not distant; near; close at hand.

અ·દૂર-દર્શી, *adj.* [S. *fr.* + दृश to see. See દર્શન.] Not far-sighted; short-sighted.

Id. અદૂર-દર્શી મુસદ્દી A short-sighted statesman. અદૂર-દર્શી રાજ્ય-રીતિ A short-sighted policy.

અ·દૃશ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + दृश to see.] That which cannot be seen; invisible.

Id. અદૃશ્ય થવું To be invisible. અદૃશ્ય રહેવું To become invisible; to remain concealed.

અ-દૃશ્ય-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + विद्या knowledge *fr.* विद to know.] The science or art of working by invisible forces; magic; a spell.

અ·દૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* अ not + दृष्ट seen *fr.* दृश to see.] Unseen. 2. *s n.* The future. 3. Fate; destiny.

Id. અદૃષ્ટ ખરચ Unexpected expenditure. અદૃષ્ટ જોવું-પારખવું To know or try to know the future or destiny. અદૃષ્ટમાં હોવું To be destined. અદૃષ્ટમાં લખેલું Determined by fate.

અદૃષ્ટ·વાન, *adj.* [+ वत्, वान् = Guj. વાળું having.] Fortunate.

અ·દેખાઇ, *s. f.* [S. अ not + દેખવું to see.] Jealousy; enmity.

Id. અદેખાઈ કરવી To be jealous. અદેખાઇ થવી-ઉપજવી To become jealous.

અ·દેખું, *adj.* Jealous.

અદો, *interj.* [S. उदय rise *fr.* उत up + इ to go.] The cry उदय (prosperity) generally uttered before a goddess.

અદ્યા, See **આદ્ય.**

Id. અદ્યા ભવાની Lit. The goddess who existed in the beginning of the creation. 2. A eunuch. 3. A man without manliness;

a good-for-nothing man.

• **અદ્દલ,** See અદ્દ્વ.

અદ્ભુત, *adj.* [S.] Odd; strange; wonderful.

Id. અદ્ભુત માયા Wonderful deception. અદ્ભુતાકૃતિ Having a wonderful form. 2. *s. m.* God.

શ્રેય, સદ્દમ, નામ શામ, અદ્ભુતાકૃતિ.
—દયારામ.

અદ્ભુત-રસ, *s. m.* [S. *fr.* + રસ a sentiment.] One of the nine qualities necessary to the Hindu drama; the marvellous.

અ-દ્રવ, *s. m.* [*fr.* अ not + દ્રવ a liquid.] Not a liquid. 2. *adj.* Insoluble; unliquefiable.

અદ્ય, *adv.* [S.] To-day. 2. Now.

અદ્યાપ, } **અદ્યાપિ,** } *adv.* [S. *fr.* अपि even.] Even now. 2. Still; as yet.

અદ્રક, *s. m.* [S. आर्द्रक.] Ginger.

અદ્રિ, *s. m.* [S.] A mountain.

અ-દ્રોહી, *adj.* [S. *fr.* अ not + द्रुह् to hate.] That which does not hate; free from hatred.

અ-દ્વય, *s. n.* [S. *fr.* अ not + द्वय a couple *fr.* द्वि two.] Identity; oneness. 2. *adj.* One; single; unattended by anything else; without a second.

અદ્વા-તદ્વા, *adj.* [S. यत् which + वा or + तत् that + वा or.] Irregular. 2. Extravagant. 3. Extravagant in speaking; talking without restraint.

અ-દ્વિતીય, *adj.* [S. *fr.* अ not + द्वितीय second *fr.* द्वि two.] Without a second; sole; unique; rare.

અ-દ્વૈત, *s. n.* [S. *fr.* + द्वैत quality *fr.* द्वि two.] Non-duality; unity; identity.

અદ્વૈત-પંથ, *s. m.* [+ પંથ a way.] A religious sect which holds the doctrine of non-duality.

અદ્વૈત-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ being *fr.* भू to be.] The one only essence; the sole existence. 2. Belief that one only God exists.

અદ્વૈત-મત, *s. n.* [+ મત opinion *fr.* मन to think.] The doctrine that the individual soul and the Supreme Soul are not two separate entities.

અદ્વૈત-વાદ, *s. m.* [+ વાદ doctrine.] The philosophy which teaches non-duality, or the identity of the individual soul with the Supreme Soul.

અદ્વૈત-વાદી, *adj.* Holding the doctrine of non-duality, &c.

અધ, *adj.* [S. अर्ध a half.] Half (used as the first member of a compound word).

અધ-કચરૂં, *adj.* [S. + કચરવું to crush.] Half-crushed.

અધ-કાચું, *adj.* [+ કાચું raw, unripe.] Not ripe; premature; almost raw.

અધકું, *adj.* [S. અધિક more.] More; greater.

અધ-કોશ, *s. m.* [S. अर्ध half + क्रोश કોશ, two miles.] Half a kos; a mile.

અધ-ખોખરૂં, *adj.* [S. अर्ध half + Guj. ખોખરૂં hoarse.] Dull in sound; half-broken.

અધ-ખોલું, *adj.* [S. अर्ध half + Guj. ખોલવું to open.] Half-open.

અધ-ગજ, *adj.* [+ अर्ध half + P. गज़, ગજ a yard.] Half a gaj in length; about 12 inches

અધ-ગજી, *adj.* Half a gaj in breadth.

અધ-ગાઉ, *s. m.* [S. अर्ध half + गव्यूति. ગાઉ, two miles.] Half a kos; one mile.

અધ-ગારિયું, *adj.* [S. अर्ध half + Guj. ગારિયું. ગાર, cool.] Tepid; luke-warm; milk-warm.

અધ-કુકું, See **અદ્દ-કડું, અદ્દ-ગડું, અદ્દ-કડું.**

અ-ધણિ-યાતું, *adj.* [S. अ not + Guj. ધણી master, owner.] Masterless; poor; helpless; unclaimed.

અધધ, *interj.* [Imit.] Oh !

અ-ધન, } **અ-ધન-વાન,** } **અ-ધના,** } *adj.* [S. अ not + ધન wealth.] Not rich; poor.

અધનીને મળે નહિ, માનિની કે મોંઘાં સૂત.
—વલ્લભ.

અધ-પચ્યું, *adj.* [S. अर्ध half + पच्, પચવું, to cook.] Half-cooked; half-digested. See

અચ-પચુ, અદ-પદુ.

અધ-બળ્યું, *adj.* [S. अर्ध half + ज्वल्, બળવું, to burn.] Half-burnt. 2. Jealous; grudging.

અધમ, *adj.* [S.] Low; base; mean; contemptible.

અધ-મણિ·યું, *s. n.* [S. અધ half + મણ a weight in Ahmedabad of forty pounds *fr.* मा to measure.] A vessel that can hold half a maund.

અધ-મણિ·કો, અધ-મણિ·ચો, *s. m.* A weight of half a maund, or 20 lbs.(in Ahmedābād).

અધમાધમ, *adj.* [S. અધમ + અધમ.] very sinful.

અધ-મુવું, અધ-મોયું, *adj.* [See અધ + મૂવું dead *fr.* મરવું.] Half-dead; almost dead.

અધમોદ્ધાર, *s. m.* **અધમોદ્ધાર·ણ,** *s.n.* [S. *fr.* अधम low + ઉદ્ધાર salvation.] Salvation of sinners. 2. *s. m.* A saviour.

અધર, અદ્ધર, *adj.* [Dh. Des. उद्दुर high *fr.* S. उद्धुर freed from a yoke, unrestrained, *fr.* उत् up + धुर् a yoke.] Supportless; hanging in mid air.

Id. અદ્ધર રહેવું To live in a mid air or without a support. 2. To conduct oneself without regard to other people's opinion. અદ્ધર અદ્ધરથી જવાબ દેવો To avoid a direct answer; to give an evasive answer. અદ્ધર ખાવું-પીવું To eat or drink without the hand touching the mouth. અદ્ધર શ્વાસે ખાવું To eat in a hurry. અદ્ધર ને અદ્ધર ચાલવું To behave oneself without regard to other people's opinion. અદ્ધર કામ કરવું To do a work superficially. અદ્ધર ઉપાડી જવું-ઉડાવવું To do away with a thing boldly and in the presence of men concerned; to misappropriate (money, &c.) boldly and without regard to appearances or principles of honesty. 2. To do away with a thing without letting others know how it was done. 3. To despatch a business without the help of others, and without letting others know how and when it was done. (રકમ) અદ્ધર રાખવી Not to make an entry in the regular account-book. અદ્ધર ઉડવું To have no regard to the opinions of other people; to be extravagant in one's conduct. અદ્ધરથી ઝીલી લેવું To make a clean catch. અદ્ધરથી લણી લેવું To reap a harvest by cutting off the ears of corn and leaving the stalks standing in the field. અદ્ધરનું અદ્ધર રાખવું Not to allow to rest; to keep busily engaged; to oblige to make haste. 2. To treat with great fondness. અદ્ધર લટકવું To be without a footing; to have no *locus standi.* 2. To be restless; to be anxious. અદ્ધરના અદ્ધર ચાલ્યા ગયા Passed way without being noticed.

અધર, *s. m.* [S.] The lower lip.

અધરક·વુ, See **અધ્રક·વુ.**

અધરણુ, See **આધરણુ, આધણુ.**

અ·ધર·તુ, *adj.* [See અધર, અદ્ધર.] Stopped in the middle; left unfinished.

અધર-દલ, *s. n.* [S. *fr.* અધર the lower lip + દલ a leaf.] A lower lip resembling a leaf; a thin lower lip.

અધર-ધરન·હાર, *s. m.* [See અધર hanging + ધરવું to hold.] A supporter of those who have no support. 2. God.

અધર-પલ્લવ, *s. m.* [S. *fr.* અધર the lower lip + પલ્લવ tender sprout.] A lower lip having the appearance of a tender leaf.

અધર-પાન, *s. n.* [+ પાન drinking *fr.* पा, પીવું to drink.] Kissing the lips.

અધરાત-મધરાત, *adv.* [See અર્ધ half + રાત, રાત્ર, રાત્રિ, night *and* મધ્ય middle + રાત] At any time of night.

Id. અધરાત-મધરાતે રખડે છે He wanders at all times in the night.

અધરામૃત, *s. n.* [S. *fr.* અધર the lower lip + અમૃત nectar.] (Lit) The nectar-like pleasure of kissing the lower lips; hence, the pleasure of kissing; a sweet kiss.

અ·ધરા·યું, *adj.* [S. अ not + ધરા·વું to be satisfied.] Not satisfied.

અધર-વટ, *adv.* [See અધર, અદ્ધર, sup-

portless + વૃતિ being.] In mid air. 2. Being without a supporter.

દાનિવથી બીતાં હશો, અધર-વટ પાપીને હુ કરૂં દે'વટ.
—પ્રેમાનંદ.

અધર-સુધા, *s. f.* [S. *fr.* અધર the lower lip + સુધા nectar.] See **અધરામૃત.**

અધર-સુધા-ધર, *s. m.* [+ ધરવું to hold, to have.] The person who kisses the lips; a lover.

અ·ધર્મ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + ધર્મ religoin *fr.* धृ to hold.] Demerit; the reverse of duty; vice; injustice; wickedness.

Id. અધર્મ બોલવું To say what is undutiful. અધર્મ ચાલવું To conduct oneself undutyfully or wickedly. અધર્મ ઈચ્છવું To wish evil to. અધર્મનું ઈચ્છવું To wish to take dishonestly. આ અધર્મ થાય છે This is unjust or dishonest. તે અધર્મ કરે છે He does an injustice.

Prov. અધર્મના અઢી દિવસ Liars have short wings, *i. e.* A lie has no legs. અધર્મનો પૈસો રહે નહિ Cheating trade seldom thrives.

અ·ધર્માચર·ણ, *s.n.* }
અ·ધર્માચાર, *s. m.* } [S. *fr.* + આચરણ, આચાર, conduct.] Undutiful conduct; wicked conduct; wickedness; a career of vice.

અ·ધર્માચારી, *adj.* [+ आ intens. and चर् to walk.] Undutiful; wicked; vicious.

અ·ધર્મિષ્ઠ, *adj.* [See અધર્મ +S. इष्ठ superl. suffix.] Very irreligious.

અ·ધર્મી, }
અ·ધર્મિષ્ઠ, } See **અ·ધર્માચારી.**

અધ-વચ, *adv.* [S. અર્ધ half + વચ્ચે in the middle.] Midway.

Id. અધવચ મૂકવું-રાખવું To keep suspended; to leave unfinished. અધવચ બોલી ઊઠવું To interrupt in speaking.

અધ-વચાળ, *adv.* [In this word ચાળ seems to have been added by the analogy of અંતરિયાળ, અંત્રિયાળ, *fr.* S. अन्तराल the sky.] See **અધ-વચ.**

અધ-વચ·રૂં, *adj.* Suspended from the middle.

અધ-વધરૂં, *adj.* [+ વધારો growth.] Half-grown; undeveloped; imperfect; inexperienced.

મૌન ગ્રહીને મેહેતોજી ચાલ્યા,
અધવધરાને શો ઉત્તર દેઉં.
—નરસિંહ મહેતા.

અધ-વાયો, *s. m.* [S. अन्न the way + वाह a carrior *fr.* वह् to carry. See અધો-વાયો.] A cartman who carries in his carts trader's goods from one place to another. 2. One who trades in cattle.

અધ-વાર·વું, *v. i.* [See અધ, અર્ધ, half + વાર a day.] To pass or elapse (of a half of a month or other period.) 2. *v. t.* To divide the contents (of a pot or bag) into two equal parts.

Id. વૈશાખ મહીનો અધવાયો A half of the month of વૈશાખ (May-June) has passed away. આ ગોળીનું પાણી પેલી ગોળીમાં અધવાર Put a half of the water in this pot into the other.

અધ-વારિ·યું, *adj.* [See અધ + વાર a day.] Dwelling or living at two places.

અધ-વાડું, *s. n.* Residence or interest at two places.

Id. આ માણસનું અહિં અધવાડું છે (Lit.) This man has half an interest here. 2. This man lives here as well as at some other place. આ અહિં અધવારે રહે છે (Lit.) He lives here sharing half an interest. 2. He lives here as well as at some other place.

અધ-વાલી, *s. f.* [S. अर्ध a half + Guj. વાલ a single bean.] A weight of half a val; $\frac{1}{60}$ part of a tolā.

અધ-વાવર્યું, *adj.* [+વાવર·વું to use.] Half-used; half-spent.

અધ-શત્રુ, *s. m.* [+ શત્રુ an enemy.] Almost an enemy.

અધ-સસ·તું, *adj.* [+ શ્વાસ breathing *fr.* S. श्वस् to breathe.] Having weak respiration; lying on one's death-bed. *Cf.* **અદ·સસ·તું.**

અધ-સૂકું, *adj.* [+ સૂકું dry.] Half-dried; almost dry.

અધ-ધુન્ધ, *s. f.* [See અંધા·ધુન્ધી.] Disorder. 2. Ignorance.

અધા·ધુમ, }
અધા·ધોમ, } *adv.* [Imitative. See ધુમ

imit. & અન્ધાધુન્ધી.] Quite; altogether.

અધાન્ધ, *adj.* [See અધ, અર્ધ, half + અંધ blind.] Half-blind; almost blind; purblind.

અ·ધાર્મિક, *adj.* [S. *fr.* अ not + धार्मिक religious, pious, *fr.* ધર્મ religion.] Irreligious. 2. Unjust; iniquitous.

અધિ, *prep.* [S.] On; upon. 2. Beyond. 3. *adj.* Excessive; superior. (Used before verbs & sometimes before nouns.)

અધિક, *adj.* [S] Additional; more.

Id. અધિક કહેવું To speak specially about a matter. અધિક બોલવું To speak beyond the bounds of decency or reason. અધિક થઇ પડવું To be more than the required quantity. 2. To be heavier than what one can bear or carry. અધિકોત્તર ખરચ Incidental expenses.

Prov. અધિકસ્ય અધિકં ફલમ્ Plenty makes dainty.

અધિક·તા, *s. f.* Greatness; superiority. 2. Excess.

અધિક-તિથિ, *s. f.* [+ तिथि a day of the month.] That day or period of time which commences before or with one sunrise and ends after or at the next, and thus comprises two suns.

અધિક-મહિનો, }
અધિક-માસ, } *s. m.* [+ મહિનો, માસ.]
An intercalary lunar month, recurring after every interval of rather more than 32½ lunar months.

Note–The અધિક માસ takes the same name as that of the month next following, being distinguished from it merely by the prefixed term અધિક (additional).

અધિકરણ, [S. अधि over, on + कृ, કર·વું, to do.] Place; receptacle. 2. The relation of the Locative case (in grammar).

અધિકા·ઈ, See **અધિક·તા**.

અધિ·કાર, *s.m.* [S. *fr.* अधि over, on, + कृ, કર·વું, to do, *Cf.* P. कार work, act, *fr.* करदन to do.] Power; authority.

Id. અધિકાર આપવો. To empower. અધિકાર મળવો To obtain power અધિકાર ખોવો To lose power.–ઉપર અધિકાર હોવો To have power over. અધિકાર બહારનું Beyond the power or jurisdiction of. અધિકાર ચલાવવો To exercise power.

અધિ·કારી, *s. m.* An officer; an agent.

અધિકારી·પણું, *s. n.* The state or position of a government officer entrusted with power.

અધિકું, See **અદકું**.

અધિ·દેવ, *s. m.* [S. See અધિ superior + દેવ a god.] A superior god; the presiding god. 2. The special divinity.

Note—The અધિદેવ of the eye is held to be the sun. Each of the eleven organs of sense is supposed to be under the special control of its own presiding deity.

અધિ·દૈવત, *s. n.* [+ દૈવત.] The presiding deity. See **અધિ·દેવ**.

અધિ·દૈવિક, Correctly **આધિ-દૈવિક**.

અધિ·કૃત, *adj.* Authorized.

અધિ·ગત, *adj.* [S. अधि over, on, + ગત gone *fr.* गम् to go.] Known; obtained.

અધિ·પ, *s. m.* [+ पा to protect. *Cf.* Ar. अदीब tutor or patron. [A governor; a master.

અધિપ·પણું, *s. n.* Governorship.

અધિ·પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ master.] An editor of a newspaper. 2. A chief; a king.

અધિપતિ·પણું, *s. n.* Editorship. 2. Kingship; rulership.

અધિ·માંસ, *s. m.* [S. अधि over, on, + मांस flesh.] A kind of disease.

અધિયારી, *s. f.* [See અધિકારી; અધિકાર.] Forced labour. (Used in Kathiawad.)

અધિ·યારૂં, *s. n.* [See અધ, અર્ધ half.] Entrusting cattle to a keeper on the condition of his receiving half of the progeny of the cattle.

અ·ધિ·યો, *adj. m.* [S. अ not + धी intellect.] Dull; stupid.

અધિ·રાજ, *s. m.* [S. *fr.* अधि over, on + રાજ a king *fr.* राज् to shine.]A great king.

અધિ·રૂઢ, *adj.* [S. *fr.* અધિ on + રૂઢ. Mounted; seated on (of a throne, horse, elephant, &c.)

અધિ·વાસ, *s. m.* [S. *fr.* અધિ + વસવું.]

Residence. 2. A dwelling place. 3. An inhabitant. 4. A neighbour.

અધિ-વાસ, *s. m.* [See અધિ + વાસ a fragrant smell.] Perfuming; application of perfumes. 2. Fragrant odour; a scent.

અધિ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + વાસ dwelling *fr.* वस्, વસ-વું, to dwell.] Dwelling; residing, residence.

અધિ-વાસ-ન, *s. n.* The summoning and fixing of the presence of a divinity upon an image, &c., when it is wanted for any solemnity. 2. Preliminary consecration of an image.

અધિ-વાસ-ન, *s. n.* [S. *fr.* અધિ + વાસ a fragrant smell.] Scenting with perfumes or odorous substances.

અધિ-વાસર, *s. m.* [S. *fr.* अधि over, on, great + वासर a day.] A holiday; an auspicious day.

અધિ-ષ્ઠા-તા, *s. m.* [S. *fr.* अधि over, on + स्था to stand.] A leader; the president. 2. The presiding deity.

આધિ-ષ્ઠા-ત્રી, *s. f.* A presiding goddess. 2. A female president.

અધિ-ષ્ઠા-ન, *s. n.* An abode. 2. Pre-eminence.

અધિ-ષ્ઠિ-ત, *adj.* Residing. 2. Presiding. 3. Placed as the principal divinity.

અધીત, *adj.* [S. *fr.* अधि over, on + इ to go.] Studied.

અધીન, Classical form of **આધીન.**

અ-ધીર, *adj.* [S. *fr.* अ not + धीर patient *fr.* धृ to hold.] Impatient; anxious.

અ-ધીર, *s. f.* Impatience; haste.. 2. [See ધીર-વું to give on credit.] Mistrust.

Id. અધીર લાવવી-આણવી-રાખવી To become impatient. અધીર આવવી To be impatient.

અ-ધીરજ, *s. f.*
અ-ધીરજ-તા, *s. f.*
અ-ધીરજ-પણું. *s. n.*
} [S. अ not + ધીરજ, ધૈર્ય, patience.] Impatience.

અ-ધીર-તા, *s. f.* See **અધીર,** *s. f.*

અ-ધીર-પ, *s. f.* [S. अ not + ધીર + પ abst. suffix.] Distrust.

અ-ધીરા, *s. f.* An impatient or jealous woman.

અ-ધીરા-ઈ. *s. f.* See **અ-ધીર-તા.**

અ-ધીરૂં, *adj.* See **અધીર,** *adj.*

અધીશ, *s. m.* [S. *fr.* अधि over, on + ईश ruler *fr.* ईश् to rule.] A great king.

અધુ-કડું, See **અદ-કડું, અદુ-કડું, અદુ-ગડું.**

અધુ-ધુ, *interj.* [Imit.] See **અધધ.**

અધુના, *adv.* [S.] Now.

અધુરૂં, *adj.* [By metathesis of the two last consonants of Guj. અરધું *fr.* S. अर्ध half.] Unfinished; imperfect.

Id. અધુરે જવું To miscarry. અધુરૂં રાખવું-મૂકવું To leave incomplete or unfinished. 2. To stop work. અધુરૂં પૂરૂં કરવું To finish that which was left incomplete. તે અધુરા (દહાડા) પૂરા કરે છે (Said of a dying man) He is making up with difficulty, or with bodily suffering, the appointed period of his life, *i. e.* His end is at hand. અધુરે જનમવું To be born before nine months from conception are over.

Prov. અધુરો ઘડો છલકાય ઘણો Empty vessels make most sound: Barking dogs seldom bite. અધુરામાં પૂરૂં To add fuel to fire.

અધેડ, *adj.* [See અધ, અર્ધ + વૃત્તિ being.] Being in the early half or early prime of life; middle-aged; (for a man) being about the age of forty. See **આધેડ.**

અધેલી, *s. f.* A *silver* coin; an 8 anna piece.

અધેલી, *s. f.*
અધેલા, *s. m.*
} [S. अर्ध a half.] A half pice coin.

અ-ધૈર્ય, *s. n.* [See અ-ધીરજ.] See **અ-ધીર-તા.**

અ-ધૈર્ય-વાન, *adj.* See **અ-ધીર,** *adj.*

અધો, *adv.* [S. अधः] Downward.

ઉદરમાં અધો મસ્તકે જ્યાં રહ્યા'તા. —**ભૂષણ.**

અધો-ગતિ. *s. f.* [S. *fr.* + ગતિ going *fr.* गम् to go.] Falling into hell. 2. Downward motion.

અધો-ટ,
અધો-ડ,
} *adj.* [+ વૃત્તિ being.] On the downward path of life; past middle-age.

અધો-ન્ટી, *s. f.* [See અર્ધ half + વૃત્તિ being.] Juice of sugar-cane boiled but not allowed to coagulate.

અધો-તું, *s. n.* [See અધ, અર્ધ + ધોતિયું.] A worn out dhotar (a loin-cloth).

અધો-દ્વાર, *s. n.* [See અધો downward + દ્વાર a door.] The anus.

અધો-બિન્દુ, *s. m.* [S. *fr.* અધો down + बिन्दु a point.] The nadir (as opposed to the zenith શિરો-બિન્દુ); that point of the celestial sphere which is directly under one's feet; the lowest point. *Cf.* **શિરો-બિન્દુ.**

અધો-મુખ, *adj.* [S. *fr.* અધો down + मुख the mouth.] Having the face downwards. 2. Dejected. 3. Ashamed.

અધો-લ, *s. n.* [See અધો + તલ bottom.] A plain near the foot of a mountain.

અધો-વાયો, See **અધ-વાયો**.

અધો-વાયુ, *s. m.* [S. *fr.* अधः down + वायु wind *fr.* वा to blow.] The breaking of wind; crepitus.

અધોળ, *adj.* [S. अर्ध half + તોલું a weight.] A weight of two rupees and a half; a weight of about an ounce.

અધોળી, *s. f.* A measure of capacity weighing an ounce.

અદ્ધર, *adj.* See **અદ્ધર, અધર**.

અધ્યક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* अधि over + अक्ष axis.] A president.

Id. ધર્માધ્યક્ષ The supreme head of a religious community. 2. A bishop. કોશાધ્યક્ષ A treasurer.

અધ્યક્ષર, *s. m.* [S. *fr.* अधि over + અક્ષર a letter.] The pre-eminent syllable; the sacrosanct syllable ओम.

અધ્યયન, *s. n.* [S. *fr.* अधि over + इ to go.] Study.

અધ્યા, See **અધ્યાય**.

અધ્યાત્મ, *s. n.* [S. अधि over, on + आत्मन् the soul.] The knowledge of Brahma, the Supreme Spirit.

Id. અધ્યાત્મ જ્ઞાન-અધ્યાત્મ વિદ્યા knowledge of the working of the soul or mind; psychology.

અધ્યાત્મ-ક, **અધ્યાત્મિ-ક**, *adj.* Relating to the individual soul and the Supreme Spirit.

અધ્યાપ-ક, *s. m.* [See અધ્યયન.] A teacher. 2. A teacher of the Vedas.

અધ્યાપ-ન, *s. n.* Teaching.

અધ્યાય, *s. m.* A chapter; a section of a book.

અધ્યારૂ, *s. m.* [S. *fr.* अध्वर्यु a sacrificial priest.] A Zoroastrian priest. 2. A teacher.

અધ્યારોપ, *s. m.* **અધ્યારોપ-ણુ**, *s. n.* [S. *fr.* अधि upon આરોપ ascribing.] A false perception. 2. A false knowledge. 3. The cause of false knowledge. 4. A false charge.

જૂઠ્ઠું ભલી સમજવા મન, એજ અખા, અધ્યારોપ અન્ય.
—અખો.

અધ્યારોહણ, *s. n.* [S. *fr.* अधि + આરોહણ mounting.] Ascending.

અધ્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* अधि + अस to throw.] False attribution; wrong impression. 2. Abstraction; concentration. 3. The power of the mind by which general ideas are arrived at; generalization. 4. Uninterrupted meditation.

આ ચવ્યો મત માયા તણો, દ્વૈત અધ્યાસ સૌને છે ઘણો.
—અખો.

અધ્યાહાર, *s. m.* [S. *fr.* अधि over + आ up to + ह to take away.] Ellipsis (in Grammar).

અધ્યો, See **અધ્યાય**.

અધ્રણ, *s. n.* Lime or other acid added to milk to curdle it.

અધ્રક-વું, *v. t.* To coagulate (of milk, &c.) by the addition of an acid substance.

અ-ધ્રુવ, *adj.* [S. *fr.* अ not + ध्रुव firm.] Unsteady; uncertain.

અધ્વર, *s. m.* [S.] A sacrifice.

અધ્વર્યુ, *s. m.* [S.] A sacrificial priest.

અન્, [S.] A prefix showing negation, placed before words beginning with vowels.

અન-કૂટ, See **અન્ન-કૂટ**.

અનક્ષર, *adj.* [S. *fr.* अ, अन , not + અક્ષર a letter.] Illiterate; foolish.

અનગલ, See **અનર્ગલ**.

અનઘ, *adj.* [S. *fr.* अ, अन, not + अघ sin.] Sinless.

અન-ઘડ, See **અણ-ઘડ**.

અનંક, *adj.* [S. *fr.* अ, अन्, not + અંક a number.] Innumerable.

વૃક્ષ ચારુ ચારોળીના, ચંદન ચંપા અનંક.—**પ્રેમાનંદ.**

અનંગ, *s. m.* [S. *fr.* अन् not+अङ्ग a limb.] Cupid; the God of love whose body was burnt by S'iva. 2. The mind. 3. The sky.

અનત-દોરો, *s. m.* [S. अनन्त the god Visnu *fr.* अ not + अन्त the end + Guj. દોરો thread.] An auspicious thread tied on the Ananta Chaudasa day.

અનંત, *adj.* Endless; infinite. 2. *s. m.* God.

અનંત-ચૌદસ, *s. f.* [+ ચૌદસ *fr.* चतु four + दश ten.] The fourteenth day of the bright half of Bhadarva (Sept-Oct.)

અનંત-તા, *s. f.* Eternity; endlessness; infinity.

અનંત-દોરો, See **અનત-દોરો**.

અનંતર, *adj.* [S. *fr.* अन् not + अन्तर distance.] Close.

અનંત-રાશિ, See **અનંત-શ્રેણી**.

અનંત-શ્રેણી, [See અનંત endless + श्रेणी a row.] An infinite series (Mathem).

અનનાસ, } *s. n.* Pine-apple.
અન્નાસ, }

અનન્ય, *adj.*[S. *fr.* अ, अन +अन्य another.] Having no second; same. 2. Matchless. 3. Not attached to anybody or anything.

Id. અનન્ય ભાવ-ભક્તિ Devotion to, or worship of, no other than the true God.

તમો રામના પરમ પ્રિય છો, સેવક ભક્ત અનન્ય છો.
—**ગિરધર.**

અનન્ય-તા, *s. f.* Sameness; identity. 2. Devotion to, or worship of, none but the true God.

બ્રાહ્મનિષ્ઠા પળ નવ ચળે, અનન્યતા એહ.
—**પ્રીતમદાસ.**

અનપેક્ષ, *adj.* [S. *fr.* अ, अन्, not + અપેક્ષા requiring, desire.] Having no regard for; independent of; absolute.

અન-ભે, *adj.* [S. अन्, અણ, + ભય fear.] free from fear; safe.

મન્મથ પૂર્ણ કરો, હે મુરારિ,
નારી નાચત કુદત નાગી,
અનભે થઈ, ભય ગયો ભાગી.—**ભોજોભગત.**

અનભ્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* + અભ્યાસ study *fr.* अभि round, on all sides, +अस् to throw.] Want or absence of practice.

અન-મઠયું. *adj.* [S. अ-मृष्ट angry *fr.* અ-મર્ષ anger.] Angry. 2. Displeased.

મહારાજ હાલમાં અનમઠયા રહે છે.—**અંધેરીનગરી.**

અન-મનું, *adj.* [See અ, અન્ + મન the mind, માનવું to honour.] Under disfavour; despised. 2. Sorry; sad.

અ-નમ્રી, *s. f.* [S. अ not + नम्, નમ-વું, to bend.] A disobedient woman.

અનર્ગણ, *adj.* [See અ, અન્, અણ + ગણવું to count.] Countless; unmeasured.

અપુત્રવન્ત અનર્ગણ ધન, જશવંત જાણીતો જન.
—**શામળભટ.**

અનર્ગલ, *adj.*[S. *fr.* अ not+अर्गल a bolt.] Unrestrained. 2. Plentiful.

આ ખેપે હું ઘણું રે કમાયો, ભર્યો અનર્ગલ માલ.
—**રાવોભક્ત.**

અનર્થ, *s. m.*[S. अ, अन्, not+अर्थ a thing.] Partiality; injustice. 2. Calamity. 3. *adj.* Meaningless; nonsensical.

Id. અર્થનો અનર્થ ના કરતા Don't change sense to nonsense. રાજાએ ઘણો અનર્થ કરવા માંડયો The king did great injustic. દક્ષિણના દુકાળથી ઘણો અનર્થ થયો The famine in the Deccan brought on a great calamity.

અનલ, *s. m.* [S.] Fire. 2. Fiery passions.

અનવટ, See **અણવટ**.

અનશન, *s. n.* [S. *fr.* अ, अन्, not + अशन eating *fr.* अश् to eat.] Fasting. 2. The vow of fasting.

અન-હદ, *adj.* [S. अ अन्, અણ, not + હદ a limit.] Unlimited.

અન-હદ, *adj.* [See અનાહત & અનહદ.] Uninterrupted; continuous.

Id. અનહદ નાદ A very loud sound. 2. The sound heard by a man when he closes his ears with the tips of his fingers.

અજપા જપો, અનહદ સુણો, પોપવાં સઘળાં અર્થ.
—**દયારામ.**

અન·હિત, *s. n.* [See અણ્ not + हित benefit.] Loss; evil.

અનાગત, *adj.* [S. *fr.* अ, अन्, not + આ·ગત come *fr.* आ up to + गम् to go.] Future.

અનાચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર conduct.] Bad conduct; vice.

Id. અનાચાર થાય છે It is bad conduct. અનાચાર વધે છે Vice spreads. અનાચાર કરવો To act wickedly.

અનાચારી, *adj.* Vicious; voluptuous; licentious.

અનાજ, *s. n.* [S. अन्न food *fr.* अद् to eat.] Corn; grain.

Id. (ખેતરમાં) અનાજ પાકે છે Corn grows in the fields;corn is produced in the fields. અનાજ વાવવું To sow corn. અનાજ ભરી રાખવું-મૂકવું To store up corn.

અનાડ, *s. m.* [S. अ, आ, prefixed for euphemy + નડવું.] Spoiling. 2. Injury. 3 Waste; wastage.

અ·નાડી, *adj.* [S. अ not + ज्ञानी having knowledge *fr.* ज्ञा to know. *Cf.* અ·ણાણી.] stupid. 2. Obstinate.

અનાડી-વેડા, *s. m. pl.* } [+ વૃત્તિ Conduct.] Stupid conduct; stupidity. 2. Obstinacy.
અનાડી-પણું, *s. n.* }

અ·નાથ, *adj.* [S. *fr.* अ not + नाथ a lord.] Forsaken; masterless; fatherless; orphaned.

અનાદર, *s. m.* [S. *fr.* अन not + आदृ to honour] Disrespect. 2. Contempt.

Id. અનાદર કરવો to show disrespect towards. અનાદર ઉપજવો To feel disrespect towards; to lose respect for;to begin to hate.

અનાદિ, *adj.* [S. *fr.* + आदि the beginning.]Without beginning; eternal. 2. *s. m.* The Supreme Being.

અ·નામ *adj.* [S. *fr.* अ not + નામ a name.] Nameless. 3. That which cannot be named. 2. *s. m.* God.

નામ અનામ સદ્‌ગુરૂ બતાવ્યું.
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

અનામ, *s. n.* See ઇનામ. 2. *adj.* Fit to be given as a prize. 3. Excellent.

અનામત, *adj.* [Corruption of Ar. अमानत्.] Kept in deposit. 2. *s. m.* A trust. 3. Honesty.

Id. અનામત મૂકવી To deposit. અનામત રાખવી To keep as a deposit. આ રકમ હું અનામત લાવ્યો છું I have brought this amount as a deposit. અનામત-ગળત કરવી-ખાઇ જવી—ઓળવવી To misappropriate a deposit.

અનામતી, *adj.* Kept as a deposit.

અ·નામિ·ક, *s. m.* [See અ·નામ.] One whose name need not be uttered. 2. A scavenger.

અ·નામિ·કા, *s. f.* A female scavenger. 2. The finger next to the little finger, having no special name.

અનામિષ, *adj.* [S. *fr.* अ, अन, not + आमिष flesh, a bait.] Not fit to be enjoyed. 2. *s. m.* Food other than animal food;food from which flesh is excluded.

અનાયાસ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + आयास effort *fr.* आ intens. + यस् to strive.] Absence of difficulty or trouble; ease.

અનાયાસે, *adv.* Without effort; easily. 2. Unexpectedly.

અનાર, *s. n.* [P.] A pomegranate. 2. A fruit resembling a pomegranate. 3. A kind of fire-work appearing like a pomegranate.

અનાર્ય, *adj.* [S. *fr.* अ, अन, not + आर्य respectable.] Non-Aryan; ignoble.

અનાવૃત, *adj.* [S. *fr.* अ, अन, not + आवृ to cover, See આ·વરણ.] Not covered;bare; open.

અનાવૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* अन not + आवृष्टि rain *fr.* आ intens. + वृष to rain.] Drought. 2. A famine.

અનાશ્રમી, *adj.* [S. *fr.* अ, अन, not + આ·શ્રમ.] One who does not belong to, or follow, any of the four orders of life,viz. બ્રહ્મચર્ય, ગાર્હસ્થ્ય, વાનપ્રસ્થ, or સંન્યાસ.

અનાશ્રિત, *adj.* [S. *fr.* अ, अन, not + આ·શ્રિત supported.] Supportless; helpless.

અનાસર, *s. n.* [Ar. अनासिर *pl.* of उनसुर्.]

The four elements.

અનાસ્થા, *s. f.* [S, *fr.* अन् not + आस्था care *fr.* आ intens + स्था to stand.] Mistrust. 2. Disregard.

Id. અનાસ્થા થવી-ઉપજવી To feel disregard for. અનાસ્થા કરવી To treat with disregard; to treat carelessly.

અનાહત, *adj.* [S. *fr.* अ, अन , not + आहत beaten *fr.* आ intens + हन to strike.] Unbeaten; not produced by beating (of a sound).

Id. અનાહત શબ્દ-ધ્વનિ-ધ્રુની Sound not produced by beating or striking.

અનાહાર, *s. m.* [S. *fr.* अन not + आहार eating *fr.* आ up to and हृ to take away.] Refraining from eating; a fast.

અનાહૂત, *adv.* [S. *fr.* अन् not + आहूत called *fr.* आ up to + ह्वे to call.] Uselessly. 2. *adj.* Uncalled; uninvited. 3. Unentitled.

Id. તે અનાહૂત જૂઠું બોલે છે He speaks an uncalled-for lie;he speaks an unnecessary lie.

અનિચ્છિત, *adj.* [S. *fr.* अन not + इच्छा desire *fr.* इष to wish.]Not desired; unsought.

અ·નિત્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + नित्य eternal.] Uncertain; transitory.

અ·નિન્દિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + निन्द् to censure.] Uncensured; approved.

અ·નિન્દ્ય, *adj.* Uncensurable; faultless.

અ·નિમેષ, *adj.* [S. *fr.* अ not + निमेष twinkling.] Having eyes not twinkling; having eyes ever open (of God).

અ·નિયત, *adj.* [S. *fr.* अ not + नि down + यम् to restrain.] Unrestrained; unsteady.

અ·નિયમિ·ત, *adj.* Irregular.

અ·નિર્વચન, *adj.* [S. *fr.* अ not निर् out + वच् to speak.] Inexpressible.

અ·નિર્વાહ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + निर् out + वह् to bear.] A state in which a man is not able to provide for himself; necessity.

અ·નિલ, *s. m.* [S.] Wind.

અ·નિવાર, *adj.* [S. *fr.* अ not + नि down + वृ to cover.] That which cannot be warded off; unavoidable; incontestable; irresistible. 2. Plentiful.

અ·નિશ્ચિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + निस् out + चि to collect.] Uncertain; indefinite.

અ·નિશ્ચિત·પણું, *s. n.* Uncertainty; indefiniteness. 2. Hesitation.

અનિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* अन not + ઇષ્ટ wished *fr.* इष् to wish.] Undesired. 2. *s. n.* Loss; evil. 3. Fault.

અનીક, *s. n.* [S.] An army; a force.

અનીઠ, *adj.* [S. अ not + નીઠવું.] Inexhaustible.

અનીઠ, *adj.* [See અનિષ્ટ.] Undesirable. 2. Evil; inauspicious.

મોઢે ફૂલ, ને પાછળ અદીઠ,
ખપે ખરૂં, અને રહે અનીઠ.—અખો.

અ·નીત, }
અ·નીતિ, } *s. f.* [S. *fr.* अ not नीति morality *fr.* नी to lead.] Immorality; indecency.

Id. અનીતિ કરવીTo do an injustice or dishonest act. અનીતિએ ચાલવું To act unjustly, dishonestly; or immorally.

અ·નીતિ-ભર્યું, }
અ·નીતિ·વાન્, } *adj.* Unjust; dishonest; immoral; wrong.

અનીશ્વર, *s. m.* [S *fr.* अन not + ईश्वर God *fr.* ईश् to rule + वर great *fr.* वृ to choose.] Absence of God.

અનીશ્વર-વાદ, *s. m.* [+ વાદ speech.] The doctrine of atheism; atheism.

અનીશ્વર-વાદી, *adj.* Holding or professing the doctrine of atheism; atheistic. 2. Atheistical. 3. *s. m.* An atheist.

અનીસું, See **અણીસું.**

અનુ, *prep.* [S.] After. 2. With. 3. As well as 4. Similar to 5. Near. 6. Inferior.

અનુ-કમ્પા, *s. f.* [S. *fr.* अनु after कम्प् to tremble.] Pity; sympathy. 2. Favour.

તે સાંભળી જનક નૃપ બોલ્યો, અનુકંપાએ આમ જી.
—પ્રેમાનંદ.

અનુક્ત, *adj.* [S. *fr.* अ, अन् , not + ઉક્ત said.]Not mentioned. 2. Improper. 3. Extraordinary.

અનુ-કર·ણ, *s. n.* [S. *fr* अनु + कृ કર·વું,

to do.] Imitation.

અનુ-કાંક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* अनु + काङ्क्ष् to desire.] Desire; 2. Hope.

અનુ-કૂળ, *adj.* [S. अनु + कूल the bank or shore.] Agreeable. 2. Favourable.

Id. તેને અનુકૂળ હોવું-થવું-પડવું-આવવું To be in harmony with him, or in keeping with his plans.

અનુ-કૂળ-તા, *s. f.* Favourableness.

અનુ-ક્રમ, *s. f.* [S. *fr.* अनु + क्रम् to go.] Order; regular succession.

Id. અનુક્રમે ગોઠવવું To arrange in order of precedence.

અનુ-ક્રમણિ-કા, *s. f.* Order. 2. Index; the contents; a table of contents.

અનુ-ક્ષણ, *adv.* [S. *fr.* अनु following + क्षण a moment.] Every moment.

અનુ-ગમન, *s. n.* [S. *fr.* अनु+गम् to go.] Following. 2. Becoming a suttee.

અનુ-ગામી, *adj.* Going after; following. 2. *s. m. f.* An attendant; a dependant.

અનુ-ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* अनु + ग्रह् to take.] Favour; kindness. 2. A Gift. 3. Initiation into a holy study.

અનુ-ગ્રહી, *adj.* Showing kindness.

અનુ-ગ્રાહ-ક, Same as **અનુગ્રહી.**

અનુ-ગ્રાહ્ય, *adj.* Deserving favour.

અનુ-ચર, *s. m.* [S. *fr.* अनु+चर् to walk.] A servant. 2. A companion.

અનુ-ચરી, *s. f.* A maid servant. 2. A female companion.

અનુચિત, *adj.* [S. *fr.* अन not + उचित fit *fr.* वच् to speak.] Unbecoming; improper.

અનુ-ચિન્તવન, *s. n.* [S. अनु after + चिन्त-वन thinking *fr.* चिन्त्to think.] Ceaseless meditation.

અનુછ, *s. n.* A custard apple.

અનુછ-ડી, *s. f.* A custard-apple tree.

અનુ-જ, *s. m.* [S. *fr.* अनु after + जन् to be born.] One born afterwards; a younger brother.

અનુ-જા, *s. f.* A younger sister.

અનુ-જીવી, *s. m.* [S. *fr.* अनु after + जीव्, જીવ-વું, to live.] One who depends upon another for maintenance; a dependant; a hanger-on.

અનુ-જ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* अनु + ज्ञा to know.] Permission. 2. Consent. 3. Order.

અનુ-તાપ, *s. m.* [S. *fr.* अनु + તાપ heat *fr.* तप् to be hot.] Repentance; grief.

અનુત્તમ, *adj.* [S. *fr.* अ, अन , not + उत्तम the best *fr.* उत up + superl. suffix.] Unsurpassed; matchless.

અનુત્તર, *adj.* [+ ઉત્તર an answer.] Having no answer; unanswerable. 2. Unable to answer. See **નિરૂત્તર.**

અનુત્સાહ, *s. m.* [S. *fr.* अ, अन , not + उत्साह delight *fr.* उत up + सह् to bear.] Absence of alacrity; dejection.

અનુદાત્ત, *adj.* [S. *fr.* अ, अन not + उदात्त raised up *fr.* उत up + आ up to + दा to give.] Pronounced with the low tone (applied to certain vowels). 2. *s. m.* The grave accent.

અનુદિત, *adj.* [S. *fr.* + ઉદિત risen, See ઉદય.] Not risen.

અનુદિત, *adj.* [S. *fr.* + उदित spoken *fr.* वद् to speak.] Not spoken; not mentioned.

અનુ-દિન, *adv.* [S. *fr.* अनु after + दिन a day.] Day after day; continually.

ત્રાહિ ત્રાહિતણી તાણી પરે,
હો બહુચરી,રાતદિવસ અનુદિન.
—**વલ્લભ.**

અનુદ્યમી, *adj.* [S. *fr.* अ, अन , not + ઉદ્યમી industrious.] Not industrious; idle.

અનુ-ધ્વનિ, *s f.* [S. *fr.* अनु after + ध्वनि sound.] The sound heard after the original sound has ceased; an echo.

અનુ-નાસિક, *adj.* [S. *fr.* अनु + नासिका the nose.] Nasal.

અનુપ, *adj.* [S. अन not+उपमा likeness *fr.* उप near +मा to measure.] Incomparable.

અનુપકારી, *adj.* [S. *fr.* अन not + उपकार benevolence *fr.* उप near + कृ to do.] Ungrateful. 2. Disobliging.

અનુપમ, *adj.* [S. See અનુપ.] Matchless. 2. Excellent.

અનુપયોગી, *adj.* [S. *fr.* अन not = उपयोग use *fr.* उप near + यु to join.] Useless.

અનુ-પળ, *s. n.* [S. *fr.* अनु after + पल, પળ, a moment.] $\frac{1}{60}$ part of pala (પળ); two fifths of a second.

Note—24 seconds = 60 અનુપળ = 1 પળ.
24 minutes = 60 પળ = 1 ઘડી.
24 hours = 60 ઘડી = 1 રાતદહાડો.

અનુ-પાન, *s. n.* [S. *fr.* अनु+पा to drink.] A fluid vehicle in medicine. 2. An antidote.

અનુ-પૂર્તિ, *s. f.* [S. *fr.* अनु after + पूर्ति completion.] Completing the meaning of a part of a verse or sentence.

અનુ-પ્રાસ, *s. m.* [S. *fr.* अनु+प्रास alliteration *fr.* प्र forth + अस् to throw.] Alliteration; rhyme.

Id. અનુપ્રાસ મળવો To rhyme; to agree in sound. છેકાનુપ્રાસ Alliteration by the return or repetition of a plurality of letters. વૃત્ત્યનુપ્રાસ Alliteration by the retnrn or repetition of one letter. લાટાનુપ્રાસ Alliteration by the return or repetition of a word in the same sense, but with different implication.

અનુ-બંધ, *s. m.* [S. *fr.* अनु+बन्ध् to bind.] Continuation. 2. A suffix added to a word to show a grammatical peculiarity. 3. Relationship. 4. Ties; bonds.

અનુ-ભવ, *s. m.* [S. *fr.* अनु+भू to be.] Experience. 2. Experiment; trial.

Id. અનુભવ થવો-મળવો To have an experience; to get experience. અનુભવ કરવો-લેવો To experiment. અનુભવની વાત A matter of personal experience. અનુભવ-સિદ્ધ Proved from experience.

અનુભવ-વું, *v. t.* To experience.

અનુભવી, *adj.* Experienced.

Id. અનુભવી માણસ An experienced man. અનુભવી જ્ઞાન Practical knowlege.

અનુ-ભાવ, *s. m.* Greatness; dignity.

અદ્ભુત જેહ પુરાણનો અનુભાવ બ્રહ્માકાર;
એક એ પુરાણ ચારે વેદ મધ્યે સાર.—**રત્નેશ્વર.**

2. (In Rhet.) An external manifestation or indication of a feeling (ભાવ).

અનુ-ભૂત, *adj.* Known from experience proved. 2. Enjoyed; suffered; experienced.

અનુ-મત, *s. n.* [S. *fr.* अनु+मन् to think.] Assent. 2. Judgment. 3. *adj.* Assented; consented.

Id. સર્વાનુમતે Unanimously.

અનુ-મતિ, *s. f.* Consent.

Id. અનુમતિ આપવી To give consent. અનુમતિ લેવી to obtain consent.

અનુ-માન, *s. n.* [S. *fr.* + માન measure *fr.* मा to measure.] An inference; a conception. 2. Hesitation.

Id. અનુમાન કરવું-બાંધવું To draw an inference. અનુમાન થાય છે It is inferred.

અનુ-મોદન, *s. n.* [S. *fr.* अनु + मुद् to be delighted.] Satisfaction; joy. 2. Consent; compliance.

અનુ-યાયી, *s. m.* [S. *fr.* अनु after + या to go.] A retinue; dependants; followers. 2. *adj.* That which follows; following.

અનુ-યોગી, *adj.* [S. *fr.* + યોગી, યોગ, joining.] (In Gr.) Conjunctive; governing (said of a preposition with reference to the noun governed by it.)

અનુ-રક્ત, [S. *fr.* + रञ्ज् to be pleased.] Greatly attached.

અનુ-રાગ, *s. m.* Affection; attachment.

અનુ-રાગી, *s. m* One who is attached to another. 2. *adj.* Attached; loving.

અનુ-રાધા, *s. f.* [S. *fr.* + राध् to please.] The fifteenth of the lunar astrisms. (This constellation contains at least three of the stars of Scorpio.)

અનુ-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* + रूप form *fr.* रूप to see.] Similar to. 2. According to.

વિલાપ કર્યા રઘુનાથે, પ્રાકૃત જન અનુરૂપ.
— **ગિરધર.**

અનુ-રોધ, *s. m.* [S. *fr.* + રોધ obstruction.] Compliance. 2. Conformity; accordance.

Id. આ કાયદાને અનુરોધે In accordance with this law.

અનુ-લક્ષીને, *adv.* [+ લક્ષ attention.] With reference to; in the direction of.

અનુ-લેપ, *s. m.* [S. *fr.* + લેપ.] Application; besmearing.

અનુ-લોમ, *s. m.* or *f.* [S. *fr.* + लोमन् hair.] The offspring of a woman married

to a man of a caste higher than her own. 2. *adj*. In natural order. 3. Hence, Agreeable; favourable. *Cf*. **વિ-લોમ.**

અનુ-વાદ, *s. m.* [S. *fr.* + वद् to speak.] Report. 2. Talkativeness. 3. A translation.

અનુ-વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + वृत्ति being *fr.* वृत to be.] Maintenance; keeping up. 2. A copy.

અનુ-શાસન, *s. n.* [S. *fr.* + शासन order *fr.* शास् to rule.] A rule; regulation. 2. Instruction; a science.

અનુ-ષંગી, See **અનુ-સંગી.**

અનુષ્ટુપ્, *s. m.* [S.] A stanza of four lines, each of 8 syllables, of which the 5th must be short and the 6th long.

અનુ-ષ્ઠાન, *s. n.* [S. *fr.* अनु after + स्था to stand.] Performance of worship; worship. 2. Performance.

Id. અનુષ્ઠાન કરવું-માંડવું To perform worship. અનુષ્ઠાન કરાવવું-બેસાડવું To set priests to perform worship.

અનુ-સંગી, *s.m.* [S. *fr.* अनु + सङ्ग् to go.] An associate; a friend. 2. *adj*. Following.

Id. અનુસંગી થવું To follow; to be a companion or accomplice.

Note—The vowel अ *inherent* in each letter of the Gujarati alphabet is called અનુષંગી or અનુસંગી.

અનુ-સંધાન, *s. n.* [S. *fr.* अनु + संधान junction *fr.* सम together + धा to put.] Attention. 2. Continuation.

વાતે વાત અનુસંધાને પૂછી, શે ચિતરાવ્યું ?
—**દયારામ.**

અનુ-સર-ણુ, *s. n.* [See અનુ-સર-વું.] Going after; following; pursuit.

અનુ-સર-વું, *v. t.* [S. *fr.* अनु + सृ, सर् to move.] To follow; to agree.

અનુ-સરી-ને,
અનુ-સાર,
અનુ-સારે, } *adv*. According to; in accordance with; by the analogy of; in keeping with; consistently with.

Note—અનુસાર and અનુસારે form compound words with preceding nouns, *e. g.* **આજ્ઞાનુસાર-રે, કર્માનુસાર-રે, ક્રમાનુસાર-રે.**

Id. હોદ્દા અને આબરૂને અનુસરીને In keeping with, or consistently with, his office and reputation.

પૂર્વજન્મ કરમ અનુસાર, ઉત્તમ મધ્યમ ભોગ સંસાર.
—**અખો.**

અનુ-સારી, *adj*. [See અનુ-સર-વું.]Following. 2. *s. m. f.* A follower. 3. *adv*. [See અનુ-સાર, અનુ-સારે.] Consistent with; like; according to.

અનુ-સ્વર, *s. n.*
અનુ-સ્વાર, *s. m.* } [S. *fr.* अनु + स्वृ स्वर्, to sound.] The after-sound; the nasal sound indicated in Gujarati orthography by a dot above the line.

અનુ-હત, *adj*. [S. *fr.* + હત struck.] Uninterrupted; unbroken; continuous. 2. Used by mistake for **અનાહત.**

Id. અનુહત નાદ-ધ્વનિ Uninterrupted or continuous sound.

અનૂઠું, *adj*. [S. अन् not + એઠું eaten.] New.

અનૂઢ, *adj*. [S. *fr.* अ, अन्, not + ऊढ married *fr.* वह् to carry.] Not married; unmarried. 2. *s. m.* A bacheler.

અનૂઢા, *adj. f.* Unmarried (a girl). 2. *s. f.* A maid; a spinster.

અનૂપ, See **અનુપ, અનુપમ.**

અનૂરી, *s. f.* [See અનાર.] A custard-apple tree.

અનૂરું, *s. n.* [See અનૂરી, અનાર.]
અનૂસ, *s. n.* [See અનનાસ, અનેનાસ.] } A custard-apple.

અનૃણ,
અનૃણી, } *adj*. [S. *fr.* अन् not + ऋण debt.] Freed from debt.

અનૃત, *s. n.* [S. *fr.* अन् + ऋत true.] Falsehood.

નાથ નમેરા એ શું બોલો ? કાંઇ અનૃતમાં રૂડું ?
—**પ્રેમાનંદ.**

અને, *conj*. [S. अन्य another.] And.

અનેક, *adj*. [S. *fr.* अन् not + एक one.] Not only one; more than one; many.

અનેક-તા, *s. f.* Variety; difference.

અનેક-ધા, *adv*. [S. *fr.* + धा a suffix showing manner.] In many ways.

અનેક-વચન, *s. n.* [+ વચન speaking *fr.* वच् to speak.] Plural number (in Grammar).

અનેક-વર્ણ-સમીકરણ, *s. n.* [S. *fr.* + વર્ણ a letter + સમીકરણ equation.] A simultaneous equation.

અનેકાર્થ, *adj.* [S. + अर्थ meaning *fr.* अर्थ् to seek.] Having more than one meaning; equivocal; ambiguous.

અનેનાસ, See **અનનાસ**.

અનેરૂં, *adj.* [S. અન્ય other + કેરૂં an adjective suffix.] Another; different. 2. Many.

અવતાર અનેરા ધારૂં, વિસરૂં નહિ ધ્યાન તમારૂં.
—**ગિરિધર.**

3. Extraordinary.

મહિમા જેને બે મુખ, સુખ અતિરૂપ અનેરે.
—**સામળભટ.**

અનૈક્ય, *s. n.* [S. *fr* अ, अन, not + एक्य unity *fr.* एक one.] Disunion; disagreement. 2 Variety; diversity. 3. Variation; unsteadiness.

અનૈશ્વર્ય, *s. n.* [S. *fr.* + ऐश्वर्य Godhead *fr.* ईश्वर God *fr.* ईश् to rule.] Absence of glory or riches.

અ-નોખું, *adj.* [S. अ not + નોખું.] Not different; like; same.

અનોઠી, [See અંગુઠો.] A heavy blow with the index finger to keep time in music; a thump.

રાગ, તાલ, સ્વર, ગ્રામ, મૂર્છના, તાન, માનમેં લેઇ;
સારી ગમ પધની, નિધપમ ગરિસા, ઉપજ અનોઠી દેઇ.
—**દયારામ.**

અ-નોપમ, See **અનુપમ, અનૂપ**.

અનૌરસ, *adj.* [S. *fr.* अन + औरस legitimately born *fr.* उरस् the chest.] Adopted; illegitimate (of a child).

અંત, } **અન્ત**, } *s. m.* [S.] End. 2. Limit. 3. Death.

Id. અંત આવવો To end. અંત આણવો-લાવવો To bring to an end; to finish. અંત લેવો-કાઢવો To know a concealed truth. 2. To give the utmost trouble.

અંતઃ, } **અંત-તઃ**, } *prep.* [S. अन्ततः at the end.] As far as; at last.

અંતઃ, *adv.* [S.] Inwardly.

અંતઃ-કરણ, *s. n.* [S. *fr.* अन्तर् inward + करण an organ *fr.* कृ, કર-વું, to do.] The internal organ; the heart; the conscience.

Id. અંતઃકરણ ચતુષ્ટય The four internal functions of the heart:–મન the faculty of cognition બુદ્ધિ the faculty of the mind by which it forms a resolution ચિત્ત the reasoning faculty & અહંકાર self-consciousness. અંતઃકરણ પંચક The five internal functions of the heart:–the four mentioned above, and જીવાત્મા life. અંતઃકરણ પારખવું To examine and know the heart. ખરા અંતઃકરણથી કહેવું To speak sincerely. અંતઃકરણથી ચહાવું To love from the heart. અંતઃકરણના લાળા A heart-felt anxiety. અંતઃકરણનો ધક્કો A shock to the heart; a heavy shock.

અંતઃ-પટ, See **અંતર-પટ**.

અંતઃ-પુર, *s. n.* [S. *fr.* अन्तर् inward + पुर a city.] A harem; a seraglio.

અંતઃ-માત્ર, *s. n.* [S. अन्तः + मात्र whole. See અંતઃકરણ.] The whole mind; the heart.

કોઇને નવ દેખો સત્પાત્ર, તેણે આવર્યું અંતઃમાત્ર.
—**ગિરિધર.**

અંત-ક, *s. m.* [S. *fr.* अन्त the end + कृ, કર-વું, to do.] Death. 2. The god of death.

અંત-કાલ, } **અંત-કાળ**, } *s.m.* [S. अन्त + काल time.] The time of death.

Id. તારી અંતકાળની વખતે આડું આવજે (In cursing) May this stand in the way of your salvation at the time of your death.

અંતરૂ, } **અંતર**, } *adv.* [S. अन्तर, अन्तः, inwardly. See अन्तः *adv.*, & અંદર.] Inwardly; internally. 2. *adj.* Inward; internal. 3. *s.n.* The interior. 4. The heart; the mind.

અંતર માંહિ અત્યંત વૈરાગ્ય. —**નિષ્કુળાનંદ.**

Id. અંતરની આગ A secret sorrow. અંતર ખોલવું To open the heart; to be open-hearted; to speak freely.

અંતર, *s. n.* [S.] Distance; difference. 2. (Arith) The remainder; the difference.

Id. અંતર પડવું To be at a distance. 2. To be at variance, to disagree. 3. To lose

confidence. અંતર જોવું-પારખવું To examine & know the heart or mind. અંતરનો ઉમળકો A real feeling of affection. અંતરની લાગણી-દાઝ Real sympathy.અંતરનું સગું A close relative. અંતરની ટાઢક Real happiness. અતરનો ઉજેશ The light of God in the heart; self-enlightenment. અંતર રહે છે There is a difference. અંતર રાખવું To keep a difference; to repel; to keep distant; to be repulsive. 2. Not to confide; not to trust. 3. To fail to do. 4. Not to work with the whole heart; to work without zeal. અંતર આપવું-દેવું To give out a secret.હું તેનાથી અંતર રાખનાર નથી I shall show him no coldness; I will not be cold towards him.

હરિ ગુરૂ સંતમાં અંતર પડે, જીવને લાલચ લોભ દેખાડે.
—પ્રીતમદાસ.

અંતર, See **અન્ત્ર, અંત્ર.**

અંતર, *s. n.* [S. अन्तर.] Another; not the same.

Note—In this sense, અંતર occurs as the last member of a compound noun, e. g. ગ્રામાન્તર; દેશાન્તર, ગ્રંથાન્તર.

અંતર-ગળ, *s. m.*[S. અન્ત્ર + गल् to drop.] A tumour of the testicles; hydrocele.

અંતરંગ, *adj.* [S. *fr.* अन्तर् + अङ्ग, અંગ, a limb.] Intimate. 2. Special.

અંતરંગ, *adv.* [See અન્તર્ + તરંગ a wave.] Moving; unsteady. 2. Hanging; suspending. (Used in the Surat Districts).

અંતર-છાલ, *s f.* [+ છાલ.] The innermost bark of a tree.

અંતર-જામી, *adj.* [S. अन्तर् + यम to restrain.]Knowing what passes in the hearts of men. 2. *s. m.* The Ruler within the heart; the All-knowing God. Also written **અંતર્જામી.**

અંતર-પટ, *s. m.* [S. *fr.* अन्तर distance + पट cloth.] A curtain. 2. A piece of cloth held between the bride and the bridegroom in the marriage-ceremony.

Id. અંતરપટ રાખવો To screen; to keep secret. અંતરપટ ખોલવો To remove a screen; to lay bare. 2. To remove the innate ignorance or weakness of the mind. ભક્તિભાવનો અંતરપટ A screen (or back-ground) of devotion.

અંતર-મેળ, *s. m.* [See અંતર્, અંતર+મેળ.] A real (internal)unity of hearts, though not ostentatiously proclaimed to the outside world.

અંતર-વાસિયું, *s. n.* [+S. वासस्, वासः cloth. See વસન, વસ્ત્ર.]A piece of cloth worn round the shoulders in a s'radha ceremony.

અંતર-શત્રુ, *s. m.* [+ શત્રુ.] An internal enemy; a secret enemy. 2. A friend outwardly, but an enemy at heart.

અંતરસ, *adv.* [See અંત્રાસે *fr.* અત્ર + S. अश् to eat or drink.] See **અંત્રાસે.**

અંતર-વેલ, *s. f.* [S. अन्तर् inward + वेला a creeping plant *fr.* वेल्ल् to shake.] Name of a plant.

અંતર-સાક્ષી, *s.m.*[S.अन्त. + साक्षिन present *fr.* स, सह, with + अक्षि eye.] Conscience. 2. *adj.* Knowing what is in the mind of men (spoken of God).

અંતરાત્મા, *s. m.* [S. *fr.* अन्तर् + आत्मन soul.]The individual soul;the inward soul.

અંતરાય, *s. m.* [S. *fr.* अन्तर् + इ to go.] Impediment.

Id. અંતરાય કરવો To interpose; to interfere; to hinder; to meddle. અંતરાય રાખવો See અંતર રાખવું. અંતર પાડવો To separate.

અંતરાયી, *adj.* Coming between; intervening; hindering; putting an obstacle in the way of.

મને પરણી મનની રૂચે, અંતરાયી દેવ થયા વચ્ચે.
—પ્રેમાનંદ.

અંતરા-વવું, *v. t.* [See અંતરાય *Cf.* આંતર-વું] To intervene; to hinder. 2. To separate.

અંતરા-વું, *v. i.* [Passive of અંતરા-વવું, which is itself the causal form of આંતર-વું.] To have something intervening; to be hindered; to be kept at a distance. 2. To be separated.

અંતરાળ, *s. n.* [S. अन्तराल the space between two things.] Space. 2. The sky.

અંતરિક્ષ, અંતરીક્ષ, *s.n.* [S.] The sky;ether;the firmament. 2. *adj.* Aerial; atmospheric.

અંતરીયાળ, See **અન્ત્રિયાળ.**

અંતરે, See **આંતરે.**

અંતર્ગત, *adj.* [S. *fr.* अन्तः, अन्तर्, inward + ગત gone.] Interior; inward.

અંતર્ગત વિના એહ, પ્રેમની વાત કોણ થકી કહું ?
—દયારામ.

અંતર્ગોળ, *s. m.* [S. *fr.* अन्तर् + गोल a ball.] A round hollow thing. 2. The concave side of a circle.

અંતર્ચક્ષુ, / **અંતશ્ચક્ષુ,** } *s.n.*[S. अन्तर् + चक्षुस् the eye.] The mind's eye; the eye that can see the heart.

અંતર્જામી, See **અંતર-જામી.**

અંતર્જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* अन्तर् + ज्ञान *fr.* ज्ञा to know.] Inward knowledge.

અંતર્દશા, *s. f.*[S. *fr.* अन्तर् + दशा condition, state.] Influence of minor planets on the course of a major planet (in Astrology).

અંતર્દાહ, *s. m.* [S. *fr.* अन्तर् + દાહ burning.] Heat of the mind. 2. Grief.

અંતર્દૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* अन्तर् + दृष्टि sight *fr.* दृश् to see.] Knowledge of one's own mind; insight into oneself.

અંતર્દ્વાર, *s. n.* [S. *fr.* अन्तर् + द्वार a door.] An inner door; a secret door; a trap-door.

અંતર્ધાન, *s. n.* [S. *fr.* अन्तर् + धा to put, to hold.] Disappearance.

અંતર્ધ્યાન, *s. n.* [S. *fr.* अन्तर् + ધ્યાન *fr.* ध्यै to contemplate.] Contemplation.

અંતર્બાહ્ય, *s. n.* [S. *fr.* अन्तर् + बाह्य outward *fr.* बहिस् out.] The interior as well as the exterior part.

અંતર્ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* अन्तर् + भाव a state *fr.* भू to be.] The state of being included; inclusion. 2. The internal idea. 3. The inherent disposition.

અંતર્ભૂત, *adj.* [See અંતર્ભાવ.] Included; contained.

અંતર્ભેદ, *s. m.* [S. *fr.* अन्तर् + भेद breaking *fr.* भिद् to break.] The secrecy of the heart; the secret thoughts of the heart. 2. Discord; internal dissensions.

અંતર્ભેદી, *adj.* Knowing the secret thoughts of the heart. 2. That can penetrate; penetrating. 2. Piercing volatile.

અંતર્ભેદુ, / **અંતર્ભેદિયો,** } *adj.* See **અંતર-ભેદી,** 2. Treacherous; that gets a knowledge of the secrets of a man's heart, and reveals them to his enemy. 3. *s. m.* A traitor.

અંતર્યામી, [S.] See **અંતર-જામી.**

અંતર્લાપિકા, *s. f.*[S. *fr.* + लप् to speak.] A riddle, generally in verse, which proposes a question, and covertly contains in its own body an answer to the question. *Cf.* **બહિર્લાપિકા.**

અંતર્વર્તી, *adj.* [S. *fr.* + वृत्, वर्त्, to be.] Existing within; contained in.

અંતર્વિવૃષ્ણુ, *adj.* [S. *fr.* +वृध्, वर्ध्, to increase.] Growing from within. 2. (In Botany) Endogenous.

અંતર્વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + वृत्ति state.] See **અંતર્ભાવ.**

અંતર્વેધ, *s. m.* [S. *fr.* + વેધ, **વેધ-વું,** to penetrate.] Penetrating; piercing. 2. The position of two opposit doors in a house, when the width of the outer door is less than that of the inner one (in શિલ્પ-શાસ્ત્ર Architecture).

અંત-વેળા, *s. f.* [S. *fr.* अन्त the end + वेला time.] The point of death; the last moment.

અંતસ-કરણ, Corrup. of **અંતઃ-કરણ.**

અંત-સ્થ, *adj.* [S. *fr.* अन्तर् inward + स्था to stand.] Internal; intrinsic; inherent. 2. Secret; private. 3. *s. m.* The letters ય, ર, લ, વ, inasmuch as in the arrangement of consonants in the Sanskrit alphabet this group of semi-vowels *stands between* the mutes and the spirants.

અંતિક, *s. m.* [S. अन्तिक near.] A body-guard.

અંતી-પંતી, *s. f.* Children's game.

અંતે, *adv.* [S. *fr.* अन्त the end.] Lastly; at the end.

Prov. અંતે ધૂળને ધૂળ Wickedness is sure to lead to ruin. અંતે ધર્મો જય, અને પાપે ક્ષય Truth has always a fast bottom, and he who swims in sin will sink in sorrow.

અંત્ય, *adj.* Final; last. 2, *s. m.* The

number got by raising ten to its fifteenth power; 10^{15}.

અંત્ય-જ, *adj.* [S. *fr.* अन्त्य + जन् to be born.] Born in the lowest caste.

અંત્યાક્ષર, *s. m.* [S. *fr.* अन्त्य + अक्षर a letter.] The final letter of a word.

અંત્યાવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* अन्त्य + अवस्था state.] Old age.

અંત્યું, *adj.* Final; ultimate. 2. Ready to die. 3. Desperate; maddened. 4.Greedy; misery. *s. n.* An ultimatum; a desperate resolve.

Id. અંત્યાં કરવાં To do act of desperation; to be desperate or mad. અંત્યો માણસ A greedy man.

અન્નવસ્ત્રની આશાથી, ધાયો ફરે છે અંત્યો.

—રામકૃષ્ણ.

અંત્યેષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* अन्त्य + इष्टि sacrifice *fr.* यज् to sacrifice.] (Lit.) The last sacrifice; hence the inauspicious funeral rites commencing with the cremation of the body and performed for ten days after death.

અંત્ર, *s. n.* [S. अन्त्र.] Entrails, intestines. See **આંતર·ડું**.

અંત્ર·જાળ, *s. f.* [+ જાળ a net.] The arrangement of the intestines.

રામબાણે ઉદરમાં કરી અંત્રજાળ છેદન રે.

—ગિરધર.

અંત્રાસે, *adv.* [+ S. अश् to eat or drink.] Coming out of the nose, when drunk in haste (water).

અંત્રાસ·ણું, *s. n.* See **અંત્રાસે**.

અંત્રિયાળ, *adj.* [See અંતરાળ.] Unassisted; unsupported. 2. Pertaining to a jungle.

અંદર, *prep.* [P. *fr.* S. अन्तर् inward.] In; within.

Id. પાંચ વાગ્યાની અંદર Before 5 o'clock. તે ગામ ત્રણ ગાઉની અંદર છે The village is less than three kos off. હદની અંદર Within the limits. સત્તાની અંદર Within the power. કબજાની અંદર લેવું To take possession of. કામની અંદર પડવું To meddle with; to interfere with. કામની અંદર આવવું To interrupt; to disturb.

અંદર-ખાને, **અંદર-ખાને·થી**, *adv.* [Abl. of અંદર-ખાનું (Lit.) An inner or secret drawer.] Secretly.

અંદાજ, **અંદાજો**, *s. m.* [P. अन्दाज़ *fr.* अन्दा ख़्तन् to throw] A measure. 2. An estimate; a guess. 3. A limit.

Id. અંદાજ કાઢવો To make an estimate. અંદાજ જોવો To make a trial. અંદાજમાં રહેવું To be within the estimate; not to exceed the estimate.

અંદેશો, *s. m.* [P. अन्देशह् thought, fear.] Imagination. 2. Confusion. 3. Doubt; suspicion.

Id. અંદેશો રાખવો To be suspicious. અંદેશો લેવો-આણવો To have one's suspicions aroused. અંદેશો લાવવો To become suspicious.

અંદોલ·વું, **અંદોળ·વું**, See **હિંડોળ·વું**.

અંધ, *adj.* [S.] Blind.

અંધ·ક, *adj.* [+ ક dim.] Dim.

અંધ·કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કાર doing.] Darkness.

અંધ-કૂપ, *s. m.* [S. अन्ध blind+कूप a well.] A well into which light does not enter.

અંધ·ત્વ, *s. n.* [S.] See **અંધા·પો**.

અંધ-પરંપરા, *s. f.* [S. *fr.* अन्ध + परंपरा a series *fr.* पर another.] Long continuance of a bad usage

અંધરા·વું, *v. i.* [See અંધકાર darkness.] To be dark or cloudy.

અંધા-ધુન્ધ, **અંધા-ધુન્ધી**, *s. f.* [S. अन्ध + धुन्ध gloom.] Disorder; chaos 2. A calamity. 3. An intoxicant's after-effects in the enervation of the body.

અંધા·પો, *s. m.* Blindness.

અંધાર, See **અંધ·કાર**.

અંધાર-કોટ, *s. m.* [+ કોટ an enclosed place.] Deep darkness.

અંધાર-પટા, *s. m. pl.* [+ પટો, પાટો a strip of cloth.] Children's game, generally known as **આંધળી ખીસકોલી**. (Used in the Surat Districts.)

અંધાર·પિછોડો, *s. m.* **અંધાર·પિછોડી**, *s. f.* [See + અંધાર પિ-

છોડો a blanket.] A blanket which makes the wearer invisible to other eyes; the invisible cloak. 2. Cheating a person for selfish ends.

Id. અંધાર પિછોડો નાખવો-ઓઢાડવો To hoodwink. અંધાર પિછોડો ઓઢવો-પહેરવો To put on a magic cloak, so as to make oneself invisible. અંધાર પિછોડી ઓઢાડવી To mislead or deceive a person by keeping him in ignorance on a subject. 2. To mislead a person in order to gain one's own interest. 3. To keep a person under one's control, so that he should see or do nothing but what one tells him to see or do અંધાર પિછોડો ઓઢવો To be absent-minded. 2. To be invisible to others by putting on a magical sheet.

અંધારાં, *s. n. pl.* [See **અંધારૂં.**] A dazzled state of the eyes. 2. Giddiness.

Id. આંખે અંધારાં આવવાં To be giddy.

અંધારીઉં, } **અંધારિયું,** } *s. n.* The dark half, or last fortnight, of a lunar month; the fortnight during which the moon is waning. 2. *adj.* Having darkness; dark.

અંધારિયું-અજવાળિયું, *s. n.* [+ અજવાળું.] Children's, game generally known as તઘક છાયડો (Used in the Dhari district.)

અંધારી, *s. f.* A dazzled state of the eyes. 2. The side-pieces used to protect the eyes of a horse; blinkers. 3. An iron-piece placed before a forge by blacksmiths to protect themselves from the heat and light of the fire.

Id. ઉપર અંધારી નાખવી To hoodwink.

અંધારૂં, *s. n.* Darkness. 2. Disorder. 3. Gloominess. 4. Distracted state of the mind; sadness. 5. Ignorance.

Id. અંધારૂં ઘોર-અંધારૂં ઘબ Deep darkness. અંધારાં આવવાં To be dizzy. અંધારાં ઉલેચવાં (Lit.) To banish darkness. 2. To attempt to carry out an impossible scheme or plan. અંધારામાં કુટાવું To attempt to do a thing in ignorance of its nature. અંધારામાં જતું રહેવું To pass away or happen in ignorance. અંધારામાં રહેવું To be not known to the public. અંધારામાં રાખવું To keep unknown to the public. અંધારી ઓઢાડવી To keep in ignorance of. 2. To keep a person under one's control. અંધારી કોટડી Solitary confinement. 2. A prison. અંધારી બાંધવી To tie a piece of cloth over one's eyes. 2. To be totally ignorant of. અંધારૂં વળી જવું To spread over (of darkness). 2. To be stopped. 3. To be thrown into a state of darkness, anarchy or confusion. અંધારે કે અજવાળે Openly or secretly. અંધારે પડવું To lie in darkness; to be unknown.

Prov. સોમણ તેલે અંધારૂં=ચોળે દહાડે અંધારૂં= દીવા પાછળ અંધારૂં There is darkness under the lamp. અંધારાની મારી બે, કે ખાધી બે He that runs in the night stumbles : Ignorance augments our evils. અંધારે કાંઈ કોળીઓ કાનમાં જવાનો છે ? Habit overcomes little obstacles=Nature will ever assert herself. ગોળ અંધારે ખાધો, તોએ ગળ્યો; અને અજવાળે ખાધો, તોએ ગળ્યો Truth is truth to the end of the reckoning. અંધારી રાત, અને તઘ કાળા; લે, રે વાણિયા, તારા ને તારા. When candles are out, all cats are grey.

અંધે-મૂલ, *adj.* [S. अन्ध+मूल root.] Stupid; dull; unintelligent.

અંધેર, *s. n.* Disorder; anarchy.

અંધેરૂં, *adj.* Dark. 2. Disorderly. Anarchic.

Prov. અંધેરી નગરી, ને ગંડુ રાજા, ટકે શેર ભાજી, ટકે શેર ખાજા All of one price, good or bad. અંધેરી નગરી, ને ગંડુ રાજા; બાર કોળાં, ને તેર લાગા Under anarchy and disorder, you have to pay more than you get.

અંધો, *adj. m.* } **અંધી,** *adj. f.* } See **અંધ, આંધળું.** **અંધું,** *adj. n.* }

Prov. અંધેકી જોરૂ, ખુદાકા રખવાળા A blind man's wife needs no paints.

અંધ્યારૂ, *s. m.* [S. अध्वर्यु a sacrificial priest.] See **અધ્યારૂ.**

અન્ન, *s. n.* [S. *rt.* अद् to eat.] Grain. 2. Food.

Note—અન્ન (food) is divided by Hindu

writers into four classes:–Nutritive, luxurious, drinkable, and that which is licked.

Id. અન્ન ભેગું થવું To be able to eat after a great trouble has been gone through. અન્ન ભરવું–ભરી રાખવું To store up corn. અન્નને અને દાંતને વેર Starvation; having nothing to eat. અન્ન પાણી ઝેર થઇ જવાં To be unable to eat, through disease or sorrow. અન્નનો કીડો Gluttonous. અન્નનો માળવો Liberally supplying food to those who want it. 2. Charitably distributing food.

Prov. અન્ન તેવો ઓડકાર As you sow, so shall you reap : As you mend your bed, so shall you lie on it. અન્ન, તેનું પુણ્ય, અને રાંધનારીને ધુમાડો It is the master, and not his steward, that deserves the thanks of his guests. અન્ન સમાણા પ્રાણ, અને પ્રાણ સમી પ્રીત As is the tree, so is the fruit. અન્ન આહારે, અને ઘી વ્યવહારે All things should not be used in an equal quantity=Bread at pleasure, drink by measure. અન્નનું માર્યું નીચું જુવે Men are generally true to their salt. અન્ન પારકું છે, પણ કાંઇ પેટ પારકું છે? Never scald your lips with another man's porridge. અન્ન મીઠું કરીને ખાવું Content is more than a kingdom.

અન્ન-કુટ, }
અન્ન-કોટ, } See **અણ-કૂટ, અણ-કોટ.**

અન્ન-છત્ર, *s. n.* [S. अन्न + सत्र a place for sitting *fr.* सद् to sit.] Daily distribution of food to the poor.

અન્ન-જળ. *s. n.* [S. अन्न + जल water.] Food and drink. 2. Livelihood; the necessaries of life.

Id. એનું તો અહીંથી અન્નજળ–ઊઠયું છે–ખૂટયું છે He is out of his element here; he will not stay here long: he will have to leave this place. અન્નજળ પાણી Same as અન્નજળ (પાણી, having the same meaning as જળ, is here redundant). અન્નજળ પાણીના હાથમાં If Fate would have it. See **અંજળ.**

અન્ન-દાતા, *s. m.* [S. *fr.* अन्न+दाता a giver *fr.* दा to give.] A donor of grain. 2. One who maintains dependants; a patron.

અન્ન-દાન, *s. n.* [+ દાન a gift.] Giving food in charity. 2. Distribution of food to the poor.

અન્ન-દેવ, *s. m.* }
અન્ન-દેવ-તા, *s. f.* } [S. *fr.* + દેવ, દેવ-તા, a god.] The divinity who is believed to preside over the articles of food. 2. Food considered as a divinity.

અન્ન-પાણી, *s. n.* [S. अन्न + પાણી water *fr.* पानीय a drink *fr.* पा to drink.] Food and water. 2. Victuals; provisions.

અન્ન-પૂર્ણા, *s. f.*[S.*fr.* अन्न+पूर्ण filled *fr.* पॄ to fill.]A goddess that provides a person with food according to his desire; the goddess of plenty.

અન્ન-પ્રાશન, *s. n.* [S.*fr.* अन्न + प्राशन eating *fr.* प्र forth + अश् to eat.] The ceremony of feeding an infant with rice between its fifth and eighth month.

અન્ન-મય-કોશ, *s. m.* [S. *fr.* अन्न + मय a termination added to nouns and meaning 'full of,' 'made of' + कोश a sheath.] (Lit.) The covering supported by food; the fifth of the five sheaths that, according to the Vedant, envelope the individuated soul while separate from the Supreme Soul. These five sheaths or cases are:—1, આનંદમય કોશ; 2. વિજ્ઞાનમય કોશ; 3, મનોમય કોશ; 4. પ્રાણમય કોશ; and 5, અન્નમય કોશ.

અન્ન-રસ. *s. m.* [S. *fr.* अन्न + रस juice.] The essence of food.

અન્ન-વસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* अन्न+वस्त्र clothes *fr.* वस to dress.] Food and clothes. 2.Maintenance; means of livelihood.

અન્નાચ્છાદન, *s. n.* [S. *fr.* अन्न + आच्छादन covering, clothes, *fr.* आ intens. + छद् to cover.] Same as **અન્નવસ્ત્ર.**

અન્નાશય, *s. m.* [S. *fr.* अन्न + आशय a reservoir *fr.* आ intens. + शी to lie down.] The stomach.

અન્નાસ, See **અનનાસ, અનેનાસ,**

અન્નોદક, *s. n.* [S. *fr.* अन्न + उदक water.] Grain and water; food and drink. See **અન્ન-જળ.**

અન્ય, *adj.* [S.] Another. 2. Separate. 3. Different.

Id. અન્યે કે પન્યે Directly or indirectly. 2. Willingly or unwillingly; *nolens volens.*

અન્ય·ત્ર, *adv.* At another place. 2. Otherwise.

અન્ય·થા, *adv.* Otherwise; on the contrary.

અન્યા, See **અન્યાય.**

અન્યાડી, See **અનાડી.**

અન્યાડી-વેડા, *s. m. pl.* [+ See વૃત્તિ.]
અન્યાડી·પણું, *s. n.* [+ પણું a suffix.]
Awkwardness.

અ·ન્યાય, *s. m.* [S. *fr.* अ not + न्याय justice *fr.* नी to lead, to carry.] Injustice. 2. An offence.

Id. અન્યાય કરવો To do injustice. તેને અન્યાય આપવો To do him injustice. તેને અન્યાય મળ્યો Injustice was done to him. અન્યાય બોલવું To speak what is unjust.

અન્યાયી, *adj.* Unjust; dishonest. 2. Guilty.

અ·ન્યાયું, See **અ·ન્યાયી.**

અ·ન્યાવ, See **અ·ન્યાય.**

અન્યાશ્રિત, *adj.* [S. *fr.* અન્ય + આશ્રિત.] Dependent on another.

અન્યોક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* અન્ય + ઉક્તિ.] A speech referring to a thing other than the one intended; an indirect speech; a disguised or dark speech; covert insinuation or intimation; an inuendo.

અન્યોન્ય,
અન્યો-અન્ય, *adj.* [S. *fr.* अन्य another.] Mutual; reciprocal.

અન્યોન્યાભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + અભાવ.] Reciprocal non-being; the not being any other thing (of this thing), and the not being this thing (of any other thing).

અન્યોન્યાશ્રય, *s. m.* [S. *fr.* + આશ્રય.] Mutual dependence; mutual support or protection; reciprocal illustration and confirmation.

અન્યોન્યાશ્રિત, *adj.* Dependent on each other; mutually supported or aided.

અન્વય, *s. n.* [S. *fr.* अनु after + इ to go] Relation; concord. 2. Line;family. 3. Agreement or relation (Gr.) 4. Syntactical order or connexion. 5. Logical order, consecution or consequence. 6. Drift; tenor; bearing; strain.

Id. અન્વય કરવો-બેસાડવો-લગાડવો To construe. 2. To put a verse into its prose order. તેની જોડે એનો અન્વય બેસે છે This is related to that. 2. This can be understood, when taken with that.

અન્વયી, *adj.* Bearing relation; related; relative.

અન્વિત, *adj.* Accompanied by. 2. Possessed of.

અપ્, *s. n.* [S. See આપ] Water.

અપ, *adv.* [S.] A prefix showing privation; down; below. 2. *adj.* Mean; wretched.

અપ·કર્ષ, *s. m.* [S. *fr.* अप down + कृष् to draw.] Decline; fall.

અપ·કાર, *s. m.* [S. *fr.* अप + कृ to do.] Injury. 2. Faithlessness; ingratitude.

Id. અપકાર કરવો To do harm.

Prov. અપકારને બદલે ઉપકાર કરવો To return good for evil; To heap coals of fire on the head.

અપ·કાર·ક,
અપ·કારી, *adj.* Injurious. 2. Faithless; ungrateful.

અપ·કીર્તિ, *s. f.* [S. *fr.* अप + कीर्ति fame, *fr.* कृत् to praise.] Disgrace; infamy.

Id. અપકીર્તિ થવી To be disgraced. અપકીર્તિ કરવી To disgrace.

અપ·કૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* अप + कृष् to draw.] Inferior. 2. Ruined.

અ·પક્વ, *adj.* [S. *fr.* अ not + पक्व ripe *fr.* पच् to cook.] Unripe.

અ·પક્ષ, *adj.* [S. *fr.* अ + पक्ष a wing.] Not winged; unfledged.

અ·પક્ષ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* अ + पक्षपात partiality *fr.* पक्ष a wing, side, + पात falling *fr.* पत् to fall.] (Lit.) Not falling to one side; hence, impartiality.

અપ·ઘાત, *s. m.* [S. *fr.* अप down + घात killing *fr.* हन् to kill.] Accidental or untimely death.

અપંગ, *adj.* [S. अप down, gone, lost,

+ अङ्ग a limb, a part. Or, S. अ not, used for euphemy + પંગુ lame.] Maimed; mutilated; wanting a limb or an organ. 2. Helpless

અપ-ચાર, *s. m.* [S. *fr.* अप down, wrong, injurious, + चर् to walk.] The taking of unwholesome food. 2. Going astray; wrongdoing.

અપ-ચિન્હ, *s. n.* [S. *fr.* अप bad, injurious, + चिन्ह a sign.] Evil omen.

અ-પચો, *s. m.* [S. अ not + पच् to cook, to digest.] Indigestion; dyspepsia.

Id. અપચો થવો To suffer from indigestion. અપચો મટવો To be cured of indigestion.

અપછરા, *s. f.* [S. अप्सरा.] A celestial damsel. 2. A beautiful woman.

અપ-ચ્છાયા, *s f.* [S. *fr.* અપ evil + છાયા shadow.] A terrible shade; an evil shade (said of the appearance of an evil spirit.)

અપ-જય, *s. m.* [S. अप down, opposite of, + जय victory *fr.* जि to conquer.] Defeat.

અપ-જશ, *s. m.* [S. अप down, opposite of + જશ fame.] Demerit; disgrace.

Id. અપજશ મળવો To be disgrace. અપજશ લેવો To incur disgrace.

અપ-જશિયું, *adj.* Disgracing; causing disgrace; disgraceful.

અપટ, See **અપ્પટ.**

અ-પઠ, *adj.* [S. अ not + पठ्, પઠવું, to repeat, to learn.] Illiterate.

અપત, *s. n.* [S. अपत्य.] An offspring.

અ-પતિ-વતા, *adj.* [S. अ not + पति husband *fr.* पा to protect + व्रत a vow.] Unfaithful to one's husband; unchaste (a woman.)

અ-પતીજ, *s. f.* [S. अ + प्रत्यय trust *fr.* प्रति towards + इ to go.] Mistrust; want of credit.

અપત્ય, [S.] See **અપત.**

અ-પથ, *s. m.* [S. अ dim + પથ, પંથ, way.] Not the correct way; a wrong way. 2. Heresy, a wrong or false religious doctrine.

અ-પથ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + पथ्य beneficial *fr.* पथिन् પંથ, પથ, way.] Unwholesome.

અ-પદાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* अ + पदार्थ a thing *fr.* पद् a word + अर्थ meaning.] Non-entity; that which is not comprised under any of the seven categories (પદાર્થ) of the Vais'esika philosophy.

અપ-દેશ, *s. m.* [S. *fr.* अप down + दिश् to show.] Disguise; pretext.

અપ-દ્વાર, *s. n.* [S. *fr.* अप dim + द्वार a door.] A back door. 2. The anus.

અપન, Hind. for **આપણ.**

Prov. અપન તો કહેનેકા, કુછ કરનેકા ? Action is more difficult than speech. અપના રખ, પરાયા ચખ What's my wife's is mine, whats mine is my own. અપની તો એસીતેસી, દુસરેકી આટ આટ Every hen thinks her own chickens swans. અપઅપના સમાલિયો, મેં મેરી ફોડતા હું Every one should sweep before his own door.

અપ-ભ્રંશ, *s. m.*[S. *fr.* अप down + भ्रंश to fall.] Corruption. 2. One of the Prakrit languages.

અપ-માન, *s. n.* [S. अप down, opposite of, + मान respect *fr.* मन to think.] Insult; dishonour; disrespect.

Id. અપમાન કરવું-લગાડવું To insult. અપમાન ખમવું To bear an insult.

અપ-યશ, [S.] See **અપ-જશ.**

અપર, *adj.* [S.] Hinder; backward. 2. Another. 3. Later.

Id. અપર રાત્ર The letter part of the night. અપર સૂર્ય (Lit.) Another sun; as bright and glorious as the sun ; intelligent; very bright (of a man.)

અપરંગ, / **અપરંચ,** } *conj.* [S. + च and] And; moreover. 2. And further; more particularly. (Used at the beginning of a letter.)

અપરંચ એજ લખ્યા કારણ છે,
સહુ ગુણનિધિમાં રૂડ્યા હરિ રે.—**દયારામ.**

અપરમ, *conj.* [S. अपरम्.] See **અપરંચ.**

અપર-મા, / **અપર-માત,** / **અપર-માતા,** } *s. f.* [+ મા, માતા.] A stepmother.

પ્રથમ પ્રણામ અપર માને, તે બેટાડયા શ્રીપત્ય.
—ધ્રુવાખ્યાન.

અ·પરં-પાર, *adj.* [S. अ not + पर another +पार the opposite. shore.]Endless; infinite.

અ·પરાજિત, *adj.* [S. *fr.* अ+परा opposite +जि to conquer.] Unconquered. 2. Unconquerable; invincible.

અપ·રાધ, *s. m.* [S. अप away, dim. + राध् to accomplish.] A fault; a crime; a sin; guilt; an offence.

અપરાધ·ણુ, અપરાધે·ણુ, } *s. f.* A guilty woman.

હું અપરાધણ હરખે હણાઇ.—પ્રેમાનંદ.

અપરાધી, *adj.* Guilty; sinful.

અપરાન્હ, *s. n.* [S. *fr.* अपर the letter part+अहन् a day.] The interval of time between 1 P.M. and 4 P.M.; the afternoon.

અ-પરિગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* अ not+પરિગ્રહ.] Non-acceptance; rejection. 2. *adj.* Without possessions or belongings, or attendants, &c.

અ·પરિમિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + परिमित limited *fr.* परि around + मा to measure] Unmeasured. 2. Vast; extensive.

અ·પરીક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* अ+परीक्षित examined *fr.* परि around + ईक्ष् to see.] Unexamined.

અ·પરોક્ષ, *adj.* [S. *fr.* अ + परोक्ष absent *fr.* अ not + पर another, beyond, + अक्षि the eye.] Present to the eye.

અપ·લક્ષણ, *s. n.* [S. अप away, dim., +लक्षण a mark *fr.* लक्ष् to see.] Evil or inauspicious marks. 2. Vice; conduct which is likely to lead to vice or sin.

અપ·લક્ષણું, *adj.* Having evil or inauspicious marks; showing signs of vice. 2. Vicious.

અ·પલાયન, *s. d.* [S अ not + पलायन running away *fr.* परा in the opposite direction + अय् to go. The radical meaning of this word is 'not running away,' अ being used for euphemy. *Cf.* અ·લોપ.] Running away.

અ·પલ્યા, *s. f.* [S. अ not + पल flesh] A lean emaciated woman. 2. A dirty woman.

અપ·વર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* [redacted] away from +वृज् to go.] Salvation.

જે કર્મ તણું ફલ સ્વર્ગ, નવ આપ તે અપવર્ગ.
—ગિરધર.

અપ·વાદ, *s. m.* [S. *fr.* अप dim. + વાદ speaking *fr.* वद् to speak.] False imputation; censure; speaking evil. 2. An exception.

Id. અપવાદ મૂકવો To impute evil to. અપવાદ લાગવો–બેસવો To be liable to censure. અપવાદ તરીકે As an exception.

અપ·વાદ·ક, અપ·વાદી, } *adj.* Exceptional; as an exception.

અપ·વાસ, *s. m.* [S. In this word अप is a corruption of उप near + वस् to dwell. See ઉપ·વાસ.] A fast.

Id. અપવાસ કરવો To observe a fast. અપવાસ મૂકવો–ભાગવો To give up fasting. મને અપવાસ છે I have observed a fast.

અપ·વાસી, *adj.* One who observes a fast. 2. Hungry; starving.

Id. હું ચાર દિવસનો અપવાસી છું I have been starving for four days.

Prov. અપવાસીને ઘેર ટોકળાં ! Beggars can never be bankrupts.

અ·પવિત્ર, *adj.*[S *fr.* अ not + પવિત્ર pure *fr.* पू to purify.] Unholy; impure; unclean.

અ·પવિત્ર·તા, *s. f.*
અ·પવિત્ર·તા·ઇ, *s. f.* } Impurity; uncleanliness; unholiness.
અ·પવિત્ર·પણું, *s. n.*

અપ·શબ્દ, *s. m.* [S. *fr.* अप away from, dim., + શબ્દ a word.] An obscene word;an abusive language. 2. An incorrect word (Gram.).

Id. અપશબ્દ બોલવો–કાઢવો To use abusive language; to abuse (a person).

અપ·શકુન, અપ·શુકન, } *s. n.* [S. शुकन = P. शगुन् a bird, an omen.] An ill omen; an evil auspice or augury.

Id. તેને અપશુકન કરવા To put an ill omen in his way. અપશુકન કહેવા To ask an inauspicious question. અપશુકન થવા To meet with an ill omen.

અપ·શુકનિ·યાળ, અપ-શુકનિ·યું, *adj.* Inauspicious.

અપ·સવ્ય, *adj.* [S. + सव्य left, opposed to right.] Left-handed. 2. Moving from left to right. 3. Contrary. 4. Evil; inauspicious.

Id. અપસવ્ય કરવું To change the sacred thread from the laft shoulder to the right, as in performing a ceremony for the benefit of the dead. 2. To perform a શ્રાદ્ધ (s'rāddha) ceremony.

નહિ સવ્ય અપસવ્ય જાણું, મા.—**વલ્લભ.**

અપ·સ્માર, *s. m.* [S. *fr.* + स्मृ, स्मर् . to remember.]Epilepsy;fainting sickness;fits.

અપ·હરણ, *s. n.* [S. *fr.* + हृ, हर्, to take away.] Kidnapping. 2. Taking away; misappropriation. 3. Theft.

અપ·હાર, *s. m.* Misappropriation; embezzlement. 2, Hiding; concealing. 3. A decrease; a deficiency.

અપ·હ્નુતિ, *s. f.* [S. *fr.* ह्नुति concealing *fr.* ह्नु to conceal.] Concealment of knowledge; denial. 2. A figure of speech, in which the thing in question is denied, and another reason is ascribed; evasion; prevarication; a subterfuge.

અપાઙ્ગ, *s. n.* [S.] The outer corner of the eye. 2. A sectarian mark on the forehead.

કમળ કુસુમ ચઢાવ્યું, અપાઙ્ગમૃગમય કરાવ્યું કેસરનું.
—**પ્રેમાનંદ.**

અ·પાતકી, *adj.* [S. *fr.* अ not + પાતકી sinful.] Not sinful: sinless.

અ·પાત્ર, *adj.* [S. *fr.* + પાત્ર fit.] Unfit.

અપાદાન, *s. n.* [S. अप away from + आदान taking *fr.* आ up to + दा to give.] The ablative case (Gram).

અ·પાન, *s. m.* [S. *fr.* अप down + अन् to breathe.]One of the five vital winds,which goes downward and out at the anus.

અ·પાપ, *adj.* [S. *fr.* अ not + પાપ sin.] Not sinful: sinless.

અપામાર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* अप away + आ up to + मृग् to seek.] Name of a plant.

અ·પાર, *adj.* [S. *fr.* अ not + પાર the opposite bank *fr.* पॄ to fill.] Endless: infinite.

અ·પાર-દર્શ·ક, *adj.* [S. *fr.* अ + पार the other side + દર્શ·ક showing *fr.* दृश् to see.] Opaque; not transparent.

અપા·વવું, *v. t.*[Caus. of આપ·વું to give.] To cause one to give. 2. To cause to be given.

અપાસરો, *s. m.* [Corrup. of S. उपाश्रय a resort *fr.* उप near + आ up to + श्रि to go.] A Jain monastery.

Prov. અપાસરે દીવો When the east and west meet = When Calais and Dover meet.

અપિ, *conj.* [S.] Even. 2. Also; moreover.

અપીલ, *s. f.* [Eng. *Appeal.*] A petition against a judicial decision; an appeal.

Id. અપીલ કરવી–લઈ જવી To appeal. અપીલ ચલાવવી–સાંભળવી To proceed with an appeal; to hear an appeal. અપીલ ચૂકવવી To decide an appeal. અપીલ રદ કરવીTo reject an appeal. અપીલ રદ ગઈ છે The appeal is rejected.

અપીલ કોર્ટ, *s. f.* [+ કોર્ટ.] An appellate court.

અ·પુત્ર, *adj.* [S. *fr.* अ not + પુત્ર a son.] One who has no son. 2. Childless.

અ·પુચ્છ, *adj.* [S. *fr.* अ not+પુચ્છ a tail.] Having no tail. 2. Deprived of the tail.

અ·પૂજ, *adj.* [S. अ + पूज् to worship.] Unworshipped; unadored.

અ·પૂજ્ય, *adj.* Not fit to be worshipped.

અ·પૂર્ણ, *adj.* [S. *fr.* + પૂર્ણ full *fr.* पॄ to fill.] Incomplete; imperfect.

અ·પૂર્ણ-કાલ, *s. m.* [+ કાલ time.] Imperfect tense (Gram.).

અ·પૂર્ણ·તા, *s. f.* Imperfection; a defect.

અ·પૂર્ણાંક, *s. m.* [+ અંક a figure.] An incomplete number, as opposed to an integer; a fraction.

અ·પૂર્વ, *adj.* [S. *fr.* अ not + પૂર્વ previous.] Not happened before. 2. New. 3. Wonderful.

અપૂશ, *s. f.* [See કાપુસ cotton.] A ball made of rags with which a small opening is

shut up; a plug. 2. Spirit; vigour; energy. Id. કામ કરી કરીને મારી તો અપૂશ નિકળી ગઈ I am done up with hard work; I am overworked.

અપેક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* अप away from + ईक्ष् to see.] Expectation; wish; eager desire. 2. Requirement; want.

અપેક્ષિ·ત, *adj.* Expected; desired. 2. Required; wanted.

અપેલણ્ટ, *s. m.* [Eng. *Appellant.* See અપીલ.] An appellant.

અપ્પટ, *adj.* [अ not + पटु skilful.] Not skilful; unskilled. 2. Foolish. *Cf.* અ·પટ.

અપ્પાસ, [A further corruption of અપવાસ.] See **અપવાસ.**

અ·પ્રકટ, *adj.* [S. *fr.* अ not + प्रकट. પ્રગટ, manifest *fr.* प्र forth + कट side.] Not manifest; not made known; not plain; unintelligible.

અ·પ્રગલ્ભ, [S. *fr.* + प्रगल्भ bold *fr.* प्र forth + गल्भ to be bold.] Not bold; bashful; shy.

અ·પ્રતિકૂલ, *adj.* [S. *fr.* अ not + પ્રતિકૂલ unfavourable.] Not unfavourable; favourable

અ·પ્રતિમ, *adj.* [S. *fr.* अ + પ્રતિમા a likeness, an image, *fr.* प्रति against + मा to measure.] Matchless; unequalled.

અ·પ્રતિષ્ઠા, *s. f.* [S. *fr.* अ + प्रतिष्ठा respect *fr.* प्रति + स्था to stand.] Desrespect; dishonour; humiliation.

અ·પ્રતીજ,
અ·પ્રતીત,
અ·પ્રતીતિ, } *s. f.* [S. *fr.* अ + प्रतीति confidence *fr.* प्रति + इ to go.] Mistrust.

અ·પ્રધાન, *adj.* [S. *fr.* अ + प्रधान principal *fr.* प्र forth + धा to put.] Not chief or superior; inferior.

અ·પ્રમાણુ, *adj.* [S. *fr.* अ + પ્રમાણ authority, proof, *fr.* प्र forth + मा to measure.] Immensurable. 2. Unreliable. 3. Without proof; wanting proof.

અ·પ્રમાણિ·ક, *adj.* Dishonest.

અ·પ્રમાણિક·પણું, *s. n.* Dishonesty. 2. Untrustworthiness.

અ·પ્રમિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + प्र forth + मित measured *fr.* मा to measure.] Unmeasured. 2. Inexhaustible.

અ·પ્રમેય, *adj.* [S. *fr.* + प्रमा true knowledge *fr.* प्र forth + मा to measure, See પ્રમાણ.] That which cannot be truly known; unknowable.

અ·પ્રયોજક, *adj.* [S. *fr.* + પ્રયોજક causing] Not instigating or causing; not active; passive. 2. Not inventive. 3. Commonplace; ordinary. 4. *s. m. f.* An ordinary, commonplace, or bashful man or woman.

અ·પ્રવાસી, *s. m. f.* [S. *fr.* अ not + प्रवासिन a traveller *fr.* પ્રવાસ travel *fr.* प्र forth + वस् to dwell.] One who has not travelled or does not travel; a permanent resident. 2. *adj.* Not travelling; residing permanently.

અ·પ્રવાહી, *adj.* [S. *fr.* + પ્રવાહી flowing.] Not liquid.

અ·પ્રવૃત્ત, *adj.* [S. *fr.* + प्र forth वृत् to be, to turn.] Not engaged in action; inert.

અ·પ્રશસ્ત, *adj.* [S. *fr.* + પ્રશસ્ત praised.] Not praise-worthy; censurable.

અ·પ્રસન્ન, *adj.* [S. *fr.* + પ્રસન્ન pleased.] Not pleased. 2. Not favourable.

અ·પ્રસન્ન·તા, *s. f.* Displeasure. 2. Absence of favour.

અ·પ્રસાદ, *s. m.* [S. *fr.* + પ્રસાદ favour *fr.* प्र forth + सद to sit.] Disfavour.

અ·પ્રસિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* अ + પ્રસિદ્ધ well-known *fr.* प्र + सिध् to be accomplished.] Obscure; unknown; insignificant. 2. Hidden; secret.

અ·પ્રસ્તુત, *adj.* [S. *fr.* अ + પ્રસ્તુત present, in hand, *fr.* प्र + स्तु praise.] Foreign to the matter in hand.

અ·પ્રાકૃત, *adj.* [S. *fr.* + પ્રાકૃત ordinary.] Not ordinary; extraordinary.

છે નિત્ય લીલા અપ્રાકૃત, આનંદમય શ્રુતિ ગાવે.
—દયારામ.

અ·પ્રાપ્ત, *adj.* [S. *fr.* + પ્રાપ્ત obtained *fr.* प्र forth + आप् to obtain.] Not obtained; unobtained 2. Not arrived.

અ·પ્રાપ્ત-કાળ, *s. m.* [S. *fr.* + કાળ time.] Improper time. 2. *adj.* That of which the time has not arrived; inopportune; unsuited to the occasion.

અ-પ્રાપ્તિ, *s. f.* Not having arrived; non-arrival. 2. Not being applicable. 3. Loss.

અ-પ્રામાણિ-ક, [S.] Same as **અ-પ્રમાણિ-ક.**

અ-પ્રિય, *adj.* [S. *fr.* अ not + પ્રિય pleasing *fr.* प्री to please.] Unfavourable; disagreeable.

Id. અપ્રિય લાગવું To be displeasing. અપ્રિય બોલવું To speak displeasing words.

અ-પ્રિય-તા, *s. f.* Displeasure; disfavour.

અ-પ્રીતિ, *s. f.* [S. *fr.*+ પ્રીતિ affection.] Want of affection; disaffection; loss of affection.

Id. અપ્રીતિ થવી-ઉપજવી To be disaffected; to be displeased; to have a disgust for.

અપ્સરા, [S.] See **અપછરા.**

અફઘાન, *adj.* [Ar.] Belonging to Afgānistān. 2. *s. m.* An inhabitant of Afgānistān.

અ-ફર, *adj.* [S. अ not+ફર-વું to change.] Unchangeable. 2. Certain; sure. 3. *adv.* Certainly; surely. (Used in Gohilwāḍ.)

અફરા-તફરી, *s. f.* [Ar. इफ़रात्, इफ़राज़्, excess + तफ़रीत् deficiency.] Confusion; wild hurry. 2. Embezzlement in accounts.

અફરાતુન, અફલાતુન, *s. m.* [Ar. = Plato.] The great Greek philosopher Plato. 2. *adj.* Haughty; arrogant. 3. Excellent.

અફવા, અફવા-ઈ, *s. f.* [Ar. अफ़्वाह् *pl.* of फ़्वह् the mouth.] Rumour; report; unauthenticated news.

Id. અફવા ઊઠી છે-ઉડી છે-ચાલી છે A rumour is spread or circulated.

અફસોસ, *s. m.* **અફસોસી,** *s. f.* [P. अफ़सोस् .] Grief. 2. *interj.* Alas !

અ-ફળ, *adj.* [S. अ not + ફળ a fruit.] Fruitless; vain. 2. Bearing no fruit.

Id. અફળ જવું To be fruitless or in vain.

અ-ફળાઉ, Same as **અ-ફળ,** 2.

અફળા-ટ, *s.m.* [S. आ intens.+ स्फल्, स्फाल्, to tremble + वृत्ति being.] The sound produced by the dashing of a thing against another.

અફળા-વવું, *v. t.* [Caus. of અફાળ-વું] To cause to dash; to throw with violence.

અફળા-વું, *v. i.* [Pass of અફાળ-વું] To be dashed; to be thrown.

Id. અફળાવું કુટાવું To be dashed or thrown about. 2. To be put to great trouble.

અફાળ-કૂટ, *s. f.*[+કૂટ-વું to strike.] Botheration; great trouble.

અફાળ-વું, *v. t.* To strike with violence; to dash against.

અફીણ. *s. n.* [Ar. अफ़्यून = Gk. *opiom.*] Opium.

Id. અફીણ ખાવું To eat opium. અફીણ પીવું To drink a solution of opium. અફીણનો કસુંબો A solution of opium. અફીણનો નિશો Intoxication of opium. અફીણનું ઝેર The poison of opium. અફીણનું બંધારણ The habit of eating opium.

Prov. અફીણનો કીડો સાકરમાં ન જીવે One man's food is another man's poison.

અફીણી, *adj. m. f.* Addicted to opium-eating.

અફીમ, See **અફીણ.**

અબ-ખોરો, આબ-ખોરો, *s. m.* [P. आबख़ोरह् a drinking pot *fr.* P. अब = S. अप् water + ख़ोर् *fr.* ख़ुर्दन् to drink.] A metal pot for drinking water.

અબ-ગર-વું, *v. t.* [See ઉપ-કાર benefit.] To confer a benefit.

અબ-ગાર, *s. m.* [S. अभि-धार dropping, pouring, *fr.* अभि around + धृ, घृ, to drop.] Ghee; clarified butter. 2. Ghee served out to sanctify a dish at a dinner. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

અબ-ઘડી, *adv.* [See અબી now + ઘડી a period of 24 minutes.] At this moment; just now; immediately.

અબજ, *s. n.* [S. अब्ज.] One thousand millions; 1,000,000,000; 10^9.

અબદા-ગીરી, *s. f.* & *n.* [P. अफ़्ताब्-गीर् an umbrella *fr.* आफ़्ताब् sunlight + गीर् that which holds *fr.* गिरफ़्तन् = S. ग्रह् to hold.] An umbrella held over the head of a king or his minister in a procession.

અબ·ધૂત, *s. m.* [S. अव·धूत *fr.* अव down + धू·त shaken *fr.* धू to shake.] One who has shaken off worldly desires.2.A wandering friar. See **અવ·ધુત.**

અ·બદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* अ not + બદ્ધ bound *fr.* बन्ध्, બાંધ·વું, to bind.] Unrestrained.2. Unconnected with the world.3. Dissipated.

અબનાલ, *s. f.* [P. अबनाल्]An ornament on the handle of a sword.

અ·બ્રંભ, *s. n.* [S. अ not + બ્રહ્મ godhead.] Breach of the vows of a બ્રહ્મચારી; breach of a vow of celibacy.2.Disorder;confusion. 3. Ignorance; stupidity.

Id. અબ્રંભ કુટાવું–અબ્રંભમાં કુટાવું To interfere in a matter without full knowledge about it.

અબરક,
અબરખ, } *s. n.* [S. अभ्रक.] Mica; talc.

Id. અબરકની ખાખ–ભસ્મ–અબરક ભસ્મ Oxide of mica. અબરક મારવી To make an oxide of mica. સહસ્ત્રપુટી અબરક Mica covered over with medicinal preparations and brunt to ashes one thousand times.

અબરૂ, *s. f.*[P. अब्रु=S.भ्रू.] The eyebrow.

અબલકી,
અબલખી, } *adj.* [Ar. अबलक् pie-bald, particoloured, black and white.] Variegated.

અ·બલ, *adj.*[S. अ not+ બલ, બળ, power, strength.] Powerless; weak.

અ·બળા, *s. f.* A member of the weaker sex; a woman.

અ·બાધ,
અ·બાધિ·ત, } *adj.*[S. *fr.* अ not + બાધ obstruction *fr.* बाध् to obstruct.] Unobstructed; unimpeded. 2. Unchallenged.

અબાશાઈ,
અબાશી, } See **અબ્બાશાઈ.**

અબી, *adv.* [Hind. *fr.* S. અપિ.] Now; just now; even now.

Prov. અબી બોલ્યા, અબી ફોક To think at night and forget it at day.

અબીર,
અબીલ, } *s. n.*[Ar. अबीर्.] A perfume composed of musk, sandal and rose-water.

અ·બુધ, *adj.* [S. *fr.* अ not + બુધ a wise man, or બુદ્ધિ intelligence *fr.* बुध् to know.] Foolish.

Id. અબુધ માણસ A foolish person.

અબુલો-દબુલો, *s. m.* Children's game, generally known as **અડુડો-મડુડો.** (Used in North Gujarāt and Mewāḍ.)

અ·બૂઝ, *adj.* [S. अ not + Guj. બૂઝ appreciation *fr.* S. बुध् to know.]Not having the power to appreciate; too unskilled to appreciate. 2. [S. अ not+બુદ્ધિ intelligence.] Senseless; stupid; foolish.

અબોખા, *s. m. pl.* Sweetmeat presented to the bridegroom and his party by the bride's party.

અ·બોટ, *s. m.* [S. अ·भुक्त eaten *fr.* अ for आ intens. + भुक्त eaten. *fr.* भुञ्ज् to eat. See બોટ·વું.]The purification of a spot of ground used for cooking and eating.

Id. અબોટ કરવો–દેવો To purify a spot after a meal; to sweep the floor and wash it with cow-dung after a meal.

અબોટિ·યું, *s. n.* A silken cloth generally worn by Brāhmaṇs when sitting down to a meal.

અ·બોલ, *adj.*[S.अ not +બોલ·વું to speak.] Not speaking.2.Unable to speak through sickness,&c.3.That has given up speaking to another through disagreement, &c.

અ·બોલ·ડા, [+ ડા dim.] See **અ·બોલા.**

અ·બોલા, *s. m. pl* [S. अ not + બોલ·વું to speak *fr.* S. ब्रू to speak] A determination not to speak with a certain person, through anger.

Id. અબોલા લેવા–રાખવા To determine not to speak, through anger. (તેની સાથે) અબોલે રહેવું Not to speak to a man, through disagreement or quarrel.

અ·બોલ્યું, *adj.* Not spoken;withdrawn; retracted; recanted; disavowed.

Id. બોલ્યું અબોલ્યું કરવું To retract, recant, or disawow what has been said or asserted.

અબ્જ, See **અબજ.**2. *s. n.* [S. *fr.* अप्. अब्, water +जन् to be born.]A lotus flower, growing on water; a lily flower. 3. *s. m.*

The moon.

અબ્દ, *s. n.* [S. *fr.* + दा to give.] A giver of water. 2. A cloud of rain.

અબ્ધિ, *s. m.* [S. *fr.* अप् water + धा to hold.] An ocean; a sea.

અબ્આશા·ઈ, *adj.* [P. आब्-आसा water-like.] Reddish blue; light blue.

અ·ભક્ત, *adj.* [S. *fr.* अ not + ભક્ત devoted *r.* भज् to worship.] Not devoted.

અ·ભક્તિ, *s. f.* Absence of devotion.

અ·ભક્તિ·માન્, **અ·ભક્તિ·વાન્**, } *adj.* Having no devotion; wanting devotion; faithless.

અ·ભક્ષ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ + ભક્ષ્ય eatable *fr.* भक्ष् to eat.] Not eatable; unfit for eating.

અ·ભક્ષ્યાભક્ષ્ય, *s. n.* [Correctly S. भक्ष्याभक्ष्य *fr.* ભક્ષ્ય + અ·ભક્ષ્ય.] Eatable and not eatable things. 2. What should be eaten and what not.

અ·ભંગ, *s. m.* [S. *fr.* अ + ભંગ breach *fr.* भञ्ज् to break.] An integer; a whole. 2. A metre employed in Marathi poetry. 3. *adj.* Unbroken; integral; whole

અ·ભંગી, See **અભંગ**, *adj.*

એમાં ઝૂલો ઝૂલાવો, હરિ અભંગી.—**ધીરો.**

અભડ-છેટ, Same as **આભડ-છેટ.**

અભડા·એલ, **અભડા·યલ**, **અભડે·લ**, } *adj.* [See આ·ભડ·વું.] Not fit for possessing, enoying, or keeping; that which has touched a pollution; that which is polluted.

અભડા·યણી, *adj. f.* A womam in her monthly course.

અભડા·વવું. *v. t.* [Caus. of આભડ·વું to be polluted.] To pollute.

અભડા·વું, *v.i.* To be polluted. 2. To be in the monthly course (a woman).

Id. અભડાતા જવું. To go to mourn at the house of a deceased person.

અ·ભણ, *adj.* [S. अ not + ભણ·વું to learn *fr.* भण् to speak.] Illiterate.

અ·ભદ્ર. *adj.* [S. *fr.* अ + भद्र good.] Inauspicious; evil.

અ·ભય, *adj.* [S. *fr.* अ + ભય fear, *fr.* भी to fear.] Free from fear; fearless. 2. *s. n.* Freedom from fear.

અ·ભય-દાન, *s. n.* [S. *fr.* + દાન a gift.] A gift or boon of freedom from fear; a promise of protection and security.

Id. અભયદાન આપવું–અભય આપવું To give a promise of protection and security.

અ·ભય-પદ, *s.n.* [S. *fr.* + પદ a place.] A place where there is no fear; the abode of God.

અ·ભયી, *adj.* That which has secured freedom from fear or protection; fearless.

અ·ભય-વચન, *s. n.* [+ વચન speach.] A solemn promise or assurance of security.

અભરાઇ, *s. f.* [S. अभ्र the sky + राजि a row.] A shelf.

Id અભરાઇ પર મૂકવું To lay up on a high shelf. 2. To lay aside; to conceal. 3. To conceal with the intention of misappropriating.

અભરામી, *s. f.* [Ar. अब्रहाम.] A particular gold coin.

અ·ભરાભરણ, *s.n.* [S. *fr.* अ·भर having no protector *fr.* अ not + भृ, भर, ભર·વું. to hold, to maintain + आ·भरण a protector *fr.* आ up to + भृ.] The Protector of the unprotected; the Helper of the helpless; God.

અભરામ-કુલ-ના-દાવા, [See અભરામ-ન-દાવા and કુલ all. [See **અભરામ-ન-દાવા**.

અભરામ-ન-દાવા, *s. m. pl.* [A corruption of S. अभ्रम, न देयम् "No mistake, nothing to be given." अ·भ्रम *fr.* अ not + भ्रम a mistake *fr.* भ्रम् to wander + न not + देयम् should be given *fr.* दा to give.] Acquittance; release.

અ·ભરે-ભરવું, *v. t.* [S. अ not+ भृ, भर, ભર·વું, to fill.] To protect the helpless. 2. To give in a large quantity. 3. To enrich; to make prosperous.

ગોસાંઇ થાઓ, ગિરિમાં જાઓ,
(ત્યાં) મનોરથ અભરે ભરશો.—**પ્રેમાનંદ.**

અ·ભાગ·ણી, *adj. f.* [S. अ not + ભાગ્ય fortune *fr.* भग fortune.] Unfortunate (a woman). *Cf.* **સૌભાગ્યવતી.**

અ·ભાગિ·યું, **અ·ભાગી**, **અ·ભાગ્ય·વાન્** } *adj.* Unfortunate; unlucky.

અ·ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + ભાવ existence *fr.* भू to be.] Non-existence. 2. Absence. 3 Dislike; distaste.

અ·ભાવા, *s. m. pl.* The aversion which a woman, during the time of pregnancy, feels towards certain kinds of food.

અ·ભાવું, *s. n.* Same as **અ·ભાવા.**

અભિ, *prep.* [S. *in comp.*] To; unto; towards. 2. Against. 3. Round about.

અભિ·ગમન, *s. n.* [S. *fr.* + ગમન going.] Approaching; going or coming towards.2. Sexual intercourse.

અભિ·ચાર, *s. m.* [S. *fr.* अभि around + चर् to go.] The act of making a spell or charm efficient.

અભિ·જિત્, *s. n.* [S. *fr.* अभि + जि to conquer.] Some stars of the 20th lunar mansion or asterism, in which the most brilliant star is Alpha Syrae.

અભિ·જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* अभि + ज्ञा to know.] Knowing all about a particular thing; expert.

અભિ·જ્ઞાન, *s. n.* Recognition. 2. The mark by which a thing is recognized.

અભિ·ધાન, *s. n.* [S. *fr.* अभि + धा to put, to hold.] An appellation; a name. 2. A surname.

અભિ·નંદન, *s. n.* [S. *fr.* + नन्द् to delight.] Rejoicing at; greeting. 2. Praising. 3. Congratulation.

અભિ·નય, *s. m.* [S. *fr.* + नी, नय. to carry.] Gestures. 2. Acting a part.

અભિ·નવ, } **અભિ·નવું**, } *adj.* [S. *fr.* अभि intens. + नव, નવું. new.] Quite new or fresh. 2. Wonderful.

જુગલ બાળ સાથે પ્રસવ્યાં, પુત્ર પુત્રી રૂપે અભિનવાં.
—પ્રેમાનંદ.

અ·ભિન્ન, *adj.* [S. *fr.* अ not + ભિન્ન broken *fr.* भिद् to break.] Unbroken; undivided; united. 2. Unchanged; uniform. 3. Not different from; identical.

અભિ·પ્રાય, *s. m.* [S. *fr.* अभि around + प्र forth + इ to go.] Opinion. 2. Design.

Id. અભિપ્રાય આપવો To express an opinion. અભિપ્રાય બાંધવો To form an opinion. અભિપ્રાય લેવો To take an opinion; to consult. અભિપ્રાય મળવો To have the same opinion as;to agree. ખોટો અભિપ્રાયA wrong opinion. 2. An unfavourable opinion. સારો અભિપ્રાય A favourable opinion.

અભિ·મત, *adj.* [S. *fr.* + મત thought; See અભિ·માન.] Desired; agreeable.

અભિ·મંત્રણ *s. n.*[S. *fr.* + મંત્ર a spell.] Making sacred by repetition of special formulas or mantras. 2. Consecrating.

અભિ·માન, *s. n.* [S. *fr.* અભિ + માન pride *fr.* मन to think.] Pride; arrogance. 2 A feeling of nobility. 3. Emulation.

Id. અભિમાન-રાખવું-ધરાવવું To be proud. અભિમાન ઉતારવું To humiliate. અભિમાન છોડવું To leave off pride. આત્માભિમાન-સ્વાભિમાન Self-respect. દેશાભિમાન Patriotism.

Prov. અભિમાન રાજા રાવણનો એ રહ્યો નથી Pride goes before destruction.

અભિ·માની, *adj.* Proud; inflated. 2. Possessing a feeling of nobility.

અભિ·મુખ, *adj.* [S. *fr.* અભિ towards + મુખ the mouth, the face.] With the face turned towards; opposite to. 2. Aiming at; inclined to.

અભિ·યોગ, *s. m.* [S. *fr.* + યોગ joining.] Application or devotion to;perseverance.2. A charge;accusation;a complaint;a plaint.

અભિ·રામ, *adj.* [S. *fr.* અભિ intens. + रम् to play, to be pleased.]Pleasing;charming.

રમણીક શ્રી વૃન્દાવન ધામ જી,
નવ દ્રુમ વેલી અતી અભિરામ જી.
—દયારામ.

અભિ·રૂપ, *adj.* [S. *fr.* અભિ to+ રૂપ form.] Conformable or suitable to. 2.Corresponding to; like.

અભિ·રુચિ, *s. f.* [S. *fr.* + રુચિ taste *fr.* + रुच् to taste.] Joy; pleasure; taste.

અભિ·લાખ, *s. m.* }
અભિ·લાષ, *s. m.* } [S. અભિ intens. +लष्
અભિ·લાષા, *s. f.* }
to desire.]Ambition; desire; yearning.

અભિ·લાષી, *adj.* Ambitious. 2. Desirous; yearning for.

અભિ·વંદન, *s. n.* [S. *fr.* अभि + વંદન saluting *fr.* वन्द्, વંદવું, to salute.] Salutation.

અભિ·વાદ, *s. m.*
અભિ·વાદ·ન, *s.n.* } [S. *fr.* + वाद् to cause to speak *fr.* वद्, વ·દવું, to speak.] Addressing to. 2. Salutation.

યુગ પથપંકજ રજ કરો, અભિવાદન અગનિત.
—**દયારામ.**

અભિ·શરાપ,
અભિ·શાપ, } [*s. m.* S. अभि intens. + શાપ a curse *fr.* शप् to curse.] A curse. 2. Evil arising from a curse.

Id. અતિશરાપ મૂકવો To curse.

અભિ·ષેક, *s.m.* [S. *fr.* अभि round about + सिच् to sprinkle.] Sprinkling. 2. Bathing; a bath. 3. Anointment. 4. Inauguration.

Id. અભિષેક કરવો To sprinkle an idol. &c., with water or milk accompanied with repetition of mantras. રાજ્યાભિષેક Coronation ceremony. રૂદ્રાભિષેક Pouring water or milk on an idol with a repetition of **રૂદ્રી** (a particular chapter of the Vedas). અભિષેક પાત્ર A pot with a hole at its bottom, through which water is allowed to dribble on the body of an idol while mantras are repeated.

અભિ·સારિકા, *s. f.* [S. *fr.* अभि towards + सृ, सर्, to move] A damsel that goes to meet her lover at an appointed place.

અભિ·સાર, *s. m.* Meeting with the lover; going to meet the lover.

અ·ભીત, *adj.* [S. अ not + ભીત frightened *fr.* भी to fear.] Not frightened.

અભીષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* અભિ round about + ઇષ્ટ wished for.] Desired; agreeable.

અ·ભુક્ત, *adj.* [S. *fr.* अ not + ભુક્ત eaten *fr.* भुज् to enjoy, or भुञ्ज् to eat.] Unenjoyed; unused. 2. Having not eaten; hungry.

અ·ભે, Same as **અ·ભય**.

અ·ભેદ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + ભેદ difference *fr.* भिद् to break.] Non-separation; absence of difference; identity. 2. *adj.* Complete; whole.

અ·ભેદ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ being.] Being identical. 2. Feeling of identity.

અ·ભેદ·વાદ, *s. m.* [S. *fr.* + વાદ doctrine.] The doctrine of the identity of the individual soul with the Universal Soul (in Veūdnt philosophy).

અ·ભેદ-વાદી, *adj.* Holding the doctrine of the identity of the individual soul with the Universal Soul.

અ·ભે-દાન, Same as **અ·ભય-દાન**.

અ·ભેદ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + भिद् to break.] Inseparable; indissoluble; impenetrable.

અ·ભે-પદ, *s. n.* [S. અભય + પદ a place *fr.* पद् to go.] The place or state of freedom from fear. 2. Salvation.

અ·ભેવ, Same as **અ·ભે** & **અ·ભય**.

મુદ્રિક વરદાન છે અભેવ, મારા વહાલાજી હો.
—**દયારામ.**

અ·ભોક,
અ·ભોગ, } Same as **આ·ભોગ**.

Id. અભોક વાળવો, [S. आभोग curving or winding the extended hood of a cobra. See આભોગ+ વાળવું to turn.] Curving; winding. 2. Spec., The winding up or bringing to an end a poetical piece, generally by mentioning the poet's name.

અભોક વાળે નરસિંયાનો સ્વામી, સારંગપાણિ.
—**હરિદાસ.**

અ·ભોક,
અ·ભોગ } *s. m.* [S. अ not + ભોગ enjoyment.] Want of relish; dislike; disgust.

Id. અભોકે પડવું To be an object of dislike. 2. To have no relish for.

અ·ભો·યું, *adj.* [See અભય, *adj.*] Having no fear; free from fear. 2. Fearless.

અ·ભોમિયું, *adj.* [S. अ not + ભોમિયું acquainted.] Not acquainted.

અભ્યાંગ, *s. m.* [S. *fr.* अभि around + અંગ the body.] Application of perfumes all over the body.

Id. અભ્યંગ સ્નાન A bath with an application of perfumes all over the body.

અભ્યંતર, *s. n.* [S. *fr.* અભિ intens. + અન્તર, અંતર, અંદર, the interior.] The interior. 2. The included space. 3. Interval of time

or space. 4.The internal feeling; the heart; the mind.

• **અભ્યસ·વું**, *v. t.* [See અભ્યાસ study.] To study.

વસ્તુ વિચાર વિના અભ્યસે, જેમ કંચનને કથીરે ઘસે.
—**અખો.**

અભ્યસી, *adj.* [See અભ્યાસી.] Studying. 2. Studious. 3. Studied.

અભ્યાગત, *s. m.* [S. *fr.* अभि towards + આ·ગત come *fr.* आ up to + गम to go.] A guest. 2. A mendicant.

અભ્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* + अस् to throw.] Study. 2.Practice;application; inurement. 3. Long experience.

Id. અભ્યાસ કરવો To study. 2. To practise. અભ્યાસ તપાસવો-જોવોTo test the study; to examine. અભ્યાસ પાડવો To be habituated.

અભ્યાસ-સારિણી, *adj.* (Correctly *fem.*) [S *fr.* सृ, सर्, to move.] Resulting from study or practice.

અભ્યાસી, *adj.* Studious.2.Industrious.

અભ્યુદય, *s. m.* [S. *fr.* અભિ around + ઉદય rising.] Rise; elevation. 2. Prosperity.

અભ્ર, *s. n.* [S.] The sky; the heavens.

દસે દિશા વિશે ઉદ્યોત ઈન્દુ તણો,
પણ જ્યાં લગી અભ્રને ઓથે ચંદ્ર.
—**દયારામ.**

અમ, Same as **અમે, અમો.** (Used in Poetry).

અમક·ડું, *adj.* [See અમુક certain indefinite. + ડું dim.] Certain; unnamed, indefinite.] (Used as a supplement of ઢીકણું, *e. g.* ફલાણું, ઢીકણું, અમકડું.)

અ·મંગળ, *adj.* [S. अ not + मङ्गल, મંગળ, auspicious.] Inauspicious.

અ·મથું, *adj.* [S. अ not + મિથ્યા falsely; अ is ofen used for euphemy, or as an intensitive for आ, as in અ·લોપ, *&c.*]Useless; fruitless. 2. Gratis; gratuitous. 3. For no purpose; with no object.

અમદાવાદી, *adj.* [Ar. + P. अहमदाबादी *fr.* Ar. अहमद the most praised; a *prop. name* + P. आबाद populated, prosperous + इ of.] Pertaining to Ahmadābād. 2. *s. m. f.* An inhabitant of Ahmadābād.

અમન-ચમન, *s. n.* [Ar. अमन security + P. चमन a flower-garden;=security and pleasure.] Merriment; revelry.

અ·મર, *adj.* [S. *fr.* अ not + मृ, મર·વું,to die.] Immortal. *s. m.* 2. A god; a divine being.

અમર, *s. n.* [See અંબર.] A fragrant substance.

અમર રોરત, ચમર ઢોરત, ઘોરત ઘૂઘરી ધારી.
—**ગિરધર.**

અ·મરત, Same as **અ·મૃત.**

અ·મર-પટો, *s m.* [See અમર immortal + પટો a charter.] (Lit.) A charter of immortality; assurance of immortality. 2. Immortality.

અ·મર-લોક, *s. m.* [S *fr.* + લોક a world, people.] The world of gods or divine beings; heaven. 2. Gods; divine beings.

અ·મર-વેલ, *s. f.* [+ वेला a creeper *fr.* वेल्ल् to wave.] Name of a plant.

અમ-રાઈ, *s. f.* [S. आम्र-राजि *fr.* आम्र, આંબો. a mango+राजि a line.] A line of mango trees; a grove of mango trees.

અ·મરી, *s. f.* [See અ·મર a god.] Lit. An immortal woman.2.A celestial woman; a goddess.

અ·મરી-ચમરી, *s. f.* [S. *fr.* અ·મરી goddess,+चमरी a bunch of tough and long hair of wild cows.] Name of an ornament worn on the head by women.

અ·મર્યાદ, *adj.* [S. *fr.* अ not + મર્યાદા a limit, decorum.] Disrespectful;insulting; indecent. 2. Boundless; unbounded. 3. *s. f.* Same as **અ·મર્યાદા.**

Id. અમર્યાદ ચાલ-વર્તન Disrespectful conduct.

અ·મર્યાદા, *s. f.* Violation of decorum.

Id. અમર્યાદા થવી To be disrespected. અમર્યાદા કરવી To show disrespect to.

અ·મર્ષ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + मर्ष patience, forbearance, *fr.* मृष् मर्ष, to bear.] Impatience. 2. Anger.

અ·મલ, *s. m.* [A अमल act, authority.] Authority; rule. 2. Intoxication.

Id. અમલ કરવો-ચલાવવો To enforce. **અમલ**

કરવો To eat opium. અમલ જામ્યો છે Authority has been established. દસ વાગ્યાનો અમલ થવા આવ્યો છે—થયો છે It is about ten o'clock. સાણંદ સુધી તેનો અમલ પાચે છે His power or jurisdiction extends to Sānand. અમલ બજાવવો—અમલમાં લાવવું To put (a law) into force.

અ-મલ, [S.] Classical form of **અ-મળ,** free from dirt, clean.

અમલ કમલ જેવી, જુવતી તો જણાયે.
—**પ્રેમાનંદ.**

અમલ-જોરી, *s.f.* [See અમલ authority + જોર strength.] The force of authority; the extent of power.

અમલ-દાર, *s. m.* [+ દાર P. holding.] One having authority; an officer.

અમલ-દારી, *s. f.* The position or dignity of an officer. 2. An office; authority; power.

અમલ-પાણી, *s. n.* [S. पानीय, પાણી water *fr.* पा to drink.] Intoxicants.

Id. અમલ પાણી કરવાં To take intoxicants.

અમલી, *adj.* Addicted to the use of intoxicants. 2 Dull; stupid, as under the influence of an intoxicant.

અમલો, *s. m.* [Ar.] The place where officers or those in authority sit. 2. An edifice.

અ-મસ્તું, Same as **અ-મથું.**

અમળ, *adj.* [S. अ+मल, મેલ, dirt.] Free from dirt; pure; transparent.

અમળ કમલ સમ લોચન, દુખ મોચન એ.
—**ગીતગોવિંદ.**

અ-મળ-તા, *s. f.* Purity.

અ-મળતિયું, / **અ-મળતીઉં,** *adj.* [S. अ not + મળ-તિયું agreeable *fr.* મળવું to meet.] Not agreeable; not amiable. 2. Reserved; shy.

અમળા-ટ, *s. m.* [See આમળો a twist + વૃત્તિ being, state.] Twisted state; twisting. 2. The feeling of twisting in the intestines; twisting or griping pain in the stomach.

અમળા-વવું, *v. t.* [S. आमलक a kind of fruit, See આમળો.] To form knots. 2. To wind. 3. To gripe. 4. To get twisted.

અમળા-વું, *v.i.* To be knotted or twisted. 2. To have a twisting or griping pain in the stomach. 3. To behave crookedly; to have a grudge against or ill feeling towards one.

અમળા-વું, *v. i.* [See આમલી, આંબલી, tamarind.] To have a feeling in the teeth such as that produced by chewing a sour substance. 2. To be set on edge (of the teeth).

અમાત્ય, *s. m.* [S.] A minister.

અમાનત, [Ar.] See **અનામત.**

અમાનત-દારી, *s. f.* [+ દાર P. holding + ई P. abst. suffix.] Guardianship; custody. 2. Honesty.

અ-માપ, / **અ-માપ્ય,** *adj.* [S. अ not + માપ a measure *fr.* मा to measure.] Immeasurable.

અ-માયા, *s. f.* [S. *fr.* अ + માયા deception *fr.* मा not + या which.] Freedom from worldly snares. 2. Absence of deception. sincerity.

અમારૂં, *pron.* [S. अस्मद् I + કેરૂં of.] Our; ours. (but exclusive of the person addressed).

અમા-વાસ્યા, / **અમાસ,** *s. f.* [S. अमा together + वस्, વસવું, to dwell.] The day of the new moon; the day when the sun and the moon are in conjunction.

Id. રૂપે અમાસનો ચંદ્રમા Of a very black complexion.

Prov. સોમવતી અમાસ અને શુક્રવાર When two Sundays meet = When Calais and Dover meet together = At the Greek Kalends.

અ-મિત, *adj.* [S. *fr.* अ not + मित measured *fr.* मा to measure.] Unmeasured; immeasurable.

અંગ અંગ પ્રતિ, અમિત માધુરી, શું વર્ણું શણગાર.
—**દયારામ.**

અ-મી, *s. f.* [See અ-મૃત.] Nectar. 2. Saliva. 3. Kindness.

Id. એના મોઢામાં જરાએ **અમી નથી** His mouth or tongue is dry. **એની આંખમાં જરાએ** અમી નથી There is no kindness in his eye

or look; he is harsh or repelling.

અમીન, *s. m.* [Ar. अमीन् trustworthy *fr.* अमन् safe.] An umpire. 2. A judge.

અમી-નિધિ, *s. m.* [See અમી nectar + નિધિ store.] Lit. A store of nectar. 2. The moon.

અમીની, *s. f.* [See અમીન.] The office or rank of a judge; judgeship.

અમીર, *s. m.* [Ar.] A nobleman; a grandee.

અમીરા·ઇ, અમીરા·ત, અમીરી, } *s. f.* The state or position of a nobleman; greatness. 2. Grandeur.

અમુક, *adj.* [S. *fr.* अदस् that.] Certain; particular. 2. So and so; such and such; indefinite.

અ·મુંઝ·ણુ, *s. f.* [S. अ not + મુંઝા·વું to be perplexed *fr.* मुह् to swoon, to be silly. The अ in this word is used by way of euphemy, or S. आ intens.] Perplexity. 2. Anxiety. 2. Asthma.

અ·મુંઝા·વું, *v. i.* Not to know what to do; to be perplexed. 2. To be vexed; to fret.

અ·મુલ, અ·મુલ·ક, અ·મુલ·ખ, અ·મુલિ·ક, અમૂલ્ય, } *adj.* [S. *fr.* अ not + मूल्य price.] Invaluable; precious.

લીધો અતિશે અમૂલિક સાજ. —**મુક્તાનંદ.**

અ·મૃત, *s. n.* [S. *fr.* अ not मृत dead *fr.* मृ, મરવું, to die.] The nectar of immortality; ambrosia; the beverage of the gods. 2. Immortality. 3. *adj.* Immortal; imperishable. 4. Causing immortality.

Id. અમૃત ચોઘડીયું Two auspicious divisions out of the sixteen equal divisions of day and night. અમૃતપાક A kind of dilicious sweetmeet. અમૃત જડી A root which gives immortality. 2. A root which brings to life a dead animal. અમૃતસિદ્ધિ યોગ An auspicious conjunction of planets and stars.

અમૃત જડીના જોરથી, નોળ નાગને મારે.—**દયારામ.**

અ·મૃત-ધારા, *s. f.* [S. *fr.* + ધારા a stream.] A stream of nectar; a shower of nectar. 2. Saliva dropped from the palate on to the root of the tongue (in Yoga S'āstra).

અમે, *pron.* (S. अस्मद् .] We (exclusive of you). 2. By us.

અ·મોઘ, *adj.* [S. *fr.* अ not + मोघ fruitless.] Fruitful, effective; advantageous. 2. Sure; certain; efficient.

એવો પ્રતાપ વિચારી પ્રભુનો, અમોઘ બળ મહિમાય. —**ગિરિધર.**

અ·મોલ, See **અ·મૂલ્ય.**

અમ્બ, અંબ, } See **અંબુ,** water.

કદંબનું અંબ ગયું, શિર લાગે શૂળથી. —**વલ્લભ.**

અંબ, Same as **અંબા,** mother.

અમ્બર, અંબર, } *s. n.* [S.] The sky. 2. Fine silk cloth worn as a dress, generally by women. 3. A fragrant substance; *amber.*

અંબા, અંબિ·કા, } *s. f.* [S.] Mother. 2. The great mother of the world. 3. A goddess.

અંબા·વું, *v. i.* [See આંબલી a tamarind fruit.] To be affected with sour things or acidity, as the teeth. 2. To be set on edge (as the teeth). See **આંબા·વું.** See also **અમળા·વું.**

અંબા·ડાં, *s. n. pl.* [S. आम्ल sour.] Name of a sour fruit.

અંબાડિ·યું, Same as **ઉંબાડિ·યું.**

અંબાડી, *s. f.* [Ar. अमारी.] An elephant litter; a canopied seat on an elephant; a howdah.

Prov. અંબાડીએ બેસી છાણાં વીણાય નહ One has to keep up the dignity of one's position.

અંબાર, *s. m.* [P.] A heap.

અંબુ, *s. n.* [S] Water.

અંબુ-જ, *s. n.* [S. *fr.* अम्बु water + जन् to be born.] A lotus flower.

અંબુ-દ, *s. n.* [S. *fr.* + दा to give.] A cloud of water; a rainy cloud.

અંબો·ડિયાં, Same as **આંબો·ળિયાં.**

અંબોડી, *s. f.* Dim. of **અંબોડો.**

અંબોડો, *s. m.* [Hem. Des. आमेडो = S.

जट a braid of hair *fr.* S. आम्र, આંબો, a mango + Dh. Des. मउडी a toplock, a diadem. *fr.* S. मकुट મુગટ, a diadem.] The hair on the head, generally of women, braided in the form of a mango; a queue; a knot of hair plaited at the back of a woman's head.

Id. અંબોડો લેવો–વાળવો To dress a woman's hair in the form of a knot at the back of her head.

અમ્મર, Same as **અમર.**

અય, *s. n.* [S. अयः] Iron.

પ્રબળ જ્વલિત અય પૂતળી. —**જશવિજય.**

અયણી, Same as **અરણિ.**

અયન, *s. n.* [S. *fr.* इ to go.] Going. 2. The apparent motion of the sun from south to north. 3. The period of sun's passage from south to north, or from north to south; a half year. 4. The equinoctial and solstitial points. 5. A path. 6. A place; an abode.

નયન અયન કામ ધામ કારી.—**પ્રેમાનંદ.**

Id. રામાયણ The adventures of Rama. દક્ષિણાયન The winter solstice. ઉત્તરાયણ The summer solstice.

અયન-વૃત્ત, *s. n.* [S. *fr.* વૃત્ત a circle.] The circle of the sun's passage; the ecliptic.

અ·યાચક, *adj.* [S. *fr.* अ not + યાચક a beggar.] Not begging; averse to begging. 2. *s. m. f.* One who does not beg.

અ·યાચક-વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + વૃત્તિ way of living.] Not begging. 2. Subsistence upon eleemosynary contributions received without begging.

અયાળ, *s. f.* [P. याल.] A horse's mane.

અ·યુક્ત, *adj.* [S. अ not + યુક્ત joined *fr.* युज to join.] Unfit; improper.

અયુત, *adj.* [S.] Ten thousand; a myriad; 10,000.

અ·યોગ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + યોગ્ય fit.] Not fit; not suitable. 2. Improper; unworthy.

અ·યોનિ-સંભવ, *adj.* [S. *fr.* अ not + યોનિ the womb + સંભવ birth.] Not produced from the womb, or in any of the organs of generation.

અર, *adv.* [S. अरम्.] Swiftly; readily.

સુખ વાણુ ફર્યાં, અર ખીણુ ફર્યાં.—**પ્રેમાનંદ.**

અરક, Same as **અર્ક.**

અરકા·ડ·વું. *v. t.* [See અડકાડ·વું] To apply; to touch.

અરગ-જો, *s. m.* [S. અગરૂ sandal wood + S. जन् to be born.] A certain fragrant powder compounded of numerous ingredients of which the largest is sandal wood.

અરઘ, *s. m.* [See અર્ઘ.] An oblation; an offering.

અરઘ·વું, *v. t.* [S. अर्घ्.] To worship.

અરઘિ·ઉં, / **અરઘિ·યું,** } *s. n.* A particular kind of pot used in the worship of the sun.

અરચા, Same as **અર્ચા.**

અરચ·વું, *v. t.* [S. अर्च्.] To worship.

અરચા·વું, *v. i.* [Pass. of અરચ·વું.] To be worshipped.

અરચી, Same as **અર્ચા.**

અરજ, *s. f.* [Ar. अर्ज़.] A request; a petition; supplication. 2. A habit; a manner. 3. Salivation. 4. The aversion which a woman, during the period of pregnancy, feels to certain kinds of food.

Id. અરજ કરવી To request; to submit an application. અરજ લખવી To write a petition. અરજ સ્વીકારવી To entertain an application. 2. To grant a request. અરજ બહાલ રાખવી To grant a request. અરજ રદ કરવી–કાઢી નાખવી To reject an application. અરજ પડવી To feel an aversion to certain kinds of food during pregnancy.

અરજ·દાર, / **અરજ·વાન,** / **અરજવાન,** } *s. m. f.* An applicant; a petitioner.

Prov. અરજવાન ને ગરજવાન બે સરખા An applicant and a person in need are equally treated.

અરજી, Same as **અરજ,** 1.

અરજોળો, *s. m.* A carpenter's tool.

અર-ઝોળે, *adv.* [See અરધ half + ઝોળો, ઝોળી, a swing.] Hanging; suspended. 2,

unsettled; uncertain.

•Id. વાત અરઝોળે-ચઢી-છે-રહી છે The matter is unsettled or uncertain.

અ·રડા·વું, Same as **આ·રડ·વું**.

અરણુવ, Same as **અર્ણવ**. the ocean.

ગંભીરતાએ વર્ણવું, પણ અરણવમાં ખારાટ.

—**પ્રેમાનંદ**.

અરણિ, *s. f.* [S.] A tree of which the wood is used for kindling (exciting by attrition) the sacrificial fire; *ficus religiosa.*

અ-રતિ, *s. f.* [S. *fr.* अ not + રતિ pleasure.] Disgust; aversion.

જીહાં રતિ કોઇક કારણે જી, અરતિ તિહાં પણ હોય,

—**જશવિજય**.

અરણ્ય, *s. n.* [S.] A forest.2.A desert.

અરથ, Same as **અર્થ**.

અરથ ગરથ કુણ ભોગવે, ઘણું દ્રવ્ય પણ અંજિયો.

—**સામળભટ**.

અરથી, Same as **અર્થી**.

અરધ, Same as **અર્ધ**.

અરધિ·યાણુ, *s. n.* A half.

અરધિ·યું, *adj.* [S. अर्ध a half.] Half. 2. *s. n.* A wristlet in width half of the usual size. 3. A metallic pot of a small size. 4. Half a rupee; an eight-anna piece. 5. A half of a whole piece of silk cloth.

અરધી, *s. f.* A pie, being a half of ઢુકાની. (Used in Bombay.)

અરધું, Same as **અર્ધ**.

અરધું-પરધું, *adj.* [+ પરધું redup.]About a half.

અરપ·ણુ, Same as **અર્પ·ણુ**.

અરપ·વું, Same as **અર્પ·વું**.

અરબ, *s. m.* [Ar. अरब.] An Arab.

અરબી, *adj.* Arabic; Arabian.

અરબ્બી, *adj.* Arabic.2. *s. f.* The Arabic language.

અરબ્બી, 2. *s. f.* [See અળવી.] Potatoes; a species of Arum, the root of which is used for food; the *Arum colocasia.*

અરભક, same as **અર્ભક**,

ઉઘાડાં છે બારણાં, પટેલ ઊભો પરસાળ,

અટારીએ અરભક તેહનો બુધ સાગર છે બાળ.

—**સામળભટ**.

અરમાન, *s. f.* [P.] Desire; wish.

અરમાર, *s. f.* [Port. *Armada* an army.] an armada; a fleet; a navy.

અરમારી, *adj.* Naval.

અરમારી, *s. f.* [Port. *Almaris* a chest of drawers.] A cupboard fixed into the body of a wall.

અરવા, Same as **આરવા**.

અરર, *interj.* [S. अरे.] Alas !

અરલ, *adj.* Free from disease; healthy. 2. Well-fed; fat. 3. Stupid. (Used in Kathiawad.)

અરવિન્દ, *s. n.* [S.] A lotus flower.

અરસ-દરસ, *s. m.* [See આરસ crystal + આદર્શ a looking glass.] A looking glass made of crystal; a clear looking glass.

અરસ દરસ આત્મા માહિં, જીવન જાગે છે.

—**કેવળપુરી**.

અ·રસિક, *adj.* [S. *fr.* अ not + રસિક taking an interest *fr.* રસ juice, a sentiment.] Sapless; unpleasant; uninteresting. 2. Devoid of sentimenth or interest;apathetic; taking no interest.

અરસો, *s. m.* [Ar. अरसः] Duration; interval; space.

અરસ-પરસ, *adv.* [અરસ redup. of પરસ *fr.* S. पर another.]Mutually; reciprocally.

અ·રાજ·ક, *s. n.* [S. *fr.* अ not + राजन, રાજા a king.] Anarchy. 2. An interregnum.

અ·રાડ·વું, *v. i.* [S आ up to + रट् to sound.] To cry out. See **આ·રડ·વું**.

અરિ-દમન, *s. m.* [S. *fr.* + દમન restraining.] The vanquisher of enemies.

અરિ·પણું, *s. n.* Enmity.

અરિહંત, *s. m.* [S. अर्हत *fr.* अर्ह् to worship.] An epithet of Buddha.

અરિષ્ટ, *s. n.* [S.]Calamity;misfortune.

અરિ-હા, *s m.* [S. *fr.*+ हन् to kill.] The killer of the enemies. 2. The sun.

(શું?) નગ ઉતારૂં, અરિહા ધારૂં, કે લઉં અહીં વિષ્ણુપુરા?

—**પ્રેમાનંદ**.

અરીઠાં, *s. n. pl.* [S. अरिष्ट.] The fruit of the soap-berry tree; *Sapindus saponaria.*

Note—The fleshy part of this fruit

can be used instead of soap for washing purposes.

અરાડ.વું, Same as **અડાડ.વું**.

અરાઢ, *adj*. A varient of **અઢાર**, eighteen.

અરા-પરા, } *adv*. [See ઓરૂં, near + S.
અરૂ-પરૂ, }
पर distant.] Here and there; on this side and that side; near; close.

શીદ નાસો છો અરાપરા, ઓળખ્યા મેં નળરાય ખરા.
—**પ્રેમાનંદ**.

મહા દુઃખણી થઇને તે રૂએ, અરૂપરૂ એ જુવતી જુએ.
—**સામળભટ**.

અરાબો, *s. m.* [P. अराबह a cart.] All things necessary for the maintenance of a family.

અરીઠી, *s. f.* [S. अरिष्ट.] A soap-berry tree *Sapindus Saponaria*.

અરીઠું, *s. n.* A fruit of a soap-berry tree; a soap-berry.

અરીઠો, *s. m.* A soap-berry tree.

અરીષ્યા, *s. f.* [S. ईर्ष्या.] Envy; jealousy. See **ઇર્ષા**.

અરીસો, Same as **આરીસો**.

અરૂ, Same as **ઓરૂં**. near.

અખા તે ગુરૂના મનમાં ખરા, આવકાર દઈ, બેસારે અરા.
—**અખો**.

અ.રૂચિ, *s. f.* [S. *fr.* अ not + રૂચિ taste *fr.* रुच् to taste.] Distaste; dislike. 2. Want of appetite.

Id. (ઉપર) અરૂચિ થવી To have disgust for or aversion to. અરૂચી હોવી To have no appetite.

અ.રૂચિ.ર, *adj*. [S. *fr.* + રૂચિ.ર pleasing.] Not pleasing or agreeable. 2. Not handsome; not beautiful, not splendid.

અરૂણ, *s. m.* [S.] Redness. 2. The morning red. 3. The dawn personified as charioteer of the sun. 4. The sun; Phœbus. 5. *adj*. Reddish; ruddy; golden-coloured.

અરૂણાચલ, *s. m.* [S. *fr.* + અ.ચલ a mountain.] The eastern mountain, from behind which the sun appears to rise.

અરૂણોદય, *s. m.* [+ ઉદય rising *fr.* उद् up + इ to go.] The twilight before sun-rise.

અ.રૂન્ધતી, *s. f.* [S. *fr.* अ not + रुध् to obstruct.] The name of Vasiṣtha's wife. 2. The name of the faint star Alkor, in the constellation of the Great Bear, of which the seven bright stars are called the સપ્ત.ઋષિ.

અરૂં-પરૂં, Same as **અરૂ-પરૂ, અરા-પરા**.

અ.રૂપ, } *adj*. [S. *fr.* अ not + રૂપ form
અ.રૂપી, }
fr. रूप् to see.] Without a form; formless.

એ આશ્ચર્ય ગુરૂનું ઘણું જે, અરૂપી તે અણલિંગ.
—**અખો**.

અરે, *interj*. [S.] Oh ! Alas !

અરે, *s. f.* [Dh. Des. अरइ anxiety *fr.* S. अ.रति *fr.* अ not + રતિ pleasure *fr.* रम्, રમ.વું, to be pleased.] Uneasiness; anxiety.

તારા મનમાં કાંઇ અરે નથી ?— **ભાષા**.

2. Pity.

અહો જગત્ પ્રાણ કઠોરતા પરિ,
કરી અરે ! ઊર અરે જરા ધરી —**ગીતગોવિંદ**.

અરે-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કાર a suffix meaning the sound. *Cf.* અ-કાર, ક-કાર, અહં-કાર.] Pity.

અરે.વાળું, *adj*. Pitiful; tender-hearted; impressionable.

અરે-રે, *interj*. Oh ! ho ! Alas !

અ.રોગ, } *adj*. [S. अ not + રોગ a
અ.રોગી, }
disease *fr.* रुज् to break, to destory.] Free from disease; healthy.

અ.રોડું, } *s n.* [See રાડું the stem of a
અ.રોડો, }
plant.] Tender shoots of trees. 2. Cotton-pods growing on the last year's stalks of cotton-plants. (Used in the Surat District.)

અર્ક, *s. m.* [S. *fr.* अर्क् to heat.] The sun.

અર્ક, *s. m.* [Ar. अरक् perspiration.] Essence. 2. Arrack; rack; the spirit distilled from rice, cane-molasses, or from sundry palm trees, espec. the date-palm.

અર્ઘ, } *s. m.* [S. *fr.* अर्घ् to worship.]
અર્ઘ્ય, }
Materials for worship. 2. Worship.

Id. અર્ઘ્ય આપવો To offer materials of worship; to worship. 2. (By euphemy) to ruin; to put to a loss.

અર્ચન, *s. n.* } [S. *fr.* अर्च् to worship.]
અર્ચના, *s. f.* }
Worship.

અર્ચિત, *adj.* Worshipped.

અર્ચનીય, *adj.* Fit to be worshipped.

અર્ચા, *s. f.* Same as **અર્ચન.**

અર્ચી, *s. f.* [S. अर्चिस् *fr.* अर्च् to shine.] Flame; lustre; light.

અર્જન, *s. n.* [S. *fr.* अर्ज् to gain.] Gaining; acquisition.

અર્જિત, *adj.* Gained; acquired.

અર્ણવ, *s. m.* [S. *fr.* अर्ण् to be agitated, restless.] A sea; an ocean.

અર્થ, *s. m.* [S. *fr.* अर्थ् to seek.] Meaning. 2. End; object. 3. Wealth. 4. One of the four grand objects of human affections and faculties, *viz.* ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષ 5. Substance; strength; goodness; virtue.

Id. શ્લોકનો અર્થ કરવો To give the meaning of a verse. અર્થ સાધવો To accomplish the object. અર્થ સરવો (Lit) To have the object accomplished; hence, to have nothing more to gain from; to have no use for. અર્થ મેળવવો To gain wealth. એમાં કાંઇ અર્થ નથી There is no good in that, *i. e.* It is useless. અર્થનો અનર્થ કરવો To misinterpret. અર્થ આવવું To be of use; to be helpful.

Prov. अर्थं वा साधयेत्, देहं वा पातयेत् Success or death; My object accomplished, or my life sacrificed. અર્થ સર્યા પછી વૈદ વેરી When a thing is done, advice comes too late.

અર્થ-ગામ્ભીર્ય, *s. n.* [S. *fr.* + ગામ્ભીર્ય depth.] Depth of meaning; deep meaning.

અર્થ-ગૌરવ, *s. n.* [S. *fr.* +गौरव greatness *fr.* ગુરૂ great.] A fulness of meaning; much meaning.

અર્થ-ચિત્ર, *adj.* [S. *fr* + ચિત્ર variegated.] Wonderful on account of the meaning. (Said of a poetical composition, as distinguished from શબ્દ-ચિત્ર wonderful on account of the words or sound)

અર્થ-પ્રકૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* + પ્રકૃતિ nature.] The plot of a drama.

અર્થ-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] Desire for. 2. Concern or interestedness about. 3. A utilitarian point of view; utilitarianism.

અર્થ-વાદ *s. m.* [S. *fr.* + વાદ speaking.] Hyperbolical praise or dispraise; exaggeration. 2. Poetical enbellishment. 3. Mere fiction or flourish.

અર્થ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર science.] Political Economy.

અર્થ-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + સિદ્ધિ accomplishment *fr.* सिध् to be accomplished.] Accomplishment of one's object. 2. Acquisition of property.

અર્થાત્, *adv.* [S. *abl.* of અર્થ A thing.] Really; that is to say.

અર્થાલંકાર, *s. m.* [S. *fr.* + અલંકાર an ornament *fr.* अलम् well + कृ to do.] Figurative language; a figure of speech. *Cf.* શબ્દાલંકાર.

અર્થી, *adj.* Selfish; crafty. 2. Begging; asking.

અર્થે, *prep.* [S. Loc. of અર્થ, meaning.] For; for the sake of; for the benefit of; on account of.

Id. જે અર્થે તમે આવ્યા, તે અર્થે મારે આ કામ કર્યા વિના ચાલે નહિ Since you have come, I must do this work.

અર્ધ, *adj.* [S.] Half.

અર્ધ-ગોળ, *s. m.* [+ ગોળ, ગોલ, a circle.] A semicircle. 2. A hemisphere.

અર્ધ-ચન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* + ચંદ્ર the moon *fr.* चन्द् to delight.] A half moon; the moon as seen at her first or third quadrant.

અર્ધ-ચંદ્રાકાર, *adj.* [S. *fr.* + આકાર form.] Semicircular.

અર્ધ-નિશ, }
અર્ધ-નિશા, } *s. f.* [S. *fr.* + નિશા, રાત્રિ,
અર્ધ-રાત્ર, } night.] Midnight.
અર્ધ-રાત્રિ, }

અર્ધાઙ્ગ, } *s. n.* [+ અંગ the body.]
અર્ધાંગ, }
Half the body. 2. A wife; one's better half.

અર્ધાંગના, *s. f.* [S. *fr.* + અઙ્ગના a woman.] One's better half; a wife.

અર્ધાંગ-વાયુ, *s. m.* [S. *fr.* + વાયુ wind.]

Hemiplegy.

અર્ધો-અર્ધ, *adj.* As mush as half. 2. Exactly a half. See **અડધો-અડધ.**

અર્પ·ણ, *s. n.* [S. *fr.* अर्प् to cause to go, to give, *fr.* ऋ to go.] Dedication. 2. Offering sacrifice.

અર્પ·ણ-પત્ર, *s. n.*
અર્પ·ણ-પત્રિ·કા, *s. f.* } [S. *fr.*+ પત્ર, પત્રિકા, a letter.] A letter of dedication.

અર્પ·વું, *v. t.* To dedicate. 2. To offer; to give.

મોહ ઉપર અર્પતાં,તીર કંદર્પના નયન નીલોત્પલો આજે.
—**ગીતગોવિંદ.**

અર્પિ·ત, *adj.* Dedicated.

અર્બુદ, *adj.* [S.] Ten crores.

અર્ભક, *s. m.* [S.] A boy. 2. A child; an infant.

અર્ભક માગે અન્ન, નિજ માતા મન લે, મા.—**વલ્લભ.**

અર્વાચીન, *adj.* [S. *fr.* अवर hinder + अञ्च् to go.]Modern;of modern times. (Opposite of **પ્રાચીન,** old).

અર્શ, *s. m.* [S.] Piles; hemorrhoids. See **હરસ.**

અર્હંત. Classical form of **અરિહંત.**

અલક, *s. m.* [S.] A lock of hair.

મુખ પર અલક લટ વાંકડી, મન્મથનું મન મોહે.
—**દયારામ.**

અલકાબ, *s. m.* [Ar. अल्काब *pl.* of लकब् a title, a surname.] A title. 2. A polite mode of address.

અલકાવલી, *s. f.* [S. *fr.* અલક a lock of hair + आवली a line.] A braid of hair.

અ·લક્ષ, *s. m. n.* [S. *fr.* + अ not + લક્ષ attention.] Inattention.

અ·લક્ષિ·ત, *adj.* [S. *fr.* अ not + लक्ष् to see.] Unseen. 2. Unmarked; unnoticed.

અ·લક્ષ્મી, *s. f.* [S. *fr.* + अ not + લક્ષ્મી wealth.] Want or absence of wealth; poverty.

અ·લક્ષ્મી·વાન્, *adj.* [+ વાન્ having.] Poor.

અ·લક્ષ્ય, *s. n.* [*fr.* + લક્ષ્ય an aim.] Other than the aim; a thing not aimed at or desired.

અ·લખ, *adj.* [Same as અ·લક્ષ્ય.] Unseen; unknowable. 2. *s. n.* God, who cannot be seen with the eye.

અ·લખ-નિરંજન, *s. n.* [+ નિરંજન having no attribute.] God, who cannot be seen with the eye, and who is without attributes.

અ·લખત, *s. f.* Wealth; fortune.

અ·લગ, *adv.* [S. अ + लग् to stick.] Not touching; not adjacent to; far off; at a distance.

Id.–થી અલગ-કરવું-રાખવું-મૂકવું To keep separated from.– થી અલગ રહેવું To be separated from; to refrain from.

અલગત, *s. n.* [Ar. अल्गर्ज़ in short.] An example; an illustration. 2. A matter in the ordinary course, or incidentally mentioned.

Id. અલગતની વાત A matter mentioned in the course of conversation or incidentally.

અલગાર, *s. f.* [Ar. अल् the + गार् cave.] A row; a line.

અ·લગાર, *adj.* [S. अ not + લગાર a little] Much; in a large quantity.

અ·લગુ, Same as **અ·લગ.**

અલગોજા, *s. n.* [Ar.]A sort of pipe or flageolet.

અલં·કાર, *s. m.* [S. *fr.* अलम् well + कृ to do.] An ornament; an embellishment. 2. A figure of speech (in Rhetoric).

અલંકાર·શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર science.] Rhetoric.

અલં·કૃત. *adj.* Adorned; decorated, embellished.

અ·લંગ, *adj.*[S. अ not+लग् to touch. *Cf.* અ·લગ.] At a distance so as not to be touched. 2. Separate. Opposite of સ·લગ, સ·લંગ. touching, continuous.

અ·લંઘ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ + लङ्घ् to go, to transgress.] Not to be crossed; not fit to be infringed; not fit to be transgressed.

અ·લચ્છ, *s. f.* [S. अ not + લક્ષ્મી wealth.] Want of wealth; poverty. 2. A slovenly or dirty woman.

અ·લપા·વું, Same as **અ·લોપ·વું, લપા·વું,** to be hidden.

દસ મણ અગ્નિ રે, લખીએ કાગળે,
એ લઇ, રૂમાં જો અલપાય.—અખો.

અલફાઉ, *adj.* [A. अलफ़्त: a fool.] Useless; superfluous.

અલબત્ત, *adv.* [Ar. अल्बत्तः verily.] Of course.

અલ·બેલ·ડું, અલ·બેલું, *adj.* [Ar. अल् the + वयुला distributer of the king's charity.] Charitable; liberal; extravagant. 2. Gay; lovely; gallant; handsome; beautiful. 3. Voluptuous; seductive. 4. Airy; easy; light; dègagè; careless (of the gait, dress, &c. of a fop.) 5. Foppish.

અ·લભ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + लभ् to obtain.] Unobtainable; rare.

અલમ, અલં, *prep.* [S.] Enough of it; stop ! Put a stop to it ! 2. *adv.* Well.

અલ·મસ્ત, *adj.*[Ar. अल् the +P. मस्त. *Cf.* S. मत्त *fr.* मद् to be mad.] Intoxicated or maddened with strength or vigour; stout.

અલર્ક, *s. m.* [S.] A mad or furious dog.
એવો ગુણિયલ જોઇને રાય, 'અલર્ક' નામ ધરૂં સુખદાય.
—પ્રેમાનંદ.

અલવાન, *s. n.* [Ar. *pl.* of लव्न् colour.] A kind of plain shawl without a border.

અલસા·વું, *v. i.* [See અળસા·વું *fr.* S. अ not + लष्, लस्, to desire.] Not to wish; to be loath; to be slow; to be backward.
સાધુઓ જુવાનોને પોતાની પાસે રાખવા અલસાય છે.
—ભાષા.

અલા, [Ar. आला wealth.] Same as **અલા-બલા**.

Prov. અલા ગઇ, ને બલા આવી Out of the frying pan into the fire.

અલાઈ, *adj.* [See અલાદ Ar. perverse.] Helpless; weak. 2. Innocent; harmless. 3. Confused; thrown into confusion; dark.

અલાઉ, *adj.* [See **અલાહિદું**] Separate; Distinct. 2. Alien; unacquainted.

અલાકો, અલાખો, *s. m.* [Ar. इलाकह्.] Connection; intercourse. 2. Right; claim. 3. Charge; authority; jurisdiction. See **ઇલાકો**.

અલાદ, *adj.* [Ar. अलाद् declining, perverse.]Not rich; poor.

આ·લાપ, *s. m.* [S. आ intens. + लप् to speak.] Humming a tune. See **આ·લાપ**.

આ·લાપ·વું, *v. i.* To talk; to sing.

અલા-બલા, *s. f.* [See **અલા** Ar. wealth + બલા Ar. calamity. Or, અલા redup. of બલા.] The influence of witchcraft. 2. Danger; difficulty.

Id. તારી અલાબલા દૂર જજો May God keep all evil away from you. અલા બલા જજો ગંગલી ધાંચણને ઘેર May all evil go away from you into the power of ગંગલી ધાંચણ (supposed to be a powerful but benevolent magician).

અલામત, *s. n.* [Ar. अलामत् a sign.] A sign; a mark.

અલાયચો, *s. m.* [See ઇલાયચી.] Chequered cloth, generally used by women.

અલા-વડાં, *s. n. pl.* [Guj. અલા from અલી, in colloquial speech a kindly or tender address to a woman + વૃત્તિ state.] Tender talk ; a winning manner of speech. 2. Talebearing. 3. Slandering; back-biting.

Id. અલાવડા વેડા The habit of tale-bearing.

અલાવડાં·ખોર, અલાવડિ·યું, અલાવડું, *adj.* [+ P. खोर् eating, enjoying, addicted to, *fr.* खुर्दन् to eat.] Talebearing. 2. Slandering; back-biting.

Prov. અલાવડું કરનાર ઉચાટે સૂવે A slanderer cannot sleep with an easy mind.

અલાવો, *s. m.* [Ar. अलावा by the side.] The fire kindled in a ditch round which Muhammadans dance in the Muharram holidays.

અલાહિદું, *adj.* [Ar. अलाहिदह्.] Separate; distinct.

અલિ, *s. m.* [S.] A bee.
કામીનું મન જ્યાં ત્યાં વેહેરો,
અલિ કેર કુસુમ પર જઈ બેસે.—ભાલણ.
2. A scorpion. 3. A cuckoo. 4. Wine.

અલિ-કુલ, *s. n.* [S. *fr.* + કુલ a collection.] A collection or group of bees.

અ·લિપ્ત,
અ·લિંગ, } Same as **અણ·લિંગ.**
અ·લિંગી,

અ·લિપ્ત, *adj.* [S. *fr.* अ not + લિપ્ત smeared *fr.* लिप्, લિંપ·વું, to smear.] Not besmeared. 2. Not contaminated] not stained; stainless.

અલિ-જાહી, *adj.* [Ar. आली high + P. जाह् position, dignity.]Pompous; grand; majestic.

અલી, *s.f.* [S. अली a female friend.] A female friend. 2. A familiar vocative in addressing a female; I say. 3. A term of address used by a husband to his wife.

અલીક, *adj.* [S.] Not true; false. 2. Not agreeable; unpleasant.

અલી-રે-અલી, *s. f.* A play for children (in Gohilwād).

અ·લુણાં, *s. n.* [S. अ not + लवण, લુણ, salt.] A vow of eating only such food as has no salt in it.

મારી ઓખા બાઈ સલૂણાં,
તેં તો વરત (વ્રત) કર્યાં છે અલૂણાં.
—**પ્રેમાનંદ.**

અલુ-ખડું, *s. n. sing.* [See અળવી a particular plant + ખંડ a part.] A leaf of અળવી.

અલુ-ખડાં,
અલો-ખડાં, } *pl.* of **અલુ-ખડું.**

અલેક, *s. n.* [Ar. अलेक् upon you, in your front.] Straight steering (in navigation).

Note–અલેક straight steering; દામણ steering to the right hand; ઘેરા steering to the left hand; આરયા shifting the sail.

અ·લેખું, *s.n.*[S. अ not + લેખું consideration.] No consideration; absence of importance; uselessness.

તેનો મનુષ્ય દેહ જાય અલેખે.—**મંજુકેશાનંદ.**

અલેચો, Same as **અલાયચો.**

અ·લેટ·વું,
અ·લેડ·વું, } *v. i.* [S. आ up to + લેટ·વું, લોટ·વું, to lean.] To lean against.
અ·લેઢ·વું,

અ·લેણા-ભાવ, *s. m.*
અ·લેણું, *s. n.* } [S. अ not + લેણું taking, debt, + ભાવ state.] Absence of such relation as that between a creditor and his debtor. 2. Disagreement; absence of cordiality.

અ·લેપ, *adj.* [S. *fr.* + લેપ besmearing.] Not besmeared; free from contamination. *Cf.* **અ·લિપ્ત,**

નિજ જન સહુ લુકતાવો, અલેપ રાખો સદા.
—**દયારામ.**

અલેલ, *adj.* [Ar. अल्-लल् the night, ignorance.] Roughly estimated.

અલેલ-ટપ્પુ, *s. m.* [+ ટપ્પુ tripping over *fr.* ટપ·વું to trip over.] A guesser.

અ·લેહ·તું, *adj.* [S. अ not+લેહ·વું to comprehend.] Ignorant; wanting in common sense. 2. Careless; reckless;stupid.

કેમ કહેવાય " પરણાવો નળને ?"
મને કહે સહુ અલેહતી. —**પ્રેમાનંદ.**

અ·લોક, Same as **અ·લૌકિ·ક,** extraordinary.

લય થાય લેજમાંય, વાણી આ અલોક છે.
—**વલ્લભ.**

અ·લોપ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + लोप disappearance *fr.* लुप् to disappear; अ being prefixed for euphemy.] Disappearance.

અ·લોપ·વું, *v. i.* To disappear.

અ·લૌકિ·ક, *adj.* [S. *fr.* अ not (for euphemy) + लौकिक popular, ordinary, *fr.* લોક people *fr.* लोक् to see.] Super-human. 2. Extraordinary.

અલ્પ, *adj.* [S.] Little; small.

Prov. અલ્પ જ્ઞાન, અતિ હાણ A little knowledge is a dangerous thing.

અલ્પ-જ્ઞ,
અલ્પ-જ્ઞાની, } *adj.*[S. *fr.* + જ્ઞ to know.] Knowing little.

અલ્પાયુ, *adj.* [S. *fr.* + આયુષ્ life.]Having a short life; lasting for a short time.

અલ્પાશન, *s. n.* [S. *fr.* + અશન eating.] Eating only a little; eating less; abstemiousness as to food. 2. *adj.* Eating less than enough; abstemious as to food.

અલ્પાહાર, *s. m.* [S. *fr.* + આહાર eating.] The habit of eating little; temperance in eating; abstemiousness as to food.

અલ્પાહારી, *adj.* Eating less than enough; abstemious as to food.

અલ્યા, *interj.* [See અલી, a female friend.] A familiar vocative in addressing a male; I say! *Cf.* **અલી.**

અલેખ, અલેક, } *interj.* [See અ•લખ God.] A cry uttered by beggars in calling for alms.

અલ્લા, *s. f.* [S.] Mother.

અલ્લા, *s. m.* [Ar.] God.

Id. તે અલ્લા એક બદામ થઈ ગયો He has lost everything. અલ્લાની ગાવડી Harmless.

Prov. મિયાં ચોરે મુઠે, અને અલ્લા ચોરે ઉંટે, Ever spare, ever bear. અલ્લાને બનાયા જોડા, એક અંધા અને દુસરા ખોડા, Incongruity. *Cf.* Birds of a feather, go together. અલ્લા યાર હૈ, તો બેડા પાર હૈ If God be with us, who shall be against us?

અલ્લા•ઈ, અલ્લા•હી, } *adj.* Pertaining to Allāh, the Supreme Being. 2. Godly; good; simple; harmless; pure-minded.

Id. અલ્લાઈ કારખાનું A business conducted on godly principles. 2. (By Irony) A business conducted on no principles or on bad principles; a state of anarchy; confusion.

અલ્લા-ચોટી, *s. f.* [+ ચોટલી.] A small lock of hair preserved when the head is shaved clean, generally on the back of the neck, to show that the person is not a Muhammadan.

અલ્હે•ડ, *adj.* [See અલેલ•ટું ignorant.] Ignorant; wanting in common sense. 2. Careless; reckless; stupid.

અવ, *adv.* [S.] Away; off; away from; down. 2. (As a prefix in nouns or adjectives) Showing definiteness, littleness. 3. Resting upon, or bending down.

અવકાત, *s. f.* [Ar.] Strength; means; resources; esp. corporeal or pecuniary ability.

અવ-કાર, Same as **આવ-કાર,** a welcome.

અવ•કળા, *s. f.* [S. अव dim. + कला, કળા, an art.] A plan producing a disastrous effect; harm; injury.

અવ•કાશ, *s. m.* [S. *fr.* अव down + काश् to shine.] Leisure; opportunity. 2. Space or room.

અતિ હોય જ્યહાં અવકાશ, તોય નિસરે નારીની પાસ.
—નિષ્કુળાનંદ.

અવ•કૃપા, *s. f.* [S. *fr.* + કૃપા favour.] Disfavour; displeasure; discountenancing.

અવ•ક્રિયા. *s. f.* [S. *fr.* + ક્રિયા action.] Change for the worse. 2. Any disturbance of the natural or quiescent condition. 3. Any change from the state of health; sickness; derangement. 4. Injury; harm.

અવ•ગુણ, Same as **અવ•ગુણ.**

અવ•ગણ•ના, *s. f.* [S. *fr.* अव dim. + ગણ•ના reckoning *fr.* गण्, ગણ•વું, to count.] Disrespect; disregard; contempt. 2. Insult; humiliation.

અવ•ગત, Same as **અવ•ગતિ.**

અવ•ગત, *adj.* [S. *fr.* અવ down + ગત gone.] Learnt; known; understood.

અવ•ગતિ, *s. f.* Downward motion; falling down; downfall.

Id. અવગતિ થવી–પામવી To be thrown into hell.

Prov. પુત્ર વગર અવગતિ થાય One cannot get to heaven unless one has a son.

અવ•ગતિ•યું, અવ•ગતી, } *adj.* On the "down grade"; unholy; sinful. 2. Fallen into hell.

અવ•ગાહ, *s. m.* [S. *fr.* અવ down + गाह् to enter.] Bathing. 2. Plunging. 3. Entering into.

મહાભારત મોટો નિધિ, હરિકૃપાએ અવગાહ.
—ગિરધર.

અવ•ગુણ, *s. m.* [S. *fr.* अव dim. + ગુણ effect, benefit.] Defect; disqualification. 2. An evil effect; an injurious operation (of a medicine, measure, or act).

અવ•ગુણિ•યું, અવ•ગુણી, } *adj.* Unmeritorious; vicious. 2. Returning evil for good; ungrateful.

Prov. અવગુણિયાને ગુણ કરે, તે આટા લૂણમાં

જાય Kindness to an ungrateful person is thrown away.

અવ-ઘડ, *s. m.* [S. अव dim. + घट्, ઘડ-વું, to form.] Inconvenience; difficulty. 2. *adj.* Difficult. Opposite of સગ-વડ.

Id. અવઘડ પડવી–નડવી To meet with a difficulty. અવઘડ વેઠવી To put up with a difficulty.

અવ-જ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* + ज्ञा to know.] Disobedience. 2. Insult; disrespect.

Id. –ની અવજ્ઞા કરવી To disobey. 2. To insult.

અવ-ચિન્હ, *s. n.* [S. *fr.* + ચિન્હ a sign.] A bad sign. 2. An ill omen. *Cf.* અપ-લક્ષણ.

અવ-ચ્છિન્ન, *adj.* [S. See અવ-ચ્છેદ.] Cut off; separated. 2. Limited. 3. Particularized; distinguished; qualified.

અવ-ચ્છેદ, *s. m.* [S. *fr.* અવ down + છેદ cutting.] Cutting off; separating. 2. A dividing or separating sign or mark. 3. A distinguishing property; a characteristic; a peculiarity.

અવ-જોગ, Same as **અવ-યોગ**.

અ-વટા-વું, *v. i.* [अ not + વટ-વું to pass.] To be unable to get out of; to be unable to get rid of. 2. To be confused or perplexed.

અ-વટા-વું, *v. i.* [See आ intens. + S. वेष्ट्, વિંટ-વું, to wind, to wrap, See વેષ્ટન a wrapper.] To be entangled. 2. To have a griping pain in the stomach.

અ-વડ, }
અ-વઢ, } *adj.* [S. अ not + वृत्ति being, living.] Unused.

અ-વર્ણ, *adj.* [+ વર્ણ a caste.] Below the four castes. 2. Low; mean. (Used in Kāthiāwād.)

અવતંસ, *s. m. n.* [S.] A garland. 2. An ear-ring; an ear-ornament. 3. An ornament worn on the head. 4. Anything used as an ornament.

ટલક અલક ભ્રગુટી અડયો, શ્રીનાથજી, મુક્તાફળ અવતંસ.
—દયારામ.

અવ-તર-ણ, *s. n.* [S. *fr.* अव down + तॄ, તર-વું, to cross.] Explanation; commentary. 2. Extract; quotation. 3. Descent.

અવ-તર-વું, *v. i.* To be born, generated, or produced.

અવ-તાર, *s. m.* Birth; life; descent. 2. An incarnation of the Deity.

Id. અવતાર થવો–લેવો To be born. તેનો અવતાર બગડયો His life is spoiled or wasted.

અવ-તારિ-ક, }
અવ-તારી, } *adj.* Pertaining to an incarnation of the Deity. 2. Incarnate.

એવા ચોવીસ અવતારિક નામ, સુણજો રાજા રે.
—દીવાળીબાઇ.

અવ-દશા, *s. m.* [S. *fr.* अव dim. + દશા state, condition.] Evil destiny. 2. A vixen; a shrew.

અવ-દાત, *adj.* [S. *fr.* અવ intens. + दै to purify.] Pure; clean. 2. Beautiful.

મન વિચારે જે આવડો, અધિકાર અકસ્માત્;
શા થકી પામ્યો હશે, હેતુ નવ જડયો અવદાત
—દયારામ.

અવ-દાન, *s. n.* [S. *fr.* અવ dim. + દાન a gift.] A portion of food, &c, thrown into fire at a time. 2. Eating; swallowing.

Id. તેણે અવદાન સરખું એ કર્યું નથી He has eaten nothing.

અવ-દાહ, *s. m.* [S. *fr.* અવ dim. + દાહ burning.] Burning a dead body without the proper funeral ceremony.

અવદીચ, *s. m.* [S. औदीच northern *fr.* उदीच् the north *fr.* उद् up + अञ्च् to go.] The name of one of the sub-divisions of the Brāmhaṇa caste. See **ઔદીચ**.

અવ-ધાર-ણ, *s. n.* }
અવ-ધાર-ણા, *s. f.* } [S. *fr.* અવ intens. + ધાર-ણા thought.] Determination; resolution; ascertainment. 2. Careful observation; a searching inquiry.

અવ-ધાર-વું, *v. t.* To determine. 2. To observe attentively.

અવ-ધ, *s. m. f.* [See અવ-ધિ.] End; termination; limit.

અવ-ધા-ન, *s. n* [S. *fr.* अव down + धा to put.] Attention. 2. Inclination.

અ-વધિ, *s. m. f.* Height; zenith.

ઉદાર અવધિ સદ્‌ગુણ સાગર, ઘણું ગંભીર છો.
—દયારામ.

2. Excess. 3. Limit. 4. A period of time; time.

તે સંર્વ સુણી,સો વર્ષ રહ્યો હું,કાંઈ ન અવધિ ધારો ન્યૂન. —પ્રેમાનંદ.

Id. અવધિ (અવધ) કરવી-બાંધવી To limit; to lay down the limit of. અવધિ(અવધ) કરવી To reach the highest limit; to be superior to all; to be the highest. યુરોપિયન કસબની તો અવધિ (છે) There is nothing can come up to European skill, *i. e.* It is the best. અવધિએ (અવધે) પોહોંચ્યો છે He has reached old age. અવધે (અવધિએ) મરે છે He dies at an advanced age.

અવ·ધૂત, [S.] Same as **અબ·ધૂત.**

અ·વધ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + વધ્ય fit to be killed *fr.* વધ killing.] Not fit to be killed. 2. Not fit to be sacrificed.

અવ-નવું, *adj.* [अव redup. of S. नव, નવું, new.] Novel; new. 2. Strange; curious.

અવનિ, *s. f.* [S.] The earth.

અવનિ-કારણ, *s. n.*[S. *fr.* + કારણ cause.] The earth-element; the element of which the earth is a manifestation.

અવનિ કારણ શ્રી અવિનાશ, મહારૂપ કૂણ કળે. —ભલણ.

અવનિ-ચક્ર, *s. n.* [S. *fr.* + ચક્ર a circle.] The circle of the earth; the whole surface of the earth 2. The revolution of birth and death.

અવનિ-પતિ, *s.m.* [S. *fr.* + પતિ lord.] The lord of the earth; a king.

અવનિ-પાળ, *s. m.* [S. *fr.* + પાળ·વું to protect.] The protector of the earth; the ruler of the earth; a king.

અવનીશ, *s. m.* [S. *fr.* + ઈશ lord.] The ruler of the earth; a king.

અવ·બોધ, *s. m.* [S. *fr.* અવ intens. + બોધ awakening.] Awakening. 2. Inspiration. 3. Knowing.

અવ·ભૃથ, *s. n.* [S. *fr.* + भृ, भर्, to fill; See ભર·વું.] The end or completion of a great sacrifice. 2. Bathing or the bath at the end of a great sacrifice.

અવ·યોગ, *s. m.* [S. *fr.* अव dim. + યોગ junction.] An evil conjunction, especially of planets and stars. Same as **અવ·જોગ.**

અવયવ, *s. m.* [S.] A limb; a member. 2. An ingredient; a constituent; a component part.

અવર, *adj.* [S.=अपर another.] Another. 2. Lower; inferior; mean.

અવર, *s.m.* [Eng. *Hour.*] An hour.

અવર-જવર,Sams as **આવ-જા,** Frequenting; frequently coming and going.

અ·વરણ, Same as **અ·વર્ણ,** of low caste.

સેવો વરણ અવરણ, સેવજો ભિક્ષા માગી. —સામળભટ.

અ·વરથા, *adj.* [S. अ not + वृथा in vain. अ is in this word used for euphemy.]Vain; fruitless. 2. *adv.* In vain; uselessly; fruitlessly.

અવરાઈ, Same as **અભરાઈ.**

અ·વરા·વું, *v. i.* [Passive of આવર·વું to cover. See. આ·વર·ણ.] To be covered; to be concealed.

વિષયવૃત્તિને આંતરે, અવરાયો અનીત. —પ્રીતમદાસ.

જદુપતિ હરિને જાણ્યા નહિ,
આવરણમાં અવરાણો, રે. —ભોજોભગત.

અવ·રોધ, *s. m.* [S. *fr.* अव intens. + रुध् to obstruct.] Impediment; obstruction.2. The women's apartment; the zanāna. 3. The wives of a king.

અવ·રોહ, *s. m.* [S. *fr.* અવ down + रुह्, रोह्, to grow.] Going down; descending; descent. 2. (In Music) Going down from a higher note to a lower one.

અવ·રોહ·ણ, *s. n.* Same as **અવરોહ.**

અવ·રોહી,*adj.* (In Music) Going down; descending. 2. *s. f.* Same as **અવરોહ,** 2.

અ·વર્ણ, *adj.*[S. *fr* अ not + વર્ણ colour. *fr.* वर्ण्, વર્ણ·વું, to colour; to describe.] Without colour. 2. Inferior in quality. 3. Of low caste.

અ·વર્ણ્ય, *adj.* Indescribable.

અવલ, *adj.* [Ar. अव्वल्.] First. 2. First-rate. 2. Best; excellent. 3. *adv.* Beforehand; previously.

Id. અવલ કારકુન The first or head clerk. 2. The clerk to a Māmlatdār, generally

with third class magistrate's power. અવલ ચોખા The best rice. અવલ—અવલથી આવવું To come previously; to come early.

અવલ-મંજલ, *s. f.* [+ મંજલ a stage in a journey.] (Lit.) The last stage of a journey; hence, the burial ground. 2. The burial ceremony.

અવલ-સાલ, *s. f.* [+ સાલ a year.] The New Year's Day. 2. The first day in counting a year.

અવલ-થી, *adv.* From the beginning. 2. Previously; beforehand. 3. Same as **અવલ.** *adv.*

અવ-લંબ, *s. m.*
અવ-લંબ-ન, *s.n.* } [S. *fr.* अव down + लम्ब् to hang.] Support; a prop. *Cf.* **ઓળંબો.**

અવ-લેપ, *s. m.* [S. *fr.* + લેપ besmearing.] Besmearing. 2. Pride.

અવ-લેહ, *s. m.* [S. *fr.* लिह् to lick.] A medicine to be taken by licking it up; an electuary.

અવ-લોક-ન, *s. n.* [S. *fr.* + लोक् to see.] A glance; a look. 2. Inspection; observation.

અવ-લોક-વું, *v.t.* To observe. 2. To see carefully.

અ-વશ, *adj.* [S. *fr.* अ not + વશ power.] Powerless; helpless. 2. Not being in the power of anybody else; independent; free.

અહો હું બ્રહ્માણ્ડપતિ છું, અવશ, અજીત, અબંધ;
પણ, ભક્તે મુજને જીતિયો, એ પ્રેમભક્તિ સંબંધ.
—ગિરધર.

અવ-શકન, Same as **અપ-શુકન.**

અવ-શકનિ-યું, Same as **અપ-શુકનિ-યું.**

અવ-શેષ, *s.m.* [S. *fr.* + शिष् to remain.] The remainder. (In Gujarāti this word is generally used as an adjective in the sense of " remaining over. ")

અ-વશ્ય, *adv.* [S. *fr.* अ not + વશ power.] Helplessly. 2. Necessarily.

અ-વશ્ય-કરીને, *adv.* [+ કર-વું to do.] Necessarily.

અ-વશ્યમેવ, *adv.* [S. *fr.* + एव only, certainly.] Necessarily.

અવ-સર, *s. m.* [S. *fr.* अव down + सृ, सृ to move.] Opportunity. 2. A religious ceremony for the benefit of the dead 3. The earlier part of a marriage ceremony. 4. A festive occasion.

Id. સારો અવસર A fortunate occasion. નઠારો—માઠો અવસર An unfortunate occasion. સુખનો અવસર Days of happiness; happy times. સારે માઠે અવસરે On joyful or sad occasion; whether at times of rejoicing or of mourning. અવસર આવે ત્યારે When the occasion arises. અવસર પાણી Funeral ceremonies; the obsequies.

Prov. અવસર ચૂક્યા મેવલા Threatened folks live long. અવસરે આવી તે પદમણી If thou hast not a capon, feed on an onion. અવસરનાં ગીત અવસરે ગવાય Yule is good on Yule even.

અવ-સર-સર, *adv.* [+ સર P. the head, on, upon.] At the proper occasion; opportunely; timely.

અવ-સાન, *s. n.* [S. *fr.* + सो to cut.] Opportunity. 2. End. 3. A critical time.

Id. અવસાન વેળા a critical time.

અવ-સ્તા, *s. f. n.* [Pahlavi, = અવ-સ્થા.] The sacred book of the Pārsis.

અવ-સ્થા, *s.f.* [S. *fr* + स्था to stand.] Condition; state. 2. Infirmity; old age. 3. (In Rhetoric) Any one of the successive stages in the development of the plot of a drama.

Id. બાલ અવસ્થા Infancy. કુમાર અવસ્થા Childhood. પૌગંડ અવસ્થા Age between 5 and 10 years of life. કિશોર અવસ્થા Age between 10 and 15 years of life. યૌવન અવસ્થા Age between 15 and 30 years of life. પ્રૌઢ અવસ્થા Age between 30 and 50 years of life. વૃદ્ધ અવસ્થા Age from 50 years upwards. જાગ્રત અવસ્થા The state of consciousness. સ્વપ્ન અવસ્થા The state of dreaming. સુષુપ્તિ અવસ્થા The state of profound sleep or repose. વિદ્યાર્થી અવસ્થા Student-days. તેની અવસ્થા થશે ત્યારે When he grows old as time passes, in the ordinary course. અવસ્થાએ પહોંચવું. To be very old (of a person).

અવ-સ્થાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* + अन्तर an-

other.]A different state;a change of state; a changed state; transformation;transmutation.

અવળ-પંચક, *s. n.* [See અ·વળું contrary + પંચક a group of five.] Perversity; mischievous nature; mischief.

અ·વળ-સ·વળ, અ·વળા-સ·વળી, } *adv.* [+ સવળું in the right direction.] Putting one thing in place of another; indiscriminately;at random.

અ·વળ-ચંડું, *adj.* [See અ·વળું contrary + ચંડ hot.] Perverse;cross.2.Mischievous.

Id. અવળચંડી A perverse woman; a shrew. અવળચંડીની ગત The conduct of a shrew. 2. Like a shrew.

અ·વળા·ઈ, *s. f.* Perversity.

અ·વળિ·યું, *s. n.* [S. अ not + વળ a twist. a screw.] A cover or lid which slips down into the neck of a vessel, and has no turns or screw to fix it.

અ·વળું, *adj.* [S. अ priv. + Guj. વળ a turn, a twist, *fr.* S. वल् to move. अ in this word has the sense of "against, in the opposite direction."]Contrary.2.Obstinate. 3. Inside out; reverse.

Id. તેથી અવળું In the opposite direction of that; reverse of that. અવળી કલ્પના A wrong theory or impression. અવળું કરી નાખવું To turn inside out. 2. To ruin. અવળો રસ્તો Wrong ways. વખતે, સારૂં કરવા જતાં, અવળું થઈ જાયછે Sometimes things go wrong when trying to set them right. અવળાનું સવળું કરવું To set right. 2. To return good for evil. અવળા પાટા દેવા To mislead by false representations. અવળા પાસા પડવા To be frustrated;to be deceived in ones' expectations. (પરમેશ્વરને) અવળા પૂજેલા Having wrongly performed the worship of God; hence, having committed sin in a former birth.અવળી પાઘડી મૂકવી(Lit.)To put on one's turban with the wrong side in front.2. To be insolvent. 3. To be false to one's promise. 4. To go over to the opposite party. અવળે મોહડે પડવું To lie on a sick-bed. અવળું મોહ કરવું To turn one's back upon. 2. To show Contempt towards.

Prov. આડું અવળું વહેરવું કાશીનું કરવત Cutting both ways (said of a time-serving man). અવળાનું સવળું થઇ જાય Bad luck often brings good luck.

અવ·લેહ, *s.f.* [See અવ down+લેહ licking.] A medicinal preparation consisting of 32 ingredients, generally mixed with honey and licked up.(used by women in childbed.)

અવાઇ, *s. f.* [See હવાઇ, in the air.] Rumour; report. 2. A false report.

અ·વાચ·ક, *adj.*[S. अ not + वच् to speak.] Dumb; mute; speechless. 2. Unable to speak. 3. Insensible; unconscious.

અ·વાચ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + વાચ્ય fit to be spoken.] That which cannot be spoken of; unspeakable; indescribable.

અ·વાજ, *s. m.* [P. आवाज़् = S. आ intens + વાદ sound *fr.* वद् to speak. अ in this word is a corruption of S. आ intens.] Voice; sound.

અવાજી, *adj.*Having or making a sound (generally used at the end of a compound). 2. *s. m.* He who discharges a fire-arm. 3. *s. f.* Voice; sound.

Id. બે અવાજી પિસ્તોલ A revolver with two chambers.

અવાજો, Same as **અવાજ.**

અવાડો, Same as **હવાડો.**

અ·વાઢ, *s. n.* [See below.] A wooden prop placed between two vertical pillars and covered on all sides with brick-work.

અ·વાઢ, *adj.* [S. अ priv. + વાઢવું.] That which cannot cut; edgeless; blunt.

અ·વાટ, *adj.* [S. अ not + વાટ a road.] Trackless; untrodden. 2. Desolate.

અવાન્તર. *adj.* [S. *fr.* અવ down + અન્તર distance.] Situated or standing between. 2. Subordinate;secondary.

અ·વાર, *adj.* [S. *fr.* अ not + વારવું to avoid.] That which cannot be avoided; unavoidable; inevitable.

થાય અવાર ન હેરૂત ભાથી,
ના'ય નવાર સવાર બની બળી. —**વલ્લભ.**

અ·વાર-ન·વાર,*adv.* [S. अ not+વાર time; + ન-વાર redup.] Alternately; by turns.

અવારે, Same as **ઓવારો.**

અ·વાવરૂં, *adj.* [S. अ not + व्यापृ, વાવર·વું to deal with, to transact business; to use.] Unused.

અ·વાસ, *s. m* [S. आवास *fr.* आ intens. + वस् to dwell.] An abode; a habitation. 2. See અવ·કાશ.] An open place or ground.

શકે અવાસ અડશે વ્યોમ. —**પ્રેમાનંદ.**

અવાળુ, *s. n.* [Hem. Des. अवालुओ = S. ओष्ठ पर्यन्तः the space about the lips.]Gums.

અ·વિકાર, *s. m.* [S. *fr.* अ not + વિકાર change.]No change;absence of change.

અ·વિકારી, *adj.* Undergoing no change; unchangeable; immutable.

અ·વિ·ગત, *adj.* [S. *fr.* अ not + वि·गत separated *fr.* वि away + गत gone *fr.* गम् to go.] Not separated; retained; present.

અવિગત શ્રી વિનાશીની, રહી અળગી, રે, વાત.
—**ગોપાળ.**

અ·વિ·ગતા, *adj. f.* (A young woman) Not allowed by the lover to go away; detained by the lover.

પાદાંગુષ્ઠે ખણે છે અવનિ.
અવિગતા નાયિકા લાજ કાજે.—**પ્રેમાનંદ.**

અ·વિ·ચળ, *adj.* [S. अ not + वि intensive + चल्, ચળ·વું, to move.] Fixed; steady; immovable.

Id. અવિચળ પદ The eternal place or condition. 2. God.

અ·વિચાર, *s. m.* [S. *fr.* + વિચાર thought *fr.* वि intensive + चर् to walk.] Thoughtlessness; imprudence; rashness.

અ·વિચારી, *adj.* Thoughtless; imprudent; rash.

અ·વિ·ચ્છિન્ન, *adj.* [S. *fr.* वि·च्छिन्न divided *fr.* वि separation + छिन्न cut *fr.* छिद् to cut.] Undivided; whole.

અ·વિદ્ય·માન, *adj.* [S. *fr.* + વિદ્ય·માન existing *fr,* विद् to be, to exist.] Not existing; not present; absence.

અ·વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* अ privative + વિદ્યા knowledge.] Absence of knowledge; ignorance. 2. See માયા, illusion.

અવિધાર, *adj.* [See અવ-ધારણા.] Certain; determinate.

સંખ્યા પાર પામે કોણ બન્ને જ્હાર તણો, ભાઈ ?
અવિધાર આંકડાથી ભુલે ભણ્યા ફાળતાં.—**વલ્લભ.**

અ·વિ·નાશ, *s. m.* [S. *fr.* अ not + વિ·નાશ destruction *fr.* वि intensive+नश् to perish.] Absence of destruction. 2. *adj.* Indestructible.

અ·વિ·નાશી, *adj.* Immortal.2.*s.m.*God.

અ·વિ·ભક્ત, *adj.* [S. *fr.* + વિભક્ત divided.] Not separated; joint.

અ·વિ·ભાજ્ય, *adj.* [S. *fr.* + विभाज्य divisible *fr.* वि intensive + भज्, ભાગ·વું, to break.] Indivisible; indissoluble.

અ·વિરોધ, *s. m.* [S. *fr.* + વિરોધ opposition.]Absence of contradiction;consistency.

અ·વિ·વાહિ·ત, *adj.* [S.*fr.* + વિવાહ marriage *fr.* वि away from + वह् to carry.] Unmarried.

અ·વિવેક, *s. m.* [S. *fr.* अ + વિવેક discrimination *fr.* वि + विज् to distinguish.] Immodesty; want of politeness; discourtesy. 2. Insolence.

Id. અવિવેક ભર્યું Discourteous.2.Insolent.

અ·વિવેકી, *adj.* Immodest; impolite; discourteous.

અ·વિશ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + વિશ્વાસ confidence.] Want of confidence or trust; distrust; faithlessness.

અ·વિશ્વાસી, } *adj.*Not trusting; faith-
અ·વિશ્વાસુ, }
less. 2. Not fit to be trusted.

અ·વેક, Same as **અ·વિવેક** Thoughtlessness.

પનઘટ ઉપર પાલવ સાહો છો, એ તે કયાંનો ન્યાય ?
કામનીમાં શું કામ આજથી જ ? આ અવેક તે શા ?
—**દયારામ.**

અવેજ, *s. m.* [Ar. इवज़ a change.]Barter. 2. Money remittance. 3. Net proceeds.

અવેજી, *adj.* Substitutionary.

અ·વેર, *s. m.* [S. आ up to +वृ to cover; See આ·વર·વું.]Contracting or drawing up into a narrow compass; gathering into a compact form or state. 2.Control;governance; rule; care; charge.3. Management;

skill and despatch at business. 4. [See આ-વરણ.] Closing and contracting.

ચારે ચોકડી ઇકોતેર, ઇંદ્ર રાજા કરે અવેર.
—ભોજોભગત.

અ·વેર·વું, *v. t.* [S. अ not + વેર·વું to scatter *fr.* वि separation. + कॄ to scatter.] To preserve; to take care of.

અ·વેરૂ, *adv.* [S. अ privative + વાર time.] With no time fixed; at any time.

હરણ કરી અરિ જો, જાય શ્રીરાજ્ય કેરૂં;
દીન થઇ વિલપે તો, ના તજાય અવેરૂ.
—પ્રેમાનંદ.

અવેવ, Same as **અવયવ.** a limb.

વેલ જાણે હેમની, અવેવ ફૂલે ફુલી.—**પ્રેમાનંદ.**
થાકયા અવેવ દીસે દેહના રે,
એકલા સાથે શે નથિ સેના રે? —પ્રેમાનંદ.

અ·વ્યક્ત, *adj.* [S. *fr.* + વ્યક્ત manifested, distinct, *fr.* वि separated from + अञ्ज् to anoint.] Not manifest; unevolved; imperceptible; indistinct. 2. *s. n.* The Prakriti in the Sāṅkhya system of philosophy; Nature.

અ·વ્યય, *s. n.* [S. *fr.* + વ્યય change *fr.* वि apart from + इ to go.] (Gram.) An indeclinable word. 2. *adj.* Indestructible; unchangeable.

અ·વ્યયી-ભાવ, *s. m.* [*fr.* + ભાવ being.] (In Gram.) That species of compound words, in which the first member is an અવ્યય (an indeclinable) and the other a noun, but the whole compound becomes an અવ્યય (an indeclinable).

અ·વ્યવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* + વ્યવસ્થા order *fr.* वि separation + अव down + स्था to stand.] Mismanagement; disorder.

અ·વ્યવસ્થિ·ત, *adj.* Mismanaged; thrown into confusion; disorderly.

અ·વ્યાપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + વ્યાપ્તિ extension, pervasion. See વ્યાપવું.] Inadequate extent or reach (of a definition); not covering the whole class of things defined.

અ·વ્હેરાટ, *s. m.* [See आ intens. + વેર·વું to scatter + वृत्ति state.] Confusion; vexation.

અશક, Same as **ઇશક.**

અશકર, *adv.* [P. आशकार manifest.] Manifestly; plainly. 2. At last; in the end.

અ·શક્ત, *adj.* [S. *fr.* अ not + શક્ત able *fr.* शक् to be able.] Unable. 2. Weak.

અ·શક્તિ, *s. m.* Absence of strength; weakness.

અ·શક્તિ·માન્, } **અ·શક્તિ·વાન્**, } *adj.* [માન્, વાન્, વાળું having.] Weak; powerless.

Prov. અશક્તિમાન્ ભવેત્ સાધુ Honest is the cat, when the meat is out of her reach.

અ·શક્ય, *adj.* Impossible.

અશન, *s. n.* [S. *fr.* अश् to eat.] Eating; a dinner.

એક વેળા અશન મારે, જોગી જન જ્યારે કહે.
—રત્નેશ્વર.

અ·શરણ, *adj.* [S. *fr.* अ + શરણ a protector.] Helpless.

અશરફી, } **અશરાફી**, } *s. f.* [See અશરાફ.] A gold coin. (Applied especially to the dīnār of Egypt and to the *muhar* of India.)

અશરાફ, *adj.* [Ar. अशराफ़ *pl.* of शरीफ़ noble.] Noble; generous; faithful; humble; mild; good-natured.

અશરાફી, *s. f.* Faithfulness. 2. Mildness. 3. See **અશરફી.**

અ·શર્મ, *adj.* [S. *fr.* अ privative + शर्म happiness. delight.] Not happy, unhappy.

નિંદાયો નરની મધ્ય ધનલોભી ધની જે,
નરક માંહી પડયો તેહ, સદા જે અશર્મ છે.
—વલ્લભ.

અશાડ, *s. m.* [S. आषाढ.] Name of the 9th lunar month; June–July.

અશાડ માસમાં દો દિન સારા, આઠમ પૂનમ ઘોર અંધારા,
ભડળી કહે, મેં જાણ્યો ભેદ, જિતના બાદલ, ઇતના મેહ.
—ભડળી.

અશાડી, *adj.* Belonging to or occurring in the month of અશાડ (June–July).

Id. અશાડી એકાદશી The eleventh day of અશાડ, otherwise called દેવ પહોડી અગિયારસ.

અ·શાત, Same as **અ·શાતા**, unhappiness.

સાથે ભાઇ ને ભોજાઇ મળિયાં, મળ્યાં માત ને તાત, રે;
દમયંતીને નાથ વિજોગે, અંતર માંહી અશાત, રે.
—પ્રેમાનંદ.

અ·શાતા, *s. f.*[S. अ not+ શાન્તિ tranquillity *fr.* शम् to be tranquil.] Unhappiness.

અ·શાશ્વત, *adj.* [S. *fr.* + શાશ્વત eternal.] Not permanent; temporary; transitory.

અ·શાસ્ત્ર, *adj.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર science *fr.* शास् to teach.] Contrary to religion or law.

અ·શિક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* + शिक्षित educated *fr.* शिक्ष् to teach.] Untaught; uneducated.

અશીલ, Same as **અસીલ.**

અ·શુચિ, *adj.* [S. *fr.* अ privative + શુચિ pure.] Impure; sullied; polluted.

અ·શુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + શુદ્ધ pure *fr.* शुध् to purify.] Impure. 2. Incorrect.

અ·શુદ્ધિ, *s. f.* Impurity; pollution.

અ·શુભ, *adj.* [S. *fr.* + શુભ auspicious *fr.* शुभ् to appear beautiful.] Inauspicious.

અ·શૂર, *adj.* [S. *fr.* + શૂર.] Not brave; wanting in bravery; cowardly.

અ·શેષ, *adj.* [S. *fr.* + શેષ remainder *fr.* शिष् to remain.] Without a remainder; all; whole.

નંદ યશોદા આદે અશેષ છ,
તેમને કરી આવો યોગ્ય ઉપદેશ છ.
—**દયારામ.**

અશોક, *s. m.* [S.] Name of a tree.

અ·શૌચ, *s. n.* [S. *fr.* अ not + શૌચ, purity *fr.* शुचि pure.]Ceremonial defilement.

અ·શ્રદ્ધા, *s. f.* [S. *fr.* + શ્રદ્ધા faith.] Disbelief. 2. Faithlessness. 3. Unwillingness.

અ·શ્રદ્ધા·ળુ, *adj.* [+ S. आलु having.] Disbelieving. 2. Faithless.

અશ્રુ, *s. n.* [S.] A tear.

અશ્રુ-ધારા, *s. f.* [+ ધારા a line, a stream, *fr.* धृ to hold.] A succession of tears; a flow of tears.

અશ્રુ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* + पात falling *fr.* पत to fall.] Falling of tears; shedding of tears.

અશ્લેષા, *s. f.* [S. आश्लेषा.] Name of the seventh lunar mansion, consisting of a group of stars in the head of Hydra.

અશ્વ, *s. m.* [S.] A horse.

અશ્વ-ધાટી, *i. f.* [See અશ્વ+ધાટી manner.] Name of a metre, consisting of four lines, each of nine *ganas* (See under ગણ) or feet, *viz.* ત, ભ, ય, જ, સ, ર, ન, ત, મ.

અશ્વ-પાલ,
અશ્વ-પાલ·ક,
અશ્વ-પાળ,
અશ્વપાળ·ક, } *s. m.* [S. अश्व-पाल, अश्व-पाल·क, *fr.* + पा, पाल् to protect.] A horse-keeper; a groom.

અશ્વ-શાળા, *s. f.* [+શાળા a hall.]A stable for horses.

અશ્વ-મેધ, *s. m.* [+ મેધ a sacrifice.] A horse-sacrifice.

અશ્વિની, *s. f.* [S. *fem.* of અશ્વ a horse.] A mare. 2. Name of the twenty-seventh lunar mansion, comprising two (or three) of the stars in the head of the Ram.

અશ્વિની-કુમાર, *s. n.* [+ કુમાર a son, a boy.]Two physicians of the gods,born of a nymph, who assumed the form of a mare.

અષ્ટ, *adj.* [S.] Eight. 8.

અષ્ટ·ક, *s. n.* A collection of eight; an octad.

અષ્ટ-કોણ, *s. m.* [+ कोण an angle.] An octagon.

અષ્ટ-ગંધ, *s. n.* [*fr.* + ગંધ smell.] A mixture made up of eight fragrant drugs.

અષ્ટ-પદી, *adj.* [S. + पद a word, a foot.] Consisting of eight syllables; having eight feet. 2. *s. f.* Name of a Sanskrit poem, otherwise known as ગીત-ગોવિન્દ, composed by the poet જયદેવ.

અષ્ટ·મ, *adj.* Eighth.

અષ્ટ-મંગળ, *s. n.* [See અષ્ટ, આઠ, eight + મંગળ ફેરા,auspicious revolutions,which are generally four in number.] Remarriage of a woman.

સંતાનોના સહિત અષ્ટમંગળે આણે.—**કૃષ્ણારામ.**

અષ્ટમ-પષ્ટમ, *adv.* [See અષ્ટમ eighth+ પષ્ટમ reduplication of the first part.]Indiscriminately; at random; without a fixed rule or principle.

અષ્ટ·મા-સિદ્ધિ, *s. f.*[Popularly used for અષ્ટમ eighth+સિદ્ધિ accomplishments, or અષ્ટ + મહા great+સિદ્ધિ.] The eight supernatural powers or capabilities, *viz.* અણિમા, મહિમા,

ગરિમા, લઘિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકામ્ય, ઇશિત્વ, & વશિત્વ.

Id. તેને ઘેર અષ્ટમાસિદ્ધિ અને નવમા નિધિ છે He is endowed with all the attributes of Divinity, and possessed of all the treasures of the god of wealth.

અષ્ટાઙ્ગ-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* અષ્ટ+અંગ limb + યોગ.] Yoga or austere devotion in its eight branches or modes, *viz.* યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધ્યાન, ધારણા, and સમાધિ.

અષ્ટ-મી, *s. f.* The eighth day of each half of a lunar month.

અષ્ટાક્ષરી, *adj.* [S. *fr.* अष्ट eigth +અક્ષર a letter of the alphabet.] Consisting of eight letters.

Id. અષ્ટાક્ષરી મંત્ર A spell consisting of eight syllables, *viz.* श्रीकृष्णः शरणं मम The Divine Krishna is my Protector.

અષ્ટા-વક્ર, *s. m.* [S. *fr.* + વક્ર crooked.] Name of an ugly saint, who was crooked in eight of his limbs. 2. An ugly man or woman. 3. Anything of great deformity or remarkable for its unshapeliness.

અષ્ટા-દશ, *adj.* [S. *fr.* अष्ट eight+दश ten.] Eighteen; 18.

અષ્ટાવધાની, *adj.* [S. अष्ट + અવ-ધાન attention *fr.* अव down *fr.* + धा to put.] A man of versatile genius.

અષ્ટા-વું, *v.i.* [See કષ્ટા-વું to be troubled; or પસ્તા-વું to repent, to be sorry.] To pine away.

અ-સંસ્કૃત, *adj.* [S. *fr.* अ not संस्कृत refined *fr.* सम् well +कृ to do.] Not worked up; unadorned. 2. Unrefined; uncivilized; coarse; vulgar.

અ-સંખ્ય, **અ-સંખ્યા-ત**, } *adj.* [S. *fr.* +संख्या number *fr.* सम् together+ख्या to tell.] Innumerable.

અસંઙ્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + સઙ્ગ company.] Absence or loss of companionship. 2. *adj.* Lone; solitary; wanting a companion. 3. That which is not fit to be associated with.

અ-સં-ગત, *adj.* [S. *fr.* + संगत living together *fr.* सम् together + ગત gone *fr.* गम to go.] Unfit; unsuited. 2. Improper; inconsistent.

અસંગત, તેથી લખેલું હું માનું,
વળી લખે શું ત્રિભુવનભૂપ ? —**દયારામ.**

અ-સત, *adj.* [S. *fr.* अ not + सत being, true, *fr.* अस् to be.] Not existing; non-existent. 2. Untruthful; false.

અ-સતર, Same as **અ-સ્તર**.

અ-સતી, *s. f.* [S. *fr.* अ privative + સતી a chaste woman.] An unchaste woman.

અ-સત્તા, *s. f.* [S. *fr.* अ privative + સત્તા existence.] Non-existence; absence. 2. Absence of power or strength; weakness.

અ-સત્ય, *adj.* [S. *fr.* + સત્ય true.] Untrue; false. 2. Deceptive; illusive. 3. *s. n.* Falsehood; untruthfulness. 4. Deception; illusion.

અ-સત્ય-તા, *s. f.* Same as **અ-સત્ય**, 3 & 4.

અ-સત્ય-વાદી, *adj.* [S. *fr.* + વાદી speaking.] Speaking a falsehood; untruthful; lying.

અ-સદ્-ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* + सत् good+ગતિ motion.] An unhappy state or allotment, as experienced by a creature in the next birth or state of existence; a seat in any of the lower regions; birth again on earth in a lower caste, tribe, or form of existence.

અ-સંત, *adj.* [+ સંત, સત્, good.] Wicked; unholy; impious.

અ-સંતુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* + સંતુષ્ટ satisfied.] Not contented; discontented; not satisfied.

અ-સંતોષ, *s.m.* [S. *fr.*+સંતોષ satisfaction.] Discontent; dissatisfaction.

અ-સંતોષી, Same as **અ-સંતુષ્ટ**.

અસબાબ, *s. m.* [Ar. *pl.* of सबब् a cause.] Chattels; accompaniments; apparatus.

અ-સભ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + સભ્ય polite *fr.* સભા an assembly.] Impolite.

અ-સમ, *adj.* [S. *fr.* + સમ equal.] Not equal; unequal. 2. That which has no equal; unequalled; matchless.

અ-સમજ, Same as **અણ-સમજ**.

અ-સમર્થ, *adj.* [S. *fr.* अ not + समर्थ able *fr.* सम् together + अर्थ to seek.] Not strong; weak. 2. Unable; incompetent; disqualified.

અ-સમાન, *adj.* [S. *fr.* + समान equal *fr.*

सम् together + अन् to breathe.] Same as **અ·સમ.**

અસ્·માન. *s.n.* [P. आस्मान् *fr.* आस् a mill-stone + मान् resembling.] The sky. Same as **આસમાન·**

અ·સમાન·તા, *s. f.*[See અ·સમાન unequal.] Inequality.

અસમાની, Same as **આસમાની.**

અસમાની-સુલતાની, *s. f.* [+ P. सुलतान् a king.] A calamity that cannot be averted; a visitation; a misfortune caused by gods in heaven or by the king. 2. A great change; *vis major.*

અ·સંબદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* अ not + सम् together + બદ્ધ bound *fr.* बन्ध् to bind.] Unconnected or incoherent (of a speech or a writing). 2. Inconsistent, lax or devious in conduct. 3. Detached from; aloof.

અ·સંબંધ, *s. m.* Absence of congruity or connexion. 2. *adj.* Same as અ·સંબદ્ધ

અ·સંભવ, *s. m.* [S. *fr.* अ privative + સંભવ possibility.] Impossibility; improbability. 2. Inconsistency; absurdity.

અ·સંભવિ·ત, *adj.* Impossible; improbable. 2. Inconsistent; absurd.

અ·સંભાવ·ના, *s. f.* Same as **અ·સંભવ.**

અસર, *s. f.* [Ar. असर् .] An effect; influence; impression.

Id. દવાની અસર The influence or effect of a medicine. ભાષણની-લખાણની અસર The influence or effect of a speech or writing. અસર થવી To influence. અસર કરવી To produce an effect.

અસર·કારક, *adj.* [+કારક doing.] Capable of producing an effect; efficacious.

અસલ, *adj.* [See below.] Original. 2. Ancient. 3. Prime; first-rate; of the best quality.

Id. અસલના વારાનું Of ancient time; ancient. અસલ માલ An article of the best quality. અસલનું Original. 2 Ancient.

અસલ, **અસલી,** } *adj.* [Ar. असल् origin. root.] Original. 2. Ancient.

અસવાર, *s. m.* [P. सवार *fr.* अस्वार=अश्वारोह *fr.* P. अस्व् = S. अश्व a horse + S. आरोह mounting *fr.* आ up to + रुह् to grow, to mount.] A horseman.

અસવારી, *s. f.* A ride.2. An expedition. 3. A procession. 4. A retinue.

અ·સહાય, *adj.* [S. *fr.* अ privative + સહાય a companion.] Having no companion; unaccompanied; alone; single-handed.

અ·સહ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + सह्य that can be endured *fr.* सह् to endure.] Unbearable; unendurable.

અ·સાંસ·તું, *adj.* [+ સાંસ·તું breathing *fr.* S. શ્વાસ breath.] Not quiet; active. 2. Meddlesome; intrusive.

અસાંસતીએ છોકરો જણ્યો,
તો કહે " નાળ કાપું કે પુછડું ? "

Set a beggar on a horse and he'll ride to the devil.

અ·સાચ્ચ, *adj.* [+ સાચું true.] Same as **અ·સત્ય,** *adj.* False.

સામળ કહે, મૂઢ મમતા કરે,
એવા શરીર અસાચનો. —**સામળ.**

અ·સાધારણ, *adj.* [S. *fr.* + साधारण common.] Uncommon; extraordinary.

અ·સાધુ, *adj.* [S. *fr.* अ + સાધુ good *fr.* साध् to accomplish.] Not good.

અ·સાધ્ય, *adj.*Impossible of accomplishment 2. Incurable (of a disease).

અસામણ, Same as **ઓસામણ.**

અ·સામાન્ય, [S. *fr.* अ privative + સામાન્ય common.] Same as **અ·સાધારણ.**

અ·સાર, *adj.* [S. *fr.* + સાર essence.] Having no essence; worthless.

અસામી, Same as **આસામી.**

અ·સાવધ, *adj.* [S. अ not + सावधान attentive *fr.* स with + अवधान attention *fr.* अव down + धा to put.] Careless; heedless.

અ·સાવરી, *s. f.* [S. आशा directions + પુરવું to fill.] A particular musical mode (રાગિણી).

અસાવવું, Same as **ઓસાવવું.**

અ·સાહાય્ય, *s. n.* [S. *fr.* अ privative + સહાય્ય help.] Absence of help; helplessness.

અસાળિયો, *s. m.* Medicinal seeds.

અસિ, *s. m.* [S.] A sword.

અ·સિત, *adj.* [S. *fr.* अ privative + सित white] Not white; black.

ચંદ્રમાં ચિત્ર અસિત ગિરિધર, પ્રભુ, માતું કંચન કિશોરે.
—ગિરિધર.

અ-સિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + સિદ્ધ accomplished, ready.] Not accomplished; incomplete. 2. Not ready.

અસિ-લતા, *s. f.* [+ लता a creeper.] The blade of a sword.

અસીલ, *adj.* [Ar. असील.] Noble; mild. 2. *s. m.* A client.

અ·સીસું, Same as **ઓ·સીસું.**

અસું, *adj.* [S. ईदृश *fr.* इदम् this + दृश like. *Cf.* Mar. असें.] Like this; such.

અસુ, *s. m.* [S.] Breath; life; spirit. 2. The five vital breaths or life-winds in the body.

અસુ નિઃસત્વે શું હરણ શશ આદિ સહુ વને.
—પ્રેમાનંદ.

અ·સુખ, *s. n.* [S. *fr.* अ not + સુખ happiness.] Uneasiness. 2. Disease.

અ·સુખી, *adj.* Unhappy; not at ease; uneasy.

અસુર, *s. m.* [S. *fr.* અસુ life.] A life; an evil spirit; a demon.

અસુર, *s. n.* [S. उत्सूर evening twilight *fr.* उत् up, gone, +सूर = सूर्य the sun. *Cf.* Mar. उशिर.] Delay; lateness.

અસુરી, *s. f.* [Fem. of અસુર a demon.] A female demon.

અસુરું, *adj.* [See અસુર delay.] Late; long after the proper time.

અસે-મસે, *adv.* [અસે redup. of મસે instr. of મસ *fr.* મિષ a pretext.] Under a pretext; with false but plausible reasons; without giving out the real cause.

અસ્ત, *s. m. n.* [S. *fr.* अस्त thrown *fr.* अस् to throw.] Setting (of a star).

અસ્ત·માન, *adj.* [S. अस्तमन *fr.* અસ્ત setting.] Setting(as of a star). 2. Decline.

અ·સ્તર, *s. n.* [S. आ up to, all over, +स्तृ to cover. In this word अ is a corruption of S. आ.] Lining; a covering. 2. An inside lining; a covering from inside.

અસ્તરિયું, *s. n.* [Eng. *Sterling.*] A gold coin.

અસ્તરી, Same as **અસ્ત્રી.**

અસ્તા-ઈ, *s.f.* [Same અસ્ત evening, ending.] The first of the three divisions of a ધ્રુપદ (a mode in music), the second being અંતરો, and the third આભોગ.

અસ્તાચલ, *s. m.* [See अस्त + अचल a mountain *fr.* अ not + चल् to walk.] The western mountain, behind which the sun sets.

અસ્તિ, *s. f.*
અસ્તિ·ત્વ, *s. n.* } [S. *fr.* अस्ति is, exists, *fr.* अस् to exist. त्व + abs. suffix.] Existence; being.

અસ્તુ, *conj.* [S. अस्तु let it be *fr.* અસ્તિ.] Be it so; may be; leaving it aside. 2. Amen.

અસ્તો-વ્યસ્ત, *adj.* [S. अस्त-व्यस्त *fr.* અસ્ત thrown + વ્યસ્ત thrown about.]Lying about in confusion, in a litter or jumble; disordered;deranged (of things or affairs).

અસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* अस् to throw.] An enchanted weapon; a missile; an arrow.

અસ્ત્રી, Same as **સ્ત્રી.**

અસ્ત્રી, *s. f.* An instrument for smoothing and ironing. 2.Act of ironing clothes.

અસ્ત્રો, *s. m.* [P. उस्त्र: *fr.* उस्तर्दन् to shave.] A razor.

અ·સ્થાયી, *adj.* [S. *fr.* अ privative + સ્થાયી standing.]Not permanent; transitory; perishable.

અસ્થિ, *s. n.* [S.] A bone.

અ·સ્થિર, *adj.* [S. *fr.* अ not + स्थिर fixed, steady, *fr.* स्था to stand.]Unsteady; infirm.

અ-સ્નાત, *adj.* [S. *fr.* अ not + स्नात bathed *fr.* स्ना to bathe.] Not bathed; unbathed.

અ·સ્નાન, *s. n.*[S.स्नान *fr.* स्ना to bathe. In this word अ is prefixed for the sake of euphony.] Bath.

અ·સ્વસ્થ, *adj.* [S. *fr.* अ not + સ્વસ્થ at ease.] Not at ease; restless; anxious.

અસ્વાર, Same as **અસવાર.**

અસ્વારી, Same as **અસવારી.**

અહં-કાર, *s. m.* [S. *fr.* अहम् I + कार a suffix showing the sound.] Selfishness. 2. Pride; arrogance; vanity. 3. Self-consciousness. 4. Assertion or assurance of personality.

Id. અહંકાર કરવો–રાખવો To be proud.

Prov. અહંકારે ભલ-ભલાનાં માન મૂકાવેલાં છે = અહંકાર તો રાજા રાવણનો એ રહ્યો નથી Pride will have a fall.

અહંકાર જો રાવણે ખૂબ રાખ્યો;
ચઢી ચોટમાં મોતનો સ્વાદ ચાખ્યો } Such as boast, must fail much.

અહં-કારી, *adj.* Proud; vain; self-conceited.

અહં-કૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* + कृति doing.] Same as **અહં-કાર**.

અહં-તા, *s. f.* [S. *fr.* + ता abs. suffix.] Conceit; opinionativeness; egotism. See **અહં-પણું, અહં-કાર, અહં-કૃતિ, અહં-ભાવ, અહં-બુદ્ધિ, અહં-મતિ**.

અહં-પદ, *s. n.* [S. + પદ a word.] Self-affirmation; assertion of personality or of distinct substistence.

અહં-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] }
અહં-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] } See **અહં-કાર**.
અહં-મતિ, *s. f.* [S. *fr.* + મતિ.] }

અહમ્, *pron.* 1st. *pers.* [S.] I.

અહરૂ, }
અહર, } *s. m.* [S. अहन. अहर.] A day.

એક અહર મૂર્છાવશ થઇને, પડયો ધરણી મુખ રીણ.
—દયારામ.

અહમેવ, *s. m.* [S. *fr.* एव only.] Same as **અહં-કાર**.

અહર્નિશ, *adv.* [S. *fr.* અહર્ day + निशा night.] Day and night.

અહહ, *interj.* [S.] Oh !

અહિં, Same as **અહિંયાં**.

અહિ, *s. m.* [S.] A serpent.

અ-હિત, *s. n.* [S. *fr.* अ not + હિત benefit.] Not a benefit; an injury.

અહિંયા, *adv.* [S. अस्मिन, अस्याम, in this *fr.* इदम् this.] Here; at this place.

અહિંસા, *s. f.* [S. *fr.* अ not + हिंसा killing *fr.* हिंस् to kill.] Abstaining from the taking of life; not killing.

અહીં, Same as **અહિંયાં**.

અહીં-કણું, }
અહીં-કણે, } [+કને near.] Towards this.

કઠિન થયા, તો, કયાંથી આવે, અહીંકણ યાદવ વીર.
—ભાલણ.

અહીં-તહીં, *adv.* [+ Guj. તહીં there.] Here and there.

અહિં-થી, *adv* Hence; from this place.

અહુણાં, [S. अधुना now. *Cf.* હમણાં.] Now; at present.

અહો, *interj.* [S.] Oh !

અહો-નિશ, Same as **અહર્નિશ**.

અહો-રાત્ર, *adj.* [S. अहन day + रात्रि night.] Day and night.

અળાઈ, Same as **અળાઈ**.

અ-ળખા-મણું, *adj.* [S. अ not + लक्ष् to see + મણું *adj.* suffix.] Unfavourable; disagreeable.

અ-ળગું, *adj.* [S. अ not + लग्, લાગ-વું, to touch. See અ-લગ.] Unconnected; distant; that which does not touch. 2. *s. n.* The monthly course; menstruation (during which period the woman sits apart and does not touch anything in the house).

અ-ળગો-રૂં, Same as **અ-ળગું**.

અળતી, *s. f.* [See હળ a plough.] (In Farming) A blunt iron blade, fixed to one of the ends of a stick with which bullocks are goaded while ploughing a field, and used for clearing the plough-share of mud.

અળતો, *s. m.* [S. अलक्तक.] Lac-dye.

અળદા-વું, *v. i.* [See અડદાણુ sweet balls made of અડદ taken for restoring the strength.] To be overworked; to be exhausted; to be tired.

અ-ળપ, }
અ-ળવિં-ચું, } *adj.* [S. आ intensive + लप् to speak. See આ-લાપ.] Talkative; tiresome in talking. 2. Prankish; mischievous.

અળવી, *s. f.* [S. आलु.] Name of a root.

અળસા-ણું, *adj.* [Past participle of અળસા-વું to be lazy.] Become lazy. 2. Tired. 3. Given up; stopped.

અળસા-વવું, *v. t.* [Cause of અળસા-વું to be lazy.] To make lazy. 2. To give up; to stop.

અળસા·વું, *v. i.* [See આળસ laziness.] To be lazy. 2. To be given up or stopped.

ગુણ ને અવગુણ અંગથી અળસાવ્યા,
વાહલે મુને સમજાવી મર્મ.—ભોજેભગત.

અળસિ·યું, *s. n.* [S. अलस dull.] An earthworm

અળસી, *s. f.* [S. अलस] Linseed. 2. Same as અળવી.

અળસી·યું, *s. n.* Linseed oil.

અળાઈ, અળાઈ } *s. f.* [S. अलि a bee. See ઈ-ચળ, એળ.] Prickly heat.

અ·ળાવો, *s. m.* [S. अ·लाभ not a gain, an injury, *fr.* अ privative + લાભ, લાવો, gain.] The noose of a rope with which a man is hanged. (Used in the Hālār Prānt).

અળાવો, *s.m.* [S. आ all around, on all sides + લાભ gain.] An obligation. (Used in the districts west of the Sābarmatī.)

અળુ-ખડાં, *s. n. pl.* Same as અલુ-ખડાં.

આ.

આ, The second letter of the alphabet.

આ, *pron.*[S. अयम् *fr.* इदम्.]This; these. Prov. આ પાર કે પેલે પારTo be or not to be, that is the question.

આ, *prep.* [S.] Near; towards; from or on all sides; all around. 2. (With verbs of motion, taking, carrying, &c.) The reverse of the action. 3. Intensity. 4. The limit *from* which. 5. The limit to which. 6. (With adjectives) Diminution; a little.

આઉંસ, *s. m.* [Eng. *Ounce.*] An ounce; 1 oz.

આંઉ, *interj.* [S. ओम् yes, agreed.] Yes; agreed. 2. That will do; enough. See હાંઉં.

આંક, *s. m.* [See અંક a mark.] A number; numeration. 2. A multiplication table. 3. Valuation. 4. The axle of a wheel. 5. Same as આંક-ચાળણી.

Id. આંક કરવો–પાડવો–માંડવો To make an estimate of the value of. આંકે ચાળેલો લોટ Flour refined with a fine sieve.

આંક-ચાળણી, *s. f.* [+ ચાળણી a sieve. A fine sieve.

આંક·ડા, આંક·ડી, } *s f.* A hook. 2. A grudge. 3. Gripes. 4. Cramps. 5. Spasms.

Id. આંકડી દેવી To shut (a door) with a hook. પેટમાં આંકડી રાખવી To entertain a grudge. આંકડી આવવી To have cramps.

મહી નાર ફેરો ફેરો, હેરો મન આંકડી.
—વલ્લભ.

આંક·ડી·યું, *s. n.* A hook fixed to a window-frame to keep the shutters open.

આંક·ડો, *s. m.* A figure; a symbol representing a number; a digit. 2. A large hook. 3. The sting (of a scorpion). 4. A fang. 5. Pride or insolence (of youth, power, &c.); temper.

Id. તેણે તેને બે આંકડા ભણાવ્યા He taught him a good deal. તેનો આંકડો કાંઇક નરમ પડયો He became somewhat subdued. આંકડો મારવો To sting. આંકડો પાડવોTo fix the amount. આંકડો અદ્ધર ને અદ્ધર રાખવો = આંકડો ઉંચો ને ઉંચો રાખવો To be haughty; to be proud. આંકડો પાડવો=મૂકવો To settle a disputed account (as arbitrator.)આંકડો અદ્ધર રાખવો To leave the total of an account unsettled.

આંક·ણી, *s. f.* A ruler. 2. Manner of ruling (a paper, &c.) 3. A stanza (in a Guj. poem.)

આંક·ણું, *s.n.* A carpenter's tool to make a mark with. 2. A carpenter's tool to bore a hole with.

આંક·વું, *v. t.* To rule. 2. To test; to appraise; to set a value on.

આંકો, *s. m.* A mark made by cutting; a cut made as a mark. 2. An estimate. 3. A limit.

Id. આંકો કરવો-પાડવો To make a mark by cutting. એને ખાવાનો આંકો નથી There is no limit to the quantity of food he eats: he is a gormand or glutton.

નિત્ય નિરખું, પણ તૃપ્તિ નહિ આંકો.

—દયારામ.

આંકોસિ·યાં, *s. n. pl.* [S. अङ्ग the body+ कुक्षि side] The ribs.

આંખ, *s. f.* [S. अक्षि.] The eye. 2. The sense of sight.

Id. આંખ આવવી To have sore eyes. આંખ કરવી To make a sign with a movement of the eye; to wink. આંખ કાઢવી-ફેરવવી To threaten. આંખ મળવી To have the eyes closed in sleep; to sleep. આંખે આંખ મળવી To look at each other by accident or stealthily. 2. To look at each other with affection. આંખ મટમટાવવી To goggle. આંખ મારવી To ogle; to glance. આંખ ચોરવી To act in a way to avoid the notice of another person. આંખ ઠરવી-ટાઢી થવી To be satisfied or pleased by looking at; to look at with admiration. આખ ઠરી જવી to die. આંખ દુખવી To have sore eyes: See આંખ આવવી. આંખ ફુટવી To lose the eyesight. 2. To be thoughtless. 3. To be careless about. આંખ ફુટેલું Thoughtless. આંખમાં ફુલું પડવું To have cataract in the eye. આંખમાં ઝેર વરસવું-હોવું To scowl; to look sour, sullen, severe, or angry; to look gloomy, frowning, dark, or tempestuous. આંખમાં કમળો હોવો To have a jaundiced eye; to look at with prejudice. આંખનો ઈસારો-અણસારો A sign made by a movement of the eye. આંખ ફરકે છે The eye throbs. 2. He loses control over himself. આંખ ફરવી To roll the eye. 2. To superintend; to supervise. આંખ ફેરવવી To look cursorily over. 2. To superintend. 3. To frown; to threaten. આંખ આડા કાન કરવા To pay no attention to; to be indifferent to; to connive at; to neglect. આંખે પાટા બાંધવા To shut the eyes of; to make blind. 2. To deceive by external appearances or disguise; to hoodwink. આંખે પાટા બાંધીને ફરવું To go about or act blindly, inattentively, or absent-mindedly. બે આંખે જોઇને ચાલવું To go about or behave oneself with circumspection or discrimination, weighing arguments on both sides of a question. ઝીણી આંખે જોવું To look at minutely. આંખ ફાટવી To throw off restraints. આંખનું ચણિયારૂં ફરવું To be regardless of all considerations. એની આંખ લાલચોળ થઇ ગઇ છે = એની આંખમાં તો લોહી વરસી રહ્યું છે He is excited and may commit murder. ધોળીફગ આંખ થવી To have pale or consumptive eyes. તે મને આંખના પાટા જેવો (સમાન) છે I do not like to see him. તે તો મારી આંખની કીકી સમાન છે I like to be looking at him. 2. His sight is pleasing to me. 3. He is dear to me. એની આંખ તરડાઈ ગઈ છે He has bleary eyes. આંખ તાણીને જોવું To look at with strained eyes. કાણી આંખે જોવું To look askance at. મીઠી આંખે જોવું To look at with affection or favour. કરડી આંખે જોવું To look at with disfavour. ખારેલી આંખે જોવું To look at with envy; to have a grudge against. ઝેરીલી આંખો Lit. poisonous eyes; hence, eyes betraying an intention to kill. આંખે જોયાનું ઝેર છે We feel disgust at a polluted thing, only when we see or know that it is polluted. આ છોકરાને હવે તો આંખો આવી This boy has grown impatient of restraint, and wishes to be free. આંખ ઉઘડવી-આંખ ઉઘાડીને જોવું To see clearly and with care. 2. To look at from all points of view; to take all the circumstances of a case into consideration. એકલી આંખે-નરી આંખે With the naked eye. આંખો ચઢાવી દીધી Showed the whites of his eyes; rolled his eyes. 2. Listened with indifference or without interest. ઉઠીને આંખે બાઝે એવા Pleasing to the eye. શેરડીની આંખ The buds of the sugar-cane. આંખ ઉઠવી To have sore eyes. આંખ ઉંચી કરવી To look at. 2. To confront, to resist or oppose boldly. આંખ એકઠી થવી To look at each other at the same time. આંખ ખસેડવી To be inattentive to. આંખ ચગાવવી To

make a sign with a movement of the eyes. આંખ ચળી જવી To look at with a frown. 2. To be tempted to commit a wrong act (at the sight of something). આંખ ચોળીને રહેવું To be sorry when one is unable to gain one's object, after a vain attempt. એની આંખો માત્ર તગતગે છે He is so pulled down by his sickness that he can only move his eyes. આંખ તરવી To be restless (of the eyes.) 2. To lose consciousness. આંખો તારવી નાખવી To cause to lose consciousness by making the eyes restless. 2. To beat one severely, till one loses one's consciousness. આંખ તળે આવવું To be noticed by. આંખ દબાઇ જવી To die. આંખ બતાવવી–દેખાડવી To frown upon; to threaten by frowning upon. આંખ નિકળી પડવી To be jealous of. આંખ ફેંકવી To look at આંખ ફોડવી To set the eyes intently on. આંખ ભરવી To be filled with tears (of the eyes). આંખ ભરાઈ જવી To shed tears of joy; to look at with admiration. આંખ ભારે થવી To be heavy with sleep (of the eyes); to be inclined to sleep. 2. To have symptoms of the eyes growing sore. 3. To be jealous. આંખ માંડવી To look at with attention or interest. આંખ મિચવી To shut the eyes. આંખો મિચીને Thoughtlessly. આંખો મિચીને વિચાર કરવો To contemplate coolly and with concentration of the mind.–ઉપર આંખ રાખવી To have an eye upon; to superintend.–ઉપર આંખ હોવી To take an interest in; to look upon with favour. આંખનું કાચું Weakness of sight; weak sight. એની આંખમાં અમી છે He looks upon all with kindness. આંખમાં આંગળીઓ ઘાલવી To cause to escape the notice of. 2 To deceive. આંખમાં આંજવું To anoint the eyes. 2. To deceive. 3. To put out of countenance; to put to shame. આંખમાં આવવું = આંખે ચડવું To draw upon oneself the jealousy of others. આંખમાં કરગર આવવી To be jealous. આંખમાં કૂવા પડવા To have deep sunken eyes owing to hunger. આંખમાં ખુન્નસ આવવી To have murderous eyes. આંખમાં ખુચવું–આવવું–ભરાવું To be thorns in the eyes of. 2. To be an object of envy. આંખમાં તડતડિયા પડવા To have a lancinating pain in the eyes. 2. To have ill feeling towards. આંખમાં ધૂળ નાખવી To throw dust in the eyes of; to deceive. આંખમાં પાણી આવવું To be filled with tears (of the eyes); to shed tears. 2. To weep bitterly. 3. To feel pity. આંખમાં ભમરીઓ રમવી To have quick or sharp eyes. આંખમાં મીઠું (મરચું, રાઇ) નાખવું–આંજવું–ભરવું To torment; to put to torture. 2. To put to shame; to disrespect. 3. To deceive. આંખમાં લહેર આવવી To be inclined to be idle. owing to sleep, intoxication. &c. આંખમાં શનિશ્ચર હોવો To have a tendency to do harm to others. આંખમાંથી કાજળ કાઢી જવાં To rob one in one's presence. આંખે અંધારી બાંધવી To: deceive by misrepresentations. 2. To lose one's wits. આંખે તળાવ (પાણીયારો) બાંધવા To shed tears on trifling grounds. આંખો ઉંચી કરાવવી To make impatient. 2. To give unbearable pain to. આંખો ઉંચી ચઢી જવી To be excited. આંખો ઉંચી જતી રહેવી=આંખો ઓચીએ જવી To be proud.

Prov. આંખ મિચાઈ, અને નગરી લુટાઇ Death's day is Doomsday; After me the deluge. આંખ કાણી કરવી, પણ દિશા કાણી ન કરવી If you would enjoy the fruit, pluck not the blossom. આંખ ને કાન વચ્ચે ચાર આંગળનો ફેર All that we hear, is not true. આંખની દીઠી, તે ખરી Seeing is believing. આંખો મિચીએ, તો સદા અંધારૂં Once neglected, is lost for ever. આંખે આંધળો, પણ પૈસાનો પુરો Nothing is bold as a blind man. આંખે ખાય, ને મોંહે લજવાય He can learn Grammar, if a camel can learn Grammar. આંખની ગરજ પાંપણ સારવાની છે? Every man is to be trusted in his own art: Every reed will not make a pipe. બે આંખની શરમ Out of sight, out of mind. આંખને ગમે, તે મોહને ગમે The heart likes what the eyes like. આંખ ફુટે, ત્યાં પાંપણને કયાં રડીએ? Who would care for a part, when the whole is in danger? આંખ બે, ને લેવું દહાડી The same man has to do his work every day. આંખમાં રજ સમાય, તો હિસાબમાં પાઈ સમાય A good accountant will not ignore the least item, nor will the eye ignore the existence of

the least eye-sore. આંખ સમાન તેજ નહિ, અને પેટ સમાન ફળ (સંતાન) નહિ There is no light to a blind man, and no enjoyment to a childless man.

આંખ-ચાંલ્લો, *s. m.* [+ ચાંલ્લો a mark on the forehead.] A small metallic circle shining like an eye, stuck on the face of young women on festive occasions.

આંખ-ચોરી, *s. f.* [+ ચોરી theft.] The turning of the eye away from what one does not wish to notice.2.The overlooking of what one may have seen, but would rather not remark upon. *Cf.* આખાડા કરવા.

આંખ·ડ·લી, **આંખ·ડી,** **આંખ·લ·ડી,** Same as આંખ (Used in speaking of the eye with affection or fondness.)

આંખ·વાળું, Same as **આંખ્યાળું**.

આંખની·આડ, *s. f.* [+આડ.]A particular trick in the game of ગિલ્લી-દંડો.

આંખ-ફુટા·મણી, *s. f.* [+ ફુટ·વું to split.] Name of a medicinal plant, otherwise called ઇંદ્ર-વારૂણી.

આંખ-મિચકારો, *s. m.* [+ મિચ·કારો twinkling.] The twinkling of the eye. 2. A sign made with a motion of the eye.

આંખ-મિચા·મણાં, *s. n. pl.* **આંખ-મિચા·મણી**, *s. f.* [+ મિચ·વું to close.] A game for children, generally known as આંધળી-ખિસકોલી. (Used in the Petlād Prānt.)

આંખિયાં, *s. n. pl.* A swoon; a fainting fit. 2. A threat administered with a stare.

Id. આંખિયાં આવવાં To be attacked by a fainting fit. આંખિયાં કાઢવાંTo threaten with a stare of the eye.

આંખ્યાળું, **આંખ·વાળું,** *adj.* Having eyes.2.Having prominent or beautiful eyes.

આંગ, Same as **અંગ** a limb.

આંગ·ડ. *s. f.* Valuables despatched under safe keeping.

આંગડિ·યો, *s. m.* The person employed to carry valuables from place to place.

આંગ·ડી, *s. f.* A kind of overcoat.

આંગણું, **આંગણિ·યું,** **આંગણ,** *s. n.* [S. अङ्गण.] A court-yard; an open space about a house.

Id. આંગણું ફરી જવું To be childless. 2. To be ruined.આંગણું ઘસી નાખવું To be worn out (of the court-yard of a house, by the frequent coming and going of many persons). 2. To have many persons paying frequent visits.

આંગણ·વું *s. n.* Sweeping and cleaning the courtyard.

હું તો તુજ પાખે ઘર આંગણવું કરતી હુતી રે.

—**દયારામ.**

આંગ-બળ, *s. n.* [S. अङ्ग a limb + બળ strength.] Physical strength.

આંગ·મણ, *s. n.* [See આગ fire.] A place in the front of a hearth, where the fire is extinguished.

આંગ·ડી, *s. f.* **આંગ·લું**, *s. n.* [See આંગ, અંગ a limb] A small coat for an infant.

Id. આંગલાં ટોપી કરવાં To present a new born child with a coat,a cap,and ornaments.

આંગળ, *s. n.* [S. अङ्गुलि a finger.] The breadth of a finger; a measure if about one inch.

આંગળ-તોડો, *s. m.* [+ તોડ·વું to cut.] A worm found in water, which sticks to the finger.

આંગળિ·યું, *adj.* (A child) Accompanying its mother at the time of her remarriage to her new husband's house. 2. *s. n.* A father's step-child.

આંગળી, *s. f.* **આંગળું**, *s. n.* A finger.

Id. આંગળી કરવી To point out with the finger. 2. To expose a wrong-doer; to put to shame. 3. To excite to do mischief; to abet. આંગળી આપવી To give a helping hand; to help. આંગળી ખુંપવી To have one's own way; to get access to. આંગળીના વેઢા ઉપર=આંગળીને ટેરવે On one's fingers' tips; ready for use; easily counted. આંગળીને ટેરવે

નચાવવું To twist a person round one's finger. 2. To handle a person at one's own will. આંગળી ઉપર રાખવું To keep near oneself. 2. Not to lose sight of. 3. To fondle (of a child.) આંગળાં કરડવાં To be astonished. 2. To be disappointed. આંગળાં કરડી ખાઈએ તેવું સ્વાદિષ્ટ Very palatable (of food.) આંગળી ઉંચી કરવી To declare oneself unable to continue the game; hence, to declare oneself unable or insolvent. આંગળી બતાવવી To threaten to beat. 2. To refuse to give.

Prov. આંગળાં ચાટે કાંઈ પેટ ભરાય ? Can trifles satisfy your wants ? આંગળી આપે, તો પહોંચે વળગે If you give an inch, he will take an ell. આંગળીથી નખ વેગળા એટલા વેગળા Heterogeneous natures never agree. આંગળી બતાવ્યાનું પણ પુણ્ય છે There is merit even in pointing out the best way. આંગળી સુઝી થાંભલો ન થાય Do not give weight to trifles, *i. e.* Do not make a mountain of a molehill.

આંગળી-ચાત, Same as **આંગળિ-યું**.

આંગી, *s. f.* [See આંગ, અંગ, a limb; આંગ-ળી a small coat.] A coat presented at a wedding to the bride-groom by his maternal uncle 2. A picture of a goddess. 3. A coating of oil, &c., on the body of an image of a god (generally હનુમાન, the monkey god). 4. A column of dust raised by the wind.

Id. માતાને આંગી ચઢાવવી To set up a picture in honour of a goddess. હનુમાનની આંગી ઉતારવી To take off the coating of oil, &c.,from the image of Hanumān. આકાશમાં આંગી ચઢે છે A cloud of dust rises to the sky.

આંચ, } **આછ,** } *s. f.* [S. अग्नि fire.] A blaze; heat.

નરકકુંડની અખંડ આંચનો કેમ કરૂં ઉચ્ચાર ?
—દયારામ.

2. Splendour; dignity; valour; heroism.
સંગે જવાય ન લેઈ ઉભય, તે મહાપુરૂષની આંચ.
—દયારામ

3. Terror; oppression.
બહાર રાખ્યા બીજા લોકને, ઘરમાં ગયા જણ પાંચ;
તેડી એકાંતે તારૂણી, અધિકી દીધી આંચ.
—સામળભટ.

4. Injury.

Id. આંચ આપવી To heat. આંચ લાગવી To be heated. હું તને ઉની આંચ આવવા દઇશ નહિ–લાગવા દઈશ નહિ I will not allow any injury to be done to you;I will protect you from all kinds of danger. આંચ દેવી To terrify; to threaten.

આંચ-કી, *s. f.* [See આંચકો, આચકો.] A fit; convulsions.

આંચ-કો, Same as **આચકો.**

Id. આંચકો ખાવો To shrink from; to hesitate.

આંચ-ણી, *s. f.* Hesitation in talking; talking with hesitation.2. The habit of repeating words in talking; the habit of repeating particular words in talking. 3. That portion of a song, which is often repeated, such as **અસ્તાઈ, મોહોરો,** and **ટેક.**

આંચળ, *s. m.* [S. अञ्चल ends of a garment, skirts.] The udder; the teat.

Id. આંચળ ઝરે છે The teat drops milk. આંચળ દુઝયો છે The teat is sore.

આંચળ-વાળું, *adj.* Having an udder.
Id. આંચળવાળાં પ્રાણી Mammalia.

આંછ, *s. f.* [See આછું dim.] Dimness (of the sight).

આંજ-ણ, See **અંજ-ન.** 2. Deception.

આંજ-ણી, *s. f.*[S. अञ्ज-न black pigment for the eye *fr.* अञ्ज to anoint.] A sty on the eyelid.

આંજ-વું, *v. t.* To paint the eyes with collyrium. 2. To deceive. 3. To eclipse.

Id.આંજી નાખવું To impress favourably; to give satisfaction to. 2. To deceive.

Prov. આંજી ખમે, પણ દેખી ન ખમે A man would fain yield when he is obliged to do so, but would not voluntarily make a gift in charity. આંજી સહેવાય, પણ કુટી ન સહેવાય One can put up with a polite lie, but not with a direct insult. કાળી ચૌદસના આંજ્યા, તે ન જાય ગાંજ્યા A man who has passed through an ordeal has nothing to fear from.

આંજિયું, *s.n.* A disease in barley stalks. 2. Ruin; loss.

આંટ, *s. f.* [S. आ·वर्त turning round, a whirlpool. See આ·વર્ત·ન.] A knot or noose in thread. 2. A grudge. 3. A characteristic; a confirmed habit; reputation; reputation for honesty. 4. Skill; skill in manual work. 5. Reach; compass. 6. Fluency or ease in writing or speaking.

Id. આંટે ચડવું To be easily wielded or managed. આંટે ચડાવવું To attempt to get mastery in. તેની આંટ સારી છે He has a good reputation. આંટમાં લાવવું To get the mastery of. તેની બોલવાની આંટ સારી છે He can talk fluently.

આંઝણી, See **વાંઝણી** (used for euphemy).

આંટ·ણ, *s. n.* [S. आवर्त·न turning round *fr.* आ intens. + वृत to turn.] A sore on the skin. 2. Corns.

Id. આંટણ પડવું To have corns.

આંટ·વું, *v. i.* To aim at.

આંટી, *s. f.* [See આંટ, આંટ·ણ.] A skein of thread. 2. A knot in thread. 3. A grudge.

Id. આંટી કાંતવી To spin cotton, &c., into a skein. આંટી ભરાવવી–મારવી To put a noose round; to entrap. મનમાં આંટી રાખવી To entertain a grudge સુતરની આંટી A skein of thread. આંટીમાં લેવું–નાખવું To catch a person in the meshes of one's own plans.

આંટી-ઘુંટી, *s. f.* [+ ઘુંટી agitating *fr.* ઘુંટ·વું to agitate.] Intricacy; complications; difficulties; a difficult situation.

Id. આંટીઘુંટીનો વખત A time of complications. 2. A critical time.

આંટી-ફાંટી, *s. f.* [+ ફાંટી redup. of આંટી.] A play for children.

આંટે-ટપ્પા, *s. m. pl.* [+ ટપ્પો tripping *fr.* ટપ·વું to trip. to leap.] A particular trick in the game at marbles.

આંટો, *s. m.* [See આ·વર્ત·ન, આ·વૃત્તિ.] A turn; a twist. 2. A grudge.

કોણ જન્મનું વેર હતું જે, મનમાં રાખ્યો આંટો.

—**દલપતરામ.**

Id. આંટો ખાવો–દેવો–મારવો–લેવો To take a turn; to walk about. આંટો રાખવો To entertain a grudge.

આંણ·વું, See **આણ·વું** to bring.

આંણું, See **આણું** bringing.

આંડ,
આંડિ·યો, } *s. m.* [S. अण्ड.] The testicles.

આંતર·ડી, *s. f.*
આંતર·ડું, *s. n.* } [S. अन्त्र *fr.* अन्त to bind] The entrails. 2. The heart

Id. આંતરડી દાઝવી–બળવી To sympathize; to feel pity for. આંતરડી બાળવી To give pain to. આંતરડી ઠારવી To give peace to the mind of. આંતરડાંની માયા Sincere affection. આંતરડીની દાઝ Sincere sympathy.

આંતર·વું, *v. t.* [See અંતરાય a curtain *fr.* अन्तर् between + इ to go.] To partition. 2. To encompass.

Id. આંતરી વળવું To take a cross cut and stop the way of.

આંતર·સિયો,
આંતર·સિવો, } *s. m.* [આંતરો division + સીવવું to sew.] A superfluous portion of a garment sewn up to make it fit.

આંતરી, *s. f.* [See આંતર·ડી.] The unwoven thread at the ends of a piece of cloth. 2. A moth which eats away woollen cloth.

આંતરે, *adv.* [See આંતરો; or અંતર distance.] At the distance of (days, yards, &c.); at an interval of.

આંતરે-આંતરે, *adv.* At intervals.

આંતરો, *s. m.* [S. અંતરાય intervention.] A division; a partition. 2 A distance; an interval 3. The second part of a ધ્રુપદ, the first part being અસ્તાઈ, and the third આભોગ.

Id. આંતરો–ભરી લેવો–ભરવો To set up a partition between. આંતરો રાખવો To preserve a distance between (friends); to be reserved; not to open the heart to (a friend).

આંધળિ·યું, *s. n.* [See આંધળું blind] Blindness. 2. Thoughtlessness.

Id. આંધળિયાં કરવાં To undertake a work blindly; to pay no attention to consequences; to be rash. 2. To throw oneself headlong or thoughtlessly into a business.

આંધળિયો-પોટ્ટો, *s. m.* [+ પોટ્ટો, પોરિયો,a boy.] A game for children, generally known as a આંધળી ખિસકોલી (Used in the Gohelwāḍ Prānt.)

આંધળી-ખિસકોલી, *s. f.* [+ ખિસકોલી a squirrel.] A play for children; blind man's buff.

આંધળી-ચાકણ, **આંધળી-ચાકળ**, } *s. f.* [+ ચાકણ, ચાકળ, a kind of serpent having two mouths.] A blind snake having a mouth at each end.

આંધળી-પીપળી, *s.* [+ પીપળ a pipal tree.]A play for children generally known as **ઝાડ-પીપળી.** (Used in the Baroḍā and Sankheḍā district.)

આંધ·ળું, *adj.* [S. अन्ध.] Blind. 2. *s. n.* A hole.

Id. આંધળું ગુમડું (Lit.) A blind ulcer; an ulcer which is hard and shows no signs of opening. આંધળા પાટા બાંધવા To deceive by misrepresentations. આંધળાની આંખ Very useful. 2. Very dear. આંધળાને સૂઝે એવું Such as even a blind person may see. 2. Very bold and clear (of writing). 3. Clear; plain. આંધળી ગાય A harmless person. આંધળું વાળું A body of thoughtless persons. આંધળો ધંધો A business in which profit or loss cannot be foreseen.2.A profitless business.

Prov. આંધળામાં કાણો રાજાઓ A figure among ciphers: Every cock is proud on his own dung-hill: A heron is a king among crows. આંધળાને આરસી, ને બહેરાને શંખ=આંધળાં આગળ દીવો ધરવો Don't throw pearls before swine : A book to a blind man signifies nothing. આંધળો કહે "ભીંત," ને બહેરો કહે "મશીદ" I talk of chalk, and you of cheese. આંધાળી નોર, ખુદાકા રખવાલા A blind man's wife needs no paint. આંધળા ખરચનું અંતકાળે સરવાયું An extravagant man is sure to end in insolvency. આંધળાના પૈસા કુતરા ખાય, ને પાપીનો માલ અકારત જાય A cheating player never thrives.આંધળાની એક આંખ A man blinded by passion sees nothing but his object. આંધળા સાથે છીનાળું, ને ઘર સુધી વળાવું Keep company with the weak, and you will lower yourself. આંધળાને હૈયાફુટ મળ્યો=આંધળે બહેરૂં કુટાયું Birds of a feather go together = A lean dog gets nothing but fleas. આંધળો ગાય કે દળે A blind man can either sing or grind. આંધળાને આંધળો કહે. કડવાં લાગે વેણ; પેરે પેરે પૂછિયે, કેમ ગયાં તારાં નેણ? Skill is more valuable than force = Never draw your dirk, when a dint will do. આંધળો આંખને શું કામ રૂવે ? Things past may be repented, but cannot be recalled.

આંધળું-ધબ, [+ ધબ, ધબ-કારો.] **આંધળું-ભાત**, [+ ભીંત, a wall.] } *adj.* Stone-blind totally blind.

આંધળો-પાડો, *s. m.* [+ પાડો a buffalo.] A play for children, generally known as **આંધળી-ખિસકોલી.** (Used in the Amreli & Hālār Districts).

આંધળો-લોટવો, *s. m.* [+ લોટવો a long-necked earthen vessel.]A play for children, generally known as **એણુ-ગેણુ-દીવા-ગેણુ.** (Used in the Songad Prānt.)

આંધી, *s. f.* A whirl-wind; a storm; a fog. 2. Blindness.

આંફ, *s. f.* [Imit.] Panting, See **હાંફ·વું.**

આંફ·ળું-ફાંફ·ળું, *adj.* [+ ળું dim. + ફાંફ·ળું redup.] Confused. Same as **હાંફળું-ફાંફળું**.

આંફ·વું, *v. i.* To pant. Same as **હાંફ·વું**.

આંબ, Same as **આમ**, *s. m. n.*

આંબ, *adj.* [S. आम्ल] Sour.

આંબ-ફળ, *s. n.* [See આંબો + ફળ] A mango fruit.

આંબ-રસ, *s. m.* [+ રસ juice.]The juice of mangoes.

આંબલી, *s. f.* [Dh. Des. अंबिलिआ *fr.* S. अम्लिका a tamarind tree.] A tamarind tree. 2. Fruits or pods of the tamarind.

આંબલી·યો, *s. m.* [See આંબો.] A mango tree. 2. [See આંબલી.] The seed in a tamarind pod.

આંબ·વું, *v. t.* [See અમ્બા·વું *fr.* S. अम् to go towards.] To go towards; to reach. 2. To touch.

આંબા, *s. m. pl.* [See આંબો.] Mango-fruits; mangoes. 2. Mango-trees.

આંબા-આળો, *s. m.* [+ કાળ time.] The mango season. 2. A feast in which mangoes form the principal dish.

આંબા-મોર, *s. m.*[S.+Guj. મોર blossom.] The mango blossom.2.A kind of fragrant rice.

આંબા-વાડિ·યું, *s. n.* [S. + वाट a plot of ground.] A place planted close with mango-trees; a mango grove.

આંબા-હળદર, *s. f.* [S. + हारद्रा turmeric.] Zedoary;the root-stock of different species of *Curcuma*;a species of turmeric having a fragrant smell, like that of the mango.

આંબેલ, *s. n.* [Des. आयामअम्बिल *fr.* S. आचामाम्ल.] A religious vow, observed by Jains, to take no food in which fatty substance are present.

આંબો, *s. m.* [Dh. Des. अंबो *fr.* S. आम्र.] A mango tree. 2. A play for children(used in the Petlād Prānt).

Id. આંબો મોરવો To pluck fruit from a mango tree. આંબા ગોડી નાખવા (Lit.) To pluck up or root out mango trees by the roots.2. To do one's worst.આંબો લેવો (Lit.) To take up a mango-fruit.2. To take up a top while it spins on the ground, and put it on one's palm.

Prov.આંબા ગાળો, અને પુંજી ટાળો Delicacies are only a charge on your purse. આંબાની કાઠી, ને રાંધનારી નાઠી Cheap goods are dear in the long run. આંબાની ખોટ મહુડાં કાંઇ સારે ? Inferior things cannot serve the purpose of superior things. આળે મોર, ને કહાલે લેખું, ત્હેતે દહાડે કાંઈ ન દેખ્યું Hope is a good breakfast, but a bad supper.

આંબો·ળિયાં, *s. n. pl.* [Dh. Des.अंबो *fr.* S. आम्र, અ ઓ, a mango.] Parings of unripe mangoes salted and dried in the sun.

આંબો·ઈ, **આંબો·ઇ,** *s.f.* [See આમળો; or આમળ·વું to twist.] The naval-string

Id.આંબોઇ ખસવી Dislocation or derangement of the navel-string. અંબોઈ બેસવી—ઠેકાણે આવવી Restoration of the navel-string to its proper place.

આંમલી, *s. f.* [S. आम्लिका.] A tamarind-tree. 2. A tamarind fruit.

આંમળું, *s. n.* The hog plum. 3.A black substance used for washing the hair of the head.

આંસ, *s. m.* [S. अक्ष.] The axis.

આંસુ, *s. n.* [S. अश्रु.] A tear.

Id. આંસુ આવવાં-પડવાં-ખરવાં To be in tears. આંસુ પાડવાં To shed tears. આંસુ ઢાળવાં To shed tears with the object of getting one's request granted. આંસુ લોહવાં (Lit.) To wipe off another's tears;hence, to sympathize with; to feel pity for.

આં-હા-તુશ, *s. f.* [See આં expletive + હા yes + તુચ્છ rejection.] Hesitation.

એમ આંહા તુશ થાય, મેહેતી કે'તી જેઠાણી;
કયાં મોકલ્યો છે માંટી તમે, આ ફજેતી શિદ માંડી ?
—**હરિદાસ.**

આઃ, *interj.* [Imit.] Showing rejection or contempt.

આઇ, *s.f.*[S. आर्या a respectable woman.] Mother. 2. Grand-mother.

આઈ-જી, *s. f.* [+જી *fr.* દેવ divine.] Mother-in-law.

Prov. આઇજી મરે ઉભી હોળી, અને વહુજી ખાય ખીર ને પોળી His bread is buttered in both sides.

આઇતું, *adj.* [S. आयत्त dependent; **સ્વ** oneself, being understood.] Obtained without trouble. 2. Found ready to hand.

આઇન, *s. m.* [P.] Institute; usage. 2. Mode of governing. (Abul Fazl's "Ain-i-Akbari " treats of the Administration of Akber's government)

આઇસ, *s. m. n.* [Eng. *Ice.*] Ice.

આક, Same as**આક·ડો.**

આક-એકલી, **આક-કેડી,** *s. f.* A play for children, generally known as**એણુ-ગેણુ-દીવા-ગેણુ.** (Used in the Dwārkā Prānt)

આક·ડો, *s. m* [S. अर्क] Name of a tree of shurb.

In. આકડા વાવવા To plant the seeds of a quarrel. આકડાના તુરની માફક ઉડી જવું To be ruined notwithstanding what one does to save oneself; to be ruined in a short time

આકર, *s. m.*[S. *fr.* आ up to, all around, + कॄ to scatter.] A mine (See અગર). 2. A group; a collection; a large number.

આકરણ, *s. n.* [S. आकारण *fr.* आकृ to call *fr.* आ up to + कृ to do.]Loudly calling to come.

આ·કરસ·વું, *v. t.* [S. आ up to + कृष्, कर्ष्, to draw.] To draw; to attract.

આ·કરૂં, *adj.* [See અ-કારૂં. Or, S. आ intens. + क्रूर cruel] Difficult. 2. Hot-tempered; impatient. 3. Quick in action. 4. Dear in value.

Id. આકરો રૂપિયો A rupee having too large a quantity of the baser metal;a base coin. આકરો ભાવ A high rate. આકરૂં પડવું To be found difficult to do.

આ·કર્ણ, *adj.* [S. *fr.* आ up to + કર્ણ the ear.] Reaching the ear.

આ·કર્ષ, *s. m.* [S. See આ·કરસ·વું.] The act of grawing or attracting.

આ·કર્ષ·ક, *adj.* Drawing or attracting; attractive.

Id. ચિત્તાકર્ષક Attracting the mind; interesting; pleasing.

આ·કર્ષ·ણ, *s. n.* Attraction.

આ.કર્ષ·વું, *v. t.* To draw; to attract.

આ.કર્ષિ·ત, *adj.* Drawn.

આકળ-વિકળ, *adj.* [S. आकुल distressed + व्याकुल much distressed *fr.* वि intensive + आकुल.] Confused; perplexed.

આકળું, *adj.* [See આકરૂં.] Bewildering; terrifying. 2. Hot-tempered; impatient.

Id. આકળું ભૂત Hot-tempered.

આ·કાંક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* आ intens. + काङ्क्ष् to desire.] Desire; wish.

આ·કાર, *s m.* [S. *fr.* आ up to + कृ, કર.વું, to do]Shape; form;figure. 2.Classification or rate of assessment. 3. The amount assessed; land-tax to be paid. 4. The total amount to be paid.

આકાર·ણી, *s. f.* Settling the rate of a tax; the rate of a tax.

આકાર·વું, *v. t.* To settle the rate of a tax; to impose a tax.

આ·કાશ, *s. n.* [S. *fr.* आ intens. + काश् to shine.] The sky; the firmament. 2. Space, generally.

Id. મહાકાશ The sky. મેઘાકાશ That part of the sky or atmosphere where there are clouds. ઘટાકાશ That part of the sky or atmosphere which is contained in or circumscribed by a vessel. માથે આકાશ ચઢી આવવું=આકાશ પાતાળ ફરી વળવું To be overpowered by suffering. આકાશ પાતાળ એક થઈ જવું To be attacked by a great misfortune. તેને આકાશ પાતાળ એક છે He is very proud. આકાશ પાતાળ એક કરવું To make a great revolution. 2. To accomplish a great or difficult work with a mighty effort. આકાશ હેઠું આવવું To be accomplished of an impossible thing). આકાશના તારા ઉતારવા To work out a great revolution. આકાશનાં પક્ષી ઝાલવાં To carry out a difficult work. આકાશની સાથે વાતો કરવી To be so high or lofty as to reach the sky (of a tree, house, tower, &c.). આકાશમાં ઉડવું To disappear. 2. To be fruitless. 3. To be elected with pride. આકાશમાં ચઢાવવું To praise and raise to the seventh heaven. આકાશમાં ચંદરવો બાંધવો To spread one's fame far and wide.

આકાશ-ગંગા, *s. f.* [+ गङ्गा the river Ganges, intens. *fr.* गम् to go.] The milky Way; the galaxy (in Astronomy).

આકાશ-ગમન, *s. n.* [S. *fr.* + ગમન going.] Rising to heaven; the Ascension.

આકાશ-દીવો, *s. m.* [દીપ, દીવો, a lamp *fr.* દીપ્ to shine.] A lamp hung aloft on a pole.

આકાશ-પંથ, [+ પંથ a way.] } *s.m.*
આકાશ-માર્ગ,[S. *fr.*+ માર્ગ a way.] }
A way in the sky or through the air; an aerial passage.

આકાશ-મુનિ, *s. n.* [+ મુની a sage *fr.* मन् to think. A camel.

આકાશ-વાણી, *s. f.* [+ વાણી speech.] A revelation; a divine utterance.

આ·કાશ-વાસી, *adj.* [+ वस्, વસ·વું, to dwell.] Dwelling in the sky; dwelling in heaven.

આકાશ-વૃત્તિ, *s. f.* [+ વૃત્તિ maintenance

fr. वृत to be.] Irregular gains; casual additions to one's income. 2. *adj.* Depending on casual gains; having no permanent income; helpless.

આકાશીી, *adj.* Pertaining to the sky or heaven.

આકાશી·યું, *adj.* (A field) Depending upon the rains for water; having no well to water it from.

આકીન, *s. n.* [A. यक़ीन.] Trust; reliance; faith.

Id. આકીન રાખવું To be faithful.

Prov. આકીન બડા કે દેવ ? Faith is everything.

આકીન·દાર, *adj.* [P. દાર having.] Reliant; trustful.

આકુદી, *s. f.* [Ar. याक़ूती a tonic medicinal preparation, in which याक़ूत, a ruby, is used] An intoxicating preparation of Bhāng.

આકુળ, *adj.* [S. आकुल.] Impatient; distressed.

આકુળ-વ્યાકુળ, *adj.* [See આકળ-વિકળ confused.] Bewilderd; confused.

આકૂત, *s. n.* [S. आकूत intention.] Information; news.

કુંદનપુર આવિયાં રે, ઋષિ, સખી, ને બે સુત,
દીઠાં દોહેલાં રે, ભીમકે જાણ્યું આકૂત.—**પ્રેમાનંદ.**

આ·કૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* आ up to + कृ, કર·વું, to do.] A figure or diagram (in Geometry). 2. Shape; form.

આકટ, *s. m.* [Eng. *Act.*] An act; a regulation, a law.

આકટિંગ, *adj.* [Eng. *Acting.*] Acting; working; in charge. 2. Not permanent.

આ·ક્રન્દ, *s. n.* [S. *fr.* आ up to + क्रन्द् to cry.] Lamentation; weeping.

આ·ક્ષેપ, *s. m.* [S. *fr.* + क्षिप् to throw.] Application; study. 2. Impediment; a hindrance. 3. A charge of guilt; an objection.

આક્સિજન, *s. n.* [Eng. *Oxygen.*] Oxygen.

આખડ·વું, *v. i.* [*Cf.* રખડ·વું.] To ramble; to roam.

Id. પડયું આખડયું Lying about.

આખડી, *s. f.* A particular vow.

આખર, *s. f.* [Ar. आख़िर last, the end.] The end. 2. *adj.* Ending; last; final. 3. *adv.* [See આખરે.] At last; at length; ultimately.

Id. આખરનો વખત The last moment; the time of death. આખર સરવાળે At length; as the result. આખર સાલ The last year or period. 2. The point of death.

Prov. આખર ધૂળની ધૂળ Dust thou art and to dust shalt thou return.

આખર-સાલ, *s. f.* [+ P. साल् an year.] The last moment.

આખરે, *adv.* Same as **આખર**. 3. *adv.*

આખલો, *s. m.* [S. अक्षत unwounded *fr.* अ not + क्षत wounded *fr.* क्षण् to wound; or S. उक्ष a bull.] A bull not castrated. 2. A stout man. 3. A foolish man.

Prov. આખલો વકર્યો ઉકરડો ઉછાળે An ill man in office is a nuisance to the public.

આખવું, *v. t.* [Same as ભાખવું to speak.] To speak.

આખળીયો, *s. m.* [S. आ intensive = ખ-ળ·વું to crush.] A low table or stool on which bread is rolled about.

આખા-ખા·ઉ, *adj.* [See આખું whole + ખા·વું to eat.] Wanting to have a large profit; grasping.

આખાટો, *s. m.* [Dh. Des. अक्खायं a pit for catching elephants *fr.* S. आ·खात, See અ·ખાત.] Same as અખાડા *pl.* of **અખાડો.**

આખી, *s. f.* [See આખું whole.] The ceremony of carrying rice or corn in the hand round a man in order to remove the effects of the evil eye.

આખું, *adj.* [Dh. Des. अक्खयं unhurt. *fr.* S. અ·ક્ષત *fr.* S. अ not + क्षत wounded *fr.* क्षण् to wound.] Whole; entire.

Id. આખા ગામનો ઉતાર The worst man in the whole village. આખા હાડકાનો (Ironically) unwilling to give trouble to the body; unwilling to work; eager to avoid work. આખી અણીએ Unhurt; intact. 2. Safely. આખો ને આખો કરડી ખાવો To eat away the whole (used as a threat). 2. To utter terrible threats.

Prov. આખો દહાડો નાગો ફરે, ને, નહાતી વેળા· એ પડદો ધરે Idle all day, she begins to spin at night. આખો લાડવો મોંમાં ન પેસે Rome was not built in a day. આખું કોળું શાકમાં જાય ? You cannot make a mountain of a mole-hill. આખી રાત દળી કુલડીમાં વાળ્યું = આખી રાત રળી,ને ઉંધી પાલી દળી=આખી રાત રોઈ, ત્યારે એક ડોશી મોઇ You sift night and day and get nothing but bran.

આખુ, *s. m.* [S.] A mouse.

આખુન-જી, *s. m.* [Ar. आखुन a teacher + જી an honorific suffix.]A venerable teacher.

Prov. આખુનજી લકડી તોડશો ? તો કહે " વો કાફરકા કામ " આખુનજી ખિચડી ખાશો ? તો કહે " બિસમિલ્લાહ " He has two stomachs,one to eat and one to work.

આખુ-પાખુ, } **આખુ-ભાગુ,** } *adv.* [See આખું whole + પાખુ redup. and ભાગ·વું to break.] Half-broken.

આખેટ, *s. m.* [S.] Hunting.

આખો-ઘડી, *adv.* [See આખું entire + ઘડી a moment.] At every moment; frequently; often.

આ·ખ્યા·ન, *s. n.* [S. *fr.* आ up to +ख्या to tell.] A tale; an account.

આ·ખ્યા·યિકા, *s. f.* A story. 2. A tradition.

આગ, *s f.* [Dh. Des. अग्गी *fr.* S. अग्नि.] Fire. 2. Heat. 3. Ardour.

Id. આગ લાગવી To take fire. આગ લગાડ-વી-મૂકવી To set fire to. આગ દેવી–મૂકવી To perform the funeral ceremony. આગ ઉઠવી To burst (of a fire). 2. To have a burning sensation. 3. To express contempt. આગ ફાટવી To be heated with anger. ભાવમાં આગ લાગી છે The rates have risen very high. આગ વરસવી To shower down fire. 2. To be angry. 3. To be very hot (of the sun).

Prov. આગ લગાડી તાપણું કરવું He sets fire to his own house, and enjoys the fun. આગ લાગે, ત્યારે કુવો ખોદવો To shut the stable-door, after the steed is stolen.

આગ-ગાડી, *s. f.* [+Guj. ગાડી a carriage.] A railway train.

આગત-સ્વાગત, *s. n.* } **આગતા-સ્વાગતા,** *s. f.* } [S. आगत come *fr.* आ up to + गम् to go + सु well +आगत.] Hospitality; entertainment of a guest.

આગ-દાન, *s. n.* [See આગ fire + P. दान holding, *fr.* दाश्तन = S. धा to hold.] A metallic vessel for holding burning charcoal for the purpose of lighting cigars, &c.

આગ-બોટ, *s. f.* [S. अग्नि fire + Eng. *Boat.*] A steam-boat; a steamer.

આ·ગમ, *s. m.* [S. *fr.* आ up to + गम् to go.] A sacred writing. 2. The Vedas. 3. The beginning. 4. Arrival; coming.

આ-ગમ-ચ, *adv.* [See આગામી coming, future, + જ only.] Already; previously.

આ·ગમ·ન, *s. n.* [See આ·ગમ.] Arrival; coming; approach.

આગમ·વું, *v. i.* To be ready to die; to be desparate.

આગર, Same as **અગર.**

આગ·રણ, *s. f.* [See આગ fire + રહેવું to remain.] The fireplace in a smithy.

આગરૂ, *s. m.* [See આગ fire + S. रुज् disease; or, S. आ intens. + ગર·વું, ગળ·વું, to drop.] A disease affecting the mouth causing a burning sensation and salivation.

આગલું. *adj.* [S. अग्र the front.] Standing in front. 2. Previous; former. 3. Future.

Id. આગલું–પાછલું (Lit.) In front and in the rear 2. On all sides.

Prov. આગલી દુઃખવણ સારી,પણ પાછલી દુઃખવણ માઠી An unpleasant but wholesome piece of advice given before the commission of an act, is better than after it., *i. e.* Prevention is better than cure.

આગ·વુ, *adj.* [S. अङ्ग a limb, the body.] Belonging to oneself; exclusive; peculiar to an individual.

Id. આગવું ડહાપણ One's own peculiarities, characteristics, idiosyncracies, or hobbies.

આગસ્ટ, *s. m.* [Eng. *August.*] The month of August.

આગળ, *adv.* [See આગલું previous.]

In the front; before the face. 2. Before; formerly. 3. In the future.

Id. આગળ જવું-વધવું To advance; to surpass. આગળ પડવું To take the lead; to become prominent. આગળ આવવું To come forward. 2. To come to the rescue. વિદ્યા આગળ પૈસો કાંઈ હિસાબમાં નથી Wealth is of no consideration compared to Learning.

Prov. આગળ દોડ, ને પાછળ જોડ Hasty resolutions seldom speed well, *i. e.* Haste makes waste. આગળ ઓઢે, ઘુમટો તાણે, તેનાં લક્ષણ કોઇ નવ જાણે An honest look covereth many faults=All is not gold that glitters. આગળ જઈ પાછળ પડવું Haste is waste.

આગળ-નું, *adj.* Pertaining to the past time. 2. Future. 3. Standing in front.

આગળ-પાછ-ળ, *adv.* [+ પાછળ *fr.* S. पश्चात् behind.] In the front and at the back. 2. Round about; on all sides.

આગળી, *s. f.* [S. अर्गला.] A door-bar. 2. A plaster.

આગળી-ઓ, } *s. m.* [S. अर्गल.] A wooden bar for fastening a door.
આગળો, }

આગળું, *adj.* Same as **આગલું**. 2. Standing in the front. 3. Surpassing; superior to.

જેણે ઈશ્વર પૂજ્યા, તેને સપુત સ્ત્રીઓ સતી,
રૂપવતી ગુણ આગળી, રૂડી કરમ રેખા રતી.
—**સામળભટ.**

આગા, *s. m.* [P. आगा master, gentleman.] Lord; master. 2. A title of respect, commonly employed in addressing a Musalmān.

આ-ગામી, *adj.* [S. *fr.* आ up to + गम to go; See આ-ગમ.] Coming; that is to come; future.

આગાર, *s. n.* [S.] A house; an abode; a residence.

આગાહી, *s. f.* [Ar. आगाही.] Prophecy; prediction.

આગિ-યું, *adj.* [See આગ fire.] Having fire; fiery, burning.

આગિ-યો, *s m.* A glowworm; a firefly. 2. The blister fly; the Spanish fly.

આગિ-યો, *s. m.* Same as **વૈતાળ**.

આગે, [Hind.] Same as **આગળ**.

Prov. આગે આગે, ગોરખ જાગે You will prosper as you proceed.

આગે-તરું, } *adj.* [S. अग्र-तर previous; former. *fr.* अग्र the front.] Previous; earlier than others. 2. Nearer.
આગે-તરૂ, }

આગે-વાન, *s. m.* [See આગળ in the front + S वान, વાળો, having.] A leader; a master.

આગે-વાની, *s. f.* The lead; leadership; guidance.

આગો-પીછો, *s. m.* [See આગળ-પાછળ in the front and at the back.] The fore and back part of a coat.

આ-ગ્રહ, *s m.* [S. *fr.* आ up to + ग्रह् to take.] Importunity; moral pressure; earnestness.

Id. આગ્રહ કરવો To speak with importunity; to press to do a thing. આગ્રહ ધરવો To be in earnest; to strive hard.

આગ્રહી, *adj.* Importunate; solicitous; earnest.

આઘ-ડું, *adv.* [See આઘું distant.] Never mind; let it be; let it alone.

Id. આઘડું જાને Let it go; leave it alone.

આઘાડો, *s. m.* [Hem. Des. आघाडा *fr.* S. अपामार्ग.] A medicinal plant. Same as **અંઘેડો**.

આ-ઘાત, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. + घात striking *fr.* हन to strike.] A blow; a stroke.

આઘું, *adj.* Distant; far off; remote.

Id. આઘું કરવું-મૂકવું To keep aside; to remove; to take away so as to make the way clear. આઘું બેસવું To be in the monthly course; to be unwell (a woman). આઘું પાછું થવું To avoid being seen; to hide oneself. આઘું પાછું કહેવું To give a false report; to misrepresent. આઘું ખસવું To withdraw oneself from, in order to escape risk. આઘું ઓઢવું To veil the face out of modesty. 2. To be ashamed. બારણું આઘું કરવું To shut the door. આઘું કરવું-રાખવું To keep away; to forsake. 2. To withdraw one's favour from. આઘું રહેવું To remain at a distance from. આઘું જઇને પાછું પડવું To retract what one

has rashly done. આઘુંપાછું જોવું To think of the past and the future. આઘુંપાછું જોયા વિના Thoughtlessly.

Prov. આઘા રહે હેત વધે Respect is greater when coming from a distance = Familiarity breeds contempt.

આધુંડો, *s.m.* A play for children.

આઘે, *adv.* At a distance.

આઘે·રૂં, Same as **આઘું.**

આ·ચક·વું, *v. t.* [S. आ up to + कृष्, कर्ष्, to draw. See આ·કરસ·વું.] To pull; to draw with force.

આ·ચકી, Same as **આં·ચકી.**

આ·ચકી-લેવું, *v. t.* [See આચક·વું to pull + લેવું to take.] To take with force. 2. To draw back; to withdraw.

હું મારી ફરિયાદ રાજી ખુશીથી આચકી લેઉં છું.
—**અંધેરી નગરી.**

આ·ચકો, *s.m.* [See આકરસ·વું to attract.] A push. 2. A shock. See **આં·ચકો.**

આ·ચમ·ન, *s. n.* [S. *fr.* आ up to + चम् to drink.] The drinking of water from the palm of the hand; sipping.

આ·ચમ·ની, *s. f.* A spoon, employed in religious ceremonies, with which to drink water.

આચર·કુચર, *s. n.* [See કચરવું to crush, આચર redup.] Miscellaneous furniture. 2. Uncooked food.

આ·ચર·ણ, *s. n.* [S. *fr.* आ up to चर् to walk.] Conduct; action.

આ·ચર·વું, *v. t.* To practise. 2. To act according to prescribed rules.

આ·ચાર, *s. m.* Manners; practices; ceremonies.

Id. આચારભ્રષ્ટ થવું To fail in the observance of ceremonies. આચાર વિરૂદ્ધ ચાલવું To act in opposition to approved manners.

Prov. આચાર, પણ વિચાર નહિ Conduct without reason. 2. Observance of rules to the letter, but not in the spirit.

આચારજ, Same as **આચાર્ય** a preceptor.

આચારજ તારો કોણ ? અવિદ્યા અર્પી તને !
—**વલ્લભ.**

આચાર-જી, *s.m.* [See આચાર્ય a preceptor +જી, દેવ, polite address.] A preceptor, spoken of with great reverence.

આ·ચાર-વિ·ચાર, *s. m.* [S. *fr.* + વિ·ચાર thought *fr* वि+चर् to walk.] The observance of household rites and duties in accordance with the rules prescribed in religious books. 2. Manners and thoughts; manners and customs.

આ·ચારી, Same as **આ·ચાર્ય.**

આ·ચારી, *adj.* [See આ·ચાર good conduct.] Particular in the observance of ceremonies; punctilious.

આ·ચાર્ય, *s. m.* [S. See આ·ચર·ણ.] A preceptor.

આચ્છાદન, *s. n.* [S. *fr.* आ up to, all over, + छद् to cover.] A cover; a covering.

આછ, *s. f.* [See આછું clear.] Clearness. 2. Thinness. 3. Fineness; elegance. 4. A thin layer (generally over છાસ. whey).

આછ·ક·લા·ઇ, *s. f.*
આછ·કલા·પણું, *s. n.*
આછ·ક·લા-વેડા, *s. m. pl.*
} [*fr.* આછું thin, shallow, + ક dim. + લું dim. + વેડા, વૃત્તિ, being.] Shallow-mindedness; thoughtlessness.

આછ·ક·લું, *adj.* Shallow-minded; not deep; not thoughtful.

આછર·વું, *v. i.* [See ઓસર·વું] To go down; to settle down (as water). 2. To become clear.

આછા, *adj.* [S. अच्छ clear, transparent.] Scarce; rare. 2. Thin.

Id. આછા દહાડા Time of low income; days of poverty. આછા સાળુ.

આછું, *adj.* Dim. 2. Not full. 3. Thin. 4. Elegant (See અચ્છું).

ઘોડે જઈ, વળ્યો રાય પાછો, થાત તન મન માંહિ આછો.
—**ભાલણ.**

આછું-પાતળું, *s. n.* [+ પાતળું thin.] A gift of fate; whatever fate is pleased to give. 2. Contentedness; contentment.

આજ, *adv*, [S. अद्य *fr.* अस्मिन् दिवि in this day.] To-day.

Id. આજને Just to-day. 2. To-day for the first time; never until to-day. આજકાલ

Now-a-days; at the present time. આજ કાલનું Of the present time. 2. Of a short standing; lately come into existence. આજનું માણસ An upstart. આજકાલ કરવી To put off. આજકાલ કરતાં Without the passage of time being noticed. આજ દિન To-day; See આજ કાલ. આજ પછી Henceforth; here-after. આજ લગી–સુધી Upto this time.

Prov. આજ કોઇની, તો કાલ આપણી = આજ મારે, તો, કાલ તારે What's my case to-day may be thine to-morrow. આજની ઘડી, ને કાલનો દહાડો The past cannot be recalled. 2. Never to occur. આજનું કામ કાલ ઉપર ન રાખવું Do not put off till to-morrow, what you can do to-day = Delay is dangerous. આજે નહિ, તો કાલે If to-day you will not, to-morrow you must. આજ ભલાની દુનિયા નથી Times are changed, and an honest man cannot now prosper. આજે રોકડા, તો કાલ ઉધાર Pay to-day, trust to-morrow. આજે હસે, ને કાલે રડે=આજે ઘરમાં, તો કાલે બહાર =આજે અમીર, તો કાલે ફકીર To-day a ring, to-morrow nothing.

આ·જન્મ, *adv.* [S. *fr.* आ beginnig from, or ending with + જન્મ birth *fr.* जन to be born.] From birth. 2. To the end of life; till death.

આજમ, *adj.* [Ar. अजीम great. grand, noble.]An epithet or designation prefixed in notes to the name of any great or honourable person.

આજાદ, *adj.* [P. आज़ाद.] Set free; liberated.

આ·જાન-બાહુ, } *adj.* [S. आ-जानु-बाहु *fr.*
આ·જાનુ-બાહુ, }
आ up to + जानु the knee + બાહુ the hand.] Whose hands, whilst standing erect.reach down unto his knees; *longimanus.*

આજાર, *s. m.* [P. आज़ार् infliction.] Disease.

આજારી, *adj.*Suffering from a disease; sickly.

આજીજી, *s. f* [Ar. आजिज् helpless.] Supplication; importunate request.

આ·જીવિ·કા, *s. f.* [S. आ up to + जीवि·का maintenance *fr.* जीव् to live.]Maintenance; livelihood.

આજુ·કું,*adj.* [See આજ to-day+કું of.]Of to-day; pertaining to to-day.

આજુ-બાજુ, *adv.* [P. बाज़ू side; the first part being a reduplication of the second.] On all sides. 2. At the sides.

આજો, *s m.* [S.आर्य a respectable man.] Maternal grand-father.

આજો-કાજો, *s.m.* A particular medicine.

આજો-પડવો, *s. m.* [+ પડવો *fr.* प्रतिपद् the first day of a fortnight.] The first day of the bright-half of As'vin (September-October).

આ·જ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* आ up to + ज्ञा to know.] An order; a command.

Id. આજ્ઞા આપવી To permit. આજ્ઞા કરવી To order. આજ્ઞા માગવી–લેવી To request permission. આજ્ઞા લેવી To ask for leave to go away. આજ્ઞા માનવી–પાળવી, આજ્ઞામાં રહેવું To obey orders.

આજ્ઞા-કારી, [S. *fr.*+कृ to do, See કર·વું.] }
આજ્ઞા-ધાર·ક, [+ધર·વું, ધાર·ણ કરવું.] }
આજ્ઞા-પાળ·ક, [+ પાળ·વું.] }
આજ્ઞા-વર્તી, [+ વર્ત·વું.] }
adj. Obedient.

આજ્ઞાઙ્કિત, *adj.* [+ અંકિત marked *fr.* अङ्क् to mark.] Obedient.

આજ્ઞા·પ·ક, *s. m.* [See આજ્ઞા.] One who orders.

આજ્ઞા-પત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પત્ર a letter.] A letter or document containing an order; a written order.

આજ્ઞા-ભંગ, *s. n.* [+ भङ्ग violation *fr.* भञ्ज् to break.] Violation of an order; an act of disobedience.

આઝા, Same as **ઇજા**.

આઝો, *s. m.* Confidence; trust.

આટ, *s. m.* [See આંક, આંટી, a twist, a knot.] A weaver's instrument.

આટ, *s. f.* [See અટ·કા·વવું to stop.] An arrangement of cow-dung-cakes on the ground by which a pot placed on them for cooking is prevented from falling down.

આટપ·વું,*v.t.*[S.आटोप pride, arrogance.]

To finish; to complete.

આટરની, *s. m.* [Eng. *Attorney.*] An attorney.

આટલા-માં, *adv.* [S. एतावत so much *fr.* एतद् this.] In this. 2. In so short a time; immediately thereupon. 3. Some-where here. 4. In the meanwhile.

આટલું, *adj.* So much; this much.

Prov. આટલું, ત્યારે તેટલું, ગાંયજો ખાશે કેટલું ? Do not grieve for trifles.

આટા-લૂણ, *s. n.* [See આટો, અટા-મણ, flour + લૂણ salt.] (Lit.) Flour and salt 2. Material used up without producing a palpable effect; material wasted.

Prov. અવગુણિયાને (મોટાને) ગુણ કરે, તે આટા-લૂણમાં જાય It is a waste to oblige an ungrateful person = Serve a great man, and you will know what sorrow is.

આટા-પાટા, *s. m.*
આટ-યું-પાટિ-યું, *s.n.* } [See પાટ breadth; આટ being redup. of પાટ.] A play for children as well as for grown-up men; generally known as **ખારો-પાટ**.

આટિ-યું, *s. n.* [See આટો flour.] A piece of cloth in which flour is kept.

આટીયાં-પાટીયાં, *s. n. pl.* A play for children, generally known as **ગણુ-ગણુ-મો-ચલો**. (Used in the Barodā Prānt.)

Id. આટીયાં (used for હાટીયાં)-પાટીયાં માંજવાં-વાળવાં (Lit.) Cupboards to keep food in, and dining stools, are made clean. 2. There is now no food to eat, and no place to eat in. 3. The work is finished; there is nothing remaining to be done.

આટો, *s. m.* [See આંટો.] Crushing. 2. Flour.

Id. **આટો** કાઢવો To exhaust; to tire. કામ કરી કરીને, મારો તો આટો **નીકળી** ગયો I am exhausted by the work I have been doing; I am over-worked. આટો બાંધવો To mix water with flour and make it ready for making cakes. આટો દળવો-પીસવો To do a slow and tedious work; a drudgery. એના મોહ ઉપર આટો એ ઉડતો નથી He has no energy. આટા ઉડવા To be reduced to powder; to be crushed; to be ruined. આટોકુટો કરવો To be crushed to dust; to be crushed out of existence; to be completely ruined. આટો ને આવરદા એક થવો To be completely exhausted.

Prov. ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ચાટે, ને ઉપાધ્યાને આટો Charity must begin at home : Nobody is nearer than one's own. આટા ઢીલા, ને બંદા માનકારી Luxury, added to weak health, makes a man peevish. આટા તોલ, ડીકરી જલતી હૈ To shut the stable-door, after the steed is stolen. આટામાં તે લૂણ કેટલું ? A drop in the ocean. (કચેરીમાં લડતાં) આટો ને આવરદા, બે જોઇએ Those who go to law, have to waste their time and money. આટો વેચી ગાજર ખાવાં To buy and sell, and live by the loss.

આટોપ-વું, *v.t.* [See આટપ-વું.]To collect. 2. To stop. 3. To put up; to wind up.

આઠ, *adj.* [S. अष्ट.] Eight; (8).

Id. આઠે અંગે Completely; in every way. આઠે પહોર બત્રીસે ઘડી Continuously; uninterruptedly.

Prov. આઠ વાર, ને નવ તેહવાર Those who enjoy themselves in Spring, have to die in Winter.

આઠ-આની, *adj.* [+ આનો a sixteenth part of a rupee]Eight out of every sixteen; fifty per cent.

આઠ-ડો, *s. m.* [+ ડો, ડી, ડું, dim.] The figure eight; (8).

આઠ-મ, Same as **અષ્ટ-મી**.

આઠ-મું *adj.* [S. अष्टम.] Eighth.

આઠિ-યો. *s. m.* [See ગંઠિયો.] A rogue.

આઠી, *s. f.* An ornament consisting of eight strings of gold beads, worn in the hair by women.

આઠે અંગે,*adv.*[*Cf.* સાષ્ટાંગ.] (Lit.) With the eight limbs of the body. 2. With all heart; verp carefully. 3. Fully; totally.

એમની મરછ, તો આઠે અંગે છે. —**પ્રેમાનંદ**.

આઠે-જામ,
આઠે-પહોર, } *adv.* [S. अष्ट eight + याम and પહોર a quarter of a day, three hours.] For eight periods of three hours each. 2. Day and night.

આઠો. *s. m.* The eighth year of a century.

આઠોડ, *s. f.* [See હાથ the hand + વૃત્ત turned, shaken.] Juwār obtained simply by shaking the ears, and not by cutting them off from the stalks.

આડ, *s. f.* [See આડું.] A line of separation. 2. Obstruction. 3. Intervention. 4. Obstinacy. 5. A curved piece of mica-ornament used by girls and women to adorn their forehead.

Id. આડ આવવી To meet with an obstruction. (વચ્ચે) આડ બાંધવી-મૂકવી To set up a partition or obstruction. આડ (આડાઈ) કરવી To be obstinate. આડ છોડવી-મૂકવી To give up obstinacy. આડ કરવી-પીળવી To besmear the forehead (of a woman) with red powder.

આડ-કતરા·તું, **આડ-કતરું**, } *adj.* [+ Guj. કાતર·વું *fr.* कृत to cut.] Zig-zag; winding; mazy. 2. Indirect (of a tax).

આડ-કથા, *s. f.* [+ कथा a story *fr.* कथ् to tell.] A deviation or digression from the principal subject of talk.

આડ-કાઠ, *s. n.* [See આડું across + કાઠી, કાષ્ઠ, wood.] Any kind of timber except the best; inferior kind of timber.

આડ-ગીરો, *s. m.*] + Guj. ગીરો a mortgage *fr.* S. ग्रह possession *fr.* ग्रह् to catch.] The act of mortgaging a thing already mortgaged.

આડ-ઘરેણે, *adv.* [+ Guj. ઘરેણે in mortgage *fr.* S. ग्रहण possession *fr.* ग्रह् to catch.] Same as **આડ-ગિરો**.

આડ-ઘોડો, *s. m.* [See અડધ, અર્ધ, a half + ઘોડો a horse.] A horse of a small size; a galloway.

આડ·ણી, *s. f.* [Dh. Des. सत्तो = S. वक्रपाद चयं वृत्तं दारु कलशाधार भूतम् *fr.* S. सत्ति a horse. Or, Hem. Des. ओड्डणो = S. फलकार्गला a wooden latch.] A small wooden stool on which bread is made.

આડત, *s. f.* [Dh Des. आढत्तं आरत्तं *fr.* S. आरब्ध begun, See આરંભ. Or, Ar. ओरियत, borrowing.] Agency. 2. Brokerage.

Prov. આડતને, અને અધીરાઇને ન બને You must have confidence in your agent.

આડતી·યો, *s. m.* An agent.

આડ-ત્રાંસું, *adj.* [See આડું across + ત્રાંસુ inclined, slanting.] Sidelong; askance. 2. Indirect.

આડ-ત્રીસ, *adj.* [S. अष्ट આઠ, eight + त्रिंशत्, ત્રીસ, thirty.] Thirty-eight; (38).

આડ·દાવો, *s. m.* [See આડું across, indirect, + દાવો a claim.] A cross-suit.

આડ-પડદો, *s. m.* [+ પડદો a curtain.] A curtain or cloth interposed. 2. Cover or concealment. 3. Modesty; shamefacedness.

આડ-પાસું, *adv.* [+ પાસું a side.] On one side; not on the back, nor on the face.

આડ-ફેડું, **આડ-ફેટું**, } *adv.* [+ ફાટ·વું to break.] In a bye-way or bye-lane. 2. Not by the usual way.

આડફેટો ગયો ચાલી, સીધો માર્ગ મૂકી કરી.
—**વલ્લભ.**

આડ-બંધ, *s.m.* [+બંધ a tie.] A cross-tie.

આડ-ભીંત, *s. f.* [+ ભીંત a wall.] A partition wall.

આડંબર, *s. n.* [S.] A covering. 2. Vain pomp. 3. A bed.

આડ-રસ્તો, *s. m.* [See આડું cross + રસ્તો a road.] An off or bye road or path.

આડ·લું, *s. n.* [Dh. Des. ओहड्डणा = S. फलकार्गला a wooden latch.] A piece of wood with which fibres or threads are twisted into a rope.

આડ-સર, *s.m.* [See આડું + સર·વું to move.] A cross beam; a beam. 2. A dam to stop water from running down.

આડ-સાલે, *adv.* [See આડું cross + સાલ a year.] In every alternate year.

આડ-સોડ, *s. f.* **આડ-સોડિ·યું**, *s. n.* } [+ સોડ folds of a garment.] The manner of wearing the upper garment so that it covers one of the shoulders, and leaves the other uncovered.

આડા-ઈ, *s. f.* [See આડું cross.] Obstinacy; waywordness.

આડા-ખીલી, *s. f.* [See આડું or આડ-લું + ખીલી a nail.] An obstruction; a hindrance.

આડા-બોલું, *adj.* [See આડું cross + બોલ-વું to speak.] Speaking indirectly; lying. 2. Speaking with contradiction; contradicting.

આડા-મોઈ, *adj. f.* [+ મોઢ the mouth.] Obstinate (of a woman).

આડિ-યું, *s. n.* [See આડું across; or વાઢ-વું to cut.] A saw.

આડી, *s. f.* A state of obstruction. 2. The state of lying flat or crosswise.

આડું, *adj.* [Hem. Des. अड्डा = S. बलात्कार violence; or Hem. Des. हक्कइ = S. निषेधति he forbids, *Cf.* Ar. હક્ક an exclusive right, power to hold a thing against any other man, See અક્કટ; or S. आवृत्त turned away from, returned, turned round. *fr.* आ up to + वृत to turn; *Cf.* આંટ.] Cross; lying across; lying so as to interfere or separate. 2. Irregular; indirect. 3. Troublesome. 4. A piece of wood placed on a side of a cart 5. The state of intervention or of lying across. 6. *adv.* Crossways.

Id. પીપ આડું પડયું છે The cask lies on its side. બારણા વચ્ચે આડું ઉભું રહેવું To stand blocking up the door-way. લગન આડા પંદર દિવસ રહ્યા છે It wants fifteen days to the wedding. આંખ આડા કાન કરવા To pay no attention to; to be indifferent; to neglect; to connive at. આડી વાટ A side-way; a bye-lane. આડી વાટે By a side cut. આડી રીતે Indirectly. તું એવા કામમાં આડો ને આડો આવે છે You always cross me in such matters. આડું રહીને સાંભળવું To listen stealthily; to overhear. હિમાલય પર્વત વાયવ્ય ખૂણાથી ઈશાન્ય ખૂણા લગી આડો પડેલો છે The Himalayas run crossways or slant from the North-West to the North-East. તેમનાથી આડું અવળું જવાય નહિ They cannot turn aside from or go contrary to. આડું વળવું To turn sideways. આડીઅવળી વાતો કરવી To talk of indifferent or irrelevant matters. આડું ઉભું Lengthways and breadthways. આડું આવેલું Crossed. બે આડા આવેલા ભાગમાંથી Through the two parts that cross each other. આડે આવવું To oppose; to hinder; to raise objection. આડો રસ્તો —આડી વાટ (Fig.) The wrong way. આડો હાથ મારવો To use dishonest means. આડે હાથે ઉસેડવું To collect or grasp with all power or by any means fair or foul. આડે હાથે મેળવવું To earn by dishonest means. આડા થવું To lie on one's side. 2. To contradict; to neglect. આડે ચઢવું To be obstinate. આડે-આડું ઉતરવું To oppose; to act in opposition. 2. To cross one's path, as an ill omen. બિલાડી આડી ઉતરી A cat crossed the way; hence, there was an ill omen. આડો અંકુશ Irksome restraint. નાળાં આડાં અવળાં વહે છે The streams wind to and fro. આડી દેટે ખાવું To eat ravenously. આડું જોવું To look askance; to be ashamed of facing; to feel shy. આડું જોઇ ચાલવું To pass by without looking in the face. આડું બોલવું To tell a lie. 2. To contradict. આડું ચાલવું-જવું (Fig.) To go by the wrong way. 2. To obstruct; to interfere. આડું જવું To pass crossways (of a line). આડું દોરવું To rule (a line) crossways. રસ્તા વચ્ચે આડું બેસવું To sit in the way so as to block it. આડી જીભ કરવી To speak so as to prevent a person from doing a thing. આડી વાટની ધૂળ Worthless. આડું અવળું લેવું To scold severely. આડું તેડું વેતરવું To spoil a scheme by unskilful management. આડું ફાટવું To put oneself in opposition to. આડો અવળો હાથ પડવો To get by dishonest means. આડો હાથ કરવો To stop from doing. આડો આંક The utmost reach; an extreme case. આડો આંક વાળવો To reach the uttermost limits. આડે આવવું To obstruct; to prevent.

Prov. પુરૂષના નસીબ આડું પાંદડું છે Nobody can say what a man can accomplish. આડી રાત, તેની કરવી શી વાત ? There is many a slip between the cup and the lip. આડે હાકડે આડો વહે diamonds cut diamonds. સીધો રહીને દૂધ ન પીએ, પણ આડો રહીને મુતર પીએ An obstinate man ruins himself.

આડું-અવળું, [+ અવળું opposite.] } *adj.*
આડું-ચોડું, [+ ચોડું redup.] } *adj.*
આડું-તેડું, [+ તેડું slanting.] } *adj.*

indirect. 2. False. 3. Lying across, here and there, on this side and that, or roundabout.

આડે-દહાડે, *adv.* [+ દહાડો a day.] On a week day, as distinct from a Sunday; on a working day, as distinct from a holiday or from the Day of Rest. 2. Not on the proper day.

આડે દહાડે જોર ન ફાવ્યું, આજ હોળીનું ટાણું.

—**દયારામ.**

આ'ડો, *s. m.* Obstruction; opposition.

આડોશી-પાડોશી, *s. m.* [See પાડોશી a neighbour. The first part is a reduplication of the second.] Neighbours.

આઢ, *s. m.* [See આઢક a measure.] A heap.

આઢક, *s. m. n.* [S.] A measure of corn equal to eight pounds in weight.

આઢ-વું, *v. i.* [S. आ up to + ढौक् to go.] To go to graze cattle.

આઢિયો, *s. m.* [See હાટ a shop; or આઢ a heap.] A merchant who keeps a large go-down of cotton.

આણ, *s. f.* [S. आज्ञा *fr.* आ up to + ज्ञा to know. *Cf.* P. आन.] An oath. 2. A command.

આડી આણ દીધી છે અમને,
રઘુપતિ રામ હૃદેમાં રહેજો, રે.

—**સીતાજીના મહિના.**

આણ, *adj.* [S. अन्य another.] Another.

ચતુર્દશી અષ્ટમી જાણ જી, પંચદશી કરી પ્રમાણ જી;
એ વિણ પર્વના દિન આણજી, જેનાં વેદ પુરાણે વખાણ જી.

—**પ્રેમાનંદ.**

આણ-દાણ, *s. f.* [See આજ્ઞા order + દાણ a tax.] Power to command and to levy taxes; authority.

Id. આણદાણ ફરવી To be obliged to obey and pay taxes (of a territory or country).

આણ-પાણ, *s. n.* [See આનો an Anna + પાણ *fr.* પા a quarter + આનો.] Horizontal and vertical strokes denoting annas and quarter annas. (Arith.)

Id. આણપાણના અપૂર્ણાંક Fractions denoted and worked by horizontal and vertical strokes. આણપાણના સરવાળા-બાદબાકી-ગુણાકાર-ભાગાકાર Addition, *&c.*, worked by horizontal and vertical strokes denoting annas and quarters of an anna.

આણંદ, *s. m.* [S. आनन्द joy *fr.* आ up to + नन्द् to rejoice.] Joy; merriment. 2. Satisfaction.

આણંદ-કંકણ, *s. n.* [S. अनंत कङ्कण *fr.* અનંત infinite + કંકણ bracelet. *Cf.* અનંત-દોરો.] Same as **અનંત-દોરો.**

કર આણંદ કંકણ પાણ, એ રૂપ કૃણ કળે ?

—**ભાલણ.**

આણંદી, *adj.* Joyful; merry. 2. Contented.

આણ-વું, *v. t.* [S. आनयति *fr.* आ up to + नी to carry.] To bring.

આણી-કોર, **આણી-ગમ,** **આણી-પા,** **આણી-પાસ,** **આણી-મગ,** *adj.* [Guj. આણી for આની Gen. of આ this + કોર; ગમ for મગ, માગ, માર્ગ; પાસ, પાસે, by the side.] On this side. 2. On the one hand.

આણું, *s. n.* [S. आनयन the act of bringing *fr.* आ up to + नी to carry.] The invitation to a wife to leave her father's home and go to take up her abode with her husband.

Id. આણું આવ્યું છે An invitation has been received (at a girl's father's house) from her father-in-law's house. આણું કરવું To invite a girl to her father-in-law's house. આણું મોકલવું To send an invitation to a girl from her father-in-law's house. આણું વાળવું To send a girl to her father-in-law's house in response to his invitation. આણે આવવું To come in compliance with an invitation to one's (a girl's) father-in law's house.

Prov આણું કરવા ગયા, ને વહુ ભૂલી આવ્યા To omit to do one's most important duty.

આતતાયી, *adj.* [S.] Endeavouring to kill; desperate; felonious; intent upon committing a murder.

આ-તપ, *s. n.* [S. *fr.* आ all round + તપ, તાપ, heat.] Heat. 2 The heat of the sun.

આતપ આતપ નો'ય, તથાપિ ય,
કાય જ કાય વિનાની વહે છે. —**પ્રેમાનંદ.**

આત-વાર, *s. m.* [S. आदित्य the sun + वार a day.] Sunday.

Prov. આતવારે પરણ્યો, ને મંગળવારે રાંડ્યો To think at night, and forget at day.

આતશ, *s. m.* [P.] Fire.

આતશ-બાજી, *s. f.* [+ P. बाज़ी play *fr.* बाज़ playing *fr.* बाख़्तन to play.] Fireworks.

આતશ-બહેરામ, *s. m.* [P. + बहराम Name of an angel.] A fire-temple of the Pārsis.

આતા-જી, *s. m.* [See તાત father + જી, દેવ, honorific suffix.]Grandfather.

આતાજી, તમે ઘેર પધારો વેગે, ત્યાં તમે ધાઇ જી;
દ્વારામતીએ લેઇ આવો, વિવાહ તણી સન્નઈ જી.
—ભાલણ.

આતિથ્ય, *s. n.* [S. *fr.* अतिथि a guest *fr.* अ not + तिथि a day; or, अत् to go.] Hospitality.

આતુર, *adj.* [S.] Zealous; eager. 2. Anxious; impatient. 3. Sickly.

Id. આતુર સંન્યાસ A life of resignation and asceticism (abandonment of worldly pleasures and carnal affections) taken by dying Brāhmaṇs.

આતુર-તા, *s. f.* Zeal; eagerness. 2. Anxiety.

આતુરી, *adj. f.* Eager or anxious (of a woman).

આ-તે, / **આ-તો,** [See આ this + તે that & તો but; emphatic forms of આ this.] This itself; as for this.

આત્મ, *s. m.* [S. आत्मन]The soul. 2. Self (used as the first part of a compound).

આત્મ-ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* + गति motion, destination, *fr.* गम to go.] The destination of the soul after death; the soul's progress after death to other births, and ultimate emancipation.

આત્મ-ઘાત, *s. m.* [S. *fr.* + घात killing *fr.* हन to kill.] Self-murder; suicide.

આત્મ-ઘાતી, *adj.* Killing oneself; self-murdering; suicidal.

Prov. આત્મઘાતી મહા પાપી Suicide is a great sin.

આત્મ-જ, *s. m.* [S. *fr.* + जन् to be born.] Born of oneself; hence, a son.

આત્મ-જા, *s. f.* A daughter.

આત્મ-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* + ज्ञान knowledge *fr.* ज्ञा to know.] Knowledge of oneself. 2. Knowledge of the soul; metaphysics.

આત્મ-જ્ઞાની, *adj.* Knowing the soul.

આત્મ-દર્શન, *s. n.* [S. *fr.* + દર્શન sight.] Sight or knowledge about oneself; self-knowledge.

આત્મ-દર્શી, *adj.* Having knowledge about oneself. 2. Having knowledge of the soul.

આત્મ-દ્રોહી, *adj.* [S. *fr.* + દ્રોહ enmity.] Inimical or hostile to oneself.

આત્મ-નિન્દા, *s. f.* [S. *fr.* + निन्दा censure *fr.* निन्द् to censure.] Self-reproach.

આત્મ-નિવેદન, *s. n.* [S. *fr.* + निवेदन the act of informing, offering. *fr.* नि down + विद् to know.] Offering oneself as a living sacrifice to the Deity, esp. to Kris'ṇa.

આત્મ-નિવેદી, *adj.* One who has offered oneself as a living sacrifice to the Deity, esp. to Kris'ṇa.

આત્મ-નિષ્ઠ, *adj.* [S. *fr.* + निष्ठा devotion.] Intent in contemplation upon the Deity or one's own soul. 2. Seated in the soul; cordial; profound; self-reliant; self-dependent.

આત્મ-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ Knowledge.] One's own wisdom or sense; one's own invention, suggestion, contrivance, or device—in distinction from the sense or suggestion of another. 2. Selfishness.

આત્મ-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* + बोध knowledge *fr.* बुध् to know.] Spiritual knowledge. 2. Knowledge of the self.

આત્મ-વિચાર, *s. m.* [S. *fr.* + વિચાર thought.] Consideration or investigation of spirit (i. e., of one's own soul or of the all-pervading Deity.)

આત્મ-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* વિદ્યા knowledge.]Self-knowledge; spiritual or divine knowledge or science; metaphysics.

આત્મ-વેત્તા, *s. m.* [S. *fr.* + वेत्ता knower.] One who has acquired **આત્મ-વિદ્યા.**

આત્મ-શુદ્ધિ, *s. f.*[S. *fr.* + શુદ્ધિ purification.] Self-pupification; purification or purified state of the spirit or soul.

આત્મ-સંયમ, *s. m.* } **આત્મ-સંયમ·ન,** *s. n.* } [S. *fr.* + સંયમ, સંયમન, restraint.]Self-restraint;self-denial; stoicism.

આત્મ-સંરક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* + સંરક્ષણ protection.] Self-protection; self-defence.

આત્મ-સમર્પણ, [S. *fr.* + સમર્પણ offering.] Same as **આત્મ-નિવેદન.**

આત્મ-સાધન, *s. n.* [S. *fr.* + साधन accomplishment *fr.* साध् to accomplish.] The means of salvation.

આત્મ-સુખ, *s. n.*[S.*fr.* + सुख happiness.] Comfort to oneself or the soul.

આત્મ-સ્તુતિ, *s. f.* [S. *fr.* + स्तुति praise *fr.* स्तु to praise.] Self-praise.

આત્મ-હત્યા, *s. f.* [S. *fr,* + हत्या killing *fr.* हन् to kill] Suicide.

આત્મ-હત્યારો, *adj. m.* That kills himself; suicidal.

આત્મ-હિત, *s. n.* [S. + हित benefit.] One's own welfare. 2. Welfare of the soul.

આત્મા, *s.m.* [S.आत्मन् .]The soul 2.Self.

આત્માનંદ, } **આત્મારામ,** } [S. + આનંદ joy, આરામ pleasure.] The joy or gratification by abstraction from sensuous objects,and contemplation of one's own spirit or the Deity; the pleasure of consciousness or being.

આથ. *s. m.* } **આથા,** *s. f.* } [S. अस्त gone to rest, thrown, See અસ્ત, અથાણું, આથવું; or, S. अस्ति is. *fr.* अस् to be.] Amassing of money; the amount of money acquired or stored up.

આથડવું, Same as **અથડવું.**

આથાણું, Same as **અથાણું.**

આથમ·ણું, *adj.* [S. अस्तमन setting; See અસ્ત, આથમ·વું.] Western.

આથમ·તું, *adj.* Setting; going down the horizon.

Prov. આથમતાને કોઇ ન માને No one worships the setting sun. આથમ્યા પછી અસૂરું નહિ, ને લુંટાયા પછી ભો નહિ One should not talk of being late after the sun has set, and one should not talk of danger after one has been plundered

આથમ·વું, *v. i.* [S. अस्त set, setting, *fr.* अस् to throw.] To set; to go down the horizon.

આથર, *s. n.* [See અસ્તર covering.] A covering for the floor or ground.

આથર·વું, Same as **પાથર·વું.**

ઉપર ગાલીચા બહુ આથર્યા, રે તમે સુણો સહુ.
—દીવાળીબાઇ.

આથ·વું, *v. t.* [Dh. Des. आसत्थो preserved, *fr.* S. आश्वस्त: *fr.* आ·श्वस् to be comforted, See આ·શ્વાસ·ન.] To leaven; to pickle.

Id. અથાણું આથવું To make pickles.

આથી-પોથી, *s. f.*[See આથ+પોથી a book.] Wealth and learning. 2. Wealth; all the valuable things which a man possesses.

આથો, *s. m.* [See આથ·વું to make a pickle.] Paste. 2. Materials of food, in a liquid state, made ready for a further culinary process such as frying,drying.3. Any material made ready for a further process.

આદ, *s. f.* [See યાદ remembrance.] Remembrance; recollection.

આદ-અન્ત, *adv.* [S. आदि the beginning + अन्त the end.] From first to last.

આદત, *s. f.* [Ar. आदत.] Habit; practice.

આદમ, *s. m.* [Ar.] Adam, the first man created by God according to the Old Testament.

Id. બાવાઆદમ An old venerable man. બાવા આદમના વખતમાં In very old times.

આદમ-જાત, *s. f.* [Ar. + P.जाद् born; *Cf.* S. जात born *fr.* जन to be born.] Man-kind.

આદમ-જી·નો કોરડો, *s. m.* [See આદમ + જી, દેવ, honorific + કોરડો a whip.] A play for children. (Used in the Baroda Prānt.)

આદમી, *s. m.* A descendant of Adam; a man; a human being.

આ·દર, *s. m.* [S. *fr.* आ up to + दृ to respect.] Respect; reverence.

આ·દર·ણીય, *adj.* Worthy to be honoured or venerated; respectable.

આદર-બુદ્ધિ, *s f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ mind.] Sincerity in paying respect. 2. Sincere respect or reverence as distinguished from outward or showy.

આદર-ભાવ, *s. m.* [S. भाव feeling *fr.* भू to be.] Feeling of respect; hospitality; honourable reception.

આદર-માન, *s. n.* [S. *fr.* + मान respect *fr.* मन् to think.] Respect. 2. A welcome.

આદર-વાત, *s. f.* [+વાત talk.] Respectful conversation; interested talk.

આ·દર·વું, *v. t.* [See આ·દર respect.] To begin. 2. To undertake. 3. To go to work with zeal. 4. To woo; to court (See આદરા·વું.)

Prov. આદર્યું અધુરૂં રહે, હર કરે સો હોય Man proposes and God disposes.

આદરા·વું, *v. i.* To be begun; to be undertaken. 2. To be courted. 3. To be betrothed.

આ·દર્શ, *s. m. n.* [S. *fr.* आ intensive + दृश्, दर्श्, to see.] A looking-glass.

આદ-વેર, **આદ્ય-વેર**, *s. n.* [See આદ્ય initial + વેર enmity.] (Lit.) An original enmity. 2. A long-standing enmity; bitter enmity.

Prov. આદવેર–આદ્યવેર વેશ્યા ને સતી There is an original (essential) enmity between a harlot and a chaste woman.

આ·દાન, *s. n.* [S. *fr.* आ intensive + દાન giving.] A mode of diagnosis.

આદર-સત્કાર, *s.m.*[S. *fr.*+सत्कार welcome *fr.* सत् good *fr.* अस् to be + कृ to do.] Same as **આદર-માન**.

આદા·પાક, *s. m.* [See આદુ ginger + S. પાક a preparation, a syrup, *fr.* पच् to cook.] A ginger-confection or electuary.

Id. આદાપાક દેવો–ખવરાવવો (Lit.) To oblige a person to eat a preparation of ginger. 2. To give a sound beating.

આ·દાય, *s. m.* [S. See આ-દાન.] Profits; gains. 2. Income.

આદા-શીશી, *s. f.* [S. अर्ध a half + शीर्ष the head.] A pain affecting only one side of the head; mogrim; hemi-crania.

આદિ, *s. m.* [S.] Source; beginning. 2. The first. 3. The first part of a series. 4. *adj.* First; prior; principal; chief. 5. Original.

Note.—In compounds, although the meaning is still this, *First or principal*, it well corresponds with *Et cetera*; as ઈંદ્રાદિ દેવ Indra and the other Gods, *i. e.* Indra being first among the gods.

આદિ-અન્ત, *s. m.* [S. *fr.* + अन्त the end.] Beginning and end.

આદિ·ક, *adj.* Et cetera (occurring at the end of a compound).

આદ-કવિ, *s. m.* [S. *fr.* कवि a poet *fr.* कु to sound.] The first poet. 2. The sage વાલ્મીકિ, an ancient poet.

આદિ-કારણ, *s.n.* [S. *fr.* + કારણ a cause.] The first or primary cause.

આદિ-ગ્રંથ, *s. m.* [S. *fr.* + ગ્રંથ.] A book held sacred by the Sikhs.

આદિત, **આદિત્ય**, *s m.* [S. आदित्य.] The sun.

Note—In early Vedic times, the Adityas were the six, or more frequently the seven sons born from the body of Aditi, the unbounded and eternal. They are the eternal, imperishable beings, whose essence is the celestial light. Themselves, neither sun, nor moon, nor stars, nor dawn, they are the eternal sustainers of the luminous life which exists, as it were, behind all these phenomena. In later age, the Adityas were the twelve sun-gods, bearing evident reference to the twelve months of the year. Their names are:— વરૂણ, સૂર્ય, વેદાંગ, ભાનુ, ઇંદ્ર, રવિ, ગભસ્તિ, યમ, સ્વર્ણ-રેત, દિવાકર, મિત્ર, and વિષ્ણુ.

આદિત-વાર, **આદિત્ય-વાર**, Same as **આત-વાર**.

આદિ-નાથ, **આદીશ્વર**, *s. m.* [S. *fr.* આદિ the first + નાથ, ઈશ્વર, lord.] The name of the first Jain તિર્થંકર, also called ઋષભદેવ.

આદિ-નારાયણ, *s. m.* [S. *fr.* आदि the beginning + नारायण Vis'ṇu *fr.* नार water+अयन a place *fr.* इ to go.] An epithet of Vis'ṇu.

આદિ-પદ, *s. n.* [S. *fr.* + પદ a place.] The first extreme or term of a progression. (In Arith. or Alg.)

આદિ-માતા, આદિ-માયા, આદિ-શક્તિ, આદ્ય-શક્તિ, *s. f.* [S. *fr.*+માતા, mother, માયા illusion. & શક્તિ power.] A goddess united to the primæval male, and genitress of the material world. 2. Nature.

આદિ-લઇને, *adv. Et cetera.*

આદુ, *s. n.* [S. आर्द्रक] Ginger.

Id. આદાની સુંઠ થવી To be reduced in bulk. 2. To be tamed in spirit; to be humbled. આદુ ખાઈને પૂઠે લાગવું To make an active search; to be zealous in an investigation; to press urgently; to be solicitious. આદુ કાઢી નાખવું To tame the spirit of. આદા-પાક આપવો To beat severely.

આ-દેશ, *s. m.* [S. *fr.* आ up to + दिश् to show.] An order; a command. 2. A divine rule or command. 3. A substitute (in Sansk. Gram.)

આદ્ય, *adj.*[S. *fr.* આદિ beginning.] The first; pertaining to the beginning.

આદ્યન્ત, આદ્યંત, Same as **આદિ-અન્ત.**

આધણ, *s. n.* [S. आ-धान placing *fr.* आ intensive + धा to put.] Placing water on a fire to boil. 2. Water placed on a fire to boil. 3. Ebullition; boilong up.

Id. આધણ આવવું To boil. આધણ મૂકવું To set water to boil. એવું શું આધણ ઉકળી જાય છે, કે તમે એટલી ઉતાવળ કરો છો ? What is there to be spoiled or lost that you should be in so great a hurry ?

આધર-કણ, આધરણ, *s. n.* An acid or sour substance used to coagulate milk.

કાંઈક આધરકણ વિના તો જાણે જામી ?—**ધીરો.**

આધરક-વું, Same as **અધક-વું.**

આ-ધાર, *s. m.* [S. *fr.* आ up to + धृ to hold.] Support; patronage. 2. Ground; basis. 3. Dependence.

Id.–ઉપર આધાર રાખવો To depend upon; to be regulated by. તે શા આધારથી ચાલે છે? What is that which directs it ? અહિંયાં તું કોને આધારે રહે છે ? Under whose patronage do you live here.

આધિ, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. + ध्यै to contemplate.] Mental pain.

આધિક્ય, *s. n.* [S. *fr.* अधिक much, excessive *fr.* अधि up.] Comparitive greatness; excess; majority. 2. Abundance.

આધિ-દૈવિ-ક, *adj.* [S *fr.* अधि at, in, + देव a god *fr.* दिव् to shine.] Relating to the tutelary deities that preside over the (eleven) organs of sense. 2. Produced by the organs of sense (of pleasure or pain). 3. Arising from evil spirits (of agony). 4. Spiritual.

આધિ-પત્ય, *s n.* [S. *fr.* અધિ-પતિ the great master.] Lordship; rule; mastery.

આધિ-ભૌતિ-ક, *adj.*[S. *fr.* अधि on, upon. +ભૂત a being.] Relating to entities or real existences. 2. Relating to the primitive elements. 3. Physical.

આધિ-વ્યાધિ, *s. m.* [See आधि mental pain+व्याधि a bodily illness *fr.* वि intensitive + आधि.] Mental and physical pain.

આધીન, *adj.* [S. अधीन] Dependent; 2. Obedient.

આધીન-તા, *s. f.* Dependence. 2. Obedience.

આધુનિ-ક, *adj.* [S. *fr.* अधुना now.] Modern; new; later. 2. Not lasting; not durable.

આધે, *adv.* [See અર્ધ.] Placing (cattle) under the care of a person (a cowherd) on condition that the owner and cowherd will each share half the profits

Id. આધે આપવું–મૂકવું-બંધાવું To place or leave cattle under the care of a cowherd on condition that the owner and cowherd will each share half the profits.

આધેડ, Same as **અધેડ.**

આન, *adj.* [S. अन्य.] Another. See આણ.

મૂકી માન, પ્રીતમ કહાન, દે રસદાન, અધરપાન;
ભાગ્યવાન્ ન કો આન, તું સમાન, સુતા ભાન.

—**દયારામ.**

આનન, *s. n.* [S.] The mouth. 2. The face.

આ·નન્દ, **આ·નંદ**, } *s. m.* [S. *fr.* आ intensive. + नन्द् to rejoice.] Transport of joy.

Prov. આનંદ પરમં સુખં Cheerfulness is the greatest medicine for the mind.

આ·નંદ-કંદ, *s. m.* [S. + कन्द a root.] The origin of joy. 2. God; Brahma.

આ·નંદ-કારી, *adj.* [S. *fr.* कृ, कर् to do.] Producing joy.

આ·નંદ-ઘન, *adj.* [S. *fr.* + ઘન dense.] Of full and perfect joy. 2. *s. m.* God, who is full of joy.3. *adj.* Nothing but joy.

આ·નંદ-ભૈરવી, *s. f.* [S. + भैरवी *fr.* भी to fear + रु to cry.]A particular air in music, so called from its being very pleasing.

આ·નંદ-મય, *adj.* [S. *fr.* मय full of, made of.] Full of joy.

આનંદ-મય-કોશ, *s. m.* [S. *fr.* + કોશ cavity.] The first of the five sheaths that, according to the Vedānta, envelope the individual soul, when separated from the Supreme Soul. *Cf.* **અન્ન-મય-કોશ**,

આ·નંદ·વું, *v. i.* To be filled with joy;to be delighted.

આ·નંદ-વૃત્તિ, *s. f.*[S. *fr.* + वृत्ति existence *fr.* वृत् to be.] A disposition naturally joyful.2. *adj.* One who has a joyful disposition.

આ·નંદાશ્રુ, *s. n.* [S. *fr.* + अश्रु a tear.] Tears of joy.

આ·નંદિ·ત, *adj.* Rejoiced; delighted; gladdened.

આ·નંદી, *adj.* Joyful; merry; gay; Cheerful.

આ-ના-કા-ની, *s. f.* [Guj. હા yes, ના no, કા *fr.*S.किम् why + ની, ના, no.] Hesitation.

આની, *s. f.* [S. अन्य another, the other; there being only two measures of value, first the Rupee (a silver coin)and the other an anna(a copper coin); Pāi-sā, a correctly Pai-shāh = the large Pāi or Pie (See પા a fourth part) being a fourth part of an Anna.] One anna; one-anna worth. 2. One-sixteenth part.

આનો, *s. m.* Same as **આની**.

આન્તર, *adj.* [S. *fr.* अन्तर्. अन्तः, internally. See અન્દર.] Interior; internal.

આન્તર-રાગ, *s.m.*[S. *fr.* + રાગ affection.] Affection of the heart; real affection.

આપ, *s. n.* [S. अप्, आपः, water.] Water.

આપ, *s. n.* 2. [Same as આપ *fr.* आत्मन्, આપું, Self.] Dignity; position; splendour.

જુવતી કહે"જાવું અમો, આપ તમારૂં રાખો તમો."

—**સામળભટ**.

આપ, *pron.*[See આપણ *fr.* S. आत्मन् self.] Your honour; you. 2. Self (used at the beginning of a compound)3.*s.n.*[*Cf.* **આપું**] Selfness;individuality;an individual charcteristic; a distinguishing mark. 4. Pride; arrogance; haughtiness. (3 & 4 See આપું.)

સમજુને કોયનાં ચલન ન દેખવાં,

આત્મા ઓળખી આપ ખોવું.—**ભોજોભગત**.

Prov. આપ મુવા વિના સ્વર્ગે ન જવાય Crosses are ladders that lead to heaven: You must die, before you can go to heaven. આપકી લાવસી પરાઇકી કુસકી Every one thinks his shilling worth thirteen pence: Every man thinks his own geese swans. આપ સમાન બળ નહિ, ને મેઘ સમાન જળ નહિ Every tub must stand on its own bottom. આપ મુવે પીછે ડુબ ગઇ દુનિયા Death's day is doomsday: After me, the deluge આપ આપકે ખ્યાલમેં ગધ્ધા ભી મસ્તાના The crow thinks her own bird the fairest : Every hen thinks her own chickens swans. આપ સુખી તો જગ સુખી All are well, if self is well. આપ ભલા તો જગ ભલા: આપ એવો જગ Despise none, despair of none. આપ ઘેર દીકરી, પર ઘેર વહુ A girl is indulged at her father's house, but she has to live under certain restraints at her father-in-law's. આપ અપકી સંભાલીયો, મેં મેરી ફોડતા હું Every man should sweep before his own door. આપ જીતાયા, કાંઇ જગ જીતાયા ?The conquest of self is the greatest conquest. આપ તેવા જગ You measure other people's corn by your own bushel. આપથી ઉતરતી સગા બાપ ઉપર Every one thinks first of oneself, and then slowly

enlarges the circle: Take care of Number one. આપ વીતી, કે પર વીતી ? Do you speak from your own experience or that of others ? આપ વીતી સૌ જાણે, પર વીતી કોઇ ન જાણે Very few can place themselves in another man's position.

આપ-અખત્યાર, *adj.* [S. + Ar. અખત્યાર power, right.] Independent; absolute.

આપ-અખત્યારી, *s. f.* Independence; absolute power.

આપ-આપ, *pron.* [Hind.] Each himself.

આપ-કરમી, *adj* [S. + कम an act *fr.* कृ to do.] Self-reliant.

Prov. આપકરમી કે બાપકરમી ? Would you rely upon your own resources, or upon those of others ?

આપ-ખુદી, *s. f.* [S. + P. ख़ुद् self.] Self-supremacy; the carrying out of one's own desires; high-handedness.

Id. આપખુદી વાપરવી To be high-handed.

આપ-ઘાત, [S. + घात killing *fr.* हन् to kill.] See **આત્મ-ઘાત**.

આપણ, / **આપણે**, *pron.* [S. आत्मन् self.] We, including you.

Prov. આપણી સૂઝ, ને જીવને પૂછ Do not forsake the counsel of thy own soul. આપણું બાળ્યું, ને પારકું સમાર્યું(બે સરખાં) Every one can help himself the best. આપણું ઘર બાર કોસથી દેખાય Every one is the best judge of his own interest. આપણે નઠારા, તો આપણી જાતને ભારે If we are wrong, the blame lies with ourselves.

આપત્, / **આપત,** Same as **આયપત**, income.

Prov. આપત હોય થોડી, તો રાખીએ ગાય કે ઘોડી If your income is small, keep a cow or a mare.

આપત્, *s. f.* [S. आपद् *fr.* आ up to + पद् to go.] Calamity; adversity.

આપત્કાળ, *s. m.* [*fr.* + काल time.] Adverse times.

આપત્તિ, Same as **આપત્**.

Prov. આપત્તિ, એ એક કસોટી છે Adversity is a trial: Some are refined like gold in the furnace of affliction.

આપદ, / **આપદા,** *s. f.* Misfortune. 2. Anxiety.

આપ-નાર, *s.* [See આપ-વું to give.] A giver; a donor.

આપજ્ઞ્યા, *s. f.* [See આપત્ + ज्ञान (Lit.) knowledge of adversity.] Contentment.

આપ-બળ, *s. n.* [See આપ self + બળ.] One's own strength.

આપ-મતલબી, *adj.* [Guj. આપ self + P. મતલબ interest.] Selfish; seeking one's own interest.

આપ-મતિ-યું, *adj.* [S. + मत opinion *fr.* मन to think.] Self-willed; self-complacent.

આપ-મુખત્યાર, *adj.* [S. + મુખત્યાર master.] Independent; absolute.

આપ-લે, *s. f.* [See આપવું to give + લેવું to take.] Borrowing and lending on credit; commercial dealings.

આપ-વખાણ, *s. n.* [+ વખાણ praise.] Self-praise.

આપ-વું, *v. t.* [S. अर्प् to give, caus. of ऋ to go.] To give; to pay.

Id. પરીક્ષા આપવી To present oneself at an examination; to go in for an examination.

Prov. આપશો, તેવું પામશો As you sow, so will you reap. આપીને માગે, તેની અક્કલ જાય આઘે Give a thing, and take again, and you shall ride in hell's wain. આપવા લેવાનાં કાટલાં જૂદાં Every one keeps two measures, one for oneself, and another to serve others. આપે ચૈડવો, ને લઈ જાય ગોળો Venture a small fish to catch a great one : More knave than fool. આપે, તેનો પાડ Thank those who supply your wants. આપે, તેને રામ I will attain the highest station, or perish in the attempt : Sink or swim. આપે, તેને દીકરા આપે, અને ન આપે, તેના મૂળગાએ ખુંચી લે He ruins into extremes. આપે, તે સુંવાળો; અને બીજે કાખનો મુંવાળો Give a thing and take again, and you shall ride in hell's wain. આપે, ત્યારે કોઈ ન જાણે; અને માગે, ત્યારે સૌ કોઇ જાણે Lend your money and lose your friend. આપ્યું વાણીએ, ને ખાધું પ્રાણીએ You gave us

what we wanted, and we used it up, why should we pay you now? આપ્યું કર્યું, જે કલ્યાણ; ફરી માગે તે મુસલમાન A small loan makes a frind, a great one an enemy.

આપસ-આપસ-માં, આપસ-માં, adv. [આપ *fr.* S. आत्मन् self.] Among ourselves, yourselves, or themselves.

આપ-સમાન, *adj.* [S. समान like.] Like oneself.

આપ-સ્વાથ, *s. m.* [See **આપ** own + સ્વ own + અર્થ interest. આપ=સ્વ being redundant.] Self-interest; selfishness.

આપ-સ્વાર્થી, *adj.* Self-seeking; self-interested; selfish.

આપું, Same as **આપ** self, 3 & 4.

આપુ-શાહ, *s. m.* [See આપ-તું + શાહ, સાહુકાર, a gentleman.] A gentleman, who is willing and able to pay his debts; a solvent gentleman.

આપો, *s. m.* [See **આપ** self.] The father (used by shepherds).

આપો-આપ, *adv.* [S. आत्मन self.] Spontaneously; of one's own accord. 2. Personally.

આપો-પું, *adj.* Each his own 2. *s. n.* Same as આપું & આપ *s. n.* 3. & 4.

આપ્ત, *adj.* [S.] Related; connected by consanguinity or affinity. 2. Worthy of trust or reliance; authoritative.

આપ્ત-જન, [S. *fr.* + જન people.]
આપ્ત-વર્ગ, [S. *fr.* + વર્ગ class.]
s. m. pl. Relatives; relations; persons connected by consanguinity or affinity.

આફત, *s. f.* [Ar. आफ़त, *Cf.* S. आपत्.] Calamity; misfortune.

Id. આફત આવી પડવી To meet with a misfortune. આફત ખમવી વેઠવી To put up with a difficulty. આફત ટાળવી To avoid a difficulty; to escape from a difficulty.

આફણીએ, *adv.* [See આપણું one's own.] Of one's own accord; spontaneously.

આફણીએ આવી રહેરો ઉભો, વહેલો સરવથી પહેલો.
—પ્રેમાનંદ.

આફતાબ, *s. m.* [P. आफ़ताब.] The sun 2. Sun-shine.

આફર-ક-વું, *v. i.* [See આફરો.] To suffer from costiveness.

આફર-કું, *adv.* [See આપણું. *Cf.* આફુરૂં.] Of one's own accord; spontaneously. See **આફણીએ.**

આફર-વું, *v. i.* [See આફરો.]To be swollen in body owing to disease.

આફરીન, *s. f.* [P. आफ़रीन.] Praises; thanks.

આફરો, *s. m.* Costiveness; constipation. 2. Passion; a fit of passion.

Id. આફરો ચઢવો To suffer from windiness in the stomach. 2. To be passionate; to be impatient.

આફિડેવિટ, *s. f.* [Eng. *Affidavit.*] Solemn evidence given in court of justice; an affidavit.

આફિસ, *s. f.* [Fng. *Office.*] An office; a place of business or work.

આફુરૂં, Same as **આફર-કું,** Spontanously.

હું સમાણી જાય સાસરે, તેના તેને જોગ;
તેની પેરે મારે થાશે, આફુરો જાશે રોગ.
—પ્રેમાનંદ.

આફુસ, *s. f.* [Portug. Alphonso, a Portuguese gentleman after whom the fruit is called.] A kind of mango.

આબ, *s. n.* [P. *fr.* S. अप्, आपः, water.] Water. 2. A liquid. 3. Lustre.

દીધો મરણે જવાબ, ફરી લેઉં તારૂં આબ.
—વલ્લભ.

આબક-દુબક, *s. m.* A trick in the game of ગિલી-દંડો

આબ-કારી, *s. f.* [P. आबकार a distiller *fr.* आब् water + कार a maker *fr.* S. कृ to do.] The business of a distiller. 2. The Abkāri department of government.

આબ-ખોરો, *s. m.* [P. + खोर drinking *fr.* खुर्दन to drink.] A small water-pot.

આબદા, Same as **આપદા** Misfortune.

Id. આબદા પડવી To meet with a difficulty. આબદા પાડવી To throw into a difficulty; to put to an inconvenience or trouble. આબદા ખમવી-વેઠવી To put up with a difficulty or inconvenience.

આબ-રૂ, *s. f.* [P.आब् lustre + रू the face.] Reputation; credit; responsibility.

Id. કોઈની આબરૂ ઉપર આવવું To attack a man's character or reputation. આબરૂ ઉપર હાથ નાખવો-આબરૂ લુંટવી To attack a man's character or reputation. 2. To outrage (a woman's) modesty. આબરૂ જોઈ કામ પાડવું To associate or have dealings with a man after examining his character. આબરૂ ઉપર જવું To show oneself what one really is. હવે તો તેની આબરૂ ઉપર વાત આવી છે This is an attack on his character or reputation. આબરૂ આપવી To honour; to respect. આબરૂ મળવી-મેળવવી To get honour or respect; to be respected. 2. To get honours or a title of honour. આબરૂ-પત્ર A letter of recommendation; a certificate of honour. તેણે મારી અધવચ આબરૂ લીધી He exposed me unguardedly or without a warning; he obliged me prematurely to show myself in my true colours. આબરૂ-સાચવવી-જાળવવી -રાખવી To keep up one's own or another man's reputation or character. આબરૂ ખોવી -ગુમાવવી To lose one's own or another man's reputation or character. એણે તો હાથે કરીને આબરૂ લુંટાવી He was himself the cause of losing his own character or reputation. આબરૂના કાંકરા કરવા To smash to pieces one's character or reputation, to wreck one's character or reputation. આબરૂ ધરાવવી To have a reputation or character. આબરૂ લેવી- આબરૂ ઉપર હાથ નાખવો To deprive a man of his reputation or character. 2. To outrage the modesty of a woman.

આબરૂ·દાર, *adj.* [+ P. दार् possessing *fr.*S.धार् to hold.] Respectable; honourable. 2. Having reputation or credit.

આબાદ, *adj.* [P.]Thriving. 2. Populous. 3. Happy; secure.

આબાદાની, } *s. f.* Prosperity. 2. A populous state or condition.
આબાદી, }

આબે-હુબ, *adj.* [Redup. of Ar. हु that.] Exact; true to life; vivid.

આબો-હવા, *s. f.* [See આબ water +P. हवा the air.] Climate.

આભ, *s. n.* [S, अभ्र the sky.] The sky. 2. Clouds.

Id.આભ જમીન એક થવી To be overtaken by a misfortune. 2. To be put into a great difficulty. આભ જમીનનો ફેર A great difference. આભ જેવડું Very extensive. આભ તુટી પડવું To be overtaken by a great misfortune. આભ ફાટવું To burst asunder (of the sky). 2. To rain heavily. 3. To occur in a large number (misfortunes). 4. To come in a large number. આભના તારા દેખવા To be in the enjoyment of an exquisite pleasure. આભની સાથે બાથ ભીડવી To attempt an impossibility.

આભ, ગાભ, ને વર્ષાકાળ, સ્ત્રી-ચરિત્ર, ને રોતાં બાળ;
એની પરીક્ષા જે કોઇ કરે, તેને ઘેર સહદેવ જોશી પાણીભરે.
—ભાપા.

Prov. આભ ફાટે થીગડું ક્યાં દેવાય? No fans against a flail: Against God's wrath no castle is thunder proof.

આ·ભડ-છેટ, *s. f.* [See આ·ભડ·વું to be polluted + છેટું distance.] Pollution. 2. The monthly course (of a woman).

આ·ભડ·વું, *v. i.* [S. अ·भुक्त *fr.* अ privative + ભુક્ત eaten.] To become unfit for eating (as food) 2. To become polluted.

Id. આભડવા જવું To go to mourn at the house of a deceased person.

Prov. આભડ્યું અભડાવે, ને વટલ્યું વટલાવે He will try to bring you down to his own level.

આભડે·લ, } Same as **અભડે·લ**.
આભડે·લું, }

આ·ભરણ, *s. n.* [S. *fr.* आ around + भृ to maintain.] Decoration; ornament.

આસન, આભરણ, તકિયા દેખી, જોઇ કુંવર ઘસતો હસ્ત.
—પ્રેમાનંદ.

આભ·લું, Same as **આભ**.

આભાં, *adv.* [See આભું] Aghast; dumbfoundered.

આ·ભા, *s. f.* [S. *fr.* आ intens.+ भा to shine.] Beauty; beautiful appearance; splendour.

આ·ભાર, *s. m.* [S. *fr.* आ intensive +

મૃ to hold.] Obligation; indebtedness for a favour; gratitude.

Id. આભાર થવો To be an obligation. આભાર કરવો To do an act of obligation or favour. આભાર માનવો To acknowledge one's obligation; to be grateful; to express thanks.

આભારી, *adj.* Indebted; grateful; obliged; being indebted to or under obligation.

Id. હું તેનો આભારી છું I am indebted to him.

આ·ભાશ, } **આ·ભાસ,** } *s. m.* [S. *fr.* आ around + भास् to appear.] Likeness. 2. Dim light 3. an optical illusion. 4. A hallucination. 5. A sight.

પ્રતિજ્ઞા મહાન્ કીધ, શાખ કૃષ્ણ તણી દીધ,
તુલસી ઉપાડી લીધ, વદું શું આભાસ એ ?
—વલ્લભ.

આભું, *adj.* [See અદ્‌ભુત.] Astonished; surprised; wonder-struck.

આ·ભૂષ·ણ, *s. n.* [S. *fr.* आ+ भूष to adorn.] Ornament. 2. A point of honour.

Id. એજ તમારૂં આભૂષણ છે This ought to be a point of honour with you.

આ·ભોક, *s. m.* [See આ·ભોગ.] Summing up; winding up; a conclusion; a summary.

Id. આભોગ વાળવો To sum up; to conclude.

આ·ભોગ, *s. m.* [S. *fr.* आ intensive + ભોગ.] Enjoyment. The third of the three divisions of a ધ્રુપદ (in Music). It has two parts, while અસ્તાઈ and અંતરો have each but one.

આભ્યન્તર, *adj.* [S. *fr.* अभि on all sides + अन्तर् in.] Interior; internal. 2. *s. n.* The inner parts.

આમ, *adj.* [Ar. आम common.] Common. 2. *s. f.* The people.

Id. આમની સભા The House of Commons.

આમ, *s. m.* [S. आम raw, undigested.] Undigested food that has turned to mucus. 2. Diarrhœa. 3. *adj.* Unripe; rank.

આમ, *adv.* [S. अदम् this.] Thus; in this manner. 2. To this place.

આમ, *s. f.* [S. आम्र.] The fruit of a mango tree.

આમ·ચું, *s. n.* [+ P. चेह् diminutive.] Dried peelings or rind of kokam (કોકમ) fruits (*Mangosteen* or *carcina cambogia*).

આમ-જ, *s. f. adv.* [+ Guj. જ only.] Exactly so.

આમટી, *s. f.* [Mar. *fr.* आंबट sour; See આંબલી.] A sour dish; gram-flour boiled with tamarind, some split-pulse, pepper, &c.

આમ·ણ, *s. f.* [See આમ. *s. m.*] Intestines. 2. The box of a wheel.

Prov. આમણની પુંજી દામણમાં What is got in the county is lost in the hundred; To rob Peter to pay Paul; Come with the wind, and go with the water.

આમણ-દુમ·ણું, *adj.* [See આમણ intestiness + દુઃખ·વું to suffer pain.] Deeply indebted; under great obligation. 2. Dejected at heart; with drooping spirits.

આમણ-સામણ, *adv.* [આમણ redup. of સામણ *fr.* સામું opposite.] Mutually.

આમણસારો-ગંધક, } **આમળસારો-ગંધક,** } *s. m.* [See અ·મલ not dirty + સાર essence + ગંધક sulphur.] Roll-sulphur.

આમદાની, *s. f.* [P. आमदनी *fr.* आमदन् to come.] Income; revenue.

આ·મંત્ર·ણ, *s. n.* [S. आ up to + मन्त्र् to consult.] An invitation; a call.

આ·મંત્ર·વું, *v. t.* To invite.

આમન્ય, } **આમન્યા,** } *s. f.* [See આણ, આજ્ઞા, command + માનવું to obey.] Obedience. 2. Dependence. 3. Respect.

Id. આમન્યા માનવી-રાખવી, આમન્યામાં રહેવું To obey; to be respectful towards.

આમય, *s. m.* [S.] Disease.

આમ·રસી, *adj.* [See આંબો a mango + રસ juice; or આમ raw + રસ.] Of the colour of mango-juice. 2. Half-baked.

આમલી, Same as **આંમલી.**

Id. આમલીનો બંધ A bandage made from the green twigs of the tamarind. (These are very tough.) Hence. 2. તેને હાથે આમલીના

બંધ બાંધ્યા છે, કેમે કરીને છૂટે નહિ (Said of a miser) His hands are tied with tamarind withes and he cannot break them (give or spend his money); *Cf.* Eng. Close-fisted. આમલીનાં પાનમાં સુઇ જા–ઉંઘી જા make yourself scarce; begone. આમલી પીપળી રમાડવી To perplex; to throw into perplexity.

આમ-વાયુ, *s. m* [See આમ mucus + S. वायु the wind *fr.* वा to blow.]Chronic rheumatism preceded by dysentery.

આમળ-વું, *v. t.* [S. आमलक a kind of small round sour fruit.] To twist; to wring.

આમળાં, *s. n. pl.* [S. आमलक.] Fruits of the hog-plum. (Generally used in pickles and in cleansing purposes.)

આમળી-પીપળી, *s. f.* [See આમલી tamarind tree + પીપળો pīpal-tree.]A game for children, generally known asઝાડ–પીપળી. (Used in the Navsārī and Baroḍā Districts).

આમળી-યું, *s. n.* [See આમળાં.] An anklet of silver-wire for children, having knots in it.

આમળું, Sing. of **આમળાં.**

આમળો, *s. m.* [S. आमलक.] A knot formed by twisting; a twist. 2. Fraud. 3. Jealousy; grudge.

Id. મનનો આમળો A grudge. મનમાં આમળો રાખવો To entertain a grudge. આમળો દેવો–લેવો To make a twist; to twist.

આમિષ, } **આમિખ,** } *s. n.* [S.] Flesh.

આમિખ આરોગ્યું અતિ ઘણું, પાપણીએ પોષ્યું પેટ,
અધર્મ કામ એ આચર્યું, નીચ સ્વભાવનો નેટ.
—સામળભટ.

2. A bait; an enticement.

આમીન, *interj.* [Heb.] Amen; be it so.

આમ-એ, } **આમે,** } *adv.* [See આમ in this manner + એ also.] In this manner also. 2. Towards this place also.

Prov. આમ એ લાખ, તો કહે " સવા લાખ " As good twenty as nineteen: Do not grieve for trifles.

આ-મોદ *s. m.* [S. *fr.* आ up to + मुद् to rejoice.] Fragrance. 2. Joy; pleasure.

એ આમોદ હશે કેવો, જાણે સૌ મહામતિ—**વલ્લભ.**

આમ્ર, [S.] Same as **આંબો.**

સભા મધ્ય આણી તેને, વિષ આમ્ર વેડિયા.—**વલ્લભ.**

આય, *s. f.* [See below.] Courage. 2. Strength.

Prov. આય, તેની વાય Might is right.

આય, *s. m.* [S. आ + इ to come *fr.* आ up to + इ to go.] Income; gain.

અષ્ટ આય તણીએ આરાધ્યા, જે શિલ્પ-શાસ્ત્રમાં સાધ્યા.
—ગિરધર.

આયખુ, Same as **આયુષ્ય.**

Id. આયખુ–આવવું–આવી રહેવું To be at the end of life.

રોગનું આવે આયખુ, ત્યારે વૈદ્ય વિશ્વંભર નાથ.
—ભાષા.

આયતન, *s. m.* [S. *fr.* आ + यत् to hold.] Place; habitation.

આયતું, *adj.* [S. अयत्नतः without an effort *fr.* अ not + यत्न an effort *fr.* यत् to strive, to try.] Free; gratis. 2. Ready made; ready to hand.

આયનો, *s. m.* [P. आइन.] A looking-glass.

આયંદે, *adv.* [P. = that is to come *fr.* आमदन् to come.] Henceforth; hereafter.

આય-પત, } **આય-પદ,** } *s. f. n.* [See આય income + પદ a place.] Income; gain.

Prov. આયપત થોડું, ને વિખવાદ ઘણો Little gain, mickle pain. નવનું આયપદ, ને તેરનો વેરો It is not worth the candle.

આયા, *s. f.* [S. आर्या a respectable woman.] A nurse.

આ-યાત, *s. f.* [S. *fr.* आया to come *fr.* आ up to + या to go.] Import.

આ-યાસ, *s m.* [S. *fr.* आ inten. + यस् to strive.] Labour; exertion. 2. Fatigue. 3. Trouble.

આયુ, Same as **આયુષ્ય.**

આયુધ, *s. n.* [S. *fr.* आ + युध् to fight.] A weapon.

Id. આયુધ બાંધવાં To put on (take up) weapons. આયુધ છોડવાં To put off weapons. આયુધ સજવાં To put on (take up) weapons

and be ready to fight.

Note—Thirty-six kinds of weapons of offence and defence are spoken of in Gujarati works;–ચક્ર, ત્રિશૂળ, ધનુષ, વજ્ર, બાણ, કૈવાણ, તુફંગ (બંદુક), કોકબાણ, ફરશી, કટાર, છરા, સેલ (બરછી), ખેટક (ઢાલ), ગદા, સાંગ, તોમર (ચાબુક), પાશ, ભુશંડી (એક જાતનું બાણ), બાંટ, ખંજર, જંબુર, લટ્ઠ, જંત્ર, અંકુશ, ભાલું, હળ, મૂશળ, ખાંડું (ખડ્ગ), બરબઠ, જંજાલ (મોટી બંદુક), જરહ, ગુપ્તી, ગુરંજ, દાવ (કુહાડો), પટા and પિસ્તોલ.

આયુર્વેદ, *s. m.* [See આયુષ્ life + વેદ science.] The science of medicine.

આયુશ, આયુષ, આયુષ્ય, *s. n.* [S. आयुस्, आयुष्य, age.] Life; age. 2. Life-time; the allotted term of life.

Id. અલ્પાયુષ Short life. દીર્ઘાયુષ Long life. અલ્પાયુષી Living for a short time; having a short life. દીર્ઘાયુષી Living for a long time; having a long life; long-lived.

આયુષ્માન્, આયુષ્વાન્, *adj.* Long-lived.

Id. આયુષ્માન્ ભવ May you be long-lived.

આર, *s. f.* [S. आर a goad *fr.* आ up to + ऋ to go.] A pointed iron-spike.

Id. આર ચઢાવવી–કાઢવી–ઘસાવવી To give or put an edge. આર ઘલાવવી To put a nail in. આર ઘોચવી To prick with a point.

આર, *s. m.* [See આહાર food.] A paste used in washing garments to give them a gloss; sizing.

Id. આર દેવો–ચઢાવવો To give a gloss (to a garment). આર ઉતારવો To remove the gloss from new cloth.

આ·રક્ત, *adj.* [S. *fr.* आ dim. & intens. + રક્ત, રાતું red.] A little red; reddish. 2. Deep red.

આરગ·ણું, *s. n.* An instrument used by shoe-makers.

આરગન, *s. n.* [Eng, *Organ.*] A harmonium. 2. An organ.

આરચા, *s. f.* [S. अर्चा *fr.* अर्च् to worship.] Worship. 2. Smearing the head with sandal, ointment, red powder, &c.

આરજા, *s. f.* [S. आर्या a respectable woman. *fr.* आर्य respectable.] A Jain nun.

વૈરાગણી એ વંતરી, જોગણીઓ એ જૂઠ;
શેવડીઓ ને આરજા, એ તો માથાકૂટ.
—સામળભટ.

આરજુ·મંદ, *adj.* [P. आर्जूमन्द् *fr.* आर्जू hope + मन्द् =S. मत्, मन्तः, having.] Hopeful. 2. Careful. 3. Anxious.

આ·રડ·વું, *v. i.* [Dh. Des. ओरिलं a long sweet note *fr.* S. अव down + रट् to sound *Cf.* Mar. ओरडणं.] To cry out loudly; to bawl. 2. To call aloud.

આરણ-કારણ, *s. n.* [Guj. આરણ redup. + કારણ a cause.] Pretext. 2. Hesitation. *adj.* Uncertain.

Prov. હેવાતણ તો આરણકારણ, પણ રંડાપો તો હૈયા વારણ The happy state of wifehood depends upon several causes and is uncertain, while widowhood is certain.

આરણિ·યો, *s. m.* [See આડણી.] A wooden tripod; a three-legged stool.

આરણી, *s. f.* [See આડણી, *Cf.* Mar. आडणी a tripod *fr.* Hem. Des. ओहडणी = सन्नो = S. वक्र पाद त्रयं दारु कलशाधारः a wooden tripod.] An iron tripod on which are placed pots, &c.

આરત, Same is **આડત**.

ગુણ નહિ, ને શો ગુણ દાખવીએ? અળગો આપ નિવાસ;
ભારે ભરોસો રે, આરત અજાણી. —નિરાંતભક્ત.

આરત, *adj.* [S. आर्त distressed.] Distressed. 2. Needy; necessitous. 3. *s. f.* Want. 4. Necessity.

થઈ અતીશે વ્યભિચારિણી, નિત્ય નવલ નર આરત ઘણી.
—દયારામ.

આરતિ·યું, *adj.* Necessitous; needy. 2. Miserable.

Prov. આરતિયું ને આંધળું બરાબર Necessity has no law.

આરતી, *s. f.* [S. आर्ति distress.] The ceremony of waving a lamp before an idol in order to remove the effect of the evil eye. 2. A metal lamp-dish with its handle. 3. Distress.

વ્રજમાં વસતાં સહુ જન્મ ગુમાવ્યો પણ,
કંસની સુણી નહિ આવી આરતી. —દયારામ.

Id. આરતી ઉતારવી–કરવી To wave small lamps before an idol (with the object of taking away the effect of the evil eye). આરતી લેવી (ઓવારણાં લેવાં) To take upon oneself and off from an idol the effects of the evil eye. (This is done by waving one's hands round the lamps, and applying them to one's fore-head.)

Prov. આરતી ઉતારૂં, ને મંગળ ગાઉં, દેવને ધરાવું, ત્યારે હું શું ખાઉં ?Self-interest is the rule, self-sacrifice is the exception.

આર-પાર, *adv.* [See આર redup. of S. पार the other side; or આરો this bank+ પાર.] Across; through; to the other side.

Id. આરપાર જવું–ફેતરવું–નિકળવું To pass through to the other side. આરપાર કાઢવું–ઘોચવું To pierce so as to pass through.

આરબ, *s. m.* [Ar. अरब.] An Arab.

Id. આરબની ચોકી = આરબનો પહેરો Arabs set as a watch. (They are believed to be strict in keeping watch.)

આરબી, *adj.* Arabic; Arabian.

આરવા, } **અરવા,** } *s. m.* [Ar. आरवाह *pl.* of रुह the soul.] The mind; the heart; the soul.

Id. અરવા ખુશ થવો To be pleased (of the heart).

આરસ-પહાણ, *s. m.* [See આદર્શ a looking-glass + પહાણ, પાષાણ a stone.] A marble block. 2. Marble.

Id. આરસપહાણ સરખો Heavy-headed; dull; stupid.

આરસી, *s. f.* [Dh. Des. आयरीसो *fr.* आ-दर्श a looking-glass आ intens. + दृश् to see.] A looking-glass; a mirror.

આરસી-ગરો, *s. m.* [+ P. गर् maker *fr.* S. कृ to do.] One who manufactures mirrors.

આરસો, } **આરાસો,** } *s. m.* A large **આરસી**.

આ-રાધ-ક, *s. m.* [See આ-રાધ-ન.] A worshipper; a devotee.

આ-રાધ-ન, *s. n.* } **આરાધ-ના,** *s. f.* } [S. *fr.* आ intens.+राध् to please.] Adoration; worship; propitiation.

આ-રાધ-વું, *v.t.* To offer divine honours; to worship.

આ-રાધ-કા, *s. f.* A female worshipper; a woman who worships.

આ-રાધ્ય, *adj.* Fit to be worshipped or adored. 2. Fit to be served, courted, or propitiated.

Id. આરાધ્ય દેવતા–દૈવત The tutelary deity of a family. 2 A deity worshipped above all others.

આ-રંભ, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. + रभ् to begin.] Beginning; commencement.

Id. આરંભ કરવો To begin. આરંભ સ્થાન The starting point. 2. The original condition. આરંભશૂરEager only in the beginning.

આ-રામ, *s. m.* [P. = S. *fr.* आ up to + रम् to play, to sport.] Rest. 2. Ease. 3. Freedom from care.

Id. આરામ પામવો–લેવો To take rest.

આરામ-ખુરશી, *s. f.* [+ ખુરશી a chair.] An easy-chair.

આરા-રૂટ, *s. n.* [Eng.] Arrowroot.

આરાસુરી, *s. f.* [Guj. આરાસુર one of the peaks of the Abu mountains.] The goddess, whose abode is on the Arasur mountain.

આરાસ્ત-ગી, *s. f.* [P. *fr.* आरास्तन to adorn.] Preparation. 2. Arrangement. 3. [See રાસ્ત right.] Correction.

આરી, *s. f.* [आरा a knife *fr.* आ up to + ऋ to go.] A small saw.

આરી-કારી, *s. f.* [આરી a redup. of કારી skill *fr.* S. कृ, कर्, to do.] Skill; skill in managing or organizing.

આરી-યું, *s. n.* A small cucumber.

આરૂદ્રા, [S. आर्द्रा *fr.* आर्द्र wet.] Name of the fourth lunar mansion or asterism, which includes a part of the constellation Orion.

આ-રૂઢ, *adj.* [S, *fr.* आ up to + રૂઢ grown *fr.* रुह् to grow.] Mounted; ascended.

આ-રેડું, *adj.* [S. अ privative + રૂડું prudent.] Mischievous. 2. Obstinate. 3. *s. n.* A measure of seven maunds.

આરે-તારે, *adv.* [See આરો shore + તાર

wire, fibre.] Being finished or completed.

•આરો, *s. f.* [S. आर the end *fr.* आ up to + ऋ to go.] An embankment; a quay; a form by the side of a water-course. 2. A water-course. 3. The other side; the highest pitch. 4. Completion. 5. A spoke of a wheel.

Id. આરો આવવો To be finished. આરો લાવવો To finish. ઉગરવાનો એક એ આરો રહ્યો નથી There is no way out of the difficulty. આરે નિકળવું-પહોંચવું To reach the other side safely. 2. To finish successfully. આરે આવ્યું વહાણ ડુબવું To be spoiled or frustrated at the last moment (of a work which was almost finished, or a plan which was almost accomplished).

આરોગ, આરોગ્ય, } *adj.* [S. आरोग्य absence of disease *fr.* अ-रोग free from disease *fr.* अ not + રોગ a disease.] Healthy; sound. 2. *s. n.* Health.

આરોગ-વું, *v. i.* [Hem. Des. आरोगिअं + S. भुक्त eaten, See આ-રોગ્ય.] To dine; to take food; to feast.

આરોગ્ય-તા, *s. f.* Healthy state.

આરોગ્ય-રક્ષક, *adj.* [S. *fr.* + રક્ષક.] Wholesome; healthy; sanitary.

આરોગ્ય-રક્ષણ, *s. n.* Preservation of health; sanitation; hygiene.

આરો-તારો, *s. m.* [આરો redup. of તારો =ચારો grass, or of તોરો a plume.] A kind of grass of the blossom of which *chowris* are made.

આ-રોપ, [S. *fr.* आ up to + रोप to cause to climb. See રોપ-વું to plant.] An accusation; an imputation.

Id. આરોપ મૂકવો-લાવવો To accuse; to charge.

આ-રોપ-ણ, *s. n.* The act of laying an accusation; ascribing or attributing to.

આ-રોપ-વું, *v. t.* To decorate with. 2. To chide. 3. To accuse. 4. To ascribe.

મુજ માંહે આરોપી મન, મુને પામશો હે રાજન !
—ગિરિધર.

આ-રોપી, *adj* Accused; charged. 2. *s. m. f.* The accused; an accused person.

આ-રોહ, *s. m.* [See આ-રોહ-ણ.] Ascent; rise. 2. Ascending notes. (Music). *Cf.* અવ-રોહ, descent, descending notes.

આ-રોહ-ણ *s. n.* [S. *fr.* आ up to रुह् to grow.] Ascent; the act of ascending.

આ-રોહ-વું, *v. i.* To ascend; to mount.

આર્જવ, *s. m. n.* [S. *fr.* ऋजु straight.] straightforwardness. 2. Flattery. 3. Pressure with flattering words.

આર્ત, [S.] Same as **આરત**, distressed.

આર્તિ, [S.] Same as **આરતી**.

આર્દ્ર, *adj.* [S.] Wet; moist.

આર્દ્ર-તા, *s. f.* Wetness; moisture.

આર્દ્રા, [S.] Same as **આરૂદ્રા**.

આર્ય, *s. m.* [S.] A person born in a noble family. 2. A respectable person. 3. Those ancient invaders of India, who were the ancestors of modern Hindus.

Id. આર્ય લોક The Aryas (the ancient invaders of India). આર્યબંધુ-ભગિનીઓ A term used in addressing a meeting composed of Hindūs.

આર્ય-સમાજ, *s. m. f.* [S. *fr.* + સમાજ a gathering.] A sect of Hindūs founded by Dayānand Sarasvatī.

આર્યા, *s. f.* A kind of metre;a quatrain of which the first line contains 12 mātrās, the second 18,the third 12,and the fourth 15. 2. A respectable woman.

આર્યાવર્ત, *s. m.* [+ आवर्त a circle *fr.* आ up to + वृत्, वर्त् to turn.] The tract of land between the Himālaya and the Vindhya Mountains.

આલખી-પાલખી, *s. f.*[આલખી redup. of પાલખી palanquin.] A game for children, generally known as પાલખી. (Used in the Hālār and Bhāvnagar districts)

આલપાકા, *s. m.* [Eng. *Alpaca.*] Alpaca.

આલ-પાલ, *s. f.* [S. आल a trick, fraud, + પાળ-વું to protect.] Gratification of a child's importunate begging or beseeching. 2. Taking care; looking after.

આલ-એલ, *s. f.* [Eng. All well.] The

cry "All well," used by watchmen; safety.

આલમ, *s. f.* [A. आलम् world.] The universe. 2. Mankind. 3. Populace.

આ·લંબ·ન, *s. n.* [S. आ up to + लम्ब् to hang.] Dependence upon. 2. Support.

આ·લંબ·વું, *v. i.* To rest; to depend.

આ·લય, *s. n.* [S. *fr.* आ up to + ली to go.] An abode; a house. 2. A temple.

એવું આલય અવલોકવું, માહાકાય જી રે,
પછે ભોજન કરવું મહાન્ત, રૂડાં રાયજી રે.
—પ્રેમાનંદ.

આલવાલ, *s. m. n.* [S.] A basin at the root of a tree to hold water.

આલવાલ ઉપર વાલ ઉપજ્યું. —રેવાશંકર.

આલ·વું, *v. t.* [S. अर्प् to give, caus. of ऋ to go. *Cf.* આપ·વું.] Same as **આપ·વું**.

આલસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* अ·लस idle *fr.* अ not + लस to strive.] Laziness.

આ·લાપ, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. + लप् to speak.] Talk; conversation. 2. Prattling. 3. Tuning the voice previously to singing; running over the notes to catch the sky. 4. Humming a tune.

અંગો-અંગ વ્યાપી ગયો, કોપના આલાપ છે.
—વલ્લભ.

આ·લાપ·વું, *v. t.* To talk.

આલા-લીલું, *adj.* [See અર્ધ half + લીલું wet.] Half wet and half dry.

આ·લિઙ્ગ·ન, *s.* [S. *fr.* आ up + लिङ्ग् to go.] An embrace.

આ·લિઙ્ગ·વું, *v. t.* To embrace.

આલી, Same as **અલી**

આલીજાહાં, *adj.* [Ar. आलीजाह् grand.] Grand; of exalted dignity.

આલું, *s.n.* [Hem. Des. अलग्गं=S. मिथ्यारोपः a false charge.] Accusation; a charge.

આલે, *adj.* [S. आर nearness.] Nearer. 2. Equal. 3. Dearer.

Id. તે મને તારાથી અધિક આલે છે I like him better than you.

આલે, *adj.* [Ar.] Good. 2. Extraordinary. 3. Expensive.

આ·લેખ·વું, *v. t.* [S. आ intensive + लिख् to scratch, to write. See લેખવું to count.] To paint; to picture.

આ·લેખ્ય, *s. n.* A picture.

આ·લેપ, *s. m.* [S. *fr.* आ up to + लिप्, લિંપ·વું, to besmear; See લેપ.] Application of perfumes to the body. 2. An ointment.

આ·લોક, *s. n.* [S. *fr.* आ on all sides + लोक् to see. *Cf.* Eng. *Look.*] Sight; the range of sight. 2. Thinking; thought.

દયાના પ્રીતમ દામોદર જેવો, થાય ન કયહુ આલોક.
—દયારામ.

આ·લોક, *s. m.* [Guj. આ this + લોક the world.] This world; the present world, as distinguished from the world to come (પર લોક). *Cf.* પર લોક.

Id. આ લોકને વિષે In this world.

આ·લોક·ન, *s. n.* [S. See આ·લોક seeing *fr.* आ intens. + लोक् to see.] Seeing; looking at; sight.

આ·લોક·વું, *v. t.* To see; to look at.

કૃષ્ણ-સુત, જયદ્રથ, દ્રોપદી, એ વિષે આલોક, રે.
—પ્રેમાનંદ.

આ·લોચ, *s. m.* } **આ·લોચ·ન**, *s. n.* } [S. *fr.* आ intensive+ लोच् = लोक् to see.] Thought; consideration.

આલોચ કરતો તે સમે, પરઠયો ત્યાં લંકાપતિ.
—સામળભટ.

આ·લોચ·વું, *v. t.* To think; to contemplate.

આલો-પાલો, *s. m.* [Guj. આલો redup. of પાલો leaves *fr.* S. पल्लव a twig.] Foliage; vegetation.

આવ, *s. f.* [See આવ·વું to come *fr.* S. आ up to + या to go.] Coming; frequenting.

આવ·ક, *s. f.* Income. 2. Wages. 3. Import of goods.

આવ·ક-ચિટ્ઠી, *s. f.* [+ચિટ્ઠી a small letter, a note.] A receipt of goods exported in a vessel.

આવ·ક-જાવ·ક, *s. f.* [+ જાવ·ક going.] A day-book or a journal for the entry of both receipts and expenditure, or of letters received and sent out. 2. Income and expenditure.

આવ-કાર, [See આવ + S. कार a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] Reception.

Id. આવકાર આપવો-કરવો-દેવો To receive with hospitality. આવકાર મળવો To get welcome; to be welcomed.

આવગું, See **આગવું**, one's own; peculiar. (Used in Kāthiāwād.)

આવ-જા, **આવ-જાવ,** s. f. [See આવવું to come + જવું to go.] Coming and going; journeying to and fro. 2. The act of frequenting. Same as **જા-આવ.**

આ·વટ·વું, v. i. [S. आ up to + वृत् to turn.] To turn out.

આવડ, **આવડ·ત,** s. f. [See આવડ·વું to know.] Knowledge; tact; skill.

આવડ·વું, v. t. [S. आवृत to repeat fr. आ up to + वृत् to turn. Cf. Dh. Des. आवडिअं = S. संगत united, met, fr. S. आ·पतित met fr. आ up to + पत् to fall.] To be familiar with (a thing); to know how (to do a thing).

Note—The person *who knows*, is put in the Dative in such sentences as મને લખતાં આવડે છે I know how to write.

Prov. આવડે નાહ ઘેંશ, ને રાંધવા પેશ Be not a bakar, if your head be made of butter. આવડે તેટલું બોલીએ નહિ, ને ભાવે તેટલું જમીએ નહિ Speaking little and eating little have never injured anyone. આવડે, તેને માન ઘણાં Those who know require to be coaxed into action.

આવડું, adj. [S. एतावत् so much fr. एतत् this + वत् having.] So great; so large; so much.

આવ·તું, adj. [See આવ·વું to come.] Coming; future.

Prov. આવતી વહુ, ને બેસતો રાજા, વખાણીએ, તો વખણાય Give a dog an ill name, and you may as well hang him. આવતી ધાડે કાંઈ વિખ ખવાય ? You need not grieve at a misfortune that is yet to come. આવતો દાકેમ, ને જતો ગરાસીયો (એ બેને છેડવા નહિ) Do not encounter a hungry man.

આવદાની, Same as **આમદાની.**

આવન-જાવન, s. n. Same as **આવ-જા.**

આવર-કૂટો, **આવર-ખૂટો,** s. m. [आयुस् the length of life + ખૂટ·વું to end fr. S. क्षुद् to stop, to obstruct.]The end of one's life-time; death.

આ·વર·ણ, s. n. [S. fr. आ up to +वृ, वर्, to cover.] A covering. 2. A gathering of friends and relations.

આવર-દા, s. f. [S. आयुस् the length of life + दाय a share fr. दा to give.] The duration of one's life; one's life-time.

Id. આવરદા-આવી રહેવી-ખૂટવી The end of life-time has come. આવરદા વધવી To be prolonged (of the period of life). તે આવરદાનો પૂરો-બળીયો, તેથી બચ્યો He had to live longer (he was destined to live longer), and consequently he came out alive.

આ·વર·વું, v. t. [See આ·વર·ણ covering.] To spread; to scatter; to extend.

તેણે આવર્યું અંતઃ માત્ર, કોઇને નવ દેખો સત્પાત્ર.
—**ગિરિધર.**

દીપ જ્યોતીની પેરે બુઝાતાં, આવરી રહે છે અંધારૂં.
—**છોટમ.**

આવરેજ, adj. [Eng. *Average*.] Average.

Id. આવરેજ કરવી-કાઢવી-લાવવી-આવવી To find the average.

આવરો, s. m. [See આવક. Or, P. आवर्दन् to bring.] An account-book; an account-book in which are shown the total monthly receipts and expenditure.

Id. આવરો રાખવો To keep an account-book. આવરો લાવવોTo write an account-book; to make entries in an account book. આવરો ખતવવો To make entries in the ledger from the journal.

આ·વરો, s. m. [S. आ·हार eating fr. आ up to + हृ, हर्, to take.] The disire to be frequently eating food.

આ·વર્ત, s. m. [S. fr. आ up to + वृत्, वर्त्, to turn.] Turning; whirling. 2. A whirl-pool: an eddy.

આ·વર્ત·ન, s. n. [S. fr. आ up to + वृत्, वर्त्, turn.] Repetition. 2. Perusal.

આ·વર્ત·વું, v. i. To turn round; to return. 2. v. t. To embrace.

રતિરણ ધીરધુરંધર રામા, પિયુઉર આવરતી રસધામા.
—**ગીત-ગોવિંદ.**

આ·વર્તાંક, adj. [+ અંક a number.]

Recurring; circulating (decimal).

આ-વલ, *s. n* [S. अ priv. + વળ twisting, a turn.] A quantity of clean and soft carded cotton.

પોલ રૂડેરાં પાથર્યાં આવલમાં ભારી એહ,
"ખમા, ખમા" સહુ કો કહે, નારી સાથે નેહ.
—**સામળભટ**.

આવલિ, *s. f.* [S.] A line.

આવ-વું, *v. i.* [S. आ up to + या to go.] To come; to approach; to go to.

Id. આંખો આવવી To have swollen eyes. **મોઢું** આવવું To have ulcers in the mouth. **જીભ** આવવી To have ulcers on the tongue. 2. To be able to speak. **દુખવા** આવવું To have a pain in. આવી ચઢવું-પહોંચવું To arrive at the proper time. આવી મળવું-લાગવું To come up or meet at the proper time. આવી ચૂકવું-રહેવું To be exhausted or finished. તેનું (આયુષ્ય) આવી ચૂકયું-આવી બન્યું He is on the point of being ruined. 2. To be on the point of death. આવી જા imperative of આવી જવું "Come on;" "I challenge you" (Used as a challenge). આવી ચઢવું-મળવું To be obtained at a low price. આવી પડવું To befall. આવી ફસવું-ફસાવું To come up accidentally aud be involved in a trouble. -માં આવી જવું To be included in.

Note--**આવ-વું** is often idiomatically used in Gujarātī, and may be variously rendered into English:—1. To come into or upon; to spring forth from and on-as in છોડને પાનફુલ **આવ્યા છે**. 2. To happen unto; to befall—as in તેને તાવ **આવે છે**. 3. To come unto—મારા ધ્યાનમાં એમ **આવે છે**. 4. To turn out; to appear in its final form or state—આ પાઘડીનો ઘાટ ઠીક **આવ્યો છે**. 5. To become; to have attained or reached any condition or character—ઘર પડવાની અણી ઉપર **આવ્યું છે**. 6. In continuous tenses **આવ-વું** is used as an auxiliary verb, meaning "to come up, through, or along" (a duration, course, &c.) -as in બાપ દાદાના વખતથી હું આ કામ કરતો **આવ્યો છું**. 7. To draw nearer towards; to approach or advance unto—વખત ઠીક **આવ્યો છે**. 8. To arise; to be excited or awakened—તેને ગુસ્સો **આવે છે**. 9. To suit; to fit—મને અંગરખું **આવતું નથી**. 10 To come up to; to amount to or be equal to—આનું વજન બે તોલા જેટલું **આવશે**. 11. To go; to depart—આવું છું હો, બા. (**આ-વવું** is used in this sense of *going* or *departure* by people taking or granting leave to go, the use of જ-વું (to go) on such occasions being considered unlucky; and further **આવ-વું** intimates the notion of *Coming again* .)

Prov. આવે, તે રસ્તે જાય Light come, light go, *i. e.* Ill gotten, ill spent. આવે ઘોડાને વેગે, ને જાય કીડીને વેગે Mischiefs come by the pound, and go by the ounce: Agues come on horseback, but go away on foot. આવ્યું મોત કોઇને મૂકે નહિ Death is deaf, and hears no denial. આવી મળવા, તો બેસાડી દળવા She came to be entertained, and was asked to sit down to grind corn. આવ્યાની નવાઇ નથી, પણ ગયાની નવાઈ Consider not pleasures as they come, but as they go. આવ કુહાડા પગ પર=આવ બલા, પકડ ગળા To meet a danger half way. આવ મારી કાણી, તું કયાં એ ન સમાણી; નેવે આવ્યાં પાણી, તો એ ન તણાણી To a crazy ship all winds are contrary. આવ મીયાં, જાવમીયાં, ઘરબાર તુમેરા, ઘરકી ખિચડી ખાવ, મિજબાન હમેરા Great boast, small roast. આવ રે ભાઈ હરખા, આપણે બંને સરખા આવવાની ચાર દિશા, ને જવાની બાર=આવશે વહુ, ત્યારે જાણશે સહુ There will be loud brawls in the house, when a daughter-in-law will be admitted = Quarrels begin in a family as soon as a stranger's interest is involved. આવી ઘાટડીએ, તે જાય ઠાઠડીએ There is no divorce in Hindu Law = A Hindu marriage is indissoluble. આવી તે લક્ષ્મી, ને ગઈ તે બલા = આવે ત્યારે ગદ્દગદિયાં, ને જાય ત્યારે સાંસા An acquisition pleases a man, and a loss distresses him. આવી હોળી, ને પરવાર્યા કોળી The plundering tribes begin their occupation, when the Holi holidays come (March). આવે વગમાં, તો મારીએ પગમાં Show no mercy to your enemy when an opportunity occurs. આવો લોકો, ને મૂકો પોકો If you join a quarrelling party,

you will have to suffer. આવે વહુનો ભાઈ, તો પેસે ઘરમાં ધાઇ; આવે વરનો ભાઈ, તો ઉભો રહે નેવાં સાહી The wife's brother finds an easy access into the house, while the husband's brother has to stand in the outside verandah = Self-interest is the rule, self-sacrifice the exception.

આવ નહિ, આદર નહિ, નહિ નેનૂંમેં નેહ;
વો ઘર કબૂ ન જાઈએ, કંચન બરસે મેહ.—**ભાષા.**

આવશ્ય, **આવશ્ય·ક,** } *s. f.* [S. *fr.* અ·વશ helpless *fr.* अ not + वश power.] Necessity; compulsion. 2. *adj.* Necessary.

આવશ્ય·ક·તા, *s. f.* Absolute necessity.

આ·વસ·થ, *s. m.* [S. *fr.* आ intensive + वस to dwell, See વસ·વું.] A dwelling place. 2. A fire-sanctuary; a place where sacrificial fire is kept up.

આ·વહ, *adj.* [S. *fr.* आ up to + वह् to carry.] Producing; leading or tending to; bringing on. (Used as the last member of a compound.)

Id. સુખાવહ Producing pleasure. દુઃખાવહ Producing pain.

આવળ, *s. m.* [S. आमलक.] A kind of shrub.

આ·વળી·યો, *s. m.* [S. आ intens. + વળ·વું to turn.] A great inclination of the mind; an eager desire.

એને દીકરી જણ્યાનો આવળીયો. —**ભાષા.**

આવાગમન, *s. n.* [See આવવું to come + ગમન departure *fr.* गम to go.] Arrival and departure. 2. Transmigration of the soul.

આ·વાસ, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. + वस् to dwell.] Dwelling; abode; residence.

આ·વાહ·ન, *s. n.* [S. *fr.* आ up to + वह् to carry.] Invocation to a god in order to its entrance into an idol.

આવિર્ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* आविस openly + ભાવ being *fr.* भू to be.] Manifestation.

આવિર્ભૂ·ત, *adj.* Manifested.

આવું, *adj.* [S. एतावत् *fr.* एतद् this + वत् having.] Such; of this sort.

આ·વૃ·ત, *adj.* [See આ·વર·ણ covering.] Covered. 2. Surrounded on all sides.

આ·વૃત્ત, *adj.* [See below.] Returned. 2. Republished (of a book).

આ·વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* आ upto + वृत् to turn.] Returning; return. 2. Repetition. 3. An edition of a book.

આ·વેગ, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. + વેગ speed *fr.* विज to separate.] Force; vigour; excitement.

આ·વેશ, *s. m.* [S. *fr.* + विश् to enter.] Zeal; ardour.

આ·વેશી, *adj.* Zealous; ardent.

આશ, *s. f.* [S. आशा.] Hope; desire.

આશક, *s. m.* [Ar. आशिक़.] A lover; a paramour; a gallant. 2. *adj.* Enamoured.

Prov. આશક ન જાણે જાત કજાત, ભૂખ ન જાણે લૂખો ભાત Love and hunger cannot make a choice.

આશક-માશુક, *s. n. pl.* [+ P. माशूक़.] A lover & his beloved; a lover and his mistress.

આશ·કા, *s. f.* [See આશા.] Taking off from an idol and bringing upon oneself the effects of the evil eye by touching the flame, flowers, &c., with the hands or fingers and applying them to one's eyes. (See આરતી ઉતારવી.)

આશકાર, **આશકારા,** } *adj.* [P.] Plain; open; manifest; well-known.

આશકી, *s. f.* [See આશક.] Courtship; love. 2. Gallantry.

આ·શંકા, *s. f.* [S. *fr.* आ intens. + शङ्क् to doubt.] Doubt. 2. Fear.

આશના, *s. f.* [P. = an acquaintance.] A friend. 2. A mistress.

આશના·ઈ, *s f.* Friendship. 2. Love. 3. Illicit love.

આ·શય, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. + शी to lie down.] A place. 2. An opinion. 3. Intention.

આશર-વાદ, Same as **આશીર્વાદ.**

આશા, *s. f.* [S.] Hope.

Id. આશા કરવી-રાખવી-બાંધવી To hope for. આશા આપવી-દેવી To give reason to hope for. 2. To reassure; to cheer. આશાવાણું, આશા-

યુક્ત, આશાભર્યું, આશાબંધ Hoping; hopeful. આશાભંગ Disappointment. 2. *adj.* Disappointed; despairing.

અશાડ. Same as **આષાઢ**.

આશા-પુરી, *s. f.* [+ पूर् પૂર•વું, to fill.] Name of the Hindū goddess who fulfils all desires.

આશા•બંધી, *adj f.* [+ बन्ध् to bind, See બાંધવું.] Pregnant (a woman).

આશા-વરી, [See આશા-પૂરી.] Same as **આસા-વરી.**

આ•શિષ, *s. f.* [S. आ•शिस् *fr.* आ intens. + शास् to wish.] Benediction.

Id. આશિષ દેવી To bless.

આશી-નીશી, *adv.* [See આશા hope + निश्चिन्त free from anxiety.] Satisfactorily.

આશીર્વાદ, *s. f.* [+ વાદ speaking *fr.* वद् to speak.] A blessing; a benediction.

Id. આશીર્વાદ આપવો-દેવો To bless.

આ•શુચ, } Same as **અ•શૌચ.**
આ•શૌચ, }

આશ્ચર્ય, *s. n.* [S. *fr.* आः an exclamation + चर् to act, to do.] Surprise; wonder; astonishment.

Id. આશ્ચર્ય થવું-પામવું To be astonished. આશ્ચર્ય લાગવું To feel astonishment.

આશ્ચર્ય-કારક, *adj.* [S. *fr.* + કારક doing.] Astonishing; wonderful.

આ•શ્રમ, *s. m.* [S *fr.* आ opposite + श्रम to be fatigued.] A hermitage. 2. Shelter. 3. A stage of life.

Note—The A shramas, or conditions of life, prescribed for a Brahman are four. During the first he should, be a બ્રહ્મચારી, an unmarried student; during the second a ગૃહસ્થ, a married householder; during the third a વાનપ્રસ્થ, an anchorite; and during the fourth a સંન્યાસી, a religious devotee.

આ•શ્રમી, *adj.* Having or belonging to a particular Ashrama.

આ•શ્રય, *s. m.* [S. *fr.* आ up to + श्रि to go.] Protection. 2. Refuge. 3. Safety. 4. That which supports; a support; a prop.

Id. આશ્રય આપવો To give one's support to; to support. આશ્રય લેવો To seek the protection of; to resort to for protection.

આ•શ્રયી, *adj.* Having or requiring support; dependent.

આ•શ્રિ•ત, Same as **આ•શ્રયી.**

આ•શ્વાસ, *s. m.* }
આ•શ્વાસ•ન, *s.n.* } [S. *fr* आ intensive
આ•શ્વાસ•ના, *s. f.* }

+ श्वस् to breathe, See શ્વાસ.] Comforting; consoling; consolation. 2. Hospitality.

આ-શ્વાસ•વું, *v. s.* To comfort; to console. 2. To entertain as a guest.

રાજાએ આશ્વાસી નાર, સ્વપ્નું પામી, જો.

—દીવાળીબાઈ.

આશ્વિન, *s. m.* [S. *fr* अश्विनी the name of the 27th lunar mansion.] The twelfth lunar month (Sept.-Oct.)

આ•ષાઢ, *s. m.* [S. *fr.* आषाढा the name of the 18th lunar mansion, comprising part of the constellation Sagittarius(Archer).] The ninth lunar month (June-July).

આષાઢી, *adj.* Of or occurring in the month of Aṣādha, (June-July).

Id. આષાઢી આંધળું (Lit). Blind in the month of Aṣādha, *i. e.* blinded through seeing everything bright and green; hence (Fig.) discontented at trifles although surrounded by every comfort; over-indulged and yet fault-finding. આષાઢી અગીયારસ The eleventh day of either fortnight in Aṣādha, otherwise called દેવપઢોઢી અગિયારસ.

આસ, Same as **આશા.**

આસકા, Same as **આશકા.**

આ•સક્ત, *adj.* [S. *fr.* आ intens. + સક્ત attached *fr.* सञ्ज् to go.] Devotedly attached to.

આ•સક્તિ, *s. f.* Attachment; addictedness; devotion

આ•સંગો, *s. m.* Same as **આ-સક્તિ.**

આવડો શો આસંગો રે, સામળીયાની સંગે.

—દયારામ.

આસ•ન, *s. n.* [S. *fr.* आस् to sit.] A seat. 2. A posture. 3. A square (in a ruled paper.) 4. A column (of a sheet of paper). 5. Foreign matter left on an ulcer (by a fly). 6. A medicinal plant, generally known

as અશ્વગંધા. 7. One of the 84 kinds of amorous attitudes. 8. One of the 84 kinds of postures prescribed in the practice of devout mental abstraction (Yoga).

Id. આસન કરવું-વાળવું To posture. આસન માંડવું To take a seat. 2. To ascertain one's seat. આસન નાખવું To put down one's dish and appropriate a spot for oneself (at a dinner). ચાંદા ઉપર માખી આસન મૂકશે A fly will leave foreign matter on an ulcer.

આસન-કેદ, *s. f.* [See આસાન, એહસાન, favour + કેદ imprisonment.] Simple imprisonment, as distinguished from imprisonment with hard labour.

આસન-વિધિ, *s. m. f.* [S. *fr.* + વિધિ method.] The act or process of taking a posture.

આસના-વાસના, *s. f.* [Guj. corrup. of S. आश्वासन consolation *fr.* आ up to + श्वस् to breath. Or, આસન a seat, seating, + S. आ॰वासन residing, See આ-વાસ.] Consolation. 2. Treating a guest; hospitality.

આસનિ-યું, *s. n.* [See આસન a seat.] A seat made of holy materials (generally of दर्भ grass).

આસંધો, *s m.* A kind of tree.

આ-સન્ન, *adj.* [S. *fr.* आ up to + सद् to sit.] Near.

આસ-પાસ, *adv.* [See પાસું. Side *fr.* S. पार्श्व side; આસ redup.of પાસું.] All around; on all sides. 2. In the neighbourhood.

Id. આસપાસ જોવું To be watchful or circumspect. આસપાસ ઉભા રહેવું To keep a strict watch on.

આસ-માન, *s. n.* [P. *fr.* आस् a mill + मान resembling.] The sky.

Id. આસમાનના તારા દેખાડે એવું Giving the greatest trouble. 2. Troublesome; mischievous.

આસમાની, *adj.* Heavenly; divine. 2. Sky-coloured; azure; bluish.

આ-સર-ડ-વું, *v. t.* [S. आ intensive + सृ, सर्, to move] To make a loud sound with the mouth while eating.

આસર-વાદ, Same as **આશીર્વાદ.**

આસરા-ગતિ-યું, *adj.* [See આસરો a support + ગતિ motion.] Resorting to or depending upon for support; dependent.

આસરા-પડ-તું, *adj.* [See આશરે a rough estimate + પડ-વું to fall.] Averaging; approximating,

આસરે, *adv.* [See આશરો approximation *fr.* S. આ-શ્રય support *fr.* आ up to + श्रि to go.] About; nearly; approximately.

આસરો, *s. m.* Support. 2. A rough estimate.

Id. આસરો કરવો-આપવો To assist; to help. આસરો લેવો To resort to for support. આસરા ઉપર રહેવું To depend upon for help. આસરે બેસવું To rest assured owing to one's confidence in one's supporter.

આ-સવ, *s. m.* [S. *fr.* आ intensive + सु to extract juice.] An extract. 2. A distilled spirit; a liquor.

આ-સવ-તું, *s. n.* [S. + सू to give birth to; *Cf.* પ્ર-સવ] Business, work (Used in Kāthiāwād).

આસાએશ, *s. f.* [P. *fr.* आसदन् to rest.] Recreation; rest.

આસાન, Same as **એહસાન.**

આસાન-કેદ, Same as **આસન-કેદ.**

આસામી, *s. m. f.* [Ar. असामी *pl.* of अस्मा which is itself *pl.* of इस्म् a name.] A person; an individual. 2. A gentleman; a man of consideration. 3. A man of fortune; a wealthy man. 4. A customer; a client.

Id. આસામી જોઈ કામ કરવું Not to deal with a man before knowing how rich he is સારી આસામી (Lit.) A good man; hence, an honest and rich man, able and willing to pay his debts. નબળી આસામી (Lit.) A weak man; hence, a dishonest and insolvent man. નબળી પડી ગયેલી આસામી A man who has lost his money. સદ્ધર આસામી A rich man. આ તો મારો આસામી છે He is my customer or client.

આસામી-વાર, *adv.* [+ વાર a turn.] Individually; severally; per head.

આસા-વંત, *adj.* [See આશા hope + S. वत्, વંત, વાળું, having.] Hopeful; expectant.

આસિસ્ટન્ટ, *s. m. f.* [Eng. *Assistant.*] One who assists; an assistant. 2. *adj*. Assisting; assistant.

આસુર, } **આસુરી,** } *adj.* [S. *fr.* અસુર a demon.] Pertaining to a demon; devilish; inhuman.

આસુર-વિવાહ, *s. m.* [S. *fr.* + વિવાહ marriage.] A form of marriage, in which the bride is carried away by force.

આસેત્રી, *s. f.* Same as **આસંત્રો.**

આસો, Same as **આશ્વિન.**

આસો-પાલવ, } **આસો-પાલો,** } *s. m.* [S. अशोक a kind of tree + पल्लव, પાલો, a twig, leaves.] Leaves of the *Jonesia asoka.*

આ-સ્કંદ, *s. m.* [S. *fr.* आ intensive + स्कन्द् to leap.] An attack; an assault. 2. A battle; a war. 2. Reproach; abuse.

આ-સ્તર, *s. m.* } **આ-સ્તર-ણ**, *s. n.* } [S. *fr.* आ intensive + स्तृ to spread.] Act of spreading. 2. The thing spread. 3. A carpet; a mat. 4. A lining; a coating. Same as **અ-સ્તર.**

આ-સ્તા, Same as **આ-સ્થા.**

આ-સ્તાવાળું, Same as **આ-સ્થા-વાળું.**

આસ્તિક, *s. m.* [S. *fr.* अस्ति is *fr.* अस् to be.] A theist; one who believes that there is a God. 2. *adj.* Theistis.

આસ્તિક્ય, *s. n.* Theism. 2. Faith in the existence of God.

આસ્તે, *adv.* [P. आहिस्ते.] Slowly; gently.

Id. આસ્તે રહીને = આસ્તે આસ્તે Slowly and slowly; stepping each step slowly.

આ-સ્થા, *s. f.* [S. *fr.* आ up to + स्था to stand.] Stability; steadiness; firmness. 2. Faith; reliance. 3. Money; wealth.

Id. તેની ધર્મ ઉપર આસ્થા છે He is a staunch adherent of his religion; he is firm in his religion. આસ્થા આવવી-બેસવી To be firmly attached. -ઉપરથી આસ્થા ઉઠી જવી To lose faith in. તેની પાસે આસ્થા ઠીક છે He has a large fortune.

આસ્થિ-ક, *adj.* Stable; steady; firm. 2. Faithful.

આસ્પદ, *s. n.* [S.] A place; an abode. 2. (At the end of a compound) A cause. 3. *adj.* (At the end of a compound.) Causing; producing.

Id. લજ્જાસ્પદ A cause of shame. 2. Causing shame.

આ-સ્ફાલ-ન, *s. n.* [S. *fr.* आ intensive + स्फल् to shake. See અ-ફાળ-વું.] Striking against.

આ-સ્ફોટ, *s. m.* } **આ-સ્ફોટ-ન**, *s. n.* } **આ-સ્ફોટ-ણ**, *s. n.* } [S. आ-स्फोट, आ-स्फोटन. *fr.* आ intensive + स्फुट् to burst or split, to break, See ફુટ-વું ફોડ-વું, ફાડ-વું.] Trembling; shaking. 2. Blowing; expanding. 3. Disclosing; manifesting.

આસ્ય, *s. n.* [S.] The mouth.

આ-સ્વાદ, *s. m.* [S. *fr.* आ intensive + स्वाद् to taste, See સ્વાદ.] Taste; relish.

આહર, Same as **આખર**, in the end; in the long run; at last.

ગજ ગાદી પણ સાથરો, અજવાળી પણ રાત;
ભાથી ભૂપ સરીખરો, આહર ભીલની જાત.

—ભાપા.

આહા, } **આહાહા,** } *interj.* [S. अहा.] Aha ! ha !

આ-હાર, *s. m.* [S. *fr.* आ up to + हृ, हर्, to take away.] Food. 2. The usual quantity of food taken by a person at one meal.

Id. આહાર કરવો-લેવો To eat. તેનો આહાર વધ્યો છે He eats more than formerly. તેનો આહાર ઉતર્યો છે He eats less than he did.

Prov. આહાર, તેવો ઓડકાર As you make your bed, so you lie on it: As is the father, so is the child આહાર વેહવાર અને નિદ્રા વધારી વધે, અને ઘટાડી ઘટે A man may increase or diminish at pleasure his food, sleep, and social relations. આહાર (હાર) મારે, કે ભાર મારે A man suffers from the effects of too large a quantity of food or of too heavy a burden.

આ-હારી, *s. m.* [+ इन्, ई, having.] One who eats; a glutton.

આહીર, *s. m.* [S. आभीर.] A herdsman. 2. A pastoral tribe; now mostly found in the North-Western Provinces, but also in

Kāthiāwād and Khāndesh.

આહીર૦ડાં, *s. n. pl.* [+ ડું, ડાં, dim.] Herdsmen. (Used in fondness or in contempt.)

આહીર૦ણી, *s. f.* A woman of the આહીર (cowherd) caste.

આ૦હુ૦તિ, *s. f.* [S. *fr.* आ up to + हु to sacrifice.] Rice, sesamum, ghee, &c., cast into fire in a sacrifice; a sacrificial offering.

Id. આહુતિ આપવી To make a sacrificial offering; to sacrifice. આહુતિ લેવી To receive a sacrificial offering. 2. To burn to ashes. 3. To ruin. પૂર્ણાહુતિ (Lit.) The final offering. 2. The end; the conclusion.

આહેડી, *s. m.* [See આખેટ hunting.] A hunter.

આહોડ, *s. f.* [S. आ intensive + હળ, pronounced as હોળ, a plough.] Land lately ploughed. 2. Land newly brought under cultivation. (Used in Kāthiāwād.)

આહો૦તું, *s. n.* [See અહો My dear sir, + તુમ્, તું. thou, you.] Flattery. (Used in the Sorath Prānt.)

આ૦હ્નિ૦ક, *s. n.* [S. *fr.* अहन a day.] Daily performance of religious duties. 2. Daily work.

આ૦હ્લાદ, *s. m.* [S. *fr.* आ intens. = ह्लाद् to rejoice.] Joy; raptures.

આળ, *s. n.* [Dh. Des. अलग्गं=S. कलङ्कारोपः ascribing blame. *fr.* S. आ intens. = लग्, લાગ૦વું, to stick.] A false imputation or charge.

Id. –ને માથે આળ ચઢાવવું–મૂકવું To put a false charge on. આળ ચોટવું–બેસવું To be declared to be guilty of an offence. તેના માથેથી આળ ઉતર્યું છે He is acquitted of the charge.

આળ-પંપાળ, *s. f.* [See પંપાળ૦વું to caress; આળ redup.] Comforting a distressed person.

આળ-વર્ણુ, *s. n.* [See આળ a false charge + વર્ણ colour.] A stain, blame, or harm arising from an accusation.

આળસ, *s. n.* [S. आलस्य Idleness *fr.* अ૦लस idle *fr.* अ not + लस् to strive.] Laziness; indolence.

Id. આળસ આવવું–કરવું To be idle. આળસ મૂકવું–છોડવું–તજવું To leave off idleness.

Prov. આળસ દરિદ્રતાનું મૂળ છે Sloth is the mother of poverty: Idleness clothes a man with rags.

આળસ૦વું, *v. i.* To be idle; to be remiss; to be slow.

આળસા૦વું, *v. i.* To be made slow or remiss. 2. To be stopped. 3. To be given up (of a project).

આળી-ગાળું, *adj.* [See આળ a false charge + ગાળ abusive language.] Abusing; abusive. 2. Mischievous.

આળસુ, *adj.* [See આળસ.] Lazy; indolent.

Id. આળસુનો ઢગલો Very lazy.

આળિયો, *s. m.* A large cavity in a wall.

આળું, *adj.* [See આર્દ્ર wet.] Lately stripped (of skin). 2. Painful.

Id. આળું ચામડું the skin (of an animal) lately stripped; skin not tanned. આળી ચામડી the new skin appearing on a wound not yet perfectly healed.

આળુ, [S. आलु.] A suffix denoting "full of, having," as in દયાળુ.

આ૦ળોટ૦ણુ, *s. n.* [See આ૦ળોટ૦વું.] Wallowing; rolling. 2. A pillow to lean against. 3. *adj.* In the habit of wallowing.

આ૦ળોટ૦વું, *v. i.* [S. आ intens + लुट् to wallow, *Cf.* Dh. Des. लोट्टयं sleeping.] To wallow.

ઈ.

ઈ, s. f. The third letter of the alphabet.

ઈ, *interj.* An exclamation of provocation, anger, pain, & pity.

ઇંચ, *s. m.* [Eng. *Inch.*] An inch.

ઇંચ-વું, *v. t.* [See સીંચ-વું to sprinkle.] To gorge; to eat to excess.

ઈંટ, *s. f.* [S. इष्टिका.] A brick.

Prov. ઈંટ પલળે, પણ કાંઇ પત્થર પલળે ? We cannot change a man's nature.

ઈંટ-વાડો, *s. m.* [वाट, વાડો, a region.] A brick-kiln.

ઈંટાળો, *s. m.* A brick-bat.

Prov. ઈંટાળાના દેવને ખાસડાંની પૂજા Like saint, like worship.

ઈંટેરી, *adj.* Made of bricks. 2. Having the colour of bricks: dull red.

ઈંટો-રે-ઈંટો, *s. f.* A play for children, generally known as **હરિ-વંટો**, (Used in the Hārija and Kadi districts.)

ઈંડાળ, *s. f.* [See ઈંડું an egg+આવલિ a line.] A large number of eggs carried in the mouth by ants when moving in a long line. 2. A large number of children born of the same parents (used in contempt).

ઈંડું, *s. n.* [S. अण्ड an egg.] An egg.

ઈંડું-ઈંડું, *s. n.* } [+ દાવ a game.] A
ઈંડા-દાવ, *s. m.* }
game for children. (Used in Nowsāri, Chhotā Udepur & the Panch Mahāls.)

ઈંઢોણી, Same as ઉઢરણી,

ઈંધ-ણ, *s. n.* [S. इन्ध-न fuel *fr.* इन्ध् to burn.] Fuel.

ઈંધણ-ધોરી, *s. m.* [+ S. धौरेय fit to be yoked (a beast of burden) *fr.* धुर् a yoke; See ઢોર a beast.] A dunce. 2. *adj.* Stupid..

ઈંધ-ણું, *s. n.* [See ઇંધ-ણ.] Fuel.

ઇઅળ, [S. अलि a bee.] Same as **ઈયળ**.

ઇકબાલ, *s. n.* [Ar.] Fortune; destiny. 2. Prosperity.

ઇકરાર, *s. m.* [Ar.] An agreement. 2. A solemn declaration

Id. ઇકરાર કરવો To make an agreement or solemn affirmation. ઇકરાર લેવો To ask (a person) to make an agreement or solemn affirmation.

ઇક્કોતેર, *adj.* [S. एक-सप्तति *fr.* एक one + सप्तति, સિત્તેર, seventy *fr.* सप्त seven.] Seventy-one; (71).

ઇક્ષુ, *s. f.* [S.] Sugar-cane.

ઇખલાસ, *s. f.* [Ar.] Sincerity. 2. Love.

ઇખ્તેસાર, *adj.* [Ar.] Brief; short.

ઇંગ્રેજ *s. n.* [Eng. *English.*] An Englishman.

ઇંગ્રેજી, *adj.* English; British. 2. *s. m.* The English language.

ઇઙ્ગિ-ત, *s. n.* [S. *fr.* इङ्ग् to go.] A sign. 2. A secret. 3. A search.

ઇંગોરી, *s. f.* [S. इङ्गुदी.] A medicinal tree; *Terminalia Catappa.*

ઇંગોરું, *s. n.* The fruit or nut of the ઈંગોરી.

ઇંગ્લંડ, *s. n.* [Eng. *England.*] England.

ઇઙ્ગ્લિશ, *adj.* [Eng.] English. 2. *s. n.* The English language.

ઇચ-વું, *v. t.* [S. इष्, इच्छ्, to wish.] To wish; to desire.

ઇચ્છ-વું, *v. t.* [See હીંચ-વું to swing; See હિંચ-કો.] To throw the marbles at the beginning of a game.

ઇચ્છા, *s. f.* A wish; a desire.

Id. ઇચ્છા કરવી-રાખવી To wish for. ઇચ્છા પૂરી પાડવી To gratify a wish; to grant a request. ઇચ્છામાં આવે તેમ કરવું To throw off all restraints. 2. To be self-willed; to be absolute. ઇચ્છાપૂર્વક With eagerness; with desire ; greedily ; deliberately. ઇચ્છાનુરૂપ According to one's wish or pleasure; as one pleases. ઘણી ઊંડી ઇચ્છા A great desire.

ઇચ્છાંક, *s. m.* [S. *fr.* અં .] Same as **ઇચ્છા-ફળ**.

ઇચ્છાચારી, *adj.* [S. *fr.* + આ-ચાર conduct.] Acting according to one's own wish or pleasure; irresponsible; absolute.

ઇચ્છા-ફળ, *s. n.* [+ फल a fruit.] The desired object. 2. The forth term of a proportion (Arith.).

ઇચ્છા-વર, *s. m.* [+ વર husband.] The husband of one's own choice; the husband selected by the bride.

ઇચ્છિ·ત, *adj.* Wished; desired.

ઇચ્છુ, *adj.* Wishing (Used at the end of a compound); *e. g.* **હિતેચ્છુ.**

ઇછ·વું, Same as **ઇચ્છ·વું.**

ઇજ્જત, *s. f.* [Ar.] Honour; reputation. Id. ઇજ્જતના કાંકરા થવા To be disgraced.

ઇજ્જત-આસર, *adj.* [Ar.] A polite form of address.

ઇજન, *s. n.* [P.] An invitation; a call.

ઇજનેર, *s. m.* [Eng. *Engineer.*] An engineer. 2. The Executive Engineer of a District.

ઇજનેર-ખાતું, *s. n.* [+ ખાતું department.] The Engineering Department.

ઇજા, *s. f.* [Ar.] Injury; molestation.

ઇજાફત, *s. f.* [Ar.] An increase; an addition.

ઇજાર, *s. f.* [P.] Trousers; breeches.

ઇજાર·દાર, *s. m.* [P. *fr.* ઇજારો a contract + P. दार = S. धार holding *fr.* P. दाश्तन् = S. धृ to hold.] A contractor ; a monopoly-holder.

ઇજાર·દારી, *s. f.* The duties, privileges, or position of a monopoly-holder.

ઇજારે, *adv.* By a contract.

ઇજારો, *s. m.* A contract. 2. A monopoly. Id. ઇજારે રાખવું To hold by a contract. ઇજારે આપવું To let out by a contract.

ઇજા·રવું, *v. i.* [See ઇજા injury.] To be sorry.

ઇઝરા·વું, *v. t.* [See ઝુર·વું to pine.] To waste; to pine away.

ઇઞ્ચ, *s. m.* [Eng. *Inch.*] An inch.

ઇઞ્જનેર, Same as **ઇજનેર.**

ઇટ્ઠોતેર, *adj.* [S. अष्ट·सप्त·ति *fr.* अष्ट, આઠ, eight + सप्तति, સિત્તેર, seventy *fr.* सप्त, સાત, seven.] Seventy-eight; (78).

ઇટ્ઠ્યાસી, *adj.* [S. अष्टाशीति *fr.* अष्ट eight + अशीति, એંશી, eighty.] 88. Same as **અઠ્ઠ્યાસી.**

ઇડા, *s. f.* [S.] A certain tubular vessel in the body; one of the channels of the vital spirit.

Note—In the anatomy of the Yoga school are particularized three great passages of the breath and air running from the *Os coccygis* to the head. Of these ઇડા is the passage on the right side, proceeding through (or springing from) the નાભિ-ચક્ર or the umbilical region, and through the nose; પિંગળા that on the left; while સુષુમ્ણા ascends betwixt the two entering into the middle of the head.

ઇડી-પીડી, *s. f.* [S. पीडा pain *fr.* पीड् to give pain to; ઇડી reduplication of પીડી.] Earthen balls carried round the bride and the bride-groom, and then thrown away.

ઇતબાર, *s. m.* [Ar.] Confidence.

ઇતબારી, *adj.* Faithful; trustworthy.

ઇતમામ, *s. m.* [Ar.] Retinue; establishment.

ઇતર, *adj.* [S.] Another; different; separate. 2. Lower; low.

ઇતરને ઘેર તિતર આવ્યું, તો કહે "બહાર બાંધુ કે ભીતર"?
—ભાષા.

ઇતરા·ઈ, *s. f.* Acting contrary to usage. 2. The distinction of *meum* and *tuum*; also, the feeling that gives rise to this distinction.

જેમ સૂક્ષ્મ ધન પામીને, ખળ અભિમાન કરી ઇતરાઇરે.
—ગિરધર.

ઇતરાજી, *s. f.* [P.] Displeasure.

ઇતિ, *adv. s.* [S. *fr.* इदम् this.] So; thus. 2. *s. f.* The end.

ઇતિ-શ્રી, *s. f.* [S. *fr.* + શ્રી glory, glorious.] The end.

ઇતિહાસ, *s. m.* [S. *fr.* इति thus + ह truly + आस was *fr.* अस् to be.] History; description; relation; narration of events.

ઇતિહાસ-રૂપ, *adj.* [+ રૂપ a form *fr.* रूप् to form.] Historical; in the form of history.

ઇતિહાસિ·ક, *adj.* Historical.

ઇત્તિફાક, *s. m.* [Ar.] An occurrence; a fact.

ઇત્યાદિ, / **ઇત્યાદિ·ક,** *adj.* [See ઇતિ thus + આદિ beginning.] Et cetera; (&c).

ઇ·દડું, *s. n.* [See દડો a ball.]A particular

dish, generally known as ...ી.

ઇદર, ... [Hind. fr. S. ...] ઇધર, } Here, at this place. 2. Towards this place.

ઇદર-ઉદર, adv. [Hind. ... + ... comp. of ઇદર.] Here and there.

ઇનકાર, s. m. } [P.] Denial.
ઇનકારિ-યત, s. f. }

Id. ઇનકાર કરવું–જવું To deny.

ઇનશાઅલ્લા-તાલા, adj. [Ar.] God wills it.

ઇનસાન, s. n. [Ar.] A man; an individual. 2. Mankind.

ઇનસાનિ-યત, s. f. [Ar.] Gentlemanly conduct. 2. Goodness; decency.

ઇનસાફ, s. m. [Ar.] Justice; equity. 2. Trial. 3. A decision or judgment given by a court of justice.

Id. ઇનસાફ કરવો To decide according to justice. ઇનસાફ માગવો To ask for justice; to go to a court of law for justice; to file a suit or complaint. ઇનસાફ આપવો To declare what is just. અદ્દલ ઇનસાફ Strict justice; equity. લૂલો–કાચો ઇનસાફ Merely apparent justice. ઊંધો–ખોટો ઇનસાફ A wrong or unfair decision.

Prov. ઇનસાફને કાંઇ હાથ પગ નથી–ઇનસાફ આંધળો છે Justice is blind.

ઇનસાફી, s. f. Justice; equity. 2. adj. Just; equitable.

ઇનામ, s. n. [Ar. ...] A reward; a prize. 2. A gift; a present.

ઇનામ-દાર, s. m. [+ P. દાર holding.] A prize-holder. 2. A landholder holding his land as a prize.

ઇનામ-દારી, adj. Obtained as a prize (esp. of land). 2. s. f. The dignity, privileges, &c. of an ઇનામ-દાર.

ઇનામી, adj. Relating to a prize. 2. Obtained as a prize.

ઇનાયત, s. f. [Ar.] Favour. 2. A gift given to a favourite.

ઇન્કમ-ટાક્સ, s. m. [Eng. Income-tax.] Income-tax.

ઇન્ડિયા, s. f. [Eng. India fr. Hind. हिन्द Ind. fr. S. सिन्धु the river Indus.] India; Hindustān.

ઇન્તિખાબ, s. m. [Ar.] A summary; an analysis. 2. A detailed description. 3. A true copy.

ગાય માર્ગમાં એક જાય, ન આડું અવળું થાય:
તેવા ગ્રન્થ એકપથી, ઇન્તેખાબ બૂતમાં.

—વલ્લભ.

Id. ઇન્તેખાબ લેવો To obtain a true copy.

ઇન્તેજાર, adj. [Ar.] Eager; zealous.

ઇન્તેજારી, s. f. Eagerness; zeal.

ઇન્દિરા, s. f. [S. fr. इन्द् to be very great.] The goddess of wealth; Lakṣmī.

ઇન્દિરા-વર, s. m. [fr. + વર husband.] The husband of Indirā. (લક્ષ્મી); the god Viṣṇu.

તે જગત ગુરૂ ઇન્દિરાવર, એનું ના કરે કોણ પૂજન ?

—ગિરધર.

ઇન્દીવર, s. n. [S.] The blue lotus.

ઇન્દુ, s. m. [S. fr. उन्द् to be wet.] The moon.

Id. ઇન્દુ-કલા A sixteenth part of the moon; a digit of the moon. ઇન્દુ-સુત The son of the moon; the planet બુધ (Mercury).

ઇન્દુ-વાર, s. m. [+ वासर a day.] Monday.

ઇન્દુ-સાર, s. m. [S. fr. + સાર essence.] The essence of the moon. 2. Nectar.

સર્વો વારિ તે અખૂટ ઇન્દુસારો, રે, લોલ.

—વલ્લભભટ.

ઇન્દ્ર, s. m. [S. fr. इन्द् to be very great.] The king of gods; the god who wields thunder and rain. 2. adj. The best; the greatest (Used at the end of a compound, as રાજેન્દ્ર).

ઇન્દ્ર-ગોપ, s. m. [S.] Name of an insect seen in the rainy season.

ઇન્દ્ર-ચાપ, s. n. [+ चाप a bow.] A rainbow. Cf. ઇન્દ્ર-ધનુષ્ય.

ઇન્દ્ર-જવ, s. m. [+ यव, જવ, barley.] A kind of medicinal seeds.

ઇન્દ્ર-જાળ, s. n. [+ जाल, જાળ, a net, a snare.] Jugglery; legerdemain.

ઇન્દ્ર-ધનુષ્ય, s. n. [+ धनुष् a bow.] A rain-bow.

ઇન્દ્ર-નીલ, s. m. [S. fr. + નીલ green. નીલમ.] A precious stone of a green colour;

an emerald.

ઈન્દ્ર-વંશા, *s. f.* [S. *fr.* + વંશ family.] A particular Sanskrit metre of four lines, each containing ત, ત, જ, ર. (See under ગણ.)

ઇન્દ્રવજ્ર, *s. f.* [S. *fr.*+ વજ્ર thunderbolt.] A particular metre of four lines, each containing ત, ત, જ, ગ, ગ. (See under ગણ.)

ઇન્દ્ર-વાયણું, **ઇન્દ્ર-વારણું**, *s. n.* [+ वाहण *fr.* वरुण the lord of the west.] The name of a fruit; colocynth. 2. A rogue at heart.

ઇન્દ્ર-વિજય, *s. m.* [S. *fr.*+વિજય victory.] A particular metre of four lines, each containing ભ seven times and ગ twice. (See under ગણ.)

ઇન્દ્રાણી, *s. f.* The wife of Indra.

ઇન્દ્રાયુધ, *s. n.* [S. *fr.* + આયુધ a weapon.] The weapon of Indra; a rain-bow.

ઇન્દ્રાસન, *s. n.* [+ આસન a seat *fr.* आस् to sit.] The throne of Indra.

ઇન્દ્રિય, *s. f. n.* **ઇન્દ્રી**, *s. f.* [S. इन्द्रिय.] A sense, faculty, or power, by whech external objects are perceived. 2. An organ or a member; a netural instrument by or through which an action is performed.

ઇન્દ્રી કોઇ અપવાદ કરે નહિ, તેને કહીએ વૈષ્ણવ.
—નરસિંહ મહેતા.

3. The generative organ.

Prov. ઇન્દ્રિયો જીતી,તેણે સર્વ જીત્યું The greatest conquest is the conquest of self = He who masters his own passions, conquers his greatest enemy.

Note–There are two kinds of Indryas:– (1) જ્ઞાનેન્દ્રિય organs of sense, and (2) કર્મેન્દ્રિય organs of acting. કર્ણ, ત્વચા, ચક્ષુ, જીહ્વા, નાસિકા are the five organs of sense. ગુદ, ઉપસ્થ, હાથ, પગ, વાણી are the five organs of action. મન (the mind) is sometimes regarded as an eleventh organ. In the Vendānta મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, & અહંકાર are said to be the four internal organs. Each organs is supposed to be presided over by its own ruler or નિયંતા.

Id. ઇન્દ્રિય-ગમ્ય, ઇન્દ્રિય-ગોચર Accessible to the senses ; knowable. ઇન્દ્રિય-જીત He who has control over his senses. ઇન્દ્રિય-દમન Restraint over the senses. ઇન્દ્રિય-દોષ Fault, defect, or werkness in the senses. ઇન્દ્રિય-નિગ્રહ Control over the senses; ઇન્દ્રિયાતીત Beyond the reach of the senses; unknowable.

ઇન્દ્રી, *s. f.* same as **ઇન્દ્રિય.**

ઇન્દ્રી-જુલાબ, *s. m.* [+ જુલાબ a purgative medicine.] Amedicine producing friquent urination; a diuretic

ઇન્ધન, s. *n.* [S. *fr.* इन्ध् to burn; See ઇંધણ.] Wood for fuel.

ઇન્સ્પેક્ટર, *s. m.* [Eng. *Inspector.*] An inspector.

ઇપ્રા, *adv.* [See ઇ, આ this + પાસે towards.]At this place: towards this place. (Use in Surat District.)

" આંબા ઇફ્રાના અમૃત જેવા," એમ કહે દેશાઈ.
—બાળાગરબાવળી.

ઇબાદત, *s. f.* [Ar.] Honour; reverence. 2. Worship.

ઇબારત, *s. f.* [P.] Style; construction.

Id. ઇબારત ગોઠવવી To make a summary (of a document).

ઇભ, *s. m.* [S.] An elephant.

ઇમ, Corruption of **એમ.**

ઇમલો, Same as **અમલો.**

ઇમાન, *s. n.* [P.] Faith; reliance. 2. Honesty..

ઇમાન-દાર, *adj.* [+P. દાર having.] Faithful. 2. Honest.

ઇમાન-દારી, *s. f.* Faithfulness.2. Honesty.

ઇમાની, *adj.* Trustful; Faithful.2. Honest.

ઇમામ, *s. m.* [P.] A Muhammadan priest.

ઇમારત, *s. f.* [Ar.] A building. 2. A design; a plot.

Id. ઇમારત ચણવી To erect a building. 2. To arrange a plot.

ઇમારતી, *adj* Pertaining to a building.

Id. ઇમારતી લાકડું Wood used for building purposes; timber. ઇમારતી સામાન Building materials.

ઇયળ, Same as **એળ.**

ઇયા, Same as **યા.**

ઇયાર-ગારી, Same as **યાર-ગીરી.**

ઇયાર-દાસ્ત, Same as **યાર દાસ્ત.**

ઇયારી. Same as **યારી.**

ઇયાને, Same as **યાને.**

ઇયાર, Same as **યાર.**

ઇયાહુદી, Same as **યાહુદી.**

ઇયાળ, Same as **યાળ.**

ઇઓ, *Pron.* [Guj. એઓ these *pl.* of એ this.] These. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

સાંભળ્યાં ઉદ્ધવ કેરાં વચન, જી,
તેથી ઇઓનું ન માન્યું મન, જી. —**દયારામ.**

ઇરશા, *s. f.* [S. ईर्ष्या.] Envy. 2. Emulation.

ઇરાદો, *s. m.* [P.] Resolution; determination. 2. Intention.

Id. ઇરાદો રાખવો To intend.

ઇરાની, *adj.* [P.] Belonging to Irān or Persia; Persian. 2. *s. m.* A Persian.

ઇલકાબ, *s. m.* [P.] A title.

ઇલમ, *s. m.* [P.] Art; science. 2. A device. 3. Sorcery.

Prov. ખુશામત એ તાજો ઇલમ છે Ready flattery and rich provisions. ઇલમ તેને શાનો વિલંબ A man of devices can quickly accomplish his purposes.

ઇલમી, *adj.* [P. + ई having.] Artful; clever; intelligent. 2. *s. m.* A sorcerer.

ઇલા, *s. f.* [S. *fr.* इल् to go.] The earth.

ઇલા, *interj.* [See અલ્લા God.] O my God ! May God help me !

Id. ઇલા ઇલા પોકરાવવી To cause one to cry out " O my God! ". 2. To oppress 3 To harass.

ઇલાકો, } **ઇલાખો,** } *s. m.* [P.] Jurisdiction. 2. A presidency; a province. 3. Claim.

ઇલાજ, *s. m.* [P.] A remedy. 2. A scheme; a contrivance.

Id. ઇલાજ કરવો-લેવો To take remedies against. સામો ઇલાજ A precaution; an antidote.

ઇલાયચી, Same as **એલચી.**

ઇલાયચો, Same as **અલાયચો, અલેચો.**

ઇલાયદું, Same as **અલાયદું.**

ઇલેક્ટ્રિસિટી, *s. f.* [Eng.] Electricity.

ઇલ્લી, *s. f.* A game for children, generally known as **બમચી-કુંડું.** (Used in the Dabhoi Prānt.)

ઇવ, *adv.* [S.] Like; similerly.

તજી ત્રાસ, રહિત પ્રયાસ,
ભવ જલ વત્સલ પદ ઇવ તે તરે.—**ગિરધર.**

ઇશક, *s. m.* [P.] Love. 2. Sexual enjoyment.

Prov. ઇશકનો માર્યો ઠીકરામાં ખાય = ઇશક આંધળો છે Love is blind. ઇશકની મારી જાય નાતરે, અને સાલ્લો કાઢીને પાથરે Who marries for love without money, hath good nights and sorry days. ઇશક ઢાંક્યો રહે નહિ Love and smoke are two things which cannot be concealed.

ઇશક-બાજ, *adj* [+ P. बाज़् playing *fr.* बाख़्तन् to play.] 2. Lewd; debauched.

ઇશક-બાજી, *s. f.* Debauchery; voluptuousness.

ઇશકી, *adj.* Amorous. 2. *s. m. f.* A beau; a belle.

Id. ઇશકી ટટ્ટુ A young debauched person; a young dissolute person.

ઇશારત, *s. f.* A hint. 2. A nod.

ઇશારો *s. m.* Same as **ઇશારત.**

ઇષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* इष् to wish.] Loved; favourite.

ઇષ્ટ-દેવ, *s. m.* [+ દેવ a god *fr.* दिव् to shine.] A deity of one's own choice; one's peculiar or favourite deity.

ઇષ્ટ-મિત્ર, *s. m.* [+ મિત્ર a friend *fr.* मिद् to feel affection for.] A dear friend.

ઇષ્ટ-રાશિ, *s. f.* [+ રાશિ a quantity.] Position; a method of solving problems by one or two suppositions; the rule of trial and error. (In Arith.)

ઇષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* यज् to sacrifice.] A sacrifice.

ઇસકામત, *s. f.* [Ar.] Property; riches. wealth. 2. All of a man's possessions; all that a man possesses.

ઇસબગોલ, *s. m.* [P. इसबगोल्.] The seed of fleawort or of plantain.

ઇસમ, *s. m.* [Ar.] An individual; a person.

કૈંક ફકીરી હાલ હનૂરી, કોન ઇસમકું ધાવે હે.

—**નિરાંતભક્ત.**

ઇસતલાહ, *s. f.* [Ar.] The idiom or genius of a language; an idiom. 2. An illustration; an example. 3. A likeness; similarity.

ઇસવી, Same as **ઇસ્વી.**

ઇસારત, Same as **ઇશારત.**

ઇસારો, Same as **ઇશારો.**

ઇસ્કરૂ, *s. m.* [Eng. *Screw.*] A screw.

ઇસ્ટાકિંગ, *s. n.* [Eng. *Stocking.*] A stocking.

ઇસ્ટેટ, *s. n.* [Eng. *Estate.*] An estate.

ઇસ્ત્રી, *s. f.* [Eng. *Stretching.*] Stretching; ironing cloth 2. The instrument with which cloth is stretched or ironed. Same as **અસ્ત્રી**, Stretching.

ઇસ્પિતાલ, *s. f.* [Eng. *Hospital.*] A hospital.

ઇસ્વી, **ઇસવી**, } *adj.* [Greek, Iēsous, Jesus.] Of Jesus; Christian.

Id. ઇસ્વી સન In the year of Christ; Anno Domini; A. D.; of the Christian era.

ઇહાં, Same as **અહિયાં.**

ઈ.

ઈ, The fourth letter of the alphabet.

ઈ, *interj.* An exclamation showing provocation.

ઈ, *pron.* Same as **એ**, *pron.*

ઈક્ષ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* ईक्ष् to see.] Act of seeing; sight. 2. The eye.

ઈક્ષિ-ત, *adj.* Seen. 2. Experienced.

ઈટરડી, *s. f.* Name of an insect.

ઈટાળો, [See ઇટાળો, ઇટ, a brick.] A broken brick. 2. A fool; a dunce.

ઈદ, *s. f.* [P.] Name of a Muhammadan festival.

ઈન-મીન, *adj.* [Guj. ઇન redup. of મીન *fr.* S. मित measured *fr.* मा to measure.] Very few.

Id. ઈન મીન સાડે તીન Not more than three or four. 2. Very few.

ઈપ્સિત, *adj.* [S. *fr.* ईप्स् to wish to obtain *fr.* आप् to obtain.] Desired; desirable.

ઈર્ખા, Same as **ઈર્ષા.**

ઈશ, *s. m.* [S. *fr.* ईश् to rule.] A master; a sovereign. 2. God.

ઈશાન, *s. f.* [S. ऐशानी North-East *fr.* ईश the god Siva being the regent of the North-East quarter.] The north-east direction.

ઈશાન, *s. m.* [S. *fr.* ईश् to rule.] The ruler of the world. 2. The god S'iva.

ઇશાન, બ્રહ્મા, ધ્યાન ધરે, જેને શેષ ભજે નિરવાણ.

—**ગિરિધર.**

ઈશ્વર, *s. m.* [S. *fr.* ईश् to rule + वर supreme.] The Ruler of the world; God. 2. The Supreme Being.

Id. ઈશ્વર-કર્તૃત્વ, ઈશ્વર-કૃતિ, The action of God; the works of God. ઈશ્વર-કૃપા The grace of God; God's mercy. ઈશ્વર-દત્ત Given by God. ઈશ્વર-પ્રસાદ God's favour. ઈશ્વર-પ્રીત્યર્થ For the sake of pleasing or propitiating God. ઈશ્વ-ભક્તિ Worship of God: piety, devoutness, or fear of God. ઈશ્વર-ભાવ Belief in God; theism (opposed to અનીશ્વર-ભાવ Atheism). ઈશ્વર-વાદી One who maintains the doctrine of the existence of God; a theist. ઈશ્વર ઉપર ચોઠું Entire trust or dependence upon God. ઈશ્વર કરે ને God granting or pleasing. ઈશ્વર માથે (વચ્ચે) રાખીને Before God. ઈશ્વરના ઘરનું Depending upon God's will; not within the control of man. ઈશ્વરના ઘરનું તેડું Death. ઈશ્વરના ઘરનો ચોર Crimi-

nal in the eyes of God. ઈશ્વરના હાથમાં દોરી છે God, the Supreme Ruler of the world, regulates everything. ઈશ્વરને ખોળે બેસવું To be favourite with God. ઈશ્વરે તેની સામું જોયું God helped him.

Prov. ઈશ્વર જે કરે, તે સારા કાજે God's ways are merciful. ઈશ્વર મોત કાંઇ પોતાને હાથે લેતો નથી A man dies as the result of his own conduct.

ઈશ્વરી, *adj.* Divine. 2. *s. f.* A goddess. Id. ઈશ્વરી ઇચ્છા The will of God. ઇશ્વરી નિયમ The law of God; a divine law. ઈશ્વરી ન્યાય God's justice; divine justice. ઈશ્વરી પુરૂષ An inspired person; a partial incarnation of God (See અંશાવતાર). 2. A superhuman being; a brave and glorious man. 3. A holy or pious man. 4. A simpleton. ઈશ્વરી લીલા The divine sportings (applied to the works and ways of God, whether in creation or in providence). ઈશ્વરી સત્તા The constraining power or government of God; divine providence. ઈશ્વરી માયા The wisdom and skill, the marvels and wonders, of God. ઈશ્વરી વાણી The voice of God (as in the air or in visions, or through a prophet).

ઈષણા, *s. f.* [*fr.* ईष् to fly, to glean; to look] Haste; speed. 2. Wish; desire; regard. 3. Anxiety or earnestness for.

ઈર્ષા, *s. f.* [S. ईर्ष्या.] Envy; jealousy.

ઈસ, *s f.* [Dh. Des. ईसं = S. कीलक a nail, a wedge.] The side-pieces of a bedstead.

ઈસોટો, *s. m.* [+ સોટો a thick stick] One of the side-rafters of a wooden ladder.

ઈસકોતરિયો, *s. m.* [Eng. *Escritoire.*] A writing-desk; a writing table having drawers.

ઈસ્કોતરી, *s. f.* A small box having drawers.

ઈસેસ, *s. m.* [S. विशेष.] Olibanum.

ઈહા, *s. f.* [S. *fr.* ईह् to desire.] Desire.

ઉ.

ઉ, The fifth letter of the alphabet.

ઉઃ, *interj.* An interjection showing disgust.

ઉંઆં, *s. n.* [Imit.] The crying of a newly born child.

ઉંઆં, *adv.* [Hind. वहां there.] There; at that place.

ઉખ, *s. f.* [S. उक्षण्यति to desire one who will send down riches.] Desire.

ઉગણ, *s. m.* [S. અંજન ointment *fr.* अञ्ज् to anoint.] Oil applied to the axle of a wheel.

ઉઘ, Same as ઊંઘ.

ઉઘ·ટિ·યું. Same as **ઉઘ·ણ-સી.**

Prov. ઉઘટિયું, ને જુગટિયું સાચું ન બોલે You cannot depend upon what a drowsy man or a gambler would say.

ઉઘ·ણ-સી, *adj.* [Hem. Des. गुण्हासिओ = S. स्वप्न-शील: *fr.* स्वप्न Sleeping +शील character.] Sleepy. 2. Lazy. 3. *s. m. f.* A sleepy-head.

ઉઘ·વું, } *v. i.* [See ઊંઘ, Hem. Des.
ઉઘા·વું, }
उंघई he sleeps. *Cf.* P. गुनूदन to slumber.] To sleep.

Id. ઉંઘી જવું To go to sleep. 2. To be stopped. 3. To disappear.

Prov. ઉંઘતાનો પાડો, ને જાગતાની પાડી=ઉંઘતી બિલાડી ઉંદર પકડે નહિ Drowsiness shall clothe a man with rags. ઉંઘતી વહુ, ને ઝુંફતો દીવો (એ બે બરાબર) A sleeping cat catches no mice. ઉંઘતો બોલે, પણ જાગતો ન બોલે None are so deaf as those that will not hear. ઉંઘાએલું, ને મરેલું બરાબર A drowsy man is as good as dead.

ઉંઘા-ખણું, *adj.* [Guj. ઉંઘવું+ ખળું a farm-yard.] Sleepy. 2. Lazy.

ઉંધા-ળ,
ઉંઘાળ-વું, } *adj.*[+વાળું having.] Sleepy;
ઉંઘે-ડું,
drowsy.

ઉંચ,
ઉંચું, } Same as ઊંચ, ઊંચું, High.

ઉંચ-ક-વું, *v. t.* [S. उच्च high.] To lift up; to raise. 2. To carry.

ઉંચકા-ઈ,
ઉંચકા-મણ, } *s. f.* The hire paid for carrying a burden.

ઉંજ-ણ, *s. n.* [See ઉંગ-ણ.] Act of greasing. 2. The sticky substance into which the grease in the wheel of a cart is changed. 3. A thing with which a spell is thrown on the body of a child.

ઉંજ-ણી, *s. f.* [See ઉંગણ, *Cf.* અંજ-ન, આં-જ-વું.]Act of greasing. 2. The act of throwing spells over the body of an infant in order to cure it of a disease.

Id. ઉંજણી નાખવી To throw a spell.

ઉંજ-ણું, *s. n.* [S. उज्ज्वलन *fr.* उज्ज्वल, See ઉજળું.] The retinue of a queen or princess.

ઉંજ-વું, *v.t.*[See ઉંજ-ણી]To oil;to grease. 2.To cure a particular disease by a spell.

Id. તેલ ઉંજવું To grease with oil. 2. To grease.

ઉંટ-વૈદુ, *s. n.* [Guj. ઉંટ a camel + Guj. વૈદુ the profession of a physician *fr.* S.वैद्य-क the science of medicine *fr.* वैद्य a physician *fr.* विद् to know.] Quackery.

ઉંટાંટીયું, *s. m.* [Imit.] Convulsions. 2. Hooping cough.

ઉંડળ, *s. f.* [See ઉંડું deep.] Clasping with both arms open; an embrace. 2. The quantity taken by both arms open.

જેને ચાલે ધરતી ધ્રૂજે; આભ ઉંડળમાં ભરતા;
જેની ફૂંકે પર્વત ફાટે, તે નર દીઠા મરતા.

—**પ્રીતમદાસ.**

દામોદરની દયા સારી, તેણે આભ ઉંડળ ઘલાય, રે,
નિંદર દ્વિજ નો શો આશરો? માહાત્મ્ય હેવીનું ગવાય,રે.

—**પ્રેમાનંદ.**

ઉંડળ-ગુંડળ, *s. n.* [Guj. ગુંડળ *fr.*M.गुंडाळणे to roll up *fr.* S. गुण a fold; ઉંડળ redup. of ગુંડળ.] Rolling. 2. A sensation as of some thing turning round in the stomach; griping;gripes. 3. *adv.* In a confused manner; confusedly; negligently.

ઉંડું, *adj.* [Dh. Des. उंड deep.] Deep.

Id. ઉંડું ઉતરવું To bestow a deep thought on. ઉંડા ઉતરીને જોવું To examine minutely by going deep into the details. ઉંડા પાણીમાં ઉતરવું-પેસવું To undertake a great risk. ઉંડાં મૂળ ઘાલવાં To throw the roots deep into the ground; to be deep-rooted. 2. To lay deep plans.

ઉંઢણું, *s. n.*
ઉંઢણી, *s. f.* } [Hem. Des. उंडलं =S. मञ्च. a coach, a raised seat.] A piece of cloth wrapped round and placed on the head under a burden; a cushion for a burden on the head.

ઉંઢાણી-યું, *s. n.* Same as **ઉંઢણી.**

ઉંણુ, Same as **ઓણુ,** In this year.

ઉંદર, *s. m.* [Hem. Des. उंदर *fr.* S. उन्दुर.] A mouse.

Prov. ખોદે ઉંદર, ને ભોગવે ભોરિંગ Foxes dig not their own holes. ઉંદર બિલાડીનો મેળ Like dog and cat.2.Enmity.ઉંદરને મન મરવું, ને બિલાડીને મન હસવું One man's meat is another man's poison. ઉંદરને ઉચાળા શા ? Beggars have little baggage : Beggars can easily shift about, and change their residence.

ઉંદર-કણી, *s. f.*
ઉંદર-કણિ-યું, *s. n.* } A mouse-trap.

ઉંદર-ડી, *s. f.* [+ ડું, ડી, ડો, dim.] A female mouse. 2. A small mouse.

ઉંદર-ડો, *s. m.* A male mouse. 2. A large mouse.

ઉંદર-વાઈ, *s. f.* [+ વાસ a dwelling.] A place in which mice abound.

ઉંદર-વાઈ, *s. f.*
ઉંદરિ-યું, *s. n.* } [S. वह् to carry, to carry away.] A mouse-trap.

ઉંદરી, *s. f.* Scabs in the head.

ઉંધાં-દળ,
ઉંધાં-ધળુ, } *adj.* [Guj. ઊંધું upside down + આંધળું blind.] Dim. 2.Short-sighted.3. Foolish; stupid (Used in Jhālāwād).

4. Prodigal; extravagant. (Used in the Viramgām and Pāṭaḍī districts.)

ઉંધિ·યું, *s. n.* [Guj. ઊંધું.] Beans baked in an eathen pot placed with its mouth downwards.

ઉંફા·ય·લું,*adj.* [See ઊંફ warmth.] Lukewarm; tepid.

ઉંબર, **ઉંબરો,** **ઉંમરો.** *s. m* [Dh. Des उंबरओ = S. उदुंबर.]A door-sill;the threshold.

ઉંબાડિ·યું, *s. n.* [Dh. Des. उम्मुलयं a firebrand. *fr.* S. उल्मुक a fire-brand.]A piece of fuel lighted at one end. 2. An iron cylinder intended to hold burning material at a nocturnal procession 3. An iron rod made red-hot at one end, with which diseased parts of the body are cauterized.

ઉંબરી, *s. f.* [See ઉંબરો.] The lower cross piece of a door frame; the threshold.

ઉં:, **ઉંહ,** *interj.* [Imit. of the sound.] Showing contempt.

ઉંહ-કારો, *s.m.* [+ S. कार showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ, कर् to do.] A groan; a gruff sound.

Id. ઉંહકારો દેવો-ભરવો To say "Yes." 2. To say "Well, proceed." 3. To consent. 4. To support an assertion.

ઉં-હું, *interj.* [Imit.] An exclamation expressing refusal or rejection; no.

કણબી પાછળ કરોડ, કણબી કોઈ પાછળ નહિ;
મોટી એમાં ખોટ, કે, ઉંહું નું ઓસડ નહિ.—**ભાષા.**

ઉઆરો, *s. m.* [See ઓવારો.] An unfrequented part on the bank of a river,&c.

ઉકટ·વું, Same as **ઉટક·વું**.

ઉકટો, *s. m.* [S. अक्त anointed *fr.* अञ्ज् to anoint. See અ-જ·ન.] A medicine made from the rust of iron, &c., as a cure for swollen eyes.

ઉકડો, *s. m.* [Hem. Des. उक्काडा a bribe, or उक्कडो a present.]Making periodical payments for things received every day.

ઉકણુ·વું, *v. i.* [S. उत् up + ખણ·વું to dig.] To run away.(Used in the Sorath districts).

ઉકણા·વવું, *v. t.* To steal; to rob. (Used in the Sorath districts.)

ઉકન, *adj.* Ready; prepared. (Used in the Sorath districts).

ઉકરાંટો, *s. m.* [See ઉકળાટ. Or, S. उत्क्रान्त gone by *fr.* उत् up + क्रान्त gone *fr.* क्रम् to walk, to go.] Excitement; agitation.

ઉકર·ડો, **ઉકય·ડો,** *s. m.* [Hem. Des. उक्कुरु·डी *fr.* S. अव·कर rubbish *fr.* अव down + कॄ to scatter; Or, *fr.* S. ऊषर a salt desert. ष is changed first to ख, and then to क, and ड is added as a termination of contempt or disgust. In the second word र is changed to य both being "liquids".]A heap of rubbish. 2. A dunghill.

ઉકર·ડી, *s. f.* Same as **ઉકર·ડો.**

Id. ઉકરડી નોતરવી Lit. To invite and propitiate the spirit presiding over dunghills. 2. Worship of a dung-hill in the beginning of a marriage ceremony.

Prov. ઉકરડીને વધતાં વાર શી? Lit. A dunghill increases in a short time; hence,An unmarried daughter grows up in a short time,and the family is anxious to get her married and send her away.

ઉકલ·વું, *v. i.* [S. उद् up + कल् to know.] To be legible. 2. To be free from entanglement.

ઉક·લો, *s. m.* [See હુક્કો a hubble-bubble + લો dim.] The cocoa-nut bowl at the bottom of a hubble-bubble.

ઉ·કળ·વું, *v. i.* [See उद् up + कल् to push, to drive; or क्वथ् to boil.] To boil.

Id. મારો જીવ ઉકળી આવ્યો My heart boiled; I was excited.

ઉકળા·ટ, *s. m.* Heat; agitation.

ઉકાંટો, Same as **ઉકરાંટો.** (Used in the Charotar districts.)

ઉકાંસ·ણ, *s. n.* **ઉકાંસ·ણી**, *s. f.* [See ઉકાંસ·વું.] Excitement. 2. Instigation. 3. Raising up; elevation.

ઉકાંસ·વું, *v. t.* [S. उत् up + काश् to shine Or. S. उत् up + कृष् कर्ष्, to draw.] To throw light on;to bring prominently into notice,

2. To draw attention to. 3. To raise up; to elevate.

દુર્યોધનની થઇ છે હાંસી, વિરોધની વાત ઉકાંરી.
—હરિદાસ.

ઉ-કાર, *s. m.* [S. *fr.* उ + कार showing sound.] The letter ઉ; the symbol or sound ઉ.

ઉ-કાળ, *s. m.* [S. સુ good + કાળ time *Cf.* સ-કાળ, સુ-કાળ.] Rise; prosperity.

ઉ-કાળ-વું, *v.t.*[Causal of ઉ-કળ-વું to boil.] To cause to boil; to boil. 2. To make ready; to finish; to complete. 3. To gain; to be profited.

Id. તમે શું ઉકાળ્યું ? What have you gained. તેણે તારૂં કાંઈ ઉકાળ્યું ? Has he done you good ?

ઉકાળો, *s. m.* A decoction. 2. Heat.

Id. લોહી ઉકાળો Strife; a quarrel.

ઉ-કેલ, *s. m.* [See ઉ-કેલ-વું.] Disentangling. 2. Dexterity. 3. Settlement or solution of a complicated question.

Id. ઉકેલ પડવો To understand; to see through a complicated question. એને હાથે કામનો ઉકેલ ઠીક છે He can quickly despatch a business.

ઉ-કેલ-વું, *v. t.* [S. उद् up + कील a wedge, a nail, *fr.* कील् to fix.] To disentangle. 2. To make out the letters, words, and meaning of a badly written document.

Id. કોકડું ઉકેલવું To disentangle a skein of thread. 2. To solve and settle a complicated matter. કાગળ ઉકેલવો To make out the letters, words, and meaning of an almost illegible writing. વાત ઉકેલવી To introduce a story or business.

ઉકેલો, See **ઉકેલ.**

ઘણા દિવસની ગુહ્ય રીસણી, આજ ઉકેલો જાણું.
—દયારામ.

ઉક્ત, *adj.* [S. *fr.* वच् to speak.] Spoken; uttered. 2. Proper; fit.

ઉક્તિ, *s. f.* Speech; utterance.

ઉ-ખડ-વું, *v. i.* [Dh. Des. उक्खोडियं thrown up.] To be eradicated. 2. To be detached.

Id. ઉખડી જવું To be scraped up. 2. To be rooted up; to be up-rooted. 3. To lose one's means of livelihood. શું ઉખડી પડયું ? What is lost ?

ઉખડી, Same as **ઉખળી.**

ઉખર, *s. f.* [See ઉકર-ડો. S. ऊषर.] Unproductive land; land containing an excess of salt.

વળ્યા નવ વાળ્યા પાછા, ઉખરના ખેડિયા !
—વલ્લભ.

ઉખર-ણું, *adj.* [S. उत् up + क्षर् to drop.] Uncovered. 2. *s. n.* Disclosing or exposing the secrets of others.

ઉખરાંડું, *adj.* Same as **ઉખર-ણું,** 1.

ઉખરાંટો, Same as **ખરેટા.**

ઉખલીયો, *s. m.* [See ઉ-ખડ-વું to tear up; Or, S. उत् up + खन्, ખણ-વું, to dig.] An instrument for turning cakes on a griddle.

ઉખળ, *s. n.* / **ઉખળી,** *s. f.* / **ઉખણું,** *s. n.* } [S. उलूखल.] A stone or wooden mortar. 2. A pestle 3. A wooden frame with which the two front bullocks out of the four yoked to a cart are kept in their places.

લીધું દામણું પોતે હાથ, ઉખળ શું બાંધ્યું ?
કૃષ્ણને બાંધવા કીધી પેર, બીજું કટીએ સાંધ્યું.
—દ્વારકો.

ઉખળો, *s. m.* [See ઉખણું.] A mortar.

ઉ-ખંગો, *s. m.* [See ઉ-ખડ-વું,] A boy growing in height too fast for his years; an overgrown youth.

ઉ-ખાડ-વું, Same as **ઉ-ખેડ-વું.**

ઉખાણું, *s. n.* / **ઉખાણો,** *s. m.* } [S. उपाख्यान a short story *fr.* उप near, inferior, + આખ્યાન a story.] A riddle; a puzzle.

ઉખાલ-પખાલ, *s. f.* [S. उत् up + क्षाल् to wash, or खन्, ખણ-વું, to dig + પખાળવું to wash.] Vomiting and purging. (Used in Kāthiāwād.)

ઉ-ખાળ-વું, Same as **ઉખાડ-વું.** (Used in Kāthiāwād.)

ઉ-ખેડ-વું, *v. t.* [Caus. of ઉ-ખડ-વું] To eradicate. 2. To detach.

ઉ-ગટ, *s. f.* [S. उद्गति going up or forward *fr.* उद्, उत्, up + ગતિ going.] A support

placed behind or before a wheel of a carriage to prevent it from going backward or forward. 2. The act or ceremony of rubbing પીઠી (a mixture of fragrant drugs) on the body of a person for whom an auspicious ceremony is to be performed.

Id. ઉગટ મૂકવી To place a support.

ઉગટ-ણું, *s. n.* A mixture of fragrant drugs (પીઠી) rubbed on the body of a person for whom an auspicious ceremony is to be performed.

ઉ-ગટ-વું, Same as **ઉ-ટક-વું, ઉ-કટ-વું.**

ઉગ-તું-જીરૂં, *s. n.* [See ઉગ-વું to grow + S. जीर = જીરૂં.] The name of a medicinal drug.

ઉ-ગમ, *s. m.* [S. उद्-गम *fr.* उद् up + गम to go.] A source; rising. 2. *s. f.* The eastern direction.

ઉ-ગમ-ણુ, *s. f.* The east.

ઉ-ગમ-ણું, *adj.* Eastern.

ઉગમ-દાસ્ત, *adj.* [+ P. दास्त holding *fr.* P. दास्तन् = S. धृ to hold.] Industrious; working.

ઉગમ-દાસ્તી, *s. f.* Industry; working state; working condition.

ઉ-ગર-વું, *v. i.* [S. उद् up + गॄ. गिर, to vomit, to throw out.] To escape. 2. To be saved.

Id. સંકટમાંથી ઉગરવું To escape from a difficulty. સોમાંથી વીસ રૂપીયા ઉગર્યા Twenty rupees have been saved out of a hundred.

ઉ-ગ-વું, *v. i.* [S. उद् up + गम् to go.] To grow. 2. To rise. 3. To come out as the fruit of.

Id. ઝાડ ઉગે છે A tree grows. સૂરજ ઉગે છે The sun rises. તેનાં કરમનું ફળ ઉગ્યું His actions have borne fruit. અફીણ ઉગ્યું Opium has produced its fruit (intoxication) ઉગી નિકળવું To shoot out; to throw out shoots; to sprout. 2. To bear fruit.

Prov. ઉગે તે આથમે, ને જનમે તે મરે Every rise has a fall, and every birth its death. ઉગતાને સૌ માને, આથમતાને કોઈ ન માને Men worship the rising sun. ઉગતા ઝાડનું પાંદડું ચીકણું Youth is ever fresh and promising. એને ઉગ્યા આથમ્યાની ખબર નથી He is unconscious of the rising or setting of the sun (either through illness or absent mindedness). ઉગતા ઝાડનું મૂળ છેદવું To nip in the bud. ઉગે છે તેવો આથમે છે He (a man) is born destitute, and dies destitute. 2. [સૂરજ the sun being understood] He passes a monotonous life.

ઉ-ગામ-વું, *v. t.* [See ઉ-ગમ rise.] To lift up against; to raise towards.

Id. હાથ ઉગામવો To raise one's hand to strike another person.

ઉ-ગાર, *s. m.* [See ઉ-ગર-વું.] Escape. 2. A saving. 3. Profit.

ઉ-ગાર-વું, *v. t.* To protect. 2. To save; to leave as a remainder.

ઉ-ગારો, *s. m.* A collection of shrubs growing and thriving in the rainy season. 2. Protection; deliverance. 3. A saving; a surplus.

Id. ઉગારે પાડવું To lay by. તેમાંથી ઉગારો તો થોડો જ થાય Very little could be saved out of that.

ઉ-ગા-વો, *s.m.* [See ઉગ-વું to rise.] Growing; growth. 2. Growth of grass, plants, &c., at the beginning of the rainy season.

ઉગ્ર, *adj.* [S.] Horrible. 2. Severe. 3. Hot. 4. Hot-tempered.

ઉગ્ર-તા, *s. f.* Severity. 2. Heat.

ઉ-ઘડ-વું, *v. i.* [S. उद् up + घट् to give a shape to.] To open. 2. To blow; to bloom. 3. To be free from rain; to have fair weather (of a day).

Id. કાન ઉઘડવા To come to the right use of one's senses; to be reasonable; to be sensible. મોહ ઉઘડવું To bloom; to blush; to open (of the face). 2. To speak after a long silence. 3. To have a relish for food after a sickness. રંગ સારો ઉઘડયો છે The colour has its proper appearance. એમાં તારૂં શું ઉઘડ્યું ? What have you gained by this ? નસીબ ઉઘડવું To be fortunate. વાસણ ઠીક ઉઘડ્યું છે The pot has a bright appearance (after a scrubbing).

ઉ-ઘડું, Same as **ઉ-ઘાડું**, Open.

મોઘમ રાખે, રે, મોટમ ઘણી, ઉઘડું પાડે ઓછ જણાય.

—**દયારામ.**

ઉ·ઘરા·ણી, *s. f.* [See ઉ·ઘરા·વવું.] An urgent demand; a constant demand.2.The collection of out-standing debts.

Id. ઉઘરાણી પીઘરાણી The various acts in connexion with the collection of out-standing debts.

ઉ·ઘરા·ણું, *s. n.* An urgent demand. 2. A subscription; a contribution.

ઉ·ઘરા·ત, *s. f.* Collection of revenue.

ઉઘરાત·દાર, *s. m.* [+ દાર P. holding.]A collector of revenue.

ઉ·ઘરા·વવું, *v. t.* [Dh. Des. उग्गाहियं = S. उद्·ग्राहितम् taken up *fr.* S. उद् up + ग्रह् to take.] To collect money promised as a subscription. 2. To dun; to demand urgently and persistently.

Id. લોટ ઉઘરાવવો To beg for flour as alms. કર ઉઘરાવવો To collect a tax.

ઉઘરાલો, Same as **ઓઘરાલો.**

ઉ·ઘાડ, *s. m.* (See ઉ·ઘાડ·વું to open.) Fairness of weather; fair weather.2. Gain; profit.

Id. એમાં તારો શો ઉઘાડ થયો ? What have you gained by this ? આજ ઠીક ઉઘાડ છે It is fine weather to-day: It is good that there is no rain to-day.

ઉ·ઘાડ·બારું, *s. n.* [See ઉઘાડ·વું to open + બારી a window.] An unguarded place where a theft might easily be committed. 2. A safety-valve.

ઉ·ઘાડ·વું, *v. t.*[Caus. of ઉઘડ·વું to open.] To open.2.To unlock.3.To reveal a secret.

Id. એણે આબરૂ ઉઘાડી–પોત ઉઘાડ્યું He exposed himself; he laid himself open to ridicule. તારે માટે કોરટ ઉઘાડી છે You may go to law; there are the law-courts open for you. ચોપડીનું પાનું ઉઘાડવું To read; to study. ભાઈએ ચોપડીનું પાનું પણ ઉઘાડ્યું નથી The boy has not even opened his book : he has learnt nothing. આજ કોનું પાનું ઉઘાડ્યું છે ? Who is the subject of conversation to-day ? About whom are you talking slanders to-day ? મોઢું ઉઘાડવું To speak after a long silence. કાન ઉઘાડવા To expostulate.

ઉ·ઘાડું, *adj.* Open. 2. Obvious.3. Uncovered; naked. 4. Unprotected.

Id. વાત ઉઘાડી પાડવી–કરવી To expose a matter. ઉઘાડું પાડવું–કરવું To expose; to lay open to censure or ridicule. 2. To blazon abroad;to divulge.ઉઘાડું કહી દેવું To say outright; to say openly and freely. ઉઘાડું માથું Lit. A clear open forehead or front.2. An unrepressed, unabashed, unblushing front or mien–whether in a good or a bad sense. 3.Justification; vindication. 4. Acquittal. 5. Exemption from censure or reproach. ઉઘાડે માથે ચાલવું–વર્તવું To go about without shame (whether as acquitted from a charge, or as defying censure). ઉઘાડો હિસાબ An open, clear, honest account. ઉઘાડે બારણે With open doors; not secretly. ઉઘાડું ફગ Quite open; nothing concealed. ઉઘાડું થવું To be revealed. 2. To be exposed. 3. To be made destitute. ઉઘાડું બોલવું To use obscene language. ઉઘાડું માથું કરીને બેસવું To sit down to dinner. ઉઘાડો હાથ હોવો To openly become an accomplice. ઉઘાડે ખરડે On one's sole responsibility;without help.

Prov. ખાળે ડૂચા, ને બારણાં ઉઘાડાં Penny wise and pound foolish.ઉઘાડે બારણે ધાડ શી ? Robbers do not enter, when they see the doors of a house open (an empty house).

ઉ·ઘાડે-છોક,
ઉ·ઘાડે-છોગે, } *adv.* [+ છોગું ends of a garment.] Openly; in broad daylight.

ઉચક, *adj.* [See ઉચક·વું to lift up.] In the lump (of price).2. Without examining the details (of an account).

ઉચક·વું, Same as **ઊંચક·વું,** To lift up.

ઉચકા·વવું, *v. t.* To cause to lift up or raise. 2. To assist in lifting up.3. To take by force (Used in Kāthiāwād).

ઉચકુ, *adj.* In the habit of borrowing. 2. Borrowing imprudently. 3. Insolvent; unable to pay debts.

ઉચકો, *s. m.* An amount fixed upon, or a decision arrived at, without examining the details. *Cf.* **ઉચક.**

Id. ઉચકો આપવો To pay an amount fixed upon. &c. ઉચકો લેવો To take, as com-

pensation, an amount fixed upon, &c. ઉચકે ઠરાવવો To determine an amount without examining the details.

ઉ·ચક્કો, *s. m.* [S. उद् up + चक्षुस् the eye.] One who keeps an eye on other's things with a view to steal them. 2. A cheat. 3. A rogue.

ઉ·ચણુ·વું, *v. t.* [S. अव·चिनो·ति he picks up or gathers *fr.* अव down + चि, चि·नु, to collect, See ચણ·વું.] To separate, as silk fibres in a bundle of silk.

ઉ·ચર·વું, *v. t.* [See ઉ·ચ્ચાર·વું, ઉચ્ચાર·વું, to utter.] To utter; to speak.

ઉ·ચલ·વું, *v. t.* [S. उत् up + चल् to move, to walk.] To lift up.

ઉ·ચલા·વવું, *v. t.* [Caus of ઉ·ચલ·વું.] To cause to lift up. 2. To help in lifting up.

ઉચા·ગર, *adj.* [See ઊંચું high+ P. गर, कर, doing *fr.* P. कर्दन = S. कृ, कर्, કર·વું, to do.] Discharged; dismissed from service.

ઉચા·ટ, *s. m.* [Hem. Des. उच्चत्तवत्तियं *fr.* S. उत् up + चित्त mind + वृत्ति being, state.] Impatience. 2. Anxiety.

ઉચાટિ·યું, *adj.* Impatient. 2. Anxious.

ઉ·ચાપ·ત, *s. f.* [S. + चाप·य·ति to cause to collect *fr.* चि to collect.] Speculation. 2. Misappropriation of a deposit.

ઉ·ચાર·વું, Same as **ઉચ્ચાર·વું,** To utter.

ઉ·ચાળો, *s. m.* [S. उत् up + चल् to go.] House-hold furniture that can be easily moved about.

Id. ભાઇએ ઉચાળા ભર્યા He has removed his furniture or things; he is going to leave this place. 2. He is dismissed from service.

ઉચિત, *adj.* [S. *fr.* वच् to speak.] Proper; fit.

ઉચી-જવી, *v. i.* [S. उच्च, ઊંચું high, upward, + જવું *fr.* S. या to go.] To cease yielding milk (of a cow, &c.).

ઉ·ચેડ·વું, *v. t.* [S. उद् up+छिद् to cut; *Cf.* ઉતેડ·વું.] To tear off the uppermost covering.

ઉચેલ, *s. m.* [S. उत् up + अञ्चल the end of a garment.] The ends of a necklace.

ઉચેલ·વું, [S. उद् + चल् to walk, to go.] Same as **ઉ·લેચ·વું,** To throw up (water, &c.).

ઉચ્ચ, *adj.* [S.] High. 2. Noble.

ઉચ્ચક, Same as **ઉચક, ઉચકો.**

ઉચ્ચા·ટ, Same as **ઉચા·ટ.**

ઉચ્ચાટ·ન, *s. n.* [S. *fr.* उद् up + चट् to injure, to kill.] The act of making a person uneasy either by direct acts or by spell.

ઉચ્ચાર, *s. m.* [S. *fr.* उत् + चर् to go.] Pronunciation. 2. Utterance. 3. Speaking.

ઉચ્ચાર·ણ, *s. n.* Utterance.

ઉચ્ચાર·વું, *v. t.* To utter; to speak.

ઉચ્ચાલ·ન, *s. n.* [S. *fr.* उत् up + चल् to walk, to go; See ઉ·ચલ·વું.] Raising up. 2. A lever (in Mech.).

ઉચ્છિન્ન, *adj.* [S. See ઉચ્છેદ breaking up.] Extirpated; broken up; devastated.

ઉચ્છિષ્ટ, ઉચ્છિષ્ઠ, *adj.* [S. उच्छिष्ट *fr.* उत् up + શિષ્ટ remained *fr.* शिष् to remain.] Left over after eating. 2. Copied from some one else. 3. Polluted, as food left after eating.

ઉચ્છેદ, *s. m.*, **ઉચ્છેદ·ન,** *s. n.* [S. *fr.* + છેદ, છેદ·ન cutting *fr.* छिद् to cut.] Extirpation; annihilation.

ઉચ્છેદ·ક, *s. m.* An extirpator; annihilator. 2. A destroyer.

ઉચ્છેદ·વું, *v. t.* To extirpate; to devastate; to break up.

ઉચ્છેદિ·યું, *adj.* That which has met with total ruin or annihilation. 2. That which has lost progeny; having all one's children dead.

ઉચ્છ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* उत् up + श्वस् to breathe.] Breath. 2. Respiring; respiration. 3. Hope. 4. A ventilator. 5. A chapter (of a book).

ઉચ્છંકળ, *adj.* [S. उच्छृङ्खल *fr.* + शृङ्खला સાંકળ, a chain.] Unrestrained. 2. Mischievous; naughty.

ઉછંગ, *s. m.* [S. उत्सङ्ग.] The lap.

ઉછ-રંગ, *s. m.* [See ઉત્સવ, ઓચ્છ·વ, festivity + રંગ pleasure.] Great joy.

ઉછ-રંગી, *adj.* Greatly delighted.

જાન માંડવે અતિ ઉછરંગી રે. —દેવીદાસ.

ઉછર·વું, *v. i.* [Dh. Des. उच्छलियं = S. उन्मुख-गतं raising up, *fr.* उत् up = शल् to stir.] To be bred; to be brought up. 2. To be trained up; to be educated.

ઉછરે·લ-પાછરેલ, ઉછર્યું-પાછર્યું, } *adj.* [+ પાછરેલ, પાછર્યું, redup. of ઉછરેલ, ઉછર્યું, brought up; See ઉછ-ર·વું.] Reared and brought up in various ways and with great care.

ઉછળ·વું, *v. i.* [Hem. Des. उच्छलियं = S. उन्मुख गतं gone up, *fr.* S. उच्छल·न rising up *fr.* उत + शल् to stir.] To leap; to jump. 2. To toss up. 3. To be used extravagantly; to be distributed freely.

Id. ગોળને બદલે ખાંડ સાકર ઉછળવા લાગી Sugar was freely used instand of molasses. લોહી ઉછળતું દોડે છે The blood bounds along. તે તરત ઉછળે છે He flies into a passion; he flares up. તે ઉછળી ઉછળીને સામો થાય છે He flares up and gets into a passion at intervals. ભાવ છેક ઉછળી ગયો છે The price has risen very high. ઉછળી ટાંટિયા (ગુડા) ભાગવા To leap up, only to fall down; to make a show which is sure to end in ruin.

ઉછાં·છળું, *adj.* [Reduplicated form of ઉછળ·વું.] Mischievous. 2. Thoughtless.

ઉછા·મણી, ઉછાળ·ણી, } *s. f.* [See ઉછળ·વું.] An auction, in which the price rises by leaps.

ઉછાળ·વું, *v. t.* [Caus. of ઉછળ·વું to leap.] To toss up. 2. To throw up and down.

Id. પાઘડી ઉછાળવી To expose to public ridicule.

ઉછાળિ·યો દાવ, *s. m.* [+ દાવ a game.] A particular trick in the play of ગીલી દંડો.

ઉછાળો, *s. m.* A leap; a jump. 2. An attack.

Id. ઉછાળો મારવો To leap up again. 2. To have a relapse (of an illness).

ઉછિ·યો, *s. m.* [See ઉછી·નું borrowed.] Money borrowed. 2. The amount to be made good for things borrowed.

ઉછી·તું, ઉછી·નું, } *adj.* [S. उच्छित·त raised *fr.* उद् up + श्रि to go.] Borrowed.

Prov. ઉછીતાની મા મુઇ He that goes a-borrowing, goes a-sorrowing.

ઉછેર·વું, *v. i.* [Caus. of ઉછર·વું] To bring up; to breed; to rear.

ઉ·જડ, ઉજ્જડ, } *adj.* [S. उद् up + જડ root.] Having no water; desolate; waste; barren (of land).

Id. ઉજ્જડ ખંખ Totally devastated. ઉજ્જડ વેરાન A large open sandy desert.

Prov. ઉજ્જડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન A heron is a king among a hundred crows. ઉજ્જડ ખેડાં ફરિ વસે, નિર્ધનિયા ધન હોય, ગયા ન જોબન સાંપડે, મુવા ન જીવે કો'ય Time once past can never be recalled.

ઉજ·ડું, *s. n.* [See ઉજળું] Light; twilight.

ઉજ·મ, *s. m.* [S. उद्यम exertion *fr.* उद् up + यम to restrain.] Zeal. 2. Industry. 3. An occupation; a calling.

ઉજમ·ણી, ઉજામ·ણી, } *s. f.* [S. उद् + जम, જમ·વું to eat; *Cf.* જમ·વું to eat.] A feast.

ઉજમણું, *s. n.* [See ઉજવવું the finishing ceremony.] A ceremony performed at the end of a vow (among Jains).

ઉજમા·વું, *v. i.* [See ઉજમણી a feast.] To be delighted.

જો, જો, આ પશુ પરાગ લેવા,
ખટ પદ કેવો ઉજમાઇ રહ્યા છે ? —પ્રેમાનંદ.

ઉજર·ડું. *s. n.* [S. उद् up + ज्वल to burn See ઉજડું, ઉજળું.] Light.

ઉજવણું, *s. n.* [See ઉદ્યાપન finishing.] Jain religious exhibition.

ઉજવ·વું, *v. t.* To conclude a religious vow with a ceremony. 2. To give up.

ઉજ·વું, *v. i.* [See ઉના·વું.] To run. (Used in Kāthiāwād.)

ઉજળા·ઈ, *s. f.* **ઉજળા·ટ**, *s. m.* **ઉજળા·શ**, *s. f.* } [See ઉજળું.] Brightness; whiteness.

ઉજળા·મણ, *s. f.* Brightness. 2. Splendour. 3. Wages paid for polishing.

ઉજળું, *adj.* [Dh. Des. उज्जालियं=S. उज्ज्वालित made brilliant *fr.* S. उत् up + ज्वल् to burn.] Bright. 2. Beautiful. 3. Stainless 4. Honest,

Id. ઉજળા પગનું Whose arrival is auspicious or fortunate. ઉજળું કરવું To make bright. 2. To increase the positon or reputation (of one's own family). ઉજળે લુગડે આવવું To come out without being hurt or disgraced; to be honourably acquitted. ઉજળો દહાડો An auspicious day. ઉજળો બગ A hypocrite.

Prov. ઉજળું એટલું દુધ નહિ All is not gold that glitters. ઉજળે લુગડે ડાઘ બેસે The fairer the paper, the fouler the blot. ઉજળે લુગડે વહેવારીયો = ઉજળે લુગડે લખેશરી A white glove often concealed a dirty hand.

ઉજા.ગર, *adj.* [See ઉજળું bright+ P. कर, गर, doing *fr.* S. कृ, कर्, કર.વું to do.] Bright; splendid.

જય જય સુખ સાગર અણી ઉજાગર. —**ગિરધર.**

ઉ.જાગરો, *s. m.* [Hem. Des. उज्जागरं *fr.* S. उज्जागर *fr.* उद् up + जाग to wake.] Waking at night. 2. Care; anxiety.

Id. ઉજાગરો પડવો–થવો To be compelled to wake up at night. ઉજાગરો વેઠવો To wake up at night. 2. To have anxiety about.

ઉજાડ, Same as ઉજડ, ઉજ્જડ, Devastated.

ઉજાડ.ણ, *adj.* That which devastates or destroys; destructive.

મોશાળ ઉજાડણ કૃષ્ણ, એ કેમ ઘરમાં ઘાલ્યા ?
—**પ્રેમાનંદ.**

ઉજાડ.વું, *v. t.* To devastate.

ઉજાડવા લાગ્યા નગ, રે.—**ગિરધર.**

ઉજાણી, *s. f.* [See ઉજમણી, ઉજમણી.] A feast.

ઉજાર, **ઉજારૂં**, **ઉજિ.યારૂં**, } *adj.* [See ઉજાસ light, twilight.] Bright; brilliant.

રામચંદ્ર પૂરણ પુરૂષોત્તમ, નેક નમન ઉજારૂં.—**દયારામ.**

ઉજા.વું, *v. i.* [See ઉદ્યાપન the finishing ceremony.]To run away. (Used in Kāthiāwāḍ & northern Gujarāt.)

જમ, ગજ પતિનો સાદ સાંભળી, વૈકુંઠથી ઉજાણા.
—**ભાલણ.**

હાથ ચરણ વિના કયાં કંઈ, મુખથી પાડે ચીસ,
ઉજાતાં મારગ ધસે કે, ધડ વિનાનાં શીસ.
—**લજ્જારામ.**

ઉજાસ, **ઉજેસ**, **ઉજેહ**, } *s. m.* [See ઉજળું, ઉજળા.ઇ. + Guj. આશ a termination of abstract nouns.] Light; lucidity. 2. Brightness.

શ્રી ગુરૂ ગણપતી, હો, નમન કરૂં નેહથી;
સારદા પૂરો આશા હો, ઉજેહ (સ)કાર ઉજેહ(સ)થી.
—**પ્રેમાનંદ.**

ઉજાળ.વું, *v. t.* [See ઉજળું bright.] To make bright or splendid.

ઉજેડો, Same as ઉઝેડો.

ઉજ્જવલ, *adj.* [S. उज्ज्वल *fr.* उद् up + ज्वल to burn.] Lustrous; brilliant.

ઉઝત, Same as ઉઝુંત.

ઉઝર.ડ.વું, **ઉઝર.ડા.વું**, } *v. i.* [See ઉઝરડો.] To get the skin scratched.

ઉઝર.ડા.તું, *adj.* Scratching; glancing.

ઉઝર.ડો, *s. m.* [Hem. Des. उज्झरियं, ओज्झरिअं = S. कणाक्षिदृष्टं, निक्षिप्तं च, glancing, thrown, *fr.* S. उद् up + क्षर् to drop, to ooze.] A scartch on the skin.

ઉઝવ.ણું, *s. n.* [See ઉજવ.ણું.] The ceremony performed at the end of a religious vow.

ઉઝવ.વું, *v. t.* [See ઉજવ.વું.] To perform the closing ceremony at the end of a religious vow. 2. To close; to finish. 3 To give up; to abandon.

Id. તેણે માઉને ઠીક ઉઝવ્યાં He liberally spent money in performing the funeral ceremonies for his dead mother. તેણે ભણવાનું ઉઝવ્યું છે He has given up study.

ઉઝેડ.વું, *v. t.* [Dh. Des. उमच्चियं raised *fr.* S. उत्+अय् to go; or See ઉઝર.ડો.] To scratch anything by means of the nails;to scratch with the nails.

ઉઝેડો, Same as ઉઝરડો.

ઉઝુંત, *s. f.* [Ar. हुजत् perverse wrangling,making objection.] Obstinacy; pertinacity.

ઇઝુંતી, *adj.* Obstinate; stubborn.

ઉઞ્છ, *s. m.* [S. *fr.* उञ्छ् to glean.] Gleaning or gathering grains.

ઉટક.વું, *v. t.* [S. उट्टङ्क *fr.* उत् up + टङ्क a

chisel, the marks made by a chisel or a small hammer.] To cleanse (pots).

ઉટકા·ઈ, *s. f.* Same as **ઉટકા·મણ**.

ઉટકા·મણ, *s. f. n.* The act or manner of cleansing (pots.) 2. Wages paid for cleansing (pots). 3. Materials used in cleansing (pots).

ઉટંગું, **ઉટાંગું**, } *s. n.* [S. उत्तरङ्ग waves rising up *fr.* उत् up + तरङ्ग waves.] A gossip. 2. A guess. 3. A groundless description.

ઉટ·ણું, *s. n.* **ઉટવ·ણું**, *s. n.* } [See ઉટક·વું, or ઉગટ·ણું.] A composition of fragrant ingredients to rub on the body. 2. Application of this composition.

ઉટ·વા·વું, *v. i.* [See ઉટવ·ણું.] To be applied (of a fragrant composition).

વિવિધ સુગંધ કર્યું ઉટવાણો.—**સૂર.**

ઉટાંક·વું, *v. t.* [S. उत् up + ટાંક a particular weight.]To weigh.(Used in Jhālāwād.

ઉટાંકો, *s. m.* [See ઉટાંક·વું, or ઉટાંગું a guess.] An estimate; a guess.

ઉટો-કૂટો, *s. m.* [See કૂટ·વું to press, to crush; ઉટો redup. of કૂટો.] Refuse of corn, &c., left after it is beaten and sifted.

ઉઠ, *adj.* [S. अर्ध a half + त्रि three.] Three and a half.

સુભદ્રાને હૈડે હરખ ન માય, ખોળે ઉઠ વરસનો તંન રે

—**પ્રેમાનંદ.**

ઉઠંગ·વું, *v. i.* [See ઓઠિંગ·વું.] To lean against; to recline.

ઉઠ·તાં-બેસ·તાં, *adv.* [See ઉઠ·વું to stand up+ બેસ·વું to sit down.] At every time one gets up and sits down. 2. Every moment.

ઉઠ-બેઠ, **ઉઠ-બેસ**, } *s. f.* Restlessness. 2. Rising up and sitting down, with which school-boys are punished. 3. A kind of gymnastic exercise.

ઉઠ·મણું, **ઉઠ·વાણું**, } Same as **ઉઠા·મણું**.

ઉઠ·વું, *v. i.* [S. उत्था *fr.* उत् up + स्था to stand.] To stand up. 2. To get up out of one's bed. 3. To awake and rise. 4. To rise, to break up,to move off (of an assembly,an army). 5. To grow; to be produced. 6. To become fresh, blooming, beaming, bright-looking (of a person,animal, plant,colour).

Id અફરતમાંથી ઉઠયો He threw off his negligent habits. શરીરે આગ ઉઠવી To have a burning sensation in the body. તે મરવાને ઉઠયો ? What was the necessity of his getting up ? બૂમ ઉઠી There was a cry. છોકરો નઠારો ઉઠયો The boy turned out bad. દીલ ઉઠી જવું To become disgusted with. છાપ ઉઠી છે The stamp is plain or visible. તેના શરીરે ફોલ્લા ઉઠયા છે Eruptions have appeared on his body. બંડ ઉઠયું છે There is an insurrection. દાંત ઉઠયો છે A mark of a tooth is left.તે મરતાં મરતાં ઉઠયોHe was cured from illness with difficulty, when he was on the point of death. તેનું દિનમાન ઉઠયું છે He has become unfortunate. એનો દી (દિવસ) ઉઠયો છે He has lost his virtuous tendencies. નિશાળેથી ઉઠવું To give up study; to stop study. ઉઠી ઉઠીને દોડવું To get up frequently and run, as in dilirium. ઉઠી જવું To throw off restraints (of a young man or woman). 2. To die.3. To rise;to increase (of price, rate).ઉઠી બેસવું To rise up and fall down. 2. To be reduced to one's proper level,after a vain attempt at soaring high. ઉઠીને બેઠાં થવું To be cured from illness.

Prov. ઉઠ કાકા, ત્રણ તારા, ને બે મારા Lit. Get up, uncle; (a third person is carring away the prize,*viz.*five sweet-balls) well, you may take three of them, and I shall be satisfied with the other two = Unity is the soul of prosperity.ઉઠ પહાણા, પગ પર He brings a staff to break his own head. ઉઠયા દેવ, ન જોયું ચોમાસું Necessity has no law. ઉઠ રે વહુ, વિસામો ખા, હું કાંતું, ને તું દળવા જા Get up, my daughter; I will spin for you, and you may take your rest while grinding this quantity of corn.

ઉઠ-વેઠ, *s. f.* [+ વેઠ forced labour.] Unprofitable labour.

ઉઠા·ડવું, *v. t.* [Caus. of ઉઠ·વું.] To arouse; to awaken.

Id. નિશાળેથી ઉઠાડી લેવું To remove from school: ઉઠાડી મેલવું To drive away.

ઉઠાં, *s.n.pl.* [See ઉઠ three and a half.] Multiplication tables; which give the products of three and a half into one, two, three, &c., up to one hundred.

ઉઠાન્તરી, *s. f.* Departure.

ઉઠા.મણું, *s. n.* A funeral ceremony performed on the third day after death.

ઉઠા.વ, *s.m.* Height; elevation. 2. Heaving; swelling; rising. 3. Fulness. roundness(of the parts of the body or a picture.) 4. Vivid appearance. 5. Demand(of articles of trade). 6. Setting up; instigation; abetting. 7. Creation. invention, imagination of the mind. 8. Elevated or excited state of the mind.

Id. મેડાનો ઉઠાવ પંદર ફૂટનો છે The height of the upper story is fifteen feet. છાતીનો ઉઠાવ The swelling and fulness of the chest. છાપનો ઉઠાવ The vivid appearance of a stamp. આ વરસે માલનો ઉઠાવ નથી There is no demand for goods this year. આ કામના સઘળો ઉઠાવ તમારે લીધે થયો The whole matter was got up owing to you. મનનો ઉઠાવ Creation of the mind. 2. Elevated ar excited state of the mind.

ઉઠાવ.દાર, *adj.* [+ P. દાર having.] Having a prominent appearance. 2. Able to produce an impression; impressive.

એકના અનેક આપું, ઉત્તર ઉઠાવદાર.
—વલ્લભ.

ઉઠાવ.ણી, *s. f.* Same as ઉઠાવ.

ઉઠા.વવું, *v. t.* [Caus. of ઉઠ.વું to stand up.] To raise; to lift up. 2. To set up; to get up.

Id. ચાકરી–તાબેદારી–હુકમ–ઉઠાવવો To perform service, &c.; to obey; to carry out. તમારૂં કામ હું ઉઠાવી લઉં છું I undertake to do your work. તેણે તેને બે પૈસા ઉઠાવીને આપ્યા He picked up and gave him two pice. ઉઠાવી જવું To pick up and walk away; to steal. 2. To run away with a woman. જુટ્ઠો ઉઠાવવો To set a rumour a-going; to start a rumour. મન ઉઠાવી લેવું To cease to love.

ઉઠા.વો, *s. m.* (Always used in the plural, as મનના ઉઠાવા.) Invention or creation of the mind, having no foundation in fact. 2. A myth; a fiction.

ઉડક.વું, Same as ઉટક.વું,

ઉડ-ગણ, *s. m.* [S. उडु गण *fr.* उडु a star + गण a collection *fr.* गण to count.] A group of stars. 2. The stars.

ઉડ.ણ, *adj.* [See ઉડ.વું to fly.] Able to fly. 2. Flighty.

Id. ઉડણ ઘોડો A wooden horse, supposed to be able to fly by the supernatural powers of a saint.

ઉડ-તાળીસ, *adj.* [S. अष्ट चत्वारिंशत *fr.* अष्ट eight + चत्वारिंशत, ચાળીસ, forty *fr.* चतुर् four.] Forty-eight; (48).

ઉડ.તું, *adj.* [See ઉડ.વું.] Flying. 2. Unsupported. 3. Infectious (of a disease).

Id. ઉડતું પક્ષી પાડે એવો Having sharp eyes. 2. Having a quick comprehension.

ઉડ-મુડ, *adv.* [See ઉડ.વું + મુડ redup.] Suddenly and quietly. (Used in Kathiawad.)

Id. ઉડમુડ ચાલ્યો ગયો He went away at once without speaking a word (*i. e.* without giving a warning.)

ઉડ.વું, *v. i.* [S. उद् up + डी to fly.] To fly. 2. To float in the air. 3. To soar high in the air.4. To leap; to bound.5. To rush or fall upon with fury or ardour. 6. To disappear suddenly;to be off quickly. 7.To fade; to become faint or pale(of a colour). 8. To be expended, exhausted, or consumed (of money. provisions. materials). 9. To fly off: to cease; to be no more (of a feeling, courage). 10. To be disgusted with (of the mind or affections.) 11. To arise, to prevail (of fighting, altercation, merriment, sport). 12. To be fired or discharged (of a gun).

Id. પતંગ ઉડે છે A kite flies in the air. ઉડી પડવું To rush upon. ઉડીને આંખે બાઝે એવું Pleasing to the eye; attractive. તે એકાએક ઉડી ગયો (પોબારા ગણી ગયો) He was off suddenly. રંગ ઉડી ગયો The colour has faded.

પચીસ મણ ઘી ઉડી ગયું Twenty-five maunds of ghee was consumed. મારા હોંશ ઉડી ગયા I lost my courage. તેના ઉપરથી મારૂં મન ઉડી ગયું I am disgusted with him. બે ભાઈબંધો વચ્ચે (લઢાઇ) ઉડી There was a fight (a quarrel) between the two friends. ત્યાં ગમ્મત ઉડી રહી છે Merriment prevails there. બંદૂક ઉડી The gun was fired. કપૂર ઉડી ગયું A piece of camphor has escaped or wasted. અત્તર ઉડી ગયું The fragrant essence has evaporated. ખુશબો ઉડી ગઈ The fragrance has disappeared. રોગ ઉડ્યા છે The disease has spread. તેના મોંહનો રંગ ઉડી ગયો His face became pale. મારી ઉંઘ ઉડી ગઈ I woke up. તારી ઉંઘ હજી ઉડી નથી You are not yet free from your drowsiness. 2. You have not yet thrown off your negligent habits. 3. You do not attend to my instructions and expostulations. આ તો બધાંને લઇને ઉડી જાય એવો છે He is more roguish than all of them. પગાર ઉડી ગયો The salary was exhausted. પરીક્ષામાં ઉડી ગયો He failed in the examination. ઉડતા કાગ પાડે એવું Having a sharp intelligence; sharp; clever. 2. Mischievous. ઉડતાં પક્ષી આલવાં To accomplish a difficult work.

ઉડા-ઉ, *adj*. Extravagant; prodigal.

ઉડા-ઉડ, *s. f.* [Redup. of ઉડ-વું to fly.] Dangerous times.

ઉડા-વવું, *v. i.* [Caus. of ઉડ-વું fly.] To cause to fly. 2. To waste. 3. To squander away. 4. To toss; to toss in the air. 5. To non-suit.

Id. મશ્કરીમાં ઉડાડવું To make a subject of jokes. વાત ઉડાવવી To start a rumour. 2. To spread a slander; to defame 3. To pay no attention to a request. 4. To avoid a direct answer. અદ્ધર ઉડાવી દેવું To do away with a thing before it reaches its destination; to intercept. આજે કેટલા લાડુ ઉડાવ્યા ? How many balls of sweetmeat did you eat to-day ?

ઉડા-ણ, }
ઉડા-ન, } *s. n.* [S. उड्डयन. See ઉડ-વું to fly.] Flying; flight. 2. A kind of swift horse.

Id. ઉડાન શેહ (In chess) A check by withdrawing a piece.

ઉડુ, *s. m.* [S.] A star.

ઉડે-લ, *adj*. [See ઉડ-વું to fly.] Fickle. 2. *s. m.* A rake.

ઉઢણ, }
ઉઢાણ, } *s. n.* [Hem. Des. उंडलं = S. मञ्चः
ઉઢેણું, }
a coach, a raised seat. See ઉંઢણી.] A piece of cloth made into a circle and placed on the head to break the weight of a burden. Same ઉંઢણી.

ઉઢાણી, }
ઉઢેણી, } Same as ઉંઢણી.

Note—ઉઢાણી, ઉંઢણી, ઉંઢણી differ from ઉઢણ, ઉઢાણ, ઉંઢેણું in that the former are decorated with beads, pearls, &c., while the latter are plain and are intended merely to serve the purpose of breaking the weight of a burden.

સોના તે કેરૂં મારૂં બેડલું રે, લોલ;
ઉઢાણી રત્ન જડાવ મારા વહાલાજી, હો;
હાવાં નહિ જાઉં મહિ વેચવા રે, લોલ.

—દયારામ.

ઉણુડળ-ગુણુડળ. Same as ઉંડળ-ગુંડળ.

ઉણુડા-ઈ, *s. f.* [See ઉંડું deep.] Depth.

ઉણુડા-ણ, *s. n.* Depth. 2. The interior part of a deep and dark place or vessel.

ઉણુડું, *adj*. [Hem. Des. उंडं deep.] Deep. 2. Profound. 3. Mysterious.

Id. ઉણ્ડો વિચાર Deep thought. ઉણ્ડી નજર Examination of minute details. 2. Great circumspection. ઉણ્ડો ભેદ A great mystery. આ લઢાઈનું મૂળ ઉણ્ડું છે The cause that led to this quarrel, was one of a long standing. એનાં મૂળ તો ઉણ્ડાં છે He is not a shallow-headed man; his plans are deep-laid. ઉણ્ડું ઉતરવું To come to a conclusion after a minute examination of the details.

ઉત, Same as ઉદ્.

ઉ-તઙ્ગ, *adj*. [S. उत्तुङ्ग *fr*. उद् up + तुङ्ग high.] Very high.

ઉતડ-વું, *v. t.* [Dh. Des. वासइ = S. वि-कसितं opened *fr*. वि away + कस् to move.] To unsew.

ઉતર-ચડ, } **ઉતર-ચઢ,** } *s. f.* [See ઉતર·વું to descend + ચઢ·વું to ascend.] Frequently ascending and descending.

ઉતરડ, *s. f.* [Mar. उतरंड *fr.* Hem. Des. उत्तिरि·बीडी higher and higher + वृत्ति being.] A series of pots arranged one above another.

ઉતરડ·વું, Same as ઉતેડ·વું.

ઉતરડી-નાખવું, *v. t.* [+ નાખ·વું to throw] To unsew. 2. To peel off.

ઉતર·ણ, *s. f.* [See ઉ·તર·વું to descend.] A slope. 2. Inclined Plane (in Mech.)

ઉતર·તી-ભાંજણી, *s. f.*[See ઉતર·વું less+ભાંજણી reduction *fr.*S.भञ्ज् to break.] (Arith.) Reduction of a number of a higher denomination to units of a lower denomination.

ઉતર·તી-શ્રેઢી, *s. f.* [+ S. श्रेढी a series.] A descending series (in Math.)

ઉતર·તું, *adj.* Lessening; declining; going down. 2. Inferior in quality.

ઉ·તર·વું, *v. t.* [S. अव·तर·ति to descend *fr.* अव down + तॄ, तर्, to cross, to go beyond.] To descend; to dismount. 2. To lessen. 3. To put up at. 4. To subside. 5. To be copied. 6. To become pale (of a colour). 7. To lose strength (of an intoxicant). 8. To be produced (of fruits). 9. [S. उत·तर·ति he crosses over *fr.* उत up + तॄ to cross.] To cross. 10. To lead; to begin.

Id. નદીનું પાણી ઉતર્યું The flood in the river has subsided (become less). તે ધર્મશાળામાં ઉતર્યો He put up at a caravansary. તેનું માન ઉતરી ગયું છે His reputation has gone down; he has lost his reputation. દાવમાં પ્રથમ ઉતરવું To lead (to begin) a game. દાવમાં ઉતરવું To engage in a wrestling match. નદી ઉતરવી To cross a river. શેરના દસ પેંડા ઉતર્યા On an average there are ten sweet-balls (પેંડા) in the pound in weight. કેરીનો ભાવ ઉતર્યો The price of mangoes has fallen (gone down). નીશો ઉતરી ગઈ Intoxication has passed away. રંગ ઉતરી ગયો The colour has become paler. દર રોજ બે ટોપલા ફુલ ઉતરે છે (These trees) Yield two basketfuls of flowers every day. આ નકલ બરાબર ઉતરી છે This is an exact copy. તાવ ઉતર્યો Fever is less. તાવ ઉતરી ગયો Fever is gone altogether. ચૂડો સારો ઉતર્યો છે This bracelet is worked well. રોગ તેની આંખે ઉતર્યો The effects of the disease are seen in his eyes. સુખડનું તેલ શેર ઉતર્યું One pound of sandal oil is obtained (as the result of the process). ધ્યાનમાં-ગળે ઉતરે એવું Satisfactory; convincing. ભણી ઉતરવું To have finished one's education. કન્યા ઉતરી જશે The girl will be engaged (in marriage). કેરી ઉતરી ગઇ The mangoes are slightly spoiled, or, are beginning to be decomposed. મો ઉતરી ગયું His countenance fell; he was greatly disappointed. ઉતરી ગયેલું મોં Fallen face. 2. Disappointed face. મનમાં-ધ્યાનમ -ગળે ઉતરવું (of an argoment, or answer) To satisfy or convince. આ ઠીક ઉતર્યું કે નહિ? Has not the (plan) been successfully carried out? પરીક્ષામાં ઉતરવું To appear in an examination. પરીક્ષામાં સારૂં ઉતરવું To pass an examination with credit. તમે મારા ધ્યાનમાં-મરજીમાં ઉતર્યા છો I have a high opinion of you. પાક નઠારો ઉતર્યો છે The crop is bad.-માં બરાબર ઉતરવું To fit exactly into. માથા ઉતરતું કામ કરવું. To get rid of a task; to do work perfunctorily. તેના ઉપર ઉતરી પડ્યો. He was enraged at him; he spoke to him in anger; he rated him. ઉતરી જવું To descend. મોંહ ઉતરવું-ઉતરી જવું To lose the colour of the countenance. 2. To be a-shamed. તેજ-પાણી-મૂલ ઉતરવું To become less in value. શરીરે ઉ૦=શરીર ઉતરવું To lose flesh; to become lean. હાથ-પગ-હાડકું ઉતરવું To be dislocated. ઘોડો ઉતરી ગયો The horse is unserviceable. તેના ઉપરથી મારૂં મન ઉતરી ગયું I have ceased to like him. માથું ઉતર્યું Headache is gone, *Cf.* મારૂં માથું ચઢ્યું I have a head-ache. મહિને બે કામ ઉતરે છે Two pieces of work are done every month. ચપ્પુની ધાર ઉતરી ગઈ The knife has lost its edge, or, has become blunt. અંતરીયાળ લુગડાં ઉતરાવવાં To rob a man even of his clothes (of everything he has), when he is helpless. ઉતરેલાં કપડાં cast-off clothes. કેશ-વાળ ઉતરાવવા To get the hair shaved. કરો ઉતરાવવો

To pull down a side-wall. ઉતરતા દિવસ Adverse times; period of decline (as into disrepute, poverty). ઉતરતી પાયરી–ઉતરતો દરજ્જો An inferior rank. ઉતરતી કળા Lit. Waning of the moon. 2. State of decline.

Prov. ઉતર્યો અમલદાર કોડીનો An officer loses popular adoration as soon as he loses his power.

ઉતરેડ, *s. f.*
ઉતરેડિયું, *s. n.* } See ઉતરડ.

ઉતરાણ, *s. f.* [S. उत्तरायण going towards the North *fr.* उत्तर north + अयन going *fr.* इ to go.] The sun's progress towards the tropic of Capricorn. 2. The Hindū holiday observed on the day when the sun begins his northward progress.

Prov. ઉતરાણ કાંઇ એવું પર્વ નથી A little stream may quench thirst, as well as a great river.

ઉતરા-તું,
ઉતરા-દું, } *adj.* [S. उत्तर-तः *fr.* ઉત્તર North+S. तः a suffix meaning "towards."] Northern; turned towards, or coming from the northern direction.

ઉતરા-વવું, *v. t.* [Caus. of ઉતર-વું to descend.] To cause to be brought down. 2. To bring down. 3. To get copied. 4. To get moulded.

ઉતરી, *s. f.* [S. उत्तरीय an upper garment *fr.* उत्तर upper; See ઉતર.] The sacred thread worn during a S'rāddha ceremony. 2. A necklace.

ઉત-વું, *v. i.* [See ઉ-તર-વું to come down; *Cf.* ઉતરી જવું To be decomposed.] To rot, to decay, (as wood in water).

ઉતળું, *adj.* [S. उत् up + तल the bottom. *Cf.* Mar. उथळ *fr.* उत् up + स्थल place.] Shallow.

Prov. ગામ વચ્ચે કૂવો, કોઇ ઉંડો એ કહે, ને કોઇ ઉતળો એ કહે There is no use trying to please every one.

પણ, જો પાણી ઉતળાં હોય, તો જળક્રીડા કરાય ને !
—પ્રેમાનંદ.

ઉ-તાપ,
ઉ-તાપો, } *s. m.* [S. उत्ताप *fr.* उत् up + ताप heat *fr.* तप् to be hot.] Excessive heat. 2. Excitement; agitation. 3. Anxiety.

ઉ-તાર, *s. m.* [See ઉતર-વું.] The ebb. 2. A fordable place; a ford. 3. Money paid for a journey; fare. 4. A corrective; an antidote. 5 An offering to evil spirits to get rid of their influence. 6. The refuse. 7. Intermarriage.

Id. આખા ગામનો ઉતાર The plague of the village. ભૂત ઉતાર માગે છે The ghost asks for an offering (a ransom) to leave the man possessed. ઉતાર ઉતારવો To make an offering to get rid of the influence of an evil spirit. ઉતાર મૂકવોTo put on offering at a place where three or four ways meet. પાણીનો ઉતાર The ebb of the water (of a river, &c.) નદીએ ઉતાર છે There is a ford in the river. કેફનો ઉતાર The corrective of an intoxicant. કન્યા ઉતાર The practice of intermarriage.

ઉતારણ, *s. n.* Same as **ઉતાર**, 4.

ઉતાર-ત, *adj.* General; vague; not personal (of a remark or assertion).

ઉતાર-વું, *v. t.* [Caus. of ઉતર-વું to descend.] To set down. 2. To copy. 3. To bring down; to lessen. 4. To unload 5. To degrade. 6. To remove the evil effects of; to neutralize. 7. To mould; to form; to shape. (of a poison, &c.).

Id. પાર ઉતારવું To carry out successfully; to accomplish. માન ઉતારવુંTo lessen the pride of; to humble; to show disrespect to; to insult. ગોળ ઉતારવું To shape into a circle; to make round. સંઘાડે ઉતારવું To do lathe-work. 2. To give a round shape. 3.To give; a required shape. પહેલો પાક કાકડીનો ઉતારે છે The first crop gathered in is the cucumber crop. પોતાના દેશમાં ઉતાર્યા They welcomed them to their country. મનમાં સારા વિચાર ઉતારવા To instil good thoughts into the mind. વાસણ ચૂલા ઉપરથી ઉતારવું To take down a vessel from the hearth. પરસેવો ઉતારીને કરેલી કમાઇ What has been earned with the sweat of the brow. કપડાં ઉતારવાં To take off one's clothes; to change one's clothes. લુગડાં ઉતારીને વાંચજો Read this after taking off your

clothes–an instruction written at the top of a letter bearing tidings of death; hence; fig. of unwelcome news. કૂવામાં ઉતારવું Lit. To throw into a well; hence, fig. to place in an undesirable or difficult position. કૂવામાં ઉતારી, વરત વાઢવી To inspire confidence in order afterwards to betray. સિસામાં ઉતારવું (Said of a ghost) To put or throw into a bottle. 2. To bring under one's control or influence. માથું ઉતારવું To cut off the head. પાઘડી ઉતારવી To beg pardon. માલ ઉતારવો To take down goods or merchandise from ships, carts, &c ઉતારી નાખવું–પાડવું To degrade; to deprive of respect.

ઉતારૂ, *s. m.* A passenger.

ઉતારો, *s. m.* A transcript. 2. An extract copied from a book. 3. Unloading. 4. Residence as of a guest; lodgings.

Id. ઉતારો કરવો–લેવો To make an extract from a book or document. ઉતારો કરવો To lodge; to take lodgings; to put up at. ઉતારો આપવો To furnish with lodging-(a guest.)

ઉતાવળ, *s. f.* [Hem. Des. उत्तालं = निरंतर स्वरं continuously sounding. *fr.* उत् up + તાલ beating time in Music.] Haste. 2. Speed.

Prov. ઉતાવળે આંબા ન પાકે Rome was not built in a day.

ઉતાવળિ-યું, } **ઉતાવળું,** } *adj.* Speedy; quick. 2. Impatient. 3. Rash.

Prov. ઉતાવળા સો બાવરા, ને ધીરા સો ગંભીર Most haste, worst speed: Haste makes waste. ઉતાવળી સાત ફેરા ખાય Haste makes waste: A hasty man never wanted woe.

ઉતેડ-વું, *v. t.* [See ઉતર-વું.] To unsew.

ઉત્કંઠા, *s. f.* [S. *fr.* उद् up + कण्ठ the neck.] Eagerness; zeal.

ઉત્કંઠિ-ત, *adj.* Eager; zealous.

ઉત્કર્ષ, *s. m.* [S. *fr.* उद् + कृष् to draw.] Excellence. 2. Prosperity.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* Excellent.

ઉત્ક્રમ, *s. m.* [S. *fr.* उद् up + क्रम् to go.] Irregularity; violation of order; transgression.

ઉત્ક્રાન્ત, *adj.* [See ઉત્ક્રાન્તિ.] Evolved; grown according to the principle of evolution.

ઉત્ક્રાન્તિ, *s. f.* [See ઉત્ક્રમ.] Unfolding; unrolling; a development; a series of things unrolled or unfolded; evolution.

ઉત્ક્ષેપ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* + क्षिप् to throw.] The act of throwing up.

ઉત્તમ, *adj.* [S. *fr.* उद् + तम Superlative suffix.] Excellent; the best.

Prov. ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર, કનિષ્ઠ ચાકરી, ને નિદાન ભીખ Agriculture is the best of occupations, trade middling, and service the lowest, while begging should be resorted to only in the absence of any of these.

ઉત્તમ-ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* + गति motion, state, *fr.* गम् to go.] The best state; salvation. 2. Death in a holy place or on a holy day.

ઉત્તમ-તા, *s. f.* Excellence.

ઉત્તમ-પુરૂષ, *s. m.* [S. *fr.* + पुरुष a man, a person.] The best man. 2. God. 3. The First Person. (in Sk. Grammar).

ઉત્તમ-શ્લોક, *adj.* [S. *fr.* + શ્લોક praise.] He whose praises are the fittest to be sung; most praiseworthy; very famous.

ઉત્તમાઙ્ગ, *s. n.* [S. *fr.* + અઙ્ગ limb.] The head.

ઉત્તમોત્તમ, *adj.* [S. *fr.* उत्तम + उत्तम.] Very excellent; very best; highest.

ઉત્તર, *s. f.* [S. *fr.* उद up + तर Comparative suffix.] The North. 2. *s. m.* An answer. 3. A defence. (in argument). 4 *adj.* Exceeding; greater than; more than; farther; latter. 5. Superior; surpassing; excelling. 6. *adv.* After.

ઉત્તર, *s. n.* [See ઉત્તરીય an upper garment.] A gift from the bride's relations to the bridegroom (Used in Gohilwād).

Id. ઉત્તર કથા The latter part of a story. ઉત્તર કર્મ Funeral rites. ઉત્તર કાળ The future time. ઉત્તર ક્રિયા The funeral rites. ઉત્તર ગતિ Same as ઉત્તમ ગતિ. ઉત્તર દશા The future condition. 2. (+ Guj. દશા being a corruption of S. दिशा a direction.)The nor-

thern direction.ઉત્તર દિશા See ઉત્તર, *s. f.* The north.ઉત્તર ધ્રુવ The North Pole. 2. The polar star. ઉત્તર પક્ષ (Law) The defendant. 2. The defendant's party or his cause. 3. (Logic) The minor premiss in a syllogism. 4. The fortnight of the waning moon. 5. A rejoinder. ઉત્તર પદ (Gr.) The latter part of a compound word as distinguished from પૂર્વ પદ (the first part). ઉત્તર પંથ The road northwards over the Himālaya mountains, (stated to be the road to Heaven, and to be inaccessible to mortals). 2.Fig.A course of austerities and pilgrimages in preparation for death. ઉત્તર પૂજા The concluding portion of an act of worship. ઉત્તર ભાગ The latter part. ઉત્તર મીમાંસા The latter part, or the closing portion,of the Mimāṁsā philosophy; the Vedānta philosophy. ઉત્તર રાગણી An air sung in the latter part of the night. ઉત્તર-રાત્ર The latter part of the night; the time from. 12 P. M. to 6 A. M. ઉત્તર-લોક The world above, where holy men live after death. ઉત્તર વય The declining years of life. ઉત્તર વાદી (Law) The defendant. ઉત્તર સાધન Ceremonies or charity done for benefit in the future life. ઉત્તર હીન Incapable of making an answer. ઉત્તરા The north. ઉત્તરાંગ The latter or concluding half. ઉત્તરાફાલ્ગુની Nane of the 10th lunar mansion. ઉત્તરા ભાદ્રપદા Name of the 25th lunar mansion. ઉત્તરાભાસ (Logic. and law) An indirect,irrelevant, or prevaricating reply. ઉત્તરાભિમુખ With the face turned towards the north. ઉત્તરાયણ See ઉત્તરાણ. ઉત્તરાર્ધ The latter half.ઉત્તરાષાઢા The name of the 19th lunar mansion. ઉત્તરોત્તર Successively.

ઉત્તરીય, *s. n.* [S. *fr.* ઉત્તર.] A scarf. 2. *pl.* Clothes not put on but only loosely thrown over the body.

ઉત્તરીય ફાડી, ચિંદરડી ગાંઠી, તે કેડે નવ પોંતી.
—પ્રેમાનંદ.

ઉત્તાન, *adj.* [S. *fr.* उत् ud + તાન a stretch *fr.* तन् to stretch.]Lying flat with the face upward; supine.

ઉત્તેજ૰ક, *adj.* [S *fr.* उद् up + तेज to sharpen *fr.* तिज् to bear, to endure.] That which gives encouragement; encouraging; stimulating.

ઉત્તેજ૰ન, *s. n.* Encouragement.

Id. ઉત્તેજન આપવું To encourage.

ઉત્તેજિ૰ત, *adj.* Encouraged;stimulated.

ઉત્થાન, [S. *fr.* उत् up + स्था to stand.] Getting up. 2. Industry.

ઉત્થા૰પ૰ક, *s. m.* [See ઉત્થા૰પ૰વું to remove, to upset.] The original author of a scheme; the originator of an activity; an agitator.

ઉત્થાપ૰ન, *s. n.* Removal; taking down.

ઉત્થા૰પ૰વું, *v. f.* [S. उत्थाप् to set aside caus. of उत्था to stand up *fr.* उत् up + स्था to stand.] To set aside; to take down; to remove.

ઉત્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* उत् up + पद् to go.] Produce. 2. Birth. 2. Origin.

ઉત્પન્ન, *s. n.* Produce. 2. *adj.* Born.

ઉત્પલ, s. *n.* [S.] A lotus flower.

ઉત્પાત, *s. m.* [S. *fr.* उद् + पत् to fall.] A catastrophe. 2; Mischief. 3. A portent.

ઉત્પાતિયું, **ઉત્પાતી,** } *adj.* Mischievous; troublesome.

ઉત્પાદ૰ક, *adj.* [See ઉત્પત્તિ.] That which produces; productive of.

ઉત્પાદ૰ન, *s. n.* Production.

ઉત્પ્રેક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* उत् + प्र forth + ईक्ष् to see.] A metaphor. 2. The thing imagined; an imagination; a fancy.

ઉત્સંગ, *s. m.* [S.] The lap.

ઉત્સર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* उत् + सर्ग abandonment *fr.* सृज् to abandon.] Renunciation; abandonment. 2. Giving up or making over (of a temple, well, &c.) to the idol; dedication; consecration.

ઉત્સર્જ૰ન, *s. n.* Abandoning; resigning; giving up. 2. The ceremonies at the annual renewal of the sacred thread. 3. The ceremonies when the reading of the Vedas is to be suspended.

ઉત્સવ, *s. m.* [S. *fr.* उत् + सू to produce.] A festival. See ઓચ્છવ.

ઉત્સાહ, *s. m.* [S. *fr.* उत् + सह् to bear.] to suffer.] Zeal; alacrity; energy; enthusiasm.2. Joy; rejoicings. 3. A holiday; an auspicious occasion.

ઉત્સાહ-વંત,
ઉત્સાહ-વાળું,
ઉત્સાહી, } *adj.* Zealous; energetic; enthusiastic.

ઉત્સુક, *adj.* [S.] Desirous.

ઉથમું, *adj.* [See ઉત્તમ highest; best.] Excellent. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

ઉથલ-પાથલ, *s, f.* [Dh. Des. पल्याक्रियं turned upward. *Cf.* Hem. Des, उत्थल्लपत्थला = S. पार्श्वद्वयेन परिवर्तनम् turning on both sides. See ઉથલ·વું + પાથલ redup. ઉથલ.] A revolution; a great change; a turning upside down.

ઉથલ·વું, *v. i.* [Hem. Des. उत्थल्लणं = S. असमञ्जस परिवर्तनम् sudden movement *fr.* S. उद् + स्थल ground *fr.* स्थल् to be firm.] To be set upside down; to be turned over. 2. To be reserved.

Id. ઉથલી-જવું પડવું To tumble down or over.

ઉથલા·વવું, *v. t.* [Caus. of ઉથલ·વું.] To cause to tumble down or over. 2. To turn over (a page of a book.)

ઉથલો, *s. m.* A reply; a retort. 2. Revulsion; relapse. 3. Change of the scale (in Music).

Id. ઉથલો આવવો To have a relapse (of a disease. 2. To undergo a complete change. ઉથલો મારવો To tumble head over heels. ઉથલો વાળવો To give a retort or a sharp answer.

ઉ·થાપ, *s. f.* [See ઉત્થાપ·ન.] Removal; revulsion; re-action.

ઉ·થાપ·ન, Same as ઉત્થાપન.

ઉ·થાપ·વું,
ઉ·થામ·વું, } *v. t.* To take down; to set aside; to remove. 2. To disobey; to transgress.

ઉથેચો, *s. m.* [S. उत् up + Dh. Des. थंचो a drop, *Cf.* mar. थेंब a drop.] A leak in the roof of a house. (Used in the Balsār District.)

ઉથો, *s. m.* Rottenness. 2. A worm in wood. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

ઉદ્, [S.] A prefix to verbs and nouns in Sanskrit; but to nouns and adjectives in Gujarati, showing (1) Superiority in place, rank, or power, equivalent to "up, upwards, on, upon, over, above;" (2), separation, disjunction, equivalent to "out, from, apart;" (3), Motion upwards; (4) Acquisition, gain; (5), Pre-eminence; (6), Throwing off; abandonment.

ઉદ,
ઉદ·ક, } *s. n.* [S.] Water.

ઉદ ઉદધી સ્પર્શ ન ધાર યમુના, વસે યમુના નીર.
—દયારામ.

ઉદકવું, *v. i.* [See કુદ·વું.] To leap; to jump.

સ્વચ્છ રંગ ભર ઉદકતાં અને કુદતાં, જાણે કુરંગ, છ.
—કાળીદાસ.

ઉદગ્ર, *adj.* [S. *fr.* उत्, उद् up + અગ્ર end.] With elevated top; pointing upwards. 2. Tall; lofty; high. 3. Conspicuous; distinguished. 4. Advanced in age.

ઉદ·ધિ, *s. m.* [S. *fr.* उदन् water + धा to hold.] The ocean.

ઉદ-પાન, *s. n.* [S. *fr.* ઉદ water + પાન drinking.] Drinking water. 2. A trough for cattle to drink water from.

ઉદ-બુદો, *s. m.* [+ S. बुद्बुद bubble.] A bubble of water.

ઉદંબર,
ઉદંબરો, } *s. m.* [S. उदुम्बर, See ઉંબરો a threshold, a wild fig tree.] A class of Brāhmans, found in the Dāntā state in Mahīkāṁṭhā.

ઉદ·માત, *s. n.* [S. उन्माद *fr.* उद् up + मद् to be mad.] Mischief.

ઉદ·માતિ·યું, *adj.* Mischievous.

ઉદય, *s. m.* [S. *fr.* उद् + इ to go.] Rise. 2. Outcome; produce. 3. Increase. 4. Rising into fame.

Id. ઉદયમાં આવવું To rise; to succeed; to better one's self. ઉદયમાં લાવવું-મૂકવું To bring to light. ઉદય કરવો To give publicity to. ઉદય જોવો To wish to see one prosper,

ઉદય થવો-પામવો To rise; to go up. 2. To prosper.

ઉદય-ગિરિ, } *s. m.* [+ गिरि a mountain;
ઉદયાચલ, }
+अ·चल a mountain *fr.*अ not + चल् to walk.] The eastern mountain where the sun rises.

ઉદયન, *s, n.* Same as **ઉદય.**

ઉદયાચલ, Same as **ઉદય-ગિરિ.**

ઉદયાસ્ત, *s. m.* [S. *fr.* + અસ્ત setting.] Rising and setting 2. Rise and fall;prosperity and adversity.

ઉદર, *s. n.* [S.] The belly; stomach; abdomen. 2. The womb.

Id. ઉદર ભરવું To maintain one's self. 2. To eat and do no work. ઉદરે આવવું To be born to (a woman); to be the son of (a woman).

ઉદર, *adv.* [Hind. *fr.* S. इदम् this.] Thither; there.

ઉદર·ણી, *adj.* [S. उदर the belly, the womb.] Pregnant.

ઉદર-નિર્વાહ, *s. m.* [S. *fr.* + निर्वाह maintenance *fr.* निर् out + वह् carry.] Maintenance; livelihood.

ઉદર-પોષણ, *s. n.* [S. *fr.* + पोषण nourishment *fr.* पुष् to nourish.] See **ઉદર-નિર્વાહ.**

ઉદરાવો, *s. n.* [See ઊર્ધ્વ erect.] Anxiety.

ઉદવસ્ત, Same as **ઉદ્·ધ્વસ્ત.**

અજોધ્યા લાગે આજ ઉદવસ્ત કરે,
એટલી આય રાખું ઘણી જોર ગ્રાઝું.—**સામળભટ.**

ઉદાત્ત, *adj.* [S. *fr.* उद् up + आत्त taken *fr.* आ up to + दा to give.] Open. 2. Broad in pronunciation. 2. Noble.

ઉદાન, S. [S. *fr.* उद + अन् to breathe.] One of the five vital winds which resides in the neck.

ઉદામ, Same as **ઉદ્દામ.**

ત્રણ કુંવર ને એક પુત્રી, હરે રૂપ ઉદામ.
—**પ્રેમાનંદ.**

ઉદાર, *adj.* [S.] Munificent; bountiful; generous. 2. Bold; open-minded; opposed to mean or contracted. 3. Bold, frank, liberal (said of a speech,or of deportment).

Id. ઉદાર દીલનું Liberal-minded.

શ્રવણે ધર શ્રુતિ સાર ઉદાર ઘણેરી,
શ્રી જયદેવની વાણી રૂડેરી. —**ગીત-ગોવિંદ.**

ઉદાર·તા, } *s.f.*Liberality; nobleminded-
ઉદાર·ત્વ, }
ness.

ઉદાર-ધી, *s. f.* [S. *fr.* + धी mind.] A generous or munificent mind. 2. *adj.* Having a generous or munificent mind.

ઉદાલ્ય, *s. n.* [See ઔદાર્ય liberality.] An empty show.

ઉદાવર્ત, *s. m.* [S. *fr.* ઉદ્ up + આવર્ત returning.] A disease of the bowels.

ઉદાસ, *adj.* [See ઉદાસીન.] Sad; sorrowful; gloomy;dejected.

ઉદાસી, *s. f.* Sadness. 2. *adj.* Sad. 3. *s.m.*A follower of a particular sect founded by Nānak.

ઉદાસીન, *adj.* [S.*fr.* उद् up + आस् to sit.] Same as **ઉદાસ.** 2. Indifferent to; not interested in. 3. Apathetic.

ઉદાસીન·તા, *s. f.* } Sadness;dejection;
ઉદાસીન·પણું, *s. m.* }
depression. 2. Indifference. 3. Apathy.

ઉદાહરણ, *s. n.* [S. *fr.* उद् + आ up to + हृ to take away.] An illustration; an example.

Id. ઉદાહરણ આપવું-દેવું To give as an illustration.ઉદાહરણ લેવું To take for instance; to take as an illustration. ઉદાહરણ તરીકે For example; for instance.

ઉદિત, *adj.* [S. उद् *fr.* up + इ·त gone *fr.* to go. See ઉદય.] Arisen. 2. Excited.

ઉદિત, *adj.* [S. *fr.* उद् to speak.]Spoken; uttered.

ઉદીચી, *s. f.* [S. *fr.* उद् up + अञ्च् to go.] The northen direction; the north.

ઉદે, Same as **ઉદય.**

ઉદેતી, *adj.f.* [See ઉદય rise.] (तिथि a day of a lunar month being understood.) At the time of sunrise.

ઉદો, *adj.* Bluish; light blue.

ઉદો-ઉદો, *interj.* [See ઉદય, ઉદે, rise.] A cry "May you be victorious", uttered before a goddess.

ઉદો ઉદો જયકાર કીધો નવ ખંડે, મા.
—**વલ્લભભટ.**

ઉદ્ગમ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉદ્ गम् to go.] Going up. 2. Birth; production; creation. 3. Origin.

ઉદ્ગાર, *s. m.* [S. *fr.* उद् up + गॄ to utter a sound.] Sudden arrival of misfortune. 2. Wonder. 3. A sudden utterance; an exclamation.

ઉદ્ગીત, *adj.* [S. *fr.* ઉદ્ up + ગીત sung.] Sung loudly.

ઉદ્‌-ઘાટ, *s. m.*
ઉદ્‌-ઘાટ-ન, *s. n.* } [S. *fr.* उद् + ઘાટ from *fr.* घट् to shape; to form.] Exposition; explanation. 2. Agitation.

ઉદ્‌-ઘોષ, *s. m.*
ઉદ્‌-ઘોષ-ણ, *s. n.*
ઉદ્‌-ઘોષ-ણા, *s. f.* } [S. *fr.* ઉદ્ up + ઘોષ crying aloud.]Crying loudly;proclaiming. 2. A proclamation.

ઉદ્દામ, *adj.* [S. *fr.* ઉદ્ up + દામણ a tether.] Unrestrained; uncontrolled. 2. Arrogant; haughty. 3. Bold; forward;daring. 4. Firm; vigorous.

ઉદ્દાલ, *s. m.* [S.] An inferior kind of corn, growing wild.

ઉદ્દિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* उद् + दिष्ट shown *fr.* दिश् to show.]Directed. 2. Described; mentioned.

ઉદ્દીપ-ક, *adj.* [S. *fr.* ઉદ્ + દીપ-ક kindling.] Kindling or inflaming to a high degree; stimulating.

ઉદ્દીપ-ન, *s. n.* [S. *fr.* उद् + दीप् દીપ-વું, to shine.] A kindling ; an exciting; a stimulation.

ઉદ્દેશ, *s. m.* [S. *fr.* उद् + दिश् to show.] Intention. 2. Reference.

ઉદ્દેશ્ય, *adj.* Fit to be purposed or contemplated. 2. *s. n.* The matter purposed or designed; the object contemplated or meant. 3. (Gram.) The subject of a sentence.

ઉદ્ધત, *adj.* [S. *fr.* उद् up + हत struck *fr.* हन् to strike.] Rude; impudent.

ઉદ્ધતા-ઈ, *s. f.* Rudeness; insolence.

ઉદ્ધર-વું, *v. i.* [See ઉદ્ધાર.] To get up; to go up.2. To get salvation. 3. To be successful.

ઉદ્ધાર, *s. m.* [S *fr.* उद् up + धृ to hold or हृ to carry.] Salvation.

ઉદ્ધાર-ક, *adj.* That which saves. 2. *s. m. f.* A saviour.

ઉદ્ધાર-ણ, *s. n.* Same as ઉદ્ધાર. 2. Same as ઉદ્ધારક.

ઉદ્ધારણ-હાર, [+ S. कार a doer, doing, *fr.* कृ to do.] Same as ઉદ્ધાર-ક.

ઉદ્ધારવું, *v. t.* To raise. 2. To absolve. 3. To deliver from.

ઉદ્‌-ધ્વસ્ત, *adj.* [S. *fr.* उद् up + ध्वस्त destroyed *fr.* ध्वंस् to destroy.] Destroyed.

ઉદ્ભ-વ, *s. m.* [S. *fr.* + भू to be.] Birth; origin.

ઉદ્‌-ભિજ્જ, *s. n.* [S. *fr.* + भिज्ञ to break + जन् to be born.] Vegetation.

ઉદ્‌-મસ્ત, *adj.*[See + ઉદ્ up + મસ્ત mad.] Very mischievous or turbulent. 2. Very lusty or lecherous.

ઉદ્‌-મસ્તાઈ,
ઉદ્‌-મસ્તી, } *s. f.* Great mischief or turbulence. 2. A strong inclination to be mischievous or turbulent. 3. A strong inclination to be hasty.

ઉદ્‌-મસ્તા-ખોર, [+ P. ख़ोर् enjoying *fr.* ख़ुर्दन to enjoy.] Same as ઉદ્‌-મસ્ત.

ઉદ્યમ, *s. f.* [S. *fr.* + यम् to strive.] Industry. 2. Occupation. 3. Exertion; work; labour.

Prov. ઉદ્યમ કરો હજાર, ભાગ્ય વિના કોઈ ન પાવે There is no flying against fate. ઉદ્યમ વિનાનું નસીબ લૂલું Industry is powerless without good luck.

ઉદ્યમી, *adj.* Industrious; diligent.

ઉદ્યાન, *s. n.* [S. *fr.* + या to go.] A garden.

ઉદ્યાપન, *s.n.* [S. *fr.* + याप् to cause to go *fr.* या to go.] The ceremony performed at the close of any religious observance.

ઉદ્યુક્ત, *adj.* [S. *fr.* + युक्त joined *fr.* युज् to join.] Engaged ; industrious ; ready ; willing.

ઉદ્યોગ, *s. m.* Industry.

ઉદ્યોગ-શાળા, *s. f.* [S. + शाला a school.]

A technical school; a school of industry.

ઉદ્યોગી, *adj.* Industrious.

ઉદ્યોત, *s.m.* [S. *fr.* उद् + द्युत् to shine.] Lustre.

ઉદ્વાહ, *s. m.* [S. *fr.* ઉદ્ + वह् to carry. *Cf.* વિ·વાહ.] Marriage.

ઉદ્વેગ, *adj.* Grieved; afflicted; sorrowful; anxious. 2. Depressed in mind; dejected. 3. Alarmed; frightened.

ઉદ્વેગ, *s. m.* [S. *fr.* उद् up + विज् to distinguish.] Trembling; shaking. 2. Agitation; excitement. 3. Alarm; fear 4. Anxiety.

ઉધ, ઉદય, *s. f.* [S. ऊढ carried *fr.* वह् to carry.] One of the two poles of a bullock-cart.

ઉધડ, ઉધડું, *adv.* [See ઉદ્ધત stuck up, rude.] In the lump. 2. By wholesale.

Id. ઉધડ માપ A measure of a quantity guessed but not actually measured. ઉધડ ભાવ Price settled by a guess. ઉધડ લેવું To buy at a price settled by a guess, but not calculated at a particular rate. ઉધડું લેવું To rebuke unexpectedly; to fall foul of; to take to task.

ઉ·ધડક·વું, *v. i.* [See ધડક·વું to throb.] To throb; to tremble to beat fast (of the heart).

અશુદ્ધે ઉધડકે નહિ, પાડે વાઘ બરાડ. —**પ્રેમાનંદ.**

2. To be startled.

ઉધડકી ઉઠીયો વેગે વૈકુંઠ પતિ. —**પ્રેમાનંદ.**

3. To be frightened.

ગાજે મેહ, ઉધડકે દેહ; સખી, આવે હૈયા ધારણ, રે.

—**પ્રેમાનંદ.**

4. To shake, as one possessed by a spirit (Used in Kāthiāwād).

ઉધડિ·યું, *adj.* Undertaken wholesale (of a work) 2. Done carelessly.

ઉધડો, *s.m.* A work performed wholesale. 2. Chiding.

ઉધ·માત, Same as **ઉદ·માત,** Mischief.

ઉધ·માતિ·યું, Same as **ઉદ·માતિ·યું**.

ઉ·ધરક·વું, *v. i.* [S. उत् up + +ધડક·વું to throb.] To throb; to tremble (of the heart.)

ઉધરકે ઉદરશે, દૈવ ગતિ તારી આ !

—**વલ્લભ.**

ઉ·ધર·તું, *adj.* [See ઉ·ધર·વું.] Rising; being brought up.

Id. ઉધરતી પ્રજા The rising generation.

ઉ·ધર·વું, *v. i.* [See ઉદ્ધર·વું to lift up.] To be debited, *Cf.* ઉધારવું. 2. To be raised; to be brought up; to be nourished.

ઉધ-રસ, *s. f.* [S. ऊर्ध्व-रस *fr.* ऊर्ध्व upward + रस juice, slime.] Cough.

Id. ઉધરસ આવવી To have a fit of coughing. ઉધરસ ખાવી To cough with an intention; to give an intimation by coughing.

ઉ·ધરા·વો, *s. m.* [See ઉધાર·વું to lift up] Eagerness; anxiety; care.

ઉ·ધરે·લું, *adj.* [See ઉધર·વું.] Debited. 2. Bred up.

ઉ·ધળ·વું, *v. i.* [S. *fr.* ઉદ્ up + हल् to move.] To run away wildly; to run off.

Id. ઉધળી જવું. To run away from one's husband with another man; to elope.

ઉધાઇ, *s. f.* A white ant.

ઉધા·એલું, *adj.* [See ઉધાઇ.] Eaten by white ants; rotten.

ઉ·ધા·ન, *s. n.* [S. उद् up + धा to hold.] The spring-tide. 2. The name of a disease of the lungs, being a precursor of consumption; asthma. 3. Three (in the secret language of brokers.).

Id. ઉધાન ચઢવું The rising of the waters of the sea at spring-tide. 2. To have an attack of asthma.

ઉધાન-પાયા, *adj.* [+ પાય, S. पाद the foot *fr.* पद् to go.] Unsteady; eccentric; odd.

ઉધામો, *s m.* [ઉદ્ + S. धाव् ધા·વું, to run.] Preparation for a fight; a struggle; agitation. 2. The appearance of the sky, when it is about to rain.

ન સામા થયા કો, વિસામા ગ્રહ્યા ના,

ઉધામા સુદામા તણા, તો રહ્યા. —**પ્રેમાનંદ.**

ઉ·ધાર, *adj.* [See ઉદ્ધાર lifting up.] Borrowed on trust or credit.

Id. જમે ઉધાર કરવું To write in the credit-side and debit-side of an account-book; to make an entry in an account-book. ઉધાર આપવું-ધીરવું To lend on credit. ઉધાર રાખવું

To keep on credit. ઉધાર લેવું To buy on credit. ઉધાર પાસું The debit side in an account-book.

Prov. ઉધાર આપ ને ખરૂં જોખ Beggars and borrowers can be no choosers. ઉધારે હાથી બંધાય, પણ રોકડે બકરી ન બંધાય A man can buy even an elephant on credit, but he cannot buy even a goat for cash=Commerce is carried on more on credit than by cash payments. ઉધારઆપ, ને ખરૂં જોખ Look not a gift horse in the mouth. ઉધાર ઘરાકી, ને ગાંઠે હાથ Lend your money and lose your friend: Lend and lose, so play fools. ઉધારની માને કુતરા પરણે Pay to-day, trust to-morrow.

ઉધાર-પાસું, *s. n.* [+ Guj. પાસું a side *fr.* S. पार्श्व a side.] The debit side of an account.

ઉધાર•વું, *v. t.* To debit.

ઉધારિ•યો, *s. m.* A man who often buys on credit.

ઉધારી, *s. f.* Out-standings.

ઉધારો, *s. m.* A promise. 2. A delay. 3. An obligation to pay; a credit-account.

Id. એને ઘેર અન્ન પાણીના ઉધારા છે He has nothing in his house to entertain even a guest.

ઉ•ધેડ•વું, *v. t.* [See ઉ•તેડ•વું to peel.] To take off the skin *Cf.* ઉ•ખેડ•વું, ઉ•ચેડ•વું, ઉ•તેડ•વું, ઉ•ધેડ•વું.

ઉધૈ, Seme as **ઉધાઇ.**

ઉદ્ધડ, *adj.* [See ઉદ્ધત.] Foolish; fickle-minded; unsteady.

ઉન, Same as **ઊન**. Wool.

ઉનડ, *adj.* [S. *fr.* ઉદ્ + નાડી a strap, a restraint.] Roving; run-about; truant. 2. Prankish; mischievous. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

ઉન-વા, *s.m.* [S. उष्ण, ઊન્હું ઊનું; hot +વા, वायु, wind.] Piping hot weather.

ઉના-અણો, *s. m.* }
ઉના-અણિ-યું, *s. n.* } [S. उष्ण hot + આણ a pot.] A water-pot in which water is heated for bathing.

ઉના-ળો, *s. m.* [S. उष्ण hot + કાળ time.] Summer.

Prov. ઉનાળાના તડકા, ને કુંવારી કન્યાના ભડકા (બે સરખા) The uneasiness to the parents of an unmarried daughter is as great as the summer's heat.

ઉન્ધ-કર્મું, *adj.* [See ઉંધું contrary + કર્મ fate.] Having an adverse fate; whose fate is opposed to his rise or prosperity. 2. Leading a life, in which acts are done contrary to the general practice; transgressing; disobedient.

ઉન્ધ-ખોદિ•યું, *adj.* [+ ખોદ•વું to dig.] Doing acts contrary to orders or to the generel practice, transgressing; disobedient

ઉન્નત, *adj.* [S. *fr.* उद् up + नत bent *fr.* नम् to bend.] High; raised; elevated.

ઉન્નતિ, *s. f.* Height; rising; elevation.

ઉન્મત્ત, *adj.* [S. *fr.* उद् up + મત્ત mad *fr.* मद् to be mad.] Proud; haughty. 2. Mischievous. 3. Intoxicated.

ઉન્મત્તા•ઇ, *s. f.* Intoxication. 2. Insolence. 3. Pride.

ઉન્મની, *s. f.* [S. *fr.* उद् up + मनस् the mind.] Freedom from worldly cares.

ઉન્માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ way.] A wrong or wicked way.

ઉન્માદ, *s. m.* [S. See ઉદ્•માદ.] Pride. 2. Mischief. 3. Delirium.

ઉન્મીલન, *s. n.* [S. *fr.* ઉદ્ + मील् to meet, to close.] Opening; expanding (of flowers, eyes). 2. Opening; uncovering (of an eclipse). 3. Unfolding or opening (in general).

ઉન્મુખ, *adj.* [S. *fr.* उत् up + मुख the mouth.] Looking upwards. 2. About to do an act (Generally the final member of a compound).

Id. ગમનોન્મુખ About to go. મરણોન્મુખ About to die. દાનોન્મુખ, વિષયોન્મુખ, &c.

ઉન્મૂલન, *s. n.* [S. *fr.* उद् up + मूल the root.] Extirpation.

ઉન્હાળો, Same as **ઉનાળો.**

ઉપ, *prep. & adv.* [S.] A prefix implying (1), Vicinity or assemblage, (near, by the side of, with); (2), Inferiority (less,

minor, secondary); (3), Excess, (over, above, beyond); (4), Likeness or resemblance. This prefix is often redundant.

ઉપ-આનો, *s. m.* [ઉપ inferior + આનો an Anna.] One sixteenth part of an Anna; $\frac{1}{16}$ Anna.

ઉપ-ઉપ-આનો, *s.m.* $\frac{1}{16}\times\frac{1}{16}$ Anna; $\frac{1}{256}$ of an Anna.

ઉપ-કંઠે, *adv.* [S. *fr.* ઉપ near + કંઠ bank.] Near the bank of. 2. Near.

નખના કંખની પંક્તિ ઉંડેરી, ટંક્તિ છે ઉપકંઠે.

—ગીત-ગોવિંદ.

ઉપ-કર-ણ, *s. n.* [S. *fr.* ઉપ inferior + કર-ણ instrument *fr.* कृ to do.] An instrument or implement; means; an apparatus.

ઉપ-કર-વું, *v.t.* To assist; to favour.

બહુ ઉપકરિયે, હો કે, પશુને પેર પેર.

—જસવિજય.

ઉપ-કાર, *s. m.* An obligation. 2. An act of favour.

Id. ઉપકાર કરવો To oblige. 2. To benefit.

ઉપ-કાર-ક, ઉપ-કારી, } *adj.* Obliging; assisting; doing a favour. 2. Obliged.

ઉપ-કારી, ઉપ-કૃ-ત, } *adj.* Assisted; favoured; obliged; under obligation to; indebted to.

Id. પોતે તેનો ઉપકૃત-ઉપકારી થયેલો તેથી Because he was greatly indebted to him.

ઉપ-ક્રમ, *s. m.* [+ क्रम to walk.] Beginning. 2. Diligence.

ઉપ-ગાર, Same as ઉપ-કાર.

ઉપ-ગારી, Same as ઉપ-કારી.

ઉપ-ગીતિ, *s. f.* [S. *fr.* + गीत a song *fr.* गै to sing; See ગા-વું.] A species of Aryā (આર્યા) metre, in which the second half has as many mātrās(માત્રા) as the first half.

ઉપ-ગુરૂ, *s. m.* [S. *fr.* उप subordinate + गुरु a teacher.]A monitor. 2.An assistant teacher.

ઉપ-ગ્રહ, *s. m.* [+ ग्रह a star.]An asteroid. 2. A satellite.

ઉપ-ગ, *s. n.* A kind of musical instrument.

ઉપ-ચર-ણ, *s. n.* [See ઉપ-ચાર remedy. *Cf.* આ-ચાર.] Service. 2. A show of good conduct.

શિષ્યની સેવા ગુરૂ કરે, સાધુ અસાધુનું ઉપચરણ.

—સુદામાચરિત્ર.

ઉપ-ચાર, *s. m.* [S. *fr.* उप + चर् to walk.] Application of means; adoption of measures; trial or use of remedies.2.An application of sandal ointment, &c., to the body. 3. Any of the particulars & points of idol-worship.

ધૌમ્ય કહે, " તે મેળવજો સહુ, યજ્ઞ તણો ઉપચાર."

—ગિરિધર.

4. Any of the particulars and points of medicine or medical treatment. 5. Treatment. 6. Attentions and courtesies (to priests, guests, visitors). 7. Tropical or figurative speech.

ઉપજ, *s. f.* [S. उद् up + पद् to go.] Produce. 2. Income. 3. Birth.

ઉ-પજ-નિ-પજ, *s. f.* [See ઉ-પજ + Guj. નિ-પજ produce *fr.* निस् out + पद् to go.]Rise and progress. 2. Produce. 3. Net income.

ઉ-પજ-વું, *v. i.* To be produced. 2. To be born.

Id. જેમાં પોતાનું ઉપજે નહિ તે A thing in which one is helpless. તેનું ઘરમાં ઉપજતું નહિ He has very little way in his own house.

Prov. ઉપજ્યું, ત્યાંથી નિપજ્યું Rome was not built in a day.

ઉપ-જાતિ, *s m.* [S. ઉપ inferior + S. जाति a kind of fragrant flower.] A metre of four lines, in which ઇન્દ્ર-વજ્રા and ઉપેન્દ્ર-વજ્રા metres are mixed together.

ઉપજા-વવું, *v. t.* [Caus. of ઉ-પજ-વું.] To produce.

ઉપ-જીવિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* उप by the side जिविका living *fr.* जीव् to live.] Livelihood.

ઉપ-જીવી, *adj.* Dependent.

ઉપ-જ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* + ज्ञा to know. See જાણવું.] Knowledge acquired by oneself and not handed down by tradition; invention.

ઉપ-ટ, Same as ઉ-ટ.

ઉ-પટ, *s. f.* [See ઉ-પાડ lifting up.] A debt.

ઉ·પટ·વું, *v. i.* [See ઉ·પડ·વું to be taken up] To become pale or less bright;to fade.

Id. પાઘડીનો રંગ ઉપટી ગયો The colour of the turban has become pale or faded.

ઉપટો, See **ઉફટો.**

ઉ·પડ·તું, *adj.* [See ઉ·પડ·વું to rise.] Rising; swelling; projecting. 2. *adv.* At once; suddenly; unexpectedly.

Id. ઉપડતો ઘાટ Projecting work; work in relief. ઉપડતીને તેણે ગાળ દીધી He abused him at once, without provocation.

ઉ·પડ·વું, *v.i.* [S. *fr.* उत् up+पट् to pluck.] To be pulled out. 2. To start; to depart. 3. To be lifted. 4. To start; to sail; to move away.

Id. ઉપડી જવું To depart secretly. 2. To be insolvent. મારવા ઉપડવું To be ready to beat. ગુમડું ઉપડ્યું A boil has appeared prominent. પગ ઉપડવો To dare to go. હાથ ઉપડવો To beat. જીભ ઉપડવી To begin to speak. (of an infact.) 2. To dare to abuse. સાદ ઉપડવો To rise (of the voice.) 2. To have the voice restored after sickness. તેનો સાદ ઉપડતો નથી He is shy in speaking; he is ashamed to speak. મુકામ ઉપડવો To move the camp. દમ ઉપડ્યો The breath became laboured. રોગ ઉપડ્યો The disease has appeared. અક્ષર ઉપડ્યા છે The writing is clearly seen. સાહી ઉપડી આવે છે The ink rises up and sticks to the types.

ઉપડા·ઈ, *s. f.*
ઉપડા·મણ, *s. n.*
ઉપડા·મણી, *s. f.* } [See ઉપડા·વવું to lift up.] Wages for lifting up.

ઉપડા·વવું, *v. t.* [Caus. of ઉપાડ·વું to lift] To cause one to lift. 2. To cause to be lifted up; to lift up.

ઉપણ·વું, *v. t.* [Dh. Des. उप्पुणिअं winnowed. *fr.* S. उत्पूत made pure *fr.* उत् up + पूत purified *fr.* पू to purify.] To winnow.

ઉપણું, *s. n.* [See ઉપર·નું upper, lying upon.] The headpiece of a cot. 2. The part of a cot either at the head or at the feet.

ઉપ·તાપ, *s. m.* [See ઉપ inferior + તાપ heat.] Affliction; distress. 2. Pain. 3. Disease.

ઉપ·દેશ, *s. m.* [S. *fr.* उप near + दिश् to show.] Admonition; advice.

ઉપ·દેશ·ક, *s. m.* A teacher; a preacher.

ઉપ·દેશ·વું, *v. t.* To advise; to preach; to teach.

સરસ્વતીએ ઉપદેશ્યો તેહ. —**તુલસીદાસ.**

ઉપ·દ્રવ, *s. m.* [S. *fr.* उप + द्रु to run.] Annoyance; molestation.

Id. કીડીઓનો ઉપદ્રવ ઘણો થયો છે There is a pest of ants;ants have appeared in large numbers.

ઉપ·દ્વીપ, *s. m.* [S. *fr* उप inferior + द्वीप an island.] A small island.

ઉપ·ધાતુ, *s. n. f.* [S. *fr.* + धातु a metal *fr.* धा to put.] A baser or inferior metal.

ઉપ·ધાન, *s. n.* [S. *fr.* + धा to hold.] Conferring; bestowing;communicating. 2. Communication, by body to body; (of qualities.) 3. A cushion.

ઉપ·ધાન્ય, *s. n.* [S. *fr.* + धान्य corn.] Inferior grain.

ઉપ·નયન, *s. n.* [S. *fr.* उप near + नयन carrying *fr.* नी to carry.]The ceremony of investiture with the sacred thread.

ઉપ·નામ, *s. n* [S. *fr.* उप inferior + नाम a name.] A surname.

ઉપનિષદ્, *s. n.* [S.] Vedānta philosophy.

ઉપ·નેત્ર, *s. n.* [S. *fr.* उप inferior, another + नेत्र the eye *fr.* नी to carry.] Spectacles.

ઉપ·ન્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* ઉપ near + ન્યાસ placing down.] Exhibition or statement of a case; exposition; placing before one's view. 2. An exordium or introduction.

ઉપન્યું, Same as **ઉત્પન્ન**. (Used in poetry for ઉપજ્યું Produced; turned out).

ઉપ·પતિ, *s. m.* [S. *fr.* ઉપ inferior + પતિ husband.] A paramour.

ઉપ·પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* उप + पद् to go.] Establishing or adducing arguments in proof. 2. Evidence brought forward to

prove a point. 3. Demonstration; proof.

ઉપ·પત્ની, *s. f.* [S. *fr.* ઉપ inferior + પત્ની wife.] A junior wife. 2. A concubine.

ઉપ·પદ, *s. n.* [S. *fr.* ઉપ near + પદ a word.] (Gram.) The first word in a compound word.

ઉપ·પાતક, *s. n.* [S. *fr.* उप inferior + पातक sin *fr.* पत् to fall.] Sin of a small degree.

ઉપ·પાદ·ન, *s. n.* [S. *fr.* + पद् to walk.] Stating; proposing; laying down with a system & method. 2. Proving; establishing.

ઉપ·પુરાણ, *s. n.* [S. *fr.* ઉપ inferior + પુરાણ history.] A minor or secondary Purāṇa (પુરાણ).

ઉપ·ભોક્તા, *s. m.* [See ઉપ·ભોગ enjoyment.] That enjoys or uses; that is in the fruition or possession of. 2. That apprehends or knows by personal enjoyment or suffering.

ઉપ·ભોગ, *s. m.* [S. *fr.* उप + ભોગ enjoyment *fr.* भुज to enjoy.] Enjoyment; use. 2. Experience.

ઉપ·મા, *s. f.* [S. *fr.* उप + मा to measure.] Comparison. 2. Simile. 3. glory; splendour.

Id. ઉપમા આપવી To compare with. 2. To ascribe the glory to. ઉપમા લેવી To take an illustration. 2. To take the credit of.

ઉપ·માતા. *s. f.* [S. *fr.* उप inferior, another, + मातृ, माता. mother.] A nurse.

ઉપ·મા·ન, *s. n.* [See ઉપ·મા comparison.] That to which a thing is compared. 2. Comparison. 3. Analogy.

ઉપ·મેય, *s. n.* [S. *fr.* + मय fit to be measured *fr.* मा to measure.] A thing which is compared with another thing.

ઉપ·યુક્ત, *adj.* [See ઉપ·યોગ use.] Useful. 2. Able. 3. Proper.

ઉપ·યોગ, *s. m.* [S. *fr.* उप near + યોગ junction *fr.* युज् to join.] Use. 2. Benefit.

Id. ઉપયોગમાં આવવું To be useful. ઉપયોગ કરવો–લેવો To make use of. ઉપયોગમાં લેવું–આણવું–લાવવું To make useful or serviceable.

ઉપ·યોગી, *adj.* Useful. 2. Beneficial.

ઉપર, *prep.* [S. उपरि.] Up; upon.

કંઈક કોટિધા કીધા કવિ, તારી દૃષ્ટિ જે ઉપર હવી.
—સામળભટ.

2. *s. n.* [See ઉપરાણું.] Help; support.

શું વઢવા આવ્યા તે ઉપરે. —પ્રેમાનંદ.

Id. ઉપર ખાવું To eat along with or just after. ખાધા ઉપર ખાવું To eat immediately after a meal. 2. To gorge oneself. એટલા ઉપર ચાકરી કરીશ I am willing to serve you for this much. ઉપર જવું–આવવું To attack; to assault. ઉપર સત્તા મેળવવી To get power over; to get the mastery of. ઉપર સત્તા ચલાવવી To exercise power over. ઉપર પડવું To enter into rivalry with; to compete with. ઉપર હાથ રહેવો To be superior (in rank, power). 2. To be under the protection of. ઉપર હાથ રાખવો To keep under one's power or control. 2. To protect. ઉપરનું ઉપર બેસવું To keep directly under one's eye or supervision. ઉપરનું ઉપર રાખવું To take care that one's protegee is not treated with contempt or disrespect. 2. To treat a child with fondness. ઉપર રહીને Under one's direct supervision. પેટ ઉપર પગ મૂકવો Lit. To deprive one of one's livelihood. 2. To ruin. છાતી ઉપર પગ મૂકવો To repress; to beat down. ભોંય ઉપર પગ મૂકતો નથી Hardly touches the ground. 2. Is haughty and disdainful. ઉપર ઉપરથી જોવું To have a casual look at; to glance over; to look over. ઉપર થઈને કરવું To act on one's own authority regardless of other's opinion. ઉપર નીચે થવું To be eager or impatient.

Prov. ઉપર અલ્લા, ને નીચે દલ્લા=ઉપર આભ, ને નીચે ધરતી God is his sole protector = He is helpless. ઉપર અચ્છી, ભીતરકી રામ જાણે=ઉપર વાગા, ને માંહે નાગા A fair face may hide a foul heart.

ઉપર-ઉપર·થી, *adv.* Redup. of ઉપર above.] Superficially; desultorily.

ઉપર-ચોટિ·યું, *adj.* [+ ચોટ·વું to stick.] Superficial; desultory.

ઉપર-છલ્લું, *adj.* [+ છાલ bark.] Superficial.

ઉપર-ટપકે, } **ઉપર-ટપે,** } *adv.* [ટપકું a small mark.] Superficially. 2. Without writing in the account-book (of an item).

ઉપરણી, *s. f.* }
ઉપરણું, *s. n.* } [S उप॰प्रावरण an extra-
ઉપરણો, *s. m.* }
garment *fr.* उप near + प्रावरण a garment *fr.* प्र forth + आ up to + वृ to cover.] A scarf.

ઉપ॰રતિ, *s. f.* [S. *fr.* उप + રતિ pleasure *fr.* रम् to play.] Weariness of worldly pursuits and pleasures. 2. Disgust.

ઉપર-દળ, *s. n.* [See ઉપર upper, above, + દળ a layer.]The ground-floor of a house.

ઉપર-વટ, *s. f.* [+ वृत्ति being.] Thinking oneself to be superior to; setting aside the dignity or power of a superior. 2. *adv.* In violation of an order.

Id. તેં આ કામ મારી ઉપરવટ થઇને-ઉપરવટ જઇને-ઉપરવટથી-ઉપરવટે કર્યું You did this thing, thinking yourself superior to me, or setting aside my power; or in violation of my order.

ઉપર-વટ॰ણો, *s. m.* [+ વાટ॰વું to crush by rolling.] A roller; a pestle.

ઉપર-વાડિ॰યો, *s. m.* [See ઉપર + વાડી a garden *fr.* S.वाट a region.] A farmer living in a village other than that in which his field stands.

ઉપર-વાડે, *adv.* [+ વાડ a hedge.] Over the hedge or boundary-wall.

ઉપર-વાસ, }
ઉપર॰વાસો, } *s. m.* [+ વાસ, વાસો, dwelling.] Residence above-stairs. or not on the ground-floor.

ઉપર-વાસિ॰યો, *s. m.* A sweeper; a scavenger.

ઉપરા-ઉપરી, }
ઉપરા-છાપરી, } *adv.* [+ redup. of ઉપર.]
In rapid succession; one after another.

ઉપરાંટું, }
ઉફરાટું, } *adj.* [Mar. उर-फाट *fr.* S. उरः the chest + ફાટ॰વું to break, to be torn.] Crooked. 2. Indirect. 3. Opposite.

નાખે પાટું પગ ઉપરાંટે.—પ્રેમાનંદ.

ઉપરાણું, *s. n.* [See ઉપલાણું.] Help; support.

Id. ઉપરાણું કરવું-લેવું To help. 2. To protect.

ઉપરાન્ત, *prep.* [See ઉપર above + અંત limit.] In addition to; besides.

ઉપરા॰મણી, *s. f.* [See ઉપર above.] The excess, in a bargain, of a thing of greater value over another of less value; the difference, in value, of two articles.

ઉપરા॰વવું. *v. t.* [See ઉપર. above.] To cause to rise.2. To throw (grains, &c.) in water, and cause the grains to rise over little pebbles which may be mixed with them 2. To sift; to winnow.

ઉપરાણું, Same as ઉપરાણું,

ઉપરી, *s. m.* [S. उपरि above.] A superior. 2. A superintendent.

ઉપરી॰પણું, *s. n.* The position or power of a superior.

ઉપરૂં, }
ઉફરૂં, } *adj.* [See ઉપર above.] Standing erect or high; not spread out.

Id. ખાટલો ઉપરો-ઉફરો કરો Place the cot erect; let the cot not remain spread out.

ઉપલ, *s. m.* [S.] A stone; a rock.

પેલી ઉપલની સ્ત્રી થઈ, રજપર શ્રીપદ રઘુનાથ.
—ગિરિધર.

ઉપ॰લક, }
ઉપ॰લગ, } *adj.* [S. *fr.* उप near + लग् લાગ॰વું, to stick.] Supernumerary. 2. Not entered in an account-book.

ઉપ॰લકિ॰યું, *adj.* Superficial.

ઉપલકિ॰યો, *s. m.* A pretentious or superficial man.

ઉપ॰લક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* उप inferior + लक्षण a mark *fr.* लक्ष् to see.] An indication. 2. Synecdoche.

ઉપ॰લબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* ઉપ near + લબ્ધ got *fr.* लभ् to get.] Obtained. 2. known.

ઉપલા॰ણું, *s. n.* [See ઉપર upper, above.] The upper part; the upper side.

ઉપલા॰ણે, *adv.* [See ઉપલું upper.] On the upper side.

ઉપલી, *s. f.* [S. उपल a stone.] A mortar fixed in the ground.

ઉપલિ॰યું, *s. n.* [See ઉપર above.] Hooping cough.

ઉપલું, }
ઉપલ્યું, } *adj.* [See ઉપર.] That which is above.

ઉપલેટ, *s.n.* Name of a medicinal drug.

ઉપ·વન, *s. n.* [S. *fr.* उप inferior, near, + वन a forest.] A garden; an orchard.

ઉપ·વસ્ત્ર, Same as ઉપરણું, અંગ·વસ્ત્ર.

ઉપ·વાસ, *s. m.* [S. *fr.* उप near + वस् to dwell.] A fast.

ઉપ·વાસી, *adj.* Fasting. 2. Hungry.

ઉપ·વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* उप inferior+ विद्या learning *fr.* विद् to know.] A learning other than the chief fourteen. 2. General knowledge. 3. A stick. 4. A trick.

ઉપ·વીત, *s. n.* [S. *fr.* उप near + वीत woven *fr.* वे to weave.] The sacred thread.

ઉપ·વેદ, *s. m.* [S. *fr.* उप inferior + वेद the Vedas.] An inferior, Veda, *viz.* આયુર્વેદ the Science of medicine, ધનુર્વેદ the Science of archery or war, ગાન્ધર્વેદ Science of music અથર્વવેદ Science of magic.

ઉપ·શમ, *s. m.*
ઉપ·શમ·ન, *s. n.* } [S. *fr.* ઉપ inferior
ઉપ·શાન્તિ, *s. f.*
+ શમ becoming calm.] Assuagement; mitigation; abatement. 2. Tranquillity or calmness after excitement. 3. Abating; subsiding; cooling. 4. Anything that allays or trainquilizes.

ઉપ·શમ·વું, *v. i.* To abate;to tranquilize; to become calm.

ઉપ·શાખા, *s. f.* [S. *fr.* ઉપ inferior + શાખા branch.] A minor or secondary branch; a branch shooting from another branch. 2. Shooting from any of the main roots; a radicle.

ઉપ·શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* उप inferior + शास्त्र a science *fr.* शास् to teach.]An inferior science.

ઉપ·શિક્ષ·ક, *s. m.* [S. *fr.* उप inferior + शिक्षक a teacher *fr.* शिक्ष् to teach.] An assistant teacher.

ઉપ·સંહાર, *s. m.* [S. *fr.* उप near + सम् together + हृ, हर्, to take away.] The substance or summary of a speech or an essay.

ઉપ·સર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* उप near + सृज् to create.] A prefix (in Gram.). 2. Trouble. 3. An illomen.

ઉપસ·વું *v. t.* [S. उत्सृप् *fr.* उत् up सृप् to move.] To swell.

ઉપ·સાગર, *s. m.* [S. *fr.* उप inferior + + सागर the ocean *fr.* सगर the man who dug a canal to bring the Ganges down to the ocean.] A bay; a gulf.

ઉપસ્કર, *s. m.* [S. *fr.* ઉપ inferior+कृ to do] An article, item, or point, which serves to complete a whole. 2. A useful or ornamental, but not indispensable adjunct. 3. Any article of household use. 4. Any article of condiment.

ઉપ·સ્ત્રી, *s. f.* [S. *fr.* उप inferior + સ્ત્રી wife.] A mistress; a sweettheart; a combine. *Cf.* ઉપ·પત્ની.

ઉપ·સ્થ, *s. n.* [S.] The male or female organ of generation.

ઉપ·સ્થાન, *s. n.* [S. *fr* उप near + स्था to stand.] Worship of a god with mystic prayers.

ઉપ·સ્થિત, *adj.* [S. *fr.* +સ્થિત stood *fr.* स्था to stand.] Approached; arrived. 2. Known; extant; cultivated; not fallen into oblivion or desuetude (of a science, knowledge).

ઉપ·હાર, *s. m.* [S. *fr.* + to carry.] A present. 2. Materials of worship.

લઈ પૂજાનો ઉપહાર, રે. —સુદામાચરિત્ર.

ઉપ·હાસ, *s. m.* [S. *fr.* उप near + हस्, હસ·વું, to laugh.] Ridicule.

ઉપ·હાસ્ય, *adj.* Fit to be ridiculed; ridiculous.

ઉપણું, Same as ઉપણું,

ઉપાકર્મ, *s. n.* [S. *fr.* उप near + आ up to + कर्म an act *fr.* कृ to do.] The ceremony performed before commencing the study of the Vedas.

ઉપાખ્યાન, *s. n.* [S. *fr.* उप inferior + आख्यान a story *fr.* आ up to + ख्या to tell.] A fable. 2. An incidental story. 3. A digression.

ઉપાઙ્ગ, *s. n.* [S. *fr.* उप inferior + अङ्ग limb.] A minor part. 2. An appendix.

ઉ·પાડ, *s. m.* [See ઉ·પાડ·વું to lift up.] Rising; swelling ; fullness. 2. Energy;

enthusiasm. 3.Beginning; a start. 4. Effort. 5. Withdrawing of money; the amount withdrawn. 6. Demand; purchase; Consumption.

Id. છાતીનો ઉપાડ Rising or fullness of the chest. મોટા ઉપાડથી કામ કરવું To work with energy. વાતનો ઉપાડ Introduction or beginning of a story. કામનો ઉપાડ The starting of a business. મોટી રકમનો ઉપાડ A large amount withdrawn (from a bank, &c). માલનો ઉપાડ A demand for articles. તમે માલનો ઉપાડ ઘણો કર્યો છે You have purchased a large number of things. તમે ઉપાડ કરો છો, પણ ભરણું કરતા નથી You draw money (from a bank) but do not pay in any amount.

ઉ·પાડ·વું, *v. t.* [S. *fr.* उद् up + पट् to pluck, Caus. of ઉ·પડ·વું.] To lift up. 2. To withdraw (a sum of money).

Id. કામ ઉપાડવું To undertake or begin a work. વાત ઉપાડવી To begin a story. વાત ઉપાડી લેવી To take up and continue a subject of conversation. 2. To support or second-in conversation. ઉપાડી લેવું To take up and carry. 2. To steal. કામ-બોજો ઉપાડી લે॰ To relieve one of his work or responsibitity. માલ ઉપાડવો To buy things on credit. નાણું ઉપાડવું To borrow money. જડમૂળથી ઉપાડી નાખવું To root out; to eradicate.

ઉપાડો, Same as **ઉપાડ**.

ઉપાદાન, *s. n.* [S. *fr.* उप near + आ up to + दा to give.] Taking up; acceptance. 2. The immediate cause.

ઉપાધિ, *s. f.* [S. *fr.* उप near + आ up to + धा to put.] Surrounding circumstances. 2. Annoyance; affliction.

Id. ઉપાધિમાં આવી પડવું-ઉપાધિ વળગવી To be afflicted.

ઉપાધ્યાય, } **ઉપાધ્યો**, } *s. m.* [S. उपाध्याय *fr.* उप near + अधि and इ to study.] The preceptor of a family.

Prov. અજાણ્યો ઉપાધ્યો બમણું ઘી હોમે An unskilful workman makes a great waste. ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ચાટે, ને ઉપાધ્યાને આટો Charity must begin at home: There is nobody nearer than one's own.

ઉપાન, *s. n.* [S. उपानह् *fr.* उप near + आ intens. + नह् to bind.] Shoes.

ઉપાય, *s. m.* [S. *fr.* उप near + इ to go.] A remedy; a resource.

Id. ઉપાય કરવો To apply a remedy. ઉપાય ચાલતો નથી There is no remedy. મારો ઉપાય નથી I cannot help it. ઉપાય શોધવો To find out a remedy. ઉપાય સૂઝ્યો છે A remedy is found out.

ઉપાયું, *adj.*[See ઉ·પજ·વું to be produced.] Born; produced.

યવન ઉપાયા, આઈ, ભક્ષી ગયા ભક્તને.
—વલ્લભ.

ઉપાર્જ·ન, *s. n.* [S. *fr.* उप near + अर्ज् to earn.] Earning.

ઉપાર્જ·વું, *v. t.* To earn; to acquire.

ઉપાલંભ, *s. m.* [*fr.* ઉપ + આ intensive + लभ् to get.] Rebuke; a taunt.

ઉપા·વવું, Same as **ઉપજા·વવું**.

ઉપાર્જિ·ત, *adj.* Acquired; obtained.

ઉપાસ·ક, *s. m.*[S. See ઉપાસ·ના worship.] A devotee.

ઉપાસ·ના, *s. f.* } **ઉપાસ·ન**, *s. n.* } [S. *fr.* उप near + आस् to sit.] Devotion; worship.

ઉપાસ·વું, *v. t.* To worship.

ઉપાસિ·ત, *adj.* Worshipped.

ઉપાસી, Same as **ઉપાસ·ક**.

સામળભટ શિવજીનો સેવક, આદ્યશક્તિ કેરો ઉપાસી.
—સામળભટ.

ઉપાસ્ય, *adj.* Deserving worship.

ઉપેક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* उप + ईक्ष् to see.] Listlessness; neglect; indifference.

ઉપોદકી, *s. f.* [S. *fr.* + ઉદક. water.] The plant Basella rubra.

ઉપેન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* ઉપ inferior + इन्द्र the king of gods.] Viṣṇu.

ઉપેન્દ્ર-વજ્ર, *s. n.* [S. + वज्र a thunderbolt.] Name of a metre.

ઉપોદ્·ઘાત *s. m.* [S. *fr.* उप near + उद् up + घात striking *fr.* हन् to strike.] A preface; an introduction.

ઉપોષણ, *s. n.* Same as **ઉપવાસ**.

ઉહૂંડા·ઈ, *s. f.* [See હું I, myself, + પંડ

self.] Self-assertion; presumption; arrogance. 2. Boasting; self-conceit.

ઉફરાંટિ·યું, *s. n.* [See ઉફરાંટું contrary.] The opposite side of a written page or paper. (Used in Kāthiāwāḍ.)

ઉફરાંટિ·યો, *s. m.* [Mar. उर-फाटे contrary *fr.* S. ઉર the chest + ફાટ·વું to be torn.] Terror; fear. (Used in Kāthiāwāḍ.)

ઉફરાંટું, *adj.* [Mar. उरफाटे *fr.* ઉર the chest + ફાટ·વું to break.] Opposite. 2. Distant; removed.

ઉફરાટી ફોથી સુંદરી,નળ ચાલ્યો કાયા નમ કરી.
—પ્રેમાનંદ.

ઉફરૂં, *adj.* [See ઉપર,ઉપરૂં upper, above.] Standing erect or high; not spread out (of a cot.). 2. In addition to.3. Different from. 4. Opposite of; contrary to.

એ ઉફરૂં જે સાધન કરો, તે તો આળ પંપાળ.
—ગોપાળ.

ઉફાંત, } **ઉફાંદ,** } *s. f.* [See હું·પદ egotism *fr.* હું I, my self, + પદ a word.] Arrogance; self-conceit.

Id. ઉફાંત માંડવી To become arrogant.

ઉફાંદ, *s. f.* [See above; Or, उत् up + ફંદ a wicked sport.]Extravagance;prodigality. 2. Mischief.

ઉફાણો, *s. m.* Same as ઉફાન, (Used in Kāthiāwāḍ.)

ઉફાન, *s. n.* [S. *fr.* उष्मन heat *fr.* उष्ण hot.] Effervescence. 2. See ઉફાંત.

ઉબ, } **ઉબા,** } *s. f.* [See હુંફ *fr.* S. उष्मा heat *fr.* ઉષ્ણ hot *fr.* उष् to burn.] Mould;the excretion which gathers from dampness.

ઉબક, *s. f.* } **ઉબકો,** *s. m.* } [S. उत् up वम् to vomit.] Retching; spasm.

ઉબ·ડું, *adj.* [See ઉબ, ઉબા.] That (food &c.) in which decomposition has begun; stale; tasteless.

ઉબ·ડિ·યું, *s. n.*[See ઉબ *fr.* S. उष्मा heat.] Same as ઊંબિ·યું.

ઉબ·લક, ઉબલ·ખ, } **ઉબ·લેક, ઉબ·લેખ,** } Same as ઉપ·લક, ઉપ·લખ.

ઉ·બળ, *s. m.* [S. *fr.* ઉદ્ up + વળ a turn; Or, અવળો opposite+વળ a turn.]The opposite turn in twisting threads or fibres into a rope.

ઉબળ·વું, Same as ઉભળ·વું.

ઉબાડિ·યું, *s.n.*[See ઉબાડિ·યું.] Frequent kindling and extinguishing of fire. 2. Sticks, fire-wood, &c. kindled and kept in the hand by little children for play.

ઉબાણુ, *adv.* [See ઉદ્ up, away, + S. अध्वन the way. Or, ઉદ્ up, away, + બાણુ boundary marks made by the survey department, *fr.* Eng. *Boundary.*] Without regard to the way; away from the way; astray; at random;in any way one pleases. (Used in the Surat district.)

Id. ઉબાણુ ગાડી હાંકો Drive the carriage in any way you please, without looking to the landmarks.

ઉબાન, *adj.* [See ઉદ્ up+ભયાનક terrible.] Fearless. (Used in Goālāwāḍ.)

ઉબાળો, *s. m.* [See ઉ·બળ·વું, ઉ·ભળ·વું, to be untwisted, to expand; or, See ઉ·ભરો outburst.] An outburst; excitement. 2. An uproar.

Id. ઉબાળો ઉઠવો To spread (of an outburst or an excitement).

ઉબાળો, *s. m.* [S. उल्मुक See ઉબાડિયું.] Fuel.

ઉબેતર, *s. n.* [See ઉપ near, subordinate, +પાવેતર crop.] A second crop raised in the hot season, by irigating a field with well-water. 2. Dismissing or giving leave to the guests called for a marriage ceremony.

ઉબેર, *s. f.* A wooden nail or wedge driven in a plough to fix it tight.

ઉબેલો, *s m.* [See ઉબળ·વું, ઉમળ·વું, to be untwisted.] Gripings; an inclination to go to stool with griping in the bowels.

ઉબેળ·વું, Same as ઉભેળ·વું.

ઉભ·ડ, *s. m.* [See ઊભું standing.]A man having no permanent habitation. 2. A man maintaining himself by his labour 3. A labourer.

ઉભ·ડ, *adj*. [See ઊભું.] Standing; present. 2. *adv*. As it stands; in the condition in which it stands or is at present. (Used in Kāthiāwād.)

Id. ઉભડ માલ The things or goods as they stand.

ઉભડિ·યો, Same as ઉભડ. *s. m.*

ઉભ·ડું, **ઉભડું·ક,** } Same as ઉભેડું, ઉભેડું, ઊભું.

ઉભય, *pron* [S.] Both.

ઉભય-પક્ષ, *s. m. pl.* Both sides.

ઉભય-લોક, *s. m. pl.* This world and the next.

ઉભય-વિધ, Of two kinds, sorts, natures. 2. (Gr.) That which may be used both transitively and intransitively. 3. A double-dealer; a dissembler.

ઉભયાન્વયી, A conjunction (in Gram.)

ઉભયાન્વિત, Connected on both sides.

ઉભયાર્થ, Equivocal; ambiguous.

ઉભયાલંકાર, A mixed rhetorical ornament or figure of speech; a figure of speech both verbal and material consisting in tropes & figures.

ઉભરા·મણ, *s. n.* [See ઉભરા·વું to overflow.] Efferescence; boiling. 2. The quantity lost by efferescence.

ઉભરા·વું, *v. i.* [See ઉભરો.] To effervesce. 2. To crowd in great numbers.

ઉભરો, *s. m.* [S. उद् up + भ, ભર·વું; to fill.] Effervescence. 2. Outburst of passion.

Id. ઉભરો આવવો-ચઢવો To effervesce. ઉભરો શમવો To subside (of an effervescence). મનનો-અંતરનો ઉભરો A feeling, emotion or passion. મનનો ઉભરો કાઢવો To give vent to a passion. અંતરના ઉભરા ક્યાં કાઢે ? To whom can he unburden his mind.

ઉ·ભળ·વું, *v. i.* [See उद् up+વળ a twist, a turn of a screw.] To be untwisted. 3. To reappear; to relapse (of a disease).

Id. તેને વળું રડવું ઉભળ્યું He relapsed into a fit of weeping.

ઉભાં-ઉભાં, *adv*.[A reduplicated form of ઊભું standing.] Instantly; immediately. 2. While standing.

ઉભા, *s. m. pl.* Grains of rice left uncooked or hard in a quantity of cooked rice.

ઉભા-ઉભ, Same as ઉભાં-ઉભાં.

Id. ઉભાઉભ રહેવું To work without intermission. ઉભાઉભ કામ કરી લેવું To get a work done in a very short time or quickly.

ઉભાઇણી, **ઉભાર·ણી,** } *s.* [See ઉભાર.] Height; a vertical section.

ઉભાત, *adj*. [See ઉદ્ up, gone away. + ભાત kind, texture, checkering.] With the checkering lost, or become faint or pale.

ઉભાર, *s. m.* [See ઊભું standing +આકાર form.] Largeness of volume combined with light weight. 2. Uncovering a fire (See ઉભાર·વું.)

ઉભાર, See ઉભાળ.

ઉભાર·વું, *v. t.* [See ઊભું standing erect.] To take out a fire buried in ashes; to uncover a fire.

ઉભારિ·યો, *s. m.* [See ઊભું standing આકાર form.] A globule of a thin sheet of gold not filled with wax.

ઉભાળ, *s. f.* [See ઉદ્ + ભાળ the head.] A slope. 2. A trough for water to flow down.

ઉભું, Same as ઊભું.

ઉભે, Same as ઉભય.

ઉભે-ડું, **ઉભેડું,** } Same as ઊભું.

ઉભેળ·વું, *v. t.* [See ઉમળ·વું.] To separate rice from the husk. 2. To drive a plough through a field in which corn is sown; to destroy a crop.

ઉભેળ·વું, *v. t.* Caus. of ઉ·ભળ·વું to untwist *fr.* S. ઉદ્ + વળ a twist, a turn.] To untwist a rope. 2. To give currency to a rumour that has been forgotten; to reveal.

ઉભેળો, *s. m.*[Dh.Des.उब्भालियं winnowed *fr.* S. उद्भाल् to winnow *fr.* उद् up + भाल forehead.] Rice separated from the husk.

ઉમઙ્ગ, *s. m.* [S. उद् up + મગ્ન drowned *fr.* मस्ज् to be drowned.] Joy; delight. 2. zeal.

ઉમક્ષી, *adj.* Joyous; delightedly; zealous.

ઉમટ-વું, } **ઉમડ-વું,** } *v. i.* [उन्मृष्ट wiped & made bright *fr.* ઉદ્ up + मष्ट wiped *fr.* मृज् to wipe.] To rise up; to gather to a head; to come into view; to appear. 2. To be produced.

માવડે મેહ વરસે ગડગડે, ફળ ન ઉમટે, ને લાગાં પડે.
—અખો.

ઉમડ઼-ડાં, } **ઉમર-ડાં,** } *s. m. pl.* [Dh Des. उंबरओ *fr.* S. उदुम्बर + ડું, ડાં, dim.] The fruits of a wild fig tree.

ઉમડ઼-ડો, } **ઉમર-ડો,** } *s. m.* A wild fig tree.

ઉ-મણ, *adj.* [See ઉદ્ up + મણ a fault.] Without a fault; faultless.

નાસિકા શુક ચંચુ સરખી રસાળી,
તે પર શોભે મુક્તા ભરી જે ઉમણ વાળી.
—દયારામ.

ઉમદા, } **ઉમદું,** } *adj.* [Ar. उमदः selected.] Noble; illustrious. 2. Excellent.

ઉમયા, Same as **ઉમા.**

ઉમર, *s. f.* [Ar. उमरः] Age.

ઉમર, See **ઉમરો.**

ઉમર મૂકી અને, તું ડુંગરને પૂજે કેમ ?
—વલ્લભ.

ઉમરાવ, *s. m.* [A उमराअ *pl.* of अमीर a commander.] A nobleman; a grandee.

Id. સ્વભાવનો ઉમરાવ Noble by disposition. 2. Noble; not miserly or mean.

ઉમરાવ-જાદો, *s. m.* [+ P. जादः born *fr.* जादन् to be born. *Cf.* S. जात born *fr.* जन् to be born.] The son of a nobleman.

પેલા વેવાઇને ઘેર હાલ પડે, હુલકાર પડે,
કોઈ ઉમરાવજાદો આવ્યો રે. --ભાષા.

ઉમરો, *s. m.* [उदुम्बर a threshold, See ઉંબરો.] A threshold. 2. The space between the furrows made in a field with a plough. 3. See **ઉમડ઼-ડો, ઉમર-ડો.**

Id. ફરીથી મારે ઉમરે ચઢીશ મા Don't ever cross my threshold again: Don't dare to darken my door again. ઉમરે ચઢવું To enter the house. ઉમરા વચ્ચે બેસવું Lit. To sit down in the door, so as to block the passage. 2. To sit dharaṇā (ધરણા) at one's door; to dun for payment; to demand with importunity. ઉમરો ઓળંગવો-ઉમરા બહાર જવું Lit. To cross the threshold and go out. Hence. 2. To throw off restraints. ઉમરા ઠેકવા (ઠેકવા) To go about from house to house without a particular business. ઉમરો ઉખડી જવો To become childless. ઉમરો ખોદી નાખવો To dun for payment of a debt. ઉમરો ઘસી (વાઢી) નાખવો To frequent a house. ઉમરો તજવો To refrain from paying visits to- through ill feeling.

Prov. ઉમરો મૂકી ડુંગરો પૂજવો-પૂજવા જવું Familiarity breeds contempt. ઉમરો મૂકી ડુંગરો પૂજવો નહિ-પૂજવા જવું નહિ Charity must begin at home.

ઉ-મલ-વું, *v. i.* [S. उन्मीलन opening *fr.* उद् up + मील, મળ-વું, to close.] To be on the point of delivery (said of a lower animal).

ઉમલેટિયા, *s. m. pl.* Pinching; digging in one's sides to titilate; tingling. (Used in Sorath.)

ઉમસ, *s. f.* [S. उन्मनस्, उन्मनस्क-ता uneasiness of the mind *fr.* ઉદ્ + મન.] Disgust. 2. A swoon; a fainting fit. (Used in Sorath.)

ઉમળકો. *s. m.* [Hem. Des. उम्मला = S. तृष्णा thirst, desire, See ઉમળ-વું.] Emotion; an ardent feeling. 2. Ardent love.

Id. ઉમળકો બતાવીને Effusively. ઉમળકો આવવો To have ardent love. ઉમળકો લાવવો-કરવો To love ardently.

ઉમાડ, } **ઉમાડો,** } **ઉમાડિ-યું,** } [S. उल्मुक a firebrand. See ઉંબાડિયું.] A firebrand.

Prov. ઉમાડા જેવું મોં ન રાખવું Do not wear a quarrelling face.

આવ્યો શર કરતો સુસવાડ, જાણે પ્રલયાગ્નિનો ઉમાડ.
—ગિરધર.

ઉમા-માહેશ્વર, } **ઉમા-માહેસર,** } *s. n.* [S. *fr.* उमा wife of S'iva + महेश्वर S'iva, the great god, *fr.* महा great + ईश्वर a god *fr.* ईश to rule.] Gifts

made to married couples for the benefit of dead men and women.

ઉમા-માહેશ્વરી, ઉમા-માહેસરી, *adj.* Made of two kinds of materials. *Cf.* **ગંગા-જમની.**

ઉમારગ, Same as **ઉન્માર્ગ.**

ઉમેદ, *s. f.* [P.] Hope. 2. Desire.

Id. ઉમેદ રાખવી To hope. ઉમેદ બર આવવી –હાંસલ થવી–પૂરી પડવી To have a desire fulfilled

ઉમેદ-વાર, *adj.* [+ वार्=वान, having *Cf.* S. वान.] Hopeful. 2. *s. m.* A candidate.

ઉમેદ-વારી, *s. f.* Hope. 2. Competition; candidature.

ઉમેર-ણ, *s. n.* ઉમેર-ણી, *s. f.* [See ઉમેર-વું to add.] Addition; increase.

ઉમેર-વું, *v. t.* [S. उत् up + मील् to combine.] To add; to augment.

ઉમેરો, *s. m.* Same as **ઉમેર-ણ.**

ઉમ્મર, Same as **ઉમર.**

ઉર, *s. n.* [S. उरस्.] The heart; the chest. 2. Attention.

Id. ઉરે ધરવું To think deeply about. ઉર ભરાઈ આવવું To have the feelings moved; to be moved (of the heart). ઉર તરી આવવું To have the chest choked. 2. To have the heart moved with affection. ઉરની લાગણી The feeling of the heart; a real or sincere feeling.

ઉર-ગ, *s. m.* [S. *fr.* + गम to go.] A serpent; a snake. 2. A worm.

જાવો ને ઘેર, વાટ પેલી જુવે છે,
દેખી મારે અંતર ઉરગ ડસે છે. —**દયારામ.**

ઉર-જ, *s. n.* [S. उरोज *fr.* + जन to be born.] The breast (of a woman).

ઉરજ કુસુમ અંકુરિત અબળા કં', એ શકે, હરો વેલી!
—**પ્રેમાનંદ.**

ઉરજ-વું, ઉરઝ-વું, *v. i.* [S. उर्ज् to spread.] To project. 2. To hang; to flutter.

અંગ અંગ ઉરઝી અબળાને, અમૂલ્ય દિવ્ય દુકૂળ.
—**દેવાશંકર.**

ઉરઝા-વું, *v. i.* [Pass. of ઉરઝ-વું.] To be perplexed.

અગર દાસ તો ભક્ત હે ભાઇ,
એક સમય તો રહ્યા ઉરઝાઇ. —**ભોજોભગત.**

ઉ-રણિ-યું, *adj.* [See ઉદ્ up, gone away; + ઋણ debt.] Free from debt.

વાળિ બંધુ પુત્રનું વેર લઇશ, ત્યારે થઇશ ઉરણિયો.
—**ગિરધર.**

ઉરદુ, *s. f.* [P. उ a camp.] The Hindustani language.

ઉરફે, *adj.* [Ar. उरफ़ to know.] Alias.

ઉર-મંડળ, *s. n.* [See ઉર the chest + મંડળ circle.] The space or region of the chest; the chest; the breast.

ઉર-માલ, *s. f.* [+ માળા, માલા, a garland.] A garland worn round the neck and hanging on the chest.

ઉર-રાગ, *s. m.* [+ રાગ affection.] The affection of the heart; the emotion of love.

અંતરનો ઉરરાગ પ્રકારો, ઘેને ઘન ઘેરાતાં.
—**ગીત-ગોવિંદ.**

ઉર-વલ્લી, *s. f.* [વલ્લી, વેલા, a creeping plant.] The hair on the chest, appearing like a creeping plant.

ઉર-વા, *s. m.* [+ વા, વાયુ, wind.] Disrepute; infamy.

ઉર-સ્થળ, *s. n.* [+ સ્થળ place.] The region of the chest.

ઉર-હાર, *s. m.* [+ હાર a necklace.] Same as **ઉર-માળ.**

ઉરસ, Same as **ઓરસ.**

ઉરાડ-વું, Same as **ઉડાડ-વું, ઉડાવ-વું.**

રાતડી રાતડી ચણોખડી રે,
રાતડી પારેવાની પાંખ;
પારેવો કેણે રે ઉડાડિયો રે.—**ભાપા.**

ઉરુ, *adj.* [S. उरु.] Great. 2. Large; vast. 3. High.

નવ લોભ, ન મોહ, અડે ગુરુને,
સ્પર્શે પછી મોહક કો ઉરુને. —**પ્રેમાનંદ.**

ઉ-રૂ-બ-રૂ, *adv.* [P. रूबरू *fr.* रू face + ब to; ઉ prefixed for euphony.] Face to face; in the presence of.

ઉરો-જ, *s. n.* [S. *fr.* ઉર + S. जन to be born.] The breast (of a woman). *Cf.* **ઉર-જ.**

ઉર્વી *s. f.* [S. उर्वी *fr.* उरु large.] The earth.

ઉલ, Same as **ઓલ**.

ઉલક, *s. f.* [See ઉલટ, ઉલટી.] A vomit; vomiting.

ઉલકું, *s. n.* [S. उल्का firebrand.] Showering of fire from the sky. 2. Confusion.

ઉલકો, *s. m.* A cocoa-nutshell used in making bowls for the hubble-bubble.

ઉલઘવું, *v. t.* [S. उद् up + लङ्घ् to go, See ઓળંગ·વું.] To transgress; to violate.

ઉલટ, *s. f.* [S. उद् up + लुट् to wallow, See લોટવું; or, S. नट् to dance; or, See ઉલટ-પુલટ.] Transport of joy; ecstasy; enthusiasm. 2. *adj.* Same as **ઉલટું**.

Id. ઉલટ ધરવી To have enthusiasm; to be enthusiastic.

Prov. ઉલટ વિના આવે નહિ, ને મન વિના ભાવે નહિ One cannot learn without enthusiasm, nor can one love without a desire.

ઉલટ-પાલટ, *s. f.* [See ઉલટ-પુલટ.] Cross-examination. 2. Disorder; confusion.

ઉલટ-પુલટ, *adj.* [Hem. Des. उल्लट्ट-पुलट्ट = S. पार्श्वपरिवर्तन turning on one's sides.] Contrary; opposite.

ઉલટ-ભેર, *adv.* [Guj. ઉલટ + ભર·વું *fr.* S. भृ to fill.] Enthusiastically; eagerly.

ઉલટ·વું, *v. i.* [See ઉલટું.] To be the reverse of. 2. To rush eagerly on or at.

Id. ઉલટી આવવું To rush eagerly on or at; to come in crowds to.

ઉલટ-સુલટ, Same as **ઉલટ-પુલટ**.

ઉલટાણી, *s. f.* [See ઉલટું.] A cobbler's instrument, with which leather is turned inside out.

ઉલટા·વવું, *v. t.* [Caus. of ઉલટ·વું to turn inside out.] To upset. 2. To reverse.

ઉલટી, *s. f.* A vomit; vomiting.

ઉલટું, *adj.* [Hem. Des. उल्लुट्ट = S. मिथ्या false.] The reverse; not proper. 2. *adv.* On the contrary; on the other hand.

Id. ઉલટું પૂછવું To ask in return. 2. To cross-examine. 3. To ask for an explanation. આ તો ઉલટી ગંગા વહે છે Lit. In this case the Ganges flows up, instead of, down the mountain; hence, the tables are turned. 2. This is injustice.

Prov. ઉલટો ચોર કોટવાલને દંડે Roguery supplants justice.

ઉલફત, *s. f.* [A. उल्फत] Friendship; attachment.

ઉલ·વું, *v. i.* [See ઉથળ·વું to bend up.] To expire; to have passed (of time, season, &c.).

ઉલસવું, *v. i.* [See ઉદ્ + लस् to dance.] To appear splendid. 2. To be delighted.

ઉલાળ·વું, *v. i.* [See ઉલાળ.] To be heavy behind. 2. To be raised up at the front (of a carriage, cart. &c.). 3. To be overturned; to be destroyed.

આઠ હજાર ખાંડેરૂ મારે, કહેતાં ન આવે પાર રે;
તે ઉલળી, આકાશ શું ચાલે, પીએ પાતાળનું પાણી રે.
—**લજ્જારામ**.

વેલ, વૃક્ષ, લતા રહી ઝુકી રે, જમુનાજીમાં,
માહરે જોવાનું સુખ ગયું ઉલળી રે, પ્રીતમ પાખે.
—**દયારામ**.

ઉલાંચો, [See ઉલ્લાસ dancing up.] A pull.

ઉલાંટ, *s. f.* [See ઉલ્લાસ.] A jump.

ઉલાંટ-ગુલાંટ, *s. f.* [+ ગુલાંટ a summersault.] A game for children.

ઉલાણ, See **ઉલ્લાણ**.

ઉલાસ·વું, Same as **ઉલસ·વું**, **ઉલ્લાસ·વું**.

ઉલાળ, See **ઉલ્લાળ**.

ઉલાળ·વું, *v. t.* [See ઉલ્લાળ. *fr.* S. उत् up + नम् to bend.] To raise (of a cart). 2. To wind up; to throw up; to give up (of a business).

ગરીબ કેરૂં ઘર, ઉલાળીને મેલે. —**કૃષ્ણરામ**.

ઉલાળા-કુંચી. *s. f.* [See ઉલાળો a latch + કુંચી key.] A key to work or raise a wooden bolt.

ઉલાળિ·યો, *s. m.* Same as ઉલાળો. 2. An ornament for women (used in Sorath). 3. A jump (used in the Bhāvnagar Districts.)

ઉલાળો, *s. m.* [Dh. Des. उलालो a wave. *Cf.* Mar. लाड.] A wooden bolt to shut up a door. 2. The ending part of a poem, in which the music is changed. 3. A vomit.

ઉલૂક, *s. n.* [S.] An owl.

ઉલેચ, *s. m.* [See ઉલેચવું to raise up water.] Act of raising or drawing out (water, &c.). 2. A canopy fixed high.

શીતળ સુગંધી રે, કળશ ભર્યા જળના.
ઉલેચ આંધ્યા છે રે, ઉપર મખમલના.
—પ્રેમાનંદ સ્વામી.

ઉલેચ-ણો, *s. m.* A contrivance or instrument with which water, &c., is raised and thrown out.

ઉલેચ-વું, *v. t.* [See ઉચેલ-વું.] To raise (water, &c.); to draw out (water, &c.). Same as **ઉચેલવું**.

Id. ઉલેચી નાખવું To pump out (water).

Prov. ઉલેચે અંધારૂં ન જાય Lit. you cannot pump out darkness = To attempt an impossibility.

ઉલેચો, Same as **ઉલેચ-ણો**.

ઉલ્કા, *s. f.* [S. See ઉલ્કુ.] A firebrand. 2. A meteor. 3. A flame of fire; a bright appearance 4. A torch.

ઉલ્કા-પાત, *s. m.* [S. *fr.* उल्क See ઉલ્કુ + S. पात falling *fr.* पत् to fall.] Falling of meteors or stars. 2. A general calamity.

ઉલ્લર, *adj.* [See ઉલળ-વું to bend up.] Having a tendency to grow tall.

ઉલ્લંઘ-ન, *s. n.* [See ઉલંઘ-વું.] Transgressing. 2. Disobeying.

ઉલ્લાસ, *s. m.* [S. *fr.* उत् up + लस् to dance.] A transport of joy. 2. Delight.

ઉલ્લાસ-વું, *v. i.* To be splendid. 2. To be delighted.

ઉલ્લાસી, *adj.* Delighted; cheerful. 2. Enthusiastic; energetic; ardent.

ઉલ્લાળ, *s. m.* [Dh. Des. उन्नालियं, उन्नामियं = S. उन्नामितम् raised up *fr.* उत् up + नामित caused to bend *fr.* नम् to bend.]The sloping down of the backward side through want of equilibrium (of a cart, carriage, &c.).

ઉલ્લુ, *adj.* [Hem. Des. उल्लट्टो = S. આ-રૂઢ mounted.] Foolish; dull-headed.

ઉલ્લેખ. *s. m.* [S. *fr.* उद् up + लिख् to scratch, to write.]A description. 2. Occasion.

ઉલ્હાસ, Same as **ઉલ્લાસ**.

ઉ-વેખ-વું, *v. t.* [S. उद् up + द्विष् to hate; or, S. उपेक्ष to despise, See ઉપેક્ષા.] To dispraise; to censure.

ઉશાપ, } **ઉશ્શાપ**, } *s. m.* [S. उच्छाप, उत्शाप, freeing from a curse *fr.* उद् up + શાપ a curse.] Nullifying the effect of a curse.

ઉવટ, *s. f.* [See આપદ્ adversity.] Adversity. 2. Difficulty. 3. Inconvenience. 4. Same as **ઉવાટ**.

ઉવટણ, *s. n.* [S. उद्वर्तन *fr.* ઉત્, ઉદ્ + S. वृत्, वर्त्, to turn.] Rubbing and cleaning the body with perfumes or fragrant unguents; anointing; smearing. 2. The ungnents used for this purpose. *Cf.* ઉગટ-વું, ઉટક-વું, ઉકટ-વું, ઉગટ-ણું, ઉટવ-ણું, ઉટ-ણું.

ઉવાટ, *s. f.* [See ઉત્ ઉદ્ up, away from, + વાટ a way.] A wrong way.

ઉવટણો, *s. m.* Same as ઉવટણ.

વિવિધ સુગંધ કરૂં ઉવટણો.—સુરદાસ.

2. [See ઉદ્ + વાટ-વું to grind, to crush.] A stone (for the comminution of spices, drugs, &c.).

ઉવારો, Same as **ઓવારો**.

ઉશીકું, **ઉશીસું**, Same as **ઓશીકું**.

ઉશિયું, *s. n.* A scythe (used in the Vāmsadā District).

ઉશીર, *s. m.* [S.] A kind of fragrant root.

ઉશેટ-વું, *v. t.* [Dh. Des. वोसट्टं= S. विकसिमत opened up.] To throw away.

ઉતરીને ન ઉશેટીએ, એ બહુચરી.—વલ્લભભટ.

ઉશ્કેર-ણી, *s. f.*[See ઉશ્કેર-વું to instigate.] Instigation; exciting.

ઉશ્કેર-વું, *v. t.* [Imit. હુશ્ a sound used in exciting and urging a dog, &c., after its prey + કરવું, See હુશ-કાર-વું to excite.] To instigate; to excite.

ઉશ્વાસ, *s. m.* [S. उच्छ्वास breathing out *fr.* उद् up + શ્વાસ breath.]Deep breathing. 2. A ventilator.

ઉષ-કાળ, *s m.* [S. उषःकाल *fr.* उषस् dawn *fr.* उष् to burn, to brighten, + काल time.] The morning time; the interval of time between 4. A. M. and 5. A. M.

ઉષ્ણ, *adj.* [S. उष् to burn.] Hot; warm.

ઉષ્ણ-કટિ-બંધ, *s. m.* [S. *fr* + कटि the waist + बन्ध a tie *fr.* बन्ध् to bind.] The Torrid Zone

ઉષ્ણ-તા *s. f.* Heat; warmth.

ઉષ્ણુ-તા-માપ-ક, *s. n.* [S. *fr.* + मापक a measure *fr.* मा to measure. See માપ-વું.] A thermometer.

ઉષ્ણુતા-વાહક, *adj.* [S. *fr.*+वाहक carrier, carrying, *fr.* वह् to carry.] Conducting heat.

ઉસડ-વું,
ઉસરડ-વું,
ઉસેડ-વું, *v. t.* [Dh. Des. वोसट्टं = S. विकासितं opened, blooming. See અપ, અવ, away + सृ, सर् to move.] To cleanse. 2. To collect. 3. To cast away.

ઉસર-ણ, *s. n.* [See ઓસર-વું.] Decrease; diminution.

ઉમેરણ ઉસરણ તે કર્મ, હરી. મારગમાં જાણે ભ્રમ.
—અખો.

ઉસર-પાટો, *s. m.* [+ પાટો a strip of cloth.] Destruction; total annihilation.

ઉસ-વણ, *s. n.* [See ઊસ salt + પાણી water.] A solution in water of several salts, used in washing and sizing cloth.

ઉસર-વું, *v. i.* [See ઉસડ-વું, ઓસર-વું.] To be destroyed; to perish.

ઉસે-વણ, Same as **ઉસ-વણ**.

ઉસેવ-વું, *v. i.* [See ઉત્ up + સેવ-વું to resort to.] To be in the habit of.

કાવિ દી અગર ઉસેવે રે.— સુદામા-ચરિત્ર.

ઉહલાવ-વું, *v. t.* [See ઉલ્લાસ & ઉલ્હાસ.] To be delight to; to please.

Id. છોકરાને ઉહલાવી, ફોહલાવી, કામ લેવું To fondle a child so as to induce it to do what it is told to do.

ઉસ્તવારી, *s. f.* [P.] Strength; stability.

ઉસ્તાદ, *s. m.* [P. *Cf.* Hem. Des. वत्तद्दो = S. बहु-शिक्षितः well versed.] A teacher. 2. A master in a profession.

Prov. ઉસ્તાદ બેસે પાસ, તો કામ આવે રાસ The eye of the master does more work than both his hands : The master's eye makes the horse fat.

ઉસ્તાદી, *s. f.* Mastery; workmanship. 2. A masterpiece.

ઉળુખળો, *s. m.* [S. उलूखल.] A mortar.

ઊ.

ઊ, The sixth letter of the alphabet.

ઊંઘ, *s. f.* [P. गुनूदन् to slumber, *Cf.* Hem. Des. उंघइ he sleeps; Or, Hem. Des. गुग्घइ he sleeps *fr.* S. स्वप्न sleep, a dream, *fr.* स्वप् to sleep.] Sleep. 2. Ignorance.

Id. ઊંઘ આવવી Lit. Sleep has come on; hence, to be overpowered by sleep; to be inclined to sleep; to sleep. ઊંઘ લાગવી To be asleep; to be sleeping; to sleep. ઊંઘ જવી-ઉડવી To lose one's sleep; to have no sleep; to be free from the influence of sleep. એકદમ ઊંઘ ઉડી જવી To get up suddenly out of sleep. ઊંઘી ઉઠવું To get up after sleep; to get up from sleep after complete rest. ઊંઘ લેવી To enjoy sleep and rest. મને શી ઊંઘ આવી હતી ! How fast asleep I was ! What a nice sleep I had ! ઊંઘમાં ઉંઘવું=ઊંઘમાં જવું To be totally ignorant of what passes about oneself. ઊંઘમાંથી ઉઠવું To wake. 2. To dispel one's ignorance. 3. To come to one's senses.

Prov. ઊંઘ ન જુવે સાથરો, ને ભૂખ ન જુવે ભાખરો Hunger is the best sauce, while fatigue is the best pillow. ઊંઘ વેચીને ઉજાગરો કરવો Great toil and little work.

ઊંઘ કહે બગાસાને, "જા, બગાસા, તું;
તારું કહ્યું ન માને, તો, ઢોળી પાડીશ હું."
—ભાણ.

ઊંઘણ-શી, *adj.* [Hem. Des. गुग्घासिओ *fr.* + શીલ, શીળ, conduct, habit.] Having the habit of sleeping for a long time; sleepy; drowsy; sleepy-headed.

ઊંચ, *adj.* [S. उच्च.] High; lofty; tall. 2. Superior.

ઊંચ-કાનું, *adj.* [+ કાન the ear.] Long-

eared. 2. Deaf.

ઊચ-નીચ, *adj.* [+ S.नीच low.] High and low. 2. Uneven; rugged.

ભક્તબીજ પલટે નહિ, જો જુગ જાય અનંત;
ઊંચનીચ ઘર અવતરે, આખર સંતનો સંત.
—ભાષા.

ઊચાણ, Same as **ઉચાણ**.

ઊંચું, *adj.* [See ઊંચ.] Lofty; high. 2. Greatly stretched out.

Id. ઊંચું આવવું To swell; to rise. 2. To be prosperous. 3. To come nearer. 4. To be pregnant (slang). ઊંચું કરવું To cause to swell or rise.2.To uproot; to root out. 3. To set up; to instigate. ઊંચું ઊંચું ચાલવું To walk quickly,hardly touching the ground. 2. To disregard restraints ; to behave proudly. ઊંચું બાંધવું Lit. To hang up. 2. To keep under restraint. ઊંચું બેસવું -ઊંચે બેસવું To sit unconcerned; to resign one's share in; to withdraw oneself from. ઊંચું બેસવું To be in the monthly course.ઊંચું મૂકવું To set aside.2.To lay by;to store up.3.To steal.ઊંચું રહેવું To be held up;to be supported; to be not allowed to fall down or lost (of an opinion,proposal,&c.). ઊંચું કુળ-ઘર A noble family. ઊંચી ચાલ Noble conduct. ઊંચી જાત-ઊંચી વરણ A high caste. ઊંચી આંગળી કરવી To place oneself before the public; to draw public attention to oneself. 2. To declare oneself insolvent ઊંચો હાથ રહેવો To be superior to. 2.To have an advantage over;to get success over.3. To be passed in opposition to (or a proposal).ઊંચો નીચો હાથ પડવો To misappropriate money; to make use of dishonest means. ઊંચું મોહ કરી બોલવું-ઊંચું નાક કરીને બોલવું To speak with pride. 2. To speak without restraint.ઊંચું નીચું કરવું To press down and raise up.2.To keep things in their proper places. ઊંચો મત A high opinion. ઊંચું દીલ રહેવું To be alienated or estranged in interest. 2. To be uneasy; to be anxious. ઊંચી નજરે જોવું To look at particularly or intentionally. ઊંચી કીમત A high value. ઊંચેથી પડયા, ને ટપ મુવા To bring quickly to a conclusion; to give a quick decision. ઊંચી આંખ કરવી To stand boldly in opposition to. ઊંચી આંખ કરતો નથીHe cannot even lift up his eye-lids. 2. He is very weak. ઊંચી આંખો કરાવવી To cause to wait with impatience. ઊંચી મૂછ રાખવી To be proud. ઊંચું ચઢવું To be elated with a consciousness of one's own high position; to be proud. 2. To be promoted. ઊંચું ચઢાવવું To give one a false idea of one's own greatness. ઊંચું જોવા પામતો નથી He cannot lift up his eyes or mind from his work;he is hard-worked. ભાઇ તો ઊંચું એ જોતા નથી The proud man would not even look at us.ઊંચું નીચું થવું To be eager and impatient. ઊંચું માથું કરવું To be free from one's duty. 2. To show a bold front;to boldly oppose. ઊંચો જા Begone;get away. ઊંચે શ્વાસે Working without rest or intermission.

Prov. ઊંચે આભ, ને નીચે ધરતી Having none to support or depend upon;without support. ઊંચા જોયો બળદિયો, નીચા જોઈ નાર, એકલપેટો વાણિયો, એ ત્રણનું મોહ બાળ Avoid coming in contact with a bull that walks looking up, with a woman that walks looking down, and with a selfish Vāṇia;because they mean mischief.

ઊંચે, *adv.* High in the air; hanging.

ઊંચેરું, Same as **ઊંચું**.

છત્ર ચામર ઊંચેરાં આયુધ, આકુળ વ્યાકુળ જેમાં જી.
—ગિરધર.

ઊંટ, *s. n.* [S. उष्ट्र.] A camel.

Prov. ઊંટને શિંગડાં જોઇનેજ નથી આપ્યાં Cursed cows have short horns. ઊંટને માંને ઝાંખરાં Fair words make fools fair. ઊંટ મેલે આકડો, ને બકરી મેલે કાંકરો He would hardly refrain from swallowing whatever he gets. ઊંટ ચઢીને ઊંઘવું, ને સંભારીને નામું લખવું To write accounts from memory is as bad as to sleep while riding on a camel. ઊંટડો કેણી તરફ બેસશે ? What will be the result of our plans ? ઊંટનાં અઢારે વાંકાં He is naturally crooked or wicked. ઊંટે કર્યાં ટેકા, તો માણસે કર્યાં કાંઠડા Restive horses should be cruelly dealt with. ઊંટનું મોહ માળવા ભણી=ઊંટ મરે, તો મારવાડ ભણી જુવે A cat always dreams of mice. ઊંટ મરે, તો સરકારનું

(તેને શું ?) Beware of him who has nothing to lose. ઊંટનાં શિંગડાં ગયાં ત્યાં It is an impossibility.

ઊંટ-ડી, *s. f.* A female camel.

ઊંટ-વૈદ, *s. m.* [+ વૈદ, વૈદ્ય a physician.] A quack doctor.

ઊંટ-વૈદું, *s. n.* Quackery.

ઊંટ-ડો, } **ઊંટિ-યો,** } *s. m.* A man as dull and stupid as a camel. 2. A machine resembling the neck and mouth of a camel, used for raising and removing great weights; a crane.

ઊડી ન શકે, રે, એક ઊંટિયો, બહુ બોલાવ્યા બાજંદ, જી;
તેને, રે, દેખી, ત્રાસ ઉપન્યો, લીધી ફકીરી, છોડો ફંદ, જી.
—**નિષ્કુળાનંદ.**

ઊંટિયા-જીરૂં, *s. n.* [+ જીરૂં.] Cumin seeds of a large size.

ઊંડું, *adj.* [See ઊંડું deep.] Deep.

Id. ઊંડું ઉતરવું To think deeply and searchingly. to think or write (abont a subject) in all its bearings or relations. ઊંડો વિચાર Profound planning. ઊંડું દુઃખ A secret and far-reaching pain or anxiety. ઊંડા પાણીમાં ઉતરવું To undertake a great responsibility.

ઊંડા-ઇ, *s. f.* } **ઊંડા-ણ,** *s. n.* } Depth.

ઊંડ-ણિ-યું, *adj.* Having depth; deep.

ઊંધ-મતિ-યું, *adj.* [See ઊંધું + મતિ mind.] Having wrong or false inclinations.

ઊંધ-મતિયાને અક્કલ થોડી, ભેંસ વેચીને લીધી ઘોડી.
—**ભાષા.**

ઊંધા-ઇ, *s. f.* Contrariety; contradiction; oppositeness.

ઊંધી-પુતળી, *adj.* [+ પુતળી an image *fr.* S. पुत्तलिका an image.] Having the pupils of the eyes showing the reflexion of a thing upside down; short-sighted.

ઊંધું, *adj.* [See ઉર્ધ્વ standing, upright.] Reverse; contrary. 2. Turned upside down; face downwards; prostrate on one's face.

Id. ઊંધું-કરવું-મારવું To ruin; to injure totally. ઊંધું ચાલવું To do wrong; to oppose; to disobey. ઊંધું બોલવું To speak what is unsuitable; to contradict. ઉંધું વાળવું To turn upside down; to ruin. 2. To eat up (and leave the cooking utensils empty and place them face downwards.) ઊંધું-પડવું-વળવું To be ruined. ઊંધું (મોઢું) ઘાલવું To look with the face downwards; to be ashamed. ઊંધે મોઢે પડવું To lie sick in bed. ઊંધે માથે કૂવામાં ઉતારવું To ruin without any hope of being saved. ઊંધો પાયો A wrong basis; a false foundation. ઊંધું ચણતર A wrong structure. ઊંધી ઇંટનો ચણનાર A mason. ઊંધું ચત્તું કરવું To put on a fair or plausible appearance 2. To ruin. ઊંધું ચત્તું સમજાવવું To give a false colour to; to misrepresent ઊંધાનું ચત્તું કરવું To correct. ઊંધી અક્કલનું Having wrong or false notions. ઊંધા પગલાનું Whose arrival is inauspicious. ઊંધા પાટા બાંધવાTo misrepresent and mislead. ઊંધી પાઘડી મૂકવી To be insolvent. ઊંધું વેતરવું To carry out wrong (of a plan).

ઊંફ, *s. f.* [S. ऊष्मन् heat *fr.* उष्ण hot *fr.* उष् to burn.] Warmth. 2. Support. 3. Aid.

Id. ઊંફ-આવવી-વળવી To get warm. 2. To be stimulated; to be encouraged. 3. To be strengthened or supported.

ઊંબી, *s. f.* [Hem. Des. उंबी = S. पक्व गोधूम.] An ear of corn.

ઉબીમાં, તો ઉપજે, ઘઉં, ડાંગર, જવ હોય.
—**દલપતરામ.**

ઊં-હું, *interj.* [Imit.] No, no ! Don't ?

Prov. ઉંહુંનું ઓસડ નહિ None are so deaf as those that will not hear.

ઊઘલ-વું, *v. i.* [See ઉલ્લંઘ-વું to transgress.] To start in a procession to go to the bride's father's house for marriage (said of the bridegroom). 2. To go in a procession. 3. To be disgraced.

ઊજા-મણ-વું, *v. t.* [See ઉજાસ light.] To open; to break open.

સુણી ભીમના ઉચ્ચાર, ટોળે મળી સર્વ ઊભા;
રાણીજાયો કોણ એવો? કે તંબુ ઊજામણે જ;
—**વલ્લભ.**

ઊઠ, *adj.* [S. અર્ધ half + ત્રિ three.] Three and a half; 3½.

ઊઠાં, *s. n. pl.* Arithmetical tables in which the numbers from 1 to 100 are

multiplied by three and a half.

ઊઢા, *adj.* [S. *fr.* वह् to carry; to marry.] Newly-married (of a girl).

ઊણ-પ, *s. f.*
ઊણ-પણું, *s. n.*
ઊણ-મ, *s. f.*
ઊણા-શ, *s. f.*
[See ઊણું less.] Deficiency. 2. Inferiority. 3. Imperfection; anything wanting. 4. A failing; weakness; a fault; a blemish.

કંઈ ઊણમ ન રાખો, દ્રોપદી હરણ વિષે.
—પ્રેમાનંદ.

ઊણું, *adj.* [S. उन less.] Not wholly filled. 2. Wanting; defective. 3. Weak; faulty.

Id. ઊણું રહેવું To be wanting. અક્કલનું ઊણું –અક્કલમાં ઊણું Wanting in intelligence. અન્નવસ્ત્રથી ઊણું Wanting food and clothing.

ઊન, *s. n.* [S. ऊर्णा wool.] Wool; fleece.

ઊનું, *adj.* [S. उष्ण hot *fr.* उष् to burn.] Hot; warm.

Id. ઊનું ખાવું To maintain oneself with one's own earnings. *Cf.* ટાઢું ખાવું To maintain oneself on one's ancestral property. Also *Cf.* ઊની રસોઇ જમવી, ટાઢી રસોઈ જમવી.

Prov. ઊનું ખાતાં મોઢું દાઝ્યું, તે કોને કહે ? He cut his feet with his own axe. ઊના પાણીએ કાંઇ ઘર બળવાનું છે ? You cannot kill a dog with a bone.

ઊનું-ફ-ફળ-તું, *adj.* [ફ-ફળ-તું Imit. of the sound.] Boiling hot; very hot.

ઊભું, *adj.* [Dh. Des. उभ्भ Standing upright *fr.* ऊर्ध्व standing, upright.] Erect; straight. 2. Precipitous. 3. Lengthways. 4. Being on foot or in progress. 5. Standing in the field (of a crop yet unripe).

Id. આડું ઊભું Lengthways & breadthways. ઊભું કરવું To cause to sit up (of a sick man.) 2. To ask to stand–as a punishment to a boy at school. 3. To set on foot; to construct; to erect; to start. 4. To set against an enemy or a party in a court of law. ઊભું ચઢવું To ascend (as a precipitous hill, a ladder. &c.)-ઊભો પાક The crop standing in a field. ઊભું વરસ The whole year. ઊભી રસોઇ A meal that can be got ready or cooked in a very short time. મારે માથે દુશ્મન ઊભો છે There is a determined, unrelenting, and unslumbering enemy of mine. ઊભું થવું To stand up. 2. To threaten to do a thing; to be prepared to do; to offer to do. 3. To take up a position against (as an enemy). 4. To regain a former prosperous state. ઊભું થવા ન પામવું To be unable to raise one's head. ઊભું રહેવું To come forward; to present oneself as ready. 2. To wait. 3. To stop. ઘર ઊભું રહેવું To keep up the dignity of one's family. પડખે ઊભું રહેવું To stand up to the succour or support of. વચ્ચે ઊભું રહેવું To intercede; to mediate (in a quarrel or between fighting persons). 2. To undertake the responsibility of the subject of a dispute. ઊભું રાખવું To keep standing; not to allow to fall down. 2. To stop. 3. To cause to wait. ઘર ઊભું રાખવું To keep up the dignity of one's family. સભામાં ઊભું થવું To get up or stand up in an assembly (for the purpose of speaking). સભામાંથી ઊભું થઈ જવું To get up and leave an assembly. ઊભી વાટ=ઊભો રસ્તો The straight way. 2. All the way long; all along the way. તેના શરીરમાં ઊભી વાટ પડી છે Lit. There is a through passage in his body. 2. All his organs are paralysed, and he is on the point of death. ઊભાં ઊભાં જઇ આવવું = ઊભે પગે જઇ આવવું To go and return quickly. ઊભા ઊભા રહેવું=ઊભે પગે રહેવું Lit. To be standing on one's legs. 2. To be engaged in work. ઊભે ગળે ખાવું To eat indiscriminately anything or at any time. ઊભો ભાલો Care; anxiety. ઊભો ભાયડો મૂકીને જવું = ઊભે ભાયડે જવું To leave the first husband, and marry another; to live with another man during the life-time of one's husband. એક સ્ત્રી ઉપર બીજી લાવવા પુરૂષ ઊભો થાય છે A man threatens to take another wife, while one wife is alive. રૂપિયા આપવા કેમ ઊભા થયા ? Why was he prepared, or why did he offer, to pay the money ? મૂડી ઊભું કરેલું છે The capital is collected. કોઇ પોતાની પાસે ઊભો રાખે નહિ No

one would let him come near him. ઊભાં હાડકાંનું Unwilling to bend one's body; unwilling to work; eager to avoid work. ઊભા રહેવાની એ જગ્યા નથી He is quite destitute. ઊભી આબરૂએ Without one's reputation being injured. ઊભી પુંછડીએ નાસવું To run away in haste; to be a coward. ઊભું ઊભું નચાવવું To require to dance to one's tune; to require to do one's bidding. ઊભું થઇ રહેવું To be impatient. 2. To be eager to do. 3. Not to know what to do. ઊભું ને ઊભું બાળી મૂકવું To speak words that would burn the heart of the hearer. ઊભે પગે થઇ રહેવું To be impatient. ઊભો રસ્તો દેખાડવો To order to go away.

Prov. ઊભો રળે, તે બેઠાને કાજે A workman works for the benefit of the sleeping partners of the firm = Foxes dig not their own holes.

ઊરણુ, Same as **અરૂણુ**.

જુવતીની નિર્મળ થઇ જાત, ઊરણ ઉદય થયો પ્રભાત,
રજની પામી, સાજી થઇ, એકાંતે રાણી ઊભી રહી.
—**સામળભટ**.

ઊરૂ, *s. n.* [See ઓરૂં *fr.* S. अवर near.] The sloping path on which the oxen go backward and forward while drawing water from a well.

ઊરૂ, *s. m.* [S.] The thigh.

ઊર્ણ-નાભ, *s. m.* [S. ऊर्णा wool + नाभि the navel.] A spider.

ઊર્ણા, *s. f.* [S.] Wool.

ઊર્દ્ધ, [S.] Same as **ઊર્ધ્વ**.

ઊર્ધ્વ, *adv.* [S.] Above. 2. *adj.* Upper.

ઊર્ધ્વ-ગતિ, Ascending on high; soaring into the heavens.

ઊર્ધ્વ-દૃષ્ટિ, Looking up into the heavens.

ઊર્ધ્વ-પંથ, The road to, or into, heaven.

ઊર્ધ્વ-પાણિ, With the arms raised aloft.

ઊર્ધ્વ-પુંડ્ર, The upright mark on the forehead made by the followers of રામાનુજ.

ઊર્ધ્વ-બાહુ, With the hands raised.

ઊર્ધ્વ-રેખા, A straight line running upwards.

ઊર્ધ્વ-રેત, One who has, through austere devotion obtained command over his seminal discharges. 2. One who lives in perpetual continency.

ઊર્મિ, *s. f.* [S.] A wave; billows. 2. A fancy; a whim

ઊષણું, Same as **ઉષ્ણુ**.

અજ્ઞાની જીવ, નીર ઉષણું પીતાં પ્યાસ ન ભાગે.
—**નિરાંતભક્ત**

ઊસ, *s. f.* [Dh. Des. उच्छु *fr.* S. इक्षु.] Sugar-cane. 2. [S. ऊषर a heap of rubbish.] A saltish substance used in washing clothes.

ઋ.

ઋ, [S.] The seventh latter of the alphabet.

ઋક્, *s. m.* [S. ऋच्, ऋक.] A verse of the Rig-veda. 2. The Rig-veda.

ઋક્ષ, *s. n.* [S.] A bear. 2. A star; a constellation.

ઋગ્વેદ, *s. m.* [See **ઋક્** + वेद the vedas *fr.* विद् to know.] The first and the longest of the four Vedas.

ઋગ્વેદી, *adj.* Born in a Rig-veda family. 2. Uttering or learning verses of the Rig-veda.

ઋચ, } *s. f.* See **ઋક્**.
ઋચા, }

ઋણુ, *s. n.* [S.] Debt. 2. (In Arith.) The subtrahend. 3. (In Alg.) A negative quantity; minus.

N. B. Three kinds of debt are reckoned, *viz.* દેવ-ઋણ A debt to the gods; ઋષિ-ઋણ A debt to the sages; પિતૃ-ઋણ A debt to one's ancestors. To these are sometimes added અતિથિ-ઋણ A debt to guests; મનુષ્ય-

ઋણ A debt to humanity; ભૂત-ઋણ A debt to living beings other than men.

ઋણાનુબંધ, *s. m.* [+ अनुबन्ध continuation *fr.* अनु after + बन्ध्, બાંધ-વું, to bind.] The bond of indebtedness, contracted in previous births and forming the cause of suffering and enjoyment in the present life.

ઋણી, *s. m.* A debtor.

Prov. અતિ ઋણીયાને ઋણ નહિ, ને અતિ દુઃખીયાને દુખ નહિ Avoid extremes.

ઋતુ, *s. m. f.* [S.] A season. 2. The menstrual flux. 3. Weather.

ઋતુ-કાળ, *s. m.* [*fr.* + કાળ time.] The rainy season. 2. The time of the monthly course.

ઋતુ-દર્શન *s. n.* [+ दर्शन sight *fr.* दृश् to see.] The appearance (generally the first) of the monthly course.

ઋતુ-પ્રાપ્તિ, *s. f.* [+ प्राप्ति obtaining *fr.* प्र forth + आप् to obtain.] Same as **ઋતુ-દર્શન**.

ઋતુ-મતી, *adj.* (A woman) In menses; in the monthly course.

ઋતુ-રાજ, *s. m.* [+ राजन् a king *fr.* राज् to shine.] The king of seasons; Spring.

ઋતુ-સ્નાત, *adj.* [S. *fr.* + સ્નાત bathed *fr.* S. स्ना to bathe, See ન્હાવું.] (A woman) That has bathed and become again pure (on the fourth day after the commencement of the menstrual flux).

ઋતુ-સ્નાન, *s. n.* [S. *fr.* + સ્નાન bathing.] The bath on the fourth day after the commencement of the menstrual flux.

ઋત્વિજ્, *s. m.* [S.] A sacrificial priest.

ઋદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* ऋध् to prosper.] Prosperity. 2. Wealth.

ઋદ્ધિ-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + સિદ્ધિ accomplishment.] Prosperity and the accomplishment of the objects of desire.

ઋષભ, *s. m.* [S. *fr.* ऋष् to go.] A bull.

ઋષિ, *s. m.* [S.] A sage.

Id. બ્રહ્મ-ઋષિ બ્રહ્મર્ષિ A Brāhman sage. રાજ-ઋષિ-રાજર્ષિ A sage of the warrior caste. મહર્ષિ A great sage. દેવ-ઋષિ-દેવર્ષિ A divine sage.

ઋષિ-પંચમી, *s. f.* [S. *fr.* + पञ्चमी the fifth day *fr.* पञ्चन् five.] The fifth day of the bright half of Bhādarvā.

ઋષિ-પત્ની, *s. f.* [S. *fr.* + पत्नी wife.] The wife of a sage.

એ.

એ, The eighth letter of the alphabet.

એ, *interj.* Oh !

એં, *interj.* Beg your pardon. 2. An expression of threat.

એંચમ-એંચા, *s. f.* [Redup. of એંચ-વું, *Cf.* ખેંચા-ખેંચ.] Action and reaction; pushing and being pushed.

એંચ-વું, *v. t.* [Imit. *Cf.* ખેંચવું.] To draw; to pull.

એંચા-તાણું, *adj.* [+ તાણ-વું to stretch. *Cf.* ખેંચ-તાણ.] Short-sighted.

એંટ *s. f.* [Ar. अंदेश destroying, wasting.] Hesitation; disinclination; obstinacy. 2. Credit.

એંટાળ, **એંટી**, *adj.* Perverse; obstinate.

એંસી, *adj.* [S. अशीति *fr.* अष्ट eight + ति a termination showing "Tens."] Eighty; (80).

એ, *pron.* [S. इदम्.] This. 2. The foregoing; just preceding.

Id. એ તો સદાએ રડતો જ છે He that always complains, is never pitied. એ પાણીએ કાંઇ મગ ચઢવાના નથી He is not able to do the work. એ ભગવાન્ એના એ The same thing over again. સંઘ કાશીએ નહિ પહોંચે There is no possibility of the work being accomplished. એ કાંઈ પરમેશ્વર થઈ આવ્યો નથી All is

not gospel that comes out of his mouth. એ કોની દિકરીનો દીકરો ? Who cares for what he says or does ? એ તો ખરો નર છે He is a man every inch of him. એ તો સિંહનું બચ્ચું છે Sprung from an oak and not from a willow. એ તો સોનાને પાળણે ઝુલેલો છે He was born with a silver spoon in his mouth. એના ટાંટિયા એનાજ ગળામાં Let the smith wear the fetters he himself made. એને ગાંડે ભમરો છે He has a bee in his bonnet. એની લાકડી અને એનો જ બરડો With his own sword do I stab this man. એનું ગાડું અટકવા આવ્યું છે He is at a low ebb. એનું ગાડું ઠીક ચાલે છે He steers his boat well. એને મન ગોળ અને ખોળ એક જ છે All is fish that comes to his net = He knows not a pig from a dog.

એ·ઉ, }
એ·ઓ, } *pron. pl.* They; these.

એક, *adj.* [S.] One; (1). 2. (At the end of other numerals) About; almost, *e g.* પાંચેક, દશેક, પચાસેક, સોએક, હજારેક.

Id. એક અસ્ત્રે મુંડવું = એક લાકડીએ હાંકવું To make no difference between; to work indiscriminately. એક લાકડીએ આખું ગામ હાંકવું To hold absolute power over. એક પછી એક One after another; one by one. એક (ગાળ) લે (તૈયાર કરી રાખે), ને બીજી (ગાળ) મૂકે (છે) To use abusive words without intermission; to go on abusing. એ તો સૌ એકના એક They are all of the same type at heart, though they differ outwardly. એક ચિત્ત-એક જીવ-એક તાલ-એક મન-એક રંગ = એક રાગ-એક રૂપ-એક સ્વરૂપ થવું અથવા કરવું To be or make of the same nature; to be or make uniform or unanimous. મારે તો એક પેટ ભરવાનું છે Lit. I have to take care only of myself; I am not embarrassed with the cares of a family. એક બાજુ રહેવું To keep oneself aloof; not to take part in a quarrel or dispute; to join no party. બંનેની એક નજર-એક આંખ-થઇ છે The two have met each other face to face. 2. The two have understood each other's intentions by the motions of their eyes. એક થવું-થઇ જવું To make a common cause or interest. એક મત થવું To be unanimous. એક આંખમાં હસવું ને એક આંખમાં રડવું To smite with one eye and weep with the other. 2. To have an object of joy and sorrow, or of love and fear at the same time. એક ઇન્દ્રીનું જ્ઞાન Perception by one sense only; one-sidedness; want of versatility. એક એકના મોંહમાં થુંકે એવા Every one worse than any other of the group. 2. All equally bad. વાત એક કાનથી બીજે કાને જવી To be carried or circulated by one person to another; to be widely circulated (of news). એક કાને થઇ રહેવું To listen to attentively. એક કાને સાંભળી બીજા કાને કાઢી નાખવું Not to heed what one says; not to act up to what one is told to do. એક ગાંઠ Unity. એ ગાંઠે જોડાય એવો = એક માળાના મણકા Of the same type. એક જ હોવું To be the same. એકી ટસે ને ટસે Continuously; uninterruptedly. એક તંબે ઊભા રહેવું To stand together on one spot. એક ચિત્ત થવું To have finished eating (of all the members at a party.) એક નાવમાં All in the same boat; the destinies of all being wielded by the same hand or by the same laws. એક પગે થઇ રહેવું To be eager. એક બે કરતાં By slow degrees. એક બે કરતાં એ આવડતું નથી Does not know even the rudiments. એક પાણુ ઓછી છે Impotent. 2. Stupid. એક ભવમાં બે ભવ થવા To swerve from one's duty. એક મુઠીએ Given in a lump. તેને એક વેંત સ્વર્ગ બાકી છે He is very proud. એક હાથ પર On the one hand. એકના એકવી થાઓ May your family live from generation to generation. એકનું બે ન થવું To stick to one's resolution; to be obstinate. એક એ કોર કાચી ન રહે To be surrounded by misfortunes.

Prov. એક પગ દહીંમાં, ને એક પગ દુધમાં = એક હાથ ઘીમાં, ને એક હાથ ગોળમાં From the blue bed to the brown. એક હાથે તાળી ન પડે If it takes two to make a bargain, it must take two to break it = When one is not, two cannot quarrel. એક દિવસની શોભા, જન્મારાની ઓભા = એક પંથ, ઓર દો કાજ Short pleasure, long lament = To kill two birds with one stone. એકને પાપે વહાણ ડૂબે = એક હુંછીઘોડો આખી પાયગાને નડે All might perish for the sake of one Jonah એક કોહેલી માછલીથી આખો

ટોપલો ગંધાય = એક અંગારો સોમણ જાર બાળે A rotten sheep infects the whole flock. એક મ્યાનમાં બે તરવાર કાંઇ હોય? Friends may meet, but mountains never greet. એકની પાઘડી બીજાને પહેરાવવી To rob Peter to pay Paul. એક કરતાં બે ભલા Two heads are better than one. એક નંનો સો દુઃખને હણે One refusal prevents a hundred reproaches. એક મગની બે ફાડ Children of the same parents. એક લખ્યું, સો બક્યું Setting down in writing is a lasting memory. એક સુંઠને ગાંગડે ગાંધી ન થવાય One swallow does not make a summer એક ભવમાં બે ભવ To turn over a new leaf. એક મરણીયો સોને ભારે Necessity is a powerful weapon. એક રામ, તેનાં સહસ્ર નામ The same thing appears under different names or forms. એક રામે લંકા લીધી, તો આઠ રામ (છ ટકાનું વ્યાજ) શું ન કરે? એક રામ ચઢતાં ગયું, રાવણ કેરૂં રાજ્ય, સોળે રામ સાથે ચઢે, કેમ રહેશે લાજ? Time and tide wait for no one. એક વાર ખતા ખાધી, તે ખાધી To grow wiser by experience. એક સમણે કાંઇ રાત જાય? This is too short for the time. એક હાણ, ને બીજું હસવું A double loss. એક હોય બોડી, તો આભ નાખે તોડી Women delight in slanders. એક નકટો સોને નકટા કરે One fool makes a hundred: One evil example spoils many good. એકનું ઓસડ બે Two eyes see better than one: If a single man be unhappy, let him marry. એક નૂર આદમી, દસ નૂર કપડાં Good clothes open all doors = You may know the horse by the harness. એક તરફ રામ, ને એક તરફ ગામ One man holding his own against a whole host. એક તલમાંથી કેટલું તેલ કાઢવું? Do not overwork a poor soul. એક તે એક, ને બે તે બારને ભારે Unity is strength. એક ઘાએ બે કકડા A clean cut. એક જાલેમેં સો સાપ A pure fiction. એક ડોશી, ને સો જોશી (બે બરાબર) Experience is better than science. એક તનદુરસ્તી, હજાર કયામત Better health than wealth. એક (ગાળ) કહેવી, ને બે (ગાળ) સાંભળવી He who says what he likes, hears what he does not like. એક ટીપે કાંઇ કાળ મટે? A drop in the ocean. એક ગુનો, તો ખુદા પણ માફ કરે છે = એક ઘર તો ડાકણ પણ મૂકે One offence may be pardoned = To err is human. એક (પુણ્ય) કરે, ને બીજો વારે, તેને ઘાલે જમને બારે Do not dissuade one from doing a meritorious act. એક, તો એકવીસને ભારે Necessity is a powerful weapon. એક આંખ આંખમાં નહિ, ને એક દીકરો દીકરામાં નહિ It is good riding at two anchors. એક કસર, ને સો સફર Economy is better than gold. એકે ફેરે આખો લાડવો ન ખવાય Venture not all in one boat.

એક-એક, *adj.* One by one; one at a time.

એક-કાલિક, *adj.* [+ કાલ time.] Contemporary. 2. Simultaneous.

એક-કું, *adj.* Single.

એક-કોરે, *adv.* On one side; aside.

એક-ચક્વે, **એક-ચક્રે**, *adj.* Paramount; supreme; absolute.

એક-ચિત્ત, *s. n.* Attention; absorption. 2. *adj.* Attentive; absorbed. 3. Having finished eating (of a body of persons dining together).

એક-છત્રે, *adj.* Paramount; supreme; absolute. See **એક-ચક્વે.**

એક-જ, *adj.* [+ જ only.] Only one.

એક-જણ, *s. n.* One person. 2. A certain man; some one.

એક-જાત, *adj.* Uniform; of the same kind.

એક-જીવ, *adj.* Living one life; completely assimilated; identical.

એક-ટંગિયું, *adj.* [+ ટાંગ leg.] Having one leg; one-legged.

એક-ઠું, *adj.* [S. एकस्थ a place *fr.* स्था to stand.] Combined; joint; mixed.

Id. એકઠું કરવું To gather together. 2. To reconcile. એકઠું થવું To be joined. 3. To be reconciled. એકઠું મળવું To assemble.

એક-ડે-એક, *s m.* [See એક-ડો the figure one + એક one.] One multiplied by one. 2. The multiplication Tables.

Id. એકડે એકથી From the beginning.

Prov. એકડે એક, ને બગડે બે A man is good as long as he is alone; but his goodness leaves him, when he comes into contact with another man.

એક-ડો, *s. m.* The figure one; 1. 2. One's signature.

Id. એકડો કરવો To put down one's signature. 2. To accept. એકડો કાઢી નાખવો To give up obstinacy; to give up one's resolution. 2. To strike off a name; to cease to have any connexion with a person. એકડો કાપવો To strike a person's name of the list of members. એકડો કાઢવો–લખવો–ઘૂંટવો To begin; to accept; to adopt.

Prov. એકડા વિનાના સો મીંડાં (નકામાં) With all abundance one essential thing is wanting: The moth has many heads, but no brains.

એક-ઢાળિ-યું, *adj.* Having one slope. 2. *s. n.* A shed having the roof sloping; one way only.

એક-તંત્રે, *adv.* Unanimously; conjointly.

એક-તરફ, Same as **એક-કોરે.**

એક-તરફી, *adj. Ex parte*; without hearing both parties.

એક-તા, [S.] Same as **ઐક્ય-તા.**

એક-તાન, *adj.* [S. *fr.* तान, તાણ, a stretch, a pull.] Absorbed in meditation; with the mind concentrated.

એક-તાર, *adj.* [+ તાર wire.] Of the same consistency. 2. Absorbed in meditation.

માત પિતા મળવાને, મન એકતાર થયું;
જઇશું જરૂર બાઇ, દાવથી ન ડોલશે.
—**વલ્લભ.**

એક-તાર,
એક-તારી,
એક-તારૂં, } *adj.* Uniform. 2. Having one string (of a musical instrument).

અંગરખું એકતારૂં રે, બનાવ્યું બહુ જુગતે કરી.
—**રણછોડ.**

એકતાર ચિત્ત કરી, નિર્મળું સુખ પાવું.
—**નર્મદાશંકર.**

એક-તારો, *s. m.* A musical instrument having one string only.

એક-તાલ, *s. m.* A term in music.

એક-તાળીસ, *adj.* [+ ચાળીસ forty. [Forty-one; 41.

એક-ત્ર, *adv.* [S. *fr.* + त्र a termination forming adverbs of place.] United. 2. In one and the same place.

એક-ત્રીસ, *adj.* [+ ત્રીસ thirty.] Thirty one; 31.

એક-ત્વ, [S. *fr.* + त्व a termination forming abstract nouns.] Unity; oneness.

એક-દંડી-યું, *adj.* [+ દંડ a stick.] Standing on one pillar. 2. *s. m.* The last breath of a man who is about to die.

એક-દંત, *adj.* [દંત, દાંત, a tooth.] Having one tooth. 2. *s. m* Ganes'a, the god of knowledge.

એક-દમ, *adv.* [+ દમ breath.] Instantly; all of a sudden.

એક-દલ, *s. n.* [S. + दल a leaf.] A flower with one petal.

એક-દા, *adv.* [S. *fr.* + दा a termination forming adverbs of time.] Once. 2. Formerly.

એક-દાણિ-યું, *s. m.* [+ દાણો a grain, a bead.] A necklet (generally made of beads of gold) worn by women.

એક-દિલ, *adj.* [+ દિલ mind.] Unanimous.

એક-દિલી, *s. f.* Unanimity; coincidence of opinions).

એક-દૃષ્ટિ, *s. f.* [+ દૃષ્ટિ sight.] Same as **એક-નજર.**

એક-દેશી, *adj.* [+ દેશ country, region.] Of the same country. 2. Containing one part; partial. 3. Incomplete.

એક-ધારી, *adj.* [S. *fr.* + ધાર edge.] Having one edge.

એક-ધારૂં, *adj.* [+ ધાર edge; or ધારો a rule.] Uniform; changeless; invariable.

એક-નજર, *s. f.* [+ નજર sight.] A steady sight; looking steadily and straight. 2. The one and sole aim or object. 3. Looking at one another.

એક-નસિ-યું,
એક-નસી-લું, } *adj.* [+ નસ a vein.] Obstinate; stubborn.

એક-નિશ્ચય, *s. m.* [+ નિશ્ચય resolution.] One unchanging resolution.

એક-નિશ્ચયી, *adj.* Resolute; unchanging.

એક-નિષ્ઠ, *adj.* [S. *fr.* + निष्ठा firmness.] Devoted to one thing only;firm;staunch. 2. Faithful; loyal.

એક-નિષ્ઠા, *s. f.* Devotion to one thing only.

એક-નું-એક, *adj.* The only one; the same; identical.

Prov. એકનાએક દરમાં સાપ પણ મુંઝાય Monotonous life is burdensome.

એકંદર, *s. n.* [+ P. અંદર in.] The sum total. 2. *adv.* On the whole. 3. Once for all.

એકંદરી, *adj.* Summarized;summary.

એકંદરે, *adv.* Taking everything into consideration; on the whole.

એક-પટ્ટો, *s. m.* [S. એક one + पट a piece of cloth.] Same as ઉપરાણું. *Cf.* દુ-પટો.

એક-પત્ની, *adj.* [S. *fr.* पत्नी wife *fr.* पति husband *fr.* पा to protect.] Faithful to the marriage-bed (of a man).

એક-બાજુ-થી, *adv.* [+ P. बार् = S. बार time.] On the one hand.

એકબાલ, *s. n.* [A. इक़बाल्.] Fortune; fate. 2. Prosperity.

એક-મ, *s. f.* [S. एक one.] The units; the lowest denomination of figures in Numeration (Arith.).

એક-મત, *adj.* [S. *fr.* + મત opinion *fr.* मन् to think.] Unanimous.

એક-મતિ-યું, *adj.* Obstinate;stubborn.

એક-મન, *s. n.* [+ મન the mind *fr.* मन to think.] Unity of hearts; agreement; harmony.

એક-માર્ગી, *adj.* [S. + मार्ग a way *fr.* मृग् to seek.] Adhereing to one way;not versatile (of mind, intellect).

એક-મેક, *adj.* [See એકમ + એક.] Reciprocal. 2. Mixed.

એક-મેર, [+મેર side.] Same as એક-તરફ.

એક-મેળ, *s. m.* [+ મેળ agreement.] Unity; harmony. 2. *adj.* United; living in harmony.

એકર, *s. m.* [Eng. *Acre.*] An acre.

એક-રકમ, *adv.* [S. એક one + Ar. रक़म् an item.] By wholesale.

એક-રંગ,
એક-રાગ, } *adj.* [+રંગ colour, રાગ colour, affection.] Identical in affection; assimilated in interest and pleasures.

એક-રંગી, *adj.* Having the same colour.

એક-રસ, *adj.* [S. *fr.* + रस juice.] Assimilated; identified.

એકરાર, *s. m.* [Ar. इक़रार्.] A solemn declaration. 2. Confession.

એકરાર-નામું, *s. n.* [P. + नामः a document = S. नाम a name.] An affidavit.

એક-રાસ, *adj.* [S. एक one + राशि a heap.] Uniform;of the same kind. 2. Collected in one heap. 3. Having the same astronomical conjunction of stars.

એક-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* + रूप form *fr.* रूप् to see.] Uniform; of the same appearance. 2. Idential.

એક-લ, Same as એકલું.

એક-લક્ષી, *adj.* [S. *fr.* + लक्ष् to observe.] Paying undivided attention to.

એક-લ-ડું, Same as એક-લું (Used in poetry).

એક-લ-દોક-લ, *adj.* [See એક-લું + Hind. दोकल, दुकल, a pair *fr.* द्वि S. द्वि two.] Alone; (perhaps with one companion).

Prov. એકલ-દોકલનો અલ્લા બેલી God helps the helpless.

ગામોતરૂં કરવું હોય, તો એકલ-દોકલ થઇ શકે નહિ.
—ભાષા.

એક-લ-પેટું, *adj.* [S. एक + પેટ the belly.] Selfish.

એક-લ-મલ્લ, *adj.* [See એક-લું alone + મલ્લ an athlete.] Single; singular; the only one of its kind.

નહિ પાપી, ને, નહિ પુણ્યવંત, એકલમલ્લ તે સાચા સંત
—અખો.

2. Unmatched.

એકલમલ્લ અણલિંગી ઓજ, ચિદ અચાનક પામી ચોજ.
—અખો.

એક-લ-વાઈ, *s. f.* [+ વાળો wire.] An implement used by goldsmiths to twist wires with.

એક-લ-વાયું, *adj.* [વાસ, વાસો, residing.] Single; unaccompanied; lonely. 2. helpless.

એકલ-સૂરું, *adj.* [+ સુર voice, tune.]Unso-

ciable; lonely; reserved.

એક-લું, *adj.* [S. एक one + ડું, લું, dim.] Alone; destitute of company; solitary.

Id. એકલું પડવું To be left alone. એકલે હાથે Unassisted.

Prov. વનમાં એકલું ઝાડ એ ન હલે Man is a social animal = Unity is strength.

એક-વખત, *adv.* [+ વખત *fr.* Ar. वक्त, time.] Once upon a time; formerly.

એક-વગું, *adv.* [See + વેગ speed.] Simultaneously. 2. All of a sudden.

એક-વચન, *s. n.* [+ वचन saying *fr.* वच् to speak.] The Singular Number (in Grammar).

એક-વચની, *adj.* True to one's word. 2. Sincere; truthful. 3. In the Singular Number (in Gram).

એક-વટ, *adj.* [+ વૃત્તિ being.] Unchangeable; unswerving,firm. 2. Truthful;honest.

એક-વડ, *adj.* [+ પડ a fold.] Single.

એક-વડિ-યું,*adj.* Thin; fleshless; meagre.

એક-વડું, Same as એક-વડ.

એક-વર્ણ, *s. f.* [S. *fr.* एक + वर्ण colour, caste, *fr.* वर्ण् to paint.]One caste; abolition of the distinction of castes. 2. *adj.* Of one caste; that in which all castes are abolished (of a religion or creed).

એક-વાર, *adv.* [+ वासर time, a day.] Once upon a time. 2. Once; once for all.

એક-વારિ-યું, *adj.* Occuring once only.

એક-વારિ-યું, *adj.* [Guj. વાર a yard in length.] One yard long.

એક-વાહી, *adj.* [+ वह् to carry.] (A path, way) Wide enough for one man to pass by.

એક-વિચાર, *s. m.* [S. + વિચાર thought *fr.* वि intensive + चर् to walk.] One unchanging resolution. 2. *adj.* Having one firm resolution. 3. Unanimous.

એક-વીતી-નું, *adj.* [See વીતવું to happen.] Happening once only (used in the case of caste dinners).

એક-વીસ, *adj.* [S. + વીસ *fr.* विंशति twenty.] Twenty-one; 21.

એક-વીસા, *s. m.* A multiplication table in which twenty-one is successively multiplied by one, two, &c. up to ten.

એક-સટ, *adj.* [S. एक + સાઠ *fr.* षष्टि sixty *fr.* षष् six.] Sixty-one; 61.

એક-સટ-મું, *adj.* Sixty-first.

એક-સંધી, *adj.* [+ સંધિ junction.] Having no joint; made or worked out of one piece (a pot, a garment). 2. Gamopetalous; monopetalous.

એક-સંપ, *s. m.* [સંપ unity.] Union; harmony. 2. *adj.* United; acting with one heart.

એક-સંપી, *adj.* United; unanimous.

એક-સરખું, [+ સરખું similar *fr.* S. सदृश like.] Uniform.

એક-સરી, *s. f.* [+ સર, સેર, a string.] A necklace, with one line of gold beads.

એક-સાન, *adj.* [+ સાન consciousness.] Uniform. 2. Concentrated in attention; absorbed in thought.

એક-સેટ, Same as એક-સટ.

એક-સો, *adj.* [+ સો *fr.* S. शत a hundred.] One hundred; 100.

એક-હથું, *adj.* [+ હાથ *fr.* S. हस्त hand.] Carried on, or done, by one person only.

એક-હાથે, *adv.* By one hand; by one man; without another's interference.

એકાંક, Same as એકાકું.

એકાંતરે, *adv.* [+ अन्तर interval.] Intermittently; alternately.

એકાંતરો, એકાંતરિયો, } *adj.* Alternate; intermittent (of fever).

એકા-એક, *adv.* Suddenly;all of a sudden.

એકાકાર, *s m.* [S. *fr.* + आकार form *fr.* आ up to + कृ to do.] A single form; a jumble. 2. Pollution.

એકા-કી, *adj.* [S.] Single; alone; unaccompanied.

એકાકી રે, નિર્ભય થઇ વિચરે વનમાં.—બ્રહ્માનંદ.

2. Helpless. 3. *adv.* At once; suddenly.

દોડયો એકાકી કરી, હડી પૂરે (શું) ચડયા પંચ અબધી.

—પ્રેમાનંદ.

એકાક્ષર, *s. m.* [+ અક્ષર a letter of the alphabet.] One letter. 2. The mystic letter

or sacrosanct syllable ओम्.

એકાક્ષરી, *adj.* Having one letter only.

એકાગ્ર, *adj.* [S. *fr.* + अग्र a point.] Bent on one pursuit; attentive; having a concentrated mind.

એકાચાર, [S. *fr.* + आचार conduct *fr.* आ up to + चर् to walk.] Same as **એકાકાર.**

એકાણુ, *adj.* [S. एक + નેઉ *fr.* नवति ninety *fr.* नव nine.] Ninety-one; 91.

એકાદ, *adj.* [S. + आदि beginning, or અધિક more.] Certain; some; some one; any. 2. Same as **એકાદું.**

Id. એકાદ બે About one or two.

એકા-દશ, *adj. s. f.* [S. *fr.* + दश ten.] Eleven; 11.

એકા-દશા, *s. f.* The eleventh day after a man's death.

એકા-દશી, *s. f.* The eleventh day of a lunar fortnight.

એકાદું, *adj.* [S. એક one + आदि beginning.] Rarely one.

એકા-ન-એક, *adj.* [See એક one + અનુ following + એક one.] One after another; every one; all.

અનિર્વચનીય છે સદા, એક, અનેક, એકનએક.
—**પ્રેમાનંદ.**

એકાન્ત, *s. f.* [S. *fr.* + अन्त the end.] Solitude. 2. A private conference. 3. *adv.* Privately.

Id. એકાન્ત કરવી-વિચારવી To hold a secret meeting; to consult in secret; to deliberate in secret. એકાન્તે બેસવું To give up worldly cares and live in solitude.

એકાન્તરે, } **એકાન્તરું,** } *adj.* [S. + अन्तर interval.] Occurring on alternate days.

એકાન્તરિ-યો, *s. m.* Intermittent fever.

એકાન્ત-વાસ, *s. m.* [See એકાન્ત + S. वास dwelling *fr.* वस्, વસ-વું, to dwell.] Solitary habitation; retirement. 2. Solitude.

એકાન્ત-વાસી, *adj.* Living in solitude; living solitary or all alone.

એકાન્ત્રી, Same as **એકાન્તરી-યો.**

એકાવન, *adj.* [S. एक + पञ्चाशत fifty *fr.* पञ्च five.] Fifty-one; 51.

એકાવન-મું, *adj.* Fifty-first.

એકાવળ-હાર, *s. m.* [S. एक + अवलि a line + हार a necklace.] A necklace consisting of one string.

એકાશણુ, } **એકાશણું,** } *s. n.* [+ અશન eating.] Eating once in a day.

એકાસત કર્યા એકાશણાં, શીલ વ્રત સૂત્ર;
તે પુણ્ય તારી શોકયને, પુણ્યવંત પ્રગટ્યો પુત્ર.
—**સામળભટ.**

એકા-શી, *adj.* [S. एकाशीति *fr.* + अशीति, એંશી, eighty.] Eighty-one; 81.

Prov. એક કહેતાં, એકાશી તૈયાર હતાં If there was one, there were dozens.

એક-હથુ, *adj.* [+ હાથ the hand.] Lit. Done by one hand or one man; hence done by one man alone; monopolized.

Id. એકહથુ વેપાર A monopoly of trade.

એકી, *s. f.* [S. एक.] An odd number. 2. Unity.

ધન વડે ધર્મ થાય, કૂડાં કર્મ નાશી જાય,
એકી એ બેની ગણાય, કારણ કે'વાય છે.
—**વલ્લભ.**

3. A term used by boys at school when asking leave to go to the urinal.

Id. એકી કરવા જવું, એકીએ જવું To go to make water. એકી કરવી To make water. 2. To make a union; to unite; to be reconciled. એકી તોડવી To divide (of friends).

એકીન, Same as **આકીન.**

એકી-બેકી, *s. f.* [See એકી+બેકી a number divisible by two without a remainder *fr.* બે, S. द्वि, two.] The game of odd and evens.

એકી-વારે, *adj.* [+ એ also + વાર time.] One at a time; at one go; all in a heap.

એકી વારે હણી નાખ, દયાના પ્રભુ, શીદ અદાપે છે.
—**દયારામ.**

એકુ, Same as **એકે** (Used with a negative).

એકે-એક, *adv.* All; all taken severally.

એકે, *adj.* [+ એ also.] (Used with a negative) Not even one; not one; none.

એકેક, *adv.* Singly; severally; one by one.

એકેકું, *adj.* One by one; one after another.

એકે-ચકે, } [S. *fr.* + चक्र a circle.]
એકે-ચકવે, }
Same as **એક-છવે.**

એકે-પગે, *adv.* [+ પગ the foot.] Lit. Standing on one leg. 2. Eagerly; anxiously.

પણ, આતો ગોપબંધુ ઉપર બે હાણા
વધવાને એકે પગે થઇ રહેશે. —**પ્રેમાનંદ.**

એકેય, Same as **એકે.**

એકો, *adj.* [+ એ also. See એકુ, એકે.] Even one; only one.

એ ગીતા એકો અધ્યાયજ, અથવા એકો શ્લોક;
અથવા એકો અક્ષર ભાખે, શ્રવણ કરે કો લોક.
—**દયારામ.**

જે પીતાં ને ઓછો રહે, એકો અભિલાખ,
શીકો બીજા લાગશે, રસ લાખો લાખ.
—**દયારામ.**

2. (Used with a negative) Not one; none. 3. *s. m.* A table of squares from one to ten (in Arithm).

એકોતેર, *adj.* [+ સિત્તેર seventy.] Seventy-one; 71.

એક્કો *s. m.* [S. एक.] The ace (at cards). 2. A carriage drawn by one bullock or horse. 3. Unity. 4. *adj.* Unique.

એક્યાસી, *adj.* [S. एक + એંસી *fr.* अशीति eighty *fr.* अष्ट eight + ति a suffix showing tens.] Eighty one; 81.

એખરો, *s. m.* A kind of drug.

એખરો, *s. m.* [See ઉકરડો.] The refuse; rubbish.

એખલાસ, *s. f.* [Ar. इख़्लास् sincerity.] Intimacy; affection.

એ-જ, *adj.* [See એ this + જ only.] The same; indentical.

એજન, *adj.*]Ar.एजन्.] Ditto. 2. *s. n.* An invitation; a call.

એજ્યુકેશન, *s. n.* [Eng. *Education.*] Education.

એટલા-માં, *adv.* [See એટલું this much.] Meanwhile.

એટલા-માટે, *adv.* [+ માટે *for.*] For that reason; consequently.

એટલું, [S. एतावत् so much *fr* एतद् this.] See **આટલું.**

એટલે, *adv.* Meaning to say; that is to say. 2. Therefore. 3. Then. 4. Soon after.

એટલે-લગી, *adv.* [+ લગી till, up to.] So far. 2. Up to this.

એઠ-વાડ, *s. m.* } See એઠું + વૃત્તિ.] The
એઠ, *s. f.* }
refuse of food; food left after eating.

Id. એઠવાડ કરવો To pollute a place with the refuse of food. એઠવાડ કાઢવો To remove the refuse of food from a place and make the place clean. એઠવાડ નાખવો To throw away (remove) the refuse of food.

એઠું, *adj.* [S. उच्छिष्ट *fr.* उद् up + शिष्ट remained *fr.* शिष् to remain.] Left after being eaten or enjoyed (of portions of food).

Id, એ તો એઠે પાણીએ પણ છાંટે એવો નથી Lit. He will not give a beggar even the water in which the refuse of food is mixed; hence, He is a great miser.

Prov. એઠું ખાય તે ચોપડયા સાટે Everyone works with a selfish motive.

એઠું-જૂઠું, *s. n.* [+ અજીઠું.] The refuse of food and work connected with it.

એડ, } *s. f.* [See હેડ a drove of cattle.]
એડી, }
The spur. 2. A stroke with the heel. 3. A sign. 4. [See ખેડ.] Agriculture.

એડ-કી, *s. f.* [Imit.] Frequent belching. 2. Convulsions immediately before death.

એડિટર, *s. m.* [Eng. *Editor.*] The editor of a paper. 2. A publisher of books.

એડિયા, *s.m.* [See હેડ a drove of cattle.] A drove of cattle brought for sale. 2. The owner of them.

એડી, *s. f.* [See એડ, હેડ, a drove of cattle.] See એડ, 1 & 2. 2. The heel of the foot. 3. The heel of shoes. 4. A piece of wood fixed in the upper piece of a grinding mill, otherwise called માકડી 5. A goldsmith's tool.

Id. એડી દેવી To press with the heel of the foot. એડી મારવી To make a sign or stamp of approval. 2. To spur a horse. એડીમાં ચાંપવું-ઘાલવું To draw or press with an edi a goldsmith's tool.

એડો, *s. m.* [See નેહ, સ્નેહ. affection + ડી dim.] Affection 2. Fault-finding.

એઢ, Same as હેડ, a drove of cattle.

એઢિયો, *s. m.* A dealer in bullocks

એઢી, *s. f.* A match; equality.

જેવી પીતાથી સાતમી પેઢી જી, માતાથી પંચમી એઢીજી.
—પ્રેમાનંદ.

એણ-હરિણ, *s. m.* [S. एण =हरिण an antelope.] A male deer.

એણ હરિણને માંસે જો સુત, પિતૃનું જો થાય શ્રાદ્ધ;
આઠ મહિના સંતોષાય પિતૃ, કહી ગયા એવું સાધ.
—પ્રેમાનંદ.

એણી-કોર, }
એણી-ગમ, } *adv.* [Guj. એણી this *fr.*
એણી-મગ, }
S. एतद्, एनद्, this + કોર end, side, માર્ગ way.] On that side; there.

એ-ણે, *Pron. instr.* [See એ *Pron.*] By him; by her; by it.

એદી, *adj.* [Ar. यदी hands *pl.* of यद् hand.] Sitting with folded hands; idle; Sluggish; lazy.

એદી-ખાનું, *s. n.* [+ P. खान: a place.] A place of idleness; the Castle of Indolence.

એ-ધણાં, }
અધણાં, } *s. n Pl.* same as **ઇન્ધન.**

એધાણ, }
એધાણી, } *s. f.* [S. अपि-धान concealment, hiding. *fr.* अपि around = धा to hold.] A sign; a symbol. 2. A trace.

Id. એધાણી આપવી To recall to another person's mind a sign or a symbol; to remind by certain signs; recalled to mind. એધાણી કહેવી To tell a mark or sign by which a thing may be recongnized. એધાણી-માગવી-લેવી To ask for a sign or proof.

એન, *s. f.* [Ar. एन.] A criticle time. 2. Reputation. 3. A kind of heavy & solid timber tree, or its wood. 4. *adj.* Critical; decisive. 5. Heavy; solid. 6. Total; alltogether. 7. Stirling; real 8. Genuine; original. 8. True; not conterfeit. 10. Splendid; fine; nice.

ચક્ષુ સુરજ ચંદ્રમા છે,મન વિષે રે લોલ,
ભૃકુટી જસરાજ કેરૂ એન, મારા વહાલાજી હો.
—દયારામ.

11. Pertaining to land.

Id. એન જવી-ખોવી To lose one's reputation. એન સાચવવી-રાખવી To keep up, preserve, or save one's reputation.

એન-ઉપજ, *s. f.* [+ ઉપજ produce, income.] The produce of the ground, soil, or land. 2. Land revenue.

એન-કરજ, *s. n.* [+ P. કરજ debt.] The original debt; the sum borrowed or lent, as distinguished from the sum increased through the accruing of interest; the capital.

એન-કીમત, *s. f.* [+ Ar. કિમ્મત price.] The prime cost.

એન-ખરચ, *s. m.* [+ P. ખરચ expenditure.] Original or main cost or expenses.

એન-ચોમાસું, *s. n.* [+ ચો-માસું the four months of the rainy season.] The principal part of the rainy season.

એન-જમા *s. f,* [+ Ar. જમા income.] The established or regular revenue or income.

એન-જમીન, *s. f.* [+ P. જમીન land.] A plot of ground of the same nature or yielding the same produce as surrounding plots. 2. The best land.

એન-જુવાની, *s. f.* [+ જુવાની youth.] Prime youth; full youth.

એન-વાવેતર, *s. n.* [+ વાવેતર sowing, cultivation.] The produce of fields, as distinguished from the produce of trees, &c.

એન-ઘેન, *s. f.* [Ar. एन the eye + गेन् cloud.] A game for boys.

એનવેલપ, *s. n.* [Eng. *Envelope.*] An envelope for letters.

એ-પ્રમાણે, *adv.* [See એ this + S. प्रमाण measure *fr.* प्र forth + मा to measure.] Thus; in this way.

એપ્રિલ, *s. m.*[Eng. *April.*] April.

એબ, *s. f.* [P. एब.] A blemish; a defect; a vice.

Id. એબ ઉઘાડવી To expose a defect. એબ જોવી To be fault-finding. એબ દેખાવી To be exposed to view (of the private parts of the body). એબ ઢાંકવી To cover the

defects; to be careful that one's defects are not exposed. 2. To cover the private parts of the body. એબ લાગવી To have a stain or blemish;to be stained or sullied. એબ લગાડવી To sully; to soil;to throw blame on; to pollute; to vitiate.

એબ-દાર, *adj.* [+ P. दार् having *fr.* S. धृ to hold.] Blamable. 2. Defective.

એબિ-યલ, Same as **એબ-દાર**.

એભક, Same as **હેબક**.

એમ, *adv.* [S. एवम्.] Thus.

એમ-કર-તાં, *adv.* [+ કર-તાં doing *fr.* કર-વું *fr.* S. कृ to do.] However; nevertheless.

એમ-નું-એમ, *adv.* [Redup. of એમ.] In the same state; as it is; *status quo.*

એમાન, *s. n.* [S. आमान्न *fr.* आम raw, uncooked, + અન્ન food.) Raw or uncooked food.

એર-ગેરિયા-જમીન, *s. f.* [Ar. गैर् redup. of ग़ैर another + જમીન land.]Alienated land.

એરણ, *s. f.* An anvil.

Prov. એરણની ચોરી, ને સોયનો દાન Disproportionate punishment.

એરણુ-કાકડી, *s. f.* [See એરંડો castor plant + કાકડી cucumber.] A kind of fruit; *Carica papaya.*

એરંડ-મૂળ, *s. n.* [See એરંડો castor plant + મૂળ root.] The root of a castor-plant.

એરંડિ-યું, *s. n.* Castor-oil.

એરંડી, *s. f.* A small castor-plant;*Palma Christi*; *Recinus Communis.*

એરંડો, *s. m.* [S. एरण्ड.] A castor plant. 2. The castor seed. 3. A garment worn by women.

Prov. એરંડો ઉગે, ત્યાંથી પોલો Wickedness is an inborn quality in a wicked man. ઉજ્જડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન A heron is a king among a hundred crows.

એરવાહસ,*s.n.* A kind of medicinal seeds.

એરા, *s. m. pl.* The grasp or power (of an animal, &c.).2.The power of a thing, or the claws of an animal,that can do harm.

એરા-ફેરા, **હેરા-ફેરા**, *s. m. pl.*[Guj. એરા redup. of ફેરા *pl.* of ફેરો walking about *fr.*ફર-વું to walk about,& હેર-વું to spy. + ફર-વું.] Going and coming frequently.

એરાદો, Corrup. of ઇરાદો.

એરા-વું, *v. i.* [See હેરાન troubled, distressed.] To be in a trouble. 2. To be unhinged; to be shaky.

એરા-વું, *v. i.* [See ઘેરા-વું.] To be surrounded.

એરૂં, *adv.* [Mar. यत्र that *fr.* S. अत्र another.] To this place; hither. *Cf.* **ઓરૂં**.

એરૂ, *s. m.* A serpent; a snake.

એરો, *s. m.* [See એરા-ફેરા.] Visiting; going and coming.

એરો, *s. m.* [See આરો.] A watering place for cattle, attached to a well.

એલચી, *s. m.* [P.] An envoy; an ambassador; a plenipotentiary agent charged with affairs.

એલ-ચી, *s. f.* [S. एला.] Cardamom.

એલચી-દોડો, *s. m.* [+ દોડો a pod.] A pod of cardamom.

એલતેમાસ, *s.* [Ar. इल्तिमास्.] A request; solicitation. 2. Desire. 3. Direction; an order.

એલ-ફેલ,*s.f.*[Ar.फ़िअल् an act; એલ redup. of ફેલ.] Wild freaks; pranks; frolicks. 2. *adj.* Indecent; abusive.

એલમ, Same as **ઇલમ**.

એલા-ય-ચી, *s. m.* [S. एला.] Cardamom.

એલાહિદું, *adj.* [Ar. अलाहदह.] Separate; distinct; different *Cf.* **અલાહિદું**,**ઇલાયદું**.

એલો-એલો, *s. m.* A game for children. (Used in the Bhāvnagar Prānt.)

એવ, *adv.* [S.] Certainly.

એવ, સનકાદિક આવે સુત એવ, માનસ પુત્ર કરતા સેવ.

—**બ્રિધિર**.

એવ-ડું, [See એવું.] Same as **આવડું**.

એવમ, *adv.* [S. एवम्.] In this manner; in this wise; thus; so.

એવાતણુ, **એવાતન**, **એહેવાતરણુ**, *s. n.* [See સૌભાગ્ય, સોહાતણ.] Married state of a woman; wifehood;freedom from widowhood.See **હેવાતન**.

એવાન, એહેવાન, s. n. [Ar. एवान्.] A hall; a drawing-room.

એવા•માં, એહેવા•માં, adv. [See એવું such.] By this time; now; soon after this. 2. In the meantime; meanwhile; when.

એવું, એહેવું, adj. [S. एवम् thus.] Such; so; like; of this quality.

Prov. એવું શું ઊનું ખાઇએ, કે, મોંહ દાઝે ? Why do you turn a pleasure into a pain ? એવું શું રળીએ, કે દીવો આળીને દળીએ ? Idle all day, she is going to spin at night. એવું કેવું સોનું પહેરીએ, કે કાન તૂટે ? Why do you make a pain of a pleasure ? એવો કોણ ગોકળીયો ગાંડો હોય, કે દીવાળીને દહાડે ઘેંસ ખાય ? Who is such a fool as to choose to be sorry, when he can command pleasures ?

એશ, s. f. [Ar. एश.] Pleasure; luxury; 2. Delight; enjoyment.3. Voluptuousness; sensuality.

એશ-આરામ, s. m. [+ P. आराम् rest = S. आराम pleasure fr. आ up to + रम् to sport.] Enjoyment of pleasures and comforts of life; luxury.2.Delight; ease.3. Diversions; recreation. 4. Sensual enjoyment.

એશક, Same as **ઇશક.**

એસણું, s.n.A small stove used by goldsmiths.

એસતેકબાલ, s. n. [Ar. स्तिकबाल.] Going out from the house to bring in a guest with due respect.

એસારો, Same as **ઇસારો.**

એસ્ટિમેન્ટ, s. n. [Eng. *Estimate.*] An estimate.

એહ, pron. [See એ this.] This. (Used in poetry.)

એહમક, adj. [Ar. अहमक.] Foolish; stupid; silly.2. s. m. A fool; a blockhead.

એહર•વું, v. i. [See ઓસર•વું to subside.] To liquify;to be turned into a liquid (of a solid). 2. To be wet with perspiration (of the hands and feet).

એહવાલ, s. m. [Ar. अहवाल् pl. of हाल् state.]A story; a narrative;relation.2. An account. 3. Description.4. State;condition. 5. Circumstances; occurences; an event.

એહસાન, s. n. [P. इहसान्.] Benevolence; kindness. 2. An obligation; beneficence; a favour.

એહસાન•મંદ, adj. [+ P. मन्द full of = S. मत, મંત, having.] Obliged; grateful; under an obligation; thankful.

એળ, s. f. [S. आलि a bee See અલિ, અળઇ, અળાઈ, ઇયળ.] A worm; an insect.

એળચી, Same as **એલાયચી.**

એળિયો, s. m. Aloe.

એળે, એળે-વેળે, adv. In vain; uselessly;to no purpose; idly.

Id. તેનો મનખો એળે ગયો His life has been passed in vain.

ઐ.

ઐ, The 9th letter of the alphabet and the 10th vowel.

અઆમ, s. m. [P. pl. of योम् a day = S. याम one-forth part of a day.] Time; occasion; season; juncture. 2. Weather.

ઐક્ય, s. n. [S. fr. एक one.] Oneness. 2. Unity or sameness (of opinion. &c.).

ઐતરેય, adj. [S.] Originating from Itara (a sage to whom particular parts of the Rig-ved were revealed).

ઐતિહાસિ•ક,adj. [S.fr. ઇતિહાસ history.] Historical.

ઐયો, adj. m. [See એ this.] This (boy, man).

Prov. ઐયો વહાલો, ઐયો વહાલો, ત્યારે ખાડે કોને ઘાલો ? You cannot keep everything you have : Our life is a life of sacrifices.

ઐશ્વર્ય, s. n. [S. fr. ईश्वर God fr. ईश् to rule.] Superemacy; lordship. 2. Divinity; the divine attributes.3.Grandeur;opulence.

ઐહિ•ક, adj. [S. fr. इह here, in this world.]Pertaining to this world; secular; mundane; worldly.

ઓ.

ઓ, The tenth letter of the alphabet and the eleventh vowel. 2. *interj.* [Imit.] O; oh. 3. *pron.* [See એ this. *Cf.* P. यह this; P. वह, Hind. वो, that.] That. (Used in Kāthiāwād)

ઓઃ, } **ઓહો,** } *interj.* O; oh ! Alas. 2. In answer to a call.

ઓઇયાં કરવું, *v. t.* [Guj. ઓઇયાં Imit. of the sound made in swallowing+કરવું to do.] To swallow; to eat up. 2.To misappropriate.

Id ઓઇયાં કરવાં To be satisfied with what one has eaten. 2. To misappropriate.

ઓક, *s. f.* [See ઓક•વું.] The matter thrown out in vomiting.

ઓક, *s. n.* [S. ओकस् a house.] A house; a dwelling place.

સ્તુતિ કરી અહિપતિ કુટુમ્બ લઇ ચાલ્યો પોતાને ઓક.
—**દયારામ.**

ઓક, *s. n.* [Eng. *Oak.*] The oak tree or its wood.

ઓકરી, Same as **ઓકળી.**

ઓક•વું, *v. t.* [Hem. Des. वोक्किलियं = S. रोमन्थ rumination. Or, See ઓ•કારી *fr.* ઓ Imit. + કાર doing, a suffix showing the sound.] To vomit.

Id. ઓકી કાઢવું-નાખવું To vomit. 2. To speak out. એને તો ઓકી કાઢવું પડ્યું He had to give back what he had misappropriated. ઓક્યા ધાન જેવું Disgusting.

ઓકળી, *s. f.* [S. उत्कालिका *fr.* ઉત્ up + કળી a bud.] The little rings or ripples made by throwing a pebble in water. 2. A kind of drawing made by women on the ground or floor in the form of ripples in water.

Id. ઓકળી પાડવી To make a drawing on the ground or floor in the form of ripples in water.

ઓ•કાર, *s. f.* [Guj. ઓ Imit + कार the letter or its sound *fr.* कृ, કર•વું, To do, See ઓક•વું.]See ઓ•કારી. 2. *s. m.* The letter ઓ or its sound.

ઓઙ્કાર, Same as **ઓમ્•કાર.**

ઓકારી, *s. f.* [See ઓક•વું.] Vomited matter; vomit. 2. Vomiting; retching.

ઓકા•વવું, *v. t.* [Causal of ઓક•વું.] To cause to vomit. 2. To extort; to obtain by force or violence.

ઓખડ, Same as **ઓસડ.**

ઓ•ખણ•વું, *v. t.* [S. अव down + खण्ड् to break; or, उत् up + खन्, ખણ•વું. to dig.] To pound. 2. To dig up; to rake up.

Id. પત્તર ઓખણવી To tire down; to harass. હું તારી સાત પેઢી ઓખણીશ I will pick up faults in the reputation of your ancestors for seven generations back; hence, I will show to the people you and your ancestors with all your faults; I will expose you.

ઓખદ, Same as **ઓખડ, ઓસડ.**

ઓખદિ•યાં, *s. n. pl.* Medicinal drugs.

ઓખર, *s. n. f.* [S. उप secondary, inferior + અક્ષર a letter. *Cf.* ઉપ•નામ.] A surname; a cognomen.

ઓખર, *s. n.* [See ઓખર•વું.] Eating the dung (said of a beast).

ઓખર•વું, *v. t.* [S. ऊषर a dunghill.] To eat the dung (said of a beast).

ઓખરા•ડો, Same as **ઉકર•ડો.**

ઓખરા•ચલું, *adj.* That which has eaten dung (of a beast).

ઓખરિ•યું, *adj.* That which has the habit of eating the dung of animals.

ઓખવ•વું, *v. t.* To gather; to collect. 2. To scrape.

ઓખાણું, *s. n.* [See ઉપાખ્યાન an amusing story.] A puzzle; a riddle. Same as **ઉખાણું.**

ઓખાત, } **ઓખાદ,** } *s. f.* [S. वि•ख्याति fame *fr.* वि intens. + ख्या to tell.] Measure; weight; value; importance.

Id. એની ઓખાદ શી ? What value or importance can be attached to him ?

ઓખી, *s. f.* [Guj. ઓખા-મંડળ the pro-

vince round Dwārākā, where this coin is in use.] A silver coin used in some of the state in Kāthiāwād, particularly the Jāmnagar and Junāgad States.

ઓગઠ, *s. n.* [Dh. Des. गाविलं = Hem. Des. गवसं eaten by a cow, grass, *fr.* S. गो, ગાય, a cow + अत्त eaten *fr.* अद् to eat.] The residue of cattle-forage.

ઓગણ-ચાળીસ, *adj.* [S. एक one + ऊन less + चत्वारिंशत्, ચાળીસ, forty *fr.* चतुर् four.] Thirty-nine; 39.

ઓગણ-ત્રીસ, *adj.* [+त्रिंशत्, ત્રીસ, thirty.] Twenty-nine; 29.

ઓગણ-પચાસ, *adj.* [+ पञ्चाशत्, પચાસ, fifty *fr.* पञ्च five.] Forty-nine; 49.

ઓગણ-સાઠ, *adj.* [+ षष्टि, સાઠ, sixty *fr.* षष् six.] Fifty-nine; 59.

ઓગણા, *s. m. pl.* [S. अ not + गीर्ण, ગળેલું, melted *fr.* गॄ, गर्, गल्, ગળ·વું. to drop to melt.] Small particles of cakes, &c.

ઓગણીસ, *adj.* [S. एक one + ऊन less + विंशति, વીસ, twenty] Nineteen; 19.

ઓગણો, *s. m.* [See ઓગણા.] A grain of corn, which remains hard after cooking, baking, or grinding.

ઓગણ્યા-એંશી,
ઓગણ્યા-એંસી, *adj.* [S. એક one + ઊન less + अशीति, એંસી, eighty.] Seventy-nine; 79.

ઓગણિયાં, *s. n. pl.* [See ઓગણીસ nineteen.] Multiplication Tables in which nineteen is successively multiplied by one, two, &c., up to ten.

ઓગરાળો, *s. m.* [S. अव·धार sprinkling, pouring, *fr.* अव down + घृ to sprinkle + આલય a house, a pot.] A large spoon or ladle made of brass or copper used in serving out liquid food.

ઓગલો, *s. m.* [See ઓ·ગળ·વું to melt.] Half boiled rice.

ઓ·ગળ·વું, *v. i.* [Hem. Des. ओग्गालइ *fr.* S. उद्गार (ल) यति रोमन्थयति = to ruminate, *fr.* उत् up + गॄ, गर्, गल्, ગળ·વું, to drop.] To ooze; to melt; to dissolve; to become liquid; to exude; to trickle down gently.

ઓ·ગાટ,
ઓ·ગાર, *s. n.* [अव down + गॄ, गर्, गल्, ગળ·વું, to drop.] The residue of cattle's forage.

ઓગાન, *s. m.* A wave; billows.

ઓગાળ, *s. m.* [See ઓગળ·વું to melt.] Chewing. 2. Cud; quid; that which is spit out after chewing a thing. 3. Same as **ઓગાટ, ઓગાર, ઓઘાસ,** the residue of cattle's forage. 4. Ruminating; contemplating; constant meditation.

ઓગાળ લીધે તમે હરિ ઝટ પામો,
અલ્યા, એ તો જૂઠો છે દાવ દદામો, રે.
—વીરજી.

ઓ·ગાળ·વું, *v. t.* [Caus. of ઓગળ·વું to be melted.] To melt.

ઓઘ, *s. m.* [S.] A stream; a current. 2. A heap; a multitude.

ઓઘરાળું, *adj.* [See ઓરાળો. 2 + વાળું having.] Soiled or marked with lines of a liquid poured out.

ઓઘરાળો, *s. m.* Same as **ઓગરાળો.** 2. [See ઓગાર, ઓગાટ, + ઓળ a line.] Lines of a liquid poured out.

ઓઘરી, *s. f.* [See ઓગળ·વું.] The loose threads at the end of a garment.

ઓઘલો, *s. m.* Same as **ઓગલો.** 2. A hole at the top of a bundle, through which the contents may be dropped out or taken out. 3. A hole.

ઓઘા·મણ, *s. f.* [See હગા·મણ passing fœces *fr.* હગ·વું to evacuate the bowels.] Disgust. 2. Horror.

ઓઘા·વવું, *v. t.* [See અવ down + ઘાત striking.] To beat (of corn, &c.) (Used in Kāthiāwād).

ઓઘાસ, *s. n.* [S. अव down + घस or ग्रस् to eat.] The residue of cattle's forage. See **ઓગઠ, ઓગાળ.**

ઓઘો, *s. m.* [See ઓઘ a stream, a current.] A heap or stock of grass or corn; a heap of bundles of corn 2. A large dinner-party. 3. Hair on the head. 4. A bundle of woollen threads kept by Jain priests.

Id. ઓઘો બાળવો Lit. To set fire to a

heap of grass. 2. To reveal a secret.

Prov. ઓઘાભેળી ઝાળ The greater contains the less.

ઓચંબો, Same as **અચંબો**.

ઓચર, *s. m.* [Eng. *Voucher.*] A voucher; a document; a writing. 2. A receipt for money.

ઓચર·વું, *v. t.* [See ઉચ્ચાર.] To utter; to speak: to sound; to enunciate.

ઓચરિ·યાં, *s. n. pl.* Same as **ઓચર**.

ઓચિન્તું, **ઓચીતું**, *adj.* [Dh. Des. अव·चिंयं *fr.*S. उच्चित्त with the mind disturbed *fr.* उत up + ચિત્ત mind; or, *fr.* S. अ·याचितं unbegged, unsought, *fr.* अ not + याच to beg.] Suddenly; unexpectedly; all at once.

ઓચ્છવ, *s. m.* [See ઉત્સવ.] A holiday; a day of great rejoicing; a day of joyfulness. 2. A religious ceremony among Hindus.

ઓછ, *s. f.* [S. अच्छ thin; or, S. अवश्य necessary, wanting, *fr.* अ not + वश power; Or, See અ·ક્ષત absence, want.] Want; deficiency.

મોધમ રાખે રે મોટમ ઘણી, ઉઘડું પાડે ઓછ જણાય.
—દયારામ.

ઓછંગ, Same as **ઉત્સવ** Rejoicings.

ઓછ·પ, **ઓછ·મ**, **ઓછ·ય**, *s. f.* Same as **ઓછ** Deficiency.

છે ઓછય અટકેકી ઉભયમાં, ટળે કારજ થાય.
—દયારામ.

ઓછાડ, *s. n.* [Hem. Des. अव·अच्छं, अव·कच्छं, अव·कक्षं = S. कक्ष·वस्त्रम् a loin cloth.] A sheet of cloth; a coverlet. 2.A coarse kind of upper garment.

ઓછાડ·વું, *v. t.* To cover the bed with a sheet.

ઓછા·પણું, *s. n.* Same as **ઓછ·પ**.

ઓ·છાયો, *s. m.* [अवच्छाय *fr.* અવ down + છાયા shade.] A shadow.

ઓછા·વું, *v. i.* [See ઓછું less.] To be less or inferior. 2. To be ill-behaved; to be wicked.

નારી ઓછાયે અહીં અંધ થાયે,
નારી ઓછાયે ઘા ન રૂઝાયે.—**પંચદંડ**.

ઓછાશ, *s. f.* Same as **ઓછ, ઓછ·પ ઓછ·મ, ઓછ·ય, ઓછા·પણું**.

ઓછિ·તું, **ઓછિન્તું**, *adj.* [See ઓછ deficiency.] Borrowed; not one's own. 2. Not natural.

ઓછિયો, *s. m.* [See ઓછાયો shadow.] Protection from heat. 2. Protection generally. 3. Care. (Used in Jhālāwaḍ)

ઓછું, *adj.* [See ઓછ.] Deficient; falling short of; wanting; less. 2. Inferior.

Id. ઓછું આણવું-આવવું-લાવવું To have a low opinion about one's own self. ઓછું પડવું To find to be less; to think to be less. ઓછું લાગવું To feel slighted. ઓછે પાટલે જવું-બેસવું To lower oneself in other people's opinion; to speak low or abusive words at a meeting of gentlemen. 2. To lose one's temper; to be saucy. એક ઓછી પાંસળીનું Half-mad. રખેને તેને ઓછું આવશે Lest he should feel slighted. તે મને ઓછું કામ લાગશે એમ નથી It will be of no small use to me. તમે અમારે માટે ઓછું મૂકી જતા નથી You are leaving us no mean inheritance. એ કાંઇ ઓછું કહેવાય ? Can this be looked upon as a small thing ? તેમની જેટલી સેવા થાય તેટલી ઓછી One cannot do enough for them. તેવાનો જેટલો ધિક્કાર કરિએ તેટલો ઓછો We cannot despise such people too much. તને કશી વાતનું હું ઓછું પડવા દઈશ નહિ I shall not allow you to want for anything. ઘાતકીપણાનું ઓછું માઠું પરિણામ છે શું ? Are the results of cruelty insignificant ?

Prov. ઓછું ખાવું ને ઓછું હગવું Less gain less trouble. ઓછી પુંજી ધણીને ખાય Trading with a small capital ruins the trader.

ઓછું પાત્ર, *adj.* [+ પાત્ર a receptacle, a pot.] Of low family. 2. Conceited; vain. 3.*s.n.* The betrayer of a secret. 4. A barber.

Prov. ઓછું પાત્ર ને અદકું ભણ્યો, વઢકણી વહુએ દીકરો જણ્યો, મારકણો સાંઢ ચોમાસું મહાલ્યો, ને કરડકણા કુતરાને હડકવા હાલ્યો Confusion worse confounded: No fool like an old fool.

ઓજ, *s. n.* [S. ओजः light.] Light; lustre.

એકલમલ અણલિડ્ડ્ઁી, ઓજ, ચિદ્દ અચાનક પામી ઓજ.
—અખો.

2. Valour; power; might.

જાદવ, સંજય, ને કાંબોજ, કુરૂ દેશાનું અદ્દકું ઓજ.
ગિરિધર.

3. Life; vitality.

ઓજાર, *s. n.* [Ar. अव्ज़ार् *pl.* of विज़्र् an instrument.] A tool; an implement; an instrument; an apparatus.

ઓઝ, Same as **હોજ** A reservoir.

ઓઝ·ટ, *s. m.* [Hem. Des. अज्झसिअं = S. दृष्टम् seen. Or, Hem. Ses. उज्झटितं = S. अव·ध्वस्तम् destroyed, thrown down, attacked.] A shadow. 2. The influence or grasp of an evil spirit 3. Collision; difficulty.

Id. ઓઝટમાં આવવું, ઓઝટ લાગવી, To be possessed by an evil spirit.

ઓઝ·ડ-વા, *s. m.* [+ વા, વાયુ, wind.] The influence or grasp of an evil spirit.

ઓઝ·ણું, *s. n.* [See ઓજ light, lustre.] Attendants, &c., sent with a princess to her husband's house; the paraphernalia of a princess.

ઓઝપ·વું, *v. i.* [See ઓજ light; or, ઓઝલ a veil.] To be ashamed.

જીવરાજ કહે, હું ઓઝપું છું લઈ જતાં,
નિર્વિકારને લઈ, વિકાર મૂકતાં.
—જીવરામભટ.

ઓઝમ, *s. m.* [See ઓજ light; or, ઓઝટ the influence or grasp of an evil spirit.] Fear. (Used in Jhālāwāḍ.)

ઓઝર·તું, *adj.* [Hem. Des. आज्झरो *fr.* S. अव·झरः a torrent *fr.* अव down + झर, ઝરો, a stream.] Sweeping along; passing away with a slight touch; glancing.

ઓઝરી, See **હોજરી** The stomach.

ઓઝરૂં, Same as **હોજરૂં** The stomach.

ઓઝલ, *s. f.* [See ઉજ્જ્વલ bright; or, ઓજ light.] A veil; a curtain. 2. A cover to conceal the face. 3. A seraglio; a harem.

Id. ઓઝલ પડદો A curtain separating women's appartment from that of men. ઓઝલ પડદે રહેવું To be confined in the zenana: to be coy; to be modest.

ઓ·ઝા·ડ, *s. f.* [See ઓ·છાયો shade + વૃત્તિ being.] Shade.

ઓઝી, *s. f.* [See ઓઝો a burden.] The wife of a potter.

ઓઝો, *s. m.* A potter.

ઓઝો, *s. m.* [Hem. Des वोज्झओ a burden *fr.* S. अप·वाह act of carrying *fr.* अप away + वह्, વહેવું, to carry.] A burden; a load; a weight.

ઓઝો, *adj.* [See ઓજ lustre.] Powerful; mighty.

ઓઝો, *s. m.* [Hem. Des. अवज्झाओ *fr.* S. उपाध्यायः See ઉપાધ્યાય a teacher.] A particular surname. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

ઓઝો કઇ વહુનો વીર રે, ઓઝા લાવ રે ઘી તાવણી.
—ભાવા.

ઓટ, *s. f.* [Hem. Des. उयट्टं *fr.* S. अव·वृष्ट stopped raining *fr.* अव down + वृष्, વૃષ્ટિ, rain.] The reflux; the ebb; the ebb-tide.

ઓટ, *s. f.* [See ઓટું.] A curtain; a partition.

બીજા મારગ કોટાકોટ, રહે આવરયા ગુણની ઓટ.
—અખો.

ઓટ·કાર, *s. m.* [Guj. ઓટ Imit + S. कार doing, the sound, *fr.* कृ to do.] Belch; eructation.

ઓટ·ણું, *s. n.* } **ઓટ·ણી**, *s. f.* } [See ઓટ·વું.] Act of hemming.

ઓટલી, *s. f.* [See ઓટલો.] A verandah. a porch; a vestibule; a portico.

ઓટલો, *s. m.* Same as **ઓટલી**. 2. A platform of mud or masonry erected before a house serving as a seat.

Id. ઓટલે બેસવું To be driven to the *otlā*; to be deprived of one's dwelling house. 2. To become helpless. 3. To sit at the door of a debtor (said of a creditor); to be urgent in demanding payment. 3. (Slang) To commence business (said of a young prostitute). ઓટલા ભાગવા To create a disunion in the house. 2. To talk scandals about a herson. ઓટલો ઉઠવો-બેસવો-વળવો To become childless. 2. To be ruined in every way. ઓટલો ઘસી નાખવો To frequent a house as a visitor. ઓટલો વાળવો To ruin.

Prov. ચાર મળે ચોટલા, તો ભાગે ઓટલા If four women meet together, they will create a disunion in a house. રોટલો મળે, પણ ઓટલો ન મળે It is easier to get bread than to get a house to live in.

ઓટ•વું, *v. t.* [S. आ•वृत्त turned up *fr.* आ up to + वृत् to turn, See આ•વૃત્તિ repeating.] To hem a garment; to close the edges of cloth by hemming.

ઓટા•ઈ, ઓટા•મણી, *s. f.* Hemming a garment; act of hemming. 2. Wages paid for hemming.

ઓટા•વવું, *v. t.* [Caus. of ઓટવું to hem.] To get a garment, &c., hemmed.

ઓટી, *s. f.* [Dh. Des. उयट्टी = S. परिधानैकदेशः a part of a wearing apparel *fr.* S. आ round + वेष्ट् to surround.] The lap of a dhoter or sārī.

Id. ઓટી વાળવી To tuck up a dhoter round the waist. ઓટીમાં ઘાલવું To put in a dhoter's pocket. 2. To conceal in the dhoter's pocket, 3. To bring under one's own control. 4. To place a child completely under the protection of.

Prov. ઓટીનો હારે ને મુઠ્ઠીનો જીતે A bird in the hand is better than two in the bush.

ઓટી-વાર, *adj.* [+ બહાર out.] Lit. Having the habit of revealing secrets. 2. Talkative. 3. Stupid; foolish.

ઓઠ, *s. m.* [S. ओष्ठ.] A lip. *Cf.* હોટ.

Id. ઓઠે દાંત પીસવા To grind the teeth in anger. ઓઠ કરડવા To repent. ઓઠ ઉઘાડવા To speak out.

Prov. ઓઠ સાજા, તો ઉત્તર ઝાઝા Wranglers never want words. ઓઠ બહાર, તે કોટ બહાર The very walls have ears.

ઓઠવ•વું, *v. t.* [S. अव down +स्थाप्, સ્થાપવું, to place *fr.* स्था to stand.] To substitute a wrong thing.

ઓઠીંગણ, Same as **અઢિંગણ**.

ઓઠું, *s. n.* [Dh. Des. अत्थारो=S. साहाय्यं help *fr.* S. अव down स्तृ, स्तॄ, to cover.] A shadow. 2. An excuse. 3. A sample; a pattern; a model. 4. A blot. 5. A puppet. 6. A fool.

Prov. કરમમાં ન હોય કોઠાં, તો કોનાં જોઈએ ઓઠાં ? One cannot always guide oneself by other's example.

ઓડ, *s. f.* [S. ओढ drawn, carried, *fr.* आ intens + ऊढ carried *fr.* वह् to carry *Cf.* Mar. वडा•री.] A caste of Hindus, who dig and carry earth, and build mud-houses.

ઓડ, *s. f.* [See ઓડું shelter.] A curtain to stop wind from coming in.

ઓડ, *s. f.* The hinder part of the neck.

ઓડ, *adj.* [See ઓર P. strange.] Strange; wonderful; surprising.

Id. ઓડનું ચોડ કરવું–વેતરવું To spoil a business; to cut all wrong.

ઓડ•કાર, Same as **ઓટ•કાર**.

ઓડવું, *s. n.* A kind of fruit.

ઓડ•વું, Same as **ઓઢ•વું**.

ઓડકું, *s. n.* [See હોડકું.] A small boat.

ઓડ•વું, *v. t.* [S. ऊढ carried, drawn, *fr.* वह् to carry, to draw. *Cf.* M. ओढ•णे.] To hold forth.

અમૃતફળ કે સજીવન મણિ, હરિ ઓડે છે હસ્ત.
—સુદામાચરિત્ર.

પછે મહેતાજી વિદાય માગે, બોલે બેહુ કર ઓડી જી.
—નરસિંહમહેતો.

2. To draw; to pull.

વિચારતો વાત નથી, આઘો હાંડે છે ઓડતાં.
—વલ્લભ.

3. To speak with a difficulty; to express one's meaning.

વર્ણવવો વીર હોય, નાસી છૂટવું પડે ત્યાં,
નડતર નડે અતિ, અન્ય શબ્દ ઓડું હું.
—વલ્લભ.

ઓડા-મણ, *adj.* Holding forth a helping hand.

માન માગે, મોટમ કરે, મીર સમો મહિમાય;
હાથ ઓડામણ હળપતિ, સૌ દાતા માંહે સમાય.
—સામળભટ.

2. Liberal; charitable.

ઓડા•ણું, *v. t.* [Passive of ઓડ•વું to draw.] To be drawn.

ઓડું, *s. n.* [See ઓડું shelter, protection.] A scare-crow placed in a field. 2. A representative; a substitute; a puppet.

ઓડો, *s. m.* [See આડું cross.] A toll-

office on road; a toll-bar (Used in Kāṭhiāwād). 2. A wind from the South, withering and blasting crops and trees.

ઓઢ·ણી, *s. f.* [See ઓઢ·વું.] An embroidered cloth. 2. An upper garment worn by girls.

ઓઢ·ણું, *s. n.* Same as **ઓઢ·ણી**.

ઓઢ·વું, [Dh. Des. उढीयर्य covered, *Cf.* Hem. Des. उढियर्य, ओलइअं=S. अंगे पिनद्धम् put on, worn on the body, *fr.* S. उढ्ढं put on, worn; or ओड्ढणं, ओहाडणी = S. उत्तरीयम्, पिधानी, an upper garment, *fr.* वड्ढिवणं=S. वस्त्राहरणम् putting on or wearing a garment; or, अहोरणं, होरणं,=S. वस्त्रम् a garment. These Des'ī words may be traced to S. ऊढ worn *fr.* वह् to carry, to put on; S. अपि·नद्ध bound round *fr.* अपि around + नद्ध bound *fr.* नह् to bind; and S. अपिधान a covering *fr.* अपि around + धा to hold.] To put on; to cover; to clothe.

Id. માથે ઓઢવું To cover one's head with. 2. To take the risk upon oneself.

ઓઢા·ડવું, *v. t.* [Causal of ઓઢ·વું.] To put a covering on. 2. To throw the risk upon.

Id. ચાદર ઓઢાડવી To throw a spell on; to put under a charm. 2. To bring under one's control. 3. To ruin. 4. To make a disciple (of a religious preceptor). 5. To appoint as one's heir (of a religious preceptor).

ઓઢો, *s. m.* A covering made of cloth.

ઓ'ણ, *adv.* [S. अधुना now. See હમણાં.] In this year; in the current year.

ઓ'ણ·કું, *adj.* Of this year; of the current year.

ઓણ·ણી, Same as **ઓઢ·ણી**. 2. Same as **ઓર·ણી**.

ઓત·ણી, *s. f.* [See ઓત·વું to pour, to mould.] Pouring; casting; founding. 2. A mould for melted metal.

ઓત-પ્રોત, *adj.* [S. *fr.* आ intens. + उत women *fr.* वे to weave; and प्र forth + उत.] Pervading; filling each part.

બીબે બીબું ભરાઈ જાય, ચૌદ લોકની નીપજ થાય;
થાય ભાત, પણ સામરથ પોત, એમ અખા જાણ ઓતપ્રોત.
—અખો.

ઓતમ, Same as **ઉત્તમ**.

ઓતરંગ, *s. n.* [See ઉત્તર upper *fr.* ઉત્ up + અંગ a limb.] The upper part of the frame of a door.

ઓતરા·તું, **ઓતરા·દું**, } *adj.* [S. उत्तर·त: towards the North *fr.* ઉત્તર the North.] Northern.

ઓત·વું, *v. t.* [S. आ intens.+ उत wowen *fr.* वे to weave. See ઓત-પ્રોત.] To pour; to form by melting and pouring into a mould; to cast.

ઓતા·ડું, *adj.* [See અ·તડું unsociable.] Distant and solitary.

ઓતાર, *s. m.* [See અવતાર coming down, being possessed by an evil spirit.] Being possessed by an idea; anxiety.

ઓત્તર, Same as **ઉત્તર**.

ઓથ, *s. f.* [See ઓડું help.] Aid; support; 2. Shelter.

મારે ઓથ નથી કોઇ બીજી, અવસર ચૂકશો મા.
—દયારામ.

Id. મારે તો એક પરમેશ્વરની ઓથ છે I depend solely upon the support or shelter of God.

ઓથર·વું, *v. i.* [See ઓથાર the power of an evil spirit.] To be possessed by anger. 2. To look askance in anger.

ઓથાર, *s. m.* [Dh. Des. उत्थारियं = Hem. Des. ओत्थारियो = S. आक्रान्तः attacked.] A night-mare; an incubus. 2. A monster; an aerial being. 3. A fool; a block-head.

Id. એને ઓથારે ચાંપ્યો He had an attack of nightmare.

ઓથું, *s. n.* [See ઓડું sheler.] Intervention; protection.

Id. ઓથાં લેવાં To be sheltered; to hide oneself.

હું તો ઓથાં લઇ આઘી રહું, સામો આવે,
સામો આવે રે, સામો આવે, નંદજીનો લાલ.
—દયારામ.

ઓથો, *s. m.* [See ઓડું, ઓથ, ઓથું, shelter.] A shade. 2. An embrace. 3. Protection. 4. A support; a shelter; an asylum. 5. Interception; intervention.

ઓદન, *s. m.* [S.] Boiled rice.

તે મધ્યે પૂર્યો પ્રેમથી પરમ ઓદન કોટ,

મધ્યે ચક્ર વિચિત્ર રચ્યું ગિરિ ઓદન ઓટ.
—દ્વારકો.

ઓદ્દા, *s. f.* [See આપદા, આબદા.] A difficulty; an obstacle. (Used in Kāthiāwād.)

ઓ-દાર-વું, *v. t.* [S. अव: down + दृ, दार्, to tear.] To plough.

ઓદીચ, *s. m.* [See ઔદીચ.] A Brahmin caste. 2. An individual of that caste.

ઓધ, *s. f.* [See ઓધાન.] Descent; generation. 2. Inheritance; legacy.

Id. ઓધે ઉતરવું To come down as an inheritance; to be inherited.

ઓધ-વાડો, *s m.* [+ વાડો an enclosure.] Progeny; the issue.

ઓ-ધર-વું, *v. i.* [See ઉદ્ધાર.] To be absolved. 2. To be bred up.

ઓ-ધ-વું, *v. t.* [See અવધાન attention.] To like; to be willing.

ઓ-ધા-ન, *s. n.* [S. आ up to + धा to hold.] Pregnancy. 2. Conception.

ઓધાર, Same as ઉદ્ધાર.

ઓધાર-વું, Same as ઉધાર-વું.

ઓધિ-યો, *s.* [S. અવધિ a period of time, time.] An occasion; an opportunity.

ઓધે-લેવું, *v. t.* [See ઓધાન pregnancy + લેવું to take.] To support on one's shoulders.

ઓદ્દા-વાળું, *adj.* [See ઓદ્દો office + વાળું having.] Pertaining to an office.

ઓદ્દે-દાર, *s. m.* [+ P. दार् holding.] An officer. 2. A dignitary; a person high in power.

ઓદ્દો, *s. m.* [Ar. ओह्दः] Rank; dignity; station; post; position. 2. An office; an employment. 3. A seat or sedan for children on horseback, See અંબાડી.

ઓનાળવું, *v. i.* [See અવ down + નમવું to pour.] To wash corn by allowing it to swim in water. (Used in Kāthiāwād.)

ઓપ, *s. m.* [Hem. Des. ओप्पा = S. मालादीवा मण्यादे : मार्जनम् *fr.* S. अप्, आपः = P. आब् water.] Polish; burnishing; brightness; glitter. 2. Guilding; plating.

Id. ઓપ ચઢાવવો-દેવો To polish.

ઓપટી, *s. f.* [S. आपत्ति difficulty *fr.* आ up to + पद् to go.] Necessity; need. 2. Difficulty. 3. The monthly course.

ઓપ-ણી, *s. f.* [See ઓપ polish.] A burnisher; a polishing instrument. 2. Skill in polishing. 3. Polish.

ઓપ-તું, *adj.* Polished; burning; glittering; bleached; burnished.

ઓપ-વું, *v. t.* To bleach. to burnish; to polish. 2. To gild; to plate.

ઓપા-વવું, *v. t.* [Causal of ઓપ-વું to make bright.] To make bright. 2. To make splendid.

ઓપા-વું, *v. i.* [Passive of ઓપ-વું to make bright.] To be made bright. 2. To appear bright or splendid.

ઓંબલો, *s. m.* [See ઝોબો a cluster of hair, mustaches.] A cluster.

ધન ઓબલો એક તારી મૂછનો, નાખ્યા મૂછ પર હાથ.
—નરભેરામ.

ઓબળાસું, *s. n.* A yawn. (Used in Kāthiāwād.)

ઓબાળ, *s. m.* [See આબ water + ગળ-વું, ગાળ-વું. to strain water; or ગારો mud.] Mud carried down in the waters of a river; alluvial deposits; silt.

ઓભા, *s. f.* Regret. 2. Embarrassment.

ધારી શોભા જેહ દુષ્ટ, કરે ઓભા તે પુષ્ટ;
બળે ક્ષોભા દેહ અરિ, ના કરે નિશ્ચે મરે.
—વલ્લભ.

Prov. એક દિવસની શોભા, અને જન્મારાની ઓભા Short pleasure long lament.

ઓભા-મણ, *s. f.* Repentance; sorrow.

ઓભા-વું, *v. t.* To repent; to be sorry.

ઓમ્, *interj.* [S.] The mystic name of the Hindu Triad.

ઓમ્-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + कार sound or letter *fr.* कृ to do.] The mystic syllable ઓમ્.

ઓય,
ઓય-રે,
ઓય-ઓય-રે, } *interj.* Oh; alas; an exclamation of pain.

ઓય-ણું, Same as ઓર-ણું.

ઓ'ર, *conj.* [Hind S. अवर another.] Or; whether. 2. Also; besides; moreover. 3

Again; as yet. 4. Still; notwithstanding.

ઓ'ર, *adj.* [Hem. Des. ओरं = S. चारु beautiful.] Extraordinary; uncommon.

ઓર, *s. f.* Same as **ઓળ** A line.

ઓર, *s. f.* [S. अवर inferior, See અવર another.] Afterbirth; the umbilical cord.

ઓરકાડ, Same as **ઓડ·કાર,**

ઓરંગો, *s. m.* [See ઓળંગ·વું to cross.] The act of crossing or passing over. 2. A trick in wrestling.

ઓર·ડી, *s. f.* [Hem. Des. वरंडो = S. प्राकार rampart, *fr.* S. अप·वर·क an inner apartment.] A small room; a closet; an apartment.

ઓર·ડો, *s. m.* A large room; an apartment in a house. 2. The principal room in a house. 3. A store-room; a treasury. 4. Fig. Means; resources; circumstances.

Id. ઓરડો કરવો To confine oneself to a room. 2. To live in seclusion (said of a widow). 3. To place the husband and wife in the same room for the first time. ઓરડો સાચવવો To take care of one's own money. ઓરડો તપાસવો, ઓરડા સામું જોવું, ઓરડાને પૂછવું To examine one's own pecuniary condition. વહાણનો ઓરડો A cabin on a ship. ઓરડે અજવાળું હોવું To be rich. ઓરડે બેસવું To keep oneself in seclusion (of a widow).

Prov. ઓરડાનું ધન ઓટલે આવ્યું He has been making a show of his wealth.

ઓર·ણી, *s. f.* [See વહોર·વું, વોર·વું, ઓર·વું, to deal out.] Sowing. 2. The sowing time. 3. A wooden machine used in sowing. 4. A hole for depositing grain in a hand-mill.

ઓર·ણી, *s. f.* [A corruption of ઓઢ·ણી.] A kind of cloth worn by girls as an upper garment.

ઓર·ણું, *s. n.* [See ઓર·વું to deal out.] As much as can be put at a time in the mouth of a grinding mill.

ઓર·પો, *s. m.* [See ઓર, ઓળ, a line.] A line or a row made in covering the floor with cow-dung and mud.

ઓરત, *s. f.* [Ar. औरत्.] A female; a woman. 2. A wife.

ઓરતો, *s. m.* [Hem. Des. आरत्तो = S. गर्विष्ठः कुसुम्भरक्तं वा proud or dyed red, *fr.* आ·रक्त *fr.* आ intens. + रक्त devoted or coloured *fr.* रञ्ज् to please or to colour.] A wish; desire; longing.

ઓર-મા·ઇ,
ઓર-મા·ન,
ઓર-મા·યું, } *adj.* [S. अवर another + मातृ, મા, mother.] Having the same father but different mothers.

Prov. ઓરમાન મા, ને બરછીનો ઘા A stepmother is always a curse. ઓરમાયાં, ને વેરવાયાં Step-brothers and step-sisters always bear a grudge against each other.

ઓરમું, *s. n.* A kind of food made of flour, ghee, &c.

ઓરમું લ્હેંચી રાયણ રાતી રસભરી રે,
પિરસે સાકર ઘૃત માંહે ઓળી રે.—દયારામ.

ઓરવણી, *s. f.* [Mar. वाळवणी drying *fr.* वाळवणें to dry *fr.* वळ·णें, વળ·વું, to turn.] A rope or string stretched from end to end to put clothes on for drying.

ઓર·વવું, *v. t.* [S. आर्द्र wet.] To irrigate a field with well-water.

ઓર·વું, *v. t.* [See વહોર·વું, to buy, to deal out, *fr.* વ્યવહાર dealings.] To put corn in the mouth of a hand-mill. 2. To put corn in water to cook it. 3. To eat frequently; to gorge oneself. 4. To put corn in the soil; to sow.

Id. ઘંટીમાં ઓરવું To put corn in the mouth of a hand-mill. ખેતરમાં ઓરવું To sow a field. ચોખા ઓરવા To put rice in water to cook it. મોહમાં ઓરવું To eat frequently or excessively.

ઓરવો, *s. m.* A moorage.

ઓરસંગું, *s. n.* [See અવર another + સંગ company.] A piece of wood which joins the two supports of a *Kos* (કોસ).

ઓરસ, *s. m.* [Ar. उरस्.] Oblations. 2. Offerings to a Mahomedan saint. 3. A fair held on the anniversary of the death of a Mahomedan saint at his shrine. 4. Making a show of one self being very busy; a show of one's own activity. (Used in Sorath.)

ઓરસ્સ-ડી, *s. f.* A small **ઓરસિ-યો**.

ઓરસિ-યો, *s. m.* [Hem. Des. ओहरिसो.] A round flat stone for rubbing sandal wood on.

Id. ઓરસિયા જેવું કપાળ The forehead having no auspicious mark on it.

Prov. સુખડ ઘસાશે, કંઇ ઓરસિયો ઘસાવાનો છે ? The more noble the more humble.

ઓરાડ-વું, **ઓરાઢ-વું**, *v. t.* [Caus. of ઓઢ-વું to put on.] To clothe; to cover; to dress.

Id. ચાદર ઓરાઢવી To dress one with the clothes of a recluse; to appoint an heir to the estate of a priest; to adopt an heir (of a recluse). 2. To make a recluse of; to deprive a man of everything has.

ઓરિયો, *s. m.* [See ઓરતો.] Relief; comfort.

ઓરિયો, *s. m.* [See ઓલાં a hail-storm *fr.* S. आर्द्र wet.]A well on the bank of a river, into which the water of the river runs and which always contains water. 3. A gutter or drain through which the water of a river runs to the neighbouring fields. 4. A field on the bank of a river.

Id. ઓરિયો વીતવો-વાળવો To get relief or comfort.

ઓરી, *s. f.* A kind of small-pox; measles. 2. A Jaina religious observance.

ઓરૂં, *adj.* [S. अवर nearer, next.]Near; nearer.2. *adv.* Near; close by.

Prov. ઓરો આવ, ને અડકીશ નહિ Come nearer, but put me to no inconvenience.

ઓલ, *s. f.* [See ઓલાં a hail-storm *fr.*S. आर्द्र wet.] Dry or arid saliva on the tongue. 2. The instrument used in removing it; the tongue-scraper.3. Protection. 4.A bail; a hostage; a security.

ઓલંઘ-વું. Same as **ઓલંગ-વું**.

ઓલંભો, Same as **ઓળંભો**.

ઓલ-વવું, Same as **હોલ-વવું**.

ઓલાં, *s. n. pl.* [S. आर्द्र wet.] Hail; drops of rain frozen while falling.

ઓલા, *s. m.* A hide; a skin.

ઓલાણ, *s. f.* The sloping surface made to facilitate the descent of bullocks in drawing water.

ઓલાદ, *s. f.*[Ar. अव्लाद् *pl.* of वलद् a son.] One's family; descendents; lineage; generation. 2 Offspring; children.

ઓલિયું, *adj.* [Ar. अव्लिया *pl.* of वलि a saint.] Simple; artless.

ઓલું, **ઓલ્યું**, *adj.* [S. अपर another.] That (Used in Kāthiāwād).

ઓલો, *s. m.* [Hem. Des. वयलो= S. विकसनं, प्रकटीभवनम्,becoming manifest.]The circular part of a hearth, through which the flame of the fire comes out. *Cf.* **હોલો**.

ઓલો-દોલો, *s. m.* [See ઓલિયું simple + દોલો magnanimous.] An artless and charitable man

ઓવાર-ણાં, *s. n. pl.* [S. अव down + वार् to avoid, to protect, *fr.* वृ to cover. Or, Dh. Des. उववारो = S. उपचारः an offering of flowers, *fr.* उप near + चर् to walk.] A form of benedictory ceremony intended to remove evil.

Id. ઓવારણાં લેવાં To wish well to; to perform a benedictory ceremony.

ઓવાર-વું, **ઓવાળ-વું**. *v. t.* [See ઓવાળ-વું.] To bless; to wish protection from evil. 2. To sacrifice; to offer an oblation; to immolate.

જેની ઉપર વારૂં અમૃત સુખ સ્વર્ગ,
ઓવારીને નાખું અમૃત આનંદ અપવર્ગ.
—**દયારામ.**

ઓવારો, *s. m.* [Hem. Des. ओहारो = S. नद्यादीना मन्तर्द्वीपम् an island in a river.] A ford; the place where persons cross a river; a ferry. 2. A river-side. 3. A quay.

ઓવાળવું, *v. t.* [S. अवज्वलन *fr.* अव down +જ્વલન burning Or, S. अप away + વાર-વું to avoid, or વાળ-વું to turn, to wave.] To wave (a platter containing lighted wicks, a piece of money, &c.) around the head of a person or an idol, for the removal of all troubles and evils; to wave around in offering or consecrating.

ઓવી, *s. f.* [S. ऊत woven *fr.* वे to weave.]

A stanza of a particular measure of a Prākrit verse.

ઓ-વે, *interj.* [See ઓ, હો, yes + એ also.] Yes; o, yes.

ઓશ, *s. f.* }
ઓશ॰લો, *s.m.* } [S. उरस् the breast.]
The breast; the chest. 2. Beating the breast in mourning.

ઓ॰શંક, *s. f.* [See ઓશંક॰વું.] Bashfulness.

ઓ॰શંક॰વું, }
ઓ-શંકા॰વું, } *v. t.* [Hem. Des. ओसणं = S. उद्वेगः Despondency; or, ओसिओ= S अधोमुखः with the face bent down *fr.* S. अव॰साद : despondency *fr.* अव down + सद्म sat *fr.* सद् to sit or, S. अव down + શંકા shame.] To be abashed; to feel bashful.

ઓશિયાળું, *adj.* [S. अवश helpless *fr.* अ not and वश power + વાળું having; or See ઓ॰શંક॰વું.] Grateful; obliged; indebted; under obligation. 2. Dependent.

Id. ઓશિયાળો અવતાર A dependent life; a life of dependence (said of the life of a young married girl).

ઓષ્ઠ, [S.] Same as **ઓઠ, હોઠ.**

ઓસ, *s. n.* [Hem. Des. ओसा snow *fr.* S. अवश्याय cold.] Dew; moisture falling from the sky.

જેવું મોતી રે ઓસનું, તેવો સકળ સંસાર !—અખો,
નામ બિના બહુ કૃત કમાયે, જેસે નીર ઓસકો પીવે;
બહોત પીવે, પણ પ્યાસ ન જાવે, નામ બિના, ઇ॰
—નિરાંભક્ત.

ઓસડ, *s. n.* [S. औषध a medicine *fr.* औषधि a herb.] A drug; a medicine.

ઓસડ॰વું, Same as **ઉસડ॰વું.**

ઓસડ-વેસડ, *s. n.* [+ વેસડ a redup. of ઓસડ.] Medicines of various kinds.

ઓસડિ॰યાં, *s. n.pl.* Same as **ઓસડ-વેસડ.**

ઓસર॰વું, *v. i.* [Dh. Des. ओ॰सरि॰अं *fr.* S. अप॰सृ॰तम् departed *fr.* अप away + सृ, सर्, to move. *Cf.* Hem. Des. वोज्झरं = S. अतीतम् gone away, past, *fr.* अप + सृ to move.] To recede; to decrease; to grow less; to subside; to abate. 2. To shrink from; to hesitate.

દેવ સમો નહિ સુખદાતા, નહિ ઓસરે અમૃત પાતાં.
—પ્રેમાનંદ.

એમ કહી, ગયો સ્પર્શ કરવા, ત્યારે અબળા લાગી ઓસરવા.
—પ્રેમાનંદ.

Id. શરીરે ઓસરવું To lose flesh, to be thin in the body. બિચારી ઓસરીને અડધી થઇ ગઇ The poor creature is wasted to a shadow. તળાવનું પાણી ઓસર્યું છે The water of the tank has become less. મનથી ઓસરવું To be dejected in the mind. વાતોમાં ને વાતોમાં વાત ઓસરી ગઇ The way or the distance to be traversed appeared less to the person owing to their talking among themselves. ઓસરી જવું To forget. 2. To neglect one's work. 3. To become less.

ઓસરી, *s. f.* [Dh. Des. ओ॰सरि॰यं = S. संमुखीगतम् gone to meet, to face, *fr.* उप near + सृ to move.] Steps at the entrance door. 2. The first or front portion of a house.

ઓસ॰લો, *s. m.* Bread (spoken of in anger).

Id. ઓસલો ઘડવો Lit. To make bread. 2. To beat severely. ઓસલો કૂટવો To beat the breast in mourning.

ઓસ॰લો, *s. m.* [S. उरस् the chest.] The chest; the breast; To beat the breast violently. 2. To curse; to lament; to desire ill wish.

ઓસવ॰વું, *v. i.* [See ઓસર॰વું to shrink from.] To take out water from cooked rice or pulse.

ઓસવા॰વું, *v. i.* To become weaker. 2. To be confused or perplexed.

ઓસવાળ, *s. m.* [See ઔદીચ + વાળું having.] A caste of Jains come down to Gujarāt from ઓરયાનગરી in Rājputānā.

ઓસાણ, }
ઓસાન, } *s. n.* [See અવસાન energy.]
Courage or enthusiasm at a critical time; courage; spirit.

કૌરવને થયું જાણ, અભિમન્યુ આવ્યો રે,
ચૂક્યાં સુભટનાં ઓસાણ, અભિમન્યુ આવ્યો રે.
—પ્રેમાનંદ.

વહાલા અમારો વીર, વાય વાય શંખ વાય,
ઓસાન તો જાય જાય, કપટી ચપટીશું ચાંપ.
—વલ્લભ.

ઓસા॰મણ, *s. n.* [See ઓસ॰વવું to take

water out.] Water in which rice and other things are boiled. 3. Rice-water. 3. Pulse-water boiled & mixed with spices, used for food.

ઓસાર, *s. m.* [S. अव down+सृ to move.] The thickness of a wall 2. *s. f.* Shelter; protection; help.

નકુળ, સહદેવ સામા આવ્યા, તેડયાં સુભદ્રા નાર જી;
માારા પુત્રને કો' છે નહિ, તમારી ઓસાર જી.
—પ્રેમાનંદ.

3. *s. m.* [See ઓસર-વું to shrink.]Shrinking back from; retreating; a retreat. 4. Cowardice; weakness. 5. The decreasing; the state after having abated.

ઓસાવ-વું, *v. i.* To pour off the water in which rice,&c.,has been boiled;to skim.

ઓસીંગ-ણુ, *adj.* [See ઓશંક-વું to be ashamed.]Obliged;grateful.See **ઓશિયાળું.**

ઓસીકું, ઓસીસું, } *s. n.* [Dh. Des. ऊसीसं *fr.* S. उच्छीर्षम् a pillow *fr.* S. उत् up શીર્ષ, શીસ, the head.] A pillow.

ઓસીજાળું, *s. n.* [See જાળું a net.] Rubbish.

ઓહર-વું, Same as **ઓસર-વું.**

ઓહિયો, *s. m.* [S. अव down + हन् to strike, to kill.] A scythe.

ઓઃ-હો, Same as **ઓ.**

ઓળ, *s. f.* [Dh. Des. ओलि *fr.* S. अवलि a line.] A row; a line; rank.

સૂણો શામળા, હું તમ માટે ઘેલી થઈ જો,
માણસ કેરી ઓળમાંથી ટળી ગઈ જો.
—દયારામ.

ઓળ, *s. f.* [See આ intensive + વહેવું to flow.] Mud carried down to the mouth of a bay or gulf; silt.

ઓળખ, *s. f.* [S. अव down + लक्ष् or लोक् to see. See અડક corruption of ઓળખ.] Acquaintance.2.A surname.3.A sign;a mark; a token.4. Remanding of (used with the verb દેવું.)

Id. ઓળખ કરવી To make an acquaintance. ઓળખ કરાવવી To introduce. ઓળખ આપવી-દેવી To remind; to refer to; to allude to. ઓળખ માગવી To ask for a reference: to ask for a security.

ઓળખ-પાળખ, *s. f.* [+ પાળખ redup. of ઓળખ acquaintance.] Acquaintance, reference, and such other information.

ઓળખ-વું, *v.t.* To know;to be acquainted with; to recognize. 2. To distinguish. 3. To identify. 4. To have friendship with.

ઓળખા-ણુ, s. *n. f.* Acquaintance; recognition. 2. Introduction. 3. Familiarity; intimate knowledge.

Id. ઓળખાણ કરાવી આપવું To introduce; to make friends with. ઓળખાણ પત્ર A letter of introduction.

Prov. ઓળખાણ ને સોનાની ખાણ (એ બે બરોબર) Friendship is a valuable treasure.

ઓળખા-વવું, *v. t.* To introduce;to mention the marks by which a thing may be recognized.

ઓળખા-વું, *v. i.* To be recognised; to be known, or discovered.

ઓળખી-તું, *adj.* Acquainted; known; familiar.

Prov. ઓળખીતો સિપાઇ હેડમાં પૂરે Friendship with the wicked leads to ruin.

ઓળગ, *s. f.* [P. ओलिग् dining.] Blessing. 2. A benediction after meals.

હું મારા પ્રાણનું દાન તને આપું છું, તે લઇને જો તું પ્રસન્ન થઈશ, તો હું તારી નરકમાં પડયા છતાંય ઓળગો કરવી ભૂલનાર નથી. —પ્રેમાનંદ.

ઓળગ-વું, *v. t.* [S. उद् up + लङ्घ् to go.] To go from and to; to frequent.

અજ ઇન્દ્રાદિક ઓળગે; ઈશ નમાવે શીષ.
—રેવાશંકર.

ઓળગાણી, *s. f.*[Fem. of ઓળગાણો a scavenger.] A woman of the **ઓળગાણો** caste.

ઓળગાણો, *s. m.* A section of the scavenger caste.

ઓળંઘ-વું, *v. t.* [S. उत् up + लङ्घ् to go.] To cross.2. To transgress; to violate.

ઓળંબો, *s. m.* [S. अव down + लम्ब् to hang.] A meason's plummet. 2. A plumb-line.

ઓળંભો, *s. m.* [S. उपालम्भ a reproach *fr.* उप near आ up to + लभ to get.]A reproach. 2. Ridicule.3. Being pleased or amused at

another person's being ridiculed.
અબળા ઓળંભા લેતી રે, મધુકર માધવને કહેજો.
—દયારામ.
મોઢાં ઉપર ગોરસ લોયું, ઓળંભા લેતી ચાલી જો.
—દયારામ.
4. A complaint.
ઓળંભા એના દાડી લાવતા, હો.
સાંભળીને મુને થાતી લાજ, હો.—ભાલણ.
બાળપણામાં સર્વ ઓળંભા, ચેતવણી ના ચૂકે.
—નિરાંતભક્ત.

ઓાળ-વવું, *v. t.* [ઓર-વું to swallow.] To misappropriate.

ઓાળવા-વું, *v. i.* [See ઓાળો shadow.] To be hidden.
જો ને આપ વિચારી, તું વારે રે, ભોળા મન ક્યમ ભૂલે;
તારે ઓથે હરિ ઓળવાયા રે; ફૂલવણશું ફૂલે.
—નિરાંતભક્ત.

ઓાળ-વું, *v. t.* [S. आ up to or अव down + वल् to move, to bend.]To comb the hair. See હોળ-વું.

Id. ઓળવું ચોળવું To comb and rub or brush (of the hair on the head).

ઓાળ-વો, *s. m.* [S. આલય house + વાસ, વાસો. residence.] A house.

ઓાળા, *s. m. pl.* [See ઓલાં, આર્દ્ર, wet.] Green and fresh gram. 2. Green & fresh gram parched. 3. Parched gram (Used in Kāthiāwāḍ).

ઓાળા, [See ઓલાં, આર્દ્ર, wet. (Plural of ઓાળો.) A quantity of fresh and green pods of gram, &c.

ઓાળા-ઓાળ, *adv.* [See ઓળ a line.] In a line. 2. In parallel lines.

ઓાળા-ણી, *s. f.* [See ઓળ-વું to comb.] A comb; a hair-comb.

ઓાળાયો, Same as હોળૈયો.

ઓાળા-મણું, Same as ઓવાર-ણાં.

ઓાળિયા-પટ્ટી, *s. f.* [See વાળવું to turn + પટ્ટી a strip of cloth.]A strip of cloth wound round a cork, &c., to make it fit tight.

ઓાળિ-યું, *s. n.* [See ઓળ a line.] A calender; an almanac, generally written or printed between parallel lines.

ઓાળો, *s. m.* [Hem. Des. ઓઆવલ *fr.* S. बालापतः soft light of the morning sun *fr.* बाल young + આતપ heat. Or Hem. Des. अहिरओ = S वि-च्छायः pale, dim.] Shade; a shadow. 2. Shelter; protection. 3. The shadow of an evil spirit or ghost.

Id. ઓાળે ઉતરવું To go into the shadow of; to touch. ઓાળો પડવો To fall (of the shadow of an unclean object.) ઓાળો દેખાય છે The shadow of an evil spirit or ghost is seen.

ઓાળો, *s. m.* [S. आर्द्र, Mar. ओले, wet.] A quantity of fresh green pods of bean,gram, &c., cooked in a closed earthen vessel.

Id. ઓાળો બાળવો To reveal a secret.

ઔ.

ઔ, The eleventh letter of the alphabet.

ઔચિત્ય, *s. n.* [S. *fr.* ઉચિત proper.] Propriety; suitability.

ઔઠ, *adj.* [See ઊઠાં.] Three and a half; 3½.
ઔઠ હાથમાં સહુ કો રમે; જગ, જેમ એટલામાં ભમે.
—અખો.

ઔત્સુક્ય, *s. n.* [S. *fr.* उत्सुक eager.] Impatience; eagerness. 2. Precipitance: haste caused by eagerness.

ઔદાર્ય, *s. n.* [S. *fr.* ઉદાર generous.] Generosity; liberality; munificence.

ઔદાસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* उद् up + आस् to sit. *Cf.* ઉદાસીન.] Sorrow; grief; state of anxiety. 2. Indifference.

ઔદીચ, ઔદીચ્ય, *adj.* [S. औदीच *fr.* उदच् northern *fr.* उद् up+ अञ्च् to go.]Of a particular section of Brāhmaṇs in Gujarāt. 2. *s. m.*A man of this section of Brāhmaṇs.

ઔરસ, *adj.* [S. *fr.* उरस् the breast.] Legitimate (of a child).

ઔષધ, *s. n.* [S. *fr.* ओषधि a herb. See ઓસડ.] A drug; a medicine.

ઔષધી, *s. f.* A medicinal plant;a herb. *adj.* Medicinal; having a healing virtue.

ક.

ક, The twelfth letter of the Alphabet, and the first consonant.

ક, [S. कु bad.] A prefix showing "bad, wrong, or improper."

કંઈ, કંઈ-એક, કંઈ-ક, } *adj.* [S. किमपि something *fr.* किम् what ? + अपि & એક indef. suffix.] Something; somewhat. 2. Some ; any ; few. 3. Serveral; certain.

હું નીચું જન નીચ, કષ્ટ હું કંઇના કાપે.—**સામળભટ.**
4. A few: a little; something more or less.

કંઈ-નહિ, *adv.* [+ નહિ not *fr.* न not + हि certainly.] Not even one; not the least bit; nothing at all. 2. *interj.* No matter! never mind! no harm !

કંઈ-પણ, *adv.* [+ परम् but.] Even; somewhat; a bit; a little.

કંસાર, Same as **કણુસાર, કનસાર.**

કં-સારી, *s. f.* [See કણ-સારી.] A cricket; a cockroach. 2. A moth.

કઈ, *pron. f.* [S. किम् what ?] Who ? or what ? (of women).

કઈ-ક, *adj.* [See કોઇ some + એક one.] Several; many.

કઉવત, *s. n.* [See કૌવત.] Strength; power; vigour.

કુ-ઋતુ, *s. f.* [S. कु bad + ऋतु season] Not the proper season.

ક-કડ-તું, *pres.* [See ક-કડ-વું to boil.] Boiling;scalding hot; burning hot.2. Trembling (of cold); bitter (of cold). 3. Sounding through tremour. (or the teeth).

કકડ-ધજ, *adj.* [See અક્કડ unbending + ધજ best *fr.* ધ્વજ a banner.] Strong; stout.

ક-કડ-વું, *v. i.* [Imit. See ક-કળ-વું to grumble કલ-કલ noise.] To be exremely heated. 2. To tremble.

ક-કડા-ટ, *s. m.* Thunder;a rolling sound. 2. The sound of a boiling liquid. oil, &c.

ક-કડા-વવું *v. t.* [Guj. Causal of ક-કડ-વું to boil.] To heat to fusion; to gnash; to seethe; to make a rattling noise; to grind or collide.

કકડી, કકડી-ક, કકડી-કોર, } [See કકડો a bit.] *adj.* A little; a bit.

ક-કડી-ને, *adv.* [See ક-કડ-વું to make a sound.] Severely. 2 Violently.

કકડો, *s. m.* [S. कृत to cut. See કટકો.] A bit; a piece; a fragment; a part; a chip; a patch; a division; a remnant.

Id. કકડો Crumbled; consisting of a small piece. કકડે બચકે-કકડે કકડે આપવું To pay in small parts or instalments.

ક-કણા-ટ, *s. m.* [Se કણ-કણો.] Trembling; tremour. 2. Noise; clamour; outcry. 3. Disgust; Dislike.

ક-કણો, ક-કણા-ટો, } *s. m.* Same as **કણ-કણો.**

ક-કરા-વવું, *v. t.* [See કર-કરૂં rough.] To sharpen with a file (of the teeth of a saw).

ક-કરૂં, *adj.* [See કર-કરૂં rough; or કાંકરી a small pebble.] Rough; not smooth.

ક-કરૂં, *adj* [:See ક-કડ-વું to boil.] Extremely heated.

ક-કળ-વું, *v. i.* [See કલ-કલ redup. of S. कल an indistinct sound.] To grumble; to murmur.

ક-કળ-વું, *v. i.* [See ખળ-ખળ-વું to boil.] To boil; to be agitated; to be agonized.

Id. કકળી ઊઠવું To make a great cry-out; to complain with a feeling of agony. મા વગરના છોકરાની આંતરડી કકળે તો ખરી No doubt, a child without its mother suffers from mental agony.

ક-કળા-ટ, *s. m.* [See ક-કળ-વું to grumble + વૃત્તિ being.] Grumbling; a loud noise; a screaming noise; clamour; outcry. 2. A plaintive sound.

ક-કળા-ટ, *s. m.* [See ક-કડા-ટ.] The sound of a boiling liquid, oil, &c.

Id. કાળી ચૌદસનો કકળાટ કાઢવો To fry articles of food in oil on the 14th day of the dark fortnight of આસો (October-

November), which is the last but one day of the Hindu year, implying that with the sound of the boiling oil, all discordant sounds (quarrels, evil) in the house will disappear during the new year.

કકળાણુ, *s. n.* Lamentation; bewailment. 2. Noise; clamour.

કકુડો, *s.* m. [See કીકો a son.] A term of endearment or a pet term for a boy.

કક્કો, કકાર, *s. m.* [S. ककार *fr.* क, ક the letter K + કાર a termination showing the sound or letter *fr.* S. कृ, કરવું, to do.] The letter or sound ક્, K. 2. Any letter of the Gujarātī alphabet between ક and ળ. 3. the elements of a science or art.

Id. કક્કો લખવો-કાઢવો To write the letter ક *Ka.* એ છોકરો કક્કો ભણે છે He learns the alphabets. કક્કાનાં પદ, કક્કાની બારાખડી The letters of the alphabet with the twelve vowels added to them. કક્કો ખરો કરવો To stick to one's resolution; to be obstinate. એને આ વાતમાં કક્કોએ ખબર નથી He does not know even the elements of this science or art.

કક્ષ, *s. m.* [S.] The arm-pit. 2. A side of the body. 3. A party. 4. Help; aid.

કક્ષા, *s. f.* [S.] The orbit of a planet. 2. A room in a house; the principal or central room in a house. 3. [See કાછડી the hinder tuck of a garment.] The hinder tuck of a dhoter.

કક્ષાછૂટા નર નકી, મરે જેમ કક્ષા પડેથી.

—પ્રેમાનંદ.

4. See કક્ષ, 1, 2, 3.

કખ, *s. f.* [See કક્ષ.] A disease in which the arm-pit is covered over with pimples.

કખડ-માકડી, *s. f.* [Properly કુખડ-માકડી *fr.* કુ bad ખડ grass + માકડી a female monkey.] A kind of insect.

કખાય, Same as **કષાય** A decoction.

અખા કૃત્યનો ચઢે કખાય. — અખો.

કગરવું, Same as **કરગરવું**.

કગરસ, *s. f.* Small pieces; powder or filings obtained by rubbing the inside of a pot.

કંક, *s. m.* [S.] A crane; a stork. 2. A false or pretended Brāhman.

કંકણ, *s. n.* [S.] A bracelet; a circle of coloured glass worn as a bracelet. 2. An auspicious string tied round the wrists of the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

Prov. કંકણ વેચીને શેઠાણી કહેવડાવવું Penny wise and pound foolish.

કંકણાકાર, *adj* [S. *fr.* + આકાર form.] Having the form of a ring; annular.

કંકણી, Same as **કણ-કણી** Tremour.

પગથી માથા સુધી તેને કંકણી ચઢી આવી.

—અંધેરીનગરી.

કંકર, *s. m.* [S.] Gravel. 2. A single pebble. 3. A particle.

Prov. નર્મદાના કંકર એટલા શંકર Company of the good elevates one's position, *i. e.* Keep good men company, and you shall be of the number.

કંકરિયાં, *s. n. pl.* Same as **કાંકરી** A small pebble.

કંકરિયાં છોકરીયાં ખેલે, શેતરંજ ખેલે કાજી,
ગંજીફા તો સબ કોઇ ખેલે, ચોપટ ખેલે પાજી.

—ભાષા.

કંકાલી, Same as **કપાલી.**

કંકાવું, *s. n.* [S. कङ्कः a heron.] A kind of small snake.

કંકા-વટી, *s. f.* [See કંકુ red turmeric powder + વાડકી a bowl.] A little wooden cup to hold કંકુ. 2. An earthen pipe for smoking gānjā (slang).

કંકાસ, *s. m.* [P. कङ्गाश.] Quarrel; strife. 2. Obstinacy; contention; broil. 3. Dispute; dissension. 4. A domestic quarrel; a feud.

Prov. આજે કંકાસે કૂવાનું-ગોળીનું પાણીએ નાસે Quarrel is fruitful source of misfortunes, *i. e.* Union is strength.

કંકાસણી, *adj. f.* Quarrelsome (of a woman).

કંકાસિયું, *adj.* Quarrelsome; contentious; pugnacious.

કંકુ *s. n.* [S. कुङ्कुम.] A kind of red powder; a powder prepared from turmeric. alum, and lemon juice. 2. Red powder or

paint used by Hindūs for painting the forehead on great rejoicings.

Id. કંકુ છાંટેલ કાગળ See કંકોતરી. કંકુના કરવા To make spots of કંકુ (red powder) on the forehead. 2. To begin an auspicious business or work. કંકુનાં પગલાં A person whose arrival is auspicious.

Prov. કંકુનો (ચાંલ્લો) સૌ કોઇને વહાલો, મેસનો કોઇને વહાલો હોય ? Everyone likes to be happy.

કંકુ·ડો, *s. m.* [S. कङ्क a heron + ડો dim.] A paper kite. (Same as કનકવો).

કંકોડી, *s. f.* [See કંકોડું.] The plant of કંકોડું. 2. The root of the plant. 3. A kind of fragrant powder used as a medicine.

કાચલીમાં કંકોડી, ને વાડકીમાં પાણી;
નાનો વર નવડાવવા બેઠી, સમજી લઇ ગઈ તાણી;
લાલ, કેમ કરીએ. —ભાવા.

કંકોડું, *s. n.* [Dh. & Hem. Des. कक्कोड, कंदुलं, कंटोलं, *fr.* S. कङ्कोल a plant bearing a berry, perfume prepared from its berries.] Myrtus Pimenta; a kind of vegetable.

કંકોતરી, *s. f.* [S. कुङ्कुम see કંકુ + पत्र a letter, a sheet of paper.] An invitation note issued on auspicious occasions; an invitation note or letter daubed with a red paint.

કંકોલ, *s. n.* [S. कङ्कोल. *Cf.* કંકોડું.] China cubebs.

કંગણ, કંગન, } *s. n.* [S. कङ्कण.] A bracelet.

કંગની, *s. f.* Same as **કંગણ.**

કંગાલ, *adj.* [P. कंगाल a miser.] Poor; indigent. 2. Wretched; mean. 3 Helpless; friendless. 4. Lacking; barren.

કંગાલિ·યત, *s.f.* Poverty; narrrow means; mendicity; wretchedness.

કંગુરો, *s. m.* [P.] A spire; a steeple 2. Battlement. 3. An ornamental projection on a pinnacle.

કચ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A babble; a brawl. 2. A strait; a dilemma.

કચ, *s. m.* [S.] The hair.

કેસરી તિલક કપોલ, અસિત કચ.—ગિરધર.

કચ-કચ, *s. f.* [Redup. of કચ Imit.] Idle talk; a chat. 2. A troublesome talk.

Id. કચકચ કરવી To talk so as to annoy the hearer.

કચ-કચ·વું, *v. t.* To complain noisily so as to disturb the peace of the hearer. 2. To make repeatedly a sharp and shrill sound. 3. To be shaky (of a floor, a table, &c.)

કચ-કચા·ટ, *s. f.* A loud and combined sound (of cranes, &c.).

કચ-કચા·વવું, *v. t.* [See કસ·વું to draw tight; or કચ-કચ Imitative.] To bind tightly. 2. To gnash the teeth.

કચ-કચિ·યું, *adj.* Headstrong; noisy; murmuring.

કચકડું, *s. n.* [S. कच्छ, કાચબો, a tortoise + કડું a circle, a ring.] Tortoise-shell.

કચડ-કચડ, *adv.* [See કચડ·વું.] Grittily; making a gritty sound.

કચડ·વું, Same as **કચર·વું.** 2. *v. t.* [Hem. Des. किच्चं *fr.* S. कृच्छ्र difficulty. Or, S. कृष्ट crushed *fr.* कृष् to crush. See કચર·વું to crush.] To gnash the teeth. 3. [See કચ·કચા·વવું, કસ·વું.] To bind tightly.

કચડા-કચડી, *s. f.* A state of crowdedness.

કચડા·વવું, *v. t.* [Causal of કચડ·વું to crush.] To cause to be crushed.

કચડા·વું, *v. i.* To be crushed or trampled upon.

કચ-પચ, *s. f.* See **કચ-કચ.** 2. A collection of noisy little boys.

કચર-ઘાણ, *s. m.* [See કચર·વું to crush + ઘાણ ruin.] Complete smashing or crushing.

Id. કચર ઘાણ થવો–વળવો To be crushed to death; to be broken into pieces.

કચર·વું, *v. t.* [S. कृष् to draw See કચડ·વું.] To trample under foot; to press. 2. To bruise.

Id. કચરી નાખવું–ઘાલવું To crush down; to subdue; to reduce to submission.

કચરા·વું, *v. i.* See **કચડા·વું.**

કચરિ-યું, *s. n.* A thick mixture of oil and oil-cake. 2. Food made from mangoes, &c. pressed or crushed together.

કચરો, *s. m.* [Hem. Des. कच्चरो = S. पङ्कः mud.] Rubbish; dirt. 2. Mud.

Id. કચરો કાઢવો-વાળવો To remove dirt; to clean. કચરાનું વાસણ An earthen pot. કચરાની ટોપલીમાં નાખવું To throw into the waste paper basket. 2. To throw away with contempt.

Prov. કચરે કચરો વધે Lit. Dirt increases dirt, *i. e.* If you have money, you may easily increase it, *Cf.* The birds of a feather flock together. કચરો વાળતાં જનમ ગયો, ને બાબાજી, ઉકરડો કયો ? Ignorance in a matter with which a person has been familiar throughout his life, *Cf.* The sea complains it wants water.

કચ·વાટ, *s. m.* [See કચ-કચાટ.] Confusion. 2. Disagreement. 3. Importunity. 4. Disturbance of the peace of the mind.

કચ·વાણ, *s. f.* See **કચ·વાટ.**

કચવા·વવું. *v. t.* To cause to hesitate; to make uncertain.

કચવા·વું, *v. i.* To be dissatisfied; to be perplexed. 2. To be incommoded by crowd, sultry weather, or confined situation.

ક·ચવું, *adj.* [S. कु bad + ચાવ·વું to bite.] Confused; disordered.

કચા-કચ, Same as **કચ-કચ.**

કચા·ટ. *s.f.* Perplexing business; dilemma. 2. An intricate machination; a scheme.

કચાટિ·યું. *adj.* Perplexing; intricate.

ક·ચારો, *s. m.* [See ક, કુ, bad + ચરવું, ચાલવું, to walk.] Nightmare.

ક·ચાલ, *s. f.* [S. कु bad, wrong, + ચાલ conduct.] Bad conduct; vicious acts; dissolute or immoral habits.

કચા·શ, *s.f.* [See કાચું unripe.] Unripe state. 2. Deficiency; a defect. 3. Insufficiency.

Id. કચાશ પર હોવું To be rather unripe or incomplete. કચાશ રાખવીTo leave incomplete or defective.

કચિ·યારો, *s.m.*[See કચ, કચ·કચ, a brawl +કાર doing *fr.*કર·વું; or કાચું unripe, See કચ્ચાં-બચ્ચાં children.] A troop of discontented children crying in the house. 2. [See કાચુ raw, unripe.] Raw or unbaked bricks.

રામદાસ કાચો કચિયારો મૂકીને મૂવો.—ભાષા.

ક·ચિત્રું, *adj.*[S. कु dim. + चित्र of various kinds.]Confused; disordered; disproportionately mixed together (of colours).

કચિ·યાણ, *s. n.* [See કચર·વું to crush.] A crowd so thick that one person presses against another.

કચિ·યું, *adj.* [See કચ noise.] Idly talking; brawling.

ક·ચુંદ·વું, *v. t.* [S. कु badly + ખુંદ·વું to smash.] To rub a thing with the hands in water.

કચુકો, *s. m.* The seed of tamarind.

કચુડ-કચુડ, *adv.* [Imit.] Making a squeaking sound.

કચુડો, *s. m.* A swinging bed.

ક·ચુમર,
ક·ચુમ્મર, } *s. n.* [See ક·ચુંદ·વું.] Salad; a preparation of onion, mint, ginger, pepper, &c.

કચુરો, *s. m.* [S. कच्चोर.] A kind of curcuma; a gallinut. 2. Strychnia (ઝેરકચરું).

કચેરી, *s. f.*[Hind.] A court. 2. A drawing room; a hall. 3. Persons assembled in a hall. 4. A company of respectable persons.

Id. કચેરીએ ચઢવું-જવું To file a complaint in a civil or a criminal court. આ વાત કચેરી સુધી ગઇ The darbar (દરબાર) officers have heard of this matter. કચેરીનો બેસનારAcquainted with the manners and customs of the darbar (દરબાર) or court ; polished of manners.

કચોરી, *s. f.* [See કચોરો.] A plant or its dried root; zadoary. 2. [Hem. Des. कच्चुरिअं = S. ईप्सितम coveted.] A cake made of a mixture of wheat and pulse, and fried in ghee.

કચોરો, *s. m.* [Hem.Des. कच्चुरी = S. कर्चूरक a fragrant plant.]A plant or its dried root; *curcuma zedoaria* or *zerumbet.*

કચોળું, *s. n.* [P. कचकोल.] A cup.

પધારો મુનિ કુંકુમ કચોળે ભરીને, વસુદેવ કેરે ભુવન જી.
—દયારામ.

કચ્ચા·ઈ,
કચ્ચા·ઈ, } *s. f.* [See કચ્ચું.]Unripeness;

rawness. 2. Inexperience.

કચ્ચર, *adj*. [See કચર-વું to crush.] Crushed. 2. *s. m.* Crushed state.

રુધિર ચાલ્યું મુખથકી, કચ્ચર થયો નિર્ધાર.
—ગિરધર.

કચ્ચર-ઘાણ, *s. m.* [See કચર-વું to crush and ઘાણ, ઘાણી, striking.] Destruction by being crushed, ruin. See કચર-ઘાણ.

કચ્ચાં-બચ્ચાં, *s. n. pl.* [See કચ્ચું and બચ્ચું; or the first part may be taken as a reduplication of the second.] Little one's; children (out of endearment).

કચ્ચા-ઈ, Same as કચ્ચ-ઈ.

કચ્ચું, *adj*.[See કચર-વું and કાચું.] Unripe. 2. Not properly heated. 3. Not clever; inexperienced.

કચ્છ, } **કચ્છો,** } *s. m.* [Dh. Des. कच्छा *fr.* S. कक्ष, कक्षा, कच्छ, the hem of a lower garment tucked up into a waistband.] The tuck of a dhoter or sāri. 2. A piece of cloth worn round the loins; a suspensory bandage. 3. [S.] A tortoise.

Id. કચ્છ મારવો–વાળવો To tuck the *dhoter* up round the loins.

કચ્છપ, *s. m.* [S.] A tortoise.

કચ્છી, *s. m. f.* [S. कच्छ shore, bank.] An inhabitant of Kutch. 2. *adj*. Pertaining to Kutch.

કચ્છો, Same as કચ્છ. 2. *s. m.* [See કચ્છ, કચ્છપ.] A water-insect.

કછો-ટી, *s. f.* [See કચ્છ + વૃત્તિ turning.] A piece of cloth worn round the loins covering the privities.

કછોટી-બંધ, *adj*. [+ બંધ a tie *fr.* बन्ध् to bind.] Continent (of males).

કછોટો, Same as કચ્છ.

Id. વજ્ર કછોટો Lit. A hard or strong tie. 2. A life-long vow of celibacy.

ક-છોરૂં, *s. n.* [See કુ bad + છોરૂં a child.] A bad or wicked child. 2. *adj*. Wicked.

Prov. છોરૂં કછોરૂં થાય, કંઇ મા બાપ કછોરૂં થાય? A child may be undutiful to its parents, but the parents have nothing but love for their child.

કજર, } **કજરા,** } *s. m.*[S. कज्जल.] A black ointment made of lamp-soot for the eyes.

કજલ, *s. f.* [See કળા art and કજ contrivance.] A contrivance; a device. (Used in Kāṭhiāwāḍ).

કજલો, *s. m.* [S. कज्जल.]A kind of bird.

કજળ-વું, } **કજળાઈ-જવું.** } *v. i.* [See કજ્જલ, કજર, કજરા, a black pigment for the eyes.] To be covered with ashes.

કજા, *s. f.* [Ar. कज़ा.] Fate. 2. Death. 3. Misfortune.

પ્રજા કેરી કજા ભાળો, સજા થઈ માને સર્વ.—વલ્લભ.

કજ, *s. f.* [See કળા.] A contrivance; a device.

વાંકો વળી ચાલ્યો ત્યારે, ચોર મામા ચાર જોતા,
પૂઠે પડયા તેહ તર્ત, કજ કાંક તો કળી. —વલ્લભ.
અખા, જીવ તણી એ કજા. —અખો.

ક-જાત, *adj*. [S. कु bad + जात born *fr.* जन् to be born.] Base. of mean extraction.

કજા-રજા, *s. f.* [Ar.] Fate. 2. Death.

કજિયા-ખોર, *adj*. [See કજિયો a quarrel. P. खोर fond of *fr.* खुर्दन to eat.]Quarrelsome; contentious.

કજિયા-દલાલ, *adj*. [+ See દલાલ an agent.] One who excites or provokes quarrels.

કજિયો, *s. m.* [Ar. कजीयः a case.] Quarrel. 2. Dispute. 3. Disagreement. 4. A cause; a suit.

Id. કજીયો કરવો–માંડવો To quarrel. કજીઓ સળગાવો To begin (of a quarrel). કજીયો સળગાવવો To set people quarrelling. કજીઓ હોલવવો–પતાવવો To stop a quarrel; to settle a difference. કજીયાની માંડવાળ થઇ, કજીયો માંડી વાળ્યો The quarrel was settled amicably, or without going to law.

Prov. કજીયાનું મોઢ કાળું Beware of engaging in quarrel.

ક-જોડ. *adj*. [S. कु bad + Guj. જોડ, જોડું, a couple.] Unlike; dis-similar; mis-matched.

ક-જોડું, *s. n.* A mis-match.

કજ્જલ, *s. m.* [S.] Lamp-black. 2. An ointment for the eyes made of lampblack.

કજ્જળી, *s. f.* Sulphuret of mercury.

કંચન, *s. n.* [S. काञ्चन.] Gold. 2. Wealth.

Prov. કંચન (છે), પણ પડ્યું કથિરને હાથ A good man is degraded by the company of low persons.

કંચની, *s. f.* A dancing girl; a harlot; a courtezan.

કંચવો, *s. m.* [S. कञ्चुक.] A bodice.

કંચા-વું, *v. i.* [S. कृष्ट drawn *fr.* कृष्, कर्ष्, to draw.] To be seduced.

Prov. કંચાયા સારા, પણ વંચાયા ખોટા Reputation is more valuable than money.

કંચુક, *s. f. n.* [S.] A bodice. 2. The slough of a serpent.

કંચુકી, *s. f.* [S. कञ्चुक.] A bodice.2.The slough of a snake.

કંચુકી, *s. m.* [S. कञ्चुकिन् having a robe *fr.* કઞ્ચુક a robe.] A man wearing a long robe; an officer (a man) in the women's appartment.

કંચોળું, *s. n.* A fragrant plant.

કં-જન, *s. m.* [S.*fr.* किम् what ? whom ? + જન a man. *fr.* जन् to be born.]The god of love.

કંજન ગંજન જાણું અમોલા. —વલ્લભ.

કંજુસ, *adj.* [S. कण a grain + ચુસ-વું to lick.] Stingy; niggardly; miserly.

કંજુસા-ઈ, *s. f.* Stinginess; miserliness.

કંઝરી, *s. m.* [S. कञ्जर.] A kind of bird with a long bill.

કટ, *s. f.* [S. कट a mat.] A mat made of the roots of a fragrant plant.

કટ, *s. f.* [S. कट side.] The side or slope of a mountain.

કટ, *s. f.* [See કઢી a kind of dish.] A dish or preparation made of tamarind juice and spices boiled together.

કટ, *s. n.* [See કટક a bracelet of gold.] A bracelet. 2. *adv.* [Imit.] Cracking; accompanied with a crackling sound.

કટક, *s. n.* [S.] A camp. 2. An army. 3. [S.] A bracelet of gold, shell, &c.

કટ-કટ, *s. f.* [A redup. of કટ Imit.] Wrangling. 2. Teasing persistence.

કટક-ણું, } *adj.* [See કટકો a piece.]
કટક-યું, }
Brittle; that can be easily broken.

કટ-કટ-વું, *v. i.* [See કટ-કટ crackling sound.] To make a crackling sound.

ગરગડી નોબત ધન ગરજે શું ? કટક કટકડી ચાલ્યું રીઝે.
—પ્રેમાનંદ.

કટક-યું, *s. n.* [See કટકો a piece.] The roof of a house. 2. A storey.

કટકું, *s. n.* [See કટકો a bit.] A part of a field; a small field. 2. See કટક, 1, 2.

રામ પરતાપથી કામ એ તો કરૂં,
કુમ્ભકરણ તણાં ફોડું કટકાં. —પ્રેમાનંદ.

કટકો, *s. m.* [Hind. काटना to cut *fr.* S. कृत्, कर्त्, to cut.] A piece; a bit; a portion.

કઠણ થયા રે માધવ મથુરાં જઈ,
કાગળ ન લખિયો કટકો રે. —મીરાંબાઇ.

કટમ, Same as કુટુમ્બ A family.

Prov. કટમ કરડકણું, ને મોસાળ વઢકણું From the frying pan into the Fire. કટમનો કાકો, ને ફળિયાનો ફૂવો A child should address the male members of ths family as કાકા (father's brother), and the males of the street in which he resides as ફુવા(husband of its father's sister). કટમમાં કલેશ, ને પાડોશીએ વેર, રાખવું નહિ Live in harmony and at peace, at home and in the street.

કટ-લું, *s. n.* See કાટ, કાષ્ઠ, wood + લું dim.]A light frame-work made to serve as a temporary covering for a gap in a well.

કટ-વું, *v. i.* [See કટ-વું to be rusty or sour; or કડુ, કડ-વું, bitter; or ખાટું sour; or ખાટ-વું to be sour.]To be bitter or sour.2.To be inimical towards. 3. To be angry with.

કટા-કટ, } *s. f.* [See કટ, Hind. काटना,
કટા-કટી, }
કાટ-વું, to cut.] Mortal enmity.2. A slaughter; a massacre.

કટાક્ષ, *s. f.* [S. कट side + अक्षि the eye.] A leer; a side-long look; a glance. 2.Looks of displeasure and anger.

કટા-ટ, *adj.* [See કટ crackling sound, કટ-કટ a quarrel,+ વૃત્તિ being.]Quarrelsome. (Used in Sorath.)

કટા-ણું, } *adj.*[See કાટ rust.] Rusty.
કટા-મણું, }
2. Disgusting. 3.Displeased (of the face).

કુ·ટાણું, *s. n.* [S कु bad + Guj. ટાણું time.] A bad time; an inconvenient or unlucky time.

Id. મોં કટાણું કરવું To make a wry face; to be displeased or disgusted. શાક કટાણું ઝેર જેવું છે The preparation of vegetables is mixed with verdigris, and has become as bitter as poison.

કટાર, કટારી, *s. f.* [Hem. Des. कट्टारी *fr.* S. कट्टार a dagger.] A dagger; a poniard. 2. A column in a newspaper.

કટાર·ડી, *s. f.* [See કટાર a dagger; Or, કટાક્ષ a side-long look; or કટ a side.] Crookedness. 2. Side-long looks; glances.

નવ આવે સમોવડ આંખને, કંઇ કટારડી સારી છે;
તે તો, હરિ, હાણે તારી આંખ,મળ્યાને મારણહારી છે.
—**દયારામ.**

કટાવ, Same as **કટિ-બંધ.**

કટાવ, *s. m.* [Eng. *cut* + *off.*] (In a game of cards) Want of cards of a particular kind in the hands of a player.

કટા·વવું, *v. t.* [Caus. of કટા·વું to be rusty or sour.] To make rusty or sour.

કટા·વું, *v. i.* [See કાટ rust.] To be rusty.

કટા·વું, *v. i.* [See કાટ·વું to cut] To be cut. 2. To be beheaded. 3. To be cut to pieces.

કટાસણું, *s. n.* [S. कट a mat + आसन a seat.] A square piece of woollen cloth to sit upon during one's prayers.

કટિ, *s. f.* [S.] The loins; the region above the hip; the flank; the waist.

કટિ-બંધ, *s. m.* [S. कटि + બંધ a tie *fr.* बन्ध् to bind.] A girdle. 2. A zone. 3. A kind of metrical composition, in which alliteration occurs at regular intervals.

કટિ-મેખલા, *s. f.* [S. कटि+मेखला a girdle.] A girdle.

કટિ-સૂત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + સૂત્ર thread.] The thread worn round the waist; waistband; a girdle.

કટિ-સ્નાન, *s. n.* [S. कटि + स्नान a bath *fr.* स्ना to bathe.] An ablution from the feet up to the waist.

કટુ, કટુ·ક, *adj.* [S. कटु pungent, bitter.] Pungent; offensive; cutting; keen; fierce. 2. Bitter (See કડ·વું).

કટુ·તા, કટુતા·ઈ, *s. f.* [S. कटु·ता *fr.* कटु pungent, bitter.] Pungency; keenness. 2. Bitterness.

કટેરો, Same as **કઠેરો.**

કટોરી. *s. f.* [Dim. of કટોરો.] A cup; a bowl; a semispherical vessel.

કટોરો, *s. m.* [S. कटोरा.] A shallow cup.

કટ્ટા, *s. f.* [See કાટ·વું to cut.] Stopping of speech (between friends); a determination to stop speaking to; being not on speaking terms (of friends).

કટ્ટું, *adj.* [Hind. *fr.* काटना to cut *fr.* S. कृत् to cut. Or, See કટુ bitter, pungent.] Bitter (of an enemy); mortal; inveterate.

Id. કટ્ટો વેરી-દુશ્મન A bitter enemy. કટ્ટું વેર, કટ્ટી દુશ્મનાઇ Bitter enmity.

કઠ, *s. m.* [S. कट a mat.] A bag of palm-leaves; a mat.

કઠણ, *adj.* [S. कठिन.] Hard; firm.

કઠણ થયા, રે, માધવ મથુરાં જઈ,
કાગળ ન લખિયો કટકો રે.—**મીરાંબાઇ.**

2. Difficult.

Id કઠણ જમીન Hard soil. કઠણ કામ A difficult business. તે બચવો કઠણ છેIt is hardly possible that he can be saved. કઠણ છાતીનો Hard-hearted. 2. Courageous; enduring; able to bear pain. છાતી કઠણ કરવી To be strong-minded; to bear pain. કઠણ વખત-સમો Hard times.

કઠણા·ઈ, કઠણા·શ, *s. f.* Hardness; firmness. 2. Difficulty.

કઠરા·ઇ, *s. f.* [See કઠોર hard, unfeeling.] A feeling of uneasiness.

કઠ-લો, *s. m.* [See કાટ, કાઠ, wood, timber + ડો, રો, લો, dim.]Household furniture; particularly, wooden furniture in a household. 2. [See ખટલો.] The members of a household (See ખટલો.)

કઠ·વું, *v. i.* [See क्वथ् to boil.] To be sultry; to be hot.

કઠ·ણું, *adj.* [See કષ્ટ.] Painful; uncomfortable.

કઠામ, *s. n.* [S. कु bad + Guj. ઠામ a place.] Secret or private parts of the body, which it is shameful, and consequently painful, to show or expose, when affected by a disease.

કઠા·રો, *s. m.* [See કઠ·વું to be hot; or કઠોર hard.] Sultriness; a feeling of uneasiness caused by unbearable heat. 2. Same as **કઠેડો**.

કઠિન, [S.] Same as કઠણ.

કઠિયાર·ણ, **કઠિયારી**, *s. f.* [See કઠિ·યારો a wood-cutter.] A woman who cuts or sells fire-wood.

કઠિયારો, *s. m.* [S. काष्ठ wood + कार doer *fr.* कृ to do.] A wood-cutter; one whose business it is to split or sell fire-wood.

કઠિયો, *s. m.* A pice (colloq).

ક·ઠેકાણું, *s. n.* [S. कु bad + Guj. ઠેકાણું a place.] The delicate or vital parts of the body. *Cf.* **ક·ઠામ**.

કઠેડો, **કઠેરો**, *s. m.* [See કાષ્ઠ wood + અગાર a house.] A wooden railing; a railing. 2. a gallery; a balustrade.

કઠોડી, *s. f.* A diminutive of **કઠોડું**.

કઠોડું, *s. n.* [S. काष्ठ wood.] A round wooden pot for holding salt, turmeric. pickles. &c.; a cruet-stand.

કઠોડો, *s. m.* The hinder part of a ship.

કઠોદર, *s. n.* [S. *fr.* कठ = काठन hard + उदर the belly.] Dropsy.

કઠોર, [S.] Cruel; relentless. 2. Harsh; rough (of words or language). 3. Hard.

કઠોર·તા, *s. f.*, **કઠોર·પણું**, *s. n.*, **કઠોરા·ઈ** *s. f.* Harshness. 2. Cruelty. 3. Hardness.

કઠોળ, *s. n.* [S. कठोल = कठोर hard, resisting.] Pulse; all kinds of pulse.

કઠ્ઠણ, Same as **કઠણ**.

કડ, *s. f.* [S. कटि] The waist. 2. [S. कट side, margin.] The customary grant allowed on a purchase of hundred articles of the same kind.

કડ, *Indecl.* [Imit.] Loud crackling sound.

કડ·ક, *adj.* [Dh. Des. कडक्खं *fr.* S. कटाक्षः a side long look, an angry look, See કટાક્ષ.] Raw; unripe. 2. Penniless. 3. Rigidly fasting. 4. Hot-tempered. 5. Dry; crisp. 6. Hard.

Id. કડક મિજાજ A hot temper. ભાત હજી કડક છે The rice is yet hard, *i. e.* Not yet cooked. કડક બંગાળી Penniless. હું બે દિવસનો કડક છું I have not eaten food for the last two days.

કડક·ઈ, *s. f*; [See કડક hard.] Poverty. (Used in Jhālawāḍ.)

કડ-કડ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A loud crashing, crackling, or rattling sound.

કડ-કડ·તું, *adj.* Crackling (of sound). 2. Boiling (of water, &c). 3. Severe (cold).

કડ-કડ·વું, *v. i.* To send forth the sound કડકડ; to crash; to crack; to peal, &c.

કડ-કડા·ટ, *s. m.* [See કડ-કડ a crash + વૃત્તિ being, state.] A loud rattling sound. 2. *adv.* Fluently; rattling along (of speech, speaking).

Id. કડકડાટ ભેટવુંTo embrace passionately. કડકડાટ વાંચવું To read fluently. કડકડાટ ચાલવું To walk rushingly. 2. To make a rapid progress; to go on swinging or with force.

કડ-કડા·ટી, *adv.* With a loud rattling sound; proudly; rushing.

કડકડાટી કોટી જોધ ચાલ્યા. —**પ્રેમાનંદ.**

કડ-કડા·વવું, *v. t.* To make a loud crack, clatter, &c.

કડ-કડિ·ત, *adj.* Stiff (cloth, &c.) 2. Fluently, emphatically, or unhesitatingly spoken or read.

કડ-કડી·ને, *adv.* Violently; severely. 2. Rattling along; fluently (of speech, speaking).

કડક·ણું, Same as **કરક·ક·ણું**.

કડકિ·યું, *s. n.* [See કડક gold.] A large ring worn by men in the ear.

કડકી, *s. f.* [Dim. of કડકો a piece.] A small piece; a bit.

કડકો, Same as **કટકો**.

Id. કટકોકોર A bit of a bit; a small bit.

Prov. કટકે કટકે ખિરિમહ્વા Eating,devouring, or missappropriating the whole in small instalments.

કડછી, *s. f.* [See કડછો.] A small ladle or spoon used in cooking. 2. A diminutive of **કડછો.**

કડછો, *s. m.* [Dh. Des. कडुच्छओ = S. दर्वी a ladle; *Cf.* Hem. Des. कडच्छ S. अयोदर्वी.] A large iron ladle or spoon.

કડ-કડ, *adv.* Imitative of the cracking and crashing of a falling tree or rapidly successive peals of thunder.

કડણ, Same as **કઢણ.**

કડ-તલ, *s. n. f.* [See કટ side + તલ, તળિયું, the bottom.] Length; endlessness (of a talk). 2. Idle talk (Used in kāṭhiāwāḍ).

કડદો, *s. m.* [S. कट side, margin, + दाय a share *fr.* दा to give.]Refuse; waste matter; dirt. 2. Adulteration; mixture. 3. Deduction; diminution; the sum discounted.

Id. કડદો આપવો To make a deduction; to allow a discount. કડદો મેળવવો-કરવો To make a mixture; to adulterate. કડદો ઉતારવો To wipe away dirt (used in Kāṭhiāwāḍ).

કડપ, *s. m.* [Ar. कब्ज़ control; See કરબ.] Control; awe; reverence.

કડપ, *s. m.* [See કડબ.] A few handfuls of plants, grain, &c., uprooted and thrown together to dry,previously to binding them into bundles.

કડપ-લું, *s. n.* Dim. of **કડપ.**

કડબ, *s. n.* [Hem. Des. कडप्पो = S. निकरः a heap, a bundle, pith, essence.] Stubble; the dried stalks or straw of juārī, bājrī and other corn forming a good forage for cattle.

કડ-લી, *s. f.* Same as **કલી.**

કડ-લું, *s. n.* Same as કલ્લું. 2. [See કડું.] A bracelet.

કડવા-ટ, Same as **કડવા-શ.**

કડવા-ટ-વું, *v. t.* To force one (a child, &c.) to drink a bitter portion.

કડવા-શ, *s. f.* [See કડવું bitter + વૃત્તિ being, state.] Bitterness. 2. Dislike; enmity.

કડવું, *adj.* [S. कटु bitter.] Bitter.

કડવા હોય લીમડા, મીઠી હોય છાંય;
બંધવ હોય બોલકણા, તોએ પોતાની બાંહ્ય.—**ભાષા.**

3. Stern; severe; unrelenting.

Id. કડવું ઝેર-વિખ As bitter as poison. કડવી આંખે જોવું To look at with an unfavourable or stern eye. કડવી જીભ A bitter tongue.

Prov. કડવાનાં કડવાં, ને મીઠાનાં મીઠાં=કડવે લીમડે કડવો વાસ As the tree is,so is the fruit. કડવું ઓસડ વહાલેશરી પાય Bitter pills may have better effects.

કડ-વું,*s.n.*[S. कट side, limit.] A portion of a Prākṛit poem ending with the choral stanza.

કડા, *s. m. pl.* A kind of rice.2.[S. कुटज.] A medicinal drug, otherwise called **ઇંદ્રજવ.**

Id. કડાછાલ The bark of the plant from which ઇંદ્રજવ is obtained.

કડા,
કડા-ઈ, } See **કઢા-ઈ.**

કડાક,*adv.* [Imit.]A sudden loud crackling sound.

કડા-કડ, *adv.* [Imitative of the sound.] Low crackling sounds rapidly following one another.

કડા-કડી, *s. f.* [Imitative of the sound] Rivalry; keen competition. 2.Bitter enmity. 3. A quarrel accompanied with loud abusive language. 4. A rigid fast.

Id. કડાકડીનો વખત The time of a noisy quarrel. 2. A critical time. બંને કડાકડી પર આવ્યા Both were at daggers drawn.

કડા-કુટ, *s. f.*
કડા-કુટો, *s. m.* } [+કુટવું to beat.] Trouble; botheration.

કડા-કુટિ-યું,*adj.* Troublesome; irksome. 2. Intricate.

કડા-કો, *s. m.* A loud crackling;a whip. 2. A rigid fast. 3. A state of starvation.

Id. કડાકા ફોડવા-ભાગવા To make crackling sounds in relaxing the muscles of the body. કડાકા થવા To be heard (of a crackling sound).કડાકા પડવા To suffer from starvation.

Prov. જંગલમાં મંગલ, ને બસ્તીમાં કડાકા A desert is a happy place, and a great city is a great solitude.

કડા-ઝૂડ, *adv.* [See કડું + ઝૂડ, ઝોડ, thrashing *fr.* युध् to fight.] Same as **કડા-ભીડ.**

કડા-ભીડ. *adv.* [+ ભીડ crowdedness.] Uninterruptedly.2.With all one's strength.

કડાબીન, *s. f.* [P. कराबीन, *Cf.* Eng. *Caravine* or *carbine.*] A short rifle.

કડાયું, *s. n.* [S. कटाह.] A large **કડા-ઈ, કઢા-ઈ.**

કઢા-વું, *v. i.* [Passive of કાઢ-વું, કાડ-વું, to draw out.] To be removed.

કડાસન, *s. n.* [S. कट a mat + आसन a seat. *fr.* आस् to sit.]Any hide or skin used as a seat.

કડિ-યણ, } **કડિ-યેણ,** } *s. f.* [See કડિયો a mason.] A woman of the bricklayer caste.2.A wife of a bricklayer.

કડિયા-કોટ, *s. m.* A game for children, generally known as મોઈદંડા. (Used in Northern Gujarāt).

કડિ-યું, *s. n.* [See કેડિ-યું.] A coat; an angarakhā.

કડિયો, *s. m.* [Hem. Des. कडइआ = S. स्थपतिः a mason.] A bricklayer; a mason.

કડી, *s. f.* [See કડું a bracelet, a ring.] A hook; a ring; a link; a chain. 2. [See કડ-વું.] Two or four lines of poetry rhyming together.

Id. કડી કરવી To shut up with a chain. 2. To shut up under the orders of a court;to keep under custody. કડી કરવી-મારવી-દેવી To shut up with a chain. હાથે કડી કરવીTo put on handcuffs. પગે કડી ઘાલવી To put fetters on. કડીએ ભરાવવું To hang on a hook. કાને કડી ઘાલવી-પહેરવી To put on ear-rings. કવિતાની કડી Two or four lines of a poetry. કડીબંધ Tied, fastened,or shut up with a chain.2 Arranged in lines rhyming together. કડીબંધ ગાવું To sing in a manner to bring the couplets into prominence. કડીતોડ Striking so as to break the chain of a door. 2. Hard; severe; violent. 3. Detailed; item by item; accurate.

કડું, *s. n.* [S. कटक a bracelet.] A circular ring;a gold or silver circular ornament.

કડુ, *adj.* [S. कटु.] Bitter.

કડુ, *s. n.* [S. कटुकी *fr.* कटु bitter.] A very bitter medicinal drug.

કડુ-ખ-લો, *s. m.* [See કડ, કટ, side + ક and લો dim.] A corner.2. A small room. મુખીએ કોંડિયાનો એક કડુખલો ખાલી કરાવી આપ્યો. —**અંધેરીનગરી.**

કડુ-યું, *adj.* [S. कटु bitter. + P. चेह् dim. termination.] A little bitter.

કડે, *prep.* [S. कट side.] Towards. 2. With; in charge of. *Cf.* **કેડે.**

કડે-ડાટ, Same as **કડ-કડાટ** Roaring; thundering.

કડે-ધડે, *adv.* [+ ધ-ધડા-ટ, ધડ-ધડા-ટ, thundering.] In a flourishing state.

કડો, *s. m.* [S.कुटज, See કડા.] The plant from which કડા, ઇંદ્રજવ, are obtained.

કડો, *s. m.* [See કટ, ચટા-ઈ, a mat.] A large mat.

ક-ડોળ, *adj.* [S. कु bad + Guj. ડોળ form.] Ill-shaped; ugly.

ક-ઢંગ, *s. m.* [S. कु bad + ઢંગ fashion.] Rude manners; rudeness; oddity.

ક-ઢંગું, *adj.* Rude; unmannerly;ill-bred. 2. Awkward; ugly.

કઢણ, *s. f.* [See કઠણ; or કટ side.] Edge or verge of a rock; a precipice. 2. The wooden circle fixed to the edge of the hide of a *kos* (કોસ). 3. A bamboo stick with a hook at its end (Used in the Surat District)

કઢ-ણ, *adj.* [See કઢ-વું to boil; or કઠણ hard.] Hot-tempered; angry; peevish.

કઢણ, *s. n.* [See કઢ-વું to boil.] Water taken from boiling pulse, &c., and mixed with spices.

કઢ-વું, *v. t.* [S. क्वथ् to boil.] To boil milk, &c., so as to render it thicker. 2. To boil.3. To be angry.

કઢા, } **કઢા-ઈ,** } *s. f.* [S. कटाह a frying pan; or

કઢ·વું to boil.] A frying pan. 2. A frying vessel with handles.

કઢા·ણું, કઢિ·યલું, adj. [See કઢ·વું to boil.] Boiled so as to thick.

કઢા–પો, s. m. [See કઢ·વું to boil + S. ताप heat *fr.* तप् to be hot; or આપો may be taken to be a noun suffix.] Sultriness. 2. Grief; sorrow.

કઢા·મ, s. n. [See કાઢ·વું.] A triangular frame of wood, used by farmers in dragging their tools,materials,&c.,to the field.

કઢા·યું, Same as કડા·યું.

કઢા·યેલું, adj.Same as કઢા·ણું,કઢિ·યલું.

કઢારો, s. m. Same as કડ. 2. [See કાઢ·વું to take out.]A purchase or sale in a military camp.

ક·ઢાળ, s. n. [See કુ bad + ઢાળ slope.] H piece of wood fixed in a hedge and branching into two directions at an angle to allow men to pass through; a stile.

કઢી, s. f. [S. कथिका curry *fr.* क्वथ to boil, See કઢ·વું to boil.]A kind of Indian soup; curry.

કઢેલું, Same as કઢેલ·ડું.

કઢો, Same as કાઢો.

કણ, s. n. [S.]A single grain (of corn); a particle; an atom. 2. A facet of a gem. 3. An angle or point.

ભુજ પારો ભીડતાં કંકણ કણ ગડિયાં રે,
કે શું, એને કાળજડે કઠોર કુચ નડિયાં રે.
—દયારામ.

Prov. કણના મણ (થાય) A grain may grow into maunds. કીડીને કણ, ને હાથીને મણ To each according to his needs.

કણ·ક, s. f. Grains. 2. Flour. 3. Dough. Id.કણક પલાળવી–બાંધવી To make flour fit to make cakes of. કણક ટુંપવી To knead flour mixed with water.

Prov. કણક ને કણબી કસણ્યા ગુણ દે Pressure is advantageous for flour and for a Kaṇabī. કણકમાં પાણી પડ્યું તે પડ્યું Done is done, cannot be undone.

કણ–કણ, s. f. [Imitative of the sound.] A tingling noise.

કણ–કણા, s. m. pl. [Imit. of the feeling.] Feverishness; tremor proceeding from fever. 2. [See કમ-કમા·ટ.] Disgust.

કણ–કણા·ટ, s. m. A tingling sound. 2. Same as કણ–કણા.

કણ–કણી, s. f. [See કણ·કણા.] Tremor.

કણ–કણો, s. n. The singular form of કણ–કણા.

કણ·કી, s. f. [See કણ a grain.]A granule of rice.

કણજિ·યું, s. n. [See કણઝી.] A medicinal oil obtained from the seeds of કણઝી.

કણઝી, s. f. [S. करज, करञ्ज.] A plant bitter to the taste.

કણ-દિયો, s. m. [S. कण a grain + દીપ, દીવો, a lamp.] A silver ornament worn on hands by women.

કણ-પીઠ, s. f. [S. कण grain + पीठ a footstool *fr.* अपि down + स्था to stand.]A grain-market.

કણબી, s. m. [S. कुटुम्बिन possessing or supporting a family *fr.* કુટુંબ a family. Or, S. कुलालम्बिन् depending upon a family *fr.* कुल a family + आलम्बिन् hanging, depending, *fr.* आ intensive + लम्ब to hang. Or, Dh. Des. कलमो *fr.* S. कलमः rice.] A cultivator; a farmer.

Prov. કણબીની મત ફુલે, ને ભણે ભણે ને ભૂલે A kaṇabī wants intelligence, and cannot be taught. કણબી કાર્તકે ડાહ્યો Everyone is wise in times of plenty. કણબીનું મોંહ કુહાડે ચીરેલું A kaṇabī is generally abusive and repulsive of speech. કણબીનો કૂવો, એક મુવો, ને બીજો ઊભો There can be no widows among the kaṇabīs, because marriage and divorce are very light affairs with them. કણબી બગાડ્યા કેડવે, ને મણિધર બગાડ્યા ચૈડવે One sheep with mar a flock. કણબી પાછળ કરોડ, કણબી કો' પાછળ નહિ, પણ મૂળમાં મોટી ખોડ, કે ઊંહું નું ઓસડ નહિ The whole world depends upon agriculturists, who do not depend upon any one else;but they are generally cursed with obstinacy.

કણ·મણ·વું, v. i. [Imit.] To grumble; to be dissatisfied.

કણ-વટ,
કણ-વટિ-યું, } *s. n.* [See કણ grain + વૃત્તિ livelihood.] Corn of various kinds mixed together;espicially,that which is obtained by begging from door to door.

કણ-વતિ-યું, *adj.* Living by begging.

જુવો તમાસા તાતજી, મારા સમ થાઓ મતિયા,
એ કૃપ, દ્રોણ, ને અશ્વત્થામા, શું વડે કણ-વતિયા?
—પ્રેમાનંદ.

કણવીર,*s.n.*[S. कर्णिकार.]A kind of flower.

કણ-વું, *v. i.* [Imit.] To groan;to moan.

કણસ,
કણસ-લું, } *s. n.* [S. कणिश] An ear of corn.

•**કણ-સાઇ,** *s. f.* [See કણ grain.] A preparation of gram-flour fried in ghee, and made into small pills.

Id. કણસાઇના લાડુ Sweetballs made of કણ-સાઇ mixed with sugar.

કણ-સારી, *s. f.* [See કાણું a hole + સાર-વું to bore a hole.] A cricket.

કણસારો, *s. m.* [See કાંસું *fr.* S. कांस्य bell-metal + कार worker *fr.* कृ to do.] A copper-smith.

કણસું, Same as **કણસ, કણસ-લું.**

કણા-યતું,
કણ-તું,
કણો-તું, } *s. n.* [See કણ grain + વૃત્તિ livelihood.] Corn paid every month as salary.

કણિ-ક, *s. f.* [See કણ grain.] Flour; corn. 2. A small particle.

કણિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* कण a grain.] A very small grain.

કણિ-યું, *s. n.* A blanket stuffed with cotton or rags.

કણિ-યો, *s. m.* A grain-dealer; a corn-merchant.

Prov. કણિયાના શ્રાપથી કંઈ વરસાદ અટકે? Cattle do not die from crows' cursing.કણિયો સદાય રણિયો, કોઈ દિન કાંકણિયો A grain-merchant is always in debt, he is seldom rich.

કણી, *s. f.* [S. कण a grain.] A small particle. 2. The facet of a diamond.

કણું, Same as **કણ** A grain.

કણે-ક, *s. f.* Same as **કણિ-ક, કણ-ક.**

કણેર, *s. f.* [S. कर्णिकार.] A particular shrub. *Cf.* **કણવીર.**

કણો, *s. m.* A very young snake. 2. The axis of a spinning wheel. 3. A strip of cloth worn round the head.

કણોજી, *s. n.* [See કણ grain.] Seeds of onion.

કંટક, *s. m.* [S.] A thorn. 2. A pest; an obstacle. 3. *adj.* Cruel; wicked; troublesome.

કંટલ, *s. n.* [S.] A bābul tree.

કંટા-રિયું, *s. n.* [See કાંટો a thorn + વાડ a hedge; the cloth is thrown on a thorny hedge. *Cf.* કાંટિયું.] A piece of cloth placed on the dead body.

પ્રથમ કંટારિયું પહેરીને ચાલિયા,
મરી મટચા તેહને કોણ મારે?—ભોજોભગત.

કંટ-વાડ, *s. f.* [See कण्टक a thorn + વાડ a hedge.] A thorny hedge.

કંટાળ-વું, *v. t.* [See કંટક thorn +વાળું having.] To be tried of. 2. To be sick of;to dislike.

કંટાળો, *s. m.* Weariness. 2. Disgust. 3. Dislike.

કંટી, *s. f.* [See કણ્ટક thorn.] Little grains on the ears of કોદરા, ટાંગર, &c.

કંટી-યુ, *s. n.* An ear of જુવાર, &c.

કંટી-વાળો,
કંટે-વાળો, } *s. m.* [See કંઠી a necklace *fr.* S. कण्ठ the neck + વાળું having.] The application of ashes on the outside of cooking pots before they are placed on the fire.

કંડુ, *s. n.* Thick impure milk obtained from a cow just after delivery.

કંડુ, *adj.* [See કડું.] Hot-tempered; irascible.

ખાંડાં ખડખડે, વાંકડા વીર કંડા.—ગિરધર.

કંડુડિયા, *s. f.* [Diminutive form of Guj. કોઠી a jar, or કાન, S. कर्ण the ear + તોડ-વું *fr.* S. त्रुट् to break.] A small earthen vessel.

કંટોલી, *s. f.*[See કંટોલું.]A creeper which bears the fruit called કંટોલું.

કંટોલું, *s. n.*[See કંકોડું.] A kind of wild fruit used for food.

કંઠ, *s. m.* [S.] The throat; the neck. 2. The voice; the tone.

Id. કંઠ બેસવો-બેસી જવો To become low or hoarse (of the voice). કંઠ ફુટવો To begin to speak. 2. The appearance of the large bone in the front of the throat. 3. The appearance of a coloured ring round the neck of a bird. કંઠ ખુલવો To become clear (of the voice). ખુલા કંઠે ગાવું To sing with a clear voice; to sing setting aside shyness, reserve, or restraint; to sing freely. ઝીણો કંઠ A high pitch of the voice. જાડો કંઠ A thick and loud voice. મધુર કંઠ A sweet voice. કંઠે કાંટા પડવા, કંઠ સુકાવો To have huskiness in the throat; to have a dry throat; to be afflicted with thirst. કંઠે સોસ પડવો To be afflicted with thirst. કંઠ રૂંધાવો-બંધ થવો To be suffocated. કંઠ ભરાવો To be choked with emotion (of the throat). કંઠે પ્રાણ આવવા To be in danger one's life; to be on the point of losing one's life. કંઠે પ્રાણ આવે તોપણ Even though one's life should be at stake.

Prov. કંઠ વિનાનું શાનું ગાવું ? No one can make a good songster, who is not endowed with a sweet voice.

કંઠ-પાશ, *s. m.* [+ પાશ, ફાંસો, a noose.] A halter round the neck.

કંઠ-મણિ, *s. m.* [S. मणि a bead, a jewel.] The large bone in front of the throat. 2. A jewel worn round the neck. 3. A very dear thing.

કંઠ-માધુર્ય, *s. n.* [S + माधुर्य sweetness *fr.* मधुर sweet.] Sweetness of voice.

કંઠ-માળ, *e. f.* [S. + माला a garland.] A necklace. 2. Goitre; a disease of the neck.

કંઠ-સ્થ, *adj.* [S. + स्था to stand.] Situate in the throat. 2. Guttural. 3. Being ready on the tongue; learnt by heart or by rote.

કંઠ-સ્થાન, **કંઠ-સ્થાની**, } Same as **કંઠ-સ્થ** (1) & (2).

કંઠ-સ્નાન, *s.n.* [S.+a bath *fr.* स्नान to bathe.] Ablution from the throat downwards.

કંઠાગ્ર, *s. n.* [S. + अग्र the front, the foremost point.] The front of the throat. 2. The tip of the tongue.

કંઠાભરણ, *s. n.* [S. *fr.* + આભરણ an ornament.] A neck ornament; a necklace.

કંઠાભરણ હીરે જડયાં, ઝાલ્ય ઝૂમણાં તાંત.

—રણછોડજી દિવાન.

કંઠાર, *s. f.* [S. + हार a line.] The shore; the coast-line.

કંઠાવરોધ, [S. + अवरोध obstruction *fr.* अव down + रुध् to obstruct.] Obstruction of the throat; suffocation; choking.

કંઠાળ, *s. f.* [S. + आवली a line.] A double sack. 2. The sea-shore.

કંઠિ-યું, *adj.* Sticking in the throat. 2. Wanting in ghee (of sweet balls at a dinner).

કંઠી, *s. f.* [S. कण्ठ the throat.] A necklace. 2. The chequered flower work on the neck portion of an અંગરખા.

Id. કંઠી બાંધવી Lit. To put a necklace round the neck of. 2. To make a disciple of. 3. To bring under one's control. કંઠી-બંધ, કંઠીબંધા Baniās who wear the કંઠી, *i. e.* the Vaiṣṇavites. કંઠી પગલું A golden necklace with a pendant on which the foot-prints of Viṣṇu are enamelled.

કંઠો, *s. m.* A gold necklace set with diamonds.

કંડ, Same as **કુંડ**.

કંડિ-યો, *s. m.* [S. करण्ड-क.] A box made of cane or bamboo.

કંડિલ, *s.n.* [Ar. कन्दील.] A glass-lamp. 2. A lantern. 3. A chandelier.

કંડિલિ-યું, *s. n.* [S. + आलय a house.] A lighthouse.

કંડી, *s.m.* A snake-charmer, who carries snakes in a wicker-box.

કંડૂ, *s. f.* [S.] The itch. 2. An itching sensation; a desire to scratch one's own body.

કત, *s. f.* [Ar. कत्.] The point of a pen.

કત-કું, *s. n.* [See કત.] A wooden pestle with which bhāng, &c., is pounded.

શિવજી જાવા સજ્જ થયા, ચેલા નંદી ભંગી,
વિભૂતિ ગોળા, કુંડી, કતકાં, સામાન લીધાં સંગી.

—હરગોવન.

કતરણી, *s. f.* [S. कर्तनी a pair of scissors

fr. कृत् to cut.] A pair of scissors used to cut sheets of metals.

કતર-વેધિ-યું, *adj.* [S. कृत् to cut + વેધ piercing *fr.* व्यध् to pierce.] Partial to one's own favourites.

કતર-ઝોડ, *adj.* [See કાતર-વું to cut + ઝૂડ-વું to thrash.] Odd; senseless (of person); a brute. 2. *s. m.* A man void of reason.

કતરા-તું, } **કતરા-યું,** } *adj.* [See કતરા-વું to be cut.] Cross; side-long; slanting.

મુખ, નાસિકા મોહનનાં ચૂવે,
કર કપાળે દઈ, કતરાયું જૂવે.—પ્રેમાનંદ.

કતરા-વું, *v.i.* [Passive form of Guj. કાતર-વું to cut *fr.* S. कृत् to cut.] To be cut. 2. To deviate from a straight line(of a road, &c.).

કતરાંશ, *s. f.* [There is a confusion in the formation of this word. It may be an abstract noun *fr.* કતરાઉં diverging, or *fr.* S. क badly+ત્રાંસું diverging from a straight line.] Divergence or deviation from a straight line.

કતલ, *s. f.* [Ar. कत्ल्.] A slaughter; a massacre.

Id. કતલ કરવું To kill; to murder; to assassinate. કતલની રાત The night previous to the Tābut procession; literally, the night of slaughter the night on which Hasan and Husain. sons of Alī, were killed; the anniversary which is regarded as a great holiday by Mahammadans.

કતલે-આમ' *s. n.* [+Ar. आम् general.] A general massacre; a general slaughter without distinction or quarter.

કતાર, *s. f.* [Ar. क़िताल्.] An indiscriminate slaughter. 2. [Ar. क़िताल] A line; a row; a string.

કુ-તાલ, } **કુ-તાળ,** } *s. m.* [S. कु bad, wrong, + ताल clapping of the hands to measure time in music, harmony.] Discord; a quarrel. 2. Lamentations.

પ્રાણ ગયા પિછ, પલ ન રખાયે, ફોગટ કરે કતાળ.
—મનોહરસ્વામી.

કતોદય, *s. m.* [S. कृतोदय *fr.* કૃત done + ઉદય rising = the result of actions done.] Chance.

કતોદિ-યો, *s.m.* [See. કતોદય.] A plunderer. (Used in Jhālāwāḍ.)

કત્તા, *s. f.* [Hem. Des. कत्ता = S. वराटकपर्दिका a small shell or cowrie used in gambling. Or, See કત્તો Ar. a piece.] A round piece of an earthen vessel used in a game for children (કુકો).

કત્તો, *s. m.* [Ar. कित्अः a piece.] A thick pen for writing large-hand text.

કથ-ક, *s*, [S. कथ् to tell.] A narration; a description. 2. A saying; a proverb.

કથ-ન, *s. n.* [S. See કથા.] Narrating. 2. A narration; a story.

કથ-ની, *s. f.* A story. 2. The manner of telling a story. 3. Idle gossip. 4. Slander.

શામ સેવીએ રે, ગોવિંદ ગાઈએ રે;
કોરી કથનીથી શું થાય ? —દયારામ.

કથ-નીય, *adj.* Fit to be told.

કથરોટ, *s.f.* A large flat circular vessel; a trencher (generally made of wood).

કથ-વું, *v. t.* [S. कथ to tell.] To narrate; to relate. 2. To tell in verses.

ગણપતિ ગુણ વર્ણિને કર્યું છું,
વર્ણન હું અતિશે પવિત્રકારી. —પ્રેમાનંદ.

ક-થળ-વું, } **ક-થલ-વું,** } *v. i.* [S. कु bad + स्थल a place See કુ-થલી.] To be spoiled; to be damaged. 2. To be put out of order; to be deranged.

કથા, *s. f.* [S. *fr.* कथ् to tell.] A story; a tale; a romance; a religious legend.

Id. કથાભટ A minstrel.

Prov. કથા સાંભળી, ફૂટ્યા કાન, તોએ ન આવ્યું બ્રહ્મજ્ઞાન Black stones will never turn white, *i. e.* You will end him, but you will not mend him; To throw pearls before swine.

કથા-ન-ક, *s. n.* [S. *fr.* कथ् to tell.] A part of a story; an incident.

ક-થાન-ક, *s. n.* [S. कु bad + स्थान place *fr.* स्था to stand.] A bad place.

કથા-નાયક, *s. m.* [S. *fr.* + નાયક the hero.] The hero of a story or of a poem.

કથાનુસંધાન, *s.n.* [S. कथा a story+अनुसंधान

connexion between the preceding and the following incidents *fr.* अनु after, सम् to gether + धा to put.]Connexion or consistency of the incidents in a story.

કથાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* + अन्तर another.] A digression from the principal story; a subordinate story.

કથા-પ્રસંગ, *s. m.*[S. *fr.*+ પ્રસંગ occasion.] The occasion of a conversation.

કથામૃત, *s. n.* [S. *fr.* + अमृत nectar *fr.* अ not + मृ to die.] The sweetness of a story. 2. A sweet story.

કથા-શરીર, *s. n.* [S. *fr.* + શરીર the body.] The principal part of a story; The body of a story.

કથિ·ત, *adj.* Related; told.

કથીર, *s. n.* [*Cf.* M. कथील.] Pewter. 2. An inferior thing; a mean, despicable thing.

સોનું જાણી રાજા સંગ કર્યો, ને વળી કર્મે નીકળ્યું કથીર.
—સહદેવંત સાવળિંગા.

કથીરી, *s. f.* } A kind of insect found
કથીરો, *s. m.* } in the ears of dogs, &c.

કઃથોલ, *s. f.* [See કઃથલ·વું.] The failure of a scheme.

કથોલું, *adj.* Hard; difficult; insurmountable.

કથ્ય, *adj.* [S. *fr.* कथ् to tell.] Fit to be told or narrated.

કદ, *s. n.* [Ar. कद.] Size; bulk; form; state. 2. Weight; importance. 3. Position; rank; office.

વદે છે મદે સિંહરો જે દદે છે,
કદે ભીષણો ભીમ નામે ઉદી. —પ્રેમાનંદ.

4. A kind of silk garment.

Id. કદ ખસી જવું-ઓછું થવું To lose position or rank.

કઃદખળા·ઈ, *s. f.* [Confusion of S. कु, कद्, dim. + દખલ hindrance & ખળ a rogue.] Roguery. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

કઃદખળિ·યું, *adj.* Roguish.

કઃદખોળ, *s. f.* [See કઃદખળા·ઈ & कद dim. + ખોળ·વું to seek.] Faultfinding; slander.

કઃદડો, Same as કંદોરો. (Used in the Bhil districts.)

કદ·ન, *s. n.* [S. *fr.* कद् to kill.] Murder; slaughter; destruction.

મદન ! કદન તારૂં શંભુથી જે થયું છે,
વદનનવ વદે કો, કષ્ટ જાણે ગયું છે.
—પ્રેમાનંદ.

કદમ, *s. n.* [Ar. क़दम्.] A pace; a step. 2. The foot. 3. A measure of 2½ feet.

કદમ·નિવાજ, *s. f.* [+ નિવાજ praying.] Most gracious.

કદમ-બોસી, *s. f.* [+ બોસી kissing *fr.* P. बोसीदन् to kiss.] The ceremony of kissing the feet, or performing obeisance to the king, or to one's father and other respectable persons.

કદમી, *adj.* [Ar. क़दीम्.] Ancient.

કદંબ, *s. n. m.* [S.] A kind of tree having sweet-scented flowers.

કદર, *s. f* [Ar. क़द्र.] Pity; sympathy. 2. The quality of appreciating merit.

Id. કદર કરવી-જાણવી-બુઝવી To appreciate merits.

કદરજ, *adj.* [S. कदर्य a miser.] Stingy; parsimonious.

સહેજે દુર્લભ જ્ઞાન કદરજને મળ્યું,
ગોપી સહજ પ્રેમ મન હરિમાં ગળ્યું.
—દયારામ.

કદર·દાન, *s. m.* [See કદર appreciation + P. दान् knowing *fr.* दानिस्तन् to know.] One who appreciates merit.

કદર·વું, } *v. i.* (For euphemy) To be
કદરા·વું, } extinguished (of a lamp.)

Id. દેવતા કદરાઇ ગયો The fire is extinguished.

કદરી, *adj.* [See કદરજ stingy.] Stingy; miserly.

કદ·રૂપું, *adj.* [S. कद्, कु, bad + रूप form.] Deformed; ugly.

કઃદવા, *s. f.* [See કુ + દવા a blessing.] A curse.

કદશના, *s f.* [See कद्, कु, bad + अशना enjoyment *fr.* अश् to enjoy.] A bad wish. 2. Eagerness; anxiety.

કઃદહાડે, } *adv.* [+ દહાડો a day.] On
કઃદહાડો, }

a bad or unluckly day. 2. Ill-timed.

કદળી, *s. f.* [S. कदली.] The plantain or banana tree.

Id. કદળી ફળ A plantain. કદળી વન A grove of plantain trees. કદળી સ્તંભ The stock of a plantain-tree.

કદા, *adv.* [S *fr.* किम् what ?] When? at what time ?

વળી સહેજ વાતમાં આપ દે, કશં ક વાત કહે કદા.
—સામળભટ.

કદાગરો, *s.m.* Internal disunion; quarrel; enmity (colloq.)

કદા॰ચ, કદા॰ચિત, કદાપિ, *conj.* [See કદા when ? + चित्, अपि, indef. suffixes.] If; perhaps; peradventure; lest; in case. 2. *adv.* Perhaps; possibly.

કદાવર, *adj.* [See કદ size + P. आवर् bringing *fr.* आवर्दन् to bring.] Tall in 2. Consequential; important.

કદાસ, A form of કદાચ.

ક-દાસ॰ણ, *s. f.* [S. कु bad + Guj. દાસ॰ણ *fem.* of દાસ *fr.* S. दास a slave.] A scolding woman; a vixen.

કદી, કદી॰ક *adv.* [A short form of Guj. કોઇ દીવસ on some day + એક indef.] Ever; at any time.

કદી-મદી, *adv.* [+ મદી redup.] On an occasion; occasionally.

Prov. કદીમદી મીયાં ચાલ્યા નદી (તો નદી ગઈ આધી) A rare occurrence meets with a rare difficulty.

ક॰દષ્ટિ, *s. f.* [S. कु bad + दृष्टि sight *fr.* दृश् to see.] An evil glance; an evil sight. 2. An amorous look. 3. Loss of favour.

કદ્દુ, *s. m.* [P. कद्दु a gourd=કોહળુ.] The private parts of a man; the panis.

ક॰ધાન, *s. n.* [S. कु bad + धान्य corn.] A inferior kind of corn. 2. Spoiled corn.

Prov. કધાન કેળવીને ખવાય Make the best of a bad bargain.

ક॰ધો॰ડું, *s. m.* **ક॰ધો॰ણું,** *s. n.* **ક॰ધો॰ણી,** *s. f.* [S. कु bad + ધો॰વું to wash.] State of dirtiness (of clothes) caused by not having been washed for a long time.

કનક, *s. f.* [S.] Gold; wealth. 2. Thorn-apple; dhaturā.

કનકવી, *s. f.* [Dim. of કનકવો.] A small paper kite.

કનકવો, કનકુ॰ડો, Same as કંકુ॰ડો.

ક॰નજર, [S. कु bad, evil + Ar. नज़र् sight.] Same as ક॰દષ્ટિ.

કનડ-ગત, *s. f.* [See કનડ॰વું to harass + S. गति state *fr.* गम् to go.] Harassing; the act of putting to inconvenience.

કંધ Same as સ્કંધ.

કનડ॰વું, *v. t.* [S. कु bad + નડ॰વું to harass.] To harass; to give pain to (through ill-will); to put to inconvenience.

કનડા॰ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ being.] Harassing. 2. Disturbance.

કન-ફુલ, *s. n.* [S. कर्ण, કાન, the ear + ફુલ a flower *fr.* S. फुल्ल blown, open.] An ear-ornament worn by women.

કનવાર, *s. f.* [Mar. कवार *fr.* कींव, S. कृपा, pity.] Anxiety; concern.

કન-સાર, *s. m.* [S. कण grain + सार essence.] A kind of sweet food prepared of wheat flour and molasses cooked in water. Same as કંસાર.

કનસારી, *s. f.* [See કંસારી.] A kind of moth which eats away woollen clothes.

કનસારી, *s. f.* [See કનસારો *fr.* S. कांस्य pewter + कार a doer, a worker, *fr.* कृ, કર॰વું, to do.] The wife of a copper-smith (કનસારો)

કન-સારો, *s. m.* A coppersmith.

કનાત, *s. f.* [A; क़नात्.] A flap of the sides of tent.

કનસ્તર, *s.n.* [Eng. *Conister.*] A small basket made of split canes and reeds. 2. A case made of tin. 3. A bundle of 4000cups of leaves (પડિયા).

ક-ની, *interj.* [See કે what ? + નાહ not. *Cf.* Hem. Des किणो = S. प्रश्ने used in questioning.] Or not ? whether or not ?

કનિષ્ઠ, *adj* [S.] Youngest. 2. Inferior

(in merit, &c.) 3. The least; lowest; worst. 4. Smallest.

Prov. કનિષ્ઠ ચાકરી Lean liberty is better than fat slavery.

કનિષ્ઠ-પક્ષ, *s. m.* [S. + पक्ष side.] The lowest stage or degree. 2. The weaker side.

કનિષ્ઠિ-કા, *s. f.* [S.] The little finger.

કની, Same as **કન્યા.**

કનીનિકા, *s. f.* [S.]The pupil of the eye.

કને, *prep. adv.* [See કેડે beside.] With; near; by the side of.

કનેરી, *s. f.* [Mar. कण्हेरी *fr.* S. कण grain + આ-હાર eating, food.] Gruel made of pounded rice.

કનેરી, *s. f.* [See કિનારી border, કિનારો shore.] A cornice.

કનૈ-યો, *s.m.*[See कृष्ण a Hindu god widely known for his wanton frolicks.]A gallant; a fop; a gay man; a beau.

કનોચાં, *s. m. pl.* [S. कर्ण, કાન, the ear + નીચું below.] The part below the ears.

કંત, *s. m.* [See કાન્ત.] A lover. 2. A husband.

ક-તરેહ, *s. m.* [S. कु bad + Ar. तरह a mode.] Disagreement.

કંતા-ઈ, *s. f.* [See કાંત-વું to spin.] Spinning. 2. The wages paid or obtained for spinning.

કંતાણ, કંતાન, કંતરાણ, *s. n.* [P. कत्तान flax.] Flaxen cloth.

કંતર, Same as **કાન્તાર.**

કંથ, Same as **કન્ત, કાન્ત,** A lover, a husband.

Prov. કંથ જોઈ મહાલીએ, ને શેરી જોઈ ચાલીએ Cut your coat according to your cloth.

કંથ-ડો, *s. m.* [+ Guj. ડો, રો, લો, a dim. suffix.] A husband (a term expressing fondness).

Prov. કંથડો એક, ને દેશાવર ઘણા The same man has to attend to many things–said out of pity for an overworked person.

કંથ-વો, *s. m.* [See કંથ a quilt + વાહ-ક one who wears *fr.* S. वह् to carry.] He who puts on rags; a poor man.

દીન દુર્બળ હું કંથવો, કૃપા કરી પ્રભુ સન્મુખ જુવો.
—**હરિદાસ.**

કંથ-વો, *s. m.* [See કાંત-વું to spin.] A threadlike little insect, seen in the rainy season.

કંથા, *s. f.* [S.] A quilt of rags and shreds. 2. A patched garment.

કંથા ન કરીશ કાસદું, તેથી ભુંડો ભાર;
સૌથી ભુંડું જાચવું, સુમ કે'વો દાતાર. —**ભાષા.**

કંથાર, કંથારી, કંથેર, *s. n.* [See કાંટો a thorn + થુરિયો prickly pear.]A kind of thorny plant.

કંથાળ, *s. f.* [S. कण्ठ the neck + आवली a line, or वलय a circle. *Cf.* કંઠાળ.] A double sack with which asses, mules, &c., are laden.

કંદ, *s. n.* [S.] A tuberous root. 2. (As the last member of a compound) The source, &c, *e. g.* સુખ-કંદ, વિલાસ-કંદ. આનંદ-કંદ.

Id. કંદમૂળ Roots of several kinds.

કંદરા, *s. f.* [S.] A cave.

ત્યાંથી ચમકયા સર્વે ભય પામી રે,
પેઠા કંદરામાં અંતરજામી રે. —**દયારામ.**

કં-દર્પ, *s. m.* [S. *fr.* किम्, कम्, any one + દર્પ pride, making proud or mad, *fr.* दृप् to be proud.] Cupid; the Hindu god of Love.

કંદુક, *s. m.* [S.] A ball for games.

કંદોઇ, *s. m.* [S. कान्दविक a baker, a confectioner, *fr.* कान्दव anything baked or roasted in an iron pan or oven. *Cf.* P. कन्द् sugar = Guj. ખાંડ.] A confectioner.

કંદોરા-બંધ, *a v.* [See કં-દોરો waist-band + બાંધ-વું to bind.] Limited by the waistband; confined to those that wear a waistband; confined to males only.

Id કંદોરાબંધ નોતરાં Invitations to males alone, *i. e.* excluding women and girls.

કંદોરો, *s. m.* [P. कमर a waist + દોરો a string.] A waist-band (of silk, gold, silver, &c.).

કં-દ્રપ, Same as **કં-દર્પ,**

કંધ, Same as **સ્કંધ, ખાંધ.**

કં-ધરા, *s. m.* [S. *fr.* क the head+धृ, ધરવું, to hold.] The neck.

કંધોડું, *s. n.* [See કાંધો an instalment.] The practice of hiring cattle for ploughing fields on certain conditions.

કન્ના, *s. f.* [S. कर्ण a diagonal of a four-side figure.] A string tied to the diagonal stick in a paper-kite.

કન્ની, *s. f.* [S. कनिष्ठ lowest.] A piece of cloth attached to the lower end of a paper-kite in order to counterbalance the weight at the other end.

કન્યકા, *s. f.*[See કન્યા a girl.] A maiden; a girl.

કન્યા. Same as **કન્ના**.

કન્યા, *s. f.* [S.] A virgin; a bride. 2. A girl. 3. The sign Virgo.

કન્યા-કાળ, *s.m.* The period of time during which a girl may remain unmarried.

કન્યા-કુમારી, *s. f.* Cape-comorin.

કન્યા-ચૂડી, *s f.* Bracelets presented to the girl at the time of કન્યાદાન (giving her away in marriage).

કન્યા-ગ્રહણ, *s. n.* Taking a girl in marriage.

કન્યા-દોષ, *s. m.* A blemish in a virgin.

કન્યા-દાન, *s.n.* Giving away a daughter in marriage. 2. The dowry given to the son-in-law.

કન્યા-ધન, *s. n.* Purchase-money for a maiden (intended to be the price of the bride).

કન્યા-પુત્ર, *s. m.* The sun of an unmarried girl.

કન્યા-રાશ, *adj.* Impotent; effeminate; womanish.

કન્યા-રાશિ, *s. f.* The sign Virgo. 2.*adj.* Feminine; womanish.

કન્યા-વિક્રય, *s. m.* Selling a girl;selling daughters in marriage; acceptance of money by the girl's father from the bridegroom.

કન્યા-શાળા, *s. f.* A girl's school.

કન્યા-હરણ, *s. n.* Carrying off a girl; elopement.

કન્યાણું, *s. n.*[S. कु bad+નાણું a stream.] A well not made strong with masonry work.

નદી, નાળાં, કન્યાળાં, ટીંકવામાંથી પાણી લે.

—**અંધેરીનગરી.**

કનૈયા, *adj.* [S. कृष्ण, Guj. કાન્હો, the god Krisna. *Cf.* કનૈયો.]Playful;blithe;gallant.

કપ, *s. m.* [S. कार्पास.] Cotton.

કપ, *s. m.* [Eng. *Cup.*] A cup.

કપ, *s. m.* [See કાંપ mud.] Mud. (Used in the Surat District).

કપચી, *s. f.* [See કાપવું to cut + P. चेह dim.] Metal for roads; pieces of stone knocked off. 2. A thin piece;a thin crust.

કપટ, *s. n.* [S.] Fraud; deceit; guile. 2. Malice; grudge.

Id. કપટ કરવું-ખેલવું-રમવું To deceive.

Prov. કપટ, તેનું ચપટ A cheating trade seldom thrives.

કપટ-કોટ, *s. m.* [+ કોટ a rampart.] A sham rampart or wall.

વેશ્યા કેરાં વેણનો નેહ કરે વિશ્વાસ,
કપટકોટ માની ખરો, જાએ તેની પાસ.

—**રત્નેશ્વર.**

કપટખોર, **કપટબાજ**, *adj.* [+ ખોર P.enjoying and બાજ P. playing.] Deceitful.

કપટ-બાજી, *s.f.* A deceitful arrangement or scheme.

કપટ-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ feeling.] A disposition towards fraud or deceit.

કપટ-વેષ, *s. m.* [+ વેષ dress.]A deceitful dress; a disguise.

કપટી, *adj.* Fraudulent; deceitful; malicious.

Prov. કપટી મિત્ર કરતાં, દાનો દુશ્મન સારો False friends are worse than open enemies.

કપઠાર, **કપઠાળ**, *s. f.* A long and thick piece of wood cut off for burning.

કપડ-છાણ, *s. n.* [See કપડું cloth + છાણવું to sift.] Filtration. 2. *adj.* Filtered.

કપટ-મટ્ટી, *s. f.* [+ મટ્ટી earth *fr.* S. मृत्तिका earth.] The act of making air-tight with a piece of cloth and clay.

કપડું, *s. n.* [S. कर्पट cloth *fr.* कार्पास cotton.]Cloth. 2.A web.3. Dress;garments.

કપતરું, *s. n.* [S. कु bad + પતરું a sheet

metal *fr.* S. पत्र a sheet of paper.] The rind; the bark of a tree. *Cf.* ક-પોતડું.

કપતાન, *s. m.* [Eng. *Captain.*] The captain of a ship. 2. A military officer.

કપરૂં, *adj.* [Dh. Des. खपरो, खप्पुरो = S. रूक्ष dry.] Difficult; hard. 2. Merciless; unfeeling.

કપરોડ, *s. f.* A ditch across another ditch.

કપર્દિકા, *s. f.* [S. *fr.* कपर्दक.] A cowri; a shell. 2. A coin of a very low value.

કપાટ, *s. n.* [S.] A door; the shutters.

કપા-ણ, *s. m.* [See કાપ-વું to cut.] Sun-stroke.

ક-પાતર, *adj.* [Corruption of કુ-પાત્ર.] Unworthy; low; mean.

કપાલ, *s. m.* [S.] The skull; the cranium. 2. The forehead.

કપાલી, *s. m.* The God S'iva. 2. [S. कापालिक one who carries a human skull in one's hand, as a mark of being a S'ivite.] A devotee of S'iva.

જોઈ વિષ્ણુ તણી અર્ચાય, કપાલી જંગમને દુઃખ થાય.
—ગિરિધર.

Id. કપાળમાં ચાંલો કરવો, કપાળમાં ચોટવું, કપાળમાં ડામ દેવો To give nothing. કપાળે કાજળ, કપાળે મેશનો A mark of disgrace. કપાળે ચોંટવું To be inseparably connected with. કપાળે લખેલું To be destined. કપાળે હાથ દેવો To point the finger to one's forehead; to find fault with or blame one's own fate. 2. To be hopeless.

કપા-વું, *v. i.* [Pass. of કાપ-વું to cut.] To be cut.

કપાસ, *s. m.* [S. कार्पास.] The cotton-plant. 2. Cotton.

કપાસિ-યા, *s. m. pl.* Cotton-seeds. 2. Small bits or little globules of flesh in the skull of a man (vulgar).

ક-પાસી, *s. f.* [S. कु bad+पार्श्व, પાસુ, side.] Sore feet caused by ends of thorns being left in them.

કપાસી, *s. f.* [See કપાસ cotton.] A disease in sugar-cane by which the stalk grows soft. 2. A surname given to a cotton-merchant.

કપાળ, *s. n.* [See કપાલ forehead.] The forehead. 2. Fate; chance. 3. Nothing at all.

Id. કપાળ કુટવું To beat the head with the hands through great disappointment. 2. To work hard till the head aches. 3. To grieve at a loss; to bewail a loss. કપાળ ફુટવું To be struck on the head. 2. To have incurred a great loss; to fall into great misfortune. 3. To fail in fulfilling great hopes. મોટું કપાળ A large forehead. 2. A great destiny; a good fortune. કપાળે લખાવી લાવવું To be born to; to be destined to; to be bound to.

Prov. કપાળ કુટે કંઈ નસીબ ઉઘડે ? Grief is not the way to improve one's fortune. કપાળે કપાળે જૂદી મતિ Many men, many minds. કપાળ પ્રમાણે ટીલું Every one according to his means or merits.

કપાળ-કુટ, *s. f.* [S. + Guj. કુટ-વું to beat.] Wearisome labour.

કપિ, *s. m.* [S.] A monkey; an ape.

કપિ-ંજલ, *s. n.* [S.] The chātaka bird. 2. The partridge.

કપિ-તાન, *adj.* [S. कपि a monkey + ताण्डव a dance.] Mischievous; troublesome.

કપિ-મુખ, *s. n.* [S. + मुख the face.] A monkey-like face.

કપિલ, *adj.* [S.] Tawny.

કપિલા, *s. f.* [S.] A fabulous cow spoken of in the Purānas as being all of one colour. 2. A brown or black cow.

કપિલા-ષષ્ઠી, *s. f.* [S. + षष्ठी sixth *fr.* षष् six.] A day on which six astronomical particulars synchronize, and on which it is considered very meritorious to make a gift of a કપિલા cow

કપિલો, *s. m.* [S. કપિલ tawny.] A tawny coloured medicine used for the itch.

ક-પૂત, *s. m.* [S. कु bad + पुत्र a son.] A disobedient son. 2. The son who brings dishonour upon his family.

કપૂર, *s. n.* [Dh. Des. कप्पूरो *fr.* S. कर्पूर, *Cf.* Ar. काफूर.] Camphor.

Id. કપૂરનું વહિતરૂં Labour of love. કપૂરે કોગળા કરવા To roll in luxury; to experience pleasures; to be happy.

કપૂર-કાચલી, *s. f.* [+ Guj. કાચલી.] A certain fragrant root.

કપૂર-ચીની, *s. f.* [+ ચીન China.] A kind of medicinal drug.

કપૂરિ-યાં, *s. n.pl.* Slices of raw mangoes.

કપૂરિ-યો, *s. m.* The penis.

કપૂરી, *adj.* Fragrant (of betel leaves).

કપેચાં, *s. n. pl.* [See કપચી a thin slice.] A particular kind of spice.

ક-પેચું, *adj.* [See કુ bad + પેચ a twist.] Having difficult turns or windings. 2. Difficult.

કામ કપેચું કંઈક આવે, ધીરાં થાવું જાણી જી.
—દયારામ.

કપોટી, *s.f.* An upper film.

કપોત, *s.m.* [S.] A kind of pigeon.

ક-પોતરૂં, Same as **ક-પતરૂં.**

કપોતી, *s. f.* The female of a pigeon. See **કપોત.**

કપોળ, *s. m.* [S. कपोल.] The cheek.

અધર દંત, પીસે ઘણું રીસે, ક્રોધ રક્ત કપોળ.
—ગિરિધર.

2. The temples. 3. A certain section of Bainās.

કપોળ-કલ્પિત, *adj.* [S. कपाल head, & कपोल cheek, are confounded in this compound in Guj. + कल्पि-त invented *fr.* क्लृप् to arrange.] Fabricated; invented; fictitious.

કપ્પડ, *s. n.* [S. कर्पट cloth.] Cloth; generally, cotton cloth.

કપ્પી, *s. f.* } **કપ્પો,** *s. m.* } A pully; a pully-block. 2. A bag made of mat.

કફ, *s. m.* [S.] Phlegm. 2. The mucus hawked up. 3. Watery froth.

કફ, *s. m.* [Eng. *Cough.*] A cough.

કફ-જ્વર, *s. m.* [S. + ज्वर fever.] Fever due to an excess of phlegm in the body.

કફન, *s. n.* [Ar. कफन.] A shroud; a winding sheet.

Prov. કફનફાડુ ગયો, ને એખમારુ આવ્યો Change of King Log to King Stork.

કફની, *s. f.* [Ar. कफनी, *Cf.* S. कौपीन a loin cloth.] A sort of cloak worn by Fakirs.

કફરૂં, Same as **કપરૂં.**

કફા, Same as **ખફા.**

કફાત, *s.f.n.* [Ar. कफारत.] Damage; injury.

કફોરૂં, Same as **કફરૂં, કપરૂં.**

કફાયત, Same as **કિફાયત.**

ક-ફોડું, *adj.* [S. कु bad + Guj. ફોડ-વું, S. स्फुट्, to break.] Troublesome. 2. Unsuited; disagreeing; badly matched (said of husband and wife), *Cf.* **ક-જોડું.**

કબજ, *adj.* [Ar. कब्ज़ hold, possession.] In the possession of. 2. Having constipation of the bowels.

Id. કબજ કરવું To seize; to take possession of. 2. To arrest. તેને ઝાડો કબજ છે He has constipation of the bowels.

Prov. કબજ રાજા, ને મુલક ટેં ટેં When the king is in the possession of his enemies, his subjects can but weep and cry.

કબજિ-યત, *s. f.* Constipation of the bowels; costiveness.

કબજે-દાર, *adj.* [See કબજો + દાર P. holding.] Holding possession; possessing. 2. 2. *s. m. f.* A possessor.

કબજો, *s. m.* [P.] Possession; custody. 2. A waist-coat with or without the sleeves.

Id. કબજો કરવો-લેવો-મેળવવો-કબજે લેવું To take possession of; to seize. કબજો આપવો-છોડવો To give up possession. કબજો રાખવો, કબજે રાખવું To keep possession of. 2. To keep an eye on; to keep under one's control. કબજો પેહરવો To put a waist-coat on.

ક-બડ, *adj.* [See કુ + બુદ્ધિ; *Cf.* ક-બુદ્ધિ-યું.] Foolish; idiotic.

ક-બડા-વું, *v. i.* [S. कु bad + Hind. बडा = S. वृद्ध big. grown, *fr.* S. वृध् to grow.] To be emaciated; to grow lean. 2. To lose health; to be ill.

કબંધ, *s. n.* [S.] The trunk; the body without the head.

તે દેખી ભૂપતિ ભય પામ્યો, પડયાં દીઠાં કબંધ.
—પ્રેમાનંદ.

કબર, *s. f.* [Ar. क़ब्र.] A tomb; a grave.

કબર-સ્તાન, *s. n.* [+ સ્થાન a place.] A burial place; a cemetery.

કબરી, *s. f.* [S.] A braid of hair.

ક-બાજી, *s. f.* [S. कु dim,+ બાજી a game.] A bad act; a losing concern. 2. A foolish busi-

ness. 3. Disarrangement; disorganization; disorder.

Id. કબાજી કરવી To do a foolish act. કબાજી સૂઝવી To enter into the head (of a foolish or wicked plan). બાજીની કબાજી થઇ ગઈ= બાજી કબાજી થઇ ગઈ A well-organized business has become disorganized or ruined.

કબાટ, *s. n.* [Eng. *Cupboard. Cf.* S. कपाट a door.] A cupboard; a book-case.

કબાડ, *s. n.* [S. कपाट the shutters of a door. See કમાડ.] Timber.

કબાડી, *s. m.* A timber-merchant. 2. A wood-cutter (used in Sorath)

ક·બાડી, *s. m. f.* [See ક·બડ.] A fool; an idiotic person. 2. *adj.* Quarrelsome.

ક·બાડું, *s. n.*[S. कु dim.+બાડું squinting.] An unfavourable act; an act contrary to what was foreseen or expected.

કબાબ, *s. f.* [P.] Roasted meat.

કબાબ-ચીની, *s. f.* [P.] Cubeb; the ferry of a kind of papper.

કબાલો, *s. m.* [Ar. कबालह, *Cf.* Hem. Des. कव्वालं=S.कर्म स्थानम् ,कर्मालयम ,a place of work or bussiness, *fr.* કર્મ work + આલય a house.] A title-deed; a deed of sale or purchase

કબિલો, *s. m.* [Ar. कबीलह.] A family; a household. 2. The wife. 3. A household.

કબિલ·દાર, *adj.* [+ દાર P. having.] Having a large family.

ક-બી, *adv.* [S. कदापि *fr.* किम what ?+ अपि even.] Sometimes; at times.

કબીર, *s. m.* [Ar. कबीर् great.] A bard; a poet. 2. *prop. s. m.* The founder of a religious sect in the Panjāb, who lived in the sixteenth century of the Christian era.

કબીર-પંથી, *adj.* [+ S. पथिन् the way.] A follower of the sect of કબીર.

કબીરો, *s. m.* An earthen cup or porringer, with which the followers of કબીર beg and in which they eat their food.

ક·બુદ્ધિ, *s. f.* [See કુ dim, + બુદ્ધિ mind. A wicked turn of the mind. 2. Folly.

Id. કબુદ્ધિથવી-સૂઝવી To have a wicked or foolish turn of the mind.

કબુદ્ધિ કબૂ ન વિસરે, સો સાધુકે સંગ.—**ભાષા.**

ક·બુદ્ધિ·યું, *adj.* Wicked. 2. Foolish; senseless.

કબૂ, Same as **કબી**

કબૂતર, *s. n.* [P. कबूतर्. *Cf.* S. कपोत.] A pigeon; a dove.

કબૂતર-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું a place.] A pigeon-house. 2 A dirty place.

કબૂલ, *adj.* [Ar. कबूल.] Accepted; agreed; consented.

કબૂલ·ત, *s. f.* A written or oral agreement. 2. Promise. 3. A confession; an admission.

Id. કબૂલત કરવી-આપવી To make a promise; to consent to the terms of an agreement. કબૂલત લેવી To receive or get a consent. કબૂલત માગવી To ask for a sanction. કબૂલતનામું, કબૂલતપત્ર, A written agreement between two parties.

કબૂલ-મંજુર, *adj.*] + મંજૂર approved.] Sanctioned; accepted; consented to.

કબૂલ·વું *v. t.* To agree; to consent to; to promise.

કબૂલા·ત, Same as **કબૂલત.**

કબેલું, *s. n.* [See કવેલું. *Cf.* M. कौल.] A large tile. 2. A piece of a broken earthen pot.

ક·બોલ, *s. m.* [See કુ dim. +બોલ speech.] A bad word; bad or abusive language.

ગરજ બોડાવે હાથ, ગરજ કબોલ જ સાંખે.

—**સામળભટ.**

કભા, *s. m.* [Ar. कबा a coat] A robe of brocade put on by the bridegroom.

કભા·ય, *s. m.* A long loose garment; a gown; a robe.

સરપાવ આપ્યો ભાટને, ધન, અશ્વ, કનક, કભાય.

—**વીરજી.**

કભાય કોને પામરી,પટકા, નામ ન જાયે ગણિયાં જી.

—**પ્રેમાનંદ.**

કેસરી વાઘો પેહરણે, શોભતી જોડ કભાય.—**ભાષા.**

2. The sleeves.

ક·ભાવ, *s. m.* [See કુ dim. +ભાવ feeling.] A hostile feeling. 2. Contempt; disgust.

ભાવે કભાવે મારા વારામાં જેને ન ડરનાર.

—**પ્રેમાનંદ.**

ક-બોઠું, *adj.* [See કુ + બૂઠું blunt, point-

less.] Rusty. 2. Lying in an out-of-the-way place; lying uncared for; lying in a dirty place.

કમ, *adj.* [P.] Wanting; deficient; less; short of. 2. A prefix showing " littleness" or " dificiency."

કમ-અક્કલ, *s. f.* [P.+ અક્કલ intelligence.] Feeble understanding. 2. *adj.* Stupid.

કમ-કદર, *s. f.* [P. + A. क़द्र appreciation.] Little appreciation.

કમ-કમ-વું, *v. i.* [See કમ-કમા-ટ.] To tremble; to quiver. 2. To be shocked at.

કમ-કમાટ, *s. m.*
કમ-કમા-ટી, *s. f.* } [Hem. Des. खम्मक्खमो= S. मनो-दुःखम् mental suffering; or See કમ-કમ-વું, Imit. to shake + વૃત્તિ state.] A shudder; a shrinking. 2. Disgust; horror.

કમ-કમી, *s. f.* Trembling; quivering; tremor.

Id. કમકમી ખાવી To tremble; to shiver. 2. To shrink.

કમ-કૌવત, *adj.* [P. कम् less + कौवत strength.] Weak; feeble.

કમ-ખરચ, *s. m.* [P. + ખરચ expense.] Little ependiture; economy; frugality; retrenchment in expenditure.

કમખી, *s. f.* [Dim. of કમખો.] A small bodice.

કમખો, *s. m.* [See કંચુક *fr.* S. कमखंब. A bodice.

કમચી, *s. f.* [Turk. कमची a twig.] A switch; a whip. 2. A twig.

કમ-જબાન, *s. f.* [P. कम् little + जबान् the tongue. *Cf.* S. जिह्वा.] Mean language; abusive language. 2. Taciturnity; reticence; reserve in speech. 3. *adj.* Using abusive language. 4. Taciturn; reverved in speech.

કુ-મજરે, *adv.* [S. कु bad + p. मुजरा મજરો payment.] Uselessly.

કમ-જાત, *adj.* [P. कम् low + Ar. ज़ात *Cf.* P. जाद् born, *fr.* S. जात born *fr.* जन् to be born.] Of low caste; lowbred; ignoble. 2. Illegitimate (of a child).

કમ-જાદે, *adv.* [P. + જાદે more.] More or less.

કમ-જુસ્ત, *adj.* [P. कम् + जोश् boiling, excitement.]Powerless;having no strength; weak.

કમ-જોર. *adj.* [P. Guj. જોર power.] Weak; feeble; impotent; infirm.

Prov. કમજોર, ને ગુસ્સા બહોત A little pot is soon hot.

કમ-જોરી, *s. f.* Weakness; want of strength.

કમઠ. *s. m.* [S.] A crab; a tortoise. 2. An earthen pot having the form of a crab or tortoise.

કમઠ રૂપ ધર્યું મોરાર, ચૌદ રત્ન કાઢ્યાં સમુદ્ર મોઝાર.
—પ્રેમાનંદ.

કમ-ઠાણુ, *s. n.* [See કર્મ, કામ business + સ્થાન, થાણું, a place *fr.* S. स्था to stand.] Arrangement of one's business; putting into order or managing one's business.

કમ-ઠાયો, *s. m.* [See કમ-ઠાણુ] A learned carpenter or mason, working on scientific principles.

કમઠી, *s. f.* [See કમઠ a tortoise.] A female crab or tortoise.

કમંડળ, *s. m*, [S. कमण्डलु.] An earthen or wooden water-pot used by ascetics.

કમ-તર, *adj.* [P. *fr.* કમ little + P. तर् = S. तर comparative suffix.] Less.

Id. કમતર કરવું To reduce: to assuage.

કમ-તરીન, *adj.* [P.] Very humble; least; lowest.

કમ-તાકાત, *adj.* [See કમ little + તાકાત strength.] Powerless; weak.

કમ-તાકાતી, *s. f.* Powerlessness; weakness.

કમ-તી, *adj*, Less. 2. Not enough.

કમ-તોલ, *adj.* [P. + તોલ-વું to weigh.] Of dificient weight. 2. Of little influence.

કુ-મન, *s. n.*[S. कु Dim. + मनस् , મન, the mind *fr.* मन् to think.] Unwillingness.

કુ-મન-નું, *adj.* [Genitive as કુ-મન.] Not from the heart; insincere; reluctant; unwilling.

કમ-નજર, *s. f.*[P. कम little +નજર sight.] Disfavour; lessened favour. 2. *adj.* Showing less or no favour. 3. That to which

little or no favour is shown.

કમ-નસીબ, *s.n.* [P.+Ar. नसीब fortune.] Misfortune. 2. *adj*. Unfortunate.

કમ-નીય, *adj*. [S. *fr*. कम् to desire, to love.] Desirable. 2. Lovable.3. Charming; pleasing.

કોટી મનોજ તનુ કમનીય. —**ગિરધર.**

કમ-પાક, *s. m.* [P. कम little+S. पाक produce *fr.* पच् to cook.] A small produce; a bad harvest.

કમ-બખત, **કમ-બખ્ત,** *adj*. [P. + बख्त fortune.] Of ill luck;unfortunate. 2. *s.m. f.*A rogue; a scoundrel.

કમ-બખતી, **કમ-બખ્તી,** *s. f.* Unluckiness; misfortune; adversity.

કમર, *s. f.* [P.] The loins; the waist.

Id. કમર ભાગવી to beat on the waist. 2. To sink in spirits. કમર તોડવી to work hard or laboriously. કમર બાંધવી-કસવી to gird up one's loins; to be up; to pick up one's courage.

કમર-કસ,*s.n.*[+P.कश holder,supporting, *fr.* कशीदन to draw.] The gum of the Butea Frondasa; a drug which strengthens the loins.

કમરખ, *s. n.* [S. कर्मरङ्ग a particular fruit.] The gooseberry.

કમરખ, જાંબુ, બોર, તાલ, તમાલ, સાલ ને સમડી. —**પ્રેમાનંદ.**

કમર-પટી, *s. f.* [See કમર the waist + પટી a narrow strip of cloth.]A strip of cloth sewn on as a belt to a coat.

કમર-પટો, *s. m.* [P. कमर the waist + પટો, S. पट, a strip of cloth.] A belt; a girdle.

કમર-બન્ધ, *s. m.* [+ S. बन्ध a tie *fr.* बन्ध् to bind.] A girdle intended for the loins; a girdle. 2. *adj*. Ready; alert; ready to act.

કમલ, Sanskrit form of **કમળ.**

કમલા, *s. f.* [S.] The goddess Lakṣmī. 2. An excellent woman.

કમલિ-ની, *s. f.* [S. See કમળ a lotus.] The lotus plant.

કમ-સુખન, [P. कम less + सुखन speech.] Same as **કમ-જબાન.**

કમ-સુખની, Same as **કમ-જબાન.**

કમળ, *s. n.* [S. कमल.] A lotus. 2. A metallic vessel in the form of a lotus.3. The womb.

Id.કમળ પૂજા Worship with lotus flowers. 2. Worship with the head cut off and placed on the image.

કમળ-ભૂ, *s. m.* [+ S. भू to be.] The god Brahmā, said to be born in a lotus.

કમળભૂ તનયા સતી સરસ્વતીને લાગું પાય. —**ગિરધર.**

કમળ-કાકડી, [+ કાકડી cucumber.] The seeds of the lotus plant.

કમળ-કોશ, [+ કોશ cavity.] All the space in a lotus.

કમળ-લોચના, **કમળ-લોચની,** *s. f.* [+ લોચ-ન the eye *fr.* S. लोच् to see.] A woman whose eyes are as beautiful or attractive as a lotus flower; a beautiful woman.

કમળ-વદના, **કમળ-વદની,** *s. f.* [+ વદ-ન the face *fr.* S. वद्, વદ-વું, to speak.] A woman whose face is as charming as a lotus flower.

કમળા, Same as **કમલા.**

કમળાસન, *s. m.* [See કમળ a lotus flower + આસન a seat.] The god Brahmā whose seat is in a lotus.

તેજપુન્જ સિંહાસન વિષે, કમળાસન ત્યાં બેઠા સુખે. —**ગિરિધર.**

કમળી, *s.f.* [See કમળ a lotus flower.] A kind of blue flower resembling a lotus.

કમળો, *s. m.* [S. कमला.] Jaundice, 2. Envy. 3. An orange.

Prov. કમળાની આંખે, સૌ પીળું દેખે To a jaundiced eye everything appears yellow.

કમા-ઈ, *s. f.* [See કમા-વું to earn.] Earnings; gains; profits.

કમા-ઉ, *adj.*That which gains or earns; earning; gaining; lucrative.

Prov. કમાઉ દિકરો માબાપને વહાલો લાગે Everyone who brings in an income is a dear little fellow.

કમાચણ,*s. f.*A woman of low character.

કમાડ, *s. n.* [S. कपाट.] A door.

Id. કમાડ વાસવું-દેવું To shut a door.

Prov. કમાડ કરતાં ઉચાળો ભારે Don't burn a candle worth a shilling in seeking a farthing.

કમાણી, Same as **કમાઈ.**

કમાન, *s. f.* [P.]A bow. 2. An arch. 3. A rain-bow. 4. The spring of a watch or clock.

Id. કમાન ખેંચવી To draw the bow; to pull the string of a bow. આકાશમાં કમાન ખેંચાઈ છે There is a rainbow in the sky. કમાન ચઢાવવી To string a bow. 2. To be ready for action. કમાન ઢીલી પડવી To lose elasticity(of a bow).2.To be slow in work; to be inattentive to one's duty. કમાન કાઢવી To make an arch. કમાન નખાવવી-ઘલાવવી-બેસડાવવીTo get the spring set in a watch or clock. કમાન તુટવી To be broken (of the spring of a watch or clock).

કમાન·દાર, *adj.* [+ દાર P. having.] Curved; arched.

કમાલ, *adj.*[Ar. कमाल् perfection.]Beautiful. 2. Excellent. 3. Perfect.

ક·માલિ·યો, **ક·માળિ·યો,** } *s. m.* [S. कु dim, + માલ substance.]A man devoted to the service of the goddess બહુચરાજી.2.A castrated man; a eunuch. 3. A headstrong or shameless woman.

કમાવીસ·દાર, *s. m.* [Ar. कुमाश cloth, furniture, + P. दार् a keeper.] The head collector of the revenues of a district.

કમા·વવું,*v.t.* [Causal form of Guj. કમા·વું to earn.]To assist a person in earning his livelihood.

કમા·વું, *v. t.* [S. क्षम् to be able.] To earn; to gain.

કમી, *adj.* [See કમ little.] Deficient; wanting; short of.

કમી-જાસ્તી, *adj.* Same as **કમ-જાદે.**

કમીન, *adj.* [P. See કમી.] Low; mean.

કમીના, *s. f.* [P. कम् less.] Want.

કમીનાશ, *s. f.* [See કમીન, કમી, કમ.] Deficiency.

કુ·મુહુર્તો, *s. n. pl.* [See કુ dim. + મુહૂર્ત an auspicious time.] Days on which,according to astrologers, no auspicious ceremonies should be performed.

ક·મોત, *s. n.* [S. कु dim. + मृत्यु death *fr.* मृ to die.] Unnatural death.

કમોદ, *s. f.* [S. कुमुद a white lotus.] A kind of fragrant rice of high quality.

Id. કમોદ આપવી to cudgel. કમોદ ઝિલવી to be beaten.

કમોદની, Same as **કુમુદિની.**

ક·મોસમ, *s. f.* [S. कु dim. + Ar. मवसिम season.] Improper time or season.

કંપ, *s. m.*[S. *fr.* कम्प् to shake.] Tremor; trembling.

કંપ·ન, *s. n.* Same as **કંપ.**

કંપની, *s. f.* [Eng. *Company.*] A company; a band;an association.2.An association formed for trade;a mercantile company. 3.The body of share-holders in a mercantile company.

Id. કંપની કાઢવી–ઊભી કરવી To form a mercantile company. કંપની રજીષ્ટર કરાવવી To get a trading company registered under the Indian Companies' Act. કંપની ફડચામાં ગઈ-મૂકાઈA trading company in under liquidation. કંપની બંધ થઈ A trading company is wound up.

કંપની સરકાર, *s. f.* [+ સરકાર government.]The government of the East India Company in India.

કંપ-વા, **કંપ-વાયુ,** } *s. m.* [S. *fr.* कम्प to shake+ वायु wind *fr.* वा to blow.] Palsy.

કંપ·વું, *v. i.* [See કંપ.] To shake; to tremble. 2. To shudder.

કંપા·ણ,*s. n.*[S. कम्पमान shaking *fr.* कम्प् to shake.] A steelyard; a balance.

કંપાણી, *adj.* He who uses a કંપાણ. 2. *s. f.* A caste or a class among merchants, whose occupation is weighing with a steelyard.

કંપાય·માન, *adj.* Tremulous; trembling.

કંપારી, *s. f.* **કંપારો,** *s. m.* } Same as **કંપ.** 2. Dis-

gust; contempt.

Id. કંપારી આવવી-છુટવી-વછુટવી To shake. 2. To be disgusted.

કંપાસ, *s. m.* [Eng. *Compass.*] A pair of compasses. 2. A compass with a magnetic needle fixed in it. 3. A mariner's compass.

કંપિત, *adj.* [See કંપાયમાન.] Trembling; shaking.

કંપુ, *s. f.* [Eng. *Camp* or *Company.*] Encampment. 3. A regiment. 2. A company of soldiers.

કંબલ, *s. m.* [S.] A blanket. 2. The dewlap; the food of skin that hangs from the throat of an ox or a cow.

કંબા, *s. f.* [S. कम्बी a branch or joint of a bamboo.] A chip of a bamboo. 2. A measure of 24 inches used by carpenters in measuring timber.

કંબ, *s. f.* [S. कम्बु.] A bracelet. 2. An anklet.

કંબુ, *s. m.* [S.] A conch. 2. The neck.

તારી ગ્રીવાએ કપોત કંબુ રેખા રાજે, રે.

—**દયારામ.**

Id. કંબુગ્રીવા, કંબુ કંઠી A lady with a neck like a conch-shell; a beautiful woman.

કંબોઈ, *s. f.* [S. कम्पू.] A kind of plant, sticks of which are used to brush the teeth with.

કમ્મર, *s. f.* [See કમર.] The waist; the loins.

કયડો, *s. m.* [S. कटक a bracelet; or, કડી a link of a chain.] A finger-ring (generally of gold).

કયામત, Same as **કયામત.**

કયાસ, Same as **કયાસ.**

કયું, *pron. adj.* [S. किम् what ?] Who? which ? what ?

કર, *s. m.* [S. *fr* कृ to do; or to कॄ to scatter.] A toll; a tax; a duty. 2. A settled demand. 3. [S. *fr.* कृ to do.] The hand. 4. The trunk of an elephant. 5. [S. *fr.* कॄ to scatter.] A ray. 6. *s. f.* An unlucky day. 7. [See કરવું.] Doing; action.

Id. કર નાખવો-બેસાડવો-લેવો To put a tax on; to impose a tax. કર ઉઘરાવવો To collect a tax. કર માફ કરવો To remit a tax. મારો તારા ઉપર આટલો કર છે This is my settled demand from you. તારા કરકમળ વડે With your lotus-like hands. શશિકર The rays of the moon. હોળીની કર The days that are considered unlucky before or after the Holī festival. જેને કર નહિ, તેને ડર શાનો ? Why should he fear, who has done no offence. સુખકર Giving pleasure.

Prov. કર કરનારો જાય, પણ કર ન જાય A tax once imposed is seldom abolished.

હિમકર કર અડતાં, દુખહર નિશિ મૂર્છા જ.

—**ગિરધરગોવિંદ.**

કરકટી, *s. f.* A wooden bier.

કર-કઠોળ, *s. n.* [કર is a redup. of કઠોળ.] Pulse and the like kinds of grain.

કર-કડ, *s. f.* [Imitative of the sound, See કડ-કડ.] A loud grating creaking, &c.

કર•કડ•વું, Same as **કડ•કડ•વું.**

કર-કડા•ટ, *adv.* [See કડ-કડા•ટ.] Fluently; readily; swiftly.

કર-કર, *s. f.* [Imitative of a plaintive voice.] Idle or troublesome prattle. 2. [Imit. or See કંકર pebbles.] Very small particles of stone or dust.

Id. એની આંખમાં કરકર શી છે ! Lit. There is a large quantity of dust in his eyes. 2. He is very jealous.

કર-કરિયા•વર, *s. m.* [See કર a settled demand. + કરિયા•વર presents.] A settled sum of money and other things which are sent with a married daughter to her husband's house.

કર-કરું, *adj.* [Imitative of the sound or feeling produced by moving a finger over a rough surface. See કર-કર.] Rough. 2. Sharp.

કરકશ, *adj.* Same as **કર્કશ.** 2. *s. f.* Gritty particles; grittiness.

કરકશા, *s. f.* [S. कर्कशा *fr.* कर्कश harsh.] A scold; a vixen.

કર-કસર, *s. f.* [P.] Frugality; economy; clippings.

Prov. કરકસર ત્રેવડનો ત્રીજો ભાઇ Competency attends on frugality.

કર-કસરિ-યું, *adj.* Economical; frugal.

કરકાટક, *s. n.* A pair of compasses used by Hindū astrologers.

કર-કાંટિ-યું, *adj.* [S. कर the hand + કાટ-વું to cut.] Fleshless; reduced to a skeleton.

કરકોચલી, *s. f.* [S. + કોચ-વું to cut *fr.* S. कृत to cut. Or this word may be a corruption of કર-ચોળી.] See **કર-ચોળી.**

કર-કોલ-વું, *v. t.* [See કર the hand + ખોલ-વું to open.] To eat little by little or slowly.

કર-કોસર, } Same as **કર-કસર.**
કર-કોસીર, }

કરખ, *s. m.* [S. कु dim. + હરખ joy.] Sorrow.

કરખે હરખે અનુભવ કરશા. —અખો.

કરખી, *s. m.* [S. कृषा a ploughman *fr.* कृष् to draw, to plough.] A cultivator; a farmer.

કર-ગર, *s. f.* [Imit. *Cf.* કર-કર.] Grit; grittiness; gritty particles.

કર-ગર-વું, *v. i.* [Imit.] To implore; to crave; To beseech. 2. To expostulate.

કર-ગરૂં, *adj.* [See કર-ગર grit.] Gritty; mixed with gritty particles.

કર-ગરા-ટ, *s. f.* [See કર-ગર-વું to solicit + वृत्ति being.] Entreaty; a troublesome solicitation made in a whining tone.

કરગરાટ કરતો કર જોડે. —રેવાશંકર.

કર-ગસ, *s. f.* [See કર-ચ.] A bit; a small part. 2. Dirt.

કર-ચ, *s. f.* [Dh. Des. किलिंचं = S. लघु दारु a small piece of wood, *fr.* S. कृत, कर्त, to cut + P. चह dim. *Cf.* કાટ-વું.] A small bit; a fragment; a scrap.

કરચ-લી, *s. f.* [See કર-ચ a bit, or કરચોલી a wrinkle.] A ruffle; a wrinkle; a fold.

કરચલું, *s. n.* } [S. कर्कट a crab; or
કરચલો. *s. m.* }
Hem. Des. कुरुचिल्लो = S. पिशुन a back-biter or, See કર-ચોલી a wrinkle.] A crab having lines or wrinkles on its body.

કરચો, *s. m.* [See કર-ચ a bit.] A strip of hair left on the head. 2. A person having no sense.

કર-ચોલી, } *s. f.* [S. कर the hand +
કર-ચોળી, }
ચોળ-વું to rub *fr.* S. चूर्ण् to crush; or, S. कृत, कर्त, to cut + P. चह Dim. + લી Dim.] A ruffle; a wrinkle; a fold.

કરજ, *s. n.* [P. कर्जह debt. or, S. कर्ज् to pain.] Debt.

Id. કરજ કરવું To incur a debt. કરજ-કરજે કાઢવું To borrow money. કરજે આપવું To lend money as a debt. કરજ આપવું--ફેડવું--વાળવું--અદા કરવું To repay as a debt. કરજ પતાવવું To make an amicable settlement of a debt by repaying a portion of the debt instead of the whole.

Prov. કરજ ને કન્યા કરગરે ન મળે One cannot obtain money in debt, nor a girl in marriage bp begging for it or her

કરજ-દાર, *adj.* [+ P. દાર holding.] Having a debt to pay; owing; indebted. *s. m.* A debtor.

કરજાળી, *s. f.* [S. कज्जल lamp-black + આલય an abode.] An earthen pot placed over a lamp to collect a soot.

કરઝાળી, [+ ઝાલ-વું to catch. Or, S. ज्वाला flame *fr.* ज्वल् to burn.]Same as **કરજાળી.**

કરંજ, *s. n.* [S.] A tree the Galedupa Arborea.

કરંજો, *s. m.* A cascade; a playing fountain.

કરડ, *s. f.* [See કરડું hard, or કરડ-વું to bite.] Rice once ground and divested of its outer husk. 2. A percentage given to the buyer on a purchase of certain articles of food.

કરડ, *s. f.* [See કરડ-વું to bite.] A sting; a bite.

કરડ-કણું, *adj.* [See કરડ-વું to bite.] Addicted to biting; having the habit of biting.

Prov. કરડકણા કૂતરાને હડકવા હાલ્યો Confusion worse confounded.

કરડ-કણા-પણું, *s. m.* Harshness. 2. Hot temper.

કરડકણાપણું કે'છે, નથી એનામાં હીરજ;
ત્રીરગ્રંથ ભાળ્યા નહિ, ખત્તા તેણે ખાય છે.
—વલ્લભ.

કરડવું, *v. t.* [S. कृत, कर्त, to cut.] To gnaw; to nibble. 2. To bite.

કરડાકી, } **કરડાગી,** } *s. f.* [P. *fr.* કરડું harsh. Or, કડડવું to bite.] An ironical speech; a taunt. 2. A caustic speech.

હું સરખી લક્ષ્મી, સાવિત્રી, કરે મારી કરડાગી.
—**પ્રેમાનંદ.**

કરડા-પાટી, *s. f.* [Same as ખરડા-પાટી.] A wooden board in the form of a slate, on which little boys learn elementary figures and the letter of the alphabet.

કરડું, *adj.* [Hem. Des. कुरुडा = S. निर्दयः merciless. *Cf.* P. करड़ा.] Severe; rigorous; oppressive.

કઠિન કરાળ કળા છે કરડા, માન સર્વનું મોરે.
—**છોટમ.**

Id. કરડી નજર A severe look; a look of displeasure. 2. Displeasure. કરડી નજર લાગવી–બેસવી To be under the influence of the evil eye.

કરડું, *s. n.* [S. कुरण्ट yellow amarynth.] An ear-ring worn by women.

કરડો, *s. m.* A toe-ring. 2. A goldsmith's tool.

કર-ણ, *s. n.* [S. *fr.* कृ, कर्, કરવું, to do.] The idea expressed by the instrumental case (Gram.). 2. The instrument of an action. 3. Cause; motive. 4. An astronomical division of a day.

કરણ, *s.n.* [S. किरण *fr.* कृ, किर् to scatter.] A ray.

કરણ્યુટ, *s. n.* [See કર્ણ the ear + વૃત્ત a circle.] A musical instrument having the form of the ear.

કર-ણી, *s. f.* An act; an action; a deed.

ધન્ય ધન્ય મયાસુર કરણી, શારદા, શેષ ન શકે વરણી.
—**ગિરિધર.**

2. Merit; deserts. 3. Surds (in Algebra)

Prov. કરણી તેવી પાર ઉતરણી As you sow, so you will reap.

કરંડો, *s. m.* [S. करण्ड.] A box of metal or wicker-work; a casket.

ક-રત, *s. f.* [S. कु dim. + ऋतु a season.] An improper season or time.

કર-તલ, *s. n.* [S. कर the hand + तल the surface.] The palm of the hand.

કૃષ્ણ કૃપા થઈ, તે થઈ, ફરી જાય ન પીઠી,
બાંની પટોળ રંગચોળની જ્યમ કરતલ લીટી.
—**દયારામ.**

કર-તવ, *s. n.* [S. कर्तव्य *fr.* कृ, कर्, to do.] That which should be done;duty.2. Magic; enchantment.

કર-તાં, *conj.* [See કરવું.] Though; yet; although. 2. Than. 3. Moreover; besides; further.

કર-તાર, *s. m.* [S. कर्तृ a doer *fr.* कृ, कर्, to do.] The Creator.

કર-તાલ, } **કર-તાળ,** } *s. f.* [S. *fr.* कर the hand + ताल clapping *fr.* तड् to strike.] A musical instrument,made of wood or metal to keep time in music.

ક-રતુ, *s. f.* [See ક, કુ, bad, evil, + ઋતુ a season.] A bad season; an unfavourable season. 2. An unfavourable time.*Cf.* **ક-રત.**

કર-તૂક, *s. n.* [S.कृ,कर्, to do.] Bad action or conduct.

કરત્રિમ, Same as **કૃત્રિમ.**

કરદમ, Same as **કર્દમ** Mud.

રમતાં આંગણે રે, કદરમ વળગ્યો છે શ્રીઅંગે;
બહેકે બરાસથી રે, ઝાઝી ફેલી છે હરિ સંગે.
—**દયારામ.**

કર-નાર, *s. m. f. n.* [See કરવું to do.] The doer; an agent.

કર-નારૂ, *adj.* Doing; working; active.

કર-ન્યાસ, *s. m.* [See કર the hand + ન્યાસ putting.] Putting down, or assigning (particular deities) to the several fingers of the hands.

કરે-તાં, *pres. part.* While doing (Used in poetry).

કરપ, *s. m.* [See કડપ, કરબ.] Pomp; awe; prestige.

Id.–ઉપર કરપ બેસાડવો-રાખવો To hold in awe; to establish one's power over.

કરપણ, } **કરપિણ,** } Same as **કૃપણ.**

કર-પલ્લવ, *s. m.* [S. कर the hand + पल्लव leaves.] The hand when like to a bunch

of leaves. 2. Beckoning with the hand.

કર-પલ્લવી, *s. f.* The art of talking with the fingers; the art of teaching the blind and deaf with the fingers; dactylology.

કર-પલું, *s. n.* A quantity as much as is contained in the two arms extended. (Used in the Bhāl District.)

કરપ.વું, *v. t.* [S. कृप् to arrange, to cut.] To eat away little by little. 2. To shear off.

કરપ.વું, *v. t.* [See કલ્પ.વું.] To make a gift of certain articles to Brāhmans for the benefit of the dead on the first ઉતરાણ day and on the ધરો આઠમ after a death.

કરપી, *s. f.* [See કાપ.વું to cut.] A farmer's weeding tool, otherwise called **રાંપડી.**

કરપી, } *adj.* [S. कृपण] Miserly;
કરપીણુ, }
niggardly.

Prov. કરપીનું ધન એળે જાય A miserly father has generally an extravagant son.

કરપો, *s. m.* [See કલ્પ.વું to arrange.] A wooden terrace raised in a field on which a man takes his station and drives away birds. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

કરબ, [Ar.] Same as **કડપ, કરપ.**

કરબ.ડી, Same as **કરપી.**

કર-બોરૂં, *s. n.* [S. कर the hand + બરૂ reed.] A kind of reed used for making pens.

કરભ, *s. m.* [S.] A young elephant. 2. The back of the hand from the wrist to the root of the fingers; the metacarpus.

કર-ભાગ, *s. m.* [S. कर a tax + भाग a part *fr.* भज् to break.] A tribute.

કરમ, Same as **કૃમિ** a worm.

કરમ, *s. n.* [S. कर्मन् an action *fr.* कृ to do, See કર્મ.] An action. 2. A wicked deed. 3. Destiny; Fate; the Fates.

Id કરમ કરવું To act in obedience to evil tendencies; to do a wicked act. કરમ ખુલવું-ઉઘડવું To get a favourable opportunity; to be fortunate. કરમ ફુટવું To be unfortunate. કરમનો આગળો-બળિયો Fortunate. કરમનો બોળો Unfortunate. કરમના કાળા (ડાઘ) Evil destiny. કાળાં કરમનો કરનાર An evil-doer. કરમે ચહોટેલું-લખેલું-લાગેલું-વળગેલું Destined; permanently attached; being a permanent encumbrance. કરમનો-કરમે (સોધી) કાઢેલો Brought in by Destiny (of an obstacle). કરમનો ફુટેલો-ફુટયો Unfortunate. કરમ બાંધવાં To commit sin or sinful acts. કરમના ભોગ Sufferings appointed by Fate.

Prov. કરમના આગળા, કે પરણ્યા પહેલાં રાંડયા There is no flying against Fate. કરમ કઠણ, ને કાયા સુંવાળી=કરમ કડિયારાનું, ને દેહ રાજાની=કરમ કથીર ને દેહ સોનાની The misery of putting together unsuitable things. કરમ કરે, તે કોઇ ના કરે The ways of Fate are mysterious. કરમ કહે "કોઠીમાં પેસું," ને મન કહે "માળવે જાઉં" A desire quite out of proportion to one's conduct. કરમમાં ન હોય કોઠાં, ને કોનાં જોઇએ ઓઠાં? Who can help me against my Fate? કરમની રતી, નાખી ઉંધી, તો થઈ છતી Good fortune can easily turn the table. કરમને કાંઇ શરમ નથી the Fates are inexorable. કરમ પ્રમાણે બુદ્ધિ, ને જાત પ્રમાણે પોચણું Our inclinations are determined by our past conduct and our surroundings. કરમમાં ને ધરમમાં કોઈનો ભાગ નથી There is no partnership in Fate and Piety. કરમ વગરનો ખેતી કરે, બળદ મરે કે સુકવણું પડે Misfortunes seldom come single. કરમ હોય પાધરાં, તો વેરી સૌ આંચળાં Good fortune can silence all opponents. જ્યાં જાય, ત્યાં કરમ આગળ ને આગળ The more I try, the further I am off. જનમ આપે જનેતા, પણ કરમ ન આપે કોઇ Every one has to suffer the consequences of his past conduct.

કરમ-કથા, } *s. f.* [S. कर्मन् fate + કથા,
કરમ-કહાણી, }
કહાણી, a story.] The history of one's misfortunes.

કરમ-કુટ, *s. f.* [+ કુટ.વું to beat.] Unnecessary or useless trouble. 2. Drudgery.

કરમ-જ, Same as **કિરમ.જ.**

કરમ-જી, Same as **કિરમ.જી.**

કર-મણ.વું, *v. i.* [S. कु, कद्, ill + મન mind.] To be dissatisfied; to be perplexed.

કરમણતી બોલી કામિની. —**સામળભટ.**

2. To be incommoded.

કરમદી, *s. f.* [Hem. Des. करंदी *fr.* S.

करमर्द.] The corinda tree.

કરમદું, *s. n.* A fruit of the corinda tree.

કરમ-બખસેશ, *s. f.* [See કરમ Fate + બક્ષિસ a gift.] Good fortune. 2. A gift. 3. Forgiveness.

કર-મળો, *s. n.* [See કર the hand + મેળવ-વું to mix.] A sweetmeat ball made of the flour of parched bājrī and molasses mixed together with the hands.

કર ને કરમળો શે ન શીરાવતો ? —નરસિંહમેહેતો.

કરમાણી-અજમો, *s. m.* [P. कर्माणी brought from Karman + અજમો.] A kind of medicinal drug.

કરમા-ધરમી, *adj.* [S. कर्मन destiny + धर्म religious merit.] Experienced (in happiness or unhappiness) as the fruit of merit or demerit.

કરમા-વું, *v. t.* To wither; to fade; to pine away.

Id. તેનું મોઢ઼ કરમાયું She felt ashamed.

કર-માલા, *s. f.* [S. कर the hand + माला a garland.] The fingers used as a rosary. 2. A rosary kept in the hand.

કરમિયો, } Same as કૃમિ, **કરમ**, A worm.
કરમી, }

કરમી, *adj.* [See કરમ a fate.]Fortunate; lucky.

ન ગમ્યો કરમી કોઈ, ગમ્યો નહિ સામદ શૂરો.
—સામળભટ.

કરમો, *s. m.* [S. કર્મ an act.] A particular offering to a goddess.

કર-મોડ, *s. f.* [See કર-મોડ-વું.] A sprain.

Id. કરમોડ ખાવી To suffer from a sprain.

કર-મોડ-વું, *v. t.* [See કર the hand + મોડ-વું to break.] To twist; to bend; to dislocate.

કરમોડિયા, *s. m. pl.* A disease to which cattle are subject.

કર-મોવું, *v. t.* [See કર the hand + મોવું to mix with oil.] To mix (flour, &c.) with oil or ghee with the hand.

ચોળા ને ચણાની (દાળ) રે, ઘીમાં કરમોઇને.
—પ્રેમાનંદસ્વામી.

કર-વડો, *s. m.* [See કર the hand + वृत्त turning.]A pot with a tube attached to it.

કરવત, *s. n.* [S. करपत्र] A saw.

Prov. કાશીનું કરવત ઊભું એ વહેરે, ને આડું એ વહેરે Time cuts both ways = Time and tide wait for no man.

કરવતિ-યો, *s. m.* A sawyer.

કરવતી, *s. f.* A small saw.2. A kind of carriage.

કરવતી-કોર, *s. f.* [+ Guj. કોર the edge.] The edge of a saw; the border of a dhotar in the form of a saw.

કરવતી-દાવ, *s. m.* [+ Guj. દાવ a game.] A particular position or hold in wrestling.

કર-વરું, *s. n.* [See કહેર calamity + વરસ a year.] A year of scarcity.

કરવાલ, *s. f.* } [S. करवालिका a small
કરવાલું, *s. n.* } club.] A sword.

ઉંચાં આયુધ કરી રખવાળ, સંનાહ પહેર્યાં,કર કરવાળ.
—ભાલણ.

કરવીર, *s. n.* [S.] A kind of flowering plant. 2. The flower of the plant.

કર-વું, *v. t.* [S. कृ to do.] To do. 2. To execute; to perform. 3. To make; to create; to form. 4. To commit; to prepetrate. 5. To observe.

N. B.—કરવું, Showing *action* in the widest sense,is used with verbal nouns widely differing in their meaning, *e. g.* શયન કરવું to sleep, ભોજન કરવું to eat.

Id. અછો અછો કરવું, ઘણાં વાનાં કરવાં To fondle; to indulge. 2. To press. કરી લેવું To do beforehand. 2. To make one's own; to adopt. કરતો કારવતો પુરૂષ The leading member in a family.

Prov. કરીએ, તેવું પામીએ = કરવું તેવું પામવું, ને વાવવું તેવું લણવું=કરશે તે ભરશે, ને પોકરો તે પસ્તાશે = કરેગા સો પાવેગા = કર અને જો As you sow, so you will reap = Gather thistles, expact prickles = Do good, if you expect to receive any. કરે ચાકરી, તો પામે ભાખરી No pains, no gains = no sweat, no sweet. કરે હાથે, ને વાગે માથે The evil we do to others frequently falls over our heads with added interest. કરતાં હો, તે કરો, ને છાસની દોહણી ભરો Do what you are wont to do, if you wish

to secure your object. કર્યું એ કામ, ને વીંચ્યું એ મોતી Procrastination is the thief of time. કર્યું તે ખરૂં, ને કરીશું તે ખોટું You are no more master of your future than of your past. કર્યું પણ રોકી વાળ્યું Work done against one's will. કર્યું ભગાના જેવું The work is spoiled. કર્યાં કરમ ભોગવવાં પડશે One has to suffer the consequences of one's past conduct. કરતા હોય સો કીજીએ, ઓર ન કરિયે કામ Do not give way to any bold novelties. કરના તો ડરના નહિ, ઓર ડરના તો કરના નહિ Attempt not, or accomplish what you attempt.

કરશણુ, *s. n.* [See કણુસ-લું.] An ear of corn.

કરશ-ણુ, *s. n.* [S. कर्षण ploughing *fr.* कृष् to draw, to plough.] Cultivation; ploughing.

કરશ-ણી, *s. m.* A cultivator; a farmer.

કરશ-લી, *s. f.* [See કલશ, કળશ, કળશિ-યો.] A small water-pot; a small goblet.

કરસફ, *s. f.* [Ar.] Fibres of silk.

કરાં, *s. n. pl.* [S. कर the hand.] Bangles; wristlets.

કરાંજ-વું, } **કરાંઝ-વું,** } *v. t.* [S. कट side, कटी the waist, See કેડ + જવું to go.] To strain (the bowels). 2. To make an inarticulate sound. 3. To turn and twist the body while lying down in bad (as a relief from pain).

કરાંટી, } **કરાઠી,** } *s. f.* Dry cotton-stick.

કરાંઠું, *s. n.* Same as **કરાંઠી.**

કરાંશી, *s. f.* A carpenter's tool.

કરા, *s. m. pl.* [S. कर hail.] Hail stones; hail.

કરાઇ, *s. m.* [See કરવત a saw.] A sawyer; one whose business it is to saw timber, &c. 2. *s. f.* A crow bar (Used in Kāṭhiāwāḍ)

કરાખી, *s. f.* [See કર the hand + S. कक्षा, કાખ, the arm-pit.] A long and triangular strip of cloth used in sewing a bodice or an **આંગરખા.**

કરાડ, *s. f.* [See કર the hand+આડું cross or, S, कराल high, lofty, uneven, jagged.] A precipice. 2. *s. m.* A tall plant (Used in Kāṭhiāwāḍ)

કરાડી, *s. f.* A deep hollow in the bed of a river always filled with water. 3. A goldsmith's tool.

કરાડો, *s. m.* A high and steep bank. 2. The horizontal shaft, on which a beam rests in the process of sawing. 3. A cerpenter's tool used in hewing down large pieces of wood (Used in the Surat District.)

કરાણી, *s. m.* A purser in a ship.

કરામણ, } **કરામત,** } *s. f.* [Ar. करमात .] Contrivance; ingenuity. 2. Skill; art. 3. Cleverness; fraud; dishonesty. 4. Magic.

કરામતી, *adj.* Ingenious; skilful. 2. Clever; fraudulent; dishonest.

કરાર, *s. m.* [Ar.] A promise. 2. An agreement. 3. Ease; quiet. 4. Recovery from sickness.

તરફડે ત્રાસે તારૂણી, કરાર થશે એ કાલ.
વિઘ્ન ટળ્યું વિનતાતણું, અમને વધાઈ આલ.

—**સામળભટ.**

Id. કરાર કરવો To make an agreement કરાર તોડવો To violate an agreement. કરાર પાળવો To keep an agreement. કરાર લખવો To write an agreement. કરાર થવો To take place (of an agreement). 2. To be recovered from sickness. કરારે By right. 2. At ease. 3. Without fear or restraint, *e. g.* કરારે જા; કરારે ખા; કરારે પૂછ. કરાર હોવું To recover from illness.

કરાર, *adj.* [See કરાડ 1, કરાડો.] Sloping. (Used in the Surat District.)

કરાર-વું, *v. t.* [See કરાર an agreement.] To make an agreement.

મેં તો વચને કીધેલ છે વાત. કરારેલ કોલે રે.

—**બોળોભગત.**

કરાર-દાદ, *s. m.* [Ar.] A deed of compromise. 2. An agreement.

કરાર-નામું, *s.* [+ P. नामह a description.] A deed; a bond. 2. An agreement or engagement.

કરાળિયો, *s. m.* [See કરોળિયો.] A spider.

કરાળ, *adj.* [S. कराल.] Formidable; dreadful.

સુણી રગે રગ પસરી ગઈ, કર્ણને આળ કરાળ.
—પ્રેમાનંદ.
2. High; lofty.

કરાળિ·યો, *s.* [S. कुलालक earthenware. *fr.* कुलाल a potter.] A seller of earthenware, earthen goblets, smoking-pipes, &c.

કરોળિયો. Same as **કરાળિયો.**

કરિણી, *s. f.* [S. *fem.* of करिन , કરી an elephant.] A female elephant.

કરિયાણું, *s. n.* [See કિરિયાણું.] Grocery; drugs.

કરિયાતુ, *s. m.* [S. किरात.] Chiretta.

કરી, *s. m.* [S. करिन *fr.* कर the trunk of an elephant.] An elephant.

કરી, *s. f.* [See ચરી,ચર્યા, conduct.] Diet, regimen.

Id. કરી પાળવી To live on a diet prescribed by a physician.

કરી, *prep.* Same as **કરી·ને.**

કરી·ને, *prep.* [Guj. કરી·ને having done *fr.* કર·વું to do; or S. करणे "in the sense of an instrument" *fr.* કર·ણ an instrument *fr.* कृ, कर , કર·વું, to do.] By; from; owing to; through; by means of.

કરીઆવર, *s. m.* [See કર a tax + વર husband.] Money or articles which a person must give to his son-in-law, daughter, sister, &c., on certain auspicious occasions.

Id. કરીઆવર આપવો-કરવો To make a present, &c. કરીઆવર લાવવો (said of a girl) To bring a present, &c.

કરીમ, *adj.* [Ar.] Bountiful; gracious; generous. 2. *s. m.* The lord of the earth.

કરીર, *s. n.* [S.] A kind of plant.

કરૂણ, *adj.* [See કરૂણા pity.] Pitiable; exciting compassion.

કરૂણા, *s. f.* [S.] Grace; mercy; compassion; pity.

Id. કરૂણા કરવી-લાવવી-આણવી To have pity on. કરૂણા માગવી To appeal to mercy.

કરૂણાકર, *adj.* A mine of mercy (generally applied to God).

કરૂણા-નિધિ, *s.m.* Store of mercy (generally applied to God).

કરૂણા-પાત્ર, *adj.* Fit for mercy.

કરૂણા·મય, *adj.* Merciful; kind.

કરૂણા-રસ, *s. m.* The feeling of compassion. 2. A tragedy.

કરૂણા-સાગર, } **કરૂણા-સિન્ધુ,** } *s.m.* An ocean of mercy (applied to God).

કરૂણાળુ, *adj.* Full of compassion; merciful.

ક·રૂપ, } **ક·રૂપું,** } *adj.* [S. कु bad + रूप form.] Deformed; ugly; ill-shaped.

કરેડું, *s. n.* [See કર a tax + વૃત્તિ being.] An annual offering or present to a goddess or to an evil spirit. 2. Same as **કરેડું.**

કરેઠી, *s. f.* Whitesand.

કરેડું, *s. n.* [*Cf* Mar. खारट Saltish *fr.* ખાર solt+ S. ड, ડું, dim.] A cow's milk obtained immediately after the cow has given birth to her young one.

કરેડું, *adj.* [See કરડું harsh.] Having a disagreeable taste; tasteless.

કરેડો, *s. m.* (See કરાડો 1.] A vertical prop in an Indian spinning wheel.

કરેણ, *s. f.* [S. कर्णिकार.] A flowering plant.

કરેણા, *s, m. pl.* The flowers of **કરેણ.**

કરેણુ, *s. m.* [S.] An elephant. 2. *s. f.* A female elephant.

કરે·લું, *adj.* [Past. Part. of **કર·વું** to do] Done.

કરેળી, *s. f.* [See કરાળ terrible.] A terrible cry; a loud scream.

કરેળી, *s. f.* [See કરાળ terrible.] Anger; angry excitement.

હોરડો એ કોણે આંધ્યો છે, શું આવે તાવની ઝરેળી જી;
તું સરખો જોદ્ધો થયો રોગિયો. દેખી મુને ચઢે છે કરેળી જી.
—પ્રેમાનંદ.

કરો *s. m.* [See કડ, કટિ, S. कट, a side, the waist.] The side-wall of a house.

Id. કરો ચણવો-ચણાવવો To raise or build a side-wall of a house. કરો પાડવો To pull down a side-wall. સહિયારો કરો A sidewall common to two adjoining houses.

કરોટી, *s. f.* [S. करोटि.] A human skull.

કરોઠ, *s. f.* The sides of the body.

કરો·ડું, *s. n.* [See કરે·ડું] Usage; custom

કરોડ, *s. f.* [S. क्रोड the bosom.] The spine.

કરોડ, *adj.* [S. कोटि.] Ten millions.

Id. કરોડ-પતિ=કરોડાધિપતિ A millionaire.

કરોડો, *adj.* Many *crores*; billions; innumerable.

કરોધ, Same as **ક્રોધ.**

કરોયલ, *s. m.* [See કલા-ધર.] A peacock. (Used in the Bhāl District.)

કરોલિયો, કરોળિયો, } *s. m.* [Dh. Des. कोलिआ a spider *fr.* S. कौलिक a weaver. *Cf.* Hem. Des. कोलिओ = S. तन्तु-वायः a spider.] A spider. 2. [S. कौलालक earthenware *fr.* कुलाल a potter. See કરાળિયો.] A seller of earthen pots. 3. A particular kind of plant and its seeds.

કર્ક, કર્કટ, } *s. m.* [S.] A crab. 2. The zodiacal sign Cancer.

કર્કટ, *s. m.* A kind of tree.

કર્કશ, *adj.* [S.] Harsh. 2. Hard.

કર્કશા, *s. f.* An ill-conducted or unfaithful woman.

કર્કટિક, *s. n.* [S. कर्कटक.] A pair of compasses.

કર્કાર્ક, *s. m,* [S. कर्क Cancer + अर्क the sun.] The time when the sun's rays are vertical in the tropic of Cancer.

કર્કોટક, *s. m.* [S.] A species of corba.

કર્ણ, *s. m.* [S.] The ear. 2. The hypotenuse of a right-angled triangle. 3. A diagonal of a parallelogram. 4. The helm of a ship.

કર્ણ-કઠોર, *adj.* Harsh to the ear.

કર્ણ-ચ્છેદ, *s. m.* The cutting off the ear (of a criminal).

કર્ણ-ધાર, *s. m.* A helmsman.

કર્ણ-પિશાચ, *s. m.* A spirit capable of being subdued by a *mantra* and forced to tell the affairs of other people.

કર્ણ-ફુલ, *s. n.* An ear-ornament worn by women.

કર્ણ-રેખા, કર્ણ-દોરી, } *s. f.* The line which forms the hypotenuse or a diagonal.

કર્ણ-વેધ, *s. m,* The ceremony of piercing holes in the lobes of the ears of a child.

કર્તરિ, *adj.* [See કર્તા a doer.] Agreeing with or indicating the agent (Gram.).

કર્તરિ-પ્રયોગ, *s. m.* A sentence in which the verb agrees with its subject. 2. The active voice. (Gram.)

કર્તરી, *s. f.* [S. कृत to cut.] Scissors; clippers.

કર્તવ્ય, *adj.* [S. *fr.* कृ to do.] Required to be done. 2. *s. n.* A deed. 3. An action. 4. One's duty.

Id કર્તવ્ય ભૂમિતિ Practical geometry.

કર્તવ્ય-તા, *s. f.* Mode of action. 2. Duty; one's whole duty.

કર્તા, કર્તાર, } *s. m.* [S. *fr.* कृ to do.] A doer; an agent; a maker; an author. (2.) The Nominative case; the subject of the verb (Gram.).

કર્તા-હર્તા, *s. m.* [S. + हर्ता a destroyer *fr.* हृ to take away.] The creator and the destroyer. 2. The sole manager.

કર્તૃ-ત્વ, *s. n.* The power of doing; potentiality; capacity; energy.

કર્તૃ-વાચ્ય, *adj.* [S. + वाच्य fit to be spoken of *fr.* वच् to speak.] That (sentence) in which the agent is spoken of, *i. e.* in which the agent is the principal word; active in construction.

કર્તુક, Same as **કરતુક.**

કર્દમ, *s. m.* [S.] Mud; dirt. 2. Intermixture of castes.

કર્પટ, *s. n.* [S.] Cloth. 2. A garment. [કપડ, કાપડ, કપડું, are derived from this Sanskrit word.]

કર્પૂર, *s. n.* [S.] Camphor.

કર્પૂર-ગૌર, *adj.* [S. + गौर white.] White like camphor. 2. *s. m.* The god S'iva.

કર્બુર, *adj.* [S.] Variegated; spotted.

કર્મ *s. n.* [S. *fr.* कृ to do.] An action. 2. A religious action or ceremony (sacrifice, &c.). 3. Works; conduct; course. 4. Destiny. 5. Moral duty. 6. (Gram.) The object of an action; the Accusative case;

the object of a verb. 7. A function; an office. 8. Immoral or censurable conduct. 9. Sexual intercourse.

કર્મ-કાણ્ડ, *s.n.* The section of the Vedas which treats of rites and observances.

કર્મ-ગતિ, *s. f.* The force of past actions.

કર્મઠ, *adj.* Strong or strict in adherence to duty or religious observances.

મેં કર્મઠ સંગ બહુ કર્યો, સંન્યાસી યોગી અત્ય.
—દયારામ.

કર્મણિ-દ્વિતીયા, *s. f.* The second or the Accusative case used to show the object of a verb.

કર્મણિ-પ્રયોગ, *s. m.* A sentence in which the verb agrees with its object. 2. The passive voice.

કર્મણિ-વાચ્ય, *adj.* That (sentence) in which the object is the principal word; passive in construction.

કર્મ-નિષ્ઠ, *adj.* Exact in the observance of rites; devoted to one's duty; firm in the performance of one's duty.

કર્મ-નિષ્ઠા, કર્મ-નિષ્ઠાઇ, *s. f.* Firmness in the performance of religious observances of forms.

કર્મ-પાશ, *s. m.* Same as **કર્મ-બંધ**.

કર્મ-બંધ, *s. m.* The tie of actions; the necessary relation between actions and their results; the bond of Fate.

કર્મ-ભ્રષ્ટ, *adj.* Lax in keeping ordinances and observances. 2. Not doing one's duty.

કર્મ-માર્ગ, *s. m.* The law of works. 2. The prescribed way of performing religious acts.

કર્મ-યોગ, *s. m.* The power of destiny; chance; an accident; an accidental union. 2. Application to, or diligence in, one's duty.

કર્મ-રેખા, *s. f.* Writing, (lit.) lines, written by Destiny on the forehead of a man. 2. Destiny; Fate.

કર્મ-વાદ, *s.m.* The theory of predestination; fatalism.

કર્મ-વાદી, *s.m.* An adherent of fatalism; a fatalist.

કર્મ-વિપાક, *s. m.* The result or effect of one's past actions.

કર્મ-સંગ, *s. m.* A desire to secure and enjoy the results of one's own past actions.

કર્મ-સંજોગ, *s.m.* An accidental meeting; an accidental conjunction of circumstances.

કર્મ-હીણુ, કર્મ-હીણું, *adj.* Unfortunate; unlucky; unhappy.

કર્મી ધર્મી, Same as **કરમા-ધરમી**.

કર્માતીત, *adj.* Being beyond the power of action; free from the bond of Action or Destiny.

કર્માધીન, *adj.* Dependent on one's past actions. 2. Dependent on Fate.

કર્માનુસાર, *s. m.* Following one's past actions.

કર્માનુસારી, *adj.* Following one's past actions.

બુદ્ધિઃ કર્માનુસારિણી. —ભગવદ્ગીતા.

કર્માન્તર, *s. n.* All rites and ceremonies.

કર્મિષ્ઠ, *adj.* Very dutiful; exact in performing religious rites and ceremonies.

કર્મેન્દ્રિય, *s. f.* The five principal organs of action.

કર્ષ, *s. m.* [S.] A goldsmith's weight equal to eighty ratis, or sixteen māsas, or $\frac{5}{6}$ of a tolā.

કર્ષણ, *s. n.* [Classical form of Guj. કરશણ.] Attraction. 2. Ploughing. 3. Cultivation.

કલ, *s. f.* [See કળા art.] A fixed lock. 2. A spring; a contrivance; a machinery. Same as **કળ**.

કલઈ, *s. f.* [Dh. Des. कलहोयं *fr.* S. कलधौतम् silver.] Tin. 2. Coating or lining with tin.

Id. કલઈ કરવી-દેવી-ચઢાવવી To cover or line with tin. 2. To give a bright appearance; to polish. કલઈ ઉતરી ગઈ-જતી રહી The

lining of tin has worn off.

કલ-કલ, *s. m.*[S. Imit. *Cf.* Eng. *Cluck.*] A confused jangling or noise (of men). 2. The chattering of birds.

કલ-કલ-ણું, Same as ક-કલ-ણું.

કલ-કલા-ટ, *s. m.* } A loud confused
કલ-કલા-ણ, *s. n.* } noise; an uproar. Same as ક-કળા-ટ.

ક-લક્ષણ, Same as કુ-લક્ષણ.

ક-લક્ષણું, } *adj.* Having bad signs;
ક-લખણું, } unlucky; unfortunate.

કલ-ખાપરી, *s. f.* [S. कला contrivance + खर्पर an earthen pot.] A medicinal preparation of burnt clay.

કલગી, *s. f.* [P.] A gem-studded ornamental crest. 2. A nosegay. 3. A flowering tree. 4. A kind of song.

કલગી-દાર, *adj.* [+ દાર P. having.] Having a crest (કલગી).

કલગે-ર, *s. f.* A kind of silk cloth worn by women.

કલંક, *s. n. m.* [S.] A blot:a spot. 2. An imputation; an accusation; a stigma; a stain.

Id. કલંક ચોટવું-ચડવું-બેસવું-આવવું-લાગવું To be blotted,stained,or under a stigma. કલંક ઉતારવું-ધોઇ નાખવુંTo make or be free from a blot or a stigma.

કલંકી, *adj.* [See કલંક a blot.] Soiled; contaminated. 2. Slandered.

કલંકી, Same as S.કલ્કી, of which કલંકી is a popular form.

કલ-દાર, *adj.* [See કલા art + દાર P. having.] Made with art. 2. (In coinage) Of the British Indian currency, as distinguished from the Gāikawāḍ's currency (which latter is called બાબાશાહી).

કલ-જુગ, *s. n. m.* [S. कलि-युग *fr.* कलि a quarrel + युग an age, a period.]The fourth age of the world;the present Iron Age;the age of vice according to the Hindūs. (It commenced about three centuries before the Christian era, & is to last 4,32,000 years, at the expiration of which period, according to the S'āstras, the world is to be destroyed).

Id. કલજુગ બેઠો છે The iron age of the world has set in. કલજુગ આવવો-બરાબો To come into play (of the vices and evils of the iron age). કલજુગનો પોરોA sinful person.

કલણ, *s.* [S. कल् to go, to incline.] A swamp; a bog; a morass; a marsh.

ક-લંઠ, *adj.*[See કુ dim. +લંઠ a mischievous person.] Troublesome; mischievous.

કલત્ર, *s. n.* [S.] The wife.

કલ-તર, *s. f.* [Guj. કળ-વું to pain. *Cf.* વેદના.] Rheumatism.

કલ-તર, *s. n.* [S. कल् to know.] An estimate of the produce of a harvest.

કલથી, *s. f.* [S. कुलित्थ.] A coarse grass. 2. A kind of black seeds used as food.

કલ-ના,*s.f.* [S. *fr.* कल् to know;to guess, See કળ-વું.] Knowledge; conception. 2. A conjecture; a guess; an estimate.

કલપ, *s. m.* [See કલફ.] A composition used to blacken hair; a hair-dye.

કલપ-ના, Same as કલ્પ-ના.

કપલ-વૃક્ષ, Same as કલ્પ-વૃક્ષ.

ક-લપ-વું, *v. t.*[S. कु dim. + लप् to speak.] To be in a great distress; to grieve over.

કલપ-વું, *v. t.* [See કલ્પ-ના imagination.] To imagine: to suppose.

કલપાન્ત, *s. n.* [S. कल्प arrangement, creation, See કલ્પ + अन्त the end.] The end of the age of the world; the destruction of the world.2.Affliction;bewailment; sorrow.

કલપિ-ત, *adj.* [See કલ્પિ-ત.] Conceived; invented; imaginary.

કલફ, *s. m.* [Ar.] A composition for blackening the hair; a hair-dye.

કલફાત, *adj.* [Ar.]Caulking; a process in ship-building; the act of stopping and sealing the seams of planks to make them waterproof or air-tight.

કલ-બલ, *s. f.* Same as કલ-કલ.

કલ-બલા-ટ, Same as કલ-કલા-ટ.

કલમ, *s. f.* [S.=Ar.] A pen; a reed. 2. Hand-writing. 3. A paragraph; a section,

4. A condition in an agreement. 5. A language or dialect. 6. A painter's brush. 7. A graft on a tree or plant. 8. Lopping and pruning of trees.

Id. કલમ કરવી–ઘડવી To mend a pen. કલમ કરવી To engraft. કલમ ઘડવી–કાપવી To cut the point of a pen. 2. To dismiss from service. આ ત્રણ કલમ જાણે છે He knows three languages.

કલમ-કશ, *s. m.* [Ar. कलम् a pen+P. कशह् one who draws *fr.* कशीदन् to draw.] A writer;one who skilfully wields the pen.

કલમ-તરાશ, *s.*[Ar. + P. तराशीदन् to cut.] A ready pen-man. 2. A penknife. 3. *adj.* Cut vertically and transversely like the point of a Hindū pen.

કલમ-દાન, *s. n.* [A. + P. दान a suffix showing place.] An inkstand. 2. A portable case for the instruments of writing.

કલમ-બંદી, *s. f.* [Ar.+P. बन्द् binding *fr.* S. बन्ध्, બાંધ-વું, to bind.] Attachment; sequestration. 2. A document showing the management and the state of affairs in a district. 3. A writing under distinct heads and items. 4. *adj.* Written under distinct heads and sections.

કલમી, કલમીન, } *s. f.* The second mast in a ship.2. The sail hung on the second mast.

કલમી, *s. m.* [S. कलम rice. *Cf.* કળમી, કણબી.] A cultivator;one who works in the field. 2. The name of a caste among the Hindūs.

કલમો, *s. m.* [Ar. कलम् to speak.] A precept of a chapter of the Qurān; the Muhammadan confession of Faith, "there is no God but Accah, and muhammed is the apostle of Accah". 2. A noisy brawl; a loud vociferation.

કલ-રવ, *s. m.* [S. कल indistinct + रव sound *fr.* रु to cry.] A soft sweet sound.

અલિકુલ ને કોકિલના કલરવ, કુંજ ગૃહે ઉભરાયે.
—**ગીતગોવિંદ.**

કલ-વું, Same as **કળ-વું.**

કલવાર, *s. f.* Red beetle-nut (Used in Kāṭhiāwāḍ). 2. Rotten beetle-nut (Used in Surat).

કલવો, *s. m.* A ceremony performed by the woman of the bride's party a little before the marriage-procession starts, consisting in carrying to the bridegroom some sweetmeats. (Written also કલેવો.)

ત્યાંથી અભિમન્યુ જાનીવાસે આવ્યા,
કાકાજી કલવો કરાવો રે.
—**અભિમન્યુનો ચકાવો.**

કલશ, *s. m.* [S. कलश a pot.] A water-pot;a jar. 2. A dome; a spire; the spire of a temple.

કલશી, *s. f.* A measure of 16 maunds used in weighing corn. Same as **કળશી.**

કલસ. કલસી-ઓ, } *s. m.* A water-pot

કલહ, *s. m.* [S.] A quarrel; a strife; a brawl.

કલહાન્તરિતા, *adj. f.* [S. *fr.* कलह a quarrel + अन्तरित separated *fr.* अन्तर a distance.] Separated from her lover on account of a quarrel with him (of a woman).

કલાં-કલાં, *adv.* [See કાલું pleasing to the ear.] Blooming; growing; prospering.

Id. ખેતરમાં બાજરી કલાં કલાં થઇ રહી છે Bājrī is blooming or thriving in the fields.

કલાંઠી. *s. f.* [S. कट કડ, કેડ, side.] The side or ribs of the body.

કલા, Classical form of **કળા** An art.

જીનકી કલાસે હાલત ચાલત, બોલત પ્રાણ આધારા,
નેનકી કલાસે સબ જગ ભૂલ્યો, એહી પુરૂષ હૈ ન્યારા.
—**મીરાંબાઇ.**

કલાઈ, Same as **કલઈ.**

કલાક, *s. m.* [Eng. *O'clock.*] An hour.

ક-લાગું, *adj.*[S.कु dim.+ લાગ-વું to attach, to suit.] Unsuitable.

કલાદ, *s.* m. A goldsmith.

કલા-ધર, *s. m* [S. *fr.* કળા a digit + ધર-વું to hold.] The moon. 2. [See કળા a beautiful appearance + ધર-વું to have.] A peacock.

કલાપ, *s. m.* [S.] A group. 2. The

feathers of a peacock. 3. The moon.

કલાપી, *s. m.* A peacock.

શોભે મંડપ ઊંચું શિખર, ઉપર નાચે કલાપી કીર.
—ગિરધર.

2. A cuckoo.

કલા-પીટ, *s. f.* [Guj. કલ-કલાટ noise + પીટ-વું to beat.] Hubbub; uproar. 2. Bewailment.

કલા-ફૂલ, *s. n.* [See કલા, કળા, a bright beautiful appearance + ફૂલ a flower.] A particular kind of earring, also called કોકરવું.

કાને કલાફૂલ ઝાલ ઝબુકે. —ભાષા.

કલાબૂત, *s. m.* [P. कलाबतुन् gold thread] Silken thread covered with gold or silver wire.

કલાબો, *s. m.* [P.] The cuts in the sleeves of an અંગરખા.

કલામ, *s. f.* [Ar.] A speech; a sentence; words.

Id. કલામે શરીફ The Quran.

કલાર, *s. n.* [S. कल्हार a white water-lily.] The name of a plant, with the leaves of which S'iva is particularly pleased.

કલા-રસ, *s. m.* [S. See કલા, કળા, art + રસ sentiments.] The sentiment awakened under the inspiration of any of the fine arts.

મિથુની માયા રચી આ મેદિની રે,
હરે ભાઇ કોટી કલારસ કાન રે. —મૂળદાસ.

કલાલ, *s. m.* [Ar. कलाल a childless man (being used as a curse), a liquor-seller, showing public contempt at the traffic. Or, S कल्या-पालः a distiller *fr.* कल्या a spirituous liquor + पाल a keeper *fr.* पाल् to protect, to keep.] A distiller; a vendor of spirituous liquors.

કલાલ-ખાનું, *s. n.* [Ar.+P. खानह् a house.] The shop of a liquor-seller; a liquor-shop; a tavern; a public-house.

કલાલ-ણ, } **કલાલ-ણી**, } *s. f.* The wife of a liquor-seller. 2. A female liquor-seller.

કલાલી, *s. f.* The trade or business of a liquor-seller.

કલા-વંતી, *s. f.* [S. कलावती *fr.* કલા an art + वत्, वान्, having.] A dancing-girl.

કલા-વવું, *v. t.* [See કલા art] To persuade; to induce.

કલાવી પૂછયું કામની, કહ્યાં નારીએ કેણ,
રાજા માંહી પડદે રહ્યો, સુણે વનિતાનાં વેણ.
—સામળભટ.

કલાસ, *s. f.* [Eng. *Class.*] A class.

કલિ, *s. m.* [S. कलि a quarrel.] Same as કલ-જુગ. 2. A quarrel. 3. Vice.

કલિંગ-ડું, *s. n.* [S. कालिङ्ग.] A water-melon.

કલિ-ત, *adj.* [S. *fr.* कल् to know.] Known.

કલિયાર, *s. m.* [S. काल black.] A black antelope.

કલિ-યુગ, [S.] Same as કલ-જુગ.

કલુષ, *s. n.* [S] Sin. 2. *adj.* Muddy. 3. Dirty. 4. Sinful.

કલુષિ-ત, *adj.* Same as કલુષ, *adj.*

ક-લંક, Same as ક-લંક.

કલેકટર, *s. m.* [Eng. *Collector.*] A Collector of the Government Revenue; the chief revenue-officer in a collectorate in the Bombay Presidency.

કલેજું, *s. n.* [S. कालय the liver.] The liver; the heart. 2. A term expressive of strong attachment.

Id. કલેજું બળવું To grieve deeply. કલેજું ટાઢું કરવું To appease; to please; to delight. 2. To satiate (of thirst, &c.). કલેજું કાપવું To pierce the heart.

કલે-ડું, *s. n.* [Dh. Des. काहिल्लिया *Cf.* Hem. Des. काहल्ली = S. अपूपादि पचन भाण्डम् a pan for baking bread.] A hemispherical earthen-pan.

Prov. કલેડા વગર શું શ્રાદ્ધ રહેશે? If one will not, another will. સાસુ ભાગે તે ઠીકરાં,ને વહુ ભાગે તે કલેડાં A great person is never at fault: The king can do no wrong.

કલેશ, Same as ક્લેશ.

કલેવર, *s. n.* [S.] The body (of a man or a beast).

કલૈ, *s. f.* Same as કલાઈ, કલઈ.

કલોડું, Same as કરોડું.

કલોડી, *s. f.* [*Cf.* M. कालवड *fr.* S. कल्य auspicious.] A young cow; a heifer.

કલોલ, *s. m.* [S. कल्लोल.] Billows; surges,

કામના તણા કલોલ, અનેક ઉપજે એલે.—વલભ.
2. The noise or roar of billows. 3. A noise; an uproar. 4. Merriment.

કલોલો, Same as **કલોલ.**

કલ્ક, *adj.* [S.] Sinful. 2. *s. n.* Dirt. 3. Deceit; hypocrisy. 4. A viscous sediment or paste obtained by crushing or pounding together medicinal drugs.

કલ્કી, *s. m.* [S. कल्कि.] The tenth and last incarnation of Viṣṇu.

કલ્પ, *s. m.* [S. *fr.* क्लृप् to arrange, to create.] One day of Brahmā; a period of 4,320,000,000 years; the period between the creation and destruction of the world. 2. A work on Hindū ceremonial.

કલ્પ-વૃક્ષ, **કલ્પ-તરૂ,** **કલ્પ-દ્રુમ,** *s. n.* [S. + तरु, द्रुम, वृक्ष, a tree. See કલ્પ-વૃક્ષ.] A fabulous tree in Indra's garden; a tree that yields whatever may be desired of it. 2. A tree which bears a large quantity of fruits. 3. A lucrative profession.

કલ્પના, *s. f.* [Classical form of કલ્પના.] An idea; imagination. 2. A device. 3. A sentiment. 4 An assumption; a hypothesis.

કલ્પના-શક્તિ, *s. f.* The power of forming ideal pictures; the faculty of imagination.

કલ્પના-સૃષ્ટિ, *s. f.* A creation of the imagination; an imaginary story; a fiction.

કલ્પનીય, *adj.* [S.] That can be imagined; conceivable.

કલ્પ-લતા, *s. f.* [S. + लता a creeper.] A fabulous creeper, supposed to have the power of fulfilling desires. *Cf.* **કલ્પ-વૃક્ષ.**

કલ્પ-વું, *v. t.* To imagine; to conjecture.

કલ્પાન્ત, *s. m.* Classical form of **કલપાન્ત.**

કલ્પાવવું, *v. t.* [Caus. of કલ્પવું to imagine.] To cause to resolve or come to a determination. 2. To cause anxiety or affliction.

કલ્પિત, *adj.* [S. form of કલ્પિત.] Imagined; fancied; fictitious.

કલ્મેશરીફ, *s. n.* [Ar.] The Qurān.

કલ્યાણ, *s. n.* [S.] Well-being; welfare. 2. *s. m.* A particular tune in music.

Id. કલ્યાણ કરવું To do good. કલ્યાણ ઇચ્છવું -ચાહવું To wish well of. કલ્યાણ ચિંતન Anxiety for the welfare of.

કલ્યાણી, *s. f.* A goddess who does good to all.

પીઠી ચોળીરે પચ કલ્યાણી. —આખા.

2. A woman whose husband is alive. 3. A woman who gads about (used for euphemy).

Id. બાઈ કલ્યાણી A person crying " બાઈનું કલ્યાણ થજો May your ladyship be happy. " 2. Begging; cringing; meanness.

કલ્લા, *s. m. pl.* [Hind. See કલ્લો, 2.] Whiskers.

કલ્લી, *s. f.* [Dim. of કલ્લું.] A gold or silver armlet. 2. The folds of the lower garment formed with fingers.

Id. કલ્લી કરવી-પાડવી To make folds. કલ્લી ખોસવી To fix the folded end of a garment.

કલ્લું, [S. कटक gold, a golden bracelet. See કડું.] A gold or silver ring for the ankles. 2. A garment folded together to be put on by a woman.

કલ્લો, *s. m.* [See કલ-કલ noise, or કલ્લોલ roaring of waves.] An uproar.

કલ્લો, *s. m.* [Dh. Des. कल्ली *fr.* S. कल्पः a bundle of grass *fr.* S. क्लृप्, कल्प्, to arrange.] A handful of grass. 2. Thick and long mustaches. 3. Pressure of the hand or of a bandage exerted on the waist of a woman in delivery.

Id. કલ્લો કરવો-દેવો To exert a pressure on the waist, &c.

કલ્લોલ, *s. m.* [S. Imit. of the sound of waves.] A tumultuous noise; bellowing. 2. Merriment.

કલ્હાર, [S.] Same as **કલાર.**

ક-વખત, *s. m. f.* [See કુ dim. + વખત time.] A wrong time; a bad time.

Id. કવખતે At a wrong time; unseasonably.

ક-વગું, **ક-વેગું,** *adj.* [S. कु dim. + વગ convenience.] Inconvenient.

Id. કવચા આવ્યાથી Owing to cramps coming on. કવગો An unfamiliar part of a city or country; a strange district.

કવચ, Same as **કૌવચ**.

કવચ, *s. n.* [S.] An armour; a defensive coating. 2. A coating. 3. A mystical syllable used as a preservative or as a defensive coating.

કુ·વચન, Same as **કુ·વચન**.

કવચ-બીજ, *s. n.* [See કવચ, કૌવચ, + बीज seeds.] The seed of a climbing herb; the *Mucuna Pruriens*.

કવચાં, *s. n. pl.* A medicinal drug.

ક·વા·છટ, *s. f.* [S. कु dim. + વા wind + છાંટો a drop, See વા·છંટ.] Trouble; drudgery; Labour. 2. The time of the monthly course of a woman.

કવડી, *s. f.* A game for children, otherwise known as મોઈ-દંડો. (Used in Rewā Kānthā)

ક·વર્ણ, *adj.* [S. कु dim. + वर्ण a caste.] Of low or degraded rank (of persons).

ગરજ ગણી સાકર થકી, કવણને કાકા કહે.

—સામળભટ.

કવણ, Same as **કોણ** Who ? Which ?

કવણ તે આવ્યો હતો ? કવણ સરૂપી કામ ?
કવણ સાથે સ્નેહ કર્યો ? કવણ દેશ કોણ કામ ?

—સામળભટ.

કવ·ન, *s. n.* [S. *fr.* कु to sound.] Same as **કવિ·તા**, 2. Composing verses. 3. A poetical composition.

કવની *s. m.* A versifier; a bard. 2. A cheat; a deceiver.

કવર, *s. n.* [Eng. *Cover.*] A covering; an envelope.

ક·વરણ, *s. f.* [See કુ dim. + વર્ણ a caste] A low caste. 2. *adj.* Belonging to a low caste.

ક·વરધું, *adj.* [S. कु dim. + વરધું grown *fr.* S. वृध् to grow.] Crooked; cross. 2. Bitter; harsh.

કોણે વચન કહ્યું રે કવરધું ?—**ભાષા.**

Id. કવરધું કહેવું-બોલવું To be crooked or cross in speech; to speak bitter or harsh words.

ક·વર્ફ, *s. n.* [See કુ + વર husband.] An ill match; a badly matched husband and wife.

ક-વર્ગ, *s. m.* [S. क the letter or sound *Ka* + वर्ग a class.] The five consonants of the ક class; ક, ખ, ગ, ઘ, ઙ, the gutturals.

કવરા·વવું, *v. t.* [See કાયર, કાવરો. harassed, perplexed.] To harass.

કવલ, *s. m.* [S. See કોળિ·ઓ.] A mouthful of food.

કવલાં, *s. n. pl.* [*Cf.* Mar. कौल a tile *fr.* S. कुलाल a potter.] The lines of tiles on the roof of a house.

કવ·વું, *v. t.* [See કવ·ન a poem.] To compose verses; to versify.

કવ્યું કવે, તે શાનો કવિ ? અને શીખી વાત, તે શાની નવી?

—ભાષા.

ક·વશ, *adj.* [S. कु dim. + वश power.] Dependent; under the control of. 2. *s. f.* The monthly course of a woman.

ક·વાંગું, Same as **ક·વગું**, **ક·વંગું**.

ક·વા, *s. m.*
ક·વાયુ, *s. m.* } [See કુ dim. + વા, વાયુ. wind.] An ill wind; a sickly wind. 2. A disease. 3. A change for the worse. 4. Disunion. 5. Unfavourable circumstances.

Id. હાલ કવા છે-વાય છે The atmosphere is at present infected. તેને શરીરમાં કવા પેઠો છે His body has become an abode of sickness or disease.

એકલો જતીને આવે, ન લે સવા કવાને. **—વલ્લભ.**

કવાએત, *s. f.* [Ar. कवाएद *pl.* of काएदा military exercise.] Military discipline; military drill or exercise; parade. 2. A subtle device.

કવાએતી, *adj.* Pertaining to military discipline. 2. Disciplined.

ક·વાટ, *s. f.* [S. कु dim. + वर्त्मन्, વાટ, a way *fr.* वृत् to turn.] A bad way; a bad course of life. 2. Immoral conduct or course of life.

ક·વાણું, *s. n.* [See કુ+વર્ણ, વાન, colour. *Cf.* સ·વાણ.] Defect.

કવાબ, Same as **કબાબ**.

કવાલ, *s. m.* [Ar. कव्ल् to speak.] A songster. 2. A particular air in music (ખ્યાલ.)

કવાલી, Same as **કવાલ** A songster.

ક·વા·વું, *v. i.* [See ક·વા, ક·વાયુ, a disease.] To be affected by a disease.

કોને કહીએ જે, કવાઈ કૂખ? —**ગિરધર.**
જેવું કવાયું વાદળું, એવું મિથ્યા શરીર.
—**જીવરામભટ.**

2. To be spoiled. 3. To cease to give milk (of a cow, &c.).

Id. કવાઈ જવું To be spoiled; to undergo a change for the worse. ભેંસ કવાઈ-કવાઈ ગઈ The she-buffalo has ceased to give milk.

Prov. કવાયે કાંકરા Disunion goes before destruction.

ક·વાસ, *s. m.* [S. कु dim.+वास residence *fr.* वस् to dwell.] Residence in a bad place.

ક·વાસ, *s. m. f.* [S. कु bad + वास a smell.] A bad smell.

કવિ, *s. m.* [S. *fr.* कु to sound.] A poet; a bard; a minstrel.

Prov. જ્યાં ન પહોંચે રવિ, ત્યાં પહોંચે કવિ A poet can talk of things not seen in this world.

કવિ·ત, *s. n.* A verse.

કવિ·તા, *s. f.* Poetry. 2. A poem.

કવિ·તા·ઈ, *s. f.* The profession of making verses.

સવિતાઈ સેવકથી, કવિતાઈ કો કરત;
પિતૃતાઈ પામી પ્રેમે, વેષતાઈ વામણે. —**વલ્લભ.**

કવિતા–કરણ, *s. n.* Skill in poetical composition; the art of composing verses.

કવિ·તા–શક્તિ, *s. f.* Lit. The power of writing poetry. 2. Poetical genius.

કવિ·ત્વ, *s. n.* Versification. 2. The power of versifying; poetical genius.

ક·વિદ્યા, *s. f.* [S. कु dim. + विद्या] learning *fr.* विद् to know.] Bad learning; seductive speeches. 2. Roguery; cunning.

કવિ–મણિ, *s. m.* [See કવિ+મણિ.] A jewel among poets.

કવિ–રાજ, *s. m.* [S. + राजन् a king *fr.* राज् to shine.] An eminent poet; a prince among poets; a poet-laureate.

કવિ–વર, *s. m.* The best of poets.

કવિન્દ્ર. [S. + इन्द्र the king of gods.] Same as **કવિ–રાજ.**

કવીશ્વર, [S. + ईश्वर lord *fr.* ईश् to rule.] Same as **કવિ–રાજ.**

કવેશ્વર, [Corrup. of કવીશ્વર.] Same as **કવિ–રાજ.**

ક·વેણ, Same as **કુ·વચન.**

ક·વેળા, *s. f.* [S. कु dim.+ वेला, વેળા, time.] An ill time; an improper time. 2. An unlucky time.

કવ્ય, *s. n.* [S.] The oblation of the funeral cakes to the ancestors.

કશ, *s. f.* [See કોશ an iron-bar.] An iron instrument for digging.

કશટો, *s. m.* [S. कष्ट, કષ્ટ, pain.] Affliction; misery. 2. Bodily exertion; hard work.

કશલું, *s. n.* [Metathesis of કલુસ.] An ear of corn.

કશલી, *s. f.* [Metathesis of S. कलश a water-pot.] A small water pot which exactly fits the mouth of a large pot.

કશીદો, Same as **કસીદો.**

કશું *adj.* [S. किम् what ? + दृश like *fr.* दृश् to see.] Any; whatever.

કશાલો, *s. m.* [S. कश्, कष्, to rub. See કસ·વું.] A crowd; a crowded condition.

કષાય, *s. m.* [S.] A decoction. 2. An astringent taste. 3. A brick-colour; a reddish colour. 4. Dirt; uncleanliness; sin.

જે ઇંદ્રિયે જે કષાય કર્યું, તેથી કામ ત્યાં તેવું સર્યું.
—**અખો.**

5. Passion; emotion.

કષ્ટ, *s. n.* [S. *fr.* कष् to give pain.] Bodily exertion. 2. Suffering; pain.

Id. કષ્ટ થવું-પડવું To undergo bodily exertion. 2. To suffer pain. કષ્ટ ખમવું-વેઠવું To bear bodily or mental trouble. કષ્ટ દેવું To give pain to. કષ્ટ કરવું=કાયા કષ્ટવી To undergo bodily exertion. કાયાકષ્ટ Bodily pain. 2. Mortification of the flesh. કષ્ટસાધ્ય (A disease) Which can be cured with difficulty. કષ્ટમોચન Deliverance from suffering. કષ્ટહારી A deliverer from suffering.

કષ્ટ·વું, *v. t.* To give bodily or mental pain to.

કષ્ટા·વું, *v. i.* To travail; to labour. 2. To suffer the pangs attendant on delivery (of

a woman). 3. To suffer pain.

કષ્ટિ·ત, કષ્ટી, } *adj*. Hard-worked. 2. Afflicted; distressed.

કસ, *s. m.* [S. कस pith *fr.* कष् to rub, to test. Or, Ar. कस pith.] Pith; marrow; essence. 2. Strength. 3. The nutritive principle (of vegetable substance and articles of food) 4. The remunerativeness (of a trade). 5. The quality of gold or silver (as determined by rubbing it on a touch-stone).

Id. કસ કરવો-કાઢવો-જોવો-લેવો To test by rubbing. કસ કાઢવો To extract the essence of. કસ લેવો-ચુસવો To deprive of the essence. કસ આવવો-વધવો To have an increase of essence, substance, or strength. કસ ચોરવો To lose essence, substance, or strength, *e. g*, આ સાલ ધરતીએ પણ કસ ચોર્યો. તેમાં કશો કસ રહ્યો નથી He is penniless. કસે આવવું=કસ પર આવવું = કસે ચઢવું = કસે ભરાવું To reach a crisis; to be obstinate.

કસ, *s. f.* [S. कश a string.] A bandage of an અંગરખા or bodice.

Id. કસ બાંધવી To tie the bandages of a garment. કસ ટાંકવી-મારવી-દેવી-ચોડવી To sew tapes or bandages (on a coat, &c.).

કસાઈ, *s. m.*[Ar. कसरत् plenty.] A butcher. Same as કસાઈ.

કસ-કસ·તુ, *adj*. [See કસ-કસા·વવું to make tight.] Tight.

કસ-કસ·વું, કસ-કસા·વવું, } *v. i.* [S. कष् to rub, to scratch.] To bind tightly. 2. To rub hard. 3. To test; to try hard.

Id. કસકસીને બાંધવું To bind tightly.

ક·સટિ·યો, *s. m.*[S. कु dim.+ સટ્ટો speculation.] A pawnbroker; a money-lender.

કસ·ડો, *s. m.* [See કચ્છ the tuck of a garment.]A waistband of silver or gold.

કસણ, *s. f.* Same as કસ Rubbing; testing.

કસણ કર્યા વિના રે. —પ્રેમાનંદ.

કસણ·વું, *v. t.* [S. कषण rubbing *fr.* कष् to rub.] To mix by gradually rubbing the ingredients together; to mix by rubbing.

કસ·ણી, *s. f.* [S. कास a cough.] A disease of the lungs (in children).

કસ·ણી, *s. f.* [See કસ test.] A test by rubbing. 2. Distress.

આવી કસણી ન દેજો રે કોઇને, સ્વામીએ માગ્યું વરદાન રે.
—ભોળોભગત.

કસણું, Metathesis of કણસ, An ear of corn.

કસદ,[Ar.]Inclination; desire; purpose.

કસ·દાર, કસ·વાળું, } *adj*. [See કસ essence + P. दार, S. वत्, वान्, વાળું, possesing.] Sappy; substantial; nutritive. 2. Pithy.

કસબ, *s. m.* [Ar.] Gold or silver thread used in embroidery. 2. A business; a trade; a profession. 3. Conversancy in an art; proficiency. 4. An artifice; a device. 5. Harlotry.

Id. જુઠ્ઠો-ખોટો કસબ Imitation lace: Lace not made of gold or silver thread. સાચો કસબ Lace made of gold or silver thread. એ એનો કસબ છે This is his forte. 2. He is an expert in this matter.

કસબ-ચોર, *s. m. f.* He or she who cunningly learns an art from another and practises it. 2. An artificer who cunningly spares his skill, or refuses to teach it to others. 3. He or she who pilfers articles entrusted to him or her (of an artisan or a skilled labourer).

કસબ-ચોરી, *s. f.* The act of secretly learning and practising an art without admitting one's obligation to the teacher. 2. The act of dishonestly concealing one's skill from learners. 3. The act of dishonestly pilfering articles entrusted to one (of an artisan).

કસબ·ણ, *s. f.* A courtezan; a whore; a prostitute; a harlot.

કસબા·તી, *adj*. Belonging to a કસબો or town.

કસબી, *s. m.* [See કસબ an art.] An artist; an artisan. 2. *adj*. Skilful; clever. 3. Made of brocade.

Id. કસબી માણસ A skilful man;an artist. કસબી કોર A tape interwoven with gold or silver thread.

કસબો, *s. m.* [Ar. कसबह् a town.] A town.

Prov. કસબે તરક ન છેડીએ, ઊનાળે અંગાર; વગડે જટ ન છેડીએ, બજારે બકાલ Every man is a king in his own house: Every cock is proud of his own dunghill: Everp dog is a lion at home.

કસમ, *s. m. pl.* [Ar. कसम an oath.] An oath.

Id. કસમ ખવડાવવા-દેવા To administer an oath. કસમ ખાવા To take an oath; to swear.

ક•સમજ, *s. f.* [S. कु dim. + સમજ•વું to understand.] A wrong understanding. 2. A weak intellect.

ક•સમો, *s. m.* [S. कु dim. + સમો time *fr.* S. समय time *fr.* सम together with + इ to go.] A bad or unluckly time; an inconvenient time.

ક•સમો•ડા, *s. m. pl.* [S. + समय, See ક•સમો + उदय rise, beginning, *fr.* उद् up + इ to go. Or, કસ strength+ Mar. मोडणं, મોડ•વું, to break *fr.* S. मृद् to pound, to rub.] Yawning and other signs of idleness or of coming illness.

કસર, *s. f.* [Ar.] Deficiency; imperfection. 2. Detect; short-coming. 3. A sum added to, or subtracted from, either side of an account to make the two sides balance. 4. Thrittiness. 5.Faint symptoms of a disease almost cured.

Id. કસર કરવી To be thrifty. કસર આપવી To pay less. 2. To pay or make an allowance for contingencies.કસર દેવી To pay less. કસર રાખવી To allow a defect to continue;to neglect. તેની અંદર હજી જરા કસર છે There is still a little defect left in him.

Prov. એક કસર, ને સો સફર Money saved is money got.

કસરત, *s. f.* [Ar.] Practice. 2. Exercise; the state of being constantly engaged (in gymnastic feats, &c.).3.The state of being accustomed to exertion or hard work.

કસરત•બાજ, *adj.* Loving physical exercise; practised in physicial exercise; fond of athletics. 2. Skilful; clever.

કસરત-શાળા, *s. f.* A gymnasium.

કસરતિ•યું, કસરતી, } *adj.* Same as **કસરત•બાજ.** 2. Practised; exercised. 3. Clever.

કસરિ•યું, કસર•ખોર, } *adj.* [See કસર frugality.] Erugal; thrifty; economical.

કસલિ•યું, કસળિ•યું, } *s. n.* [See કુશળ good health.] (Used for euphemy) A kind of epidemic disease. 2. Cholera.

કસ-વાટ, *s. n.* [See કસ essence + વાટ way.] A wooden frame fixed in an oil-mill, through which the oil passes.

ક•સ•વાણ, *s. n.* [See કુ dim. + સ•વાણ good health. *Cf.* ક•વાણ disease.] Ill health; sickness.

કસ•વું, *v. t.* [S. कष् to rub.] To bind tightly.2.To test;to try;to put to the test. 3. To try or test gold, &c., by rubbing it on a touchstone. 4. To put to exertion; to exert; to exercise; to fatigue; to exhaust by hard work.

Id. શરીર કસવું=કાય કસવી To make the body strong by hard work. સોનું કસવું To test gold by rubbing in on a touchstone. ટેવ કસવી To cultivate a habit. કેડ કસવી To bind the waist tight; to gird up the loins. 2. To work with a heart. કસીને કામ લેવું To exact work.

Prov. સોનું જોઈએ કસી, ને માણસ જોઈએ વસી The value of gold is determined by rubbing it, and that of a man by living long in his company.

હસે પાસ બેસી કસે, દાસ તે ઉદાસમાં.—**વલ્લભ.**

કસાઈ, Same as **કસાઇ.**

Prov. કસાઈને ઘેર કુશળ, ને ધર્મીને ઘેર ધાડ Honesty is praised but starves: Plain dealing is a jewel, but they that use it die beggars. કસાઈને ઘેરથી ગાય છોડાવવી To save an innocent creature from certain death.

કસાઈ-વાડો, *s. m.* The quarter inhabited by butchers. 2. A slaughter-house.

કસા-કસ, *s. n.* **કસા-કસી**, *s. f.* } [See કસ-વું to rub.] Rivalry; competition; emulation. 2. Rashness.

Id. કસાકસીનો વખત A time of hard competition. કસાકસી ચાલે છે There is a hard struggle or keen competition.

કસાણું, Same as **કટાણું**.

કસા-ય-લું, *adj.* [See કસ-વું to rub.] Tested. 2. Practised; accustomed to hard work.

કસાર, Same as **કનસાર**.

કસારી, Same as **કંસારી**.

કસારો, Same as **કણુસારો**.

કસા-વું, *v. i.* [Pass. of કસ-વું to test, to rub.] To be tested. 2. To be accustomed to hard work.

કસીદો, *s. m.* [P. *fr.* कशीदन् to draw.] Embroidery. 2. A piece of a brick or tile burnt in fire and turned hard.

Id. કસીદો ભરવો-કાઢવો To do embroidery.

ક-સુ-તર, *adj.* [कु dim.+सु-तर easy to cross or to accomplish *fr.* सु well + तॄ, तर्, to cross.] Difficult; intricate; vexatious. 2. Inconvenient.

કસુમ્બ-લ, *adj.* Same as **કસુમ્બી**, 2.

કસુમ્બી, *s. f.* [S. कुसुम्भ.] Safflower; saffron. 2. *adj.* Red; coloured with safflower.

કસુમ્બો, *s. m.* Saffron-colour; red colour. 2. A garment dyed with a red or saffron colour. 3. A drink of opium diluted with water and having a saffron colour.

Id. કસુમ્બો કાઢવો To make a red liquid. 2. To get a red liquid from safflowers. 3. To make a drink of opium, &c. કસુમ્બો ગાળવો To make a red-coloured liquid of safflowers. કસુમ્બો પીવો-લેવો To drink a preparation of opium. કસુમ્બા પાણી કરવાં To make a feast in which a preparation of opium is the chief attraction. 2. To effect a reconciliation between rivals who thereafter drink an opium preparation at a feast; to reconcile. કસુમ્બો ચઢાવવો-દેવો-મૂકાવવો To dye red.

કસુર, *s. f.* [Ar.] A fault; an error; a shortcoming.

Id. કસુર કરવી To commit a fault. કસુર કાઢવી To find fault with.

ક-સુવા-વડ, *s. f.* [S. कु dim. + સુવા-વડ confinement.] Abortion; miscarriage. 2. A painful delivery.

ક-સોણું, *adj.* [+ સોણું clean.] Not pure; impure; defiled; polluted. 2. Not in working order; out of order.

Id. જીભ કસોણી કરવી To defile one's tongue; to make use of abusive words.

ક-સોળ-ણુ, *s. n.* Rubbish. 2. Chaff.

કસોટી, *s. f.* [See કસ rubbing + વૃત્તિ a circle.] A touchstone; generally round in form. 2. Making a trial; an experiment; a trial.

Id. કસોટી કાઢવી To test by rubbing. 2. To test a man by putting him to a severe trial. કસોટીમાં લેવું To exact hard work from a man.

કસ્તર, *s. n.* Rubbish. 2. Old grass used for thatching. 3. Patching up old metal vessels.

કસ્તી, *s. f.* [P.] The sacred thread tied round the waist by the Pārsīs.

કસ્તુરી, *s. f.* [S. कस्तूरी.] Musk.

કસ્તુરિ-યો-બાટ, *s. m.* A fragrant plant.

કસ્તુરિ-યો-મૃગ, *s. m.* [S. + मृग a deer.] The musk-deer.

કહાડ-વું, Same as **કાઢ-વું**.

કહા-ણી, *s. f.* [See કહે-વું to tell.] A story; a tradition. 2. A proverb. Same as **કે'ણી**.

કહા-વવું, *v. t.* [Caus. of કહે-વું to tell.] To send a message.

Id. કહાવી મોકલવું To send word.

કહીં, *adv.* [S. कस्मिन् in what ? *fr.* किम् what ?] Where ? at which place ?

કહીં-કહીં, *adv.* At some places.

કહે-ણુ, *s. n.* [See કહે-વું to tell.] A message. 2. An invitation. Same as **કે'ણુ**.

Id. કહેણ મોકલવું To send an invitation.

કહે-ણી, *s. f.* That which is said. 2. A mode of telling or speaking. 3. A proverb; a maxim. 4. A bad reputation; a public scandal. Same as **કે'ણી**.

રામ સા'ય લઈ લઈ, કયું કહેણી કઈ કઈ,
કરે દુઃખે રહી રહી, સ્મરી રામ નામને.

—વલ્લભ.

શેઠાણી પગ ખેંચી રહી, શુક પ્રત્યે એક કહેણી કહી.

—સામળભટ.

કહે-વત, *s. f.* A proverb; a maxim. 2. A bad reputation.

Id. કહેવત છે=કહેવત ચાલે છે As the proverb goes: As the proverb says. માથે કહેવત આવવી To be subject to a charge; to be charged with an offence; to be reputed guilty.

કહે-વરા-વવું, Same as **કહા-વવું**.

કહે-વા-વું, *v. i.* [Pass. of the Caus. of કહે-વું to tell.] To be called. 2. To be reputed. 3. To be charged.

કહે-વું, *v. t.* [S. कथ् to tell.] To tell; to inform. Same as **કે'વું**.

Id. કહી દેવું To give out; to express. કહી છુટવું–નાખવું To have finished telling. કહી સંભળાવવું To relate; to tell. 2. To use abusive language towards.

Prov. કહેવું જૂદું, ને કરવું જૂદું=કહેવું કંઈ, ને કરવું કંઈ=કહેવામાં ને કરવામાં ફેર છે Saying and doing are two things: It is easier to speak than to do. કહેવા કરતાં કરવું ભલું Better to do a thing than say it. કહેવું થોડું, ને કરવું ઘણું Promise little and do much. કહેવું થોડું, પણ કરવું ઘણું Be slow to promise but quick to perform. કહેવું સહેલું છે, પણ કરવું કઠણ છે Saying is one thing, doing another. કહ્યું તે કર્યા બરાબર છે Take the will for the deed. કહેનાર કહી છુટે, ને વહેનાર (બળદ) વહી છુટે = કહું તો મા મર જાયગા, ના કહું તો બાપ કુત્તા ખા જાયગા=હા કહું તો હાથ વઢાય, ના કહું તો નાક કપાય It is a dilemma or a case difficult to decide. કહે ઘણું, કે સહે ઘણું If a man do not give vent to his grief and cry out, he shall have to bear in silence much mental agony. કહેતાં તો કહેવાયું, પણ આખી રાત ન સહેવાયું A rash speech is followed by painful consequences. કહેતા બી દીવાના, ને સુનતા બી દીવાના A foolish speaker generally finds an equally foolish audience. કહે લુંડી "નવાબ," તો કહે "નવાબ" A dependent is bound to humour his master. કહો છોને "વર ઘરડા"? Experience generally belies the appearance.

કહોડ, Same as **કોડ** A cow-pen.

કહોડ, Same as **કો'ડ**.

કહોડિ-યું, Same as **કો'ડિ-યું**.

કહ્યા-ગરૂં, *adj.* [See કહ્યું told *fr.* કહેવું to tell + કર-વું to do.] Obedient.

કહ્યું, *adj.* [Pret. of કહે-વું to tell.] Told; mentioned; ordered.

Id. મારી અક્કલ કહ્યું કરતી નથી My mind cannot comprehend it. 2. I am astonished at it. મારી આંખ કહ્યું કરતી નથી I cannot bear the sight. 2. I am envious. 3. I am astonished at the sight. મારૂં કાળજું કહ્યું કરતું નથી I cannot control my heart; I feel pity for it; I am moved with pity for it. 2. I cannot believe it. મારી છાતી કહ્યું કરતી નથી I cannot repress my heart; I am impatient. મારો જીવ કહ્યું કરતો નથી I am not satisfied. મારા પગ કહ્યું કરતા નથી My legs refuse to carry me about; I am so tired that I cannot walk. મારૂં મગજ કહ્યું કરતું નથી My head does not obey me, either because I am excited, or because it cannot comprehend the matter. મારૂં મન કહ્યું કરતું નથી My mind is not satisfied. 2. My mind is beyond my control. 3. I am astonished at it.

કળ, *s. f.* [S. कल् to know. *Cf.* વેદના pain *fr.* विद् to know.] A sharp excruciating pain.

Id. કળ આવવી–ચઢવી To have a sharp pain. કળ વળવી To be free from a sharp pain. 2. To be at ease.

કળ, *s. f.* [S. कला art.] A stop-cock; a door-handle. 2. A scheme; a contrivance.

Id. કળ દાબવી To turn on (of a knob, a stop-cock., &c). 2. To put into motion. 3. To incite the parties to a quarrel. કળ દેવી–મારવી To stop a machine from working. કળ ઉઘાડવી To turn on (of a knob, &c.), and remove the covering. કળ મરડવી To twist and break a knob, &c. કળ બતલાવવી To show the secret way of solving a difficulty.

Prov. કળથી થાય, તે બળથી ન થાય Knowledge is power=Mildness governs more than anger.

કળ, *s. m.* Soft and cold clay.

કળ-કળ-તું, *adj.* [See કળ-કળ-વું.] Moaning; weeping aloud. 2. Boiling hot. Same as **ખળ-ખળ-તું**.

કળ-કળ-વું, *v. i.* [See કલ-કલ-વું; ક-કળ-વું.] To murmur. 2. To grumble.

કળ-કળા-ટ, *s. m.* [+ वृत्ति being.] Moaning; weeping aloud; a loud noise. Same as **ક-કળા-ટ**.

Id. કળકળાટ કાઢવો To banish moaning and weeping; to put a stop to moaning and weeping. કળકળાટ ગયો An expression used when oil is spilt on the ground. કાળી ચૌદસને કળકળાટ કાઢવો An expression used while cakes are fried in oil on the કાળી ચાદસ day, to show that all moaning and weeping is banished from the house.

કળછા, *s. f.* [See કલેશ, કલેશ.] Disagreement; a quarrel. (Used in Kāthiāwāḍ.)

કળ-જુગ, Same as **કલ-જુગ**.

કળ-ણા, Same as **કલ-ના** Knowledge.

કળણા રહિત કોઈ નિબંધ. —અખો.

કળ-તર, Same as **કલ-તર**.

કળત્ર, Same as **કલત્ર** Wife.

પુત્ર કળત્ર પરિવાર વહાય. —નરસિંહમેહતો.

કળથી, Same as **કલથી**.

કળપ-વું, *v. t.* [S. क्लृप्, कल्प्, to arrange, to resolve.] To resolve. 2. To pour water into the hands of a priest as a mark of making a resolution to perform a religious ceremony.

કળપ-વું, *v. t.* [See કળપી a harrow.]To harrow a field.

કળપા-વવું, *v. t.* [See કલ્પાન્ત the end of the creation.] To afflict; to distress.

કળપી, *s. f.* [S. क्लृप् to arrange.] A harrow with which lines are made in a field.

કળબ, *s. m.* A large harrow.

કળબ-વું, Same as **કળપ-વું** To harrow.

કળમ-ણ, Same as **કળુબ-ણ**.

કળમી Same as **કલમી, કળુબી**.

કળ-વ-કળ, *s. f.* [S. कला, કળ,a contrivance + વિ-કળ putting a contrivance out of order *fr.* वि privative of + કળ.] Tact; skill in managing.

કળ-વળ, *s. f.* [Imit.] Same as **કલ-બલ** An indistinct loud noise.

વાટે કરતી વાત, કંઈક મળીને કળવળ. —કૃષ્ણરામ.

કળ-વળ-વું, *v. i.* To make a noise.

કળ-વું, *v. t.* [S. कल् to know.] To understand.

માગ મુકાવે વીરમાંય, કળે યુદ્ધ કે ચઢતો ત્યાંય. —પ્રેમાનંદ.

2. To guess. 3. *v. i.* To give rise to a sharp pain.

Id. વાત કળવી To comprehend all about a thing. 2. To guess a thing. પગ કળે છે There is a sharp pain in the legs. કળી જવું-બેસવું To be engulfed or stuck fast (as in mud). કળા જવું To know. 2. To have numbness (as in cold weather). 3. To be stuck (as in mud).

Prov. કળ્યો કોયડો કોડીનો A puzzle loses its value, when you know the solution.

કળશ, *s. m.* [S. कलश.] A water-pot. 2. A pile of metal water-pots, set one above another. 3. A cupola; a dome.

કળશિ-યો, *s. m.* A goblet; a jug.

કળશે-જવું, *v. i.* To go to stool.

કળસી, Same as **કલસી**.

કળ-હીણુ, See **કળા-હીણુ** under **કળા**.

કળ-હીણુ, See **કુળ-હીણુ** under **કુળ**.

કળા, *s. f.* [S. कला art *fr.* कल् to know.] Art. 2. Ingenuity. 3. A sixtieth part of a circle. 4.A digit of the moon. 5.The lustre of the countenance;a beautiful appearance. 6. The expanded tail of a peacock.

Id. કળા કરવી-આવડવી To contrive; to scheme. કળા કરવી To spread the tail(said of a peacock). કળા શિખવી To learn an art. કળા પાડવી To lose the lustre of the countenance. કળા ઝાંખી થવી To become less (of the luster of the countenance). કળા દેખાડવી To show one's own ingenuity or cleverness. મુખકળા The lustre of the countenance. ચાદ વિદ્યા ને ચોસઠ કળા There are fourteen departments of learning and sixty-four departments of technical skill. શિલ્પ-કળા Arts;manual arts. એક જીવની પાછળ સોળ કળાઓ છે A single life has

sixteen attributes. ચંદ્રની કળાઓ The digits of the moon. ચંદ્રકળા A kind of sārī. છાપવાની કળા The art of printing. કળાકુશળતા=કળાકૌશલ્ય Skill in manual arts.2.Arts and sciences;genius & skill.3.Skill in mechanics. અંશ, કળા, વિકળા (In circular measure) A degree, a minute,a second. કળાહીણું Stupid. 2. Destitute of lustre of countenance.

કળા-કર, *s. m.* A peacock.

કળા-ધર, *s. m.* The moon. 2.A peacock.

કળા-નિધિ, *s. m.* The moon.

કળાણ, *s. n.* [See કળ mud.] Muddy ground; a morass; a slough.

કળાપો, Same as **કંકળાટ.**

કળાયલ, *adj.* [See કળા the extended tail of a peacock.] Having the tail spread out (of a peacock).

કામની જાણે કળાયલ મોર, તેવી રામા લક્ષણની ચોર.
—**સામળભટ.**

કળાવન્ત, [S. कला art, See કળા, 1, 4, + वत्, वन्त, વાળું, having.]Lustrous;glorious. 2. Skilful. 3. *s. m.* A skilful songster. 4. A man skilful in playing on musical instruments.

કળાવન્તિણી, **કળાવન્તી,** } *s. f.* A dancing girl; a courtesan.

કળાવાન, *adj.* Skilful.

કળિંગડું, Same as **કલિંગડું.**

કળિત, Same as **કલિત.**

કળિયો, *adj.* [S. कुलीन or कुलिन् born in a noble family *fr.* कुल a family.] Nobly born; born in a high family.

કળિયો, *s. m.* **કળી,** *s. f.* } [S. कलिका, कली, a bud.] A bud. 2. The hard seeds of certain trees. 3.A thread-like eatable made of gram-flour. 4. A kind of sweetmeat. 5. A side, or the skirts, of an અંગરખા.

Id. ફુલની કળી The bud of a flower. કળી ખીલવી To open(of the bud of a flower).2.To reveal or open one's heart. 3. To be pleased. 4. To be in one's youth. 5. To appear beautiful. 6. To spread and fix the folds in the skirts of an અંગરખા. ચણાની કળી A preparation made of gram-flour. કળી પાડવી To prepare & cook a preparation of gram-flour. કળીના લાડુ Sweet balls made of a preparation of gram-flour.

કળી, Same as **કલિ** The Iron Age.

Id. એના ઘરમાં કળી પેઠો છે There are quarrels in his house. એના શરીરમાં કળી પેઠો છે He has become vicious.

કળી-કાળ, **કળી-યુગ,** } Same as **કલ-જુગ.**

કળી-ચુનો, *s. m.* [+ ચુનો lime *fr.* S. चूर्ण powder.] Quicklime.

કળુંડું, *adj.* [See કળ mud] Muddy.

Id. કળુડું પાણી Muddy water.

કળે-વળે, *adv.* [Guj.Instrumental cases of કળ art + વળ a turn, a twist.] By hook or by crook 2. Cleverly; skilfully.

કળો, *s. m.* Same as **કલહ** A quarrel.

કહે અખો "ઉપજાવ્યો કળો." —**અખો.**

કૃષ્ણ કહે "પાછા વળો, મારી સાથ તજી કળો;
તો તો વેણ મારાં કળો, જશ જામે જગમાંય કરેડી.
—**વલ્લભ.**

કળો, *s. f. pl.* [See કળ pain.] Fits; paroxysms.

Id. કળો ખાઈને રોવું To be in a fit of weeping, કળો ખાઈને હસવું To be in a fit of laughter.

કળોટી, *s. f.* [See કરેડી.] White sand.

કાં, *adv.* [S. किम् what ?] Why ? wherefore ? 2. An expletive particle.

કાંઈ, Same as **કંઈ.**

કાંઈ-એક, **કાંઈ-ક,** } Same as **કંઈ-એક.**

કાંઈ-કાંઈ, *pron. n.* Something; something unspeakable or indescribable.

લાલ તમારો લાડકવાયો, મુને કાંઇ કાંઇ કહે છે રે.
—**દયારામ.**

2. A little.

કાંકે, Same as **કાંઈ-ક,કંઈ-એક.**

કાંકડું, *s. n.* [S. कङ्क.] A ravenous bird.

કાંકણ, Same as **કંકણ.**

કાંકણુ, **કાંકણી,** *s. f.* } [See કાકડી.]2.A kind of cucumber.

કાંકણુ-દોરો, *s. m.* Cotton thread made

into a wristlet, and tied round the wrist of the bride and bridegroom.

કે મારા કાંકણ-દોરા છોડાવ રે, બાળા રાજા રે.

—અભિમન્યુનો ચકાવો.

કાંકરી, *s. f.* [S. कङ्कर.] A small pebble. 2. Sand.

Id. કાંકરી ચાળો કરવો To throw pebbles at each other in play.

Prov. કાંકરી ઘડાને ફોડે A little leak will sink a great ship (of children).

કાંકરી-દાવ. *s. m.* A play for children, in which sixteen or thirty-two pebbles are used.

કાંકરેટ, *s. n.* [Eng. *Concrete.*] Concrete; a hard mass formed by mixing together lime, sand, pebbles, &c.

કાંકરો, *s. m.* [See કાંકરી.] A pebble. 2. A misgiving. 3. A doubt; the cause of a doubt. 4. A pain in the eye.

Id. કાંકરો કાઢવો To take pebbles out of the bed of a river. કાંકરો ભરવો To carry away pebbles. કાંકરો ખુચવો To prick (of pebble). 2. To be distressed in mind. કાંકરો કાઢી નાખવો To throw away a pebble. 2. To remove an obstacle. 3. To disregard. આબરૂના કાંકરા કરવા To lose one's character or reputation. કાનમાં કાંકરા ઘાલવા To twist the ears with a pebble, in order to enhance the pain. 2. Not to hear. 3. To disregard.

Prov. કાંકરે કાંકરે પાળ બંધાય, ને ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય Constant dropping wears away stones, and little strokes fell great oaks.

કાંકીડો, Same as **કાચીડો**.

કાં-કે, *conj.* [See કાં, કેમ, why ? + કે that, *conj.*, both being derived from S. किम what ?] Because; for; since.

કાંકે, *adv.* [See કમ-કમી shivering.] In excitement; in anger. (Used in the Surat District.)

Id. કાંકે ચઢવું To be angry with કાંકે ચઢાવવું To make angry.

કાંકેલ, *s. m.* A kind of thorny shrub.

કાંગ, *s. m.* [S. कङ्गु.] A kind of corn.

કાંગડ, *s. m.* A weaver's instrument. (Used in Sorath.)

કાંગ-ડું, *s. n.* [See કાંગ corn + ડું dim.] That (grain) which will not boil soft, nor swell and shoot on being soaked in water.

કાંગર-વું, *v. i.* To be angry. (Used in Jhālāwād.)

કાંગરી, *s. f.* [See કાંગરો.] Indentations in an ornamental border. 2. An ornamental border.

કાંગરૂ, *s. m.* [Eng. *Kangaroo.*] A kangaroo.

કાંગરો, *s. m.* [See કાંગુરો.] Indentations on the edge of a thing. 2. One of such indentations. 3. A battlement. 4. A spire; the top of a dome.

Id. કોટના કાંગરા કુદવા To leap over the battlements of a town. 2. To be uncontrollable or wild. કાંગરાવાળી કોર The border (of a garment) having indented embroidery on it.

કાંગરા-દાર, **કાંગરા-વાળું**, } *adj.* Edged with indented embroidery; having ornamental borders.

કાંગ-વો, *s. m.* [See કાંગ.] A dish prepared of કાંગ and pulse.

કાંગસી, *s. f.* A flowering plant.

કાંગાઈ, *s. f.* [See કાંગું weak.] Delicate nature. 2. Weakness.

કાંગું, *adj.* [See કંગાલ wretched.] Delicate. 2. Weak.

કાંચનાર, **કાંચનાલ**, } *s. f.* A flowering plant.

કાંચ-વું, *v. t.* [See કંચની a courtesan.] To seduce. 2. To deceive. 3. To copulate.

કાંચળી, *s. f.* [S. कञ्चुकी.] A sleeved breast-band worn by women; a tucker. 2. The slough or covering of a snake.

Id. કાંચળી કાઢી નાખવી-ઉતારવી To throw off the slough (of a snake). કાંચળી પહેરવી Lit. To put on a bodice. 2. To act cowardly; to be effeminate.

કાંચળી-યા-પંથ, *s. m.* [See કાંચળી a bodice + S. पन्थाः way.] A sect of persons who perform grossly licentious ceremonies in the name of religion.

કાંચી, Same as **કંચી**.

કાંચીડી, Same as **કાચંડી.**

કાંચીડો, Same as **કાચીડો.**

કાંજી, *s. f.* Cunjee; gruel. 2. Paste.

કાં-જે, *conj.* [See કાં why ? + જે since *fr.* S. यद् which.] Because; for; since.

કાંટ•લી, *s. f.* [S. कण्ठ the neck+ લી dim.] A kind of gold-necklace.

કાંટ•લો, *s. m.* The cut of a coat round the neck. 2. A red circle round the throat of a parrot.

કાંટલો, *s. m.* [S. कण्टक a thorn. See કાંટો.] A shuttle.

કાંટા-રખું, *s. n.* [See કાંટો thorn + રાખ•વું to protect.] A shoe. 2. *adj.* Unshrinking; undaunted; indomitable (Used in Kāṭhī. awād.)

કાંટા-સરિ•યો, *s. m.* [+ સળી a stick.] A hedgehog.

કાંટા•ળું, *adj.* [+ વાળું having.] Thorny; prickly.

કાંટિ•યું, *s. n.* A piece of cloth used for covering a dead body and afterwords thrown on a thorny bush on the burning ground.

કાંટિ•યો, *s. m.* A revengeful man. 2. A man of one of the mountain tribes.

કાંટી, *s. f.* [See કાંટો a fish-bone.] A kind of fish.

કાંટું, *s. n.* A loop or eye for a button.

કાંટો, *s. m.* [S. कण्टक.] A thorn. 2. The tongue of a balance. 3. A balance. 4. The hand of a clock or a watch. 5. A troublesome fellow. 6. The backbone. 7. Spirit; mettle. 8. A fish-bone. 9. The hair on the body standing erect through joy, fear,&c. 10. The sting of an animal, such as a scorpion or a bee. 11. An ornament worn by women on the left nostril. 12. A fork. 13. A cross (×)drawn to test the correctness of the product of a multiplication. 14. A disease in the throat (in parrots).

Id. કાંટો મારવો To sting. કાંટો વાગવો To be pricked with a thorn. કાંટો કાઢવો To extract a thorn. કાંટો કાઢવો-કાઢી નાખવો To get rid of an obstacle or hindrance.

કાંટો મનનો કાઢી નાખજો, તમે તમારી સલાહ રાખજો.
—પ્રેમાનંદ.

કાંટામાં પડવું To throw oneself into a difficulty. કંઠે કાંટા પડવા To be dry & rough (of the throat, for want of water.) ધરમનો કાંટો-અદલનો કાંટો The scales of justice. પ્રેમનો કાંટો The restlessness caused by love.

કાંઠ•લી, *s. f.* Same as **કાંટ•લી.**

કાંઠલો, *s. m.* Same as **કાંટલો.** 2. A circular ring of iron, &c. (generally used as a support for vessels having a round bottom).

કાંઠિ•યો, *s. m.* [See કાંઠો the limit.] A cesspool.

કાંઠો, *s. m.* [S. कण्ठ the neck, the edge.] A bank; a coast. 2. The margin of a well. 3. The limit; the end.

Id. તેના દુઃખનો કાંઠો નથી There is no end to his troubles.

કાંડ•વું, *v. t.* [See ખાંડ•વું.] To oppress.

કાંડા-છોડ,
કાંડા-વછોડ,
કાંડા-અળિયું, } *adj.* [See કાંડું, the wrist + છોડ•વું, વછોડ•વું, to release અળિ•યું strong.]Strong-armed;muscular.2. Powerful; mighty.

કાંડ•યું, *s.n.*A wristlet worn by women.

કાંડી, *s. f.* Same as **કાણ્ડ.**

કાંડી, *s. f.* [M. काडी, काडी, a stick *fr.* કાષ્ઠ wood.] A lucifer match.

કાંડું, *s. n.* [S. काण्ड a shaft,a long bone.] The wrist. 2. A thread worn on the wrist on the fourteenth day of the bright fortnight of Bhādarvā (August-September).

Id. કાંડું ઝાલવું-પકડવું To catch by the wrist. 2. To catch in the act; to catch redhanded. કાંડું છોડાવવું To free oneself from a catch by the wrist(of a game in wrestling) કાંડું વછોડવું To repel; to show contempt to. કાંડા કલમ કરવાં To cut off the hand. કાંડું કાપી આપવું To put down one's signature.

કાંણું-કોઠી, *s. f.* [See કાણું a hole + કોઠી a store S.कोष्ठ a store-room and કોઠી embrace.] A trick to please little children, in which a child is embraced (See કોઠી કર૦).

કાંણું, Same as **કાણું.**

કાંડ, Same as **કાણ્ડ.**

કાંત, Same as **કાન્ત.**

કાંત *s. f.* [See કાંત-વું.] A spindle.

કાંત-ણી, *s f.* [S. कर्तनी. See કાંત-વું.] The style or manner of spinning.

કાંત-ણું *s. n.* Act of spinning.

કાંત-વું, *v. t.*[S. कृत, कृन्त, कर्त, to cut.] To spin; to draw out into threads.2. To make thin. 3. To curtail; to deduct; to make deductions.4. To reduce.

Id. ઝીણું કાંતવું To work with a careful attention to the minutest details. કાંતેલાને કાંતવું–કાંતેલું કાંતવું Unnecessary repetition.

Prov.કાંત્યું પીંજ્યું કર્યું કપાસWell thrashed.

કાં–તો, *conj.* [See કાં why ? + તો but.] Either; or; whether.

કાંદ-ડું, *s. n.* [See કાંત-વું to weave.] A weaver's tool.

કાંદો, *s. m.* [S. कन्द a root.] An onion. 2. A tubulous root. 3. Profit; gain.

Id. કાંદો કાઢવો To secure the substance. એમાં શો કાંદો કાઢયો ? (Slang) What have you gained by this ?

કાંધ, *s. f.* [S. स्कन्ध.] The shoulder.

કાંધિ-યો, *s. m.* [S. स्कन्धिक, See કાંધ.] An ox trained to carry burdens 2.A man who carries a dead body on his shoulders to the burning ground.

Id. કાંધિયા કરવા To give a feast to those men who have assisted in carrying a dead body to the burning ground. 2. To give a feast on the tenth, eleventh, twelfth, or thirteenth day after a death.

કાંધી, *s. f.*A stone-shelf constructed in a wall (Used in Kāthiāwāḍ).

કાંધે-લી, *s. f.* [See કાંધ shoulder + લી dim.] A yoke.

કાંધે-વળિ-યો, *s. n.* [+ વાળ-વું to turn.] An officer whose duty it is to supervise a toll-station (Used in Jhālāwāḍ.)

કાંધો, *s. m.* }
કાંધું, *s. n.* } [S. स्कन्ध the shoulder; a part of a book. An instalment.

Id. કાંધાં કરવાં To agree to receive payment in instalments. કાંધે કાઢવા To get money in instalments. કાંધું ભરવું To pay an instalment. 2. (Slang) To be pregnant. કાંધું ચઢવું To be due (of an instalment). કાંધું પડવું To fail to pay an instalment. કાંધાના રૂપીયા Money to be paid as an instalment.

કાંપ, *s. f.* [S. कम्प shaking *fr.* कम्प् to shake.] A shivering. 2. *s. m.* Black soft clay fit for manure,borne down a river in a flood.

કાંપ, *s. f.* [Eng *Camp.*] a camp.

કાંપ-વું, *v. i.* [S. कम्प् to shake.] To shiver; to quake.

કાંપો, *s. m.* [See કાંપ-વું.] As much as can be contained in a man's extended arms (Used in Soraṭh). 2. As much as a man can carry on his back (Used in Kāṭhiāwāḍ).

કાંબ, *s. f.* [S. कम्बा.]A bamboo-chip. 2. An instrument used in measuring length (by carpenters, &c.). 3. A ruler to draw lines with.

કાંબ-ડી. *s. f.* Same as **કાંબ.** A bamboo-chip.

કરમાં લઇ કાંબડી રે, કુંવર પુંઠે ધાય,
રીસે લોચન રાતડાં રે, યશોદાને સાસ ભરાય.
—**ભાલણ.**

કાંબલેટ, *s. f.* [Eng. *Blanket,* See કાંબળી a blanket; the cloth is called કાંબલેટ from the resemblance between the two things and their English and Gujarati names.] A superior kind of woollen cloth.

કાંબળી, *s. f.* [S. कम्बल.] A loosely woven woollen stuff; a blanket.

કાંબળો, *s. m.* A coarse blanket.

Prov. કાંબળો ભિંજાય તો ભારે થાય An evil neglected,grows worse and worse:A stitch in time saves nine.

કાંબી, *s. f.* [See કાંબ a bamboo-chip.] A kind of silver anklet. 2. A ring, generally made of a bamboo chip.3.A leathern water-bag, used for drawing water from a well; a leather bucket.

કલ્લાં રે કાંબી, અણવટ, વિંછવા, ઝાંઝરનો ઝમકાર રે.
—**ભાષા.**

કાં·ય, } **કાં-રે,** } *adv.* [See કાં.] Why? 2. where?

કાંસ, *s. m.* [S. कंस a drinking vessel.] An artificial canal for irrigation.

Id. કાંસ કાઢવો-ખોદવો-ખોદાવવો To make an irrigation canal.

કાંસ·કો, *s. m.* [S. कश्, કસ·વું, to rub, to make tight; or S. कृष to draw.] A large-sized comb.

કાંસ·કી, *s. f.* A small comb used by women; a lady's comb.

કાંસ·ણું, *s. n.* [See કાંસું bell-metal.] A drinking vessel made of bell-metal.

કાંસ·વું, *v. i.* [S. काम panting *fr.* काम् to cough.] To pant; to breathe hard.

કાંસ·વું, *v. t.* [See કસ·વું to make tight.] To fill by pressing the contents (Used in the Surat District).

કાંસાં, *s. n. pl.* [S. कांस्य. કાંસું,bell-metal.] Large cymbals.

કાંસા, *s. m. pl.* [S. काश a kind of white grass.] Weeds taken out of a field (Used in Gohilwad).

કાંસા-કુટ, *s. f.* [See કાંસાં + કુટ·વું] The making a tinkling noise, as of musical instruments of bell-metal. 2. A tinkling noise made by striking a metallic vessel.

કાંસા·ણું, *s. n.* Large cymbals made of bell-metal.

કાંસિ·યો, Same as **કાંસ·કો.**

કાંસિ·યો, *s. m.* [See કાંસું bell-metal.] A large open vessel made of bell-metal.

કાંસી, } **કાંસી-જોડ,** } *s. f.* [See કાંસું + જોડ a pair.] A pair of cymbals made of bell-metal.

Id. કાંસી જોડા વગાડવા To go about begging and beating a pair of cymbals.

કાંસું, *s. n.* [S. कांस्य.] Bell-metal; queen's metal; any amalgam of zinc and copper.

કાંઈ, *s. f.* [See કાયા the body.] A thin layer. 2. A thin covering.

કામ, ક્રોધ,મદ, મોહમા મોહ્યો; ચઢી રે કર્મ કેરી કાઈ.
—ભોજોભગત.

કાંઈ જવું, *v. i.* [See કાયર tired + જવું to go.] To be tired of.

કાઉ, Same as **કાગ·ડો.**

કાઉ-કાઉ, } **કાઉ-વાઉ,** } *adv.* [Imit. Or, See કાઉ a crow+redup.]Talking indistinctly. 2. *s. n.* Loud and simultaneous speaking of many persons.

કાઉસગ, *s. m.* [S. कायोत्सर्ग leaving the body *fr.* કાયા the body + ઉત્સર્ગ leaving.] Leaving the body. 2. Deep meditaton, in which the man loses all care about his body. 3. The grave of a saint.

કાએમ, Same as **કાયમ.**

કાક. *s. m.* [S.] A crow; a rook;a raven.

કાકચા, *s. m. pl.* Same as **કાચકું.**

કાકચી. Same as **કાચકી.**

કાકડ, *s. n.* [S. कर्कट.] A kind of plant, of the fruit of whice a pickle is made.

કાકડ-કુંભો, *s. m.* A game for children.

કાકડા-શીંગ, *s. n.* [+ શીંગ a pad.] A medicinal drug.

કાકડિ-યું, *s. n.* [See કાકડો.] A kind of rough silk.

કાકડી, *s. f.* [S. कर्कटी.] Cucumber.

કાકડી, *s. f.* [See કાકડો.] A small torch; a coarse wick.

કાકડો, *s. m.* [S. कार्पट, कर्पट, a rag.] A thick torch; a thick coarse wick.

Id.કાકડો કરવો To twist rags into a torch. 2. To light a torch. કાકડા બાળવા To light torches, and place them on the head of a person possessed by an evil spirit, as a means of driving away the evil spirit.કાકડા નાખવા A trick of children to determine who should begin a play, in which each one puts down its hands on the ground.

કાકડો, *s. m.* [See કાકડી a cucumber.] A young and tender cocoanut.

કાકડો, *s. m.* [S. काकलक the top of the wind pipe.] The tonsils.

Id. કાકડા મળી જવા To swell so as to meet each other (of the two tonsils); swelling of the tonsils. either through great thirst or heat.

કાક-તાલી·ય, *adj.* [S. *fr.* काक a crow + ताल the fruit of a palm-tree.] Lit. Like

the alighting of a crow on a branch of a palm-tree and the falling down of its fruit. 2. Accidental; happening by mere coincidence.

કાક-દૃષ્ટિ, *s. f.* [+ દૃષ્ટિ.] Lit. The sight of a crow. 2. Fault-finding.

કહેવાય છે ડાહ્યા પણ જાણતા કંઈ નથી,
કાકદૃષ્ટિ કરી કર્મ પાવે. —ભોજોભગત.

કાક-પક્ષ, *s. m.* [+ પક્ષ a wing.] The locks of hair kept on the temples of boys and young men.

મણિ જડિત મુકુટ બિરાજે, કાકપક્ષ શોભાય;
ત્રિપુંડ્ તાણું વિશાળ ભાળે, સુરગણ કેરા રાય.
—નાકર.

કાક-પત્ર, } **કાક-પદ,** } *s.n.* [S.काक + પત્ર a feather, પદ the foot.] A caret; the mark (/\) showing that something omitted is interlined above, and should be inserted.

કાકબ, *s. m.* [See કાકવી.] A decoction of mahudā (mhowra) flowers, boiled to some consistency.

કાકમ, *s. m.* [See કાકવી.] The juice of sugarcane,boiled till it has the consistency of a paste.

કા૰કર, *s. m.* [See કર-કરૂં rough.] The teeth of a saw.

કાકર૰ડી, Same as **કાકરી.**

કા૰કર૰ણી, *s. f.* [See કાકર] A file for blacksmiths. (Used in Sorath).

કાકર૰વું, *v. t.* To sharpen the teeth of a saw. 2. To make use of deriphrastic language.

કાકરિ૰યાં, *s. n. pl.* [Guj. કાંકરા pebbles.] Small globules made of a preparation of sesamum and molasses.

કાકરિ૰યા. *s. m. pl.* Sweet balls made of flour and molasses.

કાકરિ૰યું, *s. n.* Singular of **કાકરિયાં.** 2. *s. n.* [See કાંકરો.]A field in which pebbles are found in large quantities.

કાકરિ૰યું, *adj.* [See કાંકરો a pebble.] Having pebbles. 2. Abounding with pebbles.

કાકરી, Same **કાંકરી.**

કાક૰લિ૰યા, *s. m. pl.* [See કાકા paternal uncle + લો dim.] A maternal uncle. 2. Small-pox, called કાકલિયા (dear uncle) out of respect to the god who is supposed to preside over the disease.

કાક-લુંઠી-વેડા, *s. m. pl.* [See કાખ the arm-pit + લોઠો a lump + વૃત્તિ being.] Mimicking, by beating the arms against the sides of the body.

કાક-વંઝા, } **કાક-વંધ્યા,** } *adj. f.* [See કાક a crow + + વંધ્યા barren.]Bearing fruit only once in life;only once in one's life giving birth to a child.

દમયંતીની જંઘા દેખી, કેળ રહી કાકવંધ્યા.
—પ્રેમાનંદ.

કાકવી, *s. f.* Molasses.

કાસકા. Same as **કાંસકા.**

કાકા. *s. m.* [Hind. चचा.]Paternal uncle. 2. A respectful appellation for an elderly man.

Id.સગો કાકો The brother of one's father. પિતરાઈ કાકોA man standing in the relation of an uncle through his being in the position of a brother to one's father. ફોઈઆઇ કાકો A man standing in the relation of an uncle through his being in the position of a brother to one's father's sister. મસીઆઇ કાકો A man standing in the relation of an uncle through his being in the position of a brother to one's mother's sister.ગામશાહી કાકો An elderly man who is addressed as કાકા, simply because he lives in the same village. 2. A man who is addressed as કાકા by all the people of the village. કાકા ગુરૂ A disciple of the religious preceptor of one's own religious preceptor; a fellow-disciple of one's own religious preceptor. કાકા મામા કરવા To praise falsely; to flatter. 2. To solicit a favour meanly.

Prov. કાકા, ખીચડી ખાશો ? તો, કહે " નાંખો ખાડમાં "=કાકા પરણ્યા, ને ફોઇ રાંડયાં=કાકો રીઠી, ભત્રિજો કોણ થાય ?=કાકા મરશો ? તો કહે " ચુમાઇને જા તો'Patiently should that be borne,which no strength can overcome, nor counsel

avoid. "કાકા, મામા" કહેવાના, ને ગાંઠે હોય તે ખાવાના With provisions in store, we have freinds by the score.

કાકા, *adv.* [Imit. *Cf.* S. काक a crow.] Cawing; cooing.

કાકા-કૌઆ, *s. m.* [Imit. Or, See કાક a crow + કોઆ a crow.] A cockatoo;a macaw.

કાકા-જી, *s. m.* [See કાકા + देव a god, a term of respect.] A husband's or a wife's, paternal uncle; an uncle-in-law.

કાકા-પુરી, *s. m.* [See કાકા paternal uncle + પુર·વું to fill.] A bastard. 2. A slave. 3. *adj.* Promiscuously mixed up. 4. Worthless. 5. Decayed; tottering.

કાકા-બલિ·યા, }
કાકા-બળિ·યા, } *s. m. pl.* [+ બલિ·યા. strong *fr.* S. बल strength. *Cf.* કાક-લિયા.] Small-pox.

કાકાબારશી, *s. m.* [See કાકા uncle, or કાક, કાગ, a crow + બાબાસ name of a port in the Persian Gulf.] An inferior kind of pearls having stains and flaws.

કાકિની, *s. f.* [S. काकिणी a cowry,a shell.] A cowry; a shell. 2. A small quantity. 3. A worthless woman.

કાકિની, *s. f.* [S. कङ्कणी.] An ornament with bells attached to it.

નોહે શત્રુ હું ઇંદ્રસેન કહી હે, જલ્પે નરો કાકિની;
દીનત્વે મુખ સૂકવું, નયન મીચ્યાં, શે તને કાકિની;
આંખો જો ઉઘડે જ તો, ધવલ તે જાણે દિસે કાકિની;
સત્યાસત્ય વદો, કુરૂપતિ જૂઠું ન જો કાકિની.

—પ્રેમાનંદ.

કાકી, *s. f.* [See કાકા.] The wife of one's paternal uncle. 2. A term of address to a respectable elderly woman.

કાકી-જી, *s. f.* [See કાકા-જી.] An aunt-in-law.

કાકી-સાસુ, *s. f.*[See કાકી + સાસુ *fr.* S. श्वश्रू mother-in-law.] The wife of a husband's uncle; an aunt in-law.

કાકુ, *s. m.* [See કીકો a boy.] A pet name for a boy.

કાકુ, *s. n. m.* [S.] A change in the voice, caused by fear, sorrow, &c.

કાકો, *s. m.* Same as **કાકા.** 2. A person of whom one is afraid (slang).

કાકોલ, *s. m.* [S.] A snake.

ત્યાં જીવ, જંતુ, વૃશ્ચિક, કાકોલ, આદિક દિવા રાત જી.

—પ્રેમાનંદ.

કાકો-સસરો, Same as **કાકા-જી.**

કાખ, *s. f.* [Dh. Des. कक्खा *fr.* S. कक्षा the arm-pit.] The arm-pit.

Id. કાખમાં રાખવું Lit. To keep under the arm-pit. 2. To conceal. 3. To protect.

કાખ-બલા·ઈ, *s. f.* [+Ar. बला a calamity.] An abcess in the art-pit.

કાખ-બલાડી, }
કાખ-બિલાડી, } *s. f.* [+ Guj. બિલાડી *fr.* S. बिडाल a cat.] Same as **કાખ-બલા·ઈ.**

કાખ·લી, Same as **કાખ.**

Id. કાખલી કુટવી Lit. To beat the arm-pit (as a sign of delight).2.To be delighted.

કાખા·ઈ, *s. f.* [*Cf.* કાંસ·કી a comb.] A comb. (Used by non-Aryan tribes in the Dharampur & Vānsadā States.)

કાખી, *s. f.* [See કાખ the arm-pit.] The cut of a bodice under the arm-pit.

કાખુ, *s. m.* The hair in the arm-pit.

કાખો-લા·ઈ, Same as **કાખ-બલા·ઈ.**

કાગ, *s. m.* [Dh. Des. काय·लो *Cf.* Mar. कावळा *fr.* S. काक.] A crow; a rook; a raven. 2. *adj.* Clever; shrewd; cunning.

Prov. કાગનો વાઘ કરવો=કાગનું પીંછું કરવું The making out that one has seen three crows, when there was none at all = To make a mountain of a mole-hill. કાગનું બેસવું, ને તાડનું પડવું (*Cf.* **કાક-તાલી·ય**) An accidental occurrence. તારે બારણે કાળો કાગ કળકળે May a death occur in your house ! (Used as a curse.)

કાગજ, *s. m.* [P.] See કાગળ.

કાગ·ડા-કામ·ઠી, *s. f.* [See કાગ·ડો + કામઠી, કમ-કમા·ટી shivering.] A feeling of repulsion; disaffection; disagreement.

કાગડા-કેરી, *s. f.* [+ કેરી.] A kind of wild fruit resembling a mango.

કાગડા-સાણસી, *s. f.* [+ સાણસી.] Pinches with hooked points;a goldsmith's pinches.

કાગડિ-યા, *s. m.* [See કાગ·ડો a crow, *fr.* કૂકડો, & કાગદ paper.] A paper kite.

(Used in Kāṭhiāw d.)

કાગ-ડી, *s. f.* A female crow. 2. A piece of wood in the pole of a waggon. 3. Same as **કાગડા-સાણસી.** 1. A shrewd or peevish woman.

કાગ-ડો, Same as **કાગ,** A crow.

Id. આ તો કાગડો છે He is a shrewd man. કાગડાની નજરે જોવું To be watchful. કાગડા ઉડવા Lit. To fly (of crows). 2. To be deserted by the tenants (of a house). 3. To be in a dilapidated condition (of a house). 4. To lose almost all the members of one's family. 5. To become childless. કાગડા કકળવા Lit. To crow (of crows). 2. To have indications of the immediate ruin of one's family. 3. To lose almost all the members of one's family. 4. To become childless.

Prov. કાગડાની કોટે તે રતન શોભે? Every thing has its place – Wit is folly unless wisdom has the keeping of it. કાગડાની કોટે દહીંથરૂં શું ? Do not throw pearls before swine. કાગડાને હાથે કંકોતરી આપી An indifferent invitation.

કાગ-ડોળ, *adj.* [See કાગ a crow + ડોળ a form.] Having an ugly form.

કાગ-ડોળિ-યું, *s. n.* A medicinal fruit used as a purgative.

કાગદ, [Ar.] Same as **કાગજ, કાગળ.**

કાગદી, *s. m.* A paper-manufacturer; a stationer. 2. A kind of lemon. 3. *adj.* Slight; flimsy. 4. Having a thin delicate skin or bark. 5. Of superficial structure.

Id. કાગદી બદામ (–ઇલાયચી–લીંબુ) An almond (or cardamom or lime) having a thin delicate skin or shell. કાગદી જવાન A young man of a delicate and sickly constitution.

કાગ-માળો, *s. m.* [See કાગ a crow+ માળો a nest.] A raven's nest.

કાગ-મું, / **કાગ-વું,** *s. n.* [See કાગ-ડી 2.] The end of the pole of a cart where the yoke is tied.

અર્જુન લાજે ઓસરે તો, હું નમાવ્યા નહિ નમું;
એમ કહીને દ્રોણ રથનું બાણે કાઢ્યું કાગમું.
—પ્રેમાનંદ.

કાગ-વાસ, / **કાગ-વાશ,** *s.m.* [S. काक a crow + वासना a wish.] An oblation offered to crows.

કાગ-વિદ્યા, *s. f.* [+ S. विद्या learning.] Prophecy.

કાગળ, *s. m.* [P. काग़ज़.] Paper. 2. A letter; an epistle.

Id. કાગળ લખવો To write a letter. 2. To send a letter. કાગળ બીડવો To close with gum an envelope containing a letter. 2. To send a letter. કાગળ વાંચવો To read a letter. કાગળ વંચાવવો To get a person to read a letter; to get a letter read. કાગળ ફોડવો To open a letter. કાગળ મોકલવો-નાખવો To send a letter. કાગળ નાખવો To feed a printing press with paper. કાગળ ઉપાડવો To pick up a paper from the press after it is printed. કાગળ આપવો Lit. To give a letter. 2. To send a letter to a person through another person. કાગળ લાવવો To bring a letter of recommendation. કાગળ માગવો Lit. To ask for a letter. 2. To require a letter of introduction. કાગળ ચોટાડવો Lit. To stick a paper. 2. To close an envelope with a letter in it. 3. To paste up an anonymous public notice. કાગળે ચઢવું Lit. To appear on a paper or in writing. 2. To be brought into public notice. 3. To appear before a court of law. કાગળની કોથળી જેવું Easily broken. 2. Weak.

Prov. કાગળની કોથળીમાં લોઢાના ખીલા An unsuitable combination. કાગળની હોડીથી દરિયા ન તરાય One cannot cross the ocean in a paper-boat; an impossibility.

કાગળ-પત્તર, / **કાગળ-પત્ર,** *s. m.* [+ S. पत्र a sheet of paper, a letter.] An epistolary correspondence. 2. Correspondence; communication by means of letters.

કાગળિ-યાં, *s. n. pl.* Important papers. 2. Useless papers.

કાગળિ-યો, *s. m.* A carrier of letters; a messenger who carries letters.

કાગા-રોળ, *s. m.* [See કાગ a crow + आराव a cry *fr.* आ upto + रु to cry.] Bewailment.

2. A catastrophe.

કાઙ્કોળ, *s. n.* [S. कङ्कोली.] A thorny shrub.

કાઙ્ક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* काङ्क्ष to desire.] A desire.

કાચ, *s. m.* [S.] Glass.2.Crystal; quartz. 3. A looking-glass.

Id. કાચનો બંગલો A glass-house. કાચ જેવું પાણી Clear water. કાચનું વાસણ = કાચનો કૂપો Lit. A glass-vessel. 2. Brittle; fragile; easily broken.

કાચકી. *s. f.* A thorny shrub.

કાંચકું, *s. n.* } The fruit of **કાચકી**.
કાચકો, *s. m.* }

કાંચ-ડ, *s. f.* [See કાચું raw, unripe + ડી dim.] The swollen part round a boil.

કાચંડી, *s. f.* [See કાચિંડો.] A female chameleon.

કાચંડો, *s. m.* A chameleon.

કાચબી, *s. f.* A female of a **કાચબો**. A tortoise. 2. A rainbow (Used in Kāthiāwad). 3. A kind of disease; cancer.

કાચબો, *s. m.* [S. कच्छप.] A crab; a tortoise.

Id. કાચબાની આંખથી જોવું To have a sharp sight; to be Argus-eyed.

કાચર, *s. f.* [A metathesis of કરચ.] A small bit; a small piece.

કાચર-કુચર, *s. n.* [+ કુચર a redup.] Small broken things of little value.2.Bits of different kinds of food.

કાચરી, *s. f.* [See કાચર.] Slices of raw fruit preserved in salt.

કાચ-લવણ, *s. n.* [See કાચ glass + લવણ salt.] A kind of salt used in making glass. Also called બંગડી ખાર.

કાચલી, *s. f.* A cocoa-nut shell.2. Pieces of dried vegetable.

Id. કાચલીનો ચુવો An oily extract of a cocoa-nut shell.

કાચ-લું, *s n.* [See કાચ glass + લું dim.] A hard shell.

Id. કાચલાં કુટવાં To attempt an impossibility.

કાચ-લું, *s. n.* [S. कच्छ a marshy ground a shore. See કાછિયો.] A plot of ground in a river-bed under cultivation (generally for water-melons).

કાચિંડો, *s. m.* [Hem. Des. किकिंड. किकिंडो, *fr.* S. कृकलासः.] A chameleon.

કાચી-કેદ, *s. f.* [See કાચું raw, unripe + કેદ imprisonment.] Imprisonment during a police or magisterial inquiry; custody.

કાચી-જપ્તી, *s. f.* An attachment before judgment; sequestration.

કાચી-જમાબંદી, *s. f.* A statement of the estimated revenue of a district.

કાચી-નોંધ, *s. f.* A rough account.

કાચી-બુદ્ધી, *adj.* Of immature judgment; foolish; negligent; simple-minded; not shrewd.

કાચી-બુદ્ધિ, *s. f.* Immature judgment; childishness.

કાચી-મુદત, *s. f.* Time not yet due.

કાચું, *adj.* [S. कृश thin, lean, *fr.* कृश् to become thin, lean, or emaciated.] Raw; unripe; not mature; imperfect. 2. Not quite skilful; not adept; inexperienced. 3. Not durable; not fast (of colour, &c.). 4. Less than the full measure. 5. Of recent growth. 6. Soft.

Id. કાચું અન્ન Raw or uncooked food. કાચું ફળ An unripe fruit. કાચું ગુમડું A boil that has not yet come to a head. કાચું માણસ A young man not of age. 2. A man whose intellect is not developed. 3. An inexperienced man. કાચો ખરડો A rough document or account. કાચો દસ્તાવેજ A rough and incomplete document. કાચો હિસાબ An account not finally settled. કાચો સોદો A purchase not finally settled. કાચો કરાર An incomplete agreement. કાચું તોલ-માપ Weight or measure in which the wrapper is counted, &c. કાચું તોલ Weight in which the unit is a *sheer* (શેર) weighing forty tolās. કાચું કપાવું To be revealed at an imperfect stage (of news, a scheme, &c.). કાચો રંગ A colour not fast. કાચો પાયો Groundlessness. કાચે પાયે Without good ground; groundlessly. કાચો પાયો-

મનસુબો Not a firm resolution. મેં આ કામ કાચે પાયે-મનસુબે-કર્યું નથી I have not begun this work (taken this resolution) without great consideration. કાચું કામ An imperfect or unfinished work. 2. A work not durable, or permanent. કાચું સૂતર Thread not fast twisted. કાચું ઘર સૂત્ર Management of household affairs not placed on a firm basis. 2.The relation between husband and wife when both have very little experience of each other's company, or when both are inexperienced in the management of domestic concerns. કાચો કબીલો Children not able to conduct household affairs, or to assist the father of the family.કાચું હૈયું A heart wanting boldness,or yielding to little sorrows.હું એનો કાચે તાંતણે (સૂતરે) બંધાએલો છું Lit. I am bound to him with a weak thread.2. A weak thread is enough to bind me to him. *i.e.*My submission to him is so great that the weakest thread is able to bind me to him. આ છોકરો ગણિતમાં કાચો છે=આ છોકરાનું ગણિત કાચું છે This boy is below the standard in mathematics: This boy is weak in mathematics. કાચી સડક An unmetalled road. કાચી ઉમર The age when the body and mind are undeveloped; minority. કાચા કાનનું Easily believing whatever one is told;credulous. કાચી બુદ્ધિ A fool; a simpleton. કાચું કઢાવવું To compel a person to be insolvent. એના વગર શું તે કાચું ખાય છે? He does not wholly depend upon him; he would not be quite helpless without him; he has other patrons besides him.કાચું સોનું Fertile land. કાચે ઘડે પાણી ભરવું To attempt an impossibility. કાચી તોડવી To deflour. કાચું પાડવું To cause an abortion.

સાંભળો ને સામળીયા વહાલા મારે,
તમથી નથી કાંઈ કાચું રે;
દુર્જન મળી સૌ આડું બોલે છે,
રખે તે માનતા સાચું રે. —નરસિંહમેહતો.

કાચું-કુંવારૂં, *s. n.* An unmarried little girl or boy.

કાચું-કોરૂં, *s.n.* Sundry eatables consisting of dry and raw articles. 2. Food not requiring to be cooked.

કાચું-દઝાયું, *adj.* Food badly cooked (raw or burnt).

કાચું-પાકું,*adj.*Partly cooked and partly not cooked (of the articles of food at a meal). 2. Well cooked and half-cooked (of the several preparations at a meal).

કાચું-પોચું, *adj.* Not skilful; not clever; not shrewd. 2. Inexperienced.

કાછ, Same as **કચ્છ.**

કાછ-ઈ, *s. f.* [See કાછિયો.] A plot of ground in the bed of a river under cultivation (Used in Rewā Kāntha).

કાછ-ડી, *s. f.* [See કક્ષા, કચ્છ.] The tuck of a *dhotar.*

Id. કાછડી છુટી જવી To lose courage. કાછડી ઝાલીને દોડવું To be in haste. 2. To be perplexed. કાછડીનો છુટો Addicted to adultery.

કાછ-ડી-છુટો,*adj.*Unrestrained in sexual enjoyment; dissolute; lewd.

કાછ-ડો, *s. m.* The tuck of a sari.

Id. કાછડો વાળવો To tuck up the ends of a garment.કાછડો મારવો To tuck up tightly the ends of a garment.

કાછર, *s. n.* A kind of coarse grass (Used in Dharampur State).

કાછિ-યેણ, *s. f.* The wife of a કાછિયો.

કાછિ-યો, *s. m.* [S. कच्छग or कच्छ living in a marshy place *fr.* S. कच्छ a marshy ground.] A vegetable-seller.

કાછો,
કાછોટો, } Same as **કચ્છ.**

કાજ, *s. n.* [S. कार्य *fr.* कृ to do.] Work; business.

કાજ-કાર, *adj.* [S. कार्यकर *fr.* + कृ, કરવું, to do.] Able to do work; capable.

કાજ-કારથી થયું નહિ કાજ,
એ શુણી, મુનિ મને આવે લાજ.—**દયારામ.**

કાજ-ગરૂં, *adj.* [+ S. कर doing *fr.* कृ to do.] Able to do one's duty; capable; sufficient; enough for the purpose. 2. Dear; precious. 3. That which is in the bloom of life. 4. Delicate.

કાજળ, *s. n.* [S. कज्जल.] Lampblack. 2. A black pigment for the eyes.

Id. કાજળ સારવું To apply a black pig-

ment to the eyes.

Prov. કાજળથી કાળું શું ? What can be blacker than lampblack ? ; the blackest of all; the vilest.

કાજળ-વું, *v. i.* To covered with soot or ashes (of a lamp or fire).

કાજળી, *s. f.* Soot; a fungous excrescence, generally black, found in rotten nuts. 2. A small pot on which lampblack is collected. 3. A particular vow taken by women.

કાજા, *s. f.* Same as **કાજ, કાર્ય**, Duty, business.

નવા રાજા, ને નવી પ્રજા રે. નવી થઈ માઝા કાજા રે.
—**પ્રેમાનંદ.**

કાજા-ગરૂં, [See કાજ-રૂ.] Relating to business. 2. Profitable.

કાજી, }
કાજી-જી, } *s. m.* [Ar.] A judge among the Muhammadans. 2. A judge.

Prov. કાજીજી, દુબળા કેમ ? તા કહે, " સારા શહેરકી ફીકર " A Paul Pry is over uneasy. કાજીની કુતરી મુઈ ત્યારે બધું ગામ, ને કાજી મુવા, ત્યારે કોઈ નહિ Men often worship power more than the person. કાજી વિના હાલાલ ન થાય Every man has his proper duty. કાજી સાહેબ, કયા કરતા ? તા કહે, " હિંદુસે ઉલટા ચલના " Every body speaks what is uppermost in his mind.

કાજુ, *s. n.* [S. करञ्ज.] The cashew-nut. 2. Cashew-nut fruit coated with sugar.

Id. કાજુ કળીઆ Cashew-nuts.

કાજુ, *interj.* Well; all right. (Used in Kathiawad.)

કાજે, *prep.* [S. कार्ये Locative case of कार्य *fr.* कृ to do. See કાજ and કારજ.] For; on account of. 2. *adv.* On business.

કાજો, *s. m.* Sweeping.

કાઞ્ચન, *s. n.* [S.] Gold.

કાઞ્ચન-લતા, *s. f.* [+ લતા a creeper.] A kind of flowering creeper.

કાઞ્ચી, *s. f.* [S.] A girdle.

કાટ, *s. m.* [See ખાટું, sour; or S. कष्ट rubbed. *fr.* कष् to rub.] Rust; incrustation on iron or any other metal.

Id. કાટ વળવા–ચઢવા To be covered with rust. કાટ કાઢવા To remove rust.

કાટ, *s. m.* [See કાંટા a thorn.] An obstacle.

Id. કાટ કાઢવા To remove an obstacle. 2. To kill. 3. To compromise; to settle an account.

કાટ, *s. m.* [S. काष्ठ wood. See કાઠી.] Timber; wooden materials for house-building.

Id. કાટ ખરીદવા To buy timber. કાટ નાખવા To cover the roof of a house with rafters.

કાટ-કુટ, *s. f.* [+ કુટ redup. of કાટ, काष्ठ wood. Or See કાટ-વું to cut.] Cuttings; chips. 2. Discussion; argumentation. 3. Broken wooden materials for house-building.

કાટ-કા, *s.m.* [Imit. See કડા-કા.] Thunder.

Id. કાટકા થવા To thunder.

કાટ-કાણ, }
કાટ-ખુણ, } *s. m.* [See કાટ-વું to cut + कोण an angle.] A right-angle. 2. A carpenter's right-angled four-sided frame or rule; a T-square.

કાટખુણ-ચાખુણ, *s. m.* [+ ચાખુણ a quadrangular figure.] A rectangular figure; an oblong.

કાટખુણ-ત્રિકાણ, *s. m.* [+ ત્રિકાણ a triangle.] A right-angled triangle.

કાટ-પીઠિ-યા, *s. m.* [S. काष्ठ wood, See કાટ wood + પીઠું a market.] A leader in timber; a timber-merchant.

કાટ-લિ-યા, *s. m.* [See કાયઠું.] A person who officiates at a funeral ceremony and divides and joins the rice-balls.

કાટ-લું, *s. n.* [See કાટ-વું to cut + તાલું a weight.] A weight made of a piece of iron exactly cut. 2. A deduction; loss. 3. A medicinal preparation made for a woman in childbed.

Id. કાટલું કરવું To put (a person) to a loss. 2. To pay less than another man's dues. ઓછાં કાટલાં Weight less than the standard. છાપેલાં કાટલાં Stamped weights. છાપેલું કાટલું A notorious person. કાટલાં સાંખવાં To examine weights. 2. To have sexual union with a woman; to commit adultery. કાટલાં કુટવાં To attempt an impossibility.

Prov. આપવા લેવાના કાટલાં જૂદાં Dishonest dealings.

કાટ·વું, *adj.* [See કાટ rust.] Having a reddish colour.

કાટ·વું, *v. t.* [Hind. *fr.* S. कृत, कर्त, to cut.] To cut.

Prov. કાટ્યો મુંડ્યો કોઈનો નહિ (said of a Muhammadan) One cannot rely upon a Muhammadan.

કાટ·વો, *s. m.* [See કાટ wood.] A medicinal plant.

કાટા-કાટ, *s. f.* [See કાટ·વું to cut + કાટ redup.] A cutting up; a mutual slaughter. 2. Deductions in making a payment. 3. Reduction in expenses.

કાટો·ડો, *s. m.* [See કાટ rust.] A stone from which iron is obtained. 2. The residue left in the furnace after iron has been obtained from the ore.

કાટ્ટી, *s. f.* [See કાયટું.] A funeral ceremony performed on the eleventh day after the death.

કાઠ, See **કાટ** Timber.

કાઠ·ડી, *s. f.*
કાઠ·ડું, *s. n.*
કાઠ·ડો, *s. m.*
} [S. काष्ठ wood + ડી, ડું, ડો, dim.] A wooden saddle.

Prov. ઊંટે કર્યા ઢેકા, તો માણસે કર્યા કાઠડા Tit for tat.

કાઠ·લો, *s. m.* [S. कण्ठ the neck + dim.] A part of the ornaments given as dowry to the bride by the parents of the bridegroom.

કાઠા-ઘઉં, *s. m. pl.* [Guj. કાઠા relating to કાઠિયાવાડ, or કઠિન, કઠણ, hard + ઘઉં wheat.] A kind of hard red wheat.

કાઠા-દલી, *s. f.* [See કાઠડી + દલી a covering *fr.* S. दल a sheath.] A waterproof covering for the harness of a horse. 2. An inhabitant of Kāṭhiāwāḍ.

કાઠાળું, *adj.* [See કાઠું + વાળું.] Having a remarkable frame or structure of the body. 2. Stout and tall. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

કાઠિન્ય, *s. n.* [S. *fr.* કઠિન hard.] Hardness.

કાઠિયાવાડી, *adj.* [Guj. કાઠીઆવાડ *fr.* કાઠી the name of a tribe. + S. वाट a region.] Of or pertaining to Kāṭhiāwāḍ.

કાઠિ·યો, *s. m.* [See કાઠ wood.] The wooden frame of a waggon. (Used in Bābariāwāḍ.)

કાઠી, *s. f.* [Dh. Des. कट्ठ *fr.* S. काष्ठ wood.] A stick; a staff. 2. Fire-wood. 3. Five cubits; five hand-breadths; $\frac{1}{400}$ of a વિઘું. 4. The people of Kāṭhiāwāḍ proper (the Kāṭhis.) 5. The make of the body; the stature of a man.

કાઠું, *s. n.* [S. काष्ठ wood.] Bodily frame or structure. 2. A frame. 3. A reed. 4. A collection of reeds. 4. See **કાઠ·ડું**.

કાઠું, *adj.* [S. कठिन.] Hard. 2. Hard-hearted. 3. Miserly.

Id. સજ્જત કાઠું A robust frame or constitution આ માણસ ખરચનો કાઠો છે This man is miserly in spending his money. કાઠું માણસ A hard-hearted man.

કાઢ-ઘાલ, *s. f.* [See કાઢ·વું to take out + ઘાલવું to put in.] Repeatedly taking out and putting in; removing and replacing; rummaging.

કાડ, *s. m.* [See કાટ wood.] The male generative organ (Used in the Panch Mahals).

કાડ·વું,
કાઢ·વું,
} *v. t.* [Dh. Des. कड्ढय *fr.* S. कृष्ट drawn *fr.* कृष् to draw.] To take out, off, forth, from, away from. 2. To trace, from, draw (of letters, figures, lines.). 3. To form on the loom; to weave (of cloth). 4. To invent; to devise; to strike out (of a fashion, way, mode.) 5. To draw; to derive; to gather; to obtain from. 6. To earn; to gain by labour. 7. To take up money; to draw; to borrow (from a bank, &c.). 8. To bring out or introduce (as a subject of discourse). 9. To detect; to discover; to apprehend (of faults, excellences, properties). 10. To drag along; to bear or undergo (of grievous days or circumstances, pain or affliction). 11. To explore, search out (of a road or an object

of quest). 12. To wreak vengeance. 13. To strike out; to erase. 14. To force or bring on (of a quarrel). 15. To prolong or draw out (of work). 16. To gain one's object.

Id. દહાડા કાઢવા To spend one's days. 2. To maintain oneself with difficulty; to make the two ends meet. કામ ઉપર દહાડા કાઢવા-મહીના કાઢવા-વરસ કાઢવાં To be occupied with or engaged in a work for days, &c. રમત કાઢવી To think of a game; to start a game. વાત કાઢવી To introduce a subject. વાત કાઢી લેવી To get at a secret. રસ્તો કાઢવો To make a way. 2. To get over the road; to walk along. નામ કાઢવું To win a name; to win fame. ભાવ કાઢવો To fix a price. કાઢી લેવું To take out by stealth; to abstract; to purloin. કામ કાઢી લેવું To get work done. કરજ કાઢવું-કરજે કાઢવું-વ્યાજે નાણાં કાઢવાં To borrow money at interest. બીજા પાસેથી નાણાં કાઢવાં To get money from others. વ્યાજ કાઢવું To count the interest (on the sum lent). કાંધું કાઢવું To borrow money by instalments. ખાતું કાઢવું To open a department of government. કારખાનું કાઢવું To start a factory. કલ્પના કાઢવી To conceive an idea. -નો અન્યાય કાઢવો To find fault with a person. શોધી કાઢવું To find out; to invent; to discover. કાઢી નાખવું To cancel; to strike off. 2. To leave off (of a work). 3. દાવો કાઢી નાખવો To discharge or dismiss (of a suit at law). કાઢી મૂકવું To drive away; to dismiss. ખેંચી કાઢવું To take out; to extract. તમાચો ખેંચી કાઢવો To strike a blow on the face with the open fingers of the hand. દૂર કાઢવું To send away to a distance. ચિત્રામણ કાઢવું-લીટા કાઢવા To draw pictures and lines carelessly. ચિત્ર કાઢવું To draw a picture. અક્ષર કાઢવા To form letters. 2. To wipe out a writing. તેના જેવા અક્ષર કાઢવા To imitate his hand-writing. સૂતર કાઢવું To spin (cotton) into thread. તાર કાઢવો To draw wire. દેવાળું કાઢવું To be insolvent. સાર કાઢવો-હાંસલ કાઢવું To draw a moral. 2. To get a profit. સાદ કાઢવો To speak loudly. 2. To speak. ઘાંટો કાઢવો To speak loudly in order to frighten. ચુવો કાઢવો To draw an extract. રસ કાઢવો To press (leaves, &c.) and draw an extract. રંગ કાઢવો To extract a colour. હૈયામાંથી-મગજમાંથી કાઢવું To invent. ઉભરો કાઢવો To give vent to a feeling. મેલ કાઢવો To remove dirt. દૂધ કાઢવું-શેડ કાઢવી To milk (a cow, &c.). ડોળા કાઢવા To ogle. દાંત કાઢવા To laugh. 2. To laugh at; to ridicule. બળિયા કાઢવા-શિતળા કાઢવા To vaccinate. પાઘડી કાઢવી Lit. To put off one's turban. 2. To make a request very humbly. છાતી કાઢવી To strut about. પોતિયું કાઢવું-કાઢી નાખવું To be frightened. પાણી કાઢવું To draw water from a well. કાંટો કાઢવો To extract a thorn. 2. To get rid of a disagreeable person. મૂળ કાઢવું-કાઢી નાખવું To extirpate. કસુંબો કાઢવો-કસુંબાપાણી કાઢવાં-ચાહ કાઢવો ચહાપાણી કાઢવાં To entertain a party of friends with an extract of opium & sweetmeat, or tea and sweetmeat. જુદું કાઢવું To place apart; to single out. માપ કાઢવું To find out the measure.

કાડો, કાઢો, } *s. m.* [S. क्वाथ *fr.* क्वथ् to boil.] A decoction.

કાડો, કાઢો, } *s. m.* [See કાઢ•વું, કાઢ•વું to draw.] A channel dug out to carry away superfluous water from a field. 2. A drain.

કાણ, *s. f.* [See કહેણ a message.] A visit of condolence. 2. A message; word of mouth; tidings. 3. An invitation.

Id. કાણ કાઢવી To invite & collect a party of friends & relations. કાણે જવું To go on a visit of condolence. કાણ કરવી To condole. કાણ માંડવી To sit down (of a party on a visit of condolence).

કાણિયત, *adj.* (One who has) Come on a visit of condolence; joined in a party for condolence.

કા•ણી, Same as **કહાણી.**

કાણું, *adj.* [S. काण one-eyed.] Porous; having a hole. 2. One-eyed. 3. Tale-telling; slandering. 4. *s. n.* A hole.

Id. કાણું કરવું-પાડવું To make **a hole.**

Prov. કાણું ઘોડું, ને કરડકણું No fool like and old fool. "કાણા કાકા, નમસ્કાર," તો કહે "લડવાના ચાળા" Nobody likes to see this defects exposed. કાણો કળશિયો, ને શંઢયો સસરો (બે સરખા): ન મામા કરતાં કાણો મામો સારો Half a loaf is better than no bread. કાણી હોય, તો ભાવે નહિ, ને કાણી વગર ચાલે નહિ You may hate the one-eyed rogue, but you cannot do without him. આવ મારી કાણી, તું ક્યાં એ ન સમાણી One is bound to put up with what one is doomed to; When one cannot get what one would have, one must just be satisfied with what one has.

કાણાને કાણું કહેતાં વરવાં લાગે વેણ;
પેરે પેરે પૂછીએ"કેમ ગયું તુજ નેણ."—ભાષા.

કાણ્ડ, *s. m.* [S.] A chapter. 2. A joint. 3. A bough. 4. An arrow.

કાણ્ડ-રુહ, *adj.* [+ रुह , रोह . to grow.] Growing from joints (of sugar-cane, &c.).

કાત, *s.f.* Stomach (used in Kathiawad.)

કાત, *s. f.* [S. कर्तनी *fr.* कृत to cut.] A goldsmith's clip.

કાત-ડી, *s. f.* [S. कृत्ति skin + ડી dim.] The skin.

કાત-ણી, *s. f.* [See કાત-વું to spin.] A roll of spun cotton (Used in Jhalawad).

કાતર, *s.f.*[S. कृत , कृर्त , to cut.] Scissors; shears. 2. A piece of a broken earthen vessel (Used in the Charotar).

Id. કાતર મૂકવી To make a reduction. 2. To play false.

કાતર, *adj.* [S.] Distressed.

નિજ ભક્ત વિરહે કૃષ્ણ કાતર, કૃપામય અતિ ગાય.
—દયારામ.

કાતર-ણી, *s. f.* Clipping; shearing; cutting. 2. Shavings. 3. Scissors; shears. 4. Same as **કાપ-ણી**.

કાતર-વું. *v. t.* To clip;to cut with scissors; to shear. 2. To deduct; to make a reduction.

કાતરા, *s. m. pl.* A chap (in the feet or hands). 2. The long bent fruit of tamarind, &c. 3. A kind of firework.

કાતરિ-યું, *s. n.* The uppermost storey of a house. 2. A triangular building. 3. A wooden weapon used by the hill tribes. 4. Sidelong looks; glances. 5. An ironwristlet worn by women of the hill tribes.

Id. કાતરિયાં ખાવાં To cast sidelong looks.

કાતરી, *s. f.* A thin slice (of leaves,&c.).

કાતરો, *s. m.* [See કાતરા.] An ornament worn on the arm. 2. An insect, which cuts off shoots of corn in the fields. 3. Same as **કાતરા**.

કાત-લી, *s. f.* A thin slice.

કાતળ, *s. f.* [See કાતરિ-યું 3.] An idle report. (Used ic Halar).

Id. કાતળ મારવી To spread an idle report.

કાતળિ-યો, *s.m.* A superior kind of rice. 2. Cooked rice in which each grain is separate from the others. and no grain is sticky.

આજ મેં રાંધ્યા કુર કાતળિયા રે,
કૃષ્ણ પાતળિયા મારા પરોણા રે હા.
—ભાલણ.

કાતળું, *s. n.* [See કાતર-વું to cut off.] A round piece of sugar-cane cut off. 2. A round & thin piece of wood cut off.

કાતી, *s. f.* [S. कर्तरी scissors *fr.* कृत to cut.] A knife. 2. A saw. 3. Treachery.

Id. પેટમાં કાતી હોવી-રાખવી To be treacherous. 2. To bear secret enmity against.

કાતું, *s. n.* A knife.

કાથ, *s. m.* [S. क्राथ a decoction,essence, *fr.* क्रथ to boil.] Power; strength; spirit.

કર્યું છિદ્ર જોઇ પાણી, ધનુર્ધાર સાંધ્યું માણી;
કિરીટીએ કાઢ્યું આણી, ક્રોધ, રોષ કાથમાં.
—વલ્લભ.

2. Substance; stuff; pith.

કાથા-કબાલા, *s. m. pl.* [See કાથો +fibres + કબાલો a purchase.] Petty quarrels (of women).

કાથા-ગોળી, *s. f.* [See કાથો catechu + ગોળી pills *fr.* S. गोल a globe.] Pills of a preparation of catechu, &c.

કાથિ-યું, *adj.* Coloured with catechu; grey-coloured.

કાથિ-યું, *s. n.* [See કાથી, કાથો, *fr.* કાથ pith.] A rope made of cocoanut fibre.

કાથી, *s. f.* } Cacoanut fibre.
કાથો, *s. m.* }

કાથો, *s. m.* [See કાથ.] Catechu.

કાદવ, *s. m.* [S. कर्दम.] Mud; mire; dirt. Id. કાદવ ખુંદવો Lit. To crush mud. 2. To be engaged in a profitless business.

Prov. કાદવમાં ઢેકું નાખે શો લાભ ? If you throw a stone into mud, you will only soil your clothes.

કાન, *s. m.* [S. कर्ण.] The ear. 2. The eye or touch-hole of a musket.

Id. કાન કરડવા To whisper in the ear of. કાન કાપવા To cut off the ears. 2. To cheat. 3. To defeat or surpass. 4. To be superior to. કાન ખોલવા To warn indirectly. કાન ચીમટવા-આમળવા To admonish. કાન ઝાલવા To confess a fault. કાન દેવા-ધરવા-માંડવા To hear attentively. 2. To pay attention to. કાને હાથ મેલવા, કાને હાથ દેવા, કાને હાથ ધરવા, કાનપર હાથ મેલવા To disown. કાન ફુટવા To be deaf. કાનમાં ફુંક મારવી To bring a person over to one's party by secretly telling him something in his ear. કાન ફુંકવા To teach a religious doctrine. 2. Same as કાનમાં ફુંક મારવી. 3. To give a warning. 4. To instigate. કાન ભરવા-ભંભેરવા To give false information to a person and win him over to one's opinion. કાન ઉઘડવા To come to know things & matters as they really are. કાન ઉઘાડવા To make a (person) know things & matters as they really are. 2. To remonstrate. કાનમાં ડુચા મારવા, કાનમાં પુમડા ઘાલવા, કાને દાટા દેવા Not to listen to an advice. કાન ઊભા કરવા To listen carefully; to be watchful. કાન આવવા To get the power of hearing. કાન ધરેણે મૂકવા Not to hear what is said, owing to pride. કાન થંડા થવા To lose all interest in listening to what is repeatedly said or urged. કાન નીચે કાઢી નાખવું, કાન તળેથી કાઢી નાખવું To hear without interest. કાન ફોડી નાખવા To stun the ears (with a loud or shrill sound). 2. To tire by frequent repetition or urging. કાન માંડવા To hear attentively. કાન વીંધી નાખવા To feel pity at hearing. કાન સૂના થઈ જવા To be unable to hear; to be deaf. કાનના કીડા ખરવા To be disgusted at hearing (bad words). કાનમાં આંગળીઓ ઘાલવી Not to listen to. કાનમાં કહેવું To whisper in the ear. 2. To give a speedy relief (of a medicine). કાને નાખવું To inform. 2. To bring to the notice of. કાનમાં વિષ રેડવું To poison the ears. કાનેથી કાઢી નાખવું To hear without attention. (પોતાના) કાન પકડવા To repent. (સામાના) કાન પકડવા To point out to a person his mistake. કાન ખોતરવા Lit. To clear the ears. 2. To be ashamed of one's own mistake. કાનનો કાચો Almost deaf. 2. Credulous. કાન ફફડાવવા To be excited; to be angry. 2. To threaten. કાને પડવું To hear unwittingly; to happen to hear. કાનોકાન સાંભળવું to hear with one's own ears. કાનેકાન સાંભળવું To know by hearsay.

Prov. કાને સાંભળી કાંઈ ખોટી ? One has reason to believe what one has personally heard. કાન તેને થાન, ને મીંડાં તેને ઈંડાં Animals that have ears, suckle their young, and those that have merely holes for their ears, lay eggs. કાને કોટે દેખું નહિ, ને લાડવું તો લેવું નહિ = હોઠે કાને નહિ, કોટે નહિ, ને વાઘ સોનું Empty words without the substance. કાન છે પણ સાન નથી He has not the sense to profit by wise counsels. કાન તેને સાન Those are wise who profit themselves by wise counsels. આંખ આડા કાન કરવા To connive at. 2. To neglect. કાને ઝાલ્યા હાથિયા ન રહે Those who have thrown off restraints cannot be corrected by mild advice.

કાન-કડિ-યું, *s. n.* [+ કરડ-વું to bite.] A game for children.

કાન-કોચિ-યા, *s. m.* [+ કોચ-વું to pierce.] A piece of cloth tied round the ears.

કાનખજુરો, *s. m.* [Hem. Des. कण्णच्छुरी = S. गृहगोधा a house-lizard.] An earwing; a kind of centipede.

Prov. કાન ખજુરાનો એક પગ ભાગ્યો, તોએ શું, ને આખો તોએ શું ? It is only a drop in the ocean.

કાન-ચિમડિ-યું, *s. n.* [+ ચિમટો a pinch.] A kind of bat; a cricket. (So called from the animal being supposed to be particularly fond of biting the ears of men.)

કાન-ચિમોરી, *s. n.* The long-eared bat,

કાન-છેરિ-યાં, *s.n. pl.* [+ છેલ, ખેલ, gaiety.] Locks of hair hanging on&about the ears.

વાંકડી અંબોડી, અને, મારા હૈયાને ચોરી નાખે
એવાં, ઉડતાં કાન છેરિયાં! —પ્રેમાનંદ.

કાન-ટોપી, *s. f.* [+ ટોપી a cap.] A close-fitting cap, covering the crown & ears, (worn by children and Sādhus).

કાનડી, *adj.* [S. कर्णाटक.] Of the province Canara.

કાનડો, *s. m.* A musical mode, peculiar to the province of Canara.

કાન ઢાંક-ણી, *s. f.* [S. कर्ण, કાન, the ear + ઢાંક-વું to cover up.] A cap so made as to cover the ears.

કાનન, *s. n.* [S.] A forest.

કાન-પટી, *s. f.* [See કાન + પટી a strip of cloth.] The lobe of the ear.

Id. કાનપટી પકડવી Lit. To punish by pinching the ears. 2. To be superior to.3. To overreach; to be superior to in cunning or dishonesty.

કાન-પટો, *s. m.* [+ पट्ट cloth.] A strip of cloth tied round the ears.

કાન-ફટો, *s. m.* [+ S. स्फाट्. ફાટ-વું, to break, to tear.] One of the sect of ascetics who cut their ears and wear large rings in the slits.

કાન-કુસિ-યું, *adj.* [+ કુસ imit.] Whispering in the ear. 2. Backbiting; poisoning the ears.

કાન-મૂળિ-યું, *s. n.* [+ મૂળ the root.] A boil in the ear.

કાનસ, *s. f.* A file. 2. A saw.

કાન-શિયાળ, *s. f.* [+ શિયાળ a jackal.] A kind of centipede.

કાન-સિયા, *s. m. pl.* [S. कर्ण, કાન, the ear + નસ a vein.) Locks of hair above the ears.

દીકરીઓના દામ હ્રદયે લાગ્યા રસિયા,
કરે કારમાં કામ, કેશ ધરે કાનસિયા.
—કૃષ્ણરામ.

કાન-સિયાળ, [+ સ્થળ, શાળા, place. *Cf.* Mar. कान-सिल.] The region of the ear. 2. Same as **કાન.** (Used in Kathiāwād.)

કાની, *s. f.* The borders of a garment tucked up.

કાનૂ , *s. n.* A musical instrument.

કાનૂન *s. n.* [Ar.] A rule; a regulation; a statute. 2. Customs; usage.

કાનો, *s. m.* The vowel mark (ा) in the Deva-nāgari and the other characters derived from it; the stroke attached to a letter denoting the long vowel આ.

કાનો, *s. m.* [S. कर्ण the ear.] The edges of the mouth of a pot, which serve as handles in lifting it up.

Prov. પાકી કોઠીએ કાનો ન ચડે Nothing can be added to a thing,which has been worked out, and completed: *i. e.* No advice can turn a hardened wretch from his evil ways.

કાનો-માત્રા, *s. n. pl.* The vowel mark (ो); the stroke to the right, & slanting line about, a consonant, added to denote the sound of **ઓ.**

કાન્ત, *s. m.* [S. *fr.* कम् to love.] A husband. 2. A lover. 3. *adj.* Lovely; charming.

શ્રવણ તો ધરજો સુકુમાર આ મધુર કાન્ત પદો જયદેવનાં.
—ગીતગોવિંદ.

કાન્તા, *s. f.* [S. *fr.* कम to love.] A wife.2.A lady-love.3.A lovely and beloved woman. 4. The earth.

કાન્તાર, *s. n.* [S] A forest.

કાન્તિ, *s. f.* [S. See કાન્ત.] Lustre; splendour; beauty; brilliancy; brightness.

કાન્યકુબ્જ, Sanskrit form of **કનોજ.**

કાહન-મ, *s. f.* [S. *fr.* कृष्ण black + ભૂમિ land.] Lit. Black soil. 2. The land or district between Barodā and Broach.

કાપ, *s. m.* [See કાપ-વું to cut.] A cut; a wound. 2. A clip. 3. A large stud-like ornament of gold or jewels,worn by women in the lobe of each ear.

Id. કાપ કાઢવો To mark on cloth the cuttings for a coat, &c. 2. To cut cloth to make a coat of. કાપ મૂકવો To cut.

કાપ-કુપ, *s. f.* [+ કુપ redup. of કાપ *fr.* કાપ-વું to cut.] Cutting in various ways. 2. Deductions; retrenchments,

Id. કાપકુપ કરવી To reduce; to retrench; to make deductions.

કાપટચ, *s. n.* [S. कपट.] Fraud.

કાપડ, *s. n.* [S. कर्पट. See કપડું.] Cloth; piece-goods.

કાપડિ·યો, *s. m.* A draper; a cloth-merchant.

કાપડિ·યો, }
કાપડી, } *s. m.* [Hem. Des. कंपडो = S. पथिकः a traveller.] An ascetic.

કૂડથી કાપડી વેષ વપુએ ધર્યો,
માગવા મધુકરી તરત આવ્યો.—**સામળભટ.**

કાપડું, *s. n.* [See કાપડ.] A bodice.

કાપ·ણી, *s. f.* [See કાપ·વું to cut.] Reaping a field. 2. The time of harvest. 3. A goldsmith's clip.

કાપ·લી, *s. f.* Clippings; strips of cloth left after it has been cut for a coat, &c.

કાપ·લો, *s. m.* A cutting of cloth; a small piece of cloth cut off.

કાપ·વું, *v. t.* [Dh. and Hem. Des. कप्पिअं = S. दारितम् hewn, cleft.] to cut; to fell. 2. To reduce; to retrench (of wages, a payment, &c.).

Id. રસ્તો કાપવો To get over a way. મેલ કાપવો To remove dirt. કાપ્યું વ્યાજ Interest with discount allowed (કાપ્યું in this phrase refers to the six days allowed in the year). નોતરૂં કાપવું Lit. To cease to invite. 2. To excommunicate.

કાપા, *s. m. pl* Cuts; slits; clips; streaks. 2. Marks; lines.

Id. કાપા કરવા–પાડવા To make cuts. 2. To make marks by cutting. કાપા કાપા વાળું Having several cuts.

કાપા-કાપ, }
કાપા-કાપી, } *s. f.* Slaughter; massacre. 2. A fight.

કાપા-કુપા, *s. m. pl.* Same as **કાપા.**

કાપી, *s. f.* [Eng. *Copy.*] A copy. 2. A copy-book.

કાપુસ, *s. n.* [S. कार्पास.] Cotton.

કાપો, *s. m.* Singular of **કાપા.**

કાફર, *s. m. f.* [Ar.] A kāfir; an infidel; an unbeliever; a blasphemer. 2. A rogue; a villain. 3. A person watchful of his own interest, and not easily deceived.

કાફરી, *s. m. f.* A negro; an Abyssinian.

કાફલો, *s. m.* [Ar.] A body of pilgrims. 2. A caravan. 3. A fleet.

કાફી, *s. f.* [Eng. *Coffee.*] Coffee.

કાફી, *adj.* [P.] Enough; sufficient; conclusive; satisfactory. 2. *s. f.* A particular musical mode.

કાબર-ચિતરૂં, *adj.* [See કાબરૂં = S. चित्र variegated.] Party-coloured; diversified; variegated; of different colours.

કાબરિ·યું, Same as **કાબરૂં.**

કાબરી, *s. f.* A small irregular field of rice. 2. The seed of the safflower plant.

કાબરૂં, *adj.* [S. कर्बुर.] Variegated; spotted.

કાબસ, *s. m.* The dregs of oil.

કાબા, *s. m. pl.* [Ar. कअब: the square temple at Mecca.] Muhammadan pirates in the Gulf of Kutch.

કાબુલી, *s. m.* [Ar. काबुल.] An Afghān; an inhabitant of Kābul. 2. *adj.* Relating to Kābul.

કાબૂ, *s. m. f.* [Ar.] Power; authority. 2. Influence; weight.

Id. કાબૂ રાખવી To exercise power over; to control. કાબૂ ધરાવવી To have power or influence over. 2. To hold in possession; to possess. કાબૂમાં લેવું–રાખવું To take possession of. કાબૂ જમવી To get a firm hold of.

કાબૂ·દાર, *adj.* [Ar. काबु+ P. दार having.] Possessing power; powerful; influential.

કાબેર, *s. f.* [See કાબરૂં.] A bird resembling a martlet.

કાબેલ, *adj.* [Ar.] Clever; intelligent; expert; adept.

કાબેલિ·યત, *s. f.* Adeptness; cleverness.

કાબો, *s. m.* [S. कबर a tiger, a demon.] A tribe of savages dwelling in Okhā-mandal (Dwarakā), and maintaining themselves by highway robbery and piracy.

કાબે અર્જુન લુટિયો. —**ભાષા.**

કાબો, *adj. m.* Same as **કાબેલ.**

કાભા, *s f.* [S. कु dim, + भार्या wife *fr.* भृ

to maintain.] An ill-natured woman.

કામ, *s. n.* [S. कर्मन् *fr.* कृ to do.] Doing 2. An act; a deed; a work; a job. 3. An occupation; a calling. 4. An affair; a matter. 5. Need or occasion. 6. Use; fitness; serviceableness. 7. *prep.* For (*Cf.* કાજ, કાજે).

કહો ક્યારે આવશે ગોકુળ ગામ જી,
માતા પિતાને મળવા કામ જી. —**દયારામ.**

Id. કામ આવવું-લાગવું To be useful. કામ કરવું To do a work; to work. કામ જોવું To examine a work. 2. To judge of a man by his work, without relying upon his professions. કામ થવું To be done or accomplished. કામ પડવું To be required or wanted. કામ પડવું To come in contact with. કામ સર્યું The object is gained; one is no longer concerned at the loss of a thing. કામ મળવું To get work; to be employed. કામ સોંપવું To entrust (a man) with a business. કામ લેવું To exact work. કામ કાઢી લેવું To gain one's object with cunning or dishonesty. કામમાં કામ કાઢી લેવું To gain one's object incidentally or indirectly. કામ કરી લેવું To secure one's own ends. 2. To get a work done as an incidental gain, and not as the principal object. કામ સારવું To serve the purpose of. કામમાં આવવું To be useful. કામ ચાલવું To be going on. *i. e.* not stopped, (of a work).

Prov. કામ કર્યું, તેણે કામણ કર્યું Business is the salt of life, *i.e.* diligence is the mistress of success. કામ એટલોજ અરથ Keep no more cats than will catch mice. કામ કામની રીતે કરો Think of a business well and then despatch it carefully. કામ કામને શિખવે Do your work, and you will gain proficiency in it; Experience is the best teacher. કામ વખત કાઢી, નહિતર મેલો હાંકી Good-bye, basket, the grapes are gathered; Vows made in storms are forgotten in calms.

કામ, *s. m.* [S. *fr.* कम् to desire; to love.] An ardent desire. 2. The desired object. 3. Worldly enjoyments; one of the four objects of life (પુરૂષાર્થ), *viz.* ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ. 4. Lust. 5. Pleasure of the senses. 6. Cupid; the Indian god of love.

Id. કામ ઉપજાવવો-પ્રગટવો Manifestation or excitement of love. કામ જીતવો-મારવો To restrain love.

Prov. કામ આંધળો છે Love is blind; Sensuality and sentiment are wide as the poles asunder. કામ જીત્યો, તેણે સર્વ જીત્યું The greatest conquest is the conquest of one's passions.

કામ-કલા, *s. f.* [See કામ love + कला art.] Tricks of love. 2 The wife of the god of love.

કામ-કાજ, *s. n.* [See કામ work + કાજ work.] Work; transactions. 2. Dealings; a trade. 3. Miscellaneous work; work and business of every and of any kind.

કામ-કેલિ, / **કામ-ક્રીડા,** } *s. f.* [See કામ love + केलि, क्रीडा, sports.] Amorous sports. 2. Copulation.

કામ-ગરી, / **કામ-ગિરી,** } *s. f.* [+ S. कृ, કર-વું, to do.] Service. 2. Commission; mission; power; authority. 2. A piece of service or work.

Prov. કામગિરીએથી ઉતર્યો કોડીનો A man loses his value when he has parted with his mission; A servant is worthless, when he has lost his power.

કામ-ગરૂં, *adj.* Able to do one's duty; capable. 2. Busy; industrious.

કામ-ચલા-ઉ, *adj.* [+ ચલા-વવું caus. of ચાલ-વું, S. चल्, to walk.] Serviceable only for the time; tentative. 2. Passable; tolerable. 3. Acting; officiating.

કામ-ચોર, *s. m.* [+ચોર a thief *fr.* ચોર-વું, S. चुर्, to steal.] A shammer; a shirker.

કામ-જોગ, *adj.* [જોગ, યોગ, junction *fr.* युज् to join, to fit.] Useful; serviceable.

કામ-જ્વર, *s. m.* [See કામ love + ज्वर fever.] A love-fever.

કામઠિ-યો, *s. m.* [See કામઠું a bow.] A bowman; an archer.

કામઠી, *s. f.* / **કામઠું,** *s. n.* } [S. कमठ a tortoise, a bamboo.] A bow.

કામડ-કોટિ-યું, *s. n.* [See કામઠું a bamboo + કોટ, S. कोट, a surrounding wall.] A house made of bamboos.

કામઠી, *s. f.* } A chip of bamboo.
કામઠું, *s. n.* }

કામણ, *s. m.* [Hem. Des. कम्मणं *fr.* S. कार्मणम doing a work well or completely *fr.* कर्मन् work *fr.* कृ, कर्, કર•વું, to do.] Fascination; enchantment. 2. Witchery.

Id. કામણ કરવું To practise witchery; to bewitch.

કામણ-ગારૂં, *adj.* [+ कृ कर् કર•વું, to do.] Bewitching; enchanting.

કામણ-દુમણ, *s. n.* [+ દુમણ redup.] Sorcery; magic.

કામણ-ડુમણિ•યું, *adj.* Practising sorcery or witchcraft.

કામ•તા•ઈ, *s. f.* [See કામ love.] Sensuality; lustfulness.

કામતાઈ કેહિ ચહે, દામતાઈ દમે રહે;
નમ્રતાઈ નામ તે શું ? શમતાઈ શા મણે ?
—**વલ્લભ.**

કામ•દાર, *s. m.* [See કામ work + P. दार having.] An officer; an official. 2. A minister. 3. An administrator.

કામ-દારી, *s. m.* The position and duties of an officer.

કામ-દુધા, } *s. f.* [See કામ desire + દુધા
કામ-દુર્ઘા, }
for દુધા yielding *fr.* S. दुह् to milk.] The name of a cow belonging to Indra that grants everything requested to her.

કામ-દષ્ટિ, *s. f.* [કામ love + दृष्टि sight *fr.* दृश् to see.] Looks of love. 2. Amorous or voluptuous looks.

કામ-દેવ, *s. m.* The god of love; Cupid.

કામ-ધંધો, *s. m.* Occupation; business.

કામ-ધેનુ, *s. f.* Same as **કામ-દુધા.**

કામ•ના, *s. f.* [S. *fr.* कम to desire] Desire; wish; inclination.

Id. કામના કરવી–થવી To desire.

કામની, *s. f.* [S. कामि•नी.] A sweetheart. 2. A lovely woman.

કો છે કામની કામની તપઃશ્રીથી, હા, શાન્તિ કેવી વસે !
—**પ્રેમાનંદ.**

કામ-બાણ, *s. n.* The arrows of love.

N. B.-Classical writers speak of Cupid as having *five* arrows, whence he is called પંચ-બાણ. They are:—રાતું કમળ, કાળું કમળ, આસોપાલો, આંબો, અને મોગરો; as also, શોષણ, દીપન, સંમોહન, તાપન, અને ઉન્માદન.

કામ-ભાવ, *s. m.* Lust; sensuality.

કામ•રૂપ, *adj.* Proteus-like; one possessing the power of assuming any form at will. 2. Lovely; charming.

કામલેટ, *s. f.* Same as **કાંબલેટ.**

કામ•વતી, *adj. f.* [See કામ love + वत् वतो. having.] Having a desire for sexual union (of a woman).

કામ•વાસના, *s. f.* [S. *fr.* काम love + वासना a desire.] A lustful desire; a libidinous desire.

કામ-વિકાર, *s. m.* [+ विकार a change for the worse *fr.* वि dim. + कृ, कर्, કર•વું. to do.] Passion; passionate love.

કામ-વૃદ્ધિ, *s. f.* [+ S. वृद्धि increase *fr.* वृध् to increase.] Increase of passion.

કામ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [+ शास्त्र science.] A treatise on the art of love; the erotic science.

કામસ, *s. f.* The cream of the juice of sugar-cane.

કામ-સર, *adj.* [See કામ work + સર on.] On business. 2. In the course of business or duty. 3. According to the course of business or duty.

કામ-સાધુ, *s. m. f.* [+ સાધ•વું to gain.] One intent upon gaining one's own ends; a selfish person.

કામ-સૂત્ર, *s. n.* [See કામ love + સૂત્ર a rule.] A rule in **કામ-શાસ્ત્ર.**

કામ-હીણ, *adj.* [See કામ love = હીણ S. हीन, deprived of *fr.* हा to abandon.] Incapable of loving; impotent.

કામળ, *s. f.* [S. कम्बल.] A blanket.

કામળિ•યો, *s. m.* A hairy kind of caterpillar.

કામળી, *s. f.* [See કામની loving, charming, *fr.* S. कम to love.] A wristlet made of glass.

કામળી, *s. f.* } Same as **કામળ** A blanket.
કામળો, *s. m.* }

Prov. કામળી ભીંજાય, તેમ ભારે થાય The

more noble, the more humble.

કામા, *s. f.* [See કામ॰ની.] A lovely woman.

શચી, સાવિત્રી, ઉમા, રામા,
તે પણ નહીં સમોવડ; અવર કોણ કામા ?
—દયારામ.

કામાક્ષી, *adj. f.* [+ અક્ષિ.] (A woman) Having voluptuous eyes. 2. *s. f.* The name of a goddess.

કામાગ્નિ, *s. m.* [S. *fr.* કામ love + अग्नि fire.] Fire of passion; violent passion.

કામાટી, *s. m.* [See કામ work. *Cf.* M. कामटी.]A caste of Hindū who are generally labourers and palanquin bearers.

કામાતુર, *adj.* [S. *fr.* काम love + आतुर suffering, sick.] Inflamed with love;love-sick; affected by love.

કામા॰દાર, A variant of **કામ॰દાર** A minister.

તમારો કુબેર કામાદાર, શિવજી શેરિયા રે. **—રઘુનાથ.**

કામાન્ધ, *adj.* [+ अन्ध blind.] Blinded by love or passion.

કામાનલ, *s. m.* [S. *fr.* + अनल fire.] The fire of love; the heat of love.See **કામ-જ્વર.**

કામાર્થી, *adj.* [See કામ work *fr.* कृ to do + अर्थ् to beg.] Diligent; busy. 2. Intent upon accomplishing one's object.

કામાવેશ, *s. m.* [S. *fr.* काम love *fr.* कम् to love + आवेश force *fr.* आ up to + विश् to enter.] The excitement of love.

કામાસ્ત્ર, *s. n.* [+ અસ્ત્ર a weapon.] See **કામ-બાણ.**

કામિની, Classic form of **કામની.**

કામી, *adj.* [S. कामिन्.] Lustful; amorous; libidinous.

કામું, *s. n.* [See કામ work.] An office; administration; administratorship

Prov. કામું કામાને શીખવે Experince is the best teacher.

સેવકને સન્માન કરીને સોંપ્યો કામું.—કૃષ્ણારામ.

કામુક, *adj.*Desirous; wishing. 2. Lustful;libidinous.3. *s. m.*A lover. 4. A libidinous person.

કામેટી, *s. f.* [Eng. *Committee.*] A committee. 2. An examination.

Id. કામેટી આપવી To appear in or pass an examination. 2. To pass an examination.

કામેશ્વર, *s. m.* [See કામ love + ઈશ્વર a ruler]One who has conquered one's passion or love.2. A name of Siva, who burnt the god of love to ashes.

કામો, *s. m.*[See કામ a deed.] A work of bravery;an exploit(Used in Kāthiawād).

કામોદય, *s. m.* [S. *fr.* काम love *fr.* कम to love + उदय rise *fr.* उद् up + इ to go.] Incipient love.

કામોરો, Same as **કામ-દાર** (Used in Halar).

કામ્ય,*adj.*Lovable; pleasing; charming. 2. Done with the desire of gain; selfish.

કાય, *s. f.* [S.] The body.

કાય-કષ્ટ, *s. n.* [+ કષ્ટ trouble.] Bodily exertion; toil; bodily labour.

કાય-કષ્ટી, *adj.*Exerting oneself;toiling.

કાયટિ॰યો, *s. m.* [See કાયટું.] A priest whose duty it is to minister at funeral ceremonies on the eleventh day after death.

કાયટું, *s. n.* [S. कष्ट.] The obsequies performed on the eleventh day after death. 2. A feast to one's caste-people given after a death.

Id. કાયટું સરાવવું To perform obsequies on the eleventh days after death. કાયટું બાળવું To give a feast to one's caste-people on the thirteenth day after a death.

મોહકાણ હતી માટી તણી ઘણા દુઃખની ઘેર,
કંથનું કીધું કાયટું, આવ્યાં પગના ઝેર.
—સામળભટ.

કાયત, *s. m.* [S. कायस्थ a writer.]A caste of professional writers among the Hindus; a Kāyastha.

કાયદા॰સર, } *adv.*[See કાયદો a law + P.
કાયદે॰સર, }
સર on.]Lawfully. 2. Regularly; punctually. 3. Legally; in accordance with law.

કાયદો, *s. m.* [Ar.] A law; a rule; a regulation. 2. A command; an order. 3. Straps of leather joining the carriage to a hook on the neck of the horse.

Id. કયાદા કરવા-ઘડવા To enact laws. કાયદો તોડવો To break or violate a law. કાયદો માનવો To obey a law. કાયદા પ્રમાણે ચાલવું. કાયદામાં રહેવું To act in accordance with laws. કાયદામાં લેવું-સપડાવવું To bring (a person) into the clutches of the law. કાયદો ચઢાવવો To put the straps of leather, &c., on the hook. કાયદો ઉતારવો To take down the straps, &c., from the hook.

કાયનાત, *s. f.* [P. काइनात] Value; substance; stuff.

કાય-ફળ, *s. n.* [S.] A kind of aromatic fruit.

કાયમ, *adj.* [Ar.] Fixed; permanent. 2. Confirmed; sanctioned; approved.

Id. કાયમ કરવું To make permanent. કાયમ થવું To become permanent. કાયમ રાખવું To confirm; to approve. કાયમ જગ્યા A permanent post or office.

કાયમ-દાયમ, *adj.* [+ Ar. दायम always.] Permanent; perpetual.

કાયમ-ખરડો, *s.m.* [+ ખરડો a document.] A permanent document. 2. A statement which a village-officer is required to make, containing information about all permanent articles in a village.

કાયર, *adj.* [Ar. कायल:. *Cf.* Hem. Des. कायलिओ = S. असहन: impatient, not able to bear. *Cf.* Dh. Des. कोउहल्लं *fr.* S. कौतूहलम् wonder.] Disgusted with; tired of.

Id. કાયર કરવું To tire; to disgust. 2. To tease; to vex. કાયર થવું To be vexed or disgusted.

કાયર, *adj.* [Hem. Des. काहलो = S. मृदु: soft, ठक: a cheat, *fr.* S. कातर timid.] Timid; backward. 2. Lazy; indolent.

કાયર·તા, *s.f.* [See કાયર disgusted with + તા abstr. suffix.] State of being vexed, disgusted, or tired.

કાયર·તા, *s. f.* [See કાયર timid+તા abstr. suffix.] Timidity. 2. Laziness; indolence.

કાય-રોગ, *s. m.* [See કાય the body + રોગ a disease.] A bodily disease.

છે પરનારી પાળી સાચી, કાય રોગ એ કારમો.

—સામળભટ.

કાયલી, *adj.* [Hem. Des. कोहली = S. तापिका fever.] Sick; ill; sickly; delicate.

કાયા, *s. f.* Same as **કાય** The body.

Id. કાચી કાયા This frail body. કાયા વણસવી To be reduced in body. 2. To be a prey to disease (of the body). કારમી કાયા This wonderful body. કાયા વાચા મન Lit. The body, speech, and the mind, *i. e.* The body and soul; the whole man.

કાયા-કષ્ટ, Same as **કાય-કષ્ટ.**

કાયિ·ક, *adj.* Corporeal; bodily.

Id. કાયિક વાચિક માનસિક Lit. Corporeal, oral, and mental; *i. e.* in all respects (of an act done by a man).

કાયો, *s. m.* A kind of yellowish red earth (Used in Jhālāwāḍ).

કાયો, Same as **કાયર** *&* **કાયલી.**

કાર, *s. m.* [S. *fr.* कृ, कर्, કર·વું, to do.] A suffix implying the agent or doer of an action. 2. A suffix showing the sound (in speech), or form (in writing), of the preceding letter or letters. 3. Action; work; trouble. 4. A distemper; a disease; a change. 5. Communication; social relations; social amenities. 6. Influence; power.

આવતાં રખે લગાડો વાર, ઘટશે વેપારીમાં કાર.

—સામળભટ.

પુત્ર વિના પરિવાર સૂનો, પુત્ર વિના જાય કાર રે.

—ગિરિધર.

ચૂકયો નહિ ચાલ્ય રજ, કષ્ટ કેરા કાકથી. —વલ્લભ.

તેમ જ્ઞાનીને અદ્વૈત છે સાકાર, અજ્ઞાનીને રહે અંધકાર;

ધીર કાર જાશે રે, ખખા ખરૂં ભાખું તને.—ધીરો.

Id. કુંભકાર A potter. શાસ્ત્રકાર A writer or author of a system of philosophy. અકાર, કકાર, હકાર, અહંકાર The sound or mark અ, ક, &c. કાર પહોંચવો To reach or have effect (of one's power or influence). કાર જવો To lose influence or power. કાર પડવો To have an influence over.

કાર·ક, *adj.* That which does, causes, effects, or actuates, as **શાંતિ·કારક** causing peace, **સુખ·કારક** giving pleasure, &c. 2. *s. n.* (Gram.) A case. 3. The relation between a noun and the verb in a sentence; syntax.

કાર-કીર્દી, *s. f.* [P.] The period of a

king's reign.

કારકૂન, *s. m.* [P.] A clerk; a writer.

કારકુની, *s. f.* The office or fees of a Kārkun. 2. The knack of a writer, as opposed to that of one who cannot write. 3. Cleverness; cunning; roguery.

કાર-ખત, *s. f.* [See કાર doing + ખતા a mistake, trouble.] Labour; work. (Used in Halār.)

કાર-ખાનું, *s. n.* [P. + ખાનું a place.] A place of extensive business or work; a manufactory; an establishment. 2. A workshop. 3. A brothel.

કાર-ગત, *s. f.* [+ ગતિ movement.] Power; influence. 2. Range of action; reach.

Id. કારગત પહોંચવી–ચાલવી To be exercised over (of power or influence).

કાર-ચખી, **કાર-ચોબી**, *s. f.* [See કાર work, skill, + P. चोब् a stick, a piece of wood.] Carving on wood. 2. Embroidery.

કારજ, *s. n.* [See કાર્ય.] Business. 2. A festive occasion. 3. A funeral ceremony.

Id. કારજ કરવું To perform funeral rites.

કારજ-કારી, *adj.* [+ કાર doing.] Doing work or service; serviceable; serving.

અર્જુન આવી, નમી વદતો
"હરિ ! કારજકારી થયા શું કેવળા?"—**વલ્લભ**.

કારંજ, **કારંજો**, *s.m.*[P.]A fountain; a cistern; a reservoir.

કાર-ડો, *s. m.* [S. केदार.] A field; a plot of ground; a bed of rice.

કાર-ણ, *s. n.* [S. *fr.* कृ to do.] Cause; reason; ground. 2. Motive; purpose. 3. Need. 4. Sorcery; witchcraft. 5. *conj.* Because; for; on account of.

કારણ-અવતાર, *s. m.* [+ અવતાર.] An incarnation of the Deity for a fixed purpose.

કારણ-કે, *conj.* [+ કે that.] Because; for.

કારણ-દેહ, *s. m.* **કારણ-રૂપ**, *s. n.* **કારણ-શરીર**, *s.n.* [+ દેહ, રૂપ, શરીર.] The inner rudiment and causative frame or principle of the gross body.

કારણ રૂપે તે અવતરી. —**પ્રેમાનંદ**.

કારણ-ભૂત, *adj.* [+ ભૂત.] Lit. Become an instrument; *i. e.* instrumental.

કારણ-વાદી, *s. m.* [S. + वद् to speak.] A plaintiff. 2. An appellant. 3. A man who maintains that God is the Material Cause of the world.

કારણ-સર, *adv.* [+ P. સર on.] For the reason of; on account of.

કારણી, *adj. f.* [S. कारिणी *fem.* of कारिन् doer *fr.* कृ to do.] Doing (of a woman).

કલ્પના માત્રની કારણી. —**નિષ્કુલાનંદ**.

કારંડવ, *s. n.* [S.] A duck.

કારતક, **કારતગ**, *s. m.* [S. कार्तिक *fr.* कृत्तिका one of the constellations.] The first month of the era of Vikrama. (Oct.-Novr.)

Id. કાર્તકસ્નાન The vow of bathing in cold water in the morning, observed from the eleventh day of the bright fortnight of આસો (September-October) till the full-moon of કાર્તક (October-November).

કાર્તકી, *adj.* Of or pertaining to the month of **કાર્તક**.

કારતુસ, *s. n.* [Eng. *Cartridge.*] A cartridge.

કાર-દાન, *s. n.* [P. *fr.* કાર contrivance +P. दाश्तन् to hold.] A contrivance; an artifice.

વિષયમેં જો જા બેઠા. તો ચુકાવે હે ધ્યાન;
એસા અચ્છા, એસા બૂરા, કયા કરના કારદાન.
—**નિરાંતભક્ત**.

2. An exploit.

કાર-ભાર, *s. m.* [S. કાર્ય business *fr.* कृ to do + ભાર a burden.] Management; business; administration.

કાર-ભારી, *s. m.* A manager; an administrator; a major-domo; a house-keeper.

કાર-ભારું, *s. n.* Same as **કાર-ભાર**. (Used in contempt.)

કારમું, *adj.*[Hem. Des. कारिमं *fr.* S. कृत्रिमम् made by art.] Strange; wonderful.

કટક ચઢાવી કારમું, જે થાએ દુખ દેહ.—**પ્રેમાનંદ**.

Id. કારમો દેખાવ A wonderful sight. કારમો બનાવ A wonderful event. કારમી કાયા This body (the human body) so wonderful in its structure. કારમો ઘા A mortal wound.

કાર-મોક, *adv.* [See કાર, કાર્ય, work + મોખ, મુખ, the mouth, the beginning.] At once; with a start. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

કાર-વહેવાર, *s. m.* [+ વહેવાર, dealings.] Social intercourse.

કાર-વો, *s. m.* [See કાર business + વાટ, વાડ, વૃત્તિ, a region, a state, *fr.* S. वृत to be, to turn.] An opportunity.

તેની દશા તે જ હવી, કૂડો પડ્યો કારવો. —**વલ્લભ.**

કારવો, *s. m.* [P. कहार a palanquin-bearer, a disguise.] A particular dance.2. The musical mode suited to the dance.

કાર-સાજી, *s. f.* [P. कार् साज़ doing work.] An amount of money deposited by a partner to ensure a concern being carried on, and to prevent its falling through.

કાર-સો, *s. m.* A contrivance; a scheme.

કારસિયો, *s. m.* A hook for the chains of a swing.

કારસી, *s. f.* A weighing instrument.

કાર-સ્તાન, *s. n.* [P. कार् work + दस्तान्, fraud.] A plot; a fraud; a trick; an intrigue. 2. A love intrigue (vulgar).

કાર-સ્તાની, *adj.* Contriving; plotting; intriguing.

કારા-ખડિયો, *s. m.* [See કાળું black + ખડિયો an inkstand.] A messenger who brings the news of a death.

કારા-ગૃહ, *s. n.* [S. *fr.* कारा imprisonment + गृह a house.] A prison; a dungeon.

કારિણી, *s. f.* [S. करिणी *fr.* करिन्, કરી, an elephant.] A female elephant.

કારિણી કામણગારી જોતો, શું અંકુશે બંધાઈ ક્યાંય ?
—**દયારામ.**

કારિ-પેરી, *s. f.* [See કાર્ય work + પેરી redup.] Duplicity in speech or action.

કારિકા, *s. f.* [S.] A memorial verse; a mnemonic verse.

કારી, *adj.* [P. = S. कारी terrible.] Deep; terrible; heart-rending.2.Blooming; youthful. 3. Important. 4. Wonderful.

અવિધારી પ્રેમાનંદ નારી, ધનહારક નિરધારી;
પુરાણી તારી કીર્તિ કારી, સાખ્ય આ વિચારી.
—**પ્રેમાનંદ.**

In. કારી ઘા-જખમ A deep wound. કારીના મરણ સમયે At the time of the death of a young person which causes deep sorrow.

કારી, [S. *fr.* कृ to do.] A suffix showing the power of doing, *e.g.* **સુખ-કારી** pleasing; **ગુણ-કારી** effective. 2. Efficient; effecting. 3. *s. f.* Effect; influence; power.

કારી-ગર, *s. m.* [P. See કાર્ય work + કરવું to do.] A workman; an artisan.2. A skilful labourer.

કારી-ગરી,
કારી-ગીરી, } *s. f.* Masterly work; workmanship; skill.

કારી-પારી, *s. f.* [See કારી-પેરી.] Obstacles and quarrels.

કારૂ, *s. m.* [Dh. Des. कारू *fr.* S. कारु a doer, an artisan, *fr.* कृ, कर्, કરવું to do. See S. કાર, કારક, કારી.] A doer. 2. An artisan.

કારુણિ-ક, *adj.* [S. *fr.* કરુણા mercy.] Merciful.

કારુણ્ય, [S. *fr.* કરુણા.] Mercy.

કારે, Same as **ક્યારે.**

કારેલી, *s. f.* A plant bearing bitter fruits used for good.

કારેલું, *s. n.* The fruit of the **કારેલી.** 2. A dumb-bell; a thick club.

કારો-બાર, A dialectic variant of **કાર-ભાર.**

કારોબાર-મંડળી, *s. f.* A managing committee

કાર્તિક, Classical form of **કારતક.**

કાર્પટિ-ક, Sanskrit form of **કાપડી.**

કાર્પણ્ય, *s. n.* [S. *fr.* कृपण miserly, mean.] Miserly nature; meanness; miserliness. 2. Wretchedness.

કાર્મુક, *s. n.* [S.] A bow (in archery).

કાર્ય, Classical form of **કારજ.** 2. *adj.* What should be done.

કાર્ય-કારણ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* कार्य the effect + कारण the cause + भाव nature, relation.] The relation between a cause and its effect; causation.

કાર્ય-ક્રમ, *s. m.* [+ ક્રમ order.] The order of business. 2. A programme of work.

કાર્ય-પ્રયોજન, *s. n.* [S. + प्रयोजन object, cause, *fr.* प्र forth + युज् to join.] Motive.2.

A festive occasion.

કાર્ય-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + सिद्धि accomplishment *fr.* सिध् to be accomplished.] The accomplishment of what was to be done; success.

કાર્યકારણ્ય, *adj.* [S. कार्य+ કારણ્; य having its vowel lengthened for euphony.] Sufficient for the purpose; sufficient.

કાલ, *s. m.* [S. काल time.] Time. 2. A period of time.

કાલ, *s. f.* [Dh. Des. कल्ल *fr.* S. कल्य to morrow.] To-morrow. 2. Yesterday.

Id. આવતી કાલ To-morrow. ગઈ કાલ Yesterday. કાલ ઉપર રાખવું Lit. To postpone till to-morrow. 2. To postpone.

Prov. કાલની વાત કાલે = કાલ છે, ને ખુદા છે Sufficient for the day is the evil thereof = To-morrow will take care of itself.

કાલ-કલા-ઈ, *s. f.* [See કાલ time + કલા a particle.] Infancy.

કાલ-ખંડ, *s. m.* [S. *fr.* + ખંડ a part.] The right side of the chest. 2. A period of time.

કાલબુત, *s. n.* [P.] A shoe-last. 2.The source; the origin.

કાલ-માપ-ક, *s. n.* [S. *fr.* કાલ time + માપ a measure.] An instrument to measure time by. 2. A clock; a watch; a sun-dial.

કાલવ-વું, *v. t.* [S. काल् to push on *fr.* कल् to go.] To mix up with.

કાલા-વાલા, *s. m. pl.* [See કાલું *adj.* indistinct + વહાલું dear; the second part also serving as a redup. of the first.] Solicitations; entreaties.

કાલિંગ-ડું, *s. n.* [S. कालिङ्ग] A water-melon.

કાલિંગ-ડો, *s. m.* [S. कालिङ्ग *fr.* कालिङ्ग the name of a district on the Coromandel coast, known for a particular musical tune.] A particular musical tune.

કાલિન્દી, *s. f.* [S.] The river Yamunā; (the Jumna).

કાલું, *adj.* [S. कल an indistinct and pleasing sound or noise.] Lisping; child-like, and consequently pleasing (of the utterance of words).

Id. કાલું કાલું બોલવું To lisp; to prattle. કાલું ઘેલું A childish prattle. કાલાં કાઢવાં To be childish. નાની કાલી A little infant girl.

Prob. કાલો થઈને કાંચળીમાં હાથ ઘાલે He pretends to be a fool with a view to gain a secret object. કાલાની કચ, ને બહેરાનો ઝગડો (એનો અંત ન આવે) There is no end to the prattle of one whose utterance is indistinct, and to a quarrel in which a deaf man is one of the parties.

કાલું, *s. n.* A cotton pod. (Generally used in the plural as **કાલાં.**)

કાલૂ, *s. m.* An oyster.

કાલેરો, *s. m.* A particular musical tune.

કાલ્પનિ-ક, *adj.* [S. *fr.* कल्पना imagination *fr.* कल्प् to arrange, to invent.]Imaginary; unreal. 2. Inventive.

કાવડ, *s. f.* [See કાપડ cloth & કાપડી an ascetic who carries a કાવડ on the shoulders.] A bamboo lath provided with slings at each end for carrying pitchers, &c., on one's shoulder.

કાવડિ-યો, *s. m.* A bearer of a **કાવડ.**

કાવ-ડું, *adj.* [See કાવો roguery.] Roguish; ungrateful. (Used in Kāṭhiāwāḍ.)

કાવતરાં-ખોર, } *adj.* [See કાવતરૂં + P.
કાવતરા-બાજ, }
खोर् & बाज् playing.] Crafty; intriguing.

કાવતરૂં, *s. n.* [Probably *fr.* कवि-तृ-त्व a corrup. of S. कौ-तृ-त्व the art of a poet *fr.* કવિ a poet. Or, See કાવો roguery.] Fraud; knavery; a trick; an artifice.

કાવરી, } *s. f.* A glass circle worn on
કાવલી, }
the wrist by women. (Used in the Surat District.)

કાવરૂં, *adj.* [*Cf.* કાયર disgusted with.] Teased; vexed; excited.

કાવલું, *adj.* Delicate; brittle; showy; not durable.

કાવશ, *s. n.* [See અવકાશ.] Emptiness; vacuum.

કાવલ, *s. n.* [See કાવતરૂં.] Fraud; guile,

કાવળી, *s. f.* A thin black layer on the surface of water, &c.

કાવા, *s. n. pl.* [Des.] A line of tiles on the roof of a house.

કાવા-દાની, *s. f.* [Ar. कह्वा coffee + P. दान a suffix denoting possession.] A kettle in which coffee is boiled.

કાવેરી, *s. m.* A particular musical tune.

કાવો, *s. m.* The act of moving a horse in a ring.

કાવો, *s. m.* [Ar. कह्वा.] Coffee. 2. A potion. 3. A decoction. 4. Roguery.

Id. દુધનો કાવો Milk boiled with spices.

કાવો-દાવો. *s. m.* [See કાવો roguery + દાવો a claim, enmity;or,કાવો redup. of દાવો.] Treachery; intrigue; guile.

કાવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* कु to sound. See કવિ-તા.] A poem; a poetical composition.

કાવ્ય-ચોરી, *s. f.* [+ Guj. ચોરી theft.] Plagiarism.

કાવ્ય-રસિ-ક, *adj.* [S. + રસિ-ક relishing *fr.* रस relish.] Relishing a poetical composition.

કાવ્ય-શાસ્ત્ર, *s. n.*[S. + शास्त्र a set of rules *fr.* शास् to rule.] The science and art of poetry and rhetoric.

કાશ, કાસ, *s. n.* [S.] A kind of white grass.

બાગ અમરાવતીનો વાસ, અમર ઇક્ષુ, ને નળ કાસ.
—**પ્રેમાનંદ.**

કાશ, કાસ, *s. m.* [S.] Cough.

કાશ, કાસ, *s. f.* [See કાશળ.] An obstacle.

કાશંદી, *s. f.* [S. काशि the city of Benares.] A brass vessel of a particular shape, brought from Benares.

કાશળ, *s. f.* [S. कश्मल dirt, sin.] An obstacle; an inconvenience.

કાશ્મીર. *s. f.* [S.] A kind of woollen cloth. 2. *s. n.* Saffron. 3. Sandal-wood. 4. *s. m.* The name of a country in the extreme north of India; Cashmere.

કાશ્મીરની બતકો ફરતી, જળ ઉપર મચ્છરને ચરતી.
—**ગિરિધર.**

કાશ્મીરી, *s. f.* Same as **કાશ્મીર** Woollen cloth. 2. *adj.* Pertaining to Cashmere.

કાષ્ઠ, *s. n.* [S. काष्ठ.] A piece of wood. 2. A lean person.

કાષ્ઠ-ઘંટા, *s. f.* [S. + घण्टा a bell.] A wooden log fastened inside a bell. 2. A wooden log fastened to the neck of a beast to prevent it from running away or going astray.

Prov. કાષ્ઠઘંટા ને વિટંબણા An ornament is very often a trouble.

કાષ્ઠ-મય, *adj.*[S. *fr.* + मय a suffix meaning "full of, made of"] Wooden; made of wood.

કાષ્ઠા, *s. f.* [S.] A direction. 2. A degree.

Id. પરા કાષ્ઠાThe highest degree or limit. પરા કાષ્ઠાએ With the greatest difficulty.

કાષ્ઠૌષધ, *s. f.* [S. *fr.* + औषधि a medicinal plant.] Vegetable drugs.

કાસ, Same as **કાશ, કાસ, કાશળ.**

કાસ-ટું, *s. n.* [See કાસ trouble or કાયટું.] A funeral ceremony performed on the eleventh day after the death of a person.

કાસદ, *s. m.* [Ar.] A messenger; a courier. 2. A runner; a letter-carrier.

કાસદિ-યું, કાસદું, *s. n.* The occupation of a messenger; running on errands.

કાસદિ-યું, *adj.* Serving as a messenger; carrying a message.

Id. કાસદિયું કબૂતર A pigeon serving as a messenger by carrying little notes of paper from one place to another; a carrier-pigeon.

કાસની, *s. f.* A kind of herb.

કાસળ, Same as **કાશળ** An obstacle.

Id. કાસળ કાઢવું To extirpate;to root out.

કાસળ કાઢવું છે કૈરવનું કોટી વાર,
જાણે કહ્યું તેણે કૃષ્ણ, જુવો આવે રાય છે.
—**વલ્લભ.**

કાસિ-યું, *s. n.* [S. काश.] A kind of marshy plant.

કાસી-દોરિ-યો, *s. m.* [S. કાશી Benares + દોરિયો a kind of cloth *fr.* + દોરો a thread.]

A kind of cotton-cloth having thicker threads at regular intervals.

કાહળ, *s. m.* [S. काहला.] A large drum.

કાહિલી, *adj.* [Ar. कायल.] Sick; uneasy. 2. Tired. 3. Dull.

કાહ્યું, *adj.* [Ar. कायल. See કાયર.] Teased; vexed. 2. Tired.

કાળ, *s. m.* [S. काल.] Time. 2. A period of time; a season. 3. Yama; the god of death. 4. The hour of death. 5. A calamity; a misfortune. 6. A famine; scarcity; want.

Id. કાળ આવવો—ચઢવો To be angry. કાળ સમાવવો To restrain one's anger. કાળ કાઢવો To pass time. કાળ દેખવો To look upon one as Death; to be afraid of. કાળ કરવો-થવો To die; to expire. વર્તમાન-ભૂત ભવિષ્ય કાળ Present, Past, and Future Tense. સૂકો કાળ A drought; a rainless year. લીલો કાળ A year of excessive rain. કાળ પડવો To occur (of a famine). કાળનું વરસ A year of famine. કાળ Famine; કન્યાનો કાળ પડવાનું કારણ A reason for the scarcity of young girls. કન્યા કાળ A marriageable age (in girls). કાળ ખુટવો To be on the point of rain. કાળના કોદરા Very old. કાળમાંથી આવવું To be famine-stricken; to be very hungry.

Prov. કાળતણું મોં બાળ An imprecation on famine. કાળ શોકને ખાઈ જાય છે Time is a great healer. કાળ જાય, ને કહેણી રહે When a time of difficulty has passed away, people remember with pain what the distressed said. કાળ પડે, ત્યારે કોદરા એ સારા લાગે = કાળ પડે, ત્યારે કોદરા પણ મોંઘા When there is a famine, even the coarsest food is a dainty; *i. e.* With hunger no bread is unpleasant. કાળમાં વળી અધિક માસ Misfortunes seldom come single.

કાળ-ક, *s. f.* Same as **કાળા-શ** Blackness.

કામળા કેરી કાળક સો મણ સાબૂથી ન જાય.

—**દયારામ.**

2. See **કલંક** A blot.

સુખી મુખ વધો ત્યારે, " કાળક આ કાઢો મારી. "

—**વલ્લભ**

કાળ-કટી, *s. f.* [+ કાટ-વું to cut.] Passing time; killing time.

કાળકા, *s. f.* [S. कालिका.] The name of a goddess.

કાળ-કૂટ, *s. n.* [S.] A deadly poison.

કાળ-કૂટ, *s. f.* [See કાળ time + કૂટ-વું to beat.] Killing one's time.

કાળ-ક્રમ, *s. m.* [See કાળ time + ક્રમ passing.] Lapse of time. 2. The process or course of time.

કાળ-ક્રમ-ણ, *s. n.* Passing away of time. 2. The mode of spending one's time.

કાળ-ક્ષેપ, *s. m.* } **કાળ-ક્ષેપ-ણ,** *s. n.* } Waste of time. 2. Delay. 3. A scholarship; a stipend for a student.

કાળ-ગતિ, *s. f.* Course of time.

કાળ-ચક્ર, *s. n.* The changes of time which come over again and again; the revolutions of time. 2. The vicissitudes of life; a term of misfortune; the wheel of Fortune; the spindle of Fate.

કાળ-ચન્દ્ર, *s. m.* The conjuction of the moon with particular signs of the zodiac, which foretells a great misfortune.

કાળ-ચોઘડિ-યું, *s. n.* An unlucky time.

કાળ-ચિન્હ, *s. n.* A symptom of approaching death.

કાળજ, } **કાળજ-ડું,** } **કાળજું,** } Same as **કલેજું** The heart.

મુને અંગોઅંગ લાગી લાહ્ય, કાળજ કોઈ કાપે રે.

—**દયારામ.**

Id. કાળજું કોરાવું-કપાવું To be carved or cut (of the liver or heart). કાળજું ઠરવું, કાળજે ટાઢક વળવી To be cool (of the heart). 2. To be satisfied. કાળજે કાણું પડવું To be pierced or bored (of the heart). કાળજા વિનાનું Enterprising. 2. Rash. કાળજાની કોર A great favourite: very dear. કાળજાનું ખસેલું Mad. કાળજાનું નર્યું. Vigilant; watchful. કાળજાનો ડંખ An injury to the heart. એના કાળજામાં કટારી છે He bears a grudge. કળજામાં કોતરી (લખી) રાખવું To have engraven on one's heart. કાચા કાળજાનું Cowardly. એનું કાળજું કુતરે કરડ્યું છે Weak of memory. કાળજું

ખવાઈ જવું To be distressed at heart. કાળજું ખસવું To become mad. કાળજું ખાવું To give a severe pain to; to distress. કાળજું ઠેકાણે હોવું To have one's wits about oneself. કાળજું તપી આવવું To be angry. કાળજું ઘટકવું To lose courage. કાળજું હાથમાં રાખવું =કાળજો હાથ ધરવો-રાખવો To keep up one's courage. કાળજું પાકું હોવું. To have a strong mind.2. To have a strong memory.3.To have a strong heart; to be not easily moved to pity. કાળજું ફટકી જવું To have one's heart broken.2. To become mad.કાળજું ફાટી જવું To have one's heart broken. 2. To be wonder-struck. કાળજું ફુટી જવુંTo become stupid or foolish. 2. To have a weak memory.કાળજું બળી જવું.To be sorry. 2. To be jealous.3.To forget.એનું કાળજું બહોતેર હાથ છેHe has a strong mind.2. He has a strong heart.3.He is wide-awake. કાળજું ભરાઈ આવવું To be unble to cry,owing to soft feelings haveing choked the heart.

કાળજી, *s.f.* [S.कालक, कालेय,the liver,jaundice.] Care; concern; solicitude;anxiety.

Id. કાળજી કરવી-ધરાવવી--રાખવી To have care about; to care; to be careful.

કાળ-જીભું, *adj* [See કાળ death + જીભ the tongue..] Having a cursed tongue;speaking evil or mischief.

કાળ-જ્વર, *s. m.* A fatal fever; a fever just before death.

કાળ-જ્ઞાન, *s. n.* Knowledge of the state of affairs at a given time.

કાળ-નિદ્રા, *s. f.* [See કાળ death + निद्रा sleep.] The sleep of death.

કાળ-પ, *s. f.* Same as **કાળા-શ.**

કાળ-પર-ત્વે, *adv.* Owing to the force of time; due to time having passed; in accordance with the course of time.

કાળ-પુછી, **કાળ-પૂછી,** } *adj. f.* (A she-buffalo) Having the tail covered with black hair.

કાળ-પ્રસંગ, *s.m.* The time and occasion. 2. All the surrounding circumstances.

Id. કાળ પ્રસંગ વિચારવો To think of the time and occasion;to think of a matter in relation to its surrounding circumstances.

કાળ-ભાતિ, *s.m.* A man having an appearance like that of the god of death; a terrible-looking man.

કાળ-માન, *s. n.* Measurement of time. 2. An instrument for measuring time. 3. A calculation of favourable and unfavourable circumstances; an estimate of opportunities and chances.

કાળ-માપ-ક, *s. n.* A chronometer.

કાળ-મુખું, *adv.* Having a disagreeable face; having a terrible appearance.

કાળ-યાતના, *s. f.* Pain of death.2. Punishment inflicted by the god of death.

કાળ-રાત્રિ, *s. f.* A night of destruction. 2. A very dark and terrible night. 3. The night on which the goddess કાલી was born.

કાળ-વેરી, *adj.* Having a black colour (said of a buffalo).

કાળ-વેળા, *s. f.* A terrible time. 2. The time of evening.

કાળ-વેળિ-ચો, *s. m.* A sorcerer; one who carries off little children. 2. A cunning man having the appearance of a saint.

કાળા, *s. m. pl.* [See કાળું black.] Black spots. 2. Stigmata.

પણ દયો કહે, " જેને ભક્તિ ન ભાવી,
તેને લલાટે લખિયા છે કાળા રે. "—**દયારામ.**

કાળા-ગ્રહ, *s. n.*[See કારા-ગૃહ.]A dungeon; a prison.

કાળા-ટ, *s. f.* [S. काल black + वृत्ति state.] Blackness. 2. A black soil.

કાળો-તલ,*s.m.* [S.+तिल sesamum seeds.] A grain of block sesamum.2.A black mark on the skin; a black mole.

કાળાન્તરે, *adv.* [S. काल time + अन्तर another or distance.] After the lapse of ages.

કાળા-શ, *s. f.*[S. काल black.] Blackness.

કાળિઁઝું-ડું, Same as **કાલિઁઝું-ડું.**

કાળિ-યું, *adj.* [S. काल black.] Having a black colour; black. 2. *s.n.* Opium. 3. A necklace of a particular form, otherwise called **કાળી-ગાંઠી.**

કાળિ-ચો, *s.m.* A black kind of tobacco.

કાળિયો સરસ, *s. m.* A medicinal plant.

કાળી, Same as **કાળકા.**

કાળી-કંઠી, } *s. f.* [S. काल black + કંઠી
કાળા-ગાંઠી, }
a necklace ગાંઠ, and ग्रन्थि, a knot *fr.* ग्रन्थ् to weave.] A golden neck ornament worn by women.

કાળી-ચૌદસ, *s. f.* [S. + ચૌદસ the 14th day *fr.* S. चतुर् four +दश ten]The forteenth day of the dark fortnight of આસો (Oct.-Nov.) on which the goddess મહાકાળી is worshipped, and which is considered favourable to the acquisition of black magic.

કાળી-જીરી, *s.f.* [S. + जीरक, જીરૂં, cumin seed.] Purple flea-bane.

કાળી-ટીલી, *s. f.* [S. + तिलक a spot, a mark.] Disgrace; a stain; dishonour.

કાળી-દરાખ, } *s. f.* [S. + द्राक्ष grapes.]
કાળી-દ્રાક્ષ, }
Black grapes or raisins.

કાળી-દરાજ, } *s. f.* Black ring-worm.
કાળી-દાદર, }

કાળી-પરજ, *s. f.* [S. કાળું black + પ્રજા people.] Dirty people or the lower castes, as opposed to ઉજળી વરણ, people of higher castes, *i. e.*, people other than the S'udras: A general name for certain tribes of darker colour than the Kanbis & other ordinary cultivating classes.

કાળી પહાડ, *s. f.* A medicinal plant.

કાળું, *adj.* [S. काल.] Black; dark. 2. Wicked.

Id. કાળું કરવું To blacken.2. To disappear; to hide one's face through shame or disgrace. કાળું થવું To disappear. કાળું મોં કરવું To hide one's face; to be ashamed of oneself.

કાળા મોંહના કેડવા, ને વરવા મોંહની વહુ;
બારે વરસે વિવાહ આવ્યો, ત્યારે મોંહોકાળુ માંડે સૌ.
—ભાષા.

Id.કાળું પડવું To turn black;to be obscured. કાળું ધોળું-કાળું ગોરૂં કરવું To commit a sin.

કોઈ કાળું ગોરૂં કહે, તો વખ ખાઇ મરવું પડે.
—પ્રેમાનંદ.

કાળા અક્ષરને કુટી મારવું To be illiterate. કાળી નાગણ A black female serpent. 2. A malicious woman. કાળો નાગ A deadly poisonous serpent. કાળો ચોર A great thief. 2. A terrible person. કાળો કેર Great oppression. કાળું ભમ્મર, કાળું ઠણક, કાળું મેશ Deep black. કાળી રાત The dead of night; midnight. કાળું પાણી Banishment. કાળે પાણીએ કાઢવું To banish. કાળો કોપ A great misfortune; a calamity કાળા માથાનો માનવી A human being. કાળા તલ ચોરવા To commit a very black (great) sin or crime. કાળી ધોડી ઉપર ચઢવું To eat opium. કાળો ચાંલ્લો = કાળો ડાઘ = કાળી ટીલી Disgrace. કાળું પહેરવું To put on a black dress (in mourning).

Prov. કાળા કાળા મંકોડાને રાતી રાતી ઝીમેલો It is Greek to me. કાળા એટલા ભૂતના સાળા All is not gold that glitters: =All are not thieves that dogs bark at. કાળા માથાનો માનવી શું નહિ કરે ? Few things are impossible to the skill and industry of man. કાળા ગયા, ને ધોળા આવ્યા=કાળાના ધોળા થયા Advanced in age; old.2.He is grey, before he is old.કાળું મોંહ, ને કથિરના દાંત To add insult to injury; to heighten the effect of a wicked act.કાળા ચોરના હાથીને આપ Pay your debts by borrowing from even the blackest of thieves (said by a creditor to his debtor, who is unable to meet his demand).

કાળુ, Same as **કાલૂ.**

કાળુ-ખડો, *s.m.* [See કાળું black + ખડ grass.] A medicinal plant.

કાળોતરી, *s. f.* [+ पत्रिका a small note *fr.* पत्र paper, a letter.] Unlucky news. 2. A letter of mourning.

કાળોતરી-યો, *s. m.* A messenger who brings a letter of mourning.

કાળો-વાળો, *s. m.* [+ વાળો, S. वारिमूल.] A kind of fragrant root.

કાળો-સોમલ, *s. m.* [+ સોમલ.] Black arsenic.

કિં-વા, *Conj.* [*fr.* किम् what ? + वा or.] Or; else.

કિ-કિ-યા-ડી, *s.f.* } [Imit.] A shriek,
કિ-કિ-યા-ડો, *s.m.* }
a shrill cry.

કિ-કિ-યા·ણુ, *s. n.* The harmony of sounds or tunes of a high pitch.

કિકિયારી, Same as **કિકિયાડી.**

કિઙ્કર, *s. m.* [S. *fr.* किम used for किमपि anything + कृ to do.] A servant.

કિઙ્-કરી, *s. f.* A maid-servant.

કિઙ્-કિણી, *s. f.* [S. Imitative of the sound.] A small bell. 2. A belt or girdle to which small bells are attached. 3. A waist-band.

કિઙ્ગલા·ણુ, *s. n.* [Imit.] A rapture.

Id. કિંગલાણે ચઢવું To be in raptures; to be overjoyed.

કિઙ્ગલા·વું, *v. i.* To be in raptures; to be overjoyed.

કિચ-કિચ, *s. f.* [Imitative of the sound.] Chattering.

કિચ-કિચા·વવું, *v. t.* [Imit. *Cf.* કસ-કસ·વું.] To press hard. 2. To tighten.

કિચડ, *s. m.* Mud; mire; dirt.

કિચોડો, *s. m.* [M. चिचुका.] A tamarind-seed.

કિઞ્ચિત , *adj.* [S. *fr.* किम what ? + चित् indef. suffix.] Something. 2. A little.

કિટલી, *s. f.* [Eng. *Kettle.*] A tea-pot; a kettle.

કિટ-ખાદું, *adj.* [S. कीट an insect+ खाद् to eat.] Eaten by worms 2. Tired; worn out.

કિડી, Same as **કીડી.**

કિડિ-કત્થવો, *s. m.* [See કીડી.] An ant. 2. Any little insect.

કિડિ-મંકોડી, *s. f.* [See કીડી an ant + મંકોડી a large ant.] Little insects.

કિડિ-યારૂં, *s. n.* [S.+ गृह or अगार a house.] A hole for ants.

કિડિયા-સેર, *s. f.* [See કિડિયું thread + સેર a string. *fr.* सृ to move.] A necklace of glass beads.

કિડિ·યું, *s. n.* [कीटि·का.] A glass bead.

કિતવ, *s. m.* [S. *fr.* किम् what ? + तव thine.] A gamester. 2. A knave; a rogue.

કિતવ કાન્હની કીર્તિ કરતી, લાજતી નથી લગાર.

—રેવાશંકર·

કિતાબ, *s. m.* [Ar. खिताब.] A title.

કિતાબ, *s. f.* [P.] A book; a volume; a work.

કિતાબ-ખાનું, *s. n.* [P. + खानाह् a house.] A library. 2. A book-depôt; a book-shop.

કિત્તો, *s. m.* [Ar.] A copy-slip. 2. A reed-pen. 3. A division of land. 4. Anything the same as the foregoing; ditto.

કિનખાબ, *s. m.* [P. किमखाब् brocade.] Brocade.

કિનરી, *s. f.* [See કિન્નરી a divine female singer.] A fiddle; a violin.

કિના-ખોર, *adj.* [See કીનો grudge + खोर् eating *fr.* खुर्दन to eat, to enjoy.] Malicious; rancorus.

કિનાત, Same as **કનાત.**

કિનારી, *s. f.* [See કિનારો a shore.] Border. 2. Lace sewed on to the border of a garment.

કિનારો, *s. m.* [P.] A shore; a bank; the edge; the brink.

કિન્તુ, *conj.* [S. *fr.* किम्, કેમ, what ? + तु, તો. but.] But.

કિન્નર, *s. m.* [S. *fr.* किम for कु dim + नर a man.] A celestial musician fabled to have the head of a horse and the body of a man.

કિન્નરી, *s. f.* A female of the કિન્નર class. 2, A fiddle; a violin.

કિફા, *adv.* [Corrup. of કઈ પાસ on what side ?] Whither? in what direction? 2. Where ? to what place ?

કિફાયત, *s. f.* [P.] Profit; advantage; gain.

કિમત, Same as **કિમ્મત.**

કિમત·વાન, } *adj.* Valuable; costly;
કિમતી, }
dear. 2. *s. m.* A person who is able to judge the true price of a thing.

કમિયા·ગર, *s. m.* [See કિમિયો alchemy + S. कृ, કરવું, to do ?] An alchemist.

કિમિયો, *s. m.* [Ar.] Alchemy. 2. A remunerative contrivance. 3. A profitable business.

કિમ્મત, *s. f.* [Ar.] Price; cost. 2. Worth; value. 3. Test; examination.

કિમ્મત·વાર, *adv.* [+ વારો turn.] Stat-

ing the prices of articles according to a descending or an ascending order;making a list or catalogue.

કિયું, *pron.* [S. किम्.] Who ? which ? what ?

કિરકોળ, *adj.* Sundry; miscellaneous. 2. Not important; insignificant. 3. *adv.*By retail; in small quantities.

કિરણ, *s. m. n.*[S. *fr.* कॄ, किर्, to scatter.] A ray; a beam.

કિરણાલેખ્ય-કળા, *s. f.* [S. *fr.* + આલેખ્ય a picture + કળા an art.] Photography.

કિરતન, *s. n.* [S. कीर्तन *fr*, कृत , कीर्त, to praise.] Celebrating the praises of a god with music and singing. 2. Reciting the name of a deity.

કિરતનિયાં, *s.n.pl.* Musical instruments used in a કિરતન. 2. Cymbals.

કિરતાર, *s. m.* [S. कर्तृ, कर्तारः, *fr.* कृ to do; See કરતાર.] The Creator.

કિરપા, *s. f.* [S. कृपा.] Grace; favour; mercy.

કિરમ-જ, *s.m* [S. कृमि ज *fr.* कृमि an insect +जन to be produced.Or, Ar. किरमज़ crimson] Cochineal; a red dye.

કિરમજી, *adj.* Crimson; scarlet.

કિરમાણી-અજમો, *s. f.* A medicinal drug.

કિરાત, *s. m.* [S.] A tribe of Bhils who live by hunting. 2. A savage.

કિરાયા-દાર, *s. m.* [P. किराया hire + P. દાર having.] A tenant.

કિરાયું, *s. n.* [P. किराया hire.] Rent;hire.

કિરિયા, Corrup. of **ક્રિયા**.

કિરિયાણું, *s. n.* [See કિરાયું hire.] Grocery; drugs.

કિરીટ, *s. m.* [S.] A diadem; a crest; a crown; a tiara.

કિરે, *s.m.* [Imit.] The sound uttered by some birds and insects.

કિલ-કાર, *s. m.*
કિલ-કારી, *s. f.* } [See કલ, કલ-કલ + કાર a sound.] A shriek. 2. A noise.

કિલ-કિલ, *s. f.* [Imit. See કલ-કલ.] A noisy chirping of birds.

કિલ-કિલા-કાર,
કિલ-કિલા-રવ, } *s. m.* A shriek. 2. A noise.

કોઈ બોલાવે, તો કરે કિલકિલાકાર. —**દયારામ.**

કિલ-વો, [See કીલી a key + વાહક a carrier, a bearer.] Same as **કિલિ-દાર**.

કિલાવો, *s. m.* The rope hanging around an elephant's neck and serving as stirrups for the rider.

કિલિ-દાર, *s. m.*[See કીલી a key + P. દાર having *fr.* S. धृ to hold.] A treasurer who possesses the keys of the treasury.

કિલ્મિષ, *s. n.* [S.] Dirt. 2. Sin. 3. Fault; offence; injury; guilt.

કીલી કૃષ્ણ ભક્તિ ઉત્પન્ન કરે, કોટિક કલ્મિષહારી.
—**દયારામ.**

કિલ્લું, *s. n.* [S. कीट an insect + લું, ડું, dim.] A little insect.

કિલ્લે-દાર, *s. m.* [See કિલ્લો a fort + P. દાર having. *fr.* S. धृ to hold.] The officer in charge of a fort.

કિલ્લો, *s. m.* [P.] A fort; a fortress; a castle; a stronghold.

કિશોર, *s. m.* [S.] A youth; a lad. 2. A minor (in law).

કિશોરી, *s. f.* A girl.

કિશ્ત, *s. f.* [P. किश्त cultivation.]Cultivation; agriculture. 3. An instalment of the land-tax to be paid by the cultivators.

કિશ્ત, *s. f.* [P. शिकस्त defeat.] Check to the king (in the game of chess).

કિશ્ત, *adj.* [P. शिकस्त defeat.] Defeated; captured; imprisoned 2. *s. f.* A tribute; a tax; a land-tax; the payment of a tax by instalments.

કિસ, *adj.* [Hind. *fr.* S. कीदृश *fr.* किम ? + दृश like *fr.* दृश to see.] What ? how much ? little.

કિસત, *s. f.* Same as **કિશ્ત**.

કિસ્તત, *s. f.* Same as **કિસમ**.

કિસમ, *s. f.* [P.] Kind;sort;description.

કિસમત, *s. n.* [Ar.] Fortune; Fate; destiny.

કિસ્ત, Same as **કિશ્ત**. *s. f.* and *adj.*

કિસ્સો, *s. m.* [Ar.] A story; a tale; a

romance; a fiction.

Id. કિસ્સો–કરવો–ઉઠાવવો-ગોઠવવો To make a scheme. 2. To play a trick.

કી, Same as **કઈ.**

કીકરો, *s. m.* [*Cf.* Mar. किकरं.] A chisel. (Used in Kathiawad).

કીકરો, *s. m.* [See કિંક૰કર a servant.] A guest. (Used by hill tribes in the Surat District.)

કીકી, *s. f.* [S. कनीनिका a girl, the pupil of the eye.] A young girl. 2. The pupil of the eye.

Id. આ મારે આંખની કીકી સમાન છે I hold him as precious as the pupil of my eye; he is very dear to me.

કીકો, *s. m.* [Masc. of કીકી.] A young boy; a lad.

કીચ, } Same as **કિચડ.**
કીચડ, }

કીચક, *s. m.* [S.] A large & hollow bamboo.

કીચૂડિ૰યો, *s. m.* A game for children. (Used in the north of Gujarat.)

કીજે, *v. t.* [Hind. कीजिये *fr.* S. क्रियताम let it be done, *fr.* कृ to do, Imperat. 3rd Pers. Sing of Pass. of કર૰વું to do.] Let it be done.

કીટ, } *s. m.* [S.] A worm; an insect.
કીટ૰ક, }
2. A book-worm. 3. A man well-versed in a particular subject. 4. *adv.* Thoroughly learnt.

કીટ-નાં-લાકડાં, *s. n. pl.* [See કીટો wood split for fuel+ લાકડું wood.] Knotty blocks of wood.

કીટિ૰યું, *s. n.* [See કીટો, કાટ, કાઠ, wood.] A chip of wood.

કીટી, *s. f.* Particles of dust or wood found in cotton.

કીટું, *s. n.* The dregs left at the bottom of a pan in frying.

કીટો, *s. m.* [Hind. काट૰ना *fr.* S. कृत to cut & Guj. કાટ, કાઠ wood.] Wood split into pieces for fuel. 2. A useless and worthless thing.

કીટો, *s. m.* [Guj. કાટ rust.] Lumps of tiles, bricks; or metal formed by having been over-heated in a kiln or furnace.

કીડી, *s. f.* [S. कीट૰का a small worm *fr.* कीट a worm.] An ant.

Id. કીડીઓ ચડવી To be disgusted with; to dislike greatly. તારા મોંહમાં કીડીઓ ભરાય I would rather see you dead (said as an inprecation).

Prov. કીડીને કણ, ને હાથીને મણ Everybody should be given a share in proportion to his merits. કીડી સંચરે, ને તીતર ખાય One man's play is another man's opportunity. કીડીઓનું કટક, એક ચાલે, તેમ બીજી ચાલે An army of blind followers. કીડી ઉપર કટક=કીડીનો કુંજર કરવો To make a mountain of a molehill. કીડીના મોંહમાં કાંઈગિરું Joining of disproportionate things. કીડીને પાંખો આવી Acquisition of new power.

કીડી૰યું, and other derivatives from કીડી, See under **કિડિ૰યું,** *&c.*

કીડો, *s. m.* A worm; an insect.

Id. કીડા પડવા To mortify. કીડા કાઢવા To remove worms. કાનમાંથી કીડા ખરે એવાં વેણ Words so vulgar and abusive as to cause disgust.

કીધ, Used in poetry for **કીધું** Done.

કીધું, *v. t.* Past Tense of **કર૰વું** To do.

કીહું, *v. t.* [Past Tense of કહે૰વું to tell. See કહ્યું.] Said; told. (Used in a slip-shod way for કહ્યું.)

કીનખાબ, Same as **કિનખાબ.**

કીના-ખોર, Same as **કિના-ખોર.**

કીનારો, Same as **કિનારો.**

કીનો, *s. m.* [P.]Malice;rancour; spite.

Id. કીનો રાખવો To bear malice towards.

કીમત, Same as **કિમ્મત.**

કીમિયો, Same as **કિમિયો.**

કીર, *s. m.* [Hem. Des. कीर *fr.* S. किर.] A parrot.

કીરત, Same as **કીર્તિ.**

કીર્ણુ, Same as **કિરણ.**

કીર્ત૰ન, Classical form of **કિરત૰ન.** Celebrating the name of a god with music and singing.

કીર્ત્તન-ભક્તિ, *s. f.* [S. + भक्ति worship *fr.* भज् to worship.] The worshipping of a deity by chanting his praises and reciting his various attributes.

કીર્તનિ-ચો. Same as **કિરતનિ-ચો**.

કીર્ત્તિ, *s. f.* [S.] Fame; renown. 2. Praise. Id. કીર્તિ મેળવવી To get fame: to become famous. કીર્તિ કરવી To do a praiseworthy or meritorious act. કીર્તિસ્તંભ A memorial pillar.

કીર્ત્તિ-માન્, **કીર્ત્તિ-વંત**, *adj.* [+ માન્, મંત, વાન્, વંત having.] Famous; renowned; glorious.

કીલ, *s. m.* [S. कीलक a peg.] Grease.

કીલી, *s. f.* [See કીકી.] A little girl.

કીલી *s. f.* [S. कीलक a nail.] A key. 2. The treasury.

કીલી-દાર, *s. m.* [S. कीलक a nail + P. દાર having.] A treasurer.

કીલો, Same as **કીકો**.

કીલો, Same as **ચીલો**.

કીશ, *s. m.* [S.] A monkey.

ઇચ્છેલું નવ સાંપડે; કે ખાગ્મે ઝટ વીષ;
આનંદે કિમિયા થકી પૂંછ વિહાણે કીશ.—**રત્નેશ્વર.**

કિસ, Same as **કિસ** Hind. Of what nature or degree ? 2. What ? what ?

જક્ત તો ભક્ત કહે, જોઈ બહાનું, લક્ષણ જોતાં, હું કીસ ?
—**દયારામ.**

કુકડ-દમ, *s. n.* [See કુકડો a cook + દમ breath.] A false asseveration; a falsehood; a mere fiction.

કુંકરી, Same as **કાંકરી**.

કુંકરો, Same as **કાંકરો**.

કુંકા-વટી, *s. f.* [S. कुङ्कुम a red pigment + वाटिका, વાટકો, a cup.] A cup for keeping red powder of turmeric.

કુંકા-વટો, *s. m.* A wooden casket for keeping materials of worship.

કુંકા-વરણું, [S. + वर्ण colour.] Having the colour of કંકુ; red.

કુંકુ, Form of **કંકુ**.

કુંગરો, Same as **કુંકરો**, **કાંકરો**.

કુંચ-ડી, *s. f.* [S. कूर्च.] A brush.

કુંચ-ડો, *s. m.* A large brush.

કુંચ-લી, *s. f.* [S. कञ्चुक a robe.] A blanket or cloth made to serve as a cloak by puckering up one end in the shape of a hood or cowl.

કુંચી, *s. f.* [See કુંચ-ડી, કુંચ-ડો.] A key. 2. Same as **કુંચુ-ડી**.

કુંચો, *s. m.* [See કુંચ-ડો.] A thing made into the form of a brush by crushing.

Id. કુંચો કરવો–કરી નાખવો To reduce to the form of a brush by crushing. કુંચા પાણી Milk not properly curdled. 2. A thing in appearance but lacking its true substance or essence. ઝભે કુંચો વળવો To say the same thing over and over; to repeat (used with reference to advice given often and often, but as often unheeded).

કુંજ-ડો, *s. m.* [S. कुञ्ज a bower of creepers.] A seller of reqetables. 2. A gardener.

કુંજ-ડો, *s. m.* [See કંજુસ a miser + ડો dim.] A miser. (Used in contempt.)

કુંજે, Same as **કુજે**.

કુંઝ-ડો, *s. m.* [S. कुब्ज a hunchback.] A sullen man; a surly man; a rancorous man.

કુંડ, **કુણ્ડ**, *s. m.* [S.] A basin. 2. A round hole in the ground far receiving water. 3. A pond or well consecrated to a deity. 4. An altar on which sacrifices are made.

કુંડળ, **કુણ્ડળ**, *s. n.* [S. कुण्डल.] An earring.

કુંડળી, **કુણ્ડળી**, **કુંડાળી**, *s. f.* [S. ण्डली] A small ring or circle. 2. A circl or figure drawn to exhibit the position of the planets, &c.

કુંડાળું, *s. n.* A large circle.

Id. કુંડાળું કાઢવું–વાળવું Lit. To make a circle or the figure zero. 2. To be bankrupt. 3. To refuse to grant a request. કુંડાળું કરવું To make confusion. 2. To stand in a circle.

કુંડી, *s. f.* [*Cf.* Mar. कोडी a score, a group of twenty *fr.* S. कूट a multitude.] A score; a group of twenty.

કુંડી, *s. f.* [S. कुण्ड a basin.] A water-jar. 2. A vessel of stone or earth. 3. A cistern; a pool. 4. A flower-pot. 5. Same as **કુંડાળું** A circle.

કુંડી-દા, *s. m.* [+ દાવ a game.] A game with tops in which a circle is described. 2. A circle.

કુંડું, *s. n.* Same as **કુંડી** A circle.

Id. કુંડે ફેરવવું To make (a horse) run in a circle. કુંડે પાડવું-નાખવું To make (a person) run in a circle. 2 To mislead.

કુંદવું, *s. n.* A manger; a hay-rick.

કુંધવું, *s. n.* A heap of hay or sticks.

કુંપી, કુપી, } *s. f.* [See કૂપ, કૂવો, a well.] A small glass-bottle.

અમૃત કુંપી હૃદયમાં સ્થાપી. —**ગિરધર.**

કુંપળ, *s. n.* [Dh. Des. कुंपल *fr.* S. कुड्मल, कुड्‌मल, a tender sprout.] A tender sprout; a new twig.

કુંપળો, *s. m.* A new shoot; a tender sprout.

કુંપો *s. m.* [See કુંપી, કૂપ, કૂવો, a well.] A large glass-bottle; a jar.

કાયા તારી કાચનો કુંપો. —**દયારામ.**

કુંભ, કુમ્ભ, } *s. m.* [S.] A pitcher. 2. *Aquarius*, the 11th sign of the Zodiac. 3. The frontal lobe on the forehead of an elephant.

કુંભાર, *s. m.* [Dh. Des कुम्भारो *fr.* S. कुम्भकारः a potter *fr.* + कार doing *fr.* कृ, कर् , કર-વું to do.] A potter.

Id. કુંભાર જેવોAn unskilful or awkward person.

Prov. કુંભાર કરતાં ગધેડાં ડાહ્યાં Fools rush in where angels fear to tread. કુંભાર કદી સાજે હાંલ્લે રાંધે નહિ Who is worse shod than the shoe-maker's wife ? આ કાંઈ કુંભારના ઘરનું હાંલ્લું છે, કે બદલી લવાય ? (Said of a wife) There is no divorce in Hindū Law. કુંભારને ચાકે પેરો, ઘડો ઉતરશે કે ગાગર ? (તે જાણી શકતા નથી) Nobody can say how the Fates will turn their spindle. કુંભારનો નિભાડો, નિવડે વખાણ The proof of the pudding lies in the eating.

કુંભાર-ણ, *s. f.* The wife of a potter. 2. A female potter.

કુંભી, *s. f.* The stone-base of a pillar, generally of the form of a water-pot.

કુંભું, *s. n.* A land-measure of nearly an acre.

કુંવર, *s. m.* [S. कुमार.] A lad; a boy. 2. A prince; a son of a king. 3. Same as **કુંવાર.**

કુંવરી, *s. f.* [Dh. Des. कुमरी *fr.* S. कुमारी.] A lass; a girl. 2. A princess.

કુંવળ, *s. n.* [See કુંપળ.] Straw obtained from the stalks of wheat and barley.

કુંવાડિ-યો, *s. m.* [See કુંવાર.] A plant growing in the rainy season and disappearing at the end of the rains.

કુંવાર, *s. f.* [S. कुमारि.] The aloe-plant.

કુંવાર-કા, Same as **કુમારિ-કા.**

કુંવાર-ડું, *s. n.* [+ ડું dim.] Funeral ceremonies performed on the fourth day after the death of an infant.

કુંવારૂં, *adj.* Unmarried.

Prov. કુંવારીને છોકરાં જણાવવાં To build castles in the air. કુંવારી કન્યાને સો વર ને સો ઘર A thousand ways may be thought about before one is finally chosen. કુંવારી તે રાંડતી હશે ? Lit. An unmarried girl cannot be a widow: *i. e.*, A thing must be done before it can be undone. કુંવારો કોડે મરે, ને પરણ્યો પીડાએ મરે Married life is full of troubles, but celibacy is not without its woes: Age and wedlock we all desire, and repent of.

કુંવેર, *s. m.* Same as **કુંવર** A prince.

કુંવેર, *s. f.* કુંવાર The aloe-plant.

કુ, [S.] A prefix of depreciation, implying badness, inferiority, contempt, and wickedness.

કુઈ, *s. f.* [See કુવો.] A small well.

કુક, *s. n.* [Imit.] A sound uttered to surprise a child, to make it gay, or drive away its dullness.

કુક, *s. n.* [S. कुक्कुट a cock.] The crowing of a cock.

કુકડ-વેલાં-ફળ, *s. n.* [S. कुक्कुट + वेला a creeping plant + फल a fruit.] A bitter medicinal fruit.

કુકડાં, *s. n. pl.* Fowl; cocks and hens collectively.

કુકડી, *s. f.* A hen.

Prov. કુકડીનું મોહ ડેપલે (રાજી) Little minds are pleased with little things.

કુકડે-કૂક, } *s. n.* The crowing of a cock.
કુક-રે-કૂક, }

કુકડો, *s. m.* [Dh. Des. कुक्कुडो *fr.* S. कुक्कुट a cock.] A cock.

Prov. કુકડા વિના શું વહાણું ન વાય = કુકડો હશે ત્યાંજ વહાણું વાશે ? If one will not, another will. કુકડા, જીજી તો કહે જીજી Servants owe an implicit obedience to their masters.

કુકર, *s. m.* [S. कुक्कुर.] A dog.

ગોવિંદ સ્વામીને ધ્રુવરાવ્યા, મુતર્યો કુકર પાપી રે.

—**દયારામ.**

કુકરી, *s. f.* [See કુંકરી.] A piece of an earthen pot made into a small circle, as a plaything for girls. 2 A wooden peg attached to a plough.

કુ·કર્મ, [S. *fr.* कु dim. + कर्म an act *fr.* कृ to do.] A bad action; an evil deed; a crime.

કુ-કર્મી, *adj.* Wicked; iniquitous.

કુ·કલ્પના, *s. f.* [S. + कल्पना.] A wicked idea; the notion that an unlucky event will come to pass; the supposition that some misfortune is at hand. 2. An immoral thought.

કુક·વા, *s. m. pl.* [See કુક Imit. + S. वायु વા, wind *fr.* वा to blow.] Hesitation (marked by an abrupt and indistinct voice.)

કુક·વો, *s. m.* [Imit.] A hallooing or shouting after the dead (by males).

Id. કુકવો કરવો To halloo & shout in mourning (by males).

કુકો, *s. m.* [See કુંકરો.] A shell. 2. A rounded piece of tile used in play by girls. 3. A coin (in contempt).

કુક્ષિ, } *s. f.* [S. कुक्षि.] The side
કુખ, }

below the ribs. 2. The abdomen. 3. The womb. 4. The heart: the mind.

પછે સાંઈની સેવા શેણે કરવી ?
ઉપદેશની છે કંઈ ફર્જ;
કર્જ નથી કાઢ્યું રે, દદ થયું એવું કુંખે.

—**ધીરો.**

Id. કુખ લાજવી To be a disgrace to one's mother. કુખમાં ચુંટી લેવી To punish secretly. 2. To remonstrate secretly. કુખ રહેવી, કુખ ફાટવી To be pregnant. કુખ માંડવી To be pregnant for the first time. કુખ ફેરવીને Turning one's back. કુખે આંગળીઓ કરવી To poke in the sides with one's fingers; to tickle the sides of.

કુ·ગતિ, *s. f.* [See કુ dim. + ગતિ motion.] Coming to a bad end; not being saved. 2. Wicked conduct.

કુ·ગ્રામ, *s. m.* [S. *fr.* + ગ્રામ a village.] a bad or poor village.

કુચ, *s. f.* [S.] The breast; the pap.

કુચ. *s. f.* A variant for કૂચ A march; the departure of an army.

કુચ·ડી, *s. f.* [S. कूर्च See કુંચ·ડી.] A small brush. 2. A painter's brush.

કુચ·ડો, *s. m.* [See કુંચ·ડો.] A large brush.

કુચ·ડો, *s. m.* [See કુંજો.] A jug.

કુ·ચારી, *adj.* [See કુ dim. + આચાર conduct.] Going by a wrong way; living a bad life. 2. *s. f.* Bad conduct. 3. A quarrel (Used in the Surat district).

કુ·ચાલ, *s. f.* [S. कु dim. + ચાલ conduct *fr.* S. चल्, ચાલ·વું, to walk.] Misconduct; misbehaviour.

કુ·ચેષ્ટા, [S. *fr.* + चेष्टा motion, a gesture, *fr.* चेष्ट् to move.] Mischievous pranks.

કુચો, *s. m.* [See કુંચો. કુચ·લી.] A brush. 2. Sediments deposited at the bottom of a liquid.

કુછ, *adj.* [Hind. *fr.* S. किंचित *fr.* किम what ? + चित indef. suffix.] Something. 2. A little.

કુ·છંદ, *s. m.* [S. कु dim. + छन्द whim, fancy.] Addictedness. 2. A vicious way of life.

કુ·છંદી, *adj.* Taking a fancy for something bad; addicted to. 2. Vicious.

કુ-જ, *s. m.* [S. *fr.* कु the earth + जन to be born.] The planent Mars, otherwise called **મંગળ.** This planet is said to be born of the Earth (Myth.).

Id. કુજવાર Tuesday (મંગળવાર).

કુ·જાગ, *s. f.* [See કુ dim. + જગ્યા a place.] A bad place.

તપતાં ન જુએ જાગ કુજાગ. —અખા.

કુ·જોગ, *s. m.* [+ જોગ, યોગ, junction.] An evil conjunction (of planets).

કુજો, [S. कुब्ज humpbacked.] An earthen vessel with a long neck and a round belly. 2. A jug; a goblet.

કુઞ્જ, *s. f.* [S.] An arbour; a bower of creepers; a thicket.

કુઞ્જ-ગલી, *s. f.* [+ ગલી a lane.] Lit. An avenue in a bower of creepers. 2. A maze of creepers. 3. A narrow & crooked street.

કુઞ્જ-ગૃહ, *s. n*
કુઞ્જ-ધામ, *s. n.*
કુઞ્જ-મંડપ, *s. m.*
કુઞ્જ-સદન, *s. n.*
} A bower of creepers.

કુઞ્જ-બિહારી, કુઞ્જ-વિહારી, } *adj.* [S. विहार sporting *fr.* वि + हृ to sport.] Sporting in an arbour. 2. *s. m.* The god Krisna.

કુઞ્જર, *s. m.* [S.] An elephant.

કુઞ્જરા·વું, *v. i.* [See કુઞ્જ.] To be stunted in growth and bear no grains (of bajri-plants, &c.) (Used in the Charotar).

કુઞ્જરા·યેલું, *adj.* Stunted in growth owing to a disease.

કુટ, *s. f.* [S. कुट . કુટ·વું, to break, or कुट to burn.] Broken or burnt vessels. 2. Trouble; difficulty; intricacy; complications.

કુટ, *s. n.* [S. कूट a fraud, a perplexing question.] A puzzle; a riddle. 2. A difficult problem. 3. An illegible hand-writing.

કુટ·ણાં, *s. n. pl.* [See કુટ·વું to beat.] Expressions or words uttered while beating the breast in mourning. 2. The act of beating the breast in mourning. 3. Speaking ill of others; slander.

કુટણી, *s. f.* [S. कुट्टनी a bawd.] A procuress; a bawd.

કુટ·ણી, *s. f.* [See કુટ·વું to beat.] Manner of beating the breast in mourning.

કુટણું, *s. n.* [See કુટ·વું.] The beating of breasts in mourning through great grief.

કુટ·ણું, *s. n.* [See કુટણી a procuress.] The occupation of a procuress.

કુટણો, *s. m.* [S. कुट्टनी a bawd.] A go-between; a pimp; a pander.

કુટમ, કુટંમ, } *s. n.* [S. कुटुम्ब.] A family; a household. 2. The wife.

કુટમ-કબીલો, *s. m.* [કબીલો.] Wife and children; all the members of a family.

કૂટ·વું, *v. t.* [S. कुट to break, to strike.] To beat the breast in mourning. 2. To beat; to strike. 3. To be proud.

કુટા-કુટ, *s. f.* Violent beating of the breast by a large number of women at the same time.

કુટા·રો, *s. m.* [See કુટ·વું to crush + કાર doing.] Act or process of crushing or pounding. 2. Trouble; difficulty.

કર્મ તણો કુટારો. —પ્રીતમદાસ.

કુટા·વું, *v. i.* [Passive form of કુટ·વું to crush.] To be beaten, crushed, or pounded. 2. To be subjected to sexual intercourse (said of a woman).

કુટિ·યું, *s. n.* Beating. 2. A preparation of bajri.

કુટિલ, *adj.* [S.] Crooked bent. 2. Obstinate. 3. Cunning.

મંદ હસીને ચિતડું ચોર્યું, કુટિલ કટાક્ષે કાળજ કોર્યું.
—દયારામ.

કુટિલ·તા, *s. f.* કુટિલ·પણું, *s. n.* } Crookedness. 2. Obstinacy. 3. Cunning; roguery.

કુટી, *s. f.* [S.] A hut.

કુટુમ્બ, [S.] See કુટુમ્બ, કુટમ. A family.

કુટુમ્બ-કલહ, *s. m.* [S.+ कलह a quarrel.] A family feud. 2. A domestic quarrel.

કુટુમ્બ-પરિવાર, *s. m.* [S. परिवार attendents *fr.* परि about + वृ to cover.] Wife, children, and dependents; all the members of a family.

કુટુમ્બી, *s. m.* [S.] A relative. 2. A family man. 3. A householder.

કુટે·લ, *adj.* [Properly કુટે·લું *p. p.* of કુટવું, S. कुट्, to break.] Broken in. 2. Trained.

3. Tried; tested. 4. Experienced.

કુ-ટેવ, *s. f.* [S. कु dim. + ટેવ a habit.] A bad habit.

કુટો, *s. m.* Beating. 2. The state of being beaten. 3. The result of being beaten, crushed, or pounded. 4. A roughly beaten powder.

કુઠાર, *s. m.* [S.] An axe.

કુડતું, *s. n.* [P.] A jacket.

કુડંતર, } **કુડાન્તરો,** } *s. m.* [S. कुड्य a wall + अन्तर in, between.] A partition-wall.

કુડ-વું, *v. i.* [S. कुष्ट weeping *fr.* क्रुश to weep.] To be teased or vexed.

કુડા-પો, *s. m.* [See કુડું fraudulent.] Vexation; peevishness; anger.

કુડું, *adj.* [S. कुट fraud.] Fraudulent; dishonest; wicked.

કુણુ, Variant of **કોણુ**.

કુણ્ઠિત, *adj.* [S. कुण्ठित.] Stopped; obstructed; hampered.

કુણ્ડ, *s. n.* [S.] A reservoir of water surrounded with steps to go down to the bottom.

કુણ્ડ-કુંવર, } **કુણ્ડ-પુત્ર,** } *s. m.* An illegitimate son.

હોય કાણો કે દૃષ્ટિ હીન રે, કુણ્ડ કુંવર ન જોઇએ દીનદરે.
—**પ્રેમાનંદ.**

કુણ્ડળ, *s. n.* [S. कुण्डल.] A large ear-ring 2. A circle (*Cf.* a **કુણ્ડાળું**).

કુણ્ડળિ-યો, *s. m.* [Hind. *fr.* S, कुण्डल a circle.] A kind of poetic composition.

કુણ્ડળી, *s. f.* A small circle. 2. A figure drawn by astrologers to show the position of stars and planets with reference to the birth of a person.

કુણ્ડાળું, *s. n.* [S. कुण्डल a circle.] A circle.

કુત-કારો, *s. m.* Same as **કુદ-કારો.**

કુતકું, *s. n.* A cudgel; a thick stick.

કુતરા-ની-ટોપી, *s. f.* [See કુતરું a dog + ટોપી a cap.] A mushroom.

કુતરી, *s. f.* A bitch.

Prob. કુતરી ગોટીલાંને ખાય A bitch devours her own puppies; *i e.* An unnatural act; a monstrocity.

કુતરું, *s. n.* [S. कुकुर Hind. कुत्ता.] A dog, either male or female. 2. A wretched dog or bitch.

Id. કુતરા જેવો Barking and biting at everyone. 2. Wandering. ઘાસના કુતરા spikes of grass-flowers. કુતરાની ઉંઘ A dog-sleep.

Prov. કુતરાની પુછડી વાંકી તે વાંકી What is bred in the bone, won't come out of the flesh. કુતરું એક વાર રોટલો લઇ જાય Confide not in him again, who has once deceived you. કુતરાનું મોંહ બિલાડીએ ચાટયું A gambler and a swindler are near neighbours. કુતરાના મોંહમાં હાડકું, કુતરો તાણે ગામ ભણી, ને શિયાળ તાણે સીમ ભણી, કુતરું પડ્યું, ને બિલાડી ન પળી કુતરો કાશી જાય, તો પણ વિષ્ટા ખાય કુતરાની દોસ્તી, રીઝ્યું તો મોંહ ચાટે, ને ખીજ્યું તો બચકું ભરે કુતરાને કાન કીડા

કુતરો, *s. m.* A dog.

કુતૂહલ, } **કુતોહળ,** } *s. n.* [S. कुतूहल.] Wonder; astonishment. 2. A wonder; a miracle. 3. Curiosity.

કુત્તી, Hind. *for* **કુતરી** A bitch.

એક બિંદુ કેરે કારણે કુતા કુત્તી ભઈ.—**ભાષા.**

કુત્તો, Hind, *for* **કુતરો.** A dog.

કુત્સિત, *adj.* [S.] Censurable; contemptible; mean; low. 2. Dirty; wicked.

કુથ, *s. m.* [S.] A painted cloth serving as an elephant's housings. 2. A carpet.

કુથ, *adj.* [See કુથ-લો.] Fine; nice; requiring great care. (Used in Kāṭhiāwāḍ).

કુથ-લી, *s. f.* } **કુ-થલો**, *s. m.* } [See કથન telling + લી, લો, dim.] A useless story or talk.

કુ-થલી, *s. f.* } **કુ-થલો**, *s. m.* } [See ક-થળ-વું to be out of order, to be spoiled *fr.* S. कु dim + स्थल, સ્થળ, a place.] Being out of order; derangement. 2. Confused state; confusion. 3. Talking ill of others; slandering.

કુથો, *s. m.* [See કુ-થલો *fr.* ક-થળ-વું to be out of order.] Disorder; confusion. 2. See **કુથ-લી.**

કુથો, *s. m.* [See કુચો a brush.] That

which is crushed and pressed, and reduced to the state of a brush.

ખટ શાસ્ત્ર તણો કુથો શાને સમજી કર્યો રે !

—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

કુથલો, *s. m.* An idle talk.

કુદ·કારો, } **કુદ·કો,** } *s. m.* [See કુદ·વું to leap + કાર, કો, doing.] A leap; a jump.

Id. કુદકો આવો–મારવો To leap; to jump.

કુદ·કું, *s. n.* [See કુન્દી, કુન્દો.] A thick stick; a club.

બહુ કુદકાં ચલ્યાં રે, મુજને માર્યો માર અપાર.

—દયારામ.

કુદરત, *s. f.* [P.] Nature. 2. The beauty of Nature. 3. Disposition or nature. 4. Power; an inherent power.

કુદરતી, *adj.* Natural; not artificial.

કુદ·વું, *v. i.* [S. कुर्द्.] To leap; to spring. 2. To jump over; to jump down. 3. To bustle; to be tumultuous. 4. To leap with joy; to be overjoyed. 5. To boast.

Id. કુદી પડવું To make a leap rashly. 2. To undertake without consideration.

કુદા-કુદ, *s. f.* Jumping about in several directions. 2. A frequent change of place; unsteadiness; fickleness. 3. Unnecessary activity.

કુ·દષ્ટિ, *s. f.* [See કુ dim. + દૃષ્ટિ sight.] Looking (at a thing) with a wicked intention.

કુ·ધારો, *s. m.* [See કુ dim. + ઉદ્ધાર salvation. *Cf.* સુ·ધારો improvement.] Retrogression; change for the worse. 2. Misjudged or ill-directed progress.

કુ·ધાન્ય, Sanskrit form of **કુ·ધાન.**

કુ·નારી, *s. f.* [+ નારી a woman.] A bad woman. 2. A quarrelsome woman. 3. An unchaste woman.

કુન્તલ, *s. m.* [S.] A ringlet of hair; a curl of hair; curled hair.

કુન્ત·લ, *adj.* [S.] Curly; wavy (of hair).

કુન્દ, *s. m.* [S.] A kind of jasmine plant. 2. *s. n.* The flower of the plant.

કુન્દ, *adj.* [Mar. कोंद·ण, चोंद·ण, to stuff *fr.* S. चोद् to drive, to push.] Stuffed; blocked up. 2. Sounding as if stuffed or choked; thick-sounding (of a musical instrument, a sound, &c.).

કુન્દન, *s. n.* [P.] Pure gold. 2. The socket of a gem.

કુન્દલી, *s. f.* [See કુંડળી a circle and કુન્દી beating.] An iron circle fixed at the lower end of a wooden pestle.

કુન્દી, *s. f.* [S. कन्द् to strike. *Cf.* S. कण्ड् to beat.] The act of calendering clothes. 2. The instrument of calendering.

Id. કુન્દી પાક Beating.

કુન્દું, *s. n.* [See કુન્દી.] A thick piece of wood used as a stick. 2. A short thick piece of wood used as an instrument of beating. 3. The stock of a musket.

કુન્દો, *s. m.* A cudgel. 2. The stock of a musket.

કુ·પથ, *s. m.* [S. *fr.* कु dim. + पन्थन्, પથ, a way.] A bad way. 2. An immoral way of living.

કુ·પથ્ય, *s. n.* [S. *fr.* कु·पथ्य.] Deviation from a regimen prescribed by a physician.

કુ·પાત્ર, *adj.* [S. *fr.* कु dim. + पात्र a vessel, a proper object, *fr.* पा to drink.] Unworthy; unfit.

કુ·પુત્ર, Sanskrit form of **ક·પૂત.**

કુપ્પી, *s. f.* [See કુપ્પો.] A small leather-bottle.

કુપ્પો, *s. m.* [S. कूप a well.] A large leather-bottle.

કુફર, *s. m.* [See કાફર.] An infidel; an athiest.

ક્ષમા ખડ્ગ ખેંચ કર, ફોજ કુફરકી તોડ.—**ધીરો.**

કુફરાન, *s. n.* [Ar.] An imputation. 2. An uproar; a bustle; a tumult.

કુબજા, *s. f.* [S. कुब्जा a hump-backed woman.] An ugly woman; a hag.

કુબ·ડું, *adj.* [S. कुब्ज + ડું dim.] Hump-backed. 2. Ugly; deformed.

કુબી, *s. f.* [Eng. *Cabbage.*] Cabbage.

કુઆ·વાળી, *s. f.* [See કુઓ a plant + વાળી, વાળું, having.] A woman who sells the products of a plant called કુઓ.

કુઆ·વાળી, *s. f.* [See કુઓ a mallet + વા-

ણી, વાળું, having.] A woman who is engaged in consolidating or beating the ground with an instrument called કુબો.

કુ-બુદ્ધિ, *s.f.*[S. *fr.*कु dim. + बुद्धि intellect, the mind, *fr.* बुध् to know.] Evil-mindedness. 2. A bad intention.

કુબેર, *s. m.* [S.] The name of the treasurer of the gods; the Indian Plutus.

કુબો, *s. m.* A kind of plant.

કુબો, *s. m.* [S. कुप a well.] A place of shelter made by lower animals for their own use. 2. A hut.

કુબો, *s. m.* [P. कुबह् a mallet *fr.* कुफ्तन to beat.]An instrument for consolidating and beating the ground. 2. A chunam floor.

કુ-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* कु dim. + बोध advice *fr.* बुध् to know.] Bad, vicious, or injurious advice.

કુ-ભા, *s. f.* [S. *fr.* कु the earth + भा light *fr.* भा to shine.] The shadow of the earth.

કુ-ભાણ્ડ, *s. m.* [S. कु dim.+भण्ड a buffoon who speaks indecent words *fr.* भण् to speak.] A tortuous scheme. 2. A false accusation.

કુ-ભાણ્ડી, *s.m.* A hypocrite; a treacherous person. 2. A false accuser.

કુ-ભાવ, Sanskrit form of **કુ-ભાવ.**

કુ-ભોજન, *s. n.* [S. *fr.* ભોજન eating.] Bad food.

કુ-ભાર્યા, *s.* [S. क dim. + भार्या wife.] A bad wife. 2. A scold; a vixen.

કુમક, *s. f.* [P.] Help; assistance; aid; succour.

Id. કુમક મળવી To get help. કુમક આવી પહોંચવી–આવી મળવી To arrive(of help). કુમક આપવી To give help to; to help.

કુમકુમ, A dialectical variant of કંકુ, for Sanskrit कुङ्कुम.

કુ-માતા, *s. f.* [S. કુ dim. + માતા mother.] A bad mother; a mother wanting in motherly affection for her child.

કુ-મતિ, *s f.* [S. *fr.* कु dim. + मति mind *fr.* मन to think.] Evil-mindedness; an evil inclination of the mind.

કુમળાશ, *s. f.* [See કુમળું tender.] Tenderness; softness.

કુમળું, *adj.* [Hem. Des. कुम्मणं = S.म्लानम faded, *fr.* S. कोमल delicate.] Tender; pliant; delicate. 2. Soft-hearted.

Prov. કુમળું ઝાડ જેમ વાળીએ, તેમ વળે A young plant is more easily bent than an old tree; *i. e.* Habit in infancy becomes nature in old age.

કુમાર, *s. m.* [S.] A boy; a lad. 2. A prince; a son of a king. See કુંવર.

કુમારિકા, *s. f.* A young unmarried girl.

કુમારી, *s. f.* A virgin. 2. A maiden. Same as **કુંવરી.**

કુ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* कु dim. मार्ग way *fr.* मृग् to seek.] A bad way; a sinful path. 2. Heresy; irreligion.

કુમાવિસ-ખાતું, *s. n.* [P. कमाविस collection of revenue + ખાતું a department.] The revenue department.

કુમાવિસ-દાર, *s. m.* [+ P. दार having.] A revenue collector.

કુમાસ, *s. f.* [Ar.]Texture. 2.Fineness.

કુ-મિત્ર, *s. m.* [S. *fr.* कु dim. + मित्र a friend.] A bad friend.

કુમુદ, *s. n.* [S.] The white water-lily that opens at night.

કુમુદ-નાથ, } **કુમુદ-પતિ,** } **કુમુદ-બંધુ,** } *s. m.* [S. + नाथ & पति lord; बन्धु a friend.] The moon.

કુમુદિની, *s. f.* The plant of **કુમુદ.**

કુમ્ભ, *s. m.* [S.] A pitcher. 2. A sign of the Zodiac; *Aquarius.* 3. Same as **કુંભ.**

કુમ્ભક, *s. m.* [S.] Stopping the breath by closing the mouth and both nostrils with the fingers of the right hand. 2. A religious exercise in Yoga philosophy.

કુમ્ભી, Same as **કુંભી** A pitcher. 2. A cooking vessel.

કુમ્ભી-પાક, *s. m.* [S. *fr.* + પાક cooking.] A particular part of the lower world, in which the wicked are baked as in a cooking vessel.

સ્વામિ દ્રોહી પડે કુમ્ભીપાકે. —**પ્રેમાનંદ.**

કુમ્મક, Same as **કુમક** Help.

કુર-કરિ·યું, Same as **કુર-કુરિ·યું.**

કુર-કુર, *s. m.* [Imit. or S, कुक्कुट.] A cook.

કુરકુર કટપદ જોતાં, ઉપજે રીઝ. —**દયારામ.**

કુર-કુર, *Indecl.* [Imitative of the sound a puppy makes; or S. कुकुर a dog.] A word used in calling a puppy.

કુર-કુરિ·યું, *s. n.* [See કુર-કુર Imit. Or Hem. Des. कुरकुरिअं = S. रण-रण-कः a tinkling sound.] A puppy; a whelp.

કુરંગ, *s. n.* [S.] A deer; an antilope.

કુરંગ·ણી, }
કુરંગી, } *s. f.* A female deer

કુરતની, *s. f.* [Eng. *Curtain.*] A curtain of a bed-stead.

કુરબાન, *s. n.* [Ar.] A sacrifice. 2. *adj.* Overjoyed.

કુરાન, *s. n.* [Ar.]The Qu'ran;the sacred book of the Muhammadans.

કુરિ·યો, *s. m.* [See કૂર.] Large grains left in the flour of juvār. 2. A preparation made of large grain of juvār. 3. Rice.

સુદામાને દિન દુઃખના દીધા, કર વધારીને કુરિયા લીધા.
—**ભોજોભગત.**

કુ·રૂપ, }
કુ·રૂપી, } *adj.* [S. *fr.* कु dim. + रूप form *fr.* रूप् to see.] Ugly; deformed.

કુર્કટ, *s. m.* [S. कुक्कट.] A cock.

કુલ, *s. n.* [S.] A family; a race. 2. A high family; noble lineage.3. A multitude; a herd. 4. A client of an advocate or pleader.

કુલ, *adj.* [Ar.] Total; whole.

કુલ-કુલાં, *s. n. pl.* [Imit. *Cf.* ગલ-ગલિ·યાં.] Chattering; high spirit & glee. 2. *adv.* Chattering.3.Being in high spirits & glee.

કુલકુલા, *s. m.* [Ar.] One entrusted with full power; a plenipotentiary.

કુ·લક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* कु dim. + लक्षण a sign *fr.* लक्ष् to see.] A bad sign. 2. A bad habit; misconduct.

કુ·લક્ષણું, *adj.* Having bad signs. 2.Ill-behaved.

કુલ-ગુરૂ, *s. m.* [S. *fr.* કુલ family + ગુરૂ a preceptor.] A family-preceptor.

કુલ·ગોર, *s. m.* [+ ગોર a priest.]A family-priest.

કુલટા, *s. f.* [S. *fr.* कुल a family + अट् to wander.] An adultress; a whore.

કુલડી, *s. f.* [Dh. Des. कुल्लडयं, Hem. Des. कुल्लडे = S. लघु भाण्डम a small pot, *fr.* S. कुट a pot.]An earthen pot. 2. The scrotum.

Id. કુલડીમાં ગોળ ભાગવો To do secretly.

કુલ-ત્રુટ, *s. m.* [See કુલ family + ત્રુટ·વું, તોડ·વું, to break.] One who breaks the customs and traditions of one's family. 2. *s. f.* Breaking the customs and traditions of one's family.

ભેખ કુલકા બડા બનાયા, કુલત્રુટકોના કાયા,
કુલત્રુટ તો સત્ગુરૂ કાપે, સબ દેખો ઉનકી માયા.
—**નીરાંતભગત.**

કુલમ, *s. m.* [See કલમ.] A kind of rice. 2. A medicinal drug.

કુલ-વધૂ, Sanskrit form of **કુળ-વધુ.**

કુલા, Plural of **કુલો.**

કુલાંગના, *s. f.* [S. *fr.* કુલ a family, noble descent + અંગના a woman.] A woman of good or noble family; a lady.

કુલાંગર, *s. m.* [S. *fr.* + અંગાર fire.] Lit. A fire in one's family.2. A son who ruins or disgrace his family.

કુલાચાર, Sanskrit form of **કુળાચાર.**

કુલાબો, *s. m.* [Ar.] A strip of land running into the sea.

કુલાલ, *s. m.* [S.] A potter.

જેમ કુલાલ રચે બહુ ભાંડ. —**છોટમ.**

કુલી·ન, *adj.* [S. *fr.*કુલ a family] Respectable; noble; born in a noble family.

કુલીન·તા, *s. f.* }
કુલીન·પણું, *s. n.* } Gentility; nobility; noble birth.

કુલે, *adv.* [See Ar. કુલ whole.] On the whole;.all taken together.

કુલેર *s. f.* Raw flour of bājarī or rice mixed with ghee and molasses, and used for food.

કુલો, *s. m.* [Hem. Des. कुल्लं=S.जघन-वस्त्रम् a cloth covering the loins.] The buttock; the hip.

કુલ્લી, Same as **કુલ·ડી.**

કુલ્લી, *s. f.* Dim. of **કુલ્લું**.

કુલ્લું, *s. n.* [See કુલ•ડી.] A large leather vessel with a small neck.

કુવચ, See **કાવચ**.

કુવચ, *s. n.* [S. कवच.] Armour.

કુ•વચન, *s. n.* [S. कु dim. + वचन speech *fr.* वच् to speak.] Bad words.

કુ•વચની, *adj.* Foul-mouthed; foul-tongued; using abusive language.

કુવત, Same as **કૌવત**.

કુવલય, *s. n.* [S.] A blue lotus.

કુવલય દલની રે, સિદ્ધ હતી પર્યંક,
તે હું પામી રે, જ્યમ રિદ્ધ પામે રંક.

—**દયારામ.**

કુવાથ, *s. m.* [S. क्काथ *fr.* क्कथ to boil.] A decoction. Same as **ક્વાથ**.

કુવા•થમ, *s. m.* [See કૂવો a well + સ્તંભ, થાંભ•લો, a pillar.] A mast of a ship.

કુવાડી, A dialectical variant of **કુહાડી**.

કુવાડો, A dialectical variant of **કુહાડો**.

કુ•વાય•રો, *s. m.* [See કુ dim. + વાયુ, વાય•રો, wind.] An ill wind; an unfavourable wind

કુ•વાસના, *s. f.* [S. *fr.* कु dim. + वासना a wish.] A bad wish. 2. An immoral desire.

કુવાશી, } **કુવાસી**, } *s. f.* [S. કુંવર, કુમારી, an unmarried girl + वस् to dwell. *Cf.* सु•वासिनी.] An unmarried girl.

કુ•વૃત્તિ, *s. f.* [S. कु dim. + वृत्ति way of living *fr.* वृत् to be, to turn.] A bad desire. 2. A wrong way of living.

કુ•વેણ, *s. n.* [S. + વેણ, S. वचन, a speech *fr.* वच् to speak.] Bad words; abusive language. 2. Unlucky words.

કુવેતર, *s. n.* [S. कूप. કુવો, a well + ખેતર a field.] Irrigated land.

કુવો, *s. m.* [S. कूप.] A well. 2. A mast of a ship.

Id. કુવો ખોદવો To dig a well. 2. To get the masonry work of a well done. કુવો ચણાવવો, કુવોપૂરવો, કુવો હવાડો કરવો To throw oneself into a well. કુવામાં ઉતરવું Lit. To go down into a well. 2. To undertake a risk. 3. To execute an order at any cost. હું તારે માટે અડધી રાતે (કાળી રાતે) કુવામાં ઉતરીશ I will carry out your wishes even at the most difficult time. કુવે પડવું, કુવામાં પડવું To throw oneself into a well. 2. To commit suicide by throwing oneself into a well. કુવો છોડવો To unfurl the sails. કુવો વીંટાળી મૂકવો To furl the sails.

Prov. કુવામાં હોય, તો હવાડામાં આવે What is in the pot will come on the plate. કુવાને મોહડે ઢાંકણું છે, કાંઈ જગતને મોહડે ઢાંકણું છે ? Do as you like, you cannot curb men's tongues. કુવાની છાયા કુવામાં સમાય Everything is limited by its own conditions. બાપના કુવામાં શું બૂડી મરવું ?Your pride of your ancestry must be bounded by reason. કુવા કાંઠે લાંઘણું A lazy man dies of thirst even when a well is near at hand. કુવામાં ઉતારીને વરત વાઢવી To play the traitor.

કુશ, *s. m.* [S.] A kind of grass made use of in performing religious ceremonies; the *darbha* grass.

કુશળ, *adj.* [S. कुशल clever *fr.* कुश sacred grass + ला to take, to bring.] Happy; well. 2. Expert; well-versed; clever.

Id. કુશળ ઇચ્છવું To wish well of. કુશળ કરવું To do good to. નણંદી છો તો કુશળાં રહો Be well and happy, though you are my husband's sister (said by a man's wife to her sister-in-law, who is a source of trouble to the wife; *i. e.* Be kind even to your enemy). કુશળ દક્ષિણા Presents of money given to Brahmans at a marriage.

કુશળ•તા, *s. f.* Well-being; happiness. 2. Skill; cleverness.

કુશળા•ત, *s. f.* Well-being; happiness.

કુશાગ્ર-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. कुश sacred grass + अग्र a point + बुद्धि intellect *fr.* बुध् to know.] Intellect as sharp or acute as the point of a blade of **કુશ** grass.

કુ-શીલ, *adj.* [S. *fr.* કુ dim. + શીલ character.] Having a bad character.

કુલજ્જા, કુપાત્ર, કુશીલ, કુકર્મ, અકર્મ ભર્યો, મા.

—**વલ્લભ.**

કુષ્ઠ, *s. n.* [S.] Leprosy.

કુષ્માણ્ડ, *s. n.* [S.] A pumpkin gourd.

કુસ•કા, *s. m. pl.* } [Hem. Des. कुकुसो =
કુસ•કી, *s. f.* } S. तुष husk.] Chaff of rice; bran.

કુ•સંગ, *s. m.* [S. *fr.* कु dim. + सङ्ग company *fr.* सञ्ज to cling to.] Bad or evil company.

કુ•સં•ગત, } *s. f.* [S. *fr.* कु + सं•गति com-
કુ•સં•ગતિ, } pany *fr.* सम together with + गम to go.] Evil company.

કુ•સંગી, *adj.* Keeping bad company.

કુસતી, } *s. f.* [P. कुस्तो wrestling
કુસતી•બાજી, } + बाजी a play *fr.* बाखतन to play.] Wrestling; gymnastic exercise.

કુસતી•બાજ, *adj.* [P.] Fond of wrestling. 2. *s. m.* An athlete.

કુ•સંપ, *s. m.* [S. कु dim. + સંપ union.] Disunion; dissension; disagreement.

કુસુમ, *s. n.* [S.] A flower.

કુસુમાકર, *s. m.* [S. *fr.* + આકર a mine.] Lit. A mine of flowers. 2. The season of Spring.

કુસુમાયુધ, *s. m.* [S. *fr.* + આયુધ a weapon.] The god of Love, whose weapons are flowers; the Indian Cupid.

કુસુમિ•ત, *adj.* Having flowers; loaded with flowers.

અદ્ભૂત શોભા દીઠી ત્યાંય, ખટ રૂતુ કુસુમિત ફળ જ્યાંય.
—**દયારામ.**

કુસ્તી, Same as **કુસતી** Wrestling.

Id. કુસ્તીમાં ઉતરવું To challenge to a wrestling match.

કુ•સ્વભાવ, *s. m.* [S. *fr.* कु dim. + સ્વ•ભાવ nature *fr.* स्व own + ભાવ state *fr.* भू to be.] Evil disposition; ill nature.

કુહાડી, *s. f.* [Dim. of કુહાડો.] A small axe.

કુહાડો, *s. m.* [S. कुठार.] An axe.

Id. તેણે પોતાને હાથે પોતાના પગ પર કુહાડો માર્યો He has no one to blame but himself, *i. e.* He has to thank himself for his misfortune.

કુહું, *s. n.* [S. कुक्षि = Guj. કૂખ] The sides of the body. 2. The womb.

કુહું, *s. n.* [S. कुश *darbha* grass.] A sprout; a tender shoot.

કુહુ•ડાં-થવાં, *v. i.* [See કુ dim. + સુખ pleasure + ડું, ડાં, dim. + થવું to be.] To starve.

કુળ, *s. n.* [See કુલ.] Family; race; tribe. 2. Ancestry.

Id. કુળ ઉજાળવું To make one's family illustrious. કુળ બોળવું To disgrace one's family. કુળ તારવું To save one's family from decline. કુળ જોવું To examine the line of one's ancestors (with a view to contract a marriage).

Prov. કુળને ધોય, કે પાથરે? What is the use of one's noble ancestry (when one has nothing else to boast of)?

કુળકરણી, *s. m.* [S. कुल a family + कृ, कर्, કર•વું, to do; or Ar. कुल•करन to collect, to make up the whole, *fr.* Ar. कुल whole + P. करन doing *fr.* कर्दन to do, S. कर्तुम for doing; *fr.* S. कृ, कर्, કર•વું, to do.] A village accountant, whose office is hereditary.

કુળ-ક્ષય, *s. m.* [See કુળ family + क्षय destruction.] The extinction of a race or family.

કુળ-તાર•ક, *s. m.* [+ તાર•ક a saviour *fr.* તાર•વું to save.] The saviour of one's family.

કુળ-દીપક, *s. m.* [+ દીપ•ક, દીપ, દીવો, a lamp.] The lamp or glory of one's family.

કુળ-દેવ, *s. m.* [+ દેવ a god.] The tutelary god of a family.

કુળ-દેવી, *s. f.* [+ देवा a goddess.] The tutelary goddess of a family.

કુળ-ધર્મ, *s. m.* [+ ધર્મ religion.] A religious practice or custom peculiar to a family.

કુળ-ભૂષણ, *s. n.* [+ ભૂષણ an ornament.] The ornament of one's family.

કુળ-રીત, *s. f.* [+ રીત custom.] A custom peculiar to one's family.

કુળ-લજા•મણું, *adj.* [S. + લજા•મણું shameful.] Dishonourable to one's family.

કુળ-વધુ, *s. f.* [+ વધુ a young woman.] A young woman of a nable family; a lady.

કુળ-વંત, } *adj.* [+ S. वत, वंतः वान, વાળું,
કુળ•વાન, } having.] Of a nable family; genteel.

કુળ-હીણુ, *adj.* [+ હીણ્ low.] Of a low family.

કુળાચાર, *s. m.* [+ આચાર a custom.] A practice that has come down from one's ancestors; a family-custom.

કુળાચાર્ય, *s. m.* [+ આચાર્ય a preceptor.] A family-priest.

કુળાભિમાન, *s. m.* [+ pride.] Family-pride.

કુળોચ્છેદ, *s. m.* [+ उच्छेद destruction. *fr.* उद् up + छिद् to cut.] Destruction of a family or race.

કુળોદ્ધાર, *s. m.* [+ ઉદ્ધાર raising up *fr.* उद् up + धृ to hold, or हृ to take away.]The raising up of one's family;the elevation of one's family or race.

કૂઈ *s. f.* [See કુવો a well.] A small well.

કૂક, *s. n.* [Imit.] The crowing of a cock.2.A sound used by children in play.

કૂકડ-વેલી, *s. f.* [See કુકડો + વેલી.] A creeping plant much used as a medicine.

કૂકડ-વેલું, Same as **કુકડ-વેલાં ફળ.**

કૂખ, Same as **કુખ** The arm-pit.

કૂખિ-ઓ, *s. m.* The part of a bodice which covers the sides.

કૂચ, *s. f.* A march.

કૂચ, *s. f.* [S. गुह्य what should be hidden *fr.* गुह् to hide.] A secret.

કૂચ, *s. m.* [See કુજો.] A goblet.

કૂચો, *s. m.* [S. कुर्च.] A large brush.2. Sediments consisting of dry fibres. 3. A repetition of a story or an incident. 4. A full comprehension;thrashing out a subject.

Prov. ઢોરના ચાવ્યામાં કૂચો પડે, પણ માણસના ચાવ્યામાં ન પડે Man is more cruel to his victim than a beast is.

કૂચો, *s. m.* [See કુચ a secret.] Slander.

કૂજ-ડો, *s. m.* [See કુજો an earthen vessel + ડો dim.] One who sells earthen vessels.

કૂજો, [S. कुब्ज hump-backed.] A goblet or a jar with a long neck and a large body.

કૂટ, *s. f.* [S. कुट fraud.] Trouble; difficulty. 2. A difficult problem; a puzzle; a riddle.

Prov. કૂટ ત્યાં ધૂળ, ને કપટ ત્યાં ચપટ A cheating trade seldom thrives.

કૂટ, *s. n. m.* [S.]The top of a mountain.

કૂટ-સ્થ, *s. m.* [S. *fr.* + स्था to stand.] The Supreme Soul.

કૂટસ્થ લગી છે ગણિતા ન દઇ.તો શું લેખું સુરસુખ મંદઇ.
—દયારામ.

કૂડ, *s. n.* [See કૂટ fraud.] Deception; deceit; treachery; guile.

કૂડ-કપટ, *s. n.* [+ કપટ fraud.]Fraud in various matters.

કૂડિ-યું, *adj.* Fraudulent.

કૂડું, *adj.* [S. कुट fraud.] Wicked; bad. 2. Guileful; deceitful.

કૂત-કો, *s. m.* Same as **કુદ-કું.**

કુંડી, કૂતકે, મરી મસાલે, ભાવે ભાંગ તું રગડે.
—દયારામ.

કૂપ, Classical form of **કુઓ. કુવો.**

કૂબ-ડું, Same as **કુબ-ડું.**

કૂર, *s m.* [S.] Cooked rice.

કૂર્મ, *s. m.* [S.] A tortoise.

કૂળ, Same as **કુળ.**

કૃ-ત, *adj.* [S. *fr.* कृ to do.] Done; made; committed. 2. Written; composed.

કૃત-કૃતાર્થ, *adj.* [+ કૃતાર્થ successful.] Successful.

કૃત-કૃત્ય, *adj.* [S. *fr.* कृत done +कृत्य what should be done. *fr.* कृ to do] One who has done one's duty;one who has accomplished one's desired object.2.Satisfied; contented.

કૃત-ઘ્ન, *adj.* [S. *fr.* + हन to kill.] Ungrateful;thankless.2. Defeating all previous measures.

કૃતઘ્ન-તા, *s. f.* Ingratitute; thanklessness.

કૃત-ઘ્ની, Same as **કૃતઘ્ન.**

કૃત-જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* + ज्ञा to know.] Grateful; thankful

કૃતજ્ઞ-તા, *s. f.* Gratitude; thankfulness.

કૃત-યુગ, *s. n.* [S *fr.*+યુગ, જુગ, an age.] That part of the world's existance in which men obtain the fruit of what they have done; the first of the four ages of the world; the golden age. *Cf.* **કલિ-યુગ.**

કૃતાઞ્જલિ, *adj.* [S. *fr.* + अञ्जलि the two hands joined to gether.] Joining the hands in reverence.

કૃતાન્ત, *s. m.* [S. *fr.* + અંત the end.] Yama; the god of death; Pluto. 2. Death; destruction.

કૃતાર્થ, *adj.* [S. *fr.* + अर्थ an object *fr.* अर्थ् to beg.] Successful. 2. Satisfied; contented

કૃતિ, *s f.* [S. *fr.* कृ to do.] Action; doing; deed; an act.

કૃતુ, *s. m.* [S. क्रतु.] A sacrifice.

કૃતમાં ધ્યાન ત્રેતામાં કૃતુ —ગિરધર.

કૃત્તિકા, *s. f.* [S.] The third of the twenty-seven lunar mansions or asterisms; the Pleiades.

કૃત્ય *s. n.*[S.] That which should be done; what is proposed to be done. 2. A problem (in Geometry).

કૃત્યા, *s. f.* [S.] The goddess of magic. 2. A witch. 3. A scold; a vixen.

કૃત્રિમ, }
કૃત્રમી, } *adj.* Artificial; not spontaneous. 2. Deceitful. 3. Fictitious. 4. *adv.* Artificially; affectedly; deceitfully; falsely.

કૃદન્ત, *s. n.* [S. कृत participial terminations + અંત the end.] A participle.

કૃપણ, *adj.* [S.] Miserly; niggardly; poor in spirits; narrow-minded.

Prov. કૃપણનું ધન એળે જાય A miserly father has a spendthrift son.

કૃપણ-તા, *s. f.* Niggardliness; miserly nature; narrow-mindedness.

કૃપા, *s. f.* [S.] Kindness. 2. Compassion.

કૃપા-દૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* + દૃષ્ટિ sight.] A look of favour.

કૃપા-નાથ, *s. m.* [S. *fr.* + નાથ a lord] The lord of mercy; a very merciful man.

કૃપા-નિધાન, *s. n.* }
કૃપા-નિધિ, *s. m.* } [+ निधान, निधि, a store *fr.* नि down + धा to put, to hold.] The store of mercy. 2. God.

કૃપા-પાત્ર, *adj.* [S. *fr.* + पात्र a drinking vessel *fr.* पा to drink.] Worthy of favour.

કૃપા-રસ, *s. m.* [S. *fr.* + રસ feeling.] The sentiment of mercy.

નેત્ર કૃપારસનાં ભર્યાં, મધુર મુખ, મંદ હાસ્ય. —ગિરિધર.

કૃપા-વન્ત, }
કૃપા-વાન, } *adj.* Merciful.

કૃપા-સિન્ધુ, *s. m.* [S. *fr.* + सिन्धु the ocean.] An ocean of mercy.

કૃપાળ, }
કૃપાળુ, } *adj.* [S. कृपालु *fr.* + आलु having.] Kind; merciful.

કૃમિ, *s. m.* [S.] A worm. 2. An intestinal worm.

કૃશ, *adj.* [S.] Thin; slender; lean.

કૃશાઙ્ગ, *adj.* [S. *fr.* + अङ्ग a limb, the body.] Thin or delicate in form.

કૃશાન, *s. m.* [S. कृशानु.] Fire.

કૃષિ, *s. f.* [S. *fr.* कृष् to draw, to plough.] Agriculture.

કૃષિ-ક, }
કૃષિ-કાર, } *s. m.* [S. *fr.* + कृ, કરવું, to do.] An agriculturist; a cultivator.

કૃષિ-કર્મ, *s. n.* [S. *fr.* + કર્મ an act.] The occupation of an agriculturist.

કૃષ્ણ, *s. m.* [S.] The God Krisna. 2. *adj* Black; dark.

કૃષ્ણ-પક્ષ, *s. m.* [S. पक्ष a wing, a half of a month.] The dark half of a month.

કૃષ્ણ-સાર, *s. m.* A black antelope; a deer.

કૃષ્ણા, *s. f.* The name of a goddess. 2. Indigo.

કૃષ્ણાગરૂ, }
કૃષ્ણાગારૂ, } *s. n.* [S. *fr.* + અગરૂ.] Black sandal-wood.

કૃષ્ણાગાર મર્દન વાસ વર્ધન. —પ્રેમાનંદ.

કૃષ્ણાર્પણ, *s. n.* [S. *fr.* + અર્પણ giving] Lit. Dedication to the god Krisna. 2. Dedication or presentation to God. 3. A disintersted gift; a gift out of pure charity

Id. કૃષ્ણાર્પણ કરવું To dedicate or present to God. 2. To make a disinterested gift.

કેસ, *s. f.* [Corrup. of કસ a bandage.] The string or tie of an angarakha.

કે, *conj.* [S. कम what ?] That. 2. Either; or.

કેઈ, Variant of કઈ.

કે-કા, *s.* [S. Imit.] The voice of a peacock.

કાંઈ કેકિન કેકાએ શબ્દાયમાન રે,
એમ જોતો જાતો તે મહાન રે. —પ્રેમાનંદ.

કેકાણુ, *s. m.* [Imit. *Cf.* ખોખાર-વું to neigh.]A horse.

કેકી, *s. m.* [S. *fr.* કેકા + S. ई, इन, having.] A peacock.

કેટલાં-એક, *adj. n. pl.* [See **કેટલું** how much + એક indefinite.] Some; several; a few.

કેટ-લું, *adv.*[S. कियत् how much ? *fr.* किम what ? + લું dim.] How many ? how much? of what size ?

કેડ, *s.f.* [Dh. Des. कडि *fr.* S. कटि.] The waist.

કેડ મરડીને ઘડો મેં ભર્યો રે લોલ;
તુટયો મારો નવસર કેરો હાર.
મારા વહાલાજી હો. —**દયારામ.**

2. [S. कट side.] The back; the rear.

Id. કેડનું ભાગેલું Idle;dull; that will not make any exertion. કેડ ભાગવી To beat one so severely as to disable one from walking about. કેડે લેવું-તેડવું To set (a child) on one's hip and carry it about.કેડ લેવી, કેડે પડવું To pursue.

લે કામનીની કેડ, જીવ, જર, જશ, તે જાશે;
લે કામનીની કેડ, અધિક અતિ અનરથ થાશે.
—**સામળભટ.**

2. To persecute.કેડે કેડે જવું To go along or after.2.To follow secretly with a malicious purpose. કેડે કેડે ફરવું To follow. આ તો મારી કેડ મૂકતો નથી He does not leave me alone. કેડ મરડવી To bend down; to bend low. કેડ મરડીને ઊભું રહેવું To show one's disgust towards. (a thing or person). 2. To stand aloof from; to refuse to join (used with reference to women). કેડ પૂર, કેડવા, કેડ સમું, કેડ સમાણું As high or low as the knee; up to the knee; down to the knee.

Prov. કેડમાં છોકરૂં, ને ગામમાં ઢંઢેરો You cannot see wood for the trees.

કેડ-વા, *s. m.* Progeny; descendants; a race.

કેડિ-યું, *s. n.* A jacket reaching down to the waist.

કેડી, *s.f.* A foot-path.

કેડે, *prep.*[See કેડ the back.] Behind; after. 2. *adv.* Afterwards; then.

કેડો, *s. m.* [*Cf.* એડો, છેડો, સિમા-ડો.] The end. 2.The following after; a pursuit. 3. Persecution.4.A track; a way; a road.

Id. કેડો લેવો To pursue. 2. To insist upon. 3.To persecute; to annoy. કેડો મૂકવો To give up a pursuit.2. To give up thinking about. 3. To cease to persecute.

કે'-ણુ,*s.n.*A dialectical variant of **કહે-ણુ**.

કે'-ણી,*s.n.*A dialectical variant of **કહે-ણી**.

કેણી-ગમ,*adv.* [See કેણ what ? + ગમ, માગ, માર્ગ, a way.] Whither ? where ? in what direction ?

કેતક, *s m.*[S.]Same as **કેતકી**. 2. A gold ornament worn on the head by women.

કેતક-કેવડો, *s. m.* [+ કેવડો = કેતક.] Same as **કેતક**.

કેતકી, *s. f.* [S.] A fragrant shrub. 2. A blade of this shrub.

કેતું,A dialectical variant of **કેટ-લું** How much ?

કહો ભાગી જાય કયાંહી, ખંતથી કેતું ખસે.—**વલ્લભ.**

કેતુ, *s.m.* [S. *fr.* कत to make known *fr.* कित to know.]The ninth of the planets; the descending node (opposed to Rahu; the ascending node). 2. A comet.3. A flag; a banner.

કેથાં, } **કેથે**, } *adv.* [S. कुत्र where ? *fr.* किम what?] Where ? 2. Anywhere; wherever. 3. Somewhere.

કેદ, *s.f.* [Ar.] Imprisonment; confinement. 2. Constraint; restraint.2. Awe; respect.

Id. કેદ કરવું-પકડવું To make a prisoner. કેદમાં નાખવું-ઘાલવું To put into prison; to imprison.

કેદ-ખાનું, *s.n.* [Ar. + P. खानह a house.] A prison; a jail.

કેદાર, } **કેદારો**, } *s. m.* A musical mode.

કેદી, *s.m. f.* [See કેદ imprisonment.] A prisoner; a captive.

કે-નું, [Properly કેણ-નું, કો-નું, of whom ? *fr.* કેણ who ?] Of whom ? whose ?

કેન્દ્ર, *s.n.* [S.] The centre of a circle;

the focus of a curve. 2.The point at issue.

કેફ, *s. m.f.* [Ar.] Intoxication; inebriation. 2.An intoxicating drug; an intoxicant.

Id. કેફ કરવી To take an intoxicant. કેફમાં પડવું To acquire the habit of indulging in an intoxicant. કેફ ચઢવી To be overpowered by an intoxicant.

કેફિ-યત, *s.f.* [Ar. कैफ how.] Particulars; details. 2. A written statement.

કેફી, *adj.* [See કેફ.] Addicated to the use of intoxicating drugs or liquors. 2.Intoxicating.

કેબીન, *s. f.* [Eng. *Cabin.*] A cabin; a room in a ship.

કેમ, *adv.* [S. किम् what ?] How? in what manner? 2. Why? wherefore? 3. Well !

Id. કેમે કરતાં-કરીને In any way; by any means. કેમ કરતાં-કરીને How?

કેમ-કે, **કેમ-જે**, *conj.* [S. किम् + किम् & S. किम् + यत which.] For; because; since.

કેમ-રે, *adv.* [+ રે, અરે oh.] Why? wherefore ?

કેર, *s.n.* [S. केसर a mango tree.] A kind of wild fruit.

કેર, *s.m.* [Ar. कह्र] Killing of many men, beasts, &c. 2. A slaughter; oppression. 3. A calamity. 4. Doing to excess; vehemence; boundlessness.

Id. કેર કરવો To tyrannize. કાળો કેર A great calamity; great tyranny.

કેરખી, *s.f.* A small round body like a pebble. 2. A gold-necklace.

કેર-ડો, *s. m.* [See કેર.] The tree which bears a fruit called કેર.

કેરબો, *s. m.* [Hind. कार-वाह् a palanquin-bearer, a disguise, *fr.* કાર an officer + वह् to carry.] A kind of dance in which a male performer is disguised as a female, or a female as a male. 2. The musical mode suited to this dance. 3. A conical glass vessel for holding rose-water.

કેરાં, *s. n. pl.* of **કેરું**. [See કેર.] A kind of small sour berries.

કેરી, *s. f.* [S. केसर a mango tree.] A mango.

કેરી-ગાળો, *s. m.* [+ કાળ time.] The season in which mangoes ripen.

Prov. કેરીગાળો, ને પુંજી ટાળો The mango-season is a time of great temptation to spend one's money.

કેરું, *s.n.* A kind of small sour berry.

કેલ, *adj.* A term used for "one" (as in કેલપડી) (by merchants); one.

કેલ. *s. m.* [See કેળ-વવું to bring up.] Mortar or chunam made ready for use.

Id. કેલનો પાયો A firm foundation. કેલ કરવો To cover a wall, &c., with chunam.

કનક કેલ બંધ કામ જ કીધું, ત્યાં નાણાંની નહિ ન્યૂન.
—પ્રેમાનંદ.

કેલ-પડી, *adj.* [See કેલ one+પટ, પડી, a packet.] A term used for " eleven " (by merchants).

કેલિ, *s. f.* [S.] Play; sport; pastime.

આલિંગન ચુંબન રે દેતા, અલબેલાને ઉર પર લેતાં,
કામની કેલિ રે કરતાં, મનડું મોહનજીનું હરતા.
—ગિરિધર.

કેલિ-કલહ, *s. m.* [S. *fr.*+કલહ a quarrel.] A quarrel in play only; a pretended quarrel.

કેવડિ-યો-કાથો, *s.m.* [See કેવડો + કાથો.] Catechu kept in the blades of **કેતકી** or **કેવડો**, and made fragrant.

કેવડું, *adj.* [S. कि-यत् ? *fr.* किम् what ?] How long ? how large ? of what size or dimensions ?

કેવડો, *s. m.* [S. कतकी] A kind of fragrant tree or its flower.

કેવત, A dialectical variant of **કહેવત**.

કેવળ, *adj.* [S. केवल] Pure; mere. 2. Alone; only. 3. *adv* Altogether; in every respect. 4 Exactly; precisely.

કેવળ-ધામ, *s. n.* [S. + धाम an abode *fr.* धा to put.] Absoluteness; the state of perfect freedom from pain.

કેવળ-પ્રયોગી-અવ્યય, *s. m.* [S. प्र-योग use *fr.* प्र forth & युज् to join + अव्यय a particle.] An interjection; a word which is used to show merely the feeling of the speaker, but which bears on relation to the words

of a sentence.

કે-વારે, [S. किम्, કયું, what ? + वासर, વાર, a day.] At what time ? on what occasion ?

કેવું, *adj.* [S. कियत *fr.* किम् .] Of what sort or description ?

કે'વું, A dialectical variant of **કહેવું.**

કેશ, *s. m. pl.* [S.] The hair.

કેશ-પાશ, *s. m.* [S. *fr.* पाश a tie.] A queue; a knot of hair.

કેશ-વાળી, *s.*[S. केशावलि a line of hair *fr.* केश + आवलि a line.] A horse's or a lion's mane.

કેશાકર્ષણ, *s. n.* [S. + आकर्षण attraction *fr.* आ up to +कृष् to draw.] Capillary attraction.

કેસ, *s. m.* [Eng. *Case.*] A case; a suit at law. 2. A sick person under treatment by a doctor, a patient. 3. The condition of a sick person.

કેસર, *s. n.* [S.] Saffron. 2. The mane of a horse, &c.

કેસર-પપ્પુ, *s. m.* A Brāhmaṇa beggar coming from the Madras Presidency.

કેસરિ·યાં કરવાં, *v. t.* To make one last and desperate effort in a battle, (so called because men on such occasions take large doses of opium and sprinkle their bodies with saffron water).

કેસરિ·યું, *s. n.* A saffron-coloured cloth worn by women.

કેસરી, *s. m.* [S. *fr.* केसर the mane.] A lion. 2. *adj.* [S. केसर saffron.] Saffron-coloured.

કેસ·વાઈ, Same as **કેશ·વાળી.**

કેસુ,
કેસુ·વાઈ,
કેસુ·ડાં, } *s. n. pl.* [S. किंशुक] The name of a flower used in making saffron-colour.

ફાગણે કેસુ ફૂલ્યાં, હું કરમાણી રે. **—દયારામ.**

કેસુ·ડી, *s. f.* The name of the tree which bears કેસુ·ડાં flowers.

કેહ, A dialectical variant of **કોણ.**

સાદ કરે કેહને, પુત્ર, પુત્રી હરિનામ.**—તુલસીદાસ.**

કેહ·વું, Same as **કે'વું, કહે·વું.**

કેહેર, Same as **કેર.**

કેળ, *s. f.* [S. कदली.] The plantain tree. Id. કેળના ગર્ભ જેવું Smooth and full. કેળ-સોપારી A superior kind of betel-nut.

Prov. કેળે કેળાં, ને કાવચે કૌવચાં As is the father, so is the son.

કેળ-ફૂલ, *s. n.* [S. + ફૂલ.] The flower of a plaintain tree.

કેળવ·ણી, *s. f.* [See કેળવ·વું.] Education. 2. Discipline; training. 3. Knowledge; learning.

કેળવણી-ખાતું, *s. n.* [+ ખાતું.] The Educational Department.

કેળવ·વું, *v. t.* [S. कल् to urge, to instigate.] To educate; to teach; to instruct. 2. To breed; to train; to bring up. 3. To make better; to improve.

Id. કધાનને કેળવીને ખાવું Even bad food, when skilfully prepared and cooked, is good. કણક કેળવવી To prepare flour for making bread (by kneading it, &c.). છોકરાંને કેળવવાં To educate or train up children.

કેળવા·વું, *v. i.* [Pass. of કેળવ·વું.] To be educated. 2. To be improved.

કેળિયું, *s.n.*[See કેલ mortar or chunam.] An iron-pan used in carrying chunam. 2. A metallic tray. 3. An ear-ornament (Used in Kāṭhiāwāḍ).

કેળું, *s. n.* [See કેળ.] A plantain; a banana.

કૈ, A variant of ક્યાં Where ?

કૈં, A variant of **કાંઈ** Some.

કૈં·ક,*adj.* [See + એક indef.] Many; many a one; a great many. 2. Some; several.

વનવાસ કેરી મધ્ય, દ્રૌપદીનું હરણ થયું,
મરણ કરી કૈંક કેરે, પાછી આણી છે સતી.
—વલ્લભ.

કૈલાસ, *s. m.* [S.] The mount Kailas. 2. The heaven of S'iva.

કૈલાસ-નાથ, *s. m.* [S. + नाथ a lord.] An epithet of S'iva.

કૈલાસ-વાસી, *adj.* [S. + वस् to dwell.] An inhabitant of the heaven of S'iva.2. *s. m. f.* A deceased one; one who has departed from this world and is transported to

the heaven of S'iva.

કૈવલ્ય, *s. n.* [S. *fr.* केवल pure, absolute.] Detachment of the soul from matter; becoming one with the Supreme Spirit. 2. Absorption salvation.

કૈશિકી-વૃત્તિ, *s. f.* [S.] A composition in verse or prose in which the three sentiments of love, pleasure, and pity are combined.

કો, A variant of **કોઈ** Some.

કો, *s. m.* [Imit.] The sound uttered by a dove (હોલો).

Prov. કો કાળે ફળદાયકા Keep a thing for seven years, and you will find a use for it. હોલો બોલે "કો, કો, ને કો" Even a dove says "If one will not, another will."

કો૰ઈ, *adj.* [S. को-पि and *fr.* कः, किम, what? + अपि even.] Any; some.

Prov. કોઈ પોતાના વાંસાનો વાંક ન દેખે Every cook praises his own broth. કોઈ માના પેટમાંથી શીખીને નીકળ્યું છે ? There is no royal road to learning. કોઈએ પોતાનું નસીબ વેચી ખાધું છે ? Every man is the architect of his own fortune. કોઈ દહાડો હસવું, ને કોઈ દહાડો ખસવું Those who smile on Saturdays weep on Sundays. કોઈ ન પરણે, તેને ખેતરપાળ પરણે Bad men get bad companions: *i. e.*, Birds of a feather flock together. કોઇ કહે "રાંડ" તો કોઇ કહે "છિનાળ" He who says what he likes, hears what he does not like; *i. e.* Injury done to others is repaid with interest. કોઈના હાથ (ચાલે), તો કોઈનું મોડું (ચાલે) Words are but wind; but blows unkind. કોઈની એબ ઉઘાડવી નહિ We should not expose others' weakness. કોઈની દાઢી બળે, ને કોઈને અજવાળું થાય What is one man's food may be another man's poison: *i. e.* The wearer knows best where the shoe pinches. કોઈની હવેલી જોઇ, આપણી ઝુંપડી તોડી પાડીએ ? The greatest wealth is contentment with little. કોઈ વેંત નમે, તો કોઇ હાથ નમે Who stoops will conquer. કોઈ કહેરો શું ખાઉં ? ને કોઈ કહેરો શામાં ખાઉં ? Poor men seek meat for their stomach, rich men a stomach for their meat. કોઈના પેટ ઉપર પગ મૂકવો નહિ Never deprive one of one's means of livelihood. કોઈના પેટમાં કોઈ પેસી નિકળ્યું છે ? Nobody can judge what passes in the mind of another. કોઈની રીસ કોઈના ઉપર (ન કાઢવી) One should not suffer for another's fault. કોઈનો વાદ કરવો નહિ Be not hasty to outbid another.

કોઈ-એક, કોઈ-ક, } *adj.* [+ એક indef.] Anyone; someone; some; any.

કોઈ-કાળે, *adv.* [S. + કાળ time.] Sometimes; seldom. 2. On certain occasions. 3. Once upon a time.

કોઈ-સમે, *adv.* [S. + સમો, समय, time, coincidence.] Same as **કોઈ-કાળે.**

કોએલ, *s. f.* [S. कोकिल Imitative of the sound a cuckoo utters.] The black cuckoo.

કો૰ક, Same as **કોઈ-એક.**

કોક, *s. m.* [S.] A dove (હોલો).

વ્યાસ એક વરણાગિયો, કથા સંભળાવે કાન;
કવિતાને કંદ્રપ ભર્યો, કાયા કોક સમાન.

—**સામળભટ.**

2. The god of love. 3. A treatise on the art of love.

કોક ભણી તું કામની, અનંગરંગ અપાર,
વાચ્છાયન મત વાંચિયો, તેથી વંઠી નાર.

—**સામળભટ.**

કોક૰ડી, *s. f.* [S. कोक, a goose, a cuckoo, a frog + ડી dim.] A skein; a hank of thread. 2. A dried fruit.

કોક૰ડું, *s. n.* Same as **કોક૰ડી** A skein. 2. An intricate matter; a confused business.

Id. કોકડું ગુંચવાવું-વળવું To be in a confused state; to be complicated.

કોકણી, *adj.* [S. कोङ्कण the strip of land to the west of the Sahyādri Mountains (the Western Ghāts.)] Belonging to the Province called the Konkan. 2. *s. m.* A person living in the Konkan.

કોક-બાણ, *s. n.* [S. कोक love + बाण an arrow.] Cupid's arrow.

કોકમ, *s. n.* A kind of sour fruit. 2. *s. n. pl.* Dried peelings of this fruit.

કોકર-વરણું, કોકર-વાચું, } *adj.* [Hem. Des. कुरमाणं =

S. म्लानम् faded. *Cf.* કરમા-વું.] Tepid; lukewarm.

કોકરવું, *v. t.* To get by cheating. 2. To cajole and cheat; to deceive or delude by flattery; to coax; to wheedle; to inveigle.

કોકરવું, *s.n.* The small projection opposite to the flap of the ear. 2. A pearl ornament worn by women in this projection of the ear. 3. A flower-like ornament, generally of pearls set in gold, worn by men or women in the middle of the inner part of each ear.

કોક-લાલ, *s. m.* [See કોક-શાસ્ત્ર the science of love + લાલ a dandy.] A procurer.

કોક-લાલી, *s. f.* The occupation of a procurer.

કોક-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. कोक the name of a minister to a king, who wrote a treatise on the art of love for his master's amusement + शास्त्र a science.] A treatise on the art of love.

કોકા, *s. f.* A kiss.

પાનો ઉભર્યો રે, કોકા દઈને કંઠ લપટાવે;
શિર શુદ્ધિ કરી રે, ઉચ્છંગે લઈને ધવરાવે.
—દયારામ.

કોકિલ, *s. m.* [S.] The male cuckoo.

કોકિલા, *s. f.* [S.] The Indian cuckoo.

કોકીલું, Same as **કોકરવાયું.**

કોકીશાં, *s. n. pl.* The ends of a bow. 2. The holes in the wall of a city or a fort through which musket-shots or arrows may be discharged.

કોકીશું, *s. n.* Singular of **કોકીશાં.**

કો-કો, *s. m.* [Eng. *Coat.*] A baby's jacket.

કોકો, *s. m.* [Eng.] Cocoa; a preparation from which a beverage is made.

કોગળિ-યું, *s. n.* [See કોગળો vomiting.] Cholera.

કોગળો, *s. m.* [S. कवल a mouthful.] A mouthful of water or of any other liquid.

Id. કોગળો કરવો To gargle. મેં એના નામનો ક્યારનોએ કોગળો કર્યો I have washed my hands of him : *i. e.*, I have given up all connexion with him.

Prov. કોગળે દવ ન હોલવાય A drop in the ocean.

કોચ, *s. m.* [Eng. *Couch.*] A sofa.

કોચ, *s. n.* [See કોચ-વું.] A hole.

કોચરાંની સાલ, *s. f.* [See કચરો + સાલ the year. Or, S. कुचर going slowly, a fixed star, *fr.* क dim. + चर् to walk સાલ.] Remote antiquity.

કોચરી, *s. f.* [See કોચ-વું.] A woman (a term of contempt, used in the Sorath district).

કોચ-ડું, *adj.* Having holes.

કોચ-રો, *s. m.* [See કોચ-વું to carve, to cut.] The god Indra, who had one thousand holes in his body, which were afterwards turned into one thousand eyes.

કાણો (શુક્રાચાર્ય,) કુબડો (બળિયા કાકા), કોચરો(ઇંદ્ર);
નાકડ (હનુમાન), બટુક (વામન), બિલાડ (નરસિંહ);
એ સૌ તમ રક્ષા કરો, ભાંડ (શિવ), દાંડ (નારદ).
—ભાષા.

કોચ-લું, *s. n.* [See કોટ-લું a shell; or કોચ-વું, કોતર-વું, to pierce.] The shell of a nut.

કોચ-વું, *v. t.* [See કોતર-વું to carve, to cut.] To prick; to pierce. 2. To make a hole.

Id. ઘર કોચવું To break into a house for the purpose of robbery to commit robbery in a house. 2. To commit adultery.

કોચું, *adj.* [See કાચું raw.] Rotten. 2. Wanting pith or substance.

કો-જાગરી *s. f.* [S. कोजागर *fr.* कः, किम्, what ? + जागृ to wake.] A festival held at full-moon in the month of As'vina, and celebrated with various games. 2. The full-moon night of As'vina.

કોટ, *s. m.* [S. कोष्ट the inner space, the surrounding wall.] A rampart; a fort. 2. A solid square formed of troops.

Id. કોટ ચણવો-બાંધવો To build or erect a wall or rampart. ધૂળકોટ A rampart made of earth. બહાર કોટ Lit. Beyond the fort. 2. An esplanade; a suburb. કોટમાં જવું To file a suit or complaint. કોટમાં ઘાલવું-પૂરવું To put into prison; to make a prisoner.

કોટ, *s. f.* [S. क्रोड the chest, breast.] The neck. 2. [See કોટી.] Lamentation while

hanging on the neck of a person.

Id. કેટે ઘાલવું put an ornament round one's neck. 2. To throw responsibility on a person. 3. To throw one's own fault or responsibility on another. અડવી કેટLit. The bare neck. 2. The neck without any ornament on it. કેટ કરવી To lament in sympathy, by putting the neck on the shoulders of the other party (among women). કેટે વળગવું To cling to the neck of.2.To be a burden or trouble to. 3. To be unable to eat (through remembering an absent child) કેટનું માદળિયું Lit. An ornament worn round the neck. 2. A darling.

Prov. કેટમાં માળા, ને હૈયામાં લહાળા A hypocrite.

કેટ, *s. m.* [S. कोट a strongly enclosed place.] (In the game of cards) Gaining seven tricks successively by one party before the other has scored any.

Id. કેટ આપવો-દેવો To gain successively seven tricks before the adversary has scored any. કેટ લેવો To lose a game of cards through the first seven successive tricks being won by the opposite party.

કેટ, *s. m.* [Eng. *Coat.*] A coat.

કેટ-ડી, *s. f.* [See કેટ a fort. + ડી dim.] A small room.

કેટ-ડાં. *s. n. pl.* Houses. 2. Walls.

કેટ-લું, *s. n.* [S. कोष्ट the inner space + લું dim.] The shell of a nut containing a kernel. 2. The mere shell; the husk.

કેટ-વાલ, *s. m.* [See કેટ a fort + વાળું having.] A police-magistrate.

કેટ-વાલી, *s. f.* The office of a police-magistrate.

કેટા-કેટ, *adj.* [See કોટિ ten millons + redup.]Several *crores*; hundreds of millons.

કર્યા છે કેટાકેટ. **—પ્રેમાનંદ.**

કેટા-કેટ, *adv.* [See કેટ a fort.] Along a rampart.

કેટા-ન-કેટ, *adj.* [See કોટિ + અનુ after +કોટિ.]Millions on millions; many *crores.*

કોટિ, *s. f.* [S.]A crore; ten millions.

કોટિ-ધ્વજ, *s. m.* [S. + ध्वज a banner.] A man on the top of whose house there is a banner to show that he possesses a crore of rupees; a millionaire.

કોટિ-યું, *s. n.* [See કેટ-ડી a room.] A canoe; a small boat.

કોટિ-યો, *s. m.* [See કેટ, કોટી, neck.] A wooden circle put round the neck of an animal. 2. A trick in the Indian game of મોઈદંડા.

કોટિ-લી, *s. f.* [See કેટ-લું a shell.] A calico-printer's die.

કોટિ-લો, *s. m.* [See કેટ-લી.] A spinning instrument.

કોટી, *s. f.* [See કેટ the neck.] An embrace; a hugging; clasping in the arms.

Id. કોટી કરવી To embrace.

કોટી, *s. f.*[S. कोटि.] One side of a question in dispute. 2. A class; a genus.3. [S. कोटि.] See કોટિ Ten millions; a *crore.* 4. The highest point; the pitch; the extreme; an extremity. 5. A point of a bow. 6. The largest bead in a rosary from which the counting begins.

કોટું, *s. n.* [See કોટી one side, &c. Or, See કેટ a fort.] A dodge. 2. An intrigue.

કોટ, *s. n.* [See કેટ a fort.] A nest.

કોટે-કોટ, } *adv.* [See કેટ a fort.] Along
કોટે-કોટ, } the surrounding wall.

કોટ્યાવધિ, *adj.* [S. कोट्यवधि *fr.* कोटि a crore + अवधि a limit *fr.* अव down + धा to put.] Reckoned by crores; innumerable.

કોઠ, *s. m.* [See કુષ્ઠ leprosy; or કેટ-લું a shell, a cowrie. *Cf.* કોડિયો સાપ.] A kind of snake,having the colour of a cowrie on its back.

કોઠ, *s. n.* [S. काष्ठ the inner part,a shell, a store room.] A wood-apple.

કોઠ-લી, *s. f.* [S. કોઠી + લી a dim.] A small earthen jar.

કોઠ-લો, *s. m.*[See કેટ a fort.]A wooden box or cupboard,or a large circular earthen vessel, for preserving bread, meat, &c.

કોઠા-દાવ, *s. m.* [See કેટ a fort + દાવ a game.] A game for children, in which

there are seven squares; generally known as નિસરણી (Used in the Nausar- District.)

કોઠાર, *s. m.* [S. कोष्ठागार *fr.* कोष्ठ See કોટ a fort + अगार a house.]A granary; a store-house.

કોઠારિ·યું, *s. n.* A small **કોઠાર.**

કોઠારી, *s. m.* [+ S. ई. इन having.] A store-keeper.

કોઠા-વિરામ, *s. m.* [See કોઠો the stomach + S. विराम rest.*fr.* वि away from,opposite to, + रम् to play.] Temperament; constitution.

કોઠી, *s. f.* [S. कोष्ठ a store-room.] A large earthen jar. 2. A kind of fire-work. 3. A factory. 4. A store-room; a go-down. 5. The Residency (of a political officer).

Prov. કોઠી ધોઈને કાદવ કાઢવો To carry coals to Newcastle; a dirty work has a dirty end. પાકી કોઠીએ કાના ન ચઢે Try to do a thing before it is too late. કોઠીમાં ઘાલ્યાં કંઈ છવે ? Death meets us anywhere.

કોઠી, *s. f.* [See કોઠ a wood-apple.] The tree which bears કોઠ (wood-apples).

કોઠીમડી, *s. f.* The name of a creeping plant.

કોઠીમડું, *s. n.* The fruit of **કોઠીમડી.**

કોઠું, *s. n.* [See કોઠ.] A wood-apple. 2. [See કોટ neck.] The face; the physiognomy; attention. 3. [See કોડું.] An intrigue; a love-intrigue. 4. [S. कोष्ठ.] A nest.

કોઠો, *s. m.* [S. कोष्ठ the inner part.] The stomach; the belly. 2. A table; a written statement in a tabular form. a synopsis. 3. A warehouse. 4. The upper part of an *angarkha*. 5. An earthen vessel in which indigo is stored. 6. A tower. (in Kathi wad). 7. A revenue office, in which dues are paid and collected. 8. A multiplication table.

Id. કોઠો વટલાવવો To eat a forbidden article of food. કોઠા લાગી (Slang) Lit. May your heart be afflicted (an expression used in abusing a woman).

Prov. કોઠે કોઠે નવી બુદ્ધિ Many men, many minds.

કોડ, *s. m.* [S. कौतुक wonderment, curiosity.] Longing; hankering; one's heart's desire.

મને રાસ રમ્યાના રસ કોડ વહાલા,
થૈ થૈ રાસ રમાડ વહાલા. —ભાષા.

Id. કોડ પૂરવા—પૂરા કરવા—પૂરા પાડવા To gratify a longing; to supply what is wished for.

કોડ, *s. f.* [See કહોડ *fr.* S. गोष्ठ *fr.* गो a cow + स्था to stand.]A cow-pen;a cattlepen; a byre. 2. The place where artisans work.

કોંઢ, *s. m.* [S. कुष्ठ leprosy.] Leprosy.

Id. ધોળો કોંઢ White leprosy. કાળો કોંઢ Black leprosy. ગળત કોંઢ Leprous sores. કોઢ નિકળવો To be attacked with leprosy.

કોડાં, *s.n. pl.*[S. कोष्ठ or कोश an enclosed Space.] Shells.

કોડા·મણું, *adj.* [See કોડ a longing.] Foppish; vain of one's own beauty. 2. Enthusiastic; cheerful.

કોડિ·યું, *s. n.* [Dh. Des. करोडिया *fr.* S. करोटिका the skull, *Cf.* Hem. Des. कोडिये *fr.* S. कोष्ठ the inner part.] An earthen cup holding oil and a wick for a light.

Prov. કોડિયા જેટલું કપાળ, ને તેમાં વચ્ચે ભમરી

કોંઢિ·યું, *adj.* [See કોંઢ, *s. m.*] Afflicted with white leprosy.

કોંઢિ·યું, *s. m.* Same as **કોઢ.**

કોડિ·યો-લોબાન, *s, n.* [See કોડી a cowrie + લોબાન.] A kind of fragrant gum.

કોડિ·યો-સાપ, Same as **કોઠ.**

કોડિ·લું, *adj* [See કોડ a longing.]Ardent; eager.

રંગે રૂડો, રૂપે પૂરો, દીસતો કોડિલો કોડામણો.
—નરસિંહ મહેતો.

કોડી, *s. f.* [See કોડું.] A small cowry; a sea-shell. 2. A coin of a small denomination. 3. Worthlessness

Id. કોડી માત્ર અન્યાય The least wrong.

Prov. કોડીની કમાણી નહી, ને ઘડીની ફુરસદ નહિ Busy doing nothing; *i. e.*, Engaged in a profitless business. કોડી ચોર તે પાડી ચોર He that will steal an egg will steal an ox. કોડીની સત્તા, ને લાખની મત્તા Property gives a right to hold one's possessions against the whole world. કોડી હરામ, બચકા હલાલ To strain

out a gnat and swallow a camel.

કોડું, *s. n.* [S. कोष्ठ an enclosed space.] A sea-shell.

કોડો, *s. m.* A large cowry. 2. *adj.* Foolish; dull (of a man).

કોડ્ડો, *s. m.* Same as **કોરડો** A whip. 2. Same as **કોયડો** A riddle, a puzzle.

કોઢ, Same as **કો'ડ** Leprosy.

કોઢિ·યું, } Same as **કો'ઢિ·યું,** Leprous.
કોઢી·લું, }

કોણ, *pron.* [S. कः who ? *fr.* किम् what ? + पुनः again.] Who ? which ? what ?

Prov. કોણે કહ્યું હતું કે, "બેટા, આવળિયે ચઢજે?" You have to thank yourself for your misfortune; (of a self-inflicted difficulty). કોણે દીઠી છે કાલ Who knows what the morrow will bring forth: *i. e.* Boast not thyself of tomorrow, for thou knowest not what a day may bring forth. કોણ કહે છે કે, રાપણીના ઘા વાગ્યા ? If the cap fits you, you may wear it.

કોણ-માત્ર, *adj.* [+ S. मात्र only, or See માત્રા a measure.] Of what consideration ? Who cares for you ? 2. Inconsiderable; insignificant.

કોણ, *s. m.* [S.] An angle; a corner.

કોણી, *s. f.* [S. कोण an angle.] The elbow.

કોતક, *s. n.* [S. कौतुक.] A wonder; a marvel; a wonderful thing or act.

કોતર, *s. n.* [S. कोटर a hollow, a hole. Or, See કોતર·વું to dig, to carve.] A cave; a den. 2. A deep and broad arm of the sea; a gulf.

કોતર·ડું, *s. n.* A very small gulf.

કોતર·ણી, *s. f.* [See કોતર·વું to carve.] An engraving. 2. An instrument for engraving.

કોતર·ણું, *s. n.* Same as **ખાતર·ણું.**

કોતર·વું, *v. t.* [S. कृन्त to cut.] To engrave; to carve. 2. To burrow. 3. To dig.

Id. કોતર કામ An engraving; sculpture.

કોતલ, *adj.* [See કોટ·વાળ the governor of a fort.] Adorned and walking without a rider in the front of a procession (of horses, &c.).

સુખપાલ સાથે ચાર કોતલ, સબળ શોભા જાણ.

—હરિદાસ.

કોતાઈ, *s. f.* [P.] Want; deficiency; insufficiency.

કોતાર, *s. m.* An elephant-driver (used in Kāthiāwāḍ).

કોથમી, } *s. f.* The coriander plant.
કોથમીર, }

કોથ·ળી, *s. f.* [See કોથ·ળો.] A purse; a bag. 2. The covering of the testicles. 3. A term for 1,000.

Id. કોથળીવાળાં પ્રાણી Marsupials.

Prov. કોથરીમાંથી સાપ નિકળ્યો Deceiving expectation.

કોથળી-સાંથ, *s. f.* [+ સાંથ a share of the produce.] A share paid to privileged persons out of the produce of land.

કોથળો, *s. m.* [Dh. Des. कोट्टओ *fr.* S. कोष्ठ, S. કોઠો, a closed store-room. *Cf.* Hem. Des. कोत्थलो *fr.* S. कोष्ठक a granary *fr.* कोष्ठ a store-room.] A large bag or sack.

Id. કોથળો કરવો To fill a bag and go as a pedlar; to put knicknacks in a bag and go about to sell them.

કોદંડ, *s. n.* [S.] A bow (archery).

કોદરા, *s. m. pl.* [S. कोद्रव.] A species of corn used for food by the poor.

Prov. કાળમાં કોદરા પણ વહાલા લાગે Hunger is the best sauce.

કોદરી, *s. f.* Grains of કોદરા separated from the husks.

કોદાળી, *s. f.* [S. कुद्दाल.] A hoe; a spade.

કોદાળો, *s. m.* A large spade.

કો-દી, *adv.* [See કોઈ some + દિવસ a day.] Ever; at any time; sometimes.

કો-દું, *s. n.* [S. कु dim. + દૂધ milk.] An old she-buffalo, yielding little or no milk.

કો·નું, *adj.* [Genitive of કોણ, કો, who ?] Whose ?

Prov. કોના બાપની દીવાળી ? Men are liberal in the use of other's money. કોની ગાય ? કોનું ખાય ? હાંકે તેનું નખોદ જાય Nobody concerns himself with other people's losses. કોને માથે લાકડું ઘાલ્યું છે ?=કોને માથે મોડ છે ? Everybody's business is nobody's business.

કોપ, *s. m.* [S. *fr.* कुप् to be angry.] Wrath; anger.

કોપટી, *s. f.* [S. कुर्पट a rag. See કપોટી.] A thin film. (Used in Kathiawad).

કોપર-બરાસ, *s. m.* [Eng. *Copper-brass.*] An alloy of copper and brass.

કોપરા-પાક, *s. m.* [કોપરું kernal + પાક a medicinal preparation.] A sweetmeat made of cocoanut, sugar, &c. 2. A beating (Used for euphemy.)

કોપરિ·યું, *s. n.* [S. कुर्पर.] The elbow.

કોપરું, *s. n.* [Guj. ટોપરૂં. See ટોપી.] The kernel of a cocoanut.

કોપરે-લ, *s. n.* [+ S. तल, તેલ, oil *fr.* तिल, તલ, sesamum.] Cocoanut-oil.

કોપ·વું, *v. i.* [See કોપ anger.] To be angry; to be enraged.

કોપાય·માન, *adj.* Angry; wrathful.

કોપીન, *s. n.* [S. कौपीन.] A cloth worn over the private parts.

કોબર, *s. n.* [See કોતર.] A valley.

કોબાડ, Same as **કેબડું.**

કોબા·વાળી *adj. f.* [See કુબો a mallet + વાળી, વાળું, having.] A woman who does the work of beating & levelling the ground with a કુબો or wooden hammer.

કોબી, કોબીજ, } *s. f.* [Eng. *Cabbage*, See કુબી.] Cabbage.

કોબો, Seme as **કુબો.**

કોમ, *s. f.* [Ar.] A people; a tribe; a sect; a nation.

કોમળ, *adj.* [S. कोमल.] Soft; tender; delicate. 2. Mild; agreeable.

કોમળ·તા, *s. f.* Softness; mildness; tenderness.

કોમળ·તા·ઈ, *s. f.* [+ ઈ is redundant, the abstract noun being complete with ता.] Same as **કોમળ·તા.**

કોય, A variant of **કો, કો·ઈ.**

કોયડો, Same as **કોરડો** a lash.

કોય·ડો, *s. m.* [Hem. Des. कुडुं, कोड्डा = S. आश्चर्यम wonder, *fr.* S. कुटम a puzzle.] A puzzle; a riddle.

કોયલ, કોયલ·ડી, } *s. f.* [S. कोकिला.] The Indian cuckoo.

કોયલી, *s. f.* A boil in the throat.

કોય·લું, *adj.* [Correctly કોહે·લું *fr.* કોહ·વું to rot.] Decayed; decomposed; rotten. *Cf.* **કોહ્ય·લું.**

કોય·લો, *s. m.* [Hem. Des. कोइला = S. काष्ठाङ्गारो: burning embers of wood, & कोडआ= S. करिषाग्नि: a fire of cow-dung cakes, *fr.* S. काक charcoal.] Charcoal; a coal.

Id. કોયલા જેવું Black. 2. Worthless; useless. 3. Wicked; evil.

Prov. કોયલાની દલાલીમાં હાથ કાળા He that deals in dirt gets foul fingers. કોયલાને સો મણ સાબુએ ધૂએ, તોએ કાળા ને કાળા You cannot wash a blackamoor white.

કોયા-બોલું, કોયું, } *adj.* [See કોયું, કોય·લું, rotten + બોલ·વું to speak.] Speaking at tedious length and unnecessarily upon any object.

કોર, *s. f.* [See કોર·વું to bore a hole.] A side; the directoin. 2. The edge; the border. 3. The edging or border of a cloth. 4. A piece of bread.

Id. કડકો કોર રોટલો A crust of bread. કડકો કોર Lit. A piece or a crust. 2. A piece. કોર મરડવી To play false to one's own party; to change sides; to go over to the enemy's side. કોર મૂકવી–ચોડવી To apply, sew, or put a border (to a garment). કાળજાની કોર A darling.

કોરણું. *adj.* [Mar. कोडग *fr.* કૌતુક wonder.] Shameless; callous; obdurate; incorrigible.

કોરટ, *s. f.* [Eng. *Court.*] A court of law.

કોરડા-દાવ, *s. m.* [See કોરડો a lash + દાવ a game.] A game for children, generally known as ઘડી-ખીસકો.(Used in the Songhad. Prant.)

કોર·ડું, *adj.* [See કોરૂં.] Dry; free from moisture.

કોર·ડો, *s. m.* [S. क्रूर cruel.] A lash; a scourge. 2. Power; authority. 3. Oppression. tyranny.

Id. કોરડો મારવો To lash. 2. To subject to tyranny. કોરડો બજાવવો To exercise tyranny over. શું, તારો હેઠ કોરડો વાગે છે ? How ? am I subject to your tyranny ? કાયદાને કોરડે વશ

કરવું To reduce to subjection by the power of law.

કોરંડા, Same as **કોયંડા** A riddle; a puzzle.

કોર-ણ, *s. f.* Same as **કોર** A side.

કો-રણ, *s.n.* [See રણ a battle.] An army. 2. A cyclone of dust.

ઊડે કોરણ, કાંકરા, રજ ઘણી, ઉલ્કા તણા પાત જો.
—**પ્રેમાનંદ.**

કોરણિ-યો, *s. m.* [See કોરણી engraving.] The sides of a wooden frame which are grooved so as to fix boards in it.

કોર-ણી, Same as **કોતર-ણી.**

કોર-મું, *s.n.*[S. कुर boiled rice.] Coarsely ground pulse.

કોર-વંકુ, *adj.*[See કોર side+વાંકુ crooked.] Lying slanting; sloping.

કોર-વાણ, *adj.*[See કોરૂં dry + વર્ણ colour, state.] Dry. (Used in Kāṭhiāwāḍ).

કોર-વું, *v. t.*[See કોતર-વું to cut.] To bore a hole; to scoop. 2. To carve; to engrave.

Id. કાળજું કોરવું To afflict the heart. ડુંગર કોરવા To excavate mountains.

કોરસણી, Same as **કોતરણી.**

કોરા-ડું, **કોરા-ણ,** **કોરા-ણું,** Same as **કોરૂં** Dry.

કોરા-ણ, Same as **કોર, કોર-ણ,** A side.

કોરી, *s. f.* A small silver coin worth about one third of a Rupee.

કોરૂં, *adj.* [S. क्रूर cruel, raw, hard, *fr.* कृत to cut.] New; not used; not washed even once (of cloth). 2. Dry; not watery. 3. Barren; fruitless; unproductive.

શામ સેવીએ રે,ગોવિંદ ગાઈએ રે,કોરી કથનીથી શું થાય?
—**દયારામ.**

Id. કોરૂં વાસણ-લુગડું A new and unused pot or cloth. કોરૂંકટ, કોરૂં કડાક, Brand-new; quite new and unused. 2. Quite dry. 3. Having no affection. કોરો કાગળ Blank paper. કોરે કાગળિયે મતું કરવું Signing a blank paper; giving a *carte blanche*.

કોરૂં-મોરૂં, *adj.* [+મોરૂં redup.] Quite new.

કોરે, *adv.* [See કોર side.] Aside; by the side of.

Id. કોરે કરવું-મૂકવું To set aside. કોરે કરી રાખવું-મૂકી રાખવું To lay by; to abstain from present expenditure. કોરે બેસવું To be in the monthly course (of a woman).

કોલ, *s. m.* [Ar.] A word; a promise. 2. A custom-house entry of the arrival or departure of a ship.

Id. કોલ આપવો To give a promise. કોલ લેવો To obtain a promise. કોલ તોડવો To break a promise. કોલ પાળવો To keep a promise; to fulfil a promise.

કોલ, *s. m.* [See કેલ.] Mortar.

કોલ, *s. m.* [See કો'લું.] A jackal.

કોલ-કરાર, *s. m.* [+ કરાર a contract.] An agreement; a treaty.

કોલમ, *s. m.* [See કુલમ *fr.* S. कलम rice; or a metathesis of कमल, *Cf.* કમોદ *fr.* S. कुमुद a kind of lotus.] A kind of rice.

કોલમ, *s.m.* [Eng. *Column.*] A column.

કોલસો, Same as **કોયલો.**

કોલાહલ, *s. m.* [S. Imit.] An uproar; a bustle; a tumultuous noise.

કોલી, *s. f.* [S. कपिला a brown cow *fr.* कापिल brown.] A cow.

કોલું, *adj.* [S. कपिल brown.] Of a reddish brown colour.

કોલું, **કો'લું,** *s. n.* [Dh. Des. कोल्हुयो, *Cf.* Hem. Des. कुल्हो, कोल्हुआ, *fr.* S. क्रोष्टृ] A jackal; a fox.

કો'લુ, *s. m.* [Hem. Des. कोल्हुओ = S. इक्षु निपीडन यन्त्रम्.] A machine for extracting the juice of the sugar-cane.

કોલેરા, *s. m.* [Eng. *Cholera*] Cholera.

કોલો, *s. m.* A hole in a wall.

કોવાડ, *s. m.* [See કૂવો a well + આડુ across.] A piece of wood supporting the wooden wheel in a water-machine (કોસ).

કો'વાડી, Same as **કોહાડી.**

કો'વાણ, *s. n.* [See કોહો-વું to rot.] Decay; decomposition; putrefaction.

કોવિદ, [S *fr.* किम् + अपि anything + विद् to know.] A learned man; a doctor.

કો'વું, *v. i.* [Hem. Des. कुहिअं = S. लिप्तम् besmeared, also + तामनम् becoming wet. *Cf.* Mar. कुसणे to putrefy.] To putrefy; to decay.

કોશ, *s.m.* [S.] A treasury. 2. A cavity

in the body.3.A dictionary; a lexicon. 4.A sheath; a scabbard.5.A bud.6. A leathern bag used in drawing water out of a well.

Id. અન્નમય કોશ The cavity in the body which stores and digests food. શબ્દકોશ A vocabulary. ચાર કોશનું પાણી A quantity of water such as to require four bags or buckets to draw it out.કોશ ચાલે છે A water-machine is working. કોશ જોડવો To work with a water-machine, to draw out the water of a well.બળદ કોશ તાણે છે Oxen work a water-machine.

કોશ, *s. m.* [S. क्रोश.] A measure of length; a distance of one mile and a half.

Id. ચાર કોશનું છેટું A distance of four કોશ (six miles). 2. A very long distance. 3. A vast difference.

કોશ, *s. f.* [S. कुशी a plough share.] An iron bar sharpened at one end, used as an instrument for digging.

કોશ-તારો, *s. m.* [See કોશ a leather-bucket + તર-વું to swim.] A man who cannot swim.

કોશર, કોશિર, } Same as **કોસર,કસર,**Economy.

કોશર કોડી કેરી કરે, ખરચ કોડ જરા જાણિયો,
છે ચાર વર્ણમાં ચતુર નર, વિવેકી જોતાં વાણિયો.
—સામળભટ.

કોશિરિ-યું, *adj.* Frugal; economical; miserly.

કોશાગાર, *s. n.* [S. *fr.* + અગાર a house.] A treasure-house.

કોશા-ધિકારી, કોશા-ધિપાત, કોશા-ધ્યક્ષ, } *s. m.* [+ અધિકારી, અધિપતિ, અધ્યક્ષ.] A treasury-officer.

કોશિ-યાળો, *s. m.* [S. कुशापाल *fr.* કુશી, કોશ, an iron bar + आपाल a protector *fr.* आ all around पाल्, पा, to protect.] A wooden wedge, placed between a ploughshare and the wooden frame of a plough,to hold both firm and tight.

કોશિયો, *s. m.* [See કોસિયો.] A kind of bird.

કોશિશ, કોશેશ, } *s. f.* [P.] An endeavour; an effort.

કોશે-ટો, *s. m.* [Dh. Des. कोसो *fr.* S. कोश a cavity.] The cocoon of the silk-worm.

કોષ્ટ-ક, *s. n.* [S. कोष्ट-क *fr.* कोष्ट. See કોઠો.] A table of weights, measures, coins, &. 2. Each of the four-sided figures, formed on a paper with horizontal and vertical parallel straight lines.

કોષ્ઠ, *s. m.*[S.]The stomach. 2. See કોઠ.
Id. બદ્ધ કોષ્ઠ Constipation.

કોસ, *s. m.* [S. क्रोश. See કોશ.] A measure of distance; one mile and a half.

કોસ, *s. m.* [S. कोश a cavity.] A leather-bucket.

કોસ, *s. f.* [S. कुशी a plough-share.] An iron bar used in digging.

કોસ-કુવો, *s. m.* [See કોશ + કુવો.] A well from which water is drawn by means of a large leather-bucket.

કોસ-ણ, *s. f.* [S कुक्षि.] The side below the ribs.

કોસણ-વું, *v. t.* [S. कषण rubbing *fr.* कष् to rub. *Cf.* કશાણ-વું, કસણ-વું.] To mix together by rubbing.

કોસમ, *s. m.* [S. कुसुम्भ saffron.] The flower of **કોસંબી.**

કોસંબી, *s. f.* A tree from the flowers of which a red colour is obtained.

કોસંબો, Same as **કસુંબો.**

કોસલ, *s. f.* [Eng. *Council, counsel.*] A council. 2. Counsel; secret deliberation.

Id. કોસલ કરવી To deliberate secretly. કોસલ ભરવી To call a secret meeting.

કોસિ-યો, *s. m.* [See કોશ, કોસ.] One who draws water from a well with a leather-bucket.

કોસર, Same as **કસર.**

કોસ-લું, *s. n.* [S. कुशी a ploughshare; See કોશ, કોસ.] A bar of iron attached to a plough.

કોસી-ટો, Same as **કોશેટો.**

કોસીસ, Same as **કોશિશ.**

કોસીસું, *s. n.* [See કળશ.]An ornamental

structure on a parapet or rampart.

કોટ કેરાં કોસીસાં માંય, કાંગરા બહુવિધ જડયા.

—પ્રેમાનંદ.

કોસું, *s. n.* [S. कुश a kind of grass.] A shoot springing from a joint in a stock of bājrī, juwār, &c. 2. An end of a bow (of an archer).

કો, **કોહ,** **કોહો,** *s. f. m.* [See કોહો·વું.] Decay; decomposition. 2. Mortification. 3. A disease in which the skin, or flesh, or both become rotten.

કોહ·પણ, *s. n.* Malicious fault-finding; peevishness; malice; spite; rancour.

કોહ·વું, Same as **કોહો·વું, કો'·વું.**

કોહ·વણ, **કોહ·વાણ,** Same as **કો'·વાણ.**

કોહળું, Same as **કો'ળું.**

કોહિનુર, *s. m.* [P. कोह् a mountain + नूर light.] Lit. A mountain of light. 2. A large brilliant diamond, the kohinur.

કોહોવું, Same as **કો'વું.**

કોહ્ય, *s. f.* Same as **કોહ-પણ.**

કોહ્ય·લું, *adj.* [See કોય·લું.] Malicious; spiteful; rancorous.

કોહ્યા-બોલું, *adj.* [+ બોલ·વું to speak.] Peevish. 2. Quarrelsome.

કોળ, *s. m.* [Dh. Des. कोलो = S. किरि a hog.] A large rat.

કોળ·ણ, *s. f.*[See કોળી.]Wife of a **કોળી.**

કોળ·વાઈ, *s. f.* [See કોળ.] A trap for rats.

કોળિ·યું, *s. n.* Same as **કોળ·વાઈ.**

કોળિ·યો, *s. m.* [S. कवल.] A mouthful. 2. A small quantity of food.

કોળી, *s. m.* [S. कौल a worshipper of S'akti, according to the left hand ritual (વામ માર્ગ.)] A particular S'udra class. 2. An individual of that caste. 3. A black and dirty stout man (colloq.). 4. An unsympathising brute; a man of no feeling (colloq.).

કોળી-નાળી, *s. m. pl.* [+ નાળી redup. of કોળી.] All the castes of S'ūdras.

કો'ળું, *s. n.* [Dh. Des. कोहलियो, *Cf.* Hem. Des. कोहली *fr.* S. कूष्माण्ड.]A gourd; a pumpkin.

કોળે-કોળો, *adv.* [See કળ pain *fr.* કળ·વું to pain.] Laughing boisterously.

Id. કોળેકોળો લેવી To laugh till one has a stitch in the side, or till the sides are about to burst.

કૃષ્ણશું કટાક્ષ કરી, કોળેકોળો લઈ કૃષ્ણ,

કૃષ્ણશું હસે અપાર, પય વિષ ચાખવે. —**વલ્લભ.**

કોઓ, *s. m.*[Dh. Des. कवोओ *fr.* S. कपोतः a dove; or, कयवाओ *fr.* S. कृकवाकः a cock.] A crow.

કૌતક, Same as **કૌતુક.**

કૌતી, Same as **કૈવત.**

કૌતુક, *s. n.* [S, *fr.* कुतुक.] Wonder. 2. A marvel; any object, event, or act exciting fondness, admiration, or delight. 3. Curiosity. 4. An object of curiosity or wonder.

Id. કાંઈ કૌતુક વગર અપાય છે ? I will come to see you, when there is a delightful occasion at your house, and make you a present (said at the time of parting as a benediction or expression of affection).

Prov. કૌતુક વિના હસવું ન આવે One laughs only when one is delighted or sees a marvel.

કૌપીન, Sanskrit form of **કોપીન.**

કૌભાણ્ડ, *s. n.* [S. कु dim. + भण to speak.] A false charge; a false claim; deceit; roguery.

કૌમાર, *s. n.* [S. *fr.* कुमार a boy.] Childhood. 2. The state of being unmarried.

કૌમુદી, *s. f.* [S.] Moonlight.

કૌરવ, *s. m.* A descendant of Kuru. 2. A ruler of the Kuru family.

કૌવચ, *s. n* [S. कुश a kind of grass + सूच a needle.] A kind of nettle; cow-itch.

કૌવત, *s. n.* [Ar.] Power; strength; vigour.

કૌશલ્ય, *s. n.* [S. *fr.* कुशल skilful.] Expertness; cleverness.

કૌસ્તુભ, *s. n.* [S.] One of the fourteen precious things obtained from the ocean when it was churned by the gods.

ક્યમ, A variant of **કેમ**.

ક્યાં, *adv*. [S. कस्याम् in what ? *fr*. किम् what ?] Where ?

Prov. ક્યાં ઘોડું, ને ક્યાં ગધેડું ?–ક્યાં રાજા ભોજ, ને ક્યાં ગાંગા તેલી ?=ક્યાં મોહર, ને ક્યાં અધેલી ?= ક્યાં લંકાં, ને ક્યાં લાહોર ? = ક્યાં બીબી ફાતમા, ને ક્યાં દાવલશા પીર ?=ક્યાં ચંદન, ને ક્યાં મલયાગિરિ, ક્યાં સાયર ક્યાં નીર ? = A vast difference. જેમ જેમ પડે વિપતડી, તેમ તેમ સહે શરીર A man's power of endurance is almost unlimited, it grows with his difficulties.

ક્યાં-ઈ, ક્યાં-એ, ક્યા-ય, ક્યાં-હી, *adv*. [+ એ also, even, *fr*. S. अपि also, even.] Somewhere. 2. anywhere.

☞ When there is a negative word in a sentence, these words have an exhaustive meaning; as, એવી ચીજ ક્યાંએ મળે નહિ Such a thing can nowhere be found.

ક્યાડો, *s. m.* A species of horses.

ક્યામત, *s. f.* [Ar.] The judgment-day; doomsday.

ક્યાર-ડી, *s. f.* [See ક્યારો a plot of ground.] A small plot of ground in a field or garden to keep water in.

ક્યારી, *s. f.* A small ક્યારો. 2. Land which requires to be irrigated. 3. Land which can be cultivated.

ક્યારે, *adj*. [See ક્યો which ? + વાર time.] When ? at what time ?

ક્યારે-ક, *adv*. [+ એક indef.] Sometimes.

ક્યારો, *s. n.* [S. केदार a field under water.] Same as ક્યાર-ડો. 2. A basin for water near the root of a tree.

ક્યાસ *s. m.* [Ar.] A guess. 2. Valuation; an estimate of the value of a thing. શું બોલશે, એવી આશ; રાજા કરતો મનમાં ક્યાસ.

—**પ્રેમાનંદ.**

Id. ક્યાશ કરવો To guess. ક્યાસ કાઢવો To make an estimate.

ક્રતુ, *s. m.* [S.] A sacrifice.

સાહિત્ય સર્વે સંભારીને, કરો એ ક્રતુ રાજ રે.

—**ગિરિધર.**

ક્રમ, *s. m.* [S. क्रम to go.] Order; succession; a series. 2. A particular arrangement of the words of a Vedic verse. 3. Going; proceeding; a course.

Id. ચાલતો અવેલો ક્રમ A way or line of conduct that has been handed down to us. ક્રમમાં ગોઠવવું–મૂકવું–લાવવું To put in order; to reduce to order; to arrange in order. ક્રમે ક્રમે Gradually. ક્રમે કરીને One after the other.

ક્રમ-ણ, *s. n.* Act of walking or going. 2. Advance; progress.

ક્રમ-ભંગ, [+ भङ्ग a breach *fr*. भञ्ज to break.] Irregularity.

ક્રમ-વાર, *adv*. [+ વારો a turn.] According to an order.

ક્રય, *s. m.* [S. *fr*. क्री to buy.] Buying; a purchase.

ક્રય-વિ-ક્રય, *s. m.* [+ वि-क्रय selling *fr*. वि opposite to + क्री to buy.] Buying and selling; trade.

ક્રાન્તિ, *s. f.* [S. See ક્રમ.] The act of going. 2. A change; a revolution. 3. The ecliptic. 4. The declination of a planet.

ક્રાન્તિ-વૃત્ત, *s. n.* [S. + वृत्त a circle *fr*. वृत to turn.] The ecliptic.

ક્રિય-માણ, *s. n.* [S. *fr*. कृ to do.] A rite; ritual; a ceremony. 2. *adj*. Being done; in process; under operation.

ક્રિયા, *s. f.* An act; a deed. 2. Motion; action; being. 3. A ceremony; a religious rite. 4. Practice, as opposed to શાસ્ત્ર (theory).

ક્રિયા-નષ્ટ, *adj*. Lost or ruined by one's own acts. 2. Forgetting benefits done to oneself; ungrateful.

ક્રિયા-પદ, *s. n.* A verb.

ક્રિયા-ફળ, *s. n.* The fruit or result of an act.

ક્રિયા-ભ્રષ્ટ, *adj*. Not performing proper ceremonies.

ક્રિયા-વિશેષણ અવ્યય, *s. n.* A predicative adjective. 2. An adverb.

ક્રિયા-શક્તિ, *s. f.* Power of action; energy; an act.

ક્રિયાશ્રય, *s. m.* The subject or agent of a verb.

ક્રિશ્ચિયન, *adj.* [Eng. *Christian.*] Believing in Christ; following the precepts of religion laid down by Jesus Christ.

ક્રીડા, *s. f.* [S. *fr.* क्रीड् to play.] Sport; play; recreation; a pastime; a pleasant occupation.

Id. ક્રીડાગાર, ક્રીડાગૃહ, A pleasure-house. ક્રીડાસ્થાન A place for sports; an arena; a gymnasium. ક્રીડાશૈલ A pleasure-mountain. ક્રીડા કરવી-રમવી To sport.

ક્રૂર, *adj.* [S.] Cruel; wicked. 2. Formidable; dreadful. 3. Harsh; merciless.

ક્રોડ, *adj.* [S. कोटि.] Ten millions.

ક્રોધ, *s. m.* [S. *fr.* क्रुध् to be angry.] Wrath; anger; ire.

Id. ક્રોધ કરવો To get angry. ક્રોધ મારવો To restrain one's own anger. ક્રોધ આણવો-લાવવો To be angry; to make oneself angry. ક્રોધાન્ધ Blind wind anger; maddened with anger.

ક્રોધ·વું, *v. i.* To be angry.

કળીનો પ્રેર્યો ક્રોધ્યો ઘણું. —**પ્રેમાનંદ**.

ક્રોધા-ગ્નિ, *s. m. f.* The heat of anger.

ક્રોધાય·માન, *adj.* Angry; wrathful.

ક્રોધાવેશ, *s. m.* A fit of anger.

ક્રોધિ-ષ્ઠ, *adj.* Passionate; ireful; angry; fiery-tempered.

ક્રોધી, Same as **ક્રોધિ·ષ્ઠ**.

ક્રૌઞ્ચ, *s. m.* [S. क्रौञ्च.] A heron; a curlew.

ક્લિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* क्लिश् to give pain to.] Distressed. 2. Far-fetched; forced.

ક્લીબ, *adj.* [S.] Impotent; neuter.

ક્લીમ્, *Interj.* A mystic syllable used in reciting a Vedic verse addressed to the god of love.

ક્લેશ, *s. m.* [S. *fr.* क्लिश् to give pain to.] Distress; affliction. 2. A quarrel.

Id. ક્લેશ કરવો=જીવને ક્લેશ કરવો To worry oneself.

ક્લેશી, *adj.* Quarrelsome.

ક્વ·ચિત્, *adv.* [S. क्व where ? *fr.* किम् what? चित् indef.] Seldom; rarely.

ક્વાથ, *s. m.* [S. *fr.* क्वथ् to boil.] Decoction.

ક્ષણ. *s. m.* [S.] A measure of time equal to four-fifths of a second. 2. A moment; an instant.

ક્ષણ-બુદ્ધિ, *adj.* [S. *fr.* + बुद्धि intellect, mind, *fr.* बुध् to know.] Fickle-minded; capricious.

ક્ષણ-ભંગુર, *adj.* [S. + भङ्गुर easily broken *fr.* भञ्ज् to break.] Frail; transient; evanescent.

ક્ષણ-ભર, *adv.* [S. + भृ to fill.] For an instant; for a moment.

ક્ષણિ·ક, *adj.* Momentary; transient.

ક્ષણે-ક્ષણે, *adv.* Every moment; repeatedly; every now and then; continually.

ક્ષત, *s. n.* [S. *fr.* क्षण् to wound.] A wound. 2. *adj.* Having a wound; wounded.

કો ક્ષત ઢાંકે ગાલનાં, કો હૃદયચંદ્ર છુપાવતી.

—**પ્રેમાનંદ**.

ક્ષતિ, *s. f.* [S. See ક્ષત.] Loss.

ક્ષત્રાણી, *s. f.* [See ક્ષત્રી.] A woman of the ક્ષત્રિય caste.

ક્ષત્રા-વળી, [+ આવલિ a line.] Same as **ક્ષત્રીવટ**.

ક્ષત્રિય, [S. *fr.* ક્ષત a wound + त्रै to protect.] The classical form of **ક્ષત્રી**.

ક્ષત્રી, *s. m.* The second of the four great classes of the Hindu people. 2. An individual of the class.

ક્ષત્રી-વટ, *s. m.* [Same as + વૃત્તિ living.] The reputation, honour, or pride of the ક્ષત્રિય caste; military glory; militarism.

ક્ષમ, *adj.* [S. *fr.* क्षम् to forbear.] Enduring; able to endure. 2. Able; capable; competent. 3. Patient.

ક્ષમા, *s. f.* [S. *fr.* क्षम् to forbear.] Forbearance. 2. Forgiveness; pardon. 3. Patience. 4. The earth.

સ્વચ્છ મનોહર મૃદુ મણિમય ક્ષમા છ,
અચળાનંદમય પૂર્ણચંદ્રમા છ. —**દયારામ**.

Id. ક્ષમા કરવી-ક્ષમા કરવું-ક્ષમા આપવી To forgive. ક્ષમા માગવી To beg pardon.

ક્ષમા-પાત્ર, *adj.* [+ પાત્ર.] Fit to be pardoned.

ક્ષમા-વાન, } *adj.* Forbearing. 2. Forgiving. 3. Patient.
ક્ષમા-વન્ત, }

ક્ષમા-શીળ, *adj.* [S. *fr.* क्षमा + शील character.] Of a mild, forbearing disposition.

ક્ષય, *s. m.* [S. *fr.* क्षि to waste away.] Waste; decline. 2. Destruction; extinction; annihilation. 3. Consumption.

ક્ષય-તિથ, [S. + तिथि a day.] A day that is not reckoned in a lunar month. 2. The ceremony of s'rāddha performed every month during the first year after the death of a person. 3. The anniversary of the death of a person.

ક્ષય-વૃદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + वृद्ध increase *fr.* वृध् to increase.] Fall and rise. 2. The waning and waxing of the moon.

ક્ષયી, *adj.* Liable to be destroyed. 2. Consumptive. 3. *s. m.* The moon.

ક્ષર, *adj.* [S. *fr.* क्षर् to drop.] Liable to destruction; destructible; perishable.

ક્ષાત્ર, *adj.* [See ક્ષત્રિય.] Relating or peculiar to the military class. 2. *s. n.* The ક્ષત્રિય caste. 3. The characteristics of a ક્ષત્રિય.

ક્ષાત્ર-કર્મ. *s. n.* [S. *fr.* क्षत a wound *fr.* क्षण to wound + त्र to protect + કર્મ.] The duty or occupation of the **ક્ષત્રિય** (warrior) class.

ક્ષાર, *s. m.* [S. *fr.* क्षर् to drop, to ooze.] Salt. 2. A salty taste. 3. Ashes of certain medicinal drugs.

ક્ષાલ-ન, *s. n.* [S. *fr.* क्षल् to wash.] Washing; removing; getting rid of.

ક્ષિતિ, *s. f.* [S.] The earth.

ક્ષિતિ-જ, *s. n.* [S. *fr.* + जन to be born.] The horizon.

ક્ષિતિ-પાલ, *s. m.* [S. *fr.* ક્ષિતિ + પાળ-વું.] A king.

ક્ષિપ્ત, *adj.* [S. *fr.* क्षिप् to throw.] Thrown.

ક્ષિપ્ર, *adv.* [S.] Quickly.

પ્રાત:કાળે વહેલા ઊઠી, હરિને ભજતાં ક્ષિપ્ર.
—મુકુન્દ.

ક્ષિપ્રા, *s. f.* [S.] Rice-pudding.

ક્ષીણ, *adj.* [S. *fr.* क्षि to waste away.] Wasted away; consumed; exhausted. 2. Weak; disabled; invalid.

ક્ષીણ-તા, *s. f.* Weakness; exhaustion. 2. Delicate health.

ક્ષીર, *s. f.* [S.] Milk. 2. Water. 3. Juice of trees or plants.

Id. ક્ષીર નીર જુદાં કરવાં Lit. Taking out milk from water—said to be done (only by a રાજહંસ royal swan). 2. A disposition to find out merits in others and disregard their faults.

ક્ષીરોદક, *s. n.* [S. *fr.* + उदक water.] A silk garment worn by women.

ક્ષુધા, *s. f.* [S.] Hunger. 2. Appetite.

ક્ષુધિ-ત, *adj.* Hungry.

ક્ષુદ્ર, *adj.* [S.] Very small. 2. Unimportant; insignificant. 3. Trifling.

ક્ષુદ્ર-ઘંટા-ળી, [S. + घण्ट a bell + आवली a line.] Same as **ક્ષુદ્રઘંટિકા.**

ક્ષુદ્ર-ઘંટિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* + घण्टि-का a small bell *fr.* घण्ट limit, a bell.] A waistband or girdle having smalls bell attached to it.

ક્ષુદ્ર-તા, *s. f.* Littleness; smallness. 2. Meanness.

ક્ષુર, *s. m.* [S. *fr.* क्षुर् to cut.] A razor. 2. The hoof of a cow or horse.

ક્ષુલ્લક, *adj.* [S.] A little; trifling. 2. Low; mean. 3. Unimportant; insignificant.

ક્ષેત્ર, *s. n.* [S.] A field. 2. A holy place; a place of pilgrimage. 3. Area; surface. 4. The body. 5. A wife.

ક્ષેત્ર-જ, *s. m.* [S. *fr.* + जन to be born.] A son of the wife by a kinsman or by a person duly appointed to procreate issue for the husband.

ક્ષેત્ર-પાળ, *s. m.* [क्षेत्र-पाल *fr.* + पाल्, पा, to protect.] The tutelary god of a place; a local guardian deity.

ક્ષેત્ર-ફળ, *s. n.* [क्षेत्र-फल *fr.* + फल fruit, the result of a calculation.] The superficial contents of an extended body; the area. 2. The result. 3. The net gain or loss in a transaction.

Id. ક્ષેત્રફળ કાઢવું To find out the area.

ક્ષેત્ર-વહી, *s. f.* [+ વહી a book.] A field-book (in land-surveying).

ક્ષેત્ર-સ્થ, *s. m.* [S. *fr.* + स्था to stand.] The embodied soul. 2. *adj.* Living in a holy place.

ક્ષેપ, *s. m.*
ક્ષેપ-ણ, *s.n.* } [S. *fr.* क्षिप् to throw.] Throwing; casting. 2. Passing away; whiling away (of time).

ક્ષેપ-ક *s. m.* A stanza inserted into the writing of one man by another; a passage interpolated. 2. An interpolator. 3. The number to be added to or subtracted form a calculation (as of the heavenly bodies) in order to make the calculation correct.

ક્ષેમ, *s. n.* [S.] Well-being; welfare; weal. 2. *adj.* Happy; prosperous; thriving.

ક્ષેમ-કર, *adj.* [S. *fr.* + कृ to do.] That which confers happiness; that which promotes well-being.

ક્ષોણી, *s. f.* [S.] The earth. 2.A hundred billions.

ક્ષોભ, *s. m.* [S. *fr.* क्षुभ् to be agitated.] Agitation; commotion. 2. The excitement of anger; passion.

ક્ષોભ-વું, *v. i.* To be agitated. 2. To be angry.

ક્ષોભ-વવું, *v. t.* [Caus. of ક્ષોભ-વું.] To stir one up against.

ક્ષોભિ-ત, *adj.* Agitated; excited.

ક્ષૌર, *s. n.* [S. *fr.* क्षुर a razor.] Shaving (of the head).

ક્ષ્મા, *s. f.* [S.] The earth.

ખ

ખ, *s. m.* [S.]. The thirteenth letter of the Gujarati Alphabet.

ખ,
ખં, } *s. n.* [S.] The sky; the heavens. 2. A cipher.

ખઈ, *s. m.* [See ક્ષય.] Consumption ; phthisis.

ખઈ, *s. f.* Same as **ખાઈ**.

ખખ, *adj.* [Imit. See ખોખ-રું.] Very old; decayed; rotten.

Id. જૂનું ખખ Very old, decayed and rotten.

ખ-ખડ-તું, *adj.* [See ખ-ખડ-વું.] Rattling; cracking.

ખ-ખડ-વું, *v. i.* [Imit of the sound.] To rattle; to crack.

ખ-ખડા-ટ, *s. m.* A rattling or cracking noise.

ખ-ખડા-વવું, *v. t.* To make a rustling sound. 2. To chide; to rate; to scold.

ખખર-વખર, *adv.* [See ખખ, ખોખરું making a hoarse sound. + વિખેરવું to scatter.] Being loose, decayed and scattered about.

ખ-ખર-વું, *v. t.* [Imit.] To feel a loss deeply. 2. To give pain to.

Id. ખખરી જવું *v. t.* To decline in years.

ખખરી, *s. f.* Hoarseness.

ખ-ખરો, *s.m.* Condolence. 2. Repentance.

ખ-ખળ-તું, *adj.* [See ખ-ખળ-વું.] Boiling; very hot.

ખ-ખળ-વું, *v. i.* [Imit.] To boil.

ખ-ખળ-વું, *v. i.* [S. स्खल् to fall.] To be very weak. 2. To be wasted away.

ખ-ખળા-વવું, *v. t.* To cause to boil.

ખ-ખળા-વવું, *v. t.* [S. क्षल् , क्षाल् to wash.] To shake and wash off. 2. To obtain money from a person under false pretences.

ખખારો, Same as **ખંખારો**.

ખખ્ખો, *s.m.* The letter or sound ખ (kh).

ખ-ગ, *s. m.* [S. *fr.* ख the sky + गम् to go.] A bird. 2. The heavens; the stars or planets.

ખગ-પતિ, *s.m.* [S. *fr.* + पति the lord *fr.* पा to protect] The king of birds; the eagle.

ખગ-વાહન, *s. m.* [S. *fr.* + वाह-न a vehicle *fr.* वह् to carry.] The god Vishnu.

ખગાકાર, *adj.* [S. *fr.* + आकार form *fr.* आ up to + कृ to do.] Having a wonderful

or beautiful form; charming to the eyes.

ખગેશ, *s. n.* [S. *fr.* + ईश a ruler *fr.* ईश् to rule.] Same as **ખગ-પતિ.**

ખ-ગોળ, *s. m.* [S. *fr.* ख the sky + गोल a circle, a globe.] The heavens; the starry firmament. 2. The celestial globe.

ખગોળ-વિદ્યા, *s. f.* [S. + विद्या knowledge *fr.* विद् to know.]Astronomy.

ખગોળ-વેત્તા, *s. m.* An astronomer.

ખગ્ગા, *s. n.* The sky.

ખ-ગ્રાસ, *s.m.*[S. *fr.* ख the sky; a circle, + ग्रास eating, occupying, *fr.* ग्रस् to eat.] The occultation of a heavenly body; a total eclipse.

ખં-ખ, *s.f.* [See ખણ-ખણ-વું *fr.* ખળ-વું. to dig.] Eager pursuit; perseverance. 2. Want; longing.3. Desolation; devastation. 4. Oppression; tyranny.

Id. ખંખ ભાગવી To supply a want. નાદિરશાહે દિલ્લીમાં ખંખ વાળ્યો Nādir Shah desolated Delhi.

ખંખરોટ-વું, *v.t.* [See ખર-વું] To besmear.

ખં-ખળા-વવું, Same as **ખ-ખળા-વવું.**

ખંખાર, Same as **ખંખારો.**

ખં-ખાર-વું. *v. i.* [Imit. *Cf.* ખો-ખાર-વું, ખું-ખાર-વું.]To neigh (of a horse;)to hawk; to hem.

ખં-ખા-રો,*s.m.* Hoarseness of the voice. 2. The neighing of a horse.

ખં-ખાળ-વું, *v. t.* [S. क्षल, क्षाल् to wash. *Cf.* ખ-ખળાવવું to wash off & પં-ખાળ-વું to wash.]To wash vigourously.

ખં-ખેર-વું, *v.t.* [See ખર-વું to drop *fr.* S. क्षर् to drop.] To shake off the dust. 2. To scold; to chide.

Id. ખંખેરી નાખવું To shake off by briskly. 2. To chide; to scold. 3. To beat.

ખં-ખોદ, *s.f.* [See ખણ-ખોદ.] Back-biting; fault-finding; malice.

ખં-ખો-ર-વું, *v.t.* [S. कॄ to scatter. *Cf.* વિ-ખેરવું.] To scatter. 2. To scratch.

ખં-ખોળ-વું, *v.t.*[ખોળ-વું.] To rummage; to throw into confusion or disorder; to throw about. 2.To search for. 3. To shake off or to wash clean in abundance of water.

જમવા ગયા, ત્યાં જોયા ઠામ,
ખોળ્યું ખંખોળ્યું આખું ગામ. **—સામળભટ.**
ટાઢાં પાણી, ઉનાં પાણી ખંખોળિયાં.—**ભાષા.**

ખં-ખોળા, *s. m. pl.* Rummaging; eager search.

ખં-ખોળિ-યાં, *s. n. pl.* Pouring over a child a large quantity of water at the end of its bath.

ટાઢાં પાણી ઉનાં પાણી ખંખોળિયાં, મામાનાં મોળિયાં.
—ભાષા.

ખંગ, *s.m.*[See ખંખ.] Revenge; spite; grudge. 2. Recompense; redress.

ખોએલા દિવસનો ખંગ વાળ્યો.—**નરસિંહમહેતો.**

Id. ખંગ વાળવો To gratify one's feeling of revenge. 2. To get a recompense.

ખંગાળ-વું, *v.t.* [See ખં-ખાળ-વું to wash off.]To cleanse the mouth in the morning.

ખચ, *adv.*[S. खात dug. *fr.* खन, ખણ-વું, to dig. Or, S. कष्ट drawn tight *fr.* कश to draw tight,See કસ-વું, કસ-કસા-વવું;કચ-કચા-વવું.] Tightly.

ખચકા-વું, *v.i.* [See ખચ-કો, ખાંચો, a pit.] To stop;to be stopped. 2. To shrink back

ખચ-કો, Same as **ખાચા.**

ખચ-ખચ-વું, *v.t.* To fill (a bag, &c.) until the sides are fully extended and drawn tight.

નગર ભર્યું છે ખચખચી, રાયે મંડપ રચના રચી.
—પ્રેમાનંદ.

ખ-ચર, Same as **ખે-ચર.**

ખચરૂ, *adj.* [See ખચ્ચર.] Old. 2. Wasted; jaded.

ખચરૂં, *s. n.* [See ખે-ચર walking in the sky.] Death.

ખચા-ખચી, *s. f.* [Imit. See ખિચોખિચ.] A crowd; the state of being crowded.

ખચિત, *adj.* [S. *fr.* खच् to set, to inlay, to fasten.] Set; inlaid; fastened.

હેમ હીરા ખચીત નિધાન, રત્નજડિત કટિ મેખળા.
—ગિરિધર.

2. *adv.* Certainly; positively; surely.

ખચિતા-ઈ, *s. f.* Certainly.

ખચુક ખચુક, *adv.* [Imit.] Slowly trotting (said of the motion of a horse).

ખચો-ખચ, Same as **ખિચો-ખિચ.**

ખચ્ચર, *s. n.* [P.] A mule; a zebra.
Id. તારૂં ખચ્ચર થાય

ખજ, } Same as **ખંજવાળ**.
ખજવાળ, }

ખજવાળવું, Same as **ખંજવાળવું**.

ખજાન-ચી, *s. m.* [A ख़ज़ाना a treasure + P. ची a suffix denoting position.] A treasurer; a cashier.

ખજાનો, } *s. m.* [P.] A treasury; the
ખજીનો, } exchequer. 2. A treasure; riches.

Id. અક્કલનો ખજાનો A treasury of wisdom (used ironically to mean a stupid person). તેને એક દુનિયાનો ખજાનો મળ્યો છે He has got a treasure.

ખજુર, *s. n.* [See ખજુરી.] Date (of a palm-tree).

ખજુરી, *s. f.* [Dh. Des.खज्जूरी *fr.* S. खर्जूरी.] A date-tree; a plam-tree.

ખજુરી, Same as **ખજ** Itch; the itch.

Id. ખજૂરી ભાતનું ગવન A garment stamped with marks like the traces of old leaves on the trunk of a date-tree. ખજૂરી લાગવી To be attacked by an itchy sensation.

ખજુરૂં, *s. n.* Same as **ખજુરી**.

ખંચાવું, *v. i.* [See ખાંચો a pit.] To hesitate; to keep back through shame.

ખંજ, *adj.* [S.] Lame.

ખંજન, *s n.* [S.] A species of wagtail.
અંજન ખંજનશા ચલવું ચખ,
વ્યંજન, રંજન વહાલ વરેલા ! —વલ્લભ.

ખંજર, *s. n.* [Ar.] A dagger; a poniard; a dirk.

ખંજરી, *s. f.* [Imit.] A small tambourine.

ખં-જવાળ, *s. m. f.* [See ખં-જવાળ-વું.] An itchy sensation; a desire to scratch.

ખં-જવાળ-વું, } *v. i.* [S. खन् to dig +
ખં-જોળ-વું, } ज्वल् to burn.] To scratch; to itch.

ખટ, *adj.* [S. षट् six.] Six.

ખટ, *s. m.* A mode of music suitable for singing in the morning.

ખટ, *s. m.* [S. शठ.] A rogue; a scoundrel; a rascal.

ખટ-ક, *s f.* [Imit. Or, S. क्षत a wound *fr.* क्षण to wound.] Pain. 2. Care. *Cf.* ખટ-કો.

ખટ-કરમ, *s. n.* [S. षट् six + कर्मन् act, a rite.] The six religious ceremonies which a Brāhmaṇa is entitled to perform. 2. Worship.

ખટ-ક-વું, *v. i.* [See ખટ-ક.] To prick; to pierce. 2. To rankle.

ખટ-કો, *s. m.* [Guj. ખટ Imit. + કાર the sound.] An impediment; an obstacle. 2. A suspicion; a doubt. 3. [See ખટ-ક.] Perseverance; care; vigilance.
વાત કરીને વિપ્ર તે ગયો, ખાતરીને મન ખટકો થયો.
—સામળભટ.

Id. ખટકો થવો To be impeded. ખટકો રાખવો To be vigilant; to have a care about.

ખટ-ખટ, *s. f.* [Imit.] A click. 2. A bother. 3. A contention.

ખટ-ખટા-રો, *s. m.* [+ કાર a sound.] A noise; a troublesome continuous sound or talk. 2. A bother. 3. A contentious dispute.

ખટ-ચક્ર *s. n.* [S. षट् six + चक्र a circle.] The circular marks supposed to exist in the body, by writers on the યોગશાસ્ત્ર (a system of philosophy founded by पतञ्जलि).

ખટ-દર્શન, *s. n.* [+ દર્શન a system of philosophy.] The six systems of Hindu philosophy.

ખટ-પટ, *s. f.* [Imit. of the motions of an intriguing person; or, See ખટ six + પટ cloth, a fold.] Intricacy. 2. Pain; cares. 3. Discord. 4. Intrigues. 5. Diplomacy.
ખટપટને ખટપટ વાહે, તું અળગો આવી પ્રીછી લે;
જંગી ઢોલ ઘણા ગડગડે, ત્યાં ઝીણી વાત કાને ન પડે.
—અખો.

Id. ખટપટ કરવી–ચલાવવી To make an intrigue. 2. To take pains; to undergo trouble. ખટપટ થવી To be not in harmony with.

ખટ-પટ-વું, *v. i.* To intrigue. 2. To conspire. 3. To form a plot.

ખટ-પટિ-યું, *adj.* Intriguing.

ખટ-પટિ-યો, } *s. m.* A busy-body. 2.
ખટ-પટી, } *adj. m.* Intriguing. 3. Diplomatic.

ખટપદ, *s. m.* [See ખટ six + પદ a foot.]

A bee, (since having six legs).

સુમન રોપે ખટપદ ભમતો, અન્ય ફરે વિહંગમ વૃક્ષમાં.

—પ્રેમાનંદ.

ખટ-મધુર, ખટ-મધુરૂં, *adj.* [See ખાટું sour + મધુર sweet.] Having a sour and sweetish taste.

ખટ-મલ, *s. m.* [S. खट्वा ખાટ, a cot + मल्ल an athlete.] A bug. 2. A man supported by petticoat or back-stair influence.

☞ નવલશાહીરજી, રાણીનો સાળો, રાણીનો ખટમલ, are expressions sarcastically used for a man who is supported by petticoat or back-stair influence.

ખટ-માસી, *adj.*[S.षट् six + मास a month] Existing or continuing for six months;occurring every six months.

ખટ-મીઠું, [See ખાટું sour + મીઠું, S. मिष्ट, sweet.] Same as **ખટ-મધુરૂં.**

ખટ-રસ, *s.m.pl.* [S. षट् six + रस a taste.] The six primary tastes; all tastes. 2. A disagreement (used for euphemy).

ખટ-રાગ, *s. m.* [S.+ राग a musical mode.] The six principal musical modes;all musical modes.2.Disagreement (used for euphemy). 3. Troubles; anxieties.

ખટ-રાગી, *adj.* Having a taste for all things; experienced. 2. Intriguing.

ખટ-લો, *s. m.* [See ખાટ a cot, a bedstead;or See કડ-લો, કાટ, કાઠ, wood લો dim.] A train; a retinue.2. A family.3.A dispute. 4. A suit at law.5. An intricate matter.

ખટ-વવું, *v.t.* [See ખાટું sour.] To make sour.

ખટ-વું, Same as **ખાટ-વું.**

ખટ-શાસ્ત્ર, *s. n. pl.* [S. षट् six + शास्त्र a science.] The six important *shastras* (systems of philosophy) of the Hindus.

ખટા-ઈ, *s. f* [See ખાટું sour.] Sourness; acidity. 2. A sour taste.

Id. ખટાઈ મિઠાઈ Frequent disagreement and reconciliation (as between friends).

ખટા-પટી, *s.f.* [See ખટ-પટ.] A noisy quarrel.

ખટા-રો, *s. m.* [See ખટ Imit. + કાર a sound; or, ખાટ a cot + આકાર a form.] A loaded cart; an old hackney-coach.

ખટા-રો, *s.m.* [See ખટ-લો; or કડ-લો.કબાડ઼.] Furniture,wooden or otherwise,in a house.

ખટા-વવું, *v.t.* [See ખાટ-વું.] To benefit; to advantage; to ensure gain to another.

ખટા-વું, *v. i.* [See ખાટું sour.] To become sour;to turn sour.

ખટા-શ, *s. f.* [See ખાટું.] Sourness;acidity. *Cf.* **ખટા-ઈ.**

ખટું-મડું, ખટું-મડું, *adj.* [See ખટ-મધુરૂં.] Rather sour; sour and sweet in taste.

ખડ, *s. n.* [Him. Des. खडं = S. तृणम् grass.] Grass. 2. Weeds.

ખડ, *s. n.* [See ખર-ડ.] A salve; a plaster.

ખડક, *s. m. f.* [See ખડગ, ખડ્ગ. *fr.* S. खड्ग a sword,or the horn of a rhinoceros.Or, S. खण्ड-क ખંડ, a piece.] A rock. 2. [See ખડ-ખડિ-યું આપવું to dismiss.] Dismissal (used in Jhālāwāḍ).

Id. ખડખડ હસી પડવું, ખડખડાટ હસવું To burst out laughing.

એવે ગરૂડજી પાસે આવ્યા, ખડખડ પાંખો વાગી.

—પ્રેમાનંદ.

ખડકવું, *v.i.* [Imitative of the sound made in putting things together.] To arrange; to stow.2. To make a heap;to heap.

ખડકી, *s. f.* [Hem. Des. खडक्की=S. लघुद्वारम् a small door. *Cf.* Mar. खिडकी A courtyard; a compound. 2. A street; a lane.

ખડકું, *s. n.* [See ખડક.] A small rock.

ખડકો, *s. m.* [See ખડક-વું.] A heap.

ખડ-ખડ, *s. f.* [Imit.] Rattling; grating. 2. An obstacle.

ખડખડ-જોગ, *s. m.* [જોગ, યોગ, meeting, junction.] A quarrel.2. Discord; disagreement.

ખડખડ-ભડભડ, *s. f.* [+ ભડભડ redup.] Discordant sounds.

ખડ-ખડ-વું, *v. i.* To rattle; to grate; to rustle.

ખડખડા-ટ, *s. m.* A rattling sound.

ખડખડિ-યાં, *s. n. pl.* A kind of dry cakes made of plantains.

ખડખડિ·યું, *s. n.* Anything that makes a rattling sound.2.An old hackney-coach. 3. A cocoanut with dried kernel.

Id. ખડખડિયું આપવું Lit. To present one with a dry cocoanut. 2. To dismiss. ખડખડિયું મળવું To be dismissed.

ખડગ, *s. m. f.* Same as **ખડક** A rock.

ખડગ, *s. n.* [S. खड्ग.] A sword. 2. A rhinoceros' horn.

ખડગ-પાત્ર, *s. n.* [S. + पात्र a vessel, a cup, *fr.* पा to drink.] A vessel or cup made of rhinoceros-horn.

ખડગું, *s. n.* A species of small tiger.

ખડ·તલ, ખડ·તળ, *adj.* [S. कष्ट·तर very laborious *fr.* कष्ट labour *fr.* कष to rub.] Able-bodied; muscular. 2,Laborious.3. Troublesome; vile; wicked. 4. Trifling.

ખાતરી કહે,હું ખડતલ કહું છું,હલહલ કરવા દે ને હેલાં;
મોડાં સાથે વઢશે, તે મરશે, શાંખવાં છે સાકર કેળાં.
—સામળભટ.

ખડ·તાલ, *s. m. pl.* [S. षट् six + ताल a clap *fr.* तड् to beat.] The six different ways of keeping time in music; all the ways of keeping time in music.

ખડ-તાલ, *s. m.* [S. खर an ass + ताल.] A kick. 2. A wooden partition (Used in Kāṭhīāwāḍ).

ખડ-તાલ-વું, *v. t.* [See ખરી a hoof+તાડ·વું to beat.] To strike the ground (of the hoof of a horse, bull, &c.).

ખડદું, Same as **ખડબું**.

ખડ-ધાન, *s. n.* [See ખડ grass + S. धान्य corn.] Wild corn; corn that has grown up without being sown. 2. Grain or corn of an inferior quality.

ખડ-ધામણી, *s. f.* [See ખડ grass + ધામણી.] A kind of tree.

ખડ-ધાય·લું, *adj.* [+S. धे, ધા·વું. to suck.] Afflicted with a skin disease. 2. Dirty.

ખડ-ધા·લ, *adj.* Having grass but no other food to eat. 2. Weak. 3. Worn out.

ખડપ·વું, *v. i.* [See ખડપું.] To scrape.

ખડ-પું, *s. n.* [See ખડ grass + S. पा to protect (used for euphemy), *cf.* પાળી a knife. Or, See ખરપા, ખરપો, ખરપ·ડી.] A tool to scrape with.

ખડપો, *s. m.* [See ખડક.]A crag; a cliff; a steep rock. 2. [See ખડપું.] A scraper. 3. [See ખાલપો a shoe-maker.]A fool (vulgar).

ખડ-બચ·ડું, *adj.* [Hem. Des. खरडिअं = S. रूक्षम dry, hard. *Cf.* ખરર·ડું. ખરડા·વું. Guj. ખડ, ખડ + બડ, બડ Imit.] Rough; uneven.

ખડ-બડા·ટ, *s. m.* [Imitative of the sound.] A noise; an uproar. 2. A tumult.

ખડબાં, *s. n pl.* **ખડબું**, *s. n. sing.* [See ખપોટી.] A hard layer on the surface of liquid substances.

ખડબુચ, ખડબુચું, *s. n.* [P. खरबुझ़ह् a water-melon, *Cf.* તડબુચ.] A musk-melon.

ખડબુચી *s. f.* A creeping plant which bears musk-melons.

ખડ-બડ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A loud rustling. 2. Bickering; a strife.

Id. ખડબડ જોગA conjuncture of circumstances which will bring about a quarrel.

લખ ચોરાશીમાં જોઈ વળ્યો, ખાલી ખડબડ ખોટી.
—માંડણ.

ખડ-બડ·વું, *v. i.* To rustle; to rattle. 2. To quarrel.

ખડ-બડા·ટ, Same as **ખડ-બડા·ટ**.

ખડ-ભ્રામી, *s. f.* [See ખડ grass + S. भ्रम to wander.] A medicinal creeping plant.

ખડ-માકડી, *s. f.* [See ખડ grass + માકડી a female monkey.] A grasshopper.

ખડ-મોસાળ, *s. n.* [See ઘરડું old + મોસાળ mother's family.] The house or family of the maternal or paternal grandmother.

ખડ·વું, *v. t.* [See ખડ. ખરડા·વું.] To besmear. 2. To foul; to spoil. 3. To accuse.4. To implicate.

ખડ·વું, *v.i.* [See ખર·વું *fr.* S. क्षर् to drop, to ooze.] To be dislocated.2.To lose brightness; to be faint.

ખડસલ, *s. m.* [See ખાડો a pit + સાલ a peg.] The foundation of a building.

ખડા, *s. f.* [S. खट्वा.] Wooden-shoes; pattens.

ખડા, *s. f.* [See ખડું standing.] The upright part of the shoe at the back of the heel.

ખડાઈ, *s. f.* A heifer [Used in the Sorath Prānt).

ખડા-ઉતાર, *adj.* [See ખડા erect part, &. + ઉતાર•વું to put off.] Payable at sight (of a bill, a draft).

ખડા-ઉપાડ, *adj.* [+ ઉપાડ•વું to raise up.] Close fitting (of shoes with the part at the back of the heel straight up.)

ખડા-ખડ, *adv.* [Imitative.] With a crack. 2. Briskly.

ખડા-ખાટ•કું, ખડા-ખાસડું, *s. n* [S. In Astrology षड्ष्ट•क *fr.* षट्, ખટ્, six + અષ્ટ•ક a group of eight *fr.* अष्ट, આઠ, eight.] Hatred; disagreement.

ખડાસન, *s. m.* [See ખડ grass + આસન a medicinal plant.] A medicinal plant.

ખડિ•યા-ખડખડ, *s. f.* [See ખડિયો a bag + ખડ-ખડ a clashing sound.] Extirpation; ruin. 2. Decayed state. 3. A misfortune; a calamity.

ખડિ•યું, *s. n.* [See ખડ•કો.] A famine; dearth. 2. A leopard. 3. A wild she-buffalo.

ખડિ•યો, *s. m.* [See ખડી chalk.] An inkstand; an ink-holder. 2. A many-folded bag.

Id. ખડિયા ભરવા, ખડિયા પોટલાં બાંધવાં To remove one's household furniture. 2. To change one's residence.

ખડિયો ખાર, *s.m.* [+ ખાર a salt.] Borax.

ખડી, *s. f.* [S. खटि•का.] Chalk. 2. Pebbles.

ખડી, *s. f.* [See ખડિ•યું.] A young she-buffalo.

ખડું. *adj.* [Him. Des. खड्ड *fr.* S. स्तब्धः standing still, not moving *fr.* स्तम्भ् to stand still, to be stiff like a pillar.] Standing. 2. Erect. 3. Foolish (Used in Kāṭhāiwāḍ).

Id. ખડું થવું To stand up. 2. To be ready. ખડું રહેવું To remain standing. ખડાંખડાં Lit. Standing. 2. In a short time; at once; immediately. ખડાંચોટ At once; immediately. ખડું કરવું To get up; to fabricate. ખડી સાકર Sugar-candy.

ખડે-ઘાટ, *adj.* [See ખડું standing + S. घाट form.] Bleached (of cloth.) 2. Standing; ready for action.

ખડે-ચોક, *adv.* [+ ચોક a courtyard.] In the open air; openly; in the presence of all; in broad day-light.

ખડે-જોડે, *adv.* [+ જોડો a pair of shoes.] Even before one has put off one's shoes; as soon as one has arrived; in a hurry.

ખડે•લું, *s. n.* [See ખડિ•યું.] A young she-buffalo.

ખડે•લું, *adj.* [See ખડ•વું to drop.] Fallen.

ખડો, *s. m.* [See ખડું standing.] The hinder part of a shoe; the heel of a shoe. 2. A pigeon-house.

ખડ્ગ, *s. n.* [S.] A sword. 2. The horn of a rhinoceros. 3. A rhinoceros.

ખણ, *s. f.* [S. क्षण.] A period of four minutes. 2. An instant; a moment; a short time.

ખણ, *s. f.* [S. खन to dig.] An itching sensation.

ખણ, *s. m.* [S. खण्ड a part *fr.* खण्ड् to break.] A compartment; a division. 2. A drawer (in a writing table).

ખણ•કો, *s. m.* [Imit.] Tinkling; a tinkling noise.

ખણ-ખણ, *adv.* Cracklingly; with a tinkling sound.

ખણ-ખણ, Same as **ખન•ખન**.

ખણ-ખણ•વું, *v. i.* To tinkle; to rattle.

ખણ-ખણા•ટ, *s. m.* A continuous or frequent tinkling sound.

ખણ-ખોતર, *s. f.* [See ખણ•વું to dig + કોતર•વું to engrave.] Act of secretly searching for a thing.

ખણ-ખોજ, ખણ-ખોત, ખણ-ખોદ, ખણ•ખોળ, *s. f.* [+ ખોદ•વું to dig and શોધ•વું, ખોળ•વું, to search.] A minute search. 2. A disposition to find fault; the act of finding fault; malignity.

Id. ખણખોજ, &c., કરવી To speak ill of others behind their backs;to find fault with.

ખણ·ચ·લું, *s. n.* A spade.

ખણજ, Same as **ખં-જવાળ**.

ખણ·વું, *v. t.* [S. खन to dig.] To dig.

જેહ ખણે, તે ત્યાં જઈ પડે; જેને નડીએ, તે જન નડે
—**સામળભટ**.

2. To scratch.

Id. ભોંય ખણવી To dig the ground. 2. To look down and scratch the ground (through shame). ચુંટી ખણવી To pinch. 2. To give a sharp hint.શરીર ખણવું To scratch the body owing to itchiness.

Prov. ખણવો ડુંગર, ને મારવો ઉંદર Great pains, little gains; *i. e.*, Much bruit; little fruit.

ખણસ, *s. f.* [Hem. Des. खणुसा = S. मनो दुःखम anxiety.] Perseverance. 2. Hatred; spite; a grudge. 3. Suspicion. 4. An eager desire (generally to ease nature).

ગુણ ને સ્વાદ તો ત્યારે પામે, જ્યારે ખણસે ખાય.
—**દયારામ**.

Id. ખણસે ભરાવું To bear a grudge. ખણસ થવી To have an eager desire (to ease nature).

ખણસા-વું,*v.i.*To bear hatred or grudge. 2.To have an eager desire to ease nature.

ખણિ·ક, *adj.* [S. क्षणि·क *fr.* क्षण, ખણ, a moment.] Dying, or liable to be destroyed in a moment; transient.

ખણ-ખણ, *adv.* Every moment; every now and then; very frequently.

ખણ-માત્ર, *adv.* [S. क्षण + मात्र only.] Only for a moment.

ખંડ, *s. m.* [S. *fr.* खण्ड् to break.] A division; a section.

નંદ કુંવર વણ નામ જપે તો, જિંહ્વા કરૂં શત ખંડ.
—**દયારામ**.

ઉજ્જડમાં મૂકી વસ્તનો ખંડ કીધો.
રેણી મધ્યે નાથે વિજોગ દીધો. —**પ્રેમાનંદ**.

2.A piece of cloth sufficient for a woman's bodice. 3. An apartment. 4. A continent.

Id. ખંડ પહેલો The first part or chapter of a book. કિનખાબનો ખંડ A piece of brocade. ઘરનો ખંડ A part of a house. યૂરોપ ખંડ The continent of Europe. ખંડ પાડવા To make divisions; to divide.

ખંડણી, *s. f.* A part of the revenues of a kingdom given to a superior king; tribute.

ખંડ·ન, *s. n.* [S.] Breaking; destroying. 2. A refutation.

Id. ખંડન કરવું To overturn, destroy, or confute (an argument).

ખંડ·વું, *v. t.* To make parts; to divide. 2. To break to pieces. 3. To purchase in a lump at a cheap price. 4. To square up accounts on receiving a payment less than the sum due.

Id. ખંડી વાળવું To purchase in a lump. 2. To square up an account on receiving payment of the whole at once. ખંડી આપવું To sell goods in a lump at a cheap price. ખંડી રાખવું-લેવું To buy goods, &c. &c.

ખંડા-ખંડી, *s. f.* Overcrowdedness.

ખંડા·વવું, Causal of **ખાંડ·વું**. To crush.

ખંડા·વું, Passive form of **ખાંડ·વું**.

ખંડિ·ત, *adj.* [S.] Broken; scattered. 2. Disrespected; confuted; refuted. 3. Unchaste (of an unmarried woman).

ખંડિ·તા, *adj. f.* Mortified or angry at seeing marks of infidelity in one's husband (of a woman).

ખંડિ·યર, **ખંડિ·યેર**, *s. n.* [See ખંડિત broken + નગર a city.]Ruins.2. A desolated building.

ખંડિ·યો, *adj.* [See ખંડ·ણી a tribute.] Tributary; paying a tribute to a superior king.

ખંડી, *adj.* [Guj. ખંડ a continent.] Inhabitant of a continent (at the end of a compound).

ખંડું, Same as **ખંડિ·ત** Broken.

એક દીવે દીવા લાખો કરે, પણ તેજ તલ ખંડું ન થાય.
—**નરભેરામ**.

ખંડેર, Same as **ખંડિ·યર**.

ખત, *s. n.* [Ar.] A bond; a writing in acknowledgement of a debt.

Id. ખત કાગળ–પત્તર Bonds and letters. ગીરો ખત A mortgage deed. અંગાઉ ખત A deed on personal security. વેચાણ ખત A

deed of sale. કરજ ખત A deed of loan. ખત લખવું To write a bond. 2.To write a letter. ખત કરી આપવું To make a deed or written bond. ખત ફાટવું Lit. To be torn (of a deed of loan). 2. To die (said on the death of an unmarried daughter).

ખતમ, *s. f.* [Ar.] End; termination.

Id. ખતમ કરવી to carry matters to an extreme.

ખતર-વટ, *s. f.* [See ક્ષત્રિય + વૃત્તિ.] The profession or occupation of **ક્ષત્રિય**(soldier). 2. Perseverance; obstinacy.

ખતર-વટ, *s. f.* [See કોતર•વું to engrave + વૃત્તિ state.] Fault-finding.

ખતરા, *s. n. pl.* [See ખતરો] Inconvenience;obstacle;difficulty.2.A defect;a fault.

ખતરિયાં-વટ, Same as **ખતર-વટ** The occupation or duties of ક્ષત્રિય A soldier.

દેવું, મરવું, મારવું, આલવી અગ્નિ ઝટ,
કવો કહે "રે ઠક્કરો, વસમી ખતરિયાંવટ."—**ભાષા.**

ખતરી, *adj.* [See ક્ષત્રિય.] The name of a caste lower than ક્ષત્રિય. 2. *s. m.* An individual of this caste.

ખતરો, *s. m.* [Ar.] Doubt. 2. Fear; apprehension.

Id. ખતરો મટાડવો To ease nature; to go to stool.

ખતવ•ણી, *s. f.* [See ખતવ•વું.] Posting items from the day-book and the cash-book into the ledger; opening an account in the ledger.

ખત•વ•વું, *v. t.* [See ખાતું.] To post items from the day-book into the ledger.

ખતામ, *s. f.* [See ખતા a mistake + એબ a blemish.] A defect; a fault. 2. A charge; an accusation. 3. A curse (Used in Kāṭhiāwāḍ).

ખતા, *s. f.* [Ar.] Loss; damage. 2. A mistake; an error. 3. Repentance. 4. Failure.

Id. ખતા ખાવી To suffer a loss. 2. To be negligent. 3. To repent.

ખતો, *s. m.* A woollen blanket (Used in Kāṭhiāwāḍ)

ખદ-ખદ, *adv.* [Imitative of the sound.] Boiling; simmering.

Id. ખદખદ થવું To simmer; to boil.

ખદ-ખદ•વું, *v. i.* To simmer; to boil.

ખદ•ડ•વું, *v. t.* [Caus. of ખદ•વું.]To drive fast; to push forward.2.To tire; to weary.

ખદડા•મણ, *s. f.* Driving fast.2.Useless running about.

ખદ•ડું, *adj.* [See ખાદી+દળ thickness.] Thick or rough in texure (generally of cloth).

ખદડુક-ખદડુક, *adv.* [Imitative of the sound and motion.] Trotting; ambling.

ખદડો, *s. m.* A eunuch (Used in parts of Kāṭhiāwāḍ).

ખદ-ખદ, *adv.* [Imitative of the sound.] Making a sound as in boiling.2.Teeming with vermin (of a substance in the process of decomposition).

ખદ-ખદ•વું, *v. i.* To make a sound as that of boiling. 2. To teem with vermin (of a substance, &c.).

ખદ•વું, *v. i.* [S. खद् to be steady.] To go fast.

અનુભવી આગળ વાદ જે વદે
ઉંટ આગળ જિમ વાળો ખદે. —**અખો.**

2. To run about uselessly.

ખદી ખુંદી ખાતે, વૈભવ નજાત્યા બીરૂ, તને.
—**પ્રેમાનંદ.**

ખદિર, *s. m.* [S.] Name of a tree.

ખદુશ-ખદુશ, *adv.* [Imit.] Running with short steps.

ટટ્ટુ ખદુશખદુશ ચાલે છે. —**ભાષા.**

ખદે•ડ•વું, Same as **ખદ•ડ•વું.**

ખદ્દડ, Same as **ખદડું.**

ખધા, } **ખધ્યા,** } *s. f.* [See ખાદ eating.] Appetite; hunger.

ખ-દ્યોત, *s. m.* [S. *fr.* ख the sky + द्युत् to shine.] A butterfly. 2. A glowworm. 3. A star. 4. The sun.

ખન, Same as **કૈં, ખેન.**

ખન-ખન, *s. f.* [See ખણ•વું to dig. *Cf.* ખણ-ખણ.] Addictedness. 2. Perseverance. 3. A careful search.

ખનિ, } **ખની,** } *s. f.* [S. *fr.* खन् to dig.] A mine.

ખનિજ, } **ખની-જ,** } *adj.* [+ जन to be born.] Mineral.

ખંત, *s. f.* [S. खन् to dig.] Perseverance. 2. Care. 3. Disgust.

Id. ખંતે પડવું To persecute (a man). 2. To persevere. 3. To be careful. 4. To watch narrowly another's actions.

ખંતી, } **ખંતી-લું,** } *adj.* Persevering. 2. Careful. 3. Anxious; uneasy.

ખંદા-ઇ, } **ખંધા-ઈ,** } *s. f.* [See ખંધું.] Cunning; knavery; roguery.

ખંદું, } **ખંધું,** } *adj.* [Hem. Des. कंदो = S. दृढो मत्तश्च firm, proud, mad; or Hem. Des. खंधो = S. अत्युष्ण: very hot *fr.* S. स्कन्ध: the commander-in-chief of the gods.] Obstinate; haughty. 2. Cunning; knavish; roguish.

ખંધા-લા, *s. m.* [S. स्कन्ध] The shoulder.

ખન્નું, *s. n.* [See ખાણું food.] Pickles (used in the Bhīl Districts).

ખપ, *s. m.* [See ખપ-વું to be demanded.] Demand. 2. Consumption. 3. Use. 4. Want.

Id. ખપ થવો To be sold off; to have a large demand for. ખપ જાગવો To have a sudden demand for. ખપની ચીજ A useful thing. ખપ પડવો To want; to have a use for. ખપ આવવું–લાગવું To be useful. ખપ જોગું Useful; suitable.

Prov. ખપ તેની છોઠ નહિ Necessity has no law.

ખપ-ડી, *s. t.* A wooden spade.

ખપ-ડો, *s. m.* An iron spade (used in the Surat District).

ખપ-ત, *s. f.* [See ખપ.] Demand.

ખપ-તું, *adj.* Much in request. 2. Suitable. 3. Useful; fit.

ખપરે-લ, *adj.* [S. खर्पर a broken piece of an earthen vessel. See છાપર, છાપરું.] Tiled; having a tiled roof.

ખપ-વું, *v. i.* [S. क्षप् to cause to less *fr.* क्षि to be less, to waste away.] To be sold off. 2. To be consumed; to be used. 3. To be wanted; to be in request. 4. To be classed among.

Id. નઠારીમાં હું જ ખપી I alone am classed among bad women. વધારે અણસમજુમાં ખપીએ છીએ We are detected in greater folly. ખપી જવું To be consumed; to be used up. 2. To die. 3. To be a victim of; to fall a victim to. બ્રાહ્મણને શૂદ્રનું પાણી ખપે નહિ A Brāhman cannot use water touched by a S'ūdra. તમને બરફી ખપે ? Do you want barphī (sweetmeat)? (used in Kāṭhāwāḍ).

Prov. તને ખપે, તે મને ન ખપે I resign my claim to anything you may like to take.

ખપાટ, *s. f.* } **ખપાટિ-યું,** *s. n.* } A bamboo-chip.

ખપા-ડવું, } **ખપા-વવું,** } [Causal of ખપ-વું.] To get sold. 2. To get consumed. 3. To create a demand for.

ખપુ-કલી, *s. f.* A hut (used in Kthd.).

ખપુસ-વું, *v. t.* [See ખુ dim. + પુસ-વું to rub.] To beat; to thrash (used in Kthd.) 2. To persevere; to be engrossed in.

ખપૈ-ડી, *s. f.* [S. क्षप् to destroy. See ખપ-વું.] A kind of insect very destructive to crops.

ખપે-ડો, *s. m.* [See ખપાટ.] A partition made of chips of bamboo.

ખપોટી, *s. f.* } **ખપોટું,** *s. n.* } **ખપોડી,** } [Hem. Des. खप्पुरा = S. रूक्षा hard, dry.] Sand. 2. A crust; a scale.

ખપ્પર, *s. n.* [S. खर्पर.] A piece of a broken earthen vessel. 2. A dish in which food is presented to a goddess. 3. A cocoanut shell used by beggars to collect alms in.

ખપ્પર, *s. n. f.* [See ખફા anger.] Disfavour; anger.

Id. ખપ્પરમાં આવવું To fall a victim to. ખપ્પરમાં લેવું To make a victim of; to victimize. હાલ માતાનું ખપ્પર ચાલે છે The anger of the goddess is now seen working around us.

ખફા, *adj.* [P.] Angry; offended.
Id. ખફા મરજી Displeasure.

ખબકાવવું, *v. t.* [See ખપાવવું.] To steal (used in Kthd.).

ખબડ-દાર, Same as **ખબર-દાર.**

ખબડ-દારી, Same as **ખબર-દારી.**

ખબર, *s. f.* [Ar.] News; tidings. 2. Information; a message. 3. A rumour; a report. 4. Notice; an advertisment. 5. Care; regard. 6. Knowledge.
Id. ખબર આપવી To inform; to report. ખબર રાખવી To take a due notice of what passes around. 2. To take care of; to look after. ખબર લેવી To take care of. 2. To see; to be informed. 3. To wreak vengeance upon.–ની ખબર લેવી To inquire after; to look after. ખબર કરવી To send word to. ખબર કાઢવી To get information about.

ખબર અન્તર, *s. f.* [+ S. अन्तर another.] Information or news about various matters.

ખબર-દાર, *adj.* [P. + P દાર having.] Skilful; well-versed; adept; clever. 2. Strong; sound; firm. 3. Substantial; well-to-do; being in easy circumstances. 4. *interj.* Take care! Mind!

ખબર-દારી, *s. f.* Persevering; protecting; keeping in safety, order, or good condition. 2. Strength; firmness; soundness.

ખબા-ખબ, *s. f.* [By transposition of letters *fr.* ભાખવું to speak. *Cf.* ગબાગબી.] A confused noise. 2. Confusion; disorder. 3. A noisy quarrel (Used in Kthd.)

ખબુતર, *s. n.* [P.] A pigeon; a dove.

ખબુતર-ખાનું, *s.n.* [+ P. खाना a hause.] A pigeon-house.

ખબુસવું, Same as **ખંપુસવું.**

ખબોચિયું, Same as **ખાબોચિયું.**

ખભળવું *v. i.* [See ખળભળવું.] To rumble; to be agitated.

ખભળાટ, *s. m.* [+ वृत्ति state.] Rumbling.

ખભો, *s.m.* [Hem. Des. खवओ = S. स्कन्ध or स्कम्भ the shoulder; or Hem. Des. खव्वो खवा = S. वाम करः the left hand; *fr.* a support *fr.* स्कम्भ् to stop.] The shoulder.
Id. ખભા ઉપર માથું હોવું To have a head on one's shoulders; to have the power or strength to bear a burden or responsibility. ખભે હાથ મૂકવા To swear by. ખભો ચઢાવવો To shrug one's shoulders; to hesitate. 2. To refuse to do.

ખમ, *s.f.* [S. स्कम्भ a support. *Cf.* ખભો.] The arm; the shoulder.

ખમ-ખમ, *adv.* [Imit.] Chiming; having the sound of chiming little bells.

કટિ કંદોરડો રે, ચરણ ધરતાં ખમખમ બોલે.
—દયારામ.

ખમચવું, } Same as **ખંચાવું.**
ખમચાવું, }

ખમણ, *s.* [See ખમણવું.] Scrapings of the kernel of a cocoanut or of any other fruit.

ખમણ ઢોકરાં, *s. n. pl.* A preparation of gram flour overspread with scrapings of cocoanut kernel.

ખમણવું, *v.t.* [See ખમવું.] To scrape the kernel of a cocoanut or of any other fruit.

ખમણા, Same as **ક્ષમા.** (Used by Jains.)

ખમણી, *s. f.* [See ખમવું. ખમણવું.] A scraper; a scoop.

ખમત-ખામણું, *s.n.* [See ક્ષમા forgiveness.] Begging pardon. (Used by Jain.)

ખમવું, *v.t.* [S. क्षम to endure.] To bear; to endure; to suffer.
Id. નુકસાન ખમવું To suffer a loss. દુઃખ ખમવું To bear affliction. ખમતી આસામી One able to bear a burden, loss, &c.

ખમવું, *v. t.* [S. क्षण to injure.] To crush or peel with a scraper; to scrape (used in Kthd).
Id. ટોપરૂં ખમવું To scrape the kernel of a cocoanut.

ખમા, *s. f.* [S. क्षमा.] Forbearance. 2. Forgiveness. 3. Patience; endurance. 4. *interj.* God forbid! (an unlucky event).

હું બલિહારી રાજ ધણી ખમા,
દાસી તમ તણી રે, તમને સોંપ્યું તન મન ધન.
—દયારામ.

Id. ખમા ખમા God forbid ! (an unlucky event). ઘણી ખમા May all evil be averted !

ખમાચ, / **ખમાચી,** / **ખમાજ,** s. m. A particular musical mode suited to be sung or played at night.

ખમા·સણું, s. n. [See ક્ષમા, ખમા, forgiveness.] Begging pardon. 2. A particular ceremony among Jains in which a daughter-in-law makes a present to her mother-in-law and begs her pardon.

ખમીર, s. n. [Ar.] Leaven. 2. Temper. 3. Digestive power. 4. adj. [See also ખમા.] Able to digest. 5. Habituated.

ખમીશ, / **ખમીસ,** s. n. [Portug. *Camisa fr.* Fr. *Chemise.*] A shirt.

ખં-પાલી, / **ખં-પાળી,** s. f. [See ખમા forgiveness fr. S. ક્ષમ to forgive + પાળી a knife fr. S. पाल to protect (used for euphemy).] A knife used by farmers.

ખંબ, / **ખંભ,** s. m. [S. स्कम्भ a support fr. स्कम्भ to stop.] A pillar; a support; a prop.

રાક્ષસી હિડંમ્બા, પ્રિય ભીમ રંભા;
છે પુત્ર જ્યં ખમ્ભા, ઘટોત્કચાદિ. —પ્રેમાનંદ.

ખમ્ભાતી, / **ખંભાતી,** adj. [Guj. ખમ્ભાત Cambay.] Pertaining to Cambay. 2. s. m. An inhabitant of Cambay (ખમ્ભાત).

ખમ્ભા, / **ખંભા,** Same as **ખભા.**

ખય, Same as **ક્ષય.**

ખર, s. m. [S.] An ass; a donkey.

માર્ગમાં કે પૃથ્વી ઉપરજી, વિષ્ટા મૂત્ર પડયું હોય ખરજી.
—પ્રેમાનંદ.

2. A dunce; a blockhead.

ખર, adj. [S.] Hot. 2. Sharp.

રૂડી તું મુજ ઉપર હોય, તો ખર ભાટી ભય વિઘ્ન વધુ આમે.
—ગીતગોવિંદ.

ખરખડિયાં, Same as **ખડખડિયાં.**

ખર-ખબર, s. f. [See ખરૂં, ખરી, true + ખબર Or, ખર redup. of ખબર.] Correct information. 2. News.

ખર-ખર, s. f. [Imit.] The hoarse sound produced when the throat is sore or husky.

ખર-ખર·વું, v. i. To crash along; to rustle. 2. [See ખરખરો.] To be restless; to long for.

ખર-ખરી, Same as **ખ·ખરી.**

ખર-ખરો, s. m. [Imit.] Regret; condolence. 2. Misgiving.

કશી વાતનો ખરખરો મન ના'ણો,
સુખ દુખ તે દેહના ધર્મ જાણો. —ભુખણ.

In. ખરખરો કરવો To condole.

ખરક·લો, / **ખરખ·લો,** / **ખડક·લો,** s. m. [See ખડક·વું to heap.] A heap.

દાહે આલ્યાં હાથરિયોનાં દાન,
તાવડીઓના તો ખરખલા રે.—ભાયા. (કોળીની).

ખરચ, s. m. n. [P.] Expense; cost. 2. Consumption. 3. An occasion when a large expenditure is incurred (especially a funeral feast).

Id. ખરચ કરવું To spend. ખરચ કાઢવું To do an act which requires a large expenditure. ખરચ ખાતે નાખવું, ખરચ પાડવું To enter (an item) under a particular head of expenditure. 2. To spend. પ્રાણ ખરચ કરવા To sacrifice one's life. ખરચ પાણી કરવાં To give a dinner to one's caste on the death of a relative.

ખરચ-ખુટ·ણ, s. n. [+ ખુટ·ણ consumption fr. ખુટ·વું to be exhausted, to be spent.] Expenditure.

ખરચ·વું, v. t. To spend; to expend.

Id. ખરચી ખાવું–નાખવું To squander; to waste away.

ખરચા·ઉ, / **ખરચા·ળ,** / **ખરચા·ળુ,** adj. [+ S. आलु having; possessing.] Extravagant; liberal in expenditure.

ખરચી, s. f. Money for current expenses; pocket-money. 2. adj. Of daily use; common; waste (as in ખરચી કાગદ *waste paper*).

ખરચી-પાણી, s. n. *Expenses.* 2. A handsel. ખરચી પાણી-પાણી કરવાં To misappropriate the property of one's master without his knowledge. ખરચ પાણી ખુટવાં

To be exhausted (of money or resources).
Prov. ખરચી ખુટી, ને ચારી તુટી Money makes the mare go.

ખરચું, *s. n.* [See ખરચ expense.] Evacuating the bowels; going to stool.
Id. ખરચુ જવું To evacuate the bowels; to go to stool.

ખર-ચો, *s. m.* [See ખડ grass + P. चह dim.] A little thin blade of grass used to sew leaves together in making a dish of leaves (પતરાળું).

ખરજ, *s. f.* [See ખંજવાળ.] The itch.

ખરજ, *s. m.* [S. षड्ज.] The lowest scale in music.

ખરજ-વું, *s. n.* [See ખરજ + itch વા, વાયુ, wind.] Scurvy.

ખરડ, *s. f.* [S. क्षल् to wash.] A salve.

ખરડ, *s. f. n.* [See ખડ.] Grass.

ખર-ડ-કું, *s. n.* [S. क्षर् to drop.] A streamlet (used in Jhālāwād).

ખર-ડ-વું, *v. t.* [S. क्षर् to drop.] To besmear. 2. To make foul; to soil. 3. To bring dishonour on. 4. To implicate.

ખર-ડા-વું, *v.i.*[Passive form of ખરડવું.] To be soiled; to be stained. 2. To be enjoyed.
Id. ઘણા ડાહ્યા, તે ઘણા ખરડાય = ઘણા ડાહ્યા તે ત્રણ ઠેકાણે ખરડાય The wiser the men, the more scrapes they will get into.

ખર-ડિ-યું, *s.n.* [See ખર hot.] A drought.

ખરડો, *s. m.* [See ખરડવું to besmear.] A rough copy; a draft. 2. A register of the fields in a village. 3. A subscription list.

ખરડો, *s. m.* [See ખરડવું to besmear.] A salve; a balm, applied to the body.

ખર-તર-ગછ, *s. m.* [S. खर-तर hotter, more severe, *fr.* ખર hot + ગચ્છ a collection (*Cf.* ગદુર-ગછ.] A class of Jain ascetics.

ખરપ-ડી, Same as **ખરપી.**

ખરપ-ડો, Same as **ખરપો.**

ખરપ-વું, *v. t.* [S. सृप्, सर्पं, to move.] To cut; to smash with an edged instrument. 2. To dig. 3. To remove with a spade or scraper. 4. To remove weeds in a field; to weed.

ખરપા-વું, *v. i.* To suffer a loss (Used in Kthd.).

ખરપી, *s. f.* A kind of spade. 2. A small scraper.

ખરપો, *s. m.* A scraper. 2. The stump of a stalk of corn left in a field after the crop has been reaped.

ખરબચડું, Same as **ખડબચડું.**

ખરમચી, *s. f.* } Practice; habit (used
ખરમચો, *s. m.* } in the Bhavnagar District).

ખરલ, *s. m.* [See ખલવું to rub or pound in a mortar *fr.* ખલ a mortar.] A pestle.

ખરલ, *s. m.* [See ખરડ a salve.] A salve.

ખરવ, Same as **ખર્વ.**

ખર-વડ, *s. f.* [See ખર hot, hard, + પડ a layer.] Dry scales in the bark of a tree.

ખરવાડ, *s. f.* Same as **ખરાવાડ.**

ખરવાણુ, *adj.* [See ખર an ass + વાહન carrying *fr.* वह. વહેવું, to carry.] Suffering pain without murmuring; patient.

ખર-વું, *v. i.* [S. क्षर् to drop. See ખડવું.] To fall off. 2. To fall down. 3. To fade.
Id. ખરતું કરવું To abandon. ખરતું આપવું To dismiss. ખરતું મૂકવું To set aside; to disregard. ખરી પડવું To drop off; to decay (of teeth, hair).

ખરસટ, *adj.* Rough. 2. Brittle (Used in Kthd.).

ખર-સલી, *s. f.* } [See ખડ grass + સળી
ખર-સલું, *s. n.* } a stick.] A blade of grass.
Prov. ખડસળીનો (ખરસલીનો) તાપ, ને મા વિનાનો બાપ (બે સરખા.) The father's affection for his children after the death of their mother is as short-lived as the heat of a fire made by burning blades of grass.

ખરસ-વું, *s. n.* Same as **ખરજવું.**

ખરસ-વું, *s. n.* The root of a particular tree used for food.

ખરસાણી, *s. f.* A particular plant; a kind of milk-bush.
Prov. ખરસાણીને કાંઈ ન થાય = ખરસાણીને પાણી પાવું પડતું નથી Wild plants require no watering.

ખરા-ખર, *adv.* [+ ખરૂં redup.] Truly; positively; certainly.

Id. તે ખરાખર માંદો છે He is ill, and this is his last illness; he is on his death-bed.

ખરા-ખરી, *s. f.* Veracity. 2. A critical time. 3. Adversity; misfortune.

ખરાટા, *s. m. pl.* [S. क्षर् to drop.] Dirty stains on the outside of a vessel.

ખરાડ, *s. f.* [See ખર-વું to drop + वृत्ति state.] Deficiency; want (used in Gohilwāḍ).

ખરાદ, *s. f.* A turner's lathe.

ખરાદી, *s. m.* A turner.

ખરા-પણું, *s. n.* [See ખરૂં true.] Veracity; truth; genuineness.

ખરાબ, *adj.* [Ar.] Bad; evil.

Id. ખરાબ કરવું To make a bad use of. 2. To harass; to annoy. 3. To commit adultery with. 4. To ruin. ખરાબ થવું To be ruined. ખરાબ ચાલ Adultery. ખરાબ ચેહરો An ugly face. ખરાબ હવા Unhealthy weather or climate.

ખરાબ-ખસ્તા, } **ખરાબ-ખાસ્તા,** } *adj.* [+ Ar. खस्ता broken down.] Very bad. 2. Ruined.

ખરાબી, *s. f.* [See ખરાબ.] Badness; spoiling. 2. Injury; detriment. 3. Ruin. 4. Misery.

Id. ખરાબી કરવી To ruin. ખરાબી થવી To be ruined. ખરાબીનો ખાટલો An utter ruin.

ખરાબે-હાલ, *adj.* [+ हाल circumstances.] Fallen into a bad state; ruined.

ખરાબો, *s. m.* A bed of sand or a rock under water. 2. A waste piece of ground.

Id. ખરાબાની જમીન Waste land; barren land. ખરાબે પડવું To be wrecked (of a ship on a sand bank). 2. To become worthless or useless.

ખરા-બોલું, *adj.* [See ખરૂં true + બોલ-વું to speak.] Truth-speaking; truthful; veracious; honest.

ખરા-વાડ, *s. m.* [See ખળું a barn + વાડ a place *fr.* S. वाट a place.] A spot near a village where farmers thrash their crops.

ખરા-વાદી, *adj.* [See ખરૂં true + વદ-વું to speak.] Same as **ખરા-બોલું.** 2. Relying upon one's own work and worth; industrious. 3. Plucky.

ખરી, *s. f.* [S. खुर.] The hoof of an animal.

ખરી, *interj.* Truly; just.

ખરી-ખો, *s. f.* [See ખરૂં true + ખો a game *fr.* ખો Imit.] A game for children, generally known ભોભીલું (Used in the Navsarī District).

ખરીદ, *adj.* [P.] Purchased; bought.

Id. ખરીદ ભાવ The price at which a thing is bought; the buying price. ખરીદ કરવું To buy.

ખરીદ-દાર, *s. m.* [+ P. દાર having.] A purchaser; a buyer. 2. One who declares the price; an appraiser.

ખરીદ-વું, *v. t.* To buy; to purchase.

ખરીદી, *s. f.* A purchase.

ખરી-પટ્ટી, [See ખરૂં true + S. पट a roll of names.] A tax collected to relieve a village from debt.

ખરીફ, *s. f.* [Ar.] Crops sown in the rainy season and reaped in winter.

ખરૂં, *adj.* [Prob. *fr.* S. અ-ક્ષર unchanging, eternal, *fr.* अ priv. + क्षर् to drop.] True; real; genuine; certain; positive.
હાવાં નહિ મૂકું રે, મોહેનજી માનો ખરી—**દયારામ.**
પરનારી શું પ્રીત ખરો તનમાં ક્ષયરોગ.—**સામળભટ.**
2. Good; right. 3. Well parched; well baked. 4. Learnt by heart; learnt and understood; thoroughly learnt.

Id. ખરૂં કહેવું To tell the truth. 2. To call a spade a spade. ખરૂં કરવું To ascertain; to show to be true. 2. To learn thoroughly. ખરા કરવા To be well after a sickness. 2. To be safe; to be hale & hearty. ખરૂં કરાવવું To oblige one to prove. ખરૂં પડવું–કરવું To be shown to be true. ખરો આંકડો The true figure. ખરો ભાવ The true price. ખરો ન્યાય-ઇનસાફ Real justice. ખરૂં પાણી Genuineness; originality. 2. Real worth. ખરૂં પાણી પાવું To sharpen to a high degree. ખરૂં પારખું An inquiry into the truth or falsehood of a subject; testing the real worth of. ખરૂં લોઢું Steel. પાણી ખરૂં થવા દો Let the water

be very hot. રોટલી ખરી થવા દો Let the cakes be well baked. ખરો જ ખાટલે પડ્યો Was quite bed-ridden; was on his death-bed. ખરો (with an imperative verb) Just, as in. દેખાડ તો ખરો Just show it. ખરા પરસેવાનું Obtained with hard labour. 2. Legitimately obtained. ખરા બપોર Exactly the midday. 2. The hottest part of the day. 3. The zenith of one's power or prosperity.

Prov. ખરી વાતમાં ખાર શો ? ને ખરચ્યું આપે તેમાં પાક શો ? No man should bear a grudge, when one speaks the truth; and no man should expect thanks, when he pays only what was in the bargain. ખરા બપોરે અ-ણઘું, ને પોપાબાઈનું રાજ્ય When there is a weak governor, there are riots in broad daylight. ખરા બપોરે તારા દેખાડવા To accomplish an impossible work.

ખરૂં, *s. n.* [+ લોઢું, iron, being understood.] Steel.

ખરે, *adv.* Truly; indeed; certainly.

ખરે-ખર, **ખરે-ખરૂં**, **ખરે-ખાત**, } Same as **ખરે**.

ખરેટ-વું, *v. t.* [See ખરીદ-વું.] To sell (used in the Sorath Prant).

ખરેટા, *s. m. pl.* [See ખરડા-વું to be besmeared.] Daubs on a metallic vessel. (Also written **ખરાટા**.)

ખરેટી, *s. f.* A street, the mud in which is dried and the ground cracked owing to a break of rain in the rainy season. 2. A covering of dirty or burnt matter on a pot, &c.

ખરે-ડું, *s. n* [S. ક્ષીર milk + ડું dim.] The first milk given by a cow or she-buffalo after delivery.

ખરેડો, *s. f.* [See ખરેરો.] A curry-comb.

ખરે-ડી, *s. f.* [See ઘરે-ડી.] A pulley.

ખરે-રી, *s. f.* [See ખર-ખર, ઘર-ઘર, a gurgling sound.] Soreness of the throat; a sore throat.

ખરેરો, *s. m.* [S. क्षर् to drop.] A curry-comb.

ખરો-ખર, Same as **ખરે-ખર**.

ખર્વ, *s. m.* [S.] Ten thousand millions; 10,000,000,000.

ખર્વ, *adj.* [S.] Short in stature; dwarfish; stunted.

ખર્વટ, *s. n.* [S.] A village at the foot of a mountain.

ખેટ, ખર્વટ, વાટિકા, વન, અને ઉપવન જાણ.
—રણુશ્વર.

2. A market-town. 3. A group of 400 villages.

ખલ, *s. m.* [S. उलूखल, or S. खल.] A stone mortar. 2. Pounding and crushing in a mortar.

Id. ખલ કરવું To pound or crush in a mortar.

ખલ, *s. m.* [S.] A rogue.

ખલ, Same as **ખળું** A thrashing-floor.

Id. ખલ જગન A gift of corn made to beggars at the time of reaping the harvest.

ખલક, *s. f.* [Ar.] The world; the universe.

Prov. ખલકકી જબાન, ખુદાકા નગારા The voice of the people is the voice of God.

ખલકો, *s. m.* A robe.

ખલતો, *s. m.* [See ખલિતો.] A purse for holding betel, betel-leaves, &c.

ખલ-બત્તો, *s. m.* [See ખલ a mortar + બત્તો, દસ્તો, a handle.] A pestle.

ખલલ, Same as **ખલેલ**.

ખલવાં, *s. n. pl.* Vegetable and gram-flour fried in oil.

ખલ-વાડ, *s. f.* [See ખર-વાડ, ખરા-વાડ *fr.* S. खल-वाट *fr.* खल a thrashing-floor + वाट a place. See ખળી, ખળું.] A spot near a village used for thrashing purposes by the people.

ખલ-વું, *v. t.* [See ખલ a mortar.] To pound or crush in a mortar.

ખલ-વું, Same as **ખીલ-વું**. To bloom.

ખલ-વું, *s. n.* [See ખીલો a peg.] A wooden peg in the sides of a cart to support a wooden frame.

ખલાસ, *adj.* [Ar.] Completed. 2. consumed; exhausted. 3. Free; liberated; released.

ખલાસ-ણ, **ખલાસ-ણી**, } *s. f.* [Fem. of ખલાસી.]

A sailor's wife.

ખલાસી, *s. m.* [P. खलाशी a sailor.] A sailor; a seaman; a mariner. 2. A tile-turner.

ખલિ·ત, *adj.* [S. स्खलित *fr.* स्खल to fall.] Fallen; dropped.

ખલિતો, [Ar. खलिता a small bag.] Same as **ખલતો**.

ખલી. *s. f.* [See ખલે·ડી.] A squirrel.

ખલી, *s. f.* A game for children, generally called ખોબીલું (Used in the Navsāri District).

ખલી-ચક, *s. n.* A game for children, generally known as ખોબીલું (Used in the Kadi Prānt).

ખલીફ, *s. m.* [Ar. खलीफा *fr.* खलीफ to succeed.] A successor of Muhammad; a caliph.

ખલુલો, *s. m.* A game for children, generally known as ખોબીલો (Used in the Petlād District).

ખલેચી, *s. f.* Same as **ખલતો**, **ખલિતો**. 2. A purse for holding materials of worship. 3. A bag for holding books.

ખલેડી, **ખલેરી**, *s. f.* [Hem. Des. खारिकिलो = S. गोधा a lizard.] A squirrel.

ખલેલ, *s. f.* [Ar.] An interruption; a disturbance. 2. An injury.

Id. ખલેલ આણવી-કરવી To interrupt. ખલેલ થવી-પહોચવી-લાગવી To be interrupted.

ખલેલું, *s. n.* The fruit of the date-palm; a date (Used in Kthd.).

ખલેળ·વું, *v. i.* To urinate; to make water (Used in Kthd.).

ખલો, *s. m.* [See ખાલ skin.] A shoe (Used in Jld.)

ખલો, *s. m.* A game for children, generally known as ખોબીલું (Used in Mewad).

ખવ·ડાવવું, *v. t.* [Causal of ખા·વું to eat.] To feed. 2. To bribe. 3. To administer poison in food.

ખવળ·વું, *v. i.* [S. क्षुब्ध agitated *fr.* क्षुभ् to be agitated.] To roll in bed from pain or mental agitation.

ખવા·ડવું, Same as **ખવ·ડાવવું**.

ખવાબ, *s. m.* [Ar. ख़्वाब.] A dream.

ખવાર, Same as **ખુવાર**.

ખવા·વું, *v. i.* [Passive of ખા·વું to eat.] To be eaten, swallowed, or devoured. 2. To be misappropriated.

Id. ખવાઈ જવું To be eaten up (by worms); to be rotten; to be decayed.

ખવાસ, [Ar.] Habit. 2. Nature; disposition. 3. A page; a valet.

ખવાસ·ણ, **ખવાસ·ણી**, **ખવાસે·ણ**, **ખવાસી**, *s. f.* The wife of a valet. 2. A female servant.

લલિતા વિશાખા. બે ખવાસી રે. —**પ્રેમાનંદ**.

ખવીસ, **ખવ્વીસ**, *s. m.* [Ar.] An evil-spirit. 2. A monster without a head.

ખશિયાણું, See **ખસિયાણું**.

ખ·ટ પડવું, *v. i.* [S. कष्ट injury or Ar. खसी castrated + પડ·વું *fr.* S. पत to fall.] To be ashamed or mortified.

ખસ, *s. f.* [S.] Itch.

ખસ, *s. n.* [S. खस्खस poppy.] A kind of grass having fragrant roots.

ખસકો, Same as **ખચકો**.

ખસખસ, *s. f.* [S. खस-तिल poppy-seed *fr.* खस्खस poppy + तिल, તલ, sesamum.] Poppy-seed.

ખસખસિ·યાં, *adj. n. pl.* Small or minute as ખસખસ (poppy-seeds).

ખસ·ડ-ફસ·ડ, *adv.* [See ખાસ·ડું a shoe + ફસ·ડ redup.] Drawing the shoes along, when they are loose and do not fit the feet; shuffling along in loose shoes.

ખસ-બો, **ખસ-બોઈ**, Same as **ખુશ-બો**.

ખસમ, *s. m.* [Ar.] A husband.

Prov. લેને ગઈ પુત, ને ખો આઈ ખસમ Many go out for wool, and come home shorn; *i. e.* The camel, going to seek horns, lost his ears.

ખસમત, Same as **ખુશામત** Flattery.

ખસમત ભૂલી ગયા સર્વે ખલકની,
કર્મ ને ધર્મ કર્યાં, પોલે પાને રે. —**ભોજોભગત**.

ખસર, *s. f.* [See ક·ણ drawing *fr.* S. कृष् कर्ष, to draw, to drag.] A piece of

thread used to mark out a straight line. 2. A mark thus made.

ખસર•વું, *v. t.* To divide a field into separate plots.

ખસરિ•યો, *s.m.* [See ખસર.] A carpenter's tool.

ખસરો, *s. m.* A line marked with a free hand.

ખસલત, *s. f.* [Ar.] Disposition;temper. 2. Habit.

ખસ•લું, *adj.* [See ખસ.]Suffering from itch.

ખસ•વું, *v. i.* [S. कृष्, कश, to draw.] To move; to slide. 2. To go aside; to go to a distance.

Id. ખસી જવું–બેસવું To withdraw oneself from a responsibility; to throw up an undertaking. ખસતું થવું To withdraw oneself. ખસતું કરવું To throw up a responsibility. 2. To give up. મિજાજ ખસવો To lose one's temper.

ખસિ•યાણું, *adj.* [See ખસી castration.] Abased; disconcerted;mortified.

ખસી, }
ખસ્સી, } *s. f.* [Ar.] Castraition.

Id. ખસી કરવી To castrate; to geld.

ખસી•યું, *adj.* [See ખસ itch.] Suffering from itch.

ખસુસ, }
ખસુસન, } *adv.* [Ar. खसूस certain.] Particularly; especially. 2. Positively;certainly.

ખસે•ડવું, *v. t.* [Causal of ખસ•વું.] To remove; to move aside.

ખસોટી, Same as **કસોટી**.

ખસો•ર•વું, Same as **ખસે•ડ•વું**.(Used in Kthd.).

ખળ, Same as **ખલ** A rogue.

ખળ•ક•વું, *v.i.* [See ચળ•ક•વું.] To appear splendid or beautiful.

રાધા રૂપે તે દીસે રૂડી રે, ખળકે કંકણને વળી ચૂડી રે.
—ગોવિંદ

ખળ•ક•વું, [See ખળ-ખળ Imit.]To make a rattling sound;to rattle.

ભાદરવે ભવન પાંચમે, ખળકે હિંડોળા ખાટ.
—રત્નો.

ખળ•કો, *s. m.* [See ખડ•કો a heap.] A lump sum.

ખળ•કો, *s. m.* [See ખચ•કો, ખટ•કો ખળ•ખળ•વું.]Stopping a flow of water,and then allowing it to flow on again.

ખળ-ખળ, *s.f. n.* }
ખળ-ખળા•ટ, *s.m.* } [See ખળ-ખળ•વું.] A gurgling sound.

ખળ-ખળ•વું, *v. i.* [Imit See ખ•ખળ•વું.] To boil. 2. To be worn out by old age or long use.

Id. ખળખળતું પાણી Boiling water.

ખળ•તા, *s. f.* [See ખલ a rogue.] Roguery; cunning.

ખળ-ભળ, *s.f.* [Imit. Or, S. क्षुब्ध agitated *fr.* क्षुभ् to be agitated.] Noise; tumult; disturbance. 2. The confused state of the mind caused by fear,threat, &c.

ખળ•ભળ•વું, *v.i.*To be confused in mind. 2. To be in a state of popular insurrection (of the people of a town or country).

ખળ-ભળા•ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ state.] Agitation; excitement.

Id. ખળભળાટ કરી મૂકવો To create an agitation, to create a great sensation.

ખળ•વું, *v.i.* [See ખાળ•વું to prevent.] To stop; to be stopped.2. *v. t.* [See ખલ•વું to rub; or ખાલ skin.]To rub leather so as to make it glossy.

ખળી, *s.f.* }
ખળું, *s.n.* } [S. खल, खली, a thrashing-floor.] A barn-yard; a thrashing-floor.

ખાં, *s. m.* [P.]Lord; prince. 2. An appreciator. 3.A clever man; a master-hand.

Id. કવિતાના ખાં The best versifier; the best of poets.

ખાં•ખરિ•યું, *s. n.* [Imit.] Cough.

ખાં-ખણુ, *s.n.* A medicinal drug.

ખાં-ખણી, *s. f.* [See ખણ•વું; or ખણ-ખણ Imit.]An angry speech. 2. Anger.

ખાં•ખણી, *s. f.* [Imit.] A dry almond, in which the kernel makes a sound when shaken (Used in the Surat District.).

ખાં•ખત, *s. f.* [Redup. of ખંત, ખાંત.] Attention; perseverance. 2. Disgnust. 3.

The habit of finding fault with others.

ખાં·ખતી, *adj.* Attentive; persevering.

ખાં·ખરોટ·વું, *v. t.* [S. क्षर् to drop; ખાં redup. See ખર·વું, ખરડા·વું, ખરેટી, ખરેટા.] To besmear.

ખાં-ખાં, *s. n. pl.* [See ખણવું, ખંત; ખાં redup.] A fruitless search(Used in Kthd.).

ખાં-ખાં-ખોળાં, *s. n. pl.* [+ ખોળ·વું to search.] A minute and careful search.

Id. ખાંખાંખોળાં કરવાં To make a fruitless search.

ખાં-ખાં-વીખી, *s. f.* [+ વીખ·વું, વિખેર·વું to scatter.] Desolation; ruin.

Id. ખાંખાંવીખી કરવી To desolate; to ruin.

ખાંગ·ડ, **ખાંગ·ડ·કો,** } *s. m.* [See શંખ a sea-shell.] A kind of sea-shell. 2. A brickbat.

ખાંગ·ડી, *s. f.* **ખાંગ·ડો,** *s. m.* } A kind of shell.2. A piece of a tile ground down and rounded (used as a plaything by children).

ખાંગુ, *s. m.* [See ખાનગી private.] A spy; an emissary.

ખાંગુ *s. m.* [See ખણ·વું.] A pit.

ખાગુ, *s. m.* [See ખાનું P.] A drawer of a table or cupboard.

ખાંચ, *s. f.* [See ખાંચો an angle in a street.] Intricacy. 2. Loss. 3. Inequality. 4. Slight inaccuracies in an account.

ખાંચ-કો, Same as **ખાંચો.**

ખાંચ-ખુચ, [+ ખુચ·વું.] Same as **ખાંચ.**

ખાંચ-ખુંચ·વાળું, *adj.* Intricate. 3. Uneven. 3. Crooked.

ખાંચ·ડ, *s. f.* [See ખાંચો.] A narrow pass by the side of a hill. 2. A valley.

ખાંચ·વું, *v. t.* [See ખેંચા·વું.]To pull back.

ખાંચા-ખુંચી, *s. f.* [See ખાંચ·ખુંચ.]Alleys; narrow lanes; corners; nooks.

ખાંચા·ળું, *adj.* [See ખાંચો + વાળુ having.] Having corners and angles. 2. Having depressions and inequalities; uneven. 3. Intricate; difficult.

ખાંચો, *s. m.* [S. खात a ditch *fr.* खन् to dig.] A lane. 2. A corner. 3. A crooked part. 4. Prevention; objection. 5. Hesitation. 6. An obstacle; an impediment; a hindrance.

જે જે વાતના ખાંચા તેં કાઢયા,
તે તે માર્ગ બતાવ્યા. —**દયારામ.**

Id. ખાંચો આવવો To meet with an obstacle. ખાંચો રાખવો-કરવો-પાડવો To make a depression (in a piece of wood, &c.). ખાંચો રાખવો-ધરાવવો To hesitate; to keep back; to refrain from, owing to some suspicion. ખાંચો કાઢવો To raise an obstacle; to raise an objection.

ખાંજણ, *s. f.* [Hem. Des. खंजण = S. कर्दमः mud.] Ground lying along the coast of an inlet; a salt marsh; cultivable land lying along the coast and exposed to the overflow of the tide.

ખાંજરૂં, *s. n.* An inaccessible place; an inaccessible state or position. 2. A barn; a granary (Used in the Surat District). 3. Flesh (Used in Kthd.). 4. A brothel.

Id. ખાંજરે નાખી મૂકવું To throw into a corner, in contempt. ખાંજરે પડવું To be in a corner; to be unnoticed.

ખાંડ, *s. f.* [S. खण्ड् to break Or, S. खाण्डव sugarcandy.] Sugar pounded or crushed into a fine powder. 2. A notch or break in the edge of a knife, sword &c.

Id. ખાંડ ખાવી To speak a lie. જા, જા, ખાંડ ખા I don't care what you say. ભાઇ તો ખાંડ ખાય છે He speaks what is foolish. ખાંડ ભભરાવવી To speak pleasing and flattering words. ખાંડ પાથરવી To speak flattering words. 2. To give a costly dinner to one's caste.

ખાંડ-કુટ, *s. f.* [See ખાંડ·વું to break + કુટ·વું to crush.] A mental distress; suffering which troubles the mind, but which can neither be expressed nor suppressed.

ખાંડ·ણિ·યું, *s. n.* **ખાંડ·ણિ·યો,** *s. m.* } [See ખાંડ·ણી.] A large wooden or stone pestle.

ખાંડ·ણી, *s. f.* [S. खण्ड् to break.] A mortar.

ખાંડ·ણું, *s. n.* The act of beating or pounding in a mortar.

ખાંડણું ખાંડયું બેય જાણે રે, દૃઢ કરીને મન.
—તુળજારામ.

ખાંડ·વું, *v. t.* [S. खण्ड् to break.] To pound. 2. To break; to ruin.

કનક લંક કરી કોયલા, અશોક વાડી ખાંડી કરી.
—સામળભટ.

ખાંડિ·યું, *s. n.* [See ખાંડું a sword & ખાંડ·વું to break.] An animal having an indented or broken horn. 2. A buffalo.

ખાંડી, *s. f.* [S. खण्ड a group, a heap.] A weight or measure of capacity of 20 maunds or 800 lbs; a candy. 2. A linear measure of 24 vasās (વસા) or fifty-three square feet and forty-eight square inches (used by carpenters).

Id. ખાંડીબંધ In gross; in large quantities. 2. By the candy.

ખાંડું, *s. n.* [S. खड्ग] A cutlass; a sword.

Id. ખાંડું મોકલવું Lit. To send a sword. 2. Marriage with the sword of the bridegroom as his representative (a form of marriage among Rajpūt princes).

ખાંડું, *s. a.* [S. खण्ड् to break.] Indented. 2. Broken.

ખાંડે·રૂં, *s. n.* [See સાંઢ.] A camel.

ચાર હજાર ખાંડેરે મારે, કહેતાં નાવે પાર રે.
—લજ્જારામ.

ખાંણ, Same as ખાણ.

ખાં·ણિ·યો, Same as ખાંટ·ણિ·યો.

ખાં·ણું, *s. n.* [See ખાંટ·વું. *Cf.* કુટ·વું.] Mourning.

ખાંત, *s. f.* [See ખંત, ખં·ખત] Perseverance; erger pursuit. 2 A longing; an eager desire. 3. Appetite.

જાગતાં નરસૈં, લાજ છે અતિ ઘણી,
જનમો જનમ તારી ખાંત ભાગે. —નરસિંહમહેતા.
માનની માટે મૂલ્ય મહા માથાએ માટી,
જીતવા ઈચ્છે જે, તેહની ખાંત જ ખોટી.
—સામળભટ.
માહે મકર તણે માને, કે કૂલડિયાં વરતી ખાંતે.
રાધાનામહીના.
છછંગ બેસવા હું ગયો, મારી ખાંત હૈયાની ખોલી.
—કાળીદાસ.

Id. ખાંતે ખાવું To eat with an appetite. ખાંતે જવું To have eagerness to go; to go eagerly.

ખાંતી·લું, Same as ખંતી·લું.

ખાંધ, *s. f.* [S. स्कन्ध.] The shoulder. 2. The neck of beasts of burden. 3. Help; aid.

Id. ખાંધ મારવો To behead. તે ખાંધે ચઢીને ગયો Lit. His dead body was carried to the burning ground on the shoulders of his sons. 2. He died and was carried to the burning ground as in a triumphal procession; there was nothing in connexion with his death that should be a cause of sorrow. 3. He left behind a large and prosperous family. ખાંધ દેવી To carry a dead body on one's shoulders. ખાંધ આવવી To have a sore neck (of a bullock or other beast of burden).

Prov. ખાંધે કોથળો, ને દેશ મોકળો He, whose belongings can be carried on his shoulders, can freely move about. *i. e.* A poor man has no ties to bind him to a particular place, person, or line of conduct.

ખાંધિ·યો, *s. m.* One who carries a bier. 2. A flatterer. 3. One who helps or co-operates; a help; a helper.

ખાંધું, *s. n.* [S. स्कन्ध the shoulder, a support; a chapter; a section.] An instalment. Same as કાંધું.

ખાંપ, *s. f.* Same as ખાંપો A defect. 2. [See ખાંપ·વું 2.] Lying prostrate; prostration.

હાથી, ઘોડા, ઊંટો, પાડા પાડી પડી ગયા આડા;
નિંદ્રા, મહા નિદ્રા પામ્યા, સૂતા જાણે થયા ખાંપ.
—વલ્લભ.

ખાંપ·ણ, *s. f.* [See ખાંપ·વું.] A defect; a flaw. 2. Loss. 3. Oil extracted from particular nuts (used as a medicine); also called ઘાંપ·ણ (a healer of wounds.)

ખાંપ·વું, Same as ખાપ·વું To scrape.

ખાંપો, *s. m.* [See ખાપ·વું ખાપ·વું.] A defect. 2. A part of a thing remaining unscraped. 3. The stump of a stalk of corn left standing after a field has been reaped.

ખાંભ, ખાંભ, } *s. m.* [S. स्कम्भ a support *fr.* स्कम्भ् to support.] A pillar; a post.

ખાંભી, *s. f.* A stone or a structure put up in memory of one who has met with a untimely death.

ખાંભી, *s. f.* [See કામ-ઠી.] The frame in which the panels of a door are fixed.

ખાંભુ', *s.n.* A large pit in which sweepings and other manure are thrown.

ખાંય-ણિ-યો, Same as **ખાડ-ણિ-યો** A mortar.

Id. ખાંયણિયામાં માથું મૂકીને સૂવું Lit. To have Damocles' sword hanging over one's head. 2. To live in a dangerous or risky condition. ખાંયણિયામાં ઘાલીને ખાંડવું To bring under one's control and tyrannize over.

ખાંય-ણી, Same as **ખાડ-ણી** A mortar.

Prov. ખાંયણીમાં માથું, ત્યાં ધબકારાનો શો ડર? Bear your misfortunes with fortitude.

ખાંસ-વું, *v. i.* [See ખાંસી.] To cough.

ખાંસી, *s. f.* [S. कास, Or, Imit.] Cough.

ખાંસી, *s. f.* [See ખસી.] Castration.

Prov. રોગનું ઘર ખાંસી, ને લઢાઈનું ઘર હાંસી Cough is the origin of disease and ridicule that of a quarrel.

ખાઈ, *s. f.* [S. खानि a mine *fr.* खन् to dig.] A ditch; a trench. 2. A moat.

ખાઈ, *s. f.* [See ખા-વું to eat.] Food; pastry.

ખાઉં-ખાઉં, *s. n.* Sweetmeat.

ખાઉ, *adj.* [See ખાવું.] This word occurs at the end of a compound and signifies, " one that eats, suffers, does, sustains," as in લાંચ-ખાઉ, માર-ખાઉ.

ખાઉ-કડ,
ખાઉ-કણુ,
ખાઉ-કરે, } [+ કર-વું to do.] Same as **ખાઉ-ધર.**

ખાઉ-ધર, *adj.* [+ ધરા-વું to be satisfied.] A glutton; one whose god is his belly.

ખાઉ-કી, *s. f.* Lit. Eating. 2. Receiving illegal gratification. 3. Bribery.

ખાઉ-પાત્ર, *adj.* [+ पात्र a vessel, subject to, *fr.* पा to drink.] Greedy.

ખાએશ, *s f.* [P.] Wish; desire; inclination. 2. Need; want.

ખાક, *s.* [P.] Ashes. 2. Coal. 3. Total destruction. 4. An oxide.

ખાકટી,
ખાખઠી, } *s. f.* [See ખાટું sour.] A small unripe mango.

ખાક-સાર, *adj.* [P. ખાક ashes + P. सार like.] Humble; obedient. 2. Base; low.

ખાખ, Same as **ખાક** Ashes.

Id. ખાખ થવું To be burnt to ashes.

ખાખર, *s. m.* [S. खदिर.] The name of a wild tree.

Prov. ખાખરની ખિલોડી સાકરનો સ્વાદ શું જાણે? Throw not your pearls before swine.

ખાખરી, *s. f.* [See ખાખ ashes + ખરી dry hard.] Roasted bread. 2. Dry leaves of the tobacco plant.

ખાખરો, *s. m.* Roasted bread. 2. Same as **ખાખર.**

ખાખા-વિખી, Same as **ખાંખાંવીખી** Ruin; desolation.

નાસા, નાસા, નિધી નાખ્યા, ખખા વીખી ખાંતે ખાખા.
—**વલ્લભ.**

ખાખી, *adj.* [See ખાખ ashes.] Besmeared with ashes; ascetic. 2. Poor; indigent. 3. *s. m.* An ascetic.

ખાખી-બંગા-લી,
ખાખી-બંગા-ળી, } *s. m.* [+ બંગા-લી an inhabitant of Bengal *fr.* બંગાળા *fr.* S. वङ्ग Bengal.] A gilded wretch.

ખાચર, *s. m.* One of the Kāṭhi tribes (inhabiting Kāṭhiāwāḍ).

ખાજ, *s. n.* [S. खाद्य *fr.* खाद् to eat.] Food. 2. See ખજ (Used in the Surat District).

ખાજ-લી, *s. f.*
ખાજુ', *s. n.* } [See ખાજ.] Pie-crust.

ખાજ-વણી, Same as **ખાજ, ખજ,** (Used in Kāṭhiāwāḍ).

ખાટ, *s. f.* [S. खट्वा. खट्टा, a cot.] A cot; a bedstead. 2. A swing.

ખાટ, *s. f.* [See ખાટ-વું to gain.] Gain; a profit.

ખાટકી, *s. m.* [S. खट्टिक: a butcher *fr.* आखेट hunting..] A cutcher. 2. *adj.* Cruel.

ખાટકી-વાડો, *s. m.* [+ S. वाट a place.] The butchers' quarter. 2. The place where animals are slaughtered; a slaughter-house.

ખાટ-ખટુ-મડું, *adj.* [See ખાટું sour + ખટ-મધરૂં.] Sweet and sour at the same time.

ખાટ-લી, *s. f.* [See ખાટ-લો, ખાટ.] A bier. 2. A small cot.

ખાટ-લો, *s. m.* A bedstead; a cot.

Id. ખાટલે પડવું, ખાટલો ભોગવવો To keep to one's bed; to be an invalid. એને ઘેર ખાટલો આવવાનો છે His wife is about to be confined. ખરેખર ખાટલે પડયો Quite confined to one's bed. ખાટલો પાથરવો To spread a bed on a cot. ખાટલો સાલવવો To join the several parts of a cot. 2. To have sexual intercourse. ખાટલો પાથરી આપવો To pander to the lust of. ખાટલો ભાગવો To have sexual intercourse & not have progeny. ખાટલો ભરવો To fill up the frame of a cot (with tape, rope &c.). ઘરમાં ખાટલો હોવો To have sickness in the house or family. ખાટલો ઉફરો થવો To be free from sickness. ખાટલો ઉફરો કરવો To remove the bedding from a cot, and keep the cot away. ખાટલે મોટી ખોટ એ, કે ચોથો પાયો જ નહિ There is one defect in him, which eclipses all his merits.

Prov. ખાટલેથી પાટલે, ને પાટલેથી ખાટલે From the blue bed to the brown.

ખાટ-વું, *v. t.* [S. आखेट hunting, game.] To gain.

Id. ખાટી જવું To make a gain.

ખાટ-વું, *v. i.* [See ખાટું.] To be sour.

ખાટિ-યું. *s. n.* [See ખાટું sour.] A preparation of unripe mangoes.

ખાટું, *adj.* [S. ग्रट sour.] Sour; acid. 2. Grieved; distressed.

Id. દિલ ખાટું થવું To be embittered, to be sorry (of the mind). ખાટું થવું To lose taste; to become decomposed. ખાટું મોળું થઈ જવું To become decomposed. 2. To be lost or ruined. 3. To lose one's temper. ખાટું ખારૂં ચાખવું To experience the joys and sorrows of the world.

ખાટું-અટસ, *adj.* Extremely sour or acid.

ખાટુ-વડું, *s. n.* [+વડું a small thick cake.] A marriage feast, in which these cakes are served.

ખાટો-ડી, *s. f.* A kind of sour plant used for food.

ખાડ, *s. f.* [S. खात dug *fr.* खन to dig.] A ditch; a hollow.

ખાડી. *s. f.* A ditch; a trench. 2. A channel; a creek; an inlet.

ખાડું, *s. n.* [खण्ड a group.] A herd of she-buffaloes.

ખાડો, *s. m.* [See ખાડ.] A pit. 2. Loss.

Id. ખાડો ખોદવો To dig a pit. 2. To incur a debt. 3. To betroth a girl. ખાડો પડવો To suffer a loss. ખાડો પૂરવો To fill up a ditch. 2. To pay off a debt. 3. To commit suicide by throwing oneself into a pit. ખાડામાં પડવું To make a mistake. 2. To incur a loss. ખાડામાં ઉતારવું-નાખવું To throw into a ditch. 2. To put to a loss. 3. To ruin. આ છોકરીને માટે કાંઈ ખાડો ખોદ્યો ? Have you found a bridegroom for this girl ?

ખાડો-ખૈયો, *s. m. sin.* [+ ખાઇ.] Several pits and ditches.

ખાણ, *s. f.* [S. खनि *fr.* खन to dig.] A mine. 2. A cellar. 3. A mine; a fruitful source. 4. A quarry.

Id. ખાણ ખોદવી To dig a mine. ખાણ નિકળવી-જડવી To get or find a mine.

ખાણ, *s. f.* [See ખાંડ a notch.] A jag or indentation on the edge of a knife, &c.

ખાણ, *s. f.* [See ખાણું food.] Boiled grain for cattle.

ખા-ણ-યું, Same as **ખાંડ-ણિ-યું**.

ખાણી, Same as **ખાણ** A mine, a source.

મહા દુઃખ તણી જે ખાણી,
તેમા જઈને પડયા સુખ જાણી.
—**નિષ્કુળાનંદ**.

ખાણું, *s. n.* [S. खाद to eat.] Dinner. 2. A dinner-party; an entertainment, a friendly feast.

Id. ખાણું ખરાબ થવું To be deprived of one's means of livelihood. 2. To be in want. 3. To have no food to eat. તારૂં ખાણું ખરાબ થજો May you have nothing to eat ! 2. A form of curse. ખાણું આપવું To give a feast.

ખાણુણાં *s. n. pl*, Children's songs, or the tunes to which they are sung.

ખાણુણી,Same as **ખાંડણી.**

ખાત-મુરત, *s.n.* [S. खात a ditch *fr.*खन् to dig+મુરત *fr.*S.मुहूर्त an auspicious day.] The auspicious day on which the foundation of a building is laid. 2. The ceremony of laying down the foundation stone.

ખાતર, *s.n.* [S. खाद्, ખાવું, to eat.] Manure.

Id. ખાતર ભરવું-નાખવું To put manure in a field; to manure. ખાતર મેળવવું To collect manure.

ખાતર, *s.n.*[S. खन् to dig; or, કોતરવું to engrave.] House-breaking.

Id. ખાતર પાડવું To commit house-breaking.

Prov. ખાતર ઉપર દિવેલ When misfortunes come, they come in battalions.

ખાતર, *s. f.* [P. खातर् the heart.]Hospitality. 2. Partiality. 3. Sake; regard. 4. *prep.* In behalf of;for the sake of; for.

Id.ખાતર બરદાશ Hospitality. મારી ખાતર For my sake.સુખ ખાતર For pleasure.

ખાતર-જમા, *s.f.*[+ જમા a collection.] Assurance; satisfaction.

ખાતર-ણી, *s.f.* [See ખાતર manure.] A cart laden with cow-dung cakes.

ખાતર-દારી, *s.f.* [See ખાતર regard + P. દાર having.] Partiality; regard.

ખાતર-નિશા, *adv.* [+ P. निशा undoubtedly.] Same as **ખાતર-જમા** Assurance.

ખાતરનિશાં થઈ માહરી, ઓળખાણ નીકળી એન;
અરસપરસ બેહુ મળ્યાં, માસી જાઈ બેહેન.
—**સામળભટ.**

ખાતર-પડો, } **ખાતરપડુ,** } *s. m.* [See ખાતર robbery + પાડવું to throw, to attack.] A burglar; a housebreaker.

ખાતર-પુંજો, *s.m.* [See ખાતર manure + પુંજો. *fr.* S. पुञ्ज a collection.]The sweepings of a house or compound,which serve as manure.

ખાતરવું, *v t.* [See ખાતર manure.] To abuse; to call names. 2. To manure.

ખાતરિયું,*s. n.* [See ખાતર house breaking.] A tool used in committing house-breaking.

ખાતરિયો, *s. m.* [See અખાતર an evil spirit.] One versed in black magic.

વાત સાંભળી આવ્યા વીરો, સુભદ્રાને જાણી અસાધ્ય;
ભૂવા, ખાતરિયા તેડાવ્યા, આવ્યા એકે સાદ.
—**પ્રેમાનંદ.**

ખાતરી, *s. f.* [P. खातर् the heart.] Assurance; confidence.

ખાતરી, *s. m.* [See क्षत्रिय the second of the four classes of the Hindū community.] A caste of weavers among the Hindūs.

ખાતા-પોતા, *s.n. pl.*[See ખાતું an account + પોતું a bag, a purse.] Accounts.

ખાતાં-બંધી, *s. f.* [+ બાંધવું to bind.] A system of assessment in which each farmer pays the land-tax to government ; the raiyatwārī system of land-revenue.

ખાતા-બાકી, *s. f.*[+ બાકી the remainder.] The balance for or against in account-books.

ખાતા-વહી, *s. f.* [+ વહી, વૈ, a book.]The ledger.

ખાતા-વાર, *adv.* [+ વાર a turn.] Showing the accounts under separate headings.

ખાતું, *s. n.* [See ખત a document.] An account current with an individual.2. An account. 3. A subject. 4. A department.

Id. ખાતું પાડવું-માંડવું To begin or open an account in an account-book. ખાતું ચાલવું to have money transactions. ખાતું ચલાવવું To continue an account. ખાતું ચુકાવવું-ચુકવું કરવું To pay off the balance of an account. ખાતું માંડી વાળવું To close an account. 2. To enter an item as a bad debt and close the account. ખાતું પરાવવું-પરાવી લેવું To get an account signed by the debtor. ખાતું સરભર કરવું To make the entries on both sides equal, and so square an account. ખાતા ઉપર સહી કરવી To verify and admit as correct the entries in an account. ખાતું મંડાઈ-મંડામણી A present made by the debtor to the creditor at the time of opening an account. ખાતું બંધ કરવું To refuse to lend money on account. કેળવણી ખાતું The Educational Department. ન્યાય ખાતું The Judicial

Department.

ખાતું-પત્રું, *s. n.* [+ પત્ર a letter.] Dealings on account;borrowing and lending by making entries in account-books.

ખાદ, } **ખાધ,** } *s. f.* [S. खाद् to eat. See ખા.વું.] Hunger; appetite. 2. Abnormal appetite. 3. Loss. 4.A defect; a flaw.5. A deficiency. 6. Damage.

ખાદી, *s. f.* Dungrī cloth; a kind of coarse cloth.

ખાધ, *s. n.* [See ખાદ. *fr.* खाद् to eat.] Food. 2. Provisions.

ખા-ધરો, *s. m.* [See ખાઈ a pit + ધરો a cavity, a hollow.] A deep pit.

ખાધા-ગળો, *s. m.* [See ખા.વું to eat + ગળ.વું to swallow.] Addictedness to eating.

ખાધા-વેધ, *s. m.* [+ વેધ piercing *fr.* વેંધ.વું to pierce.] Enmity.

ઇન્દ્રરાય એમ વાણી ભણે, ખાધાવેધ માંડી આપણે.
—**પ્રેમાનંદ.**

ખાધા.ળું, *adj.* [See ખાધ defect + વાળું having.] Defective. 2. Damaged.

ખાધું, *pret. & p. p. n.* [See ખા.વું to eat.] Ate. 2. Eaten.

ખાધે.લ-પીધે.લ, *adj.* [+ પી.વું to drink.] That has known prosperous times.

ખાન, Same as **ખાં** A nobleman.

ખાનગી, *adj.* [P.] Private. 2. Secret.

ખાન.દાન, *s. n.* [P.] Family;Parentage. 2. *adj.* Genteel; noble.

ખાન-દાની, *s. f.* Family-honour; family-dignity.

ખાન-પાન, *s. n.* [S. खाद् to eat + पान *fr.* पा to drink.] Eating and drinking.2. Worldly enjoyment.

ખાના-ઈ, *s. f.* [See ખાન, ખાં,a chieftain.] Overbearing conduct; high-handedness. 2. Violence; brute force.

ખાનું, *s. n.* [P. खानह्.] An abode. 2. A drawer. 3. A tabulated statement; a square; a column (in a sheet of paper).

Id. કેદખાનું A prison. ટેબલનું ખાનું A drawer in a desk. ખાનું પાડવું-કરવું To make columns or squares on paper.

ખાનું, Same as **ખાણું** Food.

Id. તારૂં ખાનું ખરાબ થાય May ruin seize thee. ખાને આબાદ May you enjoy prosperity.

ખાપ, *s. m. f.* [S. कर्कर a mirror.] A mirror 2. [See also ખાપ.વું to break.] A plate of mica.

ખાપ.ડું, *s. n.* [S. खर्पर.] A broken earthen vessel (Used in the Surat District).

ખાપણ, Same as **ખાંપણ.**

ખાપરિ.યું, *s. n.* [S. खर्पर a piece of a broken earthen vessel.] Sulphate of zinc.

ખાપરી, *s. f.* A hard crust of mucus in the nose.

ખાપરો કોડિયો, *s. m.* One of a body of conspirators. 2. A rival; a competitor.

ખાપરો ઝવેરી, *s. m.*[+ ઝવેરી a jeweller.] Lit. A sharp-eyed jeweller. 2. A clever and circumspect person; one not liable to be deceived.

ખાપ.વું, *v. t.* [S. क्षप् *fr.* क्षि to waste away.] To scrape.

ખાબ.ડું, A small **ખા-બો.ચિ.યું.**

ખા-બો.ચિ.યું, *s. n.* [See ખાઈ a ditch + P. बो smell + P. चेह् dim.]A small shallow ditch in the ground, containing fetid water; a pool.

ખામ, *s. m.* [S. स्कम्भ a support, a prop, + *fr.* स्कम्भ् to support.] A pillar. 2. The shoulder.

ખામચી, *s. f.* [See ખામોશી patience.] Perseverance; eager pursuit. 2. Care; attention (Used in Kthd. & Cutch).

ખામ.ણિ.યું, *s. n.* [See ખામ a support.] One of the ropes with which a leather-bucket (કોસ) is let down into a well.

ખામણું, *s.n.*[See ખાંપણ, ખામી, a defect.] A small depression on which a vessel with a round bottom can be kept.2. The basin at the root of a tree to hold water.

ખામી, *s. f.*[P.]A defect;an imperfection. 2. Folly. 3. Want; deficiency.4.A mistake.

ખામું, *s.n.*A form.2.A favourable place or direction(in Astrology)(Used in Kthd).

ખામુખા, *adj.* [P. खाहमखाह whether willing or not, at all events.] Certainly;

at all events. 2. Particularly; specially.

ભામની દીઠી ભીલડે, આ તે શો ઉત્પાત !
ખામુખા ખારી કાળિકા, વિપરીત થશે વાત.
—સામળભટ.

ખામોશ, } **ખામોશી,** } *s. f.* [P. खामोश silent.] Forbearance. 2. Petience.

Id. ખામોશ પકડવી–રાખવી To have patience.

ખામોશ·વાળું, } **ખામોશી·વાળું,** } *adj.* [+ વાળું having.] Patient.

ખાય·કી, *s. f.* [S. खाद् to eat.] Gain. 2. Peculation; improper gains.

ખાયો, *s. m.* The testicles. 2. The penis.

ખાર, *s. m.* [S. क्षार *fr.* क्षर् to ooze.] Salt. 2. Salt-producing ground. 3. Revenge; rancour; malice; a grudge.

Id. ખાર રાખવો, ખારે બળવું To bear malice. ખારે જવું To be malicious towards.

ખાર-પાટ, *s.m. n.* [+ पट a strip of land.] A salt marsh.

ખાર-પાટિ·યું, *s. n.* A woman who has become lean on account of constantly bearing malice.

ખાર-ભંજ·ણું, *s. n.* [+ S. ભંજન breaking *fr.* भञ्ज् ભાગવું, to break.] Sweetmeat eaten by opium-eaters to remove the disagreeable taste of opium (Used in Kthd).

ખાર·વું, *s.n.* A kind of coarse red cloth.

ખાર·વો, *s. m.* [See ખાર salt + S. वह्, વહે·વું, to bear, to carry.] A seaman; a sailor. 2. A tile-turner.

ખારાજ, *s. f.* [See ખાદ, ખાધ, deficiency. Or, See ખારા·શ a saltish taste.] Loss.

ખારા·ટ, } **ખારા·શ,** } *s. f.* [See ખાર salt.] Acidity; a saltish taste.

ખારિ·યાં, *s. n.pl.* Cucumbers dried and preserved in salt.

ખારિ·યું, Sing. of **ખારિ·યાં**.

ખારિ·લું, *adj.* Malicious; spiteful.

ખારી, *s. f.* Salt obtained by boiling the salt water of the sea. 2. A kind of grass growing on salty ground.

ખારી, *s. f.* [S. खारी a measure of capacity equal to 512 lbs.] A measure of sixty pounds in weight (Used in the Bhāl District).

ખારૂં, *adj.* Saline; saltish. 2. Unpleasant; bitter; harsh.

Id. ખારી સુંઠ Ginger dried in salt. ખારો સ્વભાવ A harsh, spiteful, or malicious nature. ખારી માટી થઈ જવું To be on the point of death, *Cf.* Dust thou art, and unto dust shalt thou return. 2. To be reduced to a miserable state. ખારી દાઢ થવી To get something to eat. 2. To make a profit. 3. To receive a bribe. ખારી બલા S. बलाकी a crane and P. બલા a calamity) A kind of bird supposed to set on fire the turban of the man on whose head it may alight.

ખારૂં-ઉસ, *adj.* [See ખારૂં saltish + ઉસ salty earth.] Exceedingly salt.

ખારૂ·ઈ, *s. f.* [See ખાર·વું.] A kind of garment worn by widows.

ખારેક, *s. f.* A dry date.

Id. ખારેક કોપરાં A present sent by the bridegroom's father to the bride in the Holi holidays.

ખારેક પાક, *s.* [+ S. पाक *fr.* पच् to cook.] A confection made of dry dates.

ખારેકી-બોર, *s. n.* [See ખારેક date + બોર *fr.* S. बदर the fruit of the jujube.] The jujube fruit as large and sweet as a date.

ખારો, *s. m.* [See ખાર salt.] Carbonate of soda.

ખારો·ડ, *adj.* Abounding with salt (of the soil, &c.).

ખારો પાટ, *s. m.* A game for children.

ખાલ, } **ખાલ·ડી,** } *s. f.* [S. खल्ल leather.] Skin; hide. 2. The bark of a tree.

ખાલ-પો, *s. m.* [S. खल्ल leather + पू to purify.] A tanner.

ખાલ·વવું, *v. t.* [See ખાલી empty.] To make empty; to empty.

ખાલસા, *adj.* [Ar.] Held immediately from Government or of which the state is the sole proprietor (of land).

Id. ખાલસા કરવું To annex as govern

ment property.

ખાલી, *adj.* [Ar.] Empty; vacant. 2. Useless. 3. Penniless. 4. *adv.* Merely; to no purpose.

Id. ખાલી થવું To remain unoccupied or unused. 2. To be vacated 3. To be debilitated. 4. To be reduced in pecuniary circumstances. ખાલી કરવું To make empty. 2. To vacate. ખાલી તસદી આપવી To give trouble to no purpose. હૈયું ખાલી કરવું To unburden one's heart; to give vent to one's feelings. ખાલી ખંખ-ખમ quite empty. ખાલી હાથે Empty-handed. ખાલી હાથે જવું To die and go away to the next world empty-handed, *i. e.* To have nothing to help the soul in the next world; to die without having done any good or meritorious act in this life.

Prov. ખાલી ચણો વાગે ઘણો=ખાલી વાસણ ખખડે ઘણું Empty vessels make the most noise. ખાલી હાથે જનમી, ખાલી હાથે જવું Dust thou art and unto dust shalt thou return.

એકવીસ બ્રહ્માંડ એની રે માયા,
એ તો ખલક વિત્તનું ખાલું રે.—**નિરાંતભક્ત.**

ખાલી, *s. f.* A benumbing sensation in the skin; numbness.

Id. ખાલી આવવી-ચઢવી To be benumbed.

ખાલી-પીલી, *adv.* [+ પીલી redup.] Groundlessly; without any cause.

ખાલું, *s. n.* [See ખાલી empty.] A piece of hollow cane or reed stuck in the shuttle and used in weaving.

ખાલું, *s. n.* [See ખાલ skin.] Skin;hide. 2. The upper part of a shoe.

ખાલું, *s. n.* [See ખાળ *fr.* ક્ષાલ્ to wash.] A basin at the root of a tree made to hold water.

ખાલેશ, *adj.* [See ખાલી empty.] Simple; innocent.

ખાવડી, *s. f.* A game for children, generally known as નિસરણી (Used in the Kaḍī Prānt).

ખાવન્દ, } Same as **ખાવિન્દ.**
ખાવન, }

ખાવ•ડું, *adj.* [S. खाद् to eat. See ખા•વું.] Gluttonous.

ખા•વા•ણું, *s. n.* Sweetmeat. 2. Food. 3. A Feast.

ખાવિન્દ, *s. m.* [Ar.] Lord; master. 2. A husband.

ખા•વું, *s. n.* [See ખા•વું to eat.]An eatable; sweetmeat.

Id. ખાવું બંધાવવું To supply a guest with provisions for his further journey.

ખા•વું, *v. t.* [S. खाद् to eat.] To eat. 2. To misappropriate. 3. To enjoy. 4. To upbraid. 5. To omit. 6. To corrode.

Id. દવા ખાવી To take a medicine. ખાવું પીવું To eat and drink;to live in comfort. લાંચ ખાવી To receive a bride. પૈસા ખાવા To receive illegal gratification. 2. To misappropriate money. એ હવેલીએ દશ હજાર રૂપિયા ખાધા This building took up, or cost ten thousand rupees. માર ખાવો To get a beating. હવા ખાવી To inhale the air; to enjoy the fresh or open air. તડકો ખાવો To bask in the sun. સોગન ખાવા To take an oath. થાક ખાવો To take rest. દમ ખાવો To breathe freely. 2. To rest oneself. ગમ ખાવી To have patience; to bear patiently. છીંક ખાવી To sneeze. ચાડી ખાવી To tell tales. વધાઇ ખાવી, વધામણી ખાવી To receive a present for bringing happy news. ગાળ ખાવી To be taunted with abusive language. રાખ ખાવી To be very humble. ખાંડ ખાવી To be a fool. બાપની મુંછ ખાવી To enjoy an inheritance. ખાઇ બગાડવું To be ungrateful. 2. Not to be able to digest what one has eaten, and so continue sickly. ખાઈને ખોદવું, ખાઈને ખોડું કરવું To be ungrateful. ખાઈને જખ મારવી To be compelled to perform the work of cleaning the dishes,&c., after one has eaten one's meal. ખાવા પીવાનો દહાડો A day of feasting; a holiday.2.Days of indulging oneself in eating and drinking and otherwise making oneself merry. 3. Days of prosperity. ખાવા આપવા To pay money to the guardians of the bride in exchange for the girl given in marriage. ખાવા લેવા To receive

money for a girl given in marriage. ખાસડાં ખાવાં To receive rebuke. ખાઈ જવું To eat. 2. To swallow. 3. To misappropriate. 4. To forbear; to pass over (an insult &c.). 5. To overcome or subdue utterly. 6. To pay no attention to. ખાઈ જોવું To test the quality of by eating; to have a foretaste of by eating. ખાઈ પીઈ લેવું To enjoy the present day. ખાવા ધાવું Lit. To run to eat or devour. 2. To threaten. આ ઘર મને ખાવા ધાય છે This house, (being deserted), terrifies me. ગળા સૂધી ખાવું To gorge oneself; to eat till one is full. "ખાઉં ખાઉં" કરવું To cry out, "I will eat up, I will eat up"—sounds uttered by a person possessed by an evil spirit. ખાઈ પીઈ ઉતરવું To have done with the enjoyments of this world. ખાઈ લેવું To eat in haste; to snatch a hasty meal. ખાઈ પીને મંડવું–પાછળ પડવું To persevere. 2. To persecute or harass strenuously and continuously. ખાતા પીતા Enjoying a competence; in easy circumstances. ખાતા પીતા While enjoying the pleasures of the world. તે તેની બૈરી સાથે ખાતા હતા He lived in improper intimacy with his wife. ખાવું ધન property that requires to be always looked after and repaired.

Prov. કાળ શોકને ખાઈ જાય છે Time wears away grief. ખવાય તેટલું ખાવું નહિ, ને બોલાય તેટલું બોલવું નહિ Rule the appetite, and temper the tongue. ખાઈ જાણે, તે પચાવી જાણે He who accepts a bribe should know how best to conceal it, i. e. The wearer best knows where the shoe pinches. ખાધા, તેનું ખોદો નહિ Cast no dust in the well that gives you water. ખાનાર પીનારને ખોદા આપનાર Spend and God will send. ખાયે પીયે દિવાળી અને ઉગરે ઉચાટ Pleasures have a sweet face, but leave a sting behind them; i. e. Burning the candle at both ends. ખાય તે ધાય Quick at meat, quick at work. ખાવું તેનું હલાલ કરવું Him laud whose bread you eat. ખાણા પીના ખેરસલ્લા, ઘિંગાણું બોતેરા Great boast, small roast. ખાનારના ગલ્લા અને નાહાનારના વાળ, છાના રહેતા નથી Reality must out. ખાવું ખાય, ને ભરવું ભરે=ખાતો ખાય, અને ભરતો ભરે One should not feed oneself at another's cost; i. e. An idle man has no right to eat. ઘરનું ખાવું, અને ગાંડા સાથે જવું Self-sacrifice and bad choice often go together. ખાનારો ખાય, અને પડે બીજાને માથે One suffers for another's fault. ખાવું નહીં, અને ખાવા દેવું નહી=ખાય નહિં અને દોળી દે To act as the dog in the manger. ખાય સહુ, અને ભોગવે એક Many benefit from the sacrifice of one. ખાવું થોડું, અને ભભડાટ ઘણો An empty vessel makes most noise ખાવે શૂરા, અને લડવે પૂરા A giant at a meal, and idle at work. ખાવામાં જગલો, અને કુટવામાં ભગલો = ખાઈ જાય દીવાળો, અને કુટાઈ મરે સૂપડું Stones dig not their own holes. ખાતા ખાંડ, અને ચાવતાં રેત Pleasure very often results in pain. ખાતાં ખૂટે, અને વાવરતા ફૂટે Everything is liable to wear and tear. ખાતા જાય, અને ખાસડાં મારતા જાય Returning evil for good. ખાયે તો ભંડાર ખૂટી જાય Even a full treasury will become empty by constant consumption. ખાધું તે ખરૂં, અને ખાઈશું તે ખોટું The present is your opportunity, and the future is beyond your control. ખાધું ધાન, અને ઉતર્યું માન One flatters another only so long as one's object is not gained. ખાનાર ત્યાં ધાનાર નહીં, અને ધાનાર ત્યાં ખાનાર નહીં Those that have plenty do not work, while those that work get little to eat. ખાઈને હલાલ કરવું, હરામ ન કરવું One must be true to one's salt. ખાવા ગોખરૂ, અને માંહી કાંટા It is no use complaining against an adverse Fate. ખાવું તેમ લવવું નહીં Do not find fault with the food you have got to eat. ખાધું તેણે ખોયું, અને વાવર્યું તેણે વાવ્યું What is spent on sensual enjoyment is lost, but what is spent in charity will bear fruit in the next world. ખાવાનાં ખોખાં, અને પેહેરવાનાં ચોખાં A gilded fool. ખાય તેનો ખુણો, પીએ તેનું ઘર, સુંઘે તેનાં લુગડાં, એ ત્રણે બરાબર Those who chew tobacco dirty the corners in their house, those who smoke it dirty their whole house, while those who use it as snuff dirty their clothes.

ખાવો, *s. m.* A deep-rooted weed.

ખા-શ, *s. f.* [See ખા-વું to eat.] Power

or capacity to eat; the quantity eaten.

ખાસ, Same as **ખાએશ** Care, attention.

Id. શી તેમની ખાશ ! How much care is taken of them !

ખાસ, *adj.* [A. ख़ास *fr.* ख़ास्तन =S. काङ्क्ष् to desire.] Special; peculiar. 2. Own; private; personal. 3. Relating or pertaining to the king or state; governmental.

દોષ કોરા છે અમારો, વાંક નથી ખાસમાં.—**વલ્લભ.**

4. Pure; genuine; sterling; true; real; good.

Id. ખાસ આવવું To be sure to come. ખાસ મોહડે કરેલાં વાક્ય Expressions learned specially for the occasion. ખાસ આમદાની The regular crop or produce. ખાસ ખબર Authentic or official intelligence. ખાસ પાયગા A body of horse under the immediate keeping and command of the king, ruler, or state. ખાસ બજાર The principal market in a city.

ખાસ·ગત, } **ખાસ·ગી,** } *adj.* Peculiar, personal; private; particular. 2. Confidential. 3. Important.

ખાસ·ડ-કુટ્ટો, *s. m.* [See ખાસ·ડું a shoe + કુટ·વું to beat.] He who receives a beating with a slipper; one who is often scolded. 2. *adj. m.* Without a character; of a weak mind.

ખાસ·ડા-બાજી, *s. f.* [+ બાજી playing a sport.] Throwing shoes at each other in a quarrel; a vulgar quarrel.

ખાસ·ડા-ખોર, [+ ખોર eating *fr.* खुर्दन to eat.] Same as **ખાસ·ડ-કુટ્ટો.**

ખાસ·ડિ·યાં કેળાં, *s. n. pl.* [+ કેળું] Long plantains having a thick rind.

ખાસ·ડું, *s. n.* [See ખાસ special.] A shoe; a slipper.

Id. ખાસડાંખાઉ Frequently subjected to blam or censure; accustomed to be blamed. ખાસડાં મારવાં To blame severely. ખાસડાં ખાવાં To be severely blamed. મારી જાણે ખાસડા રાત I don't care to know or to reply. ખાસડે મારી Don't care. ખાસડાની તોલે Lit. As good as my shoes. 2. Worthless. ખાસડે દાળ વહેંચવી To quarrel and beat each other with shoes.

ખાસ·દાર, *s. m.* [See ખાસ special + દાર having.] A valet; a personal attenda

ખાસ-દોસ્ત, *s.* [+ દોસ્ત a friend.] hearty friend; an intimate friend.

ખાસ-બર·દાર, *s. m.* An attendant, w carries his master's arms, &c.

ખાસા·નું બીડું, *s. n.* [+ બીડું.] A roll betel-leaf and areca nut intended for important personage.

ખાસિ·યત, *s. f.* [See ખાસ special; ઘાસિ·યું covering for a saddle.] A pecul property. 2. A habit; a peculiar habit.

ખાસિ·યું, *s. n.* A double bag to loa donkey with.

ખાસી, Same as **ખસી.**

ખાસું, *adj.* [See ખાસ.] Good; fine. Brave; excellent. 3. *interj.* Well dor Brave !

Id. ખાસું દીવા જેવું Very clear and pla 2. Quite intelligible. ખાસું મનનું Very fi

ખાળ, *s. f.* [S. क्षाल् to wash.] A urin 2. A drain; a gutter.

Id. ખાળે જવું To pass by the urinal. To go to make water. ખાળ કાઢવી To cl a drain or gutter.

Prov. ખાળે ડૂચા, ને દરવાજા મોકળા Pen wise and pound foolish.

ખાળ-કુંડી, *s. f.* [+ કુણ્ડ a reservoir.] cesspool.

Prov. ખાળકુંડીમાં નાખીએ, તો આપણે જ છ ઈએ Jest with an ass and he will flap y in the face with his tail.

ખાળ-કુવો, *s. m.* [+ કુવો a well.]A v deep cesspool; a deep pit for refuse a garbage, dug underneath a house.

ખાળ·વું, *v. s.* [S. क्षाल् to wash; or caus. of क्षर् to drop.] To hinder; to st + prevent. 2. To get oneself rid of thing by selling it off; to sell off. 3. bring about a final settlement of a lo disputed point; to make a final settlema

ખાળુ, *s. m.* [See ખોળા·ધર *fr.* ખે the folds of a garment, protection.] security; a surety (Used in Kathiawād

ખાળો, *s. m.* A hindrance. 2. A del

મુનિ મુહૂર્ત ના ફળ્યું, થયો ખાળો;
તે વેળા રામ વન સહ્યું, શ્રમ ટાળો. —**દયારામ.**

ખાળો, *s. m.* [See ખાડો, અ-ખાત.] A port; a harbour.

ખિટ-ળિ-યાળું, *adj.*[See ખીટી, ખીટો, ખુંટી, a peg, a nail, + વાળું having.] Curled (of hair).2. Hooked; bent.

ખિ-ખિ, *s. f.* [Imit.] A jeering laugh.

ખિચ-ખિચ, **ખચ-ખિચ-ણું,** } *adj.* [Hem. Des. किच्चं *fr.* S. कृच्छ्रम् difficulty.] Crowded.

ખિચ-ગાલ્લું, *s. n.* [+ ગાલ્લું, ગાડું, a cart.] A cart for baggage; a hackney coach.

ખિચડી, *s. f.* [Hem. Des. किचर *fr.* S. कृशर.] A mixture of rice and pulse. 2. A mixture.

Id. ખિચડી ખાવી To pay frequent and harassing visits. ખિચડી ખારવી-મૂકવી To place a cooking pot containing rice and pulse on a fire.

Prov. ખિચડીને હલાવવી નહિ, ને દીકરીને લડાવવી નહિ Khichadī should not be stirred, and a daughter should not be fondled.

ખિચડો, *s. m.* A medley; a *farrago*; a hodge-podge.

ખિચા-ખિચ, **ખિચો-ખિચ,** } *adv.* [See ખિચ-ખિચ.] In a crowded state; crowdedly.

ખિજ-ડો, *s.m.*[S.खादिर.] A kind of tree.

ખિજમત, *s. f.*[P.] Service; attendance.

ખિજમત-દાર, *s. m.* [+ P. દાર having.] An attendant; a servant. 2. A slave.

ખિજમત-દારી, *s. f.* The position or duties of a personal attendant.

ખિજ-વવું, *v. t.* [Caus. of ખિજ-વું.] To vex; to provoke; to jeer.

ખિજ-વું, *v. i.* [Hem.Des. खिज्जिअं=उपालम्भ a taunt, *fr.* S खिद्यते *fr.* खिद् to be vexed.] To take offence; to get into a passion; to lose one's temper.

ખિટ-લિ-યાળું, Same as **ખિટ-ળિ-યાળું.**

ખિડ, *s f.* [S. खण्ड् to break.] A valley; a dell; a mountain-pass.

ખિતાબ, *s. m.* [Ar.] A title.

ખિદમત, Same as **ખિજમત.**

ખિન્ન, *adj.* [S. *fr.* खिद् to be vexed.] Grieved; afflicted. 2. Despondent; melancholy; dejected.

ખિન્ન-તા, *s. f.* Dejection; despair.2. Vexation.

ખિમણું, *s. m.* A precious stone fixed in a nose-ring.

ખિમા, Same as **ક્ષમા** (Used by Jains).

ખિયાલા, *adj.* [See ખ્યાલ pleasure.] Delighted; entranced.

પિયા પિયાલા, ને, હુવા રે ખિયાલા;
નર જો અધારા, નરખ્યા વેણે રે.—**ભોળોભગત.**

ખિરોદક, *s. m.* [S. क्षीर milk, the milky ocean,+उदक water.]A silk garment worn by women.

ખિલકોડી, **ખિલકોલી,** } *s. f.* [See ખિસકોલી.] A squirrel.

ખિલ-ડો, *s. m.* [See ખીલો a peg + ડો dim.] The central peg round which turns the upper stone of a grinding mill.

ખિલત, *s. m.* [Ar.] A robe of honour.

ખિલ-માકડી, *s. f.* [See ખીલડો+માકડું *fr.* S. मर्कट a monkey.] Tenon and mortise. (in carpentry).

ખિલ-વવું, *v t.* [Caus. of ખિલ-વું.] to blossom, to bloom.] To cause to open or bloom. 2. To cause to be delighted or pleased; to humour. 3. To encourage; to excite.

ખિલ-વવું, *v. t.* [See ખીલો a nail, a peg.] To sew.

ખિલ-વું, *v. i.* [S. किल् to urge.] To blow; to blossom; to bloom. 2. To be elated; to be puffed up.

ખિલ-વું, Same as **ખિ-લવવું** To sew.

ખિલવત,*s. m. n.*[Ar.= a private chamber.] A private conference;a secret consultation. 2. A closet. 3. Retirement.

ખિલા-ડી, *s. m.* [See ખેલ a game.] A player; an actor. 2. *adj.* Skilful; clever. 3. Playful.

ખિલા-પાટી, *s. f.* [See ખીલો a nail + S. पट्ट a narrow strip.] A tool with which a screw is made.

ખિલા-રખું, *adj.* [See ખીલો + રાખ-વું to

keep *fr*; रक्ष to protect, to keep.] Accustomed to be fastened to one particular peg (of a beast). 2. Naturally quiet, but showing signs of attack when fastened to a peg (of a beast).

ખિલિ-ખટ•કો, *s.m.*[+ખટ•કો a hindrance.] A hindrance; an obstacle.

ખિલિ-પસિયારાં, *s. n. pl.* [+ પસિયારૂં a female screw.] A male and female screw.

ખિલો, *s. m.* [See ખીલો a nail.] The fist pointed at a man, with the intention of assaulting him.

ખિલોડી, Same as **ખલકોડી**, A squirrel.

ખિલો•ણું, *s. n.* [See ખેલ a game.] A toy; a trinket.

ખિસકોલી, *s. f.*[Hem. Des. खारंकिडी=S. गोधा a lizard.] A squirrel.

ખિસમિસ, *s. f.* [P. किशमिश.] A kind of raisin having no seeds.

ખિસ•વું, Same as **ખસ•વું**.

ખિસા-કાતરૂ, *s. m. f.* [See ખીસું pocket + કાતર•વું to cut with scissors.] A pick-pocket; a cutpurse.

ખિસા-ખરચ, *s. m.* [+ ખરચ expense.] Pocket-money.

ખિસા-ખાલી, *adj.* [+ ખાલી empty.] Having an empty pocket; penniless.

ખીખી, *adv.* [Imit.] Laughing aloud.

ખીચ, Same as **ખિચડો** Rice & pulse mixed together.

કુંભકર્ણ એક આળસ તજી ઊઠશે,
લાખ સવા મણો ખીચ ખાતો.—**સામળભટ.**

ખીચી, *s. f.* [See ખિચડી, ખિચડો.] The flour of juvār.

ખીજ, *s. f.* [See ખિજ•વું.] Anger. 2. A cause of provocation.

ખીજ•વું, Same as **ખિજ•વું**.

ખીટી, **ખાટી**, } *s. f.* [Confusion of ખીલો a nail, and ખુંટી a peg.] A small wooden or iron stopple; a peg.

Id. મારે ખીટીએ પોતયું છે I have no encumbrances; I am quite free. ખીટીએ મૂકવું To lay aside. 2. To arrange. 3. To allow to be forgotten; to throw into oblivion; to forget; to be oblivious of.

ખીટો, *s. m.* [A confusion of ખીલો and ખુંટો.] Same as **ખુંટો.**

ખીણ, *s. f.* [See ખિણ્ડ.] A valley; a vale.

ખીમો, *s. m.* [Ar.] Minced meat. 2. A kind of rice-pudding.

ખીર, *s. f.* [Dh. Des. खीरी *fr.* S. क्षीर milk.] A dish composed of rice, milk, sugar, and spices.

ખીર ના ખાધી, હું તો દાઝી. —**ભાષા.**

ખીરૂં, *s. n.* A leaven. 2. A mixture of several things made ready for frying. 3. A kind of cucumber. 4. The milk of a cow, &c., obtained within a few days after delivery. 5. A coarse kind of cloth (Used in Kthd.).

ખીરોદક, Same as **ખિરોદક** A silk garment.

મેહેતાને ખીરોદક સાર, મેહેતીને મુક્તાફળ હાર.
—**હરિદાસ.**

ખીલ, *s.m.* [See ખીલો a nail.] A pimple. 2. Hard and unyielding mucus of the eye.

ખીલ-ખીલ-માંકવો, *s. m.* A game for children, generally known as **ખીલ-માંકડાં**, (Used in the Panch Mahāls).

ખીલ-ગોટીલો, *s.m.* A game for children generally known as **ઘંટી•ખીલડો** (Used in the Amrelī Prānt).

ખીલ-દરો, *s. m.* A game for children, generally known as **ઘંટી-ખીલડો** (Used in the Charotar).

ખીલી, *s. f.* A pin; a bolt. 2. A peg.

Id. ખીલી ઠોકવી To fix a peg. 2. To stop a work by throwing some obstacle in its way. ખીલી ખટકો Injury; harm.

ખીલો, *s. m.* [S. कीलक a peg.] A nail; a spike.

Prov. ખીલા વળુંદી બેસ કુદે Any man can accomplish great deeds, when supported by a great person.

ખીલોડી, Same as **ખિસકોલી**.

ખીશર, *s. m.* The day of the winter solstice (Used in Kāthiāwād).

ખીસું, *s. n.* [P. खीसह] A pocket.

Id. ખીસામાં ઘાલવું-મુકવું To bring (a

person) under one's control. 2. Not to care about. ખીસું ભરવું To pay or take money secretly and dishonestly. 2. To give or take a bribe. ખીસું તર A full pocket. 2. Rich. ખીસું ખાલી An empty pocket. 2. Penniless; poor.

Prov. ખીસાનો તર, ને હૈયાનો કુટયો A foolish rich man ખીસા ખાલી, ને ભરમ ભારી Appearances are not always to be trusted. 2. All is not gold that glitters. ખીસા તર, તો ચાહે સો કર Riches rule the roast : Money makes the mare go : Gifts break rocks: A bribe in the lap blinds one's eyes.

ખું-ખાર-વું, *v. i.* [See ખુંખારો.] To neigh. 2. To utter a gurgling sound.

ખું-ખારો, *s. m.* [Guj. ખું ને ખા Imit. + કાર the sound of the preceding letters.] A neighing; a hem (of the human voice).

ખુંચ, **ખુંચ-ખાંચ,** } *s. f.* [See ખુંચ-વું to prick + ખાંચ redup.] An indentation; a notch. 2. A projecting point. 3. Offence; displeasure; malice. 4. A turn or modulation in singing. 5. The beauty; the point; the sting; the moral. 6. An insinuation; an innuendo.

ખુંચ-વું, *v. i.* [Dh. Des. खुत्तं = S. निमग्नम् drowned *fr.* क्षुद्, खुणद्, to injure.] To prick; to pierce. 2. To pain. 3. To stick; to be addicted to; to be engrossed in.

ખોટા ખેલમાં શું રે ખુંચી રહ્યો,
ઊઠ, આળસ મેલ, અચેત. **—પ્રીતમદાસ.**

Id. પેટમાં ખુંચવું Lit. To have a pain in the stomach. 2. To require to be paid or bribed.

ખુંચ-વી લેવું, **ખુચા-વવું,** **ખુંચા-વી લેવું,** } [Casual of ખુંચવું + લેવું.] To snatch away; to wrest; to seize.

ખુંટ-ણું, *s. n.* [See ખુંટો.] The act of plucking off the hair from the head. 2. An instrument for plucking off the hair.

ખુંટ-વું, *v. t.* [See **ખુટ-વું.**] To pluck off the tops of small plants. 2. To pluck off the hair.

ખુંટિ-યો, *s. m.* An uncastrated bull (Used in Kāṭhiāwāḍ). 2. A man versed in witchcraft; a wizard (Used in the Surat District).

ખુંટી, *s. f.* [See ખુંટો.] A peg. 2. An angle in the hair on the head, made by plucking the hair. 3. A particular part of an Angarkhā.

ખુંઠું, *s. n.* The portion of a tree, or of a plant, left in the ground; a stump.

ખુંટો, *s. m.* [S. कुण्ट् to stop.] A peg. 2. The handle of a hand-mill. 3. The anchorage fee (of a ship).

Id. ખુંટો ઘાલવો To plant or set foot on; to make an encroachment; to encroach upon. ખુંટો ઠોકવો To stick to a place or position for a long time. 2. To decide. 3. To lay the foundation of. ખુંટો ઢીલો પડવો-થવો To lose support or patronage.

ખુંદ-ણું, *s. n.* [See ખુંદ-વું, કુદ-વું, to leap.] Running about.

વ્યર્થ જાય પ્રતિજ્ઞા જો, સાત પેઢી પૂર્વજને,
તાણી તાણી નરક નાખું, જો અમો ખુંદણાં ખુંદું.
—વલ્લભ.

ખુંદ-વું, *v.i.* [See કુદ-વું to leap.] To walk round, singing and clapping the hands.

ખુંદ-વું, *v.t.* [S. क्षुद्, क्षुन्द्, to crush under the foot. See ક્ષુંદ-વું.] To tread on; to trample down; to press with the feet.

ખુંદા-ખુંદ, *s. f.* Crushing.

ખુંદા-ળવું, *v. i.* [See ખુંદ-વું to run; or કુદ-વું to leap.] To lead a life of pleasure.

ખુંધ, Same as **ખૂંધ.**

ખુંધિ-યું, Same as **ખૂંધું.**

ખુંપ, Same as **ખૂંપ.**

ખુંપ-ડી, *s. f.* [Hem. Des. खुंपा = S. तृणादिमयं वृष्टि निवारणम्.] A small screen or covering used in rainy weather; a hood for shelter in the rain.

ખુંપ-ડો, *s. m.* A large screen or covering used in rainy weather. 2. That part of the upper garment worn by women which covers the sides.

ખુંપરો, *s. m.* [S. कूर्पर the elbow.] The stump; of a plant or tree. 2. A thorn.

ખુંપ-વું, *v. t.* [Hem. Des. खुप्पइ =S. मज्जति to be drowned.] To pierce.

ખુઆર, Same as **ખુવાર**.

ખુજલી, } **ખુજળી**, } *s. f.* [See ખં-જવાળ.] Itch. 2. Prickly heat.

ખુટ-કો, *s. f.* [See ખુટ-વું to be exhausted.] Deficiency; want.

ખુટ-ડો, *s.m.* A part of a burning piece of wood; a piece of a firebrand.

ખુટ-વું, *v. i.* [Hem. Des. खुट्टं, खुट-इ, खुडइ= S. त्रटि-तम्, त्रुट-ति, broken, cut, *fr.* S. कुण्ठितम् stopped *fr.* कुण्ठ् to stop.] To be exhausted; to be spent up. 2. To betray; to become a traitor; to act the traitor.

ખુટા-ડવું, *v. t.* Causal of **ખુટ-વું**.

ખુટે-લ, *adj.* Exhausted. 2. Insolvent. 3. Traitorous.

ખુડ, *s. f.* A terrace of a house (Used in Kthd.).

ખુડદો, *s. m.* [P. खुर्दह् .] Small change in copper.

ખુડી, *interj.* [Imitative.] An expression used by women to relieve a child when it coughs.

ખુણ, *s.f.* [S. क्षुण्ण crushed *fr.* क्षुद् to crush.] An impression; a mark made by pressing. 2. A mark.

ખુણ, *s. f.* [See કોણ angle.] A corner.

ખુણિ-યાળું, *adj.* [See ખુંણો.] Angular.

ખુણો, *s. f.* [Hem. Der. कोण्णो =S. गृह-कोणः a corner of a house *fr.* S. कोण.] A nook; a corner. 3. An angle.

Id. ખુણો કાઢવો-પાડવો To make an angle (on paper).ખુણો ખોચરો A distant corner. ખુણે બેસવું-પેસવું-હોવું To confine oneself to a corner in the house (in mourning) (said of a woman, when her husband is dead). ખુણો પાળવો To be confined to the house (in mourning). ખુણો કહોડાવવો To commit adultery in a secret place. ખુણો મૂકવું To lay aside. 2. To lay by. કાટખુણો A right angle. પહોળો ખુણો An obtuse angle.સાંકડો ખુણો An acute angle. ખુણામાં નાખવું To throw into a corner. 2. Not to care about. ખુણામાં પડી રહેવું To lie in a corner. 2. To lie unnoticed or uncared for.

ખુત, *s.n.* [See ખુંટો a large wooden peg.] An obstruction (Used in Kthd.).

ખુદ, *pron.* [P.] Self. 2. *adj.* Peculiar. 3. Genuine.

ખુદરત, Same as **કુદરત**.

ખુદા, *s. m.* [P.] The Almighty;the Supreme Being; God.

Prov. ખુદાનું કામ ખુદા જાણે = ખુદા પલમેં ચાહે સો કરે God's ways are inscrutable. ખુદા પાધરો, તો વેરી આંધળો = ખુદા મહેરબાન, તો ગધ્ધા પહેલવાન If God be for us, who can be against us ?

ખુદા કરે તે, *interj.* Would to God !

ખુદા-ઈ, *adj.*Divine;godly;sacred; holy.

ખુદા પરસ્ત, *s. m. f.* [P. दखुा + परस्त worshipping.] A worshipper of God;a theist.

ખુદાવન, } **ખુદાવન્દ**, } *s. m.* [P. = godlike.] A form of address to superiors, equal in import to "Honoured Sir", "My Lord." 2. The Almighty.

ખુન, *s. f. n.* [P. = blood. *Cf.* Dh. Des. खुन्नं *fr* S. क्षुण्णम् struck *fr.* क्षुद् to strike.] Murder. 2. *s. n.* Blood.

Id. ખુન કરવું To murder; to assassinate.

ખુનકી. *s. f.* [P.] A doze; light sleep owing to intoxication.

ખુન-ખાર. *adj.* [See ખુન + ખાર salt, malice.] So bitter as to cause bloodshed; sanguinary (of a feeling, quarrel).

ખુન-રેજી, *s. f.* [See ખુન.] A slaughter; a massacre.

ખુનસ, } **ખુન્નસ**, } *s. f.* Rancour;malice;a grudge.

ખુની,*s.m. f. n.*A murderer;an assassin. 2. *adj.* Murderous.

ખુપવ-વું, *v.t.*[Caus. of ખુંપ-વું to pierce.] To settle; to determine (of a bargain).

ખુબ, Same as **ખૂબ** Much.

ખુબ-સુરત, *adj.* [P. *fr.* + सरत् appearance.] Beautiful; handsome; pretty.

ખુબ-સુરતી, *s.f.* Beauty; grace. 2, Elegance; splendour.

ખુબી, *s. f.* [P.] A distinguishing trait; a special excellence. 2. Comeliness; neatness; trimness; tastefulness; beauty of appearance generally. 3. The beauty, point, moral (of some tale or incident).

ખુબી-દાર, *adj.* [+ P. દાર having.] Fine; excellent; capital; graceful; possessing a peculiar quality.

ખુમચો, *s. m.* [P. ख़्वान्चा a small tray.] A tray. 2. A present of fruits (placed in a tray).

ખુમારી, *s. f.* [P.] The intoxication or drowsiness produced by indulging in spirits. 2 The flash of the eye from passion. 3. Same as **ખુમાશ.**

ખુમાશ, *s. m.* [Ar.] Colour. 2. Same as **કુમાશ.** 3. Same as **ખુમારી.**

ખુર, *s. f.* [S.] A hoof (of a horse, &c.)
પ્રથમ પ્રેસૂતા પચવતી વત્સ કેરી માત,
ઉત્તમ અંબર ઓઢવા રૂપા ખુર ઘાત —**ગિરિધર.**

ખુર-ચન, *s. n.* [+ S. चयन collecting *fr.* चि to collect.] Scrapings of માવા (milk inspissated by boiling). 2. Any dry or raw food.

ખુરદિ-ચો, *s. m.* [See ખુરદો.]A merchant who exchanges copper coins for silver.

ખુરદો, [P.] Classical form of **ખુડદો.**

ખુરપી, Same as **ખરપી.**

ખુરબાન, *adj.*[Seeકુરબાન.]Enamoured of; doatingly fond of. 2. Well spent or used. *s. n.* Favour.

ખુરબ-ડો, *s. m.* [See કુબ-ડો, *fr.*S. कुब्ज a hunch-back.] A kind of shell;the shell of a sea-snail or water-snail.

ખુર-મું, *s. n.* [See કુર rice.] A kind of sweetmeat.
ખાજાં ને ખુરમાં રે, ચુરમાં ગોળનાં છે.—**પ્રેમાનંદ.**

ખુરશેદ, *s. m.* [P.] The sun.

ખુરસી, *s. f.* [P.] A chair.

ખુરસું, *s. n.* A rough seat woven with cane with or without arms.2.The piece of wood in which an anvil is fastened.

ખુરાસા, *adj.*[P. खोरासान् part of Persia.] Brought from, or bred in, Khorasan, (of horses, &c.).

ખુલ-તું, *adj.* [See ખુલ્લું loose, open; or ખુલ-વું, ખિલ-વું, to appear splendid.] Projecting; appearing prominent; conspicuous; beautiful or splendid in appearance. 2. Opening; blown open; blooming. 3. Light-coloured. 4. Loose; not close-fitting.

ખીલ-વું, *v. i.* To suit; to appear to advantage. 2. To open and appear beautiful (of flowers).

ખુલ-વું, *v. i.* [See ખુલું open.] To expand; to dilate. 2. To open wide.

ખુલાસો, *s. m.* [See ખિલ-વું to bloom.] Explanation ; interpretation. 2. Abridgment ; an abstract; a summary. 3. A settlement of a dispute. 4. Openness ; free ingress or egress (of air.)

Id. ખુલાસા આપવો To give an explanation. ખુલાસો કરવો To render plain; to explain. ખુલાસો માગવો-લેવો To call for an explanation. વધારે ખુલાસો, વધારે ખુલાસાથી,More clearly; with greater clearness.

ખુલું, / **ખુલ્લું,** } *adj.* [P.] Open; unclosed. 2. Open; frank. 3. Clear; evident. 4. Bare. 5. Indecent. 6. Unclouded.

Id. ખુલ્લે ખુલ્લું Quite open; very plain; without reserve or hesitation.ખુલ્લું કરવું To lay open; to disclose.2. To reveal a secret. ખુલ્લું મૂકવું To expose; to leave open. ખુલ્લું કહેવું-કહી દેવું To tell freely or candidly. ખુલ્લી આંખે With the naked eye. 2. With full knowledge of.ખુલ્લા દિલથીWith an open heart; frankly; without reserve. ખુલ્લી રીતે In an open & strightforward manner.ખુલ્લો માર્ગ A clear way. ખુલ્લો અવાજ An unrestrained or open voice. ખુલ્લો કાગળ An open letter. ખુલ્લો હિસાબ A clear account. ખુલ્લો વ્યાપાર-ધંધો An open and aboveboard business or procedure.

ખુવાબ, *s. m.* [See ખ્વાબ.] A dream; a vision.

ખુવાર, *adj.*[P.] Distressed; afflicted.

ખુવારી, *s. f.* Distress; affliction.

ખુશ, *adj.* [P.] Pleased; delighted. 2. Healthy.

Id. ખુશ કરવું To please; to propitiate. ખુશ થવું-હોવું To be pleased. ખુશ રહેવું To live in happy circumstances. 2. To live a happy life; to take things lightly or easily.

ખુશકી, *s f.* [P.] The way by land.

Id. ખુશકી અને જળ-માર્ગે By land & by sea.

ખુશ-ખબર, *s. f.* [See ખુશ pleased + ખબર news.] Glad tidings; joyful intelligence; good news.

ખુશ-નુમા, *adj.*[P.] Pleasing; charming; beautiful.

ખુશમને બહાર, *s.m.* [P. *fr.* खशमन pleasure + बहार spring.] Pleasure generally found in spring; great pleasure.

ખુશ-બખ્તી, *v. f.* [P. *fr.* + वखत time.] Joy; delight; merriment.

ખુશ-બો, **ખુશ-બો-ઇ**, *s. f.* [P. *fr.* + બો smell.] A pleasant smell; fragrance; perfume; odour;

ખુશ-બો-દાર, *adj.* [+ P. दार having.] Fragrant; perfumed.

ખુશ-મશ્કરિ-યો, **ખુશ-મશ્કરો**, *s. m.* One who makes jokes & pleasantry; a jester; a buffoon.

ખુશ-મિજાજી, *adj.* [P.] Good-natured; gay; jocund; merry; jovial.

ખુશ-હાલ, *adj.* [P.] Happy; healthly; enjoying good health.

ખુશ-હાલી, *s. f.* [P.] A happy state;good health.

ખુશામત, *s. f.* [P.] Flattery; fawning; adulation; cringing manners; sycophancy; toadyism.

Id. ખુશામત કરવી To flatter. ખુશામતનું મોળિયું Living on flattery.

Prov. ખુશામત તાજો રોજગાર છે Ready flattery and rich provision. ખુશામત ખુદાને પણ વહાલી છે Everybody likes to be flattered, not excepting God Himself.

ખુશામત-ખોર, **ખુશામતિ-યું**, *adj.* [+ P. खो. eating *fr.* खुर्दन to eat] Fond of flattery; to be attained by flattery.

ખુશામતિયો, *s. m.* A flatterer; a sycophant; a parasite.

ખુશાલ, Same as **ખુશ-હાલ**.

ખુશાલી, Same as **ખુશ-હાલી**.

• **ખુશી**, *s. f.* [See ખુશ.] A wish; a desire. 2. Delight; joy 3. *adj.* Same as **ખુશ** *adj.*

Id. ખુશીની વાત A delightful news. 2. A matter of one's choice or pleasure; a purely voluntary business.

Prov. ખુશીનો સોદો, ને હાથીનો હોદ્દો Work willingly done is better than that done under compulsion; *i. e.* Voluntary work is always delightful.

ખુસિયો, *s. m.* The testicles.

ખૂંચ, Same as **ખુંચ**.

ખૂંટ, *s. f* [See ખુંટો a peg.]A landmark. 2. *adv.* Exactly; fully.

Id. પાંચ હાથ ખૂંટ Exactly five hands (in length.)

ખૂંટ-ડી, *s. f.* A forest tree (Used in the Charotar). 2. An angle.

ખૂંટ-ડું, *s. n.* A bullock (used in Jhālāwad.) 2. A half-burnt piece of fuel (used in the Surat District).

ખૂંટ-વું, *v. t.* Same as **ચુંટ-વું**.2.To prick (Used in the Surat Dst.).

ખૂંટિ-યું, *s. n.* An upright support in the frame of a waggon.

ખૂંતા, *s. f.* [See ખુંટે a peg; or, ખમ-તા, ક્ષમ-તા, patience.] Steadiness; forbearance; perseverance. 2. Peace; quiet; tranquillity.

રસ્તામાં એક રાહ ચલાવ્યો,
જઈ ખરા ખેલસે ખુંતા રે. —**ભોજોભગત.**

ખૂંધ, *s. f.* [S. स्कन्ध the shoulder.] A hump; a crook in the back.

ખૂંધું, *adj.*Humpbacked; hunchbacked.

ખૂંપ, *s. m.* [See ખુપ-ડી, ખુંપ-ડો.] A crescent-shaped ornament worn by the bridegroom on his forehead, representing a coronet.

તેવા વીર કેરો કવિ, રાત્રિ દિન ભેદ ભૂલી,
કવિતા કરત કર્ણ, જે કવિ શિર ખૂપ.
—**વલ્લભ.**

ખૂટ *s. f.* [See ખૂટ-વું.] Deficiency; want.

ખૂટ-કો *s. m.* Deficiency; a deficit.

ખૂટા-મણુ, *s, f.* Treachery; defection (Used in Kthd.). 2. A deficit.

ખૂણો, Same as **ખુણો.**

ખન, *s.n.* [See ખુન.] Murder. 2. Revenge; rancour. 3. Blood. Same as **ખુન.**

સાહી ખભા ધીચધીચ,
ખૂનનો ખૂની કરૂં.—**વલ્લભ.**

ખપ•વું, *v. t.* [See ખુપ•વવું.] To fix; to settle.

દેશ દેશ નવી દુકાન ખૂપવે,
ત્યાં મુનીમ છે ઘણા, હિસાબ ચૂકવે.
—**જીવરામભટ.**

ખૂબ, *adj.* [P.] Good; fine. 2. Much; a good deal. Same as **ખુબ.**

ખૂબ-સૂરત, Classical form of **ખુબ-સુરત.**

ખૂબસૂરતી, Classical form of **ખુબ-સુરતી.**

ખૂશ, Same as **ખુશ.**

ખેંકડો, *s. m.* [S. कच्छप.] A crab (Used in the Surat Dst.).

ખેં-ખેં, *s. f.* [Imit.] The sound of a hacking cough; coughing; panting.

Id. ખેં ખેં કરવું To cough; to breathe hard.

ખેંચ, *s. f.* [See ખેંચ•વું to pull.] Pulling; dragging. 2. Importunity; perseverance; solicitation.

ખેંચ-તાણ, *s. f.* [+ તાણ•વું to pull.] Pulling and hauling. 2. Perseverance; importunity; solicitation.

Id. ખેંચતાણ કરવી To strain a point; to dogmatize. ખેંચતાણ કરાવવી To wish to be solicited or coaxed.

ખેંચ•વું, *v. t.* [S. कृष to draw.] To pull; to tighten.

Id. ખેંચી ઝાલવું-પકડવું-રાખવું To catch tightly or firmly. 2. To be obstinate; to dogmatize.

સ્નેહી સંગે ઝાઝું ખેંચી નવ ઝાલીએ જો,
જેવો સમો, તેવી વિધિ મા ચાલીએ જો.
—**દયારામ.**

Prov. ખેંચ પકડ, મુઝે જોર આતા હૈ Pride & poverty are ill met, yet are often together.

ખેંચમ-ખેંચા,
ખેંચા-ખેંચ,
ખેંચા-ખેંચી, } *s. f.* Pulling and hauling. 2. Embarrassment (pecuniary).

ખેંતાળવું, *v. i.* To run away (Used in Kthd.).

ખે, *s. f.* Same as **ક્ષય** Destruction, ruin.

Id. ખે તિથિ Same as **ક્ષય-તિથિ.**

ખે-ખ•લી, *s. f.* [See ખેં-ખેં.] A dry hacking cough. 2. A fox (used in the Surat Dst.).

ખે-ચર, *adj.* [S. *fr.* ख the sky + चर् to walk.] Walking in the sky; flying. 2. *s. m.* A god. 3. A planet; a star. 4. A bird.

ખેચરી, *s. f.* [Female of ખેચર.] A goddess. 2. A kite. 3. A particular attitude enjoyed in the *Yoga* philosophy.

દેખતાં દુઃખ પામીએ, ઓહો ભયાનક બાળિકા;
ખાઉં ખાઉં હું ખેચરી કાળ રૂપ થઈ કાળિકા.
—**સામળભટ.**

ખેટક, *s. m.* [S.] A chase; hunting.

નાટકના ચેટક તો, લાગે ખેટક શો થયો;
ભુલે દેવગિરા હોય, મહત્તા ગુમાવી છે ?
—**વલ્લભ.**

ખટક, *adj.* [*Cf.* ખેતર•વું, છેતર•વું to deceive.] Deceitful.

ખેટકી, *s. m.* A hunter.

ખેટકી, *s. m.* [See ખેતર a field; or, ખેડ•વું to till.] A cultivator; a peasant; a clown.

જ્યાં વસે ઝાઝા ખેટકી જન, ખેટ તેનું નામ;
તેહ ખર્વટ જેહ સમે, ગિરિ નદી નિકટે ગામ
—**રત્નેશ્વર.**

ખેટ•લી, *s f.* A depression in a braid of hair.

ખેટું, Same as **છેટું** Distance.

ખેટે, *adv.* [Loc. of ખેટું.] At a distance.

ખેડ, *s. f.* [See ખેડ•વું to till.] Tillage; ploughing. 2. Cultivation; development. 3. Waste land.

Prov. ખેડ, ખાતર, ને પાણી, ધનને લાવે તાણી A field if manured and watered is sure to bring wealth. ખેડે તેનું ખેતર The field is his who ploughs it: Labour & care is the soul of agriculture.

ખેડ•ણ,
ખેડ•ણ-હાર, } *s.m.* [+ કાર a doer *fr.* S. कृ, કર•વું, to do.] A cultivator. 2. A driver.

ખેડ•તર, *adj.* Cultivable; arable.

ખેડ•વું, *v. i.* [Dh. Des. खेडयं = S. खेटकं, क्षेत्रम्, a field. Or, S. खेद् to give pain to *fr.* खिद् to be pained.] To till; to cultivate. 3.

To navigate (the sea). 3. To drive 4. To travel.

Id. ખેતર ખેડવું To plough a field. મન ખેડવું To cultivate the mind. દરિયો ખેડવો To plough the deep sea; to navigate in the sea. ખેડ ખેડ કરતો કુંદનપુર આવ્યો He came in haste to Kundanpur.

ખેડ-હક, *s. m.* [+ હક a right.] The right of cultivating a field (as distinguished from the ownership of the field).

ખેડા-ણ, *s. n.* Arable land. 2. Tillage; cultivation.

ખેડું, *s. n.* A village.

ખેડામાંય પ્રજા, વાસું કરી કજા;
એ અષ્ટ ધર્મને ધાર. —પ્રેમાનંદ.
ઉજ્જડ ખેડાં ફરી વસે, નિર્ધનિયાં ધન હોય;
ગયું ન જોબાન સાંપડે, મુવું ન જીવે કોય. —ભાષા.

ખેડું, ખેડૂ, ખેડુત, *s. m.* A peasant; a husbandman; an agriculturist.

ખેડો, *s. m.* [See ખેલ-વું to play, to act.] An actor.

ખેડો, *s. m.* Same as છેડો An end.

ખેત, ખેતર, *s. n.* [S. क्षेत्र.] A field.

Prov. જર ખેતરમાં, ને બેટા પેટમાં Building castles in the air. ખેતર રાખે વાડને, ને વાડ રાખે ખેતરને Interdependence.

ખેતર-પંડી, *s. f.* [See ખેતર-વું, છેતર-વું, to deceive. + પંડિતાઈ cleverness.] Deception; cheating.

ખેતર-પાદર, *s. n.* [See ખેતર, ક્ષેત્ર, a field + પાદર, S. पद्र, a village.] Immovable property; landed property.

ખેતર-પાળ, *s. m.* [+ પાળવું, पाल् *fr.* पा to protect.] The god *Terminus*. 2. A tutelary god; a patron saint.

ખેતર-વા, *adj.* [+ વાટ a region, space.] Of the length of a field; about one-third of a mile in length.

ખેતર-વું, *v. t.* [See છેતર-વું.] To deceive; to cheat.

ખેતરાં, *s.n.pl.* [See ખેતર a field.] Small fields.

ખેતરા-મણ, *s. f.* [See ખેતર-વું to deceive.] Deception.

ખેતરા-ઉ, *adj.* [See ખેતર a field.] Pertaining to a field.

ખેતી, *s. f.* Husbandry; agriculture.

Prov. ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર, કનિષ્ઠ ચાકરી, નિદાન ભીખ Agriculture is the best of occupations, trade middling, and service the lowest, while begging should be resorted to only in the absence of any of these. ખેતી ધણી સેતી There is an interdependence between a husbandman and his field. ખેતી આબાદાન Agriculture is the best of occupations.

ખેતી-વાડી, *s. f.* [+ વાડી a garden.] Fields and gardens; cultivable land 2. Agriculture.

ખેદ, *s. m.* [S. *fr.* खिद् to be afflicted.] Affliction; remorse; grief.

ખેદ-ન, Same as છેદ-ન Cutting off.

ખેદ-ના, *s. f.* Same as ખેદ.

ખેદાન, ખેદાન-મેદાન, *adj.* Destroyed; desolated.

ખેદો, ખધો, Same as કેડો Pursuit.

એકદા ગયો તે વનમાંહ, કીધો હસ્તીનો ખેદો ત્યાંહ;
મારે માતંગે કરતાં મસ્તી, રહી વાસના અવતર્યો હસ્તી. —દયારામ.

ખેદ-યુક્ત, *adj.* [S. *fr.* + યુક્ત joined.] Mournful; sorrowful.

ખેન, *s. f.* [See ક્ષીણ wasted. See ક્ષય-રોગ] Consumption.

ખેન, *s. n.* A hindrance. 2. A very troublesome person.

Id. ખેન પડવું To meet with a hindrance or difficulty.

ખેટ-ખાટલો, A great hindrance. 2. A very troublesome person.

ખેપ, *s. f.* [S. क्षेप throwing *fr.* क्षिप् to throw.] A journey to and fro; a trip. 2. The fee paid for a journey to and fro. 3. Diligence; care. 4. A voyage; a journey. 5. A periodical supply or arrival of merchandise. 6. A bundle of clothes given at

a time to a washerman for washing.

Id. ખેપ કરવી-મારવી To make a trip. કાપડની એક ખેપ આવી One supply of cloth is received. ખેપ લેવી To take care of. ધાબી એક ખેપ લાવ્યો The washerman has brought one washing.

Prov. ખેપ હાર્યો, કાંઈ જન્મારો હાર્યો નથી A man may be deceived once, but he cannot be your victim all his life.

ખેપટ, *s. f.* Dust (Used in Kthd.).

ખેપ૰ન, *s. n.* [S. क्षेपण. See ખેપ.] Throwing out; driving out. 2. Affliction.

ખેપિ૰યો, *s. m.* A messenger; a courier.

ખેપી, *adj.* Diligent; careful.

ખેમ, Same as **ક્ષેમ** well-being, safety.

Prov. ખેમને ખાય, ને કુશળને એ ખાય His bread is buttered on both sides.

ખેમ-કુશળ, Same as **ક્ષેમ-કુશળ**.

ખેમ-ખુશાલી *s. f.* [+ ખુશાલી.] Well-being; prosperity.

ખેર, *s. f.* [See ખીર, rice-pudding, ક્ષીર, milk, ખળ paste.] A paste; starch.

ખેર, *s. f.* [See ખેરવ૰વું to scatter.] Dust.

ખેર, *s. n* [S. खदिर.] A kind of tree; the acacia catechu.

ખેર, *interj.* [Ar.] Never mind; no matter.

Id. ગયો, તો ખેર ! Never mind, if he is gone. ખેર ગુજરી His suffering has passed away.

ખેર, *s. f.* Same as **ખેરિયત**.

ખેરખટ, *adv.* At once (Used in Sorath Prānt).

ખેરખાહ, *s. m.* [Ar.+P.] A well-wisher.

ખેરખાહી, *s. f.* Well-wishing; patronage; protection.

ખેરં૰ચો, *s. m.* [See ખેર dust + P. चेह् dim.] The dust of metals.

ખેર૰ણ, *adj.* [See ખેરવ૰વું to turn off.] Scattered; dispersed.

Id. વેરણ ખેરણ થઈ જવું To be scattered about.

ખેરંટો, *s. m.* [See ખેર dust.] Dust.

ખેર૰વવું, *v. t.* [See વિ૰ખેર૰વું to scatter *fr.* S. विकिर् to scatter *fr.* वि apart + कॄ, किर् to scatter.] To turn off. 2. To vex; to annoy. 3. To let fall; to shed. 4. To cause to throw.

ખેરસલા, *s. f.* [Ar.] Peace; tranquillity.

ખેર-સાર, *s. m.* [See ખેર खदिर, + સાર essence.] Catechu.

ખેર-સાલ, *s. m.* [See + સાલ, છાલ, the bark.] A drug produced from the ખેર tree.

ખેરાત, *s. f.* [Ar.] Alms; charity.

ખેરાતી, *adj.* Charitable. 2. Set aside for charitable purposes.

ખેરિયત, *s. f.* [Ar.] Peace; tranquillity.

ખેરી, *s. m.* A lamb; a sheep.

ખેરી, *s. f.* Same as **કંસારી** A moth.

ખેરી, *s. f.* [See ખેર dust.] Dust.

ખેરી, *adj.* [See ખેર, खदिर.] Obtained from the ખેર tree.

ખેરીજ, *adj.* [Ar.] Spare; additional; not included. 2. *prep.* Except; without; besides.

ખેરી૰યું, **ખેરૂં**, } *adj.* [See ખેર૰વવું *fr.* વિ૰ખેર૰વું to scatter.] Scattered, dispersed.

જેવું ચાદરવું ખેરીયું, જેવી વેળુની ભીત.

—જીવરામભટ.

ખેરો, *s. m.* [See ખેર, खदिर.] A thrashing stick made of the ખેર tree.

ખેરો, *s. m.* [See ખર૰વું to drop.] A net in which mangoes or other fruits are kept.

ખેરો, *s. m.* [See ખેર dust.] Dust.

ખેરો, *s. m.* [See ખેર, ક્ષીર, ખેળ, Or, ખેર a moth.] A disease in the stalk of rice.

ખેરો, *s. m.* A hawk.

ખેરો, *s. m.* [See ખેલો.] An actor.

ખેરો, *s. m.* Same as **ખેર** A paste.

તેમાંથી કાંઈ શેષ વાધ્યું, ઘડતા ખેરો પડિયો;
બ્રહ્માએ એકઠું કરીને, તેનો ચંદ્રમા ઘડિયો.

—પ્રેમાનંદ.

ખેલ, *s. m.* [See ખેલ૰વું to play.] A play; a sport. 2. A show; a spectacle. 3. A dramatic performance.

Id. ખેલ કરવો To give a spectacular performance. ખેલ રચવો-માંડવો To set up an arrangement for sports. ખેલ ખેલવો-ભજવવો To act a drama. 2. To get the desired object by making a false show.

ખેલ-ખોના, *s. m.* [P.] The baggage and followers of an army. 2. A lumble; things heaped together or lying about confusedly or cumberingly. 3. Confusion; disorder.

સાગર ન ચલે, ને વાસુકી ન હલે;
જો રે હલે, તો કરે ખેલખાના રે. —**ભોજોભગત.**

ખેલ૰ણી, *s. f.* [See ખેલ૰વું to play.]A toy.
ખાતે ખાવે ખેલણી, વળા પડી રહે, મૂકે;
એવા રમતા રામનામ શામ ના ચૂકે. —**ભાલણ.**

ખેલ૰ન, *s. n.* Sporting; a sport.

ખેલ૰વ૰ણું, *s. n.* A toy.
ખેલવણાં બહુ ભાતી, શર્કરા સઘળે સરખી.
—**દયારામ.**

ખેલ૰વું, *v. i.* [Hem. Des. किलइ = S. क्रीड॰ति *fr.* क्रीड् to sport. Or, S. खेल् to play.] To sport; to play.

ખેલા૰ડી, *s.m.* A player; an actor. 2. *adj.* Skilful; clever. 3. Causing others to dance to a tune.

ખેવ, *s. m./.* [See ક્ષણ a moment.] Time.
કહેવા મોકલ્યા પ્રભુએ ખેવ —**પ્રેમાનંદ.**
હે દેવના પણ દેવ તું, તતખેવ દિલમાં ધર દયા.
—**દલપતરામ.**

ખેવટ, **ખેવટિ૰યો**, } *s. m.* [See વટા૰વવું to pass by in safety.] A helmsman.

બિના ખેવટ કોઇ પાર ના પાવે, બિના નાવ બૂડે તરતાં;
નિરાંત નામ નાવ ચઢ પાવે, સોજે ભવ સરતાં.
—**નિરાંતભક્ત.**

ખેવડો, *s. m.* A kind of grass (Used in Kthd.).

ખેવના, *s. f.* Care; anxiety.

ખેસ, *s. m.* A cloth which is loosely thrown over the shoulders.

Id. ખેસ નાખવો To put on an upper garment (of men). ખભે ખેસ નાખીને ચાલ્યા Went away without caring for anything or anybody. ખેસ ખંખેરવા To be free from responsibility or liability. ખેસે વળગવું To hang upon as a dependant. 2. To be unnecessarily troubled by.

ખેસ૰વ૰વું, *v. t.* [Caus. of ખસ૰વું. *Cf.* ખસેડવું.] Same as **ખસેડવું.**

ખેસિ૰યું, *s. n.* Same as **ખેસ.** 2. [*Cf.* ખોળા-ધર.]A near relation (Used by Pārsis).

ખેહ, *s. f.* Dust.
જો જીવે વખોડનાર, દેહ ખેહ તેની છે.—**વલ્લભ.**

ખેળ, *s. f.* [*Cf.* ખેર *fr.* S. क्षीर milk; or, *Cf.* M. *fr.* S. क्षल्, खळ to wash.] A plaster; starch.

ખેળો, *s. m.* [See ખેલ૰વું to play.] An itinerant actor. 2. A woman having the manners and appearance of an actress; a belle.

ખેળા નાચે, ખેળા નૃત્ય કરે,
બોલે " બાબત બોલ, " અક્ષય.—**સામળભટ.**

ખૈ, *s. f.* Same as **ક્ષય** Waste; loss; destruction.

ખૈ૰ડ, *s. f.* [See ખૈ, ક્ષય,+ડ dim.] Want of water in a field; want of irrigation.

Id. ખૈડ વાળવી To irrigate a field.

ખોં૰ખા૰ર૰વું, Same as **ખું૰ખાર૰વું** To neigh.
સનાચાર સુણી, સતી પતિ ત્યાં ખોંખારી વધુ નાચ્યાં.
—**પ્રેમાનંદ.**

ખોં૰ખા૰રો, *s. n.* [Imit +કાર a sound.] Neighing. 2. A gurgling sound.

Id. ખોંખારો કરવો To cough or utter a gurgling sound in order to attract attention and give a hint.

ખોંચ, *s. f.* [See ખુંચ૰વું to pierce.] A slit. 2. An abutment. 3. A corner. 4. Intricacy; a hitch; a rub.

ખો, *s. f.* [Imit.] A game for children, generally known as ખો-ખોલું (Used in the Navasāri Prānt and in the Barodā Dist.).

ખો, *s. f.* [P.] A habit; a custom. 2. Malice; a grudge.

Id. ખો ભૂલી જવી To give up a habit or a grudge; to learn a lesson.

ખો, *s. f.* [See ખાઇ a ditch.] A cave. 2. An abode; a house (Used in the Surat Dist.)

ખોઈ, *s. f.* [See ખોળી, ખોળિ૰યું, a covering.] A wallet; a hammock.

ખોખ, [See શુષ્ક dry.] Same as **ખખ.** Dry and hollow.

ખો૰ખરા૰ટ, *s. m.* [See ખોં૰ખાર૰વું to neigh.] Hoarseness; a hoarse sound; a

hoarse voice.

ખોખરી, *s. f.* Rice (Used by traders in their secret communications).

ખોખરું, *adj.* [See ખો·ખા·રો.] Hoarse; not clear sounding.

Id. ખોખરો અવાજ A hoarse sound. ખોખરૂં વાસણ A vessel (earthen) not sounding clear. 2. Broken. ખોખરૂં કરવું To beat.

ખોખલી, *s. f.* [*Cf.* M. खोकड *fr.* S. क्रोष्टु a fox] A female jackal.

ખોખ·લો, *s. m.* [Imit., or See શુષ્ક dry +લો dim.] Cough.

ખો-ખા·વું, *v. i.* [See ખો malice.] To bear malice to (Used in Kthd.).

ખો·ખા·ર·વું, Same as ખું·ખા·ર·વું.

ખોખું, *s. n.* [Imit. *Cf.* ખોખરૂં hoarse, broken. *Cf.* ખોખ, ખખ, શુષ્ક, dry.] The outer dry and hard crust, left after the inner part or kernel is taken away.

કીડો કાઇ જયમ ખોખું કરે, ખોઇ ખાધું રે.—**દયારામ.**

2. A skeleton. 3. A chrysalis. 4. A frame-work. 5. A bill or draft receipted and cashed.

Id. બદામનું ખોખું The outer dry and hard crust, shell, or husk of an almond. ખાઈને ખોખું કરવું To eat away the flesh, &c., and leave the skeleton. વહાણનું ખોખું The hull of a ship હુંડીનું ખોખું A money-bill receipted & cashed. ખોખું તૈયાર કરવું To draw up a plan in a rough sketch. 2. To sketch the outline of. 2. To get up the frame work of.

Prov. ગયું ખોખું, ને થયું ચોખ્ખું Clear grains are obtained only when the husk is blown away.

ખો-ખું, *s. n.* [See ખો, ખો-ખીલું.] An out-door game played by more than nine boys.

ખોગીર, *s. n.* [P.] A saddle; a pad; a cushion.

ખોચકું, *s. n.* [See કોચરૂં, કોચરાની સાથ; કોચ·વું; ખો.] A cave. 2. Remote antiquity.

ખોચકું, *adj.* [See કોચ·વું to carve.] Hollow. 2. Having notches.

ખોચરે·લ, *adj.* Having notches.

Id. ખોચરેલ રૂપિયો A rupee having notches and scratches.

ખોજ, *s. m. f.* [S. शुद्धि, शोध, inquiry *fr.* शोधृ to examine, caus. of शुध् to be pure. *Cf.* ખોદ·વું to dig.] A search; an inquiry.

ખોજ·વું, *v. t.* [See શોધ·વું to search.] To search; to inquire.

ધીરને ઘર ખારણું રે, ખંત થકી ખરા ખોજે.—**ધીરો.**

ખોજો, *s. m.* [P., or Dh. Des. खुज्ज *fr.* S. कुब्ज hump-backed, *Cf.* કુબ·ડું.] A eunuch. 2. An individual of the Khojā community.

ખોટ, *s. f.* [See ખુટ·વું to be exhausted.] Loss; damage. 2. Want; deficiency. 3. A mistake; an error.

Id. ખોટ કરવી To make a mistake. ખોટ પડવી To be under a loss. 2. To be in want. ખોટ જવી-ખાવી To suffer a loss. ખોટ પુરાવવી To make up a deficiency; to supply a want. ખોટનું છોકરૂં A child born to parents long childless.

ખોટ·ક·વું, *v. i.* To stop (Used in Kthd.).

ખોટ·કો, *s. m.* Same as ખોટ Loss, want.

ખોટ·કો, *s. m.* Same as ખોડ Defectiveness.

ખોટા·ઈ, *s. f.* [See ખોટું false.] Laziness; indolence. 2. Falsehood; a lie.

ખોટારવો, *s. m.* Ashes.

ખોટા·કું, *s. n.* [See ખોટું+કાર the sound.] Falsehood. 2. Intrigues; a deceit. 3. *adj.* Accustomed to tell lies; having the habit of telling lies.

ખોટી, *s. f.* [See કુણ્ઠિત, ખુટ·વું, stopped.] Delay; procrastination. 2. Waste of time.

Id. ખોટી થવું-રહેવું To be delayed. ખોટી કરવું To delay; to cause delay. 2. To cause to wait.

ખોટી·લું, *adj.* Same as ખોટનું છોકરૂં. See ખોટ a deficiency. 2. Maimed; defective. 3. Idle; avoiding work.

ખોટું, *adj.* [S. कूट fraud, false.] False. 2. Incorrect. 3. Counterfeit. 4. Perfidious. 5. Lazy. 6. Not moral. 7. Bad; alloyed (of money). 7. Unwelcome; disagreeable; unpleasant.

Id. ખોટું બોલવું To tell a lie. ખોટો હિસાબ A false account. ખોટો જવાબ An incorrect answer. ખોટો રૂપીયો A counterfeit rupee. ખોટું નિવડવું-નિકળવું To turn out perfidious. ખોટકાનો

ખોટો Unwilling to work;lazy. ખોટું કામ An immoral act. ખોટું લાગવું To feel hurt. ખોટું લગાડવું To feel annoyed; to show one's annoyance. 2. To give offence to. ખોટું ખત A false or counterfeit bond. ખોટી વાસના An immoral wish or desire. ખોટી નજર An immoral eye. ખોટું કરવું To do injustice. ખોટી ચાલ Immoral conduct. 2. Adultery. ખોટા હાડકાંનો Idle; unwilling to put oneself to trouble. ખોટા કરવા Not to pay back one's debt. ખોટો રૂપીયો Worthless.2.Not likely to survive a sickness (said of a sick person.)

Prov. ખોટાં ખત પર મુવેલાંની શાખ To turn a single fault to two. ખોટું બોલવા કરતાં ન બોલવું તે સારૂં Speak not rather than speak ill. ખોટો તો બી આંઠનો, ને ઘેલો તો બી પેટનો One's own is faultless; One's own is good food. ખોટો રૂપિયો ચળકે ઘણો Empty vessels make most noise. ખોટું ખોવાય નહિ, ને ભુંડું મરે નહિ A bad thing is not easily lost. ખોટું એટલું ખોટુંજ = ખોટું તે કાંઈ ખરૂં થવાનું છે ? What is false cannot be true.

ખોડ, *s. n.* [Dh. Des. खोड (*fr.* S. स्थूल thick)=S. स्थूलेन्धन.]A large block of wood.

ખોડ, *s.f.* [See ખોટ, ખુટ,deficiency; ખુટ•વું to be deficient.] A bad habit; a vice. 2. A blemish; a defect. 3. A stigma; a stain.

Id. ખોડ કહાડવી To find fault with. ખોડ ભાગવી To get rid of a bad habit. ખોડ ભૂલાવવી To humble one's haughtiness; to humiliate.

ખોડ-ખાંપ•ણ, *s. f.* [+ ખાંપ•ણ a defect.] Faults and omissions. 2. Imperfections; defects. 3 Mistakes; errors.

Id. ખોડખાંપણ કહાડવી To find fault with. ખોડ ખાંપણ વાળું Faulty.2.Deformed.

ખોડંગ•વું, ખોડંગ•વું, *v. i.* [See ખોડું defective + લંગડું lame.] To walk lame; to limp.

ખોડ•વું, *v. t.* [See ખોદ•વું to dig.] To bury. 2. To stick; to set upright. 3. To tear; to break (Used in Jhālāwād).

ખોડા•વું, *v. i.* [See ખોડું defective.] To walk lame; to limp.

ખોડિ-બારૂં, *s. n.* [Hem. Des. खोडो = सीमाकाष्ठम् a piece of wood stuck in the ground to mark the boundary + બારૂં *fr.* S. द्वार a door. Or, ખોડું lame + બારૂં] An opening in the hedge through which a man is required to jump on one leg.

ખોડિ•યું, *adj.* [See ખોડ a defect.] Defective; deformed.

ખોડિ•યો પાડો,*s.m.*A game for children. (Used in the Charotar).

ખોડી-ખમચી,*s. f.* A game for children, generally known as નિસરણી.

ખોડું, *adj.* [See ખોડ.] Defective. 2. Lame; crippled.

Prov. ખોડી બિલાડી અપશુકનમાંથી ન જાય A wicked man cannot part with his wickedness.

ખોડો, *s.* [S. क्ष्वेडा a liquid venom *fr.* क्ष्विड् to be moist.] Hairwax; scald-head.

Id. તેમનો ખોડો નિકળી ગયો Lit. They had not only their heads shaved clean (a mark of disgrace), but had their hairwax removed (a mark of greater disgrace.) 2. They were put to great shame. 3. They were all put to death; they all died off. ખોડો કાઢી નાખવો To ruin entirely. 2. To severely threaten.

Prov. ખોડો ગયો ને દળદર આવ્યું One evil is succeeded by another.

ખોતર•ણાં, *s. n. pl.* [See કોતર•વું to carve out.] Old errors raked up; faults; slandering.

Id. ખોતરણાં કાઢવાં-ખોદવાં To rake up old faults of others; fault-finding. ખોતરણાં ખોળવાં To be watchful in finding out other persons' errors and faults.

દેવ, એવાં ખોતરણાં કાઢવાની અને કોઈનાં ઢાંકયાં ઉઘાડાં જોવાની મારે કયા ડાબા હાથની બાધા છે ?
—પ્રેમાનંદ.

ખોતર•ણી, Same as **કોતર•ણી**. 2. Same as **ખોતરા•ઈ**, **ખોતરા•મણ**.

ખોથિ•યું,*s.n.*A burning piece of wood; a piece of a firebrand.

ખોતર•વું *v.* [S. कृत् to cut. *Cf.* કોતર•વું, કોર•વું to carve, to cut.]To delve; to nibble to scrape; to scratch,

ખોતરા·ઈ,
ખોતરા·મણ, } s. f. Wages for carving or engraving. 2. Carving; engraving; sculpture.

ખોતરૂં, s. n. [See ખોતર·વું to dig up.] A pretext.

ખોદ-કામ, s. n. [ખોદ·વું to dig + કામ work.] The work of digging. 2. The work of engraving on stone, wood, or metal.

ખોદ·ણી, s. f. Finding flaws and imperfections; censure. 2. Defaming; slandering. Cf ખોતર·ણી.

Id. ખોદણી કરવી-ખોદવી To search for faults in others; fault-finding.

ખોદ·વું, v. t. [S. क्षुद् to make clear.] To dig; to burrow. 2. To carve. 3. To speak ill of one behind one's back.

Prov. ખોદે, તે પડે = ખોદેગા, સો પાવેગા Evil to him who evil thinks. ખોદે ઉંદર, ને ભોગવે ભોરિંગ Foxes dig not their own holes.

ખોદા, Same as ખુદા God.

ખોદા·ઈ s. f. [See ખોદ, ખુદા.] Divinity. 2. Omnipotence. 3. adj. Divine.

ખોદા·ઈ, s. f. [See ખોદ·વુંto dig.] Skill in digging, carving, or engraving; sculpture. 2. Same as ખોદા·મણ.

ખોદા·ણ, s. n. Ground washed away by a current of water. 2. Ground dug up.

ખોદા·મણ,
ખોદા·મણી, } s. f. Wages for digging.

ખોદા·વંદ, Same as ખુદા·વિન્દ.

ખોડુ,
ખોધુ, } adj. Foolish; idiotic.

ખો-ધો, s. m. [See ગો-ધો.] A great bull.

ખોપ, s. m. [See ખોફ.] A quarrel.

ખોપ, s. m. [S. क्षुप a bush.] The cane. 2. A cloud 3. A debt. (Used in Jhld. and Kthd).

ખોપ·ડું, s. n. [Hem. Des. खुंपा = S. तृणादि मयं वृष्टि निवारणम् a rain-hood or protection against rain, made of grass, leaves, &c., fr. S. क्षुप a bush.] A cottage; a hut; a hovel.

ખોપ·રી, s. f. [See ખોપ·ડું; Cf. ખોપ·રું, કોપ·રું.] The skull.

ખોપ·રૂં, Same as કોપ·રૂં.

ખોફ, s. m. [P.] Displeasure. 2. Anger.

ખોઅ·લો,
ખોબો,
ખોભ·લો,
ખોભો, } s. m. [S. ख an aperture of the human body + उभय both.] The cavity formed by putting the two hands together.

Id. ખોબો ભરવો To throw up handfuls of water for the benefit of the souls of dead relations. ખોબો વાળવો To make a cup of the hollow of the two hands.

ખોભ, Same as ક્ષોભ.

ગોભ·ણ,
ખોભ·ણી,
ખોભા·ણ, } s. f. [See ખોબો.] A hollow; a pit. 2. A cave; a den.

Id. ખોભણવાળું Grooved.

ખોભર·ણ, s. f. [See ખોભર·વું.] Delay (Used in Kthd.)

ખોભર·વું, v. i. [See થોભ·વું to stop.] To stop; to stand still (Used in Kthd.).

ખોય, Same as ખો A ditch.

ખોય·ણ, s. n. A firebrand.

ખોય·ણી, s. f. [Cf. Mar. फोड·णी, See ફોડ·વું to break.] Oil or ghee heated with asafœtida, mustard, &c., as a sauce for a preparation of pulse, &c.

ખોય·ણું, s. n, [See ખોય·ણ.] A fire-band.

ખોયલ, s. n. A cobbler's tool.

ખોયું, s. n. [See ખોળિ·યું an outer cover; or ઝોળી a hanging bag.] A cradle.

ખોરંચો, s. m. An obstacle; a hindrance.

ખોર, adj. [P. खोर् enjoying fr. खुर्दन् to eat, to enjoy.] A suffix meaning "enjoying," "indulging oneself in," "addicted to."

ખોર·ડ,
ખોર·ડું, } s. n. [See ખાલી a room.] A hut. 2. A small house.

ગોકળિયું તો ગોવિંદ વિના, ખોરડ ખાવા ધાય રે.
—ભોળોભગત.

ખોર·ણું, Same as ખોય·ણું.

ખોર·વું, v. t. [S. खुर् to scratch.] To stir up.

ખોરી ખોરી તને બાળશે, જેમ લોઢું ઘડે લુહાર, રે.
—ભોળોભગત

ખોરસું, *s. n.* [See ખુરશી a chair.] A three legged support.

ખોરાક, *s. m.* [P. *fr.* खुर्दन् to eat.] Food; victuals; a meal.

ખોરાકી *s. f.* Provisions; food. 2. Subsistence; alimony.

ખોરાકી-પોશાકી, *s. f.* [+ પોશાક dress.] Food and clothes. 2. Livelihood; maintenance; alimony.

ખોરા·શ, *s. f.* [See ખોરૂં] Rancidness.

ખોરૂં, *adj.* [See ખાર, ક્ષાર, salt.] Rancid.

ખોલ, *s. f.* [See ખોલી a quiver.] Hollowness. 2. A wedge. 3. A loose covering made of metal or cloth.

Id. ખોલ ચઢાવવી-મઢવી To put a covering on. ખોલ ભરવી To sew up a hollow part of a garment.

ખોલ, *s. m.* [See ખાલ.] The skin.

ખોલ·કી, *s. f.* [See ખોલો an ass.] The foal of an ass.

ખોલ·કો, *s. m.* An ass; a donkey.

ખોલ·ણ·હાર, *s.m.* [See ખોલ·વું to open + કાર doing.] He who opens.

હીરામોતીની હાટડી, સદ્ગુરૂ ખોલણહાર.
—**પ્રીતમદાસ.**

ખોલ·વ·ણું, *s. n.* A coppersmith's tool.

ખોલવું *v. t.* [See ખોલું loose.] To open; to unlock; to uncover.

ખોલી, *s. f.* [Hem. Des. खुड्ड =S. कुटी a cottage. Or, S. खोलि a quiver.] A metal covering. 2. A room.

ખોલી, *s. f.* [See ખોલો an ass.] A she-ass.

ખોલું, *adj.* [See ખુલું loose; or ખોલી a quiver.] Loose. 2. Not tight.

ખોલો, *s. m.* [Hem. Des. खोलो = S. लघु गर्दभ· a small donkey *fr.* S. खर a donkey + लो, લો, dim.] An ass; a donkey.

ખોવ-રાવવું, *v.t.* [Caus. of ખો·વું to lose.] To cause to lose; to deprive of.

Id. રોટલો ખોવરાવવો To deprive a man of the means of his livelihood. 2. To get a man dismissed from employment.

ખો·વું, *v. t.* [S. क्षप् to couse to waste away *fr.* क्षि,क्षप् , to waste away.] To lose. 2. To waste; to dissipate.

Id. પૈસો ખોવો To lose one's money. આખી ઉમર તેણે એળે ખોઈ He lost his whole life, and gained nothing. ખોવા વારો The time or chance of losing. 2. Loss.

નિકટ જઈએ તો, નયનનું સુખ પણ ખોવા વારો આવે.
—**પ્રેમાનંદ.**

ખોસ·વું. *v. t.* [S. कुस् to embrace.] To force into; to drive in; to pierce.

Id. પાઘડીનો તોરો ખોસવો To set the tassels of a turban in their proper place. કેદમાં ખોસી ઘાલવું To put into a prison by force. 2. To take into custody by force; to arrest. કટાર ખોસવી To put on a dagger.

ખોહ. Same as ખો A ditch.

ખોહા·ણ, *s. f.* A precipitous bank of a river (Used in Jhālāwād).

ખોહો, *s. m.* Lit. A man standing upright. 2. A strong but idle person. 3. A nigger.

ખોળ, *s. f.* [S. शुद्धि making clear or pure, an investigation, *fr.* शुध् to be pure. *Cf.* ખોજ.] A search; an inquiry.

Id. ખોળ કરવી To make a search. ખોળમખોળા, ખોળા ખોળ, A hasty search in several directions

થરથર ધ્રુજે, કાંઇ નવ સુઝે,
તેણે ખોળાખોળ અતિશય માંડી.—**પ્રેમાનંદ.**

ખોળ, *s. m.* [Hem. Des. खलं = पिण्याकम् a lump, *fr.* S. खल.] An oil-cake.

Prov. ખોળનું ઘરાક ઘાંચી Like goes to like.

ખોળંબો *s. m.* [M. खोळंबा delay *fr.* S. ख the sky + अवलंब hanging.] Stoppage; stay; detained, delayed, or stopped state; delay; detention.

ખોળ·વું, *v. i.* [See ખોળ a search.] To search; to seek for.

ખોળાં-ખં·ખોળાં, **ખોળા-ખોખો**, } *s. n. pl.* [Redup. of ખોળ a search.] A minute search.

ખોળા-ધર, *s. m.* [See ખોળો the folds of a garment near the lap. + ધર·વું to hold.] A surety.

ખોળા-ધરી, *s. f.* The duties and liabilities of a surety; suretyship.

ખોળિ-યું, *s. n.* [See ખોલી a quiver.] A quilt; a cover for the bed. 2. The body which covers or contains the soul.

Id. તેમનું માત્ર ખોળિયું જ જૂદું છે They have but one heart between them. તેમનો જીવ ખોળિયામાંથી નિકળતો નથી They do not die in peace. હરામખોરનું ખોળિયું A rogue. ખોળિયામાં જીવ આવવો To be at ease after excitement.

ખોળી, Same as **ખોલી.**

ખોળો, *s.m.* [See ખોલો a loose covering.] The lap. 2. The folds of a garment near the lap.

Id. ખોળે લેવું To adopt; to affiliate. ખોળો પાથરવો To solicit; to supplicate. ખોળો ભરવો To perform a ceremony at the first pregnancy. ખોળે બેસાડવું To take up & put in the lap. 2. To adopt (a child). ખોળો વાળવો To pick up the folds of a garment. ખોળે ઘાલવું To give away in adoption. પહેલા ખોળાનું છોકરૂં The first-born. ખોળે માથું મૂકવું To seek resort with; to seek the protection of. 2. To place oneself at the mercy of. ખોળે સોંપવું To place under the guardianship of.

Prov. ખોળામાં ખાવું, પણ ભૂખ વિના ભાવે નહિ; ગળામા ગાવું, પણ ઉલટ વિના આવે નહિ Delicacies without hunger are tasteless, and singing without one's heart in it is spiritless.

ખોળા-ભર-ણું, *s.n.* A ceremony performed at the first pregnancy.

ખ્યા-ત, *adj.* [S. *fr.* ख्या to tell.] Famous; renowned.

ખ્યા-તિ, *s. f.* Fame; celebrity.

ખ્યાલ, *s. m.* [P.] Thought. 2. Conjecture. 3. Persecution; pursuit. 4. A kind of musical mode.

Id. ખ્યાલ કરવો-લાવવો To imagine; to bring before the mind's eye. 2. To conjecture; to guess. ખ્યાલ છોડવો To give up a pursuit. 2. To give up a bad habit. ખ્યાલ રાખવો To bear in mind. ખ્યાલ ટપ્પા Particular modes in music.

નહિ જઈએ, કહે તો, નવ દિવસ; ખરો બતાવો ખ્યાલ;
એ વિનતી ક્યમ થશે, માનનીમાં શો માલ ?

—સામળભટ.

ખ્યાલી, *adj.* Full of breaks. 2. *s. m.* A composer of a song in the tune called khyāla.

ખ્યાલીખુશાલી, *s. f.* [+ ખુશાલી.] Singing, dancing, and other pleasures; merriment.

ખ્રિસ્તી, *adj.* [Eng. *Christ.*] Christian. *s. m.* Christian.

ખ્વાબ, *s. m.* [P. *Cf.* ખુવાબ.] A dream; a vision.

ખ્વાર, Same as **ખુવાર.**

ગ.

ગ, The fourteenth letter of the Gujarāti Alphabet, and the third of the consonants.

ગ, *s. m.* [See ગંધાર.] A short form of ગંધાર, the third note of the Indian gamut.

ગ, *adj.* [S. *fr.* गम to go.] Going; walking.

☞ This word, or rather this part of the root गम्, occurs only at the end of a compound, *e. g.* ખ-ગ Going, walking, or flying in the sky; a bird. 2. A god. ઉર-ગ Going, walking, or creeping on the breast; a reptile; a serpent.

ગઈ, *adj. f.* [Fem. past. part. of જ-વું. See ગયું.] Past and gone.

Id. ગઈ કાલ Yesterday. ગઈગુજરી Past and gone. ગઈ પરમદીને On the day before yesterday. (Loc. of ગઈ પરમદિન The day before yesterday.) ગઈ રાતરે, ગઈ રાતે, ગઈરાત્રે, In or during the last night.

Prov. ગઈ વાત જોશીએ ન વાંચે = ગઈ ગુજરી, ને મૂકો વિસરી No weeping over spilt milk = Done is done, and cannot be undone. ગઈ વાતનો શોક ન કરવો Let by-gones be by-gones. ગઈ જુવાની, ને આવ્યો બુઢાપો A fall follows a rise. ગઈ પલ પાછી ન આવે Time once past cannot be recalled; *i. e.* An opportunity

once past cannot be redeemed.

ગઉ, *s. f.* [S. गो. गौः.] A cow.

ગઉ-ચર, *s. n.* [S. गो-चर *fr.* गो a cow + चर् to walk, to graze.] A pasture; pasturage.

ગઉ-દાન, *s. n.* [S. गो-दान *fr.* + દાન a gift.] The gift of a cow.

ગ-ગડ-વું, *v. i.*[Imit. Or, S. गर्ज् to thunder.] To roll down. 2. To peal;to thunder.

Id. તેનાં તો હાંજાં ગગડી ગયાં His heart failed him; he lost all courage.

ગ-ગડા-ટ, *s. m.* Thunder; a loud crash or peal, as of a large ball rolling down.

ગ-ગડા-વવું, *v. t.* [Caus. of ગ-ગડ-વું.] To roll along. 2. To carry on a business merrily and without any obstacle.

Id. ગોળો ગગડાવવો To throw an obstacle in the way of.

ગગણ, ગગન, } *s. n.* [S.]The sky; the heavens.

Id. ગગન સાથે વાત કરવી To deal with impossibilities;to build castles in the air. ગગન ગાજે છે The thunder rolls.

ગગણ-ગાંઠિયા, *s. m. pl.* [+ ગાંઠિયા *fr.* ગાંઠ a knot.] A fried preparation of wheat flour in the form of knots.

ગગરી, Same as ગાગર.

ગગરૂં, *adj.* [See કરકરૂં *fr.* S. कर्कर hard.] Coarsely grounded.

ગગરો, *s. m.* [See ગગરી, ગાગર.] A large round metal pot for fetching water.

ગ-ગળ-વું, *v. i.* [Redup. and intens. of ગળ-વું to drop *fr.* S. गल् to drop.] To be wasted away. 2. To become weak. 3. To become pale.

ગ-ગળું, *adj.* Rather ripe.

ગગી, *s. f.* [See ગગો a boy.] A girl. 2. A daughter.

ગગો, *s. f.* [Imit. *Cf.* કીકો.] A boy; a lad. 2. A son.

ગગ્ગો, *s. m.* The letter and sound ગ (ga).

ગગ્ગા, ગોરી ગાય વાય; ગગ્ગો, વાછરડું ચરવા જાય.

—ભાષા.

ગંગા, [S. Intens. *fr.* गम् to go.] The Ganges. 2. A river.

ગંગા-ગોળી, *s. f.* [+ ગોળી a round water pot.]A large vessel for keeping drinking water, out of which many persons drink with the same cup, and which therefore is called ગંગા-ગોળી (a vessel for the water of the sacred river Ganges).

ગંગા-જળ, *s. n.* [+ जल water.] The water of the Ganges. 2. *adj.* Consecrated; holy.

Id. ગંગાજળ જેવું Clear. 2. Pure. 3. Holy. ગંગા ન્હાયા Become free from trouble. ગંગા ભાગીરથી A term of respect used in writing about a woman.ગંગાસ્વરૂપA term of respect used in writing about an elderly woman. ગંગાનો પ્રવાહ Lit. The flow of the waters of the Ganges. 2. An eloquent delivery. 3. Pure and purifying (of a holy stream, or of caste people collectively).

ગંગા-જળી, *s. f.* A metallic pot with a narrow neck,in which water brought from the Ganges is kept.2. A species of horses.

ગંગા-જમની, *adj.* [+ यमुना the Jamnā.] Having one colour in one border and a different one in the other (of a dhotar).

ગંગા-પુત્ર, *s. m.* [+ પુત્ર a son.] A Brāhman living on the bank of the Ganges and working as a priest for the pilgrims.

ગંગાઠી, *s. f.* A kind of tree.

ગંગે-રી પાન, *s. n.* [See ગંગા + पान *fr.* S. पर्ण a leaf.] A kind of betel leaf having a white colour like the water of the Ganges.

ગંગોદક, [S. *fr.* + उदक water.] Same as **ગંગા-જળ.**

ગચ, *s.m. f.*[See ગચ્ચ tightly.] Mortar; cement.

ગચ-ક-ડું, ગચ-કિ-યું. } *s. n.* [Imit. + ક & ડું dim.] Bobbing up and down. 2.Retching;vomit. 3. Eructation.

ગચ-ક-ડું, ગચ-ક-ડિ-યું, } *s. n.* [See ગચ્ચ tightly + ક dim. + ડું dim.] Strenuous struggling and striving.

ગચન, *adj.* Maddened.

ગ-ચર-કું, *s. n.* [See ગચ-ક-ડું.] Eructa-

tion; belching.

Id. ગચરકું આવવું To eructate; to belch.

ગચ્ચા-ગચ્ચ, Same as **ખિચો-ખિચ**.

ગચો-ટો, *s. m.* [See ગચ્ચ + વૃત્તિ state.] A lump.

Id. લટિયાંના ગચ્ચા બાઝી ગયા The flowing hair has been matted together.

ગચ્ચ, *adv.* [Imit. Or, S. घट्ट् to shake, to rub. Or, S. ग्रथित woven together *fr.* ग्रन्थ् to weave.] Tightly; firmly; fast.

ગચ્ચિયું, *s. n.* [See ગચ્ચ.] A block of stone or bricks mixed with chunam or earth.

Id. ગચ્ચિયું નાખવું To throw an obstacle in one's way; to interrupt; to hamper.

ગચ્છ, *s. m.* [S. गच्छ *fr.* गम् to go.] The number of terms in an Arithmetical Progression. 2. A class; an order.

ગચ્છ-વું, *v. i.* [S. गम्, गच्छ, to go.] To go.

ગચ્છંતી, *s. f.* Making off; taking leg-bail; running away.

ગજ, *s. m.* [S.] An elephant.

Prov. રજનું ગજ કરવું To make a mountain of a mole-hill.

ગજ, *s. m.* [P. *fr.* Dh. Des. गजो=S. यव: a barley-corn.] A measure two feet long. 2. A bar of iron.

Id. ગજ ગજ કુદવું Lit. To leap high. 2. To leap with joy. એના માથામાં ગજ ઘાલ્યા છે He talks without restraint. એના ટાંટિયામાં ગજ ઘાલ્યા છે He is not tired of walking. ગજ જેવું Strong and unbending.

Prov. ગજ ભરે, પણ તસુ ન ફાડે Much smoke, but no fire. ગજે તસુ માફ Little mistakes may be overlooked in the face of great merits.

ગજ-કણું, *s. n.* [See ગજ two feet + ખંડ a piece of cloth used for a bodice.] A particular kind of cloth of which bodices are made.

ગજ-કરણું, *s. m.* [S. गज-कर्ण *fr.* गज an elephant + कर्ण the ear.] The god Ganapati, from his having ears like those of an elephant. 3. Ringworm, from the skin having the appearance of that of an elephant's ear.

ગજ-કરણી, *s. f.* [+ કરણી doing.] A process of cleansing the stomach and bowels, adopted by yogis (ascetics), in which a large quantity of water is drunk and vomited.

ગજ-ગામ, *adj.* [+ S. गम् to go.] Mounted on an elephant.

એને હાથે એક પુષ્પ છે, હું તારો ગજગામ રે.
—**ગોવિંદ.**

ગજગામી, *adj. m. f. n.* } [S. *fr.* + गम्
ગજગામિની, *adj. f.* }
to go.] A woman of a stately and majestic (elephantlike) gait.

ગજગૌરી, *s. f.* The image of Pārvatī seated on an elephant.

ગજ-ઘંટ, *s. m.* A bell dangling on each side of a riding elephant.

ગજ-ઘંટ નાખીને ઇંડાં ઉગાર્યાં, પક્ષીની કીધી પ્રતિપાળ.
—**મુકુંદ.**

ગજ-છાયા, *s. f.* [S. गज the 13th lunar manson + छाया shade.] Those days of the month of ભાદરવો during which the moon dwells in the 13th mansion.

ગજ-દળ, *s. n.* An army consisting of elephants.

ગજ-ધર, *s. m.* [See ગજ two feet + ધરવું to hold.] A tailor.

ગજધર કહે, "દહાડા પાધરા દૈતના,
શિવ વરદાનની છાપ છે રે." —**સામળભટ.**

ગજ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* गज an elephant + पति lord *fr.* पा to protect.] A possessor of an elephant or elephants. 2. A person at the head of the line of elephants in an army.

ગજ-દંત, *s. m.* [S. गज an elephant + दन्त a tooth.] Ivory. 2. Gaṇapati, the god of learning, so called from his having two tusks like those of an elephant.

ગજ-પીપર, *s. f.* [+ પીપર *fr.* S. पिप्पली.] A medicinal drug; long and large pepper.

ગજબ, *s. m.* [Ar.] Oppression; an outrage. 2. Affliction; a calamity. 3. Wonder. 4. *adj.* Very much.

ગજબી, *adj.* Oppressive.

ઘણી ગાજી, રે ગિરધારી, ઘર આવું રે,
આંખ તમારી. —દયારામ.

ગજર, } *s. m.* [Imitative. *Cf.* Eng.
ગઝર, }
Buz. Or, S. गर्ज् to thunder.] The rapid ringing of a bell at the end of each quarter of the day. 2. The evening time. 3. A loud repeated sound.

ગજ-રાજ, *s. m.* [S. गज an elephant + राजन्, રાજા, a king *fr.* राज् to shine.] A large elephant.

ગજરો, *s. m.* [P.] A wreath of flowers.

ગજલ, *s. f.* [P.] An ode. 2. A peculiar Persian air in music.

ગજ-વ-વું, *v.i.* [Caus. of ગાજ-વું to thunder.] To proclaim loudly. 2. To make (a place) full of business and bustle.

ગજવું, *s. n.* [See ગુંજું.] A pocket in a coat, &c.

Id. ગજવાના વર A bridegroom born of a high family and requiring to be propitiated with presents. ગજવું ભરવું To give a bride. ગજવું જોઈ વાત કરવી Look before you leap; *i. e.* Cut your coat according to your cloth. ગજવામાં ઘાલવું To bring under one's control. 2. Not to care about.

ગજવા-કાતરૂ, *s.m.* [+કાતર-વું to cut with a pair of scissors] A cut-purse; a pickpocket.

ગજ-વેલ, *s. f.* [P. गज two feet + S. वेला, વેલો, a creeping plant.] Steel. 2. A superior kind of rice.

ગજ-શાળા, *s. f.* [S. गज an elephant + शाला a place.] A stable for elephants.

ગજાનન, *s. m.* [S. *fr.* आनन face.] Ganapati, so called from his having the face of an elephant.

ગજાર, *s. f.* [See ગોજાર.] A dining-room.

ગજા-વ-વું, Same as **ગજ-વ-વું.**

ગજિ-યા, *adj. m. pl.* Same as **ગજી-યું.**

ગજિ-યા-ણી, *s. f.* A kind of silk cloth made up in strips measuring one ગજ (two feet) in breadth.

ગજિ-યું, *adj.* [See P. ગજ a measure of two feet.] Measuring a ગજ (two feet) in breadth.

Id. ગજી પનો, ગજિયા પનો, Breadth measuring two feet.

ગજિ-યો, *s.m.* [See P. ગજ a bar of iron.] A bar of iron used to fasten a door.

ગજિ-યો, *s. m.* } A kind of coarse cot-
ગજી, *s. f.* }
ton cloth made up in webs measuring one ગજ (two feet) in breadth.

ગજું, *s. n.* [See ગજવું, ગુંજું, a pocket.] Power; capacity; reach; range.

Id. ગજું તપાસવું To examine one's resources with a view to determine what one is able to do.

Prov. ગજા પ્રમાણે ખરચ કરો Cut your coat according to your cloth. ગજા વિનાની ગધેડી, ને અમદાવાદનું ભાડું To drive a snail to Rome.

ગજેન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* गज an elephant + इन्द्र the lord of gods.] A king of elephants; a very large elephant.

ગજ્જર, *s. m.* [See ગજ-ધર.] A head-carpenter.

ગજ્જર, *s. f.* [See ગજર.] Morning; day-break.

ગંજ, *s. m.* [P. = S.] A heap; a pile; a stock. 2. A number of things of the same kind forming one whole set.

ગંજ-ન, *s. n.* [S.] Oppression. 2. Contemning; desrespect. 3. Putting to shame. 4. *adj.* Oppressive. 5. Disrespectful. 6. Putting to shame. 7. Surpassing; superior.

ગંજ-વું, *v.t.* To oppress. 2. To over-power. 3. To harass.

પ્રજાને ભૂપ ન ગંજે —સામળભટ.

ગંજાવર, *adj.* [P. See ગંજ a heap + અવર great.] Vast. 2. Very large. 3. On a large scale.

ગંજિ-યું. *s. n.* One out of a set of similar things.

ગંજી, *s. f.* A hay-stock.

Id. ગંજીમાનો સાપ A secret enemy.

ગંજી-ફરાક, [Eng. Gauge+Eng. Frock.] An inner garment worn close to the body, made of guage-cloth.

ગંજીફો, *s. m.* [P.] A pack of cards; a card.

ગંજેરી, *adj.* [See ગાંજો.] Addicted to smoking gānja, bhāng, &c.

ગટ,
ગટ-ગટ, } *adv.* [Hem. Des. घुट्ट-इ=S. पिबति
ગટ-ક,
he drinks. Or, Imit.] Gurglingly; noisily or greedily (drinking).

Id. ગટક ઉતરવું-ઉતરી જવું To be swallowed with ease. ગટકગટક મણકા મૂકવા To count one's beads rapidly. ગટક કરી જવું To misappropriate fraudulently and secretly.

કથા રે કહું છું કુલેરની, ને મગદળનું મન થાય;
આદા કેરી કાંકરી, તો ગટક ઉતરી જાય. —**ભાષા.**
અટક માળા, ગટક માળા, મોટા મણકાવાળી;
અરધી રાતે માર ખવડાવ્યો મેર મારી સાળી.—**ભાષા.**

ગટ-કા-વ-વું, *v.t.* To drink or eat with ease.
Id. ગટકાવી જવું To misappropriate.

ગટ-પટ, *s. f.* [Imitative.] A slow and secret talk. 2. A familiar conversation. 3. A familiar intercourse.

ગટર, *s. f.* [Eng. Gutter.] A gutter; a drain.

ગટર-પટર, *s. f.* [See ગટ-પટ.] A familiar. intercourse. 2. The act of prejudicing the mind.

ગટુ-ચી, *s. f.* [S. कटु-की *fr.* कटु bitter.] A kind of creeping plant, bearing bitter fruits.

ગટ્ટ, Same as **ગટ, ગટ-ક.**

ગટ્ટી,
ગટ્ટુ, } *adj.* [Hem. Des. गिट्ठो = S. वामनः
a dwarf *fr.* S. ग्रन्थि a knot *fr.* ग्रन्थ to weave.] Short and fat; compact.

ગઠિ-ચો, Same as **ગંઠિ-ચો.**

ગઠ્ઠો, *s. m.* [S. ग्रन्थि a knot *fr.* ग्रन्थ् to weave.] A knot. 3. A lump. 3. A conglomerated mass.

ગડ, Same as **ગાંઠ, ગ્રંથિ.**

ગડ-ગચ્ચો, *s. m.* [See ગટ + ગચ્ચ redup; or see ઘટ, Mar. घट्ट, tight.] A crowd; a confused mass of things.

ગડ-ગડ, *adv.* [Imitative of the sound.] Thundering; rolling.

ગડ-ગડ-વું, Same as **ગ-ગડ-વું.**
બાણાસુરને માંડવે ગડગડિયાં નિશાન રે. —**પ્રેમાનંદ.**

ગડ-ગડા-ટ, Same as **ગ-ગડા-ટ.**

ગડ-ગડા-વ-વું, *v. t.* To cause to roll or thunder.
Id. હુક્કો ગડગડાવવો To smoke a hubble-bubble.

ગડ-ગુમડ, *s. n.* [See ગડ+ગુમડું.] Either a knot or a boil.

ગડ-ડ-ગફ, *adv.* [See ગડ-ગડ + ગુપ.] Vanishing suddenly.
ગડડગફ ગયા, પોહોં ચાનાં પરમાણાં કોઈએ મોકલ્યાં નહિ. —**ધીરો.**

ગડદા-ગડદી, *s. f.* [Redup. of ગડદો.] Wrestling; an appeal to blows.

ગડદા-પાટુ, *s. n. pl.*
ગડદા-પેચ, *s. m. pl.* } [See ગડદો + પાટુ,
ગડદા-મુક્કી, *s. f. pl.*
પેચ, મુક્કી.] Blows; fist-cuffs.

ગડદી, *s. f.* [See ગડદો *fr.* ગરદ. *Cf.* Mar. गरदी *fr.* P. गिर्द dust.] A crowd.

ગડદો, *s. m.* [Hem. Des. गुड्दालिअं = S. पिण्डीकृतम् formed into a ball.] A beating with the fist.

Id. ગડદો મારવો To beat with the fist. ગડદો ખાવો To be beaten with the fist. ગડદો મારવો-ખાવો To dine at another man's house and to invite him to dine. 2. Social intercourse.

ગડ-બ, Same as **ગડ.**

ગડ-બડ, *s. f.*
ગડ-બડા-ટ, *s. m.* } [Imitative of the
sound or motion. See બડ-બડ; ગડ redup.] Clamour; an uproar. 2. Bustle; hurry. 3. Disorder. 4. Commotion; tumult.

ગડ-બડ-ગોટો, *s. m.* [+ ગોટો a ball.] Disorder; confusion.
Id. ગડબડ ગોટો વાળવો To make a muddle; to spoil by commixing.

ગડ-બડ-વું, *v.i.* To roll along with clatter.

ગડ-બડ-સડ-બડ, *s. f.* Same as **ગડ-બડ-ગોટો.**

ગડ-બડિ-યું, *adj.* Brisk; busy; active. 2. *s. n.* A summersault.

ગડબ-વું, *v. t.* [Imitative of the sound. Or, See ગુપ or ગડદો.] To press much. 2. To beat severely.

ગડ-ભાંગ, Same as **ઘડ-ભાંગ.**

વિચાર મનમાં અતિ થયો, કરવો કવણ ઉપાય,
ગડભાંગ લાગી ઘડિ ઘડી, ખવાય કે ન ખવાય.
—મુકુંદ.

ગડ-મથ-લ, [See ઘડ-વું+મથ-વું.] Same as **ગડ-ભાંગ.**

ગડ-વું, *v. i.* [Passive form of ગાડ-વું]To be buried; to have gone into;to penetrate.
ભુજ પાસે ભીડતાં કંકણ કણ ગડિયાં રે,
કે શું એને કાળજડે કઠોર કુચ નડિયાં રે. —દયારામ.

ગડ-વું, Same as **ગડ-ગડ-વું.**
ગડિયાં મારે નિરભેનાં નીશાન. —આનંદ.

ગડ-વો, *s. m.* [S. गड्डुक: a water-pot. See ઘડો.] A metallic water-pot with a circular seat.

ગડા-કુ, *s. m. f.* [S. गुड molasses તમાકુ.] A preparation of tobacco with molasses for smoking.

Id. ગડાકુ થવું-બનવું To be senseless through intoxication. થાકીને ગડાકુ થવું To be quite exhausted.

ગડારો, *s. m.* [S. गुड molasses + आकर a mine.]A small pit in which the seeds of sugar-cane are kept.

ગડારો, *s. m.* [See ગાડ-વું + આકર a mine.] The foundation of a building.

ગડા-રો, *s. m.* [See ગાડી.] The space between the two ruts of the wheels of a carriage. 2. The space between the hinder-legs and the fore-legs of a quadruped. 3. The trunk of a quadruped.

ગડિ-યું, *s. n.* [See ઘેડ, ગડી.] A bundle of tobacco leaves.

ગડિ-યો, *s. m.* [See ઘટ, ઘટી, ઘડી.] A table of multiplication of a certain number successively multiplied by 1, 2, 3, &c., up to 10.

ગડી, *s. f.* [See ગરેડી.] The groove of a pulley. 2. [See ગ્રંથિ.] A globule formed in fried cakes.3.*s.m.*[Mar. गड्डी a companion a servant. See ગડ, ગઢી.] A domestic servant; a labourer. 4. *s. f.* Same as **ઘેડ.**

Id. ગડી પડવી To be formed into a knot or globule. ગડી વાળવી To fold a garment.

ગડુ-ચી, *s. f.* [See ઘોડી + P. चेह् diminutive. Or, Mar.घडमंची a tall stool on which a drum is beaten *fr.* S. ઘટ ઘડો, a pot, a drum, + वाजवि-णे, વંચાવ-વું, to cause to speak *fr.* S. वच् to speak.] A tripod.

ગડો, *s. m.* [See ગાંગડો, કાંકરો.] A large pebble; a lump.
ઝીણી રેતીમાં ગડા નહિ ભળે, રજમાં રજ સમાય.
—ભોજોભગત.

2.[See ગઢ a fort.]An octroi; a duty levied at the gates of a town (used in Kthd.).

ગઢ, *s. m.* [Hem. Des. गढो *fr.* S. दुर्ग *fr.* दुस् with difficulty + गम् to go.] A hill; a mount. 2. A hill-fort.

Id. ગઢ લેવો-જીતવો To accomplish a great and difficult work. ગઢ ઉકેલવો-ઉથલાવવો To work out a revolution; to revolutionize.

ગઢ-પતિ, *s. m.* [+ પતિ.] The governor of a fort.

ગઢ-વી, *s. m.* [+ S. वाही defender *fr.* वह्, વહે-વું, to carry.]The governor of a fort. 2. A bard; a panegyrist.

Prov. ગઢવી ઘેરના ઘેર Great pain, little gain: Tall talk & no work.

ગઢ-વું, *s. n.* [See ઘડો + P. वा, वा, dim.] A small jar.

ગઢ-વું, Same as **ઘડ-વું.**

ગઢી, *s. m.* [See ગડી, 3.] An inhabitant of a hill-fort.

ગઢાણ, *s. n.*[Guj. ગઢ + આંગણું.] Pasture-land; a meadow.

ગઢેરો, *s. m.* [A metathesis of ઘરડો. Or, See ગઢી + રો dim.] An elderly man.

ગણ, *s m.* [S. *fr.* गण् to count.] A multitude.
હરિ મૃગ ગણ સા'વા, આવતા બે હણવા;
મરણ શરણ જાવા, અંગ ચિંતા પળવા. —પ્રેમાનંદ.
2. A class.3. A foot in prosody.4. A troop of the attendants of Shiva.

ગણ, Same as **ગુણ.**
Id. See under **ગુણ.**

Prov. ગણના બાદ દોષ Returning evil for good.

ગણ-કો, *s.m.* [See ગણ-વું.] An astrologer.

ગણ-કાર-વું, } **ગણ-આર-વું,** } *v. t.* [See ગણ-વું.] To mind. 2. To obey. 3. To regard.

ગણ-ગણ,*s.n.* [Imitative of the sound.] Humming.

ગણ-ગણ-તું, *adj.* Humming.2.Murmuring; complaining.

ગણ-ગણ-વું,*v.t.* To hum. 2. To murmur; to complain.

ગણ-ગણા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.]A humming sound. 2. Grumbling; a complaint.

Id. ગણગણાટ કરવો To grumble; to complain.

ગણગોટી, *s. f.* A kind of tree.

ગણ-તર, *s. n.* [See ગણ-વું.] Act of reckoning; calculation; computation.

ગણ-તરી, **ગણ-તી**, **ગણ-ત્રિ**, *s.f.*Calculation;computation. 2. The method of calculating.3. Account; estimation. 4. Value; work.

Id. ગણતરી કરવી To count. ગણતરીમાં લેવું To be included in a list. 2. To consider valuable. ગણતરીમાં હોવું To be considered valuable. ગણતરાની બહાર હોવું To be rejected from admission into a class. 2. To be not included in a calculation. 3. To be not included in a list.

ગણ-ના, *s. f.* Calculation. 2. Honour; reputation. 3. Estimation.

ગણ-નીય, *adj.* Fit to be reckoned. 2. Fit to be considered or respected.

ગણ-પતિ,*s.m.* [S. *fr.* गण a crowd + पति a lord *fr.* पा to protect.] Lit. The leader of a class or community. Hence. 2. The god Gana-pati worshipped first on all auspicious occasions; the god of learning.

Id. ગણપતિ પધારવા To have a corpulent body. 2. To be big with child (vulgar). ગણપતિ બેસવા To be begun under favourable circumstances; te be begun.

ગણ-રવ, *s. m.* [See ગણ-ગણ-વું. + રવ.] Humming; a hum.

ગણ-વત, Same as **ગણોત**.

ગણ-વું, *v. t.*[S. गण् to count.]To count; to number. 2. To work sums.3 To regard; to value.

દ્રોપદી, "હરી હું ન ગણી, જયદ્રથ આ વાર રે."
—**પ્રેમાનંદ**.

Id. અજિયારા ગણવા = પોબારા ગણવા To run away. સરવાળો ગણવો To work a sum in Addition. હિસાબ ગણવો To work a sum or a problem in Arithmetic હિસાબમાં ગણવુંTo consider valuable. ગણ્યા ગાંઠ્યા In a limited number. ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ Learned but not practical.

Prov. ગણે તો દેવ, નહિતર પથ્થર Faith is everything.

ગણ-સારો, *s. m.*[See ગણ-ગણ + અણસારો.] A guess made from a sound.

ગણા-વું, *v. i.* [Pass. of ગણ-વું.] To be counted. 2. To be regarded.

Id. તેના દહાડા ગણાઈ ચુકયા છે His days are numbered. ચાર લોકમાં ગણાવું To be respected among the people.

ગણિ-ક, Same as **ગણ-ક**.

ન જમે અન્ન, ન પાણી પીએ, કોઈ ન જાણે કારણ કીયે;
પૂજ, પૂછારણ, ને ઉતાર, ભૂવા, ગણિક મેલ્યા ઠાર.
—**સામળભટ**.

ગણિકા, *s. f.* [S.] A courtezan;a harlot.

ગણિ-ત, *adj.* [See ગણ-વું.] Counted; estimated. 2. *s. n.* Mathematics.

ગણિત-પ્રમાણ, *s. n.* [+પ્રમાણ *fr.* प्र forth + मा to measure.]Arithmetical proportion.

ગણિત-શ્રેઢી, **ગણિત-શ્રેણી**, *s.f.*[+ श्रेढि. श्रेणि. a series.] An Arithmetical Progression.

ગણું, *adj.* [S. गुण multiplication. See ગુણ-વું.] (Used at the end of numerals to show) Multiplied into; "times."

ગણેશ, *s. m.* [S. गण a crowd + ईश a lord.] Same as **ગણ-પતિ**.

Id. ગણેશ બેસાડવા To begin a ceremony.

ગણેશિ-યું, *s.n.* **ગણેશિ-યો**,*s.m.* [S. गण a class, a number, + ईश the lord *fr.* ईश् to rule.] An instrument for digging used in pulling down a wall, &c.

ગણોત, *s. n.* [S. गण a number + पत्र a letter, a document; or પતિ lord, *Cf.* ગણપતિ, ગણ-વત.] Tenancy. 2. *s. m.* A tenant; a lease-holder.

ગણોત-નામું, *s. n.* A lease of land given by the proprietor to cultivators.

અણ્ણોતિ-યો, *s.m.* A tenant; a lease-holder.

અંઠ-ણ, Same as આંઠ-ણ.

અંઠ-ણું, Same as આંઠ-ણું.

ગંઠા-મણ, *s. n. f.* } Wages of knitting,
ગંઠા-મણી, *s. f.* } tying, or wreathing. 2. Skill in knitting, tying, or wreathing.

ગંઠા-વ-વું, *v. t.* To get beads or small parts of an ornament stringed and tied together.

ગંઠા-વું, *v. i.* To be stringed, fixed, or tied in a string.

ગંઠિ-યો, *s. m.* [S. ग्रन्थि a knot *fr.* ग्रन्थ् to tie, to weave.] A pick-pocket; a swindler.

ગંઠી-છોડ, } *s. m.* [+ છોડ-વું.] A pick-pocket.
ગંઠી-છોડો, }

ગંઠો, *s. m.* [S. ग्रन्थि a knot, or कण्ठ the neck.] A neck-lace. 2. A bundle. 3. [Mar. गुंठा *fr.* Eng. Gunter.] A measure of 8 feet.

ગંઠો-ડો, *s. m.* [See ગાંઠિ-યો.] An anklet. 2. An armlet. 3. A medicinal drug consisting of knotty roots or twigs.

ગંડ, *s. m.* [S.] The cheek. 3. The temples.

ઠાવે મુકુટ શિર પર હરિને, કુંડળમંડિત ગંડ.
—દયારામ.

ગંડ-ક, *adj.* [See ગાંડું or ગાંડુ.] Mad; stupid.

ગંડ-માળ, *s. f.* [S. गण्ड the temples + माला a garland.] Inflamation of the glands of the neck.

ગંડ-વો, *adj. m.* [See ગાંડું + P. वा dim.] Stupid; senseless.

ગંડવો, *s. m.* [See ગાંડ + P. वा dim.] *s. m.* A procurer; a male bawd.

ગંડ-સ્થળ, *s. n.* [S. *fr.* गण्ड the temples + स्थल a place.] The temples.

ગંડિ-યો, } *adj. m.* [See ગાંડું.] Stupid or senseless (a man).
ગંડુ, }

ગંડેરી, *s. f.* [Dh. Des. इच्छु गंडीरी. Hem. Des. गंडीरी = S. इक्षु-खण्डम् a piece of sugar-cane *fr.* S. ग्रन्थि a joint, a knot.] A piece of sugar-cane peeled.

ગંણી, Same as ગણ-ણી.

ગંણું, Same as ગણ-ણું.

ગત, *adj.* [Hem. Des. गयं = S. मृतम् dead *fr.* S. *fr.* गम् to go.] Past; gone.

રામ નામ સત્ય છે, ને મુવું એ ગત છે.—ભાષા.

Id. ગત થવું To be gone or past. 2. To die. ગત ખાવું To be defeated (used in Kthd.).

ગત, *s. f.* [Used for ગતિ.] State; condition. 2. Power; ability.

ચૌદ લોકમાં ગયાની ગત્ય, તારૂં કારજ થાશે સત્ય.
—પ્રેમાનંદ.

3. Art; tact; skill. 4. A musical time or measure.

સંગીત,નૃત્ય, ગત, અકલિત અનુપમ,ઉપમા દેઉં કેઈ?
—દયારામ.

5. Manner of going or living. 6. A peculiar nature. 7. The condition of the soul after death.

Id. ગતે જવું To be admitted into heaven after death. ગતે ઘાલવું To perform the obsequies to get the soul of a dead person admitted into heaven. 2. To turn to account. એની ગત ન્યારી છે His power or skill is peculiar. સતારની ગત A performance on a સતાર (a musical intrument). વાણિયા ગત The peculiar nature or manner of a Bania. એ પોતાની ગત રમી ગયો He used his tact or skill. ગત ગતું થવું To be equal (of the profit and loss in trading).

ગત-કડું, *s n.* A curiosity; a wonderful thing. 2. A joke.

Id. ગતકડાં કાઢવાં To make jokes; to make jacular gestures.

ગતાગત, *adj.* [S. *fr.* गत gone + आगत come *fr.* आ upto + गम् to go.] Going and coming. 2. *s. n.* A reiterated motion.

ગતાગમ, *s. m.* [S. गत gone, lost, + आगम acquisition.] The acquisition of that which is lost. 2. Knowledge.

ગતાનુગતિ-ક, *adj.* [S. *fr.* ગત gone.+ अनु after + ગતિ.] Blindly following those that have gone before.

ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* गम् to go.] Motion. 2. Access. 3. State; condition.

એક હતો વાનર અધિપતિ, તેને પૂછી એની ગતિ;
"કહો કપીશ હમને નેહશું વૈર નિપન્યું, કારણ શું."
—દયારામ.

4. Power; strength. 5. The power of the intellect. 6. The state of the soul after death.
જો વિચારિ, જીવ, તારિ શી વલે થશે;
શી વલે થશે રે, મૂરખ શી ગતિ થશે.—દયારામ.
વણ અપરાધે પ્રલ્હાદ પીડયો, હિરણ્યકશ્યપ અભાગી રે,
શ્રી નરહરિ પાસે પ્રલ્હાદે, તેની પણ ગતિ માગી રે.
—દયારામ.
7. Fate; fortune. 8. End; termination. See ગત, *s. f.*

Id. એમાં મારી ગતિ ચાલતી નથી I can make no progress in this matter. 2. I have no access to this thing. આગળ શી ગતિ કરવી? What is to be done now? તારામાં ક્યારે ગતિ આવશે? When will you know this? ગતિ થવી To obtain salvation. સંસાર વ્યવહારની ગતિ Knowledge of the world and its ways. ગતિ આપવી To put into motion; to set in motion. ગતિ, બળની કૃતિ Motion is the result, exertion, or manifestation of a Force.

ગતિ-ભંગ, *s. m.* [S. + भङ्ग breaking *fr.* भञ्ज् to break] Stoppage. 2. Want of power.

ગતિ-માન્, *adj* Moving.

ગતિ-યું, *adj.* [See ગત, ગતિ.] Gone to heaven; admitted into heaven. 2. Skilful in accomplishing one's object.

ગતે-ગતું, *s. n.* [S. गत gone + आगत come.] The acquisition of what has been spent. *Cf.* ગતાગમ.

ગદ, *s. n.* [See ગત, ગત ખાવું.] A defeat in a game; loss in a play (used in Kthd.).

ગદ, *s. m.* [See ગદા.] A mace-bearer.
ભીષ્મે ગદ વાતો સુણી, ઘણો કર્યો ઉપદેશ.—પ્રેમાનંદ.

ગદ, *s. m.* [S.] Disease.

ગદ-કું, *s. n.* [See ગદ-ગદ + કું dim; also See ગત-ક-ડું.] An excuse; a pretext.

ગદ-ગદ, *adv.* [Imitative of the sound.] Faltering; sobbing.

Id. ગદગદ કંઠ A faltering voice.

ગદ-ગદિ-ત, *adj.* Faltering; sobbing.

ગદ-ગદું, *adj.* Softened though really unripe (a friut, &c.).

ગદ-ડ-વું, *v. t.* [Imit. See કુદ-વું to leap.] To tread; to trample.

ગદ-બદ, *adj.* [Imit. of the motion.] Swarming with (insects).

ગદ-બદિ-યાં, *s. n. pl.* [Imitative of the sound or motion.] Immense wealth.

ગદલું, *adj.* [See ગરદ dust. Or, Mar. ग-दळ grass trodden by cows *fr.* S. गो a cow + दल् to tread.] Dusty. 2. Dirty.

ગદ-વું, *v. i.* [See ગો-ધો a strong bull.] To stand firm (used in Kthd.).

ગદા, *s. f.* [S.] A mace; a club.

Id. ગદાઘાત A blow with a mace. ગદા-યુદ્ધ Fighting with maces as weapons. ગદા-ધર Lit. One who bears or uses a mace. 2. An epithet of the god Visnu

ગદા-ર-વું, *v. t.* [Caus. of ગદ-વું.] To hold firm; to support (used in Kathiāvād).

ગદિયાણી, *s. f.* A kind of plant.

ગદિયાણો, *s. m.* A weight equal to half a tolā or 52 grains Troy.

ગદે-લું, *s. n.* [See ગાદી.] A quilt.

ગદ્ગદ, Classical form of ગદ-ગદ.

ગદ્ય, *s. n.* [S. *fr.* गद् to speak.] Prose.

Id. ગદ્ય-પદ્ય Prose and poetry. ગદ્ય-બદ્ધ Composed in prose. ગદ્યપદ્યાત્મક Consisting of prose and verse.

ગધા-ડિ-યું, *s. n.* [See ગદ-ડ-વું.] A piece of wood, in which the axles of the wheels of a carriage are fixed.

ગધા-ડી, **ગધે-ડી**, *s. f.* [S. गर्दभी] A she-ass.

Prov. ગધેડી ગંગામાં નહાય, તો એ ગાય ન થાય A rogue is still a rogue, though he puts on a surplice. ગધેડી ફુલેકે ચડી A fool puffed up with an idea of his own importance.

ગધા-ડું, **ગધે-ડું**, *s. n.* An ass.

ગધા-ડો, **ગધે-ડો**, *s. m.* [S. गर्दभ.] An ass; a donkey. 2. A stupid man; a dunce.

Id. ગધેડા બનવું=ગધેડે ચડી ઘેર ઉતરવું To be made a fool of ગધેડા વહિતરૂં કરવું To work hard without a proper remuneration. ગધેડાનું પૂછડું આમળે એવો A fool; an illiterate person. ગધેડાનું પૂછડું પકડી રાખવું To be obstinate even to one's own injury or loss. ગધેડાનો પાછલો પગ Making no distinction between good and bad, or right and wrong. 2. Doing harm

without discrimination. ગધેડે ગવાવું To be very cheap. 2. To be disgraced.

Prov. ગધેડાને ડફણાં, ને તેજને ઇશારત A word to the wise, and a rod for the fool's back. ગધેડા ઉપર અંબાડી Spending much on a worthless object to make it look better. ગધેડાનું પૂછડું સાહ્યું, તે સાહ્યું Firm in one's obstinacy. ગધેડાની જોડે ઘોડું બાંધે, તો છ મહીને ભુંકવા શીખે An evil lesson is soon learnt. ગધેડાનાં હાંડાએ પાપડ થાય, તો અડદનો ભાવ કોઇ પૂછે નહિ=ગધેડાથી મુલક લેવાય, તો પછી ઘોડાનો ભાવ કોણ પૂછે ? The use of a thing determines its value. ગધેડાની ગાય ન થાય You cannot wash the black-a-moor white. ગધેડાનું મોહ કુતરે ચાટ્યું Two of a feather flock together. ગધેડાને પણ તાવ આવે એવું Very iritating. ગધેડાને માથે શું શીંગડાં હોય છે ? Nothing outward betrays a fool. ગધેડાના પાછલા પગ જેવો (વાંકો) The greatest fool. ગધેડું ઉકરડો દેખી ભુંકે Like goes to like. ગધેડે બેસાને ઘેર ઉતરવું To complete one's disgrace. ગધડાનો વિવાહ, ને પાટુએ રળિયાત Injury is the sure reward for keeping a fool's company. ગધેડાને વળી અગાઈ વળગી Confusion worse confounded.

ગધે-વાન, *s. m.* The owner of an ass.

ગધો, } *s. m.* [Dh. Des. गद्दहो *fr.* S.
ગદ્ધો, } गर्दभ.] An ass.

Prov. ગદ્ધેને ખાયા ખેત, નહિ પુણ્ય નહિ પાપ Kindness is lost upon an ungrateful man. ગદ્ધા કયા જાને જાફરાનકી બાત A fool cannot appreciate merits.

ગદ્ધા-ઈ, *s. f.* Folly; stupidity.

ગદ્ધા-પચીશી, *s. f.* [+ પચીસ.] The age of twenty-five or thereabouts when a man has wild and foolish ideas in his head.

ગદ્ધા-પાટુ, } *s. f.* Wild and foolish
ગદ્ધા-મસ્તી, } pranks.

ગદ્ધા-વહિ-તરૂં, *s. n.* [+ વહિ-તરૂં.] Useless drudgery.

ગદ્ધિ-યું, *s. n.* A kind of thick old coin.

ગદ્ધી, Same as ગધે-ડી.

ગનમત, *s. f.* [P.] A blessing; good fortune.

ગનીમ, *s. m.* [Ar.] An enemy; an open foe.

ગનેહને, *adv.* [P.] By a guess.

ગંદ-કી, *s. f.* [S. गन्ध smell.] A stink; a stinking spot.

ગંદ-વાડ, } *s. m.* [+ વૃત્તિ.] A stink. 2.
ગંદ-વાડો, } Filth.

ગંદું, *adj.* Filthy; dirty; nasty.

ગંધ, *s. f.* [Hem. Des. गंधिओ = S. दुर्गन्धः a bad smell, *fr.* S. गन्ध smell.] Smell; scent. 2. A dirty smell. 3. The smallest degree.

ગંધક, *s. m.* [S.] Sulphur.

ગંધ-ઘાણ, *s. f.* [Guj. ગંધ + ઘાણ.] Strong stink.

ગંધ-પુષ્પ, *s. n. pl.* [S. *fr.* + पुष्प a flower.] Sandle ointment and flowers, esp. used in the worship of gods and Brāhmans.

ગંધરપ, } *s. m.* [S.] A musicion; a
ગંધર્વ, } chorister. 2. A class of demi-gods whose occupation is music and singing.

ગંધર્વ-નગર, *s. n.* [S. + नगर a town.] The city of the Gandharvas (ગન્ધર્વ). 2. A fictitious town which appears and disappears at its pleasure. 3. Mirage.

ગંધર્વ-વિવાહ, *s.m.* } [S. *fr.* + विवाह
ગંધર્વ-લગ્ન, *s. n.* } marriage *fr.* वि apart from and वह् to carry; and લગ્ન.] A love-marriage: a marriage contracted by reciprocal affection.

ગંધર્વ-વેદ, *s.m.*[S. *fr.* +वेद the scriptures, knowledge, *fr.* विद् to know.] The science of music.

ગંધ-સાર, *s. m.* [S. *fr.* ગંધ सार essence.] A fragrant pigment.

ગંધાક્ષત, *s. m. pl.* [+ અક્ષત.] Sandal ointment and grains of rice, used as materials of worship.

ગંધા-તું, } *adj.* Stinking. 2. Putrified.
ગંધા-ય-લું, }

ગંધાર, *s. m.* [S. गान्धार.] The third of the seven primary notes of Hindu music.

ગંધા-વું, *v. i.* [See ગંધ.] To stink; to emit an offensive smell. 2. To be putrified.

ગંધિ-યા-ળું, Same as **ગાંધિ-યાળું.**

ગંધી-લું, *adj.* Malicious; peevish; quarrelsome.

ગપ, *s. f.* [See ગુફતેગુ.] A common report; a popular talk; a rumour. 2. Prattle; chatter.

Id. ગપ ચાલે છે There is a rumour; a rumour is in circulation. ગપ મારવી-ઠોકવી-હાંકવી To put a rumour into circulation. 2. To tell an extravagant story; to exaggerate matters. ગપે ગપ ચુમાળસો Giving an exaggerated account of. 2. Speaking without a foundation in truth.

ગપ-તાલિ-યું, *s. n.* [S. गुप्त secret *fr.* गुप् to protect + તાળી clapping of the hands.] Theft.

ગપ-સપ, *s. f.* [Reduplication of ગપ.] Rumours of several kinds and of several degrees of truthfulness; idle talk on several subjects; idle and incoherent talk.

ગપા-સ, *s. f.* [+ આસ abst.] A rumour very wide of the fact.

ગપા-ગપ, *adv.* [Imitative of the sound and motion.] Eating briskly, hurriedly, or without restraint. 2. [*Cf.* ગબા-ગબી] Beating briskly.

ગપા-ગપી, *s f.* Boxing, brisk, hurried, or unrestrained beating with closed fists.

ગપા-ટો, *s. m.* Same as **ગપ.**

ગપાષ્ટક, *s. n.* [Guj. ગપ + S. अष्टक a collection of eight *fr.* अष्टन् eight.] A chat; a chatter 2. An idle incoherent talk.

ગપો-ડું, Same as **ગપ્પું.**

ગપોલિ-યું, *s. n.* [S. गोपाल Name of Krisna well-known for his amours.] Copulation.

ગપ્પાં-ગોષ્ઠી, *s. f.* [See ગપ્પું + S. गोष्ठी a talk. An idle, loose, or incoherent talk.

ગપ્પી, *adj.* Gossiping; spreading rumours; prating; exaggerating.

Prov. ગપ્પીને ઘેર ગપ્પી આવ્યા, "આવો, ગપ્પીજી," "બાર હાથનું કાલિંગડું, ને તેર હાથનું બી" Travellers have the privilege of lying.

ગપ્પી-દાસ, *s. m.* [દાસ a term of respect *fr.* S. दास a slave.] A gossip; a newsmonger; a prater.

ગપ્પું, *s. n.* Same as **ગપ.**

Id. ગપ્પાં હાંકવાં-મારવાં To talk big.

ગફલત, *s. f.* [Ar.] Negligence; inadvertency. 2. A mistake; a fault; an error.

Id. ગફલત કરવી-ખાવી To be negligent; to neglect.

ગફલતી, *adj.* Negligent; careless.

ગફલું, *adj.* [See ગબરૂ.] Fair and plump.

ગફા, Same as **ગુફા.**

ગફ્ફો, *s. m.* [See ગાલ + ફાડ part.] A mouthful swallowed in haste.

ગબ, } Same as **ગપા-ગપ.**
ગબ-ગબ, }

ગ-બડ-ગોડ *adj.* [See ગડ-બડ + ગાંડું.] Credulous and rash.

ગબડ-ગંદું, *adj.* Dirty and confused; filthy.

ગબડ-વું, *v. t.* [See ગડ-બડ.] To roll. 2. To stumble. To have a griping sensation in the bowels; to suffer from gripes.

Id. ગબડી પડવું To roll down; to stumble down.

ગબડા-વ-વું, Causal of ગબડ-વું.

ગબડી, } *s. f.* The act of running fast
ગબર-ડી, }

ગબર, *s. f.* [S. गह्वर.] A cave.

ગબ-રૂ, *adj.* [See ગર્ભ+વાળું; or ગરવું great.] Full and juicy. 2. Substantial; weighty. 3. Comely.

ગબલ, *s. m.* [See ગુલાબ] A form showing endearment, of the name of a person, which begins with the word **ગુલાબ.**

ગબા-ગબ, Same as **ગપા-ગપ.**

ગબા-ગબી, Same as **ગપા-ગપી.**

ગબાર, *s. f.* [See ગર્ભ interior hollow.] A pit.

ગબારો, *s. m.* [See ગર્ભ + અગાર. *Cf.* ગભારો.] A small balloon.

ગબી, *s. f.* A little pit in the ground for playing at pebbles.

ગબો-ગબ, [See ગબા-ગબ.] Hastily (of eating).

ગંબ, *adv.* [Imitative of the sound.] Falling smartly.

ગબ્બર, *adj.* [See ગબરૂ.] Substantial, 2. Wealthy.

ગબ્બો, *s. m.* Same as **ગબ્બી.**

ગબ્બો, *s. m.* [See ગાભો pith.] A joint of a stalk of sugar-cane. 2. [See ગાભો—of a turban.] A soft stupid man.

ગભરા-ટ, *s. m.* [See ગભરા-વું.] Confusion of the mind. 2. Alarm; surprise. 3. Pain; distress.

Id. ગભરાટ થવો—લાગવો To be confused and distressed. ગભરાટ કરવો To raise an alarm; to make a confusion.

ગભરા-ટ-વું, Same as **ગભરા-વું.**

ગભરા-વું, *v. i.* [See ગર્ભ.] To be confused. 2. To be alarmed. 3. To be distressed.

Id. મારો જીવ ગભરાય છે I feel dreadfully put out. તમે કામ કરતાં ગભરાઓ છો You get flurried over your work.

ગભા, *s. m. pl.* [S. गर्भ the fœtus. *Cf.* ગાભો.] Mucus hawked out.

ગભાણ, *s. f.* [S, गवाश्र *fr.* गो a cow+ અન્ન. *Cf.* Mar. गवाण, गमाण.] Pasture-land. 2. The place in front of cattle tied to pegs, where fodder is placed for them to eat.

ગભારો, *s. m.* [S. गर्भागार *fr.* गर्भ interior + अगार house.] The inner room in a temple in which the images are placed.

ગમ, *s. f.* [See માગ, માર્ગ. Also changed to કમ.] A side.

Id. આણી ગમ—કમ To this side. પેલી ગમ—કમ To that side. સૂરજ ગમ On the side of the sun; towards the sun.

ગમ, *s. f.* [S. गम् to go.] Knowledge; apprehension; thought. 2. Inclination. 3. Insight.

Id. ગમ પાડવા To know. ગમ પાડવી To give an insight into.

ગમ, *s. n.* [Ar.] Grief; sorrow; vexation. 2. Forbearance.

Id. ગમ કરવી—ખાવી—મારવી To swallow one's vexation; to take an insult quietly; to say nothing; to forbear.

ગમ-ગીન, *adj.* [+ P. गीन having.] Sorrowful; sad; disconsolate.

ગમ-ગીની, *s. f.* Sorrow; sadness.

ગમ-ચાં, *s. n. pl.* [+ P. चेह् dim.] Disinclination; dislike; repugnance.

બોલ્યા શિવજી, "વહાલામાં વિટાળ ન હોય," તે સાચું;
શાં ગમચાં કરો છો મનમાં, સાચું, નહિ કાચું.
—**હરગોવન.**

ગમણાગમણી, *s. f.* Same as **ગમનાગમન.**

ગમત, *s. f.* [P.] Amusement; diversion. 2. A play; a sport.

ગમતિ-યાળ, ગમતી, } *adj.* Amusing; diverting; pleasant.

ગમ-તું, *adj.* [See ગમ-વું to like.] Agreeable; acceptable.

Id. ગમતું ઘડાવવું To reconcile oneself to a disagreeable or inconvenient occurrence.

Prov. ગમતું ગોવિંદનું થાય છે, મારૂં તારૂં મિથ્યા જાય છે The will of God prevails, *i. e.*, Man proposes and God disposes.

ગમ-ન, *s. n.* [S. *fr.* गम to go.] Going; departure. 2. Moving.

ગમનાગમન, *s. n.* [S. *fr.* गमन going + आ-गमन coming *fr.* आ upto+गम् to go.] Going and coming.

ગમ-વું, *v. i.* [See ગમત.] To like; to approve of. 2. To be at one's ease.

ગમા, *s. m. pl.* [See ગમ knowledge.] Power: vigour of the mind; courage; energy. 2. The joints of the body.

ગમાણ, Same as **ગભાણ.**

ગમાણિ-યું, *s. n.* A piece of wood placed between a beast and the grass thrown before it.

ગમાર, *adj.* [See ગુમાર.] Unmannerly; rude; foolish.

ગમા-વ-વું, *v. t.* [See ગુમા-વ-વું P.; or, Caus. of S. गम् to go.] To lose. 2. To drop. 3. To waste; to throw away; to squander. 4. [Caus. of S. गम् to go.] To pass one's time. કેમ ગમાવું દિવસ? શીષ જઈ કેને નામું?—**સામળભટ.**

ગમી, *s. f.* [P. *fr.* ગમ Ar.] Grief; sorrow.

ગમી, *adv.* [See ગમ, side.] Towards.

ગમે-તે, *adj.* [See ગમ-વું to like + તે he, she, it, *fr.* S. तत् that.] As desired; agreeable to one's desire. 2. Any; any you like; any you please.

ગમે-તેમ, *adv.* [+ તેમ.] Agreeably to

one's desire; anyhow. 2. By any means; at any risk; at all risk.

ગમોતરું *s. n.* [S. ग्रामान्तर another village *fr.* ગ્રામ, ગામ, + અંતર another.] Emigration.

ગંભીર, *adj.* [S.] Grave; serious; solemn. 2. Considerate; thoughtful. 3. Patient.

ગંભીર·તા, **ગંભીર·તા·ઈ,** } *s. f.* Gravity. 2. Thoughtfulness. 3. Patience.

ગમ્ય, *adj.* [S. *fr.* गम् to go.] Accessible; attainable.

ગયઠે·રો, *s. m.* [See ઘરડું.] An old and respected headman (પટેલ) in a village.

ગયણુ, A form of **ગગન.**

ગય-વર, *s. m.* [S. गज an elephant + वर best *fr.* वृ to choose.] A large elephant.

ગયું, *v. t.* [Hem. Des. गयं = S. मृतम् dead, *fr.* S. गत gone *fr.* गम् to go.] Past tense of **જ·વું** or **જા·વું** to go; went; passed. 2. *adj.* Gone; past.

Prov. ગયો અવસર પાછો ન આવે=ગયું, તે ગયું જ Lost time cannot be recalled. ગયું ખોખું, ને થયું ચોખું Young men look upon old men as so many obstacles in their way. ગયું ઊંટનાં શિંગડાંની પેઠે Lost for ever: The time past never returns.

ગર, *s. m.* [S. गर्भ the fœtus.] Pulp; kernel; marrow; pith. 2. A secret thought; an intention. 3. A mystery.

ગર, *s. m.* [S. गॄ to drop. See ગર·વું.] Poisonous fœcal matter of some animals and birds.

ગર, *adj.* [P.=S. कृ, કર·વું, to do.] A suffix found at the end of compounds, showing the "doer of an action".

Id. સોદા·ગર A seller. કારી·ગર An artizan.

ગરક, *adj.* [Ar.] Drowned; sunk. 2. Absorbed in; engrossed in.

Id. ગરક થવું To be swallowed up or engulphed. 2. To be absorbed in contemplation.

ગરક·વું, *v. i.* To be drowned; to be buried deep. 2. To be absorbed in; to be engrossed in.

ગરકા·વ, *adj.* Full of; abounding with. 2. Absorbed in.

ગર-ગટ, *s. m.* [See ગર pulp + ગટ્ટો a lump *fr.* S. ग्रन्थि; See ગાંઠ.] A short man.

ગર-ગડી, *s. f.* [See ગડ-ગડ.] A small pulley.

ગર-ગડિ·યું, *adj.* [See જરજર, જર્જર. Or, redup. of ગળ·વું to drop.] Old and worn out.

ગરચ·વું, *v. t.* [Imit. Or, ગળ·વું + ચાવ·વું.] To eat gluttonously; to glut.

ગરજ, *s. f.* [Ar.] Need; necessity. 2. Selfishness; self-interest. 3. Care; heed.

Id. ગરજ પડવી-હોવી To be in need; to require. ગરજ સારવી To serve the purpose of.

Prov. બેદિલ નોકર દુશ્મનની ગરજ સારે છે A heedless (faithless) servant is as bad as an enemy. ગરજ બિચારી બાપડી, ઉભે બજારે ત્રાપડી Necessity has no law. ગરજે ગધેડાને બાપ કહેવો પડે Necessity has no law. ગરજ સરી, ને વૈદ વેરી A gig to the doctor, when cured. ગરજ સાકરથી ગળી=ગરજે ગધેડાને બાપ કહીએ Necessity has no law.

ગરજણુ, *s. f.* [S. गर्जना.] A kind of bird.

ગરજ·ના, Same as **ગર્જ·ના.**

ગરજ·વંત, **ગરજ·વાન,** } *adj.* [See ગરજ + S. वत्, वान् વંત, વાણું, having.] Needy; necessitous. 2. Selfish.

Prov. ગરજવંત ને દરદવંત A man in want is a man in woe. ગરજવાનને અક્કલ ન હોય Necessity has no law.

ગરજ·વું, *v. i.* [S. गर्ज् to thunder.] To thunder. 2. To bellow.

ગરજી બોલી બાળા, ઘણા મોટા સોરથી જે.

—**અખેરામ.**

ગરજ-સવાદી, *adj.* [See ગરજ + સવાદ, સ્વાદ.] Selfish.

ગરજ-સવાદી ના થઇએ રે, મારા વ્હાલા,
ગરજ-સવાદી ના થઇએ. —**દયારામ.**

ગરજા·ઉ, **ગરજી,** **ગરજી·લું,** **ગરજુ,** } Same as **ગરજ·વંત.**

Prov. ગરજુ ને ગધેડો, બે બરાબર Necessity has no law.

ગરબો, *s. m.* A pointed weapon. 2. A thorn. 3. A shoot of a leaf.

ગરડ-ગપ, *adv.* [Imitative of the sound.] Being drowned suddenly; suddenly disappearing.

ગરડ-વું, *v. t.* [S. घृष् घर्ष्, to drag. See ઘસડ-વું.] To form or fashion (letters in learning to write) by drawing a style or dry pen through the letters of the copy-book.

ગરડ-વું, *v. i.* [See ઘરર-ઘરર gurgling.] To gurgle.

ગાયે ગીત ગરડી, અંગ મરડી, અંગે અનંગ જગાડતી.
પ્રેમાનંદ.

ગરડો, ગયડો, *s. m.* [See ગરડ-વું.] A copy, slip for little children to write with a style or dry pen.

ગર-ણી-જી, *s. f.* [See ગુરૂ a teacher + ણી fem. suffix + જી, દેવ, દેવી, a term of respect.] A female devotee among the Jains.

ગર-ણું, Same as **ગળ-ણું**.

ગર-ણું, *s. n.* [See ગર-ણી-જી.] A kind of religious ceremony.

ગરથ, *s. m.* [S. ग्रन्थि a knot *fr.* ग्रन्थ् to tie.] Money; wealth.

Prov. ગરથ વેચી ઘેલા થવું Many buy nothing with their money but repentance. ગરથ ગાંઠે, વિદ્યા પાઠે, સ્ત્રી સાથે You should not part with your money, nor your knowledge, nor your wife. ગરથ વિનાનો ગાંગલો, ને ગરથે ગાંગાશાહ Money makes the mare go. ગરથ વિનાનું ઘેલું, ને છૈયાં વિનાનું નાનું A man without money is taken to be a fool, and a man without a child is considered to be a child himself.

ગરદ, *adj.* [P.] Thick; crowded. 2. Buried; lost; engrossed.

ગરદ, *s. f.* Dust.

સ્વર સુણતામાં હું તો શુધ-બુધ વિસરી,
દરદમાં ગરદ ગઈ છે મળી. —**દયારામ.**

ગરદન, *s. f.* [P.] The neck.

Id. ગરદન કાંટા ઉપર ન હોવી To hold one's neck high. 2. To be proud or haughty. ગરદન નમવી To be disgraced. 2. To suffer a loss. 3. To be on the decline (of a person). 4. To be insolvent. ગરદન નમાવવી To be engaged in work; to be busy. ગરદન નાખી દેવી To be on the point of death. ગરદન મારવું-ગરદન કાપવી To behead. 2. To put to a loss. 3. To ruin.

ગરદી, *s. f.* [See ગરદ crowded.] A crowd; a throng.

ગરદો, *s. m.* [See ગરદ dust; also *Cf.* જરદો.] Tobacco crushed and otherwise prepared for chewing.

ગર-નાળ, *s. f.* [See ગર-નાળું; or, See ગર pith + નાળું.] A short piece of ordnance; a mortar.

ગર-નાળું, *s. n.* [See ગળ-વું to drop, to dribble, to flow, + નાળું, નાડું, નાડી, નળી, a tube. Or, See ગિરિ a mountain + નાળું a river-bed.] A culvert; a tunnel.

ગર-બડ, Same as **ગડ-બડ**.

Id. ગરબડગોટો વાળવો To make a confusion 2. To speak indistinctly. 3. To embezzle accounts; to make false entries in account books. ગરબડ કરવી -મચાવવી To make a confusion. 4. To create a breach of peace. to make a disturbance.

ગર-બડ-વું, Same as **ગ-બડ-વું**.

ગરબડ-સડબડ, *s. f.* [Redup. of ગર-બડ] A confusion; mixture. 2. A complete change made by mixing together.

ગર-બડા-ટ, Same as **ગડ-બડા-ટ**.

ગરબી, *s. f.* [See ગરબો.] A shed or canopy erected for the purpose of placing a lamp in its interior, and enabling women to dance and sing round the lamp 2. A particular kind of song sung under such a shed or canopy.

ગરબો, *s. m.* [S. गर्भ the interior.] A song (ગરબી); a song sung by women while dancing in a circle. 2. A circular dance; a dance round a lamp or a temporary shrine. 3. An earthen vessel, which has holes in its sides, and in the interior of which a lamp is placed burning.

ગરભ, *s. m.* [S. गर्भ the fœtus.] The fœtus; an embryo. 2. Pregnancy; conception. 3. Pulp; pith; kernel; marrow. 4. The interior portion. 5. The essence; moral; sum; substance. 6. Roe; the eggs of the

fish. 7. The space included; surface; area.

Id. ગરભ રહે૦ To conceive in the womb. ગરભ પડ૦ To miscarry. ગરભ પાડ૦ To procure abortion.

ગરભ-છાંટ, *s. f.* [+ છાંટ-વું.] A bomb. 2. A short piece of ordnance; a mortar. Same as **ગર-નાળ**.

ગરભ-સૂતર, *adj.* [S. गर्भ the interior + सूत्र cotton-thread.] (Cloth) Of which the warp is cotton and the woof silk.

ગરમ, *adj.* [P. = S. घर्म heat.] Hot; warm. 2. Impassioned; excited; angry.

Id. ગરમ લુગડું Woollen cloth. ગરમ થવું To be hot. 2. To be angry. ગરમ કરવું To make hot. ગરમ પડવું To find or feel hot–a medicine. ગરમ મિજાજ Hot temper; anger. ગરમ મસાલો Spices; curry-stuff. ગરમ આગ Very hot.

ગર-મર, *s. n.* [See ગર pith + મૂળ root. Or, ગરમ + મરી.] A kind of wild root. (Used in Kthd.).

ગરમા-ઈ, *s. f.* / **ગરમા-વો**, *s. m.* } Same as **ગરમી**.

ગરમા-ગરમ, / **ગરમા-ગરમી**, } *adj.* [Redup. of ગરમ.] Very hot; piping hot. 2. Mixed with spices.

ગરમા-ળો, *s. m.* [+ ગોળ.] A kind of medicinal plant, the pods of which contain pith like molasses.

ગરમી, *s. f.* [See ગરમ. Or, Hem. Des. गुम्मी, *Cf.* Mar. गुरमी pride, = S. इच्छा a wish.] Heat; warmth. 2. Passion; anger. 3. The lues venerea. 4. Morbid heat.

Prov. ગરમી ગરમીને મારે Like cures like = Diamonds cut diamonds.

ગર-વું, *s. n.* [See ગળ-વું = Hind. गिर-ना, to drop, to fall.] A bowl made of bell-metal and having no seat attached to its bottom.

ગરમે-લ, *s. f.* [See ગરમ hot.] A kind of plant much esteemed for pickles.

ગરમો, *s. m.* Same as **ગરમા-વો** (Used in Kthd.).

ગરલ, *s. n.* [S.] A Poison thrown out or vomited by a serpent. 2. A poison.

ગરલ હોય સાગર શિવ પીધો જી,
ચંદ્ર ચતુરથી ભાલ લીધો. —દયારામ.

થયો બાળો બેહેબાકળો, ક્રોધ સમાવ્યો તર્ત;
ગરલ વાક્ય હું ગારૂડી, માનની પામશે મર્ત.
—સામળભટ.

ગરવ, Same as **ગર્વ**.

ગરવું, *adj.* [S. गुरु great.] Grand.

ગરજ પડે ગરવી ઘણી સ્વામી સાથ સમરથ સદા.
—સામળભટ.

2. [See ગુરૂ great, or ગર્વ-વાળું proud.] Proud.

બચકે બાંધ્યાં વસ્ત્ર ને વાગા, ઘણું ધરેલું ગરવું રે.
—કલ્યાણ.

ગર-વું, *v. i.* Same as **ગળ-વું**. To drop.

ગર-વું, *v. t.* [S. गर्भ the interior part. Or, Hind. गिर-ना. ગળ-વું, to drop. To enter.

વિષય વિકારમાં ફરે વલખતો, પારકા ઘરમાં ગરે રે.
—ભોજોભગત.

ગરાગ, Same as **ઘરાક**.

ગરાગી, Same as **ઘરાકી**.

ગરા-ડ, *s. m.* [See ગરાડો.] A ditch; a pit. 2. *adj.* Large; grand.

ગરા-ડી, *adj.* [See ગરક.] Addicted to.

ગરા-ડો, *s. m.* [See ગર્ભ+ખાડો. *Cf.* ગરા-ડ.] A ditch; a pit.

ગરાસ, *s. m.* [S. ग्रास eating, food, *fr.* ग्रस् to eat.] Lands given for maintenance.

ગરાસ-ણ, / **ગરાસ-ણી**, } *s. f.* The wife of a ગરાસિ-યા; a woman of the ગરાસિ-યા caste.

ગરાસિ-યો, *s. m.* A landholder. 2. An individual of a caste of Rajputs.

ગરિ-મા, *s. m. f.* [S. *fr.* ગુરૂ.] Greatness. 2. The power of becoming heavy at will; one of the eight kinds of Siddhi.

ગરિયો, *s. m.* A top.

ગરી-ડું, *s. n.* [See ગળ-વું to drop.] A globule of dung.

ગરીબ, *adj.* [Ar.] Poor, indigent. 2. Meek; gentle; mild.

Prov. ગરીબનો બેલી રામ God helps the poor, for the rich can help themselves. ગરીબનો બેલી પરમેશ્વર God protects the poor. ગરીબનું ખાય, તેનું સત્યાનાસ જાય The poor man's penny unjustly detained, is a coal of fire in a rich man's purse. ગરીબકી જોરૂ સબકી ભાભી All lay load on a quiet poor horse. ગરીબની ગાંડમાં દાંત He is a wolf in a lamb's

skin. ગરીબનું નશીબ ગરીબ Misfortunes seldom come single. ગરીબને ઘેર ગોદો, ને પૈસાદારને ઘેર સાદો Riches beget riches, poverty begets poverty. ગરીબને મન પોતાની ઝુંપડી મહેલ બરાબર A poor man's hut is his own palace.

ગરીબ-નિવાજ, *adj*. [+P. नवाख्तन् to give.] Charitable towards the poor; conferring blessings an the poor.

ગરીબ-ગરબા, } **ગરીબ-ગુરબા,** } *s. n. pl.* [+ redup. or, + ગરવું, ગુરૂ, great.] The poor (collectively); paupers.

ગરીબ-ડું, *adj*. Poor and wretched.

ગરીબ-પરવર, *adj*.[+ પરવર a protector.] Friendly to the poor. 2. An expression used in addressing petitions to superiors.

ગરીબા-ઈ, } **ગરીબી** } *s. f.* Poverty; indigence. 2. Meekness; humility.

Prov. ગરીબાઈની કાંઇ દવા નથી Poverty is a boundary difficult to pass. ગરીબાઈમાં કાંઇ શરમ નથી Poverty is no vice.

ગરૂ, Same as **ગુરૂ**.

ગરૂડ, *s. m.* [S.] An eagle.

ગરૂડ-ગામી, } **ગરૂડ-ધ્વજ,** } *s. m.* [S. *fr.* + गम् to go; S. *fr.* + ध्वज a banner.] A name of Visṇu, whose conveyance, as represented in the Purāṇs, is an eagle.

ગરૂડ-પાચુ, *s. n.* [+ S. पाच an emerald.] An emerald.

ગરૂડ-પાચુનાં પાટિયાં જડયાં,
અન્યો અન્ય શોભા લેઈ અડયાં. —ગિરિધર.

ગરૂ-ડો, *s. m.* [See ગુરૂ + ડો dim. suffix.] A priest of the pariahs.

ગરૂર, *adj*. [P. *Cf.* મ-ગરૂર.] Haughty; proud; arrogant.

ગરૂરી, *s. f.* Haughtiness; pride; arrogance.

Prov. ગરૂરીનું ઘર ખાલી Pride goes before destruction.

ગરૂવું, Same as **ગરવું** Great.

ગરૂવા ગુરૂ મળ્યા રે, એવા સત્ય નિરંજન દેવ.
—અખો.

એમાં અર્થ છે અવનવા, ગરૂવો છે ગ્રંથ.
—સામળભટ.

દમયંતી કહે ઊઠી કાં ન નાઠો;
અલ્યા, ગુરૂવો થઈ શું ગાઠો ?" —પ્રેમાનંદ.

ગરો-ડો, Same as **ગરૂ-ડો**.

ગરોદર, *adj. f.* [S. गर्भ the fœtus + उदर the belly, the womb.] Pregnant.

ગરોળી, *s. f.* [Hem. Des. घरोली = S. गृह-गोधि-का, गृह-गोलि-का, a house-lizard. *Cf.* કાચિંડો: See કરોળિ-ઓ *fr.* Hem Des. करेडु = S. कृकलासः a lizard.] A lizard.

ગર્જ-ના, *s. f.* [S. *fr.* गर्ज् to thunder.] Thunder; a roar. 2. Bellowing; roaring. Sanskrit form of **ગરજ-ના**.

ગર્ત, *s. n.* [S.] A hollow; a hole; a cave. 2 A ditch.

ગર્ત માંહી ગાડયા જાણો, આ પાશ આ વ્યાધ છે.
—વલ્લભ.

ગર્દભ, } **ગર્ધપ,** } **ગર્ધવ,** } *s.m.*[S. गर्दभ.] An ass; a donkey.

ગર્ભ, *s. m.* [S.] The fœtus; an embryo. 2. Marrow; kernel; pulp. Same as **ગરભ**.

ગર્ભ-પાત, Abortion; miscarriage.

ગર્ભ-પાતી, That procures abortion or miscarriage.

ગર્ભ-યાતના, The discomforts which the soul suffers while in the womb of the mother.

ગર્ભ-વતી, } **ગર્ભ-વંતી,** } *adj. f.* Pregnant (a woman).

ગર્ભ-વાસ, Dwelling in the womb.

ગર્ભ-શ્રી-મંત, Wealthy or great from birth; born to riches; born with a silver spoon in the mouth.

ગર્ભ-સ્થાન, The womb; the uterus.

ગર્ભ-સ્રાવ, Abortion.

ગર્ભાશય, The womb.

ગર્ભાધાન, The ceremony of consummation of marriage.

ગર્ભિ-ણી, Same as **ગર્ભ-વતી**.

ગર્ભિ-ત, *adj*. Included; contained. 2. Implied; not expressed.

ગર્વ, *s. m.* [S.] Haughtiness; pride; arrogance.

Id. ગર્વ થવો–ચઢવો To have pride. ગર્વ કરવો To behave oneself with pride. ગર્વ ઉતર-

વો To be humiliated.

Prov. ગર્વ તો રાજા રાવણનો એ રહ્યો નથી Pride goes before destruction.

ગર્વ-ઘેલું, *adj.* [+ ઘેલું.] Maddened or blinded with pride.

ગર્વિ-ષ્ઠ,
ગર્વી, } *adj.* Haughty; proud; arrogant.

ગલ, *s. m.* [S. गृ to swallow. See ગળ-વું] A fish-hook. 2.A hook.3.A bait;an allurement.

Id. ગલ આપવો To hold forth a bait; to tempt. 2. To offer or give a bribe.

ગલ, *s. m.* [See ગર, ગર્ભ, pith.] The pith; the pulpy part. 2. The essence. 3. A secret.

Id. ગલ આપવો To tell a secret in confidence.2.To speak freely what is in one's mind.

ગલ, *s. m.* [S. गरल poison.] Poisonous exudation.

ગલ, *s. m.* [See ગુલ a flower.] The snuff of a wick in a burniug lamp. 2. Tobacco burnt red-hot in a hubble-bubble.3. A red spot on a tobacco leaf (Used in Kthd.). 4. [See ગુલ a flower, as also ગર-વું to drop.] A spark of the snuff of a wick in a burning lamp, falling down. 5. [See ગુલ as also ગુડ, ગોળ, and ગળ-વું, ગળી જ-વું.] A bribe.

ગલ, Same as **ગર, ગર્ભ,** Pith.

ગલ-કી, *s. f.* [See ગલ-કું.] A plant, the fruits of which are used for food.

ગલ-કું, *s.n.*[See ગર.]The fruit of **ગલ-કી.**

ગલ-ગલા-મણી, *s. f.* [See ગલ-ગલિ-યાં.] A game for children (Used in Kthd.).

ગલ-ગલિ-યાં, *s. n. pl.* [Hem. Des. गिलिगिला-वि-अं=S. हास्य स्थाने अङ्ग स्पर्शः touching the parts of the body so as to excite laughter, to titillate; *fr.* S. गृ, गर्, गल्, ગળ-વું,to drop. Or, Imit. *Cf.* કલ-કલ.] Titillation.

Id. ગલગલિયાં કરવાં To titillate; to tickle.

ગલ-ગોટો, *s. m.* [P. गुल a flower + ગોટો a ball.] A kind of flowering plant, or its flower.

ગલ-જીભી, *s. f.* A kind of vegetable used for food.

ગલત,
ગળત, } *adj.* [Ar. Or, Hem. Des. गलत्थालि-ओ = S. क्षिप्तः thrown, rejected, *fr.* S. गृ, गर्, गल्, ગળ-વું, to drop + સ્થલ place.] Erroneous. 2. Wrong. 3. False.

ગલ-થુથી, Same as **ગલ-હુતી.**

ગલ-પટો, Same as **ગળ-પટો.**

ગલ-પાપડી, *s. f.* [See ગોળ + પાપડી.] A kind of sweetmeat made from molasses.

ગલ-બલ, Same as **કલ-બલ.**

ગલબા, *s. m. pl.* [Ar. घलबा an attack.] Crackers; squibs.

ગલબું, *s. n.* [See ગલ-બલ.Or, See ગલબા.] An uproar; a shout. 2. A rumour.

એવે ગલબું સૂણ્યું ગરજતું, " કાશીરાયે પાડી છે વાટ;"
ચાર આવી એક ત્યાં વધ્યો, "તજો, સર્વ શૂર, ઉચ્ચાટ."
—પ્રેમાનંદ.

ગલબો, *s. m.* [See ગલબું.] A rumour.

ગલબો, *s. m.* [See ગુલાબ.] A rose-plant.

ગલ-મેંદી, *s. f* [See ગુલ flower + મેંદી.] A kind of fragrant plant.

ગલ-હુતી, *s. f.* [See ગોળ molasses + S. च्यु-ति dropping *fr.* च्यु to drop;or થોથું a plug, a thick and soft thing steeped in a liquid; or S. हु-ति an offering *fr.* हु to sacrifice.*Cf.* ગૂલ-થુથી; ગળ-હુતિ.] Drops of a mixture of molasses, ghee,and water slowly put into the mouth of a new-born infant by means of cotton steeped in the mixture.

ગલાલ, Same as **ગુલાલ.**

ગલાસ, *s. m.* [Eng. Glass.] A glass. 2. A tumbler.

ગલિ-ત, *adj.*[S. *fr.* गल् to drop, to fall.] Dropped; fallen.

ગલિત લલિત ફૂલની લટેરે,રતિમાં ગ્રંથી તે ફરી બેશ ને.
—ગીતગોવિંદ.

ગલી, Same as **ગલી-ગલી.**

ગલી, *s. f.* [See ગળું the neck.] A lane; an alley. 2. A valley.

ગલી-કુંચી, *s. f.* [+ કુંચી a key *fr.*S. कूर्च a bunch,a bundle.]Narrow and crooked lanes.

ગલી-ગલી,
ગલી-પચી, } *s. f.* [Imit. of the sensa-

tion. See ગલ-ગલિ-યાં] Titillation; tickling.

ગલીચ, *adj*. [Ar.] Filthy; dirty.

ગલીચી, *s. f.* Filth; dirt.

ગલીચો, Same as **ગાલીચો**.

ગલેફ, *s. m.* [P. गिलफ़] Covering; a sheath.

ગલેફી, *s. f.* A kind of fried cake.

ગલે-લી, *s. f.* [See ગર, ગલ.] The kernel of a palm-nut.

ગલો-ફું, *s. n.* [See ગાલ cheek + પાસું side.] The inside of the cheeks.

ગલોલ, *s. f.* } **ગલોલો**, *s. m.* } [See ગોલંદાજ.] A pellet-bow.

ગલ્લ, *s. m.* [S.] The cheek.

ગલ્લાં-તલ્લાં, Same as **ગાંગાં-તલ્લાં**.

ગલ્લો, *s. m.* [P.] A money-box. 2. A money-box in a shop; a till.

ગલ્લો, Same as **ગિલ્લો**.

ગવન, *s. n.* [S. गमन *fr.* गम् to go.] Going; motion; gait.

ગવન, *s. n.* [Eng. Gown.] Fine chintz; calico. 2. A kind of upper garment (for women).

ગવરનર, *s.m.* [Eng. Governor.] A governor; the head executive officer in an Indian Presidency.

ગવરનર-જનરલ, *s. m.* [Eng. Governor-General.] The Governor-General; the chief British executive officer in India.

ગવરી, *s. f.* [See ગૌ + વર great.] A cow.

ગવરી, Same as **ગૌરી**.

ગવળી, Same as **ગો-વાળિ-યો**.

ગવા-ડ-વું, *v. t.* [Causal form of ગા-વું.] To cause to sing; to ask to sing.

ગવાનિક, } **ગવાનેક**, } *s. n.* [S. गवान्न *fr.* गो a cow + अन्न food *fr.* अद् to eat; or અનેક many.] Food set aside for cows. 2. All sorts of food mixed together.

ગવાર, *adj.* [See ગમાર.] Clumsy; awkward; dull; stupid.

ગવાર, *s. f.* A kind of bean. Same as **ગુવાર**.

ગવાર-ફળી, } **ગવાર-શાગ**, } *s. f.* [+ ફળી, શીંગ.] A pod of ગવાર, ગુવાર.

ગવા-વું, *v. i.* [Passive form of ગા-વું.] To be fit to sing; to be sung. 2. To be talked of; to be slandered.

ઘણા દિવસની ગવાઈ છું જૂઠી,
તે આજ લઈએ લાહવો. —**દયારામ**.

ગવાહી, *s. f.* [Ar.] Evidence; testimony; deposition.

ગવાળો, *s.m.* [See ગોપ a cowherd + આલય house.] A medley of articles. 2. A woman's portmanteau. 3. A covering; a case.

Id. વેહીનો ગવાળો A bundle or heap made up of several odd things; odds and ends.

ગવાક્ષ, *s. n.* [S. *fr.* गो a cow + अक्ष the eye.] An air-hole; a loophole. 2. A small window.

પડ્યું છિદ્ર ગવાક્ષના જેવું. —**પ્રેમાનંદ**.

ગવેહ, *s. f.* [S. गवेष् to search for.] Malice; grudge. (Used in the Hālār Prānt.)

ગવૈ-યો, *s. m.* [S. गायक *fr.* गै to sing.] A songster.

ગવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* गो a cow.] Milk, butter, &c., of a cow.

ગસેડ-વું, Same as **ઘસડ-વું**.

ગસ્ત, *s. f.* [P.] Rounds of a patrol. 2. Patrolling; going the rounds.

ગહન, *adj.*[S.] Inaccessible. 2. Difficult. 3. Incomprehensible; inscrutable. 4. Secret.

ગહું, *s. m.* [S. गोधूम.] Wheat. Same as ઘઉં.

ગહું-લો, *adj.* Of a wheat-colour; brown.

ગહ્વર, *s. n.* [S.] A cave.

ગુહા, ગહ્વર, નદીઓ, ન તીર,
સમુદ્ર, બેટ, પર્વતની તીર. —**સામળભટ**.

ગળ, Same as **ગલ** A fish-hook.

ગળ-કેરી, *s. f.* [See ગોળ + કેરી.] A preserve of mangoes in molasses.

ગળ-કો, *s.m.* [S. गॄ, गर्, गल्, to swallow; See ગળ-વું Or, See ગોળ molasses + કો dim.] Taste; liking; relish.

ગળ-ગળ-વું, *v. i.* [Imitative of the feeling. Or, S. गॄ, गर्, गल्, ગળ-વું, to drop.] To become piteous and supplicating.

ગળ-ગળિ-ત, } **ગળ-ગળું**, } *adj.* [See ગળ-વું, ગળી જવું.]

Humble; submissive; piteous and supplicating.

ગળું ગળગળું થાય, નેત્રથી નીર ઝરે છે;
બોલે હળવા બોલ, શ્વાસ ઉસાસ ભરે છે.
—સામળભટ.

2. Watery; washy.

Id. ગળ•ગળું થવું To be affected by a feeling and be about to cry. ગળગળો અવાજ A Piteous voice.

ગળ-ગોટિ•યો, ગળ-ગોટ•ડો, ગળ-ગોટો, *adj.m.* [See ગોળ *fr.* S. गोल round + ગોટો a ball.] Round; spherical.

ગળ-ચકું, [See ગળ્યું + ચાખ•વું.]Same as ગળ-ચટું.

ગળ-ચટું, *adj.* [See ગળ્યું+ચાટ•વું.] Sweetish.

ગળ-ચવાં, *s. n. pl.* [See ગળ-ચવો.] Being stupid;standing; standing still and silent through confusion.

ગળચ•વું, Same as **ગરચ•વું.**

ગળ-ચવો, *s. m.* [ગળુ + ચાવ•વું.] A kind of necklace.

ગળ•ચિ•ચું, *s. n.* [See ગળુ +P. चेह् & યું dim.] The bobbing up and down of a drowning man.

ગળ•ચી, *s. f.* [+ P. चेह् dim.]The neck; the throat; the wind-pipe.

ગળ•ણી, *s. f.* [See ગળ•વું to drop; also ગાળ•વું to sift.] A sieve.

ગળ•ણું, *s. n.* A piece of cloth used as a seive; a filter.

ગળત, Same as **ગલત.**

ગળત-કોડ, *s. m.* [S. गलित dropped *fr.*गल् to drop. See ગળ•વું, + कुष्ठ leprosy, See કોડ.) Leprosy.

ગળ•તી, *s.f.* [See ગળ•વું.] A vessel with a hole at its bottom through which water dribbles.

ગળ-થુથી, Same as **ગલ-કુતી.**

ગળ-ધાઈ, *s. f* [See ગળુ+S. दाह burning *fr.* दह् to burn.] A burning sensation in the throat.

ગળ-પટો, *s. m.* [S. + पट cloth.]A collar; a neckerchief.

ગળ•પણ, *s. n.* [See ગળ્યું.] Sweetness.

ગળ-પાપડી, Same as **ગલ-પાપડી.**

ગળ•ફો, *s. m.* [See ગળુ throat + ફીણ foam.] Phlegm.

ગળ-માણું, ગળ-વાણું, *s. n.* [See ગોળ + પાણી.] A kind of sweet-meat made of wheat-flour boiled in molasses or sugar dissolved in water.

ગળ•વું, *v. t.* [S. गॄ, गर्. गल्.] To swallow.

શૂરમણિ કર્ણ પાસ, ધારતો ન તેનો ત્રાસ;
દુઃશાસનનો ઉજાસ,એથી એ શું ના ગળે ?—વલ્લભ.

Id. વાત ગળી જવી Lit. To eat or swallow what has been heard.Hence.2. To give no reply.3.To drop a subject in conversation. લાડવા ગળી જવા To swallow sweet-meat balls; to eat sweet-meat balls greedily.

ગળ•વું, *v. i.* [S. गल् to drop, to ooze.] To drop; to ooze; to leak. 2.To melt;to be dissolved; to be melted and purified or refined. 3. To be ripe and sweet. 4. To waste away; to grow thin or lean. 5. To soften; to be over-awed; to be submissive.

Id.આંબા ઉપરથી કેરી ગળે છે Mangoes drop down from a mango-tree. છાપરામાંથી પાણી ગળે છે Water trickles through the roof.દાળ ગળી ગઈ છે Pulse has been dissolved. કેળાં ગળી ગયાં છે Plantains have been ripe and sweet. તેનું શરીર ગળી ગયું છે His body has grown thin. તેનું નાક ગળે છે His nose drops down rheum. ગાંઠ ગળી ગઈ A knot (in the body) is dissolved. હાડ ગળવું To be thin in body; to lose flesh.વાત ગળી જવીNot to speak about, or refer to, a matter.કાદવ-માં ગળી જવુંTo sink and stick in mud. ખાંડ ગળી ગઈSugar is dissolved and has become a liquid.2.Sugar is lost by being dissolved. ગળતી ગોદડીએ Without accomplishing one's object; being disappointed. ગળિયો બળદ An unwilling ox. 2. Unwilling to work.

ગળ•વું, *v.t.* [Used as the causal of ગળ•વું to drop, *Cf.* ગાળ•વું.] To strain; to filter to sift.

Id. પાણી ગળવું To strain or filter water.

Prov. સો ગળણે ગળી, પાણી પીવું One should be cautious everywhere.

ગળ-ફુલી, Same as **ગલ-ફુલી.**

ગળા-મણ, *s. f. n.* The process of melting. 2. Wages for melting. 3. The residue left after melting, at the bottom of a crucible.

ગળા-વું, *v.i.* [Passive form of ગાળ-વું *fr.* S. गल् to drop.] To be melted or dissolved. 2. To be wasted away; to be consumed. 3. To be sifted or strained.

ગળિ-ત, Same as **ગલિ-ત.**

ગળિ-યા-ગોટી, *s. f.* [See ગોળ molasses + ગોટી a pill.] A game for girls.

ગળિ-યારો, *s. m.* [See ગળી + કાર doing.] One who dyes with indigo.

ગળિ-યેર, } **ગળિ-યેલ,** } *adj.* Having the colour of indigo. 2. Dyed with indigo.

ગળિ-યો, *s. m.* [S. गल to drop.] An obstinate bullock, who drops or sits down when urged on.

ગળી, *s. f.* [Hind. नीला- લીલું, *fr.* S. नीली indigo *fr.* S. नील black, blue.] Indigo.

ગળી, *s. f.* [See ગળું.] The voice; the tone.

ગળું, *s. n.* [Hem. गलओ *fr.* S. गल throat *fr.* गृ to swallow.] The throat. 2. The voice; the tone.

Id. ગળું પડવું To have the voice lowered down; to be hoarse. 2. To have the neck dislocated. 3. A disease among infants. ગળું કરાવવું To cure an infant affected by the disease (ગળું પડવું). ગળે પડવું To lay a false complaint against. 2. To flatter; to court the favour of; to oblige another to grant one's request; to insist upon another man's granting a favour; to importune. 3. To lay claim to what belongs to another, as if it were one's own. 4. To be obliged to do against one's own wish (of an evil habit). ગળે ઘાલવું To throw responsibility upon. 2. To pierce the throat with. ગળાકાપુ, ગળાકાટુ, ગળાફાંસુ A cut-throat. 2. A rogue; a swindler. ગળે હાથ નાખવોTo embrace (a woman) through love. ગળે હાથ મૂકવોTo swear by (a person). ગળું પકડવું To catch by the throat. 2. To stop from swallowing. 3. To seize red-handed or in the act. વાત મારે ગળે ઉતરી The argument has convinced me. 2. I was convinced of the truth of the matter. ગળે ઉતરવું To be swallowed (food). ગળી જવું To be melted or dissolved. વાત ગળે ઉતારવી To convince with arguments. 2. To convince of the truth of a matter. અમે તારે ગળે નહિ પડયા હતા We would not force ourselves on you. ગળે વળગવું-બાઝવું Same as ગળે પડવું. 2. Not to be able to eat owing to the remembrance of an absent child or a dear person. આ વાતમાં મારે તો ગળે ટાંટિયા આવ્યા I am at my wits' end in this matter. 2. I am disgusted with this matter. 3. I shall be ruined in this business; I rue the day when I put my hands in this matter. ગળું બંધાવું To be obstructed; to be choked (the throat). ગળા લગી Lit. As far as the throat. 2. Completely. 3. More than wanted. 4. Extremely. ગળામાં જીભ ઘાલવી To stop speaking. ગળામાં જોતરૂં ઘાલવું-વળગાડવું To set a person to do an undesirable work; to throw responsibility upon an unwilling person. ગળું કાપવું-રહેંસવું To cut off the head. 2. To betray; to be perfidious to. ગળું બેસી જવું To be hoarse (of the voice). ગળ ગળું મળી જવું To be extremely thirsty. ગળ-ગળા ઉપર-છરી મૂકવી To threaten to cut off the head of; to threaten to kill. 2. To be perfidious to. ગળે ઝલાવું To be caught by the neck; to be thrown into a very difficult position. ગળે દોરી આવવી: ગળે ફાંસો આવવો To be suffocated. 2. To be about to lose one's life. 3. To be in a great difficulty; to be perplexed. 4. ગળે નાખવું To throw responsibility upon. ગળે પાણી ન પડવા દેવું To tyrannize over; to harass. ગળે બાંધવું To throw a work upon a person against his will. 2. To accept the responsibility of taking care of a child. 3. To accept. 4. To charge falsely with. 5. To acquire an evil habit. ગળેથી ઝાલવું To catch red-handed. 2. To catch so as to leave no change of escape. ગળાના સમ To swear sincerely by (a person).

અળે-પડુ, *adj*.[અળુ + પડ-વું.] Laying claim to a thing without having any right to it. 2. Bringing a false charge.

અળો,*s.m.f.*[See ગળ્યું, sweet,for euphemy = Mar.गुळ-वेल.] A medicinal bitter plant. 2. Bad habit; addictedness.

ગળ્યું, *adj*. [Guj. ગોળ *fr*. गुड molasses.] Sweet.

ગાંગડી, *s. f.* [A corruption of કાંકરો *fr*. S. कङ्कर sharp pieces of stone.] A small bit; a small **ગાંગડો**.

ગાંગડુ, *adj*. Hard; that cannot become tender even though well-boiled(beans,&c.).

Id. ગાંગડુ રહેવું To lose the confidence of each of the parties; to be disliked by both parties.

ગાંગડો, *s. m.* [See કાંકરો.] A large piece 2. A dry and unopened cotton-pod.

ગાં-ગર-વું, *v. i.* [Imit.] To bellow like a bull.

ગાંગરી, Same as **ગાગર**.

ગાંગ-ણું. *s. n.* [Imit. *Cf.* ગણ-ગણ, Eng. Hum.] A humming sound. 2. Hesitation. 3. Grumbling;a complaint.

ગાંગ-લું, *adj*. [See ગાંગા-તલ્લી, ગાંગો.] Impotent; wanting the power of procreation (of males);effeminate. 2. *s. n.* Adultery.

ગાંગાં-તલ્લાં, *s. n. pl.* [See ગાંગો + તેલી. Or, Imit.] Hesitation; uncertainty.

ગાંગો, *s. m.* [Familiar corruption of **ગંગ-દાસ** (a servant of the holy river Ganges). As the proverb says "કહાં રાજા ભોજ, અને કહાં ગાંગો તેલી."] An itinerant oil-man. 2. An humble person.

ગાંગે-ડ-વું, Same as **ગાંગ-ર-વું**.

ગાંજ-વું, *v. t.* [S. गञ्ज disrespect, contempt. Or, S. गञ्जन hating.] To overpower; to over-awe. 2. To deceive.

જ્યાં સુધી ગ્રહ પાધરા, જ્યાં સુધી આયુષ હોય;
ત્યાં સુધી હાથ આવે નહિ, ગાંજી શકે નહિ કોય.

—સામળભટ.

ગાંજા-કસુ,
ગાંજા-ખોર,
ગાંજા-ખોરિ-યું, } *adj*. [See ગાંજો + કસ-વું, ખોર.]Addicted to smoking Ganja or dried hamp-flowers.

ગાંજો, *s. m.* [Hind.] Hemp-flowers.

ગાંઠ, *s. f.* [S. ग्रन्थि.]A knot;a tie;a joint. 2. Union; agreement; a firm resolution. 3. Entanglement; enmity. 4. Possession.

Id. ગાંઠ બાંધવી—વાળવી To tie a knot. 2. To come to a resolution.3.To be spiteful.4. To remember well. 5. To be clotted. **ગાંઠનું** One's own; out of one's own purse.6. ગાંઠની બીજી વાતો જોડવી—ઉમેરવી To make an addition to a story out of one's own imagination to invent; to fabricate; to give one's own version of a story. ગાંઠ ઘાલવી To have a swollen gland. ગાંઠ કરવી, ગાંઠે કરવું To collect money secretly for one's own use. **ગાંઠ હોવી** To be friends. મડાગાંઠ A very firm knot or tie. ગાંઠ મારવી To tie a knot. ગાંઠનું ગોપીચંદન At one's own expense. ગાંઠ ગળફા Scruples and objections.2. Fraud. ગાંઠે બાંધવું To settle firmly. 2. To keep under one's control. 3. To secure; to gain.

Prov. ગાંઠે પૂરો, તો બોલવામાં શૂરો A full purse makes the mouth to speak. ગાંઠનું ખાવું, ને ગાંડા સાથે જવું It is folly to spend one's own money for the enjoyment of a fool's company.ગાંઠનું ગોપીચંદન કરવું To spend one's money and be called a fool in the bargain.

ગાંઠ-ડી, *s. f.*A bundle. 2. Wealth; property.

ગાંઠ-ડો, *s. m.* A large bundle.

ગાંઠ-ણું, *s. n.* A junction; a joint.2. The knot of two threads at a junction.

ગાંઠ-વું, *v. t.* To knot;to knit.2. To mind; to obey.

રોકે સાસુ, દીયરૂ; કોઈને નથી ગાંઠતી જો,

—મણિરામ.

ગાંઠિ-યો, *s. m.* A knot of turmeric; the root of turmeric. 2. An article of food made in the form of roots and knots of turmeric. 3. Any knotty root. 4. *pl.* The testicles.

ગાંઠિ-યો તાવ, *s. m.* [See ગાંઠ+તાવ.] Bubonic fever; bubonic plague.

ગાંઠો, *s. m.* A knot; a joint. Same as **ગાંઠ**.

ગાંડ, *s.n.* [S. गण्ड the temples, used for

euphemy.] The anus. 2. The bottom of anything (vulgar.).

Id. ગાંડ પર હાથ મૂકવો Not to be sorry about one's defeat. 2. To make oneself free from anxiety. ગાંડમાં પેસવું To flatter meanly. ગાંડ આંગળી કરવી To touch a thing unnecessarily and spoil it. ગાંડ ચાલવી-વહેવી To have frequent stools; to suffer from diarrhœa.

Prov. ગાંડ તળે રેલો, તો પારકી વાત મેલો Point not at anothers' spots with a foul finger. ગાંડ બતાવીએ, પણ દાંત ન બતાવીએ One may undergo any sacrifice, but never show disrespect towards others. તે તો ગાંડના વેહ લગી ડાહ્યો છે He is very conceited.

ગાંડ-ગમચાં, *s. n. pl.* [+ P. गमजा sport, *Cf.* ગમ·ચું.] Playful fretting; apparent anger. 2. Boasting; making much of. 3. Playful delay or uncertainty.

ગાંડ-ગુલામી, *s. f.* [+ ગુલામી, ગુલામ.] Abject servility; mean adulation.

ગાંડ-છા, *s. f.* [ગાંડું + શાહી; શાહ.] Same as **ગાંડા·ઈ.**

ગાંડ·પણ, Same as **ગાંડા·ઈ.**

Id. ગાંડપણ કાઢવું To play the fool.

ગાંડા·ઈ, *s. f* [See ગાંડું.] Folly; stupidity; madness.

ગાંડિ·યું, Same as **ગાંડું.**

ગાંડું, *adj.* [See ગંડું. Hem. Des. खल-गंडि·ओ = S. मत्तः maddened *fr.* S. खल a rogue + ગંડિયો a cheat *fr.* S. ग्रन्थि, ગાંઠ, a knot.] Mad; foolish.

Prov. ગાંડી ગુજરાત, આગે લાત, પીછે બાત For a mischievous dog a heavy clog. ગાંડાને જ્ઞાન આવ્યું A fool does not know that he is a fool. ગાંડાનાં ગામ જૂદાં ન વસે There are fools in every station of life. ગાંડો, ને વળી ભાંગ પીધી Confusion worse confounded.

ગાંડું-ઘેલું, *adj.* [+ ઘેલું mad.] Foolish in several respects. 2. Over-joyed.

Prov. ગાંડા-ઘેલા પણ ધણીના રોટલા Substance is always preferred to form.

ગાંડું-તૂર, *adj.* [+ તૂરૂં astringent to the taste.] Very foolish. 3. Totally foolish.

ગાંડુ, *s. m.* [See ગાંડ and ગાંડું.] A mad man. 2. A coward; a womanish fellow.

ગાંદરું, *s. n.* }
ગાંદરો, *s. m.* } [See ગામ + પાદર. Or, S. गोदघ्न by a transposition of ર, and placing દ for ધ, *fr.* गो a cow + दघ् to obstruct.] The confines of a village, where the cattle are made to stand.

ગાંધિ·યા·ણું, *s. n.* Same as **ગાંધી·વડું.**

ગાંધી, *s. m.* [S. गन्ध smell, fragrance.] A grocer; a druggist; a vendor of drugs, aromatics, and perfumes; an apothecary.

Prov. ગાંધીનો ગાંધી, ને પોઠીનો પોઠી A box contrived a double debt to pay: A bed by night, a chest of drawers by day.

ગાંધી·વડું, }
ગાંધી·વટો, } *s. n.* [+S. वृत्ति a profession *fr.* वृत् to be.] The business of a grocer. 2. A little knowledge of everything; a smattering of every subject.

ગાંયજો, *s. m.* [Hem. Des. गंठ·ओ = S. वरुड: a low caste; also गंडा or गंज्झ·ओ = नापितः a barber.] A barber.

Id. ગાંયજા જેવો Insolent; impudent. ગાંયજાની પેઠે આરશી હાથમાં ને હાથમાં જ રાખે છે He makes a show of his importance.

Prov. બિલાડીના પેટમાં ખીર ટકે, તો ગાંયજાના પેટમાં વાત ટકે A barber cannot keep a secret.

ગાંસ·ડી, Same as **ગાંઠ·ડી**. 2. A purse of money (colloq.).

ગાંસ·ડો, *s. m.* A large **ગાંસ·ડી.** *Cf.* **ગાંઠ·ડો.**

Id. ગાંસડા પોટલા બાંધવા To remove one's lodging.

ગાઉ, *s. m.* [S. गव्यूति.] A distance of two miles; a *kos.*

ગાગર, }
ગાગેર, } *s. f.* [S. गर्गरी.] A vessel or pot for holding water.

Id. ગાગર-બેડિયાની માનતા The vow of carrying two painted earthen pots, one upon the other, on the head to the temple of a goddess in a procession to the accompaniment of singing and tom-tom.

ગાગેર·ડી, *s. f.* A small **ગાગેર.**

ગાજ, *s. m.* [Eng. Gauge.] A kind of thin silken or cotton cloth.

ગાજર, *s. n.* Carrot.

Id. ગાજર તાણવું To make a vertical mark on the forehead with a red powder.

Prov. ગાજરની પીપુડી, વાગી તો વાગી, નહિ તો કરડી ખાધી Profitable both ways, in success or failure.

ગાજરિ·યો, *s. m.* [Guj. ગાજર, so called from its likeness to the root.] A large cross mark made on the forehead.

ગાજ-વીજ, *s. f.* [S. गर्ज·ना, See ગાજ·વું + વીજ *fr.* S. विद्युत् lightning *fr.* वि intens. + द्युत् to shine.] Thunder and lightning.

ગાજ·વું, *v.i.* [Dh.Des. गाज·अं= S. गर्जि·तम् S. गज.] To thunder. 2. To roar.

ગાઉં ગુણ હું ગાજી ગાજી, કરો નિર્મળ મતિ સારી.
—પ્રેમાનંદ.

3. To fill the world with one's name and fame; to be very famous.

વહાલાજી હું તો તમારા બળથી ઘણી ગાજું,
જાણો છો, કહું શું ઝાઝું રે, પાવલે લાગું.
—દયારામ.

Id. ગાજતું વાજતું In a procession accompanied with tom-tom. મેઘ ગાજે છે The thunder rolls.

Prov. ગાજતું વાજતું સૌ એ માંડવે આવશે The secret will be out. ગાજે તે વરસે નહિ, ને ભુંકે તે કરડે નહિ A rolling thunder seldom bursts, and a barking dog seldom bites. ગાજે, તેનું વાજે No love without fear.

ગાજી-મરદ, *s.m.* [Ar. ग़ाज़ी brave + P. मर्द a man.] A brave man; a warrior; a hero.

ગાઠ·વું, *v. i.* [See ગાઠ, ગ્રંથિ.] To be deceived.

દમયંતી કહે "ઊઠી કાં ન નાઠો ?
અલ્યા, ગરૂવો થઈ શું ગાઠો ?" —પ્રેમાનંદ.

ગાઢું, *adj.* [See ગાઢ.] Worn out. 2. Weak.

કુંક નાગેંદ્રની ત્યાં ગાઠી રે. —પ્રેમાનંદ

અસ્થિ નીકળ્યાં, ત્વચા ગાઠી, ભયાનક હણહણે.
—પ્રેમાનંદ.

3. Defeated.

ગાડદી, *s. m.* [Eng. Guard.] A soldier; a guard. Same as **ગારદી**.

ગાડર, *s. n.* [Hem. Des. गड्डरी = S. छागी a female sheep, *fr.* S. गड्डर.] A sheep.

ગાડરિ·યું, *adj.* Pertaining to sheep. 2. Like sheep; sheepish.

Id. **ગાડરિયો પ્રવાહ** The following or imitating another without due consideration; following like sheep.

Prov. ગાડરિયો પ્રવાહ One sheep follows another; blind imitation.

ગાડરૂં, Same as **ગાડર**.

ગાડ·વું, *v. t.* [See ગર્ત.] To bury; to inter.

ગર્ત માંહી ગાડ્યા જાણો, આ પાશ આ વ્યાધ.
—વલ્લભ.

ગાડ·વો, *s. m.* [S. घट, See ઘાડ·વો.] An earthen jar.

ગાડિ·યું, *s. n.* [See ગાડી.] A small ગાડી (cart).

ગાડી, *s.f.* [Hem. Des. गड्डी a carriage *fr.* S. गन्त्री that goes (*fem.*) *fr.* गम् to go.] A cart 2. A carriage. 3. A railway carriage or waggon.

Id. ચાલે તેને કહિએ ગાડી, એવી દુનિયા આડી People in their perversity call a thing which moves (ગાડી) a thing buried—a pun upon the word ગાડી (a cart, and buried *fr.* ગાડ·વું to bury).

Prov. ગાડી દેખી પગ થાકે Unknown, unmissed: Out of sight, out of mind. ગાડી તળે કુતરૂં જાય, તે કહે "હું જ ભાર ખેચું છું" Every man boasts of his own power. ગાડી, વાડી, ને લાડી, એ ત્રણ મળ્યાં, એટલે ત્રિભુવન મળ્યું Indulgence of the senses is with many the goal of life.

ગાડી·ત, **ગાડી·વાન**, *s. m.* [+ વાન, વાળું.] A cart-driver.

ગાડું, *s. n* [See ગાડી.] A cart; a carriage used in contempt). 2. A load-cart.

Id. ગાડું-ગરીડું A cart and such other things. ગાડું જોડવું To yoke the bullocks to a cart, and make it ready for driving. ગાડું છોડવું To unyoke the bullocks from a cart and bring it to a stop. 2. To take rest on a journey. ગાડું હાંકવું–ચલાવવું To drive a cart. 2 To set out on a journey. 3. To push one's business on without fear or thought. 4. To do one's own business without other's help. ગાડે ગાડાં Carts upon carts; cart-loads; a large heap. ગાડે ગાડાં ભરીને In cart-loads. ગાડે ગાડાં વખત A great deal of time. **ગાડાવાટ** A way on which carts can be driven. 2. A high road. ગાડાના પડા જેવો (રૂપીયો)

Round;true.2.Valuable ગાડાના પૈડા જેવડું (નાક) A very large nose. ગાડે ચઢીને આવવું To be open or patent. ગાડે ચઢીને મોત આવવું To die suddenly.

ગાઢ, *adj.* [S. *fr.* गाह् to enter.] Deep; sound (sleep). 2. Thick. 3. Great; extreme.

Id. ગાઢ નિદ્રા Sound sleep.ગાઢ પ્રીતિ Great love.

ગાઢું, Same as **ઘાટું**.

ગા-ણું, Same as **ગા-ન, ગાય-ન.**

ગાત, Same as **ગાત્ર** The body.

શ્રાવણ મનન કરે ગુહ્ય વાત,
બોલે. દરસે, પરસે નારી-ગાત. **—નિકુળાનંદ.**

ગાત-ડી, *s. f.* [See ગાત્ર.] A knot of the upper garment of women worn on the breast.

ગાત્ર, *s. n.* [S.] A limb; a member. 2. The body.

ગાથા, } **ગાથી,** } *s. f.* [S. *fr.* गै to sing.] Verse; a poem. 2. A story written in verse.

એક ચિત્તે સાંભળ ભાઈ, ગાથા અત્રીની સુખ-દાઈ. **—પ્રેમાનંદ.**

જરા તૃણવત ગુણ-ગાથી કહું ઉંડળ ગુંડળમાં. **—વલ્લભભટ.**

ગાદ-લું, *s. n.* [Diminutive of ગાદી.] A small bed; a mattress of cotton.

ગાદી, *s. f.* [P.] A raised seat. 2. A throne. 3. A cushion; a soft pad.

Id.ગાદી તકિયો A soft seat and a cushion attached to it. 2. Luxury; luxurious state. ગાદી-પતિ A crowned king; an established ruler.

Prov ગાદી-તકિયો કે દોરી-લોટો An adventure which will either secure a throne or reduce the person to extreme poverty.

ગા-ન, *s. n.* [S. *fr.* गै to sing. See ગા-વું.] Singing.

Id.ગાન-તાન Singing and music in their various forms. 2. Revelry.

ગાન્ધર્વ, *adj.* [S. *fr.* ગંધર્વ.] Pertaining to or according to the musicians of gods (ગન્ધર્વ).

Id. ગાન્ધર્વ વિવાહ A form of marriage in which the parties fall in love with each other and secretly marry.

ગાફેલ, *adj.* [Ar. *fr.* गफलत.] Negligent; inadvertent.

Id. ગાફેલ રહેવું To be negligent;to neglect.

ગાબ-ડી, *s. f.* [See ગાભ, ગેરભ, ગર્ભ.] That with which a hole is filled up. 2. A small hole. 3. Absconding (Slang.)

Id. ગાબડી મારી જવું To disappear suddenly. 2. To be absent without notice.

ગાબ-ડું. *s. n.* A hole. 2. A loss.

Id. ગાબડું પડવું To have a hole (a ship). તેનું ગાબડું નિકળ્યું It sprang a leak (a ship). ગાબડું પૂરવું To make up a loss.

ગાભ, Same as **ગરભ.** (Used in the case of lower animals.)

આભ, ગાભ, ને વર્ષા-કાળ, સ્ત્રી-ચરિત્ર, ને રોતાં બાળ,
એની પરીક્ષા જો કોઈ કરે,તેને ઘેર સહદેવ જોશી પાણી ભરે. **—ભાષા.**

ગાભ-ણ, } **ગાભ-ણી,** } [S. गाभ-णी. See ગાભ.] *adj. f.* Pregnant; big with young (used in the case of lower animals)

ગાભરું *adj.* [See ગર્ભ + ભાર burden.] Confused; perplexed.

ગાભ-લું, *s. n.* [See ગાભ + લું dim.] A quantity of carded cotton. 2. A thin sheet of carded cotton. 3. *adj.* Soft and tender.

ગાભા-ચુંથા, *s. m. pl.* [See ગાભો+ચુંથ-વું.] Crumpled pieces of cloth or paper.

ગાભો, *s.m.* [See ગાભ] That with which a hole or a hollow is filled up. 2. Pulp. 3. Crumpled cloth or rags used in making up a turban. 4. A bar of copper or brass used in making up gold or silver ornaments.

Id. ગાભા-ગાભેગાભા કાઢી નાખવા To beat severely.

ગામ, *s. n.* [S. ग्राम.] A village.

Id. ગામ ગાંડું કરવું To please or charm the whole village. ગામ માથે કરવું To make an inquiry throughout the village. ગામ હુલાવી મારવું-નાખવું To excite or rouse the whole village. ગામનો ઉતાર-ગામનું પાપ The worst man in the village. ગામે ગામનાં પાણી પીવાં To become clever by travelling. ગામ રીતે દીવાળી In Rome you must be a Roman.

Prov. ગામ, ત્યાં ઢેડવાડો Roses have their thorns: Every medal has its reverse.ગામમાં પેસવાનાં સાંસાં, ને પટેલને ઘેર ઉનાં પાણી Beggars and borrowers should be no choosers. ગામ ગયું સૂતું જાગે: ગામ ગયું, સો તૂત જાગે No man feels happy in a strange country. ગામ કરતાં ગાંયજી ઉતાવળી A poor man is more vexed than a rich man. ગામ ધોરે, ત્યારે દીવાળી ઘેસ ઓરે Too late in doing one's business.ગામનો દેવાળિયો, ને પરગામનો સાહુકાર(બે બરાબર) A man in his own surroundings is more trusted than a stranger. ગામને મોંહે કાંઈ ગળણું છે? Public opinion has often a false basis. ગામમાં ઘર નહિ, ને સીમમાં ખેતર નહિA man without a settled habitation. ગામ રીતે ઉજાણી In Rome you must be a Roman. ગામ વચ્ચે કૂવો, કોઇ ઉંડો એ કહે, ને કોઈ ઉતળો એ કહે A public man is exposed to all sorts of criticism.

ગામ-ગરાસ, *s. m.* [+ ગરાસ.] Landed property, small or large; any kind of landed property. 2. A permanent interest.

ગામ-ગોર, *s. m.* [+ ગોર.] A villagepriest.

ગામ-ઠી, *adj.*[S. ग्रामस्थ *fr.*+स्था to stand.] Belonging or pertaining to the country as distinguished from town; not townish. 2. Rustic. 3. Not fashionable. 4. Native; not foreign.

ગામ-ડિ-યું, *adj.* Clownish; rude;unmannerly; rustic.

ગા-મ-ન-ડ-ચો, *s. m.* [Hem. Des. गामडहो = S. ग्राम-प्रधान: the chief man in a village. See ગામ.] A villager.

ગામ-ડું, *s. n.* A small village.

ગામ-વખા, *s.m.* [+વખો, વખ, *fr.*S. विष poison; or વ-ખૂ ટું separated.] Separation from a whole village, a quarrel with all the people of a village.

ગામ-સઈણી, } **ગામ-સાઇ,** } *s. f.*[+ શ્રેણી; S. शः severally, all.] A dinner to which the whole of the population of a village is invited.

ગામી, *s. m.* The owner of a village or villages.

ગામી નામી તો મહી-પતિ જાણે વશ-વર્તી રહે.
—**સામળભટ.**

ગામી, *adj.* [S. *fr.* गम to go.] Going. (Used at the end of a compound word; as ક્ષેત્ર-ગામી).

ગામેતી, *s. m.* [See ગામ + વૃત્તિ.] The headman of a village. 2. A village watchman. (Used in Kthd.).

ગામોટ, *s. m.* [+વૃત્તિ.] A village-priest.

ગામોટું, *s. n.* The profession or duties of a **ગામોટ.**

અલ્યા ગોર, તમે ગામોટાને જાણ્યા સળો,
તો તો ગોર-પદ જાણો, તમે ધૃતમાં તળો.—**વીરજી.**

ગામોતર, *s. m.* [+ ઉતર-વું to go beyond *fr.* S. उत् up+तॄ to cross.] An out-law from a village.

ગામોતરું, *s. n.* [S. ग्रामान्तर another village *fr.* ग्राम ગામ, + अन्तर another.] Removing or going to another village; emigration.

Id. ગામોતરૂં કરવું To journey to a village. 2. To emigrate.

ગામ્ભીર્ય, *s. n.* [S. *fr.* गम्भीर deep, grave.] Depth. 2. Gravity; solemnity.

ગાય, *s. f.* [S. गो.] A cow. 2. A soft, gentle, or harmless person.

Id. ઘેર ગાય બાંધવી To keep a cow in the house or attached to a family. ગાય વહેલી વિયાવી To finish one's meals earlier than others. ગયના ભાઇ જેવું Foolish.

Prov. ગાયનું ભેંસ તળે, ને ભેંસનું ગાય તળે Distribution of gifts without a consideration of propriety. ગાય દોહી કુતરીને પાવું To rob Peter to pay Paul. ગાયે ગળ્યું રતન, ત્યારે ગાય જીવાડવી, ને રતન કાઢી લેવું You should accomplish your object without doing any unlawful act કન્યા ને ગાય, દોરે ત્યાં જાય A daughter and a cow will quietly submit to whatever fate you choose to doom them to. ગાય પછવાડે વાછરડું A child will follow its mother. ગાય લેવા દુઝતી, ને વહુ લેવી શોભતી Choose a milch-cow and a beautiful wife. ગાય વિનાનું વાછરડું As pitiful as an orphan. ગાય વાળે, તે ગોવાળ One must be able to do one's duty.

ગાય-ક, *s. m.* [S. *fr.* गै to sing.] A songster; a musician.

ગાય-કા, *s. f.* A female songster.

ગાય-ત્રી. *s. f.* [S. *fr.* गै to sing. + त्रै to

protect.]A Vedic metre of 24 syllables. 2. The name of a very sacred verse repeated by every Brāhmaṇa at his morning and evening devotions and on other occasions,even great sins being expiated by its repetition. 3. (From the resemblance of this word to the word ગાય, a cow, it means popularly) The goddess represented by the cow; a cow worshipped as a goddess.

ગાય-ન, *s. n.* [S. *fr.* गै to sing.] Singing; music. 2. A song.

ગાર,*s. f.*[See ગારો, ગાળ, thick.] A dilute mixture of cow-dung, earth, and water. used in coating the ground. 2.A mixture of earth and water used in erecting a wall.

Prov. ગારે લીપ્યાં ઘર સૌનાં Human nature is everywhere the same.

ગાર, *adj.* [Mar.] Cool. 2. Cold.

ગાર, *s. m.* [P. *fr.* S. कार *fr.* कृ to do.] A suffix denoting"the doer of an action."

ગારદી, *s. m.* [Eng. Guard.] A guard. 2. A soldier.

ગારવો, *s. m.* Same as **ગર્વ** Pride.

માનવતી, મા કર ગારવો. **—પ્રેમાનંદ.**

ગારિ-યું, *s. n.* [See ગારો, ગાર.] Same as **ગારો**.2.An unburnt earthen vessel having the form of a basket.

ગારી-યો, *s. m.* A labourer employed in carrying **ગારો**.

ગારૂડી, *s. m.* [S. गारुडि+क *fr.* गारुड a charm against snake-poison *fr.* गरुड the king of birds, an eagle, which has a natural antipathy to snakes.] A snake-charmer.

વિષય-વિષ વાધ્યું ઘણું,ગોઠમાં નહિ ગારૂડી.**—ભાલણ.**

2. A juggler; a conjurer.

Id. ગારૂડી વિદ્યા Jugglery.

ગારો, *s. m.* Same as **ગાર**, *s. f.*

ગારો, *s m.* [Mar. गार.] Flint.

ગાલ, *s. f.* [See ગલી ધાલ *s. f.*] The lines of persons sitting down to dinner at the same time. Same as **ઘાલ**, *s. f.*

ગાલ, *s. m.* [S. गल्ल.] The cheek.

Id. ગાલમાં હસવું To laugh in one's sleeve. 2. To smile. ગાલ ઉપર ગાલ ચઢવા To have plump round cheeks.

Prov. ગાલ તેવો તમાચો Everything in its proportion; A tit for tat. ગાલે તમાચા મારી મોઢું લાલ રાખવું To keep up an outward show of riches or greatness.

ગાલ-મસુરિ-યાં, *s. n. pl.* [+ Ar. મશરૂ.] Small round cushions, generally made of silk cloth (મશરૂ), to be placed under the cheeks.

ગાલ-મારૂ, *adj.* [See ગાલ, ધાલ, + માર-વું *fr.* મરવું *fr.* S. मृ to die.] Given to boasting. 2. Given to tall talk.

ગાલા-વીલું, *adj.*[See ગાંગ-લું +વીલું.] Half-mad; idiotic (used in the Sorath Prānt).

ગાલી, *s. f.* [See ગલી.] A valley.

ગાલી, *s. f.* [S. गालि.] An abusive term.

ગાલીચો, *s. m.* [P.] A woollen carpet.

ગાલો-ડું, *s. n.* [See ગાલ + ઓડું.] The inside of the cheek.

એમ ઊંચાં કરી ગાલોડાં,
જુએ કાચમાં નીજનાં મોઢાં. **—પ્રેમાનંદ.**

ગાડી, *s. f.* [See ગાડી a cart + લી dim.] A cart; a load-cart. 2. As much as can be contained or carried in a cart; a measure of 30 maunds.

ગાડું, *s. n.* A large load-cart.

ગાડો, *s. m.* A small cart for boys to play with.

ગાવ-ડી, *s. f.* [See ગઉ, ગાય. + ડો, ડી, ડું, a diminutive suffix showing affection.] A cow(spoken of with affection or reverence).

ગાવ-ડોલ, *s. m.* [+ ડોલ.] The top-mast.

ગાવદી,*adj.* [Mar.गेदी, गबती, *fr.* Hind. गबी *fr.* गब a fault.] Dirty; filthy. 2. Rude; ignorant. 3. Foolish; senseless.

ગાવ-લી, *s. f.* [See ગાભ-ડી; Generally used with કાઢ૦.] Commission; discount.

Id. ગાવલી કાઢવી To secure one's own commission or profit. ગાવલી કાઢી જવું To shirk one's own liabilities or duties on some pretext or other.

ગાવ-લું કાઢ-વું, *v. i.* [See ગાવ-લી કાઢ૦.] To abstain from doing one's own duty on some pretext or other.

ગા-વું, *v. t.* [S. गै to sing.] To sing. 2. To recite verses. 3. To praise in verses. 4.

To publish; to declare; to proclaim. 5. To publish one's own good deeds.

Id. ગાયું વાયું Harmony. ગાયું ગાવું To dance to the tune of. 2. To flatter.

Prov. ગાઈ ગાઈને મુવા, ને વરનું નામ મૂળ A mountain in labour: Great trouble and no gain.

ગાળ, *s. f.* [S. गालि.] Abusive language. Id. ગાળ-દેવી-ભાંડવી-ચોપડવી To use abusive language towards; to abuse (a person). ગાળ ખાવી To have abusive language used towards oneself; to be subjected to abusive language.

Prov. ગાળે કાંઈ ગુમડાં ન થાય Mere words do nobody any harm.

ગાળ, *s. m.* [See ગળ•વું, ગાળ•વું.] That which has dropped to the bottom of a vessel; sediments; dregs; the residue.

ગાળ•વું. *v. t.* [Causal of ગળ•વું.] To strain; to filter. 2. To take the sediments out of; to cleanse; to purify. 3. To melt. 4. To refine. 5. To make thin or lean; to make feeble; to waste. 6. To pass (time); to waste time in unprofitable occupations; to trifle.

પાળતો તે પૂરા કર્યા, ગાળતો તે આવી અડયા,
ન્યાળતો તે ન્યારા હુવા, વહાલા આવ્યા બ્હારમાં.
—**વલ્લભ**

કોઇ એક અતિ મધ્યાન્હ સમયનો ગાળીને પરિતાપ,
હરિનું ધ્યાન કરતાં, ત્યાંથી આવિયા આશ્રમ આપ.
—**દયારામ.**

Id. પાણી ગાળવું To filter water. કૂવો ગાળવો To cleanse a well; to take the sediments out of a well. સોનું ગાળવું To melt gold. 2. To refine gold. શરીર ગાળવું To emaciate one's body. 2. To subject the body to austere penances. વખત ગાળવો To pass time. ગાળી કાઢવું To filter; to melt; to refine. 2. To choose; to select. ગાળી ગાળીને Very deliberately; after great consideration.

ગાળા-ગાળી, *s. f.* [See ગાળ an abusive term.] Reciprocal abusing. 2. Abusive language in various ways.

Id- ગાળાગાળીએ આવવું, ગાળાગાળી ઉપર આવવું To be about to begin a quarrel with the use of abusive language. 2. To pour out a torrent of abusive language.

ગાળિ•યું, *s. n.* [See ગાળ•વું to filter.] The sediments of butter-milk.

ગાળિ•યું, *s. n.* [See ગાળ•વું to pass time.] Absconding from work.

ગાળિ•યું, *s. n.* [See ગાળો.] A small noose for the neck of young cattle.

નવ લખ ગાળિએ હાથ નવ બંધાય,
એવો બાળક વંદાણી. —**નિરાંતભક્ત.**

Id. ગાળિયું કાઢવું Same as **ગાવલું કાઢવું.**

ગાળી, Hindi variant of **ગાળ.**

અન્ન તણો મુખ-ગ્રાસ, તોપણ બોલી ગાળી.—**કૃષ્ણરામ.**

ગાળું, *s. n.* [See ગાળ•વું to filter, to pass time.] An interval; the intervening time.

ગાળો, *s. m.* [See કાળ time.] A period of time. 2. The season for particular crops or occurrences. 3. [See ગાળ•વું to drop.] An interval in place; a part of a house; a room. 4. The remainder from or addition to the original quantity; discount or premium. 5. (See ગજું.) A running knot; a noose. 6. (See ગાળ•વું to cleanse.) A kind of dress worn by women. 7. Refined or cleaned cotton.

Id. કેરી ગાળો The season or time when mangoes are ripe. ઘરનો વચલો ગાળો The middle part of a house. ખરીદીનો ગાળો Discount on a purchase. ગાળો કરવો-પાડવો-વાળવો To make a noose. ગાળો કાઢવો To remove the dregs. 2. Esp. To remove the unground grains from the mouth of a grinding hand-mill (ઘંટી). મારા તો ગાળા જ નરમ થઈ ગયા I lost all my courage.

રોમ રોમકી છાંઈ બનાઈ, ત્રણ ગુણકા ગાલા. —**કબીર.**

ગિદ્દુ, Same as ગેંદ A ball.

જમનામાં ગિદ્દુ પડ્યો સોધવો, રે. —**હરિભટ.**

ગિ-ગલા•વું, *v. i.* [See ગ-ગળ•વું. Intens. of ગળ•વું.] To be confused.

ગિચો-ગીચ,
ગિચ્ચ, *adv.* [Another form of ખિચો-ખિચ.] In a close or thick state; pressing against one another; crowdedly.

ગિદ્દડ, *adj.* [Imitative and expressive of the slow and dull movements of a lazy person.] Dull; heavy.

ગિદ્દો, *s. m.* [Imitative and expressive of the motion. *Cf.* ગડદો.] A blow.

ગિની, *s, f.* [Eng. Guinea.] A guinea.

ગિબત, *s. f.* [Ar. ग़ीबत absence; hence, anything uttered in one's absence.] Imputation; accusation. 2. Slander; calumny.

ગિબત-ખોર, *adj.* [+ P. ખોર, ખુર્દન્, to eat.] Slanderous.

ગિબ-વું, *v. t.* [Imitative of the sound. See ગિબો-ગિબ.] To beat with the the fist.

ગિબો-ગીબ, *adv.* [See ગબા-ગબ.] Beating smartly and repeatedly with fists.

ગિબ્બો, *s. m.* [See ગિબ-વું.] A blow with the fist.

ગિરદ, *s. f.* [P.] Dust; earth.

ગિરદી, *s. f.* [See ગરદી. *Cf.* M. गर्दी *fr.* P. गिरद् dust.] A crowd; a throng.

ગિરદો, *s. m.* [Hind. गिर-ना. ગળ-વું, to drop.] Sediment; residue.

ગિર-નાર, *s. m.* [S. गिरि a mountain + नर male.]The name of the highest mountain-top in Kāthiāwāḍ.

ગિર-નારો, *s.m.* An individual of a class of Brāhmaṇs living near the ગિરનાર mountains.

ગિરફ્તાર, *adj.* [P.] Involved. 2. Engrossed in.

ગિરફ્તારી, *s.f.* The state of being involved or engrossed in;absorption of the mind.

ગિરવી, *adj.* [P.] Pledged; pawned; mortgaged.

Id. ગિરવી મૂકવું To mortgage. ગિરવી રાખવું To keep as a mortgage.

ગિરા, *s. f.* [S. *fr.* उद्-गिर-ति he speaks out. *fr.* उद्, up + गॄ, गिर्, to drop.] Speech.

ગિરાસ, Same as **ગરાસ.**

Id. ગિરાસ-ચાસ An estate.

ગિરિ, *s. m.* [S.] A mountain; a hill.

ગિરિ-ધર, } **ગિરિ-ધારી,** } *adj.* [ગિરિ + ધર-વું.] That lifts up a mountain. 2. *s. m.* An epithet of Kriṣṇa, who in his childhood lifted up a mountain on the little finger of his right hand.

ગિરિ-શ, *s.m.* [+S. शी to lie down; See શય-ન.] An epithet of the god Shiva, who lives on the mountain Himalaya.

ગિરિ-શૃઙ્ગ, *s. n.* [+ શૃઙ્ગ.] A peak of a mountain.

ગિરીશ, *s.m.* [+ ઈશ.] The lord of mountains;the highest mountain. 2. The Himalaya mountains.

ગિરે-બાજ, *s. n.* [Hind. गिर-ना *fr.* ગળ-વું to drop, to fall. +P. बाज़ितन to play.]A kind of pigeon that leaps legs over head.

ગિરે-બાન, *s. m.* [P.] That part of the dress (ગલેબંધ) which covers the neck.

ગિરે-શ, *s. m.* [See ગિરા + ઈશ.] The lord of speech. 2. An epithet of the god Brahmā.

શેષ, મહેશ, ગિરેશ, ગણેશ, સુરેશ ન પામે પાર જી.

—ગિરધર.

ગિરો, Giro, [P.] Same as **ગિરવી.**

Id. ગિરો-ખત A mortgage bond.

ગિલ-તાન, *s. f.* [Hind. गिर-नाto fall *fr.*S. गॄ to drop; See ગળ-વું +S. तान, તાણ, stretch.] A cross-shaped wooden support.

ગિલા-ખોર, } **ગિલા-ખોરું,** } *adj.* [See ગિલ્લો + ખોર.] Slanderous;taking delight in speaking ill of others.

ગિલિ, *s. f.*[See ગલી-પચી; ગલી-ગલી.] Tickling; titillation.

ગિલિ, *s. f.* [See ગેડી, ગિંદુ, ગેંદ; or ખીલી.] A little bit of stick, called "cat". which is struck in a game called ગિલિ-દંડા or tripstick.

ગિલિ-ગિલી, } **ગિલિ-પચી,** } Same as **ગલી-ગલી, ગલી-પચી.**

ગિલ્લી, Same as ગિલિ a little bet of stick.

ગિલ્લી-દંડો, *s. m.* [+ દંડ, દંડો, a stick.] A game for boys.

ગિલ્લો, *s. m.* [P.]Calumny; libel; slander; reviling.

ગિસ-લું, *s. n.* [See જોંસ-લું, ધુંસરું.]A yoke (used in Kthd.).

ગિસોડાં, *s. n. pl.* The name of a vegetable.

ગિસ્ત, *adj.* Fruitless; vain.

તે ગિસ્ત બોલ મારો ગયો. —સામળભટ.

ગીગલાવું, Same as **જીંગલાવું**.

ગીગી, A dialectal variant of **કીકી**.

ગીગો, A dialectal variant of **કીકો**.

ગીચ, *adv.*[See ખીચ-ખિચ.] Crowdedly; pressing against one another.

ગી•ત, *s. n.* [S. *fr.* गै to sing.] A song. 2. A song sung by women; a song sung on occasions of social rejoicing.

ગી•તા, *s. f.* A part of the મહાભારત, the great national epic of India. 2.A religious poem containing a discourse on metaphysical subjects.

ગીતિ, *s. f.* A kind of metre.

ગીધ, *s. n.* [S. गृध्र.] A vulture.

ગીર, *s. m.* [S. गिरि a mountain.] (Often used as ગર.) Used at the end of the names of individuals of a class of ascetics; *e. g.* રતન-ગીર, રતન-ગર; મોહન-ગીર, મોહન-ગર.

ગીર, [P. गिर् = S. कर doing *fr.* कृ to do.] A Persian suffix showing the possessor or doer; *e. g.* **તમાસ-ગીર**.

ગીરો, } Same as ગરવી.
ગીરો, }

ગીરો•તું, *adj.* [See ગ્રંથિ.] One's own.

ગીર્વાણ, *adj.* [S.] Divine.2.The Sanskrit language.

ગુંગણું, *adj.* [Imit.] Speaking through the nose; nasal.

ગું-ગળા•વું, *v. i.* [Imit; Or,See ગુંગું+ગળ•વું, ગળા•વું.] To be suffocated; to be smothered. 2. To be confused.

ગુંગું *s. m.* The fleshy root of the septrum of the nose. 2. *adj.* Speaking with a dull nasal sound. 2. Dumb.

ગુંગો, *s. m.* A crust or scale formed of the slimy matter in the nose.

ગુંગો, *adj. m.* Dumb.

ગુંચ, *s. f.* Same ગૂંચ.

ગુંચ•વણ, } *s. f.*[See ગુચ•વા•વું.] Entang-
ગુંચ•વણી, }
lement; intricacy.2- Perplexity; a puzzle;a muddle.

Id. ગુંચવણ ભરેલું Full of intricacies or complications; complicated; puzzling; perplexing.

ગુંચ•વ•વું, Same as **ગુંચ•વા•વું**.

ગુંચ•વાડો, } *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Same as
ગુંચ•વારો, }
ગુંચ•વણ.

ગુંચ•વા•વું, } Same as ગુચ•વા•વું.
ગુંચા•વું, }

ગુંછ•ળી, *s. f.* [See ગુંથ•વું. Or, S. गुच्छ a bunch; See ગુચ્છો.] A skein of thread.

ગુંછ•ળી•યાળું, *adj.*[+ વાળું, વાન, વાન્ ,having.] Formed into a skein—of thread or hair;entangled; curled; formed into curls.

ગુંછ•ળું, *s. n.* A circular skein of thread; a coil.

ગુંજી•યું, *s. n.* (See ગુંજું.) A pocket.

Id. એને ઘેર ગુંજીયું ઘાલે May ruin overtake him ! May he perish !

ગુંજું, *s.n.* [See ગુપ્ત *adj.* secret *fr.* ગુહ્ય.] A pocket; a beg attached to a coat.

ગુંતાશ, Same as **ગુઞ્જાશ**.

ગુંતા•વું *v. i.* (Properly ગુંથા•વું passive form of ગુંથ•વું.) To be occupied in; to be engaged in.

ગુંથ•ણી, *s. f.* [See ગુંથ•વું.] Knitting. 2. The style of knitting.

ગુંથ•વું, *v. t.* [S. ग्रन्थ to weave.]To plait; to braid; to knit.

Id. માથું ગુંથવું, ચોટલો ગુંથવો to plait the hair. હાર ગુંથવો To wreathe a garland.

ગુંથા•મણ, } *s. f.* Same as **ગુંથ•ણી**. 2.
ગુંથા•મણી, }
wages for knitting or weaving.

ગુંથા•વું, *v. i.* [Passive form of ગુંથ•વું.] To be occupied in; to be detained. 2. To be entangled. 3. To be involved in. 4. To be knit or roughly sewn; to darn.

ગુંદ, } *s. m.* Gum.
ગુંદર, }

ગુંદડો, *s. m.* A rush; a bulrush.

ગુંદર-પાક, *s. m.* [See ગુંદ + S. पाक anything dressed or cooked *fr.* पच् to cook.]A kind of pastry made of gum, sugar, ghee, and such other articles.

ગુંદ-વડું, *s. n.* [+ વડું a particular kind of cake.] A particular delicious dish.

ગુંદરિ•યું, } *s. n.* A bottle or any other
ગુંદિ•યું, }

vessel containing gum in a liquid state.

ગુંદ-વું, *v.t.* To reduce to the state of ગુંદર (a slimy matter); to knead. 2. To beat.

ગુંદી *s. f.* A kind of tree, the fruits of which contain a slimy juice.

ગુંદું, *s. n.* The fruit of ગુંદી, generally used for pickles.

ગુ, Same as ગૂ.

ગુઈ, *s. f.* [See ગુહ્ય.] A little hollow or pit, at which marbles, &c, are thrown in a game.

ગુ-ઈ *s. f.* [See ગૂ.] Breaking one's own promise;faithlessness(used in Kāṭhiāwāḍ)

ગુ-ખાડી, *s. f.* [+ ખાડી.] A place of general resort for disburdening nature.

ગુગળ, *s. m.* [S. गुग्गल.] A kind of fragrant gum.

ગુગળી, *s. f.* A class of Bāhmans who are generally servants in a temple. 2. A miser.

ગુચ-પુચ, **ગુચ-પુછ**, } *adv.* [Reduplication of S. गुप्त concealed *fr.* गुप् to protect. Or, Imit.] Whispering. 2. Secretly; privately. 3. *s. f.* A secret talk.

ગુચ-વણ, Same as **ગૂંચ-વણ**.

ગુચ-વાડો, Same as **ગુંચ-વાડો**.

ગુચ-વ-વું, *v.i.* To be entangled;to be involved. 2. To be confused;to be perplexed. 3. To be in an intricate state.

ગુચ્છ, *s. m.* [S. See ગુંથ-વું.] A bunch.

ગુચ્છે-દાર, **ગુચ્છા-દાર**, } *adj.* [+P. दार having.] Having the form or appearance of a bunch.

ગુચ્છો, *s. m.* The blossom. 2. Curls. 3. Ear-locks. 4. Whiskers.

ગુછ-ળું Same as **ગુંછ-ળું**.

ગુજ, *s.f.* [See ગુહ્ય.]A secret deliberation. 2. A nail used in joining two planks together.

ગુજર, Same as **ગુજ્જર** *fr.* S. गुर्जर.

પીઠી કરે સહુ પદમની, ગુજર સહુ ગોરી ગાય,
સીતાજીનો સોહેલો. —**ભાષા.**

ગુજર-ડું, **ગુજરૂં**, } *s. n.* An earthen vessel used on certain auspicious occasions and place on the sides of an altar.

ગુજર-વું, *v. i.* [P. गुज़श्तन to pass away.] To pass away. 2. To die; to perish. 3. To befall.

Id. ગઇ ગુજરી The past time; past events; the past.

ગુજરાતી, *adj.* [S. गुर्जर + राष्ट्र a country, a nation, the territory ruled over by a king, *fr.* राजन् a king *fr.* राज to shine]Of or pertaining to Gujarāt.2.*s.m.* A man living in Gujarāt.

ગુજરાન, *s. n.* [See ગુજર-વું P.] Maintenance; livelihood.

ગુજરી, *s. f.* [See ગજર.] A wrestlet worn by women. 2. [See ગજર a signal bell or alarm *fr.* ગરજ-વું, ગર્જના.] A market or fair held in the morning or evening as settled by custom. 3. [Fem. of S. गुर्जर an inhabitant of Gujrāt.] A woman living in Gujarāt.

ગુજાર-ટોલ્લો, *s. m.* A particular trick in the game of **મોઈ-દંડા**.

ગુજાર-ત, *s. f.* [P. *fr.* ગુજર-વું.] Medium or instrumentality of persons; legal presence or formal witnessing.

ગુજાર-વું, *v.t.* [See ગુજાર-ત.]To pass away; to spend (time). 2. To produce; to show (in a law court). 3. To take place; to happen.

Id. જુલમ ગુજારવો To oppress; to tyrannize over.દિવસ ગુજારવા To pass one's lifewith difficulty; to be hard pressed in procuring one's maintenance. અરજ ગુજારવી To present a petition.

ગુજારો, *s. m.* Same as **ગુજરાન**.

ગુજ્જર, *s. m.* [See ગુગળ *fr.* S. गुग्गुल; or, ગુંદર.] A kind of gum resin. 2. A kind of babul tree.

ગુજ્જર, *s. m.* [S. गुर्जर. An inhabitant of Gujarāt. Or, See ગજ્જર *fr.* ગજ a measure of length + ધર *fr.* S. धृ, धर् to hold.] A class among Baniās and Carpenters.

ગુઞ્જ, *s. m.* [S. गुञ्ज् to hum. Imitative. *Cf.* Eng. Hum.] A hum;a huming noise.

ગુ૩-જ, *adj.* [S. गुह्य *fr.* गुह् to conceal.] Secret; mysterious. 2. *s. n.* A secret; a mystery.

ધાલતો જે ગુઞ્જ કાજ, ઝાલતો પ્રેમેથી હાથ,
કાળ તો કરાળ તેને, ખાય ખાય ખારમાં. —વલ્લભ.

ગુઞ્જ, *s. f.* [S. गुञ्जा] A small plant bearing red and black berries. 2. The berry or the seed of the plant.

ગુઞ્જ, *s. f.* [S. गुण rope.] A knot in a rope of grass.

ગુઞ્જ·વું, *v.i.*[See ગુઞ્જ a hum.]To hum.
મન-હરણ ષટપદ શોર કરતા, ગુઞ્જે રૂઞ્જે મહાલિયા
—પ્રેમાનંદ.
ખટપદ ગુઞ્જે, કીરે કીર, મરાળ, જો. —ગિરિધર.

ગુઞ્જા, [S.] Same as **ગુઞ્જ** *s. f.*

ગુઞ્જા-ગુઞ્જ,*s. m.* [Redup of ગુઞ્જ hum.] A loud humming noise.

ગુઞ્જા· ર, ગુઞ્જા-રવ, *s. m.*[S. गुञ्ज. See ગુઞ્જ *s.m.* + आ·रव sound *fr.* आ intens. + रु to make a noise.] A hum; a humming noise.

ગુઞ્જા·શ, ગુઞ્જા·સ, *s. f.*[See ગજું ગુંજું,a pocket.] Ability; capacity; power; reach; range.
ત્યારે પામર કોણ ગુઞ્જાશમાં,
પૃથ્વી-પતિ તે ગયા વહી, રે, લોલ.—ભોજોભગત.

ગુટ·કો, *s. m.* [See ગુટિ·કા.]A small book written lengthwise. 2. A small circular photograph of the image of a god put in a fitting brass-box.

ગુટિકા, *s. f.*[S. probably *fr.*गुट् Imitative of the sound made in the throat while swallowing.] A pill.

ગુડગી, *s. f.* [Hind. गुडघी. *Cf*, Mar. गुडघा the knee.] A small pair of trowsers.

ગુડ·વું, *v. t.* To cut; to saw.

ગુડી, *s. f.* [Mar. घुड, *Cf.* ઘડ a bunch.] A pole erected on occasions of joy.
ઘેર ઘેર ગુડી ઉત્સવ થાય. —વિષ્ણુ.

ગુડો, *s. m.* [See ગુડ molasses.] A visit of condolence for the deceased. 2. [See ગુડગી, Mar. गडघा.] The sheen-bone; the leg (used in the Ahmedabad Dist).

ગુણ, *s. m.* [S.] A property; a quality 2. Virtue; merit. 3. Advantage; benefit; profit. 4. The efficacy of a medicine;power to cure. 5. Remission or abatement of a disease. 6. Effect. 7. Virtues; merits; talents generally. 8. One of the three properties of created things, viz., સત્વ truth; રજ dust; and તમ darkness. 9. A rope; thread. 10. The bow-string.11.Multiplication; product [In this sense this word becomes ગણું in Guj., and is used at the end of numerals to show,"multiplied into," *e. g.*,ત્રણ ગણું three times;ચારગણું four times. *Cf.* ગણું.]

Id. ગુણ કરવો To do benefit to; to benefit. ગુણ આવવો–થવો–પડવો To be beneficial. 2. To be cured. ગુણ દેખાડવો To have a tendency or inclination to cure or to do benefit.ગુણગાવા-સંભારવા To be thankful to;to be greatful to. ગુણ ભૂલી જવો–વિસરવો–વિસારવો To be ungrateful to. ગુણ-દોષ Good and bad qualities or properties; endowments and accomplishments as well as vices and evil ways. ગુણ-દોષ તોવા To criticize.

Prov. નવ બોલ્યામાં નવ ગુણ Silence is golden. અવગુણિયાને ગુણ કરે, તે આટા લૂણમાં જાય An ungrateful man never thinks of benefits done to him by others.

ગુણ, *s. f.* [S. गुण, a rope.] Sack-cloth. 2. A bag; a gunny bag.

ગુણ-ઓશિંગણ, *adj.* [+ ઓશિંગણ.] Grateful; thankful.

ગુણ·ક, *s.m.*[See ગુણ·વું.] The multiplier; a factor.

ગુણકા, Same as **ગણિકા.**

ગુણકાંકું, [S. गण, See ગુણ + अङ्क a figure, a number.] Same as **ગુણ·ક.**

ગુણ-કાર·ક, ગુણ-કારી, *adj.*[+कृ to do.] Profitable; advantageous. 2. Efficatious; effective. 3. Benevolent.

ગુણ-ગાન, *s. n.* [+ गान singing *fr.* गै to sing.] Panegyric, praise.

ગુણ-ગુજ, *adj.* [+ ગુહ્ય secret.] That knows the secret of merit. 2. That appreciates merits.
વળતું માર્કંડેય બોલિયા, સ્વર સમ્યક્ સૂણી,
સ્વાયંભુવની વદી મેં વાત, ગુણ-ગુજ હે ગુણી.
—પ્રેમાનંદ.

ગુણ-ગ્રહ·ણ, *s. n.* [+ ग्रहण *fr.*ग्रह् to take.]

Appreciation of merit.

ગુણ-ગ્રાહ•ક, ગુણ-ગ્રાહી, } *adj.* [+ ग्राह•क *fr.* ग्रह् to take.] Appreciating good qualities.

ગુણ-જ્ઞ, *adj.* [+ ज्ञ *fr.* ज्ञा to know.] Who admires merit; appreciative.

ગુણ-ગુણ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A hum. 2. Grumbling.

વખાણી ઘણી વાત ભલી, ભમરાને કહે છે ભામની,
"તું થાકની શીદ ગુણગુણ કરે છે, શોક સંગી શામની.
—દયારામ.

3. *adv.* Humming; buzzing.

ગુણ-નિધિ, *s. m.* [+ निधि.] A store of merits.

ગુણ-પાટ, *s. f.* [ગુણ *s. f.* + પાટ *fr.* S. पट cloth.] Sack-cloth; gunny.

ગુણ-પાડ, *s. m.* [See ગુણ + પાડ.] Obligation; favour. 2. Returning obligations received.

ગુણ•વંત, ગુણવાન, } *adj.* Virtuous; meritorious; qualified; accomplished.

ગુણ-વાચ•ક, *adj.* [+ वच् to speak.] Showing quality (in Gram.).

ગુણ•વિશેષ•ણ, *s. n.* [+ વિશેષ•ણ.] An adjective showing quality.

ગુણ•વું, *v. t.* To multiply.

અંક વિના સૌ અફળ છે, શૂન્ય શૂન્ય દશ ગુણા.
—દયારામ.

ગુણ-સાગર, *s. m.* [+ सागर an ocean.]An ocean of merit, *i. e.* a very meritorious man.

ગુણ•સુ, *adj.* Thick and short.

ગુણ-હીન, *adj.* [+ હીન.] Having no merits; meritless.

ગુણાકાર, [See ગુણ + आकार risult of calculation *fr.* आ intens. + कृ to do.] The process of multiplication. 2. The result of multiplication; the product.

ગુણાતીત, *adj.* [+ अतीत gone beyond *fr.* अति beyond + इ to go.] Devoid of qualities; having no qualities.

ગુણિ•યલ, ગુણિ•યેલ, } Same as **ગુણ•વાન.**

ગુણિ•યો, *s. m.* [S. गुण्ड a round vessel.] A copper pitcher.

ગુણી, Same as **ગુણ•વન્ત, ગુણ•વાન.** 2. *s. m. f.* An accomplished person; a person skilled in fine arts such as singing, dancing, and painting.

નિવાસ કરી ત્યાંહી રહ્યા, ગુણી માગધ ગુણ ગાય.
—ભાલણ.

3. *s. m.* A devil-dealer.

ગયા ગુણી ગોરી પાસ, પિતા માત દાસી દાસ
મળ્યાં, ટળ્યાં દુખ ત્રાસ, રો મુકી સખાવતો.—વલ્લભ.

ગુણી•જન, *s. m.* [+ जन a man *fr.* जन to be born.] A meritorious, accomplished, clever, or learned man. 2. A person skilled in fine arts such as singing, dancing, and painting.

ગુણોત્તર, *s. n. m.* [+ उत्तर answer ઉત્તર.] A ratio (in Mathem.)

ગુણ્ઠો, *s. m.* [Eng. Gunter, whose chain was taken as the measure of land.]A measure of land; $\frac{1}{40}$th of an acre; 121 square yards.

ગુણ્ણું, *s. n.* [ગુણ•વાળું.] A crumb of a cake soaked with oil. 2. A lump of kneaded flour make ready for making a cake of.

ગુણ્ય, Same as ગુણ.

ગુણ્ય, ગુણ્યાંક, } *s. m.* [S. *fr.* गुण्य fit to be multiplied, See ગુણ•વું + अङ्क a figure, a number.] The multiplicand.

ગુત્તો, *s. m.* [P. *fr.* Hem. Des. गुत्तो *fr.* S. गुप्तः *Cf.* secret, concealed *fr.* गुप् to protect.] A contract; a monopoly.

ગુદસ્ત, *s. n.* [P.] The past year.

ગુદા, *s. f.* [S. गुद.] The anus.

ગુનાહ, *s. m.* [P.] An offence; a fault. 2. A crime. 3. Sin.

Id. ગુનાહ કરવો, ગુનાહમાં આવવું To commit a fault.

ગુનેહ-ગાર, *adj.* [P. गार *fr.* S. कार *fr.* कृ to do.] An offender; a criminal. 2. A transgressor; a sinner.

ગુનેહ-ગારી, *s. f.* A fault; commiting a fault. 2. Penalty; punishment.

ગુનો, ગનોહ, } Same as **ગુનાહ.**

ગુપ-ચુપ, *adv.*[Reduplication of S. ,

ગુપ્,to protect,to conceal. *Cf.*ગુચ-પુચ.]Secretly; quietly. 2. Silently.

ગુપત, Same as **ગમ.**

ગુપતી, Same as **ગુપ્તી.**

ગુપ્ત, *adj.* [S. *fr.* गुप् to protect, to conceal.] Concealed; secret; hidden.

Id. ગુપ્ત ગંગા Whose mind and deep thoughts cannot be known or guessed; having deep plans in one's mind (said of a woman).

ગુપ્તી, *s. f.* [S. गुप्ति protection, concealment. See ગુપ્ત.]The blade of a small sword concealed in a stick.

ગુફ્તગુતે, *s. f.* [P.]A secret conversation.

ગુફા, *s. f.* [S. गुहा *fr.* गुह् to conceal.] A cave; a recess; a hollow place in a mountain.

ગુમ, *adv.* [P.] Still; quietly; silently. 2. In a stray, missing, or lost state.

Id. ગુમ કરવું To lose; to miss. 2.To hide; to conceal. 3. To kill. ગુમ થવું To be lost; to disappear; to vanish.

ગુમજ, *s. m.* [P.=Mar. घुमट, See ઘુંમટ, ઘુમટો.] A dome; a vault.

ગુમ·ડું, *s. n.* [Hem. Des. गुम्म *fr.* S. गुल्म a knot,a boil.]An abscess;a boil;a tumour.

Id. ગુમડે ઘસી ચોપડવાનું Useless; of no use. 2. Worthless.

Prov. ગુમડું ફાટ્યું, ને વૈદ વેરી A gig to the doctor when cured : Vows made in storms are forgotten in calms.

ગુમાન, *s. n.* [P.] Pride; 2. Vanity.3. Conceit. 4. Doubt.

Id. ગુમાન કરવું-રાખવું To doubt; to suspect. 2. To be proud;to be arrogant. 3. To be vain.

ગુમાની, *adj.*Proud.2.Vain.3. Conceited.

ગુમાર, *adj.* [P. *Cf.* ગમાર; See ગુમા·વ·વું.] Rude; senseless;dirty.

ગુમા·વ·વું, *v. t.* [See ગમા·વ·વું.] To lose. 2. To squander; to waste.

ગુમાસ્તા·ગિરી,
ગુમાસ્તી, } *s. f.* [See ગુમાસ્તો+ગર, ગીર, ગાર, *fr.* S. कर, कार *fr.* कृ to do.] The position of an agent; agency;deputy-ship; service of a private man or a Sethia.

ગુમાસ્તો, *s. m.* [P. गमाश्तन् to keep.] A writer; a clerk. 2. An agent. 3.A servant.

Prov. ગુમાસ્તાને ખીંટીએ પોતિયું A servant is exposed to all kinds of vicissitudes.

ગુમ્ફિ·ત, *adj.* [S. *fr.* गुम्फ् to weave.] Woven or knit in the form of a rosary.

ગુર, *s. f.* [See ગર.] Marrow of bones.

ગુર-ગુર·વું, *v. i.* [Imit.] To growl.

ગુરજ, *s. f.* [P.] A mace; a club. 2 A battle-axe.

ગદા ગુરજ પડે બહુ શલ્ય, —**પ્રેમાનંદ.**

ગુરજી, *s. m.* A dog of the spanniel kind.

ગુરથ·માની, *adj.* [S. ग्रथ्य·मान being composed or written *fr.* ग्रन्थ् to wreathe. See ગ્રથ.] Deceased; dead.

ગુરદો, *s. f.* The kidneys. 2 An iron mace.

ગુર·વું, *v. i.* [Imit. See ગુર-ગુર·વું.] To growl; to rumble; to caterwaul.

ગુરા, *s. m. pl.* [See ખુર.] The legs.

ગુરાબ, *s. n.* A. kind of ship.

ગુરૂ, *s. m.* [S.] A master; a teacher. 2 A spiritual guide; a priest. 3. The planet Jupiter. 4. The eldest man in a family. the *pater familias.* 5. *adj.* Great. 6. Heavy. 7. Long (a vowel; in Gr.). 8 Measuring two mātrās (vowel in Prosody).

Id, ગુરૂ આદેશ The order of a spiritual teacher. હું પણ મારો ગુરૂ મળ્યો I have found my master in you. ગુરૂમંત્ર મૂકવો To give a secret advice. 2. To give a warning. 3. To instigate.

Prov ગુરૂ કહે તેમ કરવું, પણ કરે તેમ ન કરવું To do as a friar says but not as he does.ગુરૂ કીધા ગોકુળ નાથ, ઘરડા બળદને ઘાલી નાથ.

ગુરૂ-ગમ, *s. f.* [+ ગમ knowledge.] Knowledge obtained from a teacher.

પોસે તે પ્રાણી પ્રીછશે, જેને ગુરૂ-ગમ હોય.

—**પ્રીતમદાસ.**

ગુરૂ-તલ્પ-ગ, *adj.* [S. *fr.* + तल्प a bed +गम् to go.] A violater of the bed of his own spiritual teacher (ગુરૂ).

ચોર, ગુરૂ-તલ્પ-ગ, મધુ-પાની. —**દયારામ.**

ગુરૂ·તા, } *s. f.* Same as **ગુરૂ·ત્વ.**
ગુરૂ·તા·ઈ, }

લઘુતાઈ રાન્ન લાગી, ગુરૂતાઈ ગ્રમ થયે,
મહત્તાઈ મૂળ મૂકે, દીનતાઈ દામણું. —**વલ્લભ.**

ગુરૂ·ત્વ, *s.n.*Greatness. 2.Weight. 3. The position of a ગુરૂ.

ગુરૂ·ત્વ-મધ્ય-બિન્દુ, *s. n.* The centre of gravity.

ગુરૂ·ત્વા-કર્ષણ, *s.n.*The attraction of gravity.

ગુરૂત્વ-રેખા, } *s. f.* [+ રેખા a line.] The line or direction of the action of the centre of gravity.
ગુરૂત્વ-રેષા, }

ગુરૂ-દક્ષિણા, *s. f.* [+दाक्षिणा fee.] Fee given to a spiritual preceptor.

ગુરૂ-દ્રોહ, *s. m.* [+ દ્રોહ.]Hatred towards one's teacher; disrespect towards the teacher.

ગુરૂ-દ્રોહી, *adj.* That hates the teacher.

ગુરૂ-પદ, *s. n.* [+ પદ.] The position or dignity of a teacher.

ગુરૂ-બંધુ, } *s. m.* A spiritual brother.
ગુરૂ-ભાઈ, }

ગુરૂ-માન, *s. n.* [+ मान respect *fr.* मन to think.] Respect towards elders. 2. Great pride. 3. Great pride or anger of a lover. towards his lady-love, or *vice versa.*

ગુરૂ-વાર, *s. m.* [+ वार *fr.* वासर a day.] Thursday.

ગુર્જર, *s. m.* [S.]The province of Gujarat. 2. (Used in the plural.) The people of Gujarat.

ગુલ, *s. n.* [P.] A flower. 2. A snuff of a candle or a lamp.

Id. ગુલ કરવું To extinguish; ta put out. ગુલ થવું To extinguishend or put out.

ગુલ-કંદ, *s. m.* [This word itself is used in Persian, and is a compound of गुल = a rose and कन्द, ખાંડ,=sugar;lit. A compound of sugar and roses; hence, the meaning.] Conserve of roses.

ગુલ-ખાર, *s. m.* [See ગુલ-આર.] Reddish blue colour.

ગુલ-ખેરી, *adj.* Having a reddish blue colour.

ગુલ-ગુલાંટિ·યો, *s. m.* [+ ગુલાંટ.] A game for children.

ગુલ-છડી, *s. f.* [+ છડી.] A kind of flowering plant.

ગુલ-છબુ, *s. m. n.* [P. + સબ all + બો smell.]A kind of fragrant flowering plant.

ગુલ-જાર, } *s. m.* [P. *fr.* + આડ, આડી, a tree = A bed of roses.] A flower-garden. 2. *adj.* Beautiful;fine; splendid;handsome; excellent.
ગુલ-ઝાર, }

ગુલ-તરાશ, *s. f.* [P. गुल the rose + तराश *fr.* तराशीदन to peel off.] The snuffers.

ગુલ-તાન, *adj.* [P. *fr.* + તાન.] Merry; given to pleasures.

ગુલ-તોરો, *s. m.* [+ તોરો] A kind of flowering tree.

ડમરો, મરૂવો, ગુલાબ, ને ગુલતોરો, રે, વહાલાજી.
—**રઘુનાથ.**

ગુલ-દસ્ત, *s. m.* [P. + दस्त the hand.] A crest of flowers. 2. A deal in card-playing. 3. Secret information; a secret.

ગુલ-દાન, *s. n.* [P.] A flower-pot.

ગુલ-દાવરી, *s. f.* [P. गुल दाउदी.]A kind of flower.2.That plant bearing these flowers.

ગુલબાન, *s. n.* [Ar. गलबा.] A noise; an uproar; clamour; vociferation.

ગુલબાન ઘણું ગલી કુચીએ. —**સામળભટ.**

ગુલબાસ, *s. m.* [P.] A kind of flower; *Calappa mirabillis.* 2. The plant bearing these flowers.

ગુલબું, Same as **ગુલબાન.**

આવું ગુલબું ગરજ્યું જ્યાંએ,સાતમ આવ્યા રાજા જ્યાંએ.
—**પ્રેમાનંદ.**

કે ગુલબાં થયાં, હેરા લૂંટાઈ ગયા;
નાસતા ત્રાસતા ગાડી નેતી. —**પ્રેમાનંદ.**

ગુલ-મેહરી, *s. f.* An aquatic bird.

અજબ ગુલમેહરી જલ વસે, પંખણી રેટ હરિનામ,
—**દયારામ.**

ગુલમોહોરો, *s. m.*[P.] A kind of flower.

ગુલર, } *s. m.* [P.] A kind or fig-tree.
ગુલરો, }
ગુલ્લર, }

પીપળા, પીપળી, વટ, ને ગુલર. —**પ્રેમાનંદ.**

ગુલસ્તાન, *s. f.* [P. + સ્તાન a place *fr.* S. स्था to stand.] A flower-garden; a garden;

a rose-garden.

ગુલાંટ, *s. f.* [+ આંટી.]A leap heels over head; a summersault; a somerset.

Id. ગુલાંટ મારવી-ખાવી To leap heels over head; to make a summersault. 2. To turn round(in making an assertion);to disown an assertion;to deny what one has already asserted.

ગુલાબ, *s. m.* [P. गुल् the rose + आब् water.] A rose-flower. 2. The rose plant.

ગુલાબ-જળ, *s. n.* [+ જળ.] Rose-water.

ગુલાબ-દાન, *s. n.* } [P. गुलाब + दान suf-
ગુલાબ-દાની, *s. f.* }
fix denoting possession.] A holder for rose-water.

ગુલાબી, *adj.* Rosy; rose-coloured. 2. Mild and pleasing. 3. *s. f.* Sleep.

Id. ગુલાબી રંગનું Rose-coloured; rosy.

ગુલામ, *s. m.* [Ar.] A slave; a bondman. 2. A villain.

ગુલામ-ગીરી, *s. f.* [+ ગર, ગીર, ગાર,-S. कर. कार *fr.* कृ to do.] Slavery; servility; servitude.

ગુલામ-ડો, *s. m.* [+ ડો, ડી, ડું, Guj. suffixes showing contempt.] A slave (in contempt).

ગુલામ-બચ્ચો, *s. m.*[+ બચ્ચું offspring.] Lit. Born of a slave. 2. Same as **ગુલામડો.**

ગુલામી, Same as **ગુલામગીરી.**

ગુલાલ, *s. m.* [P. ગુલ + લાલ.] A red powder used on occasions of joy,especially on Holī holidays.

ગુલાલા, Same as **ગુલ્લાલા.**

ગુલી, *s. f.* [P.] Indigo. Same as **ગળી.**

ગુલી, *s. f.* [See ગલી.] A hole made by insects to live in.

ગુલ્ફ, *s. f.* [S.] The ankle.2. The knee.

મહાતલ બે ગુલ્ફ પદકેરા. —ગિરધર.

ગુલ્મ, *s. n.* [S.] A knot.2. A glandular enlargement in the abdomen. 3. A bump or tumour.

ગુલ્લાલા, *s. m. pl.* [P.] A particular kind of pretty flower.

ગુલ્લું, *s.m.* [See ગોળ circular + ડું *fr.* S. ट dim]A small round lump of kneaded flour.

ગુવાર, *s. f.* [See ગવાર.] A kind of bean.

ગુસ્સો, *s. m.* [P. ग़ुस्सा anger.] Anger; passion; wrath.

Id. ગુસ્સો આવવો To be angry. ગુસ્સો ચઢવો To be excited by anger. ગુસ્સે થવું To be angry. ગુસ્સો કરવો To be angry.

ગુહા, *s. f.* [S. *fr.* गुह् to conceal.] A cave; a hollow place in a mountain.

ગુહ્ય, *adj.* [S.*fr.* गुह् to conceal.] Hidden; concealed; secret; private. 2. *s. n.* The private parts of the body. 3. The penis; the female generative organ.

ગૂંચ, *s. f.* [S. ग्रन्थ् to weave. See ગુંથવું.] Entanglement. 2. A knot. 3.An intricate business;a thing requiring great skill.4.A long piece of string in a complicated state.

ગૂ, *s. n.* [S. गु to evacuate the bowels.] Excrement. 2. Dung. 3. Dirt.

ગૂજ, Same as **ગુહ્ય,** *adj.*

ગૂઢ, *adj.* [S. *fr.* गुह् to conceal.] Secret; deep; difficult to understand; incomprehensible.

ગૂણ, *s. f.* [See ગુણ-પાટ.] A bag of coarse cloth; a gunny bag.

Id: ગૂણા ભરવા To pack off bag and baggage.

ગૂ-સૈણું, *s. n.* [See ગૂ + સારવું, સડવું.] A broken earthen pot to sweep away dung or excrement with.

ગૃહ, *s. n.* [S.] A house.

ગૃહ-સ્થ, *s. m.* [S. + स्था to stand.] A house-holder; the master of the house. 2. A gentleman.

ગૃહ-સ્થાઈ, *s. f.* The duties or status of a house-holder; gentlemanly conduct. 2. Gentility; politeness.

ગૃહ-સ્થા-વટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Same as **ગૃહ-સ્થાઈ.**

દેહ કારમી દીપે ઘણું, ખાવા પીવા ખેલ;
ગૃહસ્થને ગૃહસ્થાવટ ઘણો, રૂડી રંગની રેલ.
—સામળભટ.

ગૃહસ્થાશ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* गृह-स्थ, + आश्रम a stage in life.] The duties and conduct of a house-holder.

ગૃહ-સ્થી, *adj.* Having a family. 2. Fit

for a house-holder.

ગૃહિ-ણી, *s. f.* [See ગૃહી.] The mistress of the house; the wife of a gentleman; a house-wife.

ગૃહી, *adj.* Having a house. 2. *s. m.* A householder.

ગે-ગાટ, *adj.* [See ઘેન+ગાટ.] Enraptured; delighted.

ગેંગાટ, *adj.* [See ગું-ગું + ટ dim., or ગૃત્તિ.] Noisy; uproarious.

ગેંડી, *s. f.* [See ગેંડો.] A female rhinoceros.

ગેંડો, *s. m.* [Dh. Des. गेंडं, गेडयं, = Hem. Des. गेडं = S. स्तनयो रुपरि वस्त्र-ग्रन्थि: the knot of a woman's garment on her breasts. *Cf.* ગેંદ *fr.* S. कन्दुक: a ball for play.] A rhinoceros.

ગેંણાં, *s. n. pl.* small bullocks.

ગેંદ, *s. f.* [Hem. Des. गेंदं *fr.* S. कन्दुक a ball for play. Or, Hem;Des. गेंडं = स्तनयो रुपरि वस्त्र-ग्रन्थि: the knot of a woman's garment on her breasts.] A ball (of flowers, silk, &c.).

ગે, *s. f.* A beam in the ceiling or roof of a house.

ગેગડું, *s. n.* A kind of nut used by children instead of marbles (used in Jhalawad).

ગેડ, Same as **ઘેડ, ઘડી.**

ગેડ, Same as **ગેર** fetters. (used in Sorath.)

ગોવિંદા ગજ-રાજ ગુણવંત ગેડ છોડાવી.
—**ભોળોભગત.**

ગેડી, *s. f.* [See ગિલ્લી.] A stick bent at one end. 2. A bat bent at one end, to strike the ball with.

Id. ગેડી દંડો a bat and a ball for play. 2. A game for children.

ગેડો, *s. m.* A large **ગેડી.**

ગેણી, } Same as **ગિની.**
ગેની, }

ગે-દળ, *s. n.* [S. गज an elephant + दल an army. *Cf.* હે-દળ *fr.* S. हय-दल;and પે-દળ *fr.* S. पद-दल.] A herd of elephants.

ગેન, *s. n.* [See ગેંદ.] An ornament, generally made of silver, worn by women on their toes.

ગેબ, *adj.* [Ar.] Invisible; concealed.

Id. ગેબ થવું To be invisible. ગેબ કરવું To cause to disappear. 2. To steal. 3. To misappropriate secretly.

ગેબી, Same as **ગેબ.**

Id. ગેબી અવાજ A sound from an unknown source. 2. A sound from the sky or heaven; a divine warning. ગેબી માર A secret beating; a beating, the effects of which are not visible, but felt inwardly. 2. A loss brought about by unexpected causes, from unknown quarters, or from unsuspected persons. 3. A divine visitation; *vis major*. ગેબી ગોળો ગગડાવવો To set a rumour a-float.

ગે-બર, *s. m.* [S. घृत-वर *fr.* घृत ghee+ वृ to cover.] A kind of sweet-meat steeped in ghee.

ગેર, *s. m.* [See ગળ-વું.] Dust falling down from a piece of wood, &c., being shaken or gnawed by worms.

ગેર, [Ar. गैर other.] A prefix showing "otherness or difference." but generally of privative or deteriorative power. It is prefixed arbitrarily, though more particularly to words introduced from Hindustānī. It corresponds with "dis", "un" in English. The following are some of the words, in which it occurs:—

ગેર-આબરૂ, *s. f.* Disgrace; loss of reputation; dishonour.

ગેર-ઇનસાફ, *s. m.* Partial or one sided judgment.

ગેર-કાયદે, *adv.* Not legally; unlawfully.

ગેર-ખુશી, *s. f.* Displeasure. 2. Unwillingness.

ગેર-ફાયદો, *s. m.* Loss.

ગેર-બંદોબસ્ત, *s. m.* Disorder; confusion.

ગેર-મરજી, *s. f.* Disfavour; loss of favour. 2. Offence; displeasure.

ગેર-મહેરબાની, *s. f.* Disfavour; loss of favour.

ગેર-માહીત, } *adj.* Unacquainted
ગેર-માહીત-ગાર, }
with; ignorant of.

ગેર-માહીતી, } *s. f.* Ignorance.
ગેર-માહીત-ગારી, }

ગેર-રસ્તે, *adv.* In a bad way; in an

unjust manner; illegally; contrary to the established usage.

ગેર-રીત, *s.f.* An unusual, unfashionable, or improper way or practice.

Id. ગેર-રીતે Illicitly; in a wrong way; unlawfully.

ગેર-વલે, } **ગેર-વલ્લે,** } *adv.* Mislaid; misplaced; missing.

ગેર-વહીવટ, *s. m.* Mismanagement.

ગેર-વાજબી, *adj.* Unjust; improper.

ગેર-વાટે, *adv.* Improperly. *Cf.* **ગેર-રસ્તે.**

ગેર-શિરસ્તે, *adv.* Same as **ગેર-રસ્તે,** ગેર-વાટે. 2. Irregularly.

ગેર-વ્યાજબી, Same as **ગેર-વાજબી.**

ગેર-સમજૂત, } **ગેર-સમજૂતી,** } *s. f.* Mistake; misapprehension; misunderstanding.

ગેર-સાવધ, *adj.* Inattentive; inadvertent; unheeding. 2. Bereft of sense or consciousness.

ગેર-સોઈ, *s. f.* Inconvenience; incommodiousness.

ગેર-હાજર, *adj.* Absent; non-attendant.

ગેર-હાજરી, *s f.* Absence; non-attendance.

ગેરત, *s. f.* [P.] Sense of shame; a keen sense of honour, modesty, or bashfulness.

ગેરવો, *s. m.* [See ગેરૂ.] A disease in a field of wheat.

ગેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ગર-વું to drop.] To cause to drop or fall. 2. To shake with force.

ગેરિયત, Same as **ગેરત.**

ગેરૂં, *s. n.* [See ગેરૂ.] Same as **ગેરવો.**

ગેરૂ, *s. m.* [S. गैरिक *fr.* गिरि a mountain.] Red chalk or ochre.

ગેલ, *s. f.* [Hem. Des. गल्ली = S. अभिलषितम् desired. *Cf.* P. गेल=Ar. गुल् noise; Or, Ar. गल Will o' the wisp.] Indulgence; caressing; blandishments. 2. Amusement; diversion.

ગેલ, *adv.* Behind; following; after.

આવીશ હું અલબેલડા, વારી ગિરધર તારી ગેલ.

—**પ્રેમાનંદ.**

ગેહ, } **ગેહુ-ડી,** } *s. f.* Dust. (Used in Kthd.).

ગેહ, *s. n.* [S.] A house.

ગેહિ-ની, *s.f.* The mistress of the house; wife.

ગોબરું, *adj.* [See ગંદું.] Bad; naughty; dirty; wicked.

ગોદરૂં, *s. n.* } **ગોદરો,** *s.m.* } [See ગો + S. रुध् to obstruct. *Cf.* પાદર.] The village-pasture; the common. 2. The confines of a village.

ગોદો, *s. m.* [See ગો + અન્ન; or ગુંદ.] All the articles of food at a dinner mixed together, and eaten without heed to their taste.

ગોંધ-વું, *v. s.* [S. गुह् to conceal.] To confine; to shut up. 2. To detain.

ગો, *s.f.* [S.] A cow. 2. An organ of sense.

ગો-કર્ણ, [S. *fr.* + कर्ण the ear.] A cow's ear. 2. The cavity of the hand formed in the shape of a cow's ear.

ગોકળ-આઠ-મ, *s. f.* [S. गोकुल Name of the village where Krișņa passed his childhood *fr.* गो a cow + कुल a family + આઠ-મ.] The eighth day of the dark half of the month of શ્રાવણ (August-September), when the god Krișņa was born.

ગો-કળ-આય, *s. f.* [Hem. Des. गोआलिआ = S. प्रावृषि कीटविशेषः a kind of insect found in the rainy season, *fr.* S. गो a cow +पालिता protected *fr.* पा, पाल्, to protect.] A snail.

ગો-કળી, *s. m.* A cow-herd. (Used in Kthd.).

ગો-કીરો, *s m.* [ગો Imit. + S. कार suffix showing the sound.] An uproar; a noise.

ખોટો ને ગોકીરો મર નિ સાંભળે રે;

હાં રે તોએ શૂરવીરનાં શિર જાય રે.

—**ભોજોભગત.**

ગો-કુળ-પુરી, *s. f.* [S. गो-कुल the village in which the god Krișņa lived in his childhood *fr.* गो, ગાય, a cow + કુળ a family, a group, + પુરી a city.] Completely happy (of a family).

ગોખ, *s. m.* [S. गवाक्ष a window.] A balcony; a portico.

ઉંચી મેડી અજબ જરૂખા, ગોખ તણો નહિ પાર.

—**ભોજોભગત.**

ગો-ખર, *s.m.* [गो a cow + खर an ass.] An ass bred among cows.

ગોખરૂ, *s. n.* [S. *fr.* + खुर the hoof.] A long thorny plant. 2. Lace.

ગોખ-લો, *s. m.* [See ગોખ.] A hole; a nitche or recess in a wall. 2. The mouth.

ગોખ-વું, *v. t.* [S. घुष् to proclaim.] To commit to memory by loud repetitions. 2. To study carefully. 3. To beat.

Id. ગોખી કાઢવું To commit to memory by repeated reading. ગોખી રાખવું To commit to memory; to remember. ગોખી નાખવું To beat.

ગોખો, *s. m.* [See ગોખ.] A nest of birds.

ગો-ગ્રાસ, *s. m.* [S. *fr.* गो a cow + ग्रास food *fr.* ग्रस् to eat.] A portion of food reserved for cows.

ગો-ચર, *adj.* [S. *fr.* गो the senses + चर् to walk.] Perceptible by the senses.

ગો-ચર, *s.n.* [S. गो a cow + Guj. ચર-વું to feed *fr.* S. चर् to walk.] A pasture.

ગો-ચરી, *s.f.* Begging for a little at every door; the vow of begging for food, taken by Jain ascetics.

ગોચ-લું, *s.n.* [See ગુંછ-ળુ a ball of thread.] A round gathering; a troop of persons or other animals standing in a circle.

Id. ગોચલાં ગણવાં To arise (of complicated and conflicting thoughts in the mind); to hesitate; to be undecided in the mind.

ગો-ઝારૂં, } **ગો-જારૂં,** } *adj.* [See ગો-ઝારો.] Spoiled. 2. Sinful. 3. Horrible; terrible. 4. Cruel.

દેહ હવે હું પરહરૂં,ગોઝારો જીવી શું કરૂં?—પ્રેમાનંદ.

ગોજું, [See ગોઝારો.] Same as ગંદું.

ગોઝાર, *s. f.* [See ગુહ્ય + અગાર.] A secret room for storing away valuable articles.

ગો-ઝારો, *s.m.* [S.गोa cow+હત્યારો a killer *fr.* प्र forth + हृ to take away.] A cow-killer.

ગોટ, *s. m.* [See ઘુટ-ડો.] A draught; a gulp.

ગોટ, *s.m.* [See ગોટો.] A cloud of smoke.

Id. ગોટેગોટ, ગોટાગોટ Wreaths of smoke. 2. *adv.* In wreaths (smoke).

ગોટ-કો, Same as ઘુટ-કો.

ગોટ-પીટ, *s. n.* [Imit of Eng. Good + But.] The English language; the Englis speech. (Used by people ignorant of t English language and its sounds.)

ગોટ-પોટ, } **ગોટ-મોટ,** } *adv.* [Mar. पोट the bel *fr.* S. पुट a cavity; ગોટ redup; or See ગો And, ગોટો + Mar. मोट a bundle.] (Slee ing) In each other's embrace. 2. Sleepir with contracted limbs and closely coverir the body with clothes.

ગોટ-લી, *s.f.* [See ગોટો.] The stone a fruit; the nut of a fruit.

ગોટ-લો, *s.m.* A large ગોટ-લી. 2.A lun of flesh.

Id. ગોટલા બાઝવા-ચઢવા To form in lumps (of the flesh of the body); to ha cramps.

ગોટા-ગોર, } **ગોટા-કોર,** } *s. f.* [+ કોર a border.] border of a garment having clusters flowers woven in it.

ગોટ-વ-વું, } **ગોટા-વું,** } *v. i.* To be confused. 2. be suffocated. 3. To be in a whirling conc tion (said of smoke).

ગોટા-ળો, *s m.* [+ ળો dim.] A confusio

Id. ગોટાળો કરવો-વાળવો To make a co fusion. ગોટાળો થવો To be confused.

ગોટિ-મ-ડું, } **ગોટિ-મ-લું,** } Same as ગોઠિ-મ-ડું.

ગોટિ-યું, *s. n.* A piece of cloth ma use of in making up a turban to give i round shape.

ગોટિ-લો, *s. m.* A tool used by cotto cleaners. 2. A hard ball of cloth or a other soft material. 3. A dhotar twist lengthwise into a ball.

ગોટી, *s. f.* A lump of silver. 2. A cl of blood.

ગોટો, *s. m.* [Hem. Des. गाडी = S. मञ्ज a streak of blossom: *Cf.* Mar. गोंडा. See ગો ગોળો.] A nosegay. 2. The marigold flowe 3. The kernel of a cocoa-nut. 4. Higgled piggledy. 5. A gross blunder. 6. A rou mass of smoke.

Id. ગોટો ઘાલવો To throw a ball of ra

with burning materials in it over a house to set it on fire. 2. To set a house on fire. 3. To ruin a house or family. 4. To throw into confusion; to make perplexing or confusing. 5. To create a discord in a peaceful family. 6. To commit a theft and run away. ગોટો વાળવો To make a confusion. 2. To rob and run away. 3. To commit mistake. 4. To make contradictory statements. ગડબડ ગોટા વાળવા To make a confusion in answering a question; to make equivocal or confused statements.

ગોટો-પોટો, Same as **ગોળો-પિંડા-ળો**.

ગોઠ, *s. f.* [S. गोष्ठी an assembly *fr.* गोष्ठ् to assemble. Or, S. गोष्ठी Conversation.] A secret or confidential talk.

તમ વણ ગુહ્ય ગોઠ કોને કહીએ? અવરનું કારજ નથી.
દયાના પ્રભુ, પ્રાણ વલ્લભે વચન એમ કહ્યાં કથી.
—**દયારામ.**

2. A pleasure-party. 3. A present given on Holī holidays. 4. Companionship; friendship.

વિષય વિષ વાધ્યું ઘણું, ગોઠમાં નહિ ગારૂડી,
મણિધરે મર્મે ડશી, અવની પડી તે આરડી.
—**ભાલણ.**

ગોઠ·ડી, *s. f.* A secret and confidential talk.

ગોઠ·ણી, Same as **ગોઠ·વ·ણી**.

ગોઠ·તું, *adj.* [See ગોઠ·વ·વું.] Suitable; fit.

ગોઠ·વ·ણ, **ગોઠ·વ·ણી**, } *s. f.* An arrangement. 2. A scheme; a plan; a project; a contrivance.

ગોઠ·વ·વું, *v. t.* [See ગોઠ.] To arrange. 2. To give a support; to make steady. 3. To contrive. 4. To adjust. 5. To settle. 6. To contemplate.

ગોઠ·વું, *v. i.* To fit; to suit.

જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ગોઠે નહિ રે; ન ઉપજે હરિશું હેત.
—**દયારામ.**

2. To recover from a sickness.

ગોઠિ·મ·ડું, *s. n.* A leap heels over head; a summersault; a somerset.

ગોઠિ·યણ, **ગોઠિ·યેણ**, } *s. f.* [See ગોઠ, ગોઠિ·યો.] A female companion or friend.

ગોઠિ·યો, *s. m.* A male companion or friend.

ગોઠી, *s. m.* [See ગોઠ *fr.* S. गोष्ठ् to arrange.] An officer in a Jain temple.

ગો-ઠો, *s. m.* [S. गो-ष्ठ *fr.* गो a cow + स्था to stand.] A cattle-yard, particularly for cow-kind.

ગોઠો, *s. m.* [See ગોઠ·વું.] Ease; a comfortable or suitable position.

ગોઠો, *s. m.* [See કોઠો.] A nest.

ગોડ, *s. n.* [See ગુમડું.] A boil; a tumour.

ગોડ-ગોમડ, *s. n. pl.* [See ગોટો, ગોળો, a round body + ગુમ·ડું *fr.* S. गुल्म a knot.] Boils and tumours on the body.

ગોડ·વું, *v. t.* [See ગાડ·વું to bury Or, S. गोष्ठ् to arrange.] To soften or loosen the soil round the root of plants.

ગોડ-સારંગ, *s. m.* [S. गौड Bengal + सारङ्ग the name of an air in music.] A particular air in music.

ગો-ડાઉન, *s. f.* [Eng. Go-down.] A go-down; a ware-house.

ગોડિ·યો, *s. m.* [See ગોડ-બંગાલ under ગૌડ.] A magician; a juggler.

ગોડિયો વશ કરે માકડો, રામાથી રાજવી રાંકડો.
—**સામળભટ.**

ગોડી, *s. f.* [S. गौडी of Bengal *fr.* गौड Bengal.] The name of a particular air in music.

ગોડી, *s. f.* [Mar. *fr.* S. गुड molasses.] Sweetness.

ગોડે, **ગોડ**, } *prep.* [See ગોઠ·વું.] Like; as; in the same manner as.

કરણી તો કાગની ગોડ કરે હંસની,
હંસને તો હસી કાઢે લવમાં. —**નરસિંહમહેતા.**

ગોણુણી, *s. f.* [Mar. गवळणी a shepherdess *fr.* S. गो a cow + पाल् to protect. Or, Corruption of ગોરા·ણી.] A woman having her husband alive, invited to a dinner in fulfilment of a vow.

ગોત, Same as **ગોત્ર**.

ગોત, *s. f.* [See ગોત·વું.] A search.

ગોત·ડી, *s. f.* The throat.

ગો-તર, *s. n.* [S. गो a cow + तृण, તરણું,

grass.] A kind of grass used as forage for cattle.

ગોતર-જ, Same as **ગોતરે-જ**.

Id. ગોતરજ-જાયણું કરવું To perform the ceremony of propitiating the guardian deity of the family.

ગોતરી, *adj*. [See ગોત્ર.] Akin; born in the same family.

ગોતરે-જ, *s. f.* [See ગોત્ર+દેવી.]The guardian deity of a family.

ગોત-વ-ણ, *s. f.* [See ગોત-વું.] A search.

કમાલ કુમ્મર કેહજી શિકંદર શાહ જે શિષ્ય,
ગોતવણ જ્ઞાની તણી કરી,જાણી લીધું ભવિષ્ય.–**મુકુંદ**.

ગોત-વું, *v. t.* [Hem. Des. गुत्तो *fr.* S. गुप्तः concealed, See ગુપ્ત. Or, Ar. गौता a plunge; See ગોદ.] To search for; to find out.

ગો-તીત, *adj*.[See ગો an organ of sense + અતીત gone beyond.] Being beyond the reach of the senses; super-sensual.

મન વાણી ગોતીત અગોચર. —**ગિરધર**.

ગો-તું, *s. n.* [Hem. Des. गवत्तं = S. घासः grass,food for cows or cattle,*fr*.S.गो a cow + अत्तम् eaten *fr.* अद् to eat.] The husk of તુવેર, &c., boiled as food for cattle. 2. Forage. 3. Manure. 4. The refuse of a meal; several articles left uneaten in a dish at a meal.

ગોતું, *adj*. [Hem. Des. गुत्तं secret *fr.* S. गुप्तम् concealed; See ગુપ્ત.] Cold.

ગોત્ર, *s. n.* [S.] A family; a tribe.

ગોત્ર-જ, *adj*. [S. *fr.* + जन to be born.] Born in the same family; akin; kith and kin.

ગોત્ર-બંધુ, *s. m.* [S. *fr.* + बन्धु a relation.] A kinsman.

ગોત્રી, Same as **ગોત્ર-જ**.

ગોથ, *adj*. A term used for the number four in secret conversation.

ગોથ, *s. f.* [Ar. गौता a plunge.] A downward movement of a paper-kite.

Id. ગોથ મારવી–ખવડાવવી To give a downward movement in the flight of a kite.

ગોથ-પડી, *adj*. A term used for the number fourteen in secret conversation.

ગોથું, *s. n.* [See ગોથ.] A vain struggle. 2. Deceit.3. The position of the body with the head downward.

Id. ગોથું ખાવું To make a mistake. દલાલ તરીકે આપણે ગોથું ખાધું છે We have failed as intermediaries. ગોથું દેવું–ખવડાવવું–મારવું To cause to make a mistake.ગોથું મારીને સુઈ જા Lie there quietly with your head downward.

ગોદ, *s. f.* [See ગોદ-ડું.] The lap; the bosom.

ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ ભરાણા, કોસલ્યાની ગોદ.
—**ભાલણ**.

Id. ગોદમાં લેવું To take in one's lap. 2. To treat with care and affection. ગોદમાં ઘાલવું To place in the lap of. 2. To request to treat with care and affection.

ગોદડિ-યું, *s. n.*[See ગોદ-ડું.]A particular species of small-pox covering the whole body as with a quilt.

ગોદ-ડી, *s. f.* A quilt; a mattress.

ગોદ-ડું, *s. n.* [Hem. Des. गड्डं = S. शय्या, गाढ-निद्रा, a bed, sound sleep.]A large quilt or mattress.

ગોદાવરી,*adj*.[S. गोदावरि name of a holy river in Southern India.]A secret number to express 12 (the date of the Godāvārī pilgrimage occurring once in twelve years)

ગોદા-વ-વું, *v. t.* [See ગોદો.] To give a push. 2. To postpone from time to time; to make several postponements.

ગોદી, *s. f.* [See ગોદ *fr*.Ar. गौता a plunge.] A dock-yard.

ગોદો, *s. m.* [See ગોથ, ગોદ.] A push.

Id. ગોદો આવવો–વાગવો To receive a push. 2.To suffer a loss. ગોદો મારવો–ઘાલવોTo give a push. 2. To inflict a loss.

ગો-ધણ, *s. n.*[S. गो a cow + धन wealth.] A herd of cattle.

ગોધમ, Same as **ગોધૂમ**.

ગોધરિ-યું, *adj*. [Guj. ગોધરા a part of the province of Rewā Kānthā.] Produced in Godharā; brought from Godharā.

Id. ગોધરિયું તેલ Oil of an inferior quality, generally brought from Godhara. ગોધરિયું વાનું A troop of fools.

ગોધલી-લગન, Same as **ગોધું લગન.**

ગોધલિ-યું, }
ગોધું, } *s. n.* [See. ગોધો.] A young bull; a male young one of a cow.

ગોધું લગન, *s. n.* [S. गो + धूलि dust + લગન a marriage.] A marriage celebrated at the dusk of the evening, when cattle return from the forest to the house, and raise dust in their way.

ગોધુમ, }
ગોધૂમ, } *s. m.* [S. गोधूम.] Wheat.

ગો-ધો, *s.m.* [S. गो a cow + धव husband.] A bull.

ગો-પ, *s. m.* [S. *fr.* गो + पा to protect.] A cow-herd.

ગોપ, }
ગોફ, } *s. m.* [S. गुम्फ् to weave.] A necklace intended for men.

ગો-પદ, *s. n.* [S. गो + पद foot.] The foot, or the foot-print of a cow.

ગોપ-ન, *s. n.* [S. *fr.* गुप् to protect.] Concealment; protection.

ગોપ-વ-વું, *v. t.* [S. गुप्, गोप्, to hide.] To hide.

મારત પિચકારી ગોપવી ગૈરવ શામ હરિ.
—નરભેરામ.

પાવક ભસ્મ ઢાંકિયો ત્યમ ગોપવ્યું તેજ જી.
—ભાલણ.

ગોપ-હાર, *s. m.* [See ગોફ, ગોપ, + हार necklace. *Cf.* ગોપ a necklace for men.] A neck-lace for women.

ગો-પાલ, }
ગો-પાળ, } *s. m.* [S. गो a cow+पाल् from पा to protect.] Same as **ગો-પ** A cow-herd. 2. A child.

હે ગુરૂ આ ગોપાળ મેં આપ્યું એ આપને,
વશ કરી રાખો નિજ પાસે. **—દયારામ.**

ગો-પિ-કા, }
ગોપી, } *s. f.* A woman of the class of cow-herds.

ગોપી-ચંદન, *s. n.* [S. गोपी fem. of ગોપ, + चंदन sandal-wood.] A kind of yellowish earth found in the river ગોમતી near દ્વારકા in Kthḍ.

Id. ગોપીચંદન કરવું To spoil;to waste. ગાંઠનું ગોપીચંદન કરવુંTo spend one's own money for the use of other.

ગોપુર, *s. n.* [S.] A town-gate. 2. The principal gate.3.The ornamental gate-way of a temple.

ગોપ્ય, *adj.* [S. *fr.* गुप् to protect, to conceal.]That which should be kept secret.

ગોફ-ણ, }
ગોફે-ણ, } *s. f.* [S. गुम्फ् to weave.] A sling.

ગોફણિ-યું, *adj.* That can be thrown with a sling (of a stone). 2. *s. m.* A sweet-meat ball (Slang).

ગોફણી, *s. f.* [S. गुम्फ् to weave; or+ ફણા, ફેણ, the hood of a snake.] An ornament for the hair-knot usually worn by women.

ગોબર, *s. m.* &. *n.* [Hem. Des. गोवरं=S. पुरीषम् human ordure; also Hem. Des. गोहूरं *fr.* S. गो-पुरीषम् cow-dung.] Cow-dung cakes in a powdered state. 2. Dirt; filth.

ગોબર કાઢે ગાયનું, નાખે ઉકરડા માંય;
એમ નિશ દિન તે તો કરે, રક્ષા નાખી ન્યાંય.**—મુકુંદ.**

ગો-બરૂં, *s. n.* Measles. 2. *adj.* [See ગોબર.] Dirty; filthy.

ગોબા-વું, }
ગોભા-વું, } *v. i.* [See ગોબો, ગોભો.] To be depressed in mind.

ગોબો, }
ગોભો, } *s. m.* [See ગર્ભ + ભાવ.] A depression in a metallic vessel.

ગોમ, *s. f.* [See ગુમ.] A blemish; a defect. 2. Hesitation.

હા કહીને હેલા માંહી, ઊઠી મહી ચાલી સાથ;
રીઝે સહુ ભાવતાથી, અભાવ તે ગોમ છે. **—વલ્લભ.**

ગોમટો, *s. m.* A skein of thread left unwoven (used by weavers).

ગો-મય, *s. n.* [S. गो a cow + मय made of, obtained from.] Cow-dung.

ગો-માંસ, *s. n.* [S. *fr.* गो + मांस flesh.] The flesh of a cow; beef.

ગો-મુખ, *s.n.* [S. *fr.* गो + मुख the mouth.] The mouth of a cow.2.A figure of a cow's mouth made of wood, stone, or metal.3.A drum having the form of the mouth of a cow. 4. A trumpet having the form of the mouth of a cow.

મૃદંગ, ભેર, દદામા દમકે, ધમકે ગોમુખ ઘોર જી;
દશો દિશા દડબડતા ચાલે, પાયક જાલમ જોર જી.
—ગિરિધર.

ગો-મુખી, *s. f.* [S. गो + मुख.] A bag, enerally made of woollen cloth, in the orm of a gnomon,used in repeating Vedic erses, or telling the beads of a rosary.

ગો-મૂત્ર, *s. n.* [S. *fr.* गो + मूत्र urine.] he urine of a cow.

ગો-મેદ, *s. m.* [S. + मद fat.] A gem of our different colours, white, pale,yellow, ed, and dark blue.

ગો-મેધ, *s. m.* [S. *fr.* गो + मेघ sacrifice.] sacrifice, in which a cow is offered to he gods.

ગોય-ણી, Same as **ગોર-ણી.**

ગોર, *s. m.* [S. गुरु.] A family-priest.

Prov. ગોર પરણાવી આપે, કંઇ ઘર ન ચલાવી આપે Marry, marry, and who is to manage he house ? વર મરો, કે કન્યા મરો, પણ ગોરનું તરભાણું ભરોA selfish man looks to his own inerest without any regard to circumstances.

ગોર, *s. f.* [S. गौरि.] Same as **ગૌરી.**

તેં વશ કીધો રાધે, દયાનો પ્રભુજી;
હું નવ જાણું, તેં તે કેઇ ગોર પૂજી. —દયારામ.

ગોર, *s. m.* [See ગોબર.] Dust of cowung cakes.

ભરે ગોર છાણ તણો અગ્નિ આંચ દિન આઠ.
—સામળભટ.

ગોર, *s. n.* [See ગો a cow.] A herd of nilch cattle, sheep, or goat.

ગો-રક્ષ, *adj.* [+ રક્ષ-ણ.] Protected by a ow. 2. [See ગો an organ of sense + રક્ષ-ણ.] hat has controlled the senses or passions.

ગોરક્ષ સાધુ જે થયા, ગોરક્ષ પડિયું નામ;
તેહ તણાં ચરિત્ર ગાવા, મનમાં થઇ હામ.—મુકુંદ.

ગો-રજ, *s. f.* [S. गो + रजस् dust.] Dust hrown up by cows running fast.

ગોરજ વદન વિરાજે, જાણે, પંકજ પર પરાગ થોભે.
—દયારામ.

. *adj.* Same as **ગોધું** in **ગોધું લગન.**

ગોર-જી, *s. m.* [S. गुरु a priest + देव a god r. दिव् to shine.]A Jain priest or religious reacher.

ગોર-ટિ-યું, } **ગોર-ટું,** } Same as **ગોરૂં.**

ચિત્ત-ચોરટી, કો ગોરટી, કો શામળી સોહામણી.
—પ્રેમાનંદ.

ગોર-ડી, Same as **ગોરી,**

ફટફટ રે ઘેલી ગોરડી, વિપ્ર ગરીબને કેમ વરે ?
—સામળભટ.

ગોર-ણી, *s. f.* [See ગૌરી.] A woman in her wife-hood; a woman whose husband is alive.

ગોર-તો, *s. m.* [See ગોર, ગોરી, + વ્રત.] A vow in which women in wifehood are feasted.

ગોર-પદું, *s. n.* [S. गुरु + पद position.] The position,duties,or profession of a **ગોર.**

ગોર-મટી, *s. f.* [S. गौर yellow + मृत्तिका. માટી, earth.] A yellow clay.

ગોરં-ભા-વું, *v. i.* [See ઘોરં-ભા-વું; ઘોર+ભાવ.] To be confused; to be vexed and grieved.

ગોરં-ભો, *s. m.* Confusion.

મોટે રે પ્રભાતે મારે દ્વારે શીદ ઊભા,
જાઓ, શો ગોરંભો ઠાલો રે ? —દયારામ.

Id.ગોરંભો ઘાલવોTo throw into difficulty. 2.To arise (of clouds and darkness in the (sky).3. To bear an angry or gloomy face.

ગોરવ, *s. m.* [S. गौरव greatness *fr.* गुरु great.] A dinner given by the father of the bride to the bridegroom and his relations,when great respect is shown to them.

ગો-રસ, *s. n.* [S. *fr.* गो a cow + रस juice, a liquid, water.] Milk; whey; curdled milk; butter.2. A vessel for holding milk, whey, &c.

Id. ગોરસ લગન [See ગોરજ] A marriage in which the ceremony should be completed before 12 o'clock at night.

ગોર-સિ-યું, } **ગો-રસું,** } *s. n.* Same as **ગો-રસ.**

ગો-રસી,*s. f.*A small vessel for holding milk, whey, &c.

ગોરા-ટ, } **ગોરા-ડુ,** } *adj.* [See ગોરૂં.] Light and Sandy (soil).

ગોરાણી, *s. f.* [See ગોર, *s. m.*] The wife of the family-priest.

ગોરા-દે, *s. f.* [See + ગૌરી + દેવી.] Same as **ગોરી.**

ગોરા-શ, *s. f.* [See ગોરૂ.] Whiteness; fairness.

ગોરી, *s. f.* A handsome, beautiful, and charming woman. 2. A female; a woman.

ગોરી ગુલાબી હું હરિ, ખટરસ રઘુકુળ ભાણ,
શ્રે' ચંપક જોઈ પળ્યા, પરિમલ ગ્રહી ન જાણ.
—**દ્વારકો.**

ગોરૂ, *adj.* [S. गौर yellowish white.] White; fair; handsome.

Id. ગોરૂ ગફલ Very fair or white of complexion.

ગોરૂ-ચંદન, *s. n.* [A popular form of S. गो रोचना.] The Bezoar stone.2. The name of a drug or medicine. 3.A bright yellow pigment prepared from the urine of a cow, or vomited by a cow, in the form of Scybala.

ગોલ, *adj.* [S.] Circular; cylindrical; round. 2. Spherical.

ગોલઈ-યો, *s. m.* [Hem. Des. गोल्लो = S. साक्षी a witness.] A person who comes to a dinner-party uninvited.

ગોલક, *s. m.* [See ગલ્લો.] A till; a money-box.

Id. ગોલકમાં નાખવું-મૂકવું To lay aside; to lay by. 2. To misappropriate.

ગોલક, [S.] The offspring of a widow or of an unmarried girl.

ગોલક ને મિત્રનો દ્રોહી રે, ન જોઇએ નપુંસક કોઈ રે.
—**પ્રેમાનંદ.**

ગોલ-ણ, *s. f.* [See ગોલો.] A woman of the caste of rice-beaters.

ગોલં-દાજ, *s. m.* [P. गुल्लः a ball + अन्दाज् a thrower *fr.* अन्दाख्तन to throw. See ગલોલ.] A gunner; a bombardier; a cannonier.

ગોલ-વાડ, *s. f.* [See ગોલો + વાડો.] That part of a town, in which rice-beaters live.

ગોલ-વું, *v. t.* [See ઘોળ-વું.] To crush or press under feet.

ગોલાર્ધ, *s. m.* [See ગોલ, ગોળ, + S. अर्ध a half.] A hemi-sphere; a semi-sphere.

ગોલી, *s. f.* [See ગોલો, 2.] A female servant in the harem of a king. 2. Same as **ગોલણ.**

ગોલો, *s. m.* [Hem. Des. गोल्ला = S. सखी a female friend.] A rice-beater. 2. A menial servant in the harem of a king. 3. The knave in a pack of cards. 4. A mean person. (Colloq),

Prov. ગોલો ગોલી લઢે, ને ગધેડાના કાન કપાય The poor do penance for the follies of the great.

ગોલ્લો, *s. m.* [See ગોલો + લો dim.] A devotee of a goddess.

Id. માતાનો ગોલ્લો A devotee of a goddess.

ગો-વધ, *s. m.* [S. *fr.* गो a cow + वध killing.] The slaughter of a cow.

ગો-વડું, Same as **ગો-બડું.**

ગો-વાંદરૂં, *s. n.* [S. गो a cow + वृन्द a group.] A plot of ground set aside for cattle-pasture.2. The confines of a village.

ગોવા-ગરી, *adj.* [Mar. गोवें-करी *fr.* गोवें Goa, a Portuzuese town on the west coast of India, + कर Mar. suffix showing "residence."] Produced at or about Goa. 2. Brought from Goa.

ગો-વાડું, *s. n.* [See ગો-વાંદરૂં.] A herd of cattle.

ગો-વા-વું, *v. i.* [See ગા-વું, વ-ગોવ-વું.] To be ridiculed (Used in the Surat Dst.).

ગો-વાળ, *s. m.* [S. गो a cow + पाल् *fr.* पा to protect.] A cowherd.

ગો-વાળ-ણ, } *s. f.* A woman of the
ગો-વાળ-ણી, } cowherd caste.

ગો-વાળ-બકરી, *s. f.* [+ બકરી.] A game for children, generally known as બકરાંની ગંઝર.

ગો-વાળિ-યો, *s. m.* A cowherd; one who tends cattle.

ગોશ, *s. n.* [P. गोश्त flesh.] Meat; mutton.

ગોષ, *s. m.* [S. घोष a cow-pen.] A yard for shepherds.

ગોષ્ટી, } *s. f.* [S. गोष्ठी.] A tale; a story.
ગોષ્ઠી, } 2. Conversation.

ગોસ, *adv.* To the right (used by mariners in steering a ship) star board (nautical).

ગોસ, Same as **ગોશ.**

ગો-સાંઈ, *s. m.* [S. गो a cow + स्वामी a lord, a protector.] A mendicant; a Fakir; a monk; an itinerant beggar. 2. A Shudra that professes to have renounced wordly business, pleasures, and affections.

ગોહ, *s. f.* [S. गुहा *fr.* गुह् to conceal.] A cave; a cavern.

ગો-હત્યા, *s. f.* [See ગો a cow + હત્યા.] Killing a cow, being one of the five great sins according to Hindū Scriptures, which can be atoned for only with capital punishment.

ગો-હત્યા-રો, *s. m.* [+S. कार a doer *fr.* कृ, કરવું, to do.] A killer of a cow. 2. A great sinner.

ગોહટાવું, *v. i.* [See गुह् to conceal.] To be confounded or puzzled.

ગોહોર, *s. f.* [Ar. गौहर.] Deed; thought.

ગોહોર, *s. f.* [P. गोर.] A grave.

ગોળ, *adj.* [See ગોલ.] Circular; spherical; round; cylindrical; globular. 2. A circle. 3. A limited body; an organized association. 4, A round piece of ivory.

Id. ગોળ ચક્કર લેવું–ફરવું To sing and dance round and round; to revolve. ગોળ-મટોળ,ગોળ દડા જેવું Quite circular. ગોળ બાંધવો To organize an association. ગોળમટોળ A cipher. 2. Valuless. 3. Worthless.

ગૅાળ, } **ગોળ,** } *s. m.*[S. गुड.] Molasses; joggree; raw sugar.

Id. ગૅાળે ત્વંટાળીને વાત કરવી To give information in a flattering or harmless form.2. To make indefinite statements.ગૅાળને પાણીએ નહાવું To lose and have no hope of recovery. ગૅાળ ખાધા સાથે કામ Attend to your object. એની જીભમાં ગૅાળ છે He has a sweet tongue. ગૅાળનું ગાલ્લું A great gain.

Prov.ગૅાળ ઘાલે,તેવું ગળ્યું થાય The sweetest wine makes the sharpest vinegar. ગૅાળે મરે, તેને વિખે (વખે) ન મારવો Never draw your dirk, when a dint will do. ગૅાળ કાંકરી, ને ઘી આંગળી Great things can be judged even in small quantities. ગૅાળ વગરનો મોળો કંસાર, ને સ્ત્રી વગરનો સૂનો સંસાર Sweet-meat is not sufficiently sweet without molasses, and life is not full without wife. ગૅાળ જ્યારે ખાય,ત્યારે ગળ્યો The sweetness of molasses can be known only by eating it: Do not be deceived by appearance. ગૅાળ ખોળનો એક ભાવ Want of right appreciation.

ગૅાળકેરી, *s. f.* [See ગૅાળ+કેરી.] A decoction of molasses and mangoes.

ગૅાળ-ગૅાળ, *adj.* Uttering sweet words. 2. Mitigated; softened.

Id. ગોળગૅાળ કરી નાખવું To win the favour of with sweet words.

ગૅાળ-ધાણા, *s. m.pl.* [+ ધાણા.] Molasses and coriander-seeds (distributed on occasions of joy.)

Id. ગૅાળ-ધાણા વહેંચવા To fall out; to quarrel.

ગૅાળ-પાપડી, *s. f.* [+ પાપડી.] A kind of sweetmeat or pastry made of raw sugar, wheat-flour,and ghee; a sugar cake.

ગૅાળિયા-કેરી, *s. f.* [See ગૅાળ-કેરી.] A pickle made of mangoes and molasses.

ગૅાળિ-યો, *s. m.* [See ગૅાળ] An earthen vessel now empty,but which was previously filled with molasses.

ગોળ-ગોળ, *adj.* [See ગોળ.] Unintelligible. 2. Ambiguous.

ગોળ-વો, *s. m.* [See ગોળ.] A round piece of ivory. 2. A dense and hard lump of curdled milk.

ગોળાકાર, *adj.* [See ગોળ + આકાર.] Globular; circular; spherical.

ગોળાર્ધ, Same as **ગોલાર્ધ.**

ગોળી, *s. f.* [Dh. Des. गुलिआ, Hem. Des. गुलिया, *fr.*S.गुटिका a pill,a small round body. See ગોળ round.]A small ball. 2. A bullet; shot. 3. A pill; a globule. 4.Loss; damage.

Id. ગોળી વાગવી To be shot. 2. To incur loss;to suffer a damage.3.To be unable to do a thing through some obstruction. 4. To have one's object accomplished. ગોળી બેસવી To suffer a loss or damage.

ગોળી, *s. f.* [Hem. Des. गोली =S. मन्थनी a vessel in which curdled milk is churned,

fr. ગો-રસ.] A round vessel in which curdled milk is churned.

Id. ગોળીનું પાણી સૂકાવું To suffer a great loss (either in money or men).

ગોળો, *s. m.* [See ગોલ.] A globe; a ball; an orb; an artificial globe.2.A large vessel or pot round in shape.3. A rumour;news. 4. A mass; a lump.5.Clod; clot.6. Hernia; a kind of disease. 7. The included kernel; large pea-like seeds.

Id. ગોળો ગગડાવવો To throw an obstacle in the way.2. To circulate a rumour. ગોળો વાળવો,ગોટો વાળવો To make a confusion.ગોળો-પિંડાળો Confusion; disorder. 2. Entanglement. ગોળો અને ગોફણ સાથે ગઈ Freed from all trouble.

Prov. કજીઆ કંકાસથી ગોળાનું પાણી નાશ પામે Quarrels drive all prosperity from the house.

ગૌ, *s. f.* [S. गो.] A cow. 2. A helpless person seeking protection.

ગૌ-ચર, *s. n.* [S. + चर् to walk.] A pasture reserved near a village;the village-common.

ગૌડ, *adj.* [S.] Pertaining to Bengal; Bengalese.

ગૌડ-સારંગ, *s. m.* [S.] A particular musical mode.

ગૌણ, *adj.* [S. *fr.* गुण an attribute.] Secondary; inferior.

ગૌ-ત-રાટ, } **ગૌ-ત્રાટ,** } *s. n.* [S. गो a cow + त्रि three + रात्रि a night.] A vow of cow-worship observed for three nights.

ગૌ-દાન, *s. n.* [+ दान a gift *fr.* दा to give.] The giving away of a cow in charity.Same as **ગો-દાન.**

ગૌ-ધન, *s. n.* [See ગૌ + ધન.] Cows and other cattle considered as wealth.

અકળસ્વરૂપ અખંડ અવિનાશી તે,ગૌધનકે સંગઆવે રે.
—**ભોજોભગત.**

2. The senses; the organs of sense.

ગૌ-બ્રાહ્મણ-પ્રતિપાલ, *s. m.* [+ બ્રાહ્મણ + પ્રતિપાલ.] The protector of Brāhmans and cows. 2. A title assumed by Hindū kings.

ગૌ-મુખ, Same as **ગો-મુખ.**

ગૌ-મુખી, Same as **ગો-મુખી.**

ગૌ-મુખો વાઘ, *s. m.* [+ વાઘ a tiger.] A wolf in a lamb's skin.

ગૌ-મૂત્ર, Same as **ગો-મૂત્ર.**

ગૌર, *adj.* [S.] White. 2. Yellowish white.

ગૌરવ, *s. n.* [S. *fr.* गुरु great.] Weight; gravity. 2. Influence. 3. Respect; honour.

ગૌર-વર્ણ, *adj.* [+ वर्ण colour.] Having a white yellowish colour.

ગૌરી, *s. f.* A name of પાર્વતી, the wife of Shiva.2. An unmarried girl under ten years of age.

ગૌ-વિલાપ, *s. m.* [S. गो a cow + विलाप mourning.] Lamentation or distress of cows. 2.Lamentations of a helpless person seeking protection.

ગૌ-શાળા, *s. f.* [S. गो a cow + शाला a house.] A cow-house; a cow-pen.

ગ્યાલન, *s. n.* [Eng.] A gallon.

ગ્યાસ, *s. m.* [Eng. Gas.] A gas.

ગ્રંથ, *s. m.* [S. *fr.* ग्रन्थ् to weave.] A book. 2. A composition in prose or verse. 3. A part, divison, or section of a book.4. A large volume of literary composition.

ગ્રંથ-કર્ત્તા, } **ગ્રંથ-કાર,** } *s. m.* [S. *fr.* + कर्ता, कार. a doer *fr.* कृ to do.] A composer; a book-maker; an author.

ગ્રંથાન્તર, *s. n.* [+ अन्तर another.] Another book.2.Another scriptural authority.

ગ્રંથિ, *s. f.* [S. *fr.* ग्रन्थ् to weave.] A knot. 2. A joint.

ગ્રસ્ત, *adj.* [S. *fr.* ग्रस to eat.] Embezzled. 2. Striken; afflicted.

ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* ग्रह् to take.] Taking; seizing; receiving; holding; accepting. 2. An impression produced on the mind. 3. An eclipse of the sun or moon; seizure of the sun or moon The chief. (by Rāhu). 4. A planet.

Id. મુખ્ય ગ્રહ A chief planet. ઉપગ્રહ A smaller planet; a satellite. ઇષ્ટ-સારા ગ્રહ a planet in a favourable position (in Astro-

logy). કનિષ્ઠ–કઠણ–વાંકો ગ્રહ A planet in an unfavourable position (in Astrology). ક્રૂર ગ્રહ An evil planet (in Astrology.). બેના મળતા ગ્રહ આવવા To have the positions of planets in the horoscope of one (bride or bridegroom) agreeable or favourable to those of the other. ગ્રહ ગામ જવા–ઘરેણે મૂકવા To have an unfavourable conjunction of planets. 2. To lose one's senses.

ગ્રહ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* ग्रह् to take.] An eclipse. 2. Receiving; seizure. 3. Comprehension; understanding.

Id.–નું ગ્રહણ થવું To be eclipsed. ગ્રહણ કરવું To seize. 2. To receive. 3. To accept. ગ્રહણ કાઢવું To clear the house of unclean things after an eclipse.

Prov. ગ્રહણ વખતે સાપ (નિકળવો or કાઢવો) To have one more difficulty added to those that already exist : Confusion worse confounded.

ગ્રહ-ણી, *s. f.* Diarrhœa. 2. Dysentery. *Cf.* **સં-ગ્રહ-ણી.**

ગ્રહ-દશા, *s. f.* [See ग्रह planet+ दशा condition.] The (evil) influence of planets over men's fortune. 2. Aspect of the planets.

Id. ગ્રહદશા બેસવી To begin (of the influence of a planet; generally used with reference to the evil influence of a planet).

ગ્રહ-પીડ-ન, *s. n.* } **ગ્રહ-પીડા**, *s. f.* } Baneful influence of a planet. 2. An eclipse.

ગ્રહ-ભાવ, *s. m.* [+ भाव condition *fr.* भू to be.] The prosperity or adversity of a man arising from the influence of planets.

ગ્રહ-મખ, *s.m.* [S.*fr.*+ मख a sacrifice.] A sacrifice performed to propitiate the planets.

ગ્રહ-મંડળ. *s.n.* [S. + मंडल a circle.] The circle of the planets; all the planets.

ગ્રહ-વું, *v.t.* [S. ग्रह् to take.] To seize; to catch. 2. To comprehend. 3.To have an impression produced on the mind.

ગ્રહ-શાન્તિ, *s.f.* } **ગ્રહ-શાંતિ-ક**, *s. n.* } [+ શાન્તિ.] A religious ceremony performed in the beginning of an auspicious ceremony, to remove the evil influence of planets.

ગ્રહ-શાંતિક વેળા ગોરી રીસાવી બેઠાં,
એને કોણ મનાવે, હો લોલણી,
આછો ઘુંઘટ રે વહુને વહાલેરો લાગે. —**ભાષા.**

ગ્રહ-સંગમ, *s. m.* [S. + संगम joining *fr.* सम् together + गम् to go.] Conjunction of planets.

ગ્રામ, *s. n.* [S.] A village; a hamlet. 2. The scale in music; the gamut. 3. A group; a collection.

એકાદશમું પર્વ કહીએ, સ્ત્રી-પર્વ જેનું નામ;
પાંચ પ્રકરણ તેનાં છે, ગાઇએ તેના ગુણ-ગ્રામ.
—**હરિદાસ.**

ગ્રામ-કંટક, *s. m.* [+ कण्टक a thorn.] A village pest. 2. A villifier.

ગ્રામ-દેવ-તા, *s. m. f.* [+ દેવ-તા.] The guardian deity of a village.

ગ્રામ-સિંહ, *s. m.* [+ सिंह a lion *fr.* हिंस् to kill.] A dog.

ગ્રામાચાર, *s. m.* [+ આચાર.] The laws and customs of a village; *lex loci.*

ગ્રામ્ય, *adj.* [S. *fr.* ग्राम a village.] Relating to a village. 2. Rustic.

ગ્રાસ, *s. m.* [S. *fr.* ग्रस् to eat.] A mouthful. 2. Swallowing. 3. An eclipse; the part of a planet eclipsed.

ગ્રાહ, *s. m.* [S. *fr.* ग्रह् to take.] A whale. 2. An alligator.

ગ્રાહ-ક, *s. m.* A customer; *Cf.* ઘરાક. 2. An appreciator.

ગ્રાહ્ય, *adj.* [S. *fr.* ग्रह् to take.] Fit to be received, taken, or accepted.

ગ્રીવ, } **ગ્રીવા**, } *s. f.* [S. ग्रीवा.] The neck.

ગ્રીષ્મ, *s. m.* [S.] The hot season (June–July.)

ગ્લાનિ, *s. f.* [S. *fr.* ग्लै to be fatigued.] Lassitude; languor; dullness. 2. Fatigue of the body. 3. Depression of spirits.

ગ્વાલ, Same as **ગો-પાલ, ગો-વાળ.**

ગ્વાલ-ન, Same as **ગો-વાળ-ણ.**

સુર, નર, મુનિ કેરા સ્વપ્નમાં ના'વે;
તુંકું ગ્વાલન હેત હે ગારી રે. —**ભોજોભગત.**

ઘ.

ઘ, The aspirate of **ગ,** and represented by *gh*; the fifteenth letter of the Alphabet and the fourth consonant.

ઘઉં, *s. m. pl.* [S. गोधूम = P. गन्दुम.] Wheat.

Id. ઘઉં ભરવા જવું Lit. To go to bring wheat(from Malva).2.To die.ઘઉંપુરAs little as or equal in weight to,a grain of wheat.

Prov. ઘઉં ખેતમાં, ને બેટા પેટમાં Count not your chickens before they are hatched. ઘઉંના રોટલા એ થાય, ને ઘઉંનાં થૈબર એ થાય The best material may be put either to the best or worst use.

ઘઉં·લા, *s. m.* A fragrant drug.

ઘઉં·લાસાપ, *s. m.* [See ઘઉં + સાપ.] A kind of snake, tha colour of whose skin is brown or wheaten.

ઘઉં-વરણું, **ઘઉં-વર્ણું,** *adj.* [+ વર્ણ colour.] Of a wheaten colour; brown.

ઘખ·વું, *v. t.* [S. घुष to cry aloud.] To upbraid; to chide.

ઘ-ઘર·ણું, *s. n.* [See ઘર.] Remarriage; a second marriage.

ઘઘો, *s. m.* [See ઝભ્ભો.] A robe. (Used in Kthd.).

ઘં-ઘોલિ·યું. *s. n.* [See ઘન-ઘોર.] Desolation; ruin; destruction.

ઘં-ઘોલિ·યું, *s. n.* [See ઘન-ઘોર, Also ઘર + redup. Or, See ગાગો + આલય.] A toy-house made with pieces of cloth by children in play, and in which they hide themselves.2. A wretched dwelling-place; a pig-stye.

ઘચ, *adv.* [See ઘોંચ·વું; or ઘટ *adj.* tight. Or, Imit.] Pricking; piercing.

ઘચડ·વું,[S. घृष्, घर्ष्, घृष्ट,to rub;*Cf.*કચડ·વું *fr.* कृष्, कर्ष्, कृष्ट, to draw.] Same as **કચ·ડ·વું.**

ઘચડા-ઘચડી, *s.* [*Cf.* કચડા-કચડી.] Press; over-crowdedness.

ઘચડા·વું, Same as **કચડા·વું.**

ઘચરકો, *s. m.* Same as **ગચરકું.**

ઘચુ·મલ, *adj.* [See ઘચુ·મલો.] Confused; mixed together.

અણવટ વિછવા તો ચારૂ રે ઠમકે,
નેપુર કેરી ઘચુમલ ઘુઘરી ઘણકે. **—દયારામ.**

ઘચુ·મલો,*s.m.* [See ગુંચ-વાડો.] Confusion. ગળે ઘરેણાં થયાં ઘણાં ઘચુમલો રે લોલ.—**વલ્લભભટ.**

ઘટ, *s. f.* [S. घट् to form.] Decrease; deficiency;abatement; diminution. 2. Loss.

Id. ઘટ જવી–આવવી–પડવી–લાગવી To be decreased; to have a deficiency. ઘટ ખમવી To suffer a loss or decrease.

ઘટ, Same as **ઘટ્ટ.**

ઘટ, *s. m.* A water-pot. 2. The body.

ભગવાન તો ઘટ ઘટ વ્યાપી રહ્યો છે.—**ભાષા.**

દયા ધરમકો મૂલ હૈ, પાપ મૂલ અભિમાન;
તુલસી દયા ન છાંડીએ, જબ લગ ઘટમેં પ્રાન.
—તુલસીદાસ.

મિથ્યા દેહનો મમત મૂકાવી, લગાડે આત્મારામશું રંગ;
ધીર દંગ થયો રે, ઘટ્યા ઘટ જ્ઞાન ગ્રેહ. **—ધીરો.**

3. The individual soul; the mind; the heart. 4. Life.

Id. ઘટમાં પ્રાણ હોય, ત્યાં સુધી As long as there is life in the body.

ઘટ·ક, *adj.*That which forms or constitutes; constituent. 2. *s. m.* A constituent; an essential or elementary part; an ingredient; a member. 3. A manager.

Id. ઘટકાવયવ A constituent part; an ingredient. વાયુરૂપી ઘટકાવયવ Gaseous ingredients or parts. હવાના ઘટકાવયવ Associated gases of the air.

ઘટક, *adv.* [Imit.] Swallowing eagerly or in haste; gulping down.

Id. ઘટક લેઇને Swallowing down at once.

ઘટક-ઘટક, *adv.* [Imit.] Drinking eagerly or in haste.

ઘટક·વું, *v. t.* [See ઘટક *adv.*] To swallow; to gulp down.

ઘટકાવયવ, *s. m.* [See ઘટક constituent +અવયવ.]A constituent part;an ingredient; an essential or elementary part;a member.

Id. વાયુરૂપી ઘટકાવયવGaseous ingredients

or parts. હવાના ઘટકાવયવ Associated gases of the air.

ઘટકા•વ•વું, *v. t.* [See ઘટક-ઘટક.] To drink eagerly or in haste.

ઘટકી, *s. f.* [See ઘટક *adv.*] A draught of water or any other liquid.

કરી ચરણામૃત પી ગઈ મીરાં, અમૃતકી જેસી ઘટકી.
—**મીરાંબાઈ.**

ઘટ•કો, *s. m.* [Imit. See ખટ•કો, ચટ•કો.] Smarting pain.

ઘટ•તું, *adj.* [See ઘટ•વું to form.] Fit; proper; deserving; suitable; worthy; becoming.

Id. ઘટતો ઉપાય A proper remedy. ઘટતું કરવું To do the needful.

ઘટ•તું, *adj.* [See ઘટ•વું to decrease.] Decreasing; lessening; diminishing.

ઘટ•ના, *s. f.* [S. *fr.* घट् to form.] Workmanship; skill. 2. Bringing about; happening; occurring.

દેવ જેની અયોગ્યમાં ઘટના કરે,
તેણે યોગ્ય થવું કયાં ઘટારત છે ? —**પ્રેમાનંદ.**

ઘટ-પાટ, *s. n.* [See ઘટ tight + પાટ, પાટ•લો.] A firm seat.

સંતો, પરમ ગુરૂજીએ ઘટપાટ જ માંડયો.
એ તો અલખ ધણીને આરાધે.—**ભોજોભગત.**

ઘટ•માન, *adj.* [See ઘટ•વું] Happening. 2. Possible. 3. Same as **ઘટ•તું** Fit.

ઘટ-માળ, *s. f.* [See ઘટ a pot + माला a series.] A line or circle of earthen pots set round a wheel to draw water up out of a well. 2. Ordinary course; course; routine.

કો સમે મારો પુત્ર-થયો, કો સમે હું તારો બાળ;
એમ અનાદિક આગળની, ચાલી જાયે ઘટમાળ.
—**દયારામ.**

ઘટ-વધ, Same as **વધ-ઘટ.**

ઘટ•વું, *v. i.* [S. घट् to form.] To shrink; to contract. 2. To decrease; to abate. 3. To waste; to subside; to be wanting; to be deficient.

Id. શરીરે ઘટવું To lose flesh. ઘટી જવું To become less. 2. To shrink. 3. To be wanting.

ઘટ•વું, *v. t.* [S. घट् to form.] To deserve; to merit; to be worthy of.

ઘટ-સ્ફોટ, *s. m.* [S. *fr.* घट a pot + स्फोट breaking *fr.* स्फुट् ફુટ•વું, ફોડ•વું, to break.] The ceremony of ejecting irreversibly a person from the caste, also of deciding an offender to be civilly and religiously dead.

ઘટા, *s. f.* [S. *fr.* घट् to form.] Masses of clouds, trees, &c. 2. A thick close mass; a thick-set arrangement. 3. A large number or quantity.

ઘટાકાશ, *s. n.* [See ઘટ a pot + આકાશ.] Lit. The portion of the આકાશ (the sky or space) contained in or limited by a water-pot. Hence. 2. The individual soul.

ઘટા•ડ•વું, *v. t.* [Caus. of ઘટ•વું to decrease.] To diminish; to lessen; to reduce.

ઘટા•ડો, **ઘટા•રો**, } *s. m.* Deficiency. 2. Diminution; decrease.

ઘટારત, *adj.* [See ઘટ•વું to deserve + અર્થ.] Becoming; fit; proper; worthy; deserving.

ઘટિ•કા, *s. f.* [See घट a pot. *Cf.* ઘડો.] A period of 24 minutes. 2. Same as **ઘડી.**

ઘટિ•ત, *adj.* [See ઘટ•વું to deserve.] Proper; right; fit; suitable; worthy; deserving.

ઘટી, Sanskrit form of **ઘડી.**

ઘટીમાં ઘટી જાય આયુષ્ય અલ્પ. —**ભૂખણ.**

ઘટી-યંત્ર, *s. n.* [+ યંત્ર.] A contrivance for measuring time; the metallic sinking cup; an hour-glass; a clock; a watch. 2. A Persian water-wheel.

ઘટ્ટ, *adj.* [Hem. Des. घिट्टो = S. कुब्जः a hunch-back.] Close; compact; firm. 2. Thick; of close texture; having compact structure; frame, or make.

ઘટ્ટ-પણું, *s. n.* Closeness; compactness. 2. Thickness; closeness of texture; compact structure, frame, or make.

ઘડ, Same as **ગઢ.**

ઘડ•તર, *s. n.* [See ઘડ•વું.] Manufacture; an article manufactured by beating, hammering, or cutting. 2. Skill displayed in a manufactured article. 3. The wages of a manufacturer or artizan, who makes an article.

ઘડ•પણ, *s. n.* [See ઘરડું.] Old age; senility; grey hair; ripe old age; the vale of years; the decline of life.

બચપણમાં ભાવે લાબશી, ઘડપણમાં ભાવે શેવ;
એ તો બળી રે ઘડપણની ટેવ; ઘડપણ કોણે મોકલ્યું ?
—ભાષા.

Prev. ઘડપણ ને બચપણ બરાબર Old age is second childhood.

ઘડ-ભાંગ, ઘડ-ભાજ, *s. f.* [See ઘડ•વું + ભાંગ•વું, ભાજ•વું.] Opposing thoughts; struggling thoughts.

ઘડ-માંચી, *s. f.* [See ઘડો + માંચી.] A wooden tripod for placing a water-pot on.

ઘડ-વી, *s. m.* [See ગઢ-વી *fr.* ગઢ + વાહી.] A bard.

ઘડ•વી, [Dim. of ઘડો.] A small store for water.

Prov. "ઘડવી, કયાં ગયા હતા ?" તો કહે "ઘેરના ઘેર" Much bruit, little fruit.

ઘડ•વું, *v. t.* [S. घट् to form.]To fashion; to forge; to shape; to frame; to form. 2. To make by hammering, chiselling, chipping, &c. 3. To draw up; to manufacture (a paper, a document).

Id. ઘાટ ઘડવોTo fashion;to manufacture; to give a shape to. 2. To plan; to make a design; to arrange a scheme. 3. To put to a loss; to ruin. 4. To beat. ઘાટ ઘડી નાખવો To ruin irretrievably. 2. To kill. અરજી ઘડવીTo frame a petition. કલમ ઘડવી To mend a pen. રોટલો ઘડવો To make a cake. વાસણ ઘડવાં To make pots.

ઘડા•ઈ, ઘડા•મણ, ઘડા•મણી, *s. f.* Same as **ઘડ•તર.**

ઘડા•વું, *v. t.* [Passive of ઘડ•વું.] To be made; to be framed. 2. To be drawn up. 3. To acquire experience by being repeatedly corrected.

Id. ઘડાઈ ઘડાઈને After repeated bitter experiences.

ઘડિ•યાં-લગ્ન, *s. n. pl.* [See ઘડી, ઘડી,+લગ્ન.] Marriage at any time or season. 2. Spec., A marriage ceremony, of which all the parts are performed at the same time.

ઘડિ-યાલ, ઘડિ-યાળ, *s. f. n.* [See + ઘડી+ આલય.] A chronometer; a watch; A clock.

ઘડિ-યાલી, ઘડિ-યાળી, A watch-maker; a watch-repairer.

ઘડિ•યાળાં, *s. n. pl.* Same as **ચો-ઘડિ•યાં.**
ઘંટ ઘડિયાળાં ઘોર.—**સામળભટ.**

ઘડિ•યું, *s. n.* [See ઘડો.] A pitcher.

ઘડી, *s. f.* [See ઘડો, ઘટિ•કા.] A period of 24 minutes (two ghaḍīs and a half, being equal to one hour). 2. An instrument for measuring time by letting water to trickle down; aclepsydra. 3. An hour-glass.

Id. ઘડી મૂકવી–માંડવીTo begin to measure time with a clepsydra. ભવિષ્યમાં જે ઘડી માંડી છે, તે મિથ્યા થવાની નથી What is preordained, will not be changed. ઘડીઓ ગણવી Lit. To measure or count ghaḍīs. 2. To wait for anxiously. 3. To be on the point of death. ઘડીના છઠ્ઠા ભાગમાં In a very short period of time; in a moment.

Prov. ઘડીનો ભરોસો નથી Life is transient. ઘડીએ ઘુંટ ભરાય On the point of death. ઘડી ગઇ, તે સોનાની Nobody can be sure of the future. ઘડીમાં ઘોડું, ને ઘડીમાં ગધેડું Ever changing.

ઘડી-એક, ઘડી-ક, *adv.* [See ઘડી + **એક.**] An hour or so; about an hour.

ઘડી-ઘડી, *adv.* Every hour. 2. Often; frequently. 3. Constantly; continually. 4. Repeatedly.

Id. ઘડીઘડીનો રંગ Ever changing.

ઘડી-તાળ, *adj.* [+ તાળ, તાલ.] Being on the point of death.

Id. આ માણસ ઘડીતાળ છે This man is on the point of death.

ઘડી-બંધ, *adj.* [See ઘેટ + बन्ध to bind.] Folded up. 2. Unopened. 3. Unused (cloth, &c.)

ઘડી-ભર, *adv.* [See ઘડી short time + ભર•વું.] For a moment.

Id. ઘડીભર થોભવું To wait for a short time.

ઘડું, *s. n.* [See ઘડો.] A very large earthen pot to hold grain or water.

ઘડુડાટ, *s. m.* [Imitative of the sound.]

Rumbling sound.

ઘડુ·લી, *s. f.* [See ઘરો.] A very small water-pot.

ઘડુ·લિ·યો, } **ઘડુ·લો,** } *s. m.* [Diminutive of ઘરો.] A small water-pot.

ઘડો, *s. m.* [घट *fr.* घट् to form.] An earthen vessel to hold water; a pitcher; a ewer; a jar.

Id. પાપનો ઘડો The cup of iniquity. તારા પાપનો ઘડો ભરાઇ ચુક્યો The cup of your iniquity is full: Your sin will soon find you out. પાપનો ઘડો ફુટશે Be sure your sin will find you out. (ચાક ઉપર પેડો) ઘડો ઉતરશે કે ગાગર None can say what the result will be so long as the causes are in the process of working.

Prov. અધુરો ઘડો છલકાય ઘણો Empty vessels make most noise. ઘડાના ધોણિયા કરવા To exchange a thing of great value for several of smaller value. ઘડો તેવી ઠીકરી, ને મા તેવી દીકરી As is the father, so is the son. ઘડા જેટલું માથું જજો, પણ ચણા જેટલું નાક ન જજો One would rather lose one's head than one's honour.

ઘડો-ઘાટ, *s. m.* [See ઘડ·વું+ઘાટ.] Judgment; decision.

ઘડો લાવવો, *s. m.* The ceremony of breaking an earthen pot with a sweet-ball put on it, in the cemetry after a dead body is burnt.

Id. ઘડો લાડવો કરવો To reconcile by any means;to do a business with fair means or foul. 2. To do a thing treacherously.3. To have done with a business whether to one's advantage or loss.

ઘઢાણુ, *s. n.* [See ઘાડું + રાન.] Grass standing on the ground; grass not mowed.

ઘણ, *s. f.* [S, घन thick.] A large hammer.

ઘણ, *s. m.* [S. घुण.] A particular kind of insect found in timber.

ઘણ-ઘણ, } **ઘણા-ણ,** } *adj.* Tinkling; jingling.

ઘણ-ઘણા·ટ, *s. m.* [+ वृत्ति.] A peal;clanging; din.

ઘણા-એક, } **ઘણા-ક,** } *adj.* Many; several; some.

ઘણા-ઘણી, *s. f.* [See ઘણ-ઘણ, or ઘણું.] Close friendship; familiar footing;intimate terms.

ઘણું, *adj.* [S. घन thick.] Dense; close. 2. Deep; much; a deal. 3. Enough. 4. *adv.* Largely; on a large scale; ever so much;in a great degree; not a little; in all conscience; too much; very; for the most part.

Id. ઘણાં વાનાં કરવાં Frequent persuasion. 2. Persuasion based on many grounds.ઘણું ઘણું કહેવું To persuade frequently.2. To persuade by appealing on many grounds.ઘણું કરવું To spend one's money frugally. ઘણું હોવું To be very sick.

Prov. ઘણાં ઘરનો પરોણો ભૂખે મરે Between two stools we come to the ground : No man can serve two masters. ઘણું કરે, તે થોડાને માટે=ઘણું તાણું,તે તુટવાને માટે After a storm comes a calm: The hotter war, the sooner peace. ઘણો બાએ, તેમ ઘણો સપડાય Harm watch, harm catch. ઘણાં છોકરાં હોય, પણ ગોસાંઇને ન અપાય One may be angry with one's dear ones, but would not part with them. ઘણો ડાહ્યો ઘણો ખરડાય=ડાહ્યો ત્રણ ઠેકાણે ખરડાય Don't be fastidious,lest you come to grief. ઘણાં સાથે વેર ન કરવું Don't quarrel with those who are strong in their number, or they will make you unhappy. ઘણી ભૂખ હોય, પણ બે હાથે ન ખવાય Eagerness is no excuse for impropriety. ઘણાવાળાને ઘણી લાલ Avarice increases with wealth. ઘણા કાયદા, ત્યાં ઘણા ચોર The more laws, the more offenders.ઘણે પૈસે દેવાળું, ને ઘણી ભક્તિએ છિનાળું Every excess becomes a vice.

ઘણું·ક, *adj.* [See ઘણું +એક.] Much; in many ways.

ઘણું·કરી·ને, *adv.* [See+કર·વું.] Especially. 2. Mostly; chiefly. 3. Probably; for the most part; 5. Most frequently.

ઘણું-ખરૂં, *adv.* [See ઘણું+ખરૂં.] On several occasions. 2. Probably. 3. Almost certainly.

ઘણું-જ, *adv.* [See ઘણું + જ *fr.* S. च and, moreover.] Intensely; very much; excessively. 2. *adj.* Intense; very much; excessive.

ઘણું-તો, *adv.* [+ તો.] At the most.

ઘણે-રૂં, *adj.* Plentiful; intense. (Used in Poetry.)

ઘંટ, *s. m.* [S. घण्टा.] A bell.

Id. ઘંટ જેવો Rascally (vulgar) ઘરમાં ઘંટ ફરેછે The house is empty of the necessaries of life. ઘંટ વાગવો-ફરવો To be wanting.

Prov. ઘરમાં તો ઘંટ વાગે, ને બહાર તો લાલા સાહેબ Poor and yet foppish.

ઘંટ-ડી, *s. f.* A small bell.

Id ઘંટડી વગાડવી To beg for alms.

ઘંટ-રવાળ, *s. m.* [S. + रव sound *fr.* रु to cry + આલય place.] A kind of musical instrument used by hunters.

ઘંટા, *s. f.* [S. Imit.] A bell. 2. Nothing (slang).

ઘંટા-રવ, *s. m.* [+ રવ.] The sound of a bell.

ઘંટિ-યો, *s. m.* [See ઘંટી.] A portable grinding-mill.

ઘંટી, *s. f.* [S. घरट्ट, घरट्टी, घरट्टिका, a grinding hand-mill. See ઘર-ઘર Imit.] A grinding-mill. 2. A moving circular machine.

Prov. ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ચાટે, અને ઉપાધ્યાયને આટો કોણ આપે ? Charity must begin at home. ઘંટીના સો, ને ઘંટાનો એક One blow with a heavy hammer more than counterbalances a hundred blows with a lighter one: One shift of the cat is worth a hundred of the fox. ઘંટી પ્રમાણે ઓયણું, ને ચુલા પ્રમાણે ખોયણું Cut your coat according to your cloth.

ઘંટી-ચોર, *s. m.* [Hem. Des. गण्ठि-च्छेओ *fr.* S. ग्रन्थि-च्छेद-कः a cut-purse *fr.* S. ग्रन्थि, ગાંઠ, a knot + छिद्, છેદ-વું, to cut.] A cut-purse. 2. A skilful thief; a clever cheat.

Prov. ચોરનો ભાઈ ઘંટીચોર Both are equal in cunning or roguery.

ઘન, *s. m. n.* [S.] A cloud.

ગગન ઘન ગાજે રે, બિજલી ચમકે બાદલમેં.—**ભાષા.**

2. [S. घन thick, solid.] The cube of a number. 3. A cube; a solid. 4. (Arith.) The cube power. 5. *adj.* Thick; dense.

વસંતે વાસંતી કુસુમ સમ ઘન વને—**ગીતગોવિંદ.**

6. Solid. 7. Cubic. 8. [See ઘણું.] Much.

અંતરનો ઉરૂ રાગ પ્રકાશે, ઘેને ઘન ઘેરાતાં. —**ગીતગોવિંદ.**

Id. ઘન પદાર્થ A solid substance. ઘન ઇંચ A cubic inch. ઘન ફુટ A cubic foot.

ઘન-ઘટા, *s. f.* [+ ઘટા.] A thick mass of clouds.

ઘન-ઘટા વિના થાય વૃષ્ટિ. —**અખો.**

ઘન-ઘોર, *adj.* [S. + घोर dreadful.] Dark and dreadful; very dark. 2. Terrible on account of the pouring down of rain.

ઘન-ચક્કર, *adj.* [See ઘન a cloud + ચક્કર, ચક્ર, a circle.] Mad; stupid; foolish. 2. Muddle-headed.

ઘન-ફલ, **ઘન-ફળ,** *s. n.* [S. + फल fruit, result.] Cubical content. 2. The cube; the result obtained by cubing a quantity.

ઘન-માપ, *s. n.* [+ માપ.] Cubic measure.

Id. ઘનમાપ-કરણ Calculation of the cubic contents of a solid body.

ઘન-માળ, *s. f.* [+ માળા.] An assemblage of clouds.

વરસે શત વર્ષ ઘન-માળ. —**ગિરધર.**

ઘન-મૂળ, *s. n.* [+ મૂળ.] Cube root.

ઘન-શ્યામ, *adj.* [S. *fr.* घन a cloud +श्याम black]Of the colour of a storm-cloud;of a dark colour.

ઘન-સાર, *s. m.* [S. *fr.* + સાર.] Camphor.

ઊંટને રંભા-ફળ ભોજન, શૂકરને ઘન-સાર.—**ગિરધર.**

ઘનાક્ષર, *s. m.* [+ અક્ષર.] A particular metre, in which each line contains thirty-two syllables.

ઘબ, *adv.* [Imit.] Piercing with force. *Cf.* **ઘચ.**

Prov. ઘબ ગોદો, ને ચાપુ ચણા The work is heavy and the remuneration light.

ઘભરા-ટ, *s. m.* [See ધાબરૂં+વૃત્તિ.] Confusion; perplexity; agitation. 2. Disorder; disturbance; alarm.

ઘભરા-વું, *v. i.* [See ધાબરૂં.] To be confused or alarmed; to stand agog; no to

know what to make of; to lose the clew; to beat about the bush.

ઘભાણું, Same as **અભાણું.**

ઘમ-ક-વું, *v. i.* [See ઘમ-ઘમ.] To make a rumbling sound.

ઘમ-કાર,
ઘમ-કારો,
ઘમ-કો, } *s. m.* [+ S. कार sound *fr.* कृ, કર-વું, to do.] A rumbling sound.

રૂમઝુમ વાજે ઘુઘરીનો ઘમકાર.—**દયારામ.**
મોહ્યો મોહ્યો ઘુઘરીને ઘમકે.—**પ્રેમાનંદ.**

ઘમ-ઘમ, *adv.* [Imit.] With a rumbling sound. 2. Swiftly; soon.

Prav. સોટી વાગે ચમચમ, વિદ્યા આવે ઘમઘમ Spare the rod and spoil the child.

ઘમ-ઘમ-વું, *v. i.* To make a rumbling sound.

પાયે નેપુર ઘમઘમે.—**રણછોડજી દિવાન.**

ઘમ-ઘમા-ટ, [+ વૃત્તિ.] Same as **ઘમ-કાર.**

ઘમ-ઘમા-વવું, *v. t.* To beat with force or severely.

ઘમં-ડી, *s. f.* [+ ડું, ડી, dim.] Revelling; luxurious indulgence. 2. Pride; arrogance; haughtiness.

ઘમંડી તજી, મંડિતા પંડિતા થઈ, ઉદંડી રણ રાખજે રોષ તું.
—**પ્રેમાનંદ.**

ઘમ-વું, *v. t.* To beat. *Cf.* **ઘમ-ઘમા-વ-વું.**

ઘમ-ઘોર, Same as **ઘન-ઘોર.**

ઘમ-ચકર-ડી, *s. f.* [See ઘમ-ઘમ + ચકર-ડી] Circular motion; a game played by children.

ઘમર-ઘમર ફેર-વું, *v.i.* [ઘમર-ઘમર Imit. of the motion and sound + ફેર-વું.] To turn round and round; to whir.

ઘમસ-ઘંમા, *s. f.* Crowdedness; pushing.

ઘમસા-ણ, *s. n.* [See ઘમ-ઘમ.] Violence of action; exuberance or extravagance of action.

જેમ તેમ સમજાવે એકને, ઉતારે તેની રીસ;
એ ઘમસાણ મચ્યું ઘણું, દશ, વીસ, ત્રીસ, ચાળીસ.
—**સામળભટ.**

2. Riot; revel; luxurious banqueting. 3. Mad capering; wild tumultuous jollity; romping. 4. A crowd of people.

Id. ઘમસાણ વાળવું To make havoc; to slaughter. 2. To fight a long and fierce battle.

ઘમા-ઘમ, *s. f.* [See ઘમ-ઘમ.] Hurry; confusion.

ઘર, *s. n.* [S. गृह a house *fr.* गृह्, ग्रह्, to include, to take.] A house; a habitation; a mansion; an edifice. 2. Home. 3. A family; a household. 4. Domestic life; social life. 5. Ancestors; ancestry. 6. A den; a nest; a hole; a cell; a burrow (of lower animals). 7. A hole; a cavity. 8. A frame; a stand; a cup; a socket; a pigeon-hole. 9. (In Astronomy) The station of a planet; a region or square in astronomical or astrological calculations; the quarter; the station. 10. The source; spring; seat; root; cause; the place of inherence. 11. The compass; reach; sphere. 12. Powers of accomplishing. 13. The key; means; resources. 14. A firm hold or ground reserved to stand by (in argument).

Id. ઘર કર૰ To set up a house; to marry a wife. 2. To obtain a footing. 3. To take up one's abode. 4. To settle down. 5. To make a large collection by robbing others of their things. ઘર કાણું કરવું To make a traitor of one of the members of a family. 2. To commit adultery with a female member of a family. ઘર ફોડવું To commit adultery with a female member of a family. ઘર ઘાલ૰ To make a theft in the house of an acquaintance or friend. 2. To rob a person of his property by making friends with him. 3. To misuse one's hospitality. 4. To ruin the reputation of a family. ઘર જોવું Same as ઘર વિચારવું. 2. To search a house under a search-warrant. ઘર ચલાવ૰ To manage one's domestic affairs. ઘર જોડ૰ To form a friendly union with a family; to restore peace and union with a family. ઘર તૂટ૰ To be dissolved (of union with a family). ઘર ઘુ-જાવ૰ To turn the house out of the windows. ઘર ખા૰ To consume, devour, or dissipate the property of a family; to fleece utterly. ઘર ફાડ૰ To commit robbery. ઘર ફોડ૰ To cause a member, &c., of a household to play the traitor. ઘર બેસ૰ To sink in reputation (of a family). 2. To become

insolvent. ઘેર બેસવું Lit. To sit at home. Hence. 2. To be out of employment. ઘેર બેસાડવું To dismiss from employment. ઘેર બઠાં Lit. Sitting at home. 2. Without active service; being out of employment. ઘર બુડ૦ To be ruined (of a family). ઘર ભર૦ To enrich oneself. ઘર ભાગ૦ To cause to dissolve a marriage. 2. To break the unity between husband and wife. ઘર માંડ૦ To set up, or furnish a house. 2. To bring about a marriage-union. ઘર માર૦ To plunder a house; to rob a family. ઘર રાખવું To take care of one's own affairs. 2. To protect one's own interest. ઘર રાખી વાત કરવી To take care of or protect one's own interest, and then undertake a new responsibility. ઘર તપાસવું-વિચારવું To examine one's own strength or circumstances. રાગનું ઘર ઓળખવું To know clearly what particular musical air is being sung or performed. તે ઉદાસીના ઘરમાં છે He is in a sorrowful mood. ઘર સૂનું લાગવું Lit. To feel that a house is empty, either through being deserted or through the loss of a dear person. તેનું ઘર સારૂં છેઃ તે સારા ઘરનો છે He belongs to a respectable family. નીચ ઘરનો Born in a low family. તે ઘરનો સુખી છે He is a well-to-do man. ઘર આંગણું : ઘરનું આંગણું The open ground or court-yard in front of a house. 2. The range of one's domestic influence. 3. Not very distant. ઘર આંગણું કરવું To wait for impatiently. 2. To be impatient.

હું તો તુજ પાખે ઘર આંગણલું કરતી હતી રે,
મારી રાધા મારા લોચનનો સણગાર. —**દયારામ.**

ઘર ઉખડી જવું To become childless or without an heir. ઘર ઉખેડી નાખવું To rase to the ground. 2. To reduce a family to utter ruin. ઘર ઉઘડવું To be benefited. 2. To get a wife. 3. To get a child. ઘર અજવાળવું: ઘર ઉજળું કરવું To raise the reputation of one's family. ઘર ઉપાડી લેવું-લઈ બેસવું To take upon oneself the management of the house. ઘર ઊભું રાખવું To keep up the reputation of the family. ઘર કુકડો A stay-at-home; home-keeping. ઘર જમાઈ Not sold off; lying uselessly on one's hand (of an article for sale). 2. Keeping a thing to which one has no right, and use it as one's own. વંઠી ગયેલું ઘર The family of which the members are ill-behaved. ઘર ભલું કે આપણે ભલા Not to concern oneself about other people's affairs; to confine oneself to one's own house, and do nobody any harm. ઘર માથે કરવું To search in all parts of the house. ઘર લાગવું To become childless through the death of an only son. ઘર વસાવવું To get a house and furnish it. 2. To get oneself married. 3. To bring up a family. ઘરનું ઉઘાડું પડવું To be exposed to public view (of the defects or reputation of a family). ઘરનું ઢંઢોલિયું થઈ જવું To be reduced in size or number (of a family). ઘરને ઉમરે Near the house. ઘરને ખૂણે Secretly. ઘરનો ખુણો-ઓરડો The pecuniary condition of a family. ઘરનો થંભ-દીવો The supporter of a family. ઘરમાં બાર હાથનો (વાંસ) ફરે છેઃ ઘરમાં ભૂત ભુસકા મારે છેઃ ઘરમાં શંખ વાગે છેઃ ઘરમાં હાંલ્લાં કુસતી કરે છે It is an empty house. ઘરનું માણસ A confidential or trustworthy person. ઘરનો સુખી He commands a competency. ઘરનો થંભ The supporter of one's family; he on whom the family and their reputation and position depends. 2. The husband. ઘરને ખૂણે પૂછવું To make a private inquiry.

Prov. ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ચાટે ને ઉપાધ્યાયને આટો કોણ આપે ? Charity must begin at home. પાણી પીને ઘર શું પુછવું ? No weeping for shed milk: It is too late to shut the stable-door when the steed is stolen: After the death, the doctor. ઘરની દુખણી જંગલમાં ગઈ, જંગલમાં લાગી લાયઃ ઘરનાં ઉઠયા વનમાં ગયા, ત્યારે વનમાં ઉઠી લાય Out of the frying-pan into the fire. ઘરમાં હાંલ્લાં કુસ્તી કરે, ને બહાર તો લાલા સાહેબ He robs his belly to provide for his back. ઘેર ઘેર માટીના ચુલા All men have their defects. ઘેર આવે, ત્યારે માલમ પડે Put yourself in his position. ઘર બાળીને તીરથ કોણ કરે ? Charity begins at home. ઘેર બેઠે મોતીએ ચોક પુરવા To build castles in the air. ઘરમાં વાઘ સમાન, ને બહાર બકરી સમાન Argus at home, but a mole abroad. ઘર સૌને લાગ્યું છે Every one for himself, and God for us all. ઘર ફુટે ઘર

જાય: ઘર ફુટ્યું, તેનું કરમ ફુટ્યું A house divided against itself cannot stand: The evils of divided interest in a house are bad enough. ઘરના ભૂત, ને ઘરના જાગરિયા He whose father is judge, goes safe to trial. ઘરનો રોટલો બહાર ખાવો Hospitality received is only a return for hospitality shown. ઘર પ્રમાણે બારસાખ Everything has its measure and proportions. ઘર વની હલે, પણ ઘર વની ન હલેIf one has the means to live by, one can dispense with superfluities. ઘર વંઠ્યું, ભગતાણું પેટું When one finds no pleasure at home, one seeks pleasures outside one's family. ઘર છોડ્યું, ને દુ:ખ વિસર્યું Out of sight, out of mind. ઘરમાં ન મળે ઘેસ, ને રાંધવા પેસ Empty-handed, one can do nothing. ઘરમાં બોલે ડોકરાં, ને બહાર બોલે છોકરાં A man, who is subjected to ridicule in public and to abuse at home, can command no respect. ઘર ભાડે, હાટ ભાડે, વાણોતર, ને વ્યાજ, । શેઠ હીંડે મલપતા, તો દેવાળાની શી લાજ? ॥ He who has no house of his own, who has to pay rent for his shop, who has to pay his servant, who has to pay interest on his capital, and who has to maintain himself in pomp, is sure to be insolvent.

ઘર-ખટલો, *s. m.* [See + ખટલો.] Household affairs; domestic duties. 2. A family dispute; the troubles and cares or the family. 3. Family; wife, children, &c; all the appurtenances of a family.

ઘર૰ક૰વું. [Imit ઘરર] Same as **ઘુર૰ક૰વું.**
કુમતડું તો ફરકે છે, ઓઝો બેઠો ઘરકે છે.—**ભાષા.**

ઘર-કાજ, } **ઘર-કામ,** } *s. n.* [See ઘર + કાજ, કામ.] Domestic duties.

ઘર૰કિ૰યું, *s. n.* [See ઘર૰ક૰વું.] Peevishness; a threat.

ઘર-કેળવણી, *s. f.* [See ઘર + કેળવણી.] Home Education.

ઘર-ખરચ, *s. m.* [See + ખરચ.] The household expenses. 2. Home consumption.

ઘર૰ખૂણિ૰યું, *adj.* [+ ખૂણો.] Lit. Confined to a corner of a house. Hence, 2. Relating to the secrets of a family.

ઘર-ગતુ, **ઘર-ગથા૰ઉ,** **ઘર-ગથી,** **ઘર-ગુતી,** } *adj.* [See ઘર + गत gone *fr.* गम् to go; and ઘર + ગુંથ૰વું.] Made, raised, produced or used at home. 2. Not made for sale. 3. Private; not public.

ઘર-ગોટી, } **ઘર-ઘોટી,** } *s. f.* A silk cloth used at the time of taking meals at home.

ઘર-ઘરા૰ઉ, Same as **ઘર-ગતુ.**

ઘર-ઘાલુ, *adj.* [See ઘર ઘાલ૰વું under ઘર.] Treacherous. 2. Expensive; profitless; fruitless.

ઘર-ચોળું, *s. n.* [See ઘર + ચોળી a bodice.] A silk-cloth worn at home by women.

ઘર-જમાઈ, *s. m.* [See ઘર + જમાઈ.] He, who with his wife dwells in the house of his father-in-law, and manages his domestic affairs.

Id. ઘર જમાઈ પડી રહેવું To lie idle on one's hand; to have no demand for (of an article of commerce).

ઘરડ, *s. f.* [S. घर्ष rubbing *fr.* घृष् to rub.] A cart-road. 2. A wheel-rut.

ઘરડ૰કો, Same as **ઘસર૰કો.**

ઘરડ૰પણ, *s. n.* } **ઘરડા૰પા,** *s. m.* } Same as **ઘડ૰પણ.**

ઘરડ-વું, *v. t.* [See ઘરડ.] To drag on the ground; to drag along a surface.

ઘરડિ૰યો, *s. m.* [See ઘરડ૰વું.]A wooden ladle with which little cakes are turned in a frying pan. 2. A small scythe with which short grass is cut. 3. A whetstone. 4. [See ઘર૰ડ૰કો.] A gurgling sound in the throat. 5. The last hard breathing of a dying man.

ઘરડિ૰યો, *s. m.* [See ઘરડો.] An old man.

ઘરડિ૰યું, } **ઘરડું,** } *adj.* [Hem. Des. जरंडो, जरडो, = S. वृद्ध: old, *fr.* S. जरण्, जरठ, *fr.* जॄ to be old.] Advanced in year. 2. Antique; ancient. 3. Worn out.

Id. ઘરડું પાન Very old. ઘરડામાં ખપવું To be included in the class of old men; to be regarded as old.

Prov. ઘરડી ઘોડી, ને લાલ લગામ: ઘરડી ગાય, ને કોટે ડેરો He has a colt's tooth yet in his old head. ઘરડાં ગાડાં વાળે If you want good advice, consult an old man. ઘરડું થાય, એટલે ગતિ જાય: ઘરડું થાય, એટલે અક્કલ જાય Old age is second childhood. ઘરડાં માબાપે લાજ ન જાય An old man in a house is a good sign on the door. ઘરડા એટલા શું ગાંડા ? Wisdom is acquired by age.

ઘરડે•ઙું, Same as **ઘરડું.**

ઘર•ણ, *s. n.* [See ગ્રહ•ણ] An eclipse; an obscuration of the sun or the moon. 2. A criticle juncture.

Id. ઘરણ્ થવું To obtain a firm footing;to be taken possession of. ઘરણ્ લાગવું To be eclipsed. ઘરણ્-ઘેલું Lunatic. ઘરણ્ વખતે સાપ કાઢવો To throw an obstruction in one's way at a critical juncture.2. To begain a work requiring a long time and to expect to finish it with great speed.

ઘર•ણી, *s. f.* [S. गृहि•णी the mistress of the house *fr.* गृह a house. *Cf.* અ•ઘરણી.]The mistress of the house; the wife; the housewife.

પુર જોબન પચવીસ, ઘેર ઘરણી શું ગમતાં.

—**સામળભટ.**

ઘર-ધણિ•યાણી, *s. f.* [See ઘર-ધણી.] The mistress of the house. 2. The wife.

ઘર-ધણી, *s. m.* [See ઘર + ધણી.] The master of the house; the chief supporter of the family. 2. The landlord.

ઘર-ધંધો, *s. m.* [See ઘર + ધંધો.] Business of the house;domestic duties;household affairs.

ઘર-ધવું, *s. n.* [+ S. धव husband.] Remarriage of a woman.

ઘર-ધાવ•ડું, *adj.*[+ ધા•વું to run or ધાવ•વું to suck.] Maintaining oneself upon what is left by one's ancestors. 2. Idle; unemployed. 3. Home-keeping.

ઘર•નાળું, Same as **ગર•નાળું.**

ઘર-પ્રવેશ, *s. m.* [S. + प्रवेश *fr.* प्र forth and विश् to enter.] Entering into a new house or building. 2. The ceremony of occupying a new house.

ઘર-ફોડુ, *adj.* [+ ફોડ•વું to break.] That breaks open a house to commit a theft.

ઘર-બાર, *s. n.* [See ઘર + બાર•ણું.] A family.2. A house and its appurtenances.

ઘર-બારી, *s. m.* A familyman; a married man. 2. A householder.

ઘર-બારી, *s. f.* [+ બહાર out.] A feast given out of one's house, or in the open country; a picnic. (Used in Kthd.).

ઘર-બોળુ, *adj.* [+ બોળ•વું to soak in water.]Ruining one's own house or family.

ઘર•ભેદુ, *adj.* [+ ભેદુ breaking,revealing a secret,*fr.* ભેદ revealing, breaking, *fr.* S. भिद्, ભેદ•વું, to break.] Acquainted with the secrets of a house or family,and unscrupulous in betraying them.

ઘર-મેળ, *s. m.* [+ મેળ Union, harmony.] Union between separate families; friendly intercourse between families.

ઘર-મેળે, *adv.* [Instr. Case of ઘર-મેળ.] With union or harmony privately secured, without the knowledge of a third party; privately.2. Amicably; peaceably. 3. In a friendly way;without coercion. 4.Without going to law. 5. Amongst one's relations and friends.

Id. ઘરમેળે પતાવવું To settle a matter in dispute amicably,without going to law or to a third party.

ઘર-રખુ, } **ઘર-વખુ,** } *adj.* [+ રાખ•વું to keep, & વિષય the province,the range.]Protecting the house or family-reputation.

ઘર-વટ, *s. f.* [See ઘર + વૃતિ.] Friendly intercourse.2.Close connexion or acquaintance. 3. Union.

ઘર-વાખરો, *s. m.* [See ઘર + વાખરો. S. गृहोपस्कर *fr.* गृह, ઘર, house + उपस्कर adornments, furniture.] Household furniture; household goods or chattle.

ઘર-વેરો,*s.m.* [+ વેરો a tax.] A house-tax.

ઘર-સંસાર, *s.m.* [See ઘર+ સંસાર.]Household affairs. 2. Worldly affairs.

ઘર-સંસારી, *adj.* (A man) Who manages his household and worldly affairs;busy

or embarrassed with the troubles of maintaining one's family. 2. Pertaining to worldly affairs.

ઘર-સૂત્ર, *s. n.* [See ઘર + S. सूत्र thread.] Same as **ઘર-સંસાર.**

ઘરા-ઉ, *adj.* [See ઘર-ગતુ] Private; not public.

ઘરાક, } **ઘરાગ,** } *s. m. n.* [S. ग्राह-क *fr.* ग्रह् to take.] A customer; a purchaser. 2. An appraiser.

ઘરાકી, } **ઘરાગી,** } *s. f.* Sale; purchasing goods or wares; coming to buy; frequenting any place of sale for purchasing goods. 2. The customers at a shop; custom; good-will.

ઘરાણિ-યાત, } **ઘરેણ-યાત,** } *adj.* [See ઘરેણે.] Mortgaged.

ઘરાણું, Same as **ઘરેણું.**

ઘરાર, *adj.* [See ધરાર *fr.* A करार rest, settling.] of course.

ઘરે, *adv.* To or in the house. Same as **ઘેર.**

ઘરેડ, Same as ઘરડ.

ઘરેડી, *s. f.* [Imit. See ઘરેડો or ઘસડ-વું.] A pulley.

ઘરેડો, *s. m.* [Imit. Dh. Des. गग्गर *fr.* S. गद्गद For the change of द to र *Cf.* અગિયાર *fr.* S. एकादश.] A rattling in the throat; the death rattle.

ઘરેણા-ઉ, *adj.* [See ઘરાણે.] Pertaining to a mortgage. 2. Kept as a mortgage.

ઘરેણું, *s. n.* [See ગ્રહ-ણ] An ornament; jewellery; trinkets; joys.

Id. ઘરેણાં જેવું લાગવું To appear nice or beautiful.

ઘરેણે, *adv.* [S. ग्रह-ण in possession *fr.* ग्रह् to take. Or, P. गिरव mortgaged.] Mortgaged; pawned; pledged.

Id. ઘરેણે મૂકવું To give in mortgage; to mortgage. ઘરેણે રાખવું To receive as a mortgage.

ઘરે-બારે, *adv.* [See ઘર-બાર.] Having a family; being happy in the married state; being a happy wife, and the mother of a family (said of a young woman).

Id. ઘરે બારે હોવું To be a happy wife and mother.

ઘરોડ, *s. m.* Same as **ઘરડ** A cart-road.

ઘરોડ છોડી જતા, પડ્યું જઈ જ નાવમાં.

—**પ્રેમાનંદ.**

ઘરો-બો, *s. m.* [See ઘર + ભાવ state.] Friendly relation, connexion, or intercourse between families; intimacy; close acquaintance.

ઘરોળી, } **ઘલોડી,** } *s. f.* [S. गृहालिका.] A lizard.

ઘર્મ, *s. m.* [S.] Heat. 2. Perspiration.

ઘર્ષ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* घृष्, घर्ष्, to rub.] Friction.

Id. ઘર્ષણવિજળી Frictional electricity.

ઘલા-વું, *v. i.* [Pass. of ઘાલ-વું to thrust, to push.] To be thrust or pushed; to be penetrated through. 2. To be a loser.

Id. ઘલાઈ જવું To lose money by the failure of a debtor. પૈસા ઘલાઈ જવા To be lost (of money). ઘલાઈ રહેવું To confine oneself to one's house; to be unwilling to move about; to sit idle and without occupation.

ઘલો-ડી, *s. f.* [See ઘિલોડું a kind of fruit of the form of a button.] A wooden button in the tether of cattle.

ઘલોડી, A dialectic variant of **ઘિલોડી.**

ઘલોડું, Same as **ઘિલોડું.**

ઘવ-ડ-વું, *v. t.* [See ઘા a wound.] To rub with the nails; to scratch.

ઘ-વા-વું, *v. i.* [See ઘા.] To be wounded.

ઘશિ-યું, *adj.* [See ઘસ-વું to rub.] Salt in the form of a rough powder. 2. Salt obtained from sea-water.

ઘસ-ઘસા-ટ, *adv.* [See ઘસ-વું + redup. + वृत्ति state.] Soundly (sleeping).

Id. ઘસઘસાટ ઉંઘવું To sleep soundly.

ઘસ-ડ-વું, *v. t.* [S. घृष्ट rubbed *fr.* घृष्, घर्ष्, to rub.] To pull, drag, or roll along. 2. To write in haste or carelessly, and very fast.

Id. કોરટમાં ઘસડી જવું Lit. To drag to a

court of justice.Hence.2.To file a suit or a complaint against. ઘસડી કાઢવું To write in haste or carelessly, and very fast. ઘસડી નાખવું To write in haste or carelessly and bring fast to an end.

ઘસર·કો, *s. m.* [See ઘસ·વું.] A scratch; laceration.

ઘસર·ડો, Same as **ઘસા·રો**. A scratch.

વાર વાર વઢું કહું, જહુ લિમ હણું પણું,
ખૂન ખૂની ઘસું, રે બદન આવડું. —**વલ્લભ.**

ઘસ·વું, *v. t.* [S ઘૃષ્, ઘર્ષ, to rub.] To rub. 2. To scour; to scrub; to polish. 3. To edge; to whet; to sharpen. 4. To write; to pen—without attention to the meaning.

Id. વાસણ ઘસવાં To rub and clean a vessel. ઓસડ ઘસવું To rub a medicinal drug on a stone, &c. ચાકુ ઘસવું To sharpen a knife. કાગળ ઘસી કાઢવો Same as ઘસડી કાઢવું. અક્ષર ઘસી નાખવા To rub out letters; to erase letters. ઘસી પીવું Not to care about; to consider as of no value or importance. ઘસીને કાપી નાંખવું

ઘસાર·ણ, *s. n.* [See ઘસા·રો rubbing.] Dust obtained by rubbing.

ઘસારો, *s. m.* [+ કાર sound, a meaning] A scratch; a stroke;a rough rub or brush. 2. A shock; a blow. 3. A loss.

Id. ઘસારો પડવો–લાગવો To be scratched or rubbed. 2. To be injured. 3. To be put to a loss. ઘસારો આપવો–દેવો To scratch or rub. 2. To put to a loss. ઘસારો વેઠવો–ખાવો To be subjected to scratching or rubbing. 2. To be subjected to injury. 3. To suffer a loss.

ઘસા·વું, *v. i.* To be rubbed. 2. To be worn out. 3. To be emaciated; to be lean. 4. To suffer a loss.

Id. ઉઘરાણી પણ ઘસાતી જાય છે Debts due to him are paid more and more slowly and reluctantly; all his dues cannot be collected. ઘસાતું બોલવું To slander behind one's back;to defame one in one's absence; to back-bite. તેનું નામ નિસાન ઘસાઈ ગયું Every trace of it is lost. તે પૈસેટકે ઘસાયો He lost some of his wealth; he is reduced in his pecuniary circumstances; he is hard up. તેઓ ઘસાવા માંડ્યા They began to feel the shoe pinch. શરીરે ઘસાઈ જવું To be worn out or exhausted; to lose flesh.

Prov. સુખડ ઘસાશે, કંઈ ઓરસિઓ ઘસાશે ? It is the sweetscented sandal-wood, and not the hard stone, which yields when rubbed : It is better to give than to take.

ઘસિ·યો, *s. m.* Flour of bājri, wheat, &c., soaked in milk and rubbed or kneaded, and parched or fried.

ઘસોટિ·યો, *s.m.* Flour of parched wheat mixed with ghee and sugar and rubbed or kneaded.

ઘળ·કો, [Imit.] Same as **ખળ·કો** A gurgling sound.

ઘાંઘરી, *s. f.* [Imit. Or, See ગાગર a large round copper pot.] A kind of musical instrument.

ઘાંઘલાં, *s.n. pl.* [See ગાંગ·લું stupid.] A ceremony intended to remove evil. 2. A particular form of benedictory ceremony.

ઘાંઘું, *adj.* [See ગાંગો. *Cf.* ઘાંઘા·ટ.] Hasty. 2. Bewildered. (Used in Kthd.).

ઘાંચ, *s. f.* [See ખાંચ.] A pit. 2. A rut in a cart-way. 3. An obstacle.

ઘાંચ·ણ, *s. f.* [See ઘાંચી.] An oilman's wife. 2. A woman who makes and sells oil.

ઘાંચી, *s. m.* [S. ઘૃષ્, ઘર્ષ્, to rub] An oilman; an oil-maker; one who deals in oil; an oil agent.

Id. ઘાંચીનો બળદ Lit. The bull of an oilman (driven to go in a circle with his eyes closed).Hence.2.A drudge. 3. A person that can do nothing but hard bodily labour. મેલો ઘાંચી જેવો Very dirty. ઘાંચી ખુટવો To want oil (of a lamp).

Prov. ઘાંચીનો બળદ ઠામ ને ઠામ Like a mill-horse that drudges much,but gains no ground.

ઘાંચે·ણ, Same as **ઘાંચ·ણ**.

ઘાંચો, *s. m.* A mat-maker. 2. Same as **ઘાંચી** (slang).

ઘાંટા-ઘાંટ, *s. f.* [See ઘાંટો + redup.] A confused noise of several loud voices.

ઘાંટી, *s. f.* [See ઘાંટો.] The throat; the

prominence in the throat; Adam's apple. 2. [See ઘાટ a mountain pass.] Obstacle. 3. An uneven and precipitous path.

Id. ઘાંટી આવવી-આવી પડવી-નડવી To meet with an obstacle. ઘાંટી વટાવવી To overcome or surmount an obstacle. મરણની ઘાંટી Death is a gate or pass difficult to pass through. સુવાવડની ઘાંટી The time of delivery is very difficult. ઘાંટી ફુટવી To have the voice changed and become hoarser (of a young man, a lad). 2. To come of age.

ઘાંટો, *s. m.* [S. कण्ठ the throat; or; घण्ट a bell] The throat; voice. 2. A loud voice; speaking aloud.

Id. ઘાંટો કાઢવો-પાડવો To speak loudly. 2. To call out loudly. 3. To speak loudly in anger; to be angry. ઘાંટો પાડીને બોલવું To speak in a loud voice. ઘાંટો પાડીને કહેવું To say aloud. ઘાંટો પાડી લખવું To write while speaking the words aloud. ઘાંટો બેસવો To sink or fall (of the voice); to be hoarse. ઘાંટો ઉઘડવો-ખુલવો To be able to speak. 2. To be cured of the falling of the voice or hoarseness.

ઘા, *s. m.* [S. घात killing, striking.] A wound; a cut; a hurt; a stroke; a blow.

Id. ઘા કરવો-મારવો To strike a blow. 2. To make a wound; to wound. ઘા થવો To be wounded. ઘા વાગવો To receive a wound. ઘા રૂઝવો To be healed (of a wound). ઘા ગણવો To throw an obstacle in one's way. છાતીનો ઘા A mortal blow. ઘા મારીને કામ કરવું To work with a heart.

Prov. ઘા ભેગો વસરકો The greater contains the less: As good twenty as nineteen.

ઘા, *s. m.* [See ઘાયો *fr.* S. घात a collection.] A quire of paper.

ઘાઈ, *s. f.* [See ઘાતે.] Headlong eagerness; haste; hurry; precipitancy. 2. Tumult; bustle. 3. Tumultuous and violent commotion, working, or action. 4. Crowded state; crowdedness.

ઘા-એલ, *adj.* [See ઘા.] Wounded; hurt.

ઘાઘરી, *s. f.* [See ઘાઘરો.] A lower garment worn by women; a petticoat.

ઘાઘરો, *s. m.* [Hem. Des. घग्घरं= S. जघनस्थ वस्त्र भेदः *fr.* P. गर्रर.] A petticoat; a garment worn by women.

ઘાટ, *s. m.* [S. *fr.* घट् to form.] Mode; manner. 2. Form; shape; external appearance. 3. An intrigue; cabal: a deep laid plot; machination. 4. An opportunity. 5. Same as **ઘાટ-પોત.**

ઘાટ ઘાલે અતિ શોભતો, હરિ કરૂણા રે;
નિરખીને સાહું નાક, શ્રીહરિ કરૂણા રે.
—**હરદાસ.**

Id. ઘાટ ઉતારવો To give a shape; particularly on a lathe. 2. To carry out a plot; to make a plot successful. ઘાટ ઘડવો-રચવો To give a required form. 2. To make a design; to intrigue. 3. To make a resolution. 4. To make an opportunity. 5. To inflict a great loss. 6. To kill; to destroy. ઘાટ આવવો-બનવો To acquire a good shape 2. To get or have a good opportunity. ઘાટ લાવવો To give a shape, particularly by beating or hammering. 2. To make an opportunity. ઘાટમા લેવું-લાવવું-આણવું To bring into a required shape. 2. To catch in a snare; to make the victim of an intrigue. કાંઈ ઘાટ બેઠો નહિ The plan miscarried; the plan totally failed. ઘાટ બેસવો To be suitable to a plan. 2. To be successful of a plan. ઘાટ મળતો આવવો To agree in form; to be similar ઘાટ ઘાલવો To put on a white piece of cloth on an auspicious occasion (of a woman). 2. To carry out a design; to bring to a successful end. 3. To put to death.

ઘાટ, *s. m* [Hem. Des. घट्टो = S. नदी तीर्थम्, *fr.* S. घट्.] A landing place; a quay; a wharf. 2. Steps on the side of a river or tank, leading to the water. 3. A washing place on the bank of a river or tank.

વાટે ને ઘાટે શાને વળગો છો વાતે !—**દયારામ.**

4. A mountain defile or pass. 5. The country east of the Sahyādri range.

Id. ઘાટ ઘાટનાં પાણી Lit. Water taken from different places. એણે ઘાટ ઘાટનાં પાણી પીધાં છે He has obtained experience from different places, in different circumstances,

and among different people;He has acquired varied experience of the world. નદીનો ઘાટ Steps on the side of a river. ધોબીનો ઘાટ Steps on the side of a river used to by washermen. ખાઇબર ઘાટ The Khyber Pass.

ઘાટ·ડી, *s. f.* [See ઘાટ-પોત.] White-specked cloth.

Prov. આવી ઘાટડીએ, ને જઈશ કાઠડીએ A life-long union(between husband and wife).

ઘાટ-પોત, [See ઘાટ. + P. पोद् the weft of cloth = S. प्रोत woven *fr.* प्र forth + वे to weave.] A kind of silk cloth.

ઘાટી, *s. m.* [See ઘાટ.] A mountaineer; a highlander;an inhabitant of the Ghauts or the country above the Sahyādri range. 2. *adj.* Pertaining to the country known as the Ghauts.

ઘાટી·લું, *adj.* [See ઘાટ form.] Beautiful; well-shaped; fashionable.

ઘાટું, Same as **ઘાડું** Thick; unfeeling, callous.

સંતાડશો કિયે ઠામ? ઘાટો પડ્યો ઘન છે.
—**વલ્લભ.**

મુજને સૌ એ રાંક કહે છે, હું સરખી નહિ ઘાટી રે;
મુખ આગળથી મા'વજી ગયા, તેણે દુ:ખે નહિ ફાટી રે.
—**ભાલણ.**

ઘાડ, Same as **ઘાડું**, ગાઢ, Thick; close.

ઘાડ·વું, *s. n.* [See ઘડો.] An earthen vessel.

ઘાડ·વો, *s. m.* An earthen pot. 2. A round vessel made of hide (to hold ghee, oil, &c.).

Id. જાણે ઘીનો ઘાડવો જ મળ્યો ને ! As if one has met with one's desired object by one's good fortune; he is overcome with joy at what he thinks to be his good fortune.

ઘાડા·પણું, *s. n.* }
ઘાડા·શ, *s f.* } [See ઘાડું.] Thickness; density.

ઘાડું, *adj.* [See ગાઢ, ઘટ્ટ.] Thick; close; dense; crowding. 2. Coarse. 3. Capable of endurance; enduring; hardy.

એમ વદી ત્રાડ પાડી, ગર્જના અશાઢ ઘાડી;
દ્રોપદીશું દીધ ગાડી, કંપ કંપ સાથમાંય.
—**વલ્લભ.**

Id. ઘાડોસ્નેહ Close friendship. ઘાડું : Lit.A hard heart. Hence,2.A heart stro[ng] and able to bear pain or misfortune.

નિજ બળથી નિજ જાણી ધ્યાને,
આપો પ્રેમ જુગલ પદ ઘાડો રે લોલ. —**દયારા[મ]**

ઘાણ, *s. f.* [S घ्राण *fr.* घ्रा to smell.]An o[ff]ensive smell;stench.2.Anything nauseo[us] a stinking stuff; rubbish.

ઘાણ, *s. m.* [Hem. Des. घण्णो = S. [...] the chest, the heart. Or, See ઘાણી.] [A] quantity thrown at a time into a fryin[g] pan, &c.; a quantity of materials to [be] pounded,ground,&c. 2 Ruin; destructio[n].

Id. ઘાણ કાઢવો-વાળવો To extirpate; [to] ruin. 2. To do too much in any mat[ter] (used in contempt). ઘાણ ઘાલવો-નાખવો [To] throw a quantity of a preparation f[or] frying into a frying-pan. ઘાણ ઘાલવો-[ક]... નાખવો To ruin; to spoil. ઘાણ બગડવો To [be] spoiled; to be thrown into confusion ([of] a plan or scheme). ઘાણ નિકળી જવો To [be] ruined. 2. To be tired or exhausted. 3. [To] be put into a difficult position. ઘાણ પેર[વો] To be sickly in body. 2. To be attack[ed] by discord and disunion (of a famil[y], society, body).

ઘાણી, *s. f.*[See घन a large heap;or S.घ[ाण] सं·घात, a collection, *fr.* हन् सं·हन, to colle[ct] or, S. घूर्ण rolling, revolving, *fr.* घूर्ण् [to] revolve.]An oil-mill.2.A sugar-cane pre[ss]. 3. The block, in which the roller mov[es] in an oil-mill.

Id. ઘાંચીની ઘાણી Lit. The mill of [a]n oil-man. Hence, 2. Drudgery; hard a[nd] tedious work. ઘાંચીની ઘાણીનો બળદ Lit. T[he] bullock who turns the mill of an oil-ma[n]. Hence,2. A drudge; one who does har[d], tedious,and monotonous work. 3. One wh[o] is fit only for routine work. ઘાંચીની ઘાણી[એ] જોડાવું To be set to do a hard, tedious, m[o]notonous, and routine work. અવળી ઘાણી પીલવું: ઘાણીમાં ઘાલીને તેલ કાઢવું To set to do hard work. 2. To punish severely. 3. T[o] harass; to persecute (used as a threat.

ઘાત, *s. m. f.* [S. *fr.* हन् to strike, to kill.]Murder. 2.Slaughter; killing; striking. 3. A blow; a stroke. 4. Destruction; smash; ruin. 5. Loss of life. 6. Barbarity; wickedness. 7. Treachery. 8.The power,to which a quantity is raised; the index (in math.).

Id. ઘાત કરવી To kill.2.To ruin; to spoil; to throw into disorder. ઘાત જવી To have a hair-breadth escape. આત્મ-ઘાત Suicide.પ્રાણ-ઘાત Killing. જળ-ઘાત Death by drawing. દ્વિ-ઘાત Second power of a number or quantity; the square power. ત્રિ-ઘાત, ચતુર્ઘાત, પંચ-ઘાત. &c.

ઘાત·ક, ઘાત·કી, ઘાતી, *adj.*Destructive; murderous. 2. Pitiless. 3. Atrocious; barbarous. 4. Treacherous; deceitful; faithless.

ઘાત–ચંદ્ર, *s. m.* [+ ચંદ્ર.] The moon when she is in an inauspicious mansion in the horoscope of a person.

ઘાતી, *s. m.* A butcher;a slaughterer.

સજ્જનો ઘાતી તે પશુ-પરોધી. —**પ્રીતમદાસ.**

ઘાતુ·ક, Same as **ઘાત·ક.**

ઘા·તેલ, *s. n.* [See ઘા, ઘાત, + તેલ.] A kind of oil used in healing wounds.

ઘા–પાણુ, *s.m.*[+ પાણો.] A stone which, when placed on a wound, sticks to the skin, and does not leave in until the wound is healed up.

ઘાબરૂં, ઘાભરૂં, *adj.* [S. गर्भ-भरित *fr.* गर्भ fœtus +भर burden *fr.* भृ, भर्, ભર·વું,to hold;Seeગાભરૂં.] Confused;embarrassed;having a disturbed or restless mind; alarmed; surprised.

ઘા–બાજરિ·યું, *s. n.* [See ઘા + બાજરિ·યું.] A kind of plant whose stalk resembles a bajri-stalk,and has the property of healing wounds.

ઘાભ, *s. m. pl.* Same as **ગાભ.**

ઘાભો, Same as **ગાભો.**

ઘામ, *s. m.* [Dh. Des. घम्मा *fr.* S. घर्म heat. *Cf.* P. गरम.] Warmth;heat. 2. Perspiration; sweat.

Id. ઘામ થવો To feel warm or hot.

ઘામચ, ઘામછ, ઘામટ, *s. n.* [Correctly ગંમત *fr.* S. गम् to go.] Water collected in the hold of a ship through a leak.

ઘામ·ચ, ઘામ·છ, ઘામ·ટ, [See ઘામ sweet + ટ dim.] Dirty with sweat.2.Ignorant; uninformed.

ઘામોટ, ગામોટ, *s. m.* [S. ग्राम a village+ हो·तृ a sacrificer *fr.*हु to sacrifice.]A village priest.

ઘામોટું, ગામોટું, *s. n.*The duties of a village-priest.

ઘાય, Same as **ઘા, ઘાયો.**

ઘાયડ–મલ, *adj.* [See ઘાય a wound + S. मल्ल an athlete.] Brave; war-like.

ઘા·યલ, ઘા·યેલ, *adj.*Wounded; injured;hurt. 2. Having a bitter experience. 3. Experienced(used in the Bhāvnagar Prānt.)

ઘાયા–બુડયા, *adj. m. pl.* [See ઘાયલ + બુડ·વું] (Men) Wounded or drowned. (On the 14th day of the dark half of the month of Bhādarvā, *Shrādha* ceremony is performed for the benefit of the souls of persons, who died by wounds or by drowning).

ઘાયો, *s. m.* [S. घात a collection *fr.* हन to go.] A quire of paper; 24 sheets. 2. [See ઘાવ a wound.] A wounded person; a person, who died of a wound.3. [See ઘાવ a wound.] A literary composition, which wounds or otherwise affects the mind of the reader.4. A literary composition that can be understood only by those persons, who have a clew to its meaning.

ઘારણ, *s. n.*[See ઘેરા·વું, અણ·ણ; ઊંઘ (sleep) being understood.] Being overcome by sleep.2. Sound sleep.

પડયા ઘારણમાં કોઇ, કોઈ ઘારણને તજી;
ભજ ના રણને ભાથી, ભલે કીર્તિ કાંપતી.—**વલ્લભ.**

Id. ઘારણ નાખવું To throw into sound sleep;to produce drowsiness in; to make drowsy.

ધારી, *s. f.* [See ઘેર.]The circumference. 2.A kind of sweetmeat; a particular kind of pastry (of a circular form).

ધારૂં, *s. n.* [S. ધર a hole.] A hole caused by disease in the body.

ઘણું થયું પડયાં ધારાં, પીડ આવી આ અતી ।
—વલ્લભ.

Id. ધારાં પડવાં To have holes in the body, caused by a disease.

ઘારૂં, *s. n.* A lamb (used in the Sorath Prānt.)

ઘાલ, *s. f.* [See ગાલ *s. f.*] A row; a rank; a file; a column. 2. The number of guests dining at one time at dinner party. 3. [See ઘાલ-વું.] Loss. 4. Deficiency.

ઘાલ-ખાદ, *s. f.* [+ ખાદ.] Loss. 2. Deficiency.

ઘાલ-ણ-દાસ, *s. m.* [See ઘાલ-વું + દાસ.] An insolvent debtor;a bankrupt merchant.

ઘાલ-મેલ, **ઘાલ-ઘુસેડ**, } *s. f.* [+મેલ-વું, ઘુસેડ-વું.] Derangement; disorder.2.Jumbling together; hurry; bustle; fuss. 3.Chicanery; intrigue. 4. Turmoil; tumult; dark manœuvring.

Id. ઘાલમેલ-ઘાલઘુસેડ કરવી To cause disorder; to jumble together. ઘાલમેલ-ઘાલઘુસેડ થવીTo be caused—of disorder.2.To be jumbled together.

ઘાલ-મોલ-ચો,*adj*.Always disturbing or disordering. 2. Busy and bustling. 3. Intriguing, full of fraudulent schemes. 4. *s. m.* A toad-hunter; a flatterer, a sycophant.

ઘાલ-વું, *v. t.* [S. ग्राह् to cause to take *fr.* ग्रह्,to take.] To thrust into; to drive into; to penetrate. 2. To put on. 3. To misappropriate; to defraud. 4.To dip into. 5. To set to; to apply.

Id. ઘર ઘાલવું To bring disgrace on one's family. નીચું ઘાલવું, મોહ નીચું ઘાલવું To hang down the head; to be ashamed. કોઠી ઘાલવી To establish a factory. ખોળે ઘાલવું Lit. To place in the lap of.Hence,2.To place under the guadianship of. ખોળે માથું ઘાલવું Lit. To place one's head in the lap of. 2. To place oneself totally at the mercy of. 3. To beg pardon. માથે પાઘડી ઘાલવી To put a pāghadī (a turban)on the head. જોડા ઘાલવા To put shoes on.અંગરખું ઘાલવું To put a coat on.ચશ્મા ઘાલવા To put spectacles on. નાણું ઘાલવાં To misappropriate money. ઘાલી બેસવું To refuse to give back or return what one has borrowed.માથું ઘાલવું To thrust oneself into another's affairs; to interfere or meddle uncalled, with another's affairs. માથે પાણી ઘાલવું Lit.To bathe(a sick man after recovery).2. To perform a ceremony, in which a sick man after his recovery is given a bath of medicinal waters,and a feast is given to friends and Brahmans.માથે ધૂળ ઘાલવી to commit some kind of wickedness or villany to injure another person. માથે તેલ ઘાલવું To apply oil to the hair on the head. શૂળ ઘાલવું To have a shooting pain. ઘાબ ઘાલવી To form a knot—of a boil.વેઢ ઘાલવીTo have a swelling of a gland or in a mascular centre. વાને ઘાલવું To perform a ceremony previous to the investiture with the sacred thread of a Brāhmaṇ boy. ગાડીમાં ઘાલવું To place in a carriage of a sick man. નજર ઘાલવી Lit. To look at carefully. Hence,2.To pay particular attention to.

મંદ હાસ મુખ મરકલડાં, ચંચળ નયન નિહાળે જી,
પાગે વિછિયા રણઝણે, ચો દિશ મિઠડી ઘાલે.
—ભાલણ.

ઘાવ, *s. m.* [See ઘાત killing, *Cf.* ઘા, ઘાય, ઘાયો.] Same as **ઘા** A stroke; a cut.

સરસ ઘાવ સમશેર, જોરથી લાગે અટકો.
—સામળભટ.

2. [See ઘાયો 3.] A literary composition, in which questions are proposed, answers to which can be found only by those who have a clew to the author's meaning; *e. g.* કયાં ચંદન ? કયાં મલયાગિરિ ? કયાં સાહેર ?કયાં નીર ? જ્યમ જ્યમ પડે વિપતડી, ત્યમ ત્યમ સહે શરીર.
—સામળભટ.

ઘાવર, *s. n.* Dew. (used in the Surat Prant.)

ઘા-વેડી, *adj*. [See ઘા a blow + વૃત્તિ state.] Sharp; clever. (Used in Kṭhḍ.).

ઘાસિ·યો, *s. m.* [See ઘાસ grass.] A grass-cutter.

ઘાંસિયો, Same as **ઘાસિયો.**

ઘાસ, *s. n.* [S.] Grass; straw.

Id. ઘાસ કાપવું Lit. To cut grass. 2. To do work of no value. 3. To speak to no purpose (Colloq.)

Prov. ઘાસની ગંજી ઉપરનો કુતરો Like the dog on the manger.

ઘાસ, *s. f.* [See ઘસ·વું to rub, ઘસા·વું to be rubbed.] Wear and tear. 2. Loss.

Id. ઘાસ ખાવી To suffer or bear a loss, ઘાસ પડવી–જવી–લાગવી To be put to a loss.

ઘાસ-તેલ, *s. n.* [Eng. Gas + તેલ.] } Pet-
ઘાસ-લેટ, *s. n* [Eng. Gas+light.] } roleum; kerosine.

ઘાસ-દાણો, *s m.* Grass and grain (comprehensively) the *keep* (of horses).

ઘાસ·વું, *v. t.* [See ઘસ·વું.] To scrub; to clean. 2. To wear away; to suffer wear and tear. 3. To bear a loss; to be put to a loss.

Id. ઘાસી છુટવું To bear a loss and get rid of a troublesome affair.

ઘાસિ·યું, *adj.* [See ઘાસ grass.] Producing grass. (Used in the Surat Prānt)

ઘાસિયો, *s. m.* [Ar. गाशियः] A woollen covering on a saddle of a horse.

Id. ઘાસિયો ગુંડાળવો To pack off bag and baggage.

ઘાસો·ટિ·યું, *s. n.* [See ઘાસ, ઘસ·વું, ઘસા·રો rubbing + વૃત્તિ state.] A bracelet worn while doing domestic duties, in which there is much wear and tear.

ઘિમેલ, *s. f.* A kind of insect.

ઘિ·યાળ, *adj.*[See ઘી + વાળું.](A cow or she-buffalo) Yielding milk which contains a large quantity of ghee.

ઘિલોડી, *s. f.* [S. गृहालिका. See ઘરોળી.] a lizard.

ઘિલોડી, *s. f.* [See ઘિલોડું.] A plant which bears fruit called **ઘિલોડું.**

ઘિલોડું, *s. n.* [Hem. Des. गोल्हा फलं = S. बिम्बम् a kind of fruit]A sort of vegetable.

Id ઘિલોડું પેસવું To have an unnecessary and troublesome encumbrance added.

ઘિ-સલું, *s. n.* [See ઘી + સળી.] A pointed rod used in training a bullock; a goad.

ઘિસ·વું, *v. t.* [S. घृष् to rub. See ઘસ·વું.] To beat with clenched fists; to box.

ઘિસ્સો, *s. m.* [See ઘસ·વું.] A scratch or a cut made by rubbing one thing on another.

Id. ઘીસ્સો દેવો To make a scratch 2. To put to a loss.

ઘી, *s. n.* [S. घृ·त *fr.* घृ to make oily.] Clarified butter; ghee.

Id. ઘી-ચોપડ, ઘી-ચોપટ Besmeared or covered with ghee—cakes, &c. ઘી-કેળાં Lit. A dis made of ghee and plantains. 2. A large profit (slang).

Prov. ઘી ઢોળાયું, પણ ઘીનું માપ ન ગયું Slander always leaves a slur. ઘી ઢળ્યું, તો ખીચડીમાં It is not lost what a friend gets. ઘી પીરસે, તે મખિયાશાહ Handsome is that handsome does. ઘી ખિચડી એક, અને પાપડ બેઠો દેખ Don't put your finger between the wood and the bark: Don't meddle in another's family affairs.

ઘી-ગળણી, *s. f.* [+ ગળણી.] A sieve for refining ghee.

ઘીચ, }
ઘીટ, } [S. कृच्छ्र a difficulty.] Same as **ગિચ્ચ** Crowded.

ઘીટ, *adj.* [See ઘટ્ટ thick, hard.] Thick; Stout;strong.

ઘીટ, *adj.* [S. घृष्ट rubbed, beaten, snubbed.] Shameless. 2. Bold. 3. *s. n.* Boldness. 4. Shamelessness.

વહાલે તારૂં નિર્લજ્જ ઘીટમાં નામ પાડ્યું, તું કાંઇક ડાહ્યો થા;
કોણ પુત્રી પરણાવશે,તારાં દેખી લક્ષણ આ—**દયારામ.**

ઘીમ, *s. m.* Suspicious; doubt.(Used in Gohilwād.)

ઘી·યો, *s. m.* A ghee-seller.

ઘીસ, *s. f.* [P. गश्त *fr.* गश्तन् to turn.] A patrol; a round taken to watch and observe what is passing inside,and secure the peace of a camp. 2. A procession; (particulary) the Holī procession.

ધીસ, *s. f.* [Seeધિસ•વું.] Beating.

ધીસરૂં, *s. n.* [See ધુંસરૂં.] The yoke of a plough. (Used in Gohilwāḍ.)

ઘુંગટ, ઘુંઘટ, *s. m.* [See ઘુમટો.] A veil; a garment worn over the face and head; a cover to conceal the face—worn by women.

ઘુંગટી, *s. f.* A rough woollen garment broad enough to cover the head.

ઘુંજ•વું, *s. i.* [S. गुञ्ज hum. Imit.] To hum; to buzz. 2. To hum while moving.

ઘુંટ•ડો, *s. m.* [S. गुटि•का a pill; or, Imit.] A draught of a liquid; a gulp.

Id. ઘુંટડા ગળી જવા To swallow down a bitter pill.2.To eat the humble die;to put up with an insult.ઘુંટડો ઊતારવો To swallow down.

ઘુંટ•ણ, *s. n.* [S. घुण्ट. घण्ट•क, घुण्टि•का, the ankle.] The knee.

Id. ઘુંટણે-ઘુંટણિયે પડવું To kneel.

ઘુંટણિ•યાં, *s. n. pl.* Moving about with the hands and knees—of a child.

ઘુંટ•વું, *v. t.* [S.घुष् to rub;or घूर्ण् to roll.] To rub. 2. To glaze; to polish;to burnish. 3. To form letters of the alphabet. 4. To pulverize.

Id. કોપિસ્તાં ઘુંટવાં To settle one's hand-writing by passing one's hand through the letters in copy-slips. રાગ ઘુંટવો To hum over the tunes of an air in music.દમ ઘુંટવો To draw in and hold one's breath. ઓસડ ઘુંટવું To press and mix the ingredients of a medicine by moving the pestle backward and forward in a mortar.

ઘુંટાં, *s. n. pl.* A confused and involved state; an imbroglio.2. Intricacy.

Id.આંટા ઘુંટા Intricate sums or accounts.

ઘુંટી, *s.f.*[See ઘુંટ•ણ.]The ankle-joint.

ઘુંટી, *s. f.* [S. गुटि•का a pill. See ઘુંટ•ડો.] A medicine consisting of aloes, spices,and borax, given to a new born babe.

ઘુંટી, *s. f.* [See ઘુંટાં, ઘુંટ•વું.] Intricacy; entanglement.

Id. આંટી ઘુંટીના હિસાબ Intricate sums, calculations, or accounts.

ઘુંટો, *s. m.* [Seeઘુંટ•વું.] A tool used in rubbing, pounding, or polishing.

ઘુએડ, Same as **ઘુવડ.**

ઘુઘર-માળ, *s. f.* [See ઘુઘરી, ઘુઘરો, + માળા.] A string of little bells; bells tied round the neck of a bullock.2.A neck-lace of little bells.

ઘુઘરી, *s. f.* [See ઘુઘરો.] A little bell.2. A jingling bell worn on the toes. 3. A rattle. 4. A sort of sweet-meat.

ઘુઘરી•યાળું, *adj.* [See ઘુઘરી + વાળું *fr.* S. वत् having.] Having-bells. 2. Torn (Used ironically).

ઘુઘરો, *s. m.* [S. घर्घर. See ઘુ-ઘુ Imit.] A small jingling bell. 2. A kind of sweet meat. 3. A kind of flax.

Id. ઘુઘરા બાંધવા Lit. To tie jingling bells (to the ankles). 2. To dance wildly with jingling bells tied round the ankles. ઘુઘરા મૂકાવવા To get jingling attached to an ornament. ઘુઘરો બનવું To indulge oneself in one's vagaries. 2. To be delighted.

ઘુ-ઘવ•વું, *v. i.* [See ઘુ-ઘુ Imit.] To roar. 2. To growl.3. To speak loudly in anger.

ઘુઘ-વાટ, ઘુ•ઘ•વાટો, *s.m.*[+ વૃત્તિ state.] A roar. 2.A growl. 3.Speaking loudly in anger.

Id.ઘુઘવાટો કરવોTo speak loudly in anger; to threaten.

ઘુ•ઘુ, *adv.* [Imit.] Roaring. 2. *s. n.* The indistinct sound of a pigeon.

ઘુડારથ, Same as **ગુઢાર્થ.**

ઘુણ, *s. n.* [S.] A particular kind of insect found in timber.

ઘુનો, Same as **ગુનાહ.**

ઘુનો, *s. m.* A ditch. (Used in Kthd.).

ઘુમચો, *s. m.* [See ઘુમજ + चेट् dim.] A company of persons sitting close in a group.

ઘુમજ, ઘુમટ, *s. m.* [P. गुम्बद् a dome. *Cf.* S. गुण्ठ•न wrapping, a wrapper, *fr.* गुण्ठ् to wrap.] A dome; a cupola.

ઘુમટી, *s. f.* A small dome or cupola. 2. The top of a tābūt,generally in the form of a small dome. 3. An umbrella made of leaves.

ધુમટો, *s. m.* A veil. Same as ઘુંઘટ,ઘુંઘટ. Id. ઘુમટો તાણવો-ખેંચવો Lit. To draw a veil over the face-by a woman. Hence, 2. To hide one's face.

ધુમ•ડ•લી, *s. f.* [See ધુમ•વું to whirl round.] A push or pull given to a cradle when the child is in it.

કુંવરને ધુમડલી ઘાલો, ચેલૈયાને હાલો રે હાલો.
—તુલજારામ.

ધુમ•ણી, *s. f.* [See ધુંજ•વું or ધુમ•વું.] Movements of a cradle or a hammock; rocking a child in a cradle or hammock. 2. A lullaby; a soothing song.

હાલો ને વા'લો, ભાઈને ધુમણીએ ઘાલો;
ભાઇ મારો, અટારો, ઘીને ખિચડી ચટાડો.
—ભાષા.

Id. ધુમણી ઘાલવી To rock a child in its cradle.

ધુમં•ડી, *s. f.* [See ધુમ•વું. See ધમં•ડી, ગુમાન.] Pride; arrogance; haughtiness.

વાત એ કરે કદાપિ, ઘેર જઇ ધુમંડીથી—**વલ્લભ.**

ધુમ•ર•ડી, *s. f.* [See ધુમ•વું.] Turning, running, or dancing in circles. 2. Intricate movements. 3. An artifice to elude; subterfage; prevarication; equivocation. 4. Giddiness; a swoon; dizziness; vertigo.

ઘણું નાઠો ધુમરડી દેઈ, ચુકવી ચાલિયો રે;
દુધ રવાની ખોરાક ખાનારી, કંઠે જઈ ઝાલિયો રે.
—દયારામ.

ધુમ•ર•ડી•યો, } **ધુમ•ચ•ડી•યો,** } *s. m.* A mendicant begging from door to door in the dress of a ગોપી (a shepherdess in love with the god Kṛishna.)

ધુમરા•ઈ, } **ધુમરી,** } *s. f.* Rolling the eyes as in intoxication, through pride, arrogance, or haughtiness. 2. Same as **ધુમર•ડી.**

ધુમ•રા•વું, *v. i.* To frown; to snarl; to be gloomy.

ધુમ•વું, *v. i.* [Imit. *fr.* Hem. Des. घुम्मइ =S. घूर्णते it rolls, *fr.* S. घूर्ण् to roll. *Cf.* Hem. Des. गुमइ=S.भ्रमति it wanders.] To resound; to ring. 3. To fill the air with a sound. 2. [See ધુમ, ગુમ.] To be deeply engaged in; to be engrossed with; to enjoy to one's fill. 3. To revolve or simmer in the mind.

ધુમા-ધુમ, } **ધુમા-ધુમી,** } *s. f.* [See ધુમ•વું.] Wild noise; confusion accompanied with noise. 2. Wild irregular movements.

પેલી વાદળીઓએ ધુમાધુમી માંડી રે;
હવે વરસાદ આવશે માડી રે. —**નવલરામ.**

ધુમા•વ•વું, *v. t.* [Causal of ધુમ•વું.] To turn in a circle. 2. To revolve in the mind; to be deeply engaged in; to be engrossed with. 3. To equivocate in answering a question.

ધુમૈ•ડ•વું, } **ધુમ•ચ•ડ•વું,** } *v. t.* [See ધુમ•ર•ડી, ધુમ•વું.] To turn or dance in circles. 2. To stir; to agitate.

ધુર•ક•વું, *v. i.* [Imit.] To growl; to snarl. 2. To frown.

ધુર•કા•વ•વું, *v.* To threaten; to frighten.

ધુર•કિ•યાં, *s. n. pl.* Growling; a growl. 2. Frightening; threats.

ધુલર, } **ધુલરૂં,** } *s.* [See ઝાલર, ઝુલ•વું.] The pulp or pith of a lotus flower. 2. An ornament worn by women on the ears, generally consisting of pendant gold berries surmounted by a few small jewels.

વળી ધ્રુધરીયાળું ધુલરૂં, ને કરડે તીને દંત.
—**ભાલણ.**

ધુવડ, *s. n.* [Hem. Des. घुओ = S. उलूक an owl, *fr.* S. घूत hooting; Imit.] An owl.

ધુસણિ•યો, *s. m.* [See ધુસ•વું.] An intruder; an uninvited guest.

ધુસ•વું, *v. i.* [S. घृष् to rub.] To enter forcibly; to rush; to pierce in; to push in. 2. To enter uninvited, unprivileged, or unwarranted.

Id. ધુસી જવું To enter uninvited, &c.

ધુસિ•યું, *s. n.* [See ધ્રુસ.] A rat-trap.

ધુસિ•યું-મધ, *s. n.* [See ધુસ•વું + મધ.] Honey made by bees in the hollows of trees.

ધુસ્સો, Same as **ગુસ્સો.**

ધુસ્સો, *s. m.* [See ધુસ•વું.] The box; the clenched fist; a thrust with the clenched fist.

ઘૂંટ, *s. m.* [Imit. See ઘુટ-ડો.] Same as ઘુંટ-ડો. 2. The throat.

Prov. ઘડીયે ઘૂંટ ભરાય છે The present is the most important time: The present is the time for work.

ઘૂ-ઘૂ, Same as ઘુ-ઘુ A roaring sound.

એમ બોલી શંખ વાય, પારાવાર પ્રલય શું;
ઘૂઘૂ કરે જાણે, નાશવા સૃષ્ટિ જરે જર.—**વલ્લભ.**

ઘૂડ, Same as ઘુવડ.

ઘૂમ, *adv.* [P. गुम lost.] Absorbed in 2. Intoxicated.

ઘૂસ, *s. m.* A rat; a bandicote rat.

ઘૃ-ત, *s. n.* [S. *fr.* घृ to make oily.] Clarified butter; ghee.

ઘેં-ઘ-ટ. *s. f.* [Imit. S. झञ्झा wind accompanied with rain.] The state of the sky when it is overspread with clouds saturated with rain.

ઘેંઘ-ટ, *adj.* [See ગેન, ઘેન.] Intoxicated; drowsy; dull.

ઘેંસ, *s. f.* A preparation of juwār-flour with whey.

Prov. આવડે નહીં ઘેંસ, અને રાંધવાં પેસ A little pot is soon hot: Little pitchers have great ears.

ઘેટી, *s. f.* [See ઘેટું.] A female of sheep.

ઘેટું, *s. n.* A sheep; a lamb.

ઘેટો, *s. m.* A male of sheep.

ઘેડ, *s. f.* Same as ઘડી A fold, a plait—of cloth or a garment.

ઘેડ, *s. f.* [See ઘડો.] A small water-pot.

શું ઘડો કે ઘેડ ઉતરશે ? ચાક ઉપર હજી પેડો છે.
—**સામળભટ.**

ઘેન, *s. n.* [P. गन intoxication.] Drowsiness; sleepiness; a wink of sleep. 2. Lethargy. 3. Trance.

ઘેબર, } **ઘેભર,** } *s. m.* [S. घृत-वार *fr.* घृत butter.] A kind of sweetmeat.

ઘેબરિ-યું, *adj.* Delicious.

આવ રે વરસાદ, ઘેબરિયો પરસાદ;
ઉની ઉની રોટલી, ને કારેલાનું શાક.—**ભાષા.**

ઘેર, *s. m. f.* [S. ग्रह् to take.] The circumference; the periphery; an orb; a circle. 2. A halo. 3. The flaps of a garment.

Id. અંગરખાનો ઘેર The circumference of an Angarakhā (a long robe).

ઘેર, *adv.* [See ઘર.] In the house. 2. Towards the house.

Id. See under ઘર. બાજરીને ઘેર ઊઠી ગયું છે Bājar̄ is very dear. (દીવો) ઘેર કરવો To put out (of a lamp). ઘેર કાંટા પડવા To be deserted (of a house.) 2. To be childless. ઘેર ગોળી બેસવી To suffer a loss. ઘેર જવું Lit. To go home. 2. To disappear. 3. To be put out (of a lamp). ઘેર મૂકવું To leave behind at home 2. To be without; to be unaccompanied by.

ઘેર-ણ, *s. f.* [See ઘેર-વું.] Being under the influence of sound sleep. 2. Sound sleep. 3. Unconsciousness caused by sound sleep.

Id. ઘેરણ-ગોળી A pill to put a child to sleep, generally called બાળ-ગોળી.

જિમ કાયા ગાઢ ઘેરણ કરશે. —**લાલદાસ.**

ઘેર-ણું, *s. n.* Act of encircling or besieging. 2. A siege.

ઘેર-દાર, *adj.* [See ઘેર flaps + P. દાર having.] Having a large circumference or flaps; having long flaps or skirts. 2. Loose; flowing; flapping.

ઘેર-વું, *v. t.* [S. ग्रह् to take.] To encompass; to environ; to surround; to beset; to hem in. 2. To involve in difficulties and embarrassments. 3. To cover. 4. To block the way of; to stop from advancing or moving about.

Id. ઘેરી લેવું To encircle completely; to cut off from communication with the outside words. ઘેરી બેસવું To lay siege to; to lay a long siege to. ઘેરીને ગોળાનો મારો ચલાવવો To lay into and bombard.

ઘેરાવ, } **ઘેરાવો** } *s. m.* Circumference; an orb. 2. The flaps of a garment.

ઘેરા-વું, *v. i.* To be surrounded; to be encompassed, beset, or hemmed in.

ઉંઘે ઘેરાણા રે ડોલો, મોહન બોલાવ્યા નવ બોલો.
—**દયારામ.**

Id. આપણો જીવ ઘેરાએલો નહિ We do not know each other well enough.

ઘેરી, *s. f.* [See ઘેર circumference.] A circular border of short hair on the head.

ઘેરૂં, *adj.* [P. गहेरा = S. गभीर deep.]Deeply coloured; having a deep colour.2. [Also See ઘેર•વું to surround.] Engrossed with; deeply engaged in.

ઘેરૂં, *s. n.* [See ગેરૂ.] The owder of a worm-eaten piece of wood.

ઘેરે-ઘેર, } **ઘેર-ઘેર,** } [See ઘેર at home.] In every house.

Prov. ઘેર ઘેર માટીના ચુલા Everyman has his defects.

ઘેરો, *s. m.* [See ઘેરાવ.] Circumference; girth; measure around;encompassing; the environments. 2. A seige.

Id. ઘેરો ઘાલવો-નાખવો To besiege. ઘેરો છોડાવવો-ઉઠાવવો To raise a siege..ઘેરો ઉઠાડવો-ઉઠાડી મૂકવો To cause to raise a siege.

ઘેલ-ચંદ્ર, *s. n.* [See ઘેલું + ચંદ્ર.] A person whose madness increases and decreases with the waxing and waning of the moon; a lunatic.

ઘેલ-છા, *s. f.* [+ છાયા shade.] Madness; folly; craze.

Id. ઘેલછા કરવી-કાઢવી To do mad acts.

ઘેલ•ડી, *s. f.* A foolish woman (said in endearment).

ઘેલ-સફ્રકું, *adj.* [+ S. शष्प grass. See સફ્રકું.] Mad; stupid.

ઘેલા•ઈ, *s. f.* Madness; foolishness;stupidity. 2. Insanity.

ઘેલું, *adj.* [Hem. Des. घल्लो=अनुरक्त pleased with. loving;*fr.* S. गृहि•त taken possession of *fr.*ग्रह to take.*Cf.*ગેલ pleasing tricks.]Mad; foolish; stupid. 2. Distracted; enraged; furious. 3. Insane.

Id. ઘેલાં કાઢવાં To act like a fool. 2. To feign madness. 3. To mock; to mimick.

ઘેલાં કાઢયાની તમને ટેવ, પાનીડાં કેમ ભરીએ.

—**દયારામ.**

શું તને ઘેલું લાગ્યું છે ? Have you gone mad ? તે એકાદને ઘેલો કરશે He will drive anyone mad. 2. He is very cunning.

Prov. ઘેલા સાથે ઘેલું થવું In Rome you should be a Roman. ઘેલીનાં ઘેરઘેર સાસરાં A fool is at home wherever he happens to go.ઘેલીનો ગવાળોA collection of nick-nacks. ઘેલી સાસરે ન જાય, ને ડાહીને શીખામણ દે Example is better than precept : It is easier to advise than to do.

ઘેંક•વું, Same as **ઘેંચ•વું.**

ઘેંકો, *s. m.* A shooting pain; aching; sharp pain;smart pain.2.Pricking;piercing.

ઘેંગાટ, } **ઘેંઘાટ,** } *s. m.* [Imit. + વૃત્તિ.] Noise; clamour;disturbance;bawling;wild uproar or outcry; bellowing. 2. Noising abroad; making notorious.

ઘેંચ•વું, *v. t.* [See ઘુસ•વું. *Cf.* ભોંકુ•વું.] To poke. 2. To pierce;to prick; to thrust into.

ઘેંટ•વું, *v. i.* [Imit.Or, See ઘુંટ•વું to roll; શ્વાસ (breath)being understood.]To snore; to make the sound ઘેંઘેં in sleep (used in contempt). 2. To sleep soundly.

ઘેંટા•ળો, [See ઘુંટ•વું.] Same as **ગોટા•ળો.**

ઘો, *s. f.* [S. गोधा] An iguana.

ઘોક•વું, *v. t.* Same a **ઘેંક•વું.** 2. To box.

ઘોકો, Same as **ઘેંકો.**

ઘોગર, } **ઘોઘર,** } *s. m.* An imaginary monstrous being with which children are frightened into sleep. 2. A terrible cat.

ઘોગર, } **ઘોઘર-રાણો,** } *s. m.* [+ રાણો.]The same as **ઘોગર.**

ઘો•ઘળો, *s.m.*[Guj. ઘો Imit.+ ગળુ throat *Cf.* Eng. Gurgle *fr.* Gurgula the throat.] The throat.

ઘોઘારી, *adj.* Pertaining to ઘોઘા (Gogo).

ઘો-ઘો, *adj.* [Imit.] Foolish; stupid. 2. *s. m.* A word uttered by boys who hide themselves in the game of "Hide and seek."

ઘોઘો-રાણો, See **ઘોગર.**

ઘોચ•વું, Same as **ઘેંચ•વું.**

Id. ઘોચી ઘાલવું To put into prison; to imprison.

ઘોટ, *s. m.* [See ઘુંટ•ડો.] A mouthful of water or any other liquid; a gulp.

ઘોડ-ગાંઠ, *s. f.* [See ઘોડું + ગાંઠ.] (In

chess) The position of the knights when they defend each other. 2. A particular kind of knot.

ઘોડ-દોડ, *s. f.* [+ દોડ-વું.] A horse-race. 2. A race-course.

ઘોડ-મહાત, *s. f.* [+ મહાત.] (In chess) Checkmate by a knight.

ઘોડ-મુખું, *adj.* [+ મુખ.] Having the face like that of a horse.

ઘોડ-લી, Same as **ઘોડી.** (Used in endearment.)

ઘોડ-વેલ, *s. f.* [+ વેલ, વહેલ, a carriage *fr.* S. वह् વહે-વું, to carry.] A horse cart.

ઘોડા-ગાંઠ, Same as **ઘોડ-ગાંઠ.**

ઘોડા-ગાડી, *s. f.* [+ ગાડી.] A horse-carriage.

ઘોડાર, *s. f.* [See ઘોડું + S. अगार a house.] A stable for horses.

ઘોડા-વછ, } *s. f.* An aromatic herb.
ઘોડા-વજ, }

ઘોડા-વાળો, *s. m.* [See ઘોડું + S. वत्, વાળું, having.] A groom; a horse-keeper.

ઘોડિ-યું, *s. n.* A cradle; a hammock.

Id. ઘોડિયામાંથી ઝડપાવું To make an offer of a daughter in marriage, while the bridegroom is in his cradle.

ઘોડી, *s. f.* A mare. 2. The bridge of a સારંગી (lyre). 3. A board-stand. 4. a woman of a girlish manner (used in contempt). 5. A knight (in chess). 6. A frame to support; crutches. 7. The loop or cord, from which offending school-boys are suspended by their hands.

Id. ઘોડીએ ચઢવું To be under the influence of an intoxicant drug. કાળી ઘોડીએ ચઢવું To be under the influence of opium. ઘોડી કુદાવવી To limp; to walk lame. ઘોડી પલાણવી To train a mare. 2. To have sexual intercourse with a woman (slang).

Prov. ઘોડી છુટી, કે ઘોડો છુટયો (કોણ જાણે, શું થશે) Nobody can say what may happen the next moment: Whatever may happen the object will be lost. ઘોડી, ઘર આપણાં You should not expect at home the same delicacies that you are treated to at your friend's house as a guest.

ઘોડું, *s. n.* [See ઘોડો.] A horse without distuction of sex. 2. A bad or poor horse.

Prov. કાણું ઘોડું, ને કરડકણું Poor and proud: A little pot is soon hot. ઘોડું ઘોડાના રૂપને દોડે One can work only in proportion to one's strength. ઘોડું કે ગધેડું વગર વાપરે બગડે Disuse brings on wreck and ruin: A used key is always bright.

ઘોડે-સ્વાર, *s. m.* [+ અસ્વાર.] A rider; a horseman; a trooper; a mounted soldier.

ઘોડો, *s. m.* [S. घोट-क.] A horse. 2. The knight (in chess). 3. A hobby; the stick on which children ride. 4. A big giddy boy. 5. A stick stuck into a wall to put clothes on. 6. A stand with steps on both sides. 7. A ladder. 8. The cock of a gun.

Id. ઘોડા જેવો Very strong and healthy. ઘોડે ચઢવું To mount a horse. 2. To be puffed up; to be elated. ઘોડે બેસવું, ઘોડો પલાણવો To sit on or ride a horse. ઘોડો પલાણવો To train a horse. ઘોડે પલાણ માંડવું To place a saddle on a horse. (બંદુકનો) ઘોડો ચઢાવવો To cock a gun. (બંદુકનો) ઘોડો પાડવો To drop the cock of a gun. 2. To discharge or fire a gun. ઘોડે બેસીને આવવું, ચઢે ઘોડે આવવું To come in haste. 2. To be urgent in demanding; to make an urgent demand. ઘોડ ઉપર ઘોડા વધવા To increase by Compound Interest. મારા ઘોડા પોંચતા નથી My legs refuse to carry me farther. 2. I am exhausted. ઘોડાના ગાઉ A very long distance. ઘોડાની ચાલે Quickly. ઘોડો ગઢવો To deliberate in secret. ઘોડો ચડાવવો To weigh less than the proper weight (said of a false balance).

Prov. ઘોડે ચઢે, તે પડે Every tide has its ebb. (જેટલા) ઘોડા, એટલા અસવાર In proportion to each other: As many as wanted.

ઘોઢ-લો, *s.m.* [See ગોધો+લો dim.] A bull.

ઘોણ, *s. m.* [See ઘણ.] A large and heavy hammer.

ઘોળિ઼ુ-યું, *s. n.* [See ઘણ-ઘણ.] A drum.

ઘોળિ઼ુ-યો, *s. m.* A large round copper-pot (Used in Kthd.).

ઘો-તું, Same as ગો-તું Food placed before female cattle while milking.

વાળી હાતું ઘેર, ને ઘોતું માંડયું ગજવું,
હીલું નીરૂં છું, પણ તે ન સુંઘે. —**દયારામ.**

ઘોધા॰વ॰વું, Same as ગોદા॰વ॰વું. (Used in Kṭhd.).

ઘોબો, ઘોલો, } *s. m.* [See ગાબો.] A deep indentation. 2. A hollow made in a metal-pot by its being thrown violently on the ground, or by its being struck with any harder thing.

Id. ઘોબો પડવો To have a hollow (of a metal-pot, &c.). ઘોબો પાડવો To make a hollow in a metal-pot, *&c.* ઘોબો ઉપાડવો To set a metal-pot right by raising the part pressed and bringing it back to its proper shape.

ઘો॰યું, *s. n.* [See ઘા.] A wound.

ઘોર, *s. m.* [S. घोष *fr.* घुष् to proclaim.] The bass of a musical instrument. 2. Loud howling.

Id. ઘોર અવાજ A loud, deep, and hoarse sound.

ઘોર, *adj.* [S.] Frightful; horrible; terrific. 2. Furious. 3. Monstrous; prodigious.

Id. ઘોર નિદ્રા Deep and sound sleep. ઘોર અંધારૂં Dreadful darkness.

Prov. ચાર દહાડાનું ચાંદરણું, ને ઘોર અંધારી રાત A short-lived pleasure is followed by a life-long misery.

ઘોર, *s. f.* [See ગોહોર.] A grave.

Id. ઘોર ખોદવી To dig a grave. 2. To appoint or settle a marriage for a daughter (a remnant of the custom of female infanticide). ઘોર ચણવી To build a gave. 2. To dig a grave.

ઘોર॰ણુ, *s. n.* [See ઘોર॰વું.] Snoring; snore.

ઘોર॰તર, *adj.* [See ઘોર frightful + S. तर suffix of the comparative degree.] More terrible. 2. Very terrible.

ઘોરતર પરિતાપ પામી, અહો સ્વામી શણ.
—**રત્નેશ્વર.**

ઘોરં-ભા॰વું. *v. i.* [See ઘોર frightful + ભાવ.] Same as ગોરં-ભા॰વું. 2. To be terribly black.

ઘોર॰વું, *v. i.* [Imit. Or, See ઘોર bass.] To snore. 2. To sleep soundly (used in contempt).

ઘોરા-ઘોર, *s. f.* [See ઘોર bass; or, See ઘોળ॰વું.] A loud noise accompanied by running about; hurry and confusion.

ઘોલ, *adj.* Weak (Used in Jhālāwāḍ).

ઘોલો, *s. m.* [See ગોલો.] An intruder.

ઘોલ્લો, *s. m.* [See ઘોડિ॰યું + લો dim.] A kind of cradle for babes.

ઘોળ, *s. m.* [See ઘોળ॰વું.] Botheration; busy-bustling; hurry-skurry; animated, vivid, wild, or tumultuous action.

Id. ઘોળ ઘાલવો To make a confusion and tumult.

ઘોળ॰વું, *v. t.* [Dh. Des. घोलियं revolving, rolling; Hem. Des. घोलइ = S. घूर्णते it rolls *fr.* S. घूर्ण to roll.] To shake about; to agitate briskly. 2. To smooth. 3. To mix. 4. To squeeze with the fingers. 5. To dissolve. 6. To ponder on; to think upon.

Id. ઘોળીને પીઈ જવું To care very little about.

ઘોળા-ઘોળ, *s. f.* Revolving in the mind. 2. Uncertainty; suspense; hesitation.

ઘોળા॰વું, *v. i.* [Passive of ઘોળ॰વું.] To be shaken about; to be agitated. 2. To be delayed; to wait; to lounge.

Id. ઘોળાયાં કરવું To dwell long and frequently in the mind.

ઘોળ્યું, *interj.* Never mind; let it be; let it alone.

ઘ્ન, *adj.* [S. *fr.* हन् to kill.] That kills or destroys; a suffix denoting "a killer." (Used the end of a compound, *e. g.*, **કૃત-ઘ્ન.**)

ઘ્રાણ, *s. n.* [S. *fr.* घ्रा to smell.] The nose. 2. The sense of smell.

ઘ્રાણેન્દ્રિય, *s. f.* [See ઘ્રાણ + **ઇન્દ્રિય.**] The organ of smell.

ङ, The sixteenth letter of the Alphabet, and fifth among the consonants. There is no word beginning with ङ.

ચ.

ચ, The seventeenth letter of the Alphabet, and sixth among the consonants.

ચઇતર, Same as **ચૈત્ર.**

Prov. ચઇતર ચઢયો નહિ, ને વૈશાખ ઉતર્યો નહિ

ચઉદું, Same as **ચૌદું.**

ચઉદ, Same as **ચૌદ.**

ચઉદસ, Same as **ચૌદસ.**

ચક, *s. m.* [P. चिक.] A curtain. 2. A kind of screen made up of bamboo chips, used to keep out the glare of light, mosquitoes,and to prevent strangers from looking into a private apartment.

Id. ચક નાખવો To place or hang a curtain.

ચક-ચક, *adv.* [*Cf.* કચ-કચ.] Chirping.2. Speaking quickly and without thought; lisping (Used in the Bhāl Prānt).

Id. ચકચક કરવું To chirp. 2. To speak quickly and without thoughts; to lisp.

ચક-ચક, *adj.* [Hem. Des. चाचिक्क Imit.= S. मण्डितम् adorned.] Glittering; gleaming. 2. *adv.* Glitteringly.

ચક-ચક•તું,*adj.*Brilliant;shining;glittering; gleaming; glistening;dazzling.

ચક-ચક•વું, *v. i.* To shine; to glitter; to glisten; to gleam.

ચક-ચક•વું, *v. i.* [See કચ-કચ.] To regret or grieve about.2.To fret and be fidgetty. 3. To make the sound *chaka-chaka* (as by a swallow); to chirp.

ચક-ચકા•ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Refulgence; radiance;brilliancy; lustre; gloss.2.Cleanliness.

ચક-ચકિ•ત, *adj.*Brilliant;bright;glossy; lustrous. 2.Clean; tidy; neat; trim; fair.

ચક-ચાર, ચક-ચાળ, *s.f.*[S. चर्, चल्, to move;ચક Redup.] Inquiry; investigation. 2. Habit of questioning and making inquiries.

ચક-ચુંથ, ચકચંધ, *s. f.*[+ ચુંથ•વું,ચુંદ•વું.] Fastidious habits; fastidiousness; over-exactness.

ચક-ચૂર. *adj.* [+ ચૂરો.]Engrossed in; absorbed in.2.Dead drunk 3.Overcome;overtaken;wrapped;rapt. 4. Flushed; flustered. 5. Top-heavy; half-seas over; three sheets in the wind. 6. Voraciously eating.

Id ચકચૂર થવું-બનવું To be engrossed or absorbed in.

જ્ઞાની, વૈરાગી, જોગી, જતી રે, ચાવી કર્યા ચકચૂર.

—દયારામ.

ચક-ડોલ, ચક-ડોળ, *s. m.* [See ચકર + ડોલ•વું, ડોળ•વું.] A swing. 2. Giddiness.

Id. ચકડોળે ચઢવું To be giddy; to be in a state of giddiness. 3. To be intoxicated.4. To lose one's senses. 5. To go beyond the proper limit.6.To be postponed from time to time.

ચકડ્ડી, Same as **ચકર•ડી.**

ચકડડું, Same as **ચકર•ડું.**

ચક-તી, *s. f.* [S.चक्र a wheel.]A flat round piece;a round slice;anything circular,flat, and thin.

ચક•તું,*s.n* A round piece;a round slice.

ચક-તું, *adj.* [See ચક-ચક, ચક-ચક•વું; Or ચેત•વું.]Circumspect;looking sharp;watchful.

ચકદ•વું, *v. t.* [P. चकीदन् to drop.] To crush under foot;to trample upon;to press hard. 2. To harass; to oppress.

ચકંદું, *adj.* [See ચકતું watchful + ખંધું.] Clever; circumspect; watchful.

ચકંદો, Same as **સકંચો.**

ચક-ભિલ્લું, *s. n.* [See ચક + ભીરૂ a companion.] A game for children, generally known as ખોભીલું(Used in the Broach Dst.).

ચક-મક, *s. m. n. f.* [Imit. *Cf.* ચક-ચક•વું. Or, P, चकमाक.] Glitter; a gleam; a flash. 2. A kind of mineral; flint; spar.

Id.તે બંને વચ્ચે ચકમક ઝરીThey quarrelled with each other. ચકમક ઝરવાનો સંભવ A likelihood of high words or a quarrel.

ચક-મંડળ, *s. n.* [See ચકર + S. मण्डल a

circle.] A whirling motion. 2. Intrigues. 3. A body of persons met for light talk.

Id. ચકમંડળે ચઢવું To be involved in intrigues.

ચકમો, *s. m.* A kind of blanket (Used in Kthd.).

ચકર, *s. n.* [S. चक्र a wheel.] A wheel. 2.A circle. 3. A ring. 4. Rotation of the heavens. 5. Giddiness.

Id. ચકર આવવાં To be giddy. ચકર ખાવું -મારવું-લેવું To take a turn; to wheel round.

ચકર-ચકર, *adv.* Round and round; turning in a circle.

Id. ચકરચકર ફરવું To turn round and round.

ચકર·ડી, *s. f.* A circle. 2.A circular motion. 3. A toy for children.

Id. ચકરડી ભમરડી A toy for children. 2. A whirlpool in water. ચકરડી ભમરડી રમાડવી To mislead on various pretexts, and disappoint in the end.

ચકર·ડું, *s. n.* [+ ડું dim.] A small circle. 2.A round and flat thing.3. A turban having a round shape worn by the Deccanese (used in contempt).

Id. ચકરડા જેવો (રૂપિયો) Genuine; real; sterling (of a Rupee as a coin).

ચકરડો, *adj.* Tall and big.

ચકર-વકર, *adv.* [+ વિખેર·વું.] Being out of senses owing to giddiness. 2. Being unconscious.

Id. ચકર·વકર થઈ જવું To be unconscious owing to giddiness.

ચકરા·વો, *s. m.* A long turn; a circumference.

ચકરા-વો, *s. m.* [+ વ્યૂહ.] A peculiar arrangement of troops in circle within circles.

ચકરી, *s. f.* Rotation. 2. Whirling. 3. Giddiness.

Id. ચકરી આવવી-ખાવી To fall down while in a state of giddiness.

ચકરી·દાર, *adj.* [+ દાર having.] Having a circular form.

ચકરૂં, *s. n.* A thick round bread.

ચકલી, *s. f.* [See ચકલો] A hen-sparrow. 2. The cock of a pipe.

Prov. ચકલી કરતાં ફૂદકો મોટો Making a show quite beyond one's power: Out of all proportion; disproportionate.

ચકલી ભટ, *s. m.* [+ ભટ.] A thin poor begging Brahman.

ચકલું, *s. n.* Any little bird.2.Any living being (colloq.)—Used with a negative.

Id. ચકલાં ચુંથવાં To be employed in a trifling business.

ચક·લું, *s. n.* [See ચોક a spare space + લું dim.] A spot where four roads meet. 2. A small market.

Id. ચકલે મૂકવું To expose to public view.

ચકલે·દાર, *s. m.* [See ચકલો a cort-yard + દાર having.] An officer in charge of a street. 2. A police constable. 3. One who guards a street.

ચકલો, *s. m.* [S. चटक.] A cock-sparrow.

ચક·લો, *s. m.* [See ચોક + લો dim.] A square; a court-yard. 2. A hall or stand of a banker; a station.3.A street. 4. A sub-division of a city or town.

ચકવા-ચકવી, *s. n.* [S. चक्रवाक + चक्रवाकी.] The male and female of particular birds. (These birds always go in pairs, and one of a pair cannot beat to be separated from the other). 2. A lover and his lady-love.

ચકવા ચકવી ચતુર નર, નિત પત રહત ઉદાસ;
ખર ઘૂવડ અરૂ અબૂઝ નર, સદા મગન પ્રથીરાજ.
—રાસો.

ચક·વું, *adj.* [See ચકિ·ત.] Watchful; ready. (Used in Kthd.).

ચકએ, **ચકવે,** } *adv.* [S. चक्रे, See चक्र.] In a circle (*of kings*). [This word occurs in such phrases as તેણે એક ચકવે રાજ્ય ચલાવ્યું He ruled alone over a whole circle of kings.]

ચકા, *s. m. pl.* Slips or ships of stalks of grass.

ચકામું, *s. n.* [See ચકમ.] A round sore or scar of the skin.

ચ·કાર, *s. m.* [S. च and+कार suffix showing the sound of the letter ચ (ch). 2. *adv.* Nothing more; nothing at all. (Generally used with verbs meaning બોલવું (to speak).

Id. તે એક ચકાર શબ્દ બોલ્યો નહિ He did not speak even a single word.

ચકિત, *adj*. [S. See ચક-ચકિ·ત.] Dazzled. 2.Confounded.3.Bewitched; wonderstruck. 4. Puzzled. 5. Bewildered;astonished.

ત્યારે તો પેલાં સ્ત્રી સરથાર,
હવાં ચકિત ચિતમાં અપાર. —**દયારામ.**

ચકી, Same as **ચક્કી.**

ચકોતરું, *s n.*
ચકોતરો, *s. m.* } [P.चकोतरः.*Cf.*Lat.*citrus.*] Pompelmoose;shaddock; a citron fruit.

ચકોર, *s. m.* [S.] A kind of bird; the Greek partridge. 2. *adj.* Active; sharp. 3. Attentive; cautious.4. Prompt;alert;brisk. 5. Circumspect.

ચક્કર, *s. n.* [See ચક્ર.] A wheel. 2. A ring; a circle. 3. Circular road. 4. The wheel-rut of a lime-mill. 5. A halo. 6. A puzzle. 7. A trip hither and back;a turn: a round. 8. A trouble. 9. Giddiness.

Id. ચક્કર ફરવું To turn upside down. 2. To suffer alternately the various and contrary states of life.3.To be revolutionized; to undergo a revolution. 4. To be set in motion; to be started; to set a-going. ચક્કર મારી આવવું To take a round.

ચક્કી, *s. f.* A hand-mill.

ચક્ર, *s. n.* [S.] A wheel. 2. A disc (especially applied to the disc in the hands of Visnu);a sharp circular missile weapon. 3. A host; an assemblage. 4. An array of troops. 5. A diagram of various forms.6. A cycle. 7. A sphere; a circle.

ચક્ર-દંડ, *s. m.* [S. *fr.* + दण्ड the arm.] A kind of gymnastic exercise.

ચક્ર-ધારા, *s. f.* [S. + धारा periphery.] The periphery of a wheel.

ચક્ર-પાણિ, *s. m.* [S. *fr.*+पाणि the hand.] The God Visnu, who is represented as holding a wheel in his hand.

ચક્ર-વર્તી, *s. m.* [S. *fr.* + वृत्, to be.] The ruler of a country extending from sea to sea; an absolute king. 2. A king who rules over a circle or a number of lesser kings *Cf.* **ચક્રવે.**

ચક્ર-વાક, *s. m.* [S. + S. वाच्, वाक्, વાચા, a name.] A kind of goose or duck; the ruddy goose.

ચક્ર-વાકી, *s. f.* The female of **ચક્ર-વાક.**

ચક્ર-વાત, *s. m.* [S. *fr.* चक्र a circle + વાત wind.] A whirlwind; a hurricane.

ચક્ર-વૃદ્ધિ, *adj.* [S. *fr.* + वृद्धि increase.] Compound (interest.)

ચક્ર-વ્યૂહ, *s. m.* [S. *fr* + व्यूह arrangement.] A form of military array; a circular array of troops. 2. A deep and complex plot or scheme.

ચક્રાકાર, *adj.* [S. *fr.* + આકાર form.] Circular.

ચક્રાંકિત, *adj.* [+ અંકિત marked.] Marked with circles. 2. Branded with the name of Visnu.

ચક્રી,*s.m.* A king,who sits surrounded by a circle of minor kings; a paramount king; a sovereign. 2. The god Visnu, whose distinguishing weapon is a disc. 3. A potter, who works with a wheel.

ચક્ષુ,
ચક્ષ
ચખ, } *s. n.* [S. चक्षुः.] The eye.

સહુ બોલે શંભુજીની પક્ષે રે, જળ આવ્યું મેનાને ચક્ષે રે.
—**દેવીદાસ.**

ચખા·ડવું, *v. t.* [See ચાખ·વું.]To request or cause to taste.

Id. સવાદ ચખાડવો Lit. To give a taste of. Hence,2. To wreak one's vengeance on. 3. To return evil for evil.

ચખાર, *s. m.* [Redup. of ચોર.] A thief and persons like him.

પ્રજા સુવે ઉઘાડે બાર, ન કરે ચોરી ચોર ચખાર.
—**પ્રેમાનંદ.**

ચગદ·વું, A form of **ચકદ·વું.**

ચગદા·વું, *v. i.* To be crushed; to be pressed. 2. To be harassed.

ચગ·વું, *v.* i. To fly(of a paper-kite).2.To fly to or quickly understand another person's intention, without direct communication with him, by signs, appearances, &c.

ચ·ગળ·વું, *v. t.* [Redup. of ગળ·વું to swallow.]To chew slowly and long;to turn

round and round in the mouth; to munch; to eat exuberantly; to eat; to devour.

ચગા·વ·વું, *v. t* [Caus. of ચગ·વું] To fly (a paper kite). 2. To fly.

ચગુ, *adj*. [See ચગ·વું to fly.] Knowing another's meaning only by signs, appearances, &c. 2. Shrewd; clever; sharp.

ચગું, *s. n.* Clay deposited by a flood; alluvial soil.

ચંગ, *adj*. [S. & P.] Handsome. 2. Healthy. 3. Strong.

ચંગ, *s. m.* [P.] One of the eight suits at cards. 2. A bell. 3. A Jew's harp.4.*adj*. Good; pleasing; pure; sound. 3. Nothing; nothing at all (slang).

ચંગા, Same as **ચંગ** Healthy.

Prov. મન ચંગા, તો કથરોટમેં ગંગા A pure mind is more meritorious than a long pilgrimage.

ચંગારી, Same as **ચિણગારી**.

ચંગી, **ચંગી-ભંગી**, } *s. m.* [See ચંગા, healthy + ભાંગ.]One who eats opium and drinks a solution of Bhāng, &c. 2. A lewd fellow; a dissipated person.

ચંગાટી, *s. f.* [+ વેષ્ટન.] A sheet of cloth, with which the face is covered during sleep.

ચ-ચણ·વું, *v. i.* [Guj. ચણ Imit. of the sensation. *Cf.* ચણ-ચણ·વું.] To feel a burning pain.

ચ-ચર·વું, *v. i.* [See ચર-ચર·વું.] To feel a pungent pain; to be affected with a smarting pain (as by an acrid thing). 2. *v. t.* To cause a smarting pain.

ચચુ·કો, **ચચુ·ડો**, } Same as **ચિચુ·કો**, **ચિચુ·ડો**.

ચચ્ચાર, *adj*. [Redup. of ચાર four.] Four at a time.

ચચ્ચો-મચ્ચો, *s. m.* [See ચોદ·વું + મા.] Vile abuses.

ચંચ, *s. f.* [S. चञ्चु] A beak; a bill.

ચંચવાળ·વું, *v. t.* [Redup. of ચળ, ચાળ-વ·વું, ચોળ·વું, ખંજવાળ·વું. *Cf.* ચંચળ.] To turn over fondly in the hand—money, &c., by a miser.

ચં·ચળ, *adj*.[S. चञ्चल unsteady, intens. of चल् to walk.] Fleeting; active; nimble; lively. 2.Flighty; quick.3.Fickle; fidgety; volatile. 4. Transitory; slippery. 5. Capricious. 6. Wanton.

ચં·ચળા, *s. f.* Lightening. 2. Laksmī, the goddess of wealth.

ચં·ચળા·ઈ, *s.f.* Activity; vivacity; liveliness. 2. Quickness of the intellect.

ચંચુ, **ચંચૂ**, } *s. f.* [S. चञ्चु.] A beak; a bill.

ચટ, *adv*. [Hem. Des. चट्टइ = S. मृद्नाति he pounds, प्रणश्यति he perishes, भुङ्क्ते he eats, *fr.* S. चट् to stick, to strike.] Quickly; instantly. 2. Devouring; eating.

બહુચરા માત મહાકાળ રૂપે થયાં;
દુષ્ટનું સૈન્ય તે ચટ કીધું —**હરિરામ.**

ચટ, *s.f.* [See ચોટ.] Obstinacy; taking to; addictedness. 2. Care. 3. Fondness.

ચટ, *s. m.* [S. कट a mat.] A knot of *darbha* grass, representing a Brāhman, used in a *Shraddha* ceremony.

ચટક, *s. m.* [S.] A male sparrow

ચટ·ક, *adj*. [See ચટ, ચોટ.] Bright red.

Id. અટક મટક ને રાતું ચટક, સાહી ટાંટિયો, ને ઘાલ્યું સટક This is a conundrum,the answer being "સુરતના જોડા" (the Surtī fashion of shoe.)

ચટક-દાર, *adj*. [See ચટકો + દાર having.] Stinging. 2. Causing a smart or pungent feeling. 3. Causing a painful delight. 4. Charming. 5. Sensational (of a writing); thrilling (of a speech).

ચટ·કં·તુ, *adj*. [See ચટ·ક-મટ·ક.]Foppish; gallant.

ચાખડીઓ પહેરી રે, પધારો ચટકંતા.
—**પ્રેમાનંદ.**

ચટ·ક-મટ·ક,*adv*. [See ચટ·ક bright red+ redup.]Looking sharp, smart, foppish or gallant. 2. *s. f.* A foppish gait or appearance.

ચટક·વું, **ચટકા·વ·વું**, } *v. t.* [See ચટકો.] To sting. 2.To cause the pain of a sting.3.To cause an acute pain.

Id. ચંદની ચટકી The moonlight causes a painful delight to a lover separated from his lady-love.

ચટ-કી, *s.f.*[See ચટ-ક bright red.] Bright red colour.

ચટ-કી, *s. f.* [Dim. of ચટ-કો.] A short sharp pain. 2. A short-lived painful delight. 3. The effect of a thrilling or sensational writing or speech.

રસિયા તારા રંગની લાગી ચટકી ચિતડામાંય.

—**બ્રહ્માનંદ.**

એના ચિતમાં ચટકી લાગી રે, આ શું રે કીધું. ?

—**રાજે.**

ચટ-કું, *s.n.* Same as **ચટ-કી.** Sharp pain. Prov. રંગનું તે ચટકું, કાંઈ કુંડાં હોય ? Pleasures become bitter, when they are abused or long-continued.

ચટ-કો, *s. m.* [See ચટ eating, Hem. Des.] A sting; a bite. 2. A pang; a thrill; a nip. 3. Sudden agony; a smart or pungent pain. 4. Sarcasm; a taunt. 5. Glow; ardour; scorching heat. 6. Smart sensation. 7. A delightful sensation of a short duration.

Id. ચટકો ભરવો-મારવો-દેવો To sting. ચટકો લાગવો To be stung. 2. To be subjected to a delightful pain; to be charmed or pleased with. 3. To be angry with; to be pained and angry.

ચટ-ચટ, Same as **ચટ-પટ.**

ચટણી, *s. f.* [See ચટ eating, Hem. Des. Or, See ચાટ-વું.] Salad; seasoning; sauce. 2. Beaten, defeated, disgraced or confounded state.

Id. મારૂં બોલવું તે ચટણીમાં કાઢી નાખે છે He disregards all I say. તેની તો ચટણી કરી નાખી He was completely crushed, beaten, defeated, or ruined. ચટણી કરવી To spend with a light heart. ચટણી ખાઉ Lit. Addicted to the use of ચટણી. Hence, 2. An inhabitant of the Deccan; a Deccanese (Used in contempt).

ચટ-ણો, *adj. m.* [See ચટણી-ખાઉ under ચટ-ણી.] Living in the Deccan.

ચટ-પટ, *adv.* [Imit. + પટ redup.] Smartly; briskly; pluickly; in a trice; instantly; immediately.

ચટ-પટી, *s.f.* Fretting and grieving; an anxious longing and hankering. 2. Uneasiness.

ચટા-ઈ, *s. f.* [See ચટ a mat.] A mat; matting.

ચટા-કો, *s. m.* [See ચટ-કો.] A smart and pungent taste. 2. A smart and pleasing sensation.

ચટા-ચટ, Same as **ચટ** Quickly, &c.

ચટા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of ચાટ-વું.] To make to lick; to make to swallow. 2. To bribe.

Id. મોં ચટાડવું To give good reception to; or speak hospitably with, an unworthy person.

ચટા-પટી, Same as **ચટ-પટી.**

ચટિ-યો, *adj. m.* [See ચટ obstinacy.] Obstinate; perverse.

ચટ્ટુ-કું, *adj.* [See ચાટ-વું.] Addicted to eating at other's expense; addicted to enjoy oneself at another man's expense. 2. Addicted to receive bribes.

ચડ, ચડ-ચડ, } *adv.* [Imit. *Cf.* ચટ-ચટ.] Quickly; smartly. 2. Making a creaking sound.

ચડ-ઉતર, ચઢ-ઉતર, } *s.f.* [See ચડ-વું + ઉતર-વું.] Ascent and descent; rise and fall. 2. Fluctuations (of prices). 3. Appearing and disappearing.

ચડ-ચડ-વું, *v. i.* [See ચડ, ચડ-ચડ.] To make a creaking sound.

ફાટે વાંસ, વૃક્ષ ચડચડે. —**પ્રેમાનંદ.**

ચડ-ણ, ચઢ-ણ } *s. f.* An ascent; acclivity.

ચડ-તી, ચઢ-તી, } *s. f.* Rise; advance; increase; elevation; prosperity.

Id. ચડતી પડતી Rise and fall. ચડતી પડતી આવે છે There is a rise and fall. ચડતી પડતી ચાલી જાય છે Rise and fall fallow each other.

ચડ-તું, ચઢ-તું, } *adj.* Rising; growing. 2. Superior.

Id. ચડતો દહાડો Lit. Rising day; the rising sun. Hence, 2. A time of rise or

prosperity.ચડતો પહોર The time of the day, when the heat of the sun is increasing. ચડતી પાયરી A higher place, grade, or rank. ચડતી હાલત Rising state; a prosperous and rising state.ચડતી ભાંજણી (In Arith.) Reducing a quantity of a lower denomination to a higher. ચડતી શ્રેઢી (In Mathem.) Rising progression in Arithmetic or Algebra.ચડતું વ્યાજ (In Arith.) Compound Interest.

ચડપ, ચડપ-ચડપ, } *adj*. Same as ચટ-પટ.

ચડપ•વું, Same as ઝડપ•વું.

ચડ-ભડ•વું, ચઢ-ભડ•વું, } *v. i.* [Imit.] To talk loudly in anger; to quarrel noisily; to altercate.

બાળા, યુવતી, વૃદ્ધ ચડભડતી ના ચૂકે.
—કૃષ્ણારામ.

ચડ-ભડા•ટ, *s. m.* A noisy quarrel; an altercation; falling out.

ચડ•વું, ચઢ•વું, } *v.i.*[S.चट् to stick.] To ascend; to mount; to climb; to go up. 2. To increase; to augment. 3. To swell; to rise (owing to fermentation). 4. To intoxicate; to inebriate; to rise into the head. 5. To accumulate (of interest). 6. To become big; to be puffed up with pride. 7. To be offered; to rise or get high (in an auction). 8. To be applied or laid on; to acquire fulness. 9. To be baked; to be boiled; to become tender. 10. To be more or greater (Used to express the sense of the Comparative Degree).

Id. ઘોડે ચડવું Lit. To mount a horse. 2. To be intoxicated. 3. To be proud. ઝાડે ચઢવું Lit. To climb a tree. ઝાડ ઉપર-છાપરે ચડવું Lit. To go beyond the limits. 2. To be puffed up. દહાડો-દિવસ ચડવો To grow; to increase(of time). 2To be prosperous.કામઠી ચડવી Lit.To be strung(of a bow). 2.To collect an army. શુર-પાણી ચડવું To rise or grow–of excitement.ચડતો સુરA note higher in the scale in music. ભાવ ચડવોTo rise–of prices. લીલામમાં-માગણીમાં ચડવુંTo bid a higher price at an auction. અમતે ચડવું To be keen or eager in competing; to compete keenly or eagerly. કેફ-નિશો ચડ૰ To be intoxicated. ભાંગ-ગાંજો-અફીણ-દારૂ ચડ૰ To be intoxicated with ભાંગ, &c.માથું ચડવુંTo have a head-ache. વ્યાજ ચડવુંTo accumulate—of interest. પગાર ચડવો To accumulate—of wages. દહાડા ચડવા To accumulate—of days of service.એને ચડતા દહાડા છે She is pregnant. એના ચડતા દહાડા છે He is in a prosperous condition.રંગ ચડવોTo stick, to adhere—of a colour. 2.To grow in deepness, to be deep—of a colour. 3.To grow charming; to grow in beauty.અંગરખું, જોડું, &c., ચડવુંTo go on; to be fitting—as clothes on the body, &c.લોહી ચડવું To get blood; to be healthy.માથે લોહી ચડવુંLit.To rise—of blood into the head. Hence, 2. To be affected with delirium. 3. To lose consciousness. તાવ ચડવો To rise or increase (of fever). 2. To be unwilling.સોજો ચડવોTo rise or grow (of a swelling or a swollen part of the body). કાટ ચડવો To get rust; to be rusty. કાળ ચડવો To be very angry. ઓપ ચડવી To stick, adhere (of polish). ડોળ ચડવો To stick, to adhere—of guilt. રોટલી-દાળ-ભાત ચડ૰ To be baked or boiled; to become tender. એને ફુલ ચઢે છે He is highly honoured. વિષ્ણુને તુલસી ચઢે છે Visṇu is worshipped with *tulsi* leaves. મોઢુ ચડવું To be angry. ચડે ઘોડે આવવું To be in a hurry.-ઉપર ચડી બેસવુંTo beat down; to inflict a complete defeat.કપડું ચડી જવું To be contracted—of a piece of cloth. ચડી વાગવું To be oppressive or overbearing towards those, whom one formerly recognized as one's superiors. ચડી જવું To be excited; to be angry; to lose one's temper. 2. To lead an attack; to conduct an expedition—ઉપર ચડી આવવું To be attacked by.વાવટા-નિશાન ચડવું To lead a military expedition against. તેને શ્વાસ ચઢયો His breath was laboured; he began to pant. માથે ગુન્હો ચડવો To be charged with an offence.હાડકું ચડવું To be dislocated–of a bone.ખાંડ કરતાં ગોળ ગળપણમાં ચઢે છે Molasses is sweeter than sugar. નઠારી સોબતે ચડવું To be addicted to bad company.રોગ ચડવોTo be caught—of a disease.

વહાણે ચડવું To go on board a ship; to embark.2.To go to a foreign country in a ship for trade.-ને પાણી ચડવું To be tempered or sharpened—of a sharp or edged tool or weapon.ખાલી ચડવી To be benumbed. કીડીઓ ચડવીTo have a creeping sensation.તેને કામ કરતાં કીડીઓ ચડે છે He has a disgust for work;he dislikes to work.ગોટલા ચડવાTo have cramps. વરઘોડે ચડવું To mount a horse in a procession.2.(Ironical)To be publicly disgraced. ગધેડે ચડવું Lit. To mount a donkey. Hence, 2.To be publicly disgraced. ટાઢે ચડી જવું To be stiff or benumbed with cold. ચડતી કમાન-કળા, ચડતો પાસો Rising state; rise. ચડચુલા ખાઉ Haste;hurry;unreasonable haste. ચઢ્યું ખાતું Unreasonable and haughty.

Prov. ચડે, તે પડે While rising you may trip. ચડ-ચુલા-ખાઉ Urgent in one's demand, pressing for time; being in a great hurry. ચડજા બેટા શૂળીપર, હે ખુદાકા નામ Talk of the war, but do not go to it : A wise lawyer.

ચડ∙વો, *s. m.* [See ચરૂ + P. बा, बा, dim.] A kind of earthen water-pot or goblet.

ચડસ, Same as **ચરસ**.

ચડસા-ચડસી, [Hem. Des. समसीसा Imit= S. स्पर्धा rivalry.] Same as **ચરસા-ચરસી.**

ચડસી∙લું, *adj.* [See ચડસ, ચરસ, + વાળું having.] Keen in competition. 2. Entertaining a long standing grudge.

ચડ∙સું, *s. n.* [See ચડ∙વું ચઢ∙વું,to rise.]A machine to lift up water out of a tank or well.

N. B.—ચડસું is called ચોપાટી in the Surat District, ચડસું in Charotor,and ચડીલું in the Ahmadābād District.

ચડા-ઉતરી, *s. f.* [See ચડ∙વું + ઉતર∙વું.] Going up and down. 2. Promotion and degradation. Same as **ચડ-ઉતર.**

ચડા∙ઈ, ચઢા∙ઈ, *s. f.* [See ચઢ∙વું.] An advance upon; an attack;an assault;an expedition; an invasion.

Id. ચઢાઈ-ચડાઈ કરવી To invade.

ચડા∙ઉ, ચઢા∙ઉ, *adj.* Vain;conceited.2.Becoming angry easily, or in trivial matters; irascible. 3. Flighty; imaginative; indulging oneself with one's own hobbies or vagaries. 4. Covering the heels (of shoes).

ચડા-ચડી, ચઢા-ચડી, *s. f.*Emulous contest; competition. 2. Outdoing; outvying.

ચડા∙વ, ચઢા∙વ, *s. m.* Ascent; acclivity. 2. increase; augmentation; advancement. 2. An attack; an assault.

ચડા∙વ∙વું, ચઢા∙વ∙વું, *v. t.* [Caus of ચડ∙વું] To mount; to climb; to cause to rise; to advance; to increase. 2. To indulge; to humour;to flatter.3.To ship off; to transport in a ship. 4. To instigate. 5.To swell.6.To string (of a bow). 7. To apply; to lay on (of a covering, &c.).

ચડા∙વો, ચઢા∙વો, Same as **ચડા∙વ. ચઢા∙વ.**

ચડિ∙યા∙તું, ચઢિ∙યા∙તું, *adj.* Superior to.

ચડી-ચોટ, *adv.* [+ ચોટ a hit.] Violently. 2. In a hurry. 3. Suddenly.

ચડે-ડાટ, *adv.* [Imit. See ચડ, ચડ∙ચડ.] With a loud sound.

એવું કહેતામાં કલજુગ નાઠો, ચડેડાટ ટોડલો ફાટયો.
—**પ્રેમાનંદ.**

ચડે∙લ, ચઢે∙લ, Same as **ચડા∙ઉ, ચઢા∙ઉ.**

ચડ્ડી, *s. f.* [See ચઢ∙વું.] Short trousers, covering only the hips.

ચઢ-ભડ∙વું, Same as **ચડ-ભડ∙વું.**

ચઢ∙વું, ચઢ∙તું, ચઢ∙તી, ચઢા∙ઈ, ચઢા∙ઉ, ચઢા∙વ, &c. See under **ચડ૦.**

ચણક-ચીભડી, *s. f.* [See ચણો + ચીભડું.] A game for children, generally known as બેઠા કુકરી (Used in Sorath).

ચણ-ખાર, *s. m.* [See ચણા + ખાર.] An acid obtained from plants of gram.

ચણગી, *s. f.* **ચણગો**, *s. m.* Same as **ચિણગારી.**

ચણ∙ચણ, *s. f.* [Imit.] Lancinating pain in an abcess, a sore,&c.2.*adv.* Throbbing (of sore). 2. Boiling (of water).

ચણ-ચણ∙વું,*v.i.*To produce a lancinating

pain. 2. To boil.

ચણ-ચણાટ, *s. m.* [See ચણ-ચણ + વૃત્તિ.] A crackling sound. 2. A lancinating pain.

ચણ-ણ, *adv.* [Imit.] Crackling; simmering.

ચણણ ચપ, મા, મને વડું. —ભાષા.

ચણ-તર, *s. n.* [See ચણ-વું.] Masonry work. 2. Superstructure.

ચણ-વું, *v. t.* [S. चि, चिनोति, to collect.] To build; to construct; to erect; to raise. 2. To produce; to fabricate.

ભોગે પર ઘર-સૂત્ર, તવી વાતો ચણતી.
—કૃષ્ણરામ.

ચણા, *s. m. pl.* [S. चणक.] Gram (Generally used in the plural).

Id. ચણાના ઝાડ ઉપરથી કુદવું Lit. To jump down from the top of a stalk of gram. 2. To describe one's own doings in high sounding terms; to magnify one's own deeds. પાણીમાં જેમ ચણો ઓળખે તેમ આ બિચારો ઓગળ્યો છે Lit. He has become as thin as a grain of gram becomes thin (really very large) when kept in water. 2. He has become very fat (ironical). વેચીને ચણા કરે એવો Superior in power to deceive; more cunning. ચણા મમરા Something to eat; something intended only to alleviate a child's inordinate desire to eat. ચણા કરવા To spend away thoughtlessly. ચણા ચવરાવવા To deceive. 2. To tire; to harass. ચણા લઈ ખાવા To neglect; to disregard.

ચણા-દાળ, *s. f.* [+ દાળ.] The pulse of gram.

ચણા-પણી, *s. f.* [S. + પણી.] The stalk of gram. 2. A bundle of gram stalks.

ચણા-પાપડી, *s. f.* [+ પાપડી.] Sweetmeat made of gram-flour and molasses or sugar.

ચણીકબાલા, *s. m.* [See ચણો.] Allspice.

ચણિ-યારું, *s. n.* [See ચણ-વું.] A hole in the block of wood on which a door turns.

Id. ચણીયારૂં ખસી જવું To have lost one's senses; to be idiotic; to be eccentric. આંખનું ચણીયારૂં ખસી જવું To roll the eyes in anger. એમાં તારૂં શું ચણીયારૂં ખસી ગયું ? How can you say that this is a great loss to you? ચણિયારાં નચાવવાં To express one's meaning by movements of the eyes.

ચણિ-યો, *s. m.* [See ચરણિ-યો. *Cf.* ચોયણો trousers.] A petticoat.

ચણી-બોર, *s. n.* [See ચણો, ચણી, + બોર.] A small kind of berry (બોર.)

ચણો, *Sing.* of **ચણા.**

ચણોઠી, *s. f.* [Dh. Des. कणेठ्ठिया. Hem. Des. कणेठ्ठिआ, चिणोट्ठी = S. गुञ्जा. *fr.* S. **चणक, ચણો,** a grain of gram + S. वृत्ति, वृत्त. a circle, round.] A small red & black berry. 2. A weight equal to $2\frac{1}{2}$ grains.

ચંડ, *adj.* [S.] Hot. 2. Angry.

ચોળી રાવણ ચંડ, રોળી યમુના, બહોળી દયા વિસ્તરી.
—ગીતગોવિંદ.

ચંડાળ, *s. m.* [S. चण्डाल.] A man born of a Brāhmaṇ mother and Shūdra father. 2. An assassin. 3. A despicable fellow. 4. *adj.* Vile; loathsome; abominable; heinous. 5. Ferocious; barbarous; inhumane; atrocious; flagititious.

ચંડાળ-ચોકડી, *s. f.* [S. + ચોકડી.] A band of blackguards; a set of knaves and scamps; a pack; a gang; an eril crew.

ચંડાળ-ણ,
ચંડાળ-ણી, } *s. f.* A woman of the ચંડાળ caste. 2. A wicked woman.

ચંડિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* ચંડ angry.] The goddess Durgā. 2. A furious, merciless, passionate woman.

ચંડી-પાઠ, *s. m.* [+ પાઠ.] A book containing propitiatory verses of praises and prayers offered to the goddess Durgā.

Id. ચંડીપાઠ કરવો To recite particular propitiatory verses before the goddess ચંડી.

ચંડુલ, *s. m.* [See ચંડુસ.] An intoxicating preparation of opium, made for smoking.

ચંડોલ,
ચંડોળ, } *s. m.* A wood-lark; the pyramid-crested wood-lark.

ચંડોલ,
ચંડોળ, } *s. m.* 2. [See ચંડુલ.] Inhaling opium smoke through a pipe. 3. A preparation of opium for smoking.

ચતરંગ, *adj*.[S. चतुर् four + अङ्ग a limb, a part.] (An army) Containing the four divisions (viz. elephants, cavalry, war-chariots, and infantry).

ચતરા·ઈ, Same as **ચતુરા·ઈ**.

ચતા-પાટ, *adv*. [See + ચતું+પાટ.] Lying flat on the back.

ચતું, *adj*. [Dh. Des. चत्त *fr*. S. त्यक्तम् abandoned *fr*. त्यज्, તજ·વું, to abandon. *Cf*. છતું.] Lying on the back; supine; not inverted. 2. Favourable; propitious.

Id. ચતું પાટ પડી રહેવું To lie down flat on the back.

ચતુર્. *adj*. [S.] Four.

ચતુર, *adj*. [S.] Clever; intelligent; ingenious; shrewd; sagacious; skilful. 2. Sharp; cunning.

Prov. ચતુરમાં ચિતારો, ને મૂરખમાં મોચી A painter must be very clever and skilful, but even a fool can be a cobbler.

ચતુરંગ, **ચતુરંગી**, **ચતુરંગિ·ણી**, } *adj*. *f*.Classical forms of ચતરંગ.

ચતુર-શિરો-મણિ, *s*. *m*. [See ચતુર+શિરોમણિ.] Lit. The crest jewel of all clever persons. Hence, *adj*. 2. Cleverest; shrewdest; most sagacious.

ચતુર-સીમા, *s*. *f*. [See ચતુર four+ સીમા. boundary.] The four boundary lines;boundaries. Correct spelling **ચતુ:સીમા**.

ચતુર-સુ·જાન, *adj*. [See ચતુર + સુ·જાણ.] Lit. Clever and good. 2. Wise; sagacious; shrewd; accomplished.

ચતુરા, *s*. *f*. [See ચતુર.] An intelligent, clever, shrewd, or accomplished woman.

ચરણ ચાંપે ચતુરા, કર મોતીની થાળ.—**ભાલણ**.

ચતુરા·ઈ, *s*.*f*. Cleverness; intelligence; ingenuity; shrewdness; sagacity.2. Sharpness of the intellect; cunning.

Id. ચતુરાઈ કરવી-ચલાવવી-વાપરવી To act cleverly,shrewdly, wisely, or sagaciously. વાત કરવાની ચતુરાઈ, બોલવાની ચતુરાઇ Conversational powers.

ચતુરાનન, *adj*. [S. चतुर् four + आनन the mouth.] Having four mouths (the god Brahmā).

ચતુર્ગુણ, *adj*. [S. *fr*. ચતુર્ + ગુણ, ગુણ·વું.] Multiplied by four; quadruple.

ચતુર્ઘાત, *s*. *m*. [S. *fr*. चतुर् + घात power in Math. *fr*. हन् to strike; See ઘાત.] The fourth power of a quantity.

ચતુર્ઘાત-મૂળ, *s*. *n*. [S. *fr*. + મૂળ.] The fourth root of a quantity.

ચતુર્થ, *adj*. [S. *fr*. चतु् four.] Fourth.

ચતુર્થાંશ, *s*. *m*. [S. *fr*. + અંશ.] One fourth part; one quarter.

ચતુર્થાશ્રમ, *s*. *m*. [S. *fr*. ચતુર્થ + આશ્રમ.] The fourth religious order; the life of a recluse or સંન્યાસી.

ચતુર્થી, *s*. *f*. The fourth day of a lunar fortnight.2.The dative case (in Grammar).

ચતુર્દશ, *adj*.[S. *fr*.+ दश ten.] Fourteen. 2. Fourteenth.

ચતુર્દશી, *s*. *f*. The fourteenth day of a lunar fortnight.

ચતુર્દળ, *adj*. [See ચતુર્ + S. दल a leaf.] Having four petals. 2. Quadrified; quadripartite.

ચતુર્ધા, *adv*. [S. *fr*. + धा suffix showing manner.] In four ways.

ચતુર્ભુજ, *adj*. [S. *fr*. + भुज the arm.] Four-armed (of the god Viṣṇu); having four hands.2.Having the arms tied behind; captured with the hands tied behind.

Id. ચતુર્ભુજ બનવું To be taken prisoner; have the hands tied behind one's back.

ચતુર્વિધ, *adj*. [S. *fr*. + विधा manner.] Of four kinds. 2. Of all kinds or sorts.

ચતુષ્કોણ, *adj*. [S. *fr*. + कोण an angle.] Quadrangular; four-cornered. 2. *s*. *m*. A square.

ચતુષ્ટય, *s*. *n*. An aggregate of four; a group of four.

ચતુષ્પદ, *s*. *n*. [S. *fr*. + पद the foot.] A quadruped. 2. *adj*. Four-footed.

ચત્તુ, Same as **ચતું**.

ચત્રુ-ભુજ, Same as **ચતુર્ભુજ**.

ચનિ·ક, Same as **ક્ષણિ·ક** Momentary.

વળી ધરેણાં ઘર,ચનિક કરી ચણાવે.—**કૃષ્ણારામ**.

ચંત, Same as **ચિન્તા.**

ચંત, *s. m.* [See ચિન્તા.] The lover (Used with reference to a lady, who is pining for her absent lover).

ચંત, Same as **ચિત્ત** The mind.

જે સુણ્યેથી જન દયા પ્રીતમ, કૃષ્ણપદ રહે ચંત.

—**દયારામ.**

ચંત-ની, *s. f.* [See ચિન્ત-વું.] One's lady love; a sweetheart. 2. A woman.

ચંતની કેરા ચોર કહેવાણા, તેની સાથે કરો છો શું તાડો.

—**સામળભટ.**

ચંતા, Same as **ચિન્તા.**

ચંતા-મણી, Same as **ચિન્તા-મણિ.**

ચંદ, *s. m.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. A small bright metallic circle, which women apply to their foreheads. 3. A suffix generally added to the names of Jains, *e. g.*, અમર-ચંદ, કુલ-ચંદ.

ચંદ, *adj.* [P.] A little; very small. 2. Transient.

ચંદન, *s. n.* [S. *fr.* चन्द् to delight.] The sandal tree. 2. Sandal-wood. 3. An unctuous preparation of sandal-wood.

ચંદન-ગિરિ, **ચંદનાચલ,** **ચંદનાદ્રિ,** } *s. m.* [S. गिरि. अचल, अद्रि, a mountain.] The Malaya mountains, on which sandal-trees grow.

ચંદન-ઘો, *s. f.* [S. + ઘો.] A species of lizard, large and very strong.

ચંદન-ચૂડી, *s. f.* [S. + ચૂડો.] The foremost of the wristlets worn by women.

ચંદન-હાર, *s. m.* [Properly ચંદ્ર + હાર] A necklace made of bright little gold circles.

ચંદણી, **ચંદની,** } *s. f.* A very large canopy, generally hung in front of a house on festive occasions.

ચંદની, *s. f.* [See ચંદ્ર.] The moonlight. 2. A plant bearing fruits in all seasons.

ચંદની, *s. f.* [See ચન્દન.] A metal dish, in which sandal-ointment is kept for the worship of gods.

ચંદની, [Hem. Des. चंद-साला = S. जाल-कृता गृहोपरि कुटिका, *fr.* S. चन्द्र-शाला a room at the top of a house.] Same as **ચંદર-વો.**

ચંદર-વો, *s. m.* A canopy; an awning.

Id. ચંદરવો બાંધવો To open out a canopy. 2. To make known to the public; to proclaim. 3. To be disgraced.

Prov. ચંદરવો બાંધવા સૌએ આવે, પણ છોડવા કોઈ નહિ આવે More people are ready to prepare a feast than to work in winding it up.

ચંદરસ, **ચંદરૂસ,** } Same as **ચંદ્રુસ.**

ચંદા, *s. f.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. The moonlight. 3. A prefix sometimes used before the names of women.

ચંદા-વા, *s. m. pl.* [See ચંદો+P. वा dim.] A small circle; the space contained in a small circle. 2. Degree; measure.

ચંદા-વા, *adj.* [See ચંદો + વાટ region, space.] Having a circle or circles painted or stuck (on a piece of cloth).

ચંદા-વું, *v. i.* To be marked with spots; to bs stained. 2. To begin to putrefy (in the case of fruits).

ચંદી, *s. f.* [See ચણા + S दाय a share *fr.* दा to give.] The daily allowance of grain for cattle.

ચંદેરી, *s. f.* [Guj. चन्देरी a city in Northern India *fr.* ચંદ્ર + નગરી.] The name of a city in Northern India. 2. *adj.* Made in the city of ચંદેરી.

ચંદો, *s. m.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. A circle painted, sewn, or woven. 3. A circular piece of cloth, metal, &c. 4. A document engraved on a piece of metal, which purports to make a gift યાવચ્ચંદ્ર દિવાકરૌ (as long as the sun and the moon exist in the sky. *i. e.* in perpetuity).

ચંદ્ર, *s. m.* [S. *fr.* चन्द् to delight.] The moon. 2. A satellite.

ચંદ્ર-ક, *s. m.* A round mark mode on the forehead. 2. An eye in a peacock's feather.

ચંદ્ર-કળા, *s. f.* [S. *fr.* +कला one-sixteenth part of a circle.] A digit, or one-sixteenth of the moon's orb. 2. A kind of cloth or sār used as an upper garment by women

ચંદ્ર-કાન્ત, *s. m.* [S. *fr.* + કાન્ત.] A fabulous gem supposed to be formed from the congelation of the rays of the moon, and accordingly to dissolve under the influence of her light; a moonstone.

ચંદ્ર-ગ્રહણ, *s. n.* [S. *fr.* + ગ્રહણ] An eclipse of the moon.

ચંદ્ર-ચૂડ, ચંદ્ર-ચૂડા-મણિ, *s. m.* [S. + चूडा the head + मणि jewel.] An epithet of Shiva, who is represented as wearing a digit of the moon on his head.

ચંદ્ર-જ્યોતિ, *s. f.* [S. + ज्योतिस् light *fr.* द्युत् to shine.] The moonlight. 2. A kind of fire-work.

ચંદ્ર-પ્રભા, *s. f.* [+ प्रभा ight *fr.* प्र forth + भा to shine.] Same as **ચંદ્ર-જ્યોતિ** (1).

ચંદ્ર-બિન્દુ, *s. n.* [+ बिन्दु a mark.] The sign indicative of some nasal sound.

ચંદ્ર-બિમ્બ, *s. n.* [S. *fr.* બિમ્બ.] The disc of the moon.2.The light of the moon.

ચંદ્ર-મણિ, *s. m.* [S. *fr.* + मणि a jewel.] Same as **ચંદ્ર-કાન્ત.**

ચંદ્ર-મંડળ, *s. n.* [S. + मण्डल a circle.] The moon considered as a region; the sphere of the moon. 2. The disc of the moon.

ચંદ્રમા, *s. m.* [S. चन्द्रमस्, चन्द्रमाः] The moon.

ચંદ્ર-મુખી, *adj. f.* [S. *fr.* + मुख the face.] Moon-faced;beautiful;lovely(of a woman). 2. *s. f.* A kind of flowering plant.

ચંદ્ર-મૌલિ, *adj.* [S. *fr.* + मौलि the head.] Bearing the moon on the head (of the god Shiva). Same as **ચંદ્ર-ચૂડ.**

ચંદ્ર-રેખા, ચંદ્ર-લેખા, *s. f.* [S. *fr.* + રેખા, લેખા, a line.] A metre consisting of fifteen syllables in each of four lines.2.A kind of plant.

ચન્દ્ર-વદના, ચન્દ્ર-વદની, *adj. f.* [S. *fr.* + वदन the face. *fr.* वद् to speak.]Same as **ચંદ્ર-મુખી** (1).

ચંદ્ર-વંશ, *s. m.* [S. वंश dynasty.] The lunar race of kings;the second great line of *Ksatriya* kings in India, the first being **સૂર્ય-વંશ.**

ચંદ્ર-વંશી, *adj.* Descended from the lunar race of kings.

ચંદ્ર-વાર, *s. m.* [S. *fr.* + વાર a day.] Monday. *Cf.* **સોમ-વાર.**

ચંદ્ર-શાળા, *s. f.* [S. *fr.* + શાળા a veranda.] A terrace open to the moonlight.

ચંદ્ર-શિળા, *s. f.* [S *fr.* + શિળા.] A slab of stone, from which, when exposed to moon-light, drops of water fall down.

ચંદ્ર-શેખર, *adj.* [S. *fr.* + शेखर the head.] Bearing the moon on the head (applied to the god Shiva).

ચંદ્રાવળા, *s. f.* [S. + आवलि line, row.]A kind of poetical composition.2.A kind of metre (Used in Kāthiāwad & Cutch.)

ચંદ્રાવાળી, *s. f.* A kind of song.

ચંદ્રિકા, *s. f.* [S.] The moonlight.

ચંદ્રુસ, *s. m.* [Ar. सन्दरक्]A white gum oozing from the juniper tree.

ચંદ્રોદય, *s. m.* [See ચન્દ્ર + ઉદય.] The rising of the moon. 2. The first appearance of the moon. 2. The first appearance of the moon in a month.

ચપ, *interj.* [Imit. Or, P. चस्पीदन् to press, to close fast.]Silent ! Still !Quiet ! Hush ! Peace ! 2. *adv.* Silently; quietly.

ચપકલું, *adj.* [See ચપ-ચપ quickly.] Mischievously active; trickish (Used in Kṭhd.).

ચપકલું, *s. n.* [See ચપણ, ચપણું.] An earthen dish or bowl.

ચપકાવવું, *v. t.* [See ચપકો.] To cauterize; to burn; to scorch. 2. To cause to adhere; to stick.

ચપકો, *s. m.* [See ચપ. Or, See ચાબક.] A smart stroke; a rap.2. A cauterisation.

Id. ચપકા દેવા To cauterize.

ચપ-ચપ, *adv.* [See ચપ.] Quickly. 2. Briskly;smartly.3.Without any restraint.

ચપ-ચપવું, *v. i.* To be saturated with water. 2. To sticky.

ચપ-ચપું, *adj.* Moist and tough.

ચપટ, *adj.* [See ચપટું.] Low and flat; squat;flattened;dumpy;compressed; beaten out. 2. Horizontal.

Id. ચપટ બેસવું To fit exactly;to coincide with each other(of two flat surfaces.)2.To sit quietly and at one's ease. ચપટ વળવું To bend double. 2. To suffer a great loss.ચપટ થવું Same as ચપટ વળવું. 2. To be rased to the ground.

Prov. કપટ, તેનું ચપટ A cheating trade seldom thrives.

ચપટા·વું, *v. i.* To be pinched. 2. To be trodden on. 3. To be put to a loss.

ચપટી, *s. f.* [S. चपट, चपेट, चपेटा, चपेटि·का, a blow with the open hand.] A pinch;a snap of the fingers. 2. A small quantity. 3. A moment;an instant.4.[See ચપટું.]Anything beaten flat.

Id. ચપટીમાં In a short time.2.Quickly. 3.Easily. ચપટીમાં લેવું To press between two fingers. 2. To catch in one's fingers; to hold under one's thumb; to hold in one's control or power. 3. To catch or bring under one's power in a moment. ચપટીમાં લેવું-ઉડાવવું To make a joke of (a person); to ridicule. ચપટી વગાડવી To snap the fingers. 2. To make a sign by snapping the fingers. ચપટી ચાંગળું આપવું To give (in charity) a small quantity of flour or grain. ચપટીમાં આવવુંTo be caught in a firm grasp.

ચપટું, [S. चिपट flat-nosed, *also* rice beaten *flat.*] Same as **ચપટ.**

ચપડ·વું, *v. t.* [See ચપટ.] To make flat by hammering.

ચપડા લાખ, *s. f.* [See ચપટ & ચોપડ·વું + લાખ.] Wax purified and mand into thin sticks suitable for sticking.

ચપડા·વ·વું, *v. t.* To steal; to pilfer. 2. To devour.

ચપડિ·યો, *s. m.* [See ચપડ·વું.] One who hammers gold or silver wires.

ચપડી, *s. f.* [See ચપડા લાખ.] Wax (Used in Jhālāwaḍ).

ચપણ, } **ચપણું**, } *s. n.* [See ચપટું.] An earthen dish or bowl.

ચપ·રાસ, *s. f.* [P. चप् left + रास्त right.] A breastplate; a buckle. 2. A badge. 3. Pride; vanity. 4. Hinges.

Id. ચપરાસો કુટવી To find fault with the doings of others.

ચપ·રાસી. *s. m.* One bearing a badge; a peon; a runner; a messenger. 2. *s. f.* Vanity; pride. 3. Idle talk; prattle.4.*s. m.* A chatter-box;a babbler;a gossip;a parrot.

ચપ·સ·વું, *v. t.* [P. चपसीदन to press.See ચપ, ચપ·ટ.] To bind tightly.

Id. ચપસી ઝાલવું-પકડવું To catch tightly. ચપસીને બાંધવું To tie tightly.

ચપળ, *adj.* [S. चपल.] Active; agile. 2. Quick; smart; lively. 3. Fickle; volatile.4. Restless; fidgety. 5. Wanton.

ચપળ·તા, *s. f.* Smartness; activity. 2. Sharpness;quickness.3. Volatility.4. Restlessness. 5. Wantonness.

ચપળાં, *s. n. pl.* Winking of the eyes.

ચપળા, *s. f.* Lightning. 2. Lakṣmī; the goddess of wealth.3.A sharp and unsteady woman.

ચાલ ચપળા ભ્રખુભાનની કુંવારી.—**દયારામ.**

ચપળા·ઈ, Same as **ચપળ·તા.**

ચપા-ચપ, *adv.* [Imit. See ચપ-ચપ.] Briskly. 2. Quickly.

ચપાટ·વું, } **ચપાટી·જવું**, } *v. t.* To gobble up; to devour quickly.

ચ-પાટી, } **ચ-પાતી**, } *s. f.* [See ચાર + પાટ, પટ, પડ. *Cf.* ચો-પડા.] A cake of four layers. 2. A thick cake.

ચપેટ, } **ચપેટી**, } *s. f.* [See ચપટી.] Clutches. 2. A stroke of misfortune. 3. Loss. 4. The state of being possessed by ghosts.

ચપો-ચાપ, *adv.* [See ચપ-ચપ.] At once; in a short time. 2. Quietly; silently. 3. Quietly and in a short time.

ચપ્પ, Same as **ચપ.**

ચપ્પટ, Same as **ચપટ.**

ચપ્પણ, } **ચપ્પણિ·યું**, } Same as **ચપણ.**

ચપ્પું, *s. n.* [See કાપ·વું.] A penknife.

ચબ·ક·વું, Same as **ઝબ·ક·વું, ચમ·ક·વું.**

ચબ·કારો, Same as **ઝબ·કારો, ચમ·કારો.**

ચબ-કા-વ-વું, Same as **ચપ-કા-વ-વું.**

ચબ-કો, Same as **ચપ-કો.**

ચ-બરકી, *s. f.* [See ચાર, ચતુર્ય, + વરક a sheet of paper. See છ-બરકી.] A small piece of paper.

ચબ-રાક, [See ચપ-રાસ.] Same as **ચપળ.**

ચબડ-ચબડ, Same as **ચર-વર-ચર-વર.**

ચબાં, *adv* [See વચન saying (by transposition). Or, See જબાં, જબાન, the tongue, a word.] Speaking a word or words.

Id. ચબાં કરવું To speak a word; to utter the least sound. એણે મોઢામાંથી ચબાં સરખું એ કર્યું નહિ He did not speak even a word.

ચબાવવું, Same as **ચિબાવવું.**

ચબુતરો, *s. m.* [See ચોતરો.] A police-station or gate. 2. A toll-station; a toll-booth. A raised mass of earth. 4. A raised seat. 5. A lounge for scamps and idlers. 6. The hall, court, or office of a magistrate.

Id. ચબુતરે લઈ જવું Lit. To drag to a police-station. Hence, 2. To lodge a compliant against.

ચબુતરો, *s. m.* [See કબુતર a dove, or ચોતરો a square raised altar.] A raised platform generally square, on which grains of corn are thrown for birds to eat.

ચ-બુરિ-યો, *s. m* [See ચાર + બોરિ-યું a knob, a button.] A swing. 2. A swinging bed.

ચ-બોડ-વું, } **ચ-બોળ-વું,** } *v. i.* [S. कु bad + બોલ-વું; બોળ-વું; બોડ-વું.] To use abusive language; to abuse.

ચ-બોલા, *s. m. pl.* Questioning and answering; repartee.

ચ-ભડ-વું, Same as **ચડ-ભડ-વું.**

ચ-ભડા-ટ, Same as **ચડ-ભડાટ.**

ચમ-ક, *s. f.* [Imit.] Glitter; a gleam; a flash. 2. Lustre. 3. Quivering, twitching, starting, thrilling, or shooting pain. 4. A start; a sudden contraction of the body. 5. An attack of hysteria.

ચમ-ક-પથ્થર, *s. m.* [+ પથ્થર.] Same as **ચક-મક.**

ચમ-ક-વું, *v. i.* To flash. to sparkle. 2. To feel a sudden twitch in the bodily frame; to be startled; to move suddenly and quickly. 3. To glisten. 4. To shrink; to wince. 5. To transgress the limits of good conduct, politeness, or modesty.

Id. વિજળી ચમકે છે The lightning flashes. ઘોડો ચમકે છે The horse shies. તે સાપને જોઈને ચમક્યો He started at the sight of a snake. ચમકી ઉઠવું To be startled; to be taken by surprise. 2. To transgress the limits of good conduct, politeness, or modesty.

ચમ-કળા, *s. f.* Same as **ચાંપા-કળી.** 2. A necklace worn by women.

ચમ-કા-ટ, *s.m.* [See ચમ-ક + વૃત્તિ.] Glitter; gleam; flash; dazzling light; splendour. 2. Transgression of the limits of good conduct, politeness, or modesty. 3. An attack of hysteria; the effects of an attack of hysteria; sensitiveness.

ચમ-કારો, *s. m.* [+ કાર sound.] A flash of light. 2. A sudden twitch in the bodily frame. 3. A sudden passing sensation. 4. A hint or an expression that touches the hearer to the quick. 5. [See ચમ-ચમ.] A sharp squeaking sound.

ચમ-કા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ચમ-ક-વું.] To make to glitter, flash, or gleam. 2. To lash or cane soundly. 3. To reprove; to rebuke; to admonish sharply. 4. To frighten. 5. To threaten to beat with cane.

ચમ-ચમ, *s. f.* [Imit. of the sensation or sound.] The sharp pain due to a severe beating, burning, &c.; rap !. rap !. 2. The sensation in the tongue caused by eating something pungent. 3. *adv.* Imitative of the sound heard while a person is beaten with a thin cane-stick. 4. Imitative of the sensation caused by eating something pungent.

Prov. સોટી વાગે ચમચમ, વિદ્યા આવે ધમધમ Spare the rod, and spoil the child.

ચમ-ચમ-વું, *v. i.* To produce a burning sensation in the tongue or skin.

ચમ-ચમાટ, *s. m.* Same as **ચમ-કારો.** 2. the flush or rush of energy owing to excitement; sudden activity.

ચમચી, *s. f.* [Mar. चंची *fr.* S. चञ्चु the

beak; See ચાંચ.] A little bag or pouch with small partitions for holding beetle-nut; tobacco, &c.; a pocket-case.

ચમ-ચી, s. f. [See ચમ-ચો.] A small spoon.

ચમ-ચો, s. m. [See चम् Imit., to sip, to drink. Or, P. चम् to eat + चेह् dim.] A spoon; a ladle.

ચમટી, s. f. [See ચપટી.] Same as **ચપટી**. 2. A snap of the fingers; a pinch.

ચમટો, s. m. A hard pinch; a painful squeeze with the thumb and the fingers.

ચમ-ડ-પોસ, s. m. [See ચામ-ડું + પોસ-વું to nourish, to protect.] A covering made of leather to keep off rain-water.

ચમ-ડી, s. f. [See ચામડી.] Skin.

Prov. ચમડી તૂટે, પણ દમડી ન છુટે (Said of a closefisted miser). He would rather part with his skin than with his money.

ચમત્કાર, s. m. [S. fr. चमत् Imit. of the feeling (See ચમ-ક) + કાર sound or meaning.] A wonder; a marvel; a miracle; an astonishing event, circumstance, appearance, &c.

Id. તેમાં ચમત્કાર છે It is a grand sight. ચમત્કાર કરવો To perform a miracle. ચમત્કાર દેખાડવો–બતાવવો To perform a wonderful act, particularly out of vengeance; to return tit for tit.

ચમત્કારિ-ક, **ચમત્કારી**, } adj. Wonderful; astonishing; miraculous; surprising; marvellous.

ચમન, s. f. [P.] A garden; a green landscape. 2. Revelry of spirit; high glee or jocundity.

Id. ચમન કરવું To enjoy oneself.

ચમર, Same as **ચમ્મર**. (1).

ચમર, s. m. [Generally used in the *plural*.] [See ચમ્મર. Or, S. चर्म the skin.] Courage; heart; spirits.

ચમ-રખું, s. n. [See ચર્મ, ચામ-ડું, + રાખ-વું.] The circle of leather, that supports the axle of a spinning wheel.

ચમરી, s. f. [S. fr. चामर fr. चमरी a kind of wild cow.] A fly-driver made of hair, &c. 2. A blossom. 3. An imitation garland made of silk or wood.

ચમસ, s. m. n. [S. fr. चम् to sip.] A sacrificial vessel, from which Soma juice is drunk.

ચમા-ર, s. m. [S. चर्म-कार fr. चर्म skin + कृ to do.] A tanner; a leather-dealer; a currier.

ચમેલી, Same as **ચંપેલી**.

ચંપક, Same as **ચંપો**.

ચંપત થ-વું, v. i. [See ચાંપ-વું. ચાંપ-વું, + પથ way (understood) + થ-વું.] To escape; to run away; to start off sharply.

ચંપલ, s. f. [See ચાંપ-વું.] A slipper; a sandal.

ચંપા-વરણું, adj. [See ચંપો + વર્ણ colour.] Like the colour of the champā flower; white with faint yellow streaks; beautiful.

ચંપા-વ-વું, v. t. [Caus. of ચાંપ-વું.] To get shampooed or pressed.

ચંપી, s. f. Shampooing; kneading.

ચંપૂ, s. n [S.] An elaborate and artistic liberary composition, in which the same subject is handled in alternating prose and verse.

ચંપેલી, s. f. [See ચંપો.] A jasmine flower or tree.

ચંપો, s. m. [S. चम्पक.] A tree bearing yellow fragrant flowers. 2. The flower of this tree.

Prov. ચંપા, તુજમાં ત્રણ ગુણ, રૂપ રંગ ને બાસ; પણ તુજમાં એક અવગુણ, કે ભમર ન આવે પાસ That greatness is contemptible, which repels those who seek its protection.

ચબુ, s. m. [Dh. Des. कंबू = S. शङ्ख a conch, a shell, Or S. कम्बू the neck.] A vessel with a big belly and a tapering neck.

ચંબુ-ડી, s. m. A small **ચંબુ**.

ચંબેલી, Same as **ચંપેલી**.

ચંમ-ડ, adj. [See ચમ-ડી. Alluding to the proverb "ચમડી તુટે, પણ દમડી ન છૂટે" See under **ચમ-ડી**.] Misery; parsimonious, penurious.

ચમ્મર, s. n. Same as **ચમરી**. 2. Same as **ચમર**, s. m. pl.

ચંબર-બંધ, s. m. [See કમર + બંધ, બાંધ-વું.] A waistband; a girdle. 2. adj. Same as

ચંબર-બંધી Tied round the waist.

ચંબર-બંધ, ચમ્મર-બંધી, } adj. [See ચમ્મર + બંધ, બાંધ-વું.] Wearing the ચમ્મર (the insignia of royalty).

ચમર-બંધી, adj. Tied round the waist; wearing a girdle. 2. s. f. The state of being tied round the waist; abstinence from sexual intercourse.

Id. ચમ્મર-બંધીના ચમ્મર વછોડી નાખે એવો શૂરો Bold and brave enough to terrify the boldest and bravest.

ચય, s. m. [S. jr. चि to collect.] A collection; a heap; a mass; a group. 2. An increase.

ચયડ-કી, s. f. [See ચટ-કો smart pinching. Or, ચિડા-વ-વું.] Joking; a joke. (Used in Kthd.).

ચય-ણ-વું, v.i. [See ચેળ a desire to scratch. Or, See ચેત-ન.] To gnash the teeth in sleep.

ચર. s. f. [S. चर् to go, to move.] A moat; a trench. 2. A trench or channel, generally. 3. A trench dug to make a fire in for cooking (Used in Kthd).

ચર, adj. [S. jr. चर् to move, to go.] Moving; movable. 2. An epithet for certain mansions of the moon, and for a division of the signs of the zodiac. [Whatever is to be accomplished with expedition should be done when the sun or moon is in these signs; but that of which permanency is desired, should not be done when they are in these mansions.]

Id. ખે-ચર Moving or living in the sky. જલ-ચર Moving or living in water; aquatic. ભૂ-ચર Moving or living on land. વન-ચર Living in a forest.

ચરૂ, s. m. [See ચરુ.] Food cooked for sacrificial offerings.

ચર, adv. [Imit.] Tearing; cutting (of cloth, skin). 2. Imitative of the sound made in tearing or cutting cloth, skin, &c.

ચર-ક, s. f. [See ચર-ક-વું.] Slimy fœcal matter.

ચરક, s. f. [See ચકર, ચક.] A game for children, generally known as ખોબીલું (Used in the Kadī Prānt.)

ચર-ક-ણું, ચર-કા-ળ, } adj. [See ચર-ક, ચરક-વું.] Frequently passing slimy fœcal matter.

ચરક-ણું, Same as ચર-ક-ણું. (Used in Gohilwād.).

ચરકડી, Same as ચકડી.

ચરકલું, Same as ચકલું.

ચરકલો, Same as ચકલો.

ચર-ક-વું, v. i. [Imit.] To discharge a little of slimy fœcal matter with a low sound

ચરકી-ડો, ચરખો, } s. m. [P. चरख्. Cf. ચક.] A spinning wheel; a distaff. 2. A machine for seeding or cleaning cotton, &c; a gin. 3. A lathe.

સુણ, સાહેલી, ચરકડો તારો રે,
રૂણઝુણી બોલે. —પ્રીતમદાસ.

ચરખી, ચરખા, } s. f. A small wheel; a hand-mill.

ચરખી-યું, adj. [See ચરખો.] Working in a spinning factory (of men, women, or children). 2. Pertaining to a spinning factory.

ચર-ખું, ચર-કું, } adj. [See ચર tearing.] Hot or pungent to the taste.

ચર-ચર, s n. [Dh. Des. चुलु-चुलेयं Imit. Cf. M. चुर-चुरणें.] Smart, stinging pain.

ચર-ચર-વું, v. i. To make the sound ચર-ચર. 2. To feel a smart or stinging pain.

ચર-ચ-વું, v t. [S. चर्च् to anoint.] To anoint; to besmear. 2. To discuss; to comment. 3. To talk idle slander about.

ચરચા, s. f. [S. चर्चा.] Cursory or incidental expression; mention. 2. Rumour; idle slander. 3. Discussion; disputation; remarks.

Id. ચરચા કરવી-ચલાવવી To discuss; to comment. 2. To ventilate (a subject). ચરચા થવી To be made a subject of idle slander; to be slandered.

ચરચા-પતરી, ચરચા-પત્રી, } s. m. [+ પત્ર.] A correspondent of a newspaper.

ચરચા-પત્તર, } *s. n.* A letter of news
ચરચા-પત્ર. } in a newspaper.

ચરચા-વું, *v.i.* To be talked of or discussed in public.

ચર-ડ, *adv.* [Imit. *Cf.* ચર tearing] Tearing; cutting; imitating the sound made in tearing or cutting cloth, skin, &c.

ચર-ડ-કો, *s. m.* The sound made in tearing or cutting cloth or skin. Hence, 2. A cutting or tearing sensation in the heart or body. 3. Dread; terror. 4. Anxiety.

ચર-ડ-વું, *v. t.* To tear; to cut.

ચર-ડ-વો, *s. m.* [See ચરૂ, ચરુ, a pot.] A small earthen pot.

ચર-ણ, *s. m.* [S. *fr.* चर् to walk.] The foot. 2. A metrical line; a quarter of a શ્લોક.
Id. ચરણે પડવું To fall at the feet; to make a bow. ચરણની પૂજા કરવી To be obedient. ચરણ સેવવા-ધરીને બેસવું To rely on the support of. ચરણની રજ હોવું To be quite inferior to.

ચર-ણ, *s. n.* [See ચર-વું to feed.] A meadow: a pasture. 2. Grazing.

ચરણ-જીવ, } *adj.* [S. चिरं जीविन *fr.* चिरम्
ચરણ-જીવી, } for a long time + जीव् to live.] Long-lived; May you live long! [A form of address used to younger relations in the family by their elders.] 2. *s. m.* A son.

ચરણ-વું, *v. t.* [See ચર, ચર-ડ, tearing.] To brand (Used in the Surat District.).

ચરણ-સ્પર્શ, *s. m.* [See ચરણ + સ્પર્શ.] Lit. Touching the feet (of a venerable person). Hence, 2. The worship of the feet of a venerable person.

ચરણ-સેવા, *s. f.* [+ सेवा service.] Prostration. 2. Service; devotion.

ચરણામૃત, *s. n.* [S. *fr.* + અમૃત nectar.] The nectar of the feet, *i. e.*, the water in which the feet of a holy man have been washed.

ચરણારવિન્દ, *s. n.* [S. *fr.* + अरविन्द a lotus.] The foot considered as a lotus; the foot of a respectable man, poetically described as being beautiful and delicate.

ચરણિ-યો, *s. m.* Lit. A garment which covers the legs. Hence, 2. A woman's petticoat. *Cf.* ચણિ-યો.

ચીર, ચરણિયા ચંપક-વરણા. —પ્રેમાનંદ.

ચરણો, *s. m.* [See ચોરણો.] A petticoat.

ચરણોદક, *s. n.* [S. *fr.* + उदक water.] Water in, which the feet of a holy man have been washed.

ચરંદું, *s. n.* [P. *fr.* S. चर् to walk.] A quarudped; a four-footed animal.

ચરપણું, } *adj.* [See કૃપણ.] Miserly;
ચરપી, } parsimonious; penurious.

ચરપણ-વેડા, *s. m. pl.* } [+ વેડા, વૃત્તિ, and
ચરપી-પણું, *s. n.* } પણું.] Miserly nature or conduct.

ચર-ફડ-વું, }
ચર-ભડ-વું, } Same as ચડ-ભડ-વું.
ચર-વડ-વું, }

ચરબી, *s. f.* [P. Or, S. चर्मिका *fr.* चर्म the skin.] Fat; grease; tallow. 2. Pride; arrogance.

ચર-ભક, } *s. n.* [See ચરૂ + ભક્ષ-ણ.] Lit.
ચર-ભક્ષ, } Eating of food prepared for a sacrificial offering Hence, 2. A ceremony performed on the day next after the wedding day.

ચર-ભડ-વું, Same as ચડ-ભડ-વું.

તરભડે, હરભડે, ગરભડે કશું થાય,
ચરભડે વલ્લભ તો, અમીર અમીરશું. —વલ્લભ.

ચર-ભડા-ટ. Same as ચડ-ભડા-ટ.

ચરમ, Same as ચર્મ.

ચરમ, *s. m.* [S. कृमि.] A kind of worm found in the intestines.

ચરમ, *adj.* [S.] Last; ultimate.

ચરમ, *s. n.* [See તોમર.] An iron club.
વળતો ખડગ, ચરમ લેઈ હાથિયો, રીસે કાઢ્યો છે અત્ય.
—દયારામ.

ચરર, } *adv.* [Imit. *Cf.* ચર.] The sound
ચરરર, } proceeding from a body under violent rending or tearing.

ચર-વળ-વું, Same as ચળ-વળ-વું.

ચરવા-દાર, *s. m.* [P. चरीदन् to graze = S. चर् to feed + P. दार keeper *fr.* दाश्तन् to keep. = S. धृ, धार, to keep.] A groom; a horse-keeper.

ચરવી, *s. f.* [S. चरु.] a small **ચરૂ**.

ચર-વું, *v. i.* [S. चर् to walk.] to pasture; to graze; to pick grains. 2. To be making money; to be well off.

Prov. ફરે,તે ચરે Diligence is the mistress of success; Nothing venture, nothing win.

ચરસ, *s. m.* [See ચડ-વું, ચઢ-વું, કેફ intoxication, being understood.]An intoxicating preparation of *bhāng* 2. Desire; fondness; longing. 3. Addictedness.

ચરસા-ચરસી, *s. f.* [See સ-રસ. superior.] Competition; rivalry; emulation.

ચરા-ઈ, *s. f.* [See ચરા-વ-વું.] The price paid for pasturage. or for tending herds at pasture.

ચરાગ, *s. f.* [See ચાળ-વું.] The price paid for turning the tiles on the roof of a house.

ચરાગ, *s. m.* [P. चिराग.] A light; a lamp.

ચરાચર, *adj.* [S. *fr.* चर movable+ अ-चर immovable *fr.* अ not + चर् to walk.] Movable and immovable.2.*s.n.* Every created thing,animate or inanimate; the creation; the universe.

ચરા-ચરમાં સઝીર વિસરે, ગુપ્ત પણે અવિધાર.
—**પ્રેમાનંદ**.

ચરા-ણુ, *s. n.* [See ચર-વું, ચાર grass + અ-રણ્ય, રાન.] A pasture-land.

ચરા-મણુ, } Same as **ચરા-ઈ**.
ચરા-મણી, }

ચરા-વ-વું,*v. t.* [Caus. of ચર-વું, to feed.] To tend cattle; to graze; to pasture;to feed 2. To give (money as a bribe).

ચરાળ, *adj.* [See ચઢ-વું + વાળું having.] Too high for a required purpose.

ચરિ-ત, Same as **ચરિ-ત્ર**.

સત્પુરૂષના સમ્યક્ સ્વભાવનું, રિત વીસરો, મુનિ, કયાંય.
—**પ્રેમાનંદ**.

ચરિતાર્થ, *s. m.* [+ અર્થ.]Maintenance; livelihood.

ચરિ-ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* चर् to walk.] Actions; deeds; exploits; feats; proceedings; achievements.2,Wile; an artifice; a trick; dodge; craft; subtlety.3.Conduct.4. Life; biography; history; account.

ચરિત્ર-નિરૂપણુ,*s.n.*[+નિરૂપણ telling.] Describing the conduct of a man; a biography.

ચરી, *s. f.* [S. चर् to walk.] An apparatus intended to make a sick animal walk.

ચરી, Same as **કરી**.

ચરૂ, *s m.* [S.] Cooked rice sprinkled over with milk or ghee and intended for oblation. 2.A large copper pot; a caldron.

Id. ચરૂ ચઢાવવો To give a feast to a large number of men.

ચરૂ-ડી, *s. f.* A metal jug.

ચરે-ડાટ, Same as **ચડે-ડાટ**.

એટલામાં તો ચક્ર ચરેડાટ કરતુંક જે પડયું કનિ, કે
તેણે સર્વેનો કચ્ચરઘાણ કાઢી નાખ્યો.—**પ્રેમાનંદ**.

ચરે-ડો, Same as **ચર-ડ-કો**.

ચરો, *s. m.* [See ચર-વું to graze.] A pasture-land; a meadow. 2. Pasture;grass.

ચર્ચ-વું, Same as **ચરચ-વું**.

ચર્ચા, Classical form of **ચરચા**.

ચર્ચિ-ત, *adj.* [S. *fr.* चर्च् to anoint.] Anointed; smeared.

ચર્મ, *s. n.* [S.] Hide; skin.2. The bark of a tree.

ચર્મ-ચક્ષુ, *s. n.* [+ ચક્ષુ.] The physical eye, as opposed to જ્ઞાન-ચક્ષુ The spiritual eye, the thinking power.

ચર્યા, *s. f.* [S. *fr.* चर् to walk.] Customs; manners. 2. Airs; look. 3. Deportment; way. 4. Usual conduct; mien. 5. The cast of the countenance; the character of the complexion.

ચર્વ-ણુ,*s n.*[S. *fr.* चर्व् to eat.] Grinding between the teeth; rumination; chewing.

ચલ, *adj.* [S. *fr.* चल् to move.] Active. 2. Unsteady. 3. Transient; destructible; perishable.

ચલ-ક-ચલા-ણું, *s.n.*A game for children, generally known as આઈઆઈ ચાલણી. (Used in Okhāmandal.)

ચલ-ચલ, *interj.*[See ચાલ-વું.] Be gone ? Be off ! 2. Make haste. 3. Come along.

ચલ-ણુ, *s. n.* Currency. 2. Control; check.3. Influence;management.4.Circulation. 5. Practice; custom; habit; vogue; fashion; mode. 6. Power; authority; rule.

7. Conduct.

Id. ઘરમાં એનું ચલણ સારી પેઠે છે He has the whole direction of the house. પોતાનું ચલણ થતાં જ As soon as he got the management in his hand. સોનાનું ચલણ Gold currency.

સમજુને કોઇનાં ચલણ ના દેખવાં,
આતમા ઓળખી આપ ખોવું. —ભોજો.

ચલ-ણી, *adj.* Current; in circulation.

ચલ-ન, *s. n.* [S. *fr.* चल् to walk.] Walking; going.

ચલ-ન, Same as ચલ-ણ.

ચલનો ભલો ન કોશકો, દુહિતા ભલી ન એક,
મંગનો ભલો ન બાપકો, જો પ્રભુ રાખે ટેક.
—ભાષા.

ચલમ, *s. f.* An earthen pipe used for smoking purposes;a smoking instrument; the upper part of the Hooka, which contains tobacco and fire.

ચલા-ઉ, *adj.* Passable; that serves the purpose; that may be shifted with.

ચલાખા-ચહિયારો, *s. m.* [See ચલાખો + સહિયારું.] Buying goods with a joint capital; buying wholesale for a trading company.

ચલાખો *s. m.* [See ચાર four + આખું whole.] A large piece of cloth of which the four sides are equal.

ચલાણી, *s. f.* A small ચલાણું.

ચલા-ણી, *s. f.* A game for children, generally known as આઈબાઈ ચાલ-ણી. (Used in the Baroda Prant).

ચલાણું, *s. n.* [See ચલ movable + વાસણ, વાહણ, a pot.] A wooden, metallic, or earthen cup.

ચલા-મણી, *s. f.* [See ચાલ-વું.] A ceremony performed on the last day after marriage, in which presents are made by the members of one party to those of the other, and the two parties are free to depart.

ચલાવ-વું, *v. t.* [Causal of. ચાલ-વું.] To make to proceed; to set in motion. 2. To maintain in passage, flow, &c., to direct. 3. To move in a course. 4. To make current; to set on foot; to establish. 5. To keep in action; to make to suit; to work; to conduct; to carry on. 6. To make to pass, serve or satisfy; to answer. 7. To fire or shoot. 8. To act for another. 9. To beat; to slap; to thrash; to lift the hand; to pierce; to drive. 10. To commence; to begin; to manage; to cause to work.

Id. તેની જગ્યા ચલાવવી To fill his place. તેના વગર ચલાવવું-ચલાવી લેવું To do without him; to dispense with his presence or his help; to carry out a plan even though he is absent and withholds his help. ઘર ચલાવવું To direct the management of a house. 2. To maintain the honour or prestige of the family. કાયદો ચલાવવો To enforce a law. પોતાનો કાયદો ચલાવવો To enforce one's own will; to exercise arbitrary power. સંચો ચલાવવો To set a machine in motion. હાથ ચલાવવો To beat. બંદુકનો મારો ચલાવવો To keep on firing rifles. મોઢું ચલાવવું To use abusive language.

ચલિ-ત, *adj.* [S. *fr.* चल् to walk.] Moving. 2. Changed in opinion. 3. Fickle-minded.

ચલિ-ત-કુંડળી, *s. f.* [S. *fr.* + कुण्डल a circle.] A horoscope showing which of the stars change their places.

ચલિ-યું, *s. n.* [See ચલ્લી.] A sparrow. 2. A small bottle.

ચલુ-ડો, Same as ચરૂ-ડો.

ચલે-થો, *s. m.* [See ચાલ-વું to move + હાથો handle] A ladle used in cooking (Used in the Surat Dst.).

ચલો, *interj.* [See ચાલ-વું.] Be off ! Begone ! 2. Move away ! 3. Make way ! 4. Come on !

ચલોટો, *s. m.* [See ચાર four + હાથ a hand.] An upper garment used by men, generally four hands in length.

ચલ્લી, *s. f.* [Dh. Des. & Hem. Des. चिड्डा *fr.* S. चटका = S. शाकुनिका पक्षी a sparrow. *Cf.* ચકલી, ચકલો.] A hen-sparrow.

ચલ્લું, *s. n.* [See ચકલો.] A cock-sparrow or a hen-sparrow. 2. Any small bird.

ચલ્લું, *s. n.* [S. चुलक.] the palm of the hand contracted so as to hold water.

ચલ્લુ, *adj.* [See ચાલ-વું.] Continuous

uninterrupted; unceasing.

ચલ્લુક, *adj.* [See ચકલું; or, S. चुलक a handful.] Mean; low; not deserving or not worthy of notice.

ધૃતરાષ્ટ્રે મોકલ્યો ઉલ્લુક, તે તો બોલ્યો વાણી ચલ્લુક.
—હરિદાસ.

ચલ્લો, *s. m.* [See ચકલો.] A cock-sparrow.

ચવ, *s. f.* [See ચાવ-વું.] Taste; relish; preception by the palate, &c. 2. Flavour; sapidity; pleasingness; agreeableness. 3. Excitement; emulative ardour; an impulse or itching. 4. A measure or standard of estimation obtained from a calculation based upon the number or weight of pearls. 5. Manners; knowledge; ability; power.

ચવ-ડા-વ-વું, *v. t.* To make to eat; to cause to chew.

ચવડ, }
ચવડું, } *adj.* [See ચાવ-વું; ચીવટ; or See ચોવડું.] Tough; hard; strong.

ચવડું, *s. m.* [See ચોડું.] The part of a plough which enters the soil.

ચવ-રા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ચાવ-વું *fr.* S. चर्व् to eat.] To cause to bite or swallow. 2. To feed. 3. To give as a bribe. *Cf.* **ચવ-ડા-વ-વું.**

ચવલા, *s. m. pl.* [See ચાવ-વું.] A kind of insect, which eats away stalks of rice-plants.

ચવ-લી-ઓ, *s. f. pl.* [S. चतुर्थ fourth part.] Two-anna pieces.

ચવલો, *s. m.* [See ચમરી.] A kind of broom attached to a stick, carried by Jain ascetics.

ચવ-વું, *v. t.* [Hem. Des. चवइ = S. कथयति he tells, *fr.* S. कथ to tell.] To narrate; to speak.

શિવ સનકાદિક ઇમ ચવે, વ્યાપ્યો ત્રૈહે લોક.
—ભાલણ.

ચવ્યું ચવે, તે શાનો કવિ ? —વલ્લભ.

ચવ-વેરો, *s. m.* [See ચાવ-વું to eat + વેરો a tax.] A tax levied on land and houses.

ચવ-વું, *v. i.* [S. च्यु to fall.] To experience another birth.

ચ-વળ-વું, *v. i.* [See ચળ-વું + વળ-વું.] To be restless; to be unquiet.

ચ-વળા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Restlessness; disquietude.

ચવળો, *s. m.* [See ચાર four(બાજુએ being understood)+વાળ-વું to sweep. Or, See ચવલો, ચમરી.] A brush or broom with a handle carried by Jain ascetics under their arm.

ચવા-ણું, Same as **ચવે-ણું.**

ચવા-વું, *v. i.* [Pass. of ચાવ-વું to munch. Or, Hem. Des. चवेणं=S. वचनीयम् censurable.] To be censured by the public.

ચવા-ણું, }
ચવે-ણું, } *s. n.* Dry eatables. 2. Parched
ચવી-ણું, }
grain.

ચવે-ચા, *s. m. pl.* [See ચાવ-વું.] Making mouths; gestures; mockery.

ચવો, *s. m.* [See ચાવ-વું. *Cf.* ડંખ.] A sore of the foot.

ચવ્વડ, Same as **ચવડ.**

ચશ્મ, *s. f.* [P. = S. चक्षु.] The eye.

ચશ્માં, *s. n. pl.* }
ચશ્મા, *s. m. pl.* } Spectacles; eye glasses.

Id. ચશ્મા આવવા To have weak sight; to be required to wear spectacles. ચશ્માં ઠેકાણે ન હોવાં To have lost one's temper.

ચશ્મા, *s. m. pl.* [P.] A spring of water; a fountain.

ચશ્મી કોર, *s. f.* [+ કોર.] A border (of a garment), in which figures are painted or woven in the form of eyes.

ચશ્મે-ધાબ, *adj.* [+ ધાબું] Stone-blind; perfectly blind.

ચશ્મે-સુલાખ, *adj.* [+ સુલાખ.] Having a defect in the eyes.

ચસ-ક, *s. f.* [See ચસ-કો.] A throbbing pain; a shooting pain.

Id. ચસક આવવી–મારવી–લાગવી To feel a throbbing or shooting pain.

ચસ-ક-વું, *v. i.* [See ખસ-વું.] To move. 2. To be demented.

ચસ-કા-વું, *v. i.* To be moved out of place or dislocated (of a bone).

ચસ-કો, *s. m.* [S. चष् to drink. *Cf.* તૃષ્ણા.] A desire; a craving. 2. Bragging 3. Coquetry 4. [See ચસ-ક.] Pain; a shooting pain; a smarting pain.

ચસ-ચસા•ટ, *adv.* [See ચસ•વું + વૃત્તિ.] Tightly.

ચસમ-પોસી, *s. f.* [See ચશ્મા + પોસ•વું.] Connivance.

ચસમું, *s. n.* *Sing.* of **ચશ્માં.**

ચસ•વું, } *v. i.* [Imit. *Cf.* કસ•વું, ખસ•વું.]
ચસી-જવું, }
To fail; to sink. 2. To be lost; to become almost dead and breathless; to die.

ચહા•વું, Same as **ચાહ•વું.**

ચહુ•દા, *adj.* [See ચાર *fr.* S. four + P. दा a suffix showing "time," here used to show "place"=S. धा suffix showing manner.] In all places, sides, or directions.

ચહુદા અગ્નિ લગાવી દીધ, જાણી રિપુની હાણ.
—**દયારામ.**

ચહુવાણ, *adj.* [See ચાર, ચો, four + આણ, આજ્ઞા, command.] An appellation of one of the noblest and bravest tribes of Rajputs.

ચળ, *adj.* [S. चल *fr.* चल् to walk.] Transitory; fugitive; movable; passing away; not fixed or stationary; in motion. 2. *s. f.* Scratching sensation; itching.

ચળ•ક, *s. f.* [Imit.] Brightness; glitter.

ચળક-ચળક, *adv.* Brightly shining.

ચળક•તું, *adj.* Shining; glittering; gleaming; brilliant; bright.

ચળ•ક•વું, *v. i.* To shine; to glitter; to glisten to gleam.

ચળ•કા•ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Lustre; brilliancy; radiance; splendour; refulgence; brightness; glitter; gleam.

ચળ•કા•રો, *s. m.* [See ચળક + કાર.] Brightness; splendour. 2. A flesh of light.

ચળકી, *s. f.* Same as **ચળકા•ટ.**

ચળ•કી-બંધ, *adj.* [+ S. बन्ध to bind.] New and bright (of coins &c.)

ચળ•ણ, *s. n.* [See ચલ•ણ.] Passing of coins; currency. 3 Practice; conduct. 4. Rule; power; authority. 5. Prevalence. 6. Departing. 7. Habit; custom.

ચળ•ણી, Same as **ચલ•ણી.**

ચળ•વ•ણી, *s. f.* [See ચલા•વ•વું.] Change of place.

ચળ-વળ, *s. f.* [See ચળ-વળ•વું.] Restlessness; unsettled state; disquietude; uneasiness; fidgetiness. 2. Movement; disturbance.

ચળ-વળ•વું, *v. i.* [See ચાલ•વું + વળ•વું.] To be restless; to turn and toss about.

ચળ-વળા•ટ, *s. m.* Same as **ચળ-વળ.**

ચળ•વું, *v. i.* [S. चल् to walk, to wander.] To move away from; to shake. 2. To be infatuated. 3 To swerve from the right path.

Id. વચનથી ચળવું To break one's promise. પાતિવ્રત્યથી ચળવું To swerve from the vow of chastity (of a woman). અકલ ચળવી To go astray (of one's reason). અકલથી ચળવું To lose one's reason. ચળી જવું To transgress the limits of good conduct; politeness, or modesty.

ત્યારે મહાદેવે માધવને કહ્યું રે, ના, ના, હું નહિ ચળું લગાર.
—**દયારામ.**

ચળાઉ, *adj.* [+ વૃત્તિ] Transgressing the limits of good conduct, politeness, or modesty; insolent; imprudent. 2. Foolish; idiotic; mad. (Used in Kthd.).

ચળા•ઈ, Same as **ચળા•મણી.**

ચળાચળ, *adj.* S. चलाचल *fr.* चल् to walk + अ not and चल्] Movable and stationary. 2. Animate and inanimate. See **ચરાચર.**

ચળા•મણ, *s. n.* Same as **ચળા•મણી.** 2. The refuse obtained by sifting corn, flower, &c.

Id. એના કામમાં ચળામણ શું નિકળે? There is nothing that can be rejected in his work: His work is always perfect.

ચળા•મણી, *s. f.* [See ચળા•વ•વું, 2.] The wages for turning tiles on the roof of a house

ચળા•વ•વું, *v. t.* [Caus. of ચળ•વું.] To lead astray; to cause to swerve from the right path.

ચળા•વ-વું, *v. t.* [Caus. of ચાળ•વું.] To have the tiles on a roof turned; to engage (a man) to turn the tiles on the roof of a house.

ચળિ•ત, Same as **ચલિ•ત.**

ચળિ•યેલ, Same as **ચળે•લ.**

ચળિ•યાં, *s. n.* *pl.* [See કળી, *Cf.* કળીના લાડુ. Or, See ચાળ•વું.] Hard piece of the materials of which sweet-balls. (લાડુ) are

made (Used in the Hālār Prānt.)

ચળિ-યાં પુતળિ-યાં, *s. n. pl.* [See ચલિ-યું, ચકલું,a bird+ પુતળું.]The flowers or blossoms of wheat (Used in Kṭhḍ.).

ચળું કરવું, }
ચળું દેવું, } *v. i.* [चलक a cavity or hollow of the hand formed by contracting the fingers;the quantity of water contained in such a cavity + કરવું, દેવું.] To wash the mouth after eating.

જીવન જમીને, રે, ચળું કરો નાથ,
ચંદન ગોરેશું, રે, ધોવરાવું હાથ. —**પ્રેમાનંદ.**

ચળું પાણી, *s.n.* [+ પાણી.] Water used in washing the mouth after eating.

ચળે-લ, }
ચળે-લું, } *adj.* [See ચળિ-ત.] Having an unsound mind; weak-minded. 2. Having a wavering mind. 3. Gone astray. 4. Apostate. 5. Moving or moved from the proper place.

ચાંઈ, *s.f.* [See ચાંદ-લો.] A small mark made with a pigment on the forehead or between the eye-brows.

ચાંઈ, *adv.* [Imit.] Ashamed; abashed.

ચાંઈ, Vulgar form of **ક્યાંઈ,** or **ક્યાંય.**

ચાંક-વું, Same as **ચોંક-વું.**

ચાંખડ,*adv.* [See ચાંચડ.]Poor;wretched. (Used in Jhālāwāḍ.)

ચાંખડા-ઈ,*s. f.* Poverty (in Jhālāwāḍ).

ચાંગળું, *s. n.* [See ચાર four + આંગળી.] The hollow of the palm. 2. The quantity of water, &c. contained in such a hollow. 3. *adj.* A little.

Id. ચપટી ચાંગળું દાણા A snatch or handful of grain. ચાંગળું પાણી પણ પાય એવો નથી He is very miserly. He would give away nothing that he can call his own.

ચાંગી, *adj.* [P. चंगा good.] A species of good horses.

ચાંચ, *s.f.* [S. चञ्चु.] A beak; a bill. 2. The projecting front of a turban.

Id. ચાંચ મારવી To peck at with the bill. 2. To interfere with another person's business. 3. To dip in; to get a superficial knowldege about. ચાંચ બોળવી નહિ-ખુંપવી નહિ To get no access to.2.To get no knowledge of. ચાંચે ચઢવું To be the subject of popular talk. 2. To be the subject of unfavourable comment of the people. ચાંચમાં લેવું To hold firmly in one's power,and to threaten to kill.

નહિ તો ગઢ લંક લૂંટયો, જનો આપ કાલ ખૂટયો;
જબ રામ નામ, કાલ લિયો ચાંચમેં.—**શામળભટ.**

ચાંચડ, }
ચાચણ, } *s. m.* A flea.

Id. ચાંચડની પેઠે ચોળી નાખવું To easily crush and put to death.

ચાંચલ્ય, Same as **ચાગ્ચલ્ય.**

ચાંચ-વો, *s. m.* A pirate.

ચાંચવો, *s. m.* [See ચાંચ + P. वा dim.] A hoe.

ચાંચિ-યો, *s. m.* [See ચાંચ.] An individual of a community who wear long pointed turbans.

ચાંચિ-યો, *s. m.* A pirate.

ચાં-ચું, *s.n.* [Imit.] Any sound; the least sound.

ચાંટી, *s.f.* [S. शाठ्य roguery *fr.* શઠ a rogue.] Foppishness; empty pride, undue elation of mind. (Used in Kṭhḍ.).

ચાંદ, *s. m.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. A medal.

ચાંદરણું, }
ચાંદર-ણું, } *s.n.* Moonlight. 2. A little quantity or time.

Prov. ચાર દિવસનું ચાંદરણું Pleasures have a short life.

ચાંદ-ની, }
ચાંદર-ણી, } *s.f.* [See ચંદની, ચંદર-વો.] Moonshine; the light of the planets. 2.An awning. 3. A star; a planet.

ચાર દિવસની ચાંદની, જતાં નહિ લાગે વાર રે.
—**દયારામ.**

ચાંદ-બીજ, *s.f.* [See ચાંદ + બીજ.] The second day in the bright fortnight of a lunar month; the new-moon day.

ચાંદર-ડાં,*s.n. pl.* The stars and planets.

ચાંદર-ણું, Same as **ચાંદ-ણું.**

ચાંદ-રાત, *s. f.* [See ચાંદ + રાત.] The night, on which the new moon is seen.

ચાંદરૂ, *adj.* [See ચંદ્ર.] Having white spots.

ચાંદ-લિ-યો, *s. m.* The moon (so called out of endearment).

Id. તેમણે ચાંદલિયો ચુંટી લીધો They have secured the best thing of the lot.

ચાંદ-લો, *s. m.* [See ચાંલ્લો.] A round sign made on the forehead. 2. A present of money on a marriage occassion.

Id. ચાંદલે ચહેટવું To be inseparably attached to; to be destined.

દયા પ્રભુને કરવો ઘટે હમારે ચાંદલો,
તે મોકલવાને પ્રાણ કર્યા છે તૈયાર. **—દયારામ.**

ચાંદ-વું, *s. n.* [*Cf.* Derivation of Eng. Lunatic *fr.* L. Luna the moon.]Lunacy. 2. Innocent and merry tricks;pranks.3. *adj.* Lunatic. 4. Tricksy; prankish; frolicsome.

ચાંદા-એ-લું, } **ચાંદા-ય-લું,** } *adj.* [See ચાંદું.] Marked with signs of decomposition; decomposed.

ચાંદ્રા-યણ, Same as **ચાન્દ્રાયણ.**

ચાંદી, *s. f.* Pure silver; silver bullion; silver. 2. Ashes as white as pure silver. 3. Syphilis. 4. *adj.* Pure.

Id. ચાંદી કરવી To reduce to white ashes. 2. To ruin completely.

ચાંદું, *s. n* An ulcer having a round shape. 2. A spot; a stigma. 3. A fault.

Id. ચાંદાં જોવાં-ખોળવાં To make a search for others' faults. 2. To be fault-finding.

ચાંદો, *s. m.* The moon.

કાગ તણાં કુટમની હોય, તે જનનાં ચાંદાં જુવે.
—છોટમ.

ચાંપ-ટ, *s. f.* [See ચાંપ-વું.] A clasp; a fastening. 2. A lock.3.The lock of a gun. 4. The key of a machine. 5.A screw-press. 6. A fish-hook; an angle. 7.An instrument of torture.8.Restraint;control.9. Influence; authority.10. Instigation.

Id. ચાંપ દેવી To fasten with a clasp. 2. To instigate. ચાંપ રાખવી To be careful about; to take care of. ચાંપમાં લેવું-રાખવું To bring under one's control; to keep under one's influence. ચાંપ ચઢાવવી To cock a gun.

ચાંપણ, } **ચાંપણી,** } *s. f.* Squeezing;compression. 2. Instigation. 3. Influence; pressure.

ચાંપણિ-યું, *s. n.* The upper piece of the frame of a door, which presses down upon the two side-pieces.

ચાંપ-ણું, *s.n.* A part of a weaver's loom, which is pressed down. (Generally Used in the plural, as ચાંપણાં.)

ચાંપ-તી, *s. f.* Injunction; warning; strict instruction.

ચાંપ-તું, *adj.* Authoritative. 2. Strict; rigorous. 3. Vigorous.

Id. ચાંપતા ઉપાય Rigorous or drastic measures.

ચાંપલા વેડા, *s.m. pl.* [See ચાંપલું + વેડા, વૃત્તિ.] Punctiliousness; over-nicety.

ચાંપ-લું, *adj.* Punctilious; over-nice; fastidious. 2. Worn away or twisted on one side; away (of shoes). 3. Having the soles of the feet flat so as to wholly touch the ground in walking.

ચાંપ-વું, *v. t.* [P. चस्पीदन् to press, to stick. Or, S. चम्प् to go, to move.]To press; to compress; to squeeze. 2. To knead the limbs; to shampoo. 3. To crush; to tread. 4. To thrust; to cram (of food, &c.). 5. To try the strength of; to sound. 6. To bribe; to give a bribe to. 7. To thrash;to pommel. 8.To feel and press in order to discover the seat of a disease. 9. To feel and grope about.

Id. શરીર-માથું-પગ-ચાંપ૦ To shampoo the body &c. પગે ચાંપવું To trample upon. ચાંપી જોવું To try;to sound. ચાંપીને ચાલવું To walk quickly.ચાંપીને બોલવું To speak so as to bring under control; to speak authoritatively.જામગરી ચાંપવી To light the touch-hole of a gun or musket. 2. To excite (persons)to quarrel. ચાંપીને ખાવું To cram with food; to eat to excess. ચાંપી ઘાલવું-દેવું To push into a corner.બે પૈસા ચાંપવા To give a bribe. ગજવું ચાંપવુંTo feel one's pocket.2.To try to exact money from. ચાંપીને Quickly.

ચાંપી પેહેરે મોજડી, ચાંપી લેવરાવે નખ,
ચાંપી પેહેરે પાઘડી, એ ત્રણે અણસરજ્યાં દખ.
—બાપા.

ચાંપું, *s.n.*[See ચંપો.] The seed of the jack-fruit (ફણસ). 2. A kind of fragrant flower, or the tree bearing it. 3. A pearl in a nosering. 4. A gold or silver head-ornament worn by women.

ચાંલ્લા-વહેવાર, *s.m.* [See ચાંદલો + વહેવાર.] The practice of making and receiving presents on such occasions as marriage-festivities,&c.,in a family.2.Friendship between families; familiarity.

ચાંલ્લો, *s. m.* [See ચાંદ્લો.] A mark made on the forehead.2.A nuptial present.3. A present of money on any festive occasion.

Id. ચાંલ્લો કરવો To make an auspicious mark on the forehead. 2. To make an agreement of marriage. 3. To make a present on an auspicious occasion. 4. To put to a loss (by euphemy). ચાંલ્લો ચોઢવો To declare a sentence either of fine or imprisonment.

ચા, *s.f.* & *m.* [P.] Tea.

Id. ચા પીવી-પીતું હોવું To go wrong (of a clock or watch);*e.g.*, તમારી ઘડીયાળ ચા પીએ છે Your clock or watch goes wrong.

ચા, **ચાહ**, *s. m.* [See ચાહ્વું.] Love;affection. *Cf.* **ચાહના.**

ચાઉસ, *s. m.* [P.] The head of a certain number of soldiers; a jamedār.

ચાક, *s. m.* [Dh. Des. चक्क *fr.* S. चक्र.] A wheel; a potter's wheel; a millstone. 2. An ornament worn in the hair by women. 3. A rotatory motion.

Id. ચાક આપવો-દેવો To give a rotatory motion; to turn round & round.ચાક લેવો To turn round;to rotate. ચાકે ચઢવું To be exposed to ridicule;to be ridiculed. 2. To be revolutionized.3.To be destroyed. 4. To be unsteady,to be transitory;to be perishable. માથું ચાક ચઢ્યું હોય તેમ As if one's head were turning round; being giddy.

Prov. ચાક ઉપર પેડો,ઘડો ઉતરશે કે ગાગર(તેનો દૈવ ઉપર આધાર છે)No one can positively say what the result will be while the causes are yet working.

ચાક, *s. m.* [Eng. *Chalk fr.* Lat. calx.] Chalk.

ચાક, *adv.* [See ચક-ચકિત.] Bright.

Id. ચાક કરવું To brighten; to polish. 2. To arouse;to shake off the dullness of.3.To excite; to put one on one's guard. દીવો ચાક કરવો To make a lamp brighter (by snuffing). ચાક થવું To be made bright. 2.To be aroused.

ચાકટ, **ચાકણુ**, Same as **ચાકળ.**

ચાક-પાક, **ચાક-બાક**, *adj.*[See ચાક bright + પાક, બાક, redup.] Bright. 2. Clever; sharp.

ચા-કર, *s. m.* [P. *fr.* चह् anything *fr.* S. किम्, कः, anything + P. कर्दन् *fr.* S. कृ कर्तुम्, to do. *Cf.* कि-कर.] A servant; a domestic; an attendant; a menial; a slave.

Id. ચાકર નફર *s. m. pl.* Servants and the like; any one of a class of menials (Used in contempt).

Prov. ચાકરને ઘેર ચુકર, ને ચુકરને ઘેર નફર ઘણા Too many cooks spoil the broth.ચાકરને શેઠ ઘણા, ને શેઠને ચાકર ઘણા If a master won't stick to his servants,the servants will find other masters. ચાકર એવા ઠાકર (શેઠ) Like servant, like master. ચાકર તે ચાકર A hireling is a hireling; The work of a hireling cannot be expected to be as good as that of an interested person.

ચા-કર-ડી, *s.f.* A maid-servant;a female servant.

ચાકરિ-યા-ત, *adj.* [See ચાકરી + વૃત્તિ.] Engaged in service.2.Working as a servant

Id. ચાકરિયાત માણસ—આદમી A servant.

ચાકરિ-યું, *s. n.* Lands, &c., given in return for service done to a whole village.

ચા-કરી, *s.f.* [See ચા-કર.] Service; the pay of a servant; duty; employment; attendance; one's proper business or work.

Id. ચાકરી કરવી To serve; to wait upon. માંદા માણસની ચાકરી કરવી To nurse a sick man. ચાકરી મળવી To be employed-ની ચાકરીમાં રહેવું.-ની ચાકરીએ રહેવું To be employed as a servant of. ચાકરીમાં રાખવું To

employ as a servant.કઠણ ચાકરીHard service. ચાકરી-ચોર Avoiding work or one's own duty—of a servant.

Prov. ચાકરી વિના ભાખરી નહિ: ચાકરી કરે, તે ભાખરી પામેNo gains without pains:He that doth not work shall not eat:No sweat, no sweet. ચાકરી સબસે આકરી The position of a servant is very hard.

ચાક·લો, *s. m.* [See ચાક, ચક્ર.] A water-wheel; the Persian wheel.

ચાક·ળ,
ચાક·ળે·ણ, } *s.f.*A kind of snake which, when coiled, appears like a wheel.

ચાક·ળી, *s. f.* A small pot used on auspicious occasions.

ચાક·ળો, *s. m.* [See ચાક·લો.]A circular seat made of leather. 2. A water-wheel. 3. A small water-pot.

ચાકી, *s. f.* A circular and flat piece fixed in the axle of a wheel. 2. A round flattish gourd; a pumpkin.

ચાકુ, *s. m. n.* [See ચપ્પુ.] A penknife.

ચાકું, *s. n.* [See ચક.] Any large thick slice. 2. A thick roundish mass.

ચા-ખડી, *s. f.* [See ચાર+ખડું. Or. P. चेह dim. + S. खट्वा a cot, *Cf.* Mar. खडावा] A wooden shoe; a patten; a clog. (Generally used in the plural.).

ચાખડીઓ પેહેરીને, મંદિરે એમ ચાલો.—**પ્રેમાનંદ.**

ચાખ·ણું, *s. n.* [See ચાખ·વું.] Pickles. (Used in the Surat Dst.).

ચાખ·વું, *v. t.* [S. चष् to drink.]To taste; to relish. 2. To experience. 3. To appreciate. 4.To smack;to try the flavour of.

ચાખ·ળિ·યો,
ચાખ·ળો, } Same as **ચાક·ળો.**

ચાગલું,
ચીગળું, } *adj.* [See ચંગ, Mar. चांगले *fr* P.चंग.ચંગ,good,handsome;or ચાર four+ગળ·વું to filter.]Pretending to be very clean,pure, or holy (Used in Gohilwad). 2. Foolish but striving to be accounted shrewd or knowing [Used in Kthd.). 3. Darling; fondled; indulged (Used in Hālār).

ચાગ,-ચુંગું,*adj.*Idiotic; wanting in common sense (Used in Kthd.).

ચાચર, *s. m.* [S. चत्वर] A square; a court-yard.

ચાચરિ·યાં, *s. n. pl.* The attendants of the guardian deity of a street.

ચાચરું, *s. n.* The forehead (Used in Jhālāwād).

ચાચા, *pl.* of **ચાચો.**

ચાચો, *s. m.* [See કાકો.] An uncle.

ચાઞ્ચલ્ય, *s. n.* [S. *fr.* ચઞ્ચલ, ચંચલ.] Unsteadiness; fickleness; transitoriness.2. Activity. 3. Cleverness.

ચાટ, *s. m.* [S. चाट a cheat *fr.* चट् to pierce, to injure, to kill.Or, S.चाटु sweet.] A cheat who wins confidence and then deceives. 2. A person who is refuted in arguments.3.A person who is put to shame.

Id. ચાટ પાડવો To prove (a person) to be a rogue. તેને ચાટ પાડે છે He makes him feel ridiculous.

ચાટ, *s. f.* A slab of stone with a hole scooped in it, in which is collected the refuse of food for the use of cattle and dogs.

Id. કુતરાની ચાટ A hollow made in a slab of stone, into which is thrown refuse of food for the use of dogs.

ચાટ·કો, Same as **ચટ·કો.**

ચાટ·ણિ·યું, *adj.* [See ચાટ·વું, ચાખ·વું, to lick.] Accustomed to obtain bribes.

ચાટ·ણું, *s. n.* [See ચાટ·વું.] A lambative or linctus. 2. A form of medicine; an electuary or bolus.

ચાટ·લું, *s. n.* [See ચાટ a slab+લું dim.] A mirror; a looking-glass.

ચાટ·લું. *s. n.*[See ચાટ a slab of stone+લું dim] A square nugget of gold or silver.

ચાટ·લો, *s. m.* [See ચાટ·લું.] A rupee (spoken of in contempt or disgust).

ચાટ·વું, *v. t.* [Hem. Des. चट्टइ = S. भुङ्क्ते he eats, *fr.*S. चाटु to stick to cause *fr.*S.चट् to stick; orS. चष् to drink.]To lap;to lick. 2. To take down; to swallow; to get down.

ચાટવો, *s. m.* A wooden ladle; a large spoon made of wood. 2. arwodeo Aon.

ચાડુ, } *s. f.* [S. चाटु sweet + ઉક્તિ.]
ચાટક્તિ, }
Pleasing or agreeable words; flattery.

ચાડુ•ડી, *adj. f.* [S. चाटु sweet talk. Or, See ચાતુર્ય, ચાતુરી, ચતુર.] Loquacious (of a woman). 2. Pretending to be wise (of a woman.)

ચાડુ•ડી, *s. f.* [See ચાટુ or ચાટ•વું.] An instrument of silver or of other metal having the form of a ladle, about a finger in length, used in removing wax or matter from the ear.

ચાડુ•ડો, *adj. m.* [See ચાટુ•ડી.] Loquacious (of a man).2. Pretending to be wise (of a man).

ચાટો, *s. m.* Same as **ચાટ•ણું.**

ચાઠું, *s. n.* [See ચામ•ડું.] The mark of a sore or boil on the skin; a scar. 2. An open ulcer.

ચાડ, *s. f.* [See ચાટ•વું to lick; or ચાટુ pleasing words.] Anxiety; care; heed.

ચાડ-ખું, *s. n.* [+ રખુ, રાખ•વું.] A body of watchmen in a village.

ચાડ-સરી, }
ચાડ-સોરી, } *s. f.* [+ સળી a stick.] A
ચાડ-હરી, }
peg driven in the ground to hold a tent, &c, firm & erect (Used in Kthd.).

ચાડિ•યું, *adj.* [*Cf.* Har. चहाड a tell-tale *fr.* S.चाटु sweet-speaking. See ચાહ•વું, ચહા•વું + ટ, ડ, dim. See ચાડી or ચાવ•વું+ટ, ડ, dim.] Addicted to slandering other persons; slandering; tale-bearing; calumniating.

ચાડિ•યે•ણ, *Fem.* of ચાડિ•યો.

ચાડિ•યો, *s. m.* [See ચાડી.] A slanderer; a backbiter; a calumniator; a tell-tale; a tale-bearer. 2. A thin fleshless person. 3. An ugly representation of a notorious wicked person, exposed in a village at a prominent place a Guy Fawkes.4.An image of a a person held up to public ridicule.5. A scare-crow placed in a field to frighten away birds, beasts,&c., that would eat up the crop.

ચાડી, *s. f.* [Hem. Des. चाडो = S. माया•वी deceitful. *fr.* S. चाटु sweet.] Calumny; evil report; defamation; slander; tale-bearing; backbiting.

Id. ચાડી ખાવી-કરવીTo backbite;to revile the absent. ચાડી•ચુગલી Malicious babbling of another's misdeeds or foibles;inventing and telling tales of another's misdeeds or foibles.

ચાડી-ખોર, *adj.* [See ચાડી + P. ख़ोर् fond of *fr.* खुर्दन् to eat.] Same as **ચાડિ•યો.**

ચાડું, *s. n.* [See ડાચું the mouth (spoken of in contempt)by transposition of letters.] The mouth; the face (spoken of in contempt) 2. The cavity or hollow at the end of a spoon.3.A saucer-shaped vessel forming a part of a lamp-stand; a lamp-stand.

ચાણકય, } *s. n.* [S. चाणक्य name of a
ચાણાખ્ય, }
clever statesman.] A work on politics.

ચાણ્ડાળ, Same as **ચણ્ડાળ, ચંડાળ.**

ચાણ્ડાળ•ણી, } Same as **ચણ્ડાળ-ણ,**
ચાણ્ડાળે•ણ, }
ચંડાળ•ણ.

ચાતક, *s. n.* [S.] A bird supposed to drink water only from the clouds.

ચાતર•મ, *s. n.* [S. चातुर्यम्. See **ચાતુર્ય.**] Arbitration; investigation of a matter in dispute by an assembly of arbitrators. 2. The judgment or decision of a matter by arbitrators. (Used in the Surat Dst.).

ચાતર•વું, *v. t.* [S. चर् to walk.] To move away; to slink or sneak away; to stir.2.To depart; to deviate from. 3. To brag.

આગળ થઈ એક આવિયું, અતી ફળ ત્યાં અપાર રે,
ચાખે તો ડગ કેમ ચાતરે, એવો માયા-રૂપ રસાળ રે.
—**ભોજોભગત.**

ચાતરી, *s. f.* The axle of a spinning wheel.

ચાતુર, Same as **ચતુર** Clever.

ચાતુર-માસ, *s.n.* [S. चातुर्मास्य *fr.* चतुर् four + मास a month.]A period of four months. 2.The rainy season;July to October.

ચાતુરી, *s. f.* [S. चातुर्य *fr.* चतुर clever.] Ingenuity; cleverness; shrewdness; sagacity; intelligence.

ચાતુર્ય, *s. n.* Sansk. form of **ચાતુરી.**

ચાતુર્વેદી, *adj.* [S. *fr.* चतुर four + वेद the Vedas, See વેદ.] Studying or learned in the four Vedas.

ચાદર, *s. f.* [P. चद्दर *fr.*S.छद् to cover.] A sheet for a bed.2.A blanket;a sheet of cloth.

Id. ચાદર ઓઢાઢવી-નાખવી Lit. To place a sheet on or over (a person).2. To perform a ceremony by placing a sheet of cloth or a robe of office over a person-particularly the ceremony of investing a pupil of a holy man or priest with the robe of his spiritual preceptor, and appointing the pupil as heir to the preceptorship. 3. To invest with an office.4.To make a recluse of. 5. (Ironical) To divest one of all one's worldly belongings; to impoverish; to ruin. ચાદર ઓઢવી To become insolvent. ચાદરમાં પાંચશેરી ઘાલી મારવું To beat in such a way that other people may not know of it.

ચાદર-પાટ, *s. m.* [See ચાદર+S. पट cloth.] Cloth broad enough to be useful as a sheet for a bed.

ચા-દાની, *s. f.* [See ચા +P. દાની holding] A kettle for boiling tea.

ચાનક, *s. f*, [See ચાહક; or ચિત, ચૈતન્ય, ચાહે•ના.]Care;salutory advice; admonition; warning.

ચાન•કી, *s. f.* [See ચાંદ + કી dim.] A small baked cake.

ચાન•કું, *s. n.* A small **ચાન•કી** 2. A little boy.

ચાન્દ્રાયણ, *s. n.* [S. *fr.* चन्द्र the moon + अयन motion.] An expiatory observance regulated by the moon's waxing and waning. In this observance the quantity of food taken on the day of full-moon is sixteen mouthfuls, and is reduced by one mouthful every following day during the waning of the moon, until on the day of new-moon no food is taken; it is then increased by one mouthful every following day during the waxing of the moon, until it reaches sixteen mouthfuls on the day of full-moon.

ચાપ, *s. n.* [S.] A bow; an instrument for shooting arrows.

ચાપ, *s. f.* Corruption of **ચાંપ.**

ચાપકો, } Same as **ચાબક.**
ચાપખો, }

ચાપટ, Same as **ચપટ.**

ચાપટિ•યું, *s. n.* [See ચપટ, ચપટું.] A flat kind of diamond, generally of a yellowish colour.

ચાપા-ચિપ, *s. f.* [See ચાંપ•વું.] Making up with minute care;a nice arrangement; fastidiousness. 2. The habit of delaying; procrastination.3.Botheration; tediousness.

ચાપા-ચિપિ•યું, *adj.* Nice or careful in arranging; fastidious.2.Causing delay. 3. Tedious.

ચાપ•ડો, *s. m.* [See ચાંપ•વું.] A clasp.

ચાપ-લુસી, *s. f.* [See ચાંપ•વું + લુછ•વું, લોહ•વું.] Flattery; fawning.

ચાપુ, *s. m.* & *n.* [See ચપ્પુ, કાપ•વું.] A knife; a penknife.

ચાબક, }
ચાબુક, } *s. f.* [P. चाबुक.] A whip; a horse-whip.
ચાબુખ, }

ચાબખો, *s. m.* A mild correction.2.An instructive poem.

ચાબુક-સ્વાર, *s. m.* [+ અસ્વાર; સ્વાર.] A rider; a jockey; a skilful rider.2.A horse-breaker.

ચામ, *s. n.* [S. चर्म.] Leather. (Used in poetry.)

ચામ-ખેડું, *s. n.* [See ચામ•ડું skin + ખેડ•વું to plough.]A magician's bag or wand.

ચામ-ચિડિ•યું, } *s. n.* [See ચામ, ચામડી,
ચામા-ચડિ-યું, }
+ ચિડિ•યું a bird.]The leather-winged bat.

ચામ-ચોરી, *s. f.* [See ચામ•ડી + ચોરી theft.]Adultery;illicit intercourse between persons of different sexes.

ચામ-જૂ, *s. f.* [+ જૂ.] A louse which sticks to the skin.

Prov. તે મને ચામજૂની પેઠે વળગ્યો છે He does not cease to trouble me; *i. e.*, He follows me wherever I go.

ચામ•ઠી, *adj. f.* Fault-finding(a woman).

ચામ·ડું, *s.n.* [Seeચામ·ડી.] Same as **ચાડું.**

ચામ·ડિ·યો, *s. m.* One who takes off the skin of dead animals.

Prov. ચામડિયા, ગંધ ગઈ કે સહી ? A tanner must put up with bad smells;*i. e.*,A workman must put up with the inconveniences and discomforts of his work.

ચામ·ડી, *s. f.* [Dh. Des. चम्म *fr.* S. चर्म.] The skin. 2. Hide; leather. 3. The bark of a tree or of a fruit.

Id. ચામડી જવી To lose one's skin (by disease). 2. To be punished severely. ચામડી આવે છે New skin forms. ચામડી ઉતરડી નાખવી Lit. To take off the skin. Hence, 2. To flay. 3. To lash; to whip. 4. To punish severely.—ની ચામડી ચુંથવી To expose the wicked deeds of. See N. B. under **ચામ·ડું.**

ચામ·ડું, *s. n.* The skin. 2. Hide.2. Leather.

Id. ચામડું તોડી નાંખવુંTo beat severely;to beat to death.ચામડું ચુંથવુંTo thrash the husk. 2. To take useless trouble. 3. To commit adultery. ચામડું ચુંથાવું To be exposed to the tender mercy of wind, air, heat, beasts, and birds(of a dead body) ચામડું ખરાબ થવુંTo be beaten or thrashed. ચામડાનું તાળું A respectable elderly woman, who is able to take care of the affairs of the family and exercises a check over the younger members. ચામડાનું નાણું A government currency-note or loan-bond. ચામડાની નોટ વટાવવી To take money for giving away a daughter in marriage. ચામડાની નોટ ચલાવવી, ચામડાનું ગાજ ચલાવવુંTo commit adultery for money(said of a woman). ચામડાની જીભ છે The tongue can easily roll about in talking, *i. e.*, The tongue is liable to speak a lie.

N. B.—ચામડી is thin and delicate; and ચામડું is thick and rough.

ચામર, *s. m. & f.* [S. *fr.* चमरी a kind of cow.] A fly-driver. 2. A kind of metre or poetical composition, the letters in which can be written in the form of a ચામર (a fly-driver).

ચામ-રસ, *s. m.* [See ચામ·ડી + રસ.] Carnal pleasure; sexual enjoyment.

Prov. આમરસ ને ચામરસ (બે સરખા) Mango juice and carnal pleasure are equally enticing.

ચામા-ચિડિ·યું, Same as **ચામ-ચિમડિ·યું.**

ચામા-ચોણુ, *s. f.* A large kind of mouse. 2. Same as **ચામા-ચિડિ·યું,**

ચામુણ્ડા, *s. f.* [S. चामुण्डा Name of the goddess who killed the monsters शुम्भ and निशुम्भ.] Name of a goddess. 2. A woman in her angry mood.

ચામોદિ·યું. *adj.* [See ચામોદી.] Coquettish. 2. Prankish.

ચામોદી, *s. f.* [See ચામ·ડી + મોદ joy.] Haughtiness; arrogance. 2. Coquetry. 3. Amorous blandishments.

ચાય·ણી, Same as **ચાર·ણી, ચાળ·ણી.**

ચાય·ના, Same as **ચાહે·ના.**

ચાર, *adj.* [S. चतुर् .] Four. 2. Any moderate number or quantity.

Id. ચાર ખાણ The four great divisions of animals, *viz.* અંડજ born from eggs; ઉદ્ભિજ્જ born by germination; સ્વેદજ born from sweat or warm vapour; and જરાયુજ viviparous. ચાર ખુંટ The four corners. 2. The whole earth. ચાર દાણાLit.Four grains. 2. A small quantity of corn. તેનામાં ચાર દાણા એ નથી He has no common-sense. 2. He is an idiot. ચાર ધામ The four great holy places in the four directions in India, *viz.*, જગન્નાથ પુરી in the East, સેતુ-બંધ રામેશ્વરin the South, દ્વારકા in the West,and બદરી કેદાર in the North.ચાર પદાર્થThe four great objects of life.*viz.*,ધર્મReligious merit, અર્થWorldly objects, કામDesire (wealth),and મોક્ષ Final emancipation. તેના એના ઉપર ચાર હાથ છે This man enjoys that man's full favour. તે ચાર પૈસે સુખી છે He enjoys a competency; He is rich. ચાર માણસમાં વિચારીને બોલવું One must be careful about what one says in the presence of a large number of men. ચાર લોકમાં ગણાવું To be respected amoug the people. 2. To be counted as one of the Upper Ten. ચાર વાત કહીને વાળીશ I shall dissuade him in a few words. ચાર દહાડાના જૂઠા

લોભને માટે For a few days' false gain. ચાર આંખ Very circumspect or watchful. ચાર આંખો કરવી To have an angry look. ચાર આંખો થવી To be angry. 2. To envy. 3. To meet face to face. 4. To be mad. ચાર હાથ કરવા To make haste. 2. To get another to help oneself. ચારે હાથ હેઠા પડવા To lose support or patronage. 2. To be disappointed. ચારે ચકે At all times.

Prov. ચાર દહાડાનું ચાંદરણું, ને ઘોર અંધારી રાત A few days of pleasure are succeeded by a long period of misery. ચાર મળે ચોટલા, ને ઉંધા વાળે ઓટલા Too many cooks spoil the broth. ચાર કાનની વાત છ કાને જવા દેવી Don't repeat among strangers what you hear among friends. ચાર ચાર ગાઉ ચાલતાં લાંબો પંથ કપાય Step by step one goes very far.

ચાર, *s. f.* [See ચાર·વું Or, Dh. Des. चारं = S. पयालम् name of a plant.] Green grass.

ચાર, *s. m.* [S. *fr.* चर् to walk] A secret messenger; a scout.

ચાર-કણું, *s. n.* [See ચાર grass+કણ a particle.] A preparation of coarse-ground grain, boiled to serve as food for cattle.

ચાર-ખાની, *s. f.* [See ચાર four + खण्ड a piece of cloth.] A kind of chequered cotton-cloth.

ચાર-જામો, *s. m.* [+ જામો.] A saddle composed of four folds of cloth.

ચારટ, ચારઠ, *s. f.* [Eng. *Chariot.*] A chariot; a kind of horse-carriage.

ચારણ, *s. m.* [S.] A panegyrist; a bard. 2. Name of a Hindu caste. 3. An individual of this caste.

ચારણી, *s. f.* [See ચારણ.] The dialect of the ચારણ community.

ચાર·ણી, *s. f.* [See ચાળ·ણી.] A sieve.

Prov. ચારણીમાં પાણી ભરવું To store up water in a sieve. 2. To undertake to do a fruitless work. ચારણીનો ગુણ કરવો તાજ, સુપડા ગુણ ગ્રહેવાનું કાજ Do as the bee does with the rose, take the honey and leave the thorn.

ચાર-પાઈ, *s. f.* [See ચાર four + પાયો a leg.] A cot; a bed-stead; a charpoy.

ચાંપો બેઠો ચાર-પાઇ પર, ગઇ દોઢ પોહોર રાત,
ચરિત્ર કીધું ચંતની, વિસ્તારી કહું વાત.
—સામળભટ.

ચાર·ણો, *s. m.* [See ચાર·ણી.] A large sieve.

ચાર-વાલી, *s. f.* [See ચાર, four + વાલ.] A weight equal to one-eighth of a tol (તોલા).

ચાર·વું, *v. t.* [See ચાળ·વું.] To sift (flour) through a sieve.

ચાર·વું, *v. t.* [See ચાળ·વું. *fr.* S. चल् to move.] To turn the tiles on a roof; to put tiles on a roof; to tile a roof.

ચાર·વું, *v. t.* [Caus. of ચર·વું.] To graze cattle. 2. To tend cattle.

ચાર-સેં, *adj.* [See ચાર four+S. शत સો, a hundred.] Four hundred; (400).

ચારસો, *s. m.* [See ચોરસું, ચોરસો.] A covering for the bed.

ચાર-સો, *adj.* Same as **ચાર-સેં**.

ચારિત્ર, ચારિત્ર્ય, *s. n.* [S. See ચરિ·ત્ર.] Good conduct.

ચારી, *s. f.* [See ચર a long trench for cooking.] A long trench in which a fire is made.

ચાર ગજની ચારી ખોદાવો રે, તે મધ્યે અગ્નિ ધિકાવો રે.
—ગોવિંદ.

ચારું, *s. n.* [S. चर्, चल्, ચાલ·વું, to walk.] A wound on the outer part of the thigh of an ox, caused by frequent pricking with a goad.

ચારુ, *adj.* [S.] Beautiful; elegant; handsome.

વિશ્વમાં ન કાંઈ ચારુ, યોગ્ય ગુરુ કયાં વસે ?
—વલ્લભ.

ચારુ·તર, *adj.* [S. *fr.* + तर comp. suffix.] More beautiful. 2. Very beautiful.

શોભવી ચારુતર ગુર્જર વાણી તેવી,
શોભે સુ-ચારુતર ગુર્જર ભૂમિ જેવી.
—પ્રાચિન-કાળ-માળા.

ચારેક, *adj.* [See ચાર four + એક one.] About four.

ચારે-ગમ, *adv.* [+ ગમ, મગ, માગ.] All around; on four sides; on every side.

ચારે-વેળા, *s. f.* [+ વેળા time Correctly,

ચોથી વેળા. *fr.* ચોથી fourth + વેળા.]The fourth or last part of the day. Hence, 2. The evening time.

ચારો, *s. m.* [See ચાર grass.] Fodder. 2. Food for cattle or birds.

ચારો, *s. m.* [S. चार् to walk.] Mode of living.

Id. ભાઈ ચારો Brotherly conduct.

ચારો, *s. m.* [P. चारह् remedy = S. चार in ઉપ-ચાર *fr* चर् to walk. *Cf.* લા-ચાર for ના-ચાર Or, Hem. Des. चारा = S. इच्छा a wish.] A means; a step; a measure; a remedy. 2. Influence; efficiency; effectiveness.

Id. તે કામમાં મારો કશો ચારો ચાલતો નથી I can do nothing effective in the matter; I can do nothing that will influence the result.

ચારોળી, *s. f.* [Guj. ચાર a kind of tree + ગોળી small balls.] Seeds of the tree called ચાર.

ચારોણું, *s. n.* [See ચાળ-વું.] Dust. (Used in Kthd).

ચાર્વાક, *s. m.* [S. Name of a philosopher.] An athiest; a materialist. 2. A talkative man; a man that takes pleasure in talking.

ચાલ, *s. f.* [S. चल् to walk. See ચાલ-વું.] Moving; walking; gait. 2. Air; step; pace; manner of walking.3. The pace of a horse. 4. Behaviour. 5. *s. m. f.* Custom; fashion; practice; habit; way; manner; method. 6. Currency or circulation (of a coin).7. *s. f.* A uniform row,line, or series of houses.8. [See ચાળો.] A trick; a whim.

Id. ચાલ ચાલવી To follow a line of conduct. ચાલ ચલાવવી To introduce a custom. એકની એક ચાલે ચાલે છે He moves at a uniform pace.ઘોડાની ચાલે ચાલવુ To walk at the speed of a horse.ન્યાતમાં ચાલ પડ્યો છે It is a custom in the caste.

ચાલ-ક, *adj.* [S. *fr.* चल् to move.] Regulating;directing. 2. *s. m.* A regulator; a director.

જે માયા-ચક્ર-ચાલક નિત્ય. —ગિરધર.

ચાલ-ચલ-ગત, *s. f.* [See ચાલ-ચલ-ણ+ગતિ.] Same as **ચાલ-ચલણ.**

ચાલ-ચલ-ણ, *s. n.* [See ચાલ-ચલ-ણ.] Manners; behaviour; conduct; practice; usage; custom; ways; demeanour.

ચાલ-ચલ-ણિ-યું, *adj.*Serviceable for the time only; temporary.2. Nat steady;fickle.

ચાલ-ણ-ગાડી, *s. f.* [See ચાલ-વું + ગાડી] A go-cart;a machine for teaching children to walk.

ચાલ-ણ-ચૂલો, *s. m.* [+ચૂલો.] A stove that can be removed from one place to another.

ચાલ-તાં લગી, *adv.* [+ લગી up to] As far as can be carried out;as far as one can exert one's influence; as far as can be managed; as far as possible;if it be within one's power.

ચાલ-તી, *s. f.* Sneaking away.

Id. ચાલતી પકડવી To sneak away; to withdraw privately, as a person afraid or ashamed of being seen.

ચાલ-તું,*adj.*That is in motion or action; active.2.Continuous.3.Current, prevalent. 4. Being in the ascendant; being in use. 5. Existing; subsisting. 6. Going away; withdrawing.

Id. ચાલતો કજીયો વેચાતો લેવો-હોરવો To mix oneself up in a quarrel, in which one has no concern. ચાલતાં કજીયો શોધવો To seek occasion for quarrelling. ચાલતી ગાડીએ બેસવું To take the side of the successful party in a quarrel;to worship the rising sun. ચાલતું ચલણ કરવું To manage with those things which are within one's reach. ચાલતું પેઢું A thriving and prosperous business. બોલતાં ચાલતાં મરી ગયો He died while in the bloom of health (Lit., able to walk and talk). બોલતો ચાલતો Able to walk and talk.2.Quite well; all right. ચાલતો કાળ The season of power and prosperity. મારે તના વના ચાલતું નથી I cannot do without it; I will find no ease without it. ચાલતી પકડવી, ચાલતું થવું, To be gone; to withdraw oneself. ચાલતું થવું To be started or begun. ચાલતી શેર Lit., A running stream of water.2.A continuous flow of money into one's treasury. ચાલતું ચાલણ A

temporary measure; a temporary arrangement.

Prov. ચાલતાંનાં વધામણાં: ચાલતી વહેલે સૌ બેસે Every man worships the rising sun. ચાલતા બળદને આર ઘોચવી નહિ Do not spur a free horse. ચાલતી રોજને લાત મારવી નહિ Don't give up the employment that you have, for a prospective post.

ચાલ•ન, *s. n.* Moving a thing from its place; shaking.

ચાલ•વું, *v. i.* [S. चल to walk.] To move; to walk. 2. To march; to travel. 3. To proceed; to make a progress; to be under process. 4. To flow; to pass; to have a course; to continue on; to pass through successive stages; to have currency. 5. To be permitted, suffered, or allowed. 6. To behave. 7. To serve; to satisfy; to be content. 8 To act; to work; to be in action. 9. To go on regularly (of a watch). 10. To suit; to answer; to do; to be adequate to a purpose. 11. To have effect, influence, or prevalence. 12. To be received or tolerated; to pass with. 13. To perish; to die.

Id. કામ ચાલવું To proceed—of a work. 2. to be not stopped; to continue—of a work. 3. To be conducted in a criminal court—of legal proceedings. તેની અક્કલ આ કામમાં ઠીક ચાલે છે He has an insight into this business. મોઢું ચાલવું To speak. 2. To use abusive language. 3. To get an appetite after a sickness. 4. To be eating continually. હાથ ચાલવો To work with the hand. 2. To be able to work with the hands. 3. To beat or strike with the hand. આ કલમ ઠીક ચાલી This pen continued serviceable for a long time. વરસનાં વરસ ચાલ્યાં ગયાં Year after year elapsed. વેપાર—ધંધો—રોજગાર ચાલવો To be employed in a lucrative business. 2. To be respected as an honest man. સાખ ચાલવી To be exercised—of power, influence; or authority. મસલત ચાલે છે A consultation is going on. સંદેશા ચાલે છે Messages are passing or interchanged (between two places). એ પુસ્તકો નિશાળમાં ચાલે છે These books are in use in schools. આડી ચાલે ચાલવું To act wrong. નાક એવા જોરથી ચાલે છે He snores so loudly. સંચો ચાલતો થયો The machinery was set in motion.

Note.—The applications of this verb are manifold; but the general import is that of motion or progression.

ચાલાક, *adj.* [P. *fr.* S. चल to move.] Active; sharp; brisk; smart; nimble. 2. Intelligent; clever.

ચાલાકી, *s. f.* Activity; sharpness; briskness; smartness. 2. Intelligence; cleverness.

ચાલી, *s. f.* [See ચાલ, ચાલ•વું.] A row of houses.

ચાલુ, Same as **ચાલ•તું.**

ચાલ્યું, *interj.* Never mind! don't care!

ચા•વડી, *s. f.* [See ચાર four + વાટ.] A police office, gate, or station.

ચાવડી, *s. f.* [See ચાવડો.] A woman of the ચાવડા class.

ચાવ•ડું, *adj.* [See ચાળ•વું. ચળ•વુ, or ચાવ•વું.] Nice or careful in talking. 2. Talkative.

વ્યંતર શું વ્યંગ કરી, છૈયાં બોલે ચાવડું ?—**વલ્લભ.**

ચાવડો, *s. m.* An individual of a subdivision of Rajputs.

ચાવ•ણિ•યા, *s. m. pl.* [See ચાવ•વું.] The grinders. 2. The gums of the teeth. 3. The temples.

ચાવ•ણું, *s. n.* [See ચાવ•વું.] Something to eat; food.

ચાવ•રો, *s. m.* A bug.

ચાવલ, ચાવળ, } *s. m.* [Hem. Des. चाउल *fr.* S. तडुला: rice.] (Generally in the plural). Rice.

ચાવ•વું, *v. t.* [S. चर्व to eat.] To grind with the teeth; to masticate; to chew. 2. To bite. 3. To defame; to calumniate. 3. To speculate; to take bribes or douceurs.

Id. ચાવી ખાવું–નાખવું To devour. 2. To subject to public ridicule or disgrace. ચાવી ચાવીને બોલવું To speak with deliberation and with an attempt to produce a rhetorical effect. 2. To repeat the same meaning in different words. ચાવીને કૂચો કરવો To suck up the juice and to leave behind only the husk.

2. To discuss at great length or tediously.

ચાવળ, *s. n.* [See ચાશ + વાળ•વું.] An agricultural implement.

ચાવી, *s. f.* [Port *Chave.*] A key.

Id. (ઘડીયાળને) ચાવી આપવી To wind a watch or clock.

ચાશ, *s. m.* [Hem. Des. चासो = S. फल स्फाटित भूमि रेखा a furrow, *fr.* S.कृष् to draw.] A furrow made with a plough.

Id. ચાશ દેવી To give less than due. ચાશ ખાવી–આપવી To take less than due.

ચાષ, *s. m.* [S.] A kind of bird.

ચાસ, *s. f.* [See ચાસ•ણી.] Boiled syrup.

ચાસ•ણી, *s. f.* [S चष् to drink *Cf.* P. चाश्नि.] Boiled syrup; sugar prepared for confectionery.

Id. ચાસણી થવી To be boiled completely.

ચાસ•ણી, *s f.* [Seeચાખ•વું.] A test; a trial.

ચાસ•વું, *v. t.* [See ચાશ a furrow.] To plough deep.

ચાહ, } Same as **ચા.**
ચાહે, }

ચાહ, *s. m.* } Same as **ચાહે•ના.**
ચાહ•ના, *s.f.* }

ચાહ-ક, *adj.* [See ચાહ•વું.] Loving; affectionate. 2. *s. m.* A lover.

ચાહાન, } *adj.* [P.] Open; public. 2. Notorious.
ચાહન, }

ચોરી ચાહન થાય છે, જ્યારે ચોર ઝલાય.

—**દલપતરામ.**

ચાહ•વું, } *v. t.* [S. कम्, काम, to desire, to love.] To love; to be fond of; to like. 2. To wish; to desire; to long for. 3. To regard with tenderness or affection.
ચાહા•વું, }

ચાહે•ના, *s.f.* Love; fondness; attachment. 2. Wish; desire. 3. Choice.

ચાળ, *s.f.* [See ચાલ•વું.] The flaps of a garment.

ચાળ•ણ, *s. n.* [See ચાળ•વું.] The refuse obtained by sifting in a sieve (ચાળ•ણી).

ચાળ•ણી, *s. f.* [See ચાળ•વું.] A sieve; a strainer. 2. Sifting. 3. Lifting or turning the tiles of a roof.

ચાળ•વ•ણી, *s. f.* [See ચાળ•વ•વું.] Sifting; turning. 2. A change.

ચાળ•વ•વું, *v. t.* [Caus. of ચાળ•વું.] To turn frequently. 2. To make use of in several ways.

જુગારીમાં ડહાપણ ઘણું, ઘડે ઘણેરા ઘાટ;
જુગારી ચતુરાઈ ચાળવે, તેમાં ઊંઠી વાટ.

—**સામળભટ.**

ચાળ•વું, *v.t.* [See ચાલ•વું.] To sift; to strain. 2. To turn the tiles of a roof.

ચાળા, *s. m. pl.* Gestures. 2. Tricks; pranks; frolics. 3. Mimicry. 4. Blandishments; playfulness. 5. Coquetry.

Id. ચાળા પાડવા To imitate or mimic the gestures of a person in order to annoy him. ચાળા કરવા–માંડવા Same as ચાળા પાડવા. 2. To give excuses in order to avoid work.

ચાળા:ખોર, *adj.* [+ P. ख़ोर् fond of *fr.* ख़ुर्दन् to eat.] Addicted to playful pranks and tricks.

ચાળા-ચસ•કા, *s.m.pl.* [+ ચસ•કો.] Playful gestures.

ચાળી, *s. f.* A she-goat.

ચાળીસ, *adj.*[S.चत्वारिंशत् *fr.* चतुर् four + दश ten.] Forty; (40).

ચાળીસ•મું, *adj.* Fortieth.

ચાળું, *s. n.* A sheep. (Used in Kthd.).

ચાળો, *s. m.* [See ચાલ•વું to walk, to move.] Gestures; blandishments. 2. Winking of the eyes.

આ શો આંખલડીનો ચાળો રે,
સાહેલી આ તો કાનુડો કામણગાળો રે.

—**દયારામ.**

3. An affected gait. 4. Coquetry. 5. [See ચાર a spy.] A precursor; a harbinger; an omen.

ચાળો, *s. m.* [See ચાળ•વું to turn tiles.] A tile-turner.

ચિચ•વા•વ•વું, *v.t.* [See ચીં•ચીં] To tantalize.

ચિચ•વા•વું, *v.i.* [Pass. of ચિચ•વા•વ•વું.] To be tantalized.

ચિંથરિ•યું, }
ચિંથરી, } Same as **ચિંથરિ•યું, ચિંથરી,**
ચિંથરૂં, }
ચિંથરે-હાલ }

ચિથરું, ચિથરે-હાલ, Clothed in rags.

ચિંદર-ડું, *s. n.* [S. चीर, ચીર, a fine garment. Or Dh. Des. चिंधं *fr.* S. चिह्न a sign.] A strip of cloth; a rag.

ચિંદર-ડો, *s.m.* A long cut in a piece of cloth.

ચિંદરી, ચિંધ-ડી, ચિંધર-ડી, *s. f.* [See ચિંથરું + ડી dim.] A piece of rag; a rag.

ચિંધ-વું, *v. t.* [See ચિન્ત-વું.] To order; to direct.

ચિંબોળ-વું, ચિંમળ-વું, *v. t.* [See ચિમ-ટો.] To pinch (the ear).

ચિકટ, *adj.* [See ચીક. Or, S. चिक्कण.] Gummy; adhesive. 2. Tough; tough and enduring. 3. Persisting; dogged; enduring. 3. Inflexible. 4. Importunate. 5. Grasping tight. 6. Niggardly; slow in working.

ચિકટ-પણું *s.n.* Adhesiveness; stickiness. 2. Toughness. 3. Persistency. 4. Importunity. 5. A tight grasp. 6. Niggardliness.

ચિકટ-વું, ચિકટા-વું, *v. i.* To be soiled with oil, sweat, &c. 2. To stick; to adhere.

ચિક-ટો, *s. m.* A kind of flaxen cloth having the appearance of being soiled with oil, &c. 2. Gold wire about 50 yards long.

ચિકટો ચિકટવાળો થઈને ભમાવિયા —**વલ્લભ**

ચિકણુ, *s. f.* A kind of cucumber.

ચિકણા-ઈ, *s. f.* [See ચિકણું.] Unctuousness; fattiness.

ચિક-ણા-શ, Same as **ચિક-ણા-ઈ.**

ચિક-ણી સોપારી, *s.f.* [+ સોપારી.] A kind of areca-nut, which forms a sticky lumpin the mouth; areca-nut gathered at an early stage of ripeness, boiled in milk, and dried in the shade.

ચિક-ણું, *adj.* [See ચિક-ટ. S. चिक्कण.] Sticky; adhesive; greasy; gummy. 2. Thick; substantial. 3. Griping fast. 4. Tough. 5. Miserly; stingy. 6. Haggling.

Id. ચિકણો લાટ–વાઘર Very tough. 2. Very persevering-ચિકણો વાર Saturday.

ચિકન, *s. n.* [Eng. *Chequered.*] Embroidery.

ચિકન, Same as **ચિકણુ** A kind of cucumber.

ચિકસા, *s. f.* [See ચિકિત્સા.] Same as **ચિકિત્સા.** 2. A fault-finding and slandering tendency of the mind.

ચિકસા-ખોર, *adj.* [+ P. ख़ोर fond of *fr.* ख़ुर्दन to eat.] Fault-finding and slandering.

ચિકાર, *adv.* [Guj. ચી. ચીં-ચી, Imit. + કાર sound or meaning.] Filled to the utmost capacity or fully. 2. Crowdedly. (Used with the verbs બેસવું, ભરવું, &c.).

ચિકા-શ, *s. f.* [See ચીક, ચિક-ટ, ચિક-ણું.] Adhesiveness; viscidity; glutinousness; unctuousness; greasiness.

ચિકિત્સ-ક, *adv.* [See ચિકિત્સા.] Knowing and distinguishing different diseases. 2. Observant of other's defects. 3. Able to distinguish merits from demerits. 4. Critical; fastidious.

ચિકિત્સ-ખોર, *adj.* [See ચિકસા-ખોર.] Hypercritical; carping; captions. 2. Fastidious. 3. Falling an easy prey to one's fancies and unfounded apprehension.

ચિકિત્સ-નીય, *adj.* [See ચિકિત્સા] Fit to be treated and likely to be cured by a physician. 2. Medicable; curable.

ચિકિત્સા, *s. f.* [S. *fr.* कित् to heal, to suspect.] Knowledge of different diseases. 2. The habit of observing defects. 3. The ability to distinguish between merit and demerit.

ચિકોટી, *s. f.* [See ચિકટ.] A grip of the wrist.

ચિખલ, ચિખ્ખલ, *s. m.* [Hem. Des. चिक्खल्लो = S. कर्दम: mud, *fr.*S. चिखिल mud.] Mud; mire.

ચિઙ્ગૂટ, *adj.* [See ચિક-ટ, ચેંગ-ટ.] Sticky; tough. 2. Slow; dilatory; lingering. 3. So importunate as to tire.

ચિઙ્ગા સૂ-વું, *v. i.* [+ સૂ-વું to sleep.] To pretend to be asleep.

ચિઙ્ગું, *adj.* [*Cf.* Mar. चेंगट. See ચિકટ.] Same as **ચિઙ્ગૂટ.** 2. Artful; cunning.

ચિચર-વટી, *s. f.* [See છાંછરું + વાટ.] A

strip of land; a narrow piece of land. 2. [See ચિતરી + વાટ.] A dirty narrow piece of land.

ચિચર-વટી, *s. f.* [Imit. See ચ·ચરા·ટ.] A pain in the throat caused by eating sweet or warm substances. 2. A feeling of excitement. 3. Violent love.

ચિચર-વટો, *s. m.* Same as **ચિચર-વટી.** 2. Fear; dread. 3. Perplexity.

ચિચર-વટો ચિતમાં પડયો, નીચ વાતથી નેટ;
હસવું તો ભૂલી ગયો, પડયો ધ્રાસકો પેટ.

—સામળભટ.

ચિચકૂકો, *s. m.* A squirt; an instrument to throw out a stream of liquid; a jet.

Id. ચિચકૂકે ખેલવું To play with a squirt; to squirt; to throw out a jet of liquid.

ચિચ·વાડો, *s. m.* [See ચીસ + વૃત્તિ.] A loud noise; a scream. 2. A row.

ચિચ·વા·વ·વું, *v.t.* Same as ચિ઼ચ·વા·વ·વું 2. [See ચિચ·વાડો.] To cause or oblige to scream.

ચિચ·વો, *s. m.* [Imit.] A see-saw.

ચિચા·ડી, *s.f.* [Imit. See કિકિ·યારી.] A scream.

ચિચુડો, } **ચિચોડો,** } *s. m.* [S. चिञ्चा a tamarind tree + કુકો a pebble to play with.] A tamarind seed.

ચિટ-ણીસ, } **ચિટ·નિસ,** } *s. m.* [See ચિઠ્ઠી + P. नवीसद writer *fr.* नाविस्तन to write.] A writer of notes; a private secretary. 2. A shirestadār; a clerk with whose assistance the superior officer conducts office work.

ચિઠ્ઠી, *s. f.* [See ચિથ·ડું + ઈ dim.] A note; a small epistle. 2. A bill of exchange; a bond. 3. A label. 4. A note of invitation. 5. An order. 6. A letter of mourning. 7. A card. 8. A ticket.

Id. ચિઠ્ઠી લખવી To write a small letter. ચીઠ્ઠી લખી આપવી To write a bill of account. 2. To write a promissory note of hand. ચિઠ્ઠી ચોટાડવી To stick a label. શાહજોગ ચિઠ્ઠી A promissory note, the amount of which is to be paid to any respectable person. ચિઠ્ઠીનો ચાકર Lit. A messenger that carries a written note. Hence, 2. A servant whose duty it is to duly deliver his master's note to the right person, but who is not free to do more. ચિઠ્ઠી ફાટી જવી To die (of an unmarried daughter, referring to her parents' freedom from their duties and responsibilities.).

ચિઠ્ઠી-ચપાટી, *s. f.* [+redup.] Epistolary correspondence. 2. A note; a letter.

ચિઠ્ઠી-પતરી, *s. f.* [S. + પત્ર.] Same as **ચિઠ્ઠી-ચપાટી.**

ચિઠ્ઠી-દોરો, *s.m.* [+ દોરો.] A string or a small note containing some inexplicable letters; having the efficacy; when tied on any part of the body of a person, of guarding him against evil spirits.

ચિડ·વ·વું, *v.t.* [S. खिद् to be fatigued. See ખિજ·વ·વું.] To provoke; to excite; to irritate. 2. To vex; to tease; to offend.

ચિડા·વું, *v.i.* To be enraged.

ચિડિયા-સેર, Same as **કિડિયા-સેર.**

ચિડિ·યું, *adj.* Irritable; provokable; excitable. 2. That can be easily vexed or teased.

ચિડિ·યું, Same as **કિડિ·યું** A bead.

ચિડિ·યું, *s.n.* [See ચકિ·યું, ચકલું.] A bird.

ચિઢ્ઢી, *s.f.* [See ચીર a fine garment + ઈ dim.] A kind of garment worn by women. 2. A share of marriage-presents given to the relations of the bridegroom as wearing apparel (પહેરામણી).

ચિઢા·ણી, *adj.* [See ચીડ, ચિડ·વું.] Sticky and stinking.

ચિણ·ગારી, *s. f.* }
ચિણ-ગારો, *s.m.* }
ચિણ-ગી, *s. f.* } [ચિણ Imit. of the
ચિણ-ગો, *s. m.* }
sound + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] A spark.

Id. ચિણગારી મૂકવી To set fire to. 2. To incite men to quarrel.

ચિણ·વું, *v. t.* [S. चि, चि·नु, to collect.] To fold into long strips. 2. To form into wrinkles.

ચિત્, *s. n.* [S.] Intellect; understand-

ing. 2. [See ચિત્ત.] Mind; attention. 3. Heed; care; caution.

ચિત, Same as **ચિત્ત.**

ચિત·ડું, Same as **ચિત્ત.** (Used in poetry.) મંદ હસીને ચિતડું ચોર્યું, કુટિલ કટાક્ષે કાળજ કોર્યું. —**દયારામ.**

ચિત-ભરમ, ચિત-ભ્રમ, s.m [+ S. भ्रम् to wander.] Distraction; bewilderment; lunacy; insanity. *adj*. Bewildering; making mad.

ચિતર·વું, *v.t.* [See ચિત્ર.] To trace; to draw; to sketch. 2. To cover with figures and pictures. 3. To scrawl and scribble. 4. To paint. 5. To fill with flourishes. 6. To write carelessly.

ચિતરા·વું, *v. i.* [Pass. of ચિતર·વું.] To be drawn, sketched, or painted. 2. To be distracted in mind.

ચિતરી, *s.f.* [See ચિત્ર.] Shuddering. 2. Disgust. 3. Horror.

Id. ઉપર ચિતરી ચઢવી To be disgusted with

ચિતરો, Same as **ચિત્તો.**

ચિતવણી, Same as **ચેતવણી.**

મંદ હસણી, વાંકી ચિતવણીમાં તેં,
વહાલમ, છાની દીધી છે છરી, રે.—**દયારામ.**

ચિત·વ·વું, *v. t.* [See ચેત·વ·વું.] To intimate. 2. To lead one to understand.
તે કાંટો ઉર અંતર સળકે છે, દેખી મુને ચિતવો છો આડું. —**દયારામ.**

ચિત·વું, *v.t.* [See ચિત્ત mind.] To think; to consider; to ponder; to muse; to meditate. 2. To desire; to long for.

ચિતા, *s. f.* [S.] A pyre; a funeral pile.

Prov. ચિતા કરતાં ચિંતા કઠણ Anxiety is worse than death.

ચિતાર, *s.m.* [See ચિત્ર + કાર sound or meaning.] A portrait; a likeness. 2. An exact description.

Id. ચિતાર આપવો To give a lively description.

ચિતારો, *s.m.* [S. चित्र-कार *fr.* चित्र a picture + कृ to do.] A painter; a draughtsman.

ચિત્ત, *s. n.* [S. *fr.* चित् to perceive.] The mind. 2. Attention.

Id. ચિત્ત આપવું, ચિત્ત દેવું, ચિત્ત લગાડવું, ચિત્ત ઘાલવું To pay attention to; to mind; to heed. ચિત્ત ઠેકાણે રાખવું To pay close attention to. ચિત્ત ચોરવું To attract or divert one's attention. ઉદાર ચિત્તનો Noble-minded; magnanimous. એક ચિત્ત થવું Lit. To have one mind; to be unanimous. એક ચિત્ત થાઓ Be of one mind (an instruction given to the guests to begin to eat at a caste dinner). એક ચિત્તથી With one accord.

ચિત્ત·ચોર, *s. m.* [S. *fr.* + चोर a thief *fr.* चुर् to steal] A man who steals or attracts the heart (of a woman); a dandy.

ચિત્ત·ભ્રમ, *s. m.* Same as **ચિત-ભરમ.**

ચિત્ત-વૃત્તિ *s. f.* [S. *fr.* + वृत्ति state *fr.* वृत् to be.] The passions; feelings. 2. The state of the mind; an inclination or tendency of the mind.

ચિત્ત-વેધ, *s. m.* [S. *fr.* + वध piercing *fr.* व्यध् to pierce.] Same as **ચિત્ત-ભ્રમ.** 2. *adj*. Attracting the mind or heart; alluring; enticing.

ચિત્ત-સમાધાન, *s. n.* [S. *fr.* + સમાધાન.] Composure; ease or peace of mind. 2. Contentment.

ચિત્ત-હર, ચિત્ત-હારી, *adj.* [हृ to take away.] Fascinating; attractive; beautiful.

નાચે નારી ચિત્તહરા —**સુદામાચરિત્ર.**

ચિત્તાકર્ષ·ક, *adj.* [S. *fr.* + आ·कर्ष·क attracting. See આ·કર્ષ·ણ.] Attracting the heart; interesting.

ચિત્તો, *s.m.* [Dh. Des. चित्तओ *fr.* S. चित्र·कः *fr.* ચિત્ર.] A leopard. 2. A panther; a cheetah.

ચિત્ર, *s. n.* [S.] A drawing; a picture-card. 2. Variegated colour. 3. A puppet. 4. Mirage. 5. Ceylon leadwort.

Id. ચિત્ર કાઢવું-પાડવું To draw a picture. ચિત્ર આપવું To give a life-like description.

ચિત્રક, *s m.* [S.] A medicinal plant.

ચિત્ર-કળા, *s. f.* [See ચિત્ર + કળા.] The art of drawing or painting.

ચિત્ર-કાર, Same as **ચિતા·રો.**

ચિત્ર-કાવ્ય, *s.n.* [S. *fr.* + કાવ્ય.] A verse or a poem written in the form of a picture or figure.

ચિત્ર-ન્યસ્ત, [S.+ न्यस्त placed *fr.* नि down + अस् to throw.]Same as **ચિત્રાર્પિત** Painted.

ચિત્ર-વત્, *adv.* [S. *fr.* वत् like.] In the manner of a picture. 2. Being still or motionless.

ચિત્ર-વિ-ચિત્ર, *adj.* [S. *fr.* + वि intens. + चित्र] Variously coloured or figured; variegated.] 2. Various; multiform.

ચિત્ર-શાળા, [S. + शाला a room.] A painter's studio.

ચિત્રા, *s. f.* [S.] The fourteenth lunar mansion. 2. A kind of metre.

ચિત્રા-મણ, *s. n.* [See ચિત્ર.] Scribbling. 2. A drawing. 3.A painting.

ચિત્રાર્પિત, [S. अर्पित given.] Painted.

ચિત્રિ-ણી, *s.f.* [S.]A woman of varied talents.[The four classes of womankind are પદ્મિની, ચિત્રિણી, શંખિની, and હસ્તિની.]

ચિત્રિ-ત, *adj.* Painted.

ચિત્રો, *s.m.* Same as **ચિતરો, ચિત્તો.** 2. A kind of snake.

ચિત્સ્વરૂપ, *s.n.* [S. *fr.* ચિત્ + સ્વ-રૂપ.] Pure intelligence—an epithet generally applied to God as the Universal Soul.

ચિથ-ડું, *s. n.* [Dh. Des. चिंधं *fr.* S. चिह्न a sign.] A rag; a clout; a shred; a tatter.

ચિથ-રિ-યું, *adj.* Ragged; dressed in tatters; clothed in rags.

ચિથ-રી, *s. f.* Same as **ચિથ-ડું.**

ચિથ-રું, Same as **ચિથ-ડું.**

Id. ચિથરાં વિણવાં To be reduced to a ragged condition;to be reduced to poverty.

ચિથરે-હાલ, *adj.* [+ હાલ.] Same as **ચિથરિ-યું.** 2. Reduced to abject poverty.

ચિદાકાશ, *s. m. n.* [S. *fr.* + આકાશ.] The Universal Soul.

ચિદાભાસ, *s. m.* [S. *fr.* + આભાસ.] The individual soul, which clings to worldly defilements.

ચિદ્-ઘન, *adj.* [S.*fr.*See चित् + घन thick.] Full of knowledge;possessed of pure intelligence.(An epithet applied to the Supreme Being.)

ચિદ્-રૂપ, *adj.* [S. *fr.*+ रूप form.] Whose essence is knowledge. 2. Intellectual; spiritual.

ચિદ્-વિ-લાસ, *adj.* [S. *fr.* + विलास sport *fr.* वि intens. + लस् to dance.] That which sports in knowledge. 2. *s. m.* Sports in knowledge.

ચિદાનંદ, *adj.* [S. *fr.* + આનંદ; or, આનંદ corrup. of S. आनन face.] Whose essence is knowledge and delight. 2. *s. m.* Brahma the supreme.

ચિન, *s.f.* [See ચિન-વું.] Knowledge; acquaintance; familiarity.

જપ તપ કરિયે યોગ સમાધિ, તન લગી ત્યમ તું;
આપ કર્તાકી ચિન ના પાવે, અન્ય દેવને નમતું.
—**નિરાંતભક્ત.**

ચિન, *s. m.* [S.] China.

Id. ચિનનો શાહુકાર A thief. 2. A rogue. ચિનનો માલ Perishable articles.

Prov. ચિન, પૈસા લિયા છિન Money spent in fancy articles is money lost.

ચિન-ગારી, } Same as **ચિણ-ગારી.**
ચિન-ગી, }

ચિન-માળા, } *s. f.* [See ચિન China,from
ચિણ માળા, }
which pure gold was imported + માળા.] A necklace of beads of gold.

ચિન-વું, *v.t.* [S. चिन्त् to think.] To know; to recognize;

આત્મ-તત્વ ચિન્યા વિના સાધના સર્વ જૂઠી.
—**નરસિંહમહેતા.**

ચિના-ઈ, } *adj.*[S. चीन China.]Relating
ચિને, }
to China;Chinese.2. *s.n.*A fine silken cloth having beautiful devices woven into it.

Id. ચિનાઈ માલ Articles of a perishable nature; articles fine but not durable. 2. Fine; delicate.

ચિનિકબાલા, Same as **ચણિકબાલા.**

ચિન્ત-ન, *s. n.* [S. *fr.* चिन्त् to think.] Thinking; considering; pondering; planning; devising; musing; meditation; contemplation.

ચિન્ત-નિ-કા, } *s. f.* Same as **ચિન્ત-ન.**
ચિન્ત-ની, }

ચિન્ત-નીય, *adj.* Fit to be considered.

ચિન્ત-વન, *s. n.* Same as **ચિન્ત-ન**.

ચિન્ત-વું, *v. t.* [S. चिन्त् to contemplate.] To think; to contemplate.

ચિન્તા, *s. f.* Anxiety; care; concern.

Id. ચન્તા કરવી-થવી To have anxiety; to be anxious.

ચિન્તાથી ચતુરાઈ ઘટે, ઘટે રૂપ, ગુણ, જ્ઞાન;
ચિન્તા બડી અભાગણી, ચિન્તા ચિતા સમાન.
—ભાષા.

ચિન્તાગ્નિ, *s. m.* [+ અગ્નિ.] Lit. Fire of anxiety. Hence, 2. Extreme anxiety.

ચિન્તાતુર, *adj.* [S. *fr.* + આતુર.] Anxious; solicitous.

ચિન્તા-મણિ, *s. n. m.* [S. *fr.* + मणि a jewel.] A stone which yields everything desired; a wish-fulfilling gem; the philosopher's stone.2. A name of ગણ-પાત.3. An auspicious mark on a horse.

ચિન્તાર્ણવ, *s. m.* [S. *fr.*+अर्णव an ocean] A sea of anxieties.

ચિન્તિ-ત, *adj.* Thought of; reflected or pondered upon. 2. Planned; devised.

ચિન્ત્ય, *adj.* Fit to be considered or pondered upon. 2. Questionable; faulty.

ચિન્મય, **ચિન્માત્ર**, *adj.* [See ચિત્ + S. मय. मात्र, suffixes meaning " full of "] Spiritual; all intelligence (an epithet of the Deity).

ચિપ-ટી, *s. f.* [See ચપ, ચપ-ટી, ચાંપ, છાપ-વું, *fr.* P. चस्पीदन to stick.] A pinch.

Id. ચપટી ભર As much as can be contained in a pinch; a pinch of. ચપટી ભરવી To pinch.

ચિપ-ડું, *s. n.* **ચિપ-ડો**, *s. m.* [See ચિપ-ટી + પડ.] The mucus of the eye;the aqueous humour.

ચિપ-વું, *v. t.* [Imit See ચિપિ-યો.] To shuffle (cards at a play). 2. To fold the front part of a dhotar. 3. To press and draw out.

In. ચિપી ચિપીને બોલવું To be particular and over-nice or over-accurate in speaking. પાનાં-પત્તાં ચિપવાં To shuffle cards. ધોતિયું ચિપવું To make regular folds in a dhotar.

ચિપા-ચિપ, *s. f.* Nicety; the habit of being particular about the details of an affair.

ચિપાચિ-યું, *adj.* Spruce; fastidious; overexact.

ચિપિ-યો, *s. m.* [See ચિપ-ટ.] Tongs; pincers. 2. Same as **ચિપ-ડો**.

ચિબ-ડી, *s. f.* [See ચીબું.] A kind of owl (considered as a bird of bad omen).

ચિબાવલું, *adj.* [Hem. Des. छिब्बोल्लो = S. निन्दार्थं मुख विकूणितम् distorting one's face to provoke another's anger. See ચીબું.] Childish; puerile. 2. Mischievous. 3. Abject.4. Wicked; naughty; boyish. 5. Too wise by half.

ચિબુક, *s. f.* [S.] A dimple in the chin.

અધર પ્રવાળ, દાડિમ દશન, ચિબુક ચારૂ ચહેન.
—સામળભટ.

ચિભડી, *s. f.* [Dh. Des. चिब्भिडं *fr.* S. चिर्भटी.] The creeper which bears musk melons. 2. Same as **ચિબડી**.

ચિભડું, *s. n.* A musk-melon.2.The head (spoken of in contempt).

Prov. ચિભડામાંથી વરાળ નિકળે નહિ You cannot draw blood from a post.

ચિમ-ટી, Same as **ચમ-ટી**, **ચિપ-ટી**.

ચિમ-ટો, *s. m.* [See ચિપિ-યો.] Tongs; pincers.

ચિમડા-વું, *v. i.* To wither; to fade; to droop; to decay. 2. To be scorched. 3. To pine; to grieve.

ચિમડી, *s. f.* A small stalk of juwār or bājrī,left standing in a field after the harvest has been reaped.

ચિમની, *s. f.* [Eng.] A chimney.

ચિમળા-વું, Same as **ચિમડા-વું**.

ચિમા-વું, *v. i.* To be grieved at one's own want of a thing.2.To look wistfully at.3.To eye a thing with desire.4. To look shy because of one's being without a thing.

ચિમેડ, **ચિમેદ**, *s. f.*A kind of medicinal seed.

ચિમોટી, *s. f.* The neck.

ચિમોડી, *s. f.* Seeds of a particular plant.

ચિમ્મડ, *adj.* [See ચિવટ.] Tough. 2. Stingy; miserly.

ચિયું, A dialectic variant of કયું, કિયું.

ચિર, *adv.* [S.] For a long time. 2. Eternally.

ચિર-કાળ, *adv.* [+કાળ.] For a long time. 2. Eternally.

ચિરં-જીવ, **ચિરં-જીવી**, **ચિરણ્-જીવી**, } *adj.* [S. *fr.* +जीव् to live.] Long-lived. 2. Immortal; eternal. 3. *s. m.* A son.

N. B.—As an adjective it is used with reference to a relative younger than the speaker.

ચિરાગ, *s. m.* [P.] Light. 2. A lamp.

ચિરા-ડો, *s. m.* Same as **ચીર** A split.

ચિરાયુ, *adj.* [S. *fr.* चिर + आयुः the period of life.] Long-lived. See N. B. under **ચિરં-જીવ.**

ચિલખત, *s. n.* [S. चीर+P. बख्तर] Armour for the body as light as a fine garment.

ચિવટ, *s. f.* [See ચિમ્મડ.] Care; attention. 2. Perseverance.

Id. ચિવટ રાખવી To peresevere.

ચિંવડ, Same as **ચિમ્મડ.**

ચિષ્ટા, *s. n. pl.* [S. कृष्ट drawn *fr.* कृष् to draw. Or see છિલ્ડું.] Fibres.

ચિષ્ટું, *adj.* [S. चुष् to suck.] Dry and tough.

ચિહ્ન, **ચિન્હ**, } *s. n.* [S.] A mark; an indication; a sign; a symptom. 2. A symbol; a token. 3 A badge. 4. A blot; a spot. 5. A characteristic.

ચિન્હિ-ત, *adj.* Marked; bearing a sign or badge.

ચીઉં, *s. n.* A seed of an apple.

ચીગું, Same as **ચિગું.**

ચી-ચી, *adv.* [Imit.] Imitative of the twitter of sparrows, the chattering to birds, &c.

ચીઓ, *s. m.* Hard and black stone.

ચીક, *s. m.* [S. चिक्कण greasy.] A glutinous and acrid juice of trees, fruits, &c.; the viscid ooze or sap of plants. 2. Greasiness; unctuousness. 3. Beestings.

ચીકટ, **ચીગટ**, } Same as **ચિકટ.**

જ્યમ રસના ન અડે ચિગટ પંકજ પાન.

—દયારામ.

ચીચ-વાડો, *s. m.* [See ચીચ-વું.] A scream; moaning.

ચીચ-વું, *v. i.* [See ચીં-ચીં.] To scream; to cry to weep.

ચીચો, *s. m.* [See કાકા.] An uncle.

ચીચુ, *s. n.* A sprout; particularly the sprout end of a stalk of sugar-cane.

ચીજ, *s. f.* [P.] A thing; any substance; anything spoken of indefinitely. 2. An admirable thing. 3. A bit of poetry; an air.

ચીજ-વસ્ત, **ચીજ-વસ્તુ**, } *s. f.* [+ S. वस्तु a thing.] Goods; chattels: things; baggage; furniture; traps.

ચીટિ-યું, *s. n.* [See ચીઠી.] A chip of wood.

ચીઠ-ડું, *s. n.* [See ચીઠી + ડું dim.] A small piece of paper with anything contemptible written on it. 2. A piece of paper with magic squares and charms drawn on it.

કો મંત્ર, જંત્ર, કામણ કરે, કરતા દોરા, ચીઠડાં.

—સામળભટ.

ચીડાં, *s. n. pl.* [See ચીર-ડાં.] An allowance given by the landholders to the Patels of a village for collecting their dues.

ચીડ, **ચીઢ**, } *s. f.* [See ખીજ *fr.* S. खिद् to be sorry.] Offence; huff; angry excitement; displeasure conceived. 2. Irritability; huffishness. 3. Provocation. 4. Aversion.

Id. ચીડ ચડવી To be offended.

ચીડ-વ-વું, Same as **ચિડ-વ-વું.**

ચીણ, *s. f.* A neck-ornament worn by women.

ચીણ, *s f.* [S. चि-नो-ति he collects *fr.* चि to collect. See ચણ-વું.] Tucks made in a garment.

ચીણ, *s. n.* [See ખણ-વું.] An instrument for digging up earth, salt, &c.

ચીણ-વું, *v. t.* [See ચીણ *fr.* S. चिनोति.] To make tucks in a garment.

ચીણ-વું, Same as **ચિન-વું.**

ચીણી-બોર, Same as **ચીની-બોર.**

ચીણો, *s. m.* A very poor kind of produce; the third crop obtained from a field in the same year.

ચીત, *adj*. [S. चि॰त conquered *fr.* चि to conquer. Or, Imit. of the sound uttered by an elephant when he feels helpless; *Cf.* S. चीत्कार.] Floored; thrown (in wrestling). 2. Prostrated; ruined; marred.

ચીત॰ણિ॰યો, *s. m.* [See ચિત્ર-કાર.] An artist who works on gold or silver ornaments.

ચીતળ, ચીતળો, } *s. m.* [See ચિત્ર-વિ॰ચિત્ર.] A spotted serpent; supposed to live on the juice of the prickly pear.

ચીતળ, *s. f.* A faggot of firewood.

ચીન કબાલા, ચીની કબાલા, } Same as **ચણિક॰બાલા.**

ચીની-કામ, *s. n.* [See ચિનાઈ કામ work.] China porcelain. 2. Glassware.

ચીની-ખાનું, *s. n.* Same as **ચીની-કામ.** 2. Fireworks; pyrotechnics.

ચીની બોર, *s. n.* [Guj. ચીની of China. small, delicate, or ચણો gram+બોર.] A small kind of bore-fruit (બોર).

ચીપ, *s. f.* [See કાપ॰વું,] A slip; a slice; a thin flat piece; a narrow shred.

Id. ચીપ ચઢાવવી To get a thin flat piece of gold fixed on bangles. કાગળ કાપવાની ચીપ A paper knife.

ચીપ॰વું, Same as **ચિપ॰વું.**

ચીપા-સોનું, *s. n.* [See ચીપ slits + સોનું.] Gold of the best quality, sold in thin strips.

ચીબ॰ડી, *s. f.* [See ચીબું.] A bird having a flat face; a kind of owl.

ચીબડું, *adj*. Flat. 2. *s n.* A flat nose.

ચીમડું, *s. n.* [See ચિમા॰વું.] A tender plant of juwār or bājrī.

ચીબું, *adj*. [Hem. Des चिच्चो, चिच्चिरो, = चिपिट-नासः flat-nosed *fr.* S. चिपिट, ચપટું, flat.] Flat-nosed.

ચીર, *s. n.* [S.] A fine silken garment worn by women.

ચીર, *s. f.* [See ચીર॰વું.] A crack; a slit; a rent. 2. A small piece.

ચીર॰ડાં, *s. n. pl.* Plot of land given by the landholders in a village to the village officials in consideration of their services *Cf.* **ચાકડાં.**

ચીરમુઠ, *s. f.* A wick. (Used in the Sūrat Districts.)

ચીર॰વું, *v. t.* [Imit. See ચરર॰ર. Or, S. शॄ, क्षीर्, to cut.] To split; to slit; to rend; to tear. 2. To cleave; to cut. 3. To cross.

Id. મુડદું ચીરવું hold a *post mortem* examination. ચીરીને મીઠું ભરવું To inflict a severe punishment.

ચીરા॰ઈ, *s f* The price or cost of sawing, splitting, or cutting.

ચીરા॰ડો, *s. m.* [See ચીર.] A long slit. *Cf.* ચીર *s. f.*

ચીરા-બંધ, *adj.* [Mar. चीरा a cut stone *fr.* ચીર॰વું + બાંધ॰વું.] Flagged. 2. Paved with stones or bricks.

ચીરા॰મણ, ચીરા-મણી, } Same as **ચીરાઈ.**

ચીરા॰વું *v. i.* To be split.

Id. આ છોકરો બહુ ચીરાઈ ગયો છે This lad has gone beyond the limits of good conduct or politeness.

ચીરિ॰યું, *s. n.* A small piece.

ચીરી, *s. f.* A long narrow piece.

ચીરો, *s. m.* A slit; a crack; a crevice. 2. A long piece of canvas for embroidery. 3. [Mar. चिरा a cut stone.] A quay. 4. The end.

ચીલ, *s. f.* [See ચહ્લી, ચકલી.] A kite (bird).

ચીલ, *s. f.* A kind of weed.

ચીલો, *s. m.* [Hem. Des. उच्छिल्लं = S. छिद्रम् a rent, a hole.] A cart-rut. 2. A way; a path. 3. A line of conduct; a practice; a custom.

તમો કીધું, તો અમો કરવું; રખે રહેતો વીલો;
અમો કાંઈ લોપું નહિ; મામા કેરો ચીલો.

—**પ્રેમાનંદ.**

Id. ચીલે પડવું To be set in the proper line; to be set a-going.

ચીવટ, Same as **ચિવટ.**

ચીવર, *s. n.* [S.] A fine garment.

ચીસ, *s. f.* [Imit.] A yell; a scream; a

shriek; a loud cry; a hue and cry;a cry of horror.

Id. ચીસ પાડવી To shriek; to scream; to yell. ચીસ ખાવી To be afraid of; to be disgusted with.

ચીસ•કાર, **ચીસ•રાણ,** } [+કાર.]Loud and continued screaming.

ચીસ-પટ્ટી, *s. f.* [Mar. चिच-पेट्या *fr.* चिच=S. चिंचा a tamarind-tree + પેટી.]An ornament worn by women round the neck.

ચીસું, *adj.* [See ચુસ•વું. *Cf.* મખ્ખી•ચૂસ.] Stingy; miserly.

ચુંક, Same as ચૂક.

ચું-કે-ચાં કર•વું, *v. i.* To utter even the least sound of (spoken as a threat), *e. g.*, જો ચું કે ચાં કર્યું, તો આ કોરડો,ને તારો વાસો Utter a word, and you shall be thrashed severely on your back.

ચુંખડું, **ચુંખણું,** **ચુંચણું,** } *adj.* Squint-eyed; short-sighted; purblind.

ચુંગા, *s. f.* Claws; grasp. 2. Possession; custody; power.

ચુંગી, *s. f.* A tobacco pipe. 2. A tax levied on grain, cotton, &c.

ચુંચણું, *adj.* Having the eyes half opened.

Id. ચુંચણું-આળવું-જોવું To look at with the eyes half opened.

ચુંચી, *s. f.* [S. चूचुक.] The nipple of the breast. 2. The breast of a woman.

ચું-ચું, *s. n.* [Imit.] Chirping (of birds, mice, &c.).

ચુંટ, *s. f.* [See ચુંટ•વું.] An itching sensation; a desire to scratch.

ચુંટ•ણી, *s. f.* [See ચુંટ•વું.] Plucking up. 2. Selection. 3. Election.

ચુંટ•લો, *s. m.* Same as **ચુંટી.**

ચુંટ•વું, *v. t.* [See ખુંટ•વું *fr.* S. कुण्ट् to stop.] To gather;to pick up;to pluck out. 2. To select.

Id. ચુંટી ખાવું To peck at in anger or endearment. ચુંટી લેવું To pluck and take. 2. To select. ચુંટી કાઢવું To elect. ચુંટી નાખવું To pluck up and tear.

ચુંટી, *s. f.* Pinching; pricking; digging with the fingers.

Id.ચુંટી લેવી-ખણવીTo pinch.2.To punish.

ચુંથ•વું, *v. t.* [S. चुष्ट munched, chewed, *fr.* चुष् to munch, to suck. *Cf.* ચુસ•વું.] To turn and toss over and over confusedly. 2. To ransack; to rummage.3. To spoil by turning over and over.

ચુંથા-ચુંથ, *s. f.* Ransacking; rummaging.2.Spoiled state; spoiling.3. Derangement; disorder arising from turning and tossing.

ચુંથા•રો, **ચુંથા•ડો,** *s. m.* **ચુંથા•ણ,** *s. n.* } Anything turned over confusedly. 2. Gripes in the stomach.

ચુંથા•વું, *v. i.* To be confused;to be restless or disquieted. 2. To gripe. 3. To be dishonoured in a crowd of men (said of a woman.). 4. To have the cleanliness and orderliness of clothes spoiled. 5. To be dissected after death (of a corpse).

ચુંથો, *s. m.* Anything ransacked, rummaged, &c. 2. Rags.

ચુંદ•ડી, *s. f.* [See ચુંદવું to prick.] A mode of dyeing cloth by previously folding it. 2. A silken cloth having devices painted on it.

ચુંધણું, Same as **ચુંખણું.**

ચુંધા, *s. f.* Watching another's action and general behaviour narrowly. 2. Finding faults.

ચુક, *s. f.* [See ચુક•વું.] A mistake; an error; a blunder; a fault; an inaccuracy.

ચુકતે હિસાબે, *adv.* [+ હિસાબ.] By squaring all accounts.2.Finally.3.In full; fully.

ચુક•વ•વું. *v. t.* To decide; to settle; to adjust.2.To pay off;to discharge.3.To evade (the sight, &c., of) 4. To cause to lose one's aim.

Id. કજીઓ ચુકવવો To decide or settle a matter in dispute. નાણાં હિસાબ ચુકવ૦ To settle an account. નજર ચુકવવી To evade the

sight or attention of. 2. To take advantage of a person's want of vigilance. તું મને ચુકવે છે, કેમ? Are you trying to escape from me? Are you trying to avoid me?

ચુક-વું, *v. t.* [Dh. Des. चक्क *fr.* S. च्युत्नम् fallen; also Hem. Des. चक्कइ = S. भ्रश्यति it falls, *fr.* S. च्यु to fall.] To mistake: to blunder; to err. 2. To stray; to wander. 3. To deviate from the road. 4. To fail; to come short. 5. To be deficient in duty; to miss. 6. To fly wide; to fail to hit or catch. 7. To be eluded. 8. To let time pass.

Id. કામમાં ચુકવું, કામ કરતાં ચુકવું To make a mistake in one's work. રસ્તો ચુકવો To go astray from the right path. નિશાન ચુકવું To miss the aim.

Prov. અણી ચુક્યો સો વરસ જીવે Threatened folks live long.

ચુકા-દો, *s. m.* [See ચુક-વ-વું + S. दाय, दान, a gift *fr.* दा to give.] Decision; settlement; adjustment; termination of differences.

Id. ચુકાદો કરવો–આપવો To give a decision; to pronounce a judgment.

ચુકા-વ-વું, Same as **ચુક-વ-વું.**

ચુકો, *s. m.* A kind of plant.

ચુગઠી, *s. f.* [See ચાર four + અંગુઠી.] A pinch; a small quantity. 2. A silver ornament worn by women on their fingers.

ચુગણી, *s. f.* [See ચુંગ-વું.] Food for birds.

જન્મતાં પહેલું જનની સ્તન પય,
પ્રકટ કર્યું પ્રભુ પાસ;
ચુગણી રચ્યા પછી ચંચુ રચી,
જડ જીવ નથી વિશ્વાસ. —દયારામ.

ચુગલ, ચુગલી, *s. f.* [P. चग़ल.] Calumny; slander; back-biting.

ચોર હશે, માટે કહે, એ ચુગને ચોર;
જટિયાં ખેંચતી ઊતરી, કાઢો મારો જોર.
—સામળભટ.

ચુગલ-ખોર, ચુગલી-ખોર, *adj.* [See ચુગલી + P. ख़ोर fond of *fr.* ख़ुर्दन to eat.] Addicted to slandering or defaming.

ચુગ-વું, *v. t.* To pierce or prick and then eat (of a bird).

ચુઞ્ચુની, *s. f.* [See ચુની, ચૂર્ણ.] A white kind of sugar.

ચુટ-કી, *s. f.* [Imit.] A fillip; a snap with the thumb and a finger. 2. A moment.

રામ મંદિરમાં મિરાંબાઈ નાચત,
તાલ બજાવત ચુટકી. —મિરાંબાઈ.

ચુટ-કો, *s. m.* A short and effective sheech or writing. 2. Short sentences or words. 3. An incantation; a spell.

Prov. રસના ચુટકા હોય, કાંઈ કુંડાં ન હોય Good things are found only in small quantities.

ચુડ, Same as **ચૂડ.**

ચુડ-ગર, *s. m.* [See ચુડો + P. गर्, गार्, = S. कर, कार, *fr.* कृ to do; or, See ઘડ-વું.] A bangle-maker.

ચુડ-લા, *s. m.* Bangles; bracelets.

ચુડા-ઉતાર, *adj.* [+ઉતર-વું sloping.] Having the form of a cone cut into several circles, each of the upper ones being smaller than the lower ones; sloping.

ચુડી-ગર, Same as **ચુડ-ગર.**

ચુડે-લ, *s. f.* A female goblin; a fury; a witch. 2. A hag; a slut; a beldam.

ચુડો, Same as **ચૂડો.**

ચુણ, *s. f.* [See ચણ-વું, *fr.* S. चि, चि-नो-ति, to collect.] Pecking for food (of birds).

ચુણ-વું, Same as **ચિણ-વું.**

ચુણી, *s. f.* Small folds or wrinkles in coats or trousers.

ચુન-ચુની, Same as **ચુઞ્ચુની.**

ચુન-વું, *v. t.* [S. चि, चि-नु. to collect. See ચણ-વું] To pick up. 2. To glean; to select.

રોમ રોમકી છાંઈ બનાઈ, ત્રણ ગુણકા ગાલા,
કહેત કબીરા સુન ભાઈ સાધુ ચેતન ચુનવાવાલા.
—કબીર.

ચુન-વું, Same as **ચુમ-વું.**

ચુના-રો, *s. m.* [See ચુનો + કાર doing.] One who plasters walls with lime; a bricklayer. 2. A lime-maker.

ચુના-ળ-વો, *s. m.* [See ચુનો + આલય + P. वा dim.] A lime-pot.

ચુના-ળુ, *adj.* [+ વાળું suffix showing possession.] Covered with lime.

ચુની, *s. f.* [See ચૂર્ણ.] A small ruby.

ચુનો, *s. m.* [S. चर्ण to powder.] Lime; chunam. 2. Utter demolition or destruction;a crumbled, crushed, or ruined state.

ચુપ, *interj.* [Imit. Or P. चस्पीदन् to stick.] Silent ! Quiet ! Hush ! Hold your tongue ! Peace ! 2. *adj.* Silent; speechless.

ચુપ·કી, *s. f.* Silence; quietness.

ચુપ·ચાપ, Same as **ચુપા-ચુપ**.

ચુપવું, *v. i.* To be thrust;to be pierced.

ચુપા-ચુપ,*adv.*Silently; quietly;secretly; private y.

ચુમ·વું, *v. t.* [See ચુમ્બ·ન.] To kiss; to touch with the lips.

ચુમા·વું, *v. i.* [Pass. of ચુમ·વું.] Lit. To be kissed. Hence, 2. To be obliged to remain quiet;to be quiet against one's will.

Id. ચુમાઈ રહેવું To be obliged to remain quiet; to suffer patiently.

ચુમી, *s. f.* A kiss a buss.

Id. ચુમી લેવી To kiss.

ચુમો-તેર, *adj.* [S. चतुर् four + સિત્તેર *fr.* S. सप्तति seventy.] Seventy-four; (74).

ચુમ્બ·ક, *s. m.* [S. चुम्ब् to kiss.] A debauchee; an adulterer. 2. A miser. 3. A loadstone; a magnet.

ચુમ્બ·ન, *s. n.* A kiss. 2. The act of kissing.

ચુમ્બ·વું, Same as **ચુમ·વું**.

ચુમ્માળાં,*s.n.pl.* [See ચુમ્માળી forty-four.] Weakness of sight owing to advanced age. Hence, 2. Spectacles.

Id. તેને ચુમાળાં આવ્યાં His sight is weak owing to his advanced age; he is obliged to use spectacles.

ચુમ્માળી, **ચુમ્માળીશ**, *adj.* [S. चतुर् four+ चत्वारिंशत forty.] Forty-four; (44).

ચુમ્માળું, *adj.* Taking forty-four as the unit (of a measure or weight). 2. Taking forty-four seers to be equal to one maund instead of forty.

ચુમ્માળો, *s. m.* [S. कम्बल, કામળો.] A coarse blanket.

ચુમ્મી, Same as **ચુમી**.

ચુમ્મોતેર, Same as **ચુમોતેર**.

ચુરમું, *s. n.* [See ચુર·વું.]A kind of sweetmeat made of crumbled bread, molasses, and *ghee*.

ચુર·વું, *v. t.* [See ચૂર્ણ.] To reduce to powder by crushing. 2. To crumple; to crush; to rumple; to ruffle; to rudely put into disorder. 3. To rub hard.

ચુરા·ડો,*s.m.* Bricks reduced to powder; large fragments of bricks.2. Same as **ચૂરો**.

ચુલ·ડી, **ચુલી**, *s. f.* [S. चुल्ली. See ચૂલો.] A small fireplace; a hearth.

ચુલા-વેરો, *s. m.* [+ વેરો.] A house-tax.

ચુલા-સગડી, *s. f.* [+ સગડી.] A portable hearth or stove of iron, clay, &c.

ચુલેતરું, *s. n.* A kind of partridge.

ચુલો, *s. m.* [S. चुल] A fire-place; the hearth; a stove.

Id. ચુલામાં જા–પડ–પેસ Go to the bad; do what you like (Used by women in utter contempt). ચુલામાં પેસવું, ચુલો ફુંકવો To do cooking operations. ચુલો સળગાવવો To light the fire for cooking.ચુલા અબોટ કરવોTo clean the fire-place after a meal. 2. To sweep the fireplace and clear away the leavings. ચુલા ઉપર કાંઈ ચઢી બેસાય ? The cooking cannot be hastened even should the cook sit on the fireplace. ચુલામોંનો Lit. Having a face that burns or hurts everything.2. Malevolent; malicious. ચુલામાં નાખવું–ઘાલવું To burn; to set fire to (Used in contempt). તેના ચુલામાં બિલાડી આળોટે છે He has nothing to cook, nor to eat; he has nothing in his larder. 2. He is very poor.

Prov. ચુલામાંથી નિકળી હોલામાં પડવું To go from the frying pan into the fire. ચુલાનું લાકડું ચુલામાં બળવાનું Fire-wood must come at last to the fire-place:The dog returneth to his vomit : Sorrow carried to excess destroys both body and mind.ઘેર ઘેર માટીના ચુલા Everyone has his infirmities:All alike have their misfortunes. ચુલાનું ઉપરીપણું The direction of the affairs of the house.

ચુવા ચંદન, *s. n.* [See ચુવો 2.] A kind of sandal-wood.

ચુવવું, *v.i.* [S. च्यु to drop, to fall.] To drop; to leak.

ચુવો, *s. m.*[See ચુવવું.] A leak in the roof of a house. 2. Fragrant ointment. 3. A rat.

Prov. સો ચુવા મારી, બિલ્લી બાઈ પાટ બેઠાં Having more than satisfied his wants by several evil acts, he now claims to be a respectable man.

ચુસવું, *v.t.* [S.चुष् to suck up. Or S. शुष् to be dry.] To suck; to imbibe. 2. To enfeeble.

Id. ચુસી લેવું To suck up; to leave dry and bloodless. ચુસીને ખોખું કરવું To suck up the blood & leave a skeleton. લોહી ચુસવું To suck up the blood or vital elements and leave the body lifeless. રસ ચુસવો To suck up juice.

ચુસ્ત, *adv.* [P. चुस्त smart.] Devoted; firm in principle; staunch;zealous. 2. Sedulous; resolute. 3. Persevering.4. Tight.

ચૂં, } *adv.* [Imit.] Chirping.
ચૂં-ચૂં, }

ચૂંક, *s. f.* A small nail. 2. A nose-ornament in the form of a nail. 3. Cramps; stomach-ache; gripes; colic.

Id. ચૂંક મારવી To drive in a nail. ચૂક ઘાલવીTo drive in and fix a nail.2.To throw an obstacle in one's way. 3. To wear a nose-ornament. ચૂંક આવવી To have a stomach-ache or the gripes. 2. To be unwilling to do a work.3. To have a secret object in refusing to do a work.

ચૂંચી, Same as **ચુંચી**.

ચૂક, Same as **ચુક**.

ચૂકણુ,*s.m.*A tailor (Used in the Bhāl.)

ચૂ-કર, *s. m.* [Corrup. of **ચા-કર**.] A menial; a very low servant.

Prov. ચાકરનો ચુકર, ને તેને ઘેર પેજખાનાં What good result can you expect from the work of a very low servant ?

ચૂડ, *s. f.* [See ચુડો.] Bangles (worn by a widow.) 2. Bangles set with pearls (worn by children.).3. A twist; a trap.

Id. ચૂડ ભરવવી-મારવી

ચૂડ-ઘડ, } Same as **ચુડગર**.
ચૂડ-ઘર, }

ચૂડા-કર્મ, *s.n.*[S.*fr.*चुडा the crest + કર્મ] See ચૂડી કરમ. 2. [See ચુડો + કર્મ.] Cooking work, generally done by women who wear bangles (ચૂડા.) (Spoken in contempt.)

ચૂડા-મણિ, *s.m.* [S. *fr.* चुडा the crest + મણિ.] A crest-jewel. 2. A thing that is the best of its kind.

ચૂડી, *s. f* [See ચુડો, ચૂડો.] A bangle; a bracelet of ivory or glass.

ચૂડી-કરમ, *s. n.* Breaking bangles or bracelets of a woman on the death of her husband. 2. Cooking (Said of a man in contempt).

Id. ચૂડીઓ પેહરવી To act the woman. 2. To be womanish; to be effeminate; to lose one's manly qualities. 2. To be cowardly.

ચૂડો, *s. m.* [Hem. Des. चुडो = S. वलयम a bracelet.] A bangle worn by women on their wrists.

Id.ચૂડો પહેરવો-ઘાલવો To put on a bangle. ચૂડો પહેરાવવો To marry (of the bridegroom marrying the bride). ચૂડો ઉતારવો-ફોડવો Lit. To put off or break the bangles. Hence, 2. To make a widow; to perform a rite in which a woman is divested of all the marks of her wifehood. તારો ચૂડો ચોટલો ઉતરે An abusive expression used towards women.

Prov. ચૂડામાં મૂડો સમાય Wifedom is a safe cover for adultery.

ચૂત,*s. m.* [S.] A mango-tree.

ચૂત, *s. f.* [S. च्युति.] The vulva; the female organ of generation.

ચૂન, *s. m.* [See ચુનવું.] Food.

ચૂનો, Same as **ચુનો**.

ચૂપ, Same as **ચુપ**.

ચૂર, } Same as **ચૂરો**.
ચૂરી, }

ચૂરણ, *s. n.* [See ચૂર્ણ.] Powder; a preparation made of various spices,flour, &c; a medicinal powder.

ચૂરે-ચૂરો, *s.m.* Smashed state.

ચૂરો, *s. m.* Shattered and crumbled state; ruins; fragments; shivers; bits. 2.

Smashed state.3.Powder; splinters; atoms.

ચૂર્ણ, Classical form of **ચૂરણ**.

ઉર આણ્યો અવિશ્વાસ પતિ, સહુ કર્યું સાધન ચૂર્ણ.
—**દયારામ.**

ચૂર્ણિ-કા, *s. f.* Prose explanation of a verse.

ચૂલ, *s. f.* Same as **ચુલો**.

ચૂલિ-યું, *s. m.* [See ચૂલો.] An instrument for cutting and preparing vegetables for cooking.

ચૂલેતરો, *s.m.* [See ચૂલો + કાતરવું.] An instrument for cutting mangoes into pieces.

ચૂલો Same as **ચુલો**.

ચૂસ-ણિ-યું, *s. n.* [See ચુસ-વું.] A toy for infants.

ચેં કે ચૂં, *s. n.* [Imit. *Cf.* ચું કે ચાં કર-વું.] The least sound.*Cf.* **ચું-કે-ચાં**.

Id. ચેં કે ચૂં કર્યા વગર Without making the least sound.

ચેંગટ,*adj.* [See ચિકટ.] Slow; dilatory; tiresome.

ચેં-ચીં, *s. f.* [Imit.] Arrogance;haughtiness; conceit; affectation.

ચેં-ચેં. *s. f.* [Imit.] The cry of little birds. 2. Loquacity.

ચેંચેં-પેંચેં, *adv.* [Imit + redup.] A little. 2. In some places. 2. *s. f.* Struggle; hesitation; a murmur.

ચેંડું, ચેંદુ, ચેંદુ, *s. m.* [S. कन्दुक] A play ball.

ચેંડુલ, *s. m.* Same as **ચંડુલ**.

ચેંડલ, *s. m.* [See ચંડોલ.] The pyramid-crested wood-lark.

ચેંણુ, *s. n.* A mole or musk-rat.

ચેંણ, *s. m.* [See ચિણ-વું.] Folds.

ચેક, *s.m.* [Eng. *Cheque.*] A cheque; a draft on a bank.

ચેક, *s. m.* [Eng.] Check; control.

ચેટક, *s. n.* [S. चित to know; to have the power to move.] Sorcery; witchcraft. 2. Wiles; cunning; arts. 3. Evil machinations; wicked scheming and devising. 4. A lesson; a warning (Colloq.).

ચેડ-વ-વું, *v.t.* [See ચઢ-વું.] To boil; to cook.

ચેડાં, *s. n. pl.* [See ચેષ્ટા.] Folly. 2.Foolish pranks.

Id. ચેડાં કાઢવાં To act as a fool or a buffoon.

ચેડા, *s. m. pl.* [See છેડો.] A hint; a clue; a previous intimation.

ચેણુ,Same as **ચેંણુ** A mole, a musk-rat.

ચેત-ન, *adj.* [See ચિત્.] Endued with life; sentient, conscious;percipient.2. *s. n.* Intelligence, understanding. 3. Power to move; vitality; life.

ચેત-ના, *s,f.* Life;vitality.2. Understanding; mind; wisdom. 3. Generative power.

જેમ મૃતકને અમૃત સીંચે, કે ઉઠે ચેતના પામી.
—**પ્રેમાનંદ.**

ચેતર-ડ,*adj.* [See ચિત્ર.] Foolish.

ચેત-વ-ણી,*s. f.* [See ચેત-વ-વું.] A hint;a caution;a warning;information previously given; a notice.

Id. ચેતવણી આપવી-દેવી-કરવી To give a warning.

ચેત-વ-વું, Same as **ચેતા-વ-વું**.

ચેત-વું,*v.i.* [S. चित to be able to move; to know.]To catch fire;to kindle(of a light). 2. To make out;to take a hint; to beware. 3. To think;to perceive. 4. To recollect; to remember.

Prov. ચેતતા નર સદા સુખી Forewarned is forearmed.

ચેતા,*s.m. pl.* An intimation; a hint.

ચેતા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ચેત-વું.] To hint;to caution;to warn; to apprise previously.2.To kindle; to light; to set fire to. 3. To repair a building or its parts.

ચેન, *s. f. n.* [See ચેત-ન.] Rest; ease; repose; relief; tranquillity, peace of mind. 2. Merriment.

Id. ચેન કરવું, ચેન મારવી, ચેન ઉડાવવી To be merry. ચેન પડવું To be at one's ease.

ચેન, *s. n.* [See ચિન્હ.] A sign; a mark.

ચેન-કાં, *s.n. pl.* [See ચેન, ચિન્હ.]Gestures; tricks; frolics.

ચેન-બાજી, *s. f.* [See ચેન rest + P. बाज़ fond of *fr.* बाख़्तन to play.] Merriment; luxury; luxurious way of living; a life of

ease and merriment.

Id. ચેનબાજી કરવી-મારવી-ઉડાવવી To live a life of ease and merriment; to lead a dissolute life.

ચેનો, *s.m.*[See ચેન merriment.Or ચાહ઼વું, ચા઼વું.] Eager desire; craving; diligence.

ચેપ, *s.m.*[See ચેપ઼વું.] Pressing; thronging. 2. A throng; crowdedness. 3. Contagion; infection. 4. Pus. 5. Effects of evil association. 6. Difficulty.

Id. ચેપ લાગવો To be affected by contact; to be infected. ચેપ કાઢવો-પતાવવો-મટાડવો To adjust, to settle to decide (an account, &c). 2. To get rid of a bother or nuisance. 3. To press, to compress; to squeeze. ચેપ છોડવો To let go (a matter &c.) (used contemptuously).

ચેપ઼વું, *v. t.* [Imit. See ચપ. Or P. चस्पीदन् to press.] To press; to squeeze. 2. To trust.

ચેપી, *adj*. Contagious; infectious. 2. Persevering (Used in a bad sense).

ચેપી, } *adj*. [See કૃપણ.]Miserly;stingy.
ચેપુ, }

ચેર, *s. n.* Wood (Used in Kthd.).

ચેરમ-ચેરા, *s.m.pl.* Same as **ચેહેરમ-ચેરા**.

ચેર઼વું. *v. t.* [See ચિર઼વું.] To strike out what has been written by running a line through it; to erase; to blot out. 2. To expose to ridicule; to expose another's faults.

ચેરી-મેરી, *s.f.* [Eng. *Cheery + Merry.*] A reward; a present; a gift; a bonus; a prize. (This word is used particularly by servants then asking for little presents from Englishmen).

ચેલ-કી, *s. f.* [See ચેલી, ચેલો.] A girl (Used in endearment).

ચેલ઼કો, *s. m.* A boy (Used in endearment).

ચેલિ઼યું, *s.n.* A basket, generally made of metal or leather.

ચેલી, *s. f.* [See **ચેલો**.] A female disciple.

ચેલો, *s.m.* [Hem. Dem. चिल्लो, चेडो, = S. बाल; a boy, *fr.* S. चेटक an attendant; a friend.] A disciple. 2. A pupil; a scholar.

Id. ચેલો મુંડવો To make a disciple of. 2. To bring under one's control. 3. To deceive.

ચેવટ, Same as **ચિવટ**.

ચેવલી, *adj*. Pertaining to Cheval or Chaul; a village in the Konkan well-known for its betel-leaves.

ચેવ઼વું, *v. t.* [See સેવ઼વું.] To make warm (with heated wax, water, &c.).

ચેષ્ટા, *s. f.* [S. *fr.* चेष्ट् to move.] Mischievous tricks; waggery; banter; quirks. 2. Wild capers. 3. Worrying; teasing. 4. Jokes. 5. Calumny. 6. Mimicry.

Id. ચેષ્ટા કરવી To play pranks. 2. To tease by imitating one's gestures or movements.

ચેષ્ટા-ખોર, *adj*. [+ P. खोर् fond of *fr.* खुर्दन to eat.] That which is full of tricks and pranks; given to making jests. 2. Calumnious; censorious.

ચેષ્ટાળી, *s. f.* [+ આવલિ.] A series of jokes. 2. Mischief. 3. A joke.

ચેહ, *s. f.* Same as **ચિતા** A funeral pile; a pyre.

ચેહેન, Same as **ચેન**. 2. Same as ચિન્હ.

આજનાં ચેહેન દીસે કાંઇ અંગે,
રાતલડી રમ્યા છો પેલીની સંગે. —**દયારામ.**

ચેહેબચો, *s.m.* [P. चह् dim. of चाह् a well + ब with + चह् redup.] Mud. 2. A pond.

પોતાનાં વસ્ત્ર દાસીને પેહેરાવી,
બેઠી ચેહેબચામાં આવી. —**પ્રેમાનંદ.**

ચેહેર઼વું, Same as **ચેર઼વું** To expose to ridicule.

રૂડા ભુંડી વાત સાંભળી હોય,
કોઇ આગળ નવ ચેહેરીએ. —**પ્રેમાનંદ.**

ચેહેરમ-ચેહેર, *s. f.* }
ચેહેરમ-ચેહેરા, *s m.pl.* } Scratching out; erasures made in a document.
ચેહેરા-ચેહેર, *s. f.* }

ચેહેરા-દાર, *adj*.[P. चेहरः + દાર having.] Beautiful-faced; having a handsome face.

ચેહેરો, *s.m.*[P. चेहरः] The face; features; the visage; air; look; mien; countenance. 2. A joke (Used in Kthd.).

Id. 2. ચેહેરો કઢાવવો-રખાવવો To get the hair cut and the head shaved in an English

fashion. ચેહરો થવો To be talked of ચેહરો પડાવવો–ઉતરાવવો To get a picture drawn of one's likeness.

ચેળ, *s. f.* [Dh. Des. चवल *fr.* S. चपल active, moving.] Itching; a desire to scratch. 2. Excitement. 3. Eagerness; inclination of the mind.

Id. ચેળ આવવી–થવી To have a desire to scratch. ચેળ થવી To feel inclined.

ચેડ·કો, *s. m.* [See ચેળ. or ચર·ડ·કો.] Anxiety.

ચડવો, Same as **ચરડવો.**

ચૈતન, *s. n.* [See ચૈતન્ય.] Life; spirit; essential activity. 2. Intelligence.

ચૈતન્ય, *s. n.* [S. *fr.* चेतना *fr.* चित to move, to know.] Life. 2. Knowledge. 3. The Supreme Being.

ચૈતન્ય-ઘન, *adj.* [S. + ઘન. thick.] Full of knowledge. 2. *s. m.* The Supreme Being.

ચૈતર, ચૈત્ર, *s. m.* [S. चैत्र *fr.* चित्रा one of the lunar mansions.] The name of the Hindu month corresponding to March-April.

Prov. ચૈતર ચઢ્યો નહિ, ને વૈશાખ ઉતર્યો નહિ It is neither the one, nor the other.

ચૈત્ય-વંદન, *s. n.* [See ચૈતન્ય + વંદન.] Bowing before the an idol in a temple (Used by Jains).

ચૈયું, *s. n.* A rope of darbha grass used in plaiting the tape of a cot or bed-stead.

ચૈત્રી, *adj.* Relating to the month of **ચૈત્ર.** 2. *s. f.* A festival held in the month of **ચૈત્ર.**

ચોં, Vulgar for **ક્યાં.**

ચોંક, *s. f.* [Imit. Or See ચાનક.] Startling; a sudden start; a bounce.

Id. ચોંક રાખવી To be startled. 2. To be in fear of.

ચોંકવું, ચોંકી ઉઠવું, *v. t.* To start. 2. To shrink. 3. To wince; to shy (as a horse).

ચોંચલું, *adj.* [See ચંચલ.] Mischievous. 2. Squint-eyed. *Cf.* **ચુંખલું.**

ચોંચલાં, *s. n. pl.* Amorous dalliance; coquetry; love-airs; blandishments. 2. Fun; fuss; wantonness.

ચોંટ, *s. f.* [See ચોટ, ચોટવું.] A pain in the stomach caused by eating half-cooked substances.

ચોંટવું, *v. i.* To stick; to adhere; to cling.

ચોંટાડવું, *v. t.* [Caus. of ચોંટવું.] To make to stick; to paste; to affix.

ચોંપ, *s. f.* [See ચાંપ, ચાંપવું, *fr.* P. चम्पोदन to press.] Vigilance. 2. Haste.

Id. ચોંપ રાખવી To have care; to be careful.

ચો, *s. f.* [See ચવ.] Taste.

ચો, *s. m.* [See ચહાવું.] Eager; desire; a craving.

ચોક, *s. m.* [S. चतुष्कोण *fr.* चतुर् four + कोण an angle. Or Hem. Des. चउक्क *fr.* S. चतुष्क a square. *fr.* चतुर्, ચાર, four + क collection.] A square; a court. 2. An area. 3. A number four (on dice); a throw of four. 4. A chunam floor. 5. A bazar. 6. A market. 7. The square or quadrangle forming the central portion of a temple; an open space in a thickly populated part of a city or town. 8. [S. चतुष्क a group of four *fr.* चतुर् four.] the term used for multiplying a number by four. 9. A stanza of four lines.

Prov. ઘેર બેઠા મોતીએ ચોક પુરવા, See Prov. under **ઘર.**

ચોક, Same as **ચોકસ.**

પુત્રી પીતાંબર તણી બેઠી'તી ગુણ ગોખ;
દૃષ્ટિ ગઈ ત્યાં માહરી, ચિત નથી રહેતું ચોક.

—**સામળભટ.**

ચોકઠું, *s. n.* [S. चतुष्क collection of four *fr.* चतुर् four + क collection + ट dim.] A frame; a quadrangular frame; a doorcase; any four-sided or rectangular frame. 2. An open quadrangle in a street.

Id. ચોકઠું બેસાડવું To fix a frame or door-case. 2. To settle a plan. 3. To settle a matrimonial alliance.

ચોકડિયું, *s. n.* [See ચોકડી.] A silken garment having squares woven in it, worn by widows.

ચોકડી, *s. f.* An aggregate of four. 2. A square. 3. An asterisk. 4. A period comprising the four ages of the world accord-

ing to Hindū Mythology.5.A square spot, generally in a corner of a room, set apart for accumulating waste water. 6. One stroke crossing another. 7. The sign for addition (+) or for multiplication (×).

Id.ચંડાળ ચોકડી A gang for conspirators. 2. A company of ruffians. ચોકડી મુકવી To erase; to scratch out. 2. To write an asterisk.-નામ ઉપર ચોકડી મૂકવી To pluck a candidate at an examination.

ચોક·ડું, *s. n.* [See ચોક square,four] An ornament worn in the ear, containing four pearls. 2. [S. चतुर् four + કડી.] That part of a bridle which is put in the mouth of a horse.

રાવત તો રીસે ચડયો, આળસ ગોડી ઊઠ;
મુખમાં ઘાલ્યું ચોકડું, રાણી ઉપર રૂઠ—**સામળભટ.**

ચોક-વટી, *s. f.* [See ચોક + S. वाट a place, or Guj. વાટ a way, a road.] An open spot where four roads meet. 2. A bazar in the front of one or more streets;a market-place.

ચોકવટી ને પેહેલવાન, નવા મેહેલ છે શોભાવાન;
—**વીરજી.**

ચોક·વું, Same as **ચોક·વું.**

ચોક·વું, *v. t.* [See ચોક.] To prepare in all details or equip (of a માંડવો or square enclosure with a canopy). 2. To perform the final religious ceremony in a marriage.

Id. માંડવો ચોકવો To prepare a square enclosure for a marriage ceremony. 2. To perform the final religious ceremony in a marriage.

ચોકસ, *adj.* [S. चोक्ष pure.] Exact; precise; strict.2. True; correct. 3. Certain; sure. 4.Shrewd; sharp; intelligent. 5. Determined; indubitable. 6. Of an inquiring mind. 7. Cautious; circumspect.

Id. ચોકસ કરવું To determine; to come to a determination; to resolve. ચોકસ ઠરવું To be determined; to be settled; to be resolved. ચોકસ રહેવું To be cautious; to be particular. ચોકસ ઠેકાણું A particular place;a place determined upon.

ચોકસા·ઇ, } **ચોકસી,** } *s. f.* A careful inquiry or investigation; scrutiny. 2. Caution; circumspection;vigilance;carefulness.3.Cleverness.

Id. ચોકસી ઉપર રહેવું To look after; to be watching.

ચોકસી, *s. f.* Same as **ચોકસા·ઈ.** 2. *s. m.* An assayer or gold and silver; one that tests the quality of gold and silver;an assaymaster. 3. A dealer in gold and silver; a jeweller.

ચોકિ·યા·ત, *s. m.* [See ચોકી + વૃત્તિ.] A guard; a watchman. 2. *s. f.* A toll or duty; money paid for guarding; the wages of a guard.

ચો·કિ·યું, *s. n.* A waggon or cart drawn by four bullocks. 2. Same as **ચોક·ડું.**

ચોકી, *s. f.* [See ચોક.] A low square seat.

તર્ત ઊઠયા શ્રી ભુવન પતિ, બેઠા ચોકી ઉપર તેણ વાર.
—**ગિરિધર.**

2. A guard; a watch. 2. A party of constables,&c.,stationed as guards.4.A police station or gate.

Id. ચોકી કરવી–ભરવી To guard;to watch.

ચોકી·દાર, } **ચોકી·વાળો,** } *s. m.* [+ P. दार् keeping *fr.* दाश्तन=હ, धार् to keep, to hold, = વાળું.] A man on guard;a watchman.

ચોકી·દારી, *s. f.* The duty of a guard.

ચોકી-પહેરો, *s. m.* [+ પહેરો, પોહરો.] Careful watching and guarding.

ચોકો, *s. m.* A quadrangular spot. Especially.2.A spot cleared for cooking.3. A spot cleared for a dying man to lie upon.

Id. ચોકો પાટલા કરવાTo clean the kitchen after meals are over. 2. To be completely free from a business. ચોકે લેવો–ઉતારવો–નાખવોTo plece a dying man on the ground as on his last bed. ચોકો વાળવો-દેવો To prepare the last consecrated bed for a dying man. 2. To upturn or upset a proposal, &c., by any means.

ચોખ, *s. f.* [See ચોખ્ખું.] Cleanliness. 2. The adjusting of accounts,&c.3.Adjustment; a decision (Used in K. hd.). *adj.* See ચોખ્ખું.

ચોખ-ટ, Same as **ચોખ-વટ.**

ચોખ-ટિ-યાટ, Same as **ચોખ્ખું.** *Cf.* **ચોખ-લા-આટ.**

ચો-ખંડ, ચો-ખાણુ, } *adj.* [S. चतुर् + ખંડ, ખુણો] Square; quadrangular; oblong. 2. Broad; large; ample; spacious. 3. *s. m.* A square. 4. *s. m. pl.* [Or See + खण्ड a continent, a division.*fr.*खण्ड् to divide.]The four regions or quarters.

ચો-ખંડું, Same as **ચો-ખંડ.**

ચો-ખરૂં, ચો-ખળું, } *s. n.* [See ચાર four + ખળું.] A group of villages.2.A district;a province.

ચોખ-લિ-યાટ, *adj.* [ચોખ્ખું + લું dim + વૃત્તિ.] Same as **ચોખ્ખું.** 2. Specially, so clean as not to be defiled by contact with persons or things of a lower class;so clean as to be partaken of by persons of higher classes (of food, clothes, &c.).

ચોખ-વટ, *s. f.* [See ચોખ્ખું + વૃત્તિ.] A particular desire or eagerness to be clean; love of cleanliness; fastidiousness. 2. Cleanliness.

ચોખા, *s. m. pl.* [See ચોખ્ખું.] Rice.

Id. ચોખા ચોહોડવા Lit. To stick rice to the forehead of. Hence, 2. To wish well; to give a blessing to. ચોખા મૂકવા Lit. To give rice to (a mark of a solemn invitation). 2. To invite. ઘેર ઘેર ચોખા મૂકવા Lit. To go about distributing rice or making solemn invitations to all persons one meets. Hence, 2. To go about gossiping or exposing secrets.તારા ચોખા ખાઉ -રાંધું-ખાકું (vulgar) May you die—a term of abuse used by Kolīs and Vāgharīs. ચોખા નાખવા-વેરવા To marry a second time (of a woman).

Prov. ચોખા ભેગી એળ (ખફાવી)Great fish eat up small ones.

ચો-ખાની, *s. f.* [S. चतु four + P. ख़ानः a division.] A kind of checkered cloth.

ચોખા-પુર, ચોખા-ભર, } *adj.* [See ચોખા + પૂરૂં, પૂર-વું, *fr.* S. पृ and भृ, ભર-વું, to fill.]Being a grain of rice in weight or measure.

ચોખા-સું, Same as **ચોખલિ-યાટ.**

ચોખાળ-વું, *v. t.* [See ચોખ્ખું.] To make clean; to cleanse.2. To express clearly.

ચો-ખુણ, ચો-ખુણિ-યું, } *adj.* [S. + ખુણ *fr.*S. कोण an angle.] Quadrangular.

ચો-ખંટ, *adv.* [S. चतुर्, ચાર, + See ખૂટ, ખુંટો,a pivot *fr.* S. कुण्ट् to stop.]In the four regions or quarters;on all sides;all around.

ચોખ્ખા-ઈ, *s. f.*[See ચોખ્ખું.]Cleanliness; purity. 2. Honesty; integrity. 3. Spotlessness; faultlessness. 3. Clearness.

ચોખ્ખું, *adj.* Hem. Des. चक्खुड्डणं = S. प्रेक्षणीयम् handsome, *fr.* S. चोक्ष, चौक्ष, pure, clear.] Clean; chaste; free from impurity. 2.Good;excellent. 3. Unadulterated; clear. 4. Sincere; faithful. 5. Real; genuine. 6. Abstaining from corruption and bribery; honest.

Id.ચોખ્ખું કરવું To make clear.ચોખ્ખું રહેવું To live a pure life.એને ઘેર ચોખ્ખું ને ચોખ્ખું જ રહેવાનું છે Lit. His house will be for ever clean (as he has no children). 2. He is childless. ચોખ્ખો હિસાબ A clear and honest account.ચોખ્ખે ચોખ્ખે કહેવું To speak plainly, boldly,and honestly. Hence,2. Expressing one's ideas in the most realistic manner without regard to person, time, or place; openness of speech.ચોખ્ખું ચણક Quite clear and open.ચોખ્ખો હાથ Clean hands.2.Honest.

ચો-ગઠ, *s. f.*[See ચાર four+ગાંઠ.] A knot of ropes tied round the marriage altar.

ચોગ-ડો, *s. m.* [S. ચો-ક four. + ડો dim.] The figure four; (4).

ચો-ગણું, *adj.* [+ गुण multiplication.] Four-fold; four times more.

ચો-ગમ, *adv.* [+ ગમ, મગ, માગ, માર્ગ. *Cf.* અણી-ગમ, પેલી-ગમ.]On all sides, all around.

ચો-ગર્દમ, *adv.* [See ચાર four + P. गर्दिदन to surround.] Surrounding; on all sides.

ચો-ગાન. *s. n.* [See ચો-ક a square.] An open space; a large plain.

ચો-ઘડિ-યાં, *s. n. pl.* [See ચાર four + ઘડો a pot, a drum. There is in this word a confusion between ઘડો a pot, a drum, and

ઘડીa period of twenty-four minutes.]Four drums beaten together at the end of એપ્હર (three and three-fourths ghadees), four times in the day and four times at night—before the palace of a king or the temple of a god.

ચો-ઘડિ·યું, *s. n.* [S. चतुर् four + ઘડી.] A period of four *ghadees*, or, more accurately, three and three-fourths ghadees; a period of one hour and a half. 2. A period of time under the influence of a particular planet.

Id. અમૃત-કાળ-શુભ-ચળ-રોગ-લાભ-ઉદ્યોગ-ચોઘડિયું are the seven names given to the several parts of the days of the week according to Hindū astrologers.

ચો-જાવો, *s. m.* [See ચાર four + Java N. of island.] Lit. The four things brought from the Island of Java, *viz.*, લવિંગ,એલાયચી, તજ, જાયફળ. Hence, 2. Spices.

ચોટ, *s. f.* [See ચોટ·વું.] A wound; a cut; a bruise; a blow with the fist. 2. A blow or stroke of misfortune. 3. A spell causing death. 4. A loss

Id. ચોટ મારવી To strike a blow; to hit the one thing aimed at out of many. 2. To make use of a magical charm in getting a man killed. ચોટ ખાવી To be hurt; to be beaten or wounded. ચોટ લાગવી To be successful in carrying out one's object. ચોટ વાગવી To be struck a blow. ચોટ રહેવી To have a stomach-ache.

ચોટ·ણું, *s. n.* Clinging; adhering; adhesion. 2. A thing that adheres.

ચોટ·લી, *s. f.* [Hem. Des. चोट्टी = S. शिखा the tuft of hair on the head *fr.* S. चूडा crest.] A tuft or lock of hair on the head.

Id. ચોટલી લઇ જવી-મંતરવી To outwit; to be superior in intellect or bodily strength. ચોટલી હાથમાં આવવીTo be under one's control.

ચોટ·લો, *s. m.* The hair on the head of a woman. 2. The hair on the head.

Id. ચોટલો ગુંથવો-વાળવો To braid the hair (of a woman). ચોટલો ઝાલીને ખેંચી નાખીશLit. I will drag you by your hair (said to a woman). Hence, 2. A term of abuse used among women.

Prov. ચાર મળે ચોટલા, તો વાળે ઊંધા ઓટલા Gossiping women are sure to give rise to a quarrel.

ચોટ·વું, *v. i.* [Dh. Des. चोतओ *fr.* S. चोत्त a goad *fr.* S. चुद्, चोद्, to drive. Or Hem. Des. चहुट्ट = S. निमग्न sunk, plunged, *fr.* S. चट·ति it sticks to.] To stick; adhere, or cling to. 2. To be struck or hit.

Id. ચોટી રહેવું-બેસવું To stick fast.

ચો·ટા·વું, *v. i.* [Pass. of ચોટ·વું.]To make to adhere, stick, or cling. 2. To be made to suffer a loss,

ચોટા·ડ·વું, *v. t.* [Caus. of ચોટ·વું.] To stick; to affix.

ચોટી, *s. m.* [See ચોટ·વું.] He who strikes a blow.

ચોટી, *s. f.* Same as **ચોટ·લી**. 2. The fibres at the top of a cocoanut.

ચોટ્ટા·ઈ, *s. f.* [See ચોટ્ટું.] Theft; misappropriation. 2. Thievish conduct.

ચોટ્ટું, *adj.* [See ચોર+ટ્ટું dim.] Thievish; roguish.

ચોડ, *s. f.* [Seeચો-પટ,ચો·વટ, ચો-વડ, ચો-ડું.] A small heap of thin and flat things.

શ્રી સંકર્ષણ શિવજીનું સર્વસ્વ,ઉપનિષદોની ચોડ છે જી.
—**દયારામ.**

ચોડ·વ·વું, *v. t.* [See ચડા·વ·વું, ચઢા·વ·વું.] To cook.

ચોડ·વું, *v. t.* [Caus of ચોટ·વું.]To plaster; to apply; to fix.

ચોડા·ણ, *s. n.* [See ચોડું.] Breadth; width.

ચો·ડું, *adj.*[S. चतुर् four + पट cloth, fold. *Cf.* ચો-વડું.] Four-fold. 2. Broad; wide.

ચોડો, *s.m.*A heap of thin & flat things. *Cf.* ચોડ.

ચોઢ·ણું, *s. n.* [See ચોડ·વું.] A small bright circle stuck on the forehead by women. (Used in K. hd.).

ચોઢ-વું, Same as **ચોડ·વું.**

ચો-તરફ, *adv.* [S. चतुर्, ચાર, four + તરફ *fr.* P. तर्फ़ side.] On four sides; on all sides; all around.

ચો-તરીસ, }
ચોત્રીસ, } *adj.* [+ ત્રીસ *fr.* S. त्रिंशत thirty.] Thirty-four; (34).

ચોતરો, *s. m.* [S. चत्वर a quadrangle. *fr.* चतुर् four.] A raised square. 2. A police gate. 3. A rectangular mass of earth or stone-work. 4. An oblong structure of stone-work erected for drying clothes.

ચો-તારું, *adj.* [See ચાર four + તાર wire, thread.] Having four wires (of a musical instrument). 2. Having four threads (of a coarse kind of cloth).

ચો-તારો, *s. m.* A kind of coarse cloth.

ચો-તાલ, }
ચો-તાળ, } *adj.* [S. चतुर् four + ताल clapping the hands *fr.* तड् to beat.] Having four measures of time (of particular modes of music).

ચો-તાલું, }
ચો-તાળું, } Same as **ચો-તાલ.**

ચો-થ, *s. f.* [S. चतुर्थ fourth *fr.* चतुर् four.] The fourth lunar day. 2. A fourth part. 3. A tribute equal to a fourth part of the revenue.

Id. ચોથ આપવી To pay a tribute. ચોથ ઉઘરાવવી-લેવી To collect a tribute.

Prov. તેણે ચોથનો ચંદ્રમા જોયો છે Lit. He has seen the moon on the fourth day of the bright half of ભાદરવો (ગણપતિ ચોથ)—believed to make a person liable to a false charge. Hence, 2. He is falsely charged with having acquired his property by foul means.

ચો-થાઈ, *s. f.* A fourth part; a quarter.

ચો-થિ-યું, *s. n.* The ceremony observed on the fourth day after the death of a child. 2. A fourth part. 3. Occurring on the fourth day.

Id. ચોથિયો તાવ Quartan fever.

ચો-થું, *adj.* Fourth.

Id. એને ચોથો પાયો જ નથી It wants one of its four legs. 2. It is very defective.

ચોદ-વું, *v.t.* [S. चुद् to drive.] To copulate; to unite (of the opposite sexes).

ચો-દશ, }
ચો-દિશ, } *adv.* [Corrup. of ચો-દિશાએ *fr.* S. चतुर् four + दिश्, દિશા, a direction.] On all sides; all around; everywhere.

ચોદા-ચોદી, *s. f.* Copulation; cohabitation.

ચોદુ, *adj.* Lustful; lecherous.

ચો-ધરી, *s. m.* [See ચાર four + ધરી a holder.] The headman among cart-drivers. 2. A public officer in a village. 3. The name of a tribe of mountaineers.

ચો-ધરો, *s. m.* The headman of a village.

ચો-ધાર, *adj.* & *adv.* [See ચાર four + ધારા a stream, an edge.] Flowing in four lines (of tears); crying bitterly; over-flowing with tears. *Cf.* **ચો-ધારે.**

Id. ચોધાર રોવું-ચોધારે રોવું-ચોધાર આંસુએ રોવું To shed tears copiously; to cry bitterly.

ચો-ધારી, *s. f.* [S. चतुर् four + ધાર *fr.* धारा edge.] A kind of bean having four edges.

ચો-ધારું, *s. n.* A weapon having four edges.

ચો-ધારે, Same as **ચો-ધાર.**

ચોપ, *s. f.* [See ચાંપ, ચેંપ, *fr.* P. चस्पीदन to press.] Repressing; disciplining. 2. Vigilance: attention.

ચોપ, Same as **ચોબ.**

ચો-પગું, *s. n* [S. चतुर् four + પગ *fr.* S. पद the foot *fr.* पद् to go.] A quadruped; a four-footed animal.

ચોપ-ચીની, *s. f.* [S. चीन China.] China root; China cubebs.

ચો-પટ, *s. f.* [S. चतुर् four + पट a strip of cloth.] The cloth or beard on which draughts, &c., are played. 2. The game of સોગટાં.

ચોપટ, Same as **ચપટ.**

ચોપડ, *s. f.* [See ચોપડ-વું,] The applying of *ghee* to biscuit, bread, &c.

ચોપડ-વું, *v. t.* [Hem. Des. चोप्पडइ = S. म्रक्षति he besmears.] To besmear; to grease; to rub over, to daub; to lubricate. 2. To use abusive language towards (a person).

Id. તેલ ચોપડવું To besmear with oil. ગાળ ચોપડવી To use abusive language towards.

ચોપડાવવું, Caus. of **ચોપડવું.**

ચો-પડી, *s. f.* [Hem. Des. चोप्पडइ=S.म्रक्षति he besmears. Or S. चतुर् four + पट a strip of cloth, a fold.] A book.

ચોપડું, *adj.* [See ચોપડવું.] Greasy; oily; fatty; unctuous. 2. *s. n.* [Or, See ચાર + પડ.] A bread having several layers.

ચો-પડો, *s. n.*[See ચોપડી.] A large account-book;a quarto volume;a folio volume.

ચો-પન, *adj.* [S. चतुर् four + पञ्चाशत् fifty *fr.* पञ्च five+दश ten.] Fifty-four: (54).

ચોપવું, *v. t.* [See ચપ-ચપ, ચપકો. Or P. चस्पीदन to press.] To thrust; to pierce.2. To beat. 3. To beat a floor in order to make it firm.

ચો-પાઈ, *s. f.* [S. चतुर् four + पद, पाद; પાય, the foot.] A verse consisting of four lines: a stanza. 2. Name of a metre.

ચો-પાટ, *s. f.* Same as **ચો-પટ** The game of **સોગટાં.**

ચો-પાનિયું, *s. n.* [S. चतुर् four + પાનું *fr.* S. पर्ण a leaf.] A pamphlet.2. A periodical; a magazine.

ચો-પાયા, *s. m. pl.* [See **ચો-પાઈ.**] A periodical; a magazine.

ચો-પારો, *s. m.* [See ચાર four + પાયા a leg.]A cot; a bedstead (Used in the Surat Dst.).

ચો-પાસ, *adv.* [S. चतु four + પાસું *fr.* S. पार्श्व side.] On all sides; all around.

ચો-પાળી, *s. f.* [S. +पार the opposite side.] A contrivance made with three pieces of wood for irrigating a field.

ચો-પાળો, *s. m.* [See ચો. S.पालक, પારણું,a cradle.] A swing; a swinging bed or seat; a litter; a sedan.

ચો-ફાળ, *s. f.* [S. + ફાડવું *fr.* स्फट् to break, to tear.]A sheet of cloth made up of four pieces;a large double sheet of cloth.

ચો-ફેર, *adv.* [See ચાર four + ફેરો.] On all sides.

ચોબ, *s. f.* [P.] A stick. 2. A mace. 3. The pole of a tent.

ચોબવું, *v. t.* [See ચાંપવું.] To brand with red hot iron (Used in Kthd.).

ચોબિયો, *s. m.* A daub of colour.

ઘણું શોભે છે નંદલાલો રે, જાણે રંગનો ચોબિયો.

—નરભેરામ.

ચોબો,*s.m.* The stick with which a drum is beaten.2, The mark left on a drum from being beaten with a stick.3. The name of a sect of Brāhmans.

ચોબો, *s. m.* [See ચપકો *fr.* P. चस्पीदन to press. *Cf.* ચોબવું.] A brand. 2.A puncture.

શીલ સંતોષના ચોબા દીધા વિના,

જન્મ ને મરણનો રોગ વાધે. —ભોજાભગત.

ચોભીલું, *adj.* [See ક્ષોભ.] Ashamed; put out; taken aback.

ચો-મટિયું, *adj.* [See ચાર four + મૂઠ.] Having the four opposite ends of a piece of cloth tied (in wearing garment).

ચો-માસું, *s. n.* [S. चतुर् four + मास a month.] The four months of the rainy season; July-October.

ચો-મુખું, *adj.* [+ મુખ.] Having four mouths, faces, or openings.

ચો-મેર, *adv.* [+ મેર.] On all sides; all round.

ચોયણો, Same as **ચોરણો.**

ચોર, *s m.* [S. *fr.* चुर् to steal.] A thief; a robber;one that conceals or reserves;one that supresses or keeps to himself. 2. *adj.* Private; secret; concealed.

Id. ચોરકડી A secret link. ચોરખીલી A secret nail. Similarly, ચોરગાંઠ, ચોરખાનું, &c. કામચોર He who is sparing in labour and shirks his duty.ચિત્તચોર, મનચોર, હૈયાચોર, &c., Captivating(said of a lover by his mistress when he has won her heart). મસલતચોર He who keeps his plans and purposes secret. Similarly, વિદ્યાચોર, કિસબ ચોર, &c,, પાંચ ચોર The object of the the five senses, *viz.*, રૂપ, રસ, શબ્દ, ગન્ધ, and સ્પર્શ.

Prov. ઘરમાંનો ચોર પકડાય નહિ None can restrain a house-thief. ચોરની માનું કોઠીમાં મોં He is compelled to silently bear his pain, because he dare not disclose it : He who has horns in his bosom, let him not put them on his head. ચોરના મનમા ચાંદરણું A thief ever fancies the moon is up. તે પરમેશ્વરનો

ચોર છે He stands condemned in the sight of God. ચોરનારને ચાર આંખ A thief is always cautious. ચોરનું રળ્યું સીકે ન ચઢે One cannot rise by dishonest means. ચોરને પોટલે ધૂળ ને ધૂળ A cheating trade seldom thrives. ચોરનાં પગલાં ચોર જાણે = ચોરનો ભાઈ ઘંટી ચોર Set a thief to catch a thief: Every rogue is at length out-rogued.

ચોર-આમલી, *s. f.* A kind of **આમલી** (tamarind tree).

ચોર-ખંડ, *s. m.* A secret drawer or partition.

ચોર-ખાનું, *s. n.* A secret drawer, cell, or partition. 2. A haunt or rendezvous of robbers.

ચોર-ખિસું, } **ચોર-ગજવું,** } *s. n.* [+ ખીસું, ગજવું.] A secret pocket.

ચોર-ગલી, *s. f.* [+ See ગલી.] A by-lane not easily noticed.

ચોર-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ.] A concealed knot.

ચોર-ડું, } **ચોટ્ટું,** } *adj.* Thievish; roguish.

ચોર-દાનત, *s. f.* A secret bad intention.

ચોર-નજર, *s. f.* Same as **ચોર-દાનત.** 2. A stealthy look; a stolen glance.

ચોર-બાતમી, *s. f.* [+ બાતમી.] A secret intelligence; news received from spies.

ચોર-લક્ષણ, *s. n.* [+ લક્ષણ.] A look or signs showing a thievish disposition.

ચોર-વાટ. *s. f.* [+ વાટ.] A secret way; a hidden path.

ચોર-વાડો, *s. m.* [+ વાડો.] A nest or haunt of thieves.

ચોર-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] An occult science or art.

ચોર-વું, *v. t.* [S. चुर् to steal.] To steal; to pilfer; to rob.

ચોરણી, *s. m.* [See ચોરણો.] Trousers of a little person or a boy.

ચોરણો, *s. m.* [See ચરણિ-યો.] A pair of trousers.

ચોરસ, *adj.* [S. चतुरस्र *fr.* चतुर् four + अस्रि an angle.] Quadrangular; square. 2. *s.m.* & *n.* A square; a square figure. 3. The square measure; the area.

ચોરસી, *s. f.* A brick made square by rubbing. 2. A small square verandah. 3. A carpenter's tool. 4. An ornament worn by women round the neck.

ચોરસુ, *s. n.* A block; a cube; a six-sided solid piece.

ચોરસો, *s. m.* A square piece of coarse cloth (Used in Kthd.).

ચોરા-ઉ, *adj.* [See ચોર, ચોર-વું.] Stolen.

ચોરા-ચોરી, *s. f.* Theft committed in many ways or of many things by many men simultaneously.

ચોરાણું, *adj* [S. चतुर् four + नवति, નેવુ, ninety.] Ninety-four; (94).

ચોરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ચોર-વું.] To cause to steal; to encourage in a theft.

ચોરાસી, *adj.* [See ચાર four + એંશી] Eighty-four; (84).

Id. ચોરાસી આસન They eighty-four postures or attitudes of the yogī (ascetic). ચોરાસીનો ફેરો The transmigration of the soul through eighty-four lacs (eight million and four hundred thousand) of births. 2. An inextricate maze. 3. An embarrassing and perplexing case or situation. ચોરાસી બંદરનો વાવટો A place of rendezvous for various kinds of people.

ચોરા-વું, *v. i.* [Pass. of ચોર-વું.] To be stolen. 2. To be deceived, to be robbed.

ચોરિ-યા, *s. m. pl.* [See ચોળ-વું] Swelling in the gums caused by hard rubbing.

ચોરિ-યું, *adj.* [See ચોરિ-યો] Committing piracy.

ચોરિ-યો, *s. m.* [See ચોર, ચોર-વું] A pirate; a robber.

ચોરી, *s. f.* Theft; robbery; stealth. 2. A clandestine practice or act. 3. Concealment; suppression.

Prov. ચોરીનો માલ ચંડાળે જાય Evil got, evil spent. ચોરી ઉપર શિરજોરી Adding insult to injury.

ચોરી, *s f.* [See ચોરસ, S. चत्वर.] The square enclosure, in which the bride and bride-

groom are married.

Prov. ચોરીમાંથી દાંત કકડાવવા To be in auspicious from the very beginning. ચોરીમાંથી રંડાપો To be unhappy from the very beginning of one's career.

ચોરી, *s. f.* [See ચોળા.] A kind of bean.

ચોરી-ચપાટી, *s. f.* [See ચોરી, ચૌર્ય, theft + redup.] Thieving and pilfering picking and stealing. 2. Any kind of theft or offence.

ચોરો, *s. m.* [See ચોરસ *fr.* S. चत्वर *Cf.* ચૌટું.]A publice place in a village.2.A police station.2.An open verandah before a house.

ચોર્યાસી, Same as **ચોરાસી**.

ચોલ, *s.f.* Bengal madder;a red dye.

ચોલાઈ, *s. f.* [See ચોળા.] A kind of vegetable used for food.

ચો-વટ, *s. n.* [See ચાર four + વાટ way. *Cf.* ચૌટું.]A plain or open space where four or more ways meet.

તડી લાવું કંથને, તેડી લાવું શોકય;
સૂવો તમો તો સાથ રે, ચોવટ માહે ચોક.

—સામળભટ.

2. A market; a market place.

ચતુર જાતો તો ચોવટે, હેતે પોતાને હાટ;
માનુની કેરૂં માળિયું, નીચે જાવાની વાટ.

—સામળભટ.

3. An open square.

ત્યાં રંગ-મંડપ મનોહર, ચંદરવા ચોવટે જે;
મુક્તાફળ રત્ન ઝગમગે, ત્રૈલોક્ય શોભા તેહ.

—હરિદાસ.

4. *adv.* [See ચાર four + વાટ a way; a direction.] On four sides; on all sides.

ચો-વટ, *s. n.* [See ચાર four + વૃત્તિ a profession.]A decision or judgment given by four or more respectable men.

ચો-વટ
ચો-વટિ-યું, } *s. n.* Arbitration.

ચો-વટિ-યો, An arbitrator.

ચો-વડું,*adj.*[See ચાર+વૃત્તિ;or ચો+પટ, પડ.] Four-fold.

ચો-વાટ,
ચો-વાટે, } *adv.* [See ચાર+વાટ.] Everywhere; on all sides.

ચો-વાડ, *adj.*[+ વાડ a fence.] Surrounded by fences on all sides—of a field.2.*s.n.* A field surrounded on four sides.

ખેતર ભલું ચોવાડ, ને ભામની ભલી કોબાડ.

—પ્રેમાનંદ.

ચોવી-આર, *s.f.* [See ચોવીસ twenty-four + કાર doing.] The vow of not dining after sunset (among Jains).

ચો-વીસ, *adj.* [See ચાર four + વીસ.] Twenty-four; (24).

ચો-વું, *v. t.* [See ખોસ-વું.] To prick, pierce, or thrust (in mud or cloth).

ચોશ-વું, Same as **ચોસ-વું** To suck, to attract.

દયા પ્રીતમને તે જન વહાલો, રિપુ રંજે ચિત ચોશે રે.

—દયારામ.

ચોશિ-યું, *s. n.* [See ચાર four.] A weight of four grains of mustard.

ચો-સટ,
ચો-સઠ, } *adj.* [See ચાર four + સાઠ.] Sixty-four; (64).

Id. ચોસઠ કળા The sixty-four arts or accomplishments, which make up the list of arts; all the arts. ચોસટ જોગણીઓ Sixty-four demi-goddesses and evil spirits; all the spirits good and bad

ચો-સર, *s. f.* [See ચાર+ સર, સેર.] A neck-lace with four strings.

સાસુ મારી અતિ સાપણ, નણદલ નાર ઠગારી રે,
ફુલ વેહલાં ચોસર ગુંથે, કેડ ન મેલે મારી.

—રામકૃષ્ણ.

2. A particular game with **સોગટાં**.

ચોસ-લું, *s. n.* [See ચોરસ + લું dim.] A block. 2. A piece;a slice; a bit;a fragment. 3. A square piece of hard earth, &c., used in masonry.

ચોસિ-યું, *s. n.*[See ચાર four.] A weight of sixteen maunds. [Used in Jhalawad).

ચો-સેટ,
ચો-સેઠ, } Same as **ચો-સટ, ચો-સઠ**.

ચો-સેર, Same as **ચો-સર**.

ચોળ, *adj.* [See ચોળ-વું.] Very red; deep red.

N.B.—ચોળ is used as an intensive with the adjectives રાતું and લાલ, *e. g.*, રાતું-ચોળ, લાલ-ચોળ.

ચોળમ-ચાળા, Same as **ચોળા-ચોળ**.

ચોળ-વ-ચોળ, *s. f.* [See ચોળ-વું.] Uneasiness of the mind.

ચોળ-વું, *v. t.* [See ચાળ-વું, ચાલ-વું. to cause to move, to put in motion.] To rub; to squeeze; to pommel; to crumple. 2. To shampoo; to knead. 4. To spoil.

નમદા પુષ્પ સરીખાં સમજો, નિરખે મન મોવાએ રે;
ચોળ્યા પાછળ તેવાં ન રહે, ચિત્ત પસ્તાવો થાએ રે.
—**દયારામ.**

Id. **પેટ** ચોળવું To shampoo or rub the stomach; to perform the process of massage on the stomach. માથું ચોળવું To cleanse the head with soap or the native substitutes for soap (used by women). લાવસી-કુલેર ચાળવી To mix *ghee* with લાવસી, કુલેર. ચોળીને ચિકણું કરવું To drag on to a tedious length. રાખ ચોળવી Lit. To apply ashes to the body—by ascetics and yogis. 2. To be the leader in charging or accusing a person. 3. To lose one's all and become a beggar. ચાંચડની **પેઠે** ચોળી નાખવું To ruin a person with the least difficulty. રોજ ઓળે ચોળે નહિ Does not comb her hair every day.

Prov. પેટ ચોળીને પીડા કરવી To wilfully make oneself ill; to court misfortune.

ચોળા, *s. m. pl.* A kind of pulse. 2. A kind of vegetable.

Id. ચોળા ફળી The pods of **ચોળા.**

ચોળાઈ, *s. f.* A kind of vegetable used for food.

ચોળા-ચોળ, } *s. f.* [See ચોળ-વું+redup.]
ચોળા-ચોળી, }
Rubbing roughly, frequently, or for a long time; crumpling; rumpling. 2. Act of injuring one's business by looking at it from so many points of view as to perplex the mind.

ચોળી, *s. f.* [S. चोलो.] A kind of sleeved breast-coat for women; a bodice. 2. A kind of greens.

ચોળી-ખંડ, *s. m.* [+ ખંડ.] A piece of cloth suitable for a bodice.

ચોળો, *s. m.* [See ચોળ-વું.] Disorder and derangment of the mental faculties. 2. Disorder and confusion.

ચોળો, *s. m.* [See ચોળી.] The body of a coat as distinguished from its skirts.

ચૌ-ટું, *s. n.* [See ચો-વટું *fr.* ચાર+વાટ.] A mart; a market; a bazar. 2. A square.

Prov. ચૌટે ચાર ને વાડીએ અઢાર Things fetch different prices at different places.

ચૌ-દ, *adj.* [S. चतुर्, ચાર, four + દશ.] Fourteen; (14).

Id. ચાદ ચોકડીનું રાજ્ય An Empire or Imperial Power lasting till the four *yugas* (ages) are repeated fourteen times over. 2. A very large and powarful empire that will last for a long time. ચૌદ ભુવન એક થવાં To be worked, to happen (of a great catastrophe or cataclysm). 2. The happening of a great misfortune.

ચૌદ-ભવન, } *s. n. pl.* The fourteen worlds.
ચૌદ-ભુવન, }
viz. the seven heavens and the seven lower worlds.

ચૌદ-રત્ન, *s. n. pl.* The so-called fourteen jewels (valuable things) obtained at the churning of the ocean by the gods, viz. લક્ષ્મી, કૌસ્તુભ, (the gem of this name worn by Visṇu), પારિજાતક (one of the five trees of Paradise) સુરા, ધન્વંતરી, ચંદ્રમા, કામધેનુ, સુરેશ્વરગજ (ઐરાવત, the elephant of Indra), દેવાંગનાઓ, સપ્તમુખી અશ્વ, વિષ, હરિધનુષ્ય, શંખ and અમૃત.

ચૌ-દ-મું, *adj.* Fourteenth.

ચૌ-દ-મું રત્ન, *s. n.* A stick. 2. Beating with a stick.

Prov, **સ્ત્રી હઠનો** ઈલાજ ચૌદમું રત્ન Beating will make a woman yield, if she be obstinate.

N. B.—The ચૌદમું રત્ન is correctly અમૃત (nectar), but the word is for euphemy given the present meaning, owing to the mispronouncing of the Sankrit word (अ) बुधे: (of the ocean) as Guj. બુંધું (a short and thick stick) in the S. verse " अम्बुधे रत्नानीह चतुर्दश. "

ચૌદ લોક, *s. m.* Same as **ચૌદ ભવન.**

ચૌદ વિદ્યા, *s. f. pl.* The fourteen divisions of science or knowledge, *viz.*, the four

Vedas, the six Angas, the Purans Mīmānsā, Nyaya and the Dharma Shāstra— (चतुर्वेद, षडंग, अष्टादश पुराण, मीमांसा, न्याय, धर्मशास्त्र).

Id. ચૌદ વિદ્યા ગુણ જાણ Proficient in all sciences and arts.

ચૌ-દશ, *s. f.* The fourteenth lunar day.

ચૌદેક, *adj.* [+એક a bout.] About fourteen.

ચૌર-તા-ઈ, *s. f.* [See ચોર.] The profession or practice of a thief; theft.

ભલા કેરો ભલાઈને, બૂરાડી હે બૂરાઈમાં;
ચોરતાઈ ચાંપે ચિત્ત, બુડું ભરનાર હા !—**વલ્લભ.**

ચ્યુ-ત, *adj.* [S. *fr.* च्यु to fall.] Fallen. 2. Dethroned. 3. Depraved.

ચૌરી, Same as **ચમરી**

છ.

છ, The seventh consonant.

છ, An interjection, showing contmpt; Fie ! Pshaw ! Tut !

છ, *adj.* [S. षट्, षड्] Six; (6).

છ, *v. i.* [S. अस्ति *fr.* अस् to be.] The root of the verbs છે, છુ, *&c.*

છઊં, *v, i.* (I) Am.

છક, *adv.* [See ચકિત, છાક,છાક-ટો.] Struck with wonder or amazement; astonished. 2. *s. f.* Wonder. 3. Pride; arrogance.

અરસપરસ મળ્યો હસી મિળાવો, છકને તંબોળે છાંડું.
—**નિરાતભક્ત.**

Id. છક થઇ જવું To be astonished. છક કરી નાખવું To produce astonishment in.

છક-છકા-ટ, *s.m.*[+વૃત્તિ.] Pride; arrogance.

છક-છુંદુ, *adj.* [See છુંદ-વું.] Mixed and crushed together.

છ-ક-ડી, *s. f.* [See છ six+ S.क collection; + ડી dim.] An aggregate of six sheets of paper; one fourth part of quire.

છકડું, *s. n.* }
છકડો, *s. m.* } [S. शकट a cart] A cart; a waggon.

છક-વું, }
છકી જવું, } *v. i.* [See છક, છાક, છાક-ટો. astonished.] To be dazzled. 2. To be confused or amazed. 3. To be haughty; th be arrogant. 4. To be puffed up.

છ-ટા-ઈ, *s. f.* [See છક્કો.] Fasting for six days together.

છ-ડિ-યું, *s. n* [See છ six.] A cart with six oxen yoked to it.

છકે-લ, *adj.*[See છક-વું.] Elated; inflated; puffed up. 2. Loose; profligate; dissolute.

છક્ક-ડ, *s. f.* A slap.2. A blow. 3. A loss; a deficit in trade, &c. 4. A deceit; a piece of knavery played off.

Id. છક્કડ લગાવવી-મારવી To give a slap or sharp blow. 2. To put to a great loss. છક્કડ ખાવી To be beaten. 2. To be deceived. 3. To suffer a great loss.

છક્ક-લ, *s. f.* [See છક્કો.] A particular game at સોગટાં (Indian drafts).

છ-ક્કો, *s. m.* [S. षट्-क a group of six *fr.* षट् છ, six+ક group.]A throw of six at dice. 2. The six in a suit of cards.

છક્કો પંજો, *s. m.* [+ પંજો *fr.* S. पञ्चक a group of five *fr.* पञ्च five + क group.] A game at cards. 2. Artifices; wiles; devices; stratagems. 3. Quaintness; turgidness;

Id. છક્કો પંજો રમવો To deceive.છક્કે પંજે હોડ સો To enjoy oneself at another's expense.

છ-ગ-ડો, *s. m.* The figure six; (6).

છગાર. *s. f.* The top; the summit.

છંગ, *ind.* A term used in multiplying by six any number above unity.

છ-ચોક, }
છ-ચોગ, } *adv.* [See છ six + ચોક multiplied by four *fr.* S. चतुर्, ચાર, four.] Openly; publicly.

છ-ચોર, *s. m.* [S. शठ a rogue + ચોર a thief.] A rascal; a knave.

છછડું, Same as **છાછડું**.

છછુંદર, }
છછુંદરી, } *s. f.* [S. छुछुन्दर.] A mole; a blind mouse.

Prov. છછુંદરીનાં (બચ્ચાં) છ એ સરખાં All of the same feather.

છચેકાઈ, *s. f.* [See ચોખ + ક dim.] Cleanliness; cleanness.

છચોરી, *s. f.* [See છચોરૂં.] Childishness.

છચોરૂં, *adv.* [See છ-ચોર; ચોરૂં, ચોકરૂં, a child.] Childish.

છત્રપતિ છચોરા ન થઈએ, પરપત્નીશું તલખાં.

—પ્રેમાનંદ.

છજાવટી, *s. f.* [See છજું + પટી a long narrowstrip.] The eaves of a balcony.

છજું, *s. n.* [Hem. Des. सज्जिओ=S. पुरस्कृतम् projecting *fr.* S. सज्ज સજ્જ, સજ, ready.] A balcony.

છંછણવું, *v. i.* [Imit. See છણકો.] To murmur of grumble; to cooloringly.

છંછન, *adv.* [Imit.] Strutting or stalking; walking with stately steps; turning on the heel as in huff. 2. Bursting into passion with a lofty air.

તો અધિ અમથાં છંછન કરતાં, તજી સાંચર રિપુ રંગે.

—ગીતગોવિંદ.

છંછેડવું, *v.t.* [Hem. Des. छिण्णच्छोडणं= S. शीघ्रम् quick. Or Intens. of છેડવું to vex.]To vex;to tease,to irritate. 2. To bother; to worry. 3. To rebuke; to insult openly.

Id. છંછેડેલો સાપ Lit. A cobra that has been struck and is ready to take revenge. Hence, 2. A man watching an opportunity to take vengeance.

છટ,*interj.* [Imit.*Cf.*છ.]Tush! Tut! Fie! Pshaw! Pish!

છટકવું, } **છટકીજવું**, } *v. i.* [See સટકવું, છુટું, or શઠ.] To escape; to slip away; to be off in a moment; to vanish in a trice.

છટકાવવું, *v. t.* [Caus. of છટકવું.] To miss.

છટકિયું, *s. n.* [See છંટાવ, or S. शाटी, સાડી, a fine garment.] A handkerchief.

છટા, *s. f.* [S. सटा the mane of a lion; or See છટકવું, છુટું, છંટાવ *fr.* છાંટવું.]An air; a cast; a way;a characteristic. 2. A way of speaking peculiar to a person. 3. Fluency of speech. 4. Oratory.

Id. બોલવા ચાલવાની છટા Fluency or ease of speaking, walking, or conduct.2.An attractive and impressive way of speaking, walking, or conduct.3.A way of speaking, &c., peculiar to oneself.

છટા, *s. f.* [See છાંટવું.] Painting the forehead with an auspicious pigment.

પ્રાચી મુખે રૂચિર ચંદનની છટા શી !

—ગીતગોવિંદ.

છટાદાર,*adj.* [See છટા air, fluency,+ P. દાર having.] Airy; fluent. 2. Peculiar; characteristic. 3. Oratorical.

છટેલ, *adj.*[See છટકવું.] Running wild; going beyond the limits of decency.

છઠ, *s. f.* [See છઠ્ઠી.] The sixth day of either half of a lunar month.2.Same as છઠ્ઠી.

Prov. છઠની સાતમ, ને સાતમની છઠ કોઈથી ન થાય No one is able to change the destiny of a man.

છઠ, *s. m.* Fasting for two days together (among Jains).

છઠિઆત, *s. m.* A dinner party given to persons who have fasted for two days together (among Jains).

છઠિયું, *s.n.* [See છઠ્ઠી.]A garment put on an infant on the six the day after its birth.

છઠ્ઠી, *s.f.* [S. षष्ठी *fr.* षष्ठ sixth *fr.* षष्, षट्, છ, six.] Worship performed by the mother on the sixth day after delivery, of Durgā and other goddesses.

N. B.—It is believed that the details of the destiny of a child are written on its forehead by the Creator on the sixth day after its birth.

Id. છઠ્ઠીના લેખ Pre-ordained incidents. છઠ્ઠીનો ઉખડેલો Wild and roguish from birth. છઠ્ઠીનું ધાવણ કાઢવું To suffer from severe vomiting.

છઠ્ઠું, *adj.* Sixth.

Id.છઠ્ઠે ખુણે In an unfrequented or secluded corner; in a retired place.

છડ, *s. m* A reed; the stalk of a reed. 2. A bamboo.3. The pole of a spear.4. The bark of a tree.

છડકવું, *v. t.* [Imit. See ઝટ, સટ. Or

See છાંટ·વું.] To sprinkle.

છડવું, *v. t.* [Hem. Des. छाणं = S. धान्यादि मलनं Squeezing or pressing of corn, &c.Or S. यष्टि, છડી, a stick. *Cf.* છણ·વું, છિણ·વું.]To beat with a stick; to thrash. 2. To beat and separate (rice, &c.) from the husk.

Id. છડી નાખવું To beat severely.

છડા, *s.m. pl.* [See છટા S. छटा; or છાંટ·વું.] Prints of the hand dipped in a red pigment, made on auspicious occasions, on clothes, doors, walls, &c.

મંદિર રંગ્યાં છે જેહ, કુમકુમ કેરા છડા દિધા રે.
—**દલપત.**

છડા·ણ, *s. n.* [See છડ·વું.] Bran; chaff of rice; husk.

છડા·મણ, *s. n.* Wages paid for beating and separating (rice, &c.) from the husk.

છડા·વ·વું, *v.t.* [Caus. of છડ·વું.]To cause to separate (rice, &c.) from the husk.

છડિ·યા, *s. m. pl.* [See છડું.] Passengers (going in bullock carts, &c.).

છડિ·યાત, *adj.* [See છડું.] Single;alone; unmarried. 2. Without a child. 3. Unaccompanied.

છડી, *s. f.* [S. यष्टि.] A nosegay of flowers bound in a cluster at the top of a stick.3.A cane; a switch;a ratan.4.[Also See છડું.]A woman not accompanied by her children.

Id. છડી પોકારવી To declare the praises and exploits of (by a mace-bearer). છડી ચમ્મર A mace and fly-driver, regarded as signs of royalty and the royal office.

છડી-છાંટ, *adj. f.* [See છડી alone + છાંટ redup.] A barren woman.

છડી·દાર, } **છડી·વાન**, } *adj.* [See છડી a sceptre + P. दार् keeping *fr.* दाश्तन् = S. धृ, धार्, to hold.] Having a stick. 2. Having the form of a stick.3. *s. m.* An usher; the bearer of the rod of dignity; a sceptre-bearer.

છડી સ્વારી, *s. f.* [See છડું + સ્વારી.]Riding without any retinue or followers; a light escort.

છડું, *adj.* [See છડી a stick.] Alone; without any companion. 2. Single;unmarried.3.Having no child;barren (a woman). 4. Unaccompined by any child.

છડો, *s. m.* [See શર, સેર.] A necklace of pearls.

છડો, *s. m.*[Imit. or See છાંટ·વું.] Sprinkling of water, cow-dung wash, coloured water, &c. (Used with the verbs દે°, નાખ°). *Cf.* **છડા.**

છણ·ક·છણ·ક, *adv.* [Imit.] Tinkling; jingling.

છણ·ક·વું *v. t.* To be angry with; to speak in anger.

છણ·ક·વું, *v.t.* 2.[See છડ·વું.]To sift flour.

છણ·ક-ભણ·ક, *s. f.* [+ ભણ·ક redupl.] Same as **છણ-છણા·ટ.**

છણ·કો, *s. m.* [Hem. Des. छणयं = S. खेद: pain,torment.Or Imit.] A hissing sound. 2. Affectations; airs. 3. Affected or real anger. 4. An abrupt angry speech accompained by suitable gestures of the hands, eyes, &c.5. Strutting and stalking; walking with stately steps and swelling air. 6. A lofty burst of passion.

છણ-છણ, *adj.* [Imit.] Chink-chink; jingling; tinkling. 2. Freely; lavishly; liberally (of spending money).

છણ-છણ-તું, *adj.* Tinkling; jingling. 2. Boiling; hot. 3. Being angry.

છણ-છણા·ટ, *s.m.* Jingling;tinkling. 2. An unreasonable murmuring; grumbling.

છણ-ણ, Same as **છણ-છણ.**

છણ·વું, *v. t.* [See છડ·વું.] To filter; to strain; to sift. 2. To discriminate; to examine minutely. 3. To scratch; to scratch with the nails (as itches).4.To rake up old wounds or sores.5.To rake up old quarrels.

આંસુ છણતાં તો નિન્દા ભાસે રે;
અનાશ્રિતને અવળું ભાસે રે. —**દયારામ.**

છંટ·કા·વ, *s. m.* [See છાંટ·વું.] Watering; sprinkling.

છંટ·કાર·વું, *v. t.* To extinguish with water.

છંટા·વ, Same as **છંટ·કા·વ.**

છંટા·વું, *v.i.* To be sprinkled; to be covered with drops of any liquid. 2. To be

covered with a perfumed water, or with muddy water in the Holī-holidays.3.To be sprinkled over;to be stained.4.Hence,to be affected by the evil consequences of the company of a wicked man. 5. To be the subject of abusive language. 6. To pregnant (Used in the case of lower animals).

છંડ•વું, Same as **છાંડ•વું**.

છંડા•વું *v. i.* [Pass. of છંડ•વું, છાંડ•વું.] To be given up for ever. 2. To be left after eating.

છંડા•વું, *v. i.* [Pass of છણ•વું.] To be sifted. 4. To be tried or examined.

છણા•વું, *v. t.* [Pass. of છણ•વું.] Same as **છંડા•વું**. 3, 4. 2.*v. i.* To have the upper skin scratched.

છત, *s. f.* [S. सत् existing *fr.* अस् to be.] Existence. 2. Plenty; abundance.

Prov. છત છાની ન રહે Existence cannot be concealed. છતે ઘીએ, લુખું કોણ ખાય=છતે છોકરે બ્રાહ્મણના સોગન શું કરવા ખાઓ છો ? =છતે બ્રાહ્મણે છોકરાના સોગન કોણ ખાય ? Who would suffer from the want of a thing,when it is within one's reach ? સૌ છતના ચાળા છે Luxurious habits are often the result of plenty.

છત, *s. f.* [Dh. Des. छत्त *fr.* S. छत्रं *fr.* S. छद् to cover.] A ceiling; an awning; a canopy.

છતરા•વું, *adj.* [See છતરી, છત્રી, umbrella.] Open; not concealed: patent.

છતરી, *s. f.* [S. छत्र an umbrella *fr.* छद् to cover. *Cf.* P. चतर् an umbrella.] An umbrella; a parasol. 2. The hood of a carriage.

છ-તરીસ, *adj.* [See છ six *fr.* S. षट् six + ત્રીસ *fr.* S. त्रिंशत् thirty *fr.* त्रि three + दश ten.] Thirty-six; (36).

છત-વંત, **છત-વંતુ**, **છત-વાણું**, } *adj.* [See છત plenty + વાન્, વાણુ, having.] Plentiful; abundant.2.Easily availbe.

છત-વાડ, **છત-વાર**, } *s. f.* [See છત plenty + વૃત્તિ.] Plenty; abundance.

છતા-પાટ, **ચતા-પાટ**, } *adv.* [See ચતું + પાટ]Lying flat on the back.

છતા•ણું, Same as **છત•વાણું**.

જોઈ રહ્યા, રોઈ રહ્યા, છતાળા છ છેડિયા. —**વલ્લભ**.

છ•તાં, **છ•તે**, } *adv. conj.* [See છ to be.]Being, nevertheless; although; though; with all that, notwithstanding. 2. Possessing; keeping.

છ•તું, *adj.* [S. छद् to spread. Or S. सत् existing *fr.* अस् to be *Cf.* ચતું.] Open; not concealed.

માદ્રી સ્વામીની સાથ ગઈ, ત્રિભુવન થઈ છતી.—**વલ્લભ**.

Id. છતું થવું To be revealed;to come before the public. 2. To become well-known. છતું કરવું To reveal;to expose. છતું રાખવું To keep up the reputation of.

છ•તું, A dialectic variant of **ચતું**.

છત્તર, *s. n.* [See છતરી.] A large and lofty parasol.2. An umbrella used as an ensign of dignity; a small silver or gold canopy of the form of an umbrella, held over the head of an idol. 3. An umbrella, 4. A defence; a protection. 5. A protector; a guardian.

છત્ર, Classical of **છત્તર**.

છત્ર ચામ્મર, *s. m. pl.* [+ ચમરી.] An umbrella and a fly-driver regarded as an insignia of royalty.

છત્ર-પતિ, *s. m.* [+ પતિ.] A king; a sovereign; a prince.

છત્ર-સિંહાસન, *s. n.* [+ સિંહાસન.] An umbrella and a throne. 2.The regal power or office.

છત્રી, Same as **છતરી** An umbrella.

છ-ત્રીસ, Same as **છ-તરીસ.**

Id. છત્રીસ વાજાં All kinds of musical instruments.

છંદ, *s. m.* [S.] A metre; a measure; a verse.2.A liking; a propensity; fondness for. 3. Predilection for an evil pursuit; lawless pranks;freaks and frolics;wild and wilful conduct.4.A kind of bracelets worn by women.

વિવિધ વાજીંત્ર વાજે, છંદમાં રે લોલ;
તાલ સ્વરે મળી કરે ગાન, ભિન્ન વાસણી રે લોલ.
—દયારામ.

Id. છંદ લાગવો To be taken up with; to be engrossed in; to be addicted to.

છંદ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [+ શાસ્ત્ર.] Prosody. 2. A treatise on prosody.

છંદી, *adj*. Full of pranks and tricks. 2. Having evil habits. 3. Wilful; wanton.

કમળ નીપજે નીરથકી પણ, નીરથી ન લેવાય;
તેમ ભિન્ન ભિન્ન છંદીમાં રે, વિષય ભોગવે રાય.
—પ્રેમાનંદ.

છનન-છનન, *adv*. [Imit. *Cf.* છણ-છણ, ખણ-ખણ.] Tinkling (of the sound of money).

Id. છનાછની થઈ રહેવી To have an ample amount of money.

છન્નુ, *adv*. [S. षण्णवति *fr.* षट्, છ, six +नवति, નેવું, ninety.] Ninety-six; (96).

છ-પગું, *adj*. [See + પગ.] Six-footed.

છ-પડી, *s. f.* [+પડ a fold *fr*.S. पट cloth.] Fraud; roguery.

છપ-તરૂં,*adj*. [See છાછરૂં,છબ-તરૂં.] Shallow.

છ-પદ, *s. m.* [See છ six + પાદ *fr.* S. पाद the foot.] A stanza consisting of six lines.

છપર Same as છાપરૂં.

છપર-ખાટ, *s. m.* [+ ખાટ *fr.* S. खट्वा a bed-stead.] A bed-stead with a canopy attached.

છપર-પગું, *adj*. [+ પગ.] Having the soles of the feet wholly touching the ground while walking—regarded as an unfortunate mark.

છપર-પલંગ, *s. m.* [+ પલંગ *fr.* S. पर्यङ्क a bed-stead.] Same as **છપર-ખાટ.**

છપ-વું, A dialectic variant of **છુપા-વું.**

છપ-વું, *v. i.* [Pass. of છાપ-વું.]To shrink back from fear, awe, &c.

છ-પાંચ ગણ-વા, *v. i.* [See છ+પાંચ+ગણ-વું. *Cf.* અગિયારા ગણવા.] To run away;to slink.

છપા-ઈ,
છપા-મણ,
છપા-મણી, } *s. f.* [See છાપ-વું.] The manner of printing. 3. The cost or price of printing.

છ-પાયું, *adj*. [See છ + પાયો. *Cf.* ખટ-પદ.] Having six feet.

છ-પો-સાત, *s. m. pl.* [See છ six + પો, પા, પાય, one + સાત seven.] Seven in dice containing six and one.

છપા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of છાપ-વું.] To get printed. 2. To advertise.

છ-પ્પન, *adj*. [See છ six + પચાસ *fr.* S. पञ्चाशत् fifty *fr.* पञ्च five + दश ten.] Fifty-six; (56). 2. Deep; sharp; cunning; knowing. 3. (A person) That has travelled over 56 countries, acquired 56 languages, and can gull and cozen anybody.

Id. છપ્પન વખત A thousand times over again; reiteratedly; repeatedly. છપ્પનના વિ-તાડવા To harass. છપ્પન ઉપર ભુંગળો વાગવી To pay no attention to; to disregard. એને ઘેર છપ્પન ઉપર ભુંગળો વાગે છે He lives in great pomp, and it is difficult to reach his ears and have an access to him. છપ્પનમે ખુણે In a retired and nnfrequented corner. છપ્પન દેશનું પાણી પીધું છે (Hem Des. छपण्णो) He has travelled far and wide; he has a varied experience.

N. B.—It is belived by the Hindūs that there are on the earth 56 countries, 56 languages, and 56 dictionaries of the Sanskrit language.

Prov. નહિ ત્રણમાં, નહિ તેરમાં, ને નહિ છપ્પન-ના મેળમાં Deserving no consideration. છપ્પન વેપારી A man busily engaged. છપ્પન વેપારી ને ભારો કુંચી Too many cooks spoil the broth.

છપ્પન ભોગ, *s. m.* [છપ્પન fifty-six+ભોગ.] A constant sufferer.2.A particular religious ceremony among the Vaiṣṇavas.

છ-પ્પય, Same as **છ-પદ.**

છપ્પર-ખાટ,
છપ્પર-પલંગ, } Same as **છપર-ખાટ, છપર-પલંગ.**

છપ્પર-બંદ,
છપ્પર-બંધ, } *s. m.* [See છપર + બાંધ-વું.] A thatcher.2.A maker of thatching frames. 3. *adj*. Having or coverd with a thatch.

છપ્પર-બંદી,
છપ્પર-બંધી, } *adj*. Same as **છપ્પર-બંદ**

Covered with a thatch.

છ-પ્પો, *s. m.* [See છ-પય.] A stanza; a piece of poetry having six lines.

છબ-છબ,
છબ•ક-છબ•ક, } *adv.* [Imit.] Splashingly; sprinkling with water.

છબ-છબા•વ•વું, *v. t.* [Imit.] To splash (a garment, a piece of cloth) in water.

છબ-છબ•તું,
છબ-છબું, } *adj.* [Imit.]A little,*e.g.*, કુવામાં છબછબું પાણી છે There is a small quantity of water in the well,*i.e.*.sufficient only to wet the bottom.

છબ•તરૂં, *adj.* [See છબ-છબ + S. तर comp. suffix.] Rather shallow. *Cf.* **છપ•તરૂ.**

છબરકી, *s. f.* [See ચબરકી.] A piece of paper. 2. A thin kind of paper.

છબ•વું, *v. i.* [S. स्पृश्, स्पर्श्, to touch.] To arrive at;to be reached.2.To stick;to be touched or attached.

જો ઉપજે, તો ભલો વૈરાગ, બીજાં કૃત્યનો ન છબે પાગ;
માયાના ગુણ જ્યાં નવ છબે,તેને અખા તે કોણ આલંબે?
—અખો.

છબ•વું, Same as **છપ•વું, છુપા•વું.**

ઓહોરા આવો ની, ઊંચું ભાળો ની, રંગીલા રસમાતા;
છબતા છબતા શાને પિયુજી, જાઓ લજવાતા રે.
—દયારામ.

છબી, *s.f.*[S. छवि a shining appearance.] A picture; a portrait.

Id. છબી લેવી–પાડવી–ઉતારવી To draw a portrait.

છબી•દાર, *adj.* [+ P. दार् keeping, having, *fr.* दाश्तन् to keep =S. धृ, धार्, to hold.] Beautiful; handsome.

છબી•લું, *adj.* [See છબી.] Handsome; beautiful;. 2. Having engaging features; winning in manners.

છમ,*adv.* [Imit.] Simmering;whizzing. 2. Jingling.

છમ•ક-છમ•ક, *adv.* Chiming; jingling.

છમ•ક•લી, *s. f.* [Imit.] An earthen pot for churning curdled milk(Used in Kthd).

છમ•ક•લું, *s.n.* Mischief. 2. Meddlesomeness.

છમ•ક•વું, *v. i.* [Imit.] To jingle (of toe-ornaments, &c.).2. To walk with airs and blandishments (of a woman).

છમ•કા•ટ,
છમ-છમા•ટ,
છમ•કાર, } *s. m.* [+ વૃત્તિ, કાર suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* S. कृ to do.]A loud and combined jingling, or tinkling sound.

છમ•કાર•વું, *v. t.* [See છમ•કારો.] To imbue. 2. To dip a red-hot piece of metal, &c., in water so as to produce a simmering sound.

છમ•કારો, *s. m.* [Guj. છમ Imit. + S. कार showing sound.] A jingling sound. 2. A simmering sound.

છમ•કા•વ•વું, *v. t.* [*Cf.* ધમ•કા•વ•વું.] To treat with contempt.

છમ-છમ, *adv.* [Imit.] With airs and blandishments. 2. Jingling; chiming.

પાગે લાંઘરી રે, છમછમ કરતો છબીલો ચાલે;
લટકે લાડકો રે, રંગત લાકડલી કર ઝાલે.
—દયારામ.

છમ-છમિ•યાં, *s. n. pl.* Cymbals.

છમ-છમ•તું,*adj.*Jingling. 2. Simmering.

છમછરી, *s. f.* [S. संवत्सरी•य annual*fr.*संवत्सर a year.] An anniversary. 2. The last day of the પજુસણ holidays among the Jains.

છ-માસી, *s. f.* [See છ six + માસ month.] The rites performed at the beginning of the sixth month after the death of a person. છમાસી વાળવી To perform the rites, &c. 2. *adj.* Occurring at the end of six months, *e. g.*, છમાસી પરીક્ષા An examination held at the end of six months.

છમો-છમ, *adj.* [Imit.] Bursting out into life without conception (of insects); gestation.

છર, *s. m.* [See સર, સેર, a string in a necklace *fr.* S. सृ, सर्, to move; or શર an arrow.] A stalk of reed;a chip of bamboo.

છર, *s.m.* [See ક્ષાર salt, or છરો a knife.] Arrogance; pride;self-importance.2. Rashness. 3. A fit of temper.

Id. છર આવવો–ચઢવો To be arrogant, proud, or rash. 2.To be in a fit of temper.

છર, *s. m.* [S. क्षुर a razor. Or See છરો a knife.] A razor.

Id. છર ફેરવવો To cut off with a razor. 2. To lose one's reputation.

છરર, *adv.* [Imit.]Showing the sound produced while a thing is cut with a sharp tool.

છર-વંગું, *adj.* [See છર arrogance + વાંકું crooked, or વાળું having.] Arrogant; conceited. 2. Rash.

છર-ડું, *adj.* [S. सृ, सर्, to move.] Slanting; sloping.

છરા, *s. m. pl.* [Dh. Des. सढा *fr.* S. सटा a cluster.] Bullets; small shots. 2. A charge for a gun of nails, stones, &c.

છરા-ય-લું, } **છરા-યું,** } *adj.* [See છર arrogance.] Ranting. 2. Raving; mad; half mad.

છરી, *i. f.* [See છરો a knife.] A small knife. 2. Malice; spite.

Id. ગળે છરી મૂકવી To be ready to kill. 2. To harass. 3. To threaten to ruin.

છરે-લ, Same as **છરા-ય-લું**.

છરો, *s. m.*[S. त्सरु the handle of a knife. Or S. क्षुरी a knife.] A large and sharp knife; a cleaver.

છરો, Sing of **છરા**. (Rare.)

છલ-ઇ-યું, *s. n.* [See છેલ light play.] A wristlet made of light cheap wood.

છલ-કા-વું, } **છલ-કા-ઈ-જ-વું,** } *v. i.* [S. सृ, सर्, to mave.]To rise when stirred, and flow over the brim of the vessel (of a liquid); to be spilled. 2. To boast; to vaunt; to strut; to swagger; to talk big; to be elated; to be puffed up; to exult vainly; to brag; to be over-joyed.

Prov. અધુરો ઘડો છલકાય ઘણો An empty vessel makes most sound.

છલંગ, *s. f.* [Hem. Des. छडक्खरो = S. स्कन्दः leaping.] A leap; a spring.

Id. છલંગ મારવી To leap; to jump.

છલર, *s. f.* A kind of grass used in religious rites.

છલા-છલ, } **છલો-છલ,** } *adv.* [See છલ-કા-વું.] Filled to the brim; brimming over.

છલા-વું, Same as **છલ-કા-વું**.

છિલ્લર છલાઈ જાય, જળ આવી મળે જ્યારે.

—**વલ્લભ.**

છલા, *s. f.* The number six (Used in secret conversation).

છલી, *s. f.* [See છાલ the bark of a tree.] A kind of disease of the skin.

છલી, *s. f.* [See સળી a stick.] A little chip inserted in a hole in the ear to widen the flaps.

છલ્લી, *s. f.*[See છલ્લો.] A gold-ring with little bells attached to it worn by women on a right hand-finger.

છલ્લો, *s. m.* [See સલ્લક.] An octangular gold ring worn in a pair on the little finger.

વાંક વીંટી બાજુબંધ બેરખા રે, છલ્લા આરસી રહી છે હાથ.

—**દયારામ.**

છલ્લો, *s. m.* [See છાબ, છાબ-ડી.] A basket, in which materials of worship and offerings or presents are placed.

Id. છલ્લો ભરવો To perform a ceremony, in which materials of worship, &c., are placed in a basket, and a dinner is given in honour of a goddess.

છવા-વું, *v. i.* [See છાયા, છા-વું.] To be covered. 2. To be eclipsed. 3. To remain unknown.

છ-વિંટિ-યાં, *s. n. pl.* [See છ six + વીંટી a ring.]Silver ornaments worn by women on the toes.

છ-વ્વીસ, *adj.* [See છ + વીસ twenty.] Twenty-six; (26).

છ-સેં, } **છ-સો,** } *adj.* [+ સો a hundred. + Six hundred; (600).

છહ-ળો, *s. m.*[See ખાસ+ળો dim.] Loosened curdled milk.

છળ, *s. m.* [S. छल fraud.] A disguise; an assumed form. 2. A pretence; a feint. 3. Teasing; annoying. 4. Fraud; trick; circumvention; treachery. 5. A counterfeit look of shame. 6. Persecution.

છળ-કારી, *adj.* [+ કર-વું.] Persecuting;

oppressive.
તે ન વિચારી અવિચારી તો, નાઠો આવ્યો છળકારી.
—પ્રેમાનંદ.

છળ-કો, *s.m.* [See છોળ+કો dim.]A splash of water.

છળ-ના, *s.f.* Persecution.

છળ-પ્રપંચ, *s. m.*[+ પ્રપંચ.] Persecution in various ways.2. Fraud. 3. Treachery.

છળ-ભેદ, *s. m.* [See છળ + ભેદ *fr.* S. भिद् to cut asunder, to separate.] Fraud;secret fraudulent ways. 2. Treachery.

છળ-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] Artful and skilful deception.

છળ-વું, *v. t.* [See છળ.] To cheat; to deceive. 2. To annoy. 3. To persecute.

છળ-વું,*v.i.*To be afraid;to be frightened.

છાઈ, Same as **છાયા.**

છાં-કુ, *s. m.* [See છાંટ-વું + કાર doing *fr.* S. कृ, કર-વું, to do.] A man who is in the habit of circulating falsereports; a gossip; an idle tattler.

છાંછળ-માંછળ, *adj.* [See છાંછરૂં + redup.] Not deep; shallow; superficial.
છાંછળ-માંછળ નહિ વાત, એ તો રમવી વાત અઘાત.
—અખો.

છાંછવું, *adj.* [See છાંછરૂં.] Mischievous; prankish.

છાં-છૂં, *s. n.* [Imit.] The interjections and ejaculations of jugglery;a mere show; a parade; some empty noise; a little bustling about.

છાંટ, *s. f.* [See છાંટ-વું to sprinkle.] Cuttings; clippings; shreds; slips. 2. Sprinkling of water to purify impure things. 3. Blots of colour (to beautify clothes). છાંટ મારવીTo circulate false reports;to fabricate a story. 4. [See છટા.] Facility. 5. A fib; a false story.

છાંટ-ણાં, *s. n. pl.* Stains produced by sprinkling as in chintz. 2. Sprinkling (clothes, &c.) with saffron, &c.

છાંટ-વું, *v. t.* [See છાંટો.] To sprinkle; to scatter in drops. 2. To circulate false reports. 3. To extinguish (fire, &c.,) by sprinkling water. 4. To bribe.

Id. પાણી છાંટવું To sprinkle water. ગપ્પાં છાંટવાં To circulate a false story.2.To talk tall; to hold an idle conversation. બે પૈસા છાંટવા To give a bribe. ન્યાયાધીશને છાંટવો To bribe the judge.

છાંટ-વું, *v. t.* [S. छात cut, divided, *fr.* छा to cut.] To clip; to chop off; to cut off.

Id. વાડ છાંટવી To prune a hedge. છાંટી નાખવું-કાડવું To cut off.

છાંટિ-યું, *s. n.* [See છાંટો.] A bath on account of mourning.

છાંટિ-યું, *s. n.* [See છ six +આંટી a knot.] An ornament having six knots and strings, worn round the neck by women.

છાંટી. *s. f.* A sprinkling. 2. Drizzling of rain.

છાંટો, *s. m.* [Hem. Des. छंटो= S. जल च्छटा *fr.* S. छटा a lump.] A drop. 2. A stain; a blot. 3. Ignominy; a stigma.

Id. બે છાંટા નાખી લેવાTo perform a hasty worship.છાંટા પાણીA covert term for liquor, 2.Drinking liquor.છાંટા પાણી લેવા To drink liquor. છાંટા ઉડવા-લાગવા To be sullied in one's reputation (by bad company).

છાંડ-ણુ, *s. n.* [See છાણ-વું.] Investigation ; inquiry. 2. Trial; examination.

છાં-ડ-ણુ, *s. n.* [Lee છાંડ-વું.] Act of leaving food in the dish after eating a part of it. 2. The refuse of food.

છાંડ-વું, *v. t.* [S. सद् to show, used for euphemy.] To give up for ever; to quit; to abandon. 2. To divorce. 3. To leave the refuse of food at a dimer.

Id. મૂકી છાંડવું To lay by ready to hand. બૈરી છાંડવી To divorce wife. કન્યા છાંડવી To refuse to marry a girl to whom a promise of marriage is given.

છાંડ-વું, Same as **છીણ-વું,છાણ-વું.**

છાંડે-લું, } **છાંડયું,** } *s. n.* The refuse of food. 2. A woman divorced from her husband.

છાંદ-વું, *v. t.* [See છાંદો.] To besmear or cover over with a thick layer of earth.2. To shut up with a thick layer of mud.&c.

છાંદો, *s. m.* [See ચાંદો.] A thick layer

of something wet and moist.

Id. છાંદો મારવો-દેવો To fill a hole up with a thick lump of mud. છાંદો ઘાલવો To mix all sorts of food in a dish and eat the mixture in a hurry.

છાંય, *s. f.* [S. छाया.] Shade; shadow; umbrage. 2. Shelter; protection. 3. Auspices; favour. 4. A ghost; a demon; a phantom. 5. A feint.

છાંય-ડી, *s. f.* [+ ડી dim.] A small shade.

Prov. વેળા વેળાની છાંયડી A man's fortune changes with circumstances. 2. The rise and fall of a man; the vicissitudes of fortune. ફરતાફરતી છાંયડી Shadows come and go : Things never remain the same.

છાંય-ડો, **છાંયો,** } *s. m.* Same as **છાંય.**

છાક, *s. f.* [S. शाक्त a worshipper of the goddess, Shakti. *Cf.* છાકટો.] Intoxication.

રસ મસ્તબાલા રૂપ બખાણું, મગન રહે મન માંહી;
ત્યાગી તનકી શુદ્ધ બિસારી, છાક ચઢી ભય નાહી.
—નિરાંતભક્ત.

2. The disgusting smell of the mouth of a drunkard. 3. Arrogance; houghtiness; pride.

In. છાક મારવી To give out an offensive smell (as of liquor).

છાક-ટા-ઈ, *s. f.* Same as **છાક-ટા-પણું.**

છાકટ, **છાકટું,** } *adj.* [See છાક-ટો.] Drunk; intoxicated; stupefied with drink.

છાકટા-પણું, *s. n.* A drunken state; drunkenness.

છાકટો, *s. m.* [See છાક, શાક્ત.] A tippler; a soaker; a sot.

છાકમ-છોળ, *adv.* [+છોળ.] Overflowing; brimming over. 2. In large quantities.

છાક-વું, **છાકી જ-વું,** } *v. i.* [See છાક, છાકટો.] To be intoxicated ; to be mad. 2. To be puffed up.

છાકોટો, *s. m.* [S. शाक्त a worshipper of the goddess, Shakti (શક્તિ).] Same as **છાક.**

છાગળ, *s. f.* A leathern bottle or bag for holding water.

છાગળિ-યાં, *s. n. pl.* Same as **છાગળ.** 2. Extravagance.

છાગળિ-યું, *s. n.* Sing. of **છાગળિ-યાં.**

છાછર, **છાછરૂં,** } *adj.* [Dh. & Hem. Des. छिछोली= S. लघु जल प्रवाहः a small stream of water.] Shallow; not deep. 2. Superficial.

છાજ, *s. f.* [See છાજ-વું.] A shelf.

છાજ, *s. f.* [S. छद्, छाद्, to cover.] A thatch. 2. A kind of grass used in thatching.

છાજ-લી, *s. f.* A ceiling. 2. A thatch. 3. A small balcony.

છાજ-વું, *v. t.* [Hem. Des. छज्जइ=S. राजति it appears splendid, *fr.* S. सज्ज ready, adorned.] To become; to befit; to suit. 2. To deserve; to merit.

તમને જે કહીએ, તે છાજે; શઠ કહેતાં, ભાલણ, જન લાજે.
—ભાલણ.

3. [See છાયા, છાજ-વું.] To thatch. 4. To continue.

છાજિ-યું, *s. n.* Beating the breast in mourning, owing to sorrow. 2. A term of abuse used by women.

Id. છાજિયા લેવાં To beat the breast in mourning.

છાજું, *s. n.* [See છાજ.] A thatched shed in connection with a house.

છાટ, *s. f.* [See છત ceiling.] The ceiling of an underground tank of water.

છાટ, *s. f.* [See શિલા + પાટ.] A long slab of stone.

છાણ, *s. n.* [Hem. Des. छाणं = S. गोमयम्, *fr.* S. छगण.] Dung of a bull, cow, or buffalo. 2. Courage; spirit.

Id. તેનામાં છાણ નથી He is a coward. છાણ પુંજવું To collect cow-dung. છાણપુંજો Cow-dung and other kinds of refuse, which ought to be collected and removed. છાણમાં તરવાર મારવી To do a cowardly act.

Prov. છાણના દેવને ખાસડાંની પૂજા Tit for tat. છાણના દેવને વાલની-કપાસિયાની આંખો Everything at its proper value. છાણનો કીડો ઘીમાં મરે One man's meat is another's poison: Let every man confine himself to his element: Sin is the life of a sinner, and holiness his death.

છાણ-વું, *v. t.* [See છિણ-વું. છણ-વું.] To strain; to filter; to sift. 2. To squeeze. 3.

To investigate. 4. To discriminate.
સદ્ ગુરૂના સંગ થકી સેવક જુઓ બગડ્યા;
જેણે સત્ નામ લીધું છે છાણી રે.
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

છાણિ-યું, *s. n.* An article having the form of a basket made of cow-dung.

છાણું, *s. n.* [See છાણ.]A cow-dung cake. Id. છાણાં થાપવાંTo knead cow-dung and form it into cakes. માથે છાણાં થાપવાંTo throw off obedience; to be disobedient. વરને માથે છાણાં થાપશે She will rule the roots. છાણાં સંકોરવાં Helping in a meritorious act. છાણે વીંછીને ચઢાવવો Helping one on in mischief; abetment.

છાતરક, *s. f.* The gallop of a horse.

છાતરાં, *s. n. pl.* [See છોતરૂં.] Husks.

છાતી, *s. f.* [S. छद् to cover, See આ-છાદન. Or, S. छात divided *fr.* छो to divide.] The chest. 2. The breasts of a woman. 3. Courage; boldness; intrepidity; fortitude. 4. Presence of mind.

Id. છાતી કાઢીને ચાલવું–છાતીભેર ચાલવું To walk defiantly.છાતી કુટવી To beat the breast owing to sorrow.છાતી બેસવી To be drowned in sorrow; to lose one's courage.છાતી ફાટવી To be confused; to be confounded; to be surprised; to be astonished. છાતી ભરાઈ આવવી To be suffocated.2.To be overpowered by a sudden feeling; to be overcome with feelings. છાતી પાકવી To have putrid matter or phlegm in the chest. છાતી ફુટવી (of a girl) To arrive at the age at which the breasts are formed.છાતી તોડવીTo work hard. છાતી ઠોકીને કહેવું To speak with confidence. છાતી પર બેસવું To sit so close to a person as to confound him (when he is at work). 2. To be doggedly pressing; to be imperatively urgent. છાતીપર હાથ મુકવો, છાતીએ હાથ દેવો To encourage.છાતી પિગળવી To feel pity. છાતી બળવી To be jealous.2. To sympathize. છાતી ચલાવવી–રાખવી To undertake a hazardous work. છાતીનું, છાતીવાળું, છાતીનું ધાડું Bold. 2.Requiring boldness. પોચી છાતીનોUnenterprising; timid. છાતી સરસું રાખવું–ચાંપવું To hold in close embrace; to embrace with affection. છાતી ઉપર હાથ નાખવો To make an indecent attack upon a woman. છાતીનું કઠણ Unfeeling; heartless. છાતી ઉપર પથ્થર મૂકવો To bear one's sorrow with a stout heart. છાતી-ની મુકી A blow on the vital parts. 2. A loss or death which injure oneself personally;a personal injury. છાતી ઉંચી આવવી To be gratified. to be satisfied. છાતી ઠાલવવી To bemoan one's misfortune. છાતી ટાઢી થવી To be satisfied; to be at ease. છાતી ઠોકીને With certainty; confidently. 2. with courage; courageously. છાતી હાથ ન રહેવીTo be under the control of emotions and feelings.2.To lose one's control over one's feelings; to lose courage. છાતીએ ડાઘ લાગવો To be heartily sorry. છાતીએ ધરવું To embrace. છાતીનો આખો Adventurous; enterprising; careless of risk or danger; rash.

છાતી-ચલું, *adj.* [+ ચલા-વ-વું.] Bold; courageous.

છાતી-પૂર, *adv.* [+ પૂર filling, reaching.] Approaching to the breast.

છાતી-ફાટ, *adv.* [+ ફાટ-વું.] Bitterly (of crying, weeping). 2. (Working.) So hard as to break the chest.

છાતી-ભેર, *adv.* [+ ભરાઇ આવ-વું, ભર-વું.] So as to cause panting while ascending (of a steep height).

છાના-છપનું, *adj.* [See છાનું + છુપા-વ-વું.] Secret.

છાના-છીના, *adv.* Secretly. 2. Silently.

છાનું, *adj.* [S. छन्न covered *fr.* छद् to cover.] Concealed. 2. Secret; private. 3. Silent.

Id. છાનું રાખવું To keep secret.2. To stop speaking or crying.3.To appease or pacify. છાનું રહેવું To be quiet; to keep silence.2. To remain secret or unknown.

છાનું-છપનું, Same as **છાના-છપનું**.

છાનું-માનું, *adj.* [+ માનું redup. of છાનું.] Very secretly and quietly.

છાપ, *s. f.* [See છાપ-વું.] A stamp; a print; an impression. 2. A seal. 3. The impress of a master or of perfection. 4 Reputation.

Id. છાપ મારવી To make a seal; to seal. To produce an impression. છાપ પડવી-ફડવી To be affixed or produced (of a seal, an impression).2.To have a reputation (good or bad). છાપ પાડવી To make an impression. છાપ પાડવી-બેસાડવી To establish a reputation(good or bad).2.To produce a good impression on another person's mind. 3. To create a respect for oneself; to hold in awe; to hold in terror. છાપ ખાવી To come down suddenly (of a paper-kite). દ્વારકાની છાપ મેળવવી-લેવી Lit. To get oneself branded with the symbols of the weapons of the god Krisṇa,as a mark of having made a pilgrimage to Dwarkā. 2. To pass an examination. 3. To obtain a certificate of having passed an examination.

છાપ-ખાનું, છાપા-ખાનું, s. n. [P. चापख़ाना fr.चस्पीदन् to stick; See ચાપ, ચાંપ, ચાંપ•વું, + ખાનું.] A printing press. 2. A printing establishment; a printing office.

છાપ-ગર, s. m. [+ P. कर्दन=S. कृ, कर्,કર•વું. to do.] Same as **છાપ•નાર.**

છાપ•ણી, s. f.Printing; stamping;making an impression.2.The manner of printing. 3. An edition.

છાપટ, s. f. [See ચપ્પટ, છાપ•વું.] A smart blow; a slap.

છાપ•નાર, છાપ•નારો, s. m. A printer.

છાપરી, s. f. [See છાપરૂં.] A small roof. 2. A thatched cottage.

છાપરિ•યા, s. m. pl. A person of a caste among the Hindūs, who are generally merchants and put on flat turbans.

છાપરૂં, s. n. [Dh. Des. छिप्पिरं = S. पलालम् straw.] A roof. 2. The top of a house.3.A cottage; a small house. 4. An over-growth of hair on the head so great that it partially covers the forehead.5.A broad uncouth hat.

In. છાપરૂં વધવું To increase (of the hair on the head). છાપરૂં ફોડવું To put the roof on. છાપરે ચઢવું To throw off restraint. છાપરે ચઢાવવું To raise to the seventh heaven by false praises.

છાપ•વું, v. t. [P. चस्पीदन् to stick. Or S. fr. स्थाप् to place] To print;to stamp;to impress.2.To publish.3.To settle the price,&c.

Id. છાપેલું કાટલું Lit. A stamped weight. 2. A notorious person.

છાપું, s. n. A newspaper. 2. A mark;an impression.

Id. છાપું મારવું To cut a mark on.

છાપે•લું, p. p adj. [See છાપ•વું.]Stamped; impressed; printed. 2. Published. 3. Settled as to the price, &c. Notorious.

Id. છાપેલું કાટલું See Id. under **છાપ•વું.**

છાપો, s. m. A stamp; an impression.2. A sudden attack. 3.An invasion.4.A tax.

Id. છાપો મારવો To make a sudden attack on. 2. To make a mark; to stamp.

છાબ, s. f. [S. शराव a shallow dish.] A circular, broad, shallow bamboo basket.

છાબ•ડી. s. f. A small **છાબ.**

Id. છાબડી કળાવવી To arrange fruits, &c., in a wicker basket, and present it to a Brāhmaṇ after the death of a person.

છાબ•ડું, s. n. Same as **છાબ, છાબ•ડી.**

Prov. છાબડે સૂરજ ઢાંક્યો ન રહે The less cannot include the greater: The whole is greater than its part.

છાય•લ, s. n. [Hem. Des. साहुली = S. वस्त्रम् a garment; or छाइल्लो=S. प्रदीपः a lamp; fr. S. छाया lustre.]A kind of thin checkered cloth used as an upper garment by women.

છાયા, s. f. [S. fr. छद् to cover.] Shade; shadow.2.Shelter; protection.3. Auspices; favour. 4. A ghost; a phantom.

Ib. છાયા પડવી To fall (of a shadow). 2. To be thrown into shade; to be eclipsed; to be humbled. છાયા મારવી To put in light and shade (of a drawing). છાયામાં રહેવું To live under the protection of.

છાયા-નટ, s. m.[S. fr. + नट an actor fr. नट् to act a part.]A particular musical air.

છાયા-પુરૂષ, s. m. [+ પુરૂષ.] The image resembling one's own self which one sees

in the sky after intently looking at one's own shadow for a long time.

છાયા-યંત્ર, *s. n.* [+ S. यंत्र.] A sun-dial.

છાયું, છાયે·લ, } *adj.* [See છા·વું.] Thatched. 2. Covered with a roof; roofed.

છાયે·લ, Same as **છાય·લ.**

છાયો, *s. m.* Same as **છાયા.**

છાર, *s. m.* [See ક્ષાર, ખાર.] Ashes. 2. Mould. 2. Pellicle; a film.

ઢીલાં તે ઢોલાં વાગશે રે, પછી છેક થશે તન છાર.

—છોટમ.

છાર·વું, છારી વાળ·વું, } *v. t.* [See છાવર·વું.] To compromise.

છારિ·યું, *s.n.* A brush made of a handful of grass, and used in rubbing and cleaning metal pots with ashes.

છારી, *s. f.* [See છાર.] A thin film or cover formed on the surface of a liquid; pellicle; a film.

Id. છારી વળવી To have the film formed on the surface of a liquid. આંખ ઉપર છારી વળવીTo suffer from the cataract of the eye.

છારૂં, *s. n.* Dust; rubbish.

છારોડિયાં, *s. n. pl.* [See છાર ashes + ઓઢ·વું.] Three earthen pots, covered with a piece of yellow cloth, and placed at the end of a street in a court-yard (ચકલું) on the thirteenth day after the death of a man (among the કણબી community).

છાલ, *s. f.* [Dh. & Hem. Des. छल्ली=S. त्वक् skin,*fr.* S. छल्ली, छाल, सल्क, bark, rind.]Bark; rind; peel. 2. An exterior covering.

છાલ, *s. m.* [See ખ્યાલ fascination, charm.] Fascination. 2. An absorbing thought.

Id. તે તો મારો છાલ છોડતો નથી He is constantly after me making his entreaties. છાલ મૂકવો–છોડવોTo give up thinking about.

છાલક, *s. f.* [S. क्षाल·न washing *fr.* क्षल्, क्षाल्, to wash.] A wave; a sudden jerk of water; a splash.

છાલ·ક-બાજી, *s. f.* [+ P. बाज़ी a player *fr.* बाखितन् to play.] The game, in which each player tries to harrass another by splashing water against his face.

છાલ·કું, *s. n.* A corn-bag carried on the back of an ass: an ass-pannier.

છાલ·કું, *adj.* [See છાલ·ક.] Shallow; not deep; shoaly. 2. Shallow-minded; vain;inflated; light-minded; empty-headed.

Id. છાલકા પાણીમાં ફરવું To be a fresh-water sailor; to be shallow-minded; to be vain. 2. To make a false show.

છાલાં, *s. n. pl.* [See છાલ.] Husks.

Id. છાલાં કુટવાં To make a vain attempt; to undergo fruitless trouble.

છાલિ·યાં, *s. n. pl.* Broad brass cups. 2. Plural of **છાલી.**

છાલી, *s. f.* A bangle.

Prov. આ લે તારી છાલી, અને હું તો મારે ચાલી (A wife says to her husband) Take these bangles which I wear owing to my relation to you,henceforth I shall have nothing to do with you.(Used in showing willingness to part with or to be divorced from a dear thing.)

છાલું, *s. n.* [See છાલ.] Husk; peel.

છા·વણ, *s. n.* [See છાયા *fr.* S. छद् to cover.] Material used in thatching.

છા·વણી, *s. f.* Temporary sheds erected for troops; an encampment; a camp;lines.

છાવર, *s. m.* [See છાવરવું.] A Covering.

હું ભાવનો છાવર કરીને રે,શ્રીગિરિવર ધર વર તમો વરજો રે.

—દયારામ.

છાવ·ર·વું, *v. t.*[See છાયા*fr.* S.छद् to cover.] To hide;to conceal;to keep secret.2.To take under one's protection.3. To compromise.

છા·વું, *v. t.* [S. छद् to cover; See છા·વણ.] To thatch.

છાશ, છાસ, } *s. f.* [Hem. Des. छासी = S. तक्रम whey.] Whey;the serum or watery part of milk; butter-milk.

Id. છાશ બાકળા થઈ ગયા All gone to dogs. છાશ પીવી To breakfast. છાશ બાકળા થવું To become sour; to become tasteless. 2. To become pale in the face; to be disappointed. છાસમાં પાણી ઉમેરવું To give an exaggera-

ted account of.

Prov. છાસ લેવા જવું ને દોહણી સંતાડવી Do nothing,which you would wish to conceal. કોઢી છાસ ઉકરડે ઢોળવી Giving away a thing at a dead loss. 2. Marrying a girl to an unworthy man.

છા-સટ, } છા-સેટ, } *adj.* [S. षट् six+षष्टि, સાઠ, sixty.] Sixty-six; (66).

છા-સટ·યો, *s. m.* Juvār crop grown by irrigating the fields in the month of Jeṭh (May–June).

છા-સી, *adj.* [S. षट् six + अशीति. એંશી, eighty.] Eighty-six; (86).

છા-સેટ, Same as છા-સટ.

છાળ, Same as છોળ.

છિં·ક, *s. f.* [See છિં·ક·વું.] A sneeze.

Id. છિંક આવવી–ખાવી To sneeze. છિંકો આવે એવું Very clean.

છિંક·ણી, *s. f.* Snuff.

છિંક·વું, *v, i.* [S. छिक्का a sneeze.] To sneeze.

Id. છિંકતાં છિંડું પડવું To take offence without any serious fault. છિંકતાં દંડે (એવો જુલમ) Arbitrary sway; a tyrannical rule.

છિંકારવું, } છિંકારૂં, } *s. n.* [See શિંગડું + વાળું having.] A kind of deer having horns;a stag.

છિંટ, Same as છીંટ.

છિંડી, *s.f.*[Hem. छेंडी=S. लघु रथ्या a narrow lane.]A narrow open space behind a house.

છિ:, *interj.* [Imit.] Pshaw ! fie ! pish ! for shame ! an interjection showing contempt.2.A term used by children to denote some thing dirty, filthy, or disagreeable.

છિક·ણી, Same as છિંક·ણી.

છિકાર·ડું, *s. n.* An animal of the lizard kind, which is supposed to breathe out poison. 2. A small kind of deer.

છિં·કાર·વું, } છિં·કારૂં, } Same as છિં·કાર·વું, છિં·કારૂં.

છિછરું, *adj.* [See છાછ·રું shallow.] Unsocial; insolent; impolite. 2. Childish; foolish. 3. Mischievous; troublesome.

છિટ·કોર·વું, *v. t.* [Imit. See છાંટ·વું.] To sprinkle.

છિટ-છિટ, Same as છટ, છિ:.

છિણ·વું, Same as છણ·વું.

છિણ·વું, Same as છિન·વું.

છિતરી, Same as છિડી.

છિત·વું,*v.i.*To be driven on to the shallows; to be aground or stranded.

છિદ·રી, *s. f.* [See ચીંટ, ચુન·ડી.)A kind of upper garment of varied colours worn by women.

Prov. છિદરી, એટલી ભાત (માણસ બિલકુલ ભૂલનો ભરેલો છે) Every man has his defects: Every man is liable to err: To err is human. 2. (= કપાળે કપાળે જૂદી મતિ) Many men, many minds.

છિદ·વું, *v. t.* [See છેદ·વું] To pound; to beat severely;to press violently.2.To trample; to tread upon.

છિદ્ર, *s. n.* [S. *fr.* छिद् to cut.] A hole; a bore. 2. A way of entrance.3. A flaw; a defect. 4. A secret fault. 5. Vacuity.6.A foible; a shift; a salvo; a loophole. 7. A vulnerable point.

Id. છિદ્ર શોધવું To find out a hole or a defect. 2. To find out a fault in a man with a view to censure him. 3.To slander.

છિન·વ·વું, } છિના·વ·વું, } *v. t.* [Caus. of છિન·વું *fr.* S. छिद्, छि·न·द्, to cut,to divide.]To snatch; to wrest; to deprive of;to usurp; to take away by force.

છિન·વું, *v. t.* [S. छिद् to cut.] To peel. 2. To slit.

છિનાળ *s. f.* [Dh. Des. छिछइ = S. दुःशीला an ill-behaved woman; or Hem. Des. छिण्णा, छिण्णालो, छिण्णाली.=S. जारः a paramour, *fr.* S. छिन्न cut + नाल નળ, નાળ, a tubular vessel of the body.]An adultress; a whore; a fornicatress; a harlot.

છિનાળ-વાડો *s. m.* [+ વાડો.] The part of a town, where concubines reside. 2. A brothel.

છિનાળ·વું,*adj.*Practising adultery; lewd; debauched.

છિનાળી, *s. f.* } છિનાળું, *s. n.* } Whoredom; adultery;

concubinage; fornication.

છિન્ન, *adj*. [S. *fr*. छिद् to cut.] Divided; cut off.

છિન્ન-ભિન્ન, *adj*. [+ભિન્ન.]Cut and broken. 2. Completely spoiled.

છિપ-કલી, *s. f.* A kind of snake.

છિપ-ણું, *s. n.* A large and shallow earthen dish.

છિપર, *s f*. [See ચિપ.]A large flat stone.

છિપ-રૂં, *adj*. Dirty; filthy.

છિપ-વું, Same as **છિત-વું**.

છિપ-વું, Same as **છીપ-વું**.

છિ-યે, } **છી-એ**, } *v. i.* [Pres. 1st pers. pl. of છ to be.] (We) Are.

છિલે-ટું, *s. n.* [See છાલ.] A bark; peel.

છિલર, } **છિલ્લર**, } *s. n.* [See છાછરૂં.] A tank in a ruined state. 2. A pond.

છિલ્લર છલાઈ જાય, જળ આવી મળે જ્યારે.
—વલ્લભ.

છિલ-વું, Same as **છોલ-વું**.

છીંક, Same as **છિક**.

છીંટ, Same as **છીટ**.

છીંડું, *s. n.* [See છિડું.] An opening in a hedge.

Id. છીંડું પાડવું To make a gap in a hedge. 2. To make an opening in order to get access to, or go out of a place.

Prov.છીંડે ચઢયો તે ચોર There is a presumption against a tresspasser.

છી, } **છી-છી**, } *interj*.Pshaw ! tush ! tut !fie ! *adj*. Bad; dirty. (Used in speaking with little children.)

છી-આડી, *s. f.* [See છારી.] Dust.

છી-આરો, *s. m.* [See છી + કાર the sound *fr*. કર-વું.] Putting one to shame.

છીટ, *s. f.* [See છાંટ-વું.] Chintz; printed cloth; calico.

છીટ, *interj*. [See છટ, Imit.] Same as **છી**.

છીટ, *s f*. [See છીત.] A prejudice; an objection. 2. Disgust.

છીટી, *s. f.* [See છીટ calico.] a printed piece of cloth.

છીડું, *s. n.* [See છીત.] A pretence; a pretext.

છીટું, *s. f.* [See છેટું.] Distance.

છીડી, *s. f.* [છિંડી, છીડું.] A narrow path; an alley. 2. A hedge.

છીડું, Same as **છીંડું**.

છીણી, *s. f.* [Sse છિણ-વું.] A scraper; a scoop.

Id. માથે છીણી મૂકવી Lit. To cut down. 2. To destroy. 3. To waste. 4. To annihilate.

છીત, *s. f.* [See છીટ.] A prejudice; scrupless; an objection.

છીછ-રૂં, *adj*. [See છાછરૂં] Shallow.

છીની, Same as **છીણી**.

છીપ, *s. f.* [S. शुक्ति] A shell.

છીપર, Same as **છિપર**.

છીપ-વું, *v. i.* [Hem. Des. छिप्पइ *fr*. S. तप्यति it is satisfied *fr*. S. तृप् to be satisfied; or S. सिच्, सिञ्च्, to sprinkle.] To be satisfied; to be allayed; to be quenched. 2. To sprinkle.

Id. તરસ છીપવી To quench or allay thirst.

છીપો, *s.m.* [Dh. Des. छिपओ = S. छिम्पकाख्य कारु विशेषः a calico-printer *fr*. P. चस्पीदन् to press. See છાપ-વું to print.] A cloth-printer. 2. A stamper.

છીપો-લી, Same as **છીપ**.

છીબું, *s. n.* [See છાબ.] A flat dish.

છું, *v. i.* [Pres. 1st Pers. Sing. of છ to be.] (I) Am.

છુંછાં, *s. n. pl.* Unwoven stuff.

Id. છુંછાં નિકળવાં To be worn out; to be threadbare (of a garment).

છુંછું, *s. n.* [See ચંચુ, ચાંચ.] The long projecting mouth of a beast; the snout.

છુંછુંદર, Same as છછુંદર.

છુંદ-ણી, *s. f.* [Ses છુંદ-વું.] Act of treading or crushing.

છુંદ-ણાં, *s. n. pl.* Ornamental small black dots tatooed on the hands; feet, and forehead of women.

છુંદ-વું, *v. t.* [S. क्षुद्, क्षु-ण-द्, to wound.] To tread; to trample. 2. To crush; to beat; to press violently.

છુંદા-વ-વું, *v. t.* To tread; to trample

upon. 2. To cause to crush.

ખુંદાવું, *v. i.* To be trampled upon.2.To be crushed.

ખુંદો, *s. m.* Mince; crushed state; anything crushed, or reduced to powder.

Id. ખુંદો કરવો To make fine pieces of a fruit, &c., by means of a scoop or knife.

છુઃ, *interj.* [Imit.] A term showing contempt. 2. *s. n.* Conjuration; a charm; a spell.

છુટ, *s. f.* [See છુટવું.] Liberty; freedom; exemption from control. 2. Permission; allowance.3. The amount deducted; abatement.

Id. છુટ મેલવી-મૂકવી To make a reduction in an account for prompt payment.છુટ રાખવી To make an exception or provision in an agreement. છુટ આપવી To give leave to do; to allow; to leave a matter to one's discretion. 2. To leave one free to do or omit to do a thing. છુટ લેવી To take the liberty of;to presume. બોલવાની છુટ લેવી To take the liberty of saying. છુટથી વાત કરવી To talk freely. 2. To talk unguardedly.3.To speak cheekily; to take liberties with.

છુટક, *adv.* By retail; not whole-sale (of selling or buying).2. Selling or buying in small quantities.

છુટકબારી, *s. f.* [+ બારી.] A way or means of escape.

છુટકઆરો, *s. m.* [+ આરૂં.] Same as **છુટકારો,છુટકો.** 2. Delivery; giving birth to a child.

છુટકારો, } *s. m.* Release; liberation;
છુટકો, }
emancipation; deliverance: freedom from restraint. 2. Remission of a claim; aquittance from debt.

છુટવું, *v. t.* [See मुट left *fr.* मुञ् to leave.] To become loose; to get loose from bondage; to be released from restraint or trouble; to be extricated. 2. To part or come asunder; to be disunited; undone, disjoined, or disengaged.3.To break out; to burst forth. 4. To spring up; to rise into active operation. 5. To set in furiously;to run off wildly and madly. 6. To become dissolute; to rush headlong. 7. To go off; to explode; to be discharged (of a gun, &c.). 8. To be reckless; to set to with full swing; to engage in ardently.

N. B.—છુટવું is used as an auxiliary verb to show the completion of the action, in which the doer was engaged against his will, and of which he was glad to be free, *e. g.*, લખી છુટવું, કહી છુટવું.

Id. બંધનમાંથી છુટવું To be from a bondage or a binding. કરજથી-કરજમાંથી છુટવું To be free from a debt. ગાંઠ છુટવી To be untied; to be unloosened (of a knot).2. To be separated from (of friends). સાંધા છુટવા To be from gout.2.To be free (in body) to move about. સાંધે સાંધા છુટી જવા To be disjointed; to be loosened in the several joints of a whole. પરસેવો છુટવો To arise (of perspiration).ધ્રુજારો-કમકમાટી-કમકમી છુટ૦ To have a trembling fit. પવન છુટવો To arise (of wind).2.To break wind. પાણી છુટવું To have an unusual exeretion of saliva. 2. To have a discharge of seminal matter. ગાંઠ છુટવી To suffer from diarrhœa. બંદુક-તોપ-તીર-આતસબાજી છુટ૦ To be discharged (of a musket, &c.). નિશાળ છુટવી To be dismissed (of a school). પોતિયું છુટવું-છુટી જવું To be terrified. છુટી પડવું To drop down, by the knot being loosened or untied. 2. To be expended uselessly; To be wasted (of money). 3. To be free from a binding;to plead that an agreement is not binding upon oneself (in law). છુટી ચાલે ચાલવું To walk without a restraint or freely. કામ કરી છુટે એવું Obliging; of an obliging nature. ગ્રહણ છુટીરહેવું To be over (of an eclipse).

Prov. ચમડી તુટે, પણ, દમડી ન છુટે, એવો A miser. 2. Miserly.

છુટાપણું, *s.n.* Release. 2. Freedom.

છુટી, } *s. f.* Remission; leave; liberty.
છુટ્ટી, }
2. Permission. 3. Freedom from work; a vacation; the recess-time.

છુટું, છુટ્ટું, } *adj.* Loosened; disengaged; loose. 2 Not fixed; hanging; flowing. 3. Not crowded or close. 4. Free; unengaged; unemployed. 5. Exempt; free; detached. 6. Unbound; at large. 7. Not made fast; not attached. 8. Distinct; separate.

Id.—છુટું મૂકવું To let loose; to set at liberty. 2. To weep and cry aloud. છુટા થવું To play freely; not to be at the heels of the mother (of a child). (બોલવામાં) છુટા થવું To speak without any restraint; to speak freely (of a child). છુટે મ્હોડે રોવું To weep bitterly or putting aside all restraint.

છુટા છેડા, *s. m.* Divorce; dissolution of marriage; legal separation of husband and wife (Generally used with the verb કર૰.). 2. છુટા છેડા થવા To give birth to or deliver a child (of the mother).

છુટું પડવું To be separated. છુટું મારવું To throw. મોહડું છુટું Free in talking; talking freely. હાથનું છુટું Liberal; free in spending; senerous; extravagant. કોથળીનું મોહ છુટું મૂકવું To spend freely. છુટે દોપટ્ટે Unencumbered. 2. Securely; with out fear. છુટે મોહડે With the face open. 2. Without restraint.

છુટું છવા·યું, *adv.* [+ છવા·યું.] Being few and far between. 2. Occurring at intervals.

છુપ-છુપા·મણું, *s.f.* A game for children, generally known as એણ-ગેણ દીવા-ગેણ (Used in the Surat Dst); the play of Hide and Seek.

છુપ·વું, *v. i.* [S. गुप्त protected *fr.* गुप् to protect.] To hide or conceal oneself.

છુપા·ડ·વું, છુપા·વ·વું, } *v. t.* To conceal; to hide; to lock up; to seal up. 2. To withhold; to reserve; not to disclose; not to divulge; to conceal; to secrete. 3. To supress; to hush up; to keep back. 4. To make a secret of.

છુપા·વું, *v. i.* [Pass. of છુપ·વું.] To be hidden. 2. To hide in ambush; to conceal oneself.

છુપું, *adj.* Hidden; concealed; secret.

છુમ·કાર, છુમ·કો, } *s. m.* [See છુમ-છુમ + કાર the sound.] A jingling sound.

ગિડ ગિડ તાન છુમ્ છુમ્ છુમ્ છુમ્ કે, બાજે ઘૂઘરા રે લોલ.
—દયારામ.

છુમ-છુમ, *adv.* [Imit.] Jingling; tinkling.

છુ-મંતર, *s. n.* [Guj. છુ Imit. મંતર, મંત્ર.] Conjuration; incantation; enchantment; a charm; spells.

છુરી, [S. क्षुरिका. Or, क्षु to wound, to injure.] Same as છરી.

છુવા·વું, છુવા·ઈ જ·વું, } Same as છવા·વું.

છુરા·વું, છુરા·ઈ જ·વું, } Same as છોવા·વું.

છુ·વું, *v. t.* [See સ્પર્શ·વું.] To touch; to come in contact with; to meddle with. 2. To feel. 3. To pollute with the touch.

છૂટ, Same as છુટ.

છૂટું, Same as છુટું.

છૂપું, Same as છુપું.

છૂરી, Same as છુરી, છરી.

છૂવું, Same as છુવું.

છેટા·વ·વું, *v. i.* [See છેટું.] To be cross or sullen.

છે·તાળીસ, *adj.* [See Guj. છ *fr.* S. षट् six + ચાળીસ forty.] Forty-six; (46).

છે, *v. i.* [S. अस्ति *fr.* अस् to be.] Third person singular and plural, indicative present of છ; is; are

છે, *interj.* [Imit.] Fie ! Pshaw !

છે-છે, Same as છી-છી.

છેક, *s. f.* [See છેકો.] The end. 2. An extremity. 3. *adv.* Very much; exceedingly. 4. Wholly; entirely. 5. At length; at last; after all.

એ વૈરાગ્યને જાઉં વારણે, બીજા ગયા રે અનેક જી;
ભલા રે ભુંડા અવની ઉપરે, ગણતાં ન આવે છેક જી.
—નિષ્કુળાનંદ.

છેક·ણી, *s. f.* [See છેક·વું.] An erasure; act of erasing. 2. An eraser.

છેક·વું, *v. t.* [See છેકો.] To blot out; to cross; to cancel; to score out. 2. To erase; to scratch.

છેકા·છેક, *s. f.* Scratches in several places (in writing).

છેકો, *s. m.* [Hem. Des. छेक्क = S. स्पृष्ट

touched.]The stroke,line, cross,&c., showing a cancellation;an erasure;a scratch.

Id. છેકો મારવો-મૂકવો To scratch out; to take out (of a list) by scratching.

છેદી, *s. f.* [S. शाटी a piece of cloth. See સાડી.]A dhotar worn by a child at night.

છેટું, *s. n.* [See છેડા, છેદવું.] A distance. 2. An interval. 3. Extent;reach; range. 4. Impossibility.

પૃથ્વીમાં આના જેવી અન્ય જોવી, તેનાં તો છેટાં જ !
—**પ્રેમાનંદ.**

Id. છેટું ભાગવું To reduce the distance between. છેટું પડવું To be come distant; to be left at a distance.

છેટ, *adv.* Far off; at a distance.

Id. છેટે બેસવું To be in the monthly course.

છેડ, **છેડ·ણી,** *s. f.* [See છેડ·વું.] Teasing. 2. A nickname.

છેડ·તી, *s. f.* [See છેડ·વું.] A fault. 2. A defect.

Id. છેડતી શોધવી To find fault with.

છેડ-લો, A poetic variant of **છેડો.**

છેડ·વું, *v. t.* [S. खिद् to be afflicted. See ખિજ·વ·વું.] To vex; to fret; to tease; to irritate. 2. To touch; to intermeddle.

Id. છેડી જોવું To harass or insult a man in order to ascertain what stuff he is made of.2.To inquire into;to test; to sound.3.To play upon a musical instrument. છેડ્યાં કરવું To offend or tease a man often and often.

છેડા-ગાંઠ·ણ, **છેડા-ગાંઠ·ણું,** *s. n.* [See છેડો + ગાંઠ·ણ.] The garment with which the ends of the bride's and bridegroom's upper germents are tied in the marriage ceremony.

છેડા-છુટ·કો, *s. m.* [+ છુટ·કો.] Divorce.

છેડા-છેડી, *s. f.* [See છેડો.] A knot of one of the ends of the upper garments of the bride and bridegroom tied at the time of performing the marriage ceremony.

છેડા-બંધ·ન, **છેડા-બાંધ·ણ,** **છેડા-બાંધણું,** *s. n.* [+ બંધ·ન, બાંધ·ણ, બાંધ·ણું.] Same as **છેડા-ગાંઠ·ણ.**

છેડો, *s. m.* [Dh. Des. छेयो *fr.* S. छेदः, છેદ, cutting, a cut, a division.See છેવટ,છેવાડું,છેક, છેટું, છેટે, છેદવું.] The end; termination; conclusion. 2. Limit; boundary;skirts;border.

Id. છેડો ઝાલવો-પકડવો To take support. 2. To importune. છેડો મૂકવો To leave all connection with; to have nothing to do with.2.To cease from harassing. છેડો ફાડવો-ફાડી આપવો To divorce. છેડો વાળવો To weep in a mourning with an end of the upper garment drawn over the face. તારો છેડો વાળું ! A term of abuse used by women. [N. B.—છેડો વાળવો To draw the upper end of the sāḍī over the face and weep. *Cf.* ઘુંઘટો તાણવો or લાજ કાઢવી To draw the upper end of the sāḍī over the face from modesty.]

છેડો લાવવો To bring to a termination. છેડો આવવો To come to an end. 2. To be extinct. છેડો માથે નાખવો To throw away all restraints of decency or politeness. છેડા તળે ઢાંકવું To cover the head of an infant with the end of the sāḍī in order to protect it from the sun, rain, &c. છેડો છોડવો To divorce. છેડો પાથરવો To beg pardon. છેડો શોધવો To seek the protection of. છેડા છોડી નાખવા To lose courage. 2. To give up all concern with. છેડે ગાંઠ વાળવી To remember. 2. To make a resolution. છેડે બાંધવું To collect. 2. To follow an advice. 3.To withdraw (a promise); to recant. 4. To attach oneself firmly to(of a vicious habit). છેડે બાંધી જવું To carry the results of one's meritorious deeds to the next world (of a dead or dying person).

છેણી, *s. f.* [S. छिद्, छि·न·द, to cut. See છેદ·ન.] A chisel.

છેતર-પીંડી, *s. f,* [See છેતર·વું to deceive +પીંડો a ball.]Confusion.2.Cunning;deceit.

છેતર·બાજી, *s.f.* [+P.बाज़ fond of *fr.* बाखितन to play.] Same as **છેતર-પીંડી.**

છેતર·વું, **છેતરી જ·વું,** *v. t.*To cheat;to decieve; to impose upon; to defraud.

છેતરા·મણુ, *s. f.* A deceit; a deception;

cheating; the state of being deceived or cheated.

છેતરા-વું, *v. i.* To be deceived, cheated, or imposed upon; to be taken in.

છે-તાલીસ, છે-તાળીસ, *adj.* [See છ *fr.* S. षट् six + ચાળીસ.] Forty-six; (46).

છેદ, *s. m.* [S. *fr.* छिद् to cut.] A hole; a bore; an orifice; a burrow. 2. A crack; a cleft; a fissure. 3. The denominator of a fraction. 4. The divisor.

છેદ-ક, *adj.* That cuts, splits, or severs; piercing. 2. *s. m.* A divisor. 3. The denominator of a fraction.

છેદ-ન, *s. n.* Cutting; dividing; splitting; intersecting.

Id. છેદન-બિંદુ, છેદન-સ્થળ The point of intersection. છેદન રેખા-લીટી The secant of a circle.

છેદન-ભેદન, *s. n.* [+ ભેદ-ન.] Complete wreck; total ruin.

છેદ-વું, *v. t.* To cut; to split; to divide; to bore; to intersect. 2. To destroy; to cut up. 3. To pierce through; to sever. 4. To perforate.

છેદા-વું, *v. i.* To be cut.

છેદો, *s. m.* [S. छिद् to cut. See કેડો, ખેડો, છેડો.] Following; a pursuit.

છેબાં, *s. n. pl.* Holes.

છેર, *s. f.* [See સેર. સેર-ડો, *fr.* S. सृ, सर्, to move.] Watery excrement; animal discharges; an animal secretion. 2. Matter excreted and ejected by a bird; that which is discharged from the body of an animal after digestion.

છેર-ટો, *s. m.* Watery excrement.

છેર-વું, *v. i.* [See ખેર, ખીર, ક્ષીર.] To discharge watery excrements.

Id. છેરી ભરવું To pass or discharge watery excrements and spoil (clothes.) Hence, 2. To leave unfinished. 3. To fail in fulfilling a promise.

છેલ, *s. m.* [Hem. Des. छलिओ, छइल्लो, = S. विदग्धः clever. *Cf.* P. चेहल् forty, *i. e.*, he who spends forty Rupees, where one would do. Or See ખેલ play.] A fop. 2. *adj.* Foppish; beauish; elegant; gallant; dashing; flashy.

છેલ-કડી, *s. f.* [+ કડી, કડું.] An ear-ring worn by men.

છેલ-છબીલું, *adj.* [+ છબી-લું.] Same as **છેલ** Foppish.

Prov. છેલ છબીલો હાથમાં છાલું; ઘેર આવ્યા, ત્યારે કહેવું કાંઈ Fops live by empty show.

છેલ-ડી, *s. f.* A foppish woman; a coquette.

છેલ-ડો, Same as **છેલ** A fop.

છેલ-પડી, *adj.* Sixteen (Used in secret conversation by brokers).

છેલ-બટાઉ, *s m.* [See છેલ + S. बटु a boy.] A beau; a foppish fellow; an elegent person; a dandy.

છેલ-વહેલું, *adj.* [See છેલ્લું + વહેલું.] First and last; final.

છેલા-ઈ, *s. f.* Foppishness.

છેલા-ણી, છેલા-ની, Same as **છેલ** A fop. *Cf.* **સહેલાણી.**

Id. છેલાણી–છેલાની છબલો A belle or a beau.

છેલાર-વું, *v. t.* To steal.

છેલી, Same as **છેલા-ઈ**.

છેલ્લું, *adj.* [Hem. Des. छिल्लं = S. शिखा the top + ડું, ડું, લું, dim. See છેડો, છેવટ, છેવાડું, છેક, છેડું, છેટે.] The last. 2. Latest. 3. Hindmost.

Id. તેને છેલ્લા દહાડા જાય છે The last days of her pregnancy are passing. છેલ્લો ઉપાય The last remedy, when all other remedies have failed to effect a cure. છેલ્લી અવસ્થા Old age. 2. The time just before death.

ખાન, પાન, ભાન કશું નથી, લાજ મેલી;
રખે એની થાય, અવસ્થા છેલ્લી. —દયારામ.

છેલ્લી ઘડી Lit. The last moment. 2. The point of death. છેલ્લી સર્ણંદ The last birth of the Soul; the human existence of the Soul, being the last of the eighty-four lacs (ચોરાશી લક્ષ) existences (outward forms), through which the Soul has to pass.

સાચા તણી પત રાખો શામળિયા, થાજો ખુદયહના બેલીરે;
ભોજો ભગત કહે, આવો અંતકાળે, હવે સર્ણંદ છે છેલ્લીરે.
—ભોજોભગત.

છેલ્લે છેલ્લું Quite the last; certainly the last. છેલ્લી સલામ Lit. The last salutation. 2. Farewel. છેલ્લું ઘર The burning ground; the

burial ground. છેલ્લે પગથીએ At the lowest rung of a ladder. 2. At last.છેલ્લે પાટલે બેસવું To revert to one's original nature. છેલ્લો અક્ષર The last word. 2. The name of God.

Prov. છેલ્લે ક્યારે પાણી He is on his last legs.છેલ્લે તણખલે ઊંટ બેસે The last straw breaks the camel's back. છેલ્લો ઉપાય છાસનો : છેલ્લું ઓસડ છાસ The last remedy : Ultimatum remedium.

છેલ્લે સરવાળે, *adv.* [+ સરવાળો.] Finally; at length; after all; in the end; at last.

છેવટ, *s. f. n.* } **છેવાટું,** *s. n.* } **છેવાડું,** *s. n.* } [See છેડો, છેલ્લું, છે-વટ, સેવટ, સિમાડો.] The end; the conclusion. 2. The result; the consequence.

Id. છેવટ આવવું To come to an end; to be ended. છેવટ આણવું-લાવવું To bring to an end; to conclude.

છેવા-વું, *v. i.* To arrive late. 2. To feel ashamed at having arrived late.

છેહ, *s. m.* [Hem. Des. छोहो *fr.* S. क्षोभः agitationor, = S. विक्षेप throwing away; or See છેદ.] Breach of trust.

ચતુરપણું સહુ જાણીયું, અમને દીધો છેહ જી.
—ભાલણ.

2. The end or conclusion.3. Abandonment.

Id.છેહ દેવોTo commit a breach of trust. છેહ મૂકવો To make a cut; to cut.

છૈયાં, *s. n. pl.* [See છોકરું.] Children; progeny; offspring.

છૈયું, *s. n.* A child.

છૈયો, *s. m.* A boy; a lad. 2. A son.

છો, *s. f.* [See છો-વું.] A plastering with chunam, mortar, &c.

Id. છો ફેરવવી-વાળવી To make useless. 2. To spoil.

છો, *v. i.* [See છ to be.] (You) Are.

Prov. છો ભલા ? તો છીએ ભલાLit. Are you all right ? Yes, we are. 2. Polite forms of conversation, in which nothing serious is meant on both sides.

છો, } **છો-ને,** } *interj.* [See છો you are + ને, નહિ.] Let it; leave it. 2. What; if it be. 3. *adv.* Let; what if.

Id. છો રહ્યું It does not matter; Who cares ? તે છો એકલો બેસી રહેતો Let him feel free, and sit alone; he is welcome to sit alone.

છોઈ, *s. f.* [See સોય.] A thin stick with which leaves are sewn to make a dish of leaves.

શેલડીની છોઈ ઉતારતાં, છરી બેઠી છે હાથે.
—નરસિંહમહેતો.

છોઈ, Same as છો Plaster.

છોઈ, Same as છોલ.

છોકર-મત, } **છોકર-વાદ,** } *adj.* [See છોકરું + મત, વાદ.] Boyish; childish; puerile.

છોકર-વાદી, *s. f.* Boyishness; childishness; puerility.

છોકરી, *s. f.* A girl; a maid; a maiden; a lass. 2. Daughter.

છોકરું, *s. n.* [S. स्तोक little, small. *Cf.* છોટું, થોડું, ટુંકું.]A child;a strippling;a brat.

Prov. છોકરાથી છાસ પીવાય નહિ A fog cannot be dispelled by an ant : You cannot expect old heads on young shoulders. છોકરું કેડમાં, ને શહેરમાં ઢંઢેરો You should not seek wood for trees. આ કંઇ નાનાં છોકરાંનો ખેલ નથી This is no child's play. છોકરું ને ગરાશિયું (બે બરાબર) A landholder is as stupid and obstinate as a child.

છોકરો, *s. m.* A son. 2. A boy; a lad; a youngster.

Prov. છોકરો હોય તો વહુ આવે, ને નાણું હોય તો વ્યાજ આવે You must have the capital before you can expect to get interest.

છોગ-લું, Same as છોગું.

છેલ છબીલા તારું છોગલું રે, મને પ્રીતમ લાગે પ્યારું.
—બ્રહ્માનંદ.

છોગલો, *s. m.* A piece of cloth useful for any occasion.

છોગાં, *s. n. pl.* [See છોગું.] Tassels in a cap;gold-threads in a turban;gold-threads at the end of a turban.2.Hair on the head which fall over the forehead when not properly arranged.

છોગા-ળો, *s.m.* [+વાળું possessing.] A fop.

છોગું, *s. n.* [L. *toga* a robe.] The tassels

or gold-threads at the end of a turban left hanging and dancing to the movements of the wearer. 2. A bunch of flowers left hanging on the dress worn.

Id. ઉઘાડે છોગે Openly.

છોછ, *s. f.* [S. शौच purity *fr.* शुचि pure, clean. Or See શુદ્ધિ, શોધ. See છોત.] Shrinking from a fear of being polluted by filthy, impure, or unholy touch; sensitiveness or fastidiousness in matters of cleanliness.

Id. છોછ ધરવી–રાખવી–વળવી To be sensitive or fastidious in matters of cleaning and cleanliness.

છોછ·ત, *s. f.* Same as **છોછ**. 2. [See છોજ, છોત, *fr.* S. शोध a search *fr* शुध् to search.] A careful watch; narrowly watching one's actions and general behaviour. 3. Finding fault with another.

છોછું, *adj.* [See છાપરૂં & ઓછું.] Not prominent. 2. Faint. 3. Alone.

કહે દુર્યોધન ખટ રથીને, "ભાઇઓ, શું વિચારો ?
આવો છોછો નહિ મળે, માટે સર્વે મળીને મારો.

—પ્રેમાનંદ.

4. *s. n.* Solitariness. 5. Weakness; deficiency; a deficit.

ત્રીજો ધરમ એક તરતીમ, સત્ સાહેબ કહે સરવ;
છેક છોછું છે તેહમાં, ઘણો આણે છે ગરવ.

—સામળભટ.

છોજ, Same as **છોછ**.

છોટું, *adj.* [Dh. Des. छुट्ट *fr.* S. स्तोकम् small, little.] Small. 2. Little.

છોડું, *s. n.* [See છોલ, છોડ,+ ડું dim. Or S. छुद् to cut.] A chip. 2. Same as **છોડું**.

છોડ, *s. n.* [Hem. Des. झोडप्पो = S. शुष्क चणक शाकम् a dry plant of gram.] A plant; a shrub; a tree. 2. An embryo arrested in its growth in the womb; a mole.

છોડ, *s. n.* A dry crust of slime in the nose. 2. The bark of a tree. 3. Same as **છોડ** A chip.

છોડ·ણુ, **છોડ·ણુ-હાર**, } *s. m.* [See છોડ·વું+ કાર.] A liberator; a deliverer; a saviour.

બાંધી છોડણ બહુ, ચોટ શિરની ચુકાવે.

—સામળભટ.

છોડ-બાંધ, *s. f.* [See છોડ·વું + બાંધ·વું.] Frequent tying and untying; loosening and fastening.

છોડ·વ·વું, **છોડા·વ·વું**, } *v. t.* [Caus. of છોડ·વું.] To cause to loosen; to let go. 2. To deliver; to liberate; to release. 3. To extricate; to set free. 4. To sever.

છોડ·વું, *v. t.* [Hem. Des. छुड्ड·इ *fr.* S. सृज·ति it leaves, *fr.* S. सृष्ट left *fr.* सृज् to leave. See છુટ·વું, છૂટું.] To let loose. 2. To loosen from a bondage; to release; to extricate. 3. To part or separate; to sever; to break asunder. 4. To untie; to disunite. 5. To let go; to let alone; to quit hold of. 6. To remit; to forego one's claim to; to absolve. 7. To leave; to forsake; to abandon. 8. To resign; to yield; to surrender. 9. To discharge; to let off; to fire; (a gun, &c.).

Id. ગાંઠ છોડવી To loosen or untie a knot. પાણીનો નળ છોડવો To turn a water-pipe on. -નું બંધન છોડવું To release from bondage. પ્રીત–મિત્રાઈ–સ્નેહ છોડ૰ To break asunder; to sever. બાણ છોડવું To let go an arrow. સઢ છોડવો To untie or unfurl a sail. હક છોડવો To forego one's claim. છોડી દેવું–મૂકવું To leave; to forsake. 2. To yield; to surrender. તોપ છોડવી To discharge a gun. 2. To circulate a false rumour. આતશબાજી છોડવી To discharge fire-work. લાજ છોડવી To leave off shame; to set aside considerations of shame. નિશાળ છોડવી To leave a school; to give up study. 2. To dismiss the boys in a school.

છોડ·વો, *s. m.* [See છોડ + P. वा dim.] A shrub; a plant.

છોડા·વ·વું, Same as **છોડ·વ·વું**.

છોડિ·યું, Same as **છોડી·યું**.

છોડી, Same as **છોકરી**.

છોડી·યું, *s. n.* [See છોડું.] Same as **છોડું**, (1) and (2). 2. A slice of mango. 3. A small chip of fuel.

Id. છોડીયાં પાડવાં–ઉતારવાં See છોડાં પાડવાં under **છોડું**.

છોડું, *s. n.* [Hem. Des. छल्ली=S. चर्म skin.] A piece of the dry bark of a tree. 2, A

chip.3. The shell of a fruit or a nut.

Id. છોડાં ઉતારવાં-ઉખેડી નાખવાં To beat severely. છોડાં પાડવાં To find fault with one's actions with a view to censure one. 2. To scold severly.

છોત, Same as **છોછ, શુદ્ધિ**.

છોતરૂં, Same as **છોડું**.

છો·તેર, છો-ત્તેર } *adj*. [See છ six + સિત્તેર.] Seventy-six; (76).

છોતો, *s. m*. [See છોત, છોછ, શુદ્ધિ.] A brush to clean pots with; a brush.

છો-બંધ, *adj*. [See છો plaster+ બાંધ·વું] Covered with chunam;chunamed.

છોભા·વું *v. i*.[See છોભું.]To be ashamed.

છોભું, *adj*. [See ક્ષોભ agitation.] Ashamed; taken aback.

છોભો પડયો ને પાછો ફર્યો રે, રાણો આવ્યો પોતાને ઘેર.

—**દયારામ.**

છો·ય·લું, છો·એ·લું, } *adj*. [See છો plaster.] Plastered.

Id. છોએલો કૂવો Lit. A plastered and cleaned well. 2. A business, in which one has to depend upon one's honest gains.

છો·ય·લું, *s. n*. A brick.

Id. છોયલું કુટવું To talk; to be voluble in taking;to talk so as to be tiresome.

છોર, Same as **છુર, ક્ષુર**, A razor.

નારી સન્મુખ નાખિયો, છોર એક નગ્ન શરીર.

—**સામળભટ.**

છોર·વું, *v. t*. [See ક્ષુરી & ક્ષુર.] To dig up with a sharp spade.

છોરિ·યું, *s. n*. A sharp-edged spade.

છોરી, Dim. of **છોકરી**. *Cf*. **છોડી**.

છોરૂં, Same as **છોકરૂં**.

Prov. છોરૂં કછોરૂં થાય, પણ માતા કમાતા ન થાય A son might neglect his parents, yet for all that parental solicitude would not abate in the least.

છોરો, Same as **છોકરો**.

છોલ, *s.f*. [See છાલ, ખાલ, skin.] Rind; peel; bark.

Id. છોલ ઉતારવી To take off the skin.

છોલ·વું, *v. t*. To peel; to skin; to flay; to scrape; to shell.

છોલા·ટ·વું, *v. t*. Same as **છોલ·વું**. 2. To scold. 3. To give vent to one's anger.

છોલા·વું, *v.i*.To be peeled;to be scraped, pared, or scooped.

છો· લા·ણું, *s. n*. [See છો plaster.] A plastered surface.

છોવ·રા·વ·વું, *v. t*. To get plastered.

છો·વા·વું, *v. i*. [Hem.Des. छिव·इ, छिह·इ,=S. स्पृशति it touches; also छोभाइत्ति=S. अ·स्पृश्या (a woman) unfit to be touched, (as in her monthly course.] To be polluted by a filthy or unholy touch.

છોવા·વું, Pass. of **છો·વું**.

છો·વું, *v. t*. [Hem, Des. छुहिअं = लिप्तम् besmeared, covered. See છો plaster.] To plaster with chunam, mortar, &c.

છો·વું, *v. i*. [See છોછ.] To be polluted by a filthy or unholy touch.

આંગળી માહે આગે ન હોતો, છયો છબીલા છોવા દે.

—**નરસોરામ.**

છોહ, Same as **છેહ**.

છોહ, Same as **છોછ, છોત**.

છોળ, *s.f*. [S. उच्छ्वास rising up *fr*. उद् up + श्वस् to breathe.]A splashing of water. 2 A wave; billows.

છોળ·વું, *v. i*. [See છોળ.] To vomit the milk sucked (of a baby).

જ.

The nineteenth letter of the Gujarātī Alphabet, and eighth consonant.

જ, *indecl*. [S. च and, certainly.] One of the consonants. 2. A suffix of emphasis; indeed; surely; positively; *e. g*. તે ચોર છે જ He is certainly a thief.

જ, *adj*. [Used at the end of compounds, S.*fr*. जन् to be born.]Born of;sprung from;

produced; *e. g.* મનુ•જ Produced from Man; a man; સ્વેદ•જ Produced from perspiration.

જઈ, *s.m.* [S. जयिन् a conqueror. See જયી.] A copper coin; a pice; a quarter-Anna piece.

જઈફ, *adj.* [Ar.] Old. 2. Feeble.

જઈફી, *s. f.* Old age. 2. Feebleness; debility.

જક, *s. f.* [See જખ.] Obstinacy; stubbornness.

Id. જક લેવી–પકડવી–કરવી To be obstinate.

જકડ-બંદ, *adj.* [See જક્ષ+બંધ.] Tied up (of a beast to a stake).

જક•ડ•વું, *v. t.* To tighten; to draw tight.

જકર, Same as **જિકર**.

જકાત, *s.f.* [Ar. जकात one-fortieth part of one's income, which should be given away in charity.] Duty; customs-duty; duty levied on goods exported or imported.

જકાત•દાર, *s. m.* [P. दार् keeper *fr.* दाश्तन् to keep=S. धृ, धार्, to hold, to put.] An officer who collects customs-duties.

જકિ•ચો, **જક્કી,** *adj.* [See જક.] Obstinate;

જક્ષ, *s. m.* [S. यक्ष] An individual of a class of demi-gods. 2. A strange and terrible man.

જક્ષ•ણી, *s. f.* A female of the જક્ષ class. 2. A strange or terrible woman.

જખ, *s. f.* [S. झष] A fish.

ચકોર, ચંદ્ર, ફણી, મણી, જખ, જલ,
ઉપમા શું દેઉં, પડયું કાચું, રે લોલ. —**દયારામ.**

2. Obstinacy.

Id. જખ મારવ To suffer from the evil consequences of one's own conduct; to repent. ખાઈને જખ મારવીTo be compelled to do the dirty work of removing the dishes and cleaning the floor after one has eaten one's meal.

જખમ, *s. m* & *n.* [P. जख्म्.] A wound; a hurt; an injury. 2. A disgrace. 3. A loss.

Id. જખમ રૂઝવેTo be healed (of a wound).

જખમા•ય•લું, **જખમી,** *adj.* Wounded; bruised; hurt; injured.

જખ્ખડ, *adj.* [See જક્ષ+ડું dim.] Stout and stupid.

જગ, Same as **જગત**.

જગ-કર્તા, *s. m.* [+ કર્તા maker.] The creator of the world.

જગ-જીવ•ન, *s. n.* [+ જીવ•ન life.] Providence; God; the Almighty; the life-giving Being; the Life of the world.

જગત્, **જગત,** *s. n.* [S. जगत् intens. of गम् to go.] The whole world; the universe 2. The earth. 3. People at large.

Id. જગત પાણી Gānjā smoking. જગતની ગાળ, જગત ભવાડો, The censure of the whole world. જગતનો વા વાવો To experience the ups and downs of worldly existence. 2. To be acquainted with the ways of the world.

Prov. જગત જીતાયું નથી It is very hard to gain universal applause. જગતમાં બે પ્રકારની નામના(સારી કે નરતી)A man becomes known in the world in two ways, viz., by his good or bad actions.

જગત-જનેતા, *s. f.* [+ જનિ•તા father *fr.* जन् to be born.] The mother of the world. 2 A goddess.

જગત-જામ, *adj.* [+S. यम् to restrain. *Cf.* અંતર્જામી, અંતર્યામી.] All-pervading.

આશા કેરી તે દોરી તોડી, દોરી જોડી જગત-જામ;
ઇન્દ્રી વશ કરી આપ બિરાજ્યા, નમો હે સુંદરશામ.
—**નિરાંતભક્ત.**

જગત-પ્રસિદ્ધ, *adj.* [+ પ્રસિદ્ધ.] Known to the whole world; universally known; of world-wide fame or renown.

જગત-ભવાડો, *s. m.* [+ ભવાડો] Public infamy; public disgrace.

એક દિવસમાં સહુ સુખ સાંત્યું, જગત ભવાડો કીધો.
—**દયારામ.**

જગતી, *s. f.* The earth; the world.

જગતી પર જળધર કરો, સહિત તરણી તૂર્ણ રે.
—**પ્રેમાનંદ.**

જગતી, *s f.* [S.] A kind of metre.

જગત્ત્રય, *s. n.* [+ S. त्रय group of three *fr.* + त्रि three.] The three worlds, viz., the heaven (આકાશ), the earth (મૃત્યુ લોક), and the lower world (પાતાળ).

જગત્પતિ, Same as **જગ-પતિ**.

જગત્પ્રાણ, *s.m.* [+ પ્રાણ.] The Life of the

world. 2. The Supreme Soul. *Cf.* **જગદાત્મા.**

જગદંબા, }
જગદંબિ·કા, } *s. f.* [+ अम्बा mother.] The mother of the world; a female personification of the Diety.

જગદાત્મા, *s. m.* [+ આત્મા.] The Supreme Being; the Soul of the universe.

જગદાધાર, *s. m.* [+ આધાર.] The support of the world. 2. The Almighty.

જગદાભાસ, *s. m.* [+ આભાસ] Semblance or seeming of the world, *i. e.* unreality or physical illusion. 2. The outward (apparent and unreal) world.

જગદીશ, }
જગદીશ્વર, } *s. m.* [+ ઈશ્વર.] The Supreme Being; the Lord of the universe.

જગદુદ્ધાર, *s. m.* [+ ઉદ્ધાર.] Salvation of the world. 2. The Saviour of the world.

જગદ્-ગુરૂ, *s. m.* [+ ગુરૂ.] The Teacher of the world.

જગદ્-વંદ્ય, *adj.* [+ वन्द् to salute.] Adorable by the whole world.

જગન, *s. m* [Dh. Des. जन्नो *fr.* S. यज्ञः *fr.* यज् to sacrifice.] An offering. 2. An auspicious occasion; an occasion of festivity in a family.

Id. જગનભડાકો કરવો To accomplish a very difficult work.

જગન્નાથ, *s. m.* [જગત્ + નાથ.] The ninth incarnation of the god Viṣṇu. 2. The celebrated idol of this name worshipped at Orissa on the Coromandel coast.

Id. જગન્નાથજીનો પ્રસાદ Lit. Food distributed at the temple of જગન્નાથ at Orissa. 2.Food that can be eaten by all men without scruples of ceremonial purity.

જગન્નાથી, *s. f.* A kind of fine white cotton cloth.

જગન્નિન્દ્ય, *adj.* [+ निन्द् to censure.] Universally censured or reviled; calumniated by all around.

જગન્નિવાસ, *s. m.* [+ નિ·વાસ residence *fr.* नि down + वस् to dwell.] The Dweller in the universe; the Supporter of the universe. 2. The god Viṣṇu.

જગન્નિયંતા, *s. m.* [+ નિ·યંતા ruler *fr.* नि down + यम् to restrain.] The Ruler of the world, *i. e.,* God.

જગન્મિત્ર, *s. m.* [+ मित्र a friend.] A friend of the world; a friend to all without discrimination.

જગ-પતિ, *s. m.* [+ પતિ lord.] The Lord of the universe; God.

જગ-બી, *s. n.* [+ બી *fr.* S. बीज seed.] An uncultivated piece of ground preserved as a pasture; a meadow; the village common.

જગ-માન્ય, *adj.* [+ માન્ય.] Honoured all over the world. 2. Acknowledged as an authority by the whole world.

જગ-મોહ·ના, *s. f.* [+ *fr.* S. मुह् to be silly.] *Lit.* The charmer of the world. Hence, 2. A very beautiful or enchanting woman.

જગ-રાય, *s. m.* [+ રાય, રાજા.] The Lord of the world.

જગ-લીલા, *s. f.* [+ लीला.] The world's amusement; a public sport or fun. 2. The world created by God at His sweet pleasure.

જગા, *s. f.* [P.=S. ज्या the earth + गो the earth.] A place; a spot; a site. 2. Ground; room. 3. A situation; a place in an office. 4. A footing; the standing ground. 5. Space unoccupied. 6. A station; rank. 7. A field.

Id. જગા આપવી See જગા કરવી. 2. To give a post. જગા કરવી To make room for another. જગા પૂરવી To fill up a vacancy. જગા લેવી To accept an employment; to be employed somewhere. જગા માગવી To apply for a situation.

જગા·ડ·વું, *v. t.* [Caus. of જાગ·વું.] To awake; to rouse. 2. *Fig.* To apprize of beforehand; to forewarn.

જગાત, Same as **જકાત.**

જગા·વ·વું, *v. t.* [See જગા·ડ·વું.] To get up (a tumult). 2. To instigate.

જગુ, }
જકુ, } *s. m.* [Telugu=7.] A term used in the game of ગિલ્લી દંડો.

જગો, Same as **જગા.**

જગ્ત, Same as **જગત.**

જગ્યા, Same as **જગા.**

જઘન, *s. f.* [S.] The hip and loins.

જઘન્ય, *adj.* [S.[Lowest; worst.

જ-ઘાત, *s.f.* [S. घात death *fr.* हन् to kill.] The day (Bhādarvā Vad 13th) fixed for performing the *Shradha* ceremony of dead children.

જંખા·ન, *s.f.* [See ઝંખું.] A dim recollection. 2. A dream. 3. [See જંખ·વું.] Attention; care; constant thinking on the same subject.

જંખ-વાઈ જ·વું,
જંખ·વા·વું, } *v. i.* [See જંખ·વું+જ·વું.] To be ashamed.

જંખ·વા·ણું, *adj.* Ashamed; abashed; confounded; perplexed.

Id. જંખવાણું પડવું To be abashed.

જંખ·વું, *v. t.* [See ઝંખ·વું.] To think on the same subject. 2. To speak on the same subject incessantly through madness, &c.

જંગ, *s.f. m.* [P.] A battle; a war. 2. Any great bustle; a tumult. 3. A row; a noisy quarrel.

Id. જંગ મચાવવો To raise a row.

જંગ·ડિ·યા, *s. m. pl.* Military guards who carry government treasury from one place to another.

જંગમ, *adj.* [S. Intens. *fr.* गम् to go.] Movable; moving, (opposed to સ્થાવર immovable). 2. *s. m.* A particular class of followers of Shiva.

જોઇ વિષ્ણુ તણી અર્ચાય, કપાલી જંગમને દુખ થાય.
—ગિરિધર.

જંગલ, *s. n.* [S.=P.] A forest; a wood; a thicket; a wilderness.

Id. જંગલ જવું To ease nature; to answer a call of nature. જંગલનું રોઝ An awkward person; a stupid person.

Prov. જંગલમાં મંગલ, ને વસ્તીમાં કડાકા A festival in a forest: Solitude is at times the best solace : A great city is a great solitude.

જંગલી, *adj.* Pertaining to a forest; sylvan. 2. Wild; uncultivated. 3. Uncivilized; unpolished; rustic; boorish; barbarous.

જંગલી જટ, *adj.* [+ જટા, જટ.] Boorish; clownish; rustic. 2. Wanting in common sense.

જંગલો, *s. m.* A particular air in music.

જંગાલ, *s. m.* Verdigris; green rust.

જંગી, *adj.* [See જંગ battle.] Brave; courageous; daring. 2. Requiring great efforts; vast; large. 3. Weighty; heavy.

જંઘ,
જંઘા, } *s. f.* [S. जङ्घा.] The thigh. 2. The whole leg.

જજ·માન, *s. m.* [See યજ·માન.] The performer of a sacrifice. 2. The host. 3. The patron of a priest. 4. A patron.

Prov. જજમાનની જાત શી જોવી ? Beggars can be no choosers. જજમાનને મન ગોરાણી, કાંઇ ગોરને મન ગોરાણી છે ? Everything has its right place and right time.

જજમાન વરતી,
જજમાન વૃત્તિ, } *s. f.* [+વૃત્તિ.] The way of living by what is obtained by serving as a priest. 2. The duty of a priest.

જજમાનિ·યા, *s. m. pl.* The priests who have been engaged by lay men. 2. Priests engaged by Banias.

જજીયો, *s. m.* [P.] A poll-tax.

જંજાર, *s. f.* [See જંજીરો.] A small piece of cannon.

જંજાળ, *s. m.* [S. जन people + जाल a net. Or S. जञ्ज्वाल intense heat *fr.* ज्वल् to burn.] Entanglement; embarrassments; cares; anxieties; worldly troubles. 2. A load; an encumbrance. 3. Distress; misery. 4. A bore; a clog.

જંજાળી, *adj.* Teasing; tiring; difficult; embarrassing. 2. Having worldly anxieties and troubles.

જંજીર, *s. f.* [P.] A chain. 2. The spring of a watch or clock.

જંજીરો, *s. m.* [P.] A kind of gun. 2. An ornamental silver or gold border. 3. A fort surrounded by the sea. 4. An island; an islet.

જટ,
જટ·લ, } *adj.* [See જટા.] Obstinate. 2. Talking indistinct words. 3. Chattering; loquacious.

જટા, *s. f.* [S.] Matted hair on the head worn by devotees. 2. The pendent branches of a banian tree. 3. A particular mode of combining and dividing Vedic verses.

Prov. આજ કાલનો જોગી, ને ઘુંટણ લગી જટા It is impossible that a young ascetic can have long matted hair : He is in a disguise : A disguise is soon detected: He shows wisdom above his years. જટા ધરે જગદીશ મળે તો, વડલા વૈકુંઠ પામે It is not the cowl that makes the friar.

જટા-જૂટ, *s. m.* [S. *fr.* જટા + जूट group.] A crown of matted hair; matted hair on the head arranged in the form of a crown.

જટા-ધર, જટા-ધારી, *adj.* [+धृ to hold.] Wearing matted hair. 2. *s. m.* An ascetic. 3. The god Shiva, that wears matted hair. 4. A banian tree.

જટા-માસી, *s. f.* [See જટા+માંસ.] A particular medicinal root.

જટાયુ, *s. m.* [S.] A fabled bird spoken of in the રામાયણ.

જટિ-યાં, *s. n. pl.* Short and thick hair. 2. Dishevelled hair.

જટિ-લ, Same as **જટા-ધર**.

જટ્ટ, *adj.* [See જડ heavy.] Hard.

જઠર, *s. n.* [S.] The stomach. 2. The belly. 3. Same as **જઠરાગ્નિ**.

જઠરાગ્નિ, *s. m.* [+અગ્નિ fire.] The fire of the stomach, *i. e.*, the gastric juice; the digestive power.

જડ, *adj.* [S.] Heavy. 2. Dull; stupid; senseless; irrational. 3. Slow. 4. Heavy of digestion. 5. Inanimate; motionless. 6. Sluggish; inert. 7. Material as opposed to ચેતન (spiritual).

જડ, *s. f.* [See જટા hair.] A root. 2. Stock; capital; wealth. 3. A small nail; a fastening wire; a tack. 4. The origin.

Id. જડ બાઝવી To accumulate money. જડ ઘાલવી–નાખવી To throw deep roots into the soil. જડ ઘાલીને બેસવું To be settled and firmly established. જડ ઉખેડી નાખવી To pull up the roots of; to extirpate; to eradicate.

જડજ, *s m.* [Eng. *Judge.*] A judge; an officer who administers justice.

જડ-તર, *s. n.* [See જડ-વું.] The manner of joining, setting, or inlaying. 2. Gain.

જડ-તા, *s. f.* **જડ-ત્વ**, *s. n.* [S. *fr.* જડ heavy.] Heaviness; weight. 2. Stupidity; ignorance. 3. Inertia; inactivity; dullness; disinclination to work.

જડત્વાકર્ષણ, *s. n.* [+આકર્ષણ.] Gravitation; attraction of gravitation.

જડ-તું, *adj.* [See જડ-વું.] Fitting; fit; suitable; proper.

જડ-નાર, જડ-નારો, *s. m.* A joiner.

જડ-પણું, *s. n.* Same as **જડ-ત્વ**.

જડ-બુદ્ધ, *adj.* [+ બુદ્ધિ.] Having a dull intellect; stupid; not quick in comprehending.

જડબું, *s. n.* [S. दंष्ट्रा the jaw *fr.* दंश् to bite] The jaw-bone; the lower part of the face which contains the teeth and jaws.

Id. જડબું ફાડવું To open the mouth wide. 2. To speak (in contempt). જડબું વધવું To speak thoughtlessly.

જડ-બે-સલાખ, *adv.* [+ બે, વિ. + સલાખ.] Firmly; being fixed accurately. 2. At once; without the slighest delay.

જડ-ભરત, *adj.* [See જડ dull + S. भरत Name of a king *fr.* भृ to fill.] Dull-headed; stupid.

જડ-મૂળ, *s. n.* [See જટા, જડ, root +મૂળ.] A root. 2. *adv.* Completely; entirely; wholly; altogether; utterly.

Id. જડમૂળથી-જડમૂળમાંથી કાઢવું–ઉખેડી નાખવું To eradicate; to extirpate; to root out.

જડ-રૂપ, *adj.* [+રૂપ.] Having a motionless or insensible form. 2. Stupid; dull of intellect.

જડ-વું, *v. t.* [Dh. Des. जडि-यं = S. खचितम् inlaid, infixed, *fr.* S. जट् to become twisted. Or See જોડ-વું *fr.* S. युक्त joined *fr.* युज् to join;] To join; to connect; to combine; to put together. 2. To set; to inlay; to infix; to stud. 3. To find. 4. To get; to acquire; to gain; to win. 5. To derive or reap (a profit). 6. To meat with.

જડશો, *s. m.* [See જડ dull.] Dull of intellect and heavy of body. 2. Stout and stupid.

જડા·ઈ, *s. f.* }
જડા·મણ, *s.n.* } The cost of setting gems. 2. Joinery.

જડા-મૂળ, *adv.* [See જડ-મૂળ.] Plucking up by the root; extirpating.

જડા·વ, *s. m.* Jewel ornaments. 2. Setting; inlaying; set or inlaid state; infixing.

Id. જડાવ દાગિના Ornaments made of gems set in gold.

જડા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of જડ·વું.] To cause to be studded or set. 2. To give a slap on the face.

જડિ·ત, *adj.* [See જડ·વું.] Studded; set with gems.

Id. રત્ન જડિત An ornament studded with gems.

જડિ·યાં, *s. n. pl.* [See જટા, જડ, root.] Roots. 2. Fibres attached to the root.

જડિ·યો, *s. m.* [See જડ·વું.] A setter; an inlayer.

જડી, *s. f.* [See જટા, જડ, root.] A medicinal root or herb.

જડી બુટ્ટી, *s. f.* [See જડ root + બુટ્ટી] Medicinal herbs; drugs.

Id. જડી બુટ્ટી સુંઘાડવી Lit. To compel to smell a medicinal herb. 2. To bring under one's control by misrepresentations. 3. To win over to one's side by a secret advice. 4. To initiate into the mysteries of a profession.

જણ, *s. m. n.* [S. जन a man *fr.* जन् to be born.] A person; an individual.

Prov. જણ આવે, ને જણનું કામ લેતું આવે Every one has his duty. જણ આવે, ને જણનું નશીબ લેતું આવે God gives the mouth not without food to fill it.

જણ-ઝણા·ટ, Same as **ઝણ-ઝણા·ટ**.

જણ·તર, *s. n.* [See જણ·વું to give birth.] An infant. 2. Giving birth to a child; delivery.

જણ·તી, *s. f.* She who gives birth to a child; the mother.

જણ-દીઠ, *adv.* [See જણ + દીઠું *fr.* S. दृश् to see; or दिश् to show.] To each individual or man severally; *per capita.*

જણ-નાર, }
જણ-નારી, } *s. f.* [See જણ·વું.] A woman in labour. 2. The mother.

Prov. જણનારીમાં જોર નહિ, તો દૈયાણી શું કરે? One must depend upon oneself: Self-reliance is the salt of life.

જણ·વ·વું, Same as **જણા·વ·વું**, Caus. of **જણ·વું**.

જણ·વું, *v. t.* [S. जन् to be produced.] To bear; to bring forth. 2. To deliver; to produce offspring; to give birth to; to propagate the species.

Prov. જણે તે જાણે, વાંઝણી શું જાણે ? The wearer best knows where the shoe pinches. જણે તેટલાં જીવે નહિ, ને વાવે તેટલાં ઉગે નહિ All do not live that are born. જણે તેના પૂત, ને કાંતે તેનાં સૂત He who sows will reap. જણ્યાને જીવાડે, ને પરણ્યાને પાળે, તેમાં પાડ શાનો ? Everyone is bound to protect his wife and children.

જણસ, *s. f.* [Ar. जिनस.] A thing; an article. 2. Goods; merchandise; a commodity; wares. 3. A jewel; an ornament. 4. A trinket. 5. The number nine (used in secret communication). 6. Opium.

જણસ-ભાવ, *s. f.* [+ ભાવ existence, a thing.] Costly articles or things.

જણા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of જાણ·વું.] To inform; to acquaint; to intimate; to apprise. 2. To signify; to impart or convey the knowledge of. 3. To let know; to announce; to send word; to tell; to communicate. 2. To give notice of; to report.

જણા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of જણ·વું.] To treat a woman in her delivery; to assist a woman in childbirth.

જણા·વું,
જણા·ઈઆવ·વું,
જણા·ઈ જ·વું, } *v.i.* [See જાણ·વું.] To be known; to be found. 2. To seem; to appear.

જણી, *s. f.* [See જણ.] A woman.

જં-ડો, Same as **ઝંડો**.

જત, *conj.* [S. यत्.] That; namely.

જત·કું, Same as **જતર·કું**.

જત·ન, *s. n.* }
જત·ના, *s. f.* } [S. यत्न *fr.* यत् to strive.]

Preservation; care; heed. 2. Protection; nurture.

જતર-ડું, *s. n.* } **જતર-ડો**, *s. m.* } [See યન્ત્ર.] An iron plate with holes of different dimensions through which wires are drawn.

Id. જતરડામાં ઘાલવું-ખેંચવું To catch in a trap. 2. To bring under control.

જતી, *s. m.* [S. यति an ascetic *fr.* यम् to restrain.] A religious mendicant of the Jain sect.

Prov. વાટયું ઓસડ, ને મુંડયો જતી, એ બેઉની પારખ નથી When a medicine is pounded, and a man becomes an ascetic, all marks of recognition are lost.

જતી-મતી, *s. f.* [See જથો a group & જથા as + મતિ used for સંમતિ.] (In law) Responsibility of one solely or of many singly and severally; responsibility (in a company or party) of one member for all, or of each and every member for himself and the body. Also એકાજતી એકામતી Agreement or concurrence (of a number of individuals); full unanimity or agreement. 2. *adv.* With one consent or accord.

જથર-પથર, *adv.* [See પત્થર stone; the first part being a redup. of the second.] At random; confusedly. 2. In a deranged condition; in a state of disorder.

જથા, *adv.* [S. यथा *fr.* यद् which.] As; like as.

Prov. જથા રાજા, તથા પ્રજા People follow their king: As is the king, so are the people.

જથા-બંધ, *adv.* [See જથો + બાંધ-વું.] Wholesale; in the lump; in large quantites.

જથારથ, *adj.* [S. यथा as *fr.* यत् which = अर्थ thing.] Real; actual. 2. Fit; suitable. Same as **યથાર્થ**.

જથો, } **જથ્થો**, } **જત્થો**, } *s. m.* [S. यूथ a herd, a group.] A mass; a heap; an aggregate. 2. A collection. 3. A band. 4. A crowd; an assemblage.

જદપિ, } **જધપિ**, } *conj.* [S. यद्, यदि, if + अपि even.] Although; even if; notwithstanding.

જદા, *adv.* [S. यदा *fr.* यद् which.] When.

જદા-તદા, *adv. conj.* [+ તદા.] At any time; at some time.

જદ્વા-તદ્વા, *adv.* [See જદ + વા or + S. तद् that + વા or.] Wild; inconsistent; extravagant; preposterous (of speech, conduct, procedure).

Id. જદ્વા તદ્વા ભવિષ્યતિ Producing some sort of result; expressive of the conviction of the glorious uncertainty of medicine."

જન, *s. m. n.* [S. *fr.* जन् to be born.] Man; mankind. 2. A collective body of men; the world.

Prov. જનને મોઢે ઢાંકણું નહિ The world cannot be restrained from speaking unfavourably or calumniously of any man; one cannot curb man's tongue. સાંભળીએ જનનું, ને કરીએ મનનું Listen to public opinion, but follow your own mind : Inquire and consult, but act upon your own judgment.

જન-ક, *s. m.* Father. 2. *adj.* Creative; productive.

જન-કથા, *s. f.* [+ કથા.] Folk-lore; a legend; a tradition.

જન-ચર્ચા, *s. f.* [+ ચર્ચા.] Popular report or talk; what the world says.

જન-તા, *s. f.* [+ S. ता suffix showing collection.] A multitude or assemblage of persons. 2. The people. 3. The subjects as distinguished from the rulers.

જન-ન, *s. n.* Birth.

જન-ની, *s. f.* A mother.

જન-પદ, *s. m.* [+ पद place *fr.* पद् to go.] A country. 2. The country; villages.

(હું) વિદેહ જનપદ જનક કુળનો,
વિપશ્ચિત નૃપ છું પ્રખ્યાત. —**પ્રેમાનંદ.**

2. The people.

જન-પદ-ધર્મ, *s. m.* [+ ધર્મ.] Local practice; local customs.

જન-પ્રવાહ, *s. m.* [+પ્રવાહ.] Lit. A stream of the people; a crowd of men. Hence, 2. Popular usage; general practice.

જનમ, *s. m. n.* [See જન્મ.] Birth. 2. Lifetime; the period of existence or natural life.

Id. જનમનો જુઠો A liar from infancy.

Similarly જનમનો રોગી, જનમનો અભાગિયો,&c. જનમની રોટલી A maintenance for the whole life. જનમનું સાર્થક Attainment of the goal of life or of one's existence. નવો જનમ આવવો To be well after a severe illness or accident. પેલે જનમ In a past birth. આવતે જનમ In the next birth. પુનર્જનમ Transmigration of the soul; re-birth; the "new birth." જનમની ખોટ A defect from birth; a natural defect.

Prov. જનમ આપે જનેતા, પણ કરમ ન આપે The parents bring the child into the world, but its own act determine its future.

જન-મત, *s. m. n.* [See જન+મત.] Public opinion; popular belief.

જન-મર્યાદા, *s. f.* [+ મર્યાદા.] The bounds, order, or set course of the people.

જનમ-વું, *v. i.* [See જનમ birth.] To be born. 2. To come to light; to see the light.

જનમ-ગાંઠ, *s. f.* [+ગાંઠ.] The anniversary of one's birth. 2. Ceremonies performed every year on the birthday. 3. A tie lasting for life; an indissoluble connection (as that of husband and wife). 4. Firm, strong; unalterable resolution; stout determination.

જનમા-રો, *s. m.* [+ આરો the other side or કાળ.] The period of the life of a person; a lifetime.

જનમોતરી,
જન મોત્રી,
જન્મોત્રી, *s. f.* [+ પત્ર, પત્રી.] The paper, on which are recorded the day, year, and the configuration of planets, &c., at one's birth. 2. The table of the fortunes of a person through out his life; a horoscope.

જન-રંજન, *s. n.* [See જન+રંજન.] Gratifying the people; courting popular favour.

જન-રીત,
જન-રીતિ, *s. f.* [See જન +રીત, રીતિ.] Popular usage. 2. General practice.

જન-રૂઢિ, *s. f.* [+ રૂઢિ.] Popular practice or usage.

જન-લજ્જા, *s. f.* [+ લજ્જા.] Regard for public opinion. 2. Fear or shame of the opinion of the people.

જન-લોક, *s. m.* [+ લોક.] People generally; all men. 2. The fifth of the seven heavens in Hindu mythology.

જન-વાણી, *s. f.* [+વાણી speech.] Popular report; common report or talk. 2. The voice of the people; public opinion.

જન-વાદ, *s. m.* [+ वाद speech *fr.* वद् to speak.] Popular talk. 2. News; report; rumour. 3. A scandal.

જન-વાર્તા, *s. f.* [+ વાર્તા talk.] Popular talk or report. Same as **જન-વાણી**.

જનસ, Same as **જણસ**. 2. Balance (in accounts).

જન-સમૂહ, *s. m.* [+ સમૂહ.] An assemblage of men.

જન-હિત, *s. n.* [+ હિત.] The welfare of the people.

જન-હિત-કારી, *adj.* [+ કર-વું.] Beneficent; benevolent.

જન-હિતેચ્છુ, *adj.* [+ઇચ્છવું.] Benevolent.

જનસ-પડી, *s. f.* A term to show the number nineteen (used by merchants in secret communication).

જનસા-ઉ,
જન-સુ, *adj.* [See જનસ.] (money) Lent or borrowed on the credit of a thing pawned.

જનાક, *s. f.* Power to work; energy.

જના-કારી, *s. f.* [P. जिना-कारी *fr.* जिना illicit sexual intercourse *fr.* जन् a woman. + કાર doing *fr.* कर्दन = S. कृ to do.] Fornication; adultery.

જનાચાર, *s. m.* [S. जन+आचार.] Popular custom.

જનાજો, *s. m.* [Ar. जनाज़ा.] A bier. 2. A funeral procession among the Muhmmadans.

જનાદી, *s. m.* [P. दीना.] A copper coin; a pice.

જનાન-ખાનું, *s. n.* [P. जनान *pl.* of जन् a woman+खान a house.] A harem; a seraglio; the female apartments.

જનાની, *adj.* Feminine. 2. Womanish; effeminate. 3. Cowardly.

જનાનો, *s. m.* Same as **જનાન-ખાનું**.

જનાબ, *s. f.* (Ar.] Your Honour, Majesty,

Highness, Excellency. (A title by which Muhammadan kings are addressed.)

જનાબે-આલી, *s. m.* [=अल्ला, अली, God.] A person honoured by God; a very respectable man.

જનાવર, *s. n.* [P.] A beast; an animal; a brute; a quadruped. 2. A negligent person.

જનિ-ત, *adj.* [S. *fr.* जन् to be produced.] Born. 2. Formed; produced; made. 3. Caused.

જનુન, *s. f.* [P.] Fanaticism; enthusiasm. 2. Madness; insanity. 3. Anger; passion. 4. Perverseness. 5. Stubbornness; obstinacy.

જનુની, *adj.* Fanatical; enthusiastic. 2. Mad. 3. Passionate; angry. 4. Perverse. 5. Stubborn; obstinate.

જનુ-ની, } Same as **જન-ની.**
જને-તા, }

જનુની જણજે ભક્ત જન, કાં દાતા, કાં શૂર;
નહિ તર રહેજે વાંઝણી, મત ગુમાવે નૂર. —ભાષા.

જનોઈ, *s. f.* [S. यज्ञोपवीत *fr.* यज्ञ. + उपवीत an upper garment *fr.* उप near, inferior, +वे to weave.] The sacred thread; the Brahmanical thread; the distinguishing thread worn over the left and under the right shoulder by the males of the higher classes among Hindūs.

Id. જનોઈ દેવું To perform the ceremony of investing a boy with the sacred thread. જનોઇ ઘાલવું-પહેરવું To perform the annual ceremony of putting on the sacred thread.

જંત, *s. m.* [See જંતુ.] A worm found in the intestines.

જંતર, *s. n.* [S. यन्त्र.] A charm. 2. Squares, or figures, having a magical effect. (Generally used as **જંતર-મંતર.**)

જંતર-ડું, Same as **જતર-ડું.**

જંતુ, *s. m.* [S.] A living creature; an insect. 2. A reptile. 3. A being of the lowest organization.

જંત્ર, *s. n.* [See યંત્ર.] A kind of musical instrument.

વીણા, વેણુ, જંત્ર, ને તાલ; તેના શબ્દ બોલે છે રસાલ. —ગિરિધર.

જંત્રી, *s. m.* A musician who plays on a જંત્ર.

જંત્રની જુક્તી જંત્રીની જ છે; દોષ શી પેરે લાવે ?
—દયારામ.

જંત્રી, *s. f.* An index (to a book); the table of contents. 2. A table (of accounts). 3. A tabular presentation generally.

જન્મ, *s. m. n.* [S. *fr.* जन् to be born.] Birth. 2. Production. 3. Life-time.

Id. See Id. under **જનમ.**

Prov. જન્મ, જરા, ને મરણ, સૌને માથે છે Birth, old age, and death are common to all: The fairest rose will wither at last.

જન્મ-કુણ્ડલી, *s. f.* [+ कुण्डल a circle; See કુણ્ડાળું.] The figure drawn of the positions of the planets at the time of birth; the figure in a horoscope representing the position of the planets and stars at the time of a person's birth.

જન્મ-ગાંઠ, Same as **જનમ-ગાંઠ.**

જન્મ-ચરિત્ર, *s. n.* [+ચરિત્ર.] A biography.

જન્મ-તિથિ, *s. f.* [+ તિથિ.] Same as **જન્મ-દિવસ.**

જન્મ-દિવસ, *s. m.* [+ દિવસ.] The anniversary of one's birth; a birth-day. Same as **જનમ-ગાંઠ.**

જન્મ-દેશ, *s. m.* [+દેશ.] One's birth place; one's native country; the mother country.

જન્મ-નક્ષત્ર, *s. n.* [+નક્ષત્ર.] The natal star.

જન્મ-નામ, *s. n.* [+નામ.] The name given to a child at its birth.

જન્મ-પત્રિ-કા, } *s. f.* [પત્ર.] A horoscope.
જન્મ-પત્રી, }
Same as **જનમોતરી.**

જન્મ-પ્રભૃતિ, *adj.* [+प्रभृति from the time forward *fr.* प्र forth + भृ to fill.] From the time of birth forward.

જન્મ-ભાષા, *s. f.* [+ભાષા.] One's mother-tongue; one's native tongue.

જન્મ-ભૂમિ, [+ભૂમિ.] Same as **જન્મ-દેશ.**

જન્મ-સાફલ્ય, *s. n.* [+ S. साफल्य *fr.* स-फल fruitful *fr.* स with + फल a fruit *fr.* फल् to bear fruit.] Attainment of the goal of one's existence.

જન્મ-સ્થાન, *s. n.* [+ S. स्थान a place *fr.* स्था to stand.] One's birthplace; one's native country.

જન્મ-સ્વભાવ, *s. m.* [+ સ્વભાવ.] One's natural disposition.

જન્માક્ષર, *s. m.* [+ અક્ષર.] A scroll of paper, on which are put down the positions of the planets and stars at the birth of a child. Same as **જનમોતરી.**

જન્માન્તર,*s.n.* [+अन्तर another.] Another birth. 2. Another state of existence.

જન્માન્ધ, *adj.* [અંધ.] Blind from birth; born blind.

જન્માષ્ટમી, *s. f.* [અષ્ટમી.] The eighth day of the dark half of the month of Shrāvaṇa, on which Krisṇa was born.

જન્મો-જન્મ, *adv.* [+P. व and + જન્મ.]In all forms of existence;from birth to birth; through many births.

જન્મોતરી, જન્મોત્રી, Same as **જનમોતરી.**

જપ, *s. m.* [S. *fr.* जप् to mutter.] Muttering.2.Muttering prayers and counting the beads of a rosary.3.Repeating passages of the *Vedas*. 4. A muttered prayer.

Id. જપ કરવો To say one's prayers. બેઠા બેઠા જપ કરવોTo pass one's time in idleness. 2. To think constantly about. 3. To wait for with eagerness.

જપ ખોયા, તપ ખોયા, ખોઈ કાયા કંચની
—ભાષા.

જપત,*adj.*[Ar. जप्त.] Seized; sequestrated; attached.

Id. જપત કરવું To seize possession of; to take into custody; to keep under arrest.

જપતી, *s. f.* Seizure; sequestration; attachment.

Id. જપતી મૂકવી–બેસાડવી–લાવવી To effect a seizure or attachment.

જપ-માળા,*s.f.* [See જપ+માળા.] A string of beads on which to tell one's prayers; a rosary.

જપ-વું, *v. t.* [See જપ.] To mutter.2. To repeat and count the beads of one's rosary. 2.To remmeber very often. 3. *v. i.* To wait patiently for; to remain inactive; to leave or desist from one's efforts.

Id. મંત્ર જપવો To repeat a verse of the Vedaa. નામ જપવું To think constantly about. માળા જપવી–લેવી To pass one's time in idleness. 2. To think constantly about; to harp on or dwell on;to be ever reiterating (the same subject.)3. To wait for with eagerness.

જફા, *s. f.* [P.] Oppression; tyranny.

જબર,*adj.* [Ar. जब्र oppression.] Powerful. 2. Heavy. 3. Strong. 4. Violent. 5. Great; weighty. 6. Difficult. 7. Huge;vast. 8. Arduous. 9. Severe. 10. Enormous.

જબર-જંગ, *adj.* [જંગ.] Heroic; warlike.

જબર-જસ્ત, જબર-દસ્ત, *adj.*[P.ज़ from+वर् upon+ दस्त the hand.] Powerful. 2. Oppressive; tyrannical; unjust and violent.3. Strong; mighty.

જબર-જસ્તી, જબર-દસ્તી, *s. f.* Violence; force. 2. Oppression; unjust force. 6. Vehement action.

જબરી, જબરાઈ, Same as **જબર-જસ્તી.**

જબરૂં, Same as **જબર** Powerful.

Id. જબરૂં લાકડું The stronger party.

જબ-લગ, *adv.* [S. यावत् + Guj. લગી, લગણ.] So long as.

Prov. જબલગ સાસ, તબલગ આસ While there is life, there is hope.

જબાં, જબાન, *s. f.* [P. जबान.] The tongue. 2. Tongue; language; speech.3. A dialect.

Id. જબાનનો જૂઠો Telling lies. જબાનનો સાચો Telling the truth.

Prov. જબાન હાર્યો, તે સર્વે હાર્યો False of speech, false in all matters.

જબાબ, Same as **જવાબ.**

જબાની, Same as **જુબાની.**

જબે કર-વું, જબેહ કર-વું, *v. t.* [Ar. ज़बाह् to cut + કર-વું.] To kill; to slaughter; to slay.

જબ્બર, Same as **જબર.**

જભ-ક-વું, જભ-કી ઉઠ-વું, *v. i.* [See ઝપ+ઉઠ-વું.] To be terrified; to be frightened.

જભકોળ-વું, Same as **ઝબકોળ-વું.**

જભો, } s. m. [P. जुब्बा.] A loose coat;
જલ્ભો, } a robe; a gown.

Id. જભો મેળવવો To win the right of putting on a robe; to win honours.

જમ, } Same as જેમ.
જયમ, }

જમ, s. m. [S. यम fr. यम् to restrain.] The god of death. 2. The punisher of the wicked. 3. A cruel pitiless man; a revengeful person.

Id. જમ જેવો Stout; strong. જમનો દૂત Merciless.

Prov. જમનું તેડું સારૂં, પણ સરકારનું ખોટું A king is often more frightful than the god of Death. જમ ને જમાઈ, એક બરાબર A son-in-law is as oppressive as the god of Death. જમને કાંઈ તેડું જોઈતું નથી Death does not require to be courted.

જમ-કિંકર, Same as યમ-કિંકર.

જમ-ડો, s. m. [See જમ death + ડો dim.] A messenger or angel of the god of Death; Death.

જમણ, s. n. [S. जमन See જમવું.] A meal; a dinner. 2. A feast; an entertainment. 3. A day passed in a journey.

જમણ-વાર, s. m. [+વાર fr. S. वासर a day.] A feasting day. 2. The day, on which many men are feasted. 3. The day, on which a caste-dinner is given. 4. A dinner party.

Prov. જમણવાર કે જમણ ધાડ? Dinner-parties should be quiet and well arranged: There should be no bustle at dinner-parties.

જમણું, adj. Hem. Des. जेमणयं=S. दक्षिण मङ्गम् the right side of the body. Or see જમવું to eat.] Right; not left.

Id. જમણો હાથ The right hand; the principal helper. જમણો હાથ ઝાલવો To help.

Prov. જમણો હાથ મોંઢ ભણી વળે Habit is second nature.

જમ-દંડ, Same as યમ-દંડ.

જમ-દૂત, Same as યમ-દૂત.

જમ-રૂખ-ડી, } s. f. [See જાંબુ + S. वृक्ष a
જમરૂ-ખી, } tree.] A guava tree.

જમ-રૂખ, s. n. A guava.

જમશે, adj. m. [See જુમલે.] All-pervading; all in all (applied to God).

જમવું, v. t. [Hem. Des. जिमिअं = S. भुक्तम् eaten fr. S. जम् to eat.] To eat; to dine; to sup. 2. To reap the advantage of. 3. To take bribes; to take payment from both parties.

જમવું, v. i. [See જામવું, જમા.] To assemble; to collect; to gather. 2. To congeal; to thicken; to coagulate; to solidify; to curdle.

જમા, s. f. [Ar. जमा collection.] Receipts; collections; profits; income. 2. The sum total; amount.

Id. જમા પાસું The credit side of an account.

જમા-ખરચ, s. m. Income and expenditure. 2. An account of income and expenditure.

જમાઈ, s. m. [S. जामातृ] A son-in-low; a daughter's husband.

Prov. જમાઈ રહ્યો ભુખ્યો, તો કોનો કુલો દુખ્યો? Nobody is affected at a stranger's misery.

જમાડવું, v. t. [Caus. of જમવું.] To feed; to entertain; to give a dinner party to. 2. To give bribes.

જમાત, s. f. [Ar.] Community; co-religionists. 2. An assembly; a crowd.

જમા-દાર, s. m. [See જમાત+ P. दार् keeper fr. दाश्तन् to keep = S. धृ, धार्. to put.] The head of a small body of sepoys. 2. A commander of a body of troops.

જમા-દારી, s. f. The duties of a commander; the office of a Jamādār; the position of a Jamādār.

જમાન, Same as જામીન.

જમાની, Same as જામીન-ગીરી.

જમાનો, s. m. [P. जमान:] A period; time. 2. An age. 3. The times.

જમા-બંદી, } s. f. [See જમા + બાંધવું.]
જમા-બંધી, }

The settlement of the amount to be paid annually into the government treasury. 2. The amount of the revenues. 3. Assessment of lands, &c. 4. Levying troops; enlisting soldiers for an army.

જમાલ-ગોટો, *s. m.* [Ar. जमाल् beautiful + ગોટો a ball.] A powerful purgative nut.

જમાવ, *s. m.* [See જમા.] A concourse; a multitude; a crowd. 2. A collection; an accumulation; a heap.

જમાવ, *s. m,* [See જમ·વું.] Agreement; accordance; correspondence; agreeing; answering; tallying.

જમા-વટ, *s. f.* [See જમવું + વૃત્તિ.] A harmonious mixture (of colours, sounds, tempers.)

જમા-વસૂલ, *s. f.* [See જમા + વસૂલ.] The revenue of a state; revenue-receipts.

જમા·વ·વું, *v. t.* [See જમા or જમ·વું.] To assemble; to gather. 2. To collect; to hoard up.

જમા·વ·વું, *v. t.* [See જમ·વું.] To congeal; to thicken; to coagulate; to curd.

જમા·વ·વું, *v. t.* [See જમાવ.] To harmonize; to make to agree. 2. To organize and bring prosperity to.

જમી-દાર, *s. m.* [See જમીન land + P. दार् keeper *fr.* दाश्तन् to keep=S. धृ, धार् , to hold.] A landlord; a land-holder; a zamindar.

જમી·દારી, *s. f.* The business, duties, rights, tenures, lands, &c., of a zamindar.

જમીન, *s. f.* [P. जमीन्.] Land; ground. 2. Terrestrial distance; distance. 3. The soil; globe; earth. 4. Arable land. 5. Earthen floor. 6. A country. 7. The world.

Id. જમીન માપવી To stumble and fall prostrate on the ground. જમીન છોડવી To leave one's native country; to emigrate. જમીન ને આસમાન એક થવું To suffer from a great misfortune or calamity. જમીન આસમાનનું છેટું A vast difference. જમીન કરવી To buy land. 2. To repair the floor of a house with cow-dung and mud. 3.To come down to the shore after a long sea-voyage (of a ship or men). તે જમીન પર પગ મૂકતો નથી He walks very fast. 2. He is very proud.

Prov. જમીન ખેડો હળથી, ને મન ખેડો બળથી Resolute application is to the mind what deep tillage is to the soil.

જમીન·દાર, Same as જમી·દાર.

જમીન·દારી, Same as જમી·દારી.

જમીન-દોસ્ત, *adj.* [+ દોસ્ત friend.] Levelled to the dust; razed to the ground; lying level with the ground. 2.Thrown on the ground; baulked; floored.3. Destroyed utterly; overthrown. 4. Annihilated.

જમે, *s. f.* [See જમા.] Items entered on the credit side of an account; receipts; collections. 2. Profits. 3.*adv.* On the credit side.

Id; જમે કરવું-લખવું To write on the credit side of an account.

જમે-બંધી, Same as જમા-બંદી.

જમે-પાસું, *s. n.* [+ પાસું.] The credit side of an account.

જમૈયો, *s. m.* [Ar.] A dagger.

જંપ, *s. m.* [S. यम् to restrain.] Quiet; rest; ease.

જંપ·વું, *v. i.* [See જંપ.] To rest; to be quiet.

જંપા-પાત, Same as ઝંપા-પાત.

અગાધ જળ ત્યાં આગળ આવ્યું,માહે માયાવી પરવરિયોજી;
ત્યાં જંપાપાત ઘોડે કીધું, રાયને લઇ તરિયો જી.

—પ્રેમાનંદ.

જંબુ, Same as જાંબુ A rose apple.

જંબુરો, *s. m.* [P. जम्बूर.] A small cannon. 2. The assistant of a juggler.

જંબુક, *s. m.* [S.] A jackal.

જંબૂર, *s. m.* [See જંબૂરો.] A carpenter's instrument for extracting nails.

જંબૂરો, *s. m.* [P. जम्बूरः.] A small kind of cannon. 2. Same as જંબૂર. 3. A magician's wand.

જમ્મર, *s. m.* A great misfortune.

કુટનારી કહેતી જમ્મર થયો, તમે કહો હવે રોઈ રે.

—બાપુસાહેબ.

જય, *s. m.* [S. *fr.* जि to conquer.] Victory; conquest. 2. Triumph.

Id. જય કરવો-મેળવવો To gain a victory.

જય-જય, }
જય-જય-કાર, } *s. m.* [+कार suffix showing the sound or meaning *fr.* कृ to do.] A sound showing triumph or success; shouts of acclamation.

જય-કામી, *adj.* [S. *fr.* + S. कम् , काम्, to

desire See કામી.] Desirous of victory. 2. Ambitious; aspiring; aspirant.

જયકામી કરતા યુદ્ધ, અતિ અંતઃકરણ અશુદ્ધ.
—ગિરિધર.

જયંતી, *s. f.* A flag of victory. 2. The day of the year, on which great men achieved their greatest work.

જય-શાલી, *adj.* [S, *fr.* + शालिन् endowed with *fr.* शाल् to be endowed with.] Endowed with victory; victorious. 2. Long accustomed to be victorious; never failing to gain a victory; always successful.

જયાનંદ, *s. m.* [+ આનન્દ.] Joy or exultation for success; a triumph.

જયી, *adj.* Victorious; conquering; successful.

જય્ય, *adj.* That can be conquerd; conquerable.

જર, *s. m.* [P. जर् gold.] Brocade. 2. Wealth; riches. 3. Money.

Prov. જર કરાવે વેર Lend your money and lose your friend. જર કોતા, મરદ રોતા An empty purse fills the face with wrinkles. A wrinkled purse, a wrinkled face જર, ચાહે સો કરઃ જર કરે પાણીમાં ઘર Money can do anything: Money make the mare to go: Gifts break rocks. જર દેખી મુનિવર ચળે Money allures even the greatest of ascetics: Riches rule the roast. જર, જોર, ને જમીન એ કજીયાનાં મૂળ Money, land, or a woman is at the bottom of every quarrel. જરકુ કર લે જમા, ફિર નહીં કિસીકી તમા Money makes the mare go.

જર-કસી, *adj.* [See જર brocade + કસબ.] Worked with gold thread.

જર-કોસ, *s. m.* False brocade.

જર-જર,
જર-જરિ-ચું, } *adj.* [S. जर्जर *fr.* जॄ to be old.] Old. 2. Worn out.

જર-જરિયાન, *s. n.* [See જર gold + જરિ-યાન.] Brocade and embroidery. 2. Money and trinkets. 3. Valuable things; gold and golden things.

જર-જોખમ, *s. n.* [+ જોખમ.] Ornaments and other valuable articles.

જરઠ, *adj.* [S. *fr.* जॄ to become old.] Worn out; decrepit. 2. An old man.

એવું જરઠ રૂપ જોઇ કળિ વરનું, બોલ્યો વૃકોદર વાણી.
—ગિરિધર.

જરણ, *s. f.* [See જીર્ણ *fr.* S. जॄ, जर् to digest, to become old.] Patience.

સાધુ ચરણે સર્વે સમર્પે, જરણાનાં ફળ જીરવે.
—ભોજોભગત.

જરતોસ્તી, *adj.* [P. जर्तास्त् the prophet of the Parsis.] Pertaining to zoroaster (Zartusht) 2. *s. m.* A follower of Zoroaster; a Parsi.

જરદ, *adj.* [P. जर्द] Yellow.

જરદો, *s. m.* Tobacco of a yellow colour, cut, washed, and prepared for chewing.

જર-દોજ, *s. m.* [See જર gold+P. दोशॉदन to gild *fr.* P. जरदूज् *fr.* जर् gold + दुख्तन, दूज to sew.] A worker in gold thread.

જરબ, *s. m.* [Ar. जर्ब् to beat.] Terror; dread. 2. Awe. 3. A blow; a beating.

જર-વ-જર, *adv.* [See જરા P. little+ P. व and + જરા P.] A little; in a small degree.

જર-વું, *v.i.* [S. जॄ to become old.] To be digested; to be absorbed; to subside. 2. To pass off without effect.

જરા, *s. f.* [S. *fr.* जॄ to become old.] Old age. 2. The relaxation and debility that attend old age.

જેમ દેવને જરા જાય, તેવો સતી રૂપાઢ્ય થાય.
—પ્રેમાનંદ.

જરા, *adv.* [P. जरा a particle Hem. Des. दरं=S. अर्धम् a half. Or S. दरम a little.] Somewhat; a little; rather; in a small degree; in a small quantity.

જરા-ક, *adv.* [+એક about.] Very little.

જરા-તરા, *adv.* [Redup. of જરા P.] A little; in a small degree.

Id. જરાતરામાં For an unimportant reason. 2. In a very short time.

જરાયુ-જ, *adv.* [S. जरायु the skin which covers the embryo+ जन् to be born.] Born from the womb; viviparous.

જરાયેત, *adj.* [P. जुराअत् *fr.* जरे he sowed.] Watered only by the rain (of soil).

જરિ-યાન, *s. n.* [P. जरान् *fr.* जर् gold.] Ornaments of gold or silver.

જરી,
જરીનું, } *adj.* [See જર gold.] Worked with gold or silver thread.

જરી,
જરીકું, } Same as જરાક.

જરી-જરી, Same as જરા-તરા.

જરો-પટકો, *s. m.* [See જર, જરી, gold + S. पट cloth.] A golden girdle.

જરી-પુરાનાં, *s. n. pl.* [+ પુરાણું *fr.* S. पुराण old *fr.* पुरा formery.] Old brocade; fragments and scraps of brocade.

જરીફ, *s. m.*[Ar. जराव] A land-surveyor.

જરીફ-ખરડો, *s. m.* [+ખરડો.] A land-surveyor's field-book.

જરી મરી, *s. f.* [See જ્વર fever + મરકી.] Epidemic or pestilential disease–especially, epidemic cholera. This descase is, like small-pox and cholera, personified as a goddess and propitiated.

જરૂર, *s. f.*[Ar. ज़रूर.]Necessity; urgency. 2. Emergency; an urgent occasion; an imperative call. 3. *ddj.* Necessary; urgent; emergent. 4. Expedient; requisite; indispensable. 5. *adv.* Necessarily; positively; absolutely; at all risk.

જરૂરિયાત,
જરૂરિયાતી,
જરૂરી, } *s. f.* Necessity; exigency; an occasion. 2. An emergent business.

જરોઇયું, *s.n.*[See જડવું.]A chip of wood placd under a joint of planks in the ceilling.

જર્જર, Same as જર-જર.

જલ, Same as ઝલ.

જલ, *s.n.*[S.] Water. Same as જળ.

જલજ, *s. n.*[+जन् to be born.] A lotus flower. 2. A couch.

જલ-દ, *s. m.* [S. *fr.* + दा to give.] A cloud of rain.

ઉજ્જવળ ઈન્દુ કિરણ થકી અંકિત, સજળ જલદ જ્યમ સોહે.
—**ગીતગોવિંદ.**

જલદ, *adj.* [P. जल्द.]Quick; smart; active; fleet; rapid. 2, Ardent; hot. 3. Rapid in operation (of a medicine).

જલ-દાહ, *s. m.*[See જલ+દાહ.] Disposing of a dead body by throwing it into water.

જલં-દર,
જલ-ધર, } *s. n.* [S. जलोदर *fr.* जल water+ उदर the belly, or the enlargement of the abdomen.] Dropsy.

જલદી, *s. f.* [See P. જલદ quick.]Hurry; haste. 2. *adv.*Quickly;soon;rapidly;hastily.

જલ-ધિ, Same as જળ-ધિ.

જલાલી, *s. f.* [P. जलाल See under જાહો-જલાલી.]Pomp; splendour.

જલેબી, *s. f.* A kind of sweetmeat.

જલ્પ, *s. m.* [S. *fr.* जल्प् to prattle.] A speech; words; sounds.

સામું જોઈ અલ્પ,કાંઈ એક જલ્પ;વદી તે અનલ્પ, સુણ,રાજા
—**પ્રેમાનંદ.**

જલ્પવું, *v. i.* To prattle; to chatter.

જગ્યા ખગ જલ્પે ઘણું, લેતા તરૂ-વર વાસ.
—**ગિરિધર.**

જલ્દ, Same as જલદ Quick.

જવ, *s. m.* [Dh. Des. जवो, Hem. Des. जवओ, *fr.* S. यव.] Barley. 2. The measure of a finger's breadth. 3. A natural line across the thumb. 4. A golden bead for a necklace, of the form and size of a grain of barley.

જવ, *adv.* [S. यावत् when *fr.* यद् which.] When.

જવ-ખાર, *s. m.* [See જવ barley + ખાર.] Nitrate of potash; saltpetre; carbonate of potash.

જવન, *s. m.* [S. यवन.] A non-Aryan; a barbarian.

જવર-અવર, Same as જવાર-અવાર.

જવલે,
જવલ્લે, } *adv.* [Mar. जवळ P.जवार neighbourhood.] Seldom; rarely.

જવલો, *adj.* Brave.

જવવું, *v. i.* [S. જીવ life *fr.* जीव् to live.] To be full-grown; to be ripe. 2. To have insects in the inside (of fruits).

જવાં,
જવાં-મર્દ, } *s. m.* [See જવાન + મરદ.] A bold intrepid man; a valiant and courageous man; a brave man; a hero; a warrior.

જવા દેવું, *v. t.* [See જવું+દેવું.] To Let go. 2. To overlook; to tolerate(a fault or offence.)

જવાન, [P. युवन् brave=S. युवन्.] Same as જુવાન.

જવાન પઠ્ઠો, *s. m.* [+S. पुष्ट nourished *fr.* पुष् to nourish.] A stout, brave man.

જવાની, Same as **જુવાની.**

Id. જવાની આવવી To reach manhood. જવાની પાછી આવવી To be youthful again in old age. 2. To have the vigour and enthusiasm of youth in old age. જવાનીનું જોર The strength and enthusiasm of youth.

Prov. જવાની દો ચાર દિવસની Youth is short. જવાની ને દીવાની (બે સરખાં) Youth is wild and full of freaks. જવાનીનું રળ્યું, ને રાતનું દળ્યું (દીસી આવે) Youth is the time for making one's fortune.

જવાબ, *s. m.* [P. जवाब् .] An answer; a reply; a rejoinder.

Id. જવાબ દેવો-આપવો To answer; to give a reply. 2. To be responsible for. 3. To be useful at a critical time. જવાબ લેવો To get a reply. 2. To write down the deposition of a witness in a court of law.-પાસે જવાબ માગવો-નો જવાબ લેવો To call one to account; to hold one responsible for જમને પણ જવાબ દે એવો Very strong and stout. જવાબ દેવો To be the evidence of.

જવાબ-દાર, *adj.* [+ दार् keeper *fr.* दाश्तन to keep=S. धृ, धार् , to hold.] Answerable; responsible; accountable.

જવાબ-દારી, *s. f.* Resposibility.

જવાબી, *adj.* That can give an answer; having presence of mind.

Id. જવાબી હુંડી A bill of exchange, the price of which is not paid till notice is received of the bill having been cashed.

જવાર-અવાર, *s. f.* [See જ-વું + આવ-વું; or અવાર redup. of જવાર.] The habit of paying frequent visits. 2. Going and coming.

જવારા, *s. m. pl.* [See જવ, જુવાર, જુહાર.] Tender plants of corn grown on the altar before a goddess.

Id. જવારા વાવવા Lit. To sow corn on the altar before a goddess. Hence, 2. To invoke a goddess to enter into the house of a family and to begin a festival in her honour.

જવાસો, *s. m.* [Dh. Des. जवसं *fr.* S. यवसम् grass.] A prickly shrub, which grows in the hot season, and dies in the rainy season.

જવાહીર, જવાહેર, *s. n.* [Ar. जवाहिर् .] A jewel; a gem; a precious stone. 2. Jewelry; jewels. 3. A jewel-trinket. 4. A sword of very superior material or workmanship.

જવાહીર-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું.] The place where jewelry is kept.

જવાળી, *s. f.* [See જવ + S. अवालि a line.] The lines on the thumb, which are consulted by chiromancers. 2. A kind of ornament worn by women, also called **વાંક-જવાળી.**

જ-વું, *v.i.* (Past tense **ગયું.**) [Hem. Des. जवइ *fr.* यापयति caus. S. या to go.] To go; to pass; to popart; to proceed; to travel; to leave. 2. To be lost, mislaid, destroyed, or removed. 3. To go by; to pass on; to elapse. 4. To be deducted or subtracted from. 5. To be ruined. To take place. 7. To lose power. 8. To be extinguished (of a lamp). 9 To waste away (of the body). 10. To go wrong. 11. To be made.

N. B.-In verbs like જણાઇ જવું, પકડાઈ જવું, the idea conveyed by જવું is that the careful efforts of the agent to keep back certain matters were accidentally frustrated.

2. The verb જવું when joined with some other verbs is equal in import to the intensive adverbs, "*down*, *away*, *off*, *up*, *over*", &c., *e.g.*, પડી જવું To fall *down*; સુકાઈ જવું To be dried *up*.

3. In such compound verbs as લખી જવું, વાંચી જવું, ખાઇ જવું, જવું has the sense of "completion."

4. In such compound verbs as લખતા જવું, વાંચતા જવું, ખાતા જવું, જવું has the sense of "continuance."

5. In such compound sentences as લખતો જાય છે અને બોલતો જાય છે, જવું has the sense of "continuance of one action *wish* anothe

Id. હાથથી-હાથમાંથી જવું To go beyond the control of. 2. To throw off obedience to. પછવાડે જવું To follew secretly. જવું કરવું To acquit a person of a charge; to excuse. જવું મેલવું To let go. જવું રહેવું To go away; to

disappear. 2. To be missed; to be lost. 3. To elope. જઈ આવવું To go and come back. જઇ મળવું To overtake; to keep up with. જવું આવવું થવું To be on terms of paying visits. 2. To be on friendly terms with. જા જા Go awao; get away.

Prov. તેમાં મારૂં—મારા બાપનું શું જાય છે? How can that affect me? What is that to me? What does it matter to me? What am I to lose thereby. જતાના જાનૈયા, ને વળતાના માંડવિયા Those who would join a marriage party when it is proceeding, but would stay behind when it has left the marriage canopy.(Said of a man who whould look to his own interest, whether his companions gain or lose). ગયું તે ગયું What is lost, is lost for ever. આવ્યું સમાય, પણ ગયું ન સમાય The inconveniences caused by an arrival or acquisition can be put up with more easily than those caused by a departure or loss.

જવેર, **જવેરાત,** } Same as જવાહેર.

જવેરી *s. m.* A jeweller; one dealing in gems.

જવૈ, *s. f.* A kind of reed.

જશ, **જસ,** } *s. m.* [S. यशः] Reputation; fame; honour; success; prosperous issue. See યશ.

Id. જશના થવા To be successful.

Prov. જશ તો જાનગરો Without fighting there can be no victory. જશ ઉપર જૂતિયાં Save a thief from the gallows, and he will be the first to cut your throat. જશ મેળવતાં વાર, પણ ખોતા વાર નહિ From fame to infamy is a short road.

જસત, *s. n.* Pewtor; zinc; spelter.

જસતા, *s. m. pl.* Blots; spots.

જસાં, *adj. n. pl.* [S. या॰दृश *fr.* यद् which + दृश like *fr.* दृश् to see.] Like.

જહાં, Same as જ્યાં.

જહાં-ગીર, *s. m.* [P. जहान the world + गी॰ conqueror *fr.* गिरफ्तन् = S. गृभ्, ग्रह्, to take.] The conqueror of the world.

જહાં-ગીરી, *adj.* Befitting a conqueror. 2. Imperious; positive. 3. Absolute; uncontrolled. 4. *s. f.* Absolute power; tyranny; oppression.

Id. જહાંગીરી ચલાવવી To rule with a high hand. 2. To tyrannize over.

જહાંગીરી-ફકીરી, એ હલાટે છે લખાવી મ્હે.!
—સરસ્વતીચંદ્ર.

જહાંનમ, See જહાન્નમ.

જહાં-પન્હા, *s. m.* [P. जहान the world + पन्हा guard, defence.] The drotector of the world. 2. An emperor.

જહાજ, *s. n.* [P. जहाज़.] A ship; a vessel. 2. Anything very vast or uncommonly large.

જહાન, *s. f.* [P. जहान.] The world. 2. The earth as the residence of man. 3. Mankind.

જહાન્નમ, *s. n.* [Ar.] The hell; the infernal regions.

Id. જહાન્નમમાં જા Begone! Get away! Make yourself scarce.

જહીં, Same as જ્યાં.

જહુ, *s. f.* Dust.

વાર વાર વદું કહું? જહુ લિપ્ત હતું પશું;
ખૂન ખૂની બની ઘસું, રે, બદન આવડું.—વલ્લભ.

જહ્નુ-કન્યા, **જહ્નુ-જા,** } *s. f.* [S. जह्नु name of a king who adopted the river Ganga (Ganges) as his daughter + कन्या a daughter; जा a daughter *fr.* जन् to be produced.] The river Ganges.

જળ, Same as જલ.

Id. જળ જંપ્યું ત્યારે In the dead of night. જળ લેવું-મૂકવું To take a firm resolution by taking a quantity of water in one's hand and pouring it out. જળ પોતિયાં કરવાં To bathe while naked. જળ જંપવું To be perfectly quiet.

Prov. જળને ઠેકાણે સ્થળ, ને સ્થળને ઠેકાણે જળ Change of land to water and of water to land by a volcanic irruption. 2, A divine visitation. જળમાં રહેવું, ને મઘર સાથે વેર (એ કેમ ચાલે?) In Rome you must be a Roman.

જળ-કમળ, *s. n.* [+ કમળ.] A lotus flower growing in water.

જળ કમળ છાંડી જા ને બાળા, સ્વામી હમારો જાગશે;
જાગશે, તને મારશે, બાળહત્યા અમને લાગશે.
—નરસિંહમહેતો.

જળ-કીડો, *s. m.* [+કીડો.] A water-insect; an insect found in water; microbes growing in water.

જળ-કુંડુ, *s. n.* [કુંડું, કુંડાળું, a circle.] A halo.

જળ-કુકડી, *s. f.* [+ કુકડી.] A water-fowl.

જળ-કેલિ,
જળ-ક્રીડા, } *s. f.* [केलि=ક્રીડા.] Diversion in water; splashing one another with water; bathing gambols; a sea-excursion.

જળ-ચક્કી, *s. f.* [+ચક્કી.] A river-jaunt; a water-mill.

જળ-ચર *s. n.* [+ S. चर् to walk.] A water-animal; an aquatic animal. *adj.* Aquatic.

જળ-જંતુ, *t. m.* [+ જંતુ.] An aquatic insect. 2. A fish.

જળ-જંત્ર,
જળ-યંત્ર, } *s. n.* [+ યંત્ર.] A water-mill; a water-engine or machine generally. 2. A machine to shoot water; a spout; a jet.

જળજંત્ર ઉરાડે તોય, અવળાના ઉચ્છવ સહુ જોય.
—ગિરિધર.

જળ-જળ-વું, *v. i.* [Guj. જળ rudup. + જળ-વું.] To have the burning sensation. 2. To burn.

જળ-જણું, Same as **ઝળ-ઝણું.**

જળ-જણું, *adj.* [See ઝળ-ઝળિ-યાં.] Filled the tears (of eyes).

જળ-જળાંલોચન જુએ અરવરૂ,માથે બાંધ્યું ફાટ્યું ચીથરૂં
—પ્રેમાનંદ.

જળ-જાંબુ-વો, *s. m.* [+ જાંબુ.] A plant growing on river banks.

જળ-ઝળિ-યું, *s. n.* [See ઝળ-ઝળિ-યું.] Shedding tears. 2. Twilight.

જળ-ણુ, *s. n.* [See જળ-વું to burn.] Fuel.

જળ-તરંગ, *s. n.* [+ S. तरङ्ग r wave *fr.* तॄ to float.] A watery wave. 2. A musical instrument producing notes made by striking china cups filled with water.

જળ-દાહ, *s. m.* [+ S. दाह burning *fr.* दह् to burn.] A watery grave.

જળ-દેવ-તા, *s. f.* [+ देव-ता a goddess.] A water-nymph.

જળ-ધર, *s. m.* [+ ધર-વું.] A cloud.

જળ-ધિ, *s. n.* [+ *fr.* धा to hold.] The ocean. 2. A hundred billions.

જળં-દર,
જળં-ધર,
જળોદર, } *s. m.* [+ S. जलोदर *fr.* उदर the belly or the enlargement of the abdomen.] Abdominal dropsy.

જળ-નિધિ, *s. m.* [+ निधि a store.] The ocean.

જળ-પતિ, *s. m.* [+ પતિ master. *fr.* पा to protect.] The ocean. 2. Varuṇa, the lord of waters.

જળ-પર્યટન, *s. n.* [+ પર્યટન.] Sailing over waters, a voyage.

જળ-પાત્ર, *s. n.* [+પાત્ર.] A water-vessel.

જળ-પા-ન, *s.n.* [+S. पा-न *fr.* पा to drink.] Drinking water.

જળ-પ્ર-લય, *s. m.* [+ प्र-लय.] An inundation; a deluge.

જળ-પ્ર-વાસ, *s. m.* [+ પ્ર-વાસ.] An expedition over the seas; a voyage.

જળ-પ્ર-વાહ, *s. m.*[+ प्र-वाह *fr. fr.* प्र forth +वह् to carry.] A current of water.

જળ-બિલાડી, *s.f.* [+बिडाल, બિલાડી, a cat.] An otter.

જળ-મય, *adj.* [+S. मय full of.]Abounding in water;overflowing with water;consisting of water.

જળ-માણુસ, *s. n.* [+ માણસ.] A merman, or a mermaid. 2. A meagre person; a dwarf-like person.

જળ-માર્ગ, *s. m.* [+ માર્ગ.] A way by water.

જળ-યંત્ર, Same as **જળ-જંત્ર.**

જળ-યાત્રા, *s. f.* [+ યાત્રા.] A journey by water; a voyage.

જળ-યાન, *s. n.* [+ यान a conveyance *fr.* या to go.] A ship; a boat.

જળ-રોધ-ક, *adj.* [+ રોધ-વું.] Impervious to water.

જળ-વાસ, *s. m.* [+ વાસ, વસ-વું.]Drowning in water; death by drowning.

જળ-વાસો, Same as **જવાસો.**

જળ-વિયોગ-સ્થળ, *s. n.* [+ વિયોગ+સ્થળ.] A watershed.

જળ-વું, *v. i.* [S. ज्वल् to burn.] To burn; to be kindled; to be on fire; to be inflamed. 2. To burn through grief.

Id. જળો તે ! Damn it !

જળ-શાઈ, } **જળ-શાયી,** } *adj.*[+S. शायिन् lying down *fr.* शी to lie down.]Lying in water(instead of being buried or burnt; said of a dead body.) 2. *s. f.* Moss.

જળસ, *s. n.* [See જળ or જાળ.] Slime passed with excreta.

જસ-સમાધિ, *s. f.* [+ સમાધિ.] Freeing oneself from the troubles of life by drowning. [A way permitted only to Sannyāsis, and only at Prapāg,a city at the confluence of the Ganges and the Jumnā.]

જળ-હળ, *adj.* [See જળ-વું.] Bright.

જળા-ઉ, *adj.* [See જળ-વું.] Fit for fuel.

જળાધારી, *s. f.* [See જળ + S. आधार support *fr.* आ up to + धृ to hold.] That part of the phallic representation of Shiva which holds water.

જળા-પો, *s. m.* [See જળ-વું. *Cf.* બળા-પો.] Burning. 2. Anxiety. 3. Envy.

જળાભાસ, *s. m.* [See જળ + આભાસ.] Semblance of water: mirage.

જળાશય, *s. m.* [+ S. आशय a reservoir *fr.* आ upto + शी to lie down.] A collection of water; a reservoir. 2. The occan; a sea; a lake; a tank; a pond; a basin; a trough.

જળો, *s. f.* [S. जलूका.] A leech. (Plural form is જળો.)

જળો-જથા, *s. f.* [+ વ્યથા.] Embarrassments of the family life; family cares. 2. Scattering about; throwing about.

જળોયું, *s. n.* [See જડ-વું, જોડ-વું.] An iron or wooden strap.

જળો-ચું, *s. n.* [See જળ-વું. to burn.] a cicatrix; a scar.

જાંખ-વું, } **જાંખી લે-વું,** } *v. t.* [See ઝાંખું લે-વું.] To have glimpses of; to glance at.

જાંખી, *s. f.* [See ઝાંખું.] A glimpse; a glance. *Cf.* **ઝાંખી.**

નિશ્ચયના મેહલમાં વસે મારો, વહાલમો રે;
વસે વ્રજ લાડિલો રે, જે રે જાએ, તે જાંખી પામે છે.
—**દયારામ.**

જાંખું, *adj.* [See ઝાંખું.] Faint; dim.

જાંગ, } **જાંઘ,** } *s. f.* [S. जङ्घा.] The thing; the loins.

Id. જાંગ ઉઘાડી કરવી To expose to public view one's own defects.

જાંગ-ડ,*adj.*(Things)Given for approval; (goods) taken from a shop to be bought if approved; taken without definite settlement of purchase.

જાંગ-ડ, *adv.* [See જંગ a tumult+ડું dim.] Making a confused noise.

ધજા,પતાકા,કળશ બિરાજે, જાંગડ જાંગડ દુન્દુભિ વાજે.
—**પ્રેમાનંદ.**

જાંગલો, *s. मि.* [See જંગલ, જંગલી.] A barbarian. 2. A European (probably derived from "les Anglais").

જાંગિ-યો, } **જાંઘિ-યો,** } *s. m.* [See જાંગ, જાંઘ] A kind of short breeches.

જાંગી, *s. m.* [See જંગ, જંગી.] A large drum.

જાંઘ, Same as **જાંગ.**

જાંદર-ણી,*s.f.* [See જાન a marriage party + રાણી a queen.] A woman of the bridegroom's side going with a marriage-party.

જોવા સરખી જાંદરણી ગાય છે,ત્રીયા દેવની, જાગ કુમાર.
—**ગિરિધારી**

જાં-બુ, *s. n.* [S. जम्बु.] A rose-apple.

જાંબુ-ડી,*s. f.* A rose-apple tree.2.A kind of toy of the form or size of a rose-apple.

જાંબુ-ડો, *s. m.* Same as **જાંબુ-ડી,** A rose-apple tree.

જાંબુ-ડું, *adj.* Of a dark purple colour.

જા, *interj.* [Imperative, 2nd person, sing. of જ-વું.] Go; begone; depart; hence !

જા-આવ, *s. f.* [See જ-વું આવવું.] Frequent coming and going; restless going and coming;vain and wearisome trudging backwards and forwards;fruitless journeying to and fro.

જાઈ, *s. f.* [S. जाति. जाती.] The jasmine flower or plant.

જાઈ, *s. f.* [S. जन् to be born. See જાયા.] A mother. 2. A goddess.

હાવ ભાવ નેત્રસેં એતે ડાલેગા, બાહેર ન આવે જાઈ.
—નિરાંતભક્ત.

જાકડ-શીકલું, *adj.* [See જકડા·વું to be tied tight + શિકલ face.] Having delicate health; suffering from a chronic illness.

જાગ, *s. m.* [S. याग *fr.* यज् to sacrifice.] Same as જગ·ન.2.A deity invoked on auspicious occasions in a family.

Id. પગ વાવવા See Id. જવારા વાવવા under **જવારા**.

જાગ·તું, *adj.* [See જાગ·વું.] Wakeful; cautious; vigilant.

Id. જાગતી જોત or જોધ, જાગતું જોત or જોધ, An idol in which the divinity is in full activity;an idol which is not sleeping or journeying.2.A charm or medicine having a ready virtue, power, or effect. 3.Wakeful;watchful. જાગતો દહાડો Days of prosperity. જાગતાની પાડી, ને ઉંઘતાનો પાડો An over-active man will gain by his diligence what the indolent will lose by his idleness.

જાગર·ણ, *s. n.* [S. *fr.* जागृ to be awake.] Wakefulness; the waking state.2.Forbearance from sleep;watching or keeping vigils.

જાગર·ણિ·યો, **જાગરિ·યો**, } *s. m.* One who beats drums before a goddess to keep her awake.

Prov. ભૂવાનું માન જાગરિયા વધારે It is to the interest of the worshippers to raise the idol in popular esteem.

જાગરૂ·ત, Same as **જાગ·તું**, **જાગૃ·ત**.

જાગરૂ·તી, *s f.* [Same as જાગૃતિ.] Wakefulness. 2. Caution; circumspection.

જાગ·વું, *v. i.* [S. जागृ to be awake.] To wake; to keep awake. 2. To watch; to be awake;to be vigilant;to be on one's guard. 3.To be alive to or attentive;to be cautious.

જા-ગિર, **જા-ગિરી**, } *s.f.*[P.*fr.*जाय् place + गिरफ्तन= S. गृभ्, ग्रह्, to hold.] A freehold;a grant of land; an assignment by government of lands or revenues; a pension in land.

જા-ગિર·દાર, *s. m.* [+ दार् keeper *fr.* दाश्तन् to keep=S.धृ, धार्, to hold.]A freeholder; a landholder;one who holds a Jāgīr.

જાગૃ·ત, *adj.* [S. See જાગ·વું.] Awake. 2. Attentive; vigilant; heedful. 3. Ready; prompt; vigorous.

જાગૃ·તિ, [S.] Same as **જાગરૂ·તી**.

જાગો, *adj. m.* [See જાગ·વું.] Awake; watchful.

Prov. નાગો કુદે, કે જાગો કુદે It is either a worthless or a wide-awake man who can afford to be violent.

જાગ્રદવસ્થા, *s. f.* [See જાગ·વું+અવસ્થા.] A state of wakefulness.

જાચ·ક, *s. m.* [S. याच·क *fr.* याच् to beg.] A beggar; a mendicant.

જાચ·ના, *s. f.* Begging;the act of begging or asking for charity. 2. A humble request.

જાચ·વું, *v. t.* To beg;to ask for alms. 2. To beseech; to entreat; to solicit;to humbly request.

જાચા-વેડા, *s. m. pl.* [+ વૃત્તિ.] Teasing solicitations.

જાચિ·ક, Same as **જાચ·ક**.

જાચું, *adj.* Solicitous; importunate.

જાજમ, *s. f.* [P. जाजम् a carpet.]A large carpet.

જા·જર·માન, *adj.* [S. जा·ज्वल्य·मान *fr.* जा·ज्वल् intens.*fr.* ज्वल् to burn.] Bright. 2. Hot-tempered. 3. Watchful. 4. Brave. 5. Glorious. 6. Splendid.

જાજરૂ, *adj.* [S. Same as જર્જર.]Poor; wratched; exhausted; fatigued.

જાજરો જીવ જુગત શું કરે? પ્રકૃતિ પાપિણી પૂઠે ફરે.
—અખો.

જા-જરૂ, *s. m.* [P. जाय् a place + Ar. ज़ुरूर necessity.] A privy room; a closet.

જા·જુલ·માન, Same as **જા·જર·માન**,

તે કરે સોમવલ્લીનાં પાન, તેજેશ્વરી ઋષિ જાજુલમાન.
—પ્રેમાનંદ.

જાટ, *s.m.* A particular tribe of Rājpūts.

જાટ, *s.f.*[See જટા.] The hair of sheep.

જાડ, }
જાડા•ઈ, } *s.f.* [See જાડું.] Thickness. 2. Coarseness.

જાડું, *adj.* [S. जाड्य heaviness *fr.* जड heavy.] Thick. 2. Plump. 3. Sturdy. 4. Coarse. 5. Fat.

Id. જાડી બુદ્ધિનો માણસ A man of a dull intellect; a dolt. જાડો પાતળો રોટલો Food, however coarse and however little. 2. Any kind of food.

જાણ, *s.f.* [S. ज्ञान *fr.* ज्ञा to know.] Knowledge; information. 2. Acquaintance. 3. Intimation; notice.

જાણણ•હાર, }
જાણણ•હારૂ, } *adj.* [+હાર doing.] knowing.

જાણ•પણ, *s. n.* Knowledge; the state of knowing.

જાણ-પિછા•ણ, *s. f.* [See જાણ + પિછા•ણ.] Acquaintance.

જાણ-ભેદુ, *s. m.* [+ભેદુ.] A hypocrite; a dissembler. 2. One who knows the secrets of a matter.

જાણ•વા-જોગ, *adj.* [+ જોગ *fr.* S. योग्य fit. *fr.* युज to join, to be fit.] Fit to be noticed or marked; noteworthy; worth knowing.

જાણ•વા•માં, }
જાણ્યા•મા, } *adv.* Within one's know-
જાણ્યા-મેળે, }
ledge; to one's knowledge or cognizance; according to one's knowedge; as far as one knows.

જાણ•વું, *v. t.* [S. ज्ञा, जा•ना•ति to know.] To know; to understand; to apprehend; to perceive.

Prov. જાણી જોઈને કુવામાં ન પડવું Let not your tongue cut your throat: One should not, with a full knowledge of the evil consequences of a coarse of conduct, adopt that course: Do not be suicidal in your conduct.

જાણી-જોઈ, }
જાણી-બુઝી, } *adv.* [+જો•વું, બુ•જ, સમજ•વું.]
જાણી-સમજી, }
Knowingly; deliberately; designedly; intentionally; purposely; wilfully.

જાણી•તું, *adj.* Knowing; understanding, 2. Acquainted with or versed in; well-skilled in; familiar with. 3. Arrived at an age of discretion.

Prov. જાણીતો ચોર ઘર ઘાલે A traitor can effect a tatal ruin. જાણીતો કોયડો કોડીનો A puzzle when solved loses its charm: A disease known is half cured.

જાણે, }
જાણે-કે, } *adv.* As if; as it were; seemingly. 2. Suppose that.

જાણે-અ•જાણે, *adv.* Whether knowingly or unknowingly.

જાત, *s. f.* [S. जाति *fr.* जन् to be born. = Ar. जात race.] Race; tribe; caste. 2. Family; blood. 3. Lineage. 4. Original constitution; kind; sort; class; species. 5. Quality; description. 6. Nature; disposition. 7. Origin; inherited qualities. 8. The body. 9. Self; one's own person.

Id. જાતને To oneself. જાતે By oneself. personally. જાતે ને જીવે Single; the only one surviving member of the family. જાતનો By-of-as to caste. જાત ઉપર જવું To act according to one's inherited tendencies. જાત ચોરવી To conceal one's own caste. 2. Lit. To save one's body; not to work with a heart; to idle at work. જાતે જાત જુદી કરવી To sort. જાત વેચીને પુરૂં કરવું To pay off a debt at any cost. જાત કજાત જોવી To ascertain the parentage of. જાત તોડવી To work hard. જાત ખોવી To lose one's caste. 2. To commit adultery. જાતનું અડધું Weak in body. જાતમાં લેવાવું To suffer a loss for the sake of one's caste.

Prov. જાત જણાય, પણ મન ન જણાય We may easily tell a man's caste, but we cannot tell his thoughts. જાત વિના ભાત ન પડે A difference in appearances indicates a difference in origin: There can be no difference in appearances, unless there is a difference in origin. આપણે નઠારા, તો આપણી જાતને ભારે If we are bad. the results of our badness will affect us alone, why shoulds others concern themselves with it ? જાત ઉપર ભાત પડે, કાંબળી ઉપર ભોયું ન પડે Just as no impression or mark can be made on a woollen carpet, so

cannot a man having the qualities of a low caste be successfully advised or persuaded to take to the path of righteousness. જાત તે જાત, ને કજાત તે કજાત The boughs that bear most hang lowest: Nobility binds to noble conduct. જાત જોઈએ વસીને, ને સોનું જોઇએ કસીને The character of a man is ascertained by living with him and that of gold by rubbing it hard on a touch-stone. જાત જાતને ખાય Diamond cuts diamond.

જાત, *p. p. adj.* [S. *fr.* जन् to be born.] Born; produced.

જાત-કર્મ, *s. n.*[+કર્મ.] One of the sixteen Samskaras; giving the new-born infant clarified butter out of a golden spoon before cutting the navel string; a ceremony performed at birth.

જાત-જમાત, *s.f.* [See જાત + જમાત.] A whole caste;a caste considered collectively or an assembled together.

જાત-ભાઇ, *s. m.* [+ ભાઈ.] A person of the same religion or caste;a caste-brother; a co-religionist.

જાતરા, Same as **જાત્રા, યાત્રા.**

જાત-વંત, **જાત-વાન,** } *adj.* [See જાત race.] Of high caste or family; high-born. 2. Genuine. 3. Of a superior quality.

જાતિ, Classical form of **જાત** Race.

જાતિ-ધર્મ, *s. m.* [+ ધર્મ.] The duties of a caste. 2.The duties of an individual according to his caste.

જાતિ-ભેદ, *s. m.* [+ ભેદ.] Caste-distinctions.

જાતિ-ભ્રંશ, *s. m.* [+ भ्रंश falling.] Loss of caste,

જાતિ-ભ્રષ્ટ, *adj.* [+ ભ્રષ્ટ fallen.]Out caste; fallen from caste; boycotted.

જાતિ-વેર, *s. n.* [+ વેર enmity.] Natural hostility or antipathy.

જાતિ-વહેવાર, **જાતિ-વ્યવહાર,** } *s. m.* [+વહેવાર, વ્યવહાર.] The intercourse of one caste with another in eating and drinking together, &c.

જાતિ-વાચક,*adj.* [વાચક expressing +*fr.* वच् to speak.]Expressing a genus;generic.

જાતિ-સ્મરણ-પણું, *s. m.* [+ સ્મરણ + પણું abstract suffix.]Knowledge of one's previous births and existences.

ત્યાર પછી તેને અવતાર્યો ઉતમ દ્વિજને ઘેર;
જાતિ-સ્મરણ-પણું સાંપડયું વળી તે ગણિકાની મેર.
—દયારામ.

જાતિ-સ્વભાવ, *s. m.* [+ સ્વભાવ.] Natural or innate disposition.2.Natural or original constitution. 3. A generic character.

Prov. જાતિ-સ્વભાવો ન મુચ્યતે=જાતિ-સ્વભાવ જાય નહિ Habit is second nature.

જાતીય, *adj.* Pertaining to a class.

Id. સ્વજાતીય Homogeneous. વિજાતીય Heterogeneous.

જાતે, *adv.* [See જાત self.] Personally. 2. By caste. 3. Naturally.

જાત્યંધ, *adj.* [+અંધ.]Blind from birth; born blind.

જાત્યભિમાન, *s. m.* [+ અભિમાન.] Pride of caste.

જાત્રા, *s.f.* [S.यात्रा *fr.* या to go.] Pilgrimage. 2. A fair.

જાત્રાળુ, *s. m.* [+ आलु suffix showing possession.] A pilgrim.

જાથુ, **જાથુક,** } *adv.* Permanently. 2. Fixedly; regularly:constantly;continually; always.

જાદણી, **જાદ-રણી,** } Same as **જાંદ-રણી,**

જાદરિ-યું,*s.n.*Sweetmeat made of unripe wheat.

જાદર-નું કાપડું, *s. n.* [+ કાપડું.] A white silk garment worn by the bride during the marriage ceremony.

જાદા, *adj.*[Ar.ज्यादा=P.जियादा.] More.

જાદી, *s. f.* [P. जादी born *fr.* जादन् to give birth=S. जात born *fr.* जन् to be born.] A daughter. *Cf.* **જાદો.**

જાદુ, **જાદૂ,** } *s. n.* [P.]Magic;sorcery; witchcraft; enchantment; necromancy; conjuration;incantations. 2. A spell;a charm.

જાદુ-ખોર, **જાદુ-ખોરો,** } *s. m.* [+ खोर enjoying *fr.*

खुर्दन् to eat, to drink.] A magician; a sorcerer; a wizard; a necromancer; a conjuror; one who practises magic.

જાદુ-ગર, } **જાદુ-ગિર,** } [+P.गर् doing *fr.* कर्दन् =S. कृ, कर् કર-વું, to do.] Same as **જાદુ-ખોર.**

જાદુ-ગિરી, *s. f.* Magical arts or practices; witchcraft.

જાદુ-ટોણું, *s. n. pl.* The black art; conjuration.

જાદુ-મંતર, *s. m.* [+ મંત્ર.] Enchantment.

જાદે, Same as **જાદા.**

જાદો, *s. m.* [See જાદી.] A son.

જાન, *s. f.* [See જન.] A company and attendants at a mariage festivity, come from a different place. 2. Friends who accompany the bridegroom or bride in the marriage procession.

Prov. જાનમાં કોઇ જાણે નહિ, ને ભાઈ જાણે હું વરનો બાપ He has neither house nor family, yetregards himself as the head of the house.

જાન, *s.m.*[P. S. जन् to be born.] Life; vitality. 2. The soul; spirit. 3. Love; a darling; a sweet heart.

Id. જાન આપવો To surrender one's life for the sake of another. જાન પર આવવું To require a life to be sacrificed or lost. જાનપર કરવું To undertake a business at the risk of life; to run serious risk. જાનથી મારવું, જાન લેવો To kill. જાન આપવો To sacrifice one's own life. જાનથી બેજાન કરવું To kill. જાન સંભાળીને કામ કરવું To do a business without running any risk.

જાન, *s. f.* [P.जियान्.] Injury; damage; loss.

Prov. નાદાનકી દોસ્તી ઓર જીવકા જાન The friendship of an ape leads to loss of life.

જાન-પિછાન, Same as **જાણ-પિછાણ.**

જાન-માલ, *s. m.* [See જાન life + માલ property.] Person and property.

Id. જાન-માલનું સંરક્ષણ Protection of person and property.

જાન-રણી, *s. f.* [See જાન a marriage party + રાણી a queen.] A woman accompanying the bridegroom in a marriage party.

જાન-વર, *s. n.* [See P. જાન life +वर् possessing.] An animal. 2. A beast. 3. A fool.

જાનાં, *s. f.* [See જાન life+Ar. आ ob.] A beloved woman.

જાની, *adj.* [P. *fr.* જાન life.] Dear; hearty; sincere.

Id. જાની દુશ્મન A bitter enemy; a deadly foe. જાની દોસ્ત An intimate friend.

જાની-વાસો, *s.m.* [See જાનૈયો a man of a marriage party + વાસો residence *fr.* वस् to dwell.] A lodging-place given to the bridegroom and his followers during the marriage ceremonies.

જાનુ, *s. m.* [S.] The knee.

જાનૈ-ડી, *s. f.* Same as **જાન-રણી.** 2. A cow or a buffalo whose milk owing to a vow cannot be used for food.

જાનૈ-યો, *s. m.* [See જાન a marriage-company.] A man accompanying the bridegroom.

જાનો-તર, Same as **જાન** *s. f.* A marriage party.

અભિમન્યુનો વિવાહ કીધો, પછે વળ્યા વૈકુણ્ઠરાય;
જાનોતર ગઈ દ્વારકાં, એક રહ્યો છે સોભદ્રરાય.

—**પ્રેમાનંદ.**

જાપ, Same as **જપ.**

જાપ-ક, } **જાપી,** } *s. m.* One who recites Vedic verses.

જાપતો, *s. m.* [Ar. जाबिता, जब्त् to hold. See જપતી.] A strict watch; a keen eye; a look-out.

Id. જાપતો રાખવો To keep a watch.

જાફર-માની, *adj.* [See જાફરાન.] Saffron-coloured; reddish yellow.

જાફરાન, *s. n.* [Ar. = Eng. *Saffron.*] Saffron.

Prov. ગધેડું જાફરાનકી કયા ખબર ? To him that has lost his taste sweet is sour.

જાફરાબાદી, *adj.* [P. *fr.* जाफर् a proper name + आबाद् flourishing.]Relating to the city of Jāfrābād in Kāthiāwāḍ.

જા-ફાટ, *s.n.* [See જા-વું+ફાટ-વું.] Carelessness.

જામ, Same as **જાંબુ.**

જામ, *s. m.* [See **જામ-દાર,** or P. जामा,

જામો, dress.] The title of the chief of Jāmnagar.

જામ, *s.m.* [P.]A bowl;a goblet;a flagon.

જામ, *s.m.* [S. याम.] A period of three hours.

જામગરી, } *s. f.* [P.] The match of a
જામગિરી, } gun; the end of a squib where fire is applied.

જામ-ણુ, *s. n.* [See જામ-વું to congeal.] Congelation.2. An acid substance put into milk to make it turn rennet.

જામ-દાની, *s.f.* [P. See જામો + दानः place *fr.* दाश्तन् to hold.] A kind of cotton cloth in which flowers are woven, uesd in making robes. 2. A leathern basket.

જામ-દાર, *s m.* [P. See જામો + दार् keeper *fr.* दाश्तन् to keep = S. धृ, धार् to hold.] The keeper of the wardrobe. 2. The officer in charge of the treasure and jewels.

જામ-દાર-ખાનું, [+ ખાનું place.]A room where jewels, ornaments, and valuable clothes are kept. 2. The treasure-house; a treasury.

જામ-ની, *s.f.* [S. यामिनी *fr.* याम, જામ, a period of three hours.] Night.

જામ-ફળ, *s. n.* [See જાંબુ, જામ, + ફળ.] A guava; a pear.

જામ-વું, *v.i.* [See જમા, જમાવ્ત.] To collect;to gathered. 2. To be firmly established; to be consolidated. 3. To congeal; to coagulate.

Id. ધંધો જામવો To be firmly established (of a business).ધંધામાં જામવું To be engrossed in conducting one's own business.કજિયો જામવો To gather to a head (of a quarrel). દૂધ જામવું to coagulate (of milk).

જામાત્ર, *s.m.* [S. जामातृ.] A son-in-law.

જામિ-ની, Same as **જામ-ની.**

જામીન, *s.m.* [Ar.] A security; a surety; bail.

Id. જામીન આપવો To give as a security. જામીન લેવો To accept as a security. જામીન માગવો To ask for a security. જામીન થવું To be a security; to stand security.

Prov. જામીન થઇને ગાંઠનું ખોવું He that is surety for a stranger has to smart for it.

જામીન-ગિરી, *s. f.* [P. कर्दन्=S. कृ, કર-વું, to do.] Security; obligation; bail.

જામો, *s. m.* [P. जामा] A long robe or vest; a gown.2. A long loose garment descending to the feet.

જામ્બુક, *s.n.*[S. जम्बुक a jackal.] A class of goblins.

જામ્બુ-નદ, *s. n.* [S.] Gold.

બીજી સભા યમરાજ તણી, તે ઈન્દ્રસભાથી ઓપે ઘણી;
તેનો શત યોજન વિસ્તાર, જામ્બૂનદ મણિ જડિત પ્રકાર.
—ગિરિધર.

જાય-પત્રી, *s. f.* [S. जाती-पत्री.] Mace.

જાય-ફળ, *s. n.* [S. जाती-फळ.] Nutmeg.

જાયા, *s. f.* [S. *fr.* जन to be produced.] Wife.

એમ સૂણીને અકસ્માત જ, તે દ્વિજ કેરી જાયા.
—દયારામ.

જાયી, *s. f.* [See જાદી.] A daughter.

જાયું, *adj.* [See જાયો, જાદો, જાદી.] Born; produced.

Prov. જાયું તે જવાને Everything that has a beginning has its end: Everybody that is born has to die.

જાયો, *s. m.* [See જાદો.] A son.

જાર, Same as **જુવાર.**

Id. જાર બાજરી થવી To be lowered in reputation.

જાર, *s. m.* [S. = P. यार् a friend]A paramour; a lover; an *amoroso*; a leman; a gallant.

જાર-કર્મ, *s. n.* [+કર્મ.] Adultery; illicit sexual intercourse; fornication.

જાર-કર્મી, *adj.* Adulterous; unchaste.

જાર-જ, *adj.* [+ S. जन् to be born.]Born of a paramour. 2. Born out of wedlock.

જાર-ણુ, *s.m.* [*s.f.* जॄ to become old, to waste.] Incantations to produce disease, infirmities, or death; incantations to produce some severe bodily injury.

જારત, *s. f.* [P.] Religious ceremonies performed by Muhammadans on the thir d day after death.

જારિ-ણી, *s.f.* [See જાર.] An adulteress; an unchaste woman.

જારી, *s. f.* Adultery.

Id. જારી કરવી To cry; to weep.2.To commit adultery.

જારી, *adv.* [Ar.] That is in progress; that is going on; continuing.

Id. જારી કરવું To begin. જારી થવું To go on without interruption. જારી રાખવું To carry on; to continue.

જારી-વિજા-રી, *s. f.* [See જારી adultery + વિ-જારી absence of adultery *fr.* S.वि priv. + જાર a lover.]Unlawful intimacy so cleverly conducted as to be even free from suspicion.

જારૂં, *s. n.* [See જાર-કર્મ.] Adultery.

જારૂં, *s.n.*[See જાળું.] A cobweb; the line, thread,or filament which a spider spins from its abdomen; the net of a spider.

જારૂ, Same as **જારી.** Progressing.

જાલ, Classical form of **જાળ.**

જાલમ, } **જાલમી,** } *adj.* [Ar.] Cruel. 2. Oppressive;tyrannical.3. Potent; sharp; violent; severe. 4. Overbearing.

દશો દિશા દડબડતા ચાલે, પાયદ જાલમ જોર છે.
—**ગિરિધર.**

જાલિન્દર,*s.m.* [See ઈન્દ્ર-જાલ.] An order of ascetics.

જાલી, *adv.* [See જાલમ.] Cruel. 2. Oppressive. 3. Severe. 4. Overbearing.

સારનકો સાર એહ, જાલી ગીન્યોહે સંદેહ;
નિર્મળ ભઈ હે દેહ, સાર સાર છાન્યો હૈ.
—**મુકુન્દ.**

જાવ-આવ, Same as **જા-આવ.**

જા-વ-ક, *adj.* [See જ-વું.]That witch is to go out or to be despatched;outward(of file or record).2. *s. f.* Exportation.3. Exports. 4. Issuing; issue. 5. Expenditure.

જાવક, *s. m.* Lac dye; red colour.

સજ સોળ ઓપીતો અંગ, જાવક રાગ રૂડેરા રંગ.
—**સામળભટ.**

જાવક-બાર-નિશી, *s. f.* [+ બાર-નિશી.] Writing in an outward book;entries in an outward book. 2. An outward book.

જાવત, *adv.* [S. यावत् *fr.* यद् which.] So long as; as long as. 2. Until. 3. While; during. 4. *s. f.* A mark of contraction or abbreviation.

જાવત ચંદ્ર દિવાકર,*adv.*[S. यावत् चन्द्र-दिवाकरौ *fr.* यावत् See જાવત, चन्द्र दिवाकर.] As long as the moon and the sun exist;eternally; for ever.

જાવંત્રી, Same as **જાય-પત્રી.**

જાવરી, *s.f.* [See જ્વર fever.] A preparation of pulse and rice, often prescribed as diet by native physicians in cases of fever.

જા-વ-રૂં, *adj.* [See જ-વું.] Perishable; destructible. 2. Exhausted fatigued; worn out. 3. Delicate.

ધારી ધારી જ જાવરી વિરહથી વ્હાલી છાવે છે કયમે.
—**ગીતગોવિંદ.**

જા-વું, Same as **જ-વું.**

જા-વું, *v. i.* [S. जन् , जा, to be born.] To be born.

એવા ચતુરાનન પંકજ જાતા. —**પ્રીતમદાસ.**

જાવેદાન, *adj.* [P.]Eternal; everlasting. 2. *adv.* Eternally; for ever. 3. *s. f.* The next world.

જાવેદાની, *s. f.* Eternity.

જાસક, *adj.* Abundant; plentiful.

જાસકિ-યાં, Same as **જાહકિ-યાં.**

જાસવેણુ, Same as **જાસ્વંદ.**

જાસો, *s. m.* Incendiarism; secretly setting fire to, out of vengeance. 2. Writing or posting up secret defamatory notices.

રે આ ઉભા રાય, બૃહત્ ગર્તે શું પડે;
વાહા કોઈન સાંચ, કરી જાહા તડે.
—**પ્રેમાનંદ.**

જાસુદી, } **જાસુસી,** } *s. f.* [See જાસૂજ, જાસૂદ.] The business or duty of a messenger.2.A work entrusted to a spy.

જાસુદી, } **જાસુન્દ,** } *s. f.* A plant bearing **જાસ્વંદ** flowers.

જાસૂજ, } **જાસૂદ,** } **જાસૂસ,** } *s.m.* [Ar. जासूस.] A spy. 2. A messenger; a courier; a runner; an emis-

sary. 3 A letter-carrier.

જાસૂસી, } *s.f.* The duty or position of a
જાસુસી, } messenger.

જાસ્ત, } *adj.* [Ar.] Much; more; a
જાસ્તી, } great deal.

જાસ્તી, *s. f.* Increase; surplus. 3. *s. f.* Compulsion; force.

Id. જાસ્તી ગુજારવી To make use of compulsion or force; to compel. 2. To oppress.

જાસ્વંદ, *s. n.* [Dh. Des. जासुणीय *fr.* S. यशस्विनी a wild cotton tree.]A kind of flower.

જાહકિયાં, *s.n.pl.* [See ઝાંખી.] Abundance; plenty.

જાહેર, *adj.* [Ar. जाहिर.] Evident; open; public; published; proclaimed.

Id. જાહેર કરવું To proclaim; to inform. જાહેર થવું To become public; to be desclosed; to be known. જાહેર પડવું To come to light; to become publicly known. જાહેર પાડવું To exposé.to reveal. જાહેરમાં આવવું To come to light; to be exposed.

જાહેર-ખબર, *s. f.* [+ખબર.]An advertisement; a notification; a proclamation.

જાહેર-નામું, *s.n.* [+ P. नामः a paper.] A public notification;a proclamation; a promulgation.

Id.જાહેરનામું કાઢવુંTo issue a proclamation.

જાહેરા-ત, *adv.* Openly; publicly.2. Externally; outwardly; apparently.

જાહેરાત, *s. f.* An advertisement; a notification; a proclamation.

જાહેલ, *adj.* [Ar.] Irritable; furious: easily excited. 2. Obstinate. 3. Perverse.4. Barbarons; uninformed; ignorant.

જાહો, *s.m.*[P. जाह dignity.]Splendour; pomp. 2. Act of threatening; a threat; violent language.

જાહો-જલાલી, *s. f.* [+ and +जलाल splendour.]Pomp; splendour;dignity;grandeur; magnificence.

જાળ, *s.f.* [S. जाल.] A net. 2. An entanglement. 3. Temptation.

Id જાળ નાખવી–પાથરવી To spread a net.

જાળ-ક, *s. m.*[See જાળ-વ-વું.] A protector.
તારક, હારક, જાળક તેમાં, બની આવે એસાએસ.
—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

જાળવ-ણી, *s. f.* [See જાળ-વ-વું.] Care. 2. Protection; preservation.

જાળવ-વું, *v. t.* [See જાળ.] To take care of 2. To preserve uninjured.

જાળા-વાળિ-યું, *s. n.* [See જાળ + વાળો.] Same as જાળિ-યું. 2. A kind of thin cloth.

જાળિ-યું, *s. n.* A wicket. 2. A small wooden frame with iron bars.

જાળિ-યો, *s.m.* A kind of neck-ornament.

જાળી, *s. f.* A net; a net-work.2.A muzzle. 3. A window secured with bars; lattice; trellis. 4. The unwoven threads at the extremity of a piece of cloth. 5. The string of a spinining top.6.Any reticulation 7.Anything drilled or perforated with holes.

જાળી-યું, *s.n.*A kind of medicinal plant.

જાળી-દાર, *adj.* [P. दार keeper *fr.* दाश्तन्= S. धृ धार् to hold.] Reticulated. 2. Drilled with little holes. 3. Having holes.

જાળું, *s. n.* A net. 2. A cobweb. 3. A pellicle; a speck in the eye.4.An entanglement. 5. An embarrassment.6. A bush; a shrubbery.7. A film;a membranous tissue.

Id. રીસનું જાળું Irritable; excitable; losing one's temper on slight grounds.

જિંગો-ડું, *s.n.*A louse on dogs;sheep,&c.; a tick.(Used in the three genders:-**જિંગોડો, જિંગોડી,જિંગોડું.**)

જિંડ-વું, *s. n.* [See ડિંડ-વું.] A pod.

Id. જિંડવાનું જોડકું One of twin children.

જિકર, *s. f.*[Ar.] Obstinacy. 2. Discussion. 3. Importunate begging, obstinate haggling and chaffering.

Id. જિકર કરવી–લેવી To be obstinate.

જિગર, *s. n.* [P.] The liver; the diaphragm. 2. The heart.

જિ-જ્ઞા-સા, *s.f.* [S. Desid of to know.] Inquisitiveness;curiosity;desire of knowledge.

જિ-જ્ઞા-સુ, *adj.*Inquisitive; curious; desirous of knowing.

જિક્ષુ-ડી, *s.f.* [See ઝીણું.] A female chil d

a few weeks old, or newly born. 2. A girl.

જિણુ·કો, *s.m.* A male child a few weeks old, or newly born. 2. A boy.

જિ·ત, *adj.* [S. *fr.* जि to conquer.] Conquered; gained; won; overcome. 2. Excelled; surpassed. 3. *s. f.* Victory; success.

જિત·વું, *v. t.* To win; to conquer; to subdue. 2. To get the better of.

જિતેન્દ્રિય, *adj.* [+ ઇન્દ્રિય.] Having one's affections and passions subdued, or under one's control.

જિદ, *s.f.* [Ar.] Obstinacy-2. Contrariety; opposition. 3. Perverseness.

જિદ્દી, / **જિદ્દી-ખોર**, } *adj.* Obstinate; stubborn. 2. Perverse.

જિન, *adj.* [S. *fr.* जि to conquer.] Victorious. 2. *s.m.* A generic term for the chief *Buddha* or *Jaina* saint. 3. A term applied to the *Arhats* of the *Jainas*. 4. An epithet of Visṇu.

જિનેન્દ્ર, / **જિનેશ્વર**, } *s. m.* [+ S. इन्द्र, ईश्वर, lord.] The chief *Buddha* saint. 5. An *Arhat* of the *Jainas*.

જિનસ, Same as **જણુસ**.

જિંદ·ગી, / **જિંદ·ગાની**, } *s.f.* [Hind. जीता living *fr.* S. जीव्, જીવ·વું, to live.] Life; existence; living; subsisting; existing. 2. The period of existence.

Id. જિંદગીમાંથી નિકળી જવું To be ruined; to suffer a civil death.

જિભ·ડી, / **જિભ·લ·ડી**, } Same as **જીભ**.

જિમ, Same as **જેમ**.

જિયાફત, *s. f.* [Ar.] A feast; a banquet; an entertainment.

જિયા-વર, *s. m.* [See જાયા wife + વર husband.] A bridegroom.

જિર·વ·વું, *v. t.* [S. जॄ, जिर्, to become old.] To digest.

જિરા-કેરી, *s. f.* [See જીરૂં+કેરી.] A preserve made of cumin-seed and mangoes.

જિરાયત, Same as **જરાયેત**.

જિરા-સાળ, *s. f.* [See જીરૂં+S. शालि rice.] A kind of rice.

જિલ્લો, *s. m.* [Ar. जिला.] A district; a zilla; a division of a province.

જિવ·ડું, *s. n.* [See જીવ + ડું dim.] An insect.

જિવ·ડો, *s. m.* A small living creature. 2. A darling. 3. Life.

જિવ·ત, *s. n.* Existence. 2. Life.

જિવ·ત-ચરા, *s f.* [+ આ·ચાર conduct *fr.* ચર·વું to behave.] Caste-dinners given during the lifetime of a man instead of after his death.

જિવ·તર, *s.n.* Life in this world; worldly existence.

જિવ·ત-દાન, *s. n.* [+ દાન gift.] The gift of life; saving an imperilled life.

જિવ·તું, *adj.* Alive; living; not killed. 2. Running; not stagnant. 3. Fresh; quick; active. 4. Extant; current.

Id. જિવતો કોયલો Glowing charcoal. જિવતો જાગતો All alive. જિવતી ડાકેણ Lit. A living with. 2. A bad woman. 3. A quarrelsome woman. જિવતી માખ ગળયા જેવું Lit. As injurious as swallowing a live fly. 2. Putting to a loss far exceeding the gain (of a dishonest transaction). જિવતું પાણી Water coming up from the bowels of the earth. 2. An inexhaustible supply of water. જિવતું મારવું To put to a civil death. 2. To destroy everything dear in this world.

Prov. જિવતાની ખોડ મુવે જાય Though you drive nature with a stick, yet she will return. જિવતો નર ભદ્રા પામે Those who live longest will see most.

જિવા·ઈ, *s. f.* A fixed income; pay; a salary. 2. Land held by village-officers or servants on a particular tenure.

જિવારી, *s. f.* A musical instrument; a particular kind of drum.

જિવા·ળ, *adj.* [+S. आलु, વાળું, suffix showing possession.] Living; existent. 2. Spirited; energetic; high-mettled; high-spirited.

જિવે·જાન, *adj.* [+ જાન life.] Hearty; sincere. 2. Affectionate. 3. Familiar; in-

timate. 4. Fast; devoted; warm; ardent (of a friend) Same as **જીવ-જાન**.

જિષ્ણુ, *adj*.[S. *fr*. जि to conquer.]Ever-triumphant.

જિહાન, Same as **જહાન**.

રાજા કેરો અધિકાર મળ્યો હોય,જેને તાબે હોય સર્વ જિહાન.
—**ધીરો.**

જિહ્વા, *s. f*. [S.] The tongue.

Id. જિહ્વા દોષ A slip of the tongue.

જિહ્વાગ્રે *adv*. [+ અગ્ર.] On the tip of the tongue; by heart (learnt).

જી, *ind*. [S. जीव May you live long; See જીવ•વું.Orजय•तुMay your honour conquer *fr*. जि to conquer term. See જીવ•વું and જિત•વું.] A term of respect corresponding to *Sir, Madam*.2.A term expressing the assent of an inferior to a superior; yes, sir; very well, sir. 3. A honorific suffix added to proper names.

જી• *s. f*. [See જનની.] A mother.

જી•ઓ, *interj*. [See જીવ•વું.] May you live long. 2.Well done !

જીક, } **જીકર,** } *s. f*. Obstinacy. 2. Discussion.

જીક, *s. f*. [Imit. See ઝિક•વું.] The beating of a dhotar against a slab of stone (in washing). 2. Beating; dashing.

જી-જી, *s. f*. [See જી Madam.] A mother; a term of respect for an elderly female.

જીજી-બા, } **જીજી-બહેન,** } *s. f*. [See + બા, બેહેન.] A husband's sister.

જીજી-મા, *s. f*. [+ મા.] A grandmother.

જી-જો, *s m*. A grand-father.

જીટ•વું, Same as **ઝિટ•વું,**

જીઠું, *s. n*. [See ઝાડ.]A thorny twig of a plant.

તેમાં હુતું નીર ભરાણું, જીઠું જીટતાં તે ઝપટાણું.
—**દયારામ.**

જીણુ, *s. n*. The stone in a mango.

જીડકું, Same as **જિણુકવું,**

જીત, *s. s. f*. [See જિત•વું.]Victory;winning; gaining; suceess.

જીત-લખોટા, *s. m. pl*. [+ લખોટો.] A game for children.

જીત•વું, Same as **જિત•વું** To win.

Id. જીતી બાજી હારવી To lose a game, which was almost won.

જીતા•ડ•વું, } **જીતા•વ•વું,** } *v. t*. [Caus. of જીત•વું.] To assist one in gaining a victory.

જીતા-વું, *v. t*. [Pass. of જીત•વું.] To be conquered; to be defeated.

જીન, *s. m*. [Ar.] A genius; a demon; a spirit; one of the genii; an evil spirit.

જીન, *t. m*. [S. *fr*. जि to conquer.] Same as **જિન**.

જીન, *s. m*. [P.] A saddle.

જીનો, *s. m*. [P. जीनः] A staircase; a flight of stairs.

બીજો જીને કાઢયો બહાર, ગયો ઘેર નિશ્ચય નિરધાર.
—**સામળભટ.**

જીન્નત, *s. n*. [Ar.] Paradise.

જીભ, *s. f*. [Dh. Des. जीहा *fr*. S. जिह्वा.] The tongue. 2. Speech.

Id. તેને જીભ નથીHe cannot speak (either becausei he is dumb, or because he has his own reasons to be silent).તેની જીભ લાંબી છેHe speaks impertinently,flippantly,or saucily. તેની જીભ સખણી રહેતી નથી He cannot hold his tongue. તેની જીભ ઘણી છુટી છે: તે જીભનો છુટો છે He is abusive in his speech; he speaks without any restraint. જીભ હલાવવી To speak. 2. To speak a little. જીભનો કરડો Harsh of speech; threatening in speech. જીભ કરડીને મરવુંTo commit suicide by biting off one's own tongue. જીભ કાપવીLit.To cut off one's tongue. Hence. 2. To stop speaking. જીભ કાપવાના સમાચાર Unwelcome news. જીભ ટુંકી કરવી To shorten one's speech; to speak in measured terms.જીભ ટુંકી થઇ જવીTo stop speaking,a(little before one's death). કડવી જીભ A bitter tongue, જીભ કઢાવવી To tire out. 2. To astonish. જીભ ઘસાઇ જવી To speak the same thing repeatedly. મોઢમાં જીભ ઘાલવી: જીભ ટુંકી કરવી To stop speaking. 2. To speak in measured terms; to speak with modesty or shyness. જીભ આડી વાળવી To speak in opposition to;to speak against.

જીભમાં હાડકું નથી=જીભ ચામડાની છે He speaks without the restraints of truth or decency. જીભ દોડવી Lit. To run (of the tongue).2. To speak volubly and without restraint. જીભ બંધ કરવી To order to stop speaking. જીભ લગામમાં રાખવી To exercise control over one's tongue. જીભે કાંટા પડવા To be dry with thirst (of the tongue). જીભે લોચા વાળવા To speak indistinctly.2.To speak unintelligibly; not to give the correct information; not to answer decisively;not to give a decisive answer. જીભ વાળવી To remove the defect of stammering (from one's tongue); to cure the tongue of the defect of. જીભના કટકા કરવા Lit. To turn the tongue in several ways in learning the proper sounds. 2. To attempt to learn to speak correctly. જીભના કટકે કટકા કરવા=જીભનો કુચો કરવો To speak words of advice repeatedly. જીભને ટેરવે At the tip of the tongue. જીભમાં ગોળ અને જીભમાં ઝેર Lit. There is honey and poison in the tongue. 2. The same tongue may be used in speaking both sweet and harsh words. જીભે ચઢવું To be committed to memory તેની જીભે સરસ્વતી છે Lit. The goddess of learning dwells on his tongue.2.He can easily learn 3. He is very learned. જીભનો જૂઠો Telling lies; lying- જીભનો સાચો speaking the truth; truthful; veracious;

Prov. ઉપાડી જીભ, ને લગાડી તાળવે It is easy to speak, but difficult to act. જીભને કાંઇ હાડકું નથી હોતું A fair word is as soon said as an ill one. કહી કહીને જીભે કુચો વળ્યો Repeatedly said જે છે, તે જીભમાં છે Goodness or badness is generally the result of what one says. જીભને સ્વાદ છે, મોંહને નથી It is the tongue and not the mouth that tastes. જીભમાં ઝેર, ને જીભમાં અમૃત The same tongue may speak good or bad words.

જીભ-ડી, Same as **જીભ** used in contempt.
Id. જીભડી કરવી To be talkative and quarrelsome.

જીભા-જોળી, *s. f.* [+ જોર.] A quarrel, in which each party talks the loudest; wrangling; a noisy brawl.

હેવ, ત્યારે એને વારો, કે મારી જોડે જીભા-જોળી કરે નહિ.
—પ્રેમાનંદ.

જીભા-ળું. *adj.*[+S. आलु, વાળું, suffix showing possession.] Foul-tongued; rabid (of words spoken).

જીભિયા રસ, *s. m.* [+રસ.] A delight in quarrelling.

જીભી, *s. f.* The sail hung on the foremost mast in native ships.

જીર-ણુ, *adj.*[S. जीर्ण *fr.* जॄ to become old.] Old and wasted; infirm and decayed; worn out. 2 Digested.

જીરણુ તાવ, Same as **જીર્ણ જ્વર**.

જીરૂં, *s. n.* [P.=S. जार.] Cumin seed.

જીર્ણ, Classical from of **જીરણુ,**

જીર્ણ-જ્વર, *s. m.* [S. जीर्ण + ज्वर fever.] A lingering fever.

જીર્ણો-દ્ધાર, *s. m.* [S. + ઉદ્ધાર.] Repairs. 2. Especially, the repairs of a temple or any other building devoted to charitable or religious purposes.

જી-હજીએ, *adv.* Meanly; slavishly.
પરંતુ, અલકકિશોરી આગળ જીહજીએ થઇ રહેલો હતો.
—સરસ્વતીચંદ્ર.

જીવ, *s. m.* [S. *fr.* जीव् to live.] Life; 2 A living being; an animate creature. 3. A small insect or creature.4. Energy; mettle; pluck; capability; life; spirit. 5.Strength; firmness. 6. Soundness; truth; reality. 7. Animation; fire; heart. 8. Power; vigour; productiveness.9.Solidity;consistency. 10. Mind; intention; inclination. 11. Worth; riches. 12. Importance. 13. Soul. 14. The vital breath.

Id. જીવ અડધો કરવો To vax a person by teasing him, &c. 2. To spend one's strength in toil, &c. જીવ અર્ધો થઈ જવો To be worked, worried, or frightened to death's door. જીવ આપવો-કાઢવો To sacrifice one's life.2. To work hard.3.To commit suicide. જીવ આવવો ન જવો To be quivering in the last agonies. એક જીવ થવું To unite; to join; to become one જીવ કાઢવો To exhaust or waste oneself through exertion. 2. To urge (a claim). 3. To press; to worry.4.To

chafe; to storm at-જીવ અદ્ધર રહેવો–ટંગાઈ રેહેવો To hang upon (any beloved object); to be extremely anxious. જીવ ઉડી જવો To be bewildered or perplexed; to lose one's self-possession. જીવ ઘાલીને કરવું To work with all one's might and main જીવ ખાવો–લેવો To vex one's life out; to worry to death. જીવ ઘાંટીમાં આવી રેહેવો To be on the point of death. જીવ લઈ નાસવું To flee for one's life. જીવ નાખી દેવો To sacrifice one's life; to "refuse to be comforted." જીવ તાણી–તોડી બોલવું–રડવું–હસવું To speak, cry, laugh vehemently, or excessively, or with might and main. જીવ ઠેકાણે નહીં રેહેવો To be disconcerted or discomposed; to be thrown off one's balance. જીવ તુટવો To be wearied out at one's life. જીવ તોડવો To be strenuous; to work oneself beyond one's strength; to over-exhaust oneself. જીવ ઠરાવવો To make oneself calm or composed; to satisfy; to console. જીવ ઠરવો–ઠરી ઠામ બેસવો–ઠેકાણે પડવો To be at rest(of the soul); to find peace, or satisfaction (of mind). જીવ થોડો થોડો થવો To be languishing, failing dying; to be extremely solicitous about; to be sinking under; to misgive and lose heart. જીવ પર કરવું–આવવું To commit suicide. જીવ ઉપર આવી પડવું To endanger one's life; to be personally responsible. જીવ ધરવો To be about to recover; to be convalescent (after a sickness), 2. To be patient. જીવ ધરીને Summoning one's strength; earnestly; engagedly; intently; with alacrity and animation. જીવ નાંખીને–લગાડી–કરવું To enter into heartily; to perform (a work) with the mind fully set on it મારો જીવ માને નહીં I can have no peace, rest confidedce, assurance, ease of mind, &c. જીવ બેસવો To have great delight in or fondness for. જીવ મોટો કરવો To keep up the spirits; to arouse oneself to great liberality (in giving or spending money). જીવ રાખવો Not to be niggardly or stingy; to be liberal, generous, or high-minded (*in its good sense*). જીવ ઊંચો થવો To feel melancholy, heavy at heart, sad, dispirited જીવ છોડવો To give up the ghost. જીવ પર બેસવું To be doggedly and persistingly asking. 2. To depend upon. જીવના સમ (A most solemn assurance.) Upon my life or soul. જીવમાં જીવ છે ત્યાં લગી As long as there-is life (in me, you, &c.). જીવથી જવું To lose life (through some violence or with prematureness.) જીવનો જીવ (A phrase expresssve of endearment) The life; of my life *my life*, "*bone of my bones and flesh of my flesh.*" જીવે ધરવું–બાંધવું To love or prize dearly. જીવ લાગવો To be attached to; to be very desirous of; to be set or fixed on any loved object. જીવે લાગવું To be excessively importunate; to be greatly interesting or dear unto. જીવ લગાડવો To apply oneself to; to give one's mind to. જીવ બગડવો To be uneasy; to be giddy. જીવ બગાડવો To do an unlawful act. 2. To commit theft. જીવ ટુંકો કરવો To be stingy. જીવથી બચવું To be delivered from jeopardy or imminent death; to escape with life. જીવ-લેવો To harass, or tease one's life out. 2. To kill. જીવ જતા રેહેવો–નિકળી જવો To die; to expire. જીવ ખોટો થવો To be disappointed, displeased, and mortified. જીવ બાળવો, જીવને બળાપો કરવો To pine; to fret; to grieve. 2. To sympathize with. 3. To be jealous of જીવ બળ્યાં કરવો To be longing, or earnestly desiring; to be grieved, saddened, or mortified જીવ ટળવળવો To be fidgety, restless, or ill at ease; to be asking for (water, &c.) importunately (as a sick man). જીવ ચલાવવો To dare, venture, or hazard. જીવ ફરવો or બગાડવો To be indisposed જીવ દેખાડવો To show oneself willing (to do a work, &c.). જીવ જોવો To try one's mettle. જીવ ચાલવો To be willing, moved. prompted. 2. To be courageous. જીવથી મારવું To beat to death, *i. e.*, to kill. જીવ થવો To desire; to wish for આ ધંધામાં હવે જીવ રહ્યો નથી There is now not much to gain in this occupation; this occupation has now ceased to be a lucrative one. તેની પાસે દશ લાખનો જીવ છે He has property worth ten lacs of Rupees. જીવ અધો અધો થઈ જવો To be pleased with; to be delighted; to be filled with joy

and be astonished. જીવ અદ્ધર રહેવો: જીવ શિંકે ટંગાવો To be anxious. જીવ અદ્ધર ફરવો To be distracted; to be unable to concentrate (the mind). જીવ ઊંચો થવો To be excited; not to be at rest; not to be at ease. તારો જીવ કઇ પાંખડીએ ગયો છે? What are you thinking about ? you are unable to fix your attention on one subject. જીવ કપાઈ જવો To be very sorry. જીવ ઘેરાવો To be friends with; to love the company of જીવ ચકડોળે ચઢવો To be ill at ease. 2. To lose one's wits. જીવ આલ્યો ન રહેવો To lose control over one's mind. 2. To be charmed with. 3. To be impatient. જીવ ટગમગ થવો To be wavering in mind; to be indecisive. જીવ તલપાપડ થવો To be impatient; to be eager. જીવ ઠેકાણે રાખવો To have one's wits about oneself. જીવ ટાઢો પડવો: જીવને ટાઢક વળવી: જીવ નીચો બેસવો To be at rest; to be in peace or free from excitement. મારો જીવ ત્યાં, ને ખોળિયું અહીં છે My mind is there, although my body is here: My mind is engrossed with thoughts about the person who is there. જીવ પડીકે બંધાવો Not to be at ease. જીવ ભડકે બળવો To be very anxious. જીવ ભરાઇ રહેવો: જીવ વળગી રહેવો To be unwilling to give away or part with, owing to great attachment. જીવ ધ્રુક ધ્રુક થવો To be frightened. જીવ સટોસટનું Involving danger to one's life. જીવથી જવું To die. જીવમાં જીવ હોવો As long as one lives. જીવનું જીવન The dearest; one most beloved.

Prov. કોઇનું કોઇના જીવ પર ચાલે નહીં No one has right over another's life or person. જેનો જીવ તેને પ્યારો No man ever hated his own flesh.

જીવ જીવકે આસરે, જીવ કરત હૈ રાજ;
તુલસી રઘુવીર આસરે, ક્યું બગરેગા કાજ.

—તુલસીદાસ.

જીવ-જંત, } Same as *s. m.* [+જંત=જંતુ.]
જીવ-જંતુ, }
An insect.

જીવ-જાન, *adj.* [+જાન life;] Dear as life; precious.

જીવ-ડું, Same as **જિવ-ડું**

જીવણ, Same as **જીવન.**

જીવણ-જી, *s. m.* [+દેવ.] The lord of life; the husband.

જીવત-દાન, Same as **જિવત-દાન.**

જીવતવ્ય, See **જીવિતવ્ય.**

જીવ-તું, Same as **જિવ-તું.**

જીવ-દાર, *adj.* [See જીવ+P. दार् having *fr.* दारतन=S. ध, धार्, to hold.] Worthy; fit. 2. Noble; generous. 3. Strong; stout; robust. *Cf.* **દિલ-દાર.**

જીવ-દેહ, *s. m. f.* [+દેહ.] The gross and material body, as opp. to લિંગ-દેહ.

જીવ-ન, *s. n.* Livelihood; subsistence. 2. Food; provisions. 3. Water.

જીવન-ગાળો, *s.m.* [+ગાળવું to pass; or કાળ time.] Means of maintenance or subsistence.

જીવન-દોરી, *s. f.* [+ દોરી.] Lit. The thread of life. Hence, 2. A thread of hope. 3. The ground or motive of living.

જીવન-મુક્તિ, *s. f.* [+ મુક્તિ.] Liberation from the pain of being born again and again. 2. Salvation.

જીવન-મૂળી, *s. f.* [+ મૂળી.] Lit. The root of life. Hence, 2. The object of motive of living.

જીવનિ-યું, *s.n.* } Means of livelihood. *Cf.*
જીવની, *s. f.* }
જીવા-ઈ, જિવા-ઈ.

જીવંત, Same as **જીવ-તું.**

જીવન્મુક્ત, *adj.* [+ મુક્ત.] Emancipated even during this lifetime (of the soul). 2. Purified by divine knowledge; absorbed in divine contemplation.

જીવ-લગ, *adj.* [+લાગ-વું to stick.] Hearty; intimate; dear to one's soul.

જીવ-વું, *v. i.* To live; to have life; to exist; to be; to have being.

Prov. જીવે તેને જોખમ(જોખમ) છે While there is life, there is hope. જીવેગા નર, તેમ ફિર બસાયગા ઘર While there is life, there is hope. જીવવું થોડું, ને મમતા ઘણી = જીવવું થોડું ને જંજાળ ઘણી Life is short, and attachments are many. જીવવું જગતને વહાલું છે. Every body wishes to live. જીવશો તે જોશો, You will see it, if you live long enough.

જીવ-સટોસટ, *adj.* [+સટો-સટ Imit.] Dan-

gerous to life;perilous;extremely hazardous

જીવ-હત્યા, *s. f.* [+હત્યા killing.]Destruction of life; taking life.

જીવાઈ, Same as **જિવાઈ.**

જીવા-જીવ, *s. m.* [+ જીવ.] The life of life; the support of life.

જાણે આનંદ આનંદનાથ, કોઇ દિન મુજને જો;
દીવાળીના જીવા-જીવા, સુખ અતિ મુજને જો.
—દીવાળીબાઈ.

જીવા-ડ-નાર, *s. m.* [See જીવ-વું.] A nourisher, a guardian; a patron; a protector.

જીવા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of જીવ-વું.] To bring back to life; to spare; to preserve the life of.

જીવા-ત, *s. f. pl.* [See જીવ+જાતિ.] Insects found in food grains.

જીવાત્મા, *s. m.* [+આત્મા.] The personal soul; the sentient soul.

જીવા-રો, *s. m.* [+ આરો.] The aim of living or life. *Cf.* **જીવિ-કા,જીવા-ઈ,જીવન-દોરી, જીવન-ગાળો.**

જીવા-ળ, Same as **જિવા-ળ.**

જીવિ-કા, *s. m.* Means of subsistence or livelihood; property; the profession or occupation, by which life is maintained.

જીવિ-ત, *s. n.* Life.

જીવિ-તવ્ય, *adj.*That for which one lives; the aim of living or life.2.Life;existence.

જીવી, *adj.* Living; existing.

Id. ચિરંજીવી A son. 2. A daughter.

જીવે-જાન, Same as **જિવે-જાન.**

જી-સાહેબ. *interj.* [See જી+સાહેબ.] Said by an inferior in reply to call from a superior. 2. Expressing assent—from an inferior.

જું-આળ, Same as **જુ-આળ.**

જુંગું, *adj.* [See જુગતું, યુક્ત.] Strong. 2. Skilful; ingenious.

જુંફણ, Same as **ઝુંફણ.**

જુંહલ-વું, *v. i.* [See જુંસરૂં, ઝુંસરૂં, ધુસરૂં.] Lit. To be yoked. Hence.**2.**To go on horseback in a marriage procession(spoke in jest of the bridegroom).

એવું જાણ્યા છતાં,જું હલતાં શે' હશે ?—**પ્રેમાનંદ.**

જુ, *s. f.* [S. यूका.] A louse.

જુઆ-ખાનું, *s. n.* [See જુગાર + ખાનું.] A gambling house.

જુઆ-ખોર, *s. m.* [+ P. ख़ोर fond of *fr.* खुर्दन to eat.] A gambler.

જુ-આળ, *s. m.* Tide.

જુઈ, *s. f.* [S. युतिका.] A kind of plant bearing sweet smelling white flowers.2. A flower of this plant.

જુઓ, Same as **જુવો.**

જુક્ત, Same as **યુક્ત.**

જુક્તિ; જુક્તી, જુક્તા-ઇ, *s. f.*[S. युक्ति *fr.* युज् to join, to fit.]Contrivance; scheme;art;means; knack. 2. Skill. 3.A device;a cunning invention.4.Delicacy of management.

જુકતે, *adv.* At that very moment; as soon as.

જુખામ. *s. n.* [S. श्लेष्म સળેખમ.] Cold.

જુગ, *s. m.* [S. युग *fr.* युज् to join,to fit.] A couple; a pair; a brace.

વર વાગે, અદ્ભુત ઉપરણો, નૂપુર ઝમક જુગ પાય.
—દયારામ.

2. A period; an age.

જુગ-જુગ. *adv.* [Imit.] Glimmeringly; flickeringly; quiveringly.

જુગ-ટું, *s. n.* [See જુગાર.] Gambling; gaming; dice-throwing.

જુગત, જુગતી, Same as **જુક્તિ.**

દેહ તારી નથી જો જુગતે કરી,રાખતાં નવ રહે,નિશ્ચે જાયે.
—નરસિંહમહેતા.

2. *adj.* See **જુકત.**

જુગતંબા, Same as **જગદંબા.**

જુગ-જુતા-ગતી, *adv.* [જુગત + ગતિ.] Together.

જુગ-તું, *adj.* [S. युक्त proper *fr.* युज् to join, to fit, to be proper.] Proper. 2. Fit; suitable. 3. Agreeable.

રોહિણીજી આદિ આડોશી-પાડોશી સહુ આવ્યાં રે,
સહુ કહે, એ કહાનાને કન્યા જુગતી જોડ. **—દયારામ.**

જુગદીશ, જુગદીશ્વર, Same as **જગદીશ.**

જુગમ, *s. m.* [S. युग्म See જુક્તિ.] A pair; twins.

જુગમ રવિ-સુત રૂપ આગળ જાય નાખી વાટ.
—પ્રેમાનંદ.

જુગ·લ, *s. f.* [S. युग·ल, See જુક્તિ.] A pair; a match; joining with another; twins. 2. The agreeing, according, harmonizing, suiting (of various agents, measures, &c.).

જુગલ સ્વરૂપ આ જોઇને, ઠરે આંખડી માહરી.
—દયારામ.

જુગલ-કિશોર, *s. m.* [+કિશોર.] A beautiful child.

જુ·ગાર, *s. m.* [S. द्युत *fr.* दिव् to gamble + કાર doing.] Dice-throwing; gambling; gaming.

Id. જુગાર ખેલવો–રમવો To gamble. જુગાર-ખાનું A haunt or den of gamablers.

જુ·ગારી, *s. m.* A gamble; he wno plays at dice. 2. *adj.* Addicted to gambling.

જુગો-જુગ, [See જુગ+ P. =S.वै and.] In every age. 2. Constantly; always.

જુગ્તિ, Same as **જુક્તિ.**

જુગ્મ, Same as **જુગમ.**

જુઝુંા·ઈ, *s.f.* [See જુઝું., ઘિઝું.]Stoutness. 2. Activity. 3. Sharpness of intellect.

જુઝું, *adj.* [See ઘિઝું.] Strong; robust. 2. Active. 3. Sharp.

જુજ, *adj.* [Ar. जुज़् a part.] A little; a part.]A little; a few, little; small in quantity. 2. Trifling; of no weight or importance.

જુજ·વી, *adj.* [Ar.] Slight; flimsy; narrow. 2. Trifling. 3. Conducted on a small scale; a little.

જુજવું, Same as **જૂ દું.**

પડ્યા સ્વજનથી જુજવો, ત્યારે સુરતીને દુખ થાય.
—કાળીદાસ.

જુજ·વું, *v. t.* [S. युध् to fight.] To show courage or valour. 2. To fight with.

જુ·ઝ·વું, Same as **જુઝ-વું.**

જુઠ·ણ. *adj.* [See અ-જીઠું.] Offal; refuse of food.

જુઠ·ણુ, *s. m.* [See જૂઠું.] The buffoon in a drama.

જુઠા·ણું, *s. n.* [See જુઠું.] Untruth; a lie.

જુઠા-બોલુ, *adj.* [+ બોલ·વું.] Telling lies; lying.

જુઠું, } *adj.* [Hem. Des. झुट्टं=S. अलीकम्
જુટ્ઠું, }
false. *fr.* S. दुष्ट polluted wicked, *fr.* दुष् to be polluted, to be spoiled.] False; untrue, 2. Fictitious; forged; counterfeit; spurious. 3. Mendacious; lying.

Id. જુઠું બોલવું To tell a lie. જુઠું પડવું To prove false; to turn out untrue. જુઠું પાડવું To prove to be false; to give the lie to. જુઠું (નામું) માંડવું To make false entries in an account-book. મારો હાથ જુઠો પડયો છે My hand is benumbed or paralysed.

Prov. જુઠાની માને જુઠો(ભાંડ) પરણે Birds of a feather flock together. જુઠાનો આવરદા ચાર ઘડીનો A cheating trade seldom thrives. જુઠું બોલવું ને જખ મારવી (બે બરાબર) To tell a lie is a great sin. જુઠો સાચાને વટલાવે: જુઠાને ક્યાં પકડીએ ? Falsehood has often a better look than truth.

જુઠું, Same as **અજીઠું.**

દયાના પ્રીતમ વહાલા, મનમાં વિચારો,
જુઠું ખાય, તે મીઠાની આશે રે. —દયારામ.

જુડી, Same as **જૂડી.**

જુ·ત, *adj.* [S. युत *fr.* यु to join.] Joined; accompanying.

જુ·ત, *s. n.* [S. युत or, See જુથ, જૂથ.] A carriage to which bullocks, &c., are yoked.

જુતી·ખોર, *adj.* [See જૂતી shoes+ P, खोर fond of *fr.* खुर्दन to eat.] Always liable to blame.

જુથ, Same as **જૂથ.**

જુદું, Same as **જૂદું.**

જુદ્ધ, } Same as **યુદ્ધ** A battle.
જુધ, }

જુનું, *adj.*[S. जीर्ण *fr.* जॄ to become old.] Old; ancient; not recent or modern. 2. Long-used; long-standing.

Id. જુનો પાપી A man addicted to cunning practices for a long time; a man grown old in wickedness. જુનું વેર શોધવું To find out an old cause for a quarrel; to gratify an old grudge. જુના જમાનાનું Of the olden times; old.

Prov. જુની આંખે નવાં કૌતુક New things in an old light. જુનાં ઝાડનાં ઉંડાં મૂળ Old trees have deep roots.

જુનું-ખખ, *adj.* [See ખડ-ખડ, or, ખોખરૂં] Worn out; somewhat old.

જુનું-પાનું, } **જુનું-પુરાનું,** } *adj.* [+ પાનું redup.& પુરાણું very old.] Worn-out; used and worn; old and impaired.

જુબાં, } **જુબાન,** } Same as **જીબાં, જીબાન.** The tongue.

જુબાની, *s. f.* A deposition; the oral testimony of a witness.

Id. જુબાન આપવી To depose (of a witness). જુબાની લેવી To obtain information from a witness. 2. To write down the deposition of a witness.

જુમખું, Same as **ઝુમખું.**

જુમલે, } **જુમલ્લે,** } *adv.* [See જુમલો.] Altogether; in the aggregate; on the whole.

જુમલો, } **જુમલ્લી,** } *s.m.*[Ar. जुमलः.] The amount; the sum; the total; the whole.

Id. જુલમ કરવો–ગુજારવો To oppress. 2. To subject one to injustice.

જુમ્મો, *s. m.*[Ar. जुम्मः.]Responsibility. 2. Charge.

જુરત, } **જુરિ-યત,** } *s.f.*[Ar.]Boldness;bravery. 2. Interpidity; audacity.

જુલમ, *s. m.* [Ar. ज़ुलम.] Oppression; tyranny. 2. Injustice; wrong.3. Violence; force.

જુલમ-ગાર,*s.m.* [+ कार doing *fr.* P. कर्दन =S. कृ to do.] A tyrant; an oppressor.

જુલમા-ત, *s. m.* [Ar. See જુલમ.] Oppression; tyranny. 2. Injustice.

જુલમી, *adj.* Oppressive; tyrannical; iron-handed.

જુલાબ, *s. m.* [Ar. for P. गुलाब *fr.* गुल a rose + आब=S. अप्, आपः, water.] A purgative. 2. A purge. 3. Scolding; upbraiding a threat.

Id. જુલાબ આપવો To administer a purgative or an opening medicine. 2. To frighten with threats. જુલાબ લેવો To take a purgative.

જુલ્ફ, } **જુલ્ફાં,** } *s.n. pl.* Locks of hair hanging over the temples.

જુવતી, } **જુવતી,** } *s. f.* [S. युवति *fr.* युवन a young man.] A young woman.

જુવા, *s.m.pl.* [S. यूका See જૂ.] A kind of insect.

જુવા-ખાનું, Same as **જુગાર-ખાનું.**

જુવા-ખોર, *adv.* [+ P. ख़ोर fond of *fr.* ख़ुर्दन to eat.] Same as **જુગારી.**

જુવાન, *s.m.* [S. युवन young. P. जवान See જવાં, જવાન.] A young man. 2. A stout and healthy young man. 3. *adj.*Young.4.Stout and healthy.

Prov. જુવાન જોશી,ને ઘરડો વૈદ (હોય, તો સારા) A young astrologer and an old physician are to be preferred.

જુવાન-જોધ, *s.m.* [+ જોદ્ધો,] A stout and rash young man.

જુવાની, *s. f.* Youth. 2. Bloom of life; youthfulness.

Id. જુવાનીનું જોર The rashness and enthusiasm of youth. જુવાનીનો વખત The time of youth.

Prov. જુવાની ને દીવાની (બે બરાબર) Youth and madness are synonymous terms.

જુવાબ, Same as **જવાબ.**

જુવાર, *s.m.* [Hem. Des. जोण्णलिआ (Mar. जोंधळा), जोवारी, =S. धान्यम corn. *Cf.*જવાર,જવારા, (જવ+આકાર; જવાહિર=જવ+હીરો.)] A kind of grain.

જુવાર, See **જુહાર.**

જુવારા, Same as **જવારા.**

જુ-વું, [Dh. Des. झुंपं *fr.* S. द्यूतम.] Same as **જુગ-ટું, જુ-ગાર.**

જુસતિસ, *s. f.* [Eng. *Justice.*] Justice.

જુસરી, Same as **ધુંસરી.**

જુસ્સો, *s. m.* [P. जुस्सः.] Excitement; passion. 2. Rage.

જુહાર, *s. m.* [See જવ+હાર a necklace.] Salutation (made by Kanbis and Rajputs).

જુહાર પટોળાં, *s. m. pl.* [+પટોળું.] A visit paid on the Hindū New Year's day. 2. A feast given to the son-in-law on New Year's day.

જૂ, *s. f.* [Hem. उआ *fr.* S. यूका.]A louse.

જૂઈ, Same as **જુઈ**.

જૂજ, Same as **જુજ**.

જૂઠું, Same as **જુઠું**.

જૂડી, *s. f.* [S. यूक्ति *fr.* युज to join. Or, जुड़ to join.] A bunch; a bundle.

જૂતી, *s. f.* } A shoe.
જૂતું, *s. n.* }

Id- જૂતું મારવું Lit. To strik with a shoe. Hence, 2. To treat with contempt. 3. To give a refusal before the eyes of the public; to give a flat refusal. જૂતે મારી જવું To treat a loss with indifference; not to care about a loss.જૂતું ખાવું–પડવુંTo be struck with a shoe. 2. To be disgraced. 3. To be treated with contempt. એ તો મારી પગની જૂતી બરોબર છે I look upon it with as much concern as I do upon my shoes.એને ઘેર કોણ જૂતીઆઈ જાય ? I would not care to send even my shoes to his house.

જૂથ, *s. n.* [S. यूथ.] A herd. 2. A troop (of birds). 3. A group; an assemblage; a crowd.

જૂદા·ઈ, }
જૂદા·ગિરી, } *s. f.* [See જૂદું.] Separation;
જૂદા·પણું, }
disjunction. 2. Disnuion; alienation in friendship. 4. Difference; dissimilarity.

જૂદું, *adj.* [P. जुदा *fr* S. द्वितीय second *fr.* द्वि two.]Separate; distinct. 2. Different.

Id. જૂદું કરવું–પાડવુંTo separate.જૂદું પડવું–થવુંTo become separated.2.To be distinguished from. **જૂદું રહેવું** To live separated. તે તો **જૂદું** That is a different thing. એ વાત જૂદીજ તોOf course,that is quite a different thing.

Prov. જૂદે જૂદે મોહડે જૂદી જૂદી વાત Many men, many minds.

જૂન, *s. m.* [Eng. *June.*] June.

જૂનું, Same as **જુનું**.

જૂમ, *s. f.* [See જોમ.] Cheerful spirits; energy.

જૂ·વું, *s. n.* Same as **જુ-ગાર**.

જેંસલો, *s. m.* [See ધુસરૂં a yoke.] A machine made to train a bullock.

જે, See **જય**.

Id. જે કરવી To make a bow to a god.

જે, *s. f.* [See ઘેર, ઘેરાવ.] The bounding line. 2. The fringe of a garment.

જે, *rel. pron.* [S. यद् who, which, rel.] Who; which; that. 2. *conj.* That.

Prov, જે પીએ શરાબ, ઉસકા ખાના ખરાબ Counsels in wine seldom prosper. જે મોહડે પાન ચાવ્યાં, તે મોહડે કોયલા કેમ ચવાય ? If a promise be given, it must be fulfilled = Lawmakers should not be law-breakers. જે ખાય, તે સ્વાદ જાણે He only knows who has experienced જે ઘેર બૈરીનું જોર, ત્યાં મોટું રોળ It is a bad house, where the hen crows more than the cock. જે જેમ ધાય, તે તેમ પાય Everyone to his liking.જે થયું, ત ઠીક જ છેIt is well; it is no worse.જે થાય છે,તે સારાને માટે All for the better:Nothing for the worse. જે જાય દરબાર, તેનાં જાય ઘરબાર Law licks up all. જે ડાળીએ બેસવું, તેને જ કાપવી ?Don't kick the ladder on which you stand. જે પાણીએ દાળ ન ચડે, તેણે મગ શું ચડે ? How can he do a greater thing,when he cannot do a smaller one ? જે બચાવ્યું, તે ખરૂં When the house is on fire. save what little you can. જે મોતથી ન ડરે, તે ચાહે તે કરે A desparate man may do anything.જે રસ્તે આવ્યું, તે રસ્તે ગયું Light come, light go. જે ઘેર ન જવું, તે ઘરનું નામ શું કરવા દેવું ? Why should you talk of a thing, when you don't wish to do it ? જે ચૌદ જાણે, તેને ચારવાળો શું શિખવે ? You must not teach fish to swim. જે જેવો,ને તે તેવો Like for like. જેનેકોઈ ન પરણે, તેને ખેતરપાળ પરણેHe can put up with all, good or bad. જેને રામ રાખે, તેને કોણ મારી શકે ? Whom God will help, none can hinder. જેને વાગે તેને પીડા = જેને માથે પડે તેજ જાણે The wearer knows best where the shoe pinches. જેણે મૂકી લાજ,તેને નાનું સરખું રાજ He that has no shame, has no conscience. જેણે માખ મારી,તે માણસ મારેHe that will steal an egg, will steal an ox. જેણે મન જીત્યું તેણે સર્વે જીત્યું Command yourself, and you will

command others. જેણે પોરવ્યાં, તે રંગે=જેણે પલાળ્યું, તે મુંડે The responsibility of finishing a work lies upon him who begins it. જેણે દાંત આપ્યા છે, તે જ ચાવણું આપશે The God who gave us teeth will give us food to eat. જેનું કામ તે કરે, બીજો કરે તો ગોદા ખાય Every man to his trade=Let the cobbler stick to his last. જેના દહાડા પાધરા, તેના વેરી આંધળા The better the day, the better the deed. જેની ધંટીએ દળીએ, તેનાં ગીત ગાઇએ Him laud whose bread you eat=It is an ill guest that never drinks to his host's health=Set your sails as the wind blows. જેનો અહીં ખપ, તેનો ત્યાં પણ ખપ A bad thing never dies. જેના પેટમાં દુખે, તે અજમો માગે He who suffers will ask for a remedy. જેના હાથમાં પૈસો, તેનાં છોકરાં ધુધરે રમે Money makes the mare go. જેનું કોઇ નહિ, તેનો પરમેશ્વર God helps the helpless.

જે કાંઈ, *pron.n.* [Guj. જે which+કાંઇ some.] Anything whatever. 2. *adv.* Whoever.

જે કોઈ, *pron. m.f.* Whosoever; whoever.

જે ગમ, જે તરફ, જે પાસ, જે મેર, Same as **જે·ણી ગમ,** &c.

જે ગોપાળ, *s. m.* [Guj. જે, જય, victory+ગોપાળ.] A word of salutation used by Yaniās.

જે જે, *pron.* [See જે which + redup.] Each; whoever; whichever; whatever.

જે-જે-કાર, *s. m.* [See જે, જય, victory+S कार suffix showing the sound and meaning of the preceding letters *fr.* कृ, કરવું, to do.] Extolling with shouts; acclamations of praise; cries of exultation; shouts of victory. 2. Rejoicings.

જે-જે·વંતી, *s. f.* [S. जय-जय•वन्ती. See જય.] A kind of metre. 2. A made of music. 3. A flowering creeper.

જે·ટ·લું, *adj.* [S. या•वत *fr.* यत which.] As much; as large. 2. As many.

Prov. જેટલો ગોળ નાખશો, તેટલું ગળ્યું થશે Plenty makes dainty. જેટલું પેટનાને લાગે, તેટલું પરાયાને ન લાગે The weaver knows best where the shoe pinches, *i. e.,* He is the best udge whose own interests are concerned. જેટલો બહાર છે, તેટલો માંહે છે His plans are laid deep.

જે·ટ·લે, *adv.* As; just as; while; when.

જેઠ, *s. m.* [S. ज्येष्ठा the eighteenth lunar mansion.] The eighth month of the Samvant year, corresponding to May–June. 2. [S. ज्येष्ठ eldest.] The husband's elder brother. 3. *adj.* Eldest; older.

જેઠા·ણી, *s. f.* The wife of the husband's elder brother.

જેઠી, *s. f.* The day of full moon in the month of જેઠ (May–June).

જેઠી·પુત્ર, *s. m.* [+પુત્ર.] The eldest son.

જેઠી-મધ, *s. n.* [S. यष्टि a stick + मधु, મધ, honey.] Liquorice.

જેઠી-મધ·નો શીરો, *s. m.* [+ શીરો.] Juice of liquorice.

જેઠી-મલ, *s. m.* [See જેઠ greatest+S. मल्ल, મલ, મલ્લ, a gymnast.] The best among gymnasts or athletes.

જેઠા·ણું, *s.m.* [See જેઠ greateast.] A feast given by the bride's father to the bridegroom's party.

જે·ણી ગમ, જે·ણી તરફ, જે·ણી પાસ, જે·ણી મેર, *adv.* [See જે which + ગમ, તરફ, પાસ, મેર, side.] Whither; in which direction; on which side.

જે તે, *indef pron.* [+તે that.] Anybody; whatever; whatsoever. 2. Anything.

જે પ્રમાણે, *adv.* [+ પ્રમાણ.] As; in the way or manner. 2. In like manner; accordingly; as; like.

જેબ, *s m.* [P. जब्र peculiarity.] Tyranny; Oppression.

એટલાથી એ તે સંતોષ ન માનતાં, મારી એબ સભા વચ્ચે જોવડાવવાનો જબર જેબ કર્યો. —**પ્રેમાનંદ.**

2. A large quantity.

તેને પસીનાના જેબે જેબ વળ્યા. —**ભાષા.**

જે·મ, Same as **જે પ્રમાણે.**

જેમ·કે, *adv.* [+કે.] For instance; for example.

જે·મ તે·મ, *adv.* [+ તેમ,] Indifferently; negligently. 2. Somehow or other; anyhow; tolerably.

જેમ-નું તેમ, *adv.* Precisely the same; in the same state; just as it was; *in statu quo.*

જેર, *adj.* [P. जर्] Overcome: exhausted; enfeebled; reduced; subdued.

Id. જેર કરવું To subdue. જેર થવું To submit.

જેર કડી, *s. f.* [+કડી.] The curb-chain or strap of a bit; an iron chain attached to a horse's bridle.

જેર-દસ્ત, *adj.* [P. + दस्त the hand.] Inferior; feebler; of less power; of less dignity; subject to the will of a superior.

જેર-બંદ, [P. + बन्द् a band=S. बन्ध् બાંધ-વું, to bind.] A strap to curb a horse. 2. A scourge; a lash.

જેર-વ-વું, *v. t.* [S. जॄ, जिर् ,to become old.] To digest. 2. To endure. 3. To keep secret.

જેલ, *s. f.* [Eng. *Jail.*] A jail; a gaol.

Id. જેલ જાત્રા કરવી To be thrown into a prison.

જે-વ-ડું, *adj.* [See જેટ-લું.] As big as; as much as; as large as.

જેવર, Same as **જવાહીર,**

થાળ ધર્યો કર,તેથી દિસે વર,જેવર, નેવર,સોચવતી ત્યાં.
—**વલ્લભ.**

જેવા-ણી, *s. n.* [See જમ-વું = Mar. जेवणे + પાણી.] The refuse water in a kitchen.

જે-વું, *adj.* [See જે-વ-ડું.] Similar; such; like; as.

Prov. જેવો દેશ તેવો વેશ In Rome be as a Roman. જેવાં ભાઈનાં મોસાળાં, તેવાં બેનનાં ગીત Like fof like: Tit for tat. જેવા વડ તેવા ટેટા, ને બાપ તેવા બેટા As is the father so is the son. જેવો દેવ તેવા ભક્ત As is the god so is the worshipper. જેવો સંગ, તેવો રંગ Tell me the company you keep and I'll tell you what you are. જેવા શેઠ, તેવા વાણોતર As is the master, so is the servant.

જેવું-તેવું, *adj.* [+ તેવું.] Common; ordinary. 2. Not particularly chosen or selected.

જે-વે. *adv.* [Loc. of જેવું.] While; when; during.

જેષ્ટ, Same as **જેઠ,**

જેષ્ઠા, *s. f.* [S. ज्येष्ठा.] The eighteenth lunar mansion.

જેષ્ટિકા, *s. f.* [S. यष्टि-का.] A stick.

જેસલી, *s. f.* A plough.

જેહુ, Same as જેહુ.

જેહ, Used in poetry for જે Which.

જેહુ, *s. f.* Dust.

જેહેર, Same as **ઝેર.**

જૈ, Same as **જઈ** A pice.

જૈન, *s. m.* [S. *fr.* जिन one of the deified mortals among the Baouddhas *fr.* जि to conquer.] A worshipper of the Jinas; a Jaina.

જૈસા, [Hind *fr.* S. यादृश such *fr.* यद् which + दृश् to see.] See જેવું.

Prov. જૈસેકુ મિલા તૈસા, તૈસેકુ મિલા તાઈ, તીનું મિલકે, તુનતુની બજાઈ Birds of a feather flock together.

જૈસા-તૈસા, [+S. तादृश like that *fr.* तद् that + दृश to see.] Same as **જેવું-તેવું.**

Prov. જૈસા તૈસા ભાવે નહિ, ને મન-ગમતા પાવે નહિ One would not when one may.

જો, *conj.* [S. यदि, यावत , if.] If; provided; in case.

જો, *v.t.* [Imp. Second Per. Sing. of જો-વું.] Behold; see; look.

જો વર્સે આર્દ્રા, તો બારે માસ પાધરા;
જો વર્સે ઉત્તરા, તો ધાન ન ખાય કુતરા;
જો વર્સે પૂર્વા, તો કણબી બેસે ઝુરવા;
જો વર્સે હસ્ત, તો પાકે અરાઢે વસ્ત. —**ભાષા.**

જો-ઇ-તું, *adj.* [See જો-ઇ-એ.] Needful, expedient. 2. Incumbent. 3. Requisite.

Prov. જોઈતું હતું, ને વૈદે કહ્યું Being compeelled to do what one wishes to do.

જોઇ-એ, *v. i.* [S. युज्य-त it fits *fr.* युज् to join. Or Pass. of જો-વું to see, *Cf.* Mar. पाहिजे must *fr.* पहाणे *fr.* S. पश्य-ति it sees.] Must; ought; should.

જોક, *s. f.* [S. जलूका.] A leech.

જો-કે, *conj.* [See જો if + કે that.] Although; though; notwithstanding.

જોખસે, *adv.* [See જોસ, જોસ્સો, effervescence.] Of course; as a matter of course.

જોખ, *s. n.* [See જોખ-વું.] A weight; a mass to weigh with. 2. Weighting.

જોખ, *s. f.* [See જોક.] A leech.

જોખ, *s. f.* [S. जोष *fr.* जुष् to delight.] Pleasure.

જરથી પામે જોખ, સતી શુભ કુળની આવે.
—સામળભટ.

Prov. જીવે, તેને જોખ Those who live longest, will see most.

જોખમ, *s. n.* [Ar.] Risk; hazard, peril; danger. 2.A venture;an enterprise.3. Loss or deficiency of money.4.Responsibility.

Id. જોખમ ઉતારવું To insure.2. To be free from responsibility.જોખમ ખમવું-ખાવુંTo bear a loss. જોખમ લાગવું To be damaged. જોખમમાં નાખવું To place in a responsible or risky situation. એમાં જોખમ છે It is risky; it involves a loss. એની પાસે જોખમ છે He has valuable property (of gold, &c.,) in an unsafe place).

જોખમ-કારી, *adj.* [+ S. कृ, કર-વું, to do.] Perilous; hazardous.

જોખમ-દાર, *adj.*[P. दार् keeper *fr.* दाश्तन =S.धृ, धार्, to hold.]Answerable;responsible.

જોખમ-દારી, *s. f.* Responsibility.

જોખ-માપ, *s. n.* [See જોખ weight + માપ measure.] A measure and weight; measurement and weightment. (in ascertaining and identifying a thing).

જોખમા-વું, *v. i.* [See જોખમ risk.] To be damaged, hurt, or injured;to substain an injury.

જોખ-વું. *v. t.* [S. जुष्, जोष्, to be heated, to shine. See જોશ, જોસ, ebullition.] To weight; to examine by a balance.2.To beat severely; to thrash. 3. To abuse with bad words (vulgar).

Id. જોખી નાખવું To ascertain the weight of. 2. To beat. 3.To threaten.

Prov. જોખ્યાનું મોહ કાણુ The weight of a things is no respecter of person.

જોખો, *s. m.* [S. जोष pleasure *fr.* जुष् to be pleased. See જોખ pleasure. See ઝોકો a nod with the head.] Pleasure.

પાંચે ઘડીએ પધારજો, કરૂં ચાકરી પેર;
રમી, જમી, જોખો કરી, જજો તમારે ઘેર.
—સામળભટ.

જોગ, *s. m.* [S.योग *fr.* युज् to join.] Junction.2.Consecutive disposition or arrangement of things. 3. A way;a means;an expedient. 4.Spiritual or abstract devotion; abstract worship. 5. Renunciation of the world and worldly passions and affections.

Id. જોગ આવવો-બનવો To take place (of a conjuncture or crisis). જોગ મળતો આવવો To occur(of a suitable or favourable conjuncture). જોગ સાધવો To take advantage of an opportunity; to make the best of an occurrence. 2.To effect a junction of broken threads in weaving. જોગ લેવો To adopt ascetic practices. જોગ વહેવા To undergo a particular kind of ceremony, whereby a Jaina ascetic becomes entitled to great purity and sanctity.

જોગ, *adj.* [S. योग्य *fr.* युज् to join.] Suitable; worthy; becoming; fit proper.

Id. લખવા જોગ, બોલવા જોગ, ખાવા જોગ Suitable for writing, speaking, eating.

જોગ, *adv.* To; towards.

Id. તેના જોગ કાગળ લખ્યો A letter was written to him. તેના જોગનો કાગળ A letter addressed to him. નામ જોગ હુંડી A money-order to be paid to the person whose name is mentioned therein. શાહ જોગ હુંડી A money-order to be paid to the bearer who should be ascertained to be in lawful possession of the document.

જોગ-ટી, *s. f.* [See ગી + જોટી dim.] A female recluse;a female ascetic.2.A female devotee of a goddess. 2. A female beggar. 4. A female friend. 5. A witch.

જોગ-ટો, *s. m.* [+ ટો dim.] An ascetic; a recluse. 2. A devotee.3.A religious mendicant (used in contempt).

જોગ-ણ, **જોગ-ણી,** [S. योगिनी See જોગી.] A female ascetic.

જોગ-દેવ, *s. m.* [+ દેવ.] A great ascetic.
ધીર ધારે ધારણા રે, જોગદેવ જાણી, જાણી. —ધીરો.

જોગ-નિદ્રા, **જોગ-માયા,** *s. f.* [+ નિદ્રા, માયા.] The period between the destruction of the world and its new creation,during which

Brahmā, the creating god, is supposed to sleep.

જોગ-વટો, *s. m.* [+ S. वृत्ति way of living *fr.* वृत् to be.]The state of a **જોગી** or **જોગ-ણ**.

Id. જોગ વહેવા To perform the religious ceremony,by which Jaina ascetics attain to holiness.

જોગ-વ-વું, *v. t.* [See જોગ.] To get on tolerably well. 2. To jog on. 3. To obtain a sufficiency without much trouble. 4. To pass or proceed. 5. To thrive;to prosper; to flourish. 6. To do for; to serve; to be sufficient for.

જોગ-વા-ઈ, *s. f.* Convenience.2. Opportunity; juncture;occasion; fit time; seasonable time.

Id. જોગવાઈ કરવી To make an arrangement for the convenience of.

જોગાણ,*s.f.* [+અન્ન.] The food of a horse, ox,&c.,the allowance of grain, &c. given to a horse, ox, &c., a ration.

જોગાભ્યાસ, *s.m.*[See યોગ + અભ્યાસ.] Exercise in or practice of the principles of the Yoga philosophy; exercise in or practice of abstract worship or communion with the Universal Soul.

જોગિ-યો,*s.m.*A particular air in music.

જોગી, *s.m.* An individual of the lowest caste.

Prov. જોગી વજીર, ત્યાં તુમડું As is the minister, so is the nation.

જોગી, *s. n.* [S. योगिन्.] Same as **યોગી**.

Prov. આજ કાલના જોગી, ને ઘુંટણ સમી જટા A false ascetic.

જોગી-આસાવરી, *s. f.* [See જોગિ-યો + આસા-વરી.] A particular air in music; a combination of the two airs **જોગિ-યો** and **આસા-વરી.**

જોગું, Same as **જોગ, યોગ્ય,** Fit.

જોગે-ણ, Same as **જોગ-ણ.**

જોજન, Same as **યોજન.**

જો-જો, *interj.* [See જો-વું.] Take care ! Look sharp !

જોટ-ડી, *s.f.* }
જોટું, *s. n.* } A young female buffalo.

ભાભીએ આલ્યાં જોટડીઓનાં દાન રે.
—અભિમાન્યુનોચક્રાવો.

જોટ-લાં, }
જોટ-વાં, } *s. n. pl.* [See જોટો.] Silver rings worn on the toes by women.

જોટો, *s.m.* [See જોડો.] A couple;a pair. 2. A pair of clothes.

Id. એ તેના જોટાનો છે He is his equal એનો જોટો મળે નહિ He has no equal; there is none to match him. ધોતી જોટો A suit of wearing apparel for men.

જોડ, *s. f.* [See જોડ-વું.] A pair. 2. A set; a pack.3. Close connection. 4.A match; a fellow; a parallel;one of the same kind; a similar person or thing. 5.An inclination to be united with; affinity.

મનને જોડ માયાની ઘણી. —અખો.

જોડ-અક્ષર, *s. m.* [+ અક્ષર.] A conjunct consonant. (Gr.)

જોડ-ક-ણાં, }
જોડ-ક-લાં, } *s. n. pl.* [See જોડ-વું.] Extempore songs sung in antiphony by women at a marriage.

જોડ-કું, *s. n.* A couple; a pair.

જોડ-ણી, *s. f.* [See જોડ-વું.] Joining; union; combination. 2.Spelling; orthography (Gr). 3. The conjugation; a verb.

જોડ-લા, *adj. m. pl.* Twelve. (Used by brokers, &c.).

જોડ-વું, *v. t.* [S. युक्त joined *fr.* युज् to join; or जुड्, जुड्, to join; to invent, See જડ-વું.] To join; to unite; to put together; to add to. 2.To place or lay equally together; to lay along.3. To attain;to acquire. 4. To contrive;to invent; to fabricate; to compose.5. To accomplish;to bring about. 6. To yoke or put to. 7. To apply at the end; to append; to attach; to annex; to subjoin.

Id. હાથ જોડવા To beseech;to supplicate; to entreat. જોડી કાઢવું To invent. વાત જોડવી To invent a story. વાત જોડી મૂકવી To have a story ready beforehand. ગાડીએ બળદ જોડવા To yoke the bullocks to a carriage. હાથ

પગ જોડી બેસી રહેવું To sit idle doing nothing.

જોડા, *s. m. pl.* [See જોડ.] A pair of shoes.

Id. જોડા પેહેરવા–ઘાલવા To wear shoes. જોડા ફાડવા–ઘસવા To tear one's shoes. 2. To visit & wait upon with laborious trudging. જોડા મારવા To reprimand or rebuke severely. જોડા ખાવા Lit. To suffer being beaten with shoes. 2. To suffer blame.

જોડાક્ષર, Same as **જોડ-અક્ષર.**

જોડા-જોડ, *adv.* Closely; being close to each other.

જોડા·મણ, *s. n.* [See જોડ·વું.] The price or cost of putting together (of pieces).

જોડા·વું, *v. t.* To be joined or united. 2. To be yoked, &c.

જોડિ·યો, *t. m.* [See જોડ·વું.] A companion; an associate; a single one of any pair or couple.

જોડી, *s. f.* A pair; a couple; two of a sort. 2. [See જોડ.] A match. 3. A shoe of native fashion.

જોડું, *s.n.* [See જોડ·વું.] A married couple; a wedded pair. 2. [See જોડી.] A couple. 3. A shoe.

Id. જોડું જમાડવું To invite a married couple to dinner, as a part of a religious ceremony.

Prov. અલ્લાને બનાવ્યા જોડા, એક આંધા ને દુસરા ખોડા Lit. God made a pair, the one blind, the other lame=Six one, and half a dozen of the other.

જોડે, *adv.* [Loc. of જોડો.] With; along with; together with; in company with. 2. Near; close; by; beside.

જોડો, *s. m.* A pair. 2. A shoe.

જોડ્યા-બોલ, *s. m. pl.* [+ બોલ, બોલ·વું.] Same as **જોડ·ક·ણું.**

જો·ણું, *s. n.* [See જો·વું.] Seeing; a sight; a spectacle. 2. An object of censure.

Prov. જોણું, રોણું, ને વગોણું, એ ત્રણે ભેળાં હોય When a man has attracted the altention of the people, he shall have cause to grieve and be censured.

જોત, *s. f.* [S. ज्योतिस् *fr.* द्युत् to shine.] Light; brilliancy; brightness; lustre. 2. The lighted wick of a lamp; the flame of a light or lamp.

Id. જાગતી જોત, See Id. under **જાગ·તું.**

જોતર, *s.n.* [S. योत्र योक्त्र, *fr.* यु, युज् to join.] A yoke-strap; a yoke-collar; a throat-band; a leather-strap.

જોતર·વું, *v. t.* To put a yoke on; to join in a yoke; to yoke.

જોતરા·વું, *v. i.* To be yoked together; to be joined to. 2. To be united with (of husband and wife).

જોતરું, Same as **જોતર** A yoke-strap.

Id. જોતરું ઘાલવું To throw an unnecessary and unprofitable burden on. જોતરે જોડાવું Lit. To be yoked; to have the harness put upon 2. To have the duties and responsibilities of one's family thrown upon oneself. 3. To be married. 4. To be engaged to do a hard work.

જો·તાં,
જો·તાં વાર·માં, } *adv.* [See જો·વું to see + વાર time.] While being seen; while all were
જો·તા·માં,

looking. 2. In the twinkling of an eye; in a moment; instantly.

જોતિષ, Same as **જ્યોતિષ.**

જોતી. *s. m.* A priest that assist another in the performance of certain ceremonies according to the Vendidad (among Parsis).

જો·તું,
જો·ઈ·તું, } *adj.* [See જો·ઈ·એ.] Required; wanted; needed.

જોધ, *adj.* [S. योध a warrior *fr.* युध् to fight.] Strong; stout; lusty.

જોદ્ધો, *adj.* Same as **જોધ.** 2. *s. m.* A warrior; a soldier.

જો·નાર, *s. n.* [See જો·વું.] A beholder; an onlooker; a spectator.

જોની, *s. f.* [S. योनि *fr.* यु to join.] Pudendum muliebre or valua. 2. The birth-place; the origin. 3. A class of created existences, whether animate or inanimate; a kingdom.

જોબન, *s.n.* [S. यौवन *fr.* युवन् young, youthful. *Cf.* જવાની, જુવાની.] The bloom of life;

outh;manhood;maidenhood.2. The breast f a young woman.

Id. ભર જોબન The full maturity and development of the body of a boy or girl; he bloom or prime of youth.

જોબન-વંતી, } **જોબના,** } *adj. f.* (A woman) Being n the bloom of life; youthful; blooming; resh.

જોબનિ-યું, Same as **જોબન.**

જોભા-વું, } **જોભા-ઈ જવું,** } *v. i.* [See જોભો.] To be unconscious or excited. 2. To perspire.

જોભો, } **જોભો,** } *s. m.* [See ક્ષોભ agitation, derangement.] Derangement of the bodily unctions. 2. Unconsciousness. 3.Profuse perspiration caused by unconsciousness or xcitement.

Id. જોભો આવવો To be totally deranged n the function of the body.2.To perspire hrough excitement or unconsciousness.

જોમ, *s. m. f. n.* [See જોબન *fr.* S. यौवन..] Outburst;passion.2.Force;strength;vigour.

જોમી, *adj.* Forceful; strong.

જો-યું, Past tense of **જોવું.** To see.

જો-યા જેવું, *adj.* [+ જેવું.] Lit. Worth ooking at.Hence,2.Not worth seeing;bad; unpleasant to look at; ridiculous.

Id. તેને શાંત પાડ નહીં, તો તે હમણાં જોયા જેવું કરશે Appease him, or he wile presently do something unpleasant or ridiculous.

જોર, *s. n.* [P. जार.] Strength. 2. Firmness;power of endurance or resistance. 3. Oppression; violence. 4. Influence; force; power.5.Impetuosity;vehemence; impetus. 6. Compulsion. 7. Stress;strain.8.Momentum; pull of a force. 9. Hard straining of the muscles;a particular exercise in gymnastics. 10. The flood-tide at conjunction and opposition.

Id. જોર કાઢવું To practise a particular exercise in gymnastics. જોર કરવું To resist greatly:to be hard of accomplishment. 2. To compel; to force. જોર મારવું-ચલાવવું To exercise power; to oppress; to tyrannize over.જોર જોવું-અજમાવવું To try one's strength or power.

જોર-કસ, *adj.* [+ કસ-વું.] Athletic; gymnastic.

જોર-જમરી.*s.f.* [+જબરી.] Violence;force; tyranny.

જોર-ભેર,*adv.*[+ભર-વું.]Forcibly; violently.

જોર-વાન, } **જોર-વાળો,** } *adj* [+ વાન *fr.* S. वत् = વાળો suffix showing possession,having.]Powerful; strong; mighty; potent; brave;courageous; bold; interpid; vigorous; firm.

જોરા-વર, Same as **જોર-વાન.**

જોરા-વરી, *s. f.* Violence; force; compulsion; constraint.

જોરા-ળુ, } **જોરાળુ,** } *adj.* [+વાળુ having.] Strong; powerful.

જોરાળા-પણું, *s. n.* Consciousness of having strength or power.

મહારાજ, એ જોરાળાપણું અને ગર્વ શા કામના ?

—પ્રેમાનંદ.

જોરી, *adj.* Defended or supported (of a piece in a game at chess). 2. *s. f.* A game at chess,in which a piece is taken only if it be not defended or supported.

જોરૂ, *s. f.* [Hind.See ચાર, જાર.] A wife.

જોરો,*s.n.* [See જોર.] Authority.2.Force.

પહાણ તારી આવ્યા પરપંચે, જનાવર સંઘાતે જોરો છે!

—સામળભટ.

આપી ગાળ દીઓ અદ્દેકેરી, છે જોરાવરનો જોરો.

—પ્રેમાનંદ.

જો-વ-ડા-વ-વું,*v. t.* [Caus. of જો-વું to see.] To show;to exhibit; to point out. 2. To request to see; to ask to see.

જોવા-જેવું, *adj.* [+જેવું.] Worth looking at; attractive. 2. Sightly; beautiful.

જો-વું, *v. t.* [S. यु to join. Or, S. दृश् to see.]To look at; to behold; to view. 2. To contemplate. 3. To perceive in general. 4. To look after; to attend to; to inspect; to review. 5. To search for. 6.To examine;to prove.7. To mind; to regard; to consider; to give attention to.

Id. નજરે જોવું To see with one's own eyes. પોતાનું સામર્થ્ય જોવું To take into consideration one's strength or means. નાડ જોવી To feel the pulse. જોશ જોવા To examine the situations and influences of stars so as to foretell events. ઘર જોવું=કુળ જોવું To examine the parentage.particularly with a view to contract a marriage. હાથ જોવા To examine the lines on the hand with a view to foretell events. માથું જોવું To comb the hair on the head and clean it. હિસાબ જોવા To examine an account; to audit an account. દફતર જોવું To examine a record. જોઈ જોઇને જોવું To examine minutely, for a long time, and all sides. જોઇને ચાલવું To conduct oneself with cautions and prudence. જોતાં On consideration. જોઈએ તો If we consider. 2. If you want.જોઈશું We will consider or think about. જોઇ લેવું To experience,to test. 2. To keep in mind or wait for an opportunity. 3.To call (an enemy or one that has done mischief) to account. 4. To make to pay the penalty of one's own improper doings. લખી જોવું, વાંચી જોવું, ખાઇ જોવું To make an attempt to write, see, eat.

Prov.જોવું એ નહીં, અને દાઝવું એ નહીંUnseen, unrued.

જોઇ વિચારી કામ કરો;
જોઇને ડગલાં ભરો;
જોઈ વિચારી મિત્ર કરો; } Think before you leap: Sudden friendship,sure repentance.

જોશ, *s. m.* [P.=S. जुष्, जोष्, to be heated, to shine.]Ebullition; fermentation. 2. Passion; rage;anger.3.Commotion. 4. Excitement of lust.

જોશ, જોષ, } *s. m.* [See જ્યોતિષ.] Fortune; destiny.

જોશી, *s. m.* An astronomer. 2. An astrologer; a fortune-teller.

Prov. જોશી, ડોશી, ને વટેમાર્ગુ, એ ત્રણે ફોગટિયાં An astrologer, an old woman, and a traveller serve and are served gratis. જોશીનું પારણે (રળવાનું), ને વૈદનું ખાટલે (રળવાનું) The services of an astrologer are required on auspicious occasions, while those of a physician are required when a man is on his sick bed. જોશીનાં રાંડે નહિ, ને વૈદનાં મરે નહિ If astrology and medicine have any efficacy, their relations should not suffer.

જોસ, Same as **જોશ** Ebullition.

જોસ, Same as **જોશ** Astrology.

જોસ-તાન, જસ-દાન, } *s. n.* [P. जुज़ a part+दान= S. धान, धाम,a place.]A cloth so sewn as to form a case or bag to hold paper, books, &c.

જોસ્સો, Same as **જોશ** Ebullition.

જોહાર, [See જય+હાર.]Same as **જુહાર.**

જોળ, *s. f.* [See જોડ couple.] Twins.

જ્ઞપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] Understanding;the intellectual faculty.2.Knowledge.

જ્ઞાત, *s. f.* Same as **જ્ઞાતિ**. 2. [S. *fr.* ज्ञा know.] Known; understood.

જ્ઞાતવ્ય, *adv.* That is to be known. 2. That should be known.

જ્ઞાત-સિદ્ધાન્ત, *adj.* [+ સિદ્ધાન્ત.] (A man) That is thoroughly versed in science, and knows the established truths.

જ્ઞાતા, *s. m.* He who understands or knows; a knower. 2. A wise man.

જ્ઞાતિ, *s.f.* A group of people who know each other; a community;A tribe; a class; a caste. 2. A kind; a sort.

જ્ઞાન, *s. n.* Knowledge; acquaintance; information. 2. A science; systematized knowledge. 3. Spiritual knowledge. 4, Understanding; sense; judgment; intelligence.

જ્ઞાન-કથા, *s. f.* [+ કથા.] Intelligent conversation.

જ્ઞાન-કળા, *s. f.* [+ કળા light.] The full development of the intellect.

જ્ઞાન-કાણ્ડ, *s. m.* [+ કાણ્ડ a chapter.] The chapters of the Vedas, which treats of the knowledge of God; the philosophic portions of the Vedas.[Distinguished from કર્મ-કાણ્ડ the ritual.]

જ્ઞાન-ખળ, *s. m.* [+ ખળ.] A hypocrite is knowledge; a pretender to knowledge.

જ્ઞાન-ગોષ્ટી, } *s. f.* [+ગોષ્ટી,ગોષ્ઠી.] Intelligent
જ્ઞાન-ગોષ્ઠી, conversation.

જ્ઞાન-ઘન, *adj.* [+घन thick;See ઘણું.]Full of knowledge; full of understanding and wisdom; rich in knowledge; being pure knowledge.

જ્ઞાન-ચક્ષુ, *s. n.* [+ ચક્ષુ the eye.] The eye of understanding; the intellectual or mental eye. 2. *adj*. That can see or understand by means of the mental eye;learned.

જ્ઞાન-ચર્ચા, *s. f.* [+ ચર્ચા.] Intelligent conversation.

જ્ઞાન-તંતુ, *s. m.* [+ તંતુ thread.]A nerve.

જ્ઞાન-દગ્ધ, *adj.* [+દગ્ધ.] Burnt, perverse, or atheistic owing to knowledge.

જ્ઞાન-દર્પણ, *s. n.* [+દર્પણ a mirror.] The mirror of knowledge.

જ્ઞાન-દાન, *s. n.* [+ દાન.] Giving or imparting knowledge; education; training.

જ્ઞાન-દીપ, } *s. m.* [+ દીપ, દીપ૰ક, a
જ્ઞાન-દીપ૰ક, lamp.] The lamp of knowledge; the light of knowledge; he whose riches is his knowledge.

જ્ઞાન-દષ્ટિ, *s. f.* [+ દૃષ્ટિ sight.] Same as **જ્ઞાન-ચક્ષુ.**

જ્ઞાન-ધન, *s. n.* [+ ધન wealth.] Wealth consisting of knolwedge. 2. *adj*. Looking upon knowledge as one's only wealth.

જ્ઞાન-પરંપરા, *s. f.* [+ S. परम्परा a series *fr.* पर another.] A series of truths knowable one after another in their order.

જ્ઞાન-પાંચમ, *s. f.* [+ પાંચમ.] The fifth day in the bright half of the month of Kārtika.

જ્ઞાન-પ્રસાર૰ક, *adj.* [+ S. प्रसार॰क spreading *fr.* प्र forth + स to move.] Knowledge-diffusing; spreading knowledge.

જ્ઞાન-માર્ગ, *s. m.* [+ માર્ગ.] Knowledge as the way to the attainment of absorption into the universal spirit; the way of knowledge.

જ્ઞાન-માલા, } *s. f.* [+ માળા.] A garland
જ્ઞાન-માળા, or wreath put around his son by the father or by an ascetic (ઋષિ), &c., when the lad commences the sacred study. 2. Knowledge or truths arranged or systematized.

જ્ઞાન-લક્ષણ, *s. n.* [+ લક્ષણ.] A sign or mark of knowledge acquired or to be acquired.

જ્ઞાન-વલ્લી, *s. f.* [+ વલ્લી.] The creeper of knowledge; the plant which enlarges the understanding. 2.The hemp-plant; bhāng; gānjā.

જ્ઞાન-વાન્, *adj.* [+ वान suffix showing possession.] Possessing knowledge; wise.

જ્ઞાન-વાયુ, *s. m.* [+ वायु.] A brain-disease, which prompts the patient to chatter volubly on learned and profound subjects.

જ્ઞાન-વિ૰જ્ઞાન, *s. n.* [+ वि॰ज्ञान particular knowledge *fr.* वि particularly+જ્ઞાન.] Sacred and profane sciences. 2.General and particular knowledge.

જ્ઞાન-હીન, } *adj.* [+ હીન, હીણું.] Having
જ્ઞાન-હીણુ, no knowledge.

જ્ઞાનાભ્યાસ, *s. m.* [+ અભ્યાસ.] The pursuit of knowledge; study.

જ્ઞાની, *adj.* Wise; sensible; intelligent; knowing.2.Possessing religious knowledge 3. Learned; erudite.

જ્ઞાનીશ્વર, *s.m.* [+ઈશ્વર.] The best among wise men.

જ્ઞાનેન્દ્રિય, *s. n.* [+ ઇન્દ્રિય.] An organ of knowledge; an organ by or through whick knowledge is acquired; an organ of sense The five organs of sense are the ear, the skin, the eye, the tongue, and the nose.

જ્ઞાનોદય, *s. m* [+ઉદય.] The dawn of knowledge.

જ્ઞાનોપદેશ, *s. m.* [+ ઉપદેશ.] Instruction in holy knowledge.

જ્ઞાનોપાસના, *s. f.* [+ ઉપાસના.] Seeking knowledge or wisdom. 2. Worship of God by the intellect.

જ્ઞા૰પ૰ક, *adj.* [S. *fr.* ज्ञा॰प् caus. of ज्ञा:See જ્ઞાન.] Making known; informing; indicating;indicatory;indicative;declaratory.

જ્ઞા૰પ૰ન, *s.n.* Making known; informing. 2. Declaration; proclamation; notification.

જ્ઞા૰પિ૰ત, *adj.* [S.] Made known.

Id. જ્ઞાપિત હુકમનામું A declaratory decree of a court.

જ્ઞે૰ય, *adj.* That is to be known. 2. Fit to be known; knowable.

જ્યમ-ત્યમ, Same as **જેમ-તેમ.**

જ્યાં, *adv. rel,* [S. यस्याम् in which *fr.* यद् which.] In which place; in which case. 2. At which place; where.

Prov. જ્યાં જાય, ત્યાં નસીબ ચાર ડગલાં આગળનું આગળ The more I try, the farther I am off. જ્યાં મળી રોટી, ત્યાં પડયા લોટી Wasps haunt the honey-pot. જ્યાં જાય ફકા, ત્યાં સમુદ્ર સુકા Wherever an unfortunate man goes, he meets whith misfortunes. જ્યાં ન પહોંચે રવી, ત્યાં પહોંચે કવિ The poet's eye sees farther than the sun. જ્યાં રોજગાર, ત્યાં ઘરબાર He makes himself at home, wherever he can work for gain.

જ્યાં-ત્યાં, *adv.* [+ ત્યાં.] In any way; in some way. 2. With the greatest difficulty.

જ્યાંહાં, Same as **જ્યાં.**

જ્યા, *s. f.* [S.] The chord of a segment of a circle. 2. The bow-string.

જ્યાહે, Same as **જાહે.**

જ્યારે, *adv.* [Contraction of જે વારે at which time. See જે which + વાર time; *Cf.* ક્યારે=કે વારે; ત્યારે=તે વારે.] When.

જ્યારે ત્યારે. *adv.* [+ ત્યારે.] Every now and then; often; frequently.

જ્યેષ્ઠ, *s. m.* [See જ્યેષ્ટા. See જેઠ.] The eighth month of the Vikrama year; May-June. 2. *adj.* [S.] Eldest; oldest.

જ્યોતિ, Same as **જોત.**

જ્યોતિષ, *s. n.* Astronomy. 2. Astrology. 3. Mathematical, astronomical and astrological science. 4. The profession, situation, or office of an astronomer or astrologer.

જ્યોતિષી, *s. m.* An astronomer. 2. An astrologer.

જ્યોતિ૰ષ્માન્, *adj.* Having light; brilliant. 2. *s. m.* The sun.

જ્યોત્સ્ના, *s. f.* [S. ज्योत्स्ना *fr.* द्युत to shine. See જોત.] Moonlight. 2. A moon-lit night.

જ્વર, *s. m.* [S.] Fever. 2. Heat. 3. Excitement or an excited mental condition.

જ્વરાંશ, *s. m.* [+ અંશ] Slight fever; feverishness.

જ્વરાંકુશ, *s. m.* [+ અંકુશ.] A medicinal preparation to check fever; an antifebrine; a febrifuge.

જ્વલ૰ન, *s. n.* [S. *fr.* ज्वल् to burn.] Burning; combustion. 2. Fire.

જ્વાલા-ગ્રાહી, *adj.* [See જ્વાળા + S. ग्रह् to take.] Combustible; ignitible. 2. Inflammable.

જ્વલિ૰ત, *adj.* Burnt. 2. Burning; lighted; illuminated.

જ્વાળા, *s. f.* [S. ज्वाला *fr.* ज्वल् to burn.] A flame. 2. A blaze. 3. Extreme anger.

જ્વાળા-મુખી, *adj.* [+મુખ.] Having fire at the top. 2. *s. m.* A volcano.

Id. જ્વાળામુખી પર્વત A volcáno.

ઝ.

ઝ, The twentieth letter of the Gujarātī alphabet, and the eighth consonant.

ઝખ, Same as **જખ.**

ઝકોળ, *s. f.* A breeze; a gale of wind. 2. A wain; a waggon.

ઝક-ઝોળ, *s. f.* [See ઝોળ, ઝોળી.] Absorbed in an occupation; deeply engaged.

ઝગ-ઝગ, *adv.* [S. दग्ध burnt *fr.* दह् to burn. Or, S. झग-झगाय् Imit., To sparkle, to flash.] Brightly; brilliantly.

ઝગ-ઝગ૰તું, *adj.* Sparkling; brilliant; bright; glaring; glittering.

ઝગ-ઝગ૰વું, *v. i.* To gleam; to glitter; to sparkle.

ઝગ-ઝગાટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Brilliancy; brightness; glare.

ઝગડો, Same as **ઝઘડો**.

ઝગ-મગ, [+મુગ redup.]Same as **ઝગ-ઝગ**.

ઝગ-મગવું, Same as **ઝગ-ઝગવું**.

ઝગર, *adj*. Solitary; deserted.

ઝગ-રણુ, *s. n.* Same as **ઝઘડો**.

ઝગવું, Same as **ઝગ-ઝગવું**.

ઝઘડવું, *v. i.* [See યુદ્ધ; or Intens. of ઘડવું; or S. दग्ध burnt.] To fight; to quarrel; to contend; to dispute.

ઝઘડાખોર, [P. खोर fond of *fr.* खुर्दन to enjoy.] Quarrelsome.

ઝઘડા-ઝઘડ, *s. f.* Mutual quarreling.

ઝઘડો, *s. m.* A fight; a contest. 2. A quarrel; a dispute. 3. A law-suit; litigation.

ઝઘાર, *s. m.* [See ઝગઝગ+કાર doing.] A bright light.

Id. ઝઘારે જવું To shine brightly.

ઝઘ્ઘર, *adj*. Heavily bruised.

ઝંખના, *s. f.* [See ઝંખવું.]Care; anxiety. 2. Cogitation. 3. A vision seen in a dream.

ઝંખવાણું, *adj.* [See ઝાંખું + વાણ, વર્ણ.] Ashamed; abashed.

ઝંખવાવું, *v. i.* To be ashamed; to feel ashamed.

ઝંખવું, *v. t.* [Hem. Des. झंखइ=S. संतप्यते he is excited, विलपति he weeps, उपालभते he rebukes, निःश्वसिति he sighs, *fr.* S. दंश to sting.] To be anxious for; to brood over; to regard with anxiety for a long time.

ઝંગ, *s. m.-n.* [See જંગ.] A war; a battle; warfare. 2. A noisy quarrel.

ઝંગી, *adj.* [See જંગી.] Pertaining to a war or battle; martial. 2. Grand; big.

ઝંઘ, **ઝંઘા**, } Same as **જાંઘ** The thigh.

ઝઝણાટ, Same as **ઝણ-ઝણાટ**.

ઝ-ઝણી, *s. f.* The sensation of smart pain; tingling. 2. Passion; impulse.

ઝ-ઝુમવું, **ઝ-ઝુમાવું**, } *v. i.* To project and hang out; to overhang; to jut out. 2. To hang down; to weigh down.

Id. કરજનો બોજો ઝઝુમતો હતો A heavy load of debt was hanging over his head.

ઝં-ઝણાટ, See **ઝણ-ઝણાટ**.

ઝં-જણી, **ઝં-ઝણી**, } Same as **ઝ-ઝણી**.

ઝંજીરો, Same as **જંજીરો**.

ઝં-ઝેટો, **ઝંઝેટો**, } *s. m.* [See ઝાંઝેડવું. *fr.* S. झञ्झा a stormy wind.]Chiding; scolding; reprobating. 2. Reproof; reproach; blame.

ઝં-ઝેડવું, **ઝંઝેડવું**, } *v. i.* [See ઝાડવું.] To scold; to rate; to chide; to upbraid. 2. To treat scornfully; to reprove; to blame. 3. To speak snappishly.

ઝટ, **ઝટ કરીને**, **ઝટ દઈને**, **ઝટ લઈને**, } *adv.* [S. झटिति.] Quickly; forthwith; immediately; in a moment.

ઝટક, *s. f.* A smart and rapid going and returning. 2. A stroke; a whisk.

ઝટકવું, *v. t.* [See ઝટકો, ઝાટકવું.] To shake; to jerk. 2. To winnow; to fan; to pull with a sudden motion. 3. To rate; to scout; to upbraid.

ઝડકામણ, *s. n.* **ઝટકામણી**, *s. f.* } Wages paid for winnowing. 2. Refuse left after winnowing.

ઝટકાવવું, *v. t.* [See ઝટકો.] To strike a sudden blow. 2. To cut off.

ઝટકો, *s. m.* [See ઝટ+કાર showing sound or meaning.] A smart blow; a jerk. 2. A sudden and smart pull. 3. A sudden or smart pain; a shooting thrill; a pang; a twinge. 4. A blow or blast. 5. Harm. 6. The sweep or sway 7. A whisk from the skirts or the end of a piece of cloth or of a garment. 8. A concussion; a wound; a cut.

Id. ઝટકો મારવો To strike a sudden blow. ઝટકો વાગવો To feel a sharp pain, as from a sudden blow. પથરાને શા ઝટકા પડવાના છે? What harm will come to a stone? ઝટકાના બોલ Words piercing or cutting the heart.

ઝટ-ઝટ, **ઝટ-પટ**, } *adv.* Quickly; smartly; with-

out any; in an instant.

ઝટ•વું, Same as ઝુટ•વું.

ઝટા-ઝટી, } **ઝટા-પટી,** } *s. f.* A hasty quarrel; an altercation. 2. A quick sharp fight.

ઝટો-ઝટ, Same as **ઝટ-ઝટ**.

ઝડ, *s. f.* [See ઝટ & ઝટકો.] Alliteration. 2. A particular measure of time in music. 3. Contemplation; deep meditation; absorption or entire occupation of the mind.

Id. ઝડ લાગવી To be absorbed in.

ઝડ•ક, **ઝમ•ક,** **ઝડ-ઝમ•ક,** } *s. f.* [See ઝડ (2) + ઝમ•ક.] Same as **ઝડ•પ**.

ઝડ•કો, *s. m.* [See ઝટ, ઉ•ઝડ•વું.] A tear or rent in a piece of cloth along its length.

Id. ઝડકો ભરવો To sew up a rent in a piece ot cloth.

ઝડ•તી, *s. f.* [See ઝાટો, ઝાટ•વું.] A close or narrow search. 2. Attachment of property. 3. A police inquiry.

Id. ઝડતી લેવી To make a minute examination. ઝડતી લઈ નાખવી To make a searching oral examination. 2. To cross-question. 3. To threaten.

ઝડ•પ, *s. f.* [See ઝડ•પ•વું.] A stoop or swoop (of a bird of prey); a leap; a bound; a spring. 2. Swiftness; quickness; promptitude; haste; briskness.

Id. ઝડપ કરવી-વાપરવી To be swift; to make haste. ઝડપથી Swiftly. ઝડપ મારવી Same as **ઝડપ•વું** To fall upon with a swoop.

ઝડપ-પંખો, A large hanging fan moved with a rope.

ઝડ•પ•વું, **ઝડપી લે•વું,** } *v. t.* [Hem. Des. जझडइ = S. त्वरते it hastens; *fr.* S. झटिति quickly. See ઝટ.] To snatch; to seize: to pounce upon; to seize suddenly; to take quickly.

Id. છોકરાં ઘોડિયામાંથી ઝપાય નહિ, તો શા કામનું? If children are not snapped up from their cradles, what is the reputation of their parents ? = There is no merit won, unless children are eagerly demanded in marriage while they are infants.

ઝડ•પા-ઝડ•પી, *s. f.* A smart scuffling or altercation; a tussle.

ઝડા•કો, *s. m.* [See ઝટ•કો.] A sudden smart blow; a forcible applicatien. 2. An altercation.

ઝડી, *s. f.* [Hem. Des. झडी=S. निरन्तर•वृष्टिः continuous rain. See ઝટ, ઝટ•ક•વું, ઝાડ•વું.] Showers of rain.

ઝડૂકું, *s. n.* [See ઉ•ઝેડ•વું.] A thorny branch of a tree. 2. A troublesome attachment or adjunct; a troublesome companion.

ઝણુ-કાર, **ઝણુ-કારો,** **ઝણુ•કો,** } *s. m.* [S. झण, Imit. + कार suffix showing the sound of the preceding letters.] Tinkling; jingling.

ઝણુ-ઝણુ, *adv*. With a clang; with a jingling sound. 2. Briskly; quickly; smartly.

ઝણુ-ઝણુ•વું, *v. i.* To ring or clang. 2. To ring or tingle; to vibrate tremulously and painfully. 3. To burn and ache; to feel "all on fire"; to glow.

ઝણુ-ઝણુા•ટ, *s. m.* Ringing. 2. Excessive glowing. 3. A loud and excessive clanking; clanging.

ઝણુ-ઝણી, *s. f.* The tingling of a limb asleep; numbness.

Id. ઝણઝણી ચઢવી To be numb; to be benumbed.

ઝણુત-કાર, Same as **ઝણુ-કાર**.

ઝંડિયો કૂવો, *s. m.* [See ઝંડો + કૂવો.] A large and deep well.

ઝંડો, [Hem. Des. झडुओ=S. पीलुवृक्षः a palm-tree.] Same as **ઝુણ્ડો**.

ઝનુન, *s. n. f.* [Ar]. Same as **જનુન**.

ઝંદ, *s. f.* [Zend = S. छन्दः the Vedas.] The Zend language.

ઝપ, **ઝપ-ઝપ,** } *adv.* [Imit. *Cf.* ઝટ.] Suddenly; instantly.

ઝપ•ટ, *s. f.* Haste; hurry. 2. A snatch; a spring; a blow.

ઝપટ-પંખો, A large fan with a handle.

ઝપટપંખો ઝેર ઘણું છે તારી ઝટપમાં,હો વાંસલડી.

—દયારામ.

ઝપ•ટા•વું, *v. i.* To be snatched; to be seized. 2. To be liable to censure. 3. To be obliged to pay money.4. To take ill; to be attacked by a disease.

Id. તે તાવથી ઝપટાયો છે He is attacked by fever.

ઝપા-ઝપ, } **ઝપા-ઝપી,** } *s. f.* [*Cf.* ઝડ•પા-ઝડ•પી.] A slaughter; a massacre. 2. A scuffle.

ઝપા•ટ•વું, *v. t.* To despatch a meal; to devour; to gulp; to gobble up; to swallow eagerly; to bolt. 2. To attack.

ઝપા•ટો, *s. m.* Force.2. A blast; a gust; a puff.

Id. ભૂતનો ઝપાટો A blast from an evil spirit. 3. A blow. ઝપાટો મારવો–દેવો To do a thing in a very short time or briskly ઝપાટામાં, એક ઝપાટે, ઝપાટા સાથે, ઝપાટા-બંધ, In a very short time; quickly. ઘોરવાનો ઝપાટો A snore. ઝપાટો કાઢી નાખવો To threaten. 2. To frighten.

ઝપે•ટ, *s. f.* A beating with stripes.

ઝપે•ટ•વું, *v. t.* To strike; to beat; to inflict blows or stripes.

ઝપે•ટો, Same as **ઝપા•ટો.**

ઝપો-ઝપ, Same as **ઝપ-ઝપ.**

ઝબ, Same as **ઝપ.**

તાહું તેલ મળે, ઝબ ભડકો થાય હો, રંગ રસિયા જી.

—દયારામ.

ઝબ•ક•વું, } **ઝબ•કી ઉઠ•વું,** } *v. i.* To be frightened; to be terrified; to start up.

ઝબ-કારો, *s. m.* [+ S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] A sudden light; a flash of light.

ઝબ•કો•ળ•વું, *v. t.* To dip in water or in any other liquid; 2. To wash.

ઝબ•કોળાં, *s. n. pl.* Frequent dipping in and taking out of water.

ઝબ•લું, *s. n.* [See ઝબ્બો.] A little coat for infants and children.

ઝબા•કો, } **ઝબુ•કો,** } *s. m.* Frequent flashes of light.

ઝબુ•ક•વું, *v. i.* To flash; to make a sudden light.

ઝબો•ળ•વું, [See ઝપ, ઝબ, quickly + બોળવું to dip.] Same as **ઝબ•કો•ળ•વું.**

ઝબો•ળિ•યું, *adj.* Dipped in water. 2. *s. n.* Anything that is dipped in a liquid.

ઝભ•લું, *s. n.* [See ઝભ્ભો+લું, ડું, *fr.* S. ट dim.] A frock. 2. A child's coat; a dress for children.

ઝબ્બે કરવું, Same as **જબ્બે કરવું.**

ઝભ્ભો, Same as **જભ્ભો.**

ઝમ•ક. *s. f.* [S. यम•क *fr.* यम to restrain. Or, See ચમ•ક.] Rhyme; alliteration.

ઝમ•કાર, } **ઝમ•કારો,** } *s. m.* [See ઝમ•ક: ચમક: Or, ઝમ-ઝમ=Eng. *Hum*, Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] A tingling sound; a hum.

ઝમ-ઝમ, *adv.* With a jingling sound. 2. Lightly and smoothly. 3. With a burning sensation.

ઝમા•ક-ઝમા•ક, Same as **ઝમ-કારો.** 2. Same as **ઝમ-ઝમ.**

ઝમ-ઝમા•ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ state.] A loud jingling. 2. A sensation caused on the tongue by eating hot and pungent things.

ઝમ•વું, *v. i.* [See જમ•વું to remain collected and standing.] To ooze out; to dribble.

ઝમા ઝમી, *s. f.* [*Cf.* ઝપા-ઝપી.]The clashing of swords. 2. Battling. 3. Squabbling; jangling; wrangling.

ઝંપ, [See જંપ. ઝંપ•વું.] Rest; ease.

ઝંપ. } **ઝંપ•ક,** } *s. m.* [See ઝમ-ઝમ; or S. झम्प a jump.] A particular way of keeping time in music.

ઝમ્પલા•વ•વું, } **ઝમ્પલા•વી પડ•વું,** } *v. i.* [Hem. Des. झंपइ =S. भ्रमति he rushes.] To rush into (an undertaking, &c.).

ઝંપ•લા•વું, *v. i.* [S. झम्प a jump.] To fall headlong; to precipitate.

ઝંપ•વું, *v. i.* [S. यम् to restrain. See જંપ•વું.] To rest; to enjoy ease.

ઝંપા-પાત, *s. m.* [S. *fr.* झम्पा a *jump* + पात a fall *fr.* पत् to fall.] A sudden fall.

ઝંપા-વ-વું, *v. t.* To throw headlong.

ઝંપા-વું, *v. i.* To be thrown headlong; a fall headlong.

ઝમ્મર, *s. m.* [See જમ્મર.] A great misfortune. 2. A funeral pyre, on which several dead bodies are burnt at the same time.

ઝરખ, *s. n.* A wild animal of the fox-kind.

ઝર-ડ-કો. *s. m.* [See ઉ-ઝર-ડો, ઝડ-કો.] A rent in a garment.

ઝરડ-વું, *v. t.* To rend saddenly asunder (a piece of cloth).

ઝર-ડી નાખ-વું, *v. t.* [+ નાખ-વું.] To scratch; to tear up.

ઝર-ણ, *s. n.* [S. स्रवण *fr.* स्रु to flow; or सृ to move; or क्षर् to drop. *Cf.* S. निर्झर.] A flow of water. 2. A spring; a stream; dribbling of water. 3. The quantity of a liquid that has dribbled out; a leakage.

ઝરણું, *s. n.* [See જીર્ણ.] Becoming old; old age.

ઝર-ણું, *s. n.* [See ઝર-વું.] Birth; being born.

ઝર-ણું, *s.n.* [See જળ-વું.] Being burnt.
મામી રૂદન શાને કરો છો? મરણાં ઝરણાં સંસાર રે.

ઝર-પ-વું, *v. i.* [See ઝર-ણ; or S. सृप् to move.] To flow slowly or in small quantities. 2. To melt away; to be worn out.

કાચો કુંભ જળે ભર્યો, ઝરપતાં કેટલી વાર ?
—**જીવરામભટ.**

ઝર-મર, *s. n.* [+ મર redup. of ઝર-વું.] A kind of thin transparent cloth. 2. Slight rain. 3. A kind of anklets. 4. A gold pendant worn by women between the neck and breast

ઝરમર-ઝરમર, *adv.* Raining slightly; raining (of a slight shower).

ઝર-મરિ-યું, *s. n* Same as **ઝર-મર** A neck ornament.

ઝર-વું, *v. i.* [See ઝર-ણ.] To ooze; to trickle. 2. To leak; to drip. 3. To shed. Id. ચકમક ઝરવી To come to high words; to quarrel loudly.

ઝર-વું, *v. i.* [See ઝુર-વું.] To waste away in langour and pain; to languish; to decline. 2. To wear out. 3. To melt; to be dissolved. 4. To be worn out.

ઝરી, Same as **ઝડી.**

ઝરૂખો, *s. m.* [P. दरीचह् a window *fr.* S. द्वार a door + P. चह् dimunitive suffix.] A portico. 2. A little window; a bull's-eye; an air-hole. 3. A balcony.

ઝરેળી, *s. f.* [See જર્જર.] A cold fit; a shivering fit just before an attack of fever.
દોરડો એ કાંણે બાંધ્યો છે ? શું આવે તાવની ઝરેળી જી;
તું સરખો જેઠ્ઠો થયો રોગિયો,દેખી મુંને ચઢે છે કરેળીજી.
—**પ્રેમાનંદ.**

ઝરો, *s.m.*[See ઝર-ણ. *cf.* S. निर्झर a spring of water.] A fountain; a spring of water. 2. A kind of insect that eats away the leaves of the tree, on which it is found.

ઝલ, *s. m.* A kind of insect; a cricket.

ઝલ-ક, *s. f.* [See ઝળ-ક-વું.] Lustre. 2. Splendour.
ઝલક પલક પૂરી,પત્નિ ! શે ના નિહાળું ?—**પ્રેમાનંદ.**

ઝલક-વું, } *v. i.* To shine brightly.
ઝલકા-વું, }

ઝલકા-વું, Same as **છલકા-વું.**
જોબન રસ ઝલકાય, લૂટો ને, લાલા.—**મણિરામ.**

ઝલા-વું, Pas. of **ઝાલ-વું.** To catch.

ઝલા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ઝાલ-વું.] To get seized or arrested; to ask to seize or arrest.

ઝલી, *adj. f.* Attentive; diligent; eager.

ઝલે, *s.f.* [P. *fr.* S. ज्वल् to burn.] Lustre; brightness; glitter; gloss; polish.

ઝલે-મલે, *s.f.* Splendour; majesty; greatness.

કાનપટી સાહી કર બિનારસ સભા મધ્યે,
ખેંચી જાઉં ખત ધરી, ઝલેમલે કેની છે ?
—**વલ્લભ.**

ઝલેહ-દાર, *adj.* [+ P. दा keeper *fr.* दाश्तन =S. धृ, धार्, to hold,to keep.] Shining; brilliant; polished.

ઝલા-વું, *v. i.* [S. ज्वल् to burn.] To be scorched.

ઝવેર, Same as **જવાહીર.**

ઝવેર-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું.] A room where jewels, ornaments, and other valuable things are kept.

ઝવેર-ડી, *s. f.* A small diamond.

ઝવેરાત, Same as જવેરાત.

ઝવેરી, Same as **જવેરી.**

ઝળ-ક-વું, } **ઝળ-કા-વું,** } *v. i.* [S. ज्वल् to burn. See ચળ-ક-વું.] To shine; to glitter; to sparkle.

ઝળ-કાટ, Same as **ઝળ-ઝળાટ.**

ઝળ-કી, *s. f.* A little heat. 2. External symptoms of heat. 3. External symptoms of any inward perception.

ઝળકો, *s. m.* Gilt; gilding.

ઝળ-ઝળ, *adv.* [Dh. Des. झला=S.मृग जलम् mirage, *fr.* S. ज्वल् to burn.] Luminously; resplendently; brilliantly; glitteringly.

ઝળ-ઝળાટ, *s. m.* [+વૃત્તિ state.] Lustre; glare; brilliancy; splendour.

ઝળ-ઝળિ-યાં, *s. n. pl.* Tears glistening in the eyes.

Id. તેની આંખમાં ઝળઝળિયાં આવ્યાં His eyes were filled with tears.

ઝળ-ઝળિ-યું, } **ઝળ-ઝળું,** } *s. n.* [See ઝળ-મળ.] Twilight.

ઝળ-મળ, Same as **ઝળ-હળ, જળ-હળ.**

ઝળ-વું, Same as **જળ-વું, ઝશી-વું.**

N. B. **ઝળ-વું,** is not used by itself, but only as a reduplication after **બળ-વું,** when it has the same meaning as **જળ-વું,ઝશી-વું.**

ઝળ-હળ, Same as **જળ-હળ.**

ઝળાં-ઝળાં, *s. n. pl.* Excessive light.

ઝળા-મણ, *s. n.*[See ઝાળ-વું.] The cement with which metallic articles are soldered 2. The wages paid for soldering.

ઝળા-મણી,*s. f.* Wages paid for soldering.

ઝળા-વ-વું, *v. t.* To join with a metallic cement; to solder.

ઝળેળો, } **ઝરેળો,** } *s. m.* [See જળ-વું.] A blister on the skin caused by scorching; a blister.

ઝાંક, } **ઝાંખ,** } *s. f.* [Hem.Des. झकयं = S. अल्पम् a little Or, See ઝાંઝવાં.] Seeing or looking at for a short time; a glance. 2. Appearance. 3. A tinge; a slight colour. 4. Dimness. 5. Dimness or weakness of sight.

Id. તેની આંખે ઝાંખ આવે છે-પડે છે-મારે છે-વળે છે, His eyes are weak or dim. કાળા ઉપર રાતાની ઝાંખ મારે છે There is a tinge of red on the black surface.

મારૂં કહ્યું માનો નહિ, જૂઠી મુખ ઝાંક છે.

—**વલ્લભ.**

ઝાંખ-ટું,*s. n.* Dimness caused by clouds or mists in the sky; cloudy or misty weather.

ઝાંખરૂં, *s. n.* [Hem. Des. झंखरो = S. शुष्क तरुः a dried tree. *Cf.*S. शाखा=P. शाख a branch +રૂં a remnant of S. वृक्ष=Pakrit रुक्ख a tree.] A prickly shrub having a few or no leaves on it. 2. A cause of annoyance.

Id. ઝાંખરૂં વળગવું To have a cause of annoyance. ઝાંખરૂં ઝીંટવું To have nothing to do with. 3. To be destroyed; to be ruined. 3. To become childless.

ઝાંખ-વું, *v. t.* [See ઝાંખ.] To glance at; to take a sidelong look at. 2. To peep at; to spy. 3. To gaze; to stare; to look at closely or curiously.

નળિએથી સર્વે ઝાંખિયું, ત્યાં નહિ મીન મેખ.

—**સામળભટ.**

ઝાંખાશ, *s. f.* [See ઝાંખું.] Dimness.

ઝાંખી, *s. f.* A glance; a furtive look 2. Looking at wistfully or in admiration.

Id. ઝાંખી કરવી To catch a glimpse of.

ઝાંખું, *adj.* Dim;obscure; dull in colour; pale; not luminous; not bright. 2. Not clear; murky; gloomy.

Id. ઝાંખું થવું-પડવું To be dim; to lose brightness.

ઝાંજ, } **ઝાઝ,** } *s. f.* [Imit. See ઝમ-ઝમ.] A cymbal. 2. [S. संध्या evening, See સાંજ. Or, See ઝાંઝવાં.] Swimming of the head or eyes; dizziness. 3. Anger; rage; passion; irritation.

Id. ઝાંજ ચઢવી To become angry.

ઝાંજર, } **ઝાંઝર,** } *s. n.* [See ઝાંઝ, 1.] A silver

ornament having jingling bells, worn on the ankle; an anklet. 2. A cymbal.

Id. ઝાંઝરાં પહેરવાં To have the fetters put on. 2. To be arrested. 3. To be punished with imprisonment.

Prov. ઝાંઝર વેચી, શેઠાણી કહેવડાવવું To undergo a substantial loss for the sake of a mere name.

ઝાંજરિ·યાં, *s. n. pl.* Same as **ઝાંઝર.** 2. Fetters (for euphemy).

ઝાંજરી, *s. f.* Cymbals; castanets.

ઝાંઝ, See **ઝાંજ.**

ઝાંઝવાં, *s. n.pl.*[Dh. Des. झंझा *fr.* S. झञ्झा a stormy wind; or झला=S. मृग-जलम् mirage. See ઝાંખ.] A mirage.

Id. ઝાંઝવાનું-જળ-નીર A mirage.

ઝાંઝી, *adj.* Excitable; irritable; angry.

ઝાંટ, *s.n.f.* [See ઝાડ *fr.* S. झाट an arbour.] Same as **ઝાંટું.** 2. Anything trifling. 3. Nothing, (slang).

ઝાંટા, *s. n. pl.* Hair of the pubes.

ઝાંટું, *s. n.* [Hem. Des. झटी=S. लघूर्ध्वकेशाः short erect hair, *fr.* S.झाट a wood a thicket.] Sing. of **ઝાંટા.**

ઝાંનમ, Same as **જહાનમ.**

ઝાંપ, *s. f.* Same **ઝાંખ** Dimness.

ઝાંપ, *s. f.* A fruit-seller's basket.

Id. આંખે ઝાંપ વળે છે A dimness covers the eyes; he is dizzy.

ઝાંપડી, *s. f.* Feminine of **ઝાંપ·ડો.**

ઝાંપ·ડો, *s. m.* [+ડો dim.] A scavenger. 2. The spirit or ghost of a deceased scavenger.

ઝાંપ·લી, *s. f.* [See ઝાંપો.] A wicket in a hedge or compound-wall, serving as a way in or out.

કેઘાડ, ઉઘાડ, માલણ ચાંપલી, શા માટે દીધી ઝાંપલી.
—**સામળભટ.**

ઝાંપ·લો, Same as **ઝાંપો.**

ઝાંપી, *s. f.* A small bamboo-casket.

ઝાંપો, *s. m.* [S. अपि+धान, ઢાંક·ણું. a covering, a lid.] An entrance; a gate; a matted or entangled door or gate in a hedge. 2. The village-gate.

ઝાંય, *s. f.* [See છાયા.] A shadow; a reflection. 3. Lustre; brightness.

ચમર ઢળે ચો પાસથી, છત્રે થાય શુભ છાંય,
તે સાથે વન્હિ ઢળે ઉપરે, જાય છત્રની ઝાંય.
—**રત્નેશ્વર.**

ઝાંસ·વું, *v. t.* [See ઝાંસો.] To give reluctantly or contemptuously.

ઝાંસા-ચિઠ્ઠી, *s. f.* [+ ચિઠ્ઠી.] A written notice fixed to a tree by an outlaw, stating the reasons of his going into outlawry.

ઝાંસો, *s. m.* Annoyance. 2. Annoying language.

ઝાંહે, *adv.* Weakly or sickly. 2. Worn out. 3. Uselessly.

મિત્રમંડળી તારૂં ઝાંહે જશે, જ્યારે યૌવનનો થાશે પાત;
પસ્તાઇશ રે, કહીશ, જ્ઞાન મેં ન ગ્રહ્યું પશ્ચાત્.—**ધીરો.**

જા જઇને કહે તહીં, શું બજે છે ઊભો અહીં ?
ઝાંહે જીવ જશે તારો, લખ્યું એ લલાટ છે.
—**સામળભટ.**

ઝાઈ, *s. m.* [See છાયા.] A protector; a supporter; a patron.

ઝાઉસ, See **ચાઉસ.**

ઝાક-ઝમાળ, Same as **ઝગ·ઝગ·વું,**

ઝાકમ-ઝોળ, *s. m.* [See ઝાંખી+ડોળ·વું, ડોહ·વું.] Delight; joy. 2. *adj.* Clean and clear.

છીંડું ખોળતાં, લાધી પોળ; હવે અખા કર ઝાકમઝોળ.
—**અખો.**

ઝાકરિ·યો, *s.m.* A broad-mouthed earthen vessel.

ઝાકળ, *s. n. f.* Dew. 2. Moisture.

Id. ઝાકળ પડવું To fall (of dew). ઝાકળ ઉતારવું To thrash; to beat. 2. To threaten.

ઝાકળ-વાળું, *adj.* [+વાળુ having.] Covered with dew.

ઝાકળી, *adj.* Dewy. 2. Moist.

ઝાજ, } **ઝાઝ,** } *s. n.*[P. जहाज़] A ship; a vessel.

ઝાઝી, *s. m* One who manages a ship; a pilot.

ઝાઝ મળ્યું, પણ ઝાઝી નથી તો, કંઇ વિધિ પાર ઉતરવા.
—**નિરાંત-ભક્ત.**

ઝાઝું, } **ઝાઝું,** } *adj.* More; greater.

Prov. ઝાઝાવાળાને ઝાઝું દુઃખ=ઝાઝાવાળાને ઝાઝી

પીડા A great ship needs deep water. ઝાઝી કીડીએ સાપને તાણે Union is strength. ઝાઝી સોયાણીએ વેતર વંઠે=ઝાઝા મળે, ને ખાવા ટળે Too many cooks spoil the broth ઝાઝા મોઢે ઝાઝી વાત Everybody's bussiness is nobody's business. ઝાઝા હાથ રળિયામણા Many hands make light work. ઝાઝું કરે તે થોડા માટે He that exalts himself shall be humbled. ઝાઝી ધીર, ઝાઝું દેવાળું Extensive dealings on credit are sure to end in utter insolvency. ઝાઝું ખાય તે ઉકરડાને ભાર Excess in everything should be avoided.

ઝાઝેરૂં, A poetic form for **ઝાઝું**.

ઝાટકણ, *s. n.* [See ઝાટકવું.] The refuse obtained by winnowing corn, &c.

ઝાટકણી, *s. f.* Scolding; blame.

ઝાટકવું, *v. t.* [See ઝટકો.] To winnow; to whisk; to sift; to dust. 2. To blame; to reprove.

Id. ઝાટકી-કાઢવું-નાખવું To blame or scold severely.

ઝાટકો, Same as **ઝટકો**.

ઝાડ, *s. n.* [Dh. Des. झाड *fr.* S. झाटः an arbour, a thicket; or झाली=S. झाटा a thicket; *also* Hem. Des. जाडी=S. गुल्मम् a thicket; or झाडं=S. लता-गहनम् an arbour.]A tree;a plant; a herb. 2. Anything having the form of a tree. 3. A chandelier. 4. A particular arrangement of fire-works, having the appearance of a tree.

Id. વંશાવળીનું ઝાડ A genealogical tree. ઝાડ થવું To stand up in anger,and oppose or assume a posture of attack.ઘોડો ઝાડ થવો To stand on the hinder legs (said of a horse). ઝાડ પંચાળું Changing one's place frequently. 2.Mischievous. ઝાડપર ચઢવું To be puffed up with one's own importance. (દારૂખાનાનું) ઝાડ ઉરાડવું-ફોડવું To set fire to or ignite a pyrotechnic arrangment having the appearance of a tree.

Prov. તે ઝાડે ઝાડે ફરે, તો હું પાંદડે પાંદડે ફરૂં I would make a minuter search than he would. કુમળું ઝાડ જેમ નમાવીએ, તેમ નમે A young twig is more easily bent than an old tree: A tender plant can be given any form. ઝાડને નામે ફળ વેચાય When one is permitted to see a tree, one is inclined to abuse the kindness by plucking its fruits ઝાડ તેવાં ફળ As is the father, so is the son.

ઝાડક-ઝુમક, *s. n.* [See ઝાટકવું,ઝાડકવું+ ઝુમક or ઝુમઝુમ Imit.] The act or process of winnowing, sifting, cleaning, &c.

ઝાડકણ, *s. n.* The refuse remaining after winnowing corn, &c.

ઝાડકવું, Same as **ઝાટકવું**.

ઝાડકો, *s. m.*The act or process of winnowing, &c.

Id ઝાડકો મારવો Same as **ઝાડકવું**.

ઝાડ-ઝુડ, *s. n.* [+ ઝુડ redup. of ઝાડવું or ઝુડવું.] Shaking and dusting; sweeping and wiping.

ઝાડ-પટોળાં, *s. n. pl.* [See જુહાર+પટોળું.] The New Year's Day according to the Saṁvat era; the first day of the month of Kārtika (October-November).

ઝાડ-પાન, *s.n.* / **ઝાડપાલો**, *s.m.* [+ પાન, પાલો.] Vegetation; herbage; simples. 2. Coarse esculent greens and leaves.

ઝાડ-પીપળી, *s. f.* A game for children.

ઝાડ-ભીડ, *s. n.* [+ભીડ.] A place covered over with trees and grass.

ઝાડવું, *s. n.* [+P. वा dim.]A small tree; a plant.

ઝાડવું, *v. t.* [See ઝાટકવું.] To sweep. 2. To shake. 3. To sift. 4. To whisk; to flap. 5. To scold; to rate; to abuse vehemently.

Id. ઝાડી નાખવું To sweep away. ઝાડી ઝપટીને વાળવું To make clean by sweeping and lashing with a piece of cloth.

ઝાડા-વાટ, *s. f.* [See ઝાડો+વાટ way.] The passage out of the body for excreta; the anus.

ઝાડી, *s. f.* [See ઝાડ.] A wood thickly set with small trees or bushes; a thicket. 2. Woodiness. 3. A forest; a wood. 4. Brushwood; underwood.

ઝાડુ,*s.n.*[See ઝાડ•વું to sweep.] A broom; a besom.

Id. ઝાડુ કાઢવું To sweep; to clean. ઝાડુ ખાવું To be disappointed; to be put out of countenance; to be baffled. ઝાડુ મારવું To flatly refuse to grant a request.2.To drive away with contempt.

ઝાડુ, *s. m.* [See *supra.* Or P. जा place + रुबीदन् to clean.] A scavenger.

ઝાડો, *s. m.* [See ઝાડ•વું to sweep.] A narrow search. 2. The discharge from the bowels; a stool.

Id.ઝાડો જોવો,ઝાડો લેવો,To make a narrow search. ઝાડે ફરવું, ઝાડે જવું, ઝાડે બેસવું [In these phrases ઝાડે may be taken as the Locative case either of **ઝાડ** a tree or of **ઝાડો** sweeping.]To ease nature;to evacuate the bowels. ઝાડો ઝપટો All the operations of personal cleanliness, beginning with easing nature in the morning. 3. A particular manner of dispelling the influence of an evil spirit by means of a peacock's feather (પીછી) [In this sense the compound ઝાડો પીછી is used.] ઝાડો નાખવો To make mesmeric passes with a besom of peacock feathers.

ઝાત•કાર, *adj.* [See ઝળ•કા•ટ, ચળ•કા•ટ, જ્યોત,] Brilliant; shining. 2. *s. m.* Brightness; brilliancy. 3. Activity; excitement.

શણગાર સોળે સજે અબળા, થઈ રહ્યાં ઝાતકાર.

—**વીરજી.**

ઝાપ•ટ, *s. f.* [See ઝપ, ઝટ, ઝપ•ટ,] A sharp blow given with a flick.2.Being possessed by an evil spirit.

Id. ઝાપટમાં આવવું, ઝાપટ લાગવી To be possessed by an evil spirit.

ઝાપ•ટ•વું,*v.t.* To dust with sharp blows given with a piece of cloth. 2. To inflict sharp blows. 3. To threaten. 4. To eat eagerly and quickly; to gorge oneself.

ઝાપ•ટિયો, *s. m.* A servant in a temple whose duty it is to disperse the crowd by lashing out with a knotted piece of cloth.

ઝાપ•ટું, *s. n.* A sudden sharp shower of rain.

ઝાબ, Same as **છાબ.**

ઝાબો, *s. m.* [See ઝબોળ•વું.] A leather filter used by oilmen to pour oil into a vessel.

ઝામર,*s. m.*[See ઝામ•વું] A disease of the head and eye.

ઝામર-ઝોલ, **ઝામર-ઝોળ**, *adj.* [See ચામર + ડોલ•વું.] Shaking; rolling. 2. Tottering.

ઝામરી, *s. f.* [See ઝામ•વું.] A kind of boil or pimple on the palm of the hand.

ઝામરો, *s. m.* [See ચામડી+મર•વું.] A large boil or pimple on the palm of the hand.2. A disease of the skin.

ઝામ•વું, *v. t.* [Hem. Des. झामिअं =S. दग्धम burnt. See ઝમ-કારો.] To dip a hot piece of stone, &c., into water or a fluid medicine.

ઝા-મોરો, *s. f. pl.*[See ઝાડ+મોર blossom.] The topmost branches of a tree; the top of a tree.

ઝાયલ, Same as **જાહેલ.**

ઝાર, *s. m.* [Eng.] The Czar of Russia.

ઝાર, *s. m.* [See ક્ષાર.] The tide of the sea coming up towards the shore.

ઝાર•વું, *v. t.* [S. क्षल्, क्षाल्, to wash.]To wash with hot water.

ઝાર•વું, *v. t.* [S. क्षर् to drop] To sift; to separate finer portions from the coarser.

ઝાર•વું, *v. t.* [See ક્ષાર or ઝાળ•વું.]To unite with a metallic cement; to solder.

ઝારી, *s. f.* [See ઝર•વું.]An ewer; a water-pot having a long neck;a flagon;a pitcher; a kind of goblet having a spout.

ઝાડું, *s. n.* [See ઝાડ, or ઝાંખરૂં.] A large branch of a tree.

ઝાડું, *s. n.* [See ધાડું.] A group; a troop.

ઝારો, *s. m.* [See ઝાર•વું to drop; or ઝારી.] A kind of ladle or cooking utensil,having many holes and serving as a sieve.

ઝાલ,*s.f.*[Dh.Des. झला=S.मृग-जलम a mirage, *fr.* S. જ્વાળા a flame.]The flame of a candle. 2. Rays of heat. 3. A bright ear-ring. 4.A gust of heat from a furnace. 5. [See જ્વાળા or ઝાપટ.] A sudden gallop or leap. 6. A rush of indignation.

ઝાલક, Same as **છાલક**.

ઝાલર, *s. f.* [S. झल्लरी a curl.] The fringe; an ornamental appendage to the borders of garments or furniture. 2.Pulse soaked with water, and sprouting.3.[S.झल्लरImit.] A gong.4.A circular and shallow tray of wicker-work with a border.

ઝાલ·વું, *v. t.* [S. धृ, धार्, to hold; or ग्रह to take.] To hold; to catch.

Id. હાથ ઝાલવો Lit. To catch the hand of; to catch by the hand. Hence, 2. To help; to take under one's patronage.3. To marry. હાથ ઝાલીને ઉભું રાખવું Lit. To catch by the hand and ask to stand. Hence, 2. To have a friendly influence over; to be so intimate as to be able to exercise an influence over one's conduct. ઝાલી પાડવું To make up the distance between.

જોબનિયાં ને જૂડું રે, ભાઈ નહિ ઝાલવું.
—**ભોજોભગત.**

ઝાલા, }
ઝાલો, } *s. m.* A tribe of Rajputs.

ઝાવસોઇ, *s. f.* [Ar. या हुसेन O, Hussain.] 'Ya Husain,'a cry often heard in the tabut holidays; wild and frantic leaps and cries. 2. Riotous conduct.

Id. ઝાવસોઈ કુટવી To leap and cry aloud riotously.

ઝાવ·ળી, }
ઝાવ·ળી, } *s. f.* [See ઝાડ a tree + Hem. Des. साहुली=S. भुज the arm.]Thatch; cadjan; a dried branch of a cocoa-nut or palmyra tree.

ઝાવાં, *s. n. pl.* [See ઝાલ·વું. to catch.] The struggles of a drowning person.

ઝાહી, *adj*. Wishing well to.

ઝાળ, Same as **ઝાલ**.

ઝાળ·ણ, *s. n.* [See ઝાર·વું.] Soldering; joining with a metallic cement. 2. A metallic cement.

ઝાળ·વું, *v. t.* [See જ્વાળા flame; or ઝાર·વું to solder.] To solder; to unite or fasten with a metallic cement.

ઝિ·ક·વું, }
ઝિ·ક·વું, } *v. t.* [See ઝી·ક Imit.]To dash against the ground. 2. To throw down with force.

Id. માથું-લમણું ઝિક૦Lit. To strike one's head or temples. Hence,2.To give trouble to the head; to make one undergo useless mental trouble.

ઝિંઝો·ટી, *s. f.* [See ઝંપા + ટી dim.] A particular air in music.

ઝિંટ·વું, *v. t.* [See ઝાંટ, ઝાંટ.] To attach; to append.

ઝિકા·ળ·વો, *s. m.* [See ઝિક·વું.] A brick reduced to powder by dashing it against the ground or a stone.

ઝિઝવો, *s. m.* A kind of grass.

ઝિપટો,*s.m.*A medicinal drug; liquorice.

ઝિપ·વું, *v. t.* [S. क्षिप् to throw.] To catch a falling thing so as to prevent it from falling on the ground.

ઝિલ·વું,*v.t.*[See ઝાલ·વું.]Same as **ઝિપ·વું**. 2. To follow; to join; to take part in.3.To catch; to seize; to hold. 4. To catch the words of the leader in a singing party;to take up the refrain in singing.

Id. માગું ઝિલવું. To accept a proposal of marriage for a daughter.

ઝિલ·વું, *v. i.* [See ખેલ·વું.] To sport in water; to bathe.

જમુનાજી જળ ઝિલવું, સાહેલી, રે. —**બાપા.**

ઝીંક, *s. f.* [Imit.] Dashing. 2. Dashing by reason of contempt or disgust.

ઝીંક, Same as **જક**.

ઝીંકો, Same as **ઝિકા·ળ·વો**,

ઝીંઝરટો, *s. m.* A medicinal plant.

ઝીંઝી, }
ઝીંઝોટી, } *s. f.*[S. झिण्टी.]A kind of tree, the leaves of which are used in rolling cigars.

ઝીંટ, }
ઝીંટું, } *s.n.*[Seeઝાંટ. ઝાંટું.]An appendage. 2. A troublesome companion.

ઝી, Same as **ધી**.

ઝીક, *s. f.* Same as **ઝીંક**.

ઝીક, *s. f.* A particular kind of lace or ribbon.

Id. ઝીક ટીકડી A circular piece of lace.

ઝીક•ણુ, *s. n.* [See ઝીક.] Trouble; annoyance.

ઝીક•વુ઼, Same as **ઝીંક•વું**.

ઝીકો, *s. f.* Dust of bricks, used by children to cover their writing boards.

ઝીણુ, Same as **ઝીણું**.

ઝીણુ•પણુ, *s. n.*
ઝીણ•વટ, *s. f.*
ઝીણા•ઈ, *s. f.*
ઝીણા•પણું, *s. n.*
ઝીણા•શ, *s. f.*
} [See ઝીણું+પણ, પણું, વૃત્તિ.] Minuteness; acuteness; keenness. 2. Acuteness of intellect; acute intelligence or power of observation. 3. Wisdom; prudence.

ઝીણાશ, *s. f.* [See ઝીણું or ક્ષીણ.] Minuteness. 2. Fineness.

ઝીણું, *adj.* [Dh. Des. झीणं little, small, *fr.* S. क्षीणम् wasted, slender; See ક્ષીણ.] Thin. 2. Small; little. 3. Fine.

Prov. ઝીણો પણ રાઇનો દાણો Small but sharp or effective.

ઝીમી, *s. f.* A black garment worn by women.

ઝીમેલ, Same as **ધિમેલ**.

ઝીલ, *s. f.* A kind of plant. 2. An instrument used in reaping fields.

ઝીલ, *s. f.* [See ઝાલ•વું to catch.] A particular wire in an Indian lute, catching up and continuing the previous note to a high pitch. 2. A large earthen jar for holding grain. 3. A deep reservoir of water.

ઝીલ•વું, Same as **ઝિલ•વું**.

ઝીલો, *s. m.* Same as ઝીલ A particular wire, &c.

ઝુંટ, *s. f.* [See ઝુંટ•વું.] A sudden attack; snatching; taking by suddenly surprising.

Id. ઝુંટ મારવી To make a sudden attack and capture.

ઝુંટ•વું, *v. t.* [S. मुक्त abandoned, left. *fr.* मुच् to abandon, to leave. Or, See ઝટ.] To snatch; to seize by force or violence.

Id. ઝુંટી લેવું, ઝુંટવી લેવું To snatch away.

ઝુંટા-ઝુંટ, *s. f.* A disorderly attack; a capture

ઝુંટા•વ•વું, *v. t.* To attack and capture and plunder. 2. To take by force.

ઝુંપ•ડી, *s. f.*
ઝુંપ•ડું, *s. n.*
} A hut; a cottage; a hovel.

ઝુંક, *s. n.* [Mar. झोप sleep.] Swinging of the head to and fro owing to sleep, dullness, or intoxication.

ઝુંક•વું, *v. i.* To swing to and fro; to nod.

ઝુંસરી, Same as **ધુંસરી**.

ઝુંસરું, *s. n.* A large ઝુંસરી.

ઝુક•વું, *v. i.* [See ધૂ, ધૂણ•વું, to shake.] To lean; to be inclined. 2. To project.

ઝુ•કા•વડા, *s. m. pl.* [+વૃત્તિ state.] Throwing with force. *Cf.* **ઝો•કા•વડા**.

ઝુ•કાર•વું, *v. t.* [See ઝોકો, ઝુક•વું.] To make a camel to sit down on the ground.

ઝુકા•વ•વું, *v. t.* To cause to bend. 2. To throw. 3. To throw oneself into; to be rash. 4. To put on (an ornament) with the air of a dandy.

ઝુજ•વું,
ઝુઝ•વું,
} *v. i.* [S. युध् to fight.] To fight; to contend. 2. To strive. 3. To watch to attack.

રણમાં ઝુઝે રહી, વાઘ સાથે બાથ ઘાલે;
હસ્ત, દંત, ને હાથ, છડપથી મરડી આલે.
—સામળભટ.

ઝુઝા•ર, *adj.* [+ કાર doing.] Skilled in or fond of war; warlike. 2. *s. m.* A warrior. 3. Fighting; a fight.

ઝુઝા•વ•વું, *v. t.* [Caus. of ઝુઝ•વું.] To cause to fight. 2. To cause to be fatigued.

ઝુટ•વું, Same as **ઝુંટ•વું**.

ઝુડ•વું, *v. t.* [S. युध् to fight. See ઝુજ•વું.] To beat. 2. To thrash. 3. To cudgel; to strike. 4. To obtain by continued persecution.

Prov. નીચી બોરડી સૌ ઝુડે Anybody may oppress the weak.

ઝુડિ•યું, *s. n.*
ઝુડિ•યો, *s. m.*
} A threshing stick; a flail.

ઝુડો, *s. m.* [See **જુડી**.] A bunch of false hair used by women in making up the coils of their hair.

ઝુણ્ડ, *s. n.* [Hem. Des. झाडिलिया = S. रास= सदृशी क्रीडा a wild dance.] A company; a troop; a body; a swarm; a flock; a herd; a

multitude; an assembled body; a crowd.

ઝુણ્ડો, *s.m.*[See ઝંડો.] A flag; a banner; a streamer; an ensign.

Id. ઝુણ્ડો ઉઠાવવો Lit. To raise the banner of war.2. To declare war.3.To be the leader in a revolt. ઝુણ્ડો ઉડાડવો Lit To cause banners to fly.2. To be triumphant or victorious. ઝુણ્ડો રોપવો To plant a flag. 2. To conquer.3. To lay the foundation of one's power.

ઝુણ-ઝુણ, *adv.*[Imit.]Tinkling; jingling.

ઝુપ.ડી, Same as **ઝુંપ.ડી.**

ઝુંપડું, Same as **ઝુંપ.ડું.**

ઝુમ, *s.f.* [See ઝેમ.] The influence of drink or of opium.

ઝુમ, Same as **ઝુમખું.**

ઝુમખ.ડાં, *s. n.pl.* [See ઝુમખો.] A kind of fruit.

ઝુમખ.ડું, *s.n.*A group; a troop, an assembly. 2. A bunch.

ઝુમખું, *s.n.*
ઝુમખો, *s.m.* } A bunch; a tassel; a cluster. 2. A knob in an earing; a kind of pendant; a boss. 3. A group; a troop; an assemblage.

ઝુમ.ણું, *s.n.* [Guj. ઝુમ Imit. See ઝમ-ઝમ, ઝમ-કાર.] A kind of tinkling ornament.

કુણ્ડળ કાનમમાં રે, પડયાં પ્રતિબિમ્બ, કપોળે ઝળકે;
ઝુમણું, વેળિયું, રે, મોતી ભરિયું લટકે, લળકે.

—**દયારામ.**

ઝુમ.વું,
ઝુમી રહે.વું, } *v. i.* [Imit. See ધ્રુમ.વું.] To aim at;to watch one's opportunity.2.To be on the brink of tumbling down; to be tottering.

ઝુમ્મર, *s. n. f.* [See ઝુમ.વું, ધ્રુમ.વું.] A chandelier.

ઝુરણ, *s. f.* Same as **ઝુરાપો.**

વચન બાણ લાગ્યાં લક્ષ્મણને, તાપ ઉપન્યો તનમાં રે;
બહુ એ પેર પડી લક્ષ્મણને, ઝુરણ લાગી મનમાં.

—**સીતાજીની કાંચળી.**

ઝુર.વું, *v. i.* [Dh. Des. झूरियं=S. जीर्णम् become old *fr.* जॄ to become old; *also* Hem. Des. जूरइ=S. खिद्यते he is distressed, स्मरति he remembers. *fr.* जॄ.] To pine and waste away; to droop; to languish; to be emaciated; to fade.

Id. ઝુરી ઝુરીને મરી જવું To pine and waste away to death; to fret to death.

ઝુરા.પો, *s. m.* [+તાપ heat.] A decay of spirits; dejection; sorrow; pining away.

ઝુલ, *s. f.* [See ઝુલ.વું.] A cloth-border; a cloth cover for the body of a horse, &c.

ઝુલ.ડી, *s.f.* A loose garment for little children.

ઝુલ.ણાં, *s. n. pl.* Swinging. 2. A swing; a cradle. 3. Lullabies.

ઝુલ.ણા,
ઝુલ.ના, } *s. m. pl.*A particular metre.

ઝુલ.તું, *adj.* Pendent; hanging; jutting. over;dangling; swinging; waving to and fro; hanging loose and quivering;nodding; oscillating.

સંવત્સર એક વીત્યો, યજુર્વેદ ત્યારે શીખ્યો;
ઈન્દુ પૂર્ણપણે સર્વ, મિન્દુ રહ્યો ઝુલતો.

—**વલ્લભ.**

કાંટા પડી ગયા અતી, જીભ પર ઝુલતા. —**વલ્લભ.**

2. Suspended from an office; uncared for; neglected. 3.Unaccomplished.

Id. ઝુલતું રહેવું To remain unaccomplished. ઝુલતું મેલવું To leave unaccomplished. ઝુલતો દીવો-ઝુલતું ફાનસ A revolving light.

ઝુલ.વું, *v. i.* [See ડુલ.વું ડોલ.વું. Or S. ધ્રૂ, ધ્રૂ.નુ, to shake.] To hang.2.To swing. 3. To nod. 4. To shake; to oscillate.5.To go lazily or leisurely along;to dangle.6.To saunter.

ઝુલાવન-હાર,
ઝુલાવન-હારી, } *adj.*[+કાર a doer *fr.* કર.વું.] Giving a swing (to a cradle, &c).

ઝુલા.વ.વું, *v. t.* To cause to swing. 2. To cause to shake.

ઝુલો, *s. m.* [See ઝુલ.વું. to shake] A swing. 2. An oscillation. 3. A loss.

Id. ઝુલા ખાવા To swing; to oscillate.ઝુલા દેવા-ખવડાવવા To put off or postpone the fulfilment of an agreement.

ઝુલ્ફ,
ઝુલ્ફાં, } Same as **જુલ્ફ, જુલ્ફાં.**

ઝુસર, See **ઝુંસરું, ધુંસરું,** A yoke.

વરરાજાને પોંખ્યા લાડકડીની માતે.
ઝુસર, મુસળ, ત્રાક, રવાઈ, રીતે ભાતે.
—દયારામ.

ઝુસરી, Same as **ઝુંસરી.**

ઝુતી, *s.f.*[See ઝુમ•વું, *fr.*S युध् to fight.] A fight. 2. A dispute; an altercation.

ઝૂજ•વું, Same as **ઝુજ•વું, ઝુઝ•વું.**

ઝૂઝત પૈં ઈક,રચત વાજી,વાલિ તણી ભણી,ચાલીગયા ધણી
—વલ્લભ.

ઝૂડ, *s. n.* [See ઝડ] A large alligator.

ઝૂમ, Same as **ઝુમ.**

ઝૂલ, *s. f.* Same as See **ઝુમ•ખું.**

જુગલ શ્રવણે ઝાલ મણિની રે ચળકે,
તેની ઉપર ઝૂમ પાનડીઓ ઝળકે.
—દયારામ.

ઝૂલ, Same as **ઝુલ.**

ઝૂલ, [See ઝીલ a particular wire, &c.] The portion in a ballad, which joins two principal parts.

ઝેણુ, *s. f.* [See ઝીણું.] Fine powder or dust. 2.Smoke issuing from a tobacco pipe, &c. 3. *s.n.* [See ઝનુન.] Madness; fanaticism.

ઝેર, *s.n.*[P.See ઝેહેર.] Poison.2. Anger. 3. Disgust; annoyance. 4. Antagonism; enmity.

Id. ઝેર આપવું-દેવું To kill by poison. ઝેર ચઢવું To work; to produce the effect (of a poison) ઝેર ચઢવું-આપવું To get angry with. એની આંખમાં ઝેર વરસી રહ્યું છે His look shows that his mind is under the influence of anger. ઝેર ઉતરવું To subside (of a poison). ઝેર ઉતારવું To remove a poison by an antidote. ઝેર વાવવું To sow the seeds of a quarrel. ઝેર થવું To lose the favour of. 2. To be an object of dislike. ઝેર વાળવું.To be jealous of. 2. To be ready to do harm to.

ઝેર, See **ઝાંઝર.**

ઝેર-કચુરો, *s. m.* [+કચુરો.]Strychnia.

ઝેર•ણી, *s.f.* A small churning handle.

ઝેરી, }
ઝેરીલું, } *adj.* Poisonous. 2. Envious; malicious; inimical.

ઝેંઠ, *s. n.*[See ઝર•વું to drop.] A sharp shower.

ઝેસુ, *s. f.* Dust.

ઝૅક, *s. f.* Same as **ઝોકો.**

ઝો•ક, *s.f.* [See ઝુક•વું.]A bending; an inclination;a leaning over.2.Deviation from perpendicularity. 3. A swinging motion. 4. A loss.5. A sudden thrust in the eye. 6. [S. गोष्ठ a cow-pen.]An enclosure near a village,in which goats and sheep are kept.

Id. ઝોક લાગવી-વાગવી To suffer from a thrust in the eye. 2.To suffer a loss. ઝોક ઉતારવી To make mesmeric passes to cure the eye from the effect of a thrust.

સુચ્છમ શરીર કિયો, રામ નામ રૂદે લિયો;
બાંકો બળવંત બડો, ઝુકાય દિયો ઝોકમાં.
—સામળભટ.

ઝો•કં•ડા, *s. m. pl.* [See ઝોકા•વ•વું to toss up. *Cf.* ઉછા•વ•વું.]The hearty enjoyment of a feast; merry-making; revelry.

ઝો•ક•વું, *v. t.* To throw; to toss;to fling. 2. *v. i.* To rush; to throw oneself into a work rashly; to venture.3. To nod or doze through dullness or intoxication.

ઝો•ક-વાડા, *s. m. pl* [+વૃત્તિ state.] Rushing blindly (of an enterprise.)

ઝોકા•વ•વું, *v. i.* To rush blindly. 2. To venture. 3. To launch (a boat) at a time of danger.

ઝો•કું, *s. n.* A nod; a doze.

Id. ઝોકું ખાવું To nod; to doze. બેઠાં બેઠાં ઝોકાં ખાવાં To sit idle or doing nothing.

ઝો•કો, *s. m.* A swing; an oscillation. 2. The act of reeling. 3. A fraudulent turn of a balance in weighing out goods. 4. A thrust in the eye; *Cf.* **ઝોક**; 5.

Prov. દુખતી આંખે ઝોકો વાગે Lit. The eye already paining gets a blow; It never rains, but it pours; Misfortunes nevere ome singly.

ઝોટ, *s. f.* }
ઝોટ•ડી, *s. f.* }
ઝોટી, *s. f.* }
ઝોટું, *s. n.* } [Hem. *Des.* झाट्टी = S. अर्धमहिषी a young she-buffalo. See દુગ્ધ; દુઝ•વું, દોહ•વું, to milk +ડી dim.] A milch buffalo.

માનની કહે રે મિત્ર સુણ, નથી મારે કાંઇ ખોટ;
ઊતરે ઘૃતની તાવડી, દશ દુઝે છે ઝોટ.
—સામળભટ.

તેં તો દાવ કહી આપ્યું અન્ન તણું,
ક્યાંથી દુકે હું તો ઘેર ઝોટી. —નરસિંહમહેતો.

ઝોટિંગ, *s. m.* [See ધતિંગ *fr.* S. दहन burning, or જ્યોત flame, + અંગ the body.] The spirit of deceased person supposed to be wandering about as a goblin.

ઝોડ, *s. n.* An apparition; a ghost; an evil spirit. 2. A tiresome or troublesome person.

Id. ઝોડ વળગવું To be bothered by a tiresome or troublesome peron. ઝોડ ઝડપ Being possessed by an evil spirit.

ઝોણુણી, *s. f.* [See ઝોળી.] A bag with a narrow mouth. 2. [See ઝોળી, ઝુલ-વું.] A child's cradle; a swing for a child to sleep in.

ઝોબા-વું, **ઝોભા-વું**, **જોબા-વું**, **જોભાવું**, *v. i.* [See ઝોબો, જોભો, ઝોબો. To be totally deranged in the functions of the body. 2. To be unconscious.

ઝોબો, **ઝોભો**, Same as **જોભો**.

ઝોર-ણી, *s. f.* **ઝોર-ણો**, *s. m.* See ઝોળી.] A bag; a wallet; a bag with four mouths.

ઝોલું, *s. n.* [See ઝુલ-વું, ઝુલો, ઝોકો.] A company; a crowd; a body; a multitude. 2. Same as **ઝોકું**. A nod, dozing.

Id. ઝોલાં ખાવાં To nod. 2. To move or be shelved from day to day; to be postponed from day to day. ઝોલાં ખવડાવવાં To postpone from day to day.

ઝોલો, **ઝાલ્લો**, Same as **ઝુલો**.

ઝોળ, Same as **જ્વાળા**.

ઝોળ-વું, **ઝોળી નાખ-વું**, *v. t.* [See ઝુલ-વું, + નાખ-વું. To shake. 2. To catch a man's arms and shake him; to torment.

ઝોળા-વો, Same as **ઢોળા-વ**.

ઝોળા-શેક, *s. m.* [See ઝોળી શેક, શેક-વું.] Fomentation with a heated bag containing medicinal drugs.

ઝોળી, *s. f.* [See ઝુલ-વું, ઝુલો, ઝોલો.] A four-mouthed bag. 2. A wallet of a beggar or a religious mendicant.

Id. ઝોળી લેવી. Lit. To take up a wallet for begging. Hence. 2. To be an ascetic and live by begging. 3. To be a beggar.

ઝોળી-પોળી, *s. f.* [+ પોળી redup.] The ceremony of swinging a newborn baby in its cradle at the time of giving it its name,

ઝોળી પોળી પીપળ પાન, ફોઇએ પાડ્યું ફુલાનું નામ.
—ભાષા.

ઝોળું, Same as **ઝોલું**.

Id. ઝોળેઝોળાં Several groups; many groups; a large number composed of many groups.

ઝોળો, *s. m.* Same as **ઝુલો, ઝોલો, ઝોકો**.

ઞ-ñ.

ઞ, *s. m.* The twenty first letter of the alphabet, and the tenth among the consonants.

N. B.—There is no word beginning with **ઞ**.

ટ.

ટ, The twenty-second letter of the alphabet, and the first of the class of the ceretrals or linuals (મૂર્ધસ્થાની).

ટક, *adv.* [Imit. *Cf.* Eng. *Tick.*] Showing the found *take*.

ટક-ટક, *s. f.* [Imit. *Cf.* Eng. *Tick-tick.*] Unceasing and troublesome speech; a chat. 3. Wrangling; squabbling. 4. *adv.* With a stare; with a fixed gaze.

ટક-ટકા-રો, *s. m.*[+ કાર doing *fr.* કર-વું.]

A tinkling sound. 2. Prattle; chatter.

ટક-ટકિ૰યું, *s. n.* Anything that makes a continuous troublesome sound.

ટક૰વું, *v. i.* [Mar. टिक॰ण *fr.* S. तितिक्षा endurance,patience,*fr.* ति॰तिक्ष॰ति Desid. of तिज् to endure, to suffer. Or See તગાવી *fr.* Ar. तकावी *fr.* कुवत्, કૌવત. strength.] To endure; to continue; to last. 2.To remain; to stay.

ટકા૰ઉ, *adj.* Durable; lasting; permanent; of long continuance.

ટકા૰વ, *s. m.* Durability; stability. 2. Remaining; staying.

Id. ટકાવ કરવો-રાખવો To stand firm; not to yield; to hold on under unfavourable circumstances.

ટકિ૰યો, *s. m.* [See તકિ૰યો,] A wooden or metallic support serving as a cushion, used while taking meals; a pillow.2.Same as **તકિ૰યો.**

ટકો. *s. m.* [S. त्रि॰क a group of three, a triad, *fr.* S. त्रि three.] A measure of value equal to three quarters of an anna or nine pies. 2. A rupee in value. 2. *s. m. pl.* (ટકા) Money; wealth.

Id, એક, બે, ત્રણ, ઇ૦ ટકા, One, two, three, &c., per cent. ટકાનું માણસ A worthless person. ટકાની પિંજારી A miserable creature. ટકા કરવા To sell things for money. 2. To make money; to amass a fortune. આ તને વેચીને ટકા કરે એવો છે Lit. He can sell you away and make money. 2. He is shrewd enough to cheat you, and rob you of your money. ટકા ઉઘરાવવા To beg. પૈસે ટકે સુખિયા લોક Well-to-do people. ટકા ચઢવા To increase (of interest on money borrowed or lent). ટકા ચઢાવવા To exaggerate.

Prov. ટકાના ત્રણ શેર Very cheap.2.Worthless. ટકે શેર ભાજી, ટકે શેર ખાજાં Absence of discrimination. ટકાની ડોશી ને ટબુ મુંડામણ Great toil, little work: Much ado about nothing. ટકો પૈસો લે, ને મને જીવતી જવા દે Take from me whatever I have,and save my life. ટકો પૈસો લે, ને મને ગણ I would spend anything to gain reputation. ટકો મળે, પણ તક મળે નહિ. Make use of your opportunity at any cost: Make hay while the sun shines.

ટકો-ટક, Same as **ટકો-ટક.**

ટ૰કોર, *s.f.*[See ટું-કારો.] Ridicule;irony; a burlesque.

ટકોર-ખાનું, *s. n.* [See ટ૰કોરો + ખાનું.] A raised seat made for drummers; a place where kettledrums are beaten.

ટ૰કોર૰વું,*v.t.*Lit. To give a quick smart blow.Hence,2.To give a warning;to warn; to caution.

ટ૰કોરી, *s. f.* A small **ટ૰કોરો.**2. A small bell.

ટ૰કોરો, *s. m.* [Guj. ટ Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] A quick smart blow;a stroke. 2. A fillip.

Id. ટકોરો મારવો To give a quick smart blow. 2. To give a warning; to warn; to caution. ટકોરો મારે એવું Surpassing; superior to. ટકોરો મારી જેવું To make an experiment by striking a quick smart blow. 2. To try the patience of a man by striking a blow. 3. To test. ચારને ટકોરે At the stroke of four o'clock in the morning.

ટ-કોળ, *s. f.* [See ટક, ટ૰કોરો, ટોળ.] A joke; a piece of fun.

ટક્કર, *s. f.* [Imit.See ટક, ટ૰કોરો.] A blow with the horns or forehead; a butt. 2. An effort at rivalry.

Id. સામી ટક્કર Resistance. ટક્કર લેવી To resist. ટક્કર જીલવી To resist successfully.ટક્કર મારવી To give a violent blow.

ટગ-ટગ, Same as **ટગર-મગર,**

ટગ૰મગ, *adv.* Same as **ટગર-મગર.**

ટગ-મગ, *adv.* [See ડગ-મગ.] Tottering; about to fall down.

ટગર-ટગર, **ટગર-મગર**, } *adv.*[Imit.]Gazing;staring.

Id. ટગર-ટગર જેવું To gaze vacanty or helplessly.

ટગુ-મગુ, *a.*[Imit.See ડગુ-મગુ.]Tottering. 2.Continuing with interruptions.3. Walking with interruptions.*adv*;Interruptedly.

ટંક, *s. m. f.* [S. टङ्क् to fasten; टङ्कि to cut up. *Cf.* The derivation of Eng. *Time*

fr. Lat. tempus *fr.* Gr. temno to cut.] A fixed time.

Id. એક ટંક, બે ટંક, ઇo, One time, once; two times, twice, &c.

ટંક, Same as **ટાંક** A small measure of value.

નરસિયા રંકને ટંક કરૂણા કરો,દીનબંધુ વળ્યો આંક આડો.
—**નરસિંહ મહેતા.**

ટંક, Same as **ટાંક** A rupee.

ન આણશો મનમાં અશંક; તમ આવે પામ્યા લખ ટંક.
—**પ્રેમાનંદ,**

ટંકણ-ખાર, *s.m.*[S. टंक.टंकण+ખાર.] Borax.

ટંક-શાળ, ટંક-સાળ, *s. f.* [S. टङ्क-शाला *fr.* टङ्क a stamped coin *fr.* टङ्क to fasten;उट्टङ्कto cut up, to scratch, to dig up, + શાળા place.]A mint.

ટંક-શાળી, ટંક-સાળી, *s. m.* An officer in a mint; the mint-master.

ટં·કાર, *s. m.* [S. *fr.* टम् Imit. +कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] The sound of a bowstring; a twang.

ટંકા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of ટાંક·વું.] To get a mark made with a chisel. 3. To attach with a pin (of a piece of paper).4.To make a note of in writing.

Id. ભેંસ ટંકાવવી To get a she-buffalo covered.

ટંકિ·ત, *adj.* Made rough with a chisel. (of the surface of a mill-stone, &c.). 2. Marked with small pits or depressions.

ટંકે-ટંક, ટંકો-ટંક, *adv.* [See ટંક.] Exactly at the fixed time; timely. 2. Brimful. 3. Just up to the brim or end, and nothing more than that (of a liquid).

ટંગ·ડી, Same as **ટાંગ** 2. Same as **તંગડી.**

Id. ટંગડી ઝાલવી To catch by the leg.

ટંગા·વું, *v. i.* [Pass. of ટાંગ·વું.]To be suspended or hung.

ટચ, *s. m.* [Eng. *Touch.*] She unit of measure of the quality of gold.

Id.સો ટચનું સોનુંGold of the best quality.

ટચ-લઈ-ને, *adv.* [Guj. ટચ Imit. *Cf.* ટક + લે·વું.] In a moment;in a trice;immediately.

ટચ·ક-ડી,*s. f.* [Guj. ટચ·ક Imit.] A fillip; a sound produced by a jerk of the middle finger forced suddenly from the thumb.

ટચ·કારી, [Guj. ટચ Imit. *Cf.* ટક,+ S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] Same as **ટચ·ક·ડી.**

ટચ·કિ·યું, *s. n.* [See ટચ·ક·ડી.] A stiff back; stiffness of the back owing to rheumatism.

ટચ·કું,*s. n.* [See ટચ·ક·ડી,] A hint; an insinuation.2.[Preceded byટાણુંas**ટાણું-ટચ·કું**] A particular occasion. 2. A ceremony; a festivity; a festive occasion.

ટચરો, Same as **ઢચ્ચરો, ઢચ્ચર.**

ટચ·લી આંગળી, *s.f.* [+આંગળી.] The little finger.

ટચા·ક,*adj.* [See ટચ·ક·ડી, ટચ·કારી.] Vain; boastful.

ટચાક, *adv.* [Imit.] Noisily dashing against.

ટચા·ક·ડી, ટચા-કરી, Same as **ટચ·ક-ડી.**

ટટવા·ણી, *s. f.* [See ટટ્ટુ.] A pony mare; a small mare.

ટટવું, *s. n.* A small horse; a pony.

ટ·ટ·ળ·વું, Same as **ટવળ·વું,**

ટ-ટળા·ટ, Same as **ટળ-વળા·ટ.**

ટ-ટળા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of ટ-ટળ·વું.] To make restless. 2. To cause to pull on in hope. 3. To torment by giving a cause for hope; to tantalize. 4. To starve; to famish.

ટ-ટાર,*adj.*[Guj. ટટ Imit. +કાર doing Or See ઠાર, ઠોર, ઠેર, *fr.* स्थिर fixed *fr.* S. स्था to stand.] Erect; straight up. 2. Stiff; unbending.

Id. ટટાર ઉભું રહેવું To stand up erect.ટટાર થવું To stand erect. 2. To be ready. પાંદડાં ટટાર થાય છે The leaves straighten themselves out.

ટટુ, *s. m. n.* Same as **ટટ્ટુ.**

ટટ્ટી, *s. f.* [Hem. Des. टट्टइओ =S. तिरस्कारिणी a curtain; *also* तट्टा = वृतिः a hedge.] A bamboo fence;a wicker-fence or partition;

a hurdle.

Id. ટટ્ટી ઉડવી–થવી To be exposed to public ridicule. 2. To be disgraced.

ટટ્ટુ, *s. m.n.* [Hem. Des. टारो=S.अधम-तुरङ्गः =a very small horse.]A pony;a small horse.

Id. તેનું ટટ્ટુ ચાલતું નથી He connot have it in his own way. ટટ્ટુ હાંકવું To make way for oneself against resistance, or indifference on the part of others. 2. To make oneself heard or attended to. ટટ્ટુ ચલાવવું To maintain oneself. પોતાનું ટટ્ટુ જેમ તેમ ચલાવવું To maintain oneself with difficulty.

Prov. ટટ્ટુ મારે તેજ કંપે To be wiser by another's bitter experience.

ટડ-પડાટ, *s. m.* [See તડ+પડવું + વૃત્તિ.] Resistance; opposition.

ટણુક, *adj.* [Guj. ટણ Imit + ક dim. Or see કઠણ hard, by transposition of letters.] Stupid; thick-headed. 2. Wandering.

ટણુકો, *s.* [illegible] doing.] False airs.

ટણુચ, [illegible] A kind of snake.

ટણો, *s. m.* Pudendum muliebre.

ટંટાખોર, *adj.* [See ટંટો +P. खोर् fond of *fr.* खुर्दन् to eat.] Quarrelsome;contentious.

ટંટો, *s. m.* [Hem. Des.तंटं= S.पृष्ट्म् asked.] A quarrel;a pique;a dispute;a contention; wrangling; an altercation.

Id. ટંટો બખેડો-ફિસાદ Dispute and differences. 2. Any kind of dispute.

ટંડેલ, *s. m.* The commander of a ship; the master of a craft. 2. A tall man.

Id. ઉંચો ટંડેલ A very tall man.

ટન, *s. m.* [Eng.] A ton.

ટપ, *adv.* [Imit. Or see થાપવું સ્થાપવું, to put. Or S. स्तिप् to ooze.] Quickly;sharp; smartly.

ટપ, *s. n.* [Eng. *Tub.*] A cask; a tub.

ટપ, *s. m.* [Eng. *Top.*]The top or cover of a lamp, carriage, &c.

ટપક-ટપક, Same as **ટપ-ટપ**.

ટપકવું, *v. i.* [See ટપક-ટપક ટપ-ટપ.] To trickle; to drop; to leak; to drip.

ટપકાવવું, *v. t.* [Caus. of ટપકવું, ટપક, to dribble.] To make to fall in drops; to cause to trickle.

ટપકાવવું, *v.t.* [See ટપકું.] To mark; to note down; to put down on paper as short notes.

ટપકી, *s. f.* [See ટીપું a drop.] A small round mark on the forehead among the Hindūs. 2. A small metallic circle.

ટપકું, *s. n.* A drop. 2. A blot.

ટપકો, *s. m.* A horoscope.

ટપ-ટપ, *adv.* [Redup. of ટપ dribbling.] Showing the sound of rain falling in drops; trickling. 2. Quickly; smartly.

ટપ-ટપિયું, *s. n.* / **ટપ-ટપી**, *s. f.* } [See ટપ-ટપ] A razor-strop.

ટપલી, *s. f.* A slap; a stroke with the hand on the head.

Id. ટપલી મારવી To give a slap.ટપલી ખાવી To be slapped. 2.To learn a lesson at one's own cost.

Prov. ટપલી મારવી, ને ખાવી If you slap others, you must expect the same from them: Do unto others as you would have them do unto you.

ટપલું, *s. n.* A wooden instrument used by potters.

ટપલાબાજી, *s. f.* [+ P. बाज़ी playing *fr.* बाख़तन् to play.] Smacking and cuffing.2.A succession of slaps given in jest.

Id. ટપલા-બાજી કરવી To slap in jest. ટપલા ખાઇ ખાઇને Owing to repeated reverses.

ટપલો, *s. m.* A slap; a heavy pat. 2. An imputation; a charge. 3. Insolent censure; insolence. 4. Censure. 5. [See ટપલું.] An instrument with which potters beat clay.

Id, ટપલો ખાવો To be blamed. ટપલા ખાઈ ખાઇને ઘડાવું To be wise from hard or bitter experience.ટપલો માથે રહેવોTo have a charge hanging over one's head. ટપલો મારવો (વક્રોક્તિમાં કહેવું) To make use of an ironical expression; to taunt.

ટપવું, / **ટપી જવું**, } [See ટપ; or સ્થાપવું.] *v. t.* To leap; to jump. 2. To jump over.

ટપસ-ટપસ, *adv.* [Imit.] Making the

sound ટપસ•ટપસ (of worn-out shoes).

ટપા-ટપ, *adv.*[See ટપ.]Briskly; smartly.

ટપા-ટપી, *s. f.* An altercation; a sharp noisy quarrel.

ટપા•લ, *s. f.* [See ટપ્પો a halting place + આ•લય a house.] Post; mail.2.A post-offie

ટપાલ ઑફિસ, *s.f.* [+office.] A post-office.

ટપાર•વું, *v. t.* [See ટપ + કાર doing.] To strike; to beat.

ટપુસિ•યાં, *s.n. pl.* [See ટપ, ટપ•વું.] Slaps given with the bottom of a winnowing fan in order to drive away dust or chaff from the grains. 2. Loose shoes; slippers.

ટપેર•વું, Same as **ટપાર•વું.**

ટપો-ટપ, *adv.* [See ટપ, ટપ-ટપ.] One after another; successively.2. In a trice or moment; instantly.

ટપ્પ, Same as **ટપ.**

ટપ્પો, *s. m.* [See સ્થા•પ•વું to put.] A halting place; a stage; a station. 2. A certain air in music. 3. The range;the reach; the extent. 4. A distance; a space. 5. A rumour.

Id. ટપ્પો મારવો To set a rumour circulating. 2. To use a vexatious and slightly ironical statement. ટપ્પો ખાવો To put up with a vexatious joke. ટપ્પા ઉપર ટપ્પા મારવા To advance one argument after another.

ટબ-ક•વું, Same as **ટપ•ક•વું.**

ટબ•કું, Same as **ટપ•કું.**

ટબલું, *s. n.* Same as **તબલાં.**

ટબા•રો, *s. m.* [See ટબ•કા•વ•વું to make small notes *fr.* ટબ•કો ટપ•કો, small marks or notes.] Household expenses; maintenance charges.

ટબુક•ડિ•યું, *s. n.* [See તબક•ડી *fr.* તબક.] A particular kind of sweetmeat having the form of a dish.

ટબુ•ડી, *s. f.*A small metallic water-pot.

ટબો, *s. m.* [S. टिप्पणी a comment *fr.* टिप् to direct. See ટીપ.] Comments; notes; a short commentary.

ટમ-ટમ•વું, *v. i.* [Imit.] To hope for eagerly or anxiously.

ટમ-ટમા•ટ, *s. m.* Eager hope, eagerness. 2. Haste; hurry.

ટલાટી, See **તલાટી.**

ટલાટું, See **તલાટું.**

ટહૌ, *s. m.* [See ટેહેળ•વું to stare at.] A trip; a turn; an excursion.

ટવળ•વું, Same as **ટળ•વળ•વું,**

ટ-સં'જ, *s. f.* [S. त्रि three + સંધ્યા a joint, the evening being the third joint since the moving.] The evening twilight. 2. The evening.

ટસે ને ટસે, *adv.* [See ટેસ a knob.] Uninterruptedly; continuously.

ટહ-ટહ, *adv.* [Imit. See ટેહેળ•વું.] With a fixed stare.

ટહ-ટહા•વ•વું, *v.t.* [Imit-] To gulp down; to swallow.

ટહ•કારો, *s.m.* [Guj. ટહ Imit.+S.कार suffix showing the sound of the preceding letters.]Frequent ejaculations through pain.

ટહલ, Same as **ટેહેલ.**

બિધા પઠી સંદીપન ગુરૂ, કરી ટહલ રીઝાયે;
કાલાદિકકો છતી, પુત્ર ગુરૂ લાઈ દિયે હૈ,
—**દયારામ.**

ટહાટું, Same as **ટાટું.**

માટે ટહાટું નાખ્યું છે; તક વિના, રે વહાલા;
આગળે ડરતું હરિજન લોક રે છ —**દયારામ.**

ટહુ•કો, *s. m.* [Guj. ટહુ Imit. + કાર, See ટહ•કારો.] A loud and long cry. 2. To interrupt a speech with ejaculation so as to encourage the speaker.

ટળ-વળ•વું, *v. i.* [Guj. ટ, ટળ, Redup. of વળ•વું to turn.] To be unsteady; to be restless. 2. To pull on in hope. 5. To be tormented by hope. 4. To starve; to famish.

ટળ-વળા•ટ, *s. m.*[+वृत्ति state.] Restlessness. 2.Pulling on in hope; eager expectation. 3. The torments of suspense.4. Starvation.

ટળ•વું, *v. i.* [See ઠળ•વું] To pass off, by, away, or over; to be cured; 2. To disappear; to glide off; to vanish. 3. To elapse.

ટાંક, *s. f.* [Hem. Des. टंका= S. छिन्नम् cut up *fr.* S. टङ्क.[The seventy-second part of a *sher*. 2. A standard of weight much used in weighing pearls. 3. [S. टङ्क a hatchet

fr. टङ्क to fasten; उट्टङ्क to dig up.] A nib. 4. A steel nib of a pen. 5. Marks made with a pen. 6. Writing. 7. Time.

નંદ કુંવર મ્હારા કંથ થવાનો,એણે શેં ના લખિયો ટાંક.
—**દયારામ.**

ટાંક-ણી, *s. f.* A pin.

ટાંક-ણી, *s. f.* [See ટાંક-ણી.] Frequent warning; importunate urging.

ટાંક-ણી, *s. n.* [Dh. Des. तक्खणं *fr.* S. तत्क्षणम् at that moment. Or Hem.Des.थक्को= S.अवसर opportunity.] A fit time or occasion; a juncture; an opportunity. 2. A holiday.

ટાંક-ણું, *s. n.* [Hem. Des. टंका = S. खनित्रम् an instrument for digging.] A chisel.

ટાંક-લી, *s. f.* [See ટાંક-ણી a pin.] A small pin.

ટાંક-લી, *s. f.* [See ટાંકું.] A small tank.

ટાંક-લું, Same as **ટાંક-ણું.**

ટાંક-વું, *v. t.* [See ટાંકો a stitch.] To sew; to stitch. 2. To append.

Id. કસ ટાંકવી To sew a ribbon (on to a coat. &c.). અરજીની જોડે યાદી ટાંકવી To attach a list to an application.

ટાંક-વું. *v. t.* [See ટાંક-ણું.] To chisel. 2. To write in haste; to note down.

Id. ઘંટી ટાંકવી To make pits or depressions on a millstone. હિસાબ ટાંકી રાખવો To write down or note down an account.

ટાંકી, *s. f.* [See ટાંકું a tank.] A cistern; a reservoir of water; a small well; a small tank.

ટાંકી, *s. f.* [See ટાંક-ણું.] The process of chiselling. 2. Incisions or, notches made litic cancer or ulcer.

Id. ટાંકી લાગવી To have produced the effect (of a medicine on a disease); to produce an effect.

ટાંકું, *s. n.* [See ટાંકી.] A reservoir for water; a cistern; a tank.

ટાંકો, *s. m.* [See ટાંક-વું.] A stitch.

Id. ટાંકો મારવો-દેવો-ભરવો To stitch. ટાંકો તૂટવો To open up (of a seam.)

ટાંગ, *s. f.* [S. टङ्गा टङ्का.] The leg; the limb from the hip to the foot.

ટાંગ-ણુ, *s. n.* [See ટાંગ the leg.] A nag; a pony. 2. A little and short fellow; a little man; a diminutive creature. 3. A contemptuous epithet for a boy; a youngster.

ટાંગ-વું, *v. t.* [S. उट्टङ्क to fasten up *fr.* उद् up+टङ्क to fasten.] To hang; to suspend.

ટાંગા-ટોળી, *s. f.* [See ટાંગ+ટોળી a group.] The act of lifting a child by its shoulders.

ટાંગો, *s. m.* See **ટાંગ.**

ટાંગો, *s. m.* A light horse-carriage.

ટાંચ, *s. f.* & *adj.* [Eng. *Attachment.*] A writ of attachment or sequestration.

Id. ટાંચ આવવી-બેસવી To be under a writ of attachment. ટાંચ બેસાડવી To get attached under a writ. ટાંચ ઉઠી જવી To be free from attachment under a writ.

ટાંચ, *s. f.* [See ટાંક a nib.] The nib or slit of a pen. 2. An oblique hint.

ટાંચ, *s. f.* [See ટાંક a cut.] Deficiency; scarcity; want.

Id. ટાંચ આવવી-પડવી To feel a scarcity or want.

ટાંચ-ણુ, *s. n.* [See ટાંચ-વું; ટાંકવું; to make notes.] A synopsis. 2. Short notes.

Id. ટાંચણ કર-વું-રાખવું To make short notes.

ટાંચ-ણી,
ટાંચ-લી, } Same as **ટાંક-ણી** A pin.

ટાંચમ, *s. f.* [See ટાંચ.] Deficiency; scarcity; want.

ટાંચ-વું, *v. t.* [See ટાંક-વું.] To stitch. 2. To thrust into. 3. To clip; to retrench; to economise.

ટાંચું, *adj.* Short; dwarfish.

Id. ટાંચું પડવું To be deficient or wanting.

ટાંટિ-યો, *s. m.* [Hem. Des. टंका = S. जङ्घा the leg] The leg.

Id. ટાંટિયા અકડાઈ જવા-રહી જવા To be unable to walk through over-exertion in walking. ટાંટિયા ભાગવા-ભાંગી જવા Lit. To have the legs broken. Hence, 2. To lose all ground for hope; to be hopeless. ટાંટિયા ભાંગી નાખવા To give a severe beating. 2. To deprive of all ground for hope; to make hopeless. ટાંટિયા તૂટવા To have pain in the calves of the legs. ટાંટિયા પકડવા-ઝાલવા-સા-

હવા ઉલાળવા To have sexual intercourse with a woman. ટાંટિયા આવવા To begin to walk (of a child). 2. To be able to conduct one's business on one's own account. 3. To be able to overreach or deceive one's elders or superiors. ટાંટિયાનો આખો–ટાંટિયાનો ભાગેલો Unwilling to exert oneself; unwilling to work. એના ટાંટિયામાં બહુ જોર છે He is conscious of his own strength. ટાંટિયા ધોઇ પીવા જેવો Very pious and virtuous; so pious and virtuous as to purify other's lives with the water in which one has washed one's feet. એનો તો ટાંટિયો જ ટકતો નથી He does not stay long in one place; he is not a steady worker. એનો તો ટાંટિયો જ ટળવાનો He shall be prohibited from entering the house. મારા ટાંટિયા કહ્યું કરતા નથી I am unable to walk owing to exhaustion. ટાંટિયા ગળે આવવા To be thrown into a difficulty. ટાંટિયા જોરમાં હોવા To be merry, cheerful, and energetic. ટાંટિયા તોડવા Lit. To injure one's own legs. 2. To take the trouble of walking up to. ટાંટિયા પહોળા થઇ જવા To be perplexed. ટાંટિયા બેસવા To be disappointed. ટાંટિયા મેળવવા To make the two sides of an account tally. ટાંટિયા રંગવા To beat. ટાંટિયો કાઢવો To prohibit from entering a house. 2. To refuse access into a house ટાંટિયો વાળવો To rest oneself. ટાંટિયા નરમ પડવા Lit. To lose the strength of one's legs.2. To lose vigour; to be weak. 3. To lose money.

ટાંડર, ટાંડેર, s. f. [See ટંટો.] A dispute; an altercation.

Id. ટાંડર કરવી To dispute.

ટાઢર, ટાઢેર, s. f. [See ઠંડી, ઠંડું.] Shivering.

Id. ટાઢર આવવી To be attacked by a fit of shivering.

ટાંડું, s.n.[See તાણો thread fr. तान stretching+ડું dim.] A caravan.2.A line of bullocks. 3. The head of a series, the front; the top; the summit.

નરદે નારી એ તો ખાસી બની છે;
પછે છોકરાં જણ્યાં એક ટાંડો.
—બાપુ સાહેબ ગાયકવાડ.

વળગી હીંડે કાંડે, નવી નવી પ્રીત માંડે;
જણાયે દુઃખને ટાંડે, સ્નેહીને નિશ્ચે છાંડે.
—પ્રેમાનંદ.

ટાણું, s. n. [See ટાકણું fit time.] A juncture; an opportunity; a fit time. 2. An occasion of rejoicing; a day of festivity;a holiday. Same as **ટાકણું,** Fit time.

Id. ટાણું આવવું To have an occasion of festivity. ટાણું જવું To pass without a hindrance (of a festive occassion). ટાણું કાઢવું To perform a ceremony on a festive occasion. ટાણે ટચકે On festive occasions. ટાણા-સર At the proper time; in a festive ceremony.

ભાંડ, ભવાઇ, નાટક, ચેટક, નાચત થેઇ થેઇ ટાણું.
—ગૌરીબાઈ.

ટાંપ, s. f. [Eng. *Stop.*]A stop in a written sentence; a mark of punctuation.2. A full point.

ટાંપ·ણી, s. f. [See ટાંપ·વું.] Aiming at; watching. 2. Fraudulent watchfulness. 3. Readiness; eagerness.

ટાંપ·વું, v. t. [See તલપ·વું.] To aime at. 2. To be eager for. 3. To be ready for through eagerness.

Id. ટાંપી રહેવું To be eager for.

ટાંપું, s. n. A visit; walking to pay a visit.

Id. ટાંપું કરવું–ખાવું To pay a visit; to walk to pay a visit.

ટાંસ, s. f. [See તાછ, તાછ·વું, to polish.] Polishing the upper unpolished surface of gold or silver ornaments.

ટાકણું, Same as **ટાણું.**

ટાચ·ક-ટુચ·ક, adj. [See ટુચ·કો; ટાચ·ક redup. of ટુચ·કો.] Random; not fixed.

ટાચ·કો, s. m. [Guj. ટાચ Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] The cracking sound produced by stretching a limb of the body. 2. A toy containing small wooden balls, hung over a cradle.3.pl.(ટાચકા) The testicles (slang).

ટાચ·મ, Same as **ટાચ** Deficiency.

ટાટ, adj. [Eng. *Tight.*] Intoxicated; being under the influence of liquor.

Id. નાગો ટાટ Stark naked. 2. Transgressing the limits of decency or politeness.

ટાટ, *s. n.* [Eng. *Tight.*] Sack-cloth; canvas; gunny cloth.

ટાટ, *s. m.* A large shallow dish.

અંગરાગ કેરૂં ટાટ, સ્વામી ઊભું સજી ઠાઠ;
આવતાં વધાવું નાથ, (આ) અંગ માનું ન ચામનું.
—**વલ્લભ.**

ટાટ-પટી, *s. f.* [+ પટો, પટી.] Same as **ટાટ** Sack-cloth.

ટાટ-ળું, *s. n.* [See ટાટ a dish.] A vessel; a pot. 2. A dish in which a meal is served.

ટાટિ-યાં, *s. n. pl.* [See ટટ્ટી.] A bamboo-frame fixed in a cart.

ટાટી, Same as **ટટ્ટી.**

ટાટું, *s.n.* A bamboo-frame which serves as a seat.

ટાઢ, *s. f.* [See ઠારવું, ઠાર, સ્થિર; or ઠંડું; શાન્ત.] Cold; privation of heat; coldness. 2. The sensation of cold.

Id. ટાઢ વાય-લાગે છે-આવે છે-ચઢે છે To be attacked by a fit of shivering. ટાઢ તડકો Lit. Cold and heat. 2. Rise and fall. 3. Pleasure and pain. ટાઢ ચઢવી To be unwilling. ટાઢ ફેરા મારે છે Cold cannot enter. 2. Cold can produce no effect.

Prov. ટાઢ જાય રૂએ, અને આદત જાય મુવે What is bred in the bone will come out of the flesh: Filth is got rid of by washing, not by habit. ટાઢ ટાઢ કરીએ નહિ, ને ટાઢના માર્યા મરીએ નહિ Everybody complains of cold but manages to put up with it. ટાઢ વાય સહુને, ને ન વાય વહુને Everybody complains of cold, but a young wife.

ટાઢ-ક, *s. f.* Coldness; refreshing cold. 2. Gratification; satisfaction.

Id. ટાઢક વળવી-થવી To be contented; to feel oneself satisfied.

ટાઢા, *s. m. pl.* [Used for euphemy.] Brands; actual canteries. 2. Ironical scolding; taunts.

Id. ટાઢા દેવા To brand. 2. To taunt; to abuse.

ટાઢિ-યો તાવ, *s. m.* [+તાવ.] Ague.

ટાઢી, *s. f.* Ashes of a dead body burnt.

Id. ટાઢી વાળવી To remove the ashes of a dead body.

ટાઢી-શિયલ, ટાઢી-શિળ, *s. f.* [+શીતળ.] The seventh day of either of the fortnights of the month of Shrāvan, on which cold food is eaten.

ટાઢું, *adj.* [See ઠંડું.] Cold; cool, 2. Slow; lingering. 3. Not active; sluggish. 4. Not bright (of colour.) 5. Quiet; calm. 6. Satisfied.

તાહરે સુખ જોતાં, મન માહરે ઘણું થાય છે ટાઢું રે.
—**દયારામ.**

Id. ટાઢો માર મારવો To beat severely with blows and kicks. ટાઢી રસોઇ Cold food. 2. Ancestral property. તે વાત કરવામાં ટાઢો છે He is slow and lingering in talking. ટાઢું પડવું To lose vigour; to be quite. ટાઢું પડી જવું To lose brightness. 2. To be unnerved. 3. To be inpotent. ટાઢું ટપ Perfectly quiet. ટાઢું શીળું Food left over from the previous day. 2. Any food irrespective of its taste. ટાઢું નાખવું To postpone; to delay.

માટે ટાઢું નાખ્યું છે, તક વિના રે વહાલા;
આપણે ડરવું છે દુર્જન લોક જી. —**દયારામ.**

ટાઢાં પાટિયાં કરવાં To have done eating, ટાઢા પથરા જેવો Dull. ટાઢું ઘેરાયા જેવું Stale and cold (of food). ટાઢું હીમ-શીતળ Very cold (of water); cold as ice ટાઢા પોરનું બોલવું Idle talk. ટાઢા પાણીનું માટલું Time serving. ટાઢા સમ Taking an oath by flowers, &c. 2. Taking a solemn oath. ટાઢુંગાર Very cold. 2. Being without vigour. ટાઢું થવું To be at one's ease. ટાઢું છમ કરવું To swallow down. 2. To misappropriate. ટાઢું પાણી રેડવું To stop a quarrel with soothing words. ટાઢું પેટ Contentment. ટાઢું લોહી Freedom from anxiety. ટાઢો કાળવો To pass the hottest part of the day in a cool place. એ તો મને જોઇને ટાઢો જ થઇ ગયો His excitement subsided, when he saw me. હાથ ટાઢો કરવો To gain satisfaction by making charitable donations to the needy.

મન માન્યું સુખ મહાલીશું, હાથ કરીશું ટાઢો રે.
—**દયારામ.**

Prov. ટાઢા પાણીએ ખસ કાઢવી To quietly get rid of a troublesome person.

ટાઢે-ક, Same as **ટાઢ-ક.**

ટાઢે-કિ-યું, *s. n.* A cooling medicine.

ટાઢ-કિ-યું, } *s.n.* [See ટાઢ+ઓઢ-વું.] A wet
ટાઢ-કિ-યું, }
piece of cloth kept to cool the body. 2. A vessel in which water is cooled.

ટાલ્યું, Same as **ટાંલ્યું.**

ટાપ-ટીપ, *s.f.* [See ટપ-ટપ + ટીપ-વું. *Cf.* ચાપા-ચીપ.] Repair; adjustment. 2. A nice external appearance. 3. Orderly habits.

Id. ટાપટીપ ને ચોટવું External artificial beauty given to a thing to conceal its inherent internal ugliness.

ટાપસી, *s. f.* An interruption in another man's speech.

Id. ટાપસી પુરવી To interrupt a speech with short ejaculations (with a view to censure him or show off one's own talents).

ટાપુ, *s. m.* [S. द्वीप, બેટ.] An island; an isle.

ટાપુવા, *s. m.* [See ટપ-ટપ.] Bread.

ટાબોટા, *s.m. pl.* [See ટપો-ટપ, ટપ-ટપ.] Clapping of hands.

Id. ટાબોટા વગાડવા-કુટવા-પાડવા To clap the hands in ridicule; to give ironical cheers.

ટાય-ડી, *s. f.* [See ટટ્ટુ.] A small mare.

ટાય-કું, } A small horse.
ટાય-ડો, }

ટાય-લું, } *s. n.* [See ટાહ્યું.] Loquacity;
ટાહ્યલું, }
babbling; prattling; chattering. 2. A self-glorifying speeech.

Id. ટાયલું કુટવું To prattle. 2. To make a self-glorifying speech.

ટાલ, } *s.f.* [S. तालु the palate.] Bald-
ટાલી, }
ness of the head.

ટાલ, } *s. f.*[S. ताल clapping the hands
ટાલી, }
fr. ताड़्, ताड्, to beat.]A kind of cymbals.

ટાલ-કું, *s. n.* [S. तालु the palate.] The crown of the head.

ટાલું, *s. n.* Same as **ટાલ** Baldness of the head.

ટાળ, Same as **ટાલ** Cymbals.

ટાળ-ણુ, *s. n.* [See ટાળ-વું.] The refuse; things that are rejected.

ટાળ-વું, *v.t.* [S. त्यक्त abandoned *fr.* त्यज् to abandon.] To remove; to get rid of. 2. To avert, to prevent.3.To reject;to cancel.

ટાળી, Same as **તાલી, ટાલી.**

ટાળો, *s.m.* [See ટાળ-વું.] Evasion;avoidance.

Id. ટાળો દેવો To evade. 2. To make promise after promise;to make a new promise even though a previous one has not been fulfilled.

ટાળો, *s.m.* [See તાળું a lock. *Cf.* તાળો.] A mystery; a secret.

તે ચૌદ વિદ્યા, ચોસટ કળા, ભાષા ભેદના ટાળા ઘણા.
—ભાષા.

ટાળો, See **તાળો.**

ટિંગા-ટોળી, Same as **ટાંગા-ટોળી.**

ટિંગા-વું, Same as **ટંગા-વું.**

ટિચ-વું, *v.t.* [Guj. ટિચ, ટચ, Imit. *Cf.* ટચ લઇને.] To beat. 2. To crack; to break.3. To eat away greedily.

ટિંબર-વાં, *s. n. pl.* [See ટિંબરૂ.] The fruits of the ટિંબરૂં.

ટિંબરૂં, *s. n.* [Dh. Des. टिंबरुयं, टिंदुयं, Hem. Des. तेंदुयं=S. तन्दुकम्.] A kind of tree.

ટિકટ, } *s. f. n.* [Eng. *Ticket.*] A
ટિકિટ, }
ticket. 2. A lable. 3. A postage-stamp.

Id. ટિકટ ચોડવી-મારવી-લગાડવી To stick a stamp (on an envelope or, a document.)

ટિક્ક-ડ, *s. m.*[See ટીકી, ટીલું.] A thick small cake of bread.

ટિક્ષી, *s. f.* [See ટીલું a red spot on the forehead, being an auspicious mark.]Success.2. Influence; interest.

ટિખલ, } *s. n.* Pleasantry; mockery;a
ટિખળ, }
joke.

ટિખલી, } *adj.* Jocular; jovial; gay.
ટિખળી, }

ટિંઙા-વું, *v.i.* [See ટંગા-વું.] To hang;

to project. 2. To depend for support.

ટિચ-કું, *adj*. [See ટચ શબ્દને.] Dwarfish; short.

ટિંટિ-યાણુ, *s. n*. [Guj. ટિટિ Imit.] Clamour; uproar.

ટિટો-ડી, *s. f*. [Guj. ટિટિ Imit.] A female lapwing; a female sand-piper.

ટિટો-ડો *s.m* A male lapwing; a sand-piper.

ટિડ-પીડ, *s. f*. See ટડ-પડા-ટ.

ટિપ-ણી, *s. f*. [See ટીપું a drop.]Scarcity of water.

ટિપ-ણી, *s. f*. [See ટિપ-વું.] Beating; striking; hammering. 3. Beating chunam or plaster to make it firm.

ટિપ-ણી,*s.f*. [See ટિપ-વું.] Noting down; jotting; a note; a memorandum-paper.

ટિપ-ણું, *s.n*. [S. टिप्पणी notes *fr*. टिप् to direct] An almanac; a calendar. 2. A document containing the particulars of a man's nativity.

ટિપ-રી, *s. f*. A measure of capacity; half a *seer*.

ટિપ-વું, *v.t*.[S. टिप to throw.]To strike; to hit; te beat. 2. To hammer.

ટિપ-વું, *v.t*. [S. टिप् to direct.] To note down; to hot jot down.

ટિપ-વું, *v.t*. [Mar. टिप-णे, See ટપ-ટપ.] To pick up one by one; to glean.

ટિપ્પણુ, *s. n*. [S.टिप्पणी *fr*.टिप् to direct.] Jottings; short notes.

ટિપ્પો,*s.m*.[Imit.See ટપ, *adv*.] Hitting a marble in the game of marbles.

Id. ટિપ્પો મારવો To hit a marble.

ટિંબ, *s.m*.[S. डिम्ब a globe, an egg.] A dot; a cipher.2.A point in punctuation; the full point.

ટિલક, *s. n*. [S. तिलक a circular mark.] A mark on the forehead,intended as a sectarial distinction.

ટિલા-યત, *adj*. The heir apparent, who is marked with an auspicious spot on his forehead.

ટીંબા, *s. m. pl*. [S. स्तम्भ a pillar *fr*. स्तम्भ् to be fixed, See થાંભ-લો.] Peaks; tops of mountains; hills; an eminence; an elevation; a rising ground.

Id. ટીંબા ટેકરા Small and large hills.

ટીક-વું, *v. t*. [See ટીકા.] To observe minutely.

ટીકા, *s. f*.[S. *fr*. टीक to go.] A commentary; comments; annotation; notes; an interpretation.

ટીકા-કાર, *s.m*. [+ કાર doing *fr*. कृ to do.] A commentator.

ટીકી, *s. f*.[See ટીલું, ટિકી.]A small round mark of a pigment on the forehead. 2. A small round cake. 3. A small round piece of beaten gold or silver wire.

ટીકો, } *s. m*. Same as ટીલું.
ટિક્કો, }

ટીચ-કારા, *s.m. pl*. [See ટીચ-વું. Imit. + S.कार suffix showing the sound or meaning of the preceding letters.]Mischief;mischievous acts.

ટીચ-કારી, *s. f*. A joke.

ટીચ-વું, *v.t*. [Imit.] To dash; to crack; to break. 2. To eat away greedily (slang).

ટીચા-વું, *v. i*. To be dashed; to be broken. 2. To be obliged to walk to and fro without doing any useful work. 2. To be made to suffer rebukes from both contending parties.

ટી-ટી-યારો, *s.m*. [Guj. ટી-ટી Imit. + S. कार doing.See ટીચ-કારી. See ટિટિ-યાણુ, ચિચા-ટી.] Prattling; prating.

ટીડ, *s. n*. [Dem. Des. टोलो, तेड्डो,=S. शलभ a locust.] A locust.

ટીપ, *s. f*. [See ટિપું, ટીપું.] A list; a catalogue. 2. A subscription list. 3. A memorandum-paper of amount and value;an inventory; a schedule. 4. A note written at the bottom of a page; a foot-note.5.A sentence of imprisonment or transportation.6. A high pitch in music. 7.[See ટીપું; or ટપ, ટપ-ટપ.] A particular way of stitching. 8. [See ટીપું.] Scarcity of water. 9. Same as ટાપ-ણી, ટિપ-ણી.

Id. ટીપ કરવી To make a list; ટીપ કરવી-ફેરવવી To make a list of names for collecting

subscriptions.ટીપ મારવીTo pass a sentence of imprisonment. ટીપ ભરવી–દેવી To stitch in a particular manner. ટીપમાં ગાવું–ટીપના સુરમાં ગાવું To sing in a high key. ટીપ દેવી–મારવી To beat chunam or plaster so as to make it firm.

ટીપ-ણી, Same as **ટિપ-ણી.**

ટીપ-ણું, Same as **ટિપ-ણું.**

ટીપ-વું, Same as **ટિપ-વું.**

ટીપું, *s.n.*[Dh. Des. थेवो, थेबो; Hem. Des. थेवो, *fr.* S. स्तेपः a drop,a small part, a little; *also,* Dh. Des. तिन्त *fr.* S. तिन्तम wet.] A drop; a globule of moisture.

Prov. ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય ને કાંકરે કાંકરે પાળ બંધાય Constant dropping wears away stones, and little strokes fell great oaks.

ટી-મણુ, *s. n.*Dry food.2. A feast given to the relatives on the day prevoius to that of a religious ceremony or feast.

ટીલિ-યો, *s.m.* [See ટીલું an auspicious mark.] A man who paints his body with sectarian marks in order to show that he is devout; a hypocrite in religion. 2.A Brāhman.

ટીલી, *s. f.* A small **ટીલો.** 2. A spot; a mark of disgrace.

Id. કાળી ટીલી લાગવી–ચોઢોટવી To have a mark of disgrace.

ટીલું, *s. n.* [S. तिलक.]A mark made upon the forehead.

Id. ટીલું ચાટી જવું To deceive. 2. To act like a miser. ટીલાં ટપકાં તાણવાં To make sectarian marks on the forehead and other parts of the body.ટીલું ચાટી જાય એવો Miserly. 2. Cunning enough to cheat.

Prov. ટીલાં ટપકાં હાથના ચાળા, ને ધોતી પોતી છતના ચાળા To make sectarian marks is within everybody's reach, but neatness in dress requires plenty of money.

ટીલો, *s. m.* Same as **ટિલક.**

ટીશી,
ટીસી, } *s. f.* The top. 2. The bud. 3.
ટીસ-લી,
Boasting; bragging.

ટીસી-ખોર, *adj.* [+P. खोर् fond of *fr.*खुर्दन to eat.] Boastful; vain.

ટીસો, *s. m.* A game for children, generally known as ગેડી દડા (used in the Sankheda Pr nt).

ટુંક, Same as **ટોચ.** A peak.

ટુંક, *s.f.*[See ટુંક-ડો.]A stanza in prosody.

ટુંક,
ટુંક-ડું, } *adj.* [S. स्तोक small, little. *Cf.*
ટુંકું,
થોડું, છોકરું.] Short; brief; little.

Id. ટુંકી નજર Short sight. 2. A short-sighted policy. ટુંકી નજરનો Having short sight. 2. A mean or niggardly fellow. 3. Not far-sighted. ટુંકું કરવું–લાવવું To make shorter; to shorten. ટુંકું પડવું To be shorter than required. ટુંકામાં Briefly. ટુંકામાં કહીએ તો To be brief; to sum up.

Prov. ટુંકું ને ટચ Short and sweet. લાંબા જોડે ટુંકો જાય, મરે નહિ પણ માંદો થાય Like should draw to like: Birds of a feather flock together:Unequal friendships end in ruin.

ટું-કારો, *s. m.* [See તું thou + કાર suffix.] Saying "Thou"2.Contemptuous language. 3. Contempt.

Id. ટુંકારો કરવો To speak insolently to.

ટુંટ-મુંટ, *adj.* [See ટુંટ-વું.] Broken; shattered.

ટુંટ-ણુ, *adj.* [See ટુંટું.] Having a defect or weakness in the hands.

ટુંટિ-યાં, *s. n. pl.* [See ટુંટું; or ટાંટિયા.] The posture in which the legs are bent double

Id. ટુંટિયાં વાળવાં To draw the knees close to the body. 2. To curtail one's expenses.

ટુંટિયું, *s.n.* [See ટુંટ-વું.] Dengue fever.

ટુંપ રહી જવું,
ટુંપે ટુંપ રહી જવું, } *v.i.*To be stiff owing to rheumatism.

ટુંપ-વું, *v. t.* [Imit.] To pinch; to prick. 2. To harass;to persecute; to worry. 3. To strike with the bill;to peck at; to pick.4. To knead.

Id. ટુંપી નાખવું To disgrace.

ટુંપિ-યો, *s. m.* [See ટુંપો.] A kind of

golden neck-ornament.

ડુંપો, *s.m.* The hyoid bone. 2. A noose.

Id. ડુંપો ખાવો To die by passing a noose round the neck. ડુંપો દેવો To throttle; to strangulate. 2. To deprive one of a profit; to prevent one from reaping a benefit.

ડુંબો, *s.m.*[See ડુંપ-વું. *Cf.*Hind.તુમ્ ભી *fr.* તું *fr.* S. त्वम् thou + अपि also.] A taunt.

ડુઆ,
ડુવા, *s.m. pl.* [S. तूल cotton.] Cotton steeped in milk (used as a soothing application).

ડુક, Same as ડુંક A stanza in prosody.

ડુકડા-ખાઉ,
ડુકડા-ખોર, *adj.* [See ડુકડો + ખાવું and P. खोर् fond of *fr.* खुर्दन to eat.]Living by begging pieces of bread; dependent on charity for maintenance.

ડુક-ડી, *s.f.* A small division. 2.A small party of soldiers; a brigade.

ડુક-ડો, *s.m.*[S. स्तोक little, smell, + ડો, ડી, dim.] A small piece; a bit. 2. A mouthful; a morsel.

Id. ડુકડા માગી ખાવા To beg for crumbs of bread from door to door.

Prov. ડુકડે ડુકડે મિષ્ટિમલ્લા Small bits make a full meal.

ડુક્કલ, [See ડુક્કલ a pair *fr.* દુ two.] A large paper-kite.

ડુચ-કી, *s. f.* [Guj. ટચ, ટચ, Imit.] A fillip; a pinch.

ડુચ-કો, *s. m.* A short amusing story. 2.A hint; an insinuation. 3. Spell; magic; enchantment.

Prov. રંગના ડુચકા હોય, કુંડાં ન હોય Good things can be had only in small quantities.

ડુટ-ક, *adj.*[See ડુટ-વું.] Broken. 2. Unconnected.

ડુટ-ફાટ, *s. f.* [+ ફાટ-વું.] Wear and tear 2. Breaking; fracture. 3. Disagreements; misunderstanding;rupture;an act of separation; a breach. 4. Falling out; disruption.

ડુટ-વું, Same as તુટ-વું.

ડુટી-ચાર, Same as તુટી-ચાર.

ડુણ્ડું, *adj.* [*Cf.* ડુંડું.] Having crooked hands. 2. Having weak arms. 3.Arrogant; haughty; disrespectful to others.

ડુણ્ડો, *s. m.* A man born without arms, or having short arms. 2.A rogue;a scamp.

ડુંપ-વું, Same as ડુંપ-વું.

ડુમ-ડુમી, *s. f.*[Imit. *Cf.*Eng. Tom-tom.] The act of beating a drum as an announcement.

ડુમ-ણુ, *s. n.* [Redup. of કામ-ણ.]Sorcery; magic; enchantments; charms and spells. (Generally used in the compound, કામણ્ ડુમણ્.)

ડુવાલ, *s. m.* [Eng. *Towel.*] A towel.

ડૂટ, *s. f.* [See ડુટ-વું.] Fracture; fissure. 2.Disuniting; breaking. 3. Disagreement; misunderstanding.4, Dissension; division; disunion; schism. 5. A breach; falling out; want; deficiency.

Id. ડૂટ પડવી To break (of friendship).2. To disagree. 3. To be wanting or deficient.

ટેંડું, *s. n.* [See ઠાસવું.] An opium-eater, spoken of in contempt.

ટે-ટે, *s. f.* [Imit.] Pride; arrogance. 2. The crying of a child.

ટેંબો, *s. m.* [See ટીંબા peaks, hills.] A large heap. 2. A heap of refuse or filthy matter.

ટેક, *s. m. f.* [See ટેક-વું.] Self-respect; rigid maintaining of one's dignity, rank, or position. 2. A prop; a support. 3. Consequence; importance. 4. The chorus or burden of a song.

Id. ટેક રાખવી-રાખવો To keep up one's dignity. ટેક છોડવી-છોડવો To give up one's dignity; to yield; to submit. ટેકનું પુતળું An image of firmness; firmness personified. 2. Very firm.

ટેક-ણુ, *s. n.* A prop; a support

ટેકરી, *s. f.* [Hem. Des. टेक्करं = S. स्थलम् a place.] A mount; a hill; a rising ground; a knoll.

ટેકરો, *s. m.* A large ટેકરી A mount; a bump.

ટેક-વ-વું, Same as ટેકા-વ-વું.

ટેક·વું, *v. t.* [S. टीक् to go, to resort to.] To rest; to place on a support; to lean.

ટેકા·વ·વું, *v. t.* Caus. of **ટેક·વું.**

ટેકી, *s. f.* A thin rafter set up to support a roof, &c.

ટેકી, Same as **ટિક્કી, ટીકી.**

ટેકી, } **ટેકી·લું,** } *adj.* [See ટેક.] Having self-respect; staunch; firm; unswerving; unyielding; unflinching.

ટેકો, *s. m.* A prop; a support; a stay. 2. The fulcrum. 3. Assistance; help; aid. 4. Countenance; support; encouragement; patronge.

Id. ટેકો આપવો–દેવો To support.ટેકો મળવો To be supported. ટેકો દેવો–લેવોTo lean upon ટેકો પડી ભાગવો To fall down (of a support); to lose a support. 2. To be supportless; to be helpless.

ટેચ, *s. f.* [Imit. *Cf.* ટે-ટ, ટચ.] Pride; haughtiness.

ટેટી, *s. f.* [S. चिर्भटि.] A melon; a watermelon.

ટેટું, *s. n.* The root of a reed-plant. 2. The fleshy part of the leg.

ટેટો, *s. m.* [Imit.] A kind of firework; a cracker. 2. The fruit of the banian tree.

Prov. બાપ તેવા બેટા, ને વડ તેવા ટેટા Like father, like son.

ટેડા·ઈ, } **ટેડા·પણું,** } *s. f.* [See ટેડું.] A slant; a slope; obliquity. 2. Wilfulness; waywardness. 3. Uncompromising nature.4. A difference or disagreement–between friends.

ટેડું, Same as **તેડું** Slanting, cross.

ટેપ,*s.f.*[Eng. Tape.] A measuring tape.

ટેપ, Same as **ટીપ** A sentence of imprisonment or transportation.

ટેબલ, *s. f.* & *n.* [Eng. *Table.*] A table. 2. A desk.

ટેભો, } **ટેભો,** } *s. m.* [S. स्तप a drop.] A stitch.

Id.ટેભો દેવો–મારવો To stitch.

ટેર·વ·વું,*v. t.* [See સ્થિર.] To establish; to settle. 2. To introduce; to recommend for patronage.

Id. પાયો ટેરવવો To establish firmly. 2. To uphold (a person or a theory.)

ટેરવું, *s. n.* The tip.

Id. જીભનું ટેરવું The tip of the tongue. આંગળીનું ટેરવું The tip of a finger. આંગળીના ટેરવા ઉપર રમાડવું To exercise unlimited influence or power over (a person).2.To hold at a distance; to give no access to. આંગળીના ટેરવા ઉપર રમાડે એવો That can twist others round his finger; that can easily subject men to his will. 2.That can easily deceive.

ટેરો, *s. m.* A curtain.

ટેરો, Same as **ટેટો** the fruit of the banian tree.

ટેવ, *s. f.* [See સ્થિર.] Habit; habitude.

Id. ટેવ પડવીTo be acquired (of a habit); to be inured to. ટેવ પાડવીTo get habituated to; to contract a habit. ટેવ મૂકવી–છોડવી To give up a habit. ટેવ છુટવી–મટવી To be free from a habit.

ટેવ·વું, *v. t.* To stare at; to gaze at. 2. To guess; to conjecture. 3. To accustom.

ટેવા·વું, *v. i.* To be habituated or trained to; to be accustomed to.

ટેવાળી જ·વું, *v. t.* To swallow down.

ટેશો, Same as **ટોશો.**

ટેહેલ, *s. f.* [See ટેહેલ·વું.]Walking to and fro. 2. Running on errands.

વહાલાજી રે, માનીતીની મરજી જોઈ,
હમો કરીશું આની ટેહેલ. —દયારામ,

3.Walking from house to house as a begger.

Id. ટેહેલ મારવીTo walk to and fro on an errand. ટેહેલ કરવી To run on errands. ટેહેલ નાખવી To walk from house to house for some days singing, and then begging for alms. ટેહેલ ટકોરો કરવો To walk on errands.

ટેહેલ·વું, *v. i.* To walk to and fro. 2. To walk from house to house for some days singing, and then begging for alms.

ટેહેલિ·યો, *s. m.* A Brāhman who goes from house to house for some days,singing and begging.

ટહેલિયા ભટની ટેહેલ છે, દાતાને મન સેહેલ છે.
—ભાષા.

ટેડ-કો, *s. m.* [See ટેડું] Anger and contempt; indignation.

Id. ટેડકો ચઢવો To be angry; to be indignant.

ટેડ-પડ, *s. f.* [+પડ redup.] Hurry-skurry; haste. 2. Arrogance; boast.

ટેડું, Same as ટેડું.

ટેડો, *s. m.* An old man.

ટોચ-ણું, *s. n.* [See ટોચ-વું.] An awl. Same as **ટોક-ણું**.

ટોચ-વું, *v. t.* [See ટોક-વું.] To pierce; to thrust. 2. To censure; to chide.

ટોચા-વું, *v.i.* To be pierced; to be pricked.

ટોક, **ટોક-ણી**, *s. f.* [See ટોક-વું.] Goading. 2. A challenge. 3. [See ટોચ.] A peak; the highest point.

ટોકર, Same as **ઠોકર**.

ટોકરી, *s. f.* The tongue of a bell.

ટોક-વું, *v. t.* [See ટોક *fr.* Hem. Des. टक्को =S. छिन्नम् cut off.] To urge; to goad. 2. To talk about often. 3. To take to task about a work to be done. 4. To chide; to reprimand.

ટોચ, *s. f.* [Hem. Des. टंको=S. तटः a slope, declivity.] The top. 2. The point or extremity. 3. A bill; a beak.

ટોચ-ડી, *s. f.* Dim. of **ટોચ-કું**.

ટોચ-કું, *s. n.* A round top.

ટોચ-વું, Same as **ટોચ-વું**.

ટોચો, *s. m.* A wound caused by pricking; a cut. 2 A taunt. 3. Striking of the foot against; stumbling.

ટોટી, *s. f.* [See ટોટો.] A small pipe. 2. The cap of a gun. 3. An ear-ornament.

ટોટો, *s. m.* [Dh. Dos. तोत्तो *fr.* S. तोत्त्रम् a goad for driving cattle or elephants *fr.* तुद् to drive.] A pipe. 2. The throat; the larynx. 3. [*Cf.* ટેટો.] A large cylindrical cracker.

Id. ટોટો ઝાલવો-પકડવો-પીસવો Lit.* To hold by the windpipe or throat. Hence, 2. To put to death by suffocation; to strangle to death. 3. To catch red-handed in an offence. ટેટો છોડવો To discharge a cracker.

ટોટો, *s. m.* [S. स्तोक little. *Cf.* થોડું, ઢુંકું, ઓછકું.] Deficiency. 2. Loss 3. Want; scarcity.

Id. ટોટો આવવો-જવો To suffer a loss. ટોટો પડવો To be wanting; to be scarce.

ટોડા, *s. m. pl.* Whole grains of wheat or bājri, boiled and eaten as food.

ટોડા-ગરાસ, *s. m.* [See તોડ-વું + ગરાસ.] An annual allotment of money in exchange for land.

ટોડી, Same as **તોડી**.

ટોડો, *s. m.* [See તોડો.] An anklet. 2. The match of a gun. 3. A bag or purse containing 1,000 Rupees; a sum of 1000 Rupees; 1000 Rupees in value. 4. Same as **ટોડા-ગરાસ**.

ટોડો, Same as **ટોણો**.

રોમાવળિ દ્રુમ, કુચ ટોડા, ઉરમંડળ શું ઓવારો.

—**પ્રેમાનંદ**.

ટોણાં, **ટોણું**, *pl. s. n.* [Used as a second member of the compound જાદુ ટોણા; rhe Singular ટોણું is very rarely used.] Spells; charms; enchantment; magic.

ટોપ, *s. m.* [See તોપ.] A copper or brass vessel. 2. A helmet 3. A kind of cap worn as a protection against rain. 4. An umbrella.

સારથિ ધર કીધો કોપ, સજ્જ કવચ આયુધ ને ટોપ.

—**ગિરિધર**.

ટોપ, *s. f.* Same as **તોપ**.

ટોપ-ચી, *s. m.* [+ P. चः dim. suffix.] A man of straw; a worthless man. 2. A gimcrack.

ટોપ-ચું, *s. n.* A man wearing a hat. 2. A European (in contempt).

ટોપ-રૂં, *s. n.* [See ટોપી.] The kernel of a cocoa-nut.

ટોપ-લી, *s. f.* [See ટોપ +ડું, લું, રૂં=S. ट dim.] A small round basket.

ટોપ-લો, *s.m.* A pannier; a round basket made of bamboo chips.

Id. ગૂનો ટોપલો માથે કોણ લે ? Who would dirty his fingers with this business ?

ટોપ-સ, Same as **ટોપ-ચું**.

ટોપી, *s. f.* A cap; a skull-cap. 2. A hat. 3. The people who wear hats as distinguished from those who wear turbans.

Id. ટોપી પેહેરવી To put on a cap. ટોપી ધા-

વવી–પેહેરાવવી To blind by covering the eyes to hoodwink. 2. To deceive by external appearances; to impose on. ટોપી ઘાલવી Lit. To put on a cap instead of a turban. 2. To be insolvent. 3. To throw of a feeling of shame; to be shameless. 4. To lose one's money or fortune. 5. To be an ascetic or recluse.

ટોપી પેહેરે ત્રણ ગુણ, નહિ વેરો, નહિ વેઠ;
" આવો, આવો " સહુ કહે, સુખે ભરે છે પેટ.
—ભાષા.

ટોપી-વાળો, *s. m.* [+ વાળો *fr.* S. वत्, वान्, a suffix showing "possession."] An individual of a nation who wear hats or caps. 2. A European. 3. An Englishman.

ટોપું, *s. n.* The eyelid. 2. A clumsy hat.

ટોય-લી, *s. f.* [See ટાપ, તોપ.] A small vessel for drinking water from.

ટોયો, *s. m.* [See ટો-વું.] A person set to scare away birds from a field by crying aloud; a scarecrow.

ટોલ્લો, *s. m.* [See ટોટો + લો dim.] A large wooden peg thrust in to the wall; a large peg. 2. A stroke. 3. A stroke with a stick or bat; a blow. 3. Procrastination; delay; postponement.

Id. ટોલ્લે મૂકવું Lit. To place on a peg; to suspend. (*Fig.*) To pay no attention to; to overlook; to leave aside; to forget. ટોલ્લો મારવો–ટેવો–ટોલ્લે ચઢાવવું To raise false hopes in order to delay; to postpone. ટોલ્લો મારવો A trick in the game of ગીલી-દંડો.

ટોવા-વું, *v. i.* [Pass. of ટો-વું.] To be exposed to public censure.

Prov. ખાઈ જાય કોય, ને ટોવાય કુડા કુડા To let go the thief, and threaten the innocent.

ટો-વું, *v. t.* [Imit.] To scare away birds by crying aloud.

Id. કુડા ટોવા To scare birds away from a field by crying aloud.

ટોકું, *v.t.* [See ટીપું.] To pour drop by drop. Id. પાણી ટોકું To pour water drop by drop.

ટોળ, *s.m. n.f.* Mockery; fun; witticism; a pun; cracking jokes.

Id. ટોળ કરવી To make jokes; to crack jokes. ટોળ-ટિખળ Several kinds of jokes.

Prov. ટોળ વગર હસવું ન આવે No laughter without a joke.

ટોળકિ-યા, *s. m. pl.* Members of one of the Brāhmanicel costes.

ટોળ-કી, *s. f.* [See ટોળું+કી dim.] A gang; a band; a body; a troop; a swarm; a crowd. 2. A clique; a league; a confederacy.

ટોળિ-યો, *s. m.* [See ટોળ.] A jester; a buffoon; a wag.

ટોળી, Same as **ટોળ-કી**.

ટોળું, *s. n.* Same as **ટોળ-કી**.

ટોળે-ટોળાં, *adv.* In gangs; in troops; in crowds.

ટૌ-કાર, Same as **ટૌ-કો**.

ટૌકા-રવ, *s. m.* [See ટૌકો + રવ.] Same as **ટૌ-કો**.

ટૌ-કો, *s. m.* [See ટૌ-વું + S. कार showing the sound of the preceding letters.] The voice of the cuckoo, peacock, &c. 2. A call. 2. A continued voice. 4. A voice interrupting a continuous speech so as to encourge the speaker.

ઠ.

ઠ, The twenty-third letter. and the twelfth consonant of the alphabet.

ઠંસા-વું, *v.i.* [Pass. of ઠાંસ-વું.] To be closely united. 2. To be swallowed at once.

ઠ-ઠ-ઠ-ઠ, *adv.* [Imit.] Indicating reiterated strokes with a hammer, &c. 2. *s. f.* A din; clatter; clank.

ઠકરા-ઈ, **ઠકરા-ત**, *s. f.* [See ઠાકોર.] The dignity or position of a ઠાકોર; greatness.

ઠકરા-ણો, Same as **ઠાકોર**.

ઠકરા-ણી, *s. f.* **ઠકરા-ણાં**, *s. n. pl.* The wife of a ઠાકોર.

ઠક્કર, *s. f.* A particular caste among

the Hindus. 2. *adj.* A term of respect applied to Bhāṭiās and Luwāṇās.

ઠગ, *s. m.* [See ઠગ-વું.] A deceiver; a rogue;a knave; a cheat. 2. *adj.* Roguish.

ઠગ-બાજી, *s. f.* [+ बाजी play *fr.* P. बाज़ player *fr.* बाख़्तन् to play.]Deception;trickery; roguery; fraudulent dealings; artfulness; cunning.

ઠગ-વિદ્યા, *s. f.* [વિદ્યા.] The art of cheating; fraudulent arts; roguery; cunning.

ઠગ-વું, *v. t.* [S. स्थग a rogue *fr.* स्थग् to hide.] To cheat; to deceive; to defraud; to delude.

ઠગ-વેડા, *s. m. pl.* [+S. वृत्ति way of living *fr.* वृत् to be, to exist.]Knavish arts.

ઠગા-ઈ, Same as **ઠગ-બાજી, ઠગ-વિદ્યા ઠગ-વેડા.**

ઠગા-રૂં,*adj.*[+ કાર doing.] Deceitful; misleading; artful; knavish; cunning.

ઠગા-વું, *v. i.* [Pass. of ઠગ-વું.] To be deceived, defrauded, or deluded.2. To be disappointed; to be balked.

ઠં-ગરા-વું, *v. i.* [See ઠંડું + કાર doing, or ગાર cold.] To be cold. 2. To be stiff with cold.

ઠ-ઠ, *s. f.* [Redup. of S. स्था to stand.] A crowd; a multitude; a throng.

ઠઠ-કાર-વું, *v. t.* [See છટ-છટ + કાર doing.] To blame. 2. To be angry with.

મેં દેવને તથા એને ઠઠકાર્યો. —પ્રેમાનંદ.

ઠ-ઠણ-વું. Same as **ઠણ-ઠણ-વું**.

ઠઠ-ર-વું, *v. i.* [See ઠાઠ.] To be adorned: to be sightly; to work at the toilet and dress so as to bo attractive; to titivate.

ઠઠ-વેઠ, *s. f.* [See ઠાઠ + વેઠ.]Entertaining a guest with great pomp. 2. Hospitality.

ઠ-ઠળ-વું, *v, i.* [Imit.] To remain hand even though shaken while being boiled (of grains).

ઠ-ઠળ-વું, *v. i.* [*Cf.* ખ-ખળી જ-વું.] To be shaken in health; to lose health; to be infirm.

ઠઠારો,[See ઠાઠ+કાર doing.] Same as **ઠાઠ**.

ઠઠોરી, ઠઠોળી, *s. f.* [See ઠઠ્ઠો + ટોળ.] Same as **ઠઠ્ઠો**.

કરે ઠઠોરી સહુ માહોમાહે, નાગરી નાત મોઝાર જી;
વર જોઇએ તો નરસિંયા ઘેર, વરસ થયાં છે બાર જી.
—હરિદાસ.

-ખોર, *adj.* [See ઠઠ્ઠો +ख़ोर् fond of *fr.* ख़ुर्दन् to eat.]Jocular; jocose; funny;humorous; witty.

ઠઠ્ઠો, *s. m.* [Imit.] A joke; fun.

Id. ઠઠ્ઠા-મશ્કરી, ઠઠ્ઠા-બાજી Jeering;ridiculing; deriding.

ઠણ-ક, *s. f.* [See ઠણ-કાર-વું.] Throbbing; heaving;beating (of the heart). 2. A gait, by which the rings worn on the toes make a tinkling sound.

ઠણ-ક-વું, ઠણ-કાર-વું, *v. i.* [Guj. ઠણ Imit.+ S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] To throb; to beat; to pulsate; to palpitate. 2.To walk so that the rings worn on the toes produce a tinkling sound.

ઠણ-કો, *s. m.* A throbbing or shooting; a violent pulsation. 2. A stylish gait, in which the rings worn on the toes make a sharp tinkling sound. 3. Sharpness and keenness (of cold); the painful sensation caused by cold.

ઠણ-ઠણ, *s. f.* [Imit.] A hollow sound.2 Emptiness. 3. The sound or action of throbbing or shooting, of hammering, or banging, or of the ringing of empty vessels. 4. *adv.* Imitative of the sound made by the falling of empty vessels, or by hammering.

Id. ઠણઠણ-પાળ A lout without wit or money. ઠણઠણ પાક આપવો To beat.

Prov. ઠણઠણ પાળ,ને મદન ગોપાળ Absolutely resourceless and yet proud; a fop.

ઠણ-ઠણ-વું, *v. i.* To throb; to beat. 2. To clank; to ring.

ઠણ-ઠણા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.]Loud clanking, ringing, or clanging; a twang;a clank; a clang; a ringing, &c.

ઠણત્-કાર,*s.m.* Same as **ઠમ-કા-રો, ઠમ-કો.**

ઠંઠેર-વું, *v. t* [See ઠણ-ઠણ.] To shake till

the joints become loose and rattle.

Id. ઠઠેરી કાઢવું To drive away.

ઠંડ, Same as ઠંડી.

ઠંડ-ક, *s. f.* Same as ઠંડી. 2. Tranquillity as a result of the satisfaction or fulfilment of desires.

Id. ઠંડક વળવી To be tranquil as a result,&c. ઠંડક રાખવી To allow to be cool. 2. To make slow; to slacken. 3. To be tranquil.

ઠંડી, *s. f.* [See ટાઢ, ઠાર, ઠારવું.] Cold; coldness; coolness. 2. The sensation of cold. 3. A cooling quality.

ઠંડું, *adj.* Cold; cool; cooling.

Id. ઠંડું પડવું To become cold. 2. To lose brightness (of a colour). 3. To be tranquil, to be pacified; to be free from excitement. ઠંડું પાડવું To make cool. 2. To lessen the brightness of. 3. To tranquilize; to pacify; to free from excitement. ઠંડુંગાર Very cool; cold. ઠંડુંગાર થઈ જવું To be quite free from excitement. 2. To be overawed; to be terrified. ઠંડા ઠેકાણીનું Obtained without trouble. ઠંડી મશ્કરી A jest uttered with a serious face. ઠંડું પાણી રેડવું To put out (a fire) by pouring cold water on it. 2. To throw cold water on; to discourage. ઠંડે પેટે Cooly; without being affected or excited.

ઠંડિલ, *s. n.* [S. स्थण्डिल a spot of ground prepared for a sacrifice, a barren field] A spot prepared for a sacrifice; an alter.

Id. ઠંડિલ જવું To go to answer a call of nature; to go to stool (among Jains).

ઠપ, **ઠબ**, *adv.* [Imit.] Making a dull sound.

ઠપકવું, **ઠબકવું**, *v. i.* To make a dull sound while being set down (of a vessel).

ઠપકારવું, *v. t.* [See ઠપ + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] To strike; to clash.

ઠપકો, *s. m.* Rebuke; censure; reprimand; blame; reproach. 2. A wigging. 3. A stigma; a slur; a blot; imputation of a crime.

Id. ઠપકો દેવો To reprimand; to rebuke. ઠપકો મળવો-ખાવો To be rebuked.

ઠબાવું, *v.i.* [See ટબવું, તબવું.] To be beaten. 2. To undergo unnecessary trouble.

ઠમક, *s. f.* [*Cf.* ઠમ-ઠમ.] The act of walking with a graceful easy air. 2. A graceful easy gait.

ઠમક-ઠમક, *adv.* Walking with a graceful and easy gait.

ઠમકવું, *v. i.* To walk with affected nicety and delicacy; to mince; to walk with grace or stateliness.

ઠમકારો, Same as ઠમકો.

ઠમકો, *s. m.* A jingling or clinking sound of ornaments made while walking with a stately lait. 2. Strutting or stalking; stately steps and a swelling air.

ઠમ-ઠમ, *adv.* [Imit.] Jingling; clinking; tinkling.

ઠમઠમાટ, *s. m.* A jingle; clinking; tinkling. 2. Empty pomp; vanity; pride.

ઠમણી, *s. f.* [See ઠામ a place.] A stand on which a book is placed while reading

ઠર-ઠરાવ, *s. m.* [See ઠરવું + ઠરાવ.] A definite contract.

ઠર-ઠામ, **ઠર-ઠેકાણું**, *s. n.* [See ઠરવું+ઠામ, ઠેકાણું.] A fixed residence.

ઠરવું, *v. i.* [Hem. Des. ठीरअं = S. गर्वितम् pride, ठर्इ स्थितम् standing erect; *Cf.* Hindī ठाड़ी; *fr.* S. स्थिर steady *fr.* स्था to stand.] To become fixed, settled, determined, or decided. 2. To stay or dwell; to be settled at, in, or with. 3. To last; to continue. 4. To subside; to settle; to sink to the bottom and repose there. 5. To freeze; to congeal; to assume a solid state. 6. To be pacified; to endure; to stay. 7. To be resolved.

જેવું, જેટલું, જે, જ્યમ કાળે, તે તેહને ઠર ઠારે.
—દયારામ.

Id. પેટ ઠરવું. Lit. To feel cool in the stomach. 2. To be satisfied; to be gratified to be pleased. આંખ ઠરવી To be gratified; to be pleased (of the eyes). ટાઢથી ઠરી જવું To be congealed with cold. ઠરી ઠામ બેસવું To be

settled firmly. 2. To sit down calmly at one's ease.

ઠરા-વ, *s. m.* Settlement; decision; determination; resolution. 2. Stay; settledness at, in, or with.3. Agreement; award.

ઠરા-વ-પત્ર, *s. n* A decree; a judgment.

ઠરા-વ-વું, *v. t.* To settle; to fix; to appoint; to decide. 2. To congeal; to turn from a fluid to a solid state; to cause to become cool; to let cool.

ઠરી-ઠામ, ઠરે-ઠામ, } *s. n.* [See ઠર-ઠામ.] A fixed residence or locality. 2. *adv.*In the original position; at rest; steadily.

ઠરે-લ, *adj.* [See ઠરવું.] Fixed; steady; strong. 2. Wise; possessed of gravity and good understanding; full of wisdom and great experience; discreet (of a person).

ઠલ-વા-વું, *v. i.* [See ઠાલ-વ-વું, ઠાલું.] To be poured out. 2. To be emptied; to be empty.

ઠસ, *adv.* [Imit. See ઠંસા-વું.] Closely; crowdedly. 2. Being amazed, confounded, or thunderstruck.

ઠસ-ક-આળ, *adj.* Smart; energetic; prompt.

ઠસ-કા-દાર, *adj.* [See ઠસ-કો + P. दार having.] Sounding; clashing.

ઠસ-કો, *s. m.* A sudden or abrupt blow. 2. A haughty gait.

ઠસ-વું, *v.i.* To sink deep. 2. To be imprinted or impressed on the mind or memory.

ઠસા-ઠસ, *adv.* Completely; compactly; closely.

ઠસા-દાર, *adv.*[See ઠસો + દાર P. having.] Producing an impression on the mind. 2. Dignified; stately in appearance.

ઠસા-બંધ, *adv.* [+ બાંધ-વું.] In such a manner as to produce an impression on the mind. 2. Being dignified or stately.

ઠસા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ઠસ-વું.] To impress on the mind or memory.

ઠસો, ઠસ્સો, } *s. m.* An impression. 2. State; dignity; airs; mien; stately appearance.

ઠળિ-યો, *s. m.* A seed; a stone in a fruit; a nut.

ઠાંગું, *s. n.* [See ઠગ-વું.] Deceit; knavery; trickery;cunning.2.A dish of food (slang).

ઠાંડું, *s. n.* [See ઠાડ-ડી.] A skeleton. 2. The upper part of the turban.

ઠાંડું, *s.n.* A peg; a wooden pin.

ઠાંસ,*adj.* [See ઠસ, ઠંસા-વું.] Firm; hard. 2.Clear and high. 3. Fixed; fast. 4. *s. f.* Firmnees in texture; firmness.

Id. ઠાંસ મારવી To be proved.

ઠાંસ-વું,*v.t.* To make close. 2. To cram; to stuff; to ram; to drive hard together. 3. To eat voraciously or greedily; to quaff. 4. *v. i.* To cough.

ઠાંસી,*s. f.* Same as **ઠાંસો**.

ઠાંસો, *s. m.* [Imit.] A cough.

ઠાક-ઠીક, *s. n.* The act of placing things in order, or the act of giving them a false showy appearance.*adv.*Being well arranged.

ઠાકર, *s. m.* **ઠાકરાં**,*s.n.pl.* } [See ઠાકોર.] The Rajputs.

ઠાકરિ-યો, Same as **ઠાકોર**.

શુંદર પાક સુંદર રે, જમજો ઠાકરિયા. —**પ્રેમાનંદ.**

2. A kind of scorpion. 3.A kind of gonorrhœa.

ઠાકોર, *s.m.* [S. ठक्कुर.] The name of a tribe of Rajputs.2.The chief amongst certain tribes of Rajputs.3.An honorific title after the name of a distinguished person; a title of respect. 4. A god; an image of a god.

Prov. ઠાકોર ગયા, ને ઠગ રહ્યા The reality is lost, and falsehood has taken its place.

ઠાકોર-જી, *s. m.* Same as [દેવ.] **ઠાકોર** A god. 2. A name of Visnu.

ઠા-ગલી, *s.f.* [ઠા Imit. + ગિલી.] A stroke of the bat on the ગિલી.

ઠાંગું, Same as **ઠાંગું**.

ઠાઠ, *s. m.* [Hem.Des. ठाण=S. मान pride, respect, *fr.* S. स्थानम् manner of standing *fr.* स्था to stand.] State; dignity; pomp; pageantry; superb equiment.

Id. ઠાઠ રચવો To decorate; to beautify.

ઠાઠ-ડી, *s. f.* [See ઠાડું + ડું, ડે, ડી, *fr.* S. ट dim.] A bier; a bamboo bier; a frame-work of bamboos for carrying a dead body to the burning ground.

ઠાઠ-માઠ, [See ઠાઠ + માઠ redup. of ઠાઠ intensifying the meaning.] Great pomp.

ઠાઠી-યું, *adj.* [See ઠાડું a frame.] Dilapidated; shaky.

Id. ઠાઠિયું બેસી જવું-ભાંગી પડવું To be dilapidated and crumbling down.

ઠાઠી, }
ઠાઠા-ળું, } *adj.* Pompous; showy.

ઠાડું, *s. n.* A frame-work; the body. 2. The large bones of the loins and chest. 3. A broken and shaky frame-work. 4. Anything broken and dilapidated. 5. Severe cold owing to the rains. 6. Grains of bājri twice beaten and made clean.

Id. ઠાઠાં ભાંગવાં-રંગાવાં To get the loins bruised by a heavy fall. ઠાઠાં ભાગવાં-રંગવાં-વેરી નાખવાં To beat severely. ઠાઠાં બેસવાં To be reduced to a miserable condition. 2. To be discouraged.

ઠાણ, *s. n.* [S. स्थान a place *fr.* स्था to stand. A horse-stall. 2. *s. f.* Coquettish airs; coquetry.

ઠાણું, *s. n.* [Hem. Des. ठाणं *fr.* स्थानम् a place. *fr.* स्था to stand.] A post; a place; a station; a locality; a spot. 2, A police-station.

ઠામ, *adj.* [S. स्तम्भ् to be fixed. Or S. સ્થાન] Fixed; settled; firm; fast.

ઠામ, *s. n.* [Dh. Des ठामं= S. बलम् strength, *fr.* S. स्थान.] A place generally; a post; a spot; a locality.

મારે ઠરવાનું એક ઠામ, તારી જાતડી રે. —**દયારામ.** 2. A pot; a vessel.

Id. ઠામ બેસવું-પડવું To be at rest. 2. To recover. 3. To remarry. ઠામ બેસાડવું Lit. To fix; to settle. 2. To settle a widow in life by remarriage; to give away (a widow in remarriage). ઠામ શોધવું To search out a husband for a widow. ઠામ ઠેકાણા વિનાનું Without a fixed residence (of a person). 2 Irregular; disorderly. 3. Stupid: having lost the balance of the mind.

Prov. ઠામ તેવી ઠિકરી, ને મા તેવી દિકરી As is the father, so is the son.

ઠામુ-કું, *adj.* Fixed; settled; firm. 2. *adv.* Totally; quite.

ઠામો-ઠામ, *adv.* [+ P, व and + ઠામ.] In all places; everywhere; wherever.

ઠાર, *s. m. n.* [See ઠર-વું.] Frost; dew; nipping cold. 2. Same as **ઠામ.** 3. *s. m.* A carpenter.

ઠાર, *adv.* [S. स्थिर fixed *fr.* स्था to stand.] An emphatic particle qualifying verbs, and expressing suddeness and completeness of loss, ruin, or destruction, and corresponding in English to "*outright; smack, clean. quite, utterly.*"

Id. ઠાર કરવું-મારવું To kill on the spot; to put to death at once.

ઠાર-ક, *s. f.* [See ઠાર-વું.] Coolness; a cooling property.

ઠાર-કો, *s. m.* [See ઠાર frost + કાર doing.] Satisfaction; gratification; fulfilment of desires. 2. Contentment.

Id. ઠારકો ઠારવો To give satisfaction; to fulfil desires.

ઠાર-વું, *v. t.* [Caus. of ઠર-વું.] To let cool down. 2. To freeze. 3. To consolidate. 4. To extinguish. 5. To pacify. 6. To gratify.

Prov. ઠારો તેવાં ઠરજો, ને બાળો તેવાં બળજો You will reap as you sow.

ઠાલ-વ-વું, *v.t.* [See ઠાલું empty.] To empty; to pour out.

ઠાલું, *adj.* [Hem. Des ठल्लो=S. निर्धन having no wealth, poor.] Empty. 2. Vain; vacant; disengaged; unemployed. *adv.* To no purpose.

ઠાલું-માલું, *adj.* [માલું redup. of ઠાલું.] Quite empty. 2. In vain

ઠાવ-કા-ઈ, *s. f.* [See ઠાવકું.] Steadinessfirmness. 2. Discreetness; a discreet appearance.

ઠાવ-કું, *adj.* [Dh. Des. ठाइक =S. स्थापित established, set, fixed, *fr.* S. स्थाप् to place *fr.* स्था to stand.] Steady; firm. 2. Discreet; judicious; wise; sagacious.

ઠિંગ-ણું, *adj.* Short of stature; dwarfish; dumpy; low; undersized.

ઠિઠિ-યું, *s. n.* [See ઠાઠિ-યું.] An old house in a dilapidated condition.

ઠિંઠું. *adj.* Useless; unserviceable.

ઠિકરી, *s. f.* A chip or fragment of an earthen pot; a shred.

ઠિકરૂં, *s. n.* An earthen vessel, or a broken portion of it; a bit of an earthen pot. Same as **ઠીકરૂં**.

Id. ઠિકરાનું વાસણ An earthen vessel. ઠિકરૂં ફુટવું To be distressed in matters of food, &c 2. To lose one's occupation or employment. ઠિકરૂં ફોડવું To deprive one of one's employment or means of livelihood. ઠેર ઠેર ઠિકરાં ફોડવાં To throw up one's employment at several places. 2. To be employed in several occupations or subjects of study, and not to stick to one. ઠિકરામાં ધૂળ પડવી To be cursed (as a term of abuse).

Prov. સાસુ ફોડે તે ઠિકરાં, ને વહુ ફોડે તે ક્લેઠાં One endeavours to minimize one's own fault, but to magnify a subordinate's fault ઠિકરી ઘડાને ફોડી નાખશે A small person may do a great harm to a great person.

ઠિગ-ડું, *s. n.* [S. स्थग् to fill up.] A stich; a patch.

Id. ઠિગડું દેવું To patch up.

ઠિઠોળી, Same as **ઠઠોરી, ઠઠોળી**.

ઠિસિ-યારી, *s. f.* [Guj. ઠિસી = Eng. *hiss* Imit.+S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] A joke; a jest.

ઠીક, *adv.* [S. स्था to stand.] Uprightly; justly; properly; very well. 2. Suitably. 3. Fittingly. 4. Precisely; correctly; truly; exactly. 5. Becomingly.

Id. તમને શરીરે ઠીક લાગે If you feel well enough. ઠીક કરીને સમજાવવું To explain fully and clearly. 2. To explain a matter or deliver a message so that the hearer may be favourably impressed. ઠીક કરવું To set right. તારૂં સઘળું ઠીક કરીશું We will arrage everything for you; we will do nothing that will do you harm. ઠીક પડે છે It is convenient; it is easy.

ઠીક-ઠાક, Same as **ઠાક-ઠીક**.

ઠિસિ-યારી, *s. f.* **ઠિકરી**.

ઠીકા-ઠીક, *adj.* So so; indifferent: middling.

ઠી-ઠી, *adv.* [Imit.] Laughing loudly.

ઠીંઠું, Same as **ઠિંઠું**.

ઠીબ, *s. f.* The lower flat part of a broken earthen pot. 2. A large piece of a broken earthen pot.

ઠીબો, Same as **ઠબિ-યો**,

ઠુંગ-ણ, *s. n.*
ઠુંગ-ણી, *s. f.* } [See ઠુંગ-વું.] Raw or dry food.

ઠુંગ-વું, *v.i.* To eat raw or dry food after the use of an intoxicant.

ઠુંગા-ર,
ઠુંગો, } *s. m.* Eating raw or dry food after the use of an intoxicant. 2. Same as **ઠુંગ-ણ**.

Id. ઠુંગાર પાણી લેવાં To drink an intoxicant and eat dry food at one's pleasure; to be pleased with the drink and food one has recieved.

ઠુંઠ-વા-વું, *v. i.* [See ઠુંઠું.] To be stiff with cold. 2. To tremble by excessive cold.

Id. ટાઢે ઠુંઠવાઇ જવું To be stiff with cold.

ઠુંઠું, *adj.* [Hem. Des. ठुंटो = S. छिन्न-कर: he whose hands are cut off.] Having the body deprived of the hands. 4. Having the point-end broken off; blunt. (of a weapon.). 3. *s. n.* The stump of a tree, shrub, or plant, deprived of its branches.

Id. ઠુંઠામાં દેવું To be careless about.

Prov. ઠુંઠી ચુડો પહેરવા ગઈ, ત્યારે મરડિયો માંદો પડયો Misfortunes never come singly.

ઠુંડી, *s. f.* The chin.

ઠુંસ-ણો,
ઠુંસો, } *s. m.* Same as **ઠોંસો**, 2. A taunt; taunting words.

કઇ નખોદણે આ સંસાર માંડયો હશે કે, આવાના ઠોંસા ખાઇ પેટ ભરવું પડે છે ! —પ્રેમાનંદ.

ઠુઠ-વા-વું, Same as **ઠુઠ-વા-વું**.

ઠુઠ-વો, *s. m.* [Guj. ઠો Imit + redup. *Cf.* ઠુ-ક-વો.] Loud lamentations.

Id. ઠુઠવો મૂકવો To weep aloud.

ઠુમરી, *s.f.* [See ઠમ-ઠમ, ઠમ•કો.] A kind of song. 2. A species of amorous composition.

ઠુમરો, *s.m.* A kind of beads made from stones, worn by a particular class of devotees. 2. A particular preparation of large broken grains of millet.

ઠુસકી, *s. f.* Breaking wind.

ઠુંશા, ઠુશા, ઠુસ, *s. f.* [See ઠુંસો, ઠાંસો.] Pain in the flesh and bones caused by being beaten; bodily exhaustion.

Id. ઠુશ કાઢવી To put one to great trouble; to tire a man by obliging him to do much work.

ઠેક•ડી, *s. f.* [See ઠેક•વું.] Mockery; a jest; a joke; fun; drollery. 2. [See ઠેક•ડો.] A jump; a leap (of a child).

Id. ઠેકડી કરવી To mock at; to expose to ridicule. ઠેકડી ભરવી–મારવી To jump over (of a child).

ઠેક•ડો, *s. m.* A bound; a leap; a jump; a spring.

Id. ઠેકડો મારવો To leap; to spring. ઠેકડો ભરવો–મારવો To jump over.

ઠેક•વું, *v. t.* [S. સ્થા to stand.] To jump over.

ઠેક•વું, *v. t.* [See ઠોક•વું.] To beat; to strike.

ઠેકાણું, *s. n.* [See સ્થાન.] A place; a spot. 2. An abode; a dwelling. 3. The unkown spot (of an article lost or sought for). 4. A station or post; an address. 5. Steadiness. 6. Consistency; harmony of conduct or speech. 7. Appearance; signs (of a thing forthcoming or to be done). 8. Certainty; constancy. 9. The utmost extent or profundity; the limit. 10. Seat; home; dwelling-place.

Id. ઠેકાણું કરવું To turn to use. 2. To write the address or the destination on a letter; to write the post-office address. ઠેકાણે In the place of; instead of. ઠેકાણે કરવું To put in the right place. 2. To place securely; to conceal. 3. To kill. 4. To kill and hide the dead body. ઠેકાણે આવવું To resume one's position. 2. To come to one's senses. ઠેકાણે લાવવું To bring one to one's senses. 2. To humble. તેના પેટનું ઠેકાણું કરવું To provide for his maintenance. એનું ભણવાનું ઠેકાણું હું કરીશ I shall arrange for his education. તેનું ઠેકાણું કરવું To provide for him. 2. To find work for him. એના વરનું ઠેકાણું પડયું નહિ No husband has been settled for her. તારૂં ઠેકાણું કયાં છે? I see, there is no steadiness in you. તારા બોલવામાં ઠેકાણું નથી There is no consistency in your speech. 2. There is no truth in what you say. ઠેકાણે પડવું–થવું To be settled; to be at rest. ઠેકાણે પાડવું To fix; to settle; to establish in the world. ઠેકાણે બેસાડવું Same as ઠેકાણું કરવું. ઠેકાણે રહેવું To be considerate; to be prudent; not to be rash; to behave honestly.

ઠેકો, *s. m.* A tap; a stroke. 2. Keeping time while singing.

Id. ઠેકો ધરવો To keep time in music.

ઠેઠ, *adv.* Up to the end; up to; as far as; to the destination. 2. Direct; straight; precisely; exactly.

ઠેઠ•નું, *adj.* Clever; expert; smart; skilful; ingenious.

Id. તું તો મને ઠેઠનો મળ્યો ! You know the unfavourable points in my antecedents from their beginning. 2. You will be my equal in cunning to the end. 3. I cannot overreach you in cunning: you are not inferior to me in cunning.

ઠેઠુ, *s. m.* A robber who follows travellers on their way, and plunders them at a convenient place.

ઠેપ•લી, *s. f.*, ઠેપ•લું, *s. n.* [See થેપ•વું, થાપ•વું.] A thick sweet cake. 2. A small thick square piece of anything moist beaten and spread out.

ઠેબું, *s. n.* Stumbling; a stumble.

ઠેબો, ઠેલો, Same as ટેબો, ટેલો.

ઠેર, *adv.* [See સ્થિર, ઠાર, ઠોર, ઠેકાણું.] In the right place. 2. In the original state.

Id. ઠેર કરવું–મારવું Same as ઠાર કરવું under

ઠાર,ઠેરનું ઠેર આવવુંTo return to one's original place. 2. To resume one's original state.

ઠેર-ઠેર, *adv.* Everywhere.

ઠેર•વ•વું, *v. t.* [Caus. form of ઠર•વું.]To settle; to fix; to decide; to appoint; to determine; to resolve. 2. To settle the hand an a writing-board.

ઠેર•વું, *v. i.* To happen; to occur. 2. To be settled; to stay.

Id. ઠેરી જવી To happen, to occur (of a quarrel).

ઠેરા•વું, *v. i.* [Pass. of ઠેર•વ•વું.]To be settled; to be fixed.

અંગે ઉમંગ થયા પ્રેમે પિયુ તણા, ઠીક ઠેરાઈ રહ્યું,
જીવ બુદ્ધિ જતાં. —**ભોજોભગત.**

ઠેરા•વ, A dialectal variant of **ઠરા•વ.**

ઠેલ•મ-ઠેલા, *s. f.* [See ઠેલ•વું.] Pushing; crowdedness.

ઠેલ•વું, } **ઠેલ•વ•વું,** } *v.t.* [See સ્થલ place.]To push; to shove; to press; to thrust; to crowd. 2. To postpone.

Id. વહાણ ઠેલવું To push or sail a boat. સંસારનું નાવ ઠેલવાનો બોજો The burden of managing the affairs of one's family.કામ ઠેલવું To push on work. 2. To dispose of work. મુદત ઠેલવી To postpone business.

ઠેલા-ઠેલ, Same as **ઠેલ.મ-ઠેલા.**

ઠેસ, *s. f.* [See ઠસ•વું, ઠાંસ•વું.] A knock; a push.2.An impediment. 3. Striking of the foot against a stone; stumbling.4. A loss. 5. Anything which helps in pushing; a pin; a knob.

Id. ઠેસ ખાવી To stumble. ઠેસ મારવી To give a push with the foot. 2. To throw an obstacle in one's way. ઠેસે-ઠેસવે-ઠેસ પર ચ-ઢાવવું To postpone from day to day. 2. To despise; to be careless about.

ઠેસ•ણિ•યું, *s. n.* Anything which helps in pushing. 2. A guard-ring.

ઠૈડ, *s. f.* [Imit.] Same as ઠૂસ.

ઠોંસ•વું,*v.i.* [Imit. See ઠાંસ•વું.] To cough. 2. To cram; to ram.3.To curb; to restrain; to constrain; to control; to keep within proper bounds.

ઠોંસો, *s. m.* [Imit.]A blow with the fist; a box. 2. A cough.

ઠોક, *s. f.* [See ઠોક•વું.] A blow or stroke with a stick or a cudgel. 2. Censure.

ઠોક-ઠાક, *s. f.* [+ઠાક redup. of ઠોક.] Continued knocking; the sound of repeated strokes in several directions.

ઠો•કર, *s. f.* [Guj. ઠો Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters] Same as **ઠેસ.**

Id. ઠોકર ખાવી-લાગવી-વાગવી To stumble. 2. To suffer harm; to be hurt. 2.To suffer a loss. ઠોકર મારવી See ઠેસ મારવી under **ઠેસ.** ઠોકર મારીને In spite of all obstacles.

Prov. ઠોકર વાગે, ત્યારે સમજણ આવે Difficulties, and not facilities, are one's best teachers.

ઠો•કરા•વું, *v. i.* To stumble. 2. To learn a lesson from bitter experience.

ઠો•ક•વું, *v.t.* To knock;to strike;to beat; to tap; to pat. 2. To hammer. 3. To guess. 4. To have sexual intercourse with a woman (slang).

Id. ગપ્પાં ઠોકવાં,ડિંગ ઠોકવું,To make hap-hazard statements.ઠોકીને લેવું To take by force. ઠોકી બેસાડવું To make to fit by force or contrivance.

ઠોકા-ઠોક, *s. f.* [See ઠોક-ઠાક.] Repeated striking or hammering.

ઠો•કો, *s. m.* [See ઠોક•વું.] A stroke.2.A paramour (slang).

ઠોઠ,*adj*;Dull;stupid; sluggish of understanding.

Prov. ઠોઠ નિશાળિયાને વતરણાં ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

ઠોબરૂં, } **ઠોબલું,** } *adj.* [See ઠોબરો.] Ugly looking; not having a decent form; clumsy.

ઠોઆરી, Same as **ઠોઠ.**

ઠોયો, *s. m.* [See ઠોંસો.] A blunted end of a piece of wood. 3. A blow given with a blunt end of a piece of wood.

શિવ સનકાદિકને જ્ય લાગ્યો,તવ થઇ ગયો જ્ઞાન તે ઠોયો.
—**દયારામ.**

ઠાર, *s. n.* Same as ઠેકાણું.
અકર્મી એક અભાગિયો, બીડું લે તે ઠાર;
અમૂલક તે અતિ ઘણું, આવી સોના મોહોર.
—શામળભટ.
2. A kind of sweetmeat.

ઠાર, *s. m.* [Eng. store.] Money collected in a large quantity; a store of money.

ઠાર, Same as ઠાર.
પ્રથમ પ્રીત શું કરવા કીધી ? હૃદય ઉપર થઈ ઠાર રે.
—નરભેરામ.

ઠારી લે-વું, *v.t.* To take by force. 2. To win.

ઠાલિયું, *adj.* Jocular; rude; abusive. 2. Flighty; accustomed to give oneself airs; whimsical.

ઠાલિ-યો, *s. m.* A man without wife, family or home, without employment or substance, and without connection or credit 2. A rude, illiterate fellow.

ઠા-વા-વું, *v. i.* [See ઠા-વું.] To be detained; to be stopped.

ઠા-વું, *v.t.* [See થોભ-વું.] To detain; to stop.

ઠાસો, Same as ઠાંસો.

ઠાળિ-યાં, *s. n. pl.* A kind of ear-ring.

ડ.

ડ, The twenty-fourth letter of the alphabet, and the eleventh consonant.

ડંશ, } Same as દંશ, ડંખ.
ડંસ, }

ડંશ-વું, } Same as ડંખ-વું.
ડંસ-વું, }

ડઈયાં, Same as ડેયાં.

ડક્કો, Same as ડંકો.

ડક્કો, *s. m.* [Eng. *Dock.* See ધક્કો.] A dock; a wharf; a quay.

ડખલ, See દખલ.

ડખળિ-યું, *s. n.* A liquid preparation of whey, in which certain kinds of vegetables are boiled.

ડખું, *s. n.* Boiled pulse.

ડખો, *s.m.* Same as ડખું. 2. Confusion; disorder.

ડખોળ-વું, *v. t.* To shake and mix together.

ડગ, Same as ડગ-લું.

ડગ-ડગ, *adv.* [Imit.] Imitative of the sound or expressive of the movements of a rickety thing; shaking; trembling; tottering.

ડગ-ડગ-વું, *v.i.* To shake; to tremble.

ડગ-ડગો, *s m.* Hesitation.

ડગ-મગ, Same as ડગ-ડગ.

ડગ-મગ-વું, *v. i.* To totter; to shake tumultuously. 2. To rock; to quail with fear. 3. To shrink from; to fail in.

ડગર. *s. f* [Hem. des.] Way; road.

ડગલી, *s. f.* [See ડગલો.] A jacket; an outer garment; a small coat.

ડગલું, *s.n.* [See પગ-લું.]A step; the distance between the two feet in walking; a pace.

Id. ડગલું ભરવું–દેવું To walk further; to proceed. 2. To take steps. જોઇને ડગલું ભરવું To be cautious before proceeding with one's work. ડગલે ડગલે Lit. At every step. Hence, 2. At short intervals; at every moment; frequently.
સાચા ક્ષણે ક્ષણે ક્યાં થાશો? ડગલે ડગલે સમ શા ખાશો?
—દયારામ.

Prov. ડગલે દૂર, તે દેશાવરે દૂર Out of sight, out of mind.

ડગલું, *s. n.* [See ડગલો, ડગલી.] A small coat. 2. A child's coat.

ડગલો, *s.m.* [Hem. Des. डग्गलो= S. भवनोपरि भूमि तलम् a mud roof of a house, the roof of a house, an upper storey covered with mud, a terrace at the top of a house, covered with mud, a mud-terrace. See ડગલો, ડગ. *Cf.* Mar. डॊग, डग (a cloud). A coat; a cloak.

ડગ-વું, *v.i.* [See ડગ–ડગ.] To tremble; to totter; to rock; to shake tremulously. 2. To give way; to yield. 3. To crouch before; to shink; to fail; to falter; to waver. 4. To deviate; to swerve from.

ડગ-ણું, *s.n.* A thick flat piece of wood with which a heavy thing is kept in its position.

ડગળ-વું, Same as **ચગળ-વું**,

ડગુ-મગુ, Same as **ડગમગ**.

ડંકો, *s. m.* [S. ढक्का.] A large kettle-drum. 2. A stroke of a bell. 3. A public notice; notoriety; publicity. 4. Joy on account of success

Id. ડંકો વાગવો–થવો Lit. To beat a drum, Hence. 2. To strike a bell. 3. To bring to public notice; to be well-known. 3. To be congratulated on success.ડંકો કરવોTo declare with the beat of drum. ડંકા નિશાન A big tomtom with a flag over it.

ઘડિયાળ ઘડી થાય જ્યારે, પૂતળી જઈ ડંકો મારે.
—ગિરિધર.

ડંકો, *s. m.* [Eng. *Dock.*] A wharf; a quay. 4. A perpendicular bank or mole raised for the convenience of lading or emptying vessels.

ડંખ, Same as **દંશ**.

ડંગ,*adv.* [See દંગ.] Being astonished; being amazed; being thunder-struck.

ડંગો, Same as **દંગો**.

ડંગો-રૂં,*s.n.* }
ડંગો, *s. m.* } [S. दण्ड.] A thick club; a
ડંગોરો,*s.m.* }
cudgel.

ડચ, *adv.* [Imit.] "No", conveyed by the sound "dacha" of the mouth.

ડચ-કાર-વું, *v.i.* [+ S.कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.]To uttr ethe sound ḍacha (ડચ)in order to drive away birds, cattle, &c.

ડચ-કારી, *s. f.* }
ડચ-કારો,*s. m.* } A sound implying negation; saying "no" with contempt.

ડચ-કિ-યું,*s.n.* }
ડચ-કું, *s. n.* } [Guj. ડચક Imit.] A
ડચ-કો, *s. m.* }
gurgling sound.2.Regurgitation in drinking.3. A sudden feeling of terror or grief. 4. A sob.

ડચ્ચો, *s.m.*[See ડૂચો.]A cork;a stopper.

ડઝન, *s. n.* [Eng. *Dozen.*] A dozen.

ડટ-ણ,*s.n.*[See દાટ-વું.] The act of burying. 2. The state of being buried;a buried state.

Id.ડટણ ખાળ An underground receptacle for filth.

ડટંતર, *s. n.* [See દાટ-વું to bury + અંતર another.]A divine visitation by which the world crumbling to dust,is completely destroyed, and buried.

ડંડ, Same as **દંડ**.

જુઓ વટ જતાંનો બોજ સહે,જુઓ આ ઘ સદા કર ડંડ અહે.
—દયારામ.

ડંડ-વું, Same as **દંડ-વું**.

ડંડા-ઈ, Same as **દાંડા-ઈ**.

ડંડા-વું, Same as **દંડા-વું**.

ડંડિ-યો, Same as **દંડિ-યો**.

ડંડુ-કો, Same as **દંડુ-કો**.

ડંડો, Same as **દંડો**.

ડપ-કા-ણું, }
ડપ-કા-મણું, } *s.n.*[See દાબ-વું, દબા-વ-વું.]
The act of threatening; a threat.

ડપ-કી, *s. f.* [Guj. ડપ, ડબ, ટપ, Imit. See ડુબ-વું.] A dive; a dip; a plunge.

Id. ડપકી મારવી To dive. 2. To remain concealed.

ડપ-કું, *s. n.* Same as **ડપ-કી**.

ડપ-કો, *s.m.*[See ટપ-કું.]A drop; a blot. 2.Fear;apprehension. 3. A kind of fried food made of gram-flour alone.

Id.ડપકો પડવો To be stained or spoiled with drops falling.

ડપ-ટ-વું, }
ડપ-ટા બેસ-વું, } *v.t.* [See ડબા-વ-વું, દબા-વ-વું, દાબ-વું.] To get possession of by fraud.

ડ-પોટો, *s. m.* [See ડ-પટ્ટો.] A bag to hold sugar, &c.

ડફ, *s. f. n.* [P. दफ़ Or, Hem. Des. डप्फ= S. आयुध विशेषः a kind of weapon, See ડફ-ણું.] A kind of tambour; a kind of drum.

ડફડા-વ-વું, *v.t.* To launch.

ડફ-ડું, }
ડફ-ણું, } *s. n.* [Hem. Des. डप्फ =S.आयुध

विशेषः a kind of weapon.] A short and thick stick.

Prov.ઘોડાને ચાબક, ને ગધેડાને ડફણું A whip for a horse, and a cudgel for an ass.

ડફણા·વ·વું, *v. t.* [Ar. दफ्न to bury.] To bury.

ડફાંસ, *s. f.* [See ડફ.] A rumour; a fib; a lie; a falsehood. 2. Swaggering talk.

Id. ડફાસ કરવી–મારવી–હાંકવી To put a rumour into circulation. 2. To swagger.

ડફોળ, } *s. m.* [See દ્ two+ફળ fruit.
ડફોળ-ચંદ, }
Cf. ડોફો.] A stupid man; a stupid person.

ડફ·ફ્લ, *adj.* [See ડ·ફોળ.] Stupid; foolish; ignorant.

ડબ·ક·વું, Same as ડબ·વું, ડબા·વું, To be greatly put out; to be put to shame.

ડબ·કા·ણું, } *s. n.* Same as ડપ·કા·ણું,
ડબ·કા·મણું, }
ડપ·કા·મણું.

ડબકિ·યાળ, *adj.* [+ S. आलु suffix showing "habit."] Skilled in diving.

ડબ·કી, Same as ડપ·કી.

ડબ·કું, *s. n.* Same as ડબ·કી, ડપ·કી.

ડબ·કો, Same as ડપ·કો.

ડબ-ડબ, *adv.*[Imit.*Cf.*ટપ-ટપ.] Pit-a-pat. 2. Quickly (of eating).

ડબ·ડી, } *s. f.* [See ડબો.] A small ડબ·ડું.
ડબ·રી, }

બારશ માશ ખાઇને રે, વધારે ડબરીના પેટા.

—**હલ્લુરદાસ.**

ડબ·ડું, *s. n.* A leathern bag.

ડબ·ડો, *s. m.* A round vessel made of hide for holding ghee, oil, &c.

ડબ·વું, Same as ડબા·વું.

ડબા-ડબ, *adv.* [See ડબ-ડબ.] Hastily; quickly (drinking, eating,shedding tears, &c.).

ડબા·વ·વું, Same as દબા·વ·વું.

ડબા·વું, Same as દબા·વું.

ડબી, *s. f.* [See ડબો.] A small box or casket.

ડબુ·ચો, *s. m.* [See ડૂંચો.] Suffocation. 2. A plug; a stopple,

પાર્થ પાણિ પવિ જશું, ધનુ ધારતો અતિ રોષમાં;
જોઈ જોધ જમતો, ડબુચો ઉરે ઉપરોષમાં.

—**પ્રેમાનંદ.**

ડબુસું, *s. n.* } The hinder part of a
ડબુસો, *s. m.* }
vessel; the stern of a ship.

ડબે·લ, Same as દબે·લ.

ડબો, *s. m.* [See દાબ·વું.] A little box; a large casket. 2. A paper lantern; a round lantern. 3. A cattle-pound.

ડબો, *s. m.* [See ડબા·ડબ, or દાબ·વું, or *supra.*] A mouthful.

Id. ડબો મારવો To eat hastily with large mouthfuls.

ડબો·વ·વું, *v. t.* [See ડબ·ડબ, ડુબા·વ·વું.] To plunge; to dip.

ડબોળ·વું, *v. t.* To plunge; to dip; to soak in a liquid.

ડબ્બી, Same as ડબી.

ડબ્બો, Same as ડબો.

ડભા·ય·ણું, *s. n.* [See ડામ.] An instrument for cauterizing.

ડમ·કો, *s.m.*[See ડંકો. Or, Guj.ડમ Imit.] A kind of tambourine; a drum.

ડમ-ડમ, *s.f.*[Imit. *Cf.* S. दुंदुभि a drum.] A tom-tom; the sound of a tambourine. 2. A noise; a brawl.

ડમ-ડમા·ક, *s. m.* Same as ડમ-ડમ.

ડમ·ણું, *s. n.* [See ડંડો.] A small piece of sugar-cane. 2. A small stick.

ડમણિ·યું, *s. n.*[See દમણી.] A small cart drawn by two bullocks much used in Damaṇ in Gujarāt.

ડમર·વું, *v. i.* [See ડમરો.] To be in bloom; to put forth a large number of leaves.

ડમરૂ, *s. m. n.* [S. डमरु] A sort of tabor shaped like an hour-glass.2.A little rattle.

Id. ડાહ્યું ડમરૂં Wise; sagacious.

ડમરો, *s.m.*[S. दमनक] A sweet-smelling plant or shrub.

ડમાક, *s.m.*[P. दमाम् dignity. *Cf.* દિમાક.] Pomp; show; pride.

ડંફાણ, *s. f.* [See ડફાસ.] Loquacity. 2. Unnecessary expansion.

Id. ડંફાણ હાંકવી To set a rumour in circulation.

ડંબર, *s. n.* [S. आडम्बर.] False show; ostentation; pompous conduct.

Id. મેઘાડમ્બર An assemblage of clouds.

ડંસ, *s. m.* [S. दंश, See દંશ.] A sting; a bite. 2. Malice; spite; rancour.

ડર, *s. m.* [S. दर.] Fear; apprehension; dread.

Id. ડર રાખવો–ધરવો To have a fear of; to be afraid of.

ડર•ક•ણું, *adj.* Easily terrified; cowardly.

ડર-ડર, *adv.* [Imit.]. Palpitatingly.

ડરપ•વું, } **ડર•વું**, } *v. i.* [Hem. Des. डरइ =S.त्रस्यति he is frightened, *fr.* S. दर fear, See ડર fear, or दर्प pride, terror, *fr*; दृप्, दर्प्, to be proud.] To fear; to be afraid; to dread: to be frightened.

ડરપી, Same as **ડર•ક•ણું**.

શું મલીન ડર્યો ! ડરપી ન ડર્યો. —**પ્રેમાનંદ.**

Prov, ડરના સો કરના નહિ, ઔર કરના સો ડરના નહિ Don't do what you are afraid of doing, and if you do a thing be fearless as to the consequences.

ડરા•મણું, *adj.* [See ડર.] Frightful; fearful; dreadful; terrible.

ડરા-વ•વું, *v. t.* To intimidate; to terrify by loud and wild bellowing and blustering; to terrify; to threaten.

ડરૂ, *adj.* Terror-stricken; stupified with fear; struck with fear.

ડલી, *s. f.* [See દળ thickness.] A piece of woollen cloth placed below the saddle of a horse.

ડલો, *s. m.* [Hem. Des. डक्को rust of iron. See દલ્લો.] A hoarded treasure; substance; property; stock. 2. A little lump or ball; a clogged or concreted mass. 3. A lump generally.

છમાન ચોરકે બનાયા તુંને ડલ્લ (ડલ્લો).

—**બાપુ સાહેબ ગાયકવાડ.**

ડસ•ક-ડસ•ક, *adv.* [See ડસ•કું.] With sobs. 2, With interruptions.

ડસક ડસક આંસુ આવત, ચોર ગોવર્ધનિયા.

—**કબીર.**

ડસ•ક•લાં, *s.n.pl*, Same as **ડસ•કું** (spoken in tenderness).

ડસ•ક•લાં, *s. n. pl.* [See ડસ•કું.] Wooden stocks (for criminals).

બેડી, ડસકલાં ઘાલ્યાં ચર્ણ, ધર્મ તજીને નાખ્યા ઘર્ણ.

—**સામળભટ.**

ડસ•કું, *s. n.* [Guj. ડસ Imit.] A sob.

ડસ-ડસ•વું, *v. i.* [See ડસ•કું. Or, ડસ, ડંશ, ડંખ.] To be choked with emotion; to suffer silently.

ડસ•વું, Same as **ડંખ•વું**.

ડહા•પણ, *s. n.* [See ડાહ્યું.] Wisdom; prudence.

Id. ડહાપણ કરવું–ડોહોળવું To affect to be wise. 2. To act beyond the limits of power, with which one is invested; to be officious. ડાહાપણમાં દવ લાગવો–ધૂળ પડવી To lose one's wits; to act as if one was devoid of wisdom.

ડળ•ક•વું, *v. i.* [See ઢળ•વું.] To be enticed.

દામે ડળકી ઢાઢ, મન માને, ત્યમ મહાલે.

—**કૃષ્ણારામ.**

ડળ•વું. *v. i.* [See દળ•વું.] To be reduced to the state of husk; to eat away the substance of corn and leave the husks (of insects, &c.).

ડળી, See **ડલી**.

ડાંક, } **ડાંખ**, } *s. m.* [See ડંખ, દંશ.] A large green wasp. 2. A bright piece of metal placed under a precious stone to make it shine brighter. 3. A metallic cement.

ડાંખલી, *s. f.* } **ડાંખળું**, *s. n.* } [Hem. Des. डगलो = S. भवनोपरिभूमि तलम् an upper story of a house.] A small branch of a tree issuing from a larger one; a twig.

ડાંગ, *s. f.* [See દંડુ•કો.] A cudgel; a thick stick; a long stick or club; a bludgeon; a pole.

ડાંગર, } **ડાંગેર**, } *s. f.* [S. कडङ्गर.] The plant producing the dark green pumpkin. 2. Uncleaned rice; rice in the husk; paddy.

ડાંડ, *adj.* [See ડંડ, દંડ.] Rude; impudent; barefaced; shameless. 2. Sturdy; lusty. 3. Violent; overbearing; headstrong. 4. Wicked. 5. Single; unmarried.

ડાંડ-આ-ઈ, **ડાંડા-ઈ**, } *s. f.* Rudeness. 2. Forwardness. 3. Wickedness; roguery.

ડાંડ-ગો, [See ડાંડ +S.क dim.] Same as **ડાંડ**.

ડાંડ-ગી, Same as **ડાંડ-આ-ઈ**.

ડાંડિયું, *s. n.* [Hem. Des. डंडं = S. सूच्या संघटितानि वस्त्र खण्डानि a garment made up of stitched pieces. See દંડ a stick.] A garment prepared for wearing by taking away the worn-out parts, and sewing together two whole parts of the same piece of cloth.

ડાંડિ-યો, *s. m.* A small piece of stick. 2. A watchman who goes his rounds at night beating a drum with a stick. 3. A public crier.

ડાંડિ-યો, *s. m.* [See દંડ. S. दण्ड, a stick.] A single or unmarried man. 2. A rogue; a knave.

ડાંડી, *s. f.* A small stick; a rod. 2. A small handle. 3. The beam of a balance. 4. A tabor. 5. A perpendicular column. 6. The pole of a banner. 7. A light-house.

ડાંડો, *s. m.* [S. दंड, a handle, a staff.] A handle. 2. A pole; a staff; a shaft. 3. The bridge of the nose. 4. A pestle.

ડાંભો, *s. m.* [See ડાભ.] A kind of vegetable.

ડાંસ, *s. m.* [S. दंश, See ડંશ, દંશ.] A gadfly; a mosquito; a gnat. 2. A large stinging fly.

ડાઈનો ઘોડો, Same as **ડાહીનો ઘોડો**.

ડાક, Same as **ડાક-લું**.

ડાક, *s. f.* [S. ढक्का a kind of drum; so called from a rattle carried by postal runners in their hands. Or Hind. डाकायत, Eng. *Dacoity*, a band of robbers.] An arrangement (of horses and runners) along a road to convey the post or travellers; the post; the mail; the express. 2. The post-office.

ડાક, *s f.* [See ડાક-લું.] Necromancy; witchcraft.

ડાક-ચોકી, *s. f.* [+ ચોકી. The station, at which a relay of horses or men is posted. 2. A strict watch.

ડાક્ટર, *s. m.* [Eng. *Doctor.*] A doctor; physician; a medical practitioner.

ડાક-ડમાક, *s. m.* [Guj. ડાક redup. of ડ-માક.] Same as **ડમાક, ડિમાક**.

ડાકણ, **ડાકણી**, } *s f.* [S. डाकिनी,] A witch; a sorceress. 2. A monstrous woman. 3. An old hag.

Prov. ડાકણ પહેલી ઘરનાંને ખાય A wicked man ruins himself: A wicked man is his own enemy.

ડાકણું, *adj.* Wicked. 2. Monstrous. 3. Horrible.

ડાક-લી, *s. f.* [See ડાક *fr.* S. ढक्का a kind of drum.] A squeaking sound made by snakes.

ડાકલું, **ડાખ-લું**, } *s. n.* [See ડાક-લી *fr.* S. ढक्का a kind of drum.] A kind of drum.

Id. ડાખલું બેસાડવું To get a drum beaten before a person possessed by a spirit or ghost.

ડાકિ-યું, Same as **ડાકણું**.

ડાકિ-યો, *s. m.* A voracious eater.

ડાકું, *adj.* [See ડાઘો.] Disrespected; dishonoured.

Id. ડાકું પડવું To be disrespected.

ડાકેણ, Same as **ડાકણ**.

ડાકો, *s. m.* An attack by robbers.

ડાખ-લું, Same as **ડાક-લું**.

ડાગ, Same as **ડાઘ**.

ડાગ-ડુગ, **ડાગ-ડુગી**, } *s. f.* [See ડાઘો + ડુગ redup. See ડાઘો-ડુઘો.] Repairs; putting in order (of things and furniture in a house)

ડાગળી, *s, f.* [Hem. Des. डग्गलो=S.भवनोपरि भूमि तलम् an upper storey in a house, the highest or topmost part.] The head. 2. The brain.

Id. ડાગળી ખસવી–ચસવી–છટકવી To be mad or insane.

ડાગળી, *s. f.* [See ડાઘ a blot, a scar.]

A patch sewed on a garment to repair it.

Id. ડાગળી મારવી-દેવીTo repair(a garment) by putting a patch on it;to patch up.ડાગળી નિકળી જવી To be unsewn (of a patch).

ડાગળો, *s. m.* A man full of fun and frolic. 2. The clown in a drama.

ડાઘ, *s. m.* [P. दाग = S. दग्ध burnt *fr.* दह् to burn.] A blot; a spot, a stain. 2. A scar; a mole; a freckle. 4. A slur; a stain; a stigma.4. Vindictive feeling; spite; malice; a grudge.

કળી કૌરવે તે વિધિ, મનમાં લાગ્યો ડાઘ;
પાણ્ડવ જો સુખમાં વસે, તો હું બાંધું કિમ્ પાઘ ?
—પ્રેમાનંદ.

ડાઘા-ડુઘી, *s. f.* Blots.

ડાઘિ-યું, *adj.* [See ડાઘ malice.] Malicious; spiteful.

ડાઘિ-યો, *s. m.* A ferocious dog.

ડાઘી, Same as **ડાઘિ-યું.**

ડાઘે-લ, *adj.* Blotted; spotted. 2. Same as **ડાઘિ-યું.**

ડાઘુ, *s. m. pl.* [S. दाह burning *fr.* दह् to burn.] Those who carry a dead body or follow a funeral procession to the burning ground. (Used as a collective noun).

ડાઘો, Same as **ડાઘ,** A blot; a scar.

ડાઘો-ડુઘો, *s. m.* [+ Redup.] Same as **ડાઘા-ડુઘી.**

ડાચું, *s. n.* [S. दंष्ट्रा *fr.* दंश् to bite, See ડાઢ.] The jaw-bone. 2. A wrinkled face

Id. ડાચાનો સબધો Talkative; chattering. તારે ડાચુએ દુખવા આવતું નથી ? Are you not tired of speaking ?

ડાટ, *s. m.* [See ડાટ-વું.] Ruin; destruction.

Id. ડાટ વાળવો To annihilate; to ruin. 2. To go to an extreme.

ડાટ-વું, *v. t.* [Hem. Des. संदट्ट = S. संलग्न closely joined together, *fr.* S. संदष्ट *fr.* सम् together+दश्, ડસ-વું, to bite.] To bury; to inter. 2. To hide underneath the ground. 3. To conceal; to keep secret.

Prov.ડાટ્યા ભૂલે,પણ લખ્યા ન ભૂલે A treasure hoarded away may be forgotten, but what is written in a document remains for ever: "Litera scripta manet".

ડાટી, *s. f.* A crowd; a rush; a crush.

અતી ભીડ થઇ દરબાર દ્વારે, દરવાજે ડાટી ઘણી.
—ગિરિધર.

ડાટો, *s. m.* A cork; a stopper.

Id.ડાટો દેવો-મારવોTo shut up the mouth of a jar,bottle,&c. ડાટા દેવાTo gorge oneself with food on the day preceding a fast.

ડાઢ, Same as **દાઢ.**

ડાઢા-રખી, *s. f.* [+ રાખ-વું.] A gum-boil.

ડાફું, *s. n.* [+ ફાડ-વું.]The wide opening of the mouth.

ડાફોડિયાં, } **ડાફળિ-યાં,** } *s. n. pl.* Distractedness of the mind.

Id. ડાફોડિયાં મારવાં To look about distractedly or aimlessly;to stare all around.

ડાબડી, Same as **ડબી,**

ડાબ-ડો, Same as **ડબો.**

ડાબણિ-યું, *s. n.* [See દાબ-ણ.]That which presses; a pressure; a weight.

ડાબ-રિ-યું, *s. n.* [See ડાબ-ડો.] A kind of open vessel.

ડાબળિ-યાળું,*adj.*Having a spring with which pressure is exerted.

Id.ડાબળિયાળી સુડીA kind of nut-cracker, to which a spring is attached.

ડાબી-યળ *adj.* [See ડાબું.] Left-handed.

ડાબું, } **ડાબુ,** } *adj.* [Hem. Des. डव्वो, डावो = S. वाम कर· the left hand.]

Id. ડાબા પગનો અંગારો The dust on the left foot, applied by a mother to the forehead of her child as a charm against all kinds of evil. ડાબું કરવું Lit. To throw to the left 2. To throw away; to prohibit the appearance of; to forget. ડાબું મૂકવું Lit. To leave to the left. 2. To forgot.

ડાબા જમણી, *adv.* [See ડાબુ + જમણું.] On the right and left; on both sides.2. Either on the right or on the left. 3. In such a manner as to place on the left side that which ought to be placed on the right. 4. Being influenced by partiality.

ડાભ, }
ડાભડો, } *s. m.* [Dh. Des. दब्भो *fr.* S. दर्भ.] A kind of grass used in religious ceremonies.

ડાભ·ડો, *s. m.* Same as **ડાભ·ડો, ડભો.**

ડાબો·ડિ·યું, *adj.* Able to work more easily with the left hand than with the right; left-handed.

ડામ, *s. m.* [P. दाग़ = S. दाह *fr.* दह् to burn. Or S. दम् to restrain.] A brand; a cautery; a mark made by searing with a hot iron. 2. A stigma; a scar.

Id. ડામ દેવા-ચાંપવા To brand. 2. To insult; to taunt.

ડામચિ·યો, *s. m.* [See ડામ place, fixed, + માચી.] A wooden stand or horse.

ડામણ, *s. n.* [S. दामन् *fr.* दम् to restrain.] A cord to bind ths foreleg and the hind-leg of an animal; a tether.

ડામર, *s. m.* resinous exudation from a tree on the Malabar coast used as tar or pitch; a kind of rosin.

ડામ·વું, *v. t.* [See ડામ.] To brand; to cauterize; to sear with a hot iron.

ડામ·વું, *v. t.* [See ડામણ.] To tie with a cord.

ડામા·ડોળ, *adv.* [See ડોલ·વું.] Being unsettled; fluctuating; changeful; inconstant or utterly uncertain; wavering changing.

ડામીશ, }
ડામીસ, } *adj.* [Eng. *Damaged.* Or, See ડામ.] Damaged; branded; stigmatized; notorious.

ડામેલ, *adj.* [See ડામ·વું.] Cauterized; branded.

ડાય·રો, *s.m.*[S. दाय a share of ancestral property *fr.* दा to give.] A feast that one is obliged to give to one's community(used among Rajputs).

ડાર·વું, *v. t.* [See ડરાવ·વું.]To frighten; to threaten. 2. To prohibit; to stop.

Id. કામ કરતાં ડારવું To prohibit or stop from working.

ડારો, *s. m.* [See ડર.] A threat; a rebuke.

ડાલુ, *s. n.* [S. डलक.] A basket.

ડાવ, Same as **દાવ.**

ડાહ·પણ, *s. n.* [See ડાહ્યું.] Wisdom; prudence; good sense.

ડાહી·નો ઘોડો, *s. m.*[Seeડાહ્યું,ડાહી,+ ઘોડો.] The game of " Hide ane Seek "; Blind Man's Buff.

ડાહ્યું, *adj.* [Hem. Des. दच्छं = S. तीक्ष्ण sharp, pungent. *fr.* S. दक्ष diligent.] Wise; prudent; sensible; sagacious.

Id. ડોઢ ડાહ્યું Same as **દોઢ ડાહ્યું.**

Prov. ડાહી સાસરે ન જાય, ને ગાંડીને શિખામણ દે Example is better than precept : How can the blind lead the blind ? ડાહ્યો તે ઘરડો Age alone is wisdom. ડાહ્યો દિકરો દેશાવર ભોગવે ને ડાહી વહુ ચુલામાં પેસે All place the load on the willing horse. મૂરખ મિત્ર કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન પણ સારો A wise enemy is better than a foolish friend.ડાહ્યો ત્રણ ઠેકાણે ખરડાય=ઘણો ડાહ્યો ઘણો ખરડાય See Prov. under **ઘણું**. ડાહીના ગાંડા, ને ગાંડીના ડાહ્યા (said of Rajputs and Vāniās) A wise mother may have a foolish son, and *vice versā.*

ડાહ્યું ડમરું, *adj.* [+ડમરો.] Having the appearance of wisdom, but inwardly cunning; seemingly well-behaved.

ડાળ, }
ડાળી, } *s f.* Dh. Des. डाल, डाली, = Hem. Des. डाली = S शाखा a branch of a tree. Or Hem. Des. साहुली=S. भुजः the arm.]A branch of a tree.

Prov. જે ડાળે બેસવું, તે જ ડાળ કાપવી Kicking down the ladder by which one has risen: A suicidal policy.

ડાળું, *s. n.* Same as **ડાળ.**

Id. ડાળાં પાંખડાં જૂદાં કરવાં To pull to pieces. ડાળે વળગવું Lit. To cling to a branch of a tree. 2.To obtain patronage. 3. To get a start in life: to get employment; to get into service. ડાળે વળગાડવું To start another in life.ડાળું પાંખડું ન જાણવું To be ignorant of.

ડિંગરી, *s. f.* A pod of vegetables used for food.

ડિંગ·ળું, *s. n.* A part of a branch.

ડિંગ, *s. f. n.* [See ઢંગ.] A lie; a fib; an untruth; a false report.

Id. ડિંગ મારવું To make exaggerated statements.

ડિંડ-વાણું, *s. n.* [See ડીન wretched + વાણુ, વર્ણ.] Mismanagement.

ડિંડ·વું, *s. n.* [S. द्वन्द्व coupled or joined together.] A bulbous fruit. 2. *adj.* Mismanaged. 3. Wretched; pitiful.

ડિંગૂળ, *s. n.*[See પિંગૂળ.]A halting verse; bad versification. 2. A falsehood; a lie; a rumour.

ડિચ·કું, *s. n.* The stem or stalk of a fruit or leaf.

ડીચી, ડીચી, *s.f.* Same as ડિચ·કું. 2. Same as ડીટી.

ડીચું, ડીચું, Same as ડિચ·કું.

ડીંટું, *s. n.* [S. दण्ड a stick, the stalk of a flower.Or see ડિંડ·વું.] The pedicle or stem of a leaf.

ડીટ, ડીટી, *s.f.*[S. दण्ड the stalk of a flower.] The breast; the nipple.

ડીટું, See ડીંટું.

ડીફ·વું, ડીફી નાખ·વું, *v. t.* To finish under great difficulty.

ડીકું,*s.n.*A short stick for driving cattle.

ડીબું, *s. n.* The prominent part of a thing.

ડીબો, *s. m.* A sob; sobbing.

ડીમચું, Same as ઢીમચું.

ડીમીટી, *s. f.* [Eng.] Dimity.

ડીલ, Same as ઢીલ.

ડુકા·વ·વું, *v.t.* [See ઝુકા·વ·વું to cause to fall *fr.* S. धू to shake.] To cause to make a mistake; to mislead.

ડુંખ, *s. f.* [See ટોક.] Young tender sprouts.

ડુંખલા·વ·વું,*v.t.* To frigthen; to terrify.

ડુંગ·ર, *s. m.* [Hem. Des. डुंग-रो=S. शैलः a mountain. *fr* तुङ्ग high.] A hillock.an eminence. 2. A pile; a heap. 2. A sharp and peaked rising; a hill; a mountain.

Prov. ડુંગર દૂરથી રળિયામણા The hills look green that are far away. "Distance lends enchantment to the view."

ડુંગરી, *s.f.* Rocks; hills; a mount; a hillock; an eminence.

ડુંગરો, *s. m.* A round top or ball on a cover used as a handle.2.A spire or spike.

Id. ડુંગરો નવડાવવો To set fire to a forest on the top of a hill-a vow taken by Bhils to propitiate a god.

ડુંગળા·વું, *v.i.* To be stunted in growth; to be below the average size.

ડુંગળી, *s.f.* An onion.

ડુંગો, *s.m.* A pipe for smoking.

ડુંચ·વું, To drink with the lips.

ડુંચો, *s.m.*[P.डु *fr.* S. द्वि two+ P.चेड़ dim.= doubled, twisted.] Anything put into the mouth to hinder speech or mastication; a gag.2. Something put into the neck of a vessel,&c.,to block up the opening; a ball made of rags, with which a small opening is bunged; a plug. 3.A clownish fellow.

Id.ડુંચો મારવો-દેવોTo stop with a plug.2. To stop up. મોઢામાં ડુંચો મારવો-દેવો To stop speaking, owing to one's mouth being full 2. To strangle to death.

ડુંટી, *s. f.* [S. तुन्द] The navel.

Id. ડુંટીનો ઉમળકો Heart-felt feelings; a sincere feeling. ડુંટીનું હસવું A laugh from the bottom of the heart; a hearty laugh.

Prov. ડુંટી પરનો વાળ (નહિ તોડ્યામાં, ને બોડ્યામાં) That of which the growth is not stopped; growing wild.

ડુંડી, *s.f.* [See ડાંડી. Or Hind. दवंडी *fr.* दवड़ना to cause to run.See દોડ·વું.]The drum beaten by a public crier.Hence. 2. A proclamation. 3. Notoriety; celebrity.

ડુંડી ફેરવું દેશમાં, કર્યું એ ભુંડી ભામ;
છએને માર્યા છેતરી, માર્યો પોતાનો શામ.

—શામળભટ.

Id. ડુંડી પિટવી-ફેરવવી To make known to the people by beating a metallic dish or drum.

ડુંડું, *s.f.* [S. दण्ड a stalk of flower.] An ear of corn, &c.

ડુંસ-વું, *v.t.* [See ડુંચ-વું.] To drink with the lips. 2. To smoke (used in contempt).

ડુઓ, *s. m.* [See ડોળ-વું, ડહોળ-વું.] The residue. 2. Dirt.

ડુકરો, *s. m.* [S.शूकर prob. *fr.* शू=डु Imit.+ कर. कार, suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] A boar; a hog; a pig.

ડુકરી, *s.f.* A female-hog; a sow.

ડુક્કર, *s. n.*
ડુક્કરો, *s.n.* } Same as ડુકરો.

ડુક્કરી, Same as ડુકરી.

ડુગ-ડુગિ-યું, *s.n.*
ડુગ-ડુગી, *s. f.* } [Imit.] A kind of tabor; a kind of drum.

ડુઘો, *s. m.* A ladle; a spoon.

ડુઁચ્ચર, Same as ડુંઅર.

ડુચ-વું, Same as ડુંચ-વું.

ડુચો, Same as ડુંચો.

ડુણા-વું,
ડુણા-ઈ જ-વું,
ડુણી જ-વું, } *v. i.*[See ધુમાડો smoke.] To have a bad smell owing to overheating in the cooking process (of food).

ડુણ્ડ, *s.f.*[S. तुन्द.] A corpulent or protuberant belly.

ડુણ્ડા-ળું, *adj.* [+ વાળું having.]Having a protuberant belly; pot-bellied.

ડુણ્ડો, *s.m.* [Mar. दुणणें to double *fr.* S. द्वि two+गुण a fold.]A roll of printed sheets of paper.

ડુ-પટ્ટો, *s.m.* [See દુ-પટ્ટો.] A cloth for the shoulders; a long double-folded cloth worn by men over the shoulders.

ડુબ-કી, Same as ડપ-કી.

ડુબ-વું,
ડુબી જ-વું, } *v. i.* [Imit.] To drown;to sink. 2. To be bankrupt or ruined.

Prov. ડુબતાને તણખલાનો આશરો=ડુબતો શીખુને વળગે A drowning man catches at a straw. ડુબતો ડુબાડે A drowning man will drown his companion.

ડુ-બળો, *s.m.*[See ડુ-બળું.]An individual of a particular hill-tribe, so called from their extreme poverty.

ડુબા-ડ-વું,
ડુબા-વ-વું, } *v. t.* [Caus. of ડુબ-વું.] To make to sink;to immerse; to dip;to drown.

ડુબા-મણું *adj.* That in which a man is likely to be drowned; too deep for a swimmer; very deep.

ડુ-ભાસ, *s. m.* [Hind. दो *fr.*S. द्वि two + ભાષા.] One who knows and speaks two languages; an interpreter. 2. One who supplies provisions to the captain and crew of European merchant vessels,and acts as an interpreter.3. The agent of a ship.

ડુમ-કો, *s. m.* [Imit. *Cf.* S. दुन्दुभी.] A small drum.

ડુમ-ચી, *s.f.* [P. दुम tail + चेह dim.] The part of a saddle attached to the tail of the horse. 2. The haunches of a horse.

ડુમ-ડુમ, *adv.* Imitative of the sound of a drum, &c., Same as ડમ-ડમ.

ડુમાસ, *s. n.* A kind of cloth.

ડુમી, *adj.* Fraudulent; cunning.

ડુમો, *s.m.* [See દમ.] Palpitation of the heart owing to fear or shyness.

ડુલ-વું,
ડુલી જ-વું, } *v. i.* [See ડોલ-વું.] To be absorbed; to be merged in; to be lost in. 2. To be reduced to poverty.

ડુસકું, Same as ડુસકું.

ડૂચો, Same as ડુચો, ડુંચો.

ડૂલ, *s. n.* [See ડુલ-વું.] A kind of earring. 2. A stake; a wager. 3. The loss of a harvest. 4. Loss; destruction.

પુણ્ય પાપ રૂપી આવ્યાં ડૂલ, પુણ્ય તારે, પાપ કરે ડૂલ.
—પ્રેમાનંદ.

ડેડવું, *s.n.* [S. दुन्दुभ.]A water-snake.

ડેગ,
ડેઘ, } *s f.* & *m.* [P. देग.] A large metal pot. Same as દેઘ.

ડેગ-ડી, *s.f.* [+ ડી dim.] A small ડેગ.

ડેડકો, Same as દેડકો.

ડેર, *s. m.* [See ડેરો.] A wooden circle, in which the handle turns in churning.

ડેરા-વું, *v. i.* [See ડેરો a tent. Or, See

ડોળા-વું.] To be closed or overpowered with sleep.

ડેરો, *s.m.* [See ડેલું.] A tent. 2. An encampment. 3. Any temporary habitation.

Id. ડેરો કરવો To put up with. ડેરા દેવા To put up with. 2. To be firmly settled.

સંતો દિયા રે અગમ પર ડેરા

—પ્રાચીન કવિતા.

ડેરો, *s. m.* [See દેર delay.] A log tied round the neck of vicious animals to prevent them from straying or running wild.

ડેલી, *s.f.* [Dh. Des. दियली, डियली, देहली, *fr.* S. देहली the door-sill.] A low-roofed house. 2. A subordinated residence. 3. A police gate or station.

ડેલું, *s. n.* The gate of a street. 2. A house with an open space before it surrounded by a wall. 3. A stable. 4. A house having high and wide doors.

ડેલો, *s. m.* A large **ડેલું**.

ડેહે-કાણી, *s. m.* [P. दिहकान a villager *fr.* दिह् a village+Ar. खान्, ખાન, ખાં, a nobleman.] A villager; a rustic, a peasant. 2. A foolish man; an ignorant person.

ડૈયાં, *s.n.pl.* [See ચાઈ.] A sound showing that the speakermeans to give nothing to the person spoken to, or that the person spoken to shall get nothing.

ડોઇ-ચો, *s. m.* [Dh. Des. दव्वी *fr.* S. दर्वी a spoon. Or Hem. Des. डोओ = S. दारु हस्तः a wooden spoon.] A small pot with which water is taken out of a large vessel. 2. The shell of a çocoa-nut used as a bowl. 3. The bowl of a hookā.

ડોઈ, *s. f.* A large metallic spoon with a wooden handle; a ladle.

ડોક, *s. f.* [See ડોકું.] The neck.

Id. કામના બોજાએ ઊંચી ડોક એ થતી નથી I connot even raise my head (turn away my mind) from my work, owing to the pressure of the work. ઊંચી ડોક કરવી–કાઢવી Lit. To raise one's head; to hold up one's head; to be stiff-necked. Hence. 2. To be conspicuous in opposing; to oppose; to resist

ડોક-રી, *s.f.* [See ડોસી, ડોસો, + રી dim. Or Dh. Des. डयरा=S. पिशाचः an evil spirit. Or, See ડિકરો *fr.* Hem. Des. डहरो=S. शिशुः a child.] An old woman (in contempt or endearment).

ડોક-રો, *s. m.* An old man (in contempt or endearment.)

ડોકા-બારી, *s. f.* [See ડોકું + બારી.] A wicket in a gate.

ડોકા-વ-વું, *v. t.* To poke the head forward; to peep in; to pry into; to look at slily.

ડોકિ-યું, *s. n.* Looking at by raising the head.

Id. ડોકિયાં કરવાં To pry into; to peep in.

ડોકી, Same as ડોક.

Id. ડોકી ધુણાવવી To nod; to shake the head as a sign of either "Yes" or "No."

ડોકું, *s. n.* The head.

Id. ડોકું કાપવું To betray the confidence of; to commit a breach of trust. 2. To behead. ડોકું ઘાલવું To meddle with; to interfere in. ડોકું કાઢવું To raise one's head. 2. To appear in public; to be seen. ડોકું કાપવું To play the traitor; to betray; to commit a breach of confidence. ડોકું ધુણાવવું To shake one's head in answer to a question either in the negative or in the affirmative.

ડો-ખલ, *s. f.* [See દો two + ખલ a rogue. *Cf.* દિ-ખળ, ચાવડાળ-ચોક-ડી.] A troop of children.

ડોખલી, *s. f.* A kind of spoon.

ડોઘ-લું, *s. n.* [See ડેઘ.] A round pot of clay.

ડોઘો, *s m.* A foolish man; a stupid man.

ડોચ-કું, Same as **ડોકું** (used in contempt.)

ડોટ, *s. f.* [S. द्रुत *fr.* द्रु, દો-ડ-વું, to run.] Running.

Id. ડોટ મૂકવી–કાઢવી To run.

ડોટી, *s. f.* [S. पटी cloth.] A kind of thick cloth.

ડોડ, *s. m.* Malice; grudge.

ડોડ-કું, *s. n.* [See ડોડું, ડોડી, ડોડો.] A kind of vegetable.

ડોડકું, Same as **ડોડું.**

ડોડા-વું, *v. i.* [See ડોડો.] To put forth

an ear of corn or the early fruit.

ડોડી, *s. f.* A kind of vegetable. 2. An ornament worn above the elbow.

ડોડું, *s.m.* [See ડોડો.] A small ped.

ડોડો, *s.m.*[See ડુંડું *fr.* S. दण्ड the stalk of a flower.] A pod.

ડોફો, *s.m.* [See ડુ + ફળ. *Cf.* ડફ્ફળ, ડફોળ.] Membrum virile.2. The testicles. 3. Nothing (vulgar).

ડોબ-રૂં, *s.n.* [See દે-હુ-ણી, દોણી + રૂં dim.] A broken earthen pot.

ડોબું, *s. n.* [Sea દોહ-વું] An old cow or buffalo. 2. An idiot.

Id. ડોબા ચારવા To graze cattle. 2. To be illiterate, ignorant, or unskilful.

ડો-યો, Same as **ડોઇ-યો.**

ડોર-ણું, *s.n* [See દોરો.]A button.

ડોલ, *s.f.* [Ar. दल्व.] A bucket; a pail.

Prov. ડોલ ને વરાડું કૂવામાં પડયાં The scheme proved a total failure.

ડોલ, *s.m.* [See ડોલ-વું.] A mast a ship.

ડોલ-ચી, *s.f.* [See ડોલ a bucket + P. चह् dim.] A leathern bucket; a small bucket for drawing water.

ડોલ-ણિ-યું,*adj.*[See ડોલ-વું] Oscillating; wavering; unsteady.

ડોલ-મ-ડોલા, *adv.* [See ડોલ-વું.]Moving to and fro. 2.Wavering.2.Being uncertain; hesitating.

Id. ડોલમડોલા કરવા To rock; to swing.

ડોલર, *s. m.* The jasmine plant.

ડોલરિયો, *s. m.* A kind of jasmine.

લાગી આંખલડીની ચોટ ડોલરિયો દેખીને ઘાયલ હું થઇ, છ, મારા રાજ. —**પ્રેમાનંદ.**

ડોલ-વું, *v.i.* [S. दुल See ઝુલ-વું, ઝુલો.] To oscillate; to nod. 2. To dangle; to swing; to move backwards and forwards. 3. To walk nodding and waggling. 4.To reel; to stagger; to roll; to rock; to totter: 5. To swerve.

સાત ગળણે ગળ્યા પછી બોલ બોલીએ, જો;
બોલ્યો પછી દુખ થાય, નવ ડોલીએ, જો.

—**દયારામ.**

ડોલું, *s. n.* Moving backwards and forwards.2. Nodding; a nod. 3. A light slumber; a nap.

Id. ડોલાં ખાવાં-આવવાં To oscillate; to have a nap.

ડોલો, *s. m.* Gain; profit. 2. An important business.

ડોસ-લાં, *s. n. pl.* [See ડોસી, ડોસો, ડોકરી, ડોકરો, + લાં dim.] An annual ceremony performed among the Pārsis in commemoration of the dead.

Id. ડોસલાં બેસવાંTo be on the losing side. 2. To be discouraged.

ડોસી, *s. m.* [See ડોશી વાણિ-યો.]A cloth-dealer.

ડોસી, } *s.f.*[See ડોસો.] An old woman.
ડોશી, }

Id. ડોશી મારવી To do an insignificant or unimportant work or service. ડોશીનો રેંટિયો Slow work.

Prov. ડોશીએ ડાટ વાળ્યો An old woman generally works the ruin of the family.ડોશી મુવાનો ભો નથી, પણ જમ પળકયાનો ભો છે A small evil may be put up with, but a repetition is dangerous.ડોશી ને અસવાર, સાથેનાં સાથે Slow but sure wins the race. ડોશી મરી જાય, તો ઘરમાં મોકળું થાય Younger persons are at liberty, when old men die.

ડોસી વાણિ-યો, Same as **દોશી વાણિયો.**

ડોસું-ડગરૂં, *s. n.* [+ ડગરૂં redup of ડોસું; or see ડગ-લો ડગ ડગ-લો.]An old and decrepit person.

ડોસો. *s. m.* [Hem. Des. दासा=S. अधम् a half. *Cf.* ડોકરો, દિકરો.] An old man.

ડોહ, *s.m.* [S. संदोह.] A pit for water; a deep pond.

ડોહોળ-વું, Same as **ડોળ-વું.**

ડોળ, *s. m. n.* [See ડોલ-વું.] A pompous air or mien; swaggering; swelling; strutting. 2. Shape. form; figure; fashion. 3. Way; manner; style;air; general features. 4. Signs; indications; manifestations; demonstrations.

Id. ડોળ ઘાલવું, ડોળ બતાવવું, ખોટું ડોળ ઘાલવું To keep up false appearances. ડોળમાં આણવું-લાવવું To give the required shape. ડોળ-

-દમામ–ડોળદમાક A pompous show. એવું ડોળ દેખાયું It seemed so.

ડોળ, *s. m.* [See દાળ, or ડોળો, or ડોળ-વું.] Pulse roughly ground. 2. A fool; a vagabond; an idiot.

ડોળ-ઘાલુ, *adj.* [See ડોળ pompous airs + ઘાલ-વું.] Pretentious. 2. Hypocritical.

ડોળ-ચાર-ણી, *s. f.* [See ડોળ rough pulse + ચાળ-ણી, ચાર-ણી.] A sieve with large holes in which rough pulse is sifted.

ડોળ-દાર, *adj.* [See+P. दार् keeping *fr.* दाश्तन्=S. धृ, धार्, to keep.] Well-shapen; well fashioned; well made. 2. Having a good form; shapely; fashionable in form.

ડોળ-વ-વું, *v.t.*[See ડોળ shape.] To bring into shape; to give the required shape.

ડોળ-વા, *s. m. pl.* [See ડોળ rough pulse+ P. वा dim.] Grains of millet,&c., that have remained unparched in a quantity that has been parched.

ડોળ-વું, *v. t.* [See ડોહ-વું Or. See ડોહ a deep pond.] To shake or agitate(a liquid). 2. To rub (the eyes) so hard as to make them red. 3. To shake: to agitate. 4. To engage in many works at the same time.

Id. ડહાપણ ડોળવું To affect to be wise and meddle with another's business. 2. To act beyond the limits of power with which one is invested.

ડોળ-વું, *v. t.*To shake and pick up what comes to the surface.

ડોળ-વું, *s. n.* [See ડોળ form+P. वा dim.] A small entire piece of wood for fuel; a small faggot.

ડોળિ-યું, *s.n.* [See ડોળ shape.] A mould; a model. 2. [See ડોળી.]

ડોળિ-યું, *s. n.* Oil extracted from the fruit of the Mahudā tree.

ડોળી, *s. f.* [Dh. & Hem. Des. डोला *fr.* S. दोला a swing, शिबिका a palanquin.] A litter; a kind of swinging cot. 2. Loss;ruin; disagreeable news.

ડોળી, *s. f.* A મહુડા fruit.

ડોળો, *s. m.* [Hem. Des. डाअलं, डोलो, डोअणं, दोलिअं, = S. लोचनम्. *fr.* लोच् to see.] The eyeball; the pupil of the eye. 2. The eye. 3. Sight; vision. 4. Attention. regard. 5.The eye of a peacock's feather.

Id. ડોળો ફરવો To be dizzy or giddy; to have swimming in the eyes. ડોળો ફટકી જવો To be dying. ડોળો ફેરવવો To glare at angrily. ડોળા ફુટવા To become blind. ડોળા કાઢવા To goggle at.2.To threaten.3.To thrash till the eyes shoot out. ડોળા ઉઘાડવા To come to one's senses. ડોળા ઓચ્ચીએ જવા To be proud and haughty. ડોળા ખેંચાવવા To compel to wait however impatiently. ડોળો ચસકવો To look at with a desire to possess a thing.

Prov. ડોળે દીઠું બને નહિ, ને છુટું પડવું ગમે નહિ One would not like to lose another's company, but at the same time would not live in harmony with him.

ડોળો, *s. m.* [See ડોળ-વું, ડોહોળ-વું.] A thick filthy liquid.

ઢ.

ઢ, The twenty-fifth letter of the alphabet, and the fourteenth consonant.

ઢ, Same as **ઢઠ્ઠો.**

ઢગ, *s. m.* [See ડગ-લો a coat.] A heap; a pile; numerous things piled together.

Id. ઢગ કરવો-મારવો To make a heap; to pile in a heap.

ઢગ-રાં, *s. n. pl.* The buttocks; the hips.

ઢગ-લી, *s. f.* A small **ઢગ.**

ઢગ-લે ઢગ-લા, *adv.* Plentifully; abundantly; in profusion; in heaps.

ઢગ-લો, Same as **ઢગ.**

Id. તે ઢગલો થઇ ગયો--વળી ગયો He was struck all of a heap. 2. He was exhausted. 3. He became quite helpless.

ઢંકા-વું, *v. i.* [Pass. of ઢાંક-વું.] To be covered; to be clossed; to be concealed.

Id. ઢંકાયેલો હીરો An intelligent person

unknown to fame.

ઢંગ, *s. m.* [See ઢોંગ.] Pranks; frolics; tricks; practices. 2. Conduct; behaviour; habits; demeanour; manners.

શિખ સાસુજી દે છે રે, વહુજી રહો ઢંગે. —**દયારામ.**
રંગ શું જોવા રે, નથી કાંઇ ઢંગ જનોમાં. — ૦

Id. ઢંગ વિનાનું Contrary to the received rules of conduct;*gauche*; awkward; unsuitable. ઢંગે રહેવું To behave oneself according to the recevied rules of conduct; to be neat and decent. એના ઢંગ તો જુઓ ! Look at his pranks and tricks. એનામાં શા ઢંગ બળ્યા છે !=એનામાં કશી વાતના ઢંગ નથી He has no manners;he is awkward in his behaviour; he is dissolute in his conduct.

ઢચ્ચર, ઢચ્ચરો, *s. m.* [Dh. Des. ढच्चरा= S. पिशाचः an evil spirit. See ઢચરો.]An old man (used in contempt) *Cf.* **ડોકરો.**

ઢચુ-પચુ, Same as **ધચુ-પચુ.**

ઢંઢણાવવું, Same as **ઢણુ-ઢણાવવું.**

ઢઢ્ઢો, *s. m.* [Dh. Des. ढड्ढो=S. भेरी a large drum. *fr.* S. ढक्का a large drum.] A stupid man, fat and dull.

ઢઢ્ઢો, *s. m.* The letter and sound ઢ (dh). 2. An illterate person. 3. A stupid and senseless person.

ઢઢ્ઢો, Same as **ધઢ્ઢો.**

ઢણુકવું, *v. i.* To wander aimlessly; to lounge;to pass one's time in idle wandering.

મારૂં ઢણકતું ઢોર ઢણકે છે સહુ નગમાં,
સીમ ખેતર ખળુ કાંઈ ન મૂકે. —**દયારામ.**

ઢણુ-ઢણુ, *adv.* [Imit.] Clanking; clanging; ringing.

ઢણુ-ઢણુવું,*v.i.* [Or, S. धू-म-य-ति it shakes *fr.* धू to shake.] To shake; to tremble.

ઢણુ-ઢણાવવું, *v. t.* To shake; to cause to tremble. 2. To commence with great enthusiasm.

ઢંઢાકાર, *adj.* [See ઢાંઢો+કાર state, or આકાર form.] Vast; prodigious.

ઢંઢેરો, *s. m.* [See ઢણ-ઢણ + કાર doing. Or S. दुन्दुभि a drum + કાર doing.] Publication by means of a crier,who beats a little drum; a promulgation. 2. A proclamation; a notification; a public notice.

ઢંઢેળવું, ઢંઢોળવું, *v. t.* [Hem. Des. ढुंढुल्लइ=S. भ्रमति it wandes.] To catch and shake.

ઢબ, *s. f.* [S. दम्भ show *fr.* दम्भ to make a show.] A manner of action; a peculiar air; a style; a mode; a fashoin. 2. An imposing air, form, or appearance.

ઢબ-છબ, *s. f.* [+ redup, or see છબ, છબી.] Manner;behaviour.2. Outward appearance.

ઢબદાર, [+P. दार having. *fr.* दाश्तन=S. ધ, धार् , to keep.] Showy; fine; of imposing appearance.

ઢબવું, *v. i.* [See ડુબવું] To move the hands and feet up and down in swimming. 2. To be drowned. 3. To expire;to breathe one's last.

ઢબુ, ઢબ્બુ, *s. m.* [See ઢબ.] A piece of copper money; a double pice;a half-anna coin. 2.A person seemingly strong and healthy, but really weak. 3. A worthless person.

Prov. દેખવેમેં ઢબુ, ઔર ચલનેમેં શિવરાઇ,Oxford knives and London wives:Much show little work. ટકાની ડોશી, ને ઢબુ મુંડામણ Great toil, little work: Much bruit, little fruit: Much cry and little wool.

ઢબુડવું,*v.t.* [See બુડવું. ડુબવું.] To cover over.

ઢબુડીશ નવ ધોતિયામાં એને,દેખાડજે તું તો જેને તેને. —**ધીરો.**

ઢબુડવું, *v. t.* [Guj. ઢબ Imit.]To strike; to beat. 2. To stroke gently.

ઢોંગીને તો ઢબુડશે પેહેલાં, કહેશે કૃત્ય તારાં જણાય. —**ધીરો.**

ઢબુવો, *s. m.* [See ઢબુ + वा.] A worthless person. 2. A mean profligate wretch, who caters for the lust of others; a pander; a pimp.

કેટલાક ગુણકાને ઘેર ઢબુવા જેવા જડ ભરાયા હતા. —**અંધેરી નગરીનો ગર્ધવસેન.**

ઢમ-ઢમ, *adv.* [Imit *Cf.* ડમ-ડમ, S. दुन्दुभि a large drum.] Imitative of the sound of a drum.

ઢમ-ઢોલ, *adj.* [+ ઢોલ.] Showy; empty.

Prov. ઢમ ઢોલ, અને માંહે પોલ Great show and empty pockets.

ઢમ-પાટુ-ડી, *s. f.* [See ઢમ-ઢમ + પાટુ.] A play for children.

ઢર-ડ-વું, *v. t.* [See ઘર-વું.] To drag; to pull on.

ઢસ-ળું, ઢસ-ણું, *adj.* Credulous; simple.

ઢહડ-વું, *v.t.* [See ઘસડ-વું.]To push along; to pull on. 2. To draw; to drag.

Id. ઢહડા કાઢવું To drag along; to drag out. 2. To write in haste and without much care.

ઢળ-ક-તું, *adj.* [See ઢળ-વું.] Inclining; sloping.

Id. ઢળકતું બોલવું To speak inadvertently; to speak without firmness. 2. To speak in such a manner as to betray one's leanings to the opposite party.

ઢળ-વું, ઢળી જ-વું, *v. i,* [S. धू, धून. to shake. *Cf.* ઝોક-વું.] To slip aside; to slide; to move out of place; to roll; to glide. 2. To incline; to lean over. 3. To come out: to be poured out in a large quantity. 4. To lie down to sleep. 5. To be enticed; to yield; to swerve from the path of rectitude.

Id. ઢળી પડવું To incline; to tumble. 2. To swerve from one's promise. 3. To lie down to sleep. 4. To die. ઢળતો કાંટોLiberal; tolerant; forgiving.

અટળક ઢળિયો રે શામળિયો, મુષ્ટિ તાંદુલ માટે;
ઈન્દ્રનો વૈભવ સહજમાં આવ્યો, સ્વલ્પ સુખડી સાટે.
—પ્રેમાનંદ.

ઢળા-વ-વું, Same as **ઢોળા-વ-વું.**

ઢળિ-યું, *s. n.* A lump of earth; a piece of a brick.

ઢયા, *interj.* Come along, you wicked boy (Said by a mother to her son as a term of abuse).

ઢાંક-ડું, ઢાક-ણું, Same as **ઢાંક-ણું.**

કુવા ઢાંકણ ઢાંકણું, ખેતર ઢાંકણ વાડ;
બાપનું ઢાંકણ બેટડો, ઘરનું ઢાંકણ નાર.

(The lid protects a well, the fence a field; the son protects a father; and the wife a house). —બાપા.

ઢાંક-ણી, *s. f.* The knee-cap. 2. A lid; a cover; a covering. 3. An earthen vessel serving as a lid for another.

Id. ઢાંકણીમાં પાણી ઘાલી તારે બુડી મરવું જોઇએ Lit. Pour water in an earthen lid (which can contain no water in it), and drown yourself in it. Hence, 2. You have done a very shameful act, for which you should put an end to your life in some way.

ઢાંક-ણિ-યું, ઢાક-ણું, *s. n.* [See ઢાંક-વું to cover.] A lid; a cover; a covering. 2. Protection; a protector.

ઢાંક-પિછોડો, *s. m.* [+ પિછોડો.]A scheme intended to conceal a fault; an excuse. 2. A particular game played by children.

ઢાંક-વું, *v. t* [Hem. Des. ढक्-णी = S. पि-धा-नि-का a lid,a cover, *fr.* S. अपि-धान a cover *fr.* अपि all round + धा to put Or Hem. Des. ढक= S. छादयति it covers.] To cever;to close with a top or lid; to overspread a thing with something else. 2. To shut; to close. 3. To hide; to conceal.

હવે તમ પાખ્યે કેમ રહેવાશે?ઢાંક્યાં ધોક્યાં કેમ રહેવાશે?
મે એ દુ:ખ કેને કહેવાશે ? —દયારામ.

4. To veil;to suppress; to smother;to stifle.

Id. ઢાંકી દેવું-મૂકવું-રાખવું To cover and hide securely. માથું ઢાંકવું To cover the head with the upper end of one's *saree*,out of respect. મોંહ ઢાંકવું To stop talking. 2. To weep in mourning. 3. To weep in secret or away from public gaze. તારૂં મોંહ ઢાંક, શું જોઇને બોલે છે?You should be ashamed to speak, as you have done a shameful act. અવગુણ ઢાંકવા To conceal or not to notice one's faults. ઢાંકી નાખવું To cover over entirely. 2. To overcast; to eclipse; to surpass; to excel. ઉપકારથી ઢાંકી નાખવું To render great and many services; to place under a debt of obligation. ઢાંક્યાં ઉઘાડાં જોવાં To inquire into the conduct of other people; to talk slander.

ઢાંકો-ડુમો, *s.m.*[+ઢૂંઢ-વુંto search.]A survey

of the house, in which things left open are covered anb secured (at night by the mistress of the house).

ઢાંકયું, *s. n.* Meals prepared at one house aud brought to another.

ઢાંગ-રૂ, *s. n.* [S. कडङ्कर See ઢાંગર.] A kind of large cucumber.

ઢાંઢું, *s. n.* [See ઢાંઢો.] A dead ox, buffalo, or other such animal.

ઢાંઢો, *s. m.* [See સાંઢ.] An ox.

ઢાક-ઢોળ, *s. m.* [See ઢાંકવું-વું + ઢોળ show.] The external appearance; the form.

ઢા-કણો, *s. m.* [See ઢાહું + કળા.] Wisdom; prudence; foresight. 2. Modesty; good manners.

ઢાકો-ડુમો, Same as **ઢાંકો-ડુમો**.

ઢાઢી. *s. m.* [See ડાઢી.] The beard. 2. A particular class of musicians. 3. A class of Muhammadan singers.

ઢાલ, *s. f.* [S.] A shield; a buckler.

સજ્જન એસા કીજીએ, ઢાલ સરીખા હોય;
સુખમેં રહેવે પીઠપે, દુખમેં આગે જોય.

(O good man, act like a shield; which hangs at the back in time of peace, but comes to the front in time or trouble).

—**ભાષા.**

2.The grand flag of an army directing its march and encampments; the standard or banner of a chieftain; a flag flying on a fort, &c.

Id. અડી વેળાની ઢાલ A person or thing, resorted to asthe last but unfailing remedy. 2. A powerful patron.

Prov. ઢાલ હોય, તોર આગળ ધરાય If one has a protector, one can protect oneself behind him:A helpless man cannot protect himself.

ઢાલ-પછેડો, Same as **ઢાંક-પિછોડો**.

ઢાળ, *s. m.* [See ઢળ-વું.] A slope; the inclination of a plane.

Id. ઢાળ પડવો To be sloping; to have a slope. ઢાળ ઉતરવો To come down a slope. ઢાળ ચઢવો To go up a slope. ઢાળ ઉતારવો Lit. To lessen a slope; to remove a slope. Hence, to make level.

ઢાળ, *s. m.* [See ઢાળ-વું, to smooth, &c.] Way; manner; style.

રાગ ઢાળનું માપ ન જાણું, અહ-બુદ્ધિ કવિની વસે;
અલંકારનો અક્ષર કેવો, જાણું નહિ હું નવ રસે.

—**આલણ.**

2. Intercourse; familiarity.

Id ઢાળમાં ગાવું To sing in the proper style.

ઢાળ-ણી, *s. f.* [See ઢાળ-વું to fuse.] A metal heated and poured into a mould. 2. A solid piece of metal; an ingot.

ઢાળ-કો, *s. m.* A large **ઢાળકી**.

ઢાળ-ણી, *s. f.* [See ઢાળ-વું to mow.] The act of reaping a harvest.

Id. ઢાળણી પડવી To be the time for reaping a harvest.

ઢાળ-દાર, *adj.* [See ઢાળ style, form, + P. दार् having. *fr.* दाश्तन= S. ध, धार्, to keep.] Sloping; inclining.

ઢાળ-વું, *v. t.* [See ઢળ-વું, ઝુક-વું. ઓક, ઢોળ-વું.] To spill; to pour. 2.To fuse; to melt; to cast (a metal).3.To drop or shed (tears). 4.To smooth or break the clods.5.To mow; to reap.

Id. આંસુ ઢાળવાં To shed tears. પાસા ઢાળવા To throw the dice in a game.

ઢાળિ-યું, *adj.* Sloping; inclining.

Id. એક ઢાળિયું A shed having the roof only with one slope.

ઢાળિ-યો, *s. m.* [See ઢાળ-વું to mow.] A reaper. 2. [See ઢાળ.] A water-course; an aqueduct.

ઢીંક, *s. f.* [Imit.] A push given from behind. 2. A slap on the back

Prov. ઢીંક મારવી,ને ઢીંક ખાવી If you give a push, you must expect a push in return.

ઢીંક-ણું, *adj.* [S. धिक fie upon.] Some; certain; unknown; uncared for; so and so.

ઢીંક-પાટું, *s. n.* [See ઢીંક + પાટું.] Wild boisterous jests, played by slapping and kicking each other; horse play.

ઢીંક-વો, *s. m.* [See ઢીંચણ + વાટ a place.] A pit as deep as the knee made in a tank or in a river-bed.

Id. ઢીંકવો કૂવો A pit made as above.

ઢીંગલ મલ, Same as **ધીંગલ-મદલ**.

ઢીંગ-લી, *s. f.* A doll; a puppet;

ઢીંચણ, *s. m. n.* The knee.

ઢીંચણ-પૂર, *adj.*[+ પૂર-વું, પૂરૂં.]As deep as the knee.

ઢીંચણિ-યું, *s. n.* A support for the knee used during dinner-time. 2. *adj.* Having the tail reaching to the knee (of a bullock horse, &c.).

ઢીંચ-વું, *v. t.* [Imit.]To drink excessively; to drink profusely; to gorge oneself.

ઢીક, } Same as **ઢીંક**.
ઢીકો, }

ઢીકણું, Same as **ઢીંક-ણું**.

ઢીગલ-મલ, Same as **ધિંગલ-મલ્લ**.

રાણી રૂકિમણીએ વિધાવિયા, ત્રિકમરાય જીતિયા રે;
તે તો પુરાણે પ્રસિદ્ધ, ઢીંગલમલ જીતિયા રે.
—**પ્રેમાનંદ**.

ઢીગા-ર, *s. m* [See ઢગ, ઢગ-લો.] A pile; a heap; a large mass.

ઢીચ-વું, Same as **ઢીંચવું**.

ઢીચ, *adj.* [*Cf.* ભીમ.] Strong; stout.

કૃષ્ણ સાથ ગયો ભીમ, બીકણશો બની ઢીચ;
જડી બુદ્ધી મંત્રી નીમ, મૂકી બળ-ભીમ સાથ.
—**વલ્લભ**.

ઢીમચું, *s. n.* [P. दमज़ twisted lock of hoir+ચ:dim.]A block of wood; a broad and thick piece of wood. 2. A child short in thick piece of wood. 2. A child short in stature for its age.3.[P. दम clotted blood.]A round swelling resulting from contusion;

ઢીમ-ડું, } *s. n.* A block of wood for
ઢીમ-ણું, }
mincing meat on.2.A big swelling or bump.

ઢીમર, } *s. m.* [See ધીંવર.] A fisherman.
ઢીમ્મર, }

ઢીમ-ચું, Same as **ઢીમ-ચું**.

ઢીમું, Same as **ઢીમ-ડું**, **ઢીમ-ણું**.

ઢીલ, *s. f.* [See ઢીલું.] Looseness; slackness; laxity. 2. Remissness; perfunctoriness. 3. Delay; procrastination. dilatoriness. 4.Relaxation; remission of attention; sluggishness.

Id. ઢીલ કરવી To delay.

ઢીલ-અંડું, *adj.* [+ અંડું.] Timid; cowardly.

ઢીલું, *adj.* [S. शिथिल.] Loose; not tight; slack; relaxed. 2. Slow; remiss; lazy. 3. Weak; cowardly.

Id. ઢીલી દોરી A lax restraint or rule. ઢીલું મુકવું To slacken or release. 2. Not to be pressing in one's demand. ઢીલું પડવું To be loose. 2. To relax the rigour or vigour of. ઢીલી દાળનો ખાનારો Weak in body or mind.

ઢુંક-ડું, *adj.* [S. ढौक to approach; to go.] Near; nigh; close.

Id. ઢુંકડે At a short distance; close by.

ઢુંક-વું, Same as **ઢુંઢ-વું**. To search for.

તે બ્રહ્મ દ્વાર આવિને ઉભા રહ્યા, ગોપિકા મુખ જોવાને ઢુંકે.
—**નરસિંહ મેહેતો**.

ભરી ભરી ઘણા શ્વાસ મૂકતી, ડરી ડરી દિલે નાથ ઢુંકતી.
—**વલ્લભ**.

ઢુંકું, Same as **ઢુંક-ડું**.

ઢુંગ, Same as **ઢોંગ**.

ઢુંગ-વું, *v. t.* To eat.

કોહલા રાડાંઓ ઘાસ કહ્યું કુસકા, માર ખાઇને પણ તેજ ઢુંગે
—**દયારામ**.

ઢુંગું, *s.n.*A body or troop of players in children's games;a side of players in a game.

ઢુંઢ-વું,*v.t.*[See ઢુંઢ-વું.] To seek;to search.

Id. ઢુંઢી ઢુંઢીને મરવું To make a minute search to no purpose.

ઢુંઢી,*s.f.*[See ઢુંઢ-વું.]A game for children, generally known as **ઘંટી-ખીલડો**.

ઢુંઢણી, *s. f.* A game for children, generally known as **ખોડિયો પાડો** (used in the Sidhapura Dst.

ઢુંઢ-વું *v. t.* [Hem. Des. ढंढोलइ= S. गवेषयति it searches; also, ढंढुलइ=S. भ्रमति it wanders. Or S. ढुण्ढन seeking. prob. *fr.* ધુ, ધુ-નાતિ, to shake.] To seek; to search for; to look for; to make an inquiry; to go to find; to rummage for.

ઢુંઢસાં, *s. n. pl.* [See ઢુંઢું.] Ears of bājrī from which the grains have been removed.

ઢુંઢિ-યો, *s. m.* [See ઢુંઢ-વું.] A man belonging to one of the sects of the Jain religion.

ઢુંઢું, *s. n.* [See ડુંડું.] An ear of bājarī.

ઢુંસો, } *s. m.* A thick wheaten cake
ઢુંઢો, }
more than ten seers in weight.

ઢુંબુસાં, } Same as ઢુંઢસાં.
ઢુંબુડાં, }

ઢેક, *adj*.[See ઢેકો.]Last (used by children in their games).

ઢેગી, *adj*. Indolent; lazy.

ઢે-ચલો, *s. m.* [See દેવ-ચકલી.] A kind of bird.

ઢેક-વો, [See ઢેકો, + P. वा dim.] Same as ઢેકો.

ઢેકા-ઢૈયા, *s.m. pl.* [+ ઢૈયા redup.] Pits and holes; roughness of roads; unevenness of surface.

ઢેકા-ઢૈયા-વાળું,*adj*. [+ વાળું having.]Having pits and heights full of holes and heights; uneven.

ઢે-કુટ, *s.f.*[See દેહ + કુટ-વું; *Cf.* માથા-કુટ.] A wearisome, vexatious, and unprofitable labour.

ઢેકો, *s.m.* A protuberance; a knot.

Id. ઢેકો નમાવવો To work hard.

ઢેડ, *s. m.* [Dh. Des. ढयरो=S. पिशाचः an evil spirit. See ઢચ્ચર ઢચ્ચરો, ઢચરો.] An individual of the class of sweepers, &c.; a scavenger;a sweeper;a man of the lowest caste.

Id. ઢેડ ગુજરાતી The Gujaratī language spoken by the low-caste people in the Surat District. 2. A corrupt form of the Gujarati language.

Prov. ઢેડ ઢેખડે રાજી Poor folks are glad of cottages. ઢેડ મુવો, ને આભડછેટ ટળી Getting rid of trouble once for all. ઢેડવાડામાં તરક પેઠું Confusion worse confounded, ઢેડવાણિયા, ભાઈ, ઢેડવાણિયા It is hard to get rid of one's nature; nature will always assent itself.

ઢેડ-ફજેતી,*s.f.* [+ફજેતી.] Public disgrace; the greatest infamy.

ઢેડ-વાડો, *s. m.* [+ વાડો, S. वाट a place.] The part of a town where Dheḍs dwell.

ઢેડિ-યો, Same as ઢેડ.

ઢેડી, *s.f.* A female ઢેડ.

Prov. ઢેડીને હવાલદારે બોલાવી Little men are proud of little honour.

ઢેડું *s. n.* [+ ધાડું.] A troop, body, or number of low-caste people.

ઢેડો, *s. m.* A man of the scavenger class. 2. A low, wicked man.

ઢેપ-લું, Same as ઢેપું, ઢેફું.

ઢેપું, } *s.n.* [S. स्तेप: a small quantity.]
ઢેફું, }
A clod; a lump of earth or clay; a stone jutting out. 2. A square of sweetmeat.

ઢેબ-રૂ, *s. n.* [See ઢેપું + રૂ dim.] A thick cake; a cake spiced and fried.

Id. ઢેબરાં બાંધીને With energy;vigorously.

ઢેમણો,*s. m.* A kind of medicinal plant.

ઢેર, *s.m.* [See ઢગ, ઢગલો, ડગલો.] A heap; a mass.

દ્રવ્ય અધર્મે કીધો ઢેર, ઉપમા દેવા એક કુબેર.

—દયારામ.

ઢેલ, *s. f.* [Hem. Des. ढक्को = S. निधनः deprived of wealth.] A pea-hen; a female of the pea-cock (The masculine is મોર.)

ઢેશા-કું, *s. n.* [See ઢેપું, ઢેબરૂં.] A thick cake. 2. A necklace.

ઢેપ-કાં, *s. n. pl.* Same as ઢેશાકું A necklace.

ઢેસ-રો, } *s.m.*[See ઢગ, ઢગલો.]A heap of
ઢેસ-લો, }
dung.

ઢૈડ, *adj*. [See ઢેક. as વાંકું ઢૈડ.] Very crooked. 2. Used with વાંકું.

ઢૈ-યું,*s.n.*[See ઢેકો.]A large lump of clay.

ઢોંગ, *s. m.* [S. दम्भ *fr.* दम्भ् to make a show.]Hypocrisy; dissimulation; arrogant and fraudulent presumption and display.2. A pretence; a feint;a false appearance; a disguise;a masquerade.3.Trickery; deceit; knavery.

Id. ઢોંગ કરવો-માંડવો To play the hypocrite. ડાહી ઢોંગ Empty show or pomp.

ઢોંગી, *adj*; Hypocritical; pretending; pretentions.

ઢોંચ, *adj*. Worn out.

ઢોંડ-ફોડો,*s.m.*[Mar.धोंडा a stone+ ફોડ-વું.] A stone-cutter; a stone-mason.

ઢોંડો *s m.* A stone. 3. A blockhead; a stupid person.

ઢોક-ડું, Same as ધોક-ડું.

ઢોકળાં, *s. n. pl.* A dish prepared of

pulse and rice flour.

ઢોકળિ·યું વેલણું, *s.n.*[+See વેલણું.] A small and thick wooden roller with which cakes are made.

ઢોકાળ·ચો, } **ઢોકળી,** } *s. f. pl.* Same as **ઢોકળાં.**

ઢોચકી, A small **ઢોચ·કું**.

ઢોચ·કું,*s.n.*[See ડોક, ડોકું, ડોચ·કું.]A kind of earthen pot with a narrow mouth.2.The head.

ઢોઢો, *s.m.* [See ડોડો.] The female generative organ.

ઢોણુ઼ં, *s.n.* [See ધોક·ણું.] A small stick attached to an end of a cradle to keep its width constant.

ઢોર, *s.n.* [S. धुर्य a bull that is fit for the yoke *fr.* धुर् a yoke.] A beast. 2. A stupid person.

ચોર ઢોર મળ્યાં ટોળે, હવે જૂઠું આવશે ?

—**વલ્લભ.**

3. Stolen property.

Id. ચોર ઢોર એકઠાં મળ્યાં, હવે એનું નક્કી કરો Here are the thieves and the property they stole, brought together before the court; now decide the case.ઢોર જેવો Stupid. વેદિયો ઢોર A learned fool; a person versed in book-lore but devoid of practical knowledge.

Prov. ઢોરના ચાલ્યામાં કુચો પડે, પણ માણસના ચાલ્યામાં ન પડે When a wicked man is bent upon ruining a person he is unsparing. ઢોરનું તો ચામડુંએ કામમાં આવે છે, અને માણસનું તો એક વચન માત્ર કામમાં આવે The conduct of a man, whose word cannot be relied upon, is worse than that of a beast.

ઢોર-ઢાંક, *s.n.* [+ ઢાંઢું.] Cattle (including old and useless ones).

ઢોલ, *s.m.* [S. ढोल] A large drum.

ઢોલ, *s. f.* [See ધોલ.] A cuff; a box; a blow with the palm of the hand.

Id. ઢોલ ખાઉ One who is often beaten or cuffed by his equals. 2. One who is commonly rebuked. ઢોલને ..ભકે Very distant (alluding to the practice prevalent in Mārwār of indicating to the driver of the bullocks the arrival of the water-bag at the mouth of the well, beat of drum) at a given alarm; at the proper time ઢોલ વાગવું To be known to the public by one's evil deeds; to be notorious.

Prov. ઢોલ વાગ્યું, ઢાંક્યું રહેશે?Who can think of keeping a thing secret which has been notified to the public by beat of drum?

ઢોલ·ક, } **ઢોલ·કી,** } *s.f.* A small **ઢોલ.**

Id. ઢોલકી બજાવવી To encourage and flatter a person by supporting his statement. આખા ગામમાં ઢોલકી બજાવવી To make known to the public by beat of drum. 2. To give notoriety to.

ઢોલ·કું, *s. n.* Same as **ઢોલ·કી.**

ઢોલ·ડી, *s.f.* [See ઢોલિ·યો.] A coloured and painted cot. 2. A small bedstead.

ઢોલિ·યો, *s.m.* [See ઢાળ·વું in the phrase ખાટલો ઢાળ·વો.] A bedstead; a cot.

Prov. ઢોલિયો તળાઇએ શોભે It is the appendages which adorn a thing.

ઢોલી, *s.m.* [See ઢોલ.] A drum-beater; a drummer.

Prov. ઢોલીને ઘેર વિવાહ, તે છંદે છંદે નાચે When a person can have his own way, he may indulge himself in all his vagaries.

ઢોલો, *adj.* Foolish; senseless; stupid.

ઢોલો,*s. m.* [S. धव husband + લો dim.] The husband.

ઢોસું, *s. n.* Bran; husks.

ઢોસો, } **ઢોઢો,** } Same as **ઢોંસો.**

ઢોળ, *s. m.* [S. धवल white. See ધોળું.] Plating; gilding. 2. Lining; coating.

Id, ઢોળ ચડાવવો To gild; to plate.

ઢોળ·વું, *v. t.* [See ઢળ·વું, ઢાળ·વું, ઝુલ·વું, ઝુલો; ઘુણ·વું.] To spill; to pour out.

Id. ઢોળી પાડવું—નાખવું To bring down to the ground; to defeat (a wrestler).2.To refute in argument. 3. To frustrate; to baffle.ઢોળી નાખવું To spill.

Prov.કોઢી છાસ ઉકરડે ઢોળવી To make the best of a bad bargain. 2. To throw a girl that has reached marriageable age away

on a bad husband, because no other is to be secured.

ઢોળા-ણુ, *s. n.* } **ઢોળા-વ**, *s. m.* } [See ઢાળ.] A gradual descent; an inclined plane; a declivity; a slope.

ઢોળાવું, *v. i.* [Pass. of ઢોળ-વું.] To be spilt; to be poured out.

Id. વા ઢોળાઈ રહ્યા છે Lit. Wind is sent in currents with fans and whisk(said of a person who possesses tokens of royalty). 2.He rolls in royal luxury and splendour.

ઢોળી પાડ-વું, *v. t.* [+ પાડ-વું.] To tumble down. 2. To frustrate; to baffle. 3. To refute in argument.

ઢો-વો, *adj.m.*[S. धव husband+P. व dim.] Effeminate; feminine; impotent. 2. *s. m.* A cuckold.

ણ.

ણ, The twenty-sixth letter of the Alphabet, and the fifteenth consonant.

N. B.—There is no word begining with ણ.

ત.

ત, The twenty-seventh letter of the Alphabet, and the sixteenth consonant.

તક, *s. f.* [See તાક-વું, or ટક time.] A juncture; an opportunity; an occasion. 2. A crisis; a critical time.

Id. તક મળવી–આવવી To get an opportunity. તક ખોવી–ગુમાવવી–જવા દેવી To lose or let go an opportunity. તક સાચવવી To supply a thing wanted at the proper time; to meet an emergency. તક જોવી To watch for an opportunity. તકનો લાભ લેવો To embrace an opportunity.

Prov. તક, તેવો તાલ To behave oneself suitably to the occasion.

તક-તક, Same as ટક-ટક Murmuring.

તક-તક, *adv.* [Imit. *Cf.* ચક–ચક.] With a glitter; sparkling; brightly; brilliantly.

તક-તક-વું, *adj.* Glossy; shining; glistening; bright.

Prov. સૌ એ તકતકતાની તાપણીએ તાપનાર Everyone worships the rising sun.

તક-તક-વું, *v. i.*[Imit. *Cf.* ચક–ચક.]To appear bright.

તકતી, *s. f.* [See તકતો.] A small frame.

તકતો, *s. m.* [See તખતો.] A plank. 2. A plate. 3. A pane of glass. 4. A looking glass; a mirror.

તકદીર, *s. f.* [Ar.] Fate; destiny.

Prov. તકદીરની આગળ તદબીરનું કાંઇ ચાલતું નથી Nature predominates over Art: Man proposes and God disposes.

તકરાર, *s. f.* [Ar. कर to repeat.] Disputing; altercation; contention; a difference in opinion. 2. Starting objections; making difficulties; arguing the point; perverse demurring. 3. Controversy; argument, discussion; argumentation. 4. Strife; contention; dispute.

Id. તકરાર કરવી To dispute; to quarrel. તકરાર ચલાવવી To discuss; to argue. 2. To continue a dispute or quarrel. તકરાર લેવી To raise an objection. તકરારની ખાતર For the sake of argument.

તકરારી, *adj.* Contentious; captious; disputatious. 2. Disputed; controversial.

તકલેદી, *adj.* [Ar. तकूलीदी.] Delicate. 2. Weak; impotent; wanting the force of truth and judgment; not durable; not lasting. 3. Imitated; forged; false; counterfeit. 4. Not strong; unstable; not well executed.

તકશીર, } **તકસીર**, } [Ar.] *s. f.* An offence; a fault;

a crime. 2. Guiltiness; transgression.

તકાજો, તકાદો, s. m. [Ar. तकाज़ा demanding.] Demanding; soliciting urgently; dunning exacting.2.Importunity; urgency; an urging for payment; inexorable dunning or importunity.

તકા-વ-વું, તકાસ-વું, Same as **તાક-વું.**

તકિયો, s.m.[P. तकीय: a pillow.]A pillow. a bolster; a cushion; a pad. 2. The stone-seat in a vestibule.&c.; a seat.3. A fakir's seat with a garden attached to it.

તક્ર, s. n. [S.] Whey.

તખ્ત, તખત, s. n, [P. तख़्त.] A throne; a royal seat.

તખ્ત-નશીન, તખત-નશીન, s. m. [P.+નશીન sitting.] A king; a sovereign; a crowned king.

તખતી, s. f. [Ar. तख़्ती fr. कता to cut.] A piece of paper cut and shaped as a model by which to form other similar pieces. 2. A page; a sheet of paper; a little board used as a slate.

તખતો, [P. तख़्तह्.] Same as **તકતો.**

તગડ, s. f. Exhaustion. 2. Walking on foot.

તગડ-વું, v. t. To exhaust; to tire. 2. To walk; to walk fast; to trudge.

તગ-ડો, s. m. [S. त्रिक a group of three fr. त्रि three.] The figure three; (3).

ત-ગણું, adj. [+S. गुण multiplication fr. गुण् to multiply. See ત્ર-ગણું.] Three-fold.

તગ-તગ-વું, Same as **તક-તક-વું.**

તગર, s. f. n. [S.] A flowering shrub. 2. s. n. A plant in bloom.

તગ-તગ-વું, [Intens. of તગ-વું. Cf. તક-તક-વું.] To shine very brightly.

તગ-વું, v. i. [Hem. Des. तअवइ Mar. तेवणं =S. प्रदीप्यते it shines, fr. S. तिप् to ooze.] To shine; to appear bright.

તગાજો, તગાદો, Same as **તકાજો, તકાદો.**

તગારૂં, s. n. [P. तग़ारह्.] A bricklayer's trough; a hod,

Id. તગારૂં ભરવું To gorge oneself.

તગાવી, s. f. [Ar. तक़ावी See કૌવત, Ar. तक्वा strength; Cf. ટકાવ, ટક-વું to continue.] Advance of money made by government to the cultivators.

તગેડ-વું, Same as **તગડ-વું.**

તગેડો, s. m. Same as **તગડ.**

તંગ, adj. [P.] Tight; straitened; pressed; pinched. 2. Narrow; close. 3. Scarce. 4. s. m. A horse-belt; the belt by which the saddle is fixed tight on the back of a horse. 5. A garter.

Id. જીવ તંગ રહેવો To be sparing in spending money. 2. To feel uneasy; to be anxious. તંગ બજાર A tight market; a market in which the supply is less than the demand. તંગ કસવો-ખેંચવો To fix the saddle or harness tight on the back of a horse.

તંગ-ડી. s.f The leg.2. Short light trousers, covering the legs, for little children.

તંગાશ, Same as **તંગી.**

તંગિ-યો, m. A kind of tight trousers.

તંગી, s. f. Straitness of circumstances: pinched state; closeness; embarrassment. 2. Scarcity; deficiency; want. 3. Poverty; penury; tightness; narrowness.

તજ, s. f. [Dh. Des. तया fr. S. त्वच्, त्वचा, the skin.] Cinnamon.

તજ-ગરો, s. m. [+ P. कर्, गर्, doing.] A superficial examination. 2. Auditing; checking; examination.

Id. તજગરો લેવો To audit; to examine.

તજવીજ, s. f. [P. तजवीज़.] Inquiry; investigation; search;scrutiny. 2. Considering; contriving; planning; arranging; attempting. 3. An effort; an endeavour; a contrivance; a plan.

Id.-ની તજવીજ કરવી To make an arrangement about; to take steps in the matter of. તજવીજ લેવી To take care about; to look after.

તજ-વું, v. t. [S. त्यज्] To abandon; to forsake; to quit; to desert; to give up; to resign; to leave. 2. To avoid; to shun,

તજા-વ-વું, *v. t.* To cause to abandon or resign.

તટ, *s. m. f. n.* [S.] A shore; a margin; a border; a side; a bank. 2. Certain parts of the body which have sloping sides, *e.g.*, કુચ-તટ, શ્રોણી-તટ, &c.

તટ-પટ, *s. m.* [S. *fr.* તટ+પટ.] The length or extent of the bed of a river; the bed of a river.

તટિ-ની, *s. f.* A river.

તટ-સ્થ, *adj.* [+S. स्था to stand.] Indifferent; unconcerned; neutral. 2. Astonished; wonder-struck.

તડ, *s. f.* [See તુટ-વું.] A split; a breach. 2. A division; a sect; a party; a schism. 3. A feud in a caste causing dissension and a split. (The plural of this word is તડ or તડો; તડાં being used in the neuter gender.)

Id. તડ આવવી–પડવી To split. તડ આણવી–પાડવી To cause to split; to bring about a division; to give rise to a schism.

તડ-ક, *s. f.* [Imit.] A shooting pain; a sharp sudden pain.

તડ-ક-વું, *v. i.* [See તડ, તુટ-વું.] To crack; to split; to open in chinks and fissures.

તડ-ક-વું, *v. i.* [See તડ-ક.] To be startled; to be alarmed.

તડ-કા-વ-વું, *v.t.* [Cause. of તડ-ક-વું. to split, to be alarmed.] To frighten; to threaten.

તડ-કો, *s. m.* [Hem. Des. तिरिडी = S. उष्ण वात: a hot wind *fr.* S. तप्त heated *fr.* तप् to be heated.] Sunshine; sunbeams; rays of the sun. 2. Heat.

Id. તડકો છાંયડો વેઠવો To experience the sorrows and pleasures of the world. 2. To be well versed in the ways of the world.

તડક-છાંય-ડો, **તડક-છાંયો**, **તડક-શીળો**, *s. m.* [+ છાંય-ડો, છાંયો, શીળો.] A game for children.

તડ-તડ, *adv.* [Imit.] The splitting and sputtering of things frying or parching, the cracking sound of a smart caning, or the popping of a brisk musket fire. 2. Violently; roughly (tearing, &c.).

હાથ ઝાલી બાંહ્ય મરોડી, તડતડ ચોળી તુટી.
—મીરાંબાઈ.

3. Snappishly; impertinently; outright; with plain and plump speaking; rattlingly; railingly; sharply and clamorously. 4. Briskly; smartly; energetically. 5. *s. f.* Any crackling, snapping, sharp rattling sound, &c. 6. Haste; hurry.

Id. તડતડ તુટવું–ફુટવું To break or split with a cracking noise.

તડ-તડ-વું, *v. i.* To make a cracking noise; to split or break with a cracking noise.

તડ-તડા-ટ, *s. m.* [+વૃત્તિ state.] A cracking noise.

તડ-તડિ-યું, *s. n.* Fuel which makes a crackling sound, or throws out sparks, while burning.

તડ-તડિ-યો, *s. m.* A spark of fire. 2. Same as **તડ-તડિ-યું**. 3. A hopping insect.

ત ડકઈને, **તડ લઈ-ને**, *adv.* [*Cf*, ઝટ લઈ-ને.] Quickly; at once; suddenly.

તડ-પડ, *s. f.* **તડ-પડા-ટ**, *s. m.* [See તડ-ફડ-વું.] Struggles; a conflict. 2. Activity; briskness.

તડ-ફડ-વું, *v. i.* [Hem. Des. तड-फडिअ = S. परित: चलितम् walking round about.] To toss about with violent agitation; to flounce; to flounder. 2. To fume and chafe; to stamp and storm; to flutter; to palpitate. 3. To struggle. Same as **તર-ફડ-વું**.

તડ-ફડા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Fuming and chafing; fluttering; storming; struggling.

તડબુચ, *s. n.* [S. चीर्भिटी.] A water-melon.

તડ-ભડ, *adv.* [See તડા-ક+ ભડા-ક.] Precipitately; hurriedly; hastily. 2. *s. f.* A sudden breach of affection.

તડ-વા, *s. m.* [See તડ a party, a schism, + S. वाही the leader *fr.* वह् to lead, to carry, See વહેવું. *Cf.* ગઢ-વા, સંઘ-વી.] The leader of a party or schism.

તડ-વું, *v. i.* [See તડ-તડ.] To run to strike; to run to attack; to attack. 2. To oppose, to rise in revolt.

મારવાને જાય તરી, વળી અટકી રહે તે. —વલ્લભ

તડાક, } તડાક-ભડાક, } *adv.* [See તડાકો & ભડાકો.] At once; with one stroke or blow. 2. Suddenly.

તડાકા-બંધ, *adv.* [See તડાકો + બાંધ-વું.] At a stroke or blow; suddenly; quickly.

તડાકો, *s. m.* [See તડ-તડ.] A sounding blow or stroke; a crack; a clash;a clatter;a collision of two bodies. 2. Bustle; briskness; din and clamour. 3.Force;sharpness; severity; an animated course or full flow. 4. A peal; a blast; a roar. 5.A speech very wide of the truth;a boisterous false speech; a gossip; an idle tale. 6. A sudden gain; goop luck; profit.

Id. તડાકા મારવા-હાંકવા To tell stories very wide of the truth;to gossip;to tell idle tales. ઉપર તડાકો પડવો To be subjected to a blow; to receive a blow. તડાકો પડવો-લાગવો-વાગવો-ચાલવો To be successful in a hazardous business. પહેલેજ તડાકે Lit. At the first stroke. Hence, 2. With the enthusiasm generally shown at the beginning of a business.

તડાકી, } તડાકી-દાસ, } *s. m.* [+ દાસ a term of respectful address.]A gossip;an idle tattler.

તડાગ, Same as તડાક.

તડાગ, *s. m.* [S.] A tank; a pond.

એકાએક કેમ આવું થઈ આવ્યું, નિરખીએ;
પરખ ન પરખીએ, વલ્લભ તડાગમાં. —વલ્લભ.

તડા-તડ, } તડા-તડી, } *adv.* An intens. of તડ-તડ. 2. *s. f.* An altercation; a noisy quarrel. 3. Competition; rivalry.

તડા-તુમ, *adv.* [See તડ-તડ + તુંબડી.]Inflated and glossy(of the skin or a full leather bag).

તડા-પીટ, } તડા-ફીક, } *s. f.* [See તડાકો + પીટ-વું, ફિક-વું.] Beating repeatedly and severely.

તડા-માર, *adv.*[+ મારવું.] At a stroke or blow; rapidly; quickly.

તડા-માર, } તડા-મારી, } *s.f.* Beating repeatedly and severely. 2. Haste; hurry.

તડિંગો, *adj.* [See તડ-તડ + અંગ.] Fat and strong.

તડિત, *s.f.* [S. *fr.* तड् to strike.] Lightning.

તડિત મેઘ મેઘ, તડિત્ વણ ન સોય. —દયારામ.

તડી, *s. f.* [Dh. Des. ताडि-य *fr.* S. ताडि-तम् beating *fr.* तड्, ताड्, to beat.] Beating. 2. A quick succession of blows in beating. 3.A shower of abusive language.

Id. તડી પડવી To be subjected to a quick succession blows. 2. To be subjected to a shower of abusive language.

તડુક-વું, *v. i.* [Imit.] To roar;to bellow.

તડુકો, *s. m.* A sudden roar.

તડુસ-વું,*v.t.* [S. तड् to strike. See તડ-તડ.] To strike. 2. To eat; to swallow.

તડે-અંકોડે, *adv.* [See તીડ + અંકોડો.] Readily. 2. Anxiously.

તડો-તડ, *adv.* Same as તડ-તડ.

તડો-વડ, *adj.* [S. तुल्य-वत् equally *fr.* तुल्, તોલ-વું, to weigh, + वत् suffix showing equality,or વડ class *fr.* वृत्ति state.]Equal; like.

તણ-ખ, *s. f.* [Imil. See તન,તનુ, the body + ખણ-વું to dig.]An itching sensation.2 A smarting pain.

તણ-ખ-લું, *s. n.* [S. तृण + ક + લું dim.]A straw; a blade of grass. 2. A trifle; anything worthless, insignificant, of no consequence, of no weight, &c.

તણખિ-યો, } તણછિ-યો, } *s. m.* A lame ox.

તણખો, *s. m.* [Imit.] A spark.

Id. તણખા ઉડવા-ખરવા-ઝરવા To emit sparks. શરીર તણખા નાખે છે There is pain in several parts of the body.

તણ-ગણું, *adj.* [See ત્રણ + ગણું *fr.*ગુણ-વું.] Threefold.

તણછ, *s. f.* A kind of wood.

તણછા-વું, *v. i.* [See તણ-છિ-યો, તણખિ-યો.] To be lame.

તણા-વું, *v. i.* [Pass. of તાણ-વું.] To be

draw away; to be pulled; to be straitened. 2. To be contracted. 3. To be impoverished through extravagance.

Id. તેનો પૈસો તણાતો જાય છે=તે પૈસે તણાતો જાય છે His money grows less and less; he feels the want of money; he is gradually being reduced to poverty. તણાઇ મરવું To spend beyond one's means. તે ખરચમાં ને ખરચમાં તણાઈ ગયો He was reduced to poverty owing to his expenditure. તેની પાછળ તણાઇ જવું To be drawn by the influence of; to be under the influence of; to be guided by; to follow submissively. ચાલતા પ્રવાહમાં તણાયું જવું–તણાઇ જવું To behave oneself according to the traditions or established custom. 2. To be time-serving. તણાઈ જવું To be lean (of the body). 2. To be carried away by feelings. 3. To be wafted or carried away; to be fruitless; to produce no effect. 4. To be reduced to a worse condition.

તણું, [S. तन.] A termination of the genitive case used in poetry; appertaining to; belonging to.

તટો, Same as ટટો.

તતકાળ, Same as **તત્કાળ**.

તત-ક્ષણ, Same as **તત્ક્ષણ**.

તત-ખેવ, Same as **તત્ક્ષણ**.

તતંગ, Same as **ધતિંગ**.

ત-તડ-વું. *v. i.* [Redup. & Intens. of તડ-તડ crackling.] To crack; to crackle. 2. To give pain owing to a contraction of the muscles or skin.

ત-તડા-વ-વું, *v. t.* To cause to crack or crackle. 2. To tighten. 3. To chide; to threaten.

ત-તડિ-યું, Same as **તડ-તડિ-યું**.

તડ-તડિ-યો, Same as **તડ-તડિ-યો**.

ત-ત-ડી, *s. f.* A small **તતુડું**.

ત-તુ-ડું, *s. n.* [Imit.] A small bugle.

તત્કાલ, *adv.* [S. *fr.* तद् that + काल time.] At the same time; instantly; immediately.

તત્ક્ષણ, *adv.* [S. *fr.* + क्षण a moment.] Instantly; immediately.

તત્પદ, *s. n.* [+ પદ.] Lit. The word तद् (that) in the aphorism, तत् त्व मसि, of the Vedānt philosophy. Hence, 2. The God-head; the Deity.

તત્વ-ગ્રાહી, *adj.* [S. *fr.* + ग्रह् to take.] One who adopts the truth.

તત્પર, *adj.* [Dh. Des. तैयरो *fr.* S. *fr.* +पर great.] Devoted; intent: diligent; attending closely and anxiously. 2. Ready; prepared (of a person).

તત્પુરુષ, *s. m.* [S. *fr.* +પુરુષ.] One of the forms of grammatical composition, in which the case-terminations of the first element are omitted. (Gr.).

તત્ર, *adv.* [S. *fr.* + त्र adverbial suffix showing " place. "] There; in that place; therein. 2. Thither; to that place.

તત્રાપિ, *adv.* [S. *fr.* अपि even.] Nevertheless; notwithstanding that; still; yet.

તત્ત્વ, *s. m.* [S. *fr.* +त्व suffix showing "state or quality."] Essential nature. 2. Actual existence. as opposed to unreal, fallacious, illusory. 3. A property. 4. An element. 5. The cream; the pith; the essence; the sum and substance; the condensed strength. 6. A first principle; an axiom. 7. The contents; the purport. 8. The chief portion; an essential part. 9. The real nature of the human soul, considered as one and the same with the Divine Spirit animating the universe. 10. A name of બ્રહ્મા (the Creator in the Hindu Trinity).

તત્ત્વ-જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] Knowing the truth.

તત્ત્વ-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* + જ્ઞાન.] A knowledge of the essential nature. 2. Knowledge of divine truth or of the deity as the Truth or Reality; knowledge of the substantial being. 2. Philosophy.

તત્ત્વ-જ્ઞાની, *adj.* (Generally masculine). One that knows the Truth; a philosopher.

તત્ત્વમસિ, *s. n.* [S. *fr.* तद् that +त्वम् thou+ असि art *fr.* अस् to be.] Lit. 'Thou art That', being the highest teaching of the Vedānt philosophy. Hence, 2. The highest truth. 3. The essential and the most valuable

part of a thing.

તત્ત્વ-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા.] Same as તત્વ-જ્ઞાન.

તત્ત્વ-વેત્તા, *s. m.* [S. *fr.* + વેત્તા.] Same as **તત્ત્વ-જ્ઞાની.**

તત્ત્વા-તીત, *adj.* [S. *fr.* અતીત.] Gone or existing beyond the influence of the elements.

તથ, Same as **તિથિ.**

તથા, *adv.* [S. *fr.* +था adverbial suffix showing "manner".] So; like; after that manner. 2. *Conj.* And; also; as well as. 3. *s. f.* Extension; expansion; continuation. 4. Regard; concern.

Id. હવે તું તથા કરવી મૂકી દે Now give up prolonging your story; don't spin out your story. એની મારે શી તથા પડી છે I have no concern with him.

તથાપિ, *Conj.* [S. *fr.* + अपि even.] Same as **તદ્યપિ.**

તથાસ્તુ, *adv.* [S. *fr.* =अस्तु let it be *fr.* अस् to be.] Let it be so; so be it. 2. *interj.* Amen.

તથા-સ્વ-રૂપ, *adj.* [+ સ્વ-રૂપ.] Uncertain; hesitating.

તથી, Same as **તિથિ.**

તદ-ઉપરાંત *adv.*[S. तद् that+ ઉપરાંત over.] Moreover; in addition to that; also.

તદન, *adv.* [S. तद् that + अनु like, after.] Wholly; altogether; entirely; utterly totally; completely; thoroughly.

તદ-ન્તર, *adv.* [S. तदनन्तर *fr.* तत् that+See અનન્તર.] After that.2.Totally;wholly; quite.

તદપિ, *adv.* [S. *fr.* तत् that + अपि even.] Nothwithstanding; however.

ઇચ્છા એક મુને છે તદપિ, પૂર્ણ કરો અવિનાશી.

—**દયારામ.**

તદબીર, *s. f.* [P. तद्बीर.] A plan; a contrivance; a measure; an expedient; a device.

તદા, *adv.* [S. *fr.* तद् that +दा adverbial suffix showing "time".] Then; at that time.

તદાકાર, *adj.* [S. *fr.*+આકાર form.] Having the same form; of the same sort. 2. Absorbed in that; devoted to that.

તદા-કાળ, *adv.* [See તદા + કાળ.] At that time; then.

તદાકાળ શંકર એમ બોલ્યા, " સાંભળીએ અવિનાશ,
આ નરસૈંયો ભક્ત જ મારો, તે કરવો તમ દાસ. "

—**હરિદાસ.**

તદ્રૂપ, *adj.* [S. *fr.* + રૂપ form.] Same as **તદાકાર.**

તન, Same as **તનુ** The body.

Id. તન મન ધનથી At any sacrifice; at any risk.

Id. તનથી, તન દઈને At great personal sacrifice; at great personal inconvenience.

તનક, *adj.*[S. तनु small, little,+ क dim.] Small; little.

નહાની તો નીચી ઘણી, તનક ન દેખે કાન.

—**સામળભટ.**

કેટલું બળ તમ અબળા કેરૂં ? તનક તાલ તે હેલાં રે.

—**સીતાજીની કાંચળી.**

તનખ, *s. f.* [See તણખો a spark.] A burning sensation; a smarting pain.

તનખાવવું, *v. t.* [See તણખો, તનખો.] To harass. 2. To annoy; to tease. 3. To be angry with.

તન-તાપ, *s.m.*[+ તાપ.] Bodily sufferings; bodily pain.

તનખો, Same as **તણખો** A spark.

Id. તનખા મારવા To throw out sparks of resentment 2. To taunt.

આ શ્રદ્ધાનો તનખો જૂની અવસ્થામાં પ્રગટાયો હતો.

—**સરસ્વતી-ચંદ્ર.**

તનખો, *s. m.* [P. *fr.* तन *fr.* S. तनु, तन, the body + P. ख़ाहनन *fr.* S. काङ्क्ष् to desire.] An assignment from the revenues for an officer's personal expense. 2. A standard rent-roll of villages 3. A salary. 4. A claim; a right.

તનડું, [+ડું dim.] Same as **તન, તનુ,** The body (said by endearment).

તન-દુરસ્ત,*adj.* [P. *fr.* तन, તન, the body, +दुरस्त right, See દુરસ્ત.] Healthy. 2. Vigorous; hale.

તન-દુરસ્તી, *s. f.* Bodily health; bodily vigour. 2. Sound health.

તનનન, *adv.* [Imit.] Running over the

notes of music in tuning the voice. 2. Humming a tune.

તન્મન-તન્મન, *adv.* [See તન + મન; or તન્મય] Being absorbed in. 2. Being impatient. 2. Being excited.

તન-મન-ધન, *s. n* [See તન + મન + ધન.] Lit. The body, the mind, and one's wealth. Hence, 2. All that one loves; the highest object of one's ambition.

તન-મનાટ, *s.m.* [See તન્મય+વૃત્તિ.] Absorption of the mind. 2. Impatience of the mind with regard to an obstacle; impatience. 3. Excitement.

તન-મનિયું, *s.n.* [+મન.] A kind of flower. 2. A neck-ornament worn by women.

રાતે રંગે રાજે દાડમ બીજશા દંત;
તુસી, તનમનિયું, ચાર ચોરે ચંત. —**દયારામ.**

તનય, *s. m.* [S.] A son.

તનયા, *s. f.* A daughter.

તનિયો, *s.m.* [See તન the body. *Cf.* The derivation of બદન a shirt.] A coat; a shirt.

તની, *s. m.* [See તાણો thread.] A thread; a wire. 2. An incantation. 3. *adv.* Precisely; exactly; accurately.

તનુ, *adj.* [S.] Thin; emaciated. 3. Small; scanty; little.

તનુ, *s. n.* [S.] The body.

તરસ તનુ નિહાળે, થાય શત્રુ વિભાગે. —**પ્રેમાનંદ.**

તનુજ, *s. m.* [S. *fr.* +जन to be born.] A son.

તનુજા, *s. f.* A daughter.

તનોડો, *s. m.* An ear-ornament worn by women.

તંત, *s. m.* [See ટંટો.] Argument; discussion.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ શો હિસાબ, તંત કરતાં તરો. —**વલ્લભ.**

2. A quarrel.

Id. તંત કરવો-તાણવો To discuss. 2. To oppose.

તંત, *s. m.* [See તંતુ.] The thread or connection of events. 2. Relatedness. 3. Pursuit; following.

ધર્મ સતવાદી ભીમવંત. સહદેવ જોશી જાણે તંત. —**અખો.**

Id. તંત લેવા To pursue; to follow.

તંત, *adv.* [See અત્યંત.] Extremely. 2. Wholly; quite. 3. Fully.

Id. તંતોતંત, તંતોનંત, Fully; being filled to the brim.

પછે બાહુકે ગણી જોયાં, હતાં તંતોતંત. —**પ્રેમાનંદ.**

તંતની, Same as **તુન-તુની** A lyre.

એસેકુ મિલા તેસા, તેસેકુ મિલી તાઇ,
તીનું મિલકે, તંતની બજાઇ.
(Birds of a feather flock together.)

—**ભાષા.**

તંતુ, *s.m.* [S. *fr.* तन् to stretch.] A thread; a string; a chord; a fibre; a filament; a capillament; a tendril.

Id. જ્ઞાન-તંતુ A nerve.

તંત્ર, *s. n.* [S.] A ceremony; a formality; action as opposed to contemplation; a bodily act as opposed to a mental or spiritual act. 2. Handiwork; handicraft; legerdemain; a sleight of hand. 3. A troublesome or tedious work.

તંત્ર-ખેલ, *s. m.* [+ ખેલ.] A magical performance.

તં-દુરસ્ત, Same as **તન-દુરસ્ત.**

તં-દુરસ્તી Same as **તન-દુરસ્તી.**

તંદ્રા, *s. f.* [S.] Lassitude; weariness; exhaustion. 2. Sleepiness; sluggishness.

આવી નિદ્રા કોઈને, તો કોઇ તંદ્રામાં તણાયા.

—**વલ્લભ.**

તંદ્રાલુ, *adj.* [S. +आलु having.] Tired; exhausted. 2. Sleepy; slothful.

તન્મય, *adj.* [S. *fr.* तद् that + मय suffix showing ' filled with, full of".] Absorbed in; engrossed in. *Cf.* **તદાકાર, તદ્રૂપ.**

તન્મય-તા, *s. f.* Absorption in.

તન્માત્ર, *s. n.* [+मात्र only.] An archetype or subtile rudiment of any of the five forms of elementary matter. 2. *adj.* Nothing else; simple; pure; only.

તન્વંગી, [See તનુ thin + અંગ.] A slight and delicate woman.

તન્વી, *s. f.* [S. *fr.* તનુ thin.] A slight and delicate woman; a slender woman.

તપ, *s.n.* [S.तपः *fr.*तप् to be hot.] Religious austerity; penance; mortification of the flesh; the practice of mental or personal self-

denial;the infliction of bodily tortures.2.A term of twelve years. 3. Duty; the special observance of certain vows. 4. Adoration; devotion.

Id. તપ કરવું-તપવું-માંડવું To perform a penance.

Prov. તપને અંતે રાજ, ને રાજને અંતે તપ Religious austerity leads to luxury, and *vice versâ*.તપ કીધે બાવો ન થાય It is not the cowl that makes the monk: It is not the gay coat that makes the gentleman.

—વલ્લભ.

તપ, *s. f.* Same as **તાપ** Fever.

તપ-ખીર, *s. f.* [+ ક્ષીર.] Snuff; powdered tobacco.

તપ-ખીરિ-યા, *adj.* Snuff-coloured;brown; dark-gray.

તપ-ગચ્છ, *s. m.* [+ ગચ્છ.] One of the Jaina sects.

તપત, *s. f.* [See તાપ, તપ fever.] Fever.

તપ-ન, *s. m.* [S.] The sun.

તપન તપે છે સર્વદા, જે મહા ભવનનો ભૂપ રે.

—પ્રેમાનંદ.

તપ-વ-વું, Same as **તપા-વ-વું.**

તપ-વું, *v.i.*To be hot; to burn; to shine; to glow;to give light and heat.2. To shine in full splendour. 3. To be in a passion or fume. 4. To delay; to tarry.

Id. તપી જવું To be angry; to be excited. તપ્યાં કરવું To wait for.

તપશ્ચર્યા, *s. f.*[S. *fr.*तपः, તપ,+चर्या conduct *fr.* चर् to walk,to practise.] The practice of austerity; religious mortification.

તપસી, Same as **તપસ્વી.**

Prov. તપસી, પડયા લપસી Ascetics often swerve from their vow.

તપસીલ, *s. f.* [Ar.] A detailed account or statement. 2. The details.

તપસીલ-વાર, *adj.* [+ વાળું having.] Containing the details; detailed.

તપસ્વી, *adj.* [S. *fr.* તપ.] Engaged wholly in the exercises of devotion and mortification. *s. m.* An ascetic.

તપા-ડ-વું, / **તપા-વ-વું,** } *v. t.* [Caus. of તપ-વું.] To heat;to warm. 2. To inflame (one's anger). 3. To make one wait; to detain.

તપાસ, / **તપાસ-ણી,** } *s. f.* [Ar. तफ्हस.]An inquiry; an examination; an investigation; an inspection.

Id. તપાસ-તપાસણી કરવી To make an inquiry;to examine minutely; to scrutinize. તપાસ-તપાસણી ચલાવવી To carry on a secret inquiry or a police-inquiry. તપાસ-તપાસણી ચાલે છે A secret inquiry or police-inquiry is in progress. તપાસ મળે છે-લાગે છે A clue is found. મૂળ-પહેલી તપાસણી The examination-in-chief of a witness. આડી-વિરૂદ્ધ તપાસણી The cross-examination of a witness. ફેર-બીજી તપાસણી The re-examination of a witness.

તપાસ-વું, *v. t.* To inquire; to examine; to investigate; to scrutinize; to test;to try 2. To compare; to collate. 3. To watch; to guard; to take care of.

Id. સાક્ષી તપાસવો To examine a witness. ગજું તપાસવું To look into one's means.

Prov. પહેલાં પોતાનું ઘર તપાસવું Charity should begin at home: Physician, cure thyself.

તપિ-યો. Same as **તપસ્વી.**

તપે-લી, *s. f.* [See તપ-વું. *Cf.* પાતેલી.] A small culinary vessel. 2. A large cooking pot of copper or brass.

તપે-લું, *s. n.* Same as **તપે-લી.** 2. *adj.* Heated; hot.

તપે-સરી, / **તપે-સ્વરી,** } [See તપ + ઈશ્વર,] Same as **તપસ્વી.**

તપો-ધન, *adj.* [S. *fr.* તપ+ધન.] Frequent in religious exercises; austere. 2. *s. m.* A class of Brâhmans.

તપો-નિધિ, *s. m.* [S. *fr.* + નિધિ.] A store of religious austerities.2.*adj.*Very austere.

તપો-બળ, *s. n.* [S.+ બળ.] Power acquired by religious austerities.

તપો-વન, *s. n.* [S. + વન.] A forest in which ascetics and devotees perform their austerities; a sacred grove.

તપ્ત, *adj*. [See તપ, તાપ.] Heated; hot. 2. Inflamed; angry; excited.

ત-ફડ-વું, Same as **તર-ફડવું**.

ત-ફરકે, *adv*.[See તફાવિક, ફરક, difference.] In disorder; in confusion. 2. Being lost.

Id. તફરકે થવું To be lost;not to be found. તફરકે કરવું To lose; to abstract; to secrete; to do away with.

તફાવિક, *adj*. [Ar.*pl*. of तफरीक़ difference *fr*. फ़र्क़ difference.] Supernumerary.

તફાવત, *s. m*. [P.] Difference; dissimilitude; disparity. 2. Deviation; variance; discrepancy. 3. Error; inaccuracy; incorrectness. 4. Distance; interval.

તફો, *s. m*. [See તાયફો.] A group; a troop. 2. A division; a section.

તબક, *s. f*. [Ar. तबक़.] A plate; a tray. 2. *s.n*.A circular patch of ground.3.A storey; a terrace.

તબક-ડી, *s. f*. [+ ડી dim.] A small plate; a flat dish or tray. 2. The plate or dish of a metal lamp.

તબડા-વ-વું, *v. t*. [Caus. of તપ-વું.] To boil.

તબડુ-ક, *adj*. [See ડુંબડું.] Silent; not speaking.2. Quiet; not moving from one's place.

તબલ-ચી, *s.m*.[P. See તબલું +P. चेह dim.] One whose profession it is to play on a particular kind of drum (તબલું.)

તબલાં, Plural of **તબલું**.

તબલું, *s. n*. [Ar. तबला.] A kind of drum used as an accompaniment in singing to keep time.

તબિયત, *s f*. [Ar.]State of the body, as to health or disease. 2. Constitution. 3. Disposition; temper of mind; humour· mood; temperament; nature.

તબિયતી, *adj*. Whimsical; prone to give oneself airs.

તબીબ, *s m*. [Ar.] A physician; a hakim.

તબીબી, *adj*. Of or relating to the profession of a physician.

તબેલા, *s. m*. [P. इस्तबल prob. *fr*. Eng. *Stable*.] A stable; a stall for horses and such other animals.

તમ, *s. m*. [S. तमस्.] Darkness. 2. The blindness of anger. 3. The principle of drakness(in Hindū philosophy);ignorance, as one of the three qualities or constituents of Created Existence (the other two being સત્વ and રજસ્).

તમણુ, Same as **તમેણુ**.

ત-મણું, Same as **ત્ર-મણું, ત્ર-મણું**.

તમ-તમું, *adj*. [Imit.] Pungent; acrid.

તમર, Same as **તમ્મર**.

તમરિ-યાં, *s. n. pl*. [See S. તિમિર darkness.] A kind of wood used as fuel.

તમરું, *s. n*. [See તિમિર.]A kind of cricket that makes a shrill sound at night.

તમા,*s.f*. [Ar.] Care or fear (respecting a thing or person).2. Regard or consideration for a thing or person as being great or valuable. 3. Concern. 4.Necessity;want.

Id. તમા રાખવી To care for; to regard; to be concerned at. મારે તેની શી તમા છે ? What do I care for him ?

તમાકુ, *s. m.&f*. [S. तमाखु=P. तम्बाकु=Eng. *Tobacco*.] Tobacco.

તમાકુ તિલ માત્રેણ, સુવર્ણાદ્ધિ ફલમ્.

To one addicted to the use of tobacco even a small quantity is worth more than its weight in gold. —**ભાષા.**

કોઇએ ખાધી, કોઈએ પીધી, કોઈએ લીધો નાસ;
તમાકુની નિંદા કરે, તેનો જાય સત્યાનાસ.

Some people chew tobacco,some smoke it, while others use it as a drink; don't decry tobacco on pain of your utter destruction.

—**ભાષા.**

તમા-ચો, *s. m*. [P. तमा·चः] A slap in the face.

Id. તમાચો મારવો–ખેંચી કાઢવો To give a slap on the face. તમાચો મારી મોઢ રાતું કરવું Lit.To give oneself a ruddy appearance by slapping one's face. 2. To keep up an appearance of greatness even at much personal inconvenience.

તમામ, *adj*. [P.] Completed; perfected;

finished; entire. 2. *adv.* Wholly; entirely; without abatement or exception.

તમાલ, *s. n.*
તમાલ-પત્ર, *s. n.* } [S.] The cinnamon
તમાલ-પત્રી, *s. f.*
tree.

તમાશ-ગીર,
તમાસ-ગીર, } *s. m.* [P. तमाशा a spectacle+गीर् one who takes *fr.* गिरफ़्तन=S. गम्, ग्रह्, to take.] A spectator or by-stander. 2. A showman; a juggler; an exhibitor of snakes, &c.

તમાશો,
તમાસો, } *s. m.* [P. तमाशा a spectacle.] A show; a play; a farce. 2. Sport; fun. 3. A sight; a spectacle.

Id. તમાસો કરવો To show a sight. તમાસો જોવો To see a sight. તમાસો જોયાં કરવો To see another person's disgrace without endeavouring to save him.

Prov. તમાસાનું તેડું નહિ, ને ઇશકનું મૂલ નહિ No invitation is necessary to go to see a public spectacle, and no price can be put on a love affair.

તમે,
તમો, } *Pron. pl.* of **તું**.[Dh. Des. तुम्हे *fr.* S. त्वम्.] Ye; you.

તમેણ, *s. f.* [See તાપ, તાવ, heat.] A large fire-place.

તમો-ગુણ, *s. m.* [See તમ+ગુણ.] The principle of darkness, whence proceeds folly, ignorance, wordly delusion, the blindness of lust, anger, pride, &c. *Cf.* **તમ.**

Prov. તમારો આવરદા મોટો છે Talk of the devil, and he will appear.

તમો-ગુણી, *adj.* Hot-tempered; irascible; excitable; irritable.

તંબાકુ, Same as **તમાકુ.**

તંબુ, *s. m.* [S. स्तम्भ a pillar, a pole. *fr.* स्तम्भ् to be stiff.] A movable lodging place made of canvas extended upon poles; a tent; a pavilion.

Id. તંબુ ઠોકવો-મારવો To pitch a tent.

તંબુરી, *s. f.* [See તંબુરો.] A small guitar.

તંબુરો, [P. *fr.* Ar.] A Turkish guitar with four wires.

તંબોળ, *s. m.* [S. ताम्बूल.] A betel-leaf with lime, catechu, and areca nut. 2. Deep red colour.

Id. તંબોળ છાંટવાની ક્રિયા The ceremony of spitting out the saliva of betel-leaves, &c., by the bride and the bridegroom on each other during the marriage-festivities. તંબોળ વહેંચવો To distribute dates, &c., among women at a marriage. તંબોળિયો સાપ A kind of thread-like insect found on a betel-leaf. 2. A particular disease of the throat. તંબોળિયો ખય A species of consumption, in which the chest is dry, and no matter is thrown out from the lungs.

તંબોળી, *s. m.* A seller of betel-leaves, lime, catechu, and areca nut.

તમ્મર, *s. f.* [See તિમિર darkness.] A swoon; giddiness; vertigo.

Id. તમ્મર આવી-આવવી To be giddy.

તયાર, Same as **તૈયાર.**

તર, [P.=S. तर suffix of the comparative degree.] A suffix of the comparative degree.

તર, *s. f.* [See તરવું.] A ferry-boat; a raft; a float. 2. The cream of milk

Prov. તરમાં તર, ભણતર Knowledge is power.

તર, *adj.* [P. तर wet.] Fresh; green; juicy. 2. Satisfied to one's fill. 3. Rich; opulent.

Id. તેનું ખીસું તર છે His pocket is full; he is rich. તેનું મગજ તર છે He is contented and happy. તે નિશાથી તર છે He is fully under the influence of an intoxicant.

તામ્બોળ કેરા તરકચા, (તે) ત્યાં તાવિકા અનુપ છે.
—**પ્રેમાનંદ.**

તરક, Same as **તર્ક.**

તરકચો, *s. m.* [P. तरक् a ditch+चह् dim.] A drop. 2. A spray; a jet of a liquid.

તરકટ, *s. n.* [See તર્ક+S. ट=Guj. ટ dim.] A fabrication; a story invented to deceive, defraud, &c.; a fraud; forgery; imposture; deceit; knavery; trickery.

Id. તરકટ કરવું-રચવું To get up a false charge; to get up a false case. તરકટ પકડવું-પકડી પાડવું To discover a fraud. તરકટ ઉઘાડું થવું To be exposed or revealed (of a fraud.)

તરક-ટી, *adj*. Fraudulent; plotting; roguish. 2. Illegitimate; forged; not genuine.

તરક-ડિ-યો, *s. m.* A jolly fellow. 2. The clown in a drama; a buffoon.

તરક-ડી, *s. f.* [See તરક-ડો.] A Muhammadan woman (used in contempt).

Prov. તરકડી સતી થઈ Nothing is more harsh than a low man when raised to a certain height.

તરક-ડું, *adj*. [See તુર્કી.] Saucy; impertinent; insolent.

તરક-ડો, *s. m.* A Turk. 2. A saucy, insolent fellow. 3. A Muhammadan (in contempt).

તરક-વું, *v. i.* [See તરક, તર્ક.] To guess; to make out; to conjecture.

તરકસ, *s. n.* [P. *fr.* तीर an arrow + P. कशीदन *fr.* S. कृष to draw.] A quiver for arrows.

ભાથા, ખડગ, કટિમાં ધરિયા, તરકસ તાતા તીર રે.

—**લલ્લારામ.**

તરકા-ણું, *s. n.* [See તરકડો.] A body or company of Muhammadans.

તરકારી, *s. f.* An esculen vegetable; greens; vegetables.

તરકીબ, *s. f.* [P.] A plan; a scheme; a contrivance.

તરખડ, *s. f.* [See તરક-ટ or ખટ-ખટ.] Trouble. 2. Trouble involved in entertaining one's guests.

તર-ખલું, Same as **તણ-ખલું**.

તરગાળી, *s. f.* A woman of the તરગાળા Caste.

તરગાળો, *s. m.* An individual of a caste, whose members ars professional singers dancers, and actors.

તર-ઘટ, *s. m.* [See તળિ-યું + ઘાટ.] The lower piece in the frame of a door; the threshold.

તરંગ, *s. m.* [S.] A wave; a ripple on water; billows. 2. Fancy; imagination.

તરંગિ-ણી, *s. f.* A river.

તરછ, *s. f.* [See તરછોડ-વું, તિરસ્કાર.] Arrogance; haughtiness.

તરછ-ટ, *adv.* [+S. ट, Guj. ડ dim.] Quite; wholly.

તરછો-ડ-વું, *v. t.* [See તિરસ્કાર.] To scorn.

તરજુમો, *s. m.* [P. तरजुमा translation.] A translation; a version; an interpretation.

તરડ, Same as **તડ** A split.

તર-ડ-વું, } *v.i.* To have a split; to crack.
તર-ડા-વું, }
2. To expand.

આંખ તરડે, દાંત કરડે, માથે ખડગની મૂઠે.

—**પ્રેમાનંદ.**

Id. તરડાઈને બોલવું To speak angrily; to use insolent and reproachful language.

તર-ડા-ટ, *s. m.* [+વૃત્તિ.] Obliquity; a slant.

તરણ, *adj*. [See ત્રણ.] Three.

તરણ, Same as **તૃણ**.

જર તરણનો મેરૂ કરે, રાજ અપાવે રંકને.

—**સામળભટ.**

તર-ણ, *s. v.* [*s. f.* તર-વું.] Floating; swimming. 2. A boat.

તરણ-તારણ, *adj*. [See તર-ણ floating + તાર-ણ.] Saving or protecting. 2. *s. m.* A saviour.

તરણિ, *s. m.* [S.] The sun.

જગતી પર જળચર કરો, સહિત તરણિ તૂર્ણ રે.

—**પ્રેમાનંદ.**

તરણી, *s. f.* [See તર-વું.] A boat.

તરણું, Same as **તૃણ** Grass.

Id. તરણા-વત્ Like grass; like chaff or straw. 2. Worthless; of no weight or consideration. તરણાં ચુંથવાં To undergo great trouble without producing the desired result. તરણાને તોલે Without weight: worthless. તરણાનો મેરૂ કરવો To make a mountain of a mole-hill. 2. To exaggerate.

Prov. તરણે ચોર, તે તણખલે ચોર He that will steal a pin, will steal a greater thing. તરણાનો મેરૂ, ને મેરૂનું તરણું *Vis major*; a great change.

તરણું ન ચોરે બાવો બ્રહ્મચારી, પતિવ્રતા તે આ નારી.

—**ભાષા.**

તર-ત, *adv.* [S. त्वरित *fr.* त्वर् to hasten.] Immediately; instantly; quickly; directly; presently.

Prov. તરત દાન મહા પુણ્ય He gives twice, that gives in a trice. *Bis dat qui cito dat*, તરત બુદ્ધિ તરકડો Musalmans act on the im-

pulse of the moment.

તર-તપાસ, *s. f.* [Red. + તપાસ.] A minute inquiry or investigation.

તર-તવ, *s. m.* [S. तार॰तम्य distinction *fr.* तर suffix of the comparative degree + तम suffix of the superlative degree.] The substance; the chief object.

તરતીબ, *s. f.* [P.] Ordering; management; disposing of; providing or caring for; the due treatment and keeping of; method; regularity.

લક્ષ્મીવર પૂજે લખુ, તરતીબ સૌની ટેવ.
—**સામળભટ.**

ત્વચા તણી તરતીબ પાંધરણું પહેરે પ્રીતે;
હઠ લઇ બેઠાં, હોડ કોડ રામાની રીતે.
—**સામળભટ.**

તરતીબ॰તર, *adj.* [+ P. तर=S. तर comp. suffix.] Manageable; convenient; suitable; fitting. 2. Good; excellent.

તર॰તું, *adj.* [See તર॰વું] Floating; afloat. 2. That is in good hands and under profitable employment; engaged in a lucrative business, or one without risk; flourishing; prosperous.

તર-ધારી લાપશી, *s.f.* [See તર full + ધારા + લાપશી.] A dish prepared from equal quantities of wheat-flour, ghee, and molasses.

તર-પિણ્ડી, *s. f.* [See ત્રિ + પિણ્ડ.] A religious ceremony performed on the anniversary of the death of a person.

તરપત, *adj.* Same as **તૃપ્ત** Satisfied.

તરપત, *s. f.* Same as **તૃપ્તિ** Satisfaction.

તરપ॰લું, *adj.* Lean; weak.

તરપ॰વું, Same as **તલપ॰વું.**

તરફ, *s. f.* [Ar. तरफ़ side.] Side; quarter; direction. 2. Side; party; interest. 3. **Margin**; corner, part. 4. *Prep.* Towards.

તર-ફડ॰વું, Same as **તડ-ફડ॰વું.**

તરફડાટ, Same as **તડફડાટ.**

તરફડિ॰યું, *s.n.* Struggles; tossing about. (Generally used in the plural as તરફડિયાં.]

Id. તરફડિયાં ખાવાં-મારવાં To struggle; to toss about; to run here and there. 2. To compete. 3. To make vain attempts to surpass.

તરફણ, Same as **તરફ.**

તરફ॰દાર, *adj.* [See તરફ + P. दार keeper. *fr.* दाश्तन=S. धृ, धार, to keep.] Of the side or party; interested in one's favour; partial; leaning to a particular party.

તરફ॰દારી, *s. f.* Partiality; partisanship; espousal of a side, party, or cause.

Id. તરફદારી કરવી To be partial to; to show partiality to.

તર-ફા॰ળ, *s. f.* [See ત્રણ + ફાડ, ફાળ. *Cf.* બે-ફાળ.] A quilt made of three pieces.

તરફી, *adj.* [See તરફ.] Belonging to a party.

Id. એક તરફી હુકમનામું An *ex parte* decree.

તરફે॰ણ, Same as **તરફ॰ણ, તરફ.**

Id. તરફેણ કરવી To show partiality to.

તરફેણ॰વાળો, *adj.* Partial. 2. *s. m.* A partisan.

તર-ફોડ॰વું, *v. t.* [See તર-ફોડો.] To abuse.

તર-ફોડો, *s. m.* [See તર-ફડ॰વું.] Pretended anger; a false quarrel.

તર-બડ॰વું, Same as **ચર-ભડ॰વું.**

તરબિયત, *s. f.* [P.] Education; instruction; training. 2. The state of being well versed, accomplished, or highly educated

તરબુચ,
તરબુજ, } Same as **તડબુચ.**

તર-બોળ, Same as **ઘર-બોળ.**

તરબડે, હરબડે, ગરબડે કશું થાય ?
ચરબડે વલ્લભ તો, અમીર અમીર શું. —**વલ્લભ.**

તરભાણી, *s. f.* A small **તરભાણું.**

તર-ભાણું, *s. n.* [S. ताम्र॰भाण्ड. See તાંબું + ભાણ્ડ.] A copper-plate; a kind of copper-dish used in religious ceremonies.

Prov. વર મરો, કે કન્યા મરો, પણ ગોરનું તરભાણું ભરો Whether the bridegroom or the bride live or die, you must fill the priest's bowl.

તર-ભેટ,
તર-ભેટા, } *s. m.* [See ત્રિ three + ભેટ॰વું.] The spot where three roads meet.

નવ ખંડ ન્યાળી નેટ, નજર વજ્જર પેઠી મા;
ત્રણ ગામ તરભેટ, ઠેઠ ઠરી બેઠી મા. —**વલ્લભ.**

તરમ-તરા, *adv.* [Redup. of તર॰વું.] Being filled or flooded with water. 2, (The contents)

Being about to overflow.

તરલ, *adj.* [S.] Active. 2. Unsteady.

તરલ બલાકા ઘટિત ઘટામાં, દમકતી દામિની પેરે.

—ગી.-ગો.

તર-વંક, *s. n.* [See ત્રિ + વાંકું.] Crookedness.

લાગ લે છે, પણ જાણતા નથી, ટાળી દેશે તરવંક.

—ભોજોભગત.

તર-વર, *s. n.* [S. तरु-वर. See તરૂ + S. वर great.] A large tree.

તર-વર, *adv.* [See તરવરાટ.] Shining; glistening. 2. Appearing prominent or striking. 3. Impatiently.

Id. તરવર તરવર થવું To be impatient તરવર તરવર બોલવું To be talkative; to talk impatiently.

તર-વર-વું, *v. i.* To be shining or glistening; to appear prominent or striking.

તરવરંતી તરંતી તુજને, તરૂણી ! નયન નિહાળું.

—ગી.-ગો.

તર-વરા-ટ, *s. m.* [See ત્વરા haste + વૃત્તિ.] Impatience. 2. Activity. 3. Haughtiness.

તર-વાડી, Same as **ત્ર-વાડી.**

તર-વાડો, *s. m.* [See તરૂ + વાઢ-વું to cut.] The man who climbs palm trees for the purpose of gathering toddy; a toddy-extractor; a toddy-drawer.

તર-વાયો, *s. m.* [S. त्रि three+पाद the foot.] A kind of tripod; a stool with three legs.

તરવાર, *s. f.* [S. तरवारि=P. तरवार, तलवार.] A sword; a scimitar; a sabre.

Id. તરવારની ધાર ઉપર રહેવું Lit. To walk on the edge of a sword. 2. To behave oneself with great care and caution.

તરવારિ-યો, } **તરવારી,** } *adj. m.* That fights with a sword. 2. That draws a sword on the least provocation; rash; hasty.

તે ગામનો એક ઠાકરો, અધિક તરવારી છે આકરો.

—સામળભટ.

તર-વા-વું, *v. i.* [See તર-વું.] To miscarry (used in the case of lower animals.)

તર-વું, *v. t.* [S. तृ, तर्, to cross.] To swim; to float over. 2. To pass over; to cross; to surmount.

Id. તરી જવું–ઉતરવું To cross over to the other side. 2. To surmount a difficulty; તરી પાર ઉતરવું To get over one's difficulties.

તર-વેણી, Same as **ત્રિ-વેણી.**

તરસ, *s. n.* [S. तरक्ष.] A striped hyena.

તરસ, *s. f.* [Hem.Des. तण्ह, *fr.* तृष्णा, तृषा, thirst *fr.* तृष् to be thirsty.] Thirst. 2. Longing; eager desire.

તરસ-વું, } **તરસા-વું,** } *v. i.* To long for; to wish eagerly.

શ્રાવણ સરવડિયે વરસે, કે નદીએ નીર ઘણાં તરસે.

—રાધાના મહીના.

તરસા-વ-વું, *v.t.* To cause to long for; to make eager.

મારે મોહોલે આવો, કહાના, શીદ તરસાવો.

—દયારામ.

તરસા-ડ, *s. f.* [See तरु-च्छाया. See તરૂ +છાયા.] Leaves of palm-trees.

તરસ્યું, *adj.* [See તરસ thirst.] Thirsty.

તરાંક, } **તરાક,** } *s. f.* [S. तर्कुः a spindle. *Cf.* તરાગડો, ત્રાગડો.] A spindle.

તરાગ-ડો, *s. m.* [+ ડો dim.] Thread.

તરાજવું, Same as **ત્રાજવું.**

તરાડ, *s.m.* [See ત્રિ+ વૃત્તિ.] A conjuncture of causes. 2. An opportunity.

Id. તરાડ આવો–જામવો–આવ્યો To happen (of a conjuncture of causes); to occur (of an opportunity).

તરાપ, *s. f.* [See તલપ-વું.] A quick flight; a sudden grasping.

Id. તરાપ મારવી To fly quickly at; to grasp at suddenly.

તરા-પો, *s. m.* [See તર-વું.] A raft; a float made by lying pieces of timber across one another.

તરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of તર-વું.] To cause to float. 2. To teach to swim.

તરિ-યા, *s. m. pl.* [See તર-વું.] A kind of grain found mixed with rice, which has to be picked out and thrown away. (The singular of this word, તરિયો, is used with a plural meaning.)

તરિયા તોરણ, *s. m.* [+ તોરણ.] An auspi-

cious mark, made on the threshold of the front door, which is covered with husked or unhusked rice coloured red by કંકુ, the upper piece of the frame being hung with the leaves of auspicious trees.

માતા જસોદાને ત્યાંય, નવા નવા રંગ થાય છે રે;
તરિયા તોરણ બંધાય, માનુની મંગળ ગાય છે રે.
—મીરાંબાઈ.

તરિ·યું, *adj.* [See ત્રણ.] Of three kinds. 2. [See ત્રીજું.] Third.

ત્રીજે મોરી સાહેલડી, તરિયા જ વારો વાર;
આ શું ભૂલી સુંદરી, કંકુને કાજળ સાર.
—પંદર તથા.

તરિ·યો, *s. n.* Fever recurring on every third day; intermittent fever.

તરી, *s. f.* [S. See તર·વું.] Way by water (as distinct from way by land.) 2. Transportation beyond the sea. 3. A boat; a ferry.

Id. તરી પાર ઉતરવું To go to the other side by water. Hence, 2. To get over one's difficulties.

એમ અનેક ઉપાયે અર્થ નવ સરે,
તારી તારાનો કોઈ નવ તરે. —નિરાંતભક્તિ.

તરીકે, *prep.* [Ar. तरीक a read.] For; in the place of. 2. As; by way of.

તરીલું, Same ss **તરેલું** A yoke.

અહંતા માણો મરે અમથો, મિથ્યા તરીલાં તાણે રે.
—મુકુન્દ.

તરુ, *s. m.* [S.] A tree. 2. *s. n.* A plant (generally used in the plural.)

તરુણ, *adj.* [S.] Young. 2. Arrived at puberty; youthful.

તરુણી, *s. f.* A young woman.

તરુ-વર, *s.n.* [S. *fr.* તરુ+વર great.] A large tree.

તરેડા·ટ, [Set તડુક+વૃત્તિ.] A roar. 2. An angry state of mind.

શું શાં જેવી વાત સુણી, તરેડાટ તાજે કાધ;
અંગો અંગ વ્યાપી ગયો, કોપના આલાવ છે.
—વલ્લભ.

તરેરી, *s. f.* [See તિમિર, તમ્મર.] Excitement on account of anger.

Id. તરેરી ખાવી To be excited owing to anger.

તરેરું, *adj.* Excited by anger; angry.

પ્રગટ ધાટે ખુખારી બોલ્યો, તીખો ને તરેરો રે.
—પ્રેમાનંદ.

તરેલું, *s.n.* A yoke for two pairs of bullocks drawing at the same time.

Id. તરેલું તાણવું Lit. To draw the yoke. 2. To bear or carry a burden. 3. To carry on the affairs of one's family. તરેલાં તાણી તાણીને એનો આટો નિકળી જશે He will be quite worn out by the burden of his family.

તરેહ, *s. f.* [Ar.] Manner; mode; sort; description; variety. 2. Fashion; a model; a pattern.

Id. તરેહ તરેહનું Of different kinds.

તરેહ·વાર, *adj.* [+ વાળું having.] Of a peculiar manner or kind. 2. Fashionable.

તરોઈ જવું, Same as **તર·વા·વું**.

તરોદત, *s. f.* [Ar. तरदद a sehme.] A contrivance.

તરોપણ, *s. n.* A carpenter's tool.

તરોપો, *s. m.* A cocoanut.

તરો·વડ, Same as **ત્રે-વડ**.

તર્ક, *s. m.* [S.] Conjecturing; guessing; inferring. 2. Reasoning, thought. 3. The science of reasoning; logic. 4. Fancy; imagination.

Id. તર્ક શાસ્ત્ર The science of reasoning; logic. તર્ક-શક્તિ The reasoning power. તર્ક-વિતર્ક Arguments for and against. તર્ક કરવો To guess; to infer. તર્ક ચલાવવો To make use of one's reasoning power. તર્ક ઉઠવો To arise (of a guess). તર્ક ઉઠાવવો To make an invention; to invent; to fabricate.

તર્ક·ટ, Same as **તરક·ટ**.

તર્ક·બાજ, *adj.* [P. बाज़, बाख़तन to play.] Acute in reasoning or conjecturing; shrewd; penetrating.

તર્ક·વિદ્યા, *s. f.* } [S. *fr.* + વિદ્યા, શાસ્ત્ર.]
તર્ક·શાસ્ત્ર, *s. n.* }
The science of reasoning; logic.

તર્ક·શાસ્ત્રી, *s. m.* [+ શાસ્ત્રી.] A logician. 2. A skilful thinker.

તર્કી, *adj.* Acute in reasoning; shrewd; penetrating.

તર્જ·ના, *s. f.* [S. *fr.* तर्ज to chide.] Chid-

ing. 2. Threatening. 3. Pointing at with the forefinger in ridicule or contempt.

તર્જ•ની, *s.f.* The forefinger; the index finger.

તર્ત, Same as **તરત**.

તર્પ, *s. m.* }
તર્પ•ણ, *s. n.* } [S. *fr.* + तर्प् to satisfy *fr.* तृप् to be satisfied.]The act of satisfying.2. Presenting libations of water to the manes of the deceased ancestors or to the *pitris* collectively, or to the gods.

Id. અહીંયાં બેઠો બેઠો શું તારા બાપનું તર્પણ કરે છે ? Why do you waste your time ?

તર્પ•વું, *v. t.* To satisfy.

તર્પિ•ત, *adj.* Satisfied; contented.

તલ, *s.m. n.* [S.] The bottom; the lower surface.2.The surface; any extended surface.

તલ, *s.m.* [S. तिल्.]A plant bearing oily seeds; *sesamum orientale.* 2. Sesamum seed. 4. A mole; a black spot on the skin 5. The smallest superficial measure.

Id. તલ•માત્ર, તલ•પૂર, તલ•ભર, As large as a sesamum seed.

Prov. તલ ખાધા, ને ગાંડ ચિકણી થઈ? Results take time to appear. ઢલનું ઘરાક ઘાંચી Like draws to like.

ત•લક, }
ત•લગ, } *adv.* [See તે + લાગ•વું to stick.] Till;until;as long as.2.Up to that;as far as.

તલખ, *adj.* [P.] Bitter;acrid; pungent.

તલખ•વું,*v.t.* To be impatient of. 2. To wish for eagerly.

તલખાં, *s. n. pl.* Impatience; eagerness.
છત્રપતિ, છોરા ન થઈએ, પર પત્નીશું તલખાં ?
—પ્રેમાનંદ.

તલપ, *s.f.* [See તલપ•વું.] Eager desire. 2. A leap; a spring. 3. Same as **તલફ**,**તલબ**.

Id. તલપ માર• To spring upon.2.Grasping suddenly. તલપ આવવી To feel an eager desire for. તલપ ચુકવી. To fail in a premeditated attack; to escape from the grasp of. તલપ ચુકાવવી To evade the grasp of.

તલપ•વું, *v.i.* [Dh. des. तल्लिच्छो *fr.* S. तल्लिप्सु: wishing to get it *fr.* तद् that + लिप्सु: wishing to get *fr.* लभ् to get. Or See તલબ.] To wish for; to long for; to wish eagerly for. 2. To be anxious. 3. To be restless.

Id. તલપી મરવું To be anxious and restless;to pine for.2.To fret and pine to death.
અંતરથી અળગા કરે (તો), ત્રિકમ, તલપી મરે.
—ભોજો ભગત.

તલ-પાપડ, *adj.* [See તલ sesamum + પાપડ.] Restless; impatient.

Id. તલપાપડ થવું To be impatient or restless.

તલફ, }
તલબ, } *s. f.* [Ar. तलब् to ask.] Desire after; an uneasy feeling of the want of; itching; a bad habit; addictedness.

તલ-વટ, *s.m.*[See તલ sesamum+ વટી, વૃત્તિ, વૃત્ત, a circle.]Sweetmeat made of sesamum and raw sugar.

તલવાર, Same as **તરવાર**.

તલ-સાંકળી, *s.f.* [See તલ sesamum + સાંકળી.] Sweetmeat made of sesamum, raw suger and ghee.

તલ-સરાં, *s.n.pl.* [+ સળી a stick.] Sesamum shrubs; sesamum plants divested of the seeds.

તલસ•વું, Same as **તલખ•વું**.

તલાક,*s.f.*[P.]A legal separation of husband and wife;divorce;repudiation of marrige.

Id. તલાક-નામું A deed of divorce. તલાક આપવી To give a diverce to. તલાક લેવી-મેળવવી To oblain a divorce.

તલાટી, Same as **તળેટી**.

તલાટી, *s. m.* [Hem. Des. तलाः= S. ग्रामेशः the lord of a village. Or see તોલ•વું + વૃત્તિ.] A village officer, whose duty formerly was to weigh and divide the products of the village between the cultivator and the government. 2. A village officer.

તલાટું,*s.n.*The duties of a village officer.

તલાતલ, *s. n.* [S.] The fourth of the seven infernal regions.

તલાબત, *s.f.* [Ar. तलबत seeking *fr.* तलब to seek.] A match;an equal;a rival.

તલાલીન,*adj.*[See તલ bottom + S. आ-लीन

sunk, hidden, *fr.* आ intens.+ली to melt. Or see તલ્લીન] Drowned in; engrossed in; deeply engaged in.

તલાવ, Same as **તળાવ.**

તલાશ, તલાસ, *s.f.*[P.] Search; inquiry; investigation; scrutiny.

Id. તલાસ લેવી–રાખવી To keep an eye on; to take care of.

તલ્લાક, Same as **તલાક.**

તલી, *s.f.* The spleen. 2. A disease of the spleen.

તલી, *s.f.* [See તલ sesamum.] A small kind of sesamum seed. 4. A disease the sugar-cane, by which the leaves become marked with small black spots.

તલ્લીન, *adj.*[S. *fr.* तद् that+लीन melted, drowned, *fr.* ली to melt.] Absorbed in; engrossed with.

તવ, *pron.* [S.] Thy; thine.

તવ, *adv.* [S. तदा then *fr.* तद् that.] Then (used in poetry).

તવંગર, *adj.*[P.]Rich; opulent; wealthy.

Prov. તવંગરના તેજમાં સૌ તણાય Some rich men are over-valued, though worth nothing. તવંગર પાછળ તણાઓ નહિ, ને ગરીબને ધિક્કારો નહિ Condemn not poor acquaintances, nor flatter rich friends.

તવન, *s.n.*[See સ્તવન.]A hymn; a prayer. 2. (Particularly) A hymn repeated by Jains.

તવર.વું, *v.i.* [See તર.વું.] To come up to the surface (of insects found in heaps of corn).

તવાઈ, *s. f.* [P. तबाही ruin.] Calamity; evil; a real, actual, present evil; distress; misfortune.

તવારીખ, *s.f.*[P.] History; chronicles; annals.

તવા.વું, *v. i.* [See તપ.વું.] To be heated. 2. To pine away; to languish through grief 3. To be emaciated; to be weak.

Id. તવાઈ જવું To pine away; to be lean (in body); to be emaciated. 2. To melt.

તવી, *s. f.* [See **તવો**]. A small griddle; a pan.

તવે.થો, *s. m.* [See તવો + હાથ, હાથો] An iron instrument for turning cakes on the baking or frying pan.

તવો, *s. m.* [Dh. Des. तवओ *fr.* S. तपकः a pan *fr.* तप् to be heated. See તપ.વું.] A griddle; a pan for baking cakes; a frying pan. 2. A circular peice of an earthen vessel, on which lighted charcoal is placed in a hukka (હુક્કા)

તસ-કો, *s. m.* [तिरस्कार *fr.* तिरस् below + कृ to do.] Contempt; disdain. 2. Indignatoin; wrath.

તસ-તસ.તું, *adj.* [See તસ-તસ.વું.] Tight; close.

તસ-તસ.વું, *v. i.* [Imit. See તડ-તડ.વું.] To be so swollen as to be about to burst (of the skin).

તસબી, *s.f.*[Ar.] A rosary; a string of beads.

મુસલમાન રોજા કરે ને તસબી, હિંદુ છે વ્રત માળાના કસબી
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

તસમો, *s. m.* A lether strap.

તસર, *s.f.* [See તસિયા, ઠીશી.] A streak of colour; a tinge.

તસલમાત, *s.f.* [Ar.] Charge or care of command over (troops, things, money). 2. Use; enjoyment; fruition.

તસલમાત-ખાતું, *s.n.*[+ ખાતું.] A deposit-account under several heads.

તસવીર, *s.f.* [Ar.]A picture; a portrait; a likeness; a drawing; a painting; a delineation in colours of person or thing.

તસિયા, *s. m. pl.* [See ઠીશી, તસર.] The red lines on the ball of the eye.

તસિયો, *s. m.* A rent; a split.

તસુ, *s.m.* A measure of leangth; a 24th part of a ગજ; an inch.

Id. એને તસુ ભોંય એ સૂઝતી નથી Lit. He cannot see even an inch ahead. Hence. 2. He is completely ignorant; he does not know what to do; he is confused or bewildered.

તસું, *adv.* [S. तादृश *fr.* तद् that + दृश् to see.] Like that. (**તસું** and its relative **જસું** are used in poetry.)

શૃગાલ શું સા'ય, હસ્તી ? શકુની કેરું તસું. —વલ્લભ.

તસ્કર, *s. m.* [S. *fr.* अतः from this +कृ to do.] A thief; a robber; a highwayman; a housebreaker.

તસ્કર·વું, *v. t.* To rob; to steal; to pilfer.
તે તણી નારને તસ્કરી લાવિયો લંક લગી આવિયો શુદ્ધ લેવા.
—સામળભટ.

તસ્કરી, *s. f.* Theft; thievery; stealing.

તસ્ત, **તસ્ત·ડું**, **તસ્તા·નું**, *s.n.* [P. तस्त +સ્થાન.] A metallic vessel for holding water. 2. A vessel for receiving a gargle.

તસ્દી, *s. f.* [Ar.] Trouble; annoyance; harassment; botheration.

તસ્માત્, *adv.* [S. *fr.* तद् that.] From that; therefore; for that reason.

તહ, *s. m.* [P.] An engagement of amity between contending parties; a truce.

તહ-નામું, *s. n.* A written treaty.

તહકીક, *adj.* [Ar. तह-कीक.]Authenticated; established.

તહકૂબ, **તહકુબ**, *adv.* [Ar.] Suspending; in a state of suspension or temporary stoppage.

Id. તહકૂબ કરવું, તહકૂબ રાખવું To suspend; to adjourn.

તહસીલ, *s. f. n.* [Ar.] The collection of revenue. 2. Revenue collected or realized.

તહસીલ·દાર, *s. m.* [+ દાર. P. having.]A collector of revenue.

તહસીલ-નામું, *l. n.* [+ નામું.]A statement showing the parties from whom, and the proportions in which, the revenue is to be, or has been, realized.

તહીં, *adv.* [S. तस्मिन्, in it, or तस्याम् in her, *loc.* of तद् that.] There; thither.

તળ, Same as **તળિ·યું**.

તળ-ઘટ, *s. m.* [+ઘાટ.] A wooden pile, on which the foundation of a building is based.

તળ-ધર, *adj.* [See તળિ·યું + ધર·વું.] Indebted; owing money to.

તળ-પદું, *adj.* [See તળ + પદ.] Born on the soil; native.

તળ-વટ, *s. n.* [*Cf.* Mar. तुळ-वट. See તુલા + વૃત્તિ.] A beam or spar, resting on wooden pillars or opposite walls.

નગ ચુમ્બિત છે મણિના થંભ, શાત કુમ્ભનાં તળ-વટ આરંભ
—ગિરિધર.

તળ-વટ, *s. n. f.* [Dh. Des. तलवत्त *fr.* S. तल-पत्रम् the surface. Or, See તળિ·યું the bottom+વૃત્તિ state.] The nature of the surface. 2. The surface. 3. The bottom.

તળવા·ટ, *s. f.* [See તળ·વા·વું.] Tenderness in the soles of the feet owing to walking over a very long distance.

તળવા·વું, *v. i.* [See તળું, તળિયું, તળ·વું.] To be tender in the soles of the feet owing to long continued walking.

તળ·વું, *v. t.* [See તેલ, તલ, oil.] To fry.

Prov. તળ્યું તાળ્યું કાશીએ જઇ આવ્યુંHe, poor man, put up with all his difficulties, and at last secured his object.

તળ·વું, Same as **તળું**, **તળિ·યું**.

તળાંસ·વું, *v. t.* [See તળું + હસ્ત, હાથ.] To gently rub the soles of the feet of a venerable person with the palm of one's hand.

Id. પગ તળાંસવા To gently rub, &c.

શોભે દીપક ચારે પાસ, બે ચરણ તળાંસે દાસ.
—પ્રેમાનંદ.

તળા·ઈ, *s. f.* [Dh. Des. तालिमं, also Hem. Des तलं. तलं, *fr.* S. तल्पम् a bed.] Bedding.

તળાટી, Same as **તલાટી**.

તળાટું. Same as **તલાટું**,

તળાતળ, Same as **તલાતલ**.

તળા-તાંદળા, *adv.* [See તલ sesamum + તાંદળા rice.] Lit. Being as much distinct from each other as sesamum and rice. Hence, 2. Separated; dispersed; scattered about.

તળાવ, *s. n.* [Hem. Des. तलाओ *fr.* S. तडागः a pond. Or, Hem. Des. तल्लं (तल्पं) = S. पल्वलम् a pond.]A tank; a pond; a small lake.

Id. તળાવ જવું To go to answer a call of nature; to go to stool.

તળા-વટ, *s. f.* [See તળું, તળિ·યું + વૃત્તિ.]The nature of the soil or surface with regard to habitableness.

તળા-વટ, *s. f.*[See તળ·વું+વૃત્તિ.] The manner of frying.

તળાવ-ડી, *s. f.* } A small tank; a pond.
તળાવ-ડું, *s. n.* }

તળા-વું, *v.i.*[Pass. of તળ-વું.] To be fried.

તળાવો, *s.m.* [See તળું,] One of the two pieces of wood with which the yoke is fixed to the front of a cart.

જાની વેશ્ય, ને ધુંસરી વાંકી,
સાંગી સોટા ભાગી જી;
કોના તળાવા ને, કો પિંજણિયો ?
બળદ આવ્યા બે માગી જી.
—પ્રેમાનંદ.

તળિ-યા-છંટ, } *adv.* [See તળિ-યું + છાં-
તળિ-યા-ઝાટ-ક, }
ટ-વું, ઝાટ-ક-વું.]Lit. So violently as to sweep the bottom clean.Hence.2. Sweeping away; swept away. 3. Dispersed; scattered. 4. Leaving no remainder.

તળિયારૂં, *s. n.* [See તળિ-યું + S. अगार an abode.] The bottom. *adj.* Filled, though apparently empty.

તળિ-યું, *s. n.* [See તલ bottom.] The bottom. 2. The sole of the foot or of a shoe 3. A water-melon.

Id. તળિયું તપાસવું–જોવું To look to one's means; to make an estimate of one's resources. તળિયું મારવું To commit adultery with a woman. તળિયા ઝાટક Lit. Sweeping clean (of the bottom of a treasury). 2. Quite empty (of a treasury).

તળી, *s. f.* [See તળાઈ.] A loose piece of leather placed in the inside of a saddle or shoe to make it tight and fitting.

તળું, Same as **તળિ-યું**.

Id. તળું આવવું Lit. To reach the bottom. Hence. 2. To be exhausted.

તળે, *adv.* [See તળિ-યું.] Below; down; beneath; under; at the bottom. તળે ઉપર Upside down; inverted; topsy-turvy. તળે ઉપર થવું To be fidgety through delay, &c. તળે જવું–આવવું To be under the power of. તળે નાખવું To bring under one's power. તળે રાખવું To keep under one's power. તળે આવવું To resort to one for protection. **લીલા ઝાડ તળે ભૂખે મરે**, **એવો** Lit. Likely to starve even under a tree having shade and fruit. Hence, 2. Backward in begging; shy or backward in asking for a favour.

તળેટી, *s. f.* [+તટિ.] The foot of a mountain; a plain near the foot of a mountain.

તાંત, *s. f.* [See તંતુ,] Thread; a fibre. 2. Catgut; a kind of cord of which fiddle-strings are made.

Id. તાંત તુટવી To break the thread of hope. એક તાંત થવું To be united; to live in harmony with.

તાંત-ણો, *s. m.* A thread; a fibre.

Id. તાંતણે પ્રાણ વળગી રહેવો To be on the point of death.2.To be lean owing to sickness. 3. To be impatient.

તાંદળજો, } *s. m.* [See તાંદળા.] A kind
તાંદાળજો, }
of vegetable; a potherb.

તાંદળા, *s. m. pl.* [S. तण्डुल rice.] Grains of certain kinds of corn. 2. A species of pepper-seed.

તાંબડ, Same as **તરબાણું**,

તાંબ-ડી, *s. f.* [See તાંબું.] A copper pot.

તાંબ-ડો, *s. m.* A large **ત્રાંબડી**.

તાંબા-કુંડી, *s. f.* [+કુંડી.] A copper trough in which water for bathing is kept.

તાંબા-નાણું, *s. n.* [+ નાણું.] Copper coin.

તાંબા-વાડકો, *s. m.* [+વાડકો.] A porringer made of copper.

તાંબું, *s. n.* [S. ताम्र.] Copper.

Id. તાંબાનો રૂપિયો A counterfeit coin. 2. Worthless. 3. Not trustworthy.

Prov. તાંબાની તોલડી તેર વાનાં માગે If you want to do one thing, several others are required.

તાં-સળિ-યું, *s. n.* [See તાંત, તંતુ, + સળી.] A kind of fine silk.

તાંસળું, *s. n.* [+ કાંસું.] A porringer made of bell-metal.

તાંસિ-યો, *s m.* A large **તાંસળું**.

તા, *Conj.* An abbreviation for **તથા**.

તા, [S.] A suffix added to adjectives and nouns in Sanskrit to form abstract nouns.

તા, *s. m.* [See તાવ.] A sheet of paper.

તા-ઈ, *s. f.* [See તા S. + ई suffix.] A suf-

fix used in forming abstract nouns.

તાઈ, *s. m.* [See તાંત, તંતુ, તાણ-વું, તુણ-વું, *fr.* S. तन् to stretch.] A carder of wool, cotton, &c.

તાઉ, *adj.* [See તાવ-વું to heat.] Rash; inconsiderate.

તાઉસ, *s.m.* [Ar. ताउस a peacock; hence, the musical instrument which is shaped like a peacock.] A kind of musical instrument. 2. A peacock.

તાક, *s. f.* [S. तक्र.] Butter-milk; whey.

તાક, Same as **તાક-ડો**.

તાક-ડી, Same as **તરાક**.

તાક-ડો, *s.m.* [See તાક-વું.] An opportunity; an occasion. 2. [See તાકડી.] Thread.

તાકત, **તાકાત**, } *s. f.* [Ar. ताकत strength.] Power; strength.

માંસ ખાય બેસી રહત, તો તો પેટ ભરાત;
તાકત નહિ જો મચ્છને, તો શું સુખિયો થાત.
—સામળભટ.

2. Ability; capability.

તાકવું, *v.t.* [Dh. Des. तग्गय-मणा *fr.* S. तद्-गत-मनाः with the mind fixed on that *fr.* तद् that+गत gone+मनः the mind. Or Hem. Des. तक्कणा=S. इच्छा wish.] To stare; to gaze; to look intently at. 2. To aim at; to have in view.

નાથ સુખિયો કરવાને, નિત ચિત તાકો. —દયારામ.

Id. સારૂં-રૂડું તાકવું To seek the interests of. ભુંડું તાકવું To wish ill of. નિશાન તાકવું To aim at the target or mark. તાકીને જોવું To stare at.

તાકીદ, **તાકિદ**, } *s. f.* P.] Injunction; direction; express command. 2. Haste; expedition; quickness; hurry.

Id. તાકીદ કરવી To make haste; to expedite. પૈસાની તાકીદ કરવી To press or urge for payment. તાકીદે કરવું To do with haste; to despatch in haste. તાકીદથી કામ લેવું To get work done in a short time; to urge one to work. તાકીદ આપવી To give a sharp definite injunction.

તાકું, *s.n.* [S. उद्दङ्क् to dig up. See ટાંક-વું.] A recess in a wall.

તાકે-કુ, *s. m.* [See તાક-વું.] One who never misses the aim in shooting.

તાકો, *s. m.* [Hem. Des. तग्गं =S. सूत्रम् thread. *fr.* S. तर्कुः a spindle. See તરાગ-ડો, તાગ-ડો, ત્રાગ-ડો.] A whole piece of cloth.

તાગ, *s.m.* [See ત્યાગ leaving. Or. તરાગ, ત્રાગ-ડો, thread, *fr.* S. तर्कुः a spindle.] The end. 2. Freedom from.

Id. તાગ કાઢવો To make an estimate of. તાગ આણવો-લાવવો To bring to an end. તાગ લેવો To know the secret intention of.

તાગડ-ધીન્ના, *s. f.* [Imit *fr.* S. त्रिकट a group of three +धी & ना Imit.] A mode of playing on drums. 2. A mode of dancing. 3. Merriment; revelling; a noisy revel; a noisy game.

તાગ-ડો, Same as **ત્રાગ-ડો** Thread.

Prov. તાગડે તેવડ રાખવી Cut your coat according to your cloth.

Prov. (જીંદગી) એ કાંઈ તાગડો છે, તે તોડી નંખાય ? Life cannot be easily parted with.

તાગી-ચો, *s. m.* [See તાગ-ડો, ત્રાગ-ડો.] A silk merchant.

તાગી, Same as **ત્યાગી**.

તાગ-વું, *v.i.* [See તાગ.] To have done with; to be free from.

હું હેં વાહી દેસકે વેરાગી, સદ્ ગુરૂ આદ્ય અંત કહે તાગી.
—નિરાંત ભક્ત

તાગું, *s.n.* [See તાગ leaving.] Rebellion, 2. Dunning.

તાછ, *s.f.* [*fr.* S. तक्ष् to peel, to pare. See તાછ-વું.] Chips or pieces of stone left by stone-cutters.

તાછ-ખાનું, Same as **તાજ-ખાનું**.

તાછવું, *v.t.* [Hem. Des. तच्छइ *fr.* तक्ष्णोति it peels, pares.] To peel off; to deprive of an outer layer. 2. To carve.

તાજ, *s.m.* [P. ताज् a crown.] A crown; a diadem. 2. A chief; a head; a leader. 3. The name of a suit of cards marked with a crown,

Id. શિર-તાજ Lit. The crown of the head. Hence, 2. A person to whom one owes everything one has; a protector; a patron.

રાજ-તાજ સુયોધન, સૂત-સુત કર્ણ ધન;
શકુનિ રમત રમે, નામ ભીમ જઇ ભડુ. —**વલ્લભ.**

તાજ, Same as **ત્યાગ.** Leaving.
દુષ્ટને મારૂં ન આજ, રૂધિરના પાન કાજ,
જાન, વાન, કરૂં તાજ, નરકમાં જઇ પડું. —**વલ્લભ.**

તાજ-ખાનું, *s. n.*[P. ताज a crown (used for euphemy)+खान a house.]A covert term for a privy room.

તાજ-ગી, *s.f.* [P. ताज़-गी freshness. See તાજું.] Freshness.2. Returning vigour. 3. Health.

તાજ-ણો, *s. m.* [See તાજું, તેજનો, તેજ.] A whip; a lash.

તાખમ, Same as **તાજિમ.**

તાજ-વું, *s.n.*A pair of scales; a balance.

તાજા-ઈ, Same as **તાજ-ગી.**

તાજા-કલમ, *s. f.* [*P.* ताज़ा fresh + कलम a pen=with the pen still fresh.]A postscript; *P. S.*; anything added and written after a document is completed.

તાજિમ, *s. f.* [Ar.] Treating with ceremony and respect; courtesy; politeness; courteousness.

તાજિ-ચો; Same as **તાબૂત.**

તાજું, *adj.* [*P.* ताज़ा fresh, prepared.] Fresh; green; new; not stale 2. *P*lump; sleek; in good condition. 3. Brisk; lively; vigorous. 4. Substantial; fat; full.
Id. તાજે માતે Fresh and strong.
Faltery is always a paying affair.

તાજુબ, *s.n.* [Ar. ताज़ुब astonishment.] Astonishment; admiration.2.*adj.*Astonished;bewildered. 3. Wonderful; marvellous; strange.

તાજુબી, *s. f.* Astonishment; admiration; wonder.

તાજે-કલમ, Same as **તાજા-કલમ.**

તાજે-તર, [+તર flowing.]Fresh;vigorous.

તાટ, *s. n.* [See ટાટ.] Coarse hempen cloth of which bags, sacks, &c., are made; gunny.

તાટ,*adj* [Eng. *Tight.*] Tight; close.

તાટી, *s. f.* [See ટટ્ટી.] A bamboo frame.

તાટું, *s.n.* [See ટાટું.] A seat made of bamboos.

તાડ, *s. m.* [S. તાલ a palm-tree.] A palmyra or brab tree; a fan-palm.

તાડ-છું,
તાડ-પત્ર, } *s. n.* [+ છાયા, પત્ર.] A palm leaf.

તાડ-ન, *s. f.* [S. *fr.* तड्, ताड, to beat.] Beating; striking.

તાડ-વું,*v.t.*[S. तड्, ताड, to beat.]To beat.
મોટો અધરમ વણ વાંકે વળી વાનર તાડયો.
—**દયારામ.**

તા-ડિયું,*s.n.*[See તાગ-ડો, ત્રાગ-ડો.] A chip of bamboo fixed in a spinning wheel.

તાડી, *s.f.* [See તાડ.] The spirituous exudation obtained from a palm tree; the juice of the palm tree after fermentation has set in.

તાડો *s.m.* [See તોડ-વું.] Shooting pains; a lancinating pain. 2.Long-standing enmity; a grudge;a quarrel.
ચેતની કેરા ચોર કહેવાણા, તેની સાથે કરો છો જ તાડો.
—**સામળભટ.**

તાઢ-ક, Same as **ટાઢક.**

તાઢી, Same as **ટાઢી.**

તાણ, *s. f.* [S. तान *fr.* तन् to stretch.] The state of being stretched or strained; strain. 2. Vigorous and unremitting exertion or application.3.*P*ressure;press;stress; straitness.4.Urgency; importunity; embarrassment. 5.*W*ant;scarcity as occasioning pressure or straitness. 6. Holding up, 7.A strong current. 8. Drawing; attraction. 9. Convulsions; a spasm.

Id. તાણ કરવી To exert force in hauling to draw; to drag.2. To press; to urge. પાણી તાણ કરે છે The water has a strong current. તાણ થવી-ચાલવી-આવવી To have a fit or convulsions તાણ પડવી To be deficient or wanting.

તાણ-ખેંચ,
તાણમ-તાણ,
તાણમ-તાણા, } *s.f.* [+ ખેંચ-વું.] Pulling and hauling by several persons and in several directions.

તાણ-વું, *v.t.* To make tense; to pull light; to stretch. 2. To pass (as days, &c., of trial). 3. To draw; to pull; to attact; to strain. 4. To take one's side.

Id. તે તેનું તાણે છે He takes his side. તાણી કાઢેલું Very thin; lean. તાણીને (used with other verbs) Forcibly; strongly, violently; emphatically. તાણીને બોલવું To speak loudly. તાણીને કહેવું Lit. To speak with force. Hence, 2. To threaten. 3. To rebuke. 4. To urge; to insist upon. તાણી લાવવું To invite with urgency and bring. 2. To take by force and carry away. 3. To take in addition to what one has bargained for. તાણી કાઢવું To draw away or out with force. 2. To drive away; to dismiss. તાણી નાખવું To disregard. બાણ તાણવું To place an arrow on the string of a bow, and to draw the string. 2. To aim at. સોડ તાણવી To cover the head with a sheet of cloth. સોડ તાણીને સૂવું To sleep with the head and body covered with a sheet of cloth; to sleep soundly. ખાટલો તાણવો To tighten the tape with which a cot is covered. કોશ તાણવો To draw water from a well with a leather-bag(કોશ). વાણો તાણવો To arrange threads for weaving. તરીલું તાણવું To carry on the affairs of a family. તાણીને લાંબુ કરવું To spoil a business by making it tedious. તાણી બેસાડવું To stretch so as to make to fit. 2. To strain a point in discussion.

Prov. લાલા, તાણ Lit. Lālā, draw me out 2. Throwing oneself on another's mercy.

તાણા-તાણ, *s.f.* Pulling about; pulling and hauling in several directions.

તાણિ-યો, *s. m.* A wire-drawer.

તાણી-તોડી,
તાણી-તોસી, } *adv.* [See તાણ-વું+તોડ-વું.] With great difficulty; by hook or by crook; anyhow.

Id. તે તાણી તોસીને નિર્વાહ ચલાવે છે He maintaing himself with great difficulty.

તાણું,
ત્રાણું, } *adj.*[S. त्रयोनवति *fr.* त्रि three + नवति. ninety. *fr.* नव nine.] Ninety-three; (93).

તાણો, *s. m.* [See તાણવું.] The threads that are arranged lengthwise upon a loom; the warp.

Id. તાણો વાણો The warp and the woof તાણો મારવો To taunt; to blame; *Cf.* **તાનો.**

તાણ્ડવ, *s.n.* [S.] Dancing; a dance.

તાત, *s. m.* [S.] Father. 2. Papa.

તાતા, *s.m.*[See તાતું hot.] A thick piece of bread (used in speaking to children).

તાતું, *adj.*[S. तप्त *fr.* तप् to be hot.] Hot; warm.

તજ કડકડતાં કાપડાં, તજ તાતાં તંબોળ. —સા૰ભટ.

2. Chafing; fiery; irascible; hot-tempered. 3. Fresh; not of a long duration; having happened a short time ago. 4. Glistening with rays; glossy; effulgent.

Id. તાતું માતું Hale & hearty. તાતે ઘાએ At one stroke; at once.

Prov. તાતે ઘાએ બધું થાય Strike while the iron is hot. 2. A green wound is soon healed. 3. Make hay while the sun shines. 4. A stitch in time saves nine.

તાત્કાલિક, *adj.* [See તાત્કાળ.] Relating to that time. 2. Immediate; sudden. 3. Temporaay; not lasting.

તાત્કાળ, Same as **તત્કાળ.**

તાત્પર્ય, *s.n.* [S. *fr.* તત્પર.] The meaning; the scope; the drift; the puroprt; the bearing.

તાદર્થ્ય, *s.n.* [S. *fr.* तदर्थ for that object *fr.* तत् that +अर्थ object.] Being for that object; the meaning inherent in the Dative Case.

તાદશ,
તાદ્દશ, } *adj.* [S. *fr.*+ दृश् to see.] Like that. 2. Tangible; perceptible.

તાન, *s. f. n.* [S. *fr.* तन् to streatch. See તાણ.] A tune. 2. Attuning the voice; running over the notes. 3. Concentration of the mind; absorption of the attention.

એમ વિકળ પ્રેહ-વિહ્વળ થઈ ગયો રે,
લાગ્યું મોહિની મળવાનું તાન. —દયારામ.

4. Tumult; turbulence.

નારીને નાપણી કહે, “ તરૂણી, એ શાં તાન;
સારી લાવ્યો છે સુખડી, પ્રીતે ચવરાવે પાન. ”
—સા૰ભટ.

Id. તાન લેવી-મારવી To run over many notes; to strain the voice in singing. તાન લાગવી To have the attention absorbed or engrossed. તાનમાં આવવું To indulge oneself in one's vagaries. 2. To be tumultuous.

તાનો, *s. m.* [See તાણો મારવો Id. under તાણો.] A taunt; a reproach.

એવું કહી વળ્યાં પાચ્ચાળી, સમાચાર કહી છાનો;
પશુ-પાળ તેડાવ્યા રાયે, ભૂ-પતિને લાગ્યો તાણો.
—**પ્રેમાનંદ.**

2. Anger; wrath.

તાન્દુળ, *s. m.* [S. तण्डुल.] Rice.

તાપ, *s. m.* [S. See તપ-વું, તાપ-વું.] Heat. 3. Fever. 3. The heat of rage, &c.; harshness. 4. Hot sunshine. 5. Oppression; the sense of being oppressed. 6. Splendour; pomp; grandeur; magnificence.

Id. તાપ તપે છે The heat is at its height. તાપ તાપવો To perform a penance by keeping four fires burning in the direction of the four cardinal points. તાપ થયો The sun is hot. તાપ દેવો To frighten; to threaten. તાપ સહેવો-ખમવો To bear heat. 2. To bear a threat with patience.

તાપ-ટ, *adj.* Fiery; excitable (of a horse).

તાપ-ડી-યાં, *s. n. pl.* Eruptions on the skin caused by the heat of summer; heat bumps. 2. Long and thick plantains.

તાપ-ડું, *s. n.* [See ચાબડવું.] A kind of coarse cloth made of jute.

તાપ-ણી, } **તાપ-ણું,** } The fireside; the hearth; a fire lighted on the ground to give warmth in winter.

તાપ-વું, *v.i.* [S. तप् to be hot. See તપ-વું.] To become hot; to warm oneself. 2. To be enraged, incensed, or inflamed with lust.

Prov. આપ્યું ને તાપ્યું બેસી રહે નહિ A gift and the excitement of passion do not remain concealed.

તાપસ, *s. m.* [See તપ.] An ascetic; a hermit; a monk.

તાપસી, *s. f.* A female ascetic; a nun.

તાપોટો, *s. m.* [See તાપ heat + પુટ cavity.] Same as **તાપ-ડી-યાં.**

તાપો-ડી-યાં, Same as **તાપ-ડી-યાં.**

તાબ-ડ-તોબ, *adv.* [See તોબા.] On the instant; immediately; instantly; quickly; straightway; forthwith.

તાબૂત, } **તાબુત,** } *s. m. n.* [Ar.] A bier, coffin, or monument; especially that of Hasan and Husain, the grandsons of Muhammad, carried about in the *Muharram* and thrown into the anniversary of the death of these martyrs; also the procession. 2. A puppet. 3. Any grand show (slang).

Id. તાબૂત જેવો Stupid; awkward.

તાબે, *adv.* [See તાબો.] In the possession ot; being subject to, or dependent on being under the rule of.

Id. See Id. under **તાબો.**

તાબે-દાર, *adj.* [+ P. दार् *fr.* दाश्तन् = S. धृ, धार्, to keep, to hold.] Dependent; subject; attendant; following.

તાબે-દારી, *s. f.* Subjection; subordination dependence; allegiance; obedience; the state of being subject to another; vassalage; fealty.

Id. તાબેદારી ઉઠાવવી-કરવી To obey; to act in obedience to.

તાબો, *s. m.* [Ar. तबअ he followed.] Possession; authority; control.

Id. તાબે થવું To submit. તાબે કરવું To reduce to subjection. તાબે લેવું To take into one's possession; to take possession of. તાબાનું માણસ A person under one's influence or control; a dependant; a subordinate.

તામ-ડી, Same as **તાંબડી.**

તામ-ડો. Same as **તાંબ-ડો.**

તામસ, *adj.* [See તમ.] Affected by, or appertaining to, darkness. 2. Angry; wrathful. 3. *s. m.* Anger; wrath; rage.

તામસી, *adj.* Same as **તામસ** Angry.

તામ્બૂલ, *s.m.n.* [S.] A roll of betel-leaf with areca-nut, lime, cardamoms, &c.; a betel-leaf.

તામ્ર, *s. n.* [S.] Copper. *Cf.* **તાંબુ.**

તામ્ર-પટ, *s. m. n.* [+S. पट cloth.] A cop-

perplate inscription relative to a grant.

તાયફા-વેડા, *s. m. pl.* [See તાયફો + વૃત્તિ.] Merriment; noisy revelry. 2. Dissolute conduct; extravagance.

તાયફો, *s. m.* [Ar. *pl.* तवायफ़ *fr.* तैफ़.] A set or band. 2. A dancing girl with her companions. 3. A tribe; a company.

Id. શું તારે ઘેર તાયફો નાચે છે ? Is there a dancing party at your house ? Why do you indulge in such extravagance ?

તાર, *s. m.* [P.] A wire; a filament or thread; a string. 2. Thread; train; tenor; connection. 3. State of intoxication.

કર્ણ, દ્રોણ, અસ્વસ્થામા, દુર્યોધન આવ્યા સામા;
શકુનિ કરે ઉધામા, દુઃશાસન તારમાં. —**વલ્લભ.**

4. Concentration of the mind; absorption of the mind.

પ્રત્યેક મંદિરે વાડી વારે, ઉચ્ચરે દ્વિજ તારમાં.
—**પ્રેમાનંદ.**

5. A telegram.

Id. એક તાર થવું To have the mind absorbed in; to be wholly engrossed with. તાર છોડવો-મૂકવો To send a telegraphic message. તાર મળવો To be in harmony with (said of a musical instrument). 2. To live in harmony with. 3. To receive a telegraphic message. તાર તુટવો To break; to be interrupted (of communication). તાર સાંધવો To repair a wire. 2. To reconcile friends. તારમાં ને તારમાં રહેવું To be absorbed in meditation. 2. To be delighted.

તાર, *s. n.* [See તા a sheet of paper.] A sheet of paper.

તાર, *s. m.* [Eng. Tar; or, P. ता wire.] Tar; coal-tar; pitch.

તાર, *adj.* [S.] Good; excellent.

શ્રી ભાગવત સુર તરૂ કેરા, સાર અંકુર તાર;
જન્મ ઉત્તમ અનુપમ, સર્વોપરિ સંસાર.
—**રત્નેશ્વર.**

તાર, *s. m.* [S.] *fr.* तॄ, तर् to cross.] The bank of a river; the shore. 2. The other side; the opposite shore. 3. The end.

દયા પ્રીતમ કરના જિનકે પર, તિનકો લાગે તાર.
—**દયારામ.**

તાર·ક, *adj.* [See તાર·વું.] That causes to pass over or through. 2. *s. m.* A deliverer; a saviour; a preserver; a protector.

તાર·ક, *s. m.* [S. *Cf.* તારો, તારા.] A star.

તાર-કસ, *s. m.* [See તાર + કસ·વું.] A wire-drawer. 2. *s. f.* Gold and silver embroidery and lacing.

તાર·ણ, *s. n.* [See તાર·વું.] Carrying or conveying across. 2. Preservation; protection; salvation; deliverance; rescue. 3. Money or things kept in deposit with one from whom money, &c., is borrowed; a pledge.

Id. તારણ કાઢવું To find out the essence or substance. તારણ આપવું-મૂકવું To give a security for; to guarantee.

તાર·ણ-તર·ણ, Same as **તર·ણ-તાર·ણ** A saviour.

સુખદાયક સેવો સહુ, ઘટિત વાત મહિમા ઘણો;
તારણ-તરણ ત્રૈલોકમાં, સ્વામી કાર્તિક સુત શિવ તણો.
—**સામળભટ.**

તાર·તમ્ય, *s. n.* [S. *fr.* तर+तम terminations of the comp. and superl. degrees.] Difference; distinction; discrimination.

તાર·નાર, Same as **તાર·ક.**

તાર·વ·વું, *v. t.* [Caus. of તાર·વું.] To raise; to pluck. 2. To remove the dust from clothes. 3. To examine the credit and debit sides of an account. 4. To make an abstract or a summary.

તાર·વું, *v. t.* [Caus. of તર·વું.] To save; to deliver; to redeem; to protect; to preserve; to defend; to rescue. 2. To raise; to bring to the surface.

માટીએ વિચારી મતિ, પાણ્ડુપતિ તારવાને. —**વલ્લભ.**

તારાજ, *adj.* [P.] Ruined; destroyed.

તારા ટપ·કી, *s. f.* [See તારા a star + ટપ·કી.] Same as **ટપ·કી**. 2. small bright circles of gold or silver.

તારા·પતિ, *s. m.* [+પતિ.] The lord of stars; the moon.

તારા-મંડળ, *s. n.* [+S. मण्डल a circle.] The starry firmament.

તારીખ, *s. f.* [Ar.] The day of the month; the date 2. Epoch: era.

તારીજ, *s. f.* [See તાર·વ·વું, 2.] An abstract;

a summary of accounts;a number of items set down without mentioning the particulars, for the purpose of adding them up together.

તારીફ, [Ar. *fr.* अरीफ़ he knew.] Praise; commendation;eulogy; applause. 2. Fame; renown.

તારૂં, *adj.* [Gen. of તું] Thy; thine.

Prov.તારી મોઈ ને તારો દા One is at liberty to indulge oneself at one's one cost. તારૂં નામ ને તારૂં કામ You are the only person interested in this business. તારૂં મારૂં સહિયારૂં, ને મારૂં મારા બાપનું What is yours is mine, but what is mine is another affair. તારૂં સાચું ને કુતરાનું ડાચું You are a liar.

તારૂણી, Same as **તરૂણી**.

તારૂણ્ય, *s. n.* [S.*fr.* તરુણ.] Youth.

તારો, *s. m.* [See તર-વું.] A strong swimmer.2.One who is skilful in saving a drowning man.

જાણીતા તારા જળ તણા, પ્રૌઢા ઉતાર્યો પાંચ;
બેસારી કાઢી બારણે, ના આવી કુની આંચ.
—સામળભટ.

Prov. ભણ્યો ભૂલે, ને તારો ડુબે A good marksman may miss.

તારો, *s. m.* [S. तार-क a star.]A planet; a star. 3. A meteor; a falling star; a kind of fireworks. 4. A beautiful person.5. The pupil of the eye. 6. The quotient obtained by dividing a number by nine.7.The number obtained by counting the lunar mansions in order from the જન્મ-નક્ષત્ર of a person to any ચંદ્ર-નક્ષત્ર.

Id. તારો અસ્ત થવો The setting of an auspicious star. 2. Decline; fall.

તારો-તાર, *adv.* [See તાર + wire + P.ज़ and +તાર wire.] Lit. Having one wire or thread separated form another. Hence, 2. Being totally dispersed.

હૈડું તે હરખ્યું નારનું, સુણી નાથનો હોકાર;
અનિરૂદ્ધે તારણી દેખતાં, કીધું સૈન્યા તારો-તાર.
—પ્રેમાનંદ.

તાર્કિ-ક, *adj.* [S. *fr.* તર્ક.] Relating to the science of reasoning; logical. 2. Shrewd at reasoning; discerning; penetrating; perspicuous. 3. *s. m.* A logician. 4 A philosopher. 5. One who is guided by Reason alone, and discards Revelation; an atheist.

તાલ, *s.m.f.* [S. *fr.* तड़ to beat.] Beating time in music; musical time or measure. 2. *s. m.* A shift; a subterfuge; the last resource. 3.Fraud; an artifice; an evasion;an elusory practice; a trick. 4. Amusement; fun.

Id. તાલ આપવો-દેવો To show the measure of time in singing. તાલ ધરવો-રાખવો To keep time in music. તાલ આવવો-પડવો To be amused. મૂછે તાલ (તાવ heat) દેવો To be proud. તાલ મચાવવો To make a show of; to present a spectacle or sight. તાલ લાવવો-આણવો To make a success. તાલ જોવો To look at one's foolish acts with pleasure. તાલ પડવો To be pleased. તાલ મેળવવો To clap the hands in order to keep time in music.

તાલ, *s. f.* [See તાલુ.] Baldness of the head.

તાલ-વી, *s.f.* The palate; the roof of the mouth. 2. The crown of the head. 3. A skull-cap for little children.

તાલ-વું, *s n.* The skull; the crown of the head.

તાલ-બંધ,*adv.*[See તાલ +બાંધ-વું.] Suitably. 2. Rightfully.

તાલ-મેલ, *s. f.* [See તાલ fraud +મેળ-વ-વું.] A deceptive arrangement skilfully made; apparent harmony and peace.

તાલવ્ય, *adj.* [S. *fr.* તાલુ.] Palatal. 2. *s. m.* A palatal letter.

તાલાવેલી, *s. f.* [See તાલ beating time + S. आविल troubled, distressed.] Impatience; eagerness; anxiety.2. Embarrassment; confusion. 3. Despondency.

તાલીમ,*s.f.*[Ar. तालीम *fr.* अलम he knew.] Instruction;training.2. Teaching; education; breeding.3. Doctrines; the principles of a sect or of a religious teacher.4. Physical exercise.

તાલીમ-ખાનું, *s.n.* [+ ખાનું.] A gymnasium. 2. A school.

તાલીમ-બાજ, *s. m.* [+P. बाज़ playing *fr.* बाख़्तन to play.] An athletic. 2. A pick-pocket or a vagabond having a showy dress and healthy appearance.

તાલુ, *s. f.* [S.] The palate; the roof of the mouth. 2. The crown of the head. 3. The lower part of a bodice. (The upper piece is called કટોરી.)

તાલુક-દાર, *s. m.* [See તાલુકો+દાર having.] A landholder; a police patel. 2. A chief; a petty prince.

તાલુક-દારી, *adj.* Relating to a તાલુક-દાર. 2.*s. f.* The duties and dignity of a તાલુક-દાર. 3. The jurisdiction of a તાલુક-દાર.

તાલુકો, *s. m.* [Ar. तअल्लुक़ *fr.* अलक be connected.] A district; a division of a country; a subdivision of a province; a *talukā*. 2. Jurisdiction; authority; province. 3. Connection with; business with; concern in.

Id. તાલુકો ધરાવવો To have authority over.

તાલે, *s. n.* [Ar. तालअ.] Fortunes; destiny; luck; fate.

તાલે-વંત, *adj.* [Corruption of तालेमंद् *fr.* તાલે fortune + P. मन्द=S. मत्, મંત, possessing.] Fortunate. 2. Affluent; prosperous; flourishing; rich; opulent; wealthy.

Prov. તાલેવંતના સૌ સગા, ને ગરીબના કોઇ નહિ Everyone likes to be friends with a rich man, but keeps away from the poor.

તાલે-વર, } **તાલે-વાન**, } [P. वर् possessor, and वान्= S. वत्, मत्, possessing.] Same as **તાલે-વંત**.

તાવ, *s. m.* [See તાપ.] Heating to a red heat. 2. Fever. 3. Conceit; pride. 4. Curling the hair of the mustachies in a boastful manner.

તાવ, *s. m.* [See તા.] A sheet of paper. 2. A pane of glass.

Id. તાવ આવવો To have fever; to get fever. તાવ ઉતરવો To be better of a fever. કામ કરતાં તને તાવ શાનો આવે છે? Why are you unwilling to work?

Prov. તાવને કોણ કહે કે, "તું આવ"? Nobody will court a misfortune. તાવ હાથીના હાડ ભાંગે Fever may ruin the health of the stoutest man.

તાવ-ડી, *s. f.* [See તવો + ડી dim.] A small તવો. 2. A shallow pan of iron or copper.

Prov. તાવડી તાતા કરે, ને બાજરી બજારમાં Catch the bear before you sell his skin.

તાવ-ડો, *s. m.* A large **તાવ-ડી**.

તાવ-ણી, *s. f.* [See તાવ-વું.] Heating (ghee, &c.) to the necessary degree.

તાવદાન, [P.] A pane of glass. 2. A glazed door or window. 3. A seat resembling a palanquin carried on men's shoulders.

તાવ-રખું, *adj.* [See તાવ, તાપ, + રાખ-વું.] Angry; wroth; irascible.

તા-વરસું, *s. n.* [See તાવ, તાવ, + વરસ.] The first year of a newly cultivated piece of land.

તાવ-વું, *v. t.* [See તાવ, તાપ, heat.] To make red-hot. 2. To heat to a red heat (metals, &c.). 3. To fuse; to melt.

Id. તાવી જોવું Lit. To carry through an ordeal by fire. Hence, 2. To put to the severest test.

તાવિજ, } **તાવિત**, } *s. n.* [Ar.] A particular ornament worn round the arm, &c., viewed generally as an amulet. 2. A charm. 3. Anything hung about the neck for preventing or curing a disease.

તાવિત, *adj.* [See તાવ-વું.] Lit. Heated and tested. Hence, 2. Sterling (coin, money); cash.

Id. તાવિત નાણું Sterling money; ready money; cash.

તાવી, Same as **તવી**.

તાસ, *s. m.* [Ar.] An hour. 2. A plate of metal on which the hours are struck; a gong 3. A silver tissue. 4. A kind of cloth woven with gold thread.

પાંચ વરસના પંચવીસ વાધા; ચાર ચોકડી તાસ.

—**પ્રેમાનંદ.**

4. Same as **તાસ-ક** A dish.

અખા, તો જ દિસે આતમા, જો ના'વે રસના તાસમાં.

—**અખો.**

તાસ-ક, *s. f.* A plate or dish made of any kind of metal, or of glass.

તાસ-ફી, *s. f.* A small **તાસ-ક**.

તાસતો, *s. m.* A kind of silk cloth. 2. A kind of cloth of which waterproof umbrellas are made.

તાસીર, *s. f.* A stamp or impress (left upon a thing);an effect; a result. 2. Form; shape.

Prov. તુકમે તાસીર, ને સોબતે અસર Like father, like son: A man is known by the company he keeps.

તાસીરો, *s.m.*An artifice; a contrivance.

તાસું, *s. n.* [Ar. तासा.] A kind of drum made by covering a copper-dish with hide.

તાળ, Same as **તાલ** Baldness.

તાળવું, Same as **તાલુ** The palate.

Id. તાળવે ચડવું To pass up by the nose into the head (of a spirituous or pungent liquid). તાળવે ગોળ ચોટાડવો To hold out a hope.

તાળા-કુંચી, *s. f.* [See તાળું + કુંચી.]A game for children (used in the Pe lād Dst.).

તાળિ-યો મિત્ર, *s. m.* [See તાળી + મિત્ર.]A friend who claps his hands in assent or in jest; a superficial friend.

તાળી, *s. f.* [See તાલ beating time.]Clapping of the hands. 2. Keeping the time in music. 3. Deep contemplation absorption of the mind.

આસન વાળીને, લાગી તાળી, જપે ભોળો દૃઢ મન;
શત વરસ એમ વહી ગયાં, ઉધઇ વળગી તન.

—પ્રેમાનંદ.

Id. તાળી આપવી-દેવી To clap the hands to keep time in singing. 2. To strike one's hand with another person's in assent. 3. To promise. તાળી ઝીલવી-લેવી To clap the hands to keep time in singing. તાળી લેવી To strike one's hand with another person's in assent. હાથ તાળી દઈને નાસી જવું To break a promise. તાળી પડવી To applaud; to give cheers. તાળી પાડવી To clap the hands. 2. To give ironical cheers. તાળી પડાવવી To ask to give ironical cheers. 2. To expose to public ridicule.

તાળું, *s. n.* [S. तालक a bolt, a latch; तालिका a key.] A lock; a padlock.

Id. તાળું દેવું-મારવું To lock; to shut up by a lock or a padlock. તાળું દેવાવું To be locked in. મોહડે તાળું દેવાવું To be silent. 2. To be unable to speak through modesty or inability. ઘરે તાળું દેવાવું To lose all one's children by death; to be without an heir. 2. To be under an attachment ordered by a court of law.

તાળુ, Same as **તાલુ**.

તાળો, *s. m.* [See તાળું a lock.] Agreement; correspondence. 2. A verification of the result of a calculation.

Id. તાળો મેળવવો To work the verification of a sum in mathematics.

તાળો-ટા, *s. m.* [See તાલ beating time.] A loud clapping of the hands.

તિકટ, } **તિકિટ**, } *s. f.* [Eng. *Ticket.*]A ticket. 2. A passport. 3. A postage-stamp.

તિક-ત, *s. m.* [See ટીકું, ટિક્કડ.] A thick cake of bread.

તિખટ, *s. n.* [S. तिक्त.] Pungent spices. 2. *adj.* Pungent.

તિખા-શ,*s. f.*[See તીખું, તિખટ.]Acridness; a hot biting taste or quality; pungency.

તિખું, Same as **તીખું**.

તિજોરર, *s. m.* [Eng. *Treasurer.*] A treasurer.

તિજોરી, *s. f.* [Eng. *Treasury.*]A treasury; a place in which riches and money are stored.

તિ-તાલિ-યું, *adj.* [S. त्रि three+તાલ beating time.] Quick; unsteady. 2. Childish; puerile; shallow.

તિ-તિક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* तिज् to bear, to forbear.] Forbearance; sufferance; patience.

તિતિર, } **તિત્તિર**, } *s. m.* [S. तित्तिर] The francoline partridge.

તિથિ, *s. f.* [S.] A luner day; one-thirtieth of a whole lunation.2. Date.3. Hindu date.

તિથિ-પત્ર, *s. n.* [+ પત્ર.] A calender.

તિમંગળ, } **તિમિંગળ**, } *s. m.* [S.] An alligator; a

whale. 2. A monster; a giant. 3. A powerful person.

Id. મોટો તિમંગળ આવે, તો પણ શું? I won't mind, even if a mighty person be present.

તિમિર, *s. n.* [S]. Darkness.

તિર-કસ,
તિર-કસિ·યું, } *adj.* [P. तीर्, તીર, an arrow, + कसदिन् = S. कश्, કસ·વું to draw.] Oblique; slant; slanting. 2. *adv.* Obliquely; transversely. 3. *s. n.* An aperture; a hole in the roof or in a wall for admitting light; a loophole.

તિરછું, [Hem. Des. तिरिच्छो *fr.* S. तिर्य] Same as **તિર્યક્** Slanting.

તિરન્દાજ,
તિરંભાજ, } *s.m* [P. तीर् an arrow+अन्दाज़ throwing *fr.*अन्दाखितन to throw, and बाज़ playing *fr.* बाखतन to play.] An archer.

તિરન્દાજી,
તિરંભાજી, } *s. f.* Archery.

તિર·વો, *s m.* [+ વાવ, વાટ, space.] A distance that can be measured by the shooting of an arrow; a distance equal to the range of the flight of an arrow.

તિરસ્કાર, *s. m.* [S. *fr.* तिरस् below+ कार doing. *fr.* कृ, કર·વું. to do.] The feeling of disdain or disgust; scorn; contempt; disrespect; hatred; dislike; aversion.

તિરસ્કાર-પૂર્વ·ક, *adv.*[+પૂર્વ.]Disdainfully; with contempt or hatred; contemptuously.

તિરો·ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* तिरस् away from, without + भाव being *fr.* S. भ to be.] Disappearance; absence.

તિરો·હિત, *adj.* [S. *fr.* + हित placed *fr.* धा to place.] Disappeared; invisible; absent

તિરો·હિત, Same as **અ·હિત**.

તિર્યક્, *ind.* [S. *fr.* तिरस् below + अञ्च to go.] Obliquely; crookedly; in a slanting direction.

તિર્યંચ, *s. n.* A lower animal. 2. A bird.

તિલ, The classical form of **તલ** Sesamum.

તિલક, *s. n.* [S.] A mark. 2. A mark of sectarial distinction on the forehead.

તિલકિ·યું, *s. n.* A mould with which sectarial marks are made on the body.

તિલ-પર્ણ, *s. n.* [S.] Turpentine.

તિલ-પૂર,
તિલ-પ્રાય, } *adj.* [See તિલ+પૂર·વું.S. प्रायः almost.] Lit. As large as a sesamum seed. Hence, 2. The least bit; in the very least.

તિલ-વટ, *s. m* [See તિલ+વાટ·વું to crush.] A sweet preparation of crushed sesamum made into balls.

તિલાણો, *s. m.* A kind of song.

તિસ-માર-ખાં, *adj.*[See તીસ, ત્રીસ. + માર·વું + ખાં honorific.] Hot-tempered. 2. *s. m.* An ostentatious pretender; a swaggering boaster.

તી,
તરી, } *ind.* [S. त्रि three. See ત્રણ.] A particle used in multiplying a number by three.

તીકમ, *s. m.* [+ क्रम to go.] A pickaxe which can dig both ways.

તીક્ષ્ણ, *adj.* [S. See તીખું.]Pungent; hot; biting. 2. Fierce; keen; acute. 3. Sharp; cutting. 4. Sarcastic; severe. 5. Vehement.

તીખાં, *s. n. pl.* Pepper. 2. Chillies.

તીખું, *adj.*[Dh. Des. तिक्खालियं *fr.* तीक्ष्णायितम् made hot or pungent, *fr.* S. तिक्त, तीक्ष्ण.] Pungent; having a hot, biting, taste. 2. Sharp.

તાલ તણી તીખી ચુની, ઘણું ગાન વિરાજે.—**ગિરિધર.**

3. Same as **તીક્ષ્ણ**. 4. *s. n.* Steel.

Id. તીખું તીખું આગ, તીખું તમતમતું Very pungent. તીખો મિજાજ Hot temper. તીખું મરી Hot-tempered.

અમારો અનિરૂદ્ધ તીખો મરી, તે તો સ્વપ્નામાં ગયા વરી.
—**પ્રેમાનંદ.**

તીજ, *s. f.* [See તીજું, ત્રીજ.] The third day of the waxing or waning moon; the third day of each fortnight of a Hindū month.

તીજું, *adj.* [S. तृतीय third *fr.* त्रि three. See ત્રીજું.] Third.

તીડ, *s. m.* [Hem. Des. तेड्डो =S. शलभः] A locust; a grass-hopper.

તીણું, [Hem.Des तिण्हं *fr.*S. तीक्ष्णम् sharp.] Same as **તીક્ષ્ણ**.

તીતર, *s. f.* [S. तित्तिर, टिट्टिभ. Imit. a par-

tridge. *Cf.* Eng. *Pee-wit.* See तित्तिर, तित्तिर.] A partridge.

તી-તાલ, *s. m.* [S. त्रि three+તાલ beating time.] A particular measure of time in music.

તી-તાલી, *adj.* Wild; refractory; self-willed. *Cf.* **તિ-તાલિ-યું.**

તીન, A Hindustānī variant of **ત્રણ** Three.
તીન બોલાયે, તેર આયે, હુઈ રામકી બાની;
રામ-ભગત એમ ભણે, " દે દાલ મેં પાની. "

If more guests come than those who were invited, the plainest result is, each will have a smaller share of the food provided. —ભાષા.

તીન-પાંચ, *s. f.* [See ત્રણ + પાંચ.] Being hot-tempered; haughtiness; refractoriness.

Id. તીન-પાંચ કરવી To assume haughty airs; to be refractory.

તીતી-ઘોડો, *s. m.* [See તીતર a partridge, or તી-તી Imit. + ઘોડો a horse.] A grass-hopper. 2. A hasty man who jumps to conclusions.

તીર, *s. n.* [S. *fr.* तॄ to cross.] A shore; a bank; a margin.

તીર, *s. n.* [P.] The name of the fourth Persian month; also the thirteenth day of every month.

તીર, *s. n.* [P.] Reed. 2. An arrow; a shaft; a dart. 3. A support placed slanting; a prop.

Id. પાંસરૂં તીર જેવું Quite straight like an arrow.

Prov. વાગ્યું તો તીર નહિ તો તક્કો Profitable both ways in success or failure: Heads I win, tails you lose.

તીરથ, તીર્થ, } *s. n.* [S. तीर्थ. *fr.* तॄ to cross.] A holy place; any place of pilgrimage. 2. A holy stream; holy water. 3. Water in which a Brāhmaṇa, or a holy person, has dipped his foot. 4. Pilgrimage to a holy place or stream.

Id. **તીરથ** કરવું To go on pilgrimage.

Prov. તીરથે મુંડાય Everything has its place.

તીર-પાઈ, *s. f.* [See ત્રિ, ત્રણ, + પાય.] A three-legged stool; a tepoy.

તીર્થં-કર, *s. m.*[+कृ, કર-વું, to do.] A Jain saint; a Jain *Arhat.*

તીર્થ-યાત્રા, *s. f.* [+ યાત્રા.] A pilgrimage.

તીર્થ-રાજ, *s. m n.* [+રાજ.] Lit. The lord of the holy places. Hence, 2. Prayāga, the town where the Ganges, the Jamnā, and the Saraswatī meet.

તીર્થ-રૂપ, *s. m.* [+રૂપ.] Father; a respectful term, in notes and writings, for one's father, mother, cousin, or other persons viewed in the relation of a parent; sire.

તીર્થ-વાસી, *adj.* [+ વાસ, વસ-વું.] Living at a holy place.

તીર્થ-સ્વ-રૂપ, *adj.* A respectful term affixed in notes or writings to the names of elderly persons.

તીવ્ર, *adj.* [S.] Hot; biting; pungent. 2. Fierce; ardent; impetuous; vehement. 3. Sharp; acute; active. 4. Cutting; piercing; stinging.

તીવ્ર-તા, *s. f.* Pungency. 2. Fierceness; ardency; vehemence. 3. Sharpness; acuteness. 4. Cutting, piercing, or stinging quality.

તીસ, Same as **ત્રીસ** Thirty.

તું, *pron.* [S. त्वम्.] Thou.

Prov. તું મુજકું, તો મેં તુજકું=તું મેરી ફિકરમેં, તો મેં તેરી ફિકરમેં One good turn deserves another. તું મારા મોંઢામાં આંગળી ઘાલ, ને હું તારી આંખમાં ઘાલું Whether you try to injure me, or I try to injure you, you shall be the sufferer, and I will be unhurt. તેરી ભી ચુપ, ને મેરી ભી ચુપ We have both an equal interest in holding our peace over the matter. તેરા તેલ ગયા, તો મેરા ખેલ ગયા This event has done us both an equal harm. તેરી માને ખસમ કિયા, તો કહે " બહોત બુરા કિયા; " કરકે છોડ દિયા, તો કહે " ઉસસે ભી બુરા કિયા " When you undertake to do a thing, do it thoroughly. તેરા મોંઢને, કે તેરા સાંઇકા મોંઢને ? In your triumph do not forget what you owe to your teachers.

તું-કાર, તું-કારો, } *s. m.* [+ कार suffix showing

the sound of the preceding letters.] A word of contempt; a setting down.

તુંટિ·યું, *s. n.* [See તુટ·વું, ટુટ·વું, ટુંટિ·યું.] Rheumatism. 2. Same as **ટુંટિ·યું.**

તું·તાં, *ind.* [See તું+તાં redup.] Contemptuously; disdainfully. 2. *s. n.* A disrespectful speech.

તુંબ·ડી, *s. f.* [Hem. Des. तुंबी = S. अलाबू:, *fr.* S. तुम्बि·का.] A gourd. 2. A creeper on which gourds grow. 3. A bowl used by mendicants, usually part of a hollowed gourd, or of wood. 4. A stringed instrument of music, with a gourd attached to it.

Id. તુંબડી રહી જવી To be stiff in the neck. 2. To have carried a heavy load.

Prov. તુંબડીને રોતો નથી, પણ તુંબડી ફુટયાને રોઉં છું The consequences may be very insignificant, though the causes are very great. તુંબડીમાં કાંકરા Unintelligible language; gibberish. 2. Flippant and noisy words with no meaning.

તુંબ·ડું, *s. n.* Same as **તુંબ·ડી.** 2. A Brāhmaṇa (in contempt). 3. The head of a foolish man (in contempt).

Id. તુંબડાં અથડાવવાં-ચાળવવાં To set two parties quarrelling. તુંબડાં ફોડવાં To put to a pecuniary loss. તુંબડું રંગી નાખવું To give a sharp blow on the head and to cause it to bleed. 2. To put to a loss.

તું-હી તું-હી, *interj.* [See તું Thou (God) + S. हि really.] Lit. Thou (God) art the reality; it is all Thy work. Hence, 2. An exclamation often repeated by pious men to remind themselves and the hearers of the omnipresence and omnipotence of God.

તુઈ, *s. f.* [See તોઈ *fr.* તાર wire.] Lace; gold or silver lace.

તુક·ડી, *s. f.* [See તુક·ડો.] A detachment of an army; a small company of soldiers.

તુક·ડો, *s. m.* [See તુટ·વું.] A piece; a bit; a fragment. 2. Bread; maintenance; means of subsistence.

તુકમ, *s. n.* [P. तुख्म् seed.] Seed. 2. Birth; descent.

Prov. તુકમે તાસીર Like father, like son.

તુકમરિયાં, *s. n. pl.* [P. तुख्मेरिहान्.] The seed of *Ocymum pilosum.*

તુકલ, } *s. f.* A big paper-kite.
તુક્કલ, }

તુક્કો, *s. m.* [See ટુચ·કો.] A joke. 2. A practical joke; a little trick.

Prov. લાગ્યું તો તીર, નહીં તો તુક્કો Try it and if you fail, it will do you no harm: Heads I win, tails you lose; do you no harm.

તુઙ્ગ, *adj.* [S.] High; lofty; tall; elevated; prominent.

તુચ્છ, *adj.* [S. तुच्छ empty.] Light; mean; miserable; contemptible; worthless.

તુચ્છ·કાર, *s. m.* [+कार suffix showing the sound of the preceding letters.] Contempt; scorn; disdain: hatred; disrespect.

તુચ્છ·કાર·વું, *v. t.* To make light of; to treat with contempt or scorn; to scorn.

તુજ, *adj.* [S. त्वदीय *fr.* त्वम् thou.] Thine (used in poetry).

તુટ, *s. f.* [See તુટ·વું.] An intermission; a break. 2. Separation; disunion. 3. Rupture. 4. Deficiency; want.

તુટ·ક, *adj.* [Hem. Des. तोडणं = अ·सहन: unforbearing. See તુટ·વું.] Cut off; separated; separate; disconnected. 2. Liable to break. 3. Unforbearing; not amiable. 4. *s. f.* Same as **તુટ.**

તુટ-ફાટ, *s. f.* [+ ફાટ·વું.] Breaking; breach; rupture; fracture. 2. Disagreement; misunderstanding; dissension; disunion.

તુટ·વું, *v. i.* [S. त्रुट् to break. See ટુટ·વું.] To break; to part in two. 2. To break up; to fall to pieces; to fall asunder; to dissolve; to be destroyed. 3. To be disunited or separated; to become distinct or mutually estranged; to be alienated. 4. To decline in health; to break. 5. To become bankrupt. 6. To be disheartened; to be dejected.

Id. તુટી જવું To be broken. 2. To become weak in body. તુટી પડવું To break down completely; to break down and be crushed. 2. To make a headlong rush or attack. 3. To burst and fall in heavy torrents. વરસાદ તુટી પડ્યો It rained heavily. વેપાર તુટ્યો

Trade is ruined.

તુદી-ચાર, *s. f.*[+ ચાર four. See દુદી- ચાર.] A throw of four with dice, in which one die shows three and the other one. 2. Disagreement;a break in friendship. 3.*adj.* Broken down, pulled down; very weak.

તુણ-વું, Same as **તુન-વું.**

તુણિ-ચાટ, Same as **તુનિ-ચાટ.**

તુણ્ડ, *s. n.* [S.] The mouth; the face.

તુતક, *s. n. f.* The deck of a ship.

તુતંગ, *s n.*[See તુત+તરંગ.]A false charge; fraud. 2. Fabrication.

તુતી, *s. f.* [Imit.] A canary bird.

તુન-વું, *v. t.* [See તંતુ.] To patch up; to darn.

તુનિ-ચાટ, *s. m.* [See તુણ-વું + વૃત્તિ.] A darner. 2. A petty cloth-merchant.

તુન્દ, Same as **ધુન્દ.**

તુમાન, *s.f.*[P.] Loose trousers;breeches; drawers.

તુમાર, *s. m.*[P.]A long correspondence in writing.

તુમુલ, *adj.* [S. *Cf.* Lat. *tumultus.*] Confused; disordered. 2. Violent.

હવે ગુરૂ સાંએ પ્રેમાનંદ દ્વિજ, વર્ણવે તુમુલ સહી રે.
—**પ્રેમાનંદ.**

તુમ્બ, Same as **તુંબ-ડું.**

તુમ્બર, *s. n.* [S.] A kind of musical instrument.

પુરોહિત બ્રહ્મ કહેવાય, નારદ તુમ્બર વાય.—**ગિરધર.**
એવે આવ્યા નારદ મુનિ, કરતા તુમ્બર કેરી ધ્વનિ.
—**રત્નેશ્વર.**

તુમ્બી, Same as **તુંબ-ડી,**

તુમ્બી-પાત્ર, *s. n.* [+પાત્ર.] A bowl made of a gourd.

તુમ્બી-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] A gourd.

તુર, Same as **તુરં-ગ** A horse.

સપ્ત તુર્યમેં હિરણ્ય કશ્યપુ, રાજ કિયા હૈ;
સબ વૃન્દારક વૃન્દ, તુર ભજાય દિયા હૈ —**દયારામ.**

તુરકી ચાલ, *s. f.* [See તુર્કી + ચાલ gait.] A manner of prancing of horses.

તુરંગ, *s. m.* Same as **તરંગ** A wave.

તુરં-ગ, *s. m.* [S. *fr.* त्वरा haste *fr.* त्वर् to hasten+गम् to go.] A horse.

તુરંગ, *s. n.* [Portuguese *tronk.*] A jail; a prison.

તુરંગ-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] Same as **તુરંગ** A prison.

તુરંગ-ભરે-લું, }
તુરંગી, } *adj.* [See તુરંગ, તરંગ, a wave.] Imaginative; whimsical. 2. Wayward; wilful. 3. Unsteady of mind; fickle-minded.

તુરત, *adv.* [S. त्वरित with haste *fr.* त्वरा haste *fr.* त्वर् to hasten. See તરત.] Immediately; instantly; quickly; presently.

તુરાઈ, *s. f.* [See તુરી. S. तुरीय fourth, the highest note.] A trumpet; a clarion.

તુરાઈ, *s. f.* A weaver's beam; a toggle.

તુરાઈ, *s. f.* [See તુરૂ.] A kind of plant.

તુરા-શ, *s. f.* [See તુરૂ.] Astringency.

તુરિ-યું, *s. n.* The name of a vegetable.

તુરિ-યું, *s.n.* The fruit of the **તુરાઈ** plant.

તુરી, *s. f.* [S. तुरीय fourth, the highest note. Or S. तूर्य a kind of musical instrument.] A trumpet.

તુરી, *s. n.* A toggle; a nail pointed at both ends.

તુરી, *s. m.* [See તુરં-ગ.] A horse.

તેને તુરી આ આપજ્યે, તે યજ્ઞ રાખશે તમ તણો.
—**પ્રેમાનંદ.**

તુરીયા, *s. f.* [S. तुरीय fourth.]The fourth state of the mind:knowledge of the truth, simultaneous with consciousness (Vedānt Phil.)

તુર્કી, *adj.* [Turk. तुरुष्क.]Turkish; pertaining to Turkey. 2. *s. m.* A Turk.

તુર્ત, Same as **તુરત.**

તુર્યા, [S. See તુરીયા.] Same as **તુરીયા.**

તુલ, Same as **તુલ્ય.**

તુલ-ના, *s. f.* [S. *fr.* तुल् to weigh.]Equality; likeness; match; comparison; resemblance.

તાહરી તુલના, તાહરી તુલના, એક તું જ, કે અન્ય ભૂપ;
તું તદ્રૂપ, ગુણ-સ્વરૂપ, વાસ-રૂપ, આત્મ્ય-રૂપ,
સફૂત-રૂપ, એહુ અનૂપ, ગતિ અગાધે, અગાધે;
પ્યારિ સાથે. —**દયારામ.**

2. Comparing; likening.

તુલસી, *s. f* [S.] A shrub venerated by the Hindūs; the holy basil. *Cf.* **તુળસી.**

તુલા, *s. f.* [See તુલ•ના.] A balance. 2. The seventh sign of the zodiac; *libra.* 3. Weighing; weight; determining the quantity. 4. Equality; likeness; resemblance.

તેની તુલા ન આવે સ્વર્ગ, તેથી અદકો નહિ અપવર્ગ.
—**રત્નેશ્વર.**

5. The religious act of weighing one's person against gold, silver, sugar, jewels, or other things, and giving them away to Brāhmaṇs as દક્ષિણા (a gift).

તુલા-દાન, *s. n.* [See તુલા+ દાન.] Same as **તુલા,** 5.

તુલિક, Same as **ત•લક, ત•લગ.**

તુલ્ય, *adj.* [See તુલ•ના.] Like; resembling; analogous. 2. Equal.

તુવર, } *s. f.* A kind of pulse.
તુવેર, }

તુષ, *s. m.* [S.] Husk of rice; chaff of grain.

તાન્દુલા મેલીને, તુષને વળગી રહ્યો;
ભૂખ નહિ ભાગે, એમ કાલ થોથે. —**નરસિંહ મેહેતો.**

તુષ•માન, Same as **તુષ્ટ, તુષ્ટ•માન.**

તુષાર, *s. n.* [S.] Slight rain; a drizzle; spray. 2. Hail; dew; frost. 3. Ice; snow.

Id. તુષારાદ્રિ, તુષારપર્વત, તુષારગિરિ The Himālaya Mountains.

તુષી-પાટિ•યાં, } Same as **તુળસી-પાટિ•યાં.**
તુસી-પાટિ•યાં, }

તુષ્ટ, } *adj.* [S. *fr.* तुष् to be satis-
તુષ્ટ•માન, }
fied.] Satisfied; gratified; pleased; contented. 2. Indifferent to everything but what one possesses.

તુષ્ટિ, *s. f.*[S.]Satisfaction;contentment.

તુળસી, *s. f.*[S. तुलसी.] The holy basil; *ocymum sanctum*; a small shrub venerated by the Hindūs.2.A kind of neck-ornament.

Id. તુળસી પત્ર (*Lit.*)A તુળસી leaf.2. (*Fig.*) A very small gift.તુળસી વિવાહThe marriage between an image of Bālakrisṇa and a plant of holy basil, performed on the 12th day in the bright half of the month *Kārtika* (Oct.–Nov.).

તુળસી-પાટિ•યાં, *s. n. pl.* [+ પાટિ•યું.] A kind of neck-ornament worn by women.

તુળા, Same as **તુલા.**

તૂક, *s. f.* [See તુક•ડો, ટુક.] A portion of a song;a metrical foot;construction put upon, or interpretation of a story, &c.

તૂટ, *s. f.* [See તુટ.] Intermission; break. 2. Separation; disjunction. 3. Disunion; rupture; division. 4. Rent; fissure.5. Deficiency; want.

તૂત, *s. n.* [See તોતો a parrot.] A fabrication;an invention;a fictitious story or statement. 3. A conspiracy. 3. A misrepresentation. 4. A prank; a trick; mischief.

નાચે કૂદે નેહે બરિયાં, કરે અન્યોન્યે તૂતો.—**પ્રેમાનંદ.**

Id. નાગું તૂતAn open conspiracy;an open revolt; a barefaced misrepresentation. તૂત ચલાવવું To carry on an imposture. તૂતે-તૂત ચલાવવું To carry on a series of impostures.

તૂતિયો, *s. m.* A conspirator; a rebel.

તૂ-તૂ, *s. n.* [Imit. Corrup. of કુતરૂં. *Cf.* તોતો.] A dog.

તૂતે-તૂત, *s. n.* [See તૂત+ redup.] A series of impostures.

Id. See Id. under **તૂત.**

તૂની. *s. f.* [See તુતી; તોતો.] A canary bird.

તૂપ, *s. n.* [Dh. Des. तुप्प. *Cf.* Mar. तुप.] Ghee (clarified butter).

તૂર, *s. f.* [S. तूल cotton.]Very light cotton obtained from the pods of certain trees.

અભાગી સામા જઈ આફળ્યા, તનમાં વાગ્યાં તૂર રે.
—**ભોળો ભગત.**

તૂર, Same as **તુરાઈ.**

તૂર, *s. n.* [S. तूर.] A kind of trumpet.

તૂરાશ, *s. f.* [See તૂરૂં.] Astringent taste; astringency.

તૂરૂં, *adj.* [Hem. Des. तुवरो=S. रस-विशेषः=S. तुवर=P. तुर्श् sour.] Astringent.

તૂલ, *s. n.* [S. तूल cotton.]Tender plants of corn sown in a field.

તૂલું, *adj.* Simple-hearted; innocent; free from fraud.

તૃણ, *s. n.* [S.] Grass;any gramineous plant. 2. A blade of grass.

તૃણ-વત્, *adv.* [S. *fr.* + वत् like.] Like grass. 2. Light; not heavy. 3. Worthless.

તૃણ-સાથરો, *s. m.* [+ સાથરો a bed.] A bed made of grass.

તૃતીય, *adj.* [S. *fr.* त्रि three.] Third.

તૃતીયાંશ, *s. m.* [અંશ a part.] One-third; a third part.

તૃતીયા, *s. f.* The third day of a lunar fortniht. 2. The instrumental case (in Grammar).

તૃતીય-પ્રકૃતિ, *adv.* [S. *fr.*+ પ્રકૃતિ nature] Lit. Of the third nature or gender. Hence, 2. Neuter; impotent.

તૃપ્ત, *adv.* [S. *fr.* तृप् to be contented.] Contented; satisfied; satiated; gratified.

તૃપ્તિ, *s. f.* [S.] Satisfaction; contentment. 2. Pleasure; gratification. 3. Satiety.

તૃષા, *s. f.* [S.] Thirst. 2. Desire; wish.

તૃષાતુર, **તૃષિત**, *adj.* [S. *fr.* + આતુર.] Afflicted with thirst; thisty.

તૃષાર્ત, *adj.* [S. *fr* +आर्त distressed.] Suffering from thirst; thirsty.

તૃષ્ણા, *s. f.* Thirst. 2. A strong desire avidity. 3. Ambition

તૃષ્ણા-ક્ષય, *s. m.* [+ ક્ષય.] The cessation of desire; tranquility of the mind.

તેંગળ, *s. m.* A kind of anklet.

તેં-ડું, Same as **ટે-ડું**.

તેં-તાળીસ, *adj.* [S. त्रि three + ચાળીસ.] Forty-three; (43).

તે, *pron.* [S. तद्.] He; she; it; that.

Prov. તેણે દેશ ખાઇને, દરવાજા ગળે બાંધ્યા He is capable of doing anything. તેના ટાંટિયા તેના જ ગળામાં He is caught in his own trap. તેની આંખમાં શનિશ્વર છે He is a green-eyed monster. તેને મન ગોળ ખોળ સરખાં જ છે He knows not a hawk from a hand-saw. તેની તેના મુહ પર, ને મેરી મેરે મુહ પર To run with the hare, and hold with the hounds. તેના પેટમાં પાણી છે He is at heart an enemy.

તે કર-તાં, *conj.* [See તે + કરવું.] But; notwithstanding; nevertheless; still; if; in case; rather than. 2. Than that.

તે-ખડ, **તે-ખડું**, **તે-ખણું**, *s. n.* [See તીન, ત્રણ+ખડ, for થડ the stem of a tree.] An indirect way of exchanging girls in marriage, as distinguished from સાટું, in which there is a direct exchange.

તેગ, *s. f.* [See તેગા.] A sword.

એવો દોડે ભીમ ભડ ભલો, હસ્તમાં નાહિ તેગ.

—**પ્રેમાનંદ.**

તે-ગમ, **તે-તરફ**, **તે-મેર**, **તે-હોર**, *adv.* [See તે +ગમ, મગ, તરફ, મેર, ફોર, side.] Thither; on that side; there; in that quarter or direction.

તેગા, *s. f.* [P.] A falchion; a scimitar.

તેઆર, *s. m.* [P.] Property; substance.

તે-જ, *pron.* [See તે+જ only.] The same; identical.

તેજ, *s. n.* [S. तेजस् light =P. तेज़ sharp.] Light; lustre; splendour; brilliancy; brightness. 2. Heat. 3. Majesty; dignity; glory; grandeur; authoritativeness; awfulness. 4. Virtue; efficacy; goodness. 5. Fire; energy; vigour; nerve; force. 6. Beauty. 7. Sharpness; acridity. 8. *adj.* Sharp-edged; keen; piercing; having an acute point. 9. Acute of mind; witty; ingenious; inventive. 10. Strong; ardent.

Id. તેજ પડવું To appear bright. તેજ મારવું To throw out lustre; to be bright. તેજ પાડવું To throw light; to make bright. તેજમાં અંજાવું To be obscured or eclipsed.

તે-જ પ્રમાણે, *adv* [See તે + જ + પ્રમાણે.] Similarly; accordingly; in like manner; just so.

તેજસ્વી, *adj.* [S. *fr.* તેજ light.] Splendid; luminous; resplendent; refulgent. 2. Majestic; glorious; illustrious; dignified; honourable.

તેજાનો, *s. m.* [See તેજ light, heat.] Spices.

Prov. તેજનામાં તંબાકુ, ને વરણાગીમાં વાળ;
જવાનીમાં જૂઓ. ને ભાઈબંધીમાં ગાળ.

Tobacco spoils spices, a hair spoils

cleanliness, lice spoil youth, and abusive language spoils friendship.

તેજાબ, *s. m.* [P. तेज़ strong, sharp, =S. તેજ light, heat, + आब्=S. अप्, आपः water.] An acid; an oil; an essence; a spirit.

તેજાળ, Same as **તેજસ્વી.**

તેજી, *s. f.*[P. तेज़ sharp=S.તેજ light,heat.] Briskness;smartness.2.An increase or rise in the price of a commodity;a brisk market. 3. *adj* Keen; sharp.

Prov. તેજીથી બોલબાલા, મંદીકા મુહ કાલા=તેજીએ તેજી, ને મંદીએ મંદી દેખાય A man is glad in prosperity, and gloomy in adversity.

તેજી, *s. m.* [P.=S.] An Arab horse.

સાબેલા સરવે શોભતા, ને અસવાર થયા વરરાય;
થનથન તેજી નચાવતા રે, એવા સુર નર અતિ
હરખાય.
—પ્રેમાનંદ.

Prov. તેજીને ઇસારો, ગધેડાને ડફણાં A nod for a wise man, a rod for a fool.

તેજી ચમકે ચાબુકે, હું-કારે રજપૂત;
વધ ઘટ ભાવે વાણિઓ, ડાક અવાજે ભૂત.

A horse wakes up, when he sees a whip;a Rajpūt, when he is spoken to with disrespect; a Baniā, when he hears of the rise or fall of prices; and a spirit, when it hears the sound of a drum. —ભાષા.

તેજી-મંદી, *s.f.*[See તેજી briskness મંદી dullness.]Briskness or slackness (in the market rates).

તેજો-મય, *adj.* [+ S. *fr.* તેજ light + मय full of.] Consisting of or filled with light; refulgent; radiant;lustrous;splendid; brilliant.

તેજો-મૂર્તિ, *s. m.* [+ મૂર્તિ.] The sun.

તેજો-રૂપ, *s. n.* [+રૂપ.] Brahman;the Universal Soul; the Supreme Being.

તેટલા-માં, *adv.* [See તેટલું.] Meanwhile; in the meantime; by that time; in the interim.

તેટલું, *adj.* [See તે that.] That much; so much.

તેટલે, *adv.* Till; until; as long as; so long as. 2. [See તેટલા-માં.] Then; no sooner than; as soon as.

તેડ, *s. f.* [See તટ, તટ, તીર.] A bank; a shore; an edge; a margin. 2. A party to a quarrel. 3. Partiality.

કોડ તેત્રીશ કર જોડી ઊભા રહે;
હોડ હારે, જે કો તેડ તાણે. —સામળભટ.

તેડ-વું, *v.t.*To call;to summon;to invite.

તેડ-વું, *v.t.* [See તટ side.] To lift a child up and place it on one's waist.

તેડા-વું, *v. t.* [Pass. of તેડ-વું.] To be sent for; to be called; to be invited.

તેડા-વ-વું, *v. t.* To send for; to invite.

તેડું, *s. n.* An invitation.

તેડું, *adj.* [S. तिर्यक् low, oblique, *fr.* तिरस् below+अञ्च् to go. Or see તીડ (from the form of a locust.)] Slant; crooked. 2. Sidelong.

તે-ણી-ગમ, } *adv.* [See તે + ગમ, P. मर् side.] Thither; to that place. 2. There; on that side; in that direction.
તે-ણી-મેર,

તેતર, Same as **તીતર.**

તે-ત્રીસ, *adj.* [See તીન, ત્રણ, three + ત્રીસ thirty.] Thirty-three; (33).

Id. તેત્રીસમું જાગવું To be overtaken by a sudden misfortune; to meet with a sudden difficulty.

તે-થી, *adv.*[See તે + થી Guj. suffix of the Ablative.] On that account; owing to; because of that.

તે-થી કરી-ને, *adv.* [+ કર-વું.] Consequently; therefore; for that reason.

તેનાઈ જ-વું, *v. i.* To be ripe; to ripen.

તેનાત, Same as **તેહેનાત.**

તે-પન, *adj.* [S. त्रि three + પચાસ.] Fifty-three; (53).

તે પ્રમાણે, } *adv.* [See તે + પ્રમાણે.] So; as; thus; in that manner; accordingly.
તેમ,

તેર, *adj.* [S. त्रयो-दश *fr.* त्रि three+दश ten.] Thirteen; (13).

તેર-મું, *adj.*[+મું *fr.* S. तम, म, suffix showing ordinals.] Thirteenth. 2. *s. n.* Rites performed on the thirteenth day after death by the surviving relatives.

તેરસ, *s. f.* [S. त्रयो-दश *fr.* त्रि three+दश ten.

See ત્રયો-દશી.]The thirteenth day of a Hindū fortnight.

તેરીખ, *s. f.* [See તારીખ.] Date; days for which interest is counted. 2. Rate of interest; interest. 3. Profit; dividend.

Id. તેરીખ ચઢે છે The interest goes on accruing. તેરીખ લેવી To charge interest. તેરીખ દેવી To pay interest.

તેરીજ, Same as **તારીજ.**

તેરી મેરી, *s. f.* [Hind.तेरी+Guj. તારી thine +मेरी=Guj. મારી mine.] Abusive language.

Id. તેરી મેરી કરવી To abuse.

તેલ, *s. n.* [S. तैल *fr.* तिल, તલ,sesamum.] Sesamum oil.

Id. તેલ કાઢવું To tire; to give much trouble or work. મનમાં તેલ રેડાવું To be frightened. 2. To be jealous. માથામાં તેલ ઘાલવું To put oil on the hair of the head to make it soft and smooth. તેલ નીકળી જવું To be exhausted; to be tired. તેલ પૂરવું To put oil in a lamp. 2. To play a particular trick in flying a paper-kite.તેલ પળી કરવીTo maintain oneself in poor circumstances. 2. To beg for one's maintenance. તેલમાં માખ બુડવી To be ashamed. 2. To act under a feeling of shame.

Prov. તેલ જોવું, તેલની ધાર જોવી Venture upon nothing till you have well considered the results.

તેલ-ણ, *s. f.* Wife of a **તેલી.** 2.A woman who sells oil.

તેલ-વાળું, } **તેલા-ળું,** } *adj.* [+ વાળું having.] Oily; oiled.

તેલાં, *s. n. pl.* The vow of observing three fast days in the *navarātra* holidays, when oil should form no part of one's food.

તેલિ-યું, *adj.* Oily; oiled.

તેલિ-યો-રાજા, *s. m.* [+રાજા.]A mendicant who bathes in oil,and tells past events by an occult power which he pretends to possess.

તેલી, *s.m.*One who sells oil; an oil-man.

જ્યુંવો તેલીનો બળદ પરિક્રમા કરે;
પળમ પેટ ચાલે, હંકમત ન કરે. —**દયારામ.**

તેલું, Singular of **તેલાં** (Rare).

તે-વું, *s. n.* [See તીન,ત્રણ,+હું. *Cf.* બે-હું.] A collection of three.

તે-વડ, Same as **ત્રે-વડ** Accommodation.

તેવડ-વું, *v. t.* To make threefold; to make three folds of.

તે-વડું, *adj.* [S. त्रि three + वृत्ति repetition *fr.* वृत्=L. *verto* to turn.] Threefold; triple; having three folds.

તે-વડું, [S. ता-वत् *fr.* तद् that +वत having.] As large as that.

તેવા-માં, *adv.* [See તે-વું + માં Loc. suffix in Guj *fr.* S. मध्य middle.] By that time; at that time. 2. Under the circumstances. *Cf.* **તેટલા-માં.**

તે વારે, *adv.* [See તે + વારો time.] Same as **ત્યારે.**

તે વાસ્તે, *adj.* [+ વાસ્તે.] Therefore; on that account; for that reason.

તે-વીસ, *adj.* [S. त्रि three + વીસ twenty.] Twenty-three; (23).

તે-વું, *adj.* [See તે+S. वत् like.]Like that; of that kind, nature, or manner.

તેવે, *adv.* Immediately; instantly. *Cf.* **તે-વા-માં.**

તેહ, Same as **તે** (Used in poetry).

તેહેનાત, *s. f.* [Ar.]A military charge or command.2.A stipend or salary.3.Charge; trust; custody; care; keeping; managment or direction; control; authority.

Id. તહેનાતમાં રહેવું To be employed as a personal attendant. તહેનાતમાં રાખવું To employ as a personal attendant. 2. To place under the care of.

તેહે-વાર, *s.m.* A Muhammadan holiday. 2. A holiday; a festival.

તેહેસીલ, *s. f.* [Ar. हसल he obtained.] Collection of the revenue; revenue collected or realized. 2. Attainment; acquisition.

તેહેસીલ-દાર, *s. m.* [See તહેસીલ + P. दा_ having *fr.* दाश्तन=S. धृ,धार्, to put.] A collector of revenue.

તૈં-યે, Same as **ત્યારે.**

તૈં-યે, *adv.* [Corrup. of ત્યાં-એ.] Even there; there also.

તૈજસ, *adj.* [S. See તેજ. light.] Pertain-

ing to light. 2. Same as તેજસ્વી.

તૈડ, Same as તડ.

તૈડા·વું, Same as **તરડા·વું.**

તૈણુ, *s. f.* [See તૃણ.] A kind of grass.

તૈયાર, *adj.* [P. See તયાર.] Prepared; completed; made. 2. Ready; willing; waiting.

તૈયારી, *s. f.* Readiness; willingness; prepared state. 2. Preparation; getting ready.

તૈલ, Classical form of **તેલ** Oil.

તોં-તેર, *adj.* [See ત્રણ + સિત્તેર.] Seventy-three; (73).

તો, *conj.* [S. तु or तत्-वत्.] If; then. 2. *adv.* Indeed; verily. 3. Of course; certainly.

N. B.—**તો** occurs variously as an expletive and adds force to the expression.

તોઈ, Same as **તુઈ** Lace.

તોકલ, *s. m.* [P. तवक्कुल.] Faith in the providence of God.

તોક·વું, *v. t.* [Imit. See ટોક·વું ટોંચ·વું.] To envy. 2. To caution.

તો-કે, *adv.* [See તો+કે.] Same as **તો** *Conj.*

તોખાર, *s. m.* A horse.

કહો, સ્વામી, કયમ પધાર્યા ? સાથે સો તોખાર.

—**પ્રેમાનંદ.**

તોછ·ડા·ઈ, *s. f.* [See તોછ·ડું.] Rudeness of language; coarseness of expression. 2. Remaining aloof; a reserved nature.

તોછ·ડું, *adj.* [See તુચ્છ.] Rude; impolite (of words or nature).

તોજી, *s. f.* [See વજે *fr.* Ar. तवजी deducting *fr* वजअ deduction.] Substance; essence. 2. Landrevenue; money-payment in return for permission to cultivate a piece of land.

તોટા·વું, *v. i.* [See તોટો. ટોટો.] To go away hungry owing to the food being insufficient at a dinner party.

તોટી, Same as **ટોટી.**

તોટો, Same as **ટોટો.**

તોડ, *s. m.* [See તોડ·વું.] A compromise; a composition; an adjustment; a settlement of contending claims. 2. An expedient; a scheme; a device; a contrivance; an excogitated mode of solving a puzzle or surmounting a difficulty. 3. A remedy. 4. *s. f.* The act of breaking, or of giving trouble.

Id. તોડ કરવો–આણવો–કાઢવો–પાડવો–લાવવો To make a compromise. 2. To find an expedient. 3. To bring to an end: to make a final settlement. તોડ પડવો To be compromised. ટાંટિયા તોડ કરવી To cause pain in the legs; to walk a long distance.

તોડ-જોડ, *s. f.* [+ જોડ·વું] Lit Taking to pieces and reconstructing (a machine). Hence, 2. Compromising; adjusting; settling (a quarrel).

Id. તોડજોડ કાઢવી To find out an expedient. 2. To bring about an amicable settlement.

તોડ·વું, *v. t.* [Caus. of તુટ·વું. Gr S. तुड्, तोड्, to split.] To break; to dissever; to part by violence; to burst; to open by force; to divide. 2. To shatter to pieces; to crush; to disable; to incapacitate. 3. To pull to pieces; to rend; to tear up. 4. To dissolve; to disunite; to break up. 5. To conclude; to compose, to quell. 6. To violate; to infringe; to set at naught.

Id. તોડી ફોડીને કહેવું To explain clearly.

Prov. (વાળ) તોડે તમણા, અને બોડે બમણા If hair is pulled out, it grows three times its length; and if cut, it grows twice its length.

તોડી, *s. f.* A particular air in music.

તોડે-મં-કોડે, *adv.* [See તોડ act of giving trouble + મન the mind + કોડ eager desire.] Being ready to act; being impatient; awaiting with impatience or eagerness.

તોડો, *s. m.* [See તોડ·વું.] An anklet made up of links. 2. Cotton dropped down in spinning. 3. A bag or purse of coins, contaning generally 1000 rupees. 4. The match of a gun.

તોડો, Same as **ટોડો, ટોડ્લો.** 2. A minaret.

માતાજી રે જાણે નટવર ચઢિયા વરઘોડે રે;
આવીને ઊભા તારે તોડે રે. —**દયારામ.**

તોડી નાખ·વું,
તોડી પાડ·વું, } To pull down; to break off. 2. To insult.

તોડી, Same as **તોર·ડી.**

તો-ત·ડું, *adj.* [Imit. +ડું dim.] Stammer-

ing; stuttering; faltering.

તોતળું, } *adj.* Stammering or faltering through endearment.
તોતળુ, }

તોતો, *s.m.* [Imit.] A parrot.

પ્રેમ પ્રીત ને નરહરિ નરખ્યા;
તારવિયા તનકા તોતા રે. —**ભોજો ભગત.**

તોપ, *s.f.* [See ટોપ. P. तुप् cannon.] A cannon; a large gun.

Id. તોપ ચલાવવી To bombard. તોપ છોડવી –ફોડવી–મારવી To fire a cannon. 2. To make an exaggerated statement. 3. To make a guess. તોપને મોહડે ઉડાડવું To blow to pieces by blowing from the mouth of a connon (a mode of putting a criminal to death in barbarous times). તોપનો મારો Bombardment; a cannonade.

તોપ-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું a place.] The place where artillery is kept. 2. Artillery and ammunition.

તોપ-ચી, *s.m.* [+P. चेह dim.] A gunner. 2. A common-place man (in contempt).

તો-પણ, *conj.* [See તો if + પણ even.] Although; notwithstanding; yet; nevertheless; still; however.

તોફા, }
તોફે, } *adj.* [Ar. तोफा] Fine; rare; excellent. 2. Precious; valuable. 3. Uncommon; unique.
તોફો, }

તોફાન, *s.n.*[Ar. *fr.* तवफ् he went round; hence, a tempest] A storm; a tempest; a hurricane. 2. Disturbance; uproar; clamour. 3. Mischief; a tumult.

Id. તોફાન કરવું–મચાવવું To raise a storm (metaphorically; to create a disturbance; to make a clamour.

તોફાની, *adj.* Stormy. 2. Boisterous. 3. wild; unmangeable. 4. Qnarrelsome.

તોફારી *adj.* Mixed; of various kinds; miscellaneous.

તોબરો, *s.m.*[F. तुबर्] A horse's mouthbag; a mouth-bag; a skin-bag from which horses eat grain. 2. Any bag with a large mouth. 3. A crammed mouth and puffed cheeks.

Id. તોબરો ચઢવો=તોબરા જેવું મોહ કરવું To be displeased; to be angry. તોબરો ચઢાવવો To fix a horse's mouth-bag to the mouth of a man (a mode of punishment in barbarous times).

તોબા, *s.f.* [Ar.] Penitence; asking forgiveness, and promising to sin no more; deprecation.

Id. તોબા પોકરાવવા To harass greatly; to give much pain to.

તોબા-ખત, *s.n.* [+ ખત a bond.] A bond obtained by extortion.

દયા પ્રીતમ મુને કાયર કરીને, તોબા-ખત લખાવ્યું.
—**દયારામ.**

તોમર, *s.n.*[S.] A lance. 2. An iron club.

પરિઘ ફરશી ગદા તોમર, ખડ્ગ ભાલા ચક્ર.
—**ગિરિધર.**

તોય, *s. n.* [S.] Water.

પાષાણ તોય વિષે તારિયા, રાવણાદિક મરડી મારિયા.
—**સામળભટ.**

તો ય, }
તો-ય-પણ, } *conj.* [See તો then + Guj. એ even *fr.* S. अपि even + પણ even.] Same as **તો-પણ.**
તો-એ, }

તોર, *s.m.* [Ar.] Look; aspect. 2. Loftiness of spirit; haughtiness; high-mindedness; conceit; airs; swelling; swaggering; pomp. 3. Pride; arrogance. 4. Whim; caprice.

તોર-ડી, *s. f.* [See તોર. તોરો, + ડી dim.] A kind of anklet worn by girls.

તોરણ, *s.n.* [S.] Leafy boughs, garlands, &c., hung over the door, or about it, on festive occasions.

તોરી, *s.f.* [See તોર.] Anger; wrath. 2. *adj.* Whimsical; capricious.

તોરી, *s.m.*[See તુરંગ, તુર-ગ.] A horse.

તોરો, *s.m.* [See તોર.] A nosegay. 2. A plume; a crest; an ornament for the turban; silk tassels of gold at the end of a turban. 3. A chieftain; a leader. 4. A kind of song.

તોલ, *s.n.* [S. तल् to weigh.] Weighing. 2. Weight; quantity weighed by the balance. 3. A mass by which, as the standard,

bodies are weighed;a weight. 4. Inclination; leaning; bent or bearing towards. 5. Equality of weight. 6. Weight; influence; consquence.

છોકરડા સરખે રે, અમને છેતર્યાં;
તજી ગયા, એ તસ્કરનો શો તોલ જો. —રઘુનાથ.

7. Value; worth.

Id. તોલ કરવો-જોવો To measure the real worth of. તોલ કરાવવો To get weighed. તોલ રાખવો To keep one's own self-respect.

તોલ-ડી, *s, f.* An earthen pot with fire in it carried before a bier. 2. A cooking vessel.

Prov. તાંબાની તોલડી તેર વાનાં માગે More belongs to marriage than four bare legs.

તોલ-દાર, *adj.*[See તોલ + દાર P. having.] Heavy. 2. Weighty; influential.

તોલ-વું, Same as **તોળ-વું**.

તોલું, *s.n.* A small pot used to keep ghee in. 2. A quantity of grain ten seers in weight.

Id. તોલાં જોખવાં To be overcome with sleep; to nod; to doze.

તોલે, *adv.* Equal in weight to.

તોલો, *s. m.* One rupee in weight; a weight equal to 179 grains Troy.

તોશા-ખાનું, *s. n.* [P. तोशह् provisions + ખાનું place.] Government treasury.

તોષ, *s. m.* [S. *fr.* तुष् to be satisfied. See સં-તોષ.] Satisfaction.

રોષે નવ નીપન્યું, દીનત્વ તો બન્યું;
કરે શું કહે, રોષે તોષે. —પ્રેમાનંદ.

તોસ-દાન, *s. n.* [P. तोशह् provisions+ દાન P. holding.] A cartridge box; a pouch. 2. A school-boy's bag.

તોહોમત, *s.n.*[Ar.] A calumnious accusation or aspersion;a charge;an imputation.

Id, તોહોમત આવવું To be charged with an offence. તોહોમત મૂકવું To charge with an offence. તોહોમત રાખવું To frame a charge (by a magistrate.)

તોળ-વું, *v. t.* [See તોલ.] To weigh. 2. To balance in mind;to weight; to estimate; to consider.

Prov. તોળવાનાં જૂદાં, ને દેખાડવાનાં જૂદાં (કાટલાં) Giving and taking are two different affairs.

તોળા, Same as **તુલા** (5).

તોળા-ટ, *s. m.* [+ वृत्ति manner of living *fr.* वृत्=L. *verto* to be, to turn.] A weigher.

તોળા-મણી, *s.f.*Wages paid for weighing.

ત્યક્ત, *adj.* [S. *fr.* त्यज् to abandon.] Abandoned; left; quitted.

ત્યાં, *adv.* [S. तस्मिन् in it,or तस्याम् in her, Loc. of तद् તે,that.] There; thither; in that place.

Id. ત્યાંથી From that place; thence. ત્યાં-સુધી—લગી Until; till. 2. Up to that place or time.

ત્યાગ,*s.m.* [S. *fr.* त्यज्to abandon.] Leaving; abandoning; forsaking; quitting. 2. Abandonment of worldly objects; resignation. 3. Charity; a free gift.

ત્યાગ-વું, Same as **તજ-વું**.

ત્યાગી, *adj.* One who has left, quitted; or abandoned. 2. One who has renounced the world and worldly connections 3. One who is inclined to distribute wealth in charity.

ત્યાજ્ય, *p. adj.* Fit to be left or abandoned; fit for abandonment. 2. Detestable; censurable.

ત્યાર-નું,*adj.* [See ત્યારે.] Beginning from that time; continuing since that time.

ત્યાર-લગી,*adv.* [+લગી. લાગ-વું.]Up to that time; till that time.

ત્યારે, *adv.* [See તે + વારો, વાર, time.] Then; at that time.

ત્યાસી, *adj.* [S.त्र्यशीति *fr.* त्रि three + अशीति eighty *fr.* अष्टन् eight + Eng.*ty*; suffix showing tens.]Eighty-three; (83).

ત્ર-ગડો, Same as **ત-ગડો**.

ત્ર-ગણું, *adj.* [See ત્રણ +S. गुण multiplication.] Threefold; triple. *Cf.* **ત્ર-મણું**.

ત્રણ, *adj.*[S. त्रीणि *nom. pl* of त्रि three.] Three; (3).

Id. ત્રણ પાયાનું Wanting one fourth part; three-fourths. 2. Defective. 3. Stupid; foolish. ત્રણ બદામનું, ત્રણ ટકાનું Worthless.

Prov. ત્રણ તે તેત્રીસની ગરજ સારે Combination of labour is not a question of simple addition. ત્રણ ટીખળ ને હળ મેખળ Three rogues meeting may create any amount of trouble. ત્રણ ખુણાની ટોપી જેમ ફેરવીએ, તેમ ફરે The laws go as the kings please. 2. A timeserving policy.

ત્રણે-ક, *adj*. [+ એક.] About three.

ત્રમ-ઝટ, *adv*. [See ત્રણ + ઝટ.] Coming down in showers or torrents (of rain).

Id. વરસાદ ત્રમ ઝટ પડે છે It rains in showers or torrents; It rains cats and dogs.

ત્રપ-ણુ, Same as **તર્પ-ણુ**.

ત્રપતી, Same as **તૃપ્તિ**.

ત્રભાણું, Same as **તરભાણું**.

ત્રમ-ઝિક, *s.f*. [+ ઝિક-વું] Coming down in showers or torrents (of rain).

Id. વરસાદની ત્રમઝિક પડે છે It rains in showers or torrents. ગાળોની ત્રમઝિક પડે છે There is a shower of abusive language. તલવારની ત્રમઝિક પડી The swords worked havoc.

ત્ર-મણું, Same as ત્ર-ગણું.

ત્રંબક, Same as **ત્ર્યંબક** The god Shiva.

ત્રંબા-ળું, *adj*. [+ વાળુ having, belonging to.]Belonging to or given by the god Shiva (ત્ર્યંબક).2. The bow given to Janaka by the god Shiva(ત્ર્યંબક)and broken by Rāma.
સખી, તરસે ત્રંબાળું ભાગે રે, હાક હનુમાન કેરી વાગે રે.
—આત્મારામ.

ત્રયો-દશા, *s.f*. [See ત્રયો-દશી.] The thirteenth day after death.

ત્રયો-દશી, *s.f*. [S. *fr*. त्रि three+दश ten.] The thirteenth-day of a lunar fortnight.

ત્ર-વટ, [+ વાટ a way.] Same as **તર-ભેટ** A place where three roads meet.
તંત્ર, જંત્રે, ને મંત્ર્યાં પાણી, પાણી પાઈને દેતા ધૂણી;
ઉતારા મૂકાવ્યા જોઇએ, ત્રવટે છાણું ને પૂણી.
—પ્રેમાનંદ.

ત્ર-વાડી, *adj*. [+પાઠ, પઢ-વું.] A sub-division of the Brahman caste, the members of which study three Vedas.

Prov. ત્રવાડીના ત્રણસેં કુવા, તો એ તરવાડી તરસે મુવા Learned fools are ruined even by their learning.

ત્રષ્ણા, Same as **તૃષ્ણા**.

ત્રાક, }
ત્રાક, } Same as **તરાક, તરાંક**.

ત્રાંબ-ટ, *s.n*. [See તાંબુ+વાટકો.] A copper dish.

ત્રાંબ-ડી, Same as **તાંબ-ડી**.

ત્રાંબા-કુંડી, Same as **તાંબા-કુંડી**.

ત્રાંબા-નાણું, Same as **તાંબા-નાણું**.

ત્રાંબા-મોહોર, *s.f*. [See તાંબુ + મોહોર] A copper coin. 2. A quarter anna piece; a pice.

ત્રાંબા-રાય, *s.f*. [+રાઈ.] A small piece of copper used in soldering metallic pieces.

ત્રાંબિ-યો, *s.m*. A copper coin equivalent to one pie and a half.(Used in Kāthiāwād.)

ત્રાંબું, Same as **તાંબું**.

ત્રાંસ, *s.m*.[See ત્રાસ oppresion.] A piece of cloth or rope thrown round the neck of a person to strangle him.

Id. ત્રાંસ દેવો To throw a piece of cloth or rope, &c.

ત્રાંસ, *s. m*. [See ત્રાંસુ staning.] A balance for weighing.
નાખ્યો ત્રાંસ, ને ત્રીકમ માંય પધારિયા. —નરભેરામ.

ત્રાંસું Same as **ત્રાંસુ**.

ત્રાક-ડી, *s.f*. [See ત્રાગ thread.] A part of a spining wheel.

ત્રાગું, *s. n*. [See ત્રાસ.] Compulsion. 2. Inflicting an injury upon one's own person in order to bring evil or blame upon another.

Prov. ત્રાગું કરે ત્રેવડ ન રહે In excitement one cannot calculate.

ત્રાગ-ડો, }
ત્રાગો, } *s. m*.[See ત્રણ+S.गुण thread.] Lit. Three threads twisted into one.Hence, 2. Thread.

ત્રાજવું, *s.n*. A balance; scales.

Id. ત્રાજવું ભારે થવું To think oneself wealthy;to be self-conceited. 2. To be proud. ત્રાજવું નમવું To become heavier. 2. To be raised in one's own reputation.

ત્રાજુ-ડી, *s. f*. A small balance.

ત્રાજુ-ડું, *s. n*. A green mark made by pricking the skin with a needle and then

applying a powder; a tattoo.

ત્રાટી, Same as **ટટ્ટી** A curtain made of bamboo chips.

તુટી ત્રાટી, ને ઉતર્યાં ધાંટી;
માટીમાં માટી, ને વસ્તી વેળા રે.—**ભોજો ભગત.**

ત્રાડ, *s. m.* [See ત્રાસ fear+રાડ a scream.] roaring; a clamour.

Id. ત્રાડ મારવી–દેવી To make a roaring sound: to roar.

ત્રાડ-વું, *v. i.* To roar.

ત્રા-ણ, *s. n.* [S. *fr.* त्रै to protect.] Preservation; protection.

મહાભાગ દત્તાત્રેય દેવા, ત્રણ લોક ત્રાણને માટે;
તેહ કંદરા વિષે વસે છે, આરાધો શિર સાટે.
—**પ્રેમાનંદ.**

ત્રાણુ, Same as **તાણુ**.

ત્રા-તા, *s. m.* [S. *fr.* त्रै to protect.] A protector; a saviour.

ત્રાપો, *s. m.* [See તરા-પો, *fr.* તર-વું.] A raft.

ત્રાંબું, Same as **તાંબું**.

ત્રાસ, *s. m.* [S. त्रस् to fear.] Vexation; sense of annoyance; botheration; trouble. 2. Disgust; dislike. 3. Fear; dread; oppression.

Id. ત્રાસ આપવો–દેવો–ઉપજાવવો To vex; to trouble. ત્રાસ પામવુંTo be vexed or troubled. ત્રાસ ઉપજવો–વર્તવો To be disgusted. 2. To be oppressed. ત્રાસ વર્તી રહેવો To be spread over (of oppression).

ત્રાસ-ક, *s. f.* [P. तास a dish. See તાસ, તાસ-ક, તાસ-કી, તાંસું.] Same as **તાસ-ક**.

ત્રાસ-દા-ય-ક, *adj.* [See ત્રાસ + દા-ય-ક.] Troublesome; vexatious.

ત્રાસ-વું, *v. i.* To be vexed or troubled.

Id. ત્રાસી જવું To be disgusted. 2. To be oppressed.

ત્રાંસું, *adj.* [P. तरासीदन to cut.] Sidelong; oblique.

ત્રા-હિ, *interj.* [S. *fr.* त्रै to protect.] Save (me), Save (me)! 2. *s. f.* Oppression; harassing.

Id. ત્રાહિ ત્રાહિ પોકરાવવી To harass greatly; to oppress.

ત્રાહિ-મામ, *interj.* [S. *fr.* माम me.] Lit. Protect me ! Save me !

ત્રાહિત, *s. m.* [See तिराहित *fr.* तीर bank + S. आहित placed *fr.* आ up to+धा, हित, to place. Or S, तिरो-हित disappeared.] A disinterested person; a third party. 2. An umpire; an arbitrator. 3. A stranger. 4. *adj.* Disinterested; unconcerned. 5. Unacquainted; unknown.

ત્રા-હે, } **ત્રા-હ્ય**, } Same as **ત્રા-હિ**.

ત્રિ, *adj.* [S.] Three; (3.).

ત્રિ-કાણ્ડ, *adj.* [+ S. काण्ड a chapter.] Having three sections or chapters. 2. Having three articulations or articulated portions.

ત્રિ-કાળ, *s. m.* [+કાળ.] The three times, *viz.*, the past, the present, the future. 2. The three divisions of the day, *viz.*, the morning, the noon, the evening.

ત્રિ-કાલ-જ્ઞ, **ત્રિ-કાલ-જ્ઞાની**, **ત્રિ-કાલ-દર્શી**, } *adj.* [+જ્ઞ *fr.* ज्ञा to know; and दर्शी *fr.* दृश् to see.] Omniscient.

ત્રિ-કૂટ, *adj.* [S. कूट a peak.] Having three peaks (of a mountain).

ત્રિ-કોણ, *s. m.* [+કોણ angle.] A triangle.

ત્રિ-કોણ-મિતિ, *s. f.* [+ मिति measure *fr.* मा to measure.] Trigonometry.

ત્રિકોણાકાર, *adj.* [+ આકાર form.] Triangular.

ત્રિ-ગુણ, *s. m. pl.* [+ ગુણ quality.] The three qualities incidental to created beings, *viz.*, સત્વ, રજસ, and તમસ.

ત્રિ-જ્યા, *s. f.* [+જ્યા.] A radius.

ત્રિ-તાપ, *s. m. pl.* [+ તાપ heat.] Three kinds of afflictions or ailments, *viz.*, divine, mental, and physical; all kinds of misery.

ત્રિ-દંડી, *s. m.* [+ દંડ.] A wandering devotee of a particular order, who carries three bamboo staves in his right hand. 2. A religious person who has acquired command over his words, thoughts and actions, or over his speech, mind and body.

ત્રિ-દોષ, *s.m.* [+દોષ.] Disorder of the three humours of the body, *viz.*, કફ, વાત, and પિત્ત.

ત્રિ-ધા, *adv.* [+ S. धा suffix showing

manner.] In three ways.

ત્રિ-પક્ષી, *s. n.* [+ પક્ષ a fortnight.] A *shrāddha* ceremony performed in the third fortnight after death.

ત્રિ-પદા, *s. f.* [S. *fr.* + પદ the foot.] A Vadic metre having three feet.

ત્રિ-પાત, *adj.* [S. त्रिपाद *fr.* पाद the foot *fr.* पद् to go.] Disabled; weak; enfeebled. 2. Feeble-minded; whimsical.

ત્રિપુટી, *s. f.* [+S. पुट a cavity.] A group of three things or bodies, *viz.*, (1) the knower, (2) the thing to be known, and (3) the knowledge of the thing;the agent, the object, and the action.

ત્રિ-પુણ્ડ્ર, *s. m.* [+ S. पुण्ड्र a lotus.] Three curved horizontal marks made across the forehead with cow-dung,ashes, &c., by the followers of Shiva or Shakti.

ત્રિ-પુરારિ, *s. m.* [+ S. त्रिपुर name of a demon+अरि an enemy.] An epithet of Shiva.

ત્રિ-ફળા, *s. f.* [+ફળ.] Three fruits. 2. The particular three fruits commonly used as an aperient.

ત્રિ-ભંગ, } **ત્રિ-ભંગી**, } *adj.* [+ ભંગ, ભાંગ-વું.] Having three joints. 2. Bent at three joints. 2. Having three pauses or stops (said of metres in Prosody).

લલિત ત્રિભંગ, મદન ગોપાળ છ,
ત્રિભુવનમંગળ રૂપ રસાળ છ. —**દયારામ.**

ત્રિ-ભુવન, *s. n.* [+ભુવન.]The three worlds, *viz.*, heaven, earth, and hell.

ત્રિયા, Same as **સ્ત્રી.**

ત્રિ-રાશિ, *s. f.* [+ S. राशि a heap, a quantity.] The Rule of Three (in Arith.).

ત્રિ-લોક, *s. n.* [+लोक a world.] Same as **ત્રિ-ભુવન.**

ત્રિ-વર્ગ, *s. m.*[+વર્ગ a group.]The group of ધર્મ, અર્થ, ને કામ, being the three objects of the life of man.

ત્રિ-વલી, *s. f.* [+S. वलि a wrinkle,a fold.] The three corrugations or furrows alluded to by poets as a mark of healthy beauty.

નાભિ ગંભીર, ત્રિવલી પડી; કોમળ ઉદર અતિ ઉદાર.
—**ગિરિધર.**

ત્રિ-વિ-ક્રમ, *s.m.* [+વિ-ક્રમ.] Vishṇu in his fifth or વામન incarnation.

ત્રિ-વિધ, *adj.* [+विधा manner *fr.*वि away from+धा to put.] Of three kinds or sorts.

ત્રિ-વેણી, *s. f.*[+વેણી.]A junction of three rivers.2. Three rivers, *viz.*, the Ganges, the Jumna, and the Sarasvatī.2. The three kinds of nasal respiration.

ત્રિ-વેદી, *s. m.* [S. *fr.* + વેદ.] A subdivision of the Brāhman caste, the members of which study three Vedas.

ત્રિ-શૂળ, *s. n.* [S. *fr.* त्रि three + શૂળ.] A trident; one of the weapons of Shiva.

ત્રીજ, *s. f.* [See તીજ, ત્રીજું.] The third day of a lunar fortnight.

ત્રીજું, *adj.* [S. तृतीय *fr.* त्रि three.] Third.

Id. ત્રીજું નેત્ર ઉઘડવું To be very hot. 2. To be very angry.

ત્રીઠ, *s. f.* Pain.

વિપ્ર આવ્યા વળી, કૃષ્ણ સાથે મળી,
ચિત્તમાં સોચી વિચાર કરતો;
આપ્યું તો કાંઇ નહિ, ત્રીઠ જાણી નહિ,
તે તાંણે સોચ રૂદિયે જ ધરતો.—**નરસિંહ મહેતા.**

ત્રીસ, *adj.* [S. त्रिंशत *fr.* त्रि three +दश ten.] Thirty; (30).

ત્રુઠ-વું, *v. i.* [S. तुष्ट satisfied *fr.* तुष to be satisfied.] To be pleased.

ત્રુ-શળાં, *s. n. pl.* Same as **ત્રિ-શૂળ.**

મુશળાં ત્રુશળાં, પરશુ ધરી પાણિમાં,
યુદ્ધ કરવા બની ચાલ્યા જતી. —**પ્રેમાનંદ.**

ત્રેતા, *s. m.* [S.] The second period or age of the world's existence consisting of 12,96,000 years.

ત્રે-પન, *adj.* [See તે-પન *fr.* S. त्रि three + पञ्चाशत fifty *fr.* पञ्च five + दश ten.] Fifty-three; (53).

ત્રે-વટી, *adj. f.* [See ત્રે-વડું.] (Three kinds of pulse) Mixed together and cooked.

ત્રે-વડ, *s. f.* [See ત્રે-વડું.] A nice and economical arrangement; provision. 2. *adj.* Having three folds.

Id. ત્રેવડ કરવી To make a wise and economical arrangement.

ત્રે-વડ-વું, *v. t.* To regard; to have respect for.

તૃણમાત્ર ત્રેવડતો નથી, બાણને તે મહાબાહુ;
અસુર સાથે શોભીએ, જેમ ચંદ્રમા ને રાહુ.
—પ્રેમાનંદ.

ત્રે-વીસ, Same as **તે-વીસ.**

ત્રે-વડું, *adj.* [S. त्रि three + वृत्ति repetition *fr.* वृत=L. *verto* to turn.] Threefold; triple. 2. Of three kinds or sorts.

ત્રૈ-લોક્ય, *s. n.* [S. *fr.* + લોક.] The three worlds collectively.

ત્રોટી, *s. f.* A girdle; a waistband.
કટિ ત્રોટી, કંદોરે ઘુઘરીના ઘોર;
વળી ફેરી પેહેરી ઝાંઝરી, ને પાની રાતી ચોળ.
— ભાલણ.

ત્રોડ, Same as **તોડ.**

ત્રોડ-વું, Same as **તોડ-વું.**

ત્ર્યંબક, *s.m.* [S. *fr.* त्रि three + अम्बक the eye.] An epithet of Shiva (having three eyes).

ત્વ, [S.] A suffix, denoting "state," or "quality," added to adjectives and nouns to form abstract nouns.

ત્વક્, } Same as **ત્વચા** The skin.
ત્વગ્, }

ત્વક્, હાડ, માંસ, ને નાડી. —શામળભટ.

ત્વગિન્દ્રિય, *s. f.* [S. *fr.* त्वच्, त्वक्, the skin + ઇન્દ્રિય.] The organ of touch; the skin.

ત્વઙ્મય, *adj.* [+ મય made of.] Made of skin or leather. 2. Made of the bark of trees.

ત્વચા, *s. f.* [S.] The skin. 2. The rind; the bark; the peel.

ત્વરા, *s. f.* [S. *fr.* त्वर् to hasten.] Haste; hurry. 2. Quickness; expedition; swiftness; speed.

થ.

થ, The twenty-eighth letter of the Gujarati Alphabet.

થઈ, Fem. of **થયુ.**

થઈને, *part.* [See થ-વું.] Having become.
Prov. થઈને રહીએ, કે કરીને રહીએ If you wish to secure your object, you must either surrender your will to that of your superior, or subject him to your will.

થક-વ-વું, } *v. t.* [Caus. of થાક-વું.] To
થકા-વ-વું, } tire; to weary; to exhaust.

થકિત, Same as **ચકિત** Astonished.
નિરાંત નામ નિરખ, થઇ નિર્ભય થકિત થયું છે મન સ્થિરતા.
—નિરાંતભક્ત.

થકું, [See થી + કું.] An adjectival suffix meaning "owing to."

થટ, *s. f.* [See ઠઠ.] A throng; a crowd; a dense multitude. 2. A close or compact order; a full and dense array.

થડ, *s. n.* [See સ્થલ *fr.* S. स्था to stand.] The stem or trunk of a tree. 2. Vicinity; neighbourhood.
Id. થડથી માંડીને From the beginning.
Prov. થડ પકડ્યું, એટલે બધુંએ આવ્યું If you secure the head, you can easily be the master of the whole. થડ વગર ડાળ હોય નહિ Take away fuel, take away flame.

થડક-વું, } *v. i.* [Imit.] To falter; to
થડકા-વું, } stammer. 2. To be astounded; to be amazed.

થડ-કો, *s. m.* The stress laid on a word in a sentence; emphasis. 2. An impressive manner of speaking.

થડ-થડ-વું, *v. i.* [Imit.] To creak; to make a grating sound.

થડ-વું. *v. t.* To twist (cotton-thread.)

થડા-થડ, *adv.* [Imit. See થડ-થડ-વું.] Clashingly; conflicting; dashing against adjoining things.

થડી, *s. f.* [See થર a layar.] A quadrangular heap of cotton or cloth.

થડું, } *s. n.* [See થડ.] The roots of
થડિ-યું, } a tree; the part of the stem near the roots of a tree.

થંડ, } *s. f.* [See ઠંડું.] Coldness; cool-
થંડ-ક, } ness. 2. A cooling medicine or remedy; a refrigerant, See further under. થંડાઈ.

થંડા·ઈ, *s. f.* Mildness; gentleness; moderateness; temperateness. 2. Slackness; indifference; faint interest or concern. 3. Assuagement; appeasement; abstement.

થંડી, *s. f.* Coldness; coolness. 2. The sensation of cold. 3. Cooling quality.

થંડું, *adj.*[S. स्तब्ध fixed, motionless, *fr.* स्तम्भ् to be stiff. See ઠંડું.] Cold; cool. 2. Cooling; refrigerating. 3. Reserved; phlegmatic. 4. Mild; placid; equable. 5. Dull; slow; sluggish. 6. Quiet; still; composed; tranquil; calm; peaceful; undisturbed. 7. Refreshened; calmed; tranquilized. 8. Delightful; charmed; highly gratified or satisfied. 9. Slackened or remitted (of a work).

Id. થંડું થવું–પડવું To be cooled. 2. To be pacified. થંડું કરવું–પાડવું To cool. 2. To pacify; to calm one's anger, &c. થંડે પેટે Coolly; with indifference.

થંડું, થંડું-ગાર, } *adj.*[+M.गार cool.] Very cold.

થ·થડ·વું, થ·થર·વું, } Same as **થર-થર·વું** To tremble.

થ·થડા·વ·વું, *v. t.* To threaten; to intimidate; to frighten. 2. To chide; to reproach.

થ·થેડ·વું, *v. t.* [See થર.] To besmear; to daub thick.

થ·થેડો, *s. m.* A thick layer.

થન·ક, થન·ક-થન·ક, થન·થન, } *adv.* [Imit.] Walking with haste; leaping. 2. Unsteadily; restlessly.

Id. થનથન કરી રહેવું–નાચી રહેવું To leap with joy. 2. To be mad with joy.

પ્રજની સુંદરી રે, હાલ્ય માખણ તણી બતાવે;
અંતર પ્રેમથી રે, પ્રભુને થઈ થઈ થનક નચાવે.

—**દયારામ.**

થપેલી, *s. f.* [See થાપ·વું થાબ·ડ·વું.] A cake made by pressing flour with the hand, as distinguished from pressing with a wooden roller (વેલણ).

થપેલો, *s. m.* A cake of bread made by kneading flour with the hand, as distinguished from kneading with a wooden roller (વેલણ).

થપો·ડું, *s. n.*
થપોલિ·યું, *s. n.*
થપોલી, *s. f.* } [See થાપ·વું, થાબ·ડ·વું.]
Anything that is given a round and flat form by pressing it with the hand. 2. A cow-dung cake.

તે તેજનો ઘડયો નળ રાય, કાંઈક રજ વધી પાત્રની માય;
તેની એક થપોલી હવી, તેનો આકાશે કીધો રવી.

—**પ્રેમાનંદ.**

થપ્પ·ડ, થબ·ડા·ક, } *s. f.* [Imit. See થાપ·વું થાબ·ડ·વું.] A slap; a smack; a blow with the open hand; a rap.

Id. થપ્પડ મારવી–દેવી–લગાવવી To give a slap. 2. To outwit; to deceive. 3. To put to a loss. થપ્પડ ખાવી To get a slap. 2. To be outwitted; to be deceived. 3. To suffer a loss.

Prov. થપ્પડ વાગે, ત્યારે જાણે Difficulties are our best teachers. થપ્પડ મારવી ને ખાવી You shall reap as you sow.

થંભ, *s. m.* [S. स्तम्भ *fr.* स्तम्भ् to be stiff.] A pillar; a post. 2. A prop; a support. 3. The person who supports a family; the mainstay of a family. 4. *adj.* Not in motion; standing still.

થંભ·વું, *v. i.* To stop. 2. To stand firm.

થમ·ણી, *s. f.* [See થાપણ, or થંભ.] The capital; the stock; the amount of money with which a business is started.

થ·યું, *v. i.* Past tense of **થ·વું** To become. 2. *interj.* Enough; sufficient.

Prov. થયું તે થયું, ન થયું તે થાય નહિ Done is done, it cannot be undone: There was no help for it.

થર, *s. m.*[S. स्तॄ to spread, to cover.] A layer; a stratum; a bed; a tier. 2. A coating; a plaster. 3. A suit or set of bangles.

Id. થર ઉતારવો To pull down a layer. 2. To make a suit or set of bangles. **થર ચઢાવવો** To put a layer on. થર **પહેરાવવો** To present a suit or set of bangles (to a woman). **થર** દેવો–મારવો–લેવો To plaster (a wall, &c).

થર·ક, *s. f.* [See થર-થર.] Terror; fear; dread.

થર-ક-વું, *v.i.* [See થર-થર-વું.] To tremble with fear; to fear; to dread.

થર-ડ-વું, થર-ડા-વું, *v.i.* [Dh. Des. थड्डा *fr.* S. स्तब्ध: become stiff *fr.* स्तम्भ् to become stiff.] To be bent or crooked.

થરડા-ઈ, થરડા-ટ, *s. f.* [+वृत्ति.] Crookedness. 2. Haughtiness. 3. Trembling; tremor.

અવળી રૂ-વાળા જે દી' આવશે, તારી કાઢશે થરડાઈ.
—ભોજોભગત.

થર-થર, *adv.*[Imit.]Tremblingly; quakingly; quiveringly.

થર-થર-વું, *v.i.* [Dh. Des. थर-हरि-यं= Hem. Des.थर हरि-अं=S. वेपितम्, Imit. Trembling.] To quake; to quiver; to tremble; to shake.

થર-થરી, *s.f.* Quivering; shivering. 2. A kind of dove.

થર-વું, *v. t.* [See થર.] To put layers on. 2. To spread straw in a barn as a protection to the corn that will be stored in it.

થરી, *s. f.* A deep cut in the sides near the bottom of an earthen pot.

થ-વું, *v.i.* [S. अस्ति is *fr.*अस् to be.]To be. 2. To become;to enter into a state or condition. 3. To come to pass; to take place. 4. To be ended; to consumed or exhausted; to be done, gone, past, over, out; to be knocked up; to be clean broken down. 5. To elapse; to pass away; to occur; to happen;to chance.

Id. થઈ રહેવું To be finished; to be exhausted. 2. To pass away; to be over. એને કાંઈ થયું છે There is something the matter with him: There is something wrong with him. ખરચ થવો To be spent. ક્યારે નજરે પડશે, એવું મને થાય છે I long to see him. તેનાથી થતું નથી Lit. He cannot do it. 2. She is in her monthly course.

Prov. થવાકાળને કોઈ ડાહ્યું નથી Nobody knows what will happen. થાય એવાં થઈએ, તો ગામ વચ્ચે રહીએ In Rome you must be a Roman. થાય તો કરવું, નહિ તો બેસી રહેવું If you cannot do your work, it is wise to be silent.

થળ, *s.n.* [S. स्थल.] A place; a spot; an abode. 2. A haunt or lurking place of evil spirits.

Id.થળ પડવું To be put in the right place. 2. To be calm and quiet.

થળી, *s.f.* A tool used by goldsmiths.

થાંથું, *adj.* [See શાન્ત cooled.] Slow; tardy.

થાંભ-લો, થાંભ-લો, [Dh. Des.थंभ= S.स्तम्भ:] Same as સ્તંભ A pillar.

Prov. આંગળી સૂજે કાંઈ થાંભલો થાય ? You cannot make a mountain out of a mole-hill.

થાંભ-લી, *s. f.* A small thin piller; a rafter placed as a support.

થાક,*s.m.*[See થાક-વું.] Fatigue; exhaustion; lassitude. 2. Cessation from bodily labour; rest; repose. 3. A rest in music.

Id. થાક ખાવો To take rest; to pause.થાક લાગવો To be fatigued or exhausted.થાકી જવું To be completely exhausted. થાક્યો પાક્યો-હાર્યો Tired or wearied (by a journey, &c.).

થાક, Same as **થાગ**.

થાક-વું,*v. i.* [Hem. Des. थक्क-इ=S. तिष्ठ-ति, *fr.* स्था to stand.] To be tired, wearied, or fatigued; to be exhausted owing to severe bodily exertion; to be knocked up.2.To be at a loss or stand-still;to be non-plussed.

Id. તેમાં તારૂં શું થાકે છે ? What have you to lose in that ? How are you concerned with it ? એનાથી તો હું થાક્યો I am tired of him; I have given him up. થાકીને લોથ થવું To be tired to death. થાક્યાના ગાઉ The state of incompleteness; appearing illimitable. 2. There is no chance of success.

Prov. થાકશે, ત્યારે પાકશે He will quietly submit, when he is tired: In the end things will mend.

થાગ, *s. m.* [Dh. Des. थाहो, थग्घा=S. गभीर: deep. *Also* Hem. Des. थग्गा =S. गाध: deep. *Cf.* **અ-થાગ**, *fr.* Hem.Des.अ-थक्कं=S. अ-काण्डम् accidental, sudden.] The exact place or spot. 2. Limit; boundary. 3. The bottom or depth. 4. The utmost profundity.

થાટ, *s.m.*[See ઠાઠ.]A pompous or showy

array. 2 Pomp;state;magnificence; splendour.

થાણુ-દાર, *s.m.* [See થાણું+ P.દાર having.] An officer in charge of a station. 2. An officer of justice stationed in a small district. 3. A police officer.

થાણું, *s. n.* [S. स्थान *fr.* स्था to stand.] A station; a post; a police-station. 2. A subdivision of a district under the civil authority of an officer of justice. 3. A garrison.

થાણે-દાર, Same as **થાણુ-દાર.**

થા-થા-થાબ-ડી, *s. f.* [See થાબડ-વું; થા + થા Imit. redup.] Appeasing by gently stroking. 2. Quieting an excited person by gentle but deceptive promises. 3. Beguiling by promises not meant to be kept.

થાન, *s.n.* A web, or long piece (of cloth). 2. A kind of precious stone.

થાન, *s. n.* [Dh. Des. थण *fr.* S. स्तनः] A woman's breast; a dug; a nipple.

થાન-ક, *s. n.* [S. स्थान a place *fr.* स्था to stand.] A place; a seat.

થાપ, *s. f.* [See થપ્પ-ડ Imit. *Cf.* Eng. *Tap, Rap, Slap.* Or see થાપ-વું સ્થાપ-વું, to place, to fix.]A tap; a pat;a rap;a blow with the palm. 2. The dash of a wave. 2. A stroke in swimming. 4.Tapping or beating with the hand open. 5. Beguiling; smoothing down. 6. An error; a mistake. 7. A stroke of policy. 8.[See થાપ-વું.]Coating with mud.

Id. થાપ મારવી To give a slap. 2. To beat or play on a musical instrument.થાપ કરવી To make a coating; to coat. થાપ દેવી, થાપ મારવી To cheat. થાપ ખાવી To make a mistake; to fall unwittingly into an error. 2. To be cheated.

થાપ-ટ, *s.f.* A slap; a tap; a pat;a blow with the palm of the hand.

થાપટ-થાપટ, } **થાબડ-થાબડ,** } *adv.*[See થાબડવું.]Stroking gently.

કદી થાપટ-થાપટ પાણ, કદી થાપટ-થાપટ પાણ;
રમો રમો રઘુબા રામ, કદી થાપટ-થાપટ રામ.
—**આલણ.**

થાપ-ડી, *s.f.* A blow with the palm.

થાપ-ડી, *s.f.* [See થાપ-વું.] A wooden trowel.

થાપ-ડી, *s. f.* [See થાબડ-વું.] A small thick cake.

થાપ-ડો, *s. m.* A wooden plank kept to ship the cargo. 2. A cargo-boat. 3. [See થાપટ, થાપ-ડી.]The joint of the prickly pear.

થા-પ-ણ, *s. f.* [S. स्थापन establishing *fr.* स्था to stand.] Capital; stock; funds. 2. [See થાપ-વું થાબ-ડ-વું.] Coating the floor with mud and cow-dung.

Id. થાપણ ઓળવવી To misappropriate a deposit; to deny there was a deposit. થાપણ મૂકવી To deposit money, &c. થાપણ રાખવી To receive a deposit.

થા-પ-ન, *s. n.* The placing or establishing a god or a goddess in a building, &c. 2. The establishing a point in dispute by means of reasons and arguments.

થા-પ-ના, *s. f.* The act of setting up or establishing (a new idol, as a god in a temple).

થા-પ-વું, *v.t.* To set up;to fix; to patch; to daub. 2. [See થાપ, થાપ-ટ,થપ્પ-ડ.] To flatten or beat into shape by patting. 3. To form or prepare in a flat shape. 4. To cover the ground with a thick coating of mud by patting it with the hand.

Id. માથે છાણાં થાપવાં To be disobedient; to be presumptuous. મુનિમ થાપવો To appoint an agent.

થાપી, *s.f.* [See થાપ-ડી.] A mason's trowel.

થાપે-ડું, *s. n.* [See થેપાડું.] A kind of coarse cloth.

થાપો, *s. m.* [See થાપ.] The thing.

થાપો, *s. m.* [See થા-પ-વું. 2.] A sort of large,broad,flat tile;a ridge-tile. 2.A mark of the open hand as an omen of good luck, made with a red powder (કંકુ).

Id. થાપા દેવા-મારવા To impress marks of the open hand, &c.

થાબ-ડ-વું, *v.t.* [See થપ્પ-ડ, થાપ, થાપ-ટ.] To pat; to tap on back; to stroke gently

with the hand.

Id. ખભો થાબડવો Lit. To pat on the shoulders. Hence, 2. To encourage.

થાબ•ડી, Same as **થાપ•ડી.**

Id. થાથા થાબડી Patting,stroking(through endearment).

થામ•લો, Same as **થાંમ•લો, થાંભ•લો.**

થા•વર, *adj.* [S.स्था•वर *fr.* स्था to stand.] Immovable; fixed; that which cannot be removed from the ground; fixed to the ground: stationary.

થા•વું. Same as **થ•વું.**

થાળ, *s. f.* [S. स्थाली.] A round shallow copper vessel; a copper or brass tray; a large plate.2. Meals served in a dish,to be presented to an idol.

Id. થાળ કરવી–ધરવી To present meals served in a dish to an idol.

થાળી, Same as **થાળ.**

Id. થાળી જેવડું કપાળ Fortunate. થાળી ફેરવવી To proclaim with the beat of a drum.2. To collect money subscriptions given out of charity.

થાણું, *s. n.* The basin of a well, or of a grinding mill. 2. A place at the root of a tree for holding water.

Id. કામ થાળે પડયું છે The work is placed on a better footing. કામ થાળે પાડવું–નાખવું To place a business on a better footing.

થાળો, *s. m.* A large **થાળી.**

થિગ•ણુ, *s. n.* [See થિગ•ડું.] The act of patching up the floor with mud.

થિગ•ડી, } **થિગ•ડી,** } *s. f.* A small **થિગ•ડું.**

થિગ•ડું, } **થિગ•ડું,** } *s. n.* [See થિગ•ડું.] A patch sewed on to cover a hole in a garment,&c.

થિર, Same as **સ્થિર** Steady.

થિર•તા, Same as **સ્થિર•તા.**

થી, *prep.* [Guj. *Ablat.* suffix *fr.* S. तस्मात् from that *fr.* तत् that.]From; since; proceeding from; out of; beside; by. 2. Than; *e. g.*, ગોવિંદથી રામ ઉંચો છે Rām is taller than Govind.

થીજ•વું, *v. i.* [S. स्थित standing firm. *fr.* स्था to stand.] To thicken from cold; to congeal.

થીર-થુમ•ડું, *s. n.* [See +થુમ•ડું *fr.* S. સ્તોમ a group.] A collection of ears of corn.

થી•વર, *adj.* [S. स्थ•विर an old & steady man *fr.* स्था to stand.] Old; infirm.

થુંક, *s. n.* [Imit. See થુ-થુ Imit.]Spittle; saliva.

Id. નાગી થુંક શી ઉડાડવી ? Why do you press a clearly false argument ?

Prov. થુંકનું આચમન, ને થુંકનો વરો Empty vessel make most noise. થુંકે પુડા ન થાય Nothing can be made,unless you have the proper materials : You cannot draw oil from sand.

થુંક•વું, *v. t.* To spit.2.To flout;to scorn; to reproach; to condemn; to consider as shameful, disgraceful, or scandalous.3.To spurn; to reject contemptuously.

Id. થુંકેલું ગળવું To break one's promise; to recant one's words. થુંકીને ચાટવું To break a promise.

થુઈ, *s. f.*[Hem.Des.थुइ *fr.* S. स्तुति praise, a prayer. See સ્તુતિ. *Cf.* Mar.थुइ•ओ praying for a postponement of a game.]A postponement or truce in a game.

થુ-થુ, *adv.* [Imit.] Showing the sound made in spitting. 2. *interj.* Fie; pshaw; tush.

થુમ•ડું, *s. m.* [S. स्ताम a large quantity + ડું dim.] A collection of ears of corn. *Cf.* **થીર-થુમ•ડું.**

થુવર, } **થુવેર,** } *s.f.*A prickly and milky shrub; the name of a thorny plant.

થુવેરિ•યો, *s. m.* A prickly shrub.

થૂ, Same as **થુ•થુ.**

Id. થૂ તારા નામ પર Fie upon thee.

થૂ-થો, *s. m.* Chaff; husk. 2. Refuse; sediments.

થૂલ, *s. n.* [S. तूल Cotton.] A thin film or blossom covering the ears of bājrī, &c.

થૂલી, *s. f.* [See થૂલું.] A kind of sweet food prepared from the husks of wheat.

થૂલું, *s. n.* The proper coat of the seed

of any farinaceous grain, separated from the flour; bran; chaff.

Id. थूली काढवुं Lit. To take off or remove the chaff from grain or corn. 2. To tire down. 3. To thrash; to beat. 2. To disgrace.

થેઈ, થેઈ-થેઈ, adv. [Imit.] Showing the sound of bells tied to the ankles of a dancer.

થેઈ-કાર, s. m. [+કાર.] The sound of the bells tied to the ankles of a dancer. 2. Pleasure derived from attending a dancing party.

દ્વારિકાની સભામાં ત્યહાં, થઈ રહ્યો થેઈકાર.
—ગિરિધર.

થેક-ડી, Same as ઠેક-ડી.

થે-થૈ-ડો, s.m. [See થેપ-વું.] A thick layer.

થેપ, s. f. [See થાપ 7; થાપ-વું 2.] Same as **થાપ** 7.

થેપ-ણી, s. f. The act, process, or result of coating with mud.

થેપ-લી, s.f. A square piece of sweetmeat poured out and allowed to cool in a tray.

થેપ-વું, v. t. [See થાપ-વું. 4.] To cover the ground with a thick coating of mud by patting it with the hand.

થેપા-ડું, s. n. [See થાપ-વું Cf. ઢેપા-ડું.] A kind of cloth; a sheet of cloth; a dhotar.

થેબો, s. m. Same as **થોભિ-યો.**

થેભો, s. m. [See થાંભ-લો, સ્તંભ.] A support; a prop.

થેફ, adv. [See તરફ.] Towards.

થેલી, s. f. A small **થેલો.** 2. A money bag; a purse.

Id. ત્યાં શું તારા બાપે થેલી દાટી રાખી છે ? Lit. Has your father bequeathed to you an interest in the matter? Hence, 2. You should not busy yourself about the matter: You have not the shadow of an interest in the matter.

થેલો, s. m. [Hem. Des. थत्ती=S. प्रसेविका a bag.] A large bag.

થૈ-કાર, s. m. [Guj. થૈ Imit.+S. कार suffix showing the sound of the preceding letters] The sound of dancing and singing; dancing and singing; a noise of mirth and jollity.

થૈ-થૈ, Same as **થેઈ-થેઈ.**

થોક, s. m. [S. स्तोम] A group; a collection; a number; a bundle.

તેજસ્વી તો સૂરજ સરખો, લોકના થોક બાપે.
—પ્રેમાનંદ.

થોક-ડી, s. f. A small **થોક.**

થોક-ડો, Same as **થોક.**

થોકે-થોક, s. m. pl. Many groups.

થોડા-બોલું, adj. [See થોડું + બોલ-વું.] Reserved; silent; taciturn.

થો-ડું, adj. [Hem. Des. थेव, थोअ, fr. S. स्तोक little+ડું dim. Cf. છોડું, છોકરું, ટૂંકું.] Little; scanty; not much; small in quantity. 2. A few.

Id. થોડું ઘણું A little; somewhat. થોડું ઘણું કરવું To give a dinner-party to near relatives and only a few of one's acquaintances. થોડે થોડે Little by little; gradually; by degrees. થોડે ઘણું કરવું-બનાવવું-બતાવવું Lit. To make a great show with little means. Hence, 2. To manage things economically; to economize one's means. થોડે થોડે ચડવું Lit. To construct little by little. Hence, 2. To construct with great care. થોડામાં-થોડામાંથી થોડું આપવું Lit. To give a little out of a little. Hence, 2. To give something in charity even when one has but little. થોડામાં થોડું Superl. of **થોડું**; The least. થોડું લખ્યું ઘણું કરી વાંચજો-માનજો (written at the end of a letter) Lit. Expand this which is written in short. Hence, 2. You will understand what I mean from what is written here in short. થોડી ઘડીનો પરોણો A person about to die.

Prov. થોડું બોલે તે ચાંબલો કોરે Still waters run deep; Great barkers are not great biters. થોડે સો મીઠા Scarcity gives value to a thing: Too much of anything is bad: Familiarity breeds contempt. થોડામાં થોડું To apply salt to a wound. થોડાસા ખાના, ઓર બરેરે રહેના Bread at pleasure, drink by measure. થોડું રાંધ ને મને ઘરવ=થોડું રાંધ, મને પિરસ, ને (તું) ભૂખી રહે તો મારા સમ Economy at another's sacrifice. થોડે નફે બમણો વકરો Low profits secure a large sale. થોડું બોલે તો રૂતી જાય, ને બહુ બોલે તો ગોદા ખાય Silence is golden, but

speech is silver. થોડે બોલે થોડું ખાય None will give you, unless you ask. થોડે થોડે ઠીક થાય Haste is waste; Slow but sure.

થોડું-ક, *adj.* [એક some.] Very little; a little;somewhat.2. *adv.* In some measure; to a small extent; in a small quantity or number.

થોથ-ડી, *s. f.* [See થાપ-વું, થાબ-ડ-વું.] A small thick cake of bread baked in the embers.

થો-થર, *s. f.* [S. શોફ swelling + થર.] A swelling; an inflammation.

થોથું, *s. n.*[Redup. of પોથું.]Any worthless writing. 2.Rotten parts of corn (Generally used in the *pl.* as **થોથાં.**)

Prov. પોથાં તે થોથાં, અને ઠાચાં તે સાચા A man may repudiate what he has written, but he must be true to his word of mouth.

થોથો, *s.m.* The stem of a plantain tree.

થોભ, *s. m.* [See થોભ-વું.] A stop; an end; a limit.

થોભ-ણ, *s. f.* A support; a prop.

થોભ-વું, *v. i.* [S. સ્તમ્ભ to stand firm. To stop.2.To desist from work.3.To delay; to tarry. 4. *v. t.* To catch.

થોભા, *s. m. pl.* [See થોભિ-યો.] The whiskers.

થોભા-વ-વું, *v. t.* Caus. of **થોભ-વું.**

થોભિ-યો, *s. m.* [S. સ્તમ્ભ to be stiff] The whiskers; the hair on one of the cheeks.

થોર, } *s. m.* Same as **થુવર.**
થોરિ-યો, }

Id. થોરિયા રોપવા To lay the foundation of a quarrel.

થોર, *adj.* [Mar. *fr.* Hem. Des. થેર, થેરો, *fr.* S. સ્થવિર steady, old, *fr.* સ્થા to stand.] Old. 2. Great.

સાચી થેર ગેલા, થોર દેવા આલા. —**રાધાબાઈ.**

થોરો, *s. m.* [See થાવર, થીવર.] Consistent conduct.

થોલ, *s. m.* [See થોલો.] A conjuncture of circumstances. 2. An opportunity. 3. Suitability; fitness. 2. The conscience.

Id. થોલ બેસવો-ફાવવો-મળવો To occur (of an opportunity);to get an opportunity; to be convenient.

થોલ, *s. f.* Same as **ધોલ** A blow with the palm of the hand open.

ખાય થોલ થાપટે જે, આપટે ભુમાં અરિ;
કેશ સાહી હસ્તમાં, ફેરવતો કરિ હરિ.

—**પ્રેમાનંદ.**

થોલ-થાપ-ટ, *s. f.* [-થાપ-ટ.]Threatening; scolding; a threat.

Id. થોલ-થાપટ કરવી To threaten;to scold.

થોલો, *s. m.* [See સ્થૂલ.] A fleshy part projecting and flapping.

થાં-દગ-જો, *s. m.* [See થાન breast + દગ thickness.] A woman's breast; a dug.

દ.

દ. The 29th letter of the Gujarati Alphabet, and the 18th consonant.

દ, *adj.* [S. *fr.* દા to give.] That gives; giving. (Used at the end of a noun, (*e. g.* સુખ-દ, દુઃખ-દ.)

દંશ, *s.m.* [S. *fr.* દંશ્ to sting, to bite.] A sting; a bite. 2. Malice; rancour; spite.

દંશિ-ત, *adj.* Stung; bitten.

દંશી, *adj.* Biting. 2. Revengeful.

દઈ-તા, Same as **દયિ-તા.**

દ-કાળ, Same as **દુ-કાળ.**

દ-કાળિ-યું, *adj.* Eager to eat like a man starving hungry. 2. Meanly begging.

દક્ષ, *adj.* [S. Cf. L. *dexter*, right, not left.] Skilful; clever; expert; dexterous. 2. Vigilant; watchful.

દક્ષણ, Same as **દક્ષિણ** The South.

Prov. દક્ષણ ગયાં, પણ લક્ષણ ન ગયાં A change of place does not necessarily produce a change in the nature of a man.

દક્ષણા, *s. f.* [S. દક્ષિણા.] A gift, money or alms given to Brahmans or priests. 2. A charitable donation.

દક્ષણા-ત્રુ, } Same as **દખણા-ત્રુ, દખણા-દુ.**
દક્ષણા-દુ, }

દક્ષણી, *adj.* [See દક્ષિણ.] Relating to the Deccan. 2. A native of the Deccan.

દક્ષ·તા, *s f.* [See દક્ષ.] Skill; cleverness; sharpness. 2. Vigilance; watchfulness.

દક્ષિણ, *s. f.* [S.] The south. 2. *adj.* Southern. 3. Right; not left. 4. Same as **દક્ષ.**

દક્ષિણાચલ, *s. m.* [+અચલ.] The southern mountains, *i. e.*, The Malaya mountains.

દક્ષિણા-ભિ·મુખ, *adj.* [S. *fr.* +અભિ·મુખ.] With the face turned towards the south.

દક્ષિણાયન, *s. n.* [+S. अयन going *fr.* इ to go.] The sun's southerly declination; the winter solstice.

દખ, Same as **દુઃખ.**

દખણા, Same as **દક્ષણા.**

દખણા·તુ, } **દખણા·દુ,** } *adj.* [S. दक्षिणा·त *fr.* દક્ષિણ+S. तस्, तः suffix meaning "from".] Facing towards the south.

દખણી, Same as **દક્ષણી.**

દખણે·ણ, *s. f.* A Deccani woman.

દખમું, *s. n.* [P. दख़्म.] A place where Pārsīs deposit their dead; a Tower of Silence.

દખલ, *s. f.* [Ar. दख़ल he entered, he admitted. *Cf.* દખલ, ડખું, ડખો.] Obstruction; interruption; interference.

Id. દખલ કરવી To obstruct; to throw an obstacle in the way of; to interrupt; to interfere.

દખ્ખણ, *s. f.* [See દક્ષિણ.] The south. 2. The Deccan.

દગડ, *s. m.* [Mar *fr.* S. दृषद्.] A stone.

દગ·ડ, *adj.* [See દગો.] Treacherous; deceitful.

દગડું, *s. n.* [See દગડ stone.] A block of wood or stone placed below posts or beams.

દગડો, *s. m.* A large stone. 2. A large lump of earth.

Id. દગડા ચોથ The fourth day of the first fortnight of the month of Bhādarvā (Sep.-Oct.)

દગદગો, *s. m.* [P. दग़दग़ा wavering.] Doubt; suspicion; hesitation.

દગલ·બાજ, *adj.* [P. दग़ल् fraud + बाज़ playing *fr.* बाख़्तन to play.] Treacherous; perfidious; deceitful; fraudulent.

Prov. દગલબાજ દોહરા નમે, ચિત્તા ચોર કમાન Retreating a few paces in order to leap the better.

દગલ·બાજી, *s. f.* Treachery; perfidy; deceit; fraud.

દગા·ખોર, } **દગા·બાજ,** } *adj.* [See દગા+ख़ोर enjoying *and* बाज़ playing *fr.* ख़ुर्दन to eat *and* बाख़्तन to play.] Same as **દગલ·બાજ.**

દગા·ખોરી, } **દગા·બાજી,** } Same as **દગલ·બાજી.**

દગો, *s. m.* [P. दग़ा.] Deceit; fraud; foul play; perfidy; treachery; deception.

Id. દગો કરવો-દેવો To cheat; to be treacherous.

Prov. દગા કિસીકા નહીં સગા Cheating play never thrives.

દગ્ધ, *adj.* [S. *fr.* दह् to burn.] Burnt; blasted; ruined; spoiled.

દંગ, *adj.* [S. दिङ्-मूढ ignorant of the directions *fr.* दिश्, दिशा, directions *fr.* दिश् to show+મૂઢ stupefied.] Surprised; astonished; thunderstruck; amazed.

દંગડી, *s. f.* A market where grass is sold; a grass-market.

દંગો, *s. m.* [See દંગ.] Tumult and confusion; disturbance. 2. A rebellion; an insurrection.

દંગો-ફિસાદ, *s. m.* [+ફિસાદ.] Disturbance and quarrel; a noisy brawl.

દજન, *adj.* [Eng. *Dozen.*] A dozen; twelve.

દઝા·ડ·વું, Same as **દાઝ·વું.**

દઝાડો, } **દઝા·પો,** } *s. m.* Same as **દાઝ** Heat.

વાહાલા તમી હવે વાત ન કરશો, કપટ હૈડાનું કાઢો રે;
અબળાને આધાર તમારો, ખોટ ના કરશો દઝાડો રે.

—**નિરાંતભક્ત.**

દઝો·ડિ·યું, *adj.* Half-burnt; imperfectly burnt.

દટા·વ·વું, Caus. of **દાટ·વું** To bury.

દટા·વું, *v. i.* [Pass. of દાટ·વું.] To buried.

Id. નુકસાનીમાં દટાવું To suffer a heavy loss.

દટ્ટ•ન, *s. n.* [See દટા•વું.] Being buried.
Id. પટ્ટન સો દટ્ટન Even great things crumble to dust.

દટ્ટો, *s.m.*[See દાટ•વું.] A stopper;a cork.
Id. દટ્ટો દેવો–મારવો To put a cork on; to be stopped.

દડ, *s. n.* Soft sandy soil. 2. A ditch in a field concealed from the eye by grass growing over it.

દડ•કો, *s. m.* [See દડો.] A lump.

દડઘો, *s. m.* [See દેઘ•ડો by transposition of letters.] A very thick pot.

દડ-દડ, **દડ-દડાટ**, } *adv.* [Imit.] Flowing unceasingly or in a large quantity.

દડ-દડ-વું, *v. i.* To flow out in a rapid succession of drops.

દડ-દડા-ટ, *s. m.* [ધ્વનિ.] Flowing out in a rapid succession.

દડ-દડી, *adj. f.* (A pulse) So cooked that the grains are not soft and do not stick to one another.

દડબ, *s. f.* A lump of earth; a clod.

દડ-બડ, **દડબડ-દડબડ**, } *adv.* [Imit.] Running making a noise with the feet; trampling. 2. Running boldly.

દડ-બડ•વું *v. i.* To run making a noise with the feet.

દશો દિશા દડદડ•તા ચાલે. પાયક અતસમ જોર.
—ગિરિધર.

દડ-બડા•ટ, *s. m.* [+ધ્વનિ.] Running noisely running boldly.

દડબું, *s. n.* Same as દડબ.

દડ-મજલ, *s. f.* [See દોડ•વું + મજલ; or દર each+મજલ.]A rapid march without a halt; a forced march.

દડ•વું, *v. t.* [See દાટ•વું *fr.*S. दान्त restrained *fr.* दम to restrain.]To make (the ground in a barn) hard and smooth.

દડા•વું, *v. i.* [Pass. of+દડ•વું.]To become hard and smooth.

દડિ•યો, *s. m.* [See દડો a ball.] A cup made of leaves sewn together.

દડી, *s. f.* A small ball used in play, made of cloth or leather.2.A ball of thread; a clew.

દડી-માર, *s. f.* [See દડી + માર•વું.] A game for children.

દડુ•ક, *adv.* [Imit. See દડ-દડ.] Running with short steps.

દડુ•લી, *s. f.* A small દડિ•યો.

દડુ•લી, *s. f.* A small ladle.

દડુ•લો, *s. m.* A large ladle.

દડો,*s.m.*A large ball of cloth or leather. 2. A kind of food made of the flour of pulse, &c., in the form of a ball.

દણું, *s. n.* [S. दामन a tether *fr.* दमन restraint *fr.* दम to restrain.] A log tied to a cow's neck to prevent her from straying.

દંડ, *s. m.*[S. *fr.* दण्ड् to punish.]A stick; a staff; a mace;a baton. 2. Beating; fining; punishment. 3. Money raised by a fine. 4. The arm from the shoulder to the elbow. 5. A long measure of four cubits.6. A particular exercise in athletics.

Id. દંડ કરવો–દેવો–આપવો To inflict a punishment; to punish. દંડ કરવો To inflict a fine. દંડ થવો To be fined. દંડ ભરવો–આપવો To pay a fine. દંડ લેવો–કરવો To exact a fine. સંન્યાસીનો દંડ The staff carried by a Brāhmaṇ recluse. દંડ પીલવા To perform a particular athletic exercise.

દંડ-નીતિ, *s. f.* [+નીતિ.] Administration of justice; judicature. 2. System of civil and military administration; ethics.

દંડ-વત્, **દંડ-વત**, } *s. m.* [S. दण्ड•वत doing like a stick. *fr.* દંડ +S. वत like.] A prostration of the body in worship; a bowing without bending the body.

દંડ•વું, *v. t.* To punish; to fine;to mulct.

દંડિ•ત, *adj.* That which is punished or fined.

દંડિયું, *adj.* Standing on one pole or pillar.

Id. દંડિયો મહેલ A palace built on one pillar.

દંડિ•યો, *s. m.* A kind of cloth with cross lines forming squares,worn by women

દં-ડી,*s.m.* [S. *fr.* दण्ड a staff.] One who carries a staff. 2. A recluse; one who has renounced the world.

દંડી-લો, }
દંડે-લ, } *adj.* Impudent.

દંડુ-કો, }
દંડી-કો, } *s.m.* A thick stick;a cudgel; a short thick piece of a stick.

દંડો, *s. m.* A short thick stick used as a bat by children. 2. A stout young man.

દત્ત, *adj.* [S.=L.*datum* given *fr.* S.દા=L. *do* to give.] Given; presented. 2. Adopted (of a child). 2. Same as **દત્તક.**

દત્ત-ક, *s.m.* A boy received in adoption; one of the twelve heirs recognized by Hindū Law.

દત્ત-વું, *v.t.* To give.

દ-દડ-વું, Same as **દડ-દડ-વું.**

દદા, *s. f.* [Fem. of દાદા.] A maid-servant (in contempt). 2. A querulous woman. 3. A go-between; a procuress.

દદામું *s.n.* [S. डिण्डिम Imit, a bell.] A drum carried in the front of an army on its march; a war-drum. 2. The sound of a drum.

સેન અગણિત સાથે લીધું, ચઢ્યો રાય, દદામું દીધું.
—**ગિરિધર.**

દ-દુડી, *s.f.* A small **દ-દુડો.**

દ-દુડો,*s.m.* [See દડ-દડ Imit.] A current of water falling down in a straight line.

દધિ, Classical from of દહીં.

દ-ધિ, Same as **ઉદ-ધિ.**

દધિ-જા, *s. f.* [+जन to be born.] A name of the goddess Lakṣmī wealth; riches.

ત્યારે નારાયણ કહે "દધિજા, તુજને ઇચ્છા એવી,
એ ગીતા મહિમાની અદ્‌ભુત, કથા કહું તેવી."
—**દયારામ.**

દધિ-જાત, *s.n.*[P. *fr.* દધિ, દહીં,+S. जन to be born.] Butter obtained from curdled-milk.

દધિ-સુતા, [+સુતા, સુત.] Same as **દધિ-જા.**

દન, Same as **દિન** A day.

દનુ-જ, *s. m.* [S. *fr.* दनु Name of the mother of the demons+जन to be born.] A demon,

દેવ, દનુજ, નર, નાર, ઝવે છે અન્ન ને જોરે.
—**સામળભટ.**

દને-યું, *s.n.* [See દન દિન, a day.] A book of accounts in which daily transactions are entered: an account book containing daily entries.

દંત, *s. m.* [S.=L.*Deno, dentis.*] A tooth. 2. An elephant's tusk or tooth.

દંત-કથા, *s.f.* [+કથા.] A popular story; a hearsay story;a tradition; a legend.

દંત-ક્ષત, *s. n.* [+ક્ષત.] A wound made with the teeth.

દંત-ધાવ-ન, *s.n.*[S. *fr.* + ધો-વું. *Cf.* દાતણ.] Washing and cleansing the teeth in the morning.

દંત-વું, *adj.* Having protruding teeth.

દંતા-ળ,*s. n.* }
દંતા-ળી, *s. f.* } [+વાળુ having.]A harrow.
દંતિ-યો,*s. m.* }

દંતી, *adj.* [S. दन्त्य.]Having teeth; toothed.2.Dental (of letters and in Grammar).

દંતુ, Same as **દંત.**

દંતુ-ડી,*s. f.* A small tooth.

દંતુ-શ, }
દંતુ-સળ, } *s.m.* [S.दन्त-शूल See દંત+શૂળ.] An elephant's tusk.

દંતે-યું, Same as **દાંતિ-યું.**

દંત્ય, *adj.* Relating to the teeth. 2. Dental(of letters and sounds in Grammar).

દપ-કા-મણ, *s. f.* [See દાબ-વું, દબા-વ-વું.] Threats; intimidation.

દપ-ટ, *s.f.* [See દબા-ણ pressure.] Abundance; profusion. 2. *adv.* Excessively.

Id. દપટ મારવી To make a long run.

દપટ દપટ દડી, નફટ નફટ નડી;
કવિ મણિ મહામતિ, કશું કશું રતિ રતિ.—**વલ્લભ.**

દપટ-કુવો,*s.m.* [See દાટ-વું+કુવો.] A cesspool with closed orifice.

દપ-ટ-વું, }
દપ-ટા-વ-વું, } *v.t.*To appropriate secretly. 2. To drive fast.
દપોટ-વું, }

કનકના કોટ ઓટ, દપેટી દેહવટ કરૂં;
ફરૂં, હરૂં ફોજ માંય, બાજું ભાર, ભાર, ભાર.
—**સામળભટ.**

દ-પોટો, *s. m.* [See ડ-પોટો, દુ-પટ્ટો.] A

piece of cloth in which valuable clothes are kept.

દફણા•વ•વું, *v.t.* [Ar. दफन to bury.] To bury. 2. To hide or conceal. 3. To put to sail; to launch. 4. To copulate (slang).

દફતર, દફ્તર, } *s.n.*[P. दफ़्तर record.]A record; a register; official papers and documents; account-books 2. A large book;a work; a volume.3. A school-boy's bundle of books.

દફતર-ખાનું, *s.n.* [+P. खान a house. See ખાનું.]A place in which records and registers are deposited. 2. A library.

દફતર•દાર, *s. m.* [+ P. दार् keeper *fr.* दाश्तन=S. धृ, धार् to keep.]A record-keeper;a registrar. 2. The head revenue-officer in a collectorate.

દફતરી, [+P ई suffix showing "keeper."] Same as **દફતર•દાર.**

દફન, *s.n.* [Ar. दफ़न to bury.] Burying; concealing under ground. 2. Interment; burial.

દફના•વ•વું, Same as દફણા•વ•વું.

દફે, દફે-રફે, } *adj.* [Ar. दफ़ा removal *fr.* दफ to remove+रफ़ to exalt.] Disposed of; compromised; settled.

Id. દફે કરવું To bury દફે-રફે કરવું To scatter about.

દફે•દાર, *s.m.*[P. दफ a part+P.दार् keeping or having.]An officer of cavalary.2.A superior police officer.

દફે•દારી, *s. f.* The office and position of a **દફે•દાર.**

દ-ફોળ, દ-ફોળ-ચંદ, } Same as **ડ-ફોળ,ડ-ફોળ-ચંદ.**

દબ•ડા•વ•વું,*v.t.* [See દાબ•વું.] To intimidate; to threaten;to terrify; to infuse terror.

દબ-દબા-ભરે•લું. *adj.*[See દબ•દબો+ભર•વું.] Commanding; dignified; majestic; awful. 2.Stately; grand;splendid;pompous; showy.

દબ-દબો, *s.m.* [P. दबदबा dignity *fr.* S. दम to restrain.] Commanding influence; dignity;majesty; awfulness.2. State; grandeur; splendour; pomp; show.

Id. દબદબો રાખવો To keep a dignified bearing; to have a commanding air.

દબ•વું, દબી જ•વું, દબા•વું, } *v. t.* [See દાબ•વું.] To yield or give way; to bend under a weight. 2. To succumb; to be awed or repressed before or by; to be frightened; to cower.

દબા•ણ, *s. n.* Pressing; pressure. 2. Weight;force; check. 3. Moral pressure.4. Intimidation.

Id. દબાણ કરવું-ચલાવવું-વાપરવું To use pressure; to intimidate. દબાણ નીચે આવવું To be under pressure.

દબા•મણ, *s.f.* Pressure; weight. 2. Intimidation; a threat; a menace.

દબા•વ•વું, *v. t.* To get pressed or compressed. 2. To intimidate; to menace; to repress by threats, reproof,or abuse. 3.To eat voraciously;to gormandize.

દબે•લ,*adj.*Overawed; repressed; abashed.2. Obliged; being under obligations.

દમ, *s. m* [P. *fr.* दमीदन to breathe *fr.* S. दम to restrain, to restrain the breath.] Breath; life. 2. Increased respiration; panting; gasping. 3. Asthma. 4. A high opinion of oneself;haughty notions about oneself; conceit; swelling desires and projects; ambition. 5. A moment; an instant. 6. Energy; vigour; stamina.7.Resolution; confidence; spirit; mettle. 8. Strength; spirit. 9. Goodness; virtue. 10. [S. दम to restrain,to restrain the breath.]The power of suspending respiration.11.Fixed humidity or moisture (of a soil). 12. Patience, power of enduring or persisting. 13. A draw or pull; a whiff (of tobacco,&c.).

Id. દમ આપવો-દેવો-ભિડાવવો To scold vehemently; to threaten;to overawe. દમ કાઢવો To expire. 2. To tire.દમ ખાવો-મારવો-ખેંચવો To pause or take breath. 2. To wait; to have patience. દમ જવો To expire; to die દમ જોવો To try the mettle of. દમ ખેંચવો To take a pull or whiff(as at a pipe.) દમ છોડવો

To give up hope,confidence,or courage. 2. To expire. દમ તાણી રાખવો-પકડવોTo suspend breathing.દમ તાણવો-બાંધવો-મારવો To keep silence, to endure quietly and meekly.દમ ધરવો To rest;to pause.2. To take courage. 3.To have patience. દમ પકડવો Same as દમ ખાવો.દમ ભાગવો To be subdued or destroyed. દમ રાખવો To have courage; not to yield.2. To have dignified airs;to keep a commanding look,though terrified at heart.દમ લેવોTo breathe in. 2.To have courge;not to yield. 3. To oppress.Lit.To squeeze one's breath or life out.Hence,4.To harass; to oppress; to tyrannize over. એનામાં દમ છે Lit.He has life in him. Hence, 2. He does not yield= He can hold out.દમ બાંધીને કામ કરવું To work with a heart.દમમાં ને દમમાં With assumed airs; with assumed authority. એક દમમાં Quickly; in a moment. એકેકે દમ, એક દમ At once; without hesitation. દમ હરદમ Every moment; continually.

દમ-ક-વું, *v.i.* [See દિમાક.] To be in the height of one's power or influence. 2. To shine out.

દમ-ક-વું, *v. i.* [Imit.] To make the sound of drum.

મૃદંગ, ભેર, દદામાં દમકે, ધમકે ગોમુખ ઘોર છ:
દશો દિશા દડબડતા ચાલે, પાયક જાલમ જોર છ.
—ગિરિધર.

દમ-ગોટીલો, *s.m.* [See દમ + ગોટીલો.] A game for children.

દમ-ડી, *s.f.* [See દામ.] A measure of value equal to a fouth part of a pice. 2. The lowest copper coin.

Id. દમડીનું માણસ A man of straw; a worthless man. દમડી-ભાર, દમડી-પુર Of the weight or value of a દમડી; not at all.

Prov. ચમડી તોડે, પણ દમડી ન તોડે He (a miser)would rather part with his skin than with his money. દમડી દમડી કરતાં રૂપિયો થાય Little and of fills the purse: Many a mickle makes a muckle દમડીના દસ ફેરા=દમડી સારૂ દમણ જવું Much pains on gains;The mountains in labour give birth to a mouse. દમડીકા તેલ, તો કહે "બંદા જાતકા હીજડા" If it is a question of expenditure, one would have nothing to do with it.

દમ-ડો, *s.m.*[See દમ breath.] Life.

દમ-ડો, *s. m.* Same as **દમ-ડી.**

Prov. દમડે જોડ, પણ દમડો ક્યાં? An empty purse can make no purchase however cheap: With all abundance one essential thing is wanting: As poor as a church mouse.

દમણ, *s.n.* Same as **દમન.**

દમણ, *s. n. m.* A kind of fragrant medicinal plant.

દમણી, *s.f.* [Guj. દમણ a town south of Sūrat. See ડમણિ-યું.] A bullock-vehicle; a small and light bullock-carriage.

દમણું, *s. n.* A load-cart.

દમ-દમા-ટ, *s.m.*[See દમામ, દબદબો, + વૃત્તિ.] False show; foppery; pomp.

દમ-ન, *s.n.* [S. *fr.* दम् to restrain.] Subjugation; subduing. 2. Self-restraint.

દમ પર દમ, *adv.*[See દમ breath +ઉપર.] In quick succession;successively.2. Every moment.

દમરો, [S. दमनक.]Same as **ડમરો.**

દમ-લું, *adj.* [See દમ.] Affected with or suffering from asthma.

દમ-વું, *v.t.*[See દમ-ન.] To tire; to trouble; to annoy 2. *vi.* To become tamed or subjected. 3. To be exhausted or spent up.

દમાક, }
દમામ, } *s.m.* [See દમ P.] Same as **દબદબો.**

દમિ-યલ, *adj.* [See દમ breath + S. आलु possessing.] Asthmatic; breathing with difficulty.

દમો-દમ, *adv.* [See દમ + Ar. व=S. व, च, and.] In the ascendency. 2.In rivalry; in competition with; rivalling competing with.

દંપતી, *s. n. pl.* [S. *fr.* दम्=जाया wife + पति husband *fr.*पा to protect.]A married couple; husband and wife.

દંભ, *s.m.* [S. *fr.* दम्भ् to pretend. See ઢોંગ.] Deceit; hyprocrisy; fraudulent assumption.

Id. દંભ કરવો-માંડવો-રાખવો To make pro_

ensions to;to pretend;to practise hypocrisy.

દંભિ·યું, દંભી, } *adj.* Hypocritical;deceitful; ostentatious; sanctimonious.

દય·ણું. Same as **દળ·ણું.**

દયા, *s. f.* [S. *fr.* दय् to pity.] Pity; compassion; commiseration; mercy;clemency; sympathy; tenderness.

Id. દયા કરવી–ખાવી–લાવવી To have pity; to take pity on.

Prov. દયા ડાકણને ખાય Kindness is lost upon an ungrateful man. દયા ધર્મનું મૂળ છે Charity is the basis of religious merit.

દયા·ભાવ, *s.m.*[+ભાવ.]A kind of disposition.

દયા·મણું, *adj.* [Hom.Des. दयावर्ण=S. दीन poor. See દયા·વંત.] Pitiable.

દયા·વંત, દયા·વાન, } *adj.* [+ वन्त, वान, વાળું, having.] Tender; compassionate; full of pity; kind-hearted; merciful.

દયા·સિન્ધુ, *s.n.* [S. *fr.*+ સિન્ધુ.] An ocean of pity; infinite kindness.

દયા·ળ, દયાળુ, } *adj.* [S दयालु *fr.* દયા. + S. आलु possessing.] Full of pity and tenderness; compassionate.

દયિ·ત, *s. m.* [S. *fr.* दय् to love.] Husband.

દયિ·તા, *s. f.* [S.] Wife.

દયિતા દેવરને છાંટતી, કટિબંધન તાણી બાંધતી.
—ગિરિધર.

દર, *adv.* [P. दर्, अन्दर=S. अन्तर in; severally, singly.]Severally; singly; distributively. 2. By;per; at;at the rate of. 3. *s. m.* Rate; price. 4. An allowance, a number, or a quantity fixed; a standard.

દર, *s. n.* [S. *fr.* दॄ to tear.]A hole;a burrow.

Id. દર ઉઘડવું To obtain a means of livelihood;to get an occupation. દર પાડવુંTo make an entrance for oneself to enter by. દર કરવું To reside.

Prov. દરની માટી દરમાંજ સમાય Evolution equals involution.Whatever is acquired by hard labour is just enough to pay the cost.

દર-એક, દરેક, } *adj.* [See દર P. + એક.] Each; every.

દર-કાર, *s. f.* [P.दर् into + कार matter *fr.* कर्दन=S. कृ. કર·વું, to do.] Need; necessity; want. 2. Care;concern; solicitude; anxiety; regard.

Id. દરકાર કરવી–રાખવી To care about; to be concerned at.

દર-ખાસ, *s. f.* [P. दरख़ास्त *fr.* P. दर्, દર, into, + P. ख़ास्तन् = S. काङ्क्ष to desire.] A humble application; a petition; a request. 2. A proposal; a motion;a movement.

Id. દરખાસ કરવી–મૂકવીTo move a proposition; to make a proposal. દરખાસ પસાર થવી To carried,adopted,or passed (of a motion, proposal, or proposition by a meeting or assembly). દરખાસ આપવી To make an application to a court of law. દરખાસ કબૂલ કરવી–મંજુર રાખવી To be granted or allowed (of an application by a court of law).

દરગા, દરઘા, } *s. f.* [P. दरगह.] A court-yard.2. The threshold;a door.3.A kind of mosque; a Muhammadan place of worship. 4. The shrine of a Muhammadan saint a *dargāh.*

દર-ગુજર, *s. f.* [P. *fr.* दर गुजिश्तन to overlook *fr.* दर् into + गुजिश्तन to pass away. *fr.* S. गुह to conceal. See ગુજર·વું.] Allowing; admitting. 2. Forgiveness; forbearance.

દરજ·ણ, દરજે·ણ, } *s. f.* [See દરજી.] A female tailor; a seamstress. 2. The wife of a tailor.

દરજી, *s. m.* [P. दर्जि.] A tailor.

Prov.દરજીનો દિકરો જીવે, ત્યાંસુધી સીવે Every one to his trade. દરજીનું વેતરવું, મોચીનું વેતરવું નહિ In making your estimate leave a sufficiant margin for all contingencies.

દરજો, દરજ્જો, } *s. m.* [P. दरजह dignity.] Dignity. 2. Rank; position; degree; station; post.

Id દરજ્જે ચડવું To rise in position. દરજ્જો મળવો To get a high rank. કેટલેક દરજ્જે To some extent, in some respects; in some way.

દરડ, *s. m. f.* Same as દડ.

દર·ણું, Same as દળ·ણું.

દરદ, *s.n.* [P. दर्द pain.] Pain. 2. An ailment; a disease: an obstinately lingering of a disease. 3. Pain; grief; sorrow; distress; woe; bitterness; a heartache. 4. Care; concern; anxiety. 5. Interest; feeling. 6. A secret object.

Prov. દરદ કરતાં ઈલાજ ભારે A remedy worse than the disease. દરદ હોય, ત્યાં દવા હોય There is no wrong without a remedy.

દર-દાગીનો, *s. m.* [See દર P. each+ દાગીનો.] Ornaments and money collectively.

દર-દાવો, *s. m.* [P. दर in, into, +દાવો, a claim.] Every kind of claim, right or title.

દરદી. *adj.* [See દરદ.] Diseased; ill; miserable. 2. That feels for; that sympathises with or appreciates. 3. *s. m.* The sick and the afflicted. 4. A patient; a sick person.

Prov. દરદીની ગત દરદી જાણે The wearer knows best where the shoe pinches.

દરપ·ણ, Same as દર્પ·ણ.

દરપ-વું, *v.i.* [See દર્પ pride] To be proud.

રામ લક્ષ્મણ લઘુ બાળ બે બળ કશું ?
દરપશું દેખતાં દેહ જાશું. —સામળભટ.

દર-બાર, *s. m. f. n.* [P. *fr.* दर्, अन्दर् = S. अन्तर in+बार=S. द्वार door.] A royal court; an audience chamber; a levee hall. 2. A king; the people assembled round a king. 3. Holding a court or levee; giving audience. 4. A court of justic; a judicial court.

Prov. દરબાર ને બાર દર No reliance can be placed on the words of a king: A thread will tie an honest man better than a rope can tie a rogue.

દર-બારી, *adj.* Relating to a royal court. 2. *s. m.* A courtier. 3. A politician.

દરભ, Same as દર્ભ A kind of grass.

દરભિ·યો, *s.m.* A Brahman who officiates at the funeral rites of Hindus of the inferior castes.

દર-માયો, *s. m.* [See દર in + માસ; મહિનો.] The monthly pay, wages, or salary.

દર-મિયાન, *adv. prep.* [See + P. मियान between, amongst.] Between. 2. In the midst of. 3. During the time; during; while; when. 3. In the meanwhile.

દરવ, Same as દ્રવ્ય.

દર-વાજો, *s. m.* [P. दरवाजेह *fr.* दर् = S. द्वार door+P. बाज़=S. बाह्य open, outward, *fr.* S. बहिस् out.] A gate; a door; an entrance. 2. A gateway or doorway. 3. A means of ingress or egress.

Id. દરવાજા ઉઘાડા છે Lit. The doors are open. 2. Go where and when you please. 3. You are at liberty to do what you please.

Prove. દરવાજાને મોઢે ઊંટ It's the willing horse gets all the work. દરવાજા મોકળા, ને બારી ડુચા Penny wise and pound foolish.

દરવાણી, } દર·વાન, } *s. m.* [+ P. बान = S. वान, वत suffix showing possession.] A doorkeeper; a gatekeeper; a porter; a janitor.

કાયા નગરમાં હોરો હાહાકાર જે;
દશે ને દરવાણી થાશે વેગળા. —ભોજોભગત.

દર-વેશ, *s. m.* [P. *fr.* दर् door, See દરવાજો, +P. वेश hanging, loitering.=S. वेश entering, *fr.* P. आवेज़ *fr.* आवेस्तन to hang=S. आ·विश to loiter *fr.* आ up to+वेश to enter; one who hangs or loiters about the doors of people.] A darvesh; a fakir. 2. A mendicant; a beggar.

દરશ, } દરશ·ન, } Same as દર્શન.

મહિમા તમારો સાંભળ્યો, બહુ હસ મુખ મુનિરાય;
તે થકી આતુરતા ઘણી, જે દરશ ક્યારે થાય!
—દયારામ.

દરશા·ણિ·યું, *s. n.* A kind of bangles.

દરશા·વું, *v. i.* [S. दृश to see.] To be seen; to appear.

દરશા·વ·વું, Same as દર્શા·વ·વું.

દર-સાલ, *adv.* [See દર P. each + સાલ a year.] Every year; annually.

દરાખ, Same as દ્રાક્ષ.

દરાજ, *s. f.* [S. दद्रु] Ringworm.

દરાજ, *s.f.* [Ar. दर्ज inserting.] An instrument for planing wood used by carpenters.

દરાજિ·યું *adj.* [See દરાજ ring-worm.] Suffering from ringworm; affected by ringworm.

દરિદ્ર, *adj.* [Hem. Des. दलिद्द *fr.* S. दरिद्र poor, *fr.* दरिद्रा to be poor.] Poor; needy; indigent; wretched; distressed. 2. *s. n.* poverty; wretchedness. 3. Want; need; deficiency; absence.

દરિદ્ર॰તા, *s. f.*
દરિદ્રી॰પણું, *s.n.* } Poverty; wretchedness.

દરિદ્રી, *adj.* Poor; needy; destitude. 2. Mean; penurious; niggardly; beggarly.

દરિયા-મહેલ,
દરિયાઈ-મહેલ, } *s. m.* [See દરિયો+મહેલ.] A palace in the midst of a sea; a mansion situated on the shore of the sea.

દરિયા॰ઈ, *adj.* [See દરિયો.] Relating to the sea; marine. 2. Living in the sea.

Id. દરિયાઈ લુગડું A kind of silk-cloth brought over the sea, particularly from China.

દરિયાફ,
દરિયાફ્ત, } *s. m.* [P. *fr.* दरयाफ़तन to understand, to comprehend.] Reflection; consideration; thinking over.

દરિયાવ, Pers. form of **દરિયો.**

દરિયો, *s. m.* [P. दरयाव.] The sea; the ocean.

Id. દરિયા ખેડવા—સેવવા To make a voyage. 2. To carry on trade with a foreign country beyond the seas. દરિયા જેવડું પેટ Noble-minded; magnanimous. 2. Merciful; forgiving. 3. Liberal; generous. દરિયામાં ડુબકી A great undertaking. દરિયામાં ડુબવું To be surrounded by difficulties and misfortunes. 2. To commit a wicked deed; to succumb to allurements, or to one's misfortunes. દરિયો ઓળંગવો Lit. To cross the ocean. 2. To be successful in a great undertaking.

Prov. દરિયા કે દરબાર (એ પૈસો મેળવવાનાં સાધન) A man can make his fortune either at the court of a king, or in trade over the seas. દરિયામાં રહેવું, ને મગર સાથે વેર It is hard to live in Rome, and to fight with the Pope.

દરી, *s. f.* [S. *fr.* दॄ to tear.] A cave. 2. A valley.

સોવત હો મુચુકંદ દરીમેં, વહાં હરિ આયે;
વાહિ ઉડાય પીતામ્બર, આપ અદરશના પાયે.
—**દયારામ.**

દરી-ખાન, *s. m.* [See દર a hole, an abode + ખાન a chief.] The abode of a chief; a mansion.

દરબાર દરીખાન ઘેરે, અદકી અટારી હેરે;
ગોખ જોખ ફેરફેરે, વદ્યો સબ લોકમેં.—**સામળભટ.**

દરેક, Same as **દર-એક.**

દ-રેડ॰વું, *v. t.* [See દર a hole + રેડ॰વું to pour.] To sow in rows.

દરેડો, *s. m.* [See દડ-દડ.] A stream; a current.

દરેસ. *s. m.* [Eng. Dress.] A dress; the uniform. 2. The dress of uniform of a police constable, or of a soldier in a regular army.

દરો,
દરો॰ઈ, } Same as **દૂર્વા.**

દરોગો, *s.m.* [P. दारोगह a superintendent.] A superintendent; an inspector; an overseer. 2. The head of an office.

દરોડો, *s. m.* [See P. દર in + વાટ way; or દ્રોડ॰વું, દોડ॰વું, to run *fr.* S. द्रु to run.] An attack by a band of robbers; a highway robbery.

Id. દરોડો પાડવો To commit a highway robbery. 2. To attack and plunder (by a band of robbers). 3. To interrupt.

દરો-બસ્ત, *adj.* [P. दर. अन्दर = S. अन्तर् in+P. बस्त bound *fr.* बस्तन् =S. बन्ध् to bind.] All without exception; complete; entire; whole.

દર્દ. Same as **દરદ.**

દર્દુર, *s. m.* [S. Imit.] A frog.

દર્પ, *s.m.*[S. *fr.* दृप् to be proud.] Pride; arrogance. 2. Boldness; reckless ardour.

સમજી સુગન શાન્ત, દાટ્યો દર્પ દર્પ તો.—**વલ્લભ.**

દર્પ॰ણ, *s. n. f.* [S. *fr.* दृप् to be proud, to shine.] A mirror; a looking-glass. 2. That which gives a true representation.

દર્પ-હર, *adj.* [S. See દર્પ+હર॰વું.] Humiliating; putting to shame; lowering the pride of.

જેની અતિશી કુસુમ સરીખી, કાન્તી છે સાક્ષાત્,
એવા કોટી દર્પ-હર કંદ્રપ, શોભશાથી જગન્તાત.
—**દયારામ.**

દર્ભ, *s. m.* [S. *fr.* दृभ् to fasten.] A kind of grass esteemed sacred, and used in re-

ligious rites by Hindūs.

Id. દર્ભ આપવો To perform religious rites for the benefit of the deceased relatives. તે દર્ભની સળી સરખી પામ્યો નહિ He died without the necessary religious ceremonies being performed just before his death for the benefit of his soul.2.He died an accidental death. તે દર્ભની પથારી પર-દર્ભની શય્યા પર છે He is on his death-bed.

દર્શ·ક, *adj.* [S. *fr* દૃશ્ to see.] That shows or points out. 2. *s. m.* The index of the power of a quantity (in Math.).

દર્શ·ન, *s. n.* Sight; seeing; looking. 2. Showing. 3. Aspect; appearance. 4. A dream; a vision. 5. Visiting an idol or a sacred shrine;worshipping in the presence of an image. 6. A common term for the six schools of Hindū philosophy.

Prov. નામ મોટાં ને દર્શન ખોટાં Great indeed, but rogues: Clean clothes and empty pockets.

દર્શની, } **દર્શ·નિક,** } *adj.* Visible; prominent; striking to the eye. 2.Payable at sight (of a hunḍī, an order for payment on a bank, firm, &c.).

દર્શ·નીય, *adj.* Fit to be seen.2. Visible; prominent; striking to the eye.

દર્શિ·ત, *adj.* Visible; conspicuous. 2. Shining; splendid.

દર્શિત બહાર અરપે, પરસોખ્યસોને.—**ગીત-ગોવિન્દ.**

દર્શા·વ·વું, *v. t.* To show. 2. To hint; to suggest.

દર્શી, *adj.* [Used at the end of a compound.] Seeing. 2. Showing; indicating; implying. 3. Meaning.

Id. દીર્ઘ-દર્શી, દૂર-દર્શી, Far-sighted.

દલ, *s. n.* [S.] A leaf. 2. A petal of a flower. 3. A half.4.An army.5.Thickness; density; depth of substance.

દલ, (Used in poetry)Same as **દિલ** The body.

દલ-ગિર, Same as **દિલ-ગિર.**

દલ-ગિરી, Same as **દિલ-ગિરી.**

દલ·ડું, Dim. of **દલ, દિલ.**

દલા·ડ·વું, *v. t.* To enliven;to encourage; to cheer; to solace,

દલાલ, *s. m.* [Ar. *fr.* દલ્લ to argue, to remonstrate.] A broker.

Prov. દલાલને દેવાળું નહિ A beggar will never be a bankrupt.

દલાલી, *s. f.* The business or occupation of a broker. Brokerage.

દલાલું, *s. n.* The business of a broker (used in contempt). 2. The business of a go-between.

દલાસો, Same as **દિલાસો.**

દલીલ, *s. f.* [Ar. *fr.* દલ્લ to argue.] An argument; a plea.

Id. દલીલ આપવી-બતાવવી-કરવી To give as a plea; to argue a cause.

દલ્લો, Same as **ડલ્લો.**

દવ, *s. m.* [S.] A forest-conflagration.

Id. દવ બળવો-લાગવો-ફરવો To burn (of a forest conflagration).2.To be thrown into distress or misfortune. દવ લગાડવો To set a forest on fire. દવ બાળવો To raise quarrels or disagreement.

દવલું, *adj.* [S. દુસ્ , દુ, દુર્ ill, evil,+વહાલું dear. Or See દોહેલું painful.]Not dear;being under disfavour; hated.

દવા, *s. f.* [P] A medicine. a physic; a drug.

Id. દવા કરવી To treat (a patient with medicines); to nurse a patient.

દવા, Same as **દુવા.**

Id. દવા માગવી To ask for a blessing. દવા દેવી To give a blessing.

દ-વા, *s. f.* [S. દુસ્ , દુ, દુર્ ill, evil+વા wind air.] Lit. Unhealthy atmosphere. Hence, 2. An epidemic disease.

અરે અરિ-ગણ મધ્ય, હણી હાંખે દવાને.—**વલ્લભ.**

દવાઈ, Same as **દવા** A medicine.

દવાઈ, Same as **દુવાઈ, દુવા,** A blessing.

દવા-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું] A medical dispensary; a hospital.

દવા·ડ, Same as **દવ** A forest on fire.

દવાત, Same as **દુવાત.**

દવા-દરી, Same as **દા-દરી.**

દવા-દારૂ, *s. m.* [See દવા+દારૂ.] A general

term for medicines 2. Medical treatment.

દવે, *s. m.* [See द्वि two+વેદ.] A Brāhman who has studied two of the four Vedas.2. A surname among Brāhmans.

દશ, Classical form of **દસ** Ten.

દશ.ક, Sk. form of દસ.કો,

દશ-કંધ, *adj.* [+S. कंधरा the neck.] Having ten necks. 2. *s.m.* A name of Rāvana, the king of Ceylon, who had ten necks.

દશ-ગ્રંથ, *s. m. pl.* [+ગ્રંથ.] The ten books of the Rig-veda (ઋગ્વેદ).

દશ-દિશા, *s. f. pl.* [+ દિશા.] The ten regions or quarters. 2. *adv.* Everywhere; towards every quarter of the heavens.

દશ.ધા, *adv.* [S. *fr.* + S. धा suffix showing manner.] In ten ways.

દશ.ન, *s.m.* [S. *fr.* दश् ડંખ.વું, to bite.]A tooth.

કનક સરીખી કાન્તિ ઝળકે, દશન હીરા જ્યોત.

—**વીરજી.**

દશ.મ, Classical form of **દસ.મ** Tenth.

દશમી, *s. f.* The tenth day of a lunar fortnight. 2. A cake made with milk or fruit-juice instead of water.2.Food which a person may eat without putting on a silken cloth.

દશ.મું, *adj.* Tenth. 2. *s. n.* A ceremony performed on the tenth day after the death of a person.

દશ-મૂળ, *s. n. pl.* [+મૂળ.] The roots of ten particular trees and plants, used as a medicine.

દશ-મોટ, *adj.* [See દિશા+મૂઢ. *Cf.* દિઙ્.મૂઢ.] Unable to tell the quarters or directions. 2. Bewildered.

દશાંશ, *s. m.* [+અંશ.] The tenth part. 2. Decimal Fractions (Arith.).

દશા, *s. f.* [S.] State; condition. 2. The aspect or configuration of the planets considered as influencing the fortunes of a person. 3. The evil influence of planets.

Id. અંતર્દશા The influence of a minor planet on the fortunes of a man. મહાદશા The influence of a predominant planet.દશા બેસવીTo be under the influence of a planet. દશા ઉઠવી–ઉતરવી To expire, to be at an end (of the influence of a planet). બીજી દશા થવી To be in quite a different or contrary state; to be changed.

એવું સુણી દશા દીઠી બીજી,આ દયાના પ્રીતમ ઉપર રીઝી.

—**દયારામ.**

દશા, *s. f.* [S.] The loose threads at the ends of a garment.

દશા, *s. f.*Same as **દશ.મું** The ceremony performed on the tenth day after death.

દશા, *adj.* [See દશ.]Showing particular sections of castes, as distinguished from વીસા (See વીસ), *e. g*, દશા લાડ, વીસા લાડ.

દશાવતાર, *s. m. pl.* [See દશ + અવતાર.] The ten incarnations of Viṣṇu;these are:– મત્સ્ય, કૂર્મ, વરાહ, નૃસિંહ, વામન, પરશુરામ, રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ and કલ્કિ.

દશા-વીશી,*s.f.* [See દશ ten+વીશ twenty.] Rise and fall; ups and downs of fortune.

દશી, Same as **દશા** State.

એક આદાશિશી કેરે રોગે, એક આ દશી પામી ભોગે;
એક આ દશી કૃષ્ણ ભુજંગ,એકાદશીએ જન્મ્યો રણજંગ.

—**દ્વારકા.**

દશી, Past tense, Fem. gender, of **દસ.વું** To bite.

દશી, *s. f.* [S. दशा] Loose threads at the end of a garment.

દ્વાદશી ચીરે ચુંથાય, દ્વાદશી પેરે હું થી થાય !
દ્વાદશી પણ બલ્યા રાધા, દ્વાદશીએ લીધી બાધા.

—**દ્વારકો.**

દશૈ.યાં ચર.વાં, *v. i.* [See દશ+ચર.વુંto eat.] To enjoy the feasts given to the bride in her father-in-low's house, and to the bridegroom in his father-in-low's house, for a few days after the marriage.

દશૈ.યાં ચાર.વાં, } *v. t.* [+ ચાર.વું to feed,
દશૈ.યાં દે.વાં, } દે.વું to give.] To give a feast to the bride &c. &c.

દશ્શેરી, *s. f.* } [+ શેર.] A weight or
દશ્શેરો, *s. m.* } measure of ten pounds.

દસ, *adj.* [S. दश.] Ten; (10).

દસ-ઉઠ.ણુ, *s. n.* [+ઉઠ.વું.] The purifying process; through which a woman goes on

the tenth day after her delivery.

દસકત, *s. m.* [P. दस्त the hand + Ar. खत+ a writing.] Handwriting. 2. An autograph; a signature; an attestation.

દસ-કો, *s. m.* [S. दश-क *fr.* દસ, દશ, + S. क suffix showing a group.] A group of ten; a decade.

દસ-કોઈ, *s. f.* [See દસ + કોશ, કોશ, two miles.] The land included within a radius of 10 kos (or 15 miles) from the capital.

દસ-મ, *s. f.* [S. दश-मी *fr.* दश-म tenth *fr.* S. दश, દસ, ten.] The tenth day of a lunar fortnight.

દસ-મું, Same as **દશ-મું.**

દસ-રા, *s. f.* [S. दशाहरा *fr.* दश ten + अहन् a day.] The tenth day of આશ્વિન (Oct.-Nov.), being the day on which Rāma marched against Rāvana. 2. The tenth day of the first fortnight of જેઠ (June-July), being the day on which the Ganges came down to the earth from Heaven.

Id. દસરાનો પાડો મારવો To claim to have accomplished a very great work, when in fact the work was worth no praise.

Prov. દસરાને દહાડે ઘોડું નહિ દોડે, તો ક્યારે દોડશે ? One must have a return for the money one has spent.

દસા, Same as **દશા** Opp. to **વીસા.**

દસી, } *s. f.* [See દસ, દશ.] A period of
દશી, } ten years.

દસી, } Same as **દશા** Loose ends
દસી-આટ, } of threads, &c.

દસી-વીસી, } *s. f.* [See દશ+વીસ.] Prosperi-
દશી-વીશી, } ty and adversity; ups and downs; rise and fall. 2. A difference.

દસું-દ, *s. f.* [See દસ ten.] A tenth part.

Id. પાપની દસુંદ A tenth part of a sin, being the share of those who see the sinner do it and do not stop him. 2. A tenth part of the annual sum allotted to charities; a tithe. 3. An annuity.

દસુંદી, } *s. m.* He who claims a part in
દસોંદી, } the produce of the fields or of the rent. 2. A bard, who has a claim to a part, &c.

રૂડા દસુંદી રખિયણ તણા, સિરદાર નામ શુભ સેવ.
—**સામળભટ.**

દસો-રા, Same as **દસ-રા.**

દસ્કત, Same as **દસ-કત.**

દસ્કત-શિક્ષ-ક, *s. m.* [+શિક્ષ-ક.] A teacher or instructor of handwriting.

દસ્ત, *s. m.* [P.] The hand. 2. Power; authority; right. 3. An assessment or tax.

એક તને આપું અનુપમ વસ્ત, નથી જેની ઉપર કોઇનો દસ્ત.
—**દયારામ.**

4. A purge; a motion; stool.

Id. દસ્ત આવવો-ઉતરવો-થવો To go to stool.

દસ્તાન, *s. n.* [See દસ્ત a motion.] Menstrual discharge.

દસ્ત-ગિર, *s. m. fr.* દસ્ત hand + P. गिरफ्तन *fr.* S. गृह्, गृभ, गर्भ, to hold. (*Cf.* બાંધ-વર.) A patron; a protector.

દસ્ત-રાજી, *s. f.* [P. રાજી willing.] A trespass.

દસ્તાના, *s. m. pl.* [See દસ્ત hand + P. आना like.] Gloves.

દસ્તાવેજ, *s. m.* [P. *fr.* + અવેજ valuable property.] A note of hand; a title-deed; a bond. 2. A signature; an original writing. 3. A document.

Id. દસ્તાવેજ કરવો-કરી આપવો-લખી આપવો To write a document.

દસ્તાવેજી, *adj.* Documentary (of evidence).

દસ્તુર, *s. m.* [Pehl. दस्तोबर *fr.* દસ્ત hand +बुर्दन to carry.] A Pārsi highpriest.

દસ્તુર, *s. m.* [Ar.] Usage; a custom; long continued practice. 3. A rule; a regulation; a statute; a law. 4. An assessment; a tax.

દસ્તુરી, *s. f.* [See દસ્તુર Pehlvi.] The office of દસ્તુર (a Pārsī highpriest).

દસ્તુરી, *s. f.* [See દસ્તુર usage.] Fee; a cutomary appropriation or exaction. 2. An allowance; a payment claimed by persons in office; a bonus; a reward.

દસ્તો, *s. m.* [See દસ્ત.] A handle. 2. A pestle. 3. A quire of paper.

દસ્સેમ, Same as **દસ-મ.**

દહ•ન, *s. n.* [S. *fr.* दह to burn.] Burning; combustion. 2. Cremation of the dead.

દહ•ન-ક્રિયા, *s. f.* [+ ક્રિયા.] The religious ceremony with which a dead body is burnt.

દહ•વું, *v. t.* To burn.

દહાડા-વાળી, *adj. f.* [See દહાડો a day + વાળું, વાળી, having.] Being in the family way; pregnant (of a woman).

દહાડી, *s. f.* Daily wages.

દહાડી, *adv.* [Used for દહાડે Loc. of દહાડો.] In the day; during the day.

Id. આખો દહાડી During the whole day. 2. Very often.

Prov. દહાડીનું લાગ્યું, ને ભવનું ભાગ્યું A constant and inseparable alliance.

દહા•ડો, *s. m.* [S. दिवस *fr.* दिव to shine + ડો dim.] A day.

Id. દહાડો આવવો To arrive (of a day). દહાડો ઉગવોTo rise (of the sun).2.To be prosperous. એનો તો દહાડોજ આવી રહ્યા છે-ફ્ડ્યા છે The day of his reckoning has arrived; he is doomed to be ruined. દહાડો ચઢવો To rise; to go up; to advance (of the day, the sun). 2. To be pregnant (of a woman). ચઢતો દહાડો Time of rise or prosperity. આજ કાલ એનો દહાડો ઘેર છે He is prosperous. દહાડો કરવો To peform the obsequies. દહાડા રહેવા To be in a family way; to be pregnant. દહાડા પોહોંચે છેThe appointed time is yet at a distance. દહાડા પોહોંચી રહ્યા છે The appointed time has arrived. સારો-રૂડો દહાડો An auspicious day or occasion. એનો તો દહાડોજ વાંકો છે It is the time of his decline: everything goes wrong with him. એનો દહાડો વળ્યા છે There is a change for the better in his fortune. દહાડે દહાડે From day to day; as days pass; as time goes. એને (સ્રીને) સારો દહાડો આવ્યો ન હતો She had not had a child. દહાડો-પાણીFuneral rites. દહાડા નાખવા-ગાળવા-કાઢવા To pass (of days).

પાંડવે દહાડા નાખ્યા કોઈ, દુઃશાસને પાંચાળી વગોઈ.
—વલ્લભ.

2. To pass one's time in idleness. દહાડા ભરાઈ જવા-ચુકવા To have come near the end (of a period of time). દહાડા ભાગવા To pass one's time in idleness. 2. To deduct a certain number of days from the number of days served. દહાડા લેવા To pass time in dificulty. દહાડાની ચાલ The daily motions of planets, &c. દહાડાવાળીPregnant(of a woman). દહાડે લાગવું (also ઠાળે લાગવું) To obtain an occupation. દહાડો ઉઘડવો-ફરવો To be prosperous. દહાડો ખેંચવો To fast during a day. દહાડો વટવો To pass more days than the appointed period. દહાડો શિકંદર થવો To be fortunate.

Prov. દહાડે ડોબાં ચારે, ને રાતે હીરા-પારખુ A stupid man can never know his proper time.

દહીં, *s. n.* [S. દધિ.] Curds; coagulated sour milk; curdled milk.

Id. દહીં મૂકીને ચાટવું To preserve even a worthless or useless thing. દહીંનો ઘોડો A game for children, also called **એણુ-ગેણુ**. 2. The child who has lost the game of **એણુ-ગેણુ**.

Prov. દહીંમાં ને દુધમાં Time-serving.

દહીં•નો ઘોડો, Same as **ડાહીં•નો ઘોડો**.

દહીંતરું, **દહીંથરું**, *s. n.* [Hem. Des. दहित्थरं, दहित्थारं, *fr.* S. दधि-मरः, दधि-सारम्. fresh butter.] A kind of sweet cake.

દહીં-વડું, *s. n.* [See દહીં+વડું.] A kind of cake dipped in curds.

દળ, *s. n.* [S. दल.] An army; a force; a corps; a division of an army; a troop.

Id. હય•દળ An army of horses; cavalry. ગજ-દળ An army of elephants.

દળ. *s. n.* The substance; the real and solid matter; the pulp; the pith; the kernel. 3. Flesh; marrow. 4. The thickness or depth of substance.

Id. પાટિયાનું દળ The thickness of a plank. ટોપરાનું દળ The thickness of a kernel.

પાછળ શત્રુનું દળ દીઠું આવતું, ઉભા રહ્યા તેણે ઠામ,
જો જો ઓલો રૂકમણી નાથની. —દયારામ.

દળ, *s. m.* [See દળ•વું.] Flour fried and mixed with sugar.

દળ, Same as **દલ** A leaf.

દળ•ણું. *s. n.* [See દળ•વું.] Corn prepared

for grinding; grist.

Id. દળણું દળવું To drudge. 2. To do hard work; to work hard.

દળદર, Same as **દરિદ્ર** Poverty.

Prov. દળદર ગયું, ને દાથરી આવીPenny wise and pound foolish.

દળ-દાર, *adj.*[See દળ thickness, kernel, +P.દાર having.] Thick; substantial; solid; pulpy; full.

દળદ્રી, Same as **દરિદ્રી.**

દળ-વા-દળ, *s.n.* [See દળ army + વાદળ a cloud.] A storm.2. An army on march.

દળ-વું, *v. t.* [S. दल to split, to cleave.] To grind. 2. To crush.

કર-કમળ નખ કંટક વરી,
અભિયાળો કીટ હિરણ્યકશિપુ દળી વાળ્યો.
—ગીત-ગોવિન્દ.

Id. દળણું દળવું Lit. To grind corn.Hence, 2. To work hard for wages received; to drudge. દળ્યાને દળવું An unnecessary repetition. દળ્યાનું દળામણ Wages got for hard work done.

Prov. દળી દળીને કુલડીમાં વાળ્યું To have nothing but one's labour for one's pains.

દળા-ઈ, *s. f.*
દળા-મણ,*s.n.*
દળા-મણી,*s.f.*
} The cost of grinding; money paid for grinding.2. The quantity of corn ground.

દળાસું, Same as **દલાસું, દદાસું.**

દળા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of દળ-વું.] To ask to grind; to get ground. 2.To ask to do a tedious hard work.

દળા-વું,*v.i.*[Pass.of દળ-વું.]To be ground. 2. To be crushed.

દળે-લું, *adj. past part.* Ground. 2. *s. n.* The result obtained by grinding or crushing.

Id. દળેલું દળવું, *Cf.* S. पिष्ट-पेषणम्, Lit.Grinding what has been once ground. Hence, 2. Repetition.

દાંડ, *adj.* [See દંડ.] Rude; violent. 2. Overbearing; unyielding.3.Heedless; careless.4.Unmarried (of a man).

દાંડિ-યો, *s.m.*[See દંડ. See ડાંડિયો.] A stick;a thick and short piece of stick. 2. A watchman who goes the rounds at night beating a drum with a stick. 3.An unmarried man. 4. A rogue.

Id. દાંડિયે રમવું To play a dance with sticks in hand. દાંડયા ટોળું A company or gang of rogues.

દાંડી,*s.f.*[See ડાંડી.]A stick for hanging clothes on. 2. The beam of a balance. 3. A proclamation. 3. A lighthouse. 4. A kind of drum.

Id. નાકની દાંડી The length or ridge of the nose.

દાંડો, *s.m.*[See ડાંડો.] A thick stick. 2. A handle. 3. A pestle. 4. The pole of a palanquin. 5. The backbone. 6. The stick of an umbrella of a fan.

Id. દાંડો હલાવવો Lit. To move a staff or handle. Hence, 2. To pose as the leader of an assembly; to show off one's superiority by interfering with others' business. એને તો વૈમાનનો દાંડો મળવાનો છે (Ironically) He will be carried into heaven in a celestial chariot. Hence,2. He thinks, it will be his salvation;he looks upon it as a great reward,which it really is not. રેતીનો દાંડો A ridge of sand. દાંડો પકડવો-ઝાલવો To obstinately stick to a useless support.

દાંત, See **દાન્ત.**

દાંત, *s.m.* [S. दन्त=L. *dens, dentis.*] A tooth. 2. The tooth of a comb, rake, saw, &c. 3. Spite; grudge; malice.

Id. દાંત આવવા-ફુટવા To be teething (of an infant). 2. To become a little bolder in speech (said of a shy person). 3.To show the teeth;to laugh. દાંત ખરવા-પડવા To fall off (of the teeth). દાંત કકડાવવા To gnash the teeth;to be crest-fallen.દાંત કરડવાTo give up a bussiness owing to a defeat.2.To feel a sense of shame. દાંત કાઢવા-દેખાડવા To laugh. દાંત તોડી પાડવા-ભાગી નાખવા To knock out one's teeth (said as a threat). દાંત પિસવા To be very angry. દાંત બેસાડવા To set artificial teeth in place of the natural ones. દાંત મઢાવવા To decorate the teeth

with chips of gold. દાંતે તરણું લેવું To be greatly distressed; to be pushed to an extremity; to resort to the last remedy. દાંત ઉઠવા-બેસવા To leave marks of the teeth (in biting). દાંત કકડવા To gnash the teeth (through a shivering fit). દાંત ડિટિયારો કરવો To express one's anger by gnashing the teeth. પેટમાં દાંત હોવા To secretly bear a grudge against. દાંતમાં છેડો ઘાલવો To bite the end of a garment (through modesty). દાંતે ચઢવું To be the subject of a public scandal. દાંતે મેલ આવવો To be rich.

Prov. એના પેટમાં દાંત છે He cherishes malice; He is eager for revenge.

દાંત-ડું, } *adj.* [See दन्तुर. See દાંત. Or S.
દાંત-વું, }
दात. an instrument of cutting *fr.* दे to cut. *Cf.* દાતર-ડું.] Having long or projecting teeth.

દાંતિ-યાં, *s. n. pl.* New sprouts on old stalks left after the harvest is reaped. 2. Plural of **દાંતિ-યું.**

Id. દાંતિયાં કરવા See Id. દાંત કકડાવવા under **દાંત.**

દાંતિ-યું, *s. n.* Showing the teeth. 2. Making mouths. 3. Speaking. (by a weak person) in anger with an effort of strength.

દાંતિયો, *s.m.* A semicircular comb.

દાંતી, *s.f.* A wedge inserted to shorten the distance between the teeth of a comb. 2. A kind of amulet tied round the neck of a child. 3. A crack in a gold or silver ornament.

દાંતો, *s. m.* A tooth; a cog. 2. An indentation. 3. A kind of rake or harrow. 4. Malice; grudge; secret enmity.

Id. દાંતો રાખવો To entertain secret enmity. દાંતા પુરવા To fill up inequalities. 2. To fill the joints of bricks with mortar, and smooth them with the point of a trowel; to point.

ઘરડાંનું કહેવત તે સાચું, જે વધતા દાંતા તે ઘાસશે.
—**સામળભટ.**

દાંદડ, *s.n.* [See દાદર ringworm.] Roughness of the skin caused by a swelling of the flesh.

દાંબો, *s.m.* A king or vegetable.

દા, Same as **દાવ** A game.

શાન્ત કરે વદી વેણ, દા ન પડે પાધરા.—**વલ્લભ.**

દાઈ, *s.f.* [P. दायह *fr.* S. धात्री a nurse *fr.* धापय् to suckle *fr.* धे to suck.] A wet-nurse. 2. A midwife; an accoucheur.

Prov. દાઈના આગળ પેટ છુપાવવું False modesty.

દા-ઈ, } *adj.* [S. दायिन्, दात्री, a giver *fr.*
દાયી, }
दा to give.] That gives, bestows, confers, yields, or renders, *e. g.,* **દુઃખ-દાઈ, દુઃખ-દાયી.**

દાઈ-એણ, Same as **દાઈ** A mid-wife.

દાઈ-દુશ્મન, *s.m.* [S. दायाद an heir *fr.* दाय a share in ancestral property *fr.* दा to give + आ-दा to take *fr.* आ up to + दा to give, + **દુશ્મન.** Or see દાવો a claim, a grudge, + દુશ્મન.] Lit. A co-heir and enemy. Hence, 2. An enemy from any cause.

દાઉદી, *s.f.* Same as **ગુલ-દાવરી** A kind of flower.

દાક્ષાયણી, *s. f.* [S.] Any one of the 27 lunar mansions.

દાક્તર, Same as **ડાક્ટર.**

દાક્તરી, Same as **ડાક્ટરી.**

દાખલ, *adj.* [Ar. दख़ल he admitted or entered.] Admitted; arrived at; reached; entered. 2. Included in; comprised in; contained in. 3. *prep.* At; as good as; all one as; serving in the place of; for; equally; answering to; like; same.

Id. દાખલ થવું To be admitted; to get access to. દાખલ કરવું To admit; to enter; to insert.

દાખલો, *s.m.* Entrance; admission.

Id. દાખલો ખાવો-લાગવો To be entered or admitted. 2 To be accomplished.

દાખલો, *s. m.* A simile; an illustration. 2. An example; an instance; a proof. 3. Experience; personal observation. 4. Grounds; reasoning; a plea; an argument. 5. The evidence of records. 6. A permit; a passport; a written permission.

Id. દાખલો આપવો-દેવો To make a simile.

2. To furnish with written evidence. 3. To give a passport. દાખલો દેવો-બેસાડવો To set an example; to inflict an exemplary punishment. દાખલો મળવો To get evidence. દાખલો કરવો-ગણવો To work a sum in Arithmetic or Algebra. દાખલો લેવો To adopt as a rule of conduct.

દાખ-વ-વું, *v. t.* [Dh. Des. दक्खविय *fr.* S. दर्शितम or दक्षायितम् shown *fr.* S. दृश् to show *fr.* दृश् to see.] To show; to exhibit; to point out. 2. To bring to notice. 3. To illustrate; to explain. 4. To take effect.

દાખ-વું, (Used in poetry). Same as દાખ-વ-વું.

એક-પત્ની શ્રીરામ દિલે પોતાને દાખી;
સત્યવંતી સીતાય રીત ધણી રૂડી રાખી.
—**સામળભટ.**

તારા ઘરમાં છાનો રાખ, ઉતાવળી ડેકાણું દાખ.
—**સામળભટ.**

રૂપવંતો ને ગુણવંતો, ને એવો કોઈ હુંને દાખું જે.
—**દયારામ.**

દાગળી, *s. f.* [See ડાગળી.] A patch. 2. Intellect.

Id. દાગળી ખસવી–ચસકવી To lose one's intellect; to have a fit of insanity.

દાગિના, *s.m.* An article; a package. 2. A piece; a bundle. 3. Any valuable article. 4. An ornment.

દાધ, *s.m.* [S. *fr.* दह to burn.] Burning. 2. Cauterization.

દાઝ, *s.f.* [S. दाह, दग्ध, *fr.* दह to burn.] Burning. 2. Strong sympathy; strong interest; pity. 3. Anger; spite; malice; rancour; spleen.

Id. દાઝ ચઢવી–આવવી To be angry; to have spite or ill feeling towards. દાઝે બળવું To have a grudge. દાઝ ઓળવવી–કાઢવી To have one's revenge gratified. દાઝ લાવવી–આવી–ધરાવવી To have pity on.

દાઝ-ણું, *s. n.* Burning.

દાઝવું, *v. i* To be burnt or scalded. 2. To feel pity for; to sympathise with.

જો તમો દુઃખ હમારે દાઝો તો, પગ ધરજો આ પંથે.
—**દયારામ.**

Id. દિલ–દિલમાં દાઝવું To feel pity for.

Prov. દાઝયા ઉપર ડામ To apply salt to a wound. 2. Woe to the vanquished. 3. To add insult to injury.

દાઝી-લું, *adj.* Malicious; spiteful.

દાટ, Same as ડાટ.

દાટ, *adj.* Thick; dense. 2. *s. f.* A crowd; a crowded; state.

Id. જાડું દાટ Very thick.

સુંવાળા હરિશો ઝીણા જાડ થયા, હરિ-નાદ ભામે કર્યાં દાટમાં.
—**પ્રેમાનંદ.**

દાટ-વું, *v.t.* [Hem. Des. दट्ठ, दड्ढ *fr.* S. दष्ट stung *fr.* दंश् ડંખ-વું, to sting.] To bury; to inter. 2. To hide; to conceal. 3. To put out of remembrance; to forget.

દાટી, *s.f.* A crowd; a throng. 2. A pressed or crowded state.

Id. પૈસે–પૈસાથી–દાટી દેવો To make a gift of a large amount of money. ઉપકારથી દાટી દેવું To confer great and many obligation on.

દાટો, *s. m.* [See દાટ-વું. See ડટ્ટો, ડટ્ટો.] A plug; a cork; a bung; a spigot; a stopple.

દાડમ, }
દાડિમ, } *s.n.* [S. दाडम, दाडिम.] A pomegranate.

દાઢ, *s.f.* [S. दाढा corrup. of दंष्ट्रा *fr.* दंश् to bite.] A molar tooth; a grinder; a jaw.

Id. દાઢ આવવી To have the jaws swollen. દાઢે લાગવું–વળગવું To get a taste for. દાઢમાં લેવું–રાખવું–ઘાલવું To bear malice; to work for the gratification of a grudge. દાઢ ઘલચાવી–સળકવી–પેંધવી To have a desire for; *Cf.* Eng. " the mouth waters."

દાઢિ-યો, *s.m.* [See દહાડિયો] A labourer paid by the day.

દાઢી, *s.f.* [S. दाढिका See દાઢ.] The beard. 2. The chin.

Id. દાઢી રાખવી To have a beard. દાઢી મૂછો ઉતરાવવી–મુંડાવવી To get the beard and mustache shaved off; as an act of purification during a time of mourning. દાઢીમાં હાથ ઘાલવા To solicit humbly.

Prov. દાઢીના દોઢ સો, ને ચોટલીના ચાર સો Every rogue is at length out-rogued. દાઢીની દાઢી ને સાવરણીની સાવરણી Killing two birds with one stone.

દાઢું, *s.n.* The unshaved beard (used in contempt).

દા-ણુ, *s. n.* [See દા-ન] A road-cess; a transit duty.

Id. દાણ લેવું To collect a road-cess or transit duty. દાણ આપવું-ભરવું To pay a road-cess or transit duty.

Prov. દાણ, ભાડું, ને દક્ષણા, એનો ઉધારો નહિ A toll-tax, carriage fare, and charity should be paid in cash.

દાણ-દાર, Same as દાણી A road-cess collector.

દાણા, *s.m.* Plural of દાણો grains.

દાણા-દાર, *adj.* [+P. दार् keeper *fr.* दाश्तन्= S. धृ, धार्, to keep.] Containing grain. 2. Granulous. 3. Having a rough surface.

દાણા-દુણી, *s. f. pl.* [+ દુણી a redup. of દાણા.] Food-grains or corn of various kinds.

દાણા-પીઠ, *s.f.n.*[+પીઠું.] A grain market.

દાણિ-યું, *s n.* A necklace of glass-beads. 2. A mixture of different kinds of corn.

દાણી, *s. m.* [See દાણ.] A road-cess collector. 2.*adj.*Having a right to collect a tax.

દાણો, *s. m.* [P. दानेह् = S. धान्य corn.] A grain. 2. A single grain of corn; a single pearl or bead; a pomegranate-pip. 3. A knot or roughness upon a smooth surface. 4. A piece; a single article. 5. A lump of cochineal. 6.A square division of the coating of the custard apple.

Id. દાણો પાડવો *Lit.* To throw grains or rice. 2. To remarry a widow. દાણો ચાંપી જોવો To make an experiment. દાણા ઉતારવા-વાળવા To wave a handful of grain round the head of a person possessed by an evil spirit. દાણા જોવડાવવા-દેખાડવા To get such grains examined by a sorcerer.

દાણો-દુણી, *s.m.* [+ દુણી redup.] Different kinds of corn.

દાણો-પાણી, *s. n.* [+ પાણી. *Cf.* અંજળ.] Bread and water. 2. Livelihood; maintenance; means of subsistence; the means of earning a livelihood. 3. Fate; destiny.

દાણો-પાણી ત્યાં જઇશું, સુખીયા કે દુઃખિયા થઈશું.
—સામળભટ.

દાતણ, *s. n.* [S. दन्त-धावन washing the teeth *fr.* દાંત+ધોવું.] Cleansing the teeth. 2. A tooth-brush; a stick used as a tooth-brush.

Id. દાતણ કરવું To clean the teeth and wash the face in the morning.

Prov. દાતણ વેચે દળદર ન જાય Long boasting shares no bread.

દાતણ-પાણી, *s. n.* [+ પાણી.] Cleansing the teeth and washing the face in the morning.

દાતણિ-યો, *s. m.* A seller of sticks used as tooth-brushes.

દાતર-ડી, *s. f.* A small દાતરડું.

દાતર-ડું, *s. n.* [See દાતરૂં.] A scythe.

દાતર-ડું, *s. n.* [See દાતણ.] A fibrous stick used to brush the teeth with.

Id. દાતરડું ને બંધિયા Lit. He has nothing but a scythe to cut grass and wisps to bind the bundles. 2. He is vary poor.

દા-તા, **દાતા-ર,** **દાતારી,** *s. m.* [S. दा-तृ, दा-ता, दा-तारः, a giver *fr.* दा=L. *Do* to give.] That gives, grants, or bestows; a donor. 2. *adj.* Generous; liberal; charitable; munificent; benevolent.

Prov. દાતાર કરતાં સુમ ભલો, કે ઝટ ઉત્તર દે It is kindness at once to refuse what you have no intention of granting. દાતારી દાન દે, ત્યાં અનાડી આડા પડે=દાતારી દાન દે, ને ભંડારી પેટ કુટે The wine is the master's, but the goodness of it is the butler's. દાતાર ને સુમનો એક વરો A charitable man and a miser have to spend an equal amount in the end.

દાતાર દાતાર સો મર ગયે, રહે ગયે મખ્ખીચૂસ;
લેના દેના ખેરસલ્લા, ઓર લડનેમેં મજબૂત.—ભાષા.

(I don't see liberal men here; there are here misers alone, who would give nothing but a severe scolding when asked to give.)

દા-થરી, *s. f.* An earthen plate.

દા-થરિ-યું, *s. n.* An earthen pot.

દા-થરો, *s. m.* [Hem. Des. दत्थरो =S. हस्तशाटकः a hand-kerchief. *Cf.* P. दस्तर *fr.* दस्त् the hand.]A layer of grass or leaves placed within a pot below an article to be cooked. 2. A crammed mouth and puffed cheeks,

દાદ, *s. f.* [P. *fr.* दादन्=S. दा, दद्, to give.] Justice;equity;the redress of a grievance. 2. Care; concern; regard; anxiety.

Id. દાદ માગવી To ask for the redress of grievances. દાદ આપવી-દેવી To redress grievances. દાદ પહોંચી The complained has been listened to. દાદ પહોંચાડવી To lay a complaint before a competent authority. દાદ ફરિયાદ Complaints of all sorts.

દાદર, *s. m.* A staircase; a ladder.

દાદર, *s. f.* [S. दद्रु.]Ringworm.

દાદર-બારી, *s.f.*[See દાદર, staircase+ બારી.] A shutter or closing door over a staircase. 2. A staircase.

દાદરો, *s. m.* A ladder. 2. A part of the padlock. 3. A kind of musical air.

દાદી, *s. f.* [See દાદો.] The grandmother. 2. A woman.

દાદી, *s. m.* [See. દાદ.] A complainant; a plaintiff.

દાદુર, *s. m.* [S. दर्दुर Imit.] A frog.

દાદો, *s. m.* [See તાત father.] The grandfather.

દાધર, Same as **દાદર** Ringworm.

દાધ-વું, Same as **દાઝ-વું.**

જળને નિન્દ્યો, પ્રેમદા દાધી છ. —**પ્રેમાનંદ.**

દાધા-બળ્યું, *adj.* [S. दग्ध burnt *fr.* दह् to burn+બળ-વું.] Malicious. 2. Morose; sad.

દાધા-રંગું, **દાધા-રિંગુ** } *adj.* [+રંગ colour.] Having the colour of the face as if it were burnt. 2. Malicious. 3. Same as **દાધા-બળ્યું**. 4. Mad.

દાધેલ, *adj.* Burnt.

દાન, *s. n.* [S. दा=L.*Do* to give.]Giving; bestowing; conferring; a gift; a donation. 2. Almsgiving; charity. 3. [See દાણ.] A tax; a duty. 4. Responsibility; liability in a game or play.

Id. દાન આપવું-દેવું-કરવું To make a charitable gift; to give in charity. દાન લેવું To accept a gift. દાન-દક્ષિણા Charity given to learned Brāhmans.

Prov. દાન ઉપર દક્ષિણા To throw good money after bad. દાન કરતાં દયા અદી Pity is nobler than charity. દાન કરવું, ને કારી ક્ષેત્રમાં વાવવું What is given to the poor is laid up in heaven.

દાન, *s.n.* [S. *fr.* दो to cut.] The matter that exudes from the temples of an elephant in rut.2. Intoxication; madness.

કરિણી ઈક કાજ કરે, યુદ્ધ બે,કરિ કામથી દાન ઝરે જ રચે.
—**વલ્લભ.**

દાન, *adj.* [See દસ.] Multiplied by ten.

દાન, *s. n.* [P. Suffix meaning a place or receptacle,=S. धान a receptacle *fr.* धा to hold.]A receptacle; a place;a stand; a case; *e. g.*, **પાન-દાન.**

દાન,*adj.*[P.दानिस्तन्=S.ज्ञा, जा-ना-ति.to know.] A suffix showing "One that knows, understands, or feels for," *e. g.*, **કદર-દાન.**

દાન-ચોરી, *s. f.* [See દાન a tax + ચોરી theft.] Smuggling; embezzlement.

દાનત, *s. f.* [P. दियानत integrity.] Mind, inclination, or intention, with reference to its moral aspect.

Id. સારી દાનત A good intention. ખોટી દાનત A wicked intention. દાનત રાખવી To have an intention. દાનતનો સાચો Good in his intentions. દાનતનો ખોટો Wicked in his intentions. દાનત બગાડવી To entertain a wicked intention.

Prov. દાનત તેવી બરકત Good mind, good find.

દાન-પાત્ર, *adj.* [See દાન a gift + પાત્ર receptacle.] Fit to receive charity.

દાનવ, *s. m.* [S. *fr.* दनु the name of the mother of the demons.] A demon; a giant.

દાન-વાન, **દાન-શાલી**, **દાન-શીલ**, } *adj.* [See દાન a gift + વાન, વાળું, શાલી, શીલ having, doing.] Making gifts; being in the habit of giving away in charity.

દાનાઈ,*s. f.* [P. *fr.* दानिस्तन्=S. ज्ञा, जा-ना-ति, to know.] Understanding; wisdom; prudence. 2. Honesty.

દાનાવ, *adj.* Knowing; wise; prudent; sensible; sagacious; clever.

દાનિશ,
દાનિશા·મંદ,
દાનેશ,
દાનેશા·મંદ, } *adj.*[See દાના·ઈ+ P. मंद=S. मत्, मन्तः, having.] Same as **દાનો, દાનાવ.**

દાની, *adj*. Same as **દાન·વાન.**

દાની, *s. f.* Same as **દાન**,P.,A receptacle.

દાને-સરી *s m.* [See દાન a gift+ શ્રી wealth, an honorific suffix. *Cf.* રાજે·શ્રી, ઋષે·શ્રી.] A great donor.

દાનો, [P. दाना.]Same as દાનાવ Wise.

Prov. દાનો દુશ્મન સારો, પણ મુરખ મિત્ર ખોટો A wise enemy is better than a foolish friend.

દાન્ત, *adj*. [S.See દમ·ન.] Restrained. 2. Practising self-denial.

શાન્ત દાન્ત તપસ્વી જેહ, બ્રહ્મલોકને પામે તેહ.
—**ગિરિધર.**

સંત સાધુ મહંત સેવી, આનંદ-કંદ ગાય મુકુન્દ રે;
શાન્ત શીતળતા શરીરે, દાન્ત મહાન્ત સુચંદ રે.
—**મુકુન્દ.**

દાપું, *s. n.* [S. दाप to cause to give,*caus.* of दा to give.] Right;claim; title;authority; demand.2.Money given to a Brāhmaṇ on a marriage occasion.

દાબ, *s.m.*[S. दम to restrain.] Restraint; check; oppression.

Id. દાબ રાખવો To hold in check;to keep up one's power over. દાબ મૂકવો-દેવો To frighten; to threaten. દાબ બેસાડવો To establish one's authority over.

દા·બડ-દિબ·ડ, *adv*. [+દિબડ redup. of દાબડ.] Concealed; hidden.

Id. દાબડ-દિબડ રાખવું-ચલાવવું To keep concealed.

દાબ·ડી, Same as **ડાબ·ડી.**

દાબ·ડો, Same as **ડાબ·ડો.**

દાબ·ણુ, *s. n.* A weight to press down; pressure.

દાબ·વું,
દાબી રાખ·વું, } *v. t.* [See ડાબ·વું.] To press; to compress.2. To suppress; to conceal; to keep secret.

દાભ, Same as **દર્ભ, ડાભ.**

દામ, *s. m.* [S. द्रम्म = Gr. *Drachma* a small coin.] Money; cash. 2. Price.

Prov. દામ કરે કામ, ને બીબી કરે સલામ Money makes the mare go.

દામ,
દામણુ, } *s. n.* [S. दामन a string,a tether, *fr.* दम to restrain. See દામણ.] A tether. 2. Loose threads at the ends of garments; the skirts of garments.

બરહાપીડ દામ ગુંજામણી, અદ્ભુત રૂપ શું તેનું.
—**દયારામ.**

વંકું વેણુ આજ નીતિ દામનું ન દામનું. —**વલ્લભ.**

દામણ, *s. f.* [See ડામણ.] The left side of a ship.

દામણી, *s. f.* [See દામણ tether.] An ornament worn on the forehead by women. 2. A rope.

શીષ ફૂલ સેંથા મધ્યે સિન્દુર શોભે;
દામણી મોહેણું ભાલે સુમન લોભે. —**દયારામ.**

દા·મણું, Same as **દયા·મણું** Pitiful.

દોડે દડબડ દામણી, વાળી કર મૂઠ રે. —**પ્રેમાનંદ.**

દામણું, *s.n.*[See દામણ tether.] A string; a thin rope.

દામ·તા·ઈ, *s. f.* [See દામ money + S. ता + ई suffixes of abstract nouns.] The state of having riches or being rich.

કામતાઈ·કેલિ ચહે, દામતાઈ દમે રહે,
નમ્રતાઈ નામ તે શું? શમતાઈ શામજે. —**વલ્લભ.**

દામની,
દામિની, } *s. f.* [S. सा·दामिनी *fr.* सु good + દામણ tether.] Lightening.

દામી, *s. f.* [S. दम् to restrain.] A match; competition; equality.

કોટિ કામ તે લાજી રહ્યા અળગા,
નહિ બીજો તમારો કોઈ દામી હો. —**નરભેરામ.**

દામી, *adj*. [See દામ, P., money + ઈ having.] Rich.

દામર, Same as **ડામર.**

દામ્ભિ·ક, *adj*. [See દંભ.] Hypocritical; deceitful.

દાય, *s. m.* [S. *fr.* दा to give.] A share of the ancestral property.

દા·ય·ક, *s. m.*[S. *fr.* दा=P. दादन=L *do* to give.] That gives, bestows, confers, yields, or renders; giving; yielding; rendering, *e. g.*, સુખ-દાયક giving a pleasure, pleasent.

અભિલાનંદ દાયક અવબેલા છેલો,
તેને હું તો સુખ દેથણી રે લોલ.—**દયારામ.**

દાય-કો, Same as **દસ-કો.**

દાય-ચો, } *s. m.* [See દાય a share,a gift,
દાય-જો, } +P. चेह् dim.] A dowry.

ઉત્સવ આનંદ થયો, ત્યાં દાયજો બહુ દીધો.—**દયારામ.**

દાય-ણુ, Same as **દાઈ, દાઈ-એણુ.**

દાય-તું, *s. n.* Property (*spec*, a field) given by the bride's father to the bride in marriage; a dowry.

દાય-ભાગ, *s. m.* [+ ભાગ.] Division of the ancestral property;a share of the ancestral property.

દાયરો, *s. m.* [P. दायेरह् a circle *fr.* दायर् *fr.* देर् revolving, turning round.] An assemblage; a company; a group.

દાયી, Same as **દા-ય-ક.**

દાર, Same as **દારા** Wife.

દુઃખ દારૂણ પામી દાર, પામી પોપટીનો અવતાર.
—**દયારામ.**

દાર,*adj.*[P. दार् keeper *fr.*दाश्तन्=S. धृ, धार्, to hold, to keep, to put.] A Persian suffix showing"holder,keeper,bearer,possessor," *e. g.*,અણી-દાર. 2. Solvent; able to pay debts. *Cf.* ના-દાર Insolvent.

દાર-વું, *v. t.* [See વિ-દાર-વું.] To tear; to break.

રથ ભગ ત્યાં કીધો બહુ, ગજ તણાં દાર્યાં શીશ.
—**ગિરિધર.**

દારા, *s. f.* [S. दार.] Wife. 2. A woman.
મને દધીનો દાણી, દારા, જાણજે જો. —**અખિરામ.**

દારિદ્ર, *s. n.* [S. दारि-द्र्य. See દરિદ્ર.] Poverty; indigence. Same as **દરિદ્ર.**

દારૂ, *s. m.* [P.] Spirituous or vinous liquor.2.Medicine (in this sense it is used in the compound દવા-દારૂ.) 3. Gunpowder.

Prov. દારૂ ને દેવતા, બે ભેગાં રહે નહિ Contraries cannot co-exist.

દારૂ, *s. n.* [S.] Wood.

શો રોષ રીઝ? શુક, યંત્ર, મર્કટ, દારુ, દારા, બાળ;
એ સર્વ પર-વશ, તેમ પરવશ સકળ જગ, ગોપાળ.
—**દયારામ.**

દારૂ-ખાનું, *s. n.* [See દારૂ gunpowder+ખાનું place.]A powder magazine;powder-works. 2.Fire-works;combustibles.3.A liquor-shop.

દારૂ-ગોળો, *s. m.* [+ ગોળો a ball.] Ammunition.

Id. દારૂ-ગોળો સળગવો To break out (of a war). 2. To begin (of a quarrel.)

દારૂ-ડિ-યો, *s. m.* A drunkard; a sot; a tippler.

દારૂણ, *adj.*[S.]Horrible;terrific; frightful; fearful; dreadful; shocking.

એ દારૂણ વનની વાટ દીસે, હશે દૈત્યનો ત્યાં વાસ.
—**પ્રેમાનંદ.**

દારૂ-બાજ, *adj.* [See દારૂ liquor + P. बाज़् playing *fr.* बाख्तन to play.] Same as **દારૂ-ડિયો.** A drunkard.

દારૂ-હળદ, *s. f.* [+ હળદર.]A kind of medicinal plant.

દારો, *s. m.* The rising of the ball into the air when struck with the bat.

દારોગો, Same as **દરોગો.**

દાલ-ચિની, *s. f.* [See દારૂ wood + चीन China.] Cinnamon.

દા-વ, *s. m.* [See ડા-વ.] A game. 2. A throw or cast. 3. The turn up (of dice).4. The time or turn to cast or play.5.Season; occasion; fit time. 6. The time of prevalence or power; opportunity; the day or turn. 7.The power, grasp, reach,or clutch (of one person over another). 8. A hand at cards. 9. A scheme; a measure; a device; a stratagem; a manœuvre.

ગંધમાદનથી ગાંડિવ આવ્યા, રૂડો સાધી દાવ.
—**પ્રેમાનંદ.**

Id. તેનો દાવ આવ્યો-ફાવ્યો It was his turn to play. તેને માથે દાવ આવ્યો He was liable to pay the penalty in a game. દાવ ખેલવો To play a game.2.To make use of a scheme. દાવ જોવો To watch one's opportunity. દાવ માગવો To demand the penalty in a game. દાવ લેવો To take one's turn in a game.2.To have one's revenge gratified. દાવ ફાવ્યો-સાધ્યો He was successful in his game or trick.

Prov. દાવ આવે, ત્યારે સોગટી મારવી Strike the iron, when it is hot.

દાવડી, *s. f.* [See દાબડી, ગુલ-દાવરી.] The

name of a flowering plant having a sweet smell.

દાવ-પેચ, *s. m.* [See દાવ + પેચ] Same as **દાવ** A scheme.

દાવા-અરજી, *s. f.* [See દાવો + અરજી.] A petition of claim in a court of law.

દાવા-ગિર, *s. m.* [P. गीर् holding, a holder, *fr.* गिरफ्तन् to hold=S.ग्रह् , गृह् , गृभ् to hold,to take.]A holder of a claim;a claimant.

દાવા-દાર, *s. m.* [+ P. दार् holding,a holder *fr.* दाश्तन=S. धृ, धार् , to hold.] The holder of a claim. *Cf.* **દાવા-ગિર.**

દાવાગ્નિ, *s. m.* [S. *fr.* दाव of the forest *fr.* દવ a forest+अग्निfire.]A forest-conflagration; a forest on fire.

દાવાદળ, *s.n.*[See દળ-વા-દળ.] A tempest: a storm.

દા-વા-દળ, *s. n.* [S. दा to give, See દાન + વા-દળ a cloud.] Many and varied demands (made unceasingly or of a sudden).

દાવાનળ, *s. m.* [S. दावानल *fr.* दाव of the forest *fr.* દવ a forest + અનલ fire.] A forest on fire; a burning forest. *Cf.* **દાવાગ્નિ.**

દા-વું, *v. t.* [See દાખ-વ-વું.] To get a cow, &c., covered.

દાવો, *s. m.* [Ar. दअ्वा.] A claim; a right; a title.

અવર સુધારસ સુખનો સાગર આજ પીઓ ને પાઓ;
રસિક રાય છો,દયાના પ્રીતમ, માટે મારો દાવો.
—**દયારામ.**

2.A demand;a pretension; asking what is due. 3. A lawsuit. 4. A quarrel; a dispute.

કામની, માટે તુને કહું કરગરી, દેવના દેવશું મેલ દાવો.
—**સામળભટ.**

Id. દાવો કરવોTo lay claim to. દાવો કરવો-માંડવોTo file a suit in a civil court.દાવો ચાલવો To be proceeding. દાવો ચલાવવો To proceed against in a civil court.

દાસ, *s. m.* [S.] A servant; a menial. 2. A slave. 3. *s. f.* [See દાસ્ય, દાસ-તા.] Slavery; service.

ઘરે સુખી છે તેહ તણા, ઈશ્વરની કરે દાસ.—**મુકુન્દ.**

દાસ-તણું, *s. n.* / **દાસ-તા,** *s f.* / **દાસ-ત્વ,** *s. n.* } Service; servitude. 2. Slavery.

જેને દિલ દાસ-તણું ઉપન્યું એક, બ્રહ્મને ભાવ્યા રે.
—**ભોળોભગત.**

દાસા-નુદાસ, *s. m.* [S. *fr.* + अनु after, inferior, + દાસ.] A follower of a follower;a servant of servants;a very humble servant.

દાસી, *s. f.* maidservant; a handmaid. 2. A female slave.

દાસી-પુત્ર, *s. m.* [See દાસી+પુત્ર.] The son of a female slave. 2. A bastard.

દાસ્તાન, *s. f.* [P.] A narrative; a tale; a story; an account or description.

દાસ્તાન,*s. f.n.*[P. दाश्तन=S. धृ, धार् ,to keep.] Hoarding; storing; laying up. 2. A store; grain laid up. 3. A granary.

દાસ્ય, Same as **દાસ-ત્વ.**

દાહ, *s. m.* [S. *fr.* दह् to burn.]Burning, combustion. 2. Great heat. 3. Excessive hunger.

દાહ-ક, *adj.* That which burns.

દાહ-ક-તા, *s. f.* The burning power.

દાહ-ડો, Same as **દહા-ડો.**

દાહ્ય, *adj.* That which should be burnt; combustible; inflammable.

દાળ, *s. f.* [S. दल a leaf. Or S. दल् to crush.] Split pulse.

Id. દાળ પરણાવવી To increase the quantity of a preparation of pulse by adding a larger quantity of water than usual. દાળમાં કંઈ કાળું છે There is an evil intention lurking in his mind. દાળમાં નાખવી Lit. To put into a preparation of pulse. 2. To keep a side and not to make a proper use of.

Prov. દાળ બગડી તેનો વરો બગડ્યો, ને બૈરી બગડી તેનો ભવ બગડ્યો The success of a dinner-party depends upon good food, while that of one's life upon a good wife.

દાળિ-યા, *s. m. pl.* Fried pulse.

દિએર, / **દિયર,** } *s. m.* [Dh. Des. देयरो, दियरो, *fr.* S. देवृ, देवर.]The husband's younger brother.

Prov. દિએર ઉપર શું દીકરી જણી છે ? Each one for himself: Self-reliance is the salt of life:God never sends mouths,but He sends meat.

દિક્, Same as **દિશા.**

દિક્ક, *s. f.* [Ar.] Suspicion; misgiving; a scruple in the mind.

દિકરી, Same as **દીકરી.**

દિકરો, A son.

દિકામાલી, *s. f.* A medicinal drug.

દિગંત, *s. m.* [See દિક્ + અંત.] The end or the boundary of vision; the sensible horizon.

દિગંતર, *s. n.* [S. *fr.* + અંતર interval.] The interval between the directions.

દિગંતર, *s. n.* [S. *fr.* +अन्तर another.] Another direction; different directions.

દિગંત-રેખા, *s. f.* [રેખા.] The horizon.

દિગ-પાળ, *s.m.* [S. दिक्-पाल/*r*.દિક્+પાળ-વું.] A regent of a quarter of the universe; a god who protects a cardinal point of the universe.

દિગ-મૂઢ,*adj.*[+મૂઢ.]Astonished; wonder-struck.

દિગંબર, *adj.* [+ અંબર a garment.] Clad with space, naked. 2. Houseless. 3. *s. m.* An ascetic. 4. A sect of the Jains.

દિગંબરી, *adj.* Pertaining to the **દિગંબર** sect among the Jains.

દિગર, *adj.* [P. दिगर another.] Another; other; additional. 2. *adv.* Further; besides. 3. In the next place.

દિગ્ગજ, *s. m.* [See દિક્ + ગજ elephant.] An elephant believed to be the supporter of the earth at one of the cardinal points. 2. A huge unwieldy person.

દિગ્દર્શન, *s. n.* [S. *fr.* +દર્શન.] Showing the direction. 2. A hint.

દિગ્વિજય, *s. m.* [+વિજય.] A conquest of countries in all directions. 2. A great victory.

દિગ્વિજયી, *s. m.* A mighty conqueror.

દિત-વાર, *s. m.* [See આદિત્ય the sun + વાર a day.] Sunday.

દિદાર, *s. m.* }
દિદારી, *s. f.* } [P. *fr.* दीदन=S. दृश् to see.]

The face; the countenance. 2. Sight; an interview; a meeting. 3. A stale condition.

દેખાડી દ્યો દિદારી રે, ગુરૂજી મારા ઘરમાં.—**પ્રીતમ**.

દિધ, Used in poetry for **દીધું.**

દિધ-વાન, *adj.* [+ વર્ણ, વાન, colour.] Resembling what has been given; of the same nature as what has been given or done.

Id. દિધવાન ફળ A result of the same kind as what has been given or done. દિધવાન વેર A long-standing enmity; an inveterate enmity.

દિન, Same as **દીન** Religion.

દિન, *s. m.* [S.] A day.

દિન-કર, *s. m.* [+S. कृ, કરવું, to do.] The sun.

દિન-મણિ, *s. m.* [S. *fr.* મણિ a jewel.] The luminary of the day; the sun.

દિન-માન, *s. n. m.* [+ માન, માપ.] The measure or length of a day.

Id. એનો દિનમાન વેર નથી His stars are against him.

દિનાન્ત, *s. m.* [+અન્ત end.] The close of the day; the evening.

દિનાર, *s. m.* [P. दिनार a coin.]A persian coin.

દિનેશ, *s. m.* [S. *fr.* દિન a day+ઈશ lord.] The lord of the day; the sun.

દિપડું, *s. n.* A small **દિપડો.**

દિપડો, *s. m.* [Dh. Des. दीवो *fr.* S. द्वीपिन्.] A panther. 2. A tiger.

દિપવું, *v. i.* [S. दीप् to shine.] To be dazzled. 2. To shine; to glitter; to glisten. 3. To appear splendid, eminent, or conspicuous.

દિપાવડું, *adj.* Elegant; beautiful; good-looking.

દિબાચો, *s. m.* [P. दीबा silk + चह् dim. suffix=the preface, since silk was used instead of paper, and the preface was generally written in an ornamental style and adorned with gilding or other decorations.] A preface; an exordium; an introduction; a preamble.

દમાખ, *s. m. f. n.* [See દમાક.] Haughtiness.

દિમામ, Same as **દમાક, દમામ.**

દિમેટી, *s. f.* [P. दमयाती *fr.* दमियाता, Damietta, a place in Egypt.] A kind of fine cloth with flowers in woven; dimity.

હિયર, } Same as **હિએર.**
હિયેરિ·યો, }

હિયર-વટુ, *s. n.* [+S.वृत्ति way of living *fr.* वृत् to be=L. *verto* to turn.] Concubinage with a husband's younger brother; a levirate connexion.

હિયોર, *s.m.* A wife's brother;a brother-inlaw.

દિલ, *s.n.*[P. दिल् the heart.] The heart; the mind; the soul. 2. Wish; desire; inclination; intention.3.Resolution.4. Love. 5. The body.

Id. દિલ ઉઠી જવું-ઉઠી જવું To have no mind for; to lose regard for. દિલ ઉતારી નાખવું To withdraw one's affection from.દિલ ચોટવું-લાગવું To have one's mind or heart fixed on. દિલ લગાડવું To mind; to attend to. એક દિલ થવું To be unanimous. દિલ ઠરવું To be calm at heart; to be contented;to be satisfied; to be pleased at heart. દિલનો દરિયાવ Large hearted;patient; forgiving. દિલ આપવું To give out or express one's feelings or secrets. દિલ ઊંચું થવું To be disappointed. દિલ ચાલવું To be stout 2.To attend to. દિલ થવું To have a mind to; to be inclined for. 2. To have a wish for; to desire. દિલ ભારે થવું To feel dull. 2. To have the premonitory symptoms of fever.3.To have fever on. દિલ ભરાવું To have a fever on. 2. To be moved (of the feelings). દિલ લેવું To be stout.2.To interest oneself in.દિલે ભરાવું To put on flesh; to grow stout. સારૂં દિલનો Honest. 2. Outspoken. દિલ-દિલમાં દાઝવું To feel pity for.

દિલ-ગાર, *adj.*[+P. गार doing *fr.* कर्दन to do=S. कार doing *fr.* कृ કરવું, to do.] Affectionate; loving.

દિલ-ગારી *s. f.* Affection; love.

દિલ·ગિર,*adj.*[+ P. गीर taking *fr.* गिरफ्तन =S. गृभ्, गभ्, ग्रह्, to take.] Sorrowful; sorry; sad; melancholy.

દિલ·ગિરી, *s. f.* Sorrow;sadness; melancholy.

દિલ-ચમન, *adj.*[See દિલ+ચમન.]Pleasing or interesting to the mind. 2. Engaging; agreeable.

દિલ·દાર, *adj.* [+ દાર having.] Hearty; beloved. 2. Generous; liberal; large-minded. 3. *s.m.* A lover; a paramour; a gallant. 4. A friend. 5. *s. f.* A sweetheart.

દિલ·દારી, *s. f.* Love. 2. Friendship. 3. Generosity; liberality; large-mindedness.

દિલ-પસંદ,*adj.*[+પસંદ.]Liked or chosen; pleasing to the heart.

દિલ-બર, *adj.* [+P. बर् charming *fr.* बुर्दन to charm, to carry, *fr.* S. वह् to carry.] Heart-ravishing. 2. Same as **દિલ·દાર.**

દિલ-બરી, *s. f.* Pleasing raptures; the greatest pleasure.

દિલ-સોઝી, *s.f.* [P.=feeling *fr.* दिल् the heart सोज़ *fr.* सोख्तन to burn *fr.* S.शुष् शोष् to become dry.] Ardour; earnestness.

દિલાવર, *adj.* [P. *fr.* दिल् the heart, courage+आवुर्दन to bring.]Bold;brave;intrepid. 2. Having a generous heart;noble-minded.

દિલાવરી, *s. f.* Bravery; courage; boldness; intrepidity. 2. Generosity.

દિલાસો,*s.m.* [P. दिलासा *fr.* दिल् the heart +आसाईदन=S. आ+श्वस् to rest, to compose, *fr.* आ up to +श्वस् to breathe.] Encouragement; assurance. 2. Comfort; consolation.

Id. દિલાસો આપવો To console. દિલાસો-મળવો-લેવો To obtain consolation.

દિલોજાન, *adj.* [+P. जान life *fr.* S. जन् to be born.]Cordial; intimate hearty.

દિલોજાન·થી, *adj.* Heartily; sincerely; cordially; eagerly.

દિવટ, Same as **દિવેટ.**

દિવટિ·યું, *s.n.* A hook to hold the wick in a lamp.

દિવ·ડું, *s.n.* [See દીવો+ ડું dim.] A kind of thick small cake with a pit in the middle, resembling an eathern lamp.

દિવ·ડો, *s. m.* A lamp made of wheatflour.

દિવસ, *s.m.*[S. *fr.* दिव् to shine.] A day.

Id. દિવસ કાઢવા-ગાળવાTo pass one's days; to pass away one's time2.To pass one's time with difficulty. 3. To tarry; to postpone. જેમ તેમ કરી દિવસ કાઢવા-ગાળવા To pass one's time with difficulty. દિવસ જવા To pass in

anxiety (of one's days).દોહેલા દિવસ Days of difficulty or distress. સારો દિવસ An auspicious day in a family. માઠો-ખોટો દિવસ An evil day in a family.કઠિન દિવસA time of difficulty. ચડતો દિવસ A time of prosperity. પડતીના દિવસ A time of decline or adversity. દિવસ ફરવો To be changed (of days, time, circumstances).દિવસ રહેવા To be in the family way;to be pregnant. આખો દિવસ At all times in the day; the whole day long.2. Always. મેં દશ દિવસ ભર્યા છે I have served for ten days. દિવસ પાણી Funeral rites; obsequies. દિવસ ગણવા Lit. To count the days. 2. To be anxious about the expiration of (life, a period). દિવસ ઘેર છે The time is favourable. દિવસ ઘેર નથી The time is not favourable.

Prov. દિવસ દિવસનું કામ કરે છે Time and tide wait for nobody.

દિવસ-વિકાસી, *adj.* [S. *fr.* + વિકાસ-વું.] Opening by day (of a flower).

દિવા, *adv.*[S.] By day;during the day. દિવા મૈથુન કરે તો, દંપતી નરક પળાય. **—ગિરિધર.**

દિવા-કર, *s. m.* [S. *fr.* दिवा by day *fr.* दिव् to shine+ कृ, કરવું, to do.]The sun. 2. The sunflower. 3. A crow.

દિવા-દાંડી, *s.f.* [See દીવો + દાંડી.]A lighthouse.

દિવાન, *s. m.* [Ar. दीवान a royal court.] The prime minister; the cheif revenue officer of a state.

દિવાન-ખાનું,*s.n.* [+ ખાનું.] A royal hall; a court of audience or of justice;a council chamber. 2. A saloon; a reception-hall; a drawing-room.

દિવાન-ગિરી, *s.f.* [+P. गिरफ्तन=S. गृभ्, ग्रह, to hold.] The office, duty, or dignity of a **દિવાન.**

દિવાના-પણું, *s.n.* [See દિવાનું +Guj.પણું.] Madness; insanity.

દિવાની, *adj.* [See દિવાન.] Civil; not criminal. 2. *s.f.* Proceedings in a civil court; a civil suit.

Id દિવાની કરવી-માંડવી To institute proceedings in a civil court.

Prov. દિવાનીમાં જવું, ને દિવાના બનવું Fools resort to law-courts;Far from court, far from care.

દિવાનું, *adj.* [P.*fr.* दीव् a demon *fr.* S. देव a god *fr.* दिव् to shine + P. आनेह like.] Mad; insane. 2. Foolish; silly. 3. Wild; violent.

દિવા-બત્તી, *s. f.* [See દીવો + બત્તી.] A general term for lamps and lights.

દિવા-રાત, [S. दिवा by day + રાત, રાત્રિ, night.] Same as **રાત-દિવસ** Day and night. ત્યાં જીવ જંતુ,વૃશ્ચિક, કાકોલ, આદિક દિવા-રાત જી.

—પ્રેમાનંદ.

દિવાલ, *s.f.* [P. दीवार् a wall.]A wall.2. A horse.

દિવાલ-ગિરી, *s.f.* [Ar. दिवार् a wall *fr.* गीर् that which holds *fr.* गिरफ्तन = S. गृभ् ग्रह्, to take, to hold.]A hook or hold in a wall for a lamp, &c. 2. A wall-lamp.

દિવા-વખત, *s.m.* [+ વખત.] The time for lighting lamps; the evening time;nightfall.

દિવા-સળી, *s. f.* [+ સળી.] A match; a lucifer match.

Id. દિવા-સળી મૂકવી To set fire to.

દિવાસો, *s.m.* [See દીવો + અમાવાસ્યા] The Hindu holiday on the 30th day of આષાઢ (July-August).

દિવાળી, *s. f.* [See દીવો + આવલી a line.] A day of lights and illumination. 2. The last day of the Hindū year; the 30th day of આશ્વિન (Oct. Nov.) 3. The last day of any year.

Id. દિવાળીના દહાડા Days of joy & festivity.

Prov. દિવાળીને દહાડે ધેંસ કોણ ખાય ? Who would be of a sad heart at a time of general festivity ? દિવાળી તે સૌની, ને દસેરા વહુની There are general and special holidays.

દિવાળું, Same as **દેવાળું.**

દિવેટ, *s.f.* [See દીવો + S. वर्त, બત્તી,a wick.] A wick.

દિવેદી, See **દ્વિવેદી.**

દિવેલ *s.n.* [See દીવો + તેલ.] Oil used in lamps. 2. Castor oil.

Id. એનામાં દિવેલ નથી There is no spirit left in him.

Prov. ખાતર ઉપર દિવેલ To throw the helve after the head of the hatchet. સામણ દિવેલે અંધારૂં It is dark under the lamp. દિવેલે દેવાળું નહિ આવે An insignificant item of expenditure; Necessaries must be had at any cost.

દિવેલી, *s. f.* Castor oil seed.

દિવેલો, *s.m.* A castor oil plant.

દિવ્ય, *adj.* [S. *fr.* दिव् to shine.] Divine; celestial. 2. Supernatural. 3. Beautiful; charming; splendid.

દિવ્ય-ચક્ષુ, *s.n.* [S. *fr.* +चक्षुस् the eye.] A prophetic or supernatural vision; the faculty of seeing what is invisible to the ordinary eye. 2. *adj.* One possessing supernatural vision.

દિવ્ય-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* +ज्ञान.] Supernatural knowledge.

દિવ્યાંગના, દિવ્ય નારી, દિવ્ય સ્ત્રી, *s.f.* [S. *fr.* + अंगना, नारी, स्त्री, a woman.] A divine woman; a nymph; an *Apsara* (અપ્સરા).

દિવ્યામ્બર, *s.n.* [+ અંબર a garment.] A celestial garment; a very rich garment.

દિશ, દિશા, *s. f.* [S. *fr.* दिश् to show.] A direction; in space. 2. A side; a part.

Id. દિશાએ જવું To go to stool. દિશા બાંધવી To charm the regions of the sky by magic spells; to blind the neighbourhood by magic.

દિશા-વિજય, Same as **દિગ્વિજય** Conquest of countries in all directions.

દિશા-વિજય કરી આવો વહેલા, ત્યાર પછી કહું પેર.
—ગિરિધર.

દિસ-તું, *adj.* [See દિસ-વું.] Visible; perceptible obvious; apparent.

Id. દિસતું રહ્યું "Glad that it has disappeared" (said of a hated thing or person for euphemy). દિસતું કરવું To hide; to conceal. 2. To give up.

દિસ-વું, *v.i.* [S. दिश् to show.] To appear; to be in sight; to be visible. 2. To seem (the opposite of "to be in reality"). 3. To look; to have a particular appearance. 4. To be clear, plain, evident.

દી, Same as **દિવસ** A day.

Id.-નો દી ઉઠયો—ફરી ગયો One's fortune has fallen. દી વળ્યો One's fortune has risen.

દીકરી, *s. f.* [See દીકરો.] A daughter. 2. A girl (in endearment).

Id. તારી દીકરીએ દીવો ન રહેશો Lit. Let there be no lamp lighted even in the house of your daughter: May you be eternally damned (an expression of imprecation).

Prov. દીકરી ને ગાય, દોરે ત્યાં જાય The weak man will always have someone to tyrannize over him. દીકરી સાસરે શોભે Everything in its right place. દીકરીને ગાળ, ને વહુને શિખામણ An indirect mode of scolding.

દીકરો, *s.m.* [Hem. Des. डहरा=S. डिम्भः a child, *fr.* S. दुहितृ, दुहितर्, daughter. Or S. दारक a son. *Cf.* ડાસો, ડોકરો.] A son.

Prov. દીકરા, મોટો થા, પરણાવું છું Holding out a false promise. દીકરો એક, ને દેશાવર ઘણા One man has to bear all the care of the whole family. દીકરો થઈ ને ખવાય, બાપ થઈ ને ખવાય નહિ You can secure your object by humility, but not by arrogance; The more humble the more noble. દીકરો રળે ચાર પહોર, ને રૂપિયો રળે આર પહોર Time and tide wait for no one.

દીક્ષા, *s.f.* [S. *fr.* दीक्ष् to prepare oneself for a sacred rite.] Advice; precept; monition; counsel. 2. Initiation; sacrificing; offering oblations. 2. Worshipping. 3. Engaging in a course of austerities. 4. Certain ceremonies preliminary to a sacrifice. 5. Receiving the initiatory *mantra.*

દીક્ષિત, *adj.* Initiated. 2. Engaged in a course of austerities or ceremonies. 3. *s.m.* The conductor of a sacrifice. 4. A sect among the Brahmans.

દીઠ, *adv.* [See દીઠું.] Severally; *per*; for; each; at.

Id. માથા દીઠ *Per caput*; a head.

દીઠું, *v.t.* [Dh. Des. दिट्ठ *fr.* S. दृष्ट shown; or दृष्ट seen. See **દેખ-વું.**] Past tense of **દેખ-વું.** To see.

Prov. દીઠાનું ઝેર Who knows nothing doubts nothing. દીઠું ન દીઠું થાય છે? An eye-witness is reliable. આંન્યું ખમાય, પણ દીઠું ન ખમાય Out of sight, out of mind.

દી·ધ, (Used in poetry) Same as **દીધું.**

દી·ધું, Past tense of **દે·વું** To give.

દીન, *adj.* [S. *fr.* दी to perish.] Poor; indigent. 2. Distressed; afflicted, miserable; wretched. 3. Sorry; sad.

દીન, *s.f.* [Ar.]The Muhammadan Faith. 2.The war-cry of the Muhammadans. 3. Faith; religion.

મુલ્લાં કાજી મરમ ના પાવે, હક બિના મત હારી હે;
હોઇ દીન પર સચ્ચા સાહેબ, નામ ધની પરવારી હે.

—**નિરાંતભકત.**

4. *s.n.* A riot raised by the Muhammadans in the name of religion.

Id. દીન ઉઠવું—જાગવું To rise (of a riot by the Muhammadans in the name of religion). દીન પોકારવું To raise a riot.

દીન·તા, *s. f.* }
દીન·તા·ઈ, *s.f.* } [See દીન S. + poor, તા, ત્વ,
દીન·ત્વ. *s.n.* }
suffixes of abstract nouns.] Poverty. 2. Distress. 3. Wretchedness. 4. Sorrow.

દીન-દયા·ળ, *adj.* [See દીન poor + દયાળુ merciful.] Compassionate to the afflicted and indigent.

દીન·દાર, *adj.* [See દીન faith+દાર having.] Religious; devout; pious; virtuous.

દીન·દારી, *s.f.* Devoutness; piety.

દીન-બંધુ, *s. m.* [See દીન poor + બંધુ.] A friend of the poor.

દીન-વત્સ·લ, *adj.* [+ વત્સલ.] Kind to the poor.

દીના-નાથ, *s.m.* [See દીન poor+નાથ lord.] A protector and reliever of the wretched or miserable.

દીનાર, *s.n.* [P.] A copper coin.

દીપ, }
દીપ·ક, } *s. m.* [S. दीप *fr.* दीप् to shine.]
A lamp; a lampstand; a light. 2. Kindling; inflaming. 3. A mode in music (Same as **દીપ કલ્યાણ**).

દીપ, Same as **દ્વિપ** An elephant.

ગજદાન ગરીબે લીધો, વસુ દેને વિકય કીધો;
એક માલવદેશ અધીપ, તેણે લીધો વેચાતો દીપ.

—**દયારામ.**

દીપ કલ્યાણ, *s.m.* [+ कल्याण a mode in music.]A mode in music generally sung in the evening.

દીપ·ડું, Same as **દિપ·ડું.**

દીપ-માળ, *s.f.* [See દીપ + માળ.] A stone-pillar in front of a temple intended to support lamps on festive occasions.

દીપ·વું, }
દીપા·વું, } Classical form of **દિપ·વું.**

દીપ·વ·વું, }
દીપા·વ·વું, } *v. t.* To make bright. 2. To dazzle. 2. To make illustrious.

દીપા·વ·ડું, Same as **દીપા·વ·વું.**

દીપિ·કા, *s.f.* [See દીપ.] A lampstand. 2. A small lamp.

પ્રગટ કીધી છે કોટિક દીપિકા રે,
સો કો દીસતાં આકાશમાળ (પેટી દ્વાર કેરાનો)

—**દયારામ.**

દીપોચ્છવ, *s.m.* }
દીપોત્સવી, *s. f.* } [+ઓચ્છવ.] A festivity with illuminations.

દીપ્ત, *adj.* Kindled. 2. Blazing; glowing; luminous.

દીપ્તિ, *s. f.* Light; brilliancy; illumination.

દીબો, *s.m.* Sudden suffocation; a sudden shock.

Id. દીબો ચડી આવવો—જવો To suffer from sudden suffocation.

દીર્ઘ, *adj.* [S.] Long in time or space. 2. Long (of a vowel in Grammar).

દીર્ઘ-દર્શી, *adj.* [S. *fr.* + દર્શિન seeing *fr.* दृश्, to see.] Far-sighted; far-seeing. 2. Wise; prudent; sagacious.

દીર્ઘ-દષ્ટિ, *s.f.* [+ દૃષ્ટિ.] Long-sight; fore-sight. 2. *adj.* Same as **દીર્ઘ-દર્શી.**

દીર્ઘ-વર્તુળ, *adj.* [+વર્તુળ.]An ellipse.

દીર્ઘાયુ, *adj.* [+ આયુષ્ય.] Long-lived. (Used in giving a blessing to a younger person.)

દીલ, Same as **દિલ.**

દીવ·ડો, Same as **દીવો.**

દીવી, *s. f.* [See દીપ, દીપિ·કા.] A lamp-stand.

દીવેટિ·યો, *s. m.* [See દિવેટ.] A torch-bearer.

અડતાળીસ અગ્નિનાં રૂપ છે, થયા દીવેટિયા સૌ ત્યાંય.
– **ગિરિધારી.**

દીવો, *s. m.* [See દીપ.] A lamp; a light. 2. The pride of the family.

Id. દીવો હોલવાઈ ગયો A man has died. દીવો કરવો–સળગાવવો To light a lamp. દીવો ઘેર કરવો–રાણો કરવો–રાજ કરવો–વડો કરવો To extinguish a lamp. દીવા જેવું Clear. 2. Clear of mistakes; free from mistakes. 3. Bright-looking; fine. દીવાની જ્યોત જેવું Pointed (of the nose). દીવો ઉઠવો To be the brightest man. દીવો ન રહેવો To be extinguished (of a family.)

Prov. દીવામાં દિવેલ હોય, ત્યાં લગી બળે One can work only to the best of one's abilities.

Prov. દીવા પાછળ અંધારું No rose without a thorn.

દીસ, Same as **દીવસ.**

દીસ·વું, Same as **દીસ·વું.**

દુંટી, *s. f.* [S. तुन्द a protuberant belly.] The navel.

દુંડો, *s. m.* An abnormally large navel; a projecting navel.

દુંડિ·યો, *s. m.* [See ઢંઢિ·યો. *Cf.* Mar. दवंडी.] A town-crier.

દુંડી, Same as **ડાંડી,** 1. 3.

દુંડું, Same as **ડુંડું.**

દુંદ, *s. f.* [Dh. Des. तुंद, *also* Hem. Des. तुंद=S. उदरम् the belly, *fr.* S. तुन्द the belly.] a pot-belly; a distended paunch.

દુંદાળું, *adj.* [+વાળું having.] Having a pot-belly.

દુઃ, [S.] A prefix showing "bad, hard or difficult to do."

દુઃખ, *s. m.* [S.] Pain; sorrow; affliction unhappiness; grief; vexation. 2. Sickness; ailment; disease. 3. Difficulty; trouble.

Prov. દુઃખ વિના સુખ નહિ, ને કષ્ટ વિના ફળ નહિ No gains without pains. દુઃખ તેને ચેણ He jests at scars that never felt a wound.

Id. માથે દુઃખનાં ઝાડ ઉગવાં To be overpowered by misfortunes. દુઃખનું વાદળ A number of misfortunes suddenly gathering.

Prov. દુઃખ પર ડામ, ને પડયા પર પાટું Misfortunes seldom come single: When sorrows come, they come not single. દુઃખને અંતે સુખ Cloudy mornings often bring clear evening. દુઃખનું ઓસડ દહાડા Time heals: Patience is the best remedy for grief: Sorrow's best antidote is employment. દુઃખ કોઈને પૂછીને આવતું નથી Adversity flattereth no man. દુઃખ એટલું સુખ Past labour is present delight. દુઃખનો બેલી રામ God is everybody's best friend in sorrow. સુખે સાંભરે સોની, ને દુઃખે સાંભરે રામ Men forget God in prosperity, and remember Him only in adversity.

દુઃખ-દ,
દુઃખ-દાય·ક, } *adj.* [+S. दा to give, દાય·ક.] Giving or causing sorrow.

દુઃ-સહ, *adj.* [S. *fr.* દુઃ bad, hard+સહેવું.] Difficult to bear; unbearable.

દુઃખિ·ત,
દુઃખી, } *adj.* Distressed; miserable; unhappy.

દુ, *adj.* [Dh.Des. दुइओ *fr.* S. द्वितीय second *fr.* द्वि two.] Multiplied by two (used in the Multiplication Table).

દુઆ, Same as **દુવા.**

દુ·ઓ, *s. m.* [S. द्वि.] Two (in cards); the deuce. 2. Two (in dice).

દુકાન, *s. f.* [Ar. दुकान.] A shop.

દુકાન·દાર, [+ P. દાર holding.] A shop-keeper.

દુકાનદારી, *s. f.* The profession of a shop-keeper.

દુ-કાની, *s. f.* [Eng. *Two*=L. *duo*= S. द्वि + Eng. *Coin.*] Two pies.

દુ-કાની, *s. f.* [S. द्वि two + કાન.] A piece of cloth tied round the head so as to cover the two ears. *Cf.* **બોકા·ની.**

દુ·કાળ, *s. m.*
દુ·કાળી, *s. f.* } [S.] दुष्काल *fr.* दुस् bad+काल time.] A famine; a dearth. 2. Want; lack; scarcity; deficiency.

Id. દુકાળ પડયો છે There is a famine.

Prov. દુકાળ ને વળી અધિક માસ=દુકાળમાં તેરમો

મહીનો Misfortunes seldom come single.

દુકૂળ, *s.n.*[S. दुकूल.]Very fine silk cloth.

દુખ, } Same as **દુઃખ** Pain.
દુખ-ડું, }

Id. દુખ વેઠવું-સહેવું To bear a misfortune patiently. દુખે પાપે With great difficulty.

દુખ-ણાં, *s. n. pl.* [See **દુખ-ણું.**] A form of benedictory ceremony.

Id. દુખણાં લેવાં To remove pain. 2. To perform a benedictory ceremony.

દુખ-ણું, *s. n.* [See **દુઃખ.**] Pain. 2. The throes or pangs of child-birth; travail.

દુખ-દ, }
દુખ-દાઈ, }
દુખ-દાયી, } *adj.* [+ S. दा to give.See
દુખ-દા-ય-ક, }

દ, દાઈ, દા-યી, દા-ય-ક.] That gives pain; painful; sorrowful grievous; vexatious.

દુખ-વડું, *s. n.* } [+વૃત્તિ state.] A state of
દુખ-વટો,*s. m.* }
mourning.

Id. દુખવટે જવું To pay a visit of condolence.

દુખ-વ-વું, Same as **દુખા-વ-વું.**

દુખ-વું, *v. i.* To ache; to pain.

Prov. દુખે પેટ, ને કુટે માથું The best treatment is to remove the cause of the disease: One doth the blame, another bears the shame.

દુખા-રિ, *s. m.* [S. *fr.* + અરિ.]An enemy or destroyer of pain.

અર્જુના મહા યોગ જાગ્યો દુખારિ,
મહા મુક્તિકારી ધર્યો ધ્યાન ધારી. —**પ્રેમાનંદ.**

દુખા-વ, *s. m.* Ailment; pain.

દુખા-વ-વું, *v. t.* To give pain to;to hurt.

દુખા-વું. *v. i.* To be pained; to be hurt.

દુખા-વો, Same as **દુખા-વ.**

દુખિ-યાઈ, }
દુખિ-યું, } Same as **દુઃખિ-ત.**
દુખી, }

દુગ-દુગી, *s. f.* [Imit.] An ornament worn round the neck.

ચૌદ રત્નમાળા મધ્યે એક દુગદુગી,
મધ્યે મોતી ઝળકે ગોપીનાથ રે. —**પ્રેમાનંદ.**

દુ-ગન, } *s. f.* [S. द्वि two+ગુણ-વું.] Quick-
દુ-ગણ, }
ness in singing, or in playing on a musical instrument.

દુગ્ધ, Sk. form of દૂધ, દુધ, Milk.

દુગ્ધા, *s. f.* [S. सं-दिग्ध doubtful *fr.* सम् together+दिह् to besmear; सं being omitted in Guj. Or દુઃખી+તા suffix.] Hesitation;wavering of the mind.2.Uncertainty; suspense.

Prov. દુગ્ધામાં દોનુ ગયે, ન મિલે રામ,ને ન મિલી માયા By hesitation one looses both.

દુઝ-વું, *v. t.* [See **દુગ્ધ.**] To yield milk.2. To yield a juice. 3. To yield an income.

Id. ભેંસ દુઝે છે A she-buffalo gives milk. એને ઘેર બે ગામ દુઝે છે He has an income of two villages. દુઝતી ગાય Lit.A cow yielding milk. 2. A source of profit or benefit.

દુઝ-વું, *v. i.* [Dh. Des. दुज्जाय *fr.* S. दुर्यातम दुगतम, to be wretched; also Hem.Des.दुज्जाय =S. व्यसनम् a trouble, a difficulty; *fr.* S. दुर्, दुस्, ill +या-तम gone *fr.* या to go.] To exude (of pus, &c., from a wound);to suppurate.

Id. હરસ દુઝે છે The piles are bleeding.

દુજું, *adj.* [S. द्वि-तीय second *fr.* द्वि two. *Cf.* બીજું, દૂજું, બીજું.] Another; different.

દુઝ-ણ, *s. f.* [See **દુઝ-વું.**] A cow, &c., that yields milk; a milch cow.

દુઝ-ણું, } *adj.* Yielding milk.
દુઝ-તું, }

Prov. દુઝતાં ઢોરાની પાટુ પણ ક્યાંથી ? Who would not like to secure a great gain at a reasonable cost ? Better fast with good men than feast with bad.

દુઝ-વું, Same as **દુઝ-વું.**

દુઝા-ણું, *s. n.* The state of a cow, &c., yielding milk.

દુઝા-વું *v. i.* [S. दह-न burning *fr.* दह्, દાઝ-વું, to burn.] To be burnt or scorched in cooking. 2. To bear malice.

દુણો, *s. m.* State of being burnt or scorched in cooking. 2. The smell as of food being burnt or scorched in cooking.

દુડ, *s f.* [See **દુણ્ડ.**] A big paunch.2. A naked trunk or stem of a tree.

દુબડા-ળો, *s. m.* [+Guj. વાળો = S. वान, वत, suffix showing " having, possessing. "] A man having a big belly.

દુફ્ડો, *s.m.* A certain number of printed sheets of paper made into a roll or bundle.

દુદ-ડા, *s. m. pl.* [See દોડ-વું to run & દુ intens.] Small shoes.

દુધ-પાક, *s. m.* [દુધ milk + પાક.] A preparation of milk, rice, spices, &c.;rice-pudding.

દુધ-પાણી, *s. n.* [+ પાણી.] An emulsion of oil and salts having the appearance of milk.

દુધ-ભાઈ, *s.m.* [+ભાઈ.] A foster-brother.

દુધ-વાળો, *s. m.* [+વાળું. having.]A milk-man; a milk-seller.

દુધા-ળ, *adj.* [S. आल suffix showing "having."] Milch; lactary. 2. Yielding a large quantity of milk.

દુધિ-યા, *adj. m. pl.* (The teeth of an infant) Grown white it still requires sucking. 2. Having a milk-white colour.

દુધિ-યું, Same as દુધા-ળ.

દુધિ-યું, *s. n.* } [Dh. Des. दुधियं=S. तुम्बम्
દુધી, *s. f.* }

a gourd; also Hem. Des. दुद्दिणी = S. तुम्बी a gourd.]A white pumpkin; a white gourd.

દુધી-પાક, *s. m.* [+પાક.] A medicinal preparation of white pumpkin; with sugar.

દુધે-લ, Same as દુધા-ળ.

દુધે-લી, *s. f.* A preparation of the juice of sugar-cane with milk. 2. A kind of creeper.

દુનિયા, *s. f.* [P.] The world; the universe; the creation. 2. The earth; the terrestrial world 3.Mankind.4.The people.

Id. દુનિયા પાર કરવું Lit. To send beyond the limits of this world.2. To kill. 3. To banish from a country. દુનિયા પારનું Superhuman. 2. Extraordinary. દુનિયામાંથી જવું To throw off all restraint of public opinion; to lead a dissolute life. 2. To become impotent.3. To become unfit for carrying on any worldly affair.

Prov. દુનિયા દોરંગી છે The world is fickle. દુનિયા કોઈથી જીતાઈ નથી None can conquer the people: One must follow the people: *Vox populi, vox Dei*, દુનિયા દેખે તેવું બોલે People say what they see: People are carried away by appearances.

દુનિયા-દાર, *adj.* [+દાર P. having.]Worldly; worldly-minded.

દુનિયા-દારી, *s. f.* Worldly business or concerns; ordinary affairs of the world; worldliness.

દુન્દુભિ, *s. m. f.* [S. Imit.] A large kettle-drum.

દુ-પટ, *adj.* [S.द्वि two+ पट cloth, a fold.] Two-fold; double; twice the number or space.

દુ-પટ્ટો, *s. m.* A sheet or cloth of two breadths or two lengths worn over the shoulders.

દુ્પટ, Same as દુ-પટ.

દુ-બળું, *adj.* [Hem. Des. दुब्बलं *fr.* S. दुर्बल *fr.* दुस् , दुर् , दु: privative + बल strength. See દુર્બળ.] Weak;disabled.2.Thin;lean; meagre. 3. Poor; helpless.

Prov. દુબળા ઢોરને બગાઈઓ ઘણી It is the poor who are the most oppressed. દુબળું ઢોર કુશકે રળિયામણું A poor man is pleased with a small gift. દુબળી વાડે છીંડું પડે Every one can jeer at the king who has fallen from his high estate.

દુ-બળો, *s. m.* [Hem. Des. दुब्बो=श्व-पच: one who cooks and eats a dog.] A man one of the Bhīl tribes.

દુભ-ણ, *s. f.* [See દુભ-વું.] Pining or wasting.

Prov. પાછળી દુભણ કરતા આગલી દુભણ સારી Prevention is better than cure; A stitch in time saves nine.

દુભ-વ-વું, } *v. t.* [Hem. Des. दुहलो. दु-हव,
દુભ-વું, }
દુભા-વ-વું, }

fr. S. दुर्भग: unfortunate *fr.* दुर् priv. + भग, ભાગ્ય, fortune. See દોહે-વું] To tease; to vex; to annoy.

દુ-ભાવો, *s. m.* Same as દુભ-ણ. 2. Pain.

દુ-ભાષિ-યો, *s. m.* [S. द्वि, L. *duo*; two + ભાષા. See દુ-ભાસ.] An interpreter.

દુમ, *s. f.* [P.] The tail.

દુમ-ચી, *s. f.* [+ P. dim. suffix.] A

crupper. 2. A leather bag to hold tobacco, opium &c.

ડુમ-ડુમ, *adv.* [Imit=Eng. Tom-tom. *Cf.* ડુગ્ડુગી.] Tom-tom.

ડુમ-વું, *v. t.* [Hem. Dos.डुमइ= S.परितापयति it distresses, *fr.* S. दम् દમ-વું, to distress.] To distress; to trouble. *Cf.* દુમ-વું.

ડુમા-એલું, *adj.* [See ડુમો.] Having palpitations of the heart. 2. Suffocated; choked in the throat.

ડુમેલો, *s. m.* [See ધૂમ+વાળું having.] A metre of eight સગણ (⏑⏑–) feet.

દુ-માર, } *s. m.* [S. द्वि two + मार् to kill
દુ-મારો, }

fr. मृ to die.] An attack from two directions. 2. Dilemma.

ડુમાસ, *s. n.* A kind of cloth. Same as **ડુમાશ.**

ડુમો, Same as **ડુમો** A gag.

Id. ડુમો ભરાઈ આવ્યો His pent up feelings gave way. ડુમો ભરાઈ, આવ્યાથી Through great emotion.

દુરંત, *adj.*[S. *fr.* : bad,hard,+અંત end.] That which can be accomplished with difficulty.

દુરંદેશી, *s. f.* } [P. दुर्= S. दूर far+अन्देशेन
દુરંદેશો, *s. m.* }

thought, See અંદેશો, *fr.* अन्दीशदिन to think= S. अन्तः inwardly + मह् मीह्, to sit.] Providence;prudent consideration for the future; foresight;circumspection.

દુર-બીન, *s. f.* [+P. बीन seeing *fr.* दीदन to see.] A telescope.

દુરસ્ત, *adj.* [P. दुरुस्त.] Right; correct; accurate. 2. proper; perfect; well-done; just. 3. Safe; sound.

દુરાગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* दुर् bad + આગ્રહ.] Obstinate retention of an opinion;obstinacy.

દુરાચરણ, *s. n.* } [S. *fr.* दुर् wrong+આચ-
દુરાચાર, *s. m.* }

રણ.]Evil practices;vicious courses;wicked conduct.

દુરાચારી, *adj.* Vicious; wicked; dissolute; licentious.

દુરાત્મા, *s. m.* [S. दुर् bad + આત્મા.] Evil-mindedness;wickedness.2.A wicked person.

દુરિજન, Same as દુર્જન.

દુરિત, *s. n.* [S.] Sin.

અચ્યુતનો વળી આશ્રય મોટો,અખિલ દુરિત હરિ વારે રે.

—રત્નેશ્વર.

દુરી, *s. f.* [S. द्वि two.] Same as દુઓ. Two (in cards).

દુરૂ, Same as **દુર.**

દુરૂક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* See દુ: bad + ઉક્તિ.] Bad speech. 2. Abusive language.

વચન દુરૂક્તિ બોલે આળ, તે પ્રાણી મહા પાપી ચંડાળ.

—ગિરિધર.

દુર્, *ind.* [S. दुस्, दुष्, दुर्, दुः] A depreciatory prefix implying inferiority,badness, grievousness,difficulty, want,or privation.

દુર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + गम् to go.] An inaccessible place. 2. A fort; a fortress.

દુર્ગે ધજ્જ ઘણી ફરકે રે, ડુગ્ડુગી ઢોલ ત્યાં ગડગડે.

—પ્રેમાનંદ

દુર્ગતિ, *s. f.*[S. *fr.* + ગતિ.] A bad state. 2. Trouble.3. Being thrown into the lower regions after death.

દુર્ગંધ, } *s. f.* [+ ગંધ.] A stink; an of
દુર્ગંધી, }

fensive smell; a stench.

દુર્ગંધી, *adj.* Bad-smelling; stinking.

દુર્ગમ, *adj.* [S. *fr.* + *fr.* गम् to go.] Inaccessible; unattainable; impassable.

દુર્ગા, *s. f.* [See દુર્ગ.]The goddess Durgā, the wife of Shiva.

દુર્ગા-ચકલી, } *s. f.* [+ચકલી, ચકી.] A kind
દુર્ગા-ચકી, }

of little bird.

દુર્ગુણ, *s. m.* [See દુર્+ગુણ.] Vice; a bad quantity.

દુર્ઘટ,*adj.*[+ઘટ-વું.]Difficult of occurrence, performance,or accomplishment; arduous; hard.

દુર્જન, *s. m.* [+જન.] A wicked man.

દુર્જય, *adj.* [S. *fr.* + જય.] Difficult to conquer.

દુર્જાત, *adj.* [+ જાત born.] Wretched. 2. Bad-tempered.

દુર્દર્શ, *adj.* [+*fr.* दृश to see.] Difficult to be seen: dazzling; awe-inspiring.

દુર્દશા, *s.f.* [+ દશા state.] A bad state; a troublous and distressful condition.

દુર્દૈવ, *s.n.* [+દૈવ.] An unhappy destiny.

દુર્દૈવ, *adv.* Unfortunately.

દુર્બળ, *adj.* [S. दुर्बल *fr.* + बल strength. See બળ and દુ-બળું.] Feeble; thin; emaciated. 2. Weak; powerless; impotent. 3. Poor; indigent; needy.

દુર્બિન, Same as **દૂર-બીન.**

દુર્બુદ્ધિ, *s.f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] Inclination to wickedness; a wicked disposition.

દુર્ભક્ષ્ય, *s.n.* [S. *fr.* + ભક્ષ્ય.] Bad or condemned food.

દુર્ભાગ્ય, [+ભાગ્ય.] Ill luck; misfortune; adverse destiny.

દુર્ભાષ-ણ, *s.n.*[+ભાષ-ણ.] Abusive speech.

દુર્ભિક્ષ, *s.m.* [S. *fr.* +ભિક્ષા.] A famine; dearth.

દુર્મતિ, *s.f.* [S.*fr.* + મતિ.] Evil disposition; inclination to wickedness.

દુર્યોધ-ન, *s.m.* [+ *fr.* युध् to fight.] The eldest of the *Kaurava* brothers. 2. *adj.* Invincible.

દુર્લક્ષ, *adj.* [S. +*fr.* लक्ष् to notice.] *s. m. n.* Inattention.

દુર્લભ, *adj.* [S. *fr.* + लभ् to get.] Difficult of attainment or acquisition; obtained with difficulty; rare.

દુર્લૌકિ-ક, *s.n.* [S. *fr.*+ લૌકિ-ક.] Bad reputation; in fame.

દુર્વચન, *s.n.* [S. *fr.* +વચન.] Bad speech or words.

દુર્વાસના, *s. f.* [+ વાસના.] An evil inclination or desire.

દુર્વિપાક, *s. m.* [S. *fr.* વિપાક.] A bad result; a change for the worse.

દુર્વ્યસન, *s.n.* [+વ્યસન.] An evil propensity or habit; addictedness to vice.

દુર્વ્યસની, *adj.* [વ્યસની.] Vicious.

દુ-લરી, *s.f.* [See દુ two + લડ a string.] A neck ornment of two strings of gold beads worn by women.

દુલરી કંઠે નિર્મળ મોતી છે,કૌસ્તુભ મણિની જ્યોતિ છે.
—દયારામ.

દુલ-વું, Same as **ડુલ-વું.**

દુલહો, Same as **દુર્લભ.** (Used by Jains.)

દુ-લાઈ, *s.f.* [See દુ-શાલો by transposition of શ and લ.] A quilt made of valuable material.

દુ-લારી, *s f.* [See દુ+લાડ-વું, or દુલ-વું, દુલા-વ-વું, to fondle.] A daughter.

કીરતી કુમારી બ્રખુભાન દુલારી,
પ્યારી શેષ મહેશની માતા રે લોલ. —દયારામ.

દુ-લારો, *s.m.* A son.

દુ-લીચો, *s.m.* [See દુ two ગાલીચો.] A carpet.

સભા માંહે સિંહાસન સાર, ગાદી, તકિયા દુલીચા અચાર.
—ગિરિધર.

દુલો, *adj.* [Hem. Des. वेडुल्लो = S. गार्वितः raging, getting mad.See દુર્લભ.] Magnanimous; liberal. 2. Simple; frank.

દુવા, *s.f.* [Ar. दुआ a prayer.]Prayer.2. A benediction; a blessing.

Id. દુવા કરવી-દેવી-ઇચ્છવી-ચહાવી To wish well of. દુવા માગવી To pray to God for a blessing on.

દુવાઈ, *s. f.* Prohibition in the name of the king or other high authority with implication of vengeance in case of disobedience.

દુવાત, *s. f.* [Ar.] An inkstand.

દુશ્મન, *s. m.* [Zend दुश=S. दुस्, दुर् , bad + P. मनोदन=S. मन to think.] An enemy; a foe; an adversary; an opponent.

Id. દુશ્મનની રાત A long and tedious night. 2. A long wearisome period.

Prov. દુશ્મનથી ડરતા રહો Beware of an enemy's movements. મૂરખ મિત્ર કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન સારો Better ride an ass that carries you than a horse that throws you.

દુશ્મન-દાવો, *s m.* }
દુશ્મના-ઈ, *s. f.* } [+દાવો a claim. વૃત્તિ
દુશ્મના-વટ, *s. f.* }
state.] Enmity; hostility; evil feeling.

દુ-શાલો, *s. m.* [See દુ two+શાલ.] A double shawl; a pair of shawls.

દુષ્કર, *adj.* [S. दुर् , दुस् , bad + *fr.* कृ, કર-વું, to do.] Hard to be accomplished; difficult.

દુષ્કર્મ, *s.n.* [S *fr.*+કર્મ.] A sinful action, a wicked act.

દુષ્કાળ, Sk. form of દુ·કાળ.

દુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* दुष् to be polluted. See દોષ.] Wicked; depraved; corrupt; sinful. 2. Spiteful; revengeful.

દુષ્ટ·તા, *s.f.* Wickedness; sin; villainy.

દુષ્ટા, *adj. f.* [See દુષ્ટ.] Wicked (of a woman).

દુ·સરૂં, *adj.* [Hind. See દુ two + સર a string.] Second.

Id. દુસરી નીપજવી To become or turn out (of something unexpected, strange, or unpleasant).

દુસ્તર, *adj.* [S. *fr.* દુસ્, દુર્ , + તર·વું.] Difficult to swim through. 2. Difficult to pass over; insurmountable.

દુ·હાગ·ણ, } દુ·હાગા, } *adj. f.* [See દુર્ભાગ્ય+વાન, વાળું, having.] (A woman) Who has lost the favour of her husband-as distinguished from સો-હાગ·ણ (a woman who retains the favour of her husband).

દુહિતર, } દુહિતા, } *s.f.* [S. *fr.* दुह् to milk.] A daughter.

દુહો, Same as દોહરો.

દુઝ·ણુ, Same as દુઝ·ણુ.

દૂઝ·વું, } દુઝ·વું, } Same as દુઝ·વું, દુઝ·વું.

દુઝ·ણું, Same as દુઝ·ણું.

દુ·ણું, *adj.* [See દુ two + ગણું multiplied by.] Double.

દવ કેરૂં દુઃખ દુણું, લાગ્યે વદ્યા વળથી.—વલ્લભ.

દૂણ·વું, *v. t.* [S. दु, दुनोति, to give pain to.] To pain with harsh words.

દૂણાવું, *v. i.* To be pained by harsh words. 2. To be afflicted or abused. 3. To be burnt and stick to the bottom of a vessel (of pulse, rice &c., in cooking).

દૂત, *s. m.* [S.] A messenger; a scout. 2. A middle-man; a go-between.

દૂત·ત્વ, } દૂત·પણું, } *s.n.* The duty or position of a messenger; a mission.

દૂતિ·કા, } દૂતી, } *s.f.* A female messenger. 2. A confidant; a procuress.

દૂધ, *s.n.* [Dh. Des. दुद्ध *fr.* S. दुग्धम्, See દુગ્ધ.] Milk. 2. The white juice obtained from certain trees and fruits.

Id. દૂધ દેવું-આપવું To yield milk (of a cow, &c.) શું તે તને દૂધ આપે છે, અને અમે નથી આપતા ? Does he do you good, and we not ? દૂધ ચઢવું To have milk in the breasts. 2. To have a desire to suckle one's young. દૂધ મેળવવું To mix whey with milk to make it curdle. દૂધે ધોવા જેવું Deserving of great respect and affection. દૂધ પીતું કરવું To kill (a female child) soon after its birth by choking it with a rag steeped in milk-a practice formerly common among the Lewā Kanbīs of the Charotar. 2. To put to death while seeming to be kind; to kill treacherously. દૂધમાં કાળું હોવું To be discovered (of a black sheep in a flock). 2. To be found out (of something different from the general appearance). દૂધમાંથી પોરા કાઢવા Hair-splitting; fault-finding. દૂધે ધોઈને Honestly (said of money to be paid). દૂધે મેહ વરસવા To be in a prosperous condition

Prov. ઉજળું એટલું દૂધ નહિ All is not gold that glitters. દૂધથી દાઝ્યો, છાસ ફુંકી પીએ The burnt bairn dreads the fire. દૂધ પાઈને ઉછેરવો સાપ Clouds that the sun brightens darken him. દૂધમાંથી પોરા કાઢવા A hair-splitting policy. દૂધના દૂધમાં; ને પાણીના પાણીમાં Spare well and spend well. દૂધમાં સાકર ભળી An enhancement of one's good qualities: One has secured what one longed for.

દૂધ-પાક, Same as દુધ-પાક.

દૂધા·ળ, Same as દુધા·ળ.

દૂધિ·યું, Same as દુધિ·યું.

દૂધી, Same as દુધી.

દૂધે·લી, *s. f.* A kind of creeper used for medicines.

દૂયમ, *adj.* [S. द्वितीयम् second *fr.* द्वि=L. *duo* two.]Second in rank; subordinate.

દૂર, *adj.* [S.]Distant; remote; far; far off.

Id. દૂર કરવું To put out the way; to remove. 2.To dismiss. દૂર રહેવું To avoid the company of; to abstain from. દૂર રાખવું To keep at a distance; to shun.

દૂર્વા, *s. f.* [S.]A kind of grass used in religious ceremonies.

દૂલ, *s. n.* [See ડોલ•વું.] A kind of ear-ring worn by women and children.

દૂલો, Same as દુલો.

દૂષ•ક, *adj.* [See દોષ.]That blames;fault-finding.

દૂષ•ણ, *s.n.* [S.*fr.*दुष् to pollute.] Blame; censure. 2. Fault; defect.

દૂષિ•ત, *adj.* [S.] Corrupted; spoiled. 2. Hurt; injured. 3. Demoralized. 4. Censured; blamed.

દૃષ્ટ, } *s.f.* [S. *fr.* दृश to see.] Sight; eye.
દૃગ, }

દૃગંચળ, *s.m.* [S. *fr.* + અંચલ end.] Lit. The corners of the eyes.Hence,2.A glance.

દૃઢ,*adj.*[S.]Firm; solid; compact; hard; dense. 2. Confirmed; settled; fixed.

દૃઢ•તર, *adj.* [S. *fr.* +तर a comp. suffix.] Firmer; harder;closer.

દૃઢી-ભૂત, Same as **દ્રઢી-ભૂત.** Made firm.

દૃઢ•તા, *s.f.* Firmness; fixedness; stability; steadiness;an unwavering condition.

દૃઢ-ભાજ•ક, *s.m.* [+ ભાજ•ક, ભાગ•વું.]The Greatest Common Measure(in Arithmetic).

દૃશદ, *s. m.* [S. दृशद] A stone.

અતી આકળી થઈ નીસરી, બળ કરી વછોડી રે;
દશદ લેઈ ગોવિન્દે તે વારે, મહીની ગોળી ફોડી રે.
—**ભાલણ.**

દૃશ્ય, } *adj.*[S.*fr.* दृश to see.]Visible; appearing; apparent.
દૃશ્ય•માન, }

દૃષ્ટ, *adj.* Seen. 2. Known; understood.

દૃષ્ટા, *adj. f.* Seen (of a woman).

દૃષ્ટાન્ત, *s. n.* [S. *fr.*+અંત.] An illustration; an example.2.A parable;an allegory.

Id. દૃષ્ટાન્ત આપવું-દેવું To give as an illustration; to illustrate by examples.દૃષ્ટાન્ત લેવું To take as an illustration.

દૃષ્ટાન્તિ•ક, *adj.*Illustrative; fit to be adduced in illustration.

દૃષ્ટિ, *s.f.*[S.*fr.* दृश to see.]Sight; seeing 2.The eyes. 3. Aspect; a point of view. 4. regard.

Id. દૃષ્ટિજ્ઞાન તંતુ The optic nerve. દૃષ્ટિ સાંધવી To aim at. 2. To meet the eyes of. દૃષ્ટિ ફેંકવી-નાખવી To throw a glance at.દૃષ્ટિ લાગવી બેસવી-ચોહોટવી To be the subject of an evil eye;to suffer from the effects of an evil eye.વ્યવહારિક દૃષ્ટિ Looking at from a worldly point of view.પરમાર્થિક દૃષ્ટિ Loooking at from a spiritual point of view. પ્રથમ દૃષ્ટિએ At first sight. બારીક દૃષ્ટિએ જોવું To examine minutely. દૃષ્ટિએ પડવું To come under one's notice. દૃષ્ટિએ પાડવું To draw attention to.

દૃષ્ટિ-ગોચર, *adj.* [+ ગો•ચર. *adj.*] Perceptible to the eye; within the range of sight; visible.

દૃષ્ટિ-પાત, *s.m.* [S. *fr.* + પાત.] Lit. The falling of the eye. Hence, 2. An accidental glance.

દૃષ્ટિ-મર્યાદા, } *s. f.* [+ મર્યાદા, સીમા.]The sensible horizon.
દૃષ્ટિ-સીમા, }

દેડ•વું, *s. n.* A small water snake.

દેખ•ડા•વ•વું, Same as **દેખા•ડ•વું.**

દેખ•ણ•હાર, Same as **દેખ•નાર.**

દેખ•ત, *adv.* [See દેખ•વું.] On sight. 2. Instantly;immediately.3.In the presence of.

દેખ•તાં,*pres. part.* Same as **દેખ•ત,** 3.

દેખ•તું,*adj.*Having the power of seeing; not blind.

Prov. દેખતી આંખે અંધાપો, ને છતી રાંડે રંડાપો None so blind as those who will not see. દેખે તેવું શિખે Ill examples are like contagious diseases: The young pig grunts like the old sow. દેખાડે ગોળ, અને આપે ચડવા He cries wine and sells vinegar.

દેખ•નાર,*s. m. f.* A looker-on; a spectator. 2. One who sees.

દેખ-રેખ, *s.f.* [+ Redup., or રેખા.] Supervision.

Id. દેખરેખ રાખવી-કરવી To supervise; to have an eye over.

દેખ•વું, *v. t.* [Hem. Des. देक्खइ=S. पश्यति it sees. *fr.* S. दृश् to see, or दिश् to show.] To see; to witness; to view;to look at; to behold.

Prov. દેખવું નહિ, ને દાઝવું નહિ What the eye sees not, the heart rues not: Unseen, unrued: Out of sight, out of mind. દેખ દેખે, ને શીખ શીખે Freqnent observation leads to a habit.

દેખા, *s.f.* Appearance; sight.

Id. દેખા દેવી To appear; to become manifest.

દેખા·ડ·વું, *v.t.*[Caus. of દેખ·વું.] To show; to exhibit; to expose to view;to point out. 2. To indicate.

દેખા-દેખી, *s.f.* Imitation. 2. Rivalry.

Prov. દેખા દેખી સાથે જોગ, મરે નહિ તો થાયે રોગ Compete not with persons who have means beyond thy reach.

દેખા·વ, *s. m.* Sight; aspect; view; appearance; look. 2. Prospect;scenery.

Id. દેખાવ આપવો-દેવો To appear; to be seen.

દેખા·વ·ડું, *adj.* Good-looking;handsome; pretty;beautiful; charming;comely; sightly; of engaging appearance.

દેખા·વું, *v.t.* [Pass. of દેખ·વું.] To seem; to look; to appear.

દેખી·તું, *adv.* Obviously;manifestly; beyond doubt. 2. In from or appearance.

Prov.દેખીતાં ઇન્દ્રવાયણાંનાં ફળ, પણ માંહે કડવાં ઝેર Appearances are often deceitful. દેખીતું ઝેર પીવાય નહીં Not man will drink a poison, when he knows it to be such: Out of sight, out of mind.

દેગ, *s.f.* [P. See ડેગ, ડેચ.] A large metal pot for cooking.

દેગ·ડી, *s. f.* A small દેગ·ડો.

દેગ·ડો, *s.m.*A large દેગ.

દેજ, *s.n.* [S. દેય what should be given *fr.* दा to give.] A gift made by the bridegroom or his party to the bride in marriage.

દેડકી, *s. f.* A female frog.

દેડકો, *s.m.* [Hem. Des. ड्डुर= S. भेक a frog, *fr.* S. दर्दुर a frog. See ડેડકો.] A frog.

Id. દેડકાની પાંચશેરી A group of unsteady, mischievous, and weak people.

દે·ણ, *s. n.* [Ar.दैन=S. देय *fr.* दा to give. See દે·વું.] Money due; a debt. 2.A tax; assessment.

દેણુ, Same as દા·ય·ક, Giving.

રસ રૂપ સર્વ સામગ્રી રે, યુગલ રૂપ ને સુખ દે
—દયારા

દેણ·દાર, **દેણિ·યાત**, *s.m.* [+ દાર,P. having debtor. 2. One under obligation.

દે·ણું, Same as દેણ. A debt.

દેદાર, Same as દિદાર.

દે·દીપ્ય·માન, *adj.* [S. Intens. *fr.* दी shine.]Shining intensely; blazing.

દેન, See દહન Burning.

કાષ્ઠ તોળે કરી પછે, આપ્યા દેન દેઈને —વલ્લ

દેન, *s.f.* [S. धेनु a cow=milk = streng vigour.] Courage; boldness.

Id. તેની દેન દોહી નથી He has not courage or boldness.

પ્રત્યક્ષ વાસવની પણ દેન દોહી નથી કે, આ માર્ગે કોઇ પણ કન્યાને લેઇ જઇ શકે ! —પ્રેમા

દે·નાર, *adj.* [See દે·વું.] Giving. 2.*s. m.* *n.* A giver.

દેર, Same as દિવર,દિયર.

દેર, *s. f.* [Dh. & Hem. Des. दाहर *fr* दीर्घम् long.]Delay; procrastination.

દેર·ડી, *s. f.* [See દેરી.] A pile of p placed one above another.

દેરા·ણી, *s. f.* [See દેર, દિયર.] Wife દિયર, દેર.

દેરાસર, *s. n.* [See દેરૂ , દેહર , + આશ્રય. room in the house where family-gods kept.

દેરી, *s.f.* A small દેરૂં. 2. [S. देहली.] Sa as દેવડી.

દેરૂં,*s.n* [S.देहली the threshold of a do A small temple with a dome.

દેરૂં, *s. n.* [See દેવ a god + રૂં dim.] evil spirit possessing a person. 2. P session of a person by an evil spirit.

દેલી, *s. f.* [See દેરૂં.] The upper sto in the front of a courtyard before a hou 2. The open part of a house in its fron

દેલું, *s. n.* [S. देहली the threshold of door.] Same as ડેલું.

દેવ, *s. m.* [S. देव a god = P. देव् a dem *fr.* S. दिव् to shine.] God; the Supre

Being. 2. A god; a deity. 3. An idol of a god. 4. A term of address to a king; Your Majesty. 5. A good and virtuous man.

Id. દેવ દેવ કરતાં Through many supplications and prayers: Through many efforts. દેવનું નામ લેવું To enter upon a business or an act. દેવ કાશીએ જવા To become impotent; to lose one's manhood (of a man). દેવનું ડું ટું હાલવું To perform a great exploit.

Prov. માનીએ ત્યાં સુધી દેવ, નહીં તો પથ્થર When one has lost his regard for a thing, it is utterly worthless. આગુના દેવને ખાસડાંની પૂજા Desperate remedies are necessary for desperate maladies. દેવ તેવી પૂજા Like saint, like offering. દેવને પણ ચપટી ચોખા જોઇએ Even a god expects a present from his devotee.

દેવ ગયા ડુંગરે, ને પીર ગયા મક્કે,
ટોપીવાળાના રાજમાં ઢેડ મારે ધક્કે.

Hindu gods and Muhammadan saints have left the land, and under the European influence even a low-caste man may allow his betters. —ભાષા.

દેવ-ઉઠી અગિયારસ, *s. f.* [+ઉઠ-વું+અગિયારસ.] The eleventh day of the bright fortnight of Kārtika (Nov-Dec.), when the gods are believed to awake from their sleep.

દેવ-ઋણ, *s. n.* [+ઋણ.] Debt due from man to gods, to be paid by offerings and sacrifices.

દેવ-ચકલી, *s. f.* [+ચકલી, ચકલી.] A kind of small black bird.

દે-વડ, *s. f.* [See દે-વું+વૃત્તિ.] The practice of lending or giving. 2. [Generally used as લે-વડ-દે-વડ. Cf. લેણ-દેણ] Money-dealings.

દે-વ-ડા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of દે-વું.] To cause to be lent or given. 2. To request to lend or give.

દેવડી, *s. f.* [S. देहली the threshold of a door.] A vestibule; a porch; a raised terrace or platform in the front door of a house. 2. A police-station.

દેવ-તરસ્યો, *s. m.* [See દેવ rain+તરસ.] A kind of bird believed to be unable to drink any water except what falls from the clouds. Same as **ચાતક.**

દેવ-તા, *s. m.* [S. *fr.* દેવ + તા abs. suffix.] Godhead; divinity; divine power. 2. A god; a deity. 3. Fire.

Id. દેવતા કરવો–પાડવો–સળગાવવો To make a fire. આ જગ્યાનો દેવતા જાગ્યો છે This place is now in favour with its guardian deity. એ માણસનો દેવતા ઉઠ્યો છે This man is now in disfavour with his guardian deity. દેવતા ઉઠવો To be set fire to. 2. To be destroyed. 3. To be in disfavour with one's guardian deity. દેવતા ઝરવો To quarrel. તેની આંખમાંથી દેવતા ઝરે છે Sparks of fire come out from his eyes; he is very angry. દેવતા મૂકવું May it be burnt (said as an expression of disgust mostly by women). કાળજામાં દેવતા રેડાવો To be extremely sorry. 2. To be very jealous.

Prov. દેવતામાં ઘી હોમવું To add fuel to fire.

દેવ-તા-ઈ, *adj.* Divine; godlike; superhuman.

દેવ-દાર, *s. n.* [S. देव-दारु *fr.* +S. दारु wood.] A species of pine; dealwood.

દેવદારી, *adj.* Made of fire-wood.

દેવ-દિવાળી, *s. f.* [+ દિવાળી.] The name of a Hindu festival held on the 15th day of the bright fortnight of Kārtika (Nov.-Dec)

દેવ-દૂત, *s. m.* [S. *fr.* + દૂત.] A messenger from God; an angel.

દેવ-નગરી, *s. f.* [S. *fr.* + નગરી.] The Sanskrit characters or alphabets.

દેવ-નિન્દા, *s. f.* [+ નિન્દા.] Reviling the gods; blasphemy.

દેવ-પોઢી અગિયારસ, *s. f.* [See દેવ ++પોઢ-વું + અગિયારસ.] The 11th day of the bright fortnight of Asādha (July-Aug.), when, it is believed, the gods go to sleep.

દેવર, Same as **દિયર** Husband's younger brother.

દયિતા દેવરને છાંટતી, કટિ-બંધન તાણી બાંધતી.
—ગિરિધર.

દેવ-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* દેવ + રાજ.] The king of the gods; Indra.

દેવલી, Same as **દેવ-ચકલી.**

દેવ-લાં, *s. n. pl.* [See દેવ+લું. લાં, dim.] The images of gods worshipped in the house.

(Used to show contempt.)

દેવ-લોક, *s. m.* [+ લોક.] Heaven; paradise.2.The supposed seven superior worlds from the earth to the સત્યલોક; the habitation of the celestials.

Id. દેવલોક પામવું To die.

દેવ-સ્થળ, }
દેવ-સ્થાન, } *s. n.* [+ સ્થળ, સ્થાન.] The abode of the gods; a temple 2. A hallowed or sacred place.

દેવળ, *s. n.* [Hem. des. देहलं, देवलं, *fr.* S. देव-कुलम् a temple *fr.* દેવ + કુલ a family.] A temple; a pagoda.

દેવાંશી, *adj.* [+ અંશી, અંશ.] God-like.

દેવાઙ્ગના, *s. f.* [+ અંગના.] A heavenly woman.

દે-વા-ડ-વું, Same as દે-વડાવ-વું.2.To give a slap. 3. To eat.

દેવા-તણુ, *s. n.* [See દેવ + ત્વ abst.suffix.] Divinity.

દેવા-દાર, *adj.* [See દે-વું, debt + દાર, P., having *Cf.*દેણ-દાર.]Being in debt; indebted.

દેવાધિદેવ, *s. m.* [See દેવ + S. अधिदेव a superior god *fr.* अधि above+દેવ.]The god of gods; the greatest god.

દેવાર્ચન, *s.n.*[S. *fr.* + અર્ચન.]The worship of gods.

દેવાલય, *s. n.* [See દેવ+आलय an abode.] A temple.

દે-વાળિ-યો, *s. m.* [See દેવું debt + S. वत, वान. વાળું, suffixes showing "possession."] An insolvent person; a bankrupt.

Prov.દેવાળિયાને ત્યાં દવાઈ ફરવી A bankrupt is sure to command respect. દેવાળિયાને દિવાળી, ને વહેવારિયાને હોળી A bankrupt can command luxuries, which an honest must deny himself.

દે-વાળું, *s. n.* Insolvency; bankruptcy.

Id. દેવાળું કાઢવું-કું કરવુંTo become bankrupt.

દેવી, *s. f.* [See દેવ.] A goddess; the wife of any deity or divine being. 2. The goddess Durga. 3. The eldest wife of a king.

Id. દેવી આવવી To shiver; to tremble.

દે-વું, *v. t.* [S. दा=L. *do*=P. दादन] To give; to pay; to bestow; to confer; to deliver; to consign; to impart; to yield; to concede.2. (Used as an auxiliary verb) To allow; to permit; to let, *e. g.*, જવા દેવું, ખાવા દેવું, &c.

Id. બારણું દેવું To close or shut up a door. દેવાઈ જવું Lit. To be shut up. 2. To lose all of one's progeny.

દે-વું, *s. n.* [Dh. Des. दिण्णं *fr.* S. दत्तम् given *fr.* दा to give, or S देय *fr.* दा to give.] A debt.

Id. દેવું કરવું To incur a debt. દેવું વાળવું To pay off a debt.

દેવેશ, *s. m.* [S. *fr.* ઈશ.] The lord of the gods; Indra.

દેશ, *s. m.* [S. *fr.* दिश्, दिशा, a direction *fr.* दिश् to show.] A country; a territory 2. The native land; the father-land. 3. Space; place; region.

Id. દેશ જવું To return to one's father-land. 2. To proceed to a foreign country.

Prav. દેશ, તેવો વેશ Conform yourself to a country's customs: In Rome I am a Roman. દેશ છોડીએ, પણ દેશ-ચાલ ન છોડીએ = દેશ જાય, પણ દેશ-ચાલ ન જાય One may leave one's country, but will not and cannot leave one's habits and manners and customs.

દેશ-કાળ, *s. m.* [+ કાળ time.] The present time; the present generation. 2. The present circumstances. 3. The prevalent fashion.

દેશ-દાઝ, *s. f.* [+ દાઝ.] Feeling for the misfortunes of one's mother-country; patriotic feeling; patriotism.

દેશ-ના, *s. f.* [S. *fr.* दिश् to show.]Preaching; a sermon. (Used by Jains.)

દેશ-નિકાલ, *s. m.* [See દેશ + નિકાલ, નિકળ-વું.] Exile; banishment; transportation.

દેશ-પાલ, }
દેશ-પાલ-ક, } *s. m.* [S. *fr.* + પાળ-વું.] The protector of a country; a king.

દેશ-ભક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + ભક્તિ.] The love of one's country; patriotism.

દેશ-વિ-દેશ, *adv.* [+ વિ-દેશ.] Residing either in one's native country or in a foreign country. 2. Residing anywhere.

દેશ-સેવા, *s. f.* [S. *fr.*+ સેવા.] The service of one's native country.

દેશ-વટો, *s. m.* [+વૃત્તિ.] Travelling in a foreign country. 2. Banishment; exile.

દેશાઈ, *s. m.* [See દેશ + શાહ. Or see દેશ + અધિકારી. Or P. देह a village + શાહ.]A land-owner; a jamindār; a hereditary officer in charge of a district.

દેશાઈ-ગિરી, *s. f.* [+ P. गीर् holding *fr.* गिरफ्तन् =S. गृभ्, ग्रह् to hold.] The office or duties of a **દેશાઈ**. 2. The privileges of a **દેશાઈ**. 3. Lands and shares of the government revenue claimed by, and allotted to a **દેશાઈ**.

દેશાખ, *s. m.* [+ શાખા.] A subdivision of a mode in Music called also **દેશ**.

દેશાચાર, *s. m.* [S. See દેશ + આચાર.] The customs of a country; local usage or practice.

દેશાટ-ન,*s.n.*[S. *fr.* + S. अटन wandering *fr.* अट् to wander.] Travelling abroad; peregrination.

દેશા-ણુ, *s. f.* The wife of a **દેશાઈ**.

દેશાન્તર, *s. n.* [S.*fr.* દેશ + S. अन्तर another.] Another country. 2. A foreign country.

દેશાભિમાન, *s. m. n.* [S. *fr.* + અભિમાન.] Glorying in, or zeal for, one's country; national pride;patriotic ardour;patriotism.

દેશાવર, *s. m.* [+S. अपर=P. अवर् another.] A foreign country.

દેશી, *s. f.* A mode in music peculiar to a country.

દેશી, *s. m.* A fellow-countryman; a native of one's own country. 2. A native.

દેશી, *adj.* Native; born or produced in one's native country. 2. Relating to the *desh* or country above the Ghāts.

દેશી જન, *s. m. pl.* [+જન.] Fellow country-men.

દેશે-દેશ, દેશો દેશ, } *adv.* In all countries. 2. from one country to another.3.All around; in all places.

દેસાઈ, Same as **દેશાઈ**.

દેહ, *s. m.* [S.] The body. 2. *s. n.* [P.] A village.

Id. દેહ છોડવો-પડવો To die.

Prov. દેહને તે દેવને You should be even-handed in your dealings with others. દેહના દંડ દેહ ભોગવે One is bound by the consequences of one's acts.

દેહ-વટ, *adv.*[See દેશ +વૃત્તિ. *Cf.*દેશ + વટો.] In all directions.2. Scattered about.

પવન પ્રગટયો પાર્થ-પુત્રે, નાઠા મેઘ થયા વુળવટ,
ચઢયો વા વંટોળિયો, ઉડાડયા દેહવટ. —**પ્રેમાનંદ.**
કનકના કોટ ઓટ, દપેટી દેહવટ કરૂં,
રૂંરૂં હરૂં કોજમાંય, ભાંજું માર માર માર.
—**સામળભટ.**

દેહ-દંડ, *s. m.* [S. *fr.* દેહ, S.+ દંડ.] Mortification of the body by austerities. 2.Corporeal punishment. 3. Punishment by mutilation of the body.

દેહ-રૂં, Same as **દેરૂં**.

દેહડું, Same as **દોઢું** 150 *per cent.*

હીન હીનો નહિ સૂખટ ને મણિયાગર સાગર નાગર દેહડૂં.
—**વલ્લભ.**

દેહાન્ત, *s. m.* [See દેહ+અંત.] The end of the body; death.

દેહાન્ત-દંડ, *s. m.* [S. *fr.* + અન્ત + દંડ.] Punishment by putting an end to life; capital punishment.

દેહા-ન્તર, *s. n.* [S. *fr.*+S. अन्तर another.] Another body. 2. Metamorphosis; assuming new bodies.

દેહી, *adj.* Corporeal; carnal. 2. Embodied; incarnate. 3. *s. m.* The embodied soul; a man.

દેહેશત, *s. f.* [P. दहशत.] Fear; terror; dead; awe.

દૈત, Same as **દૈત્ય**.

દૈતા, Same asદયિ-તાA beloved woman; wife.

રામસિંગ રાઠોડ ઘેર. દૈતા સુંદર દેહ,
જળ ને મચ્છ થકી ઘણો. નર નારી ને નેહ.
—**સામળભટ.**

દૈત્ય, *s. m.* [S. *fr.* S. दिति the mother of the demons.]A demon; a giant; a monster. 2. A monstrous being; an unfeeling brute.

Prov. દૈત્યને દયા શી? Wickedness and mercilessness dwell together.

દૈન્ય, *s. n.* [S. *fr.* दीन poor.] Wretchedness; misery.

દૈવ, *s. n.* [S. *fr* दिव् to shine. See દેવ.] Destiny; fate; fortune. 2. Misfortune.

Prov. દૈવની ગતિ ન્યારી છે Strange are the ways of fortune. દૈવને દયા ન હોય Fate is inexorable.

દૈવ-જ્ઞ, *s. m.* [+ ज्ञा to know.] A fortune-teller; an astrologer; a diviner.

દૈવ-જોગ, *s. m.* [+ જોગ.]The intervention of destiny: chance; fortuity. 2. A happy conjuncture.

દૈવ-ત, *s. n.* [S. *fr.* દેવ-તા a deity.] Divine power; a god; a deity. 2. A darling a pet; an idol. 3. Strength; value; spirit.

દૈવ-ની-વેઠ, *s. f.* [See દૈવ+વેઠ.] Being born to work and weep; doom; fate. 2. A troublesome person.

દૈવ-વાણી, *s. f.* [See દેવ+વાણી.]The Sanskrit language.

દૈવ-વાન, *adj.* [S. दैव-वत् *fr.*+वत्, वान्, suffix showing "possession".] Fortunate; lucky; of propitious fortune; of favourable destinies.

દૈવ-હીન, *adj.* [+ See દૈવ + હીન.]Unfortunate; luckless; hapless.

દૈવાધીન, દૈવાનુસારી, } *adj.*[+ અધીન subject to, અનુસારી following, *fr.* S. अनु after + सृ, सर्, to move.] Subject to destiny; relying on fate or chance.

દૈવિ-ક, દૈવી, } *adj.* Divine; supernatural. 2. Spiritual.

દૈહિ-ક, *adj.* [S. *fr.* દેહ.] Bodily; corporeal.

દો, [Hind.] Same as દુ two.

Prov. દો દિનકી જ્‌વાની Youth is short.

દોકડો, *s. m.* A half pice. 2. A measure of value, being one hundredth part of a Rupee.

Prov. દોકડા કરતાં વ્યાજ વહાલું The usurer loves his interest more than his capital: He who will have what he has not, loses what he has.

દોગાની, *s. f.* A false charge. 2. Disgrace.

દોઙ્ગાઈ, *s. f.* [See દોઙ્ગું.] Roguishness; knavish conduct. 2. Rudeness; roughness. 2. Force; oppression; tyranny; overbearing and saucy demeanour. 4. Wilfulness; forwardness. 4. Fatness.

દોઙ્ગું, *adj.* [See દંડ a stick.]Fat; plump. 2. Sturdy; lusty. 3. Rude; violent; bold; saucy; headstrong. 4. Knavish.

દોઙ્ગો, *s. m.* A rogue; a knave.

દોજખ, *s. n.* [P.] Hell; the infernal region.

દોટ, *s. f.* [Hem. Des. दुत्ति=S.क्षिप्र quickly, *fr.* S. દ્રુ-ત running *fr.* द्रु દોડ-વું. to run.] Running. 2. Race. 3. Hurry. 4. Taking immediate measures.

Id દોટ મૂકવી-મેલવી To run quickly.

Prov. દે દરિયે મેં દોટ, રાખનેવાલે રામ હૈ Never leap before you know how to come out: Praise the sea, but keep on land.

દોટી, *s. f.* A kind of coarse cloth. 2. Presents given by the father of the bridegroom to the father of the bride.

દોટ-ડાહ્યું, *adj.* [See દોઢ + ડાહ્યું.] Too wise by a half; conceited; foolish.

દોડ, [See દોડ-વું.] Same as **દોટ.**

દોડ-કી, *s. f.*[See દુંદું.] A kind of creeping plant.

દોડ-કું, *s. m.* The fruit of a **દોડ-કી.**

Id. દોડકાં ભાવવાં To be occupied in an idle business; to do a fruitless work.

દોડ-વું, *v.i.* [S. द्रु-त running *fr.* द्रु to run.] To run.

દોડા-દોડ, દોડા-દોડી, દોડ-મ-દોડા, } *s. f.* Going or running about. 2. Taking a step at once; hurry; haste. 3. Adopting strong measures or such as would accomplish the object at once,

દોડા·વું; *v.i.* [See દોડો.] To bear pods; to bear fruits.

દોડ·વું, *v.i.*[See દોડ·વું.]To be able to run

દોઢિ·યું, } *s.n.* [See દોઢ, two pies being
દોઢિ·યું, } taken as the unit.]A pice; a quarter of an anna. 2. *adj.* Fifty per cent. more.

દોડી, *s. f.* A small દોડો A pod.

દોડો, *s.m.* An ear of corn.

દોઢ, *adj.* [S. દ્વિ = દુ, દો, બે, two + અર્ધ half. *Cf.* અઢી *fr.* S. અર્ધ half + દ્વિ two.] One and a half; (1½).

Id. દોઢ ડાહ્યું Officious; doing more than one's duty;meddling; meddlesome. દોઢ પાયા Stupid; senseless. દોઢ મગની ચોપડવી To abuse in the vilest manner.

દોઢ·વું, *v. t.* [See દોઢ one and a half, or દોર·વું to stitch.] To sew a garment of a size greater than the one required. 2. To sew, generally.

દોઢું, *adj* Fifty per cent.more or larger.

દોઢ-સો, *adj.* [દોઢ + સો.] One hundred and fifty; (150).

દો·ણી, Same as દોહ·ણી.

દોત, Same as દુવાત, દોત An inkstand.

દોતી·ઓ, *s.m.* [+P. चा dim.] A man who writes applications,&c.,for others in a court.

દો-થો, *s.m.* [See દુ, દો two + હાથો, હાથ.] A handful.

દો-દડું, *adj.* [+દળ·વું or દલ·વું.] Not well pounded; roughly beaten in a mortar. 2. Beaten to pieces; shattered; weakened; become powerless.

દો-પિસ્તાં, *s.n. pl.* [See દુ, દો, two+પુઠ, પુઠું.] A pasteboard; a writing-board made of coarse thick paper; a copy-board.

દો-અડું, *s.n.* [+ બોલ·વું.] A kind of musical instrument.

દોયમ, Same as દુયમ.

દોય·લું, *adj.* [Dh. Des. दुहं, दुक्खं, *fr.* S. दुःखम् pain. Or Hem. Des. दुहलो, दुहवो *fr.* S. दुर्गत: unfortunate. See દુખ·વું, દુભ·વું; or દુઃખ. See દોહેલું.] That which can be done with pain or difficulty; difficult; painful.

દોર, *s f.* [S.] A cord; a string;a thin rope.2. *s.m.* Power; control; awe. 3.Pomp; show.

Id. દોર-તોર Power and pomp.

દો-રંગી, *adj.* [S. द्वि=L. *duo*, દુ, દો, two + રંગ.] Having two colours. 2. Having contrary appearances. 3. Shifting;not uniform in judgment.

Prov. દુનિયા દોરંગી છે The world is shifting from side to side.

દોર·ડી, *s.f.* [See દોર.] A thick cord.

Prov. દોરડી બળે, પણ વળ ન જાય, What in bred in the bone,will come out in the flesh.

દોર·ડું, *s. n.* A thick or large rope; a piece of rope; a cord.

દોર·ડો, *s.m.* A string used in wrapping round the hands of the bride and bridegroom in performing the marriage ceremony. 2. A piece of string.

Id. દોરડો છોડવો A ceremony of untying the bracelet of threads at the end of the marriage ceremony.

કુળની રીતે પછી છોડયા દોરડા, આનંદ વરત્યો અપાર;
રાણી રૂકમણી, પરણ્યાં શ્રીકૃષ્ણને, થઇરહ્યો જય જયકાર.
—દયારામ.

દોર·વ·વું, } *v. t.* [Hem. Des. तोरवियं = S.
દોર·વું, } उत्तेजितम् encourged. *fr.* Ar. તોર awe, control, pomp; or S. દોર, દોરો, a string.] To lead; to direct. 2. To draw lines with a ruler.

દોરાટ·વું, } *v. t.* [See દોરો + આંટો.] To
દોર·વ·વું, } stitch; to sew.

દોરિ·યો, *s. m.* [See દોર.] A kind of thin cotton-cloth. 2. A pot for drawing water with a pope. 3.A kind of neck ornament.

સવા લાખનો મારો હારજ આપું આપું રે તુજને દોરિયો.
—નરસિંહ મહેતો.

દોરી, *s. f.* A string;a cord.2. Influence.

રાજાની દોરી એ ગોસાંઈના હાથમાં હતી (જેમ નચાવે, તેમ નાચે). —અર્ધવસેન.

3. A measure of length (used by carpenters. 4.The plumb-line of a mason to ascertain the perpendicularity of a structure.

Id. દોરી તુટવી To die. જીવન-દોરી Lit. The thread of life. Hence, 2. A darling; one loved more than life. દોરી તાણી રાખવી To draw in the rein. 2. To exercise a strong control. દોરી ઢીલી મૂકવી To relax the rigour of one's control over. દોરી ભરવી To measure the length of timber, &c. દોરી છાંટવી To make a mark with a string. દોરી મૂકવી To examine the perpendicularity of.

Prov. દોરી બળે, પણ આમળો ન મૂકે What is bred in the bone, will come out in the flesh. દોરી લોટો, કે ગાદી તકિયા Either gain your object or lose it: He will be either everything or nothing.

દોરી-છટ, } **દોરી-છંટ,** } *adv.* [+ છાંટ-વું.] Being or moving in a straight line.

Id. દોરી-છટ ચાલ્યા જા Go on straight in a line.

દોરો, [Hem. Des. दवरो=S. तन्तुः a thread, *fr.* S. ડોર, દોર. Also Hem. Des. दोरो=S. कटिसूत्रम a girdle.] Thread; a string. 2. Connection; a link. 3. A charmed thread. 4. A kind of neck-lace.

Id. દોરો પરોવવો To thread a needle. દોરો ભરવો—નાખવો To stitch.

દોલત, *s. f.* [Ar. दौलत.] Wealth; riches; opulence; affluence. 2. Fortune; prosperity.

દોલત-જ્યાદા, *interj.* [+ જ્યાદ more.] May your wealth and dignity be increased. 2. *s. f.* Affluence; presperity.

દોલત-મંદ, } **દોલત-વાન,** } *adj.* [+ P. मन्द=S. मत मन्त; वत् वान, suffix showing "possession".] Wealthy; rich; opulent; affluent.

દો-લાભ, } **દો-લાભ,** } *s. m.* [See દુ, દો, two + લાભ gain.] A cupboard made in a wall.

દોલો, Same as **દુલો, દુલો.**

દોશી, } **દોશી-વાણિયો,** } *s. m.* [P. दोश the shoulder=S. दोस the arm. So named from their habit of carrying their goods on their shoulders.] A draper; a wandering cloth-seller.

દોષ, *s. m.* [S. *fr.* दुष् to be faulty.] A fault; a blemish; a flaw; a defect. 2. Sin: offence; transgression. 3. Reproach; culpability. 4. Disorder of the humours of the body.

Id. દોષ કાઢવો—જોવો To find fault with. દોષ કાઢવા જેવું Reprehensible. દોષ દેવો મુકવો To lay the blame on; to blame. દોષ લાગવો—ચોહોટવો To stick (of a fault); to be open to blame.

દોષ-દર્શી, *adj.* [S. *fr.* + दृश् to see.] Fault-finding.

દોષ-વાન, } **દોષી,** } *adj.* Faulty; blemished; defective. 2. Sinful; criminal.

અતિ અપરાધ સહિત સુખ કીધું, સ્વર્ગ પમાડ્યા દોષી રે.
—**દયારામ.**

3. Reproachable; culpable. 4. Arising from a disorder of the humours of the body.

દોસ્ત, } **દોસ્ત-દાર,** } *s. m.* [P. दोस्त a friend + P. દાર having.] A friend. 2. A companion; a comrade. 3. A sweet-heart or gallant.

દોસ્ત-દારી, } **દોસ્તી,** } *s. f.* Friendship; friendly intimacy; intimacy; amicable footing. 2. Illicit love; amorous bearing.

દોહ્‌-ણી, *s. f.* [Dh. Des. दोणि *fr.* S. द्रोणि a vessel in which water is stored. *fr.* द्रोण a cup made of leaves. Or see દોહ્‌-વું.] A milkpan; a trough. 2. The pot containing the funeral fire.

Prov. છાસ લેવા જવું, ને દોહ્‌ણી સંતાડવી Do nothing, which you would wish to conceal.

દોહ્‌-ણું, *s. n.* An earthen vessel in which milk is kept for coagulating.

દોહદ, *s. m.* [S.] The longing of a pregnant woman. 2. A violent desire.

દોહ્‌-ન, *s. n.* [See દોહ્‌-વું.] Milking. 2. The real substance. 3. Select extracts (from a literary work).

દોહરો, *s. m.* [See દો, દુ, two + હાર, સર, a line, a string.] A couplet or distich in Hindustānī, &c.

દોહ્‌-લું, *s. n.* [See દોહ્‌લું *fr.* દુઃખ] Pain; trouble; difficulty.

પૂનમે પૂરણ ધન પામ્યો, દોહદ, ડુખ્યા, દુર્મતિ વામ્યો.
—નિરાંતભક્ત.

દોહ·વું, *v.t.* [S. दुह्.] To milk.

દૌહિત્ર, *s.m.*[S. दौहित्र *fr.* दुहितृ a daughter *fr.* दुह् to milk.]A daughter's son;a grandson.

દોહે·લું, Same as **દોય·લું.**

દૌત, Same as **દુવાત.**

દૌર્ભાગ્ય, *s.n.* [S.] Ill-luck; misfortune.

દ્યુ·તિ, *s.f.* [दिव् to shine.] Splendour; beauty; light.

દ્યૂ·ત, *s.n.* [S. *fr.* दिव् to gamble.] Gambling; dice-playing.

દ્રઢી-ભૂત, *adj.* [S. *fr.* દૃઢ close + ભૂ·ત become *fr.* भू to become.] Become close, on strong, firm, or settled.

દ્રવ, *s.m.* [S. *fr.* द्रु to run, to flow.] A liquid.2. Melting or softening or the heart with pity, kindness,or affection.

દ્રવ·વું, *v.i.* To become wet; to melt. 2. To feel sympathy; to sympathize; to pity.

હેતે હૃદય દ્રવ્યું પાવડવનું, દેખી શ્રીભગવાન જી.
—ગિરિધર.

દ્રવ્ય, *s. n.* [S. द्रव्य, द्रम्म, Greek drachme, P. दाम, દામ.] Wealth; riches, property. 2. An elementary substance; a substance.

દ્રવ્ય·વાન, *adj.* [+S. वत्, वान्, suffix showing "possession."] Rich; wealthy; opulent.

દ્રાક્ષ, *s.f.* [S. द्राक्ष.]The vine.2. A grape.

દ્રામ, *s. n.* [S. द्रम्म wealth = Go *drachme.* P. दाम, દામ.] Wealth.

પુષ્કર સાથિ દ્યૂત રમિયો, હાર્યો સર્વે દ્રામ.
—ભાલણ.

દ્રુ, Same as **ધ્રુવ.**

દ્રુત-વિલંબિત, *s. n.* [S. *fr.* द्रुत run *fr.* द्रु= દોડવું to run + વિલંબ.] A kind of Sanskrit metre; ◡◡◡—◡◡—◡◡—◡—.

દ્રુમ, *s.n.* [S.] A tree.

દ્રુમ-તળાઈ, *s.f.*[+ તળાઇ.] A bed made of leaves of trees.

દ્રુમ-તળાઈ પાથરે રે, અંગે લગાડે અંગાર.
—ભાલણ.

દ્રોણ, *s. m.* [S] A sup made of leaves.

દ્રોહ, *s.m.* [S. *fr.* द्रुह् to feel malice.] Malice; spite.

દ્રોહી, *adj.* Spiteful; malicious; revengeful.

દ્વંદ્વ, *adj.* [S. *fr.* द्वि = L. *duo, bis,* two.] Coupled; twin. 2. *s. m.* Combination of two or more words which are regularly connected by a conjunction(in Grammar); a compound word in which two or more nouns are joined together, which if standing by themselves, would be in the same case connected by the conjunction 'And'.

દ્વંદ્વ-યુદ્ધ, *s.n.* [+યુદ્ધ.] A duel, a fight or match between two persons; a single combat.

દ્વા-દશ, *adj.* [S. *fr.* द्वि two+દશ, દસ, ten.] Twelve. 2. Twelfth.

દ્વા-દશી, *s.f.* The twelfth day of any of the two fortnights of a Hindū month.

દ્વા-પર, *s. m.* [S. *fr.* द्वि two + पर next after, another.] The third of the four ages according to Hindū Mythology.

દ્વાર, *s.n.* [S.] A door; a gate; a doorway;a gate-way; an entrance; a passage; of the world a means of access or approach.

દ્વાર-પાળ, *s.m.* [+પાળ·વું.] A door-keeper; a porter; a gate-keeper; a janitor.

દ્વિ, *adj.* [S. See દ્વ, દો, બે.] Two.

દ્વી-અર્થી, *adj.* [S. *fr.* द्वि = L. *duo,* two, અર્થ.] Having two meanings, ambiguous; equivocal.

દ્વિ-જ, *adj.*[S. *fr.* द्वि two + जन् to be born.] Twice-born. 2. *s.m.* A bird; an oviporous animal. 3. A tooth. 4. An individual of any of the three castes, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, and વૈશ્ય, of whom the investiture with the characteristic sacred thread at years of puberty constitutes, religiously and metaphorically, the second birth. 4. A tooth.

રક્ત અધર દ્વિજ પંક્તિ, જાણે ચંદ્ર કિરણ વરકાશ.
—ગિરિધર.

દ્વિ·તીયા, *adj. f.* [S. *fr.* द्वि two.] Second. 2. *s.f.* The second case; the Accusative Case in Grammar. 3. The second day of either of the two fortnights of a Hindū month.

દ્વિ-ધા *adv.* [S. *fr.* धा suffix showing manner *fr.* धा to put] In two ways.

દ્વિ-પ, *s.m.* [S. *fr.*+ पा to drink.] An elephant.

દ્વિ-પદ, *adj.* [S. *fr.* + पद.] Having only two feet. 2. Binomial (Math).

દ્વિ-વચન, *s.n.* [S. *fr.* + વચ-ન.]The dual (of Number in Grammar).

દ્વીપ, *s.m.*[S. *fr.* + अप् water.] A land washed by water on all its sides. 2. An island.

દ્વીપ-કલ્પ, *s.m.* [S. *fr.* + कल्प suffix showing "considered as," "almost," *fr.* क्लृप् to think.] A peninsula.

દ્વેષ, *s.m.* [S. *fr.* द्विष् to hate.] Hatred, 2. Malice; rancour; spite.

દ્વેષ-ભાવ, *s.m.* [S. *fr.* +ભાવ.] The feeling of malice or hatred.

દ્વેષી, *adj.* Malicious; rancorous; spiteful.

દ્વૈ-ત. *s.n.* [S. *fr.* द्वि two.] The quality or state of being two-fold.2.Disagreement; a quarrel.

દ્વૈત-બુદ્ધિ, *s.f.*[S. *fr.*+ બુદ્ધિ.]
દ્વૈત-ભાવ, *s.m.*[S. *fr.*+ ભાવ.] } The recognition that the Divine Being and the Universe are two distinct entities.

દ્વૈત-મત, *s. n.* [S. *fr.*+મત.] The doctrine that the Divine Being and the Universe are two distinct entities; the dualism antagonized in the Vedānt philosophy.

ધ.

ધ, The thirtieth letter,and the ninete-enth consonant, of the Alphabet.

ધક, *s.f.* [S. दह् to burn.] Thirst. 2. Ardour; glowing or swelling (of ardour, &c.) 3. Attention; mind.

ધક-ધક-વું, Same as **ધગ-ધગ-તું.**

ધકા-ધકી, Same as **ધક્કા-ધક્કી.**

ધકા-વ-વું, *v. t.* [See ધક્કો.] To push on. 2. To continue with haste.

ધકે-લ-વું, *v.t.* To push;to drive onward.

Prov.ધકેલપંચા દોઢસો A mere guess-work invented on the spur of the moment.

ધક્કા-ધક્કી, *s. f.* Shoving and pushing; a scuffle; a tussle. 2. A crowded state (of men at a gathering &c).

ધક્કા-મુક્કી, *s. f.* [+ મુક્કી.] Pushes and blows with the fists;fisticuffs.2. Repeated pushing and beating with the fists.

ધક્કો, *s.f. m.* [See ધડ-ધડ + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.]A push; a shove; a jolt;a jog; a shock; a jerk. 2.A loss in trade;a stroke of misfortune; damage 3. Detriment; deterioration.1. An artificial bank; a quay; a wharf;a small structure by the way-side to receive travellers' burdens. 3. A going to; a ramble; a useless or fruitless walk.

Id. ધક્કો ખાવો To go and come. 2. To take trouble. ધક્કો મારવો–દેવો To give a push. ધક્કો દેવો–ખવડાવવો To cause to go and come; to send on a fruitless errand.3.To postpone from time to time. 4. To give false hopes. ધક્કો લાગવો–વાગવો To get a push.2.To be put to a loss.ધક્કે ચઢવું To be subjected to successive pushes.2. To be postponed from time to time with false hopes. ધક્કે ચઢાવવું Same as ધક્કો ખવડાવવો.

ધખ, *s. f.* [See ધખ-વું.] Thirst.

ધખ-મખ, *s.f.* [+મખ redup.] Hurry.

ધખ-વું, *v. i.* [S. दह् to burn.] To get into a passion; to be vexed.2.To be angry with.

ધખા-વ-વું, *v.t.* To heat; to make hot.

ધગડું, *s.n.* A peon (used to show contempt). 2. The hip.

ધગ-ધગ-તું, *adj.* [See ધગ-ધગ-વું.] Burning; blazing; fiercely hot.

ધગ-ધગ-વું, *v. i.* [Redup. of S.दग्ध burnt *fr.* दह् to burn.] To glow fiercely. 2. To be hot and burning.

ધગા, *s. f.* Heat.

ધગા-રી, *s. f.* [+રી dim.] A slight heat.

2. A slight fever.

ધંખના, Same as **ઝંખના.**

ધચુ-પચુ, *adv.* [Imit.] Wavering; hesitating.

ધજ, *s. f.* [See ધજા.] Gait; mien. 2. Air; grace. 3. Propriety; smart and masterly style or manner. 4. Stature; form; figure; shape. 5. *adj.* Fine; good; elegant. 6. Violent; forcible.

નથી બ્રાહ્મણ આચારજ, એ નથી વળી ભૂપતિ ધજ.
—ગિરિધર.

ધજા, *s. f.* [S. ध्वजा.] A flag; an ensign; a banner; a standard.

Id. ધજા ચઢાવવી To place a flag on. 2. To gain a victory; to celebrate a triumph. ધજા બાંધવી To reveal to the public; to bring to public notice. એને ઘેર ધર્મની ધજા છે He is very pious and charitable.

ધજા-ગરો, *s. m.* [+ P. गिरफ्तन=S. ग्रह् to take.] The staff which holds a banner; a flag-staff.

ધડ, *s. n.* [Hem. Des. तंड = S. शिरो-विहीनम् deprived of the head.] A headless trunk; the trunk as distinct from the head. 2. *adj.* The first.

ધડ, *adv.* [See ધડ-ધડ.] Right forward; plainly; outright; smack; without any thought.

ધડ•ક, *s. f.* A quick push. 2. The quickness and force or violence of a push.

ધડક•ણુ, *adj.* [See ધડક•વું.] Timid; cowardly.

ક્રિયા ધડકણને ધીર ? ક્રિયા ગુણ-હીન અને જ્ઞાતા ?
—સામળભટ.

ધડ•ક-ધડ•ક, *adv.* [Imit. See ધડ-ધડ.] With a rush.

ધડ•ક•વું, *v. i.* [Imit.] To palpitate; to beat; to throb.

Id. છાતી ધડકે છે The heart beats or throbs. 2. To be afraid.

ધડ-ધડ, *adv.* [Imit. *Cf.* Eng. *Thud.*] Quickly; smartly (of moving). 2. Dashingly; striking or dashing quickly and loudly on other things.

ધડ-ધડા•ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Any loud thundering or roaring sound.

ધડ-બડ-ધડ-બડ, *adv.* [Imit.] Running with a noise. 2. Running with violence.

ધડમ-ધડમ, Same as **ધડ-ધડ.**

ધડમ-ધડા, *adv.* See ધડમ-ધડમ. 2. *s. f.* Striking with a loud sound. 3. A fight with blows.

ધડા•કા-બંધ, *adv.* [See ધડા-કો + બાંધ•વું.] With an explosion; with a thundering sound. 2. Tumultuously.

ધડા•કો, *s. m.* An explosion; a peal; any loud report or crash; a thundering sound. 2. A scene in general, vivid, hurried, and tumultous.

ધડા-ધડ, *adv.* Imitative of brisk, smart, and closely consecutive sounds; with a crash; with a peal.

પાછળ માર ધડાધડ પડશે, કાંઈએક મંદ ચાલતાં.
—દયારામ.

ધડા-ધડી, *s. f.* Loud consecutive sounds. 2. Smartness; hurry in doing a work, giving rise to loud consecutive sounds.

ધડી, *s. f.* [See ધડો, 5] A weight put into one of the scales in weighing out a certain quantity. 2. A guess; a conjecture.

ધડીમ•લો, *s. m.* [Imit.] Beating the breast violently (in mourning).

Id. ધડીમલો લેવો To beat the breast violently (in mourning).

ધડુક•વું, *v. i.* [See ધડા•કો.] To make a loud sound; to roar; to thunder.

ધડુસ•વું, *v. t.* To beat; to strike.

ધડો, *s. m.* [See દૃઢ firm.] A lesson; an assigned portion to be learnt. 2. Consistency; firmness; determination. 3. Confidence; assurance; satisfaction. 4. Weight; influence. 5. A weight put into the opposite scale.

Id. ધડો કરવો To equipoise a balance. 2. To care about; to show regard to. ધડે બેસવું To break down. ધડે રહેવું To be stab. ધડો રહેવો To have a measure for; to be guided by a hard and fast rule. ધડો આપવો To teach a lesson. ધડો લેવો To learn a lesson.

એના બોલવાનો–બોલવામાં–કાંઈ ધડો જ નથી. There is nothing definite in what he says: He makes random statements.

ધણુ-ધણુ-વું, *v. i.* [Imit.] To make a crackling sound while burning fiercely. 2. To burn fiercely.

ધણ, *s. n.* [See ધન wealth.] A herd of cattle.

ધણુ-ધણા-વ-વું, *v. t.* To cause to burn fiercely. 2. To work with heat or enthusiasm. 3. To threaten.

ધણિ-યા-ણી, *s. f.* [See ધણી owner, husband.] A female owner; a proprietress; the mistress. 2. The wife.

ધણિ-યાતું, } **ધણિ-યાપું**, } *adj* Having an owner. 2. One's own; private; personal.

ધણી, *s. n.* [S. धनी *fr.* धन wealth. See **ધન**.] The master; the owner; the lord; the proprietor; the responsible man; the possessor. 2. The husband.

Id. ધણી કરવો To live in concubinage with a man.

Prov. ધણીને સુઝે ઢાંકણીમાં, પાડોસીને સુઝે આરસીમાં A gamester sees always more than a looker-on. ધણીની માનીતી બાર ગામ ઉજ્જડ કરે One who has won the favour of a king, may oppress the subjects. ધણી વગરનાં ઢોર સુનાં The master's eye makes the horse thrive. ધણી કહે "મારે નેહએ નહિ", ને પાડોશી કહે "મારે શિર સહે" Lit. When a woman is despised by her husband, she will find ready lovers.Hence,2. If his rightful owner won't take care of his things, others will be only too glad to catch hold of them. ધણી જાગ્યા, ને ચોર ભાગ્યા Pretenders will give way before the rightful owner. ધણીનો કોઈ ધણી છે ?The master is the lord of all he surveys. ધણીનું ધાર્યું થાય છે Man proposes, God disposes. ધણીને કહે "ધા", ને ચોરને કહે "નાસ" To be Jack on both sides. ધણી વગર ધરાળ બેઠું The foot of the owner is the best manure for his land. ધણી ધણિઆણી રાજી, તો કયા કરે મીયાં કાજી ? Law is inoperative, when parties agree. ધણી ધણિયાણીના કજીયા Man is fire, and woman tow. ધણી દુઝે, કે ઢોર દુઝે You will reap as you sow.

ધણી-જોગ, *adj.* [+ જોગ.] Payable to the person who purchases a Hundi [as distinguished from the શાહ-જોગ which is payable to any person of known respectability].

ધણી-ધોરી, *s. m.* [+ ધોરી Redup.] A protector; a guardian; a supporter. 2. An owner.

ધણી-રણી, *s. m.* [+રણી.] A sole master or owner.

ધત, *interj.*[Imit.Or S.हत killed,struck, *fr.* हन् to kill, to strike.] Push ! psha ! 2. *s. m.* The penis (slang).

Id. ધત બેસાડવું–મારવું To despise; to be unconcerned at the loss of.

ધતિંગ, *s. n.* Tumult; disorder. 2. A pretension; a false claim.

ધતૂરો, *s. m.* [S. धत्तुर.] The white thorn apple; *Datura*.

ધ-ધડા-વ-વું, *v. t.* [See ધડ-ધડ.] To frighten; to intimidate; to threaten; to overawe.

ધ-ધણા-વ-વું, Same as **ધણુ-ધણા-વ-વું.**

ધદ્દો, *s. m.* The diagonal stick in a paper-kite.

ધન, *s. n.* [S. *fr.* हन् to kill.] Riches; substance;property.2.Any form of wealth; a treasure. 3. Addendum; the sign *plus* (+) in Mathematics.

Prov. ધન તો ઢેડને ઘેર પણ હોય Nobility consists in an amiable disposition, not in wealth,ધન, જોબન ને ઠકરાઇ સદા કોઈનાં રહે નહિ Wealth, youth, and power do not stay long. ધનના બૃહસ્પતિ Prosperous times ધન કરતાં આબરૂ વધે A good name is better than riches. ધનથી કોઈ ધરાયું છે ? Corroding care and thirst of more,attend the still increasing store. ધન, મકર, ને સામો તારો જજમાન મરે તો ઠગલો મારો He that waits for dead men's shoes may go long enough barefoot.

ધન, *s. f.* [See ધનુર, ધનુષ્ય.] The ninth sign of the zodiac; *Sagittarius* the Archer.

ધન, Same as **ધન્ય** Happy.

Id. ધન ઘડી, ધન દહાડો An auspicious or fortunate time or occasion. તેની કમાઇને ધન

His gains are wonderful.

ધન, Same as **ધન્ય** Happy.

હું તમને પૂછું, મારાં ધન વહુ ગોરાં રે

I ask you, my beautiful happy wife.

—ભાષા.

ધન-તેરસ, *s. f.* [See ધન wealth + તેરસ.] The thirteenth day of the dark fortnight of A'shvina (Oct.-Nov.), on which Hindūs worship their wealth.

ધન-દ, *s. m.* [S. *fr.* + दा to give.] A giver of wealth; the god **કુબેર.**

અશ્વિનીકુમાર, વાયુ, ધનદ, ને ધર્મ સાથ.

—વલ્લભ.

ધન-ધન, *adv.* Same as **ધન્ય** Happy.

ધન-ધન, *adv.* [Imit. *Cf.* Eng. *Tom-tom.*] Imitative of the sound of a drum.

ધનંતર, *adj.* [S. धन-वत्तर very wealthy *fr.* धन-वत् ધન-વન્ત, having wealth + S. तर comp. suffix.] Very wealthy. 2. Very Powerful; very influential.

ધન-પતિ, *s. m.* [+ wealth + પતિ.] Same as **ધનેશ, ધનેશ્વર.**

કુબેર, The god of wealth.

ધન-રેખા, *s. f.* [See ધન + રેખા.] A certain line in the palm of the hand indicative of wealth.

ધન-વંત, ધન-વાન, *adj.* [+ S. वत्, वन्त, वान्, suffix showing "possessing, having."] Wealthy; affluent; rich; opulent.

Prov. ધનવાનનો કચરો, ને ગરીબનો પેટભરો A great man's nod is a poor man's feast.

ધનાઢ્ય, *adj.* [S. *fr* + आढ्य rich, abounding in.] Same as **ધન-વંત, ધન-વાન.**

ધનાધ્યક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* + अध्यक्ष.] Same as **ધનેશ, ધનેશ્વર.**

ધના-ર્ક, ધના-રખ, *s. m.* [See ધન Sagittarius + અર્ક sun.] The sun in the sign Sagittarius.

ધના-સરી, ધના-શ્રી, *s. f.* A mode in music.

ધનિષ્ઠા, *s. f.* [S.] The 23rd lunar mansion, consisting of four stars.

ધની, *adj.* [See ધન wealth.] Wealthy; rich. 2. Same as **ધણી.**

ધનુ, *s. n.* [S. धनुस् .] A bow (in archery).

ધનુખ, Same as **ધનુષ્ય.**

ધનુર, *s. n.* [See ધનુ] Tetanus; a disease in which the body is bent in the form of an arch.

ધનુર્ધારી, *adj.* [S. *fr.* ધનુ + ધર-વું.] Carrying a bow. 2. *s. m.* An archer.

ધનુર્માસ, *s. m.* [S. *fr.* ધન, ધનિષ્ઠા, + માસ.] The period during which the sun is in the sign *Sagittarius.* 3. A feast given in the early morning to Brāhmans during the period in which the sun is in *Sagittarius.*

ધનુર્વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* ધનુ, ધનુખ, + વિદ્યા.] Archery. 2. The science of archery.

ધનુષ્ય, *s. n.* [S. *fr.* धनुस्] A bow.

Id. ઇન્દ્ર ધનુષ્ય A rain-bow.

ધનેતર, ધનત્તર, *adj.* [S. धन-वत्तर *fr.* ધનવંત + S. तर suffix of the comp. degree.] Very rich. 2. Excellent; best. *Cf.* **ધનંતર.**

ધનેરૂં, *s. n.* [See ધાન્ય + એરૂં.] An insect found in corn.

ધનેશ્વ, ધનેશ, *s. m.* [S. धन+ईश, ईश्वर, lord.] A treasurer. 2. An epithet of Kubera, the Hindū god of wealth. 3. *adj.* Wealthy; opulent.

ધંતર, *s. n.* [Redup; of મંતર, મંત્ર.] Pretended magic; sleight of hand; a trick to deceive.

ધંતુરો, Same as **ધતૂરો.**

ધંધ, *s. m.* [See દ્વન્દ્વ.] A fight. 2. Tumult; disorder.

ધંધા-દાર, *adj.* [See ધંધો+દાર, P., having.] Engaged in business; having the mind engrossed in work; working; not idle.

ધંધા-દારી, *s. f.* The state of being engaged in business; the duties or manners of a man of business.

ધંધા-ર્થી, *adj.* [+ અર્થી seeking *fr.* S. अर्थ to seek, to beg.] Seeking an occupation or work. 2. Devoted to one's own occupation or work. 3. Industrious; busy.

ધંધો, *s. m* [See ધન wealth + દાય-ક giving. Or, P. दिह्न्देह् giving. Or, Hem. Des. धंधा = S. लज्जा shame.] Business; employ-

ment;occupation;calling.2.Means of maintenance. 2. The state of being occupied 4. Industry; trade.

Id. ધંધો રોજગાર Any kind of occupation; any occupation.

Prov. ધંધો કરે ધન તો ન મળે, પણ ધાન્ય તો મળે An industrious man is never starved. ધંધો થોડો ને ધાંધલ ઘણી Much ado about nothing: Idle folks have most labour. ધંધો ધંધાને વધારે It is work that makes a workman: Practice makes perfect.

ધન્ય, *adj.* [S. *fr.* ધન wealth.] Happy; blessed; fortunate. 2.*interj.* Bravo! Capital! Well-done! Noble!

શુદ્ધ વિપ્રની પૂજા કરી, હરિ આતમવાન;
ધન્ય ધરાસુરને, કર્યાં ધેનુનાં દાન.—ગિરિધર.

ધન્ય-તા, *s. f.* Happiness. 2. Good fortune.

ધન્ય-વાદ, *s. m.* [+ *fr.* S. वद् to speak.] Congratulation; thanks; praise;applause.

ધન્યા, *adj. f.* Happy, fortunate (of a woman).

ધન્વંતરી, *s. m.* [S. धन्वन्तरि]The physician of the gods: Esculapius (Discovered with a cup of nectar in his hand). at the time of the churning of the ocean. 2. The name of કાશિરાજ, the supposed founder of the Hindū medical school. 3. The best physician.

ધપ-કારો, *s. m.* [See ધબ + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] The sound of the fall of a heavy body from a height. 2. A shock; an impression of violence.

ધપ-વું, *v. i.* [See ધપા-ધપ.] To go forward; to proceed.

ધપા-ધપ, *adv.* Imitative of the sound of the blows with the hand,smart slapping, cuffing, boxing, &c.

ધપ્પા-ધપ્પી, Same as **ધપ્પા-બાજી.**

ધપ્પા-બાજી, *s. f.* [See ધપ્પો + P. बाज़ीदन् to play.]A brisk interchange of slaps and cuffs in sport or as an amusement; smart fisticuffs.

ધપ્પો, *s. m.* [Imit. See ધબ.] A slap; smack; a blow; a thumb.

Id. ધપ્પો ખાવો To receive a blow. ધપ્પો મારવો To strike a blow.

Prov. ધપ્પો મારી, માફ માગવી To break one's head and bring a plaster.

ધબ,*adv.* [Hem. Des. धब्बो=S. वेग: speed, force, *fr.* S. धाव् ધાવું, to run.] Imit. of the sound of a thing dashing on the ground.2. Coming to a stop; ceasing.

Id. અંધારૂં ધબ Total darkness, pitch darkness.

ધબ-કવું, *v. i.* To throb (of the pulse).

ધબ-કારો, Same as **ધપ-કારો.**

ધબડ-કો, *s. m.* Confusion.

Id. ધબડકો વળવો To be confused. ધબડકો વાળવો To make confusion.

ધબ-ધબ, *adv.* [Imit.] Falling slowly with a dull sound.

ધબ-ધબાટ, *s. m.* [+વૃત્તિ.] A dull sound. 2. Short panting breath; pulsation.

ધબ-વું, *v. i.* To fall; to drop down. 2. To become bankrupt; to be insolvent.3.To die; to give up the ghost.

ધબા-કો, Same as **ધબ-કારો, ધપ-કારો.**

ધબા-ધબી, *s. f.* Beating; a scuffle.

ધબાય નમઃ, *s. n.* [+નમઃ.] Falling with a dull sound; utter failure. 2. Confusion.

ધબો-ડવું, *v. t.* To beat with the hands.

ધબ્બલ, *adj.* [See ઢબ્બલ.] Doltish; stupid. 2. Fat.

Id. ધબ્બલ-શા, ધબ્બલ-ચંદ A fat inactive person.

ધબ્બા-બાજી, Same as **ધપ્પા-બાજી.**

ધબ્બો, Same as **ધપ્પો.**

ધમ, *adv.* [*Cf.* ध्मा, धम्, to blow; Eng. *Hum.*] Imitative of the sound of a drum.

Prov. ધમ ધોકો, ને ચાપુ ચણા Break my head and bring me a plaster.

ધમ-ક, *s. f.* [S. ध्मा, धम, to blow.]Spirit; mettle; pluck; courage; vigour; strength. 4. Airs; pomp; a majestic appearance. 3. Giving out (of a smell).

અલકકિશોરીની ધમક જોઇ, તે અંજાઈ ગયો હતો.

—સરસ્વતીચંદ્ર.

ધમક-વું, Same as **ધમકવું** To resound.

ધમકે ઘુઘરી જઘન ઘન લોલે. —ગીતગોવિંદ.

ધમ-કા-વ-વું, *v. t.* [See ધમ-ક.] To threaten; to chide; to scold: to snub; to reprove; to intimidate; to abuse. 2. To carry on a work with strength and courage.

ધમ-કારો, *s. m.* [+ S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] A loud humming sound. *Cf.* **ધમ-કારો.**

ધમ-કી, *s. f.* Threatening; scolding; a threat; a menace; a reproof; intimidation. Id. ધમકી આપવી-દેવી To threaten.

ધમ-ણ, *s. f.* [S. ધમ-ની bellows, a pipe to blow with, *fr.* ध्मा, धम, to blow.] Bellows. Id. ધમણ ધમવી-ખેંચવી-ચલાવવી To work the bellows. ધમણ ધમવી To speak unnecessary words; to speak of the same thing often and often.

ધમ-ણ-વું, *v. t.* To work with bellows; to blow the bellows.

ધમ-ધમ, *adv.* [See ધમ.] Violently; with great force.

ધમ-ધમ-વું, *v. i.* To sound very loudly and terribly.

ધમ-ધમા-ટ, *s. m.f.* [+વૃત્તિ] Spirit; pluck; courage; vigour; strength. 2. Airs; pomp; a majestic appearance. 3. A row; a noisy quarrel. 4. A strong pungent smell given out.

ધમ-ધમા-વ-વું, *v. t.* To threaten.

ધમ-ધો-કાર, *adv.* [See ધમ+ધો Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters.] With great noise; with great enthusiasm; smartly; briskly.

ધમ-ની, *s. f.* [See ધમ-ણ.] A small tube. 2. Any tubular vessel of the body, as an artery or a vein.

ધમ-પછાડા, *s. m. pl.* [See ધમ-ધમ પાછા-ડ-વું.] Violent struggles. 3 Fruitless efforts.

ધમ-પાંચ્છેરી, *s. f* [+પાંચ + શેર.]Violent beating of the breast and crying aloud.

ધમ-શો-ળ, *s. m.* [See ધમ + રો-વું.] Loud lamentation. 2. Great consternation. 3. Great disturbance; clamour; an uproar.

ધમ-વું, Same as **ધમ-ણ-વું**. To blow the bellows.

Id. ધમી જવું To pilfer; steal. 2. To deceive and carry away; to cheat.

ધમા-ચક-ડી, **ધમ્મા-ચક-ડી**, } *s. f.* [See ધમ+ચકર-ડી.] Clamour; an uproar.

ધમા-ધમ, **ધમા-ધમી**, } *s. f.* Struggling together; scuffling; a tussle.

ધમાર, *s. m.* [See ધમ-કારો.]A particular measure of keeping time in music. 2. A song sung in the particular measure.

ધમાર-વું, *v. t.* To bathe or wash an animal.

ધમાલું, *s. n.* An ill-fashioned large turben.

ધમાસો, *s. m.* A prickly plant. 2. Any unknown plant or drug.

Id. ધૂળ ને ધમાસો Any subject long and tedious, and not worth mentioning. 2. A useless thing.

ધર, *adj.* [S. *fr.* धृ to hold.] That holds or keeps.(This word occurs only at the end of a compound, as મણિ-ધર,ધરણી-ધર.)

ધર, *s. f.* [See ધરા.] The earth. 2. [S. धुर् a yoke *fr.* धृ to hold.] The yoke of a bullock. 3. The number of years from the time a bullock is yoked. 4. The number two (used by brokers in private talk.) 5. [See ધર-વું to hold.] The beginning. 6. A standard; an authority. 6. Reliance; confidence. 8. [See ધરા-વું to be satisfied.] Satisfaction.

Id. ધર ધરવી To bear a yoke. 2. To bear the burden of a family. ધર મૂળથી From the beginning; from the root. ધર દહાડાથી From the first. મનમાં ધર આવવી-વળવી To feel confidence. 2. To feel satisfaction; to be satisfied. ધર ઘડી ધર દહાડો The same state as at the beginning *status quo ante*.

ધરખ-વું, Same as **ધડક-વું**. To throb.

ધીરને દેવી ધારણ રે, રખે ઘટ તારે જાય ધરખી.

—ધીરો.

ધર-ણ, *s. n.* [S. धृ, धर्, to hold.] A dam across a river. 2. *s. f.* [See ધોર-ણ.] A manner in singing. 3. [See ધરણી.] 4. A particular weight, equal to ⅓ of a tolā.

ધર-ણી, *s f.* [S. *fr.* ધૃ, ધર્, to hold.] The earth. 2. The soil.

ધર-ણી-ધર, *s. m.* [S. धरणी the earth + ધૃ, ધર્, ધર-વું to hold.] An epithet of the serpent Shesa, who is supposed to hold the earth on his head. 2. An epithet of Visnu. 3. A mountain. 4. A king.

ધર-ણું, *s.n.* The sitting in restraint at the door of debtor (by the creditor or his agent).

ધર-તી, *s.f.* [S.ધરિ-ત્રી *fr.* ધૃ, ધર્ to hold.] The earth. 2. The soil; the ground.

Id. ધરતી ઉપર પગ એ ન મૂકે એવું Lit. Hardly touching the earth in walking. 2. Very proud. ધરતીનો છેડો The extreme limit. ધરતીમાં પેસી જવું Lit. To hide oneself under the surface of the earth. 2. To hide oneself through shame so completely as to be seen by no one.

ધરતી-કંપ, *s m.* [કંપ.] An earth-quake.

ધર-પકડ, *s.f.* [See ધર-વું+પકડ-વું] Hastily taking many persons into custody under a legal order. 2. Hot haste.

ધર-પચ, }
ધર-પત, } *s. f.* [See ધર satisfaction+પત confidence.] Furious but vain and meaningless storming and stamping; frantic and outrageous demeanour. 2. A headlong or precipitate blundering. 3. Patience.

ધરબ, *s.f.* [See ધૈર્ય satisfaction.] Courage.

ધર-બોળ, *s. n. m.* [See ધર-વું + બોળ-વું.] Complete ruin.

Id. ધર-બોળ ઘાલવો To ruin completely.

ધરમ, Same as **ધર્મ.**

ધરમ-ખાતું, *s n.* [ખાતું.] An account of money spent in charity or religious matters.

ધરમ-ધક્કો, *s.m.* [ધક્કો.] Care and crosses for another; toil and losses sustained in charitable services. 2. An unprofitable going to; unprofitable kicks and knocks.

ધર-મૂળ, *s. n.* [See ધર beginning, root, +મૂળ.] The beginning.

ધર-વું, *v. t.* [ધૃ, ધર્.] To hold in the hand; to hold; to grasp; to gripe; to clutch; to clasp. 2. To keep; to retain; to hold fats. 3. To apprehend; to hold on.

શકે લોક ધરે મુને, આવી પડું વારશે. —**વલ્લભ.**

4. To take up; to take a fancy to. 5. To turn; to take to; to enter upon. 6. To hold; to account; to view. 7. To occupy or take possession of. 8. To mind; to heed; to regard. 9. To assume; to take up; to place oneself into (a state). 10. To make or use. 11. To acquire; to obtain; to receive. 12. To take fright, to fear. 13. To find out or detect. 14. To hold amongst; to include. 15. To take up; to observe; to hold; to keep.

Id. ધ્યાન ધરવું To be engrossed in meditation; to meditate. નૈવેદ્ય ધરવું To place a dish of food before an idol for acceptance; to present food to a god. પગ ધરવો To hold forward one's foot. 2. To get a footing in; to obtain access to. ભોગ ધરવા To offer a sacrifice; to place a victim before a god. માથું નીચું ધરવું To submit to; to yield; to give up one's cherished idea. મનમાં ધરવું To bear in mind. મોઢ ધરવું To interrupt one in talking. હાથ ધરવો To extend or stretch out one's hand, as in begging. 2. To beg. 3. To catch the hand of. કાન ધરવો To hear attentively. ધરી બેસવું To seize possession of; to usurp.

ધર-વું, Same as **ધરા-વું, ધર-વ-વું.**

ધીંગા ધણીને, ધ્યાન ધરી ધરવું રે.

—**બાપુ સાહેબ ગાયકવાડ.**

ધરા, *s. f.* [S. *fr.* ધૃ, to hold.] The earth.

ધરા-ઈ, *s. f.* An oath.

ધરા-ધર, *s.m.* [See ધરા + ધર holding.] Same as **ધરણી-ધર.**

ધરા-ધર. *s. f.* [See ધર-વું] Seizing and apprehending of many persons.

ધરા-ધરી, *adv.* Together with.

ધરા-ધરી, Same as **ધરાર** As a matter of course; forcibly violently.

ધરાધિપ, *s. m.* [See ધરા+S. अधिप lord *fr.* अधि over +पा to protect.] A king.

ધરા-બોળ, *adv.* [See ધરા of the earth + બોળ-વું to drown.] Submersion of the earth as at the time of a deluge (પ્રલય). 2. To be ruined in every way.

ધરાર, *adv.* [See નિર્ધાર.] Of course; without hesitation. 2. Same as **ધરાર** *adj.*

ધરાર, } *adj* [S. ધુર્ a yoke+વાળું having.]
ધરાળ, }
Burdened too heavily towards the front. 2. Able to bear a yoke. 3. *s.m.* A leader.

ગદા લાવ, ગદા લાવ, હર્ષ આવ, કલેશ થાવ,
વલ્લભ વલ્લભ ગાવ, ના ઉલાર, ના ધરાર. —**વલ્લભ.**

ધરા•વ•વું, *v.t.* [Caus. of ધર•વું.] To have; to possess. 2. To be endowed with. 3. To make an offering. 4. To be under an obligation or moral debt; to owe to. 5. To regard; to take into account; to attach much importance to.

ધરા•વ•વું, *v. t.* [Caus. of ધરા•વું to be satisfied.] To satisfy; to gratify.

ધરા•વું, *v. i.* Pass. of **ધર•વું** To hold.

ધરા•વું, *v.i.* [See ધર satisfaction.] To be satisfied or contented; to have to one's content.

ધારિ•ત્રી, Classical form of **ધર•તી** The earth.

ધરી, *s. f.* [See ધર•વું.] The axle of a wheel. 2. A support.

ધરૂ, Same as **ધ્રુવ** Certain; sure.

ધરૂ, *s.m.* [See ધરો, દુર્વા.] Young plants.

ધરેશ, *s.m.* [S. *fr.* ધરા the earth + ઇશ the lord.] The lord of the earth; a sovereign; a king.

ધરો, *s.m.* [S. મંદાક.] A deep pit in the stream of a river.

Id. ધરામાં નાખવું To throw into a deep pit. 2. To put to a great loss.

ધરો, Same as **દુર્વા.**

ધર્મ, } *s.m.* [S. *fr.* ધૃ, ધર to hold.] A
ધરમ, }
system of divine faith and worship; religious practices, the customary observances of caste; ordinance; custom; practice. 2. A sacred obligation or duty. 3. Alms-giving; charitable acts and offices; alms; charities bestowed. 4. Virtue; moral or religious merit. 5. Nature; character; natural state or disposition. 6. A property; any appertaining quality; any peculiar; appropriate, or prescribed practice or duty; a prescribed course of conduct. 7. Law; justice; equity.

Id. ધર્મ-ધરમ કરવો To give a charity. ધર્મ પાળવો-સાચવવો To observe the commands of one's religion. ધર્મનો કાંટો Perfect accuracy in weighments, the wages obtained for weighing being dispensed in charity. ધર્મની ગાય A cow given away in charity. 2. A daughter.

Prov. ધર્મ કરતાં કર્મ નડ્યું=ધર્મ કરતાં ધાડ પડી If you save a rogue from the gallows, he will rob you the next night. ધર્મની ગાયના દાંત શા જોવા Don't look a gift-horse in the mouth. ધરમના કામમાં ઢીલ ન કરવી Never be weary of well-doing: If a thing is worth doing, it is worth doing well. ધર્મ મુક્તિનું દ્વાર છે Religion is the gate of Salvation. ધર્મમાં ને કર્મમાં કોઇનો ભાગ નથી There is no partnership in piety, nor in crime. ધર્મે જય, ને પાપે ક્ષય Honesty is the best policy, while dishonesty brings ruin. આચાર: પ્રથમો ધર્મ: Good conduct is the highest duty. શરીરરક્ષિતો ધર્મ: Religious conduct and health are not inconsistent.

ધર્મ-જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.*+જ્ઞા to know.] Knowing one's religion or duty. 2. Skilled in the nice points of duty.

ધર્મ-કર્મ, *s. n.* }
ધર્મ-કાર્ય, *s. n.* } [S. *fr.* + કર્મ, કાર્ય, કૃત્ય,
ધર્મ-કૃત્ય, *s. n.* }
ધર્મ-ક્રિયા, *s. f.* }
ક્રિયા.] A religious observance; ceremony, or rite.

ધર્મ-ક્ષેત્ર, *s.n.* [ક્ષેત્ર.] The land of religion. 2. A holy spot.

ધર્મ-ગુરૂ, *s.m.* [+ ગુરૂ.] A spiritual teacher or guide.

ધર્મ-ચર્યા, *s. f.* [+ ચર્યા.] Performance of duty; observance of religious duty.

ધર્મ-ચુસ્ત, *adj.* [+ચુસ્ત.] Rigidly attached to one's religion.

ધર્મ-ઠગ, *s. m.* [+ ઠગ.] A hypocrite. 2. A cheat who puts on the appearance of a pious man. 3. A great cheat.

ધર્મ-ત્યાગ, *s. m.* [+ ત્યાગ.] Apostacy,

ધર્મ-દાન, *s. n.* [S. *fr.* + દાન.] Giving of alms; charity.

ધર્મ-દારા, *s f.* [+ S. दारा a wife.] Same as **ધર્મ-પત્ની.**

ધર્મ-ધ્યાન, *s. m.* [S. *fr.* + ધ્યાન.] Practice and meditation of religion.

ધર્મ-નીમ, *s.m.* [+ નીમ, નિયમ.] Restraints of religion.

ધર્મ-ધુરં-ધર, *s. m.* [S. *fr.* + ધુરં-ધર.] A defender of the faith. 2, One who performs benevolent acts.

ધર્મ-ની બેન, *s. f.* [+ બેન.] Same as **ધર્મ-ભગિની.**

ધર્મ-પત્ની, *s. f.* [+ પત્ની.]A lawful wife.

ધર્મ-પત્રિકા, *s. f.* [S. *fr.* + પત્રિકા.] A deed of a charitable gift or endowment.

ધર્મ-પંથ, } **ધર્મ-પથ,** } *s. m.* [+ પંથ.] The way of religion or righteousness. 2. A religious sect.

ધર્મ-પરાયણ, *adj.* [S. *fr.* + પરાયણ.] Devoted to the practice of religion.2. Giving or serving for charity,or as a religious act. 3. Giving or serving without charge.

ધર્મ-પરાયણતા, *s. f.* Devotion to the practice of religion.

ધર્મ-પુત્ર, *s. m.* [S. *fr.* + પુત્ર.] A young man considered as a son from charitable feelings;an adopted son. 2. A lawful son; a son begotten from a sense of duty and not of pleasure.

ધર્મ-પુસ્તક, *s. n.* [S. *fr.* + પુસ્તક.] A sacred book;sacred writings;the Scriptures.

ધર્મ-બંધુ, *s. m.* [+ બંધુ.] Same as **ધર્મ-ભાઈ.**

ધર્મ-ભગિની, *s. f.* [S. *fr.* + भगिनी sister.] A lawful sister.2.A daughter of one's spiritual preceptor. 3. A woman of the same religious creed regarded as a sister. 4.A woman considered as a sister from charitable feelings.

ધર્મ-ભાઈ, *s. m.* [+ ભાઈ.] A brother-religionist. 2. A man considered as a brother from charitable feelings.

ધર્મ-યુદ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* + યુદ્ધ.]A fair or equitable battle or war.2.A religious war; a crusade.

ધર્મ-રાજ, } **ધર્મ-રાજા,** } *s. m.* [+ राजन् a king; see રાજા.] An epithet of Yama, the god of Death.2.An epithet of **યુધિષ્ઠિર,** the eldest of the Pāṇḍava brothers.

ધર્મ-રાજ્ય, *s.n.* A kingdom of just laws; an equitable government.

ધર્મ-લાભ, *s. m.* [S. *fr.* + લાભ.] Lit. Acquisition of religious merit. (an exclamation used by religious beggars among the Jains).

ધર્મ-લોપ, *s. m.* [S. *fr.* લોપ.] Disappearance of religion; irreligion; general impiety and profanity.

ધર્મ-વાસના, *s. f.* [S. *fr.* + વાસના.]A pious disposition; a charitable nature.

ધર્મ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] The law of piety and religion. 2. The code or body of Hindū law.

ધર્મ-શાળા, *s. f.* [+ શાળા.] A caravansary; a travellers' lodge erected as a work of piety.

ધર્મ-શીલ, *adj.* [+ શીલ.] Religious; virtuous.

ધર્મ-શોધન, *s. n.* [S. *fr.* + શોધન.]Purification of a religion;a religious reformation.

ધર્મ-સંકટ, *s. n.* [+ સંકટ difficulty.] A difficulty arising from one's holding to one's religion or duty. 2. A great difficulty.

ધર્મ-સભા, *s. m.* [S. *fr.* + સભા.] A religious assembly; an ecclesiastical association. 2. A court of justice.

ધર્માચરણ, *s. n.* [S. *fr.* આચરણ.] Religious or virtuous demeanour or procedure.

ધર્માચાર્ય, *s. m.* [+ આચાર્ય.] A religious preceptor.

ધર્માંઉ, *adj.* Charitable; benevolent.

ધર્માત્મા, *s. m.* [S. *fr.* + આત્મા.] A pious, charitable, virtuous person.

ધર્માં-દા, *s. m.* [+ આ-દાય a share *fr.* S. आ up to + दा to give.] Alms or a gift in charity. 2.An endowment from revenue for

a religious purpose.3.*adj.* Given in charity or for a religious purpose.

ધર્માધિકાર, *s. m.* [S. *fr.* + અધિકાર.] Religious authority.

ધર્માધિકારી, *s. m.* [S. *fr.* + અધિકારી.] An administrator of justic; a judge; a magistrate.2.An officer appointed to watch the administration of charitable funds.

ધર્માધ્યક્ષ, *s. m* [S. *fr.* + અધ્યક્ષ.]A spiritual head; a bishop.

ધર્માન્ધ, *adj.* [S. *fr.* + અંધ, આંધળો.] Absorbed in religion.2.Blinded by religion fanatical.

ધર્માન્ધ·પણું, *s. n.* Fanaticism.

ધર્માભિમાન, *s. n. m.* [S. *fr.*+ અભિમાન.] Bigotry.

ધર્માભિમાની, *adj.* Bigoted; fanatical.

ધર્માર્થ, *adv.* [S. *fr.* + અર્થ for.] For the sake of religion; as a religious gift;in charity; gratuitously.

ધર્મારણ્ય, *s. n.* [+ અરણ્ય.] A sacred grove; a wood inhabited by ascetics; a wood in which nothing is done inconsistent with religious duty.

ધર્માસન, *s. n.* [S. *fr.* + આસન.] The throne of justice; the judgement seat.

ધર્મિ·ષ્ઠ, *adj.*[S. ધર્મિષ્ઠ most riligious *fr.* +ઇષ્ઠ suffix of the superl. degree.] Charitable; liberal in alms-giving; benevolent. 2. Virtuous; pious; just.

ધર્મિ·ષ્ઠ,*adj.* Sk. Superl. of **ધર્મી** pious.

ધર્મી, *adj.* Virtuous; pious; strict; just. 2. Having qualities or properties (of the subject of a proposition, in opposition to its accidents or affection).

Id. ધર્મી-દાતા (Used by religious mendicants)Liberal in almsgiving; charitable.

Prov. ધર્મીને ત્યાં ધાડ, ને કસાઇને ઘેર કુશળ A pious man struggles under difficulties, while a rogue thrives. ધર્મી ધર્મ કરે, ને પાપી પેટ કુટે A good man bestows in charity, while a wicked man burns with jealousy.

ધર્મોપદેશ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉપદેશ.] Religious and moral instruction.

ધર્યુ, *adj.* [See ધર·વું to hold, used for euphemy.] Left; forsaken; left behind. 2. Useless.

ભર્યો કોઠાર તારા ધર્યો રહેશે, નહિ આવે આડે એક દાણો.
—ભોજો ભગત.

ધર્વ, *s. m.*[See ધરા·વું.] Satisfaction;contentment.

ધર્વ તજી ગંધર્વ તો, દૂખ લાગ્યા રોવાને—**વલ્લભ.**

ધવ, *s. m.* [S] Husband.

ધવ·ડા·વ·વું, Same as **ધવા·ડ·વું.**

ધવત,*s.f.* [See દૈવત divinity.] Strength.

ધવલ, ધવળ, *adj.* [S. ધવલ, ધોળું.] White. 2. Pure; clear.

ધવા, *s. f.* [See ધર્વ] Good state.

Id. ધવા વળવી To come to a good condition again; to recover; to regain consciousness.

ધવા·ડ·વું, *v. t.* [Caus. of ધાવ·વું.] To cause or make to suck; to suckle.

ધસ·કો, *s. m.*[Guj. ધસ Imit.+ S. कार, કો, suffix showing the sound of the preceding letters.] A shock. 2. A sudden impression of terror or grief.

ધસ-મસ, *s. m.* [+ મસ redup.] Pushing; rushing; exitement.

ધસ-મસ·વું, *v. i.* To push;to rush.2. To run to make an attack.

ધસ·વું, *v. i.* [S. धृष्, धर्ष्, to challenge.] To push through;to force a passage through an obstruction.2.To put oneself forward for a service or work.3.To give way (of cloth). 4.To be sapped or undermind (of a foundation, a wall, &c).

ધસારો, ધસા·વ·ડો, *s.m.*[+કાર & વૃત્તિ.]A sudden movement; a run; a rush. 2. A sudden attack; an assult;an incursion.

Id. ધસારો કરવો To attack. ધસારો લઈ જવો To conduct an attacking party.

ધાંખ·ડી, *s. f.* [See ધાંખ·વું. *Cf.* ઝંખના.] Anxious watching; anxiety.

સખી મોહન મળવાની એક અંતરમાં ધાંખડી,
તેતો જોઈ જીવનની વાટ, ખોઈ મેં તો આંખડી.
—પ્રેમાનંદ.

ધાંખ-વું, *v.t.*[See ઝાંખ-વું, ઝંખ-ના] To look at closely or attentively; to stare at.

જસોદા થઈ મનમાં ઝાંખી, જોતી વદન ધાંખી ધાંખી.
—**દ્વારકો.**

ધાંખો, *s. m.* Anxiety. 2. A doubt; a suspicion.

અન્ય દેવની ઉપાસનામાં આથડે રે,
ઘર દહાડાનો ધાંખે ધાંખે ધાય. —**નિરાંતભક્ત.**

ધાંગ-વું, *s. n.* [See ધાગો a thread, that which joins.]A piece of wood or matal used in joining or fixing one part of a thing to another.

ધાંધલ, *s. f.* [Dh. Des. दुदुल्लियं=S.भ्रमितम् wandering. *Cf.* ઢુંઢ-વું to run about in search of.] Hurry; stir. 2. Empty fuss or bustle; confusion; distraction; tumult; disturbance; noise; disorder; derangement.

Id. ધાંધલ કરવી–મચાવવી To set a disturbance; to create a confusion; to hurry.

ધાંધલ-ખોર, } *s. m.* A bustling man.
ધાંધળિ-યો, }

ધા, Sk.adverbial suffix showing "manner",as **દ્વિ-ધા** in two ways, **ત્રિ-ધા,શત-ધા, સહસ્ર-ધા,** &c.

ધાઈ, *s. f.* [See ધાવ-વું.] The breast of a woman. 2. A teat; a pap.

ધાક, *s. f.* [S. दग्ध burnt *fr.* दह् to burn.] Awe;dread; habitual fear; fear and regard. 2. Intimidation.

Id. ધાક દેખાડવી To inspire dread or fear in (a person, &c.); to frighten. ધાક ખાવી –બેસવી To have dread or awe inspired in (persons, &c.) ધાક બેસાડવી–રાખવી To keep in awe or fear; to exercise a check over. ધાકમાં રાખવું To keep in awe or fear.ધાક માનવી To be in fear of;to regard with fear.

ધાક, *s. m. pl.* Deafness.

ભરત વધાર્યું, મસાલો ભેળી કરી રે.તીખાં રાયતાં ટાળે ધાક.
—**દયારામ.**

Id. કાને ધાક પડવા To be deaf. ધાક ઉઘડવા To be cured of deafness.

ધાગ-વું, *v. i.* To be in awe, dread, or habitual fear.

ધાગ-ડી, } *s.f.*[See ધાગો.] A quilt made of rags stitched or patched together.
ધાગા, }

ત્રિગુણી માયા જેણે ત્યાગી, તેને ભીતરથી ભે ભાગી;
ભોજો ભગત કહે, 'ગુરૂ પ્રતાપે તેણે ઓઢી અવિચળ ધાગી.'
—**ભોજોભગત.**

ધાગડી-ઓ, *s.m.*Tumult: disturbance.

ધાગો, *s. m.* [Hem. Des. धग्गा=S. कार्पास cotton.]Thread. 2. An old piece of cloth; tatters.

ધાટી, *s.f.* [S. धृत manner of holding, style,*fr.* धृ to hold.] Manner; mode; way; style.

બોલ્યા વાણી ખાટી ધાટી, માતુલને નિન્દે કર્યું.
—**વલ્લભ.**

ધાડ, *s.f.* [Hem. Des. धाड-इ= S. निःसरति come out, *fr.* S. धाव्,धा, to run. *Cf.* Mar. धाड-ण to send.] A sudden assault; an attack of a gang by robbers, plunderers or banditti.2.A consuming host of strangers; a swarm;a pest; a plague. 3. Hurry; haste.

Id. ધાડ પડવી To be suddenly attacked by plunderers. ધાડ મારવી To accomplish a great work.

ધાડ-પાડુ, *s. m.* [+ પાડ-વું.] A highway robber; a bandit; a group of banditti.

ધા-ડા-ધાડ,*s.f.* Haste; hurry.

ધા-ડું, *s. n.* A gang of banditti. 2. A crowd; a troop; a gang.

ધાણા, *s. m. pl.* [S. धाना.] Coriander seeds.

Id. ગોળ ધાણા વહેંચવા To distribute molasses and coriander seeds on an auspicious occasion. 2. (for euphemy) To quarrel.

ધાણિ-યો, *s. m.* A kind of quilt stuffed with thin cotton,and sewed with thread.

ધાણિ-યા ઘઉં,*s. m. pl.* [+ ઘઉં.] A kind of wheat containing little substance.

ધાણિ-યો ગુંદર,*s.m.* [+ ગુંદર] A kind of gum not very sticky.

ધાણી, *s. f.* Parched grain.

Id. ધાણી દાળિયા થવા To be spoiled at the surface (of the ivory bracelets worn by women). ધાણી દાળિયા જુદા થવા To quarrel with; not to live in harmony with;to cease to love.

ધાણી-પાપડ-શેવ-લો, *s.m.* [See ધાણી + પા-

પડ + શેવ.] A game for children.

ધાન્ત, *s. f.* [See ધાતુ.] Semen virile. 2. A metal; a mineral. 2. A table; a list. 4. A Multiplication Table.

Id. ધાત જવી To have a seminal discharge. ધાત ફુટવી To suffer from gleet. 2. To attain puberty.

ધાત-કાર, Same as **ઝાત-કાર** Tumultuous noise.

જોયું કામધામ ધાતકાર, દીઠો મેઠીએ કામ-કુમાર.
—**પ્રેમાનંદ.**

ધાત-વું, *v. i.* To be convenient; to be suitable.

ધાન્તા, *s.m.* [S. ધાન્ત *fr.* ધા to create.] The Creator; God.

ધાન્તુ, *s.m.f.* [S. *fr.* to hold.] Same as ધાત 1 & 2.2. The root of a verb(in Gram.).

ધાતુ-ક્રિયા, *s.f.* [S. *fr.* + ક્રિયા.] Mineralogy; metallurgy.

ધાતુ-ક્ષય, *s.m.*[S. *fr.*+ ક્ષય.] A wasking away by occason of a continued gleet; *Marasmus.*

ધાતુ-પાત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પાત્ર a vessel.] A metallic vessel.

Id. એના ઘરમાં ધાતુ-પાત્ર સરખું એ નથી There is not a single metallic vessel in his house; he is very poor.

ધાતુ-પુષ્ટ, *adj.*[S. *fr.*+ પુષ્ટ.] Invigorating; nutritive; strengthening; nourishing.

ધાતુ-વિકાર, *s.m.* [S. *fr.* + વિચાર.] Same as **ધાતુ-ક્ષય.**

ધાતુ-સાધિન્ત, *adj.* Derived or formed from a root.

Id. ધાતુસાધિત નામ A derivative noun.

ધાન્તૂ, Classical form of **ધાન્તા.**

ધાન્ત્રી, *s.f.*[S.*fr.* ધા to hold, to support] A nurse; a wet-nurse; a foster-mother. 2. The earth.

ધાન, *s. n.* Same as ધાન્ય. 2. Food.

Id. ધાન ખાય છે, કે ધૂળ ખાય છે ? Lit. Do you live on corn or dust (grass) ? Hence, 2. Are you a man or a brute ? You are a fool.

Prov. ધાન ખાવું ધણીનું, ને ગીત ગાવાં વીરાનાં The wife sings the praises of her brother, and lives at the expense of her husband: To rob Peter and pay Paul. ધાન વરપત, ને ઘી સંપત At a dinner-party food is supplied to the satisfaction of the guests, while luxuries as far only as the means of the host will allow. ધાનનું ચાર્યું નીચું જુએ He who depends upon you for his food, will always be at your mercy. ધાન મારે, ને ધાન જીવાડે Food may be the means either of life or of death. ધાન વિના મરે, કે સાન વિના મરે A man may be ruined either for want of food or for want of knowledge.

ધાન-ચુડું, *adj.* [+ મર-વું.] Struggling for food; eager to get food; starving. 2. Abstemious in the use of food; stingy in feasting a guest. 3. Miserable.

ધાના, *s. m.* [Hind. for ધાન food, દાણા.] Same as **ધાન.**

Prov. ધાના ત્યાં પાના નહિ, ને પાના ત્યાં ધાના નહિ You can have one of the two.

ધાન્ય, *s.n.*[S. *fr.* ધા to hold.]Corn; grain.

ધાપ, *s. f.* [Imit. *Cf.* ધબ, થાપ.] An oversight or blunder caused by hurry.

Id. ધાપ ખવડાવવી To cheat; to misrepresent. ધાપ ખાવી To be deceived; to be the victim either of one's own blunder or of another man's cunning. ધાપ મારવી To deceive; to cheat.

ધાપ-લાં, *s. n. pl.* Gently beating or stroking (a child) to quiet it, or to dissuade it from being naughty. 2. Persuasion.

ધાપલા કરે છે અપાર, તેને નિરખે છે નંદજી રે.
—**દલપત.**

ધાબ-ડ-ધિંગું, *adj.* [Imit. + ધિંગું.] Boisterous; lusty; wild. 2. Strong; stout.

ધાબ-ડ-વું, *v. t.* [See ધાપ.] To obtain by cheating; to cheat.

ધાબ-ળી, *s.f.*[See ધાબું.] A small **ધાબું.**

ધાબળી, *s.f.* [See ધાબું, or S. धवलं ધોળું, white.]A small or thin **ધાબળો.**

ધાબળો, *s. m.* [See ધવલ white.] A large or thick woollen blanket, generally of a white colour.

ધાબું, *s. m.* [See ધાપ, થાપ] A terrace;

a flat roof. 2. A terrace erected in a field to catch or drive away birds. 3. A blot.

Id. ધાબું પડવું–બેસવું To be blotted. ધાબું પાડવું To blot. ધાબું બેસવું To fall down (of a terrace) to be dilapidated.

ધામ, *s. n.* [S. *fr.* ધા to hold.] A house; a dwelling place. 2. A holy place; a place of pilgrimage. 3. The body.

Id. ચાર ધામ Lit. The four holy places visited by Hindūs, *viz.*, 1. Jagannāthpuri in the East of India. 2. Rameshwar in the South. 3. Dwārkā in the West, and 4. Badrikedar in the North.

ધામણ, *s. f.* A species of snake.

ધામણી, *s. f.* A strong she-buffalo.

ધામ-ધુમ, **ધામ-ધુમી,** } *s. f.* [Imit. *Cf.* Eng. *Hum.*] Wild hurry and bustle. 2. Noisy and glaring pageantry; pomp; parade; show; *eclat.* 3. Tumult; uproar.

ધામરાણું, *s. n.* A kind of snake.

ધામા, *s. m. pl.* [See ધામ.] A long and continuous stay.

Id. ધામા ઘાલવા–નાખવા To stay as a guest for a long time.

Prov. ભાઇ ! એ તો તારે જ ઘેર ધામા If you give him an inch, he will take an ell.

ધામેણું, *s. n.* [See ધામ + આણું or આણવું.] A chariot furniture, &c., sent with the bride, when she first goes to dwell in her husband's house.

ધામો, *s. m. sing.* Same as **ધામા.**

ધાર, *s. f.* [S. ધારા.] The edge of a tool. 2. The brink. 3. A stream; a line of a liquid oozing and running out from a vessel.

Id. ધાર કાઢવી–ચઢાવવી–લાવવી To edge or sharpen. ધાર આવવી To get an edge or sharpness. ધાર બેસવી To lose sharpness; to be blunt. ધાર કરવી To pour out in a stream. ધાર મારવી To throw or eject in a stream. એના સામે હું ધાર એ (ધાર પર) મારવાનો નહિ I will not even look at him. ધારે ધારે ચાલવું To go along the edge or brink of. તરવારની ધાર ઉપર રહેવું To be vigilant in one's conduct; to be very strict in one's adherence to rules of conduct.

માર્યો માર, ધાર ધાર, સહુ શુદ્ધાર, મ કર વાર,
નંદ કુમાર, પ્રાણ આધાર, ને ઉરહાર; કર અબાલ અ-
બાળે, પ્યારી રાંકે. —**દયારામ.**

ધાર-ક, *adj.* [S. *fr.* ધૃ, ધર, to hold.] Holding; bearing; possessing. (Used as the second member of compound word. *Cf.* **ધર,** *adj.*)

વ્યાસ વાલ્મીક શુકદેવજી, માર્કંડ મોટા મુનિ,
કવિતા સવિતા સરખા, વેદ તણી ધારક શ્રુતિ.
—**સામળભટ.**

ધાર-ણ, *s. n.* [S. *fr.* ધ to hold.] Holding; possessing. 2. *s. f.* A prop or support (of a building). 3. Weighing; weight; the quantity weighed. 4. Current prices; market-prices; the rate. 5. Courage; comfort; consolation.

Id. ધારણ કરવું To put on; to assume. રૂપ ધારણ કરવું To assume a form. 2. To disguise oneself as. અવતાર ધારણ કરવો To come to birth; to be borne. 2. To assume a birth (of a god); to be incarnated; to assume an incarnation. વસ્ત્ર ધારણ કરવાં To put on or wear clothes. વિચાર ધારણ કરવો To entertain a thought; to think. દિલગીરી ધારણ કરવી To be sad.

પડ્યા ઘા રણમાં કોઇ,કોઇ ધારણને તજે;
ભજે નારાયણને બાથી, ભલે પ્રીતિ કાપતી.—**વલ્લભ.**

ધાર-ણા, *s. f.* Mental retention; remembrance; memory. 2. Absorption in thought; 3. Idea; opinion; consideration. 4. Thought; intention; purpose. 5. Conjecture; fancy; whim. 6. Understanding; mind; inclination.

ધારણા-ગત, *s. f.* [+ ગતિ.] Discount in the price of a thing bought.

ધારણિ-યો, *s. m.* [See ધારણ.] A prop; a pillar.

ધાર-દાર, **ધાર-વાળું,** } *adj.* [See ધાર + P. દાર = વાળું having.] Having an edge; edged; sharp.

ધાર-વ-વું, *v. t.* [See ધાર + તાર-વ-વું.] To separate and drive away, as the chaff from grain, by means of wind; to winnow.

ધાર-વું, *v. t.* [S. ધ to hold. See ધર-વું.] To consider; to think; to deem. 2. To suppose; to believe; to presume. 3. To guess; to con-

jecture; to fancy. 4. To look at attentively; to stare at.

Id. ધારીને જોવું To look at attentively; ધારી ધારીને જોવું To look at often and attentively. મનમાં ધારવું To think. શું ધારીને આવ્યા છો? With what object have you come? કાંઈ ધારીને આપ્યું હશે He must have given it with some object in view.

વંદ્રાવનમાં જતાં ધારી, વહાલો એ ચારે છે ગિરિધારી.
—મીરાંબાઈ.

Prov. ધારવું માણસને હાથ, કરવું ઈશ્વરને હાથ Man proposes, God disposes.

ધારા, Classical form of **ધાર** Edge.

ધારા-વઈ, } **ધારા-વાડી,** } *s. f.* [S. વૃત્તિ a hedge *fr.* વૃ to cover, વાડ a hedge.] A steam of milk or water poured round a place to sanctify it, serving as a charmed hedge to drive away the influence of evil spirits or to prevent them from entering the place.

ધારા-ળું, *adj.* [+ વાળું having.] Having an edge; edged.

ધારા-ળો, *s.* A soldier; a warrior.

ધારા-સભા, *s. f.* [See ધારો a rule, a law, + સભા.] A legislative council.

ધારિ-યા, *s. m. pl.* An allowance made to the cultivator to defray the expenses of cultivation and the cost of seed.

ધારિ-યું, *s. n.* [See ધાર edge.] A scythe fixed at one end of a long staff.

ધારિષ્ટ, *s. n.* [S. ધાર્ષ્ટ્ય boldness *fr.* ધૃષ્ટ bold *fr.* ધૃષ્ to challenge.] Undauntedness; intrepidity. 2. Firmness; fortitude; presence of mind.

ધારી, *s. f.* [See ધારા, ધાર, edge.] A border, or a coloured strip, along a piece of cloth.

ધારી, Same as **ધારે-ક.**

ધારો, *s. m.* [See ધારણા.] A law; a regulation; a statute; an act of the legislature. 2. Rule; usage; custom; practice. 3. A general course or practice.

Id. ધારો બાંધવો To legislate; to have a law passed.

ધાર્મિ-ક, *adj.* [S. See ધર્મ.] Virtuous; righteous; just; religious; pious.

ધાવ, *s. f.* [See ધાવ-વું.] A wet-nurse.

ધાવડી, *s. f.* A tree, of which roots, flowers, &c., are used as medicines.

ધાવ-ણ, *s. n.* Mother's milk. 2. The breasts.

Id. ધાવણ છોડાવવું To wean (a child). એને તો હજી ધાવણના દાંત છે The child is yet inexperienced.

ધાવ-ણી, *s. f.* A sucking toy for babies.

ધાવ-ણું, *s. n.* A suckling; a nursling. 2. An infant; a baby. 3. *adj.* Fed at the breast.

ધાવ-ભાઈ, *s. m.* [See ધાવ + ભાઈ.] A foster-brother.

ધાવરી, *s. f.* A kind of medicinal drug.

ધાવડું, *s. n.* A rheumatic affection.

ધા-વ-ડું, *s. n.* [See ધા-વું, to run.] A horn or trumpet blown as an alarm at a time of public danger.

ધાવ-વું, *v. t.* [S. ધે, ધય, to give milk (as a cow).] To suck at the breasts.

ધા-વું, *v. i.* [S. ધાવ્ to run.] To run.

ધીરે ધરે ધારણ રે, મૂકે ધ્યાનને ધાવું. —ધીરો.
ધીર સુખ સાગર રે, ધ્યાનમાં તું જે ધાઈ.—ધીરો.
આ ધા વિધિ મન તને, કરશે સહાય;
આધાર એ ત્રણ તણો, વર પ્રેમદાય. —રત્નેશ્વર.

Id. સામું ધાવું To run towards. 2. To attack; to fall upon. વારે ધાવું To run to the help of.

Prov. ધાવે સો પાવે Motion is life, and rest death. ધાતાં ધાન મળે, ધન ન મળે An industrious man never starves, though he may want luxuries.

ધાવું, *adj.* Equal; similar; like.

ધાસ-કો, Same as **ધ્રાસ-કો.**

ધાસ-તી, } **ધાસ્તી,** } *s. f.* [See ધ્રસ-કો, ધ્રાસ-કો] Fear; terror.

Id. ધાસતી આપવી-દેવી-બતાવવી To threaten. ધાસતી કરવી-રાખવી To fear; to be afraid of.

ધિંગાઈ, *s. f.* } **ધિંગાણું,** *s. n.* } [See ધિંગું.] Furious and frantic doings; mischief. 2. Disturbance; quarrel; affray.

ધિક્ *interj.* [S.] Fie! Shame! Pish!

Pshaw! What a pity!

ધિક્-ડી, Same as **ધીક-ડી**.

ધિક-ધું, Same as **ધીક-ધું**.

ધિક્કાર, *s. m.* [S. *fr.* धिक्. + कार suffix showing the sound of the preceding letter.] Contempt; scorn; disdain; contemptuous treatment; disdainful rejection; scouting; flouting; hooting. 2. Loathing; hatred; slight; aversion.

ધિક્કાર-વું, *v. t.* To treat scornfully; to despise; to slight; to contemn; to scorn. 2. To abhor; to loathe; to disdain; to hate.

ધિંગ-ડ-મલ્લ, *s. m.* [See ધિંગું+મલ્લ.] A stout and strong man.

કુંવરી, એ તો કાનુડો કામણગારો,
એ ધિંગડ-મલ્લ ધૂતારો રે;આ શું રે કીધું?—**રાજે.**

ધિંગું,*adj*. Huge; strapping; stalwart; tall and stout. 2. Strong; powerful. 3. Loose; dissolute; addicted to bad ways.

ધિંગો ધણી જે કહેવાય, ન તે અતી કષ્ટ આપે.
—**વલ્લભ.**

ધિણોજો, *s. m.* A rogue.

ધિબ-વું, *v. t.* [Imit. *Cf.* ધબ ધાબ, થાપ.] To beat; to strike with the fist.

ધિબા-ધિબ, *adv.* Imitative of the sound of quick blows.

ધિબો-વ-વું, Same as **ધિબ-વું**.

ધિર-વું, } **ધીર-વું,** } *v. t.* [See ધીર, patience.] To confide; to trust. 2. To lend; to give on credit; to advance (money).

ધી, *s. f.* [S. *fr.* ध्यै to contemplate.] Intellect; understanding. 2. The mind. 3. Thought; idea; imagination.

અધર સુધા રસ પાયપિવાવત, ઉપમા દેત મન ધી સકુચાઇ.
—**ગિરિધર.**

ધી, *s. f.* A daughter.

ધીક-ડી, *s. f.* [See ધીક-વું.] Warmth; slight heart.

ધીક-ધીક-તું,Same as **ધગ-ધગ-તું** Burning.

ધીક-વું, *v. i.* [S. दह्, दग्ध, to burn.] To be heated. 2. To be conducted or carried on at a brisk rate; to be profitable.

Id. દેવતા ધીકવો To be lighted (of fire).એને ધંધો સારો ધીકે છે His business is brisk;his business is profitable. ધીકતી રાગડી Anxiety.

ધીકા-વ-વું, *v.t.* To light or make a fire. 2. To conduct a profitable business; to gain profit in one's business.

ધીજ, *s. f.* [S. दिव्य *fr.* दिव् to shine.] An ordeal.

કહો તો ધીજ પતીજ કરૂં, શિવપિંડી હાથ ધરાવો રે.
—**દયારામ.**

ધીટ, *adj.* [S. धृष्ट *fr.* धृष् to challenge.] Bold; daring;forward;impudent; saucy.

મૃગલીએ શેર દીઠો, બગલીએ ગરૂ ધીટો;
ઠગલી શ્રી બીચ સાપ, કશાં કેવાં કાજકાજ?
—**વલ્લભ.**

ધીબ-કારો, Same as **ધબ-કારો**.

ધીબ-કો, *s. m.* [see **ધીબ-વું**.] A blow with the fist.

ધીમંત,ધીમાન્, *adj.* [S. धीमत् *fr.* ધી+ मत् suffix showing possession.]Intellectual, intelligent; wise.

ધીમર, *s.m.* [S. धीवर.] A fisherman.

ધીમા-શ, *s.f.* [See ધીમું.] Slowness. 2. Patience. 3. Courage.

ધીમું,*adj*.[Seeધી-મંત,ધીમાન્.] Deliberate; grave;steady, staid; sedate; gentle; slack; soft. 2. Cool; patient;forbearing. 3. Slow; dull; heavy. 4. Not loud, slow; low.

Id. ધીમું કરવું-પાડવું To lessen the speed or degree of;to relax; to soothe; to pacify. ધીમું પડવું To be less in speed or degree. ધીમો અવાજ A low sound.

ધીમે, *adv.* Slowly; gently.2.Coolly; patiently.

Id. ધીમે ધીમે Slowly; gradually; by degrees. ધીમે રહીને Slowly; patiently. ધીમેથી સાંભળવું To hear patiently. 2. To hear attentively or quietly.ધીમે બોલવું To speak slowly. 2. To speak in a low voice.

ધીર, *adj.*[See ધીર, *s. f.*] Patient; forbearing; composed;calm;collected. 2. Bold energetic; strong; courageous; brave. 3. Undaunted; intrepid; resolute; of a firm mind; persevering. 4. Wise; learned; clever; intelligent. 5. Grave; solemn.

Prov. ઉતાવળા સો બાવરા, ધીરા સો ગંભીર They tumble down, who run fast.

ધીર, *s. f.* [S. ધૈર્ય *fr.* धीर patient *fr.* धृ to hold.] The quality or power of expecting, induring, or persisting; patience; forbearance; steadiness; resolution. 2. Trust; confidence; credit.

ધીર-અંડું, *adj.* [+આંડું. *Cf.* ઢીલ-અંડું]Timid; cowardly.

ધીરજ, *s. f.* [S. ધૈર્ય. See ધીર, *s. f.*] Patience; calmness; forbearance. 2. Fortitude.

Id. ધીરજ આપવી To console; to encourage. ધીરજ પકડવી-રાખવી To be forbearing or patient; to comfort; to reassure.

Prov. ધીરજ મોટી વાત છે Patience is a plaster for all sores: He that can have patience, can have what he wills. ધીરજનાં ફળ મીઠાં Patience is a plaster for all sores.

ધીર-તા, *s. f.* [See ધીર bold + S. ता an abstract suffix.] Boldness. 2. Wisdom.

કદાચ કાંઇ સંકટ પડે વિનતીનું કામ,
તો ત્યાં ચરિત્ર બતાવજે, ધીરતા ધઇને ઠામ.
—**સામળભટ.**

ધીર-ધાર, *s. f.* [See ધિર-વું + ધાર redup.] Commercial dealings on credit; money-lending.

ધીર-પ, *s. f.* [See ધીર-વું+પણું.] Credit in money matters; commercial credit.

ધીર-વું, Same as **ધિર-વું**.

ધીરૂં, *adj.* [See ધીર, *adj.*] Patient; forbearing. 2. Slow; calm. 3. Cool; deliberate.

Prov. ધીરા સો ગંભીર wisely and slowly: They tumble down, who run fast. ધીરાં કામ **સાહેબ**નાં God's ways are slow but good.

ધીરે, *adv.* Slowly. 2. Patiently.

Id. ધીરે ધીરે Very slowly. 2. Very patiently.

ધીરો, *s. m.* [S. धृ to hold. See ધાર-ણ. 2. ધાર-ણિ-યો.] A prop; a support.

ધી-શ, *s. m.* [S. *fr.* ધી + ઈશ.] The lord of intellect; a very intelligent man.

દુરમતી ને સરસ્વતી સરી, ઉતરી આવ્યા ધીશ ઝ.
—**ગિરિધર.**

ધું-આળ-વું, *v.t.* [See ધો-વું + S. क्षल्, આ-ળ-વું, to wash.] To wash clean.

ધુંધ, Same as **ધુન, ધુન્દ**.

ધુંધ-વાટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Suppressed excitement.

ધુંધ-વા-વું, *v. i.* To emit smoke. 2. To have suppressed excitement.

ધુંવા-પુંવા, *adv.* [See ધૂમ smoke + વા wind + પુંવા redup.] Excited; confused through excitement.

ધુંધ-ળા-વું, **ધું-ધળું**, *s. n.* [See ધૂમ + આંધળું] Dusk; the evening twilight. 2. The morning twilight. 3. *adj.* Misty; foggy.

ધુંવર, Same as **ધુમર**.

ધુંવો, Same as **ધુમા-ડો**.

ધું-શ, *s. m.* [See ધૂમ smoke + શ, આશ, abst. suffix.] Heat; the heat of the sun. 2. *s. f.* Loud noise; *eclat*.

ધું-શળ, *s.m.* [See ધુસરું, ધુસરૂં, *fr.* S. धुर् a yoke + સળી a stick.] A yoke.

ધું-સરી, *s. f.* Same as **ધું-શળ**.

ધું-સરૂં, Same as **ધુંસરી**.

ધું-સો, *s.m.* [See ધૂમ smoke + શાલ. Or S. धूसर smoke-coloured.] A kind of warm woollen cloth, generally of a dusky shade.

ધુડ-કા-વ-વું, *v. t.* [Dh. Des. धुडुक्कियं. *Cf.* ધુત-કાર-વું.]To treat with contempt; to scold. 2. To defy.

ધુજ-વું, *v.i.* [S. धु.] To shake; to quiver; to tremble. 2. To lose one's wits; to be overawed or overwhelmed.

ધુજા-રી, *s. f.* Trembling; tremor; trepidation. 2. Delirium tremens. 3. Horror.

ધુજા-રો, *s. m.* Same as **ધુજા-રી**.

ધુજા-વ-વું, *v. t.* To cause trembling; to make one tremble; to create horror. 2. To make a loud sound and wild uproar.

ધુ-ણ-વું. *v.i.* [S. धु, धून्.] To quiver; to shake. 2. To be under a demoniac influence causing a violent shaking of the head.

ધુ-ણા-વ-વું, *v.t.* To shake; to nod. 2. To fleece a man of his money by tricks.

Id. ડોક ધુણાવવી To refuse.

ધુ-ણી, *s. f.* [See ધૂમ.] The smoky fire of an ascetic. 2. A fire lighted by a Hindu ascetic, over which he sits inhaling the smoke.

Id. ધુણી ઘાલીને બેસવું To sit down with a resolution to compel a person to grant one's request.2.To persist in one's request. ધુણી તાપવી To perform austerities by sitting near a fire.

ધુ.ણ્ડ.વું, *v.t.* [See ધુ.ણ.વું.] To seek or search for.

ધુત, *interj.* [S. हत *fr.* हन to strike.]Get away ! Get thee gone.

Id. ધુત બે કરવું To disrespect a person; to treat a person with scorn.

ધુત.કાર.વું, *v.t.* [+ Dh. Des. धुड्डक्कियं scolding. *fr.* ધુત, ધિક્, + કાર suffix showing the sound. Also Hem. Des. धत्त *fr.* S.ध्वस्तम् destroyed *fr.* ध्वंस् to destroy.] To scorn; to defy.

ધુત.વું, } **ધૂત.વું**, } *v.t.*[See ધુતા.રો.] To cheat;to deceive; to impose upon.

ધુતા.રું, Same as **ધૂર્ત** *adj.*

ધુતા.વું, *v.i.* To be cheated; to be imposed upon.

ધુ-ધુ, *s. n.* [Imit.] The sound of a trumpet or horn.

ધુન, } **ધુન્દ**, } **ધુની**, } *adj.* [See ધૂન, ધૂમ, ધુણ.વું.] Of dimmed and dull vision, 2. Bereft of sense or consciousness. 3. Blinded; infatuated. 4. Absorbed (in); abstracted; lost in. 5. Same as **ધુન્દી**.

ધુન્દી, *s. f.*Dimness of sight.2. A senseless or unconcious state.

ધુન્ધ.કાર, *s.m.* [See ધૂળ+અંધ.કાર. Or see ધુન્દ+કાર.]Darkness caused by a cloud of dust.

ધુન્ધકાર નભમાં થઇ રહ્યું, શું થશે પ્રલયે કાળ રે ?

—**ગિરિધર**.

ધુપ.ડું, Same as **ધુપેલ**.

ધુપ.વું,*v.t.* [See ધૂપ.] To burn incense. 2. To hold over the smoke of incense.

ધુપેલ *s. n.* [See ધૂપ + તેલ] A scented oil obtained by burning frankincense.

ધુપેલિ.યો, } **ધુપેલી**, } *s.m.* One who makes or sells **ધુપેલ**.

ધુમ, *adv.* [Imit.Or, ધા.વું to run.] With haste and force. 2. *s. f.* Same as **ધુમ-ધામ**.

Id.ધુમ મચાવવી–લગાવવીTo raise a tumult and continue it.

ધુમ-ધામ, *s. f.* [+ધામ redup.] Wild hurry and bustle; noisy and glaring pageantry; pomp; parade; *eclat*; an osten display; an imposing style or air. 2. Hurry-skurry; confusion; tumult.

ધુમ-ધોકાર, Same as **ધમ-ધો.કાર**.

ધુમર, } **ધુમસ**, } *s.f.n.* [Hem. Des. धूमरी, धूम-सिहा= S. निहार a fog, a mist; *fr.* S. धूम, धूम, + शिखा] Fog; mist. 2. *adj.* Smoke-coloured.

ધુમા.ડિ.યું, *s.n.*[See ધુમા.ડો.]A chimney; a passage for smoke to get out through; the fire-place.

ધુમા.ડો, *s. m.* [S. धूम.] Smoke.

Id. ધુમાડામાં બાચકા ભરવા To be struggling in vain.ધુમાડાના ગોટા Clouds of smoke. 2. In vain; fruitless. ધુમાડામાં જવું To pass away in smoke. 2. To be in vain; to be fruitless. ધુમાડો કાઢી નાખવો To harass.

ધુમા.ળું, *adj.* Smoking. 2.Morose;sulky.

ધુ-મ્માર, Same as **ધમાર**.

ધુમો, *s. m.* A yearly payment of rent for the use of government land.

ધુરૂ, } **ધુર**, } *s. n.* [S. धुर् a yoke.] A yoke. 2. The front. 3. *adj.* Of the first importance.

લીધા સરવ મકરન પદ, ધુર અધિકાર સુગાય.

—**દયારામ**.

ધુરં-ધર, *adj.* [S. *fr.* धुर् a yoke +धृ, ધર.વું, to hold.] Bearing a burden; able to bear a burden. 2. Laden with important duties. 3. Proficient; expert; adept. 4. Grand. 5. Chief; foremost; preeminent.

ધુર.પ.ચ્ય, } **ધુર.પ.ત**, } Same as **ધરપત**.

ધુર-પદ, Same as **ધ્રુ-પદ**.

ધુરાળ-મુરાળ, *s. n.* [See ધુ સરૂં + મુરાળ.] A yoke, a wooden pestle, &c., presented to the bridegroom by the bride's mother, in the marriage ceremony.

ધુરાળ મુરાળ ત્રાક, રવૈયા લાવ્યાં,
વિવેક તેને કરીને શીશ ચડાવ્યાં. —**ગિરિધર**.

ધુસ-કો, *s. m.* [Imit.+કો, કાર, suffix.] A sudden crying; a sob.

ધુળ, Same as **ધૂળ.**

ધુળ-કોટ, *s. m.* [+કોટ] The state of being covered with dust. 2. A heap of dust.

ધુળ-ધાણી, *s. f.* [+ધાણી.] Ruin; discomfiture; failure; destruction; annihilation; the state of being reduced to dust:devastation; demolition; total defeat; rout.

Prov. ધુળધાણી, વા પાણી A complete destruction or devastation; being reduced to dust; Rack and ruin.

ધુળ-ધો-યું, *adj.* [+ધો-યું.] Besmeared or covered with dust.

ધુળ-ધોયો, *s. m.* One who washes sweeping from the street in the hope of finding something valuable.

ધુળ-પડવો, *s. m.* [+પડવો.] The second day after the Holi festival, on which Hindus throw dust at one another.

ધુળા-ડો, *s. m.*[+ડો dim.]Dust, as flying in clouds or as lying thick on the road.2. Same as **ધુળ-કોટ.**

ધુળે-ટી, *s. f.* [+વૃત્તિ] Same as **ધુળ-પડવો.**

ધૂણ-વું, Same as **ધુણ-વું.**

ધૂણા-વ-વું, Same as **ધુણા-વ-વું.**

ધૂતા-ઈ, Same as **ધૂર્તા-ઈ.**

ધુન, *s. f.* [S. ધ્વનિ *fr.* ધ્વન to sound.] Sound. 2. Fine continuous undulations of a sound; recollection of a pleasing continuous sound. 3. Meditation; deep thought.

ધૂન, *s. f.* [See ધુન્ધ, ધુન, ધુન્દ.] Stupor; dullness arising from intoxication;drowsiness, &c.

ધૂપ, *s. f.* [S. *fr.* ધૂપ્ to heat.] Sunshine. 2. *s. m.* [S. *fr.* ધૂપ્ to make fragrant.] Incense; frankincense.

Id, ધૂપ કરવો-આપવો-દેવો To fumigate (particularly in magic).

ધૂપ-દાની, *s. f.* [+દાની, P., a receptacle.] A vessel for burning incense; a censer.

ધૂમ, [S.] Same as **ધુમા-ડો.**

ધૂમ, *adv.* [See ધુમ.]Smartly; vigorously; vehemently; impetuously.

ધૂમ-કેતુ, *s. m.* [S. *fr.* ધૂમ smoke + કેતુ a banner.] A comet.

ધૂર્ત, *adj.* [S.] Shrewd; sharp; discerning. 2. Fraudulent; crafty; subtle. 3. *s. m.* A lover or gallant who having secured one mistress makes love to a second; a gay deceiver; a lothair.

ધૂર્ત-તા, ધૂર્તા-ઈ, ધૂતા-ઈ, *s. f.* Fraud;craftiness; shrewdness; cleverness.

ધૂસર, *adj.* [S.] Brown; tawny.

ધૂસરે દિશ, ને રવિ શશી પાંડુરા, જગ કુંડળ ભયકારી.

—રત્નેશ્વર.

ધૂસ-મૂસ, *adv.* [See ધસ-વું+મૂસ redup.] Rushing; running fast and recklessly.

ધૂળ, *s. f.* [S. ધૂલિ] Dust. 2. Confusion; a disconcerted, or baffled state; discomfiture; rout; overthrow; destruction;demolition; a ruined or damaged state.

Id. ધૂળ નાખી-પડી Fie on it. ધૂળ વળવું-મળવું To be spoiled. ધૂળમાં મળી જવું To be utterly destroyed. 2. To die: *Cf.* "Dust to dust, ashes to ashes" ધૂળ ઉડવી To be thrown (of dust). ધૂળ ઉડાડવી To raise dust. માથે ધૂળ ઘાલવી To raise a quarrel.2.To take the blame upon one's own head. આંખમાં ધૂળ નાખવી To throw dust into the eyes to deceive. હું તને આટલી વાતની ધૂળ સરખી પણ નહિ આપું I will give you nothing:You shall get not even a farthing from me.–ની ધૂળ કાઢી નાખવી–ખંખેરવી To pitch into; to scold.ધૂળ અનાજની–ધમાસાની વાતો Trivial matters. ધૂળ કચુ-મેળવ્યું Lit. Turned to dust. 2. Spoiled. 3. Quite useless. ધૂળ ખાવી To speak improper or insulting words. 3. To repent. ધૂળ ચાટતું કરવું To ruin. ધૂળને પાડે At a very low price. ધૂળને પેટે ઘાલવું To put to shame;to disgrace. ધૂળ પર ઠેકો Keeping up appearances;useless. ધૂળ ફકાવવી To harass. 2. To ruin. ધૂળ ફાકતું જવું To go away disappointed. એ બધા ધૂળ ફાકે છે I do not care for them. ધૂળ ભેગું કરવું To level to the ground; to reduce to dust. ધૂળ વાળવી–ફેરવવી, ધૂળમાં જવું To become fruitless; to be spoiled. ધૂળમાંથી સોનું મળવું To make a gain from an unexpected source.

Prove ધૂળ ધાણીને વા પાણી=ધૂળના ઢગલા, ને રાખના પોટલા Rack and ruin: Being reduced to dust. ધૂળમાં વિશ્રામણ કાંકરા Nothing can come out of nothing. ધૂળની બેન રાખોડી Between the hammer and the anvil. ધૂળનો પણ ખપ પડે છે Even little things have their value.

ધૂળ-ધમાસ, *s. n.* [+ ધમાસો.] Anything not worth mentioning.

ધૃ-તિ, *s. f.* [S. *fr.* धृ to hold.] Steadiness; firmness; fortitude. 2. Satisfaction.

ધૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* धृष् to challenge.] Courageous; brave; bold; confident. 2. Impudent.

ધેડ, Same as ઢેડ.

ધેડ-ગુજરી, *s. f.* [+S. गुर्जरी the Gujaratī language.] A barbarous mixture of languages.

ધેડિ-યું, *adj.* Fit for a **ધેડ.** 2. Base; low.

ધેડો, } Same as **ધેડ.**
ધેઢ, }

ધેન, *s. f.* [S. धेनु.] A cow. 2. A woman in her first pregnancy.

Prov. કોની ધેન વિયાઈ છે ? Who will be so bold ? Who dares ?

ધેનુ, *s. f.* [S.] A cow; a milch cow.

ધેર-વા-વું, *v. t.* [Caus. of ધરા-વું] To give (a horse) water to drink.

ધૈર્ય, *s. n.* [S. *fr.* धीर.] Courage; firmness; resolution. 2. Fortitude; forbearance; patience.

ધૈવત, *s. m.* [S.] The sixth of the seven ascending notes in Indian music.

ધોંડો, *s. m.* [Mar.] A stone. 2. A grown up man (used in contempt or as a rebuke).

ધોંસરી, Same as **ધુંસરી.**

ધો-ંસો, *s. m.* [Imit.] A particular air in music.

ધોંસો, *s. m.* [See ધુંસો.] A coarse kind of woollen cloth.

ધોંસો, *s m.* [S. धूसर smoking.] Anger.

ધો, *s. m.* [See ધો-વું.] Washing: a wash.

ધો-ઈ-ઓ, *s. m.* [See ધો-વું to wash.] Sweetmeat made of washed **અડદ** (pulse).

Id. ધોઇયો કાઢવો-આપવો To beat severely.

ધોકડું, *s. n.* [S. स्तोक small. Or S. स्तोम a group.] A large bale of cotton. 2. The body.

ધો-ક-ણું, *s. n.* [See ધો.] A thick and short piece of wood used to beat clothes with in washing operations.

ધો-કારા-બંધ, } *adv.* [See ધોકો + બાંધ-વું.]
ધો-કારે, }
Dashingly. 2. Splendidly; prosperously.

ધો-કો, *s. m.* [Imit. See ધોકાર in ધમ-ધોકાર.] A blow. 2. A thick stick; a club. 3. A blow of evil fortune; a great shock. 4. A great loss in trade. 5. A ground for fear; a danger; a peril; risk; hazard. 6. [See દુઃખ, ધોખો.] Anger; indignation; taking offence; being offended.

Id. ધોકો લાગવો-પોહોંચવો To receive a blow; to be injured. ધોકો ધરવો To be suspicious of danger.

ધોખ, *s. m.* [See ધોક.] A large heap.

ધોખ ને ધોખ, જે દ્રવ્ય તે ધારતો;
તોય તે, ભાઇ રે, દુખિયો હોય જે.—**પ્રેમાનંદ.**

ધોખ-વું, *v. i.* [See ધોખો.] To be without food and water; to die for want of food and water.

ધોખો, *s. m.* [S. दह to burn. See ધખ-વું. Or see દુઃખ.] Same as **ધોકો,** 6.

કહે સૈયર સુણો આચારી જન, ધરશો નહિ મન ધોખો.
—**પ્રેમાનંદ.**

ધોતર, Same as **ધોતિ-યું.**

ધોત-લી, *s. f.* A small **ધોતિ-યું.**

ધો-તાળ, *adj.* [S. धौत washed, See ધો-વું + S. आलु suffix showing habit. Or ધો Imit, + તાલ keeping time in music.] Profuse in spending; open-handed; liberal; generous; munificent. 2. Lavish of money; extravagant.

ધોતાળ-પણું, *s.n.* Prodigality; lavishness

ધોતિ-યું, *s. n.* [See ધો-વું.] A white garment worn round the waist by men, and tucked in behind; a *dhotar.*

Id. ધોતિયાં ઢીલાં થઇ જવાં—લેવાઇ જવાં—છુટી જવાં To be frightened.

Prov. ધોતિયામાં બધાં એ નાગાં No man is a hero to his own valet ધોતિયું ઊંચું કરીએ, તો

આપણે જ નાગાં દેખાઇએ No man should expose his own weakness.

ધોતી, Same as **ધોત-રી.**

Prov. ધોતી પોતી છતના ચાળા, ને ટીલાં ટપકાં હાથના ચાળા Luxuries cost an amount of money, while everyone has it in one's power to be cleanly and neat.

ધોતી-કરમ, Same as **ધૌતિ-કર્મ.**

ધોધ, ધોધ-ડો, ધોધ-વો, *s. n.* [Imit. See ધો-ધો. Or Hem. Des. धुध-वो, धुद-ओ = S. समूह a multitude.] A water-fall; a cascade.

ધો-ધો, *adv.* Imit. of the sound dash-dash (of falling water).

ધોન, *s. f.* [See ધરણી. Or ધેનું a cow; the earth being often represented in the Purāṇs as a cow.] The earth.

ધોનાર-વું, *v. t.* [See ધો-વું.] To beat.

ધોબ-ણ, *s. f.* [See ધોબી.] The wife of a **ધોબી**; a female of the ધોબી caste; a washer-woman.

ધોબાં, *s. n. pl.* [See ધાબું.] Bricks.

ધોબી, *s. m* [See ધો-વું.] A washerman.

Prov. ધોબીનો કુતરો નહિ ઘરનો, ને નહિ ઘાટનો He that serves everybody, is paid by nobody.

ધોબી-અડ્ડો, ધોબી-ઘર, *s. m.* [+ ઘાટ.] A place where washermen wash clothes.

ધોબુ', *adj.* Foolish stupid.

ધોબો, *s. m.* A dunce; a dolt; a block-head. 2. A false plea. 3. A handful of liquid opium, offered to a guest. 4. A silver vessel in the form of the cavity made by the palm of the hand.

ધોમ, *s. m.* Same as **ધૂમ** smoke.

Id. ધોમ ધખવો To be very angry.

દિલ્લીથી કોપ્યો દિલ્લીનો પાદશાહ, ધોમ ધખિયો અપાર રે.

—ભોળોભગત.

ધો-યણો, *s. m.* [See **ધો-વું** to wash.] A sweetball made of **washed અડદ** (pulse).

Id. ધોયણો આપવો-કાઢવો To beat. 2. To tire down; to tire out. 3. To threaten.

ધોર-ણ, [S. a vehicle/*fr.* धोर् to go quickly, to be skilful.] Bearing; aspect; appearance; look. 2. Bent; leaning; inclination; tendency; propension. 3. Direction; aim. 4. Attention; advertency; heed; regard. 5. A standard; an authority.

Id. ધોરણ રાખવું To have a fixed standard.

ધોરિ-ધર, Same as **ધુરં-ધર.**

ધોરિ-યો, *s. m.* [S. धुर्य fit for a yoke *fr.* धुर् a yoke] The shaft or pole of a carriage. 2. A drain of water.

ધોરી, *s. m.* [See ધોરિ-યો.] A son. 2. The husband, brother, or any male relation (used by women ironically or endearingly). 3. A bull.

ધોરી, *adj.* [Hem. Des. धुरि-अं = S. दीर्घत long, broad, *fr.* S. धौरेय fit for a yoked carriage, *fr.* धुर् a yoke.] Large; great; main; public (a road, &c.).

Id. ધોરી નસ A large artery. **ધોરી રસ્તો** A main road; a high road. ધોરી ખરચ A large expenditure.

ધોરો, *s. m.* [See ધોરિ-યો.] A parapet wall.

Id. ધોરો પાડવો To put together two or more threads for weaving.

ધોલ, *s. f.* [See ઢોલ.] A drum. 2. A thump; a rap. 3. A slap on the head.

Id. ધોલ થાપોટ કરવી To threaten. 2. To inflict a milder punishment as a warning ધોલ મારવી To give a slap. 2. To inflict a loss. 3. To deceive.

ધો-વ-ડા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ધો-વું.] To get washed. 2. To cause to wash.

ધો-વું, *v. t.* [S. धावन washing *fr.* धाव् to wash]. To wash. 2. To clear away clean; to bleach; to clean. 3. To scour; to purge. 4. To strip; to bare; to despoil. 5. To beat; to strike.

રીસ ચઢી ઋતુપર્ણને, પછી પ્રખિયાણીને ધોય.

—પ્રેમાનંદ.

Id. હાથ ધોવા, હાથ ધોઇને બેસવું To give up; to leave (a work) in disappointment and despair. એ એનું પાપ ધોએ છે This man talks ill of him. ધોવાઈ જવું To be washed away. 2. To lose flesh or blood; to lose strength. 3. To be reduced in strength. ધોઈ નાખવું

To beat. 2.To make worthless;to spoil. ધોઈ પીવું To have no regard for. ધોઈ વાળવું To settle amicably (of a quarrel).

ધોસો, Same as **ધોંસો**.

ધોળ, *s. m.* [See ઢોલ.] A kind of song sung generally by women.

ધોળવું, *s. n.* [See ધોળું, ધવલ, white; or ડોળ-વું ડુહ-વું, to shake.] Curdled milk churned into thick whey.

પાણી વિના જે મહી ડોળવું;
તે લાગે ખરું, પણ થાય ધોળવું. —અખો.

ધોળ-વું, *v. t.* [See ધોળું.] To make white. 2. To whitewash. 3. (Used in jest) To be successful; to accomplish an object.

Id. ત્યાં જઈને શું ધોળ્યું ? What good work have you done there ? ત્યાં ધોળીને જ આવ્યા છે ? You have spoiled everything there: You have spoiled the thing in every way.

ધોળાશ, *s. f.* Whiteness. 2. Whitishness.

ધોળિ-યો, *s. m.* A white man. 2. A white bull, dog, &c.

ધોળી મુસળી, *s. f.* [+ મુસળી.] A kind of medicinal drug of a white colour.

ધોળું, *adj.* [S. धवल.] White. 2. Pale.

Id. ધોળું ફગ Quite white. ધોળું પૂણી જેવું As white as cotton; quite pale.

Prov. ધોળા ઉપર કાળું કરવું To reduce to writing. 2. To give in writing. ધોળામાં ધૂળ પડી To be disgraced in one's old age. "ધોળિયા, ધાડ આવી ", તો કહે " ચણીને વેર " They only are in danger from robbers,who have something to lose.

ધોળે-દહાડે, } **ધોળે-દિવસે,** } *adv.* [+ દિવસ, દહાડો.] In broad daylight; openly.

Prov. ધોળે દહાડે અંધારું It is dark under the lamp.

ધૌત, *adj.* [S.] Washed; cleaned;purified. 2. White; bright.

ધૌતિ-કર્મ, *s. n.* [S. *fr.* + કર્મ.]The act of washing.2. Washing the intestines–one of the ways of purifying the body,according to the Yoga system of philosophy.

ધ્યાતા, *s. m.* [S. *fr.* ध्यै to meditate.] That meditates, reflects, or contemplates.

ધ્યાન, *s. n.* [S.] Meditation; reflection. contemplation. 2. Religious meditation.3. Divine intuition or discernment. 4.Mind; apprehension; understanding.5. Attention; advertency; heed; regard. 6. Memory; remembrance. 7. Consciousness of the senses and faculties. 8.Liking; approval; application.

Id. ધ્યાનમાં આવવું–ઉતરવું To be approved. ધ્યાનમાં લેવું To pay attention to; to mind. ધ્યાન ધરવું To meditate. ધ્યાન આપવું–દેવું To pay attention to.

ધ્યાની, *adj.* meditative; reflective; contemplative.

ધ્યા-વું, *v. t.* [See ધ્યાતા.] To meditate; to think closely about.

ધ્યાસ, [S. अध्यास *fr.* अधि upon + अस् to throw. Or S. निदिध्यास *fr.* नि down + ध्यै to contemplate.] A close, intent, unremitting contemplation; a fond or anxious dwelling upon.

ધ્યેય, *adj.* [See ધ્યાતા, ધ્યાન.] Worth contemplating.

ધ્રાગો, *s. m.* A drop.

ધ્રાગવું, *s. n.* A bar attached to a door.

ધ્રા-વું, Same as **અધક-વું**.

ધ્રાસકો, *s. m.* [See ત્રાસ.] Fear; terror.

ધ્રુજ-વું, Same as **ધુજ-વું**.

ધ્રુજારી, } **ધ્રુજારો,** } Same as **ધુજારી, ધુજારો**.

ધ્રુ–પદ, *s. n.* [See ધ્રુવ-પદ.] A kind of song.2.The introductory stanza of a song, which is repeated after each verse.

ધ્રુવ, *adj.* [S. *fr.* ध्रु to be firm.] Firm; fixed; immovable. 2. *s.m.* The Polar Star; the North Pole.

ધ્રુવ–પદ, *s. n.* [S. *fr.* + પદ.] The position or place of the Polar Star. 2. Same as **ધ્રુ-પદ**.

ધ્રુવ–વૃત્ત, *s. n.* [S. *fr.* + વૃત્ત a circle.] The polar circle; the polar region.

ધ્રોણિ-યું, *s. n.* [See ધોળ-વું whey.] A large vessel in which whey is kept.

ધ્વંસ, *s. m.* [S. *fr.* ध्वंस् to destory.] Destroying; demolishing; destruction; demolition.

ધ્વજ, *s. m.* [S.] A flag; a banner; a standard.

ધ્વનિ, *s. f.* [S. *fr.* ध्वन् to sound.] Sound; noise; echo. 2. Tune; the sound of a musical instrument. 3. allusion; hint.

ધ્વનિ·ત, *adj.* Sounded. 2. Alluded to; hinted at. 3. Implied.

ન.

ન, The thirty-first letter of the Alphabet, and the twentieth consonant.

ન, *adv.* [S.] No; not; neither. 2. A particle of negation, or privation.

Prov. ન આવડે ભીખ, તો તંબાકુ ખાતાં શીખ The use of tobacco is a sure road to beggary. ન કરે નારાયણ, કે ઘટવી ઘોડે ચડે He has no chance of securing his object. ન જાણે જોશી, તે જાણે ડોશી Old woman often predict more accurately than many an astrologer. ન દીઠાનું દીઠું; ને માર મકુડાં ને મીઠું Set a beggar on horse-back, and he will ride to the devil. ન મળી નારી, તો સદા બ્રહ્મચારી Making a virtue of necessity. ન મળ્યાનાં વેવલાં An unwilling man can show many difficulties in his way. ન મામા કરતાં કાણો મામો શો ખોટો ? Something is better than nothing. ન બોલ્યામાં નવ ગુણ Silence is the sanctuary of truth: Silence is golden: He that keepeth his mouth, keepeth the life.

નઈ, *s. f.* [See નહા·વું to bathe. *Cf.* નહી.] A white pumpkin.

નકટું, *adj.* [Hind. *fr.* નાક nose + H. काट·ना *fr.* S. कृत to cut.] Nose-cut; noseless. 2. Camous. 3. Shameless.

Prov. નકટે નાકે દીવાળી, તે ગધેડા પર સવારી Either the rich or the fool can afford to be extravagant.

નકતો, Same as **ગુકતો**.

ન·કરા·મણ, *s. n.* [See ન·કાર·વું *Cf.* સ·કા·ર·વું, સ·કરા·મણ.] Payment made by way of damages by the man who cashes a hundi, in the event of its being dishonoured.

ન·કરૂં, *adj.* [See ન not + કર a tax.] Exempt from taxation.

ન·કરૂં, *adj.* [S नि intens. + કોરૂં unused. Or see નકર.] Untouched. 2. Not interfered with; free; absolute. 3. Pure; unmixed. 4. Same; like; similar.

Prov. નકરો ને અકરો (બે સરખા) Either the rich or the fool can afford to be extravagant.

નકલ, *s. f.* [Ar. नक़्ल.] A copy; a transcript; imitation; mimicry. 2. A tale; a story; an anecdote; an apologue.

Id. નકલ કરવી–ઉતારવી To copy; to imitate.

Prov. નકલમાં અક્કલ શી ? Make no changes in copying a document.

નકલ·ખોર, *adj.* [+ P. ख़ोर enjoying *fr.* ख़ुर्दन to eat, to enjoy.] Full of diverting tales; a romancer. 2. *s. m.* A mimic; an imitator.

નકલી, *adj.* Made in imitation; copied; imitated; forged; fabricated; counterfeit. 2. Full of tales and anecdotes; diverting.

નકશી, } *s. f.* [Ar. नक़्श to paint.] Orna-
નકસી, }

mental representation; carved or sculptured work; figured work; engraving; embroidery, &c.; flowered wood.

નકશી·દાર, } *adj.* [+દાર, P.] Ornament-
નકસી·દાર, }

ed; carved; flowered.

નકશી·ગર, } *s. m.* [+ *fr.* P. कर्दन = S. कृ to
નકસી·ગર, }

do.] An engraver; a carver.

નકશો, } *s. m.* [Ar. नक़्शः.] A picture; a
નકસો, }

drawing; a painting; a map; a sketch; a plan. 2. A prank; an act exciting laughter; a scene; a spectacle.

નકસ, *s. m.* [See નકશી adornment, or નકશો a map,] Reputation; credit.

નકામું, *adj.* [Hem. Des. निक्काम *fr.* S. निष्कामम् without a desire *fr.* निस् priv. + काम a desire *fr.* कम् to desire, to love.] Of no use. 2. Hollow; unsubstantial; vain; unsatisfactory; undeserving; unworthy. 3. Vacant. 4. Fruitless; unprofitable; unmeaning; idle. 5. Unfurnished with the necessary materials. 6. Unemployed; wanting occupation; not engaged; unapplied. 7. Not bearing or having; not having accomplished the object purposed. 8. *adv.* For nothing; to no purpose; unnecessarily; in vain.

નકાર, *s. m.* [S. *fr.* ન + कार suffix showing the sound of the preceding letters.] Denying; refusing; denial; refusal; rejection. 2. Dishonouring (a bill, a cheque, &c.).

નકારવું, *v. t.* To deny; to decline; To negative; to refuse; to reject. 2. To dishonour (a bill, a cheque, &c.).

નકારૂં, **નક્કારૂં**, *adj.* Naughty; obstinate; bad; worthless.

નકાશો, **નકાશ્યો**, Same as **નકશો**, **નકસો**.

નકાસ, Same as **નકસ**.

નકી, **નકીબ**, **નકીબ**, *s. m.* [Ar. नकीब.] A person in the train of a great man, who proclaims his title, introduces visitors, &c; an usher.

નકુચો, *s. m.* [See ન + ચૂક. See નચુકો.] A staple; a loop of iron; a bar of iron bent and driven in at both ends.

નકો, *s. m.* [See નાક.] The nose.

Id. નકો દામવો To shut up or enclose the nose and mouth with a net (of cattle).

નકોડો, **નકોરડો**, **નકોરડો**, *adj. m.* [See નકર. Or ન not (used for enphemy) + કોરું dry + ડો dim.] Strictly fasting.

નક્કર, **નક્કુર**, *adj.* [Hem. Des. णिक्कर=S. कठिनम् hard, *fr.* नि-कट close, near, *fr.* नि intens. + कट side.] Solid; dense; compact; strong; firm; hard; weighty. 2. True; not fallacious or counterfeit.

નક્કી, *adj.* [Hem. Des. णिक्क *fr.* S. निष्क a gold coin, *Cf.* Eng. Sterling. See નકી, નકીબ, Ar.] Exact; definite; fixed; settled. 2. Right; correct. 3. *adv.* Exactly; definitely. 4. Quite; just.

નક્ષત્ર, *s. n.* [S.] A star; a constellation. 2. One of the 27 lunar mansions.

નક્ષત્રી, *adj.* See [ન+ક્ષત્રી.] Having no representative of the warrior or military class alive; destitute of the military class.

નખ, *s. m. n.* [S.] The nail of a finger or of a toe. 2. A claw; a talon.

Id. નખ પર ચાલવું To walk mincingly or delicately. નખ પર દહાડા ગણવા To hope for with impatient eagerness. નખનું ઝેર The poison of the nails, supposed to be communicated by scratching. નખ જેટલું Insignificant; very small in quantity. નખ ખુંપવો To obtain a foothold. નખ નખ બોલવું To speak rapidly. નખથી શિખા સુધી from top to toe. તેના નખમાંએ રોગ નથી He is quite healthy.

Prov. આંગળીથી નખ વેગળા, તે વેગળા My flesh is nearer to me than my shirt.

નખ-ક્ષત, *s. m.* [S. *fr.* + ક્ષત a wound.] A wound made with the nails.

નખ-તેલ, *s. n.* [Ar. नफ्त=Eng. *Naphta.* +તેલ.] Turpentine; rock-oil.

નખ-ભર, *adj.* [See નખ + ભરવું.] Small or little in size.

નખરાં, *s. n.* [P. नखरा.] Coquetry; feminine blandishments; prudery; flirting. 2. Strutting; frivolous pranks.

નખરાંખોર, **નખરાંબાજ**, *adj.* [+P. खोर having *fr.* खुर्दन to eat, and P. बाज़ playing *fr.* बाखतन to play.] Coquettish; prudish; flirting. 2. Strutting; giving oneself airs.

નખલો, *s. m.* [See નખ.] An ornament of the form of a crescent, worn on the forehead by women. 2. Silk thread spun with the nails. 3. A small tool used by carpenters in carving. 4. A medicinal drug, having the form of a nail.

નખ-શિખ, *adv.* [+ શિખા.] From the

nails of the toes to the tuft of hair on the head; from head to foot; from top to toe; from head to heel; *cap-à-pie.*

નખાલસ, *adj.* [See નિખાલસ.] Simple-minded; guileless; innocent.

નખાવવું, નંખાવવું, *v. t.* [Caus. of નાખવું] To get thrown out; to make one to throw. 2. To get one employed.

નખિયાં, *s.n. pl.* [See નખ.] A nail-parer. 2. Pods of bean prepared with the nails for cooking. 3. Scratches made with the nails.

Id. નખિયાં ભરવાં To scratch with the nails.

નખી, *s.f.* A nail-parer. 2. An ornament for children made of a nail of a tiger or of a bear, and inlaid with gold. 3. A metallic ring worn while playing on certain musical instrument.

નખી, *adj.* Having nails or sharp claws.

નખેતર, Same as **નક્ષત્ર.**

નખોદ, *s. n.* [S. निषूदन killing *fr.* नि down + सूद् to kill.] Leaving nothing to be destroyed; total destruction; perdition; annihilation. 2. Loss of fortune.

Id. નખોદ ઘાલવું-વાળવું To destroy totally; to annihilate. નખોદ વળવું-જવું To be destroyed totally; to be annihilated. 2. To leave no child to inherit one's estate or property.

Prov. નવરો બેઠો નખોદ ઘાલે An idle man tempts the Devil.

નખોદ-પાટી, *s. f.* [+ પાટિયું a board with which a shop is shut up.] Total destruction.

Id. એને ઘેર નખોદપાટી વળી His house is shut up owing to the death of all his children.

નખોદિયું, *adj.* Destructive; ruinous. 2. Pertaining to one who has left no issue after him.

Id. નખોદિયો માલ The property of one the members of whose family are all dead.

નખોરિયું, *s. n.* [See નખ.] Scratches made with the nails or claws.

નગ, *s. m.* [S. *fr.* ન not + S. गम् to go. *Cf.* અચલ.] A mountain.

મેરૂ નગ સહુ લાવિયા હો, આવી ગંગા પવિત્ર પુણ્ય.
—પ્રેમાનંદ.

નગ, Same as **નડૂઅ.**

નગણું, Same as **નગુણું.**

રંક સંઘાતે પ્રીત, તેહ તેને મન રાજ્ય,
સગણા સાથે નેહ, તેને મન તે ગણ આગ્રા.
—સામળભટ.

નગદ, *adj.* [Ar. नक़्द.] Ready money; in cash, coin, or specie. 2. Valuable. 3. Substantial; essential. 4. Solid. 5. Clever.

Id. નગદ નાણું Hard cash; property that can be turned into money at any time. દમ નગદ Cash. નગદ માણસ A man clever, sharp, vigilant, or not easily deceived. નગદ ઘરાક Lit. A person with solid means; a man of substance. નગદ નારાયણ Rich. 2. (For euphemy) Poor; penniless.

નગદા-નગદી, *adj.* Substantial; solid.

નગદી, *s. f.* Cash; bullion; specie. 2. A treasure; a valuable property.

નંદ નંદન નગદી નાણું, પ્રગટ દૃષ્ટે જોઈએ;
જોગ જજ્ઞમાં પડયા શિદ, વૃથા તે દિન ખોઈએ ?
—દયારામ.

નગર, *s. n.* [S.] A town; a city.

Prov. નગરે વસતા દેવતા ગામે વસતા માનવી Inhabitants of cities command more comforts than those of villages.

નગર-ચર્ચા, *s. f.* [+ ચર્ચા.] The talk of the town; a rumour.

નગ-રચો, *s.m.* [See નગ, a mountain. + રચવું.] A game for children, in which seven pieces of bricks are placed one upon another.

નગર-પડો, *s. m.* [+ પડઘો.] A proclamation made by the town-crier for the information of the inhabitants of the town; a public notice given by beating a drum.

નગર-પ્રદક્ષિણા, *s. f.* [+ પ્રદક્ષિણા.] Carrying an idol round a city in a procession.

નગર-શેઠ, *s.m.* [+ શેઠ.] A chief or leading person in a city or town.

નગરી, *s. f.* Same as **નગર.**

નંગડું, *adj.* [See ન + ગુરૂ.] Having no leader or guide. 2. Irreverent. 3. Ungrateful. 4. Shameless.

નગાર-ખાનું, *s. n.* [See નગારૂં + ખાનું.]The place, in which drum and other musical instruments of a band are kept and played.2.A band of musicians;musical instruments and performers (collectively).

નગાર-ચી, *s. m.* [See નગારૂં + P. चह् dim.] A beater of a kettle-drum; a drummer.

નગારૂં. *s. n.* [Ar. नक्कारह.] A kettle-drum. Prov. નગારાના અવાજમાં તુતીને કોણ સાંભળે ? The moons's not seen,where the sun shines.

નગાધિપ,
નગાધિરાજ, } *s.m.*[See નગ + અધિપ, અધિરાજ, ઇન્દ્ર, the lord.]The Himālayas,the lord
નગેન્દ્ર,
of mountains.2.The Su-meru mountain.

નગિનો, *s.m.* [P. नगीन a signet.] A gem; a precious stone. 2. A good-looking or clever man.3.(For euphemy) A blockhead; a worthless man.

ન-ગુણું, *adj.* [See ન + ગુણ.]Ungrateful; making ill returns for benefits received.

નગોડ, *s. f.* [S. निर्गुण्ड.] A kind of plant.

નગ્ન, *adj.* [S.] Naked; nude; bare. 2. Divested; destitute of.

ન-ઘરો-ળ, *adj.* [See ન-ગરૂં.] Respecting nothing as great; considering nothing as great. 2. Careless; heedless.

નંખા-વું, *v. i.* [Pass. of નાખ-વું.] To be fatigued or exhausted. 2. To vomit.

નંખા-ઈ જ-વું, *v. i.*[See નંખા-વું + જ-વું.]To be dejected; to be in very low spirits.

નંગ, *s. n.* [*Cf.* નગિનો.] An ornament; a jewel; a trinket. 2.The stone or gem of a ring; a precious stone. 3. An article; an item. 4. The pride of one's family. 5. (for euphemy) A blockhead. 6. A mischievous or cunning person.

નચા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of નાચ-વું.] To make or compel to dance.

ન-ચિન્ત, *adj.*[See ન + ચિન્તા.]Free from anxiety or solicitude; at ease; free from care; without care or apprehension; careless. 2. Fearless; confident.

ન-ચિન્ત-પણું, *s.n.* Freedom from anxiety; carelessness.

ન-ચુકો, Same as **ન-ચુકો.**

ન-ચોવ-વું, Same as **નિ-ચોવ-વું.**

ન-છઇ,
ન-છોર-વું, } *adj.* [See ન + છોરૂં, છોકરૂં, +P. वा dim.] Childless; Having no progeny.

નજદીક, *adv.* [P. नज़दीक.] Beside; by; nigh.2. Almost; about.

નજર, *s. f.* [Ar. नज़र.] Sight; seeing; vision. 2. A look; a glance; a glimpse. 3. Regard; countenance; esteem; a favourable look. 4. Estimation; opinion; judgment. 5. Attention; mind. 6. A present; a gift.

Id. નજરે આવવું-ચઢવું To come under observation; to be seen. 2. To draw another person's attention to oneself. નજરે-નજરમાં-આવવું To be liked; to be chosen. નજરે ચઢવું To draw another person's attention to oneself. નજર તળે રાખવું To have an eye upon; to take care of. નજર રાખવી To secretly keep an eye upon; to keep under observation. નજર ખેંચવી To draw the attention of; to bring to the notice of.કરડી-સખત નજર Disfavour.2.An evil eye. મીઠી નજર A favourable eye or look;a sweet disposition. ટુંકી નજર A short sight. 2.Narrow-mindedness.3. Want of generosity or liberality.ટુંકી નજરનો Short sighted. નજર પહોંચવી-ચાલવી To reach (of the sight).2.To be able to see; to comprehend. ખોટી નજર Evil sight.2.Envy. 3. An inclination to ruin. 4. A sensual desire;a lustful desire. નજરમાં ધાલવું To watch an opportunity to ruin.નજરે દેવું To have a personal look at; to see with one's own eyes. નજર કરવી To look at. 2. To show favour to. નજર કરવું To make a present of; to present. નજર ઉતારવી-વાળવી-બાંધવી, To get the bad effects, of evil sight removed by incantations &c. નજરે ઓળખવું To know a person only when he appears. નજર ધાલવી To be attentive to. નજર ચુકવી To lose sight of; to make an omission; to make an oversight; to make a mistake. નજર ચુકવવી To commit an oversight. નજર ચોરાવવી-ચુકાવવી To elude the observation of. નજર પ-

ડવી To happen to see. નજર બગાડવી To wish to accomplish a business dishonestly. 2. To make an illicit use of one's eyes. નજરબંધી કરવી To deceive the sight by jugglery. નજર લાગવી–બેસવી–ચહોંટવી To fall under the influence of a malignant eye. નજરે નજર મળવી To look at each other. નજરનો ભેદ A delusion of the eye. 2. A trick of optical delusion.

નજર-કેદ, *s. f.* Surveillance. 2. *adv.* Under surveillance.

નજર-ચૂક, *s. f.* [+ ચૂક.] An error of the sight; a mistake overlooked; an oversight.

નજર-ચોર, *s. m.* [+ ચોર.] One that artfully eludes observation.

નજર-ચોરી, *s. f.* Eluding observation.

નજર-બંધી, *s. f.* [+ બાંધ-વું.] Fascination and deception of the sight; jugglery. 2. Restraint not by imprisonment, but by sight; restraint of personal liberty under a watch; Same as **નજર-કેદ.**

નજર-બાગ, *s. m.* [+ બાગ.] A garden near one's house, which one can easily have a look at.

નજર-બાજ, *adj.* [+P. बाज़ playing *fr.* बाख़तन to play.] Having a quiet but keen sight. 2. Circumspect; cautious; far-seeing; having fore-sight. 3. That ogles, leers, darts, glances, &c.

નજરા-ણું, *s. n.* A present; a gift.

નજરા-નજર, *s. f.* Looking at each other; a mutual sight; a personal interview. 2. *adv.* Seeing with one's own eyes.

નજરિ-યું, *s. n.* A black spot made on one of the cheeks of a child, &c., to neutralize the effects of the evil eye.

આંજી આંખડી રે, માંજી ગાલ–નજરિયું કીધું;
વિલવટ લાલનું રે, શોભે કુંકુમ બિન્દુ દીધું.

—**દયારામ.**

નજરો-નજર, Same as **નજરા-નજર.**

નજલો, *s. m.* [Ar. नज़ल a disease of the eye.] The gout; flowing of humours of the eyes; coryza; catarrh.

નજીક, Same as **નજદીક.**

ન-જીવું, *adv.* [See ન + જીવ.] Lifeless; weak. 2. Unimportant. unsubstantial; immaterial; trifling; worthless.

નજીસ, *adj.* [Ar.] Foul; dirty; filthy. 2. Churlish; captious; petulent; ill-tempered; teasing; troublesome.

નજુમ. *s. m.* [Ar.] Astrology.

નજુમી, *s. m.* An astrologer.

નટ, *s. m.* [S. *fr.* नट् to play a part.] A player; an actor. 2. A dancer. 3. A class or caste of rope-dancers. 4. A particular air in music.

નટ-ડી, } Same as **નટ-વી, નટી.**
નટ-ડી, }

નટ-ખટ, *adj.* [+ ખટ.] Rougish; knavish.

નટ-નાગર, *s. m.* [+ નાગર.] A clever actor. 2. An epithet generally applied to Krisna by the Gopis.

નટ-વર, *s. m.* [+ **વર** chief.] The best actor.

નટ-વા-ઈ, *s. f.* [See નટ-વો.] Rope-dancing. 2. The profession of an actor; the skill of an actor. 3. Love of show and finery.

નટ-વી, Fem. of **નટ-વો.**

નટ-વુ, *v. i.* To act the part of in a drama.

વૈરાગી થઇ નાટક નટીએ, તુલસી તીલક સંયમ ધરીએ રે?

—**નરસિંહ મેહેતા.**

નટ-વો, } [See નટ + P. वा dim.] Same as
નટુ-વો, }
નટ. (Used in contempt or endearment.)

નટી, Fem of **નટ.**

નટેશ્વર, *s. m.* [S. નટ + ઈશ્વર.] The god Shiva.

નઠારું, *adj.* [S. नष्ट् *fr.* नश् to perish + કાર doing. Or See નિષ્ઠુર.] Bad; naughty. 2. Bad; useless; worthless; the refuse. 3. Rude; improper; unbecoming. 4. Of an inferior quality; low; wicked; mischievous. 5. *s. n.* Abusive language. 6. Indecent gestures.

નઠોર, *adj.* [S. निठुर hard, unfeeling.] shameless; impudent.

Prov. નઠોર નિશાળિયાને વતરણાં ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

નઠોર-પણું, *s. n.* Shamelessness.

નડ, } *s. f.* [See નડ-વું.] An impedi-
નડ-તર, }
ment; a hindrance; an obstruction. 2. *s. m.* A low-caste man.

નડવું, *v. t.* [Dh. Des. नडिअं = S. आ क्रान्तम्

overpowered; also Hem. Des.णाडि·ओ = S. वञ्चित deceived,खेदित made sorry; also Hem. Des. णडि·ओ = S. दुःखित distressed, *fr.* S. नष्ट ruined *fr.* नश् to be ruined.] To obstruct; to impede; to hinder. 2. To hurt; to injure; to embarrass.

નડ્ડો, *s. m.* Same as **નડ**.

નણદ·લ,
નણદી, } *s. f.* [S. ननान्दृ. *fr.* नद् to delight.] Husband's sister.

નણદો·ઈ, *s. m.* [+ પતિ.] Husband of the husband's sister.

નણંદ, Same as **નણદી**.

નત-વાળિ·યો, *s. m.* [S. नत fallen *fr.* नम्, નમ·વું to bend + વાળ·વું to turn away, *caus.* of વળ·વું to turn.] A Brâhmana who is fed every day for one year after a death has occured in a family.

નથ, *s. f.* [See નાક.]A nose-ring; a ring worn in the nose by women.

નથ, Same as **નથી** (Vulgar).

નથ·ડી,
નથ·ણી, } Same as **નથ**.

નથા·વું, *v. i.* [Pass. of નાથ·વું.] To be pierced in the nose. 2.To be brought under control; to be reduced to subjection;to be tamed.

નથી, *v.i.* [S. नास्ति *fr.* न ન, not+अस्ति it is *fr.* अस् =L. *esse* to be.] Is not; are not,&c.

નદ, *s. m.* [S. See નદી.] A great river.

ન·દાત,
ન·દાતિ·યું, } *adj.* [See ન + दत्त given.] Having the habit of not returning what has been received.

ન·દારં·ત,
ન·દારં·દ, } *adv.* [See ના·દાર.] Having nothing. 2. Not at all; nothing.

ન·દાવો, *s. m.* [See ન + દાવો.] An aquittance;a release;freedom from all liability.

નદી, *s. f.* [S. *fr.* नद् to sound. See નદ.] A river.

Prov. નદીનું મૂળ અને ઋષિનું કુળ જેવું નહિ Every light has its shadow. નદી પછવાડે ઓવાર હોય *or* Everything has its own remedy; Every sore has its salve. નદી નાવનો સંજોગ A happy conjuncture.

નદી·નાળું, *s. n.*[+ નાળું.]A small or large river; any kind of river.

નદી·માર્ગ, *s. m.*[+માર્ગ.]A river-channel. 2. A way in river for a boat, &c. 3. A way by a river.

ન·ધણિ·યા·તું, *adj.* [See ન + ધણી.]Being without an owner; unclaimed; unowned; 2. Being without a guardian, patron, or benefactor.

ન·ધણિ·યેણ, *adj. f.* (A woman) Deserted by her husband, or who has left her husband. 2. Helpless or unfortunate (of a woman).

ન·ધાર, *adv.* [See ન not + આધાર.] Standing without a support.

ન·નડ·વું, *v. t.*[નડ·વું; ન redup.] Same as કનડ·વું.

ન·નામી, *s. f.* [See ન·નામું.] A frame of bamboo for carrying a dead body to the burning ground, so called for *euphemy*; a bier.

ન·નામું, *adj.* [See ન + નામ.] Being without a name; anonymous.

ન·નૈ·યો, Same as **ન·ને**.

નંદ, *s. m.* [See નંદ·ન.] A merchant. 2. A son.

નંદના નંદ ગોવિન્દ ન જાણે

ઘેલી મુને કીધી શ્રીનંદજીના નંદે. —**દયારામ.**

ભૂધર ભક્તિ સદા મન ભાવે રે,

વહાલો રે નંદ ઘેર ધેનું ચરાવે રે.—**ભોજેભગત.**

3. Pride (according to the Vedânt philosophy).

નંદ·ન, *s. n.* [S. *fr.* नन्द् to rejoice. See આ·નંદ.] Delighting; rejoicing; making pleased or happy. 2. Indra's pleasure garden; Elysium. 3. A son.

નંદ·વ·વું,
નંદ·વું, } *v. t.* [S. नन्द् to delight, for euphemy used to avoid the evil or inauspicious idea suggested by " breaking. "] To break (of an auspicious ornament).

નંદ·વા·વું, *v.i.*To be broken (of an auspicious ornament)..

નંદા, Same as **નિન્દા**.

નંદિ·ની, *s. f.* [Fem. of નંદ·ન a son.] A daughter.

નંદી, *s. m.* [Hem. Des. णंदा, णंदो, णंदिणि = S. नंदः a bull.] One of Shiva's principal attendants. 2. Shiva's riding bull.

ન-ન્નો, *s. m.* The letter **ન**. 2. Denial. 3. Negation.

Id. નન્નો વાસવો To refuse: to say No.

ન-પંગી, *adj.* [See ન not + પગ Or see પંગુ lame, ન not being prefixed for euphemy.] Having no feet; lame. 2. Lame; groundless. 3. Fictitious; invented; false.

ન-પાટ, *adj.* Same as નફ્ફટ. 2. Bad.

ન-પુંસ-ક, *adj.* [S. *fr.* न, न, not + S. पुंस् a man.] Neuter (in Gram.) 2. Spiritless. 3. Impotent.

ન-ફ્ફટ, *adj.* [Hem. Des. णिप्पट्टो = S. अधिक superior to, extraordinary, *Cf.* Ar. ફાજલ, *fr.* S. निस्त्रप *fr.* निस् without + त्रपा shame *fr.* त्रप् to be ashamed; or, S. निष्पट without clothes. naked, *fr.* निस् without + पट a garment.] Shameless; barefaced; disgraceful; reproachful; immodest.

ન-ફ્ફર, *s. m.* [Ar. नफ़र] A servant for low or petty work; a menial.

ન-ફકરું, *adj.* [+ ફિકર.] Careless; indifferent.

નફટ, Same as **ન-ફ્ફટ**.

Prov. નફટનાં નફટ ચાકરી Service is the most cursed of occupations.

નફટ દીકરો, નિર્લજ્જ વહુ, આવ રે દીકરા, કહાણી કહું.

Shameless Come, my son, I will tell you a story-my daughter-in-law is shameless, and my son more shameless still.

—ભાપ.

નફેરી, *s. f.* [P. नफ़ीर noise.] A kind of drum.

નફો, *s. m.* [Ar. नफ़अ] Profit; gain; lucre; advantage.

Id. નફો કરવો-મેળવવો To gain a profit. નફો ખાવો To claim a profit; to profit oneself; to reap the benefit.

ન-બળા-ઈ, *s. f.* [See ન-બળું.] Want of strength, force, or power; weakness; feebleness.

ન-બળું, *adj.* [See ન + બળ.] Wanting strength, force, or power; feeble; weak. 2. Not trustworthy; not reliable. 3. Weak-minded.

Id. નબળું પાતળું Lil. Thick or thin, good or bad, coarse or delicate (of cloth, food, &c.); ordinary; (anything) that can be had, whether good or bad.

Prov. નબળા ઢોરને બગાઈઓ ઘણી Poor cattle are plagued with virmin. નબળે દહાડે આડું સૂઝે What is worse than ill luck? નબળો ધણી રાંડ ઉપર શૂરો A cowardly husband finds no better cause to show his temper than when his wife is the subject of his anger.

ન-બાપું, *adj.* [+ બાપ.] Fatherless.

નબાબ, Same as **નવાબ**.

નભ, *s. n.* [S.] The sky. 2. A cloud.

ન-ભરમું, *adj.* [See ન + ભરમ.] Divested of mystery; revealed; disabused; undeceived.

ન-ભ-વું, Same as **નિ-ભ-વું**.

ન-ભાવ, Same as **નિ-ભાવ**.

નમ-ણ, *s.m.* [See નહા-વું.] The water, in which the image of a god has been bathed.

અંતે કરી મહાદેવનું નમણ તથા બીલીપત્ર લઈને આગળ થયાં. —**સરસ્વતી-ચંદ્ર**.

નમ-ણી, *s. f.* [See નમ-વું.] A rope tied to the horns anb fore-legs of a bull in order that he may hold his head down while walking.

નમ-ણું, *adj.* Bent and well-shaped.

નમ-તું, *adj.* Lowering; declining. 2. Submitting; yielding.

Id. નમતું જોખવું To weigh more than the proper weight. નમતી દોરી મૂકવી To yield; to submit. નમતી દશા Declining state; decline; evil days. નમતો પહોર The latter part of the day, when the sun declines; the afternoon. નમતા દિવસ Days of decline. નમતી બેસવી To begin (of days of decline.) નમતું દુઃખ Lessening pain.

Prov. નમતે ત્રાજવે સૌ બેસે Friends are plenty, when the purse is full.

નમ-ન, *s. n.* [S. See નમ-વું.] Bending; bowing. 2. Rendering obeisance or reverance (unto).

નમન નમનમેં ફેર હૈ, કપટી નમે નિદાન,
દગલબાજ દોહોરા નમે, ચિત્તા ચોર કમાન.

There are different ways of bending. Treachery bends itself twice, as for example, a tiger, a thief, and the bow of an archer. —**આપ્ત.**

3. The lines in praise of the deity said at the commencement of a Purāṇa or other work.

નમ·ન·તા·ઈ, *s. f.* Submissiveness; humility; freedom from pride; modesty; politeness; condescension. Same as **નમ્ર·તા.**

નમ·યં·તી, *s. f.* Submission; yielding.

ન·મર્દ, Same as **ના·મર્દ.**

ન·મર્દા·ઈ, Same as **ના·મર્દા·ઈ.**

નમ·વું, *v. t.* [S. नम् to bend, to salute.] To bend; to be inclined or incurvated by. 2. To bend or bow to; to pay obeisance; to render homage; to yield reverence to. 3. To become humble before; to succumb or submit to; to fall, abate, or give way before; to be assuaged or mitigated by. 4. To stoop low; to bow like a mean, vile, slave.

Id. નમી પડવું To humble oneself before. નમ્યું આપવું To yield; to submit.

Prov. નમવામાં નવ ગુણ=નમ્યો તે પરમેશ્વરને ગમ્યો Humility is the foundation of all virtue. The more humble, the more noble.

નમસ્કાર, *s. m.* [+ S. कृ, કર·વું, to do.] Obeisance; reverential or respectful address or salutation. (It is performed by joining the palms, inclining the head, and pronouncing the word નમસ્કાર salutation.)

Id. નવ ગજના નમસ્કાર કરવા To keep at a respectful distance. 2. To keep away from; to avoid.

નમાજ, Same as **નિમાજ.**

નમા·ય·લું, *adj.* [See નમ·વું.] Humble; spiritless; dispirited.

નમાયલા ન બાયલા બનો સહુ સમર્પીને —**પ્રેમાનંદ.**

ન·મા·યું, *adj.* [See ન+મા.] Motherless.

નમાર, *s. m.* [S. नीवार] Rice growing spontaneously.

નમાર-મું ડું, *adj.* [See નિમાળાhair+મુંડ·વું.] Unrestrained; insolent; impudent. *Cf.* **નમોર-મું ડું.**

ન·માલું, *adj.* [+ માલ substance.] Having no substance; worthless.

નમા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of નમ·વું.] To incurvate; to bow; to bend. 2. To subject; to humble; to bring under. 3. To lower; to bend downwords.

નમુના·દાર, }
નમુન·દાર, } *adj.* [See નમુનો + દાર P. દાર having.] Serving as a specimen. 2. The best of its kind.

નમુનો, *s. m.* [P. नमून.] A specimen; a sample; a pattern; a model. 2. The best of its kind. 3. An example; an illustration; an instance.

ન·મેરૂ, *adj.* [See ન + મેહેર.] Merciless; cruel; pitiless; unrelenting.

નમોર·મું ડું, *adj.* [See નિમાળા + મુંડ·વું.] Idle; unemployed. *Cf.* **નમાર-મું ડું.**

નંબર, *s. m.* [Eng.] Number. 2. A rank; position; degree.

Id. નંબર રાખવો To keep one's position or rank. નંબર નાખવો-પાડવો To put or write a number (on a thing). નંબર પાડવો To classify or sort according to quality or merit.

નંબર·વાર, *adv.* [+ વાર, વારો.] According to quality or merit.

નમ્યું, Same as **નમ·તું** Submitting.

Id. નમ્યું આપવું To give more than the proper weight. 2. To yield; to submit.

નમ્ર, *adj.* [S. See નમ·વું.] Humble; obedient; submissive; mild; meek; civil.

નમ્ર·તા, *s. f.* Lowliness; humbleness; modesty; mildness; obedience.

નયણું, Same as **નરણું.**

નય·ન, *s. n.* [S. √r. नी to lead.] The eye. 2. Leading; directing.

નર, *s. m.* [S.] Man. 2. A male. 3. The spike which fits into a ring (માદા) of the other portion forming together a hinge (નર-માદા.) 4. A brave man.

Prov. એક નર, ને હજાર હુન્નર Man has a thousand busy schemes and devices. **નર અમર છે** A man is free to make his choice, but not a woman.

નરક, *s. n.* [S.] Hell; the infernal re-

gions. 2. Human or animal excrement.

Id. નરકમાં જવું To engage oneself in a bad business for another. નરકમાં ડુબવું To be deeply involved in debt. નરક ખાડી A place of filth. નરક કુંડ An abyss in hell where the wicked are tormented. નરકનો ટોપલો A sinful work. 2. A disagreeable business. 3. A debt.

નરખ, Same as **નિરખ.**

નરખ-વું, Same as **નિરખ-વું.**

નરઘાં, *s. n pl.* [See નગારું.] A pair of drums used for keeping time in music.

નર-જાતિ, *s. f.* [See નર + જાતિ.] The masculine gender (in Gram.).

નર-ડી, } **નરડો,** } *s. m.* [See નર.] The throat or gullet. 2. The wind-pipe; the trachea.

નરણું, *adj.* [See નિસ્, નિર્, without+અન્ન.] Having no food; fasting. 2. [See નરું] Unmixed; unalloyed.

માંદા પાસે રાત તજીને, નરણા પાણી નવ પીવું.
—**વીરવિજય.**

ન-રતું, *apj.* [See ન-રસું; or S. રત pleased, pleasing, *fr.* રમ્, રમ-વું to play, to be pleased.] Bad. 2. Wrong.

નરદમ, *adj.* [P.] pure; unadulterated; unalloyed. 2. Simple; mere; unmingled with things of other kinds. 3. *adv.* Absolutely; entirely.

નર-દેવ, } **નર-પત,** } **નર-પતિ,** } **નર-પાલ,** } *s. m.* [See નર + દેવ god, પતિ, lord, પાલ a protector.] A king; a sovereign prince; a ruler.

નરધીશ, Same as **નરાધીશ** A king.

હું જીવતાં તુંને કો નવ મારે, સાંભળ હો નરધીશ.
—**ગિરિધર.**

નર-નાથ, *s. m.* [S. *fr.* + નાથ.] The lord of men; a king.

નર-પ-લું, *adj.* [See નૃ-પ + લું dim.] Thin; slender; weak (of a person).

નર-લે, Same as **નિર્ભય.**

નરમ, *adj.* [P. નર્મ = S. નમ્ર.] Bending; yielding; soft; tender. 2. Gentle; easy; mild; meek; civil; slow; simple; silly; effeminate; imbecile. 3. Watery; oily; smooth.

Id. નરમ કરવું To make soft. નરમ કરવું-પાડવું To soften; to make gentle or yielding. નરમ પડવું To be softened; to abate; to slacken. 2. To be pacified.

નર-માદા, *s. n. pl.* [See નર + માદા.] The relation of male and female in the figurative sense. 2. The spike and ring of a hinge; any pair of things bearing this relation.

નરમા-ઈ, } **નરમાશ,** } *s. f.* [See નરમ.] Softness; gentleness; meekness; mildness. 2. Ductility; flexibility. 3. Composure.

નર-મેધ, *s. m.* [S. *fr.* નર+મેધ.] A human sacrifice.

નરમો, *s. m.* [See નરમ.] A kind of cotton.

નર-વર, *s. m.* [S. *fr.* નર + વર.] The best of men. 2. A king. 3. God.

નરવી, *adj. f.* [See નરું. *Cf.* Mar. नवरी or see ન+વર.] Unmarried (of a woman).

કુરૂપી પત્ની નવ કરવી છ, નિન્દિતા રાખવી નરવી.
—**પ્રેમાનંદ.**

નર-વીર, *s. m.* [S. *fr.* + વીર.] A bold man; the boldest among men.

નરવું, *adj.* [See નરું.] Healthy.

નરવું જોબન હોય, પુત્ર દોલત તન નરવો.
—**સામળભટ.**

2. *adv.* Same as **નરદમ, નરું.**

ન-રસ, } **ન-રસું,** } *adj.* [See ન+રસ.] Having no goodness or merit; of an inferior quality; bad; undesirable; wicked.

ન-રસા-ઈ, *s. f.* Absence of good quality or merit; inferiority in quality or merit. 2. Badness; wickedness.

ઠરી ઠરી કરો મરે, ધરી ધરી કર્યું ભાંજે, નરી નરી નરસાઈ થકી તો, અતોલમાં. —**વલ્લભ.**

નરાજ, *s. f.* A particular iron instrument for digging; a crow-bar.

નરા-ટો, *s. m.* [Hind. *fr.* નર+ટ, ડું, ટો, ડી; ડ, ડું, ટો, ડી, ડો, લી, લું, dim. suffixes.] A man; a human being.

નયન કમલસે નિરખ્યા નટ-વર, ખોલ્યા કર્મ કપાટા;
દલમાં દરસ્યા દેવ નિરંજન, નકરા હુવા નરાટા.
—ભોજોભગત.

નરાણી, *s. f.* [Hem. Des. णहरी=S. छुरिका a small knife,*fr.* S. नख.] An instrument for paring the nails; a nail-parer.

Prov. નરાણી તો નખજ કાપે, તેનાથી કાંઇ માથું મુંડાય ? A fog cannot be dispelled by a fan.

નરા-તાળ, *adr.* [See નર + તાલ keeping time in music.] Same as **નરદમ**,

નરાધમ, *s. m.* [See નર + અધમ.] A wretch.

નરાધિપ, **નરાધિ પતિ**, *s. m.* [See નર + અધિપ, અધિપતિ, lord.] A king.

નરાળવું, **નરાળું**, Same as **નિરાળું**.

નરું, **નર્યું**, *adj.* [See ન્યારૂં.] Pure; unmixed; unalloyed; unmingled. 2. *adr.* Same as **નરદમ**, 3.

નરેડાટ, *adj.* [+ ડાટ, ડાટ-વું.] Ruined; laid waste; desolated.

નરેણી, Same as **નરાણી**.

નરે-નર્યું, *adj.* [See નરે+નર્યું.] Quite pure; quite unalloyed.

નરેન્દ્ર, **નરેશ**, **નરેશ્વર**, **નરોત્તમ**, *s. m.* [See નર+ઇન્દ્ર, ઈશ, ઈશ્વર, ઉત્તમ.] The lord of men; the ruler of men; a king; a sovereign.

નરો-વા-કુંજરો-વા, *adr.* [See નર + વા or +કુંજર+વા=Whether a man or an elephant.] A Sanskrit phrase expressive of utter ignorance of, or unconcern about the answer to a question asked.

નર્તક, *s. m.* [S. *fr.* नृत to dance.] An actor. 2. A buffoon.

પેચ ચઢાવો વાંસ, પેટથી નર્તક નર્તક નાચે.
—સામળભટ.

નર્તકી, *s. f.* A female dancer. 2. A dancing girl.

બંદીજન બહુ કીર્તિ વખાણે, નર્તકી નાચે ગાય.
—ગિરિધર.

નર્તન, *s. n.* [S. *fr.* नृत to dance. See નાચ, નાચ-વું.] Dancing; a dance.

નર્મ, *s. n.* [S.] Sports; games. 2. Pleasure; happiness.

નર્મ ધર્મ રસાળ જાણી ધાયો જે. —દયારામ.

3. A joke.

દુનિયાને દુઃખ દેવા જાણી વશા નર્મમાં.—વલ્લભ.

નલિકા, Sk. form of **નળી**.

નલિકા-યંત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + યંત્ર.] A telescope.

નલિન, *s. n.* [S.] A lotus flower.

એકેકના છો તમો પ્રાણ પરસ્પર,
નેન નલિનના તારા રે લોલ. —દયારામ.

નલિની, *s. f.* A lotus plant.

Id. નલિની પત્ર A lotus leaf.

નવ, Sk. form of **નવું**. 2. Beautiful;fine.

મન રમણ કરવા વીણા વાતા વેણુ ગાતા નવ રવે.
—પ્રેમાનંદ.

મણિમય ભૂષણના નવ કિરણે, ઓપે પ્રભુ અલબેલા.
—ગિત-ગોવિન્દ.

નવ, *adj.* [S. नवन्] Nine.

Id. નવ ગજના નમસ્કાર A very low obeisance (Said with reference to a person or thing, with whom one does not like to come in contact.). નવનું સાડીતેર વેતરવું To spoil. નવ નેજા થવી To be overcome by great difficulties. નવ ગજની જીભ A very long tongue.2.An abusive or voluble tongue.નવ કુળ નાગનું ઉચ્છેદ ગયું, ત્યારે અળશિયાનું રાજ થયું The weak come into power, when the brave have left the field : The hindmost dog of ten catches the hare.

નવ, Poetical form of નહિ, નહીં, No,not.

નવ-ગ્રહ, *s. m. pl.* [See નવ nine + ગ્રહ.] The nine planets.(They are સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર, શનિ, રાહુ, and કેતુ)

નવ-ઘરું, *s. n.* [See નવ + ગ્રહ.] A ribbon for a head-dress. set with nine jewels which resemble in colour or is sacred to the nine planets. 2. A wristlet, set with, &c.

નવ-છંદું, *adj.* [+ છંદ.] Having or using several artifices or resources to gain one's object; clever; circumspect.

નવ-જોબનના, Same as **નવ-યૌવના**.

નવ-ટાંક, *adj.* [See નવ nine + ટાંક one

seventy-second part of a *sheer.*] Weighing one-eighth of a *sheer.* 2. *s. m.* Same as **નવટાંકી.**

ન૰-ટાંકી, *s. f.* A weight equal to one-eighth of a *sheer.*

Prov. નવટાંકી માટે નડિયાદ જવું Much pain little gain.

નવ-ડા-વ-વું, Same as **નવ-રા-વ-વું.**

નવ-ડો, *s.m.* [See નવ nine+ડો dim.] The figure nine; (9).

નવ-તર, } *adj.* [+ S. तर comp. suffix.]
નવ-તેરૂં, }
Quite new. 2. Recent; lately happened.

નવતેરી નગરી વસે, ત્યાં તરવેણી તીર.

—ભોજોભગત.

નવ-ધા, *adv.* [S. *fr.* + धा adverbial suffix showing "manner".] In nine ways.

નવધા ભક્તિ તે સહુ સાધન મણિ કહીએ.

—દયારામ.

નવ-નવું, Intens. of **નવું.**

નવ-નેજા, *s. m. pl.* [See નવ nine + નેજા a spear.] Great trouble.

નવનીત, *s. n.* [S.] Butter.

મીઠા આ નવનીતને, કવિ કહે, આ દ્રૌપદી હર્યું છે.

—પ્રેમાનંદ.

નવ-નિધ, *s. f. pl.* [See નવ nine + નિધિ. a store.] The nine treasures of the God કુબેર, the hindu Plutus (They are મહાપદ્મ, પદ્મ, શંખ, મકર, કચ્છપ, મુકુન્દ, કુન્દ, નીલ, and ખર્વ.)

નવ-મલ્લિકા, *s. f.* [S.] A kind of jasmine.

નવ-મી, *s. f.* [S. *fr.* નવ nine.] The ninth day of the lunar fortnight.

નવ-મું, *adj.* [See નવ nine.] Ninth.

નવ-યૌવન, *s. f.* [S. *fr.* નવ, નવું, + યૌવન.] A woman in the prime of her youth.

નવ-રંગ, *adj.* [See નવ new + રંગ.] Having a new colour; newly or lately coloured.

નવ-રંગી, *adj.* [See નવ nine + રંગ.] Of diverse colours.

નવ-રત્ન, *s. n. pl.* [See નવ nine + રત્ન.] The nine precious gems.

N. B. They are મુક્તા (a pearl), માણેક (a (ruby), વૈડૂર્ય (a *lapis lazuli*), ગોમેદ (Gomeda), વજ્ર (a diamond), વિદ્રુમ (coral), પદ્મરાગ (topaz), મરકત (an emerald), નીલ (sapphire). 2. The nine men of letters at the Court of King વિક્રમ.

નવ-રસ, *s. m.* [+ રસ.] Nine kinds of passions of sentiments alluded to or created by a literary composition.

N. B. They are:—શૃંગાર love, હાસ્ય mirth, કરુણ pitifulness or tenderness, રૌદ્ર anger, વીર heroism, ભયાનક terror or fear, બીભત્સ disgust, અદ્ભુત astonishment or surprise, શાન્ત tranquillity.

નવ-રાત, *s. n. pl.* }
નવ-રાતર, *s. m. pl.* } [S. नव-रात्र.] The
નવ-રાત્ર, *s n. pl.* }
નવ-રાત્રિ, *s. f.* }
first nine days of the month of અશ્વિન held sacred to the goddess Durgā.

નવ-રા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ના-વું,નહા-વું] To cause to bathe. 2. To deceive; to cheat; to give less than what is one's just due.

નવરા-શ, *s. f.* [See નવરૂં.] The state of being unemployed; leisure.

નવરૂં, *adj.* [See નવ new + રાજા, રાજ, રાય, રાવ, a king. *Cf.* નવ-સો *fr.* નવ + શાહ; વરરાજા; Mar. नवरा.] Unemployed; disengaged; unoccupied; being at leisure. 2. Doing; nothing; idle.

Id. નવરાની નિશાની The signs of an idle person; doing useless work.

Prov. નવરો બેઠો નખોદ વાળે=નવરો હજામ પાટલા મુંડે = નવરા હાથ તણખલાં તોડે છે, કે વાળ ઉપાડે છે In idle man tempts the Devil: An idle brain is the Devil's work-shop: Doing nothing is doing ill. નવરો વાણિયો કાટલાં સાંખે Lazy folks take the most pains. નવરા રે, તું કામ કર, ખાટલો ઉકેલી વહાણ ભર = નવરો બેઠો શું કરે ? ખાટલો ઉકેલીને વહાણ ભરે Idle folks have the least leisure.

નવ-લ, *s. f.* [See નવું + લ dim.] A wondrous event; a wonder; a marvel. 2. *adj.* Same as **નવું.**

નવ-લ-કથા, *s. f.* [+ કથા.] A novel; a romance.

નવ-લખી, } *adj.* [See નવ nine + લાખ.]
નવ-લખું, }

Having nine lacks of rupees; wealthy;very rich.

Id. નવ લખી હવેલી A jail; a prison.

નવલ-સા-હીર-જી, *s. m.*[Guj. નવલસા+ હીર-જી proper names. See નવલ, શાહ, હીર, જી.] A phrase applied to an ordinary man,when he conducts himself as a big gentleman.

નવ-લું, Same as **નવું** New.

પ્રીતલડી જીવણજીની તોડી,
નટવર, નવલી કોની સંગાથે જોડી ?—**દયારામ.**

નવ-લું, Same as **નવ-રંગી** Variegated.

નામે મોરી સાહેલડી, નવલાં જ પહેરું ચાર.
—**પંદર તિથિ.**

નવ-લોહ્યું, *adj.* [See લોહી blood.]Having new or rising blood.2. Youthful. 3. Impatient; impudent; impertinent.

નવ-સર હાર, *s. m.* [See નવ nine + સર, સેર, + હાર.]A necklace having nine strings.

કેડ મરડીને ઘરો મેં ભર્યો રે લોલ,
તુટયો મારો નવસર હાર; મારા વહાલાજી હો,
હાવાં નહિ જાઉં મહી વેચવા કે લોલ.—**દયારામ.**

ન-વસર-વું, *v. t.* [S. न not+अप-सृ to draw back *fr.* अप away + सृ, સર-વું, to move.] To succeed; to be successful.

નવસાર, } *s. m.* [P. नौशादर.] Ammonia chlorata; *sal amoniac.*
નવસાગર,

નવ-શો, *s. m.* [P. नव-शाह *fr.* નવ new + શાહ a king. *Cf.* વર-રાજા, નવરૂં; Mar.नवरा.]The bridegroom.

ન-વસ્ત્રું, *adj.* [See ન + વસ્ત્ર]Naked;nude.

નવા-ઙ્ગું, *adj.* [See નવ nine + અઙ્ગ a limb, a part. *Cf.* સાષ્ટાઙ્ગ *fr.* સ with + અષ્ટ eight + અંગ.] Complete in all its parts.

નવા-ઈ, *s. f.* [See નવું now.] Novelty; an uncommon, or extraordinary event or object. 2. Rarity;singularity;strangeness. 3. Wonder; newness; oddity.

નવાજ-વું, *v. t.* [See નવાજસ.] To make a present of; to present.

નવાજસ, *s.f.*[P.नवाजिश favour *fr.* नवाख्तन to favour.] Favour; grace.

નવા-જુનું, Same as **નવું-જુનું.**

નવાણ, *s. n.* [See ના-હું, નાહ-વું, નહા-વું.] A water-side; a watering place.

નવાણુ પુરાવ્યાં નીરનાં, માર્યા સાપ ને સાપણી.
—**સામળભટ.**

નવાણુ, *s. n.* [See નવું + અન્ન.]A kind of rice.

નવાણુ, } *adj.* [See નવ nine + નેવું.] Ninety-nine; (99) 2. A hundred minus ninetynine; one (used by merchants in their secret communications).
નવ્વાણુ,

Id. નવાણુ ટકા બાદ Lit. Deduct ninety-nine *per cent.* Hence, 2. Quite false.

Prov. નવાણુનો ધક્કો A total loss;an utter ruin. નવાણુ ઓસડ છે, પણ સોમું ઓસડ નથી Every malady has a remedy except death. નવાણુ, તો કહે " ભર્યા સો " Do not grieve over trifles:As good twenty as nineteen. બે નવરે નવ્વાણુ, ને તળે પડ્યું તે કચાણું A dependent is at the tender mercy of his master.

નવાબ, *s. m.* [Ar.] A Nabob; a vicegerent;a lieutenant or governor of a province

નવાબી, *adj.* Pertaining to a Nabob. 2. *s. f.* The position or power of a Nabob.

નવાર, Same as **નમાર.**

ન-વારસ, } *adj.*[See ન+વારસ.]Heirless. 2. Ownerless; unclaimed.
ન-વારસી,
ન-વારસું,
ન-વારસુ,

ન-વા-લો, *s.m.* [S. નિ-વાપ a gift, an oblation.] A morsel;a mouthful.

નવી-જુની, *s. f.* [See નવું + જુનું.] News. 2.Abusing;reviling; slandering; an altercation.

નવી-ન, Same as **નવ** New.

નવીસંદો, *s. m.* [P. *fr.* नविश्तन to write.] A writer; a copyist; a scribe;a clerk.

નવું, *adj.* [S. नव=L. *novum*=Eng.New.] Not old; fresh; lately produced; novel; strange.2.Not being before;young; recent; strange.3.Modern;of the present times. 4. Different from the former.5.Not antiquated;having the effect of novelty. 6. Not habituated; not familiar. 7. Renovated; so as to recover the first state. 8.Fresh coming after anything. 9. Not of ancient extraction.

Id. નવો જન્મ આવવો Lit. To be born again. 2. To be cured of a great sickness. 3. To be saved from the effects of a great misfortune. નવે નામે Over again. નવું લોહી. નવો જુવ Lit. Rising blood. 2. The vigour and energy of a young person.

Prov. નવા રાજા, નવી પ્રજા New lords, new laws. નવો નિશાળિયો નવ દહાડા, ને ઘણું કરે, તો દશ દહાડા A new broom sweeps clean. નવા ઘરમાં ધુમાડો A bad beginning. નવી વહુ ને બેસતો રાજા, વખાણીએ તો વખાણાય Give a dog an ill name, and you may as well hang him. નવો જોશી ને જૂનો વૈદ (સારા) One should cherish a fresh astronomer and an old physician.

નવું-જૂનું, *adj.* [See નવી-જૂની.] New and wornderful; new and particular; uncommon. 2. *s.n.* A changed condition; a transformed state; a new aspect and appearance; a state of transition. 3. An alteration; a change.

નવું-નક્કોર, *adj.* [+ નક્કર.] Quite new; brand new.

નવું-સવું, *adj.* [See નવું + સવું redup.] new; recent; recently obtained. 2. Unfamiliar.

નવે-ણ, *s. f.* [See નાહ-વું, ના-વું.] A cook-room; a kitchen. 2. The state of having bathed and being clean.

નવેણિ-યું, *s.n.* A garment fit to be worn after a bath.

નવે-ણિ-યો, *s. m.* A cook; one who serves food at a dinner.

નવે-નામે, *adv.* [See નવું + નામું.] Over again; *de novo.*

નવે-લી, *s. f.* [See નહાવું.] A youthful woman.

સ્વેદ સલિલથી ન્હવાઈ નવેલી, હાંફતી નાચતી નવરસ ઘેલી —ગીત-ગોવિંદ.

નવે-લો, *s. m.* Same as નહિ-યું.

નવે-સર, } *adv.* [See નવું + સર a line.]
નવે-સર-થી, }
Same as **નવે-નામે.**

નવેળી, *s. f.* } [See નહા-વું.] A narrow
નવેળું, *s. n.* }
strip of ground behind a house, generally used for bathing.

નવોઢા, *s. f.* [S. *fr.* નવ now + S. ऊढा married *fr.* वह् to carry: *Cf.* વિ-વાહ.] A newly married woman.

નવ્યાશી, *adj.* [See નવ nine + એંશી.] Eighty-nine; (89).

નવ્વાણુ, Same as **નવાણુ.**

નવ્વો, *s.m.* The ninth in a pack of cards.

નશીબ, Same as **નસીબ.**

નષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* नश् to perish.] Lost; ruined; spoiled; damaged; destroyed; annihilated. 2. Bad; wicked. 3. Low; mean.

નસ, *s. f.* [Ar.] A blood-vessel; a vein; an artery. 2. The sinews; a muscle.

Id. નસ પકડવી To catch in one's vital parts. નસમાંથી પકડવું To catch the vital parts. નસે નસ જૂઠો Totally a liar. નસે નસ વ્યાપી રહેવું To pervade through all the veins; to spread over the whole body.

નસ-કોરી, *s. f.* [Dh. Des. नक्कसिरा *fr.* S. नासिका nose + सिरा a vein, muscle.] The nostril; the cavity in the nose.

Id. નસકોરી ફૂટવી To come out (of blood from the nostril).

નસ-કોરું, *s. n.* Same as **નસ-કોરી,** A nostril.

Id. નસકોરાં ફુલાવવાં, નસકોરામાં ઊંટ જવાં To be proud.

ન-સંતાન, *adj.* [See ન + સંતાન.] Without progeny or offspring; childless. 2. *s. n.* A childless state; the state of having all one's progeny dead.

નસલ, *s. f.* [Ar. नस्ल.] The origin; the root. 2. Pedigree; race; descent. 3. A trace; a vestige.

ન-સવાન, *adv.* [See ન + સવાણ, સુવાણ.] Having lost health; weak; uneasy.

નસા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of નાસ-વું.] To drive away; to put to flight.

Id. નસાડી મૂકવું To drive away. નસાડી લઈ જવું To run away secretly with a woman; to elope (with a woman).

નસિયત, } *s. f.* [Ar.] Admonition;
નસિહત, }
reproof; chastisement; correction, punishment. 2. Advice; instruction; counsel.

Id. નસિહત આપવી–દેવી To admonish; to reprove; to advise. નસિહત મળવી–લાગવી To be admonished, reproved, or advised.

નસીક્‌વુ', *v. t.* [See નાસિકા the nose.] To clear or blow the nose.

નસી જ્‌વું, *v. i.* [See નસ + જવું.]To get the muscles of the neck(of an ox)inflamed by hard driving.

નસીબ, *s. n.* [Ar.] Fortune; destiny; fate; predestination;luck; chance.

Id. નસીબ જાગવું–ખુલવું–ઉઘડવું To be lucky; to be fortunate.નસીબ અજમાવવું To try one's fortune. નસીબ દેખાડવું To present oneself for examination to a fortune-teller. નસીબ ફરી વળવું To undergo a change for the worse (of one's luck). નસીબ ફુટવું To be ruined. નસીબ વેચવું To depend upon one's own good luck.નસીબનો આગળો Unfortunate. નસીબનું પાંદડું ફરવું To have a change for the better (of one's luck).

Prov. નસીબ ચાર ડગલાં આગળનું આગળ The more, I try the farther I am off. નસીબમાં લખ્યું હોય, તે થાય Nothing happens that is not destined.

નસીબ્‌દાર, *adj.* [+ P. दार् holding. *fr.* दाश्तन् = S. धृ, धार्, to hold.] Fortunate; lucky. 2. Rich.

નસીબો, *s. m.* Misfortune; ill luck.

નસી·લું, *adj.* [See નસ.] Resolute; firm.

નસેસલો, *s. m.* One who carries upon his shoulder a biers among Pārsīs.

નસો, *s. m.* [See નાશ decay.] Uncleanlinees.

નસ્તર, *s. n.* [See નસ + શસ્ત્ર.] A lancet.

Id. નસ્તર મૂકવું To apply the lancet; to open (a boil, &c.,) with a lancet.

નહેર, *s. f.* [Ar.] A canal. 2. An aqueduct. *Cf* નેહેર.

નહા·ણુ, } **નહા·વ·ણુ**, } Same as **નરાણુ**.

Id. નહાવણ આવવું To appear for the first time (of the monthly course of a young woman.

નહાન·પણુ, } **નહાન·પણું**, } Same as **નાન·પણુ**,**નાન·પણું**.

નહાનું, Same as **નાનું**.

નહાર, *s. m.* [Ar.=lighted part of the day.] A boar: a hog.

ન-હિ, *adv.* [S. *fr.* न, ન, not + हि certainly.] No; not; nay; don't; forbear.

Id. નહિ સરખું કરવું To ruin or to destroy. નહિ મામા કરતાં કાણા (કેહેવાતા, *i. e.*, કહેવાતા:) મામા સારા Something is better than nothing.

Prov.ધોબીનો કૂતરો નહિ ઘરનો અને નહિ ઘાટનો He who pursues two hares catches neither.

નહિ-તર, } **નહિ-તો**, } *conj.* [+ S. तर्हि then, તો.]If not; otherwise; or else.

નહિ·યું, *s. n.* [See નખ.] The skin close to the nail.

નહિ·યું, *s. n.* } **નહી**, *s. f.* } Same as **નઈ**

નહોર, *s. m.* [See નહિ·યું, નખ, નરાણી.] A claw. 2. Marks or scratchs made with claws or nails.

નળ, *s. m.* [S. नल a reed.] An aqueduct; a conduit; a pipe; a sewer; a drain. 2. The bowels.

નળ·વા·ઈ જ્‌વુ, *v. i.* To be weakened in the body.

નળા-કાર, *adj.* [See નળ + આ·કાર.]Cylindrical.

નળિ·કા, Same as **નળી**

નળિ·યું, *s. n.* [Hem. Des. णलिअं =S. गृहम् a house. Or See નળી.] A tile.

નળી, *s. f.* [See નળ.] A tube; a pipe; a spout, a long and hollow body. 2. Same as **નળો**, 1.

નળો, *s. m.* The bone of the leg; the *tibia.* 2.A long circular metallic vessel.

નળો·ક·ડી, *s. f.* [+ *s.* ડી, dim.] A narrow lane.

નાંદિ·યો, *s. m.* [S. नन्दि] An attendant of the God Shiva. 2. The bull who is the vehicle of Shiva.

નાં, ના, ની, નું, નો, [S. तन्‌] Terminations of the Genetive Case in Gujarātī.

નાંગર, *s. n.* [See લંગર.] An anchor.

નાંગર્‌વુ', *v. t.* To cast an anchor of (a ship). 2. To bring to a stand-still; to tie firm; to fix.

ઊંચે હરતી સાંકળ નાંગર્યો. —પ્રેમાનંદ.

નાંગ-ણું, *s. n.* [See નાકું] A button-hole.

નાંધ-ડિ-યું, Same as **નાન-ડિ-યું** Little, small, young. (Used for endearment.)

વધાવા કેમ વદશો રે, મારા નાંધડિયા ભરથાર. —પ્રેમાનંદ.

નાંધ-ણી, *s. f.* [See નંદ, a son.] A daughter. (Used by endearment.)

ના, *adv.* [See ન.] No; not. 2. Neither; nor. 3. *s. f.* Refusal; denial. 4. A negative prefix in words of Persian origin.

નાઇ-ડી, *s. f.* [See નાભિ the navel.] The navel of a wheel.

છ ઋતુઓ (અગ્નની) એ તેની નાઇડી છે. —ભારતાર્થ-પ્રકાશ.

નાઇબ, *s. m.* [Ar.] A man next in position; a deputy; a lieutenant.

ના-ઇલાજ, *s. m.* [See ના not + ઇલાજ] Absence of remedy; helplessness. 2. *adj.* Remediless; without any resource.

નાઈ, *s. m.* [S. नापित *fr.* स्नापय् to cause to bathe *fr.* स्ना to bathe. See નાહ-વું.] A barber.

ના-ઉમેદ, *adj.* [+ ઉમેદ.] Discouraged; disappointed; hopeless.

ના-ઉમેદી, *s. f.* Disappointment; frustration of one's hopes or desires.

નાક, *s. n.* [Dh. Des. नक्को, *also* Hem. Des. णक्को, *fr.* S. नासिका.] The nose. 2. Anything prominent; the principal person of a family; the chief town of a country. 2. Reputation. 3. Sense of honour.

Id. નાક કાપવું To put to shame. નાક જવું-જતું રહેવું-કપાવું To lose credit or reputation; to be disgraced. નાક નીચું થવું To be brought low; to be humbled. નાક ઉંચું રહેવું To have one's pride kept up. નાક ઉંચું કરવું To be proud; to be insolent. નાકમાં બોલવું To speak in a twang of the nose. 2. To speak in an under-tone; to speak with hesitation. આખા ગામનું નાક A prominent man in the village; the pride of the village. (નાક લેવું) નાક કાપે એવું Blunt; edgeless. હું તેની આગળ શું નાક લઈને જાઉં ? On what grounds can I, in decency, appear before him? નાકની દાંડી સામું જવું To walk straight on. તે નાક પર માખ બેસવા દેતો નથી Nobody can blame him. એના નાકમાં ગંધ માતી નથી He is very proud. નાકમાં દીર ઘાલવું To torture. નાક ઘસવું-નાક ઘસણી કરવી-નાકે લીટી તાણવી To be obliged to propitiate or submit oneself.

Prov નાક નીચું ને પેટ ઉંચું Said of a person who lives upon another's earnings by flattering him. નાક કટ્ટા તો કટ્ટા પણ ઘી તો ચટ્ટા. He is more careful of his gain than of his reputation. નાકની વાટે હાળો ન જવાય Everything must take its proper course.

નાક, *s. m.* [S.] Heaven.

વાસુદેવ, આવો અને પ્રિયા સહ નાકનું નંદનવન નિહાળો. —પ્રેમાનંદ.

નાક-કટ્ટું, *adj.* [See નાક + Hind. काट-ना= S. कृत् to cut.] Nose-cut. 2. Disgraced.

ના-કબૂલ, *adj.* [See ના not + કબૂલ] Not acceptable. 2. Not confessed or admitted. 3. Not granted or accepted.

નાક-લિસોટી, **નાક-લીટી**, } *s. f.* [See નાક + લિસોટી, લીટી.] The act of rubbing the nose on the ground before a person in order to show repentance or to ask his pardon.

નાકું, *s. n.* A station; a prominent place; an important place; a place of receipt or customs; a customs-station. 2. Duty to be paid at a station. 3. An entrance; a gate. 4. A place where two or more roads meet; the extremity of a road or a row of houses. 5. A hole; an orifice. 6. The eye of a needle. 7. *pl.* નાકાં Very fine pieces of rice, pulse, &c.

Id. નાકું રોકવું To obstruct a place of entrance to; to hold with a strong force the entrance to. નાકું બેસાડવું To put a button in its hole. 2. To appoint a place where duty is to be paid. નાકું ચુકાવવું-ચુકવવું-ભરવું To pay duty at a toll station નાકું ચુકાવવું To avoid a toll-station by taking another road. નાકાની દુકાન A shop at a place where two or more roads meet. નાકું પરોવવું To thread a needle.

નાકે-દાર, *s. m.* [+ દાર, P., having.] A person in charge of a station. 2. A toll-collector.

નાકે-બંધી, *s. f.* [+ બાંધ-વું.]Blocking or stopping up roads or avenues; a seige; a blockade.

ના-કેસ, *adj.* [Eng. No case.]Imperfect; mutilated; defective; unenlarged;not wide or comprehensive. 2. Feeble; deficient.

ના-કૌવત, *adj.* [See ના not + કૌવત.] Impotent; powerless; weak. 2. Infirm; feeble.

ના-કૌવતી, *s. f.* Weakness; feebleness.2. Debility; inability.

નાખ-વું, *v. t* [S. न्यास throwing *fr.* नि down + अस् to throw.] To throw away,off, from, down; to cast; to toss; to fling; to let fall. 2. To leave; to abandon; to forsake; to relinquish; to give up 3. To lay upon; to commit over;to throw upon another; to leave for another.4. To cast.5. To vomit.

Id. પગ નાખવો Lit. To put the foot in. 2. To enter. 3. To attempt to enter. પાયો નાખવો To lay the foundation of. કાન પરવાત-શબ્દ-નાખ૦ To gently carry or reveal information. શબ્દ-સવાલ નાખવો To request; to beg. હાથ નાખવો To make an indecent atteck on a woman. સામન નાખવો To saddle (a horse). 2. To have sexual intercourse with a woman. કામમાં હાથ નાખવો-વચ્ચે હાથ નાખવો To interfere; to meddle with another person's business. ગાંઠ તળે નાખી બેસવું To conceal one's money and refuse to pay one's creditors. નીચે નાખવું To throw down (in wrestling); to defeat. 2. To overreach. 3. To reduce to subjection. ખાતર નાખવું To put manure; to manure. અંગ ઉપર લુગડું નાખવું To put on a garment in haste. પાથરણું નાખવું To spread a carpet for people to sit on. બિછાનું નાખવું To make a bed.બી નાખવું To sow the seed. 2. To lay the foundation of.વચ્ચે માથું નાખવું To join in a quarrel. માથામાં તેલ નાખવું To apply oil to the hair on the head. કાઢી નાખવું, નાખી કાઢવું To vomit. ઢોરને ઘાસ નાખવું To put fodder before cattle. પડદો નાખવો To throw or put a curtain over.2.To conceal. ચોપડીમાં પાનું નાખવું To add a new page to a book. કેદમાં નાખવું To put into prison; to sentence to imprisonment. પવન નાખવો To fan. ટહેલ નાખવી To beg. નાખ્યાં ન પોહોંચવાં Beyond the range of sight.

N. B.–In such compound verbs as લખી નાખવું, વાંચી નાખવું, ખાઈ નાખવું, **નાખવું** adds the sense of "haste and completion"to the meaning of the principal verbs.

નાખુદા, નાખોદા, } *s. m.* [P. नाखुदा *fr.* **નાવ**, a ship + ખુદા lord.] The master or commander of a ship.

ના-ખુશ, *adj.* [See ના not + ખુશ.] Displeased; offended.

ના-ખુશી,*s.f.*Displeasure;offence;anger.

નાખ્યાં, *s. n. pl.* [See નાખ-વું.] Connection with great personages as a means of power or profit; interest.

આ ઠેકાણે આપણાં નાખ્યાં પોહોંચે, તેમ નથી.
—**અંધેરી નગરી.**

નાગ, *s. m.* [S.] A serpent; the *cobra de capello*. 2. A demigod having a human form with the tail of a serpent.

નાગ, *s. m.* [S.] An elephant.

નાગ મહાભાગ ભાઈ, માન ન સમાન હશે;
નિકર ઉતરાય શું? તર્ક એવા કરે છે. —**વલ્લભ.**

નાગ-કન્યા, *s. f.* [S. *fr.* + કન્યા.] A fabulous race or an individual of it of females of serpentine extraction,of a very beautiful appearance. 2. A beautiful virgin or woman.

નાગ-કેસર, *s. n.* [S. *fr.* નાગ + કેસર.] A particular tree with fragrant flowers. 2. The fibres of the flowers of the tree.

નાગ-ડું, *adj.* [See નાગું.]Lean; thin. 2. Naked (in contempt). 3 Shameless.

નાગ-ણ, નાગ-ણી, નાગે-ણ, } *s. f.* [See નાગ.] A female serpent.

Id. કાળી નાગણ શી ! A malicious and revengeful woman.

નાગ-ણું, નાગય-ણું, નાગર-ણું, } *s.n.* [See નાગર-ણું.] A tether.

નાગ-દંતી, *s. f.* [S. नाग-दन्त a peg *fr.* નાગ an elephant + દંત a tooth.] A peg inserted in a wall, serving to hang things on. 2. A festoon of leaves and flowers of sacred and auspicious trees, hung at the door of a house.

નાગ-પંચમી, નાગ-પાંચેમ, *s. f.* [See નાગ + પાંચેમ.] The fifth of Shrāvaṇ Shud, or Vad in some places; a festival, in which serpents are worshipped.

Prov. નાગ, ફાગ અને દિવાળી, એ ત્રણે એકવારી Making no distinction between good and bad occasions.

નાગ-પાશ, *s. m.* [+ પાશ.] A noose; an entanglement. 2. A snare; a temptation. 3. Name of the weapon of the god **વરુણ**.

નાગર, *adj.* [S. *fr.* नगर a city.] Of or pertaining to a city. 2. Living in a city. 3. Clever; sharp; cunning; roguish. 4. *s. m.* A particular class of Gujarātī Brāhmaṇs.
દીન હીનો નહિ સૂખડ ને, મણિયાગર સાગર નાગર દે'ડ઼ે.
—વલ્લભ.

Prov. નાગરની કન્યા ઉઘાડી Everything is open: Nothing is concealed.

નાગર-ણું, Same as **નાગ-ણું, નાગચ-ણું.**

નાગર-તા, *s. f.* [S. *fr.* નાગર.] Cleverness; roguery. 2. Ability or power to enjoy life and its pleasures.

પદ્માવતી નિકટ નાગરતા ભજવી.—**શ્રી. ગોવિંદ.**

નાગર-મોથ, Same as **મોથ.**

નાગર-વેલ, નાગર-વેલી. *s. f.* [+ વેલ, વેલી.] The betel-plant; a betel leaf.

નાગ-રસ, *s. m.* [S. *fr.* નાગ a serpent + રસ a juice.] Necta (from its being considered to be the food of serpents in પાતાળ, the abode of serpents.)

ગોરી, જરા નાખે તુજને, નાગ-રસ કરાવું પાન;
તારૂં યૌવન રહે સદા હવી, વાધશું થારે વાન.
—પ્રેમાનંદ.

નાગરી, *adj.* Pertaining to the city, as distinguished from the country or village. 2. *s. f.* A wise, sensible, intelligent woman. 3. A woman of the નાગર class; the wife of a નાગર. 4. The Sanskrit language. 5. The most common Hindū characters of writing.

નાગ-લાં, *s. n. pl.* [See નાગ + લાં dim.] Small snakes.

નાગલી, *s. f.* A kind of corn; raggy.

નાગ-લું, Same as **નાગ-ડું.**

નાગ-લોક, *s. n.* [See નાગ+લોક the world.] One of the regions below the earth called પાતાલ; the world of serpents.

નાગળ, Same as **નાંગર, લંગર**, An anchor.
રહેણી હૃદયમા રાખો રે, નાગળ નિશ્ચય તણા નાખો રે.
—ભોળોભગત.

નાગું, *adj.* [Hem. Des- नग्गो *fr.* S. नग्न.] Naked. 2. Uncovered; unsheathed. 3. Poor; destitute. 4. Bankrupt. 5. Shameless; barefaced.

Id. નાગો વરસાદ Rain during sunshine. નાગું પુગું Stark naked. 2. Destitute; poor. નાગું ટાટ Discarding the restraints of decency; rude; rowdy; overbearing. નાગું બોલવું To make use of obscene words.

Prov. નાગાને કુલે બાવળીઓ ઉગ્યો, તો કહે મને છાંયડો થયો A fool has no shame. નાગો નાહે શું, ને નીચોવે શું ? નાગા સૌથી આગા Beggars can never be bankrupts. નાગો કુદે કે નગો કુદે Only the rich or fools can afford to be extravagant. નાગે કુલે ફતેખાં Said as a rebuke to a man who having no interest in the matter and hence nothing to lose, adopts, or persuades other people to adopt, one view or the other. નાગી જોઈ મુનિવર ચળે Even the best of men cannot stand firm in the face of an enticement. નાગું ગાવું ને એઠું ખાવું Bad conduct shows bad morals.

નાગ-ણું, *s. n.* [See નાગ a serpent.] A handle attached to a pot to facilitate lifting it up, generally of a circular form.

નાગોરી, *s. m.* [Hind. नागोर a town near Ajmere.] A particular class of Mahomendans who tend cattle; a Muhammadan shepherd.

નાચ, *s. m.* [S. नृत्य. See નાચ-વું.] A dance; a dancing party.

Id. નાચ નચાવવો To hold a dancing party. 2. To cause to dance to one's tune; to compel to do what one wishes.

નાચ-કો, *s. m* Haughty airs; a proud appearance gait, or language.

નાચ-ણ, *s. f.* A female dancer. 2. An airy woman; a flirt; a coquette. 3, A profligate woman.

નાચ-ણ-વેડા, *s. m. pl.* [+ વૃત્તિ.] Artifices and blandishments of a dancing woman or a prostitute.

નાચ-ણિ-ચો, *s. m.* [Hem. Des. णच्चणो=S. रमण-शील: playful, *fr.* S. नृत् to dance: See નાચ-વું.] A dancer.

નાચ-ણી, *s. f.* The manner of dancing.

નાચ-તમાસો, *s. m.* [+ તમાસો.] Dancing and shows; merry-making.

નાચ-નારી, *s. f.* A female dancer.

Prov. નાચનારીના પગ ન રહે, ને ગાનારીની જીભ ન રહે Everything will appear in its true colours at last:Reality cannot be disguised.

નાચ-વું, *v. i.* [S. नृत् to dance.]To dance; to jump. 2. To curvet; to prance;to frisk. 3.To talk magniloquently;to speak loftily.

Prov. નાચવું નહિ ત્યારે આંગણું વાંકું A bad workman quarrels with his tools : Where there is a will, there is a way. નાચી ખુંદી ને પગ સામું જોવું You have every liberty, but look to your means.

ના-ચાર, *adj.* [See લા-ચાર.] Hopeless; destitute;forlorn; distressed.2. Poor wretched.

ના-ચારી, *s. f.*Helplessness;forlorn state; distressed condition.2. Poverty;wretchedness.

નાજર, *s. m.* [Ar.] The Sheriff of a low-court; 2. A eunuch.

નાજુક, *adj.* [P.] Delicate; tender; soft: thin. 2. Elegant; nice. 3. Subtle; fine; light.

નાજુક-ડું, *adj.* [+ ડું dim.] Very delicate.

નાજુકા-ઈ, } **નાજુકી**, } *s. f.* Delicacy; tenderness: softness.

નાટ-ક, *s. n.* [S. *fr.* नट्, नाट्, to play a part.] A play; a drama. 2. A comedy.

નાટ-ક-કાર, *s. m* [S. *fr.* + कार doing, a doer, *fr.* कृ to do.] An actor on the stage.

નાટક-ચેટક, *s. n.* [+ ચેટક.] A drama and sorcery. 2. The attraction or evil influence of dramatic performances.3.Merry-making.

નાટક-શાળા, *s. f.* [+ શાળા.]A play-house; a theatre. 2. A dancing girl.

નાટ-કી, *adj.* Pertaining to a drama or a dramatic exhibition; inclined to play a part;dramatic.2. Hypocritical; dissimulating: pretentious.

નાટ્ય, *s. n.* [S.] Dancing. 2. Dramatic representation. 3. The science or art of dancing and acting.

નાટ્ય-રંગ, *s. m.* [+ રંગ.] The pleasure and merriment produced in the theatre. 2. The stage in a theatre.

નાટ્ય-શાસ્ત્ર, *s. n.* [+શાસ્ત્ર.] Dramaturgy.

નાટ્યાચાર્ય, *s. m.* [+ આચાર્ય.] A dancing master. 2. The manager of a drama.

નાઠા-બારી, *s f.* [See નાઠું, નાસ-વું + બારી.] A secret door for running away.2.A subterfuge; prevarication.

લોભે લલચાઇએ નહિ, નાઠા-બારી રાખીએ તો.

—**દયારામ**.

નાડ, *s. f.* [See નાડી.] An artery;a vein. 2. The pulse. 3. The umbilical cord.4. The rope, which connects the yoke with the pole of a cart. 5. A rope of leather.

Id. નાડ જોવી To feel the pulse. 2. To watch a person's disposition. નાડ હાથમાં આવવી To discover one's natural disposition and temper. નાડ દેખાડવી To offer the pulse to be felt (by a physician). નાડ ઠેકાણે ન રહેવી To become wild, extravagant, or infatuated.

નાડ-ણુ, *s. n.* Same as **નાડ**, 4.

નાડ-વુ, *v. t.* To fasten with a leather-rope.

નાડા-છડી, *s. f.* [+ છડી.] A cotton string of various colours.

નાડા-છોડ, *s. f.* [See નાડું + છોડ-વું.] Lit. Untying the tape with which trousers are tied. Hence, 2. Passing urine; urinating.

નાડી, Classical form of **નાડ**.

નાડું,*s.n.* The tape or string with which

drawers, &c., are drawn round the waist and tied; a fillet; a ribbon; tape. 2. A rope.

Id. નાડું છોડવું To urinate; to make water.

Prov. નાડે નર્યા, તો વૈદ જમ મારે Do well and doubt no man.

નાણુ-ણું, *v. t.* [See જ્ઞાન.] To try; to make an experiment of; to experience. 2. to know.

તેં કહ્યું તે મેં નહિ માન્યું, આજે મારી જાતે નાણ્યું. —દયારામ.

નાણુ-ણું, Same as **ન** not**આણુ-ણું** to bring.

નાણા-વટ, *s. f.* [See નાણું+વૃત્તિ, or S. वाट a region; See વાટ.] Money market; the exchange; that part of a town, where the shops of bankers and shroffs are situated.

નાણા-વટી, *s. m.* A money-changer; a shroff. 2. A banker; a capitalist.

નાણા-વટું, *s. n.* The profession of a money-changer or banker.

નાણું, *s. n.* [S. नाणक.] A coin. 2. Money; cash. 3. Price; value.

Prov. નાણું દેખી મુનીવર ચળે Gifts break rocks: Money makes the mare to go. નાણું મળે, પણ ટાણું ન મળે One can acquire money, but cannot make an opportunity at one's will. નાણાંનો કાંઇ ખેલ આવે છે ? Acquisition of money is not a farce. નાણું મૂકવાનું ઠેકાણું મળે, પણ વાત કરવાનું ન મળે One can easily find a person to whom one can entrust one's money, but not one on whom one can rely for a beneficial advice.

નાત, *s. f.* [See જ્ઞાતિ *fr.* S. ज्ञा to know.] A caste.

Id. નાત જમાડવી To give a dinner-party to the caste-people. નાત બહાર મૂકવું To outcaste; to excommunicate. નાતમાં લેવું To readmit an outcaste into the caste. નાત ગંગાનો પ્રવાહ છે A caste is ever holy: A caste does no wrong. નાત બહાર હોવું To be outcasted or boycotted. નાતનું બંધારણ The caste system; the caste-rules.

Prov. નાતનું નોતરૂં ને પરણનું પાણી, એમાં નપાડું શાનું ? There is no obligation where you have a right.

નાત-પટેલ, *s. m.* [+ પટેલ.] The leader of a caste.

નાત-ભાઈ, *s. m.* [+ ભાઈ] A member of one's own caste; a caste-brother.

નાત-મેળો, *s. m.* [+ મેળો.] An assemblage or gathering of a whole caste.

નાતરસ, *adj.* Cruel; unmerciful.

નાતરિ-યા, *adj. m. pl.* [See નાતરૂં.] (The people or caste) Among whom remarriage of widows is not prohibited.

નાતરિ-યું, *adj.* (A child). Accompanying its widowed mother at the time of her remarriage.

નાતરૂં, *s. n.* [S. नव-तर newer *fr.* नव new + तर comp.] The remarriage of a widow. 2. The remarriage of a woman.

Id. નાતરૂં કરવું To remarry. નાતરે જવું To marry another man in the lifetime of the husband (said of a woman). નાતરે લાવવું To marry a woman whose husband is alive (said of a man).

નાત-વરો, *s. m.* [See નાત+વરો.] A caste-dinner.

ના-તવાન, *adj.* [P. *fr.* ના, ન, not + તવાં power.] Powerless; infirm; impotent. 2. Helpless; destitute.

નાતાલ, *s. f.* [Eng. Natal.] Christmasday; the Day, on which the birth of Jesus Christ is celebrated.

નાતિ-ભેદ, *s. m.* [See નાતિ + ભેદ.] Caste-distinction.

નાતિ-લું, *adj.* [See નાત, જ્ઞાતિ.] Of the same caste.

નાતી ધોતી, *adj. f.* [See નહાવું+ધોવું.] (A young woman) Arrived at puberty.

નાતું, *s. n.*
નાતો, *s. m.* } Relationship. 2. Familiar connection.

નાથ, *s. m.* [S. *fr.* नाथ् to be master.] The master; the husband. 2. A name of Shiva; a class of Yogis.

નાથ, *s. f.* [Hem. Des. णत्था = S. नास-रज्जु the nose-string. See નથ, નાસિકા, નાક] The nose-string of a bullock. 2. [See નથ.] A nose-ring worn by women.

નાથ-ણું, *s. n.* [See નથ, નાક.] The hole, at

the end of the bar of a balance, through which the strings holding the scales are suspended.

નાથ-વું, *v. t.* [See નથ.] To insert a nose-string, as bridle, through a bullock's nostrils.

નાદ, *s. m.* [S. *fr.* नद् to sound.] Sound; noise.

બીજું કાંઈ નવ બોલતા, અલખ એટલો નાદ;
ઊભા સંતને લોહને સુણી અનહદ નાદ. —મુકુન્દ.
દુહા ગાથા ને કવિતા કથા, છંદ ભેદ ને નાદ;
એ તરંગ તારા સરસ્વતી, છે શબ્દના સંવાદ—પ્રેમાનંદ.

2. Addictedness; a habit. 3. Pride; haughtiness.

બલિ રાજા મુખ બોલિયા રે, ઉતારૂં દેવનો નાદ.
—નરભેરામ.

Id. નાદ લાગવો–નાદમાં પડવું To be addicted to. નાદ છોડવો To break off from addictedness to; to free oneself from a habit. નાદ ઉતરવો To lose one's pride; to be humiliated or mortified. નાદ ઉતારવો To humiliate; to mortify.

નાદર, *adj.* [Ar.] First rate; excellent.

ના-દાન, *adj.* [P. See ના, ન, not + દાનો, દાનાવ.] Unwise; foolish. 2. Rash; puerile; childish. 3. Inconsiderate; thoughtless and inexperienced.

Prov. નાદાનકી દોસ્તી ઓર જીવકા જાન Friendship with a foolish man may cost one's life. નાદાન દોસ્ત કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન સારો A wise foe is preferable to a foolish friend.

ના-દાન-પણું, *s. n.*
ના-દાનિ-યત, *s. f.* } Same as **નાદાની.**
ના-દાની, *s. f.*

Thoughtlessness. 2. Rashness. 3. Childishness. 4. Folly.

ના-દાર, *adj.* [P. *fr.* ના not+દાર, P., having.] Poor; indigent. 2. *s. m.* A pauper; an insolvent person.

ના-દારી, *s. f.* Poverty. 2. Pauperism; insolvency.

નાદી, *adj.* [See નાદ.] Addicted to; given to; absorbed in. 2. Full of airs; proud. 3. Obstinate; self-willed.

નાન, *s. n.* [P.] A particular kind of leavened bread eaten by Muhammedans bread; loaf.

નાન-ક-ડું, *adj.* [See નાનું + ક + ડું.] Very small. 2. Little; young (Used for endearment).

નાન-ડિ-યું, *adj* Eager; impetuous; vigorous.

નાન-પ, Same as **નાન-મ.**

નાન-પણ, *s. n.* Littleness. 2. Minority (in age).

નાન-મ, *s. f.* [See નાનું.] Inferiority; defectiveness. 2. Something beneath one (in rank, honour).

ના-ના, *interj.* [See ના.] No, no !

નાના, *adj.* [S.] Of various kinds; several; different.

Id. નાના પ્રકારનું Of various kinds.

નાનું, } *adj.* [Hem. Des. णण्णो = S.
નાહનું, }

ज्येष्ठो भ्राता the eldest brother. *Cf.* Mar. लहान *fr.* S. लघु small, little. See નહાનું.] Small; little. 2. Young. 3. Low; short.

Id. નાના બાપનું Of low origin. કામકાજ કરવાથી નાના બાપનું થવાનું નથી There is nothing derogatory in doing work: Work is more dignifying than idleness. નાનાં છોકરાંની રમત A trifling or unimportant business. નાને મોહડે બોલવું To speak (of little children).

Prov. નાનાથી મોટું થવાય Great events have small beginnings. નાનો પણ રાઈનો દાણો—નાનું કાણું મોટું વહાણ ડુબાવે A small leak will sink a great ship. નાની મોટી કરતાં સમૂળગા રહ્યા By losing time in making a selection one may find, one has nothing to select from.

નાનું-ધાપું, *s. n.* The nose-string or reins of a bullock.

નાનું-સુનું, *adj.* [See નાનું + સુનું redup.] Very small; inconsiderable.

નાને-રું, *adj.* [+રું dim.] Little and therefore dear to one's mind.

નાન્દી, *s. f.* [S. *fr.* नन्द् to rejoice.] A benedictory stanza; praise of a king or of a deity at the opening of a drama.

નાન્દી,
નાન્દી શ્રાદ્ધ, } *s. n.* [S. *fr.* + શ્રાદ્ધ.] A

shrāddh ceremony performed at the beginning of an auspicious function.

નાન્ય-તર, *adj*. [S. *fr*. ન + અન્ય + S. તર comp.] Neither of the two.

Id. નાન્યતર જાતિ Neuter Gender (Gram.).

ના-પસંદ, *adj*. [See ન, ના, not + પસંદ.] Unacceptable. 2. Disagreeable; unpleasant; distasteful; unpalatable. 3. Disliked; disapproved; disallowed; rejected.

Id. નાપસંદ પડવું To be not liked; to be disapproved; to be rejected. ના પસંદ કરવા જેવું Objectionable; that may be rejected.

ના-પાક, *adj*. [+ પાક P. pure.] Unholy. 2. Impure; unclean; unchaste; defiled. 3. Vile; filthy; loathsome.

ના-પાકી, *s. f.* Impurity; defilement; unchastity; pollution; uncleanliness; unholiness.

ના પાડ-વી, *v.t.* [See ન, ના, no + પાડ-વું.] To say "No"; to deny; to refuse. 2. To forbid; not to permit.

ના-પાસ, *adj*. [+પાસ.] Same as **ના-પસંદ**.

નાપિક, *s.m.* [S. नापित *fr*. स्नाप् to cause to bathe *fr*. स्ना to bathe.] A barber.

નાપિ-ણી, *s. f.* A woman of the barber caste.

ના-ફરમાની, *s. f.* [See ન, ના, not + ફરમાન.] Disobedience; insubordination.

નાફરમાની, *adj*. [જાફરાન.] Purple; violet-coloured.

નાબુદ, *adj*. [P.] In the state of annihilation or utter destruction; lost; perished. 2. Vanished; gone beyond all trace or vestige; become as if it had never been.

નાભ, *s. f.* [P. See S. નાભિ.] The nave of a wheel.

નાભિ, નાભી, *s. f.* [S. The navel. 2. The nave of a wheel.

Id. નાભિ કમળ A poetic term for the navel.

નામ, *s.n.* [Dh. Des. नाम *fr*. S. नामन् *fr*. नम् to sound.] A name; an appellation. 2. A noun; a substantive. 3. Renown; reputation; character; good credit; good name.

નામ રહંતાં ઠાકરાં, નાણાં નહીં રહંત;
કીર્તિ કેરાં કોટડાં, પાડયાં નહીં પડંત. —ભાષા.

4. A bad name or character; a blot; a brand; a stigma. 5. A nickname. 6. A title; a designation.

Id. નામ કરવું-કાઢવું To be notorious. 2. To be famous. નામ બોળવું To be disgraced. 2. To lose one's reputation. તેનું નામ ન લો-ન લો, are phrases used to show utter disgust or abhorrence towards. નામ તારવું To raise one's reputation. નામ ન લેવું-ન પૂછવું To refrain from; to name no more. નામ નહિ There is not the shadow of. નામ પર પાણી રેડવું-મુકવું, નામ બાળવું To give up; to relinquish. નામનું Nominal; empty. નામે રડવું-પોક મૂકવી To make a clamour against vehemently and publicly. નામ મોટું થવું To attain to eminence. નામ પાડવું-આપવું To give a nickname to. 2. To particularize; to make definite. 3. To give a name to (an infant, &c.). જેનું નામ તે Excellent; the best of its kind. આ ઝાડ ઉપર પાંદડાનું નામએ નથી—નામ સરખુંએ નથી—નામ માત્ર નથી There is not a single leaf on this tree. શાકમાં નામ ગળપણ નથી There is not the least sweetness in this dish.

Prov. નામ મોટાં ને દર્શન ખોટાં=નામે નવસારી મોટી Great indeed, but little worth. નામ તેનો નાશ All will go to destruction in the long run; A good name is better than riches.

નામ-ક, *adj*. (Used at the end of a compound) Having the name of; named; called.

નામ-કરણ, *s. n.* [S.+ करण doing *fr*. कृ to do.]The ceremony of giving a name to an infant.

ના-મકર, Same as **ના-શુકર**.

નામ-જાદું, *adj*. [+ P. जादः a son = S. जात born *fr*. जन् to be born.] Famous. 2. Notorious.

નામ-જોગ, *adj*. [જોગ, યોગ્ય.] Such (a Hūṇḍi, &c.) as should be paid to that person alone whose name it mentions.

ના-મંજુર, *adj*. [P. *fr*. ના, ન, not +મંજુર.] Unacceptable; rejected; refused; returned;

dishonored (of a Hundi, &c.)

ના·મંજુરી, *s.f.* Non-admission; refusal to accept; rejection.

નામ-ઠામ, *s. n.* [See નામ+ઠામ, ઠેકાણું.] A person's name and address; one's whereabouts.

નામ·દાર, *adj.* [P. See નામ+દાર, P.] Renowned; celebrated; famous. 2. Honourable; Right Honourable.

નામ·દારી, *s. f.* Fame; renown; celebrity.

નામ-ધાતુ, *s.m* [See નામ+ધાતુ.] A verbal base derived from a noun; a denominative verb.

નામ-ધારી, *adj.*[+ધર·વું.] Bearing a name; nominal. 2. Pretending; false.

નામ·ના, *s. f.* [See નામ.] Same as **ના-મદારી.**

Id. નામના મેળવવી To get reputation on fame.

નામ-નિવેશ, *s.m.*[+ निवेश camp, place.] The name and address of a person.

નામ-નિશાન, *n.* [+ निशान.] Name and designation with the title, abode, &c. the name and particulars of a person or thing.

નામ·નું, *adj.* [Gen. of નામ.] Only in name; nominal.

નામ-રાશી, *adj.* [See + રાશિ.] Having the same name.

ના·મર્દ, *adj.* [P. *fr.*ના, ન, not+મર્દ.] Impotent. 2. Effeminate. 3. Imbecile; weak.

Prov. નામર્દ રડે દામને, ને મર્દ રડે નામને A coward is afraid of losing his money, while a brave man is afraid or losing his reputation.

ના-મર્દા·ઈ, } **ના·મર્દી,** } *s. f.* Impotency; unmanliness. 2. Effeminacy; cowardice; weakness.

નામ-રાશિ, *s.f.* [See નામ+રાશિ a sign of the Zodiac.] Namesake.

નામ-વર, *adj.* [P. *fr.* નામ + વર great.] Famous; celebrated.

નામ·વું, *v.t.* [Caus. of નમ·વું.] To pour out. 2. To spill.

બાળે કામની કંથ, નેણ તે નીચાં નામે.—**સામળભટ.**

2. To bend towards; to turn towards; to go to.

લેઈ ગૃહસ્થને આનંદ પામ્યા, પુત્ર લેવાને ઘર ભણી નામ્યા —**શુકન.**

નામાઙ્કિત, *adj.* [See નામ + અંકિત.] Famous; renowned.

નામાભિધાન, *s.n.* [S. *fr.* + અભિધાન.] Mentioning name; a name.

નામાવળી, *s.f.* [+S. आवलि a row.] A list of names.

નામી, } **નામી·ચું,** } *adj.* [P. नामीइचे *fr.* નામ+P. ચે. adj. suffix.] Renowned; illustrious; famous.

ગામી નામી ને મહીપતિ, જરને વશ વરતી રહે. —**સામળભટ.**

2. First-rate superfine; excellent.

Prov. નામીચો ચોર માર્યો જાય Once a thief; always a thief.

નામું, *s.n.* [P. नामह, See નામ.]A narrative. 2. A letter; an epistle. 3. A deed; a writing; a reckoning. 4. An account; an entry in an account-book.

નામું-ઠામું, } **નામું-લેખાં,** } *s.n.* [+ ઠામું redup. લેખું.] Items and details in an account-book.

Id. નામું-ઠામું લખવું To keep the ledger and accounts. નામું-લેખું કરવું To close the accounts and settle the balance.

ના·મુકર, *adj.* [P. ना not + Ar. मुकिर one who confesses.] Denying; disowning.

Id. નામુકર જવું To deny; to disown.

ના·મુનાસિબ, *adj.* [P. *fr.* + મુનાસિબ.] Improper; unbecoming.

ના·મુરાદ, *adj.*[P. *fr.*+ મુરાદ.]Disappointed; hopeless; unsuccessful.

નામોશી, *s.f.* [Ar.नामूस fame] Disgrace; shame; reproach.

નાયક, *s.m.* [S. *fr.* नी to lead.] A leader; a conductor; a commander. 2. The husband or lover. 3. The hero in a play or drama. 4. The chief actor. 5. Name of an aboriginal tribe in Gujarat.

Prov. નાયક વિનાનું ટોળું (ટીપતું નથી) An army without a leader is doomed to destruction.

નાયક-ડાં, *s.n. pl.* A body of men of the નાયક caste (used in contempt).

નાય-કા, *s. f.* [S. नायिका fem. of નાય-ક.] A mistress; a female lover. 2. A dancing girl. 3. The heroine in a play or drama.

નાય-કે-ણુ, નાય-કે-ણી, *s.f.* A prostitute; a courtezan.

નાયન્ડી, Same as **નાઈન્ડી.**

નાયડી, *s.f.* [See નાઈડી, નાળી.] A bow for discharging arrows.

નાયડી, *s. f.* [See નાડું.] A thin rope made of leather.

નાય-ડી, *s. f.* [See નાળી.] A block of wood, on which a carpenter places the piece to be worked.

નાયબ, Same as **નાઈબ.**

નાયિ-કા, Classical form of **નાય-કા.**

નાર, Same as **નારી** (Used in poetry).

નાર, Same as **નાડું.**

નાર, *s. m.* [Mar. See નર.] The heart or core of wood.

નાર, *s. m.* [See નર.] A living being.
ના કર, ના ફેર, ના ડર,ના દર,નારક નાર ગયે or ઉમેરો.
—પ્રેમાનંદ.

નારકી, *adj.* [S.नारकीय See નરક.] Relating to hell; hellish.

નારંગી, *s.f.* [S. नारङ्ग.] An orange. 2. The orange tree.3.*adj.*of an orange colour.

નારાચ, *s.n.* [S.] An arrow. 2. *s. m.* A kind of metre.

ના-રાજ, *adj.* [See ના not + રાજી pleased.] Dissatisfied; discontented;displeased.

નારાયણ, *s. m.* [S. नारायण a name of Visnu.] A recluse; a Sanayāsī.

નારાયણ-તેલ, *s.n.*[+ તેલ.] A medicinal preparation.

નારાયણ-બલિ, *s. f.* [S. *fr.* + બળી,] An offering for the salvation of the souls of one's forefathers.

નારિયળ, *s.n.* [S. नारिकेल.] A coco-nut.

નારિયળી, *s.f.* A coco-nut tree.

નારી, *s. f.* [S. See નર.] A woman; a female.

નાળું, *s.n.* [See નાળું.] A tunnel; the bed of a small stream. 2. A deep pit in the flesh caused by mortification.

નાહૂ, *s. m.* A guinea-worm.

નાડૂ, *s. n.* [See નર.] A certain fee given to workmen living in a village from the produce of the village.

નાડૂ-કાડૂ, *adj.* [See નર a man, used in contempt + કાડૂ redup.] Of a low origin.
અમો સાસુ તણી છું વહુવારૂ રે, નથી કાંઈ તે નાડૂકાડૂ રે.
—મણિરામ.

નાલ,*s. m.* [Ar. नअल a shoe.] The shoe of a horse.

નાલ, *s. f.* [See નળ, નળી.] A narrow lane; a valley.2.A gulf; an arm of the sea. 3. A tube, a barrel.

નાલ, *s. f.* [Telugu नाल fourth.] One (the fourth) of the seven blows in the game of ગીલ્લી-દંડા.

નાલકી, *s.f.* [See પાલખી.] A sedan.

ના-લાયક, *adj.* [P. *fr.* ના, ન, not + લાય-ક.] Unworthy of;derogatory to; unadapted to. 2. Unfit, unable; not qualified.

ના-લાયકી, *s. f.* Unfitness; disability.

નાલાસ, નાલાસી, *s. f.* [P.नालिश complaint *fr.* नालिदन=S. निन्द to blame.] Slander;calumny. 2. A libel; an abuse.

નાવ, નાવ-લિ-યો, નાવ-લો, *s. m.* [Hem. Des. नवल्लो *fr.* S. नव new; or णाउलो = S.गो-मान the owner of a cow. Or S.નાથ lord+લો dim. Or S.નવ new + લો dim.] A husband, esp. lately married.
મારો નાવલિયો નાનું બાળ, સખી કયમ કરીએ?—ભાષા.

નાવ, *s.n.* [S. नौ.] A ship; a vessel.
કવણ કહે અહીં આવી ઉતરતી, નવા રૂપી નૌકા છીતી.
—દયારામ.

Id. નાવ ઠેલવું Lit. To thrust with staves. 2. To maintain one's family; to decently conduct the affairs of one's family.

નાવડી, *s. f.* **નાવ-ડું,** *s. n.* A small boat; a canoe.

નાવણ, *s. n.* [Hem. Des. ण्हाणं *fr.* S. स्नान *fr.* स्ना to bathe. See નહા-વું, ના-વું, નાહ-વું.] The act of bathing; a bath.

નાવણિ-યું, *s. n.* A bath-room.

નાવ·લો, Same as **નાવ·લિ·યો.**

ના·વાકેફ, *adj.* [See ન, ના, not + વાકેફ.] Unacquainted with; ignorant of; uninformed. 2. Inexpert; inexperienced; unskilled.

ના·વારસ, *adj.* [+ વારસ.] Heirless. 2. Having no owner; unclaimed.

નાવિ·ક, *s. m.* [S. *fr.* नौ a ship; See નાવ.] A sailor; a navigator. 2. A pilot. 3. *adj.* Relating to navigation.

નાવી, *s.m.* [Mar. See ના·ઉં, નાહ·વું. Or S. नापित.] A barber.

નાશ, *s. m.* [Dh. Des. नासो *fr.* S नाशः *fr.* नश् to perish.] Destruction; ruin; annihilation. 2. Damage; detriment; injury; loss.

નાશ·ક, *adj.* Destructive. (Generally, though not invariably, at the end of a compound.)

નાશ·ખાતું, *s. n.* [See નાશ + ખાતું.] A *department that superintends the destruction of useless papers, document, &c.*

નાશ·ન, Same as **નાશ·ક** *Destructive.*

વળી કોઇ કહેશે, " કર્મ તો, સંસાર કારણ કા'વશે;
તે જ પોતે કર્મ કયમ, સંસારનું નાશન થશે ? "

—**રત્નેશ્વર.**

નાશ·વંત, *adj.* [+ S. वत्, वान, वन्त, having.] Destnctible; perishable.

ન·શેહ, *s. f.* [P. ना·शह् *fr.* ના, ન, not + શેહ, શહ.] The removal of the king from check (in Chess).

નાસ, *s. m.* [See નાસા, નાસિ·કા.] Inhalatian of smoke by the nose (in medicine.).

Id. નાસ લેવો To inhale smoke.નાસ દેવો–આપવો To cause to inhale smoke.

નાસ, *s.m.* [See ત્યાસ.] The residence; the location. 2. An inquiry.

તે અમાત્યના ચારને મોકલી, કરવો ગુપ્ત તપાસ;
તેમ શત્રુના ચાર ફરે ક્યાં ? જોવો તેનો **નાસ.**

—**પ્રેમાનંદ.**

નાસ·ણું, *s. n.* [See નાસ·વું.] Running away; flight from a field of battle.

નાસતો, *s. m.* [P. नाश्त:] Breakfast; the morning meal.

નાસ·ભાગ, *s. f.* [See નાસ·વું + ભાગ·વું.] Same as **નાસા-નાસ.**

ના·સબર, *adj.* [P. ના not + સબુરી.] Impatient.

નાસરી, *s. f.* [P. नासिर·खान Name of a king.] A measure of value of about half a pie.

ના·સવાબ, *adj.* Sinful; wrong.

નાસ·વું, *v.i.* [S. नष्ट lost *fr.* नश to perish.] To run away; to flee. 2. To escape; to abscond.

Id. નાસી છૂટવું To get oneself out of another persson's power.નાસતાં ભોંય ભારે પડવીTo be pleced in a difficulty.2.To be perplexed.

Prov. નાસ બિલાડી મોભા મોભ Rumours spread of their own accord. નાસ, પ્રાણિયા, આગ આવી Run away from misfortunes,and find a more secure place.

નાસા,
નાસિ·કા, } *s. f.* [S.] The nose.

નાસાગ્ર, *s. n.* [S. *fr.* + અગ્ર.] The tip of the nose.

નાસા-નાસ, *s. f.* Fleeing and running by several persons in several directions.

ના·સિપાસ, *adj.* [P. = Ungrateful *fr.* ना not+सिपास् gratitude *fr.* सिपासदिन to thank.] Disappointed; hopeless.

નાસુર, *s. n.* [Ar.] A disease of the eye and nose.2.A fistula or sinus; an ulcer; a sore.

નાસ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* न not + अस्ति is.] Non-existence. 2. Ruin; destruction.

નાસ્તિ·ક, *adj.* [S. *fr.* ન not, + S. अस्ति is *fr.* अस= L. *esse* to be + S. क assertive-suffix.] Atheistical. 2. *s. m.* An atheist; an infidel; an unbeliever.

નાસ્તો, Same as **નાસતો.**

નાય, *s.m.* Burning coal.

ના·હક, *adv.* [P. *fr.* ના, ન, not + હક.] Unjustly; wrongfully; improperly.2.Causelessly; groundlessly.3. To no purpose; for nothing; in vain; uselessly.

નાહતું, Same as **નાતું.**

નાહર, Same as **નહાર.**

નાહ·ણું, *s.n.* [See નાહ·વું.] The ceremony of giving a bath to the bridegroom by the women of the birde's family just before the performance of the marriage-ceremony.

નાહ•વું, *v.i.* [S. स्ना to bathe.] To bathe. 2. To suffer a loss in business.

નાહવું, Same as **નાવું**.

નાહવ•ણ, *s. n.* [See નાવ•ણ.] Menstrual discharges; menses.

નાહ•વું, Same as **નહા•વું**.

ના•હીં, Used in poetry for **નહિ**.

નાળ, *s. m.* [S. नाल.] [See નળ, નળી.] The umbilical cord. 2. A water-pipe; a tube. 3. The prow of a vessel.

નાળ•કું, **નાળ•ચું**, *s. n.* [+ S. क = P. dim.] A funnel.

નાળ-સંદ, **નાળ-બંધ**, *s. m.* [See નાળ a horse-shoe + બાંધ•વું.] A shoer of horses.

નાળ•વું, Same as **નાળ•ચું**.

નાળિયેર, Same as **નારિયળ**. A coco-nut. Id. નાળિયેર મળવું To be sent off. 2. To be dismissed from service. નાળિયેર મોકલવું To propose a marriage. નાળિયેર સ્વીકારવું To agree to be joined in marriage.

નાળિયેરી, *s. f.* Coco-nut-tree.

નાળિ•યું, *s.n.* [See નાળું.] A narrow lane.

નાળીએરો, *s. m.* The shell of a coco-nut; the bowl of a coco-nut.

નાળું, *s. n.* [See નાળ, a water-pipe.] A rivulet. 2. A canal. 3. A sewer; an aqueduct. 4. A ravine.

નિ, *prep.* [S.] A prefix to verbs and nouns, meaning (1) down below, under; (2) Intensity; (3) Restraint, confinement; (4) In, into; (5) Proximity, nearness; (6) stopping; (7) Doubt. 2. Corrupt form of **નિસ્**, **નિર્**.

નિ, *adv.* [See અને, ને.] Used with verbs in Gujarātī to show " desire ".

નિ, *adv.* [See નહિ.] Used with the verb in an interrogative sentence; meaning "whether", "whether or not", *e. g.*, આવીશ કે નિ, જઈશ કે નિ or "endearment", *e. g.*, આવો નિ, ચાલો નિ.

નિ-ઝાળા, *s. m. pl.* [S. नि down+ઝળ•વું.] Lines or streams of a liquid dripping or oozing down.

નિદ•વું, Same as **નીદ•વું**.

નિઃશંક, *adj.* [S. *fr.* निस् out+શંકા.] Confident; determined; unhesitating; undoubted.

હા ના કરતાં રે, ભરી અવળેલે અંક;
અધર ઉઠાવી રે, હાળ્યા કુંજ નિઃશંક.—**દયારામ.**

નિઃશેષ, *adj.* [S. *fr.*+શેષ.] Whole; entire. 2. *adv.* Wholly; entirely; utterly.

નિઃસત્વ, *adj.* [S. *fr.* + સત્વ.] Wanting a proper and essential virtue, vigour, excellence, or efficacy. 2. Sapless. 3. Unsubstantial; unsound; non-existent; unreal.

નિઃસંશય, **નિઃસંદેહ**, *adv.* [S. *fr.* + સંશય, સંદેહ.] Without any doubt; undoubtedly.

નિઃસંગ, *adj.* [S. *fr.* + સંગ.] Lonely; alone; single.

નિઃસાધન, *adj.* [S. *fr.* + સાધન.] Having no means.

નિઃસાધનના સાધન, નિર્ધનના ધન, શ્રી હરિ.
—**દયારામ.**

નિઃસ્વાદ, *adj.* [S. *fr.*+સ્વાદ.] Tasteless; insipid; vapid; flat.

નિ•કટ, *adv.* [S. *fr.* नि down + कट side.] Near; nigh; close.

નિ•કંદન, *s. n.* [S. *fr.*+क्रन्दन destruction.] Ruin; perdition; destruction.

નિ•કર, *s. m.* [S. *fr.* + कॄ to scatter.] A group; a collection; a crowd; a heap.

નિ•કર, *adv.* [See નહિ કર•વું to do.] If not; or else.

નિ•કસ•વું, *v. i.* [S. नि out + कस्, कृष्, to draw.] Same as **નિકળ•વું**.

નિકળ•વું, *v. i.* [S. निस् out+कल् to go, to push.] To come out; to pass out of any place 2. To leave; to give up (service, &c.). 3. To result; to proceed. 4. To exude; to rise. 5. To prove; to turn out. 6. To be inferred.

Id. વાત નિકળે ત્યારે When the subject happens to be taken up for conversation. નદી પર્વતમાંથી નિકળે છે The source of a river is on a mountain. ચાલ નિકળ્યો છે The custom has been introduced. એવો કાયદો નિકળ્યો છે This is laid down

by law. સંચો નિકળ્યો છે A machine has been invented. હલાકા કેમ નિકળશે ? How shall I manage to live ? જવા નિકળવું To set out; to be about to go. નવું કામ નિકળ્યું છે A new industry has been started. ભૂલ નિકળી છે A fault has been found out or discovered. આગળ નિકળવું To come forward. ગુમડું નિકળ્યું છે There is a boil. નિકળી જવું To elope (of a woman). 2. To throw up one's legal wardship. 3. To live a dissolute life.

નિકા, *s. f.* [Ar.] Marriage; wedding. 2. A marriage (of an inferior order); a wedding.

Id. નિકા પઢાવવા To perform a marriage ceremony.

નિ•કાય, *s. m.* [S. *fr.* નિ S. + S. चि to collect.] A house; a dwelling; a residence.

નિ•કાલ, *s. m.* [See નિ•કળ•વું.] Settlement. 2. Adjustment; clearance; disentanglement. 3. Judgment; decision. 4. Clearance of a passage by removing the obstruction. 5. Vent; issue. 6. A passage; an aperture; an opening.

નિ•કાસ, *s. f.* [See નિ•કસ•વું] Export.

નિકાસી, *adj.* Exported. 2. Fit for exportation.

નિકુંજ, *s. n.* [S. *fr.* નિ S. + કુંજ.] A dense thicket; a dense bower of creepers.

નિકો•રી, *s. f.* [See નીક+રો dim.] A gutter; a narrow drain.

નિ•કેતન, *s. n.* [S. *fr.* नि intens. + कित to mark.] A place of abode; a residence; a mansion.

નિ•ક્ષેપ, *s. m.* [S. *fr.* नि down + क्षिप् to throw.] Throwing upon; casting on. 2. Putting down; depositing. 3. Money deposited.

નિ•ખર•વું, Same as **નિ•ખાર•વું,**

નિખર્વ, *adj.* [S.] A hundred thousand millions; one hundred crores; a billion.

નિખાદ, Same as **નિષાદ.**

નિ•ખાર, *s. m.* [See નિ•ખાર•વું.] The ebbing of the waters of the sea. 2. Ebbing; going down to the lowest limit. 3. Total disappeasance.

નિ•ખાર•વું, *v. t.* [S. नि down + क्षल्, क्षाल्, to wash; or ખાર See નિખાલસ.] To bleach; to have a first wash; to be washed clean.

નિખાલસ, *adj.* [P. *fr.* खालिस pure. *Cf.* Hem.Des. णिक्खसरिओ=S. अपहृत-सारः deprived of the essence, *fr.* નિ•ખાર•વું.] Frank; plain; simple; guileless; open; straightforward. 2. Absolute; unconditional. 3. Unmixed; unadulterated.

નિખિલ, *adj.* [S. *Cf.* અખિલ.] whole; all.

નિખિલ નૃપ છતી તમો, વશ કરી અવનિ આજ રે.

—**ગિરિધર.**

નિગડ, *s. n.* [S.] Fetters; an iron chain for the feet of criminals.

વહાણ બૂડયાં સલા વિષે, તર્યાં નિગડમાં કયમ ?
શિવ આજ્ઞા, સાચું કહો, સો એક દીધા સમ.

—**સામળભટ.**

નિ•ગમ, *s. m.* [S. *fr.* नि down + गम् to go.] The Vedas. 2. God. 3. End; result; issue.

નિ•ગમ•વું, *v. t.* To get rid of. 2. *v. i.* To elapse. 3. To drop gently.

નિ•ગર્વી, *adj.* [S. निस् priv. + ગર્વ.] Void of pride; modest.

નિ•ગળ•વું, *v. i.* [S. नि down + ગળ•વું.] To cause to drop; to pass through a sieve; to sift.

નિ•ગાળા, *s.m.pl.* That which has dropped down; the sediments.

નિ•ગૂઢ, *adj.* [S. *fr.* નિ S. + ગૂઢ.] Closely concealed.

નિ•ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* नि intens. ग्रह् to hold.] Subjection; restraint; keeping in check. 2. A war.

નિ•ઘર્ષ•ણ, *s. n.* [S. *fr.* + ઘર્ષ•ણ.] Rubbing; friction.

નિઘા, Same as **નીઘા** Favour.

નિઘે•બાની, *s. f.* [+P. बान=S. वान having.] a favourable look.

નિ•ચવ•વું, *v. t.* [S. नि intens. + च्यु to fall. See નિ•ચોવવું.] To squeeze; to press. 2. To wring; to strain; to extort.

નિ•ચિન્ત, *adj.* [S. निश्चिन्त *fr.* निस् away from + ચિન્તા. *Cf.* ન•ચિન્ત.] Without any anxiety; careless; calm.

નિ•ચોવ•વું, Same as **નિ•ચવ•વું.**

નિ·છવ·ણિ·યું, *s. n.* [See નિ·છાળ·વું.] A piece of cloth used in cleansing the inside of an earthen vessel.

નિ·છા·મણ, *s. n.* The muddy water obtained by cleansing the inside of an earthen vessel.

નિ·છાળ·વું, *v. t.* [S. नि intens. + क्षाल् to wash.] To cleanse an earthen vessel by rubbing its inside with a piece of cloth.

નિ·છોરો, *s. m.* [See નિ·ખાર·વું.] Same as **નિકોરી**.

નિજ, *adj.* [S.] Own; proper; peculiar.

નિજાનંદ, *s. m.* [S. *fr.* + આનંદ.] He who finds joy in himself. 2. God. 3. The joy obtained from a union with the Supreme Being.

નદલાલ નિજાનંદ આપો રે, એ વર માગું.

—**દયારામ.**

નિજારો, Same as **નજરો**.

નિજ·વું, *v. i.* [Mar. निजणे *fr.* Hem.Des. णिज्जो *fr.* S. निद्रित sleeping. See નિદ્રા.] To sleep; to go to sleep.

નિટોળ, **નિઠ**, *adv.* [See નિઠ·વું] Certainly; positively.

નિ·ઠ·વું, *v. i.* [S. + नि·वृत्त turned away from.] To be exhausted. 2. To pass; to elapse; to glide away. 3. To terminate; to end.

Id. રસ્તો નિઠી ગયો He got over the way; their road came to an end.

નિઠિ·યો, *s. m.* Want; deficiency.

નિઠિયો નથી પડ્યો વરનો, આજ નાગરી નાત રે.

—**હરિદાસ.**

નિઠા·ડ·વું, *v. t.* To exhaust; to consume. 2. To bring to an end.

નિ·ડર, *adj.* [See નિ, નિસ્, નિર્, ડર fear.] Fearless; undaunted.

નિત, Same as **નિત્ય**.

નિતંબ, *s. m.* [S.] The posteriors (of a woman).

નિ·તર·વું, *v. i.* [S. नि down + તર·વું to swim.] To settle; to subside; to become clear and lucid by the sediments subsiding at the bottom. 2. To ooze.

નિ·તરા·મણ, *s. n.* That which has oozed out or settled down.

નિ·તર્યું, *adj.* [*Cf.* નર્યું.] Clear; lucid; pellucid; translucent; limpid; not muddy. 2. Mere; unmixed.

નિ·તાર·વું, *v. t.* [Caus. of નિ·તર·વું.] To make to drop down or ooze.

નિત્ય. *adj.* [S.] Everlasting; perpetual; continual. 2. *adv.* Always; continually; ever.

નિત્ય-કર્મ, *s. n.* [+ કર્મ.] Daily actions; daily duties.

નિત્યાનંદ, *s. m.* [S. *fr.* + આનંદ.] Eternal joy or happiness.

નિત્યે, Same as **નિત્ય**. 2. *adj.* Daily, always.

નિદર·ડી, *s. f.* [See નિદ્રા + ડું, ડો, ડી, dim. suffix.] Refreshing sleep much longed for.

નિસાસે નિદરડી ગઈ રે, સ્વપ્ન ક્યાંથી હોય ?
દર્શન અતિ દુર્લભ થયું રે, કયમે ન પામું સોય.

—**ભાલણ.**

ચરતાં ચરતાં દીઠા ડોળી, ખાતાં ખાતાં ગણી પોળી;
નીદરડીએ તો આપ્યો હાર; મેલ, રાજ, ટીટાનો ખ્યાલ.

—**ભાષા.**

નિ·દાન, *s. n.* [S. निदान the original cause *fr.* नि out + દાન.] An ultimatum. 2. The highest or lowest extremity; the uttermost. 3. Ascertaining the cause of a disease; pathology (in medicine.) 4. *adv.* At the last; after all; at the very end; at least.

નિ·દેશ, *s. m.* [S. *fr.* नि down + दिश् to show.] Command; order.

નિદ્રા, *s. f.* [S.] Sleep.

નિદ્રા·ય·માન, *adj.* Sleeping; asleep.

નિદ્રા-વશ, *adj.* [S. *fr.* + વશ power.] Overpowered by sleep.

નિદ્રાળુ, *adj.* [S. *fr.* + S. आलु suffix showing "habit."] Sleepy; inclined to sleep; drowsy.

નિ·ધડ·ક, *adv.* [See નિ intens. + ધડક·વું, (*Cf.* બે·ધડ·ક.] Fearlessly.

ન·ધણિ·યાતું, **નિ·ધણિ·યું**, *adj.* [S. निस् priv. + ધણી.] Having no owner; unclaimed.

નિ·ધન, *s. n.* [S. *fr.* नि down + हन् to kill.] Death. 2. Ruin; destruction.

નધન, Same as **નિર્ધન**.

નિધાન, *s.n.* [S. *fr.* नि down+ धा to put.] Same as **નિધિ**. 2. A place;a habitation. 3. The desired object.

નિધિ, *s. m. f.* [See નિધાન] A treasure; a buried treasure;a mine of wealth. 2. One of the nine treasures of Kubera, (See under **નવ નિધિ**.) 3. A receptacle: a large vessel.

નિન્દક, *adj.* [See નિન્દવું.] Reproaching; blaming; reviling; abusive; slandering. 2. *s.m.f.* A backbiter;a libeller;a calumniator.

નિન્દવું, *v. t.* [Dh. Des. णींणियं= S. उन्मुख गतम=gone up, *fr.* S. निन्द् to censure.] To revile; to abuse; to slander;to calumniate.

નિન્દા, *s. f.* Reproach; defamation; calumny; slander; censure; libel; abuse; contempt.

નિન્દાખોર,*s.m.f.* [+ P. खोर enjoying *fr.* खुर्दन to eat.] A defamer; a calumniator; a slanderer; a reviler;an abuser;a libeller.

નિન્દાવું,*v.i.*To be abused or slandered.

નિન્દિત, **નિન્દ્ય**, } *adj.* Abused; slandered. 2. Contemptible.

નિપજ, *s. f.* [See નિપજવું.] Produce; product; proceeds; profits; gain. 2. The origin. 3. Growth.

નિપજવું, *v. i.* [S. निस् out+ पद् to go.] To spring or proceed; to be born or produced. 2.To turn out; to prove to be; to appear on full development; to result; to happen. 3. To profit; to get a profit.

નિપજાવવું, *v.t.* To produce; to create.

નિપટ, *adj.* [S. निपट naked *fr.* निस् priv. +पट cloth. See નફટ.] Shameless. 2. *adv.* Very; exceedingly; wholly; altogether; utterly. 3. Absolutely; positively.

નિપટ લંપટ નથી બ્હીતો, ખાયા હણવા સર્વે.
—પ્રેમાનંદ.

નિપાત, *s. m.* [S. *fr.* नि down + पत् to fall.] Falling. 2. Death. 3. A word that cannot be traced back to any simple origin (in Grammar).

નિપાવવું, Same as **નિપજાવવું**.

સૃષ્ટિ નિપાવવા થઇ મનસાય,સુભટ થઈ પોઢયા જળમાંય.
—કાળીદાસ.

ધનાનું ક્ષેત્ર નિપાવ્યું બીજ વણ, શામ છ.**—દયારામ.**

નિપાળો, *s. m.* Sweet and fresh toddy. 2. A kind of plant or its fruit,used as an aperient medicine.

નિપુણ, *adj.* [S.] Proficient; skilled; well-versed.

નિપુણતા, *s. f.* Proficiency; skill.

નિબંધ, *s.m.* [S. *fr.* नि intens. बन्ध् to bind.]An essay;a composition.2.A treatise.

નિભવું, *v. i.* [See નિર્વાહ.] To stand;to continue;to abide;to endure;to be held on.

નિભાઉ, *adj.*Durable;lasting. 2. That which serves that purpose; tolerable.

નિભાડો, Same as **નીભો**.

નિભાવ, *s. m.* [See નિભવું.] Passing through well; endurance. 2. Subsistence; maintenance.

નિભાવણ,*adj.*Carrying through;bringing safely and well out of a difficulty.

નેણનો નિભાવણ, એ પ્રીતમ પાતળિયો રે. **—દયારામ.**

નિભાવવું, *v. t.* [Caus. of **નિભવું**.] To carry through;to bring safely and well out of. 2. To overlook; to pass by; to excuse. 3. To support; to manage.

નિભાવો, Same as **નિભાવ**.

નિભ્ભર, *adj.* [S. निर्भर *fr.* निस् intens. + भृ to fill]Heavy; strong; full. 2. Hard; old and therefore not useful.

નિભ્રાન્ત, *adj.*[S. निस् priv. away from+ ભ્રાન્તિ.] Doubtless; sure;certain;confident.

નિમ, [See નિમવું.] Same as **નિયમ**.

નિમક, *s. n.* [P.] Common salt.

નિમક-હરામ, *adj.*[+ હરામ.] Ungrateful; faithless.

નિમક-હરામી, *s. f.* Ingratitude; faithlessness.

નિમક-હલાલ, *adj.* [+ હલાલ.] Faithful; true to one's salt; obedient.

નિમક-હલાલી, *s. f.* Fidelity.

નિમગ્ન, *adj.* [S. *fr.* नि down + મગ્ન.] Drowned; immersed; plunged; sunk. 2. Absorbed in: engrossed by; overwhelmed.

નિમડવું, Same as **નિવડવું**.

નિમ-ણૂ-ક, *s. f.* [See નિમ-વું.] Appointment; assignment. 2. An allowance; a stipend. 3. A situation; an office.

નિમ-તા-ણો, *s.m.* [See નીમે half.] Checking;auditing (in surveying, accounts,&c.).

નિમંત્ર-ણ, *s. n.* [S. *fr.* नि intens.+मन्त्र् to consult.] An invitation.

નિમ-વું, *v. t.* [Dh.Des. णिम्मा-य=S.निमा-तम्, निर्मि-तम् created;also Hem.Des. णिमेणं,=स्थानम्: णिम्मा-ण-इ=निर्मि-मीते, णिम-इ=नश्य-ति; to perish; *fr.* S. निर्मा to create *fr.* निस् out+ मा to measure.] To appoint; to assign; to nominate.

નિમાજ, *s. f.* [P. नमाज़्.]Prayer;worship; of God; divine service; adoration. 2. Prayers prescribed by the Muhammadan religion.

Id. નિમાજ પઢવી To say prayers (of a Muhammadan).

Prov. નિમાજ પઢતાં મશીદ કેટે વળગી The better man (and so the honester), the worse luck.

નિમા, }
નિમા-ડો, } *s. m.* [See નિમાં-ણ]A potter's kiln.2.A pile of earthen pots (burnt or to be burnt).

નિ-માળા, *s.m.pl.* [S. नि+dim. વાળ.] Hair.

નિમિત્ત, *s. n.* [S.] A cause; a ground. 2.An object; a purpose; the aim; the intention. 3. A false plea; a pretence;a pretext. 4. An instrument; a means.

નિમ્નાંશ, *s. m.* [S. *fr.* निम्न low + અંશ.] (*Astrology.*) Declination of a planet or star.

નિ-મિષ, *s. m.* [S. *fr.* नि-मिष् to shut the eye,to wink.]The twinkling of the eyes.2. A twinkling of the eye considered as a measure of time; a moment. 3. A little,

નિ-મીલ-ન, *s. n.* [S. *fr.* नि down +मील् to meet.] Shutting the eyelids; winking.

નિમે, *adj.* [S. निम.] Half.

નિમે-લું, *adj.* [See નિમ-વું.] Appointed; fixed; determined.

નિ-મેષ, Same as **નિ-મિષ**.

નિમ્મ, Sk. form of **લિમ્મ, લિમ-ડો.**

નિ-યં-તા, *s. m.* [See નિ-યમ.] That restrains, rules,regulates,or governs.2.God.

નિ-યમ, *s. m.* [S. *fr.* नि down +यम् to restrain.]A rule; a law; an ordinance; a regulation; a statute. 2. A regular practice or custom.3.Established order or method. 4. An appointment; a matter fixed or settled. 5. A resolution. 6. Any obligatory religious observance.

Id. નિયમ કરવો-બાંધવો-ઠરાવવો To make a rule. નિયમ રાખવો-પાળવો To observe a rule. નિયમ લેવો To take a vow; to vow. નિયમથી As a rule; systematically.

નિ-યમ-ન, *s.n.*Restraining; controlling;

નિ-યમ-સર, *adv.* [See નિયમ+P. सर above *fr.* S. शिरस् the head.] Methodically; regularly; punctually.

નિ-યમિ-ત, *adj.* Appointed; fixed; settled. 2. Controlled; restrained; ruled. 3. Regulated; prescribed.

નિ-યામ-ક, *adj.* Regulating; directing. 2. *s. m.* A regulator; a director.3. A ruler.

નિ-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* नि down + युज् to join.] A command; a commission; an appointed task.

નિર્, *adv.* [S.] A prefix showing negation or privation when used with nouns, and certainty or completeness when used with verbs.

નિરંકુશ, *adj.* [S. *fr.* નિર્ priv. +અંકુશ.] Uncontrolled; unchecked; unrestrained.

નિરખ, *s. m.* [P. निख़् rate *fr.* S. निर् + ईक्ष् to see. See નિરીક્ષા.] Inspection; test. 2. Market rates; current prices.

નિરખ-વું, *v. t.* To behold intently; to contemplate. 2. To inspect closely.

નિરંજન, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + અંજન.] Freed from all qualifications and conditions. 2. All-knowing and all-good; void of all darkness,ignorance,error,or imperfection.

નિર-ધણિ-યું, Same as **ન-ધણિ-યાતું**.

નિર-ધાર, Same as **નિર્ધાર**.

નિર-ધાર-વું, Same as **નિર્ધાર-વું**.

નિર-નિરાળું, *adj.* [See નિરાળું, નિર being redup.] Quite separate.

નિરંતર, *adj.* [S. *fr.* નિર્ priv + અંતર.]

Continuous; incessant; constant; perpetual. 2. *adv.* Continuously; incessantly; constantly; always.

નિરપકારી, *adj.* [+ અપકારી.] Harmless; innocent; inoffensive.

નિરપરાધી, *adj.* [S. *fr.*+અપરાધી.] Faultless; guiltless; innocent.

નિરપેક્ષ, *adj.*+[અપેક્ષા.]Free from desire. 2. Unselfish.

નિર-ભાર, *adj.* [+ ભાર.] Free from a burden.

અસુર વંશ નિકંદન કરવા, ભૂ કરવા નિરભાર છ.
—ભાલણુ.

નિરર્થ, **નિરર્થક**, *adj.* [S. *fr.* +અર્થ.] Devoid of meaning or sense. 2. Profitless; not advantageous. 3. Vain; empty; unavailing. 4. Uncalled for; unnecessary.

નિરસ, *adj.* [S. नीरस *fr.* નિર્+રસ.] Tasteless; insipid; uninteresting.

નિરહંકાર, *s. m.* [S. *fr.* + અહંકાર.] Absence of pride. 2. *adj.* Free from pride; humble; modest; shy.

નિરહંકારી, *adj.* Same as **નિર-હંકાર**, *adj.*

નિરાંત. *s. f.* [S. निर्वात *fr.* + વાત.] Peace; tranquillity; security. 2. Ease; comfort. 3. Leisure.

Id. નિરાંત થવી–વળવી To be in peace or at ease.

નિરાંતે, *adv.* At one's ease.

નિરાકરણુ, *s. n.* [S. *fr.* निर् priv. +आ intens. +कृ to do.] Removal; cancelling; repeal. 2. Refutation; a reply.

નિરાકાર, *adj.* [S. *fr.* निर् not + આકાર.] Void of form or figure; formless; having no form. 2. *s. m.* The Universal Spirit.

નિરાજન, Same as **નીરાજન**.

નિરાધાર, *adj.* [S. *fr.* + આધાર.] Void of foundation or support; supportless; unsustained.

નિરાપેક્ષી, Same as **નિરપેક્ષ**.

નિરામય, *adj.* [S. *fr.* + आमय disease.] Free from sickness; healthy. 2. *s. n.* Freedom from disease; good health.

નિરાલંબ, *adj.* [S. *fr.* + આલમ્બનું.] Supportless; friendless; forlorn.

નિરાશ, *adj.* [S. *fr.* + આશા.] Hopeless; despondent; despairing.

નિરાશ્રય, **નિરાશ્રિત**, *adj.* [S. *fr.* + આશ્રય.] Without shelter or protection; unsheltered; unprotected; friendless. 2. Destitute; poor.

નિરાહાર, *s. m.* [S. *fr.* + આહાર.] Abstinence from food; fasting; a fast.

નિરાળું, *adj.* [Hem. Des. णिराअ = S. प्रकट: open; also See ન્યારૂ. *fr.* S. निर् away from + આલય a house.] Separate; disjoined; parted; distinct. 2. Different from; other than. 3. Distinct from; diverse from; disagreeing with; foreign to.

નિરીક્ષણુ, *s. n.* **નિરીક્ષા**, *s. f.* [S. *fr.* निर् intens. + *fr.* ईक्ष to see. See નિરખ.] Beholding closely and attentively.

નિરૂં, *adj.* [See નરૂં.] Pure; genuine.

નિરુત્તર, *adj.* [S. *fr.* નિર્ priv + ઉત્તર.] Unanswerable; irrefutable. 2. Having nothing to say in reply; silenced by the adversary's argument.

નિરુત્સાહ, *adj.* [See + ઉત્સાહ.] Dispirited; devoid of zeal.

નિરૂદ્યોગ, **નિરૂદ્યોગી**, *adj.* [S. *fr.* ઉદ્યોગ, ઉદ્યોગી.] Destitute of employment; unemployed; idle.

નિરૂપકારી, *adj.* [S. *fr.* + ઉપકારી. Ungrateful. 2. Ungracious; conferring a favour on nobody.

નિરૂપદ્રવ, **નિરૂપદ્રવી**, *adj.* [S. *fr.* + ઉપદ્રવ.] Harmless; inoffensive.

નિરૂપમ, *adj.* [S. *fr.*+ ઉપમા.] Peerless; matchless; incomparable.

નિરૂપયોગ, **નિરૂપયોગી**, *adj.* [S. *fr.* + ઉપયોગ, ઉપયોગી.] Useless; unsuitable; not answering the purpose.

નિરૂપાય, *adj.* [S. *fr.* + ઉપાય.] Without a remedy or resource; helpless; irremediable.

નિરૂપણુ, *s. n.* [S. *fr.* नि down + रूप् to see. See રૂપ.] Describing or delineating. 2.

Narrating; telling; declaring; indicating. 3. A description; an exposition.

નિરોગી, *adj.* [S. नीरोग *fr.* निर् priv. + રોગ.] Without disease or sickness; healthy; well.

નિ·રોધ, *s.m.* [S. *fr.* नि intens. + रुध् to obstruct.] Opposition; hindrance. 2. Check; restraint; prevention. 2. Confinement; limitation.

નિર્ગત, *adj.* [S. निर् priv. + ગતિ.] Without resource; powerless; feeble; weak.

નિર્ગંધ, *adj.* [S. *fr.* + ગંધ.] Scentless; having no fragrance.

નિર્ગમ, *s. m.* [S. *fr.* + S. गम् to go.] Going out; exit. *Cf.* **નિર્ગમન.**

નિર્ગમ·ન, *s.n.* [S. *fr.* निर् intens. + ગમન.] Passing away. 2. Spending or passing (time). 3. An exodus.

નિર્ગમ·વું, *v.t.* To pass (one's time).

Id. વખત-દહાડા નિર્ગમવા To pass one's time, days, &c.

નિર્ગુણ, } **નિર્ગુણી,** } *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + ગુણ.] Without attributes or properties. 2. That is devoid of good qualities or attributes. 3. Ungrateful.

નિર્ગુણ્ડી, Sk. form of **નગોડ.**

નિર્ઘૃણ, *adj.* [S. *fr.* + घृणा.] Merciless; pitiless; hard-hearted; cruel.

નિર્ઘોષ, *s. m.* [S. *fr.* निर् intens, completely + ઘોષ loud bawling.] Sound in general. 2. The sound of a bass voice or sound.

નિર્જન, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + जन.] Having no inhabitant. 2. Uninhabited; unfrequented.

નિ-ર્જન·તા, *s. f.* The state of being uninhabited. 2. Solitude.

નિર્જર, *adj.* [S. *fr.* + જરા old age.] Undecaying; imperishable; not subject to old age. 2. *s.m.* A god; a deity.

નિર્જળ, *adj.* [S. निर्जल *fr.* + જળ.] Having no water at all or only a little; without water. 2. (A vow) in which abstinence from even water is undertaken.

Id. નિર્જળા અગિયારસ The eleventh day of the bright fornight of જ્યેષ્ઠ (May-June), on which even water is not drunk by those who observe the fast.

નિર્જીવ, *adj.* [S. *fr.* + જીવ.] Destitute of life; inanimate. 2. Weak; feeble; flimsy; unsubstantial; fragile.

નિર્ઝર, *s. n.* [S. *fr.* निर् out + ઝર.] A spring of water. 2. A water-fall.

નિર્ણય, *s. m.* [S. *fr.* निर् inten. + नी to carry.] Determination or conclusion after investigation. 2. A decision; a decree.

નિર્દય, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + દયા.] Pitiless; ruthless; merciless; cruel; heartless.

નિર્દેશ, *s. m.* [S. *fr.* निर् inten + दिश् to show.] Indicating; pointing out; allusion; reference. 2. An order; a command an authoritative direction.

નિર્દોષ, } **નિર્દોષી,** } *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + દોષ.] Faultless; blameless; spotless; innocent.

નિર્ધન, } **નિર્ધની,** } *adj.* [S. *fr.* + ધન.] Destitute of wealth; penniless; indigent; poor.

નિર્ધાર, *s. m.* [S. *fr.* निर् inten S. + धृ to to hold.] Stedfastness of mind; positive assurance or persuasion. 2. A resolution; a determination; a positive purpose. 3. *adv.* Certainly; positively.

નિર્ધાર·વું, *v. t.* To settle; to ascertain; to fix.

નિર્બંધ, *s.m.* [+ બંધ, બાંધ·વું] Determination; resolution.

નિર્બળ, *adj.* [S. निर्बल *fr.* निर् priv. + बल, બળ, strength.] Powerless; feeble; weak; having no strengh.

નિર્બળ·તા, *s. f.* Feebleness; weakness.

નિર્ભય, *adj.* [S. *fr.* + ભય.] Fearless; bold; undaunted. 2. Free from danger; safe; secure.

નિર્ભર, *adj.* [S. *fr.* निर् intens. + भृ to fill.] Filled with; full of.

નિર્ભર્ત્સના, *s. f.* [S *fr.* निर्भर्त्स् to revile.] Treating with contumacy; reviling; exposure of faults or weakness.

નિર્ભાગ્ય, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + ભાગ્ય.] Unfortunate; luckless; unlucky.

નિર્ભ્રાન્ત, *adj.* [S. + ભ્રાન્તિ.] Not doubting; certain; sure; confident.

નિર્ભેદ્ય, *adj.* [S. निर्भेद्य that which can be broken or pierced completely *fr.* निर् intens. + भिद् to break. But in Guj. निर् is taken to mean "not".] Impenetrable.

નિર્મળ, નિર્મળું, *adj.* [S. निर्मल *fr.* निर् not + मल =મેલ, મળ.] Void of dirt or impurity; clean; clear; pure. 2. Unsullied; guiltless. 3. Unadulterated; unalloyed. 4. Limpid; lucid; transparent. *Cf.* **નિમ-ળું, નીમ-ળું.**

નિર્મ-વું, *v. t.* [See નિર્મા-ણ.] To create. 2. To cause. 3. To appoint.

નિર્મા-ણ, *s.n.* [S. *fr.* निर् intens, fully + मा to measure.] Creation; production; bringing into existence. 2. *adj.* Created; produced; effected; made. 3. Predestined.

નિર્માલ, નિર્માલ્ય, *s. n.* [S. निर्माल्य *fr.* निर् away from + माल्य a flower *fr.* માળા.] Flowers which after having been offered to an idol have become stale. 2. *adj.* Rejected; cast away. 3. [*Cf.* ન-માલું.] Without substance; worth-less.

નિર્મિ-ત, *adj.* [See નિર્મા-ણ.] Created; produced; formed; made. 2. Predestined.

નિર્મુખ, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + મુખ.] Disappointed; despairing.

શ્રદ્ધા સંવત્સરી દેતા કો કરે, આપણા પિત્રી નિર્મુખ ફરે.
—**પ્રેમાનંદ.**

નિર્મૂળ, *adj.* [S. निर्मूल *fr.* + મૂળ.] Being without a root. 2. Eradicated; extirpated. 3. Unfounded; groundless.

નિર્મોહ, *adj.* [S. *fr.* + મોહ.] Free from illusion.

નિર્યાણ, *s. n.* [S. निर्याण *fr.* निर् out + यान going *fr.* या to go.] Setting out on a journey.

નિર્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* + यस् to strive.] Sap; juice.

નિર્લજ્જ, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + લજ્જા.] Shameless; immodest; impudent; indecent.

નિર્લજ્જ-તા, *s. f.* **નિર્લજ્જ-પણું**, *s. n.* Shamelessness; barefacedness.

નિર્લોભી, *adj.* [S. *fr.* + લોભ.] Unavaricious; not covetous.

નિર્વચન, *s.n.* [S. *fr.* निर् intens.+ वच् to speak.] Definition; exposition.

નિર્વંશ, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + વંશ.] Childless; heirless. 2. *s.m.* Extinction of a race or family.

નિ-ર્વંશી Same as, **નિર્વંશ**, Heirless.

નિર્વાચ્ય, *adj.* [S. See નિર્વચ-ન.] Fit to be defined or expounded.

નિર્વા-ણ, *s. n.* [S. *fr.* निर् intens.+ वा to blow.] Extinction; death; annihilation. 2. Absolution; emancipation from matter and re-union with the Supreme Being; eternal bliss.

પદનિર્વાણ મળ્યા જઈ મનવા,
સુરતિ સ્વરૂપમાં જઇ લાગી રે. —**ભોળોભગત.**

3. Death; the state of Nirvāṇa. 4. *adj.* Last; final. 5. Sure; positive; certain.

નિર્વાહ, *s.m.* [S. *fr.* + वह् to carry. *Cf.* નિ-ભાવ.] Conducting; carrying on; managing; accomplishing; management; accomplishment. 2. Maintenance; supporting.

નિર્વિકલ્પ, *adj.* [S. *fr.* + विकल्प.] Not admitting an alternative. 2. Recognizing no distinction as that of subject and object, or of the knower and the knowable.

Id. નિર્વિકલ્પ ધ્યાન Meditation with perfect forgetfulness of self.

નિર્વિકાર, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + વિકાર] Free from change; unchangeable.

નિર્વિઘ્ન, *adj.* [S. *fr.* + વિઘ્ન.] Free from obstruction; embarrassments, difficulties, or troubles.

નિર્વિણ્ણ, *adj.* [S. *fr.* निर् intens + विद् to know.] Despondent; depressed; overcome with sorrow.

નિ-ર્વિષ, *adj.* [S. *fr.* + विष.] Having lost poison. 2. Harmless.

નિર્વૃ-ત, *adj.* [S. *fr.* निर् intens, completely वृ + to choose.] Happy; satisfied.

નિર્વૃ-ત્તિ, *s. f.* Happiness; satisfaction. 2. Repose; rest.

નિર્વૃત્ત, *adj.* [S. *fr.* निर् a way from वृत्= L. *verto* to turn.] Accomplished; attained.

નિર્વૃત્તિ, *s. f.* Accomplishment.

નિર્વેદ, *s. m.* [S. See નિર્વિણ્ણ.] Disgust; dislike.

નિર્વેધ, *adj.* [S. *fr.* + વેધ.] Free from obstacles or precluding grounds; free from opposition; free from anxiety.

નિર્વ્યસની, *adj.* [S. *fr.* + વ્યસન.] Free from bad habits or evil propensities.

નિ-લય, *s. n.* [S. *fr.* નિ S. + ली to go.] A dwelling place; a house.

નિલવટ, *s. n.* [See લલાટ.] The forehead.
નિલવટ કુંકુમ સાથ અક્ષત, નયણે કાજળ સોય;
વરરાય કંઠે હાર શોભે, ભક્ત મોહન હોય.
—હરિદાસ.

નિ-લાજ-રું, *adj.* [+ લાજ, લજ્જા.]Shameless; impudent.

નિલામ, Same as **લિલામ.**

નિ-વડ-વું, *v. i.* [Dh. Des. निव्वाडिय = S. निष्पन्न resulting; also नि-व्विट्ठ *fr.* S. निर्वृत्तम् effected. Also Hem. Des. णिवडइ = S. निपतति it results; also णिव्वडइ = S. पृथक् स्पष्टो वा भवति becomes distinct or clear; also णिव्विट्ट = उचितम् proper. S. नि-वृत्त performed *fr.* नि down + वृत् = L. *verto*, to turn.] To prove to be; to turn out; to come up. 2. To become conspicuous; to stand forth strikingly.

Prov. નિવડે વખાણ The proof of the pudding is in the eating.

નિવાજ-ણુ, Same as **નવા-જસ.**

નિવાજ-વું, *v. t.* [See નવાજસ.] To make a present of; to present; to make a gift of.

નિ-વાડો, *s.m.* Bringing to an end or conclusion; doing away with. 2. Settlement; adjustment. 3. A decision. Same as **નિ-વેડો.**

નિ-વાર-ક, *adj.* [See નિ-વાર-વું.] (Generally at the end of a compound) Warding off; averting; preventing; removing.

નિ-વાર-ણ, *s.n.* [S. See નિ-વાર-વું.]Turning back; warding off; precluding; averting; preventing; prohibiting. 2. Removal of a trouble. 2. Curing; a cure.

નિ-વાર-વું, *v. t.* [S. नि down+वृ to cover.] To turn back or away from; to avert; to ward off; to prevent; to prohibit. 2. To do away with; to get rid of; to remove.

નિ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + वस् to dwell.] Residence; dwelling; abiding. 2. An abode; a dwelling-place.

નિ-વાસી, *adj.* Residing or dwelling. 2. *s. m.* A resident.

નિ-વૃત્ત, *adj.*[Same See નિવૃત્તિ.] Turned back; retired from active life. 2. Performed.

નિવૃ-ત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* नि down + वृत् = L. *verto* to turn.] Turning back or from stopping; resting; ceasing; coming to a stand. 2. Cessation from worldly concerns and engagements, retirement from active life. 3. Quietude; dassivity.

નિ-વેડો, Same as **નિ-વાડો** A decision.

Id. નિવેડો કરવો To decide; to adjust. નિવેડો લાવવો To bring to an end.
મુજથી ન છૂટે, ન આપ છોડાવો;
મારો કિયે કાળ નિવેડો ? —દયારામ.

નિ-વેદ-ન, *s. n.* [S. *fr.* नि down + विद्=L. *video* to know.] A representation; stating; telling; relating. 2. Delivering; presenting; giving; offering.

નિ-વેશ, *s. m.* [S. *fr.* नि down + विश् to enter.] Entrance; admission. 2. The camp of an army.

નિશ, Same as **નિશા,** Night.

નિશા-દિન, } **નિશ-ભોર,** } *adv.* [+ दिन a day.] Day and night.
સખી, મુને વિકળ કરી છે, એની વાંસલીએ રે,
ખુશી જેની ખસતી નથી નિશભોર રે.
—દયારામ.

નિશાં, *s. f.* [P. निशान् *fr.* निशान्दन्=S. नि-षद् to sit down *fr.* नि down + सद् to sit.] Assurance; confidence; mental conviction.

નિશા, *s. m.f.* [P. निश्शः.] Intoxication.

નિશા, *s. f.* [S.] Night.

નિશા, *s. f.* [See નિશાતરો.] A slab of stone on which things are crushed or pounded.

નિશા-કર, *s. m.* [S. *fr.* નિશા night + कृ to do.] The moon.

નિશા-ચર, *s. m.* [S. *fr.* + चर् to walk.]

A fiend; a goblin. 2. An owl. 3. A bat. 4. A robber.

આઠ લક્ષ નિશાચર બળિયા, વિષ્ણુએ માર્યા જ્યાંય.
—ગિરિધર.

નિશાણ, *s. n.* [P. निशान.] An ensign; a flag; a banner. 2. A butt; a mark for firing at. 3. Any object set or taken up as a mark; a sign; a target.

પાણ્ડવનાં નિશાણ વાગ્યાં, પડવું યુદ્ધ ભંગાણ.
—ગિરિધર.

નિશાણી, *s. f.* A mark; a sign; a badge; a symbol; an emblem. 2. A symptom; an indication; a trace; a vestige.

નિશાતરો, *s. m.* [S. निशादा पुत्र a pestle *fr.* नि down+शद् to cut + पुत्र.] A pounding stone; a pestle.

નિશાન, Classical form of **નિશાણ**, A target.

પ્રભુ કપોલે કજ્જલીનાં નિશાન, કે ટબકું તંબોળનું આસમાંઝ
—દયારામ.

Id. નિશાન તાકવું To aim at a target. નિશાન મારવું-પાડવું To strike or bring down the target or the thing aimed at. નિશાન ઉડાવવું-વાગવું To gain one's object.

નિશાન-દાર, *s. m.* [+ દાર P. having, holding.] A standard-bearer; an ensign.

નિશિ, Same as **નિશ, નિશા**, Night.

નિશિ ખટ માસ થાય, કહે ફેટ ફુટ-શાય,
નાચો નટ ખેટક છું, વ્યર્થ જેમ કાક તે—**વલ્લભ**.

નિશાન-બાજ, *adj.* [+P. बाज़ playing *fr.* बाख़्तन to play.] Sure of hitting the target. 2. *s. m.* A sure shot.

નિશાની, Same as **નિશાણી**.

Id. નિશાની રાખવી To bear in mind as a marked thing.

નિ-શાળ, *s. f.* Same as **શાળા** A school.

Id. નિશાળે બેસાડવું-મૂકવું To place at school.

નિ-શાળ-ગણું, *s. n.* [+ ગણ-પતિ.] The worship of the goddess Saraswatī, performed at the time of a boy's admission into a school.

નિ-શાળિ-યો, *s. m.* A scholar; a schoolboy; a student; a disciple.

નિશોતર, *s. n.* A medicinal plant used as a purgative.

નિશ્ચય, *s. m.* [S. *fr.* निस्, निर्, intens. + चि to collect.] A resolve; a settled purpose. 2. Determination; settlement; ascertainment; a positive conclusion. 3. Confidence; assurance; firm belief or persuation. 4. Certainty. 5. *adv.* Certainly; positively.

નિશ્ચલ, *adj.* [S. *fr.* निस् priv. + चल् to walk.] Immovable; fixed. 2. Unchangeable.

નિશ્ચિત, *adj.* [S. See નિશ્ચય.] Ascertained; determined.

નિશ્ચિન્ત, *adj.* [S. *fr.* निस् priv. + ચિન્તા.] Free from anxiety or solicitude; careless. 2. Confident. 3. Sure; certain.

નિશ્ચિન્ત-તા, *s. f.* Freedom from care or anxiety.

નિ-શ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* नि down + श्वस् to breathe: See શ્વાસ.] Same as **નિસાસો** A sigh.

નિ-ષાદ, *s. m.* [S. *fr.* + सद् to sit.] The last or seventh note of the Hindū gamut. 2. The lowest of the castes; an individual of the lowest caste. 3. A barbarian, such as, a hunter, fisherman, &c.

નિ-ષેધ, *s. m.* [S. *fr.* सिध् to be accomplished.] Prohibition; interdiction. 2. Denial; refusal; disavowel. 3. Negation.

નિ-ષેધ-ક, *adj.* Puting an interdict upon; forbiding prohibiting; negativing.

નિ-ષેધ-વું, *v. t.* To forbid; to prohibit; to negative.

નિષ્કણ્ટક, *adj.* [S. *fr.* निस्, निर्, priv. + कण्टक, કાંટો, a thorn.] Void of thorns. 2. Free from danger.

નિષ્કપટ, **નિષ્કપટી**, } *adj.* [S. *fr.* + કપટ.] Free from guile; fair; ingenuous. 2. Candid; frank; out-spoken.

નિષ્કરૂણ, *adj.* [S. *fr.* + કરૂણા.] Pitiless; cruel.

નિષ્કર્મ, *adj.* [S. *fr.* + કર્મ.] Free from action. 2. Doing nothing; inactive; passive.

નિષ્કલંક, *adj.* [S. *fr.* + કલંક.] Free from stain, spot, or slur; immaculate; pure; clean.

નિષ્કામ, **નિષ્કામી**, } *adj.* [S. *fr.* + કામ desire.] Free from desire. 2. Unselfish.

નિષ્કારણ, *adj.* [S. *fr.* + કારણ.] Causeless. 2. Unnecessary.

નિ·ષ્ઠા, *s. f.* [S. *fr.* नि down +स्था, L. *sto*, Gr. *histemi*, to stand.] Fixed attention or affection; devotedness or engagedness of the heart or mind; attachment. 2. Reliance; trust; confidence; faith. 3. Aim; object; intent.

નિષ્ઠુર, *adj.* [S.] Hard; rough. 2. Severe. 3. Cruel.

નિષ્પક્ષ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* निस् priv. + पक्ष side+पात falling *fr.* पत to fall.] Impartiality. 2. *adj.* Impartial.

નિષ્પક્ષ-પાતી, *adj.* Impartial.

નિ·ષ્પાપ, **નિ·ષ્પાપી**, *adj.* [S. *fr.* निष्पाप *fr.* + પાપ.] Sinless; free from sin.

નિષ્ફલ, *adj.* [S. निष्फल *fr.* + फल fruit.] Fruitless; vain; unsuccessful.

નિ·સંડી, Same as **નિ·સરણી**.

નિસબત, *s. f.* [Ar.] Connection; relation. 2. Care; charge. 3. Care about (as of some consequence); concern; anxiety. 4. *adv.* Under the care of; through.

નિ·સર·ણી, *s. f.* [Dh. Des. निस्सरणी, also Hem. Des. णीसरणिआ *fr*; S. निःश्रयणी or निःश्रेणी *fr.* निस् down+श्रि to go.] A ladder; stairs. 2. A game for children.

નિ·સર·વું, *v. i.* [Dh. Des. णीसरिअं *fr.* S. निस्सृतम् *fr.* निस् away from+सृ, सर्, to move.] To go. 2 To proceed; to depart. 3. To issue; to come out of.

Id. નિસરી પડવું To depart from or leave at once, in haste, or surreptitiously.

નિસાતરો, Same as **નિશાતરો**.

નિ·સાસો, *s. m.* [See નિ·શ્વાસ.] A sigh; a groan. 2. Respiration; a violent emission of breath. 3. A curse.

Id. નિસાસો નાખવો-મૂકવો To have a long sigh; to draw a deep sigh. 2. To curse.

નિસ્તર·વું, *v. i.* [S. निस् intens. + તર·વું.] To carry through; to accomplish; to complete.

નિ·સ્તારો, *s. m.* Carrying through; accomplishment; completion.

છાપ તિલક તુલસીની માળા, સાધુ સંગ નિસ્તારા.
—મીરાંબાઈ.

નિસ્તેજ, *adj.* [S. *fr.* निस् priv. + તેજ light.] That which has lost its lustre; pale; pallid.

નિ·સ્પૃહ, **નિ·સ્પૃહી**, *adj.* [S. निःस्पृह *fr.* निस्+સ્પૃહા.] Free from desire. 2. Indifferent to; disregardful of. 4. Detached; distinct; separate.

નિસ્પૃહ·તા, *s. f.* Impartiality; disinterestedness.

નિસ્સત્વ, Same as **નિઃસત્વ**.

નિ·હંતા, *s. m.* [S. *fr.* नि intens. + हन् to kill.] A killer; a destroyer.

નિહાલ, Same as **ન્યાલ, ન્યહાલ** Happy.

દાસ દયો, ગાઈ થયો નિહાલ. —દયારામ.

નિ·હાળ·વું, *v. t.* [Dh. Des. निहालिअं = S. निभालितम् stared at; Also Hem. Des. णिआरइ = S. काणेक्षितं करोति to look at attentively.] To inspect closely and attentively.

નીંદ, Same as **નિદ્રા**.

ની, Same as **નિ (અને)** and.

ની, Same as **નિ (નહિ)** Not.

નીક, *s. f.* [S. नीका a channel for irrigation.] A drain; a sewer; a sink.

ની-કર, *adv.* [See ન not + કર·વું.] Same as **ની·તર**.

નીકા, Same as **નિકા**.

નીકું, *adj.* [See નક્કર or નક્કી.] Pure; clean. 2. Acceptable; fine.

ઘેર યશોદા રસોઈ કરવા ચાલી, એવે કોઈક ગોપી છીંકી;
ઊભી રહી જાતાં ત્યાં માતા, રે વાત નહિ કાંઈ નીકી.
—દયારામ.

નામ ધણીકો સબસે નીકો, અનુભવી જન અધિકારી હે.
—નિરાંતભક્ત.

નીકોલી, *s. f.* A medicinal plant.

ની·ખરા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of નિ·ખાર·વું.] To get bleached.

ની·ખાર·વું, Same as **નિખાર·વું**.

નીઘણ્ટ, *s. m.* [S. निघण्टु.] A vocabulary; a list of words; a dictionary.

નીઘા, *s. f.* [P. निगाह.] The eye; a look; the sight; seeing. 2. Regard; attention; heed.

Id. નિઘા કરવી-રાખવી To do favour to. નિઘા રખો મેહેરબાન Take care, Sire. 2. Be plea-

sed to favour this person, Sire. 3. A term used by the attendants of great persons to call their attention to visitors.

નીચ, *adj*. [S.] Low; mean; base; abject; inferior. 2. Not high or tall.

નીચ-લું, *adj*. Lower; inferior; situated below.

નીચાણ, *s. n*. Low ground; low level. 2. Declivity; descent.

નીચું, *adj*. Low; not high. 2. Inferior; lower. 3. Mean; low; base.

Id. નીચું ઘાલવું-જોવું To be ashamed of a bad action; to hang the head down through shame. નીચું લાગવું To feel degraded. નીચી મુંડીએ-નીચી ગરદને ચાલવું To behave oneself meekly or modestly.

Prov. નીચી બોરડીને સૌ ઝૂડે In a calm sea every one is a pilot.

નીચે, *adv*. Beneath; under; down; below.

Prov. નીચે ધરતી, ને ઉંચે આભ! (કોઈનો આધાર નથી) Quite supportless.

નીચોચ્ચ-વૃત્ત, *s n*. [See નીચું + ઉચ્ચ +વૃત્ત a circle.] An epicycle (in Astronomy).

નીચોવણ, } **નીછામણ,** } *s. n*. [See નીચોવવું.] Water that has oozed out, or has been wrung out.

ની-ચોવ-વું, *v. t*. [S. नि down+च्यु to fall.] To squeeze; to strain. 2. To wring; to extort.

Id. માખ નીચોવે એવું Very stingy; miserly in the use of one's money. 2. Careful in saving money; saving one's money at any sacrifice; collecting money by any means however insignificant or wicked.

નીછામણું, *s. n*. A frame of bamboo chips, on which an object soaked with water is placed for winging water out of it.

નીત, Same as **નિત્ય**.

ની-તર, [See નહીં, નહિ, + Mar. तर if *fr*. S. तर्हि then.] If not; otherwise; or else.

ની-તર-વું, Same as **નિ-તર-વું**.

ની-તિ, *s. f*. [S. *fr*. नी to carry, to lead. See ચે.] Morals; ethics; the laws and rules for conduct. 2. Propriety; fitness; justness; equity. 3. The fitness of a thing; the law of rectitude. 4. Law; morality.

Id. નીતિ રાખવી-પાળવી To observe the rules of morality. નીતિ-યુક્ત Moral; just.

નીતિ-માન્, *adj*. [+ मत्, मान्, having.] Moral; just.

નીતિ-શાસ્ત્ર, *s. m*. [See + શાસ્ત્ર] The science of ethics or politics; moral philosophy.

નીંદણ, } **નાદાણ,** } *s. n*. [See નીંદવું, નીંદવું.] Weeds plucked and up thrown away.

નીંદર, Same as **નિદ્રા**.

નીંદ-વું, } **નીંદ-વું,** } *v. t*. [Hem. Des. णिंदण=S. तृणोद्धरणम् = picking up weeds.] To pluck up the weeds in a field; to weed.

નીંદામણ, } **નાદામણી,** } Wages paid for plucking up the weeds in a field.

નીભા, *s. m*. A kiln. *Cf*. **નિભાડો**.

નીમ, *s. m*. [See નિ-યમ or નીમવું] Same as **નિ-યમ**. 2. An offering to ghosts, &c.

નીમ-વૈદ, *s. m*. [See નિમ half + વૈદ.] A quack doctor.

નીમ-સર, Same as **નિયમ-સર**.

નીમ-વું, Same as **નિમ-વું**.

નીમ-હકીમ, *s. m*. [See નીમ + હકીમ.] A quack doctor; a mountebank.

નીમી, *s. f*. [See નીમવું.] A money draft; a cheque.

નીમે, *adv*. [S. नेम Ar. निस्फ. P. नीम. a half.] (Multiplied) By a half. 2. *adj*. Half.

નીમો, *s. m*. [P. नाम the upper garment = નીમે. half.] A robe.

નીર, *s. n*. [S.] Water. 2. Lustre; temper; spirit; mettle; pluck.

મૂકું તીર તાણી હણ્યું જન ધીર,થયાં ભૂપ્રપાટ હર્યું સૌ નીર.

—પ્રેમાનંદ.

નીર-જ, *s. n*. [S. *fr*. + जन् to be born.] A lotus flower.

ની-રજ, *adj*. [S. *fr*. निर् priv.+રજ dust.] Free from dust or impurity. 2. Clear; pure.

ની-રજ શરીર નિર્જર તણું, ભૂમીથી ઉંચાં ચરણ.

—આલણ.

નીરચુંડી, Same as **નગોડ.**

નીરણ, *s. n.* [S. निर् priv. + અન્ન food.] Grass thrown before hungry cattle as fodder.

નીર-વું, *v. t.* [See નહારી.] To place grass (before cattle) as fodder.

ની-રસ, *adj.* [S. *fr.* निस्, निर्, not + રસ.] Destitute of juice or sap;dry.2. Tasteless; insipid; vapid.

નીરો, *s. m.* [Hem. Des. णिरिअ = S. अनिर्गलितम् not undergone a special process.] Toddy juice; the unfermented exudation of palm-trees; sweet toddy.

નીલ, *adj.* [S.] Dark-blue; green.

તે સુણો નંદરાય, રક્ત નેત્ર નામ એવું;
કરશે પ્રીતિ નીલ વસન, નીલામ્બર નામ જેવું.
—દ્વારકો.

નીલ-કંઠ, *s.m.*[S. *fr.* + કંઠ.] An epithet of the god Shiva.

નીલ-મ, *s. n.* [+ મણિ.] The sapphire; a precious stone of a blue colour.

નીલું, Same as **લીલું.**

નીવ, Same as **નિયમ, નીમ.** A rule; a vow.

કાળી આળી, સોત ટાળી, એના રુધિરમાં મહાલી;
લગાવું સુ-અંગરાગ, વલ્લભ જો નીવ નાય. —વલ્લભ.

નીવી, *s. f.* [S.] The tie of a woman's drawers or under-garment.

નીવી, *s. f.* [S. निस् completely + વિજ્.] A vow among Jains, involving abstention from sweets and delicacies.

નીશા-ખોર, } *adj.* [See નિશા. P. + खोर eating *fr.* खुर्दन to eat;and P.बाज़ playing *fr.* बाख़्तन to play.] Addicted to drinking.
નીશા-બાજ, }

નીસ્‌ભાસ, Same as **નિ-શ્વાસ.**

નીસભાસ આશ છાંડ રહ્યો, કાયા માંહિ ક્રોધ ભયો;
ચોહો પાસે દેખી અંતે, આયો હે અશોકમેં.
—સામળભટ.

નીસાસ, Same as **નિસાસો.**

નુકતી, *s f.* [See નુકતો] Pods of certain plants coated with sugar.

નુકસાન, *s. n.* [Ar. नुक़्सान् a defect.] Loss; damage; injury;harm;hurt.2.Damages. (Law).

Id. નુકસાન આવવું-જવું-લાગવું To suffer loss or damage.નુકસાન ખમવું To bear a loss patiently. નુકસાનમાં હોવું To be working at a loss. નુકસાનને પેટે By way of satisfaction for injury or damage done.

નુકસાન-કાર-ક, *adj.* [+ S. कृ to do.] Injurious; doing harm.

નુકસાની, *s. f.* Same as **નુકસાન.** 2. Compensation for injury or damage done.

નુકતો, *s. m.* [Ar. नुक़्तः] A point; a dot. 2.A vowel mark. 3.A pretty fancy or thought;a well-turned phrase;a conceit; a laconism.

નુ-ગરું, *adj.* [See ન + ગુરુ. *Cf.* **ન-ગરું.**] Ungrateful.2. Shameless.

નુ-તિ, *s. f.* [S. *fr.* नु to praise.] Praise. 2. A prayer.3. Salutation; obeisance; prostrating oneself before a person as a mark of respect.

એના એ મંત્રે આહુતિ રે. આપથી કરી પિતૃ-નુતિ રે.
—પ્રેમાનંદ.

નૂતન, } *adj.* [S. *fr.* નવ.] New; fresh; young; recent; late.
નૂતર, }

ચાલે મંદ ગતિ ગજ સરીખડી રે, નૂતર વસ્ત્ર છે રે.
—દયારામ.

નૂન, Same as **ન્યૂન.**

નૂન-તા, } Same as **ન્યૂન-તા.**
નૂન-મ, }

નૂતમ એની નવ રાખીએ. સતી નામની હામ.
—મુકુન્દ.

નૂપુર, *s. n.* [S.] An anklet.

નૂર, } *s. n.*[Ar.नूर्.]Lustre;light.2. Blooming and beaming. 3. Healthiness. 4, Courage; heroism. 5. Dignity and majesty.
નૂર-ડું, }

તન મન ધન અલ્યા તજશ ત્યારે,
લાગે તને નામનું તે નૂરડું નરવું રે.
—બાપુ શાહેબ ગાયકવાડ.

Id. નૂર ઉતરવું To become less (of lustre); to be ashamed. નૂર ઉડી જવું To lose lustre.

Prov. એક નૂર નૂર, હજાર નૂર કપડાં Decorations enhance natural beauty.

નૂર, *s. n.* [See નાવ a ship+ઉતર-વું.]Passage money over the sea; fare.

નૂરી, *adj.* [See નૂર, Ar. luster.] Bright; splendid; shining. 2. *s. f.* A kind of parrot.

નૂસ્ખો, *s. m.* A recipe; a medical prescription.

નૃત્ય, *s. n.* [S. *fr.* नृत् to dance.] Dancing; a dance.

નૃત્ય-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કાર.] A dancer.

નૃ-પ, નૃ-પત, નૃ-પાલ, *s. m.* [S. *fr.* नृ a man + पा to protect, *and* પતિ.] A king; a sovereign.

નૃ-સિંહ, *s. m.* [S. *fr.* + સિંહ.] A king. 2. A brave man.

નૈ, *s. f.* [P. नय a pipe, a bamboo.] The tube in a hookā.

નૈ-ધળ-વું, *v. i* [See નિર્ + ગળ-વું.] To be ripe and ready to fall down.

ને, Contraction of **અને**.

નેક, *adj.* [P.] Virtuous; honest; upright; faithful; morally good. 2. Generous: benevolent; righteous. 3. *s. f.* [*Cf.* નેકી.] Probity; integrity of heart; truthfulness and moral goodness.

ખોડાણે જીવ અનેક તાર્યા; શું વર્ણવું નથી નેક.

—**નરભેરામ.**

4. Uniform good conduct or profession; upright walk. 5. The standard, ideal, or limit.

જેને ત્રુઠી શારદા, નેક રહી નહિ ન્યૂન;
વિદ્યા દેયણ વિશ્વમાં, તે વિણ સઘળું શૂન્ય.

—**સામળભટ.**

6. Market-rates; prices current. 7. *adv.* In the least degree. 8. (With) a negative: Not at all.

Id. નેક કામ Honest work. નેક ઈનસાફ Upright justice. એને ખાધાનો કશો નેક નથી There is no limit to a glutton. નેક બાંધવો-ઠરાવવો To fix the market-rate or prices current.

નેક, Same as **નીક**.

નેક-નજર, *s. f.* [See નેક + નજર.] Looking upon with pure or moral motives; a clear conscience; an honest purpose.

નેક-નામ, નેક-નામ-દાર, *adj.* [+ નામ.] Honourable; celebrated; renowned. 2. Famous for virtue and good character; virtuous; good.

નેકી, *s. f.* Virtue; goodness; piety. 2. Probity; purity of the heart: integrity. 3. Chastity.

નેકો, *s. m.* [See નેકી.] Order; discipline.

નેગ-વું, *v. t.* [See નેહ. સ્નેહ, स्निग्ध oily.] To eat.

નેચો, *s. m.* [See ને a pipe + चेह dim.] A hookā-pipe; the whole smoking apparatus.

નેજ-વું, *s. n.* A wooden support placed under the eaves of a house.

નેજું, *s. n. Sing.* **નેજા**, *s. n. pl.* [P. नेजह.] A banner; a flag. 2. [See નેજો,] A lance.

ધજા ફરકે, ને, નેજાં ઝગકે; નિશાને બળિયા ધાય રે.

—**લલ્લુરામ.**

નેજાં ફરકે રે; ફરે તરવાર, દ્વંદ્વ યુદ્ધ થયું તેણીવાર.

—**પ્રેમાનંદ.**

નેજારા, *s. m. pl.* [Ar. नज़ारः looking once *fr.* નજર.] A sidelook; a glance.

નેજો, *s. m.* [P.] A lance; a spear; a javelin. 2 Shelter. 3. [See નેચો.] A pipe for smoking.

નેટ, *s. m. n.* [See ન + હઠ-વું.] Exertion; endeavour; effort; strength put forth. 2. Strain; stress; press; force bearing upon or sustained. 3. Determinedness and vigour of purpose. 4. *adv.* Resolutely; firmly.

હેત પ્રીત દેખી નર રાંક; કરે તે નિન્દા નેટ.

—**સામળભટ.**

જે પોતા કેરૂં પેટ, તેને કેમ વિસરીએ નેટ.

—**પ્રેમાનંદ.**

નેટાં, *s. n. pl.* [See નેટ firmly.] Pursuit; a minute inquiry; observation in order to detect a fault.

નેડે, *adv.* [See સન્નિધ. or S. नीड in nest.] Near; close by; inside.

નેડો, *s. n.* [See નેહ, સ્નેહ.] Love; attachment; affection.

નંદ કુંવરથી નેડો લાગ્યો, તે પ્રાણ ગયે ન છુટાય રે.

—**મીરાંબાઈ.**

2. Pursuit or observation with intent to detect a fault.

Id. નણંદ બહુ નેટાં લે છે The sister-in-law

watches a young woman in order to detect a fault in her.

નેણુ, Same as **નયન**, The eye.

નેતર, *s.n.* [S. वेत्र.] Cane. 2. A rattan.

નેતરૂં, *s.n.* [S. नेतृ a leader *fr.* नी to lead.] A rope for churning.

નેતા, *s.m.* [S. नेतृ, *fr.* नेता.] A leader; that conducts, manages. &c.

કાંઇ સામું થતું,કાંઈથી સોદતું,દગ ક્યેઈ ચેતતા કોક નેતા.
—**પ્રેમાનંદ.**

2. A carrier; a messenger.

Id. નેતા પોહોંચ્યા છે Lit. Messengers have arrived. Hence, 2. Secret information has been received. મારા નેતા પહોંચી ગયા છે I have come to know all you intend to do.

નેતિ, *adv.* [S. *fr.* ન+ઇતિ saying "No."] Not this. 2. Endless; boundless; infinite.

નેત્ર, *s. n.* [S. *fr.* ની to lead, to carry.] The eye.

Id. નેત્ર ભરવાં To weep (with tears in the eyes).

નેત્ર-પલ્લવી, *s. f.* [+ પલ્લવ.] A way of communicating by means of movements of the eyes.

નેત્ર-વૈદ્ય, *s.m.* [S. *fr.* + વૈદ્ય. An ophthalmic surgeon.

નેન, Same as **નયન**.

નેનકલોથ, } *s. n.*[+Eng. *cloth* & સુખ.]
નેનસુખ, }
A kind of fine cotton cloth.

નેપથ્ય,*s.n.* [S.]That part of the stage behind the curtain, where the actors attire themselves. 2. Dress; attire. 3. The curtain.

નેપાળો, *s.m.* [S. नेपाल a wild date-tree.] A particular nut-plant which is a powerful purgative; *croton.*

Id. નેપાળો આપવો Lit. To give a purging medicine. Hence, 2. To threaten; to scold. નેપાળો લેવો To take a purging medicine.

નેપુર, Same as **નૂપુર**.

નેફો,*s.m.* [P. नेफः.] That part of a woman's drawers through which a string passes round the waist;a waistband.

નેમ, *s. m. f.* [See નિશ્ચય, or નીમનું.] Same as **નયમ**. 2. The aim; the thing aimed at; the butt. 3. *s. f.* Intention.4. A rule of conduct; a vow.

Id. નેમ ચુકવી To miss the aim. 2. To fail in securing one's object. નેમ તાકવી To aim at. નેમ પાર પડવી To gain one's object.

નેમણુક, *s.f.* Appointment. 2. An appointed provision; an allowance; a stipend. Same as **નિમણુક**.

નેમવું, *v.t.* To appoint; to fix; to nominate. 2. To make a resolution; to resolve. 3. To aim. Same as **નિમવું**.

નેરૂં, *s. n.* [See નેહેર, નહેર.] A drain or gutter to carry away rain-water.

નેરૂં, Same as **ન્યારૂં**.

નેરૂં, *adj.* Near.

હવે હરતમાળ, શ્યામ સુકોમળ નામ;
નિશ્ચળ નિરખ્યા નેરા રે. —**ભોજાભગત.**

નેવ, } *s. n. pl.* [Dh. Des. णिव्व= S.
નેવાં, }
पटलान्तः *Cf.* the edge of the thatch of a roof. See નેવું.] The eaves of a roof.2.Streams of water descending from the eaves in the rainy season. 2. The tiles.

Id. નેવે મૂકવું To lay aside.

Prov.નેવનાં પાણી મોભે ન ચડે Can absurdities become realities ? ભણ્યા ભણ્યા, તે નેવે મૂક્યું What I learn with one ear goes out by the other.

નેવર, Same as **નેપુર, નૂપુર**, A tinkling anklet.

થાળ ધર્યો કર તેથી દિસે વર, ઝેવર નેવર શોભવતી ત્યાં.
—**વલ્લભ.**

નેવલ, *s. f.* [See નિગડ.] Iron fetters for a criminal.

નેવલે, *adv.* In large streams of water falling the eaves of a house; in streams in a flow.

નેવાણી, *s. f.* [+ પાણી] The place where the rain-water descends from the eaves.

નેવું, *adj.* [S. नवति *fr.* नव nine + ति = Eng. *ty* suffix showing "tens."] Ninety; (90).

નેવું, *s.n.* [Dh. Des. निव्वं *fr.* S. नाव the edge of the thatch of a roof.]A tile (in a roof.)

Id. નેવે મૂકવું To forget or to neglect what is learnt.

નેવ્યાસી, } **નવ્યાસી,** } *adj.* [S. नवाशीति *fr.* નવ + એંસી.] Eighty-nine; (89).

નેશ, } **નેસ,** } *adj.* [S. नेष्ट *fr.* ન + ઇષ્ટ.] Inauspicious. 2. Unfortunate; unlucky. 3. Wretched; niggardly; miserly.

નેસ, } **નેસ-ડો,** } **નેહ-ડો,** } *s.m.* [S. મેષ a goat + વાડો]A cluster of huts in a forest built by shepherds. 2. A shepherd's hut.

નગર ને વળી ગ્રામ જેતો, નેહ ને મણિ-ખાણ;
ખેટ ખર્વટ વાટિકા વન, અને ઉપવન જાણ.
—રત્નેશ્વર.

નેસ્તી, *s. m.* [Hem. Des. णेसत्थो=S. वणिक्-सचिवः a merchant's agent.] A grocer; a corn-seller.

નેહ, } **નેહ્,** } Same as **નેં**.

નેહ, } **નેહ-ડો,** } *s.m.* [Dh. Des. नेहो *fr.* S. स्नेहः affection *fr.* स्निह् to feel affection for.]Love; affection; attachment.

સામળ કહે, "મહીપતિ, મૂરખનો નારી નેહ રૂદે ધરે".
—સામળભટ.

નેહ-ઘેલું, *adj.* [See સ્નેહ, નેહ + ઘેલું.] Maddened with love.

નેહ-ભંગ, *s.m.* [+ભંગ] Breach of love.

નેહ-રી, *s. f.* Same as **નેફો** A waist-band.

સુવાને કાજે સાથરો રે, વસ્ત્ર પેહેરવાને કાજે જાડું;
શીતળ જળે નાહી દીકરી રે, નહિ નેહરી ને નાડું.
—પ્રેમાનંદ.

ને-હમી, *adv.* [See હમેશાં] Constantly; always.

નેહારી, *s.f.* [P. =નિરાહાર.] Breakfast.

નેહેર, *s.f.* [Ar. See નહર.] A stream; a rivulet. 2. A canal. 3. Abundance.

નેળ, *s. f.* [See નળી.] A narrow lane. 2. A pipe for a hubble-bubble.

Prov. નેળના અટક્યાં શું નેળમાં રહેશે ? Is the shadow of life eternal ?

નેળ-ચો, *s. m.* [+ P. ચે a dim. suffix.] The erect pipe in a hubble-bubble.

નૈઋત, *s. f.* [S. नैर्ऋत] The south-west. 2. *adj.* South-western.

નૈડ, *s. m.* [See નાડું a rope.] The male generative organ; the penis.

નૈમિત્તિ-ક, *adj.* [S, *fr.* નિમિત્ત.] Owing to a cause; occasional; not regular and constant, but arising upon an occasion.

નૈયત, *s. f.* [See નીતિ.] Morality, morals. 2. Conduct with reference to its moral aspect.

નૈયાયિ-ક, *adj.* [See ન્યાય.] Pertaining to Logic. 2. *s. m.* A logician; a student or follower of the ન્યાય philosophy.

નૈયું, Same as **નહિ-યું**.

નૈવેદ, } **નૈવેદ્ય,** } *s. n.* [See નિ-વેદ-ન.]An offering of some eatable to an idol. 2. The preparing of an offering. 3. Making a meal.

નૈષ્ઠિ-ક, *adj.* [See નિષ્ઠા.]Devoted; intent; having a fixed attachment. 2. Regular in, and devoted to, the observance of religious rites, ceremonies, and duties.

નૈસર્ગિ-ક, *adj.* [S. *fr.* नि-सर्ग nature, the creation *fr.* नि down+सृज् સરજ-વું, to create] Natural; inherent; innate; inborn.

નોંધ, *s. f.* [See નોંધ-વું.] A note-book; a memorandum book. 2. A bill-book; an entry (in account-books).

નોંધ-લું, Same as **નાન-ક-ડું**.

નોંધ-વું, *v.t.* [Hem. Des. णोंदणं = S. सिंहगाजनम् the roar of a lion, *fr.* S. नन्द् to be delighted; see આ-નંદ] To note down; to enter in a book; to make a note of.

નો, *adj.* [S.] No; don't.

નોક, *s.f.* [P.] A point; the top; an end. 2. The point, sting, moral, or beauty (as of a speech). 3. A distinguishing air, cast, or style; smartness. 4. Self-respect. 5. *adj.* Pretty; beautiful; handsome.

જોરો છે જોબન તણો, ચતુરી દિસે છે ચહેન;
ભ્રમર દિસે છે શોભીતાં, નોખ (નોક)દિસે છે નેન.
—સામળભટ.

Id. નોક રાખવી–સાચવવી–જાળવવી To uphold the honour of a person at a critical time.

નોક-દાર, } *adj.* [+ દાર, વાળું, having.]
નોક-વાળું, }
Having a peculiar point of excellence.

નોકર, *s. m.* [P.] A servant; a domestic; a menial.

નોકરી, *s. f.* Service; menial service.

નો-કાર, *s. m.* [See નવ nine+ નમસ્કાર.]A Jain prayer.

નો-કાર-વળી, *s. f.* [+ વ્રૃત્ત, વૃત્ત, વર્તુળ a circle; or વળ-વું to turn.] The rosary with which Jains say their prayers.

નો-કાર-શી, *s. f.* [+S. સદૃશ, સરખી, like.]A dinner given to the whole Jain community.

નોખું, *adj.* [See ન + આખું.] Distinct; separate; another.

નોઝાળું, *s. n.* [See ન + દુઝ-વું.] A cord tying the hind legs of a cow while milking.

નોટ, *s. f.* [Eng. *Note.*] A note;a short letter.3. A short remark. 4. A government promissory note.

નોતર, *s. f.* [See નોતર-વું.] A member of the bride-groom's party invited to dinner by the bride's party.

નોતર-વું, *v. t.* [S. નિ down + મન્ત્ર્ to consult.] To invite.

નોતરિ-ધો, *s. m.* [+ ધા-વું to run.] A man whose office it is to run on messages giving invitations to a dinner party.

નોતરું, *s. n.* An invitation.

નોધ-ડિ-યો, } *s. m.* [See નાન-ડિ-યુ.] A
નોધ-ડો, }
boy; a male child (in endearment).

યથા કાંઈક મોટા જાણ, નંદના નોધડિયા;
તે તો રમવા કાજે જાણ, વ્રજમાંહે અડિયા.

—દ્વારકો.

નોધ-ડી, *s. f.* A female child; a girl (in endearment).

નોધારૂં, *adj.* [See ન, નો, + આ-ધાર.]Supportless. 2. Helpless. 3. Groundless.

નોંધા-વ-વું, *v. i.* [Caus. of નોંધ-વું.] To cause or make one to enter, &c.

નોબત, *s. f.* [Ar. नवबत् a turn; a drum beaten by turns at stated times.] Time; turn. 2. A large kettle-durm carried about in a cart or on horse-back.

નો-મ, *s. f.* [See નવ-મી.] The ninth day of either fortnight in a Hindū month.

નોય, *v. i.* [See ન+હોય] May not be.

નોય-લો, } Same as **નાવ-લો.**
નોહ-લો, }

નોર, Same as **નોળ, નૂર,** Freight.

નોર, *s. m.* [See નખ.] A scratch on the body made with the nails.

નો-રતું, *s. n.* Same as **નવ-રાતર.**

નોર પડ-વું, *v. i.* [See નોર + પડ-વું] To set sail. 2. To depart.

નોરા, *s. m. pl.* Entreaties.

Id. નોર કરવા To entreat.

નોરિ-યું, *s. n.* [See નોર, નખ.] Scratching with the nails.

Id. નોરિયાં ભરવાં To scratch with the nails.

નોળ, *s. m.* [See નૂર, passage-money *fr.* Guj. નાવ *fr.* S. નૌ a ship + ઉતર-વું to cross.] Freight. 2. Passage-money.

નોળ-વું, *v. t.* To wash clean (of earthen pots in a dairy)

નોળિ-યો, *s. m.* [S. नकुल. *Cf.* Hem. Des. नउलो, मुग्गुसो,=S. नकुल.]A mongoose;a weasel; a ferret.

નોળી-કરમ, *s. n.* [See નળી + કર્મ.]The act of drinking water through the nose. 2. A trick; an artifice.

નોળું, *s. n.* [See નળી or નોળિ-યો.] A kind of little snake.

નોળું, *s. n.* [See નોળ-વું.] A brush to cleanse dairy-pots with.

નૌ-કા, *s. f.* [S. નૌ a boat. See નાવ.] A boat; a ship.

Id. નૌકા-દંડ An oar. નૌકા શાસ્ત્ર Navigation. નૌકા-સૈન્ય A naval army.

નૌકા-ગમન, *s. n.* [S. *fr.* ગમન.] Navigation.

નૌકા-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] The science of navigation.

નૌકા-સેનાપતિ, *s. m.* [S. *fr.* + સેના-પતિ.] An admiral.

નૌકા-સૈન્ય, *s. n.* [S. *fr.* + સૈન્ય.] A fleet; a naval squadron.

નૌ-તમ, *adj.* [See નવું+S. तम superlative suffix.] New; recent. 2. Beautiful; fine.

ન્યાત, } Same as **જ્ઞાન્તિ**.
ન્યાત, }

ન્યાતિ-લું, Same as **નાતિલું**.

ન્યાય, *s. m.* [S. *fr.* नी to lead.] Justice; equity. 2. Law; rule. 3. A maxim; an axiom. 3.Logic. 4. One of the six syetsms of Hindū Philosophy.

Id. ન્યાય આપવો To do justice to. ન્યાય ચુકાવવો-કરવો To decide a quarrel.ન્યાય માગવો To ask for the redress of a grievance.

ન્યાય-વટ, *s. m.* }
ન્યાય-વૃત્તિ,*s. f.* } [+ વૃત્તિ.] Disposition
ન્યા-વટ, *s. m.* }
to do justice. 2. Just or upright conduct.

ન્યાયશાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] The science of Logic.2. A particular system of Hindū philosophy.

ન્યાય-સભા, *s. f.* [S. *fr* + સભા.]A court of justice.

ન્યાયાધિકારી, } *s. m.* [S. *fr.* + અધિકારી,
ન્યાયાધીશ, }
અધીશ.]An administrator of justice;a judge.

ન્યાયાસન, *s. n.* [S. *fr.* + આસન.] The judgment-seat.

ન્યાયી, *adj.* Just; equitable. 2. Upright;

ન્યાય્ય, *adj.* According to justice; just (of conduct, speech).

ન્યારૂં, *adj.* [Hem. Des. णिआरं =S. रिपु-गृहम् an enemy's house. See નિરાળું.] Separate; disjoined; distinct. 2. Strange; singular. 3. Different; dissimilar; other than.

ન્યાલ, *adj.* Rich; opulent. 2. That has obtained the object of one's existence;happy; satisfied.

ન્યાસ,*s.n.*[S. *fr.* नि down+ अस् to throw.] Placing; depositing.

Id. અંગ-ન્યાસ Placing particular deities on particular parts of the body with Vedic verses, in order to purify the body. 2. Assigning, while chanting Vedic verses,particular parts of the hand to particular deities. કર-ન્યાસ Placing particular deities on particular fingers with Vedic verses, in order to purify the hand; assigning particular deiters to particular fingers. બીજ-ન્યાસ Making known the germ of the plot of a play, or the secret of a Vedic verse.

ન્યાળ-વું, See **નિહાળ-વું**.

ન્યૂન, *adj.* [S. *fr.* नि intens + ऊन less.] Less. 2. Short; lower.

ન્યૂન-તા, *s. f.* The state of being less; a defect; a deficiency.

ન્યૂસ, *s. f.* [Eng.] News, esp. from a newspaper.

ન્યૂસ-પેપર, *s. n.* [Eng.] A newspaper.

ન્હા-વું, Same as **નાહ-વું**.

Prov. ન્હાયા એટલું પુણ્ય Making the most of one's opportunities.

પ.

પ, The 32nd letter of the Gujarati Alphabet,and the 21st consonant.

પ, *adj.* [S. *fr.* पा to protect.] That protects, preserves or keeps, (At the end of compounds). *e. g.*, ભૂ-પ, નૃ-પ.

પ, *adj.* [S. *fr.* पा to drink.]That drinks; At the end of compounds. *e. g.*, મધુ-પ.

પઈસા, Same as પૈસા.

પકડ, *s. f.* [See પકડ-વું.] A hold; a grasp. 2. Pinches; a vice. 3. A captious remark; an ambiguous expression used craftily;a salvo; a reservation.

Id. પકડ પકડવી To have a strong hold on; to hold in a grip.

પકડ-વું, *v. t.* [S. अप-कृष्ट drawn away *fr.* अप intens+ कृष् to draw.] To catch; to seize; to grasp; to lay hold on; to arrest 2. To discover; to find out.

Id. પકડી પાડવું To overtake. ગુન્હ પકડવો

To take on (good qualities). રંગ પકડવો To take on (a colour.)

પકડા-વ-વું, Causal of **પકડ-વું**.

પકડું, *adj*. [See પહોચ-વું, પોહોંચ-વું, પુગ-વું; or પુખ્ત.] Wide; broad; open; loose.

પક-વ-વું, *v. t.* [Caus. of પાક-વું.] To ripen. 2. To bake. 3. To mature;to perfect. 4. To put to the test; to try the patience of.

પકવાસી, *s. f.* A lathe.

પકું, *adj*. [Dh. Des. पक्क, पिक्क, *fr.* S. पक्कम् cooked *fr.* पच् to cook. Also, Hem. Des. पक्क-लो = S. पण्डित: a clever man.Or,Dh. Des. पक्कला, पक्का, = S. समर्थ: able, *fr.* S. પક્વ cooked, ripe, *fr.* पच् to cook.] Mature; ripe. 2. Well-concerted. 3. Strong; durable. 4. Perfect; accomplished; completed; full; superior. 5. knowing well; competent; experienced. 6. Shrewd; cunning; sharp; skilful; artful.

પક્વ, *adj*. [S. *fr.* पच् to cook.] Ripe. 2. Cooked. 3. Mature; ready.

પક્વાન્ન, *s. n.* [S. पक्वान्न *fr.* + અન્ન.]Rich and dainty food or dishes.2.Confectionery; sweetmeats; pastry.

પક્ષ, *s. m.* [S.] A wing. 2. A half of a lunar month; a lunar fortnight (of which there are two: શુક્લ the bright, and કૃષ્ણ the dark fortnight) of ભાદ્રપદ. (Sept.–Oct.)3. A side;a party;a division;a sect. 4.The cause, opinion, tenets, or dogmas espoused. 5. A side or flank. 6. An argument;a thesis; a proposition advanced; a doctrine to be maintained. 7. A schism; a faction.

Id. પક્ષ ધરવો To espouse a cause or side. પક્ષ ખેંચવો–તાણવો To be partial in judgment.

Prov. પક્ષે ચોરી પક્ષે ન્યાય, પક્ષવિનાનો પાછો ન્યાય Partiality is the rule: A man without patrons or partisans is condemned.

પક્ષ-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ to do.] A partisan. 2. A party to a suit at law.

પક્ષ-ઘાત, *s. m.* [S. *fr.* + ઘાત.] Hemiplegy; paralysis of one side; palsy.

પક્ષ-પાત, *s. m. f.* [S. *fr.* + પાત.] Espousing a side;espousing a cause;partisanship; partiality.

પક્ષ-પાતી, *adj*. Partial; carried astray by considerations of partisanship.

પક્ષ-મંત્રી, *s. m.* [S. *fr.*+મંત્રી.] A barrister-at-law; counsel.

પક્ષ-વાદી, *s. m.* [S. *fr.*+વાદી.] A pleader.

પક્ષા, *s. f.* Same as **પક્ષ**. 2. An army.

પક્ષ તૂટે નહિ, કદિ કરે કોઇ પક્ષા તમારી.

—**પ્રેમાનંદ**.

પક્ષાઘાત, Same as **પક્ષ-ઘાત**.

પક્ષા-પક્ષી, *s. f.* Party-spirit.

પક્ષિ-ણી, *s. f.* [Sk. Fem. of **પક્ષી**.] One night and two days,or two nights and one day. 2. A female bird.

પક્ષી, *s. m.* [See પક્ષ a wing.] A winged creature; a bird. 2. A partisan. 3. *adj*. Belonging to a party; having the spirit and devotedness of a partisan.

પક્ષે, *adv*.In one way; on the one hand; from another point of view.

પખ-વાજ, *s. f.* [S. पक्ष-वाद्य *fr.* પક્ષ + વાદ્ય, વાજું.] A tabor or drum that can be beaten on both sides.

પખવાની, *s. f.* A little tube or piece of pith put by women into the holes in their ears that they may be able to wear large ear ornaments.

પખ-વાડિ-યું, **પખ-વાડું**, *s. n.* [See પક્ષ a half, a fortnight,+વાર a day.] A fortnight.

પખાજ, Same as **પખ-વાજ** A drum beaten on both sides.

Prov. પખાજને બે પાસાંનો માર A middleman has to bear blows from both sides.

પખાજી, *s. m.* One that plays on a **પખ-વાજ** as one's profession.

પ-ખાલ, *s. f.* [S. पय: water+खल skin.] A double water-skin carried on a bullock.

પખાલ-ચી, **પખાલી**, *s. m.* The driver of a bullock carrying a પખાલ; a water-carrier.

પ-ખાલ, *s. f.* [S. प-क्षाल-न washing *fr.* प forth + क्षल्, क्षाल् to wash. See પ-ખાળ-વું.] The worship of an idol by giving it a bath.

પ-ખાળ-વું, *v. t.* [S. प forth + क्षल्, क्षाल् to wash.] To wash.

પખિ-ચાઇં, *s. n.* [See પક્ષ + અગાર. *Cf.* પ-ખિ-ચાઇં.] A joint. 2. The socket of hinges.

પખું, *s. n.* Same as **પક્ષ** A side, a party. પ્રીતિ ઘણી મોસાળ, પ્રીત ઘણી શ્વશુર પખાની.
—સામળભટ.

પગ, *s. m.* [S. पद *fr.* पद् to go.] The foot. 2. The leg.

Id. પગ આવવા To begin to walk (used in the case of infants). પગ થવા To gain power. 2. To be able to know. 3. To go beyond the proper limit; to transgress. પગ ઉચકવા-ઉઠાવવા-ઉપાડવા-ચલાવવા To walk quickly. પગે પડવું To fall at the feet of. 2. To entreat earnestly. 3. To shampoo the feet of an elderly woman in one's family (by a newly married bride) in a bending position. એનો પગ ટાળવો To prohibit one from visiting or coming; to get rid of. પગ ઠેરવવો To stand firm. પગ તળે ચાંપવું To trample under foot. પગ તળે ઘાલવું To bring under one's control or influence (in money matters). પગ થાકવા To be unable to walk. 2. To be tired of; to give up in disgust. પગ પાણી પાણી થઈ જવા To be unable to stand firm (owing to fear or danger). ત્યાં જવાને મારા પગ ઉપડતા નથી = ત્યાં જવાને મારા પગ પાછા પડે છે I have not the heart to go there. પગ ઉપર પગ ચઢાવી બેસવું To sit at one's ease; to sit idle being unwilling to work. પગ વાળી બેસવું To sit at one's ease. પગ વાળી બેસવા ન પામવું To have one's hands full(with work); to be fully occupied. પગનો સબચો-સાચો Willing to walk. પગનો ભાગેલો Unwilling to walk. પગનો આખો Unwilling to trouble one's feet. એના પગ તો પેટમાં છે He is like a serpent, malicious and vindictive. પગ ભાગી બેસવું To be disappointed. પગ આગળ ધરવા To proceed; to make a progress. પગ ભર થવું To gain strength; to be able to stand on one's own legs. એનો પગ ટકતો નથી-ઠરતો નથી He cannot fix his attention; he is not a steady worker. પગને બદલે હાથવાળાં પ્રાણી Brachiopods. પગને બદલે વાળવાળાં પ્રાણી Bryozoans. પગે ચાલનારાં પ્રાણી Plantigrades. પગ કાઢવો To be free from; to withdraw oneself from. 2. To forbid one from entering. 3. To dismiss. 4. To deprive one of one's power or influence over. પગ છૂટો થવો To be free from. પગ તળેની વાટ The way or road one has frequently passed over; the way or road one is familiar with. પગ તળે મોત છે Man is liable to die at any moment. પગ તળે વાટી નાખવું-ઘસી નાખવું To have several times passed over or by (of a way, a road). 2. To be familiarly acquainted with (of a way, a road). 3. To regard with contempt. પગ ધોઇ પીવા જેવો Living a pure, pious, holy life. પગ પર-પગમાં માથું મૂકવું To prostrate oneself before; to surrender to. 2. To be wholly dependent upon. પગ પસારવો To establish one's power over. પગ પેસવો-થવો To get access to. 2. To obtain a footing. 3. To establish one's power over. પગ બાંધીને રહેવું To stay firmly at; to be pinned to a place; to be prevented from leaving a place. પગ ભારે થવો To be unwilling to go to. પગ માંડવો To stand firmly on one's legs (of a child beginning to walk). 2. To be at one's ease. 3. To get a footing in a business. 4. To start a business. પગ વધારવો To advance towards; to rush towards. પગ વાળવો To rest oneself. પગથી માથા સુધી From top to toe. પગની ઝાળ-પગની આગ-માથે જવી To be wholly under the influence of anger. પગની ચેળ ભાગવી To walk to without securing one's object; to pay a fruitless visit to. એનાં પગરખાંમ. પગ ઘાલનાર કોણ છે? Lit. Who can put on his shoes ? 2. Who can equal him. પગે કમાડ દેવાં To secure one's object secretly and cunningly. પગે કીડીઓ ચઢવી To be unwilling to work. પગે પડવું-લાગવું To prostrate oneself at the feet of; to fall at the feet of. 2. To make an humble obeisance. પગે લાગ્યા Tired of; disgusted with.

Prov. એના પેટમાં પગ છે His plans are deep-laid: He is cunning. પગનું માથે, ને માથાનું પગે પહેરવું To be indiscriminate in the observance of social rules or customs. પગે માછલાં મારે, ને મોઢે રામ પોકારે God in his

tongue and the Devil in his heart. *Cf.* To preach with a goose under the arm. પગ તળે બળતું, ને પારકી વાત કરવી = પગ જોઈને પાથરણું તાણો Cut your coat according to your cloth.

પગ-ચંપી, *s. f.* [+ ચાંપ-વું.] Shampooing the feet.

પગતું, Sams as **પકતું.**

પગ-થાર, *s. m.* [See પગ-થિ-યું] A raised platform having steps that serve as seats.

પગ-થારિ-યું, *s. n.* A step; a rundle.

પગ-થિ-યું, *s. n.* [See પગ + ઠર-વું *fr.* સ્થર firm *fr.* S. स्था to stand.] A step of a ladder; a rundle.

પગથી, *s. f.* [+ પંથ, way. *Cf.* પગ-રસ્તો.] A footpath.

પગ-પાળો, **પગ-પ્યાદું,** } *s.m.* [+ પાયદળ, પ્યાદું.] A walker. 2. A messenger that goes on foot.

પગ-પસારો, *s. m.* [+ પેસ-વું to enter, પેસાડ-વું to thrust in; or પસાર-વું to spread, to extend.] Getting a foothold.

પગર, *s. m.* [See પગોર, પાર.] A heap of corn.

પગ-રખું, *s. n.*[See પગ + રાખ-વું.]A shoe.

પગરણ, **પગરાણ,** } *s. n.* [See પ્ર-કર-ણ.] The beginning. 2. The early ceremonies in a marriage; a festive occasion. 3. An occasion; an opportunity.

પગ-રવ, *s. m.* [+ રવ.] The sound of the feet (in walking). 2. Easy access; goint and coming at one's pleasure (into a house).

પગર-વટો, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Easy access; going and coming at one's pleasure (into a house).

પગ-રસ્તો, *s. m.* [See પગ + રસ્તો.] A way by land, opposed to one by sea. 2. A foot-path.

પગ-લી, *s. f.* [Dim. of પગ-લું] The footsteps or foot-prints of a thief.

પગ-લું, *s. n.* A pace; a step. 2. A footprint; a foot-mark.

Id. પગલું શોધવું-કાઢવું To find out the footprints of a chief, in order to ascertain the way he took. પગલાં કરવાં To pay a visit. સારાં પગલાંનું Bringing good luck (of a guest). તમારાં પગલાં અમારે ઘેર ક્યાંથી ? To what do I owe the honour of your visit ? પગલું ભરવું-માંડવું To make a progress in a work;to proceed. આગળ પગલું ભરવું To begin a transgression. પગલાં ભરવાં-માપવાં To measure with paces. પગલાં માપવાં To watch the movements of. પગલે પગલે ચાલવું To walk in the foot-steps of; to follow faithfully.એને પગલું મૂકવા જેટલી જગા નથી He has not land that he can call his own. 2.He is helpless. પગલાં ઓળખવાં Lit.To know the foot-steps of. 2. To be acquainted with the secret signification and intention of a person's slightest movements.

પગ-વાટ, *s.f.* [+ વાટ way. *Cf.* પગ-રસ્તો.] A foot-path; a way by land.

પગાર, *s. m.* [Portug. *Pagar* to pay. *Cf.* Eng. *Pay.*] Pay; salary; wages.

Id. પગાર થવો To get one's pay.એનો પગાર થાય છે He is employed on a salary. પગાર કરવો To pay. 2. To employ on a salary. પગાર ઠરાવવો To settle the monthly salary of.પગાર ચુકવવો To pay the salary of.પગાર બંધ થવો To be stopped (of an employment),to be dismissed from an employment.

પગી, *s. m.* [Hem. Des. पाउग्गि-आ = S. साभिक a member of a king's court;also = S. द्यूत-कारयिता one who engages parties in gambling; *fr.* पद, પગ, the foot. *Cf.* Mar. पावगी a particular family-name.] A tracer of the foot-prints of thieves and robbers; a thief-catcher. 2. A watch-guard.

લોક મળ્યા ત્યાં લક્ષધા પગલું કાઢવા પેર;
કુટી મુવા પગીઓ સહુ, પગલું ઘેરનું ઘેર.

—સામળભટ.

પગે-લાગ-ણું, *s.n.* [+ લાગ-વું to touch.] Falling at the feet; prostration;a respectful salutation. 2. A gift made at the time of saluting.

પગોર, *s.m.* [See પગાર, પાર.] A heap of ears of corn,made to separate the grains from the husk.

પઘડ-બંધ, *s. m.* [See પાઘડી + બાંધ-વું.] A turban-maker.

પંક, *s. m.* [S.] Mud; dirt.

પંક-જ, *s.m.* [S. *fr.* पङ्क mud+ जन् to be born.] A lotus flower.

એવા ચતુરાનન પંકજ જાતા. —**પ્રીતમદાસ.**
વદન પંકજ વરણાગિયું તિલોત્તમાને તુલ્ય.
—**સામળભટ.**

પંકા-વું, *v.i.* [See પંક્તિ or પ્રખ્યાત.] To be esteemed; to be known far and wide; to become celebrated; to be famous; to be renowned.

પંક્તિ,*s.f.* [S.] A line; a row; a rank; a range. 2. A row of people sitting down as a meal. 3. Companionship; fellowship; brotherhood. 4. A body; a company; an association; a society.

Id. પંક્તિભેદ Partiality in serving at a dinner party. 2. Distinction of lines at a dinner party. પંક્તિમાં લેવું-બેસાડવું To re-admit an excommunicated person back into his caste.

પંખ, *s. f.* [See પક્ષ.] A wing. 2. A feather.

પંખ-વા, *s. m.* [+ વાત-વાયુ.] Same as **પક્ષ-ઘાત.**

પંખાળિ-યું, **પંખાળી**, *s. n.* [+ S. वत्, वान् = વાળું A suffix showing "having" "possessing".] A kind of rice having feather-like husks; the best kind of rice.

પંખિ-ણી, Same as **પક્ષિ-ણી.**

પંખિ-યું, *adj.* Winged.

પંખી, *s. m. n.* A bird.

Id. પંખીનો મેળો A temporary gathering of people that gives delight, &c. 2. An accidental meeting of men, who are sure to be separated from each other after a short time.

પંખે-રૂં, Same as **પંખી.**

પંખો, *s. m.* A large fan; a *punkhā*. 2. A cover for the wheels of a carriage.

Id. પંખો નાખવો-કરવો To fan. પંખો ખેંચવો To pull a hanging fan.

પંગત, **પંગતી**, [Dh. Des. पंती *fr.* पङ्क्ति पंક્તિ. *Cf.* પાંતી.] Same as **પંક્તિ.**

પંગુ, *adj.* [S.] Lame.

પંગુ, *adj.* [S. अपाङ्ग, *fr.* अप + અંગ.] Crippled; wanting a limb.

પચ-કડી, Same as **પિચ-કારી.**

પચકણ, **પચકાણ**, *s. n.* [See પ્રત્યાખ્યાન denial.] A vow of abstinence (among the Jains).

અપવાસ કર્યા એક માસના, પચૂસણ પચકાણ;
એહ પુણ્ય તારી શોકને, પુત્ર આવજો સુજાણ.
—**સામળભટ.**

પચકણ, *adj.* [Hem. Des. पच्चवलोक्को = S. आसक्त-चित्त: having the mind fully occupied with, *fr.* S. प्रत्यवलोक: looking back *fr.* प्रति back + અવ-લોક-વું to see.] Cowardly; timid.

પકરણ, *adj.* [See પોક + કાર, કર-વું.] Timid; fearful; timorous; cowardly.

પચ-ન, *s. n.* [S. See પચ-વું.] Digestion.

પચ-પચ, *adv.* [Imitative of the sound પચ.] Wishy-washy.

પચ-પચું, *adj.* Watery; muddy; marshy.

પચ-રંગ, **પચ-રંગી**, *adj.* [See પંચ, પાંચ, + રંગ. See પંચ-રંગી.] Five-coloured; having a variety of colours; motley.

પચ-વ-વું, Same as **પચા-વ-વું.**

પચ-વું, *v.i.* [S. पच् to cook.] To cook. 2. To undergo digestion; to be concocted in the stomach; to digest.

પ્રીતે પચેલાં અમો વ્રજવાસીજી,
જોગ તે તમે જઇ સાંચો કાશી જી. —**દયારામ.**

3. To be enjoyed without repugnance or fear.

પ્રાણી પ્રપંચમાં શું પચી રહ્યો, માની સ્વપ્નતણું સુખ સાર?
—**પ્રીતમદાસ.**

4. To be able to enjoy the advantages of unjustly acquired money, &c.

Id. પચી રહેવું-રચ્યું પચ્યું રહેવું To pursue without in intermission. માલ પચવો To enjoy an unjustly acquired property.

શીઘ્રે મંગળ વર્ત્યાં ચાર, બ્રાહ્મણ વદે પચ્યો કંસાર.
—**હરિદાસ.**

પ્ર-ચાર-વું, *v. t.* [See પ્ર-ચાર *fr.* S. प्र forth + चर् to walk.] To lighty touch a subject; to speak about a subject indirectly.

પચા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of પચ-વું.] To digest; to concoct in the stomach. 2. To misappropriate; to usurp.

પચાસ, *adj.* [S. पञ्चाशत् *fr.* पञ्च, પાંચ, five + दश ten.] Fifty; (50).

પચીસ, *adj.* [See પાંચ + વીસ.] Twenty-five; (25).

પચીસી, *s. f.* A group of twenty-five.

પચુ-લાં, *s. n. pl.* [See પચ-વું.] Tricks made to amuse infants and children while being fed.

પચુસણ, *s. n. pl.* [S. पर्युषण *fr.* परि about + वस् to dwell.] The holidays of the Jains commencing from the *vad* 12th of શ્રાવણ and ending with the *shud* 4th of ભાદ્રપદ (Sept.—Oct.).

પશ્ચિમ, Same as **પશ્ચિમ** The West.

Id. પશ્ચિમ બુદ્ધિ An after-thought.

Prov. પશ્ચિમ બુદ્ધિ બ્રહ્મ A Brāhmaṇa can only reflected on what has been done, but cannot foresee events.

પછડા-વું, *v. i.* [Pass. of પછાડ-વું.] To be thrown down in wrestling; to be floored. 2. To be dashed on the ground; to be struck against. 3. To be overtaken or seized by an illness.

પછ-તાલ, *s. f.* [See પછી + તાલ beating time.] Lamentations; bewailing.

પછ-વાડી, Same as **પછ-વાડે**.

પછ-વાડું, *s. n.* [See પાછું + વાડો place.] The back; the rear.

પછ-વાડે, *adv.* In the rear; behind; backwards. 2. After; afterwards.

Id. પછવાડે પડવું-લાગવું To pursue; to follow. 2. (Fig.) To worry; to persecute; to tease; to vex.

પછાડ, *s. f.* [See પછાડ-વું.] Catching and overpowering. 2. Posing or non-plussing.

Id. પછાડ ખાવી To lie flat on the ground, from a standing posture, all of a sudden.

પછાડ-વું, *v. t.* [Hem. Des. पच्छड्-ड = S. गच्छति it goes, *fr.* S. प्र-क्षिप्त thrown *fr.* प्र forth + क्षिप् to throw; Or Hem. Des. पमीडल *fr.* प्र-शिथिल made loose *fr.* प्र intens + शिथिल loose.] To throw in wrestling; to floor. 2. To dash on the ground. 3. To defeat; to overpower. 4. To strike upon; to dash. 5. To attack (by an illness).

Id. માથું પછાડવું Lit. To dash or strike the head. Hence, 2. To vex; to annoy.

પછાડા, *s. m. pl.* Vain and ineffectual efforts or endeavours; struggles; striving.

Id. પછાડા મારવા-ખાવા To make vain and ineffectual efforts.

પછાડી, *s. f.* [See પછ-વાડું.] The rear; the back. 2. The ropes by which a horse's hind legs are tied. 3. *adv.* Same as **પછ-વાડે**.

Id. પછાડી રહેવું-પડવું To be left behind. પછાડી પડવું-લાગવું To pursue; to watch the movements of.

પછાડું, Same as **પછ-વાડું**.

પછાડો, *s. m.* [See પછાડ-વું.] A relapse.

પછાત, *s. f.* [S. पश्चात्.] Same as **પછ-વાડો**, 2. *adv.* Same as **પછ-વાડે**, **પછી**, **પછે**.

પછી, **પછે**, } *adv.* After; afterwards; subsequently; then; by and by.

Prov. પૂછી પછવાડે, નેઆડી આવી ભીંત After that comes a cow to be shod : After that, a horse in boots.

પછીત, *s. f.* The hinder wall of a house.

પછેડી, *i. f.* [See પિછોડી.] A sheet of cloth. 2. A scarf; a covering for the shoulders.

Id. અંધાર પછેડી ઓઢાડવી To delude the imagination of; to deceive. પછેડીમાં પથરો લઈને કુટવું To speak at random; to speak not to the point; to argue in a circle.

પછેડી-વા, *adj.* [+ વાન, વાટ, space, room.] Of the form or extent of a **પછેડી**.

પછેડો, Same as **પિછોડો**.

પજ-વ-વું, *v. t.* [S. पीड् to give pain; See પીડ-વું. Or see પચ-વ-વું.] To torment; to distress. 2. To vex; to tease.

પજા-વો, *s. m.* [See પચા-વ-વું.] A kiln.

પંચ, *adj.* [S. See પાંચ.] Five. 2. *s. n.*

An assembly of arbitration usually consisting of five persons; a jury.

Id. પંચ નીમવું-ઠરાવવું To appoint a jury or a body of arbitrators. પંચ ભરવું-મળવું-બેસવું To meet(of a body of arbitrators). પંચ ભરાવવું-મેળવવું To call together a body of arbitrators.

Prov. પંચ બોલે તે પરમેશ્વર *Vox populi, vox Dei*: The voice of the people is the voice of God. પંચની લકડી, એકકા બોજ Many hands make light work.

પંચ, *s. m.* [Eng. Punch *fr.* Lat. *pungo* to prink.] A machine to make holes with.

Id. પંચ કરવું To make a hole with a punching machine.

પંચ-ઈંટાળી, *s. f.* [+ ઈંટાળો.] Throwing pieces of bricks at a criminal, as a punishment, by the community or the people of a village. 2. A punishment by death imposed by a body of arbitrators. 3. Mobbing a person to death.

પંચ-ક, *s. n.* An aggregate of five. 2. The five નક્ષત્ર from the latter half of Dhanisthā to the first half of Ashwinī during which certain kind of work are forbidden.

પંચ-કડું, *s. n.* A group of five.

પંચ-કલ્યાણ, પંચ-કલ્યાણી, } *adj.* [See પંચ + કલ્યાણ.] Having five auspicious marks (of a horse).

પંચ-કાર, *s. m.* A weaver's tool.

પંચ-કેશ, *s. m.* The hair growing on five parts of the body, *viz.*, the head, the upper lip, the beard, the two arm-pits, and the private parts.

Id. પંચ-કેશ રાખવા To preserve all the hair on the body.

પંચ-કેસ, પંચ-કયાસ, } *s m.* [+ Eng. *Case*; and કયાસ.] A decision arrived at by a body of arbitrators.

પંચ-કોણ, [S. *fr.* પંચ + કોણ, ખૂણો.] A pentagon.

પંચ-કોશ, *s. m. pl.* [S. *fr.* પંચ five + કોશ.] The five sheathes or envelopes of the spirit or divine particle in animated beings.

પંચ-ગવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + S. गव्य of the cow *fr.* गो a cow.] Five things derived from the cow, swallowed by the Brāhmans as a means of purifying the body. [They are મૂત્ર (urine). ગોમય (dung), ક્ષીર (milk), દધિ (curdled milk), and આજ્ય (ghee).

પંચ-પાત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પાત્ર.] A cylindrical metallic vessel serving many purposes in a Brāhmaṇ's religious worship.

પંચ-પ્રાણ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + પ્રાણ.]. The five vital airs. (They are:-પ્રાણ, અપાન, વ્યાન, ઉદાન, and સમાન.)

પંચ-ભૂત Same as **પંચ-મહાભૂત**.

પંચ-મ, *adj.* Fifth. 2. *s. m.* The fifth note in the Hindū gamut.

પંચ-મહાભૂત, *s. n. pl.* [S. *fr.* + મહા + ભૂત.] The five elements according to Hindū philosophy, *viz.*, પૃથ્વી (earth), પાણી (water), તેજ (light), વાયુ (air), and આકાશ (space).

પંચ-મી, *s. f.* The fifth day of either fortnight of a Hindū month. 2. The fifth case; the Ablative Case (in Gram).

પંચ-મુખી, *adj.* [See પંચ + મુખ.] Having five months or openings.

પંચ-રંગી, *adj.* [+ રંગ.] Five-coloured; having a variety of colours; motley. *Cf.* **પચ-રંગી**.

પંચ-રસિ-યું, *adj.* [+ રસ.] Varied; diverse; of different kinds and fashions; heterogeneous.

પંચ-રાશિ, *s. f.* [S. *fr.* + રાશિ.] The Double Rule of Three; the rule of Five (in Arithmetic).

પંચ-વક્ત્ર, *adj.* [S. *fr.* + વક્ત્ર.] Having five mouths.

પંચાઙ્ગ, *s. n.* [S. *fr.* + અંગ.] An almanac; a calendar. (So called because it supplies information about five things, *viz.*, તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, યોગ, and કરણ.)

પંચાગ્નિ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + અગ્નિ.] The five sacred fires collectively (*viz.*, અન્વાહાર્યપચન, ગાર્હપત્ય, આહવનીય, સભ્ય, and આવસથ્ય), amidst which an ascetic performs his devotions.

પંચાણુ, *adj.* [+ નેવું.] Ninety-five; (95.)

પંચાત, *s. f.* [See પંચ five + S. आयतन abode. *Cf.* પંચાયતન.] An assembly of arbitrators; a jury. 2. An investigation, by a jury, of a matter in dispute. 3. A matter in dispute. 4. The judgment or decision of a jury. 5. A state of exigency, bewilderment, difficulty in general. 6. Causing to be publicly talked about. 7. Vain or needless discussing and objecting to a matter in question.

Id. See under પંચ Five. પેટની પંચાત Straits for food. તેમને પેટની પંચાત છે They have not enough to eat. પંચાતો લડવી To fight out lawsuits.

પંચાત-ખોર, *adj.* [+ P. *fr.* खुर्दन् to eat.] Quarrelsome; querulous; contentious.

પંચાત-નામું, *s.n.* [+ નામું.] The award or decision of an assembly of arbitrators; a written decision; the verdict of a jury.

પંચાતિ-યું, *adj.* That which should be decided or settled by a jury; that cannot be decided or settled by one man. 2. Intricate; complicated; difficult to decide.

પંચાતી, *s. m.* A member of a body of arbitrators. 2. *s. f.* Same as **પંચાત.**

Prov. પંચાતીનાં છોકરાં ભુખે મરે An arbitrator does not work for gain.

પંચામૃત, *s.n.* [S. *fr.* + અમૃત.] The five nectareous substances, *viz.*, milk, curds, clarified butter, honey, and sugar. 2. A dish of which the Deccanese are particularly fond.

પંચાયત, Same as **પંચાત.**

પંચાયતન, *s. n.* [S. *fr.* पञ्च five + आयतन an abode.] The five deities, *viz.*, ગણપતિ, દેવી, સૂર્ય, વિષ્ણુ, and શિવ, worshipped in one place.

પંચાલ, *s.m.* [S. =Name of a particular province in ancient India.] A rogue; a knave; a scamp. 2. *adj.* Roguish; knavish; wily; sly.

પંચાવન, *adj.* [See પંચ, પાંચ, five + S. पञ्चाशत् fifty. *Cf.* પચાસ.] Fifty-five; (55).

પંચાશી, *adj.* [+ એંસી.] Eighty-five; (85).

પંચિ-યું, *s. n.* [S. पञ्च, પાંચ, five.] A small dhotar or digogi, five hands long.

પંચી, *s. f.* [Hem. Des. पचचट = S. चाटु sweet, pleasing. Or Hem. Des. पच्चारइ = S. उपालभते he censures.] A joke. 2. Ridicule.

Id. પંચી ઉડાવવી To crack jokes at the expense of; to ridicule.

પંચી, *s.f.* [S. पञ्च, પાંચ, five.] One of the five jewels fixed in a woman's nose-ring.

પંચી-કરણ, *s.n.* [See પંચ five+S. कृ, કરવું, to do.] The reduction into union and order, of chaos or discordant elements of the material world.

પંચેન્દ્રિય, *s. f. pl.* [S. *fr.* + इन्द्रिय.] The five organs of sense.

પંજ-ભાગ, *s. m.* [+ ભાગ.] Corn of five different sorts given to the family-priest as a religious gift.

પંજર, *s. n.* [S.] A cage. 2. The fabric or skeleton. Same as **પાંજરૂં.**

પંજીરી,
પંચા-જીરી, } *s. f.* [See પંચ five + જીરૂં.]
A mixture of the kernel of coconut, parsley, poppy seeds, sugar, and ચારોળી, (eaten by women in child-bed), presented to the worshippers on the birth-day of Krisna.

પંજાબી, *adj.* [Hind. पञ्जाब *fr.* S. पञ्च five +अप्, आप:, water.] Relating to or pertaining to the Punjāb, a province in the North-West of India. 2. Muscular; tall and strong.

પંજો,
પંઝો, } *s. m.* [P. पञ्जः the palm with the five fingers *fr.* P. पञ्ज् = S. पञ्च five.] The five of a suit in cards; the five on a die in play; a cast or turn-up of five with dice. 2. The hand opened out. 3. The hand opened as a mark of favour. 4. A claw; a paw. 5. The iron hand of Muhammadans representing their five holy persons.

Id. પંજામાં લેવું To bring under one's influence. પંજામાં પડવું-આવવું To fall into the clutches of. 2. To be deceived. પંજો પડવો To be successful.

હે સંતો કામના રહિત, અતે સ્થિર મન થઈને;
આપણ પ્રીતે શું પંજે લીજે. —**ભોજાભગત.**

પઝેટ-વું, *v. t.* [See પંઝટી.] To bear; to endure; to put up with.

પઝેટી, *s. f.* [See પંઝે + વૃત્તિ state.] A farmer's tool; a harrow; a rake.

પટ, *s. m.* [S. पट cloth.] A chequered board or cloth (to play at chess,&c.) 2. A roll; a list; a catalogue; a table; a schedule. 3. A curtain; a partition. 4. A map; a plan. 5. Breadth (of a river.) 6. Cloth; a garment.

કટી કુશ પીતામ્બર બ્રાજેછ, રસના તે અતિ રાજે છ.

—**દયારામ.**

7. A suffix added to numerals to show "times," *e. g.,* દુ-પટ double ત્રિ-પટ treble.

Id. પટ ખેંચવો-તાણવો-ભરવો To set up a cutain or partition.

પટ, *s. m.* [See પડ.] A layer;a coating. 2. The effect of companionship.

Id. પટ બેસવો To possess an effect of the companionship of. પટ તાણવો-દેવો To put a coating on.

પટ, *adv.* [Imit.] At once; suddenly; immediately. 2. Positively; decidedly; certainly.

પેસી જાને ભૂમિ, પટ ખોટી તારી વાત છે. —**વલ્લભ.**

પટ-ક, *s. f.* [See પટક-વું.] Beating; throwing or dashing with force.

પટ-ક-વું, *v.t.* [Imit.] To dash; to knock down; to fling or cast away. 2. To allure; to cheat; to deceive. 3. To wheedle; to humbug.

પટ-કા-વ-વું, *v. t.* To seize smartly; to nab; to cluth; to catch. 2. To put on a garment in a stylish or buckish manner, with a cock or with an airy looseness.

પછે પટકાવજે પાંચે આંગળીએ,
એવા સાચા શિષ્યને અમે ક્યારે કળીએ. —**ધીરો.**

પટ-કા-વું, Pass. of **પટ-ક-વું.**

પટ-કૂળ, *s. n.* [*Cf.* S. दुकूल a fine garment. *Cf.* પટોળ.] A fine garment.

પટ-કો, *s. m.* [See પટ cloth + ક dim.] A cloth about a span in breadth worn round the waist or the head;a girdle;a sash.

પટંતર, *s. m.* [+ આંતરો.] A cloth-curtain.2. A curtain. 3. Intervention; being indirect; separateness.

પૂછી વાત પટંતરે, સાચું બોલ સુજાણ;
ઘર મોહ્યા કે રણ વિષે, વદ ને વિચારો વાણ.

—**સામળભટ.**

પટંતરો, *s. m.* A curtain. 2.Distinction; separateness.

પટ-પટ, *adj.* [Imit.] Quickly; being sharp in sound;occurring in rapid succession. 2. *s. f.* Babbling; prattling.

પટ-પટ-વું, *v.t.* To utter.2. To be eager to speak.

પટ-પટા-રો, *s.m.* [See પટ-પટ, પટ-પટિ-યું; + કાર.]Giving oneself airs by prating and unnecessary movements of the body.

પટ-પટા-વ-વું, *v. i.* To give oneself airs by unbecoming and unnecessary movements of the body.

પટ-પટિ-યું, *adj.*Prating; prattling; babbling; loquacious. 2. *s. n.* A toy or a doll. showing quick movement of its parts.

પટ-પીત, *s. n.* [+ પીત yellow.] A yellow garment.

તેણે દીઠા અચ્યુત આમ, પટ-પીત તનુ ઘનશ્યામ.

—**ગિરિધર.**

પટ-રાણી, *s. f.* [See પાટ + રાણી] The head-wife of a Rājа; the eldest queen. Same as **પટ્ટ-રાણી.**

પટલ, *s. m.* [S.=a cloud, a covering.] A crowd; a group;a collection.

પીત પરાગ પટલથી છવાયલ નીલ નલિન જયમ રાજે.

—**ગીત-ગોવિન્દ.**

2. Same as **પડળ**, web or nebula over the eye.

પટ-લ, Same as **પટે-લ.**

પટ-લા-ઈ, *s. f.* The position or duies of a **પટે-લ.**2.The commission ordues received by a **પટે-લ** 3. Arbitration between contending parties.

પટ-લા-ણી, *s. f.* [Fem. of પટે-લ.] The wife of a **પટે-લ.**

પટ-વો, *s. m.* [See પટ cloth + S. वाय weaver. *fr.* वे to weave.]A maker of fringe, tassels, network of silk, &c.

પટહ, *s.m. n.* [S.] A drum.

મૃદંગ તાલ પણવ ને વીણા, પટહ વેણુ સ્વર તાન છે.

—**ગિરિધર.**

પટા-ઊ, *adj.* [See પટા-વ-વું.] That which coaxes or flatters. 2. Misleading;deceptive.

પટા-ક-ડી, *s. f.* }
પટા-કો, *s. m.* } [See પટ-પટ.] A loud noise or crack.

પટાટા, *s. m. pl.* [Eng. *Potato.*] Potatoes. (The singular **પટાટો** is seldom used].

પટા-દાર, *adj.* [See પટો a stripe + દાર having.] Striped; having long and broad lines of different colours.

પટા-પટ, Intens. of **પટ-પટ**.

પટા-પટી, *s. f.* [See પટો + પટી redup.] Several stripes of different colours.

પટા-બાજ, *adj.* [See પટો a kind of double-edged sword + P. बाज़ playing *fr.* बाख़्तन् to play.]Skilled in wielding a double-edged sword.2. Skilful in evading,prevaricating, or equivocating. 3. Deceitful.

પટા-મણું, *adj.* [See પટા-વ-વું.] Coaxing; flattering. 2. Cheating.

પટારો, *s. m.* [See પેટી + અગાર a house.] A large box.

પટા-વત, *s. m.* [See પાટ + વત્, વાળું.]The heir apparent to the throne of a king.

પટા-વત, Same as **પટા-વાળું**.

પટા-વ-વું, *v.t.* [Confusion of પટ-પટ and પતા-વ-વું.] To flatter; to cajole. 2.To cheat; to deceive.

પટા-વાળો, *s.m.* [See પટો a stripe + S. वत्,वान् વાળું, suffix showing "possession".] A peon wearing the badge of his office.

પટિ-યાં, *s. n. pl.* [See પટી, પટ્ટી.] The clustered of hair combed into stripes and set in a charming fashion.

પટી, *s. f.* [See પટો a stripe.] A strip; a slip; a shred; a narrow and long piece.2. A chip; a band. 3. A fold; a plait.

પટુ, *adj.* [S.] Clever; skilful; well-versed. 2. Smart; sharp; apt; ready.

પટે-લ, *s. m.* [See પટ, પટો, a charter.] The hereditary headman of a village. 2. The headman of a class. 3. An epithet of respect addressed to men of cultivating classes.

Prov. પટેલની ચોકી પાદર સુધી Everything has its limits.

પટે-લી, *s. f.* The position or dignity of a **પટેલ**. 2. The commission or dues received by a **પટેલ**. *Cf.* **પટ-લા-ઈ**.

પટો, *s. m.* [See પટ.] A strip of cloth. 2. A belt; a girdle. 3. A strip; a streak;a broad line.

દાઢી મૂછ મુંડીને, પટા પાડિયા શસ્ત્રે કરીને શ્રીનાથ.

—**દયારામ.**

4. A deed of lease or tenure.5. A straight narrow double-edged sword. 6. A trick; a design; a contrivance. 7. Cunning; treachery.

Id. પટા ખેલવા–રમવા To fence;to practise fencing. પટા પાડવા To divide (braids of hair, folds of a garment) into stripes.પટો મેળવવો To get a charter.

પટો-પટ, Same as **પટ-પટ**, Quickly.

પ્રભુએ ચક્ર લઈ, તેના ઉપર નાખ્યું કે, મુખ તે ખાં-ચે મુખ પટોપટ પૂરી ઉપર પડી ગયાં. —**પ્રેમાનંદ.**

પટોલ, }
પટોળ, } *s. m.*[See પટોળું.] The name of a plant. 2.The fruits of this plant used as food.

પટોળું, *s.n.* [S. पटोल. See પટ cloth. *Cf.* પટ-કૂળ.]A kind of fine silk cloth worn by women.

પટ્ટ, *adv.* [Imit.]Instantly;immediately; quickly. Same as **પટ-પટ**, **પટા-પટ**.

પટ્ટણ, }
પટ્ટન, } *s. n.* [Dh. Des. पट्ट *fr.* S. पट्टम्, पत्तनम्.] A city.

પટ્ટુ, *s. m.* [See પટ.] A kind of woollen cloth; a blanket.

પટ્ટો, Same as **પટો**.

પટ્ઠો, Same as **પઠ્ઠો**.

પઠ-ણું, *s. f.* [See પૈઠ-વું.] An agreement; a stipulation. 2. A bargain; settling the price of a thing or commodity. 3. The price settled.

પઠ-ણું, }
પઠ-ન, } *s. n.* [S. *fr.* पठ् to recite.] Reading. 2. Studying.

પઠ-વું, *v.t.* [See પરઠ-વું.] To bargain; to make a contract for sale or purchase;to settle the price of an article for sale or

purchase; to settle the terms of a contract.

પઠાણ, *s. m.* [See પુઠ, પઠો.] A Pathān; a Muhammadan tribe, who have strong athletic frames and are brave soldiers.

પઠાણુ, *s.m.* [See પીઠ *fr.* S. पृष्ठ + **વહાણ** a ship.] The keel of a ship.

પઠે, Same as **પેઠે.**

પઠંગ, *s. f.* [See પીઠ *fr.* S. पृष्ठ + અંગ.] Support; patronage.

પઢુ, *s. f.* [See પાઠ + અંગ.] *s. m.* A custom; a practice.

પઠ્ઠો, *adj. m.* [Dh. Des. पत्तट्ठो *fr.* S. प्राप्तार्थ: one who has secured one's object, बहुशिक्षित: well-versed, expert; *fr.* प्राप्त gained + અર્થ object.] Muscular; robust; stalwart; sturdy.

પડ, *s. n.* [See પટ cloth.] A fold; a stratum; a layer. 2. A divison, a partition, a compartment; a cell. 3. The part of a play-ground, where the winners stand or play. 4. The upper part of a mill-stone. 5. A kind of snake with a variegated skin.

પડખું, *s. n.* [S. पार्श्व; or S. प्रति against + खात a pit *fr.* खन्.] A side. 2. A side-rib. 3. Neighbourhood; vicinity.

પડ-ઘમ, *s.f.* [S. प्रति against, in reply, + ઘમ-ઘમ.] A drum; especially an English military drum.

પડઘી, *s. f.* [S. प्रति + घात striking.] The base or stand of a vessel or pot.

પડઘી, *s. f.* [See પડ-ઘો.] A sound produced by stamping the feet on the ground.

પડ-ઘો, *s. m.* [S. प्रति-घोष *fr.* प्रति against, in reply, + घुष्, घोष् to proclaim. Or S. प्रति-घात *fr.* प्रति + घात striking *fr.* हन to strike.] An echo; a resonance.

Id. પડઘો પડવો-વાગવો To be heard (of an echo).

પડ-છંદ, *adj.* [See પ્ર-ચંડ.] Terrible. 2. Tall and stout.

પડ-છંદ, **પડ-છંદો**, *s. m.* [S. प्रति-ध्वनि an echo *fr.* + ध्वन् to sound or, see પ્રતિ + છંદ.] Same as **પડ-ઘો**, Echo.

મહા શબ્દ પડછંદા પડે, ડોલ્યા દશે દિક્‌પાળ રે.
—**ગિરિધર.**

2. Same as **પડ-છાયો.**

પડ-છાયો, *s. m.* **પડ-છાયા**, *s. f.* [S. प्रति-च्छाया *fr.* + છાયા.] A reflection; a shadow.

પડ-છો, *s. m.* [Hem. Des. पाडिसिद्धी = S. स्पर्धा competition, or S. तद्दृश: like, similar.] Comparision.

Id. પડછે મૂકવું To compare.

પડ-છો, *s. m.* [See પડ-છાયો, or પ્ર-ચંડ.] A man tall and erect.

પડ-ત, Same as **પડ-તર.**

પડ-તર, **પડ-તલ**, *adj.* [See પડ-વું.] Lying idle or unused. 2. Waste; uncultivated. 3. That which a thing has cost; (the) cost (price).

Id. પડતર જમીન Land lying uncultivated. પડતર કિંમત Cost price.

પડતલી, *s.f.* [See પડ + તળિ-યું.] A leather bag to keep tobacco in.

પડ-તાલ-વું, *v.t.* [S. प्रति against + તાળો.] To compare. 2. [+ तड्, ताड, to beat.] To shuttle. 3. To make away with. 4. To dash against.

પડ-તી, *s. f.* [See પડ-વું.] Decline (of power, glory, &c.); opposite of **ચડતી.**

પડ-તી કળા, **પડતી દશા**, *s. f.* [+ કળા, દશા.] Declining state; misfortune; adversity.

પડ-તી રાત, *s. f.* [. રાત, રાત્રી.] Declining night. 2. The latter half of the night.

પડતી રાતે પધારજો પ્રીતમ, કોઇ નથી બેઠું જાણવા હોજી; રાજ, આવો મારે ઘેર માણવા. —**દયારામ.**

પડ-તું, *adj.* Falling; sinking; decreasing; waning. (This word corresponds with the Eng. suffix *"ish"* as in ધોળાશ પડતું Whitish or rather white.).

Id. પડતું મેલવું-મૂકવું To overlook; to leave to itself; to let alone. 2. To fall upon a person or thing rather heavily; to jump down. પડતા દહાડા Time of adversity; reduced circumstances.

પડતો, Same as **પરતો, પ્રત્યય**, Power.

પડતો પૂરાનો પુરશે, સનમુખ રહવાને શ્યામ.
—**ભોજો ભગત.**

પડ•થાર, *s. m.* [S. प्रति against + स्तृ to cover.] A verandah; a portico.

પડદી, *s. f.* [See પડદો.] A light or thin partition. 2. A bundle (of hay, &c.).

પડદું, *s. n.* A bundle of hay, &c., tied in a piece of cloth.

પડદે-નશીન, **પડદે-પોશ,** *adj.* [See પડદો + P, नशीन sitting *fr.* निशीदन् = S. नि•विश् to sit; P. पुश् covering, wearing *fr.* पुशीदन् to cover, to wear.] Covered with a veil or curtain. 2. Shut up; secluded. 3. *adv.* Behind the curtain; with a veil on the face; secretly. 4. In a secluded state; in a state of seclusion.

પડદો, *s. m.* [P. पर्दह्.] A curtain; a screen; a veil; a valve; any intervening cloth or frame; a partition. 2. Privacy; retiredness. 3. Shame; shame-facedness. 4. Decorous secrecy; backwardness, or seclusion; the zenana; a harem. 5. A coating or fold. 6. A film over the eye, web, or nebula; a parting membrane, coat, &c., the tympanum. 7. The front piece of an *angarkhā*. 8. Mental reservation; a reserved or suppressed matter; concealment; guarded intercommunication.

Id. પડદામાં રાખવું To conceal. બોલવામાં પડદો રાખવો To be reserved in speech; to be reticent. મનમાં પડદો રાખવો To conceal one's intention; to be uncommunicative. પડદો પાડવો—નાખવો To put or throw a curtain over. 2. To conceal. 3. To stop work for a time. પડદો પડવો To be dropped (of a curtain on the stage.) 2. To be concealed. પડદો ઉઘડવો—ખુલવો To be removed (of a curtain.) 2. To be exposed or revealed. પડદો ઉઘાડો કરવો—ખોલવો—ફોડવો Lit. To remove a curtain from. 2. To show in its true colours. 3. To reveal the real state of things. પડદો કાઢી નાખવો To throw off restraint, modesty, or shame.

પડપું, *s. n.* A weak or lean person.

પડ•પૂછ, *s. f.* [S. प्रति against + પૂછવું.] Inquiry about or after; investigation. 2. Colloquy; conversation; talk.

પડ•બિડ•યું, **પડ•બિડિ•યું,** *s. n.* [See પડ + બીડ•વું.] An envelope; the cover of a letter.

પડ•ભિંતિ•યું, *s. n.* [S. प्रति against+भित्ति.] A small wall erected to support another; a retaining wall; a breast-wall; a buttress.

પડ•થાંભો, *s. m.* [+ થાંભો.] A wooden prop.

પડ•વું, *v. t.* [S. पत्.] To fall; to drop; to tumble; to descend, in general, owing to loss of support. 2. To cease; to stop; to lie; to be discontinued. 3. To chance or happen to be. 4. To set upon; to attack violently. 5. To take place or come on; to form; to arise; to appear (of light, heat, cold, darkness). 6. To abate or subside; to decline from vehemence to calmness (of wind); to become less (of a rate or price). 7. To lie indolent and idle. 8. To remain unemployed or unused. 9. To turn out; to prove to be; to seem in the end. 10. To die (by violence in a battle). 11. To engage in; to have a concern with. 12. To become necessary, obligatory, or expedient. 13. To happen; to occur; to come to pass. 14. To be beaten or defeated (in argument or play.) 15. To befall or happen unto (of trouble or distress.) 16. To become; to enter from one state into another. 17. To arise; to result; to proceed; to be produced. 18. To sink (into poverty or meanness.) 19. To become thick, faint, hoarse (of the voice.) 20. To drop from a higher place; to descend by the power of gravity alone. 21. To drop from an erect posture. 22. To disembowel; to pass out of an outlet; to flow out of a channel into a pond (the waters of a river.) 23. To be given up, over-thrown, ruined (of a town.) 24. To pass into a better or worse state. 25. To come into a new state of body or mind; to become. 26. To be put to shame; to abash; to blush.

Id. આવી પડવું To come unexpectedly. 2. To be obliged to. 3. To devolve upon. નામ પડવું To get a nick-name. રસ્તો પડવો

To be brought into use (of a way, a path.) 2. To be introduced (of a custom, or fashion.) જરૂર પડવી To become necessary. કામ કરજ પડવું To have business with; to have to deal with. ગળે પડવું To accuse falsely. નરમ પડવું To subside; to grow less; to abate. પગે પડવું To fall at the feet of; to submit oneself to. રસ્તે પડવું To be going on by the right path; to take the proper course or direction. પડી જવું To tumble down. મોઢમાંથી પડવું To be dropped out or uttered carelessly. પડું પડું થઈ રહેવું To be on the point of falling down; to be tottering; to threaten to fall.–ને માથે પડવું To be responsible for. 2. To be accused falsely. 3. To be subjected to a loss. આડું પડવું To cross the way of; to be an obstacle to; to obstruct. લડાઈમાં પડવું To die on the field of battle; to die in active service. ભાવ પડવો To be less (of a rate or price.) 2. To be decided upon and declared (of a rate or price). ભાવનો ભાવ પડી રહ્યો છે The same rate continues. હરકત પડવી To be in a difficulty. તમે શેઠ પડયા, ને હું ચાકર પડયો It is true that, you are my master, and that I am your servant. પડી રહેવું To be at ease. 2. To be idle. 3. To be useless. 4. To be not sold. 5. To remain lying (on the floor, &c). ધંધામાં પડવું To be employed in a trade or occupation. ધંધામાં–કામમાં પડવું To be busily engaged in. કૂવામાં–ખાડામાં પડવું To throw oneself into trouble or difficulty. ખાસડાં પડવાં To be blamed or scolded. ભાગે પડવું In proportion to a share; proportionate. ચોપડીના પાંચ રૂપીયા મને પડયા The book cost me five rupees. કાળાશ–રતાશ–ફીકાશ પડવી To have a shade of black, red, pale colour. કાળું પડવું To be changed to a black colour. ફીકું પડવું To become pale. 2. To become less. તસવીર–છબી પડવી To be drawn (of a picture) આગળ–બહાર પડવું To come forward. 2, To be prominent. પાછળ–પાછું પડવું To shrink from. પાછળ–પછવાડે–કેડે–પૂઠે પડવું To pursue. મેદાન–મેદાનમાં પડવું To come out for wrestling. માંદું પડવું To become ill. સમજ પડવી To understand. ખબર પડવી To be informed. 2. To know by personal experience. ખાતર પડવું To be plundered. હથ–તમાચો પડવો To get a slap; to be beaten. હાથ પડવો To be lowered (of a railway signal). ભારે પડવું To lie heavy. 2. To be felt too heavy or severe. 3. To be beyond one's means, resources, or power. ચાંદો–ગળું પડવું To be hoarse (of the voice). હલકું પડવું To become less; to become milder; to be less heavy; to become less severe. 2. To become less in price. 3. To be lowered in the eyes of the people. દાણામાં જીવ–જીવડાં પડયાં છે Insects are produced in that corn. અંધારું પડવું To be covered with darkness. 2. To be hidden. અંધારું પાડવું To throw darkness on. 2. To conceal. અજવાળું પડવું To be placed in light. 2. To be revealed or made known. અજવાળું પાડવું To throw light on. 2. To make generally known. પડયું ઊઠવું To rise after one's fall. ગળું પડવું To have a disease of the throat. અવાજ પડવો To be produced (of a sound) તાલ પડવી To find pleasure in. 2. To have baldness on the head. જુદું પડવું To be different from; to become separate. બંધ પડવું To stop; to cease. દૂર પડવું To be situated at a distance; to be distant. એણે પડતા બોલ ઝીલી લીધા He did it as soon as the words were uttered. એકલું પડવું To be alone; to be unassisted. ઉઘાડું પડવું To be brought into light; to be exposed. સામું પડવું To oppose. વિચારમાં પડવું To be deep in thought. રાત પડવી To set in, to be (of night). સ્વભાવ પડવો To be in the habit of. વચ્ચે–વચમાં પડવું To interfere વચમાં પડવું To intervene for the purpose of effecting a compromise. મારા કારભારમાં પડવાનું તારે કાંઈ કામ નથી You have no business to interfere with my affairs. તારી કોને (દરકાર) પડી છે ?=તારી કોઈને પડી નથી Nobody cares for you. પડયું પાથર્યું Confining oneself to one's house and depending upon one's family for maintenance.

Prov. પડયા ઉપર પાટું ને દાઝયાપર ડામ To apply salt to a wound. 2. પડી પટોળે ભાત ફાટે પણ ફીટે નહિ Crows are never the whiter

for washing. પડી ગયા, તો કહે, "દેવને નમસ્કાર કર્યા" To make a virtue of necessity: To convert an accident to a good account: It is useless to lament over calamities which cannot be avoided. પડેગી જબ ભુગેગી= પડશે તેવા દેવાશે Experience teaches fools. પડ્યો પોદળો ધૂળ લઈને ઉઠે A complaint whether true or false, is sure to leave some blemish behind. "પડ પડ," તો કહે "સદાવડા" An impending misfortune makes the man desperate.

N. B.—**પડ-વું**, as an auxiliary verb, used with the perfect participle of the principal verb, shows "completion, fulness, thoroughness"; while with the infinitive of the principal verb is shows "obligation, compulsion, unwillingness."

પડ-વૈયો,
પડ-વાયો, } *s.m.* [S. प्रति against, corresponding, imitating, + પાયો.] A wooden support for a leg of a cot. 2. A wooden support for the leg during dinner.

પડવો, *s. m.* [S. प्रतिपद्.] The first day of a lunar fortnight.

પડ-સુદી, *s. f.* [S. प्रति A likeness + शुद्धि cleanness, whiteness, *fr.* शुध् to be clean.] Fine white flour of wheat.

પડળ, *s. n.* [S. पटल a covering, a curtain.] The film over the eye; the web or nebula (of the eye).

Id. પડળ ખોલવાં Lit. To remove the film from the eye. Hence, 2. To observe carefully. પડળ ઉતરાવવાં-ખોલાવવાં-કઢાવવાં To get the film removed from the eye. *Fig.* To get matters more clearly explained.

પડા, *s. m. pl.* [See પડ.] Marks of the open hand made as omens of good luck.

આજ આનંદનો ઓઘ, કંકુ કેરા પડા પડ્યા રે.
—ગીરધરભાઈ.

પડાઈ, *s. f.* A paper-kite.

પડા-ઉ, *s. m.* [See પડાવ a camp.] A kind of boat carrying from five to twenty *Khāndis* of weight.

પડા-ઉ, *adj.* [See પડા-વ-વું. or પટ-ત, પડ-તર.] Obtained by force or unlawful means; usurped; misappropriated.

પડા-ક, *adv.* [Imit. *Cf.* ફડા-ક, તડા-ક + કાર a sound.] At once; suddenly; with a crackling sound.

મારું ભાગ્ય તો કાંઈ ન ચાલ્યું, મુને પડાક ઢોળી નાખી.
—પ્રેમાનંદ.

પડા-પડ,
પડા-પડી, } *s. f.* [See પડ-વું.] Falling frequently; falling of many things; crowding together. 2. Competition; rivalry.

Id. માલ આપવા લેવામાં પડાપડી ચાલતી હતી There was a hard competition in securing the articles=There was a hard bidding and counterbidding for the articles.

પડા-વ, *s.m.* [Hem. Des. पडाआ *fr.* पताका, પતાક, a flag.] An encampment; a halting place. 2. Encamping; halting.

Id. પડાવ નાખવો To encamp.

પડા-વ-વું, *v. t.* [Causal form of પડ-વું.] To obtain a thing either through cajolery or violence.

પડાળ, *s. f. n.* [Dh. Des. पडलं =S. पटलम् A partition, a screen. Also Hem. Des. पडवा S. पट-कुटी a cottage of cloth, a cloth. Or, S. प्रति against + आलय a house] The slope of a roof.

Id. આગલું પડાળ The front. પાછલું પડાળ The hinder slope of roof.

પડાળી, *s. f.* [Hem. Des. पडाली= S. पङ्क्ति a line. Or, See પડાળ.] One-sloped roof. 2. A shed.

પડિ-યું, *s.n.* [See પડ a layer.] Either of the stones of a grinding mill. 2. A kind of snake with a variegated skin.

પડિ-યો, Same as ફડિ-યો.

પડી, *s. f.* [See પુડી.] A small packet of a medicine; powders.

પડિ-યાળુ, Same as પડ-તર.

પડી-કમણું, *s. n.* [S. परि-क्रमण *fr.* + परि. around+क्रम् to walk.] Morning and evening prayers of the Jains.

પડીકું, *s. n.* [See પ-ડી, પુડી + કું dim.] A small package. 2. A powder of medicine.

પડી, *s. f.* [See પડો, પટહ.] A public notice by a beat of drum.

પડી-દાર, *s.m.* +P. દાર having.] A town-crier.

એવે પડી-દાર ત્યાં આવે, બોલ્યો રાયે જે કા'વ્યું.

—**પ્રેમાનંદ.**

પડો, *s. m.*[See પુડો.] A conical parcel or bundle. 2. A grocer's coffin.

પડો, *s. m.* [S. पटह.] A kind of drum; a tom-tom.

Id. પડો વગડાવવો To give a public notice by a beat of drum.

પડો-પાંદડી, *s. f.* [See પડો, પુડો + પાંદ-ડી.] A kind of fragrant plant or its leaves.

પડોશ, પડોસ, *s. f. n.* [S. प्रति-वेश-क *fr.* प्रति against + विश् to enter.] Neighbourhood; nearness; vicinity; vicinage. 2. Attachment of fondness for (a person).

પડોશ-ણ, પડોસ-ણ, *s.f.* [Fem. of પડોશી.] A female neighbour.

પડોશી, પડોસી, *adj.*Living in the neighbourhood; neighbouring. 2. *s. m. f.* A neighbour.

પઢ, *s. m.* [See પ્રધાન.] The leader or captain of a party at play.

પઢ-વું, *v. t.* [S. पठ् to repeat.] To read; to study; to learn.2.To speak; to utter.

પઢે-લું, *adj.* Learned.

Prov. પઢેલ પણ કઢેલ નહિ Learned but not experienced. પઢેલ, કઢેલ ને ફરેલ Learned, experienced, and inquiring.

પણ, *s. n.* [S. *fr.* पण् to promise.] A promise; an assurance; an engagement. 2. Credit; reputation.

Id. પણ લેવું To take a vow. પણ મૂકવું To break one's vow.

પણ, *conj.* [S. परम् *fr.* पर another.] But; yet; Nevertheless. 2. *adv.* Even; so much as; also; likewise.

પણ, [S. त्व.] A suffix attached to adjectives and nouns to form abstract nouns, corresponding in sense to English " hood ", " ship", "ness", "tion", "ment", &c., *e. g.*, બચપણ childhood.

પણ-ઘટ, *s. f.* [See પાણી + ઘાટ.]A place erected for drawing water from wells, tanks, &c.

પણછ, *s. f.* [Dh. Des. पड्चा *fr.* S. प्रत्यञ्चा *fr.* प्रति against + अञ्च् to go.]The string of a bow. 2. A chip of bamboo.

પણ-તર, *s. n.* [See પર-ણ-વું.]Wedding; marriage; nuptials. 2. The wife.

પણવ, *s.n.*[S. पटह् a drum.]A trumpet.

મૃદંગ તાલ પણવ ને વીણા, પટહ વેણુ સ્વર તાન છે.

—**ગિરિધર.**

પણિ-ય-ત, *adj.* [See પરણિ-યત, પણ-તર, *fr.* પરણ-વું to marry.] (The woman) Married,in relation to her husband, as distinguished from one living in concubinage.

પણિ-યારી, *s. f.*[See પાણી + S.कार doing.] A woman carrying water from a public wattring-place.

પણી, *s. f.* [See પિંડ.] A bundle of grass; vegetable, &c.

પણું, Same as પણ (A suffix.)

પણે, *adv.* [See પર the other.] There; at that place.

પણો, *s. m.* Sand or sandy soil.

પંડ, *s. m.* [S. पिण्ड the body.] The body. 2. Self; oneself.

Id. પંડ સુધીની પથારી Living a single unencumbered life.

Prov. પંડ સલામત, તો પથડિયાં બોહોતેરી.

પંડ, *adj.* [S. पाण्डु white; pale.Seeપડ્ડુ.] Jaundice.

પંડિ-ત, *s. m.* [S. *fr.* पण्डा wisdom.] A scholar; a learned man.

પંડિ-તા-ઈ, *s. f.* The quality of being a scholar; learning; wisdom.2. The dignity, position, or duty of a learned man.

પંડુ, *s. m.* [S, पाण्डु white, pale.] Anæmia;a disease in which the blood contains an insufficient number of red corpuscles.

પંડે, *adv.* [See પંડ, self.] Personally.

પંડોળું, *s. n.* [S. पटोल.] A snake-gourd.

પણ્ય-સ્ત્રી, પણ્યાઙ્ગના, *s. f.*[S. *fr.* पण्य saleable *fr.* पण् to sell +स्त्री अंगना a woman.] A harlet; a courtezan.

પત, Same as રકત-પિત્ત.

પત, Same as પિત્ત.

પત, s. f. [See પતીજ, પ્રતીતિ, પ્રત્યય.] Reputation. 2. Credit.

Id. પત ખોવી-જવી To lose respect. 2. To lose credit. પત રાખવી To preserve respect. 2. To preserve credit.

પત કર-વું, v. t. [+ કર-વું.]To respect; to regard; to mind. 2. To accept;to admit; to allow. 3. To undertake to do.

પતંગ, s. m. [S.] A moth 2. A paper-kite. 3. A bird. 4. The sun. 3. Sappan wood; *Cæsalpinia Sappan*.

પતંગિ-યું, s. n. } A butter-fly.
પતંગિયો, s. m.

પત-જડી, s. f. [See પત + ઝર-વું, ખર-વું. to drop. *Cf.* પાન-ખર.] The end of autumn and the beginning of winter.

પત-ન, s. n. [S. *fr.* पत् to fall.] Falling; alighting; descending.

થારે પાપ પતન, સંકટ સઘળાં સમરે.

—કૃષ્ણારામ.

Id. પતન પામવું-થવું To suffer a fall; to fall. પતન-કોણ-પતન-ખૂણો The angle of incidence.

પતર-ડી, Same as પત્તર.

પતરાજ, } s. f. [See પતીજ, પ્રત્યય.]
પતરાજી,
Boast; bragging; consequential strut; supercilious airs;empty show;vain conceit; vanity; inflation.

પતરાજ-ખોર, } adj. [P. *fr.* + खोर् enjoying *fr.* खुर्दन to eat.] Inflated; vain; consequential.
પતરાજી-ખોર,

પતરાંવળ, }
પતરાવળી, } s. f. [See પત્ર + આવલિ.] A plate made of leaves sewn together. 2. A dish containing food.
પતરાળ,
પતરાળી,

પતરાળું, Same as પતરાળ.

પતરી, s. f. [See પતરું.] A thin and small piece of metal.

Id. પતરીવાળો રૂપિયો A Rupee coin having a pit which is filled up with a thin and small piece of silver.

પતરું, s. n. [See પત્ર a leaf, paper.] A thin sheet or plate of metal. 2. Tin.

પત-વું, s. n. [See પત credit.] To be adjusted, settled, or determined. 2. To go away; to be got rid of.

પતળ-વું, v. i. [See પિત્ત bile + વાળું.] To be offended; to be displeased. 2. To break a promise.

પતળ-વું, v. i. [See પાતળું.] To melt; to soften.

પતાક, } s. f. [S. પતાકા.] An ensign; a flag.
પતાકા,

પતા-વ-વું, v. t. [Caus. of પત-વું.] To settle; to decide; to adjust; to determine. 2. To compromise (a claim). 3. To have done with.

પતાસું, s. n. [See પત્ર.] A sugar-cake; a kind of sugar-biscuit.

પતાળ, Same as પાતાળ.

પતિ, s. m. [S. *fr.* पा to protect.] A lord; a master;an owner. 2. The husband.

પતિ-ત, adj. [S. *fr.* पत् to fall.] Fallen. 2. Wicked; abandoned. 3. Fallen from one's caste; excommunicated.

પતિ-ત-પાવન, s. m. [S. *fr.* + પાવન.] A purifier of the wicked.2. God.

પતિ-પરાયણ, adj. f. [S. *fr.* + પરાયણ.] Devoted to one's own husband.

પતિ-યાર, Same as પત,પતીજ.

પતિરાં, s. n. pl. White kids.

પતિ-વ્રત, s. n. [See પતિ + વ્રત.] Chastity (of a woman). (*Cf.* S. पातिव्रत्य.)

પતિ-વ્રતા, s f. A chaste and dutiful wife; a devoted and virtuous wife.

પતિ-સેવા, s. f. [See પતિ + સેવા.] Devotion to one's own husband.

પતીજ, s. f. [See પ્રતીતિ, પ્રત્યય.] Satisfaction; conviction; assurance. 2. Confidence; faith; reliance; trust.

Id. પતીજ પડવી To be established (of one's reputation.)પતીજ રાખવી To keep up ones reputation. પતીજ ખોવી-ગુમાવવી To lose one's reputation.

પતુણું, Used in secret communication for **પોણું**, Three-fourths.

પતેલી, Same as **તપેલી**.

પતેલું, Same as **તપેલું**.

પત્તન, *s. n.* [S.] A city.

પત્તન પુનીત રળિયામણું, જળસ્થળ કમળ ત્યાં અત્ય;
ગુર્જ્જર ઘણું મધુ-વ્રત કરે; મકરંદ મોહિત મત્ત.

—**દયારામ.**

પત્તર, *s. f.* [S. पात्र-ता *fr.* પાત્ર.] Reputation; credit. (Used with **રગડવું.**)

Id. પત્તર રગડવી To cause one to lose one's reputation. પત્તર ફાડવી To harass; to annoy; to tire by overwork, &c.

પત્તર-વેલિયું, *s. n.* [See પત્ર + વેલ.] A preparation of gram-flour and slices of leaves of vegetables.

પત્તું, *s. n.* [Dh. Des. पत्तइं *fr.* S. पत्राणि leaves *fr.* પત્ર; or S. पात्राणि vessels *fr.* પાત્ર.] A leaf of a tree. 2. A card for play.

પત્તો, *s. m.* [See પદ place.] A trace; an indication; a vestige. 2. Tidings; an account; an intelligence. 3. A clue; a guide; a direction. 4. A person's address.

Id. પત્તો મળવો–લાગવો To get a trace of. 2. To get intelligance about. પત્તો લાગવો To be successful in finding out. પત્તો દેવો To give a clue to. 2. To give intelligence about.

પત્થર, Same as **પથ્થર.**

પત્ની, *s. f.* [S. Fem. of પતિ husband.] Wife.

પત્ર, *s. m. n.* [S. *fr.* पत् to fall.] A leaf. 2. A letter; a note; an epistle; a written paper or deed. 3. The leaf of a book. 4. Any thin sheet or plate of metal.

પત્રક, *s. n.* A leaf of a book; a sheet of writing; an epistle. 2. A paper containing accounts; a statement; a table. 3. A slip from a memorandum-book; a list; a roll.

પત્ર-પતિ, **પત્રા-ધિપતિ**, *s. m.* [+ પતિ, અધિપતિ.] The editor of a newspaper.

પત્રાજ, **પત્રાજી**, Same as **પતરાજ**, **પતરાજી.**

પત્રાવળ, **પત્રાવળી**, **પત્રાળ**, **પત્રાળી**, Same as **પતરાવળ. પતરાવળી, પતરાળ, પતરાળી.**

પત્રિકા, *s. f.* [See પત્ર.] A small letter; a note. 2. A horoscope.

પત્રી, *s. f.* A short but expressive letter.

પત્રી, *s. f.* [See જાવંત્રી.] Mace.

પત્રું, *s. n.* A thin tin sheet or plate of metal. 2. Tin. Same as **પતરું.**

પથ, *s. m.* [See पथिन् = Eng. *Path*, *fr.* S. पथ्, पद्, to go.] A way; a road; a path.

પથરાણ, *s. n.* [See પથરાવું, પાથરવું.] A scattered state.

પથરાવું, *v. i.* [Pass. of પાથરવું.] To be spread out to be extended. 2. To be dispersed; to be scattered.

પથરી, *s. f.* [See પથરો.]A small stone. 2. A whet-stone for razors; a hone. 2. The flint (of a musket.) 3. Stone in the bladder. 4. Grit; gravel. 5. A marble for play.

Id. પથરી કાઢવી To remove the stone in the bladder.

પથરો, *s. m.* [Hem. Des. पत्थरा=S. चरण घातः a stroke with the leg, a kick *fr.* S. प्रस्तर a stone.] A latge stone. 2. An impediment; an obstacle. A dull man. 4. A stupid, dull-headed man. 5. An unfeeling, hard-hearted person. 6. Nothing.

Id. વચ્ચે પથરો નાખવો To throw a difficulty in a person's way. પથરો આપવો Lit. To give a stone (to a person engaged in a quarrel to throw at his enemy.) Hence, 2. To incite a person to a quarrel. 3. To misrepresent matters and create a quarrel. એને શું પથરા આવડે છે ? Lit. Does he know stones ? Hence, 2. He knows nothing. એને શું પથરા આપે ? He is to be given nothing. એનું માથું તો પથરાનું છે Lit. His head is made of stone. Hence, 2. He is not tired of speaking=He keeps on talking without being tired. એ તો પથરો છે He is a stupid man=He is a blockhead.

Prov. પથરા એટલા દેવ કરવા To worship every image of God with a view to satisfy

and please all persons.

પથાર, Same as **પથારો**.

પથારી, *s. f.* [Dh. Des. पत्थारी =S. प्रस्तरः a bed; also Hem. Des. गुरुणुवणयं =S.शय्या a bed *fr.*S.प्र+स्तृ, स्तर्, to spread.See પાથરવું.] Anything spread. *e. g.*, a seat, a bed; bedding. 2. Halting; lodging temporarily.3. Death-bed.

Id. પથારી કરવી-નાખવી To make a settled residence of. પથારી સેવવી=પથારીએ પડવું To lie in a sick bed.

પથારો, *s.m.* [S. પ્રસ્તાર *fr.* प्र forth+ स्तृ to cover.]Expanse; the extent.

પથિક, *s. m.* [See પથ.] A traveller; a way-farer.

પથિરો, Same as **પથારો**, Expanse.

પાંચ પથિરાથી પરા થયા, એક બ્રહ્મ રહ્યા ભારી રે;
કર્મના પારાવા કાપી નાખ્યા, ભાઈ ઓળખ્યા અવિનાશી.
—ભોળોભગત.

પથ્થર, Same as **પથરો**, Stone.

Id. પથ્થરનો ભમરડો Dull; stupid.પથ્થર એટલા દેવ કરવા Lit. To turn every stone into a god; to regard every stone as a god.2. To make vows to propitiate any and every god. 3. To use all means within one's reach. 4. To do one's best. પથ્થર ખેંચવો To maintain one's family with a difficulty. પથ્થરની છાતી A hard heart. છાતીનો પથ્થર કરવો To make oneself ready and willing to bear any kind of difficulty or misfortune.

Prav. પથ્થર ઉપર પાણી To fruitlessly use all energy after an unworthy object.પથ્થર પર પાણી, અને સર્વે ધૂળધાણી Fruitless trouble. પથ્થર ઉપરની જડ, ઉખડી જતાં કેટલી વાર ? That which can be easily extirpated,crushed,or ruined.પથ્થર તળે હાથ આવે,તે કળે કળે નિકળે when a man is in difficulty,he must use patience to extricate himself. પથ્થર જોડે રતન પછાડવું To throw pearls before swine. પથ્થર સાથે પાનું પડવું To have to deal with a bad man. આવ પથરા, પગ ઉપર પડ To court troubles. પથ્થર કરતાં ઇંટ કુમળી Something is better than nothing. પથ્થરને બચકું ભરે, તો સામા દાંત ભાગે He that blows in the dust, fills his own eyes. પથ્થર પર પાણી ભીંજે, પણ ભેદે નહિ As is the water poured on an inverted pitcher, so is instruction to deaf ears.2.To work on an improper material is to waste one's energy.

પથ્થરિયો, *s.m.* A bowl made of stone.

પથ્ય, *s. n.* [See પથ.] Diet; regimen. 2. Dietetics. 3. *adj*. Dietary; dietetic. 4. Wholesome; healthy (of food).

પદ, *s.n.* [S. पद=L. *pes, pedis*, the foot, *fr.* S. पद् to go.]The foot.2. A foot-print;the mark of a foot.3.An office; a post;a rank; a station. 4. A syllable (in Grammar.) 5. A word. 6. An inflected word.7.A variety of metrical composition used in hymns and anthems.

પદે પદે હરિ કથા પાવન, વૈષ્ણવનો વિશ્રામ.
—ગિરિધર.

પદ અક્ષરના બંધથી, સહુ અઘ દુઃખ વામે.
—દયારામ.

8. A connected sentence. 9. A foot or a line of a verse or stanza. 10. A collection of certain articles given to Brāhmans 11. A fourth part of a circle; a quadrant. 12. A quantity; a term of a series; a factor; the root of an expression (Math.).

Id. પદ મળવું-પામવું To get a rank or position. પદ ખસી જવું To lose a rank or position; to be lowered; to be degraded. પદે પદે ગાવું To sing in a systematic way. રાજ-પદ, ગુરૂ-પદ The position, dignity or office of a king, preceptor; &c. સજાતીય પદ Quantities of the same kind. વિજાતીય પદ Quantities of different kinds (Math).

પદક, *s. n.* An ornament hanging on the breast like a medal.

સોના સાંકળી, પદક જડાવ —ગિરિધર.

પદ-ચ્છેદ, *s. m.* [See પદ a word + છેદ.] Resolving a sentence or a compound word into its elementary parts. 2. Parsing.

પદ-ચ્યુત, *adj*. [See પદ a place + S. च्युत fallen *fr.* च्यु to fall.] Fallen from office or rank; degraded; deposed; dethroned.

પદડી, *s. f.* A purse to keep tobacco in.

પદ-પંકજ, *s. n.* [See પદ the foot + પંકજ.] A lotus-like foot.

પદ-બંધ, *s. m. n.* [See પદ metre + બંધ, બાંધ-વું.] Versification; prosody.

પદ-ભ્રષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* + ભ્રષ્ટ.] Fallen from one's position; deposed.

પદમ, Same as **પદ્મ.**

પદમ-ણી, પદમ-ની, } Same as **પદ્મિ-ની.**

પદર, *s. m.* [S. पत्र a leaf, the skirt of a garment.] An end of a garment. 2. An ornamented border. 3. Protection; support; patronage. 4. *s. f.* Self; a personal concern.

Id. **પદરનું** One's own. પદરે પડવું To depend on for support.

પદર-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું, ખા-નું.] A bakery; a bakehouse.

પદ-રજ, *s. f.* [S. *fr.* પદ the foot + રજ, રેણુ dust.] The dust under the feet. 2. *adj.* Low; humble.

પદ-રેણુ, Same as **પદ-રજ.**

પદ-લાલિત્ય, *s. n.* [See પદ a word + લાલિત્ય.] Elegant and elaborate diction; the beauty resulting from rhyme, alliteration, or sonorous words, melodious arrangement of words; melody; harmony.

પદ-વિ-ગ્રહ, *s. m.* [See પદ + વિ-ગ્રહ *fr.* S. वि apart + ग्रह् to take.] Same as **પદ-ચ્છેદ.**

પદવી, *s. f.* [S. *fr.* પદ.] Rank; position; dignity; station; post; office.

Id. પદવી વધવી, પદવીએ ચઢવું To be promoted; to rise in rank. પદવી ઘટવી–ઉતરવી To be degraded.

પદ-સેવા, *s. f.* [+ સેવા.] Lit. Service at the feet (of a god, religious preceptor, &c.) 2. Humble and faithful service.

પદારથ, પદાર્થ, } *s. m.* [S. *fr.* પદ a word + અર્થ meaning.] An object; an end. 2. A category or predicament (in Logic.) 3. The literal meaning of a sentence.

Id. ચાર પદાર્થ The four highest objects of life, *viz*, ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ પદાર્થ-માત્ર All things; the whole creation.

પદાર્થ-વિજ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* + વિ-જ્ઞાન.] Natural Philosophy; the science of Physics.

પદા-વ-વું, *v.t.* [Caus. of પાદ-વું] To cause to break wind. 2. To cow; to browbeat; to bully; to frighten.

પદી, *s. f.* [See પદ a word, a song.] A group of words, metres, or songs, *e. g.*, અષ્ટ-પદી.

પદું, Same as **પદ** a position, *e.g.*, **મોટ-પદું.**

પદે-ડ-વું, *v.t.* [See પદા-વ-વું.] To drive fast.

પદો-ડ-વું, *v.t.* To soil; to dirty.

પદ્ધતિ, *s. f.* [S. *fr.* પદ the foot + हति striking *fr.* हन् to strike.] A method; a mode; a way; a manner; course or practice. 2. A work prescribing rites and ceremonies; a ritual; a manual; a formulary. 3. A line; a row; a range. 4. A style or fashion (in composition or writing.)

પદ્મ, *s. n.* [S.] A lotus. 2. One thousand millions; ten thousand lākhs; a hundred crores. 3. One of the nine treasures of Kubera (See under **નવ-નિધિ**). 4. A particular mode of sexual enjoyment.

પદ્મ-રાગ, *s. m.* [S. *fr.* + રાગ red colour.] A ruby.

પદ્મ-રેખા, *s. f.* [See પદ્મ + રેખા.] The figure of a lotus on the palm of the hand, held to be indicative of wealthiness.

પદ્મા, *s. f* [S. See પદ્મ, 2.3.] An epithet of Lakṣmī, the goddess of wealth.

પદ્માસન, *s. n.* [See પદ્મ + આસન.] A particular posture in religious practices.

પદ્મિ-ની, *s. f.* A woman of the first of the four classes into which the female sex is divided by writers on શૃંગાર (the sentiment of Love.) 2. A most beautiful woman.

પદ્ય, *s. n.* [See પદ a metre.] A metre. 2. A piece of metrical composition.

પદ્ય-ગ્રંથ, *s. m.* [S. *fr.* + ગ્રંથ.] A poetical composition.

પધરા-ઈ, પધરા-મણી, } *s. f.* [See પધાર-વું.] Presenting clothes and money to relations on their departure. 2. Departure. 3. Invitation to and entertainment of a great person.

પધરા-વ-વું, *v.t.* To see one off respectfully. 2. To invite respectfully. 3. To bring

about a purchase by persuading the buyer.

પધાર-વું, *v. i.* [S. પ forth + धृ, धार्, to hold. See ધાર-વું.] To go in peace and safety; to go; to depart; to leave; to proceed on a journey; to quit. 2. To come; to give the pleasure of one's company; to honour by one's presence at.

પન-ડો, *s. m.* [See પાન-ડું] A kind of ear-ring worn by women.

પન-ઘટ, Same as **પણ-ઘટ**.

પના-દાર, *adj.*[See પનો + P.દાર having.] Having breadth; broad (cloth, &c)

પનારો, *s.m.* [See પાણી + આરો.] The state of being carried dwon the stream; being doomed to live in the company of 2. Company; companionship.

પનિ-હાર, } **પનિ-હાર-ણ**, } *s.f.* [See પાણી + S. हृ to carry.) A woman carrying water.

પનાહ, *s.f.* [P. पनाह् refuge.] Careful protection; a refuge; a shield; a shelter; an asylum.

પનું, *s. n.* } **પનો**, *s.m.* } [S. पानीय a drink *fr.* पा to drink. See પાણી.] Water acidulated with boiled mangoes or tamarind, and mixed with molasses and other condiments.

પનો, *s. m.* [P. पेहनह्.]Breadth of cloth.

પનોતી, *s. f.* A particular configuration of planets,supposed to bring evils. 2 Evil destiny;ill fate; evil stars.

પનોતું, *adj.* Fortunate; lucky; auspicious; propitious.

રત્ન દીકરી ક્યાંથી છવે ? ત્રણ ભાઇની બેન પનોતી.

—પ્રેમાનંદ.

પંતિ-યાણું, *s.n.* [See પાંતી, or S.पञ्च પાંચ, + યાણું *fr.* S. वत, वान , having.] Partnership; fellowship.

પંતિ-યાળો, *s. m.* A partner.

પંથ, *s. m.* [See પથ.] A road; a way.

પાંચમે, મોરી સાહેલડી, પંથ પતંગ, કંથ દૂર.

—પંદર તિથિઓ.

2. Manner; fashion. 3. A religious order or persuasion.

Prov. એક પંથ બોર દો કાજ To kill two brids with one stone.

પંથ, Same as **પ્રથમ** First.

Id. પંથ વર A bridegroom who marries for the first time, dist. from બીજ વર who marries a second time.

પંથિ-ક, Sams as **પંથી**.

પંથી, *s.m.* A sectary; a sectarian; a disciple of a leader in religion. 2. A wayfarer; a traveller.

પંદર, *adj.* [S. पञ्च-दश *fr.* પાંચ + દશ.] Fifteen; (15.).

પન્નગ, *s. m.* [S. *fr.* પદ the foot + ન not + गम् to go.] A serpent.

વર પામી પન્નગ ત્રણે, તે યમુનાની તીર પધર્યા રે.

—પ્રેમાનંદ.

પન્નાળ, Same as **પર-નાળ**.

પન્નાળિ-કા, Same as **પરનાળિ-કા**.

પપનસ, } **પપાઈ**, } *s. m.* [A word from South America.] A pompelmoose.

પપેટી, *s. f.* [Zend. पतेती. *Cf.* S. पतित fallen.] The Pārsī New Year's Day.

પપૈયો, [Hem. Des. पप्पीहो = S. चातकः] Same as **ચાતક**.

પપૈયા, Same as **પપૈ**.

પપૈ, *s. n.* A kind of fruit.

પબ્લિક,*adj.* [Eng.] Public. 2. *s. f.* A prostitute; a courtesan.

પમાડ-વું, *v. t.* [Caus. of પામ-વું.] To cause to reach or get. 2. To give.

પં-પાળ-વું, *v. t.* [See પાળ-વું; redup.] To feel with the hand so as to soothe; to pass the hand over so as to give a pleasing sensation. 2. To grope.

પય, *s. n.* [S. पय.] Milk. 2. Water.

પયું, *s. n.* [See પાય, પગ, the foot.] The track over which the bullocks walk while drawing water from a well.

પયો-ધર, *s. m.* [S. *fr.* પય + ધર-વું.] A woman's breasts.2.A cloud.3.An ocean.

પયો-ધિ, } **પયો-નિધિ**, } *s. m.* [S. *fr.* પય water + નિ-ધિ a store *fr.* नि down+धा to hold.] An ocean; the sea.

પર, *adj.* [S.] Another; different; not

one's own; alien.

માટે થતું ધર્મી રાય, પ્રેમ માની પરનો —વલ્લભ.

N. B.–પર occurs as the first member of several compounds, where it means " Another man's; not one's own ", *e. g.*, પરગૃ-હ, પર-સ્ત્રી.

2. Distant.

સહદેવ સાગર મૂક્યા છે પર,
છે દ્રોપદીના બાળ કૃતાન્ત રાય. —પ્રેમાનંદ.

3. Great; high.

કપટીને માને વર, પર એ પ્રખ્યાત છે. —વલ્લભ.

4. *s. m.* God; Godhead.

પર, Same as ઉપર.

પર, *s. n.*[P.*fr.* परिदन् to fly *fr.* S. प्र forth + डी to fly.] A feather; wings.

Id. પર આવવાં To be able to fly. 2. To be able to rise or soar. પર મૂકવાં Lit. To put forth feathers; to acquire the power of flying or rising into the sky.2.To perform an exploit.

પરઈ, } **પરાઈ,** } *s. f.* [See પ્ર·હાર.] A piston; a pestle. 2. A crowbar.

પર·ઈ, *s. f.* Corruption of the Feminine of પરા·યું.

પરકમણ, *s. f.*]
પરકમણું, *s. n.* }
પર·કમા, *s. f.* } [S. परि·क्रम·ण *fr.* S.
પરક્રમા, *s. f.*]
परि =Gr. *peri* around + क्रम् to walk.] Circumambulation; walking round or about. 2. Same as પ્ર·દક્ષિણા.

પર-કાય-પ્ર·વેશ, *s. m.* [See પર another + કાયા + પ્રવેશ.] Entering of the soul of a man into another man's body.

પર·કીય, *adj.* [S. See પાર·કું.] Belonging to another person.

પર·કીયા, *s. f.* The wife or mistress of another man; a mistress.

પરખ, *s. f.* [See પારખ, પરીક્ષા.] A test an examination. 2. Recognition.

બાળા માળા ઉપર ચઢીને, પુષ્પ મોતી વધાવે;
નિર્ખી, હર્ખી, પરખ પરખી માન મોંઘેરૂં લાવે.
—પ્રેમાનંદ.

પરખણ·હારો, } **પરખ·નાર,** } *s. m.* [See પરીક્ષા, પરીક્ષ·ણ, + કાર doing.] One who can test; a connoisseur.

પરખ·વું, *v. t.* To test; to prove; to try; to examine; to inspect.

પરખાણ, *s. n.* A cross beam in a ship, to which a mast is fixed.

પરખા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of પરખ·વું.]To submit for testing or proving; to get tested or examined.2.To give;to pay (colloq).

Id. એ તો રાતી દમડી પણ પરખાવતો નથી He does not give or pay even a copper coin.

પરખા·વું, *v. i.* To be tested or proved.

પરખિ·યો, *s. m.* A tester.

પર-ગજુ, *adj.* [See પર another + ગરજ.] Benevolent; generous.

પરગણું, *s. n.* [P. परगन.] A district; a province; a canton; a *Pargani*.

પર-ગમ·ન, *s. n.* [See પર another+ગમન] Adultery; fornication.

પર-ગામ, *s. n.* [See પર not one's own + ગામ.] Another village. 2. A foreign country.

પર-ગામી, *adj.* A foreigner;an outsider.

પર-ગૃહ, } **પર-ઘર,** } *s. n.* [+ ગૃહ, ઘર.] Another man's house.

પર·ચુટ·ણ, } **પર·ચુરણ,** } *adj.* [S. प्रचूर्ण *fr.* प्र forth + ચુર્ણ, ચુ ટ·વું.] Sundry; miscellaneous; diverse; various. 2.Coins of a lower denomination; change.

પરચો, Same as પ્ર·તાપ, પરતો, Might, power (of a god).

પરચો, Same as પરિ·ચય,Familiarity.

પરજ, *s. m.* A basket-hilt (of a sword); the handle of a shield.2. A musical mode.

પરજંક, Same as પર્યંક.

પર-જાન,*s. f.*[See પર other+જાન marriage party.] A party for a friend's marriage.

જોજન એક પર·જાન વળાવી, મદન મેહેતો આવ્યા છ.
—હરિદાસ.

પર-જળ·વું, *v. i.* [S.प्रज्वल् to burn severely *fr.* प्र forth + ज्वल् to burn.] To burn brightly.

પરજાળ·વું, *v. t.* To flame; to ignite.

પરજિ-યો, *s. m.* Same as **પરજ** A musical mode. 2. A dirge; an elegy.

પરઠ-વું, *v. t.* [Dh. Des. परि-हट्ठिय *fr.* S. परि-घट्टितम् stirred up *fr.* परि around + घट्ट् to stir=to settle after much shaking,stirring. haggling over (of a contract); also पयट्टयं *fr.* S.प्रवृत्तम् rolling on,going on; also Hem. Des. पइट्ठा *fr.* S. પ્રતિષ્ઠા firmness.] To hold; to catch.

સતી કહે, " જતી, સુણો, પતિએ પરઠી આણી;
રતિ રતિ ચરણ ચાલે નહિ, જોગી મનમાં જાણી. "
—સામળભટ.

2. To go.

તરૂણી, તારે આશરે, પરઠું હું પર-દેશ.
—સામળભટ.

પરઠવું, *v. t.* Same as પેઠ-વું, To settle.

Prov. પરઠયું આપે, તેમાં શાનો પાડ? There is no obligation done when a man performs or fulfils his part of a contract.

પરઠો, *s. m.* An agreement; a decision.

નારદ કહે તમો ટાળી મૂક્યા, છે ગાલવને ઘેર યાગ;
દેવ માત્રે પરઠો પરઠી, કાઢયો તમારો ભાગ.
—પ્રેમાનંદ.

પરડ, *s. f.* [Eng.] Parade. 2. Concern; trouble; botheration.

Id. આ નાગી પરડ શી ?Why should I have this useless or unnecessary trouble.

પરડો, *s. m.* The pod of a bābul tree.

પરણ, *s. n.* [S. परि-णय See પરણ-વું] Marriage.

જનન, મરણ, ને પરણ Every man has to undergo birth,marriage,and death.—ભાષા.

પરણ, Same as **પર્ણ** A leaf.

હુત દ્રવ્ય આદે યજ્ઞ-સામગ્રી, અન્ય પરણ પુરોડાશ.
—ગિરિધર.

પરણ-વું, *v. t.* [S. परि-णय marriage *fr.* S. परि = Gr. *peri* around + S. नी to carry.] To marry; to wed.

Prov. પરણે, તેનાં ગીત ગાવાં Prosperity brings friends. પરણે પાનેતર નહિ, ને અધરણીએ ચીર It is lost labour to sow where there is no soil. પરણ્યો પીડાએ મરે, ને કુંવારો કોડે મરે Commend a wedded life; but keep thyself a bachelor. પરણ્યાને પાળે, ને જણ્યાને જીવાડે, તેમાં શાનો પાડ? There is no obligation done in a man's maintaining his wife and children. પરણ્યા પહેલી અધરણી = પરણ્યા પહેલાં કુંવારો You cry out before you are hurt: Catch the hare, before you sell his skin.

પરણા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of પરણ-વું.] To get married. 2. To give in marriage.

પરણિ-યત, *adj.* [See પરણ-વું.] Married: joined in lawful wedlock.

પરણેત,
પરણેતર, } *s. n.* Marriage.

સગરો પહેલા પરણેતનો, જાણે સઘળો મર્મ.
—સામળભટ.

2. *adj.* Married (Same as **પરણિયત**).

પર-તંત્ર, *adj.* [See પર another + તંત્ર doing, conduct.] Controlled by another; subject to another;dependent;subservient.

પરત-વું, *v. t.* [S. परि about + वृत् , वर्त् ,to turn.] To pound into a fine powder.

પરતી, *s. f.* A narrow strip or slip.

પરતો, *s. m.* [See પ્ર-તાપ.] Watchfulness; vigilance (of a god or of a supernatural power.) 2. A miracle; a prodigy. 3. Dignity; power; awe.

પર-ત્વે, *prep.* [S. पर-त्व greatness, power, *fr.* પર great.]By virtue of;through; owing to. (Generally used at the end of a compound, *e. g.*, કારણ પર-ત્વે Owing to a certain cause.).

પરથાર, A bed.

કદી ના મળે બહેની ભરથાર,કુમાર કાળો રાયનો રે લોલ;
તો તો પાડું હું પરથાર, કુમાર કાળો રાયનો રે લોલ.
—દીવાળીબાઈ.

પર-દાદો, *s. m.* [See S. પર great + દાદો.] The great-grand-father.2.A distant ancestor; a progenitor.

પર-દારા, *s. f.* [S. *fr.* પર another's+દારા.] The wife of another man.

પર-દુઃખ-ભંજન, *s. m.* [See પર another + દુઃખ + *fr.* ભાંગ-વું.] One who destroys or alleviates the sorrows of others; a philanthropist. 2. An epithet of God.

પર-દેશ, *s.m.*[S.+દેશ.]A foreign country.

પર-દેશી, *adj.* Foreign; not native. 2. *s. m. f.* A foreigner; a stranger. 3. A particular caste of Hindūs in Upper India.

પર-ધર્મ, *s. m.* [S. *fr.* + ધર્મ.] The religion of another man or foreigner; a religion not one's own.

પર-નાતી, *adj.* [+ નાત.] Belonging to a caste different from one's own.

પર-નાળ, *s. f.* [S.પ્રणालि-का a water-course *fr.* प्र forth + नल a reed. See નળ, નળી.] A water-pipe; a water conveyance.

પર-નાળિ-કા, પર-ણાળિ-કા, Same as **પર-નાળ**. 2. A family-custom; a family-tradition.

પર-નિન્દા, *s. f.* [S. See પર another + નિન્દા.] Speaking ill of another person; slander.

પરં-તુ, *conj.* [S.] But; yet; however.

પર-ન્દું, *s. m.* [P. परन्दह् *fr.* પર feather.] A bird.

પરપંચ, Same as **પ્રપંચ**.

પરપટી-પાટે, *adv.* [S. परि-पाठ complete enumeration *fr.* S. परि=Gr.*peri* around +S. पठ् to repeat.] Certainly; surely; assuredly.

પર-પુરૂષ, *s. m.* [See પર not one's own + પુરૂષ.] A man other than one's husband. 2. The husband of another woman.

પર-પેઠ, *s. f.* [See પર another + પેઠ.] A third copy of a Hundi (an order to pay money).

પર-પોટો, *s. m.* [S. प्र intensive + पोत a boat.] A bubble.

પરબ, *s. f.* [S.प्र-पा *fr.*S. प्र=L. *pro* forth +S. पा to drink.] A place on a public road to supply water to thirsty men.

પરબ, Same as **પરવ**, **પર્વ**.

પરબ-ડી, Same as **પરબ** *fr.* S. प्रपा.

પરબડી, *s. f.*[See પરબ, પરવ, પર્વ. Or see પરબ *fr.* प्रपा Or S. पारावत=પારેવો a pigeon.] A high stand, on which grain and water are placed for pigeons, squirrels, &c., on sacred days by persons after their bath.

પરબિ-યો, *s. m.* [See પરબ.] A man employed to supply water to thirsty people on a public road at a **પરબ**. 2. A watering place.

પર-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. See પર another's + બુદ્ધિ.] Another's counsel or judgment.

પર-બ્રહ્મ, *s. n.* [S. See પર great + બ્રહ્મ.] The Supreme Being; the Supreme Spirit.

પર-ભવ-વું, *v. t.* [S. परि-भव defeat *fr.* परि =Gr. *peri* around+भू भव्, to be.] To weary; to tire; to harass.

પર-ભાતિ-યું, *s. n.* [See પ્ર-ભાત.] A morning hymn.

પરભાર્યું, *adj.* [*fr.* પર another + ભાર burden.] At another's cost; not at one's own cost. 2. Unconcerned; indifferent. 3. *adv.* Without one's knowledge or information; in ignorance. 4. Without intervening; directly.

પર-ભોગી, *adj.* [See પર another + ભોગ-વું.] Enjoyed by persons other than the possessor (of a smell, &c.). 2. Enjoying other persons property. 3. Adulterous.

પર-મ, *adj.* [S. See પર + great + S. तम suffix of the Superlative Degree.] Best; most excellent; highest. 2. Chief; uttermost; exceeding; extreme.

પરમ, Same as **પરમ-દહાડે**.

પરમ-દહાડે, પરમ-દી, *adv.* [પરમ-દહાડો, પરમ-દી.] On the day before yesterday. 2. One the day after to-morrow.

પરમ-દહાડો, પરમ-દી, *s. m.* [See પર-મ + દહાડો, દી, દિવસ.] The day before yesterday. 2. The day after to-morrow.

પરમ-પ્રિય, *adj.*[S. *fr.* + પ્રિય.] Most beloved; dearest.

પરમહંસ, *s. m.* [S.]An ascetic who has subdued all his senses by abstract meditation.

પર-માટી, *s. f.* [See પર another + માટી flesh.] Meat.

પરમાણ, Same as **પ્રમાણ**, A standard.

Id. તેનું જીવતર પરમાણ છે ! Blessed in his life !

એ રીતે આનંદ વન આવ્યું, પૂર્યા પુન્યે પરમાણ.

—**ગિરિધર.**

પર-માણ-વું, *v.t.* [See પ્ર-માણ.] To accept or agree to as true.

પરમાણાં, *s. n. pl.* [See પરમાણ, પ્રમાણે]

A certificate; an authority.
ગરડગઢ ગયા, પોહોંચ્યાનાં પરમાણું કોણે મોકલ્યાં નહિ.
—મીરાં.

પરમાણું, *s. n.* [See પ્રમાણ.] Measure. 2. Size.

પરમાણુ, *s. m.* [S. See પરમ+અણુ.] An atom;the indivisible base of all compound bodies; an infinitesimally small particle.

પર-માણે, *prep*, According to; conformably with; agreeably to.2.Like unto;in a manner resembling. *Cf.* **પ્રમાણે**.

પરમાત્મા, *s. m.* [S. See પરમ+આત્મા.] The Supreme Being considered as the Soul of the universe. 2. The highest or most exalted soul in animated beings; God.

પરમાનંદ, *s. m.* [S. *fr.* + આનંદ.] Superlative or exceeding joy. 2. Supreme bliss. 3. God.

પરમાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* + અર્થ.] The highest and most excellent end of man. 2. Benevolence; philanthropy; charity.

પરમાર્થી, *adj*.Studious of Divine Truth; striving after conformity with the Deity. 2. True; honest. 3. Beneficent; philanthropic; charitable.

પરમિ-યો, *s. m.* [S. પ્રમેહ *fr.* S. प्र=L. *pro* forth + मिह to be wet.] Gonorrhœa; gleet.

પરમેશ, } **પરમેશ્વર**, } *s. m.* [S.See પરમ + ઈશ,ઈશ્વર.] The Supreme Being; God.

Id. પરમેશ્વરની ગાય A snail: See ગોકળ ગાય. પરમેશ્વર માથે રાખીને Swearing before God.પરમેશ્વરને ખોળે બેસવું To be secure and happy. પરમેશ્વર વહાલા હોય તો If you love God;if you want to please God.

Prov. પરમેશ્વરે ધાર્યું હશે, તે થશે God's will be done. પરમેશ્વર પાધરો, તો વેરી આંધળો When God will help, none can hinder.

પરમેશ્વરી, *s. f.* The greatest goddess.

પરમો, Same as **પરમિ-યો**.

પર-મોદ-વું *v.t.*[See પ્ર-મોદ.]To persuade.

પરં-પરા, *s. f.* [S. See પર another.] Regular succession. 2. *adv.* Successively. 3. From one generation to another; from generation to generation.

પરંપરાગત, *adj.* [S. *fr.* + S. आगत come *fr.* आ up to + गम् to go.] Come down from one generation to anther; traditional.

પર-રાજ્ય, *s. n.* [S. See + રાજ્ય] A foreign kingdom or government. 2. Foreign domination or rule.

પરલી, *s. f.* [S. पल्ली] A lizard.

પર-લોક, *s. m.* [S. See પર another + લોક a world.] The other world; the state after death; the region of bliss. 2. A comprehensive term for all the places of bliss and woe after death invented by the Hindū; imagination.

પરવ, Same as **પર્વ**.

પર-વડ-વું, *v. i.* [S. प्र=L. *pro* forth + S. वृत्=L. *verto* to turn.] To please;to suit the fancy; to meet with one's approval; to serve one's purpose. 2. To afford.

પર-વડ-તું. *adj.* Agreeable; acceptable; suitable.

પરવ-ણી, Same as **પર્વ-ણી**.

પર-વરતા-વ-વું, *v. t.* [S. प्र-वर्त् causal of प्र-वृत्. See પર-વડ-વું.]To set up; to set a-foot or a-going; to establish. 2. To found.

પરવરદિ-ગાર, *s. m.* [P. *fr.* पर्वर्दन to nourish +गार् doing *fr.* गारदन to do=S.कार doing *fr.* कृ to do.] Providence; the Almighty.

પર-વર-વું, *v.i.* [S. प्र-वृत् to set about *fr.* प्र forth + वृत् to be.] To go; to depart.

પરવરશી, *s. f.* [P. पर्वरिश *fr.* पर्वर्दन to nourish.]Maintenance;subsistence;sustenance. 2. Breeding;fostering;rearing;nourishing.

પર-વશ, *adj.* [S. See another + वश power.] Subject to another; dependent.

Id. પરવશ થવું-હોવું-પડવું To be dependent.

પર-વશા-તા,*s. f.* } **પર-વશા-પણું**,*s.n.* } [+તા, પણું.]Dependence on others.

પરવળ, *s.n.* [See પરોળું.] A gourd long and round.

પરવા, *s.f.*[P.*fr.* S. પરિ-હાર.] Care; heed; regard; value for; anxiety; concern; solicitude; thought.

Id. પરવા કરવી To worry oneself about.

પર॰વાડ, *s. f.* [S. परि=Gr. *peri* around + S. वाट a place. See વાડો.] The precincts of a village or town.

પરવાન॰ગી, *s. f.* [P. *fr.* પરવાનો] Permision worng font; leave. 2. Order.

Id. પરવાનગી માગવી To ask permission. પરવાનગી લેવી To get permission. પરવાનગી આપવી To give permission.

પરવાનો, *s. m.* [P.] An order; a pass; a license; a commission.

પર॰વાર, *s. f. m.* [See પરવાર॰વું. S. परि about + वृ to cover.] Leisure; freedom from business; disengagedness;respite.

Id. પરવાર આવવી To be at leisure; to be free from work.

પળ ન મળે પરવાર જ્યહાં લગી,અમતો પુરૂષ નવ લાવે રે.
—**દયારામ.**

પરવાર, Same as **પરિ॰વાર.**

પર॰વાર॰વું, *v. i.* [Hem. Des. परिवारिओ = S. परि॰त: made, done; also, परिवाडइ= S. घट॰यति; *fr.* S. પરિ॰હાર removal of an evil.] To be disengaged from work; to have leisure; to have finished (a work.)

Id. કામથી–કામમાંથી પરવારવું To finish one's work; to be at leisure. ભાઇ તો હવે પ॰રવાર્યો The fellow has lost his all. તેણે મિલકત ઘણી ખરી પરવારી છે He has spent nearly all his property. પરવારી લેવું–રહેવું To finish one's work. પરવારી ચુકવું–બેસવું To lose; to have lost all concern or interest in.

પર॰વાર॰તું, *adj.* Disengaged; unemployed.

પરવારી, *s. m.* [P. पर्वारि a shepherd See ભરવાડ.] An individual of a low caste.

પરવાળું *s.n.* [S. प्रवाल.] Coral.

પર॰વીંટો, *s. m.* [S. परि around + વીંટ॰વું.] A wooden instrument used in spinning.

પર॰શાળ,
પર॰સાળ, } *s. f.* [S. प्रति against + શાળા a house.]The front portion of a house on the ground. 2. A distinct and dependent erection attached to house.

પરશુ, *s. m.* [S.] An axe; a hatchet.

પરશુ–ધરશું કર્યો, પરશુ ધરીને જય. —**વલ્લભ.**

પરશુદ્ધી,
પરશુદ્ધી, } *s. f.* [S. परि around + शुद्धि purity.] Fine flour of wheat.

પરસ, *s.f.* [See પરસેવો.] Dew; frost; moisture.

પરસન, Same as **પ્રસન્ન.**

પરસ॰વું, *v. t.* [See સ્પર્શ.] To touch.

દરશનથી દુકરિત ટળે રે, પરસતાં પાવન થાય.
—**અખો.**

2. To serve faithfully and obediently.

પાસે છે પીયુ, અલ્યા, તેને નવ પરસિયો.
—**નરસિંહ મહેતો.**

3. To worship.

પર॰સાદ, Same as **પ્ર॰સાદ.**

પર॰સેવ,
પર॰સેવો, } *s. m.* [S. प्र॰स्वेद *fr.* S. प्र = L. *pro* forth + स्विद् to perspire.] Perspiration; sweat.

Id. પરસેવો વળવો To sweat; to perspire. પરસેવો ઉતારીને with the sweat of the brow.

પરસ્તી, *s. f.* [S. प्र॰शस्ति, પ્રશંસા praise.] Praise. 2. Flattery.

Id. પરસ્તી કરવી To flatter.

પર॰સ્ત્રી, Same as **પર॰દારા,** Another's wife.

પરસ્ત્રી પાર સદા ખુવાર,
કાંટોકા બિછાના, ચ્યાર જુતીકા માર.
Adultery is always ruinous and disgraceful
—**ભાષા.**

પરસ્પર, *adj.* [S. See પર another.] Mutually; reciprocally.

પર॰સ્મૈ॰પદ, *s. n.* [S.] The Active Voice (Gram.)

પર॰સ્વાધીન, *adj.* [S. *fr.* પર, S. + સ્વાધીન.] Subject to another; dependent.

પર॰હર॰વું, *v. t.* [See પરિ॰હાર.] To forsake;to abandon; to give up;to relinquish. 2. To remove; to avert.3. To hold.

હું કહે, તે કબુલ જ કરૂં, પલક એક તો નહિ પરહરૂં.
—**શામળભટ.**

પર॰હસ્ત॰ગત, *adj.* [See પર another + S. हस्त હાથ,+ गत gone *fr.* गम् to go.] Passed into the hands of another.

પરહેજ, *adj.* [P. *fr.* पर्हेख़्तन to abstain: See પરિ॰હાર.] Abstaning. 2. Having control over the passions; continent.3. Living under restraint or surveillance.

પરહેજ, પરહેઝ, } *s. f.* Abstinence; diet; regimen. 2. Control over the passions; continence. 3. Restraint; surveillance.

પરહેજ-આર, *adj.* [P. આર=S. આર doing.] Abstinent; continent. 2. Observant of vows. 3. Pious; devout.

પરાં, *adv.* [See પર distant.] Being at a distance; removed.

પરાંત, *adj.* [See ઉપરાન્ત.] Remaining; being the diffrence.

પરાંત-વું, *v. i.* [S. परा-वृत्त returned, retired, *fr.* परा opposite + S. वृत् = L. *verto* to turn.] To be disengaged from work; to have leisure.

પરા, Same as **પરાં** At a distance.

વરી હરિ કરી પરા, ધરી હૃદય સાર રે. —**પ્રેમાનંદ.**

પરા, Sk. Prefix meaning "away, back, in an inverted order, towards."

પરા, *s. f.* [S. See પર, great.] Speech in the first of its four stages. 2. The highest or best state.

પરા, પરાઈ, } *s. f.* [See પરઈ, પ્ર-હાર.]A piston; a pestle. 3. A crowbar.

પરા-કાષ્ઠા, *s. f.* [S. *fr.* पर, परा, distant + काष्ठा a direction, an extremity.] Excessiveness; superlativeness; the greatest possible degree; the uttermost height or extremity.

પરા-ક્રમ, *s. n.* [S. *fr.* परा towards, opposite, + क्रम् to walk.] Prowess; valour; puissance. 2. Exploit; achievement; heroism.

પરા-ક્રમી, *adj.* Powerful; mighty; puissant; eminent for feats of strength or valour; valiant.

પરાગ, *s. m.* [S.] The pollen or farina of a flower.

પરાઙ્ગના, *adj.* [S. *fr.* પર another + અંગના.] Same as **પર-સ્ત્રી.**

પરાઙ્-મુખ, *adj.* [S. *fr.* पराक् turned away from + મુખ face.] With the face turned away from. 2. Averse to; not favourably inclined towards; not favourably disposed.

પરાછિત, Same as **પ્રાયશ્ચિત.**

પરાજ, પરાત, } *s. f.* A circular dish with rising edges.

પરા-જય, *s. m.* [S. *fr.* परा opposite + जि to conquer.] Defeat; overthrow; discomfiture.

પરાજું, *s. m.* A measure of land equal to 30 vighas or 24 acres.

પરાણી, *s. f.* [See પ્રહાર+અણી.] A goad.

પરાટ, *s. f.* A rope of hair, with which a saddle is fastened on the back of an ass.

પરાણે, *adv.* [See પરાણો a good.] Against one's will; forcibly; by constraint; at the point of the bayonet.

Prov. પરાણે પ્રીત ન થાય you may lead a horse to the water, but you cannot make him drink.

પરાણો, *s. m.* [See પરાણી] A goad.

પરાણો, *s. m.* [Dh. Des. पई *fr.* S. प्रत्यर्थी a beggar *fr.* प्रति towards + अर्थिन् a beggar *fr.* अर्थ् to beg. Or S. प्रघूर्ण *fr.* प्र forth + घूर्ण् to wander.] A guest.

પરાત્પર, *adj.* [S. *fr.* परात् than the great + પર great.] Most high; the greatest of the great. Supreme (used of the Deity).

પરાધીન, *adj.* [S. *fr.* પર another+अधीन.] Subject to another; dependent.

પરાધીન-તા, *s. f.* **પરાધીન-પણું,** *s. n.* } Dependence; the state of being subject to another.

Prov. પરાધીનતા સ્વપ્ને સુખ નહિ Dependence is a poor trade to follow.

પરાન્ન, *s. n.* [S. *fr.*+અન્ન.] Food obtained or purchased at another's expense; dining at another's expense.

પરા-પૂર્વ, પરા-પૂર્વ-થી, } *adv.* [See પરા back + પૂર્વ old.] From old times.

પરા-ભવ, *s. m.* [S. *fr.* परा opposite + भू to be.] Defeat; overthrow; discomfiture.

પરાય, Same as **પરાઈ**, A crowbar.

પરાયણ, *adj.* [S. See પર great + S. अयन an abode.] Adhering; attached to; devoted to. (At the end of a compound.)

પરાયું, *adj.* [Dh. Des. परि-हार्य = S. क्षीणम् left abandoned, *fr.* परि around + हा to go,

Or S. परकीय belonging to another *fr.* पर another.] Pertaining to another; another's; not one's own.

Prov. રામ નામ જપના, પરાયા માલ અપના To be a hypocrite in matters of religion.

પરાર, *adv.* [S. परारि.] The year before last. 2. The year after next.

પરાર્ધ, *s. m.* [S. *fr.* પર another + અર્ધ half.] A number of years equal to a half of Brahmā's life. 2. *adj.* One hundred thousand billions.

પરાલ, *s. f.* [S. पलाल.] Rice-straw.

પરા·વર્ત·ન, *s. n.* [S. *fr.* परा opposite+वृत् to turn.] Turning back or from. 2. Reflection.

Id. પરાવર્તન પામવું To be reflected (of the rays of light.).

પરા·વૃત્ત, *adj.* Turned back. 2. Reflected. 3. Retired. 4. Disgusted.

પરાશ, *s. f.* Water floating on the surface of whey.

પરાળ, Same as **પરાલ.**

પરિ, *adj.* [S.=Gr. *peri.*] A prefix in Sanskrit showing "ubiquity, all around, on every side."

પરિ-ક્રમણ, *s. n.* [S. *fr.* પરિ +ક્રમણ.] Going round; circumambulation.

પરિ·ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* + ग्रह् to take.] Acceptance; taking. 2. Assent; consent. 3. Dependants; a retinue; the members of one's family.

પરિ·ઘ, *s. m.* [S. *fr.* + घ going *fr.* हन to go.] The circumference of a circle. 2. An enclosure.

પરિ·ચય, *s. m.* [S. *fr.* + चि to collect.] Acquaintance; intimacy; familiar intercourse; being conversant with.

પરિ·ચિ·ત, *adj.* Familiar; acquainted with; intimate with.

પરિ·ચ્છિન્ન, *adj.* [S. *fr.* + छिद् to cut.] Distinguished; defined.

પરિ·ચ્છેદ, *s.m.* That which distinguishes; a mark. 2. A division; a segment.

પરિ·જન, *s. n.* [S. *fr.* પરિ around + જન a man.] A servant. 2. A retinue.

પરિ·ણામ, *s. m. n.* [S. *fr.* + नम् to bow.] Result; fruit; product; end; sequel; consequence.

Id. પરિણામ લાવવું-આણવું To get the result. 2. To bring to an end. લખ્યા વિના પરિણામ નથી There is no way out of it except writing=(I) must write.

પરિ·ણય, *s. m.* [S. See પરણ·વું.] Marriage;

પરિ·તાપ, *s. m.* [S. *fr.* + તાપ.] Great heat. 2. Pain; sorrow; anguish. 3. Anxiety; uneasiness.

પરિ·તોષ, *s. m.* [S. *fr.* + तुष् to satisfy.] Satisfaction; gratification; delight.

પરિ·ત્યાગ, *s. m.* [S. *fr.* + ત્યાગ.] Quitting; giving up utterly; abandonment.

પરિ·ધાન, *s. n.* [S. *fr.* + धा to put.] Wearing; putting on. 2. Garments.

પરિ·ધિ, *s. m. f.* The circumference of a circle. 2. An enclosure. 3. A halo. 4. An epicycle.

પરિ·પક્વ, *adj.* [S. *fr.* + પક્વ.] Perfectly ripe; mature; ready to produce the effect.

પરિ·પાક, *s. m.* [S. *fr.* પાક.] Perfect maturity; ripening. 2. The consequence of an action.

પરિ·પૂર્ણ, *adj.* [S. *fr.*+પૂર્ણ.] Quite filled; entire; completed; perfected.

પરિ·ભાવ, } **પરી·ભાવ,** } *s. m.* [S. *fr.*+भू to be.] Insult; disrespect; humiliation. 2. Same as પરા·ભ·વ.

પરિભ્રમ, Same as **પર-બ્રહ્મ.**

પરિ·ભાષા, *s. f.* [S. *fr.* परि around+ભાષા.] A conventional term in a science; a technical term. 2. A list of definitions; a table of abbreviations. 3. An introductory chapter; preliminary observations; prolegomena. 4. A rule of interpretation. 5. A maxim given as an interpretation of the rules of Pānini the Grammarian.

પરિ·ભ્રમણ, *s. n.* } **પરિ·ભ્રમણા,** *s. f.* } [S. परि·भ्रमण *fr.* પરિ+ ભ્રમણ.] Wandering about.

પરિમળ, *s. m.* [S. परिमल.] An exquisite fragrance.

પરિ•મા•ણ, *s. n.* [See પરિ + S. मा to measure.] Measure; magnitude; quantity. 2.The rule or standard by which a thing is determined, adjusted, or proportioned. 3. Notation and numeration (Mathem.) 4. Measurement; ascertainment by measuring. 5. Geometrical dimension.

પરિ•મિ•ત, *adj.* Measured; limited; encircled; confined.

પરિ•મિ•તિ, *s.f.* Measure; quantity; limitation. 2. Measure round; girth.

પરિયંક, Same as **પર્યંક**, A bed.

પછી રતિ•રસ પોઢયાં પરયંક, વિનય વિવેકશું રે.
—**દયારામ.**

પરિયટ, } *s. m.* [Mar. परिट *fr.* S. परि
પરિયેટ, }
around + अट् to wander.] A washerman who goes about from house to house;collecting people's clothes for washing.

પાગરણ પરિયટ પેર, આપટી ઝીંકે જ્યારે;
અંગદે સમર્યા રામ, તનથી દૂર્યો ત્યારે.
—**સામળભટ.**

પરિયા, *s. m. pl.* [See પેત] Forefathers; ancestors.

Id. પરિયાંનાં પરિયાં ઉકેલવાં To talk slander about one's ancestors. 2. To talk slander. પરિયાંનું પાણી ખોવું To injure the reputation of one's ancestors.

પરિયાણ, Same as **પ્રયાણ**.

રાજાએ કર આયુધ ધર્યાં, પ્રેમદા પુંઠ પરિયાણ જ કર્યાં.
—**સામળભટ.**

પરિ•રંભ•ણ, *s. n.* [S. *fr.* પરિ + S. रम्भ्, to begin.] An embrace.

પરિરંભણ કરતા પાળે, મૂખે સ્તુતિ કરતા દીનવાળે.
—**ગિરિધર.**

પરિ•વર્ત•ન, *s. n.* [S. *fr.* परि round + वृत् = L. *verto* to turn.] Turning round. 2. Revolution.

પરિ•વાદ, *s. m.* [S. *fr.* + वद् to speak.] Reproach. 2. Censure; scandal.

પરિ•વાર, *s. m.* [See પરિ +S. वृ to cover.] Dependants. 2. Train;retinue.3. Progeny; children; family; attendants.

પરિ•વેષ્ટ•ન, *s. n.* [S. *fr.*+ વેષ્ટ•ન.] A wrapper; a cover.

પરિ•શિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* + शिष् to remain.] Left behind; remaining. 2. *s. n.* A supplement; an appendix.

પરિ•શુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + શુદ્ધિ.] Complete purification.

પરિ•શેષ, *s. m.*[S.]Remainder; residue.

પરિ•શ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* + શ્રમ.] Labour; trouble;pains;exertion.2.Distress; fatigue.

પરિ•સંખ્યા, *s. f.*[S.*fr.* + સંખ્યા.]Computation. 2. Sum; total. 3. A particular figure of speech.

પરિ•હાર, *s. m.* [S, *fr.* + हृ, हर्, to take away.] Removing; averting; remedying; clearing away; avoiding.

શ્રીના પરિહાર અર્થે છ, કૃપા પંચમી તજવી સામર્થે છ.
—**પ્રેમાનંદ.**

Id. પરિ•હાર કરવો To remove; to avoid; to remedy.

પરિ•હાસ, *s. m.* [S. *fr.* + हस् to laugh. See **હસ•વું**.] Joking;jest;mirth;merriment. 2. Redicule.

પરી, *s. f.* [P. *fr.* S. अप्सरस्] A fairy.2. A fabulous winged monster with a human face,the body of a horse, made by Mussalmans during the Muharram. 3. A very beautiful woman.

પરીક્ષ•ક, *s. m. f.* [See પરીક્ષા.] An examiner. 2. He or she who investigates accurately;a connoisseur;a critic;a judge.3. An assayer. 4. An experimenter; a tester. *Cf.* **પરિખ.**

પરીક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* પરિ around + ईक्ष् to see.] Examination; investigation; trial;experiment; putting to the test or proof. 2. Knowledge, skill, or ability, as acquired from practice.3. Experimental knowledge; experience.

Id. પરીક્ષા કરવી To examine. પરીક્ષા આપવી To submit to an examination;to appear at an examination. પરીક્ષા લેવી To examine by questions and answers; to examine (a person). પરીક્ષા જોવી To test; to put to the test. પરીક્ષા પસાર કરવી To be successful at an examination; to pass an examination. પરીક્ષામાં નાપાસ થવું To fail to pass an examination.

પરીક્ષા-પત્ર, *s. m. n.* [+ પત્ર.] A question paper set at an examination.

પરીખ, *s.m.*Same as **પરીક્ષ-ક**. 2. A term of respect applied to brokers, &c.

પરિ-ધરો, *s. m.* [See પરિ-ગ્રહ.] Property; estate.

પરીસો, *s. m.*[See પરિ +સહે-વું or પરિ-શ્રમ.] Pain; distress; adversity.

પરૂં, *adj.* [See S. પર another, distant.] Distant; remote; removed.

તેણે લોભાણો નાવલિયો,મુજ પાસેથી પરો ન થાય રે.
—**નરભેરામ.**

સમર ને શ્રીહરિ, મેલ મમતાપરી,જોને વિચારી,મૂલ તારૂં.
—**નરસિંહ મહેતા.**

આરાઠી આવું છું વસ્ત્ર, વાએ જે પરૂં કર્યું.
—**વલ્લભ.**

પરૂં જોઇને ઓખા કહે છે, " જાદવ કુળ તો પવિત્ર
વિચારીને બોલો નાથજી, જાણું પિતામહનાં ચરિત્ર. "
—**પ્રેમાનંદ.**

પરૂં, *s. n.* [See પુર.] A suburb.

પરૂ, *s. n.* [S. पूय् to drink.]Puss;matter.

પરૂપ-વું, *v. t.* [S. उप near + रूप् to see: See રૂપ.] To speak; to tell.

પરૂષ, *adj.*[S.] Harsh; cruel; rough.

પરેજ, **પરેજી**, } Same as **પરહેજ**.

પરેસાન, *adj.* [P. परेशान् confused *fr.* परिशादिन् to be confused=S.परि-षीद् *fr.* परि about + सद् to sit.] Unchaste (of a woman.)2. Shameless; bare-faced. 3. Mischievous; turbulent. 4. Cunning; sharp; clever.

પરેસ્તાન, *s. n.* [See પરી a fairy + સ્થાન.] Heaven.

પરોક્ષ, *adj.*[S. *fr.* S. પર, distant S.=अक्षि =આંખ the eye,or an organ of sense.]Unseen; invisible; absent. 2. *adv.* Behind the back; in the absence;secretely.

પરોગ, *s. m.* The end; the conclusion.

પરોડ, **પરોઢ**, } *s. m. n.* [S.प्र-भात *fr.* प्र forth + भा to shine.] Dawn; daybreak.

પરોડિ-યું, **પરોઢિ-યું**, } *s. n.* Same as **પરોડ, પરોઢ**.

પરોડિ-યે, **પરોઢિ-યે**, } *adv.*Early in the morning.

પરોણી, *s. f.* [See પરોવ-વું.] A piece of thread put through the eye of a needle.

પરોણી, *s. f.* [See પરાણી, પરાણો.]A goad.

પરોણી, *s. f.* [See પ-રોણો,] A female guest.

પરોણો, Same as **પરાણો**. 2. A guest.

Id. પરોણા-પાર્ઈ Guests and their minor attendants.

Prov-પરોણાથી કાંઈ ભીડ ભાગે? Guests serve only to increase the host's difficulties.

પરોણાગત, **પરોણા-ચાકરી**, } *s. f.* [+ આગતા સ્વાગતા, ચાકરી,]Hospitality;entertraining strangers

પરોણાચાર, *s. m.* [+ આચાર.] Same as **પરોણાગત**.

પરોપકાર, *s. m.* [S. *fr.* S. પર, another + ઉપકાર.]Benefaction.2.General graciousness; benevolence;philanthropy; munificence.

પરોપકારી, *adj.* Beneficent. 2. Benevolent; philonthropic.

પરો-વ-વું, *v. t.* [Hem. Des. पाहहअं = S. मालीकृतम् made into a garland,*fr.* S.प्र forth + रूढ grown *fr.* रुह् to grow; or S. परि वे to weave.] To thread a needle. 2. To string glass beads, &c. 3. To connect.

Id. દોરો પરોવવો To thread a needle. કામમાં જીવ પરોવવો To devote one's attention to one's work.

પર્ચ, *s. m.* [Eng. *Perch.*] A measure of length;sixteen feet and a half long; a perch.

પરો-વા-યું, Same as **પાક-કું**.

પર્જન્ય, *s. m.* [S.] Rain. 2. Thunder-clouds.

પર્ણ, *s. n.* [S.] A leaf. 2. A paper; a letter.

ગર્જ હોય, પર્ણ લખો, પત્રી વાંચી. —**દયારામ.**

Id. પર્ણશય્યા A couch of leaves. પર્ણશાળા A house thatched with leaves of trees. 2. A hermitage.

પર્ણ-કુટી, *s. f.* [S. *fr.* + S. कुटी a hut.] A hut made of leaves of trees.

પર્મ, Used in poetry for **પરમ**.

પર્યંક, *s. m.* [S.] A bedstead; a couch; a cot.

પર્યટ-ન, *s.n.* [S. *fr.* પરિ + અટ-ન્.] Wandering about; peregrination; roaming.

પર્યંત, *prep.* [S. *fr.* + અંત.] Until; till; unto. 2. Up to; as far as.

પર્યવસાન, *s.m.* [S. *fr.* + અવસાન.] The end; a termination.

પર્યવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* + અવસ્થા.] Opposition.

પર્યાણ, Classical form of **પલાણ**.

પર્યાપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + आप् to obtain.] Fullness. 2. Satisfaction; content. 3. End; limit; conclusion.

પર્યાય, *s. m.* [S. *fr.* + इ or अय् to go.] Manner; way; style; fashion. 2. A synonymous word. 3. A scheme; a contrivance. 4. An alternative.

પર્યુષણ, Same as **પજુસણ**.

પર્વ, *s. n.* [S. पर्व a juncture, a joint.] A common term for particular periods of the year. 2. A name given to certain days in a lunar month; a religious holiday; a festival. 3. The moment of the sun's entering a new sign. 4. A chapter. *Cf.* પરબ.

પર્વ-ણી, *s. f.* [S. पर्वणि at a juncture, S. Loc. of पर्वन् a juncture.] Same as પર્વ. 1, 2, 3, &c. 2. The day of full-moon. 3. The day of new moon; *Cf.* પરબ.

પર્વત, *s. m.* [S.] A mountain.

પલ, *s. f.* [S.] A moment; a minute; a second. 2. A very short time.

પલ, *s. n.* [S.] Flesh.

જઠરાગ્નિ બાળે અઢાર માસ, ન દહે કયમ પલ ચર્મ.

—દયારામ.

પલ, Same as **પુલ**.

પલક, } **પલખ**, } *s. f. n.* [P. पलक्.] A twinkling of the eye. 2. A moment; an instant.

પલક-દરિયાવ, *s.m.* [+ દરિયો.] A continued shower of rain; a perfect deluge. 2. The great ocean. 3. The Fountain of all blessings; God.

પલક-વું, } **પલકા-વું**, } *v. i.* [See પલક.] To smile. 2. To be pleased or delighted.

પલકા-રો, *s. m.* [See પલક + કાર.] Same as **પલક**.

Id. આંખનો પલકારો કરવો To make a sign with the eye. આંખનો પલકારો મારવો To cast a glance at.

પલ-કો, *s. m.* A flash; lustre.

ધાઈ ગયા હરી સર્વે રાજા, પ્રથમ રૂપના પલકા.

—પ્રેમાનંદ.

પલંગ, Same as **પર્યંક**.

પલંગ-ડી, *s. f.* A small cot. 2. An old and useless bedstead.

પલંગ-પોષ, } **પલંગ-પોસ**, } **પલંગ-પોખ**, } *s. m.* [+ પોષ-વું to nourish.] A counterpane or coverlet; a covering for the bed.

પલટણ, } **પલટન**, } *s. f.* [Eng. *Battalion.*] A battalion or regiment of soldiers.

પલટ-વું, *v.t.* Hem. Des. पलट्टइ, पलोट्टइ, *fr.* S. पर्यस्यति it solls about *fr.* S. परि= Gr. *peri*, around + S. अस् to throw.] To return; to send back; to turn up. 2. To break a promise or contract. 3. To change.

પલટ-વું, Same as **પલોટ-વું** To train.

પીતામ્બર, પ્રભુ, પલટી રહ્યા છો ક્યાંહે ?

કેહોનાં ઓઢી લાવ્યા છો લેહેરિયાં છ ?

—દયારામ.

પલટા-વું, *v.i.* To change; to be changed.

પલટો, *s. m.* [Hem. Des. पलत्थो पलट्टो, *fr.* पर्यस्तः thrown about *fr.* परि about + अस्त thrown *fr.* अस् to throw.] Rise and fall of notes in music. 2. A particular exercise in fencing.

પલ-ભર, *adv.* [See પલ a moment + ભર-વું.] For a moment.

પલવટ, *s. m.* [S. परि = Gr. *peri*, around + S. वृत् =L. *verto* to turn; or + S. वेष्ट् to wrap.] A kind of cloth worn round the waist by Bhīls and other rude tribes in Gujarāt. 2. A particular way of wearing a garment.

તારે સુન્દર વદન, લાજ મરજાદનું કાજ નહિ,

મારે હું તો પ્રેમેશું, પલવટ વાળું રે.

—ભોળોભગત.

પલવવું, *v. t.* [See પાળવું.] To please; to amuse.

પલળવું, *v. t.* [Hem. Des. परिअट्टी = S. प्लावयति it floods, *fr.* S. प्लु to flood. Or Hem. Des. पइयल=S. शिथिली भवति it becomes loose= प्रसरति it spreads. Or Hem. Des. पल्हत्थइ =S. विरेचयति it drops down.]To become wet; to become moist.

પલાંખા,*s.m. pl.*Same as **પલાંખી**. 2. The sum of a series in the Multiplication Tables.

પલાંખી, *s. f.* [See પ્રશ્ન + આંક.] Any one of the Multiplication Tables. 2. Any number multiplied by another in the Multiplication Tables. 3. An answer to a question from the Multiplication Tables.

પલાંઠી, *s. f.* [S. परि around + આંટી.] The posture of the body when sitting cross-legged.

Id. પલાંઠી વાળવી To sit cross-legged. પલાંઠી વાળીને બેસવું To sit at ease.

પલાંઠો, *s. m.* The posture of the body in sitting cross-legged and one's ease.

Id. પલાંઠો વાળવો-ઘાલવો To sit at ease.

પલાણ, *s. n.* [S. प्रत्ययन, पर्याण.] A saddle. 2. To ride. 3. To set out on horseback. 4. To go out.

Id. પલાણ માંડવું To put the saddle on; to saddle. પલાણ કરવું To mount a horse, &c.

પલાણવું, *s.n.* [Owing to a confusion of પલાણ and a corruption of પ્રયાણ.] To mount (a horse, &c.) 2. To train (horse, &c.).

પલાણો, *s. m.* A flat piece of wood,with which types for printing are brought to the same level in a form or frame.

પલાણ્ડુ, *s. m.* [S.] An onion.

પલાયન, *s.n.* [S. *fr.* पला=परा opposite, away from, + अय् to go.] Running;fleeing; flight; elopement.

પલાવ, *s. m.* A kind of dish made of flesh and rice cooked together and highly spiced. *Cf.* **પુલાવ**.

પલા-વટ, *s. f.* [S. + વસ્તિ.] A tribe of Bhīls.

પલાશ, *s. m.* [S.] A kind of tree.

પલાશ-પાપડો, *s. m.* [+ પાપડ.] The seeds of પલાશ used in medicine.

પલાળવું, *v. t.* [Caus. of **પલળવું**] To steep:to soak; to wet. 2. To persuade; to win over.

Prov. પલાળ્યું એટલે મુંડવું Begin your work, and you are sure to find your way to the end: Well begun is half done.

પલિત,*s. m.* [P. पलीद् impure. Or see પલિતો a torch. *fr.*S. प्रदीप्त: lighted; *Cf.* Eng. Jackwith-the-lantern.] A ghost. 2. A terrible or troublesome person.

પલિતા, *s. m. pl.* [S. प्रदिप्त: lighted.] Pieces of cake steeped in ghee and allowed to become cool. 2. Plural of **પલિતો**.

પલિતો, *s. m.* [Hem. Des. पलिता, पलित्त, *fr.* S. प्रदीप्तम् lighted *fr.* प्र intens. + दीप्, દીપવું, to shine. *Cf.*Ar. फतिलह a wick.]Cloth rolled round and formed into a ring. which is used as a circular wick for a pan of oil.2.(દારૂનો) The priming wick, which carries fire to the charge of powder.

Id. પલિતો મૂકવો-સળગાવવો To excite the wrath or feelings of a man by a short cutting speech.

પલેવણ, *s. n.* [S. परि around + पाल् to protect.] A minute inspection of clothes with a view to carefully pickng out vermin (among Jains).

પલોટવું, *v. t.* [Hem. Des. पलाहट्ट = S. प्रत्यागच्छति it returns, it frequents, *fr.* S. पर्यस्यति See પલટવું.] To educate; to mould; to form; to train; to bring up;to break.2. To knead; to shampoo.

> અમિત છો, આવો, હજારેક પેંહોડો;
> પલોટું પાયે, મટે શ્રમ થારો;
> આંગણુંયે ઊભા આળસ શીદ મેળો ? —**દયારામ**.

પલ્લવ, *s.m.* [S.] Sprouting or shooting. 2. A branch bearing new leaves; a spring; luxuriant foliage. 3. A skirt;an appendage (of a garment).

પલ્લવિત, *adj.* Having leaves.

પલ્લી, *s. f.* [S.]A lizard.

પલ્લું, *s. n.* [See **પલ્લવ** the ends of a garment.]Money conferred of the bride

the bridgroom; pin-money.

Id. પહેરું કરવું To promise a dowry. પહેરું ...વું To pay the amount of a dowry.

પહેલું, *s. n.* One of the scales of a ...lance.

પહેલો, *s.m.* [See પહેલ.] The skirts of ... woman's garment. 2. A stage in a journey,

પવાઈ, Same as **પાવૈ**.

પવન, *s. m.* [S.] Wind; breeze. 2. A ...aim.

Id. મગજમાં પવન ભરાવો To be led away ...r a whim: To give oneself airs. પવન ...કવો To blow violently (of wind). પવન ઉપર ...વું Lit. To ride on the wind. 2. To act ... one likes; to be whimsical. પવન લાગવો ...) be affected or influenced by one's com...ny. પવનમાં ઊડી જવું To be fruitless; to ...ve no attention paid.

પવન-વેગી, *adj.* [+ વેગ.] Having the ...eed of wind; speedy.

પવન-ચક્કી, *s. f.* [+ See ચક્કી.] A wind-...ill.

પવન-પાવ-ડી, *s. f.* [+ પાવ-ડી.] Wooden ...hoes, with which a man is believed to be ...ble to move in the air with the speed ... the wind.

પ-વા-ડ-વું, *v. t.* [A form of પીવ-રા-વ-વું] ...o cause or make to drink.

પવાડો, *s. m.* [M. पवाडा,पोवाडा *fr.* पोवा ...र, a bagpipe, Imit.] An epic poem. 2. ...atire; slander. 3. Useless talk; babbling.

પવાલું, *s. n.* [Hem. Des. पेआलं =S. प्रमाणम् ... measure of capacity, *Cf.* P. प्याल:, See પાલી. ... cup.] A small circular vessel of copper ...r brass to hold drinking water. 2. A cer-...ain measure of capacity.

પવિ, *s. f.* [S.] Indra's thunderbolt.

પવિત્ર, *adj.* [S. *fr.* पू to purify.] Pure; ...lean; free from ceremonial defilement. 2. ...inless; holy; sacred; morally clean. 3. ...allowed; holy; conscerated; virtuous.

પવિત્ર-તા, } **પવિત્રા-ઈ**, } *s. f.* Purity; cleanliness 2. ...Sinlessness; holiness.

પવિત્રાં-બારસ, *s. f.* [+ બારસ.] The day on which the rite is performed of putting new threads round an idol, or round the Mahārājas (high priests), so that the threads may thus be sanctified; the 12th day of the bright half of Shrāvaṇa (Aug.–Sept.).

પવિત્રી, *s. f.* A ring made of twisted *darbha* grass. 2. A strip of silk cloth in which holy words are woven.

પવિત્રું, *s. n.* The Brāhmanical string; the holy thread. 2. A ring of gold, &c., worn on the fore-finger during worship and in performing certain rites.

પશમ, *s. n.* [P. पश्म् wool.] The hair of the pubes. 2. Wool; fleece. 3. A straw; a trifle.

પશમી, *adj.* Woollen.

પશ-ડી, Same as **પસ-ળી**.

પશુ, *s. m. n.* [S.= Gr. *pecus.*] A beast; a brute; a quadruped. 2. An innocent or harmless creature. 3. A dunce.

Id. પશુ જેવું, પશુ-તુલ્ય, પશુ-વત્ Beastly.

Prov. વસુ વિના નર પશુ Every poor man is counted a fool: Money makes a man complete.

પશુ-પતાકા, *s. f.* [S. *fr.* + પતાકા.] The arrow of Shiva.

પશુ-પતિ, *s. m.* [S. + પતિ.] A herdsman. 2. An epithet of Shiva.

પશુ-યાગ, *s. m.* [S. *fr.* પશુ + યાગ.] An animal-sacrifice.

પશ્ચાત્, *adv.* [S.] After; afterwards; subsequently. 2. Behind.

પશ્ચાત્તાપ, *s. m.* [S. + તાપ.] Repentance; remorse; regret; penitence; contrition.

Id. પશ્ચાત્તાપ પામવો-થવો To repent; to be sorry for one's past conduct.

પશ્ચિમ, *s. f.* [S.] The West. 2. *adj.* Western. 3. Hinder.

Id. પશ્ચિમ ગોળાર્ધ The Western Hemisphere.

Prov. પૂર્વનો સૂર્ય પશ્ચિમમાં ઉગે, તો એ શું ? I won't give up my point, even though the worst should happen; Unyielding obstinacy.

પશ્ચિમ-બુદ્ધિ, *s.f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] An after-thought.2. *adj.* Wise after the event.

આગમ બુદ્ધિ વાણિયો, પશ્ચિમ-બુદ્ધિ બ્રહ્મ;
તરત-બુદ્ધિ તરકડો, ગોદો મારે ધમ;

A Vānia foresees events; a Brāhmaṇ is wise after the event; a Turk is quickly excited, and strikes a blow. —**ભાષા.**

પશ્યંતી, *s.f*, [S. *fr.* दृश्, पश्य्, to see.] Speech in the second of its four stages, from the first stirring of the breath up to articulate utterance; the faint whispering sound in the chest.

પસતાં, *s. n. pl.* [P. पिस्ता.] Pistachio nuts.

પસતા-ળિયો, *s. m.* [+S. क्री. क्रय्, to sell.] A vegetable-seller.

પસતું, Same as **પસ્તું.**

પસંદ, *adj.* [P. = S. प-सन्न.] Approved; agreeable. 2. Selected; chosen; liked.

Id. પસંદ પડવું To like; to suit the fancy; to be agreeable. પસંદ કરવું To choose; to select; to approve.

પસંદ-ગી, *s. f.* Approval; approbation; choice; selection; liking.

પ-સર, *s.f.* [S. प-सर moving abroad *fr.* प forth + सृ to move.] Grazing of cattle in the morning.

પસર ચરા-વ-વી, *v. t.* [+ ચરા-વ-વું.] To graze cattle in the morning.

પસર-વું, *v. i.* [See પ્ર-સર.] To spread abroad; to distend; to stretch; to disperse; to scatter; to dissipate; to extend; to open out; to expand. 2. To give way; to yield.

શ્યામ સુન્દર તને મળ્યા દીસે છે, તે અંગે તું પસરાઈ.
—**દયારામ.**

પસ-લી, *s. f.* [S. प्रसृति. *Cf.* પોશ.] The hollow of the hand.

પ્રભુ,દાવાનળ તમે પીધો રે,સર્વે દેખતાં પસલીમાં લીધો રે.
—**ગોવિન્દ.**

2.The quantity contained in the hollow of the hand.

પસલી ચોખા ને પૈસો, આપે શ્રી રણછોડ. —**કવિ.**

3. A gift given by a brother to his sister in the month of Shrāvaṇ (August-September). 4. A ring worn on a finger of the hand.

પસલી આપવા બહેન જ તણી, જરૂર જાશે મારો ધણી;
જરૂર આવજો કાલે રાત, પંથ ઉઠી જાજો પ્રભાત.
સામળભટ.

પસ-લો, *s. m.* [See પસલી.] The cavity formed by putting the two hands together.

પસવાર-વું, *v. t.* [See પાસું side.]To stroke with affection; to rub gently with the hand by way of kindness; to caress; to fondle.

પસાય, *s. m.* [See પ્ર-સાદ.] Favour. 2. Riches.

પસાય-તું, *s. n.* [See પ્ર-સાદ.] Land set apart for the maintenance of the village artisans, or for religious and charitable purposes.

પસાર, *s. f.* [Port. *passar* to pass. See પ્ર-સર, પ્ર-સાર.] Taking a few turns for exercise; walking backwards and forwards (as the sentry at his post). 2. Elopement 3. *adj.* Passed; gone away. 4. Passed; (an examination); successful; gone into.

Id. પસાર થવું To pass; to be successful. 2. To pass by; to pass through. 3. To run away; to abscond. પસાર કરવું To pass.2. To pass by; to pass through.

પસાર-વું, *v. t.* [Dh. Des. पसारि-यं *fr.* S. प-सारि-तम् spread.Caus. of પ-સર-વું.]To extend; to expand; to enlarge. 2. To hold forward (a hand, a leg &c.).

પસારો, *s. m.* The state of being spread out,scattered,or extended. 2. Things lying scattered about.3.Publicity;wide diffusion.

પસિ-યારું,*s.n.*[See પાસું + આર.] Hinges. 2. A joint.

પસીનો, Same as **પરસેવો.**

પસ્તાં, Same as **પસતાં.**

પસ્તા-ળિ-યો, Same as **પસતાળિ-યો.**

પસ્તાનું, Same as **પ્રસ્થાન.**

પસ્તાલ, *s. f.* [See પંચ, પાંચ, + તાલ baldness. *Cf.* પંચ-કેશ.]Lit. Baldness in the five parts of the body, where hair grows (See પંચ-કેશ). Hence, 2. A shower of abuses or scolding.

પસ્તા-વું, *v. i.* [See પસ્તાવો.] To repent; to sorrow or grieve over one's own doing.

પસ્તાવો, Same as **પશ્ચાત્તાપ,** Repentance.

પસ્તી, *s. f.* }
પસ્તું, *s. n.* } [See પુષ્ટિ.] Defending; vindicating; standing up for; championship.

પહર, *s. n.* [See પસર.]Grazing cattle at midnight.

પહાડ, *s. m.* [See પાણો, પાષાણ.] A mountain.

Id, પહાડ જેવો Big; and burly bulky and strong.

પહાડી, *adj.*Mountainous; pertaining to the highland. 2. Vigorous and strong.

Id. પહાડી લોક Mountaineers; highlanders. પહાડી અવાજ A loud and full voice.

પહાણ-વું, *v. t.* To bleach (a cloth, &c.).

પહાણો, Same as પાણો.

પહુંઆ, Same as **પૈંઆ.**

પહેરણ, *s. n.* [See પહેર-વું.] A sort of shirt or frock.

પહેરવું, *s. n.* A garment. 2. The mode of wearing or putting on.

પહેર-વું, *v. t.* [Dh. Des. परिहणयं *fr.* S. परिधानम् wearing 1, garment, *fr.* S. परिहित put round *fr.* परि around + हित put *fr.* धा to put.] To put on; to wear. 2. To dress; to attire.

Id. જનોઈ પહેરવી To put on new sacred threads on particular days in Shrāwaṇa (Aug.–Sept.) and Bhādrapad. (Sept-Oct.).

પહેર-વેશ, *s. m.* [+ S. वेष dress.]Dress; habit; costumes.

પહેરા-મણી, *s. f.* A marriage portion given to the bridegroom. 2. A dowry.

પહેરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of પહેર-વું.] To cause to put on.2.To present with a dress; to invest.

પહેરેગીર, *s. m.* [See પેરો, પોહોરો,+P. गीर् holding *fr.* P. गिरफ़्तन=S. गृभ्, ग्रह् to hold.] A guard; a sentinal; a sentry. Same as **પેરેગીર.**

પહેરો, Same as **પોહોરો, પેરો,** Guard; custody.

પહેલ, *s f.* [See પહેલું] Inception; beginning. 2. *adj.* First.

Id. પહેલ કાઢવી-કરવી To set an example by doing first.

પહેલવાન, *s. m.* [P.] A hero; a warrior. 2. An athlete; a wrestler.

પહેલવી, *s. f.* [P.] The old Persian language; Pehlavi.

પહેલાં, *adv.*[See પહેલું.] Before; formerly. 2. At first; first.

પહોંચ, *s. f.* [See પહોં-ચ-વું.] Arrival and reception; the coming to hand. 2. A receipt; an acknowledgment. 3. Understanding; perception. 4. Reach; range; power; capacity; extent of access; discernment.
વાટે જતાં કષ્ટ કાપીએ,જ્યાં લગી આપણી પહોંચ.
—દયારામ.

પહોંચ-વું, *v. i.* [S. प्राप्त obtained;reached; *fr.* प्र forth + आप् to obtain.] To come; to arrive at; to reach. 2. To come to hand; to be received. 3. To understand; to apprehend; to get to the meaning of; to comprehend; to penetrate.

પહોંચી, *s. f.* [See પોંચું, પોંચો.]A wristlet; a woman's ornament for the wrist.

પહોંચું, *s. n.* Same as **પહોંચો.** *s. m.*

પહોંચે-લું, *adj.* [See પહોંચવું.] Knowing; well-instructed; cunning.

Id. પહોંચા કરડવા To repent.

પહોંચો, *s. m.* The wrist.

પહે-લું, *adj.* [S. प्रथम foremost, first, *fr.* प्र forth+तम suffix of Superl.Degree.]First, Same as **પેહે-લું.**

પહોંચ-વું, *v. i.* [See પ્રાપ્ત obtained, reached.] To come to; to arrive at; to reach. 2. To come to hand; to be received. 2. To understand; to apprehend. 4.To get to the meaning of; to comprehend; to penetrate.

પહોંચે-લું, *adj.* Got to the meaning of; knowing; cunning.

Id. પહોંચેલી બુદ્ધી–માયા An intelligent person; a far-seeing person; a person not easily deceived.

પહોંચો, Same as **પોંચો,** The wrist.

પહોર, Same as **પોર, પેહોર.**

પહોળું,Same as **પોળું,** Wide, broad,loose,

Id. પહોળે હાથે Lit. With an open hand. 2. Liberally (spending).3.Extravagantly (spending).

પળ, *s.f. n.* [S. पल.]A period of twenty-four seconds. 2. A very short time; a moment.

પળ·ક·વું, *v.i.* [See પલ·ક.] (Having once obtained food), To be often tempted to be on the look out for it.

પળ·વું, *v. i.* [See પલાયન.] To run.
દિવા મૈથુન કરે તો, દંપતી નરક પળાય. —ગિરિધર.

પળ·વું, *v. i* [Pass. of પાળ·વું.] To be observed (of a rule.) 2. To be nurtured; to be kept.
વ્યભિચારી વ્રજનાથ, રઘુવર એક પત્ની પળિયા.
—દયારામ.
2.To be fulfilled or realized (of a promise).

Prov. કુતરે પચ્યું, ને બિલાડી ન પળી The touch of a dog contaminates, that of a cat does not.

પળ·વું, *v. i.* [See પળિ·યાં.] To be white or gray (of hair).

પળસી, *s.f.* [See પળાસ·વું. *Cf.* પગ–ચંપી.] Lit. Shampooing the feet or legs. Hence, 2. Humble service. 3. Abject flattery.

પળાંસ·વું, *v. t.* [Hem. Des. पलसू=सेवा service. Or,Seeપગ +તળાસ-વું.] Lit. To shampoo the feet or legs. Hence,2.To do service of a humble nature; to do service. 3. To flatter fulsomely.

પળા, *s.f.* [See પાળ·વું.] Service.

પળા, *s.f* [See બલા. Or. See પલીત.] A troublesome task or work.
મુક્ત કરે કોણ એને? પાથરો કહું પળા.—ગિરિધર.

પળાયન, Same as **પલાયન**.

પળિયાં, *s.n.*[S. पलित.] Gray hair;old age.

પળી, *s.f.* [See P. પલ્લું or S. પલ્લવ.] A ladle; a dipper.

પળો, *s. m.* A large ladle.

પળોટ·વું, Same as **પલોટ·વું**.

પાંઉ, *s. m.* [French. pain=bread.] A loaf baved in the English fashion;a loaf.

પાંક-ડ, *adj.* [See પાખ·ડ.] Barren.

પાંકર્યું, *adj.* [See પોક·વું, પોંખ·વું.] Intended;wished for;expected;resolved upon.

પાંખ, *s. f.* [See પક્ષ, પંખ.] A wing. 2. A pectoral fin of a fish.3.A side of a roof. 4. Shelter; protection.

Id. પાંખમાં ઘાલવું–લેવું To take under one's protection; to be the protector of. પાંખો વીંઝવી Lit. To flutter the wings (of a bird). 2.To make vain attempts at escaping.

Prov પાંખ પાદશાહની એ કપાય, પણ નેવ રાંડી રાંડના ન કપાય No man can deprive another of his right.

પાંખ·ડી, *s. f.* A petal. 2. The hand; the arm. 3. A small or insignificant gift or present.

પાંખ·ડું, *s. n.* A branch; a twig. 2. A branch of a genealogical table.

પાંખ·વું, Same as **પોંખ·વું**.

પાંખાળું, *adj.* [See પાંખ + વાળું having.] Winged (of a bird, insect, &c.).

પાંખિ·યું, *s.n.* Same as**પક્ષ** A party. 2. A part of an anklet,completing the circle.3. A blade of a pain of scissors.

પાંખી, [S. પક્ષી.] Same as **પાખી**.

પાંખું, Same as **પાંખ·ડું**.

પાંખો·ડું, *s. n.* [+ વૃત્તિ.] The arm.

પાંગત, *s, f.* [See પગ, પાય, + સ્થાન.] That part of a cot where the sleeper's legs are placed.

પાંગરણું, *s. n.* [S. प्रावरण an upper garment *fr.* પ્ર + આ·વર·ણ.] A small kind of dhotar worn by men. 2, A bodice.
પાણી લાવું એક પલકમાં, ક્ષણ નહિ લાગે વાર;
પાંગરણ નાનું પેહેરીને, સુવન બેઠા અસવાર.
—સામળભટ.

પાંગર·વું, *v. i.* [See પાંગરો.] To bloom; to blossom.

પાંગરો, *s. m.* [See પાગ strings; or પગ, પાય, + કાર, આ·કાર. form.] A loose string hanging at the ends. 2. Strings by which a cradle is suspended.

પાંગળા-ગાડી, *s. f.* [See પાંગળું + ગાડી.] A go-cart; a bath-chair.

પાંગળું, *adj.* [S. पङ्गु+ડું.] Lame; deprived of, or not enjoying the use of the legs. 2. Crippled. 3. Unable to move. 4. Unsupported; unauthorised; invalid.

Id. પાંગળો ઇનસાફ A decision unsupported by law or proof.

પાંગોટું, *s. n.* The shoulder.

પાંચ, *adj.* [S. पञ्च.] five. 5. 2. Some; a few. (Colloq.)

Id. પાંચ લોકમાં પૂજાવું To be honoured in an assembly of respectable persons;to be respected by the people.હજુ તો હું પાંચ વરસનો છોકરું Lit.I am yet only five years old. 2. I have the hopes and aspirations of a young man. એણે તો પાંચે આંગળીએ પૂજ્યા હશે Lit.She must have worshipped a god with her five fingers,*i.e.*with all her heart.2. She has secured the favour of God in every way.3.God is greatly pleased with her. 4. She is happy in all respects. પાંચનો ગોવાળ, ત્યારે પચીસનો એ ગોવાળ He who can watch over the welfare of a few man as well watch over that of a large number. પાંચ વરસનો ઘર ધણી, ને સો વરસનો સુથાર Right is not affected by age. પાંચ વસાનું આદમી, ને વીસ વસાનું લુગડું Dress influences a man more than Character. પાંચે પૂરો સબધો=પાંચ આંગળીએ પોચો સબધો Union is strength. પાંચે આંગળીઓ કંઇ સરખી હોતી નથી All tongues are not made of the same flesh: Every shoe fits not every foot.

Prov. પાંચ ત્યાં પરમેશ્વર Same as Prov.પંચ ત્યાં પરમેશ્વર under **પંચ**. પાંચે આંગળીઓ સરખી રાખવી To treat all equally.

પાંચ-ડો, *s. m.* The figure. 5.

પાંચ-મ, *s. f.* The fifth day of either half of a lunar month.

પાંચ-મું,*adj.* [S. पञ्च-म. See પાંચ.] Fifth; 5th.

પાંચું, *s. n.* The five times table.

પાંચે-મ, Same as **પાંચ-મ.**

પાંજ-ણ, પાંજ-ણી, *s. f.* [M. पाज-णे *fr.* S. पा-यय् to cause to drink *fr.* पा to drink.] Habit; addictedness. 2. A paste used to stiffen a thread. 3. Applying a post to stiffen a thread.

પાંજર, Same as **પાદર.**

પાંજરા-પોળ, *s. f.* [See પાંજરૂં a skeleton, a cage, + પાળ-વું to protect; or પોળ + street.] An asylum for superannuated animals. 2. A hospital for the reception of old and unserviceable animals.

પાંજરી, *s. f.* A frame-work in the rear of a cart serving to prevent things from falling behind.

પાંજરૂં, *s. n.* [S. पञ्जर.] A cage. 2. A frame; a skeleton. 3. The prisoner's bar (in a court of law). 4. The vitness-box. (in a court of law).

પાંજી, Same as **પાંજ-ણી,** Habit.

Id. પાંજી પડવી To be addicted.

પાંત, Same as **પાંગત.**

પાંત, *s. f.* [S. पङ्क्ति.] A row or line of persons.sitting together on the ground.

પાંતરી, *s. f.* [See પત્ર, પાંદ-ડું, a leaf.] A long thin leaf. 2. Small leaves.

પાં-તરી, પાં-તરીસ, *adj.* [See પાંચ + ત્રીસ.] Thirty-five; 35.

પાંતી, *s. f.* [Hem. Des. पंती = S. वेणी a braid of hair, *fr.* S. पङ्क्ति a line, a row.] A share in a joint-stock concern. 2.A share a part; a quota.3. A party; a side, a point of view. 4. Practice (in Arith.).

રાજ રાજ કરે જુગ જીતી,ન્યાયની પાંતીએ નર નાના રે.

—**ભોજોભગત.**

પાંદ-ડી, *s. f.* [See પાન, પાનું.] A leaf; a petal of a flower.2 A kind of ear-ring.

પાંદ-ડું, *s. n.* A leaf.

dI. પાંદડું ફરી જવું (*Cf.* below પુરૂષના નસીબ આડું પાંદડું છે) To turn a new leaf; to meet with a change in fortune. પાંદડે પાણી પાવું Lit. To give nothing but a cup of leaves to drink water from. Hences, 2.To treat as an out-caste. 3. To afflict; to give pain to. એના વગર પાંદડું એ હાલવાનું નથી Not the least thing can be done without his help. પુરૂષના નસીબ આડું પાંદડું છે Nobody can say what a person is destined to be.

પાંપણ, *s f.* [Hem. Des. झंपणी = S. पक्ष्म the eye-lid.] The eye-lash.

પાંપ-લું, *s. n.* [See પોપા-બાઈ.] A womanish man.

પાંસરૂં, *adj.*[S. प्र forth = सृ to move, *Cf.*

પાધરૂં] Straight; upright; erect. 2. Direct. 3. Sensible; prudent. 4. Fit; suitable. 5. Law-abiding;regular;steady; constant.

Id. પાંસરૂં દોર Perfectly straight.પાંસરૂં પડ્યું–થયું It was fortunate; it turned out lucky.

પાંસળી, *s. f.* [Hem. Des. पासल = L.तिर्यक् slanting, on a side, *fr.* S. पार्श्व પાંસું, side + ટ, ડ, લ, dim.] A rib.2. Intelligence; wits.

Id. સાડી ત્રણ પાંસળી-વાળું Defective;foolish; stupid. અધપાંસળીનો, પાંસળી ખસવી–ચસકવી To be mad or stupid (Said of a barber.)

પાંસળું, *s. n.* Same as **પાંસળી** A rib.

પાંસુ, *s. f.* [S.] Dust.

પાંસુ-લ, *adj.* [+ ल dim.] Covered with dust. 2. Defiled. 3. Defiling;disgracing.

પાંસુ-લા, *s. f.* A licentious woman.

પાં-સેઠ, *adj.* [See પાંચ + સાઠ.] Sixty-five; (65).

પા, *adj.* [S. पाद the foot, a quarter.] One-forth. 2. *s. m.* A forth part. 3. A Multiplication Table giving the products of the numbers from one to one hundred, each multiplied by one-forth.

પાઈ, *s. f.* [See પા a quarter; a પાઈ being a fourth of a રૂપિ-યું which is taken as the unit. Or see પાય the foot; the foot of the king being stamped on coins;*Cf.* પઈ-સો *fr.* પાય foot + શાહ king.]A pie; one-twelfth of an Anna.

Prov. પાઈ પાઈ કરતાં પૈસો થાય Little and little fills the purse. પાઈની પેદાશ નહિ, ને ઘડીની નવરાશ નહિ Jack of all trades and master of none.

પાઈ-યો, Same as **પાયો,** The foot.

Id. એક પાઈયો ઓછો હોવો= દોઢ પાઈયાનું હોવું, &c. To be half-mad; to be a fool. પાઈઆ રોપવો To lay the foundation-stone;to possess a foot-hold.

પાઉં, *s. n.* [French. pain = bread.] A loaf of bread.

પાક, *s. m.* [S. *fr.* पच् to cook.] Dressing; cooking; preparing by fire; ripening. 2.Maturity; ripeness; state of readiness.3. A crop; a harvest. 4. Suppuration. 5.An electuary; a syrup; decoction or the product of it.6, Sugar boiled for conserves.

પાક, *adj.* [P.] Pure;holy; clean;sacred; free from defilement; consecrated; sanctified; chaste.

Id. પાક દાનત–નજર Pure or chaste morals. પાક દોસ્તી Pure friendship; platonic affection. પાક મોહબત Pure affection between persons of different sexes, unmixed with carnal desire; Platonic love.

પાક-ચટ, *adj.* [See પાક, S. पाक a decoction + ચાટ-વું.] Almost ripe to the taste.

પાક-ટ, *adj.* Ripe.

પાક-ઠું, *s. n.* [See પાગ, પગ, પદ, પાદ, + સ્થાન.] Influence; support; patronage.

પાક-ણું, *adj.*Prone to ripen or mortify.

પાક-વું, *v. i.* [See પાક a produce.] To grow ripe or mature. 2. To become due.3. To suppurate. 4. To be exhausted or tired 5. To be produced; to be born. 6. To be a gainer.

Id. હુંડી પાકવી To become due (of a money draft).માથું પાકી જવું To be tired by thinking;to be annoyed. એમાં તારૂં શું પાક્યું ? What have you gained by this ? વરસ સારૂં પાક્યું This year the crops are good.

Prov. થાકશે, ત્યારે પાકશે He will yield, when he is tired.

પાક-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર] The science or theory of cookery; the culinary art.

પાક-શાળા, *s. f.* [S. *fr.* S. पाक + शाला = શાળા.] A kitchen.

પાકી, *s. f.* [See પાક, P. holy.] A holiday. 2. A day, on which business in the market, buying and selling, is stopped.

Id. પાકી પાળવી To stog the business of the market; not to buy or sell.

પાકું, *adj.* [Dh. Des. पक्क, पिक्क *fr.* S. पक्व cooked *fr.* पच् + to cook.] Mature; ripe. 2. Not raw;cooked;baked.3.Dressed or cooked. 4. Strong; durable. 5. [Dh. Des. पक्कं, पक्को, *fr.* S. पक्व; also Hem. Des. पक्को = S. दृप्तः proud, समर्थः, able; *fr.* S. पक्वः ripe.] Well-experienced;skilful; proficient; cunning;art-

ful. 6. Sure; certain; perfect; good complete.

Id. પાકી મુદત The full term. પાકું પાન An old person. પાકો ગુરૂ An instructor, who produces very strong impressions upon his pupil's mind. પાકો ઘટ A person superior in cunning and not easily deceived.

Prov. પાકી કોઠીએ કાનો ન ચઢે No addition can be made to a thing that is complete.

પાખ, *s. f.* [See પક્ષ.] A side; a party, 2. A division; a sect (in religion, argumentation, &c.).

પાખંડ, *s. n.* [S. पाषण्ड, पाखण्ड.] Heterodoxy; heresy. 2. Hypocrisy; feigning; dissimulation; false pretence. 3. A fabrication; calumny; imposture.

Prov. પાખંડે પૃથ્વી ખાધી, ને ધૂતારાએ દેશ ખાધો Godlessness ruins the world, and swindlers ruin the country.

પાખંડી, *adj.* Heretical; heterodox. 2. *s.m.* An impostor; a pretender; a heretic.

પાખર, *s. f.* [Hem. Des. पक्खरा = S. तुरङ्गसंनाह: a horse's saddle, *fr.* S. पक्खर, पक्षर.] A barb; a piece of armour for a horse or an elephant; a caparison. 2. A net of flowers to serve as a covering for a bed.

પાપી ચાલ્યો તતખેવ, ઘોડે પાખર માંડિયાં રે.
—મીરાંબાઇ.

પાખરિ-યો, *s. m.* A species of horse.

પાણી પંથા ને પાખરિયા, ઉજ્જવળ જેની કાય રે.
—લલ્લુરામ.

પાખાડો, *s. m.* A cry; a loud voice.

ભુંડો જે પાખાડા પડે, ભુંડો જે વણ વાંકે વઢે.
—સામળભટ.

પાખાણ, Same as **પાષાણ.**

પાખી,
પાખો, } *prep.* [S. पक्ष *fr.* પક્ષ. *Cf.* પખે.] Without; except. 2. Owing to the absence of.

વ્યાકુળ થઇ છું પ્રીતમ પાખી, કળ ન પડે ક્ષણ રે લોલ.
—દયારામ.

મિથ્યા હું કહેતી નથી બાઈ, કોણ માળા લે તુજ પાખે.
—પ્રેમાનંદ.

પાખો, *s. m.* [See પાક pure.] A pot internally besmeared with ashes, and thus made clean.

પાગ, *s. m.* [S. पाद, पद, *fr.* पद् to go. See પગ.] Same as **પગ.** 2. The rope by which a boat is secured.

પાગ-ડું, *s. n.* [+ ઠાણું, સ્થાન.] A stirrup.

તેમનાં પાગડાં પણ મોટાં હતાં.—પ્રાચીન કાવ્ય.

પાગ-ઠું, *s. n.* A stirrup.

પાગર, *s. f.* The act of towing a boat or a ship.

પાગરણ, *s.* [See પાંગરણ.] Bedding. 2. Decorations.

" પાગરણ સર્વે પ્રીતે પરહરો, દહાડી કરો છો તેવું કરો";
—સામળભટ.

પાગલ-દાણા, *s. m. pl.* [See પગ + લ dim. + દાણો.] A kind of silver anklet.

પાગ-લાગ-ણું, *s. n.* [See પગ + લાગ-વું.] A present made by a younger to an elder person at the time of prostration before him.

એવું કહી, ઇન્દ્રપ્રસ્થે આવ્યા, વહુ નમ્યાં સાસુને પાગ;
પાગ-લાગણું ઘણું કીધું, જે પિયરનું સોભાગ્ય.
—પ્રેમાનંદ.

પા-ગા, *s. f.* [See પાય-ગા + P. पाय = S. पाद the foot + P. गाह् = S. गृह place.] A body of horse under one commander. 2. The stable or building in which horses are kept 3. A stable for a large number of horses.

પાગિયા, *s. m. pl.* [See પાવગો.] Councillors; advisers; allies; supporters. 2. Pins driven into ivory or wooden wristlets to keep a plate of gold firmly attached.

પાઘ, Used in poetry for **પાઘ-ડી.**

પાઘ-ડી, *s. f.* [Hem. Des. पाहुडं *fr.* S. पामृतम् a gift *fr.* प्र forth + आभृ-तम् आभर-णम्, an ornamental dress. *fr.* आ intens. + भृ to hold.] A turben.

Id. પાઘડી બાંધવી To make up a turben. પાઘડી બંધાવવી To present with a turben. 2. To reward the services of; to appreciate the services of. પાઘડી લેવી To deprive of what is valuable or ornamental; to defeat; to cheat; to oblige to submit; to oblige to yield; to expose to ridicule. પાઘડી ફેરવવી To change sides. 2. To be lie oneself; to admit the falsity of one's own statement. 3. To be bankrupt. પાઘડી સંભાળવી To take

care; to beware. અવળી પાઘડી મૂકવી See પાઘડી ફેરવવી–ઉતારવી To beg humbly; to cringe; to crave. પાઘડી નીચી કરવી To be disgraced. પાઘડીનો ધણી A respectable merchant. બે હાથે પાઘડી ઝાલીને હીંડવું To conduct oneself decently in the eyes of the world = Beware of rogues, who may pick your turban off your head, and leave you bare-headed (exposed to the ridicule of the people). પાઘડી બાંધ્યો A term of abuse used by women towards men.

Prov. પાઘડી પહેરે માટીડો ન થવાય It is not the hood that makes a monk : It is not the cowl that makes a friar : It is not the fine coat that makes a gentleman. પાઘડીમાં માથું, ને માથામાં પાઘડી The same thing expressed in different terms.

પાઘ·ડું, *s.n.* A turban got up carelessly, or without regared to fashion.

પાચ·ક, *adj.* [See S. પાક cooking.] That cooks, ripens,or matures. 2. Digestive; peptic. 3. *s. m.* A cook.

પાચ·ન, *s. n.* Cooking.2.Resolving into digestive elements. 3. Digestion.

પાચ્છા, A form of **પાદ-શાહ**.

પાચ્છા·ઈ, A form of **પાદ-શાહી**.

પાછ·લી રાત, *s. f.* [See પાછ·લું + રાત, રાત્રિ.] The latter part of a night.

પાછ·લું, *adj.* [See પાછું.] Latter; last.2. Past. 3. Back; hind; hinder.

Id. પાછલી ચાર ઘડી, પાછલો પહોર Declining years; old age.

પાછ·લો પોર, *s. m.* [+ પોર, પહોરા, પ્રહર.] Afternoon.

પાછ·ળ, *prep. adv.* In time past; in time anterior to some particular time. 2. Behind; at the back of. 3. After; afterwards.

Id. પાછળ પડવું–લાગવું–મંડવું To persevere in an attempt. 2. To coax; to tease; to harass. પાછળ થવું To follow with a hostile intent. 2. To tease one into doing a thing. પાછળ મૂકવું To eclipse; to outshine. તેની પાછળ Owing to that. 2. For getting that. તેની પાછળ પાછળ જવું To follow in his footsteps. 2. To go after him, and watch him narrowly.

પાછ·ળ·થી, *prep. adv.* From behind. 2. After; afterwards.

પાછું, *adv.* [S. पश्चात्.] Back. 2. Again; once more; a second time.3. In return.

Id. પાછું થવું To die. પાછું કરવું To return. 2. To refuse. 3. To turn back or aside to remove.

તમે અંબર પેહેર્યું અતી આછું, મુખ પરથી કરોની પાછું.

—પ્રેમાનંદ.

પાછી પાની કરવી To be slow or abashed. પાછી પાની નહિ કાઢવી To be equal to a time of crisis. પાછી ધરતી Kathiāwār. પાછું વળી જોવું To turn back and see. 2. To reflect upon. 3. To look to the past and the future. 4. To hesitate પાછું ફરવું–વળવું To turn back. પાછું કાઢવું To drive back;to drive away. પાછું કાઢવું–મોકલવું–વાળવું To send back. 2. To refuse to grant a request. પાછું પડવું To turn back;to shrink from. પાછું પાડવું To oblige to turn back or run away. પાછું પગલું ભરવું To turn away from. પાછું વળવું To be spoiled (of food). પાછું નાખવું To vomit.

પાછોટિ·યું, *s.n.* [+ ઓટી a pocket made in a garment.] A pocket at the back of a garment.

પાછો·તરું, *adj.* Produced late in the season (of a crop).

પાજ, *s. f.* [P. प्याज़ onion : Having the thinness of the pealings of an onion.] A kind of thin cloth make of China silk.

પાજ, *s. f.* A quay. 2. A bridge.

પાજ·ણી, Same as **પાંજ·ણી**.

પાજી, *adj.* [See પ્યાજ, પ્યાજી.] Low; mean; dastardly; vile; abject; wicked. 2. *s. m.* A scrub; a sorry fellow. 3. A miser.

પા-જીવ·ણું, **પા-જીવ·વાળું**, } *adj.* [See પા a quarter + જીવ + ણું, વાળું, suffixes showing "possession."] Miserly; niggardly;close-fisted.

પાઞ્ચ-જન્ય, *s. m.* [S. See પંજ, પાંચ, + જન.] The conch-shell of Visnu.

પાટ, *s. f.* [Dh. Des. पट्ट *fr.* S. पट्टम् a

village-site.] A bench; a form to sit upon; a stool; a seat. 2. A throne. 3. A plank; a board. 4. A stall; a platform. 5. The upper or lower stone of a handmill for grinding. 6. A part of the roe of a fish.

Id. પાટે બેસવું To take a seat on a platform reserved for persons of distinction, raised near the place where a grand caste-dinner is given. 2. To be crowned and enthroned (said of a prince).

પાટ, *s.m.* [Dh. Des. पट्टो = S. तलम् bed (of a river), surface; S. पट्ट पट.] Breadth; width (of a river). 2. A strip of cloth.

પાટ•ડી, [See પાટ a plank.] A small beam.

પાટ-ડો, *s. m.* A large beam.

પાટ-નગર, *s. n.* [See પાટ + નગર.] The capital city of a country.

પાટલ, *adj.* [S.] Pale-red. 2. *s m.* The pale-red colour. 3. The trumpet-flower.

પાટલા ઘો, *s. f.* [See પાટલો + ઘો.] A flat kind of iguana.

પાટલાસાસુ, *s. f.* [+ સાસુ.] An elder sister-in-law; a wife's elder sister.

પાટ•લી, *s. f.* A bench; a form. 2. A low footstool; the sole of the foot. 3. A bracelet of gold, &c. 4. The folds of a garment; a fold or plait in a garment.

પાટ•લો, *s. m.* A low footstool; a plank to sit upon. 2. A sand-board or writing-board used by school-boys, traders, &c. 3. A slate.

Id. પાટલા ઉપર ધૂળ નાખવી To learn to write the alphabet (referring to the practice, now going out of fashion, of children learning to write the alphabet on a wooden board besprinkled with fine dust). પાટલા ફાડવા To neglect one's studies (said of children in contempt). પાટલે બેસાડી પૂજા કરવી To pay great respect to. 2. (For euphemy) To allow to be idle. પાટલો પડવો To be successful. પાટલો ફરવો To be accomplished (of a business.)

પાટ•વી કુંવર, *s. m.* [પાટ, *s. f.* + કુમાર, કુંવર.] The eldest son and heir-apparent of a king; the crown-prince.

પાટિ•યાં, *s. n. pl.* A kind of necklace worn by women.

પાટિ•યાં, Plural of **પાટિ•યું** A plank.

Id. પાટિયાં દેવાવાં To be insolvent. 2. To be stopped or given up. પાટિયાં માંજવાં To have done eating (of the members of a house).

પાટિ•યું, *s. n.* [See પાટ.] A plank; a board.

પાટિ•યો, *s. m.* [See પાત્ર.] An earthen pot used in cooking.

પાટી, *s. f.* [See પાટ.] Same as **પાટ•લો.** 2. A thick broad rope wound round the frame of a bedstead in lieu of planks; inkle. 3. A tape. 4. A porter's basket.

Id. પાટી ઉપર ધૂળ નાખવી To learn at a school.

પાટી•દાર, *s.m.* [See પટો a deed of lease, &c., + દાર.] A hereditary owner of land. 2. A cultivator.

પાટુ, *s. f.* [See પાદ + આંટી *fr.* आवृत्ति.] A kick.

N. B.—પાટુ is used of a kick given by a bullock or buffalo; while લાત is a kick given by a man or a horse.

Id. પાટુ-મારવી-મૂકવી To give a kick. પાટુ ખાવી To get a kick. ગડદા પાટુ Blows and kicks.

Prov. દાઝ્યા ઉપર ડામ, ને પડ્યા ઉપર પાટુ Branding after burning, and a kick after a fall: Troubles never come singly; It never rains but it pours; to add insult to injury.

પાટુ•ડી, *s. f.* Same as **પાટિ•યો.**

પાટુ•ડું, *s.n.* An earthen vessel, in which ghee, oil, &c., are kept.

પાટે•ડી, *s. f.* A small earthen vessel.

પાટો, *s. m.* [See પાટ a strip.] A bandage. 2. A strip of cloth tied over the eyes to kept him shut. 3. A mass of iron or stone. 4. A slab upon which are ground the ingredients of condiments, &c. 5. A rail of a railway; an iron bar.

Id. એને કોઈની સાથે પાટો ભાડતો નથી He

does not live in harmony with any person. આંખે પાટા બાંધવા To shut the eyes by tying them with a bandage. આંખે પાટા બાંધીને ફરવું Lit. To walk blindfold. Hence, 2. To do one's business in total ignorance of facts. આંખના પાટા જેવું Disagreeable. પાટો બાંધવો To tie on a medicinal bandage. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself in order to save money. પાટો જામવો To be on friendly terms. 2. To have influence over.

પાટો-ડી, *s.f.* [See પાટ a plank + વડી.] A kind of food made up in squares.

પાટો-પાટ, *adv.* [See પાટિ-યું. Or M. पाटो-पाट *fr.* पाट *fr.* S. पृष्ठ પીઠ, the back. Or, See પાટ a strip.] From one end to the other; one after another; consecutively.

Id. પાટો પાટ સળગવું Lit. To be on fire in a straight line, or from one end to the other. 2. To be engaged in a quarrel between a large number of men on each side.

પાઠ, *s. m.* [S. *fr.* पठ् to repeat.] A reading; a lesson; a task; study; perusal. 2. The text of a book; a reading; a variant.

Id. પાઠ આપવો To set a lesson. પાઠ લેવો To take a lesson. 2. To hear a lesson. પાઠ મળવો To learn a lesson. પાઠ કરવો To repeat. પાઠે કરવું To learn by heart.

પાઠ-ક, *s. m.* A teacher. 2. A public teacher of religious or mythological books. 3. A scholar.

પાઠ-દોષ, *s. m.* [S. *fr.* + દોષ.] A false reading. 2. A bad reading.

પાઠ-વ-વું, *v. t.* [Mar. *fr.* S. प्रस्थाप् to cause to set out, to send, *fr.* प्रस्था to stand] To send.

પાઠ-શાળા, *s.f.* [S. *fr.* પાઠ + શાળા.] A college; an academy; a school.

પાઠાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* + S. अन्तर another.] A different reading or lection; a variant.

પાઠા-ફેર, *s. m.* [+ ફેર, ફેર-વ-વું.] A different reading. 2. A different practice. 3. *adj.* Different in reading. 4. Different in practice.

પાઠી, *adj.* Studying; knowing by heart; cramming.

પાઠું, *s.n.* [S. पृष्ठ the back.] An anthrax; a carbuncle; a fatal tumour which appears on the backbone and other parts of the body. 2. The fibrous part of sugar-cane left after the juice has been extracted. 2. A blade of certain plants.

પાડ, *s. m.* [See N. B. under પડ-વું.] Obligation; favour.

Id. પાડ માનવો To acknowledge an obligation; to thank. પાડ ચડવો To be under an obligation. પાડ વાળવો To return an obligation. પાડ રાખવો To be under a sense of obligation towards.

પાડ-વું, *v.t.* [Dh. Des. पाडिअं *fr.* S. पातित felled, Caus of પડ-વું.] To make to fall; to fell; to lay; to knock or throw down. 2. To make. 3. To cast; to mould. 4. To break down; to defeat.

Id. રસ્તો પાડવો To lay down a road. 2. To introduce a fashion or custom. રૂપિયા પાડવા To cast or mould rupees. ટેવ પાડવી To form a habit. દુઃખ પાડવું To oppress. સમજ પાડવું To explain; to elucidate. બહાર પાડવી To publish widely; to reveal. કળા પાડવી To spoil one's own beauty; to practise self-mortification and divest oneself of one's own beauty. દેવતા પાડવો To make a fire ચિત્ર-છબી-પાડ૦ To draw a picture. કુંડાળું પાડવું To draw a circle on paper; to make circles in water by throwing in a pebble. ખાતર પાડવું To commit a robbery by housebreaking.

પાડા-ખાર, *s. m.* [See પાડો a male-buffalo + ખાર revenge.] Revenge; vengeance; bitter enmity.

પાડા-પડોસ, *s.m.f.* [See પડોસ.] Neighbourhood; the relation between neighbours.

પાડા-પડોસી, *s.m. pl.* Neighbours.

પાડી, *s.f.* [Hen. Des. पड्डी प्रथम-प्रसूता being in her first confinement.] The young of a buffalo. 2. A shebuffalo.

પાડી-યું, *adj.* [See પાડ.] Obliged; grateful, thankful.

પાડું, *s.n.* [See પાડો.] A calf; the young of a buffalo.

પાડુ-વા, *adj. m. pl.* [See પાડ-વું. + P. वा dim.] Easily thrown down; weak; powerless. 2. Wicked.

પાડો, *s. m.* [Masc of પાડી.] A male buffalo.

Id. પાડો મુંડે એવું Unskilful. પાડા જેવું Stout and strong.

Prov. પાડે પાડા લડે, ને ઝાડનો ખો નિકળે Great fishes eat up small ones. પાડાના પેટમાં દુખે, ને પખાલીને ડામ One man is at fault, while another suffers for it.

પાડો, *s. m.* [See પાડ.] A column of the Multiplication Tables. 2.A prescribed lesson in Multiplication Tables.3. A custom; a practice.

પાડોશ, Same as પડોશ, પડોસ.

પાડોશી, Same as **પડોશી, પડોસી.**

Prov. પાડોશીનું કરમ ન આવે, પણ સોબત આવે A man is known by the company he keeps: He who lies down with dogs must rise with fleas. પાડોશી શીદીને કાંઈ ઘર-ધણી થવાય? A neighbour cannot claim the rights of the house-owner.

પાઢીલાડું, *adj.* Kept in deposit.

પાણ, Same as **પાણિ,** The hand.

પાણ, *s. f.* [See પા a quarter.] A perpendicular stroke (·l·)denoting a fourth part; four annas in the rupee.

પાણ, Same as **પાષાણ.**

પાણ-કોરું, *s. m.* [See પાણી+કોરૂં.] Rough thick cloth.

પાણ-તી, *s. m.* [See પાણી.] A man whose duty it is to direct the course of water in irrigated fields.

પાણિ, *s. m.* [S.] The hand.

જોડવા પાણિ, દીન બોલવી વાણી, થાય વદન પીળું વરણ.
—પ્રેમાનંદ.

પાણિ-ગ્રહ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* + ग्रह-ण taking *fr.* ग्रह् to take.] Junction of the hands of the bride and bridegroom. 2. Nuptials; wedding. 3. A contract of marriage.

પાણિ-યું, *adj.* [See પાણી + P. यं dim.] Full of water; filled with a milky fluid. 2. *s. n.* A cocoanut filled with the juice.

Id. પાણિયું આપવું To dismiss from service.

પાણિ-યારૂં, *s. n.* [See પાણી+ S. आगार an abode.] A place in a house where water-pots are kept.

પાણી, *s. n.* [S. पा-नीय *fr.* पा to drink.] Water. 2. Temper. 3. Spirit; pluck; mettle; energy; sprightliness. 4. Lustre; water. 5. A wash of gold or silver. 6. Edge; keenness; whetted state. 7. Honour; reputation. 8. Relish; tastefulness. 9. The seminal fluid.

Id. પાણી ઉતરવું To become less (of water). 2. To lose brightness or lustre (of reputation. 3. To lose sharpness. 4. To sweat, to perspire; પાણી ... be engaged in a laborious business. પાણી ઉતારવું To put to a hard task. 2. To put to shame; to humiliate; to mortify. 3. To deprive of sharpness. ઊંડા પાણીમાં ઉતરવું-પેસવું To put oneself in a difficulty; to interfere in a business so as to bring trouble upon oneself. પાણી આવવું To be in a state of flood (of a river, well, tank). 2. To have spirit or pluck. 3. To get sharpness or an edge. આંખમાં પાણી આવવું To be in tears. પાણી લાવવું To bring water. 2. To give sharpness to. લોહીનું પાણી કરવું To undergo much toil and trouble. પૈસાનું પાણી કરવું To misappropriate another's money or valuables; to defraud one of one's money, &c. પાણી ખોવું-ગુમાવવું To lose one's influence or respect. 2. To lose control over. પાણી ચઢવું To be encouraged; to be inspired with spirit. પાણી ચઢાવવું To encourage; to inspire with spirit or strength of mind. 2. To give a temper to (a sharp instrument.) 3. To gild. પાણી છાંટવું To sprinkle water over; to throw water on or at. 2. To extinguish (fire). 3. To throw water at, to purify it. 4. To throw water at for producing a magical effect in; to mesmerize by throwing water at. ખરૂં પાણી પાવું To make very sharp. પાણી છૂટવું-આવવું To water; to become wet. 2. To have a desire to eat. પાણી છૂટવું To perspire. 2. To be exhausted; to be weak. 3. To urinate through fear. 4. To have a discharge of seminal fluid. પાણી જોડવું To

urinate.2.To have a discharge of seminal fluid. પાણી છોડાવવું Lit. To cause to urinate. 2. To terrify; to terrorize over. પાણી જવું To lose one's credit or reputation: to lose one's importance. –નું પાણી જોવું-પારખવું To find out the competency or capability of. પાણી જોઈ લેવું To make an estimate of one's competency or capacity. પાણી પાવું To temper; to whet. 2. To make one to drink water; to give a person water to drink. 3. watsprinkle (trees,&c.) with water;to pour પાણી કરવું To cryin of trees or plants. પાણી pletely tire or exhaust (a pe. water. 2. To com- &c.) by overwork. પાણી પાણી થઈ જવું To perspire through exhaustion. પાણીથી પાતળું કરવું To put to shame; to disgrace. પાણીનો પરપોટો A weak and fragile thing; an unstable or transitory thing. પાણી ફરવું-ફરી વળવું To be reduced to wreck and ruin. (સારા નામ, આબરૂ ઉપર) પાણી ફેરવવું To mar, destroy, or ruin the good name of. (– ની આગળ)પાણી સરવું-પાણી ભરે એવું હોવું To be inferior to in beauty; merit &c. પાણી ભરાવવું-ભરવે એવું હોવું To be superior to in beauty, merit, &c. be able to deprive one of one's honour or reputation; to be able to put to shame. પાણી ભરાવું To be accumulated (of water in a pit, pool, &c.) 2. To have a flow of water (of the tides in the sea); to rise to the highest point attainable (of the water of the tides). પાણી ભરાઈ જવું-ચુકવું To be turned (of the tide). પાણી ચોપડીને વાંચીએ તવા અક્ષર Bad hand writing. પાણી મરવું To lose one's energy or mettle. 2. To have lost chastity (said of a woman.) પાણી મૂકવું-મેલવું To take a solemn vow. પાણી પાય એટલું પીવું To be blindly guided by. (પિતરોને) પાણી પાવા જવું To die (used as a curse). પાણી બાળવું To tyrannize over. 2. To repent, પાણી વલોવવું To undergo fruitless trouble. પાણીના રેલાની પેઠે With great violence; in a short time. પાણીની પેઠે રાહ જોવી To anxiously wait for. પાણીમાં ચણો ઓગળે તેમ Grown very fat. પાણીમાં જવું To bear no fruit; to become fruitless. પાણીમાં ડૂબી જવું જોઈએ તેવું Very shameful. પાણીમાં તરવું To keep up one's obstinacy;to stick to one's resolution. પાણીમાંથી પોરા કાઢે એવું Very critical; fastidious. પાણીમાં પડવું To turn out to be useless. પાણીમાં પોરો પડવો To be so mixed up as not to be distinguishable.પાણીમાં બોળવુંTo spoil; to damage. પાણીમાં મૂઠીઓ ભરવી To undergo fruitless trouble.પાણી છટણું આપવું To dismiss a guest or visitor. 2. To refuse to grant a request.પાણી છટણું કરી નાખવુંTo put to shame; to disgrace a man by giving up or abstaining from him. 2. To give up in despair. પાણીને મૂલે Exceedingly cheap. માથે પાણી ઘાલવું To perform the ceremony of washing one's head after one's recovery from a dangerous illness. પાણી લાગવુંTo suffer from an unwholesome water or climate. પાણી લેવું (= પણ લેવું) Same as પાણી મૂકવું. 2. To deprive one of one's honour or reputation.આજ ઘણું પાણી પડ્યું There was much rain to-day. પરિયાનું પાણી The reputation or honour of one's ancestors. આ તો કાઠીયાવાડનું પાણી છે This is the spirit of the people of kāṭhiāwāḍ. પાંદડે પાણી પાવું To treat as an outcaste; to look down upon. 2. To tease. to afflict. પેટ પાણી પડવા ન દેવું Lit. Not to let one drink water. Hence, 2. Not to leave a person in peace; to annoy. પાણીના ભરેલા ડોળાએ With tearful eyes. તેને પાણી એ ન ભાવે He lost all appetite. તેના પેટમાં પાણી એ ટકતું નથી He vomits up, or throws out, everything he swallows. પાતાળના પાણીને અડે એવું Very deep. પાણી બદલવું-ફેર કરવો To go for a change of climate. પાણી ઠારવું To heat water and then cool it. પાણી ગળવું-ગાળવું To filter or strain water. પાણીએ દીવો બળી ગયો He died from an accident.(વર્ષ) પાણીમાં જવુંTo have uselessly spent one's years.2.To have lived to no purpose.સો વખત ગળીને પાણી પીવું To be very careful and cautious.

Prov. પાણી પીને ઘર શું પૂછવું?It is too late to lock the stable door, when the steed is stolen. પાણીમાં રહેવું, અને મગર સાથે વેર To sit in Rome and strive with the Pope. પાણી

વલોવે માખણ ન નિકળે You cannot draw blood from a stone : He draws water with a sieve. પાણી પહેલાં બાંધીએ પાળ In fair weather prepare for foul: Make hay while the sun shines: Provide yourself with a remedy before the coming danger. ઊના પાણીએ ઘર ન બળે You connot kill a dog with a bone. પાણી કહે, ત્યાં કાંકરા એ ન હોય He makes an exaggerated statement. પાણીને રસ્તે પાણી જશે Everything must have its own course. પાણીનો પાનાર, ને તરવારનો મારનાર, ઉતાવળા સારા Haste is praiseworthy, where life and death are in question. પાણી મોર જોડા ઉતારવા = પાણી પહેલાં મોજડાં Counting the chickens before they are hatched.

પાણી-ચુ', *s. n.* [See પાણી water + P. चेह dim., or Mar. च of. or Guj. ચૂવું dripping *fr.* ચૂ-વું to dribble.] A cocoanut having water in it.

Id. પાણીચું આપવું Lit. To present with a cocoannt having water in it at the time of bidding farewell. 2. To dismiss (as a guest or visitor. 3. To dismiss from service.

પાણી-છાણી, *s. n.* [+ છાણી redup.] A comprehensive term for the daily household duties pertaining to a woman, *e. g.*, Fetching water, cow-dung-smearing, sweeping, washing, &c.

પાણી-દાર, *adj.* [+ P. દાર having.] Having temper, pluck, spirit, mettle.

પાણી-પત્ર-ક, *s. n.* [Mar. पहाणी survay *fr.* पहाणी *fr.* S. पश्य to See + પત્ર-ક.] A rough statement of a revenue-survey.

પાણી-પંથો, *s. m.* [See પાણી + પંથ.] A swift horse.

પાણી-પોચુ', } **પાણી-પચુ**, } *adj.* [+ પોચું.] Soft from being moist.

પાણી-ફેર, *s. m.* [+ ફેર, ફેર-વ-વું.] Change of air.

પાણો, Same as **પહાણો, પાષાણ**.

પાણ્ડવ, *s. m.* [S. *fr.* पाण्डु the father of the Pandavas *fr.* पाण्डु white.] The sons of the king Pāndu. 2. *adj.* Five.

પાણ્ડિત્ય, *s. n.* [See પંડિત.] Learning. 2. Cleverness.

પાણ્ડિત્ય-વેતન, *s. n.* [વેતન.] A yearly amount given as a reward for learning.

પાણ્ડુ, } **પાણ્ડુર**, } **પાણ્ડુરું**, } *adj.* [S.] Pale.

પાત, *s. m.* [S. *fr.* पत् to fall.] Falling; descending. 2. The seventeenth of the astronomical Yoges. 3. The ascending node in a planet's orbit. 4. Equality of the declinations of the sun and moon.

પાત-ક, *s. n.* [S. *fr.* पात् to cause to fall *fr.* पत to fall.] Sin. 2. Crime. 3. Wickedness.

પાત-કી, *adj.* Sinful. 2. Guilty; criminal. 3. Wicked.

પાતર, *s. f.* [See પાત્ર.] A dancing girl; a courtesan; a prostitute.

પાતરાં, *s. m.* [S. पत्र a leaf *fr.* पत to fall.] Plural of **પાતરું**. A leaf.

પાતરી, *s. f.* [S. पत्री a group of leaves *fr.* पत्र.] A small packet of leaves containing flowers.

પાતરું, *s. n.* [S. पत्र *fr.* पत to fall.] A leaf.
Id. પાતરે પાણી પાવું To tease; to tantalize.

પાતરું, *s. n.* [See પત્ર.] A leaf.

પાતરું, *s. n.* [S. पात्र *fr.* पा to drink. See पात्र.] A wooden bowl used by Jain ascetics to eat out of.

પાતળ, *s. n.* [S. પાતળું.] A thin and light garment worn by women.

પાતળ, *s. f.* [See પતરાવળ.] A dish made of leaves sewn or stitched together.

પાતળ-પેટું, *adj.* [+પેટ.] Having a small stomach. 2. Eating only very little.

પાતળિ-યું, *adj.* Slender but healthy and beautiful.

પાતળિ-યો, *s. m.* [See પાતળું.] A slender but healthy man.

પાતળું, *adj.* [Dh. Des. = Hem. Des. पत्तलं= S. तीक्ष्णम् sharp, कृशम् thin, *fr.* S. प्र-तनु very thin *fr.* प्र intens. + तनु thin *fr.* तन् to stretch.] Thin. 2. Dilute; weak. 3. Of a loose texture; not closely woven. 4. Rare; tenuous, not dense. 5. Lean; slim;

slender; delicate. 6. Faint feeble; slight.

Id. પાણીથી પાતળો કરવોTo show or prove to be utterly shameless. આછું પાતળું Coarse or thin.(of food).2.In proportion to one's resources.

પાતાળ, *s. n*, [S. पाताल *fr*, पाद the foot + तल the bottom.] The regions under the earth: the infernal regions; the abode of the Nāgas (serpents).

Id, પાતાળ ફોડવું To sink a deep well. પાતાળનાં પુતળાં હલાવવાં To be turbulent; to throw off all restraint. પાતાળમાં પગ હોવા To be deep in council. પાતાળમાંથી વાત લાવવી To discover a fact after great trouble.

પાતાળ-અંતરી, } **પાતાળ-યંત્રી,** } *adj*. [+ અંતર, યં•ત્ર.] Deep in council;profound in contrivances. 2.Having ability of any and every kind.

પાતાળ-પાણી, *s. n.* Lit. Water coming up from the lower regions.2.An inexhaustible supply of water.

પાતિક, Same as **પાતક**.

પાતી, *s.f.* [See પત્રિ•કા.] A letter.

દયાના પ્રીતમને આપી પાતી,દુતી નુતિમાં જેની ખ્યાતિ.
—**દયારામ**.

પાતું, *s. n.* [Dh. Des. पत्त *fr.* S. पत्रम् a leaf.] Same as **પાનું**.

પાતેલી, *s. f.* [S. पातिली an earthen vessel.] A small metallic cooking pot.

પાતેલું, *s. n.* A cooking pot of brass or copper; a culinary utensil.

પા•ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* पा to drink.] A drinking vessel; a bowl; a cup; a jug.2. A plate; a dish. 3. A receptacle.4. One of the *dramatis personæ*. 5. *adj*. Worthy; deserving; fit; eligible; suitable.

પાથર•ણું, *s. n.* [See પાથર•વું.] A cloth spread on the ground for sitting on. 2. A carpet. 3. Money; capital. 4. Property. 5. Bedding.3.A carpet spread for mourners.

પાથર•વું, *v. t.* [Dh. Des. प•त्थरि•य *fr.* S. प•स्तृ•तम् spread out *fr.* S. प्र=L. *pro* forth+स्तृ to cover.] To spread;to extend; to stretch. 2. To place in a dispersed or scattered state.

પાથરો, *s. f.* Green grass cut down and lying about in a field.

પાદ, [S. *fr*, पद् to go.] The foot. 2. A quarter; one-forth part. 3. A foot or line of verse 4. A quadrant of a circle.

પાદ, *s. n. f.* [S. पर्द•न, પાદ•વું.] *Ventris crepitus.*

પાદ-પ, *s. n.* [S. *fr.* पाद foot + पा to drink.] A tree.

પાદ-પૂરણ, *s. n.* } **પાદ-પૂર્તિ**, *s. f.* } [S. *fr.* + પુર•વું, પૂર•વું.] Filling up a deficiency in a metrical line.

પાદર, *s. n.* [Hem. Des. पद्दरम् *fr.* S; पद्र a village.] A common; uncultivated land adjoining a village: the confines of a village; the gate of a village.2.*adj*. Plain;open.

પાદરી, *s. m.* [Port. *Padre fr.* L. *pater* = S. पितृ father.] A Christian clergyman; a parson; a priest; an ecclesiastic.

પાદ•વું, *v. i.* [S. पर्द्] To break wind. 2. To be at one's wits' end.

પાદ-શાહ, *s. m.* [P.] A king; an emperor; a sovereign; a monarch.

પાદ-શાહ-જાદી, *s. f.* [+ P. जादा *fr.* S. जात born. *fr.* जन् to be born.] A princess.

પાદ-શાહ-જાદો, *s. m.* A prince.

પાદ-શાહી. *s. f.* The kingly dignity; royalty; the reign or sway of a king. 2. *adj*. Pertaining to a king.3.Kingly:royal. 4. Absolute; oppressive; disorderly (of power, administration, &c.) 5. Grand;fine; superb; splendid; noble. 6. Exceeding; superlative; extraordinary.

પાદુ•કા, *s. f.* [S. *fr.* પાદ the toot.] Clogs or wooden shoes.2.An impression of the feet in stone worshipped as the footprint of a god or a religious guide.

પાદોદક, *adj*. [S. *fr.* પાદ the foot + ઉદક water.] Water in which have been washed or dipped the feet of a holy person.

પાદ્ય, *s. n.* [S. પાદ the foot.] Water, &c, for washing the feet.

પાધર, Same as **પાદર**.

પાધરૂં, *adj*. [Hem. Des. पद्धर = S. ऋजु straight.] Not crooked; straight; upright;

erect; direct.2.Right; correct; not wrong. or amiss; straight-forward.

પાધરૂં-દોર, *adj.* [S. + દોર.] Straight; direct. 2. Reclaimed from vice.

પા॰ન, *s. n.*[S. *fr.* पा to drink.]Drinking 2. A drink.

Id. પાન કરવું To drink.

પાન, *s. f.* [See પા, પાણ.] A perpendicular stroke (+) denoting a forth part; one-forth.2.A perpendicular stroke (|) showing the end of a sentence.

Id. પાન મૂકવી To bring to an end; to stop. પાનમાં લાવવું-આણવું-લેવું To bring under one's control or power.

પાન, *s. n.* [S. पर्ण.] A leaf. 2. A roll of betel-leaf with arecanut, lime; &c. 3. A leaf or plate of metal foil. 4. A leaf-shaped ornament.

Id. પાનની જડની માફક ઊડી જઈશ You will be ruined in no time. પાનાં ફૂલામાં ઉછરવું To be brought up in luxury; to be indulged and fondled.

પાન સડે, ઘોડા અડે, બિદ્યા બીસર જાય,
ચૂલે પર રોટી જલે; કહો, ગુરૂજી, કયું થાય ?
(ઉ.-ફેરવ્યા વિના)—**ભાષા.**

પાન, *s. f.* Hair divided in the form of a leaf on the head of a woman.

પાન-ખર, *adj.* [See + ખર॰વું to drop.] (The season) In which trees drop their leaves; autumn; the " fall ".

પાન-ચાલ॰વ॰ણી, *s. f.* [+ ચાળ॰વ॰ણી.]Lit. Lifting and assorting betel leaves. Hence, 2. Cleverness;quick comprehension.

પાન॰ડી, *s. f.* An ornament for the front of the neck of females; a kind of ear-ring. 2. A thin leaf.

જુગલ શ્રવણે લાલ મણિની રે ચળકે;
તેની ઉપર ઝૂમ પાનડીઓ રે ઝળકે. —**દયારામ.**

પાન॰ડું, *s. n.* A leaf. Same as **પાંદ॰ડું.**

પાન॰દાન, *s. n.* [+P. दान holding, a receptacle,*fr.* दाशतन = S. धृ, धार्, to hold.] A box or casket to hold betel leaves, areca nut, &c.

પાન-સોપારી, *s. f.* [+ સોપારી.]Betel leaf and areca nut.2.A small present; a bonus. 3. A small bribe.

પાનાં, *s.n.pl.*[See પાનું.] Cards. 2. Leaves or pages of a book. 3. Gold,silver,or brass foils.

પાનિય॰લ, *adj.* Having the colour of a leaf.

પાની, *s. f.* [See પગ, પાદ, the foot.] The hinder part of the sole; the heel.

Id. પાછી પાની કાઢવી To turn back; to retreat; to shrink from.

Prov. સ્ત્રીની બુદ્ધિ પાનીએ The talents of a woman, however great, should be under a check.

પાનું, *s. n.* [See પાન a leaf.] A leaf of a book. 2. A leaf, foil, or plate of metal. 3. A single card out of a pack.4.An emerald.

પાનું, *s. n.* [Hem. Des. पत्तण = S. बाणस्य फलम् the head of an arrow.] The blade of a cutting instrument.2.One's lot or fortune.

Id.-ની સાથે પાનું પડવું To have one's lot cast with another;to be obliged to live in the company of,or deal with, a particular person. પાનું કાઢવું-ઉકેલવું To repeatedly refer to the same subject or person. પાનું શોધવું To refer to the past history of a person with a view to find out his faults, પાનું શોધવું-ખોળવું To make inquiries about the antecedents of a person with a view to gratify one's revenge.

પાને॰તર, *s. n.* [See પાનું & પરણે॰તર, પરણ॰વું.]A silk or fine cotton garment worn by the bride at the time of marriage.

માતા મારી શીશ તમારાં નથી વેહેર્યાં,
પાનેતર પ્રભુનાં પહેર્યાં રે; મેં બહુ સારૂં કીધું.
—**રાજે.**

પાનો, *s. m.* [Hem. Des. पा॰ण्हवो = S. स्तनधारा flow of milk from a woman's breasts, *fr.* S. प्र॰स्नव *fr.* प्र forth + स्नु to flow.] The flowing of milk into the udder. 2. The filling with milk (of the breasts of a woman).3. Excitement; spirit. 4. [*Cf.* પાણી.] Spirit; excitement.

તો ડરે છે શાનો?મૂઢ મતિ માનો,તજી દઈ પાનો,પંથ પળો.
—**પ્રેમાનંદ.**

પાનો ઉભર્યો રે, ડોકાં દઈને કંઠ લપટાવે;
શિર શુદ્ધિ કરી રે, ઉચ્છંગ લઈને ધવરાવે.

—**દયારામ.**

Id. પાનો મૂકવો To yield milk (of a cow, &c.) **પાનો ચોરવો** To refuse to yield milk (of a cow, &c.). પાનો ચઢવો To have the breasts filled with milk (of a woman). 2. To have a desire to suckle. 3. To feel affection for (as the mother for a long-lost child). 4. To be excited. પાનો ઉતરવો To subside (of the flow of milk into the teats or breasts). પાનો ચઢાવવો To excite.

પાનોઢ, *s. f.* [See પાંદડું.] Leaves of *juvār* or *bājari*.

પાન્થ, *s. m.* [S. *fr.* પંથ.] A traveller.

પાપ, *s. n.* [S.] Sin; crime; wickedness; vice; offence. 2. Immorality; an evil intent. 3. A wicked or troublesome person; a pest; a plague.

Id. પાપ કરવું To commit a sin. પાપે પેટ **ભરવું** To maintain oneself by wicked practices. પાપ કરતાં પાછું જોવું To strinke from committing a sin. એણે પાપ કરતાં પાછું જોએલું, તેથી એ બચ્યો He seems to have shrunk back from committing a sin, as a result of which he is now saved. એના મનમાં કાંઈ પાપ છે He entertains some dishonest or fraudulent thought. પાપ ધોવું Lit. To wash off another man's sin. 2. To speak ill of; to defame. પાપ ગયું It is well, he is gone. પાપ છૂટી વાત An honest expression; a sincere expression. પાપ ફરી વળવું To be overcome by one's sins; to be subjected to the consequences of one's sinful acts. પાપ ફૂટી નિકળવું To be revealed (of one's sins), *Cf.* Murder will out. 2. To be a prey to a terrible disease. પાપનું પોટલું બાંધવું To add one sin to another; to commit various sins.

Prov. પાપનો ઘડો ભરાય, ત્યારે ફૂટે Wicked actions, when accumulated, are sure to produce their evil consequences. પાપ છાપરે ચઢીને પોકારે Murder will out: Every sin will cry out from the house-tops. પાપ બોલે નહિ, પણ બોળે Sin and sorrow cannot long be separated.

પાપ-ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* + ગ્રહ.] An evil or inauspicious planet.

પાપડ, *s. m.* [S. पर्पट.] A short of water-cake; a this crisp cake made of flour mixed with spices.

પાપડ-ખાર, *s.m.* [+ખાર.] Impure carbonate of soda.

પાપડ-પાદું, *adj.* [+ પાદવું.] Weak; powerless; spiritless (Slang).

પાપડી, *s. f.* A pat of flour. 2. Bean-pods. 3. A thin slice of bread, cake, &c.

પાપણી, *s. f.* [S. पापिनी *fr.* પાપ.] A vixen; a virago. 2. A sinful woman.

પાપા, *s. m. f.* [Imit.] Bread. (Used by infants.)

પાપિષ્ઠ, } **પાપી,** } *adj.* [See પાપ + ઇ, ઇષ્ઠ.] Sinful; wicked; depraved. 2. Vicious; criminal; guilty.

Prov. પાપીનો આવરદા ખુટે નહિ A long life is a sinner's punishment.

પામર, *adj.* [S.] Wretched; miserable.

પામરી, *s. f.* [Hem. Des. पामरं = S. कुसुम्भ रक्तं वस्त्रम् a red garment. Or पामीर a country in the North of Afganistān, celebrated for silk.] A kind of fine silk-cloth. 2. A kind of coarse shawl.

પામવું, *v. t.* [S. प्र = L. *pro* forth + आप् to obtain.] To get; to obtain; to acquire; to procure. 2. To fetch; to bring. 3. To suffer; to undergo. 4. To come to know; to gain the knowledge of; to know.

વાતડી ગઇ છું રે પામી, કહો તો, કહું દાસ, દયાના સ્વામી.

—**દયારામ.**

Id. દશાને-દશા પામવું To be in a state. સુખ પામવું To be happy.

પાય, *s. m.* [P. *fr.* S. पाद, પાદ.]The foot. 2. The leg.

Id. પાય પડવું-લાગવું To fall at the feet; to bow to; to bow before.

પાય-કિસ્ત, *adj.* [+ કિસ્ત defeat. *Cf.* પાયમાલ.] Deserted; barren.

પાય-ખાનું, *s. n.* [See પાય + ખાનું.] A privy; a water-closet.

પાયઆ, *s. f.* [P. पाय् the foot + गाह् a

place *fr.* પાય, પાદ, + ગૃહ.] An extensive stable for horses. 3. A troop of horses.

પાય-ચાલી, *s. f.* [+ ચાલવું.] Walking about in the contemplation of; walking about and thinking of.

પાય-જામો, *s. m.* [P.+ જામો.] Trousers; long drawers.

પાય-દળ, *s.n.* [+ દળ an army.] A troop serving on foot; infantry;foot-soldiers.

પાય-માલ, *adj.* [P. *fr.* + P. मालिदन = S. मृद् मर्द्, to rub.]Trampled under foot. 2. Destroyed; runed; annihilated.

પાય-માલી, *s. f.* Ruin; destruction; annihilation; devastation and ravages.

પાયરી, *s. f.* A step; a rank; a grade; a station; dignity.

Id. પાયરીએ ચઢવું, પાયરી મળવી To be promoted.

પાયરી, *s.f.* [Portug. Pierre, from whom this kind of mango is called.] A kind of mango,

પાયલ, *s. m.* [See પાય.] An ornament worn round the ankles by women; an anklet with bells attached to it.

ભાદરવો ભડ વરસે, ચપળા ચમકે રે, રસિયાજી;
એક સમે હું આવી, પાયલ ઝળકે, રંગ-રસિયાજી.
—દયારામ.

પાયલી, *s. f.* [See પા.] A silver coin equivalent to a quarter of a rupee.2. [See પ્યાલો.] A measure of about *four sheers.*

પાયલું, Same as **પાવલું.**

પાયો, *s. m.* [Dh. Des. पाया *fr.* S. पादाः the feet.] The bottom of a hill. 2. The foundation 3. The base. 4. A support. 5. A leg (of a thing). 6. A piece of wood used for washing clothes on.

Id. પાયો નાખવો-રોપવો To lay the foundation of. પાયો ટેરવવો Lit. To help in standing erect. 2. To recommend and obtain a footing for. એક પાયો ઓછો છે એવું, દોઢ પાયાનું હોવું To be half mad; to be a fool. પાયામાંથી ઉપડી જવું, પાયા ઉપડી જવા To be rooted out; to be extirpated. પાયા પાડવા To wash (clothes, &c.) by beating them with a piece of wood called ધોકણું.

પાયો, *s. m.* [See પા.] A fourth part.

પાર, *s. m.* [S.] The end; the bottom; the utmost reach or extent.

જેનું અન્ન ઊદર વશ્યું, લહો તીનો પાર રે. **—પ્રેમાનંદ.**

2. The opposite bank of a river.3. Protection.

જેને ઇચ્છા હોય, તે આવે તે પારે રે. **—ભાપો.**

4.*adv.*Over; across; right through; on; at; across to the other side.

Id. પાર કરવું-મેલવુંTo ferry over;to cross. 2.To finish; to conclude; to do away with. પાર પડવું-ઉતરવું To get safely out of or through; to be duly and fully executed or accomplised. પાર પાડવું-ઉતારવું To carry to a successful termination.-નો પાર લેવોTo know the end or aim of. પાર ન હોવો To be endless; to be interminable. પાર થવું=પસાર થવું, *v. i.* To decamp. પાર મૂકવું To go through; to conclude. વારનો પાર થયા There was a long delay. પાર પતવું To be finished.

Prov. આ પારકે પેલે પાર He will be a Cæsar or a nobody; Attempt not, or accomplish what you have in view.

પારકું, *adj.* [See પર another.] Foreign; not one's own. *Cf.* **પરાયું.**

Id. પારકું ધન A daughter. છોકરાંને પારકાં કરવા To give away children in marriage; to betroth children.

Prov. પારકી આશ સદાય નિરાશ Dependence upon others is a certain disappointment. પારકે પૈસે દીવાળી Cocks make free use of horse's corn. પારકાં છોકરાંને જોગી કરવાં To be liberal when one has nothing to pay from one's own pocket;to be liberal at another's expense. પારકે ઘેર પહોળા, ને પોતાને ઘેર સાંકડા To talk big in the case of others; to pretend to be liberal when others are to pay. પારકે ભાણે મોટા લાડુ The crow thinks her own birds the fairest : The wholesomest meat is at another's cost. પારકે રોટલે જાડી કોર No one cries ' Stinking fish.'' પારકા જશ અને પોતાનાં અપલક્ષણ ઢાંકી ન રાખ Search others for their virtues and thyself for thy vices. પારકાના પગ તળે બળે, તેના કરતાં પોતાને માથે બળે, તે જુઓ Reform those things

in yourself that you blame in other. પારકી ભૂલ પહેલી દેખાય, આપણી ભૂલ ના સમજાય Men's faults seldom to themselves appear. Our own opinion is never wrong. પારકી હવેલી દેખી, પોતાની ઝુંપડી ના તોડી પડાય Do not hate your things by comparing them with those of others. પારકા પેટ ઉપર પાટુ To be merry at the expense of others. પારકા તે પારકા, ને પોતાના તે પોતાના The natural feelings will at last assert their supremacy. પારકી ચેહમાં કોણ બળી મરે? = પારકી પીડા કોણ વહોરે? Who will trouble himself with what does not concern him? પારકી મા કાન વીંધે No one can be just in what concerns oneself. પારકી માના મળશો નહિ It is an evil day when one is placed at the mercy of strangers. પારકી લેખણ, પારકી શાહી, મતું કરે મારા માવજીભાઈ One is easily liberal with what does not concern oneself. પારકે ઓટલે બેસવું, ને વળી ખુંખારા કરવા No man can take advantage of his own wrong. પારકે પુત્રે સપુત્ર (થવાય નહિ) That is but an empty purse othat is full of other's money.

પારખ, *s. f.* [See પરખ, પરીક્ષા.] Examining; examination; test; appreciation.

પારખ-નાર, *s. m.* A critic; a tester; a judge; a connoisseur.

પારખ-વું, *v. t.* To examine; to try; to bring to the test. 2. To indentify; to recognize.

પારખું. *s. n.* Examination; test; trial.

Id. પારખું જોવું-લેવું To put to the test.

પારં-ગત, *adj.* [S. *fr.* પાર the other end +गत gone.] Well-versed; adept; expert.

પાર-ણાં, *s. n. pl.* [S. पार- , पारणा, *fr.* पृ to fill.]Eating after a fast; breaking a fast.

પાર-ણું, *s. n.* [See પાર-ણાં.] Eating after a fast; breaking a fast.

પાર-ણું, *s. n.* [S. पालन *fr.* पाल् to cause to protect *fr.* पा to protect.] A cradle.

Id. પારણું બંધાવવાં To bless with a child born after threatened sterility.

પારદ, *s. m.* [S.] Quick-silver; mercury.

પાર-દર્શ-ક, *adj.* [S. *fr.* પાર the other side+दर्श to show *fr.*दृश् to see.]Transparent.

પારધ, *s. f.* [See પારધી.] Hunting; fowling; shooting. 2. An animal pursued; game; a prey.

પારધી, *s. m.* [Hem. Des. पारद्धी *fr.* S. पापर्द्धि chase,hunting, *fr.* S. पाप sin +ऋद्धि increase.] A sportsman; a hunter;a fowler.

પારં-પાર, } **પારં-પારા,** } *adj.* [See પાર.] From one end to the other;right through;thoroughly.

પાર-વતું, *adj.*[+ વિના.]Endless;abundant.

પાર-વું, *v. t.* To pluck up the weeds; to weed.

પારસ, } **પારસ-મણિ,** } *s. m.* [S. स्पर्श touch *fr.* स्पृश् to thuch + મણિ.] The philosopher's stone.

પારસ-ણ, *s. f.* [Fem. of પારસી.] A Parsi woman.

પારસ-પીપળો, *s. m.* [S. स्पर्श + પીંપળો.] A kind of *pipal* tree. 2. A man dependent upon no one; a man of independent spirit. 3. A man not encumbered with a family or relations.

પારસ-વું, *v. t.* [See સ્પર્શ.] To touch; to rub

પારસાત, *prep.* [S. पार्श्वात *fr.* पार्श्व side.] From (Used in documents.)

પાર-સાલ, *s. m.* [See પર another, gone, + સાલ a year.] The last year.

પારસી, *s.m.* [S.पारसीक Persia.]A Pārsī.2. *s.f.* The conventional language of brokers used in secret commercial communications.

પારસે-આવ-વું, *v. i.* [See પારસો + આવ-વું] To be in heat (of a cow,a mare, &c.).

પારસો મૂક-વો, *v. i.* [S. प्र-स्राव flowing *fr.* प्र forth + स्रु to flow + મૂક-વું.]To let milk flow into the udders. (Said of a cow, &c.).

પારાણ *s. n.* [S. पारायण *fr.* પાર. the other side + अय-न going *fr.* इ to go.] Perusal; reading through. 2. Reciting through. (Used especially of a sacred book).

પારા-પાર, *adv.* [See પાર] From one side to the other; from one end to the other. 2. Fully; thoroughly.

પારાયણ, Classical form of **પારાણ.**

પારા-વાર, *s. m.* [S. પાર + અ-પાર.] The sea; an ocean.

પારાવાર ટિટોડીની, રહે કહી બાથમાં? —**વલ્લભ.**

પારાવાર, Same as **પારા-પાર.**

પારિજાત, } **પારિજાત-ક,** } *s. n.* [S. *fr.* परि about, foreign,+જાત born;this tree being imported by Krisṇa for his wife Satyabhāma from a foreign country,probably fic.a Malaya,of it is a native.]The coral tree.2. The name which of one of the five trees of paradise (supposed to have been produced at the churning of the ocean).

પારિ-તોષિ-ક, *s.n.* [S. *fr.* પરિ-તોષ.] That which gives satisfaction. 2. A reward.

પારિપત્ય, *s.n.*[Mar. *fr.*S. परि-पति a protector *fr.* परि=Gr. *peri* around + પતિ.] Punishment; chastisement.

પારિ-પાર્શ્વ-ક, *s. m.* [S. पारि-पार्श्व-क *fr.* परि=Gr.*peri* around + S. पार्श्व side.] An assistant of the manager of a drama on the stage.

પારિ-ભાષિ-ક, *adj.* [S. *fr.* પરિ-ભાષા.] Technical (of a term).

પારી, *s. m.* [P.] A son.

પારી, *s. f.* [S.See પૂર.]A flood of water.

પારી, *s. f.* [See પરાઈ.] A crowbar.

પારેઠ, *adj. f.* [S. પ-ચ્યુ-ત. See પારસો.] Not suckling her young (of a buffalo).

પારેવો, *s. m.* [S. पारावत] A dove; a pigeon.

પારો, *s. m.* [See પારદ.] Quicksilver; mercury. 2. Semen virilis. 3. A small bullet. 4. A bead. 5. A kind of necklace.

પારોઠ, *adj.* Decayed or decomposed by long disuse or by being long under water.

પારો-પાર, *adv.* [See પાર + P. व and+Redup.] From one end to the other; across through.

પારોપાર પડયાં વેણ, ખેંચી તે કાઢો સહુ. —**વલ્લભ.**

પાર્થિવ, *s. m.* [S. *fr.* પૃથિવી.] An emblematic representation of Shiva made of earth or clay. 2. A king; a sovereign.

પાર્ષ-દ, *s. m.* [S. *fr.* पार्श्व+दा to give.] An attendant.

પાલ, *s. m.* [See પાલો.] Tender shoots.

પાલ, *s.m.*[See પાળ, પાર, a bank.]A cloth curtain which serves as the wall of a tent.

આકણ્ંતિ તાણી (ધનુષ), સાંઢયા પાલ ઘણા મોઝાર.

—**વીરજી.**

પાલ, *s. m.* [S. पल्लव પાલો, leaves.] A country abounding with trees, the leaves of which fall into the water and make the country unhealthy.

પા-લ, *s. m.* [S.*fr.* पा-ल to cause to protect *fr.* पा to protect.] A protector. (Used at the end of a compound., *e. g.*, **ભૂ-પાલ.**)

પાલ-ક, *s. m.* A protector; a guardian. 2. *s. f.* A protectress; a female guardian.

પાલખ, *s. f.* [Hem. Des. पाडुकी=S. क्षतेशिबिका a litter for the wounded,*fr.* S. पर्यङ्क. See પલંગ.] A cradle. 2. A scaffolding.

પાલખી, *s.f.* [See પલંગ.] A palanquin; a litter; a kind of conveyance of state.

પાલખી-પોસ, *adj.* [+ पुष्टदिन्= S. पुष to nourish] Sitting in a palanquin.2.Carrying as in a palanquin (a trick in a game for children).

પાલટ-વું, Same as **પલટ-વું** To change.

પાલટી પીઝ નિજ નામ નિહાળો. —**નિરાંતભક્ત.**

પાલટો, *s. m.* [S. पर्यस्त thrown about *fr.* परि about + अस् to throw.] A return; a recompense.

પાલ-ણ, } **પાલ-ન,** } *s. n.* [S. पाल-न See પાલ-ક.] Preserving; nourishing;protecting; maintenance; supporting.

Id. પાલણ પોષણ Nourishing; rearing; keeping and feeding.

પાલવ, *s. m.* [S. पल्लव. See પાલો.] The skirts or hem of a garment. 2. A tuft of foliage; a cluster of shoots or sprouts. 3. Support.

Id. તેને પાલવે પડયો છું I humbly depend upon him; he is my patron.

પાલ-વ-વું, *v. i.* To be able to afford or sell; to be able to bear the expense or cost.

પાલિ-યું, *adj.* [See પાલ, પાલો.] Affected by the decomposition of leaves (પાલો)(of water).

પા-ક્ષી, *s. f.* [Hem. Des. पारि=S. दोहन-भाण्डम् a milking vessel.]Any measure of capacity. 2. A measure of four *Sheers* (lbs.)

પાલીશ, *s. n.* [Eng. *Polish.*] Polish.

પાલું, *s. n.* [See પાલવ wall of a tent.] A space enclosed by strips of matting and light sticks.

પાલું, *s. n.* [See પાલો.] A temporary shed generally made of leaves.

Prov. પેટ જેવું પાલું, તેને કોઈ ના વહાલું Hungry men are pitiless.

પાલે-આર, *s.m.* [See પાલ-ન + કાર, ગાર, P.] A protector; a leader.

પાલો, *s. m.* [S.पल्लव.]Leaves; bunches of leaves; foliage; herbage. 2. Snow; ice.

Id. ભાજી પાલો Leaves used for food. ઝાડ-પાલો Leaves and trees, &c.

પાલો-રિ-યું, *s. n.* A bunch of thorns.

પાવ, *s. m.* [See પાદ, પા.] A fourth part; a quarter.

પાવ પલકકી ખબર નહિ, કરે કલકી આશ,
જીવ ઉપર જમડા ભમે, જ્યમ તેતર ઉપર બાજ.

You do not know what will happen in the twinkling of an eye; Death watches his time to catch you, as does the hawk his prey. —ભાણ.

પાવ-ક, *s. m.*[S. *fr.* पू to purify.] Who or what renders pure. 2. Fire; the deified personification of Fire.

પા-વટ-ડું, *s.n.* [See પાય + વૃત્તિ + ડું.] The sole of the foot.

ફાગણે ફાગ ખેલે ગોવિન્દા, પગરે પાવટડે હરિ લીલાટ ચંદા.
—તુળસી-વિવાહ.

પા-વડિ-યો, *s.m.* [See પાય, પાદ, + વૃત્તિ.] A menial servant accompanying a band of actors. 2. A particular religious sect.

પાવ-ડી, *s.f.* [+ડી dim.] A kind of wooden shoes; sandals. 2. A weaver's pedal. 3. A certain wooden instrument used in gymnastic exercises. 4. A small hoe.

પાવ-ડું, *s. n.* Same as **પાવ-ડો** A step.

પાવ-ડો, *s.m.* An iron step of a carriage. 2. A stirrup. 3. A spade. 4. A notch cut in a tree, by which to climb; a foot-stay; a pedal. 6. A leg.

પાવ-તી, *s. f.* [See પામ-વું.] A receipt.

Id. પાવતી લેવી To take a receipt. પાવતી આપવી To give a receipt.

પાવ-ન, *adj.* [S. *fr.* पू to purify.]Purifying. 2. Pure; clean; free from ceremonial defilement.

Id. ઘર પાવન થવું (Said when a distinguished man takes the trouble of visiting one's house.)Your visit is an honour to me.

પાવરધું, *adj.* [P. पर्वर्द: brought up, experienced, *fr.* पर्वर्दन् to nourish=S.परि around +वृध्, वर्ध्, to increase.] Clever; cautious; circumspect.

પાવરો, *s. m.* [See પાવ-ડો.] A horse's mouth-bag.

પાવ-લિ-યો, *s.m.* The foot (Used in affection or reverence).

પાવ-લી, *s. f.*
પાવ-લું, *s. n.*
પાવલો, *s.m.*
} [See પા.] A quarter of a rupee; a four-anna piece.

પાવ-લું, *s.n.* [See પગ, પાય.] The foot.

દામોદર દુખડાં કાપો રે, પાવલે લાગું. —દયારામ.

પાવ-લો-પા, *interj.* [See પગ, પાય.] An expression used in playing with a child placing its feet on the speaker's feet.

પાવ-લાં, *s.n.pl.* A kind of shoes.

પાવસ, *s. m.* [Mar. पाउस *fr.* S. प्रावृष् *fr.* પ્ર +આ वृष् to rain.] Rain.

પાવણી-યો, *s.m.* One who plays on drums before a demon-exorcist.

પા-વું, *v. i.* [Caus. of પી-વું.] To give to drink. 2. To water (cattle, &c.).

પા-વું, *v.t.* [S. प्र forth + आप् to obtain. See પામ-વું.] To get; to obtain.

પાવૈ, *s. f. s. m.* [Hem. Des. पोअंडो = S. षण्ढ: a eunuch.] Masc. of **પવૈ** A eunuch; a hermaphrodite.

પાવો, *s.m.* [Mar. पावा flute; or See વાંસ-ળી.] A fife; a pipe; a flute.

પાશ, *s. m.* [S.] A noose; a running knot; a tie or confining cord. 2. A tie. 3. An allurement; enchantment.

પાશ,
પાસ,
} *s. m.* [See પાસું.] An effect of

contact or accompany.

પાશ-ળી, *s. f.* [See પાસું, પાંસ-ળી.] A rib.

પાશા-તાણિ-યો, *s. m.* [See પાશો+તાણ-વું.] One who draws silver into wire.

પાશિ-યું, } **પાસિ-યું,** } *s.n.*[See પાસું a side.]A scythe having a sharp edge on one of its sides only.

પા-શેર, *adj.* [See પા+શેર.] A quarter of a *Sheer* (lb.).

પા-શેરો, *s. m.* A weight of a quarter of a *Sheer* (lb.).

Prov.પાશેરામાં પહેલી પૂણી This is only the beginning of a long tale or account.

પાશો, *s. m.* [See પાસો.] A silver ingot.

પાષાણ, *s. m.* [S.] A stone; a rock.

પાષાણ-ભેદ, *s. m.* [+ભેદ.] A sticky substance issuing from splits in rocks.

પાસ, Same as **પાસે.**

પાસ, *s. m.* [See પાસું.] The effect of being placed by the side of; an effect of contact or company. 2. The udders of a cow, &c.

Id.–નોપાસ લાગવો–બેસવો To be influenced by the contact or company of.ભેંસ પાસ ચોરે છે=ભેંસ પાસ મૂકતી નથી The she-buffalo does not yield milk.

પાસ, *s. m.* [Eng. Pass.] A pass; a passport.

Id. પાસ મેળવવો To get a passport.2. To get permission.

પાસ, [Eng. Pass, Passed.] Same as **પસાર.**

પાસ-લો, *s. m.* [See પાસો.] A nugget of gold or silver having the form of a die.

પાસ-વું, *v. t.* [See પાસ, પાસું.] To submit to the operation of an acid.2.To make bright.

Prov. પાસે, તે રંગે He who has begun, must finish.

પાસા-બંડી, *s. f.* [See પાસું+બંડી.]A waistcoat having strings at the sides to tie it with.

પાસું, *s.n.* [Dh. Des. पासा *fr.*S. पार्श्व side.] A rib. 2. The side. 3. Side; cause; partisanship.

છે કુન્તીજી સાસુ,ભોજકુળ પાસું;તુંરોહ્ય તપાસું,તો બડકું.
—પ્રેમાનંદ.

Id. પાસું બદલવું-ફેરવવું To turn on the side. 2. To turn the side of. રોગનું પાસું The effects of a disease. પાસું વાળીને સુવું To lie down at one's ease. પાસું સેવવું To gain the protection of; to be a partisan of; to have recourse to.

પાસે, *prep., adv.* [S. पार्श्वे in the side. See પાસું.] By the side of; near; nigh;close to. 2. With; having; possessing. 3. From. 4. To. 5. By; about; at; with.

પાસો, *s. m.* [S. पाश.] A die.

Id. અવળો પાસો પડવો To fail. સવળો પાસો પડવો To be successful. પાસો ચઢવો To be on the ascendant; to be rising.પાસો નાખવો Lit. To throw the dice (in a game). 2. To try one's fortune. 3. To engage oneself in an enterprise. પાસો જાણવો To know the secret steps of a plot or scheme.

પાસ્તર, *s. n.* [See પેસ્તર.] The second crop in a field.

પાહડી, *s. f.* [See પાડી.] A sheep that has not given birth to a young one.

પાહણ, *adj.* Produced after the proper season (of a crop).

પાહો-વાડિ-યાં, *adj. n.pl.* [See પાસું+વૃત્તિ, S. बाट, વાડી.] Neighbouring; adjoining; situated in the neighbourhood.

પાળ, *s. f.* [S. पालि, पाली.] Margin, edge, brink. 2. A parapet or marginal wall; a side. 2. The raised edge of the mouth of a hand-mill.

Id. પાણી પહેલાં પાળ બાંધવી Provide yourself with a remedy for the coming danger.

પાળ-ક, Same as **પાલ-ક.**

પાળ-ણ, Same as **પાલ-ન, પાલ-ણ.**

પાળ-વું, *v.t.*[S. पा-ल् to cause to protect *fr.* पा to protect.] To protect; to preserve. 2. To feed; to nourish; to foster. 3. To tame. 4. To keep; to maintain; to hold in violate. 5. To be wholesome, or beneficial to; to agree with (of water, climate). 6. To suit; to be convenient to.

Id. પાળી પોષીને મોટું કરવું To bring up; to rear.

Prov. પાળે, તેનો ધર્મ Religious faith is a question of concience.

પાળિ·યું, *s. n.* [See પાળ.] A large number of plots of cultivated ground.

પાળિ·યો, *s. m.* [See પાળ·વું.] A memorial erected in honour of a brave man on the spot where he died.

પાળી, *s. f.* [S. परि·पाल् to wait for *fr.* पा to protect.] A turn; a recurring season; an alternation.

પાળી, *s. f.*[Dh. Des. पालि·या *fr.* S. पालि·का a sword-hilt. S. पाली.] A knife.

Prov. કાપે તેને પાળી કહે છે, એવી દુનીયા આડી People are so perverse as to give the name પાળી (a protecting intrument) to a cutting instrument.

પાળું, *adj.* [See પાય, પગ. *Cf.* પાય-દળ, પ્યા·દલ.] Walking on foot; pedestrian.

પાળો, *s. m.* [See પાળ.] An encircling body or line. 2. A drop of dew.

જેમ રે પાળો, ઉદકથી જામ્યો,
તેને શબ્દ સૂરજ રૂપી,યો ફિરી ધામ્યો.—**ભોજોભગત.**

પાળો, *s. m.* [See પાળું.] A foot-soldier; a footman. 2. A band; a troop; a party; a company.3.A flock; a herd 4. *adv.* A-foot; on foot.

પિંખ·વું, *v.t.* [S. अप·स्किर·ति *fr.* अप down+ कृ to scatter; or S. पिष्, पिंष्, to grind.] To disperse; to scatter.2. To ransack;to rummage. 3. To tease; to vex.

પિંગળા, *s. f.* [S. पिङ्गला.] A particular vessel or tube of the body, which is the chief passage of air and breath.

પિંજ·ણ, *s. n.* [See પિંજ·વું.] Carding (of cotton, &c.). 2. A long and tedious discourse; a rant; a rigmarole.

પિંજ·ણિ·યો, *s. m.* }
પિંજ·ણી. *s. f.* } A particular part of a cart.

જૂની વે'લ્ય, ને ધૂસરી વાંકી. સાંગી સોટા ભાગી છે;
કોના તળાવા,ને કો પિંજણિયો?બળદ આવ્યા બે માગી છે.
—**પ્રેમાનંદ.**

પિંજ·ણી, *s. f.* [See પિંજ·વું.] A carding instrument, 2, The manner of carding.

પિંજર, }
પિંજરું, } Same as **પાંજરું** A cage.

પિંજ·વું. *v. t.* [S. पिञ्जा cotton.] To card; to comb.

પિંજા·મણ, *s. n.* }
પિંજા·મણી, *s. f.* } The manner of carding. 2. Wages paid for carding.

પિંજા·રી. *s.f.* The wife of a **પિંજારો**. 2. A woman who cards cotton or wool.

પિંજા·રો, *s. m.* A carder of cotton.

પિંડ·લો, *s. m.* [See પિંડ.] A round lump of clay or moistened flour.

પિંડારો, *s. m.* [Dh. Des. पिंडलइयं the principal part; Hem. Des. पेंडारो = S. माहिषीपालः, गोपालः, a cow-herd; *fr.* S. पिण्डार *fr.* पिण्ड the chief part+हार one who takes away. *fr.* हृ, हर्, હરવું, to take away.] A herdsman. 2. A plunderer; a bandit; a robber.

મૂક્યા પિંડારિયા પ્રેરી, રાધાને લીધી ઘેરી.—**પ્રેમાનંદ.**

પિંઢારિ·યું, *s. n.* [See પિંડ·લો.] A mud-house.

પિક, *s. m.* [S.] The Indian cuckoo.

પિક, *s. f.* [Imit.] Spittle; saliva. 2. Juice of betel-leaf chewed and spit out.

કહો, શાને મુખ લોહું મુજ છેડલે;
જુઓ રંગ લાગ્યો તંબોળની પિક જે.—**દયારામ.**

પિક·દાની, *s. f.* [+ P. दाश्तन्=S. धृ, धा र्, to hold.]A vessel made to hold spittle;a spittoon.

પિખ·વું, *v. t.* Same as **પિંખ·વું**.

પિ·ગળ·વું, *v. i.* [S. अपि around, from,+ ગળ·વું] To be melted; to be fused; to be dissolved; to be softened.

પિંગળ. *s. n.* [S. पिङ्गल Name of the author of an ancient work on Sanskṛit prosody.] A treatise on prosody.

Id. પિંગળ કરવું To enlarge upon; to dilate upon. 2. To expand (a theme, a subject). 3.To make a long speech on a small matter.

પિંગાણી, *s. f.* [See પિક·દાની.] A cylindrical vessel.

પિચ·કારી, *s. f.* [Guj. પિચ Imit.= પિક+S. कार showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] A syringe;a squirt.2. A stream spouting out forcibly.

Id. પિચકારી મારવી To syringe. પિચકારી મારવી-છોડવી To urinate (vulgar).

પિચ્છ, Same as **પીછું**.

પિચ્છો, Same as **પીછો**.

પિછાન, *s. f. n.* [Dh. Des. पिच्छ=S.प्रेक्ष्‌·स्व *fr.* S. प्र forth + ईक्ष्‌ to see.] Knowledge; acquaintance with; familiarity. 2. Distinguishing; recognizing.

પિછાન·વું, *v. t.* [Dh. Des. पिच्छइ *fr.* S. प्रेक्ष·ते he sees *fr.* प्र forth+ईक्ष्‌ to see.] To recognize. 2. To know throughly.

પિછોડી, *s. f.* [Hin. पीछे, પાછું, back, again, +ઓઢ·વું to wear, to put on; or S. वृ·ति a covering *fr.* वृ to cover,] A sheet. 2. A scarf; a covering for the shoulders.

Id. પિછોડી ઓઢવી To cover oneself with a sheet. 2. To declare oneself as insolvent.

Prov. પિછોડીમાં પાચ્છેરી ઘાલીને મારે, તે ખોટું Beware of a silent dog and still water.

પિછોડો, *s. m.* A large **પિછોડી**.

પિંજર, Same as **પાંજરૂં** A cage.

પિટ·વ·વું, } *v. t.* [Caus. of પિટ·વું.] To
પિટા·વ·વું, }
cause to beat.

Id. ઢંઢેરો-ઢાંડી પિટવવી To send a drummer round the town beating a drum; to issue a proclamation; to give a public notice by beat of drum.

પિટ·વું, } *v. t.* [S. पिष्ट ground *fr.* पिष्‌ to
પીટ·વું, }
grind, to crush.] *To beat or strike the breat (as in mourning, &c,). 2. To beat (a drum) with force, *Cf.* **ટીપ·વું**.

Id. ઓસલો પિટવો To beat the breat (used by women as a term of abuse.) માથું પિટવું To beat the head. 2. To vex; to put to mental trouble.

પિટા-પિટ, *s. f.* Repeated beating of the breast (as in mourning).

પિણ્ડ, *s. m.* [S.] A lump; a quantity; a collection. 2. A ball of cooked rice (given as an offering to the dead); the funreal cake. 3, The body.

Id. પિણ્ડ મૂકવો-આપવો To perform a ceremony for the benefit of a dead person.

પિણ્ડ-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* જ્ઞાન.] The Science of Anatomy.

પિણ્ડ-જ્ઞાની, *s. m.* An anatomist.

પિણ્ડ-રોગી, *adj.* [See પાણ્ડુ+રોગ.] Suffering from poor blood; pale.

પિણ્ડ-રોગી, *adj.* [From a confusion of પાણ્ડુ (pale) and પિણ્ડ (the body).] Sickly from birth.

પિણ્ડાર, Classical form of **પિંડારો**.

પિણ્ડી, *s. f.* [See પિણ્ડ.] The calf of the leg.

પિણ્ડું, } *s. n.* A small ball of thread.
પિણ્ડ·લું, }

પિણ્ડો, *s. m.* A large ball of thread.

પિતર, *s. m. pl.* [S. पितृ father *fr.* पा to protect.] The deceased and deified progenitors of mankind; the manes. 2. Ancestors.

પિતરા·ઈ, } *adj.* [S. पितृ·व्य·ज born of the
પિતરા·યું, }
paternal uncle *fr.* पितृ·व्य paternal uncle *fr.* पितृ father + जन्‌ to be born.] Of or relating to a paternal uncle. 2. Born of the same ancestors.

પિતરા·ણી, } *adj. f.* Married to the
પિતરે·ણ, }
members of one's family (of a woman).

પિતા, *s. m.* Father.

પિતામ્બરી, *s. f.* [See પીતામ્બર.] An inferior or small silk **પીતામ્બર**.

પિતા-મહ, *s. m.* [S. See પિતા + મહા.] The paternal grandfather. 2. An epithat of Brahmā.

પિતૃ, *s m.* Sk. base of **પિતર**, **પિતા**.

પિતૃ-ઋણ, *s. n.* [S. *fr.* + ઋણ.] The duties incumbent upon the son in return for life and other benefits received through his father. 2. The debts contracted by one's ancestors.

પિતૃ-પક્ષ, *s. m. n.* [+પક્ષ a fortnight.] The dark fortnight of Bhādrapada (Sept.-Oct.) appointed as the time for the Shrāddha ceremony to the manes of the dead.

પિતૃ-ભક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + ભક્તિ.] The son's duty to his father.

પિતૃ-લોક, *s. m.* [S. *fr.* + લોક.] The

region or heaven inhabitated by the પિતર (manes.)

પિતૃ-હત્યા, *s. f.*[S. *fr.* + હત્યા.]Parricide.

પિત્ત, *s. n.* [S.] One of the three humours of the body (the other two being વાત and કફ); bile; the bilious humour. 2. Choler; irascibility.

Id. પિત્ત ચઢવું To be affected by bile. પિત્ત માથે ચઢવું To be affected by bile in the head.2. To be angry.પિત્ત ઉતરવું-બેસવું To be free from the effects of bile. 2. To be free from anger; to be cool or quiet after an angry mood.

પિત્ત-જ્વર, *s. m.* [S. *fr.* + જ્વર.] A fever caused by an excess of bilious humour.

પિત્ત-પ્રકૃતિ, *s. f.*[S. *fr.* +પ્રકૃતિ.]A bilious temperament.

પિત્ત-વાયુ, *s. m.* [S. *fr.* + વાયુ.] Flatulence arising from the vitiation of bilious humour.

પિત્ત·ળ, *adj.* Bilious; fiery.

Id. પિત્તળ સ્વભાવનું Of a bilious temperament; irritable; peevish.

પિત્તળ, પિતળ, } *s. n.* [S. पित्तल.] Brass.

પિત્તાશય, *s. m. n.* [S. *fr.* પિત્ત + આ·શય an abode.] The receptacle or seat of bile; the liver.

પિત્તો, *s. m.* Same as **પિત્ત**. 2. The gall bladder.3. Choler; anger; ire; rage.

Id. પિત્તો ખસવો-હાથમાંથી જવો To be beyond one's control (of temper, anger).

પિધે·લ, *adj.* [See પી·વું.] Intoxicated; tipsy; drunk.

પિનાક, *s. m.*[S.] The bow of Shiva. 2. The trident of Shiva.

પિપર, *s. f.* [S. पिप्पली=L. *piper.*] Long pepper.

પિપરી-મૂળ, *s. n.* [+ મૂળ.] The root of *Piper-Dichosomum.*

પિપળો, *s. m.* [S. पिप्पल.] The holy fig tree; *Ficus religiosa.*

Id. પિપળે દીવો કરવો Lit.To make known from the top of a pipal tree; *Cf.* To declare from the house-top. પિપળો ઊગવો To be childless. પિપળો ફાટવો To be hold (of a large gathering of Brahmans).

પિ·પા·સા, *s.f.*[S.*fr.* पा to drink.]Thrist.

પિમળ, *s. f.* [S. परिमल.] Fragrance.

પિમળ·વું, *v. i.* To give out fragrance or a sweet odour.

પિયર, પિયેર, } *s.n.* [Hem. Des.पिउहरं *fr.* S. पितृगृह. See પિતા + ગૃહ.] The paternal mansion of a marriage girl.

Id. પિયરની સબધી-પનોતી A happy condition at the house of a married woman's father.

જે પિયર પનોતી હોય સુન્દરી,તે તેને ઘણું ધન સાથ છ.
—ગિરિધર.

પિયરિ·યું, પિયેરિ·યું, } *s. n.* A relative of a married woman on her parents' side. 2. *adj.* Of or relating to **પિયર**.

પિયારૂં, Same as **પાર·કું** Pertaining to another person or a stranger.

છે રે પિયારી,ને લેખે પોતાની,આપે લેછે એતો ઉધારી રે.
—ભોળો ભગત.

પિયળ, *s. f.* [Dh. Des. पेलवं *fr.* S. पेलवम् soft, delicate.] Painting the forehead of women with beautiful colours.

પિયુ, *s. m.* [S. प्रिय *fr.* प्री to please.] A lover; a gallant;sweet-heart.2. A husband.

પિયુખ, Same as **પીયૂખ**.

પિયુ·ડો, Same as પિયુ.(Used in endearment.)

પિરસ·ણુ, *s. n.* [See પિરસ·વું.] Prepared food served at dinner.

Id. પિરસણું મોકલવું Sending dishes fully served to persons, who do not go to a dinner party.

પિરસ·વું, *v.t.*[S. परि·वेष·ण *fr.*पार= Gr. *peri* around+विष् to pervade,to eat.]To serve out meals;to present or offer food the diners.

પિરોજ, *s. m.* [P. फिरोज़] Turquoise;a sapphire.

પિરોજું, *adj.* Having the colour of a sapphire.

પિલ-વણ, *s. f.* [S. पेलव delicate + वन a forest.] A kind of forest tree.

પિલ-વું, *v. t.* [S. पीड्. See પીડ-વું પીલ-વું.] To press; to squeeze. 2.To force out;to express. 3. To crush; to trample upon; to torture.4. To wrench; to wrest; to wring out; to extort.

Id. અવળી ઘાણીએ પિલવું To torture; to torment.

પિલા-વું, *v. i.* To be crushed; to be tortured; to suffer a lingering pain.

પિલુ, *s. m.* [S. पेलव delicate.] A musical mode.

પિલુ, *s.n.*The foot of the tree **પિલ-વણુ.**

પિલો-ડિ-યું, *s. n.* [See પીલો.] A sprout shooting from stalks of Bājrī, &c.

પિલ્લું, *s. n.* [See પિણ્ડ + ડું, લું, ડું, dim.] A small ball of thread.

પિશ-વી, *s. f.* [See P. પેશ inside.] A bag. 2.Loose trousers,specially those worn by Musalman women.

પિશાચ, *s. m.* [S.] A devil; a ghost; an evil spirit; a goblin; a fiend.

પિશાબ, *s. m. f.* [P. पेश front + आब=S. अप् आपः, water.] Urine.

Id. પિશાબ કરવો To urinate. પિશાબ થવો To urinate involuntarily. પિશાબ થઈ જવો To be terrified. હું તો એના ઉપર પિશાબ એ ન કરૂં I shall have nothing to do with him (vulgar).

પિશુન, *s. m.* [S.]A tale-bearer; a telltale.

પિષ્ટ, *s. n.* [S. पिष्ट, પિસ-વું.] Corn, &c., ground into flour; flour.

પિષ્ટ-પેષ-ણ, *s. n.* [+ S. पेषण grinding.] Lit.Grinding that which has been already ground. 2. Repetition.

પિસ-વું, *v. t.* [S. पिष्.] To grind; to reduce to powder in a mill.

Id. ઘઉં પિસવા To grind wheat. દાંત-હોઠ પિસવા To gnash the teeth.2. To lose one's temper.

પિસવો, *s.m.* A whistle made of clay.

પિસ્તાળીસ, *adj.* [See પાંચ + ચાળીસ.] Forty-five; (45).

પિસ્તોલ, *s. f.* [Eng. *Pistol.*] A pistol; a revolver; a small hand-gun.

પિહેરિ-યું, Same as **પિ-યરિ-યું.**

પિળ, } *s. f.* [See પિળવું, પિચળ.] A mark
પીળ, }
made on the forehead by women on auspicious occasions.

શત ગાડાં સરપણ તણાં, જોજન કીધી જ્વાળ;
કુમકુમના હાથા કરે, કરી પીળ કપાળ.—**સામળભટ.**

પિળ-ચટું, *adj.* [See પીળું+ચાટ-વું to lick; or ચટ્ટો a spot.] Yellowish.

પિળ-વું, *v.t.*To colour with કંકુ;to colour yellowish red. 2. To spoil; to dirty.

પિળા-ટ, } *s.f.*Yellowishness;paleness.
પિળા-શ, }

પિળિ-યું, *s. n.*A garment, coloured yellow with turmeric, worn by the bride on the marriage ceremony.

પીંખ, *s. f.*[See પિંખ-વું.]Scattered state. 2. Ransacking; rummaging. (Generally used as **ચૂંથ-પીંખ**).

પીંછ, Same as **પીંછું.**

પીંડો, *s. m.* Same as **પિણ્ડો.** *Cf.* **પેંડો.**

પીંઢારો, *s. m.* [S. पिण्डार a religious beggar *fr.* पिण्ड a ball of rice + हृ, हर, हार, carrying.] A free-booter.

પી, *interj.* [Imit.]Fie ! Oh,fie ! Shame ! 2. *s. f.* Ignominy; infamy.

પીછ, Same as **પીછું.**

પીછી, *s. f.* [Hem. Des. पिच्छी=S. चूडा the crest.] A brush;a switch. 2. A fly-whisk made of feathers. 3.A bundle of peacock's feathers.

પીછું, *s. n.* [S. पिच्छ.] A feather.

Id.પીછાનું પારેવું કરવું To make a mountain of a mole hill. પીછું ખેંચવું-ફેરવવું-મારવું To sign a document without taking care to know what it is about. પીછું ઘાલવું To throw an obstacle in the way of.

પીછો, *s.m.* [See પાછું.] Pursuing; pursuit. 2. Persecuting; persecution.

Id. પીછો લેવો-પકડવો To follow with perseverance. 2. To persecute without intermission.

પીટ-ણી, *s. f.* [See પીટ-વું.] Beating or striking the breast (in mourning).

પીટ-વું, } Same as **પિટ-વું.**
પીટી નાખ-વું, }

પીટ્યો, *adj. m.* Dead (used by women in abusing a man).

પીઠ, *s. f.* [Hem. Des. पिट्ठ प॰ठुं पुट्ठं, *fr.* S. पृष्ठ.] The back.

Id. પીઠનું જોર Strength owing to the porters who stand behind the scene; support. પીઠ ઠોકવી–થાબડવી To stroke on the back out of fondness; to praise and encourage. પીઠ ઉઘાડી પડવી To lose one's supporter or assistant. 2. To have no one to help; to be helpless. પીઠ ચોરવી To retreat; to shrink from; to be afraid of. પીઠ ઢાંકવી To cover the rear on a battle-field. 2. To help. પીઠ–કેડી ધરવી To run to the help of;to help. પીઠ પર હાથ ફેરવવો To encourage; to comfort;to console. પીઠ પાછળ મૂકવું To postpone. પીઠ પૂરવી To covor the rear of;to help. પીઠ ફેરવવી To turn one's back upon. 2. To abandon; to forsake. 3. To go over to the opposite party. પીઠ બતાવવી To run away from. (કામની) પીઠ ભાંગવી To perform the most difficult part of a work. પીઠ લેવી To pursue. 2. To be urgent in soliciting. 3. To harass. પીઠે કાળજું હોવું To have a stout heart; to have courage. પીઠે પેટ ચોંટેલું To be lean. 2. To be starved.

પીઠ, *s. n.* Same as **પિષ્ટ** Flour.

પીઠ, *s. f.* [Dh.Des. पीठ *fr.* S. पीठ a seat Or. S. पिटक a granary.]A market for selling corn. 2.A market.3.The state of the market; the market-rates.

પીઠિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* पीठ a division of a book.] A chronological account; a narration. 2. Pedigree; lineage.3. A whole race; a series of generations.

પીઠી, *s. f.* [S. पिष्ट flour *fr.* पिष् to grind. See પિસ-વું.] A yellow fragrant powder applied to the bodies of the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

Id. પીઠી ચોળવી To apply a yellow fragrant powder to the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

પીઠું, *s. n.* [See પિષ્ટ.] Flour of **અડદ** made for a particular preparation.

પીઠું, *s. n.* [See પીઠ a market.]A liquor-shop;a public-house; a tavern. 2. Same as **પીઠ** A market.

પીડ, Same as **પીડા**.

પીડ, *s. m.* [See પીઠ.] Same as **પીઠ**.

પીડ, *s. f.* [See પિષ્ટ.] A substance applied to the teeth to colour them.

પીડ-વું, *v. t.* [S. पीड् to give pain to.] To give pain to; to afflict. 2. To trouble; to harass;to ill-treat.3.To bore;to plague.

પીડા, *s. f.* Pain; anguish; torment. 2. Trouble; vexation.

Id. પીડા ગઈ–પડી A good riddance for bad rubbish.

પીડા-કર,
પીડા-કાર-ક,
પીડા-કારી, *adj.*[S.*fr.*+કર-વું.]Noxious; injurious; hurtful.

પીડા-વું, *v. i.* To be in paid or trouble; to be ill; to be afflicted.

પીડિ-ત, *adj.* Pained; tormented; afflicted; distressed.

પીઢ, *s. f.* [See પીઢિ-યું.] A grinding tooth; a grinder.

પીઢિ-યું, *s. n.* [S. पीठ a stool.] A beam on which the planks of the floor are fixed.

પીઢિ-યું, *s. n.* [+ *Cf.* પીઢ.] Grinding tooth; a grinder. 3. The flesh that covers the lower part of the teeth; the gums.

પીત, *adj.* [S.] Yellow.

પી-ત, *s. n.* [S. = drunk, soaked with water, *fr.* पा drink.] Vegetable grown by irrigation.

પીત-કોડી, *s. f.* A kind of little black bird.

પીત-પાપડો, *s. m.* [See પિત્ત bile +પાપડ.] A kind of medicinal plant.

પીત-વાડો, *s. n.* [S. पीत drunk *fr.* पा to drink + वाट, **વાડો**, a region.] A field from which crops are obtained both in dry and wet seasons; a field watered in the dry season.

પીતળ, Same as **પિત્તળ** Brass.

પીતામ્બર, *s. n.* [S. *fr.* पीत, **પીળું**, yellow +अम्बर cloth.]A yellow silk loin-cloth.2. A silk loin-cloth of any colour.

પીતું, *s. n.* [See પૈતુ a circle.] The circular spot from which marbles are thrown in the game.

પીધુ, Past *part.* of **પી-વું** to drink.

પીન, *adj.* [S. *fr.* प्याय् to grow.] Fat; plump; fleshy. 2. Much; great.

પક્ષ દિન બન્ને હુવા, દુઃખ પીન આવી પડ્યાં;
અંશ હીન એક ઘાડી લેઈ કાળ હાંકતો. —**વલ્લભ.**

પીપ,
પીંપ, } *s. f. n.* [Portug. *pipa*=Eng. pipe.] A cask; a barrel; a hogshead. 2. A tub to keep water in.

પીપર, *s. f.* [S. पिप्पली.=Gr. *peperi.*]*Piper Dichotonium*; long pepper.

પીપળ, *s. m.* [S. पिप्पल.] A kind of tree held in reverance by Hindus.

પી-પી, *s. f.* [Imit. See પી.] A pipe; a mouth-piece;a fife.2. Ignomity;infamy.

પીપુ-ડી, *s. f.* A pipe; a mouth-piece.

Id. પીપુડી વગાડવી To play on a fife.2. To play the same tune with; to agree with as a matter of courtsey; to agree with a person in an order to please or flatter him.

પીમળા-ટ,*s. m.f.* [See પિમળ-વું, પરિમલ, + વૃત્તિ.] A strong fragrant smell.

પીયળ,
પિયળ, } *s. f.*[See પીળુ', પિળ-વું.]Besmearing the forehead of women with a red ointment or auspicious occasions.

પીયૂષ, *s. n.* [S.] The food of gods; ambrosia; nectar.

પીયો, *s. m.* [S. पीला.] The mucus or gum of the eye.

પીર, *s. m.* [P.] A Muhammadan saint.

Prov. પીરનો મહિમા મુજાવર વધારે The leader's glory is magnified by his followers.

પીર, Same as **પીડ, પીડા**, Pain.

દયા કરો દરિયાળ, ધીર વીર પીર-હારી. —**વલ્લભ.**

પીલ-વું, Same as **પિલ-વું** To press.

પીલુ-ડી,*s.f.* [Dh.Des. पीलु *fr.* S. पील a medicinal plant.]A kind of plant growing in a bush and bearing golden berries(**પીલુ-ડાં**).

પીલો, *s. m.* [See પાલો, પલ્લવ.] A sprout; a shoot.

પી-વું, *v. t.* [S. पा to drink.] To drink, 2. To tope; to tipple; to soak.3. To inhale; to smoke; to draw (tobacco).4. To absorb; to swallow up. 5. To trifle; to smother. 6. To endure quietly; to stomach affronts.

Id. ચલમ-બીડી-તમાકુ પી૰ To smoke a pipe, &c. ધોળીને પી જવું To disregard the authority of.

પીસ-વું, Same as **પિસ-વું** To grind; to crush.

મેઘનાદ માર્યો મારૂતી, પીસી લીધા પ્રાણ. —**પ્રેમાનંદ.**
આંહીં ત્યાંહીં પર્ણ-કુટી બાળી કર પીસે. —**એજન.**

પીળા-ક, *s. f.*[See પીળુ+ક dim.] Paleness.

પીળા-વું, Same as **પિળ-વું, પીલ-વું.**

પીળાશ, Same as**પિળા-ટ, પિળાશ.**

પીળુ', *adj.* [Hem. Des. पीअल *fr.* S. पीत + ઉં dim.] Yellow.

Id. પીળો દેડકો Pale; sickly.

Prov. પીળુ' તેટલું સોનું નહિAll that glitters is not gold.

પીળુ'-ધમ'ક, *adj.* Deep yellow.

પુંખ, Same as **પોંખ.**

પુંખ, *s. f.* [See પાંખ. *fr.* पक्ष a side.] The side-slopes of the roof of a house.

Prov. બાદશાહની પણ પુંખ કપાય, પણ રાંડી રાંડનાં નેવ નવ કપાયThe side-slopes of the roof of the house of even an emperor may be cut off, but not the eves of the house of even a poor widow; Right is Might.

પુંખ-ડું, *s. n.* [Imit. *Cf.* Eng. *Puff.*] A slight breeze. 2. A tender stripling.

પુંખ-વું, *v. t.* [S. प्रोक्ष् to sprinkle *fr.* प्र intens.+उक्ष् to sprinkle.] To sow corn with the hand. 2. To perform the ceremony of welcoming the bride and bridegroom on their arrival in their marriage ceremony.

પુંગી-ફળ, *s. n.* [S. पुगी a betel-nut tree+ ફળ a fruit] Betel-nut. *Cf.* **ફોફ-ળ.**

પુંછ,
પુંછ-ડી, } *s. f.* Same as **પુચ્છ** The tail.

Id. પુંછડી ગાંડમાં ઘાલીને નાસવું To sneak away like a frightened dog.

Prov. કુતરાની પુંછડી વાંકી તે વાંકી What is bred in the bone, will never come out of the flesh. પાડાનું પુંછડું સાહ્યું, તે સાહ્યું An obstinate person will not yield his point,

પુંછ·વું, *v. t.* [Hem. Des. पुंछइ, पुंसइ, पुसइ= S. मार्ष्टि he wipes off. Or Dh. Des. पुंछियं *fr.* S. प्रोञ्छितम् wiped off;*fr.* प्रोञ्छ् to wipe off *fr.* प्र+उञ्छ् to glean.]To wipe off; to wipe away. *Cf.* લૂછ·વું.

પુંછ·ડું, *s. m.* Same as **પુછ·ડું**.

પુંજ·વું, *v. i.* [See પૂજા worship and પુંજો sweeping, Here there is a confusion of the meanings of પુંજો sweepings, *fr.* S. पुञ्ज a heap, and પૂજા (worship.)] To sweep with care in order to save the lives even of little insects (Used by Jains). 2. To gather; to collect.

પુંજ·ણી, *s. f.* A broom carried by Jain ascetics.

ધરમ લાભ કરી રહ્યો, ભોઠીને મન ભાવ;
પાતરાં, પુંજણી પૃથ્વી પર્યા,બન્યો ત્યાંહે બનાવ.
—**સામળભટ.**

પુંજી, *s. f.*[S. पुञ्ज a heap.] A little heap. 2. A stock; a fund; a store; a hoard; a capital. 3. Property; substance; means; wealth.

પુંજો, *s. n.* Rubbish; refuse; sweepings.

પુંઠિ·યું, *s. n.* [See પુઠ, પૂઠ the back.] The hinder part; the rear. 2. The back. 3. The hinder shutter of a cartriage.

Id. ભાઈનાં પુંઠિયાં ફાટે છે The fellow is afraid.

પુંધિ·યું, *s. n.* [S. बुध्न the bottom.] A large patch. 2. A piece of leather fixed to the body to prevent friction.

પુંભ·ડું, *s. n.* Same as **પુમ·ડું**.

પુંભા·ડી, *s. f.* [See પુંભ·ડી.] Cotton left on the plants after the harvest is reaped.

પુંશ્ચલી, *s. f.* [S. *fr.* पुंस् a man + चल् to go.] A lewd woman.

પુ-કાર, Same as **પોકાર**.

પુખરાજ, Same as **પોખરાજ**.

પુખ્ત, *adj.* [P.] Mature; ripe.

Id. પુખ્ત વિચાર A mature thought. પુખ્ત ઉમરનું Arrived at the age when the thoughts of the person are steady;of the age of forty years and upwards.

પુગ·તું, *adj.* [See પુગ·વું to reach.] Sufficient; enough for.

પુગ·વું, *v. t.* [See પહોંચ·વું.] To reach; to arrive at.2. To come to hand; to be received by. 3. To last; to continue; to suffice. 4. To be equal; to like unto.

પુગાડ·વું, [Caus. of પુગ·વું.] To cause to reach; to send.

પુચ·કારી, *s. f.* [પુચ Imit. + કાર.] The sound uttered to quiet or soothe(a child).

ગોવિન્દ ઘુંટડે રે દૂધ પીએ, જસોદા મુખ જુએ;
પુચકારી કરી રે, જનુની આંખનાં આંસુ લુવે.
—**દયારામ.**

પુચ્છ, *s. f. n.* Classical form of **પુછ·ડી**, **પુછડું**, A tail.

પુછ·ડિ·યું, *adv.* Having a tail.

Id. પુછડિયો તારો A comet.

પુછ·ડી, *s. f.* }
પુછ·ડું, *s. n.* } A tail.

Id. પુછડું પછાડવું To threaten;to be angry. પુછડામાં પેસવું To humbly seek the protection of (used in contempt). એને પુછડું બાઝ્યું છે He is an ass; he is a fool. પુછડું છુટી જવું To break the wind.2.To suffer from looseness of the bowels.3.To be terrified. પુછડું પકડવું To stick to. 2. To be obstinate in. 3. To persevere in. પુછડું ફાટવું To be terrified. પુછડું બળવું To be angry with; to be displeased with.-ને પુછડે તણાવું To adopt and follow the opinions of.

પુછ-પરછ,
પુછ-પાછ,
પુછ-આછ, } [See પૂછ·વું to ask+redup.] inquiry; investigation.

પુછ·વું,
પૂછ·વું, } *v. t.* [S. प्रच्छ्, पृच्छ्.] To ask.2. To question; to interrogate. 3. To inquire of. 4. To regard; to heed; to mind; to care about. 5.To request;to beg;to solicit.

Id. વગર પૂછે Without making inquiries. -ને પૂછ્યા શિવાય પાણીએ ન પીવું To consult and follow the advice of,even in the smallest matters.

Prov. પૂછવું સૌને, ને કરવું પોતાનું Consult all and anybody, but decide for yourself. પૂછતા નર પંડિત થાય With an inquiring spirit a man becomes wiser. પૂછતાં પૂછતાં લંકા જવાય

An inquiring mind can achieve anything howsoever difficult.

પુછા-પુછ, *s. f.* Repeated questionings. 2. Questioning many persons or at many places.

પુછા-ર-ણુ, Same as **પુછ-પરછ.**

ન જમે અન્ન, ન પાણી પીએ, કોઇ ન જાણે કારણ કિયે;
પૂજ, પુછારણુ ને ઉતાર, ભુવા ગતિક મેલ્યા તે ઠાર.

—સામળભટ.

પુછા-વ-વું, *v. t.* To write or send to ask. 2. To cause to be asked.

પુછેટિ-યું, *s. n.* [See પુચ્છ, પુઠ, પાછ-લું. *Cf.* પુંઠિ-યું.] The hinder shutter of a carriage.

પુજ, Same as **પૂજ્ય.**

પુજ-વું, **પૂજ-વું**, *v. t.*[S. पूज् પૂજ-વું,to worship.] To worship; to adore;to render homage or reverence to. 2.To place flowers,&c., upon an idol by way of worship.

પુજા-પો, *s. m.* Apparatus for idol-worship; materials of worship.

પુજારાધ્ય, **પૂજારાધ્ય**, *adj.* [S. पूजाराध्य *fr.* પૂજા + આ-રાધના.] A term of address in letters; worshipful. *Cf.* પૂજાર્હ.

પુજારી, **પુજારો**, *s. n.* [S. पूजा-कारी *fr.* કાર doing *fr.* कृ કર-વું, to do.] A worshipper. 2. The officiating person in a temple.

પુંજ, **પુંજ**, *s. m.* [S. पुञ्ज.] A heap; a mass; an accumulation; a pile; a collection.

પુટ, *s. m.* [S. पुट a cavity.] A cavity.

પુટ, Same as **પટ**, Cloth, width.

પુઠ, Same as **પૂઠ** The back.

પુઠ-ળ, *adv.* Behind. 2. In the absence of; at the back of.

Id. પુઠળ પડવું-થવું To follow with perseverance.

પુઠિ-યાં, *s. n. pl.* The felloes of a wheel. 2. The hips.

Id. પુઠિયાં વેરાવા લાગવાં-ફાટવાં To lose courage.

પુઠું, **પુઠું**, **પૂઠું**, *s.n.*The cover of a book;a covering.2.A file-book. 3. The hips. 4. Husk. Same as **પૂઠું.**

પુઠે, *adv.* Following; next to; after. Same as **પૂઠે.**

પુડી, *s.f.*[S. पुटी, पुट. a cavity.] A small bundle. 2. A grocer's coffin;a packet.

પુડો, *s. m.* A bundle.2. Honeycomb. 3. A kind of bread. 4. A grocer's coffin.

પુણ-ચોઠું, *adj.* [S. પોણું +ચૌદ, ચૌદ-વિદ્યા.] Imperfect; deficient; incomplete.

પુણ-વું, **પૂણ-વું**, *v. i.* [See પૂર્ણ complete.] To ripen;to result. 2. *v. t.* To give pain to; to harass; to vex.

પુણી, **પૂણી**, *s. f.* [Hem. Des. पूणी= S. तूल-लता. *Also* Hem. Des. पोणिआ=S.सूत्र-भृत्-तर्कुः the part of a spindle that holds the thread.] A roll of cotton ready for spinning;a skein.

પુણ્ય, *s.n.*[S.]Moral or religious merit. 2. Righteousness;virtue;charity.3. Deathbed charity.

Prov. પુણ્યે પાપ ટેલાય Good conduct will save a man from the consequences of his sin. પુણ્ય, ત્યાં જય Success goes with piety. પુણ્ય કરતાં વારે, તેને ઘાલે જમને બારે Prevent no man from doing good. પુણ્ય કરેલું આડે આવે Good conduct leads to good results. પુણ્ય પરવાર્યું સમજવું Know that the results of his good conduct are already at an end: There is nothing that can save him from the consequences of his bad conduct.

પુણ્ય-દાન, *s. n.* [S. *fr.* + દાન.] Charities.

પુણ્ય-પ્રતાપ, *s. m.* [S. *fr.* + પ્ર-તાપ.] Efficacy of moral merit.

પુણ્ય-લોક, *s. m. n.* [S. *fr.* + લોક.] Heaven; paradise.

પુણ્ય-વાન્, *adj.* [S. *fr.* + वत्, वान्, having.]Having religious merits;meritorious; good; righteous.

પુણ્ય-શાળી, *adj.* [+ शाली having *fr.* शाल् to have.]Same as **પુણ્ય-વાન્.**

પુણ્ય-શ્લોક, *adj.* [S. *fr.* શ્લોક praise *fr.* श्लोक् to praise.]That by the mention of whose name પુણ્ય is acquired; of sacred memory.

પુણ્યાત્મા, *adj.* [S. *fr* + આત્મા the soul.] Holy-minded.

પુણ્યાહ-વાચન, *s. n.* [S. *fr.* + अहन् a day +वाच॰न causing to say *fr.* वच् to speak.] A ceremony in which Brāhmaṇs are requested to declare that the day is auspicious.

પુતળિ-યું, *s. n.* [See પુતળી] A gold coin bearing an impression of a face. 2. An ornament in which such gold coins are fixed.

પુતળી, *s. f.* [S. पुत्तली.] A figure of a woman in wood, &c;a small image; a doll; a puppet. 2. A gold coin valuing about four rupees. 3. The pupil of the eye. 4. A beautiful woman; a beauty.

પુતળું, *s. n.* A figure of a man in wood, metal, &c.; a small image; a doll. 2. An idol; a statue.

પુતળ-વિધાન, *s. n.* [+ વિધાન a ceremony.] Burning the effigy of a person; performing the funeral ceremonies on an image of a deceased person.

પુત્ર, *s. m.* [S. *fr.* पुत् a particular hell to which childless persons are condemned + त्रै to protect.] A son.

Prov. પુત્રનાં લક્ષણ પારણામાંથી જણાય The child is father of the man: Coming events cast their shadows before.

પુત્ર-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] Looking upon one as son. 2. Behaving oneself as son.

પુત્ર-વત્સ-લ, *adj.* [S. *fr.* + વત્સ॰લ.] Kind to one's children.

પુત્ર-વત્સ-લ-તા, **પુત્ર-વાત્સલ્ય**, } Kindness to one's children; fatherly affection.

પુત્રી, *s. f.* A daughter.

પુત્રી-જ, *s. m.* [S. *fr.* + जन् to be born.] A daughter's son.

અર્જુનના તનજ કહાવો, વસુદેવના પુત્રીજ.

—**દલપતરામ.**

પુદગળ, *s. n.* [S. पुद्गल lump.] The body.

પુનમ, *s. f.* [S. पौर्णि-मासी *fr.* पूर्ण + मास् the moon.] The day of the full moon.

પુનરપિ, *adv.* [S. *fr.* पुनर् ,પુનઃ,again+अपि also.] Also again; again; once more; also.

પુનરાગમન, [S. *fr.* आ+गम् to come.] Returning; coming again.

પુનરાવર્તન, *s. n.* [S. *fr.* + આવર્તન.] Coming back or again. 2. Repetition. 3. Reflection (of rays.)

Id. પ્રકાશનાં કિરણોનું પુનરાવર્તન Reflection of the rays of light.

પુનરૂક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + ઉક્તિ saying.] Repetition; tautology.

પુન-ર્જન્મ, *s. m.* [S. *fr.* + જન્મ.] Being born again; returning into some form of existence after death; metempsychosis. 2. Regeneration; re-birth.

પુન-ર્ભવ, *s. m.* [S.] Transmigration; repeated birth.

પુન-ર્વસુ, *s. n.* [S.] The seventh of the lunar asterisms.

પુન-ર્વિ-વાહ, *s.* [S. *fr.* + વિ॰વાહ.] Remarriage; second marriage.

પુ॰ની॰ત, *adj.* [S. पू to purify.] Pure; holy.

પુનેમ, Same as **પુનમ**.

પૂમ, *s. m.* [S. पुम्स् a man opp. to woman.] A man; a male human being. 2. A male (Generally occurs as the first part of a compound.)

પુમ, *s f.* [See પુમ॰ડું.] Fibres of cotton standing on cotton cloth. 2. Fibres standing on any kind of cloth or thing.

પુમ॰ડું, *s. n.* [P. पुम्बः cotton.] A piece of cotton.

પુમ॰તું, **ફુમ॰તું**, } *s. n.* [P. पुम्बः cotton. *Cf.* Hem. Des. पोम्मं, पउमं, पम्मं, *fr.* S. पद्म a lotus, form or figure of a lotus.] Tassels; a tuft.

પુર, *s. n.* [S.] A city; a town.

પુર, Same as **પૂર** Flood.

પુરજો, *s. m.* [P. पुर्जः] A scrap; a slip. 2. A piece of paper.

પુર॰ણ, **પૂર॰ણ**, } *s. n.* [See પુર॰વું.] Stuffing; relishing ingredients. 2. Filling up. 4. A complement.

પુર॰ણ-પોળી, *s. f.* [+ પોળી.] A wheaten

cake with a stuffing of coarse sugar, split pease, &c.

પુર-ણી, *s. f.* Filling up; supplying the part wanting. 2. A mixture of dust and clay previously used.

પુરત-લ, *adj.* [See પુર-વું.] Giving; satisfying the desires.

છઈ ચરણ તારે શામની, તું પુરતલ મનની હામની;
મુને આશ તારા નામની, ત્રૈલોક્ય તારણ સુન્દરી.
—કાળીદાસ.

પુર-તું, પૂર-તું, *adj.* Sufficient; enough. 2. Entire; complete; not wanting in quantity. 3. Adequate.

પુરં-દર, *s. m.* [S. *fr.* પુર a town + दृ to tear, to destroy.] A name of Indra.

પુરબિ-યો, *s. m.* [S. પૂર્વ the east.] An individual of Hindustān Proper.

પુર-વણી, *s. f.* [See પુર-ણી, પુર-વું.] Supplying; furnishing. 2. A supplement; an appendix. 3. Complement. 4. Supporting; substantiating. corroborating.

પુર-વાર, *adj.* [+વાન્, વાળું, having.] Substantiated; established by evidence.

Id. પુરવાર કરવું To substantiate by evidence; to corroborate; to prove.

પુર-વારી, *s. f.* Proof; corroboration; corroborative evidence.

પુરવી, પુરબી, *s. f.* [See પૂર્વ the east.] A particular mode in music.

પુર-વું, પૂર-વું, *v. t.* [Dh. Des. पारेइ *fr.* S. पार-य-ति *fr.* S. पृ, पुर्, to fill.] To fill up. 2. To supply; to add. 3. To bury; to inter. 4. To plant or fix in the ground. 5. To block up; to stop. 6. To lock up; to imprison.

Id. સાહેદી સાક્ષી પુરવી To give evidence; to make a deposition. ખાડો-કૂવો પુરવોTo fill up a ditch or well (with earth, &c.). 2. To commit suicide by throwing oneself into a ditch or well. આશા-મનોરથ પુર૦ To fulfil desires. તેલ પુરવું To put oil (in a lamp). પૂરત પુરવી To give presents to a daughter. વચ્ચે ટાપશી પુરવી See Id. under **ટાપશી.** રંગ પુરવો To apply a colour to; to colour (a picture.) 2. To enliven or brighten (of conversation). કોટડીમાં પુરવું To confine in a room. સાદ પુરવો To join in calling. સૂર-અવાજ પુરવોTo add to the fullness of sound or voice.

પુરશારથ, Same as **પુરૂષાર્થ.**

પુરશ્ચરણ, *s. n.* [S. *fr.* पुरस् forword+चर् to perform.] The recitation and other rites prescribed by Mantra Shastra to be observed by one who would acquire the power of using a Mantra.

પુરસીસ, *s. f.* [Eng. *process.*] Questioning; an interrogating (In low-courts).

પુરસ્-સર, પુરઃ-સર, [S. *fr.* पुरस् forward सृ, सर्, to move.] Going forward; headed by; led by. 2. *adv.* With; being accompanied by.

પુરાંત, પુરાંત-બાકી, *s. f.* [See ઉપરાન્ત + બાકી.] Balance in hand; the last balance. 2. Stock.

પુરા-ણ, *s. n.* [S. पुरा-ण old *fr.* पुरा formerly.] A sacred poetical work containing accounts of persons and events of old times; the name of a certain class of sacred works ascribed to વ્યાસ, and containing the whole body of Hindu Mythology. 2. *adj.* Same as **પુરાણું.**

Id. પુરાણ કાઢવું-માંડવું To talk about a thing to a tedious length; to spin out a story.

પુરાણ-પુરૂષ, *s. m.* [S. *fr.* पुराण old + પુરૂષ person.] God.

પુરાણી, *s. m.* A Brāhman well read in the Purāns. 2. A public expounder of the Purāns.

પુરા-ણું, *adj.* Old; ancient; antique.

અવિચારી પ્રેમાનંદ નારી, ધનહારક નિરધારી;
પુરાણી તારી કીર્તિ કારી, સાંભળ આ વિચારી.
—પ્રેમાનંદ.

પુરા-તન, *adj.* Old; ancient; antique.

પુરા-વું, *v. i.* [Pass. of પુર-વું to fill.] To be filled up. 2. To be supplied. 3. To be confined. 4. To be planted or fixed to the ground.

પુરા-વો, *s. m.* Evidence; proof; testimony. *Cf.* **પુર-વારી.**

Id. પુરાવો આપવો-દેવો To give evidence. પુરાવો દેવો-કરવો To testify to. 2. To give evidence. પુરાવો ઊભો કરવો To get up or fabricate evidence. પુરાવો લેવો To admit evidence. 2. To record evidence.

પુરી, *s. f.* [S. See પુર.] A town or small city.

પુરી, [See પુર-વું.] A raised wheaten cake fried in ghee or oil.

પુરીષ, *s. n.* [S.] Fæces; excrement; ordure.

પુરૂં, પૂરૂં, *adj.* [See પુર-વું.] Complete; entire. 2. Finished; completed; accomplished. 3. Perfect; adept; well-versed in. 4. Sufficient; enough; sufficing.

Id. પુરૂં કરવું To make up a deficiency; to complete. પુરૂં કરવું-પાડવું To supply with. પુરૂં પડવું To be a match for. અધુરા (દહાડા) પુરા કરવા To linger in death. 2. To be miserable. તેને પુરૂં પાસરૂં ખાવાનું એ મળતું નહિ He did not get enough to maintain himself with.

પુરૂષ, *s. m.* [S. *fr.* पुर् the body+शी to lie down. Or S. पुर् forward+इष् to go.] A male; a man. 2. An adult. 3. The masculine gender (in Gram.). 4. A person; an individual.

Prov. પુરૂષના નશીબ આડું પાંદડું See Prov. under **પાંદડું**. પુરૂષ પ્રયત્ન, ને ઈશ્વર કૃપા Man proposes, God disposes.

પુરૂષ-ત્વ, *s. n.* [S. *fr.* +त्व suffix showing quality or nature.] Virility. 2. Manliness; valour; prowess.

પુરૂષ-સર્વ-નામ, *s. n.* [S. *fr.* પુરૂષ+સર્વ-નામ.] A personal pronoun (in Gram.).

પુરૂષા-તન, Same as **પુરૂષ-ત્વ**.

પુરૂષાર્થ, s. *m.* [S. *fr.* પુરૂષ + અર્થ.] The four ends or objects of the existence of a man. These are ધર્મ (piety), અર્થ (wealth), કામ (desire), and મોક્ષ (absolution.). 2. Manliness; prowess; valour; an exploit.

Id. પુરૂષાર્થ કરવો-દેખાડવો To achieve or perform a work vindicating a person's existence in this world. 2. To accomplish a glorious object.

પુરૂષાર્થી, *adj.* Working out or seeking one of the forms of પુરૂષાર્થ. 2. Brave; valiant.

પુરૂષોત્તમ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉત્તમ the best.] An excellent or superior man. 2. Viṣṇu.

Id. પુરૂષોત્તમ માસ An ancillary month in the Hindū Calendar, in which the days are believed to be presided over by Viṣṇu.

પુરે-પુરૂં, *adj.* [See પુરૂં.] Complete. 2. Accurate. 3. Exact. 4. Adequate; sufficient.

પુરોડાશ, *s. m.* [S.] A sacrificial oblation.

પુરો-હિત, *s. m.* [S. *fr.* पुरस् in front+हित placed.] The family priest.

પુલ, Same as **પૂલ**.

પુલકિ-ત, *a. adj.* [S.] Having the hairs of the body erect (generally, through joy).

પુલિન, *s. n.* [S.] A sand-bank.

તાત પુલિન તરવેણી તટમાં, નાખ્યો કુંભે નિઃસંદેહ.
—**પ્રેમાનંદ.**

પુલિંગ, *s. m.* [S. *fr.* पुम् male + लिङ्ग a mark.] The masculine gender. 2. *adj.* Masculine; of the masculine gender.

પુષ્કર, *s. n.* [S.] The sky. 2. A blue lotus. 3. Water. 4. A pond; a tank.

પુષ્કળ, *adj.* [S. पुष्कल.] Much; abundant; copious. 2. Numerous; plentiful; many.

પુષ્કળ-તા, *s. f.* } **પુષ્કળ-પણું**, *s. n.* } Abundance; plenty.

પુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* पुष् to nourish.] Fat; full-fed; plump. 2. Nourished; cherished; fed.

Id. હૃષ્ટ પુષ્ટ Well-fed and well-pleased.

પુષ્ટિ, *s. f.* Nourishing. 2. Fatness; plumpness. 3. Strengthening; propping up; help; assistance; support. 4. Increase; advance; thriving; prosperity.

Id. પુષ્ટિ આપવી-દેવી-કરવી To support. પુષ્ટિ થવી To be prosperous.

પુષ્ટિ-કાર-ક, *adj.* [S. *fr.* +कृ કર-વું, to do.] Supporting; strengthening; nutritive.

પુષ્ટિ-પત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પત્ર.] The cover of a book. 2. A coarse sheet of paper placed underneath the one to be written on.

પુષ્ટિ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* +માર્ગ.] The way of enjoyment. 2. The doctrine and practices

of the Vallabhācharyas; Vaisnavism.

પુષ્પ, *s.n.* [S.] A flower. 2. The menstrual flux; *vulgo flowers.*

Id. પુષ્પ આવવાં To bear flowers. મનોરથને પુષ્પ આવવાં To be fulfilled(of one's wishes).

પુષ્પ-ધન્વા, *s. m.* [S. *fr.* + ધનુષ્ય.] The god of Love whose bow is represented to be made of flowers; Cupid.

પુષ્પ-બાણ, *s.m.*[S.*fr.* +બાણ an arrow.] The god of Love,whose arrows are flowers.

પુષ્પ-માસ, *s. m.* [S. *fr.* + માસ.] The month of ચૈત્ર (April-May).2. Spring.

પુષ્પ-રાગ, } **પુષ્પ-રાજ,** } *s. m.* [S. See પોખરાજ.] A topaz.

પુષ્પરાગનું બ્રહ્મસદન, લોકસહિત થાયે દરસાન.
—ગિરિધર.

પુષ્પ-વૃષ્ટિ, *s.f.* [S. *fr.* +વૃષ્ટિ.] A shower of flowers.

પુષ્પાઞ્જલિ, *s. f.*[S. *fr.* +अञ्जलि, અંજળી.] The presenting an idol with flowers held in both hands opened and hollowed.

Id. પુષ્પાઞ્જળી આપવી To present flowers, &c., to a god in a worship. 2. To use abusive language (for euphemy).

પુષ્પિ-ત, *adj.*Flowered; having flowers.

પુષ્ય, *s. m.* [S.] The eighth lunar mansion.

પુસ્તક, *s.n.* [S.] A book.

પુસ્તક-ખાનું, *s. n.* } **પુસ્તક-શાળા,** *s.f.* } **પુસ્તકાલય,** *s. n.* } [+શાળા,ખાનું, આલય.] A library.

પુસ્તી, *s. f.* Rage of paper.

પુસ્તી, *s.f.* [P.पुस्त plastering *fr.*S .પુષ્ટ.] A plaster for a wall near its foundation.

પુસ્તો, *s.m.* [P. पुश्तः *fr.* पुश्त. *Cf.* = S. पृष्ठ, પીઠ, પૂઠ; or પુષ્ટિ.] A buttress; a prop; a bank; an embankment; a quay; a dyke.

પુળી, } **પૂળી,** } *s. f.* [S. पुल a bundle *fr.* पुल् to heap.] A small bundle.

પુળો, } **પૂળો,** } *s. m.* A bundle of grass; a sheaf.

Id. પુળો મૂકવો To waste; to ruin. 2. To tell to remove from sight; to let alone (said of a thing in utter contempt). પુળો ઊઠવો To take fire. 2. To be ruined.

પૂ-કર-વું, *v. i.* [Guj. પૂ Imit + કર-વું.] To make water (used in the case of children).

પૂજ, *s. n.* [S. पूज्य fit to be worshipped *fr.* पूज् to worship. Used to mean "cypher" for euphemy.] A dot; a cypher. 2. The nasal sign (ં). 3. A full-stop. 4. *s. m.* A Jain priest.

પૂજ-ક, *adj.* That worships, adores, or reverences. 2. *s. m. f.* A worshipper.

પૂજ-ન, *s. n.* Worship; worshipping; rendering homage.

પૂજ-નીય, Same as પૂજ્ય.

પૂજ-વું, Same as પુજ-વું.

પૂજા, *s. f.* Worship; homage; adoration; devotion; reverence.

Id. પૂજા કરવી (for euphemy). To beat. પૂજા લેવી To accept a worship. 2. To undertake to worship an idol. પૂજા વાળવી To terminate a vow of performing a worship. પૂજા-પાત્રી Materials of worship. 2. Worship.

Prov. છાણના દેવને ખાસડાંની પૂજા Like saint, like worship.

પૂજિ-ત, *adj.* Worshipped; adored; revered.

પૂજ્ય, *adj.* Fit to be worshipped; venerable. 2. Euhemism for a dot; a cypher. *Cf.* પૂજ.

પૂઠ, *s.f.* [S. पृष्ठ. *Cf.* પુઠ.] The back. 2. Absence.

Id. પૂઠ કરવી-ફેરવવી To turn one's back towards. 2. To run away from. 3. To be dissatisfied with. 4. To betray; to play the traitor. પૂઠ વાળવી To rest oneself. પૂઠ વાળીને ન લેવું To have no suspicion about; to have full confidence in.-ની પૂઠ જોવી To watch one's movements secretly. 2. To speak ill of a person behind his back. પૂઠ દેખાડવીTo run away from. પૂઠના ખાય એવું Cowardly. પૂઠ પાછળ Behind one's back;in the absence of. પૂઠ પૂરવી To help. પૂઠે વાળવું છોકરૂં The

youngest child of its parents.

Prov. પૂઠ તો પાદશાહની એ છે Anybody may speak ill of another behind his back: The moon does not heed the barkings of dogs.

પૂઠું, પુઠું, *s. n.* The covering of a book. 2. Husk. *Cf.* પુઠું.

પૂઠે, *prep.* Behind; at the back. *Cf.* પુઠે.

Id. પૂઠે પડવું-લાગવું To follow with perseverence. 2. To harass. પૂઠે પૂઠે જવું-ચાલવું To follow in the footsteps of. પૂઠે પૂઠે જવું To follow one to watch one's movements.

પૂઠો, Same as પુઠો.

પૂત, Same as પૂત્ર.

પૂ-ત, *adj.* [S. *fr.* પૂ to purify.] Purified; pure.

પૂન, Same as પૂણ્ય.

પૂનમ, Same as પુનમ.

પૂનમિ-યા-ઘઉં, *s. m.* [+ઘઉં.] A kind of wheat having its husk like that of barley.

પૂર, *s. n.* [S. *fr.* પૃ to fill.] The swelling of a river; a flood; a sudden flush. 2. Exuberance. 3. Extent.

પૂર, *adj.* Same as પૂર્ણ.

પૂર-ણ, Same as પૂર્ણ, પુર-ણ.

પૂરત, *s. f.* [S. पूर्ति filling *fr.* પૃ to fill.] A bride's portion; a dowry.

પૂર-પાટ, *adv.* [See પૂરૂં + પાટ redup.] Very quickly; very fast; rapidly.

Id. પૂરપાટ દોડવું To run as fast as one can.

પૂર-વ-વું, *v. t.* To supply with. 2. To support.

ઉદ્ધવજી એવું વચન બોલ્યા, પૂરવવું બે પાસ.

—ગિરિધર.

પૂર-વું, Same as પુર-વું To supply; to add.

સુન્દરીકો સુર પંચમ પૂરી, રસભરી રાગ મિલાવે.

—ગિતગોવિન્દ.

પૂરિ-ત, *adj.* [S. *fr.* પૃ to fill.] Filled; completed. 2. Fulfilled. 3. Gratified.

પૂરૂં, Same as પુરૂં Full.

Id. પૂરૂં કરવું To complete. 2. To finish; to put an end to. 3. To destroy; to kill. પૂરૂં પડવું To be sufficient for; to suffice; to be adequate to. 2. To be equal to; to be a match for. પૂરૂં પાડવું To supply a want; to supply; to provide; to furnish with. 2. To keep or observe (a promise); to perform.

પૂર્ણ, *adj.* [S. *fr.* પૃ to fill.] Filled; full. 2. Complete; perfect; entire. 3. Not deficient; adept. *Cf.* પુર-ણ.

પૂર્ણ-પણે, *adv.* [+પણું.] Fully; completely; totally.

પૂર્ણ-ચંદ્ર, *s. m.* [S. *fr.* + ચંદ્ર.] The full moon.

પૂર્ણાંક, *s. m.* [S. + અંક.] An integer.

પૂર્ણાનંદ, *s. m.* [S. *fr.* + આનંદ.] Nothing but delight; full delight.

પૂર્ણાહુતિ, *s. f.* [S. *fr.* + આ-હુતિ.] A particular offering to several deities made at the close of a sacrifice. 2. Completion.

પૂર્ણિમા, Same as પુનમ.

પૂર્ણોપમા, *s. f.* [S. *fr.* પૂર્ણ full + ઉપમા.] A full or complete simile or illustration.

પૂર્તિ, પૂર્ત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* પૄ to fill.] Fullness. 2. Completion; fulfilment. 3. Sufficiency.

પૂર્વ, *adj.* [S.] Eastern. 2. First; former; anterior. 3. Prior; proceding. 4. Initial. 5. *s. f.* The East.

Id. પૂર્વ દિશા The eastern direction. 2. A guide; the guiding star. 3. The best. 4. Perfect. 5. Successful; triumphant.

પૂર્વ-ક, *adj.* Prior; preceding. 2. *adv.* With; together with (Used at the end of compounds).

પૂર્વ-જ, *adj.* [S. *fr.* + जन् to be born.] Elder; born previously. 2. *s. m f.* An ancestor.

પૂર્વ-જન્મ, *s. m.* [S. *fr.* + જન્મ birth.] A previous birth; a former state of existence.

પૂર્વ-જિ-યું, *s. n.* [See પૂર્વ-જ.] A religious ceremony performed in the month of કાર્તિક (October-November) for the benefit of the souls of dead persons in a family.

પૂર્વ-દત્ત, *adj*. [P. *fr* + દત્ત given.] Given or acquired in a former state of existence.

પૂર્વ-દ્વાર, *s. n*. [S. *fr*. + દ્વાર door.] The eastern gate or door. 2. The front door. 3. The mouth.

પૂર્વ-પશ્ચિમ, *adv*. [S. *fr*. + પશ્ચિમ west.] Lying from east to west.

પૂર્વ-પક્ષ, *s. m*. [S. *fr*. + પક્ષ side.] The first half of a lunar month. 2. The proposition; the position; assertion; thesis; premises; the first part of an argument; the *prima facie* view of a question.

પૂર્વ-પદ, *s. n*. [S. *fr*. + પદ a word.] The first member of a compound.

પૂર્વ-રાત્ર, *s. f*. [S. *fr*. + રાત્રિ, રાત, night.] The early part of the night; the time from dusk to midnight.

પૂર્વ-વત્, *adv*. [S. *fr*. + वत् in like manner.] As before; as in former times.

પૂર્વાપર, *adj*. [S. *fr*. + अपर another.] Eastern and western. 2. First and last. 3. Prior and subsequent. 4. Preceding and succeeding. 5. *adv*. From one end to the other, in time or place.

પૂર્વા-ફાલ્ગુની, *s. f*. [S.] The eleventh of the lunar asterisms.

પૂર્વા-ભાદ્રપદા, *s. f*. [S.] The first of the two lunar asterisms called **ભાદ્રપદા**.

પૂર્વાર્ધ, *adj*. [S. *fr*. + અર્ધ a half.] The first half.

પૂર્વાવલોકન, *s. n*. [S. *fr*. અવલોકન Seeing.] Fore sight; forethought.

પૂર્વાષાઢા, *s. f*. [S. *fr*. आषाढा the twentieth lunar mansion.] The first of the two lunar mansions called **આષાઢા**.

પૂર્વે, *adv*. [See પૂર્વ.] Formerly; in old times.

પૂર્વોત્તર, *adj*. [S. *fr*. + ઉત્તર latter.] Same as **પૂર્વાપર**. 2, 3, 4.

પૂલ, *s. m*. [P.] A bridge. *Cf*. **પુલ**.

પૃચ્છક, *adj*. [S. *fr*. पृच्छ् પૂછવું, to ask.] Inquiring; asking; curious. 2. *s. m*. An inquirer.

પૃચ્છા, *s. f*. An inquiry; a question.

પૃથક્, *adv*. [S.] Separately; severally.

પૃથક્કરણ, *s. n*. [S. *fr*. + कृ. કરવું, to do.] Decomposition; analysis.

પૃથા, *s. f*. [S. પ્રથા a broad street *fr*. પ્ર + પંથ.] Practice; custom.

પૃથુ, *adj*. [S.] Broad; large.

પૃથિવી, } **પૃથ્વી**, } *s. f*. [S. *fr*. पृथु large.] The earth. 2. Land.

Id. પૃથ્વી રસાતળમાં જાય એવું Most unholy or wicked.

Prov. પૃથ્વી સારી છે, કે સૌને ચાલવા દે છે Good men do not look to others' failings.

પૃથ્વી-નાથ, *s. m*. The lord of the earth; a king.

પૃષ્ઠ, *s. n*. [S.] A back. 2. The page of a book. 3. The surface. 4. *adj*. Hinder.

પેંગડું, *s. n*. [See પગ+પાવડું.] A stirrup.

Id. પેંગડામાં પગ ઘાલવો To walk in the shoes of a great person. 2. To compete; to rival.

Prov. પેંગડે પગ ને બ્રહ્મ ઉપદેશ The knowledge of God cannot be secured in a hurry: Everything has its time.

પેંગુ, *adj*. [S. पङ्गु lame.] Limping. 2. Weak; feeble; powerless.

પેંઠ, *s. f*. [See પૂઠ the back.] A duplicate of a *hundi* (bill of exchange). 2. A letter of advice (in trade).

પેંડો, *s. m*. [See પિંડ.] A piece of a certain kind of sweetmeat. 2. A lump of clay, &c.

શું પડો કે પેટ ઉતરશે ? આક ઉપર હજી પેંડા છે.

—**સામળભટ**.

3. Rice-straw.

પૈતાન, *s. n*. [See સેતાન.] Pretension; affectation.

પેંથી, Same as **સેંથી**.

પેંધવું, } **પેંધાવું**, } *v. i*. [See પાય + ધૂળ.] To be accustomed to visit; to frequent (a place.)

હાણ થયાનું દુઃખ નથી, પણ હરિ પેંધે, તે માઠું રે.

—**રામકૃષ્ણ**.

Prov. પેંધ્યા આવે પરોણા, ને લપકે આવે ઢોર Habit is second nature.

પેંધું, *s. n*. Habit; practice.

Id. પેંધું પડવું To be accustomed to; to be in the habit of; to acquire the habit of.

પેં-પી, *s. f.* [Imit.] Vaunting; boasting. 2. A kind of flute or pipe.

પેખ-વું, *v. t.* [S. प्रेक्ष *fr.* प्र forth + ईक्ष to see.]To see;to perceive; to observe closely. દૂર નથી નાથજી,નિરંજન પ્રગટ પંડમાં પેખે.—**દ્વારકો.** રૂપૈયામાં રોળ, તાંબું ધાલે પેખી.—**કૃષ્ણરામ.**

પેખા-મા-ખોર, *adj.* [+ P. खोर् enjoying *fr.* खुर्दन् to enjoy.] Turbulent;mischievous.

પેગંબર, *s. m.* [P. *fr.* પેગામ a message + P. बर् carrier *fr.* बुर्दन्=S.वह् to carry.]A prophet; a messenger from Heaven.

પે-ગામ, *s. m.* [P. *fr.* पे गाम a message *fr.* S. पद्, પગ, પાય, + S. गम् to go.] A message; an errand.

પેચ, *s. m.* [P. *fr.* पेचीदन to twist.] A twist; a circumvolution; a turn.2.A feint; a wile; a trick, a trap; a snare; a subtle manœuvre; tactics. 3. A screw; a single helix.4.Entanglement.5. Trouble; difficulty: a perplexing affair;a strait;a dilemma; a scrape.

Id. પેચ ખેલવો-રમવો To make use of a trick. પેચ દેવો To twist; to turn (a screw). 2. To tighten. પેચ ઢીલો-નરમ થવો To become loose (of the turns of a screw.) 3. To be out of order; to be deranged. પાઘડીના પેચ a turn or twist of a turban. પેચ નાખવો-કરવો-લઢાવવો To make use of a trick (in kiteflying, in behaving with others,&c.).

પેચ-દાર, } **પેચ-વાળું,** } *adj.* [+ વાળું=દાર.] Shrewd. 2. Same as **પેચી.**

પેચી, } **પેચી-લું,** } *adj.* Clever; wily; shrewd.

પેચોટી, *s. f.* [+ ઓટી.] The umbilical cord; the cœliac artery.

પેજ, Same as **પેચ,** 4. 5.

પેજાર, *s. m.* [P. पेज़ार *fr.* P. पा=પાય, પગ, S.पद्,the foot+ज़ार a place.]A shoe;a slipper. તુજ સરખી ગોવાળણી રે લોક,તે તો મારા પગની પેજાર. —**દયારામ.**

પેટ, *s. n.* [S. पेट a basket.]The stomach. 2. The abdomen; the belly. 3. The uterus; the womb. 4. Pregnancy. 5. Children. જે પોતા કેરૂં પેટ,તેને કેમ વિસરીએ નેટ.—**પ્રેમાનંદ.** 6.The bulging protuberant portion of anything.7.Cavity; room; capacity. 8. Sphere; compass, comprehension. 9. The including quality or power.10.The main or interior portion;the body.11. The mind; the heart; the seat of the understanding or of the affections.12.The means of subsistence.

Id. પેટ આવવું To have motions; to have loose motions.-ને પેટે આવવું-પડવુંTo be born of. પ્રેટ ચડવું To have a pot-belly; to suffer from windiness. પેટમાં દુખવું To be jealous of; to envy. 2. To wish to get a bribe. 3. To hesitate. પેટ વધવું To be pregnant. પેટ વાંસા સાથે ચોંટી જવું To be hungry. પેટ ફૂલવું To have a pot-belly; to suffer from windiness. 2. To be pregnant. પેટ બાળવું To starve oneself; to eat insufficiently. પેટમાં બાળવું-બળવું To have sympathy for. પેટને ભાડું આપવું To eat to live; to eat only so much as will keep body and soul together. પેટનું છાકરૂં One's own child, *i. e.*,not an adopted child. પેટ પૂર-પૂરતું To one's fill; abundant; plentiful. પેટ ખોલી વાત કરવી To open one's heart;to speak without reserve. એના પેટમાં પગ છે He is not open-hearted. ઠંડે-ટાઢે પેટે At ease; being satisfied.પેટ ઠંડું-ટાઢું થવું To become happy. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself.6.પેટ ટાઢું કરવુંTo make oneself at ease. 2. To secretly misappropriate another's property. પેટ રહેવું To be pregnant. ઓ મારા પેટ ! Oh,my child ! પેટ પર પગ મૂકવો-દેવો To deprive one of one's bread; to deprive one of one's employment. પેટમાં પેસી વાત કાઢી લેવીTo secure one's confidence and induce one to tell one's secrets. મોટું પેટ રાખવું-કરવું To forgive; to be noble-minded. સાંકડા પેટનો Narrow-minded; miserly. 2. Incapable of keeping a secret. એના પેટમાં રોગ છેHe secretly cherishes ill-feeling towards. પેટે છોકરાં પડ્યાં, એટલે કહેવાનું નથી I cannot say more, because I have my children to maintain. પેટ ભરવું To maintain oneself. દુઃખે પાપે પેટ ભરવું To maintain oneself

with difficulty. પાપે પેટ ભરવું To maintain oneself by wicked means. પેટ તણાવું To eat to excess. પેટ તાણીને મરવું To die of starvation. પેટમાં ભરાઈને બેસવું To resort to; to seek refuge with. પેટ પોસવું To be selfish. પેટની સગાઈ The relationship between parents and their children. જે છે, તે પેટની સગાઈ છે He will do anything he is ordered,so long as he is fed. પેટે ચાલનારાં પ્રાણી Reptiles; પેટ ઉપર પોટલું બાંધવું To ask for more than one can eat at a dinner, and to take it home. શું પેટ ઉપર પોટલું બાંધશો ? What do you propose to do with all those articles that are in your dish ? (Said to a person eating to excess). =Can you eat all that you have collected in your dish ? You are sure to leave a large remainder, when you shall have eaten to your fill. પેટ-પેટું નિકળવું To protrude in a round form near the middle of the body. પેટે અવતાર લઈએ એવું Very pious, holy, or religious. પેટ ઊંચુ આવવું To be successful. 2. To have secured the object of one's desire. 3. To be satisfied. 4. To be satisfied by eating as much as one can. પેટ ગળે આવવું To gorge oneself with food. પેટ આપવું To give out one's secret. પેટ ઘરેણે મૂકવું To starve oneself. પેટ ચાલવું To have frequent motions. પેટ છૂટી જવું To suffer from involuntary evacuations of the bowels. 2. To be frightened. પેટ જૂદાં થવાં To separate oneself from one's friends. 2. To hold different opinions from one's friends. પેટ દાબીને રહેવું To endure; to silently put up with an inconvenience —ને પેટે થવું To be borne of. પેટે પથરો પડવો To be born (of a stupid person, said in contempt). પેટ પર છરી મૂકવી To make oneself unhappy. 2. To deprive one of one's means of maintenance. પેટ પાડવું To give birth to (children). 2. To have a stitch the side owing to long and continued laughter. પેટ પાણી પડવા ન દેવું To allow one not to rest oneself; to keep one always engaged. 2. To harass. પેટ પેટલાદ (પાટણ) જવું To be very hungry. પેટ ફોડવું To reveal one's secrets. 2. To reveal a secret confided to one. પેટ બળવું To be jealous. પેટ બળ્યા Lit. Burnt in the stomach (used as an imprecation by women). પેટનો બળ્યો Disappointed. 2. Envious. પેટની આગ A secret sorrow; anxiety. પેટની પૂજા કરવી To eat. પેટની વાત પેટમાં રહી જવી To have one's desire not satisfied. પેટનો પડદો-મેલ A wicked secret kept in one's heart. પેટમાં આગ લાગવી-ઊઠવી To be very hungry. 2. To entertain a secret grudge against. પેટમાં આગ લાગી-ઊઠી Fie upon you ! (used as an imprecation). પેટનો આમળો A grudge; a secret enmity. પેટમાં કૂવા-કોળ-કોયલી પડ૦ To be sunken (of the belly) owing to severe hunger. પેટમાં તેલ રેડાવું=પેટમાં ફાળ-ધ્રાસકો પડવો To be shocked at. પેટમાં દાંત-પાળી-કાતી A secret grudge. પેટમાં પેસી નિકળવું To know the secrets of. પેટમાં બળ્યાની સગાઈ A relationship giving rise to a heart felt sympathy. પેટમાં રાખવું-સમાવવું To keep a secret. 2. To silently put up with an inconvenience. પેટમાં ઉતારવું To misappropriate another's property. 2. To put into the belly of(through magical influence). 3. To persuade; to induce an unwilling hearer to accept one's views.

Prov. પોતાને હાથે પેટમાં પાળી મારી He cut his feet with an axe. પેટની પીડા માથું ન જાણે None knows the weight of another's burden. મોઢે મિઠાશ અને પેટમાં પાળી A honeyed tongue, a heart of gall: God in his tongue, the Devil in his heart. પેટ ઉઘાડીને કોઈ જોતું નથી Nobody knows another's mind. પેટ ચોળીને શૂળ ઊભું કરવું Let not your tongue cut your throat. પેટને પૂરે નહિ, અને ઓટંગણાને વડાં જોઇએ To be obliged to maintain a stranger luxuriously at one's own sacrifice. પેટ ફાટે, ત્યારે પાટો ક્યાં દેવો No fence against the flail. પેટ કરાવે વેઠ Self-interest is the strongest incitement to work. માના પેટમાંથી કોઇ શીખી નિકળ્યું નથી Knowledge comes with experience: Practice makes perfect. પેટમાં ન મળે પળી પાણી, ને મેરા નામ દરયાવખાં Large trees give more shade than fruit. પેટ ઉપર પોટલું(બંધાય નહિ) Cut your coat according to your cloth. પેટ છે, કે પોળ ? Don't overburden

your stomach with food. પેટનો બળ્યો ગામ બાળે One who has suffered a loss, will try to inflict it on others. પેટ ભરાયું, એટલે પાટણ ભરાયું He is a worthless being who lives only for himself. પેટમાં કંઇ નહિ, ને વરઘોડો જુવો What enjoyment is it to have nothing to eat and yet keep a servant? પેટ વધ્યામાંથી પુણ્ય કરો Charity begins at home. પેટ સૌને વળગ્યું છે=પેટ કોઈને છોડતું નથી=પેટને વાયદો ન થાય Every one is guided by self-interest.

પેટ-બેસ-ણું, *s. n.* [+બેસ-ણું.] Frequent evacuation of the bowels; diarrhœa.

પેટ-ભરૂ, *adj.* [See પેટ+ભર-વું.] Caring for filling one's belly only; caring for nothing but a bare maintenance. 2. *s. m.* One whose god is his belly.

પેટ-વ-વું, *v.t.*[Caus. of પેટ-વું.]To kindle; to light; to ignite.

પેટ-વું, *v. i.* [M. પટ-ણે.] To kindle; to light; to ignite.

પેટા-ખાતું, *s. n.* [See પેટું+ખાતું.] A subdivision. 2. A subordinate heading.

પેટા-ભાગિ-યો, *s. m.* [+ભાગિ-યો, ભાગ.] A subordinate partner.

પેટા-રકમ, *s. f.* [+ રકમ item.] A subordinate item.

પેટારો, *s. m.* [See પેટી.] A large box.

પેટિ-યું, *s.n.* [See પેટ.] A daily allowance of food.2. Daily food;rations.3. Pay; salary.

Id. પેટિયું આપવું To furnish one's board in return for service.

પેટિ-યો, *adj. m.* (A servant) Employed on condition of giving him nothing more than his daily food.

પેટી, *s. f.* [S. पेटी a small box *fr.* पट a chest.] A small box; a trunk; a chest.

પેટું, *s. n.*[See પેટ.] A sub-division.2. A number of items written under one head or heading. 3. A projecting part near the middle of the body of a thing.

Id. પેટામાંથી ઉપસેલો કાચ A convex lens. પેટામાંથી બેઠેલો કાચA concave lens. પેટું પૂરવું To close a subdivision of an account. ચાકરીને પેટે Under the heading of service. 2. In consideration of service. પેટું પાડવું To make or enter as a subdivision in accounts. 2. To make a new paragraph.

પેઠું, *p. p.* of **પેસ-વું**.[S.प्र-विष्ट *fr.* प्र intens. +विश to enter. See પેસ-વું.] Entered.

પેઠે, *prep.* [See પૂઠે, પૂઠ, the back.] Like to; in the same manner as.

પેડું, *s. n.* [See પેટ+ડું dim.] The lower part of the belly.

પેઢિયો-ગત, *adj.* [See પેઢી.] Hereditary.

પેઢી, *s.f.* [Hem. Des. पेड्डाइ=S. कणादि-विक्रय स्थानम् a place where corn and such other things are sold, *fr.*S. पीठ a seat,a market.] A generation; a family.

જેવી પિતાથી સાતમી પેઢી છે, માતાથી પંચમી પેઢી છે.

—**પ્રેમાનંદ.**

2.A mercantile bank or firm; a house of business.3. A step (of a ladder).

પેઢી-નામું, *s.n.* [+નામું.] A genealogical tree.

પેઢી-પંચ-ક, *s.n.*[+પંચ-ક.] The destroyer of a family.

મલ સંહારી(હરિ) આવેરા ચાલ્યા,પેઢી પંચક પર કંસ રે.

—**નરભેરામ.**

પેણી, *s.f.* [Dh.Des पहेणयं=S. भोजनो पायनम् a cooking utensil. *fr.* उपायन a gift. Hem. Des. पइण्णो=S. विपुलः broad,*fr.*S. प्रवीणः skilful: *Cf.*Mar. Puzzle काकाला दोन कान, काकुला कान नाहीं काकुचें शहाणपण काकाला नाहीं, the answer being तवा & कढाई.] A frying pan.

પેણો, *s. m.* A large **પેણી.**

પેણ્ડો, *s. m.* [S. पिण्ड a ball. See પેંડો.] A box;a blow with the clenched fist (used for euphemy.) 3. Dismissal;discharge.

પેદ, *s. f.* Confusion; disorder; derangement.

પેંદળ, Same as **પાય-દળ**. 2. *adj.* On foot; a-foot.

પેદા, *adv.* [P.] Being made, created, produced, or born. 2. Being acquired; gained, obtained,or discovered.

Id. પેદા કરવું To produce, &c. પેદા થવું To be produced, &c.

પેદાયશ, **પેદાશ**, **પેદાસ**, *s. f.* Birth; creation; produc-

tion. 2. Income; earning; profit.

પેન, *s. f.* [Eng. *Pen.*] A pen. 2. A slate-pencil.

પેન-સીલ, *s. f.* [Eng. *Pencil.*] A pencil.

પેર, *s. f.* [See પ્રકાર.] A method; a way; a mode; a manner.

સગા રે સંબંધી મુને પેરે પેરે પીડે,
સબળ સંતાપે પિયુડો મારો. —**દયારામ.**
પોપટ કહે, "પદ્મની, પછી શી કરવી પેર?"
—**સામળભટ.**

2. A plan. 3. A contrivance. 4. Information.

ન જડી પેર પક્ષી તણી, નર પતિએ ખોયું નૂર.
—**સામળભટ.**

4. A limit.

આહા! વળી એના થકી સારૂં માઠું શું કરાય?
જુજય છે પેર વના, વાહ, જ્યાં વિવેક છે!!
—**વલ્લભ.**

પેરવી, *s. f.* [P. पैरवी following *fr.* पैरव a follower.] Previous measures; preparation. 2. An effort; an attempt; an endeavour.

પેરાં, *s. n. pl.* [S. पर्व a joint.] Thin stalks of sugar-cane.

પેરા-ઈ, *s. f.*
પેરિ-યું, *s. n.* } The portion of a stalk of sugar-cane between two joints. 2. The penis (Vulgar).

પેલ, *s. n.* [Dh. Des. पलही =S. कार्पासः cotton; also Hem. Des. पिउली =S. कार्पासः.] Thick circles of spun cotton.

પેલ, *s. f.* [See પીલવું.] A circle of spun cotton (used in making a solution of opium, and, when steeped in milk, for soothing swoolen eyes).

પેલી-ગમ,
પેલી-મેર,
પેલી-તરફ, } *adv.* [See પેલું that + ગમ, મેર, તરફ, side.] Yon; yonder; there; thither; at that place; on that side.

પેલું, *pron.* [S. पर another, that. Or S. पार the other side.] That; it.

પેલો દહાડો, *s. m.* [See પેલું+દહાડો.] The forth day either past or future; that day; the other day.

પેશ, *adj.* [P. पेश before, in the front.] Influential; weighty. 2. Successful; realized. Id. પેશ જવું To be successful. પેશ પોહોંચાડવું To carry to a successful end (a business). 2. To accomplish one's object of harassing or runing another person.

પેશ Same as **પેશો** Profession.

ખેપિયા નથી, કે સહે, માર્ગ કષ્ટ પેશથી.—**વલ્લભ.**

પેશ-કસ, *s. f.* [+P. कशीदन =S. कश to rub, to draw.] Premium paid to the state upon receiving a grant of land.

સહસ્રાર્જુન કી પેશકશ, દયાયો નીલનગ્ન ગ્રામ;
નિરખ્યો નિલ મહિમ નિમગ્નમેં, નીલ ધરાયો નામ.
—**સામળભટ.**

પેશ-કાર,
પેશ-ગાર, } *s. m.* [P. *fr.*+कार door *fr.* S. कृ to do.] A deputy; an adjutant. 2. A valet; a page; a personal attendant. 3. A secretary.

પેશ-ગી, *s. f.* [P. *fr.* પેશ before.] Money paid in advance.

પેશ-વા, *s. m.* [P. *fr.* પેશ before+P. वा dim.] The principal minister. 2. The Peshwā; The leader of the Marāṭhā empire.

પેશ-વા-ઈ, *s. f.* The reign of the **પેશવા.** 2. Nobility; grandeur.

પેશવાજ, *s. m.* [P.] A long robe worn by dancing girls. 2. A gown.

પેશાબ, Same as **પિશાબ.**

પેશાબ-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું.] A urinal.

પેશી, *s. f.* A natural division of a fruit. &c.

પેશો, *s. m.* [P. पेशा *fr.* પેશ in the front.] An occupation; an employment; a trade; a profession; a calling.

પેસ-વું, *v. i.* [See પ્ર-વેશ.] To enter; to penetrate; to rush in; to intrude.

પેસા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of પેસ-વું.] To make to penetrate; to thrust.

પેસ્તર, *adj.* [P. See પેશ before+P. तर *fr.* S. तर comp. suffix.] Coming; next; succeeding.

પેહેર-વું, Same as **પહેર-વું.**

પેહેલ, Same as **પહેલ.**

પેહેલ-વહેલું, *adj.* [See પહેલું+વેહેલું.] First of all. 2. *adv.* At the very beginning or outset.

પેહેલવાન, Same as **પહેલવાન.**

પેહેલું, *adj.* [S. प्रथम.] First; earliest.

Id. પેહેલા ખોળાનું The first born child(of a woman). પેહેલા નંબરનું First-rate; excellent. પેહેલે ઘરથી From the beginning. પેહેલે પાટલે At the beginning. 2.To begin with.

Prov. પેહેલું સુખ તે જાતે નરા Health is the greatest blessing.

પેહેલાં, Same as **પહેલાં.**

પેળ, **પેળવો**, *s. m.* [See પેરિંડું the penis.] The testicles.

પૈ, Same as **પાઈ.**

પૈઠ-ણુ, *s. n.* [See પેઠ-ડું, પરઠ-ડું.] An agreement; a contract.

પૈઠ-વું, Same as **પરઠ-વું**.

પૈડું, *s. n.* [Hem. Des. पइअं=S. रथ चक्रम् a wheel of a carriage. *fr.* પાદ, પાય, +ડું.] A wheel. 2. A small snake.

Id. તારા વગર તો મારૂં પૈડું એ ફરે નહિ I cannot move even an inch without your assistance.

પૈડો, Same as **પરંડો.**

પૈતું, *s. n.* [Hem. Des. पइट्टो = S. पर्वन a joint.] A circular slice of a fruit. 2. A circular piece of iron, earthen pot, &c., used by children in their games.

પૈશુન, *s. n.* [See पैशुन्य *fr.* પિશુન.] Backbiting; slander.

પૈ-સા, *s. m. pl.* [See પૈ-સો] Copper-change. 2. Money. 3. Wealth.

પૈસા-દાર, *adj.*[+P. દાર having.] Monied; wealthy; rich.

Prov. પૈસાદારનાં છોકરાં ઘુઘરે રમે Money makes the mare go,let her have a leg or no.

પૈ-સો, *s. m.* [See પૈ, પાઈ, + શાહ a king; પાઈ-સા, પાદશાહ.] A particular copper coin worth three pies (a farthing).2. Money; riches; wealth.

Id. (કોઈનો) પૈસો ખાઈ જવો To mis-appropriate another's money. પૈસા ખાવા Lit. To obtained money by dishonest means. 2.To accept a bribe.પૈસા ખાવા-લેવા To take money for a daughter given away in marriage. પૈસા ખોટા થવા To lose money. પૈસાના કાંકરા કરવા To spend money extravagantly. પૈસાનું પાણી કરવું To spend money extravagantly. 2. To misappropriate another's money. પૈસાને બચ્ચીઓ કરવી To love money for itself; to be a miser. પૈસાનું પુતળું One whose life and soul is in one's money.2.A very reich man. પૈસાનું Cheap; worthless.

Prov. પૈસાનું સૌ સગું An empty purse frights away friends. પૈસાને શું મધ મૂકી ચાટીએ ? Money alone has no value. પૈસો તો ઢેડને ઘેર એ હોય છેVirtue is more valuable than money.

પૈસો મારો પરમેશ્વર, ને બૈરી મારી ગુરૂ;
છૈયાં છોકરાં શાળિગ્રામ, તો સેવા કોની કરૂં ?

Money is my God,and my wife is my guide. પૈસાથી કાંઇ સદ્‌ગુણ પ્રાપ્ત કરી શકાતા નથી Riches cannot purchase worthy endowments. પૈસાને પાંખ હોય છે Riches have wings. પૈસો હોય તોપણ દુઃખ, ને ન હોય તોપણ દુઃખ When we have gold, we are in fear; when we have none,we are in danger. પૈસો મેળવવો એ કઠણ, ને સાચવવો એ કઠણ Riches, through hard to gain,are still more hard to keep. પૈસો ચાહે તે કરે Money makes the mare go. પૈસાનાં તે કાંઇ ઝાડ ઊગતાં હશે ? Money is not easily acquired.પૈસાના તે કાંઈ વેષ આવતા હશે ?One may pretend to have anything but not money. સૌ પૈસાના ચાળા છે The Rich may fish with a golden hook. પૈસે કોઈ પૂરો નહિ, ને અક્કલે કોઈ અધૂરો નહિ, No one has enough of money, and no one thinks himself wanting in wisdom. પૈસા વધે, તેમ લોભ વધે Increase of wealth increases avarice. પૈસાથી જીવાતું હોત, તો તાલેવંત કોઇ મરત નહિ If money could procure life, no rich man would ever die. પૈસો પૈસાને ખેંચી લાવે Money begets money. પૈસો તો લોંડી છે Money is worthless,anybody may collect it. પૈસો કોઈનો રહ્યો નથી, ને રહેવાનો નથી Money often changes hands. પૈસો ગયો પાછો મળે, પણ પત ગઈ ન મળે Money lost may be regained,but not reputation. પૈસો ટકો લો, ને શેઠ મને કહો Reputation should be secured even at the sacrifice of money. પૈસો બચાવ્યો, તે પૈસો રળ્યા બરાબર છે Money saved is money got.

પૈસો-ટકો, *s.m.*[See પૈસો+ટકો three pice.]

Riches; money in general.

Id. પૈસે ટકે સુખી (માણસ) A well-to-do person.

પોંક, પોંખ, s. m. [S. पुष्कर a blue lotus. Or प्रोक्ष् to sprinkle *fr.* प्र forth + उक्ष् to sprikle.] Parched grains of fresh juwār, &c.

પોંક-વું, પોંખ-વું, v.t. [See प्रोक्ष् to sprinkle *fr.* प्र forth + उक्ष् to sprinkle.] To receive or welcome the bride, or the bridegroom, or both, with an auspicious ceremony.

પોંકિ-યું, પોંખિ-યું, s. n. [See પોંક, પોંખ.] An ear of juwār, &c., fit to be parched.

પોંખ-ણાં, *s.n.pl.* [S. प्रोक्षण See પોંખ-વું.] The particular ceremony of receiving or welcoming the bride or bridegroom. 2. The things with which this ceremony is performed.

પોહોંચ-વું, Same as **પહોંચ-વું** To reach.

Id. મારાથી પોહોંચા વળાય નહિ I shall not be able to carry it out successfully. ઉમરે પાહોંચેલો Full-grown; advanced in years. ઉમરે પોહોંચેલી છોકરી A girl of marriageable age.

Prov. વ્યાજના ઘોડાને કોઇ પોહોંચી શકે નહિ Interest on capital accumulates very fast; Time and tide wait for nobody.

પોંચો, પોંહોંચો. s. m. The wrist.

Id. પોહોંચા કરડવા To repent. 2. To be defeated.

પોંદ-વું, v. t. [S. प्र forth + मृद् to crush.] To crush.

પોંદો, s. m. A thing crushed.

પો, s. m. [S. पाद, પાય, the foot.] The ace of dice. 2. A game played with dice.

પોઈ, s. f. [See પોએણ, પોયણ.] The spike which shoots out from the cocoanut and some other palms, containing the radix or fruit stalk. A kind of creeper.

પોઇસ, s. f. [P. पोइस्त *fr.* पो run away *fr.* पोइदन to run + इस्त stand *fr.* इस्तादन *fr.* S. स्था to stand.] Calling on people to make way for a carriage, to &c, 2. *interj.* Ho ! Halloa ! Room ! Make room ! make way ! take care !.

પોએણ, પોયણ, s. f. [S. पुष्करिणी a lotus plant *fr.* पुष्कर a blue lotus.] A lotus plant. Same as **પોયણ.**

પો-ક, s. f. [See પો-કાર] A loud cry of lamentation owing to the death of a person. 2. A loud cry of sorrow.

Id. પોક મુકવી To cry aloud.

પોકળ, *adj.* [S. पुष्कल broad. See પોલું. Hem. Des. पुप्फाइ = पीनम fat.] Hollow; excavated; not solid. 2. Empty. 3. Fruitless. 4. Unprofitable. 5. Insincere; unreliable; false.

Id. પોકળ આક્રંદ કરવું To weep.

પોકળી, s. f. Cavity; a hollow.

પો-કાર, s. m. [Dh. Des. पुक्काओ =S. अनीक-पाहारात. Brave loud talk, bragging, पोक्कइ he brags; also Hem. Des. पोक्कइ = S. व्याहरति he speaks.] Noise; uproar; bawling; a loud cry.

Id. પોકાર મારવો To cry aloud; to bawl. પોકાર ઉઠાવવો To get (people) to make complaints.

પો-કાર-વું, v. t. To bawl; to call aloud; to exclaim; to cry aloud.

પોકે-પોક, s. f. Loud lamentations. 2. *adv.* Crying aloud; lamenting loudly.

પોખરાજ, s. m. [S. पुष्कराज.] A topaz.

પોખ-વું, Same as **પોષ-વું** To nourish.

કુટુમ્બ પોખ્યું કમાઈને રે. —**પ્રીતમદાસ.**

પોગર, s. f. [See પોકળી.] A hollow; a vacuum.

પોગળ, s. n. [See પોકળ.] The interior. 2. Hollowness; falsity. 3. Insincerity.

પોગળી, s. f. [See પોકળી.] A bundle.

પોચ, Same as **પહોંચ.**

પોચ, s. f. [See પોચું.] Unhusked rice, which is soft and does not contain grains.

પોચ ફૂટતાં લાભ ન લેશજી, એજ ઉપરે કવળ કહેશ જી.

—**દયારામ.**

પોચ-કણ, *adj.* [See પોચું.] Cowardly; weak; effeminate; timid.

પોચ-કું, s. n. [See પુંજ + કું dim.] A

small lump of dung.

Id. પોચકાં નાખવાં Lit. To throw out pung. Hence, 2. To be terrified; to be overcome with fear.

પોચું, *adj*. [Hem. Des. पोच्चं पुत्थं, =S. मृदु soft, *fr*. S. पृथु board, wide.] Soft; not firm. 2. Delicate; humble; docile. 3. Effeminate; timid. 4. Weak; feeble; not hard. 6. Flexible.

Id. પોચું પડવું To become soft. 2. To be afraid.

પોટ, Same as **પોટ-લો.** A bundle.

પોટ-કું, *s. n.* A packet.

પોટ-લિ-યો, *s. m.* [See પોટ-લો.] A double leather-bag placed on the back of a horse.

પોટ-લી, *s. f.* A bundle; a parcel; a package.

પોટ-લું, Same as **પોટ-લી.**

પોટલો, *s. m.* [Hem. Des. पोट्टलं = S. वस्त्रनिबद्धं द्रव्यम् valuable property tied up in a part of one's garment, *fr*. પ્રાત. પોત, cloth + લું dim; or पुट a cavity.] A large loose bundle.

પોટીસ, *s.n.* [Eng. Poultice.] A poultice.

પોઠ, *s. f.* [See પોઠિ-યો.] A caravan. 2. A multitude; a number; a lot. 3. A freight; a load.

પોઠિ-યો, પોઠી, *s. m.* [See પૂઠ the back.] A pack-bullock. 2. A caravan.

પોઢ-વું, પોઢ-વું, પહોડ-વું, *v. i.* [S. प्र-सुप्त slept *fr*. प्र intens.+स्वप् to sleep.] To sleep; to slumber.

પોડું, Same as **પોપ-ડું.**

પોણ, *s n.* [S. पण *fr*. पण to promise.] A promise; a vow; a resolution.

પોણિ-યું, *s. n.* [See પોણુ three quarters.] That which is three-fourths of a whole.

પોણિ-સો, *adj*. [+ સો a hundred.] Ninety-nine and three-forths.

પોણું, *adj*. [See પા one-fourth + ઊણું less.] Three-quarters; three-fourth; ¾.

Id. પોણુ આદ An impotent man. પોણુ શૌદ Imperfect (referring to the ચૌદ વિદ્યા or fourteen department of learning.) 2. Imcomplete. 3. False.

પોણો-સો, *adj*. [+ સો a hundred.] Three-fourths of one hundred; seventy-five; 75.

પોત, *s. n.* [S. प्रोत woven *fr*. प्र intens.+वे to weave.] Weftage; texture; fineness. 2. Worth; value. 3. Fine cloth. 4. Clothes or their worth presented to the principal mourners by their relatives. 5. A seton; an artificial ulcer made in the body to cause humours to issue out.

Id. પોત પ્રકાશવું-ઉઘાડું કરવું To reveal one's birth; show oneself in one's true colour.

પોત, *adj*. Six (used in secret conversation by merchants).

પોત, *s. n.* [S.] A young one.

ગ્રીવા પોત કપોતવત્, કેળ પત્રવત્ પૃષ્ઠ.

—સામળભટ.

પોત, *s. m.* [S.] A boat; a raft.

પોત, *s. f.* [Hem. Des. पोत्ती = S. काच glass.] Beads of glass.

પોત-ડી, *s. f.* [See પોત texture + ડી dim.] A small loin-cloth.

પોત-પોતે, *pron. pl.* [See પોતે.] Each one; each severally.

Prov. પોતપોતાનાં ગીત સૌ ગાય Everyone blows his own trumpet.

પોતા-પણું, *s. n.* [+ પણું abst. suffix.] Individuality; personality. 2. A peculiar quality. 3. Self-interest.

પોતિ-યું, *s. n.* [See પોત texture.] A loin-cloth.

Id. પોતિયું છૂટવું To be unmanned; to be unnerved.

પોતી, *s. f.* Same as **પોતિ-યું.**

પોતી-કું, *pron.adj*. [See પોતે.] Own; one's own.

પોતું, *s. n.* [See પોત texture.] A rag; a cloth.

Id. પોતું ફેરવવું To wipe off.

પોતું, *s. n.* [Mar. पोतें a gunny bag *fr*. પોત, S. प्रोत, texture.] The amount of the re-

venue of a village sent to the government treasury.

Id. પોતું મોકલવું-ભરવું To send money into the treasury.

પોતુ', પોત્યું, } *Pret* of **પહોંચ-વું.**

પો-તે, *pron.* [See સ્વત:] Self.

[N.B.—પોતે takes the person, gender. and number of the personal pronoun or of the noun with which it is used,*e.g.*, હું પોતે I myself; અમે પોતે we ourselves;તે પોતે He himself, she herself, it itself; તેઓ પોતે They themselves]. 2. *adj.* By oneself; personally.

Id. પોતાનું કરી લેવું Lit. To adopt as one's own. Hence, 2. To win over to oneself.

Prov. પોતાના ઘરમાં આવતું કોને ન ગમે ? Every one likes to make his own cabbages big. પોતાના ટાંટિયા પોતાના જ ગળામાં=પોતાનો કુહાડો પોતાના પગ પર વાગે The biter bit.પોતાની માને ડાકણ કોણ કહે ? Every cook praises his own broth; Fvery crow thinks her own bird the fairest.

પોથી, *s.f.* [Dh. Des. पयत्थं *fr.* S, पदार्थः a thing, Also Hem. Des. पोत्थअेा *fr.* S.पुस्तकम् a book.] A book. 2. Cotton steeped in lac-dye.

Prov. પોથીમાંનાં રીંગણાં With a full stomach it is easy preaching to the fasting.

પોથું, *s. n.* A book; a writing (in contempt.

Prov. પોથાં તે થોથાં, ને ડાચાં તે સાચાં What is written is useless,but what is spoken is binding.

પોદળો, *s.m.* [S. पुद्गल a lump.]A lump of dung, &c.2.An indolent person.

Id. પોદળા જેવો Fat and dull. 2.Not able to easily move about.

પોપચું, *s.n.* [See પોચું.] The eyelid. 2. Same as **પો-પડું.**

પો-પટ, *s. m.* [Imit. See પટ-પટ.] A parrot.

Id. પોપટ બોલવો To be exhausted; to be consumed. પોપટ કરી નાખવું To train up to repeat.2.To make clever.પોપટ કરી રાખવો To keep under one's control; to keep obedient to oneself. પોપટ પાળવો To keep with care.

પોપટિ-યું, *adj.* Having a colour like that of a parrot;yellowish green; whitish green. (Feminine form of this *adj.* is પોપટી, and masculine પોપટિ-યો.)

Id. પોપટિયું જ્ઞાન Knowledge consisting in repeating what one has learnt;cram.

પોપટી, *s.f.* A female parrot. 2. A butter-fly.3.A kind of plant.

પોપડું, *s. n.* The berry of a **પોપટી** A particular plant.

પોપટો, *s.m.* A pod.

પો-પડી, *s.f.* [See પો-પરો.] A thin crust.

પોપ-ડું, *s. n.* Same as **પો-પડી.**

પો-પડો, *s.m.*[See પડ.] A detached crust or peeling;an external coat; a scaly coat.

પોપનસ, Same as **પપનસ.**

પોપ-લાં, *s.n.pl.* [See ફાં-ફાં. *Cf.* પોપા બાઈનું રાજ્ય] Vain struggles.

અજપા જપો અણહદ સુણો, પોપલાં સઘળાં વ્યર્થ.

—દયારામ.

પોપળ-આળું, Same as **પોપા-આળું.**

પોપા બાઈનું રાજ, *s.n.*[Guj. પો-પા Imit. +બાઈ+રાજ્ય. A humourous fictions name given to a woman + બાઈ રાજ્ય.] A weak disorderly government or administration; Petticoat-government.

Prov.ખરે બપોરે બળવું અને પોપા બાઈનું રાજ When there is a weak governor,there are riots at noon-day.

પોપા-આળું, *adj.* [See પોકળ+આળ-વું. *Cf.* પોપા બાઈનું રાજ.] Soft; delicate; weak. 2. Timid.

પોપૈ-યો, *s.m.* [See પોપ-ટો.] A boil; a pimple.

પોપૈયો, *s.m.* A kind of tree. 3. The fruit of this tree.

પો-બાર, *s.m. pl.* [See પો, પા, પાદ, ચ, one at dice + બાર twelve.] A throw with three dice, two turning up 6 and the third 1, making a throw of 13.

Id. પોબાર કરવા, પોબારા કરવા-ગણવા, To decamp; to bolt away. આજ કાલ તો એના પોબાર છે He is now in the ascendent; He is

now prosperous.

પોમ-હું, *adj.* [See પોમા-વું.] Delighted, overjoyed.

પોમા-વું, *v.i.*[प्र-मोह delight *fr.* प्र intens.+ मुह् to be silly.]To be delighted or overjoyed.

પોય-ણ, } Same as **પોએ-ણ.**
પોય-ણી, }

પોય-ણું, *s. n.* A kind of lotus flower. (This lotus opens at sunset and closes at sun-rise).

પોયું, *s. n.* [See પાયો, પાય, પગ.] The place determined in a game, from which to begin or end the game.(Variously called હદ, પિન્નુ, પૈતુ, પોત, પોઠું.)

પોર, *adj.* [S. पुरा formerly.] The last year.2. The next year.

પોર, *s. m.* [Dh. Des. पहरो S. प्र-हर one-fourth part of a day of 12 hours *fr.* प्र-हृ to strike *fr.* प्र intens.+हृ to take away. Being the time when drums were beaten or bells struck to show the time of the day.] A period of three hours.

Id. પહેલો પોર The first quarter of the day.ચઢતો પોર The time of the day while the sun is ascending. પાછલો-ઉતરતો પોરThe decline of the day; the part of the day, when the sun is descending.

પોરસ, *s.n.* [S. प्र-हर्ष *fr.*प्र intens. + હર્ષ.] Dilight.

પોર-વ-વું, Same as **પરો-વ-વું.**

પોરિ-યો, *s. m.* [*Cf.* Mar, पोऱ्या *fr.* Dh. Des. पोओ *fr.* S. पोतः a child; also Hem. Des. पोओ=बलः (पोतः)पुआइ=S. तरुणःa young person: and पोरो *fr.* S. पौरः a citizen *fr.* पुर a city; and पोरो *fr.* S.पुत्रक.]A boy; a lad; a child.

પોરી, *s. f.* A little girl; a lassie.

પોરૂ-કું, *adj.* [See પોર, પુરા.] Of the last year.

પોરે-ગીર, Same as **પેરે-ગીર.**

પોરો, *s. m.* [See પોરિ-યો. Or see કીડું.] An insect; a minute insect; a germ(found in water);a polypus.

પોરો, *s. m.* [See પય water + આ-હાર eating.] An omelet of eggs. 2. A germ; a microbe. 3. A small insect.

Prov. દુધમાંથી પોરા કાઢવા To examine minutely; to adopt a hair-splitting policy.

પોરો, *s. m.* [See પોર, પ્ર-હર.] A watch; a guard. 2.Watching;guarding.3.Time;ago.

ચેતો કલિયુગના માનવી, પોરો આવ્યો છે પૂર રે.

—લોલેભગત.

Id. પોરો ભરવો To watch as a sentinel. 2. To walk to and fro. પોરો બદલવો To change (of sentinels). પોરામાં રાખવું-બેસાડવું To keep under custody.

પોરો, *s.m.* [Mar.*fr.* पोह-ण to swim *fr.* S. प्र forth + वह् to carry.] A vessel for drawing water from a well.

Id. કઠણ પોરો Hard times.

પોર્યો, Same as **પોરિ-યો.**

પોલ, *s.f.* [See પોલું.] Vacuum; a cavity. 2. The sky.

Id. પોલ ચલાવવી-હાંકવી To set a rumour in circulation. પોલંપોલ Total emptiness.

પોલ, Same as **પોલ.** 2. A bed made of carded cotton; a soft bed.

પોલ ફરેરાં પાથર્યાં આવળમાં ભારી એહ;
" ખમા ખમા " સહુકો કહે, નારી સાથે નેહ.

—સામળભટ.

પોલ-કાર, } *s. n.* Vacuum; a cavity
પોલ-કાઈ, }

પોલ-ડું, *adj.* Hollow;unsubstantial;not solid.

પોલા-ણ, *s. n.* Hollowness; a cavity.

પોલા-ડું, Same as **પોલું.**

પોલાદ. *s. n.* [P.] Steel.

પોલીસ, *s. f.* [Eng.] Police.2. A police-station.

Id. તેના રાજ્યમાં પોલું બહુ ચાલે છે There is much injustice or empty show in his kingdom. પોલું ઢંઢ Quite empty.

Prov. પોલા દેખાડે પેડ ભવ Where confusion rules anybody can easily gain his object.

પોલં-પોલ, *s.n.* Total emptiness or hollowness.

પોલું, [Dh. Des. पउलियं *fr.*S. प्लुष्ट burnt *fr.* प्लुष् to burn.] Same as **પોકળ** Hollow.

પો-વું, Same as **પરો-વ-વું.**

પોશ, *s. f.*[S. प्र-सृ-ति *fr.* प्र intens.+ सृ to move.]A handful.2.A present placed in the

hand of the bride to be given to the bridegroom.

Id. પોશ ભરવી To fill the hands with. 2. To give as much as one wishes to have.

પોશા, *s. m. pl.* [Hem. Des. पोसिओ = S. कुत्स्य: miserable, *fr.* S. पोषण.]Nourishment (used for euphemy).

પોશા-ક, *s.m.* [P. *fr.* पोशीदन to wear; to cover; *fr.* S. पुष् to nourish.] Apparel; garments; vestments; dress costume; habiliments; clothes.

Id. પોશાક આપવો-પહેરાવવો To reward the services of. 2. To invest an officer with authority by presenting him with a dress of honour.

પોશાકી, *s. m.* Preparations made for the presentation of a dress.

પોશા-ગીર, *s. m.* [+ गीर holding *fr.* गरफ़तन=S. ग्रह्, to hold.] A man who is fond of fine clothes; a fop. 2. An athlete; vigorous person. 3. A cheat; an impostor.

પોશા-લય, *s.n.*
પોશાળ, *s. n.*
પોશાળા, *s. f.* } [+આલય, શાળા.] A place of worship for Jains.

સુખસાગર છે તેનું નામ, રહેતા પોશાલયને ઠામ.
ચાર માતા, અમો નહીં ભું, પૂજ કહે, પોશાળ.
—**સામળભટ.**

પોશિન્દું, *adj.* [P. पोशिन्द: *fr.* पुशीदन = S. पुष् nourish.] Fostering; supporting; patronizing.

પોષી, *adj.* [See પોષ.] Of or relating to the month **પોષ** (Dec.-Jan.)

પોષ, *s. m.* [Dh. Des. पोस *fr.* S. पौष.] The third month of the Vikrama year (Dec.-Jan.).

પોષ-ક, *adj.* [See પોષ-વું] Feeding. 2. Supporting; assisting.

પોષ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* पुष to nourish.] Nourishment; maintenance.

પોષ-વું,
પોસવું, } *v. t.* To nourish; to feed; to support; to maintain.

પોષા-વું,
પોસા-વું, } *v.i.* To be nourished; to be fed. 2. To suit; to accord with; to be suitable to

Id. પોષાતું Plump; big & round. એ કીમતે પોસાતું નથી It cannot be sold or bought at this price.

પોસ, Same as **પોષ.**

પોસ, [P. पोस्त poppy-pods *fr.* पोस्त husk= S. पृष्ठ પૂઠ, પીઠ, the back] Poppy.

પોસ,
પોસ્ત, } *s.n.* [See પોષ-ણ.] A douceur, drink-money.

પોસ,
પોસ્ટ, } *s.f.* [Eng. *Post.*] The post-office. 2. Postage.

પોસ્તી, *adj.* [See પુષ્ટ, પોષ-ણ.] Fat; sluggish; indolent.

પોહ, *s.m.* [See પ્રભાત.] Dawn; the break of day.

Id. પોહ ફાટવો To be the time of dawn.

પોહરો, Same as **પોરો** A watch.

પોહાલ્ય, *s.f.* [S. प्र intens.+हल्य fit to be ploughed *fr.* हल, હળ, plough.] Land newly brought under cultivation.

પોહોર, Same as **પોર** A period of three hours. *Cf.* **પહોર, પોર.**

પોળ, *s. f.* [Dh. Des. पओली *fr.* S. प्रतोली a street, a main road.] A street; a lane.

પોળા-ઈ, *s. f.* [See પોળું.] Breadth; width.

પોળિ-યું, *s. n.* [See પોળું.] The rupee of the British Indian coinage. [being *broader* than that of the native states.]

પોળિ-યો, *s. m.* [See પોળ a street.] A door-keeper; a janitor; a porter.

બેઉ તાવ પોળિયાને મળી, ભોઢલે પેસજો રે—**દયારામ.**

પોળી, *s.f.* [Hem. Des. पोआलआं=S. अपूप; cake, *fr.* S. पूलिका.] A thin cake of bread. 2. A sweet wheaten cake. 3. Anything of the form of a cake.

પોળું, *adj.* [S. पृथुकल much, large. *Cf.* પોહળું. Wide; broad. 2. Loose.

Id. પોળી પોળી વાતો કરવી To talk tall; to indulge in tall talk.

પૌંઆ,
પૌંવા, } *s. m. pl.* [S. पृथुक.] Rice parched and beaten flat.

પૌત્ર, *s. m.* [See પુત્ર a son.] A grandson.

પૌરૂષ, *adj*. [S. *fr*. પુરૂષ.] Of or pertaining to man; manly. 2. Made by man. 3. *s.n.* Manliness; an exploit.

પૌષ, Same as **પોસ, પોષ.**

પૌષ્ટિ-ક, *adj*.]S. See પુષ્ટિ.] Nourishing; fattening; nutritive; invigorating.2. Promoting welfare.

પ્યાજ, *s. m*. [P. प्याज़.] An onion. 2. A kind of silk cloth. 3. A quay.

પ્યાજી, *adj*. [See પાજી.] Onion-coloured; light-rosy coloured. Same as **પાજી.**

પ્યાદી-મહાત, *s. f*. [See પ્યાદું + મહાત.] Checkmate with a pawn (in Chess).

પ્યાદું, *s. n*. [P. प्याद: See પાય-દળ.] A pawn at chess. 2. A soldier; a footman.

પ્યાદો, *s. m*. Same as **પ્યાદું.**

પ્યાર. *s.m*.[See પ્રિય+કાર.] Love;affection; fondness for; attachment to.

પ્યારી, *s. f*. A beloved woman; a sweetheart.

પ્યારૂં, *adj*. Dear; beloved.

પ્યાલી, *s.f*.[See પ્યાલો.] A small cup.

પ્યાલું, *s. n*. A cup; a bowl.

પ્યાલો, *s. m*. [P. प्यालह.] A cup.

Id. પ્યાલો પીવો To be a companion of. 2. To be converted to a religion.

પ્યાસ, *s. f*. [S. पि-पा-सा desire to drink *fr*. पा to drink.] Thrist.

પ્ર, [S. = L. *pro* forth.] A samskrit particle and prefix, implying advance or excess, and equal to English "forth, forward."

પ્રક-ટ, *adj*.[S. *fr*. + कट side.] Manifest; open; apparant; clear; evident.

પ્ર-કંપ, *s. m*. [S. *fr*. + કંપ.] Shaking; tremour.

પ્ર-કર-ણ, *s. n*. [S. *fr*. + कृ to do.] An introduction; a prelude. 2. A subject; a topic. 2. A chapter; a section; a division of a discourse. 4. A heading;an article;an item.

Id. મારા પ્રકરણમાં કહ્યું This was said with reference to me.

પ્ર-કાષ્ઠ, [S.] Excellent; superior. 2. Excessive. 3. Wild; violent; vehement.

પ્ર-કામ, *adj*. [S. *fr*. પ્ર +कम्, काम्, to desire.] To the heart's content;at pleasure. 3. *adj*. Excessive; much.

પ્ર-કાર, *s. m*. [S.*fr*. प intens.+कृ to do.] Sort; kind; species; variety.2. Way;mode; manner.

પ્ર-કાશ, *s. m*. [S. *fr*. + काश् to shine.] Light; lustre; splendour; brightness.

પ્ર-કાશ-ક, *adj*.Enlightening; illuminating. *e. s. m*. The publisher of a book.

પ્ર-કાશ-વું, *v. i*. To shine forth; to glow. 2.To emerge from obscurity;to shine out.

પ્ર-કાશિ-ત, *adj*. Lighted; illumined. 2. Enlightened; rendered clear;conspicuous; evident. 3.Published (of a book).

પ્ર-કાશી, Same as **પ્ર-કાશ-ક.**

પ્ર-કૃત, *adj*. [See પ્ર-કૃતિ.] Present;being in hand; being under discussion; being before the mind.

પ્ર-કૃ-તિ, *s. f*. [S. *fr*. प्र forth + कृ to do.] Constitution; disposition;temper.2. Natural state or form. 3. Nature (in philosophy). 4. Nature (in Mythology). 5. A radical form; predicament of being. 6. A requisite of regal administration. 7. A body of ministers; ministers. 8. Subjects; the people. 9. The original form in which an operation is to be performed. 10. The base of a word (in Gram.).

પ્ર-ક્રમા, *s. f*. [S. परि-क्रम-ण *fr*. परि around + क्रम् to walk.]Circumvolution; circumambulation.

પ્ર-ક્રિયા, *s. f*. [See પ્ર-કૃ-તિ] The way, manner,process,art,or mode of preparing; a process.2. The inflection of words (in Grammar).

પ્ર-ક્ષાલ-ન, *s. n*. [S.*fr*. प्र + क्षल्, क्षाल्, to wash. *Cf*. પખાળ-વું.] Washing.

પ્રખદા, *s. f*. [S. परि-षद् *fr*.परि around +सद् to sit.] An assembly (used by Jains).

પ્ર-ખર, *adj*. [S. *fr*. प्र intens. + खर hot.] Very hot.

પ્રખર કિરણોએ કરી, પ્રતા ટાળે તામસી. —**પ્રવીણ.**

2. Severe; vehement; violent.

પ્ર-ખ્યા-ત, *adj*. [S. *fr*. प्र intens.+ख्या to tell.] Renowned; celebrated; famous.

પ્ર-ખ્યા-તિ. *s.f.* Renown; celebrity; fame.

પ્ર-ગટ, *adj*. [See પ્ર-કટ.] Displayed; unfolded. 2. Manifest; evident; apparent. 3. Proclaimed; patent; commonly known.

પ્રગટ-વું, *v. i.* To be published, proclaimed, or declared abroad. 2. To be lighted (of a lamp, fire).

પ્રગાઢું, Same as 'પરગાઢું'.

પ્ર-ગમ-વું, [S. प्रति around + ગમ-વું.] Same as ગમ-વું. 2. To extend; to spread; to pervade. 3. To advance.

પ્ર-ગલ્ભ, પ્ર-ઘલ, } *adj*. [S. *fr*. प्र forth + गल्भ् to be bold.] Matured; confirmed; perfected; full-formed. 2. Bold; confident; resolute; energetic. 3. Illustrious; wise; grave; profound.

પ્રચંડ, *adj*. [S. *fr*. प्र intens. + ચંડ hot.] Very hot. 2. Very angry. 3. Violent. 4. Extreme; excessive.

પ્ર-ચાર, *s. m.* [S. *fr*.+ चर् to walk.] Going forward; spread. 2. Prevalence. 3. Currency; practice; custom.

પ્ર-ચાર-વું, *v. t.* To set in motion; to set a-going. 2. To urge; to excite; to encourage.

પ્ર-ચ્છન્ન, *adj*. [S. *fr*. + छन्न covered *fr*. छद् to cover.] Covered; concealed.

પ્ર-જળ-વું, *v. i.* [S. + ज्वल् to burn.] To burn brightly; to burn fiercely. 2. To burn with a bright flame.

પ્ર-જા, *s. f.* [S. *fr*. जन् to be born.] Progeny; offspring. 2. The subjects; the people; a nation.

Prov. યથા રાજા, તથા પ્રજા Like father like son.

પ્ર-જ્ઞ, *s. m. pl.* [S. परि-ज्ञा *fr*. परि around+ ज्ञा to know.] Sentiments; thoughts (used by Jains).

પ્રજા-પત, પ્રજા-પતિ, } *s. m.* [See પ્રજા +પતિ.] A name of Brahmā; the creator member of the Hindu Triad. 2. A king; a sovereign. 2. A potter.

પ્રજા-પાલ, *s. m.* [S. *fr*. +પાલ-ક] A protector of the subjects; a king.

પ્રજા-પાલ-ન, *s.n.* Protection of the subjects.

પ્રજા-સત્તાક રાજ્ય, *s.n.* [S. *fr*. +સત્તા+રાજ્ય.] A commonwealth; a republic; a democracy.

પ્ર-જાળ-વું, *v. t.* [Caus. of પ્ર-જળ-વું.] To kindle; to burn.

પ્ર-જ્ઞા, *s. f.* [S. *fr*. प्र intens. +ज्ञा to know.] Wisdom.

પ્ર-ણત, *adj*. [S. See પ્ર-ણામ] Bowing; submitting.

પ્ર-ણમ-વું, *v. t.* [See પ્ર-ણામ.] To salute; to bow to.

પ્ર-ણય, *s. m.* [S. *fr*. +नी to carry.] Affection. 2. Politeness.

પ્ર-ણવ, *s. m.* [S. *fr*. +नु to praise.] The mystic name of the Hindu Triad; the mystic syllable ओम् (Om).

પ્ર-ણામ, *s. m.* [S. *fr*. प्र intens. + नम् to bend, to bow. See નમ-વું.] Reverential salutation; obeisance.

પ્ર-ણામી, *adj*. Bowing; saluting. 2. *s. m.* A particular religious sect.

પ્ર-ણાલિ-કા, Same as પર-નાળિ-કા.

પ્ર-ણિ-પત, *s.m.f.n.* [S. प्र-णि-पात, प्र-णि-पत-न, *fr*. प्र intens.+नि down+पत to fall.] Falling at the feet; prostration. 2. Entreaty; solicitations.

પ્રણિપત કરીને વિનવ્યા, નરસઇ મેહેતે જેહ.—હરિદાસ.

પ્રત, *s. f.* [S. प्रति prefix showing likeness.] A copy; a transcript from the original. 2. An individual book. 3. The original; that from which a copy is taken. 4. A set; a class; a lot.

પ્રત-વારી, *s. f.* [See પ્રત likness + વારો.] Classification.

પ્ર-તાપ, *s. m.* [S. *fr*. प्र intens.+तप् to be hot.] Majesty; dignity; authoritativeness; glow; grandeur; renown. 2. Power. 3 Efficiency; virtue; potency; power; valour.

પ્રતાપી, *adj*. Shining; splendid; illustrious; mighty. 2. Efficacious; potent; powerful.

પ્રતિ, Samskrit prefix implying (1) exchange, return; (2) Opposition; (3) Likeness, similarity.

પ્રતિ, Same as **પ્રત.**

પ્રતિ-ઉત્તર, *s. m.* [+ उत्तर a reply,] A reply; an answer.

પ્રતિ-કાર, *s. m.* [S. *fr.* कृ to do.] Resistance; opposition.

પ્રતિ-કૂળ, *adj.* [S. प्रति-कूल *fr.* प्रति against+ कूल bank, shore.] Adverse; unfavourable; contrary; opposing; hostile.

પ્રતિ-ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* प्रति towards +ग्रह् to take.] Acceptance of a gift. 3. Acceptance; assent; receiving a gift.

પ્રતિ-જ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* +ज्ञा to know.] Promise; agreement; engagement. 2. Solemn affirmation; an oath. 3. A vow. 4. The enunciation of a proposition.

પ્રતિ-દિન, *adv.* [S. *fr.* प्रति repeating + दिन a day.] Every day; daily.

પ્રતિ-નાયક, *s. m.* [S. *fr.* + નાયક.] A male character in a drama next in importance to the hero.

પ્રતિ-નાયિકા, *s. f.* A female character in a drama next in importance to the heroine.

પ્રતિ-નિ-ધિ, *s. m.* [S. *fr.* प्रति for + नि down+धा to put.] A substitute; a viceroy; a vicegerent; a *locum tenens.* 2. A surety or bondman. 3. A representative.

પ્રતિ-પક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* + પક્ષ.] The opposite party; the enemy.

પ્રતિપદ, } **પ્રતિપદા,** } *s. f.* [S. प्रतिपद् *fr.* प्रतिtowards +पद् to go.] The first day of a lunar fortnight.

પ્રતિ-પાદ-ન, *s. n.* [S. *fr.* प्रति towards + पाद् to cause to go *fr.*पद् to go.]Substantiating; proving; arguing; argument.

પ્રતિ-પાળ, *s. m.* [S. प्रति-पाल *fr.* प्रति all around+पाल् , पा, to protect.] Protection.2. Nourishing; cherishing; supporting.

પ્રતિ-પાલ-ન, *s. n.* Same as **પ્રતિ-પાળ.**

પ્રતિ-બંધ, *s. m.* [S. *fr.* प्रति against +बन्ध् to bind. See બાંધ-વું.] An obstacle; an impediment: an obstruction.

પ્રતિ-બિંબ, *s. n.* [S. *fr.* प्रति against + बिम्ब the disk of the sun.] A reflected image; a reflection; a shadow.

પ્રતિ-બોધ-વું, *v. t.* [S. प्रति towards + बुध् to know,] To awaken. 2. To enlighten.3. To advise; to remonstrate.

પ્રતિ-ભા, *s. f.* [S. *fr.* +भा to shine.] An appearance. 2.Splendour. 3. Intellect; understanding. 4. Bright conception; vivid imagination; poetic fancy. 5. An image; a reflection.

પ્રતિ-ભાગ, *s. m.* [S. *fr.* +ભાગ.] A division of a division; a sub-division.

પ્રતિ-ભા-ન, *s. n.* [See પ્રતિ-ભા.]Intellect; understanding.2.Brightness of conception 3. Ready wit; presence of mind.

પ્રતિ-ભાસ, *s. m.* [S. *fr.* +भास् to shine.] Occuring to the mind at once; flashing across the mind. 2. Illusion.

પ્રતિ-મા, *s. f.* [S. *fr.* प्रति compared with+ मा to measure.] A picture; a resemblance; a figure; an image.

પ્રતિ-રોધ, *s. m.* [S. *fr.* +રોધ.] Obstruction; resistance.

પ્રતિ-વાદી, *s. m. f.* [S. *fr.* प्रति against + वद् to speak.] A defendant; a respondent (in a court of Law).

પ્રતિ-વાર્ષિક, *adj.* [S *fr.* +વાર્ષિ-ક.] Occurring every year; annual.

પ્રતિ-વિભાગ, *s. m.* [S. *fr.* + વિભાગ.] A division of a division; a sub-division.

પ્રતિ-શબ્દ, *s. m.* [S. *fr.*+શબ્દ.] An echo.

પ્રતિ-ષ્ઠા, *s. f.* [S. *fr.* प्रति towards +स्था to stand.]Being fixed; firmness. 2. Honour; reputation; credit; fame;celebrity.2. Airs; swellings. 3. Installation; inauguration. 4. The summoning of a divinity into a new image and the establishing of it in a temple,

પ્રતિ-ષ્ઠિ-ત, *adj.* Made firm. 2. Treated with honour and respect 3. Honourable; respectable. 4. Famed; celebrated. 5. Installed; inaugurated.

પ્રતિ-સ્પર્ધા, *s. f.* [S. *fr.* प्रति against +

+स्पर्द्ध to rival.] Emulation; rivalry. competition.

પ્રતિ-સ્પર્ધી, *adj.* Emulous; rivalling; envious. 2. *s. m.* A rival; a competitor.

પ્રતિ-હાર, *s. m.* [S. *fr.* प्रति towards + हृ to carry.] An usher. 2. A door-keeper; a porter.

પ્રતિ-હારી, *s. f.* A female usher. 2. A female door-keeper.

પ્રતીત, પ્રતીતિ, *s. f.* [S. *fr.* प्रति towards + इ to go.] Experience; ascertainment; discovery. 2. Definite perception; accurate impression. 3. Confidence; assurance.

પ્રતીપ, *adj.* [S.] Going against; perverse; cross.

પ્રત્યક્ષ, *adj.* [S. प्रति towards + अक्षि the eye, or अक्ष an organ of sense.] Visible; present. 2. Cognizable by any of the organs of sense.

પ્રત્યક્ષ-પ્ર-માણ, *s. n.* [S. *fr.*+પ્ર-માણ.] A self-evident truth; an axiom. 2. Ocular proof.

પ્રત્યક્ષ-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.*+સિદ્ધિ.] Quick accomplishment. 2. A tangible result; a present or ready gain.

પ્રત્યય, *s. m.* [S. See પ્રતીતિ.] An affix; a termination (in Grammar) 2. Assurance; confidence; trust; belief.

પ્રત્યાઘાત, *s. m.* [S. *fr.* प्रति against+આ-ઘાત.] Re-action.

પ્રત્યા-રોપ, *s. m.* [S. *fr.* + આ-રોપ.] Recrimination.

પ્રત્યા-હાર, *s. m.* [S. *fr.* + આ-હાર.] The drawing away or restraint of desires; self-denial; self-restraint. 2. Abridgment; abbreviation; shortening.

પ્રત્યુત્તર, *s. m.* [Classical of પ્રતિ-ઉત્તર.] A rejoinder; a reply to an answer. 2. A reply.

પ્રત્યુપકાર, *s. m.* [S. *fr.* प्रति against+ ઉપકાર.] A return for service rendered; gratitude.

પ્રત્યે, *prep adv.* [See પ્રતિ.] To; towards. 2. With reference to; with regard to.

પ્રત્યેક, *adj.* [S. *fr.* प्रति for, to, + એક one.] Each; every one. 2. *adv.* Severally; one by one.

પ્ર-થ-મ, *adj.* [S.] First; initial. 2. Chief; principal. *adv.* First; in the beginning; at first.

Id. પ્રથમ *or* At the very beginning.

Prov. પ્રથમ ગ્રાસે મક્ષિકા An ill omen even at the very first step forward.

પ્રથમ-પુરૂષ, *s. m.* [S. *fr.* + પુરૂષ.] The First Person (in Grammar).

પ્રથમા, *s. f.* The Nominative case (in Gram.).

પ્રથા, *s. f.* [S. *fr.* प्र forth + પથ, પંથ, way.] Custom practice. 2. Fame; notoriety. 3. Public opinion.

પ્ર-દક્ષણા, પ્ર-દક્ષિણા, *s. f.* [S. પ્ર-દક્ષિણા *fr* प्र intens. + दक्षिण right.] Circumambulation of an object or idol from left to right.

Id, પ્રદક્ષણા કરવી To go round; to circumambulate.

પ્ર-દર્શ-ન, *s. n.* [S. *fr.* +દર્શ-ન.] Manifesting; displaying. 2. An exhibition.

પ્ર-દાન, *s. n.* [S. *fr.* + દાન.] A gift. 2. Charity.

પ્ર-દીપ્ત, *adj.* [S. *fr.* + દીપ્ત.] Kindled; lighted.

પ્ર-દેશ, *s. m.* [S. *fr.* + દેશ.] A place; a spot; a region.

પ્ર-દોષ, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens. + દોષ.] Evening, 2. The worship of Shivā in the evening of the thirteenth day of a fortnight of a Hindū month. 3. Nightfall.

પ્ર-દ્યુમ્ન, *s. m.* [S.] An epithet of the god of Love.

પ્ર-ધાન, *s. m.* [S. *fr.* प्र forth + धा to put.] A minister; a counsellor. 2. *adj.* Chief; principal.

પ્રધાન-વટું, *s. n.* [+વૃત્તિ.] The office and duties of a minister.

પ્ર-પંચ, *s. m.* [S.] The world; the great theatre of human action. 2. The business of life; wordly concerns. 3. Deceit; trick; fraud; imposture. 4. Error; illusion.

Id. પ્રપંચ રચવો-રમવો To arrange a fraudulent scheme or plot.

પ્ર-પંચી, *adj.* Engaged in wordly business or pleasures; secular. 2. Fraudulent; deceitful.

પ્ર-પિતા, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens. + પિતા.] A paternal grandfather.

પ્ર-પિતા-મહ, *s. m.* [S. *fr.* + પિતા-મહ.] A paternal greatgrandfather.

પ્ર-પૌત્ર, *s.m.* [S. *fr.* + પૌત્ર.] A greatgrandson in the male line.

પ્ર-ફુલ્લ, **પ્ર-ફુલ્લિ-ત**, *adj.* [S. *fr.* + फुल्ल blown, opened.]Blown and expanded; full-blown.

પ્ર-બંધ, *s. m.* [S. *fr.* + बन्ध બાંધ-વું, to bind.]A kind of song or metrical composition.2.Construction; a discourse; a disquisition; a treatise; an essay; affairs. 3. A plot; a design.

પ્ર-બળ, *adj.* [S. प्र-बल *fr.* + बल, બળ, strength.] Powerful; mighty; strong. 2. *s n.* Great power, might, or strength. 3. Very powerful influence.

પ્ર-બોધ, *s.m.* [S. *fr.* + બોધ.] Vigilance; wakefulness;self-possession. 2. Arousing, awakening;bringing one to one's senses.3. Knowledge; cognition. 4. Impression; apprehension;conviction. 4. Instruction; informing;acquainting;admonishing;apprizing; advising.

પ્ર-ભા, *s. f.* [S. *fr.*+ भा to shine.] Light; radiance.

પ્રભા, *s. f.* [See પરવા.] Care; concern; regard.

પ્રભા-કર, *s. m.* [S. *fr.* कृ કર-વું, to do.] The sun.

પ્રભાગ જાતિ અપૂર્ણાંક, *s. m.* [See પ્ર + ભાગ + જાતિ +અપૂર્ણાંક] A compound fraction (in Arith.).

પ્ર-ભા-ત, *s. f. n.* [See પ્ર-ભા.] Morning; dawn; day-break.

પ્ર-ભાતિ-યું, *s. n.* The morning hymn. 2.The musical mode suited to a morning hymn.

પ્ર-ભાવ, *s.m.* [S. *fr.* प्र intens. + भू to be.] Power; puissance; prowess. 2. Majesty; dignity.

પ્ર-ભુ, *s. m.* [S. See *supra.*] Lord; a master. 2. God. 3. A husband. 4.A king;a sovereign.

Prov. પ્રભુ કરે, તે સારાને માટે=પ્રભુ કરે, તે ખરૂં What God makes, He never mars.પ્રભુ રાખે, તેને કોણ ચાખે ? Retribution belongs to God.

પ્રભુ-તા, *s.f.* Greatness. 2. The position or dignity of a master or king. 3. Attributes or qualities peculiar to God;divine attributes.

પ્ર-ભૃ-તિ,*adj.* [S. *fr.* प्र forth + भृ ભર-વું, to fill.] Beginning; commencement (generally used in this sense as the last member of a Bahuvrihī compound like the word આદિ, and may be rendered by " and others" or " et cetera. " *e. g.*, ઇન્દ્ર-પ્રભૃતિ Indra and others.

પ્ર-મદા, *s. f.* [S. *fr.* + मद् to be mad.] A woman. 2. A wanton or a beautiful woman; an enchantress.

પ્ર-મા, *s. f.* [S. See પ્ર-મા-ણ.] Right knowledge; true knowledge.

પ્ર-મા-ણ, *s. n.* [S. *fr.* + मा to measure See પ્ર-મા.] True knowledge; right knowledge. 2. Proof; evidence; authority. 3. Warrant; assurance. 4. Number. 5. Measure. 6. Magnitude (in Math.). 7. A quantity.8. Proportion.9. Inference (Logic.) 10. *adj.* Authoritative; reliable. 11. True; right.

માટે, પ્રમાણ વાટે, ચાલવું ભજવા ગિરિવરધારી રે.

—**દયારામ.**

Id. પ્રમાણ આપવું To give evidence; to show an authority. પ્રમાણ લેવું To admit as evidence. 2. To take as an authority.પ્રમાણ માગવું To call for evidence or authority.ધન્ય ધન્ય એ પ્રમાણ Blessed is your life.

પ્રમાણુ-પત્ર, *s. m. n.* [S. *fr.* +પત્ર.] A certificate.

પ્રમાણુ-વું, *v. i.* To prove; to establish; to substantiate.2.To take as an authority; to rely upon; to believe. 3. To believe to be true.

પ્રમાણિ·ક, આમાણિ·ક, *adj.* Honest; just; fair; equitable.

પ્રમાણિક·પણું, આમાણિ·ક·પણું, *s. n.* [+ પણું abst. suffix.] Honesty.

પ્રમાણે, *adv.* According to;conformably with. 2. Like unto; in a manner resembling.

પ્ર·માતા·મહ, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens.+માતા·મહ.] The maternal great-grand-father.

પ્ર·માદ, *s. m.* [S. *fr.* + मद् to be mad.] Heedlessness; carelessness; inadvertence; error; inaccuracy; negligence.2.Intoxicating influence. 3. Haughtiness; pride; arrogance.

પ્ર·માદી, *adj.* Heedless; careless. 2. Haughty; proud; arrogant.

પ્ર·મુખ, *adj.* [S. *fr.* + મુખ mouth.] Chief; main; principal. 2. *s. m.*A leader; the headman.3.The president.

પ્ર·મુદિ·ત, *adj.* [See પ્ર·માદ.] Pleased; rejoiced; delighted.

પ્ર·મેહ, *s. m.* [S. *fr.* + मिह् to be wet.] Gonorrhoea.

પ્ર·મોદ, *s. m.* [S.*fr.* + मुद् to be delighted.] Delight; joy.

પ્ર·મોદ·વું, *v. i.* To be delighted. 2. *v. t.* [Caus.] To cause to be delighted;to give delight to. 2. To allure; to entice 4. To bribe.

પ્ર·યત્ન, *s. m.* [S. *fr.* + यत्न effort *fr.* यत् to strive. See યત્ન.] Great exertion. 2. An effort; an endeavour.

પ્ર·યાણ, *s. n.* [S. *fr.* +या to go.]Going forth;departing; departure.2.Death.

પ્ર·યાસ, *s. m.* [S. *fr.* + यस् to strive.] Labour; exertion; pains; efforts.

પ્ર·યુક્તિ, *s. f.* [S. *fr.*+युक्ति contrivance.] A skilful contrivance.

પ્રયુત, *adv.* [S.] A million.

પ્ર·યોગ, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens. + युज् to join. See યોગ.] Applying; application; an experiment. 2. A rule; a canon. 3. Conformable action.4.An experiment; a trial. 5. A consequence; a result; an issue. 6. Voice (in Gram.)

પ્ર·યોજ·ક, *adj.* That which instigates, moves, or urges. 2. *s. m. f.* The original instigator of any act; the first cause of mover. 3. The Agent of a Causal verb (in Gram.).

પ્ર·યોજ·ન, *s. n.* Need; necessity, call; occasion. 2. Reason; object; ground; occasion.4.A motive;a cause; the orrigin.

પ્ર·યોજ્ય, *adj.* That which is instigated, moved, or urged.2.*s. com. grnd.* The doer of the principal action in a Causal Construction (in Gram.).

પ્ર·લય, *s. m.* [S. *fr.* + ली to melt.] A general destruction; annihilation; havoc; devastation.2.Calamity; a misfortune.

Id. પ્રલય-કાળ The time of universal destruction.

પ્ર·લાપ, *s. m.* [S. *fr.* + लप् to speak.] An unmeaning and unconnected speech. 2. Talk; prattle.

પ્રલે, Same as **પ્ર·લય.**

પ્રલે·કાર, *s. m.* [See પ્રલય + S.कार a suffix showing the meaning of the preceding letters *fr.* कृ કર·વું, to do; or + કાળ time.] Same as **પ્ર·લય-કાળ** *under* **પ્ર·લય.**

પ્ર·વર્ત·ક, *adj.* [S. *fr.* प्र forth + वृत = L *verto* to turn.]That sets on foot or advances forware. Same as **પ્ર·યોજ·ક.**

પ્ર·વર્ત·માન,*adj.* Advancing. 2.Current; prevailing.

પ્ર·વર્ત·વું, *v. i.* To engage oneself in; to begin;to commence;to be set up;to be set on foot. 2. To prevail.

પ્ર·વર્તા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of પ્ર·વર્ત·વું.] To set up. 2. To publish; to edit.

પ્ર·વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + वस्, વસ·વું, to dwell.See વાસ dwelling.] Peregrination; travelling. 2. A travel. 3. Residence in a foreign country.

પ્ર·વાસી, *s.m.*A traveller; a peregrinator. 2. One living away from home.

પ્ર·વાહ, *s. m.* [S. *fr.* + वह् to carry.] Stream; flow. 2. Course; current.

પ્ર•વાહી, *adj.* Liquid; fluid.

પ્રવાળ, પ્રવાલ, *s. n.* [S. प्रवाल.] Coral.

પ્રવાળી, *adj.* Resembling coral; red; rosy.

પ્ર•વિષ્ટ, *adj.* [See પ્ર•વેશ.] Entered. 2. Arrived; reached.

પ્રવીણ, *adj.* [S.] Knowing well; well versed in; skilled in; erudite; accomplished; adept.

પ્ર•વૃત્ત, *adj.* [See પ્ર•વર્ત•વું] Set on foot; put in motion; established and set in motion. 2. Engaged in; occupied with; embarked open. 3. Worldly; secular; temporal.

પ્ર•વૃત્તિ, *s.f.* Establishment; prevalence; currency; commencement. 2. Being engaged in. 3. Activity; worldly life. 4. A stream. 5. A strong tendency.

પ્ર•વેશ, *s. m.* [S. *fr.* प्र forth + विश to enter.] The act of entering; entrance. 2. A scene in drama.

Id. ઘર-ગૃહ પ્રવેશ Trespass in a dwelling house. પ્રવેશ પરીક્ષા An entrance examination.

પ્ર•વેશ•ક, *s. m.* An introduction; a proem; an exordium. 2. A prologue; an interlude (in a drama).

Id. પ્રવેશક પરીક્ષા See પ્રવેશ પરીક્ષા under **પ્ર•વેશ**.

પ્ર•શંસા, *s. f.* [S. *fr.* + शंस to praise.] Praise, commendation.

Id. પ્રશંસા પાત્ર Praiseworthy; commendable.

પ્ર•શસ્ત, *adj.* Praised; praiseworthy; eulogised; extolled. 2. Right. 3. Roomy; capacious; large.

પ્ર•શસ્તિ, Same as **પ્ર•શંસા**.

પ્રશ્ન, *s. m.* [S. *fr.* प्रच्छ् to ask.] A question; a query. 2. A question about the future proposed to an astrologer.

Id. પ્રશ્ન મૂકવો To put a question before; to propose a subject for discussion or solution. 2. To ask an astrologer about one's prospects or future. પ્રશ્ન જોવો To consult the stars on a proposed subject.

પ્રશ્નાર્થ સર્વ-નામ, *s. n.* [S. *fr.*+અર્થ+સર્વ+નામ.] An Interrogative Pronoun (in gram).

પ્રશ્નોત્તરી, *s. f.* [+ ઉત્તર a reply.] A tablet of fortunes. 2. A book of questions and answers.

પ્ર•સક્ત, *adj.* [S. *fr.* प्र intens. + सञ्ज to adhere to.] Attached to. 2. Devoted to; applied to.

પ્ર•સક્તિ, *s. f.* [S. See above.] Devotion to; application; attchment.

પ્ર•સંગ, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens. + सञ्ज to adhere to.] An occasion; circumstances. 2. A topic; a subject. 3. Dealing with; intercourse. 4. An adverse time; an affliction; a calamity; a misfortiune.

Id. પ્રસંગ આવવો To happen; to occur. પ્રસંગ પડવો To happen; to come together; to meet accidentally. મારે તેની સાથે સારો પ્રસંગ છે I have frequent dealings with him. પ્રસંગ નિકળવો To happen to speak about or refer to a subject in a meeting.

પ્રસંગ-વશ, *adj.* [S. *fr.* + વશ.] Being under the power or influence of circumstances.

પ્રસંગ-વશાત્, *adv.* Owing to the force of circumstances.

પ્રસંગોપાત્ત, *adv.* [S. *fr.* + उपात्त taken, arrived, *fr.* उप near +आ intens. + दत्त given *fr.* दा to give.] According to the circumstances; suitable to the occasion; eventually.

પ્ર•સન્ન, *adj.* [S. *fr.* प्र forth + सद् to sit.] Pleased with; approving of; fevourably disposed towards; propitiated. 2. Delighted; gladdened.

પ્ર•સન્ન•તા, *s. f.* Being pleased with; pleasure; favour. 2. Preference; approval; selection. 4. Liking; fondness; relish.

પ્ર•સર, *s. m.*
પ્ર•સર•ણ, *s. n.* } [S. *fr.* सृ to move.]
પ્ર•સાર, *s. m.*

Spread; extension; expansion. 2. Speed.

પ્ર•સર•વું, *v.i.* To spread abroad; to extend; to be diffused.

પ્ર•સવ, *s. m.* [S. *fr.* +सू to give birth.] Bringing forth; delivery. 2. Birth; production.

પ્ર•સવ•વું, *v.t.* To give birth to.

પ્ર·સાદ, *s. m.* [S. *fr.* + सद् to sit.] Favour; graciousness; propitiousness. 2. Anything given as a favour. 3. Sweetmeat distributed after reading or reciting a sacred book. 4. Food; dinner; meals. 5. A sound beating or thrashing (for euphemy).

પ્ર·સાદી, *s. f.* A present given by way of a blessing.

પ્ર·સાર, Same as **પ્ર·સર.**

પ્ર·સાર·ક, *adj.* That extends, diffuses, or spreads.

પ્ર·સાર·વું, *v. t.* To spread abroad; to scatter; a diffuse.

પ્ર·સિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + सिध् to be accomplished.] Generally known; public; notorious; spread or published far and wide. 2. Well-known; famous.

પ્ર·સિદ્ધિ, *s f.* Celebrity; fame. 3. Being well-known; being advertised; advertisement.

Id. પ્રસિદ્ધિ પામવી–મળવી To get fame; to become famous.

પ્ર·સૂત, *adj. f.* [See પ્ર·સવ.] That has brought forth or delivered.

પ્ર·સૂતા, *s. f.* A woman that has delivered a child.

Prov. પ્રસૂતાની પીડા વંધ્યા શું જાણે ? Experience is the best guide; None knows the weight of another's burden.

પ્ર·સૂતિ, *s. f.* Delivery; childbed.

પ્ર·સૂતિ·કા, *s. f.* A woman that has recently given birth to a child; a woman in child-bed.

પ્ર·સ્તાર, *s. m.* [S. *fr.* प्र forth + स्तृ to spread] Spread; diffusion; 2. Combination.

પ્ર·સ્તાવ, *s.m.* [S. See પ્ર·સ્તાવ·ના.] Beginning. 2. Mention; reference; allusion.

રાજાને કોઈ એ નવ કહેશે, બાળકનો પ્રસ્તાવ;
—ગિરિધર.

3. A cause; an occasion.

હસે વિના પ્રસ્તાવ, ભાવહીણુ બાળપણ છાંડે.
—સામળભટ.

4. Same as **પ્ર·સ્તાવ·ના.**

પ્ર·સ્તાવ·ના, *s. f.* [S. *fr.* + स्तु to praise.] A prelude; an introductory dialogue. 2. A preface; an introduction; an exordium.

પ્ર·સ્તાવિ·ક, પ્રાસ્તાવિ·ક, *adj.* Useful as an introduction. 2. Applicable to an occasion.

પ્ર·સ્તુ·ત, *adj.* Ready; prepared; at hand; on hand; in hand. 2. *s.n.* The subject under discussion; the topic in hand. 3. An occasion; an auspicious occasion.

પ્ર·સ્થા·ન, *s.n.* [S. *fr.* + स्था to stand.] A going forth; departure. 2. After leaving one's own house to enter upon a journey, halting at a neighbour's house and spending there the remainder of the time.

પ્ર·સ્રવ, *s. m.* **પ્ર·સ્રવ·ણુ,** *s.n.* [S. *fr.* प्र+स्रु to flow.] Trickling forth; oozing out. 2. A flow. 3. Milk flowing from the breast.

પ્ર·સ્વેદ, Sk. form of **પર·સેવો.**

પ્ર·હર, *s.m.* [S. *fr.* प्र·हृ, प्र·हर to strike; a drum being beaten, or a gong struck, at the end of a quarter of a day to mark the time; *fr.* प्र intens.+हृ to take away. See પો-હોર, પહેરો.] A period of three hours; an eighth part of the day and night; a quarter of the time from morning to evening, or from evening to morning.

પ્ર·હર્ષ·ણુ, *s. n.* [S. *fr.* +હર્ષ.] Joy. 2. *adj.* Causing joy or delight.

પ્ર·હસ·ન, *s.n.* [S. *fr.* +હસ·વું.] A comical drama.

પ્ર·હાર, *s. m.* Striking; hitting. 2. A blow; a stroke; a knock. 3. A cut; a thrust.

Id. વાક્-પ્રહાર Striking with words; hence, abusive language; scolding. શસ્ત્ર-પ્રહાર Striking with a weapon. હસ્ત-પ્રહાર Striking with the hand; a blow with the hand.

પ્ર·ળય, Same as **પ્ર·લય.**

પ્રાકામ્ય, *s. n.* [S. *fr.* પ્ર·કામ.] Freedom of will. 2. Wilfulness. 3. An irresistible will, considered as one of the attributes of the Supreme Being. 4. One of the eight *Siddhis*; the power of willing and forthwith possessing. 2. Excess.

પ્રાકૃત, *s.n.f.* [S. *fr.* પ્ર·કૃતિ] A language

corrupted form Samakrit. 2. A vernacular language; any one of the vernaculars of India. 3. *adj*. Customary; ordinary; usual; common; natural.

પ્રાગડ, *s. f.* [S. प्राग्गत gone before *fr.* प्राक् before, earlier, See પ્રાચી the east, +ગત.] Dawn.

પ્રાગલ્ભ્ય, *s. n.* [See પ્રગલ્ભ.] Boldness; confidence. 2. Pride; arrogance.

પ્રાચી, *s. f.* [S. *fr.* प्राच्, प्राक्, *fr.* प्र forth + अञ्च् to go.] The east.

પ્રાચીન, *adj*. Eastern. 2. Of olden times; ancient.

પ્રાછીત, Same as **પ્રાયશ્ચિત્ત**.

પ્રાજે, Same as **પરાજય**.

પ્રાણ, *s. n.* [S. *fr.* प्र forth + अन् to breathe, *Cf.* L. *animus* the mind.] The vital air. 2. Life; vitality; soul. 3. The first of the five bodily airs (the others being અપાન, સમાન, વ્યાન, and ઉદાન.) 4. A very dearly beloved person or thing; life; soul.

Prov. પ્રાણ ને પ્રકૃતિ સાથે જાય Habit is second nature.

પ્રાણ-જીવન, *s. m.* [S. *fr.* +જીવન.] He by whom life exists; a husband; a lover; a gallant.

પ્રાણ-નાથ, } **પ્રાણ-પતિ**, } *s. m.* [S. *fr.* + નાથ, પતિ.] A husband; a lover; a gallant.

પ્રાણ-પ્યારૂં, *adj.* [+પ્યારૂં.] Dear as life.

પ્રાણ-પ્રિય, *adj.* [S. *fr.* + પ્રિય.] Same as **પ્રાણ-પ્યારૂં**. 2 *s. m.* A lover; a husband.

પ્રાણ-મય-કોશ, *s. m.* [S. *fr.* मय full of +કોશ.] One of the five frames or sheaths of the animal soul.

પ્રાણ-વલ્લભ, *adj.* [S. *fr.* વલ્લભ.] Dear as life. 2. *s. m.* A lover; a husband.

પ્રાણ-હારક, } **પ્રાણ-હારી**, } *adj.* [S. *fr.* + હરણ કરવું.] Depriving of life; killing; deadly; noxious to life.

પ્રાણાધાર, *s. m.* [S. *fr.* + આધાર.] A prop or support of a life. 2. A husband or lover.

પ્રાણાન્ત, *s. m.* [S. *fr.* +અન્ત, અંત] Death; the dying state. 2. A great misfortune; a great danger.

પ્રાણાયામ, *s. m.* [S. *fr.* + आयाम restraining *fr.* आ intens. + यम् to restrain.] The practice of breathing through the nostrils.

પ્રાણી, *s. n. m.* An animal; a living creature.

Id. પ્રાણી-માત્ર (more frequently પ્રાણી-માત્ર) All animals; animal creation. પ્રાણી-જ (more correcty પ્રાણિ-જ) Organic substance; organic matter.

પ્રાતઃ-કાળ, *s. m.* [S. प्रातः in the morning+કાળ time.] The early morning; the dawn; day-break.

પ્રાતઃ-સંધ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + સંધ્યા.] The morning devotions of Brāhmans.

પ્રાદુર્ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* प्रादुः openly + भू to be.] An arising or appearing; a coming forth into existence; manifestation.

પ્રાધાન્ય, *s. n.* [S. *fr.* પ્રધાન.] Supremacy; ascedancy; predominance; pre-eminence. 2. Prevalence; preponderance.

પ્રાન્ત, *s. m.* [S.] A district; a province.

પ્રાપ્ત, *adj.* [S. *fr.* प्र forth+आप् to obtain.] Acquired; obtained; gained; procured. 2. Arrived; reached; attained.

Id. પ્રાપ્ત-કાલ, પ્રાપ્ત-કાળ, That of which the time has arrived; opportune; suited to the occasion.

પ્રાપ્તિ, *s. f.* Gain; profit; acquistion. 2. Acquired state. 3. Advancement achieved.

પ્રાબલ્ય, *s. n.* [S. *fr.* પ્રબળ.] Power; prevalence; predominance; ascendancy.

પ્રાયશ્ચિત, *s. n.* [S. *fr.* प्रायः a penance + ચિત્ત.] Atonement; penance; an expiatory act; expiation; indemnification; repentance; a religious act performed for the atonement of sinful conduct. 2. A supplementary sacrifice.

Id. પ્રાયશ્ચિત કરવું-લેવું To undergo a penance. પ્રાયશ્ચિત લાગવું To be liable to undergo a penance.

પ્રારબ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* प्र intens.+आ up to+रभ् to begin.] Merit or demerit begun or done in some former state of existence, considered as constituting the occasion of the present birth, and as regulating the allotment to

it of good and evil. 2. Destiny;fate.

પ્રારબ્ધ-વાદી, *adj.* [S.*fr.* + वद् to speak.] Depending upon fate; relying on fate. 2. *s. m.* A fatalist.

પ્રારંભ, *s. m.* A beginning; a commencement.

પ્રાર્થ·ના, *s. f.* [S. *fr.* प्र intens. + अर्थ् to beg.]Begging;entreating. 2. Praying; a prayer; a request.

પ્રાલબ્ધ, Same as **પ્રારબ્ધ**.

પ્રાશ·ન, *s. n.* [S. *fr.* प्र forth + अश् to eat.] Drinking. 2. Absorbing.

પ્રાસ, Same as **અનુ·પ્રાસ**, Alliteration.

Id. પ્રાસ મળવો To rhyme with. પ્રાસ મેળવવો To make to rhyme with.

પ્રાસ, *s. m.* [S.*fr.* प्र + अस् to throw.] A dart;a barbed missile. 2. A blow inflicted with a weapon; a wound. 3. A depradation; plunder.

પ્રાસંગિ·ક, *adj.* [S. *fr.* પ્ર·સંગ.] Suited to the occasion. 2. Opportune; relevant.3. Occasional; incidental.

પ્રા·સાદ, *s.m.* [S. *fr.* प्र intens.+आ up to +सद् to sit.] A palace; a mansion; a royal palace. 2. A temple.

પ્રાસાદિ·ક, *adj.* [S. *fr.* પ્ર·સાદ.] Given as a favour.

પ્રાસ્તાવિ·ક, Sk. form of **પ્રસ્તાવિ·ક**.

પ્રિછ, *s. f.* [See પ્રિછ·વું.] Recognition.

પ્રિછ·વું, *v.t.* [See પુછ·વું.] To know; to understand; to recognize. 2. To pacify; to console; to comfort.

કુટુમ્બ સર્વે પ્રિછવ્યું, ને પ્રિછવી ઘર નાર રે.

—હરિદાસ.

પ્રિય, *adj.* [S.*fr.* प्री to please.] Beloved; dear. 2. Agreeable; pleasing. 3. *s. m.* a husband; a lover.

પ્રિય·કર, **પ્રિય·કારી**, } *adj.* [S. *fr.* + कृ to do.] Lovely; amiable.

પ્રિય·તમ, *adj.* [See પ્રિય. + तम superl. suffix.] Dearest; most beloved.

પ્રિયં-વદા, *s. f.* [S. *fr.* + वद् to speak.] A woman whose talk is pleasing.

પ્રિય-વાદી, *adj.* Speaking kindly or agreeably.

પ્રિયા, *s. f.* [Seeપ્રીત] A lovely or beloved woman. 2. A sweetheart; a mistress. 3. A wife.

પ્રિત, Same as **પ્રી·તિ** Love, affection.

Id. પ્રીત જોડવી–બાંધવી–લગાડવી–કરવી To secure the love of; to fall in love with. પ્રીત રાખવી To continue to love. માયા પ્રીત રાખજો Continue to be kind and loving–a requset usually made at the time of departure.પ્રીત ઉભરાવી To overflow with love. પ્રીત ચોરવી To be faithless in love towords.

પ્રીતમ, *adj.* [S. प्रिय·तम *fr.* પ્રિય. + S. तम superlative suffix.] Dearest; most beloved. 2. *s.m.* a husband. 3. A lover; a gallant.

પ્રીતિ, *s. f.* [S. *fr.* प्री to please.] Love; affection. 2.Liking;fondness.3. Kindness; favour.

Id. See under **પ્રીત**.

પ્રીતિ·કર, *adj.* [S. *fr.*+कृ કર·વું, to do.] Lovely; lovable.

પ્રેક્ષ·ક, *s. m.* [S. *fr.* प्र + ईक्ष् to see.] A spectator.

પ્રે·ત, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens+इ to go.] A corpse.2. A goblin; a sprite.

પ્રે·મ, *s.m.* [S. *fr.* प्री to please.] Love; affection; tender regard.

પ્રેમે પ્રાણ ટકી રહે, પ્રેમે પ્રાણ ન જાય;
પ્રેમે પ્રાણ અપાય છે, પ્રેમે પ્રાણ રખાય.

Love maintains life;Love will sacrifice life; and Love will save life. —ભાષા.

પ્રેમ·દા, *s. f.* [S. *fr.* +दा to give.] A lovely woman.

પ્રેમ-પાશ, *s. m.*[S. *fr.*+પાશ.] The snares or ties of Love.

પ્રેમ-બંધ·ન, *s. n.* [S. *fr.* + બંધન.] The bond of Love.

પ્રેમ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] The state or feeling of love.

પ્રેમળ, Same as **પરિમળ** Fragrance.

તેનો પ્રેમળ વાયરો, ચૌદ લોકમાં દીઠો. —ગોરખ.

પ્રે·મળ, Same as **પ્રેમા·ળ**.

પ્રેમાનંદ, *s. m.* [S. *fr.* + આનંદ.] Delight or pleasure caused by love or affection.

પ્રેમાર્દ્ર, *adj.* [S. *fr.* +આર્દ્ર.] Lit. Im-

mersed in love. Hence, 2.Overcome or influenced by love.

પ્રેમાશ્રુ, *s. n.* [S. *fr.* + અશ્રુ.] Tears arising from love or affection.

પ્રેમાળ, *adj.* [+ S. आलु having.] Affectionate; kind; loving.

પ્રેમી, *adj.* Affectionate; loving. 2. Amorous.

પ્રેરક, *adj.* [S. *fr.* प्र forth + ईर् to go.] Urging; stimulating.

Id. પ્રેરક ભેદ The causal form of a root (in Gram.).

પ્રેરણા, *s. f.* [S. *fr.* प्र forth + ईर् to go.] Sending; despatching. 2. Urging;inciting.

Id. પ્રેરણા બુદ્ધિ Instinct. મનની પ્રેરણા Inclination of the mind.

પ્રેરવું, *v. t.* To send; to despatch. 2. To urge; to stir up. 3. To cause to do.

પ્રેરિત, *adj.* Sent; despatched. 2. Incited; urged; impelled.

પ્રેસ, *s. m. n.* [Eng. *Press.*] A Printing Press.

પ્રોત, *s. m.* [See પુરોહિત.] A class of Brāhmans who act as family priests to Kṣatriyas. 2. An individual of this class.

પ્રૌઢ, *adj.*[S. *fr.* प्र forth + ऊढ carried *fr.* वह् to carry.] Full-grown; matured;confirmed; perfected. 2.Great; grand; illustrious. 3. Dignified; venerable; respectable. 4. Ornate; polite.

પ્રૌઢા, *s.f.* A woman from thirty years of age to fifty-five;a bold woman,advanced in years and no longer bashful.2.A woman of impetuous desires.

પ્રૌઢિ, *s.f.* Maturity. 2.Elegance; courtliness; dignity. 3. Boasting; arrogance.

પ્લવંગ, *s. m.* [*fr.* प्लव a jump *fr.* प्लु to jump+गम् to go.] A monkey; an ape.

પ્લાસ્તર, *s. n.* [Eng. Plaster.] Plaster.

પ્લાસ્તર, પલિસ્તર, *s. n.*[Eng.Blister.]Blister.

પ્લુત, *adj.* [S. *fr.* प्लु to run.] Being three times the length of a short vowel; lenghtened (of a vowel) (in Gram.)

ફ.

ફ, The 33rd letter of the alphabet, and the 22nd consonant.

ફઈ, Same as ફોઈ.

ફકડી, *s. f.* [See ફજેતી or ફજેત.] Disgrace; ignominy.

ફકત, *adv.* [Ar. फक़त *fr.* फ now + क़त cut off.]Only; merely: simply; solely.

ફકર, Same as ફિકર.

ફકીર, *s.m.* [Ar. फक़ीर.] A mendicant; a fakir. 2. A begger. 3. A poor, penniless person.

Id. ફકીર થવું To put on the dress,&c., of a Muhammadan beggar or dervish during the Tābut Holidays (of a Hindū).

ફકીરી, *s. f.* Mendicity; beggary. 2. Indigence; poverty.

ફક્કડ, *adj.* [Hem. Des. पक्काइ = तिष्ठति it stands; or पक्कणी=अतिशयेन शोभमानः beautiful (of a person), प्रियं वदः having an engaging manner of speaking.] Free; independent; libertine. 2. Foppish; dandyish; finical.3. Extravagant; prodigal; profuse.

ફક્કડાઈ, *s. f.* Licentiousness; dissolute habits.2. Foppishness. 3. Extravagance.

ફક્કફક્કા, *s. m. pl.* [Imit. See ફાકવું.] Emptiness.

ફગફગવું, *v. i.* [Imit. *Cf.* ફરફર, ફરવું.] To roam about; to wander aimlessly. 2. To fly before the wind.

ફગર,Same as પરાગThe pollen in flowers.

ફૂલ ફગરનો ઘાઘરો, સાલુડે કસબી કોર રે. —ભાષા.

ફૂલના ફગર ગરત, અલકની શિથિલિત લટ શુભ રીતે.

—ગીતગોવિન્દ.

ફગવવું, *v. t.* [See ફાગ. Or see ફોગ.] To mislead; to wheedle; to coax. 2. To cause to swerve from; to cause to withdraw a statement. 3. To force to retract.

ફગવું, *v. i.* To be misled; to be mis-

directed. 2. To make random statements; to swerve from.

બાઈજી,એમ બોલતાં શું ફગો? દુર્બળ પણ પોતાનો સગો.

પ્રેમાનંદ.

3. To abuse.

Id. ફગી જવું To break a promise; to break the terms of an agreement by denying what was stated at the time.

ફગ·વો, *s. m.* [See ફાગ + P. वा dim.] A present received in the Holi festival.

ફગા·વ·વું, Same as **ફગ·વ·વું** To recant.

નિશ્ચેકારી દૃઢ મન તાણ્યું, આજ દેશે ફગાવી.

—પ્રેમાનંદ.

ફગો·ટ·વું, *v. t.* [+ વૃત્તિ, વર્તુળ.] To throw away.

ફજેત, *adj.* [See ફજેતી.] Abashed; confounded; put to shame; looking foolish. 2. Disgraced.

ફજેત·ખોર, *adj.* [+ P. खोर enjoying *fr.* खुर्दन to enjoy.] Having the bad habit of putting others to shame or out of countenance. 2. Habituated to bear disgrace; shameless.

ફજેતી, *s. f.* [Ar.] Disgrace; ingnominy. 2. Ridicule; shame.

Id. ફજેતીના ફાળકા Great disgrace; disgrace in many respects; public disgrace.

ફજેતો, *s. m.* Open disgrace. 2. A kind of sauce made of ripe mangoes.

ફટ, *interj.* [Imit. See ફાટ·વું.] O fie! Shame!

Id. ફટ કહેના To say "Fie upon you; to expose one to public disgrace.

ફટક, *s. f.* [S. स्फटि·क *fr.* स्फट् to break.] Crystal.

Id. ધોળું ફટક White as crystal.

ફટક, *s. f.* [See ફટકારો.] A sheet of cloth waved up and down in sifting corn so as to blow away the chaff.

Id. ફટક દેવાળિયો Quite insolvent.

ફટ·ક, *s. f.* [Imit. See ફટકારો.] Throbbing of the heart through fear. 2. Fear.

ફટક·ફટક, *adv.* Throbbingly.

ફટક-ફટક કાળજું મારું થાય, રાત દિવસ તન ધિકતું રહે છે.

—દયારામ.

ફટક·ડી, *s. f.* [See ફટક crystal.] Alum.

ફટ·ક·વું, *v. i.* [See ફાટ·વું. *Cf.* ભટ·ક·વું.] To be demented. 2. To digress; to deviate. 3. To throw away all restraint.

ફટ·ક·વું, *v. t.* [See ફટ·કો.] To lash; to cane.

ફટ·ક·વું, *v. i.* [See ફટક crystal.] To lose brightness.

ફટ·કાર, Same as **ફિટ·કાર.**

ફટ·કાર·વું, Same as **ફિટ·કાર·વું,**

ફટ·કાર·વું, *v. t.* [See ફટ·કારો.] To slash.

ફટ·કારૂ, *adj.* [See ફટ·ક·વું.] Demented.

મન વિચારમાં હું ફટકારી સરખી ફરું છે.—**દયારામ.**

ફટ·કારો *s. m.* [ફટ Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] A slash or sounding stroke with a cane. 2. A vigorous attempt; a dash. 3. A blast; the whisk of the hand; a whizzing rush.

ફટકિ·યું બારણું, *s. n.* [See ફાટ·વું+બાર·ણું. *Cf.* Mar. फाटक the gate of a compound.] A single shutter to close a door.

ફટ·કિ·યો દલાલ, *s. m.* [+દલાલ.] A broker who takes no responsibility on himself.

ફટકી, Same as **ફટક·ડી.**

ફટ·કે·લ, *adj.* [See ફટ·કારૂં, ફાટ·વું.] Eccentric; crack-headed.

ફટ·કો, *s. m.* [See ફટ·કારો.] A stroke; a lash; a stripe.

Id. ફટકો મારવો-લગાવવો To slash; to strike with a thin stick. 2. To punish. એક ફટકામાં એણે કામ પાર પાડ્યું He accomplished his object at a dash. ફટકો ખાવો To receive a lashing. 2. To be subjected to a loss.

ફટ·ફટ, *adv.* [See ફટ.] Being made contemptible; being disgraced.

ફટા·ક·ડો, } *s. m.* [See ફટ·કો. *fr.* S. स्फट्
ફટા·કો, }

to break.] A crack; a squib; a peper-cracker.

ફટા·ડ·વું, *v. t.* [Caus. of ફાટ·વું.] To cause to break; to break. 3. To allow to go beyond the limits of decency or good conduct.

ફટા·ણાં, *s. n. pl.* [See ફટ. Imit., or ફાટ·વું.] Obscene or abusive songs.

ફટા·ણું, *s. n.* Obscene or abusive words.

used by a woman.

મોટું કટાણું, ને ઓલો ફટાણું, પર નારીના પ્યારમાં.
—મણિરામ.

ફટા·યો, *s. m.* [See ફાટ·વું.] A petty chief separated from the ruling power and taking away with him his share of the inheritance.

ફટા·ર·વું, *v. t.* [See ફાટ·વું.] To expand the eyes through anger.

ફટા-રી, *s. f.* Going beyond the limits of decency or good conduct. 2. Boasting; exaggerated ideas of one's own importance.

ધીર ઘણી ફોગટની એ છે ફટારી. —ધીરો.

ફટા-રૂં, *adj.* Dilated; extended (of the eyes).2.Gone beyond the limits of decency or good conduct. 3. Demented; maddened.

ફટા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of ફાટવું.] To win over; to bring over to one's side by false representations or bribes. 2. To spoil by over-indulgence; to give undue liberty to (said of children or subordinates).

ફંટ·યો, Same as **ફટા·યો.**

ફટોર, } **ફટોળ,** } *adj.* [See ફાટ·વું.] Soft and sweet (of a areca-nut). 2. *s. n.* A mango fallen to the ground from a tree by the blowing of the wind, &c.

ફડ, *s. n.* A place of public business or public resort.2.The place where liquor is distilled; a distillery. 3. A band or set of actors,dancers,songsters,&c. 4.One of two parties in singing.

ફડ, *adv.* [Imit. *Cf.* ફટ, ફાટ·વું.] With a quick sharp sound. 2. Quickly.

ફડ·ક, *s. f.* [Imit. See ફડ-ફડ.] The flapping part of a garment; a flap.

ફડ-કાર·વું, Same as **ફડ·કાર·વું.**

ફડ·કાર·વું, *v. t.* [Imit. See ફડ-ક.] To drink a liquid with a gurgling sound.

ફડ·કો, *s. m.* [See ફટ·કો.] Intimidation; dismay; terror. 2.Taking with a smacking sound a draught from the hand into the mouth.

ફડ·ચ, *s. f.* [See ફાડ·વું, ફાડ, + P. चह dim.] A small piece cut off.

ફડ·ચો, *s. m.* [See ફાડ·વું + P. चह dim. Or P. पार्चः a bit *Cf.* ફરમાન, ફર, ફડ (ફડ-નીસ),an order + चह dim.] Settlement; adjustment; decision; termination of differences.2. Liquidation (of debts).

Id. ફડચો કરવો–લાવવો–આણવો–મૂકવો To terminate a dispute; to decide a quarrel.

ફડ·નવીસ, } **ફડ·નીસ,** } *s. m.* [See ફાડ a piece of paper + P. नविश्तन to write. *fr.* S. नि·विश् to enter, to insert, *fr.* नि down+विश् to enter.] A keeper of registers, &c.; a deputy auditor and accountant.

ફડ·ફડ, *s. f.* [Imit.] Flapping state. 2. Struggling in a hurry; a hurry. 3.Throbbing; palpitation. 4. *adv.*Flapping; struggling; throbbing.

ફડ·ફડ·વું, *v. i.* To make a flapping sound. 2. To tremble through fear. 3. To rail at; to rattle forth abuses.

Id. ફડફડી જવું To have a throbbing of the heart. 2. To be terrified.

ફડ-ફડા·ટ, *s.m.* A loud rattling or flapping. 2. Fear; terror. 3. Railing at; uttering reproaches.4.Airs; conceit;affectation.

ફડ-ફડા·વ·વું, *v. t.* To shake with a flapping sound; to flap (the wings).

Id. કાન ફડફડાવવા To be aroused; to become watchful.

ફડ·અખતર, *adj.* [See ફાડ·વું + અખતર.] Uncovered; open; unreserved.

ફડા·ફી, *s. f.* [See ફડા·કો.] Vain talk; a boast; a brag.

ફડા-ફડ, *adv.* [Imit. See ફડ·ફડ.] Sounding in quick succession (of blows, &c.); slashingly.

ફડિ·યો, *s. m.* [See ફડ a place of public resort.] A vendor of grain.

ફડેતાર, } **ફડેતાળ,** } *s. f.* [See ફાડ + તાણું દેવું.] A light partition made of bamboos, boards, or bricks.

In. ફડેતાર–ફડેતાળ ભરવી To make a light partition, &c.

ફણુગી, *s. f.* A small **ફણુગો.**

ફણુગો, *s. m.* [S. स्फुलिङ्ग a spark.] An

offshoot; a shoot; a portion shooting out and branching off.

ફણસ, *s. n.* [S. पनस.] The fruit of the bread-fruit tree; a jack fruit.

ફણસી, *s. f.* The bread-fruit tree. 2. A kind of pod.

ફણા, ફણી, } Same as **ફેણ** The hood of a serpent.

ફણી, *s. f.* [S. फणा. See ફેણ. Mar. फणी a comb.]A weaver's instrument for pressing and closing the woof, having teeth resembling those of a comb.

ફણી, Same as **ફણા**.

Id. ફણી or ફણા કરવી-માંડવીTo spread out the hood (of a serpent). 2. To be angry.

દહીં દુધને કાજે વઢતાં, આપણે માંડી ફણી.

—ભાલણ.

ફણી, ફણી-ધર, ફણી-ન્દ્ર, } *s. m.* [S. *fr.* + ધરવું, ઇન્દ્ર.] A large serpent.

ફંટાવું, *v. i.* [See ફાંટો. ફાટવું.]To change the direction (of a stream of water in motion.) 3. To be divided or separated. 3. To digress.

Id. ફંટાયે નિકળવું To become an outlaw.

ફતવા, *s. m.* [Ar. फतवा judgment.] Expounding and clearing up a point of religion or law; a decision; an opinion. 2. Feigning; dissembling; sham; pretence; hypocrisy.

ફતવા-ખોર, ફતુવા-ખોર, } *adj.* [+ P. खोर enjoying *fr.* खुर्दन to enjoy.] That pretends; that dissembles.

ફતે, *s. f.* [P. फतेह.] Victory; success; triumph.

Id. ફતેના ડંકા Drums beaten in token of a victory.

ફતે-મારી, *s. f.* [See ફતે + મારવું.] A native craft; a small sailing vessel of a particular description.

ફતેહ, Same as **ફતે**.

ફતે-મંદ, ફતેહ-મંદ, } *adj.* [P. *fr.* + मन्द् = S. मत्, मत् suffix showing possession.]Victorious; triumphant; successful; prosperous.

ફતે-મંદી, ફતેહ-મંદી, } *s. f.*Victory;success;a happy conclusion; prosperity.

ફદડક-ફદડક, *adv.* [Imit.] Galloping (of a horse).

ફદ-ફદવું, *v. i.* [Imit. *Cf.* ખદખદ.] To fizz; to fizzle; to sputter. 2. To thrill; to tingle; to shoot. 3. To look full and ready to burst. 4. To be in a state of ferment.

ફદ-ફદાટ, *s. m.* [+વૃત્તિ.] Sputter; a fuss. 2. Rapid,indistinct; or nonsensical talk.

ફદિયું, *s. n.* [Eng. *Farthing* = 8 Pies.] A measure of value equal to four pies. 2. A small sweetened cake.

ફનસ, Same as **ફણસ**.

ફના, *adj.* [Ar. फना destruction.] Destroyed; extinct; annihilated. 2. *s. f.* Complete destruction. 3. Consumption.

Id. ફના ફાતિયા કરવા To annihilate. ફના ફાતિયા થવું To be annihilated.

ફંદ, *s. m.* [Hem. Des. फंद *fr.* S. स्पन्द throbbing, unsteadiness,*fr.* स्पन्द् to throb.] A plot; an intrigue; a seditious scheme. 2. An intrigue with a woman; a love affair. 3. A vice; an evil habit.

Id. ફંદ રચવો-માંડવોTo arrange an intrigue. ફંદ માંડવો To be engaged in a noisy and turbulent affair. ફંદમાં પડવું To be addicted to. 2. To be involved in a plot.

ફંદી,*adj.* Mischievous;prankish;intriguing; plotting. 2. Voluptuous.3. A mischief devising person. 4. A rake; a debauchee;a voluptuary.

ફ-ફડવું, *v. i.* [See ફડ-ફડવું.] To take amiss;to take a huff;to bristle up;to show one's teeth; to stamp the foot; to stamp; to quiver; to swell; to foam with rage; to cut up rough.2.To be angry or passionate; to rail. 3. To flutter.

Id. ફફડી જવું-મરવું To be terrified.

ફ-ફડાટ, Same as **ફડ-ફડાટ**.

ફ-ફળાવવું, *v. t.* [Imit.] To pour out.

ફ-ફોલો, ફ-ફોલો, } *s. m.* [See ફોલ્લો.] A pus-

tulo; a blister.

જેમ પાડે, ફૂંક મારે; શરીરે થાય ફ-ફોલા;
તરફડે સેના રણ વિષે, જેમ દવે દાઝ્યા હોલા,
—પ્રેમાનંદ.

ફ-ફોસ-વું, *v.t.* [See ફૂંખ-વું.] To rummage; to ransack.

ફ-ફ્યો, ફ-ફોલો, } *s. m.* [See ફોલ્લો.] A pustule; a blister.

ફરક, *s. m.* [Ar. फ़र्क़.] Difference; dissimilitude; variation. 2. Distance apart; interval. 3. Discrepancy.

ફર-ક-ડી, *s. f.* [See ફર-વું + ક + ડી.] A tool in spinning. 2. A turnstile. 3. Anything that turns round.

ફર-ક-વું, *v. i.* [Imit. See ફર-વું.] To throb. 2. To slip away. 3. To move; to stir.

Id. પાછું ફરકવું To return; to reappear. ફરકી જોવું To cast a look behind. આંખ ફરકે છે The eye throbs. વાવટો ફરકે છે The banner flies.

ફરંગી, *s. m.* [Eng. a Frank.] A European. 2. A Portuguese.

ફરજ, *s. f.* [Ar. फ़र्ज़ obligatory duty.] Duty; obligation.

Id. ફરજ પડવી To be obliged or compelled. ફરજ પાડવી To oblige; to compel.

ફરજન, *s. n.* [P.] Offspring; a child.

ફર-ણી, Same as **ફર-ક-ડી**.

ફર-તું, *adj.* [See ફર-વું.] That turns, winds, rotates, or revolves. 2. Changeable; capricious; fickle. 3. Recurring; returning. 4. Itinerating; travelling. 5. Going about; circulating; walking to and fro. 6. Turning; going round; surrounding.

Prov. ફરતા ફરતી છાંયડી No condition of life is stationary.

ફરદ, *s. n.* [A. फ़र्द single.] One out of a pair or set (of garments).

ફર-ફર, *adv.* [Imit. See ફર-વું.] Flutteringly; flappingly. 2. With a tearing sound.

ફર-ફર, *adv.* [See ફોરું.] Falling like spray.

ફરમા-ન, *s. m.* [P. See ફરમાસ.] A mandamus. 2. An order; a command: a precept; an instruction; a commandment; a mandate. 3. A patent; a charter.

ફરમા-વ-વું, *v. t.* To order; to direct; to bid; to tell to do; to desire; to instruct.

ફરમા-સ, *s. f.* [P. फ़र्माइश *fr.* फ़र्मूदन to order.] An order; a direction. 2. A charge or commission to execute. 3. Desire; pleasure; will (of a superior expressed to his subordinate).

Id. ફરમાસ ઉઠાવવી To execute an order.

ફરમાસી, ફરમાસુ, } *adj.* Made or prepared to order; commissioned. 2. Excellent; first-rate; prime; good; fine.

ફરમો, *s. m.* [Eng. *Form.*] A form; a model; a pattern; a specimen. 2. A plan; a map. 3. A form in printing.

ફર-વું, *v. i.* [S. स्फुर to throb.] To turn; to move round a body. 2. To return. 3. To have a feeling of giddiness. 4. To walk to and fro; to walk about. 5. To travel over; to traverse; to go over; to go from one to another. 6. To turn off; to take a new direction. 7. To alter; to change. 8. To be turned back; to be rejected. 9. To be circulated. 10. To turn against; to become adverse. 11. To whirl.

Id. પાછું ફરવું To turn back; to shrink from. માથું ફરવું To have a feeling of giddiness. ફેરા ફરવા To walk round (a tree; &c.) ચકડી-ફુદડી-ચક્કર ફરવું To move in a circle. હું આખો દેશ ફર્યો છું I have travelled over the whole country. વિચાર ફરે છે The determination is changed. મન ફરે છે The mind is changed. વચન ફરવું To be broken (of a promise). તેનો દિવસ ફર્યો છે His circumstances are changed. હાથ ફરવો To be touched with the hand. 2. To be stolen (of property). 3. To be in use. મોઢું ફરી જવું To have the face averted. ફરી જવું-બેસવું To break one's promise. ફરી જવું To turn the side. 2. To revolt. ફરી બેસવું To turn the side. 2. To be cross. ફરી વળવું To pass over; to go over. 2. To sail round (of a ship). ફરવું ફરવું To wander aimlessly. ફરવા જવું To

take a walk. ફરવું હરવું To walk with freedom. ફરવા હરવાની જગ્યા A promenade. રાજાની આણ ફરે છે The king's order is obeyed; the king is obeyed.

Prov. ફરે તે ચરે,ને બાંધ્યું ભૂખે મરે The hand of the diligent maketh rich; but the soul of the sluggard hath nothing.

ફરી બેસવું To break one's promise.

ફરશી, ફરસી, s. f. [S. परशु.] A battle-axe. 2. A chisel.

ફરસ, s. m. [Ar. फ़र्श.] A slab of stone.

ફરસ-બંધી, s. f. [Ar. फ़र्श stone + બાંધવું.] Paving; pavement; a stone floor.

ફરસા.ટ, s. f. [See ફરસું.] Astringency.

ફરસી-પુરી, s. f. [See ફરસું + પુરી.] A kind of sour cake.

ફરસું, adj. Astringent and pungent (of food, &c.).

ફરસુદ, Same as **ફુરસદ.**

ફરહંગ, s. m. [P.] A glossary; a vocabulary; a dictionary; a lexicon.

ફરાંસિસ, s. m. [Fr. *Francoise.*] A Frenchman; a native of France.

ફરાગત, s. f. [P. फ़रागत.] Leisure; respite. 2; adj. Unoccupied; disengaged.

ફરાશી, adj. [See ફરશી.] Of the best kind (of iron).

ફરાસ, s.m. [Ar. फ़राश.] A servant whose business it is to spread the carpets, &c.

ફરાસ.ખાનું, s. n. [+ ખાનું.] The place where tents, carpets, mats, &c., of great men are kept. 2. The tents, &c., considered collectively.

ફરાળ, s. m. [S. फलाहार fr. ફલ + આ.હાર.] A slight repast; a luncheon.

ફરિયાદ, s. f. [P.] A complaint; an application for redress; arraignment; accusation; indictment. 2. Exclamation; lamentation.

Id. ફરિયાદ કરવી-માંડવી-જવું To lay a complaint before.

ફરિયાદી, s.m. f. A plaintiff; a complainant; an appellant. 2. s. f. Same as ફરયાદ.

ફરી, ફરી.થી, adv. [See ફર.વું.] Again; another time; a second time; next time; once more.

ફરેકાળ, Same as **ફડેતાળ.**

ફરે.ઠી, s. f. [See ફર.વું, ફર.ક.ડી.] Window shutters.

ફરેબ, s. m. [P.] Misleading; beguiling; deceit; deception; fraud; wile; guile.

Id. ફરેબ દેવો To deceive.

ફરેબી, adj. Deluding; deceiving. 2. s. m. f. A deceiver; a cheat; an impostor. 3. Same as **ફરેબ.**

ફરે.લ, adj. [See ફર.વું.] Experienced. 2. Headstrong; heady; opinionated.

Id. માથાનો ફરેલ Headstrong.

ફરેસ્તો, s. m. [P. फ़िरिश्त.] An angel. 2. A guiless person. 3. A very handsome or beautiful person.

ફરો, s. m. [Hem. Des. फरओ fr. S. फलक a plank.] A measure of capacity for grain, consisting of 1/2 of a candy (ખાંડી).

ફલ, Sk. form of **ફળ.**

ફલકુડી, s. f. Money. (Used in secret communication.)

ફલંગ, s. f. [S. प्लवङ्ग going with leaps fr. प्लव a leap fr. प्लु to run + गम् to go.] A bound; a leap; a hop; a spring; a jump.

Id. ફલંગ મારવી To leap.

ફલાણું, adj. [P. फुलां.] Such a one; certain; such and such; some one.

ફલાહાર, Sk. form of **ફરાળ.**

ફલિ.ત, adj. [S. fr. ફળ.] Having fruits; that has borne fruit. 2. Implied (as to meaning).

ફલિતાર્થ, s. m. [S. fr. + અર્થ.] A meaning borne, involved, or implied.

ફલ્લું, adj. [See ફુલે.વું] Open; wide; extended.

ફશ, s. f. [P. फश्त.] Defeat.

જીતે જશ જગ વાધે, વૈરી વશ આવી લાધે;
કરી ફશ દુશમિન, મોકલીએ નાક તો. —**વલ્લભ.**

ફસ, s. f. [Ar. फसद a vein.] A vein. 2. Opening a vein; bleeding; phlebotomy.

Id. ફસ ખોલવી To open a vein; to bleed.

ફસ.ક.વું, v. i. [Imit.] To burst; to come

to nothing; to end in smoke. 2. To break a promise; to slip off; to be frustrated.

ફસલ, *s. f.* [Ar. फसल.] The harvest or crop. 2. The harvest season.

Id. ફસલ ભરવી To store up corn for use till the next crop.

ફસ·વ·વું, ફસા·વ·વું, *v. i.* [Caus of ફસ·વું.] To entrap; to bring into a scrape; to deceive; to cheat; to gull.

ફસ·વું, ફસા·વું, *v. i.* [Hem. Des. फस·इ = S. विसंवदति to be discordant, *fr.*S. पाश a snare. See ફાંસો.] To be entrapped or taken in;to be sunken or lost; to be involved in embarrassments. 2. To be deceived; to be misled.

Id. ફસાઈ પડવુંTo be entrapped.

ફળ, *s. n.* [S. फल *fr.* फल् to bear fruit.] A fruit. 2. An effect; a consequence; a result. 3. Profit; advantage. 4. The area. 5. [S. फल.] A blade.

ફળદ્રૂપ,*adj.*[S.*fr.* +રૂપ.]Fruitful;fertile; advantageous;effectual;availing;successful.

ફળ·વંત, *adj.*[S. फल·वत *fr.* ફળ+ वत , वान , वन्त,=વાળું having.] Fruitful; fructiferous; luxuriant.

ફળ·વું, *v. i.* To receive impregnation; to bear fruit. 2. To yield profit or advantage. 3. To be realised or verified.

ફળા·ઉ, *adj.* Bearing fruits.

ફળાધાર, *s. m.* [+ આ·ધાર.] Living on fruits.

ફળાર, ફળાહાર, Same as ફરાળ, ફલાહાર.

ફળિ·યું, *s. n.* [Hem. Des. फलिहो, फलिहा, *fr.* S. परि·खा a surrounding ditch, S. परि·घ: the circumference.] A street.

ફળી-ભૂત, *adj.* [S. फल+*fr.* भू to be.]That has become fruitful;that has borne fruit.

ફાંકડા·ઈ, *s. f.* [See ફાંકડું.] Foppishness. 2. Ostentation; pomp.

ફાંક·ડું, *adj.* [See ફક્કડ.] Foppish;spruce. 2.Gay; sprightly. 3. Showy; ostentatious.

ફાંકું, *s. n.* Jugglery.

ફાં·કો, *s. m.* [See ફાં-ફાં *fr.* ફાં Imit. + S. कार showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.]Presumption;vain and empty pretensions; self-sufficiency.

Id. ફાંકો ધરાવવો-રાખવો To be proud of.

ફાંગળું, *s. n.*[See ફંદ a perplexed state.] A difficult or perplexing position.

Id.ફાંગળામાં નાખવું To put into a difficult, preplexing,or inconvenient position.2. To deceive.

ફાંગો, *adj. m.* Short-sighted; looking askant.

ફાંટ,*s.f.*[See ફાંટો.]The ends of a garment.

ફાંટ, *s. m.* An infusion of a medicinal drug.

ફાંટો, *s.m.*[See ફાટ·વું.] A branch;a long divergent portion.2.Digression.3.A whim; a fancy; a freak. 4. Spite;grudge.

ફાંદ, *s. f.* A pot-belly.

ફાંદો, *s. m.* [See ફંદ.] Deceit;a trick. 2. A snare; a trap.

ફાં-ફર·ડ·વું, *v. t.* [See ફાડ·વું.] To tear.

ફાં-ફાં, *s. n. pl.* [Imit.] Making vain or inffectual endeavours;vain struggles.2. Groping about. 3. Fruitlessness.

Id. ફાંફાં મારવાં To make ineffectual efforts.

ફાંસ, *s. f.* [See પાશ.] Entanglement; embarrassment.2. Coming in the way; an obstacle. 3. A noose.

ફાંસ, *s. f.*[Dh. Des.फंसो=*fr.*S. स्पर्श: touch.] A splinter. 2. A fine piece of wood penetrated into skin.

Id. ફાંસ કાઢવી To remove an obstacle. ફાંસ મારવી To throw an obstacle in the way of. મારા પગમાં ફાંસ ભાગી છે A splinter has entered by foot.

Prov. ફાંશ કાઢતાં પેસે સાલ To go for wool and come shorn.

ફાંસ·વું, *v. t.* To noose.2. To ensnare; to entangle.3. To cheat;to trick.4. To cut.

Id. ગળું ફાંસવું To hang by the neck.

ફાંસિ·યું, *adj.*Involving in a difficulty; scheming; intriguing.

ફાંસી, *s. f.* A noose. 2. Gallows, 3.

trangulation.

ફાંસુ, Same as ફાંસિ·યું Involving in a ifficulty.

કૃષ્ણ સમા મામોજી મારે, રણવટ જાઓ, તે ફાંસુ રે.
—**હરજીવરામ.**

ફાંસો, *s. m.* [S. पाश *fr.* पश् to bind. *Cf.* ફાંસ.] A snare; a net; a noose.2. A clasp or ocket; a hook and eyes;a catch to fasten. .A thing that entraps and entangles.

ફાક, *s. f.* [See ફાક·વું.] Powder. *Cf.* **ફાકી.**

ફાક·વું, *v. t.* [Imit.] To toss from the alm into the mouth.

Id. ધૂળ ફાકવી To die of starvation.

ફાકી, *s. f.* Medicinal powders.

ફાકો, **ફાકડો**, *s. m.* A quantity taken in he hand to be tossed into the mouth. . A hungry day; a day of fasting. 3. 'overty; want.

Id. ફાકો or ફાકડો-મારવો or ભરવો To toss large quantity of dry or powdered food nto the mouth. ફાકો મૂઠી A mouthful or andful:a quantity whether small or large.

ફાગ, *s. m.* [Dh. Des. फग्गुण *fr.* S. फाल्गुनः; lso Hem. Des. फग्गु (S. फाल्गुन)=S. वसंतोत्सवः he Holi holidays. See ફાગણ.] A song in raise of the Holi festival. 2. Spring. 3. Amatory songs; an obscene song.

ફાગણ, *s.m.* [Dh. Des. फग्गुण *fr.* S. फाल्गुन he month in which the Holi festival is elebrated.]The fifth lunar month of the Samvat year; February–March.

ફાગણિ·યું, *s. n.* A kind of garment vorn by women.

ફાચર, *s. f.* A wedge; a clip of wood driven in. 2. An obstacle;an impediment.

Id. ફાચર મારવી To put an obstacle or throw an impediment in the way of.

ફાચડું, *adj.* Flat.

ફાજલ, *adj.* [Ar. फाज़िल.] Overplus; surplus. 2. Spare; remaining; redundant; superfluous.

ફાટ, *s. f.*[See ફાટ·વું.] A fracture;a rent; a fissure; an opening; a cleft; a split.2. Breaking; disuniting; becoming separate; disagreement; disunion; discord.

Id. ફાટ પડવી To be divided.

ફાટ-ફૂટ, Same as **ફાટા-ફાટ.**

ફાટ·વું, *v. i.* [S. स्फुट्, स्फाट्, to break.] To tear; to rend; to burst;to split; to slit. 2. To come to light. 3. To break;to part; to separate; to become disunited. 4. To be torn or broken. 5. To chap or crack.6. To burst. 7. To become violent or wild. 8. To become unmanageable.9.To be aching.

Id. ફાટી પડયો-મુઓ Expressions of abuse used by women. વાંસો ફાટવો To have a pain in the back-bone. છાતી ફાટવી To be overpowered. આંખ ફાટવી To look angry. 2. To be maddened or violent. ફાટી જવું To go beyond the limits of decency or good conduct. ફાટી પડવું To die a sudden death. ફાટી જવું To throw off restraint.2.To be elated.

Prov. ફાટયામાં પગ ઘાલવો To add trouble to the wounded heart; to attack the weak point.

ફાટા-ફાટ, *s. f.* General disunion; general disagreement (of friends, &c.).

ફાટું, *adj.* Torn;rent; tattered. 2.Torn and worthless. 3. Indecent; obscene.

ફાટું-તુટું, *adj.* [+ તુટ·વું] Quite torn; torn in several places.

ફાટે·લ, *adj.* Bold and heedless; free and fearless.2. Crack-brained; crazy.

ફાડ, *s. f.* [See ફાડ·વું.] Cutting. 2. A slice;a segment.3.Half a rupee (in a secret communication).

Id. એક મગની બે ફાડ Children of the same father and mother.

ફાડ·વું, *v. t.* [Hem. Des. फाड·इ *fr.* S. पाट·य·ति, स्फाट·य·ति,it splits.or S.स्फाट् to cause to break *fr.* स्फुट् to break: See ફાટ·વું.] To tear;to rend;to break;to cleave;to split.

Id. છોડાં ફાડવાં To blame; to taunt; to rail at. ફાટયું ફાટયું બોલવું To make use of indecent language. જોડા ફાડવા To pay frequent visits to. 2. To make demands for money due. ફાડી ખાવું To tear to pieces and devour.

ફાડિ·યું, *s. n.* A half. 2. Half a rupee.

ફાડચું, *s. n.* A piece cut off.

ફાત•ડો, *s. m.* A hermaphrodite; a eunuch.

Prov. ફાતડા રૂએ કયાંનું કયાં, ને વાણિયા આટકે માહેનું માંહે A fool would cry without an aim,and a cunning man would do nothing that would make him a loser.

ફાતિયા, Same as **ફના**.

ફાતિયો, *s. n.* [Ar.] The first part of the first chapter of the Koran, read in offering up prayers for the dead.

Id. ફાતિયા પઢવા To say prayers for the dead.

ફાનસ, *s. n.* [P. फ़ानूस.] A lantern.

ફાની, *adj.* [See ફના.] Destructible; perishable; transient.

Id. ફાની દુનિયા The transient world.

ફા•ફડો, *s. m.* [See ફણા, ફેણ.] Prickly pear with branches having ends resembling the hoods of serpents.

ફામ, *s. f.* [Ar. फ़ह्म understanding.] Recollection; memory; remembrance. 2. Presence of mind self-collectedness.

ફાયદો, *s. m.* [Ar. फ़ाइद.] Profit; gain; advantage.

Id.તેનો ફાયદો લેવો To turn it to account.

ફાયો, *s. m.* A piece of cotton steeped in a fragrant essence or oil.

સ્વામી અત્તરને કોણ લાવશે,
ફાયો મને કો આપશે ભાયો?
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

ફાર, *adv.* [Mar. *fr.* S. स्फार much, abundant, *fr.* स्फाय् to increase.] More than a vessel can contain; too much;to many.

ફારક, **ફારગ**, **ફારગત**, } *adj.* [Ar. फ़ारिग़.] Cleared; absolved. 2. Unoccupied;at leisure.

ફારગ•ત, **ફારગ•તી**, } *s. f.* A release.2. An acquittance. 3. Respite; leisure.

ફારમ, *s. m.* [Eng *Form.*] A printed sheet arranged in pages; a form. 2. A statement. 3. A tax.

ફારસી, *adj.* [P. + S. पारसीक.] Persian. 2. *s. f.* The Persian language.

ફાલ, *s. m. f.* [See ફળ a fruit.] A crop. 2. Abundance; plentifulness.

ફાલતુ, *adj.* [See ફાલ, ફાલ•વું.] Surplus; spare; that is over and above;superfluous.

ફાલ•વું, *v. i.* [See ફાલ.] To spread; to lay abroad; to grow fat.

ફાલસાં, *s. n. pl.* A kind of fruit.

ફાલું, **ફાલુ**, } *s. n.* [S. मर्कुक a dog.]A kind of fox.

ફાલ્ગુન, Classical form of **ફાગણ**.

ફાવ•તું, *adj.* [See ફાવ•વું.] Convenient. 2. Suitable;favourable.

ફાવ•વું, *v. i.* [Hem. Des.पवहाइअं *fr.*S. प्र•वृत्तम begun; or फमुलो=S. मुक्त: set free;फोइअयं=S. मुक्तम set free, विस्तारितम extended. S. भाव् to cause to be *fr.* भू to be.] To find convenient or opportune. 2. To prevail; to succeed;to find practicable. 3. To be quite free or unmindful of anything; to be at large.

ફાસ-ફૂસ, *s. f.* [Imit.]Worthless stuff; trash; trumpery; rubbish.

ફાસ-ફુસિ•યું, *adj.* Worthless.

ફાળ, *s. f.* [See ફલંગ.] A run; running.

Id. ફાળ ભરવી–મારવી To leap. 2. To undertake grate responsibility. 3. To be engaged in a large enterprise.

ફાળ, *s. f.* [See ફલગ, or ફાડ.] A sudden dread; consternation; dismay.

Id. પેટમાં ફાળ પડવી To be seized with dismay;to be panic-stricken.

ફાળ•કું, *s. n.* [See ફળ.] Or S. फलक a board.] A reel of thread.

ફાળ•કો, *s. n.* Same as **ફાળ•કું**.

ફાળ•વ•વુ, *v. t.* [See ફળ.] To share; to divide; to distribute; to allot.

ફાળસાં, *s. n. pl.* A kind of berries. *Cf.* **ફાલસાં.**

ફાળસી, *s. f.* The tree which bears **ફાળસા.**

ફાળિ•યું, *s. n.* [Dh. Des. फालियं *fr.* S. स्फाटितम् cut, broken, *fr.* स्फाट् to break, to split.]A sheet or cloth worn on the head; a kind of turban. 2. A sheet of woolen

cloth worn after a bath.

ફાળી,*s.f.* A kind of garment worn by women.

ફાળું, Same as ફાળ-કું.

ફાળો, *s. m.* [See ફાળ-વ-વું.] A share; a dividend; average; proportion; the part allotted in distributing.

Id. ફાળો નાખવો To distribute shares; to decide that a certain person should pay a certain amount.

ફિકર, *s. f.* [Ar. फ़िक्र deep thought.] Care; concern; anxiety; solicitude.

Id. ફિકર રાખવી To be careful about.

ફિકાશ, *s.f.* [See ફિક્કું, ફીકું.] Paleness; faintness. 2. Tastelessness; vapidity.

ફિક્કું, *adj.* [S. स्फीत pure, white. See ફીકું.]Faint or dim (of colour);pale;light.2. Weak of taste; flat; vapid; dead. 3. Faded in look; wan; pallid. 4. Of no vigour or spirit; dull; barren.

ફિટ-કાર, *s. m.* [ફિટ Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] Scorn; contempt. 2. A curse; a malediction.

ફિટ-કાર-વું, *v.t.* To scorn;to despise.

ફિટ-ણ-કાળ, *s.m.* [See ફિટ-વું+કાળ.] The time of destruction.

ફિટ-ફિટ, *interj.* [Imit.See ફિટ-કાર.] Fie ! Shame !

ફિટ-વ-વું, *v. t.* [See ફિટ-વું.] To get loosened. 2. To clear away;to remove.

ફિટ-વ-વું, *v.t.* [See ફિતુર.] To bribe; to induce.

ફિટ-વું, *v.i.* [Dh. Des. फिडियं *fr.* S. स्फुटितम broken, *fr.* ફુટ-વું to break. Or Hem. Des. फिडइ, फिट्टइ,=S. भ्रश्यति it falls.] To get loose.

ફિટ્યા દેવ ફિટ્યા હતા, તેમણે કર્યું શું ? —**વલ્લભ.**
2. To be cleared or removed away. 3. To get rid of; to be washed off.

કોઈનો અર્થ ના ફિટે, ભલું થાય જ સર્વનું —**પ્રેમાનંદ.**
4. To be opposed to; to become the enemy of. 5.To be spoiled, injured, or lost.

ફિણ-વું, *v. t.* [See ફીણ.] To press or crush with the hand.

Id. આ કામમાં તમે શું ફિટ્યું ? What did you get by all the trouble of this business?

ફિતુર, *s.n.*[Ar. फ़ुतूर] Revolt; defection; perfidy; mutinty;tedition. 2. A quarrel; a broil; a disturbance.3. Knavery;deception; fraud; imposition; trickery.

ફિતુરી, *adj.* Perfidious; seditious; mutinous. 2. Treacherous; knavish; that deceives or defrauds.

ફિદવી, *s.m.* [P. फ़िदवी *fr.* फ़िदा a sacrifice. See ફિદા.] A devoted servant.

ફિદા, *adj.* [Ar. or P. फ़िदा a sacrifice.] Devoted to;ready to be sacrificed for.2.Attached to; enamoured of;doatingly fond of.

ફિયો, *s. m.* [S. प्लीह.]The spleen.

ફિર-કી,*s.f.* [See ફર-વું.] A turn, round, or whirl. 2. Whirling; any little roller or thing turning on an axis. 3. A reel.

ફિરકો, *s. m.* A nation; a community; a tribe; a sect; a people.

ફિરંગી, *s.m.* [Eng. a Frank. See ફરંગી.] A protuguese; a Frenchman; a European.

ફિરા-વન, *s.m.* [See ફર-વું+વના, વિના, without.] Headstrong; obstinate.

ફિલસુફ, *s. m.* [P. *fr.* Eng. *Philosopher.*] A Philosopher; a lover of Wisdom.

ફિલસુફી *s. f.* Philosophy.

ફિસાદ, *s.m.* [Ar. फ़साद corruption.] Revolt;mutiny; insurrection; rebellion; sedition. 2. Disturbance; tumult; commotion. 3. A quarrrel; a broil; a scuffle.

ફિસાદ-ખોર, **ફિસાદી**, *adj.* [+P. ख़ोर enjoying *fr.* ख़ुर्दन to enjoy.] Mutinous; seditions; insurrectionary. 2. Tumultuous; turbulent. 3. Mischievous; dangerous.

ફિસિ-યારી, *s. f.* [Eng. *fuss* Guj. ફીસી Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] Self-applause, self-complacency; self-conceit; self-esteem; self-sufficiency; pretension; coxcombary; vanity; pride; arrogance.

Id. ફિસિયારી મારવી To boast.

ફિસોટો, *s. m.* [See ફીણ.] Flakes of foam adhering to the mouth through fatigue

or disease.

Id. હું તારો ફિસેટો કાઢીશ I will be labour you till you are on the point of death.

ફી, *s. f.* [Eng. *Fee.*] A small payment demanded and made as a right.

ફીક, *s. f.* [See ફીકું.] Tastelessness or dryness of the tongue.

ફીકું, *adj.* [S. स्फीत pure, white.] Same as **ફીકકું**.

ફીણ, *s. n.* [S. फेन.]Foam; spume; spray.

Id. મોંંડે ફીણ આવવું To foam at the mouth. 2. To be exhausted. 3. To be subject to hysteric fits.

Prov.ફીણ વલોવે શું નિકળે ? Nothing comes out of nothing: You cannot gather figs from thistles.

ફીણ-વું, Same as **ફિણ-વું.**

ફીત, *s. f.* [Hem.Des. मफालि=S. पङ्क्ति a line. Portug.*Fita.*] Lace; ribbon.2. [Eng. *Feet.*] A tape; a narrow strip of cloth or lace.

ફીસી, Same as **ફિસિ-યારી.**

ફીસું, *adj.* Easily broken or torn; not tough; yielding.

ફીસું, Same as **ફીકું.**

ફું, *interj.* [Imit.] Pooh ! tush !

ફુંક, *s. f.* [S. फूत-कार *fr.* +कार suffix. See ફુંકારો.] A quick blast with the mouth; a puff.

Id. ફુંક મારવી To blow with the mouth. 2. To incite;to instigate.કાનમાં ફુંક મારવી To give secret advice. ફુંકે ફાટવું To be totally at the mercy of.ફુંક નિકળી જવી To die.

ફુંક-ણી, *s. f.* A tube to blow through; a blow-pipe. 2.the act of blowing;blowing.

ફુંક-વું, *v. t.* To blow; to puff with the mouth.3. To sound or blow (as a wind instrument). 5. To inflame or excite; to blow out. 6. To inflate. 7. To dissipate; to squander. 8. Te gabble over. 2. To perform the burning of a corpse (in contempt). 2. To trumpet abroad; to divulge a secret.

Id.ચુલો ફુંકવો To cook.બણગું ફુંકવું To blow a trumpet. 2. To reveal a secret. દેવાળું ફુંકવું To be insolvent. ફુંકી મૂકવું-દેવું To burn down.2. To sell at any price however low. ફુંકી ખાવું To squander;to dissipate(of a fortune).ફુંકી ફુંકીને ખાવુંTo defraud a person without his being aware of the fact. તેનામાં ફુંકી ખાવા જેટલાએ દાણા નથી He is wanting in common sense.

ફું-કાર-વું, *v.i.* To hiss; to snort.

ફું-કારો, *s. m.* A blast or puff with the mouth. 2. Hissing.

ફું-ગરા-વવું, *v. t.* [See ફુંકારો.] To misinform.

તમને મારે કાજે ગયા સાંભળી, તમારાં માબાપને ફુંગરાવી, હું એકલી હોઉં, તો મને પુરી જ કરે નાખે તો.

—પ્રેમાનંદ.

ફુંક-વાટો, **ફુંકા-ડો,** *s. m.* [Hem. Des. फंफा= S. भांपावितुं शब्दः words of threat *fr.* फं & फा Imit. +वृत्ति.] Hissing.2. Frightening; terrifying.

ફુઆરો, *s.m.* [Ar. फव्वार effervescence.*Cf.* ફુંકારો, ફુંક.] A fountain;a jet.2. A spring.

ફુઈ, Same as **ફોઈ.**

ફુએડ, *adj.* [See ફુગ.] Unclean; dirty; filthy. 2. Unmannerly.

Prov. ફુએડનાં (બારણાં) ઉઘાડે કોણ ? ને દે કોણ ? A careless man would not even care to shut or open his door.

ફુઓ, *s.m.* [See ફોઈ.] A father's sister's husband.

ફુક્કો, *s.m.*[See ફુંક,ફુંકારો.]The bladder; the kidneys.

ફુગા-વું, *v.i.* [See ફુગ.] To get mouldy.

ફુટ, *s. m.* [Eng. *Foot.*] A measure twelve inches long; a foot.

ફુટ-કળ, *adj.* [See ફુટ-વું.] Retail; not wholesale; miscellaneous; sundry.2.Broken up;divided into small quantities. 3. Odd; loose.

ફુટ-ડિ-યું, Same as **ફુટ-ડું.**

ફુટ-ડી-દાળ, *s.f.* [See ફુટ-વું+દાળ.] Cooked pulse having a thick consistency.

ફુટ-ડું, *adj.* [See ફુટ-વું.] Coquetting; beautiful; attractive.

ફુટ-વું, *v. i.* [Hem. Des. फुडइ, फुट्टइ = S. भ्रश्यति it falls,*fr.* स्फुट् to break;also Dh.Des. फुडि-य *fr.*S. स्फुटि-तम broken *fr.* स्फुट् to break

S. स्फुट् to break.] To break; to shatter; to burst; to split; to crack; to part or open suddenly. 2. To sprout; to shoot; to bud; to spring; to germinate. 3. To burst; to divide. 4. To run; to let ink spread. 6. To arise, or burst forth. 7. To become public. 8. To fall out with; to disagree. 9. To open. 10. To appear as eruptions. 11. To cease; to fail; to become extinct, (a term of scolding). 12. To divulge a secret; to unbosom the heart; to unburden the mind; to betray; to reveal the truth.

Id. ઝાડને પાંદડાં ફુટ્યાં The tree has put forth leaves. નસીબ ફુટવું Become unfortunate. તેની આંખ ફુટી છે He has lost his eye sight. તેના કાન ફુટ્યા છે He has lost his sense of hearing. આ કાગળ ઉપર અક્ષર ફુટે છે Ink goes through this paper. ફુટી બદામનું Of no value. ફુટેલા કપાળનું Unfortunate.

ફુટા-ફુટ, *s. f.* Breaking and bursting successively; falling away; dissolving; separating.

ફુણગી, *s. f.* [S. स्फुलिंग a spark. See ફણગો.] A pimple. 2. A little bubble.

ફુત-કાર, [S. फुत्कार See ફુંક.] Same as **ફુંકારો**.

ફુત-કાર-વું, Same as **ફું-કાર-વું**.

ફુદડી, *s. f.* [Guj. ફુ limit + દડો round.] A game of moving in circles played by girls; a kind of dance.

Id. ફુદડી ફરવું To move in a circle.

ફુદડો, *s. m.* }
ફુદું, *s. n.* } [See ફેડું A heap of rubbish.] A kind of insect; a cricket. 2. A kind of grass.

Id. ફુદાની પેઠે (દીવા ઉપર) પડવું To be allured by the pomp or false shaw of another person.

ફુદિનો, *s. m.* [P. फोदिनः] Mint. *Mentha.*

ફુમતિ-યાળું, *adj.* [See ફુમતી, ફુમતું, +વાળું.] Having tassels.

ખેંચે ફુમતિયાળી, રેશમી દોરી સાર —**દયારામ**.

ફુમ-તી, *s. f.* [See ફુમ-તું, ઘુમ-ટું.] An ornament worn by women in their hair.

ફુમ-તું, *s. n.* [See ઘુમ-ટું] A tassel; a tuft.

Id. ફુમતું ઝાલીને બેસવું (Referring to the tassels in a palkī) To sit at ease. 2. To sit idle. 3. To be unwilling to work.

ફુરજો, *s. m.* [Ar. फ़ुरज़ः.] A custom-house.

ફુર-વું, *v. i.* [Dh. Des. फुरियं, also Hem. Des. फुरिअं, *fr.* S. स्फुरितम् throbbed *fr.* स्फुर् to throb.] To throb.

ફુરસદ, *s. f.* [Ar. फ़ुर्सत. See ફરસુદ] Leisure; interval; respite. 2. Convenience with respect to time.

ફુલ-ખર, *s. n.* }
ફુલ-ખર-ણી, *s. f.* } [See ફૂલ + ખરવું.] A kind of firework from which flowers appear to drop down.

ફુલ-કું, *s. n.* A procession. 2. Same as **ફુલેકું**, *s. n.* A kind of thin small bread.

ફુલ-ડું, *s. n.* A grain of corn well parched and burst open into the form of a flower.

ફુલ-ણ-જી, *s. m.* [See ફુલવું + જી *fr.* S. जयतु, may he be victorious; or देव a god. See જી.] A man puffed up with conceit and complacency.

ફુલ-તોડો, *s. m.* [See ફુલ + તોડો.] A kind of anklets worn by women.

ફુલ-અરડો, *s. m.* [+ બરડ.] Areca-nut, brittle, and white in the inside.

ફુલ-બાગ, *s. m.* [+ બાગ a garden.] A flower-garden.

ફુલ-વડી, *s. f.* [+ વડી.] A small globule of flour fried in oil or ghee.

ફુલ-વ-વું, }
ફુલા-વ-વું, } *v. i.* [Caus. of ફુલવું.] To cause to swell.

ફુલ-વું, *v. i.* [See ફૂલ.] To flower; to blossom. 2. To puff out; to swell; to grow big. 3. To look pleased; to be puffed up with pride; to be elated by praise. 4. To become covered with eruptions of small-pox, itch; &c. 5. To look pleasant or agreeable.

Id. ફુલીને ટેટો થવો To be swollen (of a part of the body). ફુલીને દેડકો થવો To be puffed up like the frog in one of Æsop's Fa-

bles. ફુલીને ફાળકો થવું To boast.

Prov. ફુલે તે કરમાય The best rose will wither at last. : Pride goes before a fall: Pride will have a fall : Pride is an ill horse to ride.

ફુલ-સાંકળાં, *s. n. pl.* [+ સાંકળુ.] A kind of silver anklets worn by women.

ફુલા-રો, } **ફુલ્ય,** } Same as **ફુલાસ,** Vain-glory.

Prov. ફુલીબાઈની ફુલ્ય, ને છોકરાં ખાશે ધૂળ Vain-glory blossoms, but never bears.

ફુલા-વું, *v. i.* [See ફુલ-વું.] To get elated; to be puffed up.

ફુલા-સ, *s. f.* Boasting; brag; vanity.

Id. ફુલાસ મારવી To boast.

ફુલિ-યું, *s. n.* A small metal cup. 2. A kind of plant.

ફુલે-કું, *s. n.* A marriage procession. 2. A procession preliminary to the marriage-ceremony.

Id. ફુલેકું ચઢવું To go in a marriage procession (of the bridegroom). 2. To be exposed to public ridicule (for euphemy.).

ફુલે-લ, *s. n.* [+ તેલ oil.] A kind of scented oil. 2. *past part.* [See ફુલ-વું.] Puffed up; elated; proud; vain.

ફુલે-વર, *adj.* Flowery. 2. Having flowers woven or carved. 3. *s. n.* [Eng. *Flover.*] A particular suit in Mugal cards.

ફુલ્લસ, *s. m.* [Ar. फ़ुलूस् a pice.] Money; rupees.

ફુવારો, Same as **ફુઆરો.**

ફુવો, Same as **ફુઓ.**

ફુસ-ફાસ, } **ફુસ-ફુસિ-યું,** } *adj.* [Imit.]Light; flimsy; worthless; empty; hollow.

ફુસલા-વ-વું, Same as **ફોસલા-વ-વું.**

ફુસિ-યું, Same as **ફુસ-ફુસિ-યું.**

ફૂ, *interj.* [Imit. See ફું.] Push! Pshaw.

ફૂગ, *s. f.* Mould; a whitish exfoliation.

Id. ફૂગ વળવી To turn mouldy.

ફૂટ, *s. m.* [See ફુટ-વું.] A crack. 2. Division or separation. 3. Fracture; dissolution; rupture; disunion;disagreement. 4. A ripe musk melon.

અનાયાસ પકવ ફૂટ ફૂટે, તેમ લંપટનું શિર ફૂટે.
—પ્રેમાનંદ.

Id. ફૂટ પડવી To be divided. 2. To have a disagreement; to disagree.

Prov. ઘરની ફૂટે શત્રુ ફાવે A house divided against itself cannot stand.

ફૂલ, *s. n.* [S. फुल्ल *fr.* फुल्ल to expand, to bloom.] A flower.2.A flower-shaped spark. 3. Fine cuttings of areca-nut.4.The mouth of the womb. 5. The ovarium; 6. Menses. 7. Opacity of the eye. 8. Crystals of certain medicinal drugs.

Id. હલકું ફૂલ As light as a flower. ફૂલ પડવું To fall down in the form of flowers. 2. આંખમાં ફૂલ પડવું To have defective vision. ફૂલ આવવું To be in the monthly course (of a woman). 2. To give a promise of success. ફૂલ ગુંથવાં To be idle. ફૂલને ઘોડે ચઢવું To make a false show. ફૂલે વધાવવું To give a hearty welcome.

Prov. ફૂલ નહિ તો ફૂલની પાંખડી If not the whole flower, give a petal (said in modesty, of a gift given according to one's ability.).

Id. ફૂલ-ફુલ્યું ફુવાડે, ને, ડોહાને બે બાયડીઓ

ફૂલ-ડોળ, *s. m.* [+ ડોલ-વું, હિંડોળો.] A festival in a Vaisnava temple, in which the idol is placed in a swing decorated with flowers.

ફૂલ-ધાર, *adj.* [+ ધર-વું to hold.] Honest; trustworthy.2.Having good credit.

ફૂલ-ફટાકિ-યું, *adj.* [+ ફટા-કો.] Foppish.

Prov. ફૂલફટાકિયા, ને ફાંટમાં છાણું, ઘેર આવે ત્યારે કહેવું કાણું All is not gold that glitters.

ફૂલું, *s. n.* A white speck in the eye; opacity of the eye.

ફૂસ, *s. n.* [S. बुस chaff, rubbish.]Grass.

ફેં, } **ફેં-ફેં.** } *adv.* [Imit.] Being wearied or exhausted.

ફેંક-વું, *v. t.* [S. क्षिप् to throw.]To throw; to fling; to cast; to toss; to hurl. 2. To drive fast.

Id. નજર ફેંકવી To glance at; to look at

carelessly or hurriedly.

ફેંટ, *s. f.* [See ફેંટો.] A long strip of cloth tied round the waist; the skirts of a garment round the waist.

Id. ફેંટ પકડવી To catch hold of in anger.

ફેંટો, *s. m.* [Hem. Des. फुंप = S. कश बन्धः a tie with a string. See પટ; પટો] A long strip of cloth tied round the head as a small turban; a small kind of turban. 2. Fraud; deceit, trickery.

ફેંદ-વું, *v. t.* [See ફિણ-વું, ફીણ-વું.] To pound; to crush. 3. To intersperse; to make a mess of.

ફે-ફાટ, *adv.* [See ફાટ-વું] Being widely circulated.

ફેંસલ, Same as ફેસલ.

ફેંસલો, Same as ફેસલો.

ફેડ-વું, *v. i.* [Caus. of ફિટ-વું. Or Dh. Des. पाडिहत्थं *fr.* S. प्रति-हस्तितम् paid back, put back in the hand of, *fr.* प्रति against, back, +हस्त the hand.] To break down; to clear off. 2. To remove; to get rid of.

હરિ તણું હેત તને, કયમ ગયું વીસરી;
પશુ રે ફેડીને, નર રૂપ કીધું —નરસિંહ મહેતો.

Id. કરજ ફેડવું To pay off a debt. દુઃખ ફેડવું To remove the sufferings of.

ફેણ, *s. f.* [Dh. Des. फडा, also Hem. Des. फडं *fr.* S. फणा] The hood of a snake.

Id. ફેણ માંડવી To raise the hood. 2. To be pleased (of a snake.) 3. To be angry or cross (of a person).

ફેણ, *s. n.* [S. फने or फेण.] Foam; froth.

ફેન, *adj.* [Eng. *Fine.*] Fine.

ફેફર, *s. f.* A swelling of the skin.

ફેફરી, *s. f.* Same as ફેફડું.

ફેફડું, *s. n.* [Imit. See ફે-ફે.] A foaming fit; a fit of epilepsy.

ફેફસું, *s. n.* [S. फुप्फुस *fr.* फु-फु imit. panting.] The lungs,

ફેર, *adv.* [See ફરી, ફેરો.] Again; once more.

ફેર, *s. m.* [See ફર-વું, ફેર-વ-વું] Difference; diversity; dissimilitude. 2. Disagreement; discrepancy; variance. 3. Change; alteration; a turn. 4. Turning. 5. A screw. 6. Circumference. 7. Dizziness; giddiness; vertigo. 8. The flowing portion of a garment. 9. Same as ફેરાવો.

Id. ફેર આવવા To feel giddy. ફેર પડવો To differ. 2. To get better (of a sick person). ફેરમાં આવવું, ફેર ખાવો, To come by a long or circuitous way. ફેરવાળું Having a screw. ફેર પાઘડી બાંધવી To break one's promise. 2. To turn round; to turn out a traitor.

ફેર-કુંડાળું, *s. n.* A perplexing circle. 2. A perplexity.

ફેર-પાળી, *s. f.* [+ પાળી a turn.] A turn; a change. 2. A rotation of crops.

ફેર-ફટ-ક, *adv.* [+ ભટ-ક-વું.] Turning round; walking about; galloping up and down. 2. Rambling; roving.

ફેર-ફાર, *s. m.* [+ ફાર redup.] Turning about; changing about; shifting. 2. Difference; variation. 3. Alteration; change; innovation.

ફેર-બદલ, *s. m.* [+ બદલ.] Exchanging. 2. Transference to and from. 3. Interchanging; mutual relieving.

ફેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ફર-વું, *fr.* S. स्फार् to expand.] To turn; to change; to alter. 2. To cause to gallop up and down; to turn round here and there. 3. To turn over. 4. To move round. 5. To make to rotate or revolve; to whirl. 6. To bring the inside out. 7. To put the upper side downward; to change with respect to position. 8. To reverse; to repeal. 9. To circulate; to send round. 10. To turn the head; to cause one to faint; to make one wild. 11. To transpose; to subsitute; to replace. 12. To toss. 13. To turn the mind from; to alienate. 14. To make to move. 15. To rub gently (with the hands). 16. To make giddy.

Id. મન ફેરવવું To dissuade from. 2. To change one's own resolution. બળદ-ઘોડો ફેરવવો To train a bullock, a horse. ઘર ફેરવવું To change one's residence. હાથ ફેરવવો To rob. માથે હાથ ફેરવવો Lit. To put a hand on the head of, as a token of giving a blessing. Hence, 2. To bless. 3. To surpass in cunn-

ing. (for euphemy). આંખ-માથું ફેરવવું To be angry. પૂઠ ફેરવવી To turn the back on 2.To have an aversion to; to have nothing to do with. આંખો-નજર ફેરવવી To glare; to stare. 2. To look at with attention. જીભ ફેરવવી To lick with the tongue. પાણી ફેરવવુંTo wipe off; to sweep away; to undo. બહાર ફેરવવું To take out for a walk. દીવો ફેરવવો To examine all about by the light of a lamp. લાકડી ફેરવવી To beat with a stick. ભમરડો ફેરવવો To turn a top. કુંચી ફેરવવી Lit.To turn the key. Hence, 2. To influence the opinion of a person. રંદો ફેરવવો Lit. To make smooth with a carpenter's plane. Hence, 2. To remove the opposition of a person. 3. To win a person over to one's side. ચક્કર ફેરવવું Lit. To turn in a circle. Hence, 2. To change the condition of. 3. To upset a skilfully laid plan. પાનું ફેરવવું To turn over a page of a book. 2. To insert a new page in a book, having previously removed the old one.

ફેરા•વો, *s. m.* Circumference. 2. Winding; a circuitous turn.

ફેરિ•યો, *s. m.* A pedlar; a hawker.

ફેરિસ્ત, *s. f.* [P. फिहरिस्त.] A list; a catalogue;a roll;a file;an inventory;a register.

ફેરી, *s. f.* [See ફેર•વ•વું, ફેરો.] A turn; a trip; a circuit;a round.2.Time. 3.A round; going about.

ફેરો, *s. m.* [See ફર•વું, ફેર•વ•વું.] A turn; a round; a circuit. 2. A whirl;a gyration. 3. A bending; a circuitous way. 4. The circumference. 5. [See ફેરે જવું] Diarrhœa.

Id. ફેરો ખાવો To go to. ફેરો ખાવો-પડવો To go to, without accomplishing the object. ફેરોફાંટો ખાવો To come and join in light work. ફેરો થવો-લાગવો To suffer from diarrhœa. ફેરે જવું To go to stool. ફેરા ફરવા To go round (the sacred fire). 2. To complete the ceremony of marriage.

ફેલ, *s. m.* [Ar. फिअल an act.] Feigning; pretence; imposture. 2. Misdeeds; loose practices, conduct, or behaviour.

ફેલ•ખોર, *adj.* [+ P. खोर् enjoying *fr.* खुर्दन् to enjoy.] Feigning; pretending.

ફેલ-જામીન, *l. m.* [+જામીન.] A guarantee against misconduct and for the fidelity or good conduct of a person.

ફેલ•વું, Same as **ફેલા•વુ.**

ફેલા•વ, } **ફેલા•વો,** } *s. m.* [See ફેર•વ•વું, ફર•વું.] Outspread or diffused state; spread; extension: expansion. 2. Progress.

ફેલા•વ•વું, *v. t.* [Hem. Des. पयल्लइ *fr.* S. प•सर•ति it spreads *fr.* પ forth + सृ, सर्, to move.] To spread; to diffuse; to expand.

ફેલા•વું, *v. i.* To be spread, diffused, or expanded.

ફેલું, *s n.* [See ફેલ.] Entanglement; embarrassment; difficulty.

Id. ફેલું પેસવું To be involved in a difficulty.

ફેસલ, *adv.* [See ફેસલો.] Decided. 2. Ended.

ફેસલો, *s. m.* [Ar. फ़य्सलः] Decision: settlement; adjudication; termination. 2. Release.

Id. ફેસલો આણવો-લાવવો-મૂકવો To decide and bring to an end. ફેસલો આપવો-દેવો To give a decision; to decide.

ફેસ•વું, *v. t.* [See ફાંસો a noose.] To take away; to take down; to pull down; to repudiate.

ફૈ, Same as **ફોઈ.**

ફૈડ•કો, *s. m.* [See ફર•વું.] A casual visit or a call.

ફોણુ, *s. f.* [See ફના destruction.] A cure; the subsiding (of a disease)

ફોઈ, *s. f.* [Dh. Des. पिउ•च्छा, Hem. Des. पुप्फा, पुप्पि•आ, *fr.* S. पितृष्वसा *fr.* पितृ પિતા, father + S. स्वसा sister.] A father's sister.

Prov. ફોઈની ખારેકે આંખો કાઢે Venture a small fish to catch a great one. ફોઈને મૂછો હોત, તો કાકોજ ન કહેત ? Jack would wipe his nose, if he had it.

ફોઈ•યારું, *s. n.* [+કાર્ય] A present given to a father's sister.

ફોઈયારું લેવાની જુક્તિ જોઈ રે. —**પ્રેમાનંદ.**

ફોક, *adj.* [Hem. Des. फुक्क=S. मिथ्या in vain.] Void; hollow; empty; useless; null; *e. g.* વિવાહ ફાક કરવો.

ફોક, *s. f.* [See પોક.] A cry; a groan; weeping; moaning; loud lamentations.

ફોક·ટ, } **ફોગ·ટ,** } *adv.* For nothing; *gratis*; without money or labour. 2. Without regard or recompense; in vain; to no purpose.

ફોગ·ટિ·યું, *adj.* That enjoys itself on another's possessions; scot-free. 3. Useless; unprofitable.

ફોજ, *s. f.* [Ar. फ़ौज.] An army; a force; a body of troops. 2. A large number; a host; a flock.

ફોજ·દાર, *s. m.* [+ P. दार् holder *fr.* दाश्तन्= S. धृ, धार्,.to hold.] A Faujdār; a police magistrate; a head or chief constable.

ફોજ·દારી, *s. f.* The office or duty of a Faujdār or police magistrate. 2. *adj.* Relating to the investigation and punishment of crime.

ફોડ·ણી, *s. f.* [Hem. Des. फोडिअयं = S. राजिका-धूमितम् fumigated with mustard seeds boiled in oil. See ફોડ·વું to break.] Fumigating food with spices.

ફોડ·વું, *v. t.* [Caus. of ફુટ·વું.] To break; to part by violence; to scatter; to shiver; to smash. 3. To break open; to brust by violence; to force an opening. 3. To cleave; to split; to dissever by blows. 4. To burst. 5. To punch; to destroy; to pluck out. 6. To fire; to shoot; to let off. 7. To crack. 8. To blow up. 9. To disclose; to divulge; to reveal; to discover; to unveil. 10. To gain over (the partisans of an opponent by bribery, treachery, &c.). 11. To deflower; to ravish.

Id. કાન ફોડવા To stun with noise. આંખ ફોડવી To make blind. માથું ફોડવું To be concerned about. 2. To trouble the mind. ટચાકા ફોડવા To crack the joints of the body. દારૂખાનું-બંદુક-તોપ-સુરંગ-ફોડ૰ To discharge or fire crackers, a rifle, a cannon, a mine. સુરંગ ફોડવી To lay a train and fire it. 2. To produce a distant effect, unperceived by other people. વાત ફોડવી To reveal a secret. માણસને ફોડવો To win a person over to one's side. ફોડી લેવું To put up with what one is destined to suffer. ફોલ્લા ફોડવા To open boils. 2. To talk ill of. ભાંગી ફોડી નાખવું To break and spoil. ફોડી ફાડીને કહેવું To explain clearly.

ફોડ·વું, *s. n.* [See ફોદું.] A quantity of curdled milk.

ફોત, *adj.* [Ar. फ़ौत् death.] Being killed.

ફોત·રૂં, *s. n.* [See ફોત or S. पृष्ट the back. See પૂંઠ, પીઠ.] Husk; chaff.

ફોદું, *s. m.* [S. पुद्गल a heap. See પોદ·ળો.] Thick curdled milk. 2. *adj.* Soft; flabby.

ફો-ફળ, *s. n.* [S. पूग the areca-nut tree+ ફળ.] The areca-nut.

ફો-ફળી, *s. f.* The areca-nut tree.

ફોફ્રે·ચો, *s. m.* [See ફોલ્લો.] A blister.

ફોમ, Same as **ફામ.**

ફોર, *s. f.* [Ar. फ़ौर् effervescence.] Smell, odour.

ફોર·વું, *v. i.* To smell.

ફોરા·ઈ, *s. f.* [S. स्फूर्ति activity *fr.* स्फुर् to throb.] Activity; cleverness; adroitness.

ફોરૂં, *s. n.* [Ar. फ़ौर् effervescence. See ફોર. *Cf.* S. पृषत a drop of water.] A drop; spray. 2. A daub; a spot of colour.

હૈયે હાર ગુલાબી ફોરે, ચિતડું રોકી રાખ્યું ચોરે.
—દયારામ.

ફોરૂં, *adj.* [S. स्फार expanded, large, *fr.* स्फार् to expand.] Too big for a person (of a garment, &c.).

કટિ ત્રોટી કંદોરે ઘુઘરીના ઘોર, વળી ફોરી પહેરી આંગરી ને, પાની રાતી ચોળ. —ભાલણ.

ફોલ, *s. m.* [See ફોલ·વું.] The bith of tamarind.

ફોલ·વું, *v. t.* [See પોલવું]To husk; to peel.

ફોલ્લી, *s. f.* [See ફોલ્લો.]A small boil; a pimple.

ફો-લ્લો, *s. m.* [S. स्फोट *fr.* स्फुट् to break, to burst. See ફોડ·લો, ફુટ·વું, ફોડ·વું] A boil; a tumour.

Id. ફોલ્લો ફુટી જવો To be rid of a troublesome business. 2. To be finally settled. ફોલ્લા ફોડવા To speak ill of; to slander.

ફોસલા·વ·વું, *v.t.*[Hem. Des. फुस·इ=S. भ्रमति it strays.]To cajole; to wheedle; to coax; to persuade; to inveigle; to seduce. See ફુસલાવવું.

બ.

બ, The 34th letter of the alphabet, and the 23 consonant.

બંસરી, **બંસુરી,** **બંસી,** *s. f.* [See વાંસળી.] A lute; a pipe; a flute.

Id. બંસી બજાવવી To cook one's meal:

બક, Classical form of બગ.

બક-બક, *s. f.* [Imit. S. भष् to bark. See ભસ-વું.] Prattle;chatter, idle talk.2. Speaking sensolessly; taking nonsense.

બક-બકાટ,*s. f. m.* **બક-બકારો**, *s. m.* Same as **બક-બક**.

બક-બકિયો, *s. m.* A prater: a chatterer; a babbler; an idle talker.

બકર-કુદી, *s. f.* [See બકરો + કુદ-વું.] Rising and darting forward as a goat. 2. A particular exercise in gymnastics.3. Rioting; mischievons tricks.

બકરી, *s. f.* A she-goat.

Id. બકરી બેં થઇ જવું To be cowed down; to be terrified.

Prov. બકરી કાઢતાં પેસે ઉંટ To go for wool and come home shorn. બકરી દુધ આપે, પણ લીંડી કરે The cow gives milk,but kicks over the pail.

બકરી ઈદ, *s. f.* [+ ઈદ.] A Muhmmadan festival.

Prov. બકરી ઈદ સૌ કોઈ કરે, વાઘ ઈદ કોઈ ન કરે God helps the rich, the poor can beg. All lay load on the willing horse.

બકરૂં, *s. n.* [See બકરો.] A goat kind; a lamb; a kid.

બકરો, *s. m.* [S. बर्कर.] A he-goat.

બકવા, *s. f.* **બકવાટ**, *s. f.* **બક-વાદ**, *s. m.* **બકવો**, *s. m.* [See બક-બક+વૃત્તિ, વદ-વું] Same as **બક-બક**.

બક-વું. *v. t.* [See બક-બક. or Imit. Or see ભસ-વું.] To chatter; to gabble;to prate; to babble; to talk much and emptily. 2. To bet; to lay a wager. 3. To lie; to tell a lie.

બકાઈ, Same as **બગાસું**.

બકા-ત, *adj.* [See બાકી.] The surplus remaining over.

બ-કારી, *s. f.* [*Cf.* ઓ-કારી, *fr.* ઓ, વ, બ, Imit. + S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] Vomiting.

બકા-રો, *s. m.* Same as **બક-બક**.

બકાલ, *s. m.* [Ar. बक्काल् a greengrocer. *fr.* S. बक्ल् vegetable.] A petty shopkeeper. 2. A miserly timid fellow. 3. A Vānia (so called in contempt).

બકાલા પીઠ, *s. f.* [+ પીઠ. પીઠું.] A vegetable market.

બકાલુ, **બકાલું,** *s. n.* Fresh vegetables.

બકા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of બક-વું.] To humbug;to bamboozle. 2. To deceive; to mislead; to beguile. 3. To incite; to instigate. 4. To vex: to tease.

બકુ-ડી,*s. f.*[See બચ્ચું.] A darling;a pet.

બકુલ, *s. n.* [S.] A flower-tree as well as its flower.

N. B.—Saṃskṛit poets represent this tree as blossoming only when young ladies throw on it mouthfuls of wine.

બકોર, *s. m.* [See બકોર-વું.] A noise; an uproar.

બકોર સંભળાયો બારણે, હાહાકારનો હેત;
જાગ્યો જેતો ખાતરી, આવ્યો લોક સમેત.

—**સામળભટ.**

બકો-ર-વું, *v. t.* [See બકા-રો.] To clamour; to shout.

બક્ષ-વું, *v. t.* [See બક્ષીસ.] To give; to bestow; to confer. 2. To present.3. To forgive; to pardon.

બક્ષી, *s. m.* [P.] A general or commander-in-chief. 2. A pay-master of the army.

બક્ષીસ, *s. f.* [P.] A gift; a donation; a present. 2. Pardon; forgiveness.

બખતર, *s. n.* [P. बख़्तर.] An armour; a coat of mail.

બખ્તાવર, *adj.* [+ P. बख़्त fortune + P. अवर् = S. अपर great.] Fortunate; prosperous, flourishing; thriving; lucky; propitious.

બખર, *s. f. n.* [See ખબર.] A history or memoir in Prākrit prose.

બખર-વું, *v. i.* [See વકર-વું to become worse; or વિખેર-વું to scatter.] To enjoy the possession of; to possess.

બખા-બખી, *s. f.* [See બક-બક.] Disputation; contention. 2. A fight; a struggle.

બખિયો, *s. m.* [P. बख़िय:.] Stitching closely.

બખીલ, *adj.* [Ar. बख़ील् a miser.] Miserly; niggardly; stingy; parsimonious. 2. Indigent.

બખીલા-ઈ, *s. f.* Stinginess; nigardliness; parsimony.

બખેડો, *s. m.* [S. वि-क्षिप distraction, confusion. *fr.* वि away form + क्षिप् to throw.] Contention; dispute; quarrelling; a tumult; an affray; an altercation; wrangling.

બ-ખોલ, *s. f.* [S. वि intens. + ખોલ-વું to open.] A cleft in a tree; a hollow in a tree. 2. A hole.

બખ્ત, *s. n.* [P. बख़्त.] Fate; destiny.

બગ, *s. m.* [S. बक See બક.] A crane; a stork.

બ-ગડ-વું, *v. i.* [S. वि away from + ઘડ-વું.] To be spoiled, adulterated, or polluted.

Id. તબિયત બગડવી To be ill. 2. To be out of temper. બગડેલી તબિયત A run-down constitution; ill health. શરીર બગડવું To be ill. દાનત બગડવીTo resort to evil practices. 2. To be tempted. ધોતિયું બગડવું To be overpowered with fear.

બ-ગડી-ઓ, *s. m.* [See બે two + ઘેડ a fold.] A cot the surface of which is made of ropes, two of these being raised and the next two pressed down.

બ-ગ-ડો, *s. m.* [See બે.] The figure two; (2).

Id. બગડે બે Lit. Self and wife. Hence, 2. Having no issue. 3. Impotent. બગડે બે થવું To be runied.

બગ-ધ્યાન, *s. n.* [See બગ, બક, + ધ્યાન.] Contemplation like that of a crane; deep meditation while the mind is bent on securing a wrongful end; hypocrisy in religious meditation.

બગ-બગું, *s. n.* [Imit.] Dawn; the morning twilight.

બગ-ભગત, *s. m.* [See બગ, બગ, + ભગત.] A hypocrite in matters raligious.

બગરૂં, *s. n.* [See બગાડ, or વિ-કાર.] Froth rising to the surface of liquids when heated.

બગલ, *s. f.* [P. बग़ल्.] The armpit; the arm. 2. The triangular piece under the arm of an અંગરખા (a coat); a gusset. 2. A crutch. 4. Shelter; protection. 5. A side.

Id. બગલમાં લેવું-રાખવું To give protection to. બગલમાં મારવું To keep under one's control. બગલમાં ઘાલી ઊઠી જવું To keep under one's control and deceive. To be superior in cunning. બગલમાંથી વાત કાઢવી To fabricate a story. બગલો ઉઘાડી થવી To have lost one's money. 2. To be free from business. બગલો ઉઘાડી મૂકવી To pay no regard to public opinion. 2. To become shameless. બગલો કુટવી To be delighted. બગલો દેખાડવી To become insolvent.

Prov. મુખમેં રામ, બગલમેં છુરી, ભગત ભયે, પણ દાનત બૂરી. God in his tongue, but the Divil in his heart. Dissembled holiness is double iniquity.

બગલ-દાણા, *s. m. pl.* [See દાણો.] A kind of anklets.

બગલ-ભાવાર્થી, *adj.* [See બગ-લું, બગ, + ભાવાર્થ.] One who, while making a creditable appearance, is ready, when an opportunity occurs, to snatch up an acticle and run off with it, a smooth-faced villain.

બગ-લું, *s. n.* Same as **બગ, બક.**

બગ-લો, *s. m.* [See બગ, બક, બગ-લું.] A crane; a stork. 2. An Arabian merchant-vessel.

બગવ, *s. m.* The wax in the ear.

બગાઈ, [Hem. Des. बिग्गाइ = S. यो कीटो संलग्नौ भ्रमतः a kind of insects that go about copulated.] An insect found on the body of cattle.

બ•ગાડ, *s. m.* [See બ•ગાડ•વું.] Spoiling; corruption; adulteration. 2. Injury; wastage. 3. Sickness; indisposition. 4. Disagreement; discord.

બ•ગાડ•વું, *v. t.* [Caus. of બ•ગડ•વું.] To spoil; to pollute; to corrupt. 2. To damage. 3. To quarrel; to embroil.

Id. દાનત બગાડવી To resort to evil ways. મોહ બગાડવું Lit. To distort the face. Hence, 2. To be displeased. બાઈડીને બગાડવી To commit adultery with a woman.

બ•ગાડો, Same as બ•ગાડ.

બ•ગાસું, *s. n.* [See વિ•કાસ opening.] A gape; a yawn.

Id. બગાસું ખાવું To yawn. બગાસાં મારવાં To sit down idle.

બગી, *s. f.* [Eng. *Buggy.*] A buggy; a gig.

બગી, *s. f.* [See બક•વું.] Speech.

Id. બગી ફૂટવી To speak.

બગી•ચો, *s. m.* [See બાગ + P. चह् dim.] A small garden; a bower.

બગો, *s. m.* A kind of chequered cloth worn by women.

બગો, *s. m.* [S. भग a hole.] A hole in a wall.

બંકો-રાવ, Same as બાંકે•રાવ.

બંખાર•વું, *v. t.* [See બકાર•વું] To speak out plainly, angrily, and strongly; to declaim against; to complain loudly.

બંખારો, *s. m.* [See બંગ + ખારો.] Same as બંગ Sugar of lead.

બંગ, *s. m.* [S. वङ्ग lead.] Sugar of lead. 2. Pattern; sample. 3. Whim; fancy.

બંગ•ડી, *s. f.* A bangle; a bracelet of glass, gold, or other material, worn on the wrist by women.

બંગલી, *s. f.* A small બંગલો.

બંગલો, *s. m.* [Beng. बंगाला *fr.* S. वङ्ग Bengal.] A summer-house; a country-house; a villa; a bunglow.

બંગાળી, *adj.* [S. वंग Bengal.] Pertaining to Bengal. 2. *s. m.* A native of Bengal.

Id. બાખી બંગાળી Quite poor. બંગાળી ઠગ A great rogue. બંગાળી તોલ Double the ordinary weight.

બચ-બચ,
બચક-બચ•ક, } *adv.* [Imit.] Imitative of the sound made by children while sucking.

બચક-વા, *s. m.* [See બચકું + વા. વાયુ.] A disease in which the patient tries to bite.

બચક•ડું, Same as બચકું.

બચ•કી, *s. f.* [See બોજો+કું dim.] A small bundle.

બચ•કું, *s. m.* [See બચ-બચ.] A bite.

Id. બચકું ભરવું-લેવું To bite.

બચ•કું, *s. n.* [See બચકી.] A small bundle.

બચ•કો, *s. m.* [See બોજો.] A bundle; a package.

બચ•ગી, *s. f.* [See બચ્ચું.] Infancy; childhood; youth. 2. Puerility.

બચડ•વાળ,
બચ•ર•વાળ, } *adj.* [See બચ્ચું+S. वत्, वान्, વણું, having.] Having many children; having a family of many children.

બચ-પણ, *s. n.* [+ પણ, પણું, *fr.* S. त्व suffix showing "state"] Same as બચ•ગી.

બચ•વું, *v. i.* [S. वञ्च to elude, to deceive.] To be reserved, saved, or delivered from; to escape unhurt; to be spared; to recover. 2. To be left; to remain unspent.

Prov. બચ્યું તે ખટ્યું A penny saved is a penny gained.

બ•ચારું, *adj.* [S. वि•चारिन् engaged in thought, anxious, *fr.* વિ•ચાર] Helpless; forlorn; poor; wretched; miserable.

બચા•વ, *s. m.* Protection or preservation. 2. Deliverance; escape; holding out, or getting safely through. 3. Saving; defence; rescue; safety; security.

બચા•વ•વું, *v. t.* [Caus. of બચ•વું.] To protect; to preserve; to save.

બચ્ચાં-કચ્ચાં, *s. n. pl.* [See બચ્ચું + કચ્ચું a

redup. of બચ્ચું; or See કાચું.] Little ones; children; infants.

બચ્ચા-જી, *s. m.* [See બચ્ચું + જી] A term of contempt or defiance; "Indeed my fine fellow, come on".

બચ્ચી, *s. f.* [P. बोसः a kiss.] A kiss; a buss.

Id. બચ્ચી કરવી-ભરવી To kiss.

બચ્ચું, *s. n.* [Hem. Des. वच्छो *fr.* S. वत्स a child.] A young one; a child; an infant.

બચ્ચો, *s. m.* A man; a fellow (used in contempt).

બજર, *s. m.* [See વજ્ર.] Tobacco.

બજર-બટ્ટું, *s. n.* [+બુટ્ટી a root.] The root of a lotus-plant. 2. A particular nut of which beads are made and hung round the neck of a child to prevent the effects of the evil eye.

બજ•વું, *v.i.* [See બજા•વ•વું.] To be rung; to be played upon. 2. To be enforced; to be executed.

બજ•વૈ•યો, *s. m.* One whose profession it is to play on drums and other musical instruments.

બજાજ, *s. m.* [Ar. See બજાજી.] A cloth-merchant.

જે ચૌદ લોકનો મહારાજ રે, મહેતા માટે થયા બજાજ રે.
પ્રેમાનંદ.

બજાજી, *s. f.* [Ar. बज़्ज़ाज़ a cloth-seller *fr.* बज़्ज़ cloth.] Dealing in cloth. 2. Bothering; botheration; dispute; higgling (between a purchaser and seller about the price).

બજાજી-વેડા, *s.m. pl.* [+વૃત્તિ.] Higgling; dispute; (between a cloth-merchant and a buyer about the price of an article).

બજા•ણિ•યો, *s. m.* [See બજા•વ•વું.] A rope-dancer; a tumbler.

બજાર, *s. n. f.* [P. बाज़ार.] A market; a bazar; a mart. 2. The market-affairs. 3. Disorder; confusion; noise; turbulence. 4. Market-price.

Id. બજાર કરવો-હોરવો To go shopping; to buy various articles of household use.

બજાર-ગપ, *s. f.* [+ ગપ.] The market-tattle; the bazar-gossip.

બજાર-ભાવ, *s. m.* [+ભાવ.] Market rate or tariff.

બજારૂ, *adj.* Not good; common; ordinary; poor; bad. 2. Low; scampish; disreputable.

બજા•વ•વું, *v. t.* [Hem. Des. बज्जर•इ = S. कथय•ति he causes to speak, *fr.* S. वाद् to cause to speak *fr.* वद् to speak. See બજ•વું.] to play upon; to ring; to beat (a drum, &c.).

બજા•વ•વું, *v.t.* [Dh. Des. बज्जरियं=S. सिद्धम् accomplished, carried out. See *supra.*] To carry out; to enforce; to execute; to perform.

Id. હુકમ બજાવવો To execute an order. હુકમનામું બજાવવું To excute a decree of a civil court. ઠોક બજાવવું To beat.

બજા•વ•ણી, *s. f.* (Law) The execution of a decree. 2. Attachment.

બજીદ, *adj.* [S. वि intens. + जि•त conquered *fr.* जि to conquer. See જીત•વું.] Conquered or overcome by.

બજીદ, *adj.* [Ar. ब on + जिद trial.] Importunate; urgent; pressing.

બજેટો, *s. m.* A water-pot.

બજેઠા, *s. m. pl.* Ornaments worn on the arm.

અણગટ જવ ને બજેઠે, દીસે કર રૂડો.—**દયારામ.**

બ•ઝોડ•વું, *v. t.* [S. वि intens.+ઝુડ•વું.] To strike or beat incessantly.

બટ, *s. m. n.* [See બટ્ટુ•ક. Or. S. बटु a boy.] A strong pony. 2. *s. n.* A kind of iron. 3. *adj.* Compact; dense; strong; stout; solid.

બટ•ક-બોલું, *adj.* [+ બોલ•વું.] Witty; humorous. 2. *s. n.* A wit; a humorous person.

બટ•કી, *s. f.* [See બટ, 3.] A short stout woman. 2. A concubine; a mistress. 3. A female slave. 4. A maid servant.

બટ-મો•ગરો, *s. m.* [+ મોગરો.] A species of jasmine; the plant or the flower; a double daisy.

બટવો, *s. m.* [See વાટવો.] A money-bag; a purse.

બટા•ઉ, *adj.* [See વટલ•વું.] Loose in the practice of virtue; dissolute in character.

બટાટા, *s.m. pl.* [Eng. *Potato.*] Potatoes.

બુટા•વું, *v. i.* [See બેડું, બેસ•વું; or see વટાવ.] To be spoiled by being kept for a long time (of corn).

બટુ•ક, *s. m.* [S. *fr.* बटु a boy.] A young Brāhman. 2. A dwarfish or short fellow.

બટેરો, *s.m.* [See વાટ•કો.] An earthen cup.

બટ્ટો, *s. m.* [See વટાવ.] A stain; a slur; a stigma; a reproach. 2. Imputation; accusation; a charge.

બટ્ટો, *s. m.* [Eng. *Bottle.* Or Imit.] Wine-bottles; *e. g.* દારૂના બટ્ટા Bottles of liquor.

બડ, *adj.* [See બડું, વડું.] Large; great.
વડ હૃદય બડ બોધ, ભીષ્મપિતાકી રોધ,—**વલ્લભ.**

બડ, Same as બરડ.

બડઘા, *s. m. pl.* Stumps of stalks of the last harvest standing in a field.

બડ-છટ, *adj.* [See બરડ.] Rough; not smooth.

બડ-બડ, *s. f.* [See *infra.*] Gabble. jabber; clack; prate. 2. Raving; delirious talk. 3. Grumbling; muttering.

બડ-બડ•વું, *v. t.* [Hem. Des. बड-बड•इ = S. विलप•ति it mourns.] To gabble; to clack; to prate; to run on wildly or idly. 2. To talk in dilirium; to rave. 3. To grumble; to murmur, to mutter.

બડ-બડા•ટ, *s. m.* Same as **બડ-બડ.**

બડ-બડિ•યું, *adj.* Prating; gabbling.

બડ-મુછો, *adj. m.* [See બોડ•વું + મુછ] (A man) Having no moustache.

બડ•વું, *v. t.* [See વધ•વું.] To spin cotton into thick thread.

બડવું, *s. n.* [See બૈડ•વું, બર•ડો.] Hinges.

બડવો, *adj. m.* [See બોડું.] Having the head shaven of all hair (of a man). 2. Ugly.
ઉભો રહે, અટવો કરૂં, બડવો કરૂં હવે.—**વલ્લભ.**

બડ•વો, *s. m.* [See બટુ•ક.] A Brāhman boy whose thread ceremony is being performed. 2. One of the establishment of Brāhmans entertained at a Vaisnava temple for the service of the idol.

Id. બડવો રૂઠતો A part of the thread ceremony, in which the boy is supposed to be displeased ar dissatisfied. બડવો દોડાવવો The cermony in which a newly invested Brāhman boy is made to run, caught, and brought back by his maternal uncle. બડવો ઉઠાવવો The ceremony in which a newly invested Brāhman boy is brought back to his father's home with his intended bride.

બડા•ઈ, *s. f.* [See બડું, વડું.] Brag; boast. 2. Greatness, importance.

Id. બડાઈ હાંકવી-મારવી To boast; to talk boastfully.

બડા•ઈ-ખોર, *adj.* [+ P. खोर् enjoying *fr.* खुर्दन् to enjoy.] Vain; conceited; bragging.

બડા-બુટ, *adv.* [See અબોટ.] Undisposed of; unchanged (of articles and things after food is eaten). 2. Lying in disorder and confusion.

બડું, Hindi form of **વડું** Great.

Prov. બડા ઘર બુતકા દર High winds blow on high hills.

બડે બડેકું દુઃખ હૈ, છોટેસે દુઃખ દૂર;
તારે સબ ન્યારે રહે, ગ્રહે ચંદ્ર ઓર સૂર
High winds blow on high hills; Little gear, little care. **ભાષા.**

બડે•જાવ, *interj.* [+ જા•વું.] An exclamation uttered by a ચોબદાર (usher) before a Raja in procession, answering to "*Vive le roi.*" 2. *adj.* Great; illustrious.

બઢ•તી, *s. f.* [See વધ•વું.] Increase; growth; rising state; prosperity.

બણુંગું, *s. n.* [See બંડ.] A trumpet.

Id. બણુગું ફુંકવું To blow a trumpet. 2. To declare. 3. To sing false praises of. 4. To raise an insurrection or commotion.

Prov. **ખરે** બપોરે બણુગું, ને પોપાંબાઈનું રાજ્ય See Prov. under **પોપાંબાઈ.**

બણુ-બણુ•વું, *v. i.* [Imit.] To buzz; to hum.

બણુ-બણા•ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] A buzz; a hum.

બંટી, *s. f.* A kind of corn.

બં-ઠસ, *adj.* [S. વિ + ઠાંસ•વું.] Filled or full with great pressure.

અંઠસ, *adj*. [See બેઠું.] Hoarse.

અંડ, *s. n.* [Hem.Des. मंड=S.छिन्न-मूर्धा with the head cut off, decapitated *Cf.* P.] Insurrection; rebellion;commotion;revolt.

અંડ-ખોર, *adj*. [+P. खोर enjoying *fr*. खुर्दन to enjoy.] Rebellious; turbulent;rising in revolt.

અંડી, *s. f.* [Dh. Des. मंडी=S. पिधानिका a cover, *fr*. S. मण्डनम् an ornament *fr*. मण्ड् To adorn. Also Hem. Des. मंड= S. मण्डनम् an ornament.] A waistcoat.

બતક, *s.n.* [S. वर्तक.] A duck; a drake. 2. A teal.

બ-તરીસ, *adj*. [See બે+ત્રીસ.] Thirty-two; (32). Same as બ-ત્રીસ.

Id. બતરીસ લક્ષણ The thirty-two marks of excellence in a perfect man or woman. બતરીસ કોઠે દીવા થવા To be fully aware of. 2. To be higthly delighted. બતરીસ કોઠે જીવ હોવો To be watchful in every direction.

બ-તરીસી, *s. f.* An aggregate of thirty-two. 2. The teeth of a man, (thirtytwo in number). 3. The tongue. 4. Common talk.

Id. બતરીસીએ ચઢવું To be the subject to general talk.

બતા•વ•વું, *v. t.* [See વર્તા•વ•વું.] To represent; to exhibit. 2. To show; to point out; to indicate; to guide; to direct. 3. To describe; to explain; to expound. 4. To tell;to inform; to teach; to instruct.

Id. આંખ–ધાક–હાક–બતાવ૰ To terrify; to frighten. હાથ બતાવવો To beat with the hand. વાવટો બતાવવો To show a flag; to make a signal.

બતેલો, *s m.* [Portug. or Eng. boat.] A native sailing vessel; a batelā.

બત્તી, *s.f.* [S. वर्ति.] A wick; a light; a lamp.

Id. બત્તી આપવી To excite.2.To instigate. 3. To encourage.

બ-ત્રીસ, Same as બ-તરીસ.

બથા•વ•વું, *v. t.* [See બાથ.] To fatigue; to tire.

Id. બથાવી પડવું To misappropriate by force; to usurp.

બદ, *s. f.* [P. बद् bad.] A Persian prefix denoting "badness."

બદ, *s. f.* [See વ્યાધિ.] A venereal bubo.

બદ•કામ, *s. n.* [See બદ P. + કામ.] Misconduct. 2. Adultery; fornication.

બદ•ખસલત, *s. f.* [+ ખાસિયત.] Bad conduct.

બદ•ગોઈ, *s. f.* [+*fr*. P. गुफ़्तन to speak.] Evil speaking; slander; calumny.

બદ•ચાલ, *s. f.* [+ ચાલ.] Misconduct; misbehaviour. 2. Adultery.

બદ•દવા, *s. f.* [+દવા a blessing.]A curse.

બદ•દાનત, *s. f.* [+દાનત.] Evil intention. 2. Dishonesty; bad faith.

બદન, *s. n.* [P. बदन the body,*Cf.* S. वद•न the face *fr*. वद् to speak.] The face. 2. The body; the person. 3. A shirt.

બદ•નજર, *s. f.* [See બદ bad + નજર.] Same as બદ•દાનત.

બદ•નસીબ, *s. n.* [+નસીબ.] Evil destiny; ill-luck; misfortune.

બદ•નામ, *adj*. [+ નામ.] Infamous. 2. Blameworthy; culpable.

બદ•નામી, *s.f.*Blame;censure; reproach; false accusation; imputation.2.Ignominy; disgrace; infamy.

બદનું, *s.n.* An earthen vessel used in supplying water to masons.

બદ•ફેલી, *adj*. [See બદ bad +ફેલ.] Lewd; dissolute. 2. Adulterous. 3. *s. f.* Misconduct; evil deed; devious practices. 4. Fornication.

બદ•બખ્ત, *adj*. [+ બખ્ત.] Unlucky. 2. Wicked.

બદ•બો, } *s. f.* [+ બો.] A stink; an
બદ•બોઈ }
offensive smell. 2. Ill savour; bad odour. 3. Evil repute; ignominy; calumny.

બદરી, Classical form of બોર•ડી.

બદલ,*s.n.*[Ar.बदल् exchange.]Exchange. 2. Compensation. 3. *adj.* Same as બદલે.

બદલ•વું, *v. t.* To change; to alter; to vary; to substitute; to exchange with

Id. વેષ બદલવો To change the dress; to disguise oneself. 2. To repudiate one's liability.

બદ•લામ, Same as **બદ•નામ.**

બદલા•વ•વું, *v.t.* [Caus. of બદલ•વું.] To get changed, altered, exchanged, &c.

બદલા•વું, *v. i.* [Pass. of બદલ•વું.] To undergo a change; to be changed.

બદલી, *s.f.* Transference. 2. A substitute 3. Exchange; relief.

બદલે, *adv.* In exchange for; for; instead of.

બદલો, *s. m.* Requital; recompense. 2. Retaliation; revenge. 3. Exchange; return.

Id. બદલો આપવો-વાળવો To give in consideration of. બદલો લેવો To take in consideration of. બદલો કરવો To get changed.

બદ•વું, *v.i.* [Pass. of બાધ•વું to influence.] To obey; to submit; to yield; to be tractable.

બદ•શિકલ, *adj.* [See બદ band + શકલ face.] Ugly; ill-shaped; deformed. 2. *s. f.* An ugly form; ugliness.

બદ•સુરત, [+સુરત.] Same as **બદ•શિકલ**

બદામ. *s. f.* [P. बादाम.] An almond. 2. The lowest measure of value.

Id. ફૂટી બદામ Nothing.

બદામ•ડી, Same as **બદામી** *s. f.*

બદામી, *s. f.* An almond tree. 2. *adj.* Almond-coloured; tawny; grey.

બદી, *s. f.* [See બદ bad.] Vice; wickedness. 2. Slander; calumny.

બદી, *s. f.* [See બાદ distence.] A little hole or ring at which marbles are thrown.

બદુ, *adj.* [See બદ bad.] Worthless. 2. Timid.

બદ્દલ, Same as **બદલે.**

બદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* बन्ध् to bind.] Bound; fastened; tied.

બધિર, *adj.* [S.] *Deaf. 2. Insensible;* numb; callous. Same as **બેહેરૂં.**

બધું, *adj.* [Correctly બધ્ધું *fr.* S. वृद्ध increased, grown. See વધ•વું.] All; entire; whole; total.

Prov. બધા પાલખીએ બેસે, તો ઉંચકે કોણ? There would not be great ones, if there were no little.

બધે,
બદ્ધે, *adv.* Everywhere; in all places.

બન•ડી, *s. f.* [See બાનુ.] A newly married wife.

બનડો, *s. m.* A newly married man. 2. A kind of song sung by women.

બન•વું, *v. i.* [See વર્ણ•વું, વર્ણ.] To be made or done; to be brought about; to be effected or accomplished. 2. To come into any state; to be formed; to become. 3. To befall; to occur; to happen; to take place. 4. To become fat, or wealthy and prosperous. 5. To be dressed finely; to be bedecked or bedizened. 6. To agree; to suit; to accord; to fall in with; to harmonize. 7. To be fashioned. 8. To expose oneself to ridicule; to be made a fool of.

Id. આવી બનવું To die. તેનું શરીર બન્યું છે= તે શરીરે બન્યો છે He has grown at, muscular, or stong. બની ઠણીને Having dressed oneself finely. 2. Having prepared oneself; fully equipped. બનીને Under the influence of an intoxicant. બાઈ તો બન્યા He has been openly ridiculed; he has been befooled in public. બનવા જોગ Likely to happen; possible. બનવા કાળ Destined to happen at the time. બનતા સુધી As far as possible. બને તેવું Likely to be accomplished or carried out. બનતી રાશ Agreeableness; harmony (among friends).

બનાં, *s. f.* Reputation; credit. 2. Modesty; shame.

બનાત, *s. f.* [बानात.] Broad cloth.

બના•વ, *s. m.* [See બન•વું.] An incident or accident; an event; an occurrence. 2. Mutual agreement; harmonious consistence; harmony. 3. Splendid arrangement *or disposition of things.*

Id. બનાવ બનવો To happen. બનાવ કરવો To reconcile. બનાવ થવો To be reconciled.

બનાવ•ટ, *s. f.* Structure; composition; make. 2. A fabrication; machination; any fictitious or made-up matters. 2. An invention; feigning; a contrivance.

બના•વટી, *adj.* Artificial; fabricated. 2.

Not genuine; not authentic. 3. Being an imitation of.

બના•વ•વું, *v. t.* To do;to make;to form; to frame;to perform; to accomplish. 2. To adorn; to dress up; to trick out;to lay out in gorgeous manners. 3. To humbug; to bomboozle; to make a fool of, to bedizen; to trick out.

બને-વી, *s. m.* [See બેહેન + પતિ] A sister's husband.

બંટી, *s. f.* [*Cf.* બાવટો.] A kind of inferior corn. 2. An ear of **બાવટો.**

બંદ, *adj.* [P. = S. बद्ध. See બન્દ, બંધ.] Stopped or blocked up. 2. Shut up; confined; cooped up; closed; fastened; bound. 3. *s. m.* A piece of string; a tape;anything to tie with;any fastening.4.A bond;shackles; fetters. 5. A law; a regulation; a rule; power;authority.6. Incarceration; confinement. 7. A water-dam; a hindrance. 8. A Persian suffix signifying a bandage or tie.

Id. બંદ કરવું–રાખવું–પાડવું To stop.બંદ થવું–રહેવું–પડવું To be stopped.

બંદ•ગી, *s. f.* [P. *fr.* બંદ.] Slavery or sevitude.2.An order; a command. 3. Worship; prayer; devotion.4. Salutation; obeisance.

Id. બંદગી ઉઠાવવી To carry out an order. બંદગી કરવી To salute.

બંદર, *s. n.* [P.] A port; a harbour; a port-town; a pier; a landing-place on a coast.2.An emporium.3. A custom-house.

Id. બંદર કરવું To come into a port; to cast anchor at; to moor (of a ship).

બંદરી, *adj.* Relating to a port.

બંદ•વો, *s. m.* [See બંદ + P. वा dim.] A prisoner.

બંદી, *s. f.* Obstacle; impediment; hindrance. 2. Restriction; limitation;confinement; prevention; prohibition.

બંદી, *s. f.* [S. वन्द् to salute.] Praise. 2. *s. m.* A bard; a panegyrist.

માગધ બંદી બોલતા, નૃપ કીર્તિ નામ.—**ગિરિધર.**

બંદી-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A prison; a jail;a dungeon; a place of confinement.

બંદી-જન, *s. m.* [See બંદી, a bard + જન.] a bard.

બંદી•વાન, *s. m.* [See બંદ + S. वान्, વાળું, having.] A prisoner; a captive.

બંદુક, *s. f.* [Ar. बुन्दूक़ a bullet, a gun.] A musket; a firelock; a gun; a matchlock.

બંદો, *s. m.* [Hem. Des. बंधो; *Cf.* P. बन्दः *fr.* बस्तन् = S. बन्ध् to bind.] A slave or servant.2. Your humble servant;I; myself.

Prov. બંદો ખાય કે તાપે A careless man is free from anxiety: A beggar is at home wherever he goes.

બંદો-બસ્ત, *s. m.* [P. *fr.* बन्दः + बस्त *fr.* बस्तन=S. बन्ध् to bind.] Settlement; adjustment; arrangement. 2. Management; government; regulating and ruling. 3. Orderliness; order; fitly arranged condition. 4. Agreement; covenant.

બંધ, *s. m.* [S. *fr.* बन्ध्=P. बस्तन्, बन्द्, to bind.]Same as **બંદ**.3.Restriction;restraint; limitation; confinement. 3. A tie;a fastening. 4.A bond;shackles.fetters.5.A metrical composition.9.A posture in sexual intercourse.

Id.બંધ પડવોTo be formed into a knot.2. To become a prisoner. બંધ નાખવોTo throw a noose round. 2. To capture. બંધ બેસાડવું બંધ બેસતું કરવું To make suitable or fitting.

બંધ-કોશ, *s. m.* [+કોશ.] Constipation; costiveness.

બંધ•ન, *s. n.* Tying; binding; fastening. 2. Fastened or bound state; confined state. 3. A snare. 4. A tie; a fastening; a chain; fetters; a bond.

Id. બંધન નાખવું To put a restraint on. બંધનમાં નાખવું To put under a restraint.

બંધવ, *s. m.* [S. बान्धव *fr.* બંધુ.] A brother.

બંધા•ણ, Same as **બંધાર•ણ**. 2. Same as **બંધ•ન**.

બંધા•મણ, *s. n.*
બંધા•મણી, *s. f.* } [See બાંધ•વું.] The cost of binding.2. The method or manner of binding.

અંધારણુ, *s. f.* [See બંધ + ધારણું.] The wife of a **અંધારો.** 2. *s. n.* A guidance; a rule; a law; a statute; a canon. 3. Construction; arrangement. 4. Addictedness. 5. A medicinal plaster tied round the stomach.

અંધારો, *s. m.* [See બંધ + S. कार a door *fr.* कृ, કર•વું, to do.] A dam; a dyke; a mound; an embankment. 2. A binder; a knitter; one employed in tying and folding clothes which are to be variously coloured. 3. A calenderer of silk clothes.

બંધાવું, *v. i.* To be bound; to be tied.

Id. પગાર બંધાવો To be fixed at (of wages, a salary). પગ બંધાઈ જવા To be stiff (in the legs).

બંધિયાર, *adj.* Confined (of air); stagnant (of water).

બંધી, *s. f.* A stipulation; an agreement. 2. Limitation; restriction; prohibition; interdiction. 3. Abstinence.

બંધી-ખાનું, Same as **બંદી-ખાનું.**

બંધુ, *s. m.* [S. *fr.* बन्धु to bind.] A brother. 2. An associate; a fellow; a comrade. 3. A protector; a friend; a cherisher; a well-wisher.

Id. બ્રહ્મબંધુ A worthless Brāhman.

બંધુ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] Brotherly feeling or affection.

બન્નુસ, *s. n.* [Ar. बुरनूस] A blanket; a burnoose.

બન્ને, *adj.* [See બે two + એ also.] Both.

Prov. બન્ને બાજુની દોહડી બાળવવી Burning the candle at both ends.

બપુ•ડું. *s. n.* [See બાપ + ડું.] A round wooden toy.

Prov. બારે વરસે બેટા બોલ્યા, " બાપા મને બપડું " The mountains in labour brought forth a mouse.

બપૈ•યો, Same as **પપૈ•યો.**

બ-પોર, *s. m.* [See બે + પોર, પોહોર, પ્ર•હર.] Noon; mid-day.

બપોરિ•યું, *s. n.* Blue light; a kind of fire-works. 2. A labourer engaged to work till noon. 3. The duties or business to be done at noon. 4. A siesta. 5. A kind of flower which opens at noon.

Id. ખરા બપોર The exact middle of the day. 2. The hottest part of the day.

Prov. ખરા બપોરે બણુગું, ને પોપાંબાઈનું રાજ See Prov. under **પોપાંબાઈ.**

બપોરિ•યો, *s. m.* [See બ-પોરિ•યું.] The plant bearing the flower **બપોરિયું.**

બપોરી વખત, At noon; at mid-day.

બફા કરવું, *s. t.* [Ar. वफा sufficient + કર•વું.] to profit; to benefit.

બફા•ણું, *s. n.* [See બાફ•વું.] Anything boiled. 2. A pickle made of boiled mangoes.

બફા•રો, *s. m.* [S. बाष्प, બાફ, + કાર.] Vapour. 2. Sultriness; closeness; suffocation. 3. Warmth; heat. 4. Perspiration; sweat.

બફા•વું, *v. i.* [Pass. of બાફ•વું.] To be oppressed with heat; to be suffocated. 2. To be boiled.

Prov. બફા સો નફા, ને વા સો ઘા Heat is always good for health, but exposure does harm.

બં-બડ•વું, Same as **બડ-બડ•વું.**

બ-બડા•ટ, Same as **બડ-બડા•ટ.**

બબરચી, *s. m.* [P. बावरची.] A cook; a butler.

બબરચી-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A cook-room; a kitchen.

બ-બુચ•ક, *adj.* [See બચ્ચું.] Foolish; stupid.

બમ, *interj.* [S. બ્રહ્મ.] A sound uttered by rude worshippers of Shiva. 2. *adj.* Stout; strong.

બમણુ•વું, *v. t.* [Imit. See બણ-બણ•વું.] To hum; to buzz.

બમણુા•ટ, *s. m.* A hum; a buzz.

બ•મણું, *adj.* [See બે two.] Double; two-fold.

Id. બમણી બારસ A greater difficulty.

બંબ, *s. m.* [Imit.] A kind of drum. 2. A war-drum.

Id. બંબ બજાવવું To strike; to beat. બંબ વાગવો To be ruined. બંબે બંબ An empty show. 2. Disorder; confusion. બંબે બંબ ઠોકવું To circulate a false story.

બંબ, *adj*. [See બહુ.] Huge; vast; large. Id. અગડબંબ A fat fellow.

બંબે-બંબ, *s. n.* False rumours.

Id. બંબે-બંબ ચલાવવું To go on piling one falsehood upon another.

બંબો, *s. m.* [Eng. *Pump.*] A water-pump; a pump. 2. Anything large and round. 3. [See બંબ.] Anything huge and monstrous.

બયાન, *s. n.* [P. बयान.] Description; account; narration; relation; delineation.

બર, *s. m.* Merchandise. 2. Breadth; width; size; reach; range.

કીધા અતિ અતિશે બોધ; બરમાં લાવી જો.

—દીવાળીબાઈ.

Id. કપડું તેના બરનું છે This cloth will suit him.

બર, *adj*. [P. बर upon.] Realized; fulfilled 2. Equal. 3. Suitable; fit.

Id. બર આવવું-જવું To be realized or fulfilled. 2. To succeed. બર લાવવું To bring to a successful termination. બરમાં લાવવું To bring within one's reach; to bring under control.

બરકત, *s. f.* [Ar. बरकत a blessing.] Success; happy termination; prosperous issue. 2. Prosperity; luckiness; blessing. 3. Advantage; benefit. 4. Abundance; plenty.

બરક·વું, *v. t.* To call out.

ભોળો નાથ ભુજંગને ધરતાં, બરકે મધુરે સાદે.—પ્રેમાનંદ.

બરકી, *s. f.* [P. बरक camel's wool.] A cotton bale.

બરકો, *s. m.* [See બરક·વું to call.] Voice; a sound; a call.

બરખાસ્ત, બરખાસ, [P. = dispersion *fr.* बर up + खास्तन to rise.] Broken up; dissolved; dispersed.

બરગલી, Same as બલગરી.

બરછટ, *adj*. [See બરડ.] Rough; not smooth. 2. Hard.

બરછી, *s. f.* [S. वृश्चिक a scorpion. See વીંછી.] A sort of spear; a lance; a javelin.

બર·જાત, *adj*. [See બદ bad + જાત born.] Base-born; of low birth.

બર-જોરી, *s. f.* [P. बजोर by force *fr.* ब by + જોર.] Complusion; force; violence.

Id. બરજોરી વાપરવી-કરવી To use force or violence.

બરડ, *adj*. Fragile; brittle. 2. Not hard.

બરડક-બોલું, *adj*. [+ બોલ·વું.] Out-spoken; plain-speaking.

એટલે એક જણ બોલિયો, બરડક·બોલો બોલ.

—સામળભટ.

બરડો, *s. m.* The spine; the backbone; the back.

Id. બરડો થાબડવો Lit. To strike on the backbone or back. Hence, 2. To encourage. બરડો ભારે થવો Lit. To have a painful backbone. 2. To do something which will call for a severe beating.

બર·ણી, *s. f.* [See ભર·વું.] A jar; a vase.

બર·તરફ, *adj*. P. *fr.* बर at, on, + તરફ.] Dismissed; turned off or out; discharged from service.

બર·તરફી, *s. f.* Dismissal; discharge.

બરદ, Same as વરદ.

બરદ, બદ, Same as બિરદ. A vow.

બરદિયા બદ તારૂં, ઉર દિયા ઉદ હારૂં,

ડાર દિયા ગદ, તેં તો શૂર પૂર કાજ દાસ.—વલ્લભ.

બર·દાશ, બર·દાસ્ત, *s. f.* [P. *fr.* बर at, on, + दाश्तन=S. धृ धार, to put.] Looking after; tending with care. 2. Entertainment of a guest. 3. Forbearing; bearing considerately.

Id. બરદાસ્ત લેવી-રાખવી To tend with care; to look after. 2. To entertain a guest.

બરફ, *s. m.* [P. बर्फ़.] Ice; snow.

બરફી, *s. f.* [P. બરફ snow, બરફી being of a white colour.] A kind of sweetmeat generally cut in square pieces.

બરફી ચુરમું, *s. n.* [+ ચુરમું.] A kind of sweetmeat.

બર-બર, *s. f.* [See બળ·વું+ redup.] Sympathy. 2. Care; anxiety.

બર·બાદ, *adj*. [P. *fr.* बर at, on, + बाद= S. वात wind *fr.* वा to blow.] Vain; thrown away; fruitless. 2. Spoiled; destroyed; ru-

ined; wasted; squandered away.

Id. બરબાદ જવું To be thrown away. 2. To be fruitless.

બરહટ, Same as બરડ. 2. Rough.

બરાડ-વું, *v. i.* [See वि + S. राव a cry *fr.* रु to sound.] To call aloud.

બરાડો, *s. m.* A loud cry.

Id. બરાડા પાડવા–મારવા To utter a loud cry. 2. To bleat; to bellow.

બરાત, *s. f.* [Ar. बरात food.] The retinue of a bridegroom. 2. A marriage-procession. 3. A set of cards.

બરાબર, *adj.* [P. = proper. *fr.* बर+अ+बर.] Equal; alike. 2. Exact; accurate; correct; accordant with. 3. Proper; fit; just; right; good. 4. Adequate; tantamount to. 5. Even; level; smooth; straight; regular; orderly; uniform. 6. *adv.* Along together; at the same time; exactly; just; neatly; nicely; truly.

Id. બરાબર કરવું To arrange; to put in order. 2. To ruin. ભોંય બરાબર કરવું To reduce to dust; to level to the ground.

બરાબરિ-યું, *adj.* Equal; matching. 2. *s. n.* A match; an associate.

Prov. બરાબરિયાથી બાથ ભીડવી One should compete with one's equal: Unequal friendship is always injurious.

બરાબરી, *s. f.* Equality; likeness. 2. Competition; emulation. 3. Evenness; regularity; uniformity.

Id. બરાબરી કરવી To rival; to compete; to set oneself as a match for.

બરાસ, *s. n.* [Eng. *Brush.*] A brush. 2. A measure of heaps of stone. 3. A kind of camphor.

બરી, *s. f.* [P. बरी relating to the chest *fr.* बर the chest.] That part of a garment which cover the chest. 2. One of the triangular pieces of an અંગરખા. 3. Coagulated milk; beestings.

બરૂ, *s. m.* [Dh. Des. बरुओ = S. तृण-विशेषः a kind of grass; Also Hem. Des. बरुअं = S. इक्षु-सदृश तृणम् a kind of grass resembling sugar-cane.] A reed.

બરો, *s. m.* [See બર or બહાર.] Pimples on the lips, being an after-effect of fever.

Id. બરો ઉઠવો–ફૂટવો To have pimples, &c.

બરો, *s.m.* [See બડાઈ.] Pride; arrogance; vanity. 2. Airs; swaggerings.

બબ્બા ભાગી જશે બરા, જે દી' આવી જશે જરા.

—ભોજોભગત.

બરો-ડું, *s. n.* [See બરૂ.] A reed-stick.

બરોબર, Same as **બરાબર**.

બરોબરી, Same as **બરાબરી**.

બરોબરિ-યું, Same as **બરાબરિ-યું**.

બલ, Classical form of **બળ**.

બલકે, *adv.* [P.] Not that alone; even; nay; yea. 2. Nevertheless; but; notwithstanding.

બલખમ, **બલગમ**, *s. m.* [Ar. बलगम = Gr. *Phlegm.* *Cf.* S. श्लेष्म, સળેખમ.] Phlegm; mucus.

બલગરી, *s. f.* [See વળગ-વું + ગળું] A necklace worn by women.

બલ-જા-વું, *v. i.* [See બળ-વું + જ-વું.] To be sacrificed for; to sympathize with.

આશે અંતરના અળગા થયા,ખુયે સર્વે ખેદ બલજાઉ.

—ભોજોભગત.

બ-લવણ, *s. n.* [See वि + લવણ, લૂણ.] A kind of salt used by those who have taken the vow of not using the common salt.

બલવો, *s.m.* [Ar. बलवा trial.] A riot; a rising; an insurrection; a mutiny; a revolt; a rebellion. *Cf.* **બળવો**.

બલા, *s. f.* [Ar.] Misfortune; calamity; an evil occurrence. 2. A plague; a pest; a trouble; a brother; pain; affliction.

Id. મારી બલા જાણે = મારી બલા રાત જાણે I don't care for it; I don't wish to trouble myself with it. બલા વહોરવી To bring a misfortune upon one's own head.

બલાકા, *s. f.* [S.] A female crane.

બલાત્કાર, Classical form of **બળાત્કાર**.

બલિ-દાન, *s. n.* [S. *fr.* बलि an oblation + દાન a gift.] Presentation of an offering to a deity. 2. The offering of oblations to all creatures.

Id. બલિદાન આપવું-દેવું To make an oblation.

બલિહારી, *s. f.* Applause; commendation. 2. *interj.* Bravo ! capital !

બલૈયાં, *s. n. pl.* [Hind. बलायें *pl.* of બલા.] Drawing the hands over the head of another person, indicating readiness to bear his evils, (as a form of blessing.)

પનઘટ પર પ્રીતમ દયાનો, મારી બલૈયાં લે છે રે.
—**દયારામ.**

બલૈયું, } **બલૈયું,** } *s. n.* [S. वलय a bracelet.] A bracelet.

Id. બલૈયાં પહેરવાં To be married (of a woman). બલૈયાં ખેંચવાં To be divorced (of a woman). 2. To write off an account.

બલ્કે, Same as **બલકે.**

બવા-ડું, *s. n.* [See બે.] The second year dating after the cultivation of a plot of ground.

બ-શેર, *s. m. pl.* [See બે+શેર.] Two seers in weight.

બ-શેરી, *s. f.* A two-pound weight.

બસ, *adv.* [P.] Enough; plenty; sufficient.

બ-સેં, } **બ-સો,** } *adj.* [See બે + સો a hundred.] Two hundred; (200.)

બસ્તો, *s. m.* [P. बस्तः bound *fr.* बस्तन = S. बन्धु to bind.] A bale; a package.

બહવ-વું, *v. t.* [S. भष्, ભસ-વું, to speak.] To speak.

મુખ અરવિન્દથી મધુ રામ મધુરાં,બહવ વચન શુભ રીતે.
—**ગીત-ગોવિન્દ.**

બહવ-વું Same as **વહે-વું** To flow.

સુરસ બહવતા જયદેવકના, મનમાં મળ મા ઠરે.
—**ગીત-ગોવિન્દ.**

બહાદર. } **બહાદુર,** } **બહાદૂર,** } *adj.* [P. बहादुर.] Bold; daring; dashing; clever;adroit; expert.2. Warlike; brave; courageous. 3. Adept; arrant.

Id.સમસેર-બહાદૂરLit.Brave at the sword. Hence, 2. Brave; warlike.

બહાદુરી, } **બહાદૂરી,** } *s. f.* Boldness;daring. 2. Exploit; heroism.

બહાર, *s. m. f.* [P.=the season of Spring *fr.* S. भर, भार, *fr.* भ to fill.See ભર-વું.]Bloom; blooming condition. 2. Pleasure.

કવીશ્વર વલ્લભ તો, ભણે આવી બહારમાં. —**વલ્લભ.**

3. A mode of music.

Id. બહાર આવવી-પડવી To be pleasing or pleasant.

બહાર, *adv.* [Dh. Des. बाहिरं, बाहिं, *fr.* S. बहिर् out.]Out; outside;beyond; externally.

Id. બહાર પડવું-નિકળવું-આવવું To be exposed or revealed. બહાર પાડવું To expose or reveal.2. To publish (a book,&c.). બહાર કાઢવું To drive away; to send away. 2. To expose. બહાર જવું To go to stool. બહાર છે, તેટલો ભોંયમાં છે He is very cunning.

Prov. બહાર તો બકરી, ને ઘરમાં વાઘ Mettle is dangerous in a blind horse.બહાર લાખનો, ને ઘરમાં કાખનો Familiarity breeds contempt.

બહાર, Same as **બાર.** P. The report of a gun, &c.

બહાર-વટિ-યો, Same as **બાર-વટિ-યો.**

બહાર-વટું, Same as **બાર-વટું.**

બહાલ, *adj.* [P. *fr.* ब on + हाल् state.] Established; confirmed; permanent (of a service).

Id. બહાલ કરવું-રાખવું To confirm. **બહાલ** થવું To be confirmed.

બહાલી, *s. f.* Confirmation.

બહા-વું, *v. t.* [See વહે-વું.] To spread; to scatter.

જાઈ, જુઈ, વલ્લી, નવમલ્લી,પરમ પરાગ બહાવે.
—**ગીત-ગોવિન્દ.**

બહિર, Same as **બહાર** Out.

બહિ-રંગ, *adj.* [See બહાર out + અંગ.] Not in the body; out of the body;external.

બહિર્લાપિકા, *s. f.* [S. *fr.* +लप् to speak.] A kind of riddle or enigma which does not contain in itself the answer. (*Opposed* to **અંતર્લાપિકા** a riddle which contains in itself the answer.)

બહિ-ર્વર્ધિ-ષ્ણુ, *adj.* [S. *fr.*+વધ-વું.]Growing from without or outside; exogenous.

બહિ-ષ્કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કાર.] Throw-

ing out; excommunication.

બહિષ્કૃત, *adj.* [S. *fr.* +કૃત done.] Thrown out; outcast; excommunicated.

બહુ, *adj.* [S.] Much: many; large. 2. *adv.* Very; greatly; exceedingly.

બહુત, *adj.* [Hem. Des. पहुत्त *fr.* S. प-भू-त much *fr.* प intens.+भू to be.] Same as **બહુ**.

Prov. બહુ તાણે તુટી જાય=બહુ દોડે, તે પાછો પડે Gamesters and racers never last long. બહુ તાંતણ બળિયું Unity is strength.બહુ ઋણિયાને ઋણ નહિ, ને બહુ દુખિયાને દુઃખ નહિ Too much of a thing is good for nothing.

બહુ-ખુણ, *adj.* [+ ખુણા.] Having many angles. 2. *s. n.* A polygon.

બહુ-ધા, *adv.* [S. *fr.* + धा an adverbial suffix showing "manner."]In many ways. 2. Mostly; probably.

બહુ-પગું, **બહુ-પગી**, *adj.* [+ પગ.] Having many feet. 2. *s. n.* A myriapod.

બહુ-બોલું, *adj.* [+ બોલ-વું.] Talkative; loquacious; garrulous.

બહુ-મત, *s. n.* [S. *fr.* + મત] A majority of opinions; the opinion of the majority.

બહુ-રૂપી, *s. m.* [+રૂપ.] An actor;a masker. 2. *adj.* Many-formed.

બહુ-વચન, *s. n.* [S. *fr.* + વચન.] The Plural Number (in Gram.).

બહુ-વાર, *adv.* [+ વારો.] Many times; on many occasions; frequently; often.

બહુ-વિધ, *adj.* [S. *fr.*+विधा manner.] Of many kinds;multifarious. 2. *adv.* In many ways.

બહુ-વ્રીહિ, *s. m.* [S.] One of the four classes of compounds in which two or more words are compounded to make an epithet or attributive (in Gram.).

બહુ-શ્રુત, *adj.* [See બહુ+શ્રુત heard *fr.* श्रु to hear.] Well-informed; very learned. 2. Well-versed in the Vadas.

બહુ સારૂં, *adv.* [See બહુ+સારૂં.] Very well; all right.

બહેન, Same as **બેન**.

બહેડું, Same as **બેડું**.

બહોળું, *adj.* [See પહોળું.] Large; extensive.

Id. બહોળે હાથે Liberally (paid, spent).

બળ, *s. n.* [S. बल.] Strength; power; might; force; ability. 2. An army; forces. 3. Rigour; severity.

Id. બળ કરવું To exercise strength.બળ ભાગવું To lose strength. બળ મારવું To concentrate one's strength.

Prov. બળ કરતાં કળ વધે Knowledge is power.

બળ-કટ, Same as **બળ-વાન્**.

બળખમ, Same as **બલખમ, બલગમ**.

બળ-જોરી, [See બળ+જોર. Or see બર-જોરી.] Same as **બર-જોરી**.

બળ-તણ, *s. n.* [See બળ-વું to burn + તૃણ grass.] Fuel; fire-wood.

બળ-તર, **બળ-તરા**, *s. f.* A burning sensation.2. Pining; grief; restlessness; pain.

દયાના પ્રભુ પ્રાણ-વલ્લભ, મળે તો બળતર ટળે.
—દયારામ.

બળ-તું, *s. n.* A flame. 2. Burning. 3. Grief; heart-ache.

Prov. બળતામાં ઘી હોમવું To throw oil into fire.

બળદ, *s. m.* [S. बलीवर्द, बलद.] An ox; a bullock; a bull. 2. A man who does hard work without intelligence.

બળ-દાર, *adj.* [See બળ+દાર P. having.] Same as **બળ-વંત, બળ-વાન**, Strong.

અમલદાર બળદાર કાળ તો, ગણે તણખલા તોલ.
—કવિરાજ.

બળ-પારી *adj.* [+અપાર.] Very strong.
જોઈ ગયા મૃગયા વનમાં તવ, કૌતુક એક હતું બળપારી.
—પ્રેમાનંદ

બળ-બળ, [See બળ-વું.] Same as **બર-બર**.

બળ-બિમ્બ, *s. n.* [See બીજ + S. बिम्ब a particular fruit which is ruddy when ripe.] A particular fruit.

રંગ્યા વના રક્ત દશન વરાન રે,
બળ-બિમ્બ સુધા માનતું ભર્યું. —દયારામ.

બળ-બીજ, *s. n.* [See બળ + બીજ.] A medicinal drug.

બળ-વત્તર, *adj.* [See બળવન્ત+S. तर comp. suffix.] More powerful; very powerful.

બળ-વંત, **બળ-વાન્**, *adj.* [Hem. Des. बल•वट्टी =S. व्यायाम सहा able to under go fatigue, *fr.* बल + वृत्ति. See બળ + S. वत, वान, वन्त, વાળું, suffix showing "possession."] Strong; powerful; mighty.

બળ-વું, *v. i.* [S. ज्वल to burn.] To burn; to be on fire. 2. To grieve over; to be mortified. 3. To pine; to be jealous.

Id. દાઝે-ખારે બળવું To entertain malice towards. બળતરા બળવી To have a burning sensation. બળતરાએ-પારકે દુઃખે બળવું To sympathize with. તાપે બળવું To be exposed to the heat of the sun. વિરહે બળવું To be afflicted at the separation from one's lover or lady-love. બળવા દો, બળી એ વાત Confound it.બળ્યું Bother ! Confound it. બળ્યું મારૂં રૂપ ! What sufferings has my confounded beauty brought upon me ! બળતામાં હોમવું To add to the excitement of a feeling; to provoke. બળીને ખાખ થવું To be jealous.

Prov. બળતી તાપણીએ રૈશ તાપે Good wares make quick market.બળતું ઘર કૃષ્ણાર્પણ When Tom's pitcher is broken, I shall have the shreds of it. બળતામાંથી જે બચ્યું, તે ખરૂં When the whole house is on fire, anything that is saved is a clear gain. બળ્યું બોલે A happy heart makes a blooming visage.

બળવા-ખોર, *adj.* [+ ખોર P.] Insurgent; rebellious.

બળવો, Same as **બલવો**.

બળાત્કાર, *s. m.* [S. *fr.* બળ, + કાર, कृ કરવું, to do.] Force; violence.

બળા-પો, *s. m.* [See બળ-વું] Burning; jealousy; envy.2. Grief; sorrow; mortification.

બળિયા, **બળિયા-કાકા**, Same as **કાકા-બળિયા**.

Id. બળિયા કાઢવા-ટાંકવા To vaccinate. બળિયા કઢાવવા-ટંકાવવા To get vaccinated. બળિયા ટાંકનાર A vaccinator. બળિયા ટાંકવાનું ખાતું The vaccination department.

બળિ-યું, *adj.* [Hem. Des. बलिओ=S. पीनः fat, *fr.* S. बली. बल•वान.] Same as **બળ-વંત** Strong.

Prov. બળિયાના બે ભાગ Might is right. બળિયા સાથે બાથ ન ભીડવી One should not strive to cope with another more powerful.

બળિ-યેલ, *adj.* [See બળ-વું.] Jealous; envious. 2. Morose; sullen.

બળિ-ષ્ઠ, *adj.* [S. See બળ.] Most powerful; very strong.

બળી, Same as **બળ-વંત**.

બળી, *s. f.* [S. बलि.] An oblation; an offering.

Id. બળી આપવો To make a sacrificial offering.

બળિ-દાન, Same as **બલિ-દાન**.

બળેવ, *s. f.* [S. बलि Name of a particular king.]The Hindū festival in honour of the king બળી,"held on the fifteenth day of the bright half of the month Shrāvaṇa (July-Aug.).

બળોતિ-યું, *s. m.* [See બાળ a child + S. वत having.] A swaddling cloth.

બાંક, *s. m.* [Portug. *Banco*, a bench.] A bench or form.

બાંક-વું, Same as **બક-વું**, **ભાખ-વું**, To speak.

પ્રતિજ્ઞા પાંકતો, બળ ઘણું બાંકતો,
" નાર તે લંકમાં કાલ લાવું. "—**સામળભટ**.

બાંકાઈ, *s. f.* [See બાંકું.] Foppishness.

બાંકું, *adj.* [See વાંકું.] Handsome; beautiful. 2. Daring; dashing.3. Delicate. 4. Unusual; uncommon.

બાંકે-રાવ, *s. m.* [+ રાવ, રાય.] A swelling professor; a swaggerer. 2. A fop; a beau.

બાંગ, *s. f.* [P. बङ्ग a cry.] The Muhammadan call to prayer. 2. Bawling; bellowing; roaring.

Id. બાંગ પોકારવી-મારવી To call to prayer from the top of a mosque.બાંગ મૂકવી To cry aloud in mourning.

બાંગ, *s. n.* [Hem. Des. वंगो = S. सुभगः beautiful, *fr.* See વાન, વર્ણ.] A kind of

richly embroidered silk-cloth worn by women.

બાંગ-ડ, *adj.* [See વાંકડ *fr.* બાંકું] Cunning; artful; subtle; crafty; lusty. 2. Daring; dashing.

બાંગડું, *adj.* Fondled; indulged; bold; impudent.

બાંગો-ડ-વું, *v. t.* [See બાંગ.] To call to prayer. 2. To cry aloud.

બાંડિ-યો, *s. m.* [See બાંડું.] A term applied to a Muhammadan in speaking of him with contempt.

બાંડું, *adj.* [See બોટ-વું, મુંડ-વું.] Without a tail; having lost the tail. Dressed or adorned in a manner in which the several parts do not suit each other.

Prov. બાંડા ગામમાં બે બારસો Disorder is the rule where ignorance prevails.

બાંધ, *s. m.* [See બંધ.] A dam; an embankment; a dyke. 2. Tying; fastening; binding.

બાંધ-કામ, *s. n.* [See બાંધ-વું + કામ.] Masonry work.

બાંધ-છોડ, *s. f.* [+ છોડ-વું.] Tying and untying.

Id. બાંધ છોડની વાત A question of making and unmaking; a difficult matter requiring the advice of a wise and experienced man.

બાંધ-ણ, *s.n.* [Dh. Des. बंधण;See બંધ-ન.] A tie; a fastening.2. A pack-cloth;a wrapper.

બાંધ-ણી, *s. f.* A mode of dyeing cloth in which a piece is tied in several places. 2. A kind of spotted cloth.3. The style,or fashion of building or binding; style;construction. 4. A dam.

બાંધ-ણું, *s. n.* A kind of chequered cloth. 2. A hostile attitude.

Id. બાંધણાં છોડવાં To give up hostility towards.

બાંધ-લું, *s. n.* A burial ground; a churchyard.

બાંધ-વું, *v. t.* [S. बन्ध to bind.] To tie; to bind; to fasten; to connect with and confine by bonds. 2. To tie with a knot; to enact; to frame. 3.To fasten on; to fold. 4. To enwrap; to enfold; to tie up in. 5. To stop up; to bind. 6. To appoint; to establish; to set up. 7. To build and construct. 8.To set fast; to make. 9. To form; to combine; to concert; to contrive. 10. To contract (as friendship) 11. To make up; to form out of materials. 12. To conceive and cherish; to set up in the mind. 13. To bind up under magical influence and suspend the natural working of.

Id. ઘર બાંધવું To build a house. ગાંઠ બાંધવી To tie a knot. 2. To be united in friendship. ઘુઘરા બાંધવા To dance with little bells tied round the ankles. માથું બાંધવું To tie a piece of cloth round the head, as a preventive against cold. પાઘડી બાંધવી To get up a turban in its proper form. આંખે પાટા બાંધવા To shut the eyes with a piece of cloth. 2. Not to be able to see. 3. To be careless. મોઢું બાંધી લેવું To stop speaking. હાથ બાંધવા To tie the hands, as punishment. કેડ બાંધવી To gird up the loins; to be ready for. હાથ બાંધી લેવા, હાથ પગ બાંધી લેવા, હાથ પગ બાંધીને કૂવામાં ઉતારવું To get one to sign a document. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself. પ્રેમ-પ્રીત બાંધ० To contract affection for; to love. થાંભલે બાંધીને માર મારવો To tie to a post and to whip, as punishment. કાયદો-બંધ બાંધવો To make a rule or law. આશા બાંધવી To hope. તર્ક બાંધવો To infer. વિચાર બાંધવો To form an opinion. મુદત બાંધવી To fix the limit of time. નજર બાંધવી To deceive the eyes. તરવાર બાંધવી Lit. To put on a sword. Hence, 2. To be prepared for a battle. વારો-વારી બાંધ० To fix the practice of buying a certain quantity at a regular interval. ગ્રંથ-પ્રબંધ બાંધવો To compose a book or an essay. વખત બાંધવો To fix the time. લોટ બાંધવો To make flour into dough. સાથે શું બાંધી જવું છે ? What can a man take away with him, when he dies ? બાંધી દડીનું Short and stout; of a short and thick stature. બાંધી લેવું To keep under con-

trol by spells. 2. To put under a bond(by the conditions of an agreement.)3.To prevent one from rising an objection in a dispute. બાંધ્યો પગ રહેવો Not to be free to move about.

Prov. બાંધી મુઠી લાખની A closed fist is equal to a palm.

બાંધો, *s. m.* Make; structure; constitution.

બાંબુ, *s. m.* [See वंश.] A bamboo.

બાંબોરો, *s. m.* Soft sandy stone.

બાંહ્ય, *s. f.* [See બાહુ] The arm. 2. The sleeve. 3. Help; assistance.

Id. બાંહ્ય પકડવી To help.

બાંહ્ય-ધર, **બાહ્ય-ધરી,** } *s. m.* [+ધર-વું.]A guarantee; a security.

બાંહ્ય-ધરી, *s. f.* The responsibility of a guarantee; guarantee; security.

બાંહ્યું, *s. m.* [Dh. Des. बाहू;see બાહુ.] A wooden support placed in the shutters of a door.

બા, *s.f.* [See બાઈ.] Sister. 2. Mother; mamma. 3.*interj*. A term of endearment for a boy.

બાઈ, *s. f.* [Mar. बाई, See ભાર્યા. Or. P. बा बा, a term of endearment, suffix of the fem. gender or see the deriv. of બાપ-લો.] A term of respect for a female; a lady; a matron; a mistress. 2. A term of respect added to the names of women.

Prov. બાઈનાં ફુલ બાઈને, ને શોભા મારા ભાઈને Very liberal with what belongs to some one else. બાઈને કોઈ લેનાર નહિ, ને ભાઈ ને કોઈ દેનાર નહિ A fit match, defective both ways.

બાઈ-કલ્યાણી, *s. f.* [+ કલ્યાણ.] Begging. 2. Solicitations.

Id. બાઈ કલ્યાણી કરવી To solicit.

બાઈ માણસ, *s. n.* [+ માણસ.] A weak and helpless woman; womankind.

બાઉ, **બાવો,** } *s. m.* [Hem. Des. बाउ = S. इक्षुः sugar-cane; also पाउ = S. भक्तम् boiled rice, any food;=S. इक्षुः sugar-cane.]A sweet-ball (used in speaking with children).

બાકરી, *s. f.* [Ar. बाकर् merciful.]Affection; restlessness owing to affection.2.(By euphemy) Obstinate adherence to enmity. તો તમારે શું વઢવું ? બાંધી બાકરી કૌરવ પર ચઢવું.
—પ્રેમાનંદ.

Id. બાકરી બાંધવી To become an enmy of; to opsose.

બાકળા, *s.m.pl.* A kind of dry pea or bean. 2· Boiled pulse.

Id. ભૂતને બાકળા નાખવા To pacify an evil spirit with a present. 2. To propitiate an evildoer; to bribe.

બાકી, *s. f.* [Ar. बाकी.] A remainder. 2. The balance;outstandings.3. *adj*. Remaining. 4. *conj*. In that case; otherwise; else.

Id. બાકી કાઢવી To pass an acknowledgment by settling an account. બાકી–બાકીમાં–રહેવું To be left as a remainder.2.To remain undone. બાકી–બાકીમાં રાખવું To leave or keep back.2. To leave undone. ખરચ કરવામાં બાકી રાખી નહિ He spared no expense. બાકી–તાકી Due (of money).

બાકું, **બાકોરૂં,** } *s. n.* [See ભગ્ન broken.] A large hole; a bore.

બાખ-ડ-વું, *v. i.* [S. भाष् to speak.] To scold; to rebuke.

બાખ-ડી, *s. f.* Milch cattle that after a long time, are about to stop yielding milk.

બાખા-બોલું, *adj*. [See ભાષા + બોલ-વું.] Outspoken; candid; frank.

બાગ, *s. m.* [P. बाग़.] A garden; an orchard.

બાગ-વાન, *s. m.* [P. *fr.* + वान=S. वत्, वान= વાળું having.] A gardener; a planter.

બાગા-યતી, *adj*. Fit for garden plants (of the soil); cultivated by water from a well.

બાઘડ, *adj*.[See વગડો.] Terrible;frightful.

બાઘડો, *s. m.* A frightful man.

બાચ-કો, *s. m.* [See બાઝ-વું.] A handful. 2. A snap with the fingers.

Id. બાચકા ભરવા–લેવા To grasp gently

and frequently with the hand; to paw; to handle roughly.

Prov. ઝુમાડામાં બાચકા ભરવા He who runs after a shadow has a wearisome race.

બાજ, *s. f.* [P. बाज़.]A hawk.

Id. શકરો બાજ Having a quick and far-reaching eye. 2. Quick of perception; circumspect.

બાજ,[P.बाज़ a player *fr.* बाख़्तन to play, *Cf.* S. बाध् to affect.] A Persian suffix denoting " Addicted to."

બાજ, *s. f.* }
બાજ-ડું, *s. n.* } A kind of trencher made of leaves used by Hindus.

હેમ પાટ, તેવાં પાત્ર, દ્વિજને ભોજન દેવા;
બાજડાં ન મળે આજે, જીવવામાં શો અર્થ છે !
—વલ્લભ.

બાજ, Same as **વાજ** A horse.

પૂંઠે ચાલ્યો પૂરપણે, દોડાવતો બાજને. —**વલ્લભ.**

બાજટ, }
બાજઠ, } *s. m.* A bench; a seat; a platform; a footstool.

બાજંદા-વેડા, *s.m. pl.*[+See બાજંદું+વૃત્તિ.] Circumspection; sharpness; cleverness.2. Cunning.

બાજંદું, *adj. m.* [P. बाख़्तन to play, *Cf.* S. बाध् to affect.] Circumspect; sharp; clever.

બાજરિ-યું, *s. n.*[See બાજરી.] An ear of bajri. 2. An ornament on which grains are marked.

બાજરિ-યો, *s.m.* A preparation of bajri.

બાજરી, *s. f.* A cereal grain.

બાજરો, *s. m.* A large variety of bajri.

બાજી, *s. f.* [P. *fr.* बाख़्तन to play,*Cf.* s. बाध् to affect.] A game;a game-board. 2. A game at cards;a suit.3.The hand; the cards dealt.4.The game that is won; the game.

Id. બાજી રમવી To play a game.બાજી રમવી-ખેલવી-રચવી-માંડવી To lay a plan. બાજી જીતવી To win a game. 2. To be successful in one's plans. બાજી હારવી To lose a game. 2. To be unsuccessful in one's plans. હારી બાજી જીતવી To win a game, which was almost lost. જીતી બાજી હારવી To lose a game which was almost won. મારા હાથમાં બાજી રહી નહિ I have lost control over the circumstances that influenced my plans.

બા-જીગર, *s. m.* [P. बाज़ी a sport *fr.* बाख़्तन to sport+गर् =S.कर a doer *fr.* कृ, કર-વું, to do.]A juggler; a conjuror.

બાજુ, *s. m. f.* [P. बाज़ु=S. बाहु. બાંહ્ય, the arm.] The side. 2. The verge; a border; a margin. 3. Party; faction; interest; a part or side.4. Aid;help.succour; assistance. 5. Power; ability. 6. The arm.

Id. બાજુ લેવી-પકડવી To take a side in a quarrel; to be partial to. બાજુ રાખવી To uphold a cause as a critical moment.

બાજુ-બંદ, *s. m.* [+ બન્દ, બંધ.] A kind of bracelet; an armlet.

બાજે, *adj.* [Ar. बअज़ some.] Some; certain; someone; any.

બાઝ-વું, *v. t.* [S. बाध् to annoy.]To seize; to lay hold of; to catch; to hold tight. 2. To stick close. 3. To embrace; to clasp; to press endearingly to the breast. 4. To quarrel; to fight.

Id. આડું બાઝવું To raise a querrel based on false grounds. મોતિયા બાઝવા To stick close to the sides of a pot(of drops of water). તર બાઝવી To be formed(of a layer of cream). બાઝી પડવું To embrace. 2. To make an indecent attack upon a woman. મૂળ બાઝવું To obtain a firm footing. હાથે બાઝી ચાલવું To walk hand in hand.

બાટ, *s. m.* [Dh. Des. पिट्टं *fr.* S. पिष्टम् flour *fr.* पिष् to grind.] A sweet preparation of wheat-flour.

બાટલી, *s. f.* [Eng. *Bottle.*] A bottle.

Id. બાટલી ભગત A drunkard.

બાટલો, *s. m.* A large bottle.

બાટી, *s. f.* [See બાટ.] A kind of cake.

બાડ, *s. n. pl.* Stalks of corn with their ears.

બાડું, *adj.* [Hem. Des. बाडं = S. चूचकम् squint-eyed.] Squint-eyed; purblind.

Id. બાડી આંખે-બાડી નજરે જોવું To look askance at. 2. To look carefully at. 3. To cast a glance at.

બાકુવાં, } **બાકુવાં,** } *adj. n. pl.* [See બઢુ-ક.] Guileless little ones (children); poor little creatures.

મોસાળે પધારો, બાળક બાડુઆં રે.—**પ્રેમાનંદ.**

બાઢમ્, *adv.* [S.] Well; oh, yes; be it so. 2. Being stopped.

કહેવું નથી કાંઇ હાવાં, બોલવું બાઢમ્ કર્યું.—**વલ્લભ.**

બાણ, *s. n.* [S.] An arrow; a shaft. 2. A rocket. 3. An extensive moorland washed by sea-water. 4. A missile; a weapon. 5. A stone worshipped as an emblem of Shiva.

Id. બાણ વાગવાં To be pierced in the heart with words as sharp as arrows.

બાણ. *s. n.* [See વર્ણ, વાન.] A sign; a mark. 2. A footprint. 3. A trace of footprints.

Id. બાણ કાઢવું To trace the path taken by a person from his footprints.

બાણ, *s. n.* [Eng. *Bond.*] (In Surveying) A boundary-mark.

બાણાવળી, *s, m.* [+ આવલિ.] A skilful archer.

બાણી, *s. f.* [See વાણી speech.] An agreement; a stipulation. 2. A term; a period.

બાણુ, *adj.* [See બે+નેવું.] Ninety-two. (92).

બાતમી, *s. f.* [See વાત, વાર્તા.] Intelligence; tidings; news; information.

Id. બાતમી કરવી-આપવી-દેવી To give information; to inform.

બાતમી-દાર, *adj.* [+ દાર P.] Giving information.

બાતલ, *adj.* [Ar. बातिल् false.] Rejected; abolished; annulled. 2. Null and void; useless. 3. False; absurd; unfounded.

Id. બાતલ કરવું To reject. બાતલ જવું-થવું To be rejected. રદ બાતલ Null and void.

બાતેન, *adj.* [Ar. बातिन inward.] Internal; secret; hidden; concealed.

બાથ, *s. f.* [See બે + હાથ.] Clasping; grip. 2. An embrace. 3. Confronting; facing; opposing.

Id. બાથ ભીડવી To embrace. 2. To compete. બાથ ભરવી-ભીડવી-બિડાવવી-લેવી To engage in an encounter; to encounter. બાથ ભરવી To embrace.

બાથોડિ-યાં, *s. n. pl.* Striving; struggling.

Id. બાથોડિયાં ભરવાં-મારવાં To strive.

બાદ, *adj.* [Ar. बअ़्द after.] Deducted; Subtracted; cast out; excluded. 2. *prep., conj.* Subsequently; afterwards; next.

Id. બાદ કરવું To deduct. 2. To exclude; to reject.

બાદ-કા-ડ્ક, *s. m.* [+ અંક.] The subtrahend.

બાદ-બાકી, *s. f.* [+ બાકી.] Subtraction.

બાદર, *adj.* [See બહાદર.] Large; not small.

બાદલું, *s. n.* [See વાદળી.] Gold circular wire used in making brocade.

બાદ-લું, *adj.* [See બાદ.] Not lasting; perishable; delicate.

બાદ-શાહ, *s. m.* [P.] An emperor; a great king; a sovereign. 2. *adj.* Imperial; royal; absolute. *Cf.* **પાદ-શાહ.**

Prov. બાદશાહ, ત્યાં બન્દર Luxuries go with the king; There would be no makers of luxuries, if there were no buyers.

બાદ-શાહી, *s. f.* Empire; imperial power or dignity; sovereignty. *Cf.* **પાદ-શાહી.**

બાદિયાન, *s. n.* A particular kind of aromatic flowers used as condiments.

બાદી, *s. f.* [P. *fr.* बाद् = S. वात wind *fr.* वा to blow.] Indigestion; dyspepsia. 2. Windiness.

બાધ, *s. m.* } **બાધા,** *s. f.* } [S. *fr.* बाध् to annoy, to hinder.] Opposing; hindering; an objection; an obstacle; a precluding cause or reason. 2. Sin; fault.

રાધા બાધા-હારક, યુવતિ યૌવનવતી રાચી જેવી.
—**પ્રેમાનંદ.**

Id. બાધ આવવો-નડવો To meet with an obstruction or obstacle.

બાધ-ક, *adj.* Objectionable; that objects or obstructs.

બાધા, *s. f.* A vow; a solemn religious promise to offer a thing to an idol, to

abstain from using certain things, or to perform certain resolutions.

Id. બાધા કરવી-લેવી-રાખવી To take a vow. બાધા પાળવી To observe a vow. બાધા છોડવી-મૂકવી To make a vow of abstaining from sexual intercourse (among Jains).

બાધું, *adj.* [See બધું.] Entire; whole.

બાધે-ભારે, *adv.* [+ ભાર. Or see બાંધ-વું + ભાર.] Ambiguously; doubtfully. 2. Indirectly. not particularly mentioning.3. Privately.4. Out of respect;without doing disrespect.

બાન, Same as **બાનું** earnest money.

સેનાપતિને કેદ કરીને બાનમાં લઈ ગયા.

—**અંધેરી નગરી.**

બાનક, Same as **બાંધ-ણી.**

બાની, *s.f.* [See વાણી.] The manner or style of speaking or writing.

બકે બાની મનમાની, આવીને ઉન્હેહ તો.—**વલ્લભ.**

બાનુ, *s.f.* [P. बानु a female.] A lady.

બાનું, *s. n.* [P. बयूआनः *fr.* Ar. बयूअ to buy.] Earnest-money.

Id. બાનું આપવું To pay as earnest-money. બાનું લેવું To take as earnest-money.

બાનું, *s. n.* [P. बहानः *fr.* बहानिस्तन् to pretend.] A pretence; a pretext; a sham plea; a loophole.

Id. બાનું શોધવું-ખોળવું To seek for a pretext. બાનું જડવું-મળવું To find a pretext. બાનું કાઢવું To make an excuse.

બાપ, *s. m.* A father; papa.

Id. બાપ દીકરાનું નાતું Relation or intimacy as close as that between the father and his son. બાપના કૂવામાં ડૂબી મરવું To blindly follow ancestral customs. બાપના બાપ પાસે જવું To be lost for good. બાપના બાપ બોલાવવા To vainly cry for help. બાપની બાંહ્ય સાહીને As a matter of course. બાપનો બુધવાર કરવો To do nothing; to be frustrated in one's attempt.

Prov. બાપને બોખારાં વાગે, ને દીકરાને ગરચોળું જોઈએ Clean clothes and empty pockets. બાપ બતલાવ, કે શ્રાદ્ધ સરાવ Things not apparent are to be considered as things non-existent. બાપ જેવા બેટા, ને વડ તેવા ટેટા, As is the father, so is the son.

બાપ-જન્મારે, *adv.* [+ જન્મારો.] In the course of one's whole life.

બાપ-ડું, *adj.* Poor; gentle; inoffensive; harmless. 2. Pitiable. 3. Wretched; miserable.

બાપ-દાદા, *s. m. pl.* [+દાદો.] Ancestors; forefathers; progenitors.

બાપ-લિ-યા, *interj.* Ah me ! Oh dear !

બાપા, *s. m.* *Vocative.* [Hem. Des. बप्पा=S. पिता father. *Cf.*Eg. *papa.*] (As an address of respect) Papa; father. 2. (As an address of endearment) My dear; dear; darling.

બાપી-કું, *adj.* Paternal; patrimonial.

બાપુ, *s. m.* [Hem. Des. बप्पुअं=S. शिशुत्वम् childhood.] A respectful term for a male; sir;my good sir. 2. A term of address used by sweethearts to catch other. 3. A beloved person (spoken of endearingly and freely).

બાફ, *s. m. f.* [Hem. Des. बप्फ *fr.* S. बाष्प steam, vapour.] Vapour; steam. 2. Heat; warmth. 3. Perspiration; sweat.

Id. બાફ દેવો-આપવો To foment with vapour. બાફ લેવો To be fomented with vapour.

બાફ-ણું, *s. n.* Cooking; boiling. 2. That which is to be cooked or boiled. 3. Badly cooked food. 4. A liquid preparation of boiled unripe mangoes seasoned with spices.

બાફ-વું, *v. i.* [Hem. Des. बप्फाइलं, बप्फाउलं =S. अतिशयोष्णम् very hot, *fr.* S. बाष्पितम् turned into vapour *fr.* बाष्प vapour.] To boil; to dress by boiling in water.

બાબ, *s. m.* [Ar. बाब् .] A particular point; a heading. 2. A chapter; a section. 3. An affair; a business; a case; a matter. 4. A subject; a topic.

બાબ-ત, *s. f.* [P.] A subject; a topic. 2. A business; an affair; a concern. 3. Details; particulars. 3. *prep.* On account of; respecting; regarding; with reference to.

બાબ-તી, *s. f.* A part of the produce of fields paid to skilled men of the village; a commission; a fee.

આબરાં, *s. n. pl.* [P. बब्र a lion *Cf.* S. barba beard.] Loose and dishevelled hair on the head.

આબરિ·યો, *adj. m.* Hairy. 2. Having long and matted hair.

આબરી, *s. f.* [Hem. Des. बब्बरी = S. केश· रचना an arrangment of hair, *fr.* S. कबरी.] Loose, flowing, and short hair on the head. 2. A hairy border.

આબ-વારી, *s. f.* [See આબ + વારો] Assorting according to the heads or subjects; assortment.

આબસ્તા, *adj.* Related; connected.

આબા, *s. m.* [See આપા, આપુ.] A tribe of Bhīls. 2. A term used for babies of Europeans; my little master. 3. A term of fondness for a child.

આબા-શાહી, *s. m.* [See આપ + શાહ.] A rupee of inferior value, formerly current in the Gaekwar's territory. 2. *adj.* Inferior; of a low quality. 3. Worthless.

આબુ, *s. m.* [See આપુ.] An address of respect. 2. A term of address to a Bengalee gentleman.

આબે, *adv.* [See આબ.] Regarding; concerning; for; on account of.

આબો, *s. m.* [Imit.] Bread (used in speaking to children.)

"નહિ ખાઉં બાબો,ખાવીશ માડી," બોલે તોતડું કાલું રે.

—**દયારામ.**

આમ, *s. m.* An eel. 2. A particular plant. 3. [See વામ.] A fathom.

આમણ, [Hem. Des. बम्हणो.] Same as **બ્રાહ્મણ**.

આમણિ·યું, *adj.* Fit for a Brahmana. 2. That may be used by a Brahmana.

આમણી, *s. f.* Same as **બ્રાહ્મણી**. 2. A kind of snake.

આમદાદ, *s. n.* [P.] Dawn; daybreak.

આમલી, *s. f.* A tumour in the armpit.

આય·ડી, *s. f.* [See બા, બાઈ, બૈરી. See derivation of બાય·લો.] A woman. 2. A wife.

Prov. બાયડી જુએ લાવતો, ને મા જુએ આવતો The wife looks to the income of her husband, while the mother awaits with anxiety the return of her son. બાયડીના પેટમાં છોકરું રહે, પણ વાત ન રહે A woman cannot keep a secret. બાયડી નાતરે જાય ને ધણી વળાવવા જાય He would sacrifice his dearest interest for a pecuniary gain. બાઈડી વગર ઘર ન શોભે The gray mare is the better horse.

આય·લો, *s. m.* [Hem. Des. भाइरो *fr.* S. भीरुः a coward *fr.* भी to fear. Or see બાઈ a woman + લો dim.] A man ever with women; a smock-dangler; a cotquean. 2. *adj. m.* Governed by one's wife; hen-pecked. 3. Effeminate; womanish. 4. Timid, unmanly.

આર, *s. m.* [P. बार = S. वार = Guj. વારો a turn.] A charge of a gun. 2. An explosion; a discharge; a report.

Id. બાર કરવો To fire a gun.

આર, *s. n.* [Dh. Des. दाराइं, दुवाराइं, *fr.* द्वाराणि doors. *fr.* द्वार a door. See બાર·ણું.] A door. 2. A courtyard in front of a house.

Id. બાર દેવું-ભિડાવવું-બંધ-કરવું To shut a door. બાર ઉઘાડવું To open a door.

આર, *adj.* [S. द्वादश.] Twelve; (12).

Id. બારે દહાડા All days; for ever. બાર બાદશાહી The greatest luxury. બાર બાપની વેળ A body of discordant members. બારમણની બાજરી A feeling of plenty. 2. Contentment. બાર વરસનું Full of youth and vigour. એને બારનું ચોથ આવડે છે? He knows nothing. 2. He is illiterate. બારે દરવાજા ખુલ્લા Having free access to any part of the house.

Prov. બારગાઉએ બોલી બદલાય, ને તરવર બદલે શાખા Language and leaves vary in every lane. બારે દહાડા કાંઈ સરખા જાય છે? Ups and downs follow each other. બારે વરસે બાવો બોલ્યો, કે "બચ્ચા, દુકાળ પડિયો" The mountains in labour brought forth a mouse. બાર કોળાં, ને તેર હાગાં One has to pay out over and above what one has.

આર, Same as **બહાર**, P. Bloom.

Id. બાર કરવો To fire a gun. મારા તો બાર

આરકસ, *s. n.* [P. बारकश *fr.* P. बार = S. भार a burden + P. कश a puller *fr.* कशीदन्=S. कश, कृष्, to pull.] A conveyance. 2. A trading vessel; a merchantman. 3. A ship.

બાર-ખલી, } *s. f.* [See બાર out + ખણું.]
બાર-ખળી,
Rent-free land.

બાર-ગીર, *s. m.* [P. बार: a house + गीर् a holder *fr.* गिरफ्तन् = S. गृभ्, ग्रह, to hold.] A mounted soldier;a trooper who is mounted and equipped by his employer. *Op.* to શિલેદાર a trooper who keeps his own horse and maintains himself.

બારડ, *s.m.* The rope of a churning staff.

બા-રણિ-યો, *s.m.* [See બહાર out +રણી.] One whose profession it is to sift ashes or dust in a goldsmith's workshop.

બાર-ણું, *s n.* [Hem. Des. बार, द्दार, *fr.* S. द्वार.] A door; a gate; an entrance. 2. The court-yard in front of a house.

Prov. બારણાં ઉઘાડાં, ને ખાળે ડૂચા Penny wise, pound foolish.

Id. બારણે જવું To go out of one's house., જુઓ, બારણે પહોર દહાડો ચઢયો છે Look here, it is quite nine o'clock,though it may not seem so late from inside the house. બારણે ઘણો દહાડો ચઢયો It is quite light outside. 2. It is getting far on in the morning.એને બારણે બાર શેરનું તાળું છેHis door is fast locked. 2.His house is shut up. બારણાં ઠોકવાં-તોડી પાડવાં To din for payment; to demand urgently. બારણે બેસવું To sit at one's debtor's house, demanding payment of debt. બારણે હાથી ઝૂલવા To be very rich. બારણે દીવો રહેવો To be blessed with a long line of descendants.

બાર-દાન, *s. n.* [P. *fr.* बार् = ભાર a load +दान् a place.] A chest; a box; a sack; a receptacle. 2. Cargo; loading; burden; freight. 3. Tare;tret. 4. A wrapper; an allowance made by merchants in the weight of a commodity for package.

Id. અક્કલનું બારદાન Lit. A receptacle of wisdom. Hence, 2. A fool.

બાર-નિસી, *s. f.* [Guj. બહાર out + P. नवीसी writing *fr.* नविश्तन् to write.]Writing entries in an outward and inward book.2. A file for letters sent and received.

બાર-માસી, *adj.* [See બાર twelve + માસ. a month.]Pertaining to the twelve months of the year;pereunial; annual. 2. An evergreen plant or tree bearing flowers or fruits all the year round.

બાર-મું, *adj.* [See બાર twelve + મું = S. तम ordinal suffix.] Twelfth. 2. *s. n.* The rites performed by relatives on the twelfth day after a person's decease.

Id. બારમો ચંદ્રમા Disunion; discord; absence of harmony.

બાર-વટિ-યો, *s. m.* [See બહાર out + વટ-વું to turn out *fr.* वृत्ति.] One who withdraws himself outside the limits of a state, with a view to harass and molest it by frequent raids, and so compel it to come to terms with him; an avenger. 2. An outlaw.

બાર-વટું, *s. n.* Outlawry. 2. Revenge; vengeance.

Id. બારવટે નિકળવું To become an outlaw or avenger.

બાર-વસિ-યો, *s. m.* [+વસ-વું.] A scavenger; a sweeper.

બાર-વું, *v. t.* [See બાર.] To sweep.2. To gather; to collect. 3. To remember; to recollect.

બારસ, *s. f.* [S. द्वादशी See બાર twelve.] The twelfth day of either half of a lunar month.

બાર-શાખ, } *s. f.* [See બાર, બારણું, +
બાર-સાખ,
શાખા.] A door-frame.

બાર-સેં, *adj.* [See બાર twelve + સો a hundred.] Twelvehundred; (1200).

બારાક્ષરી, } *s. f.* [+અક્ષર a letter.] A
બારાખડી,
term for a series of syllables formed by consonant ને *e. g.*, ક (ક્ + અ), કા (ક્ + આ), &c.

બારિક, *adj.* [P. बारीक्.] Fine; thin; slender; slim; not thick or coarse.2. Fine; subtle;rate. 3. Slight; little; minute; trifling. 4. Nice; exquisite; refined. 5. Deep; profound;infathomable; incomprehensible;

delicate. 6. Acute; keen; critical.

Id. બારિક સમય-વખત A critical time. બારિક કામ A fine delicate work (said of a work of art). બારિક નજર A minute, careful, or critical eye.

બારિકી, *s. f.* Fineness; thinness; subtility. 2. Nicety; minuteness.

બારિસ્ટર, *s. m.* [Eng. *Barrister.*] A barrister-at-law.

બારી, *s. f.* [See બાર, બારણું.] A window; a sally-port. 2. A safety-valve; an escape. 3. An alternative.

Id. બારા-બારી ખોળવી-શોધવી To try to get a way for escape; to find a pretext or excuse. બારી રાખવી To keep a way for escape.

બારું, *s. n.* A door; a gate; an opening. 2. A harbour; a haven; a port; the offing; the mouth or entrance of a harbour. 3. Same as બારી, 1, 2, 3.

બારે-માસ, *adv.* [See બાર twelve + માસ.] During the whole year;all the year round. 2. Ever;constantly;continually;unceasingly; permanently; always.

બારે-વાટ, *adv.* [+વાટ a way.] Dispersed; scattered. 2. Higgledy-piggledy;confused; thrown here and there. 3. Squandered; wasted; lost; ruined; destroyed. 4. Wandering.

નથી માટલી ચોળી ને ઘાટ, એમ શું આવ્યા બારેવાટ.
—પ્રેમાનંદ.

બારૈયો, *adj.* [See બાર out *and* બારવું to gather.] Living abroad and collecting money and things by fair or foul means.

બારૈયો, *s. m.* [See બાર twelve.] A rafter twelve cubits long.

બારૈયો, *s. m.* [See બહાર + રહેવું, બારવું; to sweep.] A sweeper. 2. [See બારવટિયો.] An outlaw.

Prov. બારૈયાનું બારેવાટ What belongs to everybody belongs to nobody.

બારોટ, *s. m.* [See ભાર + વૃત્તિ.] A particular section of the ભાટ caste.

બાલ, *s. m.* [See વાળ.] Hair. 2. Bristles.

Id. મૂછનો બાલ A great favourite.

બાલ, *s. m.* [S.] A boy; a child; an infant.

બાલ-તોડ, *s. m.* An abscess.

બાલદી, *s. f.* A leathern bucket. 2. A kind of leather.

બાલમ, *s. m.* [See વાલું, વહાલું, વાહલું, + S. तम superlative suffix.] A lover. 2. A husband.

બાલમ માનો કે ન માનો, એહનો હું બરમ લઉં છું છાનો.
—દયારામ.

બાલમ-પેચ, [+ પેચ.] A kind of twist given to their turban by gay persons to attract attention.

બાલાં, *s. n. pl.* [See બાનું.] Excuses.

બાલા-જી, *s. m.* [See બાલ a child + દેવ, જી a term of respect.] A name of the youthful Krisṇa. 2. An idol of Krisṇa, representing him as he was when he was a child.

બાલાશ, } **બાલાશી**, } *s. f.* [P. बालीदगी growth *fr.* बालिदन = S. वृध्, वर्ध्, to grow.] Looking after; care.

Id. બાલાશ or બાલાશી-કરવી or રાખવી To look after; to take care.

બાલુંડો, Same as બાળ, બાળક.

બાલે-બાલ, *adv.* [See બાલ hair.] All over; entirely; completely; exceedingly.

બાલ્યાવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* बाल्य childhood *fr.* બાલ a child + અવસ્થા state.] Childhood; infancy.

બાલ્લું, *s. n.* Very thin filings of gold or silver.

બાવચી, *s. f.* [S. बाकुची.]A kind of plant.

બાવટો, *s. m.* A kind of corn.

બા-વન, *adj.* [See બે + પચાસ.] Fifty-two; 52.

Id. બાવન વીર A very strong and brave man.

બાવન-વીર, *adj.* [+ વીર.] Valiant; daring; brave.

બાવના-ચન્દન, *s.n.* [See + ચંદન.] Sandalwood.

બાવની, *s. f.* [See બાવન.] A group of fifty-two. 2. The Gujarati alphabet (there

being fifty-two letters in the Gujarati viz. 16 vowels. 25 letters of the five classes having five in each class, 4 semi-vowels, 3 sibilants, 1 aspirate, and ળ, ક્ષ and જ્ઞ.). 3. A group of fifty-two verses having a different letter of the Gujarāti alphabet at the beginning of each.

આવડું, *adj.* [See વ્યાકુળ.] Bewildered; confounded; lost; at one's wits' end. 2. Overcome; overpowered.

Id આવડું બનવું To be bewildered.

આવલું, *s. n.* [Dh. Des. बाउल्ली = S. पुत्तलिका a doll *fr.* S. बालिका a little girl *fr.* बाल a child; also. Hem. Des. बाउल्ली, बाउल्ली, = S. पञ्चालिका a doll;also उत्याहुल्लं=S. औत्सुक्यम् eagerness, द्वेष्यं॰च hatred *fr.* उद्राहुकम् *fr.* उद् up + बाहु the arms.] A statue; a puppet, a doll.

આવળ, } **આવળિ૰યો**, } The bābul tree.

Id આવળ બોવો To sow the seeds of a quarrel.

આવળી, *s. f.* A species of bābul having large thorns.

આવી, *s. f.* [See બાવો.] A nun; a female ascetic.

આ-વીસ, *adj.* [See બે + વીસ.] Twenty-two; 22.

આવું, *s. n.* A cobweb.

આવો, *s. m.* [See બાપ, બાપો.] A father; 2. A hermit; an anchorite; a monk; an ascetic.

Id. બાવા-ટોપી Lit. A cap generally worn by ascetics. Hence, 2. A cap for children covering the temples and ears. બાવા થવું Lit. To become an ascetic. Hence, 2. To resign, or to be free from the cares of the world.

Prov. બાવા ઉઠયા, ને બગલમાં હાથ, The beggar is at home wherever he goes.

બાપો નાચ્યો, એટલે બોદ્દલી પણ નાચી When the crow flies, her tail follows. બાવો બોલે જપે, ને જે આવે તે ખપે He will chime in with everything.

આષ્કળ, *adj.* [S. बाष्कल Name of a Hindū lawgiver.] Devious; wild; incongruous. 2. Loose; licentious.

આષ્પ, *s. m. n.* [S.] Vapour. 2. An incipient tear; tears.

આષ્પ-ભવન, *s. n.* [S. *fr.* + भू to become.] Vaporization.

આષ્પ-મોચન, *s. n.* [S. *fr.* + मुच् to leave.] The shedding of tears.

આસ, *s. f.* A Hindūstanī variant of **વાસ** smell.

આસટી, *s. f.* [Eng. *Bastion.*] A bench.

આ-સઠ, *adj.* [See બે+સાઠ.] Sixty-two; 62.

આસતો, *s. m.* [P. बाफ्तः woven *fr.* बाफ् to weave.] A kind of fine longcloth.

આસા, *s. m.* [See બાસ, વાસ, smell.] The essence; the substance.

જાઓ બુદ્ધિમાં સમજી જો બાસા. —**ધીરો.**

આસુદી, *s. f.* [See વાસ fragrance + દૂધ.] A kind of custard; a liquid sweetmeat.

આહદર, Same as **આહાદૂર.**

આહુ, *s. m.* [S.] The whole arm. 2. The upper arm.

આહુક, *s. m.* [S.] A monkey. 2. A frightful fellow. 3. A terrible ascetic.

આહુ-બળ, *s. n.* [See બાહુ + બળ.] The strength of the arms; physical strength.

આહેર, Same as **બહાર** Out.

આહોશ, *adj.* Watchful vigilant; intelligent. 2. Skilful.

આહ્ય, *adj.* [S. *fr.* बहिस् out.] Exterior; external; outward.

આહ્ય-ગોળ, *s. n.* [+ ગોળ a globe.] A convex body; convexity.

આહ્ય-વર્ધ-ક, *adj* [S. *fr.* + वर्ध्, to grow, to increase.] Exogenous; growing by additions on the outside (as plants). *op.* to અંતર વર્ધક Endogenous.

આહ્યાન્તર, *adj.* [S. *fr.* + અન્તર્. અન્દર.] External and internal.

આહ્યોપચાર, *s. m.* [S. *fr.* ઉપચાર.] External or outward application, operation, effort, or remedy.

આળ, *s. n.* [See બાલ a child.] A child; an infant.

આળ૰ક, *s. n.* A child; a minor.

આળક-બુદ્ધિ, *s. f.* [+બુદ્ધિ.] Childishness.

બાળકી, *s. f.* A girl.

બાળ-કુંવારી, *s. f.* [See બાળ + કુંવારી.] An unmarried girl.

બાળકો, *s. m.* [See બાળક.] A boy.

બાળ-ક્રીડા, *s. f.* [+ ક્રીડા sport.] Juvenile sproting.

બાળ-ખેલ, *s. m.* Same as **બાળ-ક્રીડા.**

બાળગોપાળ, *s. n. pl.* [+ ગોપાળ.] All the children in a family; young ones.

બાળ-ચરિત્ર, *s. n.* / **બાળ-ચેષ્ટા,** *s. f.* } [+ચરિત્ર, ચેષ્ટા.] Same as **બાળ-ક્રીડા, બાળ-ખેલ.**

બાળ-પ, *s. f.* Affection, love, or favour towards a child.

બાળપણ, / **બાળ-પણું,** } *s. n.* [+ પણું.] Childhood; infancy.

બાળ-બચ્ચાં, *s. n. pl.* Same as **બાળ-ગોપાળ.**

બાળ-બુદ્ધિ, *s. f.* [+ બુદ્ધિ mind, intelligence.] Childishness; puerility.

બાળ-બોધ, *adj.* [+ બોધ understanding.] Level with the capacity of children. 2. *s. n.* The Saṁskrit or the Devanāgari characters.

બાળ-બ્રહ્મચારી, *s. m.* [+ બ્રહ્મચારી.] A man that has not been married and has never known woman.

બાળ-ભાષા, *s. f.* [+ભાષા speech.] A child's language. 2. One's native tongue. 3. A gibberish. 4. [S. बाल-भाषा.] A language corrupted from Saṁskrit.

બાળ-ભોગ, *s. m.* [+ ભોગ eating *fr.* S. भुज् to enjoy.] The offering of food in a dish to an idol after the morning service.

બાળ-મિત્ર, *s. m.* [+ મિત્ર a friend.] A friend of one's youthful days.

બાળ-રાજા, Same as **બાળા-રાજા.**

બાળ-રાંડ, *s. f.* [+ રાંડ a widow.] A female widowed in her girlhood; a child-widow.

બાળ-લીલા, *s. f.* [+ લીલા sports.] Juvenile sporting or amusements.

બાળ-વિધવા, *s. f.* [+ વિધવા a widow.] Same as **બાળ-રાંડ.**

બાળ-વું, *v. t.* [Cause. of બળ-વું.] To burn. 2. To vex; to grieve; to exasperate. 3. To make to pine. 4. To inflame; to kindle. 5. To scold. 6. To give reluctantly.

Id- જીવ બાળવો To be anxious about. 2. To feel for; to sympathize with; to pity. 3. To be sorry for. હાથ બાળવા To cook. દાઝે બાળવું To vex; to annoy. બાળ તારૂં મોઢું Go away = Don't show me your face.

Prov. ઘર બાળી તીરથ કરવું Charity must begin at home.

બાળ-સ્વરૂપ, *s. n.* [+ સ્વરૂપ.] The form of a child. 2. The representation of a person as he, or she, was in childhood.

બાળ-હત્યા, *s. f.* [+ હત્યા.] Infanticide.

બાળા, / **બાળી,** } *s. f.* [S. बाला.] A girl: a young woman under sixteen years of age. 2. A young woman in general.

બાળા-પણું, *s. m.* [+ પણ, પણું] Girlhood; maidenhood.

બાળાબન્ધ, *s. m.* [See બાળ + બન્ધ.] A turban or head-dress for a child.

બાળા-રાજા, / **બાળ-રાજા,** } *s. m.* [See બાળ + રાજા.] A term for children who are proverbially as self-willed as a king.

બાળું-ભોળું, *adj.* [See બાળ બાળક+ભોળું] Young and innocent.

બાળુ-વાં, *s. n. pl.* Children (used in poetry).

બાળે-રૂં, *adj.* Of little age; young.

બાળોઢા, *s. f.* [+ ઊઢા married.] A girl that was married in her childhood.

બિદ-ડી, *s. f.* [See બિડ-વું to wrap.] A parcel; a bundle; a packet.

બિ-કટ, *adj.* [See વિ-કટ.] Difficult; hard; arduous.

બિ-ગડ-વું, A Hindustani variant of અ-ગડ-વું.

બિ-ગાડ, A Hindūstāni variant of અ-ગાડ.

બિ-ચારૂં, A Hindūst nī variant of અ-ચારૂં.

બિછવા, *s. m. pl.* [See વીંછી a scorpion.] Ornaments worn by women on their toes.

બિ-છાનું, *s. n.* [See બિ-છાવ-વું.] A bed;

bedding. 2. A carpet.

બિછાયત, *s. f.* [See બિછાવવું.] A carpet spread out for sitting on.

Id. બિછાયત બિછાવવી To spread out a carpet for sitting on.

બિછાવ-વું, *v. t.* [S. वि intens. + छद्, छाद्, to cover.] To spread; to lay.

બિજ-વર, *s. m.* [See બીજું + વર.] A man who marries a second wife after the death of the first; a digamist.

બિજોરી, *s. f.* [See બિજોરૂં.] The tree which bears a બિજોરૂં.

બિજોરૂં, *s. n.* citron; *Citrus medica.*

બિડ-વું, *v. t.* [See પટ or વિટ-વું.] To enclose; to pack; to shut up.

Id. કાગળ બિડવો To enclose a letter in an envelope. 2. To send a letter. મોઢું બિડવું To shut the mouth. 2. To be silent. બિડાઇ જવું (of leaves) To shrink; to shrivel up.

બિડાવવું, *v. t.* Caus. of **બિડ-વું.**

બિડ્યું-શિડ્યું, *adj.* [See બિડવું + શિડવું.] With the mouth shut. 2. Silent, though distressed at heart.

એમ કરવું હતું ત્યારે, પ્રથમથી શીદ પાળિયાં ?
કયહું કહેવાનું નવ્ય રહ્યું મુંઢા, બિડ્યાં શિડ્યાં બાળિયાં.
—**દયારામ.**

બિન, *prep.* [S. विना without.] A prefix to nouns forming adverbs and meaning "without," *e. g.* બિન રોજગારી.

બિન, *n. m.* [Ar.] son of.

બિન-કી, *s. f.* [Hind. बुनकी *fr.* બિન્દુ a drop.] A red spot marked as an ornament between the eyebrows.

બિન-રોજગાર, } **બિન-રોજગારી,** } *adj.* [See બિન, વિના + રોજગાર.] Out of employment; unemployed.

બિના, Same as **વિના.**

બિના બસીલા ચાકરી, બિના ઢાલકો જુવાન;
એ તીનું શીકા લગે, બના સુપારી પાન.
—**ભાણા.**

બિના, *s. f.* [Ar. बिना origin, foundation.] Circumstance; detail; account; description; relation: information. 2. A topic; a subject. 3. The pith; the purport; the substance. 4. Details; a detailed account.

Id. બિના બનવી To happen (an event).

બિન્દી, Same as **બિન-કી.**

બિન્દુ, *s. n.* [S.] A drop; a particle. 2. A point; a dot.

Id. બિંદુનો સિંધુ કરવો To exaggerate.

એક બિન્દુ કેરે કારણે, કુન્તી કુન્તી થઈ. —**ભાણા.**

બિ-ભાસ, *s. m.* [S. वि-भास *fr.* वि intens. + भास् to shine.] A musical mode.

બિ-માર, *adj.* [Hem. Des. विम्हर-इ *fr.* S. वि-स्मर-ति he forgets *fr.* वि priv. + स्मृ, स्म to remember. *Cf.* P. बीमार्.] Sick; ill; indisposed; unwell.

બિ-મારી, *s. f.* Sickness; illness; indisposition.

બિમ્બ, *s. n.* [S.] The disc of the sun or moon. 2. A disc in general. 3. The body which casts a reflection. 4. An image, a shadow.

બિ-યાબાન, *adj.* [P. बियाबान् a desert *fr.* बे priv. + आब् = S. अप्, आप्, water.] Wild; dreary; desolate. 2. *s. n.* A desert; wilderness.

બિયા-બારૂં, *s. n.* [+બારૂં.] Disagreement.

બિયા-બાજું, Same as **બિહામણું.**

બિયારૂં, *s. n.* [See બી, બીજ.] Several kinds of seeds collected together.

બિરદ, *s. n.* [See વ્રત.] A vow; a solemn promise. 2. Pride indulged in keeping one's vow, merit, excellence, or superiority.

બિરદા-લ, *adj.* [+ S. आलु a suffix showing possession, or See વાળું having.] Proud of keeping one's vow, merit, excellence, or superiority.

નિશ્ચે કરી તમે, નાથ નિરંજન, બોલો, બોલો બિરદાલ.
—**ધીરો.**

બિરદા-વલી, *s. f.* [+ આવલી.] A series of merits. 2. Praises.

બિ-રાજ-માન, *adj.* [See બિરાજ-વું.] Conspicuous; prominent. 2. Appearing splendid.

બિ-રાજ-વું, *v. i.* [S. वि intens. + राज् to shine.] To be conspicuous; prominent, or splendid; to shine. 2. To suit; to fit; to be

adapted to; to look well.3. To preside (at a meeting).

બિરાદર, *s. m.* [P. *fr.* S. भ्रातृ भ्रातर्, *Cf.* Eng. *Brother.*] Brother.

બિરાદરી, *s. f.* A meeting of friends. 2. Friendship.

બિરાનું, *adj.* Alien; not one's own; stranger.

બિલ, *s. n.* [S.] A hole, a den.

બિલ, *s. n.* [Eng. *Bill.*] A bill of charges.

બિલ-કુલ, *adv.* [Ar. *fr.* बिल् adverbial suffix + कुल् total.] Altogether; wholly; utterly;totally; entirely. 2. *adj.* Whole; all; entire.

બિલંબી, *s. f.* A kind of fruit.

બિલાડી, *s. f.* [See બિલાડો.] A she-cat. 2. A hook. 3, An anchor; a scraper.

Id. બિલાડીનું અચોળિયું A thing which a person is accustomed to keep always by himself.

Prov. બિલાડીના પેટમાં ખીર ન ટકે A fool's heart is ever dancing on his lips. બિલાડીને, મન હસવું, ને ઉંદરનો જીવ જાય One man's meat is another man's poison.

બિલાડીનો ટોપ, *s. m.* [+ટોપ.] A mushroom.

બિલાડું, *s. n.* A cat.

Id. બિલાડાં ખેંચવાં To write or sign carelessly.

બિલાડો, *s. m.* [Dh. Des. बिराली्ओ *fr.* S. बिडाल.] A male cat; a large cat.

બિલાવર, *s. m.* A mode in music.

બિલિયાન, *s. n.* A facetted diamond.

બિલોર, *s. m.* [P. बिलूर्.] Crystal glass. 2. Quartz crystal; calcareous spar.

બિલોર-ખાનું, } **બિલોરી કામ,** } *s. n.* [+ખાનું, કામ.] Glass ware.

બિલોરી, *adj.* Made of crystal glass.

બિલીસ, *s. m. f.* [P. बालिश्त.] A span.

બિલી, Same as **બિલાડી.**

બિલ્લું, *s. n.* [બિડ-વું.] A partition-wall containing doors and windows.

બિલ્લું, *adj.* [See બિલાડો a cat.] Clever; sharp.

બિલ્લુ, *s. m. f.* [See બીર, બીડ઼.] Players in a game playing on the same side.

બિવ-ડા-વ-વું, *v.t.* [Caus. of બી-વું to fear.] To frighten; to terrify; to overawe.

બિસ્તરો, *s. m.* [See વિસ્તાર.] A floor-cloth; a carpet.

બિહ-વું, Same as **બી-વું.**

બિહાગ, *s. m.* A mode of music.

· **બિહા-મણું,** *adj.* [See બિવા-મણું.] Frightful; terrible.

બિ-હારી, Same as **વિહારી.**

બી, *adv.* [Hind. *fr.* S. अपि.] Even; also.

બી, *s. n.* [See બીજ.] The seed. 2. The source; the root.3.The core; the heart; the kernel.

Id. બી વાવવું-રોપવું-નાખવું To sow the seed. 2. To sow the seed of; to lay the foundation of.

બીક, *s. f.* [See બી-વું, બિહા-વું.] Dread; terror; apprehension.

Id. બીક રાખવી-ધરાવવી To be afraid of. બીક દેખાડવી To intimidate.

બીક-ણું, *adj.* Timid; cowardly.

બીચ, *adv.* [Hind. See વચ્ચે.] In; inside; between.

બીજ, *s. n.* [S. See બી. seed.] Seed. 2. Progeny: offspring. 3. The original plant, matter, or fact; the principle;source;root; spring; &c. 4. Semen *genitale.* 5. A letter of the alphabet. 6. A cabalistic letter. 7. The tenor; the inherent meaning.

Id. See under બી. બીજ લાવવું-કાઢવું To get at the substance of an affair or dispute

સપ્ત કોટિ સ્વરૂપે મંત્ર, છંદ, રહસ્ય, બીજ તે તંત્ર.
—ગિરિધર.

બીજ, *s. f.* [See બીજું.] The second day of a lunar fortnight. 2. The crescent of the moon seen on this day.

Id.બીજનો ચંદ્રThe crescent of the moon, the sight of which is regarded as bringing good luck. 2.The first step in the rise of a person. 3. The first day of Muhammadan month. બીજના ચંદ્રની કળાની પેઠે તમારી વૃદ્ધિ થાઓMay you grow in prosperity from day to day. બીજ જોવી To see the crescent of the

moon, (this being regarded as bringing good luck).

બીજગણિત, *s. n.* [S. *fr.* बीज a letter + ગણિત.] Algebra.

બીજ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* બીજ seed+માર્ગ.] An evil practice prevailing among low men.

બીજ-માર્ગી, *adj.* Following the evil practices of the બીજમાર્ગ.

બીજ-વર, Same as **બિજ-વર.**

બીજી-વાર, *adv.* [See બીજું + વારો.] A second time; again.

બીજું, *adj.* [See द्वितीय *fr.* द्वि = બે, two.] Second. 2. More; further. 3. Another; different. 4. *adv.* Secondly. 5. Again.

ઘરમાં ગરીબ, ને, બારણે બીજો; વીતે. તે જાણે વાત.
—**દયારામ.**

બીડ, *s. n.* Pasture-land. 2. Iron.

બીડી, *s. f.* [See બિડવું to wrap.] A roll of betel leaf. 2. A cheroot; a cigar.

Id. બીડી વાળવી To make a roll of betel leaf. 2. To make a cigar. બીડી ખાવી To eat a roll of betel leaf. બીડી પીવી To smoke a cigar.

બીડું, *s. n.*A roll of betel leaf and areca nut.

Id. બીડું ઉપાડવું To promise to do a difficult task; to undertake an enterprise. બીડું ઝડપવું To undertake an enterprise with eagerness to secure the glory it may bring.

બીડો, *s. m.* A large roll. 2. A large packet containing letters.

બીધું, **બીનું**, } Past participle of બીવું, બહવું. To fear.

બીન, *s. f.* [See વીણા.] A kind of musical instrument.

બીબી, *s. f.* A Muhammadan lady.

Prov. બીબી ઘર જોગ, તો મિયા ઘોર જોગ A wife fit for the house, ;and a husband fit for the grave (said in regard to an aged husband and his young wife).

બી બી-જાયું, *adj.* [+ જાયો.] Of high birth born in a noble family.

બીબું, *s. n.* [Dh. Des. बिंबवयं *fr.* S. બિંબ.]A type; a printing type. 2. A mould; the framework in which a mould is fixed.

Id. અક્કલનું બીબું Lit. A type of intelligence Hence, 2. (Ironically.) A fool.

બીભત્સ, *adj.* [S.] Disgusting; loathsome; obscene.2.Frightful; hideous;shocking; appalling. 3. *s. m.* One of the nine sentiments of Indian Rhetoric; disgust.

બીયાસું, Same as **બીજ, બી** Seed.

બીયાસું, Sams as **બિયામણું, બિહામણું.**

બીયું, Same as **બી, બીજ**, Seed.

બીયો, *s. m.* A kind of plant.

બીરંજ, *s. m.* A delicious preparation of rice.

બીલ, *s. n.* A leaf of **બીલી.**

બીલી, *s. f.* [Dh. Des. बिल्ल *fr.* S. बिल्व.] A kind of tree the leaves of which are acceptable to the god Shiva.

બીલું, *s. n.* The fruit of the **બીલી** tree.

બીવું, *v. t.* [S. भी to fear.] To fear; to be afraid; to dread.

બુંટ, *s. m.* A well of which the water is seldom used.

બુંધી. *adj.* Dull; stupid; idle.

બુંધું, *s. n.* [बुन्ध the bottom of a vessel.] The bottom of a pot; the part of a pot, on which it stands.

બુંબિયો, *s. m.* [See બૂમ.] A drum beaten to give an alarm or notice of an accident.

બુકડી, *s. f.* A kind of ear-ring.

બુકવું, *v. t.* To eat (parched grain.&c.)

બુકાની, *s. f.* [See બે +કાન.] A kind of covering for the face, passing under the chin, over the cheeks, and extending to the top of the head.

બુગણુ, *s. n.* [See બે two + ગુણ, ગુણપાટ.] A large sheet of thick coarse cloth spread in a cart to pack corn in.

બુચ, *s. m.* [See પોચું soft.] A cork; a slug; a stopple.

Id. બુચ મારવો To stop with a cork. 2. To close with a cork; to close.

બુચિયો, *adj. m.* Earless.

બુચિયો, *adj.* [See ચીબું.] Having a flat nose.

બુચી, *s. f.* [See બચ્ચું] A girl.

બુચું, *adj.* [See બુંડું.] Having a flat nose; flat-nosed. 2. Having a defect in the ear. 3. Having no ornament put on the body.

બુચો, *s. m.* [See બચ્ચું] A boy.

બુજ, *s. f.* [Hem. Des. बुज्झ•इ *fr.* S. बुध्यते *fr.* S. बुध् to awake, to be awakened, to know. See બૂજ, બૂધ.] Appreciation; a just valuation of merit. 2. Test; examination.

બુજરગ, *adj.* [P. बुज़ुर्ग great.] Old; great; venerable. 2. Learned; eminent; elderly. 3. *s. m.* An ancestor.

બુજરગી, *s. f.* Old age. 2. Venerableness. 3. Greatness; eminence.

બુજ•વું, *v. t.* [S. बुध् to know.] To know; to understand; to feel. 2. To appreciate.

Id. ચાકરી બુજવી To appreciate benefits or services done.

પર નારીશું પ્રીત, બુદ્ધિ સારી નવ બુજે.
—સામળભટ.

બુઝ•વ•વું, *v. t.* [Hem. Des. वोज्झ•इ = S. तृष्यति he is thirsty, and वि•जय•ते it triumphs; *fr.* वि intens.+ जि. जय् to conquer.] To extinguish; to put out.

બુઝા•વું, *v. i.* To be extinguished; to be put out.

બુટ્ટી, *s. f.* [S. वृत्त a circle. *fr.* वृत् = L. *verto* to turn.] A painted flower. 2. A figure worked upon cloth; embroidery. 3. A simple; a nostrum. 4. A sharp, clever fellow whose plans are deep-laid.

Id. બુટ્ટા સુંઘાડવી To be incited or encouraged in an evil affair. આ તો એક બુટ્ટી છે He is a sharp or clever fellow.

બુટ્ટી•દાર, } *adj.* [See બુટ્ટી. બુટ્ટો +દાર, P.
બુટ્ટે-દાર, } having.] Decorated with figured or flowery work.

બુટ્ટો, *s. m.* [See બુટ્ટી.] See બુટ્ટી. 2. A fancy; a whim.

Id. બુટ્ટો-ઉઠાવવો-સૂઝવો To have a whim or fancy suggested.

બુઠ્ઠું, *adj.* [Dh. Des. बुट्ठो *fr.* S. बुधः a wise man, used for euphemy *fr.* बुध् to know.] Reduced to a stump. 2. Blunt; not sharp; dull-edged.

Id. બુઠી અક્કલ A dull intellect.

બુઠ્ઠો, *s. n.* An ear of millet.

બુડકી, *s. f.* [See બુડ•વું, ડુબકી, ડુપકી.] A dip or plunge; a dive.

બુડ-થલ, *adj.* [+થડ.] Foolish; stupid. 2. *s. m. f.* A blockhead; a dunce.

બુડ•વું, *v. i.* [Hem. Des. बुड्ड•इ = S. मज्ज•ति it drowns.] To drown; to sink. 2. To be plunged or immersed in. 3. To be destroyed, ruined, lost or blasted. 4. To pass away unproductively. 5. To close; to be no longer extant, prevalent, valid, or in vogue.

Id. નુકશાનીમાં બુડવું To meet with a loss.

બુડા•ડ•વું, } *v. t.* To sink; to drown. 2.
બુડા•વ•વું, } To cast away; to waste. 3. To overthrow; to upset.

બુડિ•યાળ, *adj.* Stupid; foolish.

બુઢિ•યો, *s. m.* [See બુઢ્ઢું.] An old black-faced monkey. 2. An old man.

બુઢા•પો, *s. m.* Old age.

બુઢ્ઢું, *adj.* [Hem. Des बुड्ढो *fr.* S. वृद्ध grown old, *fr.* वृध् to grow. See વધવું.] Old; aged.

Prov. બુઢ્ઢી ઘોડી, ને લાલ લગામ Ill-matched finery; old mares lust after new cruppers.

બુતાન, *s. n.* [Eng. *Button.*] A button.

બુતાન, } *s. n.* An accusation; an impu-
બુતાનું, } tation. 2. An indifferent piece of cloth used in making a turban.

બુતાનો, *s. m* Same as બુતાન, બુતાનું.

બુતારો, *s. m.* [S. भू•स्तार *fr.* भू the earth+ स्तृ to scatter.] A kind of mop; a broom; a besom.

બુદ•બુદો, *s. m.* [S. बुद्बुद Imit *Cf.* Eng. *Bubble.*] A bubble.

તું બુદબુદાને મોક્તિક દેખે, તેણે સોહાય કર્ણ.
—રત્નેશ્વર.

બુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* बुध् to know.] That understands: wise; intelligent. 2. *s. m.* An epithet of શાક્યમુનિ the founder of the Bauddha religion (He is considered as

the ninth incarnation of Viṣṇu.

બુદ્ધાવતાર, *s. m.* [S. *fr.* + અવતાર.] The ninth incarnation of Viṣṇu. 2. A meek, patient, and quiet person.

બુદ્ધિ, *s. f.* The understanding; the intellect. 2. Sense; judgment. 3. Opinion; mental determination. 4. Will or affections. 5. Purpose; mind intention. 6. A device; contrivance; scheme; advice; counsel; suggestion. 7. Minding; reckoning; viewing; regarding; estimating. 8. Holding; apprehending; understanding.

Id. બુદ્ધિ ખિલવવી To cultivate or develop the intelligence. બુદ્ધિ બતાવવી To give advice. બુદ્ધિ ચલાવવી—ચાલવી To make a guess. મારે તારી બુદ્ધિ જોઈતી નથી I don't need your advice. બુદ્ધિ ફરવી To turn mad; to lose all good sense. મોઆગ્ર બુદ્ધિ A dull intellect. *Op, to* કુશાગ્ર બુદ્ધિ A keen or acute understanding.

બુદ્ધિ-બળ, *s. n.* [+ બળ.] The power of the intellect. 2. The game of chess.

જેનું બુદ્ધિ-બળ કહ્યેયું નવ જાયે, તે પણ સ્નેહીને વશ થાય.
—**દયારામ.**

બુદ્ધિ-મન્ત, } **બુદ્ધિ-માન્**, } *adj.* [+S. मत्, मन्त, मान्, having.] Sensible; intelligent. 2. Wise; sagacious; judicious.

બુદ્ધિશાળી, [+शालिन्, शाली, having.] Same as **બુદ્ધિ-મન્ત.**

બુધ, *s. m.* A wise man; a learned man. 2. The planet Mercury. 3. Same as **બુધવાર.**

ધાધાઅદને સર્પ ભૂષણ. બુધ ન જ્ઞાની બીજો છ.
—**દ્વારકો.**

બુધ-વાર, *s. m.* [See બુધ mercury + વાર a day.] Wednesday.

બુધું, *s. n.* [See બુધા, બોધ. *Cf.* Prov. માર બુધું, ને કર સીધું.] A club; a cudgel; a stick for beating lime to separate it from pebbles.

બુધે જાર બાજરી, બુધે નાર પાધરી;
બુધે ઢોણું દોહવા દે, બુધે છોરૂં રોતું રહે —**ભાપા.**

બુન-દાણા, Same as **બુન્દ** Coffee seed.

બુનિયાદ, } **બુનિયાદી**, } *adj.* [P. बुनियाद् original.] High-born; genteel; honourable. 2. *s. f* Noble birth; a family of rank.

બુન્દ, *s. n.* [See બિન્દુ.] A drop.

બુન્દ, *s. m.* [See બુન-દાણા.] A coffee-berry.

Prov. બુન્દસે ગઈ, સો હોજસે ન સુધરે It is no use crying over split milk.

બુબ્રસ, Same as **બન્નુસ.**

બુબક, *s. m.* A fool; an ignoramus; a blockhead; a stupid fellow.

બુ-ભુક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* भुज् to eat.] Hungry. 2. Poor; needy.

બુમ, Same as **બૂમ.**

બુમાટ, *s. m. f.* } **બુમાટો**, *s. m.* } [Hem. Des. बमालो = S. कलकलः a noise. See બૂમ+વૃત્તિ.] An outcry. 2. Rumour; report; unauthenticated news.

બુમા-બુમ, *s. f. m.* [+બૂમ.] } **બુમા-શોર**, *s. m.* [+ શોર.] } **બુમ્બા-રવ**, *s. m.* [+ રવ] } A loud outcry; clamour.

હાલક હૂલક ત્રાસ, પડયો દોઢીને દેઠી;
બુમ્બારવ ચોપાસ, વિકટ વાટો જ્યાં ઠેઠી.
—**સામળભટ.**

બુરખો, *s. m.* [Ar. बुर्क़अ A long veil; a muffler. 2. A mask.

Id. બુરખો નાખવો-પહેરવો To put on a evil (by a lady), out of modesty.

બુરજ, } **બુરૂજ**, } *s. m.* [Ar. बुर्ज.] A tower.

બુરજી, *s. f.* [P.] (In chess) That state of the game in which the king alone or the king with pawns remain on one side.

બુરાઈ, *s. f.* [See બૂરૂં.] Badness; wickedness; evil. 2. Animosity; hostility.

બુરાખ, Same as **બુલાખ.**

બુરાવું, *v. i.* [See પુરવું] To be blocked up.

બુરાશ, Same as **બુરાઈ.**

બુલન્દ, *adj.* [P.=great.] High; elevated; exalted; sublime..

બુલ-બુલ, *s. n.* [P.] The Indian nightingale.

બુલાખ, *s. f.* [Turk. बुलाक़ a nose-ring.] An ornament suspended from the middle of the nose composed of a ring and a pearl.

કાને મકરાકૃત કુણ્ડળ કેરી જોડ,
નાકે બુલાખ, ને મુખમાં તંબોળ. —ભાલણ.

બુસ-ટ, બુસ-ઠ, } *s. f.* [See બુસ-વું.] Rubbing with red powder (કંકુ) the cheeks of a woman in the ceremony performed on account of her first pregnancy, (generally by the younger brother of her husband).

બુસટિ-યો, બુસાઠ-યો, } *s. m.* A younger brother of the husband; he being entitled to perform the બુસટ ceremony.

બુસઠિયો અભિમન્યુ, આવી ખોળે બેઠો રે;
કુમ કુમે કર પીળી, બુસઠ થાપી. —દયારામ.

બુહારવું, *v. i.* To sweep(used in Cutch).

બૂક, બૂક-ડો, } *s. m.* [See બુકવું.] A morsel.

બૂક, *s. f.* [Eng. *Book.*] A book.

બૂચ-ટ, *adj.*[See બૂચો, બચ્ચો,] Childish. 2. Foolish.

બૂચટ ! ન બોલે જી, બુદ્ધિહીન ! બેસી રહ્યા.—વલ્લભ.

બૂચ, Same as બુચ.

બૂજ, Same as બુજ.

બૂટ, *s. f.* The upper part, or the lower lobe, of the ear.

Id. કાનની બૂટ ઝાલવી To pull one's ear in acknowledgment of a fault, or in acquiescence of something said. કાનની બૂટ ઝલાવવી To make a person own himself in the wrong

બૂટ, *s. m.* [Eng. *Boot.*] A boot.

બૂઢ, Same as બુઢિયો.

બૂત, *s. m.* Same as તાબુત.

આડું માર્ગ એક જાય, ન આડું અવળું થાય;
તેવા મૂર્ખ એક પંથી, ઇન્તેખાબ બૂતમાં.—વલ્લભ.

બૂધું, Same as બુધું.

બૂન-દાણા, *s. m. pl.*[Ar. बुन् coffee+દાણો.] Coffee-seeds.

બૂમ, *s. f.* [Imit.] A cry; an uproar. 2. A rumour; a false report.

Id. બૂમ કરવી-પાડવી-મારવી To cry aloud. બૂમ કરવી To lay a complaint. બૂમ ઉડાડવી To make false statements before the public.

Prov. બૂમ ભેગો ચીચિયો Do not grieve for trifles.

બૂમા-બૂમ, *s. f.* બૂમે-બૂમ, *s. f.* બૂમ-રાણ, *s. n.* } Loud and confused cries.

બૂમૈયો ઢોલ, *s. m.* [+ઢોલ.] A drum beaten to give an alarm or warning.

બૂરૂં, *s. n.* [Ar. बुरादः saw-dust.] An inferior kind of sugar.2.*adj.* Bad; evil; unhappy.

બૂસું, *adj.* Stupid; blunt. 2. Tasteless; apathetic.

બૂહકું, *s. n.* A shower of rain.

બૂહો, *s. m.* [See બુધ a wise man, used by euphemy.] A foolish man; a fool.

બૃહત્, *adj.* [S.] Large; big; bulky.

બૃહસ્પત-વાર, *s. m.* [See બૃહસ્પતિ+વાર.] Thursday.

બૃહસ્પતિ, *s. m.*[S.] The planet Jupitor. 2. An eloquent or wise man; a Nestor; a Ulysses. 4. An insolent or troublesome babbler (ironical).

બેં, *adv.* Imitative of the cry of sheep; bleating.

Prov. બોલ બકરી "બેં" તો કહે " બેં " Implicit obedience; blind faith.

બેંગી, *s. f.* [S. व्यंग्य what should be concealed.] A parcel; a packet.

બેં-તાળાં, *s. n. pl.* [See બેંતાળીસ.] That stage of life which necessitates the use of the spectacles.

Id. બેંતાળાં આવવાં-આંખે બેંતાળાં આવવાં To be obliged to put on spectacles.

બેંતાળીસ, *adj.* [See બે + ચાળીસ.] Forty two; 42.

બેં-બેં, *s. f.* [See બેં.] Bleating.

બે, *adj.* [S. द्वि two.] Two.

Id. એકના બે ન થવું To cling to one's point resolutely. બે છીપનું મોતી Lit. A pearl formed between two shells, *hence* large, perfect, and round. 2. A perfect or faultless man. બે કાન વચ્ચે માથું રાખીને ચાલવું Lit. To walk straight, without turning the head towards the right or left. Hence, 2. To be straightforward and honest in one's dealings.

Prov. બે ઘરનો પરોણો ભૂખે મરે Between two stools, we fall to the ground. બેની લડાઇમાં ત્રીજાનું કામ In a quarrel between two, a third is the gainer. બે આંખની શરમ Out of sight, out of mind. બે હાથ વગર તાળી ન પડે No smoke without a fire: It takes two to make a quarrel. બોલે, તે બે ખાય He that asks shall have plenty of bread. એક તે એક, ને બે (હાથ) બાવીસની ગરજ સારે Union is power. બે હાથ વચ્ચે પેટ Equal and impartial to both sides. બે ગોળાનો ગેડવો = બે મોહડાંની ચાકળ To run with the hare and hunt with the hounds. બે હાથે લાડવો ન ખવાય Expect not all at a time.

બે, [P. *fr.* S. वि apart from.] A Persian prefix showing "absence of, privation of."

બે-અક્કલ, *adj.* [See બે, P. + અક્કલ.] Senseless; unwise; imprudent; foolish.

બે-અદબ, *adj.* [+ અદબ.] Disrespectful; rude; indecorous; impolite; insolent; presumptuous.

બે-અદબી, *s. f.* Rudeness; disrespect; indecorum; impudence; presumption; indignity.

બે-આની, *s. f.* [See બે two + આનો.] A silver coin worth two annas; a two-anna piece.

બે-આબરૂ, *adj.* [See બે, P. + આબરૂ.] Disgraced; dishonoured. 2. *s. f.* Disrespect; disgrace.

બે-ઈતબારી, *adj.* [+ ઈતબાર.] Distrustful; faithless; dishonest. 2. *s. f.* Want of confidence; distrust.

બે-ઈનસાફ, *s. m.* [+ ઈનસાફ, ઈનશાફ.] Injustice; unfairness.

બે-ઇમાન, **બે-ઇમાની**, } *adj.* Faithless. 2. Perfidious; false. 3 Unbelieving.

બે-ઉ, *adj.* [See બે two + એ also.] Both.

બે-કદર, *adj.* [See બે, P. + કદર.] Unsympathizing; unappreciative.

બે-કરાર, *adj.* [+ કરાર.] Sick; ill. 2. Restless; unsettled.

બે-ક-વું, *v. i.* [See વહેકવું.] To send forth fragrance. 2. To be disobedient.

બે-કાયદે, *adv.* [See બે, P. + કાયદો.] Irregularly. 2. Being against the law.

બેકાટ, *s. m.* [See બેકવું + વૃત્તિ.] Strong fragrance. 2. Impatience of restraint; disobedience.

બે-કાર, *adj.* [P. *fr.* બે priv. + P. कार्=S. कार्य work *fr.* P. कर्दन् = S. कृ, કરવું, to do.] Out of service; unemployed; idle.

બે-કાવ-વું, *v. t.* [Caus of બેકવું.] To fondle so much as to make disobedient.

બે-કાળજી, *s. f.* [See બે without + કાળજી.] Carelessness. 2. *adj.* Careless.

બે-કી, *s. f.* [See બે two + S. क dim.] An even number. 2. A bond of union.

Id. બેકી જવું Used by boys in asking of their teacher for leave to go to stool, indicated by two of their fingers stretched out.

બે-કૈદ, *adj.* [See બે priv. + કૈદ.] Loose; lawless; unrestrained; uncontrolled. 2. *adv.* Irregularly, licentiously; against the discipline of a body of men.

બે-કે-લું, *past part.* [See બેકવું,] Disobedient.

બે-ખબર, *adj.* [See બે priv. + ખબર.] Ignorant; unacquainted; uninformed. 2. Uncautious; unguarded.

બે-ગમ, *s. f.* [Turk.] A Muhammadan lady or princess.

બે-ગમ, *adj* [See બે without + ગમ perception.] Foolish.

બે-ગરજ, **બે-ગરજા-ઉ**, **બે-ગરજુ**, } *adj.* [See બે priv. + ગરજ.] That does not stand in need of; indifferent. 2. Disinterested; independent; impartial.

બે-ગાર, *s. m. f.* [See બે-કાર. Or Port. *Beggar* to beg.] Labour or service exacted by an official without giving remuneration.

Prov. બેઠાથી બેગાર ભલો Better do presswork than sit idle (and starve.)

બે-ગારી, *s. m.* A labourer; a porter.

બે-ગુનાહ, *adj.* [See બે priv. + ગુનાહ.] Inoffensive; innocent, guiltless; without fault.

બેઘા-ઘંટું, *adj.* [See બેગું + ઘંટી.] Mixed together. 2. Indiscriminate. 2. Equivocal words or speech.

બે-ચારે-ક, *adj.* [See બે two + ચાર four + એક one, about.] About two or four. 2. Some few.

બે-ચેન, *adj.* [+ ચેહેન.] Uneasy; restless; fidgety.

બે-ચેની, *s. f.* Uneasy state; restlessness.

બેજા, *adj.* [P. बेजा improper *fr.* बे priv. + जा place.] Improper; foreign to; irrelevant.

બેજાર, *adj.* [This flank.] Harassed; vexed; tyrannized.

બે-જીવ-વાળી, } *adj. f.* [See બે two+ જીવ
બે-જીવ-સોતી, } + વાળું.] Pregnant (a woman).

બેજાર, *adj.* [P. बेजार] Wearied out; tired; fatigued. exhausted; vexed; disgusted with.

બે-જીવ-વાળી, *adj. f.* [See બે two + જીવ + વાળું having.] Pregnant; in the family way; puerperal; big with child.

બેટ, *s. m.* [S. वेष्टित surrounded *fr.* वेष्ट् to surround. See વેષ્ટન, વિંટ-વું.] An island.

બેટા-જી, *s. m.* [See બેટો + જી, દેવ.] A fellow; a man (used in contempt).

બેટા-બેટી, *s. n. pl.* [+ બેટી.] Sons and daughters; boys and girls (of a family).

બેટી, *s. f.* [S. वत्सा a daughter. See બેટો a son.] A daughter; a girl.

બેટી-જી, *s. f.* [+ જી, દેવ.] A daughter of a great man (used out of respect).

બેટો, *s. m.* [S. वत्स a son, a child.] A son; a boy.

Prov. બેટો હોય, ત્યારે બાપ કહે કે ની? If there be no seen, there is no hope of the fruit. બેટા,મોટા થાઓ, કાલ પરણાવીશું Postponing from day to day; tantalizing.

બેઠ-ક, *s. f.* [See બેસ-વું.] Sitting. 2. A seat. 3. A haunt. 4. A carpet; a mat, &c. 5. A dancing room; a dance-party. 6. A particular gymnastic exercise. 7. A party; an assembly; a meeting.

બેઠાં-બેઠાં, *adv.* Sitting; not moving; not active; not working.

બેઠા-બેઠ, *adv.* Without work or employment; unemployed. 2. At par; without gain or loss.

બેઠું, *adj.* Sitting. 2. Short; low; not tall or high.

Id. બેઠી દડીનું Of humble pretensions (a house, a speech); not tall. બેઠો ભાત Rice so cooked that the proper quantity of water and rice are placed on the fire and cooked, without involving the trouble of sifting out superflous water. બેઠાં ખાઉ Eating and doing nothing; not earning one's food. 2. Having no hard work to do. 3. Being a burden to others.

Prov. બેઠાં ખાયે તો ભંડાર એ ખુટે Even a large fortune may be lost, if a man is idle. બેઠા કરતાં બજાર ભલો Better to do something than to be idle. બેઠેલો પોપડો ન ઉખેડવો, ને સૂતેલો સાપ ન જગાડવો Do not open old sores. બેઠાની ડાળી કાપવી નહિ Do not kick the ladder. બેઠાની સામે ઉભાનું શું ચાલે? Wisdom is powerless before strength.

બેઠું-બેઠું, }
બેઠા બેઠા, } *adj.* Sitting at ease.
બેઠી-બેઠી, }

બેઠે-લ, *adj.* Sedentary.

બેઠો પગાર, Pay without work. 2. A pension.

બેઠાં ખાવું, To maintain oneself without doing work. 2. To live at ease or without anxiety.

બેડ, *s. f.* [See બે two.] Either of the sides of a hearth.

બેડ-કું, *s. n.* [See વેઢું a finger-joint.] The digit of a finger. 2. A segment of a tamarind fruit.

બેડ-શી, } *s. f.* Pride; arrogance.
બડ-સાઈ, }

Id. બેડસાઈ મારવી-હાંકવી To talk proudly; to indulge in tall talk.

બે-ડિ-યું, *s. n.* [See બે two.] The load in a cart to which two bullocks are yoked. 2. A cartload weighing 32 maunds.

બે-ડી, *s. f.* [See બે two + હેડ stocks for

criminals.]Fetters or chains. 2.Manacles; handicuffs.3. A tie; a clog; an encumberance. 4. A rule; a law; a restraint.

Id. બેડી નાખવી-ઘાલવી-પહેરાવવી To put fetters on. બેડી તોડવી To break a law or restraint.

બે·ડું, *s. n.* } **બે·ડા**, *s. m.* } [See બે two + dim.]Two vessels filled with water and placed on the head one upon the other. 2. A large earthen pot with a narrow mouth.

Prov. બેડા ઉપર બેડું, તો પાણીઆરીને ભાર The more you heap, the worse you reap.

બે·ડો, *s. m.* A ship; a vessel. 2. A division; a company.

બેડો બાઈ બૂડતો તારો રે. અંબે આઈ પાર ઉતારો રે.
—વલ્લભ.

બે·ડોલી, *adj.* [See બે two+ડોલ a mast.] Two-masted.

બે·ડોળ, *adj.* [See બે priv. + ડોળ shape.] Shapeless; ugly.

બે·ઢંગ, } **બેઢંગું**, } *adj.* [+ ઢંગ.] Disorderly. 2. Unprincipled; inconsistent. 3. Loose; licentious; dissolute; immoral.

બે·ઢબ, *adj.* [+ઢબ.] See બેડોળ.

બે·ઢાળિ·યું, *s. n.* [+ઢાળ.] A shed having two opposite slopes in the roof.

બેત, *s. f.* [Ar. बयत्.] A couplet or distich. 2. Poetry.

બેત, *s. m.* [See વેતર·વું.] Arrangement. 2.A dodge;a scheme. 3. An intention.

Id. બેત કરવો-રચવો-ઘડવો To make a design or a scheme. બેત ઉતારવો To carry out a design.

બે·તક, *adj.* [See બે priv. + તક.] Unseasonable; inopportune.

બે·તકસીર, *adj.* [See બે priv. + તકસીર.] Faultless; guiltless; innocent.

બે·તમા, *adj.* [+ તમા] Careless unsolicitous; unanxious about; disregardful; *not desirous of; not caring for; not concerned about; indifferent s. f.* See બેપરવાઈ.

બે·તરફી, *adj.* [See બે two+તરફ.] Relating to both parties or sides; not *ex-parte* 2. Impartial.3. Dubious; equivocal.

બે·તાલ, } **બે·તાલું**, } *adj.*[See બે priv. + તાલ beating time in music.] Out of time or measure; inharmonious; discordant. 2. Having neither rhyme nor reason. 3. Extravagant; dissipated.

Id. બે-તાલ થઈ-જવું To be out of time (in music).

બે·તાળીસ, *adj.* [See બે two + ચાળીસ.] Forty-two; 42.

બે·તાળું, *adj.* [See **બે·તાળીસ**.] Taking forty-two સેર for a મણ or forty-two તોળા for a શેર (of weight).

બે·દરદી, *adj.* [See બે priv. + દરદ.] Free from pain; well.2. Pitiless. 3. Reckless.

બેદાં-લાકડી, *s. f.* [See બેદું + લાકડી.] A particular drug.

બે·દાણા, *s. m. pl.* [See બે priv. + દાણો.] A kind of seedless grape.

Id. તેનામાં બે દાણાએ નથી He has no sense; he is half-mad. 2. *adj.* Seedless.

બે·દાદ, *adj.* [+ દાદ.] Unjust. 2. Mismanaged; anarchic.

બે·દાદી, *s. f.* [+ દાદ.]Injustice. 2. Mismanagement; anarchy.

બે·દીલ, *adj.* [+ દીલ] Dissatisfied; disaffected. 2. Dispirited; disappointed. 3. Sad; sorrowful.

Prov. બે-દીલ દોસ્ત દુશ્મનની ગરજ સારે A sensible foe is preferable to a foolish friend.

બે·દીલી, *s. f.* Discord; disagreement. 2. Disappointment.

બેદું, *s. n.* [Ar. बयदः] An egg.

બે·ધડક, *adv.* [+ધડ·ક·ધડ·ક.] Without fear or apprehention; boldly; promptly; unhesitatingly; undauntedly.

બે·ધારી, *adj.* [See બે two + ધાર edge.] Double-edged.

બે·ન, *s. f* [Dh. Des. बहिणी *fr.* S. भगिनी A sister.

Id. બેન સમાની ગાળો Abusing a person's sisters.

બે·ન·ડ, બેન·ડી, } (Used in endearment or in poetry.) Same as બેન.

બેન·પણાં, s. n. pl. [+ પણું.] Friendship between women.

બેન·પણી, s. f A female friend.

બે·નસીબ, adj. [See બે priv. + નસીબ.] Unfortunate; luckless.

બેની, s. f. [See બે·ન.] A confidante. 2. A dear sister.

બે·પગું, adj. [See બે two + પગ.] Having two feet. 2. s. n. A biped.

બે·પરવા, adj. [See બે priv. + પરવા.] See બ·તમા.

બે·પરવા·ઈ, s. f. Heeding no person; caring for nothing; carelessness; indifference; negligence; disregard; thoughtlessness.

બે·ફાક, બે·ફાટ, } adv. [See બે beyond + ફાગ, ફાટ·વું.] Immodestly; shamelessly.

બે·ફામ, adj. [+ ફામ.] Unwary; unconscious. 2. Heedless; careless; forgetfull.

બે·ફિકર, બ·ફિકરૂં, } adj. [+ફિકર.] Careless; indifferent. 2. Content; calm; cool.

બે·બનાવ, s. m. [+બનાવ,] Disagreement; dissension; contention; difference of opinion; disunion.

બે·બાક, adj. [P. fr. बे priv. + બાકી,] Without a remainder; complete; finished.

બે·બાકળું, adj. [Hem. Des. बोकिलो = S. अलीक-शूर: Pretending to be brave fr. વ્યાકુળ fr. S. वि intens + આકુળ distressed. See ભય+ વ્યાકુળ.] Distracted with fear. 2. Confounded; perplexed.

બે·બાપ·નું, adj. [See બે two + બાપ.] Adulterine; bastard.

બે·બુનિયાત, adj. [See બે priv+ બુનિયાત.] Of low origin; without character, pedigree; or good quality. 2. Bastard.

બે·બોલું, adj. [Hem. Des. दुब्बोलो = S. उपालम्भ: a taunt, fr. दुर् ill+ બોલ·વું to speak. Or S. द्वि, બે, two+બોલ·વું.] Lying; untruthful.

બે·ભાતું, બે·ભાતૂ, } adj. [See બે two+ ભાત a kind.] Of two kinds. 2. Of several kinds mixed together.

બે·ભાન, adj. [+ભાન.] Unconscious; insensible.

બે-મના, s. n. f. [See બે two + મન. Or S. विमनस्क dispirited fr. वि away from + મન.] Hesitation.

બે-મર્જાદ, adj. [See બે priv. + મર્યાદા.] Transgressing the limits of decency and good conduct.

બેમાર, adj. [See બિમાર .] Ill; ailing. 2. Wearied; tired; disgusted with; sick of.

બે·માલમ, બેમાલુમ, } adj. [See બે priv. + માલમ, માલુમ.] Hard to be perceived; imperceptible; hard to be discovered.

બે·મુરવત, adj. [+ મુરવત.] That has no regard, deference, or esteem for one that is entitled to it; ungrateful; uncourteous.

બે·રખી, s. f. [S. वि intens. + રક્ષા, રક્ષા·બંધન.] A wristlet.

બે·રખો, s. m. A rosary; beads.

બે·રંગ, બે-રંગી, } adj. [See બે without + રંગ.] Discoloured. 2. Faint. 3. Deprived of pleasure or pleasantness. 4. s. m. Tack of harmonious colour. 5. The state of being devoid of pleasure or pleasantness.

બેરંજો, s. m. A medicial drug.

બેરડા·ઈ, s. f. [See બેરડું.] Roguery; knavery. 2. Sauciness; impertinence; audacity.

બેરડું, adj. Cunning; roguish. 2. Saucy; audacious.

બે·રત, adj. Cunning; roguish. 2. Saucy; audacious.

બે·રત, s. f. [See બે priv. + ઋતુ.] The being out of season or inopportune. 2. adj. Unseasonable; inopportune untimely.

બે·રિ·યું, s. n. A kind of bird.

બેરૂં, adj. [Hem Des. बहिरो fr. S. बधिर deaf.] Deaf. 2. Benumbed; torpid.

બે·રોજગાર, બે·રોજગારી, } adj. [See બે without + રોજગાર.] Out of employment; unemployed.

બેલ, *s. m.* [Hem. Des. बइल्लो *fr.* S. बलीवर्द A bull; a bullock; an ox.

બે-લ, *s. f.* [See બે two+લું dim.] A companion. 2. A contribution.

હેવે મારી બેલ તો, નાંખી તોડી, હો રંગ-રસિયાજી,
—**દયારામ.**

Prov. મિત્ર હોય બેલદા, તોએ પોતાની બેલ Even a quarrelsome friend is useful.

બે-લ-ડી, } **બે-લ-પ,** } *s. f.* [+ડું.] The company of two.

બેલડીએ વળગ્યા વિશ્વાધાર સુદામે જાતાં કર્યો વિચાર.
—**પ્રેમાનંદ.**

બેલ-દાર, *s. m.* [P.=a labourer *fr.* बेल a spade+દાર P.] A stone-digger; a quarry-worker; a sapper; a miner. 2. A labourer; a porter.

બેલાશક, *adv.* [Ar. बिलाशक् *fr.* बिल्ला priv.+ શક doubt.] Without fear; unhesitatingly; unscrupulously. 2. Undoubtedly; surely; certainly.

બેલિ-યું, *s.n.* [Seeવેલો a kind of fragrant flower.] A kind of fragrant oil.2. A tingling sensation in the hand.

બેલી, *s. m.* [Dh. Des. बेली = S. स्तम्भः a pillar, a support; *Cf.* Ar. वाली a guardian. See વાલી.] A giver of happiness;a destroyer of distress;a helper; a patron. 2. A friend.

બેલું, *s. n.*A roll of cotton for spinning. 2. A white sand-stone.

પ્રભુએ એનાં બેલાં, એમની સાથે જ બાંધ્યાં હશે;
એમાં શું કરે નાગરિકા, અને શું કરે સત્યભામા ?
—**પ્રેમાનંદ.**

બે-વકુફ, *adj.* [See બે priv.+વકૂફ.]Foolish; silly; stupid; senseless.

બે-વકુફી, *s. f.* Folly;stupidity;silliness; foolishness.

બે-વક્કર, *adj.* [+વક્કર,] Having no moral control; having no influence.

બે-વખત, *adj.* [+ વખત.] Untimely; ill-timed; unseasonable.

બે-વચની, *adj.* [+ વચન.] Not true to one's own word; faithless; dishonest.

બે-વડ, *adj.* [See બે-વડ-વું.] Folded double; double.

Id. બેવડ વળવી To be folded double; to bend double.

બે-વડ-વું, *v. t.* [See બે two + S. वृत् = L. *verto* to turn.] To fold double; to double.

બે-વડિ-યું. *s. n.* A copper coin equal to two pice.

બે-વડું, *adj.* Twofold; double.

બે-વતની, *adj.* [See P. બે without+વતન.] Having no home. 2. Deprived of home or of one's native place; exiled; banished.

બે-વફા, *adj.* [+ વફા.] Ungrateful; treacherous; perfidious; insincere.

બે-વફા-ઈ, *s. f.* Unfaithfulness; infidelity; insincerity;ingratitude.2. Disloyalty.

બે-વફા-દારી, Same as **બે-વફા-ઈ.**

બે-વારસી, *adj.* [+ વારસ.] Having no heir. 2. Having no owner.

બેશ, *adj.* [P.] Good; proper;suitable; fit. 2. *adv.* Well; good.

બે-શક, *adj.* [P. बे without + શક doubt.] Doubtless. 2. Sure; true; correct. 3. *adv.* Undoubtedly; unquestionably. 4. Surely; certainly.

બે-શરમ, } **બે-શરમું,** } *adj.* [+ શરમ shame.] Shameless; immodest; impudent; disgraceful; indecent.

બે-શુદ્ધ, } **બે-શુધ,** } *adj.* [+ શુદ્ધિ.] Bereft of consciousness;insensible;in a faint;in a swoon; senseless.

બેસ-ઉઠ. Same as **ઉઠ-બેસ.**

બેસ-ણી, *s. f.* [See બેસ-વું to sit.] A seat; a stool; a bench. 2. A stand. 3. The state of sitting; a mode of sitting. See **બેસણું**, Same as **બેસામણું**.

બે-સતમ, *adj.* [S. वि = P. બે intens. + સતમ.] Oppressive; tyrannical; despotic. 2. Excessive. 3. *adv.*Oppressively; tyrannically; despotically. 4. Excessively.

બેસ-તું, *adj.* [See બેસ-વું.] Fitting; suitable. 2. Beginning; commencing; setting in.

Id. See Id. under **બેસ-વું**.

બે-સબુરી, *s. f.* [See બે without + **સબુર.**]

Impatience.

બે-સમજ, *adj.* [+ સમજ.] Unreasonable; injudicious; senseless.

બેસ-ર-ણુ, *s. n.* [See બેસ-વું.] A haunt of masons and carpenters. 2. Cost; value (colloq.)

બે-સવાદ, *adj.* [See બે without + સ્વાદ.] Tasteless; insipid.

બેસ-વું, *v. i.* [S. उप-विश् to sit *fr.* उप near + विश् to enter.] To sit; to rest upon. 2. To sit down; to perch; to roost; to rest. 3. To be without employment; to sit idling or dawdling. 4. To lie upon. 5. To abate; to go down; to become less. 5. To become blunt. 7. To settle in any course or state. 8. To lose height or prominence. 9. To fit; to be adapted to; to suit; to answer; to agree; totally. 10. To fall; to be ruined. 11. To become hoarse, low, or inaudible. 12. To be established or set up. 13. To become rotten or putrid. 14. To begain; to commence; to set in. 15. To cost. 16. To break; to be insolvent. 17. To yield, to retire.

Id. ઘર બેઠું Completely ruined. 2. Deprived of one's wife. 3. Deprived of one's husband. 4. Lost all children; childless. ઘેર બેસવું To be deprived of employment. અળગાં બેસવું To menstruate. ટાંટિયા બેઠા Disappointed. ભાવ બેઠો The rate has gone down. અટંગા ઘાલીને-લાંબા ટાંટિયા ઘાલીને-પગ પસારીને બેસવું To sit with the legs stretched out. 2. To make an urgent demand. પલાંઠી મારીને-વાળીને બેસવું To sit at ease. ખૂણે બેસવું Lit. To sit in a corner. Hence, 2. To mourn the death of a husband. ધાર બેસવી To be blunt (the edge of a weapon). રંગ બેસવો To adhere (of a colour). 2. To be influenced-by company. દાણા-લુગડું બેસવું-બેસી જવું To be spoiled by long standing. ઝાડે ફૂલ-ફળ બેસવું To bear flowers, fruits (of a tree). વરસ બેસવું To begin a year. કામ હાથે બેસવું-કામ હાથ બેસવું To be versed in a particular work. (ભાવ) નીચે બેસ૦ To go down, to fall in price. સાહુકાર બેસવો To be insolvent. અવાજ-ગળું-બેસ૦ To be hoarse. ભાત-દાળ બેસ૦ To stick to the bottom of a vessel owing to excessive heat (of rice, pulse). ગાદીએ બેસવું To come to the throne. બેસી જવું To be ruined. બેસવા જવું To go to pay a visit. 2. To go on a visit of condolence. રોજે બેસવું To be engaged on daily wages. દોષ બેસવું To adhere-the results (of a fault). પાસ બેસવો To adhere (of the effects of company) વાસ બેસવો To retain a smell. નિશાળે બેસવું To be sent to school. પેટ બેસવું To be shrunken-from starvation. બેસવું આવવું To fit; to suit. બારણે બેસવું To leave the house. 2. To make an urgent demand. બેસવા ઉઠવાની જગ્યા The drawing-room of a house.

N. B.—1. With the indeclinable participle of the principle verb, બેસવું has the sense of "Completion"; as. લખી બેસવું, વાંચી બેસવું, ખાઇ બેસવું. II. With the infinitive of the principle verb, બેસવું has a sense of a prospective, meaning "Going to", "about to", as. લખવા બેસવું, વાંચવા બેસવું, ખાવા બેસવું.

Prov. બેસવાની ડાળ કાપવી નહિ Cast not dirt into the well that gives you water. બેસવાનું જાણ્યું હતું પણ ઉચકવાનું થયું The tables are turned. બેસીને સુવું Be careful in whatever you do. બેસીએ જોઈ, તો ઉઠાડે નહિ કોઈ Sit in your place, and none will ask you to leave it. બેસતો રાજા અને આવતી વહુ, ભાર પડયો, તો પડયો Your influence with a person depends upon the first impressions you make.

બેસા-ડ-વું, બેસા-ર-વું, } *v. t.* [Caus. of બેસ-વું.] To seat. 2. To fix; to fasten; to settle in some state. 3. To impose or lay upon. 4. To compose; to put down. 5. To establish or set up. 6. To make out; to interpret. 7. To make suitable or fitting.

Id. બંધ બેસાડવું To make fitting or suitable. કર બેસાડવો To impose a tax. અમલ બેસાડવો To establish one's power over. બે-

સાડી દેવું To order to sit down. ઉભરો બેસાડવો To cause to effervesce; to subside. ટંટો બે-સાડવો To put a stop to a quarrel. 2. To effect a compromise.

બેસા-મણ, *s. n.* The state of sitting; a sitting posture.

બેસા-મણું, *s. n.* Condolence; attending a mourning party. 2.A mourning party.

બેસા-રૂ, *s. m.* A passenger in a conveyance.

બે-સુમાર, *adj.* [See બે without+ સુમાર.] Excessive; extravagant; immoderate; beyond all bounds;incalculable; numerous.

બે-સૂર, બે-સૂર, } *adj.* [+ સૂર.] Unmusical; discordant; jarring; inharmonious.

બેસ્તી, *s. f.* [See બેસવું.] Agreement; harmony; friendly terms.

બે-હક, *adv.* [See બે priv. + હક, *Cf.* ના-હક.] Without a claim or right. 2. Helplessly.

Id. બે-હક બેસવું To sit down in a helpless state; to be about to die.

બે-હક-વું, Same as **બે-ક-વું.**

બેહકા-વ-વું, Same as **બે-કા-વ-વું.**

બે-હદ, *adj.* [See બે without + હદ.] Limitless; illimitable; without bounds endless; boundless. 2. Excessive;in the greatest possible degree; enormous; stupendous. 4. *adv.* Excessively; exceedingly.

બે-હયા, *adj.* [P. *fr.* P. बे without +Ar. हया shame.] Sameas **બે-શરમ.**

આંધળો નાર જે ઘરમાં રમે, બે હયા નાર ગમે તે કરે.

—**સામળભટ.**

બે-હાલ, *adj.* [See બે without, bad, + હાલ.] Unwell; ill. 2. Senseless; insencible. 3. Ruined; destroyed.

બે-હુ, *adj.* [See બે two.] Both.

બે-હુરમત, *adj.* [See બે without+ હુરમત.] Dishonoured; degraded.

બેહેક, *s. f.* [See બેહકવું, બેકવું] A strong sweet smell; a strong fragrance.

બેહેતર, *adj.* [P. बिहतर better *fr.* बि good + तर = S. तर comp. suffix.] Good; well; better; excellent; fine.

બેહેન, Same as **બેન, બહેન.**

બેહેર, *s. f.* [See બેરૂં, બેહેરૂં.] Deafness. 2. Numbness; torpidity.

Id. બેહેર મારવી To be deaf. 2. To be benumbed.

બેહેરખ, *s. f.* [Ar. बयरक a flag.] A flag. 2.A company of soldiers having a flag in their train.

બેહેરૂં, Same as **બેરૂં.**

બેહેશ્ત, *s. n.* [P. बिहिश्त.] Paradise; heaven.

બેહેશ્તી, *adj.* Heavenly.2. Deceased.

બે-હોશ, બે-હોસ, બે-હોશ, બે-હોસ, } *adj.* [See P. બે without + હોશ, હોસ, &c.] Insensible; senseless; bereft of consciousness. 2. Listless; remiss.

બે-હોશી, બે-હોસી, બે-હોશી, બે-હોસી, } *s.f.* Insensibility; a swoon; syncope; stupefaction; torpor.

બટક-બોલું, Same as **બટક-બોલું.**

મહા દુષ્ટ પરિચટ પુરનો, તેને થઇ સ્ત્રીશું રાડ;
તે બટક-બોલો બોલિયા, ફાડે દુઃખે પહાડ.

—**હરિદાસ.**

બૈડવું, *s. n.* [*Cf.* બડવું.] A hinge.

બૈયર, Same as **બૈરી.**

બૈયા-બોરૂં, *s. n.* [*Cf.* બિયા-બારૂં.] Disagreement; enmity.

બૈરક-શાસ્ત્રી, *s. n.* [See બૈરી + શાસ્ત્ર.] Beliefs or customs dictated by women.

બૈરી, *s. f.* [See બા, બાઈ. બાય-ડી, **બૈ-યર, બૈ-રી, બૈ-રૂં.** *Cf.* M. ब, बया, बाया, बजी, बजू, बाई, बायको, बाइल, from S. भार्या fit to be protected; owing to a well-known text of Hindu Law न स्त्री स्वातन्त्र्य-मर्हति A woman ought to be protected. See ભાર્યા or H. बा, बा, dim; Mar. बा masculine. बाई,, બા, બાઈ dim. feminine.] A woman. 2. A wife.

બૈ-રૂં, Same as **બૈ-રી.**

બો, *s. f.* [P.] Smell; odour; scent.

ઓ, *s. f.* Thin and stiff thread, commenly used in flying kites.

ઓઈ, *s.f.* Mullet; a particular kind of fish.

ઓકડી, }
ઓકડું, } [Him. Des. वाक्कडो = S. छाग: a goat.] Same as **એકરી,એકડું,એકરો.**
ઓકડો, }

ઓ.કાની, Same as **ચુકની.**

ઓકિ.લું, *s. n.* [See ઓકી a kiss+ લું dim.] A puppy.

ઓકી, *s. f.* [P. बोसो *fr.* बोसीदन् to kiss. See બચ્ચી.] A kiss; a buss; a smack.

Id. ઓકી લેવી-કરવી To kiss.

ઓખ, *s. f.* A leathern water-pot. 2. A deep and vast natural reservoir of water; a deep pond.

ઓખ.લું, Same as **ઓખું.**

ઓખાર, *s. m.* [Ar. बुखार् vapour, heat.] A glowing fire. 2. Steam. 3. *s. m. f.* Fever.

ઓખું, *adj.* [Hem. Des. व्वसंओ= S. पतित- दन्त: who has lost his teeth.] Toothless.

ઓઘણું, }
ઓઘરણું, } *s. n.* [See બહુ+ગુણ,] A small metallic pot, generally of brass or copper, serving many culinary purposes.
ઓઘલું, }

ઓઘ.લું, *adj.* Simple; guileless; innocent.

ઓચ.લો, *s. m.* [See ઓચી.] A hood for children. 2. A covering for the head formed of false hair; a wig.

ઓચિ.યું, *s. n.* A light shallow basket made of bamboo chips.

ઓચી, *s.f.* The hinder part of the neck.

Id. ઓચી ઝાલવી-પકડવી To catch by the hinder part of the neck.

ઓજ, *s. m.* [See બોધ.] A load, a burden. 2. Weight; diginity; importance; consideration. 3. Honour; reputation; respectability.

જુઓ વટ જતાંનો બોજ સહે,જુઓ અંધ સદા કર દંડ ગ્રહે.
—**દયારામ.**

4. Fineness of texture (of cloth).

Id. ઓજ પડવો To be felt (of dignity, importance, honour,

ઓજ-દાર, *adj.* [+દાર P.] Weighty; honourable; respectable.

ઓજ.વું, *v. i.* To afford; to be able. 2. To suit.

ઓજો, *s.m.* [Hem. Des. बोद्दर=S. पृथु broad. Or see બુધ, બોધ, ઓજ. *fr.* S. बुध to know.] A weight; a load; a burden. 2. Responsibility.

Id. ઓજો લેવો-ઉપાડવો To undertake the responsibility of. 2. To help.

ઓટ, *s.f.* [Eng. *Boat.*] A boat; a small vessel.

ઓટ, *s.n.* [See ઓટ.વું *fr.* S. भुक्त eaten.] Same as અ.ઓટ. 2. A thin cow-dung plaster where men have eat their food.

ઓટ.ણ, *s.n.* [S. भुक्त eaten.] Giving of solid food for the first time to an infant. 2. Eating; drinking.

સંગે સઘળી વ્રજ.નાર, મિઠડાં બોલે મુકુંદજી રે;
ઓટણ કરે છે અપાર,જેને નિરખે છે નંદજી રે.—**ભાલણ.**

ઓટ.વું, *v.t.* [S. भुक्त eaten *fr.* भुज् to eat.] To pollute, or defile, by eating. 2. To eat.

ઓટિ.યું, Same as **અ.ઓટિ.યું.**

ઓડ, *s. f.* [See બખોલ.] A hollow or hole made by an animal to lie in; a hollow; a den.

ઓડ.કી, *s. f.* [See ઓડ.વું.] A woman whose head is shaven; a widow.

ઓડ.કું, *adj.* Whose head is shaven. 2. Bald-headed. 3. Bare-headed.

ઓડ.વું, *v. t.* [S. मुण्ड् to shaver *fr.* मुण्ड the head.] To shave.

ઓડા.વ.વું, *v. t.* [Caus. of **ઓડ.વું.**] To get shaved.

ઓડી, Same as **ઓડ.કી.**

ઓડું, *adj.* [Hem. Des. बोड्डर=S. श्मश्रु hair on the head and face; also बोड्डो =S. तरुण: a young man, *fr.* मुण्ड् to shave the head; *fr.* मुण्ड the head.] Bare-headed.

Id. ઓડું રોડું-ઓડું તકોડું Quite bald. ઓડા-ઓડિયા-અક્ષર Letters with the omission of the vowels; writing without kānā, mātrā, or ajju.

ઓ.ણ.વું, *v.t* [See ઓ.ણી.] To be a

purchaser. 2. To give an opportunity to earn or to be profited. 3. (See બો-ણી, used ironically.] To abuse; to use abusive language.

બો-ણી, *s. f.* [P. बयूआन: *fr.* Ar. बयूअ to buy. See બા-નું. Or S. भवानी the goddess of good luck. See બોહોણી.] A handsel. 2. A present. 3. An abuse.

બોત, Same as બહુત.

Prov. બોત ગઈ, ને થોડી રહી It is the fag end. બોત બોયા, ને ઉગી ઘાસ Too much of anything is bad.

બોત, *s. m.* A fool.

મારશે કમોત, બોત શે બન્યા ? ન ભાળિયા !
નાસી જાઓ કેટલેક ? ખેટકે જ ખાળિયા.—**પ્રેમાનંદ.**

બોત-ડો, *s. m.* A young camel.

બોતાન, **બાતાનું,** Same as **બુતાન, બુતાનું.**

બાતેર, *adj.* [See બે two+ બિત્તેર.] Seventy-two; 72.

બોથડ, *adj.* [See બુઠ્ઠું,or બે priv. + થડ] Sluggish; dull; stupid; doltish;blockish.

બોદાર-શિંગ, *s. f.* [See શિંગ] Litharge.

બોદા-વું, *v. i.* To be saturated with water. 2.To be deformed or worn out by the constant falling of water (a piece of wood, &c.).

બોદું, *adj.* [Imit.] Hoarse. 2. *s. n.* An earthen vessel, not well burnt, or having a crack.

બોધ, *s.m.* [S. *fr.* बुध् to know.] Perception. 2. Explaining; making known; knowledge; instruction; admonition. 4. Awakened state; arousing.

Id. બોધ કરવો-દેવો-આપવો To teach; to advise. બોધ લેવોTo learn a lesson; to learn.

બોધ-ક, *adj.* That explains or makes known; that indicates or points out; that typifies, or prefigures; that informs, intructs, teaches,or make acquainted with. 2. That awakens (Generally used at the end of a compound)2.*s.m.* A teacher.

બોધ-ન, *s. n.* Explaining; teaching; instructing.

બોધ-વું, *v. i.* To make known; to explain; to advise.

એમ બોધ્યાં રાધિકા રાણી, તમે સાંભળો સૈયર સમાણી.
—**પ્રેમાનંદ.**

બોધિ-ત, *adj.* Explained; declared; made known; instructed.

બો-બડું, *adj.* [Imit. See બડ-બડ.] Stuttering; stammering; speaking lispingly.

Id. બોબડું બોલવું To stammer; to stutter. બોબડું માણસ A stammering person.

બોયું, *s. n.* The pith of reed, &c.

બોયું, *s. n.* [Eng. *buoy.*]A buoy.

બોર, *s. n.* [See બોર-ડી.] The fruit of **બોરડી,** (*pl.* બોર, બોરાં).

Id. બોર બોર જેવડાં આંસુ Big tears. તેના હાથનાં બે બોર પણ કોઈ લે નહિ એવું Lit. So dirty that one would not accept even a few berries from his hands. Hence, 2. Very dirty.

બોર-ડી, *s. f.* [Dh. Des. बोरी *fr.* बदरी.] The jujube tree.

Id.બોરડી ઝુડવી-ખંખેરવી To beat or strike soundly with a stick.

બોરદુ, *s.f.* A side; the right or left; a verge; a margin. 2. *adv.* Alongside.

બોર-વું, *v. t.* [See વહોરવું, વ્યવહાર.] To sweep or clean (privies).

બોર-સલી, *s.f.* [See બોર + સળી.] A kind of tree bearing fragrant flowers, and fruits like બોર.

બોરિ-યું, *s.n.* [See બોર.] A brooch; a button.

બોરી, *s. f.* [See બૂરૂં inferior sugar.] Dust in corn.

બોરૂં, *s n.* Grains in an ear of corn.

બોરો, *s. m.* A kind of carpet.

બોલ, *s. m.* [See બોલ-વું.] Speech; a saying; words;throughts expressed.2.A letter; a sentence. 3. A taunt. 4. A metrical foot.

Id. બોલ બોલવા To speak words. બે બોલ કહેવા To speak words of advice. બાલ મારવો To taunt.બોલ કાઢવો To speak with thought or deliberation.

બોલ-કણું, *adj.* Talkative; loquacious. 2. Fluent; eloquent.

બોલ-ચાલ, *s. f.* [+ચાલ.] A colloquy;con-

versation; a parley; a discourse. 2. Familiarity; acquaintance; intercourse.

બોલ-છા, *s. f.* [+છાયા or છટા.] The manner of speaking.

બોલ-બંધ, *s. m.* [+બંધ.] An agreement in words; a verbal contract.

બોલ-બંધ કીધો સખી સાથે, ચાલો આપણ જમનાં જઈએ રે;
ગોરસની ગોળી લો માથે, સહુ મહિયારી થઈએ રે,
—પ્રેમાનંદ.

બોલ-બાલા, *s. f.* Affluence; prosperity. 2. *interj.* May you and yours be happy and prosperous!

બાલ-બોલા, *s. f.* Same as **બોલા-બોલ.**

બોલ-વું, *v. t.* [Hem. Des. बोल्ल-इ=S. कथय-ति, *fr.* S. ब्रू to speak.] To speak; to utter; to say; to tell; to declare; to relate; to converse; to rehearse.

Id. બોલતો ચાલતો In a healthy condition; all right. બોલવું થવું To exchange hard words; to quarrel સામું બોલવું To contradict. 2. To insult in talk; to speak contemptuously. નામ બોલવું To call out a name. બોલી બતલાવવું To give expression to; to speak out. બોલવું ચાલવું To have a talk with. 2. To be on familiar terms with. બોલી જવું To utter or speak thoughtlessly or in haste. 2. To recite.

Prov. બોલે તે બે ખાય See under બે બોલે નહિ ત્યારે હા જ સમજવી Silence gives consent. બોલ્યા વગર માએ ન પીરસે=બોલે તેના બોર વેચાય A closed mouth catches no flies. બોલેલું પાછું ગળવું To break one's promise. બોલતાં તો બધાને આવડે Speech is the gift of all, but thought of few. બોલેલું કાંઈ પાછું મોંમાં પેસવાનું છે? A word spoken is an arrow let fly. બોલીએ તે આપના વચન શું પાળીએ Ratify your promises by performances. બોલો, પણ, બાના કે બોળો નહિ Converse so as to please others, not in order to please yourself. બોલવું ને લોટ ફાકવો, એ બે સાથે ન બને No man can serve two masters. બોલવું તેવું પાળવું Keep your promise. બોલ્યું બહાર પડે, ને રાંધ્યું વરે પડે Time and words cannot be recalled.

બોલા-ચાલી, *s. f.* [+ચાલ.] Speaking; exchanging words. 2. Familiarity.

બોલા-બોલ, *s. f.* Disputing; wrangling; a sharp altercation; exchanging hard words.

બોલા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of બોલ-વું.] To call; to summon; to invite; to send for. 2. To invite. 3. To remember one to.

Id. મારી વતી તેમને બોલાવજો (In a letter) Remember me to them.

બોલી, *s. f.* A tongue; a speech; a dialect; a language. 2. Agreement; settlement; stipulation; promises; a *proviso.*

Id. બોલી કરવી To make an agreement.

બોલું, Same as **બોલ-કણું.** (Used at the end of a compound.).

બો-વું, *v. t.* [See વાવ-વું.] To sow. 2. To waste.

બોસ, *s. f.* [Ar. बहस debate.] Obstinacy; persistence. 2. Force; violence; compulsion; urging upon; pressing. 3. Vanity; self-conceit.

બોસો, *s. m.* [P. बोसी. See બોકી.] A buss; a smack; a kiss. See બોકી.

બોહોત, Same as **બહુત.**

બોહોતા-ળ, Same as **બહુત, બહુ.**

બોહોળું, *adj.* [See પહોળું.] Large; extensive.

બોળ, *s. m.* A loes; *gum myrrh.*

બોળ, *adj.* [See બોળ-વું.] Salted; preserved in salt.

Id. બોળ કેરી Pickled mangoes.

બોળ-વું, *v. t.* [S. बुल्, बोल् to sink.] To dip. 2. To destroy; to ruin.

Id. નામ બોળવું To lose reputation. જાત બોળવી. To lose one's caste; to be an outcast.

બોળા-વાડો, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Pollution; uncleanliness.

Prov. બોળાવાડો બોલે નહિ, પણ બોળે Sin will out in the end.

બોળિ-યા, Same as **બોળ** *adj.* Salted.

બોળો, Same as **બોશે.**

બૌદ્ધ, *s. m.* [S. *fr.* બુદ્ધ.] Same as **બુદ્ધ.** *s. m.* 2. *adj.* Relating to Buddha.

બૌદ્ધ-માર્ગી, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ.] A follwer of the religion of Buddha; a Buddhist.

બ્યાન, Same as **બયાન.**

બ્યાસી, *adj*. [See બે two+એંસી eighty.] Eighty-two; 82.

બ્રહ્મ, *s. n.* [S. *fr.* बृह् to grow.] The divine cause or essence of the universe,all existences being supposed to be its expansion; the Supreme Being regarded as impersonal, the soul of the universe, from which all created things emanate and to which they return. 2. God.

બ્રહ્મ-ઋણ, *s. n.* [S. *fr.* + ઋણ.] A debt owing to a Brāhman.

બ્રહ્મ-કટાહ, *s. m.* [S. *fr.* + S. कटाह=કડાઈ.] The universe.

બ્રહ્મ-ક્ષત્રી, *s. m.* [+ ક્ષત્રી.] A subdivision of the ક્ષત્રી caste, who observe the rights and ceremonies of the Brāhmans.

બ્રહ્મ-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ a knot.] A very complicated knot;with which the two ends of the sacred thread of a Brāhmaṇa are tied together.

બ્રહ્મ-ચર્ય, *s. n.* [See બ્રહ્મ-ચારી.] One of the four states of life through which a Brāhmaṇ passes; a state of abstinence from sexual intercourse;religious studentspip.

બ્રહ્મ-ચારી, *s. m.* [S. *fr.* ब्रह्म+चर् to practise.] A Brāhmaṇ in the state of બ્રહ્મચર્ય. 2. Ons who has taken a vow to lead a celibate life.

બ્રહ્મ-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* +જ્ઞાન knowledge.] Divine knowledge;knowledge of the unity of the world and **બ્રહ્મ**.

બ્રહ્મ-જ્ઞાની, *adj*. That knows બ્રહ્મ as the one real substance underlying all existences.

બ્રહ્મ-ઠગ, *s. m.* [+ઠગ.] A great deceiver; a great rogue.

બ્રહ્મ-તેજ, *s. n.* [S. *fr.*+ તેજ.] The glory or lustre conceived to surround a Brahmaṇ and to difference him from common men.

બ્રહ્મ-તેલ *s. n.* [+તેલ.] Lit. Oil obtained by squeezing a Brāhmaṇ Hence, 2. Oppressing a worshipful person.

Id. બ્રહ્મ તેલ કાઢવું To oppress a worshipful person; to oppress.

બ્રહ્મ-ત્વ, *s. n.* [S. *fr.* + ત્વ a suffix of abstract nouns.] Spiritual or essential truth, *i. e.* **બ્રહ્મ**, as the substantial or real truth.

બ્રહ્મ-દશા, *s. f.* [S. *fr.* + દશા.] The state of living in God.

બ્રહ્મદેવ, *s. m.* [+ દેવ a god.] The god બ્રહ્મા, the creating member of the Hindū Triad. 2. A Brāhman.

બ્રહ્મ-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] The abode of God; heaven.

બ્રહ્મ-પુરી, *s. f.* [+ પુરી a town.] A town full of Brāhmaṇs; a place inhabited by learned and ascetic Brāhmans.

બ્રહ્મ-ભોજન, *s. n.* [+ ભોજન, eating.] Feeding of Br hmans as a religious act.

બ્રહ્મ-યજ્ઞ, *s. m.* [S. *fr.* + યજ્ઞ.] The study of the Vedas.

બ્રહ્મ-રંધ્ર, *s. n.* [S. *fr.* + S. रन्ध्र a hole.] The aperture supposed to be at the crown of the head, through which the soul takes its flight at death.

બ્રહ્મ-રાક્ષસ, *s. m.* [+ રાક્ષસ a demon.] The ghost of a Brāhmaṇ who, while living, indulges in a haughty spirit.

બ્રહ્મ-વિચાર, *s. m.* [S. *fr.* + વિચાર.] Thoughts about god.

બ્રહ્મ-વેળ,*s. f.*[+વેળ.] A band of roguish Brahmans.

બ્રહ્મ-વેત્તા, *s. m.* [S. *fr.* + વેત્તા] That knows God.

બ્રહ્મ-શત્રુ, *s. m.* [S. *fr.* + શત્રુ] The hater of a Brāhmaṇ; an enemy of the Brāhmaṇs.

બ્રહ્મ-સંબંધ, *s. m.* [S. *fr.*+ સંબંધ.] Union with God. 2. A ceremony among the followers of Vallabhāchārya.

બ્રહ્મ-સૂત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + સૂત્ર.] The Brahmanical thread. 2. The order or course ordained by God. 3. Destiny, as established by God.

બ્રહ્મ-હત્યા, *s. f.* [S. *fr.* + હત્યા.] The killing of a Brāhmaṇ.

બ્રહ્મા, *s. m.* [S. ब्रह्मन्, See બ્રહ્મ.] The

first deity of the Hindū Triad, on whom falls the duty of creating the world.

બ્રહ્માણ્ડ, *s. n.* [+અણ્ડ, ઈંડું, an egg.] The mundane egg; the universe; the world. 2. The crown of the human head.

બ્રહ્મા-નંદ, *s. m.* [S. *fr.* + આનંદ.] The bliss of God. 2.The bliss or joy subsisting in absorption into બ્રહ્મ.

બ્રહ્મા-ર્પણ, *s. n.* [S. *fr.* અર્પણ.] A present given to God; presentation to God.

બ્રહ્માસ્ત્ર, *s. n.* [+અસ્ત્ર a missile.] A missile presided over by Brahmā. 2. A Brāhmaṇ's curse.

બ્રાહ્મ·ણ, *s. m.* A Brāhmaṇ; an individual of the highest caste among Hindūs.

Prov.બ્રાહ્મણ કહી છૂટે A Brāhman has only to give his advice. બ્રાહ્મણભાઈ માગે, ને મગાવે One fool makes a hundred.

બ્રાહ્મણિ·યા, **બ્રાહ્મણિ·યું,** } *adj.* Fit for a Brāhman. 2. Prepared by a Brāhmaṇ. 3. Humble but good; simple.

બ્રાહ્મણી, *s. f.* [S.] A woman of the Brāhmaṇ caste. 2.The wife of a Brāhmaṇ.

બ્રાહ્મ-મહૂર્ત, *s. n.* [S. See બ્રહ્મ + મુહૂર્ત.] A particular period of the early part of the day.

બ્રાહ્મ-વિ·વાહ, *s. m.* [S. See બ્રાહ્મ·ણ + વિ·વાહ.] One of the eight forms of marriage. in which the bride is bestowed on the bridegroom, decorated, and without any gift taken from him.

બ્રાહ્મી, *s. f.* [S.] A kind of medicinal plant.

બ્રીજ, *s. n.* [S. व्रज A station of cowherds.] The place where Krisṇa was brought up. Muttra in the United Provinces. 2. *adj.* Relating to Muttra.

બ્રીજ-ભાષા, *s. f.* [+ભાષા.] The language of the people of the district round Muttra.

ભ.

ભ. The 35th letter of the alphabet, and the 24th consonant.

ભક-ભક, *adv.* [Imit. Or See ભભ·કો.] Dashingly;forcibly.2.Burning with flames.

ભક્ત, *s. m.* [S. *fr.* भज to worship.] A worshipper; a votary; one devoted and attached to. See. ભગત.

ભક્ત-વત્સ·લ, *s. n.* [S. *fr.* વત્સ·લ.] Gracious, or propitious to one's worshippers.

ભક્ત-વત્સલ·તા, *s. f.* Favour; grace, or kindness to one's worshippers.

ભક્તિ, *s. f.* Worship; adoration; devotion. 2. Liking or love of; fondness for;attachment; loyalty; faithfulness.

ભક્તિ-પૂર્વક, *adj.* [S. *fr.* + પૂર્વ first.] Devoutly; reverentially.

ભક્તિ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] Devout feeling; adoring or reverent frame of mind; devoutness. 2. Attachment; fondness for; disposition towards.

ભક્તિ·માન્, **ભક્તિ·માન,** } *adj.* [S. *fr.* + मत ; मान, having.] Devout; pious. 2. Attached to; devoted to; fond of.3.Believing;confiding; trusting.

ભક્તિ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ.] The way of obtaining salvation through worship; faith; love to God as a way to eternal bliss; faith, or implicit obedience.

ભક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* भक्ष् to eat.] Food. 2. Prey. *Cf.* ભક્ષ્ય.

ભક્ષણ, *s. n.* Eating.

ભક્ષ·વું, *v. t.* To eat.

ભક્ષી, *adj.* (Used at the end of a compound) That eats.

ભક્ષ્ય, *adj.* Fit to be eaten. 2. *s. m.* See ભક્ષ.

ભખ, Same as ભક્ષ.

ભખ·વું, *v. t.* To eat; to prey upon; to devour.

ભખવું, Same as **બકવું**.

શત્રુઓ સમારો કેતા, ભખો, ભખો, ભાઈ રે.

—**વલ્લભ.**

ભખળ, *adj.* [See બાફ્કળ. Or See બખીલ.] Same as **ભખ઼ે•લ**.

ભખ•ળ•વું, *v. t.* [S. भ्रंश्, भ्रश, to fall.] To fall from morality;to be defiled or polluted.

ભખ•ળે•લા, *adj.* Defiled or polluted; lost; abandoned; depraved.

ભખ્ખડ, Same as **ભ્રષ્ટ**.

ભખા-બોલો, *adj.* [See બ•કવું + બોલ•વું.] Outspoken; frank; candid.

ભગ, *s. n.* [S. भग pudendum muliebre.] An ulcer; a sore.

ભગ, *s. n.* [S.] Good luck. 2.Fortune. 3. Grandeur; majesty; glory. 4. Fame; honour; reputation. 5. The sun.

અહો શ્યામા મારી, ભગ ભગવતે તું થકી મળ્યા;
કહો વાડી દેવા, ભગ ભગવતી ક્યાંહિક કર્યાં;
લહો કષ્ટે સેવા, ભગ ભગ ભગે તો અમિ છળ્યાં;
વહો સંસારાબ્ધિ, ભગ ભગવત્વે ભામિનિ મળ્યાં.

—**પ્રેમાનંદ.**

ભ-ગણ, *s. m.* [S. *fr.* म a metrical foot consisting of three syllables, the first of which is long, and the second and third short, + ગણ a group.] One of the eight metrical feet in Samskṛit versification, consisting of three syallables,the first being long and the second and third short; (—⏑⏑;). a dactyl.

ભ-ગણ, *s. m*, [S. *fr.* भ a star + ગણ a group.]The twelve signs of the zodiac.2. The stary host. 4. Circuit through the zodiac.

ભગત, Same as **ભક્ત**.

ભગતી, Same as **ભક્તિ**.

ભગતું, *s. n.* Excessive devoutness in the performance of religious duties;excess in piety;superstitious regard for religious practices.

ભગદાળું, *s. n.* [See ભગ.] A hole; a bore. 2. A secret fault; a foible.

ભગ•ની, Same as **ભગિ•ની**.

ભગં•દર, *s. n.* [See ભગ a hole + દન્દ્ર great.]A disease in which fistulas and ulcerous holes form in the anus and private darts. 2. A hole.

ભગ-ભગ, Same as **ભક-ભક**.

ભગ•રૂં, *adj.* [See ભાંગ•વું,] Not sticky; liable to break.

ભગ•વત્, *s. m.* [See ભગ glory + S. वत् having.] The Supreme Being; God. 2. *adj.* Godlike; respectable; worshipful.

ભગ•વત્•પરાયણ, *adj.* [S. *fr.* + પરાયણ.] Devoted to the worship of God.

ભગ•વતી, *s. f.* A name of પાર્વતી; any of the principal goddesses. 2. A queen.

ભગ•વન્ત, Same as **ભગ•વત્**.

ભગ•વાન્, *s. m.* The Supreme Being; God. 2. A king.

ભગ•વું, *adj.* Of a red-ochre colour.

Id. ભગવાં કરવાં–પહેરવાં To put on garments coloured with ochre. 2. To be an ascetic. ભગવી ચીંથરી An ascetic who begs from door to door.

ભગળ, [See ભગદાળું.] Same as **બોપાળું**.

ભગળ-ભાવાર્થી, *adj.* [See બગલું + ભાવાર્થ.] Same as **બગભગત**.

ભગિની, *s. f.* [S.] A sister. 2. A woman.

ભગોટું, *s. n.* [See ગોટો.] A skein of silk thread.

Id. ભગોટા પાડવા To prepare silk thread for weaving.

ભગ્ન, *adj.* [S. *fr.* भञ्ज to break.] Broken : shattered; marred; shivered. 3. Destroyed; demolished.

ભંગ, *s. m.* Breaking. 2. A break.

Id. ભંગ કરવો-પાડવો To break; to put a stop to. 2. To interrupt.

ભંગ, Same as **ભાંગ**. An intoxicating drug.

ભંગ•ડ,*adj.*Addicted to the use of **ભાંગ**.

ભંગડ-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A place where people assemble to drink ભાંગ.

ભંગા•ણ, *s. n.* [See ભાંગ•વું, ભાગ•વું.] A break; an intermission.

ભંગા•ર, *s. m.* Broken pots; broken vessels.

ભંગિ•યો, *s. m.* A low-caste individual.

2. A sweeper; a scavenger.

ભંગી, *adj.* [See ભાંગ.] Addicted to the use of **ભાંગ.** 2. Dull; sluggish.

ભંગી, Same as **ભઙગિયો.**

ભંગી જંગી, *adj.* [See ભંગડ.] Addicted to Bhāng. 2. Whimsical.

ભંગુર, *adj.* [See ભંગ, ભાંગવું.] Liable to be broken. 2. Frail; fragile; perishable; fugitive; evanescent.

ભચ, *adv.* [Imit.] Piercingly.

ભચ•ક•વું, *v. i.* To pierce. 2. To be struck or dashed against.

ભચકા-વ•વું, *v. t.* To pierce. 2. To strike or dash against.

ભચ•ડ-ભચ•ડ, *adv.* Imitative of pressing, squeezing, &c. 2. Munchingly.

ભચ•ડ•વું, *v. t.* To press; squeeze; to crush; to compress; to crush; to tread; to trample. 2. To munch.

ભચ•ડા•વું, *v.t.* To be pressed, squeezed, crushed, compressed, or trampled.

ભચાં, *s. n. pl.* Satisfaction.

ભચો•ભચ, *adv.* [Imit.] Piercing in rapid succession.

ભજ•ન, *s. n.* [S. *fr.* भज to worship.] Worship; adoration; divine contemplation or meditation. 2. Prayer. 3. A hymn.

Id. ભજન કરવું To worship. ભજન ગાવું To sing the glory of.

ભજ•નિ•ક, *adj.* That worships, or adores; devout; pious.

ભજ•નિ•યાં, *s. n. pl.* Cymbals.

ભજ•નિ•યો, *s. m.* One who worships or says prayers, singing and with music.

ભજ•વ•વું, ભજા•વ•વું, } *v. i.* [S. भज to have, to possess Or, ભજાવવું.] To act; to play the part; to represent on the stage.

Id. નાટક ભજવવું To perform a drama. વેષ ભજવવો To act the part of.

ભજ•વું, *v. t.* [S. भज to worship. See ભજન.] To worship; to adore; to honour; to revere; to render divide homage; to pray to. 2. To have; to possess; to wear; to put on. 3. To spell; to charm. 4. To bribe. To spell; to charm.

મકરાકૃતિ કુણ્ડળ કાન, મણિ મુકુટ ભજે ભગવાન.
—ગિરિધર.

ભજ•વું, *v. i.* To appear beautiful; to appear splendid.

વર્ણથી ચંપક ભજ્યિું, માટે મધુકરે તેને ભજ્યિું.
—નળ દમયંતી.

ભજિ•યું, *s. n.* [S. भ्रस्ज; भृज्ज, to fry.] A kind of preparation of gramflour fried in oil or ghee.

ભજુ, *adj.* [See ભજન.] That worships; worshipping; pious. (Used in Poetry.)

ભંજ•ક, *s. m.* [S. भञ्ज to break, See ભાગ•વું, ભાંગ•વું] A divisor. 2. *adj.* That breaks or destroys.

ભંજ•ન, *s. n.* Breaking. 2. Routing; shattering; shivering; demolishing; destroying; blasting. 3. A corrective or counteractive; that which corrects or destroys the qualities of; an antidote. 4. *adj.* Same as **ભંજ•ક.**

ભટ, *s. m.* [S. भट a learned man.] A learned man; one that subsists by begging. 2. A Brāhmaṇa.

ભટ, *adv. s. m.* [S. भट.] A warrior.

ભટ, *adv.* [Imit.] At once; suddenly.

ભીમ ભટ ઉઠ્યો ભટ, રક્ત ઉત્પલ જેવું.—વલ્લભ.

ભટ, *interj.* [Imit.] Fie upon.

Id. ભટ છે તારા જીવતરને ! Fie upon your life !

ભટ•ક•ણ, *adj.* [See ભટકવું.] Wandering. 2. Unsteady.

હરિ ભજતાં તુંને આળસ આવે, ભવ ભટકણ નિશવાહાલું.
—દયારામ.

ભટ•ક-ભાલો, *s. m.* [See ભટક, પટ, પટ•ક, +બોલવું.] A babbler; a loquacious person.

ભટ•ક•વું, *v. i.* [S. भ्रान्त wandered *fr.* भ्रम to wander.] To roam; to wander; to rove; to grope about. 2. To stray; to go astray.

ભટ•કાં, *s. n. pl.* Wanderings. 2. Groping about.

Id. ભટકાં મારવાં To wander about. 2. To be unsteady.

ભટ•કા•વ•વું, *v. t.* [Caus of ભટ•ક•વું.] To cause to rove or wander. 2. To cause to

grope about. 3. To mislead; to lead astray. 4. To quarrel; to fight. 5. To come in the way of.

ભટ·કિ·યાં, Same as **ભટ·કાં.**

ભટ્ટ, *s. m.* [S.] A title affixed to the names of learned Brāhmaṇas. 2. A learned man; a philosopher.

ભટા·ઈ, *s. f.* [See ભાટ, ભાટા·ઈ.] Mean adulation; sycophancy; flattery.

ભટિ·યો, *s. m.* [See ભટ, 1, 2.] A dependent of ગોસાઈજી મહારાજ (of the Vaiṣṇavās).

ભટુ·રિ·યું, *s. n.* A preparation of rice given to milch cattle to make them yield much milk.

ભટ્ટો, *s. m.* [See ભટ, a learned man.] A contemptuous term for a Brāhmaṇa.

ભઠ·વું, *v. t.* To child; to scold.

ભઠિ·યા·રો, *s. m.* [See ભઠ્ઠી + S. कार a doer *fr.* कृ, કર·વું, to do.] An eating-house keeper; a baker; a cook.

Prov. ભઠિયારાનાં છોકરાં કાંઈ ભૂખે મરે ? He who works will never go hungry to his bed.

ભઠ્ઠી, *s. f.* [S. भृष्टि frying; *fr.* भ्रस्ज् to fry.] A kiln; a furnace; an oven. 2. A smith's forge; a stove; the fireplace of a washer-man. 3. A spirit-still; a distillery; a brewery. 4. A style; a character.

Id. ભઠ્ઠી–ચઢવી–ઉતરવી To be ripe; to be mature-the materials in a furnace. ભઠ્ઠી ચ-ઢાવવી To put in a furnace. 2. To purify; to get rid of an alloy-a metal, &c.

ભડ, *s. m.* [See ભટ, a warrior.] A warrior; a hero. 2. An opulent person. 3. *adj.* Strong; mighty. 4. Opulent; glorious.

પુણ્યવંત પરિવાર રાઠુ ભડ ભાવિક ભત્રીજ.

—શામળભટ.

ભડ·ક·ણુ, *adj.* [See ભડ·ક·વું.] Prone to shy, be startled, or take fright.

Id. ભડકણુ ટટ્ટુ Sensitive; touchy; shy.

ભડ·ક·વું, *v. i.* [See ભટ·ક·વું.] To take fright and run away wildly; to start; to shy; to be frightened to death.

ભડ·કા·વ·વું, *v. t.* To frighten away; to alarm; to terrify.

ભડ·કિ·યું, *s. n.* [See ભડ·કો.] A medicinal preparation of ghee and sulphur made by burning them.

ભડ·કી, *s. f.* } [See ભર·ડ·વું.] A preparation of roughly ground flour of bājri.
ભડ·કું, *s. n.*

ભડ·કું, *s. n.* [See ભડ-ભડ.] A blaze; a fierce and glowing fire; a flame.

ભડ·કું, *s. n.* [See ભડકવું.] Fright; alarm.

ભડ·કો, *s. m.* A blaze; a fierce and glowing fire.

Id. ભડકો થવો To burn fierce and glowing. 2. To be begun-a hot quarrel.

ભડંગ, *adv.* [Imit.] Completely; totally.

ભડ·ત, Same as **ભર·ત**, Filled.

ભડ·ત, *s. n.* [See ભડથા·વું.] A preparation of vegetables made by roasting and stuffing them with condiments.

ભડથા·વું, *v. i.* [S. भृष्ट fried *fr.* भ्रस्ज् to fry.] To be burnt or scorched.

ભડ-ભડ, *adv.* [Imit.] Violently; gushingly; copiously; rattlingly; quickly; smartly; rapidly.

ભડ-ભડ·વું, *v.t.* [See ભરડ·વું *cf.* બડ·બડ·વું.] To talk thoughtlessly.

Id. ભડભડી ઉઠવું To rattle forth; to blaze up. 2. To speak in a rage.

ભડ-ભડિ·યું, *adj.* That rattles forth whatever is uppermost in the mind; loquacious; outspoken; frank; candid.

ભડ-ભાદર, *adj.* [See ભટ a warrior + બહા-દર brave.] Powerful; influential; respectable.

ભડ·વા·ઈ, *s. f.* [See ભડ·વો.] Panderism; pimping. 2. The wages of procuring prostitutes.

Id. ભડવાઈ કુટવી To procure prostitutes.

ભડ·વું, [See ભર·ડ·વું.] To grind. 2. To talk much; to spin a long yarn; to rattle forth sonorous nonsense. 3. To quarrel; to wrangle. 4. To scribble; to scrawl; to write in haste.

ભડ·વો, *s. m.* [S. भट, ભટ, a warrior + P. वा,बा, dim.] The attendant on a dancing girl. 2. A pimp; a procurer; a pander. 3.

A henpecked husband.

ભડા-ક, *adv.* [See ભડ-ભડ + કાર a suffix-showing the sound of preceding letters.] Imit. of a crashing or bursting sound.

ભડા-કો, *s. m.* A crash; a crack; a loud noise. 2. A blaze; a fierce and glowing flame.

Id. ભડાકો મારવો To work with a rage. 2.To gain success suddenly or at a stroke of good fortune. 3. To speak fearlessly. 4. To fearlessly make an unpleasant statement without regard to the truth.

ભડા-ભડ, *adv.* Briskly;smartly;closely; violently and reiteratedly (of pouring, flowing, &c).

ભડા-ભૂટ, *adv.* [Imit.] Being scattered about.

ભડું, *s. n.* A thin wall. 2. The front of a house.

Id. એનું ભડે બેડું=એ ભડે બેઠો Lit. He is obliged to sit in the front of his house = He has lost his house (all his property.) Hence, 2. He is totally ruined.

ભંડા-ભડ, Same as **ભડા-ભડ.**

ભણ, Same as **ભાનુ.**

ભણ-કાર,
ભણ-કારો, *s. m.* [ભણ Imit.+कार a suffix
ભણકો,
showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] An impression of a whistling or humming sound:a hum; a tingling impression.

Id. ભણકારા વાગવા To be heard (of a hum, an echo).

ભણત-ર, *s. n.* [See ભણ-વું.] Learning; study; knowledge.

ભણ-તિ-યાળ, *adj.* [+S. चालु suffix showing possession.] Very learned.

ભણ-વું, *v. t.* [S. भण् to speak.] To learn. 2. To study. 3. To repeat; to recite. 4. To speak; to say.

પોતે નાસિકાએ ગણગણતી,ભામા ભમરની પેઠે ભણતી.
—પ્રેમાનંદ.

Id. ભણવું ગણવું To learn and make use of what one has learnt:to practise what one has learnt. ભણી ગણીને Having received a fair education.ભણ્યો ગણ્યોFairly educated. ભણી જવું To commit a theft and run away with the stolen property. અગિયારા ભણવા See અગિયારા ગણવા, હા ભણવી To say "yes"; to consent.

Prov. ભણે તેની વિદ્યા It is never too late to learn. ભણતાં પંડિત નીપજે, લખતાં લહિયા થાય, Practice makes a man perfect. ભણી ભણીને શા પાટલા ફાડયા ?=ભણી ભણીને શું ઉંધાં વાળ્યાં ? ભણે ગણે, તે નામું લખે, ને, ના ભણે, તે દીવો ધરે; ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ; ભણ્યો કણબી કટમ બોળે Study to be worthy of your parents. ભણ્યો ભૂલે, ને તારો ડુબે A good marksman may miss.ભણો તેમજ ગણો પણ ખરા Study mankind as well as books.

ભણા-મણ, *s. n.* Tuition-fees.

ભણાવ-વું, *v. t.* To teach; to instruct.2. To make to learn or study. 3. To have to pray (as by a priest). 4. To poison one's ears.

ભણી, *adv.* Towards.

ભણે-લ, *adj.* [See ભણ-વું.] Learned; well-read.

ભંડાર, *s. m.* [S. भाण्ड a treasure + अगार a house.] A treasury. 2. A treasure; wealth hoarded; riches. 3. A cabin. 4. A warehouse; a store house.

Id.અખુટ ભંડાર-ભંડાર ભરપૂરAn inexhaustible store of wealth.

ભંડાર-વું, *v. t.* To bury under ground.

ભંડારિ-યું, *s. n.* A recess in a wall &c., serving as a cupboard. 2. A kind of travelling-box.

ભંડારી, *s. m.* A treasurer. 2. A warehouse-man.

ભંડારો, [S. भाण्डीर an Indian fig-tree.] An individual whose profession it is to extract spirituous juice from palm-trees.

ભંડારો, *s. m.* [See ભંડાર.] A dinner given to all the individuals of one's own caste.

ભંડોળ, *s. n.* [S. भाण्ड a treasure+ આલય.] Capital; stock; fund.

ભંડોળિયો, *s. m.* A capitalist.

Id. ટુંક ભંડોળિયો Having a small capital.

ભત્તું, *s. m.* [See ભાથું.] A lunch. 2. An allowance of food. 3. A money-allowance for food-expenses.

ભત્રી·જો, *s. m.* [S. भ्रातृ·ज *fr.* भ्रातृ brother+ जन् to be born.] Brother's son; nephew.

Prov. કાકો શીદી ભત્રીજો કોણ થાય ?He begs at them that borrowed at him.

ભથ-વારું, *s. n.* [+ વહે·વું to carry.] The person who carries food to the labourers working in the fields.

ભથ·વું, *v. i.* To be successful in a particular game.

ભથ્થું, Same as **ભત્તું.**

ભદ્ર, *s. n.* [S.]Prosperity; welfare;good fortune. 2. [S. भद्राकरण.] Shaving. 3. *adj.* Happy; suspicious; prosperous. 4.*s. m.* A title of address; "Sir" "My good Sir."

ભદ્ર·ક, *s. m.* Happiness; blessing; good fortune.

તારા ભેખમાં શો ભદ્રક ભાળું રે, જીવડા જૂઠા રે.

—**ઋષિરાય.**

ભદ્રાક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* +अक्ष nuts.] A tree the seeds of which are like beads.

ભપકા-દાર, **ભપકા·બંધ**, **ભપકા-વાળું**, } *adj.* [See ભપકો+દાર P., બંધ, વાળું.] Pompous; ostentatious. 2. Showy.

ભપ·કા·વ·વું, *v. t.* [See ભપ·કો, ભભ·કો.] To pour out with force. 2. To kindle.

ભપ·કી, *s. f.* A threat;a menace; an intimidation.

ભપ·કો, *s. n.* [Guj. ભપ Hem. Des. भप्प *fr.* S. ભસ્મ. *Cf.* ભભકો.] A threat. 2. Puff; pomp; show; ostentation.

Id. ભપકો–મારવો–લગાવવો To give one's self airs. ખાલી–પોકળ–ભપકો Vain boasting.

ભપુ·ડો, Same as **ભપ·કો.**

પીડા પામે, પરો થશે નવ ભાવે,
ભપુડો એહવો જે કાંઈ એહમાં. —**દયારામ.**

ભપ્પલ, *adj.* [Imit. Or See ભોપાળું.] Puffed;very corpulent;fat;bulky;unwieldy.

ભ-ભક, *s. f.* [See ભપ·કો.] Lustre;splendour. 2. Beauty; elegance.

Prov. ભભક ભારી,ને ખિસા ખાલી Clean clothes and empty pockets.

ભભ·કા·વ·વું, Same as **ભપ·કા·વ·વું.**

ભભ·કો, Same as **ભપ·કો.**

ભ-ભડ·વું, *v. i.* [Guj. ભડ Imit.] To have one's mind set upon eating;to de eager to eat. 2. To utter a loud cry.

ભ-ભ·ડો, *s. m.* A craving for food; a longing for eating.

ભ-ભરા·વ·વું, *v. t.* [Guj. ભર Imit.] To strew;to throw over;to sprinkle;to scatter.

Id. મીઠું-મરચું ભભરાવવુંTo strew salt and powder of chillies on.2. To exaggerate; to give one's own version of a story. માથે બે ચપટી ભભરાવે એવું Superior in cunning.

ભ·ભુકો, *s. m.* [Imit. See ભપ·કો, ભભ·કો.] A sudden puff or gust of flame.2. Brightness; splendour.

ભ·ભુત, **ભ·ભુતી**, } *s. f.* [See વિભૂ·તિ.] Ashes; 2. Charmed ashes.

Id. ભભુતી ચોળાવવી To bring one to a beggarly condition.

ભમ·તી, *s. f.* [See ભમ·વું.] A fly.

ભમર, *s. f.* [See ભમરો, ભ્રમર.] A whirlpool; an eddy; a quick rotation; whirling. 2. [See ભ્રમર.] A wasp; a bee.

Id. કાળું ભમર Deep black.

ભમર·ડી, *s. f.* A small ભમરડો.

ભમર·ડો, *s. m.* [See ભ્રમર *fr.* S. भ्रम्. to wander.] A top: a whirl.

Id. ભમરડો ફેરવવો To spin the fop. 2. To sign a paper with a light heart. ભમરડા જેવું Wandering; unsteady. 2. Stupid; foolish.

ભમર-ભોળું, *adj.* [+ભોળું.]Simple-minded.

દહીં દૂધ ને કરમલડો માંહી શાકર ઘોળી;
મારા વહાલાજી આરોગે, પિરસે ભમર–ભોળી.

—**નરસિંહ મહેતા.**

ભમરી, *s. f.* [See ભમર] Giddiness; vertigo; fainting; a swoon. 2.Whirlpool.3. A female wasp. 4. A bee.

Id. ભમરી ખાવી To run in a circle and get dizzy.

ભમરો, *s. m.* See भ्रमर *fr.* भ्रम् to wander. See ભ્રમર.] A large black bee; a beetle; a wasp. 2. A whirlpool; a vortex.

Id. એની ગાંડે ભમરો છે He must be running about = He is in the habit of wandering about = He cannot rest in one place. ભમરો ભુસાઈ જવો To become a widow.

ભમ·વું, *v. i.* [Hem. Des. भमड·इ भम्मड·इ, भमाड·इ, it wanders *fr.* S. भ्रम् to wander.] To rove; to roam; to wander about. 2. [Imit.] To hum; to buzz.

ભમા-ડ-વું, *v. t.* To cause to run round; to turn round.

એક શિલા સરખો વૃક્ષ મોટો, તે દૈત્ય લાવ્યો ઉપાડીજી;
તેઋતધ્વજની ઉપર નાખ્યો, માથા ઉપર ભમાડીજી.

—પ્રેમાનંદ.

ભમાવ·વું, *v. s.* [Causal of ભમ·વું.] To make to go astray; to mislead. 2. To humbag; to be fool; to deceive.

ભં-પાડો, *adj. m.* [Guj. ભમ્, અલ્ઘ, large. Imit + પાડો.] As fat as a buffalo.

ભંપોલ, *adj.* [+ પોલું.] Hollow and in flated. 2. Swaggering; vain.

ભં·ભેર·ણી, *s. f.*[See ભંભેરવું.] Misleading by false reports.

ભં-ભેર·વું, *v.t.* [Hem. Des. भंभी = S. अराति enemy. See ભમા·વ·વું + ભેર·વ·વું.] To mislead; to delude.

Id. કાન ભંભેરવા To mislead by false reports.

ભં·ભેરા·વું, *v. i.* [Pass of ભમ્ભેરવું.] To be misled or deluded.

ભંભો, *s. m.* [See બંબો.] A water-pot made of earth.

ભં·ભોર·વું, Same as **ભં-ભેર·વું.**

ભં·ભોળ·વું, *v. i.* [See ભમ·વું + ભાળ·વું.] To walk about in search of; to search for.

ભમ્મ, *adv.* [Imit.] Dashingly.

ભમ્મર, *s. f.* [S. भ्रू.] The eye-brow.

Id. ભમ્મર ચઢાવવી To look at in anger; to be displessed with.

ભય, *s. m. n.* [S. *fr.* भी to fear.] Fear; alarm; dread; fright; terror. 2. Danger; risk; hazard; jeopardy.

Id. ભય રાખવો–ધરાવવો To be in fear of. ભય દેખાડવો To terrify. ભય પામવું To fear; to be afraid.

Prov. ભય વિના પ્રીત નહિ There is no love without fear = Respect is better secoured by exacting than by soliciting it.

ભયં-કર, *adj.* [S. *fr.* + कृ, કર·વું, to do.] Frightful; terrifying; terrible; dreadful; dangerous.

ભય-ભીત, *adj.* [S. *fr.* + भीत frightened *fr.* भी to fear.] Frightened; afraid; terror-struck.

ભયા, *m.*
ભયી, *f.* } *adj.* [Hind. *fr.* S. भू to be.] Been; become; taken place.

પછે આવ્યા કુંડાળી ફરી, ભયી જુવાની ભુલ્યો હરિ.

—ભોજો ભગત.

ભયા, Same as **ભાઈ.**

ભયા-તુર, *adj.* [S. *fr.* + આતુર.] Distressed with fear.

ભયાન,
ભયાન·ક, } *adj.* [S.] See ભયંકર 2. *s.m.* One of the eight sentiments in Rhetoric; the sentiment of dread.

ભયો, *interj.* [Hind. *fr.* S. भू to be.] Enough ! That will do ! No more (showing satisfaction.).

N. B. The priest, at the end of a ceremony says ભયો (= "That will do," "I am satisfied."), when a vow is fulfilled; and no vow can be considered fulfilled, until the priest has clapped the person on the back, and said "ભયો.".

Id. નાથદ્વારામાં ભયો કરાવ્યો Got the priest to witness the discharge of a vow at Nāthdwārā.

ભર, *s.m.* [S. *fr.* भृ ભર·વું, to fill.] Fulness; height; flush; spring; flow; meridian; plentitude; zenith; heyday. 2. Fill. 3. Measure. 4. A cartload of grass or fuel. 5. *adv.* Fully; wholly; to the amount of; upto. 6. To the uttermost; in the highest and fullest state; to the greatest possible degree. (in this sense ભર is prefixed to *nouns, adjectives,* &c., forming the first member of a compound, as ભર જુવાની, ભર દરિયો).

ભર-ઉંઘ, *s.f.* [+ઊંઘ] Sound sleep.

ભર-કૂશ, *s. f.* [+ કુશકી.] A crowd of

worthless men.

ભરખ, Same as **ભક્ષ**.

ભરખ-વું, *v.i.* To bite.

હૃદય ધ્રુરકે, અધર ભરખે, ક્રોધે રાતો થાય રે.

—ગિરિધર.

ભર-ચક, ભર-ચટ, ભર-ચર, *s.f.* [+ ચક, ચક્કર, a circle.] State of fulness; plenty; abundance; treasure or revenue without a deficit.

ભર-ચોમા-સું, *s. n.* [+ ચો-માસું.] The height of the rainy season.

ભર-જુવાની, *s.f.* [+ જુવાની youth.] The prime of youth; the hayday of youth; the vigour of youth. 2. Adult age; puberty.

ભર-ડ-વું, *v. t.* [Imit.] To grind coarsely or roughly. 2.To do cursorily or coarsely. 3.To mumble; to mutter; to speak without any consideration. 4. To talk much; to spin a long yarn; to rattle forth sonorant nonsense. 5.To scribble; to scrawl; to write in paste.

ભરડો, *s. m.* Split pulse and rice coarsely ground together. 2. A devotee of Shiva. 3. Cross-bar in the roof of a house. 4. A disease in sugar-cane stalks. 5. A man of the ભરડા caste in the Brāhmanas.

ભર-ણ, [S.See ભર-વું.] Feeding; nourishing; maintenance. 2.Filling stuff; stuffing. 3. An application to the eye-lashes of sulphate of zinc, &c. 4. Making use of black magic.

Id. આંખમાં ભરણ ભરવું To put sulphate of zinc, &c., into the eye, as a medicine.

ભર-ણ-પોષ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* + પોષણ.] Feeding and nourishing; supporting and maintaining.

ભર-ણી, *s.f.* Filling in, up, on, &c. 2. Filling materials. 3. [*Cf.* બરણી.] A cooking pot.

સુન્દર રીતે શાક વઘાર્યું, ભોગ ન પામે ભરણી.

—દયારામ.

ભર-ણી, *s.f.* [S.] The second lunar mansion.

ભર-ણું, *s.n.* Completing; filling up. 2. A piece in architecture; placed at the top of a pillar to support a beam.

પદ્મરાગ મણિની કુમ્ભી, ચારે પાસમુકી છે ઊભી;
તેની ઉપર હીરાના સ્થંભ, ભરણાં નીલ મણિ આરંભ.

—ગિરિધર.

3. Paying in full. 4. Collection; payment.

Id. ભરણું કરવું-ભરવું To pay into the treasury.

ભર-ત, *s. n.* Measurement; area; size; admeasurements. 2. Embroidery; working flowers on cloth. 3. Casting metals in moulds. 4. A kind of game. 5. A preparation of vegetables made by stuffing them with condiments.

ભરત-ખંડ, *s. m.* [S. *fr.* भरत Name of a king + ખણ્ડ] India; Hindustan; the Indian continent.

ભર-તર, ભર-તલ, ભર-તળ, *adj.* [See ભર-વું.] Moulded. 2. *s.n.* An article made in a mould.

ભરત-વર્ષ, [S. भरत Name of a king + वर्ष a continent.] See **ભરત-ખંડ.**

ભરત-વાકય, *s. n.* [S. *fr.* + વાકય.] The final benediction in a play; the final chorus.

ભર-તાર, *s. m.* [S. भर्तृ, भर्ता, भर्तारः, *fr.* भृ to fill, to maintain.] Husband.

ભર-તિ-યું, *s n.*[See ભર-ત.] An invoice.

ભર-તિ-યો, *s. m.* [See ભર-તર.] A caster of metals; a brazier.

ભર-તી, *s.f.* [See ભર-વું.] The flux of the ocean; the tide. 2. Completing; filling; acquisition. 3.Increment; increase. 4.Levy; recruit.

Id. ભરતી આવવી To take place (of the flux of the ocean, tide.). ભરતી કરવી To fill up; to make up the required number in a regiment.

ભર-થાર, Same as **ભર-તાર.**

ભર-પાઈ, *s.f.* [See ભર-વું + પામવું.] Receipt in full. 2. A written acknowledgement of full receipt, or acknowledgement made on the face of a bill, &c.

ભર-પુર, *adj.* [+ પુરવું.] Filled to the

full; brimful. 2. Filled to excess;crowded; thronged; crammed.3. More than enough. 4 Abundant.

ભર-ભરૂ, *adj.* [Hem. Des. वग्गीरमयं = S. रूक्षम् dry. See ભભરા॰વવું.] Dry: not smooth; not oily; not sticky.

ભર-ભાંખળું, s. *n.* [See ભર + S. भा to shine.] Twilight; dawn; early morning.

ભરમ, *s. n.* [See ભ્રમ.] Mistake; misapprehension; erroneous conception.2.Suspicion; surmise; slight belief or persuation. 3. Doubtfulness; doubt. 4. Credit; reputation; character. 5. A mystery; a secret.

Id. ભરમ ખોલવો-ઉઘાડો કરવો-ભાગવો To lay open a mystery, a suspicion.

Prov. ભરમ ભારી, ખીસ્સા ખાલી,Great show, empty pockets.

ભરમા॰વ॰વું, *v. t.* [Caus. of ભમ॰વું.] Same as **ભમા॰વ॰વું**.

ધૂપ કરે,ને બાવો ધ્યાન ધરે, ભોળા લોકને ભરમાવા.
—**ભોજો ભગત**.

ભરમા॰વું, *v. i.* To be mislead.

ભર-મિજલસ, *s. f.* [See ભર + મિજલસ.] A full assembly.

ભરવાડ, *s. m.* [See પરવારી.] A shepherd; one who tends sheep and goats.

Prov.ભરવાડ સદા સુતકી A dirty occupation makes a man dirty.

ભરવાડ॰ણ, *s. f.* A shepherdess.

ભર॰વું, *v. t.* [See ભર.] To fill. 2. To fill up; to supply.3. To fill in; to put in.4. To pour into. 5. To cover all over. 6. To pay in. 7. To complete or fill up a period or time. 8. To measure. 9. To compose (types). 10. To convene; to call (a meeting). 11. To subscribe.

Id. ભરી કાઢવું To fill up (traces,outlines) ભરી આપવું To make good (a deficit,a loss). 2. To measure out. 3. To pay damages for; to indemnify. ભરી લેવું To receive in full;to get all one's claims fulfilled or satisfied. ભરી પીવું To know and execute one's own duty or liability; to request not to interfere. ભરી મુકવું To lay up (corn, &c.) બંદુક ભરવી Lit. To charge a gun. Hence, 2. To be ready. ખાનું ભરવું To fill in or fill up a column (of a paper). સભા ભરવી To call a meeting. ટીપમાં ભરવું To subscribe money to a fund. પહેરો ભરવો To keep a watch. વસૂલ ભરવું To pay on a credit side on an account. પાણી ભરવું To draw water from a well. 2. To fetch water from a river. નોકરી ભરવી To serve. પેટ ભરવું To maintain one's self. આંખ ભરવી To have tears in the eyes. મોહ ભરવું Lit. To fill the mouth of. Hence, 2. To give a bribe to. બચકું ભરવું To bite.2. To quarrel. દોરો ભરવો To stitch; to sew. જમીન ભરવી To measure land. દાણા ભરવા To store up corn.ફસલ ભરવી To store up articles in the house, necessary for a year. કર ભરવો To pay a tax. ભરણું ભરવું To pay into the treasury. ભાર ભરવો To put a burden on.2.To place responsibility on the shoulders of. ભરત ભરવું To embroider.રંગ ભરવોTo fill in colours. ડગલું ભરવું To walk.પગલું-ડગલું ભરવું To take steps; to take measures. વાડી ભરવી To weave flowers in the hair of a woman. ભર્યું ઘર A rich house. ભર્યું ભાદર Enriched with furniture and necessaries.

Prov. ભરતમાં ભરવું To carry coals to Newcastle. ભર્યા પેટ પર ખાંડ પણ ખારી To a full stomach all meat is bad.

ભરા॰ઈ, *s. f.* Wages paid for ભરવું. 2. The mode or fashion of **ભરવું**.

ભરા॰ઉ, *adj.* Plump; fleshy.

ભરા॰વ, *s. m.* Gathering; a crowd; filling; filled-up state; fullness; closeness.

ભરા॰વ॰વું, *v. t.* To poison one's ears. 2. To fasten; to button.3.To put hanging on a peg.

ભરા॰વું, *v.i.*To be filled. 2. To be covered. 3. To be surrounded.

Id. ભરાઈ આવવું To be fatigued. 2. To be attacked by illness, disease. ભરાઈ જવું To be quite full or filled with. 2. To be entangled. 3. To conceal oneself. વરસાદ ભરાઈ આવ્યો છે The rain has gathered to a head.

ભરી-પુરી,*adv.* [See ભર॰વું+પુર॰વું.] In full; fully.

ભઇંસો, Same as **ભરોંસો.**

ભરે-ડી, *s. f.* [See ભર, ભર-વું.] Colour; contour.

ભરે-ભાણે, *adv.* [+ભાણું.] At a full dish; without leaving anything behind or asking for anything more.

ભરોંસા-દાર, *adj.* [See ભરોંસો + P. દાર.] Trusty;confidential;faithful;trust-worthy; honest.

ભરોંસો, *s. m.* [S. विश्रम्भ.] Confidence; trust; reliance.2.Assurance or satisfaction; conviction.

Id. ભરોંસો દેવો, ભરોંસો આપવો, To assure; to make one rely upon. ભરોંસો કરવો To depend upon.

Prov. ભરોંસાની ભેંસે પાડો જણ્યો Great boast and small roast. ભરોંસાની ભેંસ ભૂખે મરે Never trust to another what you should do yourself.

ભર્તા, *s. m.*[S, *fr.* भृ to fill,to maintain.] Husband. 2. Master; lord.

ભલ-તા-ઈ. *s. f.* } See **ભલા-ઈ.**
ભલ-પણ, *s. m.* }

સંબંધ વિનાનું કહો તમે ગુરૂ,
"ભલ; ભલ" ધરી ભલતાઈ. —**ધીરો.**
હસે વિના પ્રસ્તાવ, ભાવ હીણ ભલપણ છાંડે.
—**સામળભટ.**

ભલ-કું, Same as **ભાલું** A spear.

Id. એની આંખ તો ભલકા જેવી છે He has sharp eyes.એના અક્ષર ભલકા જેવા છે He writes a bold round hand.

ભલ-તું, *adj.* [See ભલું.] Of any kind or sort. 2. Anything that comes uppermost; impertinent.

ભલ-ભલું, *adj.* Several; great.

Prov. ભલભલા કુંવારા, ને ખોજાને બે બાઈડી Fortune often favours fools. ભલાભલી પૃથ્વી છે The earth is large enough to accommodate all sorts of men: The earth is too spacious to exclude good men: Good men are found at all times and in all circumstances.

ભલ-માણસાઈ, } *s. f.* [See ભલું + માણસ.]
ભલ-મનસાઈ, }
Goodness; politeness; blandness;courtesy; kindliness;affability;urbanity. 2. Honesty; integrity.

ભલા-ઈ, *s.f.*Goodness; gentleness; kindness;mildness; softness of mind. 2. Weal; welfare. 3. Health; prosperity.4.Honesty; integrity.

ભલા-મણ, *s. f.* Recommedation. 2. A letter of credit.3.A letter of introduction.

Id. ભલામણ કરવી To recommend.

ભલા-મણ-પત્ર, *s. m. n.* [+પત્ર.] A letter of recommendation.

ભલી-ભલાઈ-એ, *adv.* [See ભલું + ભલા-ઈ.] In a gentleman-like manner.

ભલી-ભાત, *s. f.* [+ ભાત manner.] Good manners; polite or decent conduct.

ભલી-વાર, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Spirit; pluck; mettle. 2. Worth. 3. Acquaintance;knowledge.

ભલું,*adj.* [See ભદ્ર.] Good kind; worthy; virtuous; gentle; affable; courteous;meek; honest; upright. 2. Honourable; respectable; creditable. 3. *s. n.* Welfare.

Prov. ભલાની દુનિયા નથી It is not time to do good. ભલી બે સેપાડો જણ્યો Great boast, small roast. ભલા કર, ભલા હોયગા One good turn deserves another: To a good cat a good rat. ભલા ભાઈની પ્રીત Good men love good men. 2. A superficial acquaintance. ભલે કે બુરે Great vices as well as great virtues make a man famous.

ભલે, *interj.* Well ! good ! fine ! bravo ! well-done !

ભલે-રૂ, Same as ભલું.

ભલો-ધનેત્તર, *adj. m.* [+ધનેત્તર *fr.* S. धनन्तर richer *fr.* धनवत, ધન-વાન rich *fr.* ધન wealth+ वत, वान, વાન, having.] The richest man; a Crœsus.

ભલ્લ, *s. m.* [S.] A spear; a lance.

ભલ્લ,*s.n.*[S. भद्र *Cf.* ભલું.]See **ભલ-મનસાઈ.**

મલ્લની સમાન શલ્ય, શૂરનું ગુમાન ભલ્લ;
વળતો કમાન લેહ, શૂર શૂર શાઈરે. —**વલ્લભ.**

ભવ, *s. m.* [S. *fr.* भू to be.] The world. 2. Birth; origin; production. 3. Being;existence. 4. Worldly existence; life. 5. A name of Shiva.

Id. ભવ બગડવો-બળવો To be ruined for life. 2. To be ruined (of the life of a woman, by the death of her husband.) ભવ સુધરવો To be imporved in condition of life. ભવની બાવટ ટળવી-ભાગવી To be released from a life-long trouble. એક ભવનું સાટું Lit. A contract on company lasting till the end of the present life. Hence, 2. A life-long trouble. ભવ હારી છુટવું To suffer or put up with a life-long trouble. ભવો-ભવ Lasting for many lives or births; lasting through successive lives or births. એક ભવમાં બે ભવ કરવા To be faithless to one's husband.

ભવ-તારણ, *s. n.* [S. *fr.* + તારણ.] A deliverer from the pains and pangs of earthly existence. 2. God.

ભવન, *s. n.* [S. *fr.* भू to be.] A house; a dwelling; a place. 2. Being; existence.

ભવર, Same as **ભમ્મર**.

ભવ-જળ, **ભવ-સમુદ્ર**, **ભવ-સાગર**, **ભવ-સિન્ધુ**, *s.m.* [S. *fr.* ભવ+સમુદ્ર, સાગર, સિન્ધુ.] Existence in this world, which is filled with dangers and difficulties as great as those in the vast ocean.

ભવાં, *s. n. pl.* Same as **ભમ્મર**.

ભવાઈ, *s. f.* [See ભૂવો *fr.* S. भवानी the goddess Durgā, the wife of Shiva. *fr.* भव Shiva *fr.* भू to be. Or S. भाव an actor in a drama.] Music and dancing; a performance by itinerant actors. 2. Disgrace.

Prov. ભુગળ વિનાની ભવાઈ A disgraceful quarrel openly engaged in before the public.

ભવાડો, *s. m.* [See ભવાઈ.] Quarreling in such a manner as to attract public attention; an open and shameless quarrel. 2. Public disgrace or claumny.

Id. જગત્ ભવાડો Public disgrace. ભવાડો કરવો To disgrace. નાગો ભવાડો Useless or fruitless disgrace.

ભવાબ્ધિ, **ભવાર્ણવ**, *s.m.* [See ભવ+S. अब्धि, अर्णव, an ocean.] Same as **ભવ-સમુદ્ર**.

ભવાયો, *s. m.* [See ભવાઈ.] An actor.

2. A shameless person; an impudent man.

ભવિષ્ય, *s.m.* [S. *fr.* भू to be.] A future event; prophecy. 2. Fate; fortune; destiny. 3. The future. 4. *adj.* Future.

Id. ભવિષ્ય કહેવું-વર્તાવવું-વર્તવું To foretell; to prophecy.

ભવિષ્ય-કાળ, *s. m.* [See ભવિષ્ય + કાળ.] The future tense (in Gram.).

ભવિષ્ય-વક્તા, **ભાવચ-વાદી**, *adj.* [S. *fr.* +वच्, वद्, to speak.] Predicting future events. 2. *s. m.* A foreteller; a prophet; a soothsayer.

ભવિષ્ય-વેત્તા, *s. m.* [S. *fr.* + વેત્તા.] He who knows the future.

ભવું, *s. n.* [Dh. Des. भमुहा *fr.* S. भ्रू]Same as **ભમ્મર** The eyebrow.

Id. ભવાં ચઢાવવાં To frown.

ભવેડો. Same an **ભવાડો**.

ભવૈ, Same as **ભવાઈ**.

ભવો-ભવ, *adv.* [See ભવ.] In several lives or existences; for ever.

ભવ્ય, *adj.* [S. *fr.* भू to be.] Of a fine, bold, or showy mien or appearance; beautiful; handsome. 2. Future.

ભશકો, *s. m.* [See ભાસવું, ભાસ.] An eager desire to eat; a fancy for food.

Id. ભશકા થવા To be eager to eat; to anticipate the pleasures of eating.

ભસકું, *s.n.* A slight downpour of rain.

ભસમ, Same as **ભસ્મ**.

ભસવું, *v. i.* [S. भष् to bark.] To bark. 2. To speak or utter (said contemptuously).

Prov. ભસતા કુત્તા કાટે નહિ=ભસે તે કરડે નહિ=ગાજ્યા મેઘ વરસે નહિ, Barking dogs seldom bite. ભસતા કુતરાને રોટલીનો કટકો (આપવો) To stop the mouth of a dog with a sop.

ભસ્તુ, *s. n.* [P. બેહેસ્ત.]A contemptuous term for a Parsī Tower of Silence.

ભસ્તું, *s. n.* [S. भस्त्रा bellows.] The belly.

ભસ્તો, *s. m.* Same as **ભસ્તું**.

ભસ્તો, *s. m.* Same as **ભસ્તું** The belly.

ભસ્મ, *s. f.* [S. भस्मन्.] Holy ashes. 2. Ashes. 3. The oxide of a metal or mineral.

ભસ્મી-ભૂત, *adj.* [S. *fr.* + ભૂત.] Reduced to ashes.

પાપ ચતુર વિધિ પલકમાં પળાશે,
વિવિધ તાપ તુર્ત ભસ્મીભૂત થાશે. —**દયારામ.**

ભળ, *s. f.* [See ભળ-વું.] Reserve or shyness owing to a want of familiarity.

ભળ-ક-ડું, *s. n.* [See ભળ-વું.] Twilight.

ભળ-કું, Same as **ભલકું** A spear.

આંખ અણિયાળી તારી ઉર સળકે;
કાળજડું કોરાયે વચનને ભળકે. —**દયારામ.**

ભળ-વું, *v. i.* [*Cf.* ભેળવવું See ભેદ-વું, or મળ-વું.] To resemble; to be like. 2. To be agreeable. 3. To be familiar.

ભળા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ભળ-વું.] To make familiar. 2. To introduce.

ભાં, *adv.* [Imit.] A bellowing sound.

ભાંગ, *s. f.* [S. भङ्गा.] Hemp. 2. A drink prepared from hemp.

Id. ભાંગ પીવી To drink a preparation of *bhāng*. ભાંગ ચઢવી To be intoxicated with *bhāng*.

ભાંગ-ણું, **ભાગ-ડું,** *adj.* [See ભાંગ-વું.] Breakable; brittle; which breaks into pieces while being freed from husks (of rice.)

ભાંગ-રો, *s. m.* A kind of medicinal plant; *Verbisina prostata*.

ભાંગ-વું, *v. t.* [S. भञ्ज् to break. See ભાંજ-વું, ભાગ-વું.] To break; to divide; to shatter. 2. To pay less than one's due. 3. To appease; to satisfy.

Prov. ભાંગી હાંલ્લી ચુલે ચઢે નહિ An empty bag cannot stand on its bottom.

ભાંગ-વું, *v.i.* To be broken; to be divided.

ભાંગ્યું, *adj.* Broken to pieces.

ભાંજ-ગડ, *s. f.* [See ભાંજ-વું + ઘડ-વું.] Intricacy; confusion; discussion; dispute; debate; altercation. 2. Settlement of a dispute; a compromise.

ભાંજ-ગડિ-યું, *adj.* Complicated; intricate. 2. Full of trouble.

ભાંજ-ગડિ-યો, *s. m.* Who settles a dispute; he who brings about a compromise. 2. A member of a body of arbitrators; an arbitrator.

Prov. ભાંજગડિયાનાં છોકરાં ભૂખે મરે નહિ A broker will never be a bankrupt.

ભાંજ-ણી, *s. f.* Reduction (in Arith.) Portioning; distribution. 3. Dividend. 4. Dividing; division.

Id. ચઢતી ભાંજણી Reducing a number to a higher denomination. ઉતરતી ભાંજણી Reducing a number to a lower denomination.

ભાંજ-વું, *v. t.* [S. भञ्ज्. See ભાંગ-વું, ભાગવું.] To break; to shatter; to smash; to demolish; to raze; to crush; to rout; to scatter; to disband; to quash; to subdue; to tame. 2. To change; to reduce into the metals; to turn into ashes. 3. To disturb; to interrupt. 4. To displease. 5. To consume; to kill. 6. To suppress; to subdue. 7. To appease; to settle. 8. To infringe; to violate. 9. To abrogate; to abolish. 10. To reduce to bankruptcy or ruin; to break. 11. To divide; to portion; to distribute; to share out.

ભાંડ, *s. m.* [S. भण्ड *fr.* भण्ड् to jest.] A class of jesters, buffoons, &c. 2. A pugnacious fellow. 3. *adj.* Indecent; obscene.

Id. ભાંડ બોલવું To speak indecent words.

ભાંડ-ણું, *s. n.* A quarrel; a dispute.

ભાંડ-વું, *v. t.* [Hem. Des. भंडणं = S. कलहः a quarrel.] To abuse; to revile; to slander. 2. To dispute; to quarrel; to fight.

Id. ગાળ ભાંડવી To make use of abusive language.

ભાંડું, *s. n.* [S. भाण्ड.] A pot; a vessel.

બળી ઘાટ બેઠા છે મહીપતિ;
લાખનાં ભાંડાં કયમ શીકે ચઢશે ?—**સામળભટ.**

ભાંડુ, Same as **ભાણ્ડુ.**

ભાંભઈ, **ભાંભળું,** **ભાંમળું,** *adj.* [Hem. Des. भंमलं = S. अप्रियम् unpleasant.] Rather saltish (of water).

ભાંય-રસો, *s. m.* [See ભોંય + રસ.] A kind of medicinal preparation made from the urine of cows.

ભાંય રિંગણી, *s. f.* [+ રિંગણી.] A medicinal plant; the deadly nightshade.

ભાંય-શીંગ, *s. f.* [+શીંગ.] A ground-nut.

ભાંય-પાતરી, *s. f.* [+ પાતરી.] A kind of plant.

ભા, *s. m.* [See ભાઈ.] A term of address to an elderly man. 2. A mother's father. 3. A grandfather.

ભાઈ, *s. m.* [Dh. Des. भाया *fr.* S. भ्राता; also Hem. Des. भाउओ *fr.* S. भ्रातृ-क: *fr.* S. भ्रातृ *fr.* भ्राज् to shine.] A brother. 2. A friend; a fellow. 3. A cousin. 4. An affix added to proper names to show respect.

Id. ભાઈ બાપા કરવા = ભાઈ સલામ કરવું To entreat humbly.

Prov. જેવાં ભાઈનાં મોસાળાં, તેવાં બહેનનાં ગીત Like for like. ભાઈ કરતાં ભાઈબંધ વધે Friendship is stronger than kinship: A friend in need is a friend indeed.

ભાઇ-ચારો, *s. m.* [+ S. चर् to practise, to behave one's self.] Brotherly intercourse; brotherliness; brotherly footing or feeling.

ભાઈ-જી, *s. m.* [+ જી honorific suffix.] An elder brother of one's husband.

ભાઈ-બંધ, *s. m.* [+બંધુ.] A friend; a companion; an associate. 2. A brother; a kinsman; a clansman. 3. The members of any fraternity. 4. A contemporary.

ભાઈ-બંદી, **ભાઈ-બંધી**, *s. f.* Friendship; amity; intimacy; companionship; fraternity; communion; fellowship.

ભાઈ-બીજ, *s. f.* [+ બીજ.] The second day of the bright half of the month કાર્તિક (Oct.-Nov.) when the brother is invited to dinner by the sister and is otherwise honoured at her hands.

ભાઈ-યાળી, *s. f.* Intimate friendship.

ભાઈ-લા-બીજ, Same as **ભાઈ-બીજ**.

ભાકડ-કથા, *s. f.* [See ભાષા speech + ડ dim.+કથા.] An impossible story.

ભાખરી, *s. f.* [Mar.] A loaf of a thick hard flat cake.

ભાખરો, *s. m.* A large and thick **ભાખરી**.

ભાખ-વું, *v. t.* [S. भाष् to speak.] To tell; to say; to utter; to speak.

ભાખા, Same as **ભાષા**.

ભાગ, *s. m.* [S. *fr.* भञ्ज् to break. See ભાંગ-વું.] A share; a portion; a part. 2. The quotient. 3. A fraction.

ભાગ, Same as **ભાગ્ય**.

ભાગ-લું, *adj.* [See ભાગવું, ભાગ.] Broken.
Id. ટાંટિયાનું ભાગલું Averse to walking. હાથ પગનું ભાગલું Averse to do work; idle.

ભાગ-લો. *s. m.* [See ભોગ a sacrifice; an offering+ડું,રું,લું,diminutive suffixes in Guj. *fr.* S. ટ.] A dish of food prepared as a present to a goddess.

ભાગ-વું, *v. t.*[Dh. Des & Hem. Des. भग्ग *fr.* S. भग्न broken *fr.* भञ्ज् to break.] Same as **ભાગવું**. 2. Not to pay; not to repay; to deduct from a payment.

Id. વચન ભાગવું To break a promise. પગાર ભાગવો Not to pay one's salary or wages. હાડકાં ભાગવાં To beat a person. હાંલ્લાં ભાગવાં To be idle; to be engaged in useless or fruitless work. ભાગી જવું-પડવું To be stopped before being finished; to get broken up. ભાગી જવું To be wrecked or to founder (of a ship). સાહુકાર ભાગ્યો The banker has become insolvent. જોર ભાગવું To lose in power; to become less powerful. દોરડું ભાગવું To be twisted (of a rope).ભો ભાગવો To be free from fear; to gain courage. માથે ભાગવું To take the responsibility upon oneself. ભાગવું તોલ Loss in weight. ભાગી રાત The last part of the night.

Prov.ભાગ્યાનો ભારૂ,ને ગોપીચંદન ને ગેરૂ Piety is often a cover for poverty;A man ruined in trade may wisely put on the disguise of piety. ભાગ્યો વાણિયો દલાલ, ને ભાગ્યો પારસી કલાલ A ruined merchant may fitly become a broker and a ruined Parsi may fitly become a liquor-seller.ભાગ્યું ભાગ્યું, તો પણ ભરૂચ A little fire burns up a great deal of corn. ભાગી ધાડ ઢેડવાડે પડે The weak man will always have some one to tyrannize over him.

ભાગ-વું, *v. i.* [S. भग्न routed. See ભાજવું. ભાગવું.] To run away:to abscond;to escape.

ભાગળ, *s. f.* [See ભાગ apart + ઓળ. *Cf.* ભાગોળ.] A gate in the wall of a town. 2.

The precints of a village. 3. A bazaar.

ભાગળિયો, *s. m.* A bazaar shopkeeper.

ભાગાકાર, *s. m.* [S. *fr.* ભાગ+કર-વું.] Division. 2. The quotient.

ભાગિ-યું, **ભાગિ-યેણ**, **ભાગિ-યો**, } *adj. n. f. m.* Same as **ભાગી-દાર.**

ભાગી-દાર, *s. m.* [See ભાગ +દાર P.] A partner; a shareholder.

ભાગુ, *adj.* Broken. 2. Averse to work; idle; dull.

ભાગો-વડ, *s. m.* [+વડ, size.] The middle size, class, or rank.

ભાગોળ, See **ભાગળ.**

Id. ભાગોળે જવું To go to stool.

ભાગ્ય, *s. n.* [S.] Luck; destiny; fortune; lot. 2. Good fortune; prosperity.

Id. ભાગ્ય ફૂટવું To be overtaken by adversity.

Prov. ભાગ્યમાં હોય, તો ઘેર બેઠાં આવે Everything comes of itself to a fortunate man. હુન્નર કરો હજાર, ભાગ્ય બિન કોડી ન પાવે Fortune favours fools.

ભાગ્ય-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* + युज् to join.] The accession of good luck or fortune.

ભાગ્ય-વન્ત, **ભાગ્ય-વાન**, **ભાગ્ય-શાળી**, } *adj.* [+S. वन्त , वान , शाली, suffixes showing "possession."] Fortunate; lucky; prosperous.

Prov. ભાગ્યશાળીને ભૂત રળે=ભાગ્યશાળીને પગલે પગલે નિધાન Everything comes of itself to a fortunate man.

ભાગ્ય-હીન, *adj.* [S. *fr.* +હીન.] Luckless; unfortunate.

ભાગ્યે, *adv.* Seldom; rarely. 2. By luck; by good fortune (સારા ભાગ્યે is more common in this sense).

ભાગ્યોદય, *s. m.* [S. *fr.* +ઉદય.] The dawn of good fortune; rising prosperity.

ભાજ-ક, *adj.* [S. *fr.* ભાજવું.] (Math.) That which divides. 2. *s. m.* A divisor.

ભાજ-ન, *s. n.* [S.] A pot; a vessel; a receptacle.

ત્યારે ફડકા બ્રાહ્મણ ભોજન કરતા; ભર્યાં મુકયાં ભાજન ઇ —**પ્રેમાનંદ.**

ભાજી, *s. f.* [S. भर्जी rice-gruel.] Herbs; greens; vegetables; esculent vegetables.

ભાજી-પાલો, *s. m.* [+ પાલો.] A pot-herb; esculent vegetables.

ભાજી-મૂળા, *adj.* [+ મૂળા] Of no value; worthless.

Prov. ભાજી-મૂળા તે કાંઇ શાકમાં લેખું ? Everybody despises the poor.

ભાજ્ય, *adj.* [See ભાજ-વું.] Divisible; distributable. 2. *s.m.* (Math) The dividend.

ભાટ, *s. m.* [See ભટ્ટ, S. ભટ, a learned man.] A bard; a minstrel; a poet. 2. A gossip.

Prov. ભાટનો છોકરો જનમનો ભાટ Every one to his trade. ભાટ બ્રાહ્મણનું લાકડું, પણ પૈસાનું પૈસે Beggars do not wait for an invitation.

ભાટ-વેડા, *s. m. pl.* [+ વૃત્તિ.] Exaggerated speeches.

ભાટા-ઈ, *s. f.* The office or duty of a ભાટ. 2. Same as **ભાટ-વેડા.**

ભાટિ-યો, *s. m.* A class of Vāniās. 2. A milkman. 3. A vegetable-seller.

ભાઠ, *s. f.* [S. भृष्ट parched, burnt, *fr.* भ्रस्ज् to parch. Cf. ભુંજવું.] An ulcer in which the skin is lost, and the flesh is pitted.

ભાઠું, *s. n.* A shoal; a shallow. 2. A sandbank.

ભાઠું, *s. n.* [S. भृष्ट burnt. See ભાઠ.] An ulcer.

ભાઠે-લા, *s. m. pl.* A class of Brāhmans. 2. A boor; a villager.

ભાડ, *s. f.* [S. भ्राष्ट्र fr. भ्रस्ज् to parch.] A kiln or oven for parching corn, &c. 2. A pan in which corn is parched. 3. A large well.

ભાડ, *s. f.* [See ભાડું] Profites obtained by letting out females for prostitution.

ભાડ-ભુંજો, *s. m.* [See ભાડ + ભુંજવું.] A grain-parcher.

ભાડ-વાત, Same as **ભાડુ-ત.**

ભાડા-ચીઠી, **ભાડા-નામું**, } *s. f.* & *s. n.* [See ભાડું + ચી-

ઠી, નામું.] A lease of a house.

ભાઠિ·યો, *s. m.* [See ભાઠ a kiln.] An earthen pot with a hole in its side in which corn is parched.

ભાડું, *s. n.* [S. भाट wages.] Rent; hire; fare.

Prov. ભાડાની વહેલ, ઉચાળી મેલ The tenant may leave the house at any time.

ભાડું·ત, *s. m.* [See ભાડું+વૃત્તિ.] A tenant. 2. A hirer.

Prov. ભાડુતે કાંઈ ભાઠ ભાંગે ? The master's eye does more work than twenty servants.

ભાડું·તી, *adj.* Hired; hackney. 2. Mercenary; hireling; hired.

ભાણ, *s. m.* [S. *fr.* भण to speak.] A kind of dramatic composition, in which only one actor appears on the scene.

ભાણ, Same as **ભાનુ.**

ભાણ·કી, Same as **ભાણુજી.**

ભાણ·કો, Same as **ભાણેજ.**

ભાણુ·જી, } **ભાણે·જી**, } *s. f.* [S. भागिनेयी *fr.* भगिनी sister.] A sister's daughter; a niece.

ભાણિયો, *s.m.*[S. भागिनेय *fr.* भगिनी sister.] A sister's son; a nephew.

ભાણું, *s.n.* [Dh.Des. भाडणाइं *fr.* S. भाजनानि pots *fr.* भाजन a pot *fr.* भज to enjoy, to eat.] Food; a dish; a meal; a dinner.

Id ભાણાં ખડખડ A quarrel at the time of dining.2.Starvation; insufficiency of food. ભાણા·અંતર Different kinds of food served to different persons,though dining at the same time or at the same table. ભાણું માંડવું To dine.

Prov. મા મરે તે સોહેલી, ભાણાં ખડખડ દોહેલી To have to starve is the greastest misfortune.

ભાણે બેસી ભૂખ્યો ઉઠે, ચાકરની રાખે માઝા;
ઘરની બાયડીથી શરમાય, એ ત્રણે મૂરખના રાજા
—**ભાષા.**

He is a fool,who leaves the table hungry and is bashful before his servant or wife.

ભાણેજ, } **ભાણો**, } Same as **ભાણિયો.**

Prov. ભાણેજ ભાગ નહિ, ને જમાઈ ભાગ નહિ According to Hidnū Law the sister's son and the son-in-law have no share in the inperitance.

ભાણ્ડ, *s. n.* [S.] A pot; a vessel.

ભાણ્ડુ, *s. n.* [See ભન્ડુ, બાન્ધવ.]A brother or sister.

ભાત,*s f.*[S. भक्ति texture.]A kind;as sort a variety.2. Manner; mode; style; fashion.

Id. ભાત પડવી--ઉઠવી To be printed in a particular style;to be impressed. ભાત પાડવી To produce an impression; to surpass.

Prov. જાત ઉપર ભાત પડે Nobility binds to noble conduct.

ભાત, *s. m.* [S. भक्त.] Rice in the husk; paddy. 2. Boiled or cooked rice.

ભાત-ભાત·નું, } **ભાતી**, } **ભાતી·ગર**, } **ભાતી·લું**, } *adj.* Of diverse modes or methods; of various kinds or sorts.

ભાતું, *s. n.* [See ભાથું.] An allowance (beyond the settled rate of pay) given to Government servants,prisoners,witnesses, &c. 2. See ભાથું.

ભાતો, } **ભાથડો**, } *s. m.* See as **ભાથો.**

ભાથી, *s. m.* [See ભાથો.] A warrior.

પડ્યા ધારણમાં કોઈ, કોઈ ધારણને તજી;
ભજે ના રણને ભાથી, ભલે કીર્તિ કાંપતી.—**વલ્લભ.**

ભાથું, *s.n.*[S पाथेय provisions for a journey *fr.* પથ, પન્થ, a way.] Provisions for a journey; viaticum.

ભાથો, *s. m.*[S. भस्त्रा bellows.]An arrow-case; a quiver.

ભાદરવા·ની ભેંસ, *s. f.* [See ભાદરવો+ ભેંસ.] A kind of insect seen in the rainy season.

ભાદરવો, *s. m.* [S. भाद्रपद.] The eleventh month of the Saṁvat year; August-September.

ભાદ્રપદ, Sanskrit form of **ભાદરવો.**

ભા·ન, *s. n.* [S. *fr.* भा to shine.] Consciousness; waking or present state of mental faculties. 2. Remembrance; recollection;understanding; notion;impression. 3. Heed; advertence; notice; observation.

Id. ભાન કરાવવું Lit. To bring back to consciousness. Hence,2. To remind. ભાન–

થવું–આવવું To come to consciousness. 2. To remember.

ભાનુ, *s. m.* [S. *fr.* ભા to shine.] The sun.

ભાભી, *s.f.* [See ભ્રાતા+ભાર્યા.] A brother's wife.

ભાભી•જી, *s. f.* [+ જી, દેવ a god.] An elder brother's wife. 2. *adj.* Effiminate; womanish.

ભાભુ, *s. f.* [See ભા + ભાર્યા.] A father's mother; a grand-mother. 2. [See ભ્રાતા + ભાઈ.] A brother's wife.

ભા-ભો, *s. n.* [See ભાઇ, ભા.] A term applied to a Kunbī. 2.A stupid, bull headed person.

Prov. ભાભા નાતરૂં, તો કહે "તમારી જ વેરે" When you pity a man, he falls a dead weight on your hand. ભાભાજી ભારમાં; તો વહુ લાજમાં In the husband wisdom, in the wife gentleness.

ભામ, *s. m.* Hide. 2. A tax on leather. 3. See ભાન. 4. See ભામિની.

ભામ•ટો, *s. m.* [S. भ्रान्त wandering *fr.* भ्रम् to wander.] A sly thief;one who eludes observation in order to steal.

ભામણાં, *s. n. pl.* Same as **ઓવારણાં**.

બ્રહ્મા લિયે અતિ ભામણાં રે; શિવ સનકાદિક ગાય.
—અખો.

ભામની, Same as **ભામિની**.

ભા•મણું, *adj.* [See મોળું.] Tasteless (water.)

ખાધું તે કમાય નહિ; કૂપ જાણો ભામણો. —વલ્લભ.

ભામાં, *s. n. pl.* [See ભ•મણ.] Vain attempts. 2. Superstition.

માણ માણ મનના ભામાં,રાજ, મારે ઘેર શિદ આવ્યા ?
—ગોવિન્દ.

ભામા, *s. f.* [S.] A passionate or angry woman.

ભામિની, *s. f.* [S. भाम anger,passion, *fr.* भाम् to be angry.] A woman. 2. A young beautiful woman. 3. An angry woman.

ભામું, *s. n.* [See ભામા vain attempts.] Superstition.

ભામો, *s. m.* Same as **ભામાં**.

વંશ વગાડી વિઠ્ઠલે, અતિ લગાડ્યો ભામોજી.
—ભાલણ.

ભાય•ડો, *s. m.* [See ભાઈ.] A man. 2. An adult. 3. A husband.

Id. ઉભે ભાયડે–છતે ભાયડે–બીજાને જવું To obtain a divorce from the first husband and marry another.

ભાયાત, *s. m.* [See ભાઈ + વૃત્તિ.] A kinsman; a brother of a ruling chief.

ભાયાતી, *adj.* Pertaining to a kinsman of a ruling chief.

ભાર, *s. n.* [S. *fr.* ભૃ to fill, to hold.] Gravity. 2. Weight; pressure. 3. A weight; a load, a burden. 4. Importance; consequence; influence.

હસી બોલ્યો વિહંગમ વાણી જી;
એ શું માગ્યું ભાર બહુ આણી જી.—પ્રેમાનંદ

5. Obligation; being obliged. 6. Weight; force; power.

માટે વળાવા રાખ્યા બે અનેક, ત્યારે તેનો નહિ ભાર.
—દયારામ.

7. Indigestion. 8. A big bundle of the leaves of the ખાખરા tree used in making પત્રાળાં 9. *adj.* Of the weight of; equal in weight to.

Id. ભાર વહેવો–તાણવો To bear a burden; to bear responsibility. ભાર મુકવો To oblige. 2.To lay stress on;to emphasize. ભાર ભરવો–લાદવો To put a burden on a cart, or beast. ભાર પડવોTo be felt(the weight or influence of person's presence, character, reputation). ભાર રાખવોTo feel respect for. 2. To assert one's self-respect. ભાર ખોવો To lose influence or repute (a person). ભાર-છાંડવો–ભાગવો To lose respect for others. ભાર વગરનું Having no weight; imponderable. 2. Inspiring no respect for oneself. પેટમાં ભાર રહેવો To suffer from indigestion. ભાર બોજ Influence; respect.

Prov. ગાડી તળે કુતરૂં જાય, તે કહે હું જ ભાર ખેંચુ છું. Every horse thinks his own pack the heaviest.

ભારજા, Same as **ભાર્યા**.

ભા•ટિ•યો, **ભારો**, **ભાર•ટિ•યું**, *s. m.* [See ભાર + S. स्था to stand.] A beam.

ભારણું, *s. n.* A weight; a pressure.

ભારતી, *s. f.* [S.] A name of Sarasvati, the goddess of speech. 2. Declamation. 3. An order of the ગોસાવી class of ascetics.

ભારતી, *adj. f.* [S. *fr.* भरत name of a king *fr.* भृ to fill.] Relating to **ભારત**; relating to India.

ભારથી, *adj.* [See ભારતી. ત being changed to થ to make the word rhyme with મહારથી.] Brave.

ગણાય ન ગણના કૈં, ભીમ ભારે ભારથી. —**વલ્લભ.**

ભાર-દોરી, *s. f.* [See ભાર+દોરી.]A charmed thread believed to have efficacy to prevent a miscarriage.

ભારદ્વાજ, *s. m.* [S.] The crow-pheasant. 2.A name of a Rishi.3.A class of Brāhmans.

ભાર-બરદારી,*adj.*[P. बारबर्दारी *fr.* बार = ભાર a burden+बर्दारी carrying *fr.*बर्दाश्तन to carry.] That bears a burden (camels, bulls, &c.). 2. *s. f.* Carrying of a load, baggage &c.

ભાર-બોજ, } *s. m.* [See ભાર+બોજ, વક્કર.]
ભાર-વક્કર, }
Weight; importance; consequence. 2.Gravity; seriousness; state; dignity; respect.

ભારે-વટિ-યો, *s. m.* [See ભાર + વૃતિ.] A beam. *Cf.*ભારોટિ-યો.

ભારવું, *v. t.* To keep live coals, buried in the ashes. 2. To charm; to enchant; to fascinate; to bewitch.

ભારી, *adj.* [See ભાર.] Heavy; ponderous; weighty. 2. Difficult. 3. Important; profound; great; mighty. 4.Of high price; valuable;costly. 5.Disinclined;indifferent. 6.Heavy; stiff; dull; torpid.7. *adv.* Much; very; exceedingly.

ભારી, *s. f.* A bundle of sticks &c.

ભારે, *adj.* Same as **ભારી**.

Id. ભારે કરવું To magnify; to increase the importance of. ભારે થવું To assume importance. ભારે પડવું To be costly. 3. To be burdensome.

ભારે-ખમ, *adj.* [+ખમ-વું to bear.] Grave; sedate; serious; weighty.

ભારે-વાઈ, *adj. f.* [+ વહે-વું.] Pregnant.

ભારો, *s. m.* A load; a bundle.

ભારોટી, *s. f.* [See ભાર. + વૃતિ.] A bundle of fuel.

ભારો-ભાર, *adv.* Up to the weight of; in equilibrium with; equal in weight to. 2. Much.

ભાર્ગવ, *s. m.* [S. *fr.* भृगु, Name of a sage.] A class of Brhamans. 2. A name of **પરશુ-રામ**.

ભાર્યા, *s. f.* [S. *fr.* भृ to fill, to maintain.] A wife lawfully married.

ભાલ, *s. n.* A shoal.

ભાળ, *s. f.* [See ભાળ, ભાળ-વું.] A clue; a search; an investigation.

મારે તો નામ થકી તરવું, એવું વેદ માંહે ભાલ છે.
—**ગોરીબાઈ.**

ભાલ, *s. n.* [S.] The forehead.

ભાલ-દાર, *s. m.* [See ભાલો + દાર, P.] An usher; an attendant on a great man.

ભાલિ-યો, *s. m.* A water-pot.

ભાલું, *s. n.* } [Hem. Des. भुल्लंक *fr.* S.
ભાલો, *s. m.* }
भल्ल.] A lance; a spear; javelin.

ભાલોડું, *s. n.* The spear-head fixed at the end of an arrow.

ભાવ, *s. m.*[S. *fr.* भू to be.] The state or condition of being.2. The natural state of being;an innate property; the disposition; one's nature. 3. Meaning; purpose; intention.

વલ્લભ વલ્લભ ગાય, બાપા ભાવ નાવ તો. —**વલ્લભ.**

4. The inclination or disposition of the mind; desire. 5. A state or affection of the mind; emotion; passion; sentiment.

મોહની રૂપ દાનવ છળ્યા. તેવો કરય તું ભાવ.
—**પ્રેમાનંદ.**

6. Being; existence. 7. The simple idea involved in the root.

પાટલી પુષ્પ શિલીમુખ, સંયુકત શરધિ ભાવ ભજાવે.
—**ગીત-ગોવિન્દ.**

8.A class of affection;passions.9.Gestures. 10.Love.11.Assurance;faith in or towards; trust; confidence.

એક મને (ને) એક ચિત્તે તું ખણજે આણી ભાવ.
—**પ્રેમાનંદ.**

12. Price; value; rate.

Id. ભાવ કરવો–ઠરવવો To settle the price of. ભાવ કરવો To ask a higher price. ભાવ ખાવો To try to secure respect for oneself. ભાવ પૂછવો To pay respect to; to have regard for. ભાવ થવો To have an eager desire for. ભાવથી With affection. 2. Sincerely. ભાવ આવવો–ઉપજવો To get a price for. 2. To feel affection for. ભાવ ભજવવો To show oneself in one's true colours. ભાવે કભાવે With or without love or sincerity.

ભાવ, *s. m.* [S.] A worthy man (a term of address in a drama).
ભાવ ! હાવ ભાવ વિનાની કિંતું ભાવવાળો દીર્ઘસ્વર;
સુણ્યા પહેલાં જ હું આવી ઉભો રહ્યો છું. —**પ્રેમાનંદ.**

ભાવ-ટ, **ભાવ-ઠ,** *s. f.* [+ વૃત્તિ.] Thought; idea. 2. Bother; trouble.

Id. ભવની ભાવટ–જવી–ટળવી–ભાગવી To be free from the troubles of life.

ભાવત-બીજ, *s. f.* [See ભાઈ + બીજ.] Same as **ભાઈ-બીજ.**

ભાવ-તું, *adj.* [See ભાવ-વું.] Agreeable; suitable; choice; approved; amiable.

Prov. ભાવતું હતું; ને વૈદે કહ્યું We are apt to believe what we wish for.

ભાવ-ન, *adj.* Pleasing; suiting; agreeable. 2. *s. n.* A taunt; a reproach.

ભાવ-ના, *s. f.* Forming in the mind; conceiving; imagining; supposing. 2. Assurance; faith. 3. Natural constitution; nature. 4. Wish; desire. 5. Choice; approval. 6. Abstract meditation.

ભાવ-વાચ-ક, *adj.* [S. See ભાવ + વાચ-ક.] (Gram.) An abstract (noun); showing " State or condition. "

ભાવ-વું, *v. t.* [See ભાવ.] To be inclined to; to wish; to approve; to be pleased with. 2. To be fond for; to agree with. 3. To please or suit; to be agreeable to, or liked by.

Prov. ભાવે એટલું ખાવું નહિ, ને આવડે એટલું બોલવું નહિ Tell not all you know, nor do all you can.

ભાવસાર, *s. m.* A class of cloth-dyers among Hindus.

ભાવાર્થ, *s. m.* [See ભાવ + અર્થ.] The inherent or implied sense or meaning; the purport, tenor, or drift.

ભાવિ-ક, *adj.* Believing; trusting; confiding; devoted; devout.

ભાવી, *adj.* Future. 2. Predestined; fated.

Prov. ભાવી આગળ કોઈનું ચાલતું નથી No body can change his destiny; There is no flying against destiny. ભાવી ભુલાવે Ill fate will mislead the man.

ભાવી પ્રયોગ, *s. m.* [See ભાવ + પ્રયોગ.] The impersonal construction determined by the relation of an impersonal verb with the agent (Gram.).

ભાષ-ક, *adj.* [S. *fr.* भाष् to speak.] That which speaks, implies, or indicates. *Cf.* **વાચ-ક.**

ભાષ-ણ, A speech; a discourse; an oration; a lecture.

ભાષા, *s. f.* Speech; language; tongue; dialect. 2. The Vrija dialect, a corruption of Sanskrit.

ભાષા-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* + જ્ઞાન.] The science of language; philology.

ભાષાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* + अन्तर another.] A translation; a version.

ભાષી, *adj.* That speaks (used at the end of a compound). *E. g.* **બહુભાષી.**

ભાષ્ય, *s. n.* A gloss, a commentary; an exposition; a scholium. 2. Annotations; comments.

ભાષ્ય-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ to do.] A commentator; an expounder; an annotator.

ભાસ, *s. m.* [S. *fr.* भास् to appear.] An impression; a perception; a fancy. 2. A semblance; a seeming likeness; appearance. 3. Verisimilitude.

ભાસ-માન, *adj.* Seeming; apparant. 2. Impressive.

ભાસ-વું, *v. i.* To appear; to seem; to have a resemblance or likeness. 2. To impress; to strike.

ભાસ્કર, *s. m.* [S. *fr.* भास् light *fr.* भास् to shine + कृ to do.] The sun.

ભાળ, *s. n.* [S. भाल] The forehead.

ભાળ, *s. f.* [See ભાળ·વું.] Seeing; sight. appearance. 2. Search; investigation. 3. A clue; a trace.

Id. ભાળ લાગવી–મળવી To obtain a clue. ભાળ કાઢવી To make a search. ભાળ આપવી–દેવી To give information. ભાળ લેવી To have an eye upon; to take care about.

ભાળ·વણ, } **ભાળ·વણી,** } *s. f.* [See ભાળ·વ·વું, Or, see ભલા·મણ.] Recommendation.

ભાળ·વ·વું, *v. t.* [Caus. of ભાળ·વું.] To introduce. 2. To recommend.

ભાળ·વું, *v. t.* [See ભાળ the forehead.] To see; to observe; to notice.

ભાળિ·યો, Same as **ભાલિ·યો.**

ભાળું, *adv.* Well; very good.

ભિંગ·ડું, *s. n.* [Dh. Des. भिंगारी = S. चीरी a wasp; also Hem. Des, भिंगारी = S. भृंगार: a bee, S. भृङ्ग a large black bee.] Scales (of fish). 2. Husks.

Id. ભિંગડાં ઉખેડી નાખવાં To crush down (said as a threat).

ભિંગારી, *s. f.* A kind of wasp.

ભિંગારો, *s. m.* A wasp.

ભિંછડું, *adj.* Having abundant hair. 2. Having dishevelled hair.

ભિંજ·વ·વું, *v. t.* [Caus. of ભિંજ·વું.] To wet; to moisten; to saturate. 2. To win over; to gain over. 3. To bribe.

ભિંજા·વું, *v. i.* [See ભિંજ·વું, ભીંજવું.] To get wet; to wet; to be drenched with water.

ભિંડા, *s. m. pl.* A kind of vegetable; *Hibiscus osculentus.*

ભિંડી, A kind of hemp; flax; jute.

ભિંત·ડી, } **ભિંત·ર·ડી,** } *s. f.* Same as **ભીંત.**

ભિંસવું, *v. s.* [See ભીંસવું.] To press; to embrace.

ભિક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* भिक्ष् to beg.] Asking; begging. 2. Alms; charity; a boon.

ભિક્ષા-વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + વૃત્તિ.] The profession of alms-begging.

ભિક્ષુ·ક, *s. m.* A mendicant Brahman; a beggar.

ભિખ-વાળી, *s. f.* [See ભીખ + વાળી.] An ornament for the upper part of the right ear.

ભિખ·વું, *v. t.* [S. भिक्ष् to beg.] To beg; to ask for presents.

ભિખા·વું, *v. i.* To be reduced to beggary; to be deprived of an income. 2. To be disappointed; to fail in business.

ભિખા·ર-ચોટ, *adj.* [See ભિખારી + ચોટ.] Miserly; wretched. 2. Beggarly.

ભિખા·રી, *s. m.* [See ભીખ + કાર.] A mendicant; a beggar. 2. *adj.* Poor; miserly; wretched.

Prov. ભિખારી ભિખારીભાઈ, મેરમેરાઈયાં Due a beggar and catch a louse.

ભિખા·રૂ, Same as **ભિખા·રી.**

ભિખા·ર·ણ, } **ભિખા·રે·ણ,** } *s. f.* A female mendicant or beggar.

ભિ·જ·વું, *v. i.* [See ભીંજું.] To be wetted; to be drenched with water.

ભિડ·વું, *v. t.* [Dh. Des. अब्भिडियं *fr.* S. भेदितम broken *fr.* भिद्, ભેદવું to break.] To come into contact or contiguity; to be close at hand. 2. To wrangle; to fight. 3. To embrace; to hug. 4. To undertake; to venture; to come forward. 5. To shut (as the doors).

Id. કામ ભિડવી To undertake; to engage one's self in an enterprise. બાથ ભિડવી To engage in a fight with.

ભિડા-ભીડ, *s. f.* Crowded state.

ભિડા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of ભિડ·વું.] To outwit; to nonplus. 2. To threat; to menace. 3. To clasp; to embrace. 4. See ભિડવું. 5. To poison one's ears.

ભિડા·વું, *v. i.* To be in a crowd. 2. To be in a fix.

ભિણ્ડી-ભાળ, *s. f.* [See ભાળ.] A sling.

ભિત·ડી, } **ભિત·ર·ડી,** } *s. f.* Same as **ભીંત,** (Used in contempt).

ભિતર, *adv.* [S. अभ्यन्तर] In; inside; within. 2. *s. n.* The heart.

ભિના·વું, *v. i.* [See ભીનું.] To be wetted; to be drenched with water.

ભિના·શ, *s. f.* Wetness; moisture.

ભિન્ન, *adj.* [S. *fr.* भिद् to break.] Broken; divided; parted; disunited. 2. Separate; distinct; different.

ભિન્ન·ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] The feeling of difference; disunion; separation.

ભિમ·કાં, *s. n.* Spittal thrown out by babies.

ભિલ·ડી, *s. f.* [See ભીલ.] A female **ભીલ**.

ભિલામું, *s. n.*
ભિલામો, *s. m.* } [Dh. Des. भल्लायं *fr.* S. भल्लातः.] The marking-nut tree. 2. A markingnut.

ભિલ્લું, *s. m.* [See ભિડ·વું.] A playmate; a compeer. *Cf.* **ભીરૂ**.

ભિસ્તી, *s. m.* [P. बिहिश्ती heavenly *fr.* बिहिश्त paradise.] A water-carrier; a waterman.

ભીંત, *s. f.* [S. भित्ति.] A wall.

ભીખ, *s. f.* [See ભિક્ષા.] Alms. 2. Want; lack.

Id. ભીખ માગવી To beg. ભીખ લાગવી To be reduced to beggary.

Prov. ભીખનાં હાંલ્લાં સીંકે ચઢે નહિ What is obtained in driblets does not make rich. ભીખ તેને ભૂખ શી ? Beggars can never be bankrupts. ભીખની બહેન ચાકરી Serving is as good as begging. ભીખને માથે ભઠ Begging is the most despised occupation. ભીખ કરતાં ભૂખ સારી It is better to die than to beg.

ભીજ, Same as **ભેજ**.

ભીડ, *s. f.* [See ભિડ·વું.] Crowdedness; thronged state; a crowd; a throng. 2. Scarcity; preciousness. 3. Straitened circumstances.

Id. ભીડ ભાગવી-ટાળવી To free from straitened circumstances; to help one in one's difficulty; to supply with necessaries. ભીડે કામ આવવું To help one in one's difficulty.

ભી·તિ, *s. f.* [S. *fr.* भी to fear.] Dread; apprehension. 2. Terror; fright; alarm.

ભીતો, *s. m.* [See ભીંત.] A beam resting on a wall.

ભીનું, *adj.* [See ભિન્ન.] Moist; wet.

ભીમ અગિયારસ, *s. f.* [S. भीम Name of one of the Pandavas + અગિયારસ.] The eleventh day of the bright fortnight of જ્યેષ્ઠ May–June.

ભીર, *s. f.* [See ભીડ.] Help; aid; assistance.

ભીરૂ, *s. m.* [See ભિલ્લું.] A partner; a companion.

ભીલ, *s. m.* [S. भिल्ल.] A race of people that inhabit hills, forests, &c.; a barbarian of a particular class.

ભીષણ, *adj.* [S. *fr.* भी to fear.] Terrible.

ભુંઆં, *s. n. pl.* Water.

Id. ભુંઆં ભરાઈ જવાં To be tired.

ભુંક·વું, *v. i.* [Hem. Des. भुक्क·इ = S. भष·ति it barks *fr.* भष् ભસ·વું, to bark.] To bray.

ભુંખરો, *adj.* Having the colour of ashes.

ભુંગરા,
ભુંગળા, } *s. m. pl.* [See ભુંજવું.] Parched wheat or gram.

ભુંગરેટ, *s. f.* Hot ashes.

ભુંગળ, *s. f.* [Imit.] A bugle; a trumpet. 2. A tube. 3. A door-bar.

ભુંગળિ-યો, *s. m.* A bugler. 2. A kind of drug.

ભુંગળી, *s. f.* [See ભુંગળ.] A tube; a long pipe; a poker.

ભુંગળું, *s. n.* A long circular case made of paper, metals, &c. 2. A cylinder.

ભુંજર·વાડો, *s. m.* A troop of little children.

ભુંજ·વું, *v. t.* [S. भ्रस्ज्. भृज्ज्, to parch.] To roast.

ભુંડું, *adj.* [See બૂઠું blunt.] Mortified; humiliated; held in disrespect.

Id. ભુંડું પાડવું To mortify; to show disrespect to.

ભુંડ, *s. n.* [Hem Des. भुंडो = S. सूकरः a hog.] A hog; a boar.

ભુંડ·ણ, *s. f.* A sow.

ભુંડ-મશોળિ·યું, *adj.* Rancorous; malicious; revengeful.

ભુંડાઈ, } *s. f.* [See ભુંડું.] A quarrel;
ભુંડાશ, } a dispute;a disagreement. 2. Ruin;perdition.3. Badness;wickedness;injuriousness.

ભુંડાઇ, *s. n.* Abusive language. 2. Indecent gestures.3. Illicit intercourse with a woman.

Id.ભુંડાઇ બોલવુંTo use abusive language. ભુંડાઇ કરવું To make indecent gestures.2. To commit adultery with a woman.

ભુંડું, *adj.* [See ભુંડ.] Bad; evil; sinful; wicked. 2. Unnatural; improper. 3. Inimical; spiteful.

Prov. ભુંડાથી ભૂત નાસે = ભુંડા માણસનું કાળું મોં Everybody fears a serpent-bite. ભુંડામાં ભુંડી ભૂખ A hungry man is an angry man. ભુંડી રાંડે બમણો વરો A man must ask his wife's leave to thrive.ભુંડું ભુંડાનો ભાવ ભજવ્યા વગર રહે નહિ Worse will come to worse.

ભુંથું, *s. n.* A knot of roots 2. *adj.* Ugly.

ભું-ભું, *adv.* [Imit.] Imitative of the sound of a bugle.

ભુંસ-વું, *v. t.* [S. बुस chaff.]To blot out; to efface; to destroy.

ભુંસું, *s. n.* [S. बुस.] Chaff; husk; bran.

ભુ, *s. n.* Water (used by children).

Id. ભુ પીતો કરવો To make powerless (as a king or a superior).

ભુઆં, Same as ભુંઆં.

ભુઓ, Same as ભુવો.

ભુકી, *s. f.* See ભૂકી.

ભુકે-ભુકો, *adv.* Being reduced or crushed to powder.

ભુકો, Same as ભૂકો.

ભુકત, *adj.* [S. See ભુક્તિ.] Eaten. 2. Enjoyed.

ભુકતાવવું, *v. t.*To cause to eat or enjoy.
નિજ જન સહુ સુખ ભુકતાવો, અલેપ રાખો સદા.
—**દયારામ.**

ભુક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* भुज to enjoy.]Fruition; enjoyment. 2. Dining; making a meal.

ભુખ, *s. f.* [Dh. Des. भुक्खियं *fr.* s. बुभुक्षितम् hungry, also Hem. Des. भुक्खो. *fr.* S. बुभुक्षा desire to eat, hunger, *fr.* भुज to eat, to enjoy.] Hunger; appetite. 2. Desire; longing.

Id. ભુખ લાગવી To be hungry. ભુખે મરવું To starve; to famish. 2. To die of hunger. ભૂખે મારવું To put to death by starvation.

Prov. ભુખ ન જુવે બાખરો, ઉંઘ ન જુવે સાથરો= ભૂખે ભુંડું લાવે, ઉંઘ ઉકરડે આવે Hunger is the best sauce,and fatigue is the best pillow. ભુખ વિનાનું ખાવું, ને મન વિનાનું ગાવું Don't eat if you have no appetite, and don't sing if you are not so inclined. ભુખે મરતું છોકરાં ખાય Hunger is the worst of enemies.

ભુખ-ડું, *adj.*Hungry.2.Indigent; needy.
Id. ભુખડું બારસ Quite hungry.

ભુખ-મરો, *s. m.* [See ભુખ + મરો, મર-વું.] suffering from hunger; starvation.

ભુખર, *s. m.* A contrary wind; a head-wind. (Used by sailors).

ભુખરૂં, *adj.* Faded; pale (of a colours).

ભુખાળ-વું, Same as ભુખડું.

ભુચિ-યો, *adj.* Easily broken; brittle.

ભુજ, *s. m.* [S.] The whole arm. 2. A side of a polygon (in Geom.). 3. A curve.

ભુજંગ, *s. m.* [S. *fr.* +गम to go.]A snake; the cobra-de-capello.

ભુજંગ પ્રયાત, See ભુજંગી.

ભુજંગી, *s. m.* [S.] A kind of metre.

ભુટ્ટા-ચોર, *s. m.* [See ભામટો + ચોર.] A petty thief; a mean pilferer.

ભુટ્ટો, *s. m.* An ear of Indian corn; a maize-top.

ભુડ-ક-વું, Same as ભુર-ક-વું.

ભુડકસ, *s. n. pl.* Little children.

ભુત-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A haunt of ghosts; a place infested with spirits, goblins, &c.

ભુત-ડું, *s. n.* } Calcarious earth.
ભુત-ડો, *s. m.* }

ભુનાં, *s. n. pl.* Green dry grains found in pulse. 2. Berries of a પિંપળો tree.

ભુર, Same as ભુરસી.

ભુર-ક-વું, } *v. i.* To be terrified. 2. *v. t.*
ભુર-કા-વું, } To enchant. 3. To cheat.

ભુરસી, *s. f.* [S. भूयसी दक्षिणा great present

of money *fr.* भूयस् great + દક્ષિણા.] Money presents given to Brāhmans. 2. Cherry-merry; a bribe.

ભુરા·ટ, *s. f.* [See ભૂરૂં + વૃત્તિ.] A brown colour.

ભુરા·ટ·ણ, } **ભુરા·ડું,** } *s. n.* Reddish clay.

ભુરા·સ, Same as **ભુરા·ટ.**

ભુલ·ક·ણું, *adj.* Forgetful; that which habitually forgets.

ભુલ-ચુક, *s. f.* [+ચુક.] Errors and omissions.

Id. ભુલચુક લેવી દેવીErrors excepted. ભુલેચુકે By an act of commission or omission.

ભુલ·થાપ, [+ થાપ a slap.] Misleading; misguiding; deceiving.

Id. ભુલથાપ દેવી-ખવડાવવી-મારવી To mislead; to lead one into error. ભુલ થાપ ખાવી To be misled.

ભુલ-ભુલા·મણી, *s. f.* [See *infra.*] A labyrinth; a maze.

ભુલ-ભુલા·મણું, *adj.* [See ભુલ·વું+ભુલાવ·વું.] Misleading; misguiding; deceptive. 2. *s.n.* Anything that causes an illusion or deception.

ભુલ·વ·ણ, } **ભુલ·વ·ણી,** } *s. f.* Captivating; beguiling; a bewitched or captivated state.

ભુલ·વું, *v. i.* [Hem. Des. भलंतं = S. प्रस्खलत् stumbling; also भुल्ल·इ=S. भ्रश्यति it falls.] To err; to mistake; to blunder. 2.To forget;to miss; to lose memory of. 3. To become infatuated.

Prov. ભુલ્યા ત્યાંથી ફરીથી ગણો What cannot be cured, must be endured.

ભુલા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of ભુલ·વું.] To make commit an error or mistake. 2. To make to forget; to beguile; to entrap.

ભુલા·વો, *s. m.* Deception; imposition. 2. Misapprehension; misleading;misrepresentation; misinterpretation. 3. Forgetfulness.

ભુવ·ન, *s. n.* [S. *fr.* भू to be.] A world; a sphere.

ભુવર્લોક, *s.m.* [S. भुवर् the atmosphere + લોક.] The region between the earth and heaven.

ભુવો, [See ભુઓ. *fr.* S. भवानी the goddess Durgā, wife of Shiva, *fr.* भव Shiva *fr.* भू to be.] A worshipper in the temple of a goddess.

Prov. ભુવાનું માન જાગરિયા વધારે Accomplices raise one's reputation. ભુવો ધૂણે, પણ નાળિયેર ઘર ભણી ફેંકે Every one is always watchful of one's own interest.

ભુવો, *s. m.* [See ભ્રમર.] A circular pit in the ground caused by a whirlpool of water.

ભુશંડી, *s. f.* A kind of missile.

ભુસ·કો, *s. m.* [Imit.] A jump;a spring; a bound; a hop; a leap.

Id. ભુસકો મારવો-ખાવો To jump headlong or carelessly.2.To run into danger without minding consequences.

ભુસ·ડ·વું, *v. t.* [See ભુસ·વું.] To efface; to blot out. 2. To write in haste or carelessly.

ભુસ·વું, *v. t.* [Dh. Des. फुसियं = S. प्रोञ्छितम् thrown.] Same as **ભુસ·ડ·વું**

ભૂ, *s. f.* [S. *fr.* भू to be.] The earth.

અસુર વંશ નિકંદન કરવા, ભૂ કરવા નિરભાર જી.
—**ભાલણ.**

2. *adj.* Produced from or springing from. (Used at the end of a compound. *e. g.* ગિરિ-ભૂ, વિત્ત-ભૂ)

ભૂ, Same as **ભુ.**

ભૂ·કંપ, *s. m.* [S. *fr.* + કંપ.] An earthquake.

ભૂ·કી, *s. f.* [See ભૂકો.]A very fine powder.

ભૂ·કો, *s. m.* [S. बुष chaff.] Powder; any substance pulverized. 2. Crumbs. 3. Shattered state.

ભૂખ, Same as **ભુખ.**

ભૂખર, *adj.* [See ઉખર.] Unproductive; barren.

ઉખર ભૂખર અવનીમાં એ વાત,
આખા વિશ્વમાં થયું વિખ્યાત. —**પ્રેમાનંદ.**

ભૂખું, } **ભૂખ્યું,** } *adj.* Hungry. 2. Need; necessity.

Prov. ભૂખ્યો સિંહ તરણું ન ખાય Nobility

stands above meanness.

ભૂ-ગોળ, *s. m.* [See ભૂ the earth + ગોળ a globe.] A terrestrial globe; the earth. 2. *s. f.* Geography.

ભૂ-ગોળ-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા.]Same as **ભૂ-ગોળ** Geography.

ભૂ-ચર, *adj.* [S. *fr.*+चर् to walk.] That moves, or lives, on land.

ભૂંડું, *adj.* Ashamed; abashed; confounded; astounded.

ભૂ-ત, *s. n.* [S. *fr.* भू to be.] A malignant spirit; a goblin; a fiend. 2. A ghost; a demon; a monster; an apparition; the shade of a deceased person. 3. A god; a devil; a demi-god. 4. Any one of the five elements. 5. Any material, elements, or principle.6. *adj.* Past; gone by; elapsed; been. 7. Become.

Id. ભૂત વળગવું To be possessed by an evil spirit. ભૂત આવવું To be present (of an evil spirit in a person).2.To be obstinate; to be cross. ભૂત કાઢવું To drive away an evil spirit.2.To presuade to give up one's obstinacy. ભૂત વળગાડવું To mislead, to lead in to a wrong path.

Prov. ભૂત ગયું, ને પલિત જાગ્યું Out of the frying pan into the fire. ભૂત ભુસકા મારે, ને હનુમાન હડિયા કાઢે An empty house.2. A very poor condition. ભૂતનું ઠેકાણું આંબલી Firewood must at last come to the fireplace.

ભૂત-કાળ, *s. m.* [+ કાળ time.] The past time. 2. Past tense (in Gram.).

ભૂતાવળ, *s. n.* [+ આવલિ a line, a ross.] A group of troop of spirits, goblins, &c.

ભૂ-તળ, *s. n.* [See ભૂ the earth+ તળિ-યું.] The surface of the earth.2. *s. f.* Physical geography.

ભૂતિ, *s. f.* [S. *fr.* भू to be.] Being; existence. 2. Birth; production.3. Well-being; prosperity. 4. Good fortune; success. 5. Wealth. 6. Grandeur,dignity.7. Superhuman power over other persons obtained by the practice of penance or magical rites.

ભૂતિ કેરો હરણ કરતાં, જો પૂઠે ભીમ ભૂતિ ।
ભૂતિ જાણે મન થકી, રૂડી જે ધરાવે જ ભૂતિ ॥
ભૂતિ એની પવન થકી છે, ના લજાવે વિભૂતિ ॥
ભૂતિ જાણે થઇ કરિ હરિ, આજ તારી વિભૂતિ. ॥
—પ્રેમાનંદ.

ભૂ-દેવ, *s. m.* [S. *fr.* +દેવ a god.] A god on the earth; a title arrogated to themselves by the Brāhmaṇs.

ભૂ-ધર, *s. m.* [S. *fr.* ધર-વું to hold.] A king. 2.A large snake.3. A mountain.

ભૂ-પ, *s. m.* [S. *fr.* + पा to protect.] A king. 2. A mode in music.

ભૂપ-કલ્યાણ, *s. m.* [S.] A particular musical mode.

ભૂ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* ભૂ the earth + પતિ a lord.] A king.

ભૂ-પાળ, *s. m.* [+પાળ-વું to protect.] See **ભૂ-પતિ.**

ભૂ-ભાર, *s. n.* [S. *fr.* + ભાર a burden.] A load or burden upon the earth; sins or wickedness committed by men upon the earth.

ભૂ-મંડળ, *s. n.* [S. *fr.* + મંડળ a circle.] The terrestrial globe.

ભૂ-મિ, *s. f.* [S. *fr.* ભૂ the earth.] The earth.2.Land; ground. 3. An upper storey in a house.

કનક ભુવન વિશાળ સુંદર તેજનો અંબાર,
સપ્તભૂમિ અવાસ સુંદર થઇ રહ્યો આકાર.
—હરિદાસ.

ભૂમિ-કા, *s. f.* The earth. 2. A dramatic person; a dramatic part. 3. A stage; an arena.

ભૂમિતિ, *s. f.* [S. *fr.* भू the earth + मिति measuring *fr.* मा to measure.] Geometry.

ભૂ-મિતિ-શ્રેણી, **ભૂ-મિતિ-શ્રેઢી,** *s. f.* [S. *fr.* + શ્રેઢી શ્રેણી, a row.] Geometrical progression.

ભૂર, Same as **ભુર, ભુરસી.**

ભૂર, ભૂરિ, *adj.* [S. भूरि.] Much; many.

લક્ષ્મીને નિશ્ચલ કામે, ભડ ભૂર પડયો તે ભામે.
—ગિરિધર.

છે ભૂર ભોગી વારૂણીનો, સુરા પાન પ્રીછે નહિ રે.
—પ્રેમાનંદ.

હે માત અથવા થયો તુજ પર, યથા ભૂરિ ભાર.
— રત્નેશ્વર.

ભૂરૂં, *adj* Brown; auburn.

Id ભૂરૂં ભટાક Very white.

ભૂલ, *s. f.* [S.भ्रम *fr.* भ्रम् to wander.] A mistake.

Id. ભૂલ ખાવી–કરવી To make a mistake. ભૂલ આવવી–પડવી To creep in (of a mistake). ભૂલ ભરેલું Full of mistakes; mistaken; wrong.

Prov. ભૂલ તો અજ્ઞાની એ થાય = માણસ ભૂલને પાત્ર છે = માણસ છે, ભૂલે પણ ખરો *Humanum est errare* = Man is liable to err = To err is human.

ભૂ-લોક, *s. m.* [S. *fr.* भू the earth + लोक the world.] The earth as the habitation of men.

ભૂ-શલાકા, **ભૂ-શીર,** } *s. f.* [See ભૂ the earth + S. शलाका a stick, શીર the head.] A promontory; a cape.

ભૂષણ, *s. n.* [S. *fr.* भूष् to adorn.] An ornament. 2. Decoration; embellishment.

ભૂષિ-ત, *adj.* Adorned; decorated; embellished.

ભૂ-સૃષ્ટિ-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* ભૂ the earth + સૃષ્ટિ + વિદ્યા.] Physical geography.

ભૂ-સ્તર-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + स्तृ to cover + વિદ્યા.] Geology.

ભૃ-કુતિ, Same as **ભ્રૂ-કુટિ.**

ભૃગુ-વાર, *s. m.* [S. भृगु name of a sage + વાર a day.] Friday.

ભૃંગ, *s. m.* [S.] A wasp.

ભૃ-ત્ય, *s. m.* [S. *fr.* ભૃ, ભર-વું, to fill, to maintain.] A servant.

ભૂવ, Same as **ભૂ.**

ભેંકડો, *s. m.* [Imit. See ભેક a frog.] A loud prolonged cry.

ભેંચો, *s. m.* Crushing. 2. Anything crushed.

ભેંસ, *s. f.* [Dh. Des. महिसी *fr.* S. माहिषी.] A she-buffalo.

Prov. ભેંસ આગળ ભાગવત To throw pearls before swine. ભેંસ આવતા પહેલાં ખુંટો દાટવો = ભેંસ ભાગોળે, ને ઘેર ઝેટકા To count one's chickens before they are hatched. ભેંસ કુદે તે ખીલા વગુંદી Put off your armour, and then talk of your courage.

ભેંસર, *s. m.* A male buffalo.

ભેંસ-લો, *s. m.* The ground between two wheel-ruts.

ભેંસાસુર, *s. m.* [See ભેંસ + અસુર.] A demon in the form of a buffalo. 2. A terrible man.

ભે, *s. m.* [See ભય.] Fear; dread; danger; risk.

Id. ભે ભાગવો To be free from fear.

Prov. ભે વિના પ્રીત નહિ No love without fear.

ભેક, *s. m.* [S.] A frog.

ભેખ, *s. m.* [See વેષ.] A disguise. 2. [See વેષ. or ભીખ.] An ascetic who maintains himself upon begging.

Id. ભેખ લેવો To retire from the cares of the world.

ભેખડ, *s. f.* A mass; a heap. 2. A clod; a lump of clay. 2. A precipice; a rock.

Id. ભેખડ પડવી To get a heap of money.

ભેખ-ધારી, *adj.* [S. *fr.* + ધરવું.] Wearing a disguise. 2. *s. m.* An ascetic beggar, who is known from his dress.

ભેખ-વટો, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Maintaining one's self by begging. 2. Asceticism; living the life of an ascetic.

ભેગ, *s. m.* Admixture; adulteration.

ભેગ-વ-ડું, **ભેગું,** } *adj.* Mixed together. 2. Being together; being in combination with; collected; assembled.

Id. ભેગું કરવું To mix. 2. To assemble. ભેગું થવું To meet. 3. To be joined; to be mingled.

ભેગા-ભેગું, *adj.* Accompanied by; being along with.

ભે-ચક, *adj.* [See ભે + ચકિત.] Overcome with fear; distressed with fear.

બુદ્ધિ બૂડી જાય બોલતાં, ભાળી ભેચક થાવે;
અખંડ જેવું ઉદ્યતન્યું, કાંઇયું કેવામાં ના'વે.

—**ભોજોભગત.**

ભેચો, *s. m.* Strength; power.

ભેજ, *s. f.* [See ભિજ-વું.] Humidity; dampness; moisture.

ભેજું, *s. n.* The brains. 2. Intellect.

Id. ભેજું ફાટી જવું To be insane; to be crazy. ભેજું ખસવું, ભેજું ઠેકાણે ન હોવું, To be foolish.

ભેટ, *s. f.* [S. अभीत gone towards, met, *fr.* अभि towards + इ to go.] A meeting; an interview; a visit. 2. A present; a gift; an offering. 3. An embrace; augging.

Id. ભેટ લેવી To pay a visit. ભેટ મોકલવી To send a present. ભેટ આપવી To make a gift.

ભેટ-વું, *v. t.* To meet; to have an interview. 2. To embrace; to hug. 3. To meet; to encounter.

ભેટં-ભેટા, *s. f.* Mutual meeting or embracing; a face to face encounter.

ભેટા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of ભેટ-વું.] To bring together to a meeting or close embrace.

ભેટા-મણ, *s. n.* A gift made at the time of paying a visit.

ભેટિ-યો, *s. m.* A bearer of a gift.

ભેટો, *s. m.* Meeting on the way by coming together in opposite directions.

ભેડ, *s. n.* A sheep; a goat.

ભેડિ-યો, *s. m.* A wolf.

ભેણું, *s.n.* An earthen vessel to cook in.

ભેદ, *s. m.* [S. *fr.* भिद् to break.] Dividing; separating. 2. Division; separation; alienation. 3. Difference; diversity; variety. 4. Distinguishing; discrimination. 5. A species; a kind. 6. A mystery; secret arcana; secret matters. 7. Guile; deceit. 8. One of the four means of success against an opponent; splitting; dividing.

Id. ભેદ લેવા-જાણવો To find out one's secrets. 2. To test. ભેદ ફોડવો To divulge the secrets. ભેદ રાખવો To keep secret. ભેદ આપવો To let another person know one's secrets.

ભેદ-વું, *v. t.* To divide; to separate; to split asunder; to pierce; to be disunited; to disjoin. 2. To distinguish; to discriminate. 3. To work; to produce an effect.

Id. હૃદય ભેદવું To break or pierce the heart.

ભેદિ-યો, }
ભેદુ, } *s. m.* That knows the secrets; a spy. 2. A confidant.

ભેભટ, *s. f.* Hot ashes.

ભેર, Same as **ભેરી.**

ભેરવ, *s. m.* [S. भैरव *fr.* भीरु timid *fr.* भी to fear.] A kind of musical mode sung in the morning. 2. A form of Shiva. 3. *adj.* Relating to ભેરવ. 4. Terrible; horrible; terrific.

Id. ભેરવ જોગ ખાવો To throw oneself down from the top of a particular hill of Girnar in Kāthīāwād, believed to secure salvation.

ભેરવી, *s. f.* A particular musical mode sung in the morning.

ભેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ભર-વું.] To put in; to fasten; to fix; to button. 2. To mislead; to poison one's ears. 3. To place hanging (a cloth, &c.) on a peg.

ભેર-વા-વું, *v. t.* [Pass. of ભેર-વ-વું.] To be put in; to be fixed. 2. To be in a difficult situation.

ભેરી, *s. f.* [S.] A kind of kettledrum.

ભેરુ, Same as **ભીરુ.**

ભેલાડ, *s. m.* [See ભીલ+વૃત્તિ.] Spoiling; ruining (a harvest).

ભેલા-ડ-વું, *v. t.* [See ભિલ્લ.] To spoil a harvest by setting cattle to eat it or by plundering it.

ભેવ, *s. m.* [See ભેદ.] A secret.

ભેષજ, *s. n.* [S. *fr.* भिषज a physician.] A medicine.

ભેસપત-વાર, *s. m.* [S. *fr.* बृहस्पति the preceptor of gods + વાર a day.] Thursday.

ભેળ, *s. m.* [See ભળ-વું] A mixture; a compound of different substances mixed together.

રાય સાથે રાય દીપે, સુયોધન, ઉકો, રમો;
સર્વે કહ્યું " ખરી વાત, ભુંડી આ તો ભેળ છે. "

—વલ્લભ.

ભેળ-વણ, }
ભેળ-વણી, } *s. f.* Mixing together.

ભેળ-વ-વું, *v. i.* [Caus. of ભળવું.] To mix; to mingle. 2. To add. 3. To adulterate. 4.

To associate; to mix up with.

ભેળ-સેળ, *adj.* [+ સેળ redup.] Mixed together. 2. Hotch-potch.

ભેળા·ડ·વું, Same as **ભેલા·ડ·વું.**

ભેળું, *adj.* Associating; accompanying. 2; Mixed up.

Id. ભેળું થવું To be mixed up. 2. To meet or assemble. તમને હું ભેળો થઈશ I will meet you. ભેળું કરવું To mix up.

ભૈડ·કી, Same as **ભડ·કી.**

ભૈડ·કું, Same as **ભડ·કું.**

ભૈડ·વું, Same as **ભરડ·વું.**

ભૈરવ, Classical form of **ભેરવ.**

ભો, Same as **ભોંય.**

ભો, *adv.* Imit. of the sound.

ભોંક, Same as **ભોક.**

ભોંય, *s. f.* [See ભૂમિ.] The ground; the floor. 2. Land.

Id. ભોંય કરવી To make the floor level with mud. ભોંય આવવી To cicatrize. ભોંય ભાગવી To slough (said of the skin). ભોંયે પડવું To lie down on the ground at full length out of weariness. ભોંયે કરવું, ભોંયે નાખવું To prepare to receive the last sacrament. ભોંયે નાખ્યા About to die (used as a term of abuse by women). ભોંય ખાતરવી=ભોંયમાં પેસવું To feel ashamed. ભોંય ભેગું કરવું To level with the ground; to ruin.

Prov. ભોંયના પડ્યા કાંઇ ભોંયે રહેવાના છે ? Ups and downs follow alternately.

ભોંય-તળિ·યું, *s. n.* [+તળિ·યું] The ground-floor of a house.

ભોંય·રૂં, *s.n.* [+અગાર a house.] A cellar, a vault.

Prov. ભોંયરામાં નાગી થઇને નાચે, તોપણ છાનું ન રહે Every act, however secret, comes to light in the long run.

ભોંયો, Same as **ભોમિયો.**

ભોંરી, *s. f.* [See ભમરી.] A black bee.

ભોંસ·વું, Same as **ભુસ·વું.**

ભોંસ·ડું, Same as **ભુંસ·વું.**

ભો, *s. m.* [See ભય.] Fear;dread; terror; danger.

ભોઈ, *s. m.* [Dh. Des. भुक्ते *fr.* S. भुज the arm; also Hem. Des. भुइ, भोइ, *fr.* S. भृति service, or भृत्य a servant.] A palanquin-bearer.

ભોક, *s. n.* [See ભોક·વું.] A perforation; a hole; a bore.

ભોક·વું, *v. t.* To pierce; to perforate; to bore; to puncture. 2. To drive in or through; to stab.

ભોકા·રૂં, *s. n.* Hollowness; emptiness; unsubstantiality (*esp.* of that which bears a fair outside.).

ભોક્તા, *s. m.* [S. *fr.* भुज् to enjoy.] That enjoys or experiences.2.A pleasure-enjoyer. 3. An epicure.

ભોગ, *s. m.* [S. See ભોગ·વ·વું.] Pleasure; enjoyment. 2. Sexual enjoyment.3. Endurance; experience. 4. Use; using. 4. Allotment; lot. 5. Suffering; an evil; misfortune; a woeful plight. 6. Eating; devouring.7.A sacrifice; an oblation;an offering.

Id. ભોગ લાગવા–ફરી વળવા–મળવા To come into a difficult position. 2.To be attacked by misfortune. ભોગ ભોગવવા To enjoy pleasures. ભોગ પડવું To be the property of. ભોગ થઈ પડવું To fall a victim to.

ભોગ-જોગ, *s. m.* [જોગ.] A coincidence; a casualty.

ભોગ-જોગે, *adv.*Accidentally;by chance; casually.

ભોગ-દાર, *adj.* [+દાર P.] Being the proprietor of; having property in.

ભોગ-દારી, *s.f.* Proprietorship.

ભોગ·વટો, *s. m.* [+ વૃત્તિ state.] Enjoyment; possession and use.

ભોગ·વ·વું, *v. t.* [S. भुज् to enjoy.] To enjoy, to experience. 2. To undergo; to bear; to suffer. 3. To use; to manage.

Prov. ભોગવે, તે ભાગ્યશાળી Not possession but use is the only riches: Wealth is not his who has it, but his who enjoys it.

ભોગી, *s. m.* [S. *fr.* ભોગ.] That enjoys. 2. A voluptuary. 3. An epicure. 4.A king. 5.A wasp.6.[S. *fr.* भोग the hood of a snake.] A snake.

ભોજ·ક, *s. m.* [S. *fr.* भुज् to enjoy.] A Jain musician.

ભોજ·ન, *s. n.* [S. *fr.* भुज् to enjoy.] Eating; dining. 2. Dinner; meal; victuals.

ભોજ·ન-દક્ષિણા, *s. f.* [+દક્ષિણા.] Money-presents given to Brāhmans after supplying them with a meal.

ભોજ-પત્ર, *s. n.* [S. भुज-पत्र.] The bark of the birch tree.

ભોજ·લું, *s. n.* An ape; a monkey.

ભોજાઈ, *s. f.* [Hem. Des. भाउज्जा *fr.* S. भ्रातृ, भ्राता, a brother+જાયા a wife.] A brother's wife.

ભોટ, *s. m.* A dunce; a blockhead.

ભોટવો, *s. m.* An earthen jug.

ભોટીલું, *s. n.* A puppy; a whelp.

ભોડું, Same as **ભૂંડું.**

ભોથડ, *adj.* Dull-headed; stupid; foolish.

ભોથું, *s. n.* [See ભુથું.] A knot of roots.

ભોપાળી, *s. f.* [See ભૂપ + આવલિ.] A morning hymn in which occur the names of ancient kings of sacred fame.

ભોપાળું, *s. n.* Hollowness; emptiness. 2. Exposure.

Id. ભોપાળું ઉઘાડું પડવું The bubble burst.

ભોપી, *s. m.* A person that officiates in a temple of Shiva.

ભોમ, *s. m.* [S. भौम the planet Mars. + વાર a day, being understood.] Tuesday.

ભોમિ·યો, *s. m.* [See ભૂમિ.] A guide. 2. *adj.* Acquainted with; conversant with.

ભોર, *s. f.* [See ભૂરૂં.] The morning twilight.

ભોર થઈ, ઓર ચિડિયાં ચચાંની;
ભાગ્યો ન જાય, ભગાયો ન જાય. —દયારામ.

ભોર, Same as **ભોળ.**

Id. ભોર મુકવું To waste (money).

ભોર,
ભોરમ-ભોર, } *adv.* Being consumed of exhausted. 2. Being finished.

ભોરિંગ, *s. m.* [See ભુજંગ.] An adder.

ભોશ,
ભોસ,
ભોશ·ડી,
ભોસ·ડી, } *s. f.* The female organ of generation.

ભોસ·ડો, *s. m.* Same as **ભોસ.**

ભોળ, *s. m.* [See ભ્રમ.] Dizziness; giddiness. 2. Vomitting caused by dizziness.

ભોળ·પણ, *s. n.* [See ભોળું.] Simplicity; artlessness; frankness. 2. Credulity. 3. Fairness; candour; guilelessness; plainness.

ભોળ·વ·વું, *v. t.* To impose upon; to cajole; to take in; to beguile; to mislead; to deceive; to wheedle.

ભોળ·વા·વું, *v. i.* [Pass. of ભોળ·વ·વું.] To be deceived.

ભોળા·ઈ, *s. f.* Same as **ભોળ·પણ.**

ભોળિયો, *s. m.* A particular class of beggars. 2. *adj. m.* See ભોળું.

ભોળું, *adj.* [Dh. Des. बन्धो = S. बहुल: large, broad Or S. भावालु affectionate *fr.* भाव affection.] Simple; artless; guileless. 3. Weak; silly; foolish. 4. Credulous.

Id. ભોળા શંકર–ભોળો બ્રહ્મા જેવો Very openhearted; silly; foolish.

Prov. ભોળે ભાવે રામૈયો A credulous man is indifferent to consequences.

ભૌતિ·ક, *adj.* [See *fr.* ભૂત an element.] Elemental; relating to the universe or elemental combinations; physical; material.

ભ્રંશ, *s. m.* [S. *fr.* भ्रंश् to fall.] Falling; fallen state; deviation from rectitude. 2. Corruption.

ભ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* भ्रम to wander.] Wandering. 2. Mistake; error; delusion erroneous conception or judgment. 3. Wandering of mind; aberration; incoherence; wildness of thought. 4. Straying 5. Suspicion. 6. Moving in a circle.

ભ્રમ·ણ, *s. n.* Same as **ભ્રમ.**

ભ્રમ·ણ·તા,
ભ્રમ·ણા, } *s. f.* Same as **ભ્રમ·ણ.**

ભ્રમર, *s. m.* [S. *fr.* भ्रम to wander.] A large black bee. 2. A wasp. 3. A ringlet or curl line of hair. 4. An eddy. 5. [See ભ્રૂ.] The eye-brow.

ભ્રમિ·ત,
ભ્રમિ·ષ્ઠ,
ભ્રમી, } *adj.* [See ભ્રમ.] Wandering; confused; bewildered; deluded.

ભ્રમ્મી, *s. f.* [S. ब्राह्मी.] A kind of medi-

cinal plant.

ભ્રષ્ટ, *adj.* [S. See ભ્રંશ.] Fallen; depraved; polluted. 2. Vicious; lost;abandoned.

ભ્રષ્ટાચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.] A devious, lax, impure course of life; a dissolute life; a life of dissipation.

ભ્રાત, ભ્રાતા, *s. m.* [S. भ्रातृ, भ्राता.] A brother.

ભ્રાન્તિ, *s. f.* [S. See ભ્રમ.] Mistake; error; delusion; wrong notion. 2. Wandering; aberration; erroneous judgment. 3. Doubt; uncertainty.

ભ્રૂ, *s. f.* [S.] The eyebrow.

ભ્રૂ-કુટિ, ભ્રૂ-કુટી, ભ્રૂ-વલ્લી, *s. f.* [S. *fr.* +कुटि कुटि, a curve, વલ્લી a creeper.]The eyebrow.2. A contracted eye-brow; a frown.

મ.

મ,The thirty-sixth letter of the alphabet, and the 25th consonant.

મ, *adv.* [S. मा.] No; not.

મઊ, Same as **મૈ**.

મઊ થવું, *v. i.* [See મઊ, મૈ + થવું.] To be submissive; to be obedient.

મકર, *s. m.* [S.] An aquatic monster; a fabulous marine monster.2. A crocodile. 3.A fish.4. One of the signs of the zodiac; *Capricornus.*

મકર, *s. m.* [Ar. मक्र fraud; deceit.] Fraud; a feint; a pretence; a show.2. Dissimulation; hypyocrisy.

મકર-કેતન, મકર-ધ્વજ, *s. m.* [S. *fr.* મકર a fish + S. केतन, ध्वज, a banner.] The God of Love; Cupid.

મકરંદ, *s. m.* [S.] The nectar or honey of a flower.

ચરણ કમલ મકરંદ સુવાસિત, મન ખટપદ થઈ લેશે.
—**પ્રેમાનંદ.**

2. The cuckoo.

મકર-બાજ, *adj.* [See મકર fraud + P. बाज़् practising *fr.* बाख़्तन्, to enjoy, to practise.] Fraudulent; pretentious; showy.

મકર-રાશિ, *s. f.* [See મકર a fish + રાશિ,] See **મકર**, 4. The zodiacal sign *Capricornus.*

મકરવા, *s. m. pl.* Pieces of sugar-cane.

મકર-સંક્રમણ, મકર-સંક્રાન્તિ, *s. f.* [See મકર a fish + સંક્રમણ, સંક્રાન્તિ.]The passage of the sun from *Sagittarius* into *Capricornus.*

મકરાકર, *s. m.* [See મકર an aquatic monster + आकर a mine.] The ocean.

મકરાકૃત, *adj.* [S. *fr.* + आकृत formed *fr.* આકાર.] Having the form of a fish.

મકસદ, *s. m. f.* [Ar. मक़्सद.] Intent; design; purpose; desire; wish; meaning; object.

મકસુદ, *adv.* [Ar. See *supra.*] Purposely; intentionally; knowingly.

મકાઈ, *s. m. f.* Indian corn; maize.

મકાત, *s. f. m.* [See મક્તો.] A monopoly. 2. An excise duty; an inland duty or impost.

મકાન, *s. n.* [Ar.] A place. 2. A residence;a house. 3. A stage; a halting-place. 4. A villa; a country seat.

મકાર, *s. m.* A maund (Used in secret conversation by merchants.).

મકે, Same as **મકાઈ**,

મકોડી, Same as **મંકોડી.**

મકોડો, Same as **મંકોડો.**

મક્કમ, *adj.* [Hem. Des. मक्का = S. लिप्तम् covered. *Cf.* Ar. मुह्कम firm.] Strong;stout; firm; stable; fixed.

મક્કર, Same as [Ar. **મકર**.] Fraud.

મક્તબ, *s. f.* [Ar.] A school;a seminary.

મક્તું, *adj.* [See મુક્ત left.] Wide; broad.

મક્તો, *s. m.* [Ar.] A contract; an agree-

ment. 2. A farm of any item of revenue; a monopoly.

મક્ષિકા, *s. f.* [S.] A fly.

મખ, *s. m.* [S.] A sacrifice.

મખમલ, *s. f.* [Ar. मख़्मल्.] Velvet.

મખ્ખી-ચૂસ, *adj.* [See માખી + ચુસ-વું.] Stingy; miserly; niggardly; close-fisted. 2. *s. m.* A miser.

મગ, *s. m.* [Hem. Des. मुग्गो *fr.* S. मुद्.] A kind of kidney-bean.

Id. એ પાણીએ મગ ચઢવાના નથી This is not a suitable means to the end in view; this is not the proper instrument.

Prov. મગનું નામ મરી (ન દેવું) Not to give the right name of a thing (out of policy or for some secret purpose).

મગ, *s. m.* [See માર્ગ.] A way; a passage. 2. *adv.* Towards. (In આણી-ગમ, પેલી-ગમ, **ગમ** is used for **મગ** by metathesis).

મગ-કસાર-બાફણાં, *s. n. pl.* [See મગ a kind of kidney-bean + કનશાર+બાફવું.] Fuel (so called for euphemy.).

મગજ, *s. m.* [P. मग़्ज़.] Pulp; pith; the kernel; marrow. 2. The brain. 3. The head. 4. Understanding. 5. A kind of sweetmeat made from gram-flour.

મગજી, *s. f.* [P. See મગજ.] Ornamental edging or border of a garment.

મગ-ડો, *s. m.* [See મગ a kind of kidney-bean + ડો.] Seeds of **ગુલબાસ**.

મગતરૂં, *s. n.* A winged insect; a gnat.

મગ-દળ, *s. n.* [See મગ a kind of kidney-bean + દળ pulp.] A kind of sweetmeat. 2. [See મગદળિ-યું) A thick club swung in the hands as an athletic exercise; a dumb-bell.

મગદળિ-યું, *s. n.* [S. मुद्गर.] See મગદળ, 2.

મગદૂર, *s. f.* [Ar. मक़्दूर.] Power; might; ability; copability to afford. 2. Daring; adventuring; courage; intrepidity; boldness.

મ-ગણ, *s. m.* [S. *fr.* म a particular metrical foot + ગણ a group.] A metrical foot consisting of three long vowels; a molossus; (– – –).

મગન, *adj.* [See મગ્ન.] Delighted; pleased.

મગ-બાફણાં, Same as **મગ-કસાર-બાફણાં**.

મગ-ફળી, *s. f.* [See મગ a kind of kidney-bean + ફળ.] A kind of bean; a ground-nut.

મગ-મગાટ, Same as **મઘ-મઘાટ**.

મગર, *conj.* [P.] But; still; yet; however.

મગર, **મગર-મચ્છ**, *s. m.* [See મકર an alligator + મચ્છ.] An alliagator; a whale.

મગર-મસ્ત, *adj.* [+ મચ્છ, S. मत्स्य. or P. मस्त.] Strong; stout. 2. Enormous.

મગરિ-યું, *s. n.* [See મકર alligator. S.] A hole in the roof of a house, through which a ખલાસી (a tile-turner) can go on to the roof.

મગરૂબ, **મગરૂર**, *adj.* [P. मग़रूर] Proud; arrogant; haughty; full of airs; full affected dignity.

મગરૂબી, **મગરૂરી**, *s. f.* Pride; arrogance; haughtiness; affected airs.

મગા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of માગ-વું.] To send for; to order to be brought.

મગિ-યું, *s. n.* [See મગ kidney-bean.] A kind of upper garment of the colour of મગ (dark green), worn by women.

મગ્ન, *adj.* [S. *fr.* मस्ज् to be drowned.] Absorbed in; engrossed in; swallowed up in. 2. Glad; cheerful; delighted.

મઘ-મઘ-વું, *v. t.* To have a diffusive fragrance; to have a sweet and strong scent.

મઘ-મઘાટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Fragrance; a grateful odour; sweetness of smell; a strong sweet smell.

મઘવા, *s. m.* [S.] The god Indra.

ઘડનારો વિશ્વકર્મા અવશ્યમેવ, વાસે વસતા મઘવા દેવ.

—**પ્રેમાનંદ.**

મઘા, *s. f.* [S.] The eighth lunar mansion, in which the constellation "Sickle" is included.

મઘાની ઓરણી, *s. f.* [+ ઓરણી.] Sow-

ing seeds in the month of માઘ (February–March).

મંકોડી, *s. f.* [Fem. of મંકોડો.] A large ant.

મંકોડો, *s. m.*[Hem.Des. मक्कडो=S. जालकार कृमि: an insect that weaves its nest; also मक्कोडो = S. ऊर्णापिपीलिका an ant that makes wool. See મહાન્ + કીડી.] A very large black ant.

મંગણ, Same as **માગણ.**

મંગરો, *s. m.* A hill; a high rock.

મંગળ, *s. n.* [S. मङ्गल] Good fortune; welfere. 2. A festive occasion. 4. A benedictory poem.

Id. ધોળ મંગળ ગાવાં To sing auspicious songs.

મંગળ, *s. m.* [S.] The planet Mars. 2. [+ વાર a day, being understood.]Tuesday.

Id. મંગળની દશા The influence of Mars in a person's hororscope.

મંગળ-ફેરા, *s. m. pl.* [See મંગળ good fortune+ ફેરો.] Going round the hymeneal altar by the bride and bridegroom.

મંગળ-મૂર્તિ, *adj.* [+ મૂર્તિ.] (An image of a god) Whose sight is auspicious. 2. (A person) Whose face shows him to be always pleased; cheerful and sprightly (of a person).

મંગળ-વાર, *s. m.* [S. *fr.* + वासर, વાર, a day.] Tuesday.

મંગળ-સૂત્ર, *s. n.* [+ સૂત્ર.] The marriage-string worn by married women. 2. A gold ornament worn by women round the neck.

મંગળા, *s. m. pl.* The first or morning visit to a temple of Krishna.

Id. મંગળાનાં દર્શન The first visit of the devotees which Krishna receives in the morning in a temple.

મંગળાચરણ, *s. n.* [+ આચરણ.] Invocation of a deity at the commencement of a work.

મંગળાષ્ટ-ક, *s. n.* [+ અષ્ટ-ક a group of eight.]Eight appropriate verses recited as a benediction on auspicious occasions,especially, at marriages.

મંગ-વ-વું, Same as **મગા-વ-વું.**

મંગાળો, *s. m.* [See મંગળ.] A temporary hearth.

મચક, *s. f.* Retreating; giving in.

મચક-ણિ-યું. *s. n.* [See મચકો.] A kind of ear-ring.

મચ-કુર, Same as **મજ-કુર.**

મચકો, *s. m.* [Imit.] A coquettish gait; a coquettish gesture.

રાધાજી મચકે બોલિયાં રે, ઘણો રંગ જ રાચે.

—**શ્રીવલ્લભ.**

મચકો-ડ, *s. m.* Repulse; repulsion. 2. Contemptuous treatment.

મચકો-ડ, *s. f.* [See મચડવું.] Bending; twisting.

Id. મચકોડ ખાવી To be bent or twisted.

મચકો-ડ-વું, *v. t.* To turn the face away from.

Id. મોઢું મચકોડવું To make a wry face.

મચ-ડ-વું, *v. t.* [Imit.] To bend; to incurve; to incurvate. 2. To twist.

મચ-મચા-વ-વું, *v. t.* [Imit.] To move playfully; to move with sportive gestures. 2. To wash a cloth in a particular manner.

મચ-વું, *v. i.* [S. मस्ज् to be drowned.] To be absorbed; to swell and abound; to rise and prevail in force.3.To apply one's self to. 4. To grow fat or desperate.

Id. કામમાં મચવું–પાછળ મચવું To persevere in.

મચા-વ-વું, *v. s.* [Caus. of મચ-વું.] To set on foot; to get up or make.

Id. ધૂમ મચાવવી To set going violent pleasure or merriment.

મચ્ચિ-ચેર, *s. f.* [See મચ્છ.] A kind of plant growing on the sea-shore.

મચ્છ, *s. m.* [S. मत्स्य.] A fish. 2. The first of the ten incarnations of વિષ્ણુ. 3. The sign *Pisces* of the zodiac. 4. A rainbow. 5.The sharp-edged member of a pier which meets and sustains the force of the stream.

મચ્છર, *s. m.* [S. मत्सर.] A gnat; a mosquito. 2. Envy; jealously. 3. [See મદ.]An intoxicated condition; madness; frenzy.4.

Pride; a boast.

મચ્છર-દાની, *s. f.* [See **મચ્છર,** a gnat + P. दानः holding *fr.* दाश्तन्=S. ધ, ધાર્ to hold.] Mosquito-curtains; bed-curtains.

મચ્છરાળ, *adj.* [See મદ or મચ્છર envy + આળુ having.] Intoxicated; mad; excited to frenzy.

વાંકી ને વરણાગણી, રૂડી અને રસાળ,
સારી ને સલક્ષણી, માન્યની મદ મચ્છરાળ.
—સામળભટ.

મચ્છામિ દુક્કડં, *interj.* [Des. मिच्छामि दुक्कडं=S. मा, મા, not + इच्छामि, ઇચ્છવું, + દોકડો.] Lit. I have no desire even for a farthing, an expression used by a Jain when resigning the world and becoming an ascetic.

મચ્છી, *s. f.* [See મચ્છ.] A fish.

મચ્છી-માર, *s. m.* [+ માર•વું.] A fisherman.

મછળ્યુ, *s. n.* [See મુખ + S. પ્ર•ક્ષાલ• washing *fr.* પ્ર forth+क्षल्, क्षाल, to wash.] Cleaning the mouth and washing the face after a meal.

મછ•રૂં, *s. n.* [See મચ્છ.] A gnat or any other insect of the same kind.

મછ-વો,
મછુવો, } *s. m.* [See મચ્છ + + S. वाह् a carrier *fr.* वह् to carry.] A small boat; a lighter.

મજ, Same as **મુજ,** *Pron.*

મજ•ક, Same as **મચ•ક.**

મજકુર, *s. m.* [Ar. मज़्कूर् abovesaid.] A statement; an account; a communication; the context, or purport of a letter, &c. 2. *adj.* Above-mentioned; the said; aforenamed; aforesaid.

મજનુ,
મજનુન, } *adj.* [P. मजनून mad.] Insane; mad.

મજબૂત, *adj.* [Ar. मज़बूत.] Strong; firm; compact; fast; fixed. 2. Staunch; steady; settled; positive; determinate; resolute. 3. Robust; stout; muscular. 4. Cogent; powerful; forcible.

મજબુતી,
મજબૂતી, } *s. f.* Strength; firmness; solidity; muscularity. 2. Cogency; power. 3. Positiveness; fixedness; settledness.

Id. મજબૂતી આપવી To give strength to; to support.

મ•જમલે, *adv.* [Ar. मिन from + + जुमला whole.] Altogether; on the whole.

મજમુ,
મજમું, } *s. n.* [Ar. मजमूअ collected.] Co-partnership.

મજમુ•દાર, *s. m.* [P. *fr.* + દાર having.] An accountant-general or auditor. 2. A partner. 3. A record-keeper; a hereditary revenue-officer.

મજરે, *adv.* [Ar. मजरा flowing.] In the satisfaction of a debt &c. (said of a payment).

Id. મજરે આપવું To give credit for. મજરે લેવું To reimburse one's self. મજરે આવવું To be realized; to be fruitful.

મજરો, Same as **મુજરો.**

મજલ, *s. f.* [Ar. मनज़िल.] A march; the distance passed over. 2. A stage; a day's journey. 3. A halt. 4. The last stage; the journey's end.

Id. મજલ કાપવી–મારવી To make a journey.

મજલો, *s. m.* [Ar. मनज़िलः a place.] An upper story.

મજહબ, *s. m.* [Ar.] Religion; creed; faith. 2. A religious brotherhood.

મજા, *s. f.* [P. मज़ह्.] Flavour; taste; relish. 2. Delight; pleasure; agreeableness; enjoyment. 3. Tastiness; tastefulness; pleasantness. 4. Prettiness; loveliness; fineness. 5. Fun; frolic; diversion; sport; gaiety; merriment; joy; hilarity; mirth.

Id. મજા મારવી–પડવી To find pleasure in.

મજાક,
મજાખ, } *s. f.* [Ar. मज़ाह्.] Jests; jokes gibes; pleasantries.

Id. મજાક કરવી To make jests of; to enjoy pleasure at the cost of.

મજાગરૂં, Same as **મિજાગરૂં.**

મજીઠ, *s. f.* [S. मञ्जिष्ठा.] Bengal madder; a red dye.

મજીયારૂં, *s. n.* [See મઝિયારૂં.] Partner-

ship. 2. *adj*. Joint; held in common; common.

મજૂર, *s. m.* [P. मज़ूर.] A day-labourer: a porter; a cooly; a carrier.

મજૂરી, મજુરી, } *s. f.* Drudgery; toilsome work; labour. 2. The wages of a labourer.

મજૂસ, મજૂશ, } *s. f.* [S. मञ्जुषा.] A coffer; a chest.

મજો, Same as **મજા, મઝા.**

મજ્જ·ન, *s. n.* [S. *fr.* मस्ज् , मज्ज् , to be drowned.] Immersion; dipping. 2. Ablution; bathing.

મજ્જા, *s. f.* [S.] The marrow of the bones. 2. The pith or sap of plants.

મઝા, મઝે, મઝો, } *s. f.* Same as **મજા.**

મઝા·નું, મઝે·નું, } *adj.* Fine; tasteful; beautiful; charming; soothing; soft; first-rate; pretty.

મઝિ·યારૂં, *adj.* [S. मध्य middle.] See **મજીયારૂં.**

મઝે·દાર, *adj.* [See મઝા + દાર having.] Same as **મઝા·નું, મઝે·નું.**

મઝે·દારી, *s. f.* Merriment; mirth; hilarity.

મંચ, મંચ·ક, } *s f.* [S.] A bedstead; a cot.

મંછા. *s. f.* [S. मनीषा See મન + S. ईष् to fly away.] Wish; desire.

Prov. મંછા ડાકણ ને શંકા ભૂત An idle mind is the Devil's workshop.

મંજન, *s. n.* [See મજ્જન, માંજ·વું.] Cleansing. 2. A tooth-powder; a medicine to clean, strengthen, or colour the teeth.

મંજરી, *s. f.* [S.] A streak of flowers; a cluster of blossoms.

મંજાર, *s. m.* [S. मार्जार.] A male cat.

મંજિરા, *s. m. pl.* [S. मञ्जीर an anklet.] Cymbals.

મંજુ, મંજુલ, } *adj.* [S.] Melodious; sweet. 2. Gentle; soft; mild; lovely; agreeable. (In respect of sound or voice).

કોઈક કેલિ-કલા-કુતુહલથી, મંજુલ વંજુલ કુંજે.
—**ગીત·ગોવિન્દ.**

મંજૂર, *adj.* [Ar. मनज़ूर.] Approved; confirmed. 2. Agreeable; acceptable.

મંજૂરી, *s. f.* Approval; confirmation; consent; acceptance.

Id. મંજૂરી લેવી-મેળવવી To get the approval or consent of. મંજૂરી આપવી To give sanction or consent to.

મંજો, *s. m.* A kind of toy for children; a marble; a pebble.

મટ, *s. f.* [Imit.] Rest; repose. 2. Same as **મટ·કો.**

મટ·ક, *s. f.* See **મટકો.**

ભ્રૂકુટીની મટકમાં, કે ભાળવાની લટકમાં,
કે શું મોહની ભરેલી વાણી રે. —**દયારામ.**

મટકા·વ·વું, *v. t.* To speak with the eyes twinkling.

ભ્રકુટીમાં મટકાવી ભુરકી નાખ મા રે.—**દયારામ.**

મટકી, *s. f.* [See માટી earth.] A small earthen water-pot; a pail.

મટકું, *s. n.* Same as **મટકી.**

મટ·કો, *s. m.* [Imit. See મટ+કાર doing.] Gestures; gesticulations.

નારી બોલી નેહથી, મટકો કરતી મુખ.—**સામળભટ.**

મટ-મટા-વ-વું, *v. t.* To quickly close and open (the eyes.)

મટ·વું, *v. i.* [S. नि·मिष shut up *fr.* नि·मिष् to shut up *fs.* नि down + मिष् to open.] To pass away; to be over. 2. To be done, removed, eradicated or gone. 3. To be effaced or erased.

Id. છોકરી કન્યા મટી, ગૌરી આઠ વર્ષે થાય છે A female child ceases to be an infant and becomes a girl, when eight years old.

મટુકી, Same as **મટકી.**

મટો·ડી, *s. f.* [See માટી earth + ડી dim.] Earth; clay; dust.

મટો·ડું, *s. n.* Earth; clay; mud; a clod of earth.

મઠ, *s. m.* [Dh. Des. मट्ठ *fr.* S. मृष्टम् delicious.] A kind of pulse; a kind of kidney-bean.

મઠ, *s. m.* An abbey; a monastery; a hermitage.

મઠાધિકારી, મઠાધ્યક્ષ, મઠાધિપતિ, s. m. [S. *fr.*+अधिकारी, अध्यक्ष, अधिपति, a lord.] An abbot; a monk.

મઠાધિકારિ·ણી, s. f. An abbess.

મઠાર·વું, v. t. [See મઠેર·વું.] To smooth; to polish; to level. 2. To scrape on a lathe.

મઠિ·યાં, s. n. pl. [See મઠ a kind of kidney-bean.] A particular kind of food made of the flour of મઠ. 2. A particular kind of food made of grain-flour.

મઠેર·ણી, s. f. [See મઠેર·વું.]A carpenter's plane.

મઠેર·વું, v. t. [See મર્દન; or, S. मृष्ट wiped *fr.* मृज् to wipe, to cleanse.] See **મઠાર·વું**. 2. To give a decent form to. 3. To have illicit intercourse with a woman (vulgar).

મઠો, મઠ્ઠો, s. m. [Hem. Des. मट्टिहिअं= S. कलुषम् muddy. *Cf.* P. मास्तु curdled milk.] Milk coagulated and churned.

મડ, s. f. [See મરડ to twist.] Gravel; gravelly soil. 2. Pertinacity; persistency; stubbornness.

મડદું, Same as **મુડદું**.

મડપ, s. m. A kind of vegetable used for food.

મડમ, s. f. [Eng. *Madam.*] Madam; a European lady.

મડ·વું, v. t. [See મરડ·વું to twist.] To bend; to incurvate; to incline. 2. To twist. 3. To subjugate; to control; to make crooked.

મડા ગાંઠ, s. f. [See મડું + ગાંઠ.] A fast knot.

મડિ·યાં, s. n. pl. [See મડ·વું, મરડ·વું.] Hollow anklets or wristlets that require to be twisted while being put on.

મડિ·યો, s. m. [See મડ a gravel. 2.] Gravel.

મડું, [Hem. Des. मडो *fr.* S. मृतः dead *fr.* मृ, મર·વું, to die; also Dh. Des. मडयं *fr.* S. मृतकम्. मृतम् also Hem. Des. मयडं. मयडो *fr.* S. मृतः, also Hem. Des. मडुवइअं= S. हतम् killed, *fr.* S. मृतम्]Same as **મુડદું**.

પાન કરું ઉષ્ણ લોહી, નૃત્ય કરું શૂર જોઈ,
વારશે અમો ને કોઈ, તેહ જાણવું મડું. —**વલ્લભ.**

મઢ·વું, v. t. [Dh. Des. मढियं = S. क्षुण्णम् crushed, *fr.* S. मृद् to crush; also Hem. Des. मलइ, मढइ, मड्डइ *fr.* S. मृद् to crush.]To overlay or line; to cover over. 2. To encase with a metal leaf.

મઢી, મઢુ·ડી, s. f. [See મઠ a monastery. 2.] A hut; a shed; a cottage.

મણ, s. m. [See માન measure.] A maund; forty seers in weight.

Prov. મણનું માથું જજો. પણ નવટાંકનું નાક ન જશોI would rather incur a large sacrifice than even a little disgrace.

મણ·કો, s. m. [See મણિ.] A bead; a gem. 2. A single vertebra of the back.

Id. માળાનો મણકો Dear as a bead of the rosary; very dear. મણકા મૂકવા To count one's beads.

મણા, s. f. [Dh. Des. मणयं *fr.* S. मनाक् a little.] Want; deficiency.

મણિ, s. n. [S.] A jewel; a gem. 2. Anything excellent of its kind.

મણિ·કો, s. m. [See મણ.] A weight equal to a maund. 2. A measure equal to a maund.

મણિ-ધર, s. m. [See મણિ + ધર·વું. A snake of a venomous kind; a cobra.

મંડ·ન, s. n. [S. *fr.* मण्ड्. to adorn.] An ornament; a decoration; jewels; trinkets. 2. Adorning; dressing out. 3. Establishing; maintaining; proving.

મંડપ, s. m. [S.] A bower; an arbour. 2. A temporary stucture erected on festive occasions.

મંડ·વું, v. i. [S. मण्ड् to rejoice. Or. S. मन् to think, to wish for.] To begin; to set to. 2. To persevere.

Id. કામપર–કામમાં–મંડયા ને મંડયા રહેવું To persevere in a business; to stick to one's own work.

મંડલ, મંડળ, s. n. [S. मण्डल.] A circle; a ring; a circumference; a compass.

મત્સ્ય ત્રિકોણ ધનુષ મધ્યવા, કહ્યા મંડળ નામ.
—દયારામ.

2. The disk or orb (of the sun or moon).
3. An assemblage; a company.

વિવિધ મંડળ માંડતા, ખાંડતા પૃથ્વી પાય.
—ગિરિધર.

4. A province; a district.

મંડળા•કાર, *adj*. [+ આકાર.] Circular.

મંડળિ•ક, *adj*. A tributary chief.

મંડળી, *s. f.* [See મંડળ.]An assembly; a company; a meeting; a congregation. 2. A society; an association.

મંડા•ઈ, *s. f.*
મંડા•ણ, *s. n.*
મંડા•મણ, *s. n.*
મંડા•મણી, *s. m.* } [See માંડવું.] A premium or bonus to a money-lender over and above the stipulated interest.

મંડા•ણ, *s. n.* [See મચ્છડ•વું.] A beginning; a commencement. 2. The overspreading of clouds.

Id. મંડાણ માંડવું–કરવું To make a beginning.

મંડા•વ•વું, *v.t.* [Caus. of માંડ•વું.]To get entered;to get put down.2.[Caus. of મંડ•વું.] To cause to commence.

મંડા•વું, *v. i.* [Pass. of માંડ•વું.] To be entered; to be put down. 2. To be in a predicament; to be in a trying position.3. To enter into the conjugal state;to marry. 4. To be established; to be set up to business.

Id. મંડાઇ ચુકવું To be insolvent. 2. To lose the last heir; to be heirless.

Prov.મંડાય ત્યાં છંડાય Conveniences have their inconveniences, and comforts have thier crosses.

મંડિ•ત, *adj*. [S. See મંડ•ન.] Adorned; beautified; embellished.

મંડૂક, *s. m.* [S.] A frog.

મત, *s. m. n.* [S. *fr.*मन् to think.] Opinion;sentiment; judgment;mind.2. A vote. 3. Accord; consent.4.A particular dogma or tenet. 5.A sect or persuasion; a party; a school (in religion or philosophy).

Id. મત બાંધવું To form an opinion. મત ઉચ્ચારવું To express an opinion. મત આપવું To give an opinion. 2. To vote for.

મત•દાર, *adj*. [+ દાર P. having.] Having a vote or voice. 2. *s.m.* A voter.

મત-ભેદ, *s. m.* [See મત + ભેદ.] Difference of opinion.

મતલબ, *s. f.* [Ar. मतलब्.] Purpose; design; object; intent; motive. 2. Purport or meaning; substance. 3. Signification.

મતલબ•સર, *adj*. [+ सर् upon.] With an object; for the purpose of gaining an object.

મતલબી, *adj*. Selfish; having in view one's own object;self-interested.2. Designing; crafty.

મત-વાદી, *adj*. [See મત + વાદ.] Dogmatical; opinionated.

મત•વારી,
મત•વાલી,
મત•વાળું, } *adj.f.* [See મદ+વાળું having.] Gay; smart; spirited; gallant.

મત-સરવણી, *s. f.* [See મત્ત + શ્રાવણ.] A vow observed by girls from the 11th of Asadha Vada, to the 3rd of Shrāva a Shuda.

મતા, *s. f.* [S. मत्त *fr.* मत् mine.] Property; possession. 2. Worth; value. 3. Goods; merchandise. 4. Capital;wealth.

મતા•દાર, *s. m.* [See મતું + દાર P.] A village-officer, who bears witness to the payments made by the villagers into the Government treasury.

મતા•દારી, *s. f.* The office and duties of a **મતા•દાર**.

મતાબર, Same as **માતબર**.

મતાભિમાન, *s. m. n.* [S. See મત + અભિમાન.] Opinionativeness; dogmatism.

મતિ, *s. f.* [S. See મત.] Understanding; intellect; sense; judgment; impression.

Id. અવળી મતિ સુઝવી To be led astray by a wrong judgment or by false impressions.

મતિ-ભ્રમ, *s. m.*[S. *fr.* + ભ્રમ.] An unsettled state of the mind. 2. Weakness of the mind; weakness of memory;forgetfulness.

મતિ-મંદ, *adj.* [S. *fr.* + મંદ slow.] Dull; slow of understanding; dull-headed.

મતિ-માન્, *adj.* [S. *fr.* મતિ + S. मत्, मान् having.] Intelligent.

મતિ-યું, મતિ-લું, *adj.* Opinionated; opinionative; self-willed; obstinate.

મતીરું, *s. n.* A cucumber.

મતું, મતુ, *s. n.* [See મત, or more correctly સંમત] The signature of the party executing a document.

Id. મતું કરવું To testify in writing.

મત્ત, *adj.* [S. *fr.* मद् to be mad.] Intoxicated; inebriated. 2. Mad; furious; arrogant; impudent.

મત્સર, Classical form of મચ્છર envy.

મત્સરી, *adj.* Envious; spiteful.

મત્સ્ય, Classical form of **મચ્છ,** A fish.

મથક, *s. n.* [See મસ્તક, માથું] The principal place; the head-quarters; the seat; the central place.

મથ-ન, *s. n.* [S. See મથ-વું to churn.] Churning. 2. Agitating a subject; discussing; debating; revolving. 3. A struggle; exertion.

મથની, *s. f.* A pot, generally earthen, in which curdled milk is churned.

માખણ ચોર, ફોડ મથનીનો, પીતાં છાશ બહુ ભાવી.
—દયારામ.

મથ-વું, *v.t.* [S. मन्थ् to churn.] To churn. 2. To discuss; to debate; to sift; to consider mentally. 3. *v.i.* To exert oneself hard; to struggle.

Id. મરી મથીને દહાડા કાઢવા To struggle through the days; to get through the days with great difficulty.

મથા-વ-વું, *v. t.* [Cause of મથ-વું.] To cause one to exert oneself. 2. To defeat; to humble.

મથા-ળી, *s. f.* [See મથાળું, માથું.] A turban.

મથાળું, *s. n.* [See માથું the head+તળિયું surface, bottom.] The top; the heading; the forepart of anything. 2. A turban (in contempt.).

Id. મથાળું બાંધવું To make an estimate. મથાળું ઘાલવું-પહેરવું To put on a turban.

મથો-ટી, *s. f.* [+ વૃત્તિ.] The part of the head of horned cattle nearest their horns; the forehead of horned animals.

મથો-ડું, *s. n.* A man's height; 6 feet deep, as a measure of depth.

મદ, *s. m.* [S. *fr.* मद् to be mad.] Inebriety; intoxication. 2. Passion; love; affection. 3. The liquid running from an elephant's temples when in rut; the rutting juice. 4. Pride; arrogance; haughtiness. 5. Madness. 6. Wild tricks.

Id. મદમાં આવવું-મદ કરવો To be proud or arrogant. મદ ઉતરવો To be free from intoxication or pride મદ ઝરવો To flow (of the rutting juice of elephants).

મદ-કલ, *adj.* [S. *fr.* + કલ-કલા ૨.] Noisy or talkative on account of intoxication or pride.

મદ-કલ કોકિલના કલરવ શી, નજ સુણી મુજ કિલકારી.
—ગીત-ગોવિન્દ.

મદ-ગળ, *s. m.* [+ ગળવું to drop.] An elephant.

મદદ, *s. f.* [Ar. मदद्.] Assistance; help; aid; succour. 2. Protection; shelter. 3. Encouragement. 4. Abetment. 5. An aider; a backer.

Id. મદદ માગવી To ask help of. મદદ લેવી To take the help of. મદદ કરવી-આપવી To give help to. મદદ મેળવવી To get the help of.

મદદિ-યું, *s. n.* An assistant. *adj.* Assisting; aiding; encouraging.

મદદ-ગાર, મદદ-નીસ, *s. m.* [See મદદ + P. गार् = कार doing *fr.* कृ to do; and P. मदद्नविस् a writer who helps. *fr.* Ar. मदद् + P. नविश्तन् to write.] A helper; an assisstant; an aider. 2. A favourer; a protector.

મદ-ન, *s. m.* [S. *fr.* મદ.] The God of Love; the Hindū Cupid. 2. Lust; concupiscence; the sexual passion.

મદન-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] A fruit much used in marriage-ceremonies.

મદન-બાણ, *s. n.* [S. *fr.* + બાણ] Cupid's arrow. 2. A kind of fragrant flower.

મદું-નું, *adj.* [See મદ] Being under the influence of intoxication or pride.

ડોલે બોલસરી (બોરસળી) મધુથી તર,
મધુપ સમૂહ શું મદંતી. —ગીત-ગોવિન્દ.

મદ-મત્ત, } **મદ-માતું,** } *adj.* [See મદ + મત્ત, માતું.] In the free and unrestrained swing of pride. 2. Haughty. 3. Inflamed with lust.

મદરેશા, *s. f.* [Ar. मद्रिसः] An academy; a college; an university; a school.

મદાન્ધ, *adj.* [See મદ + અન્ધ.] Blind from pride (of riches, &c.).

મદાર, *s. m.* [Ar. मदार् the hunch on a dromedary's back.] Assurance;confidence; reliance. 2. End; aim; object; motive.

મદારત, *s. f.* [Ar. मुदारात.] Hospitality; kind reception.

મદારી, *s. m.* A juggler; a conjurer; a mounte-bank; a snake-charmer; a tumbler.

મદિરા, *s. m.* [S.] Spirituous liquor.

મદિરાક્ષી, *s. f.* [S. *fr.* + अक्षि the eye.] A woman with fascinating eyes.

મદી, *adj.* [See મદ.] Same as **મત્ત.**

મદોન્મત્ત, *adj.* [S. *fr.* + ઉન્મત્ત.] Intoxicated; infatuated;furious; impetuous;frenzied; frantic.

મદ્ય, *s. m.* Spirituous or vinous liquor.

મદ્ય-પ, Same as **મદ્ય-પી.**

મદ્ય-પાન, *s. n.* [S. *fr.* + પાન drinking *fr.* पा to drink.] Drinking of spirits or wines. 2. An intoxicating beverage.

મદ્ય-પી, That drinks wine; a drunkard.

મદ્રાસી, } **મદ્રાજી,** } *adj.* [Eng. *Madras. fr.* मद्र + રાજ્ય.] Belonging or relating to Madras.

મધ, *s. n.* [S. मधु honey.] The nectar or honey of flowers. 2. Honey.

Id. ગળ્યું મધ જેવું Very sweet. 2. Very dear.

Prov. મધના ટીપાની પેઠે As an enticement.

મધ-પાક, *s. m.* A kind of disease generally evidenced on the tongue.

મધ-પુડો, *s. m.* [+પુડો] A honey-comb.

મધ-ભાગ, *s. m.* [See મધ્ય + middle + ભાગ a part.] The middle part.

મધ-માખ, } **મધ-માખી,** } *s. f.* [+ માખ, માખી a fly.] The fly that makes honey; the honey-fly; a bee.

મધ-રાત, } **મધ-રાત્ર,** } *s. f.* [+ રાત, રાત્રિ. night.] midnight; the dead of night.

મધ-લાલ, *s. f.* [See મધ honey + લાલસા.] An eager desire.

થયા વિસામા શિબિર તાણ્યા, રાય પડ્યા મધલાલ સહી.
—પ્રેમાનંદ.

મધવો, *adj.* [See મધ, મધુ] Nourished; well-fed; fat.

મધુ, *s. n.*[Samskrit form of મધ honey.] Honey. 2. *s. m.* Spirituous liquor. 3. The season of Spring. 4. *adj.* Sweet; pleasant; agreeable.

મધુ-કર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ, કરવું, to do.] A bee. 2. A wasp.

મધુગરી, *s. f.* [S. माधुकरी *fr.* મધુ-કર.] Collecting alms by begging from door to door, as a bee collects honey by moving from flower to flower; alms so collected; dressed food given as alms.

મધુ-પ, *s. m.* [S. *fr.* મધુ honey + पा to drink.] A bee. 2. A wasp.

મધુ-પર્ક, *s. n.* [S. *fr.* + पर्क touch *fr.* पृच to touch.] The oblation of curds, milk, honey, &c.; a respectful offering made to a guest; especially to the bridegroom at his father-in-law's house in the marriage ceremony.

મધુ-પ્રમેહ, *s. m.* [S. *fr.* + પ્રમેહ.] Diabetes.

મધુર, } **મધુરૂં,** } *adj.* [S. मधुर sweet *fr.* મધુ honey.] Sweet. 2. Melodious; harmonious; dulcet. 3. Beautiful; lovely. 4. Fragrant. 5. Mild; gentle; grateful; soft.

મધુરતા, *s. f.* Same as **માધુર્ય.**

મધુ-વન, *s. n.* [S. *fr.* મધુ + વન.] A forest near the town of Mathura; વૃન્દાવન.

મધો-મધ, *adv.* [See મધ્ય middle.] In

the centre; in the middle; between; betwixt.

મધ્ય, *s. n.* [S.] The middle; the centre. 2. Ten thousand billions. 3. *adj.* Middle; central.

મધ્ય-પ્રમાણ, *s. n.* [See + પ્રમાણ.] The mean proportion.

મધ્ય-બિન્દુ, *s. n.* [S. *fr.*+ બિન્દુ a point.] The centre; the centre of a circle.

મધ્યમ, *adj.* [+ म, तम, a suffix of the superlative degree.]Middle. 2. Middling; common; moderate; mediocre; holding the mean. 3. *s. m.* One of the seven musical notes; the fourth of the Hindū gamut.

મધ્યમ-રેખા, *s. f.* [See + રેખા a line.] The central meridian of the earth.

મધ્યમ-લોક, *s. m.* [S. *fr.* + लोक the world; See લોક] The middle world, *i. e.* The earth.

મધ્યમા, *s. f.* The middle finger. 2. A female just arrived at maturity.3. Speech in the third of its four stages.

મધ્ય-રેખા, *s. f.* [See મધ્ય + રેખા.] The equator.

મધ્યસ્થ, *adj.* [See મધ્ય + *fr.* S. स्था to stand.] Situated in the middle part. 2. Impartial; indifferent; neutral. 3. *s. m.* A mediator; an arbitrator. 4.A disinterested person.

મધ્યાન, } **મધ્યાહ્ન,** } *s. m.* [S. मध्याह्न *fr.* મધ્ય, + अहन a day.] Midday; noon.

મધ્યે, *adv.* or *prep.* Inside; in the middle; in; into; amongst; between; amidst.

મન, *s. n.* [S. मन *fr.* मन् to think.] The mind; the intellect; the seat of judgment; reflection; reasoning; the faculty of understanding; memory. 2. The heart; the seat of the sentiment, passions, and affections. 3. The conscience; the moral sense. 4. The will or desire; the determining faculty. 5.Mind;liking choice;inclination of the mind. 6. Thought.

Id. મન કરવું To have an inclination to. મન થવું To be inclined to. મન મારવું To restrain the mind.મન ખાટું કરવુંTo displease. મન ચોળવું To hesitate; to repent; to regret. મારૂં મન માનતું નથી I cannot make my mind believe this. મન માનવું To accept; to adopt. મન માને ત્યાં Wherever one pleases. મન માને તેમ In whatever way one likes. મન મનાવવું To please; to propitiate; to persuade. મનમાં આવવું, મનમાં ઉતરવું To have a mind to; to like; to prefer. મન ઉતરવું To be disgusted with; to be displeased with. મન દેવું-આપવું To be attentive to.2.To reveal one's mind, wishes, or intentions.મન દઈને Attentively. મન ગળવું-પિગળવું To be melted with pity (the mind).મનમાં ફુલવું To be elated in mind; to be puffed up in mind.મનમાં મહાલવુંTo be pleased in mind. મનમાં-મનથી-ધારવું To resolve in mind. મન-મનમાં-મુંઝાવું To be perplexed in mind. મન ચકડોળે ચઢવું Not to be able to come to a resolution;to be irresolute. મન દોડવું To have an eager desire for. 2. To wander(of the mind).3.To indulge in flights of imagination.મન વાળવુંTo make the mind contented;to rest satisfied; to console oneself. તેનું મન વળાવવું To comfort him. મન ઉઠવું To be disgusted with;to be tired of. 2. To be estranged; to be alienated. મન જોવું-વર્તવુંTo gauge one's mind; to sound the mind. મન બેસવું, મન ચોટવું, મન લાગવું To like; to prefer. મન લગાડવું To attend to. મન દોરવું-ખેંચવુંTo atract the attention of. મન ચોરવું-ચોળવુંTo keep one's mind from;not to reveal one's mind.મનનું મનમાં રહી જવુંNot to have one's wishes fulfilled.2. Not to be able to express one's wishes. મનમાં બડબડવું To speak to oneself; not to give expression to one's grievances; to murmur at. મનમાં ઘોળાયા કરવું To revolve in one's mind; to hesitate. મન ઘાલવું, મન પર લેવું To attend to; to take up seriously; to be interested in. મન ઊંચું થવું To be displeased. 2. To be estranged. મનમાં બળવું To have a heart-burning;to be peevish through envy. મનમાં આવવું-લાવવું To be concerned at; to be affected by.મન મોટું-મોકળું-કરવુંTo be generous-minded. મન ટાઢું કરવું To be contented.

મન મેલીને–ખુલ્લા મનથી Open-heartedly. મન ગમતું–ભાવતું What the mind likes; agreeable to the mind. પોચું મન A soft mind; weak-mindedness. 2. Timidity. કઠણ મન Hard-heartedness. કાચું મનHalf-heartedness. ઢચુપચુ મન Irresolution. ખરા મનથી Sincerely. મેલું મન Dishonesty; fraud. મનમાંથી–મન ઉપરથી–કાઢી નાખવું To dispel from the mind,to try to forget(thoughts or impressions)મનનો પાર પામવો To know the innermost secrets of a person. મનનો ભરમ Suspicion; a prejudice. મનનો ઘાવ Mental injury received; insult; rancour. મનનો મેલ Fraud.

Prov. મન મળ્યું, ત્યાં જાત શી પુછવી Fair is not fair, but that which pleaseth=Fancy possesseth beauty = A burden that one chooseth is not felt. મન હોય, તો માળવે જવાય=મન ચાહે સો કરે, Where there is a will, there is always a way: When the will is ready, the feet are light. મન ચંગા, તો કથરોટમાં ગંગાઃ મન મુંડયા વિના માથું મુંડયું શા કામનું? It is not the cowl that makes a friar.મનમાં પરણ્યા ને મનમાં રાંડયા Under my cloak. I will kill the king. મન કહે હું માળવે જઉં, અને કરમ કહે કોઠીમાં પેસું, Will without wealth is useless. મન તો માંકડું છેMental faculties require to be kept under control.મન જાણે કોયણોEverybody knows best what he is worth. મન નહિ, તેની મંછા પણ નહિ Why should one wish for what one cannot have? મનોમન સાક્ષી There is a sympathetic action between men who come in contact with each other. મન જાણે પાપ, ને મા જાણે બાપ Every man is best known to himself.

મન જાય, તો જાને દો, તું મત જા શરીર;
બિના પણછકી કામઠી, કયું લગેગો તીર. —ભાષા.

A mental act is fruitless unless supported by a physical act; how can the bow strike the aim, unless it has a string?

મન-કલ્પિત, *adj.* [+કલ્પિત arranged, imagined.] Invented by the mind; fictitious; imaginary; feigned.

મન-કામના, *s. f.* [+ કામના desire.] The heart's desire; wish.

મનખ, Same as **માણસ, મનુષ્ય.**

મનખા-દેહ, *s. f.* [+દેહ body.]The human form or body.

મનખો, *s. m.* Human existence or life; humanity.

Id. મનખો લેવો To deprive one of one's good name or reputation. એનો આખો મનખો એળે ગયો The whole of his life was a grand failure; he made no use of his life;his life has been useless.

મન-ગમતુ, *adj.* [See મન+ગમ-તું] Agreeable or pleasing to one's mind;acceptable.

મન-ડું, Same as **મન** (Used in poetry).

મનન, *s. n.* [S. *fr.* मन् to think.] Reflecting upon; revolving in the mind; meditation.

મન-ફેર, *adj.* [+ ફેર change.] A little different.

મન-ભાવ-તું, *adj.* [+ભાવ-તું.] Pleasing to the mind; acceptable.

મન-માન-તું, *adj.* [+ માન-તું.] Same as **મન-ગમ-તું.**

મન-મેળાપી, *adj.* [+ મેળાપ] Winning; conciliating; amiable.

મન-મોજી, *adj.* [+ મોજ.] Whimsical; capricious; self-willed.

મન-મોહન, *adj.* [+ મોહન.] Attractive; engaging; charming.

મન-વર, *s. f.* Welcome; reception; hospitality.

મન-વણિ-યું, *adj.* [See મના-વ-વું.] Persuasive.

મનવા, *s. m.* [See માનવ.] A man. 2. [See મન.] The mind.

મન-વાઞ્છિત, *adj.* [See મન + વાઞ્છિત.] Desired.

મન-વાર, *s. f.* [Eng. *Man-o'war.*] A man-o'-war; a war-ship.

મન-વેગી, *adj.* [+ વેગ.] As swift as the mind; very swift.

મનસા, *s. f.* [S. मनीषा See મંછા.]A desire; a wish; mind.

મનસિ-જ, *s. m.* [S. मनसि in the mind *fr.* मनस् the mind+जन् to be born.] The God of Love.

મનસૂબો, *s. m.* [Ar. मनसूब:.] A design;

a purpose; an intention. 2. Consideration; deliberation; consultation.

મનસ્વી, *adj*. [S. *fr*. મન+S. विन् having.] Capricious; whimsical. 2. Lawless; loose; licentious.

મન-હર, *adj*. [S. मनो-हर attractive to the mind *fr*.મન+હર-ણ્ હર-વું to carry away.] A particular metre in Saṁskrit and Gujarati. 2. *adj*. See મનોહર.

મના, **મનાઈ,** } *s. f.* [Ar.मनअ.] Prohibition; interdiction; forbidding.

Id. મનાઈ હુકમ (Law.) An order to stop a work.

મના-મણાં, *s. n.pl.* [See મના-વ-વું] Persuasion; reconciliation; propitation.

મના-વ-વું, *v.t.*[Caus of માન-વું to think.] To gain or win over;to persuade;to induce; to conciliate; to reconcile. 2. To cause to confess;to eutort a confession.

મની, *s. f.* [Imit. *Cf.* Eng. *Mewing*.] A cat; puss; pussy.

મની-આર્ડર, *s.m.* [Eng. *Money-order*.] A money-order.

મનીશ, Same as **મનુષ્ય.**

મની-યાર, **મની-હાર,** }*s.n.*[See મણિ a jewel+ S. कार a doer *fr*. कृ to do.] A seller of wristlets or bangles (ચૂડા, ચૂડી.)

મનીયારૂ, *s. n.* The occupation of one who sells bangles.

મનુ, *s.n.* [S.]A great Hindū law-giver. 2. One of the fourteen sages presiding over the universe.

મનુજ, *s. m.* [S.+जन् to be born.]A man, in general.

મનુષ્ય, *s. m. n.* [S.] Man; a human being. 2. A man, as distinguished from a woman.

મનુષ્ય-ગુણ, *s. n.* [S. *fr*. + ગણ,] One of the three divisions of the Nakṣatras.

મનુષ્ય-લોક, *s. m. n.* [S. *fr*. लोक the world.] The world of mortals;this present world.

મનુ-હાર, **મનો-હારી,** } *s. f.* [See મનો-હર, મનો-હરી] Persuasion.

મને, *pron.* [S. अस्मद् base of the first personal pronoun.] To me; me.

મને, Same as **મના, મનાઈ.**

મનો-ગમ, *adj*. [See મન + ગમવું.] Same as **મન માનતું.**

મનો-જ્ઞ, *adj*. [S. *fr*. + S. ज्ञा to know.] Agreeable to the mind.

મનો-ધર્મ, *s. m.*[S. *fr*.મન+ધર્મ.] A passion or affection of the mind.2. A faculty of the mind.

મનો-ભંગ, *s.m.* [S.*fr*.+ભંગ.] Disappointment; disconcertment.

મનો-ભવ, **મનો-ભૂ** } *s.m.* [S. *fr*.+भू to be.] See મનસિ-જ.

મનો-ભાવ, *s. m.* [S. *fr*. +ભાવ.] Mind; thought; intent; purpose.

મનોમંગ, *s. m.* [+ ઉમંગ.] Gladness of one's heart; cheerfulness.

મનો-મય, *adj*. [S.*fr*. મન+ S. मय full of, nothing but.] Mental.

મનો-મય-કોશ, *s. m.* [S. *fr*. + કોશ, a treasury.] The sheath or "I" which asserts personality property.

મનો-યત્ન, *s. m.* [S. *fr*. + યત્ન.] Lit. An effort of the mind. Hence, 2. An exercise (in a book).

મનો-રંજન-ક, *adj*. [S. *fr*. મન + રંજન-ન] Interesting; pleasing; engaging.

મનો-રથ, [S.] Same as **મનોર્થ.**

મનોર્થ, *s. m.* [S. *fr*. મન + અર્થ.] Wish; desire; purpose; design; plan; scheme.

મનો-વિકાર, *s. m.* [S. *fr*. + વિકાર.] A passion; an emotion.

મનો-વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr*. + વૃત્તિ.] The thoughts and feelings; all affections and emotions; the whole mind or heart.

મનો-હર, **મનો-હરી,** } *adj*. [S.*fr*. हृ; हर् to carry away.] Captivating; fascinating; bewitching; charming; enchanting.

મંતર, Same as **મન્ત્ર.**

Id. છુમંતર Magic; a spell; a charm.

Prov. મંતર કરતાં તંતર વધે Practice is

better than precept.

મંતર-વું, *v. t.* To charm; to enchant; to rer a magic formula over; to bewitch.

મંત્ર, *s. m.* [S. *fr.* मन्त्र् to deliberate.] A spell; a charm; enchantment; an incantation. 2. A formula sacred to a deity. 3. A division of the Vedas. 4. Secret consultation; private advice.

મંત્ર-પુષ્પાઞ્જલિ, *s. f.*[S.*fr.*+પુષ્પ+અંજલી.] The double handful of flowers accompanied by the recitation of a Mantra, thrown on an idol's head. 2. (Ironical) A shower of abusive terms threats, &c.

મંત્ર-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] The system which treats of mystic formulæ, spells, &c.

મંત્ર-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + સિદ્ધિ] The power obtained by the possession of spells.

મંત્રી, *s.m.* A king's councillor or minister; an adviser. 2. A secretary.

મંથ-ન, Same as **મથ-ન.**

મંદ, *adj.* [S.] Slow; tardy; languid. 2. Stupid; heavy. 3. Apathetic; phlegmatic; cold. 4. Dim; soft; gentle.

Id. મંદ પડવું To slacken the speed; to become lax.

મંદ, [P. मन्द् = S. मत् मन्तः,] A Persian suffix meaning " possessing, having; endowed with."

મંદ-વાડ, *s.m.* [વૃત્તિ.] Sickness; illness.

મંદ-વાર, *s.m.* [+વાર a day.]Saturday.

મંદ-હાસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* +हास. હાસ્ય.] A smile; a gentle laugh.

મંદાકિની, *s. f.* [S.] The river Gangā; the Ganges. 2. The Milky Way in the heavens.

મંદાર, *s. n.* [S.] The coral tree.

મંદિર, *s. n.* [S.] A dwelling house; a mansion. 2. A temple.

Id. રાજમંદિર A royal palace.

મંદિલ, *s. n.* [Ar. मन्दील् a turban.] A small turban embroidered with gold.

મંદી, *s. f.* [See મન્દ slow, dull.] Low prices; a dull market.

મંદુ, Same as મંદ. Slow.

મન્મથ, *s. m.* [S. *fr.* મન+મથ-વું.] Cupid.

મન્મોદ, *s. f.* [+ મોદ delight.] Gladness of heart.

મન્વન્તર, *s.m.*[S. *fr.*મનુ+અન્તર distance.] The life-time of a મનુ, *q. v.*; a period equal to 71 ages of the gods, or 306, 720,000 years of mortals.

મપા-રો, *s. m.* [See માપ-વું+કાર doer.] A grain-weigher or measurer. 2.A merchant who sells corn.

મફત, *adv.* [Dh. Des. मुहा, मुहिया, *fr.* S. मुधा in vain, fruitless. P. मुफ्त.] Gratis; gratuitously; for nothing; being free of charge. 2. At a nominal price; exceedingly cheap.

Prov. મફતનું ખાવું ને મસીદે સૂવું He is as free as the wind. મફતની આરવી, ને સામે સીમાડે લઇ જવી=મફતકા ચંદન ઘસ બે લાલિયા Cocks make free of horse's corn. મફતનાં મરી કોને તીખાં લાગે ? The wholesome meat is at another's cost.

મફતિ-યું, *adj.* Gratuitous; free of charge. 2. That takes enjoyment at another's expense.

મબમ, *adj.* [Ar. मुब्हम् indefinite. *Cf.* S. मोघम in vain.]Doubtful;ambiguous;uncertain.

મમત, *pron. adj.* [Hem. Des. ममणो = S. રોષ: anger. See મમ-ત્વ.] Persistency; pertinacity; obstinacy; stubborness.

Id. મમત કરવો–માંડવો To be obstinate. મમત છોડવો–મૂકવો To give up obstinacy.

મમ-તા, *s. f.* [S. *fr.* મમ + S. ता suffix showing "state."]Viewing a thing as *one's own*, and the affection entertained on that consideration.2. Love; tenderness.

Id. મમતા કરવી–રાખવી To feel interested in.

મમ-તા-મમ-તી, *s. f.* Rivalry; competition; emulation.

મમ-તા-ળુ, *adj.* [See મમ-તા + S. आलु having.] Affectionate; kind; tender; loving.

મમ-તી, *adj.* Obstinate; headstrong; pertinacious; dogged; tenacious; contumacious.

મમ•ત્વ, *s. n.* [S. *fr.* મમ+त्व suffix showing "state".]"Mineness;" a sense of ownership. 2. Love; affection.

મમરા, *s. m. pl.* [Dh. Des. मुरुमुरियं = S. रोरुचितम् very pleasing; *also* Hem. Des. मुरु मुरियं=S. रणरणितम् making a dry sound]Parched rice.

Id- કાનમાં મમરો મૂકવો To give secret advice to.

મમળા•વ•વું, *v. t.* [*Cf.* અમળા-વ•વું.] To turn over and over in the mouth; to chew.

મમ્મો•ચચ્ચો, *s. m.* [Guj. મમ્મો the letter or sound મ + ચચ્ચો the letter or sound ચ.] Abusive language.

Id. મમ્મો-ચચ્ચો બોલવો To use abusive language.

મય, [S.] A Saṁskṛit suffix denoting "full of,""abunding with,""replete with," "composed of,""consisting of," *e. g.,* આનંદ•મય, સુવર્ણ•મય, &c.

મયા, *s. f.* [See માયા.] Tenderness;kindness; affection. 2. Pity; compassion.

મયૂર, *s. m.* [S.] A peacock. See મોર.

મય્યત, Same as **મૈયત.**

મર,
મર•ને, } *interj.* & *adv.* [See મર•વું + ને, અને.] Be it so; never mind. 2. Let it alone; don't care. 3. May you die.

મરકત, *s. m.* [S.] An emerald.

મર•ક•લ•ડું, *adv.* [See મલ•કા•વ•વું.] Smiling; having a smile on.

મર•કી, *s. f.* [See મર•વું. Or S. मर•क *fr.* मृ to die.] A pestilence; an epidemic disease; a plague. 2. Cholera.

Id. મરકી જાગવી-ચાલવી-ફાટવી To break out (of a plague.)

મરકી, *s. f.* A kind of sweetmeat.

મરગ, *s. m.* [See મૃગ.] A deer; an antelope.

મર•ઘી, *s. f*; [See મરઘું.] A hen.

Prov. મરઘીનું મોત ટેક્લે A little thing is easily ruined.

મરઘું, *s. n.*[P. मुर्ग् a bird=S. मृग a lower animal.] A cock or a hen.

મરઘો, *s. m.* A cock.

મરચી, *s. f.* Same as **મરચું.**

મરચું, *s.n.*[S. मरीच blackpepper.]Chillipepper; chilli.

મરજ, *s. m.* [Ar. मरज़.] A disease; a disorder; a malady; a distemper; sickness; illness.

મરજાદ,
મરજાદા, } Same as **મર્યાદા.**

મરજાદી, *adj*. That adopts the tenets of the **પુષ્ટિ-માર્ગ.**

મરજી, *s. f.* [Ar. मर्ज़ि.] Desire; wish; will; liking; discretion; choice.2. Temper: disposition; inclination; mind.

Id. મરજી સાચવવી-રાખવી To behave oneself according to the wishes or temper of.

Prov. મરજી પ્રમાણે થતું હોય, તો સૌ પાલખીએ બેસીને ફરે If wishes were horses, then beggars would ride.

મરડ, *s. f.* [See મરડ•વું.] Twisting; a twist; a turn.

મરડ•વું, *v. t.* [S. मृद् to crush.] To twist; to turn.

મરડા•ટ, *s. m.* [Dh. Des. मड्डा ill-humour *fr.* મરડ•વું+वृत्ति] Irony. 2. Crossness; ill-humour. 3. Coquetry; prudery.

મરડા•વું, *v, i.* [Pass. of મરડ•વું.] To bend; to incline. 2. To be ill-humoured; to be peevish. 3. To play the coquette.

મરડિ•યો, Same as **મડિ•યો.**

મરડો, *s. m.* [See મરડ•વું.] Dysentery; looseness of the bowels; gripes.

મર•ણ, *s. n.* [S. See મર•વું] Death; decease; demise. 2. Loss; detriment; extinction. 2. Danger; peril; jeopardy; hazard; perilous state. 4. A most disagreeable state. 5. Shame.

Id. મરણ આવવું-નિપજવું-પામવું To meet one's death; to die. મરણ સાચવવું To be scrupulous in the performance of the last sacrament far the body. મરણ કરવું-લાવવું To kill. મરણ વખતે આડું આવવું Lit. To prevent the soul of a person from being saved. Hence, 2. To damn the soul (of one's wicked actions in life.) મરણ લાકડાં Lit Fuel with which to burn a dead body. Hence,

2. The last resource.

મરણુ-તોલ, *adj.* [+ તોલવું] Almost dying; being on the point of death; reduced to the verge of the grave; exceedingly emaciated.

મરણાઉગત, *s. f.* [See મરણ + ગતિ] The time or manner of death. 2. *adv.* At the cost of one's life.

મરણાન્ત, *adj.* [S. *fr.* + અન્ત.] Ending with death; lasting till death.

મરણિ-યું, *adj.* Desperate.

Prov. એક મરણિયો સોને ભારે Necessity is a powerful weapon.

મરતબો, *s. m.* [Ar. मरतबः] Rank; post; dignity; station.

Id. મરતબો સાચવવો-રાખવો To keep up the prestige or dignity of.

મરદ, *s. m.* [P. मर्द.] A man; a male. 2. A hero; a brave or warlike man.

Prov. મરદની ગરદમાં રહીએ,પણ નામરદની સોડમાં ના રહીએ It is better to be a humble servant to a powerful man than to be a favourite of a weak man. મરદ મરે નામકુ, ને નામરદ મરે દામકુ A brave man cares for his reputation more than for his money.

મરદવું, *v. t.* [See મર્દન.]To rub; to press.

મરદા-ઈ, } *s. f.* Manliness; bravery;
મરદા-ન-ગી, }
intrepidity. 2. Virility.

મરદા-ની, *adj.* Suitable to a male. 2. Manly; bold; brave; intrepid.

મરદી, *s. f.* Boldness;manliness; valour; heroic feats; valiant achievements.

મરદુ-મી, *s. f.* [P. *fr.* मर्दुम people, a man.] Manliness; boldness; heroic feats. 2. Wickedness.

મરદે-આદમી, *s. m.* [+આદમી.] A gentleman; a man of birth; a respectable man.

મર-નાર, *adj*-[See મર-વું] Deceased; late; defunct.

Prov. મરનારને ઉચકનારની શી ફીકર ? After me the deluge.

મર-વું, *v. i* [S. मृ मर्, to die.] To die. 2. To wither; to dry up; to fade; to droop. 3. To fail; to sink. 4. To go; to be out; to cease. 5.To perish.6.To suffer the privation of active qualities.7.To fall; to pass away; to be no more. 8. To lose freshness. 9. To undergo any extreme suffering or sickness; to toil and tug hard; to exhaust one's self. 10. To be very impatient; to be dying with impatience.

Id. મરી પડવું To do a thing without any consideration to one's income. 2. To ruin one's self. મરતાને પણ "મર" કહે એવો નથી He would not hurt anyone's feelings = He would not say Boo ! to a goose. મરી મથીને દહાડા કાઢવા To drag the days along painfully; to maintain oneself with difficulty.પાણી મરવું To be suspected; to be the ground of suspicion. મરની અહીંથી Go away ! મરી જવું To die. જુસ્સો મરી જવો To subside (of enthusiasm).કામ કરતાં શું તું મરી જાય છે ?Work will certainly do you no harm. જમીનમાં પાણી મરવું To be soaked in the ground (of water).

Prov. મરતા ને મારવો નહિDon't pour water on a drowned mouse. મરીને કાંઈ માળવો લેવાશે? =જીવીને ખાવું છે, કાંઈ મરીને ખાવું નથી Better be poor and live, than rich and perish. મરતો એ નથી, ને માર્યો મૂકતો એ નથી Hesitating; indecisive. મુવી ભેંસના મોટા ડોળા Nobody knows the value of a thing until he loses it.

મરવો, *s. m.* A young unpipe mango.

મરસિયા, *s. m. pl.* [Ar. मर्सिया] An elegy; a funeral eulogium; especially those sung by the Mahemedans during the Muharram in commemoration of the descen dants of Ali.

મરાઠા, *s. m. pl.* [S. महा-राष्ट्र the Deccan *fr.* મહા+રાષ્ટ્ર] The Marāthās.

મરાઠી, *adj.* Pertaining to Mahārāstra or the Deccan.2.*s. f.* The Marā hī language.

મરાઠો, *s.m. Sing.* of **મરાઠા.**

મરામત, *s. f.* [Ar. मरम्मत.] Repairing mending; repairs.

મરાળ, *s. m.* [S. मराल a swan.] A gooso with red legs and bill.

તેમ તારો સ્વામી નવ જાણું,વદીએ વામા ચાલ મરાળ.
— **પ્રેમાનંદ.**

મરી, *s. n.* [S. मरीच.] Black pepper.

Id. મરી મસાલો Pepper and spices.

મરૂડિ·યો, *s. m.* One who makes and sells wristlets, and puts wristlets on the wrists of women.

ઓત્તરાના દાદે મરૂડિયા જગાડયા,
ચૂડીલા કાઢ બહુ સારા રે.
—**અભિમન્યુનો ચકાવો.**

Prov. ટુંઠી ચૂડો પહેરવા ગઇ, ત્યારે મરૂડિયો માંદો પડયો Misfortunes seldom come singly.

મરૂ·ડી, *s.f.* A hut; a small cottage.

મરૂત, *s.m.* [S.] Wind; air. 2. The deity presiding over Wind.

મરેઠી, *s.f.* Same as **મરાઠી**. 2. A medicinal herb.

મરેઠો, Same as **મરાઠો.**

મરો, *s.m.* [See મર·વું.] Death. 2. A condition of embarrassment; a plight.

મરોડ, *s. m.* [See મરડ·વું, મરડ.] A twist; a turn;writhing;a bend; a circumvolution. 2. Airs; foppery.3. Gripes.

મરોડ મૂકી ચાલી નારી,એકલી સુ-આવમાં.—**પ્રેમાનંદ.**

મરોડ·વું, *v.t.* [See મરડ·વું.] To writhe; to twist;to contort; to gripe; to bend; to make gestures.

રક્ષ પતિ તારા તે, મારા લેખામાં કુણ ?
મરોડીને લેઉં નામ, દેઉં માર, માર, માર.
—**સામળભટ.**

મર્કટ, *s.m.* [S.] A monkey; an ape. 2. A lean, gaunt, or thin person.

Prov. મરકટ ને વળી મદિરા પીધી Confusion worse confounded.

મર્ત્ય, *adj.* [S. *fr.* मृ to die.] Mortal. 2. *s.m.* A human being; a mortal.

મર્ત્ય-લોક, Same as **મૃત્યુ-લોક.**

મર્દ·ન, *s.n.*[S. *fr.* मृद् to crush, to rub.] Rubbing; shampooing; kneading.

મર્મ, *s. m.* [S.*fr.* मृ to die.] A vital organ; a mortal spot; a vulnerable point. 2. The secret meaning or purpose; the point, bearing, drift, or sting.3.Art, trick. 4.A dexterous contrivance. 5. A secret; latent virtue; a mystery.

મર્મ·જ્ઞ, *s. m.* [S. *fr.* + ज्ञा to know.] One who knows a secret or mystery.

મર્મ-ભેદ, *s. m.* [S. *fr.*+ભેદ.] Disclosing the secrets or weak points of another.

મર્મ-સ્થળ, મર્મ-સ્થાન, *s.n.* [S. *fr.* + સ્થળ, સ્થાન.] A vital part or place.

મર્માળ, મર્માળુ, *adj.*[+વાળુ having.] Having a mysterious or secret meaning. 2.Affecting the vital parts; taunting; piercing; cutting.

મર્યાદ-શીલ, *adj.* [See મર્યાદા+શીલ.] Respectful; modest; deferential.

મર્યાદા, *s f.* [S.] The boundary; a limit; the end; a border; a verge; a terminus. 2. Restraint; limitation; confinement; restriction; the cohibition of law.3.Decorum; decency; modesty; demeanour; seemliness of deportment.

Id. મર્યાદા રાખવી To behave oneself with decency towards; to keep oneself within the bounds of decency or good conduct. મર્યાદા–મૂકવી–છોડવી To throw off the restraints of decency or good conduct in dealing with a respectable person.

મલ, Same as **મળ.**

મલ-કટ, *s. m.* [See મેલ, મલ, +કટકો.] A part of a bodice.

મલાઈ, Same as **મલાઈ.**

મલક·વું, *v.i.* [See મહાલ·વું.] To smile; to have a smiling appearance.

મલકા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of મલક·વું.] To cause to smile;to cause to have a smiling appearance.

મલકા·વું, *v.i.* [Pass. of મલકા·વ·વું.] To smile; to rejoice.

મલ·કુડું, *s. n.* [See કુંડું.] An earthen vessel in which whey is kept.

મલપ·તું, *adj.* [See મહાલ·વું.] Moving on with light or playful spirits;sauntering along.2.Walking slowly,at one's pleasure, and with a dignified gait.

મલમ, *s. m. n.* [P. मरहम्] An ointment; a salve; a plaster; an unguent.

Id. મલમ પટો કરવો To dress a wound.

મલમલ, *s. f.* Muslin.

મલયા•ગુરૂ, *s.n.* [S. *fr.* मलय name of a mountain+અગર.] The best kind of sandal wood on the mountain **મલય**.

મલાઈ, *s. f.* [Hem. Des. मलयं=S. अपूपभेदः માલપુવો, a kind of cake.] Cream.

મલા•વડાં, *s. n. pl.* [See મહાલવું + વૃત્તિ] Sweet and agreeable parley; coaxing words or acts.

મલકા•વ•વું, *v. t.* [Caus. of માલ•વું.] To set off; to beautify. 2. To enlarge; to exaggerate.

Id. મોહ મલકાવવું To smile.

મલાજો, Same as **મુલાજો**.

મલા•વો, *s. m.* Setting off. 2. Exaggeration.

મલિદો, *s.m.* [P. मालिद =S. मृदित rubbed *fr.* मालिदन्=S.मृद् to rub.] A kind of sweetmeat made of wheat-flour, sugar, &c. 2. A mess; a mash; 3. A sound thrashing.

મલિ•ન. *adj.* [S. *fr.* मल dirt, See મળ.] Dirty; filthy; foul. 2. Criminal; vicious; depraved.

મલુક, *adj.* [Ar. मलिक् a king.] Excellent; fine; good.

મલે, Same as **મલાઇ**.

મલોખું, *s. n.* A piece of wood with which threads are tightened on a spinning wheel.

મલ્લ, *s.m.* [S.]A professional wrestler; an athlete. 2. *adj.* Stout; robust; athletic.

મલ્હાર, *s.m.* A kind of musical mode.

મવાડ•વું, *v. t.* [Caus. of મા•વું.] To make to comprise; to make to fill; to accomodate.

મશ, Same as **મિષ**.

મશક, *s. f.* [P. मश्क् =S. मशक a leather-bag.] A leathern water-bag. 2. [S.] A gnat; a mosquito.

મશગુલ, *adj.* [P. मश्गूल.] Absorbed; occupied; employed; engaged.

મશરૂ, *s. m.* [Ar. मशरूअ lawful *fr.* शरअ Muhammadan law.] A silk and cotton stuff with waved stripes.

મશહૂર, *adj.* [Ar.] Famous; renowned; celebrated. 2. Notorious; conspicuous; generally known.

મશાલ, *s. f.* [Ar. मशअल्.]A torch.

મશાલ•ચી, }
મશાલ•જી, } [+ Turk. ची dealing with, keeping.] A torch-bearer.

મશ્કરો, Same as **મસકરો**.

મસ, Same as **મિષ**.

મસ, Same as **મસો**.

મસ, *adj.* [P. बस् sufficient. See બસ.] Much; many; abundant; plentiful.

મસક, Same as **મશક**.

મસકરી, *s. f.* [Ar. मसखरः a joke.]A jest; a joke; fun; raillery; ridicule.

મસકરો, *s. m.* A jester; a mocker; a scoffer. 2. A witty person; a wit. 3. A buffoon; a zany; a merry-andrew.

મસકો, *s. m.* [Ar. मस्कः.] Butter.

Id. મસકો લગાડવો To flatter obsequiously.

મસજીદ, *s. f.* [Ar.] A mosque; a place of worship far Muhmmadans.

મસતાન, *adj.* [P. मस्त See મસ્તાન] Fat; bulky. 2. Mischievous. 3. Intoxicated. 4. Lusty; lecherous; salacious.

મસતી, *s. f.* Pride; haughtiness. 2. Wantonness; mischief; hurt; injury. Same as **મસ્તી**.

મસતી•ખોર, *adj.* [+P. खोर् anjoying *fr.* खुर्दन् to eat.] Mischievous; riotous.

મસનદ, *s. f.* [Ar.] A throne; a state-chair.

મસ•મસ•વું, *v. i.* [Imit.] To give out or diffuse a strong fragrance.

મસમસતા મોહન ઘેર આવો. લડસડતે ડગલે.

—**નરસિંહ મહેતા.**

મસરૂ, Same as **મશરૂ**.

મસલત, *s. f.* [Ar.] Advice; deliberation.

મસલતિ•યો, *s. m.* That advises; an adviser. 2. *adj.* Deep of counsel.

મસ•વણી, Same as **મતસરવાણી**.

મસ•વાડા, *s. m. pl.* Conception; pregnancy.

મસ•વાડું, *s.n.* [See પછ-વાડું.] The hinder part or rear of a house.

મસ•વાડો, *s. m.* The hinder part or rear of a village.

મસળ•વું, *v. t.* [Dh. Des. मसिणियं *fr.* S.

मसृणितम् made smooth. Hem. Des. मिसालिच *fr*. S. मिश्र mixed. P. मालि rubbing *fr*. मालिदन= S. मृद् to rub.] To rub. 2. To press; to break with the hand. 3. To knead; to shampoo.

મસાણ, *s. n.* [Dh. Des. मसाणं *fr*. S. श्मशान.] A burial place; a cemetery. 2. A burning ground.

Prov. મસાણ ગયેલાં મડદાં પાછાં ન વળે Dead men tell no tales. મસાણના લાડુમાં એલચીનો સ્વાદ શાનો? To expect wool from an ass.

મસાણિ-યા, *s. m. pl.* Sweetmeat balls made with bad ghee.

મસાણિ-યો, *s. m.* One that has taken part in a funeral procession. 2. Same as **મસાણી**. 4.

મસાણી, *s. m.* One that officiates at the ceremony of burning or burying the dead. 2. One that sells articles necessary for funeral ceremonies. 3. *adj.* Wretched; miserable. 4. *s. m.* A man with a sullen or morose countenance.

મસાત, *s. f.* [Ar. मसाहत.] Land measurement.

મસાલ, Same as **મશાલ**.

મસાલો, *s. m.* [Hem. Des. मिसालियं *fr*. S. मिश्रितम् mixed. Ar. मसालिह् those things which improve other things, *pl*. of मसलहत welfare.] Spices; stuff; condiments; seasoning; ingredients for seasoning.

Id. મસાલો ભભરાવીને કહેવું To exaggerate; to so describe as to create an interest in.

મસિ-યા-ઈ, *adj.* [See માસી.] Pertaining, or with reference, to a maternal aunt.

મસિ-યેણ, *adj.* Fem. of **મસિયાઈ**.

મસી, *s. f.* [S. मषी, मसी. See મીસી, મિસ્સી.] Soot; lampblack. 2. A kind of tooth-powder which imparts a black colour to the teeth.

મસી, *s. f.* A kind of insect found on plants and creepers.

મસીદ, Same as **મસજીદ**.

મસૂર, *s. f.* [S.] A kind of pulse.

મસો, *s. m.* [S. मशा] A wart; mole; freckle.

મસો-તું, *s. n.* [See સી, મીસી, મિસ્સી.] A clout; a rag.

મસ્ત, *adj.* [P.] Same as **મસ્તાન**.

મસ્તક, *s. n.* [S.] The head or skull. 2. The top of a thing.

મસ્તાન, Pers. from of **મસ્તાન**.

મસ્તી, Pers. form of **મસતી**.

મસ્તી-ખોર, Same as **મસતી-ખોર**.

મહરકું, *s. n.* Tanting; scolding; a taunt; a rancorous speech.

મહકૂબ, *adj.* [Ar. मोकूफ़ .] Suspended; stopped; defferred adjourned; postponed.

મહત્, *adj.* [S. *fr*. मह् to increase.] Great; large; excellent; high; noble.

મહત્ત્વ, *s. n.*
મહત્તા, *s. f.*
મહત્તા-ઈ, *s. f.*
} [S. *fr*. +त्व તા, તા-ઈ, suffixes showing "state," "condition."] Magnitude; dimension. 2. Importence. 3. Greatness; grandeur.

મહદ્-ભુત, *adj.* [S. *fr*. +ભુત.] Extraordinary; singular; marvellous; rare.

મહંત, *s. m.* A religious superior; the chief of a monastery.

મહ-મહ-વું, *v.i.* [Hem. Des. मह-मह-इ = S. गन्धः प्रसरति fragrance spreads. Also Dh. Des. महमहियं=S. वासतम् fragrant. *Cf*. Dh. Des. तिम्माहियं =S. निर्जतामोदम् that has lost its fragrance. *Cf*. મહેક-વું] To give out a fragrant smell.

મહર, *s. n.* A taunt; a speech containing an allusion to secret.

મહર્લોક, *s. m. n.* [S. *fr*. महर् मह:, lustre. +લોક.] The forth of the seven upper worlds.

મહર્ષિ, *s. m.* [S. See મહા great + ઋષિ.] A saint of a high order; a great sage.

મહા, *adj.* [See મહત્.] (Used as the first part of a compound) Large; great. 2. *adv.* Very.

મહા, *s. m.* [See માઘ.] The month Māgha; January-February.

મહા-કાળ, *s. m.* [See મહા + કાળ, an epithet of Shiva.] Shiva in his capacity of a destorying deity.

મહા-કાવ્ય, *s. n.* [See મહા+ કાવ્ય.]A great or classical poem; an epic poem; an epic. 2. A poem containing more than nine

cantos.

મહા-જન, *s. n.* [S. *fr.* + જન people.] Magnates; grandees. 2. Merchants. 3. A community. 4. *s. m.* An illustrious man.

મહાત, *s. m.* [Ar. मात he died *fr.* मौत् to die. See મોત death.] A checkmate. 2. See મહાવત.

મહાત્મ, *s. n.* [See માહતમ, માહાત્મ્ય.] Greatness. 2. Virtue; efficacy.

મહાત્મા, *adj.* [S. *fr.*મહા + આત્મા soul.] Noble-minded; magnanimous; generous.

મહા-દશા. *s. f.* [S. *fr.* + દશા state.] The sway of the predominant planet.

મહા-દેવ, *s. m.* [S. *fr.*+ દેવ] Shiva; the third member of the Hindū triad.

Prov. મહાદેવના ગુણ પાર્વતી જાણે No one is a hero to his valet.

મહા-દ્વીપ, *s. m.* [S. *fr.* + દ્વીપ,an island.] A continent.

મહાન્, Same as **મહત્, મહા**.

મહાનુભાવ, *adj.* [S. *fr.* + અનુભાવ.] Magnanimous;dignified;esteemed.2. Virtuous. 2. *s. m.* A worthy gentleman.

મહા-પદ્મ, *s. n.* [S. *fr.* + પદ્મ.] A million of millions. 2. One of the nine treasures of Kubera.

મહા-પાતક, *s. n.* [S. *fr.* + પાતક.] A great sin or crime; Five such are reckoned,બ્રહ્મહત્યા (killing a Brāhman), સુરાપાન (taking of wine). ચોરી (theft), ગુરુની સ્ત્રી સાથે વ્યભિચાર (adultery with the wife of a preceptor), and પતિતનો સંસર્ગ(associating with a person guilty of any one of the four preceding crimes.)

મહા-પ્રલય, *s. m.* [S. *fr.* + પ્રલય.] The universal destruction.

મહા-પ્રાણ, *s. m.* [S. *fr.*+પ્રાણ.] The aspiration or full utterance of a letter; an aspirated letter, sounded with some force of breath. 2.*pl.* The aspirated letters(They are ખ્ , ઘ્ , છ્ , ઝ્ , ઠ્ , ઢ્ , થ્ , ધ્ , ફ્ , ભ્ , શ્ , ષ્ , સ્ , and હ્ .).

મહા-ભારત, *s. n.* [S. *fr.* મહા, + S. भारत one of the great epics of India *fr.* भरत Name of a king and his descendants.]The epic poem (written by Vyās) which narrates the war between the Pāṇ avas and the Kauravas. 2. *adj.* Highly important; great; difficult; arduous.

મહા-ભૂત, *s. n.* [S. *fr.*+ભૂત an element.] A primary element.

મહા-મતિ, *adj.* [S. *fr.* + મતિ.] Having a bright intellect; very intelligent.2.Noble-minded.

મહા-માયા, *s. f.* [S. *fr.*+માયા.] The goddess Durgā. 2. The unreality and illusiveness of the universe.

મહા-મારી, *s. f.* [+મરકી, મરવું.] An epidemic disease, by which many men die.

મહા-રથી, *s. m.* [See મહા+રથ] A mighty warrior;a brave soldier; a bold champion.

મહા-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* + રાજન્.] A great king. 2. Sir; your honour. 3. A religious preceptor of the Vaiṣṇavas.

મહા-રાજા, *s. m.* An emperor. 2. *adj.* Simple; innocent; guileless.

મહા-રાત્રિ, *s. f.* [S. *fr.* + રાત્રિ] The fourteenth day of the dark fortnight of the month of Māgha (Jan.–Feb.); the great Shiva-rātri.

મહારાષ્ટ્ર, *s. m.* [S. *fr.*+રાષ્ટ્ર.] The Marāṭha country; the Deccan.

મહાલ, *s. m.* [Ar. *pl.* of महल a district. See મેહેલ્લો.] A subdivision of a Taluka.

મહાલ-કારી, **મહાલ-કરી**, *s. m.* [+ P. कार – S. कार a doer *fr.* कृ to do.] An officer in charge of a Mahāl.

મહાલય, *s. m.* [See મહા + આલય.] A sanctuary. 2. A temple. 3. The Shrāddha ceremony performed in the dark fortnight of ભાદ્રપદ.

મહાલ-વું, [Hem. Des. मल्हणं = S. लीला sports.] Same as **માલ-વું**.

મહાલા-નિહાય, *adv.* [See મહાલ + a district+Ar. निहाय extremity.]Throughout the districts.

મહાવત, **મહાવધ**, *s. m.* [S. महामात्र.] An elephant-driver.

મહાવરો, *s. m.* [Hem. Des. महुरालिअं = S. परिचितम् acquainted. *Cf.* Ar. महावर:] Practice; habit.

મહિના, *s. m. pl.* [See મહિનો.] Pregnancy. 2. Songs describing the beauties appropriate to the twelve months of the year.

Id. મહિના રહેવા To conceive; to be pregnant.

મહિના-દાર, } **મહિના-વાળો,** } *s. m.* [+દાર. P., and વાળું having.] One that is paid wages every month.

મહિના-વાળી, *adj. f.* Pregnant.

મહિને મહિને, *adv.* Monthly; every month; per mensem.

મહિનો, *s. m.* [P. महीनाa monthly salary *fr.* माह् = S. मास a month.] A month. 2. Monthly wages or salary.

Id. મહિનો કરવો-ઠરાવવો To fix a monthly salary.

મહિમા, *s. m.* [S. *fr.* મહત્.] Greatness; grandeur; glory; majesty. 2. Magnitude. 3. Virtue; efficacy.

મહિયર, Same as **મહિયેર.**

મહિયારી, *s. f.* [See દહિં, મહી, curd+વાળું having.] A milk-woman. 2. A woman engaged in worshipping the tutelary deity of the family.

મહિયેર, *s. n.* [Hem. Des. माउ•हरं, माइ•हरं, *fr.* S. मातृ•गृहम् *fr.* See માતા+ગૃહ.] A married woman's mother's house.

મહિલા, *s. f.* [S. महिला a woman.] A queen. 2. A woman.

મહી, } **મહી•ડું,** } *s. n.* Same as દહીં.

મહિ-પતિ, } **મહી-પાળ,** } *s. m.* [+પતિ, પાળવું.] A king; a sovereign.

મહિષ, *s. m.* [S. महिष.] A buffalo.

મહિષી, *s. f.* A female buffalo.

મહિષી, *s. f.* The crowned queen; the principal queen.

શત અષ્ટ સોળ સહસ્ર મહિષી, વર્યા શ્રીભગવાન.
—ગિરિધર.

મહી, *s. f.* [S.] The earth.

મહિ, *s. n.* [Dh. Des. महियं *fr.* S. मथितम् A cow. 2. Curd.

મહી, *adv. prep.* [See મધ્યે.] Inside; in; in the interior.

મહુડાં, *s. n. pl.* [S. मधु a Mowra tree.] Flowers of the Mowra-tree; *Bassia Latifolia.*

Prov. મહુડાંની ખોટ જાંબુમાં What is lost under one head of account is made up by gain under another head.

મહુડો, *s. m.* A Mowra-tree.

મહુવર, *s. f.* [See મોહ.] A snake-charmer's flute.

મહેતો, Same as **મેહેતો.**

મહેતાજી, Same as **મેહેતાજી.**

મહેન્દ્ર, *s. m.* [See મહા+ઈંદ્ર.] An epithet of Indra.

મહેલ, Same as **મેહેલ.**

મહેલા•યત, Same as **મેહેલા•યત.**

મહેશ, } **મહેશ્વર,** } *s. m.* [S. *fr.* મહા + ઈશ, ઈશ્વર.] The great god, *i. e.* Shiva.

મહોત્સવ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉત્સવ.] Great festival.

મહોત્સાહ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉત્સાહ.] Great zeal.

મળ, *s. m.* [S. मल, See મેલ.] Dirt; filth; foulness. 2. An impure excretion of the body. 3. Moral impurity; evil intent.

મલ, Same as **મલ્લ.**

મળક•વું, Same as **મલક•વું.**

મળ•ડું, *adj.* A little muddy (of water).

મળણુ, *s. n.* [See મળવું.] Fellowship; companionship.

મળતર, *s. n.* Gain; profit; advantage.

મળતા•વડું, *adj.* [See મળવું+વૃત્તિ.] Social; companionable; familiar; affable.

મળતિ•યો, *s. m.* A companion; an associate; a comrade. 2. An accessory; an abettor; an accomplice.

મળ-માસ, *s. m.* [મળ + માસ.] The intercalary month in the Hindu calendar occurring every two years and a half.

મળ•વું, *v. i.* [S. मिल् to join.] To mix; to mingle. 2. To meet; to assemble; to

come together. 3. To agree or unite with. 4. To be accordant with or adapted to. 5. To be earned or gained; to be derived or produced from. 6. To encounter; to come face to face. 7. To be found, seen, or met with; to be picked up by.

Id.મળતું આવવું-થવું To be fitting; to fit. 2. To resemble. 3. To agree; to consent. મળતું કરવું To make fitting. 2. To reconcile. જીવ મળવો To live on terms of intimate friendship;to have one heart with.મળી જવું To go secretly over to the enemy's side; to act the traitor. આવી મળવું To get by chance or good luck.

Prov. મળ્યા ભાઈની પ્રીત Slight acquaintance. મળ્યા તો મીર, નહિ તો ફકીર To-day a king,to-morrow a nobody.મળ્યાની સો મકરકુડીઓ છેIt's plenty that makes you dainty. મળ્યાને માથું આપવું One good turn deserves another.

મળસકું, *s. m.* Dawn; the break of day; twilight.

મળિયાગરૂ, Same as **મલયાગરૂ**.

મળી, *s. f.* [See મળ, મેલ. મલૈ, મલાઈ.] Grease. 2. A sack filled with rags.

માં, [See માંહે.] A suffix of the Locative case in Gujarātī; in: at; within; into.

માંકડી, Same as **માકડી**.

માંકડી-કુકડી, [+ કુકડી.] *s. f.* A kind of insect.

માંકડું, Same as **માકડું**.

માંગ, *s. f.* [Mr. भांग. See ભંગ.] The line along the front of the skull made by parting the hair on both sides. 2.Plaited hair.

અતિ રાતો અધર તણો વાન,શિર માંગ પડી શોભાવાન.
—**વીરજી**.

માંગ, *adj*, The number eight (used by brokers in secret communications).

માંગ, *s. m.*[S. मातङ्ग a man of the lowest caste.]A representation of a woman of the scavenger-caste with her two children, drawn in lamp-black on a bell-metal dish, and worshipped on auspicious occasions by certain castes.

માંગ•પડી, *adj.* [See માંગ. *adj.*] The number eighteen (used by brokers in secret communications).

માંચી, Same as **માચી**.

માંચો, } Same as **માચો**.
માચ•ડો, }

માંજર, *s. n.* [See મઞ્જરી.] A cluster of blossoms; a flower-stalk. 2. A leather strap placed inside a shoe.

માંજર, *s. f.* [S. मार्जार.] A cat.

માંજરૂં, *adj.* catlike. 2. Grey-eyed; cat-eyed. 2. Pufled up; cunning.

માંજ•વું, Same as **માજ•વું**.

માંટા, Same as **માટી** *s. n. i.*

માંડ, *s. m.* [See માંડ•વું.] Arrangement; disposition. 2. Vessels or pots for decoration.

માંડ, *adv.* Same as **માંડ-માંડ**.

માંડ•ણ, *s. n.* A pool of stagnant water near a village.

માંડ•ણ, } *s. f.* [See માંડ•વું.] Arrange-
માંડ•ણી, } ment.2.The height of the floor of a house.

પાંચ તણી સઘળી માંડણી, આપે બોલે માંહે ધણી.
—**અખો**.

માંડ-માંડ, *adv.* [See માંડ•વું.] With great difficulty.

માંડવી, *s. f.* [See મણ્ડપ, માંડવો.] A custom-house.2.A slightly raised platform of levelground before the doors of certain houses.3.A cylindrical frame of wood,&c., on which lamps are arranged in circular rows from the bottom to the top and round which men move in circles,singing songs in the Navarātri holidays.

માંડ•વું, *v. t.* [S. मण्ड् to adorn.] To set; to place; to dispose; to arrange. 2. To set up; to establish.3.To note down;to enter; to commit to books. 4. To take to;turn to. 5. To enter vehemently or licentiously upon.

વળગી હૈડે કાંડે, નવી નવી પ્રીત માંડે,
જણાયે દુઃખને ટાંડે, સ્નેહીને નિશ્ચય છાંડે.—**પ્રેમાનંદ**.

6. To inaugurate. 7. To begin (used with the infinitive).

Id. માંડી વાળવું To write off an account. 2. To put a stop to. 3. To settle a dispute amicably.

Id. મોઢુ માંડવું To hear with respect or attention. 2. To eat. પગ-ગાંઠ માંડવી To gain a footing. કાણ માંડવી To mourn for the death of. કાન માંડવા To hear with attention. વાત માંડવી To begin to tell a tiresome story. નામું માંડવું To enter in an account book. દુકાન માંડવી To open a shop. 2. To conduct openly the sale of a prohibited article; to prostitute one's self. 3. To become a public prostitute (of a woman). મોઢે માંડવું To touch with the lips. સંસાર માંડવો To set up in life; to start in life.

માંડવો, Same as **મંડપ** a booth.

Id. માંડવા ખરચ The wedding expenses.

માંણુ, *s. n.* [See મોહન.] Oil or butter poured over dough to make it soft. 2. The intoxicating element in sugar-cane, millet-stalks, &c. 3. The bark of sugar-cane, millet-stalks, &c. *cf.* **મોયણુ.**

માંદ-ગી, S. *f.* [P. दरमान्दगी helplessness. See માંદું.] Illness; sickness.

માંદું, *adj.* [P. दरमान्द: helpless. *fr.* मान्दन to remain. *Cf.* મન્દ.] Ill; sick; unhealthy.

માંનત, Same as **મહંત.**

માંસ, *s. n.* [S. मांस.] Flesh; meat.

Id. માંસ-માટી Flesh used for food.

Prov. માંસ ખાતા હશે, તે શું હાડકાં કેટે બાંધતા હશે ? Wicked men seldom proclaim their wicked deeds.

માંહી, } **માંહે,** } *adv. prep.* [See મધ્ય.] In; inside; among; within; in the interior.

મા, *s. f.* [Dh. Des. माया *fr.* S. माता: See માતા.] A mother; mamma. 2. A matron. 3. A respectful appellation for an old woman.

Id. માની જણી બહેન Sisters born of the same mother; full sisters.

Prov. મા, મને કોઠીમાંથી કાઢ Lit. Save me, O Mother. 2. An expression of sincere repentance: To go for wool and come home shorn. મા તે મા, ને બીજા વગડાનાં વા The mother always wishes well for her child, others more love their own interest. માના પેટમાંથી કોણ શીખી આવ્યું છે ? No man is born wise. મા તેવી છોકરી As is the father, so is the son. મા મરે તે સોહેલી, ભાણાં ખડખડ દોહેલી To have to starve is the greatest misfortune. મા મેં ભલા, કે મેરા ભાઇ ? તો, કહે એક ઠેઠા ઔર દુસરા કસાઈ Gossiping and lying go hand in hand.

મા, *adv.* [S.] Not; don't.

મા-ઈ, *s. f.* [See માતા, મા.] A mother. 2. Madam; lady.

માઇ-કાંગલું, *adj.* [કાંગું, કંગાલ.] Delicate; weak. 2. Harmless; innocent.

માઇલ, *s. m.* [Eng. *Mile.*] A mile.

માકડ, } **માંકડ,** } Same as **માકણ.**

માકડી, *s. f.* [See માંકડું.] A female monkey.

માકડી, *s.f.* [Hem. Des. मक्कोडा=S. यंत्र गुंफनार्थ राशि: a heap of cotton, &c., to be put into a machine.] A tenon in a grinding mill. 2. A skin disease. 3. A buffalo of a grey colour. 4. A poisonous insect. 6. [See માકણ.] A little bug.

માકડું, *s. n.* [S. मर्कट.] A redfaced monkey. 2. A baboon.

I.d. લાકડે માંકડું વળગાડી દેવું Lit. To join or bring together incoherent or incongruous things. Hence, 2. To be satisfied with any arrangement without regard to the suitability of the things brought together; to be driven to make *any* kind of arrangement.

માકડુ, *adj.* Reddish; reddish brown.

માકણ, *s. m.* S. मत्कुण. Hem. Des. ढेंकुणा, ढेंकुणो. *Cf.* Mar. ढेंकुण, ढेंकुण.] A bug.

Prov. માકણને આંખો આવી Newly acquired greatness.

માખ, *s. f.* [S. मक्षिका. See માખી.] A fly.

Id. નાક ઉપર માખ સરખી પણ બેસવા દે નહિ તેવો Having no fault or defect.

Prov. માખ બેસે, તો નાક વાઢવા ઉભો થાય Disproportionate punishment. માખ મારે, તે માણસ મારે Small faults indulged will let in greater.

માખણ *s. n.* [Dh. Des. मक्खियं *fr.* म्रक्षितम् besmeared, butter. S. मज्जन् marrow.] Butter. 2. Flattery.

Prov. માખણ વલોવ્યું કે પાણી ? Was the business a profitable one or not ?

માખણિ·યું, *adj.* Soft as butter. 2. Mixed with butter. 3. Obsequiously flattering.

મા·ખળ, *s. m.* [See માપ + ખળી, ખળું.] Measuring out or otherwise determining the government dues in a harvest, when it is brought to the threshing floor.

માખી, Same as **માખ.**

Prov. માખી જુએ ચાંદું, ને વૈદ જુએ માંદું Every one to his trade.

માખો, *s. m.* A large fly.

માગ, *s. m.* [See માર્ગ. મારગ.] A road; a way; a path. 2. Room; place; space. 3. Interval. 4. A trace.

Id. ચોરનો માગ કાઢવોTo trace a thief. માગ આપવો-કરવો To give scope to. 2. To make room for. માગ આપવો-દેવોTo make way for. ચાર લોકમાં માગ મૂકાવે એવો Who is respected in a public meeting; respected by good and honourable men.

માગ·ણ *s. m.* [See માગ·વું.] A beggar; a mendicant.

માગ·ણી, *s. f.* Asking for; demanding. 2. A demand; a requisition; a proposal. 3. Asking a girl in marriage; betrothal. 4. A call. 5. A bid; an offer of a price.

માગ·ણું, *s. n.* A claim; a debt; a demand.

માગધ, *s. m.* [S. *fr.* मगध a bard.] A bard; a minstrel.

માગધ બંદી બોલતા, નૃપ કીર્તિ નામ—**ગિરિધર.**

માગધી, *adj.* [S. मगध Name of a country] Pertaining to Magadha, the southern part of Behar. 2. *s. f.* The language of the people of Magadha.

માગ·નાર, *s. m.* [See માગ·વું.] One who asks. 2. A claimant. 3. A creditor. 4. A beggar; a mendicant.

માગ·વું, *v. t.* [S. मार्ग् to seek, to ask for.] To ask for; to beg; to require; to demand; to claim. 2. To be a creditor. 3. To ask; to request.

Id. માગી ખાવું To live by begging. માગી લેવું To make a humble request for.

Prov. માગી ખાવું, ને મસીદે સૂવું Free from all care; Beware of him who has nothing to lose. માગે મુક્તાફળ મળે, પણ ભીખને માથે ભઠ Begging is condemned, though often lucrative. માગવાથી મરવું ભલું It is better to die than to beg. માગ્યું તો મોત એ આવતું નથી One is not always sure of getting what one asks for. માગ્યા વગર માએ ન પીરસે A closed mouth catches no flies.

માગસર, *s. m.* [Dh. Des. मग्गसिरो *fr.* S. मार्गशीर्ष.] The second month of the Samvat year; November-December.

માગું, *s. n.* Same as **માગ·ણી.**

Id. માગું આવવું To be asked for betrothal.

માગું ઝીલવું To accept an offer of betrothal. 2. To be prepared to carry out a request.

માગું કરવું-મોકલવું To ask a girl or a boy for betrothal.

માઘ, *s. m.* [S. See મઘા.] The fourth month of the Samvat year; January-February.

મઘ·વટો, *s. m.* [+વૃત્તિ state, or વ્રત a vow.] Vows observed or ceremonies performed in the month of **માઘ.**

માઙ્ગલિ·ક, *s. n.* [S. See મંગળ.] A festive occasion. 2. A benediction; a blessing. 3. *adj.* Auspicious.

માઙ્ગલ્ય, *s. n.* A festive occasion. 2. Welfare; good fortune.

માચ·ડો, *s. m.* [See માચો.] A framework of wood; a wooden stand.

માચી, *s. f.* A kind of stool or chair; a sedan.

માચો, *s. m.* [See મચ્ચ, મચ·ચ·ક.] A column of squares on one part of the board on which a game of સોગટા is played.

માછ·લી, *s. f.* [S. मत्स्य. See મચ્છ] A fish.

માછ·લું, *s. n.* A large fish.

માછી, *s. m.* A fisherman.

માજમ, Same as **માઝમ.**

માજર-વેલ, *s. m.* [See માંજર + વેલ.] A kind of rice.

માજ-વું, માંજ-વું, v. t. [S. मृज्, माज्, to clean, Or. S. मज्ज् to clean.] To clean; to furbish; to burnish; to rinse; to polish.

માજી, s.f. [See મા + જી.] A grandmother. 2. A respectful appellation for an elderly woman. 4. The goddess Ambāji.

માજી, adj. [Ar. माज़ी past.] Past; late; quondam; deceased; former.

માજીસ્ટ્રેટ, s. m. [Eng. *Magistrate.*] A magistrate.

માજુ-ફળ, s. n. [S. मायाफल.] A gall-nut.

માજો, s.m. [See માંજ-વું. માજ-વું.] Glazed cotton-thread; cotton-thread incrusted with a vitrious coating.

માઝમ, s. f. [Ar. मअ्जून.] An inebriating preparation of Bhāng.

માઝમ-રાત, s.f. [See મધ્ય-મ રાત, રાત્રિ.] An intensely dark night.

માઝો, s. m. [Contraction of મુલાજો.] Respect; deference.

માટ, s. n. m. [See માટી earth.] An earthen pot. 2. Flesh used for food (so called for the sake of euphemy).

માટ, Used in poetry for **માટે.**

માટ-રિ-યો, s. m. [See માટી earth.] An unbuilt well.

માટ-લી, s. f. [See માટ an earthen pot.] A small earthen pot.

માટલું, s. n. A large earthen pot.

માટી, s. f. [S. मृत्ति-का.] Earth; clay.

Prov. માટીના માનવી, માટી માંહે મળી, કાયા તારી જશે જાણ ભાઈ, Dust thou art and unto dust shalt thou return.

માટી, adj. [See માતેલું.]Strong;mighty; powerful. 3. s. m. A husband.2.[See માટી.] Flesh.

Prov. મીણનો પણ માટી Revere your superiors however weak.

માટી-ડો, s. m. A husband. 2. An adult; a man.

માટે, prep. On account of; for; for the sake of. 2. conj. Therefore;for that reason.

માઠ, s.f. A pot-herb.

માઠું, adj. [Dh. Des. मट्ठ =S. मन्दम् slow *Also* Hem. Des. मट्टो = S.शृङ्ग-विहीनः that has lost its horns. *Cf.* મઠા-ર-વું.] Bad; evil; ill; wrong; improper; vicious; wicked. 2. Less than the proper weight or measure. 3. Disgraceful; shameful. 4. Unfortunate.

Id. માઠું લાગવું To displeased or grieved. માઠું તોલવું To weigh less than the required quantity.

માઠે-રું, adj. [+રું dim.]A little;not much.

માડ, s. n. A cocoa-nut tree. 2. A vow taken by women, in connexion with which a small temple is made of stalks of planta-in-trees.

માડ-ણ, s. n. [S. मण्ड-न decoration. fr. मण्ड् to adorn. See માંડ-ણી, માંડ-વું.] Drawing of figures and otherwise decorating the forehead and cheeks of a woman on festive occasions. 2. A pool of stagnant water near a village, in which buffaloes delight to lie down and roll about. Same as **માંડ-ણ.**

માડા, માંડા, s. m. pl. [S. मण्ड a very thin kind of cake.] A large thin cake made of millet and wheat-flour.

માડી, s. f. [See મા, મા-તા, +ડી, ડો, ડું, fr. S. डु dim.] A mother; mamma. 2. An old woman.

માડો, માંડો, s. m. [Seeમાડા, માંડા.] Singular of **માડા,માંડા.** 2. A thin crust of a cake or loaf.

માઢુ-ડાં, s. n. pl. [S. माधव्य, माठव्य ,a dear person.] A pet; a darling.

માણ, s. f. [S. माणिक a round earthen vessel.] A metallic water-pot. 2. A large metal vessel used as a musical accompaniment by certain class of preachers.

માણ, s. f. [See માંડણી, માંડવું.] A beautiful arrangement of household vessels.

માણ, Same as **માંડ,માંડ-માંડ.**

માણ, s. n. [See માન, માપ.] A boundary; a limit.

શેષ નાગ જમી તોળી રહ્યા, જેમ સાગર ન મેલે માણ.

—**ભોજોભગત.**

માણ, } Same as **માંડમાંડ.**
માણ-માણ, }
માણ·માણ મનના ભામા, રાજ મારે ઘેર શીદ આવ્યા?
—ગોવિન્દ.
એમાંનું અમો ન કરૂં, નિશ્ચે નાર કાલ મારે
સાંચક એક સાયક, બીજી ગદા માણમાણ.
—વલ્લભ.

માણ-કમાઉ, *adj.* [See માણ-માણ + કમાઉ.] That which earns nothing. 2. *s. m.* An idle drone.

Prov. માણ·કમાઉ, ને મોટા ઉઠયા Roguery supplants justice.

માણકી, *s. f.* [See માણેક.] A particular kind of mare.

માણ·વું, *v. t.* [S. मान् to cause to think *fr.* मन् to think. Same as **માન·વું.**] To experience a pleasure.

જખ મારે છે જગત્, માણ તું દાસ દયાના સ્વામી.
—દયારામ.

માણસ, *s. m. n.* [See મનષ્ય.] A man; a human being; a person.

Prov. માણસનું ધારવું, પરમેશ્વરનું પાર ઉતારવું Man proposes, God disposes. સોનું જોઈએ કસી, અને માણસ જોઇએ વસી A touchstone is the test of gold, and conduct that of a man. માણસ જોઈને વાત કરવી Cleave the log according to its grain. માણસમાં આંતરો, કોઈ ઝવેર ને કોઇ કાંકરો, Among men some are jewels, some are pebbles. માણસને ઈશારત, ગધેડાને ડફણાં A word for a wise man, a rod for a fool. માણસની ઓળમાં નહિ હોય, તેને શું? Fools laugh at their own sport. માણસમાં લેવાય, કે વગડે લેવાય A man yields either through fear or modesty. માણસ માણસમાં ફેર છે There are various sorts of men.

માણસા·ઈ, *s. f.* Manliness; civil manners; politeness.

Id. માણસાઈ રાખવી–શીખવી To behave towards another with politeness.

માણી·ગર, *s. m.* [Ar. मनी virile semen + P. गर having.] A voluptuary; an epicure.

મોહોલે પધારો, મારા રાજ, માણીગર મોહોલે પધારો.
—દયારામ.

માણી-તલ, *s. n.* [See માહાવું + સ્થલ.] A place where one finds consolation or pleasure.

ગયું માણી·તલ માહરૂં, જાણીને બાળે વેષ રે.
—નરભેરામ.

માણેક, *s. n.* [S. माणिक्य.] A ruby; a precious stone.

માણેક-જમાની, *s. f.* [+ જમાન.] Security bound on condition of paying a debt only if the original debtor fail to pay it.

માણેક·ઠારી, *s. f.* [+ઠર·વું.] The full-moon day of આશ્વિન.

માણ્ડલિ·ક, *adj.* [See મણ્ડળ.] Ruling a province. 2. *s. m.* The ruler of a province; a feudatory king.

માત, Same as **માતા, મા.**

માતંગ, *s. m.* [S.] An elephant.

માતબર, *adj.* [Ar. मुअतबर् trustworthy.] Rich; wealthy; opulent.

માતબરી, *s. f.* Respectability; greatness; eminence.

માતસ, } *s. n.* [See મહાત્મા.] Greatness. 2. Virtue; efficacy.
માહાત્મ્ય, }

માતરૂં, *s. n.* [See મૂતર·વું.] Passing of urine.

Id. માતરૂં કરવું To pass urine. (Used by the Jains).

મા·તા, *s. f.* [S. मातृ, माता, *fr.* मा, निर्मा, to create.] A mother. 2. A goddess. 3. Small-pox.

માતા-મહ, *s. m.* [S.] A maternal grandfather.

માતું, Same as **માતે·લું.**

ઓહોરા આવો ની, ઊચું ભાળો ની, રંગીલા રસ માતા.
—દયારામ.

માતું·તાતું, *adj.* [+તાતું.] Stout and excited.

માતુલ, *adj.* [S. *fr.* માતા.] A maternal uncle.

માતુશ્રી, *s. f.* [S. मातुः-श्री See માતા+શ્રી.] A term of respectful address to one's mother.

માતે·લું, *adj.* [See મત્ત.] Fat; plump; corpulent. 2. Arrogant; overbearing; haughty.

માતૃ·ઘાત, *s. m. f.* [S. *fr.* માતા + ઘાત.] Matricide.

માત્ર, *adv.* [Samskrit suffix showing "nothing but."]Only;merely;solely;barely. *e. g.*, માત્ર એક ઘોડો. 2. *adj.* All whole, *e. g*, માણસ માત્ર.

માત્રા, *s. f.* [S. *fr.* मा to measure.] The oblique stroke written above the horizontal line of Devanāgarī characters, as in the vowels એ, ઐ, ઓ, ઔ. 2. Quantity; the measure of a syllable. 3. A medicinal preparation of metals and minerals.

Id. માત્રા-મેળ A class of Prākrit and Gujarātī verses,in which the quantity of the vowels in a line is alone taken into account.

માથા-ઓળ, *s.f.* [See માથું + ઓઢ-વું.] A widow's right to claim maintenance out of the ancestral property from united coparceners.

માથા-કુટ, *s. f.* [+ કુટ-વું.] A wearisome, vexatious, and unprofitable labour. 2. A wearying & tiresome insistance upon a subject; incessant prating; importunate begging. 3. An altercation.

માથા-ઝિક, *s. f.* [+ઝીક-વું]Same as માથા-કુટ.

માથા-દીઠ, *adv.* [+દીઠ.] *Per caput.*

માથા-ફોડ, *s.f.* [+ ફોડ-વું.] Same as **માથા-કુટ.**

માથા-બાંધણુ, *s. n.* [+ બંધન, બાંધવું.] A piece of cloth with which Parsi women bind their hair.

માથા-બોળ, *adj.* [+ બોળવું.] Bathing without omitting to plunge the head in water, or to pour water on the head.

માથા-મેલી, *adj. f.* [+ મેલું.] Unwell; menstruant; being in menses.

માથા-વટી, *s. f.* [Hem. Des. वत्थडडो *fr.* S. वस्त्राश्रय: contact with a garment, *fr.* S. वस्त्र a garment + वृत्ति state, being.] A stain of oil &c., left on a garment worn over the head by women. 2. A piece of cloth substituted for the part of a garment worn over the head by women.

માથું, *s. n.* [S. मस्तक.] The crown; the sinciput. 2. The forehead. 3. The head. 4. The brains. 5. The head or knob of anything. 6. The top; the summit.

Id. માથું મારવું, માથું ઘાલવું To exert oneself about; to concern oneself with. 2. To interfere. માથું આપવું To work for the benefit of another at the cost of one's self. માથું ઉચકવું-ઉઠાવવું To show a bold front; to rise against;to stand against for a fight. માથું કાપવું To bring one into ruin. 2. To commit a breach of trust; to betray confidence. માથું ઓળવું To comb the hair. માથું ચોળવું To clean the hair on the head. માથું સોંપવું To surrender unconditionally or at discretion; to be at the mercy of. માથું ઝિકવું, માથું પટકવું, માથું ફોડવું, માથું કુટવું To trouble the mind in vain. માથું કુટવું To beat one's head owing to excitement. માથું પાકવું, માથું પાકી જવું To be troubled in the mind. માથું નમાવવું, માથું નીચે કરવું To submit. માથું ફરવું To swoon; to be giddy. 2. To be excited; to be angry. માથું ફેરવવું To work oneself into a frenzy. માથું બોડાવવું To get one's head shaved by a barber. 2. To remain illiterate. માથું ભાંગવું To defeat in a competition. 2.To put to shame. માથું ખાવું To trouble the mind by incessant talking. માથું નિકળી પડવું, માથાના કડકા થવા To have a severe headache. માથું હલાવવું To shake the head in token of assent or dissent. માથાનો ફરેલ, માથાનો ફાટેલ Obstinate; headstrong. બે માથાંનો ખરચ The cost of the two parties to a suit. બે માથાનું Lit. Having two heads. Hence, 2. Reckless, thoughtless(in undertaking a risk). માથા વગરનું Lit. Having no head. Hence,2. Having no fear for one's own head; fearless; reckless. માથું કોરાણે મૂકવું Lit. To set aside all thought of one's own head. Hence, 2. To be thoughtless. બે કાન વચ્ચે માથું કરવું To pull by the ears (used in threatening children). માથે ધૂળ ઘાલવી Lit. To throw dust on one's head. Hence, 2. To expose one's own weakness or folly by defaming other persons. 3. To defame.માથા સાટે માથું Full consideration for a contract. માથામાં પવન ભરાવો To be giddy in the head. to be puffed up; to be arro-

gant. એના માથામાં ગજ ઘાલ્યા છે Lit. His head is furnished with strong iron-bars to protect it against being split Hence, 2. He is very talkative. સૂર્ય માથે આવ્યો The sun has reached the meridian; it is mid-day. માથા-તોડ મહેનત Work hard enough to split one's head; very hard work. માથા ઉતરતું કામ Perfunctory work. માથા વગરનાં પ્રાણી Acephala, માથા આગળ પગવાળાં જનાવર Cephalopods. માથે હોવું To be responsible for. માથું ચઢવું To suffer from headache. માથે ચઢી બેસવું–ચઢી વાગવું To disobey. 2. To be so insolent as to think oneself able to order about one's own superiors. માથે મારવું–ઓઢાડવું–નાખવું–પાડવું To unjustly throw a burden or loss on a person. 2. To mislead a person as to the worth of a thing, and to induce him to pay a price higher than its real worth. માથે રાખવું To place responsibility on a person. માથે ચઢાવવું To obey implicitly; to accept submissively. 2. To indulge unduly. માથે થવું To be in menses. માથે પડવું To be responsible against one's will. માથે ઘાલવું–નાખવું To throw the responsibility on the head of another. માથે પાણી ઘાલવું To take a bath and make atonement for dereliction or suspension of religious duty during one's illness. છેડો માથે નાખવો To throw off all considerations of shame or decency (said of a woman). માથેથી ઉતારવું To be free from a responsibility; to discharge an onerous duty. માથે લેવું–વહોરવું To undertake the responsibility of doing. માથે હાથ દેવો To be disappointed. માથે હાથ મુકવો To bless. 2. To infect another with one's own wickedness.

Prov. એકથી બે માથાં ભલાં Two heads are better than one. માથું આપે, તે મિત્ર A friend in need is a friend indeed. માથે પડી વિદ્યા દેવા Necessity is the mother of invention: Necessity has no law. માથું સોંપ્યું, ત્યારે નાક કાનનો શો ઉધારો ? The greater contains the less: The power of the less ceases in the presence of the greater. માથું વાઢીને બેસવા આપીએ, તોએ કહે "દગો છે," If you give an inch, he will take an ell. માથા કરતાં મનોહર મોટું Cut your coat according to your cloth.

માદક, *adj.* [S. *fr.* माद् to cause to be mad *fr.* मद् to be mad. See મદ.] Intoxicating.

માદર-ચોદ, *adj.* [P. मादर्=S. मातृ = માતા + ચોદ-વું.] A term of low; vulgar, and coarse abuse.

માદર-પાટ, *s. m.* [See ચાદરપાટ *fr.* P. चादर् a sheet+પાટ, પટ, cloth. Or *Manchester* +પાટ.] A kind of cloth; Madrepollam.

માદર-બ-ખત, *adj.* [Contraction of मादर्-ब-खता one whose mother is at fault *fr.* P. मादर्=S. मातृ= માતા +ब at + Ar. खता fault.] A term of low, vulgar, and coarse abuse.

માદળિ-યું, *s. n.* An amulet. 2. A kind of ornament.

Id. હૈયાનો હાર ને કોટનું માદળિયું Darling; very dear.

માદા, *s. f.* [Hem. Des. माडु *fr.* मातृ. *Cf.* P.] The female among lower animals.

માધવ, *s. m.* [S. *fr.* मा the goddess લક્ષ્મી+ધવ.] Kṛisṇa or Viṣṇu. 2. [S. *fr.* મધુ honey. See મધ.] The month of **વૈશાખ** (April-May).

માધવી, *s. f.* [S.] A kind of creeping plant bearing fragrant flowers.

માધુરી, *s. f.* / **માધુર્ય**, *s. n.* } [S. *fr.*+મધુર.] Sweetness. 2. Melodiousness. 3 Fragrance.

માન, / **માન**, / **મન્ત**, } [S. मत, मान, मन्तः.] An adjectival suffix in Samskṛit showing "possession."

માન, *s. n.* [S. *fr.* मन to think.] Respect; regard; reverence; honour. 3. Arrogance; conceit. 3. Importance; estimation; veneration.

Id. માન મળવું To be respected. માન મેળવવું To get respect. માન આપવું–દેવું To pay respect to.

માન, *s. n.* [S. *fr.* मा to measure.] Measure; degree; capacity. 2, Magnitude; extent. 3. Greatness. 4. Importance. 5. Dignity.

એમ વિખાણ્યુ સભાનું માન, નારદ પામ્યા અંતર્ધાન.
—ગિરિધર.

માન•કરી, } *s. m.*[See માન respect+કરવું.]
માન•કારી, }
A person entitled (from office. relation, merit, &c.) to certain honours and presents rendered at courts, councils, weddings, festivals, village-assemblies, &c.; a person generally claiming distinction or attention.

માન•તા, *s. f.* [See માન•વું.] A vow.

Id. માનતા રાખવી-માનવી To make a vow or promise to a deity of making an offering on the fulfilment of one's particular desire. માનતા કરવી To fulfil a vow.

માનની, Same as **માનિની.**

માન-પત્ર, *s. n.* [See માન, respect + પત્ર.] A document presented out of respect or to do honour; an address.

માન•ભંગ, *s. n.* [S. *fr.* + भङ्ग breaking *fr.* भञ्ज् to break.] Insult; humiliation; disrespect.

માન•વ, *adj.* Human. 2. *s. m.* [S. *fr.* મનુ.] A man; a human being.

માન•વતી, *s. f.* [S. *fr.* માન, respect + वत्, वान् वती, suffixes showing "possession."] A proud woman. 2. A sweetheart angry with her lover.

માનવી, *adj.* [See માનવ.] Human. 2. *s. m. n.* A man; a human being.

માન•વું, *v. t.* [S. मान to cause to think *fr.* मन् to think.] To obey. 2. To believe; to credit. 3. To admit; To allow; to hold to be true or right. 4. To hold; to view; to consider; to regard. 5. To mind; to care for. 6. To vow; to take a vow. 7. To confess; to acknowledge; to own; to avow. 8. To be pleased;to please; to be agreeable to.

Prov. માન્યા તો દેવ, નહિ તો પથ્થર They who worship God merely for fear would worship the devil should he appear.

માનસ,Same as**મન.**2. Same as **માનસિ•ક.**

માનસિ•ક, *adj.* [S. *fr.* મન.] Mental; spiritual; intellectual. 2. Chimerical; imaginary.

માનસિ•ક-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] Mental philosophy; psychology.

માન-સુકન, *s. m.* [See શુકન, શકુન.] An omen.

માનિ•તું, *adj.* [See માન•વું.] Favourably regarded. 2. Grave; sedate.

માનિ•ની, Fem. of **માની;** Same as **માન•વતી**

માની, *adj.* [See માન respect.] Proud.

દુર્યોધન અભિમાની, દુઃશાસન ઘણો માની;
નહિ શીખ કોની માની, કરે યુદ્ધ તેહ તો.
—વલ્લભ.

માન્ય, *adj.* [S. See માન•વું.] Respectable; venerable. 2. Agreeable; acceptable; approved; esteemed.

Id. માન્ય કરવું, માન્ય રાખવું To admit or allow.

માનુભાવ, Same as **મહાનુભાવ.**

મા•પ, *s. n.* [S. माप् to cause to measure *fr.* मा to measure.] Measuring; measurements. 2. Measure (of length.). 3. A measure (of capacity). 4.A portion measured off.

Id. માપ કરવું-જોવું To measure. 2. To make an estimate; to estimate. માપ કાઢવું To make a guess at the dimensions. માપ લેવું-ભરવું To take the measure of length and breadth. માપ રાખવું To have a standard or measure; to keep within limits of moderation. માપ ખોવું To lose one's reputation or honour.

દુષ્ટ જનનો સ્વભાવ, નમ્યાને તો નિત્ય હણે;
કરે ન કાંઈ વિચાર, માણે નવ માપને.—**વલ્લભ.**

માપ•કરણ, *s. n.* [S. *fr.* + કરણ, કરવું.] Mensuration.

મા•પ•ણી, *s. f.* Measuring; admeasurement. 2. Land-surveying.

માપણી-કામદાર, *s. m.* [+કામદાર.] A land-surveyor.

માપણી-ખાતું, *s. n.* [+ ખાતું.] The land-survey department of government.

માપ•ણું, *s. n.* Food supplied to one engaged in sowing.

માપ-વું, *v. t.* [See માપ] To measure.

Id. જમીન માપવી To fall prostrate on the

ground by the slipping of the foot while walking.

માપું, *s. n.* A measure of capacity. 2. A measure of length.

Id. માપું લેવું-ભરવું To measure length and breadth.

માફ, *adj.* [Ar. मुआफ़ pardoned.] Pardoned; forgiven. 2. Waived; remitted; absolved.

Id. માફ કરવું To pardon one for.

માફક, *adj.* [Ar. मुआफ़िक़.] Suitable; agreeable; according with. 2. Conformable to; like; similar to. 3. Passable; moderate; midding.

Id. માફક-આવવું-પડવું To be agreeable or suitable.

માફક-સર, *adv.* [+ સર P. the head.] Moderately; so as to suit or agree.

માફી, *s. f.* [Ar. See માફ.] Pardon; forgiveness; absolution. 2. Remission; abatement; relinquishment of right. 3. Exemption.

Id. માફી માગવી To beg pardon. માફી આપવી-બક્ષવી To pardon. માફી મળવી To be pardoned; to be exempted from.

માફી જમીન, *s. f.* [+ જમીન] Land free of assessment.

માફી-પત્ર, *s. m. n.* [+ પત્ર.] A written apology.

માફો, *s. m.* [Ar. महोफ़ः.] A kind of conveyance; a cart; a waggon.

મામ, *s. f.* [See મમતા.] An eager desire.

કહ્યું વડું તે જે નામ, તેમાં લાગી મનની મામ
—મુકુન્દ.

2. Curiosity. 3. Resolution; resoluteness; firmness of mind; boldness.

સેન મારિયું તમામ,મામ મૂકી જાય જે.—પ્રેમાનંદ.
તેને મન છે માટમ મામ,કામ વાસના સિદ્ધશું કામ.
—સામળભટ.

Id. મામ મૂકવી-છોડવી To give up one's obstinacy.

મામ, *s. n.* [Imit. *Cf.* Eng. *Munch.*] Food.

Id. મામના વાંધા Having not even a morsel to eat; extreme poverty.

મામ-ફળ, *s. n.* A kind of fruit.

મામલ-ત, *s. f.* [Ar. मुआमलत् an affair, an act.] A public business; government service; *esp.* the collection of revenues and general administration. 2. An enterprise; understanding; business. 3. Importance; weight; worth; estimation; value. 4. Property.

મામલત-દાર, *s. m.* [+દાર, P.,] A Talukā revenue-collector; a Māmlatdār.

મામલત-દારી, *s. f.* The business or office of a Māmlatdār.

મામલો, *s. m.* [See મામલ-ત.] An affair; business; a transaction; a concern. 2. An involved or troublesome matter.

મામી, *s. f.* [Dh. Des. & Hem. Des. मामी *fr.* S. मातुलानी See મામો.] A mother's brother's wife.

મામી-સાસુ, *s. f.* [+ સાસુ.] The મામી of the husband in her relation to the wife. 2. The મામી of the wife in her relation to the husband.

મામુલ, *s. m.* [Ar. मुआमूल acted.] Custom; usage; practice. 2. *adj.* Ordinary; usual.

મામેરૂં, *s. n.* [See મહિયેર.] Presents sent by parents to their daughter in the seventh month of her first pregnancy.

મામો, *s. m.* [See માતા+ભાઈ.] A mother's brother; a maternal uncle.

મામો-સસરો, *s. m.* [+ સસરો.] The મામો of the husband in his relation to the wife. 2. The મામો of the wife in his relation to the husband.

માય, *s. f.* [See મા, માતા.] A mother.

માય, } Same as **માંહે**.
માય, }

માયનો, *s. m.* [Ar. मअ़नो.] Meaning: signification: import.

માયરૂં, } Same as **મહિયેર**.
માયરૂ, }

માયરૂં, *s. n.* An altar erected for a marriage ceremony.

માયા, *s. f.* [S.] Creation; illusion. 2. Deceit; jugglery. 3. Affection; love; fond-

ness. 4. Pity; tenderness; compassion. 5. *Cannabis Indica*; hemp. bhāng. 6. The personification of a goddess as being the immediate and active cause of the creation. 7. Illusion which causes one to regard the Supreme Spirit and the universe as two distinct realities (in the Vedānta philosophy).

Id. માયા કરવી-રાખવી To bear affection to; to love. માયા મૂકવી To cease loving; to grow cool towards. માયા-પાણી A beverage made from bhāng.

Prov. બો માયાને કે કાયાને ! A beggar may sing before the thief.

માયા, *s. f.* [P.] Property; substance; stock; wealth. Same as **માયો**.

Prov. સૌ માયાનું સગું છે Everybody loves his self-interest above everything else.

માયા-મોસો, *s. m.* A fraudulent speech. (Used by the Jains.)

માયા·વી, Same as **માયિક**.

માયા·ળુ, *adj.* [See માયા affection+S. आलु having.] Tender; pitiful; compassionate; loving; fond; affectionate.

માયિ·ક, *adj.* Illusory; unreal; false; deceptive.

માયું, Same as **માજુ-ફળ**.

માયો, *s. m.* [See માયા P.] Property; substance; stock; wealth.

માર, *s. m.* [See માર·વું.] A beating; thrashing. 2. A firing at; a cannonading; a bombardment; a battering. 3. Rushing upon. 4. Exuberance; overflowing; plenty; Press or vigour of any action; urgency. 5. Pressure; a constraining force. 6. Affliction; distress; embarrassment.

Id. માર ખાવો To be beaten. 2. To suffer a loss. 3. To be defeated or beaten (in a battle). માર માર કરવું To beat incessantly. 2. To press hard; to urge. માર મારવો To beat.

Prov. માર ચૌદમું રતન છે Spare the rod, and spoil the child. માર ગુંચું, ને કર સુંધુ Strike hard, and do your work well.

માર·ક, *adj.* Killing; destroying; counterworking; neutralizing.

માર·ક·ણું, *adj.* Given to butting or kicking. 2. Frightful; terrible. 3. Bewitching; lovely.

Prov. મારકણો સાંઢ, ને ચોમાસું મહાલ્યો Confusion worse confounded.

માર-કુટ, *s. f.* [See માર·વું+કુટ·વું.] Beating and buffeting; drubbing; pommelling and pounding. 2. Difficulty. 3. Haste; hurry.

માર·કો, *s. m.* [See માર·ક.] Evil; adversity; affliction. 2. Consumption. 3. Pressure; urgency.

મારકો, *s. m.* [Eng. *Mark*.] A mark or sign made on bales of goods.

Id. મારકો કરવો To mark with the trademark of.

માર-ખાઉ, *adj.* [See માર + ખા·વું.] That constantly undergoes beating; that is used to being beaten.

મારગ, Same as **માર્ગ**.

Id. મારગે પડવું-મારગ પકડવો To go on in one's own way. 2. To take up one's career; to follow as one's occupation.

મારગી, *s. m. f.* A member of a diabolical sect in Kāthiāwār. 2. A traveller; a wayfarer.

Id. એક મારગી He who minds nothing but his own business.

મારગુ, *adj.* Travelling. 2 Fit for travelling purposes.

Id. વટે મારગુ A traveller.

માર-ઝપટ, **માર·ઝુડ**, *s. f.* [See મારવું + ઝપટવું, ઝુડ·વું.] Pommelling and felling. 2. Alacrity; promptitude. 3. *adv.* In full swing; in full sway; promptly.

માર·ણ, *s. n.* Killing. 2. Incantations to destroy.

માર-પીટ, *s. f.* [See માર·વું + પિટ·વું.] See **મારકુટ**.

મારફત, *s. f.* [Ar. मअरिफत acquaintance.] Intervention; interposition; influence. 2. Medium; means; channel. 3. Agency; authority; instrumentality.

Id. મારફત કરવી To act as an agent. માર

ફત ઘાલવી To admit the intervention of; to recognize the intervention of;to recognize one as the medium or agent.

મારફતિ-યું, *adj.* Intervening; interpossing. 2. Being the instrument.

મારફતિ-યો, *s. m.* An agent; a factor; one who transacts business for another.

મારફાડ, *s. f.* [See માર-વું+ફાડ-વું] Tearing and killing; a slaughter; carnage.

મારવાડી, *adj.* [મારવાડ *fr.* S. मरु-वाट *fr.* मरु a waterless country +वाट a region.] Relating to Mārwār. 2. Parsimonious; miserly. 3. *s. m.* A Mārwāḍī; an inhabitant of Mārwār. 4. One who lends money at a high rate of interest;a usurer. 5. A cheat; a rogue.

માર-વું, *v. t.* [Caus. of મર-વું.] To beat; to buffet; to thump; to knock; to hit; to strike. 2. To overcome; to vanquish; to defeat. 3. To kill; to destroy. 4. To destroy the active qualities of. 5. To master; to subdue; to tame; to overcome. 6. To attack; to assault. 7. To drive in; to apply; to fix; to fasten; to clap on; to impel. 8. To do or make with force,promptitude,or smartness. 9. To fire; to fight; to lay on. 10. To dart; to hurl; to chuck in or toss off. 11. To earn smartly and cleverly; to make. 12. To utter sharply or loudly; to bawl; to bellow.

Id. નેન-આંખ મારવી To glance at amourously. બોલી-બોલ-ટાણો-મેણું-મારવું To taunt. હાથ મારવોTo earn by foul means.2.To steal. માથામાં મારવું To give with contempt or an air of superiority. માથે મારવું To practise deceit in delivering articles bargained for; to deliver inferior articles. માથામાં મારીને In spite of. માથું મારવું To push oneself in. 2. To interfere uncalled for with another person's business. મોઢ મારવું To eat in a hurry. બંદુક મારવી To fire at a target; to aim at with a musket.તોપ મારવી-ગપ્પું મારવું-તડાકો મારવો To make an exaggerated statement. તરવાર મારવી To gain one's object with courage or bravery. 2. To exploit; to be successful. મૂઠ મારવી To make use of spells or charms to kill a man: to practise black magic. નિશાન મારવું To aim at and hit with a rifle-shot or an arrow. 2. To gain one's object. ધાતુ મારવી To destroy the active qualities of a metal or a poisonous drug. ડુચો મારવો To stop with a plug. ઘોડો મારવો To make a horse run. એડી મારવી To prick a horse with the spurs. 2. To give a hint with a quick movement of the foot. 3. To mark a silver or gold coin, in order to test its quality. ધાડ મારવી To exploit; to accomplish a great object.ઘર મારવું To ruin a house or family by treachery. 2. To have illicit intercourse with a woman of the family. ગાંડ મારવી To have sexual intercourse with a woman. 2. To be guilty of sodomy. 3. To cheat (vulgar). ખીલો મારવો To drive in a nail. મેખ મારવી To drive in a peg. 2. To throw in an obstacle. તાળું મારવું To lock. બૂમ મારવી To utter a loud cry. ફાંફાં મારવાTo make a vain search. તડાકો-સપાટો મારવો To conduct a work with speed.શરત મારવી To lay a wager. ફાકો-ફાકડો મારવો To swallow a powder. છાયા મારવી To show tints of colour. તેજ મારવું To shine brightly. લાત મારવી To kick. ધોલ મારવી To give a slap on the face. લાત-ધોલ-મારવી Not to pay or give.2.To deceive in making a payment. 3. To contemptuously refuse to accept (a bribe or illegal gratification).જખ મારવી Lit. To kill fishes. Hence, 2. To commit an evil act. 3. To commit a mistake. મન મારવું To practise self-restraint or self-denial. ભૂખ મારવી To refuse to eat.તરસ મારવી To refuse to drink. મારી નાખવું To kill. મારી પાડવું-ઉતારવું To gain in a short time or at a stroke. મારી ખાવું To gain by foul means. માર્યું જવું To be ruined; to be frustrated.

Prov. મારવો તો મીર; છુટવો, તો બહાદાર, Away ! do some great feat, some sounding exploit (said to a drivelling boaster). મારે, તેની તલવાર, Might is right. માર્યા ન મરે, તેના દીઠા શું મરે ? There is no love without fear.

મરડું જાય, ને મારડું જાય He will try to bring you down to his own level.

માર-વું, *v. t.* To produce an effect vehemently or quickly, *e. g.*, ચળકાટ મારવો, બાફ મારવી, ઝાંખ મારવી.

મારા-માર, }
મારા-મારી, } *s. f.* Mutual fighting or beating; a scuffle;a broil; an affray;a fray. 2. Assault; battery.

મારી, *s. f.* A plague; cholera.

મારૂં, *pron. adj.* [S. अस्माकम् our, ours.] My; mine.

Id. મારૂં તારૂં કરવું To show a spirit of disunion (between friends).

મારૂ, *adj.* [See માર-વું.] Killing;bewitching. 2. Cutting; keen.

મારૂ, *s. m.*[S. मरु.] The country of Mārwād. 2. A musical mode.

મારૂત, *s. m.* [S. *fr.* मरुत् wind.] Wind.

મારૂતિ, *s. m.* [S.=son of मरुत् wind.] An epithet of the monkey god Hanumān.

મારો, *s. m.* [See માર-વું.] An attack; battering; beating; striking.2. Cannonading; bombarding. 3. An assassin. 4. Overwhelming profusion or plenty. 5. Consumption.

માર્ક, *s. m. f.* [Eng. *Mark.*] Same as મારકો. 2. Mark.

માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* मृग् to seek.] A road; a path; a way; a mode; a manner. 2. Creed; persuasion; a sect; a religious order.

Id. માર્ગ કરવો To make a way. 2. To open a new way. 2. To remove obstacles from one's way; to clear the way. માર્ગ કાઢવો To open a new way. 2. To remove obstacles from the way. માર્ગ બતલાવવો–દેખાડવો To show the way to.

માર્ગશીર્ષ, *s. m.* [S.] The month of **માગસર** (November–December).

માર્ચ, *s. m.* [Eng. *March.*] The month of March.

માર્જન, *s.n.*[S. *fr.* मृज् to wipe.] Sprinkling. 2. Cleaning; cleansing; washing.

માર્તંડ, *s. m.* [S.] The sun.

માર્મિક, *adj.* [See મર્મ] Piercing the vital parts; poignant; cutting; stinging (words or speech). 2. Subtle; ingenious. 3. Acquainted with the mysteries and secrets of; discerning hidden beauties.

માર્મિક-તા, *s. f.* Piercing quality; poignancy of speech or writing.2. The power of discerning hidden beauties.

માલ, *s. m.* [Ar.] Property. 2. Goods; wares; commodities; merchandise. 3. An article or thing considered with relation to worth or value. 4. Worth; value.

Id. એમાં માલ નથી This is worthless. કીમતી માલ A valuable article. માલ જોવો To test the value of. માલ–પચાવવો–હજમ કરવો–ખાઇ જવો–માલનું પાણી કરવું To misappropriate another person's property.

Prov. માલ માલનો ભુકો, ને પૈસા પાણીમાં Light come, light go. માલ ખાવો માદીનો, ને ગીત ગાવાં વીરાનાં One man pays for the bottle, and others enjoy it.

માલ, Same as **મહાલ.**

માલ-કરી, Samk as **મહાલ-કરી**

માલ-કાંકણી, *s. f.* A kind of medicinal seeds.

માલકી, Same as **માલિકી.**

માલ-કું, *adv.* [See મલકા-વ-વું.] Squint; looking asquint.

Id. માલકું જોવું–આળવું To look asquint.

માલકોશ, *s. m.* [S. मालकोश.] A musical mode.

માલ-જામીન, *s. m.* [See માલ + જામીન.] A security for goods or money.(Distinguished *fr.* હાજર જામીન A security for the appearance of the person).

માલ-ણ, *s. f.* [S. मालि-नी a woman who makes and sells garlands *fr.* માળા, માળી.] A flower-girl; a wife of a gardener.

માલતી, *s. f.* [S.] A kind of jasmine.

માલ-પૂડો, *s. m.* [See માલ+પૂડો.] A kind of pancake.

માલમ, *s. f. m.* [Ar. मुअल्लिम्.] A shipmate. 2. A pilot.

માલમ, Same as **માલૂમ.**

માલ-મતા, *s. f.* [See માલ + મતા] Goods; stock; effects;property;chattels; furniture.

માલ-મસ્ત, *adj* [+ મસ્ત.] Puffed up by riches; purse-proud. 2. *s. m.f.* A Mammonist; a Mammon-worshipper.

માલ-મિલકત, *s.f.* [+મિલકત.] See **માલ-મતા.**

માલ·વું, *s. n.* An earthern pot for keeping whey, &c.

માલ·વું, *v. i.* [See મહાલ.] To walk about completely free from care.

માલિક, *s. m.* [Ar.] A proprietor; an owner.

માલિકી, *s. f.* [P. मालिकी *fr.* Ar. मालिक.] Proprietorship; ownership.

માલિ·ની, *s. f.* [S.] A particular Sanskrit metre. 2. A beautiful woman.

માલિ·યાત, *s. n.* [See માળી.] Land producing such valuable crops as are grown in a garden. 2. A garden crop grown in fields.

માલૂમ, *adj*. [Ar. मअलूम.] Known.

Id. માલુમ થવું–પડવું To be known. માલુમ કરવું To make known.

માવ, *s. m.* The husband.

આહા ! અમી માવ ! શીમુખ વરી, એવું મિષે ઉચ્ચરી.
—**ગીત-ગોવિન્દ.**

માવજત, *s. f.* [Ar. महाफजत. protection.] Care; attention.

મા·વઠું, *s. n.* [See માઘ+વૃષ્ટિ.] A shower of rain falling at an unseasonable time; *especially*, a shower of rain in the month of માઘ.

માવડિ·યો, *s. m.* [See માવડી.] A son loving and obedient to his mother.

મા·વ·ડી, *s. f.* [Hem. Des. माउ·आ Also Dh. Des. माउया *fr.* S. मातृ·का *fr.* मातृ, માતા, + का dim. See મા, માતા.] A mother; a woman who is as kind as mother.

માવત, See **મહાવત.**

મા·વિતર, *s. f.* [S. मातृ+पितृ, પિતર. See માતા, પિતા.] A mother.

મા·વું, *v. i.* [S. मा to measure.] To enter and be contained. 2. To be comprised. 3. To hold (of a measure of capacity).

માવો, *s.m.* Milk inspissated by boiling. 2. Pith; kernel; substance. 3. A soft powder.

માશુક, *s. f.* [Ar. मअशूक beloved = S. महासुख *fr.* મહા+સુખ.] A sweetheart; a beloved woman; an inamorata; a mistress. 2. *adj*. Beloved; dear. 3. Handsome.

માસ, *s. m.* [S. मास=P. माह a month, the moon, *fr.* S. मा to mesure.] A month.

માસલો, *s. m.* [See મિસલ, મિસાલ.] A sample; a specimen; a pattern. 2. A fashion; a make.

માસિ·ક, *adj.* [See માસ a month.] Monthly.

માસિ·યો, Same as **માસી·સો.**

માસી. *s. f.* [Dh. Des. माउ·सिया *fr.* S. मातृ·ष्वसा See માતા + S. स्वसृ स्वसा, sister.] A mother's sister.

માસી-સાસુ, *s. f.* [+ સાસુ.] The માસી of the husband in her relation to the wife. 2. The માસી of the wife in her relation to the husband.

માસી·સો, *s. m.* [See માસિ·ક + શ્રાદ્ધ.] A Shrāddha ceremony performed every month after the death of a relative.

માસો, *s. m.* [Dh. Des. माउच्छा *fr.* S. मातृ-ष्वसा See માસી.] The husband of the **માસી.**

માસો, *s. m.* [S. माष = અડદ.] A weight used in weighing gold, equal to eight *ratis*, or one-twelfth part of a *tolā*.

માહ, *s. m.* [P. माह् = S. मास a month.] A month.

માહ, [Hem. Des. माहो.] Same as **માઘ.**

માહતમ, Same as **માહાત્મ્ય.**

માહતમ, *s. n.* [P.] Grief; mourning. 3. Lamentation; weeping; moaning.

માહ-વારી, *adv.* [See મહા, a month, + P. वार् an adjectival suffix = Eng. '*ly*'.] In each successive month; in each month; monthly.

માહાત્મ્ય, Classical form of **મહાત્મ.**

માહાલ·વું, Same as **માલ·વું.**

માહિત, *adj*. [Ar. माहीयत state of being what it is.] Known; familiar.

માહિત-ગાર, *adj*. [+ P. गार् = S. कार doer *fr.* कृ to do.] Conversant with; acquainted with; familiar with. 2. Well-informed; proficient; competent.

Id. માહિતગાર થવું To become acquainted with; to know particularly. માહિતગાર કરવું To make acquainted with.

માહિત-ગારી, } *s. f.* Acquaintance or
માહિતા, }
conversancy with; knowledge; proficiency. 2. Experience; particular knowledge.

Id. માહિતી મેળવવી To get information or knowledge about.

માહુ, *adj.* [See માઉ, મૂઢ.] Miserable; unhappy.

માહે, Same as **માંહે.**

માહેર, *adj.* [Ar. माहिर.] Familiar with; conversant with. 2. Proficient; skilful; intelligent; clever; ingenious; sagacious.

માહેરું, *s. n.* [See મહિયર, મા + ઘર.] A raised seat with a canopy over it, made in the front of a house; on it the marriage-ceremony is performed.

માહો-માંહે, *adv.* [See માંહે.] Mutually. 2. Internally. 3. Amicably.

માળ, *s. m.* [Hem. Des. माडिअं =S. गृहम् a house.] A storey; a loft of a house.

માળ, *s. f.* [See માળા.] See માળા. 2. A strap of leather or cotton-rope passing round two wheels which move together.

ઘર-ધંધામાં ફરે રેંટિયો, ત્રાકે તાર ન તૂટે જી;
અક્ષય માળ સો ઘરમાં કહીએ, ખરચ કરે નવખૂટે રે.
—**નિરાંતભક્ત.**

માળ-કો, *s. m.* [See માળા.] A file or collection of papers strung together.

Id. માળકે ભરવવું-નાખવું To put in a file of papers; to file a paper.

માળ-ણ, Same as **માલ-ણ.**

માળવી, *adj.* [S. मालवीय *fr.* मालव Mālwā.] Relating to Mālwā.

માળ-વું, *s. n.* [See માળ, માળો, a storey.] Same as **માળી લે-વું.**

માળી લેવું, *v. t.* [See માળો.] To get roofed; to get tiled (of a house).

માળા, *s. f.* [S. माला.] A garland; a wreath; a chaplet. 2. A rosary; a string of beads. 3. A row of petals or corals. 4. A line; a series; a long array.

Id. માળા લેવી Lit, To take up the rosary. Hence, 2. To renounce the world; to become a recluse. માળા જપવી-ફેરવવી To count one's beads. 2. To be incessantly remembering a person or thing. માળાનો મણકો A dear son. માળાનો મેળ The best and chief among a group of persons.

Prov. માળાના મૂળગા ગયા He went for wool, and came home shorn.

માળિ-યા, *s. n.* } [See માળ a storey.]
માળિ-યું, *s. m.* }
The loft of a house.

માળી, *s. m.* [S. मालिक a florist *fr.* मालिन्, माली, having a garland; *fr.* माला garland.] A gardener; a florist; a horticulturist. 2. A vender of flowers.

Prov. માળી રૂઠ્યો ફુલ લેશે, ચોટલી તો નહિ લે ? Let the worst come to the worst. માળી સીંચે ચોગણા, પણ રત વિના ફળ ન હોય Everything is good in its season, if that season be watched.

માળે-ણ, Same as **માલ-ણ, માલે-ણ, માળ-ણ.**

માળો, *s. m.* [See માળ a storey, a loft.] A loft. 2. A large house. 3. A bird's nest.

મિઆઉ, *adv.* [Cf. Eng. *Mew.*] Imit. of the cry af a cat, or the crowing of a child; mewing.

મિચ-વું, *v. t.* [S. मिच् to shut.] To close; to shut.

Id. આંખો મિચવી To close the eyes. 2. To die. આંખો મિચીને Without consideration. 2. Hastily.

મિચા-મણાં, *s. n. pl.* (Generally preceded by આંખ the eye.) Shutting and opening the eyes frequently and rapidly. 2. Winking with the eyes.

મિજબાન, Same as **મેજબાન.**

મિજબાની, Same as **મેજબાની.**

મિજમાન, Same as **મિજબાન.**

મિજલસ, *s. f.* [Ar. मजलिस an assembly.] An assembly; a meeting; a congregation. 2. A pleasure-party.

મિજાગરું, *s. n.* [See મંચ+અગાર.] Jointed hinges.

મિજાજ, *s. m.* [Ar. मिज़ाज.] Temper;

temperament. 2. Wrath: disdainfulness; airs and affectation; prudery. 3. Pride; arrogance; haughtiness; vainglory. 4. Anger; ire; disposition; temper; constitution. 5. Fastidiousness.

Id. મિજાજ કરવો To be proud. મિજાજ ખોવો-જવો-ખસવો To be out of temper; to lose temper.

મિજાજી, *adj.* Fastidious; full of airs. 2. Proud; haughty; arrogant. 8. Whimsical; capricious. 4. Irascible; irritable; hot-tempered; squeamish.

મિજાન, *s. n.* [Aa. मिज़ान a balance.] A measure. 2. A quantity. 3. A guess; a conjecture.

મિજાન·સર, *adv.* [+સર, શિર] According to the standard; moderate.

મિજાસ, Same as **મિજાજ**.

મિજાસી, Some as **મિજાજી**.

મિટ, *s. f.* [S. मिष् to shut.] Patience; resignation; endurance. 2. The meeting of the eyes; looking at each other at the same time.

આવી પોપટ પાંજર તળે, મિટેમિટ બેહુ જણની મળે.
—સામળભટ.

Id. મિટ મેળાવો The meeting of the eyes; looking at each other at the same time.

મિટ·વું, *v. i.* [S. मृष्ट wiped *fr.* मृज् to wipe.] To be effaced, rubbed out, or washed out. 2. To expire; to elapse; to glide away; to pass away. 3. To terminate; to end; to come to conclusion.

મિટ્ટી, *s. f.* [Hind. *fr.* S. मृत्तिका *fr.* मृत् earth.] Earth; clay.

મિઠ·ડાં, *s. n. pl.* [See મીઠું sweet.] A form of benedictory ceremony. 2. A hug; a close clasp or embrace; a locking within the arms.

ઉભા ઉભા જમુનાને તીર, વાલજીએ લીધાં મેં તો મિઠડાંરે.
—બ્રહ્માનંદ.

Id. મિઠડાં લેવાં See under ઓવારણાં. મિઠડાં ઢાળવાં To show outward affection while inwardly cherishing ill-will.

મિઠડાં ઢાળી જે મુખ, મિત્ર જેવું માન રાખે,
દાવ અરિને જ દાખે, વળી કહું રાજ ! હું.
—વલ્લભ.

મિઠ·ડું, *adj.* Sweet (used in endearment). 2. Speaking sweety.

મિઠા·ઈ, *s.f.* Sweetmeat; confectionary; pastry.

મિઠાઈ·વાળો, *s. m.* [+ વાળું having.] A sweetmeat-maker or seller; a confectioner.

મિઠા·ચરું, *adj.* [+ ચરવું to graze.] Addicted to eating sweet things. 2. Fastidious in one's taste at meals.

મિઠા-બોલું, *adj.* [+ બોલ·વું.] Sweetly speaking. 2. Honey-tongued.

મિઠાસ, *s. f.* Sweetness.

મિઠો-ભાત, *s. m.* [+ભાત.] A preparation of rice with sugar, &c.

મિડધો, *adj.* [P. मीरदिह् the headman of a village *fr.* मीर् the head+दिह् a village.] Fat and strong. 2. *s. m.* A mesenger; a runner. 3. An inspector of messengers.

મિડળો, **મિંડળો**, *s. m.* [S. मुण्ड the head + આવલિ.] A braid of hair on the forehead of a girl.

મિંડિ·યો, *adj. m.* [See મીંડું.] Having the horns bent over the forehead (of an ox, a goat, &c.).

મિંઢળ, **મિંઢળ**, *s. n.* A fruit used in several religious ceremonies, and also for medicinal purposes.

Id. મિંઢળ-મિંઢળ બાંધવું To tie the fruit મિંઢળ to the wrist of a person on an auspicious occasion.

મિંઢિ-આવળ, **મિંઢિ-આવળ**, *s. f.* [See આવળ.] Senna.

મિણ-કપડ, *s. n.* [See મીણ++કપડું.] Wax-cloth; oil-cloth.

મિણ·બત્તી, *s. f.* [+બત્તી.] A candle.

મિણિ·યું, *s. n.* Wax-cloth.

મિણ્ઢા·ઈ, *s. f.* [See મિણ્ઢું.] The quality of concocting deep-laid plans. 2. Craftiness. 3. Conceit.

મિણ્ઢું, *adj.* [See મન્દ. Or S. मिद्द indolence *fr.* मिद् to be greasy.] Having deep-laid plans. 2. Crafty; artful. 3. Conceited.

મિ·ત, *adj.* [S. *fr.* मा to measure.]

Measured. 2. Moderate; temperate. 3. Limited.

મિત-વ્યય, *s. m.* [S.*fr.* વ્યય.] Economy; frugality; frugal and judicious use of money.

મિતાહાર, *s. m.* [S. *fr.* + આહાર.] Temperance in eating.

મિ-તી, *s. f.* [S. मिति measurement *fr.* मा to measure. See મિ-ત.] A specified lunar day considered as a date; a date.

મિત્ર, *s.m.* [S.*fr.* मिद् to feel affection for.] A friend; a companion; an associate.

મિત્ર-તા, **મિત્ર-તા-ઈ,** **મિત્રા-ઈ,** *s. f.* Friendship; intimacy; amity.

મિત્ર-દ્રોહ, *s. m.* [S. *fr.*+ દ્રોહ.] Hating a friend; treachery to a friend.

મિત્ર-ભાવ, *s. m.* [See મિત્ર+ભાવ.] Friendliness.

મિત્રાચારી, *s. f.* [+ ચર્યા, આચાર.] See **મિત્રતા,** &c.

મિથુન, Same as **મૈથુન.**

મિથુન, *s. n.* [S.] A couple; a pair. 2. *s. f.* [+રાશિ a sign of the Zodiac, being understood.]The sign *Gemini* of the Zodiac.

મિથુની, Same as **મૈથુની.**

મિથ્યા, *adj.* [S.] False; untrue; unreal. 2. *adv.* In vain; ineffectually; to no purpose.

મિથ્યાભિમાની, *adj.* [See મિથ્યા + અભિમાન.] Vain; concieted; vaunting.

મિન-ડી, Same as **મની** a she-cat.

મિન-ડું, *s. n.* A cat.

મિનાકસો, *s.n.* [Ar. मुनाकशः a quarrel.] A disagreement; a difference. 2. Spite; grudge; rancour.

મિના-કારી, *adj.* [P.=a kind of painting *fr.* मीना a paint + कार्=S. कार्य work *fr.* कृ to do.] Enamelled.

મિનારો, *s. m.* [Ar.] A tower; a turret; a minaret.

મિનિટ, *s. f.* [Eng. *Minute.*]A minute.

મિયાં, **મિયા,** Same as **ગવૈયા.**

મિયાન, Same as **મ્યાન.**

મિયાનો, Same as **મ્યાનો.**

મિર-જા, *s. m.* [P. मीरज़ा noble *fr.* मीर a nobleman+ज़ा born *fr.*ज़ादन=S.जन् to be born.] A Muhammadan title of respect.

મિરાત, *s. f.* [Ar. मिरास् inheritance.] Wealth; riches.

મુજ અબળા ને મોટી મિરાત, બાઈ
સામળો ઘરેણું સાચું રે. —**મિરાંબાઈ.**

મિલકત, *s. f.* [Ar. मिल्कत.] Property; estate; effects; chattels; goods.

મિલન, *s. n.* [S. *fr.* मिल् to join, to meet.] Joining; meeting; assembling together. 2. Encountering. 3. Being mixed with; coming in contact with.

મિલન-સાર, *adj.* [See મળવું+સારૂં good.] Social; affable; agreeable; courteous; amiable.

મિલન-સારી, *s. f.* Sociability; sociableness; affability; amiability.

મિલાપ, *s. m.* Junction. 2. Concord; harmony. 3. Union; confluence; juncture. 4. Meeting; interview.

મિલાપી, Same as **મિલન-સાર.**

મિલા-વટ, *s. f.* [+ વૃત્તિ.] Being of the same kind or state; harmony.

મિલા-વડો, *s. m.* [See મળ-વું + વૃત્તિ or S. વાટ a region.]A party; a social assemblage. 2. A gathering; a crowd.

મિશ્ર, **મિશ્ર-ત,** *adj.* [S.] Mixed; blended; mingled; combined. 2. Added.

મિષ, *s. n.* [S.] An excuse; a pretence; a pretext; a sham; a feint. 2. A fraud; a trick.

Id. મિષ કાઢવું To find out an excuse; to show an excuse.

મિષ્ટ, *adj.* [S.] Sweet; savoury; dainty; sapid. 2. Pungent; piquant.

મિષ્ટાન્ન, *s. n.* [S. *fr.* + અન્ન.] Savoury food; dainty dishes.

Id. મિષ્ટાન્ન મારવાં To eat sweet things gluttonously.

મિસકિન, *adj.* [Ar. मिस्कीन् a man so poor that he has no food for even a day. *Cf.*Ar.फ़कीर् who has food in stock for one

day only.] Humble; wretched; indigent; poor; destitute; needy. 2. Harmless; inoffensive.

મિસરી, *s.f.* [Ar. मिस्र Fgypt.] Sugar. candy. (fine sugar being imported from Egypt).

મિસલ, } **મિસાલ,** } *s. f.* [Ar.] An example; an instance; an illustration; an analogy. 2. Manner; mode; style.

મિસ્તરી, *s. m.*[Eng. *Mastery, Master.*] A skilful mason or carpenter. 2.A skilful artisan.

મિસી, } **મિસ્સી,** } *s. f.* [S. मसि मसी,lamp-black. See મસી] A powder with which the teeth are tinged black. 2. A dentifrice;a toothpowder.

મીંજ, Same as **મીચ.**

મીંડું, *s.n.* [See બિન્દુ.] A dot; a cypher; a zero. 2. A small point.

Id. એકડા વગરનું મીંડું Groundless. મીંડું મુકવું To strike out;to cancel; to leave out. મીંડું વળવું To be blotted out or effaced. 2. To be totally lost.

મીંડું, *adj.* Having the rims turned over; having no rims.

મીંદ-ડી, Same as **મની.** 2.An anchor.

મીચ, *s. f.* [See મીંજ.] A kernel.

મીટ, *s. f.* [S. मिष् to shut. See નિમિષ, નિમેષ.] The eye; the sight.

મીઠ-અંદર, *s.n.* [See મીઠું salt + અંદર.] That part of the beach where salt is manufactured from sea-water.

મીઠી, *s. f.*[See મીઠું sweet.] Embracing; clasping. 2. Kissing the lips. 3. Sleep.

મીઠું, *adj.* [Hem. Des. मिट्ठ *fr.* S. मृष्ट See મિષ્ટ.] Sweet; luscious (taste) 2.Pleasing (manners). 3. Grateful; fragrant (smell). 4. Mild; soft; gentle (sound). 5. Placid; slow; pleasant (sight). 6. Fresh (water). 7. *s. n.* A portion or section of a poem. 8. Salt.

Id. મીઠું મરચું ભભરાવવું To enhance the effect of a story; to exaggerate.

Prov. મીઠા ઝાડનું મૂળ ન કહાડવું One should not overtax the goodness of a good man. મીઠી જીભ રાખવામાં કાંઈ જતુ નથી A good word costs nothing.

મીણ, *s. n.* [Dh. Des. मयणं *fr.* S. मदनः bee's wax. *Cf.*Mar.मेण & P. मून् wax.]Wax.

Prov. મીણનો પણ માટી See under માટી a husband.

મીણિયું, *adj.*Oily;sticky. 2. *s. n.* Waxcloth.

મીણિયું, *adj.* [See મીણો.] Being under the influence of an intoxicant;intoxicated.

પળી શય્યા પાસે, સલૂણી મદને મીણી અધુરી.

—ગીતગોવિન્દ.

મીણો, *s. m.* An intoxicating element in certain kinds of fruits.

મીન, *s.n.* [S.] A fish. 2. *s.f.* The sign *Pisces* in the Zodiac. 3. Visnu in his fifth incarnation.

મીન, *s. f.* The ground allotted to each party in a game; the limits of the ground as allotted. 2. A party or side.

હરિ હળધર બેઉ ભ્રાતને, ગૌરવ શ્યામ હરિ,
ગ્રહી ગઇ પોતાની મીન, ગૌરવ શ્યામ હરિ.

—નરભેરામ.

મીન-કેતન, *s.m.* [S. *fr.* मीन a fish + केतन a banner.] The God of Love; Cupid.

મીન-મેખ, *adv.* [See મીન + મેખ, મેષ.] Increasing and decreasing; a little more or less.

મીની, } **મીન-ડી,** } Same as **મની.**

મીનો, *s. n.* [P. मीना painting. See મિનાકારી.] Enamel.

મીમાંસા, *s. f.* [S. *fr.* मान् to contemplate.] Deep inquiry; examination; investigation. 2. A system of Hindū philosophy:-the first part, the પૂર્વ મીમાંસા, illustrates the *Karmakānda* or practical portion of the Vedas; the second part, the ઉત્તર મીમાંસા, is founded on the *Gnānakānda* or theological portion of the Vedas.

મીયાં, *s. m.* [Neither P. nor Ar. Prob. *fr.* મ્લેચ્છ or મીર.] A title of distinction among Muhammadans.

Prov. મીયા થાય ઘોર જોગ, ત્યારે બીબી થાય ઘર જોગ The one on the threshold of death, the other on the threshold of life. મીયાં પડ્યા, પણ ટાંગ ઉંચી His prosperity has disappeared, but his pride remains. મીયા મુસા ને વા ને પાણી Reduction to dust; rack and ruin. મીયાં મસાલા વગર રહ્યા Poor against his will. મૂળ મીયાં ગાંડા, ને વળી ભાંગ પીધી Confusion worse confounded. મીયાંના ચાંદે ચાંદ One sheep follows another. મીયાંકી મેંસકુ ડોબા કયું કહ્યા ? It is our own vanity that makes other's vanity intolerable. મીયાં છોડે, પણ બીબી કયું છોડે ? Compelled against one's will to cling to the undesirable. મીયાં તેવી ઘોર Stretch your legs according to your coverlet. મીયાંની વાડે ચણા ન ચાવીએ Cut your coat according to your cloth. મીયાં મરે ને મસીદે દીવો થાય Never trust to another what you should do yourself. મીયાં મહાદેવનો જોગ કેમ ખાય ? Can a mouse fall in love with a cat ? મીયાં ચોરે પળા પળી, ને, અલ્લા ઉડાવે કુપ્પા Ever spare, ever bear. મીયાં નૂરા, ને લેખાં પૂરાં The two sides of an account are equal.

મીર, *s. m.* [Ar. Contraction of અમીર.] A king. 2. A grandee; a person of elevated rank or station. 3. The king in a suit at cards.

મીરજાં, Same as **મિરજાં**.

મીલ, *s. f.* [Eng. *Mill.*] A mill; a grinding, weaving, or spinning, machine. 2. The building that contains the machinery for grinding, spinning, or weaving.

મીલ, *s. f.* [See મળવું.] A party or side.

Id. મીલ બાંધવી To form and organize a party to a quarrel.

મીસી, Same as **મિસ્સી**.

મુંગું, *adj.* [S. मूक. See મૂંગું.] Dumb; deprived of speech; mute. 2. Silent; taciturn.

Id. મુંગું રહેવું-બેસવું To be quiet or silent; To cease talking.

મુંછ, *s. f.* [S. श्मश्रु the beard. See મૂછ.] Mustaches.

મુંઝ•વણ, } **મુંઝા•મણ**, } Same as **મુઝ•વણ**.

મુંઝાવું, Same as **મુઝા•વું**.

મુંડ•ણ, *s. n.* [S. मुण्डन *fr.* मुण्ड् to shave.] Shaving; tonsure. 2. The ceremony of tonsure. 3. Being deceived.

મુંડ•વું, *v. t.* [S. मुण्ड् to shave.] To shave. 2. To admit, by the recitation of a *mantra*, to the degree of a disciple. 3. To cheat; to gull; to deceive.

Id. માથું મુંડવું To shave the head. બેઠા બેઠા શાં માથાં મુંડો છો? You have been sitting doing no work. ચેલો મુંડવો To win a person over to one's side. 2. To convert a person to one's own religion. 3. To appoint a disciple as the heir to the property and dignity of a hermitage.

મુંડા•વું, *v. i.* [Pass. of મુંડ•વું.] To be shaved. 2. To be made a disciple. 3. To be cheated.

મુંડી, *s. f.* [Dh. Des. मउडी *fr.* मुटक: the top-lock; also Hem. Des. मउडी, मुकडी,=S. जूट: matted hair on the head. Or S. मुण्ड the head. See મુડી.] The head 2. A small bundle or case. 3. Money laid out to trade; capital; stock.

મુકટો, *s. m.* [See મુક્ત absolved.] A silken garment.

મુકદ્દમો, } **મુકર્દમો**, } *s. m.* [Ar. मुक़द्दम: a proposal.] A case; a lawsuit. 2. An affair; a matter; a business.

મુકરર, *adj.* [Ar.] Settled; fixed; determined. 2. *adv.* Certainly; positively; surely; unquestionably.

મુકરી જવું, *v. t.* [Ar. मुक़िर् one who confesses + જવું. *Cf.* ના•મુકર to deny.] To deny.

દિન દિન તમને પૂછતી, કયાં રહોછો નિત રાત;
મુજ આગળ મુકરી જતા, વિપરીત કહેતા વાત.
—સામળભટ.

મુક•વું, *v. t.* [S. मुच् to leave, to set free.] To put; to place; to set; to lay. 2. To put up; to lay by; to postpone. 3. To leave; to set aside; to forsake. 4. To fix; to settle; to establish. 5. To send or begin to send. 6. To let go; to let loose; to set free; to liberate; to release; to deposit. 7. To omit; to leave out. Same as **મૂક•વું**.

Id. મુકી દેવું To let go. 2. To abandon one's claim.3. To omit; to leave out.4. To liberate. પોક મુકવી To lament loudly. પાણી મુકવું To make a resolution. આશા મુકવી To give up hope about.ગીરે મુકવું To mortgage. થાપણ મુકવી To deposit money. નિશાળે મુકવું To put to a school. નિશાળ મુકવી To leave school; to give up study. ઉચું-આઘું-મુકવું To misappropriate another person's property. મણકા મુકવા To count one's beads. તેની વાત મુકો-તેની વાત પડતી મુકો Give up the idea of it.

[N. B. મુકવું, when used as an auxiliary verb,intensifies the sense of the principal verb,and adds to it the meaning of "completeness," or thoroughness."]

મુકાદમ, *s. m.* [Ar. मुकद्दम a foreman.] A headman;an overseer; a superintendent.

મુકાદમી, *s.f.* The office or duties of a headman, overseer, or superintendent.

મુકાબલ, *adj.* [See મુકાબલો.] Compared with.

મુકાબલો, *s. m.* [Ar. मुकाबलः.]A comparision; a simile. 2. A competitor;a rival.

મુકામ, *s. m.* [Ar. मुकाम.] A lodginghouse; a temporary residence;a house; a dwelling. 2. A stage in a journey;a halt. 3. A camping ground; a camp.

Id. મુકામ નાખવો-કરવો To lodge; to make a temporary residence. મુકામ ઉઠાવવો To leave one's lodgings.

મુકાવ-વું, *v. t.* [Caus of મુક-વું.] To make to leave; to part or separate. 2. To wean one of a bad habit.

Id. વ્યસન મુકાવવું To wean a person of his bad habits.

મુકા-વું, *v. i.* [Pass. of મુક-વું;] To be absolved.

મુકુન્દ, *s.m.* [S.] The god Visnu.2. One of the nine treasures of Kubera.

મુકુલ, *s.m.*[S.]A bud. 2. A blossom.

મુક્કર, } Same as **મુકર્રર**.
મુક્કરર, }

મુક્કી, *s.f.* [*Cf.* Dh. Des. बुक्का, मुट्ठी. clenched fist *fr.* S. मुष्टि the fist.] A blow with the hand; a box; a cuff.

મુક્કો, *s. m.* A violent blow with the hand.

મુક્ત, *adj.* [S. *fr.* मुच् to leave.] Released; liberated; freed; absolved; loosed. 3. Redeemed from the bondage of sin and from liability to births and deaths;liberated from corporeal existence.

મુક્તા, *s. n.* [S.] A pearl.

મુક્તાનંદ, *s. m.* [See મુક્ત+આનં-દ] A man released from the world's bondage, and who rejoices on that account.

મુક્તા-ફળ, *s. n.* [See મુક્તા+ફળ.] A pearl. 2.Fine writing; calligraphy. 3. A custard apple.

મુક્તિ, *s. f.* [S. See મુક્ત.] Absolution; freedom; emancipation. 2. Setting free; liberation. 3. Final beatitude; salvation. 4.The enlargement of the spirit from corporeal and individual existence; the exemption of the spirit from further migration; the reabsorption of the spirit into Brahma its source.

Id. મુક્તિ આપવી To liberate. મુક્તિ મેળવવી To get absolution or deliverance. મુક્તિ પામવી To be liberated.

મુક્તિ-પદ, *s. n.* [S. *fr.* + પદ] The state of final beatitude.

મુક્તિ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ.] The way of obtaining salvation.

મુખ, *s. n.* [S.] The mouth. 2. The mouth of a river. 3. The face; the countenance. 4. The front; the fore-part; the entrance. 5. The prime, or initial, part; the chief,.principal, or leading person.

Prov. મુખમેં રામ, બગલમેં છુરી; ભગત ભયે પણ, દાનત બુરી God in his tongue, but the Devil in his heart:Dissembled holiness in double iniquity: Full of courtesy, full of gall; A honey-tongue, a heart of gall.

મુખ-ક, *s. m.* [S. मूष-क *fr.* मुष्, मूष्, to steal. See મૂષક] A mouse; a rat.

મુખ-કળા, *s. f.* [S. *fr.* + કળા.] The appearance of the face.

મુખ-ચંદ્ર, *s. m.* [S. *fr.* મુખ+ચંદ્ર.] A face as pleasing as the moon.

મુખ-જુબાની, *s. f.* [+જુબાની.] Oral evidence; deposition.2. *adv.* Orally; verbally; by word of mouth; *vivâ voca.*

મુખ-ડું,*s.n.* The countenance or mouth; the face.

મુખતાદ, *s. n.* An anniversary ceremony among the Pārsīs in commemoration of the dead.

મુખતેસર, *adj.* [Ar. मुख़्तसर् brief.] Abbreviated; abridged; brief; short. 2. *s. n.* A compendium; an epitome; a summary; a synopsis.

મુખત્યાર, *adj.* [Ar. मुख़्तार् authorized.] Absolute;free; without control; free or at liberty to act;independent. 2.*s. m.* Master of one's own self; a plenipotentiary or delegate. 3. An agent; a factor; a deputy; a representative.

મુખત્યાર-નામું, *s. n.* [+નામું.] A power of attorney.

મુખત્યારી, *s. f.* Full power or authority delegated; absolute or uncontrolled state; unfettered will.2.Independence. 3. Authority. 4. Freedom; liberty.

મુખ-પાઠ, *adj.* [See મુખ+પાઠ.] Learnt by heart; committed to memory.

મુખ-મુદ્રા, *s. f.* [S. *fr.* + મુદ્રા.] Features; the countenance.

મુખર, *adj.* [S.] Noisy; resounding.

મુખ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* +વાસ fragrance.] Anything that sweetens the breath after a meal. 2. Betel leaf and areca nut.

મુખ-સામુદ્રિક, *s. f.* [S. *fr.* + સામુદ્રિક.] Physiognomy.

મુખારવિન્દ, *s. n.* [S. *fr.* +અરવિન્દ.] A face as pleasing as a lotus-flower.

મુખિ-યો, *s. m.* The chief of the servants engaged in the services of an idol.

મુખી, *s. m.* The chief; the headman; the principal person in a village.

મુખ્ખા-ઈ, *adj.* [Ar. मुख़ा Mocha, a port in Arabia.]Pertaining to Mocha,a city in Arabia.

મુખ્ય, *adj.* [S.See મુખ.] Chief; primary; principal; leading.

મુખ્ય-ત્વ, *s. n.* [S. *fr.* +त्व a suffix showing"State."]The first position;importance.

મુખ્ય-ત્વે કરીને, *adv.* [+ કરીને.] Chiefly; mainly; principally; above all. 2. For the most part; mostly.

મુગટ, *s. m.* [S. मुकुट.] A crest; a crown; a diadem; a tiara.

મુગટી, *s. f.* A small મુગટો.

મુગટો, Same as મુકટો.

મુગ-ડી, *s. f.* [See મગ a kind of pulse.] A kind of fried cake.2.A kind of ear-ring.

મુગલ, *s. m.* [:P. मुग़ुल् a Mongolian.]A Mughal;a Mogal.

મુગલા-ઈ, *s. f.* The government of the Mughals. 2. Magnificence;grandeur;pomp. 3. Despotism. 4. Cunning; craft;roguery. 5. *adv.* Relating to the Mughals.

Id. મુગલાઈ ચલાવવી To exercise despotic power. 2.To conduct one's affairs irregularly. 3. To allow confusion and disorder to reign supreme in one's affairs.

મુગા-સાડી, *s. f.* [See મગ+સાડી.] A kind of checkered silken cloth for the use of females.

મુગું, Same as મુંગું.

મુગ્ધ, *adj.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] Ignorant; foolish; stupid. 2. Innocent; guileless; simple. 3.Perplexed; infatuated. 4. Attractive by youthful simplicity. 5. Beautiful; lovely; charming.

મુગ્ધા, *s. f.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] A girl just arrived at puberty; a maid.

મુચરકો, *s. m.* [Turk. मुचल्का.] A recognizance; a quality bond; a bond of record.

Id. મુચરકો લેવો To take a bond or recognizance(by a court of justice)મુચરકો આપવો To give a bond or recognizance (to a court of justice).મુચરકો-હાથ મુચરકો A bond or recognizance written by the person himself.

મુછ, Same as મૂછ.

મુછા-ળો, *adj. m.* [See મૂછ+વાળું having.] Mustachied; one who has long mustaches.

Prov. મરદ મુછાળો, ને બળદ પુછાળો Every thing is good in its own place.

મુજ, *pron.* [Hind *fr.* S. मह्यम्.] To me; me. 2. My; mine.

મુજ·ણુ, Same as **મુઝ·વ·ણુ**.

મુજબ, *adv.* [Ar. मुजिब्.] According to; in conformity with; agreeable to; like;as.

મુજમુ·દાર, Same as **મજમુ·દાર**.

મુજરે, Same as **મજરે**.

મુજરો, *s. m.* [Ar. See મજરો.] Respects; salutation; obeisance. 2. A performance by a band of singers on their introduction to their employer, or on taking leave of him. Same as **મજરો**.

મુજહામત, *s. f.* [Ar. मुजाहमत.] Prevention; obstacle. 2. Comments; criticism; an imadversion.

મુજાયો, *s. m.* [Ar. मूजायक़ह्.]Consequence; importance; significance.

મુજાવર, *s. m.* A sweeper of a mosque.

Prov. પીરનો મહિમા મુજાવર વધારે It is the attendants, who raise the importance of a man.

મુજિ·યો, *s. m.* [See મુઞ્જ.] A boy who is undergoing the ceremony of investiture with the sacred thread.

મુઝ·વ·ણુ, *s.f.*[See મુઝા·વું.] Disturbance; uneasiness; annoyance; vexation: botheration;disquietude;unsettled state of mind.

Id. મુઝવણ થવી To be uneasy; to be ill at ease.

મુઝા·રો, *s. m.* [See મુજ·ણ+કાર.] Brain-fever.

મુઝા·વું, *v. i.* [S. मुह् to be silly. *Cf.* મુઝા·રો, મુઝ·વ·ણ.] To be uneasy, annoyed, vexed, or unsettled in mind.

મુઞ્જ, *s. n.* [S.] A kind of grass (of which a girdle is made to be worn by the boy during his thread ceremony). This grass is commonly used in making brooms and ropes.

મુઠ, *s. f.* See **મૂઠ**.

મુઠિ·યું, *s. n.* [See મુઠ્ઠી, મુષ્ટિ, મૂઠી.] A fist-shaped preparation of flour.

Id. મુઠિયાં મારવાંTo practise masturbation.

મુઠ્ઠી, *s. f.* [See મુષ્ટિ.] The fist. 2. A handful.

Id. મુઠ્ઠી વાળવી To close the fist. 2. To be determind not to continue to give; to refuse to give. મુઠ્ઠીઓ વાળીને નાસવું To run with all one's might. મુઠ્ઠી આપવી To give daily in the morning a handful of corn or flour in charity. મુઠ્ઠી ફાટે એવું Large and solid; substantial(wheat, rice, &c.) મુઠ્ઠી ભર A limited number; a few; a little.

મુઠ્ઠો, *s. m.* A large handful. 2. A ball of silk.

મુડદાર-શીંગ *s. f.* [See મરડ·વું + શિંગ.] A pod of a plant, used in medicines.

મુડદાલ, *adj.* [P. मुर्दार् carcass *fr.*मुर्दन= S. मृ to die.] Lifeless;spiritless; dead and rotting; vigourless; wanting in tact. 2. Lean; thin; meagre.

મુડદું, *s. n.* [P. See મુડદાલ.] A corpse; a dead body.

મુડી, Same as **મુંડી, મૂડી**.

મુડો, Same as **મૂડો**.

મુણ્ડ, *s. n.* [S.] The head; the neck; the skull.

મુણ્ડ, *adj.* [See મૂઢ.] Unlearned;foolish; stupid; ignorant; dull.

મુણ્ડ·ન, Classical form of **મુંડ·ણુ**.

મુણ્ડ-માળા, *s. f.* [See મુણ્ડ +માળા.] A garland of heads (represented as being worn by Shiva).

મુતર, Same as **મૂત્ર**.

મુતર·ડી, Same as **મૂતર·ડી**.

મુતર·વું, *v.i.*To urinate;to make water.

Id. વાડી આંગળી ઉપર એ મુતરે, એવો નથી So disobliging or unsympathetic as not to be useful even at a critical time or under painful circumstances. ભાણામાં મુતરવું Lit. To urinate in a person's dish at a dinner. Hence, 2. To spoil a person's plans; to throw obstacles in the way of a person and to frustrate his plans.

મુતરા·ણી, *s. f.* The organ through which urine passes out.

મુતરા·ણું, *adj.* Inclined or urged to urinate.

મુતરા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of મુતર·વું.] To make to void urine.

મુતરિ·યું, *s. n.* A urine-vessel; a urinal.

મુતલક, } મુતલગ, } *adv.* [Ar. मुत्लक् absolute.] Wholly; entirely; totally.

મુતાલિક, *s. m.* [Ar. मुतअल्लिक् connected.] An officer next in rank to the prime minister; a deputy prime minister.

મુત્સદ્દી, Same as મુસદ્દી.

મુદત, *s. f.* [Ar. मुद्दत] A fixed period; a term. 2. Limitation.

મુદત-સર, *adv.* [+સર, શિર.] In due time.

મુદલ, } મુદ્દલ, } *s. n.* [Ar.] The principal; the capital; the original stock.

Id. મુદ્દલે, મુદ્દલમાં Wholly; entirely.

મુદા, *s. f.* [S. *fr.* मुद् to be delighted.] Delight; joy.

જદા મળ્યાં ત્રણ તદા, મુદા થઈ મારે તીર.—વલ્લભ.

મુદામ, } મુદ્દામ, } *adv.* [Ar. मुदाम always.] Expressly; positively. 2. Specially.

મુદિ·ત, *adj.* [S. *fr.* मुद् to be delighted.] Pleased; delighted;happy; rejoiced; joyful.

મુદ્દો, *s. m.* [Ar. मुद्दआ.] Evidence; argument; presumption; proof. 3. Clue; guide; direction. 3. A mark; a sign; a trace; a vestige. 4. *Corpus delicti*: the very substance of the offence.

મુદ્રા, *s. f.* [S.] A sign; a signet; the mark. 2. A stamp; a print; an impression; a seal. 3. A sealing. 4. A figure or mark made on the breast with ગોપીચંદન. 5. A mysterious stamp heated and pressed on the skin. 6. The features; visage; cast;air. 7. A coin; a piece of money. 8. A mode of intertwining the fingers during worship. 9. Types. 10. An air or disposition of the countenance during abstract meditation (સમાધિ).

મુદ્રાઙ્કિત, *adj.* [S. *fr.* + અઙ્·કિત.] Typographed; marked with a stamp or seal.

મુદ્રા-લેખ, *s. m.* [See મુદ્ર+લેખ.] A motto.

મુદ્રિ·કા, Same as મુદ્રા.

મુનશી, } મુનસી, } *s. m.* [Ar. मुनशी a compiler; a secretary.] A writer; a secretary. 2. A teacher.

મુનસફ, } મુનસિફ, } *s.m.* [Ar. मुनसिफ़ a judge.] A subordinate judge.

મુનસફી, *s. f.* The office or business of a munsif. 2. Administration of justice;judicature.

મુનાસબ, } મુનાસિબ, } *adj.* [Ar.] Fit; proper; worthy. 2. Right; just; equitable; fair.

મુનિ, *s. m.* [S. *fr.* मन् to think.] A holy sage; a saint. 2. An ascetic; a devotee; a recluse.

મુનિ-વ્રત, *s. n.* [S. *fr.*+વ્રત.] Taciturnity.

મુનીમ, *s. m.* [Ar. मुनीब् one who turns towards what is right.] A foreman; a headman; an agent; a factor; a manager.

મુનીમી, *s. f.* The office or business of a મુનીમ.

મુન્ય,*s.n.*[See મૌન.] Silence;taciturnity.

મુફલસ, *adj.* [Ar. मुफ़्लिस.] Destitute; indigent; penniless; wretched.

મુફલસી, *s. f.* Poverty; indigence.

મુબારક, *adj.* [Ar.] Blessed; propitious; prosperous; successful; happy; fortunate; auspicious.

મુબારક-બાદી, *s. f.* [P. मुबारक्बाद् may it be happy *fr.*+P. बाद् may it be *fr.* बूदन् = S. भू to be] Congratulations; felicitations.

Id. મુબારકબાદી આપવી To congratulate.

મુમતી, *s. f.* [See મુખ + S. વૃ·ત્તિ a hedge *fr.* वृ to cover.] A piece of cloth kept over the mouth by Jain priests.

મુમનો, *s. m.* A man of the Mumanā castes among the Muhammadans. (The Mumanās are converted Hindūs).

મુ·મુક્ષુ, *s. m.* [S. Desiderative of मुच् to release. See મોક્ષ.] A man desirous of getting absolution or final emancipation.

મુમ્મી, *s. f.* [P. मूमयाई *fr.* मूम् wax, See મીણ. *Cf.* Eng. *Mummy.*] An ointment made out of human fat. 2. Pommelling.

મુરખ, Same as **મૂર્ખ.**

Prov. મુરખનું નામું ભીંતે A white wall is the fool's paper.

Id. મુરખનો સરદાર The greatest fool.

મુરખા·ઈ, Same as **મૂર્ખા·ઈ.**

મુરઘી, Same as **મરઘી.**

મુરજ, *s. m.* [S.] A kind of drum or tabor.

વેણા, મુરજ, મૃદંગને, મધ્ય મોરલી વાજે.

—ગિરિધર.

મુરત, Same as **મૂર્તિ.**

મુરબ્બી, *s. m.* [Ar.] A patron; a benefactor.

મુરબ્બો, *s. m.* [Ar. मरब्बा preserved, patronized.] Conserve of fruits; preserves.

મુરલી, *s. f.* [S.] A flute.

મુરલી-ધર, *s. m.* [S. *fr.* + ધર·વું.] An epithet of Krisna.

મુરવત, *s. f.* [Ar. मुरूवत् humanity.] Awe; reverence. 2. Respect; estimation; regard; consideration.

મુરસદ, *s. m.* A religious teacher; a spiritual guide.

ઇલમ અકલકે બડે કહાવો, સબકુ તુમ સમજાવો,
મેં મુખસેં કહું "મુરસદ મેરા, મેહેરમ મોહે બતાવો.

—નિરાંતભક્ત.

મુરાતબ, *s. n.* [Ar.] Dignity; eminence; rank; station. 2. Prestige.

Id. માન-મુરાતબ Respect and dignity. મુરાતબ સાચવવું To assert or demand respect. મુરાતબ ખોવું To lose one's respect.

મુરાદ, *s. f.* [Ar.] Wish; desire; hope; intention; inclination; design; anticipation.

મુરારિ, *s. m.* [S. *fr.* मर name of a demon+અરિ.] The foe of the demon Mura; Visnu; Krisna.

મુરીદ, *s. m.* [Ar. *Cf.* મુરસદ.] A religious teacher; a spiritual guide.

પીડ બિના સો પીર કહાવે, દરદબિના દરવેસા;
આમદલી સો મુરીદ કહાવે,રહેમ બિના કહો કેસા ?

— નિરાંતભક્ત.

મુલક, *s. m.* [Ar. मुल्क् .] A country; a region; a territory; a dominion.

મુલક-ગિરી, *s. f.* [+ P. गिरी taking *fr.* गिरफ्तन = S. गृभ् , ग्रह्, to take.] Conquest; sovereignty; political affairs. 2. Travel; journey.

મુલકી, *adj.* Belonging to the civil administration of a country; civil. 2. Belonging to the revenue department.

Id. મુલકી ખાતું The revenue department. મુલકી કામદાર A revenue officer.

મુલતવી, *adj.* [Ar. मुलतवी postponed.] Postponed; abjourned; deferred; prolonged; delayed; protracted. મુલતવી રાખવુંTo postpone.

મુલતાની, *adj.* [मुलतान name of a province of India.] Belonging to the country of Multān. 2. *s. f.* A musical mode.

મુલદાર, *adj.* [See મૂલ price. + દાર, P.] Valuable; costly; precious.

મુલપડી, *adj.* A covert term for 15.

મુલવ·વું, *v. t.* [See મૂલ price.] To settle the price.

મુલ·વાન, Same as **મૂલ્યવાન્.**

મુલાઇમ, *adj.* [Ar. मुलाइम.] Soft; tender; smooth; gentle; delicate; mild.

મુલાકત, } **મુલાકાત,** } *s. f.* [Ar. मुलाकात.] An interview; a meeting.

Id. મુલાકાત લેવી–કરવી To get an interview. મુલાકાત આપવી To allow to see; to allow to interview. 2. To visit.

મુલાજો, *s. m.* [Ar. मुलाहजः observation.] Deference; regard; respect; consideration.

Id. મુલાજે રાખવો–પાળવો–સાચવવો To show respect to.

મુલામ, *s. m.* [Ar. मुलम्मअ.] Plating; gilding. 2. *adj* Good; fine.

મુલ્લાં, } **મુલ્લા,** } *s. m.* [Ar. मल्ला a scholar.] A Muhammadan theologian and jurist. 2. A school-master.

મુલ્લો, *s. m.* [See મૂલ.] Wealth; riches; property.

મુવા·ડો, *s. m.* [See મઉ+વાડો.] A hamlet.

મુવા·ળો, *s. m.* [See મોં+વાળ.] Hair.

મુ·વું, *adj.* [See મર·વું.] May he die ! (a term of abuse used by women).

Prov. મુવા પહેલી ધોર ચણવી=મુવા પહેલી મોહોકાણ શી ? Call not a surgeon, before you are wounded. મુવેલું માથું ન ઉંચકે Dead

men tell no tales. મુવો વર, ને બળી જાન I will have no more trouble about it. મુવા પછવાડે અંધારૂં After my death,deluge. મુવા નહિ, ને પાછા થયા (એકનું એકજ) It amounts to the same thing. મુવા પછી ભીંત થાઓ Death's day is doomsday. મુવાને સૌ વખાણે A good thing when lost is valued most. મુઈ માને ધાવવું To expect an impossibility.

મુશકે-ટાટ, *adv*. [See મુખ, મસ્તક + ટાટ.] Having the arms pinioned or tied behind the back.

મુશકે બાંધ-વું, *v. t.*[+ બાંધવું.] To tie the hands behind the back.

મુશળ, Same as **મુસળું.**

મુશ્કેલ, *adj*. [Ar. मुश्किल् difficult, difficulty.]Difficult;troublesome.2.Improbable.

મુશ્કેલી, *s. f.* Difficulty; hardness. 2. Improbability.

મુષ્ટિ, *s.f.* [S.] Same as **મુઠ્ઠી.** 2. A hilt; a handle.

મુસકા-વું, *v. i.* [S. मुद् to rejoice.] To be delighted.

મુસદ્દી, *s. m.* [Ar. मुतसद्दी.] A clerk; a writer. 2. A politician; a statesman.

મુસદ્દો, *s. m.* [Ar. मुसव्वद:] A draft; a rough sketch.

મુસલમાન, *s. m.* [P.] A Musalmān; a follower of the religion of Muhammed.2. *adj*. Mischievous.

મુસલમાની, *adj*. Relating to the Musalmāns. 2. *s. f.* A Musalmān woman. 3. The Muhammadan rule or sway.

મુસલ્લો, *s. m.* A carpet or piece of cloth on which a Muhammadan says his prayers. 2. A Musalmān (in contempt).

મુસળ-ખંડી, *s. m.* [See મુસળું + ખાંડવું.] Rice.

મુસળ-ધાર, *adj*. [+ધાર a stream.] Falling down in great showers (rain).

મુસળ-સ્નાન, *s. n.* [+ સ્નાન.] A mere washing of one's body *distinguished from* bathing as a religious rite.

મુસળી, *s. f.* [S. मुसली,] A medicinal root or plant.

મુસળું, *s.n.*[S. मुसल.] A wooden pestle (used in cleaning rice).

મુસાફર, *s. m.* [Ar. मुसाफिर.]A traveller; a sojourner.

મુસાફરી,*s.f.*Travel; journey; travelling.

મુસારો, *s.m.* [Ar. मुशाहरः monthly salary.] Pay; salary; wages.

મુસાહિબ,*s.m.* [Ar. मुसाहब् a companion.] A companion; an attendant.

મુસીબત, *s. f.* [Ar. मुसीबत् calamity.] Difficulty; hardship;calamity; misfortune; evil;misery;adversity;affliction.2.Tyranny; opperssion.

Id. મુસીબત-વેઠવી-ભોગવવી To suffer a hardship; misfortune, or misery.

મુસ્તકીન, *adj*. [Ar. मुस्तकीम् firm, permanent.] Firm; strong; solid. 2. Firmly established.

મુહૂર્ત, *s. n.* [S.]A period of. 48 minutes.

કહ્યું તેમ તેણે કર્યું, શુક કહે છે શુભ વાત;
પાક સુણો પ્રભાવતી, મુહૂર્ત ગઇ એક રાત.

—સામળભટ.

2. The fit time; the auspicious moment or season. 3. Commencing; beginning; entering upon. 4. The first pregnancy.

Id. મુહૂર્ત જોવું To search for an auspicious time. મુહૂર્ત સાચવવું Not to allow an appointed auspicious time to slip away.

મુળ-ગું, *adv*. [See મૂળ+ક.] Altogether; wholly; entirely; at all (generally used with a negative.) 2. *adj*. Original (used by old poets).

મુળચી, મુળછી, *s. f.* [See મોડછી.] Purging and vomiting owing to indigestion.

મુળા-પણી,*s.f.* [See મુળો + પાણી.] A bundle of radishes.

Prov.મુળા-પણી કાંઇ શાકમાં લેખું ? All flesh is not vension.

મુળાક્ષર, Same as **મૂળાક્ષર.**

મુળા-ડિ-યાં, *s. n. pl.* [See મુળા+ S. dim.] Roots.

મુળિ-યું, *s.n.* A root or a part of a root; a rootlet.

મૂગું, *adj*. [S. मूक.] Dumb. 2. Silent.

મૂછ, *s. f.* [S. श्मश्रु the beard, Eng.

Mustache fr. Gr. *Mustax* the upper lip.] The mustache.

Id. મૂછ પર તાવ દેવો, મૂછ પર તાવ દેવો, મૂછ મરડવી To set at defiance; to scorn.

મૂજી, *adj.* [Ar. मूज़ी noxious.] Foolish; stupid.

મૂઠ, *s.f.* [See મુષ્ટિ.] The fist. 2. The hilt. 3. A handful. 4. A magical formula used for killing or injuring a person. 5. Striking by a long piece of wood a smaller piece placed on the hand (in the game of ગિલ્લિદંડા.)

Id. મૂઠ આલવી-પકડવી To lay the hand on the hilt of one's sword;to draw the sword. મૂઠ મારવી See under મારવું.

મૂઠી, Same as **મૂઠ્ઠી**, 1. 2.

મૂઠો, *s.m.* The fist in which the fingers are held loose.

Id. મૂઠો ભરવો Lit. To fill the fist. Hence, 2. To take a large quantity.

મૂડી, *s.f.* [S. मुण्ड the head.] The head. 2. Money laid out to trade; capital; stock.

મૂડો, *s.m.* A measure of capacity equal to a hundred maunds.

મૂઢ, *s.m.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] Stupid. 2. Ignorant; illiterate; unlearned; foolish. 2. Vacant-minded.

Id. મૂઢ બની જવું To become vacant-minded.

મૂઢ-મતિ, *adj.*[S. *fr.*+મતિ.] Dull-witted; stupid; foolish.

મૂતર, } **મૂત્ર**, } *s.n.*[S. मूत्र.] Urine.

મૂતર·ડી, *s. f.* A urinal.

મૂત્ર-પરીક્ષા, *s.f.* [S. *fr.* + પરીક્ષા.] Uroscopy.

મૂત્ર·પિણ્ડ, *s. m.* [S. *fr.* + પિણ્ડ.] The kidneys.

મૂત્રા, *s. m.* The vulva of lower animals.

મૂત્રાશય, *s. m. n.* [S. See મૂત્ર + આશય.] The bladder.

મૂર્ખ, *adj.* [S.] Foolish; stupid. 2. Unwise; injudicious. 3. *s. m.* A fool; a blockhead.

Id. મૂર્ખને જ્ઞાન હોય, પણ સાન ન હોય A fool can follow advice,but cannot give it.મૂર્ખને કાંઈ શિંગડાં હોય છે ? There is no sign which marks a fool. મૂર્ખ મિત્ર કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન સારો= મૂર્ખ મિત્ર દુશ્મનની ગરજ સારે A sensible foe is preferable to a foolish friend.

મૂર્ખા·ઈ, *s. f.* Folly; stupidity.

મૂર્ખાઈ-ભરેલું, *adj.* [+ભરવું.] Foolish.

મૂર્ચ્છ·ના, } **મૂર્ચ્છા**, } *s.f.* [S. *fr.* मूर्च्छ् to swoon.] A swoon; fainting.

Id. મૂર્છા આવવી-ખાવી To be in a swoon. મૂર્છા વળવી To be free from a swoon.

મૂર્છાગત, } **મૂર્ચ્છિ·ત**, } *adj.* [S. मूर्च्छा *fr.* मूर्च्छ् to swoon + गत gone *fr.* गम् to go.] Fainting; swooned.

મૂર્તિ, *s. f.* [S.] An idol; an image; any figure or shape; a statue; a portrait. 2. A person; a man; an individual.

મૂર્તિ-પૂજા·ક, *adj.* Worshipping idols; idolatrous.

મૂર્તિપૂજા, *s. f.* Idolatry.

મૂર્તિ·માન્, *adj.* [S. *fr.* + S. मत्, मान suffix showing "possession."] Present in person; same; self-same; identical.

મૂર્ધન્ય, *adj.* [S. *fr.* मूर्धन् the head. See મૂર્ધા.] Cerebral; formed high and back in the mouth up;lingual (sound). 2.*s.m.* Any one of the lingual letters of the alphabet.

મૂર્ધા, *s. f.* [S. मूर्धन्.] The head.

મૂર્ધા-સ્થાની, *adj.* [S. *fr.* + સ્થાન.] Same as **મૂર્ધન્ય**.

મૂલ, } **મૂલ્ય**, } *s. n.* [Dh. Des. मुल्लं *fr.* S. मूल्य] Price; value; cost; rate. 2. Discovery of real worth. 3. Wages.

મૂલ્ય-વાન્, [S.*fr.* +वत वान् suffix showing "possession."] Same as **મૂલ·દાર**.

મૂષ·ક, *s. m.* [S. *fr.* मष् मूष् to steal.] A mouse; a rat.

મૂસ, *s. f.* [S. मूष.] A crucible. 2. A matrix or mould.

મૂળ, *s. n.* [S. मूल the root.] The root of a tree.2.The nineteenth lunar mansion.

3. The origin; the ground. 4.The founder; the progenitor. 5. The origin; commencement. 6. The first copy. 7. The capital or principal (in a business). 8. The root of a number. 9. The source of a river. 10. A covert term for 5.

Id. મૂળ ઘાલવું-નાખવું To throw deep roots. 2. To get a footing. સજ્જડ મૂળ-ઊંડું મૂળ Deep roots, મૂળ શોધવું To search for the original cause. મૂળમાંથી કાઢી નાખવું-મૂળ કાઢી નાખવું To extirpate; to pull up by the root.મૂળમાં To begin with;at the outset;in the first place. મૂળે જ-મૂળમાંજ From the very beginning; from the very birth. 2. Even at the very beginning.

મૂળ-પાઠ, *s. m.* [S. *fr.* +पाठ the text of a book *fr.* पठ् to read.] The original text of any work (as distinguished from a commentary).

મૂળ-પીઠિકા, *s. f.* [+ પીઠિકા.] A prolegomenon;an introductory remark;the origin; the very beginning.

મૂળ-પુરૂષ, *s. m.* [+ પુરૂષ.] The founder of a race.

મૂળાક્ષર, *s. m.* [+અક્ષર.] An alphabet.

મૂળી, *s. f.* A tender root.

મૂળે, *adv.* In the very beginning or outset; at the very source. root, &c.

મૂળો, *s. m.* [S. मूलक a little root *fr.* मूल root+क dim.] A radish.

Prov. મૂળામાં મીઠું ને કેળામાં ખાંડ Every thing is good in its own place.

Prov. મૂળાના ચોરને મુશકાનો માર Disproportionate punishment.

મૃગ, *s. m.* [S.] A deer; an antelope. 2. The fifth lunar mansion.

મૃગ-જળ, *s. n.* [+ જળ.] Mirage.

મૃગ-તૃષ્ણા, *s. f.* [S. *fr.* +તૃષ્ણા] Same as **મૃગ-જળ.**

મૃગ-નાભિ, *s. m.* [S. *fr.*+नाभि the navel.] Musk.

મૃગ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ.] The lord of beasts; a lion.

મૃગ-મદ, *s. m.* [S. *fr.* મદ.] Musk.

જયમ રાસભને મૃગમદનું લેપન, શૂકર ગંગાસ્નાન
—**ગિરિધર.**

મૃગયા, *s. f. n.* [S. *fr.* +या to go.] The chase; hunting.

Id. મૃગયા કરવી-રમવી To hunt; to go on a hunting expedition.

મૃગ-લાઞ્છન, *s. m.* [S. *fr.* + લાઞ્છન.] The moon.

મૃગ-લોચન, } **મૃગ-લોચની,** } *s. f.* [+ લોચન.] A woman having eyes as liquid as those of a deer; a fawn-eyed woman; a beauty.

મૃગસર, *s. n.* [S. मृगशिर, मृगशीर्ष.] The fifth lunar mansion.

મૃગાક્ષી, *s. f.* [S. *fr.* મૃગ + અક્ષિ.] Same as **મૃગ-લોચન, મૃગ-લોચની.**

મૃગી, *s. f.* A female deer; a doe. 2. A kind of plant.

મૃગી, અરણી, ને મરેઠી.—**પ્રેમાનંદ.**

મૃગેન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* +ઈન્દ્ર.] The lord of beasts; a lion.

મૃણાલ, *s. m.* [S.]The stalk of the lotus.

મૃત, *adj.* [S. *fr.* + मृ to die.] Dead; expired; deceased.

મૃતક, *adj.* [S.]Pertaining to the dead. 2. *s. n.* Funeral rites. 3. Pollution to the surviving relations arising from death.

મૃતાશૌચ, *s. n.* [See મૃત + અશૌચ,] Ceremonial defilement recognized by the near relations of the deceased.

મૃત્તિકા, *s. f.* [S. *fr.* मृद् earth.] Earth; dust; clay.

મૃત્યુ, *s. n.* [S. *fr.* मृ to die. See મરવું, મૃત.] Death; decease. 2.The Judge of the dead; Yama.

મૃત્યુ-લોક, *s. m. n.* [S. *fr.* + લોક.] The world of mortals; the earth; this world.

મૃદંગ, *s. n.* [S. *fr.* मृद् earth + અંગ.] A kind of tabor or drum.

મૃદુ, *adj.* [S.] Soft; sweet. 2. Tender; delicate; gentle; mild.

મૃન્મય, *adj.* [S. मृण्मय *fr.* मृद् earth + मय suffix showing "made of."] Earthen.

મેં, *pron.* [S. मया.] By me.

મેં, Hindi for હું or મેં.

મેંડક, *s. m.* [S. मण्डूक.] A frog.

મેંડકી, *s. f.* A female frog.

મેંઢો, *s. m.* [Dh. Des. मिंढिआओ *fr.* S. मेण्ढ्र:, मेण्ढ:, a ram. S. मेध्य a goat *fr.* मेध a sacrifice.] A ram; a sheep.

મેંદી, *s. f.* [S. मेन्धा.] A particular plant; *Lawsonia inermis.*

N.B.–The leaves of this plant are used by girls and young women in painting red the nails, hands, and feet.

Id. શું તારે હાથે પગે મેંદી મૂકી છે કે ? Why are you so idle ?

મેંદો. *s. m.* [S. मेदस् fat, marrow. See મેદ.] Fine wheaten flour. 2. Marrow.

Id. મેંદો કાઢવો–દળવો To be engaged in a work which requires strength and attention.

મેંસ, *s. f.* [S. मासि. See મિસ્સી] Lamp-black; soot.

Id. આંખમાં મેંસ આંજવી–ઘાલવી–સારવી To colour the eyes black with a pigment. મેંસનો ચાંદ્યો Lit. A spot of lamp-black. Hence, 2. Infamy; public disgrace.

મે, *s. f.* [Hindi मैं I, hence egoism.] Authority; power.

મે, *s. m.* [Eng.] May, the fifth month of the Christian year.

મેક્ષણુ, *s. m.* A kind of spoon.

મેખ, *s. f.* [P. मेख़.] A peg; a tent-pin.

Id. મેખ મારવી to interpose a serious obstacle.

મેખ, Same as **મેષ**.

મેખ-ચું, *s. n.* }
મેખ-ડી-લી, *s. f.* } [+P. चः a dim. suffix.] A lamp with a stand.

મેખળ, *s. n.* A weapon of war. 2. [See મેખળા.] A girdle; a zone.

મેખળા, *s. f.* [S. मेखला.] A woman's girdle; a belt; a zone.

મેખાન્તર, *s. n.* [See મિષ + S. अन्तर another.] An excuse; a pretence; a pretext.

મેખું, *s. n.* [See મિસ્સી lamp-black.] Opium. 2. Intoxication.

મેગળ, *s. m.* [S. मदगल *fr.* મદ a liquid discharge from the eyes + S. गल् to drop.] An elephant.

મેઘ, *s. m.* [S. *fr.* मिह् to become wet.] A cloud. 2. Rain.

મેઘ-ચાપ, }
મેઘ-ધનુષ્ય, } [+ચાપ, ધનુષ્ય.] A rainbow.

મેઘ-રાજા, *s. m.* [+રાજા.] The thunderer, the king of the watery clouds. 2. The god Indra. 3. Rain.

મેઘાડંબર, *s. m. n.* [S. *fr.* +આડંબર. Or, S. मेघडम्बर thunder.] The lowering of the clouds. 2. A canopied seat upon an elephant. 3. A thundering noise; an uproar. 4. Empty menaces and intimidations; vain bluster.

મેચકું, *s. n.* [See મેખ-ચું.] Same as મેખ-ચું. 2. A little baby.

મેજ, *s. n.* [See મીચ.] Fruits used in religious ceremonies by the Pārsīs.

મેજ, *s. m. s. f.* [Latin, *mensa*; Or. P. मेज.] A table.

મેજ-બાન, *s. m.* [P. मेज़-बान a host *fr.*+ बान=S. वान्=વાળું having.] A host. 2. A guest.

મેજ-બાની, *s. f.* [P.=hospitality. See મિજબાની.] A feast; an entertainment; a dinner-party. 2. Hospitality.

મેજર, *s. m.* [Eng. *Measure.*] A memorial; a representation.

મેજર, *s. m.* [Eng. *Major.*] A title of military officers; a major.

મેડક, Same as **મેંડક**.

મેડકી, Same as **મેંડકી**.

મેડી, *s. f.* [See માળો, માળ.] An upper story.

મેડો, *s. m.* See **મેડી**.

મેણું, *s. n.* [See મીણો.] A taunt; a bitter remark; a sarcasm.

Id. મેણું–મારવું–દેવું To taunt; to reproach. મેણું ખાવું To receive a taunt; to be taunted.

મેતર, *s. m.* [P. मिह्तह् =S. महत्तर greater *fr.* P. मिह्=S. महत् great+P. = S. तर comp. suffix.] A sweeper; a scavenger.

મેતરા-ણી, *s. f.* A female sweeper; the wife of a sweeper.

મેથિ-યા, *s. m. pl.* [See મેથી.] A kind of wild seeds resembling **મેથી**, found in rice.

મેથિ·યું, *adj.* Seasoned with **મેથી.**

મેથી, *s. f.* [S. मेथि.] Fœnugreek grass. 2. The grains or seeds of this grass. 3. A kind of greens. 4. A sound thrashing; a drubbing.

Id. અહીં કાંઇ મેથીના (લાડુ) ખાવાના નથી You have not been invited to a dinner, but to hard work.

મેદ, *s. m.* [S. मेदस् fat, marrow.] Fat; marrow.

મેદની, *s. f.* [See મેદિની.] The world; the universe. 2. A crowd; a gathering; a meeting; a multitude.

મેદાન, *s. n.* [Ar. मयदान.] A plain; a meadow. 2. An esplanade. 3. A battle-field.

Id. મેદાનમાં આવવું–પડવું–ઉતરવું To stand against boldly in a combat or a wrestling match. 2. To publicly declare oneself an enemy.

મેદિની, *s. f.* [S.] The earth.

મેધ, *s. m.* [S.] A sacrifice.

મેના, *s. m.* [Imit.] A canary bird; the Indian jay.

મેનો, Same as **મ્યાનો.**

મેમાન, *s. m.* [See મેહેમાન.] A guest. 2. A host.

મેર, *s. f.* Direction; side. 2. Verge; margin.

મેર, *s. m.* [Hem. Des. मेरा *fr.* S. मेरु: name of a mountain. See મેરૂ, 2.] The largest bead in a rosary from which the reckoning begins. 2. A kind of large copper or brass pot. 3. A kind of insect.

મેર, Same as **મેરૂ.** 2. The tube of a hubble bubble.

મેર, *interj.* [See મર·વું.] Get thee gone! 2. Let it alone.

મેર-બેસ·વું, [મેર=Pers. મિહ્‌ર, the sun + બેસ·વું; the word સૂરજ being understood.] The sun has set.

મેરા, Hindi for **મારૂં.**

Prov. તેરી ભી ચુપ, ને મેરી ભી ચુપ It is wise to be silent in the matter.

મેરા·ઈ, *s. m.* A tailor.

મેરાળી,
મેરાવી, } See **મેહેરાળી.**

પૃથીરાજ રાસો ચંદ, નામ સારૂં લખી ગયો;
તો એ કવીશ્વર કહે, મે'લ એ મેરાવી છે. —**વલ્લભ.**

મેરાયાં, *s. n. pl.* Same as મેરિ·યું. 2. Advantage gained by a player from a trick, throw, or move of another player.

મેરિયું, *s. n.* [See મેહેર+રાજ.] A lamp ignited on sugar-cane stalks during the Diwālī holidays.

મેરી, *s. f.* A woman; a female.

મેરૂ, *s. m.* An associate; a companion. 2. [S.] The mountain Meru, which is represented as the support of the earth. 3. The tube of a hubble-bubble.

મેલ, *s. m.* [S. मल dirt.] Dirt; filth. 2. Any excretion or dirt of the body. 3. Dregs; dross; sediments; rust.

Id. મેલ મૂકવો નહિ Not to make one's point clearly or frankly (Colloq.). મેલ કાઢવો To refine; to purify.

મેલ·વું, *v. t.* [Hem. Des. मेल्ल·इ=S. मुञ्च·ति He leaves or abandons.] To put; to place; to keep. 2. To leave; to let go; to quit hold of. 3. To send; to convey. 4. To conduct; to effect the safe passage of.

N. B.—મેલવું is generally used for મુક·વું in a somewhat depreciatory sense.

Id. See under **મુક·વું.**

મેલા·ણ, *s. n.* Placing; putting down. 2. A step in walking. 3. Abandoning; leaving; becoming free from (of an eclipse).

Id. (ગ્રહણનું) મેલાણ થવું To become free from an eclipse.

મેલા·વ·વું, *v. t.* To make free; to set free. 2. To cause to set free.

Id. આ બે જણ લઢે છે, તેમને મેલાવ Separate these two person's who are quarrelling with each other.

મેલું, *adj.* [Dh. Des. मइलं *fr.* S. मलितम्, मलिनम्; also Hem. Des. मइलो=S. गत तेजः that has lost its lustre. See મેલ dirt.] Dirty; foul; nasty; filthy. 2. *s. n.* A demon; an evil spirit. 3. A pest; a plague.

Id. મેલી વિદ્યા Black magic; knowledge

of dealings with evil spirits; witchcraft. 2. The Art or practice of intrigue.

મેલી, Same as **મેહલી, મોહોલી.**

મેવ-લો, *s. m.* [See મેહ, મેહુલો, મેઘ.] Rain. 2. Songs sung to propitiate the god of rain, when there has been no rain for many days in the rainy season.

મેવાડા, *s. m. pl.* [मेवाड name of a part of Rājputānā.] A class of Brāhmaṇas who originally came to Gujarāt from Mevāda.

મેવાડી, Me-vāḍī, *adj*. Relating to Mevāda.

મેવાડો, *s. m.* A particuler class among Vāniās, who deal in piece goods, &c. 2. The singular of **મેવાડા**. 3. A particular musical mode.

મે-વાસ, *s. m.* [मही a river in Gujrāt + વાસો.] The province of Mahikāntha. 2. A class of freebooters in Gujarāt.

મે-વાસી, *adj*. Turbulent; insubordinate. 2. *s. m.* See **મે-વાસ**.

મેવો, *s. m.* [P. मवः.] Fruit.

મેશી, *adj*. [See મિસ્સી, મેસ.] Stingy; miserly.

મેષ, *s. m.* [S.] A ram. 2. *s. f.* The first sign of the Zodiac; the constellation *Aries*.

મેષો-મેષ, *s. m.* [S. निमेषोन्मेष, *fr.* निमेष shutting the eye + उन्मेष opening the eye. *fr.* नि down, उद् up + मिष् to shut the eye.] Twinkle; twinkling; winking with the eye.

મેસ, *s. f.* [See મશી.] Soot; lampblack.

મેસરી, *s. m.* [See મહેશ્વર,] A class of Vāniās.

મેહસુર, મેસુર, } *s. m.* A particular kind of sweetmeat.

મેહ, મેહુલો, } *s. m.* [Hem. Des. मेहो *fr.* मेघ: See મેઘ.] Rain.

મેહક, *s. m.* [S. महक्क *fr.* मह् to gladden.] Perfume; fragrance.

મેહ-ક-વું, *v. i.* [S. मिह् to be wet, to emit semen. *Cf.* મેકવું, બેહેકવું.] To emit a sweet smell.

મેહકા-ટ, *s. m.* [+वृत्ति.] A strong sweet smell.

મેહણું, Same as **મેણું**.

મેહતર, Same as **મે-તર.**

મેહતરાણી, Same as **મે-તરાણી.**

મેહતલ, *s. f.* [Ar. मुहलत.] Respite; postponement; delay; rest. 2. Time; interval.

મેહતા-જી, *s. m.* [See મેહતો+જી.] A schoolmaster; a tutor; an instructor; a teacher.

Prov. મેહેતાજી ન હોય, ત્યારે છોકરાને મઝા, When the cat is away, the mice will play.

મેહતાબ, *s. m.* [P. मेहताब् moonlight *fr.* माह् the moon+ताब्=S. ताप.] The moon.

મેહતો, *s. m.* [Hem. Des. मेहो = S. वणिक् सहाय: a merchant's clerk. *fr.* S. महित praised, great. *fr.* मह् to praise, to make great.] A schoolmaster. 2. An accountant; a clerk; a writer.

Prov. મહેતા મારે નહિ, ને ભણાવે નહિ A man of no pluck or courage.

મેહનત, *s. f.* [Ar. मिहनत.] Labour; toil; pains. 2. Work. 3. Price or wages of labour. 4. Difficulty; trouble. Same as **મહેનત.**

મહનતુ, *adj*. Painstaking; Industrious; laborious; hardworking; diligent.

મેહબૂબ, *s. m.* [Ar.] God.

મેહમાન, *s. m.* [P. मेहमान्.] A guest. Same as **મહેમાન.**

મેહર, *s. f.* [P. मिहर्.] Favour; kindness; graciousness.

મેહર-બાન, *adj*. [P. *fr.*+बान=S. वान्=વાળું having.] Kind; favourable; gracious; affectionate; loving; benignant. 2. *s. m.* A patron; a benefactor.

મેહર-બાની, *s. f.* Kindness; favour; regard; obligation; condescension.

મેહરમ, *adj*. [P. मह्रम् a man related to a woman whom she is prohibited by religion from marrying, as her father or brother, and in whose presence she can dispense with the veil.] Heartily beloved.

મેહરાબ, *s. m.* [Ar. मिह्राब्.] An arch; a vault. 2. A building in the form of a segment of a circle.

મેહરામણ, *s. m.* [Prob. a corruption of

વેહળાવણ fr. વહેળો a stream fr. વહે·વું.] A sea.

મેહરો, *s. m.* A pālkī-bearer.

મેહલ, *s.m.* [Ar. महल a palace. S. महालय a great house *fr.* महा great+आलय abode] A royal palace.2.A mansion. 2. A decorated part of a house.

Id. હવાઈ મેહેલ Castles in the air. (મનમાં) મેહેલ ચણવો To build castles in the air.

મેહલા·યત, *s.f.* The beauty, dignity or splendour of a palace.

મેહલ્લો, Same as મોહોલ્લો.

મેહસુલ, *s. m. n.* [Ar. महसूल gained.] A tax; a duty. 2. Revenue. 3. Finance.

મેહસુલી, *adj.* Pertaining to the collection of taxes, or the revenue department.

મેળ, *s. m.* [S. मेल meeting *fr.* मिल् to join.] Tallying; balancing of accounts. 2. Certainty; necessity; obligation. 3. A necessary consequence. 4. A cash-book.5. A day-book. 6. Nearness; approximation. 7. Concord; agreement.

Id. મેળ કાઢવો–મેળવવો–બેસાડવો To balance an account. મેળ ખાવો–બેસવો To meet together; to be suitable or favourable. મેળ કરવો To unite. 2. To reconcile. મેળ લાવવો To make fitting or suitable. 2. To bring about a reconciliation. તેના આવવાનો મેળ નથી It is not certain or settled when he will come.

મેળ·વ·ણ, *s.n.* [See મેળ·વ·વું.] Mixing. 2. A mixture; a composition. 3. An acid put into milk to curdle it.

મેળ·વ·ણી, *s.f.* A mixture. 2. Admixture; addition; adding; composition. 3. A sum; addition (in Mathem.).4. Exaggeration. 5. Adapting;joining;suiting. 6.Comparison.

મેળ·વ·વું, *v. t.* [Caus. of મળ·વું *fr.* S. मिल् to join.]To mix; to mingle;to combine, to unite; to join together; to add; to sum up. 2. To earn; to gain; to acquire. 3. To collect. 4.To reconcile; to bring together. 5. To tally; to correspond; to harmonize. 6. To compare, 7. To introduce.

Id. હિસાબ મેળવવો--ખાતું મેળવવું To compare account-books.તાળો મેળવવો To verify the result of a mathematical calculation. દુધ મેળવવું To mix a sour substance with milk in order to curdle it.

મેળા, *s.f.* [S. महिला *fr.* मद् to gladden.] A woman.

મેળા·પ, *s.m.* [S. मेला·प·क. See મેળ·વ·વું,] A meeting; an interview.

મેળા·વ·ડો, }
મેળાવો, } *s. m.* A congrgation; a concourse; a collection of people. 2. A meeting; an assembly.

Id. મેળાવડો કરવો--ભરવો--મેળવવો To call or hold a gethering or meeting.

મેળે, *adj.* Of itself; of its own accord; spontaneously; willingly.

મેળો, *s. m.* [Dh. Des. मेलो; *also* Hem. Des. मेली = S. सहतिः a group. S. मेलः See મેળ·વ·વું.] A concourse of people; a fair. 2. Meeting together. 3. Seeing a dying person for the last time.

મૈત્રી, *s.f.* [S.*fr.* मित्र.] Friendship.

મૈથુન, *s. n.* [S.*fr.* मिथुन a couple. See મિથુન.] Copulation; sexual intercourse. 2. Junction; union; combination; coalition. 3. [See મિથુન.] A couple; a pair. 4. A man and his wife.

મૈથુની, *adj.* Arising from the union of sexes. 2. Relating to the union of the sexes.

Id. મૈથુની પ્રજા Propagation of the species by the union of the sexes.

મૈયત, *s. f.* [Ar. मैयित् dead.] Death; A funeral. 2. *adj.* Deceased; dead.

મૈયત-ખરચ, *s. m. n.* [+ ખરચ.] Funeral expenses.

મૈયર, Same as મહિયર. Relations on the mother's side.

માતા પિતા મૈયર સંતાપે, સાસરિયાં અતિ આરત આપે.
—દયારામ.

મૈયા, *s. f.* [See મા, માતા.] A mother.

મૈલ, *s. m.* [Eng. *Mile.*] A mile.

મોં, }
મોંહ, } *s. n.* [See મુખ.] The mouth.

Id. See under Id. મોઢું.

મોંઘ-વારી, Same as **મોઘ-વારી.**

મોંઘા-ઈ, *s. f.* Value; worth. 2. Claim to indulgence or respect.

મોંઘું, Same as **મોઘું.**

મો-જો-ણું, મો-જોય-ણું, *s.n.* [+જો-વું.] A gift given at the first visit. 2. The ceremony of first seeing the bride or bridegroom.

વહુ વર મો-જોયણાં કરે સર્વ;તજ્યો મદન મેહેતાએ ગર્વ.
—હરિદાસ.

મોં-માગ્યું, *adj.* [See મો + માગ-વું.] As much (price) as is asked or demanded; without abatement; without haggling.

મોં-માર, *adj.* [+મારવું.] Without considerations of respect or favour; fearless; boldspeaking; speaking with boldness.

મોં-રખું, *adj.* [+ રાખવું.] Acting with reserve out of respect for a person;modest; shy. 2. Partial to, out of respect.

મોં-વડ, *adv.* [+ S. वर्तिन् being, existing, *fr.* वृत् to be. See વૃત્તિ.] Before the face; in front; just near in front.

મોઈ, *s.f.* A little bit of stick struck in the game called મોઈ-દંડો or ગિલ્લી-દંડો (trip-stick).

Prov. મોઈ પાદી, તે લાભ Something is better than nothing.

મોકમ, Same as **મક્કમ.**

તલે તલનો હિસબ લેશે, મોકમ દેશે મારો.
—ભોજોભગત.

મોકલ-વું, *v.t.* [See મૂક-વું.] To send; to despatch. 2. To remit; to transmit.

મોકળા-સ, *s. f.* [See મોકળું.] Width; breadth. 2. Spaciousness; roominess; extensiveness. 3. Freedom; ease; openness. 4. Extension; expansion.

મોકળું, *adj.* [Hem. Des. मुक्कल=S. स्वरम् स्वच्छन्दम्, at one's will. Also Dh. Des. मुक्कका *fr.* S. मुक्त-का let loose. See મુક્ત.] Free; unbound;unconfined; unrestrained; at liberty. 2. Open; unclosed; not shut. 3. Loose; separate; distinct. 4. Empty; unoccupied. 5. Free; relieved. 6. Magnanimous; elevated in soul. 7. Frank; ingenuous.

Id. પગ મોકળા કરવા To move one's legs about; to walk about. મન મોકળું કરીને બોલવું To speak freely; to unburden one's mind. સાંકડે મોકળે ચલાવી લેવું To manage as best one can. મોકળે મહાલવું To indulge oneself with freedom. 2. To separate oneself from one's relations and live a life of ease and freedom.

મો-કાણ, *s. f.* [Hem. Des. मोक्काणिआ= S. असितपद्मोदरम् the black interior of a lotus. Also Dh. Des. मुहविक्कोणो =S. निन्दार्थं मुख-विकूणनम् making faces at. Or See મોહ+કાણ.] A visit of condolence. 2. News of a death having occurred. 3. Ruin; perdition.

In. મોકાણના સમાચાર Discouraging news; information about one's failure. મોકાણ માંડવી To gather a number of mourners. 2. To spoil or ruin one's business or life.

મોકુફ, મોકુબ, *ad.* [Ar. मवक़ूफ़ stopped.] Postponed; delayed; deferred; put off; adjourned. 2. Abolished; abrogated; stopped; repealed; ceased. 3. Dismissed; discharged.

મોક્ષ, *s. n.* [S. See મૂક-વું *Cf.* મુક્તિ.] Final and eternal happiness; final emancipation. 2. Liberation.

Id. મોક્ષ પામવો--મેળવવો To get absolution or salvation of the soul. 2. To die. મોક્ષ દેવો--આપવો To save the soul of. 2. To kill. મોક્ષે જવું-મોક્ષ થવો To return to one's Maker. 2. (To die. મોક્ષ-કાળ The time of release (of the soul or of death.) 2. The time of release (of the sun or moon from an eclipse). મોક્ષ-પદ The state of deliverance from all existence as an individual.

મોખ, *s.m.* [See મુખ્ય.] A tent-pole.

મોખ, *s.m.* [Ar. मवक़ञ; also, See મુખ્ય.] An opportunity. 2. An intention; a motive. 3. Cause.

Id. મોખ સાધવો To take advantage of one's opportunities. મોખ ધારવો To make provision for. મોખ આવો To get an opportunity. મોખમાં ને મોખમાં ફરવું-હોવું To run about in search of an opportunity; to be engrossed in taking advantage of an opportunity; to be self seeking. શા મોખમાં આવ્યા

છો?What is your object or motive in coming or calling? What has brought you here?

મોખરો, *s. m.* [See મુખર, મુખ.]The front or foremost part; the van.

Id. મોખરે જવું To walk in front; to be the leader of; to lead. મોખરે કરવું--ધરવું To place in front; to appoint as the leader of. મોખરો સાચવવો To face boldly; to bear the brunt of war. મોખરે બેસવું To sit in front; to occupy one of the front places. 2. To be considered deserving of respect.

મોગરી, *s. f.* [See મોગરો.] The seed vessel of the radish.2.A mallet; a wooden hammer. 3. Arabian jasmine. 4. A small pestle.

મોગરે-લ, *s. n.* [+ તેલ.] Jasmine scent; hair oil.

મોગરો, *s. m.* [Hem. Des. मोग्गरो=S. मुलम् a bud. S. मुद्गर a hammer.] The jasmine flower. 2. A jasmine-shaped ornament. 3. The snuff of a wick. 4.A dome; a cupola.

મોગલા•ઈ, Same as **મુગલા•ઈ.**

મોઘમ, *adj.* [Ar. मुबहम् indefinite.] General;indefinite;vague;loose; equivocal; unexplained.

Id. મોઘમ રાખવું To leave undefined or undecided; not to make a clear statement.

મોઘ-વારી, } **મોંઘ•વારી,** } *s. f.* [See મોઘું+વારો.] Dearness; high prices.

મોઘું, } **મોંઘું,** } *adj.* [S, महार्घ *fr.*મહત્+અર્ઘ price.] Dear; bearing a high price; not cheap; costly. 2. Difficult of attainment.

Prov. ફજેતી સોંઘી, ને મોજ મોંઘી Disgrace is cheaper than honour. મોંઘો માલ પરોણો જમે Good things go to the guest.

મોચ•ક, *adj.* [S. *fr.* मुच् to release.]That frees, liberates, or looses (used at the end of a compound-word.

મોચ•ણ, *s. f.*A female of the મોચી class.

મોચ•ન, *s. n.* Liberating; freeing; releasing; setting free; loosening.

મોચ•ન, *s. n.* False pride. 2. Empty splendour.

જેહ તણા જનમાં ધનમાં નહિ,મોચનમાં ક્ષણમાં વનમાં શું?
—વલ્લભ.

મોચ-રસ, *s. m.* [+રસ.] The gum of the silk-cotton tree.

મોચમ, *s.m.*[See મૂકવું.]The unploughed space left in a field.

મોચ•વું, *v.i.*To be twisted or dislocated.

મોચી, *s. m.* [Hem. Des. मोच•क a kind of shoes. *Cf.* મોજું a stocking *fr.* P. मोजः a stocking.] A shoemaker; a cobbler.

મોજ, *s. f.* [Ar. मव्ज् a wave. *Cf.* તરંગ.] Pleasure; mirth; merriment; joy; gaiety; hilarity; delight; enjoyment. 2. Choice; will.

Id. તારી મોજમાં આવે તેમ Just as you please.મોજ મારવી–કરવી–માણવી To experience pleasure. 2. To act as one wills. મોજ શોખ Pleasures of various kinds.

મોજડું, Same as મોજું a wave.

હિમ્મત રાખીએ, દલ એ દાખીએ;
પાણી પહેલાં, શાં મોજડાં? —સામળભ.ટ.

મોજ•ડી, [See મોજું.] Shoes; slippers.

મોજ•ણી, *s. f.* [Mar. *fr.* मोज•ण *fr.* Ar. मीज़ान a balance.] A survey with a cross-staff. 2. Measuring.

મોજણી-દાર, *s. m.* [+દાર P.] A surveyor who measures with a cross-staff.

મોજ•વું, *v. t.* [See મોજ•ણી.] To survey. 2. To comprehend; to understand. 3. To measure.

મોજાં, *s.n. pl.* [P. मोजः.] Stockings or socks. 2. Gloves.

મોજાં, *s.n.pl.*[Ar. मव्ज् a wave. *Cf.*મોજ.] Waves; billows.

મોજાર, } **મોઝાર,** } *prep.* [Hem. Des. मज्झआरं = S. मध्यम् the middle, *fr.* मध्य centre + अगार house.] In; into. (Used in poetry.)

મોજિ•લું, } **મોજી,** } *adj.* [See મોજ.] That experiences pleasure; voluptuous. 2. Gay.

મોજું, *s. n.* [P. मोजः stockings, gloves. *Cf.* Hem. Des. मोचक under **મોચી.** See **મોજ•ડી.**] A stocking; a glove.

મોજું, *s. n.* [Ar.] wave.

મોજુદ, *adj.* [Ar. मय़ुजद़ existent.] Ready; on hand. 2. Existing; present.

મોજે, *s.n.* [Ar. मय़ुजिअ a place, the site.] A village.

મોજેજો, *s.m.* [Ar.] A miracle; a wonder.

મોજો, *s. m.* [See મોજું a wave.] A large and high wave.

મોટ, Same as **મોટું** Large, great.

મોટમ, } *s. n.* [See મોટું + પણ, પણું, = S.
મોટમ, }
त्व suffix forming abstract nouns from adjectives.] Same as **મોટા·ઈ.**

મોટા·ઈ, *s. f.* Largeness; bigness. 2. Greatness. 3. Large-mindedness; magnanimity. 4. Pride; arrogance; vanity. ostentation.

મોટિ·યું, *s. n.* [Mar. मोट a bundle.] A sack of grain; a load.

મોટું, *adj.* [See મહત્.] Large; big; extensive. 2. Copious. 3. Great; grand; magnificent. 4. Considerable. 5. Old; generous; magnanimous. 6. Grown up; having attained the age of puberty.

Id. ઘરમાં એનું માથું મોટું કેની ? Indeed he is the head and leading member of the family. મોટાં નેટાં Grown-up. નાનાથી મોટો કર્યો Reared him up from childhood. મોટું મન A generous mind. મોટું મન કરવું--રાખવું To forgive; to overlook short-comings. મોટું પેટ રાખવું To bear and forbear.

Prov. મોટાના પગરખામાં કોણ પગ ઘાલી શકે? Who can vie with the grert ? મોટા એટલા ખોટા A fine shoe often hurts the foot. મોટા ઘરના પોકળ વાંસા Much display but no substance. મોટાની મોટી વાત, અટ્ટો રોટલો ને આખી રાત (હળાવે) Serve a great man, and you will know what sorrow is. મોટાને મોટી ફિકર High winds blow on high hills.

મોટે·થી, *adv.* Loudly; noisily; clamorously; with a loud voice.

મોટે પરોઢિયે, *adv.* [+પરોઢિ·યું.] Early in the morning.

મોટે·રું, Same as **મોટું.**

મોટો પૈસો, *s. m.* [+પૈસો.] One pice and a half; four pies and a half.

મોઠી, *s. f.* Dining; eating; food; victuals; meal.

Id. મોઠીદાસ An epicure.

મોડ, *s. m.* [See મોડું the face, or મુકુટ the head.] A kind of chaplet worn by females on auspicious occasions. 2. Ears of corn fallen to the ground from their stalks. 3. Crossness; coquetry; ill humour.

એક વાતે તું ઉગરે, મેલી મનનો મોડ—**સામળભટ.**

Id. બધો મોડ તમારે માથે છે The credit of all this arrangement is due to you.

મોડ, Same as **મોડ** delay.

ઉપનંદે કહ્યું, "કહાવો, વ્રજભાનને રે;
ઘટિત છે એ વાત, રખે કરતા મોડ."—**દયારામ.**

મોડછી, *s. f.* [See મૂર્ચ્છા, મુળચી, મુળછી.] Purging and vomiting; cholera.

મોડ·વું, *v. t.* [See મરડ·વું.] To twist; to turn; to bend. 2. To dishonour; to disrespect.

ત્યાં માન મોડી રાયનાં, સીતા વર્યાં શ્રીરંગ.—**ગિરિધર.**

મોડ·વું, *s.n.* A heap or pile of cow-dung cakes or of grass.

મોડા, *s. m. pl.* A roll of names of boys in a school. 2. The roll-call.

મોડા-મોડ, } *adv.* [See મોડ·વું, મરડ·વું.]
મોઢા-મોઢ, }
Turning and twisting (as the gestures of a coquette). 2. [See મોઢું.] Face to face; in the presence of.

મોડિ·યું, *s. n.* [See મોં, મુખ.] The mouth of a thing; a piece which covers an aperture.

મોડી, *s. f.* [Mar. See મરોડ.] A written character peculiar to the Marathi language.

મોડી, *s. f.* A small **મોઢું.**

મોડું, *s. n.* [See મોડ·વું a heap.] Late. 2. Delay; lateness.

મોં·ડું, }
મોઢું, } *s. n.* [Hem. Des. मोंडं *fr.* S.
મોં, }
मुण्डम् the head. Or see મુખ, મોઢ, the mouth; the face.] The mouth. 2. The tongue. 3. The face. 4. An aperture; an orifice; an opening. 5. The head of a boil. 6. The fore-

part. 7. A spokesman. 8. Boldness. 9. An entrance; a passage.

Id. મો (મોઢું) આવવું To have inflammation of the interior membrane of the mouth; to salivate. મને એનું મો આવે છે I feel shy or modest in his presence. મો આણવું-લાવવું To cause to salivate. મો ઉઘડાવવું-ઉઘાડવું Lit. To open the mouth. Hence, 2. To cause to speak. 3. To beg; to request. 4. To begin to speak (a child). 5. To throw off modesty or respect and speak impudently; to use impudent or insolent language. મો (મોઢું) ઉતરવું-ઉતરી જવું To turn pale; to lose colour through disappointment, sorrow or shame. કાળું મો (મોઢું) Disgrace. કાળું મો (મોઢું) કરવું To get away; to run away in disgrace; to hide one's face. મો કરવું-થવું-કાઢવું To collect the puss or matter at a particular point (of a boil). મો ઉઘડવું-ખીલવું To have a blooming face or appearance. મો (મોઢું) ચઢાવવું To knit the brows; to wear an angry expression; to be angry. મો (મોઢું) ચઢવું To have an angry face. મો ચળવળવું To have a desire to speak. મો ચુકાવવું To escape the notice of; to turn away and avoid meeting with. મો છાંડવું-ટાળવું To avoid the sight or face of; to avoid looking at, or being looked at; to refuse to see (out of contempt or disgust). મો (મોઢું) છુપાવવું-સંતાડવું To conceal one's face; to be ashamed. રોજ ઉઠીને મો (મોઢું) જોવાનું To have dealings with, every moment; to be inevitable. મો જોયું છોકરૂં An only son. મો ઢાંકવું To cover or shut the mouth (of a pot, jar, &c). મો (મોઢું) પડવું-પડી જવું See મો ઉતરી જવું. મો ફેરવવું Lit. To turn the face. Hence, 2. To give up one's own party; to go over to the enemy. મો ફેરવીને બોલવું To speak excitedly. 2. To speak in anger. મો બંધ કરવું To shut the mouth; to stop from speaking. 2. To win over by an illegal gratification; to give a bribe. મો ભરવું To eat. 2. To take a mouthful. 2. To give a bribe. મો રાખવું To behave oneself respectfully towards; to obey out of respect for; to consent to out of respect for. મો વકાશીને રહેવું Lit. To remain with the mouth gaping wide (out of surprise, astonishment, helplessness). Hence, 2. To remain or to be left helpless. મો વટાળવું To eat howsoever little. મો (મોઢું) વશ રાખવું To restrain the tongue. 2. Not to speak disagreeable words. 3. Not to eat injurious things. મો વાળવું-કાઢવું To mourn for the dead. મો મુકાવવું To stop crying; to comfort or console a mourner. મો પહોળું થવું To die. મો પહોળું કરવું-ફાડવું Lit. To gape wide. Hence, 2. To be astonished. 3. To remain anxiously waiting for. મો બગડવું To lose taste; to have a foul taste or smell in the mouth. મો બગાડવું To make a wry face. બાળ તારૂં મોહ Get away; be gone; get you gone. મો બાંધવું See મો બંધ કરવું. મો ફફડાવવું To speak in anger. મો (મોઢું) ભભડવું-ભભડાવવું To have a desire to eat. મો મલકાવવું To smile; to be pleased. મો સિવવું To seal the mouth; to stop speaking. મો સીડવું To seal or stop the opening made a little above the bottom of a કોઠી (an earthen jar filled with grain. મો (મોઢું) હલાવવું To eat; to chew. 2. To speak. મો ધોવું To cleanse the mouth; to wash the face. મો ધોઈ આવવું Lit. To wash the face, and be prepared to receive a gift. Hence, 2. To put on a pleasing appearance in expectation of receiving a gift (said by a giver to one who makes a request, when he has no mind to grant the request). અવળું મો કરીને બેસવું To turn one's back upon; to be indisposed to. મો આડું કરવું To avoid looking at, or being looked at. એનું મો ઉપડયું He has gained the power to speak; he is free from the restraint that obliged him to be silent. ઉજળું મો-ગળ્યું મો Honourable acquittal. ગળ્યું મો કરવું To eat sweetmeats. ગળ્યું મો કરાવવું To give sweetmeats to eat. 2. To give a feast in honour of a victory. મો ઉપર દેવતા મુકવો To set fire to the funeral pyre. મો ઉપર દેવતા મુકનાર A near relative who sets fire to the funeral pyre, and inherits the property of the deceased; the heir. જરા જેટલું

મોં થઇ જવું To be ashamed. મારી આગળ તું શું મોં લઈને બોલે ? How can you stand before me,and speak on the matter ? 2. Knowing your antecedents, which are bad enough, are you not ashamed to speak to me on the matter ? બે મોં ભરવાં-ભરી લેવાં To eat a little and in haste. મોં માગ્યું-મોંઢે માગ્યું Lit. What is asked for; Hence, 2. A price paid without haggling. એનું લોહીઆળું-લોહી ભર્યું-મોં છે He has lost the dearest and nearest relative. મોઢે કહેવું-મોં ઉપર કહેવું-મોં ઉપર મારવું To speak without being afraid; to tell boldly. મો ઉપર મારવું To return in a lump what one was dunned for. મોઢે-મોઢે કરવું To commit to memory; to learn by heart. મોઢે ચઢવું To be committed to memory (of a lesson).મોંઢે ચઢાવવું To indulge to excess; to fondle. મોંઢે ચઢીને કહેવું To speak to in person. 2. To speak to without fear. મોંઢે તાળું દેવું To shut the mouth of; to cause to stop from speaking. મોંઢે ભણી જવું To repeat by heart. મોંનું છુટું Free in speaking; outspoken. મોંનું સાચું True to one's promise. મોંનું જુઠું False to one's promise. મોંમાં આંગળીઓ ઘાલવી To be tired or disgusted with. મોંમાં આંગળી ઘાલીએ તો એ કરડે નહિ એવો Harmless;innocent. મોંમેં જીભ ઘાલવી To stop speaking. તારા મોંમાં જીભ છે કે નહિ ? Why do you not speak ? મોંમાં ડુચો ભરવો-મોંમાં ભરવું To eat voraciously. મોંમાં (માંહે) ડુંચો-દેવો-મારવો To stop speaking. મોંમાં થુંકે એવો More cunning than. મોંમાં પાણી આવવું To have a desire to eat. મોંમાં અમી ન હોવી-મોંમાંથી અમી જતી રહેવી To have a dry tongue. 2. To lose relish for food. મોંમાં મારીને લેવું To take not withstanding resistance or opposition; to take by force.

Prov. મો વાઘનું, પુંછડી શિઆળની Bold in appearance, but timid in heart. મોઢે મિઠાશ, ને, પેટમાં પાળી = મોઢે પરવત, ને, પેટમાં કરવત A lickerish tongue,a treacherous tail.મો ખાય, ને હોઠ દાઝે He who takes the profit in a business, must also take the loss. મો જોઈને થપડાક મારવી=મોં તેવો તમાચો To treat one according to one's deserts. મો બાંધીને કંકોડી દળાવવી Kind cruelty.મોંમાં આવેલો કોળિઓ પાછો જાય There is many a slip betwixt the cup and the lip.

મોઢ, *adj*. [Guj. મોઢેરૂ name of a village in the Barodā district.] Name of a section of Brāhmanas and Vāniās.

મોઢો, *s. m.* } **મોઢિ·યું,** *s. n.* } A net placed on the mouth of large animals to prevent them from biting, &c.

મોણ, Same as **મોયણ**.

Id. મોણ મોણ કરી નાખવું Lit. To make soft and slimy.Hence,2. To please and win over to one's side;to coax into obedience.

મોત, *s. n.* [Ar.मव्त death.] Death; demise; decease.

Prov. માગ્યું મોતે મળતું નથી A closed mouth catches no flies. મોત કોઈને છોડતું નથી Everything is doomed to destruction.

મોતિ·યાં, *s. n. pl.* [See મોતી.] Strength; courage.

Id. મોતિયાં લેવાવાં, મોતીયાં મરવાં To lose courage.

મોતિ·યું, *s. n.* The eaves. 2. A piece of wood fixed to the eaves rafter to prevent the tiles from sliding off.

મોતિ·યો, *s. m.* [See મોતી a pearl.] A kind of jasmine. 2. A disorder of the eye; cataract. 3. Strength; courage.

Id. મોતિયો આવવો To have cataract of the eye. મોતિયો કાઢવો To remove cataract from the eye.

મોતી, *s. n.* [S. मौक्ति·क *fr.* मुक्ता a pearl.] A pearl. 2. An imitation pearl.

Id. મોતીએ ચોક પુરવો Lit. To stud the court-yard of a house with pearls. Hence, 2. To do what one wills; to indulge in extravagant words; to misrepresent matters so as to suit one's purpose. મોતીએ વધાવવું Lit. To welcome one by carrying handfuls of pearls round one's head;to remove the influence of the evil epe; to consider nothing to be more valuable than the arrival and presence of a beloved person. Hence, 2. To give a cordial welcome.

છીપનું મોતી A pearl of the purest water. 2. An honest person. અમળા જેવડું મોતી A big round pearl of the finest water.

Prov. મોતીનાં પાણી ઉતર્યાં તે ઉતર્યાં Done is done: A permanent loss.

મોતી-ચૂર, *s. m.* [+ ચુર•વું.] A kind of sweetmeat.

મોતે•યો, *s. m.* [See મોતિ•યો.] Cataract (of the eye).

મોતૈ•યો, *s. m.* [See મોતી.] A drop of water. 2. A pimple.

મોતૈ•યો, Same as **મોતી-ચૂર**.

મોથ, *s. m.* [S. मुस्ता.] A fragrant grass.

મોદ, *s. m.* [S. *fr.* मुद् to rejoice.] Joy; delight; pleasure.

મોદ, *s. f.* A kind of coarse thick cloth in which corn is packed in cart.

મોદ•વું, *v. i.* [See મોદ joy.] To be delighted.

મોદ•ક, *s. m.* [S. *fr.* મોદ joy.] A sort of sweetmeat. 2. *adj.* Delightful.

મોદિ•યું, Same as મોદ A kind of coarse cotton cloth.

મોદી, *s.m.* A steward. 2.A grain-dealer; a retail grocer.

મોદી-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું.] A granary. 2. The Commissariat department.3.The business of supplying corn and other provisions.

મોનિ•યું, *s. n.* [See માન respect.] A half-hearted invitation.

પણ અમને સાથે તેડી જવાને મોનિયું કર્યું નહિ ને !
—**પ્રેમાનંદ.**

મોબેદ, *s. m.* [P. मूबुद् wise, talented, *fr.* मू talents +बुद् having.] A Pārsī priest; one of the Magi.

મોભ, **મોભારો**, } *s. m.* [Hem. Des. मुम्भो = गृह मध्ये तिर्यग् दारु a cross beam in the roof of a house.] A roof beam; the ridge.

Prov. મોભને સો, ને, વળીને એક (ખીલો) Regal honours have regal cares, and little gear, little care.

મોભમ, Same as **મોધમ**.

મોભાગ્ર-બુદ્ધિ, *s. f.* [+અગ્ર + બુદ્ધિ.] A dull intellect.

મોભા•દાર, **મોભા•વાળું**, } *adj.* Respectable; influential; leading; having a number of followers.

મોભી, *s. m.* [See મોભો.] The managing member of a house; the support of the family.

મોભો, *s. m.* [Ar. मुहाबा awe, regard.] Importance;weight;consequence;influence; self-respect; regard; deference.

Id. મોભો જાળવવો–રાખવો–સાચવવો To keep up one's respectability.

મોમ, *s. n.* [P. मूम् *fr.* મીણ.] Wax.

મોયડો, Same as **મોઢો**.

મોયરૂં, *s. n.* [See મહિયર.] The raised platform on which the marriage ceremony is performed.

ત્યાંથી અભિમન્યુ મોયરામાં આવ્યા,
મામાજી કન્યા પધરાવો રે. —**અભિમન્યુનો ચકાવો.**

મોર, *s. m.* [See मयूर.] A peacock. (*fem.* ઢેલ.)

Id. મોર મારવો To do a glorious deed. એમાં તેણે શો મોર માર્યો ? What has he done to merit praise ?

Prov. મોરનાં ઇંડાં કાંઈ ચીતરવા પડે ? A good face needs no paint. મોર પીંછે રળિયામણો All is not gold that glitters.

મોર, *adv.* [S. मुखर standing in front *fr.* मुख.] Before; in front of. 2. Before; previously.

મોરથી મેલી દેજે માન, તો અંત સમે આવે વિમાન.
—**ભોજાભગત.**

મોર, Same as **મોહોર**.

મોર-ચંગ, *s.m.* [See મોર a peacock+ચંગ.] A Jew's harp.

મોરચા-બંધ, *adv.* [See મોરચો + બાંધવું.] With the batteries arranged or drawn up; being fortified; entrenched.

મોરચી, Same as **મોડછી**.

મોરચો, *s. m.* [P. मोर्चल्.] A battery. 2. A gate; fortification.

Id. મોરચો બાંધવો To make preparations for a battle; to be prepared to fight. મોરચો પકડવો To fight and proceed. 2. To pursue

one's object with steadiness and zeal. મોરચો મારવો To win a battle. તેણે શો મારચો માર્યો ? What glorious deed has he done ?

મોરડ, *s. n.* A kind of food made by frying.

મોર-થુથુ, *s. n.* [S. मयूर-तुत्थ *fr.* મયૂર, મોર, a peacock+S. तुत्थ sulphate of copper.] Blue vitriol; sulphate of copper.

મોર-ફેર, *adj.* [See મોર, મોહોર+ફેર.] Of a different stamp (a coin).

મોરલી, Same as **મુરલી**.

મોર-વ-ણુ, *s. n.* [S. मृद् to rub.] Powder of cowdung.

મોર-વણુ, *s.n.* [See મોર-વ-વું+પાણી water.] An acid put into milk to curdle it.

મોર-વ-વું, *v. t.* [M. मुरवणें *fr.* S. मार-य् to kill *fr.* मृ to die. See મરવું.] To curd; to curdle.

મોર-વું, *v. i.* [See **મોર**, મોહર, blossom.] To bear blossom.

મોર-વું, Same as **મોળ-વું**.

મોર-વેલ, *s. f.* [See મોહર blossom + વેલ.] A kind of medicinal creeper.

મોરસ, *s. m.* A creeping plant growing on sea-coast.

મોરસ, *s. f.* [Eng. *Mauritius* an island on the coast of Africa.] Fine sugar, imported from Mauritius.

મોરસો, *s. m.* A knoll of ground under cultivation, which has low-lying sides.

મોરાખી, *adj.* [See મોહ + રાખ-વું.] Told under reserve or with shyness 2. *s. m.* An informer. 3. A king's evidence.

મોરા-ણી, *adj.* [See મોર, મુખર, મોખરો + S. नी to lead, to carry.] Leading; chief; principal.

માનીતો તો કરવા રે, તમો કોચ મોરા-ણીને.
—નરભેરામ.

મોરિ-યું, *s.n.* [See મોર, મુખર, *Cf.* મોળિ-યું.] A particular kind of turban.

મોરિ-યો, *s. m.* [See મુખ, મોહ, the mouth.] A pitcher; a ewer; an earthen pot.

મોરી, *s. f.* [See મુખ, મોહ, the mouth.] A little channel to carry off water; a gutter; a conduit; a drain.

મોરો, *s. m.* [See મુખર, મોખરો.] The beginning of a tune in music. 2. A particular mode in beating a drum. 3. The initial steps in wrestling. 4. A stroke of a sword. 6. A prepossessing appearance.

પોરો પરખી મોરો કર્યો, ધનંજય ટેરિયો.—**વલ્લભ.**

મોલ, *s. m.* [See **મૂલ.**] A crop.

મોલવી, *s. m.* [Ar. मवलवी a learned man.] A learned Muhammadan; a doctor of laws.

મોલ્લું, *s. n.* [See મુખ + Guj. ડું dim.] A drum having two faces beaten at the time of invoking a ghost or a spirit.

મોલ્લો-દાર, *s. m.* [See મોહોલ્લો + દાર, P.] A street-fellow; a neighbour.

મોલ્લો, *s. m.* A kind of conical-shaped cracker.

મોલ્લો, Same as **મોહોલ્લો**.

મો-વાસો, *s. m.* [See મોં + વાસ-વું.] A mouth-disease in cattle.

મો-વાળ, *s. m.* [See મોહ + વાળું having.] Friendship; intimacy.

મોવાળો, Same as **મુવાળો**.

મો-વું, Same as **મોહ-વું**.

મોસમ, *s. f.* [Ar. मवसिम.] A season: a recurrent period.

મોસંબી, *s. f.* [Eng. *Mozambique*, whence it originally came.] A kind of orange.

મોસલ, *s. m.* [Ar. मुहस्सिल one who collects.] A summons. 2. A motion; an application. 3. A bailiff.

મોસાળ, *s. n.* [S. मातृ mother + શાળા a house.] Maternal grandfather's house.

Prov. મોસાળે જમવું, ને મા પિરસનાર The circumstances are all favourable: One circumstance heightens the effect of others.

મોસાળિ-યાં, *s. n. pl.* Relatives at the **મોસાળ**.

મોસાળું, *s. n.* Presents given by the મોસાળિ-યા to the girl on occasions of marriage, first pregnancy, or tonsure ceremonies. 2. A song sung on the occasion of making such presents.

મોહ, *s. m.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] Bewitchment; fascination; the state of being

allured. 2. Ignorance; foolishness. 3. Affection; love; fondness. 4. Loss of consciousness; fainting; swoon. 5. Delusion of mind which prevents the discernment of truth.

Id. મોહ થવો-ઉપજવો To feel affection for. મોહ પામવો To be under the influence of a swoon; to swoon; to faint.

મોહાન્ધ, Blinded by ignorance; infatuated.

મોહ્ક, *adj*. [See મોહ.] Enchanting; fascinating; captivating.

મોહકમ, *adj*. [Ar. मुहकम firm, established. See મકમ.] Much; plentiful.

મોહ-જાળ, *s. f.* [+જાળ] The snare of the world; the fascination or fetters of illusory objects.

મોહન, *adj*. Alluring; enchanting; bewitching; stupefying; fascinating; producing stupor or nervous composure. 2. *s. m.* Bewitchment; enchantment; fascination.

મોહન-માળા, *s. f.* [+માળા.] A particular ornament for the neck.

મોહબત, *s. f.* [Ar. महब्बत love, affection.] Friendship. 2. Love; affection; intimacy.

Id. મોહબત રાખવી To continue friendly towards.

મોહ-બાણ, *s. n.* [+બાણ.] Attraction of charms.

મોહ-રખાઈ, *s. f.* [See મો, મોં મોહ,+રાખ-વું. See મો-રખુ.] A reward given to an informer, or to one who promises to discover the offender.

મોહ-રખાઈયો, *s. m.* A man who accepts મોહો-રખાઈ; an informer; a detective.

મોહરમ, *s. f.* [Ar. मुहर्रम the first month of the Muhammadan year.] The Musalmān month of mohurrum. 2. The Mohurrum holidays.

મોહરૂં, *s. n.* [See મોહોર.] A chessman; a piece; a counter. 2. A brilliant person; a valuable person.

મોહરો, *s. m.* Gloss; polish; glaze. 2. A shell for polishing.

મોહરો, S. *m.* [See મહોર; also, P. मुहरः the instrument of glazing a conch-shell.] A stone found in the hood of a snake supposed to be a cure for snakepoison. 2. Polish; gloss; brightness. 3. That with which a thing is polished or made bright.

મોહવણ, Same as **મોયણ**, **મોણ**.

મોહર, *s. m.* [Hem. Des. साहर=S. शाकम् a pot-herb. S. मुखर standing in front *fr.* મુખ.] Blossom.

મોહવાવું, *v. i.* [Pass. of મોહવું.] To be bewitched.

વ્રજ વનિતા મોહવાઈ રહી, શ્રીનાથજી, ઘુઘરીનો ઘમકાર.
—દયારામ.

મોહવું, **મોવું**, *v. t.* [See મોહ.] To bewitch; to captivate; to fascinate. 2. To mix the grain, &c., with a little oil.

મોહિત, *adj*. Fascinated; captivated; enchanted; bewitched. 2. Enamoured; charmed.

મોહિની, *s. f.* [S. मोहनी. See મોહ, *s. m.*] Bewitchment; charm. 2. A fascinating woman; a charmer.

Id. મોહિની લાગવી To be bewitched.

મોહોટું, Same as **મોટું**. 2. Very early.

મોહોટે રે પ્રભાતે, મારે દ્વાર શીદ ઉભા;
જાઓ શો ગોરંભો ઠાલો રે. **—દયારામ.**

મોહોર, *s. f.* [Ar. मुहर् a seal.] A gold coin worth sixteen rupees; a mohor. 2. A seal.

Id. મોહોર મોહોરના શબ્દ Lit. Words each worth sixteen rupees. Hence, 2. Bad words (ironical).

મોહોલો, Same as **મોહોલ્લો**.

મોહોલાં, *s. n. pl.* [See મોહવું to make oily.] Pieces of old leather.

મોહોલ્લો, *s. m.* [Hem. Des. महल्लो. = S. निवह: a group. Ar. महल्ल: a place, a street.] A street; a division of a town.

મોળ, *s. m. f.* [S. मृदुल water, मृदु soft. see મોળું.] Nausea; qualm. 2. A layer 3. A ring (of cloth, &c.) To be put under a load on the head, or underneath a vessel, to break the weight.

મોળ, *s. f.* [See મોળું *fr.* S. मृदु soft.]

Low prices; a dull market.

મોળ·વું, *v. t.* [S. मृद्, मृद्नाति, to crush.] To shred (vegetables) for cooking.

મોળાઈ, *adj. m.* [See મોસાળ.] Of or pertaining to મોસાળ; related through the maternal uncle; (a son) of the maternal uncle.

મોળે·ણ, *adj. f.* See **મોળાઈ**.

મોળિ·યું, *s. n.* [See મુખર, મોરિ·યું, મોખરો.] That part of a garment on which lace is fixed. 2. Lace.

મોળી, *s. f.* [See મોળું.] A kind of preparation of grem-flour made into thin long sticks having no salt in it.

મોળું, *adj.* [S. मृदुल water *fr.* મૃદુ soft.] Tasteless; insipid. 2. Brackish. 3. Spiritless.

Prov. મોળું દહીં દાંત પાડે There is a snake under the grass.

મૈ, *adj.* [Hem. Des. मउअं=S. दीनम् poor, miserable *fr.* S. मृदु soft. See મૃદુ, મળુ.] Soft; pliant. 2. Indigent; necessitous; miserable. 3. *s. m.* A dunce; a blockhead.

મૈ·ડું, *adj.* Acting like a needy person; hungry; beggarly.

મૈ·ડું, *s. m.* A flower of મૈ·ડો. Same as મહુ·ડાં.

મૈ·ડો, *s. m.* [S. मधु a spirituous liquor+ ડો. dim. See મધ, મહુ·ડો.] A kind of tree from the flower of which a spirituous liquor is made; a Mhowrā tree.

મૈન, *s. n.* [S. See મુનિ a taciturn man; a sage.] Silence; taciturnity.

મૈલિ, *s. n.* [S.] The head.

મૈવર, } Same as **મહુવર**.
મૈવેર, }

ત્રિવિધનો ધારી ત્રાસ, મૈવરના માનને —**વલ્લભ**.

મ્યાન, *s. f.* [P. नयाम्.] A scabbard; a sheath.

Id. તલવાર મ્યાન કરવી To sheath a sword.

મ્યાનો, *s. m.* A kind of palanquin; a luxurious litter.

મ્યુનિસિપાલ કમિટી, *s. f.* }
મ્યુનિસિપાલ ખાતું, *s. n.* } [Eng.+ખાતું.]
મ્યુનિસિપાલિટી *s. f.* }

A municipal Committee; a municipality.

મ્લા·ન, *adj.* [S. *fr.* म्ल to fade.] Faded; withered. 2. Sad; dejected. 3. Languid; weak; feeble.

મ્લેચ્છ, *s. m.* [S.] The generic term for a barbarian or a foreigner in India; a barbarian.

ય.

ય, The thirty-seventh letter of the alphabet, and twenty-sixth consonant.

'યઃ પલાય', *s. n.* [S. यःपलायते, स जीवाति, He who runs away, saves his life, *fr.* यत्. यः, who+पलायते runs away. See જત, જે, and પલાયન.] Running away; absconding.

યક્ષ, *s. m.* [S.] A class of demigods or minor deities, or an individual of it; a servant of Kubera, the god of wealth.

યક્ષ-કર્દમ, *s. m.* [S. *fr.* + कर्दम, કાદવ.] A fragrant ointment made by mixing togather saffron, sandal, musk and camphor. (Used by poets.)

યક્ષ·ણી, *s. f.* [S. यक्षिणी.] A female યક્ષ. 2. The wife of a **યક્ષ**.

યકૃત્, *s. n.* [S.] The liver.

ય-ગણ, *s. m.* [S. *fr.* य name of a metrical foot+ગણ.] A metrical foot of three syllables, of which the first is short and the other two long; (⏑ – –); *Bacchius*.

યજ·ન, *s. n.* [S. *fr.* यज् to worship, to sacrifice.] Sacrificing; offering to a god by throwing oblations into fire.

યજ·માન, *s. m.* [S=sacrificing, a sacrificer, a host.] A host; a patron. 2. A sacrificer.

યજ·માનિ·યો, *s. m.* A Brāhmaṇa; who has his hereditary patrons, at whose house

he performs religious ceremonies.

યજ-માન-વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* યજ-માન+વૃત્તિ.] The business of officiating at the performance of ceremonies at a patron's house.

યજ-વું, *v. t.* To worship; to adore. 2. To offer a sacrifice.

યજુ-ર્વેદ, *s. m.* [S. *fr.* यजुस् a sacrificial prayer *fr.* યજ્-ન + વેદ.] The second of the four Vedas; it is written in prose and treats of sacrifices.

યજુ-ર્વેદી, *s. m.* A student of યજુર્વેદ; a class of Brāhmans.

યજ્ઞ, *s. m.* [S. *fr.* યજ્-ન.] A sacrifice; an offering. 2. An oblation; an observance or act for propitiating a deity.

યજ્ઞ-કુણ્ડ, *s. m.* [S. *fr.* + કુણ્ડ.] A hole in the ground built for receiving the sacrificial fire.

યજ્ઞ-નારાયણ, *s. m.* [S. *fr.*+नारायण a name of Viṣṇu.] A team for sacrificial fire viewed as a deity.

યજ્ઞ-પશુ, *s. m.* [S. *fr.*+પશુ.] A sacrifice-beast.

યજ્ઞ-યાગ, *s. m.* [S. *fr.* + યાગ.] A comprehensive term for sacrifices; sacrifices and offerings of all kinds.

યજ્ઞ-વૃક્ષ, *s. n.* [S. *fr.*+વૃક્ષ.] A tree, the wood of which is used in sacrifices.

યજ્ઞ-શાળા, *s. f.* [+ શાળા] A place of sacrifice.

યજ્ઞોપવીત, Classical form of જનોઈ.

યતિ, *s. f.* [S. *fr.* यम् to restrain.] A pause in a verse; a cæsura. 2. A stop or pause in prose; a mark in punctuation.

યતિ, } **યતી,** } *s. m.* [S. यतिन्, यती, *fr.* यत् to attempt.] A religious mendicant. 2. A person who subdues his passions; an ascetic. See જતી.

યત્કિઞ્ચિત્, *adv.* [S. *fr.* यत्, જત, જે, + કિઞ્ચિત.] Somewhat; something; a little.

યત્ન, *s. m.* [S. *fr.* यत् to strive, to attempt.] Effort; endeavour; exertion; attempt.

ય-થા, *adv.* [S. *fr.* यत्, જત.] As; like as; according to.

Prov. યથા રાજા તથા પ્રજા As is the king, so are the subjects.

યથા-ક્રમ, *adv.* [S. *fr.* +ક્રમ.] Regularly; orderly.

યથા-તથ્ય, } **યથા-તથ્ય,** } *adv.* [S. यथा-तथ्य.] Truly; in fact; actually.

યથા-તૃપ્ત, *adv.* [S. *fr.* + તૃપ્ત.] To the heart's content; to one's satisfaction.

યથાનુક્રમ, *adv.* [S. *fr.* + અનુક્રમ.] See **યથાક્રમ.**

યથા-ન્યાય, *adj.* [S. *fr.* + ન્યાય.] In accord with justice; just; equitable. 2. *adv.* Equitably; justly.

યથા-બુદ્ધિ, *adv.* [S. *fr.*+ બુદ્ધિ.] According to one's capacity, sense, or intellect.

યથા-મતિ, *adv.* [S. *fr.* + મતિ.] See **યથા-બુદ્ધિ.**

યથા-યુક્ત, *adv.* [S. *fr.* + યુક્ત.] Rightly; suitably; properly; justly; fairly; fitly.

યથા-યોગ્ય, *adv.* [S. *fr.* + યોગ્ય.] Same as **યથા-યુક્ત**. 2. *adj.* Proper; fit; suitable; right.

યથા-રૂચિ, *adv.* [S. *fr.*+રૂચિ.] According to one's taste or desire.

યથાર્થ, *adv.* [S. *fr.*+અર્થ.] According to the fact. 2. Correctly; rightly. 3. Truly; really; actually. 4. *adj.* True; right; real; actual.

યથા-વિધિ, *adv.* [S. *fr.* + વિધિ.] As prescribed or ordained; according to the prescribed method or process; methodically.

યથા-શક્તિ, *adv.* [S. *fr.* + શક્તિ.] As far as possible; to the utmost of one's power.

યથા-શ્રુત, *adv.* [S. *fr.* + શ્રુત heard *fr.* શ્રુ to hear.] As heard.

યથા-સંપ્રદાય, *adv.* [S. *fr.*+સંપ્રદાય.] According to custom or practice.

યથા-સ્થિત, *adv.* [S. *fr.*+સ્થિત.] Suitably with; conveniently; properly; rightly. 2. As things stood before; as matters then were; *in statu quo.*

યથા-જ્ઞાન, *adv.* [S. *fr.* + જ્ઞાન.] According to one's knowledge or understanding.

યથેચ્છ,
યથેચ્છા, } *adv.* [S. *fr.* + ઈચ્છા, ઈષ્ટ *fr.* इष् to wish.] According to one's desire or wish.
યથેષ્ટ,

યથોક્ત, *adj.* [S. *fr.*+ઉક્ત.] As spoken or said; as prescribed, directed or ordained.

યદ્યપિ, *conj.* [S. *fr.* यदि if + अपि even.] Even if; though; although; notwithstanding.

યંત્ર, *s. n.* [S. *fr.* यन्त्र् to restrain. See જંતર.] An engine; a machine; an apparatus. 2. A plate or paper on which are written the names of certain deities, and which is worshipped or suspended around the neck; an amulet; a charm. 3. A diagram of a mystical or astrological character.

યંત્ર-રચના, *s. f.* [S. *fr.* +રચના.] The construction of a machine; mechanism.

યંત્ર-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.*+વિદ્યા] Mechanics.

યંત્ર-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર] The science of machines; mechanics.

યમ, *s. m.* [S. *fr.* यम् to restrain.] Restraint of the senses; affections, and passions.

યમ, *s. m* [S. See *Supra.*] The judge of the dead. 2. Death. 3. The punisher of the wicked. 4. A fierce, savage, pitiless man; *a devil.*

યમ-ક, *s. m.* [S. *fr.* यम twin.] Alliteration; rhyme.

યમ-દૂત, *s. m.*] See યમ + દૂત.] A messenger of Yama; an angel of death.

યમ-ન, *s. m.* [S.] A mode of music.

યમ-પાશ, *s. m.* [S. *fr.* યમ the god of death+પાશ.] The snare of Yama or death personified; the pangs of death.

યમ-પુરી, *s. f.* [See યમ + પુરી a town.] The city ruled over by Yama; Death's regions.

યવ, *s. m.* [S. See જવ.] Barley.

યવન, *s. m.* [S.] An Ionian or Greek. 2. A barbarian; a foreigner.

યવની, *s. f.* A **યવન** woman.

યશ, *s. m. n.* [S. यश.] Luckiness; fortunateness; falicity of destiny; propitiousness. 2. Success; happy result or issue. 3. Fame; glory; renown; reputation; celebrity. 4. Credit; honour.

Id. યશ મળવો-પામવો To get glory or fame.

યશ-વર્તી, *adj.* [+વર્ત-વું.] See **યશસ્વી.**

યશસ્વી, *adj.* Fortunate; lucky; of happy destiny. 2. Successful. 3. Renowned; famous; celebrated.

યશો-મતિ, *s. f.* [+ મતિ.] Intellect that leads to fame and glory. 2. Name of the mother of Krishna.

કોટિ કોટિ બ્રહ્માણ્ડ કેરો કર્તા.
તાકું ય (જ)શોમતિ ગોદ ખિલાવે રે.—**ભોજો ભગત.**

યષ્ટિ-કા, *s. f.* [S.] A stick.

યા, *conj.* [P. या = S. वा.] Or; in other words.

યાકુતી, *s. n.* [Ar. याक़ूत.] A ruby.

યાકુતી,
યાકુદી, } *s. f.* [Ar. याक़ूती a medicinal compound made of યાકુત.] A preparation with sugar, spices, &c., of the hemp plant.

યાગ, *s. f.* [S. *fr.* यज् to worship, to sacrifice. See જાગ.] A sacrifice.

યાચ-ક, *adj.* [S. *fr.* યાચવું. See જાચક.] That begs or solicits: a beggar.

યાચ-ના, *s. f.* [S. See યાચ-વું.] Begging; beseeching; petitioning; a prayer; a request.

યાચ-વું, *v. t.* [S. याच् to beg. See જાચ-વું.] To beg; to beseech; to pray; to request.

યાજ્ઞિ-ક, *s. m.* [S. *fr.* યજ્ઞ.] A sacrificer; an officiating priest at a sacrifice.

યાત-ના, *s. f.* [S. *fr.* यत् to struggle.] The agony of hell. 2. Pain inflicted by Yama. 3. Torment; anguish; agonies; extreme pain.

અરર ! યાતના આવિયો વૃથા
અરરર ! રાખતો ગૃમની વ્યથા. —**પ્રેમાનંદ.**

યા-ત્રા, Classical form of **જાત્રા.**

યાત્રા-ળુ, Classical form of **જાત્રાળુ.**

યા-દ, *s. f.* [P.=remembrance.] Remembrance; recollection. 2. Same as **યાદી.**

Id. યાદ કરવું To remember. યાદ આપવું-દેવું To remind. યાદ આપવું To be remembered.

યાદ-ગીરી, [+ P. *fr.* + गार् कार=S. कार a doer. *fr.* कृ to do.] Same as **યાદ-ગીરી.**

યાદ-ગીરી, *s. f.* [+गिरफ्तन्=S. गृभ्, ग्रह् to take.] A token of remembrance;a memento. 2. Remembrance. 3. Name; fame; praise.

યાદ-દસ્ત, *s.f.* [P. *fr.* + दाश्तन् = S. धृ, धार् to hold.] Memory; remembrance. 2. A memorandum.

યાદી, *s. f.* [See યાદ.] A memorandum-scrap; a petition; a representation. 2. A list; a roll.

યા-દૃશ, *adv.* [S. *fr.* यद् જેતે. + दृश् to see.] As; like.

યા-ન, *s. n.* [S. *fr.* या to go.] A vehicle; a conveyance; a carriage. 2.Going; travelling; proceeding.

યાને, *conj.* [Ar. यअ्नी that is to say.] Or; in other words.

યાન્ત્રિ-ક, *adj.* [S. *fr.* યંત્ર.] Pertaining to a machine; mechanical.

યામ, *s. m.* [S.] The eighth part of a day; a period of three hours.

યામ, *adj.* [See યમ.] Ceasing; desisting.

યામ-ની, } Same as **જામની.**
યામિ-ની, }

યાર, *s. m.* [P. = a friend, a helper, = S. जार a paramour.] A friend; an associate. 2. A gallant; a paramour.

યાર-બાજ, *adj.* [P. *fr.* + बाज़ practising, sporting, *fr.* बाख़्तन to sport.] Voluptuous.

યાર-બાજી, } *s.f.* Friendship;companionship. 2. Amour.
યારી, }

યારી, *s. f.* [Eng. *Yard.*] A Halyard; a balliard.

યાલ, *s. f.* [P. अयाल्.] Mane (as of a tiger).

યાવ-ત્, *adv.* [S. *fr.* यत्, જેતે.] As far as; as long as. 2. Till; until.

યાવની, *adj.* [S. See યવન.] Barbarian; foreign.

યાહુદી, *s.m.* [Ar. यहूदी a Jew.] The Jews; the people of Judea. 2. *adj.* Jewish.

યા-હોમ, *adv.* [Ar. या ah ! + S. હોમ.] Rushingly; daringly; desperately.

Id. યાહોમ કરવું To do a thing desparately or at any risk.

યાળ, Same as **યાલ.**

યુક્ત, *adj.* [S. *fr.* युज् to join.] Joined; connected; united. 2. Possessing; endowed with. 3. Intent on; engaged in. 4. Proper; becoming; suitable.

યુક્તાયુક્ત, *adj.* [S. *fr.* + अ-युक्त improper *fr.* अ not+युक्त.] Proper and improper; good and bad; fit and unfit.

યુક્તિ, *s. f.* [S. See *supra.* See જુક્તિ.] Junction. 2.Ingenuity; inventiveness;contrivance; cunning; art; skill; knack; tact; dexterity. 3. A plan; a device; a mode. 4. A measure; a stop; a means; an expedient.

Id. યુક્તિ કરવી–રચવી To make a contrivance; to contrive. યુક્તિ વાપરવી To make use of a contrivance.

યુક્તિ-માન્, }
યુક્તિ-વન્ત, } *adj.* [See યુક્તિ+ માન્, વંત,
યુક્તિ-વાન, }
યુક્તિ-વાળું, }

વાન, વાળું=having.] Ingenious; skilful. 2. Inventive.

યુગ, *s. m.* [S. *fr.* युज् to join.] One of the four ages; the period comprising the four ages. See **જુગ.** 3. Same as **યુગ્મ** a couple.

યુગાનયુગ, }
યુગાનુયુગ, } *adv.* From age to age; in
યુગેયુગ, }

all ages in succession.

યુગ્મ, *s. m.* [S. *fr.* युज् to join.] A brace; a pair.2.The male and his female;a couple.

યુદ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* युध् to fight.] A war; a battle; a fight; a wrestling; a conflict. Same as **જુદ્ધ.**

યુદ્ધો, Same as **યોદ્ધો.**

યુનાની, *adj.* [Ar. *fr.* युनान् the ancient Ionian islands.] Persian. 2. Muhmmadan.

યુરોપીયન, *s. m.* [Eng. *European.*] A European; an inhabitant of Europe.2. An Englishman.

યુવતિ, } *s.f.* [S. Fem. of युवा.] A young
યુવતી, }

woman. Same as **જુવતી.**

યુવ-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* + રાજા.] An heir-apparent to the throne.

યુવા,
યુવાન્, } *s. m.* [S. युवन्, युवा. See જુવાન.] A youth; a young man.

યુવાવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* + અવસ્થા.] Youth; juvenility.

યૂથ, *s. n.* [S. See જૂથ.] A flock; a herd; a troop.

યોગ, *s. m.*[S. *fr.* युज to join. See જોગ.] Junction. 2. Consecutive disposition as established by the Deity. 3. Spiritual or abstract meditation of the Supreme Being. 4. The system of philosophy established by Patanjali (in which it is maintained that absolution or નિર્વાણ can only be obtained by abstract meditation of the Supreme Being). 5. A way or expedient. 6. The twenty-seventh part of a circle measured on the plane of the ecliptic and used in calculating the longitudes of the sun and the moon.

Id. યોગ (જોગ) આવવો–બનવો–ખાવો To take place; to happen; to occur (a conjuncture of circumstances. યોગ (જોગ) સાધવો To take advantage of a conjuncture of circumstances or opportunity.2.To acquire proficiency in ascetic practices recommended by Yoga philosophy. તેને યોગે–તેના યોગે કરીને–તેના યોગથી Under its influence; by means of that; through it.

યોગ-દશા, *s. f.* [S. *fr.* + દશા.] The state of the mind in contemplation. 2. The highest bliss according to Yoga philosophy.

યોગ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ] The way of attaining to the highest bliss, recommended by Yoga philosophy.

યોગ-માયા, *s. f.* [S. *fr.* + માયા.] See જોગ-નિદ્રા. 2. The Creative Power abstracted from actual creation.

યોગ-રૂઢ, *adj.* [S. *fr.* + રૂઢ.] (A word) That is correct etymologically as well as by use.

યોગાભ્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* + અભ્યાસ.] The practice of abstract devotion or meditation.

યોગાયોગ, *s. m.* [S. *fr.* +अ•योग *fr.* अ not+ યોગ.] Seasonable and unseasonable time. 2. A conjucture.

યોગાસન, *s. n.* [S. *fr.* + આસન.] The posture fitted for profound and abstract meditation.

યોગિની, *s. f.* A subordinate goddess attendant on and created by Durgā. 2. A female devotee.

યોગી, *s. m.* A follower of the *Yoga* philosophy. 2. An ascetic; a devotee.

યોગીશ્વર,
યોગેશ્વર, } *s. m.* [+ ઈશ્વર.] A great ascetic.

યોગ્ય, *adj.* Suitable; fit; proper; worthy of; becoming; beseeming;right. 2. Deserving; qualified.

યોગ્ય-તા, *s. f.* Propriety; suitableness; fitness; worth; qualification; merit. 2. Importance.

યોગ્યાયોગ્ય, *adj.* [S. *fr.* + અયોગ્ય.] Fit and unfit.

Id. યોગ્યાયોગ્ય વિચાર Consideration of what is fit and unfit.

યોજ-ક, *adj,* Inventive: skilful.

યોજન, *s. m.* [S. See જોજન.] A measure of distance equal to eight miles.

યોજ-ના, *s. f.* [S. *fr.* युज to join.] Arrangement; contrivance; plan; device; disposition.

યોજ-વું, *v. t.* To arrange; to dispose; to contrive; to put to; to set on; to fix; to apply. 2. To excogitate; to strike out by thinking.

યોદ્ધો, *s. m.* [S. *fr.* युध् to fight.] A warrior; a combatant; a hero.

યોનિ, *s. f.* [S.] The female organ of generation; pudendum muliebre or vulva; womb;uterus.2.A source;an origin;spring; the place of birth.

યૌવન, *s. n.* [S. See યુવા. See જોબન.] Youth; prime of life; puberty.

યૌવના, *s. f.* A young beautiful woman.

ર.

ર, The thirty-eighth letter of the alphabet, and twenty-seventh consonant.

રઈ, *s.f.* [See રતિ.] The wife of the god of love.

રઈ, Same as રાઈ.

Id. એના રઈ રઈ જેટલા ટુકડા કરી નાખીશ I will cut him up into pieces as small as mustard-grains.

રક-ઝક, *s. f.* [Guj. રક redup. of ઝક *fr.* P. झिक् defeat.] Disputation; controversy. 2. Obstinacy; pertinacity.

Id. રકઝક કરવી To hold a disputation; to be engaged in a noisy quarrel.

રકમ, *s. f.* [Ar. रकम्.] An item; an article. 2. A sum; an amount; a nnmber.

Id. રકમ ઉપાડવી To borrow a sum of money. રકમ નામે લખવી To sell on credit a sum of money or an article of value, and enter it in the account-book.

રકાન, *s. m.* [P. रकानः.] A custom; a practice.

ર-કાર, *s.m.* [S. *fr.* ર્ the sound or sign ર્+કાર a suffix showing the sound or sign of the preceding letter or letters.] The sound or sign ર્ (r).

દો દકાર દુખ વસી મન મધે, પ્રવિણ પ્રાણ આધાર;
આપ લકાર લખો તમે ટાળી, નહિ તો લખેશ રકાર.
—**દયારામ.**

રકાબ. *s. m.* [Ar.] A stirrup.

રકાબી,
રકેબી, } *s. f.* [P. रिकाब्.] A plate; a saucer; a dish.

રક્કો, *s. m.* [See રૂક્કો.] A resolution order; management.

રક્ત, *s. n.* [S. *fr.* रञ्ज् to colour red.] Blood.

રક્ત, *adj.* Red; blood-red. 2. Coloured; dyed. 3. Attached to; fond of; enamoured of.

ભર ભરોસે ગુરુ સંત શ્રીજી, ભજે તે વર ભક્ત,
જન દયા પ્રીતમ કૃષ્ણ વલ્લભ, સહ સદામતિ રક્ત.
—**દયારામ.**

રક્ત-ચંદન, *s. n.* [S. *fr.* + ચંદન.] Red sandal-wood.

રક્ત-પાત, *s. m.* [S. *fr.* + પાત.] Bloodshedding.

રક્ત-કુષ્ઠ,
રક્ત-પિત્ત, } *s. n.* [S. *fr.* રક્ત blood + કુષ્ઠ, પિત્ત.] Black leprosy.

રક્ત-પ્રમેહ, *s. m.* [S. *fr.*+પ્રમેહ.] Passing of blood in the urine; bloody urine.

રક્ત-વાહિની, *s. f.* [S. *fr.* +વહેવું.] A blood vessel; an artery.

રક્ત-વિકાર, *s. m.* [S. *fr.* +વિકાર.] Corruption, or disorder generally, of the blood.

રક્ત-વૃદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.*+વૃદ્ધિ] Increase of blood. 2. Return of colour and flesh after sickness; convalescence.

રક્ત-સ્રાવ, *s. m.* [S. *fr.* + સ્રાવ.] Flow or running of blood generally. 2 Hœmorrhage.

રક્તાતિસાર, *s.m.* [S. *fr.*+અતિસાર.] Diarrhœa or dysentery with blood-red mucus.

રક્તાશોક, *s. m.* [S. *fr.* + અશોક.] A red અશોક tree.

રક્ષ-ક, *adj.* [S. *fr.* रक्ष् to protect.] Preserving; protecting. 2. *s. m.* A protector.

રક્ષ-ણ, *s. n*, Keeping; protection; preservation; security.

રક્ષ-વું, *v. t.* To preserve; to protect.

રક્ષા, *s. f.* Preservation; protection. 2. A twist of thread tied as a preservative from evil around the wrist at particular periods. 3. Classical form of રખ્યા ashes.

Id. રક્ષા કરવી To protect. 2. To reduce to ashes. રક્ષા બાંધવી To tie a thread round the wrist, as an amulet, for protection against evil.

રક્ષિ-ત, *adj.* Protected.

રખ, *adj.* A secret term for *three.*

રખ, *s. m.* [See ઋષિ] A Jain ascetic.

રખડ, *s. f.* [See રખડ-વું.] Moving or wandering; trudging along.

રખડ-પટ્ટી, *s. f.* [+પટ્ટી.] Roaming; wandering; moving on heavily and tardily.

રખડ-વું, *v. i.* To wander; to roam. 2. To joy; to trudge on. 3. To be out of employment.

રખડા·ઉ, } adj. Wandering; vagabond.
રખડે·લ, }
2. Unsettled; itinerant; of a roving disposition.

રખડા·મણ, Same as રખડ-પટ્ટી.

રખડા·વ·વું, v. t. To cause to wander. 2. To make or leave without; to deprive of.

Id. તમે અમને પાણી વિના રખડાવ્યા You left us to suffer from want of water.

રખતી, s. f. [See રાખ·વું.] Respect towards; partiality to.
કહું છું તેરે પણ લેતો રે નથી, નથી રાખતો મેં રખતી.
—રઘુનાથ.

રખ-પત, s. f. [See રાખવું+પત.] Protection of one's reputation.

Prov. રખપત, તો રાખપત Do unto others as you would have them do unto you.

રખ-રખ, s. f. [See રક્ષા ashes.] An unnatural and excessive hunger or thirst such as arises in diseases of children.

Id. રખ રખ કરવું To be uneasy; to be ill at ease.

રખ·રખડી, s. f. [See રાખ ashes+ રાખડી.] Ashes or dust taken from the border of a village and applied to the forehead of a child, as a protection against evil.

રખ-રખાવટ, Same as રખા·વટ.

રખ·વાળ, s. m. [See રક્ષ·વું, રાખ·વું, + વાળું having.] A guardian; a protector. 2. A guard; a watchman. 3. s. f. Guardianship; protection.

રખ·વાળી, s. f. } Protecting; guarding;
રખ·વાળું, s. n. }
keeping; taking care of; preservation; protection; care. 2. Guardianship. 3. The price paid for anything being taken care of or kept under protection.

રખા·પત, s. f. [Caus. of રખ·પત.] Conduct which evokes respect; obliging conduct.

રખા·વટ, s. f. [+વૃત્તિ.] Partiality; partisanship.

રખી, }
રખે·સર, } s. m. [See ઋષિ, used by
રખે·હર, }
euphemism.] A scavenger (Used in Kāthiāwād.)

રખુ, adj. Protecting; preserving (Used as the second part of a compound, e. g. હૈયા-રખુ, મોં-રખું).

રખે, } conj. [See રાખ·વું.] Lest; per-
રખેને, }
haps; perchance; in case; peradventure; for fear that.

રખે·વાળ, Same as રખ·વાળ.

રખે-વાળી, Same as રખ·વાળી.

રખે·ળ·વું, v.t. [See રક્ષા, રાખ, ashes+ વાળું having.] To rub or mix with ashes.

રખો, s. m. [See રક્ષ·વું, રાખ·વું.] A watchman; a guard.

રખો·ટવું, Same as રખે·ળ·વું.

રખો·પિ·યો, Same as રખો.

રખો·પું, s. n. Watching. 2. Money paid for watching.

રખ્યા, s. f. [S. रक्षा.] Ashes. 2. Nothing.

રગ, s. f. [P.] A vein; a blood-vessel. 2. The secret purpose or meaning; a secret. 3. Excitement.

રગની રીત રગે તો, આવતાને મપાયે,
અગ્નિ કશું ન મૂકે શૂર તેને વહાયે. —પ્રેમાનંદ.

Id. રગ જોવી·તપાસવી Lit. To examine the pulse. Hence, 2 To examine one's temper. રગ પારખવી–ઓળખવી–જાણવી To know or understand another person's temper. રગે રગે In every vein; in every part. 2. Wholly; totally. રગે રગે વ્યાપવું To pervade every vein or the whole body.

રગ-ઝગ, Same as રક·ઝક.

રગડ-દગડ, adv. [See રગડવું+દગડ redup.] Trudgingly; slowly and with difficulty.

રગડમલ્લ, s. m. [See રગડ·વું + મલ્લ.] An athlete who can crush anything. 2. A rude, overbearing, rough fellow; a bully.

રગડ·વું, v.t. [See રગ a vein.] To press and rub roughly; to drive on; to push along. 2. To beat soundly. 3. To work hard. 4. To pound; to pulverize. 5. To scour.

Id. શરીર રગડવું To knead the body. પત્તર રગડવી To torment; to vex; to tease.

રગડા·ટ, s. m. [+વૃત્તિ.] Trudging, drudging; drudgery; hard work.

રગડા-વું, *v. i.* To be pressed and rubbed roughly. 2. To be oppressed. 3. To be obliged to work hard.

રગ-ડો, *s. m.* A thick liquid; muddiness. 2. Sediment. 3. A throng; a press; a crowd of people pressing against each other.

રગ-ડોળ-વું, *v. t.* [See રગ-ડો+ડોળ-વું.] To roll in mud; to soil.

ર-ગણ, *s. m.* [S. *fr.* र name of a metrical foot + ગણ.] A foot of three syllables having the middle one short and the rest long; an *amphimacer*; (–⏑–).

રગ-ત, Same as **રક્ત**.

રગત-રોયડો, *s. m.* A medicinal plant.

રગ-રગા-વ-વું, *v. t.* To postpone from time to time; to put off.

રગ-વું, *v. t.* To entreat; to ask earnestly; to importune.

રગ-શિ-યું, *adj.* [See રગ+શીળું,શીતળ, cold.] Slow; moving slowly.

રગિ-યું, } **રગી-લું**, } *adj.* [See રગ.] Obstinate.

એના બાપ ભાઈ છે, ઈન્દ્રના વગિયા રે;
એના સગા ઘણા છે, રગિયા રે. —**પ્રેમાનંદ.**

Id. એક રગિયો Staunch and persevering in pursuit; headstrong; obstinate.

રગ્ગડ, *adj.* [See રગડો.] Thick and liquid.

રઘ-વા, } **રઘ-વાટ**, } *s. m.* [See રઘવાયું+વૃત્તિ.] A disturbed state of the mind; hurry; confusion.

રઘ-વાયું, *adj.* [See રગ.] Bewildered; perplexed; confounded.

Id. રઘવાયું ભૂત A person of a restless disposition.

રંક, *s. m.* [S.] A poor wretch; a beggar; a destitute person.

Prov. રંકને ઘેર રતન Unexpected and overwhelming good luck.

રંગ, *s. m.* [S. *fr.* रञ्ज् to colour.] Colour; hue; tint. 2. A dye; a paint; a pigment; a colouring substance or composition. 3. Splendour; brilliance. 4. Beauty; excellence of state. 5. Dignity. 6. Appearance; aspect. 7. A suit at cards. 8. Fun; frolic; sport; pleasure; animation; spirits. 9. Affection; love: attachment.

મોટમ જોતાં માવજી સંદેહ મનનો ભાગ્યો જી;
પ્રીત અમારી વીસરીને, કુબજાશું રંગ લાગ્યો.
—**ભાલણ.**

10. A stage; a circus. 11. *interj.* Bravo! Hurrah!

Id. રંગ ઉતરવો To lose colour or brightness: to fade. રંગ કરવો To be victorious; to be triumphant. 2. To acquire glory; to be glorious. રંગ જામવો To be steady; to reach the highest pitch of merriment. રંગ મચાવવો To put in a merry mood. રંગ બેસવો–લાગવો To stick; to be fast (said of a colour). રંગ દેવો–ચઢાવવો To colour; to dye. રંગ દેવો To congratulate on a success. રંગ જમાવવો–લાવવો To make successful. 2. To bring to the highest degree of success attainable. રંગ રાખવો To preserve one's credit, dignity, superiority, &c. રંગમાં હોવું To be jolly or in good humour. રંગ રમવું See under રમવું.

Prov. રંગમાં ભંગ A play ending in a fray. રંગના તે ચટકા, કાંઈ કુંડાં હોય ? Pleasures should last for a short time only: Pleasures have a higher relish when they are but rarely used.

રંગ-ત, *adj.* [S. रङ्गि-त. See રંગ.] Coloured. 2. Elegant; full of figures. 3. Splendid; gaudy.

રંગ-ડ, *adj.* [+Guj. ડો, ડી, ડું *fr.* S. ट dim.] Addicted to the pleasures of sense; sensual.

રીઝયા રંગડ કંથ અંતર, અહો ! કામે કશો વામ છે ?
—**ગીત-ગોવિંદ.**

રંગ-ણું, *s. n.* The occupation of dyeing.

ઘેર રંગણું રંગે ઘણી, ઘરાકી ગામમાં છે ઘણી.
—**સામળભટ.**

રંગ-તાળી, *s. f.* [+ તાળી.] Clapping the hands on acount of success, delight, or pleasure.

રંગ-દાર, *adj.* [+દાર, P., having.] Beautifully coloured; painted.

રંગ-પત્રી, *s. f.* [+ પત્ર, પત્રિકા, પત્રી.] A kind of medicinal drug.

રંગ-પાણી, *s. n.* [+ પાણી.] An intoxicating drink.

રંગ-બાજ, *s. m. f.* [+ P. बा playing,

practising. *fr.* बाख़्तन् to play.] A man of pleasure; a voluptuary.

રંગ-બાજી, *s. f.* [+P. बाजी play, practice, *fr.* बाख़्तन् to play.] Pleasure; merriment. 2. A mode of playing at cards.

રંગ-બે-રંગી, *adj.* [See રંગ+બે-રંગ deprived of colour; or બે two + રંગ.] Diversified; checkered.

રંગ-ભૂમિ, *s. f.* [S. *fr.*+ભૂમિ.] A theatre; a stage; an arena; a circus.

રંગ-ભેર, *adv.* [+ ભર-વું.] With pleasure; in the excitement of joy; joyfully.

રંગ-ભોગ, *s. m.* [+ ભોગ.] Pleasures and enjoyments of various kinds.

રંગ-મંડપ, *s. m.* [S. *fr.* + મંડપ] A stage; a theatre; a place for sports.

રંગ-મહેલ, } *s. m.* [+ મહેલ.] A saloon;
રઙ્ગ-મોહોલ, } a drawing-room.

રંગ-રસિયો, *adj. m.* [S. *fr.*+રસિયો.] Addicted to pleasures with a keen relish.

રંગ-રાગ, *s. m.* [S. *fr.* + રાગ.] Merry-making.

રંગ-રાતું, [+ રાતું.] Same as રંગી, રંગીલું.

રંગરાતો મદમાતો, વાંસલડીમાં ગીત ગાતો,
—દયારામ.

રંગ-રેખા, *s. f.* [+ રેખા.] Lines of colour drawn or marked on the several parts of the body of a woman.

રંગ-રેલ, } *adv.* [+ રેલ, રોળ.] Overflow-
રંગ-રોળ, } ing with pleasure; flooded with sensual or voluptuous pleasures.

રંગ-રેજ, *s. m.* [P. रङ्गरज़् *fr.*+रज़् one who colours. *fr.* रज़ीदन्=S. रञ्ज् to colour.] A dyer.

રંગ-લો, *s. m.* [See રંગી-લું.] A jester; a clown; a buffoon; a zany.

રંગ-વું, *v. t.* To colour; to dye; to paint.

રંગા, *adj. f.* Same as રંગી-લું.

રંગા-ઈ, } *s. f.* The cost or wages paid
રંગામણી, } for dyeing or colouring.

રંગા-ટ, *s. m.* } [+વૃત્તિ] The occupation
રંગા-ટી, *s. f.* } of dyeing; dyeing.

રંગાટી, *s. m.* A dyer.

રંગા-ડું, *s. n.* A large water-pot made of copper intended to keep coloured water in.

રંગારો, *s. m.* [+S. कार a doer *fr.* कृ to do.] A dyer.

રંગા-વું, *v. i.* To be dyed or coloured.

રંગિ-ત, Same as રંગ-ત.

રંગી, *adj.* Given to pleasures; gay; merry; wild with pleasure.

રંગીન, Same as રંગિ-ત.

રંગી-લું, Same as રંગી.

રંગે-ચંગે, *adv.* [+ચંગ P. delight.] With pleasure and delight; harmoniously; amicably; without a quarrel or any unpleasantness.

રંગો-ળિયું, *s.n.* [See રંગો-ળી.] An instrument with which lines and figures are drawn on the ground, particularly round the dishes at a dinner party.

રંગો-ળી, *s. f.* [+ઓળ.] Lines and figures marked or drawn on the ground, particularly round the dishes at a dinner party.

રચ-ના, *s. f.* [S. See રચ-વું.] Arrangement; composition; disposition. 2. Scenery; view; prospect.

રચ-વું, *v. t.* [S. रच् to arrange.] To arrange. 2. To compose; to compile. 3. To contrive; to plan; to concert. 4. To dispose.

Id. ગ્રંથ રચવો To compose a book. 2. To fabricate a long story out of a small or insignificant incident; to exaggerate the weak points of an incident. તર્કટ રચવું To concoct a story; to get up a story.

રચિ-ત, *adj.* Composed; compiled. 2. Arranged.

રચ્યું-પચ્યું, *adj.* [+પચવું.] Deeply engaged in; absorbed in; immersed in. 2. Settled; steady; fixed.

રચ્ચક, *adj.* (Used wih પીળું as પીળું રચ્ચક) Deep (yellow).

રજ, *s. f.* [S. रजः] Dust; sand. 2. An atom; a particle. 3. Menses.

Id. રજ નાખવી–ભભરાવવી To spread dust over a writing to dry the ink. તે તો એને માથે રજ ભભરાવે એવો છે He is superior to this

man in cunning.

Prov. રજનું ગજ (કરવું) To make a mountain of a molehill.

રજ-ઈ, Same as રજૈ.

રજ-ક, *s. n.* [Ar. रिज़्क़.] Food; livelihood; subsistence.

Prov. જ્યાં જેનું રજક લખ્યું હશે, ત્યાં તે જશે Destiny carries a man where he would not go.

રજ-ક, *s. m.* [S. *fr.* रञ्ज् to colour.] A washerman.

રજ-કણ, *s. f.* [See રજ dust + કણ] A particle; an atom.

રજત, *s. n.* [S.] Silver.

રજની, *s. f.* [S.] Night.

રજની-કર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ to do.] The moon.

રજની-ચર, *s. m.* [S. *fr.* + चर् to walk. *Cf.* નિશા-ચર.] A demon.

રજ-પૂત, *s. m.* [See રાજા + પુત્ર.] An individual of the warlike class among the Hindūs; a Rajpūt. 2. An inhabitant of Rājputānā.

રજ-પૂતા-ણી, *s. f.* A Rajpūt woman.

રજ-પૂતી, *s. f.* The profession of a Rajpūt; valour; heroism.

રજ-વાડો, *s. m.* [+ વાડો.] A Native state; the territory of an Indian prince.

રજસ્વલા, *s. f.* [S. *fr.* રજ.] A woman in her courses.

રજા, *s. f.* [Ar. रिज़ा compliance.] Permission; leave. 2. Consent; acquiescence. 3. Dismissal. 4. Leave; vacation; recess.

Id. રજા લેવી To obtain permission or consent. 2. To obtain leave of absence. 3. To leave service. રજા આપવી To give permission or consent. 2. To dismiss from service. રજા હોવી-થવી To be permitted. 2. To be observed as a holiday. રજા પડવી To begin (holidays or a vacation). રજા મળવી To be permitted to go. 2. To be dismissed from service.

રજાઈ, Same as રજ-ઈ, રજૈ.

રજા-કજા, *s. f.* [See રજા+કજા.] Sickness. 2. Misfortune; difficulty. 3. Death.

Id. રજાકજા થવી To fall sick. 2. To meet with a misfortune or difficulty. 3. To die.

રજા-ળું, *s. n.* [Ar. रज़ील् low, mean.] An inferior kind of fuel.

રજિ-યું, *s. f.* [See રજ.] A sand-box.

રજી, *s. f.* The seminal fluid.

રજુ, *adj.* [Ar. रुजुअ a return.] Introduced; placed in; produced; brought forward.

Id. રજુ કરવું To produce; to present; to bring or place forward. 2. To compare and verify (a copy of a document with the original). 3. To enter (a document in a register). રજુ થવું To be present.

રજુ-આત, *s. f.* Presenting; submitting. 2. Trial; investigation. 3. Confronting; verifying. 4. Meeting; interview.

રજે-રજ, *adv.* [See રજ dust + એ=S. अपि even + રજ.] Taking up even the smallest quantity. 2. Wholly; entirely.

રજૈ, *s. f.* [Hind. रजाइ *fr.* S. रञ्ज् to colour. *s. f.* રજ-ઈ, રજા-ઈ.] A quilt.

રજો-ગુણ, *s. m.* [S. *fr.* રજ+ગુણ.] Passion; lust; pride; worldly coveting; falsehood; pain. 2. The second of the three primary qualities of nature, which is supposed to be the source of energy in creatures.

રજો-ગુણી, *adj.* Passionate; prone to excitement.

રજો-ટી, *s. f.* Fine dust.

રજો-ઠિ-યું, *s. n.* [+ સ્થાન.] Same as કાત-રિ-યું.

રજો-ણો, *s. m.* [+ હરણ, હર-વું.] A broom or brush made of wool, carried by Jain ascetics to remove dust.

રજો-દર્શન, *s. n.* [S. *fr.* દર્શન.] The first appearance of the menses.

રજો-યણો, *s. m.* [+ હર-ણ taking away *fr.* हृ, हर् to take away]. A Jain ascetic.

રજ્જુ, *s. f.* [S.] A string; a cord; a rope.

રઝળ-વું, *v. i.* [See રંજાડ.] To wander; to stray; to roam.

Prov. રઝળતી રાંડ, ને રખડતાં છોકરાં As is the tree so is the fruit.

રઝળા-ટ, *s. m.* Wandering; roaming.

રઝળા-વ-વું, *v. t.* To misguide; to mis-

direct. 2. To leave a thing undone or incomplete within the fixed time.

રંચ, રંચ·ક, } *adj.* [See રંજ.] A little.

જેમ સાગરથી ખગચંચ, રંચક હોમે રમા તેમ તુજને રે.
—**દયારામ.**

રંચ, *adj.* [See રંક. Contemptible; mean.

પંચ એહ રંચ શા કરો ? ડરો ન પર્વ ક્યાં;
આ સતી તમો ધરો, અમો જાઉં જ ખર્વ જ્યાં.
—**પ્રેમાનંદ.**

રંજ, *s.f.* [P. *fr.* रञ्जीदन् to grieve. *cf.* S. रञ्ज to please.] Grief; sorrow; distress; affliction;anguish.2.Toil; drudgery; pains.

રંજ·ક, *adj.* [S. *fr.* રઙ્ગ.] Pleasing; charming; interesting (Used at the end of a compound, *e. g.*, મનો·રંજક pleasing to the mind).

રંજક, *s. m f.* [See રંચ·ક.]Priming powder. 2. A gun-match. 3. A train of powder to a mine.

રંજક, Same as **રંચ·ક.**

સ્ત્રીચરિત્ર બહુ લાખ, નીચ મતિ જુગતે જોડે;
લાખ દિવસની પ્રીત, રીત રંજકમાં તોડે.
—**સામળભટ.**

રંજન·ન, *s. n.* [S. *fr.* રઙ્ગ.] Delighting; enravishing; enrapturing.

રંજ·વું, *v. t.* To give pleasure to; to please.

દયા પ્રીતમને તે જન વહાલો, રિપૂરંજે ચિત્ત ચોપે રે.
—**દયારામ.**

રંજા·ડ, રંઝા·ડ, } *s. m.* [See રંજ grief.] Mischief. 2. Spoiling.

રંજાડ·વું, રંઝાડ·વું, } *v. t.* To spoil by mischief or carelessness. 2. To give trouble to.

રંજી·દા, *adj.* [P. See રંજ grief.] Troubled;worn out;wearied.2. Harassed; grieved. 3. Peevish.

રટ·ણુ, *s. n.*
રટ·ન, *s. n.*
રટ·ણા, *s. f.*
રટના, *s. f.* } [S. रट·न *fr.* रट् to shout. See રટ·વું.] Repeating; repetition. 2. Intense study. 3. *adj.* (Used as an intensive of **અટણ:**) Wandering; roaming.

રટ·વું, *v. t.* To speak out; to utter; to call upon; to remember frequently.

રટૂ·ણુ, Same as **રટ·ણુ.** 3.

રટૂ·ણુ, *adj.* Inferior; worthless.

રડક·ણું, *adj.*[See રડ·વું.] Crying; weeping;about to cry or weep; pitiful.2.Gloomy; melancholy.

રડ·વડ, *s. f.*[See રડ-વડ·વું.] Wandering about.

રડ·વડ·વું, *v. i.* [Intens. of રવ·ડ·વું.] To wander; to roam. 2. To trudge; to drudge.

Id. રડવડી મરવું To wander about and be distressed.

રડ·વું, *v. i.* [Dh. Des. रड्डि·यं *fr.* S.रड्डि·तम् *fr.* S. रट् to shout, to scream.] To cry; to weep. 2. To be hopeless; to be disappointed; to be smashed; to be quashed.3. To be deceived. 4. *v. t.* To tell or relate in a piteous manner (one's trials, afflictions, &c.).

Id. રડી પડવું–જવું–દેવું To bewail one's misfortunes.રડતી સૂરતA weeping or pitiful face. 2. A person having a pitiful face, as of one crying.

Prov. હસવું એટલું રડવું Sadness and gladness succeed each other. રડતીનાં આંસુ લુછવાં (જેવું) Trying to comfort, well knowing there is no ground for comfort.રડતીને પીએરિયાં મળ્યાં Sympathisers give strength in pouring out one's feelings. રડતો જાય, તે મુવાની ખબર લાવે Things badly begun seldom end well: Evil beginnings have wretched endings.

રડ·વું, *v. i.* [See રડ·વડ·વું.] To slip; to tumble. 2. To roll over; to slip through.

મારી નજર ચૂકીને રૂડું રતન રડયું—**ભાલણ.**

Id. રડી પડવું–જવું To roll over; to slip through.

રડા-કુટ, રડા-પીટ, } *s. f.* [+ કુટ·વું, પિટ·વું.] Vehement lamentations; loud wailing. 2.Fruitless trouble.

રડા·કુટો, *s. m.* Same as **રડા·કુટ.**

રડા-રડ, રડા-રોળ, } *s. f.* [+ રોળ·વું.] Loud lamentations.

રડા-વ-વું, *v.t.* [Causal of રડ-વું] To make to cry. 2. To cheat.

રડયો, *s. m.* [See રડ-વું.] A term used by women in abusing men.

રડયું-ખડયું, *adj.* [See રડ-વું + ખડ-વું redup.] Scattered; dispersed. 2. Stray. 3. Troubled; afflicted.

રઢ, *s. f.* [Hem. Des.लड्ह=S. रम्यम् charming.]Deep meditation; abstraction.2. Perseverence; persistence; obstinacy. 3. Addictedness.

રઢિ-યાર, Same as રેઢિ-યાર.

રઢિયા-ળું, *adj.* Handsome; fine;pretty; beautiful.

રણ, *s. n.* [S.] A battle;a war;a fight; a quarrel. 2. A battle-field.

Id. રણે રાખવું Lit. To protect in a battlefield. Hence, 2. To protect from danger what was almost lost.3. A sandy desert.

રણ, *s. n.* [See અરણ્ય.] A sandy desert.

રણ, Same as ઋણ a debt.

રણ-કાર, **રણ-કો**, } *s. m.* [S. रण् to sound + કાર.] The sound of a metallic vessel.

રણ-ક્ષેત્ર, *s. n.* [S.See રણ a battle + ક્ષેત્ર.] A battle-field.

રણ-છોડ, *adj.* [See ઋણ + છોડાવ-વું.]That which saves or frees from a debt.

ગુણ ગાય મુકુન્દ કવિ પોતે,રણ-છોડ તું રણછોડજી.
—મુકુન્દ.

રણ-જંગ, *s. n.* [See રણ a battle-field + જંગ.] A terrible battle or war. 2. A great tumultuous quarrel or strife.

Id. રણજંગ મચાવવું-માંડવું To enter into or engage in a terrible war, or in a great tumultuous quarrel or strife.

રણ-જિત, [S. रणाजित् *fr.*+ S. जि, જિક-વું, to conquer.] Victorious in a battle.

રણ-ઝિક, *s. f.* [+ઝિક-વું.] Lit. Swaying of swords in a battle. Hence,2. The clash of swords. 3. A tumultuous and boisterous quarrel.

રણત્-કાર, Same as રણ-કાર,રણ-કો.

રણ-તૂર, *s. f.* [+ તુરા-ઈ, તુરી.] A kind of musical instrument used in a battle; a war-trumpet.

રણ-થંભ, Same as રણ-સ્તમ્ભ.

રણ-ધીર, *adj.* [S. *fr.* + ધીર.] Bold in battle.

રણ-પંડિત, *adj.* [S. *fr.* + પંડિત.] Skilful on the field of battle; skilful as a general of an army.

રણ-ભૂમિ, *s. f.* [S. *fr.* + ભૂમિ.] A battle-field.

રણ-મલ્લ, *s. m.* [S. *fr.* + મલ્લ.] A stout warrior.

રણ-રણ-વું *v. i.* [See રણ-કો.] To make a tinkling metallic sound.

રણ-રણા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] A continued tinkling or metallic sound.

રણ-વગડો, *s.m.* [See રણ, અરણ્ય,+વગડો.] Lit. A sandy desert and a dense forest. Hence, 2. A dreary barren land.

Id. રણવગડે મુકવું Lit. To leave in a dreary barren land. Hence,2.To leave behind in a helpless condition a wife,children,&c.

રણ-વટ, *s. f.* [See રણ a battle-field + વૃત્તિ.] The duty of a warrior on the field of battle; fighting.

ચોવિધ પડે છે ચીસ, રીસથી રણવટ ખોલે;
ધ્રુજે સર્વે ધરણ, દિક્-પાળ દિશા દસ ડોલે.
—સામળભટ.

રણ-વાટ, *s. f.* [+વૃત્તિ.] Maintaining oneself by plundering the people; outlawry.

રણ-વાદ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + વાદ્ય.] An instrument of military music.

રણ-વાસ, *s.m.*[See રાણી+વાસ dwelling.] The residence of a queen; a seraglio; a harem.

રણ-શિંગ, **રણ-શિંગ-ડું**, } *s. n.* [+ શિંગ. શિંગ-ડું.] A war-trumpet.

રણ-શૂર, **રણ શૂરો**, } *adj.* [S. *fr.*+શૂર.]Brave on the field of battle.

રણ-સંગ્રામ, *s. m. n.* [+સંગ્રામ.] A frightful battle.

રણ-સંબંધ, Same as ઋણાનુબંધ.

રણ-સ્તમ્ભ, *s. m.* [S.*fr.* + સ્તમ્ભ.] The rallying post in a battle. 2. A pillar in

memory of a battle.

રણુ-હાક, *s. f.* [See રણ a battle-field + હાક.] Noise on the field of battle.

રણાઙ્ગણ, *s. n.* [See अङ्गण, આંગણું.] A battle-field.

રણારબંધ, Same as **ઋણાનુબંધ**.

રણિ-યું, *adj.*[See ઋણી.] Indebted.

રણી, *s. f.* [Dh. Des. रयणी *fr.* S. रत्नी a small jewel; also Hem. Des. रअणं *fr.* S. रत्नम् a jewel. See રત્ન, રતન.] A small part of gold, &c., handed over to a goldsmith to make ornaments of.

રંડ-વો, *adj. m.* [See રાંડ + P. वा dim.] Effeminate; impotent.

રંડા, *s. f.* [S.] A widow. 2. A slut.

રંડા-પો, *s. m.* [+ પણું,=S. त्व, પણું a suffix showing "state".] Widowhood.

રંડા-ચલી, *adj. f.* (A woman) Deprived of a husband by death; widowed.

રંડા-ચલો, *adj. m.* Deprived of a wife by death; become a widower.

રંડા-વું, *v. i.* To lose a husband by death; to become a widow. 2. To lose a wife by death; to become a widower.

રંડી, *s. f.* A prostitute; a courtesan; a dancing girl.

રંડી-બાજ, *s. m.* [+ P. बाज़् sporting *fr.* बाख़्तन्to sport.]A whormonger;a fornicator; a lewd or licentious person.

રંડી-બાજી, *s. f.* Whoredom; wenching; fornication; adultery.

રત, *s. f.* [See ઋતુ.] A season.

Prov. રત વિના ફળ ન હોય Everything has its time.

રત, *adj.* [S. *fr.* रम् to play.] Enamoured of; captivated with; attached to. Same as **રતિ**.

રતન, *s. n.* [See રત્ન.] Same as **રત્ન**. 2. The pupil of the eye.

રતન-જોત, *s. f.* [+ જોત, જ્યોતિ.] A medicine for cooling the eyes.

રતના-કર, *s. m.* [+ S. आकार a mine.] A mine of jewels. 2. A sea; an ocean.

રતના-ળું, *adj.* [+આવળિ.] Bright; lively; spirited.

માડી, રતનાળી રઢિયાળી, મોટી આંખડી રે;
એના અધર અરૂણ રંગ ચોળ. —**દયારામ.**

રત-બાવળિ-યો, *s. m.* [See રાતું+બાવળિ-યો.] A species of babul tree.

રતલ, *s. m.* [Ar.] A pound in weight.

રત-વા, *s. m.*[See રાતું red, or રક્ત blood, + વા, વાયુ.] A disease in which red spots or pimples are seen on the skin.

રતાંજણું, **રતાંધળું**, } *adj.*·[See રાત, રાત્રિ,+આંધળું] Afflicted with night-blindness.

રતાંજણી, **રતાંજલી**, } *s.f.* [See રક્ત, રાતું. + ચન્દન.] Red sandal-wood.

રતાશ,*s.f.*[See + રાતું.]Redness;a reddish colour.

રતાળું, *s. n.* [+ આળુ] Sweet potato; yam.

રતિ, *s. f.* [S. *fr.* रम् to play, to sport.] Pleasure.2. Good fortune.3. Love between the sexes. 4. Coition.5.The wife of Cupid.

મિન્દુ કહે, "મોડું સર્વ, શું રૂઠી મારી રતિ !"
રે રતિ,રે રતિ-રાય,રૂઠી હુંને,રામજી શા રમો રમ્ય દી રાત.
—**વલ્લભ.**

રતિ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ] The husband of રતિ; the god of love;Cupid.

રતિ-પૂર, *adj.*[See રતી+ પુર-વું.] As small as a રતી (a weight); very small; inconsiderable.

રતિ-ભાર, *adj.* [+ ભાર.] As light in weight as a **રતી**; very little; very light.

રતી, *s. f.* [S. रक्तिका a seed of Gunj (ગુંજ) *fr.* રક્ત.] The seed of the *Abrus precatorious* used as the smallest weight; 2¼ grains Troy.

રતુ, *s. m. f.* [See ઋતુ.] A season. 2. Menses; catamenia.

રતુ-મડું, *adj.* [See રાતું.] Reddish.

રતો-વાઈ, **રતો-વ**, } *adv.* [See રાત, રાત્રિ, રાત, +વહે-વું to flow.] In the very night; at night-time; by night.

રત્ન, *s.n.* [See રતન.] A gem; a jewel; a precious stone. (See નવ). 2. A thing excellent of its kind. 3. An excellent thing.

રત્ન-ગર્ભા, *s. f.*[S. *fr.* + ગર્ભ.] The earth,

having various kinds of jewels or valuable things in its interior.

રત્ન-જડિત, *adj.* [S. *fr.* जडित fixed *fr.* જડ·વું.] Set with jewels.

રત્નાકર, Classical form of **રતનાકર.**

રથ, *s. m.* [S.] A war-chariot; a car. 2. The revolution of the planets.

રથ-જાત્રા, રથ-યાત્રા, *s. f.* [જાત્રા, યાત્રા.] A festival observed in Vaiṣṇava temples on the 2nd day of the bright fortinight of the month of Aṣādha (June–July), on which day the idol is placed in a chariot, and driven round the city.

રથી, *s. m.* A warrior who sits in a chariot and fights.

કવિતા હયે રથી આ, મથી મરે શું વળે ?—**વલ્લભ.**

રદ્દથડ, *s. m.* [See થર.]A coarse covering of mud, cow-dung, &c., on the floor of a house.

રદ, *adj.* [Ar. रद् to cancel.] Cancelled; rejected; cast off. 2. Rendered null and void. 3. Refused. 4. Refuted; confuted. 5. Abrogated; repealed; annulled.

Id; રદ જવું To be rejected. રદ બાતલ Rejected and useless.

રદ, રદન, *s. m.* [S. *fr.* रद् to gnaw.] A tooth.

પાદ તળે પાદ દાબી, રદથકી હોઠ ચાંપી;
ચોરી નાખ્યો ચપટીમાં, ગુણ કેટલા ગ્રહુ. —**વલ્લભ.**

રદ, Same as **હૃદય.**

હેવી હરિવદની મદની રદની કદની દુખ મોચવતી ત્યાં.
—**વલ્લભ.**

રદ·ન, *s. m.* [S.*fr.* रद् to gnaw.] A tooth.

રદ·ન, *s. n.*[See રુદ·ન.] Crying; weeping; lamentations; moaning.

રદન, Same as **રદ, હૃદય.**

Id. રદન શેકવું Lit. To burn the heart. Hence, 2. To give much pain; to distress.

રદ·બદલી, *s. f.* [See રદ cancelled + બદલી a change.] Cancelling and changing what has been said or done; withdrawing and amending one's words or acts. 2. Protesting on behalf of; intercession.

રદિ·યો, *s. m.* [See રદ.] Refutation; confutation; rejoinder.

Id. રદિયો આપવો To advance an argument in refutation of.

રદ્દી, *adj.* [See રદ.] Rejected. 2. Worthless; cancelled; useless.

રધિ·યું, *adj.* [S. ऋद्धि prosperity.] Prosperous and with a large population (of a city).

રન·વન, *adv.* [See રણ, અરણ્ય + વન.] Scattered;dispersed.2.Wretched;miserable.

રણે રનવન કર્યાં, ફોક થયા ફાવિયા. —**વલ્લભ.**

રનો·ડી, *adj.* [See રાન a forest.] Savage; wild.

રંદો, રંધો, *s. m.* [P. रन्दः *fr.* रन्दीदन to make plain.] A carpenter's plane.

Id. રંદો મારવો–દેવો–ફેરવવો To make plain with a carpenter's plane.

રંધા·મણ, રંધા·મણી, *s. f.* Wages for planing. 2. Manner of planing.

રંધા·મણ, રંધા·મણી, *s. f.* [See રાંધ·વું.] Money paid for the labour of cooking; the wages of a cook. 2. Manner of cooking.

રંધ·વારો, *s. m.* [+કાર.] A cook.

રંધા·વું, *v. i.* [Pass. of રાંધ·વું.] To be cooked. 2. To be profited.

રન્નાદેવ, *s. f. n.* [S. रन्दला the wife of the god sun.] Rice paddy sown in a basket in the marriage-ceremony. 2. The wife of the Sun.

રપટા·વું, *v.i.*[See રપેટો.]To run violently.

રપેટી, *s. f.* **રપેટો,** *s. m.* [+ આટો·] Going to and coming back.

Id. રપેટો મારવો–દેવો To go running.

રપોટ, *s. m.* [Eng. *Report.*] A report.

રફત, *s. m.* [Ar. रब्त.] Study; practice.

રફતે રફતે, *adv.* [P. *fr.* रफ्तन to go.] By degrees; slowly; gradually.

રફુ, *s. m.* [Ar. रफ़ु.] Darning.

રફુ-ચક્કર, *s. n.* [See રિપુ+ચક્કર] Mischief done by the enemy. 2. A stratagem. 3.

adj. Smashed; dashed; squashed.

રફે-રફે, *adv*. Ruined. 2. Spoiled.

રબ, *s. m.* God.

રબ ભી ઉસ દિન નહિ થા,માલિક ભી ઉસ દિન નહિ થા;
એ સબ ઈસમ વાહી સખસકે, જો બાત નાશ જાતા.
—**નિરાંત ભક્ત.**

રબર, *s. n.* [Eng. *Rubber.*] Rubber.

રબારી, *s. m.* [See રબી + કાર, કારી.] A shepherd.

રબી, Same as **રવી** A winter crop.

રમક-ઝમક, }
રમ-ઝમ, } *s. f.* [See રમ.વું+ઝમક, ચમક. *Cf.* રૂમ.ઝુમ.] A playful and sportive gait, accompanied with a charming sound.

રમ.ક.ડું, *s. n.* [See રમ.વું.] A toy; a plaything.

રમ-ખાણ, *s. n.* [+ખણ.વું.] Havoc; total destruction.

Id. રમ-ખાણ વાળવું-માંડવું-મચાવવું To cause great havoc.

રમચી, *s. f.* A kind of red earth.

રમચિ.યું, *s. n.* A vessel in which **રમચી** is kept.

રમજાન, *s. m.* [Ar. रमज़ान.] The ninth month of the Muhammadan year.

રમ-ઝમ, *adv.* [+ઝટ.] Striking or beating vigorously and rapidly.

રમ.ણ, *s. n.* [S. *fr.* रम्, રમ.વું, to play, to sport.] Pleasure; a game; a sport. 2. Amorous sports; coition. 3. A lover; a husband.

રમણ-દીવો, See **રામણ-દીવો.**

રમણ-ભમણ, *adv.* [+ ભ્રમ.ણ, ભમ.વું.] In a scattered condition;thrown about in disorder or confusion.

Id. રમણ-ભમણ કરવું-કરી નાખવું To scatter; to throw about in disorder or confusion.

રમણા, *s. f.* (Used in poetry) A charming woman.

રમણી, Classical form of **રમણા.** 2. *adj.* Same as **રમ.ણીય.**

વાડી રમણી પોતીકી હતી, કામ-વાસના મન જાગતી.
—**ભાલણ.**

રમ-ણી.ક, *adj.* Delightful; charming; pleasing; diverting; handsome; beautiful.

રમ.ણીય, Classical form of **રમ.ણી.ક.**

રમ.ત, *s. f.* [See રમ.વું.] A play; a sport; a diversion; a game; an amusement.

Id. રમત રમવી-કરવી-માંડવી To amuse oneself. 2. To work without heart; to be inattentive to the work one is engaged in. આ રમતની વાત નથી This is not a matter of amusement;you should seriously think of this matter;this is a work involving many difficulties.

રમત-ગમત, *s. f.* [+ ગમ.ત.] Amusements of various kinds.

રમત-રોળું, *s. n.* [+ રોળ.વું.] A useless occupation;loitering;wasting one's time and energy.

રમ.તાં રમ.તાં, *adv.* Leisurely; easily; without trouble.

રમ.તા રામ, *s. m.* [+ S. राम name of a god. See રમ.વું.] A wanderer; a wayfarer; a vagrant. 2. *adj.* Itinerant.

કોઈ કોઈ વાર આવે અહીં, આ પુરમાં એ સાર;
રમતા રામ જોગી સહી, કો નવ જાણે પાર. —**મુકુન્દ.**

રમ.તિ.યાળ, *adj.* Playful; sportive.

રમ.તું, *adj.* Playing; sporting. 2. Moving about freely. 3.Moving about without friction.

Id.રમતું કરવું To kill (used by euphemy). 2.To make larger (a hole);to make (a piston, &c.) move in a cylinder without friction. રમતું પડવું To be larger than the body (said of a coat).

રમ.તું ઝમ.તું, *adj.*[See રમ.ઝમ.] Playing and making a tinkling sound with the bells attached to the anklets and girdle.2.Stout, healthy, and playful.

રમ.રમા.વ.વું, *v. i.* [Guj. Int. of રમવું.] To work with a heart; to work zealously and vigorously. 2. To walk up to with speed. 3. *v. t.* [Imit. or રમ.વું used by way of euphemy.] To beat, soundly.

રમ.વું, *v. i.* [S. रम् to play, to sport.] To divert oneself; to play; to sport. 2. To saunter about.3.To dally with.4.To caress.

Id.રંગે રમવુંTo enjoy amorous pleasures. રામ રમી જવા To die. દાવ રમવો To be design-

ing a plot to gain one's own object. રમત રમવી To play. રમી રહેવું To occupy wholly; to pervade. 2. To completely take possession of the mind; to be uppermost in the mind.

રમ-સ્તાન, *s. n.* [+ મરતી.] A tumult; a noisy quarrel; a brawl.

રમળ, *s. f.* [Ar. रम्ल् sand, from which fortune was originally predicted.] A sort of geomancy; the art of foretelling by figures.

રમળી, *s. m.* A geomancer; a fortune-teller.

રમા, *s. f.* [S. *fr.* रम् to play. See રમ-વું.] A woman; a sweet-looking woman. 2. The goddess of good fortune; Lakṣmī.

રમા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of રમ-વું.] To amuse; to divert. 2. To incite; to make fun of. 3. To cheat; to deceive.

Id. રમાડી દેવું To kill (used by way of euphemy).

Prov. રમાડ્યું કોઈ ન જાણે, પણ રડાવ્યું સૌ જાણે Men seldom remember benefits received, but always remember injuries suffered.

રમા-ડો, *s. m.* An amusement; a diversion.

રમુજ, રમુઝ, *s. f.* [Ar. रमूज़् *pl.* of रम्ज़् irony.] Diversion; fun; frolic; amusement; play; sport.

રમુજી, રમુઝી, *adj.* Amusing; witty; humourous; diverting.

રંભ-ન, *s. n.* [S. *fr.* रम्भ् to bellow.] Bellowing; roaring. 2. The sound made in kissing.

રંભા, *s. f.* [S.] A fairy. 2. A charming courtesan. 3. A most charming and beautiful woman. 4. A plantain tree.

પૃષ્ઠ કદલી પત્ર ઉપમા, જંઘા રંભા શી ભાખે ?
રત્નકે અંગુલી મગફળી, પદ સમ પદ્મ દાખે.—રત્નેશ્વર.

રંભા-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] A plantain.

રંભો-રૂ, *s. f.* [S. *fr.* + ऊरु the thigh.] A woman whose thighs are like the stem of a plantain tree. Hence, 2. A beautiful woman.

રમ્ય, *adj.* [S. See રમ-વું.] Pleasing; charming; beautiful; delightful.

રયણી, રયની, Same as રજની.

ચૌરનું તો દીસે ચિત્ત, અંધારી રયની વિષે. —વલ્લભ.

રવ, *s. m.* [S. *fr.* रु to sound.] Noise 2. Fame.

કટી-મેખળા બાંધી કરીને, ક્ષુદ્ર ઘંટિકા રવ ઝંકાર.
—દયારામ.

રવ-ઈ, *s. f.* [Hem. Des. रवओ = S. मन्थान: churning.] A churning staff.

રવઇ-યો, *s. m.* [Ar. रवैय consideration.] Practice; a custom; a usage: a rule; a law.

રવઇ-યો, *s. m.* Same as રવઈ.

ધ્રુશળ મુશળ ત્રાક રવઈયો લાવ્યા,
વિવેક તેને કરીને શીષ ચઢાવ્યા. —ગિરિધર.

2. A wooden mace made in the form of a રવઈ, and fixed in the front of a house on certain auspicious occasions. 4. The opening of a leathern water-bag.

ર-વડ-વું, Same as રડ-વડ-વું.

Id. રવડી મર-વું To wander about and be fatigued.

રવદ, *s. f.* [See રવ+વદ-વું.] A wager; a bet.

રવ-રવ, *adv.* [Imit.] Indicating a chilling sensation.

રવતી-પંચ-ક, *adj.* [S. रेवती one of the 27 lunar mansions, regarded as unlucky + પંચક, પાંચ.] Mad; insane. 2. Mischievous; troublesome.

રવા, *adj.* [P.] Right; proper; worthy; becoming.

રવાજ, *s. n.* [See રવાબ, રૂઆબ.] A kind of musical instrument.

રવા-દાર, [See રવો + P. દાર having.] Having small fine particles.

રવા-દાર-ગી, રવા-દારી, *s. f.* [P. रवा-दारी allowance *fr.* रवा allowed + દાર, P.] Approbation. 2. Partiality; favour; conniving at; preference.

રવાનગી, *s. f.* [P. See રવાને.] Sending off; dismissing a visitor. 2. A gift offered at one's departure. 3. An export.

રવાના, રવાને, *adv.* [P. रवान: despatched.] Being set out; being despatched.

રવાબ, Same as **રૂઆબ, રૌફ.**

રવા-યો, Same as **રવઇ-યો,રવૈ-યો.**

રવાલ, *s. f.* [P. राहवार् *fr.* राह् a way + वार् like.] Trotting (of a horse).

રવિ, *s. m.* [S.] The sun.

રવિ-મંડળ, *s. n.* [+ મંડળ.] The disc of the sun.

રવિ-વાર, *s. m.* [S. *fr.* + + વાસર, વાર.] Sunday; the Sabbath day.

રવી, *s. f.* [Eng. *Review.*] A review of an army; a military parade.

રવી, *s. f.* [Ar. रबीअ spring, a winter-crop. *Cf.* S. रवि the sun.] A winter-crop.

રવેઉ, [S. रवौ on Sunday; See રવિ.] Same as **રવિ-વાર.**

રવેશ, રવેસ, } *s. m.* [P. राविश़ gallery *fr.* रफ्तन् to walk.] A custom; a manner; a mode. 2. A particular part of an edifice; a front gallery on the second storey of a house.

રવેળા, *adj.* [See રવડ-વું.] Idle and fond of gadding about (of a woman).

રવૈ, Same as **રવ-ઈ.**

રવૈ-યાં, *adj. n. pl.* [See રવૈ.] Small, round and long(of particular fruits used for food.) 2. *s.n. pl.*Small and round fruits seasoned and fried.

રવૈ-યો, Same as **રવઈ-યો.**

રવો, *s. m.* A grain;a granula.2.Granulous flour of wheat. 3. A particle of gold, silver, &c. 4. A mass of a granulous substance.

Id. ગોળનો રવો A circular bag containing molasses.

રશ્મિ, *s. m.* [S.] A beam; a ray. 2. A string; a rope.

રસ, *s. m.* [S. *fr.* रस् to taste.] A juice; sap;the liquor of fruits or plants;an exudation of trees. 2. Water.

તે સર્વ પામ્યા નાશ જ્યારે, તદા કૃત્ય નવું હવું;
પડવા લાગિયો રસ વિયતમાંથી, નિપજ્યું એમ અવનવું.
—પ્રેમાનંદ.

3. Flavour; taste. 4. Metal in the state of fusion. 5. Swelling in any part of the body. 6. Elephantiasis. 7. Pathos; fire; sweetness; spirit; beauty; entertainment; interest; lucrativeness; profit. 8. An affection or emotion of the mind; a passion or sentiment. 9. A poetic sentiment;shetorical effect. (The 9 kinds of રસ are શૃંગાર, હાસ્ય, કરૂણા, રૌદ્ર, વીર, ભયાનક, બીભત્સ, અદ્ભુત and શાંતિ).

Id. રસ ઉતરવો To get a swelling.રસ પડવો To be interested or delighted. રસ મુકવો To exaggerate;to give a lively description. રસ જામવો To reach a height and remain settled (said of a pleasure, a poetical sentiment, or a rhetorical effect). રસ કાઢવો To extract a juice. રસ કાઢી લેવો To get the juice or the substance out of, and leave sapless.રસ-ભેર With pleasure; with a heart; with enthusiasm; zealously; ardently.

રસ-કપૂર, *s. n.* [+ કપૂર.] White sublimate; submuriate of mercury, made with sulphur, quicksilver, and common salt.

રસ-કસ, *s. m.* [+ કસ] Vigour; virtue; essence; extract.2.Bickering; jarring;sparring.3.Obstinacy;persistency;importunity; urging upon.4. Fertility.

રસ-ઘેલું, *adj.* [+ ઘેલું.] Maddened by pleasure, sentiment, or rhetorical effect; running after a sentiment; enthusiastic.

રસ-જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* + ज्ञा to know.] Appreciative. 2. *s. m.* One who appreciates the excellence of.

રસ-ણિ-યો, *s. m.* [See રસ-વું] A gilder; a plater.

રસ-દાર, *adj.* [See રસ + P. દાર having.] Juicy; tasteful;savoury. 2. Delightful; interesting.

રસ-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] The abode of pleasures, sentiments, or rhetorical effect. 2. *adj.* Pleasing; charming.

રતિ-રણ-ધીર ધુરંધર રામા,પિયુ-ઉર આવરતી રસ-ધામા.
—ગીત-ગોવિન્દ.

રસ-ના, *s. f.* [S. *fr.* रस to taste.] The tongue.

રસ-નિષ્પતિ, *s. f.* [S. *fr.* + निष्पत्ति outcome *fr.* निस् out+पद् to go.]The production of sentiment or rhetorical effect.

રસ-પુઞ્જ, } *s. m.* [S. *fr.* + પુઞ્જ.] An
રજ-પુંજ, }
abundance of sentiments; a rhetorical effect.

રસનેન્દ્રિય, *s. f.* [S. *fr.* + ઇન્દ્રિય.] The organ or sense of taste; the tongue.

રસ-બસ, *adj.* [See રસ+વશ.] Enraptured; carried away by the sentiment.

રસ-ભંગ, *s. m.* [S. *fr.* + ભઙ્ગ,] The frustration of one's hopes; a break in pleasure; disappointment.

રસ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] Production of poetical sentiment or rhetorical effect.

રસમ, *s. f.* [Ar. रसम्.] A custom, a usage; a practice.

રસ-મય, *adj.* [S. *fr.* રસ + मय suffix meaning "full of."] Full of pleasure; pleasant; charming.

રસ-મસ્ત, *adj.* [+ મસ્ત.] Maddened by pleasures, sentiment, or rhetorical effect.

રસ-રાજ, *s. m.* [+ રાજ.] Lit. The king of poetical sentiments. Hence, 2. Love; the amorous passion as a subject of poetical description or dramatice representation. 2. A kind of medicinal drug.

રસ-વટ, *s. f.* [See રીસ+વૃત્તિ.] A grudge; enmity.

રસ-વંતી, *s. f.* [S. रस-वती *fr.* + वत्, वन्त વાળું, having.] A kind of collyrium.

રસ-વાદ, *s. m.* [+ સ્વાદ.] Competition; envy. 2. Excitement caused by competition or envy.

રસ-વાહિની, *adj. f.* [S. *fr.* + વહે-વું.] Carrying or circulating the juice in a tree. 2. *s. f.* A tube in a tree through which the sap circulates.

રસ-વાળું, *adj.* [+ વાળું having.] Having juice. 2. Pleasing.

રસ-વિ-કાર, *s. m.* [+ વિ-કાર.] Nettle-rash.

રસ-વું, *v. t.* [See રસ.] To gild, to plate. 2. To enamel.

રસ-સિન્દૂર, *s. n.* [S. *fr.* + સિન્દૂર.] An artificial vermilion made of zinc, mercury, blue vitriol, and nitre or saltpetre, fused together.

રસળ-વું, *v. i.* [See રઝળ-વું.] To be dilatory. 2. To wander; to roam.

રસળાટ, } Same as રઝળાટ.
રસળા-ણ, }

રસાઞ્જન, *s. n.* [See રસ + અઞ્જન.] A medical preparation.

રસા-તળ, *s. n.* [S. *fr.* रसा the earth + तल the bottom] The lowest of the seven divisions of the lower regions.

Id. રસાતળ ઘાલવું To rob a person of his property, &c.

રસાભાસ, *s. m.* [S. *fr.* + આભાસ.] Spurious or false sentiment or passion. 2. Concealment of one's real sentiment under some false guise.

રસાયણ, } *s. m.* [S. रसायन *fr.* રસ + अयन
રસાયન, }
a place, a site.] A medicinal preparation from metals and minerals. 2. Chemistry; alchemy. 3. The *elixir vitæ* of the alchemists.

રસાયણી, } *s. n.* An alchemist; a
રસાયની, }
chemist.

રસાલ-દાર, *s. m.* [See રસાલો + P. દાર having.] A cavalry officer.

રસાલો, *s. m.* [Ar. रिसाल: a Mission; a missile.] Train; retinue; attendants; suite. 2. A troop of horse.

રસાવ-વું, *v. t.* [Caus. of રસ-વું.] To gild; to plate. 2. To get gilded.

રસાળ, } *adj.* [See રસ + વાળું having.]
રસાળું, }
Juicy; succulent. 2. Fertile. 3. Sapid; savoury.

રસાળ, *s. m.* [S. रसाल.] A mango tree.

માધવીને પરિરંભી રસાળે, મુકુલ પુલક દરસાવે.

—ગી-ગોવિન્દ.

રસિ-ક, *adj.* Savoury; sapid; tasty; tasteful; elegant. 2. Sharp; smart. 3. That which has intellectual relish. 4. Sentimental; loving. 5. Humorous; witty. 6. Same as **રસિ-યું.**

રસિક-તા, *s. f.* Appreciative power; taste.

રસિ-યું, *adj.* Full of pleasure; merry; jolly. 2. Interested; eager; desirous.

રસિયેણ, Fem. of **રસિયો.**

રસિયો, *s. m.* A voluptuary.

રસિ·લું, *adj.* Entertaining; diverting; pleasing; exhilarating. See રસિ·ક.

રસી, *s. f.* Pus; matter. 2. A thick liquid.

રસી, *s. f.* [Hem. Des. रस्सी *fr.* S. રશ્મિ.] A string; a cord; rope.

રસીદ, *s. f.* [Eng. *Receipt.*] A receipt.

રસૂલ, *s. m.* [Ar.] A prophet.

રસેન્દ્રિય, Same as **રસનેન્દ્રિય.**

રસે·લું, *adj.* [See રસ.] Gilt.

રસો, *s. m.* [See રસ.] The spicy liquid from a boiled vegetable; a sauce.

રસો, *s. m.* [See રશ્મિ, રસી.] A thick rope.

રસોઈ·યો, *s. m.* A cook; one who dresses victuals.

રસોઈ, *s. f.* Cooking or dressing victuals; cookery. 2. Meals; dinner.

રસોઈ·યણ, Fem. of **રસોઈ·યો.**

રસો·ડું, *s. m.* [See રસ+વાટ a place.] A kitchen; a cook-room.

રસોળી, *s. f.* [See રસ+વાળું.] A tumour; a bump.

રસ્તો, *s. m.* [P. रास्तः a line of shops.] A road; a path; a way.

Id. રસ્તો કાપવો To travel from stage to stage; to go off or away. રસ્તો લેવો–પકડવો To go away. રસ્તે લગાડવું–પાડવું To guide. રસ્તે પડવું To be settled in life, and able to manage one's affairs. રસ્તે રસ્તે સૌ સારૂં થશે Everything will be all right in its own way. 2. Everything will at last turn out all right.

રહસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* रहस् secrecy.] A secret; a mystery. 2. A secret meaning or object.

રહિ·ત, *adj.* [S. *fr.* रह् to leave.] Destitute of; void of; unaccompanied with; being without.

રહીશ, *adj.* [See રહે·વું.] Dwelling; inhabiting. 2. *s. m.* An inhabitant; a resident.

રહે·ઠાણ, *s. m.* [See રહે·વું.] An abode; a residence; a lodging.

રહે·ણી, *s. f.* Manner of living; conduct in respect of morality.

Prov. કહેણી તેવી રહેણી જોઈએ Do as you say: Practise what you preach.

રહેમ,
રહેમિ·યત, } [Ar.] Favour; grace.

Id. રહેમ નજર Lit. A look of favour. Hence, 2. Pity; mercy.

રહેવા·શ,
રહે·વાસ, } *s. m.* [See રહે·વું+આશ Guj. suffix. Or, રહે·વું+વસ·વું.] Residing and settling; residence.

રહેવા·શી,
રહે·વાસી, } *adj.* Residing; dwelling. 2. *s. m. f.* An inhabitant; a resident.

રહેવું, *v. i.* [Hen. Des. रेहइ *fr.* S. राजति it shines; also रहो=S. निरन्तरः close.] To dwell to reside. 2. To remain; to continue. 3. To be continued in; to remain. 4. To be; to stay. 5. To stop; to cease; to descontinue; to end. 6. To remain or be let alone for the present; to lie unfinished. 7. To be left as surplus, &c.; to lie over. 8. To refrain from; to hold back from doing. 9. To be employed.

Id. ઘરમાં રહેવું To dwell in a house. ચાલુ–જારી–રહેવું To continue. ચુપ રહેવું To remain silent. પાછળ રહેવું To be left behind. પાછળને પાછળ રહેવું To dog one's steps; to watch with a view to detect a fault. લાગ્યું રહેવું To pursue; to follow with perseverance. ભુખ્યું રહેવું To remain hungry. બંધ રહેવું To be stopped; to be discontinued; to come to an end. અધુરૂં રહેવું To be unfinished. બાકી રહેવું To be left as surplus; to be left undone or unperformed. રહી જવું To stop; to cease. 2. To be left behind. 3. To lose the use of; to be paralysed (of a limb). 8. To expire; to breathe one's last; to be dead (of a person on his death-bed.) રહી રહીને At intervals; fitfully. 2. At last; after a long time; at length. રહ્યું સહ્યું Residue; refuse. ચાકર રહેવું–ચાકરીએ રહેવું To be engaged as a servant. તેની જગ્યા ઉપર રહેવું To serve as a substitute for him. દહાડા રહેવા To be pregnant (a woman). તે કહીને રહેજ ક્યાં ? Where would he find himself, if he venture to speak.

N. B. I. With the *pres. part.* રહે·વું

forms *continuous tenses,* and has the sense of "continuing" the action implied by the principal verb, *e. g.* તે લખતો રહે છે He coutinues to write:He continues writing.

II–With the *pres. part. indeclinable,* રહે-વું has the sense of "stopping or discontinuing" the action implied by the principal verb, *e. g.*તે લખતાં રહ્યો; તે લખતાં લખતાં રહ્યો He stopped writing: He discontinued writing.

III–with the *past. part. indeclinable,* રહે-વું has the sense of"completion of, completing"the action implied by the principal verb,*e.g.,*તે લખી રહ્યોHe finished writing.

રહ્યું, *interj.* Let it go ! Set it aside !

રહ્યું સહ્યું, *s. n.* Residue: whatever is left behind.

રળ-તર, *s. n.* [See રળ-વું.] Income; earning; gains.

રળ-વું,*v. t.* To earn; to gain; to acquire.

Id. રળી ખપીને ઉતરવું Lit. To have gained and lost. Hence, 2. To have one's powers exhausted in making gains and losses; to have exhausted oneself in conducting one's worldly affairs. 3. To have reached a stage in one's life, when one should resign all worldly care.

રળા-ઉ, *adj.* Earning; gaining. 2. Profitable.

Prov. રળાઉ દીકરો કોને વહાલો ન લાગે ? Everybody loves a son who earns.

રળિ-યાત, *adj.* [See રળિ-યા-મણું] Pleasing; sweet; soothing; jolly; merry.

રળિ-યા-મણું, *adj.* Pleasing; beautiful; delightful; diverting; merry; handsome; happy.

રળી-રાસે, *adv.* [+ રાસ a kind of dance.] In pleasure and merriment; with great *eclat;* without let or hindrance.

રળી, *s. f.* Pleasure; rapture; joy.2.Eagerness.

પટેલ એક પાદરડે બોલ્યો રાવણની નવ્ય પોતી રળી.
—**સામળભટ.**

સાંજે સ્વાગતમાં પ્રભુ બૂડવતા, પુરો તમારી, રળી.
—**ગી-ગોવિન્દ.**

રાંક, રાંક-ડું, } *adj.* [Hem. Des. रांचइ=S. पिनष्टि he grinds. Or S. रङ्क, રંક.] Poor; humble; mild; meek. 2. Moneyless; penniless.

Prov.રાંક ઉપર રીસ શી ? Why should you be angry with a poor person.

રાંક-દાવો, *s. m.* [+દાવો.] Lit. A demand made by a miserable person. Hence, 2. A request, based on one's misery,and not on one's merit or claim.

રાંકું, *s. n.* A beggar. (used in Kāṭhiāwād.)

રાંગ, *s. f.* [See રંગ a battlefield.] A wall of a rampart.

રાંગ-ડો, *adj. m.* That walk slowly.

રાંઝણ, રાંઝણી, } *s. f.* [Dh. Des. रंजणो=S. अलिञ्जर: an earthen jar.]A disease in the legs; *elephantiasis.*

રાંટ, *s. m.* [See પરિ+આંટો.] A curve; a bend; crookedness. 2. Disagreement; a cause of dispute.

રાંટું, *adj.* Curved; bent. 2. Having the legs a little crooked.

Id.રાંટું બોલવુંTo speak wide of the truth; to tell a lie.

રાંડ, *s. f.* [S. रण्डा *fr.* रण्ड maimed.] A widow.2. A courtesan; a concubine;a prostitute. 4. A lassie; a wench; a woman.

Id. રાંડનો–રાંડના પેટનો Bastard; illegitimate (of a son) 2. *s. m.* A bastard;a villain; a knave (used as a term of abuse).

Prov. રાંડ મારો રોટલો, ને ઘડતાં ભાગી કોર Faults are thick when love is thin. રાંડ નાતરે જાય, ને ધણી વળવવા જાય Adultery is no offence when the husband connives. "રાંડ" કહીને, "છિનાળ" સાંભળવી Others will hurt you; if you hurt them: He who says what he likes, hears what he does not like. રાંડ ગાંડી, પણ રાંડનાં લુગડાંએ ગાંડાં ? Speakers have a privilege to tell lies, but hearers must make use of their reason.

રાંડ-બાજ, [+ P. बाज़ sporting *fr.* बाख़्तन् to sport.] Same as **રંડીબાજ.**

રાંડ-વું, Same as **રંડા-વું.**

Prov. રાંડયા કેડે રજે, ને રાંધ્યા કેડે બળે Forethought spares after-thought. રાંડયા પછી ડહાપણ આવે When a thing is done advice comes too late.

રાંડ·વો, *s. m.* A womanish fellow; an effeminate person. See **રંડવો.**

રાંડી·કુંડી, }
રાડી·રાંડ, } *s. f.* A widow; a helpless widow.

Prov. રાંડી પુત રાહુજાદા, ને બાપ મુવા એટલે ઉમરાવજાદા Young men think themselves to be lords, when they become their own masters.

રાંડી-છાંડી, *s. f.* [+ છાંડ·વું.] A widow; a woman abandoned by her husband.

રાંઢ·વું, *s. n.* [Hem. Des. रंढुअं=S. रज्जुःa rope.] A rope; a string; a cord.

રાંઢો, Same as **રેંઢો.**

રાંદેલ, Same as **રન્ના·દેવ.**

દક્ષણા દેઈ બ્રાહ્મણ સંતોષિયા રે,રાંદેલ પધરાવ્યાં તતખેવ.
—**દયારામ.**

રાંદેલ, *adj.* Belonging to a tribe of Rajputs. 2. An individual of the tribe.

રાંધણ·છઠ, *s. f.* [See રાંધ·વું + છઠ.] The 6th day of Shrāvaṇa Shuda or Vada(July–August)on which day food is prepared for the next day (શિળી સાતમ, *q. v.*)

રાંધ·ણિ·યું, *s.f.n.* A kitchen;a cook-room.

રાંધ·ણિ·યો, *s. m.* A cook.

રાંધ·ણી, *s. f.* Same as **રાંધ·ણિ·યું.**

રાંધ·ણું, *s. n.* Things which are to be cooked.

રાંધ·વું, *v. t.* [S. रन्ध्.] To cook.

Id. રાંધેલી રસોઈ A complete scheme. આપણી રાંધેલી રસોઈ કોઈ જમી જાય Some one may step in, and get the benefit of our work.

Prov.રાંધે કોઈ, ને જમે કોઈ God cures and doctors take the fee.

રાંપ, }
રાંપ·ડી, } *s. f.* [Hem. Des. रंपइ=S.तक्ष्णोति he works with a spade,he pares.]A plough to root out weeds or wild herbs;a weeding plough; a small hoe.

રાંપ·લ·વું, *v.t.* To work with the weeding-plough; to take out weeds with a **રાંપડી.**

રાંપ·વું, *v. t.* [See રોપ·વું.] To arrange in rows (of the plants in a field).

રાંપી, *s. f.* A cobbler's tool.

તે વર્તિક નથી જાણતો, જે વિપ્ર હંસા ઘેર જાય;
તરણાનો મેરૂ થયો, થયો રાંપીનો ઘાય —**સામળભટ.**

રાંભો, }
રાભો, } *s. n. m.* A particular instrument for digging. 2. *s. m.* A clown; a rustic.

રા, *s. f.* [S. रै, राः] Wealth. 2. Gold.

રાઈ, *s. f.* [S. राजिका.] Mustard.2.A piece of silver or copper used in soldering.

Prov. રાઈના પહાડ રાતે વહી ગયા Every rogue is at length out-rogued.

રાઈ-જાગ, *s. f.* [See રાય, રાજા+જાગન, જાગ.] Splendour; magnificence.

રાઈ·તી કેરી, *s. f.* [+ કેરી.] A pickle of mangoes with mustard.

રાઈ·તું, *s. n.* A mustard pickle. 2. Pickles. 3. Mischief; harm; injury.

રાઈ-મીઠું, *s. n.* [+મીઠું.]The ceremony of carrying salt and mustard round a person to take away the effects of the evil eye or of evil spirits.

રાઉત, *s. m.* [See રાવત.] A brave man.

રાએણ, Same as **રાયણ.**

રાકા, *s. f.* [S.] The night of full-moon.

રાકા-પતિ, *s.m.* [S. *fr.* + પતિ] The moon on the night of full-moon.

રાક્ષસ, *s. m.* [S. *fr.* राक्षस an evil spirit.] A demon; a giant; a fiend; an evil spirit; a monster.

રાક્ષસ-ગણ, *s.f.* [+ગણ.] A group of some of the twenty-seven lunar mansions.

રાક્ષસી, *adj.* Monstrous;gigantic;daring; desperate; violent; enormous; very great.

Id. રાક્ષસી કામ A gigantic work. રાક્ષસી માયા Illusions and deceptions resorted to by demons or wicked persons.

રાક્ષસી, }
રાક્ષસ·ણી, }
રાક્ષ·ણી, } *s. f.* A female of the **રાક્ષસ** kind; a female monster.

રાક્ષી, *s. f.* The canine teeth. 2. *adj.* Corruption of રાક્ષસી, *adj.*

રાખ, *s. f.* [See રક્ષા, *fr.* S. रक्ष् to protect.] Ashes. 2. Nothing.

Id. રાખ ચોળવી To apply ashes. 2. To become an ascetic. રાખ ચોળાવવી To defraud a person of his money; to ruin a man. રાખ માથે ઘાલવી Lit. To throw ashes on one's own head. Hence, 2. To take a leading part in doing a wicked or censurable act.

રાખ, *s. f.* [See રાખ-વું.] A concubine.

રાખ-ડી, *s. f.* [See રક્ષ-ણ, રક્ષા.] A thread tied round the arm as a preservative against evils. See **રક્ષા.**

પાંચમે માસે બાંધોને રાખડી; છઠ્ઠે તે કઢીએલાં દૂધ રે.

—અભિમન્યુનો ચકાવો.

રાખ-પત, *s. f.* [See રાખવું+પત. *Cf.* રખા-પત.]Preserving a person's reputation from injury.

રાખ-રખા-વટ, *s. f.* Partiality; partisanship.

રાખ-વું, *v. t.* [S. रक्ष् to protect.]To keep; to preserve; to protect; to guard; to save; to lay by or up; to reserve; to withhold; to have. 2.To possess; to be endowed with. 3. To hold in; to retain; to put; to make ready; to prepare; to be ready with; to maintain; to lay aside. 4. To employ; to engage; to keep. 5. To purchase; to buy.

Id. બોલ-શુકન-વચન-રાખવું To keep one's pramises. 2. To grant a request. માન રાખવું To preserve one's dignity. 2. To pay respect to. હાથ-હાથમાં રાખવું To keep under one's control. હાથ રાખીને With economy; economically.જોર રાખવું To assist in lifting or pushing. કબજે-કબજે રાખવું To keep possession of;to keep in one's possession.માથે રાખવું To take the responsibility of,on one's head. મોહ રાખવું To feel shy at the presence of;to pay respect to by granting one's request. ગીરો રાખવું To receive as a mortgage. વેચાણ રાખવું To buy. ભાડુત રાખવો To keep as a tenant. ભાડે રાખવું To hire. ઘરમાં રાખવું To keep as a member of one's family. કાયમ રાખવું To keep safe; not to injure; to preserve intact. કાયમ-બહાલ રાખવું To confirm; not to upset. ઢીલું રાખવું To keep loose; not to tighten. તંગ રાખવું To tighten. ચોકસી-તપાસ-નજર-ધ્યાન-રાખ॰ To keep an eye upon; to take care of. ધ્યાનમાં રાખવું To bear in mind.રાખી મૂકવું To reserve for.છૂટ રાખવી To give freedom to; to make an exception in favour of; to exempt from. હક રાખવો To have a right to.પગ રાખવો To go frequently to; to frequent. 2. To have access to.

રાખસ, Same as **રાક્ષસ.**

રાખસી, Same as **રાક્ષસી.**

રાખે-લી, *s. f.* A woman kept as a concubine; a mistress.

Id. રાખેલીના પેટનો છોકરો A bastard.

રાખે-લો, *s. m.* A paramour.

રાખો-ડી, *s. f.* [See રાખ, રક્ષા, ashes+વૃત્તિ.] Ashes.

રાખો-ડો, *s. m.* Same as **રાખો-ડી.**

રાગ, *s. m.* [S. *fr.* रञ्ज् to colour.] Voice. 2. Music; a musical mode.

રાગ, પાગ, ને પારખાં, નાડી ને વળી ન્યાય,
તરવું, તંતરવું, ને તરકરવું, એ આઠે આપ કળાય.

—ભાષા.

3. A song; a tune. 4. Harmony. 5.Anger; wrath; passion.

વાઘ તણો રોષે લાગ, લાગ સારો ભક્ષી નાગ;
રાગ પણ કરે વાઘ, વક્ર થાય થાયરે. —વલ્લભ.

6. Love; affection. 7. Agreement; union. 8. Absorption in the interests of worldly ties. 9. Redness; red colour.

ચોરે રાગથી ચિત્ત જે, અધર તે પૂરેજ મોંહે હરે.

—ગીત-ગોવિન્દ.

Id. રાગ આવવો To be angry with. રાગ લાવવો To feel anger towards. રાગ ગાવો To sing a tune. રાગ કાઢવો To sing.

Prov.રાગ એટલો દ્વેષ,ને દ્વેષ એટલો શોકAnger begets malice, malice brings sorrow.

રાગ-ડો, *s.m.* A loud and long continued sound.

Id. રાગડો તાણવો To sing loudly.

રાગ-ણી, *s. f.* [S. रागि-णि *fr.* રાગ.] A musical mode.

રાગ-માળા, *s. f.* [+ માળા.] A string of tunes. 2. A collection of songs.

રાગાન્ધ, *adj.* [S. *fr.* +અંધ] Blinded by affection or love.

રાગી, *adj.* [Dh. Des. रग्गयं *fr.* S. रक्तम् See રક્ત.] Sensitive; enraged; nervous. 2. Amorous.

ધન્ય પ્રભુ ! ધન્ય ભાગ્ય ! રાગી અર્પી અર્પ્યું વળી;
વૈરાગી થકી અધિક, ફિયી આંખે રોઈએ ? —વલ્લભ.

3.Absorbed in the interests of this world. 4. Angry; irate; irascible.

જો ધરિયું પણ ભીમ મહા ભડ,
ખૂન ખુની બની રે, પીઉ રાગી. —વલ્લભ.

રાગો-ટ-વું, *v. i.* [See રાગ+ઘુંટ-વું] To hum. 2. To repeat in music.

રાગો-ટો, *s. m.* Singing without any regard to the rules of music. *Cf.* રાગ-ડો.

રાઘુ, *s. m.* [S. राघव name of Rāma.] A red-ringed parrot.

રાચ, *s. m.* [See રચ-વું.] Materials; tools, &c.; furniture.

રાચ-રચી-લું, *s.n.*[+રચી-લું redup, or રચ-વું.] Household furniture.

રા-ચવું, *v. i.* [S. राज् to shine.] To be pleased; to be merry or gratified. 2. To look well or fair.

રાજ, Same as **રાજ્ય.**

N. B. રાજ્ય, when it forms compounds with other words,is popularly written and spoken as રાજ.

રાજ, Same as રાજા. (Generally used at the end of a સમાસ (compound).

માણુ માણુ મનના ભામા, રાજ મારે ઘેર શીદ આવ્યા !
—ગોવિન્દ.

Id. દીવો રાજ (રાણો) કરવો To put out a lamp.

રાજ-ક-દૈવ-ક, *adj.* Calamities owing to the king or God; *vis major.*

રાજ-કન્યા, *s. f.* [S. *fr.* રાજા + કન્યા.] A king's daughter; a princess.

રાજ-કવિ, *s. m.* [S. *fr.* + કવિ.] The poet-laureate.

રાજ-કાજ,
રાજ-કારભાર, } *s. m.* [See રાજ + કાજ, કારભાર.] State-affairs; state-business. 2.Politics; government; diplomacy.

રાજ-કારભારી, *s. m.* A minister. 2. A statesman; a politician; a diplomatist.

રાજ-કી-ય, *adj.* Regal; royal; kingly. 2. Political.

રાજ-કુંવર, *s. m.* [+કુંવર.] A king's son; a prince.

રાજ-કુંવરી, *s. f.* [+ કુંવરી.] A king's daughter; a princess.

રાજ-કુમાર, Classical form of **રાજ-કુંવર.**

રાજ-ગઢ, *s. m.* [+ગઢ.] A rampart round the palace of a king.

રાજગરો, *s. m.* Name of a plant and its seeds.

રાજ-ગાદી, *s.f.* [See રાજ+ગાદી.] A throne; the royal seat.

રાજ-ગોર, *s. m.* [+ ગોર.] The king's family-priest.

રાજ-ચિન્હ, *s.n.* [S. *fr.* ચિન્હ.] The royal ensign; the royal insignia; the royal paraphernalia. 2. The royal seal.

રાજત, *s. n.* [S. *fr.* राज् to shine.] Silver.

કનક રાજત આદિકે યુત, જુગત પર્વત જેહ.
—રત્નેશ્વર.

રાજ-તંત્ર, *s. n.* [S. *fr.*રાજ, રાજ્ય+તંત્ર.] The administration of a kingdom.

રાજ-તિલક, *s. n.* [S. *fr.* રાજ, રાજા+તિલક.] A spot of a fragrant ointment marked on the forehead of a king at his coronation.

રાજ-તેજ, *s. n.* [S. *fr.* + તેજ.] Royal splendour or pomp.

રાજ-તું, *adj.* [See રાજ-વું.] Shining; magnificent.

રાજ-દણ્ડ, *s. m.* [S. *fr.*+દણ્ડ.] A fine imposed by a king;a punishment inflicted by a king. 2. A royal sceptre.

રાજ-દરબાર, *s. m. n.* [+દરબાર.] A royal court of justice.

રાજ-દરબારી, *adj.* Royal; regal; political; diplomatic.2.Pertaining to or belonging to the royal court.

રાજ-દૂત, *s. m.* [S. *fr.* + દૂત.] A royal messenger or ambassador.

રાજ-દ્રોહ, *s. m.* [S. + દ્રોહ.] High treason; rebellion.

રાજ-દ્રોહી, *s.m.* A person guilty of high treason; a rebel; a mutineer.

રાજ-દ્વાર, *s. n.* [S. *fr.* + દ્વાર.] Same as રાજ-દરબાર.

રાજ-દ્રારી, Same as રાજ-દરબારી.

રાજ-ધર્મ, *s. m.* [S. *fr.* + ધર્મ.] Kingly duties; virtues appropriate in a king.

રાજ-ધાની, *s. f.* [S. *fr.* + धा to put.] The metropolis; the capital; the chief town.

રાજન્, Classical form of રાજા.

રાજ-નગર, *s. n.* [S. *fr.* + નગર.] Same as રાજ-ધાની.

રાજ-નીતિ, *s. f.* [S. *fr.* + નીતિ.] Regal jurisprudence; polity; politics; statesmanship; administration of government.

રાજ-પદ, રાજ-પદું, } *s. n.* [S. *fr.* +પદ.] Royalty; the position or dignity of a king.

રાજ-પાટ, *s. n.* [+પાટ.] The throne.

રાજ-પુત્ર, *s. m.* [S. *fr.* + પુત્ર] A king's son; a prince.

રાજ-પુત્રી, *s. f.* [S. *fr.* + પુત્રી.] A king's daughter; a princess.

રાજ-પુરૂષ, *s. m.* [S. *fr.* + પુરૂષ.] A royal servant; an officer of the king;a minister.

રાજ-પ્રતિ-નિધિ, *s. m.* [S. *fr.*+પ્રતિ-નિધિ.] A viceroy; a king's regent.

રાજ-ફેર, *s. m.* [+ ફેર, ફેર-ફાર.] A change of kings. 2. [See રાજ્ય+ફેર.] A change of administration. 3. A political revolution.

રાજ-બીજ, *adj.* [See રાજા+બીજ.] Royal birth. 2. Of kingly birth.

રાજ-ભક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + ભક્તિ] Devotion to the king; loyalty.

રાજ-ભય, *s. m. n.* [S. *fr.* રાજ, રાજા+ભય.] Fear from the king.

રાજ-ભવન, રાજ-ભુવન, } *s. n.* [S. *fr.* + ભવન; ભુવન a dwelling-place.] Same as રાજ-મંદિર.

રાજ-ભોગ, *s. m.* [S. *fr.* + ભોગ.] A royal repast; a king's meal.

રાજ-ભ્રષ્ટ, *adj.* [S. राज्य-भ्रष्ट *fr.* રાજ્ય + भ्रष्ट fallen.] Dethroned; deposed.

રાજ-મંડળ, *s. n.* [+ મંડળ.] A group of kings.2. The king's council. 2. A body of officers who represent the king.

રાજ-મદ, રાજ્ય-મદ, } *s. m.* [+ મદ.] Pride or arrogance,commonly found in kings on account of their duties and position.

રાજ-મંદિર, *s. n.* [S. *fr.* રાજા+મંદિર.] A royal mansion; a palace.

રાજ-મહેલ,*s.m.* [+મહેલ.] A royal palace.

રાજ-માતા, *s. f.* [S. *fr.* + માતા.] The mother of the king; the queen-dowager.

રાજ-માન્ય, *adj.* [S. *fr.* + માન્ય.] Honoured by the king. 2. Excellent; eminent; exalted. 3. A term of address, *e. g.*, રાજ-માન્ય રાજશ્રી અનંતરાવ.

રાજ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ.] The king's highway; a public or main road.

રાજ-મુદ્રા, *s. f.* [S. *fr.* + મુદ્રા.] The royal signet or seal. 2. The impression or stamp of the royal seal.

રાજ-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* + યોગ.] A particular configuration of the planets at the birth of a person which indicates his admission into the court of a king or kingship.

રાજ-રિદ્ધિ, *s. f.* [See રાજ્ય+રિદ્ધિ.] The prosperity of the kingdom.

રાજ-રીતી, રાજ-રીતિ, } *s. f.* [+ રીત, રીતિ.] The manners or practice at the court of a king.

રાજ-રેખ, *s. f.* [+ રેખા.] A line or lines on the hands, feet, &c., which are particularly found on the body of a king.

રાજ-રોગ, *s. m.* [See રાજા+રોગ.] Pulmonary consumption.

રાજર્ષિ, *s. m.* [S. *fr.* + ઋષિ.] A sage born in a family of the warrior-class (*i. e.* ક્ષત્રિય); a king behaving like a saint; a royal saint; a saintly king.

રાજ લક્ષ્મી, *s. f.* [S. *fr.* + લક્ષ્મી.] The prosperity of a king.

રાજ લેખ, *s. m.* [S. *fr.* + લેખ.] A royal edict; a royal charter.

રાજ-વંશ, *s. m.* [S. *fr.* + વંશ.] A royal dynasty.

રાજ-વંશી, *adj.* [+ વંશ.] Born in a royal family.

રાજ-વટ, રાજ-વટું, } *s. n.* [+ વટ, વૃત્તિ.] Royal manners; courtly manners.

રાજ-વધૂ, *s. f.* [Fem. of રાજ-વી.] A

queen. 2. A fortunate woman.

રાજ-વહિવટ, *s. m.* [See રાજ, રાજ્ય+વહિ-વટ.] The administration of a kingdom.

રાજ-વર્તુ઼ં, *s. n.* [+ વર્તુ઼ં a circle, a ring.] The persons who surround a king; the royal court.

રાજ-વી, *s. m.* [See રાજ, રાજ્ય + S. विन्, मिन्, इन् having, possessing.] A man possessing or enjoying the splendour, glory, or good fortune of a king. 2. A fortunate man. 3. A mourning song; a funeral song sung by women (so called from the word રાજવી (a fortunate man)forming the burden of the song.

રાજ-વું, *v. i.* [S. राज् to shine, to appear splendid.] To appear spendid.

તારી ગ્રીવાએ કપોત કંબુ રેખા રાજે રે.—**દયારામ.**

રાજ-વૈદ્ય, *s. m.* [S. *fr.* રાજા+વૈદ્ય.] A royal physician. 2. An eminent physician.

રાજ-વૈભવ, *s. m. n.* [S. *fr.* + વૈભવ.] Royal splendour.

રાજ-શોભા, *s. f.* [S. *fr.* + શોભા.] Rayal splendour.

રાજ-શ્રિયા-વિરાજીત, *adj.* [S. *fr.*+શ્રી+વિ-રાજિત.] Adorned with the greatness of a king. (Used as an epithet of courteous address).

રાજ-શ્રી, *adj.* Having the greatness of a king. (A term of courteous address). 2. *s. f.* Same as **રાજ-લક્ષ્મી.**

રાજસ, *adj.* [S. *fr.* रजस् dust. See રજ.] Passionate; lustful.

રાજસ, *adj.* [See રાજા.] Kingly; royal; grand; superexcellent.

પુરૂષ પ્રેમદાને અદકી પ્રીત;ગુહરથાવટ ગુણ રાજસ રીત.
—**સામળભટ.**

રાજસ, *adj.* [Eng. *Rogers* name of English makers of cutlery, confused with S. રાજસ *&* રાજા.] The best (of cutlery).

Id. રાજસ ચપ્પુ The best knife.

રાજ-સત્તા, *s. f.* [S. *fr.* રાજા+સત્તા.] Royal authority; a king's power.

રાજ-સભા, *s. f.* [S. *fr.* રાજા + સભા.] A royal assembly; a council-chamber.

રાજસી, Same as **રાજસ.**

રાજ-સૂય, *s. m.* [S. राज सूय *fr.* રાજા, + S. सु to sacrifice.] A sacrifice performed by a universal monarch at the time of his coronation, as a mark of undisputed sovereignty.

રાજ-સ્થાન,
રાજ-સ્તાન, } *s. n.* [S. राजस्थान *fr.* + સ્થાન.] The kingdom of a native prince in India.

રાજ-હંસ, *s. m.* [S. *fr.* + હંસ.] A swan; a flamingo; a white goose with a red bill and legs.

રાજ-હત્યા, *s. f.* [S. *fr.* + હત્યા.] Regicide.

રાજા, *s. m.* [S. *fr.* राज् to shine.] A king; a sovereign; a ruler; a prince. 2. A head; a master; a lord.

Id. રાજા કરણનો વખત Early morning(so called on account of the practice of the Hindus to utter the name of કર્ણ a general of દુર્યોધન in the great war of the Mahābhārata, well-known for his generosity. રાજા જેવો Princely; royal;generous; noble-minded (a man.) આતો રાજા છે He is a simpleton. રાજા સાથે હાદવું Lit.To join hands with the king or principal person in a meeting.Hence,2. To eat only the best dish at a dinner-party. 3. To go in for ghee-food only.

Prov; યથા રાજા તથા પ્રજા As is the king, so are the subjects. રાજા ને ગમતી રાણી, ને છાણા વીણતી આણી Fair is not fair, but that which pleaseth. રાજા, વાજા, ને વાંદરા (બરાબર) A king's favour is no inheritance. રાજાથી રંક સુધી એક ન્યાય Justice is no respecter of person. રાજા દંડે સૌ જાણે, અદ્દ દંડે કોઈ ન જાણે Everybody knows when the king inflicts a punishment,but nobody when Fate does its fell work. રાજાનાં ચીર ધોબીને મન બાળોતિયાં No man is a hero to his valet. રાજા હાને, ને પ્રજા રનાને Every one according to his means. રાજા વડે રૈયત, ને રૈયત વડે રાજા There is an interdependence between a king and his subjects.

રાજાધિ-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* + अधि-राज a superior king. *fr.* अधि above+રાજા.] A king of kings; an emperor.

રાજા-ભોજ, *s. m.* [See રાજા+ભોજ, a king of this name who was just and generous.] A liberal and generous person; a philanthropist.

રાજિ-પો, *s. m.* Same as **રાજ-વી.**

રાજી, *adj.* [Ar. राज़ी pleased.] Willing; pleased with; consenting; acquiescent; agreeing. 2. Contented; satisfied.

Id. રાજી કરવું To please. રાજી થવું To be pleased or satisfied. રાજી ખુશી Free will and pleasure.

Prov. ધણી ધણિયાણી રાજી તો ક્યા કરે મીયાં કાજી A law is inoperative, when parties agree.

રાજી-નામું, *s. n.* [+નામું.] Resignation. 2. A deed of acquittance; a release.

Id. રાજી-નામું આપવું-કરવું To resign. 2. To withdraw one's complaint against from a court of law.

રાજી-પો, *s. m.* Willingness; consent; acquiescence; contentedness.

રાજી-રજા-વંદી, *s.f.* [+ રજા.] Free will and full consent; acquiescence; permission.

રાજીવ, *s. n.* [S.] A blue lotus.

રાજીવ-લોચન, *adj.* [S. *fr.* + લોચન.] Having eyes as beautiful as blue lotuses.

રોમ રોમ વ્યાપી રહ્યો છે, મહા રાજીવ-લોચન રામ.
—**ભાલણ.**

રાજેન્દ્ર, **રાજેશ્વર**, *s. m.* [S. *fr.* રાજા+ ઇન્દ્ર,ઈશ્વર.] The king of kings; an emperor.

રાજે-શ્રી, Same as **રાજ-શ્રી.**

રાજો, Same as **રાજા**. (Used in Kāthīawād.)

રાજ્ય, *s. n.* [S. *fr.* राजन् a king *fr.* राज to shine. See રાજા.] A kingdom; a dominion; monarchy. 2. Administration of a kingdom.

રાજ્ય-કૌશલ, **રાજ્ય-કૌશલ્ય**, *s.n.* [S. *fr.* + કૌશલ, કૌશલ્ય.] Statesmanship.

રાજ્ય-તંત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + તંત્ર.] The administration of a kingdom.

રાજ્ય-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] The capital of a kingdom.

રાજ્ય-ભાર, *s. m.* [S. *fr.* + ભાર.] The burden of government; the responsibilities of administration.

રાજ્ય-લેખ, *s. m.* [S. *fr.* + લેખ.] A royal charter.

રાજ્યાધિ-કાર, *s. m.* [S. *fr.* અધિ-કાર.] An authority over a kingdom.

રાજ્યાભિ-ષેક, *s. m.* [S. *fr.* + અભિ-ષેક] Inauguration to a throne; enthronement; coronation.

રાજ્યાસ-ન, *s.n.*[S.*fr.*+આસ-ન.] A throne.

રાઠોડ, *adj.* [S. रथ-स्थ *fr.* રથ + S. स्था to stand.] Lit. Sitting in a chariot while fighting. *Cf.* રથી. Hence, 2. Name of a tribe of Rajputs. 3. An individual of the tribe.

રાડ, Same as **રડ.**

રૂદિયા માંહે લાગી છે રાડ, એહ વાત તો કહી દેખાડ
—**સામળભટ.**

રાડ, **રાઢ**, *s.f.*[See રડ-વું.] A cry. 2. A noise. 3. A quarrel; wrangling. 4. A complaint. 5. A separation.

સતી વિણ શંકર જે, ગતિધારી કંકર તે;
રતિ રાઢ રંકરસે, ભર્યા ડર્યા તનમાં. —**વલ્લભ.**

રાડ પડવી To be uttered (a loud cry.) 2. To arise (a quarrel, a disagreement.) રાડ પાડવી To cry aloud.

રાડું, *s. n.* A stalk of corn. 2. An arrow. 3. A bricklayer's implment.

રાણી, *s. f.* [S. राज्ञी *fr.* राजन् a king. See રાજા.] A king's wife; a queen.

Id. રાણીનો સાળો કોણ થાય? Joan is as good as my Lady in the dark.

રાણી-જાયો, *adj.* [+ જાયો.] Born of a queen (a prince, as distinguished from one born of a concubine of a king).

રાણી-પ, *s. f.* [See રાજી-પો.] Harmony; agreement; union.

રાણો, **રાણો-જી**, *s. m.* [See રાજા.] A king; a chief. 2. A rice-beater (being employed as a menial servant in Rajput families).

Id. રાતનો રાણો A thief. 2. An owl. રાણો કરવો To extinguish to put out (of a lamp). રાણો થવો To be extinguished; to be put (of a lamp).

રાબડ, *s. f.* [See રાબડી.] Mud having the consistency of રાબ (gruel).

રાબ-ડ, *adj.* Having a dull intellect; stupid. *Cf.* રોબ-ડ.

જાણપણામાં જડા થયા, ડહાપણ ડોળી રાબડ રહ્યા.
—અખો.

રાભો, *s. m.* A cultivator. 2. A stupid person. 3. A simple-minded person; a simpleton.

રાત, *s. f.* [See રાત્ર, રાત્રિ.] Night.
Prov. રાત અંધારી ને તલ કાળા; લે વાણિયા તારા ને તારા All cats are grey in the dark. રાત થોડી, ને વેષ ઘણા The day is short and the work much.

રાત, *s m.* [Dh. Des. रत्तिया, Hem. Des. रत्तिओ=S. नापित: a barber.]A respectful term of address to a barber; a barber.

રાત-ડ, *s. f.* [See રાતું.] Redness.

રાત-ડાં, *s. n. pl.* [See રાત night or રાતું red.] Small wheaten cakes dried and fried.

રાત-ડિ-યાં, *s. n. pl.* A kind of radish; carrots; ગાજર.

રાત-ડીયો, *s. m.* A red kind of millet.

રાત-ડી, Same as **રાત-લ-ડી**.

રાત-દહાડો, *adv.* [See રાત *s. f.* + દહાડો.] By day and night; always; at all hours; constantly.

રાતબ, *s. f.* [Ar. रातब्.] Rations; fixed allowance to be supplied at stated times.

રાતબ રાણીને આપવા, આવે તંબોળી ઘેર;
બીડાં બાસઠ પાનનાં, પંચાસ પોચાડે પેર.
—સામળભટ.

રાત-લ-ડી, Same as **રાત** night. (Used in poetry.)

રાત-વ-રત, *adv.* [+ P. व and + રત, ઋતુ.] At any time or season; in season or out of season. 2. At any time however inconvenient.

રાત-વાસો, *s.m.* [+ વાસો, વસ-વું.] Residing during a night on a journey.

રાતા-શ, Same as **રતાશ**.

રાતું, *adj.* [See રક્ત.] Red; crimson. 2. Engrossed in affection or love;maddened by love.

Id. તમાચો મારી મોં રાતું રાખવું To try to appear rich by false pomp;to keep up the honour of one's family at a sacrifice which cannot be brought to public notice.રાતું ચટક: રાતુંચોળ: રાતુંમાતું: રાતી રાયણ જેવું Very red. 2. Stout and healthy.

રાતો-રાત, *adv.* [See રાત night + Ar. व and રાત] In the nighttime; in the very night; that very night.

રાતો-વાઈ, *adv.*Even at night; although it was night-time.

રાત્ર, રાત્રિ, *s. f.* [S. रात्रि.]Night.

રાધા, રાધિકા, *s.f.* [S. *fr.* राध् to please.] A whore; an adultress. 2. A simple woman (colloq).

રાન, *s.m. f.* [Dh. Des. रन्नं *fr.* S अरण्यम् a forest. *Cf.* રણ.] A forest; a wood. 2. A wild; a waste.

રાન-વી, રાન, *adj.* Sylvan; wild; savage.

રાપતો, Same as **રાબેતો**.

આનંદ આનંદ આણી, યાચના કરૂં છું તેથી;
વલ્લભ કવીશ તોય, રાખું એક રાપતો. —**વલ્લભ**.

રાફ, રાફ-ડો, *s. m.* [Dh. Des. रफ्फा *&* Hem. Des. रफ्फो=S. वल्मीकम्.]A snake's hole or burrow. 2. An ant-hill.

Id. રાફડો ફાટવો Lit. To burst open an anthill. Hence,2. To come out and spread over in a large number; a swarm.

રાબ, રાબ-ડી, *s. f.* Gruel; sugared water boiled with spices and flour; a beverage for the sick.

રાબેતો, *s. m.* [Ar. राबतो frequency of coming and going.] Custom; practice.

રાભો, *s. m.* [S. रोप રોપો, a plant. *fr.* रुह् रोप् to grow.]A rustic;an illiterate peasant.

રામ, *s. m.* [S. *fr.* रम् to play.] An incarnation of Viṣṇu. 2. God. 3. The Soul. 4. Pluck; mettle; spirit;courage;boldness; strength. 5. One anna; money; (used by merchants).

Id. રામ શરણ થવું-રામ રમી જવું To die. અરે રામ ! A cry of despair.રામનું નામ દે Give up

talking slander of others, and occupy your mind with something creditable. આત્મારામ The individual soul; one's own heart or conscience. રામ વગરનું-એનામાં શા રામ છે ? It wants substance: It is hollow.

Prov. અન્દરકી બાત રામ જાણે All is not gold that glitters. રામ બોલો, ભાઈ રામ A cry used while carrying a dead body. રામ નામ જપના, પરાયા માલ અપના Said of a hypocrite, who, under the guise of religion, resorts to dishonest practices: To make godliness a gain. રામ રામ, તો કહે રીંગણાં I talk of chalk, and you of cheese. જેને રામ રાખે તેને કોણ ચાખે Retribution belongs to God. રામ ધણી, કે ગામ ધણી God and the king can control men's actions. રામ નામે પત્થર તરે Anything, however difficult, can be accomplished under the name of great person. રામને રળવું નહિ, ને સીતાને દળવું નહિ He lives from hand to mouth. રામનું સમણું ભરતને ફળ્યું One sows and another reaps the harvest.

રામ ઝરોખે બેઠકે, સબકા મુજરા લેત;
જેસી જાકી ચાકરી, વેસા ઉનકુ દેત.

God knows well which are the best pilgrims.

રામ, Same as **રામા.**

સતી રોહિણી વસે ગોકુળ ગામે જો,
સરસ્વતી રાધા રામ મહા ગુણ ધામે જો.—**દયારામ.**

રામ-આણ, *s. f.* [+ આણ, આજ્ઞા.] Lit. An order or prohibition imposed under the name of રામ. Hence, 2. An inviolable order or prohibition.

રામ-કળી, *s. f.* [+કળી.] A particular mode in music.

રામ-કી, *s. f.* [+Hind. को, की, कुं genitive suffixes=S. अक, इक, belonging to.] The wife of an anchoret.

રામ-ગોવાળિ-યો, *s. m.* [+ ગો-વાળિ-યો.] A term used for young boys while they can go about naked.

રામ-ગ્રી, *s. m.* A particular mode in music.

રામ-જણી, } **રામ-જની,** } *s. f.* [See રામ + જન.] A dancing girl.

રામ-ઠાઠિ-યું, *s. n.* [+ ઠાઠિ-યું.] A broken, hoarse, dilapidated, or old thing.

રામ-ઢોલ, *s. m.* [+ઢોલ.] A large drum.

રામણ-દીવો, Same as **લામણ-દીવો.**

માથે મોડ ભમરિયાળો ઝળકે રે
હાથમાં તો રામણદીવો લળકે રે. —**પ્રેમાનંદ.**

રામ-દવાઈ, } **રામ-દવાઈ,** } **રામ-દુવાઈ,** } *s. f.* [+દવાઈ.] See **રામ-આણ.**

રામ-દાસિ-યું, *adj.* [+ દાસ.] Pertaining to a servant of રામ (God). 2. Pertaining to a mendicant; beggarly; miserable. 3. *s. n.* A beggar. 4. A beggarly person.

રામ-નવમી, } **રામ-નોમી,** } **રામ-નોમ,** } *s. f.* [S. राम name of an incarnation of Visnu + નવ-મી.] The ninth day of the bright half of ચૈત્ર(March-April) being Rama's birth-day.

રામ-પત્રી, *s. f.* [+ પત્ર, પત્રી.] A kind of medicinal drug.

રામ-પાત્ર, *s. n.* [+પાત્ર.] A kind of drinking vessel.

રામ-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] The fruit; *Annona reticulata*; roseapple.

રામ-બાણ, *s. n.* [+ બાણ.] An infallible promise. 2. *adj.* Infallible; unfailing; very efficacious.

Id. રામ બાણ ઓસડ A specific.

રામણ-બુઝારું, *s. n.* [+ બુઝારું.] A large earthen lid for a water-pot.

Id. રામણ-બુઝારા જેવું Ugly; shapeless.

રામ-રક્ષા, *s. f.* [S. + રક્ષા protection.] A hymn of praise to Rāma. 2. Protection given by Rāma.

રામ-રસ, *s. m.* [+ રસ.] Salt.

રામ-રાજ, *s. n.* [+ રાજ.] Lit. The reign of Rāma (in which all people were happy.) 2. A government in which people enjoy full justic, freedom and protection.

રામ-રામ, *s. m.* Salutations; compliments. 2. Mere acquaintance.

રામ-રોટી, *s. f.* [+ રોટી.] Cooked food given to religious mendicants as charity.

રામા, *s. f.* [S. *fr.* रम् to play.] A charm-

ing young and beautiful woman. 2. A woman, in general.

રામાનુજ, *s. m.* [S. *fr.* राम name of an incarnation of Visnu+ અનુજ.] A sect of Hindu religion.

રામાયણ, *s. n. f.* [S. *fr.* राम name of an incarnation of Visnu + अयन an abode.]An epic poem on the life and acts of Rāma. 2. A long story;a long yarn. 4.A difficult or troublesome business.

Id. ત્યારે તો મોટી રામાયણ થઈ It was then a very difficult or troublesome business.

રામી, *s. m.* [See S. आरा॰म a garden.] A gardener; particularly, a Hindu gardener.

રામૈ॰યો, *s. n.* [See S. आरा॰म a garden.] A large bucket without the trunk.

રામૈ-યું, *s. n.* A small earthen dish.

રામોસી, *s. m.* [See રામ in રામાયણ + વ-સ॰વું.] A wild tribe of plunderers inhabiting the western slopes of the Sahyādri. 2. A watchman.

રાય,*s.m.*[See રાજા.] A king; a sovereign. 2.A rich man.3. A term of respect;a word added to the names of Nāgar Brāhmaṇs., *e. g.* ગોવિંદરાય.

રાયક-વાળ, *adj.* [S. रैक्व + વાટ a region.] Name of a sect of Brāhmaṇas.

રાય॰કો, *s. m.* [See રાજ, રાય + કો, કી, કું dim.] A shepherd;a cowherd.

રાય-જાદી, *s. f.* [See રાય-જાદો.] A king's daughter.

રાય-જાદો, *s. m.* [+ જાદો.] A king's son. 2. *adj. m.* Courtly; polite.3. Simple; common; ordinary.

રાય॰ણ, *s. f.* A kind of tree.2. A berry of રાય॰ણ.

રાયણ-કોકડી, *s f.* [+કોકડી.]A dried berry of રાય॰ણ.

રાયત, *s. f.* [Ar.रिआयत् regard.] Favour; regard. 2. Remission; abatement.

રાવ, Same as **રાય.**

રાવ, *s. f.* [S. राव a cry *fr.* रु to cry.] A complaint.

મન તણા કોડ તે મન વિષે રહી જશે;
નહિ સુણો નાથજી મ્હારી રાવો. —**દયારામ.**

2. A cry for a redress of a grievance. 3. Back-biting; slander.

Id. રાવ કરવી-ખાવી To slander.

રાવ॰ટી, *s.f.*[See રાવ, રાય, or રહે॰વું + વૃત્તિ a circle.] A small tent. 2. A circular terrace; a terrace.

રાવણિ॰યો, Same as **રાવળિ॰યો.**

રાવણું, *s. n.* [See રાજા, રજ-પુત,] An assembly of Rajput Thakors. 2. A caste-meeting. 3. Merry-making and gossiping at a caste-meeting.4. Barracks; a soldier's quarters.

Id. રાવણાં કરાવવાં To give an intoxicating potion or drink of opium diluted with water to bards,&c. by Rajput kings.

રાવત, *s. m.* [See રાવ.] A horseman; a groom.

રાવ॰તા, *s. f.* [See રાવ. રાય, રાજ, રાજા + S. ता suffix.] Royal dignity. 2. Royal pomp.

દ્રોપદી કને જઈ કે, સ્કંધ હલાવી હલાવી,
"ઉત્તર ન આપો, એ શું રૂડેરી છે રાવતા?"—**વલ્લભ.**

રાવતી, Same as **રાઈ** a metallic cement.

Id.રાવતી કાઢવી Lit.To take out or misappropriate as much of a precious metal as the weight of the metallic cement used in making an ornament (by a goldsmith). Hence, 2. To misappropriate secretly a part of an article one is entrusted with as one's gain.3.To misappropriate secretly.

રાવ॰લું, *adj.* [See રાજ, રાય, રાવ+નો, ની, નું Gen. suffix.] Pertaining to your Honour; of your Honour.

હું પણ દાસી રાવલી, બાહ્યગ્રહ્યાની લાજ;
જોબન વ્હેરે જાય છે, માણો માહારા રાજ.—**દયારામ.**

રાવ॰લું, *s. n.* [+ ડો, ડી, ડું dim.]An assembly of kings and courtiers.

રાવળિ॰યો, *s. m.* [See રાવણું.] A man of the *Shudra* caste. 2. A village watchman.

Prov. રાવળિયો ટુકડે રાજી Poor folks are glad of pottage.

રાવ॰ણું, Same as **રાવ॰ણું.**

રાશ, } *s. m.* [See રાશિ.]A heap. 2. The
રાસ, }

average. 3. *s. f.* A sign of the zodiac. 4. Partnership; fellowship. 5. [See રશ્મિ.]A rein.

Id. બનતી રાશ—એક રાશ Agreement; harmony. મારૂં કામ રાશ પડ્યું My business is going on regularly.

રાશ-ડી, Same as **રાસ-ડી**.

રાશ-વા, *adj*. Of the length of a rope; sixteen feet in length.

રાશિ, *s. f.* [S.] A heap; a group. 2. A quantity.(Mathem)3. A sign of the zodiac.

રાશી, *adj*. Taken from a heap; of average quality; indifferent; bad.

રાષણા, *s. f.* A particular medicine.

રાષ્ટ્ર, *s.m.* [S. *fr.* राज् to shine, to rule. See રાજા.] A realm;a kingdom.2.A nation.

રાસ, *s. m.* [S. *fr.* रस् to relish.] A circular dance accompained with singing; *esp.* that played by Krisna with the Gopīs of Vrindāvan.3.A heroic poem in a Prākrit language.

રાસ, *s. f.* [See રાશિ.] Same as **રાશ**, રાસ.2. Average. 3. Stock;capital. 4.Agreement; harmony.

રાસ, *s. f.* [See રશ્મિ.] A rein.

રાસ-ક્રીડા, *s. f.* [S. *fr.* + ક્રીડા.]The sports of Krisna at Vrindāvan, where he danced with the Gopīs. 2. Sports like those of Krisna at Vrindāvan.

રાસ-ડી, *s. f.* [See રશ્મિ, રાસ.] A string; a rope. 2. A silver neck-ornament.

રાસ-ડો, *s. m.* [See રાસ a dance.]A kind of song.

રાસ-ધારી, *s. m.* [+ ધાર-વું.] An actor in the circular dance of Krisna with the Gopīs.

રાસભ, *s. m.* [S.] An ass; a donkey.

રાસભી, *s. f.* A female donkey.

રાસ-મંડળ, *s. n.* } [+મંડળ, મંડળી.]The
રાસ-મંડળી, *s. f.* }
company of persons playing **રાસ-ક્રીડા**.

રાસ-લીલા, *s. f.* [S. *fr.* + લીલા.] See રાસ-ક્રીડા.

રાસી, Same as **રાશી** Bad.

રા-સુંદો, *adj. m.* [See રાત night + શૂન્ય.] One who cannot see in the evening but can see in the later part of the night (distinguished thus from the **રતાંધળો**).

રાસો, Same as **રાસ**, *s. m.*

રાસ્ત, *adj*. [P. रास्त् right.] True; just; equitable.

રાસ્તી, *s. f.* Truth; justice; rectitude; fidelity.

રાહ, *s.m.* [P.] A way; a road; a path. 2.*s.f.* Mode; manner. 3.Delay; waiting.

Id. રાહ જોવીTo wait for.રાહ રીતે According to the usual way; in the course of business.

રાહ, Same as **રાહુ**.

રાહ-દારી, *s. f.* [+P. દાર, having.] Passing; going; transit.2.A passport. 3.Tansit duties.

રાહ-વટ, *s.f.* [See રહે-વું + વૃત્તિ.] Way of living; manner of conducting one's life.2. Consummation of marraige.

રાહુ, *s. m.* [S.] The ascending node. 2. A demon supposed to swallow the sun and the moon, the causing eclipses. 3. A mischievous fellow; a troublesome person.

રાળ, *s. f* Resin.

રાળ, *s. m.* [Spanish *Real* a coin.] A dollar,

રાળ-વું, *v. i.* [See રોળ-વું.] To make smooth.2.To effect a compromise;to make an amicable settlement of.

હેત દેખાડીએ,હસી રાળીએ, જાણીએ છે ઘણું એહનારી.
—સામળભટ.

રિંગણી, *s.f.* The plant that produces brinjal.

Id. રિંગણી પાંચમ A festivity observed by all men; a general holiday.

રિંગણું, *s.n.*A kind of vegetable;brinjal.

રિક-ઝીક, *s. f.* [See રક-ઝક.] Bother; altercation; discussion.

રિકાબ, } Same as **રકાબ**, **રકાબી**.
રિકાબી, }

રિખ-વું, } *v.i.* [S. रिख् to go, to crawl.]
રિખ-વું, }
To roam about. 2. To crawl; to creep on all fours (of a child).

રિઝ-વણ, *s.f.* [See રિઝ-વું.] The act or manner of pleasing or propitiating.

રિઝ-વું, *v.i.* [See રિદ્ધિ.] To be pleased;

to be delighted; to be propitious; to be diverted, satisfied, gratified, entertained.

રિણાવર, *s. m.* [See અર્ણવ.] A sea; an ocean.

મારા દિલમાં દુખનો આજ, રિણાવર રેલિયો રે.
—પ્રેમાનંદ.

રિતુ-રાજ, Same as **ઋતુ-રાજ**.

રિદ્ધિ, *s. f.* [Hem. Des. रिद्दी, *fr.* S. ऋद्धि *fr.* ऋध to prosper.] Prosperity. 2. Wealth; riches.

રિપુ, *s. m.* [S.] An enemy; a foe.

રિબ•વું, *v. t.* To torture; to torment.

રિબા•વું, *v. i.* To suffer excruciating pain. 2. To be moaning; to be groaning.

રિવાજ, *s. m.* [Ar. रवाज् currency.] Custom; practice; usage.

રિસા•મણાં, Plural of **રિસા•મણું**.

Id. રિસામણાં મનામણાં કરવાં To be quick in taking offence. 2. To affect or pretend to be sensitive in small matters.

રિસા•મણી, *s. f.* [See રિસા•વું.] Same as **લજા•મણી**.

રિસા•મણું, *s. n.* [See રિસા•વું.] The susceptibility of taking offence for every little thing. 2. *adj.* Susceptible of taking huff.

રિસા•વું, *v. i.* [See ઈર્ષા.] To take huff; to take offence; to be displeased.

રિસા•ળ, Same as **રિસા•મણું**, *adj.*

રીંછ, *s. m.* [Dh. Des. रिच्छो *fr.* S. ऋक्ष.] A bear. 2. A savage fellow.

રીજ, **રીઝ**, *s. f.* [See રિઝ•વું.] Delight in; pleasure; diversion; entertainment.

રીઠ, *s. m. n.* Same as **અરિષ્ટ**.

રીડ, **રીઢ**, *s. f.* [See રાડ.] A clamour; an outcry.

રીઢું, [Dh. Des. रीढा; Hem. Des. रीढं,= S. अनादर, अवगणनम्, disregard, contempt. Or Hem.Des. रिड्डी *fr.* S. ऋद्धि prosperity, See રિદ્ધિ *Cf.* **રૂઢું**.] Hard; strong; durable.

રીત, *s. f.* [See રીતિ.] Way; manner; method; mode. 2. Custom; usage; practice; habit. 3. Fashion; conduct. 4. Local usage.

Id. રીતમાં રહેવું To behave oneself in conformity with the established custom. 2. To be moderate in dealings. રીતમાં આવવું To return to good manners after having acted as a boor. રીત પડવી To be accustomed or habituated. રીત કરવી To interchange presents on auspicious occasions. રીત રાખવી To follow custom. 2. To be moderate in one's dealings.

રીત-ભાત, *s. f.* [+ ભાત, *fr.* ભક્તિ. or See ભાત fashion.] Manners; modes; customs; ways fashions.

રીત-સર, *adj.* [+સર, સીર the head.] According to custom.

રીતિ, Classical form of **રીત**.

રીધ, Same as **રિદ્ધિ**.

રીમ, *s.n.* [Eng. *Ream.*] A ream.

રીર, Same as **રીડ**.

પડી ભોંય સાદ નળને કરે, મુખે પાડે રીર.—પ્રેમાનંદ.

રીસ, *s.f.* [See ઈર્ષા.] Huff; offence; passion; anger; irritation; displeasure; vexation.

Id. રીસ ચઢવી, રીસે ભરાવું To be offended.

રૂંઆંટી, *s. f.* [See રોમ hair+ વૃત્તિ a line.] The short and soft hair of the body.

રૂંઆંટું, *s.n.* Rough hair on the body.

રૂંઉં, *s.n.* Same as **રૂંઆંટી**.

રૂંગું, *s. n.* [Imit.] Crying; weeping.

રૂંચ•કું, *s.n.* [See રોંચો, રાંક, રંક, poor.] Nothing; nobody.

રૂંછાં, *s. n. pl.* [See રૂંઉં or રેષા.] Hair like the fibre of the cocoanut &c.

રૂંઢ•માળ, *s.f.* [See રુણ્ડ+માળા.] A string of human heads separated from the body.

રૂંઢ•મુંડ, Same as **રુણ્ડ•મુણ્ડ**.

રૂંઢો, *s.m.* [S. रोमंथ chewing.] The noonday meal; lunch.

રૂંધ•ણ, *s. f.* [See રૂંધ•વું,] Suffocating; throttling. 2. Blocking up.

રૂંધ•વું, *v.t.* [S. रुध्, रुन्ध्, to obstruct.] To block up; to obstruct. 2. To throttle; to suffocate.

રૂંધા•વું, *v.i.* To be blocked or shut up.

રૂંવાડું, *s. n.* **રૂંઉં, રોમ.**

Id. એનામાં તો તેનું એકે રૂંવાડું નથી This person has inherited no part of the other's

nature.

રૂઠ-ણું, Same as રોષ.

પડે કાળા, ને મનમાં રૂઠણું ત્રે. —શીકમ.

રૂ-આબ, s. m.[P. रू the face + P. आब्= S. आप: water.] The appearance of the face. 2.A magnificent, imposing, or commanding appearance.

રૂઈઓ, Same as રૂઓ.

રૂઈ-દાર, adj. [See રૂ + દાર, P.] Stuffed with carded cotton.

રૂકમ,s.m.[S. रुज्, रुक् See રોગ.]A disease.

ન મુકમ, ન રૂકમ, ન તુતમ, અનુતમ, —પ્રેમાનંદ.

રૂક-વું, Same as રોક-વું.

રૂકે નહિ રણમંચ, કિન્તુ દૈવ ભંગ ને. —વલ્લભ.

રૂક્કો, s. m. [Ar. रुक्अ:.] A note;a letter.

રૂચિ, s. f. [See રૂચ-વું.] Partiality; pleasure; inclination.

Id. રૂચિત રાખવી To be partial.

રૂખ, રૂખ-ડું, } s. n. [See વૃક્ષ.] A small tree; a shrub.

રૂખ-સત, s. f. [Ar. रुख़्सत्.] Leave; permission. 2. Discharge; dismissal.

રૂક્ષ, Same as રૂક્ષ.

રૂચ-ક, રૂચિ-કર, } adj. [See રૂચિ + કરવું.]Agreeable to taste.

રૂચ-વું, v. i. [S. रुच् to relish.] To relish. 2. To be agreeable.

રૂચિ, s.f.Taste; relish; flavour; liking.

રૂચિ-ર, adj. [S.] Charming; captivating; delightful; agreeable.

રૂજવાત, Same as રજુઆત.

રૂઝ-વું, રૂઝા-વું, } v. i. [See રૂ,] To be healed or cured (of a wound).

રૂઠ-વું, v. i. [S. रुष्ट angry fr. रुष् to be angry. See રોષ.] To be displeased or offended with.

Id. એનો તો દહાડો-દેવતા જ રૂઠ્યો છે He has been unfortunate.

રૂડું, adj. [See રૂઢ, રૂઢિ,] Good; fine. 2. Proper; becoming; suitable. 3. Virtuous. 4. Acceptable; desirable.

Id. રૂડું આચરણ Good, proper, virtuous conduct. રૂડું માણસ A wise, prudent, virtuous person. સૌ રૂડાં વાનાં થશે Everything will be all right; Everything will turn out well.

Prov.રૂડે નામ,કે ભુંડે નામ A man acquires reputation either by good or bad acts. રૂડે રૂડું, ને ભુંડે ભુંડું You will reap as you sow.

રૂણ્ડ, s. n. [S.] The head as separated from the body.

રૂણ્ડ-મુણ્ડ, adj. [+મુણ્ડ, or, મુંડવું.]Round; perfectly round; round on all sides. 2. Maimed; deprived of the head and of the limbs.

રૂદ-ન, s. n. [S. fr. रुद् to cry.] Crying; weeping; lamentation; moaning.

રૂદય, રૂદે, } Same as હૃદય.

રૂદ્ર, s.m. [S.] A name of Shiva. 2. A demi-God. 3. adj. Eleven.

રૂદ્ર-તાલ, s. m. [S. fr. + તાલ beating the time in music.] A particular measure of time in music.

રૂદ્રાક્ષ, s. m. f. [S. fr. +અક્ષિ.] A seed of a particular tree sacred to Shiva.

રૂદ્રી, A hymn sacred to Shiva.

રૂધિર, s. n. [S.] Blood.

રૂન્ધ-ન, Same as રૂંધ-ણ.

રૂપિ-યો, s. m. [See રૂપું.] A silver coin, equal to 16 annas; a rupee.

Id. મહોરફેર-અદલાનો રૂપિઓ Lit. False or worthless coin. Hence, 2. A worthless person. રૂપિયો રોડો Hardly one rupee.

Prov. સો રૂપિયે સવા શેર કેફ Riches beget pride.

રૂપર-ડી, s.f. [+ ડો, ડી, ડું dim.] A contemptuous term for a rupee.

રૂપાળું, adj. [See રૂપ + વાળું having.] Beautiful; handsome; good-looking;pretty.

રૂપે-રી, adj.[See રૂપું.] Plated or washed with silver. 2. Silvery; made of silver.

રૂપૈયો, Same as રૂપિ-યો.

રૂ-બ-રૂ, adv. Same as રૂ-બ-રૂ.

રૂમ-ઝુમ, adv. Imitative of the sound; jingling.

રૂમ-ડી, s. f. [See રોમ hair + ડી dim.]

Cupping

રૂમ-વું, *v. i.* [See રમ-વું.] To wander; to roam.

રૂમે ભીમ,શું નાગ,ઘૂમે તડાગે,વિખેરે મૃદુ,પંકજો શે ગણું?
—પ્રેમાનંદ.

રૂમાડું, Same as **ફુંવાડું**.

રૂમા-ડો, *s. m.* [See રૂમ-વું+વૃત્તિ.] Running about, and making a noise.

જો મેં એટલો રૂમાડો ન કર્યો હોત, તો સવારમાં ઉઠી એ કયારના એ વનમાં ચાલ્યા ગયા હોત.
—પ્રેમાનંદ.

2. A quarrel.

રૂમા-મસ્તકી, *s.m.* A kind of medicinal gum.

રૂ-માલ, *s. m.* [P. रू the face+मालिदन् = S. मृद्, मर्द्, to rub.] A handkerchief.

રૂવાંટી, Same as **રૂંઆટી**.

રૂવાન, *s. n.* [P. रवा the soul.] A corpse; a carcass.

રૂવેણું, Same as **રૂઈ-દાર**.

રૂવો,*s.m.* A piece of iron with a pit on which a door turns.

Prov. શંકને જડયો રૂવો, તો વાવ ખોદાવું કે કૂવો ? Empty vessels make most noise.

રૂશ્વત, *s. f.* [Ar. रिश्वत्.] A bribe.

Id. રૂશ્વત ખાવી–લેવી To accept a bribe. રૂશ્વત આપવી To give a bribe.

રૂશ્વત-ખાઉ, **રૂશ્વત-ખોર**, } *adj.* [+P.ख़ोर् enjoying *fr.* खुर्दन् to eat,to enjoy.]Open to bribes;corrupt.

રૂશ્વત-ખોરી, *s. f.* Accepting bribes; bribery.

રૂસ-ણું, *s n.*[See રૂઠ-વું. રોષ]Taking huff.

રૂસ-વું, Same as **રિસા-વું**.

પ્રભુએ ધાર્યું, જે રાણી રૂસે નહિ; ધાર્યું મારૂં પણ થાય
—દયારામ.

રૂ, *s. n.* [Dh. Des. रूवो and Hem. Des. रूअं=S. तूल: cotton.] Cotton;carded cotton.

રૂએ,*prep.*[P.रू the face;a way.]Through; by virtue of. 2. According to.

રૂ-કાર, *s. m.* [रू an abbreviation of રૂજુ, રજુ,+S.कार suffix showing the sound of the preceding letter *fr.* कृ to do.] Consent; assent.

રૂખ, *s. m.* [P. रुख़ the face.] The cheek. 2. Face; countenance.

રૂખ, *s. f.* [P. निर्ख़. See નિરખ.] A guess; a conjecture. 2. A guess about prices in the market. 3. A fit time. *s. f.* Opinion. 5. Inclination; desire.

રાણીની જાણી રૂખ, મરજી કીધી રે. —દીવાળીબાઈ.
રાજ્ય લીજે અરિકેરૂં, રાડની એ રૂખ છે.—વલ્લભ.

Id. રૂખ બાંધવી To make a guess. બજારની રૂખ કેવી છે ? How are prices in the market? રૂખ જોવી To watch for a fit time; to watch one's opportunity.

રૂખ, *s. n.* [Dh. Des. रुक्खं *fr.* S. वृक्ष.] A tree. 2. A root.

રૂખ સાહીને ઉપાડયા ડમરા;રઘુપતિ રામ, હૃદેમાં રહેજોરે,
—આત્મારામ.

રૂખી, Same as **ઋષિ**.

રૂઝ, *s f.* [See રૂઝ-વું.] Healing.

Id. રૂઝ આવવી To be healed.

રૂડું, Same as **રૂડું**.

રૂઢ, *adj.* [S. *fr.* रुह् to grow. See રૂઢિ.] Established by custom;customary. 2.Commonly known;generally received;popular.

મોહ માયા વ્યાપે નહિ તેને, રૂઢ વૈરાગ્ય જેના મનમાંરે.
—નરસિંહ મહેતો.

રૂઢિ, *s. f.*[S.*fr.* रुह् to grow.] Customary usage; custom. 2. Popular acceptation. 3. Idiom.

રૂત, *s. f.* [See ઋતુ.]A season.2. Climate; temperature.

રૂદે, Same as **હૃદય**. (Used in poetry).

રૂપ, *s. n.* [S.*fr.* रूप् to see.] The face; the countenance; the external appearance; the semblance. 2.A form;a shape;a figure; a look; the form of the features.3.Nature. 4. Beauty; elegance; grace; lustre. 5. An inflected form of a noun or verb.6. Mood (Gram.). 7. *adj.* (At the end of a compound) Like; resembling.

Prov. રૂપની રડે, ને કરમની ખાય Beauty weeps, while fortune makes merry. રૂપનાં રૂડાં, ને કરમનાં કુડાં Appearances are deceitful.

રૂપ-ક, *s. n.* A metaphor (in Rhetoric). 2. A particular measure of time in music.

રૂપ-ચોકી, *s.f.* [+ચોકી.]The square formed at the top of a temple, made up of

smaller cupolas.

રૂપ-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] The abode of beauty; the highest degree of beauty.

રૂપ-રંગ, *s. m.* [+ રંગ.] The general appearance.

રૂપ-વતી, *s. f.* [S. *fr.* वत्, वान्, वती; = વાળું having.]A handsome and beautiful woman.

રૂપાખ્યાન, *s. n.* [S. *fr.*+આખ્યાન] Inflection or conjugation of a verb (Gram.).

રૂપાળું, Same as **રૂપાળું.**

રૂપિ-ણી, Fem. of રૂપી (at the end of a compound).

રૂપી, *adj.* [S. रूपिन्, रूपी, *fr.* રૂપ.]Having the form or appearance of (at the end of a compound).

રૂપું, *s. n.* [Dh. Des. रूप्पयं *fr.* S. रौप्यम् Also Hem. Des. रुप्पं *fr.*S.रुक्मं silver.]Silver.

રૂપેરી, Same as **રૂપેરી.**

રૂ-બ-રૂ, *adv.* [P. रू the face+ब on+रू the face.] On the face; before; face to face; in the presence of.

રૂલ. *s. f.* [Eng. *Rule.*] A rule; a law.

રૂલ, રૂલ-ર, } *s. f.* [Eng. *Ruler.*] A ruler; an instrument used in drawing straight lines.

રૂહ, *s. m.* [Ar. रूह.] The soul;the spirit.

રેંકડો, રેંકળો, } *s. m.*A kind of bullock-cart.

રેંક-ડો *s. m.* [See રેંક-વું.] A long continuous monotonous bleating of cattle.

Syn.–રેંકડો is used in the case of lower animals; and ભેંકડો in the case of human beings.

રેં-ક-વું, *v. i.* [Guj. રેં Imit. + કાર suff. showing sound.]To make a long continuous monotonous sound (of the lower animals).

Syn.– રેંકવું, ભેંકવું Same as under **રેંક-ડો.**

રેંચકો, *s. m.* Mud.

રેંગી-પેંગી, રેંચિયો-પેંચિયો, રેંજી-પેંજી, } *adj. m.* Weak; cowardly; worthless.

બેસી ગયા બાવરા થઈ, રેંચિયા ને પેંચિયા.—**વલ્લભ.**

રેંટ, *s. m.* [S. रहाट a spring.] A water-wheel. 2. *adj.* Weak; feeble.

રેંટ-માળ, *s. f.* [+માળ, માળા.] The series of vessels placed round a water-wheel.

રેંટિ-યો, *s. m.* [Dh.Des. अरहट्टो=S.घटी-यन्त्रम् a wheel with pots attached to it for drawing water.] A spinning wheel.

Prov. છોકરાં બાપના રાજમાં ન સમાય, પણ માના રેંટિયામાં સમાઈ શકે A poor mother can satisfy a child better than a rich father.

રેંટુ-ડો, Same as **રેંટિ-યો.**

રેંટો, *s. m.* [*Cf.* રેંટો.]An upper garment.

માથે બાંધી પાઘ સુનેરી, રૂડો રેંટો ઓઢી,
મન લલચાવતા રે. —**દયારામ.**

રેંડલો, *s. m.* [*Cf.* Mar. रेडा.] A bull.

રેંઢ-વું, *s. n.* A cart.

રે, *interj.* [S.] Oh ! You ! alas !

રેખ, Same as **રેખા.**

રાતી રેખ કપોળે શી છે !શીદ લાજો છો ? બહુ શોભી છે.
—**દયારામ.**

રેખતો, *s. m.* [P. रेख़्तः a mixed dialect.] A Hindūstānī ode.

રેખાંશ, *s. m.* [S.*fr.* રેખા +અંશ.] Longitude. 2. A degree of longitude.

રેખા, *s. f.* [S.] A line; a streak. 2. The natural lines on the palms of the hands. 3. Longitude. 4. [See લાવણ્ય-રેખા.] A charming woman. 5. A small wedge of gold driven between two adjacent teeth to heighten the beauty of the face.

તારી ગ્રીવાએ કપોત કંબુ રેખા રાજે રે.—**દયારામ.**

રેચ, *s. m.* [S. *fr.* रिच् to evacuate.] Purging. 2. A purgative medicine. 3. A threat.

Id. રેચ આપવો To threaten. રેચ લાગવો To purge.

રેચ-ક, *adj.* Purgative;cathartic. 2. *s.n.* A purgative medicine.

રેચ-કું,*s.n.*The utterance of a bystander calculated to irritate persons quarrelling with each other.

રેજ, *adv.* [See રજ; or, by metathesis. જેર P.] Defeated; beaten.

રેજ કરો રાક્ષસકુ,મેહેલાં એ મન મોડકે.—**સામળભટ.**

રેજી, *adj.* [See રેજું.] (A throw of dice)

Having a રેણું.

રેણું, *s. n.* [See રેન્ને] The ace of dice.

રેજો, *s. m.* [P. रजे: a piece *fr.* रेख़्तन् to shed, to pour.] A crucible. 2. A piece of silken or other valuable cloth.

રેટો, *s. m.* [See રેંટ.] A small kind of turban.

રેઠાણુ, રેહ-ઠાણુ, રેહે-ઠાણુ, રહે-ઠાણુ, *s. n.* [See રહે-વું + સ્થાન.] An abode; a residence; a dwelling-place. 2. An asylum; a haunt.

રેડ, *s. f.* [See રેડ-વું.] Running after; following; pursuit.

એક મૃગપુઠળ કરી રેડ,સેન થકી અતિસેં અળગો પડયોરે.
—દયારામ.

રેડ-વ-વું, *v. t.* [Caus. of રેડ-વું.] To make one pull on or drag on; to assist one in getting on.

રેડ-વું, *v. t.* To pour. 2. To purge.

Id. (દેવતા ઉપર) પાણી રેડવું To put out (fire) with water poured on it. 2. To cool down; to soften (the temper of a person). નામ પર પાણી રેડવું To wash one's name off (a paper); to strike a name off a list. 2. Not to utter one's name; to rid oneself of (a person).

રેડવો, *s. m.* A common cart.

રેઢિ-યાર, રેઢિ-યાળ, *adj.* [See રઢિ-યાર] Roving. 2. Good-for-nothing; useless; worthless.

રેઢિ-યાળું, *adj.* Ugly; unshapely.

રેઢિ-યું, *adj.* [See રગડો.] Thick; dense (of a liquid).

Id. રેઢિયો કસુમ્બોA thick liquid solution.

રેઢું, *adj.* [See રીઢું and રૂઢ.] Hardened by use. 2. Uncared for; exposed. 3. Unclaimed.

રેણ, *s. f.* [Dh. Des. रयणी *fr.* S. रजनी. See રેન, રજની.] Night.

રેણુ, Same as રેણું.

રેણુ, *s. n.* [Dh. Des. रराणिया =S.कास्य-भाजनम् a pot made of bell-metal.] A cement for metallic articles.

વેણ સુણી હરિ નેણ નમાવત;કેણ જડે પ્રિય રેણ જશાંએ.
—વલ્લભ.

રેણુ, *s. f.* [S.] Dust. 2. A particle; an atom.

રેણુક, *s. f.* A medicinal drug.

રેણુક-બીજ, *s. n.* [See બીજ seed.] A particular medicinal drug.

રેત, *s. n.* [S. रेतस्.] Semen virile; the seminal fluid.

ધૂર્જટિ ધ્યાન થકી કદી ચળિયા, રેત થયું સ્ખલન:
તે રેત પતન ચતુરાનને નિરખ્યું, ભય ધર્યો અતિ મન.
—પ્રેમાનંદ.

રેત, *s. f.* Same as રેતી.

Prov.રેતમાં નાવ ન ચાલેYou cannot gather figs from thistles.

રેત-દાની, *s. f.* [See રેતી+ P. दान: place *fr.* दानिस्तन्=S. धा to put.] A sand-box;a pounce-box.

રેતર-ડી, *s. f.* A small file.

રેતર-ડો, *s. m.* A large file.

રેત-ની, *adj.* [See રેતી.] Sandy.

રેતા-ળ, *adj.* [+વાળું having.] Sandy.

રેતિ-યું, *s. n.* Same as રેત-દાની.

રેતી, *s. f.* [Hem. Des. रेवाल्लिआ+ S. वालुकावर्त: a whirlpool of sand.Or S.रेतजा.P. रेग sand.] Sand; gravel.

રેથળ, *s. m.* [See રહે-વું+સ્થળ.] The floor of a storey of a house, made with bricks and covered with a layer of mud and cow-dung.

રેન, *s. f.* [See રેણ, રજની.] Night.

રેન, *s. f.* [Eng.] A rein.

રેફ, *s. m.* [S. *fr.* Ar. रफ़् exalted.] The letter ર. 2. The mark or crescent by which ર is denoted when the first member of a conjunct letter, as in કર્મ.

રેલ, *s. f.* [Dh. Des. रयवुट्ठी *fr.* S. रय-वृष्टि: a downpour down of rain is the form of a stream of a river.] A flood; an inundation 2. Abundance; profusion.

રેલ-વું, *s. n.* [+ વહે-વું.] A young snake found floating in water.

રેલ-વું, *v. t.* [See રેડ-વું.] To pour down upon.

વહાલાં તે વેરી થઈ બેઠાં,દુઃખના ડુંગર રેલ્યા.
—ગોવિન્દ.

2. To pour out; to spill. 3. To scatter; to disperse; to remove.

આવ્યા વહાલો કુહી અલબેલી, પ્રેહ દુખ નાખ્યું છે રેલી. —દયારામ.

4. To go towards.

જોરથી ઝાલિયાં, ખંધ પર ઘાલિયાં;
રોળિયાં રેષે, ને રણે રેલ્યો. —સામળભટ.

રેલ-છેલ, *s. f.* [See રેલ + છલ·ક·વું to overflow, or ખેલ sporting.] Overflowing plenty; over-abundance; exuberance; profusion.

રેલ·વે, *s. f.* [Eng. *Railway.*] A railway; a railroad.

રેલા·વું, *v. i.* [See રેલો, રેલ.] To spread (any fluid substance).

અગર ચંદન પ્રભુ રેલાયાં લેલાડ;
અવળાં સવળાં આભ્રણ પહેરિયાંજી.—દયારામ.

રેલિ·યું, *s. n.* Articles carried away by a flood.

રેલો. *s. m.* [See રેલ.] A stream; a torrent. 2. An attack; an assault.

રેવંચી, *s. f.* Rhubarb.

Id. રેવંચાનો શીરો Gamboge.

રેવ·ડી, *s. f.* [Hem. Des. रवज्झिअं = S. उपालब्धम् censured. *Cf.* Hem. Des. रेवलिआ = S. बालुवर्तः See under રેતી.] Disgrace; exposure; discomfiture. 2. A sweetmeat made of syrup and sesamum seed.

રેવતી, *s. f.* [S.] The twenty-seventh lunar mansion.

રેવંત, *s. m.* [S. अर्वन्, अर्वन्तः.] A horse.

રેવન્યુ, *s. f.* [Eng.] Revenue. 2. *s. n.* The revenue department of government.

રેવ·વું, *v. t.* [See રેણ cement for metals.] To join with a metallic cement; to solder.

ગુજરાતને કલંક, રેણ વિના રેવતા. —વલ્લભ.

રેશ, *s. n.* [See લેશ or રેષા.] A particle; a smallest part. 2. *adv.* In the least (used in a negative sentence).

એક દિવસે નળ નૃપતિ, વિસર્યો લવ લેશ;
છિદ્ર જોઈ કળિ ફરતો માર્ગ મળિયો રેશ. —ભાલણ.

રેશમ, *s. n.* [P. *fr.* S. रश्मि a ray.] Silk.

Id. રેશમ જેવું Resembling silk. 2. Soft. રેશમનો કીડો A silk-worm.

રેશમી, *adj.* Silken. 2. Having silken borders.

રેષા, Same as **રેખા.**

રેસ, *s. f.* [Portug. *Rees.*] The twenty-fifth part of an anna, or the four-hundredth part of a rupee. 2. *adj.* Little.

રેસો, *s. m.* [See રેષા, રેખા.] A fibre.

રેહ·ણી, રહે·ણી, રેહે·ણી, } Same as **રહે·ણી.**

રેહવાસી, રહે-વાસી, } *adj.* [See રેહ·વું, રહે·વું+વસ·વું.] Living; dwelling; inhabiting; residing. 2. 2. *s. m.* An inhabitant; a resident; a dweller.

રેહમ, રહેમ, } Same as **રહેમ.**

રેહ·વું, Same as **રહે·વું.**

રેહેંશ·વું, *v. t.* [See રેશ.] To kill.

રેળ·વું, *v. t.* [See રેલ, રેલો.] To spread; to run over (of a liquid).

રૈયત, *s. f.* [Ar. रईयत.] Subjects. 2. Tenants.

રોંચું, *adj.* [See રાંક, રંક.] Rustic; clownish.

રોંચો, *s. m.* A rustic; a clown.

રોંઢો, *s.m.* [See રૂઢ grown up.] An afternoon meal. 2. Lunch; luncheon; tiffin.

Id. રોંઢો વેળા The time of tiffin; 1 P. M. to 3 P. M.

રોક, Same as **રોક·ડું.**

કોડ પોતયા કુંવર વહુના, મામેરૂ છે રોક જી.—પ્રેમાનંદ.

રોક, Same as **રોક·ણી.**

રો-કકળ, *s. f.* [See રોવું+કકળવું.] Lamentations.

રોક·ડ, *s. f.* [S. रूक्ष hard or S. रुद्ध.] Cash; ready money; hard money; hard cash. 2. *adj.* Convertible into cash.

રોકડ-મેળ, *s. m.* [+ મેળ·વ·વું.] The cash-book.

રોકડિ·યું, *adj.* Allowing of no credit; cash. 2. Giving ready answers.

રોકડી, *s. f.* Working over-time from 7 A. M. to 9 A. M., when the labourer is paid cash on the spot.

Id. રોકડીએ જવું To work over-time from 7 A. M. to 9 A. M.

રોક·ડું, *adj.* Cash; ready money; hard

coin. 2. *adv*. Sharply; smartly; promptly. 3. Instantly; forthwith.

Id. રોકડા પૈસા Cash; money down. રોકડો જવાબ A ready, sharp, or straightforward answer. 2. A plump refusal.

રોકણી, *s. f.* Same as **રોકાણ.**

મન પવન અબધ, બે રોક્યાં, કહો કેમ રહે ?
એ બેની રોકણી કર તમારો. —**દયારામ.**

રોક•વું, *v. t.*[S. रुद्ध obstructed,occupied, *fr.* रुध् to obstruct.] To stop; to detain; to engage. 2. To obstruct; to impede; to interrupt; to prohibit; to prevent. 3. To enclose; to surround.

Id. પૈસા રોકવા To invest money. રોકી મુંકવું–રાખવું To hold back; to prevent. માણસને રોકવો To engage a man as servant.

રોકાણ, *s. n.* Hindrance; obstruction; stoppage; prohibition; prevention; detention. 2. Embarrassment in business. 3. *adv*. Being occupied.

રોકા•વું, *v. i.* To be engaged, occupied, detained, or employed.

રોખ, Same as **રોક, રોક•ડું.**

રોખ, *s. m.* [See રોષ. or, See નિરખ•વું *fr.* S. निरीक्ष् to stare at.] An eager desire. 2. Giving oneself airs; entertaining high notions about one's own importance.

તેણે પુત્ર પરિવાર સાથે, વધાવિયો (રાય) રોખમાં.
—**પ્રેમાનંદ.**

રોખ•ણું, *s. n.* [S. रुष् to be angry. See રોષ.] A brawl;a tumultuous broil;a scuffle.

રોખું, *adj.* [See રૂખ price.] Similar to; like to; of the same value as.

રોખું, *s. n.* [See રૂખ a tree.] Wood; fuel.

રોગ, *s. m.* [S. *fr.* रुज् to pain.] Disease; disorder; malady; sickness. 4. Anger; a grudge. 5. Arrogance ; conceit ; pride ; haughtiness.

Id. રોગ કાઢવો To take the conceit out of; to humiliate.

Prov. રોગનું ઘર ખાંસી, ને કજીયાનું મૂળ હાંસી Coughing is the source of disease, and joking of a quarrel.

રોગ-ચાળો, *s. m.* [+ચાલ•વું.] An epidemic disease.

રોગ•રાઈ, *s. f.* [+ રાઈ redup.] Diseases and other ailments caused by evil spirits.

રોગાન, *s. m.* [P. रोगन्.] Varnish. 2. A coating of varnish.

Id. રોગાન કરવું To varnish. 2. To excite.

રોગિ•યું, *adj.* [See રોગ.] Of a sickly constitution; sickly. (રોગી, રોગિ•યો, *m.*; રોગિ•ય•ણ *f.*; રોગિ•યું *n.*).

રોગિ-ષ્ઠ, Sanskrit. Superlative form of **રોગિ•યું** and **રોગી.**

રોગી, *adj.* Diseased. 2. Unhealthy; unwholesome. 3. *s. m. f.* A patient.

રોગી•લું, Same as **રોગિ•યું.**

રોચક, *adj.* [S. *fr.* रुचि.] That makes tasteful or palatable; sapid;savoury;tasty (of a medicine or condiments). 2. That which stimulates or restores a vitiated palate.

રોચ•ડી, / **રોત•ડી,** } *s. f.* [See રૂદ•ન, રો•વું; રાંક, રોંચું] Knavery;cunning (Used by children in their games).

રોચન, *s. n.* [See રોચક, રૂચિ.] Splendour; magnificence;charming appearance;charms.

ભેદન જોબનમાં હનમાં સહિ, રોચનમાં ગુણમાં ધનમાં શું?
—**વલ્લભ.**

રોચું, *adj.*[See રોંચો, રાંક, રંક.] Dried and wrinkled; contracted and covered with wrinkles.

રોચું, Same as **રોંચું.**

રોજ, *s. m.* [P. रोज़.] A day. 2. Daily wages. 3. *adv*. Daily; everyday.

Id. રોજે જવું To be engaged as a day-labourer. રોજે રાખવું To engage as a day-labourer. રોજ ભરવા To serve as a day-labourer. રોજ ઉઠીને Everyday; daily.

રોજ આવવું, *v. i.* [See રૂદ•ન + આવ•વું.] To be ready to cry or weep.

રોજ•ગાર, *s. m.* [P. रोज़गार् *fr.* રોજ+કાર.] Occupation; calling; business. 2. Employment.

રોજ•ગાર•સર, *adj.* [+ P. सर् upon: See સીર.] Employed; engaged in service.

રોજ•ગારી, *adj.* That has employment or service.

રોજ-નામું, *s. n.* [+ નામું.] A day-book; a cash-book.

રોજ-નિશી, *s. f.* [+ P. नविश्तन् to write.] A diary.

રોજંદા, *adv.* [P. रोज़ a day+अन्दः a doer.] Everyday; daily.

રોજ-મેળ, *s.m.* [+ મેળ-વ-વું.] A daily account; the day-book.

રોજ-રોજ, *adv.* Daily; everyday.

રોજિ-દાર, *s.m.* [+P.દાર.] A day-labourer; a journeyman; A day-stipendiary.

રોજિન્દું, *adj.* Daily. 2. Done, paid, or kept everyday.

રોજી, *s.f.* Daily wages. 2. Earnings; income; hire; wages; any sum received for service. 3. Service; employment; occupation. 4. A daily allowance. 5. Subsistence; livelihood.

રોજો, *s. m.* [P. रोज़ः a fast *fr.* रोज़ a day.] The Muhammadan fast; a fast.

રોજો, *s. m.*[Ar. रवज़ः a garden.] A tomb.

રોઝ, *s. m. n.* [Hem. Des. रोज्झो *fr.* S. ऋष्यः a white-footed antelope.] A white-footed antelope. 2. A blockhead; a dull, stupid fellow.

રોઝો, *adj.* Indifferent; not superior (of a kind of cotton).

રોટ-લી, *s. f.* [Hem. Des रोट्टं, લોટ, = S. तण्डुल-पिष्टम् flour of rice.]A thin flat cake of bread. 2. Livelihood.

રોટલો, *s. m.* A cake of bread thicker than a રોટલી. 2. Food. 3. Maintenance.

Id. સૂકો-જાડો રોટલોInferior kind of food. 2. Enough to eat. અડધો-પાતળો-આછો રોટલો A quantity of food however small.2.Enough to eat. રળી રોટલો ખાય છે He eats his honest bread: He honestly earns his bread, and lives a decent life. 2. He works for his bread, and lives a decent life: He is not rich, and at the same time not in debt: He commands a competency. રોટલો ખોવરાવવો To get one dismissed from employment. રોટલા વેળા Dinner time; 10 or 11 o'clock in the morning.

Prov. રોટલો ત્યાં ઓટલો One should stick to the place where one gets one's maintenance. રોટલો આપવો પણ ઓટલો ન આપવો One would more easily by provided with maintenance than with a resting place.

રોટી, *s.f.* [See રોટલી.] A cake. 2. Food.

રોઠી સોપારી, *s. f.* An inferior kind of areca-nut.

રોડ, *adj.*[Redup. of. જાડું.] Very thick. (Always used as જાડું રોડ.)

રોડું, *s.n.* A brickbat.2.A clod of earth.

રોડા, રોઢા, *s. m. pl.* Flight.

રોઢો, *s. m.* A large cow-dung cake.

રોણ, *s.f.* [S. रावण. See રોષ.] A fierce quarrel.

રોણક, Same as **રોનક**.

રોણું, *s.n.* [See રોવું.] Crying; weeping.

રોત-ડી, *s. f.* Same as રોચડી. 2. *adj.* Habituated to cry or weep(said of children).

રોદ-ડા રડવા, રોદ-ણાં રડવાં, *v. i.* [See રૂદન + રડ-વું.] To tell tales of sorrow; to make a poor face.

રોદો, *s.m.* [S. रोध obstruction.] A pit in the way of a cart.

રોધ, *s. m.* [S. *fr.* रुध् to obstruct.] Obstructing; impeding; hindering. 2. Blocking up; stopping.

જેવે મસ્તક છેદે છે શ્રીહરિ, કીધો રુકમનીએ રોધ.
—દયારામ.

રોધ-ક, *adv.* Obstructing; obstructive; hindering. 2. Preventing; stopping.

રોધ-ન, *s. n.* Same as **રોધ**.

રોધ-વું, *v. t.* To hinder; to obstruct. 2. To stop; to block up;to close.3.To confine.
રૂદ્ર રોધ્યું. આવે લડવાને; કહી તો પાણ્ડવ શું મુજ આગે ?
—પ્રેમાનંદ.

રોન, રોવ, *s.f.* [Eng. *Round.*]The rounds; patrol; night-watch.

Id. રોન ફરવી To go on one's rounds and keep watch.

રોનક, *s.f.* [P. रौनक़] Splendour; lustre. 2. Beauty; grace; ornament.

રોનક-દાર, *adj.* [+દાર P. having.] Splen-

did. 2. Beautiful; graceful.

રોપ, *s. m.* [S. See રોપ-વું.] A young plant; a sappling;a shrub.

રોપ-ણી, *s. f.* Planting; sowing.

રોપ-વું, *v. t.* [S. रोप् to couse to grow *fr.* रुह् to grow.] To plant; to sow. 2. To lay the foundation of.

રોપો, Same as **રોપ.**

રોફ, Same as **રોબ.**

રોફ-દાર, } **રોફી,** } *adj.* Giving oneself airs; ostentations.

રોબ, *s. m.* [Ar. रुड्ब् awe.] Awe; fear; terror; apprehension; reverential fear. 2. An awe-complling look or appearance. 3. Ostentation; vanity; pride.

Id. ઉપર રોબ રાખવો-ધરાવવો-ચલાવવો To hold in awe; to overawe. રોબ મારવો To give oneself airs. રોબ બેસાડવો To establish one's reputation as being awe-inspiring or terrible.

રોબડ, *adj.* Stupid; dull.

રોબ-ડી, *s. f.* An ornament worn by women.

અલ્યા, લાખ ટકાની મારી રોબડી રે;
હીરા જડિત્ર મારો છે હાર રે. —**રતનિયો.**

રોમ. *s. n.* [S.] The hair on the body.
Id. રોમે રોમે; રોમરોમ Lit. In every hair of the body. Hence, 2. In every part of the body; all over the body.

રોમ-કૂપ, *s. m.* [+ S. कूप, કુવો, a well.] The pit or cell in which a hair is set; a pore of the skin.

રોમ-શત્રુ, *s. m.* [S. *fr.*++શત્રુ.] A barber.

રોમાંચ, *s. m.*Hair on the body standing erect.

રોમાંચિ-ત, *adj.* [S. *fr.*+अञ्चि-त *p. p.* of अञ्ज् to make clear,to unfold.] Having the hair erect (either through joy, wonder of fear).

રોમાવળી, *s. f.* [+આવલિ.] A line of hair (above the navel).

રોયણ, Same as **રોદન, રુદન.**

રામા રોયણ રોયથી, નયણે ભરિયાં નીર.—**સામળભટ.**

રોયલી, *s. f.* An anchor.

રો-ચું, *adj.* [See રો-વું.] Wretched; miserable(used as a term of abuse by women).

રોલ, *s. m.* [Eng. *Roll.*] A roll.2. Giddiness;sea-sickness.3.A kind of silken cloth.

રોલું, *adj.* [See રો-વું.] Dull-headed; stupid.

રો-વ-ડા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of રો-વું.] Same as **રડા-વ-વું.**

રો-વું, *v.i.*[S.रु to to cry.]To cry;to weep. 2. To be defrauded or deceived.

Id. રોતી સૂરત A weeping face.

Prov.રોતો જાય,તે મુવાની ખબર લાવે A crow was never the bearer of good news.

રોશન, *adj.* [P. रोशन् bright.] Bright; shining. 2. Manifest; obvious;apparent.

રોશના-ઈ, *s. f.* [Hem. Des. रोसाणिइ = S. मार्ष्टि cleanses or washes.] Light; illumination. 2. Ink.

રોશની, *s. f.* [Dh. Des. रोसाणियं= S. मार्जितम् polished.] Light; illumination. 2. Liveliness; pleasure. 3. Ink.

રોષ, *s. m.* [S. *fr.* रुष् to be angry.] Anger; ire; wrath.

Id. રોષ રાખવો To bear a grudge.

રોહિણી, *s. f.* [S.] The fourth lunar mansion or constellation (containing five stars) in the form of a cart.

રોળ, *s. m.* [Hem. Des. रोलो = S. कलहः a quarrel, रवः a loud sound.See રો-વું.]Plague; pestilence.2.Prevalence or spread of terror. 3. Confusion. 2. Noise; unroar. 5.Ignominious treatment.6. A large quantity.

રૂપૈયામાં રોળ તાંણું ચાલે પેખી. —**કૃષ્ણરામ.**

Id. રોળ ચાલવો To prevail (of a plague.) રંગ રોળ Merriment or revelry in which red powder (ગુલાલ), pleasure, music,and noise prevail or have the upper hand. કાગા રોળ Weeping; lamentations.

રોળ-વા-વું, *v.i.* To be angry.

રોળા-વું, *v. t.* To roll;to plane;to polish. 2. To press; to crush.

રોળા-વું,*v.i.* To welter.2. To be crushed and beaten down. 3. To strive hard at any business.

રોળી ટોળી વેળા, *s. f.* [See રોળ + ટોળી

redup. +વેળા.] The evening twilight.

રોળો, *s. m.* [See રોળ,] Noise;uproar.2. Income.

રૌદ્ર-રસ, *s. m.* [S. *fr.* रुद्र terrible + રસ.] Anger; rage.2. The sentiment of anger in rhetoric.

રૌરવ, *s. n.* [S.] A name of one of the hells.

લ.

લ, The thirty-ninth letter of the alphabet, and the twenty-eighth consonant.

લઉઓ, Same as **લૌઓ**.

લકવો, *s. m.* [Ar. لقوه.] Paralysis; palsy; hemiplegia.

For લંક, લંકા, લંગોટ, લંગોટી,લંઘન,and such other words, usually written with an Anuswār,see under their proper nasal letter.

લ-કાર, *s. m.* [S. ल+કાર,] The letter લ or its sound.

હે દકાર દુખ વસી મન મધ્યે પ્રવીણ પ્રાણ આધાર,
આપ લ-કાર લખ્યો તમે ટાળી, નહિ તો લખેશ ર-કાર.
—**દયારામ.**

લકીર, *s. m.* [See લેખા, લખ-વું] A line; a streak; a thin stripe.

લકુંઓ, *s. m.* [See લાભ.] Gain; profit. (Used in contempt).

લકુ-ટી, Same as **લાકડી**.

ગુંજાહાર ગુંજાધર ધાર્યો, લકુટી લીધે લકુટીવાળા.
—**દયારામ.**

લક્કડ, Same as **લાકડું**.

લક્કડ-કોટ, *s. m.* [+ કોટ.] A barricade; a stockade paling; a wall of stakes or palisades around a place.

લક્કડ-ખોદ, *s. m.* [+ ખોદ-વું.] The woodpecker.

લક્કડ-શી, *adj.* [See લાકડ-શી.] Hard, stiff, and tasteless, like saw-dust.

લક્કડિ-યું, *s. n.* A wooden casket, in which spices,&c., are kept near the heart for use in cooking.

લક્કી, *s. n.* [See લખ-લખ.] A species of pigeon.

લક્ષ, *s. m. n.* [S. लक्ष्य *fr.* लक्ष् to see.] Attention; heed; mind.

Id. લક્ષ આપવું-દેવું, લક્ષમાં લેવું To attend to; to take into consideration. લક્ષ ખેંચવું-દોરવું To attract the attention of ; to draw the attention. લક્ષમાં આવવું-ઉતરવું To be please with; to like. લક્ષાર્થ The thing aimed at; the thing to be attained; the goal. 2. The thing or word of which a definition is framed.

લક્ષ, *adj.* [S.] A hundred thousand; a lākh.

Id. લક્ષ વસા Most probably.

લક્ષ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* लक्ष् to see.]A mark; a sign;an indication;a symptom; evidence. 2.A quality; a property; any distinguishing attribute or characteristic. 3. A definition. 4.Conduct;practice;course of life. 5.Habit;addictedness. 6. Look; aspect.

લક્ષણ-વંતુ, *adj.* [+S. वत , वन्तः,=વાળું having.] Worthy; qualified.2. (Ironical). Unworthy.

લક્ષણ-વહોણું, *adj.* [+S. वह् to bear, to possess. See વહે-વું.] See **લક્ષણ-વન્તુ**.

N. B. Generally used of a woman,as લક્ષણ-વહોણી,out of endearment of tenderness.

લક્ષ-ણા, *s. f.* An ellipsis; a word, &c., understand through not inserted. 2. The force or application of a word or phrase.

લક્ષ-વું, *v. t.* To aim. 2. To except; to look for. 3. To guess;to conjecture. 4. To discover; to discern.

લક્ષાધિપતિ, **લક્ષાધીશ**, } *s. m.* [See લક્ષ, *adj.* + અધિપતિ, અધીશ.] A millionaire;a person possessed of a lac (of rupees).

લક્ષાવધિ, *adv.* [S.*fr.* +અવધિ.]By lākhs; by hundred thousands.

લક્ષી, *adj.* [See લક્ષ attention.] Atten-

tive. 2. Expectant.

લક્ષ્મી, *s. f.* [S.]The wife of Visnu; the goddess of fortune and beauty (supposed to have come out of the ocean when churned by the gods and demons). 2. Fortune; riches; wealth; prosperity. 3. Elegance; loveliness; charm; splendour; beauty. 4. Royal power.

Prov. લક્ષ્મી ચાંલ્લો કરવા આવે, ત્યારે મોં ધોવા જવું To let pass a favourable opportunity. *Cf.* He who will not, when he may when he wills, shall have nay. લક્ષ્મી ચાંલ્લો કરવા આવે ત્યારે મોં ધોવા ન જવું Strike the iron while it is hot: When the pig is proferred, hold up the poke.

લક્ષ્મી-પૂજન, *s. n.* [S. *fr.* + પૂજન] The ceremony of worshipping Laksmi on the 13th of the dark fortnight of **આસો**.

લક્ષ્મી-વાન્, **લક્ષ્મી-વન્ત**, } *adj.* [S. लक्ष्मी-वत् *fr.* +वत्, वान्, वन्तः, = વાળું having.] Wealthy; rich; opulent. 2. Prosperous; flourishing.

લક્ષ્ય, *adj.* [S. *fr.* लक्ष् to see. See લક્ષ.] Worthy of attention.2.Fit to be aimed at. 3. *s. n.* The aim; the mark.

Id. લક્ષ્યાર્થ The thing aimed at; the aim; the goal. 2. The meaning intended to be conveyed by an expression.

લખ, *s. f.* [See લક્ષ, લક્ષ્ય.] A vicious propensity; addictedness to.

લખ, *s. f.* [See લક્ષ્મી.] Wealth; riches.

લખ, *s. m.* [See લક્ષ.]A lākh; a hundred thousand.

દશ અળગા હવે, શીષ તારે થશી,
લક્ષ્મણે લુંટી લખ જાણે લંકા. —**શામળભટ**.

લખ-ણુ, Same as **લખા-ણુ**.

લખ-ણું, *s. n.* [See લખ-વું.]The work or duty of a writer.

લખ-ણી, *s. f.* A subscription list.

Id. લખણી કરવી To open a subscription list.

લખ-ત, *s. n.* A writing; a document; a bond; an agreement.

Id. લખત પતર Any kind of document, however indefinite or informal.

લખ-તંગ, *adj.* Writing. 2. *s. m.* The writes of a document; the undersigned writer; the writer of the above.

લખ-પતિ, *s. m.* [See લક્ષ a lākh + પતિ.] A millionaire.

લખમી, Same as **લક્ષ્મી**.

લખ-લખ, *adv.* [Imit.] Brilliantly; brightly.

લખલખ લવલવ શી કરે ? જરૂર આવજે આજ
—**શામળભટ**.

Id. લખલખ કરવું To speak rapidly, loudly, and at intervals interrupting other speakers. લખલખ થવું To be bristling with rays(of a bright object); to sparkle. 2. To tremble; to shake.

લખ-લખિત, *adj.* Bright; sparkling; brilliant.

લખ-લુટ, *adj.* [See લખ, લક્ષ, લાખ +લુંટ-વું.] By thousands and hundreds of thousands. 2. Abundantly; extravagantly; lavishly.

લખ-વું, *v.t.*[S. लिख् to scratch, to write.] To write; to pen. 2. To compose. 3. To copy.

Id. હૈયામાં લખી રાખવું To have impressed firmly on one's heart, so as never to be forgotten. લખી વાળવું To write off; to have the work of writing completed. 2. To close an account. 3. To write an item off, so as not to be recovered. લખી આપવું To pass a writing. લખી રાખવું To make a note; to enter into a memorandum book; to preserve in a written document: to preserve in writing. લખી કાઢવું To write in haste and not with great care. તેના ભાગ્યમાં દુઃખજ લખ્યું હશે It is possible he is destined to suffer pain. લખ્યાં કરવાં To reduce to writing; to make an agreement in writing.

Prov. લખ્યા લેખ મિથ્યા ન થાય લગારે There is no flying against destiny. લખાણું તે વંચાણું=દાટયા ભૂલે, પણ લખ્યા ન ભૂલે The buried is forgotten, but not the written.

લખ-વું, *v. t.* [See લક્ષ, લક્ષ્ય, attention.] To observe with attention.

સુધારક ચંદ્ર તે લખી ક્ષય થયો, તે લજવાય.—**દયારામ**.

લખવો, Same as **લકવો**.

લખા-ઈ, *s. f.* [See લખ-વું.] Wages for

writing; a copying-fee.

લખા-ણુ, *s. n.* A writing; a document. 2. Style: mode of writing. 3. A petition; a representation.

લખા-મણુ, *s. n.* } Same as **લખા-ઈ.**
લખા-મણી, *s. f.* }

લખા-રો, *s. m.* [લપ-લપ+ કાર. *Cf.* લવારો.] Idle and useless talk.

લખા-વટ, *s. f.* [See લખ-વું + વૃત્તિ.] Same as **લખા-ણુ**.2.The mode or style of writing.

લખા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of લખ-વું.] To have or get written. 2. To dictate. 3. To swoop on; to pounce upon.

લખા-વું, *v. i.* To be written.

લખા-વું, *v. i.* [See લક્ષ, લક્ષ્ય attention.] To be understood.

દયા પ્રીતમનું લખ્યું લખાતું; સુણ તું, અદ્દુટી કાચ.
—**દયારામ.**

લખિ-ત, *adj.* Written ; documentary. 2. Destined.

લખિ-તંગ, Same as **લખ-તંગ.**

લખે-શ્રી, } [See લક્ષ, લાખ, a lākh + શ્રી.]
લખે-સરી, }
Same as **લખ-પતિ.**

Prov. લાખ મળવાના નથી, અને લખેસરી થવાના નથી A phrase used by one whose ambition in worldly affairs does not soar high.

લખોટ-વું, *v. t.* [See લાખ sealing-wax+ S. वृत्=L. *verto* to turn.] To cover with sealing-wax and glaze ; to glaze with sealing-wax.

લખોટી, *s. f.* A small marble.

લખોટો, *s. m.* A large marble. 2. A sealed cover; a sealed letter.

લખ્યાં, *s. n. pl.* [See લખ-વું.] A writing; a document. લખ્યાં કરવાં To have the dowry &c., settled.

લગ, *s. m.* [See લાગ-વું.] A beam placed on a wall.

લગ-ડી, *s. f.* [See નગદી *fr.* Ar. नक़्द ready.] A bar of gold or silver.

લગડું, *s. n.* [S. लगुड a stick, wood, see લકડ, લાકડું.] A wooden frame placed on an ass's back to hold a burden. 2. A heavy burden.

લખ ચોરાશી કેરૂં લગડું, માથે માગી લીધું રે.
—**દયારામ.**

લગ-ણુ, *adv.* [See લાગ-વું.] Till; until; so long as; as far as.

લ-ગણુ, *s. m*, [S. *fr.* ल a particular metrical foot+ગણ.] A metrical foot of one short syllable.

લગ-ત, *s. f.* [See લાગ-વું.] Junction; proximity; nearness; vicinity. 2. Intimacy; acquaintance. 3. *adj.* Adjoining; near. 4. *adv.* Being adjacent; accompanying.

લગ-તી, *s. f.* Partiality ; partizanship; favouritism.

લગ-તું, *adj.* Close to; near ; nigh; connected with. 2. Relating or pertaining to; relative to. 3. Relevant; pertinent.

લગદી, Same as **લુગદી.**

લગન, *s. n.* [S. लग्न *fr.* लग् to join See લાગ-વું.] Being absorbed in; absorption of the mind. 2.Nuptials; marrige;matrimony. 3. A period of five *ghadis* or two hours.

Id. લગન લેવું (more often in the plural, as લગન લેવાં) To fix the day for the marriage. લગન માંડવું To begin the preparations of a marriage-ceremony. લગન કરવું To marry. લગન જોવું To examine the horoscopes of the bride and the bridegroom with a view to fix the day of marriage. ઘડીયાં લગન A marriage gone through in very short time.

Prov. લગનનાં ગીત લગને જ ગવાય Everything has its season. લગન કરી જુઓ, ને ઘર ઉકેલી જુઓ Performance is more difficult than theory.લગને લગને કુંવારાAlways in need. 2. Not satisfied. 3. Importunate.

લગન, Same as **લગની** Desire. 2. Eagerness.

લગને લાગ્યા ગાયન કરતા, ભૂત ભૈરવ શું ચાલ્યા !
—**પ્રેમાનંદ.**

લગન-ઓળો, *s. m.* [See લગન marriage + કાળ time.] The period of the year when many marriages are celebrated; the marriage-season.

લગન-પડો, *s. m.* [+પડો, પડીકું.] A bundle containing sweetmeats or red powder sent as a present to the bride by the bridegro-

om's party.

લગ્ન-સરા, *s. f.* [+ P. સરા.] The season for celebrating marriages; the marriage-season.

લગનિ-યો, *s. m.* A person bearing a letter from the bride to the bridegroom fixing a day for the celebration of the marriage.

લગની, *s. f.* [See લાગણી.] Being deeply engrossed in;abstraction of the mind;deep meditation. 2. Being wholly engrossed in, or intent upon. 3. An arrangement; a design; a scheme.

લગની વર ન મારે, શૂર મોટા વહાય;
લગની મન દયાની, છોડતાં શૌર્ય જાયે.—**પ્રેમાનંદ.**

લગ-ભગ, *adv.* [See લાગ-વું + લગ redup.] Being close to or near;about; thereabouts; almost.

લગરી-એક, } **લગરી-ક,** } *adv.* [See લગાર + એક.] Little;at a short distance;for a short time.

લગ-વાડ, *s. f.* [See લાગ-વું+ વૃત્તિ.] Connexion;attachment;love; affection;intimacy.

લગ-વું, *s. n.* [See લાગ-વું.] A certain quantity(as of an article of consumption) taken daily or regularly and at a settled rate.

લગા-ડ-વું, *v.t.*[Caus. of લાગ-વું.] To touch; to apply; to lay; to put. 2. To fix the mind upon; to engage; to attach to. 3. To employ.4. To set fire to; to burn.5.To strike; to beat. 6. To set people quarrelling with each other. 7. To put a meaning upon the words of a speech; to interpret.

Id. ઓસડ લગાડવું To apply a medicine. હાથ લગાડવો To touch with the hand. 2. To touch with the intention of taking possession of. કામે લગાડવું To employ. મન લગાડવું To fix the mind upon. દેવતા લગાડવો To make a fire. અગ્નિ લગાડવો—આગ લગાડવી To set fire to. પાછળ લગાડવું To cause to persecute or harass.અર્થ લગાડવોTo put a meaning upon; to interpret. ધકો લગાડવો To stitch. 2. To sew. કામે લગાડવું To employ. ખોટું-માઠું લગાડવું To annoy. 2. To take ill; to be annoyed. વાર લગાડવી To delay; to detain. 2. To hesitate; to scruple. ગુણ લગાડવા To produce (good or bad) effects, as a result of one's contact or company. ઉપમા લગાડવી To make a comparison; to make use of the figure of speech called simile.

લગામ, *s. f.* [P.] The bit of a bridle. 2.The reins; guidance; direction; management; power. 3. Check; control.

Id. લગામ હાથ રાખવી To keep under control. 2. To keep oneself under control; to restrain oneself. લગામ છુટી મૂકવી To let alone; to let one have his own way. લગામ તંગ કરવી To be frugal in spending money. 2. To exercise one's control over another person with severity; to tyrannize. લગામ આવવી-પકડવી To stop going. 2. To stop.

લગાર, *adv.* [See લાગ-વું+કાર.] A little; slightly. 2. At a short distance. 3. For a short time.

લગારે-ક, Same as **લગરી-એક.**

લગા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of લાગ-વું. See લગા-ડ-વું.] To apply; to lay on; to strike. 2. To fix; to fasten.

Id. તમાચો લગાવવો To give a slap in the face of a person; to slap in the face. યુક્તિ લગાવવી To use a contrivance; to make use of a contrivance. સારંગી લગાવવી To tune a fiddle.

લગી, Same as **લગ-ણ.**

લગીર, Same as **લગાર.**

લગે, *interj.* [See લાગ-વું.] A word of encouragement;"At it!" "To it!" "Bravo!"

લગો-લગ, *adv. prep.* Being close to or near. 2. Almost.

લગ્ગુ, Same as **લગો-લગ.**

લગ્ન, Classical form of **લગન.**

લગ્ન-કાર્ય, *s. n.* [S. *fr.* +કાર્ય.] Marriage ceremonies.

લગ્ન-કુંડળી, *s. f.* [S. *fr.*+કુંડળી,] A circular figure with 12 columns, in each of which the number of the sign of the zodiac is placed.

લગ્ન-ઘટિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* + घटिका a space of time equal to 24 minutes: ઘડી.] The au-

spicious hour in which the main ceremony in the celebration of a marriage is commenced.

લગ્ન-તિથી, *s. f.* [S. *fr.* + तिथी.] An auspicious lunar day on which marriages can be celebrated.

લગ્ન-નક્ષત્ર, *s. m.* [S. *fr.* + नक्षत्र.] A constellation in the moon's path that is auspicious for the celebration of marriages.

લગ્ન-પત્રિ·કા, *s. f.* [S. *fr.*+પત્રિ·કા a paper.] A paper on which the auspicious times for the celebration of a marriage are written.

લગ્ન-મુહૂર્ત, *s. n.* [S. *fr.* + मुहूर्त.] An auspicious period of time in which the parties to be married may be religiously united.

લઘિ·મા, *s. f.* [S. *fr.* लघु small.] Smallness, littleness; lightness; levity.

લઘુ, *adj.* [Dh. Des. लहुयं *fr.* S. लघुकम्.] Small; little. 2. Light; not heavy. 3. Short.

લઘુ-તા, *s. f.*
લઘુ-તા·ઈ, *s. f.* } Smallness; littleness. 2.
લઘુ-ત્વ, *s. n.*
Lightness. 3. Shortness.

લઘુ-નીતિ, *s. f.* [S. *fr.* + નીતિ.] Same as **લઘુ-શંકા**.

લઘુ·લાઘવી, *s. f.* [S. *fr.*+लाघवी cleverness *fr.* लघु short, clever.] A clever contrivance; a strategem; an ingenious plan; a masterstroke.

લાંબો કર કરી, લઘુલાઘવીમાં પંખીનો કર ઝાલ્યો.
—પ્રેમાનંદ.

લઘુ-શંકા, *s. f.* [S. *fr.* + શઙ્·કા.] (*Lit.* The minor shame.) Making water.

લંક, *s. m.* [See વક, વંક, વાંક.] The elegant curve of the waist of a woman.

તેના ચરણ જાણે પદ્મની, કેસરી કટીનો લંક.
—પ્રેમાનંદ.

લંક, *adj.* [See લઙ્કા the capital of Rāvaṇa, which was supposed to be built with gold.] Rich.

Id. લંક લાગવું To be rich. લંક લગાડવું To make rich; to patronize and promote the fortune of.

લંકા, *s. f.* [S.] The kingdom ruled over by Rāvaṇa the modern Ceylon. 2. The figure of trees, giants, monkeys, &c., made of gunpowder, and let off as fireworks. 3. A conflagration.

Prov. લંકાની લાડી,ને ઘોઘાનો વર Two things that will never be reconciled; Two incompatibles લંકામાં સોનું, તે શા કામનું ? What is the good of that which one cannot get. લંકા લુટાણી ત્યારે, ડોશી કહે " મારી પૂણીઓ એ જાય.?" Every one for himself.

લંગ·ડ, *adj.* [See લંગડું.] Lame; crippled.

લંગ·ડા·વું, *v. i.* To limp; to hobble. 2. To become weak.

લંગ·ડું, *adj.* [S. लङ्ग lameness.] Lame; crippled; disabled.

લંગર, *s. n.* [Dh. Des. नंगलं *fr.* S. लाङ्गूलम् the tail. *Cf.* P. लंगर.] An anchor. 2. An anklet. 3. A toy made by children resembling a plummet.

Id. લંગર ઉચકવું, લંગર ઉપાડવું To weigh anchor. લંગર નાખવું, લંગર ફાંસવું To cast an anchor. લંગરવાર કરવું Same as લંગરવું.

લંગર·વું, *v. t.* To anchor; to moor.

લંગરિ·યું, Same as **લંગર**, 3.

લંગરી, *s. f.* A small anklet.

સુંદર બાળક, રૂપ રસાળું ચરણ લંગરી વાગે રે.
—દયારામ.

લંગુર,
લંગુરિ·યું, } *s. m.* [S. लङ्·गूल a tail.] A
લંગુલ,
tail. 2. A monkey.

રાવણની કયાં ગઇ રિદ્ધિ રે ? લંગુરિયે લૂંટી લીધી રે.
—ઋષિરાજ.

લંગોટ, *s. m.* [See લિઙ્·ગ+વેષ્·ન.] A piece of cloth worn round the lions covering the privities.

Id. લંગોટ મારવો To become an ascetic.

લંગોટ-બંધ, *adj.* [+બન્ધ, બાંધ·વું.] Devoted to a life of celebacy; chaste; continent.

લંગોટિ·યો, *s. m.* A friend of one's boyish days; one with whom friendship was formed when the parties were children. 2. A hermit. 3. A playmate; a comrade; an associate; a companion.

લંગોટી, *s. f.* A small **લંગોટ.**

Id. લંગોટી વાળવી To wear a loin-cloth as opposed to *dhotar*. Hence, 2. To squander away one's all and put on a loin-cloth and live like a begging mendicant. 3. To turn a recluse.

લંગોટો, *s. m.* See **લઙ્ગોટ.** 2. Same as **લંગો•ટિ•યો.**

લંઘ•ન, *s. n.* [S. See લાંઘ•વું.] Transgressing; disregarding. 2. Fasting; abstinence.

લંઘ•વું, Same as **લાંઘ•વું.**

લંધી, *s. f.* A woman who serves as a prompter at the time of mourning.

લંધોડૂ, *s. f.* [Hindi લંગરવા *fr.* S. नागरिक an inhabitant of a city. See નાગર. Fem. of Hind. लंगर•वा *fr.* નાગર, નાગરિ•ક, +P. वा dim.] A beautiful woman.

લચક, *adv.* [Imit. Or. See લચકો.] To munch. 2. To eat in haste.

Id. લચક લચક ખાવું To munch. 2. To eat in haste.

લચ•ક, *s. f.* [See નાચ *fr.* S. नृत्. नर्त्, to dance.] A sprain; a strain; a dislocation. 2. A graceful gait.

લચ•ક•વું, *v. i.* [See લચ•ક, લટ•ક•વું.] To receive a sprain or strain. 2. To give way; to yield; to sink under pressure. 3. To walk gracefully.

લચકો, *s. m.* A lump; a glutinous mass.

Id. લચકો ધાન્ય ખાવા જેટલું મારે ચલણ છે I (generally, a young married woman in a joint Hindu family) have no influence in the management of the family affairs: I have simply to live and work for the good of the family without exercising any influence over the management.

લચ•ડ•વું, *v. t.* [See લોચો.] To besmeer; to daub.

લચંડ, Same as **લચાણ્ડ.**

લચ•પચ, *adv.* [See લચ•વું + પોચું, or પચ redup. of લચ.] Being glutinous, clammy, or viscid.

લચ-લચતું, *adj.* Glutinous ; clammy viscid.

લચ-લચ•વું, Same as **લચ-ક•વું.**

લચ•વું, *v. i.* [See લચક. Hem. Des. लस•इ= S. स्रस•ते it falls or slips.] To sink under pressure; to yield; to give way; to give in.

Id. લચી જવું To shrink under pressure; to yield; to give way; to give in. લચી જવું-પડવું To shrink under pressure; to submit. 2. To beg meanly.

લચાણ્ડ, *s. n.* [See લચ•વું + અંડ.] A perplexing affair; a difficulty or trouble.

લ•છ•ન, Same as **લક્ષણ.**

લછ, Same as **લક્ષ્મી.**

લજ•વ•વું, *v. i.* [See લજ્જા, લાજ.] To be ashamed or abashed.

લજ•વ•વું,
લજા•વ•વું, } *v. t.* To put to shame.

લજા•મણી, *s. f.* The sensitive plant; the Humble plant.

લજા•મણું, *adj.* That brings disgrace or shame.

લજ્જા, *s. f.* [S. *fr.* लज्ज् to be ashamed.] Shame; modesty; bashfulness. 2. Shame; disgrace.

Id. લજ્જા પામવી To be ashamed.

લજ્જાણુ, *s.n.* [+અળવી.] Same as **લજામણી.**

લજ્જાળ•વું,
લજ્જાળુ, } *adj.* [S. लज्जालु *fr.* + आलु a suffix showing "possession."] Bashful; modest; shy.

લજ્જિ•ત, *adj.* Ashamed; abashed; confused by guilt.

લંછન, Same as **લાંછન.**

લટ, *s. f.* [See લટ•ક•વું.] A lock of hair; tangled hair. 2. Entangledness. 3. A string of pearls.

લટ•ક, *s. f.* [See લટ•ક•વું, લચ•ક.] A graceful gait or gesture. 2. Manner; air; style; fashion. 2. A sprain.

Id. લટક સલામ A bow with a graceful gesture; a formal bow. 2. A casual acquaintance, not amounting to familiarity or friendship.

લટ•ક•ણ,
લટ•ક•ણિ•યું, } *s. n.* A pendant. 2. A kind of wooden frame; a kind of stand.

લટ•ક•તું, *adj.* Hanging; swinging; pen-

dulous. 2. Supportless. 3. Without occupation or patronage.

અને જ્યારે તેમણે ના માન્યું, ત્યારે લટકતાં મૂકયાં.
—પ્રેમાનંદ.

Id. લટકતું મૂકવું To let alone; not to concern oneself about.

લટ•ક•તું, *adj*. Same as **લટ•ક•તું**.

લટ•ક•વું, *v. i.* [*Cf.* લચ•ક•વું, લટ•ક•વું, લચ•ક, લટ, લટિ•યાં, લટ•ક, લટ•કો, *fr.* S. नृत्, नत्, to dance.] To hang. 2. To remain supportless. 3. To be without occupation or patronage.

લટકા•વ•વું, *v. t.* To hang; to suspend. 2. To put on; to toss on or throw over.

લટકા•ળું, *adj*. [See લટ•કો+વાળું having.] Coquettish; flirting; of affected airs.

લટકું, *s. n.* Same as **લટ•કો.**

અમુલખ લટકું લાલનું, ચેત્યા તે પામ્યા પાર.
—દયારામ.

લટ•કો, *s. m.* [S. नृत्, नत् to dance.] Coquetry; affectedness; an affected graceful gait. 2. A graceful gesture. 3. A casual occurrence; an accidental event.

Id. લટકો કરવો To make a graceful gesture.

લટ•કો-ઝટકો, *adv*. Casually; accidentally.

લટ-પટ, *adv*. [Imit.] Briskly; quickly. 2. *s. f.* Briskness; liveliness; restlessness.

Id. લટપટ કરવી To make a bustle in order to mislead or deceive.

લટ-પટિ•યું, *adj*. Brisk; lively; restless. 2. *s. n.* Briskly moving about.

Id. લટપટિયાં લેવાં To practise as a barber. 2. To do idle and useless work.

લટર, *s. f.* [See લટ.] A streak of flowers. 2. Dangling; hanging about loose and gracefully. 3. Bristling with rays of light.

લટ•વું, *v. i.* [See લોટ•વું.] To be reconciled. 2. [See લટ.] To be entangled.

નાકે મોતી લટે લટુરી, સુંદર મુખ પર ઝુમે રે.
—દયારામ.

લટિ•યાં, *s. n. pl.* Locks of hair; tangled hair.

Id. લટિયાં પકડવાં To catch by the locks. 2. To catch in the most vulnerable part. લટિયાં પિંખવાં Lit. To pluck the locks of hair. 2. To crush; to ruin.

લટુરી, *adj*. [See લટકતું, લટ•વું.] Dangling; dancing gaily and gracefully.

નાકે મોતી લટે લટુરી, સુંદર મુખ પર ઝુમે રે.
—દયારામ.

લટ્ટુ, *adj*. Engrossed; intent upon. 2. Still; motionless.

Id. લટ્ટુ થવું-બનવું To be wholly engrossed in or under the influence of. 2. To be still or motionless.

લઠ, **લઠ્ઠ**, **લઠ્ઠેશ્વર**, } *s. m.* [Hem. Des. लट्ठी *fr.* S. यष्टि a stick.] A strick; a club; a cudgel. 2. *adj.* [Dh. Des. लट्ठ=S. रमणीयम् pleasing. *fr.* S. हृष्टम् delighted. *fr.* हृष्, हर्ष्, to be delighted; Hem. Des. लिट्ठिअ= S. चाटु sweet-speaking; Hem. Des. लट्ठो=S. अन्यासक्तः attached to another, मनोहरः attractive to the mind, प्रियंवदः sweet-speaking.] Fat. 3. Large; thick; stout; coarse.

લઠ્ઠિંગો, *adj*. Stout; sturdy; robust; strong. 2. Roguish; knavish.

લઠ્ઠો, *s. m.* A stout fellow. 2. The axle of a cart-wheel. 3. A lump of gold.

લડક•ણું, **લડક•ણું**, } *adj*. [See લડ•વું.] Quarrelsome; contentious.

લડત, Same as **લડા•ઈ**.

લડ-થડ•વું, *v. i.* [Imit. Or, See લથડ.] To stumble; to stagger. 2. To stammer.

લડ•થડિ•યું, *s. n.* Stumbling; a stumble.

લડધું, *adj*. [See લડ•વું, લઢ•વું.] Violent; turbulent; quarrelsome. 2. Big; stout.

લડ-બડ•વું, *v. i.* [Imit.] To dangle; to swing; to rock; to shake. 2. To meddle with; to be officious.

લડ-બડિ•યું, *adj*. Meddlesome; officious.

લડમ-લડા, Same as **લડા•લડ**.

લડ•વાડ, [+ વઢ•વું.] Same as **લડા•લડ**.

લડ•વું, *v. i.* [Hem. Des. लडहक्खमिअं =S. विघटितम् disunited.] To quarrel; to fight; to contend. 2. To wage war. 3. To go to law;

to litigate. 4. To emulate; to vie with a rival; to cope with.

લડવૈ·યો, *s. m.* A wrestler; a combatant; a warrior.

લડ·સડ·વું, *v. i.* [See લટ, લટક+સડ redup.] Same as **લડ·બડ·વું**.

મસમસતા મોહન ઘેર આવો, લડસડતે ડગલે.
—**નરસિંહ મહેતો.**

લડા·ઈ, *s.f.* A fight; a battle; a war; wrestling;a combat.2. A contest; a brawl; a scuffle; an affray; a quarrel; an altercation. 3. A lawsuit;a litigation.4 Disagreement; disunion; discord.

Id. લડાઈ લડવી To fight a battle.

લડાઈ·ખોર, *adj.* [+ P. ख़ोर् enjoying *fr.* ख़ुर्दन् to eat, to enjoy.] Quarrelsome; contententious.

લડા·યક, *adj.* Warlike;belligerent; military.

લડા·લડ, **લડા-લડી**, } Same as **લડા·ઈ**.

લડા·વ·વું, *v.t.* [Caus. of લડ·વું.] To set to quarrel, fight, or contend.

લડા·વ·વું, *v. t.* [See લાડ.] Te fondle;to indulge.

Id.લાડ કરવાં–લડાવવાં To indulge,to fondle.

લડુ, *s.n.* A goldsmith's tool.

લડુ, Same as **લાડુ**.

લઢ·ણ, *s. f.*Style;mode.2. Custom;habit.

Id. લઢણ પડવી To acquire a habit.2. To fall into a habit.

લઢ·વું, Same as **લડ·વું**.

લઢા·ઈ, Same as **લડા·ઈ**.

લણ·વું, *v. t.* [S. लू, लु·ना·ति, to cut.] To break off the ears of corn.2. To gather. 3. To reap. 4. To adopt the virtue of.

તે આપણી કાંઈ ભોળી વાત લણી જાય નહિ.—**પ્રેમાનંદ.**

લંડ, *s.m.* [See લિંગ.] The male organ of generation; the penis.

લંડોર, *adj.* Dissipated; dissolute. 2. Rascally; roguish.

લત, *s. f.* [See લગ·ત, લાગ·વું.] Craving for; hankering after. 2. Trick; vice; evil habit; addictedness.

Id. લત લાગવી–પડવી To be addicted to, તેને એવી લત લાગી Such was her devotion to.

લતા, *s. f.* [S.] A creeping plant; a creeper.

લતા·કુંજ, *s. m.*
લતા·ગૃહ, *s. n.*
લતા·મંડપ, *s. m.* } [+ કુંજ, ગૃહ, મંડપ.]
A bower; an arbour.

લતા·ડ, *s.f.*[S. लत्ता-ताड·न *fr.* लत्ता, લાત, + તાડ·ન.] Kicking; a kick.2. Evasion;avoiding. 3. After-effects.

Id. લતાડ મારવી–ખવડાવવી To mislead and ruin. લતાડ ખાવી To be misled. લતાડ લાગવી–વાગવી To suffer from the after-effects of a sickness. 2. To suffer a loss.

લતા·ડ·વું, *v. t.* To mar;to blast;to spoil. 2. To insult.

લત્તાં, *s. n. pl.* [Dh. Des. वत्थं *fr.*S. वस्त्रम् a garment. Or S. लत्तक a tattered piece of cloth.] Clothes; articles of apparel. લુગડાં લત્તાં Several kinds of wearing apparel. લત્તાં લેવાં To strip one of one's clothes.2. To expose the failings of weaknesses of.

લત્તો, *s.m.* [See લગ·ત.] A division of a town; a ward. 2. The confines; the bordering land.

લથડ·વું, Same as **લડ-થડ·વું**.

Id. લથડતી દેહ Decrepit old age.

લથડા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of લથડ·વું.] To make to stagger. 2. To set quarreling; to embroil.

લથડિ·યું, *s. n.* A staggering gait; a steggering motion.

Id. લથડિયાં ખાવાં To stagger. 2. To fall into a mistake.

લથ-બથ, *adv.* [See લાત+બાથ.] Closing with, or grappling with (in a fight or wrestling.)

લથર-પથર, *adv.* [લથર redup + પાથર·વું.] Being scattered about.

લદ-બદ, *adv.* Being besmeared; being soaked in.

લદા·વ·વું, *v. t.* [See લાધ·વું to get.] To usurp.

લપ, *s.f.* Trouble; a pest; a plague; a bore. 2. An importunate and bothersome

person. 3. An obstacle.

Id. લપ વળગવી To be troubled, obstructed, or bored.

લપ, *adv.* [Imit.] Hastily.

Id. લપ લઈને Hastily.

લપ•કા, *s. m. pl.* [S. लप् to speak + कार doing *fr.* कृ to do.] Taunts.

Id. લપકા કરવા To taunt. લપકા ખાવા To bear taunts with patience.

લપ-કારો, *s. m.* Quickly moving the tongue backward and forward.

લપ•કો, *s. m.* [See લપેડ•વું.] A lump; a dab.

લપ•કો ઝપ•કો, *s. m.* An event sudden and of a short duration.

લપ•છપ, *s. f.* [See લપા•વું+ છુપા•વું *Cf.* ઘાલ•મેલ.] Roguish arts; dark manœuvring; fraudulent complicity.

લપટ, *s. f.* [See લપેટ•વું.] Pounching upon. 2. A snatch; a swoop. 3. A trap; a snare. 4. Fragrance; odour; smell.

Id. લપટમાં લેવું–લપટ મારવી To snatch. લપટમાં આવવું To be entrapped; to be caught in a trap.

લપટ, *adv.* Wholly engrossed in.

લપટ થયા લાલ કો ભારે અતીસે;
કે ઘણું સુતા છો, ભારે રીસે. —દયારામ.

લપટ-ઝપટ, *s. f.* [+ઝપટ.] A skilful grasp.

લપટ•વું, Same as **લપેટ•વું.**

લપટા•વું, *v. t.* [Pass. of લપટ•વું.] To be enwrapped, or covered; to be wound up. 2. To be entrapped.

લપટું, *adj.* [S. लिप्त. See લપેડ•વું.] Loose; slack. 2. Rickety. 3. Greedy; avaricious.

Id. લપટું પડવું To be loose.

લપડ•વું, Same as **લપેડ•વું.**

લપડા•ક, *s. f.* [See લપેડ•વું. A slap; a cuff; a thump.

Id. લપડાક મારવી To slap in the face. 2. To deceive. લપડાક ખાવી To be slapped in the face. 2. To deceived.

લપ•ડો, A thick **લેપ.**

લપ-લપ, *adv.* [Imit.] Nimbly; quickly.

Id. લપલપ ખાવું To eat in haste; to swallow down in haste. ગાંડ લપલપ થવી To be terrified.

લપ-લપ, *s. f.* [S. लप् to speak.] Prattling; prating.

Id. લપલપ બોલવું–લપલપ કરવી To interrupt other persons in their speech by talking in haste idle and useless words.

લપ-લપા•ટ, *s. m. f.* [+ વૃત્તિ.] Working in a hurry; bustle.

લપ-લપિ•યું, *adj.* [See લપ-લપ.] Prattling; chattering. 2. Bustling. 3. Hasty; rash; precipitate.

લપ•વું, } **લપા•વું,** } *o. i.* [Hem. Des. लिक्कइ = S. नि•लीय•ते it hides itself.] To be hidden.

લપસ•ણું, *s. n.* [See લપસ•વું.] Slippery; glib; smooth.

લપસ•વું, *v. i.* [S. सृप्, सर्प्, to move.] To slip; to slide.

Prov. લપસી પડયો, તો કહે "નમસ્કાર" Making virtue of necessity.

લપ•સિંદર, *s. n.* [+ ચિંદરડી.] A tediously long talk or speech. 2. Useless and tedious talk.

લપાટિ•યો, *s. m.* [See લપડા•ક.] Same as **ભુસટિ•યો.**

લપા•વું, *v. i.* [See લોપ•વું, લોપ.] To hide oneself.

Id. લપાઈ રહેવું–બેસવું–જવું To hide oneself.

લપુ•ક, } **લપુ-લપુ,** } Same as **લપ-લપ,** *adv.*

લપુ•ડું, *adj.* [S. लप् to speak.] Garrulous; chattering; talkative.

લપેટ•વું, *v. t.* [See લપેડ•વું.] To roll up; to enwrap; to wrap around; to envelope; to wind up; to fold; to gird; to roll together; to coil. 2. To involve; to implicate.

લપેટો, *s. m.* A covering; a coating. 2. Rich brocade; Same as **લપ્પો.**

લપેડ•વું, *v. t.* [S. लिप्त besmeared *fr.* लिप् to besmear: See લિંપ•વું.] To besmear; to bedaub.

લપેડા•વું, *v. i.* To be besmeared or bedaubed.

લપોડ, *s. m.* [S• लप् to speak+ वृत्ति] One that gives empty promises.

લપોડ, *s. m.* [See લોડો.]A term of abuse.

લપોડ-શંખ, [+ શંખ.] Same as **લપોડ** a term of abuse.

Prov. લપોડશંખ " લાખ, " તો, કહે " સવા લાખ " Except nothing from him who promises a great deal.

લપોડો, *s. m.* [See લોડો.] The penis of a grown-up man.

લપ્પડ, Same as **લપડા-ક**.

લપ્પન-છપ્પન, *s. n.* [See લપા-વું to disappear + છુપ-વું to be concealed.] Roguish arts; a pretence;an evasive speech. 2. *adv.* Silly; by stealth.

લપ્પો, *s. m.* [See લાફો.] Rich brocade.

લફંગા-ઈ, *s. f.* [See લફંગું.] Roguery. 2. Mendacity. 3. Shamelessness; brazenfacedness.

લફંગું, *adj.* Roguish. 2. Mendacious. 3. Shameless.

લફ્-ડ-તું, *adj.* [See લફ-ડ-વું.] Loose.

લફ-ડ-વું, *v. i.* To play loosely;to flap.

લફ-રું, *s. n.* [See લાફો+રું,ડું,dim.] A hobble; a pest; a plague; a bore; an importunate and bothersome person. 2. An obstacle; an impediment. 3. Sticky matter gathered in the nose.

લબ, *s. m.* [P. = L. *Labium.*] The lip. Viscid matter trickling from the mouth of a person asleep.

લબડધક્કે, *adv.* [See લબડ-વું+ધક્કો.] Highhandedly; overbearingly. 2. Perforce; of necessity.

લબ-ડ-વું, *v. i.* To hang; to suspend; to dangle; to swing; to oscillate.

Id. લબડતું મૂકવું To leave hanging or suspended. 2. To leave alone, without taking any notice of.

લબ-ડા-વ-વું, *v. t.* To cause to hang, dangle, or swing.

લબતડું, *adj.* Lean; lank; weak.

લબાચિ-યો, *adj. m.* [See લબાચો.] Consisting of nothing but rags; ragged; tattered.

લબાચો, *s. m.* [P. लबादः a coat.] An odd collection of miscellaneous things, particularly clothes.

લબાડ, } *adj.* [See S. लप् to speak +
લબાડી, }
વૃત્તિ.] Untrue; false.

લબાડી, *s. f.* Untruthfulness; falsehood.

લબાડી-વેડા, *s. m. pl.* [+ વેડા, વૃત્તિ.] Untruthful words or speeches.

લબુ-લબુ, } See **લપુ-લપુ**.
લબુક-લબુક, }

લબોચું, *s. n.* [See બોલ, બોલવું + P. चः a dim.] The tongue; speech (used to show contempt).

લબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* लभ् to get.] Acquired;received; gained;got.2. Obtained.

લબ્ધા, *s. f.* Uneasiness arising from entanglements, embarrassments, troubles, cares of children,dependents,and members of the family.

લબ્ધિ, *s. f.* [S.] Acquisition.

લભ્ય, *adj.* Obtainable; acquirable.

લમણું, *s. n.* (Generally used in the plural as લમણાં.) The temples.

Id. લમણાં ઝીંકવાં, To weary one's brains out.લમણે હાથ દઈને બેસવું Lit. To sit pressing the hands on the temples. Hence, 2. To sit in despair;to be sunk in utter want of hope; to despair.તારું લમણું ત્ર ફુટી જશે I will break your head open with a blow. લમણાં શેકાઈ જવાં To suffer from exposure to the heat of the sun.

લંપટ, } *adj.* [S.] Addicted to licenti-
લંપટી, }
ous pleasures;dissolute; lecherous.2. *s. m.* A libertine.

લંબ, *s. m.* [S. *fr.* लम्ब् to hang.] A plummet. 2. A perpendicular. 3. A sounding line. 4. *adj.* Long. 5. Tall.

લંબ-કર્ણું, *adj.* [S. *fr.* + કર્ણ, કાન.] Longeared. 2. *s. m.* An ass.

લંબ-ગોળ, *adj.* [+ ગોળ.] Egg-shaped.

લંબ-ચોરસ, *s. m.* [+ ચોરસ.] An oblong. 2. *adj.* Having the form of an oblong.

લંબ-દોરી, *s. f.* [+ દોરી.] Perpendicular distance or height.

લંબ-વર્તુળ, *s. n.* [+ વર્તુળ.] An ellipse.

લંબા-ઈ, *s. f.* } Length; extension. 2.
લંબા-ણ, *s. n.* } Prolixity.

લંબા-વ-વું, *v. i.* To lengthen; to prolong; to protract; to draw out.

Id. લંબાવીને કહેવું–વાત કરવી To spin out a story. 2. To state in detail or fully.

લંબા-વું, *v. t.* To be protracted, or prolonged. 2. To lie down at full length.

લંબુ-સ, *adj.* *Long as a lath*; more than usually tall; lanky and lean.

લંબોચાઈ, *s. f.* [+ઊંચાઈ.] Perpendicular height.

લંબોદર, *adj.* [S. *fr.* +ઉદર.] Haring a long belly.

લય, *s. m.* [S. ली to melt.] Extinction; destruction. 2. Absorption; intentness. 3. Concentration; exclusive devotion.

અલખ લહેરો લગાડી, લાગ લયમાં જો. —**ધીરો.**

4. The sound of a musical instrument that lingers after it has ceased to play; a pause; rest. 5. Equal time in music.

લયાનત, *s. f.* [Ar. लअ्‌नत a curse.] Disgrace; ignominy. 2. Wishing ill.

લલકાયમાન, *adj.* [See લળક-વું.] Dangling; hanging loose and gracefully.

આડ લલાટે ચોખા ચોડિયા, વાણી નાસિકા લલકાયમાન.
—**નરભેરામ.**

લ-લ-કાર, *s. m.* [લ-લ Imit.+ S. कार suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] Bawling after; hallooing; calling out; singing with a raised voice. 2. A call; a challenge.

લ-લ-કાર-વું, *v. i.* To halloo; to call after loudly; to bawl; to shout; to roar; to sing aloud.

લલચા-વ-વું, *v. t.* [See લાલચ.] To allure; to tempt; to entice; to attract.

લલચા-વું, *v. i.* To be allured, enticed, carried away or attracted.

લલ-ના, *s. f.* [S. *fr.* लल् to play; to sport.] A sensuous and fascinating woman; a wanton woman. 2. Woman in general.

લલાટ, *s. n.* [S.] The forehead. 2. Destiny; fate.

લલિ-ત, *adj.* [S. *fr.* लल् to play; to sport,] Sportive; playful. 2. Sensuous; languid through excess of sensuality. 3. *s. m.* A particular musical mode. 4. A particuar metre.

લલિતા, *s. f.* A charming young woman.

લલુ-તા, Same as **લલુપ-તા.**

લલુપ-તા, *s. f.* [S. लोलुप-ता *fr.* लोलुप very eager *fr.* लुभ् to covet.] Ardent desire; appetite; a craving.

લલોપતાં, *s. n.* *pl.* [S. लोलुप-ता *fr.* लोलुप desirous.] Flattery.

લક્ષ કરે લલોપતાં, આકુળ વ્યાકુળ થાય.—**દયારામ.**

લવ, *s. m.* [S. *fr.* लू to cut.] A particle; a small part. 2. *adj.* Little; small.

લવંગ, *s. n.* [S] A clove-tree. 2. A clove. 3. An ear-ornament resembling a clove.

લવંગિ-યું, *s. n.* An ornament worn by men in the lobe of each ear.

લવણ, *s. n.* [S. *fr.* लू to cut] Salt.

લવ-રી, *s. f.* [S. लप् to speak. See લવ-વું.] Loquacity; prattle; chattering; empty talk.

લવ-લવ, Same as **લવ-રી.**

લવ-લવ-વું, *v. i.* To prate; to chatter; to tattle. 2. To twitch or itch owing to eagerness.

લવ-લવા-ટ, *s. m.* Same as **લવ-રી.**

લવ-લેશ, *adv.* [See લવ + લેશ.] Little; small; a whit; a bit; a jot.

લવ-વું, *v. i.* [S. लप् to speak.] To prate; to chatter; to tattle.

Id. લવી જવું To carelessly reveal a secret. 2. To speak beyond the limits of decency; to use abusive language.

લવાજ-ણ, *s. f.* [See લાવણ્ય.] An agreeable way of speaking; popularity.

લવાજમ, *s. n.* [Ar. लवाजिम्.] A fee; an allowance; a perquisite. 2. A right; a title; a claim.

લવાદ, *s. m.* [Ar. लवाज़ taking for one's defence.] An umpire; an arbitrator; an arbitration.

લવાદી, *s. f.* Umpireship; arbitration.

લવાર, Same as **લુહાર.**

લવાર-વાડો, *s. m.* [+ વાડો.] The part of

a town or city inhabited by blacksmiths.

Prov. લવારવાડે સોય વેચવી To carry coals to Newcastle.

લવારી, Same as **લવરી**.

લવા·રૂં, *s. n.*[See લવ·લવ+કાર doing=prattling *Cf.*Deriv.of Eng. *Infant*,and of Mar. मुलगा *fr.* Hem. Des. मूयलो *fr.* S. मूक, Guj. મૂગો, not speaking.]A suckling;an infant. 2. The young of a goat. 3. The young of a sheep; a lamb.

લવા·રો, *s. m.* Same as **લવ·રી**.

લવિંગ, Same as **લવંગ**.

લવિંગિ·યું, Same as **લવંગિ·યું**.

લવજ, *s. m.* [Ar. लफ़्ज़ a word.] A word.
પ્રેમ ને આનંદ બન્ને, લાંછન વિનાના લવજ.—**વલ્લભ**.

લબ્વો, *s. m.* [See લુઓ *fr.* લવ·વું *fr.* S. लप् to speak.] The mass or bulk of the tongue.

લબ્વો, Same as **લઉઓ**.

લશ્કર, *s. n.* [P.] An army; a force.2.A troop; a number; a multitude.

Prov. લશ્કરકા ભેદ પાયા, કે આગુસેં ગદ્ધા આયા Coming events cast their shadows before them. લશ્કર ને ડોશી સાથેનાં સાથે Slow but sure wins the race.

લશ્કરી, *adj.* Military; martial; warlike.

લસણ, *s. n.* [S. लशुन.] Garlic.

Prov. લસણની વાસ કાંઈ છાની રહેતી નથી The truth must out.

લસણિ·યું, *adj.* Mixed with garlic. 2. Worthless.

લસણિ·યો,*s.m.*A kind of precious stone as small as garlic; beryl.

લસ·તું, *adj.* [S. लस् to shine.] Brilliant; elegant.2.Soft and sticky. 3. Slack; loose; not hard or cruel.

લસરક-લસરક, *adv.* [Imit. Or S. लष् to desire.] Hastily; quickly.

Id.લસરક લસરક ચાલવું To walk with long steps and in haste.

લસર·કો, *s. m.* [See લપસ·વું.] A scratch a cut.

લસરિ·યું, Same as **લાસરિ·યું**.

લસ-લસ·તું, *adj.* [See **લસ·વું**.] Soft and sticky;clammy;viscous.2.Brilliant; bright.

લસ-લસ·વું, *v. i.* To be soft and sticky. 2. To be brilliant.

લસ-લસા·ટ, *adv.* [+ વૃત્તિ.] Soundly; calmly.

Id. લસલસાટ ઉંઘવું To sleep soundly or camly.

લસ·વું, } *v. i.*[S. लस् to shine,to play.]
લસા·વું, }
To slide; to slip. 2. To play. 3. To look beautiful.

ભૃંગ મદ સમ મંજુલ, નવ પલ્લવ વાસ તમાલ લસાવે.
—**ગી. ગોવિન્દ**.

લસોટ·વું, *v.t.*[See લીસું+વાટ·વું.] To grind finely by rubbing with a muller; to levigate; to mash.

લહ, *s. m.* [See લેહ, લય,] Relish; pleasing taste.

લહ·કો, Same as **લહ, લહ·કો, લહે·કો**.

લહરી, Classical form of **લેહર, લહેર**.

લહાણ, *s. n.* [See **લાભ**.] Profit; gain.

લહાણી, *s,f.* Distribution of things of the same kind, as gifts to all the members present at a festive occasion.

Id. લહાણી લહાવી–વહેંચવી To distribute things &c.

લહાણું, *s. n.*[Hem. Des. लाहणं=S. भोज्य-भेद: particular kind of food.] Same as **લાણું, લાણી**.2.Distribution of things of the same kind as presents to the members of one's own community,generally on the occasion of a death.

લહા·વું, *v. t.* [S. લાભ.] To distribute.

લહિ·યો, *s. m.* [See લખ·વું *fr.* S. लिख् to scratch, to write.] A writer; a scribe. *Cf.* **લૈયો**.

લહી, *s. f.* Paste.

લહેક·વું, Same as **લેકા·વું**. 2. To move to and fro with a graceful manner.

એવી લીલી લતાઓ લહેકે, રઘુપતિ રામ રૂદેમાં રેહજોરે.
—**આત્મારામ**.

લહેકો, Same as **લેકો, લ્હેકો**.

લહે·વું, *v. t.* [See લેહ, લય, 3. attention.] To attend to; to listen to with interest.

એવો ઉન્મત્ત જયદ્રથ રાય, તેણે વાણી લહી સુખદાય.
—**પ્રેમાનંદ**.

લળ·ક·વું,*v. i.*[S. लल् to play.] To walk with a playful gait. 2.To send out flashes of light.

લળ·વું, *v. i.* [S. लल् to play. See લાડ.] To be in an ecstasy of love;to be overcome by an ecstasy of love.

લળી લળી લાગું પાય મારી બહુચરમાને રે.

—વલ્લભભટ.

2. To relish.3. To spred about,as the rays of light.

ચરણ તણા લળતા અળતા થકી, રંગિત ઉર સાવે.

—ગી. ગોવિન્દ.

લાંક, *s. m.* [See વાંક and લટ·કો] A bent; a slight curvature.

ચંદ્રવદની ભ્રુકુટી શુભ વાંક, સિંહાકારે કટીનો લાંક.

—સામળભટ.

લાંગ, *s. f.* A kind of pulse.

લાંગ-કલાથ, *s. m.* [Eng. *Long cloth.*] Longcloth.

લાંગર·વું, Same as **લંગર·વું**.

લાંઘ·ણ, *s. f.* [See લાંઘ·વું.] Fasting; a fast. 2. See **લાંઘ·ણું**.

લાંઘ·ણી, *s. f.*A frame-work in a cart to raise the front part so as to be on a level with the hinder part.

લાંઘ·ણું, *s. n.* [See લાંઘ·ણ.] Fasting before the door of the house of a debtor by the creditor to enforce payment of his dues.

લાંઘ·વું, *v. i.* [S. लङ्घ् to fast.] To be without food and drink; to fast.2.To fast at the door of a debtor's house to enforce payment of one's dues.

લાંઘો, *s. m.* Same as **લાંઘ·ણ**.

લાંચ, *s. f.* [See નમ·વું.] Bending down; a downward bent.

લાંચ, *s. f.* [Dh. Des. लंचा *fr.* S. लञ्चा.] Bribe; bribery.

લાંચ-ખાઉ, } **લાચ-ખાર** } *adj.* [+ See ખા·વું, *and* P. खोर enjoying *fr.*खुर्दन् to eat.]Same as **લાંચિ·યું**

લાંચ·વું, *v. i.* [See લાંચ, લચ·વું, નમવું.] To bend downward.

સાયર કમમ લાંચેરે, વહેતે અકલી ચાંચવતી.

—નરભેરામ.

લાંચ·વું, *v. t.* [See લાંચ, S. लञ्चा.] To give a bribe.

લાંચિ·યું, *adj.* That receives bribes; corrupt; venal.

લાંચી, Same as **લાંચિ·યું**.

લાંચું, *adj.* [See લાંચ·વું, લચ·વું, નમ·વું.] Become less; lessened; decreased.

ગર્દે રોગે તેહેનું હેત પણ,મેં દીઠું છે લાંચું રે.–દયારામ.

લાંજો, } **લાઝો**, } *s. m.* [See વાંધો.] A dispute; an unsettled or incompleted business transaction; an involved transaction.

ઉદ્ધવજી, અક્રૂર, આદે સહુ જાદવ રીતે, પોખ્યા લાંઝો ના પડયો.

—દયારામ.

લાંઠ, } **લાંઠિ·યું**, } *adj.*[See લઠ્ઠ.]Stout;rude;unbending. 2.Unprincipled;cunning;wicked.

લાંઠા·ઈ, *s. f.* Cunning; rudeness; bullying; roughness.

લાંઠો, *s. m.* [See લઠ્ઠ.] A paramour.

લાંણુ, *s. f.* [See લાભ.] See લાવો.

લાંદો, Same as **લોંદો**.

લાંપ·ડું, *s. n.* [See લફ્ફું.] Dry or green stunted grass.

લાંબ, *s.f.* Remembrance;recollection.2. Sudden recollection;sudden consciousness.

લાંબ·ભાત, *s. n.* [+ ભાત.] Stalks of rice of the previous harvest.

લાંબી-ટુંકી,*s. f.* [+ ટુંકું] Speaking pertly, or saucily; absuses.

લાંબી, *s.f.* [Eng. *To lump.*] Putty; a kind of cement used by glaziers.

લાંબુ, *adj.*[S. लम्ब *fr.* लम्ब् to hang.]Long 2. Tall. 3. Distant; remote. 4. Laid at full length; stretched ont, lying prostrate.

Id. લાંબી નજર Long sight. 2. Foresight; consideration of remote consequences.લાંબુ કરવું To lengthen. 2.To give a tedious detailed account. લાંબો વિચાર Consideration of remote consequences. લાંબુ કાઢવું To live a long life. લાંબુ થઈ જવું To lie prostrate or stretched along the ground.લાંબી લેખણે લખવું To carry on transactions on a large scale or beyond one's resoures.

Prov. લાંબા જોડે ટુંકો જાય, મરે નહિ પણ માં-

હો થાય Strive not to vie with the great.

લાભ-વું, } **લાંભું,** } *s. n.* [See લાભ.] A lot; a lottery.

લાઈ, Same as **લાહી.**

લા-ઈલાજ, *adj.* [See ન, ના, not, + ઈલાજ.]Helpless;remediless;destitute of means.

લાઉ-લશ્કર, *s. n.* [See રાવ, રાય, + લશ્કર.] An army with all its parts. Same as. **લાવ-લશ્કર.**

લાકડ, *adj.* [See લાકડું.] Wooden.

લાકડ-કુકડ, *s. n.* [કડકો or કુકડ Imit.] Sundry articles of wood, of no great value.

લાકડ-શી, *adj.* [+સરખું.] Like wood. 2. Hard and tasteless, especially of sweetmeats (લાડુ)

Id. લાકડશી લાડવા Sweatmeats, hard and tasteless because of too little ghee having been added.

Prov. લકડશી લડુ ખાયગા, ઓઈ પસ્તાયગા; નહિ ખાયગા, ઓઈ પસ્તાયગા A dilemma.

લાકડાં, *s. n. pl.* [See લાકડું.] Timber. 2. Firewood; fuel.

લાકડી, *s. f.* A stick; a staff.

Id. એક લાકડીએ હાંકવું, To apply the same rule or law to all: To govern or tyrannize over without distinction: To govern; to have the upper hand. લાકડી કરવી (Slang.) To annoy; to vex.લાકડી લેવી (Lit.) To take up a stick to beat one with.2.To be angry. લાકડી આવવી (Lit.) To require a stick or a staff to support oneself with in old age.2. To be decrepit as in old age. 3. To be of a great age. 4. To guide in the way.

Prov. ચાકરી કરશે, કે લાકડી ? Will you serve or will you hinder. ચાકરી નહિ, પણ લાકડી A hindrance rather than a help.

લાક-ડું, *s. n.* [Hem. Des. लक्कुड *fr.* S. लकुट, लगुडः.] Wood. 2. Timber. 3. Fuel; firewood.

Id. **લાકડું** ઘાલવું To encroach upon. **લાકડે માંકડું વળગાડવું** To hurry up a match (by uniting together in marriage a bride and bridegroom of opposite dispositions).

Prov. કુળવાનનું લાકડું A chip or scion of a hight family. માત્ર લાકડાંજ જોવામાં કેટલી હાનિ છે ? What ruin it is to look only to family-standing ? કુળનું લાકડું તેને કાળ જેવું લાગ્યું The obstacle of family-standing was absolutely insurmountable.

લાક્ષણિ-ક, *adj.* [S.See લક્ષ-ણ.] Figurative; metaphorical. 2. Typical;emblematic; prefiguring.3.Characteristic;indicative of.

લાક્ષા, } **લાખ,** } *s. f.* [S.] Sealing-wax. 2. A kind of red dye (used by women);lac-dye.

Id. લાખ દેવી-મારવી To seal with wax; to seal.

Id. લાક્ષાગૃહ See લાખાગૃહ.

લાખ, *s. m.* [See લક્ષ.] A hundred thousands; a lākh.

Id. લાખ રૂપિયાનું માણસ=લાખી માણસ A perfect gentleman; a man of superlative qualities. લાખ વાતની એક વાત The substance of all that one has said in the fewest possible words; the long and short of a thing. લાખો વણજારો One who trades in lacs; a great trader.

Prov. લાખ જજો, પણ શાખ ન જશો It is better to die than to live disgraced. લાખના તુટયા, કોડીએ સંધાય નહિ=આકાશ ફાટયું, તેને કિગડું કયાં દેવાય ? To cut a long story short: The long and short of a thing. લાખ મળનાર નથી, ને, લખેશ્રી થનાર નથી Poor folks are glad of pottage.

લાખા-ગૃહ, } **લાખા-ઘર,** } *s. n.* लाक्षा-गृह *fr.* લાક્ષા + ગૃહ] A house made of sealing-wax (Such a house was made by the Kauravas, in which they intended to burn the Pāndavas).

લાખિ-યું, *adj.* [See લાખ sealing-wax.] Made of fealing-wax;covered with sealing-wax. 2. *s. n.* A wristlet made of sealing-wax worn by women.

લાખી, *adj.* Having the same colour as sealing-wax.

લાખી-વણજારો, } **લાખો-વણજારો,** } *s. m.* [See લક્ષ one hundred thousand + વણજારો.] A વણજારો (trader) who owns a hundred thousand oxen.

લાખું, *s. n.* [See લાખ sealing-wax.] A natural spot on the body of the colour of sealing-wax.

લાખેણું, *adj.* [See લાખ one hundred thousand.] Honest; upright; super-excellent.

લાખે લેખાં, *s. n. pl.*[+લેખું] Transactions to the amount of hundreds of thousands.

લાખોટું, *adj.* [See લાખ sealing-wax +S. वृत covered *fr.* वृ to cover.] Covered with sealing-wax. 2. Greasy; oily.

લાખોટો, *s. m.* [See લાખ sealing-wax+ वृत + કાગળ being understood.] A letter sealed with wax. 2. A closed letter.

લાગ, *s. m.* [See લાગવું.] A catch;a hold. 2. The end; the bottom; the root; the source. 3. A hitch; a lodge; a support; the basis; ground, &c. 4. Adaptedness; a fit occasion; an opportunity; a crisis. 5. Hitting; touching; reaching. 6.Harmonious or congruous relation;consistency;concurrence;correspondence;reciprocal suitableness; propriety.

Id.લાગ આવવોTo occur(of an opportunity.) લાગ જવો To pass away an opportunity. લાગ ફાવવો To have its effect(of an opportunity, or a conjuncture of circumstances).લાગ તકાવવો-જોવો To watch one's opportunity.લાગ મેળવવોTo procure a conjuncture of circumstances suitable or favourable to oneself; to get an opportunity. લાગ લેવો To take advantage of a favourable opportunity.2. Not to miss one's opportunity. લાગ ખોવો-ગુમાવવો To lose an opportunity.લાગમાં આવવું To be under one's power, control, or subjection. લાગમાં લેવું To bring under power, control,or subjection.લાગમાંથી જવું રહેવું-ખસી જવું To be out of,or free from, one's power control,or subjection. લાગે લાગ Exactly fitting. 2. Exactly counterbalancing.

લાગટ, *adv.* [+ વૃત્તિ.] Without intermission; incessantly; unceasingly; continually; successively; continuously.

લાગડું, *s. n.* Illicit intimacy between two persons of opposite sexes.

લાગણી, *s. f.* Feeling.

લાગત, *s. f.* Prime cost; cost-price. 2. Duty charged on an article of trade.

લાગતું-વળગતું,*adj.* [+વળગવું.] Relative to; pertaining to; referring to.2.Connected with the subject in hand.

લાગ-ભાગ, *s. m.* [+ ભાગ.] A share obtained owing to relationship.

લાગ-લગટ, } **લાગ-લાગટ**, } *adv.*[+લાગટ.] Instantly; forthwith. 2. Repeating itself after short intervals.

લાગલું, *adv.* Instantly; forthwith; immediately; at once; straightway.

લાગવું, *v. t.* [S. लग् to join.] To come into contact with. 2. To have suitableness or harmonious relation with.3. To touch; to hit; to stick to; to refer to; to appertain to;to pertain to.4. To fit; to suit: to apply to. 5.To close;to shut.6.To be duly joined to or with. 7. To have or feel. 8. To commence or begin form. 9. *v. i.* To seem; to apper; to be perceived or apprehended; to strike; to be affected with. 10.To be related to, or connected with. 11. To stick or adhere to. 12. (Used as an auxiliary verb) To begin; to enter upon. 13. To be occupied or engaged in. 14. To set in; to begin.15.To be fixed upon or attatched to.

Id. મારી લાકડી તેને લાગી My stick touched him. તે કાગળની પેટી તેને ચોપડી લાગી He took the paper-box to be a book:He mistook the paper-box for a book.તેનું ગાયન મને સુન્દર લાગ્યું I was pleased with his singing. તેના મનને ઘણું લાગ્યું He took it to his heart: He was offended or mortified at it. લાય લાગી It was on fire. રંગ લાગવો To be in full swing (pleasure, merriment,&c.).મને પચીસ રૂપિયા લાગ્યા It cost me twenty-five rupees. પત્તો લાગતો નથી No trace can be found. તે તેનો કોણ લાગે છે ? How is he related to him ? મને એમ લાગે છે I think so. તે કામે લાગ્યો, રોજગારે લાગ્યો He is employed in, or occupied with,his business. કામે લાગવું To be useful for. તે તાળાને આ કુંચી લાગે છે This key fits

that lock. તે ગુનાહને આ કલમ લાગે છે This section applies to that offence. પગે લાગવું To fall at the feet of (in reverence).અચંબો લાગવો To be astonished. **શરમ-દુ:ખ-ભુખ-તરસ**-પિશાબ-ધા-ડંખ લાગ૰ To feel inclined to, shame, pain,&c. પૂઠે લાગવું To pursue. 2. To persecute;to harass.હાથ લાગવું To be found; to come by; to meet with. તે તેણીની સાથે લાગ્યો છે He is in criminal intimacy with her. મન-ચિત્ત લાગવું To be fixed (of mind, or attention.) અસર લાગવી To be influenced or affected by. કાને લાગવું To whisper in the ear. તેને તે જગાનું પાણી લાગ્યું The climate of that place has affected his health. કીમત લાગવી To cost. મારાં લાગ્યાં હું ભોગવીશ I alone should bear what I am destined to suffer. સંસારની જાળ તેમને લાગી નહોતી They were free from the troubles of their position in society.

Prov. લાગે તો તીર નીકર તુક્કો I will either make a bolt or shaft of it.

લાગું, Same as **લાગો**.

લાગુ, *adj*. Near to; close to; connected with; contiguous. 2. Pursuing; following. 3.Applicable. 4. Suitable.5. Agreeable.

Id. લાગુ રહેવું To continue; to pursue. લાગુ પડવું To have an effect upon. દવા લાગુ પડી The medicine has a favourable effect upon. તાળાને કુંચી લાગુ પડી-થઈ The key fits the lock. લાગુ પડવું To be applicable. લાગુ પાડવું To apply; to make fit. રોગ લાગુ થવો To be attacked by a disease.

લાગો-ણું, *adj*. Attached to (in illicit love).

લાગો, *s. m.* [Dh. Des. लग्गणओ & Hem. Des. लग्गो *fr.*S. लग्न-क,attached,inseparable.] A tax; a duty. 2. A lien; a right. 3. A relation.

Id. લાગો નાખવો-ચાલવો To put a tax upon.લાગો ઉઘરાવવો-લેવો To collect a tax.

લાઘવ, *s. n.* [S. *fr.* લઘુ.] Lightness; delicacy;softness.2. Smallness. 3. Dexterity; skill.

લાઘવ-તા, *s. f.* Same as **લાઘવ**.

લાઘવી, *s. f.* Same as **લાઘવ**.

લા-ચાર, *adj*.[P.*fr.* ला not+चार: a remedy *fr.* S. चर् to walk. See ના-ચાર.]Remediless; helpless; forlorn. 2. Poor. *Cf.* **ના-ચાર**.

લા-ચારી, *s. f.* Helpless and wretched state; poverty. See **ના-ચારી**.

લાછ, Same as **લક્ષ્મી**.

લાછા-કુંવર, *s. m.* [See લાછ, લક્ષ્મી + કુંવર.] A young rich man. 2. A dandy.

લાછા-કુંવર, એ લાછા કુંવર. —ભાષા.

લાછાં, *s. n. pl.* [See લાઞ્છન.] Fomentation of the feet with hot iron, &c.

Id. લાછાં લેવાં To foment the feet, &c. મારાં તો લાછાં લેવાયાં My feet are scorched while walking over hot sand,&c.

લાછો, *s. m.* Same as **લાછાં**.

જેના જન્મોજન્મનો રોગ ગયો,તેને લેવો શો પડે લાછો ?
—પ્રેમાનંદ.

લાછો, Same as **લાઞ્છન**.

મેલી ગયાનો નહિ કાંઈ લાછો,આછીનારી મધ્યે નર આછો.
—ભાલણ

લાછો, *s. m.* A bundle of silk thread.

લાજ, *s. f.* [See S. લજ્જા.] Shame; bashfulness; modesty. 2. Respect; deference. 3. Honour; reputation; credit.4.Disgrace; shame.

Id. લાજ આવવી To be ashamed. લાજ કાઢવી To veil the face with the ends of the upper garment, through modesty (by a woman.) લાજ રાખવી To preserve credit; to protect from disgrace. લાજ મુકવી To be shameless.

Prov. જેણે મૂકી લાજ, તેને નાનું સરખું રાજ He that has no shame, has no conscience.

લાજમ, *adj*. [Ar. लाजिम्.] Proper; suitable.2.Incumbent upon;necessary;urgent.

લાજ-લજ્જા-મણી, [See લાજ + લજ્જા-મણું.] Same as **લજ્જા-મણી**.

લાજ-વાળું, *adj*. [+વાળુ having.] Modest; baseful. 2. Respected; honoured.

લાજ-વું, *v.i.*To be ashamed, or abashed; to shrink from in modesty.

લાજા, *s. n. pl.* [S. लाजा.] Parched rice; rice or wheat swollen by parching.

લાજો, *s. m.* Same as **લાજા**.

કે મોકિતકે, કે કાઞ્ચન પુષ્પે, લાળએ લાડી વધાવતી.
પ્રેમાનંદ.

લાળ-ણી,[See લાળ+અળવી.]See **લજ-મણી.**

લાળણું, Same as **લાળ-વાળું**.

લાળુ લાડી, *s.f.* [See લાળ + લાડી.] A bashful and fondled girl.

લાઞ્છ-ન, *s. n.* [S. *fr.* लाञ्छ् to mar.] A stigma; a stain;a blot.3.The discoloration or spots on the moon's disk.

લાટ, *s. m.* [Eng. *Lot.*] A number in a lottery; lottery. 2. A large quantity.

લાટ,
લાઠ, } *s.f.* The vertical pestle of an oil-mill. 2. The axle of a wheel.3.A roller.

લાટ-બંધ, *adv.* [See લાટ a lot + બાંધ-વું.] In large quantities or numbers.

લાટાનુપ્રાસ, *s. m.* [S.*fr.* लाट *fr.* S. राष्ट्र name of a country *prob.* Kāṭhiāwāḍa + અનુ-પ્રાસ.] Alliteration.

લાટી, *s.f.* [S. यष्टि a stick.] A place where timber or fuel is stored and sold.

લાઠી, *s. f.* A thick stick.

લાડ, *s. m.* [S. लाट, *fr.* S. राष्ट्र name of a country *prob.*Kāṭhiāwāḍa.]An individual of a particular section among Wāniyas.

લાડ, *s. n.* [S. लालन *fr.* लाल् to cause to play *fr.* लल् to play.] Caressing; fonding; tiddling; indulgence; endearment, kindness; tenderness; favour granted.

Id. લાડ લડાવવાં To fondle; to indulge. લાડકોડ Fondling and satisfying the desire with respect to several kinds of things.

લાડ-ક-ડું,
લાડ-ક-વાયું, } *adj.*[See લાડ-કું,લાડ+વાળું.] Darling;dear;pet;regarded with fondness. 2. Done out of indulgence.3. Saucy, defying,&c.,as arising from presumption upon the fondness with which one is regarded.

લાડકા લાડુ, *s. m.* [+ લાડુ.] Sweetmeat presented by relatives to young members in the family on auspicious occasions.

લાડ-કું, Same as **લાડ-ક-ડું.**

લાડ-ઘેલું,
લાડસ-ઘેલું, } *adj.* [+ઘેલું.]Spoilt through indulgence and fondness.

મારી લાડકડી કયાં લાગી આવડી વાર ?
મારી લાડસઘેલી લાડણીરે. —દયારામ.

લાડ-ણી, *s. f.* A woman bred up in the midst of fondness and indulgence.

લાડી-લું, Same as **લાડ-ક-ડું.**

લાડ-વા-યું, Same as **લાડ-કું, લાડ-ક-ડું.**

લાડ-વું, *v. i.* To act from presumption upon another's fondness or indulgence.2. To appear to be saucy,through consciousness of another's indulgence.

લાડવો, *s. m.* [See લાડુ.] A sweeameat ball.

લાડા-લાડ, *s.f.* Being saucy through consciousness of another's indulgence.

લાડી, *s. f.* A lass; a lassie. 2. A bride. *Cf.* **લાડ-ણી.**

Prov. લાડી પાડીનાં નિવડે વખાણ The proof of the pudding is in eating.

લાડી-લું, *s. m.* A man bred up in the midst of fondness and indulgence. 2. A lad; a bride-groom.

લાડુ, *s. m.* [S. लड्डु.] A sweetmeat ball. 2. Profit; advantage; benefit. 3. A circle made of lace or silk on a bodice.

Id. આ લાડુ ખાવાનું કામ નથી This is not a bed of roses. લાડુ ભટ A man who eats and does no work; an idle fellow.

લાડો, Same as **લાડી-લું**

લાડો, લાડી જમે રે કંસાર, ઉપર વેવાણ ટળવળે રે.
—ભાષા.

લાણ, *s. n.* [See લાભ, લાણી.] Profit; gain. 2. Benefit.

લાણી, *s. f.* [S. लू , लुना, to cut.] Reaping.

લાણી,
લાહ-ણી,
લહા-ણી, } *s. f.* [See લાભ.] Distribution of things of the same kind as presents to members of a community.

લાણું,
લાહ-ણું,
લહા-ણું, } *s. n.* Same as **લાણી.**

લાત, *s. f.* [S. लत्ता.] A kick;a blow with the foot.

Id. લાત ખાવી To be kicked. લાત મારવી To kick. 2. To spurn.

લાતી, *s. f.* [S. लाट, S. राष्ट्र name of a country on the sea-coast,*prob* Kāṭhiāwāḍa.] A warehouse near a port; a ware-house; a store-house.

લાદ, *s. f.* [See લીંડી, લાદ.] The dung of some lower animals, *e. g.* horses,asses, &c.

લાદ.વું, *v. t.* [See લાધ.વું.] To load; to burden; to freight.2.To pile or heap upon.

લાદી, *s. f.* [See લાધ.વું.] A pavement. 2. A hewn stone.

લાધ.વું, *v. t.* [S. लब्ध gotten *fr.* लभ् to get.] To load. 2. To be found; to accrue; to arise into.3. To strike on hard ground; to strand (a boat, *&c.*).

લાનત, Same as **લયાનત.**

લાપ.ન, *s. n.* [S. *fr.* लप् to speak.] Construing; interpretation; construction.

લાપસી, *s. f.* [S. लप्सिका.] A sweet dish made of wheat flour and sugar or molasses. *Cf.* **કંસાર.**

Prov. આપણી લાપસી, પરાઈની કુસકી Every one thinks his shilling worth thirteen pence.

લાપોટ, Same as **લપડાક.**

Id. લાપોટ ઝાપટ Brushing; mild thrashing; threatening.

લાફા.લાફી, *s. f.* [See લાફો.] Extravagance; prodigality.

લાફો, *s. m.* [P.] A strengthening bar of wood nailed across or along a gate-door or window shutters. 2. An extravagant person.

લાબડી, Same as **લાવરી.**

લાબ.ડું, *adj.* Tender; delicate.

લાબસી, Same as **લાપસી.**

લાબું, *s. n.* A leaf of an aloe tree.

લાભ, *s. m.* [S. *fr.* लभ to get.] Acquisition.2.Gain;profit; advantage; lucre.2. The first quantity in measuring or weighing.

Id. લાભ આપવો To reward for; to give the benefit of. લાભ લેવો To take advantage of. લાભ મેળવવો To gain a profit; to gain.

Prov. લાભ તે સવાયાં Lit. A profit at the rate of twenty-five per cent. Hence, 2. An expression of good wishes, used by merchants and traders in greeting each other on the New Year's Day,or on the amicable settlement of a dispute.

લાભ-કારી, *adj.* [S. *fr.*+ कृ to do.] Profitable; advantageous; lucrative.

લાભ-પાંચમ, *s f.* [+ પાંચમ.] The fifth day of the bright fortnight of Kārtika.

લાભ.વું, *v. i.* To get; to find.

લાભાલાભ, *s. m.* [S. *fr.* +अ not + લાભ.] Profit and loss; advantage and detriment. 2. [See લાફા.લાફી.] Extravagance; prodigality. 3. Pompous exhibition; parading.

લાભોજી-લાભો, *s. m.* [+ જી, જય, success +લાભ.]The first quantity in measuring or weighing.

Id. લાભોજી લાભો ન કરીશ The first quantity measured or weighed may be given over and above the proper quantity, but subsequent quantities should not be so given.

લામણ-દીવો, *s. n.* [See લગ્ભાણ + દીવો. Or અલામણ+દીવો, રામણ-દીવો, *prob. fr.* S. अलंकरण, અલંકાર,+દીવો.] A hanging lamb carried by the bride-groom's mother in the wedding procession. 2. A hanging lamp.

લાય, *s. f.* [S. लेह licking *fr.* लिह् to lick.] A medicine that is to be licked.

લાય, *s. f.* [Dh. Des. अलायं *fr.* S. अलातम a fire-brand.] Fire;conflagration.2. A kind of silk-cloth.

Id. લાય લાગવી To be set on fire. લાય લગાડવી To set on fire. મારા પેટમાં લાય લાગી છે I am very hungry. 2. I am excited with anger.

લાયક, *adj.* [Ar. लाइक.] Proper; suitable; fit; becoming; capable; competent; worthy; qualified for.

શોતી સતી રહે નહિ, મંદ મતિ હેતે કર્યાં,
વંક વાટ અકે કરી, લંક માહે લાયક ધર્યાં.—**સામળભટ.**

લાયકી, *s. f.* Suitableness; propriety; fitness; worthiness; worth; competency; being qualified for; qualifications.

લાયકી-વાળું, *adj.* [+વાળુ having.]Possessing propriety; respectable; worthy; good.

લાયરી, *s. f.* [See લહરી a wave.] Brag-

ging; boasting.

Id. લાયરી કરવી–ચલાવવી To boast;to speak in an exaggerated language.

લાય-લેપા-એ, } *adv.* [લાય fire + લેપ, લે-
લાય-લેપા-થી, }
પ•વું.] Under great inconvenience or difficulty.

Id. હું લાયલેપાથી–લાયલેપાએ માઢું ચલાવું છું I maintain myself with great difficulty.

લાર, *s. f.* [S.लहरी a wave.] A line;a row.

લારી, *s. f.* [Eng. *Lorry.*] A lorry; a wheel-barrow.

લારૂં, *s. n.* [S. લાર, લહેર, a wave.] Continuation; succession.2.A long line;a row; a large number; a crowd.

મનથી મૂકી દેજે રે, માયાનું લારૂં. —ધીરો.

લારે, *adv.* Behind.

લાલ, *adj.* [Dh.Des.लल्लक्क = S. भीषण: terrible; or रक्त: red, *Cf.* P. लअ्‌ल् a ruby.] Red; crimson. 2. *s.f.* A ruby. 3. *s. m.* A precious fellow; a fop; a beau. 4. A son. 5. A kind of red bird.

લાલચ, *s. f.* [See લાંચ.] A bait; a lure; a temptation. 2. Bribe; bribery.3. Avarice; covetousness; greediness; cupidity.

Id. લાલચ આપવી–દેખાડવી–બતાવવી To promise a gratification generally illegal. 2. To tempt. લાલચ કરવી To expect a gratification, to which one has no claim; to feel tempted.

લાલ-ચટ•ક, [See લાલ+ચટ•કો.] Deep red; flaming red.

લાલચુ, *adj.* [See લાલચ.] Covetous; greedy; avaricious.

લાલ-ગુલાલ, [See લાલ+ગુલાલ.] Same as **લાલ•ચટ•ક.**

લાલ-ચોળ,[+ચોળ•વું,]Same as **લાલ-ચટ•ક.**

લાલ•જી, *s.m.* [See લાલ+જી.] A metallic idol of young Krisna.

લાલ•ન, *s. n.*[S. *fr.* लाल् to cause to play *fr.* लल् to play. See લાડ.] Fondling;caressing; dandling.

Id. લાલનપાલન Lit.Fondling and protecting.2. Careful rearing up. 3. Indulgence.

લાલ-પાલ, *s.f.* [+ પાલ•વું.] Kind treatment; indulgence.

લાલ-બાઈ લગા•ડ•વી, *v. t.* [See લાલ+બાઈ +લગા•ડ•વું.] To burn. 2. To condemn. 3. To let alone. (Used in disgust or in contempt.)

લાલ•મલાલ, *adj.* [See લાલ.] Red. 2. Pleasing. 3. Foppish.

લા•લસા, *s. f.* [S.*fr.* ला intensive+लस्,लष्, to desire.] Eagerness. 2. An ardent desire.

લાલા, *s. m.* [See લાલ.] The name of a beautiful flower;the Indian tulip.2. A fop; a beau.

Id. લાલા લેહેરીA lively gay man;a spark.

લાલા•ઈ, *s. f.* Foppishness.

લાલા•જી, [+ જી, દેવ, suffix.] Same as **લાલા.**

લાલા-તાણ, *s. f.* [From લાલા voc. of લાલો name of a person + તાણ•વું to pull. લાલા તાણ =" Oh લાલા, pull me up. " being the burden of a popular story.]Dishonour;disgrace.

લાલા•શ, *s.f.* [See લાલ+આશ abs. suffix.] Redness; red colour.

લાલિત્ય, *s. n.* [S. *fr.* લલિત.] Lolling; languid signs and gestures indicative of the tender passion. 2. Brilliance; beauty; elegance; loveliness.

લાલી, *s.f.* [See લાલ.] Redness; crimson hue; bloom.

લાવ, *s. m.* [See લાવો, લાભ.] Fruition; enjoyment of pleasure.

લાવણ્ય•તા, *s. f.* Same as **લાવણ્ય.**

લાવણી, *s. f.* [S. लावण्यमयी. See લાવણ્ય.] A ballad; a love-song.

લાવણી-પત્રક, *s. n.* [M. or *fr.* लाव•णी planting *fr.* लाव•णे to plant *fr.* લાગ•વું + પ-ત્ર•ક.] A statement of fields cultivated in the year, showing persons from whom revenue is to be collected.

લાવણ્ય, *s. n.* [S. *fr.* લવણ.] Beauty; loveliness. 2. Suavity or sweetness of language.

લાવરી, *s.f.* A kind of quail.

લાવરૂં, *s. n.* [See લવારી, લવારો, લવ•વું.] Barking of a dog. 2. Angry words. 3. Biting by a dog.

Id. લાવરાં નાખવાં–ભરવાં To speak angry

words. 2. To bite (of a dog.)

લાવ-લશ્કર, *s. n.* [See રાવ+લશ્કર.] Forces; an army; a troop.

લાવ·વું, *v. t.* [See લેવું+આવ·વું.] To bring; to fetch; to procure; to get.

Id. લાવી મૂકવું To bring to the right point; to prove a thing by a long and tedious method. મનમાં લાવવું To think about; to take into consideration. ઠેકાણે લાવવું To set right.

લાવ·વું, *v. t.* [Mar. लाव·ण *fr.* S. लापयते to cause to be honoured *fr.* ली to melt. Used by euphemy to mean "closing a door; *Cf.* દીવો રાણો કરવો.] To shut, to close (a door, a window.)

દ્વારને લાવતા, ભોગળો ભીડતા,
દાટી ધન ધરણી, કંઈ શાંત થાતા. —પ્રેમાનંદ.

લાવું, *v. t.* [See લાભ.] To distribute things of the same kind to persons of a community on auspicious occasions.

લાવો, *s. m.* [See લાભ, લાવ.] Enjoyment of a pleasure; fruition.

Id. લાવો લેવો To enjoy pleasure. સંસારનો લાવો Pleasures of a family life.

લાશ, લાસ, } *adj.* [P. लाश् a carcass *Cf.* નાશ ruin.] Ruined; wrecked; damaged.

Id. લાશ જવું To be ruined; to be lost or damaged.

લાસ, *s. f.* [See લાશ.] A corpse; a carcass.

લાસરિયા·પણું, લાસરિયા·વેડા, } *s. n.* & *m. pl.* Fickleness, &c. 2. Having no regard for promise; faithlessness.

લાસરિ·યું, *adj.* [See લીસું+સર·વું.] Fickle; unsteady; changeable; inconstant. 2. Regardless of promise; faithless.

લાસુ, *adj.* Dry; not greased or oiled. 2. *s. n.* Any kind of corn except pulse.

લાહ, *s. f.* [See લાય.] Fire; flame. 2. Great heat.

લાહર, *s. f.* [See લહરી.] Delay.

લાહાવો, Same as **લાવો.**

લાહા·વું, *v.t.* [See લાભ, લાવું, લાણી.] To distribute articles of the same kind among the members of a community.

લાહી, *s. f.* [See લેહ *fr.* S. लिह् to lick.] Paste.

લાહે, લાહ્યો, } *s. f.* [See લાહ, લાય.] Same as લાહ. 2. Violent hunger; appetite. 3. A kind of silk cloth.

લાહેરી, *s. f.* [See લહરી.] Bragging; emply bluster; boasting; vanity; arrogance; petty pride.

લાળ, *s. f.* [लाला.] Saliva.

લાળિ·યું, *adj.* Having લાળ.

લાળી, *s. f.* [लाला the tongue.] The tip of the ear; the ear; the ear-lap. 2. The tongue of a bell.

લાળો, *s. m.* [See લાહ, લાય, + વાળું having.] Burning coal.

લિંપ·ણ, Same as **લિંપ·ણ.**

લિંપ·વું, Same as **લિંપ·વું.**

લિંબ·ડો, *s. m.* [S. निम्ब.] A nimb tree.

લિંબુ, *s. n.* [S. निम्बू.] A lime; a lemon.

લિંબો·ણ, લિંબો·ઈ, } *s. f.* A lemon-tree.

લિંબો·ળી, *s. f.* [See લિંમ·ડો.] The fruit of the nimb tree.

લિખિ·યું, *s. n.* [See લીખ.] A kind of small comb fitted to catch nits.

લિખિ·ત, *adj.* [S. *fr.* लिख् to write.] Written; documentary.

લિઙ્ગ, *s. n.* [S. *fr.* लिङ्ग् to move.] A sign; a token; a mark; a characteristic. 2. The male organ of generation. 3. Gender (in Gram.). 4. The phallus or emblematic representation of મહાદેવ or Shiva.

Id. લિંગ શરીર-દેહ The tenuous or ethereal body; the subtle vehicle of જીવાત્મા or sentient soul, and the causative principle and archetype of the સ્થૂલ શરીર.

લિઙ્ગાર્ચન, *s. n.* [S. *fr.* + अर्च् to worship.] Worship of Shiva in the shape of a લિઙ્ગ, 4.

લિઙ્ગાયતી, *s. m.* A linga-worshipper who carries the emblem of Shiva suspended around the neck.

લિટિ·યું, *adj.* [See લીટ.] Having lines

of slime running from the nose.

લિધરો, *adj*. Having large bundles of clothes. 2. Ragged.

લિપ-ણ *s. n.* [See લિપ-વું.] Plastering or smearing over; a thin coating on the ground of cow-dung and mud.

Prov. ધૂળ ઉપર લિપણ Water on a duck's back.

લિપ-વું, *v. t.* [S. लिप् to smear.]To daub or smear over with; to plaster.

લિપિ, *s. f.* [S. See લિપ-વું.] Writing; alphabet; characters. લિપિધારા A spelling-book. 2.A copy-book,containing lines for copy with instructions how to write.

લિપ્ત, *adj*. [S. See લિપ-વું.] Besmeared.

લિપ્સા, *s. f.* [S. *fr.* लभ् to get.] Desire of obtaining. 2. Desire.

લિમ-ડી, *s. f.* [See લિંબ-ડો.] A species of *nimb* tree.

લિમ-ડો, Same as **લિંબ-ડો**.

લિમોચ્છવ, *s. m.* [See લિંબ-ડો+ ઓચ્છવ.] A festival observed on the first day of ચૈત્ર (April-May.), when the juice of leaves of *nimb* trees is drunk.

લિમ્બોળી, *s. f.* A copper vessel having the form of a લિંબોળી, used in cooking.

લિલ-છોયું,*adj*.[See લીલું+છાયા.]Greenish.

લિલ-ઝામું, *s. n.* [See લીલું+ઝમ-વું.] Same as **લિલામું**.

લિલમ, *s. n.* [+મણિ.] An emerald.

લિલવટ, *s. n.* [See લલાટ.] The forehead.

આંજી આંખડી રે, માજી ગાલ નજરિયું કીધું;
લિલવટ લાલનું રે,શોભે કુંકુમ બિન્દુ દીધું.—દયારામ.

લિલ-વા, *s. m. pl.* [See લીલું+વાલ.] Green grains of bean.

લિલ-વેણુ, *s. f.* [See લીલું.] A kind of grass which is made into baskets.

લિલ-વો, *s. m.* [See લિલવા.] A seed of the bean. 2. The clitoris;the vagina.

લિલાં-પાણી, *s. n. pl.* [See લીલું+પાણી.] Green-water; bhamg.

લિલા-ણ, *s. n.* Greenness; a verdant pasturage.

લિલામ, *s. n.* [Portug.] An auction.

લિલામું, *s. n.* [See લિલ-ઝામું.] A green or black scar caused by being beaten.

લિલા-લહેર, *s. f.* [See લીલા+ લહરી.] Perfection of happiness.

લિલું છમ, Same as **લીલું છમ**.

લિલોતરી, *s. f.* Verdure. 2. Green vegetbles; greens.

લિસો-ટી, *s. f.* [S. लेखा a writing *fr.* लिख् to write + વૃત્તિ. See લખ-વું Or See લીસું *fr.* Hem. Des.लिसिअं=S. तनू कृतम् made thin.] A crooked line. 2. A scratch.

લિસો-ટો, *s. m.* [Hem. Des. लेसो= S. लिखितम् written *fr.* S. रेखा, रेषा, a line *fr.* लिख् to write+वृत्ति.]A long and thick **લિસો-ટી**.

લિસ્ટ, *s. n.* [Eng. *List.*] A list; a catalogue; a roll.

લીંટ, Same as **લીટ**.

લીંપ-ણ, Same as **લિપ-ણ**.

લીંપ-વું, Same as **લિપ-વું**.

લીક, *s. f.*[See લીટી.]A line.2.A limit.

હસે લોક રૂપે લીક વાળી, નાખે કાંકરા, પાડે તાળી.
—પ્રેમાનંદ.

લીખ, *s. f.*[S. लिक्षा.] A small lotus;a nit.

લીટ, *s. n.* [S. श्लेष्मन्.]. Sticky matter emitting from the nose; mucus. લીટ નીકળવું To snivel; to run at the nose.

લીટી, *s. f.* [Hem. Des. लित्ती = S. खड्गादीनां दोष: a fault in a sword. See લિસો-ટી. *fr.* S. लेखा *fr.* लिख् to write+ વૃત્તિ.] A line.2.A row. 3. A quarter of a rupee.

Id. લીટી દોરવી, લીટી પાડવી, લીટી કાઢવી To draw a line..લીટી દોરવી To write. એને લીટી દોરતાં એ આવડતું નથી He cannot write:He is illiterate.

લીટો, *s. m.* A thick line.

લીંડી, *s. f.* [Dh. Des. लेडु, लड्डुक्को, लेडुआ; also Hem. Des. लेहुडो,लेदुक्को,लेडुआ; *fr.* S. लोष्टम् a cold.]A small globule of dung of a goat, mouse, &c.

લીંડી પીપર, *s. f.* [+પીપરી] Long pepper used in medicines.

લીંડું, *s. n.* [See લીંડી, લીદ,લાદ.]A globule of dung.

લીદ, *s. f.* The dung of horses, elephants, &c.

લીધું, [S. लब्ध gotten *fr.* लभ् to get.] The past tense of **લે.વું.**

લીધે, *prep.* Owing to; on account of. 2. For; for the sake of.

લીન, *adj.* [S. *fr.* ली to melt.] Absorbed in; engrossed in; swallowed up in. 2. Humble; meek; lowly.

Id. લીન થવું To be absorbed in.

લીલ, *s. f.* [See **લીલું.**] Moss; the green matter which collects on the surface of stagnant water.

Id. લીલ પરણવી [S. नीलोद्वाह *fr.* नील, લીલું,+ उद्वाह marriage *fr.* उद् up+वह् to carry. *Cf.* **વિ.વાહ.**] Marriage with a second wife within a year from the death of the first.

લીલ-કંઠ, Same as **નીલ-કણ્ઠ.**

લી.લજ, Same as **નિ.લ'જ.**

લી.લજ-વેડા, *s. m. pl.* [+ વૃત્તિ.] Shameless conduct; shameless acts.

લીલ-વણુ, }
લીલ-વણી, } Same as **લિલ-વેણુ.** 2. Green colour; green colour of fresh vegetation.

લીલ-વય, *s. f.* [See લીલું + વય.] Infancy; childhood.

લીલા, *s. f.* [S.] Play; sport; diversion; pastime. 2. A sportive act; wanton sport. 3. Sportiveness. 4. An incarnation; exploits of a deity in an incarnation.

Id. બહારની લીલા Outward conduct. માંહેની લીલા The play of the passions. લીલા વિસ્તારવી (*Lit.*) To continue the sports or exploits. 2. To die or continue one's own exploits in the other word (said of a divine person). 3. To die. પરમેશ્વરની લીલા The creation and maintenance of the world. લીલા રમવી–કરવી To arrange and carry out a cunning trick.

લીલા-લહેર, Same as **લિલા-લહેર.**

લીલી પીઠ, *s. f.* [See લીલું+પીઠ.] A vegetable market.

લીલું, *adj.* [S. नील blue.] Green. 2. Blue. 3. Fresh; new; recent. 4. Wet; humid; moist. 5. Sappy; juice.

Id. લીલું કરવું To benefit; to enrich. લીલી ઘોડી Bhang-water. લીલું સુકું Prosperity and adversity. લીલો કાળ Famine caused by excessive rain. તે લીલો છે He is a rich man.

Prov. લીલા વનના સુડા ઘણા Friends are plenty, when the purse is full. Daub yourself with honey, and you will have plenty of flies.

લીલું-છમ, [P. सब्ज green. See સબ્જી.] Same as **લિલું-છમ.**

લીસું, *adj.* [Hem. Des. लिसअं=S. तनू कृतम् made thin. Or. S. श्लक्ष्ण.] Smooth; glossy; glib; slippery.

Id. લીસો માણસ A dishonest person.

લીહ, }
લીહી, } *s. f.* [See લીટી, લિસો.ટી.] A line; sucession. 2. A boundary; a limit.

લીહ લોપાશે લોકમાં રે, બીજી વાંસે કેની વા'ર ?

—**ભોજોભગત.**

લુંગી, *s. f.* [See લંગોટ.] A piece of cloth used by a barber to collect the hair in at the time of shaving.

લુંચી, *s. f.* [S. लुञ्च् to pluck.] Turning back.

Id. લુંચી ખાવી To turn back.

લુછ.વું, *v. t.* [Hem. Des. लुच्छ.इ, लुह.इ=S. मार्ष्टि it wipes.] To wipe; to cleanse by rubbing with something soft.

લુંટ, *s. f.* [See લુંટ.વું.] Plundering; spoiling. 2. Plunder; booty. 3. Waste; lavish distribution of.

લુંટ.વું, *v. t.* [S. लुण्ट् to rob.] To plunder; to pillage; to trip; to fleece; to rob.

Prov. લુંટાયા કેડે બો નહિ, અને આથમ્યા કેડે અસુરૂં નહિ No use weeping over split milk. લુંટાયા તો લુંટાયા, પણ ચોર તો દીઠા Fools are devoid of shame.

લુંટણિ.યો, }
લુંટારો, } *s. m.* A plunderer; a robber.

લુંઠ, }
લુંઠો, } *adj. m.* [S. लुण्ठ् to stir up.] Violent; powerful. 2. *s. m.* The husband.

લુંડી, Same as **લોંડી.**

લુંદો, Same as **લોંદો.**

લુંબે-ઝુંબે, *adv.* [See લુમ.ખું+ઝુમ.ખું. Or. S. लम्ब् to hang.] Adorned with ornaments hanging about the body

લુઈ, Same as **લુઓ.**

લુઓ, *s. m.* [S. लोष्ट a lump of clay.] A small round lump of dough.

લુક, *s. f.* [See લૂ.] Hot wind. 2. Sunstroke.

Id. લુક લાગવી To be attacked by sunstroke.

લુ·ખસ, *s. f.* [See લુખું+ખસ.] Dry itches.

લુ·ખરી, *s.f.* [See લૂ+ખર·વું.]Prickly heat. 2. Itches.

લુખિ·યું, *s. f.* [See લુખું.] An earthen pipe.

લુખું, **લુખ્ખું**, **લૂખું**, } *adj.* [S. रूक्ष dry.] Dry; not greased. 2. Unsavoury; unrelishable.

Id. લુખું પાખું Dry. લુખાંલાડ Dry or empty fondling.

Prov. લુખાં લાડ બોચીએ ખાડ Praise without profit puts little into the pocket.

લુગ·ડું, *s. n.* [Hind. लुगाई wife, woman, *fr.*S.लग्न લગન,marriage,+ડું dim.]A garment; clothes, esp. for women's wear. 2. Clothes fit for wear. 3. Cloth.

Id. લુગડાં લત્તાં Various kinds of wearing apparel. લુગડાં બોળ નહાવું To bathe so as to wet all one's clothes. લુગડું પહેરવું To put on a garment.લુગડું ઉતારવુંTo put off a garment. લુગડાં ઉતારવાં To put off one's garments, as a preparation to hear the news of the death of one's near relatives. લુગડાં ઉતારીને વાંચવું To read a letter containing the news of the death of one's near relative, after putting off one's clothes. 2. To give up all hope. લુગડાં ઉતારવાં-લેવાં To plunder; to rob. 2. To defeat. લુગડાં લેવાવાં To be plundered. 2. To be defeated. લુગડાં કરવાં To present garments to one's daughter.

લુગદી, *s. f.* [See નગદ.] A ball or mass of a sticky substance.

લુચ્ચા·ઈ, *s. f.* [See લુચ્ચું.] Roguery; knavery; cunning; a trick.

Id. લુચ્ચાઈ કરવી-રમવી To play a trick.

લુચ્ચું, *adj.* [S. लुञ्च् to pluck, to tear.] Cunning;roguish; clever. 2. False to one's marriage vow; adulterous.

લુછ·ણિ·યું, *s. n.* [See લુછ·વું.] A towel. 2. A piece of cloth for wiping.

લુછ·વું, Same as **લૂછ·વું.**

લુટ-ફાટ, *s. f.* [See લુટ·વું+ફાટ·વું.] Pillage; plunder; depredation.

લુટ·વું, *v. t.* Same as **લૂંટ·વું.**

લુટા·ઉ, *adj.* Robbed or stolen (of property). 2. Exposed to robbery (unclaimed property).

લુટા·રો, [+કાર doing.] Same as **લુંટારો.**

લુટા-લુટ,*s.f.*Robbery or theft of several things or in several places.

લુટા·વ·વું, *v. t.* To cause to be plundered. 2. To squander; to dissipate; to waste. 3. To sell at a cheap price.

લુઠ·વું, *v. i.* [S. लुठ, लुट् to wallow.] To wallow.

વલ્લભ કહે, વાંકા દિન, ઊંડે પડે લુઠતાં. —**વલ્લભ.**

લુણ, *s. n.* [See લવણ.] Salt. 2. Being under obligation.

Id. લુણ ઉતારવું To wave a quantity of salt and mustard seeds over the head of a person and bring it down to the ground in order to remove the effects of evil sight, &c. 2. To remove bitterness from a cucumber by rubbing salt at its upper end. લુણ ખાવું To be indebted to a person for saving one's life with gifts of food; to be maintained by; to be under great obligation to. લુણ હલાલ કરવું To be true to one's salt; to be grateful. લુણ હરામ કરવું To be false to ons's salt; to be ungrateful.

લુણ·ચાં, *s. n. pl.* [+ P. चेह् dim.] Slices of cucumber rubbed with salt.

લુણ-હરામ, *adj.* [+હરામ.*Cf.***નિમક-હરામ**.] Ungrateful; faithless.

લુણ-હરામી, *adj.* Same as **લુણ-હરામ.** 2. *s. f.* Ungratefulness; ingratitude.

લુણી,*s. f.*A kind of greens with a saltish taste.

લુણો, *s. m.* The effects of combination with salt.

Id. લુણો લાગવો To crumble away by the effect of combination with salt.

લુપ્ત, *adj.* [S.*fr.* लुप् to disappear. See

લોપ.] Dropped; cut off.

લુપ્તોપમા, *s. f.* [S. *fr.* + ઉપમા.] A partial simile.

લુબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* लुभ् to covet. See લોભ.] Affected with a desire of. 2. Covetous; greedy. 3. Cupidinous. 4. Intent upon; deeply engaged in.

લુબ્ધ-ક, *s. m.* [S.] A hunter.

લુબ્ધા, *s. f.* [See લુબ્ધ.] Gread; avarice; an eager desire to possess a thing.

અરે હું પ્રગલ્ભા,મન ધર મુગ્ધા,છોડી લુબ્ધા, વરય સારી.
—પ્રેમાનંદ.

લુબ્ધા-વું, *v. i.* To be effected with an intense desire.

લુમ-વું, *v. i.* To hang down from a stem.

લુમ-કો, } **લુમ-ખો,** } *s. m.* [See લૂમ+કો dim.] A bunch of fruits. 2. Profit; gain.

લુસરી, *s. f.* A maid-servant.

લુવાણી, *s. f.* A woman of the **લુવાણા** caste.

લુવાણો, *s. m.* A man belonging to one of the Rājpūt communities.

લુશ-લુશ, *adv.* [Imit.] Eating in haste.

લુસ, *adj.* Fatigued; tired; exhausted.

લુહા-ર, *s. m.* [S. लोह-कार *fr.* लोह iron+ कृ to do.] A blacksmith.લુહાર કામ Iron work; hardware.

Prov. લુહાર વાડે સોય વેચવીTo carry coals to Newcastle.

લૂ, *s. f.* [Hem. Des. लुआ=S. मृग-तृष्णि॰का a mirage.] A hot wind. 2. Sunstroke.

Id. લૂ વાવી To blow (of hot winds). લૂ લાગવી To suffer from sunstroke.

લૂખું, Same as **લુખું.**

લૂણ, Same as **લુણ.**

લૂમ, *s. f.* [Hem. Des. लुंबी = S. स्तबकः a bunch.] A bunch of fruits.

લૂલી, *s. f.* [S. लोला the tongue *fr.* लोल unsteady *fr.* लोट् to shake.] The tongue.

Id. લૂલી હલાવવી To answer every question in the affirmative; to say " yes " in answer to every question.2.To agree with; to consent.

લૂલું, *adj.* [See લંગ-ડું] Lame. 2. Decrepit. 3. Weak; rickety; unsound.

Prov. લૂલાને પાળવો, ને આળસુને હાંકવો Feed the cripple, but drive away the idle. નશીબ ઉદ્યમ વગર લૂલું છે The gods help those who help themselves.

લેંક-વું, *v. i.* [S. लम्ब् to hang.] To hang; to be dragged along.

લેંકા-વ-વું, *v. t.* To quaver. 2. To raise; to raise a tune(in singing).

લે-કો, *s. m.* [See લેહ, લય, fixed state of mind + કો, કાર.] Motion; gait; port; manner of moving the body; a gesture.

Id. લેકા કરવાTo make graceful gestures.

લેંઘા-વું, *v.i.*[See લંગ-ડું.]To limp;to halt.

લેંઘી, *s. f.* [See લેંઘો.] Small trowsers.

લેંઘો, *s. m.* Large trowsers; drawers; breeches.

લેંચી, *s. f.* A kind of thin bread made of wheat-flour.

લે, } **લેહ,** } *s. f.* [See લય.] Same as **લય.** 2. Inclination; propensity; attachment.

લે, } **લેહ,** } [S. लेह a liquid *fr.* लिह् to lick.] Same as **લેહ,** 2.

લેકિન, *conj.* [Ar. लाकिन=P. लेकिन.] But.

લેખ, *s. m.* [S. *fr.* लिख् to scratch, to write. See લખ-વું.] A writing; anything written; a document; a written contract. 2. A statement; a mention made of. 3. Handwriting.

Id.લેખ લખવો–કરવો To write a document.

લેખ, *adv.* [See લેશ.] In the least; even a little.

લેખ-ક, *s. m.* [See લખ-વું.] A scribe; a writer; a copyist.

લેખ-ણ, } **લેખ-ણી,** } *s. f.* A reed-pen; a pen.

વહાલ શેણે લખાય ? લેખણી શેણે ઘસાય ?—વલ્લભ.

લેખ-ન, *s. n.* Writing; transcribing.

Id. લેખન સાધન Writing-materials.

લેખન-કળા, *s. f.* [+ કળા.] The art of writing.

લેખન-પદ્ધતિ, *s. f.* [+ પદ્ધતિ] The manner of writing. 2. The style of writing or

composition.

લેખ-વ-વું, *v. t.* To regard; to mind. 2. To reckon; to estimate; to calculate.

લેખ-વું, Same as **લેખ-વ-વું.**

લેખા, *s. f.* [S.] A streak; a line.

લેખા-વટિયો, *s. m.* [See લેખું+વટ reputation. *Cf.*વહાણ વટિયો.]One who is recognized to be an arithmetician or accountant.

લેખું, *s. n.* [See લેખ.] Account; estimation; reckoning.

માત પિતા વીસરિયાં તો,અમારૂં શું લેખું છે?—**ભાલણ.**

2. A writing.

Id. લેખાં Multiplication tables; mental arithmetic.લેખે લાગવું To serve the purpose; to be useful.એ શા લેખમાં ? Of what account or importance is he? I don't care for him.

લેખે, *prep.* Per; at; at the rate of. 2. Counting upon; out of regard for.

Id. પરમેશ્વરને લેખે Lit. Out of regard to God; for God's sake. Hence, 2. With the object of pleasing God.

લેજત, } *s. f.* [See લેહેજત] Taste; relish;
લેઝત, }
flavour. 2. Pleasure; enjoyment.

લેજો, Same as **લેહેજો.**

લેટ-વું, *v. i.* [See લોટ-વું.] To lie down; to recline; to repose.

લે-ણ, *s. n.* [See લે-ણું, લે-વું]Dues; debts due. 2. Taking.

Id. લેણદેણ The relation of giver and receiver. See ઋણાનુબન્ધ, લેણા-દેણી.

લેણ, *s. f.* [Telagu लेडु two.] The second measure in the game of **ગિલ્લી-દંડા.**

લેણ-દાર, *s. m.* [See લે-ણ a debt+P. દાર] A creditor.

લેણા-દેણી, *s. f.* [See લે-ણું+દે-ણું.] Dealings; transactions; traffic; business; cash transactions. 2. The connexion of indebtedness contracted in some previous brith, and forming the ground or reason of certain sufferings or enjoyments in the present life.

લેણિ-યાત, *s. m.* A creditor.

લે-ણું, *s. n.* [See લે-વું.] An outstanding debt;a sum of money due from a person. 2.Agreement;concord; cordiality; esteem.

Id. લેણું લેવા આવ્યો છે Lit. He is our creditor in past life is born in our family to receive the payment of his money in this life. Hence, 2. He is born to inflict pain upon us and out family;we can expect nothing but pain from him.

લેપ, *s. m.* [S. *fr.* लिप् to besmear.] A salve;a plaster;a liniment; an unguest; an ointment. 2. A coating;smearing; plastering; anointing.

લેપ-ડી,*s. f.* A thick coating; a poultice.

લેપ-ડું, *s. n.* [See લેપ.] Striking the **ગિલ્લી** so that it flies along the ground.

લેપ-ન, *s. n.* [See લેપ.] Plaster; plastering; besmearing.

લેપ-વું, *v. t.* To besmear; to plaster.

લેપા-વું, *v. i.* To be annointed,besmeared or covered. 2. To be surrounded. 3. To be influenced or affected by.

તે નર સર્વ કારજ કરે,તોએ, લેપાય નવ લગાર.—**ધીરો.**

લેફો, *s. m.* [See લાફો.] A coating of clay; clay attached to the bottom of a flat surface.

લેબાસ, *s. m.* [Ar. लिबास a garment.] Custom;habit;dress. 2. Apparel;garments; Clothes; attire. 3. Disguise.

લે-ભાગુ, *s. m.* [See લે-વું + ભાગ-વું to run away.] A sciolist; a shallow man; a smatterer;a pushing sort of fellow.2.A runaway. 3. A person with a superficial knowledge pretending to know everything.

Id. લેભાગુ શિખેલો Imperfectly educated.

લે-મેલ, *s. f.* [See લે-વું+મેલ-વું.] Taking and putting. 2. Haste, or hurry owing to being pressed for time; agitation; confusion.3. Being on the point of death; preparations for receiving the last sacrament.

Id. લેમેલ થવી To be in a hurry;to be in confusion.

લેર, *s. f.* [See **લહરી.**] A wave.2. A convulsive or spasmodic affection of the body. 2. A whift of soft wind;a breath of air. 4. A freak; a fancy; an irregular working of desire. 5. A wavy line.

Id. લેર આવવી To come with a wavy motion; to come as waves. Hence, 2. To have an attack of fits or convulsions.3.To be unconscious owing to the effect of a poison, as of a serpent,mad dog, &c. પવનની લેર A breeze of air. પાણીની લેર A ripple of water. કેફની લેર A soothing or soporific effect of a poison. મનની લેર A whim or fancy. લેર પડવી To find pleasure in. લેર કરવી To have a merry time of it.

Prov. રત્નાગર સાગરની લેર છે (An inscription on a wall or the first writing in the account-books of merchants.)May there be as many waves of good fortune in the transactions of the firm,as there are in the ocean,which is a store of precious things.

લેરખ-ડું, *adj*. [+ હરખ + ડું dim. suffix.] Merry; jolly; gay.

લેર-ખું, *s.n.* A bunch of fruits hanging on a tree.

લે-રિ-યાં, *s. n. pl.* Wavy lines.

લેરિ-યું, *s. n.* A kind of necklace. 2. A kind of upper garment having wavy lines on it (worn by females).

પીતામ્બર પ્રભુ, પહેરી રહ્યા છો ક્યાંહે.
કેહોનાં ઓહોડી લાવ્યા છો લેરિયાંજી. —**દયારામ**.

લેરી, *adj*. Fanciful; capricious; whimsical; that follows only the irregular impulses of one's own mind; that is guided only by one's own fancies and humours.2. Gay; merry; jolly. 3. Voluptuous.

લેલાટ, **લેલાડ**, **લેલાવટ**, } Same as **લીલાટ**.

અગર ચંદન, પ્રભુ રેલાયાં લેલાટ,
અવળાં સવળાં આભરણ પહેરિયાંજી.—**દયારામ**.
લાલ તિલક લેલાવટે હરિને, રાધે ચાંદલો ચિત્ત ચોર હો.
—**નરભેરામ**.

લેલાર, **લેલૂર**, } *adj*.Much; in a large quantity.

મંગળ મોતી હંસ ચરે જઈ, મંગળ ગાવ લાલી લેલાર.
—**દયારામ**

લેલી, *s. f.* [See **લીલું**.] A kind of bird of a green colour.

લે-લીન, *adj*. [See **લૈ**, **લેહ** + **લીન**.] Intent upon; engrossed in.

લેલીમજનુ, *adj*. [See મજનુ.] Distracted; wretched; miserable.

લે-લુટ, *adj*. [+લુટ-વું,] Large or great enough to please or satisfy the heart. 2. Much; in a large quantity.

લે-લુશ, *s. f.* Hurry.

લેલો, *s. m.* A trowel.

લેવટા, **લેવટી**, } *s. m. pl.* A kind of small fish.

લે-વડ, *s. f.*[See લે-વું + વૃત્તિ.] Dealings; business.

Id. લેવડ દેવડ [+ *fr.* દે-વું.] Taking and giving; borrowing and lending.

લે-વડા-ઉ, *adj. f.* [See લે-વડા-વ-વું.] Dissolute; adulterous; lustful; libidinous.

લે-વ-ડા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of લે-વું.] To cause to take, receive or accept. 2. To cause to eat. 3. To cause to enjoy.

લે-વ-ડા-વું, *v. i.* [Pass. of લે-વ-ડા-વ-વું.] To be taken. 2. To be received.

લેવા-દેવા, *s. f.* [See લે-વું+દે-વું] The relation of taking and giving;dealings.2.Concern; relation; connexion.

લે-વા-વું, *v. i.* [Pass. of લે-વું.] To be brought under subjection or subordination. 2. To be abashed. 3.To become lean, emaciated, or thin.

Id. લેવાઈ જવું To become emaciated.

લે-વું, *v. t.* [S. नी to carry.] To take;to receive; to accept. 2. To lay hold of; to seize; to snatch; to catch; to grasp. 3. To espouse; to take. 4. To assume; to affect to be. 5. To take away; to deprive of; to destroy; to ruin;to disgrace.6.To require; to be necessary for. 7. To upbraid; to scold; to rate.

Id. અંદર-માં લેવું To admit. કદર લેવી To sympathize with. ખબર લેવી To inquire after. 2. To wreak one's vengeance upon. ખોળે લેવું To adopt (a son,&c.). જીવ લેવો To kill. તકરાર લેવી To dispute; to take objection to. દાદ લેવી To redress a grievance. નખ લેવા To pare the nails. માથે લેવું To undertake; to be bound to carry out. રસ્તો લેવો To be

off. લઈ લેવું To withdraw a gift.લઈ બેસવું, લઈ લેવું To usurp; to appropriate. વખત લેવો To occupy time;to take up time; to be slow or late. પક્ષ-વહાર-કુમક-ઉપરાણું લેવું To take the side of one in a dispute; to give one support; to uphold the cause of. ભેખ-વેષ-સ્વાંગ-લેવો To assume the character of; to impersonate; to act the part of. શક લેવોTo suspect. આબરૂ-લાજ લેવી To disgrace. 2. To ravish. નામ લેવું To utter the name of.હું તેનું નામ લેતો નથી I have no dealings with him: I do not concern myself with him: I have no concern with him. લઈ મુકવું-નાખવું To defeat in an argument. 2. To threaten. 3. To blame. સોગન-કસમ-શપથ લેવા To take an oath. બળિ-ભોગ લેવોTo take or seize (as one's prey).નિસાસો લેવો To cause to pronounce a curse upon the head of;to make unhappy; to give pain to. શ્વાસ લેવો To draw in the breath. 2. To take rest by stopping work. ઉંઘ લેવી To sleep.ચુમ્બન લેવું To kiss. ભાગ લેવો To take part in; to co-operate with in a work. કામ લેવુંTo take work from;to oblige one to work. કામ કાઢી લેવું To secure one's object. 2. To persuade a man to do what is require of him. શુધ લેવી To take care of. શોધ લેવો-લેવી To inquire after. માપ લેવું To measure. 2. To drink wine.સલામ લેવી (ઝીલવી) To accept a salutation from.સલામતી લેવી To wish well of; to invite God's blessings upon. મોહ લેવાઈ જવું To be abashed.2. To be disappointed. હાથમાં લેવું To take in hand; to take up work. 2.To bring under subjection or subordination. આજ્ઞા-રજા-લેવી To ask for leave; to ask permission of.વાસ લેવો To transfer furniture from one place to another. વાસ લેવી To perceive a smell.સુગંધ લેવી To inhale a perfume.

N. B. લેવું is used as an auxiliary verb to show (1) completion, (2) quickness, or (3) both of these at the same time.

Prov. લેને ગઈ પૂત, ને ખોઈ આવી ખસમ (of a husband) To go out for wool and come home shorn.લેનેકુ લક્કડ ઓર દેનેકુ પત્થરPrompt in receiving but loth paying. લેના દેના ખેરસલ્લા, ઓર ચિંગાણા બહોતેરા Little fruit, mickle brint: Little gain,mickle pain. લેવા આપવાનાં કાટલાં જૂદાં Selfish ways of life: There are more foolish buyers than sellers.

લેશ, *s.m.*[S.]A particle; a bit; a little; a small quantity. 2. *adv.* Ready; prepared.

લેહ, લેહે, }Same as લે, લય, 2.

લેહ, *s. m.*[S. *fr.* लिह् to lick.] A medicine taken on the tongue; a tincture; a linctur.

લેહક·વું, *v. i.* To hang; to be hanging.

લેહરિ·યું, Same as **લેરિયું**.

કંડે મોતીનું લેહરિયું, વેપારી રે. —**પ્રેમાનંદ.**

લેહરૂં, *s. n.* [See લેર, લેહેર.] A gentle breeze.

લેહ-લીન, *adj.* [See લે, લેહ, લેહે + લીન.] Wholly engrossed or absorbed in.

લક્ષવેના, લેહલીન વાસના, પરખે પરખનહારો રે. —**નિરાંતભક્ત.**

લેહ·વું, *v. t.* To reflect; to think of; to comprehend.

લેહ·વા·વું,*v.i.* To be known; to be seen; to be met.

તે ચિત્ત અણુથી ઉપજે, ભાઈ, એમ નિપજતાં લેહવાય. —**ધીરો.**

લેહે·કો, Same as **લ·કો.**

લેહેજત, *s.f.* [Ar. लज़्ज़त.]Same as **લેજત.**

લેહેજો, *s.m.* [Ar.लहज़:.] An instant; a moment; the twinkling of an eye.

લહેણું, Same as **લે·ણું**.

લેહેર, Same as **લેર, લહરી.**

લહેરી, Same as **લેરી.**

લે·હે·વું, Same as **લ·વું.**

લેખો, લહિ·યો, } *s. m.* [See લેજત.] A scribe; a writer.

લોંક·ડી, *s. f.* [S. क्रोष्टु, કોલું, a fox.] A fox.

લોટું, *adj.* Wealthy; opulent.

લોંઠો, *adj.* [See લઠ, લાઠ, *fr.* S. हृ delighted *fr.* हृष्, हर्ष् to be delighted.] Stout; sturdy; rude. 2. Clever; cunning.

લોંઠો રાજા ન ગાંજે કોય, પલમાં નગરી ભેલી જોય. —**ભોજોભગત.**

3. Rich; opulent. 4. *s. m.* A paramour; a gallant.

લોંડી, Same as **લોડુડી.**

લોંડી-જાયો, *s.m.* [+જાયો.] An illegitimate son.

લોંદો, *s. m.* A clammy lump or mass; a soft mass.

લોંબરી, *s. f.* [See લોમ + અંબર] A valuable woollen cloth.

પાંપણુ ઉપર વાઘ લેહકે; લોંબરી હોડી લાલ;
એ આવે આપણી ભણી, એની લટકતી છે ચાલ.
—**પ્રેમાનંદ.**

લોક, *s. m.* [S. *fr.* लोक् to see.] People; mankind; folks; the community; the public; the populace. 2. A people; a class; an order; any particular body. 3. Domestics; family people.4. Any division of the universe; a world; a region. 5. The world; the masses. 6. Other people; strangers. 7. Peasants; rustics; villagers.

લોક-ચર્ચા, *s.f.* [+ ચર્ચા.] Popular talk; talk among people.

લોક-ડિ-યાં, *s. n. pl.* Common people; people of the middle class. (Used in contempt or pity).

લોક-પરંપરા, *s. f.* [S. *fr.* + પરંપરા.] A popular tradition. 2. Customs &c., handed down from one generation to another, although having no foundation in the holy books.

લોક-પાળ, *s.m.* [+ પાળવું.] The protector of the world or people.

લોક-મત, *s. m. n.* [+ મત.] The opinion of the people;popular opinion;the voice of the people.

લોક-રૂઢિ, *s. f.* [+ રૂઢિ.] The prevailing custom or fashion of the people;a popular custom; popular practice.

લોક-વાયકા, *s.f.*[+વાયકા.] Popular report.

લોક-વ્યવહાર, *s. f.* [+ વ્યવહાર.] The affairs of the people; the dealings of the people.

લોક-પ્રસિદ્ધ, *adj.* [+ પ્રસિદ્ધ.] Publicly known.

લોક-પ્રિય, *adj.* [+પ્રિય.] Popular.

લોક-લાજ, *s. f.* [+લાજ.] Regard for public opinion. 2. Fear of the censure of the people.

લોકા-ઈ,*s.f.*Conduct towards strangers.

લોકાચાર, *s. m.* [S. *fr.* લોક + આચાર.] Popular usage or practice.

Id.લોકાચાર કરવો To perform a ceremony to satisfy public opinion.

લોકાપવાદ, *s. m.* [S. *fr.* + અપ-વાદ.] A popular accusation; popular censure; a general outcry against.

લોકા-યત, *adj.* [S.]Atheistic.

લોકાયત વાદે રે, પ્રભુને ન લોપીએ રે. —**છોટમ.**

લોકી-ક, *s.m.* [See લૌકિ-ક.] Fame; notoriety. 2. A visit of condolence.

લોકો, *s. m. pl.* [See લોક.] The people; the public. See **લોક.**

લોકોત્તર, *s. m.* [S. *fr.* +ઉત્તર.] The next world. 2. *adj.* Uncommon; extraordinary; singular. 3. Superhuman.

લોકોપકાર, *s. m.* [S. *fr.* ઉપ-કાર.] Public good;public charity;a benefit conferred upon a community.

લોખંડ, *s. n.* [See લોહ + ખંડ] Iron. 2. Tools. 3. Iron-ware.

લોચ, *s. m.*[S. लुञ्च् to pluck.] Plucking out the hair of the head with one's own hand.(A religious act among Jain ascetics).

લોચ-ક, *s. n.* [See લોચો.] A woman's breast (slang). 2. A carpenter's tool.

લોચ-ન,*s.n.f.*[S. *fr.*लोच् to see.] The eye.

લોચન, *s. n.* Same as **લોચ.**

શું થયું ધરિ જટા ભસ્મ લેપન કરે?શું થયું વાળ લોચન કીધે?
—**નરસિંહ મહેતો.**

લોચન, *s. n.* [S. लुञ्चन *fr.* लुञ्च् to pluck.] Robbing; plundering depriving.

Id. વસ્ત્રલોચન Depriving or robbing one even of one's clothes.

લોચ-ના, *s.f.* [See લોચ-ન the eye. See લોચ-વું.] Uneasiness; restlessness on account of an excessive desire;a craving.

લોચ-વું, } *v. i.* To desire earnestly. 2.
લોછ-વું, } To roll about in the bed through uneasiness.

લોચાવું, *v. i.* [See લોચો.] To be involved in; to be entangled. 2.To be in confusion; to be embarrassed. 3. To be heavy (of the eyes).

Id. લોચાઈ જવું-પડવું To be confused with one's own business; to be deeply engaged in. મારી આંખ લોચાય છે My eyes are heavy.

લોચો, *s. m.* [S. लोचक a lump of flesh.] A lump; a mass. 2. Disorderliness; confusion. 3. Speaking unintelligently. 4. A dispute or trouble in business.

Id. લોચો વાળવો-કરવો Lit. To reduce to a lump or mass. Hence, 2. To spoil. લોચા વાળવા To mix up truth with falsehood. 2. To quibble; to prevaricate. લોચો વળવો To be reduced to a lump or mass. Hence, 2. To be spoiled. મારા મોઢામાં લોચા વળે છે I am unable to eat, either because the food has no taste, or because I have no appetite. લોચો મારવો-દેવો To fill up a hole with a lump of clay, &c. માંસના લોચા Muscles.

લોટ, *s. m.* [S. लोष्ट a lump of earth.] Flour. 2. Powder.

લોટ-કો, *s. m.* [See લોટો + કો dim.] A small earthen pot.

લોટ-ણુ, *s. n.* [S. लुट् to wallow.] Tumbler-pigeons.

લોટ-પોટ, *adj.* [See લોટ-વું + પોટ redup.] Tossed and tumbled;rolled down;wallowing;

લોટપોટ થઈ ગઈ સૈ લલના, પ્રીતમમાં મન મોહ્યું
—દયારામ.

લોટ-વું, *v. i.* [Dh. Des. लाट्टइ also Hem. Des. लोट्टइ=S. स्वपिति *fr.* S. लुट् to wallow.] To roll over and over;to turn and toss about; to wallow; to roll or sweep along; to flow on; to roll down in streams. 2. To roll; to trundle. 3. To lie down; to humble onself before.

રાવણ રાજા એ છે ડાહ્યો, લક્ષ વશા પડશે એ લોટી.
—સામળભટ.

Id. લોટી પડવું Lit. To roll at the feet of to fall prostrate before; to humble oneself before.

લોટિયો, *s. m.* [See લોટો.] A section of Muhammadans; a Voharā; a Borā.

લોટી, *s. f.* [See લોટો.]A small drinking-pot.

લોટો, *s. m.* A drinking-pot.

લોડી, *s. f.* [See લોડો.] The penis of a child.

લોડો, *s. m.* [Dh. Des. लउडो *fr.* S. लगुडम् a piece of wood,a thick stick.] The penis; membrum virile;the male organ of generation.

લોઢ, *s. m.* [S. लोड् to shake.]A swing. 2. A wave.

લોઢ-વું, *v. t.* [See લોઢું.] To separate cotton seeds from cotton with iron tools (in a ginning factory).

લોઢી, *s. f.* An iron pan.

લોઢું, *s. n.* [See લોહ.]Iron. 2. A razor. 3. A mason's tool.

Id. લોઢાં A carpenter's iron tools.

લોણ્ડી, *s. f.* [See લોણ્ડો.] A slave girl; a maid-servant.

લોણ્ડો, *s. m.* [Hind. लोंडा, લાલા a boy, a son, *fr.* S. लाल् to fondle+ડો dim. See લાડ.] A slave.

લોથ, *s. f.* [See લાસ.] A carcass; a corpse. 2. *adj.* Fatigued; exhausted.3. Inferior; (a cant term for) bad, not good, indifferent.

Id. થાકીને લોથ થવું To be totally exhausted or tired. હું તે શું મારા કરમની લોથ વાળું ?An expression used by a woman to show utter helplessness and inability. લોથ વળવી to be totally ruined. લોથ વાળવી To work utter ruin; to ruin totally. લોથપોથ Totally exhausted. લોથ વહોરવી To put one to unnecessary trouble.

લોથડી, *s. f.* A cake toasted.

લોથ-વું, *v. i.* [See લોથ. Or, *Cf.* આળોટ-વું.] To roll about uneasily (in a sick bed).

લોથે, ધ્યાન વિષે બુડે, દૃગ બિડે, કંપે રૂવાં, પાંગરે.
—ગીતગોવિન્દ.

લોથિ-યું, *adj.*[See લોથ.] Inferior;worthless.

લોદ-વું, *v. t.* [See લોંદો.] To knead; to pommel.

લોધર, *s. m.* [S. लोध्र.] A particular tree.

2. A medicinal drug.

લોધો, *s. m.* [See લોદો.]A huge creature.

લોપ, *s. m.* [S. *fr.* लुप् to disappear.] Disappearance; omission; extinction. 2. Grammatical elision.

લોપડ-ચોપડ, *s. n.*[See લીપ-વું + ચોપડ-વું. ઈ in લી being changed to ઓ to make a rhyme with ચોપડ.]Lit.Any substance used for besmearing cakes. Hence, 2. Ghee.

લોપ-વું, *v. i.* To hide. 2. To disobey; to disrespect. 4. To lie concealed.

લોબ, *s. f.* [See લામ.] Remembrance; recollection.

લોબરી, Same as **લોંબરી.**

લાખેણી બાંધી લોબરી, જશ્રૂપણે ત્યાં જાઓ,
કરૂં લાખેણા લાડુવા,ખાંત ઘણીથી ખાઓ.—**સામળભટ.**

લોબાન, *s. m.* [Ar. लुबान.] Olibanum; benzoin; frankincenses.

લોભ, *s. m.* [S. *fr.* लुभ् to covet.] Greedy desire; avarice; ambition; covetousness; cupidity.

Prov. લોભે લક્ષણ જાય Rapacity is the offspring of avarice. લોભનો થોભ નહીં A covetous man never thinks he has enough.

લોભા-વું, *v. i.* To be enticed, allured. 2. To be enamoured; to be bewitched.

લોભિ-યું, } *adj.* Greedy; avaricious;cov-
લોભી, } etous; ambitious. 2.Stingy;parsimonious.

Prov. લોભિયા વસે. ત્યાં ધુતારા ભુખે ન મરે Credulous hearts are the prey of crafty ones.

લોભિષ્ઠ, *adj.* [Superl. of લોભી.] Most greedy, &c. 2. Most stingy.

લોમ, *s. m.* [S. लोमन्.] The hair on the body of men or animals.

લોમ-વિ-લોમ, *adj.* [S. *fr.* लोम hair + वि-लोम inverted *fr.* वि away from + लोम.] Moving along the grain and in the opposite direction. 2. Hesitating; doubtful; uncertain.

લોલ, *adj.* [S. *fr.* लोड्, लुल्, to shake.] In motion; trembling; quivering;shaking. 2. Active. 3. Impatient; eager; ardent. 4. *s. m.* Moving in a circle. 5. An expletive occurring at the end of a song, standing for લોલે,લોલે.

ઘમકે ઘુઘરી જઘન ઘન લોલે. —**ગી-ગોવિન્દ.**

લોલ-ક, *s. n.* A pendant; an ear-drop; an earring.

લોલ-ણી, *s. f.* [Fem. of લોલ.] A woman graceful in her movements.

સંત મનાવે તો, માનું હો લોલણી,
સાચી સમજણ બુદ્ધિને ખોટી રે લાગે. —**ગોપાળ.**

લોલપી, *adj.* [S. लोलुप.] Eager; desirous; covetous.

લોલા, *s. f.* [S. See લોલ.] The tongue.

લો-લીન, *adj.* [See લીન+લો. redup. of લી, being prefixed as intensitive.] Deeply absorbed.

શીળ સંતોષે શીતળ સદા, ત્રિગુણને ત્યાગી રે,
જેની સુરતી સ્વ સ્વરૂપમાં, લોલીન લાગી રે.
—**ભોજોભગત.**

લોલુપ, Classical form of **લોલપી.**

લોહ, *s. n.* [S.] Iron.

લોહ-કાન્ત, *s. n.* [+ કાન્ત.] A particular medicinal preparation of iron.

લોહ-ચુમ્બ-ક, *s. n.* [S. *fr.* + ચુમ્બ-ક.] A magnet; the loadstone.

લોહ-ભસ્મ, *s. f.* [S. *fr.* + ભસ્મ.] A medicinal preparation of iron.

લોહ-ર, } *s. m.* [See લોહ.] An obsti-
લોહ-રિયો, } nate, self-willed,unyielding man.2.A fool.

લોહ-વુ, *v. t.* To wipe; to wash off.

લોહિત, *adj.* [S.] Red.

લોહિ-યાળ, } *adj.* [See લોહી+વાળુ having.] Bloody; stained with blood.
લોહિ-યાળું, }

લોહિ-યું, *s.n.*[See લોહ.]A pan for frying.

લોહી, *s. n.* [S. लोहित blood *fr.* लोहित red.] Blood. 2. Stock; family relation.

Id. લોહી પડવું To pass blood. લોહી આવવું To have an increase of blood in the body. લોહી ઉતરવું To be reduced in body. લોહી ચઢવું To be greatly delighted. લોહી ઉડી જવું To be very sorry. લોહી બળવું To feel anxiety for; to be anxious about. લોહી ચુસવું To harass. લોહી લેવું To gain blood, Hence, 2. To thrive. લોહી તપી જવું–ઉકળવું To have hot blood. Hence, 2. To be in the heat of

anger. એક લોહીનું Descended from the same ancestors; born in the same family. લોહીનું ફરવું The circulation of the blood. લોહી ઉકાળો Lit. That which boils or heats the blood. Hence, 2. An occasion of excitement or irritation; a strife. લોહીનું માથે ચઢવું Heat apoplexy. મીઠા લોહીનું Of an amiable disposition. લોહીનો તરસ્યો Bloodthirsty.

લોહી-લોહા-ણુ, *adj.* Bloody; stained with blood.

લોળિ-યું, *s. n.* [See લોલ.] A button-like ornament worn by women in the lobe of each ear, generally consisting of a jewel set in gold.

લોળો, *s. m.* The tongue.

લૌઓ, *s, m.* [See લવ-વું to prattle.] A humorist in the court of a king; a buffoon.

લૌલ્ય, *s. n.* [S. लौल्य *fr.* લોલ.] Avariciousness; greediness.

લૌકિ-ક, *adj.* [S. *fr.* લોક.] Popular; social. 2. Common; general. 3. *s. n.* Renown; fame; notoriety; public life. 4. Same as **લોકિક.**

લ્યાનત, Same as **લયાનત.**

વ.

વ, The fortieth letter of the Alphabet, and the twenty-sixth consonant.

વંશ, *s. m.* [S.] A bamboo.

વંશ તણું વન સળગાવી દેવું, કોઈ ખોટું કહેતો કેની છ.
—**દયારામ.**

વંશ, *s. m.* [S.] Race; lineage; family. 2. Progeny; descendants.

Id. વંશનો વેલો The scion of the family. વંશ કાઢવો To destroy or ruin a family.

વંશ-જ, *s. m.* [S. *fr.* + जन to be born.] A descendant.

વંશ-પત, *s. f.* [+પત.] The status or importance of the family. 3. The only male child in the family.

સાંભળ વાસણના વંશપત, સાંભળ કડુજી કુળદીપ.
—**સામળભટ.**

વંશ-પરંપરા, *s. f.* [+પરંપરા.] A succession of generations. 2. Heredity.

વંશાવળી, *s. f.* [S. वंशावलि *fr.* + आवलि.] Genealogy; a genealogical tree or table.

Id. વંશાવળી વાંચવી To read the genealogical tree or table of a family. 2. To recite the glorious acts of one's ancestors (by the family bard or herald).

વંશી, *adj.* (Used at the end of a compound.) Of a race or family.

વંશી, } [See વાંસ-ળી.] A pipe; a flute.
બંસી, }

વઈ, Same as **વૈ.**

વકટ, *s. m.* [Telagu वकटु one.] The first measure in the distance between the "pit" and the place where the " bat " is thrown in the game of "tip-cat."

વકટ-દૈંડ, } *s. m.* [+ Tel. लेंड two.] The
વકટ-લેંડ, }
game of tip-cat, **મોઇ દંડો** or **ગિલી દંડો.**

વકર-વું, *v. i.* [See વક્ર; or વિ-કાર.] To be crooked. 2. To be cross. 3. To deny what one has previously stated. 4. To slip away from control; to throw control away.

વકરી, *s. f.* Same as **વકરો.**

વકરો, *s. m.* [See વિ-ક્રય.] Sale. 2. Cash realized by the sale of goods. 3. Things sold. 4. The cash-book.

વ-કાર-વું, *v. t.* [Cause. of વકર-વું.] To irritate; to tease.

ટકોદરે વકારી, એક સુખિ શિરમાં મારી.—**ગિરિધર.**

વકાલત, *s. f.* [Ar. See વકીલ, વકિલાત.] The duties of a Vakil; pleadership. 2. Agency. 3. Mission; deputation; embassy.

વકાલત-નામું, *s. n.* [+નામું.] A power of attorney.

વ-કાસ, Same as **વિ-કાસ.**

વ-કાસ-વું, *v. i.* [See વિ-કાસ-વું.] To yawn; to gape; to open the mouth wide.

વકિલા-ત, Same as **વકાલત.**

વકી, *s. f.* [Ar. वाक़िअ happening.] Prospect; expectation; anticipation.

Id. વકી રાખવી To expect.

વકીલ, *s. m.* [Ar.] An agent; an envoy; a deputy; an ambassador; a substitute; a factor. 2.A solicitor;a lawyer;an attorney; a pleader; a Vakil. 3. An executor. 4. A servant.

વકુફ, *s. f.*
વકુબ, *s. f.*
વકુબો, *s.m.* } [Ar. वक़ूफ़.] Sense; shrewdness; understanding; intelligence;wisdom.

વક્કર, *s. m.* [Ar. वक़्र.] Honour; reputation. 2. Dignity; weight; importance.

Id. વક્કર ખોવો To lose one's reputation, dignity, or importance.

વક્કર, Same as **વિકાર.**

Id. વક્કરનો પિલ્લુ Lit. An illegitimate child. Hence, 2. A mischievous child; an urchin.

વક્તા, *s. m.* [S. *fr.* वच् to speak.] A speaker; an eloquent speaker; an orator.

વક્તૃ-ત્વ, *s. n.* Eloquence; elocution; oratory.

વક્ત્ર, *s. n.* The mouth; the face.

વક્ત્રારવિન્દ, *s. n.* [S. *fr.*+अरविन्द a lotus.] The bloom and beauty of the countenance; a lotus-like face.

વક્ર, *adj.* [S.] Crooked; curved; bent. 2.Of sinuous or devious course.3.Of backward course: retrogressive. 4. Tortuous; fraudulent.

વક્ર-ચંચુ, *s. n.* [S. *fr.* चञ्चु, ચાંચ.] A parrot. 2. A species of birds.

વક્રી, *adj.* (A planet) Proceeding from Aries towards Pisces. 2. Retrogressive. 3. Of evil view. 4. Malicious; inimical.

વક્રી-ભવન, *s. n.* [S. *fr.* + ભવન *fr.* भू to be.] Refraction of rays.

વક્રોક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* વક્ર+ઉક્તિ.] Equivoque; sarcasm. 2. Perverse speech.

વક્ષઃસ્થલ, *s. n.* [S. *fr.* वक्षस् the chest + સ્થલ, સ્થળ.] The chest; the bosom.

વક્ષ્ય-માણ, *adj.* [S. *fr.* वच् to speak.] That is about to be spoken.

વખ, Same as **વિષ.**

વખત, *s. m.* [Ar. वक़्त.] Time; a certain duration. 2. Season. 3. An opportunity; an occasion. 4. Leisure. 5. A hard time. 6. Delay. 7. Repetition; times. 8. Interval. 9. Convenience. 10. Occurrence.

Id. વખત બે વખત At any time; on any unforseen occasion. વખતે વખતે=વખતો વખત Every now and then; from time to time; often;sometimes.2.By fits and starts. વખત ગુજારવો, વખત ગાળવો, વખત કાઢવોTo pass time; to beguile the time. વખત જોવો–તપાસવો To examine the times or present circumstances. વખત જોઈને Suitable to the present circumstances. વખત સાચવવો To be punctual. 2.To serve the times.

Prov. વખત કરે, તે કોઈ ના કરે Time heals all. વખતનાં ગીત વખતે ગવાય Everything has its time. વખત વખતની છાંયડી Adversity follows prosperity and *vice versa.* વખતે બને તે ખરુંEvery contract is the best under the circumstances. વખત વખતને ખાતો આવે છે Each succeeding time is worse than the preceding.

વખત-સર, *adv.* [P. સર, upon.] Time. 2. At the proper time. 3. Seasonably. 4. Time allowing; probably; perhaps.

વખ-વખ, *s. f.*
વખ-વખાટ, *s. m.*
વખ-વખો, *s. m.* } [See વખ-વખ-વું.] Ravenous hunger; insatiable appetite. 2. Worrying; goading; restless and fidgety state.

વખ-વખ-વું, *v. i.* [P, आवख़ alas *fr.* વખ, વિષ, poison.] To become dry and thirsty. 2.To ardently long for.3.To hanker after. 4.To feel a sensation of acridity. 5. To be ravenously hungry, greedy, &c.

વખાણ, *s. n.* [Hem. Des. वक्खाणं *fr.* S. व्या॰ख्या॰न illustration, explanation, *fr.* वि away form+आ up to+ख्याto tell.Seeવ્યાખ્યાન.] Praise; eulogy; encomium. 2. Praises of God (used by Jains).

વખાણ-વું, *v. t.* To praise; to commend; to laud; to eulogize; to extol.

Prov. વખાણી ખીચડી દાંતે વળગે A full-fed horse kicks his own master.

વખાર, *s. f.* [Hem. Des. वक्खारिअं = S. रतिगृहम् a brothel.] A godown; a warehouse; a store-room.

વખારિ•યો, વખારી, *s. m.* A warehouse-keeper. 2. A merchant.

Prov. છપ્પન વખારી, ને બારે કુંચી Said of a man, who makes a show of his business being very extensive.

વખું, *adj.* [Used at the end of a compound. See પક્ષ side.]Partial to;favourable to; fond of.

Id. બાપ–મા–બૈરી–વહુ–વખું Partial to, or under the control of, father, &c.

વ•ખુટું, Same as **વ•છુટું.**

વ•ખેર•વું, Same as **વિ-ખેર•વું.**

વખો, *s. m.* [See વખ-વખો.] A state of starvation. 2. A difficulty against which one has not the power to save oneself.

Id વખાનું માર્યું Famine-stricken. 2. Oppressed; tyrannized over.

વ•ખોડ•વું, *v. t.* [Dh. Des. & Hem. Des. वक्खोडियं=S. निर्झाटितम् separated (of clotted or matted hair, *fr.* S. वि intens.+ખોડ a defect. Or Hem. Des. वक्खोड = S. शीर्यते it cuts.] To find fault with. 2. To carp at. 3. To backbite. 4. To slander. 5. To hate. 6. To abhor. 7. To loathe.

વખોરો, *s. m.* [See વખાર.] A drawer. 2. A small box.

વગ, *s. f. m.* [See વેગ.] Influence; support; patronage. 2. Favour;interest;countenance. 3. Room; space; place. 4. Accomodation.

કરવી વાછરડાની વગ છ, કેવું ન ધાવે ગાયની શગ.
—પ્રેમાનંદ.

Id. વગ લાગવી-આવવી To have influence. વગ ચલાવવી–લગાડવી To make use of influence. વગ વશીલો Influence of several kinds. 2. Influential. વગ સગ Influence; support. 2. Convenience; accomodation. વગે પાડવું–કરવું To put in a proper place. વગે વગે As it suits the circumstances.

વગડાઉ, *adj.* [See વગડો.] Growing in a forest; wild. 2.Untamed; undomesticated.

વગડો, *s. m.* [S. वाटि•का a garden.] A plain.2.An open field.3. A forest. 4. Waste land.5. A predicament;a strait;a difficulty.

વગદાં, *s. n. pl.* [See વિ•ફ્રા•ન.] Ineffectual efforts.

વખત જાય છે, કરો ન વગદાં, લક્ષ્મીવર લેવારે,
—ભોળોભગત.

વગર, *prep. adv.* [Ar. त़िौ़रह्] Without. 2. Except. 3. Besides.

વ•ગળ, *s. m.* [वि apart + गल् to drop.] An alloy. 2. A mixture. 3. A mixed caste; 4. A deceit; a fraud.

Id. વગળ વંશી Of hybrid birth or origin; hybrid.

વગા•ડ•વું, *v. t.* [Caus. of વાગ•વું.]To ring. 2. To sound. 3. To strike. 4. To play on(a fife, a drum, a violin, or any musical instrument).

વગ•યું, વગી•લું, *s. n.* [See વગ.] Partiality; favouritism. 2. *adj.* Acquainted with. 3. Favourite; favoured.

વગુતી, *adj. f.* A slut; a slattern.

Prov. વગુતી રાંડ,ને અકર્મી છોકરાં The children of a slut are generally luckless boobies.

વગેરે, *adv.* [Ar. वग़ैरिही and others than that.] Including; altogther; at cetera; (&c); and others; so on; so forth; and so of the rest; with; alongwith.

વગો, *s. m.* [See વગ, ભાગ.] A subdivision of a place. 2. Room; space.

વગો•ણું, *s. n.* [See વ•ગોવ•વું.] Ignominy. 2. Disgrace. 3. Calumny. 4. A public disgrace.

વ•ગોવ•વું, *v. t.* [Hem. Des. विग्गोवो = S. व्याकुल भावः distressed mind,mental distress.] To calumniate. 2.To vilify. 3. To disgrace. 4. To defame. 5. To rail against. 6. To slander. 7. To libel.

વ•ગોળ•વું, *v. t.* [S. वि apart + ગળ•વું, See વા•ગોળ•વું.] To chew. 2. To ruminate. 3. To masticate. 4. To chew the cud.

વઘર·ણું, *s. n.* [S. + ગ્રહણ an eclipse.See વ·ઘરો.] An obstacle; a trouble;a difficulty.

વ·ઘરો, *s. m.* [See વિગ્રહ.] A dispute. 2. A broil.3.A disagreement. 4. Being in a state of rottenness.

Id. વઘરો ઘાલવો To cause to quarrel.

વઘાર, *s. m.* [S. व्याघार *fr.* वि apart + आ intens.+घृ to sprinkle.] Seasoning. 2. Instigation. 3. Spicery. 4. Onion and ghee mixed together with food to give it a relish.

વઘાર·ણી, *s. f.* Asafœtida.

વઘાર·વું,*v.t.* To season.2.To mix spices, onion,ghee,&c., with food to give a relish to it.

વઘારિ·યાં, *adj. n. pl.* Seasoned.2. Mixed with spices, onion, ghee, &c.

વઘેડું, *s. n.* A red kind of rice.

વંક, Same as **વાંકું**.

વંકા·ઈ, Same as **વાંકા·ઈ**.

વંકા·વું, *v. i.* [See વાંકું] To be crooked; to be made crooked.2. To be cross; to be peevish.

વચક·વું, **વચકા·વું**, } *v.i.* [S.वि apart from+ચસ·વું.] To be away from; to shrink from. 2. To be scattered; to be dispersed. 3. To be a deserter; to separate oneself from. 4. To be offended.

વચક·ણું, **વચકું**, } *s. n.* An impediment; an obstacle.

Id. વચકાં પાડવાં To find fault with.

વચકે·લ, *adj.*Mischievous.2. Offended. 3. Cross; peevish; sullen.

વચકો, *s. m.* An offence. 2. Disappointment. 3. Suspicion; doubt. 4. Awe, apprehension; fear; dread.

વચ-ગાળે, *adv.* [See વચગાળો.] In the middle (space).2.In the interval (time).

વચ-ગાળો, *s. m.* [See વચ્ચે + ગાળો intervening space, or કાળ time.] The middle. 2. An interval. 3. Hesitation; doubt; uncertainty.

વ·ચડ·વું, *v. i.* [S. वि away from + छिद् to cut,or छिद् to press down.] To scratch with the nails.

વચ·ન, *s. n.* [S. *fr.* S. वच् to speak.] Speech. 2. A promise. 3. A word. 4. An aphorism; a dictum; a maxim. 5. Number (in Gram.).6.Anything spoken; a declaration. 8. An affirmation. 9. Any utterance or expression considered as authoritative; a rule.

Id. વચન આપવું To give or make a promise. વચન લેવું To get a promise from. વચન પાળવું To keep or fulfil one's promise. વચન તોડવું To break one's promise. વચન કાઢવું To make a promise. વચન મારવું To use bitter words or expression towards a person.

વચ·નિ·કા, *s. f.* Citing; quoting. 2. A quotation.

વચ·ની, *adj.* That is true to his word; honest; conscientious; faithful.

વચ·માં, Same as **વચ્ચે**.

વચ·લું, *adj.* [See વચ્ચે.] Middle. 2. Intermediate. 3. Central. 4. Middling. 5. Intervening.

Id. વચ·લા વાંધા·નું Mediocre. 2.Common. 3. Of the middle class.4.Middling.

વચ-વચ, *s. f.* [S. वच् to speak.] Jabbering; gabbling.

વ·ચળ·વું, [S. वि intens. + चल् to move.] To be hindered; to be impeded. 2. To be disturbed. 3.To rave.4.To be inconsistent in one's words or conduct.

કૃષ્ણ કહે શાન્ત કરો, વચળી ગઈ છે, વાત,
ઘાત કોક કેરો થશે, સમજાવો શુરને.—**વલ્લભ.**

5. To live a dissolute life.

વ·ચળે·લ,*adj.* Dissolute: living an irregular life.

વચાળું, *s. n.* [See વચ–ગાળો] Unoccupied space between two things; interval. 2. A hole.

વચો·ટ, Same as **વચ·લું**.

વચ્ચ, *adv. prep.* [S. मध्ये *fr.* मध्य = L. *medius* the middle.] In the centre; in the middle. 2. Between. 3. In the interval; during; in the meantime.

Id. વચ્ચે પડવું–આવવું To interfere. વચ્ચે નાખવું To throw in an impediment. 2. To

appoint an arbitrator. વચ્ચે બોલવું To interrupt in speech. વચ્ચે વચ્ચે At intervals. વચમાં હાથ ઘાલવો To interfere.

Prov. સુડી વચ્ચે સોપારી A dilemma; between hammer and anvil.

વચ્ચો-વચ, *adj. prep.* Exactly in the middle.

વચ્છ, *s. m. n.* [S. वत्स.] A calf; a young one of a cow.

વચ્છ-નાગ, *s. m.* [S. वत्सनाभ.] A poisonous root. 2. The name of a vegetable poison.

વછિ-યાત, *s. m.* [See વચ્ચે.] A foreign merchant who seeks to make purchases and sales. 2. An agent.

વછૂટ-વું, *v.i.* [S. वि intens+ છુટ-વું.] To be separated. 2. To fly off accidentally; to be discharged (a missle).

વછૂ-ટું, *adj.* Separated; disjoined.

વછે-રી, *s. f.* [S. वत्स-तरी. See વચ્છ.] A filly. 2. A young mare. 3. A foal. 4. A calf.

વછે-રો. *s. m.* A foal. 2. A colt. 3. A heifer.

વછો, *s. m.* [S. विच्छेद *fr.* वि + છેદ.] Separation.

આ વિરહ વછો વનિતા તણો, જાણે હરિશું કહું કથી.
—સામળભટ.

વ-છોડ-વું, *v. t.* [Caus. of વ-છૂટ-વું.] To separate; to disjoin. 2. To wean (a child). 3. To let go; to discharge; to fire.

વજન, *s. n.* [Ar. वज़्न.] A weight. 2. A burden. 9. Dignity. 4. Weight. 5. Influence. 6. Authority. 7. Importance; consequence. 8. A mass or standard by which the weight or bodies is determined.

Id. વજન પડવું To be felt (of weight or influence); to be influenced by.

વજન-દાર, *adj.* [+ P. દાર.] Weighty. 2. Heavy. 3. Influential.

વજર-કઠા, *s. m. pl.* [See વજ + કાઠા produced in Kāṭhīāwād.] Having a whitish colour.

વજર-બટ્ટુ, Same as બજર-બટ્ટુ.

વજા, *s. f.* [Ar. वज़्अ mode, manner.] Understanding; intellect. 2. Inclination; tendency.

વજા, Same as વેજા.

અખા જીવ તણી એ વજા, અજાને ઠામે પૂજે અજા.—અખો.

વજા-ડ-વું, *v. t.* [S. वाद-य *fr.* वद् to speak. *Cf.* વગા-ડ-વું.] To ring; to sound. 2. To play upon. 3. To strike. 4. To play upon a musical instrument.

વજીફ-દાર, *s. m.* [See વજીફો + P. દાર.] A landholder; a farmer. 2. A jāgirdār; a pensioner.

વજીફો, *s. m.* [Ar. वज़ीफ़: an allowance.] A jāgir; an estate. 2. A farm. 3. Land under cultivation or yielding revenue. 4. Land held in virtue of a government grant. 5. A pension; a stipend.

વજીર, *s. m.* [Ar. वज़ीर.] A vazir; a prime minister. 2. The queen at chess.

વજીરા-ત, **વજીરી,** } *s. f.* Ministerial duties, function, or business. 2. The office of a vazir.

વજુ, *s. n.* [Ar. वज़ू ablution.] Washing (by Musalmans) of hands, feet, and mouth, as a preparation for saying prayers.

વજે, *s. f.* [See વજા, Ar.] Payment in kind. 2. Revenue from land.

વજ્જર, Same as વજ્ર.

વજ્ર, *s. n.* [S.] The thunderbolt of Indra; (it was formed out of the bones of the sage Dadhīchi.) 2. A thunderbolt. 3. Lightning. 4. A diamond. 5. A flower before the petals have parted. 6. A kind of abstract worship. 7. *adj.* Iron-hearted; of a robust and hardy constitution.

વજ્ર-લેપ, *s. m.* [+ લેપ.] A kind of cement made from diamonds; a very strong cement. 2. *adj.* Joined by a strong cement; inseparable; irremovable.

વંચ-ક, *s. m. f.* [S. *fr.* वञ्च् to deceive.] A deceiver; a cheat; a rogue.

વંચ-ક, *s. n.* [See વાંચ-વું.] Reading.

વંચ-વું, *v. i.* [See બચ-વું.] To be saved.

કોઈ રીતે સાચી પડે, કયમ વંચે એના પ્રાણ ?
—સામળભટ.

વંચાવ-વું, *v.t.* To save. 2. Caus. of **વાંચવું.**

વંચા-વું, *v.i.* [Pass. of વાંચ-વું.] To be read. 2. To be talked about. 3. To be a subject

of scandal or of popular censure.

વંચાળો,
વન-ચાળો, } *s. m.* [See વના, વિના,+ ચાળો, ચાળ-વ-ડું, ચાલ-ડું.] An unfrequented spot. 2. A nook; a corner.

વંઝા, *s. f.*[See વન્ધ્યા.] A barren woman.

વટ, *s. m. f.* [See વૃત્તિ.] Self-respect. 2. Credit. 3. Reputation.

Id. વટ રાખવો To preserve one's credit, reputation or honour. વટ ખોવો To lose one's credit, reputation or honour.

વટ, *s. m. f.* [S. वाट a region, a place.] A place; a region.

Id. નાણાવટ A street where rich merchants live. 2. The exchange.

વટ, [S.] The Indian fig-tree.

વટ-ક, *s. f.* [See વટા-વ.] Money paid to make up the difference when exchanging a superior for an inferior thing. 2. Compensation; recompense.3. Tit for tat;retaliation.

વટક-વું, *v. i.* [See વટ-ડું] To pass away; to recede.

આડમાં અટક ના, વટક થા વેગળો. —**નિરાંતભક્ત.**

વટ-કી જવું, *v. i.* To kick so as not to allow of being milked (used of a cow &c.).

વટલ-વું,
વટ-લા-વું, } *v. i.* [Dh. Des. भट्ट *fr,* S. भ्रष्ट fallen; *fr.* भ्रंश् to fall; also Hem. Des. विअट्ट-इ=S. वि-संवद-ति acts the traitor,becomes separated, *fr.* S. वि priv. +घट्ट, घट्, to form.] To be polluted; to be defiled. 2. To be a parvert to another religion.

વટલા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વટલ-વું.] To pollute: to defile. 2. To apostatize.

વટ-લે-લ, *adj.* Apostate; converted to another religion.

વટ-લો, *adj.* Abject. 2. Mean.

વટ-લો-ઈ, *s. f.* [See વાડ-કી+લો.] A brass water-pot.

વટ-વું, *v. i.* [S. वृत्त turned. *fr.* वृत् to turn.] To pass away. 2. To go off. 3. To subside; to stop. 4.To recede.5. To elapse. 6. To glide away (as time, opportunity). 7. To sneak away; to disappear.

કથા સુણી શ્રોતાશું ખટયો, ગુણ ગાઈને ગાનારો વટયો.
—**અખો.**

Id. વેળા વટી જવી To be passed away(of an appointed time.)

વટાણા, *s. m. pl.* [S. वातान.] Peas. 2. Pease.

Id. વટાણા વાવી જવું To abscond; to run away.

વટાણું, *s.n.* [See વાટ-વું.] A wooden pen.

વટા-વ, *s. m.* [See વટ-વું.] Discount or premium.2.Exchange of different currencies. 3. Profit. 4. Balance of different currencies.

વટા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વટ-વું.] To exchange. 2. To cash. 3. To pass round: to pass by safely or successfully; to be approved.4.To avoid trouble.5. To surround. 6. To change coins, generally of a higher value or denomination into those of a lower one.

Id. રૂપીયો વટાવવો To get small change for a rupee. હુંડી વટાવવી To cash a check or draft. કારીગરોને વટાવે એવું ભરત કામ કરી શકતી She could do embroidery that would throw that of skilled workmen in to the shade. રસ્તો વટાવવો To avoid one way and take another. ખીણ વટાવવી To go safely or successfully through a difficult pass in the mountains.

વટા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વાટ-વું.] To get pounded or powdered.

વટાવું, *v. i.* [Pass. of વાટ-વું.] To be pounded or powered.

Id. વટાઈ જવું To be pounded or powdered. 2. To crushed, as in a crowd.

વટા-ળ, *s. m.* [See વટ-લ-વું.] Pollution. 2. Impurity. 3. Defilement.

વટા-ળ-વું, Same as **વટ-લા-વ-વું.**

વટાળો, Same as **વટા-ળ.**

વટી, *adj.* [See વટા-વ-વું.] An affix signifying "one who follows the trade or profession of."2. One who deals in money. 3. A banker.

વટું, *s. n.* [See વૃત્તિ] An affix denoting profession, *e. g.* **પ્રધાન-વટું, ગાંધી-વટું.**

વડુ-કાર, } s. m. [+ કાર.] Skill; genius.
વડુ.કો, }

વડે.ણું, s. n. [See વટા.ણું.] A pen. 2. A piece of wood having a sharp point, used by chidren for writing on sand-boards.

વડે-માર્ગુ, s. m. [See વાટ a way + માર્ગ.] A wayfarer. 2. A traveller.

વડ, s.m. [S. वट.] The banian tree; the Indian fig-tree.

Prov. વડ તેવા ટેટા, ને બાપ તેવા બેટા Like father, like son.

વડ, Same as વડી.લ, વડો.

વડ, s. m. [See વૃત્તિ.]A kind; a genus. 2. Size; form; type.

વડ.કણું, Same as વઢ.કણું.

વડ.કારું, Same as વઢ.કારું.

વડ.કાવ.વું, v. t. [Caus. of વડ.વું.] To give offence to; to offend. 2. To scold; to reprove.

વડ-ભીરૂ, s.m. [See વડું+ભીરૂ.] The leader of a party at play.

વડ.વાઈ, s.f. [See વટ, the Indian fig-tree + P. वा dim.] Roots shooting from the branches of the Indian fig-tree.

વડ-વાગોળ, s. f. [+ વાગોળ fr. S. वल्गुली.] A wild bat.

વડ-વાડ, Same as વઢ-વાડ.

વડ-વાડિ.યાં, s. n. pl. [See વડ.વું.] A species of birds, often seen quarrelling with one another.

વડ.વાડિ.યું, adj. [See વઢ-વાડ.] Quarrelsome. 2. Giving rise to a quarrel.

વડવાનળ, s. m. [S. बडवानल fr. वडवा a mare + અનલ fire.] The sub-marine fire, supposed by the Hindu poets to be the cause of waves in the oceans.

વડ.વું, Same as વઢ.વું.

વડ.વો, }
વડા.વો, } s. n. [See વડું elder +P. वा dim.] A grandfather. 2. An ancestor; a progenitor.
વડુ.વો, }

વડ-સસરો, s. m. [સસરો.] A grandfather-in-law.

વડ-સાવિત્રી, s. f. [See વડ the Indian fig-tree+S सावित्री daughter of the sun fr.सवि.तृ, સવિ.તા.] The worship of an Indian fig-tree, performed by a newly married couple on the full-moon day of જ્યેષ્ઠ (May-June).

વડ-સાસુ, s. f. [See વડું elder +સાસુ.] A grandmother-in-law.

વડ.હાથ, adj. [+ હાથ.] Powerful. 2. Strong.

વડાઈ, s. f. [See વડું elder.] Greatness. 2. Boast; vanity. 3. A brag; a vaunt. 4. Vain ostentation. 7. Puffing.

વડાગરૂં મીઠું, s.n. [See વડું great + અગર, આકર, + મીઠું] A kind of salt, made by confining sea-water in large pits.

વડિ.યો, s. m. [See વઢ.વું; or વૃત્તિ + સામે opposite, being understood.] A rival; a competitor.

વડિ-આઈ, s. f. [See વડું elder + M. आई mother fr. S. आर्या a venerable woman fr. आर्य respectable.]A grandmother.

વડી, s. f. [S. वटी Cf. વૃત્તિ.] A kind of cake. 2. A pat.

વડી.લ, adj. [Hem. Des. वड्डा = S. महान् great, fr. S. वृद्ध.] Elder (a relative).2.s.m. An elder. 3. A senior.

Id. વડીલો પાર્જિત Lit. Acquired by ancestors. Hence, 2. Ancestral property,&c.

વડું, adj. [Hem. Des. विड्डु:= S. दीर्घ: long, grown up, fr.S. वृद्ध fr. वृध् to grow.]Great; grand.

Id. વડું કરવું To extinguish; to put out. 2. To rub out.

વડું, s.n. [S. वटक.] Same as વડી. 2. A kind of fried dish.

વડે, prep. [See વૃત્તિ. Cf. વતી.] By. 2. Through. 3. In virtue of.

વઢ.કણું, adj. [See વઢ.વું.] Quarrelsome.

વઢ.કારૂં, adj. [See વઢ.વું + કાર fr. S. कृ to do.] See વઢ.કણું.

વઢ-વાડ, s. f. A quarrel. 2. A dispute. 3. A fight. 4. A scuffle.

વઢ.વું, v. i. [See વાઢ.વું.]To quarrel.2. To fight.3. v.t. To reprove.4. To reproach. 5. To dispute.

વઢા.વું, v.i. [Pass. of વાઢ.વું.] To be cut

Id. મારી જીભ વઢાઈ, કે આ વલે આવી This is the undesirable result of my speaking out when I ought not to have spoken.

વણ્ય, Same as **વિના**.

વણ્ય, *s. m.* [See વણ્•વું.] Cotton. 2. The cotton-plant.

વણ્•કર, *s. m.* [+કાર *fr.* S. कृ to do.] A weaver; one who weaves cloth.

વણ્-ખુટે, *adv.*[See વણ્, વિના,+ ખુટ•વું.] Inexhaustibly. 2. Before a thing is exhausted.

વણ્-છો, *s. m.* [See વન+છાયા.] A shaded spot; the space over which the shade of a tree extends.

વણજ, *s. m.* [S.वाणिज्य *fr.*वाणिज् a trader.] Trade. 2. Commerce. 3. Traffic.

વણજા•ર, *s. f.* [+S.कार doing *fr.*कृ to do.] A caravan. 2. A camp or company of travelling merchants. 3. A number of bullocks laden with corn, salt, and other merchandise.

વણજા•રૂ, *adj.* Relating to a caravan.2. Wild. 3. Of an inferior kind.

વણજા•રો, *s. m.* A travelling merchant who carries for sale goods in a caravan.2. A kind of musical air.

વણ્•તર, *s.n.* [See વણ્•વું.] Weaving. 2. Texture.

વણ્-તોલ, *adj.* [See વણ્, વિના,+ તોલ, તોલ•વું.] Immeasurable. 2. Abundant.

વણ્•વું, *v. t.* [S. वान weaving *fr.* वे to weave.]To weave.2. To intertwine. 3. To pick. 4. To roll. 5. To collect; to gather. 6. To select.

Id. કપડું વણવું To weave cloth. દોરી વણવી To twist yarn into a rope. રોટલી વણવી To roll flour into cakes. વણીને મુકવું–કહેવું To exaggerate a story. 2. To tell by a guess.

વ•ણસ•વું,*v. i.* [S.वि intens.+नश् to perish. *Cf.* વિ•નાશ.]To be spoiled. 2. To perish; to be destroyed.

વ•ણ્•સાડ, *s. m.* [See વ•ણ્•સાડ•વું.] Deterioration.2. Putrefaction. 3. Destruction. 4. *adj.* Putrid. 5. Corrupt. 6. Passing. 7. Failing. 8. Transitory.

વ•ણ્•સાડ•વું, *v. t.* [Seeવિ•નાશ.] To spoil. 2. To corrupt. 3. To make useless.

વણા•ઈ, *s.f.* [See વણ્•વું.] The price paid for weaving. 2. Wages for weaving.

વણા•ટ, *s. m.* Same as **વણ્•તર**.

વણિક, *s. m.* [S. वणिक् *fr.*वाणिज्.]A trader; a merchant.3. A grocer.4. A grain-vendor.

વણિયર, **વણિયેર**, *s. f.* A depredating ichneumonlike animal.

વંટોળ, **વંટોળિ•યો**, *s. m.* [See વિંટાળ•વું.] A whirlwind. 2. A vortex.

વંઠ, *s. m.* [See વિંટ•વું.] Convulsion of the bowels through indigestion &c.

વંઠ•વું, *v. i.* [See વંઠે•લ; or વિના+સ્થાન.] To be insolent. 2. To be depraved. 3. To be dissipated.

Id. વંઠી જવું To pass the limits of modesty. 2. To be uncontrollable or incorrigible.

વંઠેલ, **વંઠે•લું**, *adj.* [Hem.Des. वंठो=S,अ•कृतविवाहः unmarried, निःस्नेहः unfeeling; having no affection.]Dissipated.2. Incorrigible or uncontrollable.

વંડળ, *s.m.* [See વ્યંઢલ.] A eunuch.

વંડી, *s f.* [See વંડો; also વરંડો = Eng. *Verandah*, *fr.* P. बरामदः something come out *fr.* बर out + आमदः come *fr.* आमदन् to come. Or,S.वरण्ड verandah.] A wall running round a compound;a campound-wall.

વંડો, *s. m.* [Hem. Des. वरंडो = S. प्राकारः a surrounding wall.]A large compound surrounded by a wall. 2. The wall surrounding the compound of a house. 3. A partition wall between the open grounds near a house.

વત્, [S. वत् an adverbial suffix.] As. 2. Like. 3. Similarly. 4. In like form (used at the end of a compound).

વત•ડ•વું, *v.t.* [S. वि apart + તોડ•વું.] To scratch with the nails.

વતણું, Same as **વટા•ણું**.

વતન, *s.n.* [Ar. वतन.] One's native land; one's mother-land.2.[S. वेतन a stipend, a

pay.] A jagīr; an hereditary estate.

Id. વતન વાડી Property in land; landed property.

વતન-દાર, *s. m.* [+ P. દાર.] A landlord. 2. A holder of an hereditary estate. 3. A native of a city or country.

વતની, *adj.* Native; indigenous. 2. Obtained by inheritance. 3. Held in one's own right. 4. Belonging to one's own native country.

વતરડ-વું, Same as **વતેડ-વું**.

વતરણું, *s. n.* [S. वितरण an instrument of accomplishing an object.] A pen.

Prov. ટોઠ નિશાળિયાને વતરણાં ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

વતરેક, *prep.* [See વ્યતિ-રેક.] Without except.

વતરોગ, } Same as **વતરેક**.
વતરોગે, }

વતા-ગરો, *s. m.* [See વહિ-તરૂં + S. कार a doer *fr.* कृ to do.] A carrier; a porter.

વતાડ-વું, Same as **વિતાડ-વું**.

વતા-વ-વું, *v. i.* [See વિતાડ-વું] To stone.

વતા-વ-વું, *v. t.* Same as **વટા-વ-વું**.

વતિ-પાત, *s. m.* [S. व्यति-पात *fr.* वि away अति beyond+पत् to fall.] The seventeenth astrological conjuction (*yoga.*) on which occasion the performance or celebration of good actions and ceremonies is interdicted 2.A portent.3.A prodigy indicating calamity.

વતિ-પાતિ-યું, *adj.* Mischievous; trouble some. 2. Naughty.

વતી,*prep.* [See વૃત્તિ. *Cf.* વડે.] Instead of;in place of; for. 2. On account of. 3. On the side of. 4. In the room of. 5. In the cause or behalf of.6.In favour of.7.See **વડે**.

વતું, *s. n.* [See વધ-વું.] Shaving.

વતે, *prep.* [See વતી, વડે.] By means of; by; through; with; through the instrumentality of.

વતે-સર, *s. n.* [See વાત+શ્રી.] Unnecessary length.

Id. વાતનું વતેસર કરવું To make a mountain of a mole-hill.

વતેડ, *s. f.* [See વતડ-વું.] A desire to scratch; an itching sensation.

વતેડ-વું, *v. t.* [S. वि away + तट side. *Cf.* ઉતડ-વું.] To scratch.

વત્તું, Same as **વધ-વું**.

વત્તું, Same as **વધુ**.

વત્સ, *s.m.* [S.] A child.2.A young one.

વત્સ-લ, *adj.* [S. *fr.* + ल good, kind.] Loving; affectionate; tender.2.That pities. 3. That feels or cares for.

વત્સ-લ-તા,*s f.* Affection for young ones. 2. Kindness; pity.

વદ, *s. f.* [S. वद्य.] The dark fortnight of a lunar month; the dark half of a Hindū lunar month from the full moon to the new moon.

વદ-ન, *s. n.* [S. *fr.* वद् to speak.] The mouth. 2. The face.

વદ-વું, *v. t.* To speak.2. To utter. 3. To declare.

વદા, *adv.* [Ar. वदोअ adieu.] Departing; going away.

વદા-ઈ, *s. f.*Leave.2.Dismission. 3. Taking leave. 4. Farewell. 5.Going or sending away.

વદા-ગિરી, }
વદા-ઈ-ગિરી, } Same as **વદા-ઈ**.
વદાય-ગિરી, }

વદા-ડ, *s. m.* [See વદ-વું.] Appointing a time to do a work that has been postponed; the time or day on which one has promised to make a payment.

વદાર, Same as **વદાડ**.

વદિતા, *s. f.* [See વદવું.] Voice; sound. સમય પરત્વે મધુર વદિતા, કોકિલા સંભાળે.—**પ્રેમાનંદ.**

વદી, Same as **વદ**.

વદ્ધી, } *s. f.* [See વૃદ્ધિ.]The digit car-
વધા, }
ried forward and added to the next column of numbers.

વધાન, *s. n.* [See વિ-જ્ઞાન.] Fraud; deceit.

વધ, *s. m.* [S.] Killing; slaughter.

વધ, *s. f.* [See વધ-વું.] Increase; surplus; excess.

વધ-ઘટ, *s. f.* [+ ઘટ-વું.] Increase or de-

crease; profit or loss.

વધ-તું, *adj*. Increasing. 2. More; additional. 3. Spent; exhausted; consumed(for euphemy).

વધ-રા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વધાર-વું.]To cause to add or increase.

વધ-રા-વળ,*s.f.*A tumour in the scrotum.

વધ-વું, *v. i* [S. वृध् to grow.]To increase; to be more than.2. To grow.3. To advance. 4. To bid at an auction.

Id. વાત વધી જવી To go beyond the foreseen limits; to exceed the bounds of reason (of a matter). 2. To be beyond one's control (of a matter). 3. To come to blows; to break into an open quarrel(of a person). વધી પડવું To be more than the intended number; to be left behind; to remain. આગળ વધવું To go forward; to march on (of an army). 2. To be promoted in office.

વધા-ઈ, *s. f.* [See વધા-મણી.] Good news. 2· Congratulation.3.Felicitation. 4. A gift given to the bearer of good news.

Id. વધાઈ ખાવી To inform one of one's good fortune aud obtain a reward. 2. To bring good news to.

વધા-મણાં, *s. n. pl.* The worship of a goddess on an auspicious occasion. *Cf.* **વધા-મણી, વધા-ઈ**.

વધા-મણી, [Hem.Des. वड्ढ-वणं=S. अभ्युदयावेदनम् informing one of one's good fortune, *fr.* S. वर्धापनम् increasing *fr.* वृध् , वर्ध् to increase.] Same as **વધા-ઈ**.

વધા-ર-વું, *v. t.* [Caus. of વધ-વું.] To increase. 2. To add. 3. To promote. 4. To exalt; to raise; to elevate (in rank, dignity, or emoluments).

વધારે, *adj*. More. 2. Greater. 3. Additional. 4. Much.

Id. વધારે પડવું To be more than what was required or intended.2.To be a burden. 3. To be a cause of pain or difficulty. વધારે પડતું કહેવું To pass the bounds of politeness in speaking.2.To use harsh language to. વધારે કહેવું To exaggerate a person's merits when recommending him. 2. To recommend strongly.

Prov. વધારે ડાહ્યો વધારે ખરડાય Positive men are most in error.

વધા-રો, *s. m.* Increase. 2. Addition. 3. Profit. 4. Surplus. 5. Residue. 6. Supplement. 7. Appendix. 8. Overplus.

Id. વધારો કરવો To make an addition to; to add to. વધારો રહેવો To be left behind, as profit. વધારાનું Left behind, as being more than what was intended or required. 2. Useless. 3. Troublesome.

વધા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વધ-વું.]To perform certain ceremonies in welcoming a person on his arrival. 2. To perform a certain ceremony on the occasion of admiting the bride or bridegroom into the house.

વધા-વો, *s. m.* [See વધા-રો.] An odd number.

વધા-વો, *s. m.* [See વધા-વ-વું.] A present sent to a bride or bridegroom. 2. A bridal gift.

વધુ, *adj*. [See વધ-તું] More. 2. Greater. 3. Additional.

વધૂ, *s.f.* [S.] A young woman;a maid. 2. A bride. 3. A son's wife. 4. A wife.

વધે-ર-વું, *v. t.* [Hem. Des ,वड्ढविअं=S. समापितम् brought to an end, *fr.* S. वर्धापि-तम् increased *fr.* वृध् , वर्ध् to grow.]To offer a sacrifice. 2. To sacrifice. 3. To cut. 4.To break. 5. To break into pieces 6. To dessolve (a marriage contract.) 7. To crush.

વધ્ય, *adj*. [S. *fr.* વધ.] Fit to be killed.

વન, *s. n.* [S.] A forest; a wood. 2. A bush; a thicket. 3. A grove. 4. Water.

જેહ તણા જનમાં ધનમાં નહિ,
મોચનમાં ક્ષણમાં વનમાં શું ? —વલ્લભ.

Id. રન રન અને વન વન કરવું To be reduced to a desert and a forest; to desolate.

વન-કુળ, *s. n.* [S. વન a forest + दुकूल a fine garment. *Cf.* S. वल्कल.] A dress made of leaves or bark.

વન-ચર, *adj*. [S. *fr.* વન+ચર-વું, ચાલ-વું.] Living in a forest; wild.2.*s. m.* An animal that lives in a forest. 2.A man living in a

forest; an anchorite.

વન-દેવ•તા, *s. m.* [S. *fr.* + દેવ,દેવ•તા.] A sylvan deity; a faun.

વન-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* રાજા.] A lion.

વન-વાગળું, *s. n.* Same as **વડ-વાગોળ.**

વન-વાગોળ, Same as **વડ-વાગોળ.**

વન-વાસ, *s. m* [S. *fr.* વન+વાસ living.] Dwelling in a forest. 2. A wild unsettled manner of life.

વન-વિહાર, *s. m.* [S. *fr.* + વિહાર.] The sports and diversions in a wood.

વનસ્પતિ, *s. f.* [S. *fr.* + પતિ.] Vegetables. 2. A medicinal plant. 3. A tree or plant. 4. Greens.

વના, Same as **વિના.**

વનિ•તા, *s. f.* [S. *fr.* वन् to beg.] A woman; a female. 2. A wife. 3. A loved woman. વનિતા વિલાસ The wanton sports of women.

વનેખા, *s. m pl.* [See મનીષા desire; કર્મ-ની (of fate) being understood.] Affliction; distress; misery.

વને-ચર, *adj.* [See વન-ચર.] Foolish; stupid.

વનેડ•વું, *v. t.* [See વનેડો.] To throw into bewilderment;to bewilder;to confound. 2. To afflict;to trouble;to distress.3.To spoil.

વનેડો, *s. m.* [See નિવેડો; કર્મનો (of fate) being understood.] Bewilderment; embarrassment.

વનો, Same as **વિનય.**

Prov. વનો વૈરીને વશ કરે Sweetness of temper can overcome enemies;a kind word turneth away wrath.

વત, [S. वत्, वान, वन्तः=વાળું having.] An affix denoting " possession. "

વંતરી, } **વન્તરી,** } *s. f.* [See વન a forest.] A witch. 2. A hag.

વન્તાક, } **વન્ત્યાક,** } *s. n.* Brinjal.

વંદ•ન, *s. n.* } **વંદ•ના,** *s. f.* } [S. *fr.* वन्द् to salute.] A bow; a salutation. 2. Homage.

વંદ•વું, *v.t.* To make a bow to;to salute. 2. To reverence; to adore; to worship.

વંદિ•ત, *adj.* Saluted. 2. Worshipped;

વંદો, Same as **વાંદો.**

વંદ્ય, *adj.*[S.See વંદ•ન.] Fit to be saluted 2. Reverend; adorable.

વંધ્યા, *s. f.* [S.*fr.* वन्ध्य fruitless.] A barren woman.

વપ•ન,*s.n.* [S.*fr.* वप् to shave.] Shaving.

વપ•રા•વું, *v. i.* [Passive of વાપર•વું. See વ્યાપાર.] To be used. 2. To be expended. 3. To be worn out. 4. To be occupied. 5. To be employed for any purpose. 6. To be of some utility.

વપ•લો, *s. m.* A wonder; a marvel.

વપરા•શ, *s. f.* [See વાપર•વું.] Use.

વપુ, *s. n. m.* [S. वपुः.] The body; the person.

વફા, *s. f.* [Ar. वफ़ा.] Faithful performance of a promise. 3. Observance of faith. 4. Sincerity; fidelity.

વફા•દાર, *adj.* [+ P. દાર.] Faithful. 2. Loyal; trustworthy; sincere.

વફા•દારી, *s. f.*Loyalty.2.Fidelity; faithfulness; sincerity.

વ•ભુઢ•ણ, *s. n.*[S. वि•बोध•न *fr.* वि intens.+ बुध् to know.] Trouble. 2. Pain.

વભો, Same as **વૈભવ.** 2. A large quantity.

કૌરવી સભામાં વડા વભામાં વસ્ત્ર પૂરિયાં ભગવાને.

—પ્રેમાનંદ.

વમ•ન, *s. n.* [S. *fr.* वम् to vomit.] Vomiting.

વમળ, *s. m.* [Hem. Des. वमाल•इ = S. पुञ्जयति it gathers into a heap. Also Dh. Des. उम्मलणं=S. उच्चलनम् going off.]A vortex. 2. A whirlpool; an eddy. 3. Anxiety. 4. Fidgetiness.

વ•માસ•વું, *v. i.* [See વિ•માસ•વું.] To be pensive. 2.To be given to earnest reflection.3.To repent.4. To think. 5. To meditate upon.

વમે•લું, *adj.* [See વમ•ન.] Vomited. 2. Fallen from the right course of conduct.

વય, *s. f.* [S. वयः.] Age; period of life;

time of life.

વયી, *adj*. [See વય.] Of the age of. 2. Coeval with.

વર, *s. m.* [S. *fr.* वृ to choose.] A bridegroom. 2. A husband.

Prov. વરને કોણે વખાણ્યો ? તો કહે,વરની માએ Every man thinks his own geese swans.

વર, *s. m.* [S. *fr.* वृ to choose. *Cf.* Mar. नवरा husband and Guj. નવરો idle, *fr.* Hem. Des. णवर=S. कवलम् only, alone, none but.] Same as વર-દાન; a boon;a gift; a request. 2. A sparrow.

વસુ વિના વન્હિ, વર મરણ પામી પડિ રહ્યાં,
—**પ્રેમાનંદ.**

3.*adj* Chosen;preferable.3. Best;excellent.

વરક, **વરખ**, *s. m.* [Ar. वरक़्.] Thin leaves of gold or silver; a leaf (of a metal) 3. A leaf of a book; a sheet of paper.

વરખ, Same as **વૃષભ.**

વરખ-ડો, *s. m.*[See વૃક્ષ.]A kind of tree.

વરખ-વું, Same as **વરસ-વું.**

કો કુસમ વરખે પાણીમાં લઇ, કો મિષોન્મિષે ભાળતી.
—**પ્રેમાનંદ.**

વરખાસન, Same as **વર્ષાસન.**

વરખે, *adv*. [Guj. વર્ષે *fr.* વર્ષ.] In the year.

વરગ, Same as **વર્ગ.**

વરગ-ણી, *s. f.*[See વર્ગ.] A subscription. 2. Distribution according to rank.

વર-ઘેટ, **વર-ઘેર**, *s. f.* [See વર bridegroom.] A few persons sent by the bride's party to detain, in a marriage ceremony,the bridegroom's party, with a view to exacting a present.

વરઘોડો, *s. n.* [Hem. Des. वरहाड॰इ = S. निःसरति goes out.] A horse for the bridegroom to ride in the marriage procession 2. A marriage procession. 3. The train of a bridegroom and a bride, or of the bridegroom alone 4. (Used for euphemy) Figuring in public; a public exposure.

Id. વરઘોડો ચઢવો To start (of a marriage procession or any kind of procession).વરઘોડે ચઢવું (Ironical) to be disgraced. વરઘોડો કરવો-વરઘોડે ચઢાવવું To disgrace.

વરંગો, *s. m.* A disease in cattle.

વરચ-વું, *v. i.* [S. वि priv. + रुचि.] To be disgusted.

વરચસ, *s. m.* An act done out of vengeance to put to shame a person who has unreasonably censured; grumbling; murmuring.

વરચા-વું, *v. t.* [See ઓચાર-વું, ઉચ્ચાર-વું.] To speak; to utter.

વર-જંગ, *s. n.*[See વર great+ જંગ a war.] A gaeat war; a great battle.

મન ભંગ થઈ,વર જંગ ભલા,તજી ભાગવું નહિ તદાપિ ભગે.
—**વલ્લભ.**

વરજ-વું, Same as **વર્જ-વું.**

વર-જોગ, *adj. f.* [See વર + યોગ્ય.] Marriageable.

વર-જોખો, *s. m.* [See વરઘોડો, used for euphemy.] Trouble; that which disturbs; annoyance.

વરડ-વું, *v. t.* [See વતડ-વું.] To scratch; to twitch; to cut.

વરડું, *s. n.* The shoot of a plant bearing pulse.

વરડુ, *s. n.* [See વળ-વું.] The symbols (ુ or ૃ) to denote ઉ or ઊ subscribed under a consonant. 2. A rope.

વરણ, *s. f.* [See વર્ણ] A caste; a class. 2. Estimation; reputation; a character. 3. A letter of the alphabet,written or spoken. 4. Colour.

વરણ-સંકર, *adj.* [+ સંકર.] Of mixed birth; half-caste. 2.Alloyed; mixed.3. Mischievous;troublesome.4.*s. m.* Mixed birth. 5. A bastard.

વરણાગિ-યું, *adj.*[+અંગ]Foppish; showy. 2. Nice; scrupulous.

વરણાગી, *s. f.* Foppery. 2. Pomp.

વરણા-વરણી, *s. f.* [See વર્ણ + redup.] Different castes and their subdivisions.

વરત, Same as **વ્રત.**

વરત, *s. f.* [See વ્રત.] Wages paid for watching and pasturing cattle.

વરત, *s. f.* [S. वरत्रा a strap of leather.]

A leathern rope for a bucket (કોશ).

વરત·ડી, *s. f.* A small rope.

વરતણિ઼·યો,*s.m.* [See વેતન.*Cf.* વરતા·વ·વું.] A village-guard. 2. A policeman. 3. A person employed for the regulation and government of a village in Gujarāi. 4.An individual of a tribe who serve as an escort from one village to another;an escort.

વરત·વું, *v. i.* [S. वृत्, वर्त्, to be.]To act; to conduct oneself. 2. To happen. 3. *v. t.* [See વરતાવ·વું.] To fathom; to find out. 4. To gain; to acquire; to earn. 5. To calculate (eclipses, changes of the signs of the zodiac, motions of the stars, &c.) 6. To determine the period or occurrence of; to foretell.

વરતા·રો, *s. m.* An astrologer. 2. Calculation (of eclipses,changes of the signs of the zodiac,motions of the stars.&c.).

Id. વરતારો કાઢવો–જોવો To predict.

વરતા·વ·વું, *v. t.* [Caus. of વરત·વું.] To proclaim; to announce; to declare; to foretell. 2. To employ in some profession.3. To dissipate; to squander; to distribute.4. To cause to occur; to make.5. Same as **વરત·વું** 3, 4, 5, 6.

Id. વરતાવી નાખવું To give away; to distribute. આણ વરતાવવી To establish and declare one's power (by a king.)કેર–કેહેર વરતાવવો To oppose; to tyrannize over. વશ વરતાવવું To compel to act under one's power; to reduce to subjection.

વરતા·વું, *v. i.* [Pass. of વરતા·વ·વું.] To be maintained, fed or supported. 2. To be used or consumed. 3. To be found out or known.

વરતિક,
વરતિ·યો, } *s. m.* [See વ્રત.]A man who is particular in the observance of religious vows.2. A gain priest or ascetic.

વરતી, Same as **વૃત્તિ**.

વરતી, Same as **વળતી**.

વરદ,*adj*. [See વર, વર·દાન, +S. दा to give.] That grants a boon; that is inclined to grant a boon.

વર-દાન, *s. n.*Granting of a boon,favour or blessing.2. A boon;a gift; a request.

વર·દાયક,
વર·દાયી, } *adj* Giving or bestowing favour or walfare.

વરદી, *s. f.* [Eng. *Word.*]Information; instruction. 2. Order; command.

Id. વરદી કરવી–આપવી–પહોંચાડવી To inform. વરદી આપવી To give instructions; to order. વરદી માગવી To beg permission.

વરધ, *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] Each of the intervening days between the installation of the marriage-tent and the celebration of the marriage. 2.A procession of women bringing water to the marriage-tent.

વરધ, Same as **વરત** A leathern rope.

વરધ-સાંકળી, *s. f.* [See વૃદ્ધિ+સાંકળી.] A necklace obtained from a woman all of whose children are alive, and put round the neck of an infant by its mother her previous children haring died in their infancy.

વરધ–સુંવાળું, *s.n.* [+સુંવાળું, soft,used for euphemy. *Cf.* વૃદ્ધિ–સૂતક.] The state of pollution on account of having given birth to a child.

વર·માળ, *s.f.*[See વર bridegroom+માળા.] The garland or chaplet intended to be thrown by the bride around the neck of the man whom she chooses for her husband. 2. A garment worn by the bride or the bridegroom at the nuptial ceremonies.

વર-રાજા, *s. m.* [+રાજા.] The bridegroom.

વર·વું, *v. t.* [S. वृ to choose.] To marry; to wed;to choose or accept in marriage. 2. To accept; to adopt.

મિત્રવાન્ સુણી, વાણી વદે, વરજો મુનિ કહું તે હદે.
—દયારામ.

3. To choose.

મુનિ ઘણા તે યજ્ઞમાં વરિયા, ગુણ પૂરણ સમુદાય.
—ગીરધર.

વર·વું, *v.i.* [Pass. of વાવરવું.] To be over or exhausted; to be spent (as provisions, &c.).

વર·વું, *adj*.[See વિ·રૂપ.]Ugly; shapeless

2. Inferior.
રૂચે નહિ ઘર હવે,(દેહ)વરવોજ ભાસે.—ગી. ગોવિન્દ.
હું પણ વરવી બોલું વાણ, પલક એકમાં પલટું પ્રાણ.
—સામળભટ.

વરશ, } **વરસ,** } [Hem. Des. विरसं *fr.* वर्षम.]Same as **વર્ષ.**

વરસ-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ.] A birthday.2. The anniversary.

વરસ-દહાડો, *s. m.* [+ દહાડો.]A holiday, or any other auspicious day,which occurs only once in a year. 2. *adv.* All the year long.

વરસ•વું, *v. i.* [S. वृष्, वर्ष्, to rain.] To rain.] To rain; to shower. 2. To give or bestow in a large quantity; to make a valuable present.

વરસાણુ, *s. n.* [See વર્ષાસન.]An annual allowance or stipend;a salary;an annuity.

વરસા•દ, *s. m.* [S. वर्ष• a cloud *fr.* वर्ष, वषा rain: See વરસ•વું + दा to give.] Rain; a shower or fall of rain;raining.2.A shower, (as of arrows, stones, or other missiles); a volley;a torrent; a stream.

વર , *s. f.* [See વરસ, વર્ષ.] The first anniversary of the dead;the Shrāddha ceremony performed at the end of the first year after the death of a man.

Id. વરસી વાળવી To perform the first anniversary of the dead.

વરસોંત, } **વરસુંધ,** } *s. f.* The annual offerings. 2. An allowance received every year.

વરસો વરસ, *adv.* [*Cf.* વરસનાં વરસ.]Yearly;annually;every year;from year to year.

વરસોળી, *e. f.* [S. वि much + રસ + ગોળી. *Cf.* રસોળી.] A non-malignant tumour,such as a fatty tumour or a fibroid tumour.

વરાંસ•વું, *v. i.* [See વિરસ or વિરાસ•વું.] To be deceived after having placed confidence; to be deceived; to suffer owing to a breach of confidence.2.To repent;to regret.
હું વરાંસી રે બાપ,એમ માસા કરે વિલાપ.—**પ્રેમાનંદ.**

વરાંસે, *adv.* By relying upon; through confidence.

વરાંસો, *s. m.* [S. विश्रम्भ. *Cf.* ભરૂસો.]Reliance; confidence.
આંખ તણે ફરૂકડે રે,ઘડીએ વરાંસો થાય.-**જીવરામભટ.**

વરાક, *adj.* [S.] Pitiable; poor.
મુકી સિંહ ને પૂજ્યો વરાક, છેદ્યાં સર્વ રાજાનાં નાક.
—**ગિરિધર.**

વરાગડું મીઠું, Same as **વડાગરૂં મીઠું.**

વરાઙ્ગના, *s. f.* [S. *fr.* વર beautiful + અઙ્ગના.] A beautiful woman.2.A courtesan; a prostitute.

વરાડ, } **વરાઢ,** } *s. f.* [See વઢવાઢ,વઢ•વું.]A quarrel.

વરાડ, } **વરાઢ,** } *f.* [See વર•વું, વાવર•વું, to be consumed.] A share; a contribution; a proportion.

Id. વરાડે આવવું-પડવું According to the distribution by shares;falling to each one's share.

વરાઢ-વું, *v. t.* [Cause of વઢ•વું.] To cause to quarrel.

વરાઢા, *s. m. pl.* Quarrelsome men.

વરાણિયે, *prep.* [See વરાડ proportion.] By; through; with.

વરાત, *s. f.* [S. व्रात a group,a collection.] A company of men, women, and children, going from the village in which the bridegroom lives to that in which the bride lives.

વરાત, *s. f.* [P. बरात.] An assignment or order upon the revenues or treasury.

વરાધ, *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] Inflammation of the stomach.2.A kind of medicinal plant.

વરાધ•વાવળી, *s. f.* [+ વા, વાયુ + વળ•વું.] Wind in the stomach; flatulence.

વરાપ, *s. f.* [See વર best + બાફ vapour, steam.] The best time for sowing. 2. The best stage in the cooking process.

વરાપિ•યું, *s. n.* Shoots of rice sown dry in a field.

વરા•વ•વું, *v. t.* [Caus. of વર•વું To choose in marriage;to marry.]To cause to marry; to give in marriage.
ભલું વરાવ્યું મેં તને, સુન્દર વર સંજોગ. —**દયારામ.**
2. To choose; to select. 3. To select, appoint, and invite priests to perform a re-

ligious ceremony.

વરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વર-વું *fr.* વાવર-વું] To spend. 2. To give.

વરા-વું, *v. i.* [See વર-વું, વાવર-વું.] To be expended; to be consumed.

વરા-વું, [Pass. of વર-વું, to choose.] To be chosen to perform a religious ceremony.

વરાહ, *s. m.* [S.] A boar. 2. The third incarnation of Visnu in the form of a boar.

વરાળ, *s. f.* Steam; vapour; fumes. બાપના સામી હની વરાળ પણ કાઢતો નથી He would not breathe a word against his father.

વરાળ-યંત્ર, *s. n.* [+યંત્ર.] A steam-engine.

વરાળિ-યું, *adj.* That from which steam issues. 2. Made of steam.

વરિયાળી, *s. f.* Fennel seed.

વરિ-ષ્ઠ, *adj.* [S. *fr.* उरु great.+इष्ठ superl. suffix.] Great; excellent. 2. Supreme.

વરી, *s. f.* [Hem. Des. वरइओ=S. व्रीहय: *fr.* S. व्रीहि.] A particular kind of grain.

વરીડા, **વીડા,** } *s. m. pl.* [S. वह् વહે-વું,+ડા dim.] Little wells dug in the bed of a pond.

વરૂ, *s. n. m.* [S. वृक.] A wolf.

વ-રૂડ, *s. n.* [See वि+રૂઢ.] Shoots of rice soaked in water.

વ-રૂડિ-યું, *adj.* Made by soaking rice in water.

વરૂણ, *s. m.* [S.] Varuna, the Indian Neptune; the deity or the regent of the west; the deity of the waters of the ocean.

વરૂણી, *s. f.* [S. वर-ण choosing *fr.* वृ to choose.] Choosing a Brāhmaṇa and worshipping him before employing him in the performance of a ceremony. 2. Punishment. 3. Being in a fix. 4. Choice; selection.

તાહ તરૂને કહેતી તરૂણી,"ભાઈ,કરજે વિગતે તુજ વરૂણી.
—પ્રેમાનંદ.

વરે-ઢી, **વરો-ઢી,** } *s. f.* [See વર-વું to be consumed; or વર a bridegroom.] A caste-dinner on account of the celebration of a marriage or of an investiture ceremony.

વરેડું, Same as વરડું a rope.

વરો, *s. m.* [See વાવર-વું, વર-વું.] A large feast; a dinner-party. 2. Expenditure; expense.

Id. વરો કરવો To give a large feast. વરા વાજન Giving a large feast and starting processions accompanied with musical instruments. ન્યાત વરો A caste-dinner.

વરોત, *s. n.* [See વરત.] A large rope.

વરોલ, *s. m.* [S.] A male bee.

વરોલા, *s. f.* [S.] A female bee.

અંજન ખંજન શાં ચલતું ચખ,વ્યંજન રંજન વા'લ વરોલા.
—વલ્લભ.

વરોળ, *s. n.* Barrenness.

વર્ગ, *s. m.* [S.] A class; an order; a division. 2. The second power or square of an algebraical expression, 3. A chapter, a section.

Id. વર્ગ પાડવો-કરવો To divide or distribute into different classes according to merit. વર્ગ કરવો To square or raise to the second power (of a number or quantity).

વર્ગ-મૂળ, *s. n.* [S. *fr.*+મૂળ.] The square root of a quantity.

Id. વર્ગમૂળ કાઢવું To find the square root of a quantity.

વર્જ, Same as વર્જિ-ત.

વર્જ-વું, *v. t.* [S. वर्ज् to abandon *fr.* to go.] To fostake; to leave; to quit. 2. To exclude. 3. To forbid.

વર્જિ-ત, *adj.* Forsaken; abandoned. 2. Excluded. 3. Rejected; cast out. 4. Forbidden.

વર્ણ, *s. m.* [S. *fr.* वर्ण् to colour, to describe.] A caste (one of the original castes: બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, and શૂદ્ર.); a tribe. 2. Colour; hue. 3. A letter of the alphabet.

વર્ણ-ન, *s. n.* A description; an account. 2. Praise.

વર્ણ-નીય, *adj.* Fit to be described. 2. Praiseworthy.

વર્ણ-સગાઈ, *s. f.* [+ સગા-ઈ.] Rhyming of letters in a verse (in Prosody.).

વર્ણ-વ-વું, *v. t.* To describe.

વર્ણ-સંકર, *s. m.* [See વર્ણ+સંકર.] A mixture of castes; a hybrid birth or origin.

વર્ણા-ચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.] The conduct proper to members of the several

castes.

વર્ણાવર્ણ, *s. m.* [See વર્ણ+S. અ not + વર્ણ Confusion of castes;an indiscriminate collection of people of all castes.

વર્ણાશ્રમ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + આશ્રમ.] The four grand divisions of Hindūs into castes and the four stages of their life;*viz.* બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શૂદ્ર; and બ્રહ્મચર્ય ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થ, and સન્યાસ.

વર્ણોચ્ચાર, *s. m.* [S. *fr.* + ઉચ્ચાર.] Pronunciation of letters; orthoepy.

વર્તાણ-યો, s. *m.* [See વર્ત-વું, વર્ત-ન.] A guide; an escort.

વર્ત-ણુ-ક, *s. f.* Conduct; behaviour; deportment; demeanour; carriage.

વર્ત-ન, *s. n.* Behaviour. 2. Occupation; profession; calling; vocation.

વર્ત-માન, *adj.* Being.2. Present;extant. 3. *s. n.* News; tidings; intelligence.

Id. વર્તમાન કાળ The present tense (in Gram.).

વર્ત-માન-પત્ર, *s. n* [S. *fr.*+પત્ર.] A newspaper; a journal; a periodical.

વર્ત-વું, *v. i.* [S. वृत्, वर्त्. to be=L. *verto* I turn.] To act; to behave oneself. 2. To be. 3. To subsist;to maintain oneself. 4.To happen; to take place;to prevail;to sound; to make out. 5. To guess. 6. To predict.

Id. સ્વરૂપ વર્તવું To gauge the character. પગ વર્તવા To know a person by the sound of his footsteps.2.To guess by one's conduct. છોકરા પ્રમાણે વર્ત્યો Acted or lived as his son. વર્તી કાઢવું To foretell.

વર્તારો, Same as **વરતારો**.

વર્તા-વ-વું, Same as **વરતા-વ-વું**.

વર્તિ-ક, Same as **વરતિ-ક**,

વર્તી, *adj.* [S. *fr.* वृत्, वर्त्. to be.] An affix denoting "abiding"; staying; existing in, at, &c.

વર્તુલ, વર્તુળ, } *s. n.* [S. वर्तुल *fr.* वृत्, वृत्. = L. *verto* I turn.] A circle. 2. *adj.* Circular; round.

વર્ધ-ક, *adj.* [S. *fr.* वृध्, वर्ध्, to grow.] That augments or increases.2.That causes to grow, advance, or thrive.

વર્ધ-માન, *adj.* Growing; advancing; increasing. 2. Prosperous; thriving.

વર્મ, *s.n.*[S. *fr.* वृ to cover.]An armour.

વર્ય, *adj.* [S. See વર chief.] Chief; principal. 2. Choice; chosen.

વર્ષ, *s. n.* [S. *fr.* वृष् to rain.] A year. 2. A continent. *e. g.* ભારતવર્ષ India.

વર્ષ-ગાંઠ, *s. f.* [See વર્ષ+ગાંઠ.]A birthday; an anniversary. Same as **વરસ-ગાંઠ**.

વર્ષ-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] The events or fortunes of the year as determined astrologically on its first day.

વર્ષા, *s. m.* [S. *fr.* वृष् to rain.]The rainy season; the monsoons.

વર્ષાસન, *s. n.* [S. वर्षाशन *fr.* વર્ષ + અશન.] An annuity; a yearly stipend.

વર્ષોવર્ષ, Same as **વરસો-વરસ**.

વ-લખ-વું, *v. i.* [S. वि greatly + लष् to desire.]To make ineffectual exertions.

વિષય વિકારમાં દૂર વલખતો, પારક ઘરમાં ગરે રે.
—**ભોજોભગત.**

વલખાં, *s. n. pl.* [See વળ-વું + કાર.] Vain exertions.

Id. વલખાં મારવાં–વિણવાં To make ineffectual exertions.

વલગા-ઝૂમી, *s. f.* [See વળગવું + ઝૂમ-વું.] The use of brute force in a struggle; violence.

મન માન્યું તે કીધું એણે,વલગાઝૂમી કરીને.—**દયારામ.**

વલ-ણ, *s. n.* [S. वलन, વળ-વું.] Inclination; the bent of the mind.2. The fashion. 3. A winding; a turn; a bend or curvature (of a road, river, &c.). 4. A figure;a form; a shape. 5. A verse in a poem, indicating a change in the mode of singing. 6. The amount of profit or loss to be received or paid in commercial dealings.

Id. વલણ પકડવુંTo adopt the ways of; to follow. વલણ પતવવું–વહેંચવું To receive or pay the amount of profit or loss in commercial dealings.

વલદ-દાણિ-યાં, *adj.* [See વળ-વું+દાણો.] A kind of usufructuary mortgage of the produce of land.2.Any fund pledged to repay

the amount of a loan.

વલદે, } *adv.*[Ar. वलद् a son; *pl.* अवलाद्;
વલ્દે, }
वल्दे a son of.] Son (of.) It is prefixed to the name of the father, and is used especially in notes and writings.

વલન્દા, *s. m. pl.* [Eng. *Holland.*] The Hollanders; the Dutch.

વલમ્બાવું, *v. i.* [S. अव down + लम्ब् to hang. See અવલમ્બ support.] To be engaged or occupied in.

વલય, *s. n.* [S.] A bracelet.

વલવલ, *s. f.* [See વલવલ·વું] Restlessness; fidgetiness.

વલવલ·તું, *adj.* Restless; fidgety.

વલવલ·વું, *v. i.* [Redup. of વળવું.] To be restless; to be fidgety.

વલવલાટ, *s. f.* Restlessness. 2. Clamour and confusion arising from restlessness.

વલવલિ·યું, Same as **વલવલ·તું.**

વલી, *s. m.* [Ar. वलीय् a friend.] A godly personage; a saint; a sage.

વલુંદું, } *adj.* [See વલુંદ·વું.] Engaged
વળુંદું, }
in; absorbed in; addicted to.

વલુંદવું, } *v. t.* [S. वि excessively + રૂંધાવું.]
વળુંદવું, }
To engage oneself in; to occupy oneself with.

જરવંતાની જુવતી વાણોતર સાથ વળુંદે.—**સામળભટ.**

વલુરવું, *v. t.* To scratch vehemently; to scrape.

વલુળ, *s. f.* [S. वल् to move, to turn.] An itching sensation.

વલે, *s. f.* [Hem. Des. वले = S. निर्धारणम् निश्चय: determination. Ar. वलह perturbation of mind.] Condition; state. 2. Wretched condition. 3. A stroke of misfortune. 4. A remedy; reparation;correction; punishment.

વલોણા·વાર, *adv.* [See વલોણું+વાર a day.] On alternate days.2.Recurring necessarily on alternate days.

વલોણું, *s. n.* [See વલોવ·વું.] Churning. 2. A churning vessel.

Id. વલોણું વલોવવું To make whey from curdled milk.

Prov. વલોણામાં મૂતરવું To spoil a good work by interfering with it.

વલોપાત, *s. m.* [See વલવલ·વું + ઉત્પાત.] Clamour and confusion arising through impatience. 2. Weeping; crying.

વલોપાતિયું,*adj.* Clamourous; impatient; troublesome.

વલોવ·વું, *v. t.* [Hem. Des. विरोल·इ = S. मथ्ना·ति it churns.] To churn.

વલ્કલ, *s. n.* [S.] The inner bark of a tree. 2. A garment made of the inner bark of a tree.

વલ્લભ, *adj.* [S.] Dear; beloved. 2 *s. m.* A husband. 3. A paramour; a gallant; a lover.

વલ્લભા, *s. f.* A wife. 2. A mistress; a sweetheart.

વલ્લભી, *adj.* [S. वल्लभाय *fr.* वल्लभ the name of the founder of a religious sect.] Relating to Vallabhāchārya's sect.

વલ્લાવ·વું, *v. t.* [Causal of વળ·વું.] To settle amicably; to compromise.

વલ્લિકા, } *s. f.* [S.] A creeper; a creep-
વલ્લી, }
ing plant.

વલ્લું,*adj.* [See વળ·વું.] Extended; wide; open.

વ·વરજ્યું, *adj.* [S. वि away + वृज, वर्ज्, to go.] Appointed; fixed; settled.

વવરા·વું, *v. i.* [See વર·વું. *v. i.*] To be consumed; to be exhausted.

વવળ·તું, *adj.* [See વવળ·વું, વલવલ·વું.] Causing an itching sensation.

વવળ·વું, *v. i.* [See વલવલ·વું, વળ·વું.] To itch.

વવળાટ, *s. m.* An itching sensation.

વવાવું, *v. i.* [See વાહવું.] To be deceived.

જાણ્યું જરો નાનકડો વવાયો,છે કોમળો,તેથી થશે દબાયો.
—**પ્રેમાનંદ.**

વવો, *s. m.* [Guj. The letter or sound વ repeated in the word વિવેક.] Prudence; wisdom (Used conventionally to mean વિવેક).

વશ, *adv.* [S. *fr.* वश् to wish.] Being subjected, subdued, charmed, or fascinated. 2. *adj.* Subject or obedient; rendered submissive to; subdued by charms and incantations; enchanted.

વશાત્, *prep.* On account of; through the sway or rule of.

વશિયર, *s. m.* A snake; a serpent.

તે પ્રત્યે વશિયર કહે વાત, "સત્યવચન સાંભળ હે તાત."
—દયારામ.

વશી-કરણ, *s. n.* [See વશ + કર-ણ.] Subduing. 2. Fascination; enchantment. 3. An amulet; a spell; a charm.

વશેક, Same as **વિશેષ.**

વસટાણું, *s. n.* [S. विष्टि unpaid labour, sending, *fr.* विष् to perform, to go to.] Persuasion; inducing. 3. An overture for marriage. 3. Pandering; pimping.

વસટાળો, *s. m.* One who persuades or induces. 2. One who negotiates a marriage. 3. A pander.

વસ-તિ, વસ-તી, *s. f.* [S. वस-ति *fr.* वस् to dwell.] An abode. 3. Population. 3. A populated place.

વસતેવ, *s. m.* [Mar. विस्तव.] Fire.

વસ-ન, *s. n.* [S. *fr.* वस् to dress. *Cf.* વસ્ત્ર.] A dress; clothing; clothes.

અશન વસન બંને, પુરંદરે દિવ્ય દીધાં.**—વલ્લભ.**

વસ-ન, Same as **વ્યસન.**

વસ-ની, Same as **વ્યસની.**

વસંત, *s. m.* [S.] Spring; the vernal season; the months of ફાગણ (March-April.) and ચૈત્ર (April-May.) in Gujrāt. 2. A musical mode peculiar to the time of spring. 3. The beauty of Spring, the blooming season.

વસંત-તિલ-કા, *s. m.* Name of a Samskrit metre.

વસંત-પંચ-મી, *s. f.* [S. *fr.* + પંચ-મી.] The fifth day of the bright half of **માહ**. (Jan.-Feb.).

વસંત-પૂજા, *s. f.* [S. *fr.*+પૂજા.] Entertainments and honours paid to Brāhmaṇas in the season of Spring.

વસંતિ-યું, *s. n.* A white dress tinged with red worn by women in Spring.

વસમું, *adj.* [See વિ-ષમ.] Hard; difficult; distressing; disagreeable. 2. Evil.

વસલો, *s. m.* [Ar. वसूल् to join. Or Ar. फसल् to disjoin.] A division.

વસવસો, *s. m.* [Ar. वस्वसः.] A surmise. 2. A prejudice. 3. A suspicion; a scruple.

વસ-વા-યું, *s. n.* [See વસ-વું.] An individual of the artisan class, who obtains land, or a certain fixed share of the revenue in kind, from the cultivators in consideration of service done to the village officers and villagers.

વસ-વાસ, *s. f.* [See વસવસો.] Competition; rivalry.

વસવાસ, A form of **વિ-શ્વાસ.**

વસ-વું, *v. i.* [S. वस् to dwell.] To abide; to dwell. 2. To be peopled. 3. To brood over. 4. To be impressed with (of the mind); to be convinced of. 5. To be pleased with.

શુકની વાત મનમાં વસી, હેતે ઘણેથી મનમાં હસી.
—સામળભટ.

Id. દુકાન વસતી કરવી Lit. To cause a shop to be inhabited, or resorted to, by people. Hence, 2. (By euphemy.) To shut up a shop.

Prov. સોનું જોઈએ કસીને માણસ જોઈએ વસીને The value of gold is determined by rubbing it on the touchstone, and that of a person by associating with him.

વસાણું, *s. n.* [See વાસ smell + અન or ધાન્ય.] Grocery; drugs; a medicinal drug. 2. An electuary composed of several drugs.

વસાત, Same as **વિસાત.**

વસા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of **વસ-વું.**] To people; to colonize; to populate; to settle (a country). 2. To provide; to furnish.

Id. ઘરમાં ચીજો વસાવવી To furnish a house. 2. To add to the furniture of the house. 3. To acquire new things, and thus increase the stock in the house.

વસા-વું, *s. n.* Watching at night by Bhils, &c., who serve the villagers in this

capacity.

વસા·વો, *s. m.* A village watchman.

વસિયત, વસિયત-નામું, *s. n.* [Ar. वसायत् a will+ P. नाम: a writing.] A bequest; the last will and testament. 2. Inheritance.

વસિયાણ, *s. n.* [See વસ·વું + સ્થાન.] An inhabited place.2.The state of being peopled or inhabited.

વસિલો, વસીલો, *s. m.* [Ar. वसील: means.] Support; influence; recommendation; interest; countenance. patronage.

વસુ, *s. m.* [S.] Wealth. 2. Riches. 3. Gold. 4. A tree. 5. The sun.

વસુ વિના વન્હિ વર મરણ પામી પડિ રહ્યાં,
વસુ હું શે વાસે, પ્રિય મન ધરી એ હવિ કહ્યાં.
—પ્રેમાનંદ.

Prov. વસુ વિના નર પશુ A man without money meets with no respect.

વ·સુક·વું, *v. i.* [S. वि intens + સુકાવું.] To stop giving milk (of a cow, &c.).See **વટકી જવું**.

વસુ·ધા, *s. f.* [S. *fr.* વસુ+धा to hold.] The earth.

વસુ·ધાધિ·પ, *s. m.* [S. *fr.* + અધિ·પ] A king.

વસુન્ધરા, *s. f.* [S. *fr.* + धृ, धर् to hold.] The earth.

વસુલ, વસૂલ, *s.n.f.* [Ar. वुसूल्.]Revenue.2.Receipts. 3. Income. 4. Money actually paid.

Id. વસુલ કરવું-લેવું To collect money.વસુલ આપવું To deduct from the total due an amount previously received.

વસુલાત, *s. f.* [Ar. वुसुलात् *pl. s. f.* वुसूल. See **વસુલ**.] Revenue. 2, Actual receipts.

વસો, *s. m.* [See વીસ.] A twentieth part of a Vigha, or 184320 square inches.2. A twentieth part. 3. Credit. 4. Reputation.

Id. વસા હારવા To lose credit or reputation.

વસ્ત, Same as **વસ્તુ**.

વ·સ્તાર, Same as **વિ·સ્તાર**.

વસ્તા·રણ, *s. f.* [Fem. of વસ્તારી.] Having a large family (of a woman).

વસ્તારી, *adj.* [See વિસ્તાર.] Having an extensive family.

વસ્તી, *s. f.* [See વસ·તી.] Residing. 2. An abode. 3. Residence. 4. Population.

Prov. છોડી પારકા ઘરની વસ્તી A girl marries and becomes a member of another family.

વસ્તી-પત્રક, *s. n.* [+ પત્રક.] A statement of the population, &c., of a village, town, or country. 2. A census statement. 3. A census.

વસ્તુ, *s. f.* [S.] A thing; an article. 2. Any matter. 3. Essence. 4. *s. n.* The main plot (of a play or poem).

Id. વસ્તુમાત્ર All things.

વસ્તુતઃ, *adv.* Actually; really; in fact.

વસ્તુ-સંકલના, *s. f.* [S. *fr.*+સંકેલ·વું.] The arrangement of the plot of a literary composition. 2. The weaving together of the several incidents of a story.

વસ્તેવ, Same as **વસતેવ**.

વસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* वस् to dress.] A garment; clothes; a dress.

Id. અન્ન વસ્ત્ર Lit. Food and clothes; maintenance.

વસ્ત્ર-લોચન, *s. n.* [S. वस्त्रलुञ्च·न *fr.* +लुञ्च·न plundering *fr.* लुञ्च् to plunder.]Plundering of clothes. 2. Plundering completely, not leaving even the clothes worn on the person.

વસ્મું, Same as **વસમું**.

વહ·ન, *s. n.*Same as **વાહ·ન**. 2. Carrying. 3. *s. m.* [S. हुतवहन *fr.* हुत sacrificed, the oblation. *fr.* हु to sacrifice+વહ·ન.] Fire.

વહાડિ·યું, *s. n.* A bag of dates.

વહાણ, *s.n.*[See વાહન.]A ship; a vessel.

વહાણ·વટી, *s. m.* [See વહાણ·વટું.] A sailor; a pilot. 2. A merchant who carries his merchandise in ships to a foreign country. 3. A great merchant.

વહાણ-વટું, *s. n.* [+વટાવ·વું, વૃત્તિ.] Voyaging in ships; a sea-voyage.

વહાણું, વહાણે·લું, *s. n.* [Hem. Des. विहाणं = S. प्रभातम् lighted, lit. *fr.* S. विभात *fr.* वि intens.

+ભા to shine.] The dawn; the daybreak.

Id. વહાણું વાય છે It is the dawn; the day breaks. વહાણાં વહી ગયાં Morning after morning has passed away. 2. Several days have elapsed.

વહાર, Same as **વાર, બહાર** Help.

વહાલ, *s. n.* [See વહાલું, વલ્લભ.] Affection; ove.

વહા·લું, *adj.* [Hem. Des. वहो, वह्हो, = S. शिशुः a child, *fr.* S.વલ્લભ.] Dear; loved.

Prov. વહાલમાં વટાળ નહિ Love sanctifies all: Love sees no faults. વહાલામાં વહાલું પેટ Self is the centre of all affections.

વહાવું, *v. t.* [વહે·વું.] To bear a burden; to bear the responsibility of.

પુત્ર કળત્ર પરિવાર વહાય. —**નરસિંહ મહેતા.**

વહાવું, *v. i.* [Pass. of વહે·વું.] To be carried astray. 2. To be deceived.

વણ તપાસે રખે વરતી, ડાહી થઈને વહાતી—**પ્રેમાનંદ.**

વહિતરૂં, *s. n.* [S. वह् to carry.] The labour of carrying. 2. Unprofitable toil; thankless service. 3. Drudgery. 4. Labour or work performed for hire.

વહિ-વટ, *s. n.* [See વે·વાર, વ્યવહાર+વૃત્તિ.] Administration or management; skill or tact of management. 2. Business; traffic; dealings. 3. Use; practice. 4. Intercourse.

Id. વહિવટ કરવો–ચલાવવો To administer an estate. વહિવટ ખોવો To lose one's position as an administrator of an estate. 2. To lose one's possession. વહિવટ લંબાવવો To carry on a business on a larger scale; to increase one's business.

વહી, *s. f.* An account-book. 2. Any book (blank, written, or printed).

Id. વહી વાંચવી To narrate the incidents of old history by a bard of a family. 2. To narrate old events. 3. To use abusive language towards. •

વહી-પૂજા, *s. f.* [+ પૂજા.] Worship of account-books, performed on the last day of the Hindu year.

વહી·વંચો, *s. m.* [+વાંચ·વું.] The bard who narrates events in the old history of a family; a family bard. 2. A bard.

વહુ, *s. f.* [Dh. Des. वहू *fr.* S. वधू.] A wife. 2. A daughter-in-law. 3. An affix added to the name of a young woman, showing the affection for her of the elderly members in her husband's family.

Prov. વહુ વાઘને પણ વહાલી છે Everybody loves his wife. વહુ ફેરે તે કલેશ,ને સાસુ ફેરે તે ઠીકરાં When there is no love, anything is a fault. વહુની રીસ, ને સાસુનો સંતોષ Anger is a short madness: Anger is our worst enemy: An angry man punishes himself.

વહુ·વર, *n. pl.* [+વર husband.] Husband and wife, lately married. 2. See **વહુ·વારૂ.**

વહુ·વારૂ, *s. f.* A young married girl or woman.

હું વહુ·વારૂ બાળે વેષ, મારા વહાલા,
અબળા માણસ ઘણું રાંક રે છે. —**દયારામ.**

2.*s.n.pl.* All young married girls or women in a family, spoken of collectively.

વહેંચ·ણ, *s.n.* }
વહેંચ·ણી, *s. f.* } [See વહેંચ·વું.] Distribution. 3. A share.

વહેંચ·વું, *v. t.* [S. वि intens.+चि to collect.] To distribute. 2. To divide.

વહેમ, *s. m.* [Ar. वहम् deep thought, a whim.] Suspicion; doubt; fancy. 2. Misapprehension. 3. Freak; imagination; conception. 4. Superstition.

Id. વહેમ ખાવો – લેવો – લાવવો – રાખવો To entertain a suspicion; to suspect.

વહેમી, *adj.* Suspicious ; doubting ; credulous. 3. Whimsical; capricious.

વહેર, *s. m.* [Shee વેહ, વેધ, *fr.* S. व्यध् to pierce.] Sawdust.

વહેર·વું, *v. t.* To saw (wood); to cut timber with a saw.

વહેરા·ઈ, *s. f.* }
વહેરા·મણ, *s. n.* } Wages for sawing.

વહેલું, *adj.* [See વ્યાકુળ troubled.] Quick; fast. 2. *adv.* Quickly; hastily. 3. Early.

Prov. વહેલો તે પહેલો First come, first served.

વહેવ·ડાવ·વું, *v. t.* [Caus. of વહે·વું. *Cf.* વહેવરાવ·વું.] To spoil (a child) by over-indulgence. 2. To mislead. 3. To put off. 4. To

cause to flow or float, to shed.

વહેવણુ, } *s. f.* [Fem. of વહેવાઈ.] A
વહેવાણુ, son's or a daughter's mother-in-law.2.The bridegroom's and the bride's mothers, as related to each other through their son and daughter respectively.

વહેવરા-મણુ, *s. n.* Deception; fraud. 2. Loss.

વહેવરા-વ-વું, *v.t.* [Caus.of વહે-વું. *Cf.* વહેવડાવ-વું.] To cause to flow or float, to shed 2. To mislead; to deceive. 3. To put off.

વહેવરાવ-વું, *v. t* [See વ્યવહાર.] To cause to be profited.

વહેવાઈ, *s. m.*[S. वैवाहिक *fr.* વિવાહ.] The bridegroom's and the bride's fathers, as related to each other through their son and daughter respectively.

વહેવાર, *s. m.* [See વ્યવહાર.] Intercourse. 2. Transaction; dealings. 3. Social intercourse; social conduct.

વહેવારિ-ચો, *s. m.* A dealer. 2. A man of credit.

વહે-વું, *v. t.* [S. वह् to bear, to carry, to flow.] To flow;to glide; to run (of water, a river). 2. To pass away; to elapse (of time). 3. To carry; to bear (of a burden). 4. To endure (of pain). 5. To be carried astray;to be spoiled morally (of a person).

Id. ભાર વહેવો To carry or bear a burden or responsibility. દુઃખ વહેવુંTo endure pain. વખત વહી જવો To pass away time. વહી જવું To be morally spoiled; to be dissolute; to live a dissolute life. વહ્યું જવું To be drawn after or along.2. To pass away (of time). 3. To pass by unnoticed (of time). વહેતું મૂકવું To leave floating; to lay afloat. 2. To let alone; not to take into account or consideration.

વહ્નિ, *s. m.* [S.] Fire.

વહ્યુંવહ્યું, *adj.* Wandering about.2. Making ineffectual efforts. 3. Bewildered.

માન હીન આપડો, ફરે વહ્યો વહ્યો. —**જીવરામભટ.**

વહેળો, Same as **વેહેળો.**

વહોરો, Same as **વોરો.**

વળ. *s. m.* [See વળ-વું.] A twist. 2. A coil. 3. Texture. 4. A contrivance.

કૃષ્ણ કહે, "શાન્ત થાવ, વારી લાવું અમો વળે."

—**વલ્લભ.**

5. A scheme. 6.An opportunity.7.A secret and unexpressed conviction against;a preconceived idea;a prejudice.8. Spite;grudge.

તારા મનનો વળ ઉકલશે સહુ, થઈ સમજ્યા થકી.—**ધીરો.**

Id. વળ દેવો-નાખવો To twist. વળ ઉતારવો To untwist. 2. To counterbalance;to counteract; to neutralize the effect of 3. (*Cf.* ઘાટ ઉતારવો) To make a suitable and satisfactory arrangement.વળે વળ ઉતારવો-બેસાડવો To make fitting or suitable arrangements. વળ ચઢાવવો To twist. 2. To incite;to put up; to encourage. વળ ભાંગવો To twist. વળ રાખવો Not to give up one's prejudices; to stick to one's prejudices; not to yield to persuasions. 2. To bear a grudge.વળ જોવો To accommodate oneself to the circumstances. વળનું Useful. વળનું માણસ A person under one's control or power. વળ આવે-વળ બેસે, તો એક હીરો લેવો છે I wish to purchase a diamond, if I find an opportunity-or if it will suit my circumstances. વળ કવળ Suitability or unsuitability. વળમાં આવવું To be under one's power; to be under one's thumb.વળમાં લાવવું-લેવું To bring under one's power.

Prov. દોરીનો વળ આમળે જાય Action and reaction are equal and opposite.

વળકો, *s. m.* [See વરાળ, or વળ.] Absorption of steam and moisture by food-stuff in the process of cooking.2.Subsidence of one's grief.3. Appeasing; pacification of the mind;tranquility of the mind. વળકો વાળવો To allow food-stuff to absorb steam. 2. To give vent to one's grief.

વળગ-ણુ, *s. n.* [See વળગ-વું.] Connexion; attachment. 2. Grasp; seizure.3. Possession by ghosts. 4. Evil spirits.

વળગ-ણી, *s. f.* A cloth-horse; a string or chain hanging between two opposite walls to place clothes upon.

વળગ-વું, *v.t.* [Dh. Des. वलग्ग=S. आरूढम्

ascended, *fr.* S. अवलग्नम् attached *fr.* अव down + लग् to be attached; also Hem. Des. वलग्ग•इ=S. आरोह•ति it ascends.] To seize: to lay hold of. 2. To embrace. 3. To adhere to; to stick to; to cling. 4. To quarrel; to wrangle.

Id. કોટે વળગવું To embrace. ગળે વળગવું Lit. To stick in the throat. Hence, 2. To be unable to swallow owing to the memory of an absent friend. 2. To have a responsibility thrown upon one. 3. To be pestered with. વળગી પડવું To hold in a close embrace. 2. To seize with violence. 3. To lay a false claim to. ભૂત વળગવું To be possessed by an evil spirit. ભૂત-ઝાંખરું-વળગવું To be put to unnecessary trouble; to be pestered with. વાતે વળગવું To be engaged in conversation. કામે વળગવું To be engaged in one's business. વળગીને બોલવું To make a pressing request.

વળ•ગાર, વળગા•ડ, *s. m. f.* [See વળગાડ•વું.] See વળગણ. 3. 4.

વળગાડ•વું, *v.t.* [Causal of વળગ•વું.] To make to adhere; to attach to; to stick; to cause to cling; to hang. 2. To get embraced.

Id. કોટે વળગાડવું To force one into. કોટે માલ વળગાડવો To force goods upon another. કામે-રોજગારે-વળગાડવું To employ. વાતે વળગાડવું To engage one in an entertaining conversation with a view to deceive. રમતમાં વળગાડવું To occupy one's mind with a play or game with a view to divert one's attention.

વળાણુ, Same as **વહાણુ.**

વળતી, *adv.* Then; afterwords; in the next place; next. 2. In addition to; moreover. 3. See **વળી.**

વળ•વું, *v. i.* [S. वल् to turn.] To bend. 2. To turn; to turn round. 3. To change the course or direction. 4. To be deducted, repaid, or reimbursed. 5. To take or assume a due form or figure (a letter, &c.) 6. To be profited. 7. To be successful or effectual. 8. To feel relief.

Id. આડું વળવું To lie down and relax the limbs; to take rest. 2. To change one's way. 3. To come in the way of; to stop the way; to prevent from proceeding. પાછું વળવું To turn back; to return. 2. To vomit. 3. To be returned (of money); to be repaid. મૂર્છા વળવી To fall in a swoon; to swoon. 2. To be free from a swoon. સાન વળવી To be punished for an injury done. મન વળવું To be persuaded. શરીર વળવું To assume the proper or healthy form (of the body). વર્ષ વળવું To be (of a year of plenty after a famine). પાણી પાછું વળવું To ebb after a high tide. 2. To be tasteless (of water). *Cf.* ધાન્ય પાછું વળવું To lose taste, to be tasteless (of cooked food). વાતે વળવું See વાતે વળગવું. લાડુ વળવા To assume the proper shape (of sweetballs). શેવાળ વળવી To be overgrown with moss. તે આપણી તરફ વળશે He will change his mind and join our party. તેના અક્ષર વળ્યા છે He can give the proper shape to his letters; his writing has improved. તેનું કાંઈ વળ્યું નહિ All his contrivances failed; he could do nothing; he was quite unsuccessful. ટોળું-કુંડાળું વળવું To assume the form of a circle. 2. To stand in a circle. વાંકું વળવું To bend down. 2. To change one's way. 3. To be under a necessity. વળતી વેળા-વળતો દહાડો The declining time or day. 2. The latter part of the day; the afternoon. 3. A time of adversity. દશા વળવી To be prosperous after times of adversity. ઢગલો વળવો To be formed into a pile. ઢગલો વળી જવું Lit. To be reduced to a heap. Hence, 2. To be reduced to a dead head (of the body of a person). 3. To be totally exhausted or tired.

Prov. વળ્યા તો વહાણ, નહિતર પત્થર પહાણ A self-willed person may yield or resist with all his heart, if it so please him.

વળાવ•વું, *v. t.* [Causal of વળ•વું.] To accompany a guest to some distance, as a mark of respect; to see him off; to dismiss. 2. To send a daughter to her husband's house. 3. To get swept. 4. To turn. 5. To have sent back. 6. To form; to fashion. 7.

To incline; to induce; to persuade. 8. To neutralise the evil or injurious effects of.

Id. વળાવવા જવું To see a person off. મન વળાવવું To persuade. સાસરે વળાવવી To send (a girl) to her husband's house. કોળિયો વ-ળાવવો To feed.વાંસો વળવું Lit. To bend down. Hence, 2. To be under compulsion or necessity; to be forced or obliged.

વળા·વિયો, *s. m.* A companion on a journey; an escort. 2. A guide.

વળા·વું, *v. i.* [Passive of વળ·વું.] To be turned. 2. To be formed or shaped. 3. To be returned; to be liquidated (of a debt).

વળાવો, Same as **વળાવિ·યો.**

વળિયા·ચમ્પુ, *adj.* [S. वली a fold, a wrinkle: See વળ·વું, + ચાંપ·વું.](An ox) Having a circle of hair on the forehead, and in the straight line joining the roots of the horns.

વળિ·યાં, *s. n. pl.* Two pads joined together,and put on the bank of a beast of burthen to lessen friction.2. Wrinkles in a garment.

Id. વળિયાં પડવાં To have wrinkles, caused by frequent use (of a garment).

વળી, *adv.* [See વળ·વું. *Cf.* ફરી, ફરી·થી.] Again; once more. 2. Further; moreover; also.

વળી, *s. f.* [Hem. Des. वलिआ=S. ज्या the chord of an arc, the string of a bow.] A round rafter.

Prov.વળીની ગાંઠમાં એક ખીલો, ને મોભની ગાંઠમાં સો ખીલા, Regal honours have regal cares. *Cf.* Uneasy lies the head that wears a crown. 2. [See વળું.] A metallic circle or a cylinder placed at the end of a piece of wood or of a stick; a ring.

વળું, *s. n.* [S. वलय. See વળ·વું.] A circle. 2. A hoop.3. A gathering. 4. A stratum; a bed. 5. A plot of land. 6. A wheaten cake. 7. A blot of sweat on clothes.

વ·ળું·દ·વું, Same as **વ·ળું·દ·વું.**

વળું·કો, }
વળો·ટ, } *s. m.* [See વળ·વું, વળ, વળકો+વૃત્તિ.] Being broken in or trained;training; education. 2. Good manner.

વળોટ·વું, *v. i.* To go beyond;to surpass.

શૂન્ય વળોટીને ત્રણ, ચૈતન્ય ચાલ્યું આદ્ય નારાયણને આરાધી. —**ભોળોભગત.**

વાંક, *s. m.* [See વાંકું.] An ornament made of bents for the arms (of females). 2. A curve; curvature. 3. Crookedness; a bent. 4. A fault; an offence;something or some act liable to censure, blame or reproach.

Id. વાંક કાઢવો To find fault with;to put the blame on. વાંકમાં આવવું To commit a fault unintentionally or through ignorance.

વાંકડ-વેલું, *adj.* [+વેલો.] Crooked like a creeper.

કનક ચૂડી, કનક વાંકાં, વાંકડવેલાં,
હેમ માંહે તે આભ્રણ, અતી શોભેલાં—**દયારામ.**

વાંકડી,*s.f.* A superior kind of areca-nut.

વાંકડું, }
વાંક·લડું, } Same as **વાંકું.**

વાંક·ડો, *s. m.* [See વાંક.] A dowry.

વાંક-સાથિયો, *s. m.* [+ સાથિ·યો.] A **સાથિયો** (auspicious diagram) having bents in its arms.

વાંકા·ઈ, }
વાંકા·શ, } *s. f.*Deviation from a right line; deviation from parallelism or perpendicularity. 2. Deviation from moral rectitude; perversity. 3. Impertinence. 4. Perversity.

વાંકા·બોલું, *adj.* [+ બોલ·વું.] Speaking perversely or impertinently.

વાંકું, *adj.* [Dh. Des. & Hem. Des. वंक *fr.* S. वङ्क a bent: Or वक्र: crooked.] Crooked. 2. Oblique. 3. Foppish; finical. 4. Untrue; false. 5. Hostile; opposed.6. Evil. 7. *s. n.* Harm.8. Untruth. 9. Misunderstanding; perversity.10.Hostility opposition.

Id. વાંકું બોલવું To speak ill, disrespectfully,or out of grudge.2.To tell a lie. વાંકું વળવું To bend; to bow. વાંકું વાળવું To bend; to lower; to humble. વાંકું પડવું–થવું To be offensive; to have the contrary effect. વાંકી પાઘડી મુકવી To be insolvent. વાંકી સમજ Perverse understanding. વાંકી નજર A sidelong

look; a glance. વાંકી નજરથી જોવું To look askant; to glance at. 2. To throw amorous glances at. 3. To be angry with. વાંકું મોઢું કરવું To turn one's face away from.2.To be displeased with; to be angry with.વાંકો વાળ થવા દેશે નહિ He would never allow a hair of his head to be touched; he would never let him be annoyed. વાંકું ચાલવું To act crookedly.2. To act wrongly. 3. To act in disagreement with.

Prov. વાંકી આંગળી વિના ઘી ન નીકળે A restive horse must have a sharp spur.

વાંકુ-ચુંકું, *adj.* [+ ચુંકું redup.] Curved and crooked; winding; zigzag. 2. Crooked or ironical (speech).

Prov. વાંકા ચુંકા પણ ધઉંના રોટલા Form deserves no consideration so long as the substance is preserved.

વાંકું-તેડ, *adj.* [+તેડું.] Very crooked.

વાંકું-વસમું, *adj.* [+ વસમું.] Disagreeing; quarrelling.2.*s.n.*Disagreement;a quarrel.

વાંગલાં, વાંઘલાં, *s. n. pl.* [See વાંકું.] Vain struggles.

અન્ન વિના પુત્ર મારે વાંઘલાં,તો કયાંથી ટોપી આંગલાં.
—પ્રેમાનંદ.

વાંધું, વાંધુ, *s. n.* [See બાકું.] A cave.

વાંધો, *s. m.*[See વર્ગ.] A class;an order; a division.

Id. વચલા વાંધાનું Of middle size or class; middling; moderate.

વાંચન, *s. n.* [See વાંચ·વું.] Reading.

વાંચન-પાઠ, *s. m.* [+ પાઠ.] A reading lesson.

વાંચન-માળા, *s. f.* [+ માળા.] A series of reading lessons;a course of reading. 2. A series of reading books.

વાંચ·વું, *v. t.* [S. वाच् to cause to speak; to read *fr.* वच् to speak.]To read;to peruse.

Id. સારૂં-ભલું વાંચવું To wish well to. ભુંડું-બુરૂં વાંચવું To wish ill to. વાંચી કાઢવું To read through.2.To reap in a hurry. વાંચી જોવું To read or look over carefully. વહી વાંચવી To read the history of one's ancestors. 2. To speak ill of one's ancestors. 3. To quarrel or abuse by speaking ill of one's former conduct.

વાંછના, વાછા, Same as **વાઞ્છ·ના, વાઞ્છા.**

વાંઝ, Same as **વાંઝ·ણું.**

વાંઝ·ણી, *s. f.* A barren woman;a childless woman.

Id. વાંઝણી વિયાવી-વાંઝણીને છોકરાં આવવાં To be very tardy; to take too much time in doing something.

વાંઝ·ણી·નો, *adj. m. Lit*-(A son) Born of a barren woman. 2. A term of abuse to boys or men.

વાંઝ·ણું, Same as **વાંઝિ·યું.**

વાંઝિયાં-બારૂં, *s. n.* [+ બારૂં, બાર·ણું.] An only son in a large family, looked upon as the only male person who will continue the family.2. *adj.*Only one. 2. Very dear.

વાંઝિ·યું, *adj.* [S. वन्ध्य. S. વઞ્ઝા.] Barren; fruitless. 2. Childless.

Id. વાંઝિયાના પાડનું The only one. 2. Very dear; highly prized. વાંઝિયા મહેણું Being called "barren"with an abusive reference. 2. The state of being barren or childless.

વાંટ, *s. m.* [See વાંટો.] A share. 2. A fixed portion distributed out of food presented to an idol.

પણ શ્રદ્ધા જોઈશું સાંભળવાની, નહિ મિલનકો વાંટ;
શ્રદ્ધા વિના જે સાંભળશે, તો હો જાવેગી છાંટ.
—નિરાંતભક્ત.

વાંટ·વું, *v. t.* [See વાંટો.] To distribute; to divide.

વાંટો, *s. m.* [Hes. Des. वंटो = S. खण्डः. a part *fr.* S. वण्ट a portion *fr.* वण्ट् to devide.] A share or portion (of the ancestral property). 2. Land held in fee simple.

વાંઢો, *s. m.* [S. वण्ट unmarried.] A bachelor. 2. A widower.

વાંતર·વું, *v. t.* [S. वि+कृत, कृन्त् to cut: See કાતર·વું.] To cut or eat through.

વાંતરી, *s. f.* A kind of white ants.

વાંદર, *s. m.* [See વાનર.] A monkey; an ape. 2. A mischievous person.

Prov. વાંદરાને વળી નીસરણી આપવી To hold

a candle to the devil.

વાંદર-ચેષ્ટા, *s. f.* [+ ચેષ્ટા.] A mischievous trick.

વાંદરી, *s. f.* A female monkey.

વાંદરું, *s. n.* Same as **વાંદર**.

વાંદરો, *s. m.* A monkey; an ape. 2. The tongue of a lock or padlock into which the hole of the key enters; a latch. 3. A crane to lift up or lower down burdens.

વાંદો, *s. m.* A beetle. 2. A murrian in cattle.

વાંધો, *s. m.* [See બન્ધ.] A dispute. 2. A doubt. 3. An objection. 4. A protest. 5. An unsettled or unclosed business; an affair or transaction involved in dispute.

Id. વાંધો ઉઠાવવો-કાઢવો-લેવો To object to; to dispute; to take exception to. છોકરાંના વાંધા હોય છે There is a scarcity of children: He has no children.

વાં•ફળ, *adj.* [See વા, વાયુ+ફળ.] Fruitless; empty; unmeaning; silly; vapid (of speech or speaker). 2. Wild; freakish; scampish (of a person).

વાં•ફળ•પણું, *s.n.* } **વાંફળા•ઈ**, *s. f.* } Vanity; emptiness. 2. Wildness in conduct.

વાંસ, *s. m.* [Hem. Des. वंसो *fr.* S. वंश.] A bamboo. 2. A measure of 10 feet.

Id. સુકો વાંસ મારવો To give a flat denial to; to refuse in plain words.

વાંસ-કપૂર, *s.m.* [+કપૂર.] A soft substance found inside a bamboo.

વાંસ•ડો, *s. m.* A bamboo.

વાસ-ફોડણ, } **વાંસ-ફોડી**, } *s. f.* [See વાંસ•ફોડો.] The wife of a **વાંસ•ફોડો**. 2. A woman who works in bamboos.

વાંસ-ફોડો, *s. m.* [See વાંસ + ફોડ•વું.] A man who works in bamboos.

વાંસ•લ•ડી, *s. f.* Same as **વાસ•ળી** (spoken of in fondness).

વાંસ•લો, *s. m.* [Hem. Des. वाह•ली *fr.* S. वासि an adze]. An adze.

Id. વાંસલો હલાવીને ચાલ્યા જવું To work without a heart; to work carelessly.

વાંસ•ળી, *s. f.* [See વાંસ.] A flute; a fife. 2. A pipe. 3. A long and narrow bag or purse which, while holding money, is tied round the waist.

વાંસી, *s. f.* A scythe fixed to the end of a long bamboo.

વાંસે, *adv.* [See વાંસો] After; behind. 2. In the absence of; behind one's back.

વાંસો, *s. m.*] Hem. Des. वच्छ = S. पार्श्वम् side. Or, S. वंश the backbone, a bamboo.] The backbone; the back.

વાઃ, *interj.* [Imit.] Well ! Well-done ! Bravo ! Very fine !

વા, *s.m.*[See વા, વાયુ,] Wind. 2. Rheumatism. 3. Fancy; whim. 4. Pride; conceit.

Id. તેને જગતનો વા વાયો નથી He has no experience of life. તેને અમદાવાદનો વા વાયો નથી He is not affected by the influences at work in Ahmedābād: He is not spoiled by his residence at Ahmadābād. વા ખાવો To pass time doing nothing; to lie idle. 2. To be useless. વા છુટવો-સરવો To break wind. વાએ આવે તેમ કરવું To do as one pleases; to act according to one's will or pleasure.

Prov. વાએ વાત જાય Walls have ears.

વા, *conj.* [S.] Or.

વા•ઈ, *s. f.* [See વાયુ.] Flatulence. 2. Epilepsy.

વા•ઊ, *s. f.* [See વાયુ.] Cracks in the sole of the foot caused by cold.

વા•ઊ, Same as **વાયલ**.

વાક્, *s. f.* [See વાચા.] Speech.

હિંસક આગળ ધર્મશાસ્ત્ર, તે જાય અવસ્થા વાક્.
—**ગિરિધર**.

વાક્-ચતુરી, *s. f.* [S. *fr.* + ચાતુરી.] Cleverness in speaking; conversational powers.

વાક, } **વાખ**, } *s. m.* [See વૃક્ષ.] Fibres of palm leaves, *&c.*

વાક, *s. m.* [See વાંક.] Shape; form. 2. Stamina; substance; essence.

વાકવાન્ હરી લેઇ, સ્વરૂપ ભજાવતી. —**વલ્લભ**.

વા•કડ•વું, *adj.* [See વા + કડ•વું.] A little bitter: bitterish. 2. [See વા wind + કડ•વું.] Bitter owing to exposure to the air.

વાકડ·વું, *adj.* [See વાંકું] Perverse.

વાકફ, **વાકેફ**, **વાકફ·ગાર**, **વાકેફ·ગાર**, *adj.* [Ar. वाकिफ़् acquainted.] Acquainted with; conversant with. 2. Versed in. 3. Experienced in.

વાકળો, *s. m.* [S. वह् to flow.] A stream; a rivulet.

વાકેફ-ગારી, *s. f.* [See વાકફ, વાકેફ, + P. गार्=S. कार a doer *fr.* कृ to do.] Experience. 2. Acquaintance with; knowledge of.

વાકય, *s. n.* [S. *fr.* वच् to speak.] A sentence. 2. A word. 3. A promise. 4. An aphorism; a dictum. 5. A complete proposition. 6. A maxim. 7. Speech.

વાકય પદ્ધતિ. *s. f.* **વાકય રચના**, *s. f.* **વાકય વિચાર**, *s. m.* **વાકય-વિન્યાસ**, *s. m.* [S. *fr.* + પદ્ધતિ, રચના, વિચાર, વિન્યાસ.] Syntax.

વાકયાવળી, *s. f.* [S. *fr.* + આવલી.] A series of sentences. 2. The manner of speaking. 3. A speech.

વાખ, Same as **વાક**, **વાખ**.

વાખરો, **વાખળો**, [S. उपस्कर furniture *fr.* उप near+कृ to scatter. See વિખેરવું.] Furniture. 2. The various odd things in a house. (Generally used as a compound with **ઘર**, **ઘરવાખરો**.

વાખા, *s. m. pl.* Same as **વાખો**.

Id. અન્નના પણ તેને વાખા છે He suffers even from want of food.

વાખો, *s. m.* [Ar. वाक़िअ: an occurrence.] Calamity; misfortune; ill-luck. 2. Privation; great want; scarcity or starvation. 3. Pestilence. (Generally used in the Plural).

વાગ, Same as **વાક**.

વાગ, *s. f.* The reins; the guiding rope of a bullock.

કુંવરી મેલો ઘોડાલાની વાગ રે, કુંવરી રાવ તણી.
—**લલ્લુરામ**.

વા·ગ·ડિયું, *s. n.* Pertaining to the province of વાગડ. 2. A particular kind of female dress.

વાગ·વું, *v. i.* [See વાજ·વું.] To make a sound; to be struck; to fall upon or beat. 2. To light on; to come upon and affect; to injure. 3. To come in contact with hurtfully or sensibly.

Id. એનાં પગલાં વાગે છે He is expected every moment. વાજું વાગે છે A musical instrument is played upon. તે મને વાગે છે It hurts me. તારા શબ્દો મારા કાનમાં વાગે છે You speak very loudly. 2. Your words are harsh or unpleasant.

Prov. વાગે તેને સાલે The wearer knows best where the shoe pinches. વાગ્યું તેવું ખોડવ્યું He who will not when he may, when he will he shall have nay. વાગ્યો તો તીર, નહિતર તુક્કો If thou hast not a cap on, feed on an onion.

વાગળું, *s. n.* Same as **વડવાગોળ**.

વાગી·શ, *s. m.* [S. *fr.* વાક્, વાચા + ઈશ,] The lord of speech or language.

વાગીશ વદને શોભિએ, જેને હૃદયે લક્ષ્મી વિલાસ.
—**ગિરિધર**.

વાગી·શ્વરી, *s. f.* [S. *fr.* ઇશ્વર.] The goddess Sarasvati, presiding over Speech and Fine Arts.

વાગો, *s. m.* A dress; a dress of honour. 2. Besmearing an image with oil &c.

વાગોલ, *s. f. n.* [See વાગોલ·વું.] Chewing the cud.

વાગોલ·વું, **વાગોળ·વું**, [Dh. Des. उग्गालो = S. रोमन्थ: chewing. & Hem. Des. वग्गोल·इ = S. रामन्थयीत it chews *fr.* S. उद् up + गृ, गिर्, to drop]To chew the cud; to ruminate.

વાઘ, *s. m.* [Dh, Des. वग्घो *fr.* S. व्याघ्र.] A tiger. 2. A ferocious man. 3. A bold man.

Id. વાઘની માસી A cat. વાઘ જેટલી આળસ Great idleness. માખીનો વાઘ મારવા જેવું કઠણ As difficult as *killing a large fly*. 2. (*Iron*). Very easy.

Prov. વાઘને બકરી એક આરે પાણી પીએ છે Justice is administerd equally to the rich and the poor. કાગનો વાઘ કરવો To make a mountain of a mole-hill. વાઘને કુલે મધ(મેળવવું મુશ્કેલ) The lion's skin is never cheep. વાઘ

ની બોડમાં હાથ ઘાલવોTo attempt a dangerous undertaking. વાઘનું મોંહ લોહિયાળું (એક વખત ગુનો કરે, તેનો બીજી વખત વહેમ આવે) Once a thief always a thief.

વાઘ, *s. m.* [S. व्राज a multitude *fr.* व्रज् to go.] A flock (of sheep or goats). Used in Kāthiawād. 2. A mortgage (used in Kāthiawād); મેં ખેતર વાઘ માંડ્યું છે I have mortgaged the field.

વાઘ, *s. f.* A slave girl; a maid-servant.

વાઘણ, Same as **વાઘેણ**.

વાઘ-બકરી, *s. f.* [+ બકરી.] A game for children.

N. B.—This game is known as વાઘણ-દાવ in the Baroda District; વાઘણ-દોરી in the Amreli District, Kāthiāwād; and વાઘ-પટોળી in Northern Gujarāt.

વાઘ-બારસ, *s. f.* [See વાક્ + બારસ.] The twelfth of the dark fortnight of Āshvin. (Sep.-Oct.).

વાઘર-ણ, *s. f.* [See વાઘરી.] A woman of the વાઘરી caste. 2. A dirty woman.

વાઘરી, *s. m.* [S. वागुरा a net.] A man of a caste the members of which maintain themselves by birdcatching and hunting.

વાઘા, *s. m. pl.* [Hem. Des. वग्घाओ = S. विकसितः blown open.] Same as **વાગો**.

વાઘામ્બર, *s. n.* [See વાઘ+અમ્બર.]A cloth made of a tiger's skin.

વાઘે-ણ, *s. f.* [See વાઘ.] A tigress. 2. A woman of majestic mien.

Id. વાઘેણને ધાવેલો Lit. Suckled by a tigress; born of and brought up by a tigress. Hence, 2. Dauntless; brave (of a man esp. of a Rajpūt.)

વાઘેલો, *s. m.* A man of a particular tribe of Rajpūts.

વાચ, Same as **વાક્, વાચા**.

વાચ-ક, *adj.* [S. See વાંચ-વું.] Declaratory; explanatory; expressive of; explaining; signifying. (Generally used at the end of a compound, *e. g.*, **ગુણવાચક, ઉપમાવાચક**).

વાચ-ન, *s. n.* [S. See વાંચ-વું.] Reading; perusal.

વાચસ્પતિ, *s. m.* [S. *fr.* વાક્, વાચા,+પતિ.] Brihaspati; Jupiter; the preceptor of the gods.

વાચા, *s. f.* [S. See વાક્, વાચ.] Speech; language. 2. A word. 3. Articulate utterance. 4. The faculty of speech. 5. A divine utterance. 6. A promise.

વાચા-સન, *adj.* [+ આસન.] Well-versed in literary lore; master of learning; learned; eloquent; effective as a speaker.

પુરાણિક ને જ્યોતિષી, પંડિત વાચાસન. —**વીરજી.**

વાચાળ, *adj.* [S. वाचाल. See વાચા.] Eloquent. 2. Talkative; loquacious; garrulous.

વાચાળ-પણું, *s. n.* Talkativeness; loquacity. 2. (Ironically). A quick tongue.

વાચિ-ક, *adj.* Verbal; oral.

વાચ્ય, *adj.* Intended to be spoken, expressed, or indicated.

વાચ્યાર્થ, *s. m.* [S. *fr.*+અર્થ.] The literal meaning; the expressed meaning.

વા-છટ, *s. f.* [See વા, વાયુ, + છાંટો.] Drifting rain. 2. Splashing or spurting of rain. 3. Water of a shower driven (into a house, &c.) by the force of the wind.

વા-છણ્ટ, Same as **વાછટ**.

વા-છણ્ટિ-યું, *s. n.* A projecting frame to keep off rain; a weather-board.

વાછર-ડી, *s. f.* [See વાછર-ડું.] A heifer; a female calf.

વાછર-ડું, *s. n.* [See વાછ-રૂ.] A calf.

વાછ-રૂ, *s. n.* [Dh. Des. वच्छो *fr.* S. वत्स See વત્સ.] A calf. 2. An infant.

વાછલ, *s. n.* [S. वात्सल्य *fr.* વત્સલ, વત્સ.] Kindness, affection, or fondness displayed by parents towards their children.

વા-છુટ, *s. f.* [See વા, વાયુ, + છુટ-વું.] The breaking of wind.

વાજ, *s. f.* [See વ્યાધિ.] Trouble; a bother.

Id. વાજ આવવું To be troubled or harassed.

રાય કહે નહિ મુહૂર્તનું કાજ અમો આવું ન વૃથા વાજ. —**પ્રેમાનંદ.**

વાજ, *s. f.* [Ar. वअज़ preaching.] Preaching; a sermon.

વાજન્તર, Same as **વાજિત્ર**.

વાજબી, *adj.* [Ar. वाजिब.] Just; equitable. Proper; fit; fair. 3. Reasonable;

right. 4. Becoming; suitable.

વાજ·વું, *v. i.* [S. वाद् to cause to speak *fr.* वद् to speak.] To make a sound.

Id. વાજતું ગાજતું With noise or shouts; with pomp and clatter(as of a procession.).

Prov. વાજતું ગાજતું સૌ માંડવે આવશેAll will be brought to light at last.

વાજા-વાળો, *s. m.* [See વાજું + વાળું having.] A professional musician; a player on a musical instrument.

વાજિ·ત્ર, *s. n.* [S. वादित्र. See વાજું.] A musical instrument.

વાજિયા, *adj. m. pl.* Produced by watering a field without the aid of rain water. (of a crop of wheat) *s.m.* A kind of wheet.

વાજી, *s. m.* [S. वाजिन्.] A horse.

Id. વાજીશાળા A stable.

રીસ કરી કહ્યું બાહુકિયાને,"કાં દુર્બળ જોડ્યા વાજી ?"
—**પ્રેમાનંદ.**

વાજી·કરણ, *s. n.* [S. *fr.* वाजिन strength+ कृ to do.] Stimulating or exciting desire by aphrodisiacs; stimulating amorous desires. 2. Magic.

વાજી-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] Magic.

વાજું, *s. n.* [See વાજ·વું.] A musical instrument. 2. A musical-box. 3. Harmony; accord.4.A company of persons of the same frame of mind.

Id. વાજું ઠીક મળ્યું છે (Iron.) It is a goodly company that has gathered together. છત્રીસવાજાં Thirty-six kinds of musical instruments.

વા·ઝડું, } Same as **વાઝો·ડું**.
વા·ઝોટું, }

વાઝો·ડું, *s. n.* [See વા, વાયુ, + ઝુડ·વું.] A stormy wind.

વાઞ્છ·ના, *s. f.* [See વાઞ્છ·વું.] A wish; a desire.

વાઞ્છ·વું, *v. t.* [S. वाञ्छ्.]To wish for; to desire.

વાઞ્છા, Same as **વાઞ્છ·ના**.

વાઞ્છિ·ત, *adj.* Wished for; desired.

વાટ, *s. f.* [Hem. Des. वट्ट=S. पन्थाः a way, *fr.* S. वृत्ति going, moving, वर्त्मन way, *fr.* वृत् to be, *Cf*, L. *verto* to turn.] A road; a path; a way. 2. Expectation; awaiting.

Id. વાટ જોવી To expect; to wait for. વાટે જતાં વઢવાઢ લેવી To pick up a quarrel without any cause for offence. વાટ પડવી To be used as a way or path. વાટ પાડવીTo use as a way or path. 2. To commit highway robbery. વાટ મારવીTo go on one's journey; to pass over one's way. વાટ મુકાવવીTo oblige to make way. 2. To oblige to give way; to drive back; to defeat.

દાનવોનો વાળ્યો, દાટ,અનિરુદ્ધ મુકાવે વાટ.—**પ્રેમાનંદ.**

વાટખરચ-વાટખરચી Travelling expenses. 2. Money set aside to be spent on a journey. 3.Alms,charity and good actions done in this life,serving to facilitate one's journey to the next world. ઘાટે ઘાટે Lit. on the way and or on the bank of a river; originally said by a Gopi to Krishna.Hence,2. Anywhere and everywhere.

વાટ, *s. f.* [Hem. Des. वट्टी *fr.* S. वर्ति *fr.* वृत्=L. *verto* to turn.] A wick.

Id. વાટ ઉઠવી To be set on fire (used to show contempt.) તારા જીવતરમાં વાટ ઉઠી Fie upon you.

વાટ, *s. f.* [See वृत्त, वृत्ति.] An iron circle put round the wheel of a carriage; a tire.

Id. પૈડાને વાટ ચઢાવવી To put tires on wheels.

વાટ·કી, *s. f.* [S. वाटिका a small garden. See વાટ.] A small cup of brass or copper.

વાટ·ણિઓ, } *s. m.* [See વાટ·વું.] A long
વાટ·ણો, } round stone used in crushing or beating on a slab of stone called નિસાતરો; a muller.

વાટ-પાડુ, *s. m.* [+ પાડ·વું.] A highway robber. 2. One who makes a new way; a pioneer.

વાટ-માર, *s. m.* [+ માર·વું.] A highwayman. 2. A highway robber or plunderer.

વાટ·લા, *s. m. pl.* [See વાટ·વું.] Broken rice.

વાટ·વું, *v.t.*[S. वृत्, वर्त्=L. *verto* to turn.] To pound; to ground by rubbing upon a stone with a muller; to mash.

Id. ઉપર મરી મીઠું વાટવું to bear a grudge

against.

વાટ•ળુ, Same as **વાંટ•ળું**.

વાટ•વો, *s. m.* [See વાટો a wrinkle. Or, See બટુક a boy; a boy carrying a purse of areca-nut, &c., being generally in attendance upon persons of importance.] A purse; a bag; a circular bag having partitions (for holding money, tobacco, areca-nut, &c.,).

વાટિ•કા, *s. f.* [S. *fr.* वाट an enclosed space.] A garden: an orchard.

વાટી, *s. f.* [See વાટ•કી.] A metal saucer. 2. Anything hollow like a cup. 3. A holf of the kernel of a cocoanut.

વાટું, *s. n.* Same as **વાટ•કી**.

વાટુ•ઓ, } Same as **વાટ•વો**.
વાટુ•વો, }

વાટે•રૂ, *s. m.* [See વાટ a road.] A traveller.

ચોર લહ્યા ચાર અને, દ્વિજ દીન દીઠો એક;
હાંકેડી વધી તે મુખ, વાટેરૂ કો વાટમાં ?" —**વલ્લભ.**

વાટો, *s. m.* [वृत्, वर्त्.=L. *verto* to turn.] A tire. 2. A corrugation. 3. A wrinkle.4. Pointing with mortar.

Id. વાટા મુકાવા To be spent or exhausted; to become less and less in amount. પેટની દુંદે વાટા પડ્યા હતા Rolls of fat covered his stomach.

વાડ, *s. f.*[Hem. Des. वाडी=S. वृत्तिः a hedge, *fr.* S. वाटि•का a garden *fr.* वाट an enclosed space.] A hedge; a fence; an enclosure. 2. A street; a ward.

Prov. વાડ વગર વેલો ન ચઢે Without influence no one cass rise. વાડમાં હાથ ઘાલીએ તો કાંટા વાગેHe that handles thorns will prick his fingers. વાડ વેલાને ખાય He covers me with his wings, and bites me with his bill. વાડ સાંભળે વાડનો કાંટો સાંભળે Walls have ears.

વાડ•કી, Same as **વાટ•કી** a small cup.

વાડ•કું, *s. n.* [See વાડ•કી.] A cup of ordinary size.

વાડકો, *s. m.* [See વાટ•કી.] A large cup.

વાડવ, *s. m.* [S.] A Brāhman. 2. The subterranean fires.

વાડિયો, } *s. m.* [See વાઢ•વું.] A ship-
વ્હાડિયો, } builder. 2. A carpenter. 3.A title given to housebuilders and shipwrights.

વાડિ•યો, *s. m.* [See વહાલ.] A desire; eagerness; an ardent wish.

વાડી, *s. f.* [See વાટિ•કા.] A garden; garden land. 2. A large piece of ground enclosed with buildings all round. 3. A network of flowers. 4. A country house.

Id. વાડીનો વરઘોડો A thing beautiful in appearance but not durable;a fancy article.

વાડી ઉપર વાદળાં, મેડી ઉપર મેહ,
શૂળી ઉપર સાથરો, પર નારીશું નેહ. —**ભાષા.**

Falling in love with another's wife often involves the loss of life.

વાડો, *s. m.* [Hem. Des. वाडंतरा=S. कुटिरम् a college See વાડ, a hedge.] An enclosure; a compound. 2. A privy. 3. A mansion. 4. A ward. 5. A fold; a pen. 6. A party; a faction.

વાડો•લિયું, *s. n.* [See વાડ, વાડો.] A small fence; a small fence round a plant or tree. 2.A spot enclosed in a small fence;a small enclosure.

વાઢ, *s. m.* [See વાઢ•વું.] The edge of an instrument for cutting.2. A cut; a wound. 3. Reaping a field. 4. Cramps.

Id. વાઢ ચઢાવવો To sharpen. વાઢ મૂકવો To make a mark for cutting. 2. To cut. વાઢ કાપવો To cut. વાઢ કાપનો ધંધો Surgery.

વાઢ-કુટિયો, *s. m.* [+ કુટ•વું.] A quarrelsome or troublesome man. 2. A surgeon.

વાઢ•વું, *v. t.* [S. वध killing. See વધ.]To cut. 2. To dissect. 3. To divide. 4. To perform surgical operations upon.

વાઢી, *s. f.* [S. वह् to blow.] A kind of vessel for keeping *ghee* in.

વાણ, *s. f.* [S. वाणी. See વાણી.] Speech. 2. [See વાહન.] Cheap cordage made of palm, &c. 3. [See ઊણ, વના, વિના.] Want; deficiency; lack; defectiveness;insufficiency; scantiness.

વાણિજ્ય, *s. n.* [S.] Trade; traffic.

વાણિ•યણ, } *fem.* of **વાણિ•યો**.
વાણિ•યેણ, }

વાણિયા-શાહી, *adj*. [See વાણિયો+શાહ, *Cf.* Hem. Des. वेआरितम् = S. प्रतारितम् cheated *fr.* S. व्यापारितम् traded, acted as a trader.] Ways of merchants; economy; economical practices; a calculating way.

વાણિ-યો, *s. m.* [Dh. Des. वाणियया *fr.* S. वाणिज्य-का: traders. See વણિક,વણ્જ.]A Bania; an individual of a particular caste in Gujarāt,the members of which are generally traders, shop-keepers, or money-lenders. 2. A trader; a merchant. 3. A dealer in grain.

Id. વાણિયાવિદ્યા કરવી To act like a merchant; to look to pecuniary gain or loss in an affair. 2. To serve the times; to be time-serving. 3. To come to an amicable settlement in a dispute; to make a compromise.4.To run away from a difficulty.

Prov. વાણિયો સિંચે પળી પળી, ને રામ ઉડાવે કુપ્પા What the good wife spares, the cat eats: Ever spare, ever bare. વાણિયા ભાઈની મૂછ નીચી તો નીચી Spare no pain to secure a gain. વાણિયો રહેશે રોઈ Everybody looks to his own interest. વાણિયો રીઝયો, તો તાળી આપે There is no use depending upon a trader's words. વાણિયા લોભે લેવાણો The miser is ever in want. જાતે વાણિયા ભાઈ, એટલે, તોડજોડ કરવામાં કુશળ Being a born merchant, he was possessed of tact and was good in settling quarrels.

વાણી, *s. f.* [S.] Speech; articulate utterance; sound. 2.Voice. 3. The faculty of speech; the power of speech; eloquence. 4. The goddess of speech; Sarasvatī. 5. Public voice; public opinion.

વિધાતાની ગતિ તો મેં જાણી, તે માટે લાવ્યો રાઘવરાણી;
પાછી આપે થાય ફજેતીની વાણી રે. —**ભવાન.**
વાણી-શૂરા વાણિયા, રણ-શૂરા રજપૂત. —**ભાષા.**

વા-ણું, Same as **વહાણું**.

વાણો, *s. m.* [S. वान weaving *fr.* वे to weave. See વણ-વું.] The woof. 2. The woof and the warp.

વાણો-તર, *s. m.* [See વાણિ-યો + S. तर a comp. suffix.] A merchant's clerk. 2. A servant; a factor; an agent.

વાત, *s. f.* [S. वार्ता *fr.* वृत्, वर्त, to be.] Talk; conversation. 2.A story;a narrative; a fable; a tradition. 3. News; a rumour. 4. History. 5. Relation; discourse. 6. An affair; a transaction; a business.7.Circumstances; events. 8. A suggestion; a proposal. 9.A subject;a point.10.The import.

Id. વાતનું વતેસર કરવું To make a mountain of a mole-hill;to give an unnecessary importance to an occurrence.વાત ઉડાવી દેવી To avoid the point at issue. વાત ખાઈ જવી To avoid giving an answer to a question. 2. To avoid replying to a request. વાત ઉપાડવી To start the subject of a discussion. વાત ફાટવી To be divulged(of a secret). વાત ઉરાડવી To circulate a rumour. વાત ચાલવી, વાતો થવી To be circulated(of a rumour).વાત પામવીTo know the secret; to unravel a mystery; to see through an intrigue.વાત મળવી To be corroborated;to be confirmed (of a statement). વાત માનવી To take a statement to be true; to believe. વાત બનાવવી To invent a story; to spread a false report. વાતમાં પડવું, વાતમાં લાગવું, વાતે વળગવું,To be engaged in conversation. વાત કરવી To talk about; to converse; to open a subject;to talk of a thing but not making it principal subject of conversation; to talk incidentally of.-ની વાત કરવી To expose the weakness or private conduct of(a person.) એકજ વાત A decisive statement. મોટા લોકની વાત જૂદી ને ગરીબની વાત જૂદી The case (circumstances or condition) of the great is quite different from that of the poor. વાત કાઢવી To start or open a subject. એની શી વાત કરવી ! He is beyond our comprehension, or beyond our reach: we can be no match for him.શી વાત કે જાણે મારી ચંપા ! Champā is all in all to me. વાતે વાતમાં While talking about several things; by way of disgression; talking incidentally about. વાતો કરાવવી To give an opportunity to (a person) to talk about. Hence, 2. To expose one's private affairs to public scrutiny; to expose oneself to public censure. વાત ઉકલવી To find one's way out of an en-

tanglement or perplexity. વાત મારી જવી Not to be noticed or paid attention to(of a request.) વાત બગડવી To be spoiled (of an affair. 2. To be beyond one's control. વાએ વાત ચાલવી To be freely talked about; to be a subject of public or general talk.

Prov. વાત ન કરીએ વાટે, વાત ન કરીએ રાતે It is not safe to confide our secrets to a man on the road, nor in the stillness of the night Cf. Even walls have ears. વાતે કાંઈ વડાં થાય નહિ Work and not an empty promise will gain the object. વાત વાતે પણ ધીરવી નહિ Rely upon nobody.વાત નહિ, ને વાતનો પાયો નહિ There is no foundation for this talk. વાત હુંકારે ને ગાય ટુંકારે A speaker continues when he has an attentive hearer, and a quarrel continues when the opponent uses abusive language. વાતે પાપડ, વાતે વડી, વાતે વહુ ગયેરે ચઢી A rouk-town is seldom a good housewife at home.

વા॰ત, *s. m.* [S. *fr.* वा to blow.] Wind. 2. Rheumatic affection; the gout;cramps.

વાત॰ગરૂં, *adj.* [See વાત, *s. f.* + *fr.* S. कृ to do.] Inclined to talk; talkative; communicative.

વાત-ચિત, *s. f.* [+ચિત redup.] Conversation; discourse; easy talk; a chat; an intercharge of ideas.

વા॰તડ, *s. f.* A lengthy dialogue.

વા॰તડ, *s. f.* [See વા wind + તડ.] An imperceptible crack, caused by exposure to the air.

વાતા-વરણ, *s. n.* [See વાત wind + આવરણ.] The atmosphere.

વાતી, *s. f.* [S. वर्ति a wick. See વાટ.] A perfume match or taper.

વાતુ॰ડું, **વાતો॰ડું**, } [S. वातुल.] See **વાતગરૂં**.

વાત્સલ્ય, *s. n.* Same as **વત્સલતા**.

વાદ, *s. m.* [S. वद् *fr.* to speak.] A dispute; a discussion;a controversy;a debate; a quarrel. 2. A plaint; a suit at law. 3. Rivelry; competition.

Id.બેની વચ્ચે એ બાબતનો વાદ પડયો There was a dispute about this matter between them.

વાદ॰ક, *s.m.* One who plays on a musical instrument.

વાદ॰વિવાદ, *s. m.* [S.*fr.* + વિવાદ.] A debate; a dispute; a discussion; a disputation.

વા॰દળ, *s. n.* [Hem. Des. वद्दलं = S. दुर्दिनम् a cloudy day, *fr.*See વા, વાયુ+દળ.] A cloud. 2. Raw weather. 3. A storm; a tempest. 4. A person whose presence is undesirable in a company of friends.

Id. વાદળ ચઢી આવવું The rising of a temppest. 2.The befalling of misfortunes.

વા॰દળી,*s.f.*A small cloud. 2. A sponge; a piece of sponge.

વા॰દળું, Same as **વા॰દળ**.

વાદી, *s. m.* [S. वादिन्, वादी, *fr.* વાદ.] A complainant; a plaintiff; a disputant. 2. *adj.* That disputes or maintains a point at issue. 3. *s. m.* [S. वादित्र a musical instrument.]A snake-charmer; a conjurer.

વાદી॰ગર, [S. वध्र a leather strap+ P.गर a doer *fr.* कर्दन=S. कर्तुम् to do *fr.* S. कृ, **કર॰વું** to do.] Same as **વાદી**.

વાદો॰વાદી, *s. f.* [See વાદ.] Competition; rivalry.

વાદ્ય, *s. n.* [S. *fr.* वद् to speak.] A musical instrument.

વાધ॰ણ, **વાધ॰ણી**, } *s. f.* [See વાંધ॰વું, વધ॰વું Or, વાંધો,] Hiccough; frequent belching.

વાધર, **વાધરી**, **વાધર॰ડી**, } *s. f.* A thong; a leathern strap. 2. A leathern rope.

Prov. વાધર માટે ભેંસ મારવી(એ મૂર્ખાઈનું કામ) To bring nine pence to nothing.

વાધ॰વું, *v. i.* [See વધ॰વું.] To advance; to proceed.2.To rush forward.3.To happen.

વાન્, *adj.* [S. वत्, वान. See વાળું having.] An affix denoting possession. *e. g.* **ધન॰વાન્**.

વાન, *s. m.* [See વર્ણ.] Colour; hue; tint. 2. *s. n.* The body.

Id. વાન વળવું To assume a proper or healthy from (of the body of a person after

sickness.)

Prov. સોળે સાન અને વીસે વાન One's sense matures at sixteen, one's physical frame at twenty.

વાન, *s. f.* Skin crached by cold.

વાનગી, *s. f.* [Ar. वपुओनगी.] A sample; a specimen. 2. A curious article; a novelty.

વાન-પ્રસ્થ, *s. m.* [S. *fr.* વન a forest + પ્રસ્થાન.] A hermit; an anchorite. 2. A man in the third stage of life according to the Hindū tenets.

વાનર, *s. m.* [S. *fr.* वा almost+નર a man.] An ape; a monkey.

વાની, *s. f.* [See વાનું.] Kind; sort; variety.] A kind of delicious *juwār*.

વાનું, *s. n.* [Dh. Des. वाण्णिमो =S. वस्तु a thing *fr.* See વર્ણ.] An ingredient; an article; a thing. 2. A hint; an abusive hint; an abusive language; a taunt.

Id. ઘણાં વાનાં કરવાં To treat polietly; to entreat. 2. To use taunting words. બે વાનાં કહેવાં To admonish; to advise.

વાનો, *s. m.* A fragrant drug.

Id. વાને ઘાલવું To rub a fragrant yellow powder on the body of the bride or bridegroom on an auspicious day before the marriage.

વાન્તિ, *s. f.* [S. *fr.* वम= L. *vomo* to vomit.] Vomiting.

વાપર, *s. m.* [See વ્યાપાર.] Use; employing; making use of.

વાપર-વું, *v. t.* To use; to bring into use. 2. To occupy. 3. To live in (a house). 4. To employ; to make use of. 5. To spend; to consume.

વાપી, *s. f.* [S.] A well with steps; an oblong or round reservoir of water.

વાફો, *s. m.* [S. बाष्प steam. See બાફવું.] A bed in a garden; a plantation.

વાબસ્તું, *adj.* [P. वाबस्त: connected, dependent.] Related; connected (as a relation, a friend, an acquaintance, &c.).

વામ, *s. f. m.* [S. व्याम.] A fathom; a measure of length equal to six feet.

વામ, *adj.* [S.] Left; opposed to right. 2. Contrary; reverse.

પાટલપુર પતન એક નામ, ત્યાં એક બ્રાહ્મણ કૃતિ વામ.
—**દયારામ.**

વામ, Same as **વામા.**

કરો ક્રિયા ન આમ, વામ કામ કેડું રે હિરે—**પ્રેમાનંદ.**

વામણું, *adj.* [S. વામન.] Short; stunted; dwarfish. 9. Flattened by pressure.

વામ-તા, વામ-તાઈ, *s. f.* [See વામ left.] Contrary conduct; acting contrary to what one is asked to do; wayward conduct; obstinacy.

વામન, *adj.* [S.] Dwarfish. 2. *s. m.* A dwarfish form of Viṣṇu in his fifth incarnation, assumed to prevent Bali from obtaining mastery over the three worlds. વામનપુરાણ Name of one of the 18 *Puranas.*

વામન-દ્વાદશી, *s. f.* [S. *fr.* + દ્વાદશી.] The anniversary of Vāmana's victory over Bali, being the twelfth of the bright half of *Bhadrapada* (Aug-Sep.)

વામ-માર્ગી, *adj.* [S. *fr.* વામ left + માર્ગ.] That worships a goddess with obscene rites.

વામ-વું, *v. t.* [See નામવું.] To throw overboard (goods at sea). 2. To cast out. 3. To throw outwards; to express a throught; to speak out; to remonstrate.

આજ એકાન્ત છે, બ્રાન્ત ભાગું ભલી,
વાત વનિતા પ્રત્યે વેણ વામું. —**સામળભટ.**

4. To abandon; to go away; to avert the presence of.

જૂઠું અંગ જામી જાય, ધર્મ કૃત્ય વામી જાય.—**વલ્લભ.**

વામાં-ટામાં, *s. n. pl.* [See વામ left+ટામાં redup.] Hesitation; irresolution. 3. Being in a strait betwixt two things.

વામા, *s. f.* [S.] A woman. 3. The goddess of wealth. 3. The goddess of learning. 4. Parvatī, the wife of **શિવ.**

વામી, Same as **વામ-માર્ગી.**

વામોરૂ, વામોરૂ, [S. वाम beautiful + उरु, ऊरू a thigh.] A handsome-thighed woman.

વાય, *interj.* [Imit. See હાય.] An exclamation of grief.

વાયક, *s. n.* [See વાક્ય.] A dictum. 3. An aphorism.

વાયદ, Same as **વાદ-ક**.

વાયજ, **વાયજી**, *s. f.* [Ar. वअ़्ज़ See વાએજ, વાજ.] A sermon.

Id. વાયજ કરવી To preach.

વાય-કું, *adj.* [See વાયુ.] Flatulent; windy. 2. Indigestible. 3. Not relished (of a reproof). 4. Obstinate; self-willed.

વાયણું, *s. n.* [Dh. Des. वायणयं=S. मोज्योपायनम्, भोजनोपायनम्, a present of food; or उवायणं *fr.* S. उपायनम् a present. Hem. Des. वायणं=S. मोज्योपायनम् *fr.* S. वायनम्.] A dinner given by her relatives to a young wife in her first pregnancy.

વાયદા-સર, *adv.* [See વાયદો + સર, *adv.*] At the appointed or stated time.

વાયદો, *s. m.* [Ar. वअ़्द:.] A stipulated time. 2. A time-bargain. 3. A promise; an appointment; a stipulation.

Id. વાયદો કરવો To appoint a time. વાયદે ચઢવું To be postponed from time to time. વાયદા-સર At the appointed time.

Prov. અગસ્ત્ય ઋષિના વાયદા When two Sundays meet: At the Greek Kalends. વાયદે વહાણું વાયું Procrastination is the thief of time.

વાય-રો, *s. m.* [Hem. Des. वायारो=S. शिशिरवात: a cold wind. See વાયુ.] Wind; air; a gust of wind.

Id. વાયરો વાવો To blow (of the wind. 2. To have a whim or a freak. વાયરે ચઢવું To build castles in the air. 2. To indulge oneself with one's own whims. વાત વાયરે ચઢવી (*Cf.* વાયરે ચઢવું.) To be frequently postponed (of a business.)

વાય-લ, **વાય-લી**, *adj.* [See વાયુ] Wild; whimsical; eccentric.

વાયવ્ય, *s. f.* [S. *fr.* વાયુ.] The north-west direction.

વાયસ, *s. m.* [S.] A crow.

ઉંટને કદળી ફળનું ભોજન, વાયસ અમૃત આહાર.
—ગિરિધર.

વાયું, *s. n.* [See વા, વાયુ.] An earthen pot made to serve as a protection for a lamp against the wind.

વાયુ, *s. m.* [S. *fr.* वा to blow.] Air. 2. Wind. 3. The wind personified as a deity. 4. A vital air of the animal system (these vital airs are five, *viz.* પ્રાણ, અપાન, વ્યાન, ઉદાન, and સમાન). 6. Rheumatism. 7. Air considered as one of the humours of the body. 8. Flatulence. 9. Cramps. વાયુ પુરાણ A name of one of the 18 *Purāṇas*.

Id. અર્ધાંગ વાયુ Semi-paralysis. વાયુ રૂપી પદાર્થો Gaseous bodies. વાયે લીધું જવું To be so light as to be carried away before the wind. 2. To be lowered in respect or position.

જે સ્ત્રીને નહિ માન પિયુનું, તે વાયે લીધી જાય.
—ભાષા.

વાયુ-ગુરૂ-ત્વ, *s. n.* [S. +ગુરૂ-ત્વ.] The weight of the atmosphere.

વાયુ-ગુરૂ-ત્વ-માપક, *adj.* [S. + માપક.] Measuring the weight of the atmosphere. 2. *s. m.* One who measures the weight of the atmosphere, marks the direction of the wind, &c.; a meteorological observator.

Id. વાયુ-ગુરૂત્વ-માપક યંત્ર A barometer.

વાયુ-ચક્ર, *s. n.* [S. *fr.* + ચક્ર.] The atmosphere.

વાયુ-ચક્ર-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. + શાસ્ત્ર.] Meteorology.

વાયુ-ચક્ર-શાસ્ત્રી, *s. m.* A meteorologist.

વાયુ-ચર, *s. n.* [S. *fr.* +चर् to move.] A bird.

વાર, *s. m.* [S. वासर, वार.] A day of the week. 2. A stated or recurring day. 3. A week. (It is used either alone, or is affixed to the names of the planets and the sun, to show the days of the week, as રવિવાર, સોમવાર, &c.).

વાર, *s. m.* [Eng. *Yard.*] A yard in length; a measure of length equal to three feet.

વાર, *s. f.* [See વાર a day, time.] Delay; time; procrastination. 2. Time repeated (once, twice; &c.) 3. Time as considered long or excessive, and as taken up or used.

Id. વાર કરવી, વાર લગાડવી To delay.

વાર, *adv.* [P. वार् a suffix=Eng. *ly,like.*] Like or in the manner of, *e. g.* **વિગત-વાર.**

વાર, **વ્હાર,** } *s. f.* [S. वार covering, a protection, *fr.* वृ to cover; See વાર in નિવારણ. Or, See **વ્યવહાર.**] Help; aid. 2. A cry for help or protection; a complaint.

ભેળી થઈ ચાર, બીજી મળી બાર,
કરી જઇ વાર, આજ કૃષ્ણ આવ્યા. **—રાધાબાઈ.**

Id. વાર કરવી To assist. વારે ચઢવું To aid; to come to succour.

વાર, *s. f.* Same as **નિવારણ.**

એ તેજ અદ્દ્ભુત અસ્ત્રીનું, અસ્ત્રને તેજે વાર.
—રત્નેશ્વર.

વાર, Same as **વારિ.**

દમયંતી છે અતિ મનોહર, ઉતારે સર્વનું વાર.
—ભાલણ.

વાર-ણ, *s. n.* [S. वृ to cover.] Warding off; averting; opposing; turning back or from.

વારણ, *s. m.* [S.] An elephant. 2. Restraining or keeping back or down.

અલક્ષ્ય આ સભા લવથી, અબ્ધિ જ વારણ તેને.
—વલ્લભ.

વારણાં, Same as **ઓવારણાં.**

નિગમ નેતિ ગવાય, વારીજાઉં વારણે.— **અખો.**

વારણ્ટ, *s. n.* [Eng. *Warrant.*] A warrant; a warrant issued by a court to apprehend a criminal.

વારતા, Same as **વાર્તા.**

વાર-તેહેવાર, *s. m.* [See વાર a day + તેહેવાર.] Certain days of the week of certain lunar months and holidays; a holiday.

વાર-વાર, **વારં-વાર,** } *adv.*[S. वारंवारम् *fr.* વાર time.] Frequently; often; repeatedly; again and again; now and then.

વાર-વું, *v. t.* [S. वृ to cover. See વારણ.] To forbid; to prohibit;to prevent; to avert; to ward off; to hinder; to stop; to oppose; to remove; to turn back.

વાર-વું, *v. i.* [See ઓવારવું.] To ward off misfortunes by waving the hands,or handfuls of certain seeds, round the head of a friend.

લાવી નારી, ભરી વારિ, તેને દીધાં રે.
દીવાળી જઇએ વારી, તેને દીધાં રે. **—દીવાળીબાઈ.**

2. To compare a thing with another, and throw it away, on its being found unfitfor comparison;to compare and find worthless.

હરિના મુખડા ઉપર, વારી કોટિક ચંદ્રમા. **—દયારામ.**
તારા નેત્ર ઉપર વારૂં, મૃગને મીન. **—દયારામ.**

Id. વારી જવું To take another's misfortunes on one's own head; to sacrifice one's own interests to ward off the misfortunes of others and secure their welfare. વારી નાખવું To throw away a valuable thing without the least concern, owing to one's admiration for another thing with which it has been compared and found unfit for comparison. 2. To wish well to. વાર્યું કરવું To listen to advice.

Prov. વાર્યું ન કરે, પણ હાર્યું કરે One does not listen to advice, but one yields when defeated.

વારસ, *s. m.* [Ar. वारिस.] An heir; an inheritor.

વારસ-નામું, *s. n.* [+ નામું.] A document appointing an heir or heirs.

વારસો, *s. m.* [See વારસ.] Inheritance; a heritage; a legacy; a bequest.

વારાઙ્ગના, *s. f.* [S. *fr.* वार a multitude + અઙ્ગના.] A concubine; a courtezan; a prostitute.

વારા-ફરતી, **વારા-ફરતું,** } *adv.* [See વારો + ફર-વું.] Turn by turn; one after another;by turns; alternately.

વારા-ફેરા, *s. m. pl.* Turns; alternation; reciprocal succession.

Id. જગતમાં સૌના વારાફેરા છે All have their ups and downs in this world.

વારિ, *s. n.* [S.] Water.

લાવી નારી, ભરી વારિ, તેને દીધાં રે,
દીવાળી જઇએ વારી, તેને દીધાં રે. **—દીવાળીબાઈ.**

વારિ-જા, *s. f.* [S. *fr.* + जन् to be born.] The goddess Lakshmi, so called from her being alluded to as the daughter of the ocean.

ક્ષિર સમુદ્રમાં વા'લે, કરિયું શયનજી;
નિકટ બેઠી વારિની, કમલ નયન જી. —નાકર.

વારિ·ધિ, વાર-નિધિ, s. m. [S. fr. વારિ, + S. धा to hold, & fr. + નિધ.] A sea; an ocean.

વારી, s. f. [See વારો.] A turn; the time at which, by successive vicissitudes, a thing is to be had or done. 2. A turn or time at which a village officer or servant is required to serve according to rotation; a turn in the rotation of village officers. 3. A compensation; a reward for work done or religious injunctions obeyed.

વિચારી વિઠ્ઠલ કૃપાએ, સાખ્ય શુદ્ધ ઉચારી રે;
વારી ધારે ધ્યાનમાં નવ, જેહ સદાચારી રે.
—પ્રેમાનંદ.

વારી, s. m. [S. वारिन्, वारा.] A horse.

વારૂ, adv. [S. वरम्. fr. વર best.] Well; good. 2. Yes; very well.

સારૂં રમરનાર નહિ, વારૂ વરનાર નહિ;
બુંડું ભરનાર નહિ, કશા કારમે કેદ. —વલ્લભ.

વારૂણી, s.f.[S.] An intoxicating liquor.

વારે·ઘડીએ, adv. [See વારો+ઘડી.] Same as **વારં·વાર.**

વારે·દાર, s. m. [See વારો + દાર, P.] One whose turn it is. 2. A tax-gatherer.

વારે-વારે, adv. [See વારો. See વારં-વાર.] Same as **વારં·વાર.**

વારો, s. m. [See વાર a day.] A recurring time. 2. A turn. 3. An opportunity; an occasion. 4. Cessation of work by workmen and tradesmen on certain days.

Prov. વારો આવે ડોશીને પણ નાચવું પડે Everybody will have his turn.

વારો-વાર, s. m. [See વાર a day of the week.] The same day of the next week; this day week.

વાર્તા, s. f. [S. fr. वृत्, वर्त्, to be. See વાત.] Tidings; news. 2. Conversation. 3. History. 4. A narrative. 5. An account.

વાર્તિ·ક, s. n. A supplementary explanation. 2. s. m. A bearer of news; an informant.

વાર્ષિ·ક, adj.[S. fr. વર્ષ.] Annual; yearly.

વાલ, s. m. [S.] A kind of pulse; bean. 2. One thirtieth part of a *tola*.

Id. વાલમાંથી રતી A small part taken out of a small thing; a part of a part.

વાલ·ન્દ, વાળ·ન્દ, s. m. [See વાળ + S. दो to cut.] A barber.

વાલ·પાપડી, s. f. [See વાલ bean+પાપડી.] A sort of bean.

વાલ·મ, વાલ·મ·જી, s. m. [S. वल्लभ·तम dearest fr. વલ્લભ, વહાલું.] The dearest man. 2. The husband.

વાલિયા, s. m. pl. [See વાલ.] Strings with which a cradle is hung. 2. Strings for the scalepans of a balance.

વાલી, s. m. [Dh. Des. बली=S. स्तम्भः a pillar, a prop. Cf. Ar. वाली See બેલી.] A guardian; a patron; a protector. 2. A master; a lord. 3. A loyer.

Id. વાલી વારસ A patron or an heir.

વાલી, વાલિઘોડો, s. m. [Hem. Des. वलवा fr. S. वडवा a mare.] A strong horse.

વા·લેસરી, adj. [+ સર the head.] Well-wishing. 2. s.m. f. A well-wisher; a patron. 3. An affectionate elderly person.

વા·લોળ, વા·લોર, s. f. A bean; a kind of vegetable.

વાવ, s. f. [See વાપી.] A large well with steps leading down to the water's edge. Same as **વાપી.**

વાવટા-કાઠી, s. f. [See વાવટો+કાઠી.] A flag-staff; the staff on which flags are hoisted.

વા·વટો, s. m. [See વા, વાયુ, + S. वृत्, वर्त्, =L. *verto* to turn.] A flag; a banner; an ensign; a standard.

Id. વાવટો–ચઢાવવો–ઉડાવવો To raise the flag (a sign of success).

વા·વડ, s. m. [See વા, વાયુ+વળ, વળ·વું. Or, વાવર·વું, વાપર·વું.] Spread; diffusion (of a disease); infection. 2. Rumour; news; information.

વાવ·ડી, s. f. [See વાવ, વાપી.] A small

well with steps. 2. A small well into which people are obliged to descend to get water.

Prov. વાવડી ચસકી Lit. The well has moved from its place. Hence, 2. An exaggerated assertion. 3. Follies and humours of prating barbers.

વાવણિ.યો, *s. m.* [See વાવ.ણી.] A drill plough; the sowing machine.

વાવ.ણી, *s. f.* [See વાવ.વું.] Sowing (seeds.) 2. The act of sowing seeds.

વા-વંટોળ, *s.m.* [See વા, વાયુ + વંટોળિયો.] Whirlwind.

વા.વતર, Same as **વાવે.તર.**

વાવર.વું, Same as **વાપર.વું.**

વાવ.લાં, *s.n. pl.* [See વાવ.વું.] Land given free in return for services done to the villagers.

વાવ.વું, *v. t.* [S. वप्.] To sow; to plant; to scatter seeds in the ground.

Prov. વાવે તેવું લણે As you sow, so you will reap; Do evil, and look for like.

વા.વા, *adj.* & *adv.* [Imit. See વાહ.] Very good; excellent. (Used in taking with little childen.)

વા.વા.ઝો.ડું, Same as **વાઝો.ડું.**

વાવા.દળ, *s. n.* [See વા, વાયુ, + વાદળ.] Stormy clouds.

વા.વું, *v.t.* [S. वह् to carry See વહે.વું.] To persuade; to induce. 2. To mislead.

હું તો જાણું તમારી વાત; વિઠ્ઠલ મૂકો વાયાની વાત. —**ગોવિન્દ.**

3. To raise (a weapon). 4. To besmear; to daub. 3. *v.i.* To be drawn or dragged.

Id. વાયદે વાવું To be deceived by several postponements.

વા-વું, *v. i.* [S. वा to blow.] To blow. 2. To feel; to be felt.

વા.વું, *v. t.* To blow (a musical wind instrument) so as to produce music.

મારે આંગણિએ નંદલાલ, મોરલી વાઈ રે.— **વલ્લભ.**

વાવે.તર, *s n.* [See વાવ.વું.] Sowing; planting. 2. Cultivation. 3. A crop. 4 *adj.* Brought under cultivation; cultivated.

વાસ, *s. f.* [S.] Smell; odour. 2. Scent; flavour. 3. A bad smell. 4. Trace; sign. 5. Colour; appearance of.

Id. કાગવાસ Food placed for crows in a *Shrāddha* ceremony. વાસ આવવી To be carried or wafted (of a smell, particularly a bad smell). વાસ મારવી To give out a bad smell. વાસ લેવી To feel or perceive a smell, a scent.

વાસ, *s. m.* [S. *fr.* वस् to dwell.] Residence. 2. An abode; a dwelling. 3. A part of a town inhabited by a section of the people; quarters; a street.

Id. વાસ પૂરવો-કરવો To take up one's lodging; to dwell.

Prov. ભૂતનો વાસ પીંપળે Firewood must at last come to the fireplace.

વાસ, *s.n.* [S. वासस *fr.* वस् to dress.] A garment; wearing apparel; clothes.

આર્દ્ર વસ્ત્ર અડે અવર, ભિન્જવે તે પણ વાસ—**દયારામ.**

વાસક-સજ્જા, } **વાસક-સજ્જિતા,** } *s. f.* [S. See વાસ fragrance + સજ્જ.] A woman, who has collected objects of enjoyment and expects to meet her lover.

વાસકુટ, *s m.* [Eng. *Waistcoat.*] A waistcoat.

વાસણ, *s. n.* [See વાસ a dwelling.] A utensil; a pot; a vessel; a culinary vessel.

વાસણ.કુસણ, *s.n.pl.* [*fr.* + કુસણ redup.] Culinary utensils; vessels of all kinds.

વાસના, *s.f.* [S.] Desire; inclination; wish. 2. The impression on the mind of past actions whether good or evil which produces pleasure or pain.

વાસન્તી, *s. f.* [S. See વસંત.] The goddess of the spring season.

વાસર, *s.m.* [S.] A day.

વાસર-મણિ, *s.m.* [S. *fr.* +મણિ.] The sun.

વાસવ, *s.m.* [S.] The God Indra.

વાસ.વું, *v.t.* [Causal of વસ.વું, used to avoid the inauspicious expression બન્ધ કર.વું.] To close; to shut. 2. To fill or blow (of a musical wind instrument).

વિઠ્ઠલ વાંસળી મા વાસરે, મારૂં કાળજ કાંપે છે. —**દયારામ.**

વાસ.વું, *v. t.* To inhabit; to make in.

habited; to colonize.

વાસ•વું, *v.i.* [See વાસ fragrance, smell.] To send out fragrance; to be fragrant.

વાસિ•ત, *adj.* Scented; perfumed.

વાસિ•દું, *s.n.* [See વાસી+ધૂળ.] Sweepings. Id. વાસિદું કાઢવું–વાળવું To sweep. વાસિદામાં સાંભેલું An impossibility.

વાસી, *adj.* [S. वासिन्, वासी, having a smell: See વાસ smell.] Not fresh; stale.

Prov. વાસી રહે શું, કે કુત્તા ખાય ? He who has lost his purse, will go whither you will.

વાસી, *adj.* [See વાસ, વસ•વું.] That inhabits, lives or dwells in, at, &c. (Used only in composition, as **નગર-વાસી**).

વાસુ, **વાસો**, *s.m.* [See વાસ, વાસો, વસ•વું.] Watching a field at night.

Id. વાસુએ–વાસો જવું To watch a field at night.

વાસુકિ, *s. m.* [S.] Name of a famous serpent-demon.

વાસુ-દેવ, *s.m.* [S.] Krisna.

વાસુ•પી, **વાસો•પી**, *s.m.* [See વાસુ, વાસો. + S. स्वप्, सुप्, સૂવું, to sleep.] One who sleeps in the field and keeps a watch on the crop.

વાસેલ, *s.n.* [See વાસ•વું, વસ•વું.] A field kept fallow.

વાસો, *s. m.* [See વાસ dwelling.] Dwelling. 2. Lodging. 3; A day in a journey.

વાસો, Same as **વાસુ**.

વાસ્ત•વિક, *adj.* [S. *fr.* વસ્તુ.] Actual; real. 2. Right; true; just. 3. Proper.

વાસ્તવ્ય, *adj.* [S. *fr.* वस् to dwell.] Habitable.

વાસ્તુ, *s.n.* [S. *fr.* वस् to dwell.] Habitation; an abode. 2. The ceremony of entering into a newly built house in order to occupy it.

વાસ્તુવિદ્યા, *s.f.* [+વિદ્યા.] Architecture.

વાસ્તુ-પૂજા, **વાસ્તુ-શાન્તિ**, [+પૂજા, શાન્તિ.] A ceremony performed at the time of entering a new house.

વાસ્તે, *prep.* [Ar. वासितः means.] For. 2. On account of.

વાહ, *interj.* [Imit.] Oh ! ah !

વાહ•ક, *adj.* [S. *fr.* वह् to carry.] That conveys; that carries or bears. (Used at the end of a compound, *e. g.* **ભારવાહક**).

વાહ•ન, *s.n.* A conveyance; a vehicle.

વાહલું, Same as **વહાલું**.

વાહ-વાહ, *interj.* Same as **વાહ**. 2. *s. f.* Praise.

Id. લોકોમાં તેની વાહ વાહ થતી Every one praised him.

વાહ•વું, *v.t.* [See વહે•વું, વા•વું to deceive.] To deceive; to delude; to beguile.

વનિતા પણ નવ જાયે વાહી —**સામળભટ**.

Prov. વાહ્યા કે વટલ્યા Better bow than break: Wisdom prefers an unjust place to a just war.

વાહાડ•વું, Same as **વાઢ•વ**.

વાહાણુ, Same as **વહાણુ**.

વાહાર, Same as **વહાર**.

વાહાલ, Same as **વહાલ**.

વાહાલું, Same as **વહાલું**.

વાહા•વું, Same as **વાહ•વું**.

વાહિ•ની, Feminine form of **વાહી**, as **રક્ત-વાહિની**.

વાહી, Same as **વાહ•ક**.

વાહે•લું, *adj.* [See વાહ•વું.] Deluded. 2. Bewildered.

વિપ્ર ફરે ઘણા લોભના વાહેલા. —**નરસિંહ મેહતો**.

વાળ, *s. m.* [S. बाल, वाल.] Hair.

Id. વાંકો વાળ થવા ન દેવો To take care of a person so well that no one can do him the slightest injury.

વાળન, *s. n.* [See વાળ•વું.] An antidote.

વાળન્દ, **વાલન્દ**, Same as **વાલન્દ**.

વાળવું, *v.t.* [Causal of વળ•વું] To sweep. 2. To fold; to twist; to bend. 3. To send back. 4. To change the direction of. 5. To liquidate; to remit; to return (a debt, a loan). 6. To recompense. 7. To wind up; to bring to an end.

Id. ચોટલો વાળવો To make up the braid of hair. ઉંધું વાળવું To sweep with the wrong end of a broom (on a mourning day). 2.

To set upside down. 3. To ruin; to spoil. મોઢું વાળવું, મોં વાળવું To cry with the face covered. હાથ વાળવા To beat the breast through sorrow in mourning. વરસી વાળવી To perform the first anniversary ceremony after the death of a person. ઝેર વાળવું To neutralize the effects of a poison. દાણા વાળવા To repeat a spell on a quantity of grain. મન વાળવું To turn the mind away from; to appease the eagerness of the mind; to pacify the mind. પોતાનું મન વાળવું To comfort one's self. એમ વિચારી તે મન વાળતો He comforted himself with this thought. જવાબ વાળવો To return an answer; to reply. પગ વાળવા To take rest after walking or standing. વાળી લેવું To sweep and collect a heap of corn or spilt liquid. 2. To deduct dues in paying an amount. ઢગલો વાળવો To make a heap; to pile up. ઉપકાર વાળવો To return a kindness. બદલો વાળવો To return a kindness or an injury. પાણી વાળવું To turn the course of water. કોળિયો વાળવો Lit. To put a quantity of food into a form fit for putting it into the mouth. Hence, 2. To eat. બીડી વાળવી To make cheeroots of tobacco and cover them with dry leaves. દોરડું વાળવું To make a coil of a rope. ઘડો વાળી લેવો To draw towards one's self a pot filled with water and drawn from the bottom of a well up to its mouth. (ભાર) વાળી લેવો To put (a heavy burden) on one's own head with one's own hands. શરીર વાળવું To give a proper or healthy shape to the limbs by hard body exercise. કેડ વાળવી To work hard. 2. To work with care or attention. ઘેડ વાળવી To fold (clothes paper). પલાંઠી વાળવી To sit with crossed legs. પલાંઠો વાળવો To sit with crossed legs at one's ease and free from anxiety. વાળી લાવવું To collect and bring. કલમ વાળવી To engraft a plant on another. 2. To change the subject; style, or aim of one's writings or speeches. 3. To desert one party and join the opposite one.

વાળા, *s.m. pl.* [See વાળો] An ear-ornament made of gold-wire.

વાળાકુંચી, *s.f.* [See વાળા + કુંચો.] A gold smith's brush.

વાળિ·યો, *s. m.* [See વાળ·વું to sweep.] Sweeping a heap of corn.

વાળી, *s. f.* [S. वलय a circle *fr.* वल् to turn See વળ·વું.] A nose-ring. 2. An ear-ring.

વાળું, [S. वत्, वान्.] An adjective suffix showing " possession."

વાળુ, } **વાળું,** } *s.n.* [Hem. Des. विआरिआ = S. पूर्वाह्ण भोजनम् breakfast. *fr.* S. वि+आहार.] Eating food cooked at noon. 2. Supper.

વાળુ *s. f.* [S. वालुका.] Sand. 2. Gravel.

વાળો, *s. m.* [Dh. Des. वालओ *fr.* S. वाल·कः small hair. See વાળ.] A wire. 2. The Guinea-worm.

Id. વાળો ખેંચવો To draw into a wire. વાળો નિકળવો To suffer from Guinea-worm.

વાળો, *s. m.* [S. वल्लुक.] The grass of which the roots are fragrant; *Andropogon muricatus.* 2. The roots of this grass.

વિંઘું, } **વિઘુ,** } *s. n.* [S. वि particularly; +घात a group *fr.* हन् to collect.] Square measure equal to about 1/3 acre; a vigha.

વિઘો·ટી, *s.f.* [+वृत्ति] An assessment on land collected per વિંઘા. 2. An assessment on land.

વિંછી, *s. m.* [Hem. Des. विंचुओ *fr.* S. वृश्चिक.] A scorpion.

વિંજણો, *s.m.* [S. व्यजन] A fan. 2. A large hanging fan; a *punkha.*

Id. વિંજણો નાખવો-ઉડાડવો To fan with a fan.

વિંજ·વું, } **વિંઝ·વું,** } *v.t.* To swing; to whirl round in the air. 2. To fan a fire.

વિંટણિ·યો, *s.m.* [See વિંટવું.] A reel of thread.

વિંટ·લો, *s. m.* [See વિંટ·વું.] A round roll; a roll.

વિંટ·વું, *v.t.* [Dh. Des. विंट, Hem. Des. वाढिअं *fr.* S. वेष्टितम् *fr.* S. वेष्ट् to surround. See વેષ્ટન.] To wrap. 2. To roll; to twine; to wind.

Id. વિંટી લેવું-વળવું To surround; to

encircle.

વિંટા·વું, *v. i.* Passive of **વિંટવું.**

વિંટા·ળ·વું, *v. t.* [Causal of વિંટ·વું.] To roll. 2. To wrap. 3. To twine.

વિંટી, *s. f.* A ring.

વિંટો, Same as **વિંટલો.**

વિંધ·ણું, *s. n.* [See વિંધ·વું.] A chisel.

વિંધ·વું, *v. t.* [S. व्यध्,विध्, to pierce.] To pierce. 2. To perforate. 3. To have a piercing effect on the mind.

વિંધા·રો, *s.m.* A borer; a perforator.

વિંધા·વું, Passive of **વિંધ·વું.**

વિંધું, *s. n.* A hole; a bore.

વિ, [S.] A prefix denoting separation, aversion, difference,variety; opposition or augmentation.

વિઆજ, Same as **વ્યાજ**.

વિઆજુ, *adj.* Relating to interest or money-lending.

વિઆ·વું, *v. i.* [S. वी to conceive.] To bring forth. 2. To deliver.

વિકટ, *adj.* [S.] Difficult; hard. 2. Formidable; frightful; terrible.

વિકરાળ, *adj.* [S. विकराल *fr.* वि excessively+कराल terrible.]Very terrible;formidable.

વિ·કર્મ, *s. n.* [S. *fr.* वि away from+કર્મ.] Bad action; a wicked act; sin.

વિ·કલ, *adj.* [S. *fr.* वि+कला a part. *Cf.* સકળ.]Wanting in some parts; incomplete. 2. Distracted;bewildered;perplexed.

વિ·કલ્પ, *s. m.* [S. *fr.* वि opposite +क्लृप् to arrange: See કલ્પના.] Doubt; suspicion; indecision. 2. Difference of opinion. 3. An alternative; option.

વિ·કસ·વું, Same as **વિ·કાસ·વું.**

વિકસ્વર, *adj.* Opening; expanding.

વિ·કળ, Same as **વિ·કલ.**

સખી મને વિકળ કરી છે, એની વાંસળિયે રે.—**દયારામ.**

વિ·કળ·તા, *s.f.* Distracted state of the mind; bewilderment; perplexity.

વિ·કળા, *s.f.*[S. विकला *fr.* वि excessively+कला a sixtieth part.] A sixtieth part of a sixtieth part; a second.

વિ·કાર, *s.m.* [S. *fr.* वि opposite + कृ to do.]Disease; disorder. 2. Change of form of nature.3. Feeling; passion; emotion.

Id. વિકાર હેતુ The cause of વિકાર; a temptation.

વિ·કાસ, *s m.* [S. *fr.* वि excessively + कास्, काश्, to shine, to appear.] Opening. 2. Expanding; blooming.

વિકાસ·વું, *v. t.* To open. 2. To expend. 2. To bloom. 4. *v.t.* To open; to extend.

વિકાસી, *adj.* Opening; expanding; blooming (of a flower. It occurs at the end of a compound.)

Id. દિવસ-વિકાસી Blooming by day. રાત્રિ-વિકાસી Blooming by night.

વિ·કૃત, *adj.* [S. See વિકાર.] Diseased. 2. Spoiled. 3. Changed.

વિ·કૃ·તિ, *s. f.* Same as **વિ·કાર.**

વિ·ક્રમ, *s.n.* [S. *fr.* वि excessively + क्रम् to walk.] Heroism; valour; prowess.2.*s. m.* An epithet of Visnu.

વિક્રમ સંવત, *s. m.* [S. विक्रम संवत्सर *fr.* विक्रम name of a king of Ujjayini + सवत्सर a year: Seeસંવત,સંવત્સર.]The era of Vikrama.

વિ·ક્રય, *s.m.* [S. *fr.* वि opposite + क्री to buy.] Selling;a sale.

વિ·કાળ, Same as **વિ·કરાળ.**

વિ-ક્રિયા, *s. f.* Same as **વિ·કાર.**

વિ-ક્ષેપ, *s. m.*[S. *fr.* वि excessively + क्षिप् to throw.] Hindrance;an obstacle.

Id. મા or માહે વિક્ષેપ પડવો નડવો-થવો To occur an obstacle.

વિખ, } *s.n.* [S. विष.] Poison; venom.
વિખ·ડું, }

વિખમ, Same as **વિષમ.**

વિ·ખર·વું, *v.i.* Passive of **વિ·ખેર·વું.**

વિખ-વાણ, *s. f.* [+વાણી.] A bitter taunt.

એમ નથી જાણતો, " કર્તા હું કોણ છું ?"
વિખ-વાણ જાણે વેપારી કમાયો શું —**નિરાંતભક્ત.**

વિખ·વાદ, *s. m.* [See વિખ+વાદ.] Disagreement; a quarrel.

વિખ·વું, *v. t.* [See વિખેર·વું. *Cf.* પિંખ·વું.] To tear and scatter through anger,excitement,or sorrow.

Id. લટિયાં વિખવાં To tear and scatter the hair through anger, &c.

વિખિયા, *s.f.* [See વેશ્યા.] A woman

(used in contempt).

વિખે, Same as **વિષે**.

વિ·ખેર·વું, *v. t.* [Dh. Des. वेरायं, વેરા·વું. scattered *fr.* S. विकिर् *fr.* वि apart + कॄ, किर्, to scatter.] To scatter; to throw about in disorder.

વિ·ખ્યા·ત, *adj.* [S. *fr.* + ख्या to tell.] Famous; celebrated; renowned.

વિ·ખ્યા·તિ, *s. f.* Fame; celebrity.

વિગત, *s.f.* [S. *fr.* वि particularly + गम् to go.] Description. 2. Particulars;details. 4.*adj.* Gone. 5. Departed; separated; lost.

વિગત-વાર, *adj.* [+वार, P.] Particular; minute. 2. Detailed; being in full particulars.

વિગેરે, *adv.* [Ar. विगैरिह् *fr.* व and + गैर् another + हि that.] Etcetera; &c.; and so on; that and others.

વિગો·વ·વું, Same as **વગોવ·વું**.

વિ·ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + ग्रह् to take.] A war; a battle; a fight; a quarrel. 2.Analysis of compound words;dissolution of a compound (Gram).

Id. વિગ્રહ-સભા A council of war.

વિઘર·વું, **વિઘરા·વું**, *v. i.* [+ ગર·વું, ગળ·વું.] To be melted; to be dissolved. 2. To be dispersed or scattered. 3. To be confused or embarrassed. 4.To be disheartened or dispirited.

વિ·ઘરો, *s. m.* [See વઘરો, વિગ્રહ.] See **વઘરો**. 2. Disagreement; a quarrel.

વિઘું, Same as **વિંઘું**.

વિઘ્ન, *s.n.* [S. *fr.* वि excessively, opposite,+हन् to strike.] Impediment; obstacle; hindrance. 2. Mishap; misfortune.

Id. વિઘ્ન આવવું-થવું-નડવું-પડવું To occur an obstacle.

વિઘ્ન-હારી, *adj.* [S. *fr.* +हृ,हर्, to take away.] Removing an obstacle. 2. *s. m.* A remover of obstacles.

વિચક્ષણ, *adj.* [S.] Shrewd; sharp; clever.

વિ·ચર·વું, *v.i.* [S. वि excessively + चर् to walk.] To go. 2. To enter.

વિ·ચાર, *s. m.* [S.See વિ·ચર·વું.] Notion; view; judgment; reflection; thought. 2. Trouble; perplexity;a difficult and embarrassing case. 3. Investigation.4. Deliberation. 5. Meditation. 6. Determination; decision.

Id. વિચાર આવવો To strike the mind (of a thought.) વિચાર કરવો To think; to meditate; to deliberate. વિચાર થવો-આવવો To be formed (a thought, an intention.) 2. To have an inclination or mind to. વિચાર ચલાવવો-દોડાવવો-પહોંચાડવો To think out; to devise by serious thinking; to excogitate. વિચાર-આપવો-દર્શાવવો-બતાવવો To give out or express an opinion. વિચાર ધારણ કરવો To entertain an opinion. લાંબો વિચાર A thought or calculation of remote consequeneces.લાંબો વિચાર કરી શકે એવો Foresighted;prudent. વિચારપૂર્વક Preceded by a thought or consideration; thoughtfully;deliberately.

વિચાર·વન્ત, **વિચાર·વાન્**, **વિચાર·શીલ**, *adj.* [S. *fr.*+ वत्, वान्, शील, affixes showing possession.] Considerate; thoughtful; contemplative; deliberative.

વિચાર·વું, *v. i.* To reflect; to think; to cogitate;to ponder over. 5. To reason. 6. To revolve in the mind.

વિચાર-શ્રેણી, *s. f.* [S. *fr.* + શ્રેણી.] A series of the thoughts.

વિચિક્ષણ, Same as **વિચક્ષણ**.

વિ·ચિત્ર, *adj.* [S. *fr.* वि excessively + ચિત્ર.] Divers; various.2. Surprising; marvellous. 3. Strange. 4. Sundry. 5. Of different colours.

વિ·ચેતન, *adj.* [S. *fr.* वि apart + **ચેતન**.] Unconscious; senseless; dead.

વિચ્છેદ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + छिद् to cut.] Division; disjunction.

વિછર·વું, *v. i.* [See વિચ્છેદ.] To be seperated.

જુઓ મચ્છ જળથી વિછરતાં, તજે પ્રાણ, ધન્ય એહને.
—**દયારામ.**

વિ·છળ·વું,*v.t.* [Hem. Des. विच्छोल·इ = S. कम्पयति it shakes, *fr.*S. वि inten. + क्षल्, क्षाल्

to wash.] To wash; to cleanse; to rinse.

વિછુવા, *s. m. pl* [See વિંછી.] A pair of silver ornaments worn by women on the toes.

વિ-છોહ, *s. m.* [See વિ-ચ્છેદ. *Cf.* વછો.] Separation.

વનિતાનો વિરહ વિછોહ તો, દહન દાવાનળથી ઘણો.

—**સામળભટ.**

વિજણ-વારા, *s. m.* [See વિંજણ+વાયરો.] Fanning.

વિજણો, વિઝાણો, } Same as **વિંજણો, વિંઝણો.**

વિજન, *adj.* [S. वि apart + जन a man.] Unpeopled. 2. Solitary; retired; secluded; tenantless.

વિ-જય, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively +જય] Victory. 2. Conquest.

Id. વિજય કરવો-મેળવવો To gain a victory.

વિજય-સ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* + સ્થાન] The place where a victory was gained; a place of victory.

વિજયા, *s. f.* Hemp; bhānga. 2. An epithet of Durgā.

વિજયા-દશમી, *s. f.* [S. *fr.* + દશમી.] The Dasera; the tenth day of the bright fortnight of Ashvin (Sep.-Oct.).

વિજયાનન્દ, *s. m.* [S. *fr.* + આનન્દ] Joy on account of a victory; a triumph. 2God.

વિજયી, *adj.* [S. विजयिन्, विजया, *fr.* વિજય.] Victorious; conquering; triumphant. 2. *s. m.* A victor.

વિજળી, *s. f.* [Hem. Des. विज्ज॰ला *fr.* विद्युत् *fr.* वि excessively+द्युत् to shine.] Lightning. 2. Electricity.

Id. વિજળીનો તાર The electric telegraph a telegram. વિજળીનો ઝબકારો A flash of lightning.

વિજળી-કેઠો, *s. m.* [+ કેઠો.] A game for children. (In the Sorath District.)

વિ-જાતિ, વિ-જાતીય, } *adj.* [S. *fr.* वि different + જાતિ.] Of a different caste, tribe, or class; heterogeneous; dissimilar.

વિ-જારી, *s. f.* [Redup. of જારી adultery; confused with ઈજાર P.trowsers.] Adultery. 2.Cunning conduct; roguery.2. Sleight of hand; jugglery. (Generally used in the expression. **જારી-વિજારી.**)

વિ-જોગ, Same as **વિ-યોગ.**

વિ-જોગી, Same as **વિ-યોગી.**

વિ-જ્ઞપ્તિ, Same as **વિ-જ્ઞાપના.**

વિજ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* वि excessively+ ज्ञान,] Particular, minute, or accurate knowledge.

વિજ્ઞાન-મય-કેશ, *s. m.* [S. *fr.* + કેશ.] One of the sheaths of the soul of man according to the Vedānta teaching. 2. Knowledge or perception of the eternal being while the individual soul is conscious of its own worldly existence.

વિ-જ્ઞા-પના, *s. f.* [S. *fr.* वि particularly + ज्ञाप् to inform *fr.* ज्ञा to know.] A respectful statement or representation.

વિટંગા, *s. f.* [S. विट a voluptuary + અંગના.] A voluptuous woman. 2. An accomplished woman.

હું તવના મુખથી ઉચરી પતિ,વલ્લભની નહિ વેળા વિટંગા.

—**વલ્લભ.**

વિટંડ, *s. n.* [S. वितण्ड.] Pretension; feigning.

વિટંડા, *adj. m. pl.* Pretentious; false.

કેઈ વિકંડા કહાવે નર્યા, જ્ઞાન-ખળજ કેટલાએક જ ખરા.

—**અખો.**

વિટમ્બણા, *s. f.* [S. विडम्बन.] Disgrace; dishonour. 2. Ignominious treatment. 3. Trouble; difficulty; distress.

Id. વિટંબણા પડવી To be exposed or subjected to trouble, difficulty; or distress. વિટંબણા વેઠવી To undergo trouble, &c.

વિટ-લા, *s. m. pl.* [See વિંટી.] Ear-ornaments worn by children and women.

વિટ-વું, *v. t.* [S. वेष्ट to surround. See વિંટવું.] To wrap; to roll; to encircle. 2.To hem in; to encompass. 3. To wind; to twine.

વિટળા-વું, *v. i.* [Passive of વિંટાળવું.] To roll round. 2. To be encircled.

વિટાળ-વું, *v. t.* [See વિંટાળવું.] To roll round. 2. To twine. 3. To fold up. 4. To wrap 3. To wind. 6. To pack.

વિટાળો, *s. m.* A round roll; a roll.

વિડમ્બના, Classical form of **વિટમ્બના.**

વિ-ડાર-વું, *v. t.* [See વિ-દાર-વું.] To tear; to cut. 2. To relieve; to allay.

વેરી વિડારો બાણુન્ન, જો રૂચે, તો તેમ. —પ્રેમાનંદ.

વિણુ, *prep.* [S. बिना.] Except; without. See **વિના.**

વિણ-વું, *v. t.* [See વિનય.] To clean. 2. To select. 3. To collect;to glean; to gather; to pick up; to pluck. 4. To pick up and separate extraneous particles from corn.

Id. દાણા વિણવા To pick up grains; to glean. 2.To pick up extraneous particles from corn. ફુલ વિણવાં To pick up flowers. વલખાં વિણવાં To make ineffectual efforts; to struggle even when there is no hope of success.વિણી કાઢવું-લેવું To pick out;to select.

વિણા-ચુંટા, *s.m. pl.* [+ચુંટ-વું.] Uneasiness; restlessness.

વિણા-મણ, *s. n.* [See વિણ-વુ] Dust that comes out from corn when cleaned. 2. The wages for cleaning.

Prov. ધૂળમાં વિણામણ કાંકરા Nothing can come out of nothing.

વિત-ક, *s. n.* [See વિત-વું.] That has happened; that has befallen; trials; troubles.

વિતણ્ડ-વાદ, *s. m.* [S. See વિટણ્ડ + વાદ.] An unnecessary dispute; a useless argumentation.

વિતંડા, *s. f.* Same as **વિતણ્ડ-વાદ.**

વિતથ વિતંડા કરી મે, લેવો તેણે આ લાવ ?
—રત્નેશ્વર.

વિ-તથ, *adj.* [S. *fr.* वि priv.+તથા.] False.

વિ-તનુ, *s.m.*[S. *fr.* वि priv.તનુ the body. *Cf.* અનંગ.] The god of love, who has no body, being burnt down by the god Shiva.

વિ-તર્ક, *s.m.* [S. *fr.* वि opposite + તર્ક.] A conceit. 2. Conjecture; guess. 3. Doubt; apprehension.

Id. તર્ક-વિતર્ક Various conjectures.

વિત-વું, *v. i.* [Hem. Des. विते *fr.* S. वृत्तम् happened *fr.* वृत् to be. Or S. वि apart + इत gone *fr.* इ to go. See વીત.] To elapse; to expire; to pass away. 2. To happen; to come to pass. 3.To be obliged to suffer or undergo. 4.To experience (as a calamity, misfortune.)

Id. ઓરીઓ વિતવો To enjoy the pleasuer of;to have a liking for something realised. વખત વિતવો-વિતી જવો To pass away; to expire (of time). 2. To pass away; to expire (of the appointed time). માથે વિતવું To be obliged to suffer,or put up with; to experience (a calamity, misfortune).

Prov. વિતી હોય, તે જાણે He jests at scars, that never felt a wound.

વિ-તળ, } **વિ-તલ,** } *s. n.* [S. वितल *fr.* वि intens. + તલ, તળિયું.] One of the seven lower regions according to Hindu Mythology.

વિતાડવું, *v. t.* To oblige to suffer; to harass.

વિત્ત, *s. n.* [S. *fr.* विद् to obtain.] Money. 2.Property;wealth;substance. 3. Strength; worth. 4. Resources.

વિદગ્ધ, *adj.* [S.]Clever; sharp; shrewd. 2. [S. *fr.* वि excessively + दग्ध burnt *fr.* दह् to burn.] Excessively burnt.3. Completely burnt.

વિદગ્ધા, *s. f.* A shrewd and artful woman.

વિ-દળ, *s. n.* [S. वि priv +દળ a part.] A bulbous root, which has no parts, but is a lump.

કંદ મૂળ અભક્ષને બોળો, વાસી વિ-દળ તે વર્જો છ.
—વીરવિજય.

વિદાય, Same as **વદા.**

વિદાય-ગિરી, } **વિદાયી,** } Same as **વદાય-ગીરી.**

વદારણ, *s.n.* [S. *fr.* वि excessively + दृ, दार् to tear.] Tearing; rending; splitting. 2. Killing; slaughtering.

વિ-દાર-વું, *v. t.* To tear; to rend. 2. To cut; to split; to cleave. 3. To lay open; to cut to pieces.

વિદિ-ત, *adj.* [S. *fr.* विद् to know.] Known; understood.

વિદુર, *adj.* [S.] Wise; intelligent.

વિ-દૂષ-ક, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + दुष् दूष् to spoil.] The clown (in a drama). 2. A jester; a joker.

વિ-દેશ, *s. m.* [S. *fr.* वि a part + દેશ.] A foreign country or land.

વિ-દેશી, *adj*. Foreign; strange.

વિ-દેહી, *adj*. [S.*fr*.+દેહ.] Released from the tabernacle of clay. 2. Disembodied. 3. Incorporeal.

વિદ્ધ, *adj*. [S. *fr*. व्यध् विध्, to pierce.] Pierced. 2. Perforated; bored. વિદ્ધયોની A woman who lives with her husband.

વિદ્ય-માન, *adj*. [S. *fr*. विद् to be.] Existent; being. 2. Being present.

વિદ્યા, *s.f.* [S. *fr*. विद् to know.] Knowledge. 2. Learning. 3. Science.

Id. ચૌદ વિદ્યા Lit. Fourteen departments of knowledge. 2.The fourteen parts of the Vedas, *viz*., શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરૂક્ત, છંદ, જ્યોતિષ, ૪ વેદ, મીમાંસા, ન્યાય, ધર્મ, અને પુરાણ. 2. All the departments of human knowledge. ચૌદે વિદ્યા ભણેલો Fully educated and experienced. 2. Learned and experienced. 3. Wise and circumspect;skilful.4. (Iron.) cunning; roguish. વિદ્યા-વિલાસી Delighting in learning or science. અર્થ-વિદ્યા Physical sciences: Physics.પરમાર્થ-વિદ્યા Metaphysical sciences; Metaphysics.

Prov. વિદ્યા કોઈના બાપની નથી=ભણે, તેની વિદ્યા There is no royal road to learning.

વિદ્યા-ગુરૂ, *s. m*. [S. *fr*. +ગુરૂ.] A teacher; an instructor.

વિદ્યા-ધર, *s.m*. [S.] An individual of a particular class of demi-gods. (*fem*.**વિદ્યા-ધરી.**)

વિદ્યાનન્દ, *s.m*. [S. See વિદ્યા + આનન્દ.] The pleasures of learning.

વિદ્યાભ્યાસ, *s.m*. [S.*fr*. +અભ્યાસ.] Study; pursuit of learning or knowledge.

વિદ્યામૃત, *s.n*. [S.*fr*.+ અમૃત.] Learning considered as nectar.

વિદ્યાર્થી, *s. m*. [S. *fr*. + अर्थ् to beg.] A student. 2. A pupil; a disciple;a scholar.

Id. વિદ્યાર્થી અવસ્થા Student-days;pupilage.

વિદ્યા-લય, *s. n*. } **વિદ્યા-શાળા,** *s.f.* } [S. *fr*. + આલય, શાળા.] A school. 2. A college.

વિદ્યુત્, *s. f*. [S. *fr*. वि excessively+ द्युत to shine.] Lightning.

Id. વિદ્યુલ્લતા, વિદ્યુલ્લેખા, *s. f*. A flash of lightning.

વિદ્રુમ, *s. n*. [S.] The coral tree.

વિદ્વજ્જન, *s. m*. [S. See વિદ્વાન્,+જન.] A learned man. 2. *s.m*. An assembly or body of learned men.

વિદ્વત્તા, *s. f.* [S. See વિદ્વાન્.] Learning; erudition.

વિદ્વાન્, *adj*. [S. विद्वस्, विद्वत्, विद्वान् *fr*. विद् to know.] Learned; erudite. 2. *s. m* A learned man; a well-read man; a scholar.

વિધ, *s. m*. [S. विधा.] Kind; sort; form. (Used at the end of a compound,asબહુવિધ.)

વિ-ધવા, *s.f*. [S. *fr*. वि apart + धव a husband.] A widow.

વિધ-વિધ, Same as **વિ-વિધ.**

વિ-ધાતા, *s. m*. [S. *fr*. विधा to create *fr*. वि excessively +धा to hold.] The creator; the god Brahmā.

વિ-ધા-ત્રા, } **વિ-ધા-ત્રી,** } *s.f*. The goddess of destiny; the goddess of fate.

Prov. વિધાત્રીના લેખ ટાળ્યા ન ટળે The decrees of fate cannot be obliterated.

વિ-ધાન, *s.n*.An assertion;an ordinance. 2. The predicate (in Gram.) 3. Process; method.

વિ-ધિ, *s. m. f*. The god Bhrahmā. 2. Destiny.3.An ordinance; a sacred precept. 4. A rule. 5. Form;formality.6.A formula. 7. A command; injunction.8. A text (of the scriptures).

વિધિ-યુક્ત, } **વિધિવિત્,** } *adj*.[S.*fr*.+યુક્ત.] Conformable to prescribed rules; canonical. 2. Methodical.

વિધુ, *s.m*. [S.] The moon.

વિધુર, *adj*. Same as **વિધુરૂં.** 2. *s. m*. A widower.

વિધુરા, *adj.f*. [S. *fr*. विधुर divested.] (A woman.) Suffering from separation from the lover.

વિધુરૂં, *adj*. Confounded; agitated; perplexed; bewildered.

વિરહે, સહી, વિરહીને વિધુરાં,કરતા આ ઋતુ રાજે.
—ગ્રી. ગોવિન્દ.

વિધ્યર્થ, *s. m.* [S. See વિધિ+અર્થ.] The imperative mood (in Gram).

વિધ્વંસ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + ध्वस् to destroy.] Ruin; destruction;demolition.

વિનતા, Same as **વનિતા.**

વિન.તિ, વ.નં.તિ, *s.f.* [S. विनति *fr.* वि excessively+नम् to bow, to bend.] Request. 2. Entreaty: supplication. 3. A humble, and respectful petition or representation.

વિ-નય, *s.m.* [S. *fr.* वि apart + नी to carry.] Courtesy; propriety of conduct; decorum. 2.Politeness; gentleman-like bearing. 3. Meekness; humility; modesty; affability.

વિનવ.વું, *v.i.* [See વિનય; or વિનતિ.] To entreat. 2. To supplicate. 3. To persuade. 4. To pray. 5. To praise. 6. To induce.

વિના, *prep.* [S.] Except; without.

વિનાયક, *s.m.* [S.] An epithet of **ગણેશ.**

વિ-નાશ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + નાશ.] Destruction; ruin. 2. Perdition. 3. Extinction.4. Death.

Prov. વિનાશ કાળે વિપરીત બુદ્ધિ Pride goeth before destruction.

વિનાશક, *adj.* That which destroys; destructive.

વિનાશી, *adj.* Perishable; liable to be destroyed.

વિ-નિ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + नि down+पत् to fall.]A fall.2.Ruin;calamity evil.

વિ.નિ.યોગ, *s.m.* [S. *fr.* वि intens. + नि down +યોગ.] Use; employment; applying; application; charge; duty.

વિ.નીત, *adj* [S.See વિનય.] Courteous; polite. 2. Meek; modest; humble.

વિ.ને, See **વિ.નય.**

વિ.નોદ, *s.m.* [S. *fr.* वि excessively +नुद् to drive.] Diversion; sport; play;pastime; merriment.

વિ.નોદી, *adj.* Gay; jolly; sportive.

વિન્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* वि particularly +नि down +अस्to throw.] Arrangement. 2. A deposit.

વિપત, *s. f.* [S. विपद्. See વિપત્તિ.] Misfortune;adversity; calamity; affliction. 2. An adverse or distressing occurrence.

વિ'પત્તિ, [S.*fr.* वि opposite + पद् to go.] See **વિ'પત.**

વિ-પરીત, *adj.* [S.*fr.* वि apart+परि around +इ to go.] Opposite; reverse. 2. Adverse. 3.Hostile;not favourable or propitious.

વિ.પર્યય, *s.m.* [S. *fr.* वि+परि around + इ to go.] Contraiety; reverse; inversion. 2. Change. 3. Absence; non-existence.

વિપદે વિપર્યય જો વશ્યો, તેનું ઔષધ ક્યાંહી,
વિનાશ વિનીતને નવ નડે, હોય ભાલ જો માંહી.
—**રત્નેશ્વર.**

વિ-પર્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* वि + परि + अस् to throw.] Change; contrariety; reverse.

વિપિન, *s. n.* [S.] A wood; a forest.

વિપુલ, વિપુળ, *adj.* [S. विपुल.] Large; broad; wide; capacious; abounding. 2. Deep; profound.

ફરશી કરમાં ધરાં છો, વિપુલ દેવ પાવન. —**ભાલણ.**

વિપ્ર, *s.m.* [S.] A Brahman.

વિ-પ્રયોગ, *s.m.* [S. *fr.* वि apart+प्र forth+ યોગ.] Separation. 2. The separation of a lover from his lady-love.

વિ-પ્ર.લબ્ધા, *s. f.* [S. See વિપ્રલમ્ભ.] A woman disappointed by her lover's not keeping his appointment.

વિ-પ્ર.લમ્ભ, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + प्र forth+लभ् to get.] Deception. 2. Separation ol lovers.

વિ-ફર.વું, *v.t.* [+ફર.વું.] To be infatuated; to be maddened. 2. To be provoked.

વિફળ, *adj.* [S. विफल *fr.* वि apart + ફળ.] Useless. 2. Fruitless.

થયો દારૂણ મન માન્યો, વિફળ થઈ સ્નેહની સાનો.
—**સરસ્વતીચંદ્ર.**

વિ-બુધ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + बुध् to know.] A god.

વિ-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* वि particularly बुध् to know.] Awakening. 2. Becoming conscious.3. Knowledge; wisdom.

વિભક્ત, *adj.*[S. *fr.* वि excessively + भञ्ज्

to break.] Divided. 2. Separated.

વિ-ભક્તિ, *s. f.* A case (in Gram.). 2. Inflection or variation of nouns; declension; a change in a word made by adding a termination.

વિભવ, *s. m.* [S. *fr.* वि particularly+ भू to be.] Greatness; glory; magnanimity. 2. Wealth; riches.

વિ-ભા-કર, *s. m.* [S. *fr.* वि intens. +भा to shine+कृ, क्, કરવું.] The sun.

વિ-ભાગ, *s. m.* [S. See વિ-ભક્તિ.] Division. 2. A partition. 3. A subdivision. 4. A share.

વિભાવ, *s. m.* [S. See વિભ-વ.] Emotion; 2. A cause of love-sentiment.

વિ-ભાવ-ના, *s. f.* Fancy; imagination. 2. Possibility.

વિ-ભા-વું, *v. i.* [S. *fr.* वि+भा to shine.] To shine. 2. To appear splendid or beautiful.

ચંદન ચઢિયા નાગ દિસે શું ! વેલ વિભાતી થંભ પરે.
—**પ્રેમાનંદ.**

વિભુ, *adj.* Pervading all material things; being everywhere; omnipresent. 2. *s. m.* The Supreme Being.

વિભુટણ, *s. n.* Affliction; distress. 2. Misfortune.

વિ-ભૂત, } **વિ-ભૂતિ,** } *s. f.* [S. विभूति greatness. See વિભવ.] Ashes. 2. Ashes with which ascetics besmear their bodies in imitation of Shiva. 3. Greatness; superhuman power.

વાગીશ્વરી તણી વિભૂતિ ઉરે સુહાવી,
પદ્માવતી નિકટ નાગરતા ભનવી.—**ગી. ગોવિન્દ.**

વિ-ભૂષણ, [See *fr.* वि intens. + ભૂષણ.] Same as **ભૂષણ.**

વિભૂષિત, Same as **ભૂષિત.**

વિ-ભ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + ભ્રમ.] Doubt; suspicion. 2. Graceful motions.

વિ-ભ્રાન્ત, *adj.* [S.] Perplexed; stupefied; confounded; bewildered.

વિ-મળ, *adj.* [S. विमल *fr.* वि apart + મલ. મેલ.] Clean; pure; being without dirt or foulness.

વિમા-ચિઠ્ઠી, *s. f.* [See વિમો + ચિઠ્ઠી.] A policy of insurance; note of protection.

વિમાન, *s. n.* [S.] A balloon. 2. A celestial self-moving chariot.

વિમા-વાળો, *s. m.* [See વિમો + વાળું having.] An under-writer; an assurer. 2. One who undertakes the risk to which another is exposed.

વિ-માસણ, *s. f.* [See વિ.માસ-વું.] Mental gloom. 2. Fearful anticipation; ill-consequence.

વિ-માસ-વું, *v. i.* [S. विमनस्क dispirited *fr.* वि apart+ મન.] To be gloomy; to have fearful anticipations. 2. To be dispirited; to be put out; to be annoyed.

વિ-મુખ, *adj.* [S. *fr.* वि apart+મુખ.] That has turned its face away; adverse; unfavourable.

વિમો, Same as **વિમા-ચિઠ્ઠી.**

વિય-ડો, } **વિર-ડો,** } *s. m.* [See વેહેળો *fr.* S. वह् to flow.] A pit made in the bed or on the bank of a river to obtained filtered water from.

વિયાણ, *adj.* [See વિઆ-વું, વ્યા-વું.] Giving birth; delivering a young one. (Used at the end of a compound).

વિયા-વું, Same as **વિઆ-વું, વ્યા-વું.**

વિયોગ, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + યોગ.] Separation. 2. Separation (of lovers from each other).

વિ-યોગી, *adj.* Separated. 2. Suffering from the pangs of separation.

વિ-રક્ત, *adj.* [S. *fr.* + रक्त pleased, devoted, *fr* रञ्ज् to be pleased.] Disgusted. 2. That has renounced the world.

વિરઞ્ચી, *s. m.* [S. विरिञ्चि.] The God Brahmā; the Creator.

વિરણ, } **વિરણવાળો,** } *s. m.* [Dh. Des. विरण *fr.* S. विरणम्.] A kind of fragrant root.

વિ-રતિ, *s. f.* [S. *fr.* वि apart+रति pleasure *fr.* रम् to sport; See રતિ.] Disgust.

વિ-રમ-વું, *v. i.* To stop; to cease.

વિરલ, } **વિરલું,** } *adj.* [S. विरल.] Rare; unfrequent. 2. Uncommon. 3. Being scarce.

વિરવણુ, *s. f.* A kind of grass.

વિ•રસ, *adj.* [Dh. Des. विरल्लियं *fr.* विरलितम made thin *fr.* S. *fr.* वि apart + રસ.] Tasteless; insipid; vipid. 2. Dispirited; disappointed.

વિ-રહ, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + रह् to go.] Separation. 2 The separation of lovers.

Id. વિરહાગ્નિ વિરહાનળ Fire of separation; pain of separation. વિરહોત્કણ્ઠ Pining away owing to separation from the beloved. વિરહોત્કણ્ઠિતા A woman distressed by the separation from her lover.

વિરહ-જ્વર, *s. m.* [S. *fr.* + જ્વર.] The fever or anguish caused by separation.

વિરહિ•ણી, *s. f.* A woman separated from her lover.

વિરહી, *s. m.* A man separated from his lady-love. 2. *adj.* Suffering from separation.

વિરાંસ•વું, *v. i.* [See વિરસ.] Same as **વરાંસ•વું.**

વિરાગ, *s. m.* [S. See વિરક્ત.] Disgust. 2. Giving up worldly enjoyments; renunciation of the world.

વિ-રાગી, *adj.* Disgusted. 2. Disgusted with the world. 3. *s. m.* One who has renounced the world; an ascetic; one who has dedicated himself to the service of God.

દ્રોપદી દામણી તે કપડે ગહી, કસ્તૂરી લોહી લગાડું વિરાગી.
—**વલ્લભ.**

વિ-રાજ•માન, } *adj.* [S. *fr.* वि excessively + राज् to shine.] Shining; appearing splendid. 2. Occupying an honourable seat
વિરાજિ•ત,

splendid.2. Occupying an honourable seat.

વિ-રાજ•વું, *v. i.* To occupy an honourable seat.

વિ-રાટ, *adj.* [S. विराज्, विराट्, shining, splendid, *fr.* वि excessive + राज to shine.] Shining; splendid. 2. *s. n.* The universe looked upon as being a manifestation of the Supreme Being.

વિરામ, *s. m.* [S. See વિરતિ.] Cessation. 2. End. 3. A stop; a mark in writing, intended to distinguished the different clauses or sentences. અલ્પ વિરામ ચિન્હ a comma (,) અર્ધ વિરામ ચિન્હ A semi-colon (;) પૂર્ણ વિરામ ચિન્હ A full stop (.).

વિ-રૂદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* वि opposite + रुध् to obstruct.] Checked; obstructed. 2. Opposite; contrary. 3. Adverse.

વિ-રૂપ, } *adj.* [S. *fr.* वि opposite + રૂપ.] Ugly; ill-looking; uncouth; deformed.
વિરૂપી,

વિ-રેચન, *s. n.* [S. *fr.* वि excessively + રેચ.] Evacuation of the bowels. 2. Purging.

વિ-રોધ, *s. m.* [S. See વિરૂદ્ધ.] Opposition; resistance. 2. Hostility; enmity. 3. A quarrel; a disagreement. 4. Contrariety; contradiction; inconsistency.

વિરોધાભાસ, *s. m.* [S. *fr.* + આભાસ.] (Rhet.) An appearance of incongruity, which is merely verbal, and is explained away by properly construning the passage; representing things as antithetical to one another, though in the nature of things they are not inconsistent.

વિ-રોધી, *adj.* Opposing. 2. Hostile. 3. Disagreeing.

વિ-લક્ષણ, *adj.* [S. *fr.* वि apart + લક્ષણ.] Extraordinary. 2. Strange. 3. Uncouth. 4. Novel.

વિ•લપ•વું, *v. t.* [See વિલાપ.] To lament; to bemoan; to mourn.

વિ-લમ્બ, *s. n.* [S. *fr.* वि intens. + लम्ब् to hang.] Delay; procrastination; length of time (consumed or elapsed).

વિ•લય, *s. m.* [S. *fr.* + લય.] Dissolution; destruction. 2. Melting away; disappearance.

વિ-લસ•વું, *v. i.* [See વિલાસ.] To be shining, brilliant, or splendid.

વિલાત, *s. f.* [Ar. वलायत् country, native country.] The nrtive country, 2. The soil agreeable to the produce of. 3. Great Britain.

વિલાતી, *adj.* English; British. 2. Gone to and returned from England.

વિલાપ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + लप् to speak.] Lamentation; wailing; bemoaning.

વિલાયત, Same as **વિલાત.**

વિલાયતી મીઠું, *s. n.* [See વિલાતી + મીઠું.]

Sulphate of magnesia.

વિ·લા·વું, *v. i.* [See વિ·લય.] To melt away; to be dissolved. 2. To be destroyed.
દીસ'તાં એ અળકે રૂડા, રવિ ઉગે વિલાયા જોને.
—રામદાસ.

વિલાસ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively +लस् to dance.] Sport; pleasure. 2. Amorous dalliance.

વિલાસી, *adj.* Given to pleasures. 2. Sensual; amorous; veluptuous. 3. *s. m.* A voluptuary; a sensualist.

વિલિયું, *s. n.* [Eng. *William.*] Half a rupee coin.

વિલીન, *adj.* [S. *fr.* वि excessively + ली to melt.] Dissolved; liquefied; melted. 2. Immersed in.

વિલુબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + લુબ્ધ.] Enticed; allured. 2. Engrossed; absorbed.

વિ·લોક·ણી, *s. f.* [See વિ·લોક·ન.] Manner of looking at.
મંદ હસણી, તારી વંક વિલોકણી,
તેથી કાંઇ, સારી છે કટારી રે. —દયારામ.

વિ·લોક·ન, *s. n.* [S. *fr.* + लोक् to see.] Seeing; looking at; observing; observation.

વિ·લોક·વું, *v. t.* To see; to look at; to observe.

વિલોચ·ન, *s. n.* [S. *fr.* + लोच् to see.] The eye.

વિ·લોચ·વું, *v. t.* To see; to look; to observe.

વિવક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* वच to speak.] Desire to speak. 2. Meaning; intention in speaking.

વિવક્ષિત, *adj.* Desired to be spoken. 2. Intended or designed to be spoken. 2. Certain; particular.

વિવર, *s. n.* [S.] A burrow; a hole. 2. A cave; a cavern.

વિવરણ, *s. n.* [S. *fr.* + वृ to cover.] Exposition; comment; interpretation; explanation.

વિવર્ણ, *adj.* [S. *fr.* वि apart+વર્ણ colour.] Pallid; pale.

વિવર્તન, *s. n.* [S. *fr.* वि excessively + વર્તન.] Revolving; whirling round.

વિવર્દ્ધિત, *adj.* [S. *fr.* वि intens. + વૃદ્ધિ.] Increased; enlarged.

વિવશ, *adj.* [S. *fr.* वि apart +वश power.] Confounded; agitated; perplexed.

વિવાદ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively +વાદ.] Discussion. 2. Controversy.

વિવાહ, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + वह् to carry.] Betrothal. 2. Marriage; wedlock.

Id. વિવાહ કરવો To betrothe. વિવાહ માંડવો To begin the ceremony of marriage. વિવાહ તોડવો-ફોક કરવો To break a promise of marriage.

Prov. વિવાહના ગીત વિવાહ અવસરેજ ગવાય Everything is good in its season. વિવાહ પેહેલાં માંડવો શો Call not a surgeon before you are wounded. વિવાહની વરશી Funeral instead of marriage. વિવાહથી રૂડું શું? Marriage marks an important period in a man's life. વિવાહ માંડી જુવો, ને ઘર ઉકેલી જુવો One cannot previously form an idea of what a marriage or a house will cost. વિવાહ વીત્યો, ને માંડ થાંભલે When the cow is old, she is soon sold.

વિવાહ-વાજન, *s. n.* [+ વાજિન્ત્ર.] A marriage ceremony and such other festive occasions in which musical instruments are played.

વિવિધ, *adj.* [S. *fr.* वि excessively + विधा kind *fr.* वि+धा to hold.] Various; diverse; of many kinds or various denominations; sundry.

વિવેક, *s. m.* [S. *fr.*+विज् to distinguish.] Etiquette. 2. Politeness. 3. Discretion; discrimination. 5. Shrewdness. 6. Judgment; common sense.

વિવેક-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* +બુદ્ધિ.] Power of discrimination; judgment.

વિવેકયુક્ત, *adj.* [S. *fr.* + યુક્ત.] Politely; courteously. 2. Sensibly.

વિવેકી, *adj.* Judicious. 2. Discreet. 3. Polite. 4. Shrewd. 5. Intelligent.

વિવેચન, *s. n.* [S. See વિવેક.] Comments; discussion. 2. Expounding; exposition.

વિશાખા, *s. n.* [S.] The 16th lunar mansion (consisting of two star).

વિશાળ, *adj.* [S. विशाल.] Large; extensive; vast. 2. Great.

વિશુદ્ધિ, *s.f.* [S. *fr.* वि excessively + शुध् to purify.] Complete purity. 2. Sanctification.

વિશે, Same as **વષે**.

વિશેક, } **વિશેષ**, } *s. m.* [S. *fr.* वि particularly + शिष् to remain.] Particularity. 2. Distinction; difference. 3. A distinguishing quality; a characteristic. 4. *adj.* Particular; especial. 5. Singular. 6. Additional.

Id. વિશેષ એટલું જ છે The only difference is this. વિશેષમાં કહેવું To add; to conclude by saying. હું કાંઈ વિશેષ નથી કરતો I am doing no more than I ought to do.

વિ-શેષ-ણ, *s. n.* An attribute. 2. An adjective (in Gram).

Id. વિશેષણ-આપવું-લગાડવું To apply an attribute to; to compare with.

વિશેષે-કરીને, *adv.* [See વિશેષ+કરવું.] Particularly; especially.

વિ-શેષ્ય, *s. n.* A word qualified by an adjective (in Gram.).

વિ-શ્રબ્ધ, *adj.* [S.] Confidential; trustworthy.

વિ-શ્રાન્તિ, *s.f.* [S. *fr.* वि apart + શ્રમ,] Rest; repose. 2. Relief.

વિ-શ્રામ, *s. m.* A resting place; a place of repose. 2. Rest.

"વિશ્રામમાં વિશ્રામ લો," કહ્યું એમ દ્વિજને ત્યાં.

—**વલ્લભ.**

વિશ્રામ-વું, *v. i.* To take rest.

વિશ્વ, *s. n.* [S. विश्व all.] The universe; the world; the whole creation. 2. *adj.* All. નથી તુજ સમા, કોઈ અખિલ વિશ્વ વામા—**દયારામ.**

વિશ્વ-કારણ, *s.n.*[S. *fr.* કારણ.] The cause of the world; the creator of the world. 2. God.

વિશ્વ-જનક, } **વિશ્વ-નાથ**, } *s.m.* [S. *fr.* + જનક, નાથ.] The creator or the lord of the universe.

વિશ્વ-ભર, *s. m.* [S. *fr.* + ભરણ.] The Nourisher of the universe; God. 2. An epithet of Visnu or of Indra.

વિશ્વમ્ભરા, *s. f.* The earth.

વિશ્વ-રૂપ, *s. m.* [S. *fr.* + રૂપ.] He whose form is the world; God.

વિશ્વ-વ્યાપક, } **વિશ્વ-વ્યાપી**, } *s. m.* [S. *fr.* + વ્યાપવું.] He who pervades through the whole world; God.

વિશ્વાત્મા, *s. m.* [S. *fr.* + આત્મા.] *Anima mundi;* the Soul of the universe; God. 2. Brahmā.

વિશ્વાધાર, *s. m.* [S. *fr.* + આધાર.] The support of the world; God.

વિશ્વાસ, *s. m.* [S. वि particularly+**શ્વાસ.**] Confidence; faith; trust; assurance; reliance. 2. Belief.

Id. વિશ્વાસ આપવો-દેવો To pledge one's faith; to assure; to guarantee; to promise. વિશ્વાસ કરવો-મૂકવો-રાખવો To place confidence or faith in. વિશ્વાસે રહેવું To rely upon વિશ્વાસે મરવું To suffer from a breach of promise or faith. ઉપર વિશ્વાસ બેસવો To trust; to rely upon. વિશ્વાસ બેસાડવો To create confidence.

વિશ્વાસ-ઘાત, *s. m.* [S. *fr.*+ ઘાત.] Breach of trust; violation or abuse of cofidence reposed; treachery.

વિશ્વાસ-ઘાતી, *adj.* That abuses or violates confidence; that betrays; treacherous.

Prov. વિશ્વાસ ઘાતી મહા પાપી Breach of trust is the greatest sin.

વિશ્વાસી, } **વિશ્વાસુ**, } *adj.* Trusty; trustworthy. 2. Credulous; simple. 3. Believing in Christ as the Saviour. 4. *s.m.f.* A native Christian.

Id. વિશ્વાસી ધર્મ The religion which commands faith in Christ as the Saviour; Christianity.

વિશ્વેશ, } **વિશ્વેશ્વર**, } *s. m.* [See વિશ્વ+ઈશ, ઈશ્વર.] The Lord of the universe; God.

વિષ, *s. n.* [S.] Poison: venom. 2. Malice; grudge.

Id. વિષ આપવું-દેવું-ખવડાવવું To poison (a person, an animal). વિષ ચઢવું To be affected by a poison. વિષ ઉતરવું To subside the effects of a poison. વિષ ઉતારવું To remove the ef-

fects of a poison by an antidote. વિષ મારવું To remove the poisonous properties of a drug. 2. To pacify one's anger or malice.

વિષ-ધર, *s. m.* [S. *fr.* + ધરવું, ધરાવવું.] A snake.

વિષણ્ણ, *adj.* [S. See વિષાદ.] Dejected; sad; melancholy.

વિષમ, *adj.* [S. *fr.* वि apart + સમ even, equal.] Unequal. 2. Uneven; having a rough or rugged surface. 3.Odd; uneven. 4. Hostile; inimical. 5. Having no equal; matchless.

Id. સમ-વિષમ Difference. વિષમ જ્વર Remittant fever. વિષમ અપૂર્ણાંક Improper fraction.

વિષય, *s.m.* [S.] A subject; a matter. 2. A subject; the province. 3. An object of sense; an object of enjoyment (there are 5.objects of sense *viz*:-શબ્દ, for the ear; રૂપ, for the eye; રસ, for the tongue; ઘ્રાણ or ગંધ for the nose;and સ્પર્શ for the skin.) 4. Enjoyment or gartification of passions. 5. Sexual ejoyment.

Id. વિષય કાઢવો To open a subject in conversation. વિષય લેવો To take up a subject to talk about. 2. To choose a subject. જૂદો વિષય A different subject;a digression; a matter not connected with the subject in hand. વિષય કરવો To have sexual intercouse. વિષય ભોગ Enjoyment of the pleasures of the senses.

વિષયાતીત *adj.* [S. *fr.* + અતીત passed.] Being beyond the reach of the senses.

વિષયાનન્દ, *s.m.* [S.*fr.* + આનન્દ.] Gratification of the sexual desire.

વિષયાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* +अन्तर another.] A different subject; a digression.

વિષયાન્ધ, *adj.*[S.*fr.* +અંધ.] Blinded by the pleasures of the senses; engrossed in the pleasures of the senses.

વિષયાસક્ત, *adj.* [S. *fr.* + આસક્ત.] Attached of devoted to the pleasures of the senses.

વિષયી, *adj.* Engrossed in gratifying the senses; engaged and interested in worldly affairs. 2. Sensual;carnal;lustful; voluptuous.

વિષયે, *prep.* [See વિષે.] In the matter of; about; with regard to; concerning.

વિષાદ, *s.m.* [S. *fr.* वि excessively + सद् to sit.]Dejection.2.Grief;sorrow.3.Malice; rancour.

વિષુવ-વૃત્ત, [S. *fr.* विषुव the point of *Aries* or *Libra*+વૃત્ત a circle.]The equator.

વિષૂ-ચકા, *s.f.* [S.] Cholera.

વિષે, *prep.* [See વિષયે, વિષય.] About; concerning; respecting; regarding. 2. On the subject of; in the matter of; on the business of; with regard to.

વિષ્ટિ, *s.f.* [S. *fr.* विष् to go.] A mission for peace; negotiations for peace.2.Negotiations.

વિષ્ઠા, *s. f.* [S. *fr.* विष् विट्, fœces.] Excrement; fœces; ordure.

વિષ્ણુ, *s. n.* [S. *fr.* विष् to pervade.] God. 2. Visṇu; the second deity of the Hindu triad.વિષ્ણુપુરાણ Name of one of the 18 *Puranas.*

વિષ્ણુ-તેલ, *s. n.* [S. + તેલ.] Ghee (so-called by the Brāhmana).

વિસમ-વું, *v. t.* [S. विश्रम्भ trust, confidence. 2. To give as a trust.

વિ-સમ-વું, *v.i.* [S. वि intens. + શમવું.] To cool; to lose heat.

વિસર-ભોળું, *adj.* [See વિસરવું + ભોળું.] Forgetful. 2. Negligent.

વિ-સર-વું, *v.t.* [Hem. Des. विसर-इ *fr.* S. विस्मर-ति he forgets, *fr.* S. वि apart +स्मृ to remember.]To forget. 2. To neglect.3. To omit negligently.

વિ-સર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + सृज् to abandon.] The soft aspirate witten as (:) in Gujarati.

વિ-સર્જન, *s. n.* Act of sending away. 2. Dissolution (of an assembly).

વિ-સવાસી, *s.m. f.* Same as **વિશ્વાસી.**

વિસ-વાસી, *s. f.* [See વીસ + વસો.] One twentieth part of a વસો,and one four-hundredth part of a વિઘું. 2. A measure for timber.

વિસાત, *s.f.* [Ar. बिसात् a carpet.] Worth; value; use. (Used in contempt).

વિસામો, *s. m.* [See વિશ્રામ.] A resting place. 2. Rest; repose; cessation from toil or occupation. 3. A confidant.

Id. વિસામો કરવો–ખાવો–લેવો To take rest.

વિસાર, Same as **વિસારો**.

વિસાર·વું, *v.t.* [See વિસર·વું.] To forget. To ignore.

વિસારો, *s.m.* [See વિસર·વું,] Forgetting; forgetfulness.

Id. વિસારે મૂકવું To forget.

વિસ્તર·વું, *v. i.* [See વિસ્તાર.] To be extended.

વિસ્તાર, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + स्तृ to spread.] Extent; expansion. 2. The area of a land. 3. Progeny; descendants.

વિસ્તાર·વું, *v.t.* To extend. 2. To expand.

Id. લીલા વિસ્તારવી See under **લીલા**.

વિસ્તીર્ણ, *adj.* [S. See વિસ્તાર.] Extensive; vast; roomy.

વિ-સ્ફોટ·ક, *s.m.* [S. *fr.* वि excessively + स्फुट् to break.] A skin disease in which there are boils all over the body.

વિસ્મય, *s.m.* [S. *fr.* वि excessively + स्मि to smile.] Suprise; astonishment; wonder.

Id. વિસ્મય પામવો, વિસ્મય થવો To be surprised or astonished.

વિસ્મરણ, *s. n.* [S. *fr.* वि apart + સ્મરણ.] Forgetfulness.

વિસ્મિત, *adj.* [S. See વિસ્મય.] Surprised; astonished; wonder-struck.

વિ-સ્મૃતિ, *s.f.* Same as **વિ-સ્મરણ**.

વિહઙ્·ગ, *s. m.* [S. *fr.* विहायस् the sky + गम् to go.] A bird. 2. A particular musical mode.

વિહઙ્ગમ, Same as **વિહઙ્ગ**.

વિ·હર·વું, *v.i.* [See વિહાર.] To sport; to amuse oneself.

વિહાણ·વું, *v.i.* [S. वि apart+ हा to go.] To pass away; to expire.

વિ·હાર, *s.m.* [S. *fr.* वि apart + हृ to take away.] Dalliance; pleasure; sport; play; pastime. 2. Walking for pleasure. 3. A place used by Jains for prayer.

વિહારી, *adj.* Sporting; amusing oneself. (Generally at the end of a compound).

વિ·હીન, *adj.* [S. विहीन *fr.* वि apart + हा to go.] Separated from; deprived of; being without.

વિ·હોણું, *adj.* [See વિ·હીણ.] Wanting; being without.

અર્કનું તુર અવનિમાં પડિયું, વાસના વિહોણું શાન્ત,
નવ કાંઈ મન એને રે, વાસના તો વળગી લહું.—**ધીરો**.

વિ·હ્વળ, *adj.* [S. विह्वल *fr.* वि apart + ह्वल् to move.] Embarrassed; confusee; uneasy; agonized.

વિ·હ્વળ·તા, *s.f.* [S. *fr.* + ता abstract suffix.] Embarrassment; confusion of the mind; agonized state.

વિ·ળાસો, *s. m.* [See વિહ્વળ.] A fool; a person whose mind is confused.

વી૦, A contraction of **વિદ્યમાન**.

વીખ, Same as **વિષ**.

વીધું, Same as **વિંધું**.

વીછી, વીછુ, *s.m.* [S. वृश्चिक.] A scorpion.

વીજ, Same as **વિજળી**.

વીટી, *s. f.* [S. वृ to surround. See વિંટી, વિટી.] A ring.

વીટો, *s. m.* A roll.

વીણ, Same as **વિના**.

વીણા, *s.f.* [*S.*] A musical instrument; a lute.

વીણા·ધારી, *adj.* [S. *fr.* + ધરવું.] Holding a lute. 2. *s.m.* An epithat of Nārad.

વીણા·પાણિ, *adj.* [S. *fr.* + પાણી the hand.] Having a lute in hand 2. *s. m.* An epithet of Nārad.

વીત, Same as **વિત્ત**.

વીત, *adj.* [S. *fr.* वि apart + इ to go.] Gone away; devoid of; freed from.

વીત-રાગ, *adj.* [S. + રાગ.] Free from passions; calm; tranquil. 2. *s. m.* A sage with subdued passions. 3. A Jain **તીર્થંકર**.

વીત·વું, Same as **વિત·વું**.

વીમો, *s. m.* [S. वि particularly + मा to measure.] Insurance. 2. A venture; an enterprise. 3. A risk.

Id. વીમો ઉતરાવવો to get insured. **વીમો**

ઉતારવો To insure.

વીર, *s. m.* [S. =L. *vir* a man.] A hero; a warrior; a champion. 2. A demi-god. 3. [See વીરો.] A brother.

Id. વીર મુકવો By spells to induce demigods to possess a person.

વીર રસ, *s. m.* [S. *fr.* + રસ.] The sentiment of bravery.

વીરવિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા] The art of getting demi-gods into one's possession.

વીર-શ્રી, *s. f.* [S. *fr.* + શ્રી.] The glory or splendid appearance of a brave man.

વીર-હાક, *s. f.* [+ હાક.] A loud and terrible cry uttered by a warrior on the battle-field.

વીરૂધ, *s. f.* [S.] A creeping plant; a creeper.

સરિતા સાગરને જઈ મળતી,તરૂવર વીરૂધ ઔષધી ફળતી.
—રત્નેશ્વર.

વીરો, *s. m.* [See વીર.] A brother (addressed in fondness by sister).

વીર્ય, *s. n.* [S. See વીર,] *Semen virile.* 2. Strength; vigour; heroism.

વીલ, *s. n.* [See વિલિયું.] A covert term for half a rupee.

વીલ, *s. n.* [Eng. *Will.*] A will; a testament.

વીલ, વીળ, *s. f.* [See વહેવું.] The tides; the flux.

વીલાં, *s. n. pl.* A kind of bird.

વીલું, વ્હીલું, *adj.* [Dh. Des. & Hem. Des. विलियं=S.व्रीडितम्,ashamed. Or Dh. Des-विलविअं *fr.* S. विलपितम् crying, See વિ-લાપ, Or Hem. Des. विओलो=S. आविग्नः dejected Or Hem. Des. विलइअं=S. दीनम् wretched.] Alone; solitary;going astray; stray.2. Being without any other person to look after or guide.3. Perplexed; abashed.

Id. વીલું પડવું To be pale through shame. વીલું મુકવું To leave alone without anybody વીલું મ્હો A serious face; a dejected countenance. વીલું મ્હો કરવું To have a serious face through shame disgrace or dejection.

વીસ, *adj.* [S. विंशति *fr.* द्वि two+दश ten.] twenty; 20.

વીસી, *s. f.* A group or collection of twenty, a score.

Id.ફરી વીસી Ups and downs;a perceptible difference. વીસી માણસ An honest man; a perfect gentleman. પોણી વીસી માણસ A dishonest man; a man deficient in several virtues.

વીસી, *s. f.* [S. विश् to enter. See પ્રવેશ, a hotel being generally situated at the entrance of a village or town.]A hotel;an inn.

વુજુદ, *s. n.* Existence. 2. Essence.

વુઠ-વું, *v. i.* [S. वस् to dwell.]To reside.

વુઠ-વું, *v. i.* [See વૃષ્ટિ.] To rain; to shower.2. To be pleased or satisfied. 3. To favour.

વુઢ-વું, *v. i.* [See વૃદ્ધ *fr.* S. वृध् to increase.] To go.

વૃક, *s. n.* [S.] A wolf.

Id. વૃકોદર An epithet of Bhīma, the second among the Pāṇḍavas.

વૃક્ષ, *s. n.* [S.] A tree; a large tree.

વૃખભ, Same as **વૃષભ.**

વૃત્ત, *s. n.* [S. *fr.* वृत्=L. *verto* to turn.] A circle. 2. Conduct; behaviour.3. An occurrence; an event. 4.A kind of metre.

વૃત્તાન્ત, *s. n. m.* [S. *fr.* + અન્ત.] An account; a description of an occurrence.

વૃત્તિ, *s. f.* [S. See વૃત્ત.] Conduct; behaviour. 2. Profession; calling. 3. Maintenance. 4. Inclination, bent or tendency of the mind. 5. (Rhet.) A particular way of using words in composition;a particular style. 6.A particular mode of dramatic composition.

વૃત્ત્યનુપ્રાસ, *s. m.* [S. *fr.* + અનુપ્રાસ.] Alliteration;repetition of a letter in a sentence.

વૃથા, *adv.* [S.] In vain; fruitlessly; to no purpose.

વૃદ્ધ *adj.* [S. *fr.* वृध् to increase.] Increased.2.Old;aged.3.*s.m. pl.* Ancestors.

વૃદ્ધ-પરમ્પરા, *s. f.* [S. *fr.* + પરમ્પરા.] A succession of ancestors. 2.Traditions of a

family. 3.*adj*. Traditional; handed down from father to son.

વૃદ્ધાચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.] The practice of old man or ancestors;the course of our forefathers.

વૃદ્ધાવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* + અવસ્થા.] Old age; the decline or eve of life.

વૃદ્ધિ, *s. f.* Growth; increase; enlargement. 2. The lengthening of a vowel; the change of અ, ઈ, ઉ, ઋ (short or long) to આ, ઐ, ઔ, આર્, respectively (in Gram.) 3.Impurity from childbirth or miscarriage.

વૃદ્ધિંગત, *adj*. [S. *fr.* + ગત.] Increased; advancing; growing.

વૃન્દ, *s. n.* [S.] A crowd; a multitude. 2. A gathering.

વૃન્દા, *s. f.* [S.] The holy basil.

વૃન્દા વનમાળા રતિદામ છ. —દયારામ.

વૃન્દારક, *adj*. [S.] Excellent; best. 2. *s. m.* The chief of any class.

વૃન્દ વૃન્દારકમાં હું, પ્રશંસાએ. —દયારામ.

વૃન્દા-વન, *s. n.* [S.] Same as વ્રજ, 2.

વૃશ્ચિક, *s. m.* [S.] A scorpion. 2. The sign *Scorpio* in the zodiac.

વૃષણ, *s. n.* [S. *fr.* वृष् to shower.] The testicles. 2. The scrotum.

વૃષભ, *s. m.* [S.] A bull. 2. The sign *Taurus* in the zodiac.

વૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* वृष् to shower.] A shower. 2. Rain.

વેંગણ, *s. n.* Brinjal.

વેંત, વેત, *s. m. f.* [S. वितास्ति.] A span; a measure of length equal to nine inches.

વેંતિ·યું, *adj*.Dwarfish. 2. *s. n.* A dwarf; a pigmy.

વે·ક·ળો, *s.m.* [See વહે·વું.] A streamlet; a rivulet.

વેખ, Same as **વેશ, વેષ.**

વેખણ્ડ, *s.f.*A kind of medicinal drug.

વેગ, *s. m.* [S. *fr.* विज् to shake.] Velocity; speed.2. The force of a body in motion. 3. A sudden impulse or effort.

Id. સરખો વેગ Uniform velocity.

વેગણ, *s. f.* [Eng. *Waggon.*] A waggon; a railway waggon.

વેગળું, Same as **વેગળું,** *s. n.*

વેગળા·ઈ,*s. f.* [See વે-ગળું.] Distance. 2. Difference.

વે-ગળું,*adj*. [S. वि apart+ ગત.] Distant. 2. Distinct. 3. Separate. 4. Different.

Id વેગળું બેસવું To sit a part on account of menstruation; to be in the monthly course.

વેગુ, *s. m*, [S. व्याङ्ग deprived of a limb *fr.* वि apart+ અઙ્ગ.] A fool; a dull-headed person.

વેચ·વું, *v. t.* [S. वि apart+क्री to buy.] To sell.

વેચા·ઉ, *adj*. [Hem. Des. विक्केणुअं *fr.* S. वि·क्रेयम् fit to be sold; S. विक्रय.] Offered for sale;kept to be sold; that is exposed for sale.

વેચા·ણ, *s. n.* A sale.

Id. વેચાણખત A deed of sale. વેચાણ નકરી Land free of tax. વેચાણ સલામતી Land subject to a quit-rent only.

વેચાણિ·યું, *adj*.Obtained; brought; purchased.

વેચાતું, *adj*. Bought.

Id. કજિયો વેચાતો લેવો To take part in a quarrel about a thing with which one has no concern.

વેચા·વું, *v. i.* [Pass. of વેચ·વું.]To be sold.

વેજાં, *s. n.pl.* [See વેદના.] Vain endeavours; vain struggles.

વેજા, *s. f.* [Hem. Des. विज्जा *fr.* S. વિદ્યા knowledge *fr.* विद् to know. *Cf*, Eng. *king* and *cunning* from A.S.*cunnan* to know.] A trouble; an affliction.

વેજાણ, *s. m.* [See બેજ.] A dam; a construction intended to resist the advance or encroachment of water.

વેઠ, *s. f.* [S. विष्टि.] Forced labour. 2. Drudgery. 3. Labour or service exacted (by a government, a person in power, or a private individual) without giving remuneration for it. 4. Unpaid, unrequited, or unrewarded labour or work; fruitless, vain, or unprofitable toil or exertion 5.

Mean labour; tiresome or tedious work. 6. A load or burden carried by a person or animal pressed into service.

Id. વેઠ ઊઠવી To be useless (used in contempt). તારા ડહાપણમાં વેઠ ઊઠી Thy wisdom is useless: Fie upon your wisdom ! વેઠ ઉતારવી–કાઢવી–વાળવી To work indifferently and unwillingly. વેઠે પકડવું–કાઢવું To force to do an unpaid work. દૈવના ઘરની વેઠ Worldly existence, regarded as labour or misery, forced upon a person by Fate; a miserable life.

વેઠ•વું, *v. t.* [See *Supra.*] To endure; to suffer; to put up with; to bear patiently. 2. To tolerate (an evil, &c.).

વેઠયા-વાડ, *s. f.* [+વૃત્તિ.] Finishing up a work without regard to the manner of doing it; the manner in which any work, labour, or service, exacted without remuneration, is done; carelessness; indifference.

Prov. "વેઠિયાવાડ કરજે," તો કહે, "વા આવ્યો ને ઉડી ગઇ" If you want your work to be done, pay for it.

વેઠિ•યો, *s. m.* A forced labourer; an unpaid labourer; a person pressed to carry a load or to perform any other work without recompense.

વેડફ•વું, *v. t.* [Mar. वेड madness.] To waste; to spend uselessly.

વેડમી, *s. f.* [Dh. Des. वेयाडियं = S. खचितम् stuffed, *fr.* S. वेष्टितम् surrounded.] A sugar-cake. 2. A kind of sweet-bread.

વેડ•વું, *v.t.* [See વિણવું.] To pluck (flowers, fruits, &c. from a tree). 2. Same as **રેડ•વું.**

વેડાફ•ગ, *s. m.* A horse.

વેડાફગ અમુલક વાંકડો, દોરે આગળ થઈ કંથ.
—**સામળભટ.**

વેડી, *s. f.* [See વેડ•વું.] A bamboo with a cloth or a net tied at one end to pluck mangoes.

વેડુંર, *adj.* [S. वैदूर्य *lapis lazuli.*] Beautiful; fine.

વેડો, *s. m.* [See વેડ•વું.] A man who climbs a mango tree and plucks the fruits.

વેઢ, *s. m.* [Dh. Des. वढियं *fr.* S. वेष्टितम् surrounded] A joint of the fingers; the knuckle. 2. A finger-ring.

વેઢો, *s. m.* A joint of the fingers. 2. A circular log of wood.

Id. વેઢા ગણવા To count numbers on the joints of the fingers. 2. To wait for anxiously.

વેઢ•વવું, *v. t.* [See મેળવ•વું.] To compare.

વેણ, [Dh. Des. वयणं *fr.* S. वचनम्.] Same as **વચન.**

Id. વેણ આપવું To make a promise. વેણ કાઢવું To utter a word. વેણ માગવું To ask a promise.

વેણ, *s. n.* [See વહન, વહે•વું.] A stream of water.

તૃષ્ણા રૂપી નદી પૂરે ચઢી રે, વેગવાળું અતિ વેણ લેખાય.
—**ધીરો.**

વેણ, Same as **વેણી.**

વેણ, Same as **વેણુ.**

વેણ, *s. f.* [S. वेणु bamboo. See વેણુ.] The stock of a cotton-plant.

વેણા, Same as **વીણા.**

વેણા-ચુંટા, *s. m. pl.* [See વીણ•વું + ચુંટ•વું.] The bitings or pangs of hunger.

Id. પેટમાં વેણાચુંટા થવા To suffer from pangs of hunger.

વેણી, *s. f.* [S.] A braid of hair. 2. A long piece of wood fitted vertically to the shutters of a door.

Id. વેણી ગુંથવી To make up a braid of hair in a particular fashion.

વેણું, *s. f.* [See વહન, વહે•વું.] A water-cart.

વેણુ, વેણુ-કા, *s. f.* [S. वेणु bamboo.] A flute.

વૃક્ષે વૃક્ષે વેણુકા-ધારી, પત્રે પત્રે હરિ ભુજ ચારી.
—**દયારામ.**

વેણુક વાવું, *v. i.* [See વાણું+વા•વું.] To be the time of dawn.

વેત, *s. m. f.* [See વીત•વું.] A proper opportunity. 2. Accomodation.

Id. વેત કરવો To accommodate; to make fitting. વેત રચવો To make a plot or design; to plot.

વેતર, *s.n.* [See અવતર•વું; અવતાર.] Bringing forth. 2. Birth. 3. A brood. (Used of a lower animal.)

Id. વેતરે આવવું To be in the brooding

season. વેતર વંઠવું To have wicked children.

વેતર-ણુ, *s. f.* [See વેતર-વું.] A scheme. 2. A contrivance; a device. 3. A punishment.

Id. વેતરણ કરવી To punish. વેતરણ કરવી, વેતરણમાં હોવું, વેતરણમાં પડવું To make arrangements for; to accommodate; to make convenient.

વેતર-વું, *v. t.* [See વસ્ત્ર.] To cut out according to the measure or form (cloth,&c., by a tailor). 2. To determine, settle, or finish (an affair).

Id. ઓરડનું ચોડ વેતરવું To spoil in cutting. 2- To make bad or inconvenient arrangements.

વેતા, *s. m. pl.* [S. वेदिता power of knowing *fr.* विद् to know.]Intelligence; capacity of understanding.

વેતાળ, *s. m.* [S. वेताल.] A kind of ghost or evil spirit.2.The king of the evil spirits

વેત્તા, *adj.* [S. *fr.* विद् to know.] That knows. (Generally used at the end of a compound.).

મહા મુનિ શ્રી વ્યાસ જી, વા સકળ વેદના વેત્તા,
વેદ સ્વરૂપી વિશ્વરૂપી,નારાયણ સર્વના નેતા.—**પ્રેમાનંદ**

વેત્રાસન, *s. n.* [S. *fr.* वेत्र=નેતર cane +આસન.] A cane seat. 2. A chair.

વેદ, *s. m.* [S. *fr.* विद् to know.] The Veda, the sacred writings of the Hindūs. (The Vedas are regarded as a direct revelation from the Deity,and are supposed to have been arranged by Vyāsa. There are. 4. Vedas, viz. ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, and અથર્વવેદ. The last seems to have been a later addition). 2. Knowledge. 2. Systematized knowledge; science.

વેદના, *s.f.* [S. See વેદ.] Pain; anguish; trouble, 2. Toil; hardship. 3. Difficulty.4. Misery. 5. A dilemma. 6. Distress.

વેદ-માર્ગી, *adj.* [+ માર્ગ.] Following the doctrines of the Vedas; *s. com.* a Hindū.

વેદ-મૂર્તિ, *s. m.* [S. *fr.* વેદ + મૂર્તિ.] One versed in the Vedas; a learned Brāhmaṇa. 2. An honourable compellation used in letters before the name of a learned Brahmaṇa.

વેદા-ઙ્ગ, *s. n.* [S. *fr.* + અંગ.] A part of the Vedas. They are six, *viz.*, શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરૂક્ત, છંદ and જ્યોતિષ.

વેદાન્ત, *s. m. n.* [S. *fr.*+અન્ત.] The name of a particular system of Hindū philosophy.

વેદાન્તી,*s.m.* A follower of the Vedānta philosophy.

વેદિ-યો, *s. m.* [See વેદ.] A Brāhmaṇa that has studied the Vedas. 2. A learned man wanting in worldly wisdom;a learned fool.

Id, વેદિયો ઢોર A learned fool.

વેદોક્ત, *adj.* [S. *fr.* + ઉક્ત.] Mentioned in the Vedas; as revealed in the Vedas.

વેધ, *s. m.* [S. *fr.* व्यध्, विध्, to pierce. See વિંધ-વું.]A hole; a puncture. 2.The time during which the sun or moon is in the penumbra before an eclipse. 3. A fault; a defect. 4. Inconvenience.

તેથી ઓછા દસ હયમેધ જી, સંસૃતિ છૂટે નહિ,એ વેધ જી.
—**દયારામ.**

વેધ-લો, *s. m.* [+લો dim.] An ornament worn by women in a hole in the top of each ear.

વેધ-વું, *v. t.* [See *supra.*] To bore a hole. 2. To pierce. 3. To impress on the mind; to produce an effect on the mind.

વેધ-શાળા, *s. f.* [See વેધ + શાળા.] An observatory.

વેધી, *adj.* Piercing; penetrating. 2. Defective. 3. Having a hole.

વેપથુ, *s. m.* [S. *fr*- वेप् to tremble.]. A tremor.

વેપલો, *s. m* [See વેપાર.] An unprofitable trade. 2. A contemptuous term for trade.

વેપાર, *s. m.* [See વ્યાપાર] Trade; traffic; commerce;mercantile business or dealings.

Prov. વેપારનો કાંઈ પાર નથી Trade will have no limits.

વેપારી, *s. m.* A merchant; a trader; a dealer.

વેર, *s. n.* [See વૈર.] Enmity; animosity; hostility. 2. Revenge; vindictiveness.

Id. વેર વસાવવું–રાખવું To bear enmity towards. વેર લેવું–વાળવું–શોધવું–કાઢવું To gratify revenge.

વેર, ‌વ્હેર, } *s. m.* [See વેર·વું.] Saw-dust.

વેર·ણ, *adj. f.* [S. वैरिणी See વૈર, વેર.] Revengeful (a woman).

વેરણ ખેરણ, *adj.* [See વેરણ+ખેરણ redup.] Scattered; dispersed.

વેરણિ·યો, *s. m.* [See વેર·વું, વહેર·વું.] One who saws wood; a sawyer.

વેર-ભાવ, *s. m.* [See વેર *s. n.* + ભાવ.] Enmity; malice. 2. Revenge.

Prov. વેરભાવે ભગવાન મળ્યા Good may sometimes come out of evil.

વેર·વું, *v. t.* [S. वि apart+कॄ, किर्, to scatter. *Cf.* વિખેર·વું.] To scatter; to disperse; to throw loosely about. 2. To dissipate; to spend extravagantly.

Id. પક્ષી પાંખો વેરીને બેઠું છે The bird spreads out its wings, and sits at its ease. વેરી નાખવું To scatter. પૈસો વેરવો To place one's money into several hands. 2. To spend extravagantly.

વેર·વું, Same as **વહેર·વું.**

વે-રાગ, *s. m.* [See વૈરાગ્ય.] Renouncement of worldly affections; absence of worldly desire or passion. 2. Disregard of or indifference to all sensual enjoyments and worldly affections.

વે·રાગણ, Fem. of **વે·રાગી.**

વે·રાગી, *s. m.* [See વિરાગી.] One that has subdued his worldly desires and passions; he who has renounced the pleasures and pursuits of this world; one who leads a secluded and contemplative life. 2. An ascetic; a hermit. 3. A particular class of religious mendicants or an individual of that class.

વેરાડી, *s. m.* [S. विराट name of a king and also that of his kindom *fr.* वि intens. +राज् to shine. Modern વરાડ, Berar.] A particular mode of music.

વેરાણ, વેરાન, } *adj.* [See વેર·વું.] Desolate; waste; uninhabited; deserted.

વેરા·વું, *v. i.* [Hem. Des. विराइ=S. विलीयते it is destroyed. See વિ·ખેર·વું.] To be scattered.

Id. વેરાઈ જવું [Hem. Des. विरिंचिरो=S. विरलम् thinned.] To become threadbare by being drawn in different directions (of a garment).

વેરી, *s. m. f.* [See વેર, વૈર.] A foe; an enemy. 2. *adj.* Hostile; inimical. 3. Revengeful.

વેરે, *prep.* [See વર husband. *Cf.* વર, વેરે, with ઘર, ઘેરે.] To; with (used with the verb પરણવું or લગન થવું).

વેરો, *s. m.* [See વ્યવહાર, વે·વાર.] A tax; an assessment; a toll.

Id. વેરો નાખવો–લેવો To impose a tax.

વેરો, *s. m.* [See વેર·વું, વ્હેરવું.] Difference; dissimilitude; distinction.

Id. વેરો આંતરો કરવો To observe a distinction.

વેલ, *s. f.* [See વેલો.] A creeper; a creeping plant. 2. Embroidery in the form of a creeper.

વે·લ, ‌વ્હેલ, } *s. f.* [See વહે·વું.] A kind of carriage drawn by bullocks; a bullock-cart.

Prov. જેની વેલે બેસીએ, તેનાં ગીત ગાઈએ Set your sails as the wind blows.

વેલણ, *s. n.* [S. वेल् To shake, to move about.] A rolling pin, or a roller for making bread.

વેલણિ·યું, *adj.* Having the cylindrical form of a rolling pin. 2. *s. n.* See **વેલણ.**

વેલા, *s. m. pl.* [Hem. Des. वेल्ला=S. चोरः a thief, मुसलम् a wooden pestle, विलास: pleasures.] Difficulty; a strait. 2. Inconvenience; distress.

Id. વેલા પડવા To be distressed for want of

વેલા, *s. f.* [S.] Time; space of time; duration. 2. The season.

વેલા, *s. f.* [S.] Speech.

વેલા મૂકો હે વા'લી, વેલા જાય છે બાળી;
વેલા મહિલા દિન કાલી, વેલા નાખો તે ટાળી.
—પ્રેમાનંદ.

વેલિ·યું, *s. n.* [See વિલિ·યું.] A half a

rupee coin.

વેલી, *s. f.* [See વેલ.] A small creeper.

વેલો, *s. m.* [S. वल्ली.] A creeping plant; a climbing plant;a creeper.2.A particular creeper bearing fragrant flowers.

વેવ, *s. f.* [See વેલો.] A kind of creeper.

વેવણ, Same as **વહેવણ.**

વેવરામણ, *s. n.* [See વેર·વું.] Getting at a cheap rate; buying at an advantage.

વે·વરા·વું, *v. t.* [See વે-વડા·વ·વું.] To be profited by; to be purchased at a cheep rate,

વેવલાં, *s. n. pl.* [See વેવલું.] Vain endeavours; fruitless exertions.

Id. વેવલાં વીણવાં To make fruitless exertions.

વેવલું,*adj.* [See વહે·વું.] Wild; whimsical; stupid.

વેવલું, *adj.*[See વલવલવું; or વહે·વું.] Talkative. 2. Communicative.

વેવાઈ, Same as **વહેવાઈ.**

વેવા·વું, *adj.* [See વેવાહ, विवाह.] Engaged with pleasure in performing the various duties in connexion with a marriage ceremony.

વેવાહ, Same as **વિવાહ.**

વેવીશાળ, *s.n.* [See વિવાહ.] A betrothal; a promise to give away a girl in marriage.

વેવીસાળી·ઓ, *s. m.* One that effects a betrothal between the bride and the bridegroom.

વેશ, *s. m.* [S. वेष See વેષ.] Costume; dress; attire. 2. Disguise or guise. 3. A mask. 4. The toilet and ornaments worn by a woman whose husband is alive.

Id. વેશ કાઢવો-ભજવવો-લેવો To put on a disguise. વેશ કાઢવો-ઉતારવો To throw off a disguise; to show oneself in one's true character. વેશ કાઢવા To throw off a disguise. Hence, 2. To break a promise. વેશ બદલવો Lit. To change one's dress, Hence, 2. To change one's side or party. વેશ રાખવો To allow a child-widow to continue to wear the marks and ornaments peculiar to a woman whose husband is alive, until the reaches her womanhood.

વેશવાળ, Same as **વેવીશાળ.**

વેશ્યા, *s. f.* [S.] A prostitute; a harlot; a courtesan.

Prov. વેશ્યા ઘટાડે જોગી વધારે (વરસ) Dissolute habits shorten one's life, while a vow of asceticism prolongs it. વેશ્યાનો છોકરો કોને બાપ કહે ! What belongs to the public belongs to nobody.

વેશ્યાચારજ, *s. m.* [+ આચાર્ય.] The principal attendant of a courtesan.2. One who is fond of the company of prostitutes.

વેષ, Classical form of **વેશ.**

વેષ·ધારી, *adj.* [S. *fr.* + ધરાવ·વું.] Assuming a garb or disguise. 2.A hypocrite; an impostor.3. Hypocritical; dissembling.

વેષ્ટ·ન, *s. n.* [S. *fr.* वेष्ट् to surround.] A wrapper; a covering. 2. An enclosure,

વેસણ, *s. n.* [S. व्यञ्जन that which is used to season food; spices. See વ્યંજન.] Gram flour reduced to a liquid state.

વેસર, *s. f.* [See વે, વેહે, વેધ, + સર·વું.] A nose-ring. 2. A hole made in the nose for a nose-ring.

રતિ-પતિ ! ગજ-ગતિ મહિલા,
મેળવ્ય ચુંબન કરાવ્ય વેસરનું. —**પ્રેમાનંદ.**

વેસર. *s. n.* [S. अश्वेतर *fr.* અશ્વ a horse + ઈતર other.] A mule.

ઉષ્ટ્ર મહિષ ને વેસર ઘોડા, વૃષ હાથણી બહુ સારી જી.
—**ગિરિધર.**

વેસરી, *s. f.* A nose-ring.

વેસવાળ, Same as **વેવીસાળ.**

વેહ, Same as **વે.**

વેહેચ·વું, Same as **વહેંચ·વું.**

વેહેણુક, *s. n. f.* [See વહાણું+વેહે·વું.] The dawn; morning.

વેહેમ, Same as **વહેમ.**

વેહેર·વું, Same as **વહેર·વું.**

વેહેરો, See **વેરો** difference.

વેહેલ, Same as **વહેલ.**

વેહેલું, Same as **વહેલું.**

વેહેવા·ઈ, Same as **વેવા·ઈ.**

વેહેવાર, Same as **વહેવાર.**

વેહેવારિ·ઓ, Same as **વહેવારિ·ઓ.**

વેહે·વું, Same as **વહે·વું.**

વેહે-ળો, *s. m.* [Dh. Des. विरया=S. तनुसरिता a small river, *fr.* S. वि priv. + रय free. Or Hem. Des. वहेलो, वाहली, विरओ= S. लघु-जल-प्रवाहः a small stream, *fr.* S. वह् to flow.] A stream; a brook; a rivulet.

વેળ, *s. f.* [See વેળા.] A fit; convulsions.

વેળ, વેળા, *s. f.* [S. वेला.] Time. 2. A juncture. 3. An opportunity.

Id. વેળા વટવી To fleet away (of time). વેળા વળવીTo be changed for the better (the pecuniary circumstances of ones).

Prov. વેળા એજ વસ્તુ Time is money. વેળાએ મળે, તે કેળાBetter a small fish than an empty dish. વેળા વેળાની છાંયડી He who swells in prosperity will shrink in adversity.

વેળા-સર, *adv.* [+સર, *adv.*] In due time; timely.

વેળ-ચું, *s. n.* [See વાળો, વાળી.] An ornament made of thin gold wire.

વેળુ, *s. f.* [Dh. Des. वेलू=S. वेलु: sand. See S. बालुका.] Sand; gravel.

રાણો વિભીષણ, વડ વીર રાજા કીધો જો,
વેળુની લંકા લીધ, સ્વારથ સીધ્યો જો.—**દીવાળીબાઈ.**

વેળો, Same as **વેહેળો.**

વૈ, *s. f.* [See વાયુ a fit.] A fit; convulsions. 2. Hysteria. 3. Epilepsy.

Prov. વરને વૈ આવી છે He is unwilling to do his work now.

વૈ, *s. f.* A trap.

વૈકલ, *adj.* [S. वैकल्य weakness, defectiveness, *fr.* विकल weak *fr.* वि apart + कला a part.] Stupid; foolish. 2. Mischievous.

વૈકુણ્ઠ, *s. n.* [S.] The abode of Visnu; the paradice of Visnu.

વૈકુણ્ઠ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + વાસ dwelling.] Residence in the paradise of Visnu. 2. The highest hapiness after death.

વૈકુણ્ઠ-વાસી, *adj.* Dwelling in the paradise of Visnu. 2. Deceased; late.

વૈખરી, *s. f.* [S.] The distinct utterance of an articulate sound; distinct speech.

વૈચિત્ર્ય, *s. n.* [S. *fr.* વિચિત્ર.] Strangeness; peculiarity; peculiar marks.

વૈજયંતિક, *s. m.* [S. वैजयन्त the banner of Indra *fr.* વિજય.] A standard-bearer.

વૈજયંતે વૈભવ ભર્યો, તેવો વૈભવ માણ્યો;
વૈજયંતિક તે તો થયો, કમ એવો ન જાણ્યો.—**રત્નેશ્વર.**

વૈજયંતી, *s. f.* The black species of holy basil. 2. A necklace. 3. The particular necklace worn by Visnu.

શોભે લાઞ્છન પર્વત માળ, કૌસ્તુભ કંઠે વૈજયંતી.
—**ગિરિધર.**

વૈ-તર-ણી, *s. f.* [S. *fr.* वि with difficulty + તરવું.] The river to be crossed by a disembodied spirit on its way to the infernal regions; the Hindu Styx.

વૈ-તરું, *s. n.* [See વહે-વું.] Carrying loads. 2. Drudgery; hard work. 3. Forced labour.

વૈતાળ, Same as **વેતાળ.**

વૈદ, *s. n.* [S. वैद्य *fr.* विद् to know.] A doctor; a physician.

Prov. વૈદ ગાંધીનું સહિયારૂં One helps the other in deceiving the people.

વૈદ-ક, *s. n.* The science of medicine.

વૈદ-વારૂં, *s. n.* [વૈદ + કારૂં, કાર doing.] Medical treatment.

વૈદા-ણી, *s. f.* A woman who practises medicine. 2. The wife of a physician.

વૈદિ-ક, *adj.* [S. *fr.* વેદ.] Pertaining to the Vedas. 2. Knowing the Vedas.

વૈદું, *s. n.* [See વૈદક, વૈદ.] The profession of a physician.

Id. વૈદું કરવું To practise medicine. 2. To administer a medicine. 3. To apply a remedy. 4. To beat.

વૈદ્ય, Classical form of **વૈદ.**

વૈદ્ય-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા.] The science of Medicine.

વૈધરત, *s. n.* [S. वैधृति.] The 27th astronomical Yoga.

વૈધવ્ય, *s. n.* [S. See વિધવા.] Widowhood.

વૈભવ, *s. m.* [S. See વિભુ.] Grandeur; glory; magnificence; wealth.

વૈભવી, *adj.* Grand; glorious; magnificent; wealthy; opulent.

વૈયાકરણ, *adj.* [S. *fr.* વ્યાકરણ.] Pertaining to the science of Grammar; grammatical. 2. *s. m.* A grammarian.

વૈર, Classical form of **વેર.**

વૈર-ભાવ, Classical form of **વેર-ભાવ.**

વૈ૦રસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* વિ૦રસ.] Tastelessness. 2. Disagreeableness in taste; unpleasantness. 3. Ill feeling; enmity.

વૈરાગ, *s.m.* [See વૈરાગ્ય] The alienation of the affections from worldly pleasures. See **વિરાગ.**

વૈરાગી, *adj. m. f.* That has alienated himself from the affections of the world. See **વિરાગી.**

વૈરાગ્ય, S. *fr.* विराग having no love *fr.* वि apart + राग love *fr.* रञ्ज् to be pleased. See રાગ.] Classical form of **વૈરાગ.**

વૈરાટ, *adj.* [S. *fr.* વિરાટ.] Vast; large; extensive.

વરી, Classical form of **વરી.**

વૈવર્ણ્ય, *s. n.* [S.] Change of complexion; paleness.

વૈશાખ, *f. m.* [S. *fr.* વિશાખા.] The 7th month of the Samvat year (April-May).

વૈશ્ય, *s. m.* [S. *fr.* विश् an individual of the third class of the Āryan people; the mercantile and agricultural classes. 2. A merchant; an agriculturist.

વૈશ્વ-દેવ, *s. m.* [S. *fr.* विश्व all+देव a god.] A daily sacrifice to all gods.

વૈશ્વ-દેવિ૦યું, *s. n.* An alter on which વૈશ્વદેવ is performed.

વૈશ્વાનર, *s. m.* [S.] Fire.

ત્યારે વૈશ્વાનરની પ્રત્યે, બોલ્યા દેવઋષિ સાક્ષાત્.
—**ગિરિધર.**

વૈષ્ણવ, *adj.* [S. *fr.* વિષ્ણુ.] Pertaining to વિષ્ણુ. 2. *s. m. f.* A member of the sect who regard Visnu as the Supreme Deity.

વૈષ્ણવી, *s. f.* The goddess of wealth.

વો, *s. m.* [See વહે૦વું.] A flow of water.

વો, *pron.* That.

વોડકી, *s. f.* [See નવોટો.] A young cow or she-buffalo.

વોડકું, *s. n.* The young of a cow or of a she-buffalo.

વોણ, *s. n.* [See વહે૦વું. વો.] A ditch full of stagnant water lying on the confines of a village.

વોરત, *s. f.* [See વોરવું.] Purchase; buying. 2. Responsibility.

એટલા સારૂ રે ના થાવું, વોરતના ધણી. —**દયારામ.**

વોરતિ૦યો, *s. m.* A purchaser; a buyer.

વોર૦વું, *v. t.* [See વ્યવહાર.] To purchase; to buy. 2 To collect; to gather. 3. To take upon oneself 4. To ask alms from house to house (of Jain ascetics).

Id. વોરવા જવું To beg for alms (of Jain ascetics). માથે વોરી લેવું To take upon one's own head; to bear the brunt of. નિસાસો વોરવો To store up bitter regret.

વોરો, *s. m.* [Hem. Des. बोहरो=S. मागध: a mixed tribe, a bard. Also Hem. Des. बहुआरी=S. संमार्जनी a broom, *fr.* S. बृहु much +દ્વાર door.] A trader; a Borā. 2. An individual of a particular sect of Indian Muhammadans.

વોહોણું, *adj.* [See વિહીન.] Deprived of; destitute of; being without.

માતા વોહોણાં થયાં, દામણાં રે; નહિ કોઈ, રૂડો સાથ.
—**પ્રેમાનંદ.**

વોહોર૦વું, Same as **વોર૦વું.**

વ્યક્ત, *adj* [S. *fr.* वि apart + अञ्ज् to anoint.] Manifested; evident; open. 2. *s. n.* In Sānkhya philosophy, Matter in a manifest form, including the 23 *tattvas* or entities evolved from Prakriti; all that is except Prakriti and Purusa.

વ્યગ્ર, *adj.* [S. *fr.* + અગ્ર.] Unsettled; agitated; disquieted; perturbed.

વ્યંગ, *adj.* [S. *fr.* વિ priv. + અંગ.] Deprived of a limb; mutilated.

વ્યંગ્ય, *s.n.* [S. See વ્યક્ત.] An insinuation; the meaning suggested by the words of a sentence; an allusion.

વ્યંજન, *s. m.* [S. See વ્યક્ત.] A consonant. (Gram.)

વ્યંઢળ, *s. m.* [S. વિ apart + અંડ.] An effeminate or impotent man; a eunuch.

વ્યતિરેક, *s. m.* [S. व्यतिरेक soperation, absence, *fr.* वि apart + अति beyond + रिच् to evacuate.] Separation; absence. 2. *adj.* Separate; distinct.

વ્યથા, *s. f.* [S.] Pain; agony; affliction; anguish.

વ્યભિચાર, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + अभि

round+चर् to walk.] Violation of the rules of proper conduct. 2. Adultery.

વ્યભિચારિણી, *adj. f.* Adulterous (a woman).

વ્યભિચારિ ભાવ, *s.m.* [S.*fr.* + ભાવ.] Any one of the feelings which may or may not be present in, and are accidents of, the manifestation of a sentiment (**રસ**).

વ્યભિચારી, *adj.*Adulterous; licentious.

વ્યય, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + इ to go.] Expense; consumption.

વ્યર્થ, *adj.* [S. *fr.*+અર્થ.] Vain; fruitless. 2.*adv.* Vainly;fruitless;to no purpose.

વ્યલીક, *s. m.* [S.] A great fruit; improper conduct; transgression of orders. 2. Any cause of uneasiness.

વ્યવસાય, *s m.* [S. *fr.* +अव down + सो to cut.] An engagement; the being occupied with work. 2. Resolve; determination.

વ્યવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* वि apart+अव down+ स्था=L.*sto* = Gr. *histemi* = Sax. *standan* to stand.] Arrangement; order; adjustment. 2. Disposal; settlment.

વ્યવસ્થિત, *adj.* Arranged; orderly; regular; regulated.

વ્યવહાર, [S. *fr.* वि+अव+हृ to take away.] Classical form of **વહેવાર.**

Id. વ્યવહાર-દૃષ્ટિ A practical insight.

વ્યવહારિક, *adj.* [S. व्यवहारिक *fr.* વ્યવહાર.] Pertaining to the dealings of one with another; business-like; regular in proceedings.

વ્યસન, *s.n.* [S.*fr.*वि apart+अस् to throw.] A habit;a practice. 2. The being attached to a bad course of conduct; fond devotion to a bad habit.

Id. વ્યસનમાં પડવું To acquire a bad habit; to be addicted to. વ્યસન ગળે પડવું-ચોટવું To be addicted to a bad habit.

વ્યસની, *adj.* Habituated. 2. Attached to a bad course of conduct.

વ્યસ્ત, *adj.* [S. See વ્યસન.] Inverse; indirect. 2. Scattered; squandered.

કરજદારે ઘેરિયો, દેવાળું ફુંકિયું,
એ પ્રકારે પાપ-દ્રવ્ય વ્યસ્ત થઈ ગયું. —**જીવરામભટ.**

વ્યાકરણ, *s.n.* [S.*fr.*वि apart +आ up to + कृ to do.] Grammar.

વ્યાકરણી, *s. m.* A grammarian.

વ્યાકુળ, *adj.* [S.व्याकुल *fr.* वि excessively+ આકુળ.] Confused; disturbed. 2. Pained; agonized.

વ્યાખ્યા, *s. f.*[S. *fr.* वि+ આખ્યા.] Definition. 2. Explanation.

વ્યાખ્યાન,*s.n.* Explanation.2. A lecture; a discourse (generally oral, but sometimes written also).

વ્યાઘ્ર, *s. m.* [S.] A tiger.

વ્યાજ, *s.n.* [S.] Fraud; deceit. 2. A plea; an excuse.

હું અકળા સતી જો,ન કળા ગતિ,વલ્લભ, વલ્લભ,વલ્લભ વ્યાજે.
—**વલ્લભ.**

Id. વ્યાજસ્તુતિ Fraudulent praise; irony. વ્યાજ-નિન્દા Fraudullent censure; praise.

વ્યાજ, *s. n.* [S. व्याज fraud.] Interest on money lent.

Id. વ્યાજ ખાવું-લેવું To earn interest. વ્યાજ કાઢવું To find out the interest. વ્યાજ કાપવું To deduct the interest. કાપ્યું વ્યાજ Interest with discount allowed. વારોવારિયું વ્યાજ Compound interest calculated for each day.ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ Compound Interest. વ્યાજની કસર Discount.

Prov. વ્યાજના ઘોડાને કોઈ પહોંચતું નથી It is very difficult to get out of debt.

વ્યાજ-ખાઉ, **વ્યાજ-ખોર,** **વ્યાજ-ખોરો,** *s.m.* [+ ખાવું, and P. खोर enjoying *fr.* खुर्दन to eat.] A usurer.

વ્યાજ-ખાદ, *s.f.*[+ખાદ.] Loss of interest on account of money lying idle.

વ્યાજ-વટંતર, *s. n.* [+ વટાવ.] The business of lending money at interest and of giving change for money.

વ્યાજ-વટું, *s. n.* [+વૃત્તિ.] The business of lending money at interest; usury.

વ્યાજ-વરો, *s.m.* [+વરો,વાપર.] Maintaining oneself only on the interest of one's money.

વ્યાજુ, *adj.* Lent or borrowed at interest. 2. Bearing or yielding interest (as

money).

વ્યાજુ-ચિઠ્ઠી, [S.*fr.*+ચિઠ્ઠી.] A promissory note or bond for money lent, stipulating interest.

વ્યાધ, *s. m.* [S. *fr.* व्यध् to pierce.] A hunter; a sportsman.

વ્યાધિ, *s. m. f.* [S. *fr.* वि excessively + આધિ.] A disease; a malady.

Id. વ્યાધિ-ગ્રસ્ત Lit. Swallowed by diseases; suffering from various diseases.

વ્યાપક, *adj.* [S. See વ્યાપ•વું.] That occupies or pervades.

વ્યાપ•વું, *v.i.* [S. वि excessively + आप् to obtain.] To pervade; to occupy.

વ્યાપાર, *s.m.* [S. *fr.* वि excessively + आ upto+पृ to be busy.]Classical form of **વેપાર.** 2. Operation; process.

વ્યાપ્ત, *adj.* [S. See વ્યાપ•વું.] Occupied; pervaded.

વ્યાવું, Same as **વિઆવું.**

વ્યાસ, *s. m.* [S.] The diameter of a circle.

વ્યાસઙ્ગ, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + આસક્ગો, આસક્તિ.] Diligent application; intense pursuit.

વ્યાલ, *s. m.* [S.] A snake.

વ્યુત્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* वि excessively + +ઉત્પત્તિ.] Derivation; etymology. 2. The being versed in polite literature.

વ્યુત્પન્ન, *adj.* Learned in the science of derivation. 2. Learned enough to explain any book.

વ્યૂહ, *s. f.* [S.] A battle-array.

Id. વ્યૂહ-રચના The arrangement of an army in battle-array.

વ્યોમ, *s. n.* [S.] The sky.

આપણે વસવું વૃક્ષે વ્યોમ. —**પ્રેમાનંદ.**

વ્યોમ-ચર, *s. n.* [S. *fr.* चर् to walk. See ચર•વું.] A bird.

વ્રજ, *s. n.* [S.] A village inhabited by cowherds. 2. Bindrāvana, near Gokul in the United Provinces.

વ્રજ-વાસી, *adj.* [S. *fr.* વસ•વું.] Dwelling at Bindrāvana. 2. *s. m. f.* An inhabitant of Bindrāvana.

વ્રજ•વું, *v. i.* [S.व्रज् to go.] To go.

વ્રત, *s.n.* [S.] A vow; a religious observance.

Id. વ્રત લેવું To make a vow. વ્રત પાળવું To observe a vow. વ્રત તોડવું To break a vow. વ્રત મૂકવું To cease to observe a vow. વ્રત ઉજવવું To perform a ceremony at the end of a religious vow.

વ્રતા•ળુ, *adj.* [+ S. आलु having.] Particular in the observance of a religious vow.

વ્રીડા, *s. f.* [S.] Modesty; bashfulness.

વ્રીહિ, *s. m.* [S.] A grain of rice; rice. બહુવ્રીહિ *Lit.* Having many kinds of rice. 2. Name of a Samās(compound. in Gram).

વ્હ, Same as **વિરહ.**

વ્હાર, *s. n.* [See વહાર help.] An army.

સંખ્યા પાર પામે કોણ ! બંને વ્હાર તણો, ભાઈ. —**વલ્લભ.**

વ્હેલ, *s. f.* [Eng. *whale.*] A whale.

શ.

શ, The 41st letter of the alphabet, and 27th consonant.

શક, *s. m.* [Ar. शक्क् doubt.] Doubt; suspicion. 2. Ambiguity; uncertainty.

Id. શક રાખવો–લેવો To entertain a suspicion;to suspect.શક પડવો To have a doubt.

શક, *s. m.* [S.] Era; epoch (*esp.* that of શાલિવાહન, which began in 78 A. D.). 2. A Scythian warrior tribe.

શકટ, *s. m.* [S.] A cart. શકટ-વ્યૂહ The car-form arrangement of troops in an army.

શકઞ્ચો, } **શકઞ્જો,** } *s. f.* [P. शिकनजः a machine.] A pressing machine.2. Machinery.

શકુન, *s. m.* [See શકુન. S. शकुन *fr.* शकन a bird. *Cf.* the derivation of Eng.*Augury.*]

An omen; a prognostic.

શકરો, *s. m.* [P. शिकर: a kind of hawk.] A hawk; a falcon. 2. A shrewd fellow.

Id. શકરો બાજ A hawk. 2. *adj.* Sharp; keen; watchful; circumspect.

શક-વું, *v. i.* [Dh. Des. सक्क-इ *fr.* S. शक्नोति he is able *fr.* S. शक् to be able.] To be able.

શકુન, *s. m.* [S. See શકન.] See શકન. 2. The point or object upon which an astrologer, &c, is consulted.

Id. શકુન જોવા To observe an omen or prognostication, whether lucky or unlucky. 2. To wait for a lucky omen. 3. To observe whether a person is or is not possessed by an evil spirit. શકુન થવા To meet with an omen. 2. To meet with a lucky omen in the beginning of an undertaking. શકુન લેવા To accept an a lucky omen.

Prov. શકુનથી શબ્દ આગળા A benediction is more effective than a lucky omen.

શકુની, *s. m.* [S.] A bird. 2. A vulture.

શકે, Same as **શાકે**.

શકે, *conj.* [S. शङ्के=I doubt. See શઙ્કા.] I think; as if.

રસાળ વાણી વેણુની, શકે કામ-બાણ મૂકયાં કસી !
—નર્મ-કોશ.

શકો-રૂં, Same as **શિકો-રૂં**.

શક્કો, *s. m.* [See સિક્કો.] See સિક્કો. 2. The face; the appearance of the face.

શક્કા-દાર, *adj.* [See શક્કો, સિક્કો, + P. दार् having, See દાર P.] Having a good face or appearance; having a prepossessing appearance. 2. Pleasing; charming.

શક્ત, *adj.* [S. *fr.* शक to be able.] Able. 2. Strong; powerful.

શક્તિ, *s. f.* Ability. 2. Power, strength; prowess; energy. 3. A goddess. 4. A spear; a dart.

શક્તિ ગયે શક્તિ એત્તી, છે મન બદનમાં. —વલ્લભ.

Id. જ્ઞાન-શક્તિ Force of intellect; mental power. ક્રિયા-શક્તિ Power in the performance of an undertaking. શક્તિ આવવી To gain power; to become powerful. શક્તિ જવી To lose power; to become powerless.

શક્તિ-માન્, શક્ત-વાન્, શક્તિ-વાળું, *adj.* [S. *fr.* + मत्, मान्, वान् having.] Able. 2. Powerful; strong; capable. 3. Having money; well off in point of money; wealthy.

શક્તિ-હીન, *adj.* [+ હીન.] Powerless.

શકય, *adj.* Probable; possible. 2. Practicable.

શકય-રૂપ, શકયાર્થ, *adj.* [S. *fr.* + રૂપ, અર્થ.] A form of a root showing "ability." (Gram.).

શક્ર, *s. m.* [S.] Indra.

શખ, *s. m.* See **સાખ**.

શખસ, *s. m.* [Ar. शख्स् a person.] An individual; a person.

શગ, *s. f.* [See શિખા.] A conical form. 2. The conical form, which grains, &c., have when a measure is full.

થાળ ભરી શગ મોતીએ. —નરસિંહ મહેતા.

3. The conical form of a flame; the cone of a flame; a flame. 4. The teat; the dug of a beast.

કરવી વાછરડાની વગ છે, કે'વું ન ધાવે ગાયની શગ.
—પ્રેમાનંદ.

શઘડી, Same as **સઘડી**.

શઙ્કર, *s. m.* [S. *fr.* श welfare + कृ to do.] The God Siva.

શઙ્ક-રો, *s. m.* [S. शङ्कराभरण *fr.* + આભરણ.] A particular mode in music.

શઙ્ક-વું, *v. i.* [See શઙ્કા.] To have a doubt or suspicion.

શઙ્કા, *s. f.* [S. *fr.* शङ्क् to doubt.] Doubt; suspicion. 2. Diffidence; misgiving.

Id. શંકા ઉઠવી-આવવી To have a doubt or suspicion. લઘુ શંકા An inclination to urinate શંકા થવી To have an inclination to urinate or to go to stool.

શઙ્કા-વું, *v. i.* To be ashamed; to be abashed.

શંકા-શીલ, *adj.* [+ શીલ.] Doubtful; hesitating. 2. Suspicious.

શંકુ, *s. m.* [S.] A cone. 2. The top; the tip. 3. The pointed end of a needle; the point of an iron nail.

જે બહુત પાપ હોય, તો માનો,
લાગે શૂલ કે શંકુ અંગે જી. —પ્રેમાનંદ.

4. A sun-dial. 5. The needle of a dial. 6. A cross-staff in land measurement. 7. Ten billions.

શઙ્ખ, *s. m.* [S.] A conch-shell. 2. Conch-form lines at the extremities of fingers. 3. A senseless fellow; a blockhead. 4. A miser; an illiberal fellow. 5. A hundred billions.

Id. શંખ ફુંકવો To blow a conch-shell (by beggars) to attract the attention of the people. 2. To be insolvent. શંખ વાગવો To be exhausted; to be wanting. શંખ વગાડવો To declare oneself as insolvent. લપોડ-શંખ A great fool.

શઙ્ખ-જીરૂ, *s. n.* [P. शाहज़ीरः a superior kind of cumin seed *fr.* શાહ+જીરૂ] A kind of cumin seed.

શઙ્ખણી, *s. f.* [S. शङ्खिनी.] An ugly, lustful woman. 2. A quarrelsome and shameless woman; a termagant.

શઙ્ખ-લો, *s. m.* [See શઙ્ખ.] A small conch-shell.

Id. માં શઙ્ખલો બોલવો To be exhausted.

શઙ્ખા-વું, Same as **શઙ્કા-વું.**

શઙ્ખાવો, *s.m.* [See શઙ્કા-વું.] Shame.

શઙ્ખિની, Classical form of **શઙ્ખણી.**

શચી, *s. f.* [S.] The wife of Indra.

શઠ, *adj.* [S. शठ a rogue.] Miserly. 2. Cruel; merciless; hard-hearted. 2. Roguish; knavish; crafty; perfidious; wicked; deceitful. 4. *s. m.* A rogue.

શઠ-જ્ઞાની, *adj.* [+જ્ઞાની.] Cunning; roguish.

શઠતા, શઠતા-ઈ, શઠા-ઈ, *s. f.* Roguery; knavery; craftiness; perfidiousness.

શણ, *s. n.* [Hem. Des. सण्हं *fr.* S. श्लक्ष्णम् smooth. Or. S. शणम् hemp.] Hemp. 2. Linen. 3. Flax.

શણ-ગઠ, *s. f.* [+ગાંઠ.] A very firm knot.

વશીકરણ વેણ તમે કયાં રે ગુંથાવી ?
સુન્દરી શણ-ગઠ વાળી રે—નરસિંહ મહેતો.

શણગો, Same as **સણગો.**

શણબિંડી, *s. f.* [See શણ+બિંડી.] A jute-plant.

શણ-વું, Same as **સુણ-વું.**

મારવા લાગ્યો તે ક ,શણી જઈ શગને. —વલ્લભ.

શણ-યું, *s.n.* [See શણ.] A linen wearing apparel.

શણડલી, Same as **સાડી.**

શત, *adj.* [S. शतम्=L. *centum.*] A hundred; 100.

શત-ક, *s. n.* A cento; a century; a collection of hundred.

શતક્રતુ, *s. m.* [S. *fr.* + क्रतु a sacrifice.] An epithet of Indra, who alone is believed to have performed a hundred srcrifices.

શતજીવ, શતજીવી, *adj.* [S. *fr.* + જીવ-વું.] Living a hundred years. (Used as a blessing).

શત-ધા, *adv.* [S. *fr.* શત + ધા a suffix.] In a hundred ways.

શત-પદી, *adj.* [S. *fr.* + પદ the foot.] A centipede; having a hundred legs.

શત-શાઈ, *s. f.* A century of poetical pieces.

શતાં-શ, *s. m.* [S. *fr.* + અંશ.] A hundredth part.

શતાબી, *s. f.* [P. शिताबी.] Quickness.

શતાવરી, *s. f.* [S.] A kind of medicinal plant.

શત્રુ, *s. m.* [S. *fr.* शद् to cut.] An enemy; a foe; an adversary.

Prov. શત્રુને રોગ, ઉગતા છેદવા An enemy and a disease should be nipped in the bud.

શત્રુ-તા, શત્રુ-તા-ઈ, *s. f.* Enmity; spite.

શત્રુ-વટ, *s. f.* [+ વૃત્તિ.] Enmity; malice; spite.

શનિ, *s. m.* [S. See below.] The planet Saturn. 2. [+ વાર a day, being understood.] Saturday. 3. [+ માણેક being understood.] A sapphire.

Id. શનિની દશા The influence of the planet Saturn (in Astrology). Hence 2. Suffering; misery. બારમો શનિ Bitter enmity.

શનિ, *adj.* [S. शनैः Slowly.] Slow in moving.

શનિ-શ્ચર, *s. m.* [S. शनैश्चर *fr.* शनैः slowly

moving + चर् to walk.]The planet Saturn. 2.A sapphire. 3. Envy; pain felt and malignity conceived at the sight of excellence, felicity, or jealousy.4.A malignant person.

Id. એની આંખમાં શનિશ્ચર છે His look is malignant.

શને૰ઉ, Same as **શનિ**. *s. m.* 2.

શનૈશ્ચર, Classical form of **શનિશ્ચર**.

શનૈશ્ચર તો આંખે એવો, શનૈશ્ચર નવ ભક્ત ઈ;
શનશ્ચર જેવા દુઃખ-દાઈ, તોય તર્યો તે જક્ત ઈ.
—**દ્વારકો.**

શપથ, *s. m.* [S. शपथ *fr.* शप् to swear.] An oath; an adjuration.

Id. શપથ ખવડાવવા-દેવા To adjure. શપથ લેવા To swear.

શબ, *s. n.* [S. शव.] A corpse.

શબ્દ, *s. m.* [S.] Sound. 2. A word. 3. A part of speech. 4. Censure; reproof.

Id. શબ્દ કરવો To utter a sound. 2. To call. શબ્દ કાઢવો To utter a word. બે **શબ્દ** A small speech or statement. બે શબ્દ કહેવા To recommend. શબ્દ-વેધી Shooting or aiming when hearing only the sound uttered by the prey.

શબ્દ-કોશ, *s. m.* [S. *fr.*+ કોશ.] A dictionary; a vocabulary; a lexicon.

શબ્દ-યોગી અવ્યય, *s. m.* [S. *fr.* શબ્દ + યોગ+અવ્યય.] A preposition (in Gram.).

શબ્દ-રચના, *s. f.* [S. *fr.* +રચના.] An arrangement of words; style.

શબ્દ-વિચાર, *s. m.* [S. *fr.* + વિચાર.] Orthography (in Gram.).

શબ્દાલઙ્કાર, *s.m.* [S. *fr.* શબ્દ+અલઙ્કાર.] A pleasing arrangement of sounds (શબ્દ), as distinguished from their meaning(અર્થ).

શમ, *s. m.* [S. *fr.* शम् to be calm.] Tranquillity or peace of mind.

શમ૰તા, શમ૰તા૰ઈ, } *s. f.* Tranquillity. 2. Forbearance; patience.

શમન, *s. n.* The act of tranquillizing; pacification.

શમન-લાડુ, *s. m.* [+ લાડુ.] A ball of Sweetmeat put in to the month of a dying person.

શમ૰વું, *v. i.* [Hem. Des. सामिअं=S. दग्धम् burnt.] To become motionless or dead to all appearance. 2. To disappear (as a tumour). 3. To be diminished in force. 4. To be calm.

શમ-શમાકાર, *adj.* [+ આકાર.] Void of motion;statue-like; dead to all appearance.

શમશેર, *s. f.* [P. शमशेर् *fr.* शम् the nail+ शेर् a lion=a weapon like the nail of a lion.] A sword.

શમશેર-બહાદુર, *adj.* [+ બહાદુર.] Brave in the use of the sword.2.Brave.3.Skilful.

શમી, *s. f.* [S.] A particular kind of thorny tree.

શમ્ભુ, *s. m.* [S. *fr.* श welfare+भू to be.] The god Siva.

શયન, *s. n.* [S. *fr.* शी to lie down.] Sleeping. 2. A bedstead. શયનગૃહ, શયન ભુવન A bed-chamber.

શય્યા, *s. f.* [S. See શયન.] A bed.

શર, *s. m.* [S.] An arrow.

શરણ, *s. n.* [S. शरण protection.]Protection, defence; a refuge.

Id. શરણે જવું-થવું-પડવું To submit. શરણ ગાંઠ Complete submission.

શરણ-ગાંઠ રે, મેં તે બાંધી દૃઢ કરી;
તેણે સમે રે, સુન્દર વર બોલ્યા હરિ.—**હરિદાસ.**

શરણાગત, *adj.* [S. *fr.* + आगत come: See આગમ.] That has come for refuge.

શરણું, *s.n.*[See શરણ.] Help;aid;succour.

શરત, *s. f.*[Ar. शर्त् a condition,a wager.] A stipulation; an agreement. 2. A wager; a stake. 3. A course; a race.

Id. શરત બકવી-મારવી To wager; to bet; to stake. શરતનો ઘોડો A race-horse. શરતમાં દોડવું To run a race.2. To compete; to rival. શરતનું કુંડાળું A race-course.

શરદ, *s. f.* [S.] Winter; the months of Āshvin and Kārtik. (Sep.-Oct. and Oct.-Nov.) 2. The full-moon night in Āshvin. (Sep.-Oct.) 3. A year.

ગૃહસ્થાશ્રમ રૂપી બલીવર્દ, શત ચર્યો એવી શર્દ.
—**પ્રેમાનંદ.**

2. *adj.* Damp; wet; humid.

શરદ-પુનમ, શરદ-પુનેમ, *s. f.* [+ પુનમ, પુનેમ.] The fifteenth day of the bright half of Āshvin (September-October).

શરદી, *s. f.* [See શરદ, *adj.*] Dampness; cold; chillness.

શરદેન્દુ, *s. m.* [See શરદ+ઇન્દુ.] The moon as seen in the months of Āshvin and Kārtik. (Sep.-Oct. and Oct.-Nov.).

શર-ધિ, *s. m.* [S. *fr.* શર+धा to hold.] A store of arrows; a quiver.

શરબત, *s. m.* [Ar. शर्बत a draught *fr.* शर्ब to drink+त once.] A kind of drink; a cooling drink made of water, sugar, and lemon-juice; a syrup.

શરમ, *s. f.* [P. शर्म.] Modesty; bashfulness. 2. Shame. 3. A stigma; a blot.

Id. શરમ આવવી-લાગવી To feel shame; to be ashamed.

શરમાળ, *adj.* [+વાળું having.] Bashful; coy.

શરમા·વ·વું, *v. t.* [Causal of શરમાવું.] To make ashamed; to put to shame. 2. To win over by influence; to influence.

શરમા·વું, *v. i.* [See શરમ.] To be ashamed; to be abashed. 2. To be put out of countenance.

શર-મિન્દ·ગી, *s. f.* [See શરમિન્દું.] Disgrace; shame.

શરમિન્દુ, *adj.* [शर्मिन्द: ashamed *fr.* शर्मीदन to feel shame.] Ashamed; abashed. 2. Disgraceful.

શરવ·ડું, *s. n.* [By transposition of letters of વર્ષા.] A little shower.

શ્રાવણ વર્ષ્યો શરવડીએ. —**ભાપા.**

શરવું, *adj.* Delicious to the taste.

શર·વું, *adj.* [See શ્રવણ.] Sharp at hearing; having a very keen sense of hearing.

શરાધ, Same as **શ્રાદ્ધ.**

શરાધિ·યાં, *s. n. pl.* Days sacred to the performance of obsequies to the manes of the dead.

શરાપ, Corruption of **શ્રાપ, શાપ.**

શરાબ, *s. m.* [Ar. शराब् a liquid *fr.* शर्ब to drink. See શરબત,] A spirituous liquor; wine or liquor. 3. Spirits. 4. Ardent spirits.

Prov. શરાબ, તેરા ખાના ખરાબ Liquor is a curse in a dinner.

શરા·વ·વું, Same as **સરા·વ·વું.**

શરાસન, *s. n.* [S. *fr.* શર+આસન.] A bow.

શરિયો, Same as **સળિયો.**

ઈંઢી, પીઢી, શરિયો, સંપુટ, વાલુ ઝડાકે;
સાસુએ તાણ્યું ચૂક, કૃષ્ણનું નાકે. —**દયારામ.**

શરીક, *adj.* [Ar. शरीक an ally, a partner.] Having a partner or sharer.

શરીગત, *adj.* [Corruption of શરીક. Ar. शिर्कत् partnership *fr.* શરીક.] A partner; a partisan.

શરીર, *s. n.* [S.] The body.

Id. શરીર સંપત્તિ Health; bodily vigour.

Prov. શરીર સલામત, તો પઘડિયાં બહોતેરી Health is at the root of all happiness. શરીર કટાયા કરતાં ઘસાયું સારૂં A used key is always bright.

શરૂ, *adj.* [Ar. शुरुअ commencement.] Begun. 2. Continuing.

શરૂઆત, *s. f* [A corruption of શરૂ, *Cf.* રજુઆત corruption of રજુ.] Beginning; commencement.

શરૂવો, *s. m.* [S. स्रुव a sacrificial ladle.] A wooden ladle used in a sacrifice to serving out ghee.

શરે, *s. m.* [Ar.] Muhammadan Law.

શહેર, *s. f.* [See શેર P. = a line.] A delicious taste; a sensation produced by anything very sweet or cooling.

શરેરો, Same as **સરેરો.**

શર્કરા, *s. f.* [S.=*Gr. sakchar*=L. *saccharon*=Ar. *sukkara*=Eng. *Sugar.*] Sugar.

શર્વરી, *s. f.* [S.] Night.

રંગમાં જાયે શર્વરી, તેણે ભક્ત ગયો વિસરી.
—**પ્રેમાનંદ.**

શલાકા, *s. f.* [S.] A stick.

શલ્ય, *s. n.* [S.] An arrow. 2. A thorn.

શલ્ય થયો જશો શલ્ય, ધારો તમો જેહ મલ્લ.
—**વલ્લભ.**

શવ, [S.] Same as **શબ.**

શવ-યાન, *s. f.* [S. *fr*, +યાન.] A bier.

શવલ, *adj.* [S.] Variegated.

શશ, *s. m.* [S.] A hare.

શશિ, *s. m.* [S. *fr.* शश a hare.] The moon.

શશિ-મુખી, *adj. f.* [+ મુખ.] Having a face as pleasing and lovely as the moon.

શશિ-ચર, **શશિ-ધર**, *s. m.* [S. शशधर *fr.* शश a hare *fr.* धृ to hold.] The moon.

શસ્ત્ર, *s.n.*[S. *fr.* शस् to cut.] A weapon. શસ્ત્ર વિદ્યા The science of arms.

શાઉ, Same as **શેઠ**.

શાહેર, *s. n.*[P. शहर.]A city;a large town. Prov. શાહેર ત્યાં વહેર A great city is a great solitude. 2. A city abounds with luxuries.

શાહુ, Same as **શાહ**.

શળ, *s.m.* [See *fr.* S. शलाका.] A mark made by folding paper, cloth, &c. 2. A mark made by whipping or caning;a weal.

Id. શળ પાડવો To make a crease by folding paper, &c. શળ ઉઠવો-પડવો To cause the skin to swell by whipping or caning.

શળ, *s. f.* Same as **સિલા**.

શળી, *s. f.* [S. શિલા.] A whetstone used by barbers to sharpen their razors while shaving.

શળી, *s. f.* [S. शलाका.] A chip. 2. A covert term for a quarter of a rupee, used by merchants in secret conversation (so called beause a quarter of a rupee is represented by (ı) in writing, which resembles a શળી or chip).

Id. શળી કરવી To excite; to instigate; to encourage.

શળો, Same as **સળો, સડો**.

શાંડ-વું, *v. i.* [See છાંડ-વું to leave.] To go away.

શા, Same as **શાહ**.

શાઈ, *s. f.* [P. सियाही blackness *fr.* सियाह= S. श्याम black.] Ink. 2. Blackness; black colour.

Id. મોઢ શાઈ જેવું થઈ જવું To be blackened (of the face);to be disgraced.શાઈ જઈને સફેતી આવી The black colour of the hair is gone, and a white colour has come = Youth is past, and old age has come.

શાક, *s. n.* [S.] A pot-herb; a vegetable. 2. An esculent herb. 3. Greens.

શાકણ, **શાકણી**, **શાકેણ**, *s. f.* [S. शाकिनी.] A witch.

શાકે, *adv.* [See શક.] In the era of Shālivāhana, commencing. A.D. 78.

શાક્ત, *adj.* [S. શક્તિ, a goddess.] A worshipper of the female principle(**શક્તિ.**)

શાખ, *s. f.* [See શાખા.] Surname.

શાખ, *s.f.* [See સાક્ષિ.] Mercantile credit. 2. Good repute. 3. Honourable character. 4. Testimony.

Id.શાખ પડવી To be established of credit, reputation,or honourable character.શાખ જવી To have lost-credit, reputation, or honourable character.

Prov. લાખ જજો, પણ શાખ ન જશો=શાખની અગાડી લાખ તે રાખ બરાબર છે A good name is worth millions.

શાખા, *s. f.* [S.] A branch of a tree. 2. 2. A party; a sect.

શાખિ-યું, *s. n.* [See શાક.] A mango fruit almost ripe.

શાગરિદ, **શાગિર્દ**, *s. m.* [P. शागिर्द a pupil.] A disciple. 2. A pupil. 3. A patisan.

શાણ-પણ, Same as **સાણ-પણ**.

શાણું, Same as **સાણું**.

Prov શાણાને સાન, ગધેડાને ડફણાં, A word to the wise, a rod to a fool.

શાતા, Same as **શાન્તિ**.

Id. શાતા વળવી To be reduced to a quiet state. શાતામાં રહેવું To live at ease.

શાદી, *s. f.*[P. शादी pleasure *fr.* शाद् glad.] A marriage; nuptials.

શાન, *s. f.* [Ar. शान position.]Appearance; show. 2. Fashion.

શાન-દાર, *adj.* [+ દાર, P.] Showy; fine. 2. Fashionable.

શાન-શોગત, *s. f.* [+ Ar. शौकत pomp.] Particular attention to fine dress;fondness of dress. 2. A fashionable dress.

શાને, *adv.* [Dat. of શું.] Why ? for

what reason ?

શાન્ત, *adj.* [S. See શમ.] Quiet; calm. 2. Mild; gentle. શાન્તરસ The sentiment of quietism or indifference to all worldly objects.

Id. શાન્ત પડવું To abate; to be calm. શાન્ત પાડવું To pacify.

શાન્તિ, *s.f.* Quiet; ease; composure; calmness; tranquillity. 2. Mildness; gentleness. 3. Pacification.

Id. શાન્તિ વળવી To be reduced to quiet state.

શાપ, *s. m.* [S. *fr.* शप् to swear. See શ્રાપ.] A curse; an imprecation.

Id. શાપ દેવો To curse.

શાપિ·ત, *adj.* Cursed; lying under a curse.

શાબર, [S. शाम्बर.] Same as **સાબર.**

શાબાન, *s. m.* The eighth month of the Muhammedan year.

શાબાશ, *interj.* [P. *fr.* शा *fr.* शाद् glad + बाश् be.] Bravo ! thanks ! capital ! well done !

શાબાશી, *s. f.* Praise; applause; commendation.

Id. શાબાશી આપવી-દેવી To applaud. શાબાશી લેવી-મેળવવી To win applause.

શાબિત, શાબુત, શાબેત, *adj.* [Ar. साबित.] Strong; firm. 2. Uninjured; sound. 3. Whole; unimpaired; entire; untouched. 4. Durable; lasting; standing. 5. Proved; established by arguments.

શાબિતી, શાબેતી, *s. f.* Evidence; proof; verification; confirmation.

Id. શાબિતી આપવી To produce evidence.

શાબુતી, *s.f.* Strength; firmness. 2. Safety; security.

શામ, *adj.* [S. श्याम.] Black; dark.

શામળ·વાન, *adj.* [See શામળું + વાન, વર્ણ.] Having a black complexion.

શામળા·જી, *s. m.* See શામળું + જી, દેવ, an honorific suffix] An epithet of Krisna.

શામ·ળું, *adj.* [See શામ.] Of a dark colour or complexion.

શામિલ, શામેલ, *adv.* [Ar. शामिल containing.] Attached; annexed; joined; associated. 2. Included; comprised. 3. Concerned in; connected with; accessory.

શાયર, *s. m.* [Ar. शाइर् a poet.] A poet; a bard.

શાયી, *adj.* [S. शाहिन्, शायी. See શય્યા.] That sleeps or lies down.

શાર, *s. m.* [S. शॄ to cut.] A hole made by piercing; a bore; a hole.

Id. શાર પાડવો To cut a hole through.

શારંગ, *s. n.* [S. शार्ङ्ग *fr.* शृङ्ग a horn.] A bow of an archer.

શારદ, શારદા, *s. f.* [S.] The goddess of learning; the Hindu Minerva.

સુરિ નર બ્રહ્મા, શિવ ને શારદ રટે શેષ નિરંતર નામ.

—નિરાંતભક્ત.

શાર·વું, *v. t.* [See શાર.] To bore a hole; to bore.

Id. શાર્યાં કરવું To torment constantly.

શારીર, *adj.* [S. See શરીર.] Corporeal; bodily. 2. *s. n.* Anatomy.

શારીરિ·ક, *adj.* See શારીર, 1. શારીરિક વિદ્યા Anatomy.

શાર્દૂલ, *s. m.* [S.] A tiger.

શાર્દૂલ વિક્રીડિત, *s. m. n.* [S. *fr.* + वि excessively + ક્રીડા.] A particular kind of Samskrit metre containing 19 syllables in a verse.

શાલ, *s. f.* [P. शाल्=S. शाट.] A shawl; a fine kind of ornamented woollen cloth.

Id. શાલ ઓઢાડવી To present with a robe of honour.

શાલ-દુશાલા, *s. m. pl.* [+ દુશાલો.] Robes of honour.

શાલા, Classical form of **શાળા.**

શાલિગ્રામ, *s. m.* [S.] A round black stone worshipped as being essentially a form of Visnu. 2. flinty stone.

શાલિવાહન, *s. m.* [S.] The name of a king whose era, called **શક,** commences

A. D. 78

શાવક, Same as **શ્રાવક**.

શાવડી, *s. f.* [M. साळ, साळी, *fr.* S. सल्लकी.] A porcupine.

શાશ્વત, *adj.* [S. *fr.* शश्वत eternally.] Eternal; permanent.

શાસન, *s. n.* [S. *fr.* शास् to rule.] Punishment; chastisement: correction. 2. A command; an order.

શાસ્ત્ર, *s. n.* A science; a system. 2. The Scriptures; institutes of religion. 3. Law. 4. Literature.

શાસ્ત્રાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* + અર્થ.]The meaning of the Scriptures; a precept of the Scriptures.

શાસ્ત્રી, *s. m.* One learned in the Shāstras; one versed in religious texts. 2. One who has studied any art, science, or system of religion or philosophy. 3. *adj.* See **શાસ્ત્રીય**.

શાસ્ત્રીય, *adj.* Pertaining to the Scriptures; scientific.

શાસ્ત્રોક્ત, *adj.* [S. *fr.* શાસ્ત્ર + उक्त spoken *fr.* वच् to speak.] Enjoined or allowed by the Shāstras.

શાહ, *s. m.* [P. शाह् a king.]A king; an emperor.

Prov. શાહ ત્યાં બજાર Courtiers follow the king.

શાહ, *s. m.* [See શાહુકાર.] A banker; an honest man.2.A title given to a Hindū merchant,banker,or shopkeeper in Gujarāt.

Id. શાહજોગ (હુંડી) (A hundī) which on being presented entitles the holder to be entrusted with the amount in cash.

Prov. શાહ ત્યાં બજાર That is a market in which there are honest merchants.

શાહ-જાદી, *s. f.* [See શાહ-જાદો.] The daughter of a king; a princess.

શાહ-જોગ, *adj.* [See શાહુ, સાહુ. સાધુ + જોગ, યોગ.] Payable to the holder (a bill of exchange or a *hundi*). 2. Honest; dealing honestly. 3. Lawful; legitimate.

શાહ-જાદો, *s. m.* [+ જાદો.] The son of a king; a prince.

શાહ-જીરૂ, [P. शाहजीरः,] See **શાહ્-ખ-જીરૂ**.

શાહ-વટ, *s. f.* [See શાહ a banker + વટ, વૃત્તિ.]Honest conduct or commerce in one's dealings; honesty.

શાહી, Same as **શાઈ**.

શાહુકાર, *s. m.* [Hem. Des. साहु *fr.* S. साधु good. See સાધુ+S. कार *fr.* कृ, કરવું, to do.] A banker; a shroff. 2. A gentleman;a man of credit.

શાહુકારી, *s. f.* Honest conduct in one's dealings; honesty.

શાહુડી, Same as **શાવડી**.

શાહેદ, *s. m.* [Ar. शाहिद् a witness.] A witness; one who gives evidence. 2. One who attests another's signature.

શાહેદી, *s. f.* Evidence; testimony; attestation. 2. Evidence; deposition.

Id. શાહેદી પૂરવી-આપવી To bear testimony; to depose as a witness. શાહેદી લેવી To write down the deposition of a witness in a court. શાહેદી રાખવો To ask a person to bear testimony. શાહેદી મૂકવો To submit the name of a person as a witness in a court of law. શાહેદી ઉભો કરવો To place a witness in the witness-box. 2. To get a witness to bear false testimony.

શાહેર, See **શાયર**.

શાહેરી, *s. f.* Poetry; ballads.

શાળ, *s. n.* [S. शालि.] Rice in husk.

જો ખડ ધાન જ વાવીએ, શુણ સુંદરી રે,
તો ક્યાંથી જમીએ શાળ? ઘેલી કોણે કરી રે?

—**પ્રેમાનંદ.**

શાળા, *s. f.* [S. शाला.]A place; a house. 2. A school; an academy.

શાળિયું, *s. n.* [See શાળ.] A kind of rice in husk.

શાળોપયોગી, *adj.* [+ ઉપયોગી.] Useful for school purposes.

શિંગ, *s. n.* [Dh. Des. शिग्गु *fr.* S. शिग्रु: a pot-herb.] A horn.2.A trumpet 3. A pod.

શિંગડી, *s. f.* A small horn; a young horn just sprouting up. 2. A horn used to keep gun-powder in; a powder-horn.

શિંગડું, *s. n.* A horn. 2. A trumpet. 3. A powder-horn.

શિંગિ-યો વચ્છનાગ, *s. m.* Twisted and horn-like roots of *gloriosa superba*, which is more poisonous than ordinary **વચ્છનાગ**.

શિંગી, a., *s. f.* Horned; having horns.

શિંગોટી, *s. f.* [See શિંગ+વૃત્તિ.] The form of the horns of an animal. 2. A metallic tip or ornament for the horns. 3. The root or base of horns. 4. A polishing tool made of a horn.

શિંગો-ડું, *s. n.* [S. शृङ्गाट *fr.* શૃંગ.] A kind of aquatic plant, or the fruit of it.

શિંડું, Same as **આંડું**.

શિઆળ-વું, *s. n.* [See શિયાળ.] A fox; a jackal.

શિકસ્ત, *adj.* [P. शिकस्त a defeat *fr.* शिकस्तन् to defeat.] Defeated; overthrown. 2. *s. f.* Discomfiture; overthrow; defeat.

શિકાં, *s. n. pl.* [See શીકું.] Strings of pearls worn on the forehead by women.

શિકાક-ઈ, *s. f.* [M. शिककाई.] Pods of a certain kind of tree used in cleaning the hair.

શિકાર, *s. m.* [P.] Hunting; chase; shooting. 2. A prey; a victim. 4. Perquisites; peculation; venery.

Id. શિકાર-કરવો-રમવો, શિકારે જવું To hunt. શિકાર સાધવો To gain the desired object.

Prov. શિકાર લેવો હોય, ત્યારે સિંહ પણ નમે છે There is no harm in stooping down, when you have to gain your object.

શિ-કાર, *adj.* [See શ્રીકાર.] Epcellent.

શિ-કાર, *s. m.* [See સ્વીકાર.] (In commerce) Acceptance (of a draft, Hundi, or bill of exchange); endorsement.

શિકાર-વું, *v. t.* [See સ્વીકાર-વું.] To honour (a bill). 2. To accept. 3. To endorse.

શિકારી, *s. m.* [See શિકાર, P.] A hunter; a sportsman. 2. *adj.* Pertaining to hunting; useful in hunting. 3. Subsisting on hunting.

શિકારૂ, Same as **શિકારી**.

શિકે, *prep.* [See સહિત.] With; along with; together with.

શિકોતર, *s. n.*
શિકોતરી, *s. f.*
શિકોતરૂ, *s. f.*
} A spirit or a ghost of an inferior order.

શિકોરૂં, *s. n.* [P. सिकोरः.] An earthen dish 2. The head.

શિક્ષક, *s. m.* [S. *fr.* शिक्ष् to teach.] A teacher; a tutor; an instructor.

શિક્ષણ, *s. n.* Learning. 2. Teaching; instruction.

Id. શિક્ષણ પદ્ધતિ The mode or method of imparting knowledge. શિક્ષણ આપવું To impart education; to teach. શિક્ષણ લેવું To receive education; to learn.

શિક્ષા, *s. f.* [S. See શિક્ષક.] Instruction; teaching; tuition; communication of knowledge: knowledge received or acquired. 2. Chastisement; correction: punishment.

Id. શિક્ષા લેવી To learn a moral lesson from. શિક્ષા આપવી-કરવી To punish. શિક્ષા થવી-મળવી To be punished. શિક્ષા વળવી To be subjected to punishment; to be punished. 2. To learn a lesson. શિક્ષા-પાત્ર Liable to punishment; punishable.

શિક્ષિત, *adj.* Educated; disciplined.

Id. શિક્ષિત વર્ગ The educated classes; educated men.

શિખ, Same as **શિખામણ**.

શિ-ખણ્ડ, Same as **શ્રી-ખણ્ડ**.

શિખણ્ડી, *s. m.* [S. *fr.* शिखण्ड a crest.] A peacock.

શિખર, *s. n.* [S.] A peak; a summit; the top. 2. The extremity or crest (of a tree, a building, &c.). 3. A pinnacle; a minaret.

Id. શિખર ચુઢાવવું To place an ornamental top on the roof of a temple. શિખરે જવું-પોહોંચવું To reach the top. 2. To perform the greatest act within one's power or reach.

શિખરિણી, *s. n.* [S.] A Samskrit metre containing 17 syllables in a verse.

શિખ-વ-ણી, *s. f.* [See શિખ-વ-વું.] Instigation; tutoring.

શિખ-વ-વું, *v. t.* [Causal of શિખ-વું.] To teach; to instruct. 2. To instigate; to put up.

શિખ-વું, *v. t.* [S. शिक्ष् to learn.] To learn; to study.

Prov. માના પેટમાંથી શિખીને કોઈ અવતર્યું નથી No one is born a learned man.

શિખા, *s. f.* [S.] The crest; a plume. 2. The tuft or lock of hair on the head.

Id. અગ્નિની શિખા A flame of fire.

શિખા-ઉ, *adj.* [See શિખ-વું.] Learning; having not yet finished one's education; probationary. 2. *s. m. f.* An apprentice; a novice.

શિખાડ-વું, Same as **શિખ-વ-વું.**

શિખા-મણ, *s. f.* Instruction; advice; counsel. 2. Admonition; a lesson; a warning.

Id. શિખામણ દેવી-આપવી To admonish. શિખામણ લેવી To learn a moral lesson from. શિખામણ માથે ચઢાવવી To promise to humbly follow advice.

શિખા, *s. m.* [S. *fr.* શિખા.] A peacock.

શિંગ, *s. f.* See શિંગડું. 2. A bean; a pod.

શિતાબ, *adj.* [P. शिताब् haste *fr.* शिताफ़्तन् to hasten.] Smart; active; sharp.

શિતાબી, *s. f.* Smartness; activity; sharpness; alacrity.

Id. શિતાબી કરવી-રાખવી To use quickness; to make haste.

શિથિલ, **શિથિલતા,** } *adj.* [S. शिथिल.] Loose. 2. Languid. 3. Unenergetic.

શિપારસ, **શિફારસ,** } *s. f.* [P. सिपारश् *fr.* सिपार्दन् to entrust.] Recommendation.

શિબિકા, *s. f.* [S.] A sedan; a litter; a palanquin.

શિબિકામાં સહુ અબળા બેઠી, નિજ બાળક ઉત્સંગ જી.
—ગિરિધર.

શિબિર, *s. m.* [S.] A camp; an encampment. 2. A tent.

શિયળ, *s. m.* [See શીલ.] Chastity in the part of a woman; faithfulness to a husband. 2. Right conduct; good conduct. 3. [See શીળી.] A skin disease.

શિયા-વિયા, *adj.* Abashed; disconcerted; confounded; confused.

શિયાળ, *s. n.* [Hem. Des. सियालो *fr.* S. शृगाल.] A fox; a jackal.

Id. સિંહ કે શિયાળ ? Is the answer "yes" or "no" ?; is the news good or bad ?

Prov. શિયાળ તાણે સિમ ભણી, ને કુતરૂં ગામ ભણી, Each one is keen in his own interest: Each one takes care of Number (

શિયા-ળુ, *adj.* [See શિયાળો.] Wintry Produced in winter (a crop, &c.).

શિયા-ળો, *s. m.* [See શીત+કાળ.] Win cold season.

શિર, *s. n.* [S. शिरः.] The head. 2. top; the front.

Id. શિર આપવું To promise to perf even at the cost of one's head. શિર To play the traitor; to be false to. શિર At the cost of one's head. શિર ઉપર લેવું, હોવું To be responsible for.

Prov. શિર સલામત, તો પાઘડિયાં બહે Those who live longest will see most.

શિર-છત્ર, *s. n.* [+છત્ર.] Lit. A protect for the head. Hence, 2. A powerful tector.

શિર-છેદ, Same as **શિરશ્છેદ.**

શિર-જોર, *adj.* [+ જોર.] Headstrong Commanding; imperious; demanding.

શિર-જોરી, Same as **સર-જોરી.**

શિર-તાજ, *s. m.* [+ તાજ.] Lit. A cr for the head; an ornament worn on head; the best of ornaments in one's session; an object of pride.

શિર-નામું, Same as **સર-નામું.**

શિર-પાવ, *s. m.* [P. सरापा from hea foot, entirely, *fr.* P. सर् the head+P. पा foot. See સર+પાદ.] A present; an honorari

Id. શિરપાવ આપવો To present one v a dress of honour.

શિર-પેચ, *s. m.* [See શિર + P. चस्पीदन press.] An ornament worn in the turl

શિર-બંદ, *s. m.* [+બંદ, બંધ] An ornam al band with which the turban is tied the head.

શિર-બંદી, *s. f.* Soldiery maintained the protection of forts and towns.

શિર-મણિ, Same as **શિરો-મણિ.**

શિર-શ્છેદ, **શિર-છેદ,** } *s. m.* [S. See શિર + છે Beheading; decapitation.

શિરસ્તે-દાર, Same as **સિરસ્તે-દાર.**

શિરસ્તો, *s. m.* [P. सर् रिश्तः the end of a thread *fr.* સર the head. + P. रिश्तः thread.] Practice; custom.

Id. શિરસ્તો પાડવો To establish a practice. શિરસ્તો પડવો To be established (of a practice.)

શિરા, *s. f.* [S.] A vein. 2. A fibre.

શિર-ણું, *s. n.* [See શિર.] A billow.

શિરા-મણ, *s. n.* [See શિરા-વ-વું.] Breakfast; the morning meal.

શિરા-મણી, *s. f.* Same as **શિરા-મણ.**

શિરા-વ-વું, *v. i.* [See સવાર morning.] To breakfast. 2. *v.t.* To eat in the morning.

શિરી, *s. f.* [P. शीरीं sweet *fr.* शीर् =S. क्षीर milk.] Sweetness.

શિરીન, *adj.* [See શિરી.] Sweet; delicious.

શિરીષ, *s. n.* [S.] Name of a flower, noted for its extreme delicacy.

શિરો, *s. m.* [P. शीरः juice.] A particular sweetmeat. 2. A syrup; the juice of fruits, &c., boiled with sugar.

Prov. શિરા સારૂ શ્રાવક થવું To adopt new opinions for the loaves and fishes.

શિરો-બિન્દુ, *s. n.* [+બિન્દુ.] The vertex.

શિરો-મણિ, *s. m.* [S. *fr.* શિર + મણિ.] A jewel worn on the head. 2. The best of its kind. 3. A leader.

શિલક, *s. f.* [Ar. सिल्क् thread.] A balance in hand. 2. Remainders; the residue.

શિલા, *s. f.* [S.] A long and hard stone; a slab.

શિલા-છાપ, *s. f.* [+ છાપ, છાપ-વું, *fr.* P. चस्पीदन to press: See ચાંપ, ચાંપવું.] Lithography. 2. A lithograph.

શિલા-જિત, *s. m.* [S. *fr.* + जित् conquering *fr.* जि to conquer.] Bitumen.

શિલા-રસ, *s. m.* [S. *fr.* + રસ.] Benzoin. 2. Incense.

શિલા-લેખ, *s. m* [S. *fr.* + લેખ] An inscription on a stone.

શિલી-મુખ, *s. m.* [S. *fr.* शिली an arrow + મુખ.] A bee. 2. An arrow.

શિલ્પ, *s. m.* [S.] Handicraft. 2. A mechanical art.

શિલ્પ-કાર, }
શિલ્પ-કારી, } *s. m.* [S. *fr.* + कार a doer *fr.* कृ to do.] An artisan.

શિલ્પ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] A treatise on any manual, mechanical or fine art.

શિલ્પ-શાસ્ત્રી, *s. m.* An architect.

શિલ્પ-શાળા, *s. f.* [S. शिल्पशाला *fr.*+શાળા.] A workshop; a manufactory.

શિલ્પી, Same as **શિલ્પ-કાર.**

શિવ, *s. m.* [S. शिव welfare, the god Shiva.] The god Shiva; the third member of the Hindū Triad, entrusted with the work of destruction. 2. The twentieth of the astrological *Yogas.* 3. Welfare.

ઊઠ તું પથ થકી હવે અલ્યા! નિજ જીવ, નવ શિવ છે ભલા.
—**પ્રેમાનંદ.**

શિવ-નિર્માલ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + निर्माल्य a flower fallen from a garland *fr.* निर् out + માલા.] That has been offered to Shiva. 2. A deposit of property in solemn declaration that it shall not be appropriated.

શિવ-પુરાણ, *s. n.* [S. *fr.* +પુરાણ.] One of the 18 *Puranas.*

શિવ-રા-ઈ, *s. f.* [M. *fr.* शिव Shivājī the king who founded the Marathā kingdom + રાય, રાજા.] A copper coin of Shivājī. 2. A copper coin current in the Deccan and Konkan, equal to three pies.

શિવ-રાત, }
શિવ-રાત્રિ, } *s. f.* [See શિવ+રાત, રાત્રિ.] The 14th of the dark fortnight of every lunar month. 2. A Hindu holiday observed in honour of Shiva.

શિવ-લિઙ્ગ, *s. n.* [S. See શિવ+લિઙ્ગ.] Shiva in the form of a phallus.

શિવા, *s. f.* [S.] A name of the wife of Shiva (શિવ.) 2. A female jackal.

મૂઢ મિથ્યા બોલે જૂઠ, જ્યમ શિવા બોલે સિંહ પૂઠ.
—**ગિરિધર.**

શિવાએ, }
શિવાય, } *prep.* [Ar. सिवाअ.] Without; except; save. 2. Besides; moreover.

શિવા-લય, *s. n.* [S. *fr.* શિવ + આલય.] A temple sacred to Shiva.

શિશિર, *s. m.* [S. शिशिर cold.] The season of excessive cold; the months of Posa and Magha (Dec.–Jan. and Jan.–Feb.); winter.

શિશુ, *s. m.* [S.] A child; an infant.

શિશ્ન, } **શિશ્નુ,** } *s. m.* [S. शिश्न.] The male generative organ.

શિષિયો, Same as **શિષ્ય**.

શિષ્ટ, *adj.* [S. शिष्ट remained, distinguished. *fr.* शिष् to remain, to distinguish.] Left; remaining. 2. Respectable; honourable.

શિષ્ટા·ઈ, *s. f.* Same as **શિષ્ટાચાર**.

શિષ્ટાચાર, *s. m.* [S. *fr.* શિષ્ટ + આચાર.] Respectable conduct.

શિષ્ય, *s. m.* [S. *fr.* शास् to rule.] A pupil; a disciple.

શિસ્ત, *adj.* [P. शस्त aim.] Suitable; proper.

શિળિ·યો, Same as **શીળો**.

શિળી સાતમ, *s. f.* [See શીળું + સાતમ.] The seventh day of the bright or dark fortnight of Shrāvana, on which cold food is eaten.

શી, *adj. f.* [See શું.] What ?

શીકર, *s. m.* [S.] A spray of water.

શીકું, *s. m.* [S. शिक्य.] A sling for suspending things in.

શીખ, Same as **શિખ**.

શીખ, *s. f.* [See શિક્ષા.] Punishment.
હેરી નાથ અમારી શીખ, નહિ આપે કો માગી ભીખ.
—**સામળભટ**.

શીખ, *s. f.* [See શિખા.] A pointed iron bar. 2. A hollow pointed iron bar used to draw out grain, &c., from a bag.

શીઘ્રામ, *s. m.* (See શીઘ્ર + આરામ). A carriage.

શીઘ્ર, *adj.* [S.] Quick. 2. *adv.* Quickly; swiftly.

શીઘ્ર·બોધ, *s. m.* [S. *fr.* + બોધ.] Smoking Indian hemp or gānjā. 2. Indian hemp; *Canabis Indica.*

શીડ·વું, *v. l.* To fill up (a hollow or pit).

શીત, *adj.* [S.] Cold; frigid. 2. *s. n.* Cold; excessive cold.

Id. શીત વળવું To arise, to come on (perspiration before death).

શીત, *s. n.* Grains of cooked rice.

શીત કટિ-બંધ, *s. m.* [+ કટિ-બંધ.] The Frigid Zone.

શીત-કાળ, *s. m.* [+કાળ.] The cold season; winter.

શીતળ, *adj.* [S. शीतल.] Cool; soothing; agreeable.

શીતળા, *s. f.* [S. शीतला *fr.* શીતલ.] Smallpox.

Id. શીતળા કાઢવી–ટાંકવી To vaccinate.

શીથળો, *s. m.* A wooden contrivance to drag thorny plants with.
શીથળો લઈ તે સંચર્યો, ઝાંખરાં લેવા જાય;
એટલે પેલો વાણિયો,આવ્યો છે ઘરમાંય—**સામળભટ**.

શીદ, } **શીદ·ને,** } *adv.* [Guj. શાથી from what ? *fr.* શું, Or સિદ્ધિ.] Why ?

શી-ફળ, Same **શ્રી-ફળ**.

શીયળ, } **શીયળ-વ્રત,** } *s. n.* [See શીલ, શીળ+વ્રત.] The vow of chastity.

શીરો, Same as **શિરો**.

શીર્ષ, Same as **શીષ**, *s. n.*

શીલ, *s. n.* [S.] Nature; disposition. 2. Conduct; character. 3. Good conduct; good character.

શીલ·વંતુ, } **શીલ·વાન્,** } *adj.* Holding a good character.

શીષ, *s. n.* [S. शीर्ष.] The head.

શીષ, Corruption of **શિષ્ય**.

શીશો, *s. m.* [P. शीशः glass.] A bottle; a phial.

શીળ, Same as **શીલ**.

શીળા, Same as **શિલા**.

શીળી, Same as **શીતળા**.

શીળું, *s. n.* [See શીતળ.] Shade. 3. A shady place.

શીળું, *adj.* [See શીતળ.] Cold; stale; not fresh. 2. Dull; not active. 3. [Also *fr.* શીળ, શીલ.] Quiet; gentle; mild; patient. 4. Poor; moneyless.

Id. ટાઢું શીળું ખાઈને રહેવુંTo maintain oneself on whatever one gets;to maintain oneself with difficulty.

શીળો, *s. m.* Same as **શીળું**, *s. n.*

શીળો, *adj. m.* [See શીળું, 3. *and* શીળ, શીલ.] Apparently respectable or prudent, but really dull or stupid.

શું, *adj.* [P. चा of what kind ?] What ? which? 2. Of what value or worth ? (used to show contempt).

શું, *adj.* [S. सदृश like *fr.* स equal, like, + दृश् to see.] Used as a suffix to show likeness.

નાટકના ચેટક તો લાગે, એટક શો થયો.—**વલ્લભ.**

શું, *prep.* [See સહ.] With; being connected with.

શુંઠ, *s. f.* [S. शुण्ठी.] Dry ginger.

Prov. શુંઠને ગાંઠિયે કાંઈ ગાંધી થવાય ? One flower makes no garland=One swallow does not make the spring.

શુંડ, *s. f.* [S. शुण्डा.] The trunk of an elephant.

શુંઢ-મુંઢ, *adv.* [See ષંઢ or શૂન્ય + મૂઢ or મૌન.] Quietly; passively. 2. Being unconscious and silent.

શુંઢવું, *v. i.* [S. शुध् See શોધવું.]To go; to walk.

શુક, *s. m.* [S.] A parrot. 2. The name of a sage.

શુકન, *s. m.* [Ar. शकुन a bird, an omen. *Cf.* The derivation of Eng. *Augury.*] See **શુકુન**.

શુકર, *s. m.* [Ar. शुक्र.] Thanks; gratitude. 2. Victory; conquest; glory.

શુકરાના, *s. m. pl.* [Ar. *fr.* शुक्र् thanks.] Thanksgiving.

શુકલ, *s. m.* [See શુક્લ.] A superior caste of Brāhmaṇas.

શુક્ર, *s. m.* [S.] The planet Vanus. 2. Friday. 3. The name of the preceptor of the demons. 4. Semen virile.

શુક્ર પડયું સરદાર પૂરો કાંવે છ,
એમ દુઃખ સે'તા અપાર વર દો ભાવે છ.—**દ્વારકો.**

શુક્ર-વાર, *s. m.* [S. *fr.*+વાર day.] Friday.

શુક્રાચાર્ય, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર્ય] See **શુક્ર**, 3.

શુક્લ, *adj.* [S.] White; bright. 2. *s. m.* Same as **શુકલ**.

શુક્લ-પક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* + પક્ષ.] The bright half of a month; the period of the waxing moon.

શુચિ, *adj.* [S.] Pure; :clean] clear. 2. Holy.

શુડો, *s. m.* [See શુક.] A parrot.

શુદ, *s. f.* [See શુદ્ધ.] Same as **શુક્લ-પક્ષ.**

શુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* शुध् to become purified.] Pure; clean; purified. 2. Stainless; chaste. 3. Right; free from faults or error.

શુદ્ધ, *s. f.* [See શુદ્ધિ.] Consciousness.

Id. શુદ્ધ ઠેકાણે આવવી To come to one's right senses; to be prudent and sober. શુદ્ધ ઠેકાણે લાવવી To make prudent and sober.

શુદ્ધાન્ત, *s. m. n.* [S. *fr.* + અન્ત.] A seraglio; a harem.

શુદ્ધિ *s. f.* Purification; purity; cleanliness. 2. Consciousness.

Id શુદ્ધિ આવવી શુદ્ધિ ઉપર આવવું to come to consciousness; to become conscious.શુદ્ધિ લાવવી; શુદ્ધિ ઉપર લાવવું To bring back consciousness; to make conscious.

શુદ્ધિ-પત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પત્ર.] A list of errata; *Addenda et corrigendu.*

શુધ-બુધ, *s. f.* [+ બુદ્ધ] Consciousness; alertness of the faculties, as opposed to a state of swoon or insensibility.

શુનકાર, *adj.* [See શૂન્ય + S. कार a suffix showing the meaning of the preceding word *fr.* कृ to do.] Dismally and gloomily empty; inane.

શુની, *s. f.* [शूनी *fr.* श्वन्,श्वा, a dog; See શ્વાન.] A bitch.

શુબ-રાત, *s. f.* [P. शब् night + बरात् marriage.] A festival observed by the Muhammadans on the 18th day of the month Shābān the 8th month of the Muhammadan year.

શુભ, *adj.* [S. *fr.* शुभ् to appear splendid. See શોભા] Good. 2. Favourable; propitious. 3. Lucky;fortunate;auspicious. 4. Happy; felicitous (as acts, rites, omens,

signs, aspects, days, &c.). 5. *s. n.* Good fortune; auspiciousness; welfare.

શુભેચ્છુ, *s. m. f.* [S. *fr.* + ઇચ્છવું.] A well-wisher. 2. A benefactor.

શુભ્ર, *adj.* [S. See શુભ, શોભા.] Bright; lustrous. 2. White.

શુમાર, *s. m.* [P. *fr.* शुमार्दन् to count.] A rough estimate. 2. Counting; computing; computation. 3. A guess; a conjecture; a conjectural estimate. 4. A rough calculation. 5. Nearness; approximation.

Id. શુમાર કાઢવો-જોવો To calculate approximately.

શુમારે, *adv.* Approximately.

શુરૂ, Same as **શરૂ.**

શુષ્ક, *adj.* [S. *fr.* शुष् to be dry.] Dried up; dry. 2. Emaciated; withered. 3. Insipid; tasteless.

શૂકર, *s. m.* [S.] A hog. 2. A pig.

શૂદ્ર, *s. m.* [S.] An individual of the lowest of the four great classes of the Āryans; a serving man; a servant.

શૂન, }
શૂન્ય, } *s. n.* [S.] Inanity. 2. A cipher; a dot. 3. Insensibility. 4. Vacuity emptiness; a vacuum. 5. Nothingness; nonentity. 6. Numbness; torpor; deadness; stupefaction. 7. Stillness; silence. 8. *adj.* Empty; vacant. 9. Benumbed; torpid. 10. Stupefied.

શૂન્ય-વાદી, *s. m.* [S. *fr.* +વાદ.] One that holds the doctrine of the non-existence of the universe and of its creator; an atheist.

શૂન્ય-હૃદય, *adj.* [S. *fr.*+ હૃદય.] Having a vacant heart; heartless. 2. Absent-minded; insensible; unimpressionable. 3. Merciless; cruel; brutal.

શૂર, *adj.* [S.] Brave; valiant; heroic; intrepid; bold. 2. *s. m.* A warrior; a hero; a bold fellow. 3. *s. n.* Bravery; heroism; intrepidity; boldness.

Id. શૂર આવવું-ચઢવું-છુટવું To be inspired with bravery or courage. શૂર રાખવું To take courage.

શૂર-પણું, *s. n.* Bravery; courage.

શૂર-પૂર, }
શૂરે-પૂરે, } *adj.* [+પૂરે,] Overflowing with bravery; very brave.

શૂર-વીર, *adj.* [+વીર.] Brave; courageous.

શૂર-વીર-પણું, }
શૂરા-તન, } *s. n.* Bravery; courage.

શૂરું, Same as **શૂર.** *adj.*

શૂલ, }
શૂળ, } *s. f.* [S. शूल.] A prick. 2. Gripes; colic; a shooting pain. 3. A thorn. 4. A stake on which criminals were impaled.

શૂળી, *s. f.* The gallows; a gibbet.

Id. શૂળી દેવી, શૂળીએ ચડાવવું, To hang. શૂળીનું સાલ A difficult, laborious, or risky work voluntarily undertaken. શૂળી ઉપર સૂવા જેવું To lie on a bed of thorns; to be at the risk of one's life.

શૃગાલ, *s. m.* [S.] A jackal.

શૃઙ્ગ, *s. n.* [S.] A horn. 2. The summit of a mountain. 3. The pinnacle of a palace or temple.

કાઞ્ચન કળશ વિરાજે શિખરે, રૂપા કેરાં શૃઙ્ગ,
—ગિરિધર.

શૃઙ્ખલા, *s. f.* [S.] A chain.

શૃઙ્ગાર, *s. m.* [S.] Decoration; ornamentation. 2. A dress suitable for amorous purposes. 3. Love; love affairs; sexual enjoyment; coition. 4. One of the poetic sentiments according to Hindū rhetoric; the sentiment of love. 5. The effects or impressions produced on the mind by the sentiment of love.

Id. શૃઙ્ગાર સજવો-કરવો To tastefully decorate oneself.

શૃઙ્ગાર-રસ, *s. m.* [S. [illegible] + રસ.] Same as **શૃઙ્ગાર,** 3.

શૃઙ્ગારી, *adj.* Voluptuous; lustful; lecherous.

શેં, *adv.* [See શું.] Why ?

શેંકડો, *s. m.* [See સો, શેકો, સેંકો.] An aggregate of one hundred; a century. 2. *adj. pl.* Hundreds; several hundreds; by hundreds.

શેંકી, *s. f.* [See શીકું.] A net put on a bullock's mouth.

શેક, *s. m.* [S. शकटी a movable hearth *fr.* शकट a cart. See સગડી.] Fomentation. 2. Warming of a limb or member at the fire or with heated cloth, leaves, or medicaments.

Id. શેક કરવો-આપવો-દેવો:To foment.

શેક-વું, *v. t.* To foment. 2. To bake. 3. To torment.

Id. શેકયાં કરવું To torment. તેનું હૈયું શેકાયાં કરતું His heart was in a turmoil. હાડકાં શેકવાં To beat severely; to thrash. 2. To starve. આંતરડી શેકવી To starve. 2. To torment; to oppress. રોટલા શેકવા To bake cakes. પગ શેકવા To foment.

શેખ, *s. m.* [Ar. शय़्ख़.] The head of an Arabian family, or tribe. 2. A Muhammadan ecclesiastic of a high grade.

શેખ-ઈ, Same as **શેખી.**

શેખ-ચલ્લી, *s. m.* [See શેખ +ચલ્લી.] One that builds castles in the air; a mad-cap. 2. A braggart; a boaster.

Id. શેખ-ચલ્લીના વિચાર Building castle in the air.

શેખ-દાર, *s. m.* [+ દાર, P.] A village officer.

શેખર, *s. m.* [.S.] Same as **શિખર.** 2. A garland of leaves worn on the head.

શેખ-સલ્લી, Same as **શેખ-ચલ્લી.**

શેખી, *s. f.* [See શેખ.] Brag; vanity; boastings; vauntings. 2. Audacity; arrogance.

Id. શેખી કરવી-મારવી To brag; to boast.

શેખી-ખોર, *adj.* [P. *fr.* + ख़ोर् enjoying *fr.* खुर्दन् to eat.] Bragging; vain; boastful. 2. Arrogant; audacious.

શેજ, *s. f.* [See શય્યા.] A bed; a bedding. 2. A bedstead.

Id. શેજ બિછાવવી -કરવી To make a bed.

શેઠ, *s. m.* [Hem. Des. सेट्टी=S. ग्रामेशः a principal merchant in a city, *fr.* S. श्रेष्ठिन् શ્રેષ્ઠી, a merchant *fr.* શ્રેષ્ઠ] A master; an employer. 2. A rich man. 3. A respectful term for a merchant or gentleman; a title equivalent, to "Mister" or "Esquir."

Prov. શેઠ આવ્યા, તો નાખો વખારે A constant guest is never welcomed. શેઠ કેમ તણાયા, તો લોભે લોભે Covetousness bursts the bag. શેઠ ગયા કે, ચાકરને મજા When the cat is away, the mice are at play. શેઠની શીખામણ ઝાંપા સુધી Out of sight out of mind. શેઠ તેવા વાણોતર Like master like man. શેઠના સાળા સૌ થવા જાય A full purse never lacks friends. શેઠની ફાંદે ફોલ્લી થઇ,ને પંપાળીને મોટી કરીTo make a mountain of a mole-hill.શેઠનું મોટું પેટGreat men are patient and forgiving. શેઠને ચાકર ઘણા, ને ચાકરને ઠાકર ઘણા Employers and labourers have a wide field to choose from. શેઠ બોલ્યા તે સવા વીસ Be it for better, or be it for worse; Be ruled by him that bears the purse.

શેઠા-ઈ, *s. f.* The dignity of a Sheth; mastership; superiority. 2. Power; authority.

શેઠિ-યો, *s. m.* A rich man. 2. A gentleman. 3. A leader; a magnate; the head member of a community or society. 4. A man of respectability, consequence, and influence.

શેઠિ-યો, *adj. m.* [See શુક્લ.] White (a bullock).

શેઢો, *s. m.* [See સિમાડો. *Cf.* સીમ, છેડો, કેડો.] A boundary. 2. A foot-path; a way.

શેણુ, Same as **શાણું.**

શેણે, *inter.* of શું. By whom or which ?

શેતરંજ, *s. f.* [P. शत्रंज्=S. षट् , षट, six (men of chess)+ રંગ.] Chess; a game of chess.

શેતરંજી, *s. f.* शतरञ्जी. See શેતરંજ.] A carpet.

શેતાન, *s. m.* [Ar. शय़्तान् Satan.] Satan 2. A hobgoblin. 3. A mischievous fellow.

શેતુર, *s. n.* [P. शाह् तूत्,] A mulberry tree or its fruit.

શેર, *s. m.* [P. शेर्] A lion. 2. A tiger.

ગણિકા તે સતી થઈ, કર્યું તરણાનું મેર;
જળને સ્થાનક સ્થળ કર્યું, સામા એના શેર.

—**સામળભટ.**

Id. પહેલાં બકરી જેવો હતો, પણ હવે તો શેર થયો He was formerly as tame as a sheep, but now he is a tiger. શેર થવું To be a tyrant; to tyrannize over.

શેર, *s. m.* A pound in weight; a weight

of 40 *tolas*.2. A measure of capacity regarded as equivalent to 40 *tolas* in weight.

Id. એના શેર સાચા છે He is circumspect and watchful, and is not easily deceived. શેર બાજરી Enough to maintain oneself upon; a competency.

Prov. શેરને માથે સવા શેર Diamond cut diamond. શેર ચોખા જ્યાં ખાંડવા લખ્યા હોય ત્યાં ખંડાય We are ruled by destiny wherever we go: There is no flying against destiny. શેર કરતાં પાંચશેરી ભારેThe whole is undoubtedly greater than its parts.

શેર, Same as **સેર**. S.

શેર, Same as **શેર,** P.

શેરડી, *s. f.* Sugar-cane.

Prov. શેરડીનો સાંઠો પુંછડા લગી ગળ્યો ન હોય Sweet things may not always have a sweet end.

શેરડો, Same as **સેરડો.**

શેરિ-યું, *s. n.* [See શેર a pound in weight.] A measure containing one pound in weight.

શેરી, *s. f.* [Hom. Des. सेरी=S. दीर्घा long, भद्राकृतिः having an auspicious appearance; सिहंरिणी=S. मार्जिता swept, *fr.* S. शिखरिणी an excellent woman; संकरो=S. रथ्या a lane.]A line, a street. 2. An alley.

Prov. શેરી જોઈ ચાલીએ, ને કંથ જોઈ મહાલીએ Look to your purse before you buy.

શેરી-લોબાન, *s. m.* [Otherwise called शाहरीलुबान् *fr.* P. सर्बीलुबा *fr.* सर्व् a cyprus tree yielding a fragrant gum + લોબાન.] A kind of benzoin.

શેરો, *s. m.* [See શિર the head.] An endorsement. 2. A remark.

Id. શેરો મારવો-કરવો-લખવો To make a remark: To write a minute.

શેલી, *s. f.* [See સેર a string.] A piece of string ignited by contact with a flint when struck with steel.

શેલું, *s. n.* [See શાલ.] Fine cloth with gold borders worn as a part of a dress of honour.

શેલો, *s. m.* The cord for binding the hind legs of a cow at the time of milking her.

હું તો ગાવડી તે દોહવા નીસરી રે લોલ,
શેલો લીધો ને તાંબડી વિસરી રે લોલ.—**વલ્લભ.**

શેહોત, *s. m.* [See ક્ષેત્ર, ખેતર a field + S. वृत्ति wages: See વૃત્તિ.] A landholder's agent who collects his master's dues.

શેવટ, *s. m. n.* [See છેડો, સિમાડો.] The end; the termination.2. Result;conclusion.

Id. શેવટ આવવું To be ended. શેવટ લાવવું-આણવું To bring to an end or conclusion.

શેવ-ડી, *s. f.* A Jain female saint; a Jain nun.

શેવડો, *s. m.* [See સેવા.] A Jain saint. 2. An individual of a particular order of mendicants who allow the hair of their heads to grow.

શેવા-ળ, *s. f.* [S. शेवल, शेवल,शवेल.] Moss.

Id. શેવાળ વળવીTo be covered with moss.

શેવા-ળ, *s. f.* [See સ્વેદ+ વરાળ.] Particles of watery vapour attached to the bottom of a vessel covering a boiling pot.

શેશું, *adj.* Sloping down.

શેષ, *s. m.* [S.]The king of the serpent-race (represented as the upholder of the earth,having a thousand heads and forming the couch of Viṣṇu.)

શેષ, *s. m.* [शिष् to remain.]The remainder; the residue.

અહો મૂઢ, બળ-પૂર, સંભોગી શેષને,
છંછેડી હું શુંય, પામીશ શેષને ? —**પ્રેમાનંદ.**

2. The remainder of presents made to a god. 3. *adj.* Remaining.

શેષ-શાયી, *adj.* [S. *fr.* શેષ the serpent king+शी to lie down.] Lying down on the serpent king (an epithet of Viṣṇu).

શેહ, *s. f.* [P. शाह् a king.]A check, (in chess-playing). 2.A state of opposition(as of an enemy against a person or place).3. Intent or vigilant state, as of one watching an opportunity.

Id. શેહ આવવી-લાગવી-પડવી To be under a check.શેહ દેવી-આપવીTo keep under check.

શેહે-જોર, *adj.* [+જોર.] Very powerful.

શેહે-જોરી, *s. f.* Great power.

શેહેન-શાહ, *s. m.*[P. शाहा kings. + शाह् a king.] An emperor. 2. A king of kings.

શેહેરી, *adj.*Pertaining to a city as distinguished from a village.2.*s.m.*A citizen.

શૈ, *s. m.* A measure of corn (used in Kāthiāwād).

શૈ-કો, *s. m.* [S. शतक a group of one hundred *fr.* शतम्=L. *centum* a hundred.] A century. See **સૈકો.**

શૈલ, *s. m.* [S. *fr.* શિલા.] A mountain.

તેને તમ કુમ્ભમાં નાખે, પછે શૈલ શિલા વાટ જી.

—**પ્રેમાનંદ.**

શૈલી, *s. f.* [S. *fr.* શીલ.] Manner; mode; fashion.

શૈવ, શૈવી, } *adj.* [S. *fr.* શિવ.] Pertaining to Shiva. 2. *s. m.* A worshipper of Shiva; a member of Shaiva sect.

શોંઢ-વું, *v. i.* [See શુંઢ-વું.] To go.

શોક, *s. m.* [S. *fr.* शुच् to bewail.] Grief; sorrow;lamentation;affliction.2. Mourning.

Id. શોક કરવો-ધરવો To lament.શોક પાળવો To observe mourning.

શોક-કારક, શોક-કારી, }*adj.* [S. *fr.* +कृ, કર-વું to do.] Causing sorrow; sorrowful.

શોકિ-યું, *adj*. Pertaining to mourning. 2. *s. n.* A garment worn as a mark of mourning.

શોકય, શોક, શોક-લ-ડી, } *s. f.*[S. स-पत्नी *fr.*सcommon +पति husband.] A co-wife.

Id. શોકયનું સાલ The annoyance of a co-wife. શોકયનો ખાટલો પાથરી આપવા બરાબર A suicidal policy.

Prov. શોકયનાં કંકણ સાથે ઉતરે Partners should equally share the loss. શોકયની દાઝે ધણીનું ઘર હગી ભરવું Jealousy is blind even to one's own interest.

શોખ, *s. m.* [Ar. शवक़ desire.] Liking; fondness. 2. Desire; wish.

Id. શોખ કરવો-મારવો To indulge oneself.

શોખી, શોખી-લું, } *adj.*Fond of; pleasure-seeking.

Id. કવિતાનો શોખી Fond of poetry; having a taste for poetry. ખાવા પીવામાં શોખી Fastidious about food. શોખી જમનાર Particular about food; epicurean.

શોચ, શોચ-ન, } *s. m.* [See શોક.] Lamentation; sorrow. 2. Grief; anxiety; care.

શોચ-ના, *s. f.* Same as **શોચ, શોક**, *s. n.*

શોચ-નીય, *adj.* [See શોક, S. शुच् to bewail.] Deplorable; mournful; lamentable.

શોણિત, *s. m.* [S.] Blood.

શોધ, *s. f. m.* [S. *fr.* शुध् to make clear.] Search; quest; inquiry. 2. Discovery; exploration. 3. Purification. 4. Examination; scrutiny; scanning; inspection.

Id. શોધ કરવો-લેવો To discover. 2. To make an inquiry.

શોધ-ક, *adj.*That searches or inquires. 2.That investigates or examines. 3. That discovers.4.*s. m.* A discoverer;an inventor.

Id. શોધક બુદ્ધિ Inventive power; inventive genius.

શોધ-કો, *s. m.* A spy; a scout.

એમ બોધકા મળીને, ક્ષેમ શોધકા વિચારે;

આવી શોધકા ઉચ્ચારે, શુણો શંખ ગર્જતા.—**વલ્લભ.**

શોધ-ન,*s. n.*Act of searching; a search 2. Act of examining,or an examination. 3 Act of clearing, purifying or correcting.

શોધ-વું, *v. t.* To search. 2. To inquire after. 3. To explore. 4 To examine. 5. To purify

શોધ્યાં તેલ સુગંધી લાવ્યા, સેવક તેણી વાર;

મર્દન કીધાં મોહનજીએ, જીવન જગદાધાર.

—**હરિદાસ.**

શોધાશોધ, *s. f.* [Redup. of શોધ,] A search by several persons in several ways.

શોધિ-ત, *adj*. Inquired. 2. Examined. 3 Cleared: purified: corrected

શોફા, *s. m. pl.* [S शतपुष्पा *fr.* शत+पुष्प] A nise-seed or plant.

શોભન, *adj.* [S. See શોભ-વું.] Shining; splendid; beautiful. 2. Good. 3. Auspicious.

નૂતન ઘન સમ શોભન, દ્રગ લોભન એ.

—**ગીત-ગોવિન્દ.**

શોભ-વું, *v. i.* [S. शुभ्, शोभ्, to appear

beautiful.] To look well. 2. To become; to suit;to be suitable;to be graceful ornamental, fitting, or appropriate.

શોભા, *s. f.* Beauty; elegance. 2. Creditableness.3. An ornament.4.A decoration.

Id શોભા આપવી To add to the splendour of; to adorn; to beautify. શોભા રાખવી To maintain the splendour or honour of. શોભા લેવી To deprive a rival of his splendour; to throw a rival into the shade;to outshine; to surpass in splendour. 2. To enjoy the pleasure of; to accept respect paid.

Prov. શોભા એટલી ઓભા Every pleasure has its reaction:Every pleasure is followed by pain.

શોભાય-માન, } **શોભી-તું,** } *adj.*Beautiful; elegant; splendid.

શોર, *s.m.* [P. *fr.* शोरीदन to make noise.] Noise; uproar; hubbub;outcry; tumult.

Id. શોર બકોર Uproar. (The addition of બકોર intensifies the meaning of **શોર**.)

શોષ, *s. m.* [S. *fr.* शुष् to be dry: See ચુસ-વું.] Thirst. 2. Absorbing; absorption. 3. A strong desire.

Id. શોષ પાડવો To feel thirsty.

શોષ-ણ, *s. n.* Absorption; suction. 2. Drying up.

શોષ-વું, *v. t.* To imbibe;to suck; to absorb. 2. To dry up. 3. To suck up (moisture or liquor).

Id. શોષી લેવું To suck up. શોષાઈ જવું To be sucked up. 2. To be emaciated.

શોષા-વું, *v. i.* To be made dry; to be dried up.

શૌચ, *s. n.* [S. *fr.* शुचि pure.] Purity; cleanliness; purification.2. Evacuation of the bowels.

Id. શૌચે જવું. શૌચ કરવું To go to obey the call of nature.

શૌર્ય, *s. m.* [S. *fr.* શૂર.] Valour; prowess; courage; heroism.

શ્મશાન, *s. n.* [S.] A cemetery;a burial ground; a burning ground.

શ્મશાન-ભૂમિ, *s. f.* [S. *fr.* ભૂમિ.] A burial ground. Same as **શ્મશાન**.

શ્મશાન-વૈરાગ્ય, *s. m.* [S. *fr.* + વૈરાગ્ય.] Momentary alienation of the affections from the pleasures of the world by the sight of a cemetery.

શ્યામ, *adj.*[S.] Black.2.Dark.3. Blue.

શ્યામ-કર્ણ, *s. m.* [S. *fr.* + કર્ણ.] A horse having his ears and tail black, and the body white. 2. A beautiful horse.

શ્યામ-કલ્યાણ, *s.m.* [S. सायम् in the evening + કલ્યાણ.] A particular musical mode sung in the evening.

શ્યામ-વર્ણ, *adj.* [S. *fr.* + વર્ણ colour.] Having a dark complexion; black.

શ્યામા, *s. f.* [S. See શ્યામ.] A young woman under sixteen years of her age. 2. A woman of the colour of heated gold, whose limbs are pleasing to the touch in all the seasons.

શ્યાલક, *s. m.* [S. See સાળો.] A wife's brother.

શ્યા-વટ, *s. f.* [See શા, સા, સાહુકાર+વૃત્તિ.] Same as **સાહુ-કારી**.

શ્રદ્ધા, *s. f.* [S. *fr.* श्रद् confidently + धा to put.] Faith; belief; confidence. 2. Good faith.

Id. શ્રદ્ધા રાખવી To place confidence in; to confide in.

શ્રદ્ધાળુ, *adj.* [S. *fr.* + आलु having.] Having faith; believing.

શ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* श्रम् to be fatigued.] Labour; toil; exertion; pains.2.Weariness; fatigue. 3. Annoyance.

Id. શ્રમ પડવો-લાગવો-પોહોંચવો To feel the fatigue of; to be fatigued. શ્રમ લેવો To take the trouble of. શ્રમ-જળ Sweat.

શ્રમિ-ત, *adj.* Fatigued. exhausted. 2. Tired; wearied.

શ્રવણ, *s. n.* [S. *fr.* શ્રુ to hear.] Hearing audition. 2. The ear.

શ્રવણ મંગળ હૃદય સુખદાતા, કળિ મળ શમત વિશોક જી.
—ગિરિધર.

3. The 22nd lunar mansion.

Id. શ્રવણેન્દ્રિય The organ of hearing; the ear.

શ્રવ્ય, *adj*. [S. *fr*. श्रु to hear.] Audible. 2. Intended to be only heard (a species of dramatic poetry).

શ્રાદ્ધ, *s. n.* [S. *fr*. શ્રદ્ધા.] Obsequies; a sacrifice performed at certain times, generally intended for the salvation of the dead.

Id. શ્રાદ્ધ સરાવ, કે, બાપ દેખાડ Make a choice between the two alternatives; there is no third course.

શ્રાપ, Corruption of શાપ.

શ્રાપ•વું, *v. t.* To curse.

શ્રાવક, *s. m.* [S. a hearer distinct from a teacher or preacher, *from* श्रु to hear. Or श्रमणक a Buddhistic devotee.] A lay follower of Jainism.

શ્રાવણ, *s. m.* [S. *fr*. શ્રવણ,3.] The tenth month of the Saṁvat year; July-August.

શ્રાવણી, *s. f.* A particular religious ceremony performed by the Brāhmaṇs on the full-moon day in the month of Shrāvaṇa. (July-Aug.)

શ્રાવિકા, Fem. of શ્રાવક.

શ્રી, *s. f.* [S.] Lakṣmī, the goddess of wealth. 2. Wealth; glory. 3. Beauty; grace. 4. The three object of life. *viz*., duty (ધર્મ), wealth (અર્થ), and fulfilment of desires (કામ). 5. An honorific prefix to the names of great men, gods, and celebrated works.

શ્રી•કાર, *adj*. [S. *fr*. +कार a suffix showing the sense of the preceding word *fr*. कृ to do.] Best; superior; superfine. 2. Opulent. 3. Reputable.

શ્રી-ખણ્ડ, *s. m.* [S. *fr*.+खण्ड collection.] Sandal wood. 2. A particular dish made with sugar and spices with curds.

શ્રી-ધર, *s. m.* [S. *fr*. શ્રી+ધર•વું.] The god Viṣṇu.

શ્રી-પાત, *s. m.* [+ પાદ, પાય.] A recluse.

શ્રી-ફળ, *s. n.* [See શિર+ફળ.] A cocoa-nut.

Id. શ્રીફળ આપવું To dismiss. (ironical.)

શ્રી-મત્, *adj*. [S. *fr*. +मत्, मान्, suffixes showing possession.] Glorious; splendid; fortunate.

શ્રી-મન્ત, *adj*. Opulent; rich; wealthy. 2. A term prefixed to the means of kings, equivalent to "His Highness."

શ્રીમંત, Same as સીમંત.

શ્રી-મન્તા•ઈ, *s. f.* The state of being rich, splendid, glorious.

શ્રી-માન્, Same as શ્રીમત્.

શ્રી-મુખ, *s. n.* [S. *fr*. શ્રી+મુખ.] A glorious or splendid, face.

શ્રી-રંગ, *s. m.* [S. *fr*. + રંગ.] The God Viṣṇu.

શ્રી-રાગ, *s. m.* [S. *fr*. + રાગ.] A particular musical mode.

શ્રી-વત્સ, *s. m.* [S. *fr*. + વત્સ.] The particular mark which Viṣṇu has on his breast.

શ્રી-હસ્તે, *adv*. [See સ્વ+હસ્ત.] With one's own hands.

શ્રુત, *adj*. [S. *fr*. શ્રુ to hear.] Heard.

શ્રુતિ, *s. f.* Hearing; audition. 2. The ear. 3. That which was heard by sages, *i. e.*, the *Vedas*.

શ્રુતિ-કટુ, *adj*. [S. *fr*. + કટુ.] That grates on the ear; harsh to the ear; not melodious.

શ્રુતિ-વિષય, *s. m.* [S. *fr*. + વિષય.] Sound; the object of the sense of hearing. 2. The reach of the ear. 3. The subject-matter of the *Vedas*.

શ્રેઢી, *s. f.* [S.] (In Arith.) Progression.

Id. ગણિત શ્રેઢી Arithmetical Progression. ભૂમિતિ શ્રેઢી Geometrical progression. ચઢતી શ્રેઢી Ascending progression. ઉતરતી શ્રેઢી Descending progression.

શ્રેણી, *s. f.* [S.] A row; a line.

શ્રેય, *s. m.* [S. श्रेयः greater, *comp.* of શ્રીમત્.] Moral or religious merit. 2. Welfare.

Id. શ્રેયકર, શ્રેયસ્કર Propitious; imparting bliss or happiness.

શ્રેષ્ઠ, *adj*. [S. *Superlative* of શ્રીમત્,] Best; excellent.

શ્રેષ્ઠી, *s. m.* [S. श्रेष्ठिन् See શ્રેષ્ઠ.] The foremost among traders. 2. A celebrated merchant.

શ્રોણિ, **શ્રોણી**, *s. f.* [S] The hip and loins; the buttocks.

શ્રોતા, *t. m.* [S. श्रोतृ, श्रोता, a hearer *fr*. to hear.] A hearer.

Id. શ્રોતાજન The audience. શ્રોતા-વક્તા,

The audience and the speaker; to whole assembly.

શ્રોત્ર, *s. m. n.* The ear.

શ્રોત્રી, *s. m.* [S. श्रोत्रिय *fr.* શ્રુતિ the *Vedas.*] A Brāhmana who observes the rites and ceremonies prescribed by the *Vedas.*

શ્રૌત, *adj.* [S. *fr.* શ્રુતિ the *Vedas.*] Pertaining to or prescribed by the *Vedas.* 2. *s. n.* The rites and ceremonies prescribed by the *Vedas.*

શ્લેષ, *s. m.* [S. *fr.* श्लिष् to embrace.] An expression having two or more meanings; an equivocal expression.

શ્લોક, *s. m.* [Hem. Des. सिलोओ *fr.* S. श्लोक् to praise.]A stanza;a verse. 2.Praise.

શ્લોક-બદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + બદ્ધ.] Written or composed in verses.

શ્વશુર, *s. m.* [S. See સસરો.] A father-in-law.

Id. શ્વશુર પક્ષ The party of the father-in-law.

શ્વશ્રૂ, Samskrit form of **સાસુ.**

શ્વાન, *s. m.* [S. श्वन्, श्वा.] A dog.

શ્વાન-નિદ્રા, *s. f.* [+ નિદ્રા.] A dog's sleep. 2. A light slumber which is broken by the slightest noise or touch.

શ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* श्वस् to breathe.] Breath; breathing; respiration. 2. Thick and hard breathing; panting. 3. Asthma.

Id. શ્વાસ ચાલવો To suffer from asthmatic convulsions. 2.To breathe hard(a little before death). શ્વાસ કાઢવો To breathe out. શ્વાસ કાઢતાં લગી Till the last breatb; at the cost of life. શ્વાસ મૂકવોTo take rest. શ્વાસ લેવો To draw in breath.2. To take rest. શ્વાસ ઘુંટવો-મારવો-દાબવો To restrain or suspend breathing. શ્વાસ નાખવો To sigh deeply. શ્વાસ-માર્ગ The windpipe.

Prov. શ્વાસ લગી શોષ Man lives by hope.

શ્વાસોચ્છ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉચ્છ્વાસ.] Respiration.

Id. શ્વાસોચ્છ્વાસ લેવો To breathe in and out; to breathe. શ્વાસોચ્છ્વાસ નાખવો To be out of breath.

શ્વેત, *adj.* [S.] White.

શ્વેતામ્બર, *s. m.* [S. *fr.* अम्बर a garment.] An order of ascetices among the Jains, who put on white garments, (as distinguished from દિગમ્બર, an order of ascetics whose clothes are the air *i. e.* who go about naked.

ષ.

ષ, The 42nd letter of the Alphabet, and the 31st consonant.

ષટ્-કર્મ, *s.n.* [S. *fr.* षष्, षट्, six + કર્મ. See ખટ-કરમ.]The six duties enjoined for a Brāhmana *viz*:-sacrificing (यजन), conducting a sacrifice (याजन), sacred stndy (अध्ययन),teaching (अध्यापन), giving alms (दान),and accepting gifts (प्रतिग्रह).

ષટ્-કોણ, *s. n.* [S. *fr.* + કોન, કોણ.] A hexagon. 2. The thunderbolt of Indra.

ષટ્-કોણાકાર, *adj.* [S. *fr.* + આકાર.] Hexangular.

ષટ્-ચક્ર, *s.n. pl.* [S. *fr.* +ચક્ર.] The six particular spots in the body of a man,supposed to be sacred to six gods according to the *Yoga* philosophy.

ષટ્-પદ, *adj.* [S. *fr.* +પદ, પાદ, the foot.] Six-footed. 2. A stanza of six lines.3. *s. m.* A bee.

ષટ્-શાસ્ત્ર, *s.n. pl.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] The six Shāstras, *viz.*, two branches of the Nyāya philosophy, two branches of the Mīmānsā philosophy, and the Sānkhya and the Yoga.

ષડ્-ગુણ, *s. m.* [S. *fr.* + ગુણ.] Six merits, *viz*,greatness,spiritual merit,fame; glory; knowledge, and independence of mind. 2. In military matters-treaty, war,

marching, siege, defection, and alliance.

ષડ્દર્શન, *s. n. pl.* [S. *fr.* દર્શન.] The six systems of Hindū philosophy taken collectively, *viz*:-ન્યાય, વૈશેષિક, સાંખ્ય, યોગ, મીમાંસા and વેદાંત. See **ષડ્શાસ્ત્ર**.

ષડ્-ભંગી, *adj.* [+ ભાંગ an intoxicating drug.] Stupid.

ષડઙ્ગ, *s. n. pl.* [S. *fr.* + અઙ્ગ.] The six parts of the body, *viz*, the two arms, the two legs, the head, and the waist. 2. The six works auxiliary to the Vedas, *viz*. grammar (વ્યાકરણ), prosody (छंदस्) astronomy (જ્યોતિષ), the science of pronunciation (शिक्षा), a glossary of the meanings of obscure Vedic terms (निरुक्त), and a directory of the ritual of the Hindū religion (कल्प) 5. Six things, obtained from a cow and considered as auspicious, *viz*. urine (મુત્ર), cowdung (ગોમય), milk (ક્ષીર), clarified butter (સર્પિ or ઘી), curdle milk (દધિ), and yellow pigment (ગોરોચના).

ષડાનન, *adj.* [S. *fr.* +આનન.] Six-faced. 2.*s.m.* Kārtikeya, one of the sons of Shiva and commander-in-chief of the gods.

ષડ્ઋતુ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + ઋતુ.] The six seasons of the year, *viz*. શિશિર (the cool season), વસન્ત (the spring), ગ્રીષ્મ (the summer), વર્ષા (the rainy season), શરદ્ (the autumn), and હેમન્ત (the cold season or winter).

ષડ્રસ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + રસ.] The six tastes, *viz*. sweet, sour, salt, pungent, astringent, and bitter. See **ખટ-રસ**.

ષડ્રિપુ, *s. n. pl.* [S. *fr.* + રિપુ.] The six enemies of the soul, *viz*, lust, anger, covetousness, fascination, pride, and envy.

ષણ્ડ, ષણ્ઢ, } *s. m.* [S.षण्ड.] A hermaphrodite; a eunuch.

ષણ્માસ, *s. m. pl.* [S. *fr.* षष्, षट् six+ માસ.] A period of six months.

ષષ્ટિ, *adj.* [S. *fr.* + ति a suffix showing "tens"=Eng. *ty.*] Sixty.

ષષ્ઠી, *s. f.* [S. *fr.* षष्, sixth *fr.* षष्ठ, षट्, six+થ an ordinal suffix.] The sixth day of a lunar fortnight. 2. The genitive or possessive case (in Gram.). ષષ્ઠીતત્પુરૂષ The તત્પુરૂષ compound, the first member of which corresponds to a genitive case (in Gram.).

ષોડશ, *adj.* [S. *fr.* षष्, षट्, six + દશ, દસ, ten.] Sixteen. 2. Sixteenth.

ષોડશોપચાર, *s. m. pl.* [S. *fr.* + ઉપચાર.] The sixteen ways of idol-worship.

સ.

સ, The 43rd letter of the Alphabet, and the 32nd consonant.

સ, *prep.* [S. See **સહ**.] With; together with; along with; *e. g.* **સપુત્ર**.

સ, Same as **સુ**.

સં-જ્ઞા, Same as **સંજ્ઞા**.

સંયમ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + यम् to restrain.] Restraint; restriction; check.

સંયમન, *s.n.* Same as **સંયમ**.

સંયુક્ત, *adj.* [S. *fr.* सम् together + युक्त joined *fr.* युज् to join] Joined together combined united; mixed.

સંયોગ, *s. m.* [S. *fr.* + યોગ.] Union. 2. Junction. 3. Mixing; 4. Copulation; coition.

સંયોગી-કરણ, *s. n.* [S. *fr.* + કરણ.] Synthesis; composition.

સંયોગી જળ, *s. n.* [+ જળ.] A narrow channel joining two seas; a strait.

સંયોગી-ભૂમિ, *s. f.* [+ભુમિ.] An isthmus.

સંરક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* + રક્ષણ.] Protection; preservation.

સંરક્ષિત, *adj.* Well protected.

સં-લગ્ન, *adj.* [S. *fr.* લગ્ન.] Joined; attached.

વિધિ સેવામાં, દેવ સંલગ્ન, બ્રહ્માનંદમાં સર્વે મગ્ન.
—ગિરિધર.

સંવત, *s. m.* [S. संवत्. See સંવત્સર.] The era of Vikrama begining B. C. 56-57. 2. A year of the era of Vikrama.

સંવત્સર, *s. m.* [S.] Any one of the sixty years making the Indian cycle. 2. A year.

સંવત્સરી, *s. f.* The anniversary of the death of a person.

સંવર-વું, *v. t.* [S. संवरण shutting *fr.* सम् together+वृ to cover.] To wind up; to conclude; to finish.

સં-વાદ, *s. m.* [S. *fr.* વાદ.] Conversation; a dialogue.

સં-વિધાન, *s. n.* [S. *fr.* + વિધાન.] Performance. 2. Arrangement. 3. Plan. 4. The arrangement of incidents in the plot of a drama.

સંશય, *s. m.* [S. *fr.* + शी to lie down.] Doubt; uncertainty; irresolution; suspicion. 2. Misgiving; apprehension.

Id. સંશય આવવો-ઉપજવો; સંશયમાં પડવું To entertain a suspicion. સંશય દૂર કરવો To dispel a suspicion; to disillusionise. સંશય-છેદ The removal of a doubt. સંશય પ્રકૃતિ A suspicious nature.

સંશયાત્મ-ક, *adj.* [S. *fr.*+આત્મા.] Doubtful; uncertain.

સં-શુદ્ધિ, સં-શોધન, *s. n.* [S. + શુદ્ધિ, શોધ.] Thorough purification.

સં-શ્રય, *s. m.* [+ *fr.* + श्री to go,] Refuge. 2. Patronage.

સં-સર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + सृज् to create.] Contact. 3. A close union of bodies. 3. Intercourse; communion; fellowship; association.

Id. સંસર્ગ કરવો To come in contact with. 2. To hold intercourse with. સંસર્ગ તજવો To part from; to dissociate oneself from.

સં-સર્ગી, *adj.* That is in contact or near connexion with; concomitant; intimate.

સંસાર, *s. m.* [S. *fr.* + सृ to move.] The universe; the system of created things; the world. 2. The earth and its inhabitants; secular life; worldly pursuits; general affairs of life. 3. Worldly business; worldly wisdom. 4. Human life; the mortal state. 4. The cares and troubles of the mortal state.

Id. સંસાર માંડવો To be married. 2. To begin the world. સંસારમાં પડવું To begin the world. સંસાર ચલાવવો, સંસારમાં રહેવું-બેસવું To decently carry on the duties of married life. સંસારની જાળ, સંસાર-ચક્ર, સંસાર-વ્યવહાર The ties of married life. સંસાર-સુખ, સંસારનો લહાવો The enjoyment of the pleasure of one's own home. સંસાર-વ્યવહારની ગતિ The tact or intelligence required in conducting oneself decently as a house-holder. સંસારની રીત The ways and customs of life as a house-holder. સંસાર-સુધારો Social reform.

Prov. છોકરાં વિના સંસાર નકામો છે Children are an ornament in a house. સંસાર અસાર છે; સંસાર જૂઠો છે; સંસાર દુઃખ-રૂપ છે The world is unsubstantial: The world is unreal: Worldly existence is full of difficulties and miseries. સંસાર પુઠે લાગ્યો છે Everywhere we have to face the difficulties of a worldly life.

સં-સારિ-ક, *adj.* Worldly; social.

સંસારી, *adj.* That has the cares of a family; worldly; that is engaged in the business, and exposed to the troubles, of human life. 2. Having a wife.

સંસ્કાર, *s. m.* [S. *fr.* सम् well+कृ to do.] Embellishing; refining; polishing. 2. Consecration; purification. 3. An essential and purificatory rite or ceremony; a sacrament. 4. An impression on the mind. 5. The effects of actions done in a past life. 6. Troubles; difficulties.

Id. સંસ્કાર કરવો To embellish; to refine; to purify. 2. To perform purificatory rites and ceremonies. માથે સંસ્કાર વીતવા To be subjected or exposed to troubles and difficulties. અગ્નિ-સંસ્કાર Burning the dead body. સંસ્કાર-રહિત-વિરહિત-વર્જિત-હીન Of whom the usual purificatory ceremonies have not been performed.

Prov. જેનો જેવો સંસ્કાર (તેવું તેનું કામ) A man is guided in his conduct by the effects

of his actions in his past life.

N. B.—The following are the sixteen purificatory rites among the Hindus for males of the three first classes:-(1) ગર્ભાધાન Sacrifice on or before conception; (2), પુંસવન Sacrifice on perceiving the first signs of vitality in the fœtus, (3), અનવલોભન Sacrifice in the third month of pregnancy; (4), વિષ્ણુબલિ Sacrifice in the seventh month of pregnancy; (5), સીમંતોન્નયન Sacrifice in the fourth, sixth, or eighth month;(6), જાત કર્મ Giving the infant clarified butter out of a golden spoon before dividing the navel string; (7), નામ કરણ Naming the child on the tenth, eleventh, or hunderedth and first day; (8), નિષ્ક્રમણ Carrying him out to be presented to the moon on the third lunar day of the third bright fortnight; (9), સૂર્યવિલોકન Carrying him out to be presented to the sun in the third or fourth month; (10), અન્ન-પ્રાશન Feeding him with rice in the sixth or eighth month, or when he has cut his teeth;(11) ચૂડા-કાર્ય Tonsure in the second or third year; (12), ઉપનયન Investiture with the sacred string in the fifth, eighth, or sixteenth year; (13), મહાનામ્ય Instruction in the Gāyatri; (14), સમાવર્તન Loosening the Brāhmanical girdle from the loins; (15), વિવાહ Marriage; and (16), સ્વર્ગારોહણ Funeral obsequies.

સંસ્કારી, *adj*. That has been the subject of a સંસ્કાર; embellished; polished; purified; consecrated. 2. Enjoying the effects of good actions done in a past life.

સંસ્કૃત, *s. f.* The Sanskrit language. 2. *adj*. Of or belonging to the Sanskrit language. 3. That has been the subject of a purificatory rite. 4. Elaborated; wrought.

સંસ્થા, *s. f.*[S. *fr.* सम् well+स्था to stand.] An establishment.2. An institution.

સં-સ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* सम् well+स्थान.] A state; a body politic.2. A colony; a settlement. 3. A royal city.

સં-સ્થાનિ-ક, **સં-સ્થાની**, *adj*. Enjoying the revenues of a town or district assigned for maintenance.

સં-સ્થાપ-ક, *s. m.* The founder.

સં-સ્થાપ-ન, *s. n.* **સં-સ્થાપ-ના**, *s. f.* Setting up; establishing; founding (as a king, an idol, a religion).

સં-સ્થાપિ-ત, *adj*. Set up; established; founded (as a king, an idol, a religion).

સંહાર, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + हृ to take away.]Destruction; annihilation; extinction. 2. Collection; assemblage.

સંહાર-વું, *v. t.*To destroy:to extinguish; to extirpate.

સંહિતા, *s. f.* [S. *fr.* सहित collected *fr.* सम् together+हित placed *fr.* धा to place.]Proximity, *esp.* the proximity of two letters without an intervening pause (in Gram). 2. An arrangement of the hymnal texts of the Vedas into short sentences, named after the person by whom it was made. 3. A compilation or compendium of laws; a code; a digest.

સઈ, *s. m.* [See સીવ-વું.] A tailor.

Prov. સઈની સાંજ અને મોચીનું વહાણું When two Sundays meet: When Calais and Dover meet=At the Greek kalends. સઈ, સોની ને સાળવી, જેમ ન શકે જાળવી Put a miller, a weaver, and a tailor in a bag,and shake them, the first that comes out will be a thief.

સઈ, **સઈયર**, *s. f.* [See સખી.] A female companion; a female friend.

સઈ-દર, *s. m.* [See શિર, સર,+દર rate.] A capitation-tax; a poll-tax.2. A tax; an impost.

સઉ, Same as **સહુ**.

સકડ-વું, *v. t.* [See સંકડા-વું. સંકટ.] To bind tight; to tighten.

સકન, *s. f.* A cross-bar; a cross-peg (in a cart). 2. See **શકુન**.

સકર-કન્દ, **સકરિ-યાં**, *s. n. pl.* [See સાકર + કન્દ.]

Sweet potatoes; yams.

સ·કરણ, *adj*. [S. *fr*. स, सहित with + કરણ organs, limbs.] Having organs or limbs; organic.

Id. સકરણ પદાર્થ Organic matter.

સ-કરમી, *adj*. [See સુ + કર્મ.] Fortunate; lucky. 2. That behaves well; that acts virtuously.

Prov. સકરમીની જીભ, ને અકરમીના ટાંટિયા He who has no brains ought to have legs= Little wit in the head makes much work for the feet.

સ-કર્મ·ક, *adj*. [S. *fr*. સ+કર્મ.]Transitive (of a verb, in Gram.).

સકલાત, *s. f*. [Turk. सूक़्लात=Eng. Sackcloth.] A kind of broadcloth; a kind of fine woollen cloth.

ગજેણિય, જાજમ તકિયા, સકલાત રૂપ વિશાળ.
—હરિદાસ.

સ-કસ, *adj*. [See સ+કસ, essence.] Having the essence; strong.

સકળ, *adj*. [S. सकल, *fr*. स, सह, with + कला a part, See સઘળું.] Whole; entire; all; complete.

સ-કામ, *adj*. [S. *fr*. સ+કામ desire.] Interested. 2.Sensual; carnally minded;lustful. 3. *adj*. Sensually; voluptuously.

સકાર, *s. m*. [S. सु well +कृ to do.] Good manners; accomplishments. 2. Fashion; love of fashion.

સકાર·વું, Same as **સિ·કાર·વું**,**સ્વી·કાર·વું**.

સ·કારો, *s. m*. [See સુ well + કાર *fr*.કર·વું.] A stick placed by Indian weavers in the warp to keep the threads in their proper places.

સ-કાળ, Same as **સુ-કાળ**.

સ-કુમાર, *adj*. [See સુ+કુમાર.] Delicate; tender.

સકૃત્, *adv*. [S.] Once.

સ-કોમળ, *adj*.[S. सु much + કોમળ.] Very delicate.

સકોરૂં, Same as **શિકોરૂં**.

સક્ક·ઈ, *adj*. [See સિક્કો.] Having the stamp (of a coin); true; real. 2. Fine; excellent,

સક્કર-ખોર, *s.n*.[See સાકર+ +P. ख़ोर eating *fr*. खुर्दन to eat.] An insect which lives on sugar, or which is found in sugar.

સક્કર-ટેટી, *s. f*. [+ ટેટી.] Musk-melon.

સક્કર-પારો, *s. m*. [+ પારો.] A kind of sweetmeat. 2. Sugar plums.

સક્કો, *s. m*. [See સિક્કો.] A stamp. 2. A coin stamped.3. [Also see સાખ.]Character; reputation; notoriety. 4. Credit.

સખ·ણું, *adj*. [See સુખ.] Meek; quiet; gentle.

સખત, *adj*. [P. सख़्त.] Firm. 2. Hard. 3. Solid. 4. Difficult. 5. Hard; arduous; fatiguing; laborious. 6. Cruel; unfeeling; rigorous; severe; harsh.7.Strong;resisting penetration or separation; dense. 8. Painful; keen; distressful.

Id સખત ભલામણ A strong recommendation. સખત લખાણ કરવું To write strongly in favour of or against a point at issue.સખત મજુરીની સજા A sentence of imprisonment with hard labour. સખત કાયદો An oppressive law. સખત તાપ Great heat. સખત કામ લેવું To overwork.

સખતા·ઈ, **સખતી**, *s.f*. Asperity; harshness; severity; rigour. 2. Hardship;cruelty; oppression. 3. Pressing nature; urgency.

Id. સખતાઈ વાપરવી-ગુજારવી-કરવી To be severe or harsh towards. 2. To lay down strict injunctions in a matter.

સખલાત, **સખલાદ**, Same as **સકલાત**.

સખા, *s.m*. [S. सखि, सखा, a friend.] A friend; a companion; an associate.

સખાવત, *s. f*. [Ar सख़ावत् liberality. See સખી.] Bounty; munificence; generosity; liberality.

સખી, *adj*. [Ar. सख़ी liberal.] Bounteous; munificent; generous; liberal.

Id. સખીનો લાલ A generous or liberal person.

Prov. સખીથી સુમ ભલો, કે ઝટ જવાબ દે A civil denial is better than a rude grant= It is charity not to excite hopes that must

end in disappointment. સખીકી બોલ બાલા, ઔર સુમકા મોહ કાલાMay the charitable prosper, and damn the fact of a miser.

સખી, *s. f.* [S. See સખા.] A female friend or companion.

સખી-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] The relation of friendship to a woman.2. Being womanish; womanish conduct;feminism.

સખુન, *s. m.* [P. सुखन.] Speech. 2. A promise. 3. A reqnest.

Id. બે સખુન કહેવા To remonstrate. બે સખુન સાંભળવા To patiently listen to advice.

સ·ખેદ, *adj.* [S. *fr.* स with + ખેદ.] In distress.

સખો, Same as **સખા**.

સગ, Same as **શગ**.

સગ·ટો, *s. m.* [See છેગું.] The end of a garment.

સગડ, *s. f.* [See સગવડ.] A track;a clue. 2. A footmark; the print or impression of a foot.

સગડી, *s. f.* [S. शकटी a small cart.] A pan to hold live-coal or embers; a fire-pan; a portable iron grate.

Id. સગડી માથે લેવી To take upon one's self another person's troublesome duty.બળતી સગડી A debt. 2. A continuous trouble. સગડી સળગાવવી To light a fire in a portable iron grate.

સ·ગણ, *s. m.* [S. *fr.* स a particular foot in prosody+ગણ.]A particular foot in Samskrit prosody; an anapœstus foot;(⏑⏑—).

સગન, *s. m.* An iron nail fixed in the pole of a plough for fastening the yoke.

સગ·પણ, *s. n.* [See સગું + પણું *fr.* S. त्व a suffix showing quality.] Relationship; affinity; connexion; relation.

Id. સગપણ કરવું To betroth.

સગરામ, *s. m.* A kind of carriage.

સગવડ, *s. f.* [See સુ + ઘડવું. Or સુ+ગત.] Convenience. 2. Suitableness. 3. Accommodation; room. 4. Roominess.

સગ-વાડ, *s. f.* [See સગું + વૃત્તિ.] Same as **સગ·પણ**.

સગરણ,*s.f* An occasion;an opportunity.

સગા·ઈ, *s. f.* [See સગું.] A betrothal; an affiance. 2. Relationship; connexion.

સગીર, *s. m.*[Ar. सगीर minor *fr.* सिगर् infancy.] A minor; a person under the legal age.

સગું,*adj.* [See સ·ગોત્ર.] Cognate; proper; full; born in the same family. 2. [See સખા, or સ્વ-કીય.] Related; formed by blood-relationship. 3.*s.n.* A relation; a relative; a kinsman.

Id. સગાં સહોદરBorn in the same family; relations and kinsmen; kith and kin. સગાં સંબંધી–સગું–સાગવું Friends and relations;relatives both near and distant.

સ-ગુણ, *adj.* [S. *fr.* स with + ગુણ.] Having attributes; having a perceptible or sensible form.

સ-ગુરો, *adj. m.* [+ ગુરૂ.] Having a religious guide.

સ-ગોત્ર, *adj.* [S. *fr.* स common with + ગોત્ર.]Of the same family;born in the same family; sprung from a common ancestor.

સઘડી, Same as **સગડી**.

સઘળું, *adj.* [See સકળ.] All; whole; entire; complete.

સંકટ, *s. n.* [S. *fr.* सम् together + कट side.] A strait; a difficulty; a trouble. 2. Adversity.

Id.સંકટ પડવું To be put to inconvenience or difficulty. સંકટ વેઠવું To put up with an inconvenience or difficulty.

સંકડાસ, **સંકડામણ**, *s. f.* Closeness; want of sufficient accommodation.

સંકડા·વું, *v. i.* To be crowded.

સંકર, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + कृ to scatter.] Intermixture; a medley. 2. A mixed caste or race.

Id. વર્ણ-સંકર Intermixture of castes.

સંકર્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* + कृष् to draw, to plough.] Drawing; attracting; pulling. 2. Ploughing.

સં·કલન, *s. n.* **સં·કલના**, *s. f.* [S. *fr.* सम् together with +कल् to collect.] Mixing; blending. 2. Ar-

ranging. 3. Addition (in Math.).

સં•કલિ•ત, *adj*. Blended. 2. Arranged. 3. Added up.

સંકલ્પ, *s. m*. [S. *fr*. + क्लृप् to arrange.] Volition; wish; a desire. 2. A resolve; a determination. 3. A solemn and formal declaration or enunciation of purpose, preparatory to entrance upon the performance of a religious rite or work.

Id. સંકલ્પ વિકલ્પ Hesitation. સંકલ્પ કરવો –મૂકવો To make a resolution. સંકલ્પ લેવો To perform a solemn and formal religious ceremony preparatory to beginning a religious vow. 2. To make a solemn resolution. સંકલ્પ મૂકવો To give up hope. સંકલ્પ ભણવો To repeat the sacred formula previous to beginning a religious vow. સંકલ્પ ઉઠવો To indulge in a reverie.

સંકષ્ટ, Same as **સંકટ.**

સં•કીર્ણ, *adj*. [S. See સંકર.] Mixed. 2. Confused. 3. Miscellaneous.

સં-કેત, *s. m*. [S. *fr*. सम् together+ कित् to make a sign.] A sign; a signal; an intimation. 2. Assignation; an appointment. 3. Abbreviation.

Id. સંકેત-સ્થાન A place of assignation or appointment, especially between lovers.

સં-કેલ•વું, *v. t*. [Dh. Des. संकोडियं *fr*. संकोटितम्, संकोचितम् made narrow, contracted. S. सङ्कलन winding up, narrowing, *fr*. सम् together+कल् to hold.]To wind up; to gather; to fold.

સં-કોચ, *s. m*. [S. *fr*. सम् together + कुच् to contract.] Contractedness. 2. Difficulty. 3. Reserve. 4. Drawing together, in, or up. 5. Straitness.

સં-કોચ•ન, *s. n*. Drawing together, in, or up; narrowing; contracting; shrinking; shrivelling.

સં-કોચા•વું, *v. i*. To be contracted; to be narrowed; to shrivel up. 2. To be ashamed.

સં-કોચિ•ત, *adj*. Drawn together, in, or up. 3. Become reserved or close; abashed. 4. Intimidated; overawed.

સં-કોડા•વું, Same as **સં-કડા•વું.**

સં-કોર-ણી, *s. f*. [See સં-કોર-વું.] Brightening; enlivening; the act of exciting.

સં-કોર•વું, *v. t*. [See સંસ્કાર.] To brighten; to enliven; to stir up.

Id. દેવતા સંકોરવો To brighten burning fire. લાકડાં સંકોરવાં To stir up fuel. 2. To partake in a transaction.

સં-કોલ•વું, Same as **સંકેલ•વું.**

સં-ક્રમણ, *s. n*. [S. See સઙ્ક્રાન્તિ.] The transit of a heavenly body.

સં-ક્રાન્ત, *s. f*. [See સં-ક્રાન્તિ.] The winter solstice; the sun's crossing of the tropic of *Capricorn*. 2. *adj*. Passed or gone on. 2. Entered.

સં-ક્રાન્તિ, *s. f*. [S. *fr*. सम् together + क्रम् to walk.] The passage of the sun or of the planets from one sign of the zodiac into another.

સંખા-વું, Same as **શંકા•વું.**

સંખા-વો, *s. m*. An inclination to ease nature. 2. Disgust. 3. Shame.

સં-ક્ષિપ્ત, *adj*. [S. See સં-ક્ષેપ.] Abridged; abbreviated.

સં-ક્ષેપ, *s. m*. [S. *fr*. सम् together with+ क्षिप् to throw.] Abridgment; abbreviation.

સંખ્ય, *adj*. [S. See સંખ્યા.] That can be numbered or counted.

સંખ્યા, *s. f*. [S. *fr*. सम् together + ख्या to tell.] A number; a figure. 2. Numeration.

Id. સંખ્યા માંડવી–લખવી To write down a number.

સંખ્યા-વાચક, *adj*. [+ વાચક.] Meaning a number (of a word); numeral.

સંખ્યા-વિશેષણ, *s. m*. [S. *fr*. + વિશેષણ.] A numeral adjective.

સંગ, *s. m*. [S. *fr*. सञ्ज् to go.] Association; society; companionship. 2. Contagion; infection. 3. Congress of the sexes; copulation; coition. 4. Union; junction.

Id. સંગ કરવો To associate with. સંગ છોડવો–તજવો–મૂકવો To leave the company of.

Prov. સંગ તેવો રંગ A man is known by the company he keeps: Tell me with whom thou goest, and I will tell you what thou

doest.

સંગત, *s. f.* Same as **સંગતિ.** 2. *adj.* Accompanying; united; connected with; attached to.

સંગતિ, *s. f.* [S. *fr.* सम् together + ગતિ.] See **સંગ.**

Id. સંગતિ દોષ The bad effects of vicious company.

સં-ગ-દિલ, *adj.* [P. सङ्ग a stone+दिल् the heart. See દિલ.] Hard-hearted; relentless; cruel.

સંગમ, *s. m.* [S. See સંગતિ.] A junction; a meeting; a union. 2. A confluence (of rivers).

સં-ગાત, } **સં-ગાથ**, } Same as **સં-ઘાથ.**

સં-ગાતી, *s. m.* A companion.

સં-ગી, *adj.* [S. सङ्गिन्, सङ्गी. See સંગ.] Accompanying; following; attached to.

સં-ગીત, *s. n.* [S. *fr.* सम् together + गै to sing. See ગા-વું.] Singing; music. 2. The science of music.

સં-ગીન, *adj.* [P. सङ्ग a stone, a weight+ इन् a suffix= "made of."] Solid; hard. 2. Heavy; massive. 3. Thick; dense. 4. Complete. 5. Strong; conclusive; able to prove the conclusion.

સંગે, } **સું-ગાતે**, } *prep.* [See સંગ.] With; along with; accompanying.

સં-ગે-મરમર, *s. m.* [P. सङ्ग a stone+मर्मर्= Gr. *marmaros* marble.] Marble.

સંગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + ग्रह् to take.] A collection; an accumulation; a compilation. 2. An assemblage; a heap; a store; a hoard.

સં-ગ્રહ-ણી, *s. f.* [S.]Dysentery; costiveness alternately with diarrhœa.

સં-ગ્રહ-સ્થાન, *s. n.* [+ *fr.* સંગ્રહ + સ્થાન.] A museum.

સં-ગ્રહી, *s. m.* He who is in the habit of accumulating or collecting.

સંગ્રામ, *s. m.* [S.] A war; a battle.

સંઘ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + हन् to go.] A crowd; a multitude. 2. A body of pilgrims.

Id. સંઘ કાઢવોTo lead a body of pilgrims. 2. To become insolvent. આ સંઘ કાશીએ જવાનો નથી This unwieldy and disorganized business cannot be brought to a successful termination.

સં-ઘટ, *adj.* [S. *fr.* सम् + घट् to form.] Crowded.

સંઘર-વું, *v. t.* [See સંગ્રહ.] To preserve. 2. To hoard.

Prov. સંઘર્યો સાપ પણ કામમાં આવે Keep a thing for seven years, and you will find a use for it.

સંઘરા, *s. f.* [See શિંગડું being used in cupping.] Venesection; opening a vein.

સંઘરો, Same as **સંગ્રહ.**

સંઘ-વી, *s. m.* [S. सङ्घ-वाहिन्, सङ्घवाही, *fr.* सङ्घ+वह् to carry. See સંગ, વહે-વું.]The leader of a body of pilgrims.

સં-ઘાડિ-યો, *s. m.*[See સં-ઘાડો.]A worker on a lathe.

સં-ઘાડો, *s. m.* [Hem. Des. सघाडी = S. युगलम् a couple.] A lathe.

Id. સંઘાડે ચઢાવવું-ઉતારવું To work on a lathe. 2. To give brightness and polish to a thing by working it on a lathe. એક સંઘાડે ઉતારેલા Perfectly similar.

સં-ઘાત, *s. m.* [S. *fr.* सम् together+घात a group *fr.* हन् to go.] A multitude; a group.

સં-ઘાત, } **સં-ઘાથ**, } *s. m.* Accompanying on a journey; an escort.

Id. સંઘાત જોવો To get a good and trustworthy company or companion.

Prov. સંઘાતની મારી સાસરે ગઈ, ને, ટોલ્લો ઝાલી ઉભી રહી To take useless trouble.

સં-ઘાતી, } **સંગાથી**, } *s. m. f.* A companion on a journey.

સં-ઘાતે, } **સં-ઘાથે**, } *prep.* With; accompanying; in company with.

સ-ચરાચર, *adj.* [S. *fr.* સ + ચરાચર.] Including movable and immovable things.

Id. સચરાચરે (કામ) ઉતરવું To be finished

(a business or an undertaking) without any obstruction in the way.સચરાચર વ્યાપવું To pervade; to permeate. 2. To engross the attention of.

સચ, Same as **સોચ.**

સ-ચિન્ત, *adj*. [S. स with+ચિન્તા..] Anxious.2. Filled with gloomy thoughts.

સચિ, *s. f.* [S. शची.] The wife of Indra.

સચિવ, *s.m.* [S.] A minister of state.2. A vizier.

સ-ચેતન, *adj*. [S. *fr*. સ+ચેતન] Animate; living. 2.Awake; vigilant.

સ-ચોટ, *adv*. [See સ+ચોટ•વું.] Striking directly; with full force. 2. Prosperously. 3.Firmly; being well established. 4. [See સાચું+વૃત્તિ.] Honestly.

સ-ચોડું, *adj*. [+ ચોડું.] All; complete; entire; full. 2. *adv*. Completely; entirely; fully.

સચ્ચરિત, સચ્ચરિત્ર, } *s. n.* [S. See સત્ + ચરિત્ર.] Good conduct.

સચ્ચિદાનન્દ, *s. m.* [S. *fr*. સત્ + ચિત્ + આનન્દ.]That which is Truth Intelligent & Joy;God; the Supreme and all-sustaining essence.

સચ્ચું, Same as **સાચું.**

સજ, *adj*. [S. सज्ज ready.] Ready. 2. Fitted up;furnished;equipped. 3. Armed.

સજ•ક, *adj*. [See સજ્જ.] Watchful; awake.

સજક થઈને સુન્દરી હાવાં, વસ્ત્ર પહેરે ની વાળી.
—**દયારામ.**

સ-જડ, *adj*. [S. सुदृढ *fr*. સુ+દૃઢ.] Strong. 2.Firm; immovable. 3. Unchangeable. 4. Past recovery; dead.

Id. સજડ ઝાલવું–પકડવું To hold fast or firmly. સજડ માર A severe beating. સજડ થાપ A severe blow.અંગ સજડ રહી જવું To be quite stiff(of the body).સજડ થઇ જવું To be overawed; to be cowed down. 2. To be dead. સજડ લેવું To threaten.

સ-જન•તા, સ-જન-તા•ઈ, સ-જના•ઈ, } Same as **સુ•જન•તા.**

સ•જની, *s. f.* [See સજ્જન.] A mistress; a sweetheart. 2. A woman's female companion.

સજ•વવું. *t.* [See સજ, સજ્જ.] To make ready; to equip. 2. To adorn; to decorate. 3. To sharpen; to whet. 4. *v. i.* To become prepared or ready. 5. To become fit. 6. To speak.

સજે સાદે સારે સુવદની, અહીં તો લપી નથી
—**પ્રેમાનંદ.**

Id. શણગાર સજવો To put on ornaments; to adorn oneself. સજીને બેસવું To be ready.

સ-જળ, *adj*. [S. सजल *fr*. સ + જલ, જળ.] Filled with water; having water; containing water.

સજા, *s. f.* [P. सजा *fr*. सजादिन् to deserve.] Punishment; chastisement; correction.

Id. સજા કરવી–મારવી–દેવી To punish.

સજા•ઈ, *s. f.* [See સજ, સજ્જ.] Preparations.

તે સર્વને આજ્ઞા દીધ, કીજે સત્વર સજાઈ સિદ્ધ.
—**પ્રેમાનંદ.**

સજાઈ, Same as **સહાયી.**

સ-જાત, *adj*. [S. सु well + જાતિ.] Of good birth or family. 2. Civil; good-natured. 3. Dutiful; virtuous.

સ-જાતિ, સ-જાતીય, } *adj*. [S.*fr*. स common with+ જાતિ.]Of the same caste or species; homogeneous.

સજાપો, *s. m.* [S. સાજું.] Health.

સજાય, સઝાય, } *s. f.* [See સન્ધ્યા.] Meditation 2. Advice; instructions.

સજાયો, *s. m.* [See સજ•વું to sharpen.] A razor.

સજાવર,*adj*.Fit;suitable.

સજા•વું, *v. t* [Pass. of સજ•વું.] To be made ready. 2. To be adorned.

સજિત, *adj*. See **સજ, સજ્જ.**

સ-જીવ, સ-જીવન, સ-જીવું, } *adj*.[S. *fr*. સ + જીવ.]Possessing life; animate; alive.

Id. સજીવન પાણી Ever-flowing water. 2. Inexhaustible water. સજીવન ઔષધી A plant

which grows rapidly,and lives though cut down. સજીવન કરવું To bring to life again; to revive.

Prov. સજીવો પૂછે નજીવાને "તું મને કંઈ દે" નજીવો પૂછે સજીવાને "તારી એક કુટી કે બે ?" He begs a blessing of a wooden god.

સ-જીવારોપણ, *s. n.* [See સજીવ + આરોપણ.] Personification.

સ-જોડું, *s. n.* [See સ + જોડું.] A married couple living together.

સજ્જ, **સજ્જિત**, } Classical forms of **સજ**, **સ-જિત**.

સજ્જડ, Same as **સજડ**.

સજ્જન, *s. m.* [S. *fr.* સત્+જન.] A virtuous man; a well-bred man. 2. A beloved man; a paramour.

સજ્જન, *s. n.* [See સજ્જ.] The act of decorating; decoration.

સજ્જન-તા, **સજ્જન-તા-ઈ**, **સજ્જના-ઈ**, } *s. f.* [See સજ્જન a virtuous man.] Gentlemanliness. 2. Goodness; politeness.

સજ્જા, *s. f.* See શય્યા. 2. Bedding and a couch given to a Brāhmana on the thirteenth day after death.

સઞ્ચ, *s. m.* Same as **સઞ્ચો**.2. A plan; a design; an arrangement. 3. A contrivance in the side of a wall or beam, or a drawer in a big box (પટારા), for keeping pracious things in time of danger, so skilfully arranged that it is likely to escape one's notice even on close examination.

સઞ્ચક-વું, Same as **સઞ્ચ-વું**.

સઞ્ચાય, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + चि to collect.] An accumulation; a collection; a heap; a hoard.

સઞ્ચર-વું, *v. i.* [S. सम् all around + चर् to walk.]To walk about;to enter and roam over. 2. To pervade; to penetrate.

સં-ચર-વું, *v. t.* [See સં-ચય, or સં-ઘર-વું.] To collect. 2. To store up carefully.

Id. સંચરી રાખવું To store up carefully.

સં-ચર-વું, See **સંચાર-વું** To turn the tiles on a roof.

સઞ્ચ-વું, *v. t.* [S. सम् together + चि to collect. See સઞ્ચય.] To accumulate: to amass.

સઞ્ચળ, *s. n.* [S. सौवर्चल *fr.* सुवर्चल name of a country.] Natron.

સઞ્ચાર, *s. m.* [S. See સઞ્ચર-વું.] Pervasion; penetration.2.Stirring about; lively motion.

સં-ચાર-વું, *v. t.* [Caus. of સં-ચર-વું.] To throw; to pour (water, &c).

ઉષ્ણોદક સંચારીને, પરાણે કરાવ્યું મજ્જન, —**વીરજી**.

સં-ચાર-વું, *v. t.* [S. सम् together+ચાલ-વું] To turn the tiles on a roof.

સં-ચારી, *adj.* Wandering.2. Changing; unsteady. 3. Evanescent. 4 *s. m.*A transient or evanascent feeling which serves to strengthen the prevailing sentiment.

Id. સં-ચારી ભાવ A transitory feeling,accessory to the provalling feeling, acting as its feeder,and strengthening it in various ways, whether openly or covertly.

સઞ્ચિત, *adj.* [S. See સઞ્ચય.] Amassed; accumulated.2. *s. n.* The stock of merit or demerit over and above that portion of it which causes the allotment of good and evil to be experienced in any particular birth, or of merit and demerit wrought out and laid up in preceding stages of existence.

સંચો, *s. m.* [See શકઞ્ચો.] A machine. 2. An engine.

સંચોરો, *s. m.* [See સઞ્ચળ; or સઞ્ચાર.] Carbonate of soda.

સંજમ, *s. m.* [See સંયમ.] Admonition; remonstrance.

સંજા, **સંજ્યા**, } *s. f.* [See સન્ધ્યા.] Evening; eve; the close of day.

સંજાપ, **સઞ્જાબ**, } *s. m.* [P. सञ्जाक़्.] An ornamental border to garments; a fringe.

સંજામી, *s. m.* [See સંયમ.]. A class of ascetics.

સંજુક્ત, Same as **સંયુક્ત.**

સંજુત, Same as **સંયુત.**

સંજોગ, *s.m.*[See સં॰યોગ.]A coincidence; a concurrence of events at the same time. 2. A conjunction; a meeting. 3.An interview.4.Orderly and discreet arrangement or management.5.An event; an accident.

સંજોગી, *s. m.* [See સં॰યોગ.] An ascetic who does not leave his worldly affairs.

સંજોરી, *s. f.*A kind of sweetmeat peculiar to the Diwālī holidays.

સંજ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* सम् together + ज्ञा to know.] That by which a thing is known; a name;a sign.2.Return of consciousness after a swoon. 3. A signal; any kind of gesture. 4. The Gāyatrī of the Vedas.5.A technical term.

સટ, *s. m.* [Eng. *Set.*] A set; an assortment; a number of things that suit each the others; a suit.

સટ,
સટ દઈને, } *adv.* [Guj. સટ, ઝટ,Imit+ દેવું.] In an instant; quickly. 2. Forcibly; violently.

સટ॰ક॰વું, *v. i.*To run away; to abscond; to decamp;to be off in a shake. 2. To start and disappear;to slip;to slide.

Id. સટકી જવું, સરી જવું To run away; to decamp.

સટ॰કાવ॰વું, *v. t.*To strike; to beat. 2. To sew.

સટ॰કિ॰યું, *s.n.*A noose; a running knot; a slip-knot.2. A little mouse.3. *adj.* That which slips or slides.

સટકો, *s. m.* A stick;a walking-stick.

સટર-પટર, *adv.* [See સથર-પથર.] Higgledy-piggledy.2. *s. f.* A jumble; a number of odd things;any disorderly collection of various kind of articles; a medley; a miscellany. 3. *adj.* Confused; disorderly.

સટલ, *adj.*[Eng. *Settle.*]Settled; agreed upon; determined; fixed.

સટ॰વું, Same as **સટક॰વું.**

સટાક, *adv.*[Imit.See સટ, સટ દઈને.] Imit. of the sound produced by striking a whip. &c.2 Smartly; briskly.

Id. સટાક લેવું કે Promptly; smartly.

સટાક, *s. f.* A large and long whip making a cracking sound.

સટાકા॰બન્ધ, *adv.* [+ બન્ધ, બાંધ॰વું.]In a shake; in a jiffey;in an instant.

સટીક, *adj.* [S. *fr.* સ+ટીકા.] That has a commentary annexed to it. 2. Annotated.

સટોરિ॰યો, *s.m.* [See સટ્ટો.] A speculator.

સટોસટ, *adv.* [See સટ, સટ દઈને.] Smartly; promptly;in a shake; in a trice.

સટ્ટા-ખોર,
સટ્ટા-બાજ, } [See સટ્ટો+P. खोर enjoying *fr.* खुर्दन to enjoy; *and* बाज् practising *fr.* बाख़्तन to play.] See **સટોરિયો.**

સટ્ટો, *s. m.* [See સાટું.] Speculation; a gambling transaction. 2. A time bargain. 3. Stealing; theft.

સઠલ, *adj.* Loose; not tight.

સડ, *adv.* [Imit.] Crackling;cracking.

સ॰ડ,
સ॰ડ॰ક, } *adv.* [See સ॰જડ.] Being stiff or motionless.

સડક, *s. f.*[See सरक *fr.* सृ सर्, to move.] A main road;a trunk road;a straight road. 2.A road that is made.

Id. સીધી સડક A straight road;a straight way. લોઢાની સડક A rail road. સડક નાખવી-કરવી To make a road.

સડ॰ક, Same as **સડ.**

સડ॰કો, *s. m.* [See સડ.] A draught of liquid food taken with the hand.

સડ-જોડ, *adj.* [See સાડા+જોડું] Two and a half (used in secret communication).

સડ-ઝોડ, *s. m.* [See સડ, સ॰જડ+ઝોડ.]One who blindly sticks to his own opinions or assertions.

સડ॰વું, *v. i.* [S. शद् to be dissolved.] To rot; to corrupt.2. To putrefy.

સડ॰વું, *v. t.* To make a latticed frame with bamboo chips.

સડ-સડ-વું, *v. i.* [Imit.] To make sharp, successive sounds, as in frying.

સડ-સડ॰વું, *v. i.* [Hem. Des. सण्णाविअं =S. परिताचितम् much heated *fr.* S. सम् together +

तप् to be hot.]To simmer;to be boiled.

સડ-સડાંટ, *adv.* [See સટ, સટ દઈને.] Nimbly; with light, quick motion.

સડ-સેટ, *adj.* [S. सप्त seven+षष्टि sixty : See સાત+સાઠ.] Sixty-seven; 67.

સડાક, *adv.*[See સડ, Imit.] Quickly.
મારિયું સડાક સર, નોચ નોચ મૃગ એ તો. —**વલ્લભ.**

સડા·કો, *s. m.* [See સડકો.] A sounding stroke or lash.2.The roaring and bellowing (of a storm, &c.). 3. The crack;whack (of a sound and hearty caning &c.).

Id. સડાકો તાણવો–મારવો To take a large draught of a liquid.

સડિ·યો, *s. m.* [See સર a string.] A large vein found in a preparation of અળવી leaf.

સડો, *s. m.* [See સડ·વું] Putrefaction. 2. The cause of putrefaction.

Id. સડો પડવો–પેસવો To begin to rot.

સઢ, *s. m.* [Hem. Des. सढो = S. स्तम्भः a pillar.] The sail of a ship.

Id. સઢ ચઢાવવો To hoist a sail; to unfurl a sail.

સન્ઢ, *adv.* [See સન્નડ.] Being stiff or motionless. 2. Stupid; bewildered.

સન્ઢ, *adj.* [S. सु well + દૃઢ See સન્નડ·] Hard; unyielding to pressure.

સણ, Same as **શણ.**

સણ·કો, *s. m.* [Guj. સણ Imit.] A whizzing sound emitted from the nose while taking a deep inspiration. 2. A shooting pain; a lancinating pain.

Id. સણકા નાખવા–આવવા–મારવા To feel a shooting pain.

સણગટ, *s. m.* [See સણગાર.] That part of a woman's dress which covers the body from the head to the waist.

સણગારા·વું, *v. i.* [Passive of સણગાર·વું.] To be adorned.

સણગાર, *s. m.* [S. शृंगार.] Ornament; decoration.

સણગાર·વું, *v. t.* To adorn.

સણગો, *s. m.* [See ફણગો.] A young shoot;a sprout.

સણુંગ, *s. f.* [See સુ·રંગ.]A passage under ground;a subterraneous passage.2. House-breaking.

સણંદ, Same as **સનદ.**

સણંદી, Same as **સનદી.**

સણભિંડી, Same as **શણભિંડી.**

સણ-સણ,*adv.*[Imit.]Fizzing (imitative of the sounding in boiling).

સણ-સણ·વું, *v. i.* To fizz;to hiss;to boil.

સણ-સણાટ, *s. m.* A fizzing sound; the sound of boiling.

સણસાર·વું, *v. t.* [See અણસારો, or S. सम् well + सार् to cause to move *fr.* सृ to move.] To give a signal, to a bullock, horse, &c., to make it run faster.

સણિ·યું, *s. n.* [See શણિયું.]Hemp cloth. 2.A cloth worn round the waist and loins by the Hindus while they are sacramentally clean.

સણિ·યું, *adj.* [See શાણું.] Circumspect; quick of understanding sharp.
પક્ષીમાં લંડ તે કાગ; ચોપગમાં શિયાળ સણિયું,
નવ સંદો નરમાંહ, ભાંડ વિદ્યા તે ભણિયો.
—**સામળભટ.**

સણીજી, *s. f.* [S. सवन birth *fr.* सू to give birth to+જી.] Mother.

સણીજે, *s. m.* Father.

સણ્ડાસ, *s. m.* [Guj. છંડાશ *fr.* છાંડ·વું.] A privy.

સત્, *adj.* [S. *fr.* अस् to be.] True; real; actual; that truly is or exists. 2. Good; virtuous. 3. Right; correct. 4. Proper. 5. Genuine,not counterfeited or imitated. 6. Honest; upright;free from fraudulence or guile. *s. n.* Essence. 1. Virtue; probity; integrity; honesty. 2. Veracity; inward purity. 3. Truth; reality; the real being.

Id. સત્ આવવું To be inspired with animation or life.સત્ ચઢવું To be possessed by an elevating excitement[said of a woman (સતી) burning herself on the funeral pyre of her husband].

Prov. સતકા બેલી રામ Truth is God's daughter=Virtue is as good as a thousand shields. સતની બાંધી મેદની The world is ruled by Truth.

સત-જુગ, Same as **સત્ય-યુગ.**

સત-ત, *adv.* [S. *fr.* सम् together + तन् to stretch.] Always; eternally; continually.

આત્મા સહિત સહુ અર્પિને, સેવે સતત થઈ દાસ.
—**દયારામ.**

સતમ, *s. m.* [P. सितम.] Tyranny. 2. Violence; oppression.

Id. સતમ ગુજારવી To tyrannize over; to oppress.

સતમી, *s. f.* [Eng. *Custom.*] An invoice or manifest; a passport for a ship to leave the harbour.

સતર, *s. f.* [Ar. सत्र.] A row; a line. 2. A series; a column.

સતાર, *s. m. f.* [P. सितार् *fr.* सि three+तार् a wire. Or, See છ+તાર.] A guitar with six or three strings.

સતારો, *s. m.* [P. सितार=Gr. *astron*=Eng. *Star.*] A star. 2. Fortune; luck.

Id. સતારો પાંસરો હોવાથી Through good fortune.

સ-તાવ-વું, *v. t.* [Hem. Des. सत्थइअं = S. उत्तेजितम् excited. See સં-તાપ-વું.] To harass; to tease; to vex.

સતિ-યો, *s. m.* [See સત્.] A truthful man; an honest man.

સતી, *s. f.* [S. See सत्.] A chaste and virtuous wife. 2. A woman who burns herself alive with her dead husband.

Prov. સતી શાપ દે નહિ, સંખણીના લાગે નહિ Cattle do not die from cow's cursing.

સતું, *adj.* [See સત્.] Just; virtuous.

સતું, *adj.* [See સત્.] Being; existing; continuing.

સત્કર્મ, *s. n.* [S. *fr.* સત્+કર્મ.] A virtuous action.

સત્કાર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ to do.] Respect; courtesy; paying reverence or respect. 2. Welcoming and entertaining a visitor.

સત્કાલ-ક્ષેપ, *s. m.* [S. *fr.* + કાલ + ક્ષેપ.] Spending time in good deeds.

સત્ક્રિયા, *s. f.* [S. *fr.* + ક્રિયા.] A good action.

સ-ત્તમ, *adj.* [S. *fr.* સત્+तम superl. suffix.] Best. 2. Most truthful; most true.

મહા સંકટ પડિયું હો, હરિશ્ચંદ્ર ભૂપને,
પછી સત્તમ ભાખ્યો હો, સુખ થયું તે અનુપને.
—**પ્રેમાનંદ.**

સત્તર, *adj.* [S. सप्त seven + दश ten; See સાત+દશ.] Seventeen; 17.

Id. સત્તર આના ને બે પાઈ Most agreeable or acceptable.

Prov. સત્તર સાંધા, ને સો વાંધા A chain may break at any link. The more complex a machinery, the more liable is it to go wrong.

સત્તા, *s. f.* [S. *fr.* સત્.] Being; existence. 2. Ownership; mastership. 3. Authority; power; jurisdiction. 4. Strength; power. 5. Wealth; riches.

Id. સત્તા આવવી To get strength after a sickness; to convalesce. સત્તા આપવી To give power to; to empower; to authorise. સત્તા મળવી To get power; to be authorised. સત્તા ચલાવવી To exercise power. ઉપર સત્તા ચલાવવી To tyrannize over. આપ સત્તા One's own powers.

Prov. સત્તા આગળ શહાણપણ શા કામનું ? The intellect is powerless before brute force.

સત્તાણું, *adj.* [See સાત + નેવું.] Ninety-seven; 97.

સત્તા-ધારી, / **સત્તા-ધીશ,** *adj.* [S. *fr.* સત્તા + ધરાવ-વું, અધીશ.] Being in power or authority; ruling; governing.

સત્તા-લોભી, *adj.* [S. *fr.* + લોભી.] Greedy of power; ambitious.

સત્તાવન, *adj.* [See સાત + પચાસ.] Fifty-seven; 57.

સત્તા-વાન, / **સત્તા-વાળુ,** *adj.* [S. *fr.* सत्ता+S.वत्, वान्, =Guj. વાળુ having.] Powerful; mighty. See **સત્તાધારી.**

સત્તાવીસ, *adj.* [See સાત+વીસ.] Twenty-seven; 27.

સત્તો, *s. m.* [See સાત.] A card or a die marked with seven points. 2. A throw of seven with dice.

સત્ત્વ, *s. n.* [*fr.* સત્, S. + त्व a suffix showing quality.] Being; existence; entity.

2.Essence; strength. 3. Energy; efficacy; virtue. 4. The property of excellence or of goodness. 5.An elementary substance(*e.g.* earth, air, fire, *&c.*). 6. A being; an animal.

પડી અક્ષર પર કૃપા કટાક્ષ જી,સત્વ ઉપન્યાં લક્ષોલક્ષ જી.
—દયારામ.

Id. સત્વગુણ The principle of purity or goodness, the first and the best of the three (*viz.*: સત્વ, રજસ્ and તમસ્) properties.

સત્ય, *adj.* [S. *fr.* अस् to be. See સત.] Existing.2.True; real; actual. 3. Genuine. 4. Sincere; veracious; honest. *s. n.* Existence. 2. Truth; reality. 3. Genuineness. 4. Sincerity; veracity; honesty.

Prov. સત્ય તરે છેઃસત્યમેવ જયતેઃ સત્યનો જયઃ સત્યનો બેલી ઇશ્વર Truth and oil are ever uppermost.Truth has always a fast bottom: Truth is truth to the end of reckoning: Truth is God's daughter.

સત્ય-તા, *s. f.* See સત્ય, 5,6,7,8.

સત્ય-યુગ, *s. m.* [S. *fr.* સત્ય + યુગ.] The golden age, or the first of the four *Yugas,* consisting of 1,728,000 years.

સત્ય-લોક, *s. m.* [S. *fr.* + લોક.] The seventh heaven; the abode of the blessed; the uppermost world,wherein reside truth, Brahmā, and saints.

સત્ય-વકતા, } **સત્ય-વાદી,** } *adj.* [S. *fr.* + વાદી, વક્તા.] Truthful; veracious.

સત્ય-શીલ, *adj.* [S. *fr.* + શીલ.] That has a habitual disposition to speak the truth; veracious.

સત્ય-સ્વ-રૂપ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વ-રૂપ.] God, whose form is Truth.

સત્યા-નાશ, } **સત્યા-નાસ,** } *s. n.* [See સત્તા + નાશ.] Perdition; utter destruction; ruin.

Id. સત્યા-નાશ વળવું To be utterly ruined. તારૂં સત્યાનાશ જાય Confound you ! સત્યાનાશ જવું To be left without an heir or child. સત્યાનાશ વાળવું To bring to utter ruin; to ruin in every way.

સત્યા-રથ, *s. n.* [See સત્ય + અર્થ.] The truth; a matter of fact.

સત્યાશી, *adj.* [See સાત+એંશી.] Eighty-seven; 87.

સત્યાશી-ચું,*adj.*Pertaining to the year 87.

Prov. સાસરે સત્યાશીયો, ને પીયર અઠયાશીયો (દુકાળ) Out of the frying pan into the fire.

સત્ર, *s. n.* [S. *fr.* सद् to sit.] A sacrifice. 2. Reciting the praises of a goddess. 3. A place where food is distributed to Brāhmaṇas and other mendicants.

સત્ર-પ, *s. m.* [S. क्षत्रप a governor, a satrap, *fr.* क्षत्र a dominion + पा to protect.] A satrap; a governor of a province.

સત્ર-શાળા, *s. f.* [S. *fr.* સત્ર + શાળા.] A place where alms are distributed; an almonry.

સત્વર, *adv.* [S. *fr.* स with + ત્વરા.] Hastily; quickly; swiftly; promptly.

સત્સંગ, *s. m.* } **સત્-સં-ગતિ,** *s. f.* } [S. *fr.*સત્+સઙ્ગ, સંગતિ.] Association with good or religious men. 2. Good society.

સત્-સંગી, *adj.* Associating with good or religious men.

સથર-પથર, *adv.* [Guj. સથર redup. of પથર *fr.* પાથરવું; or See સાથરો+પાથરવું. See સટર પટર.] Being scattered all about.

સથરા-ણુ, *s. n.* [See સાથરો *fr.* S. स्तृ to cover.] Scattering about. 2 A slaugher of an army.

સથ-વારો, *s. m.* [See સાથ+વાળું possessive suffix.] A caravan: a company of travellers.

સથવારો પ્રવાસીનો, મિત્ર માતું અમો ચક્ષ;
ગૃહવાસી કેરો મિત્ર, માનિની મનાય છે. —વલ્લભ.

સદ્, The form of સત્, when followed by a vowel or a soft consonant, *e. g.* **સદાચાર, સદ્-ગુણ.**

સદગર-વું, *v. t.* [See સદ્, સત્, સત્ય+કર-વું.]. To accept as true; to believe; to trust.

સદન, *s. n.* [S. *fr.* सद् to sit] A house; a dwelling-place.

ભૂલા ભમે તે, બીજા સદનમાં શોધે રે —દયારામ.

સ-દય, *adj.* [S. *fr.* स with + દયા.] Merciful.

સદર, *adj.* [Ar. सद्र् a president.] Chief; supreme.

સદર-અમીન, *s. m.* [+ અમીન.] A Native Civil Judge subordinate to the District Court.

સદર-પરવાનગી, *s. f.* [+ પરવાનગી.] Full permission; unconditional permission.

સદર-બજાર, *s. m.* [See. સદર+બજાર.] A bazaar in a British camp.

સદર•હુ, *adj.* [Not used in P or Ar *fr.* સદર+Ar. हु he.] A foresaid; set forth above; mentioned or indicated above; above alluded to.

સદરો, *s. m.* [Ar. सद्र् the chest.] A shirt worn by the Parsīs, as enjoyed by the religion of Zoroaster.

સદ•વું, *v. i.* [See સત્, સદ્.] To be agreeable; to suit.

સ-દળ, *adj.* [See સ with + દળ thickness.] Thick; pulpy.

સદા, *adv.* [S.] Always; at all times; for ever; eternally.

સદા-કાળ, [+ કાળ.] Same as **સ•દા.**

સદાચરણ, *s. n.* [S. *fr.* સત્. સદ્ આચરણ.] Good action; good and right conduct or behaviour. 2. Good practice.

સદાચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.] good morals; good conduct or behaviour.

સદાનન્દ, *s. m.* [S. *fr.* સદા+આનન્દ.] Eternal joy. 2. An epithet of Shiva.

સદાબરૂ, Same as **સદા-વર્તું.**

સદારદા, *adv.* Without cause; with a slight cause.

સદા-વર્તું, *adv.* [+ વૃત્તિ.] Wholly; entirely; solely.

સદાવરત, *s. n.* [S. सदावर्त, *fr.* સત્, સદ્, + आवर्त a crowded place *fr.* आ upto + वृत, वर्त, =L. *verto* to turn.] A religious daily distribution of food to mendicants, foreign beggars, &c.

સદા-શિવ, *s.m.* [S. *fr.* સદા + શિવ.] The God Shiva.

સદા-સર્વ-દા, *adv.* [S. *fr.* સદા + સર્વદા.] Always; eternally; constantly.

સદી, *s. f.* [P. सद्=S. शत=Eng. *cent*=L *centum* a hundred.] A century.

સદીસા, *adv.* [See સદા+દિવસ.] In time; at the proper time; timely.

સદૈવ, *adv.* [S. *fr.* સદા, +S. एव only.] Always. 2. Invariably.

સદોદિત, [S. *fr.* + ઉદિત.] Same as **સદૈવ.** સત્ય સદોદિત જ્યમનું ત્યમ છે, ના આવે, ના જાય; પદ અવિનાશીરે, અલખ લખમાં આવે.—**નિરાંતભક્ત.**

સદ્-ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* સત્, સદ્, + ગતિ.] Happy state. 2. Salvation.

સદ્-ગુણ, *s. m.* [S. *fr.* + ગુણ.] Good quality or property. 2. Virtue.

Id. સદ્-ગુણ-સંપન્ન Possessing good qualities; virtuous.

સદ્-ગુણી, *adj.* Possessing good qualities. 2. Virtuous.

સદ્ગૃહસ્થ, *s. m.* [S. *fr.* + ગૃહસ્થ.] A respectable gentleman.

સદ્ધર, Same as **સધર.**

સદ્ધર્મ, *s. m.* [S. *fr.*+ધર્મ.] True relegion. 2. True duty.

સદ્-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] Good understanding; good faith.

સદ્-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] A good or virtuous motive or desire.

સદ્મ, *s. n.* [S. सद्मन् *fr.* सद् to sit. See સદન.] A house; an abode; a dwelling.

સદ્ય, *adv.* [S. सद्य:] Quickly; readily; at once.

સદ્-વર્તન, *s. n.* [S. *fr.* સત્+વર્તન.] Good conduct.

સદ્વસ્તુ, *s. f.* [S. *fr.* સત્, સદ્, + વસ્તુ] A real or good thing.

સદ્વાસના, *s. f.* [S. *fr.* + વાસના.] A good desire.

સધર, *adj.* [S. सु well+धृ, धर्, to hold; See ધર•વું.] Able. 2. That has wealth or property. 3. Affluent. 4. Solvent. *s. m.* [See સુ+ધરાવું.] A belly-god, a glutton.

Id. સધર આસામી A person able to pay his debts. 2. A wealthy person.

સ-ધર•વું, Same as **સુ-ધર•વું.**

સ-ધામ, *s. n.* [S. स्वधाम *fr.* સ્વ + ધામ.] The original abode of the soul; heaven.

Id. સધામ પોહોંચવું-જવું To die.

સ-ધાર-વું, *v. i.* [See સુ-ધાર-વું.] To go off.

સ-ધાવ-વું, *v. i.* [See સ-ધાર-વું, Or, S. सु well + धावुं.] To go off.

સન, *s. m.* [Ar. सन् a year.] An epoch; an era; an age.

સનદ, *s. f.* [Ar. सनद् a charter, a certificate.] A commission; a warrant. 2. A charter; a diploma. 3. A royal mandate; a grant.

સનદી, *adj*. That has obtained a સનદ. 2. Authorised. 3. Lawful.

સન-મના, *s. f.* [See શુન્ય + મન.] Sorrow; grief; anxiety.

સુણી એમ, સનમના થઈ સહુ ઊઠયા,
ઉદ્યમ માંડયો વેવાહ તણો રે. —**દયારામ**.

સનસ, *s. f.* Need; want. 3. Care; concern; anxiety.

Id. સનસ રાખવી To feel anxiety about; to be partial to.

સના-તન, *adj.* [S. *fr.* સદા.] That has ever been and will ever be; everlasting; eternal; perpetual.

સ-નાથ, *adj.* [*fr.* સ+નાથ.] Having a patron; that is patronised, protected, or befriended.

સનાદે, *adv.* [See સન્નિધ.] Near; by the side of.

મારા વહાલા સનાદે રહેજો રે;
મીઠા-બોલા સનાદે રહેજો રે. —**ગોવિન્દ**.

સનાન, *s. n.*[See સ્નાન.]Bathing during a period of mourning for the death of a relative. 2. Intelligence of the death of a relative. 3. A cant term for disappointment denial, or refusal.

Id. સનાન સૂતક નડવું–આવવું To be put to inconvenience or trouble. સનાન માંડવું To hold a mourning party at one's own house for a relative that died at another house or at a distant place.

સનાનિ-યું, *adj*. Bearing the intelligence of the death of a relative. 2. Having to bathe at a time of mourning for the death of a relative. 5. That which has come in contact with one who has to bathe at a period of mourning.

સનિ-પાત, Same as **સને-પાત**.

સની, Same as **શનિ**.

સને-ડો, *s. m.* [See સ્નેહ+ ડો dim. suffix.] Affection; love.

છબિલા સાથે મારો સનેડો બંધાણો,
ચાલી સંસારની લાજ સર્વે છાંડી રે. —**ભોળોભગત**.

સને-પાત, *s.n.* [S. संनिपात *fr.* सम् much + नि down + पत् to fall.] Delirium (Generally used for delirium before death).

સન્ત, *s. n.* [S. सन्तः *pl.* of સત્.] A saint.

Id. સંત-સમાગમ Association with good people.

સન્ત-તિ, *s. f.* [S. *fr.* सम् together + तन to stretch.] Offspring; progeny; descendants.

સંતરૂં, *s.m.* [Eng. *Citron.*] A citron.

સન્તલસ, *s. f. n.* [Ar. सल्तनत् an empire, an organisation; See સુલતાન.] Collusion; fraud by concert; artifice; a scheme.

સંતા-કુકડી, *s. f.* [See સંતા-વું+કુકડી.] A game for children; the game of hide and seek.

સંતા-કુકડું, *s. n.* Same as સંતા-કુકડી (used in the Panch Mahāls).

સંતા-કુકલો, *s.m.*Same as સંતા-કુકડી (used in Jhālāwad.).

સન્તાડ-વું, *v. t.* [S. सम् together + तत drawn *fr.* तन to draw.]To conceal; to hide.

સન્તાન, *s. m.* [S. See સન્તતિ.] Progeny; offspring; issue.

સન્તાપ, *s.m.* [S.*fr.*सम् together + તાપ.] Affliction;pain; distress; anguish;sorrow.

સન્તાપ-વું, *v. i.* To be grieved; to be vexed. 2. *v. t.* To grieve; to vex.

સન્તા-વું, *v. i.* [S. सम् together + तायते is stretched *fr.* तन् to stretch.]To be concealed;to conceal oneself.

સન્તુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* + તુષ્ટ.] Satisfied; gratified; contented.

સન્તોખ, Same as **સન્તોષ**.

સન્તોખવું, *v. t.* To gratify. 2.To satisfy.

સન્તોલો, **સં-તોલો**, *s. m.* [See સમ-તોલ] A weight put into the opposite scale as a counterbalance.

સન્તોષ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + तुष् to be satisfied. *Cf.*L.*Satis* enough.] Satisfaction; contentment; patience.

Id.સંતોષ વાળવો To reconcile one's mind to one's unsatisfactory circumstances.

Prov. સન્તોષ સર્વ સુખનું મૂળ છે Contentment is the true philosopher's stone.

સંતોષ-કારક, *adj.* [S. *fr.* + કારક doing.] Satisfactory.

સંન્તોષ-વૃત્તિ, *s.f.* [S. *fr.*+ વૃત્તિ.] Contented nature; contentment.

સંન્તોષી, Same as **સન્તુષ્ટ**.

સન્થાવું, *v. i.* [See સંન્થા.] To be engaged; to be employed. 2. To be betrothed (of a boy or girl).

સન્દર્ભ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + दृभ् to tie.] The connexion of one portion of a writing or a speech with another. 2. The context. 3. Allusion.

સન્દીપન, *s. m. n.* [S. *fr.* सम + દીપ.] Inflaming; kindling.2. Exciting.

સન્દુક, *s.m.* [S.]A chest; a coffer.

સન્દેશો, *s.m.* [S.संदेश *fr.* +दिश् to show.] A message; tidings; an errand.

Id. સંદેશો કહાવવો-મોકલવો To send a message. સંદેશો લાવવો To bring a message.

સન્દેહ, *s. m.* [S. *fr.* + दिह् to besmear.] Doubt; suspicion. 2. Ambiguity; uncertainty; suspense.

Id. સંદેહ પડવો=સંદેહમાં પડવું To feel doubtful. સંદેહ આણવો-લાવવો To entertain a doubt; to doubt.

સન્ધાણું, *s.m.* [See સન્ધિ.] Pickles.

સન્ધાન, *s. n.* [S. *fr.* + धा to hold.] Uniting; joining. 2. Aim. 3. Opportunity. 4. Conjuncture.

Id. સંધાન માંડવું-જોડવું To aim at. સંધાન લગાડવું To find out a means to gain one's object by recommendation.

સન્ધાની, *adj.* Scheming; designing. 2. Watchful in taking advantage of an opportunity.

સન્ધારો, *s. m.* [+ કાર doing *fr.* કરવું.] A coppersmith.

સન્ધિ, *s.f.* [S. See સન્ધાન.] A juncture. 2.The euphonic union of letters;a coalition of letters (in Gram). 3. Treaty; peace. 4. Alliance.5.Union.6.The point of junction. 7. The exact time; the nick of time. 8. A period at the expiration of a *yuga* or age, equal to one-sixth of its duration, and intervening between it and the succeeding *yuga*.

સન્ધિ વા, *s. m.* [+વા, વાયુ.] Rheumatism in the joints.

સન્ધું, *adj.* [S. स-बन्ध *fr.* स with + બંધ a tie.] Whole; entire. 2. All; ever.

સન્ધે, *adv.* Everywhere.

સન્ધે, Same as **સન્દેહ**.

સન્ધ્યા, *s. f.* [S. See સન્ધિ.] The time which joins any of the parts of a day; morning; evening; midday. 2. [S. *fr.* सम् well+ध्यै to contemplate: See ધ્યાન.] Religious performances, prayers,and meditation performed at sunrise,mid-day,and sunset.

Id. સંધ્યા-વંદન Performance of the evening prayers.

સન્ધ્યા-કાળ, *s. m.* [S. *fr.*+ કાળ.] Evening. 2. Nightfall.

સંન્નાહ, *s.m.n.* [S. *fr.* सम्+नह् to bind.] A coat of mail; a suit of armour.

ઈંચાં આયુધ કરી રખવાળ, સંનાહ પહેર્યા કર કરવાળ.
—ભાલણ.

સન્નિધ, *adv.* [See સન્નિધાન.] Being near or close.

સન્નિધાન, *s. n.* [S. *fr.* सम् together + नि down+धा to hold.] Nearness; proximity; neighbourhood; vicinity.

સન્નિધિ, *s. f. m.* Same as **સન્નિધાન**.

સંનિપાત, Sanskrit form of. **સનેપાત**.

સંન્યસ્ત, } **સંન્યાસ**, } *s. n.*[S. *fr.* सम्+नि down +अस् to throw.] Renunciation of the world; turning a recluse; the fourth stage in the life of a Brāhmana.

સંન્યાસી, *s. m.* One who has renounced the world; a recluse. 2. A Brahmana in the fourth stage of his life.

સન્માન, *s. m. n.* [Hem. Des. सण्णाम॰ई *fr.* S. संमन्य॰ते he respects. See S. संमान *fr.* मन्

well+માન respect.] Respect; honour.

સન્માર્ગ, *s. m.* [S. See સત્ + માર્ગ.] The right course; the proper way.

સન્માર્જની, *s. f.* [S. संमार्जनी *fr.* सम् well + मृज् to wipe.] A broom.

સન્મિત્ર, *s. m.* [S. See સત્ + મિત્ર.] A faithful friend.

સન્મુખ, *adv.* [S. संमुख *fr.* सम् together + મુખ.] In front of; before the face of; fronting; facing. 2. Looking at with favour; favourable.

Id. સન્મુખ થવું To show a bold front; to stand boldly in front of; to oppose.

સપટમ્બર, *s. m.* [Eng. *September.*] September.

સપટાવવું, *v. t.* [See સપાટો.] To close; to shut up, or in.

સપડાવવું, *v. t.* [See પાટો.] To catch. 2. To entrap; to ensnare. 3. To scold; to tax. 4. To involve in difficulties; to perplex; to confound; to confuse.

સપડાવું, *v. i.* To be caught. 2. To be ensnared; to be entrapped. 2. To come into distress. 4. To be scolded.

સપત, **સપથ**, } Same as **શપથ**.

સપત સાચા કોણ કહેશે ? સમમીએ મન માહે રહેશે.
—દ્વારકો.

સ-પત્ની, *s. f.* [S. *fr.* स common + પતિ.] A co-wife.

સપન, **સપનું**, } Same as **સ્વપ્ન**.

સપરમો, *adj. m.* [S. सु well + પર્વ.] Very great, festive (of a day).

સપરાણું, *adj.* [S. सम्पूर्ण *fr.* सम् together + पृ to fill] All; whole.

સ-પરિવાર, *adj.* [S. *fr.* स with+પરિવાર.] Accompanied by children and dependents.

સપર્યા, *s. f.* [S.] Worship.

સપ-સપ, *adv.* [Imit.] quickly.

સ-પાટ, *adj.* [S. सु well + पाट extension; See પાટ, પટ.] Level; flat; plain; even. *s. f.* Flat shoes; slippers. *adv.* Removing a heap; making plain.

Id. સપાટ બેસવું આવવું To fit in firmly.

સપાટા-બંધ, *adv.* [See સપાટો+બન્ધ, બાંધવું.] Quickly; smartly; with great speed; with full force. 2. Straight; directly; strongly.

સપાટિયું, *s. n.* A chip of bamboo or reed.

સપાટી, *s. f.* [See સપાટ.] Evenness; smoothness. 2. A smooth and level expanse; a surface.

સપાટો, *s. m.* [S. संपात *fr.* सम् together + पत् to foll. See ઝપાટો.] Quickness; smartness. 2. Full force; full speed. 3. A blast; a gust. 4. A smart slap. 5. Activity; smart; doing. 6. A sounding cuff; a thump; a rap; a stoke; a blow; a puff; a whisk. 7. Action in general, of which rapidity, smartness, vehemence, &c., are the features.

Id. સપટો મારવો-લગાવવો To do an act with spirit or vehemence.

સપાડું, *s. n.* [S. सु well+ઉપકાર] Obligation. 2. Favour.

સપારે, *adj.* [પાર.] Right; correct; exact.

સ-પુચ્છું, [=પૂછડા સાથે S. स + पुच्छ a tail.] Same as **સ-મૂળગું**.

સ-પુચું, *adj.* [See સુ + પુરવું.] Totally; entirely.

N. B.—Always used with a negative, *viz.*, ન, નહિ, નથી; and means, none, nothing at all, not at all, never.

સ-પુરત, *s. f.* [+ પુરવું.] Trusting in; confiding in; entrusting to.

સ-પૂત, *s. m.* [+ પુત્ર.] A good son; a dutiful son.

સ-પૂત ઉઠવું-નિકળવું-નિવડવું. To prove or turn out to be a good and dutiful son.

સપ્ત, [S. सप्तन्=L. *Septem*=Gr. *Hepta*=P. हफ्त.] See **સાત**.

સપ્ત-ઋષિ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + ઋષિ.] The seven sages, *viz.*, મરીચિ, અત્રિ, અઙ્ગિરસ, પુલસ્ત્ય, પુલહ, ક્રતુ, and વસિષ્ઠ. 2. The seven saints of the Brahmarsi order, contemporary with each Manu. 3. A cluster of seven stars; the asterism of Ursa Major.

સપ્ત-દ્વીપ, *s. m. pl.* [S. *fr.* દ્વીપ.] The seven divisions of the earth, according to Hindu mytology, *viz.* જમ્બુ, કુશ, પ્લક્ષ, શા-

હમલી, ક્રૌઞ્ચ; શાક, and પુષ્કર.

સપ્ત-ધાતુ, *s. f. pl.* [S. *fr.* + ધાતુ.] The seven metallic substances, *viz.*gold, silver, lead, copper, tin, iron and bell-metal. 2. The seven elementary substances of the body, *viz.* chyle, blood, flesh, fat, marrow, bone, and semen.

સપ્તમી, *s. f.* [S.] The Locative case (in Gram.). 2. The sanskrit form of **સાતેમ**.

સપ્ત-રાશિ, *s. f.* The rule of seven.

સપ્તર્ષિ, Same as **સપ્ત-ઋષિ**.

સપ્ત-સ્વર, *s. m. pl.* [S. *fr.* + સ્વર.] The seven notes of music, *viz.*સા,રી,ગ, મ,પ,ધ,ની.

સપ્તાહ, *s. f.* [S. *fr.*+अहन् a day.] A week. 2.A reading through of a Purāna in a week.

સપ્પટ, *adj.* [See સપાટ.] Fitting tight; lying in close contact.

સફ, *s. n.* [Ar. सफ्फ् a line; Or, S. शष्प tender grass.] The hair on the pubes.2. A line; a row; a rank; a column.

સફર, *s. f.*[Ar. सफ़र् a journey.]A voyage. 2. A journey; travels.

Id. સફર કરવી=સફરે જવું To go on a voyage. સફર મારવી To go for a pleasure trip on sea.

સફરજન, *s. n.* A quince; a pear.

સફરી, *adj.* Sea-going (of a ship). *s. m.* A mariner; a sailor.

સફરી, *adj.* Liberal. 2. Extravagant; prodigal.

સફળ, *adj.* [S. सफल. See સ with + ફળ.] Fruitful. 2. Successful; effectual.3.Profitable; advantageous (of a business or concern).

સફા,*adj.* [Ar. सफा purity.]Same as **સાફ**.

Id. સફા થઈ જવું To be consumed or exhausted; to be removed completely.

સફાઈ, *s. f.* Cleanliness.2. Neatness. 3. Gloss. 4. Decision; adjustment. 5. Spruceness; elegance (of dress, furniture, &c.); freedom from dirt or filth. 6. Plainness; distinctness. 7. A surface; a superficies.8. Fluency; volubility; openness. 9.Liquidation (of debts).

Id. સફાઈ કરવી To make clear.સફાઈ મારવી-હાંકવી To talk proudly; to talk tall. એકજ સફાઈ The same plane.

સફાઈ-દાર, *adj.* [+દાર P.] Plain; smooth.

સ-ફાળું, *adj.* [S. स with + ફાળ] Feeling anxiety or surprise; being startled or surprised; sudden.

સફીત, *s. f.* A game for children. Same as **ખોભીલું**.

સફીલ, *s. f.* [Ar. फ़सील् a projection of a wall.] The ramparts; a parapet-wall; a breast-work or intrenchment.2. Adjoining land.

સફીલ-દાર, *adj.* [+ દાર P.,] Adjoining a wall; being near a wall.

સફું, *s. n.* [P. सफ्हः] A page (of a book).

સફેત, *adj.* [P. सफेद्=S. श्वेत.] White. સફેત મુસળી A kind of drug.

સફેતી, *s. f.* Whiteness. 2. The white of an egg. 3. A coating of whitewash. 4. A kind of medicine.

સફેતો, *s. m.* Chalk. 2. White-lead.

સફ્ફું, *s. n.* [Hem. Des. सफ्फं *fr.* S. शष्प tender grass.] The hair of the pubes. See સફ, 1.

સબ, *s. n.* See શબ. 2. *adj.* [Hind. सब *fr.* સર્વ.] All.

Id.સબ સોનેકી ઓર ગાંડ પિતળકીYou spoil a good dish with ill sauce.સબ સબકી હગીEvery one for himself. સબસે બડી ચુપ Silence is the best virtue=Speech is silvern, but silence is golden. સબકે ઘેર તો રાંડ ભાંટ, ઓર મેરે ઘેર તો સતી There is one good wife in the country and every man thinks he hath her. સબ બંદરકા વેપારી Jack of all trades and master of none. સબમેં મેરા લગતા હૈ He has a saddle for every horse: He will go with every wind: He would have a finger in every pie. સબ સબકી સમાલિયો Every one for himself: Let every man soap his own beard. સબ સાથ, ને, જગન્નાથ=સૌ સાથે મરવું તે વિવાહ જેવું ગણવું Social sorrow loses half its sting.

સબક, *s. m.* [Ar. सबक़्.] A lesson;a task.

સબજી, *s. f.* [P. सब्ज़ः green.] A potion made of dry hemp-leaves, black pepper, sugar, &c.2.Greenness; verdure.3. Greens. 4. Culinary vegetables.

સબજો, *s. m.* [See *Supra.*]A kind of fragrant plant.

સબ૰ડ૰કો, *s. m.* The sound made in sipping a liquid; a smack.

Id. સબડકો મારવો To eat or drink heartily.

સબડા૰ક, *adv.* [Imit.] Imitative of the sound made in sipping.

સબડા૰વ૰વું, *v. t.* To sip.

સ-બધું, *adj.*[S. सुबद्ध *fr.* સુ+બદ્ધ.]Having a good make;well-made;well-built.2.Strong; healthy.

સબબ, *s. m.* [Ar.] Cause; motive; reason; ground. 2. *conj.* For that reason; therefore.

Id. સબબ કાઢવો To find an excuse. સબબ બતાવવો-દેખાડવો To show or produce an excuse. સબબ જોવો To examine the validity of an excuse.

સબર, Same as **સબુર, સબુરી.**

સબ-રસ, *s. n.* [Hind. सब *fr.* સર્વ + રસ.] Salt.

સ-બળ, *adj.* [See સ with+બળ.] Strong; powerful; vigorous. 2. Having attributes (said of બ્રહ્મ.)

સ-બળું, Same as **સબળ.** 1.

સબી, *s. f.* [See છબી.] A portrait; a picture; a likeness.

સ-બુદ્ધિ, [See સુ+બુદ્ધિ.] See **સદ્બુદ્ધિ.**

સબુર, સબુરી, *s. f.* [Ar. सब्र् patient; and सब्री or सब्र् patience.] Patience; forbearance. 2. Endurance; waiting.

Id. સબુરી પકડવી To wait: To bear patiently.

Prov. સબુરીનાં ફળ મીઠાં; સબુરીનો બદલો સાહેબ આપે Patience is a plaster for all sores: Patience is bitter but its fruits are sweet.

સ-ભય, *adj.* [S. *f.* स with +ભય.] Frightened; afraid; timid.

સ-ભર, *adj.* [S. सु well +ભર૰વું.] Filled to the full.

બા'ર ને ભીતર સભર ભર્યો ક્ષણુ નહિ ખામી;
—**ભોજોભગત.**

સ-ભરે,*adv.*To the full; totally; entirely. Id. સભરે ભરવું To fill to the full.

સભા, *s. f.*[S.] An assembly; a council. 2. A meeting. 3. A public audience.

Id. સભા મેળવવી-ભરવી-બોલાવવી To call or hold an assembly or meeting. સભા-ક્ષોભ Nervousness in speaking or acting before an assembly.

સભા-સદ, *s. m.* [S. सभासद् *fr.* +सद् to sit.] A member of an assembly.

સભ્ભર, *adj.* [See સુ+ભર૰વું.] Rich; opulent. 2. Powerful; strong.

સભ્ય, *adj.* [S. *fr.* સભા.] Polite; well bred; gentlemanly; refined; civilised. 2. *s. m.* See **સભાસદ.**

સભ્ય૰તા, *s. f.* Politeness; courtesy; gentlemanly conduct; good behaviour.

સમ્, [S] A prefix corresponding with L. *co, con,* and showing union, junction (with, together), collection;excellence; intensity.

સમ, *s. m. pl.* [S. समय, *Cf.* Ar. क़सम्.] An oath; an adjuration.

Id સમ ખાવા-લેવા To swear. સમ ઘાલવા-દેવા-આપવા To administer an oath. મારા સમ: મારા જીવના સમ I swear by my own life. તમારા સમ; બાઈના સમ I swear by you.

Prov. સમ ખાય, તે સદાય જુઠો People swear, because their words are worthless:Freqnent swearing argues in a man perpetual distrust of his own reputation.

સમ, *adj.* [S.] Equal; like; similar. 2. Even; level; smooth. 3. Uniform.

Id. સમ અપુર્ણાંક A proper fraction.

સમ૰ઈ, *s. f.* [Ar शमअ.] A brass lamp-stand.

સમ-કાળીક, *adj.* [See સમ, *adj.* + કાળ.] Contemporaneous; simultaneous.

સમક્ષ, *prep.* [S. *fr.* સમ્ + અક્ષિ.] Before the eye of; in the presence of.

સમગ્ર, *adj.* [S. *fr.* + અગ્ર.] Complete; whole; all.

સમ-ચોરસ*adj.* [See સમ, *adj.* + ચોરસ.] Having four equal sides; square.

સમ-છેદ, *s. m.* [See સમ, *adj.* + છેદ] A common denominator.

સમજ, } **સમજણ,** } *s. f.* [See સમજ-વું.] Understanding; apprehension; comprehension. 2. Discernment; power of apprehending or comprehension. 3. Interpretation; comment; exposition. 4. Pacifying; reconciliation; a right understanding. 5. An understanding; a tacit agreement.

Id. સમજના ઘરમાં આવવું To arrive at the age of discretion.

સમજ-ણું, *adj.* Sensible; prudent; wise; easily reconciled. 2. Come to years of discretion.

સમજ-દાર, *adj.* [See સમજ + દાર, P.] Sensible. 2. That has power of understanding. See **સમજણું**.

સમજ-વું, *v. t.* [S. सम् well +ज्ञा, जानाति, to know.] To understand; to comprehend; to know; to have knowledge of. 2. *v. i.* To come to an understanding; to agree; to be reconciled; to be persuaded or pacified.

Id. સમજી લેવું To settle amicably. સમજીને બેસવું To sit quiet in obedience to the dictates of prudence.

Prov. સમજે નહિ, ને સરખો ભાગ માગે A foolish person cannot claim an equal share with his wiser colleagues.

સમજા-વ-વું, *v. t.* To make one understand or comprehend. 2. To explain (a subject). 3. To bring round; to persuade. 4. To deceive; to take in. 5. To pacify. 6. To convince. 7. To conciliate; to gain over; to reconcile; to satisfy.

Id. ખોટું-આડું અવળું-જેમ તેમ-સમજાવવું To give a person a false impression; to influence in the wrong direction; to mislead; to misguide.

સમજુ, } **સમજુ-ક,** } *adj.* Wise; prudent; discreet. 2. Considerate; thinking; reflecting; judicious; discerning. 4. Rational; sensible. 5. Sharp-witted.

Prov. સમજુ વેરી સારો, પણ મૂર્ખ ભાઇબંધ ખોટો A wise enemy is better than a foolish friend. સમજુની બલા દૂર Forewarned forearmed.

સમજુ-ત, } **સમજુ-તી,** } *s. f.* Understanding. 2. Bringing to a just understanding; bringing round or over. 3. Satisfying; pacification reconciliation. 4. Effecting a right understanding 5. Explanation; the art of explaining, expounding, or convincing.

Id. સમજુતી ઉપર આવવું To agree to settle a dispute amicably.

સમ-ડી, *s. f.* A kite. 2. [See શમી.] A kind of tree.

સમ-ડો, *s. m.* [See શમી.] A small thorny tree.

સમણ, *s. n.* [See સમાવું; Or; સમ *adj.*] As much as can be contained; a *quantum sufficit.*

સમણું, *s. n.* [See સ્વપ્ન.] A dream; a vision.

Id. સમણું લાધવું-આવવું, To dream a dream. સાચું સમણું A very happy occasion, *e.g.*, the birth of a son.

સમણણી, *s. f.* [See સમાણી, સમાણો.] A goldsmith's small pinches.

સમ-તલ, *s. m.* [S. *fr.* સમ equal, even +તલ, તળિયું.] An even surface. 2. A plane superficies (Geom.).

સમ-તલ-પૃષ્ઠ, *s. n.* [S. *fr.*+પૃષ્ઠ.] A plane superficies (Geom.).

સમ-તલ-ખૂણો, *s. m.* [+ ખૂણો.] A plane angle.

સમ-તલ-સીધી-લીટી-ખૂણો, *s. m.* A plane rectilineal angle (Geom.).

સમ-તા, *s. f.* [S. *fr.* સમ.] Equality.

સુણી શિષ્ય બોલ્યો, "પ્રભો, કયમ સમતા ઉભયને આપી ?"
—**દયારામ.**

2. Balance of the passions; equanimity.

Id. સમ-તા રાખવી To preserve the balance of the mind; to have an undisturbed mind.

સમ-તા, *s. f.* [See સમ.] Control over the mind; restraint of the mind. 2. Patience; forbearance.

સમ-તોલ, *adj.* [+ તોલ, તોલ-વું.] Of equal weight. 2. Equal. 3. Matching; rivalling. 4. Evenly proportioned.

Id. સમ-તોલ ઉતરવું To be equal; to be a match for.

સમ-દર્શી, *adj.* [S. *fr.*+दृश् to see.] Impartial; unbiassed.

સમ-દુઃખી, *adj.* [S. *fr.* + દુઃખ, દુઃખી.] Equally unhappy. 2. Sympathizing; sympathetic.

સમ-દૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* + દૃષ્ટિ.] Impartiality. 2. *adj.* Same as **સમ-દર્શી.**

Id. ઉપર સમ-દૃષ્ટિ રાખવી To behave oneself with impartiality towards.

સમદો, *s. m.* Fresh uncoloured leather.

સમ-ધાત, *adj.* [See સમ+ધાતુ.]Moderate; temperate; not violent. 2. Pacific; quiet.

સમન, *s. m.* [Eng. *Summons.*] A summons.

સમન્ધ, Same as **સમ્બન્ધ.**

સમંધી, Same as **સમ્બધી.**

સમ-બહુ-ખૂણુ, *s. m.* [See સમ+બહુ+ખૂણુ, ખૂણો.] An equiangular polygon (Geom.).

સમ-બાજુ-ત્રિકોણુ, *s. m.* [See સમ + બાજુ+ ત્રિકોણ.] An equilateral triangle (Geom.).

સમ-ભાગ, *s. m.* [See સમ + ભાગ.] An equal share.

સમ-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ.] Impartiality; even-handed conduct.

સમય, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + इ to go.] Time; a juncture. 2. The season. 3. An opportunity; an occasion.

Id. સમય જોવો-વર્તવો To serve the times; to suit one's conduct to the circumstances of the time and place.

Prov. સમે (સમય) વર્તે સાવધાન Set your sails as the wind blows.

સમય-ચ્છેદ, **સમય-ભંગ**, } *s. m.* [S. *fr.* + છેદ, ભંગ.] Not keeping the appointed time. 2. [S. *fr.* समय a promise + છેદ, ભંગ.] Not fulfilling one's promise; a breach of promise.

સમય-સૂચક, *adj.* [S. *fr.*+સૂચક.] Ready-witted; preserving one's presence of mind.

સમય-સૂચક-તા, *s. f.* Presence of mind.

સમયાનુસાર, *adj.* [S. See **સમય+અનુસર-વું.**] Time-serving. 2. *adv.* According to the circumstances of the time.

સમયોચિત, *adj.* [S. *fr.* +ઉચિત.] Proper to the time or occasion.

સમર, *s. m.* [S.] A battle; a fight.

કરી રિપુ હાણ સમર સહુ જીત્યા, રામકૃષ્ણ મહારાય.
—**દયારામ.**

સમર, *adj.* One of the secret numbers meaning 7.

સમરણ, Same as **સ્મરણ.**

સમરણી, Same as **સ્મરણી.**

સમરથ, Same as **સમર્થ.**

સમર-વું, Same as **સ્મર-વું.**

સમરાઙ્ગણ, *s. n.* [S. See સમર+આંગણું.] A battle-field.

સમરા-વ-વું, *v. t.* [Causal of સમાર-વું.] To get a thing repaired.

સમરી, *s. f.* [Eng.] A summary. 2. *adj.* Short; brief.

Id. સમરી કરવી To make a summary; to write down in short the substance of. સમરી કામ-કેસ A summary trial in a court of justice.

સમર્થ, *adj.* [S.] Powerful; strong. 2. Rich; wealthy.

સમર્થન, *s. n.* [S. *fr.* सम् with + अर्थ् to beg.] Argument; pleading in defence. 2. Defence or support in a dispute.

સમર્પણ, *s. n.* [S. *fr.* सम् well+ અર્પણ.] Offering; presenting; making over. 2. Devoting or offering everything one possesses to one's spiritual guide.

સમર્પ-ણી, *adj.* That has offered or devoted everything to his spiritual guide.

સમર્પ-વું, *v. t.* To devote one's possessions to a sacred purpose.

સમલો, *s. m.* [Ar. शम्ल: the flap of a turban.]A turban for children with a flap of glittering metallic circles.

સમ-વયી, *adj.* [See સમ equal + વય age.] Having equal ages; of the same age; co-eval.

સમવાય, *s. m.* [S.] Collection. 2. Relation.

સમ-વિષમ, *adj.* [See સમ equal + વિષમ.] Changing; unsteady. 2. Partial.

સમ-વિષમ-તા, *s. f.* **સમ-વિષમ-પણું**, *s. n.* } A changeful nature; unsteadiness. 2. Partiality.

સમ·વું, *v.i.* [See સમા·વું.] To be contained.

સમ·વું, *v.i.* [See શમ·વું.] To abate; to be less; to subside. 3. To be extinguished.

Id. લાગણી સમવી To subside (of the feelings).

સમશેર, Same as **શમશેર.**

સમષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* सम् together+अश् to pervade.] The state of being gathered up into and of subsisting with.

સમ-સમાકાર, *s. m.* [See શૂન્ય + અ·કાર.] Complete stillness; perfect silence.

સમસાન, Same as **શ્મશાન.**

સમસાનિયું, *adj.* Accompanying a funeral procession to the burning ground. 2. Resembling a burning-ground.

સમ-સૂત્ર, *s. n.* [S. *fr.* સમ equal + સૂત્ર.] The continuation of a straight line. 2. *adj.* Situated in the same straight line.

સમસ્ત, *adj.* [S. *fr.* सम् together + अस् to throw.] All; entire; the whole.

સમ-સ્થળ, *s. n.* [See સમ equal, even, + સ્થળ.] Level ground; a level surface. 2. *adj.* Level; even.

સમસ્યા, *s. f.* [S.] A significant gesture. 2. A glance; a wink; a hint. 3. A riddle; a puzzle; an enigma.

Id, સમસ્યા પૂરવી To solve a riddle.

સમાગમ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + આગમ.] Meeting; society; company; association. 2. Junction; coalition.

સમાચાર, *s. m. pl.* [S. *fr.*+આચાર.] News; tidings; intelligence; account. 2. The enquiring into and relieving the wants and sufferings of the poor, sick, &c. 3. Inquiry as to one's health.

Id.–ના સમાચાર જોવા-લેવા To look after; to inquire after; to take an interest in.

સમાજ, *s. m. f.* [S.] An assembly; a meeting of respectable persons.

સમાણ, Same as **સમણ.**

સમાણી, *s. f.* [See સમાણો.] A goldsmith's small pinches.

સમાણું, *adj.* [See સમાન.] Like; equal.

કિંચિત્ શ્રમ ને લાભ ઘણેરો: નહિ કોઈ એહ સમાણું.
—**દયારામ.**

સમાણો, *s. m.* [See સમાન.] A goldsmith's pincers.

સમાધ, *s. f.* [See સમાધિ.] A tomb erected over the grave of a saint.

સમા-ધાન, *s. n.* [S. *fr.* सम् together + आ upto+धा to put.] Adjustment; settlement; solution. 2. Ease; relief. 3. Explanation; satisfaction of a difficulty. 4. Pleasing quiescence of mind; rest; quiet. 5. Abstract contemplation.

સમા-ધાની, *s. f.* Peace; quiet. 2. See **સમા·ધાન.**

Id. સમાધાની ઉપર આવવું To reach the stage of reconciliation (of a dispute). સમાધાની ઉપર લાવવું To bring a dispute to the stage of reconciliation.

સમા·ધિ, *s. f.* Deep and devout contemplation; silence. 2. Abstract contemplation; perfect absorption of thought into the one object of meditation, *viz.* the Supreme Spirit. 3. Self-immolation (of an ascetic). 4. Devout meditation. 5. See **સમાધ.**

Id. સમાધિ લેવી–ચઢાવવી To fall into deep devout contemplation. સમાધ લેવી To be buried or drowned while alive. સમાધિ લાગવી To be in deep devout contemplation.

સમાધિ-સ્થ, *adj.* [S. *fr.* + स्था to stand.] Engrossed in deep devout contemplation.

સમાન, *adj.* [S. *fr.* सम् together + अन् to breathe.] Equal. 2. Like. 3. Level; even. 4. *s. m.* Vital air considered as essential to digestion.

સમાન-તા, *s. f.* } [+ તા, પણું, abstract
સમાન-પણું, *s. n.* } suffixes.] Similarity.

સમાન-વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + વૃત્તિ.] Evenness of mind; equanimity; the habit of regarding all things with indifference.

સમાનાધિકરણ, *adj.* [S. *fr.* + અધિકરણ.] Being in the same case or government (in Gram.).

સમાનાર્થ, *adj.* [S. *fr.* + અર્થ.] Having the same meaning (words).

Id. સમાનાર્થ શબ્દ Synonyms. સમાનાર્થ વા-

ક્રયયોગી Copulative conjunction.

સમાન્તર, *adj.* [S. *fr.* સમ equal+અન્તર.] Parallel; equidistant.

સમાપ્ત, *adj.* [S. See સમાપ્તિ.] Finished; completed.

સમાપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* सम् together + आप् to obtain.] End; conclusion; completion; *finis.*

સમાયક, *s. f.* [S. सामायिक collected in a body *fr.* समय coming together, a meeting, *fr.* सम् together + इ to go.] Sitting down together in a body for worshipping and saying prayers. (Used by Jains.).

સમારમ્ભ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + આરમ્ભ.] A commencement; a beginning 2.Celebration; pompous arrangements.

સમાર, *s. m.* [See સમાર·વું.] A flat board drawn on a field after sowing to cover the seed with earth.

સમાર·વું, *v. t.* [See સામું.] To correct; to repair; to mend;to erect after injury or dilapidation. 2. To adorn.

Id. શાક સમારવું To weed and make fit for cooking (of vegetables).

સમાર·વું, *v. t.* [See સંહાર·વું.] To cut.2. To kill.

કરવું અમારે કેમ ? કાલ શો તમારે નેમ ?
શત્રુઓ સમારો કિત્તા ? ભખો,ભખો, ભાઈ રે.—**વલ્લભ.**

સમાર·વું, Same as **સંભાળ·વું.**

સેવક વદે સમારી, વાણી થાય છે બિચારી;
શે શકું અમો ઉચારી, રાય આપ પાસ એ. —**વલ્લભ.**

સમાલવું, Same as **સમ્ભાળ·વું.**

સમાવ, *s. m.* [See સમાવ·વું.] Accommodation; room; space. 2. Capacity; the power of containing, holding, or comprising.

સમા·વ·વું, *v. t.* [S. समाप् to finish *fr.* सम् together + आप् to obtain.] To put in; to accommodate; to make room for 2. To include; to comprise.

સમા·વ·વું, *v. t.* [See શમા·વ·વું.]To abate; to mitigate; to pacify.

Id. કાળ સમાવવો To restrain one's own anger.

સમા·વું, *v. i.* [Passive of સમા·વ·વું.] To be contained in. 2. To be accommodated. 3. To ingratiate oneself with.

Id. ભોંયમાં સમાઈ જવું To be swallowed up by Mother Earth.

સમા·વું, *v. i.* [Passive of શમા·વ·વું.] To be mitigated.

Id. ઉભરો સમાઈ જવો To abate; to subside (of a swelling, rising,or excitement).

સમા·વેશ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + आ upto + विश् to enter.] Accommodation. 2. Inclusion.

સમાસ, *s. m.* [S. *fr.* + अस् to throw. See સમસ્ત.] Composition of words; formation of compound terms (in Gram.).2. A compound word; a noun formed by the combination of two or more words.3.Contraction.

સમાસ, *s. m.* [See સમાવ, સમાવેશ.] Room; accommodation.

Id.–માં સમાસ થવો To get on harmoniously or peaceably with.સાસરામાં સમાસ થવો To get on harmoniously with one's father-in-law's family (said of a married girl).

સમાસ, *s. m.* [S. समास *fr.* सम् with+વાસ, વસ·વું.] Dwelling in company with.

Id. તારે સાસરિયામાં સમાસ કરવો છે You have to dwell harmoniously with the members of your fother-in-law's family (said to a married girl).

સમાસક્ત, *adj.* [S. *fr.* सम् with+આસક્ત.] Devotedly attached.

સંબંધ વિના નથી રહેવાના, સર્વ સંબંધમાં સમાસક્ત.
—**ધીરો.**

સમાહાર, *s. m.* [S. *fr.* + आ upto + हृ to take way.] Collection; aggregation; assemblage.

સમી-કરણ, *s. n.* [S. *fr.* સમ equal+કરણ.] Algebraic equations;(In Mathematics). 2. Eqalizing; equalization.

સમીપ, *adj.* [S.] Near; nigh; close. 2. Contiguous. 3. Proximate.

સમીર, *s. m.* [S.] Wind.

સમી-સંધ્યા, સમી-સાંજ, *s. f.* [See સમીપ, or સામું, સંધ્યા, સાંજ.]The hour aboat even-tide;even-

ing twilight.

સમું, *adv.* [See સમ equal.] Entire; unbroken. 2. Right; proper. 3. Uninjured; in a good state. 4. Healthy; well.

સમુચ્ચય, *s. m.* [S. *fr.* सम् + उद् up + चि to collect.] A collection; an aggregation; an assemblage.

સમુદાય, *s. m.* [S. सम् together + उद् up + इ to go.] A multitude; a collection; a heap; a number (of things, persons, &c).

સમુદ્ર, *s. m.* [S.] A sea; an ocean.

Id. સમુદ્ર મંથન કરવું=સમુદ્ર ડોળવો=સમુદ્ર વલોવવો Lit. To churn the ocean. Hence, 2. To agitate, discuss, sift, scrutinize a very difficult subject.

Prov. સમુદ્ર તરીને ખાબોચિયામાં ડુબવું To swallow a whole ox and be choked with the tail. સમુદ્ર આગળ ખાબોચિયું A drop in the ocean. સમુદ્રનું પાણી કાંઇ સાવણીએ ખળે ? It is hard to fight with the wide ocean.

સમુદ્ર-ધુની, *s. f.* [S. See સામુદ્ર-ધુની] A strait.

સમુદ્ર-ફળ, *s. n.* [See સમુદ્ર + ફળ.] A kind of fruit; *Barringtonia acutangula.*

સ-મુરત, *s. n.* [S. सु well + મુહૂર્ત.] An auspicious time.

સમુળગું, } **સમુળું,** } *adj.* [S. समूलक *fr.* स with + મૂળ.] Whole; entire; all. 2. *adv.* Wholly; entirely.

સમૂહ, [S.] A multitude; a collection; a large number.

Id. જન-સમૂહ A multitude of people; the people; society.

સમૃદ્ધ, *adj.* [S. See *infra.*] Abundant. 2. Prosperous; thriving. 3. Rich; wealthy.

સમૃદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* सम् much + ऋद्धि.] Abundance; plenty; profusion; prosperity. 2. Wealth; riches.

સમે, Same as **સમય.**

સમેટ-વું, *v. t.* [S. सम् together + विट-वुं.] To wind up. 2. To end; to close; to stop. 3. To crowd; to collect; to gather.

સમેત, *adj.* [S. *fr.* सम् together + इ to go.] Accompanied with; possessed of.

સમે-દાની, } **સમૈ-દાની,** } *s. f.* [See સમઈ + P. दान: place *fr.* दाश्तन्=S. धा to put.] A brass lamp-stand. 2. A candlestick.

સમૈયો, *s.m.* [See સમાજ or સમય time.] An assembly of the people of a porticular religious sect. 2. The time when such an assembly gathers together.

સમો, *s. m.* [Dh. Des. समओ *fr.* સમય.] Time. 2. Occasion. 3. Season.

Id. સારો સમો An auspicious occasion. સમો બારિક (કઠણ) છે It is a critical or difficult time. સમો આવવો To arise (of an occasion). સમો-આણવો-લાવવો To bring about a conjunction of events. સમો જોવો To examine or take into consideration the circumstances of the time.

Prov. સમે વર્તે સાવધાન To hit the nail on the head: To strike when the iron is hot: When you are an anvil hold you still, when you are a hammer strike your fill. સમે કામ લાગ્યું તે ખરૂં A friend in need is a friend indeed.

સમોતી, *s. f.* [See સમા-વું *fr.* સંવાસ.] Happiness or tranquility obtained by living together in harmony.

સમોતું, *adj.* Honoured or fondled on account of peaceable and loving qualities displayed in living together (spoken of a newly married girl living in her father-in-law's family).

પરણ્યાનો ઓરિયા નવ વીત્યો, જાત સાસરે સમોતી.

—**પ્રેમાનંદ.**

સમો-તું, *adj.* [See સમા-વું, સમાવ-વું; સામટું.] Taken together; taken as a whole.

બહુ કમળનો ભાર, શકટે સમોતો. —**દયારામ.**

સમોવડ, } **સમો-વડાઈ,** } **સમો-વડી,** } *s f.* [See સમ + વૃત્તિ, વડ.]

A feeling of equality; evenness of mind. 2. Condescension.

છોટું હોયે તો પણ સમોવડાઈ દાખીએ જો.— **દયારામ.**

સમો-વડ, } **સમો-વડાઈ,** } **સમો-વડી,** } *s. f.* [See સામું વૃત્તિ, વડ.]

Rivalry; competition. 2. Enmity.

સમો-વડિ-યું, *adj.* [See સમ, સામું +વાડ.] Homogeneous; of the same kind. 2. Rivalling; standing in competition with.

સમ્પ, *s. m.* [S. सम् together + पत् to fall.] Union; unanimity; harmony;unity.

Id. સંપ કરવો To make an alliance. સંપ રાખવો To keep the peace. સંપ સંપીને Peacefully; harmoniously.

Prov. સંપ ત્યાં જંપ Lit. where union is there is peace. From prudence peace,from peace abundance.

સમ્પત, [S. संपद] Same as **સમ્પત્તિ.**

Prov. સમ્પત હોય થોડી, તો રાખીએ ગાય કે ઘોડી Barefooted men should not go among thorns.

સમ્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* सम् together + पद् to go.] Riches; wealth.

સમ્પન્ન, *adj.* Possessed of. 2. Rich; wealthy.

સમ્પર્ક, *s. m.* [S.] Contact; society.

સમ્પ સમ્પીલું, *adj.* Same as **સમ્પીલું.**

સમ્પાડ-વું,*v.i.* [See સમ્પાદ-વું.] To have or get made (as ornaments).

સં-પાત, *s. m.* [S. *fr.* + पात falling *fr.* पत् to fall.] Falling together;meeting together; concurrence; collision.

સમ્પાદ-ન,*s.n.* [S. See સમ્પત્તિ.] Acquiring; attaining; acquisition.

સમ્પાદ-વું, *v. t.* To acquire; to attain.

સમ્પી-લું, *adj.* [See સમ્પ.] Unanimous; united; living in hormony.

સમ્પુટ, *s. n.* [S. सम्पुट a casket/*fr.* सम् together + पुट a cavity.] A kind of casket, composed of two concave bodies joined mouth to mouth,just like the cavity formed by the palms hollowed and placed over each other;the two hands folded one over the other. 2. A cavity.

સમ્પૂર્ણ, *adj.* [S. *fr.* + પૂર્ણ.] Finished; completed. 2. All; whole; entire.

સમ્પ્ર-દાન, *s. n.* [S. *fr.* + प्र forth + દાન.] The relation between,a noun and its verb in a sentence, shown by the Dative case (in Gram.).

સમ્પ્ર-દાય, *s. m.* [S. See સમ્પ્ર-દાન.] Custom; practice. 2. A religious sect.

સમ્બન્ધ, *s. m.* [S. *fr.* + बन्ध् to bind: See બાંધ-વું.] Relation; connection; affinity. 2.Relationship.

Id. સંબંધ રાખવો To be related to; to have relation or concern with.લખાણનો સંબંધ The contents of a writing.સંબંધ મળવો બેસવો To be fitting. સંબંધ જોડવો To make fitting. 2. To make a marriage contract; to join in marriage one family with another.

સંબંધ-ક, *adj.* Connecting.

સમ્બન્ધી, *adj.* [S. संबन्धिन्, संबन्धी *fr.* સમ્બન્ધ.] Connected with. 2. *s. m.f.* A kinsman; a relative.

સમ્બન્ધી સર્વનામ, *s.n.* [+ સર્વનામ.] A relative pronoun.

સમ્બોધ-ન, *s. n.* [S. *fr.* सम् together + बुध् to know.] Addressing; calling. 2. The Vocative case (in Gram.).

સં-બોધ-વું, *v.t.* To call;to address.

સ્વામીએ સંબોધી નારી,
ઓખાએ ચિત્રલેહા મૂકી વિસારી. —પ્રેમાનંદ.

સમ્ભવ, *s.m.* [S. *fr.* + भू to be.] Probability; likelihood; possibility. 2. Evident congruity; consistency. 3. Origin; birth; production.

Id. સંભવ હોવો-રહેવો To be possible.

સમ્ભ-વ-વું, *v.i.* To be probable; to be likely. 2. To consist suitably;to be consistent. 3. To originate; to arise.

સમ્ભવિ-ત, *adj.* Probable; likely.

સમ્ભળા-વ-વું, *v.t.* [Causal of સાંભળ-વું.] To cause to hear. 2. To inform; to make known. 3. To utter, or deliver,(a speech, a lecture, &c.).

Id. બે શબ્દ સંભળાવવા To use abusive language.2. To remonstrate. 3. To request in humble terms.

સમ્ભાર, *s. m.* [S. सम् together + भृ to fill.] Salt and spices powdered and used in stuffing pickles with.

સમ્ભાર-ણું, *s.n.* [See સમ્ભાર-વું.] A token of remembrance; a memento; a keepsake. 2. A memorial. 3. A gift for fame

Id.સંભારણું રહેવું To be a token of remem

brance. સંભારણું રહે એવું કરવું To do a work where by one's memory will by perpetuated.

સમ્ભાર·વું, *v. t.* [Dh. Des. संथरियं *fr.* S. स्मृतम् remembered.See **સ્મરણ.**]To remember.

સમ્ભારિ·યું, *adj.* [See **સમ્ભાર.**] Mixed with powdered salt and spices.

સમ્ભાવ·ના, *s. f.* [S. See **સમ્ભવ.**] Possibility; the sense expressed by the Potential Mood. 2. Respect; respect shown in welcoming a guest.

સમ્ભાવિ·ત, *adj.* Possible; probable. 2. Respectable; honoured.

સમ્ભાષ·ણ, *s. n.* [S. *fr.* सम् together + ભાષણ.] A conversation.

સમ્ભાળ, *s. f.* [See સમ્ભાળ·વું.] Care; heed. 2. Protection; taking care of.

Id. સંભાળ લેવી–રાખવી To take care of સંભાળ નીચે Under the care of.

સમ્ભાળ·વું, *v. t.* [See સમ્ + S. भाल the forehead: See ભાળ·વું.] To take care of. 2. To protect; to preserve. 3. To be cautious.

સમ્ભોગ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together+ભોગ.] Enjoyment. 2. Sexual enjoyment; copulation.

સમ્ભ્રમ, *s. f.*[S. *fr.*+ભ્રમ.]Wild thoughts; ravings. See **ભ્રાન્તિ.**

સમ્મત, *adj.* [S. See સમ્મતિ.] Approved of. 2. Agreed or assented to. 3. *s. m.* Approval; consent.

માંહે સંમત છે હરિવંશ તણો, વળી શ્રીભાગવતની કથાય છે.
—**ગિરિધર.**

સમ્મતિ, *s. f.* [S. *fr.* सम together + मन् to think.] Assent; approbation; approval; consent. 2. Concurrence; agreement.

Id. સંમતિ લેવી–મેળવવી To get the approval or sanction of. સંમતિ આપવી To give one's approval or sanction.

સમ્મર્દ, *s. m.* [S. *fr.* + मृद् to crush.] Hard fighting.2.A great war. 3. Friction; rubbing.4. Jostling in a crowd.5.A crowd.

સમ્માર્જની, *s. f.* [S. *fr.* + मृज् to wipe; See માર્જન.] A broom.

સમ્મુખ, *adj.* [S. *fr.* + मुख.] Facing; face to face; opposite.

સમ્યક, *adv.* [S. *fr.* + अञ्च् to go.] Well; properly.

સમ્રીત, Same as **સ્મૃતિ.**

સય, Same af **શત, સો.**

સર, *s. n.* [S. सरः.]A lake;a pond.

સર, Same as **શર.**

સર, *s. m.* [S.] A string; a necklace.

સર, *s. m.* [Eng. *Share.*] A share in a joint stock company.

સર, *s. n.* [P. See શિર.] The head. 2. *adj.* Chief.3. *adv.* and *prep.*According to; following.

Id. સર કરવું To conquer.

સર, *s. m.* The amount of interest calculated in dokaḏās (દોકડા) at one per cent per mensem.

સર·ઇયો, *s. m.* [S. सुरभि fragrant.] One who sells perfumery; a perfumer.

સર·કટ, *s. n.* [See શર+કાષ્ટ.] An arrow-stick. 2. A bundle of firewood.3.A species of coarse grass or reed.

સરકા·ણું, *adj.* [See સરક·વું.] Slippery. 2. Smooth. 3. *s. n.* Slipperiness.

સરક·વું, *v. i.* [S. सृ, सर्, to move.] To move.

તેણે કહ્યું,"સરકો સહુ, એક મંત્ર હું પાસે."—**દયારામ.**

2. To slip; to slide. 3. To slip away;to run away stealthily;to slink off;to sneak away.

સમજી સખા સરકી ગયા, મહારાજ;
હો જી રે, સખીઓએ માંડી ધામધુમ.—**દયારામ.**

Id. સરકી જવું To slip away; to slink; to sneak off.

સર·કસ, } **સર·ગસ,** } *s. n.* [P. शहरगश्त going round the town *fr.* શેહેર, + P. गश्तन to go round.] A procession. 2. A show; a spectacle. 3. [Eng. *Circus.*] A circus.

Id. સરગસ ચઢાવવું To form and start a procession. 2. To set going; to begin. 3. To expose to public ridicule.

સર·કાર, *s. f.* [P. *fr.* **સર** the head+कार्= S. कार्य.] The Government; the supreme power or authority. 2. The administrator of a government; the supreme magistrate; a sovereign. 3. A mistress; a sweetheart.

4. A fool.

Id. સરકાર દરબારે ચઢવું To appeal to law; to sue.

Prov. સરકારનાં ઘોડાં કાંઈ ભૂખે મરવાનાં નથી A great man's dependents are never in trouble. જે જાય સરકાર, તેનાં જાય ઘરબાર The expenses at law are ruinous: Law licks up all. સરકાર દરબારના અવળા પગ Justice is blind: The more law the less justice.

સર૰કારી, *adj.* Relating to Government; conected with Government; governmental. 2. Belonging to many; public.

Id. સરકારી રસ્તો A public road. સરકારી or દરબારી માણસ A man familiar with affairs at a king's court; a man of influence at a king's court; a high officer

સર૰કાવ૰વું, *v. t.* [Causal of સરક૰વું.] To push or to move a little.

સરકો, *s. m.* [Dh. Des. सरओ *fr.* S. सरक; spirituous liquor. *Cf.* P. सिर्कः.] Vinegar.

સરક્યુલર, *s. m.* [Eng. *Circular.*] A circular order. 2. A document sent round for the information of many men.

સરખા૰વ૰વું, *v. t.* [See **સરખું.**] To compare. 2. To contrast.

સરખું, *adj.* [Hem. Des. सारिसाहुलो, *fr.* सरिसो, सरिच्छो, S. सदृश *fr.* स equal+दृश् to see.] Equal; like; similar. 2. Uniform. 3. Fit; suitable. 4. Level; plain.

Id. સરખી નજર Impartiality. નહિ સરખું Very little. નહિ સરખું થઈ જવું To vanish; to disappear. નહિ સરખું કરવું To annihilate.

સરખે-સરખું, *adj.* Equally matched.

સરગ, Same as **સ્વર્ગ.**

સરગવો, *n. m.* The name of a tree. Same as **શેગટો.**

સરગસ, Same as **સરકસ, સરગસ.**

સરઙ્ગ, *n. m.* A boatswain.

સરઙ્ગ, *s. f.* See સણઙ્ગ, 1, 2.

સરજણ, } **સરજન,** } *s.n.* [S. सर्जन *fr.* सृज् to create.] Creation; the act of creating.

સરજણ-હાર, *s. m.* [+S. कार a doer *fr.* कृ to do.] The Creator; God.

સરજ૰વું, **સરજાડ૰વું,** **સરજાવ૰વું,** } *v. i.* [See સરજણ.] Ta create; to make.

સર-જોરી, *s. f.* [See સર the head + જોર.] Force; violence. 2. Insubordination; defiance; disobedience. 3. A mutiny.

Id. સરજોરી વાપરવી-કરવી To compel; to force.

સરઞ્જામ, *s. m.* [P. सरञ्जाम् end, result.] Materials; articles; implements; apparatus. 2. Furniture; things or articles appertaining unto or necessary for.

Id. સરંજામ ઉતરવું To be completed.

સરડ-કો, *s. m.* [Imit.] Breathing in audibly.

સરડ૰વું, *v. t.* [See સર a string.] To connect closely and tightly several bamboos by means of a cord or rope.

સરડો, *s. m.* [Dh. Des. सरडी = S. चीरिका; also सरडो= S. कृकलासः, *fr.* S. सरट *fr.* सृ, सर्, to move.] A chameleon.

સરણા૰ઈ, *s. f.* [See સ્વર, સૂર,+નળી, નાળકું.] A kind of bugle; a fife.

સરત, *s. f.* [See શરત.] A wager; a bet; a stake. 2. A condition; a stipulation. 3. An agreement; a provision. 4. Remembrance; recollection. 5. Attention. 6. A horse-race.

Id. સરત મારવી-બકવી To lay a wager. સરત રમવી To gamble. સરતનો ઘોડો A race-horse.

સરતા, *s. f.* Recollection; remembrance. 2. Attention.

સરદાર, *s. m.* [P. *fr.* સર the head. + દાર, P.] A leader; a chieftain. 2. A commander; a general 3. The principal; the head.

સરદારી, *s. f.* Command; chieftainship. 2. The office or duties of a Sirdar.

સરદી, *s. f.* [See શરદી.] Coldness; dampness. 2. Morbid cold.

સ-રદે, *adj.* [See સુ + હૃદય.] Soft-minded; kind-hearted.

સર-નશીન, *adj.* [P. See સર the head, top,+P. निशस्त=S. निषीद् to sit down *fr.* नि down+ सद् to sit.] Chief; principal. 2. *s. m.*

A president; a chairman.

સર-નામું, *s. n.* [See સર the head + નામ.] A superscription;the address (of a letter).

સરપણ, *s. n.* Fire-wood; fuel.

સર-પાવ, *m.* [See શિર-પાવ. P. सरापा from head to foot. See સર the head + પાય, પાદ, પગ.] A present; a gift; (*generally* of a turban, or dress of honour.).

Id. સરપાવ કરવો—આપવો To present with a dress of office or honour.

સર-પંચ, *s. m.* [+પંચ arbitration.] The head of a body of arbitrators; the umpire.

સર-પેચ, *s. m.* [See શિર-પેચ.] An aigret or tuft of jewels, &c., (*generally* worn on the head).

સરફરાજી, *s. f.* [P. सर्फ़राजी exaltation *fr.* સર the head, + अफ़राख़्तन to exalt.] Recommendation. 2. Advancement; promotion; exaltation. 3. Distinction; eminence.

સરબત, Same as **શરબત**.

સર-ભર, *adj.* [See સર the head + ભર-વું.] Equal. 2. Equal in value. 3. At par.

Id. સરભરખાતું An account in which the credit and the debit sides are equal.

સર-ભરા, *s. f.* Hospitality; entertaining a guest.

Id. સરભરા કરવી To receive, as a guest.

સરમ, Same as **શરમ**.

સરમિ-યો, *s. m.* [See કરમ, *s. m.*] A small intestinal round worm.

સરવ, *s. m.* [P. सर्व.] A cypress tree.

સરવ-ડિયાં, *s. n. pl.* [S. वर्षा rain *fr.* वृष् to rain.] Showers of rain coming at intervals.

સરવણ, *adj.* [S. श्रवण name of a Brahmana.]Wandering;travelling; frequenting.

સરવણ,*s. n.*[S. श्रवण.]The twenty-second lunar asterism.

સરવ-સ, *s. n.* [See સર્વસ્વ.] All; everything.

સરવા, *s. m. pl.* [Hem. Des. सरिवाओ = S. आसार: a shower of rain.]Showers of rain.

સરવાણી, *s. f.* [S. सृ, सर् , to move+ પાણી, Or, S. स्रवण a stream, a spring, *fr.* स्रु to flow.] A spring of water.

સરવાયું, *s. n.* [See સરવાળો.] A balance-sheet. 2. The yearly balance. 3. The summing up of accounts. 4. The sum total.

Id. સરવાયું કાઢવું-કરવું To make a summary of an account. 2. To find the net profit or loss of an account.

સરવાળે, *adv.* In total; in the end.

Id. છેવટ સરવાળે=અંતે સરવાળે As the sum total of a long account.2. In the long run; in the end.

સરવાળો, *s. m.* [See સર્વ + વાળ-વું; or. સર the head+વાળ-વું.] Addition; a sum. 2. The total; the whole amount added up.

Id. સરવાળો બાંધવો-કરવો To determine the sum total; to add together.

સર-વું, *v. i.* [S. सृ, सर् , to move.] To move.

ચમકે ચપળા શું શશુ અતિશે,
રૂડી રાતડી, આંખ ન પ્રીત સરે. —**પ્રેમાનંદ.**

2. To slip; to slide. 3. To go smoothly. 4. To be accomplished; to be effected. 5. To serve the purpose of.

Id. કામ-અર્થ સર૦ To be accomplished or effected (of a wish, or object). ગરજ સરવી To be supplied (said of a want).

સર-વું, *adj.* [See શ્રવણ.] Having keenness of hearing; keen in hearing.2.Shrill; spoken at a high pitch.

સરવે સાદે સ્વર કર્યો, એ હું છું ઉઘાડ.—**સામળભટ.**

સરવે, Same as **સર્વે**.

સરવે, } **સરવૈ,** } *s. f.* [Eng. *Survey.*] A survey or measurement of fields. 2. A survey or examination of fields, &c.2.The Survey Department of Government.

Id. સરવે ખાતું The Survey Department of Government. સરવે કામદાર An officer of the Government Survey Department. સરવે કરવી To survey land, fields, &c.

સરવેયર, *s. m.* [Eng. *Surveyor.*] A surveyor of lands, fields, &c.

સરવો, *s. m.* [S. स्रुव a sacrificial ladle.] A wooden ladle made for offering ghee to the god Fire.

સરવો, *s. m.* [See શ્રવ-ણ hearing *fr.* શ્રુ

to hear.] Sharp of hearing. 2. A generous man.

સ૰રસ, *adj*. [See સુ well or સ with + રસ. Or, श्रेयस् greater *fr*. શ્રીમત્.] Excellent. 2. Capital; fine; good. 3. Surpassing. 4. Exceeding; more; greater; larger.

Id. સરસ રીતે In an excellent manner. સરસ તોલવું To weigh and give more than the exact weight.

સ-રસ, *adj*. [S. *fr*. સ with + રસ juice, taste.] Having a delicious juice; juicy.

તે ફળ મેં આરોપ્યું, શુક તણા મુખમાંય;
શુક તણા મુખથી સરસ તે, પડ્યું પૃથ્વીમાંય.
—રત્નેશ્વર.

સરસ, *s. m*. [S. स with + રસ.] Glue; a viscous substance.

સરસ, *s. m*. [See સુ+સર.] A kind of tree having fragrant flowers.

સર-સંદેશો, *s. m*. [See સર the head + સંદેશો.] A message of general information.

સર-સર, *adv*. [See સર૰વું. Or, Imit.] Sliding hastily. 2. Slipping quickly. 3. Imitative of the rustling of a snake in motion. 4. Imitative of the sound of slipping, sliding, gliding, rustling, &c.

સર-સર, *s. f*. [See સર૰વું to slip.] A game for children, generally known as ખારો-પાટ (in the Sorath Prānt).

સરસવ, *s. m*. [S. सर्षप.] Rape-seed; a species of mustard.

સરસા૰ઈ, *s. f*. [See સરસ, *adj*.] Superiority; ascendancy. 2. Rivalry; competition.

Id. સરસાઈ કરવી To compete. સરસાઈ કરવી -મેળવવી To gain superiority over; to be superior to.

સર-સામાન, *s. m*. [P. *fr*. सर् an expletive + સામાન.] All things; all kinds of things.

સરસા-સરસી, Same as **સરસા૰ઈ**.

સર-સિફારસ, *s. f*. [+ સિફારસ.] Recommendation in various ways.

સરસિ૰યું, *s. n*. [See સરસવ.] Rape-seed-oil.

સરસી, Same as **સરસા૰ઈ**.

સર-સીધું, *s. n*. [See **સર** the head + સીધું *s. n*.] Articles of food and all other requisites for preparing food.

સરસું, *prep. adv*. [See સરખું *fr*. S. सदृश.] With; along with. 2. In contiguity with.

Id. છાતી સરસું ચાંપવું To press to one's bosom; to embrace. 2. To give comfort; to comfort. સરસું બેસવું To sit close to.

સરસું, *adj*. [See સ૰રસ *adj*.] Relishing; loving; enjoying.

સંસારમાં સ૰રસ્યો રહે, મન માહારી પાસે.
—નરસિંહમેહતો.

સર-સુબો, *s. m*. [See સર the head+સુબો.] An officer in charge of a *mahal* or *pargana*.

સરસ્વતી, *s. f*.[S.]The goddess of speech, music, and language generally. 2. Speech. 3. A Veda, Shāstra, or any Samskrit writing. 4. Learning.

Id. સરસ્વતીદાન Instruction; teaching. સરસ્વતી પૂજન The worshipping of account-books by traders on the last day of the Hindū year.

સર૰હદ, *s. f*. [See સર the head + હદ.] Frontiers; the boundary: the confines.

સરળ, *adj*. [S. सरल.] Straight; direct. 2. Easy. 3. Frank; candid. 4. Upright; honest.

તરલ સરળ દૃષ્ટિ કામીને અંગ લાગે ! —પ્રેમાનંદ.

Id. સરળ રીતે In a straightforward manner; frankly. 2. Easily. સરળ સ્વભાવ A frank disposition; open-heartedness. સરળ કામ An easy work. એનું કામ તો સરળ He works honestly.

સરળ૰તા, *s f*. }
સરળ-પણું, *s. n*. } Straightness. 2. Facility. 3. Frankness; candour; open-heartedness. 5. Uprightness.

સરાંઠી, *s. f*. Cotton-sticks.

સરા, *s. f*. [P.] A street. 2. A caravansary. 3. Time; the season. 4. Harvest-time. 5. The season or period of peculiar fitness or greatest prevalence.

Id. લગ્ન-સરા The season of the greatest prevalence of marriages; the marriage season.

સરા, *s. f*. [S. सृ, सर्, to move. *Cf*. સરિતા. Or, S. स्रोत: a current *fr*. सृ to flow.] A stream or current of water.

અંગ રંગ તરંગ જોબન, જોતાં તૃપ્ત ન થઇએ;
ક્ષુધા તૃષા પીડે નહિ, એવાં સરૂપ સરામાં રહિએ.

સરાક, સરાગ, *s. m. n.* A pricker; a thorn.

સરાકતી, *adj. f.*[Ar. शराकत partnership.] (Land) Requiring a payment of a tax, though held by grant or as *inam*.

સ-રાગ, *adj.* [S. *fr.* स with+ રાગ colour, affection.] Having a peculiar colour. 2. Having a red colour. 3. Impassioned;full of love; enamoured.

એક માધુરી મોગરે, ફૂલ્યાં ફૂલ સ-રાગ;
સીતા લેવા સંચરી, કરડ્યો વિરહ નાગ. —દ્વારકો.

સરાટ, સરાસ, *s. f.* [See સેડો; See સર૰વું.] Relish;a palatable smell.

સરાડો, *adv.*[See સરાણ.]Moving;a-going.

Id. સરાડે ચઢવું To be going on; to be moving;to be begun. સરાડે પાડવું-ચઢાવવું To set a-going;to move;to set in motion; to begin.

જ્યાં જુવે હરિ દૃષ્ટે પડે, ત્યારે ભક્તિ સરાડે ચઢે.
—અખો.

સરાણ, *s. f.* [S. शाण, શ્રેણી, શ્રેઢી.] A whetstone; a grindstone.

સરાણિયો, *s. m.* One who sharpens edged tools. 2. A cutler.

સરાધ, Same as **શ્રાદ્ધ.**

સરાધરા, *adv.* [S. सर्वाधार *fr.* સર્વ+આધાર.] From the beginning to the end.

સરાધિ૰યાં, Same as **શરાધિ૰યાં.**

સરાપ, Same as **શરાપ, શાપ.**

સરાફ, *s. m.* [Ar. सर्राफ़.] A money-changer. 2. A banker; a shroff; one who deals in money.

સરાફી, *s. f.* The business of a shroff or banker; banking; money-changing. 2.*adj.* Relating to a shroff. 3. Mercantile; commercial. 4. Exact; accurate.

Id. સરાફી ધંધો An exact trade; a trade in which there are no secrets,and nothing is concealed from the purchaser.

સરાબ, *s. m.* [See શરાબ.] Vinous or spirituous liquor; wine.

સરામણું, *s. n.* [S. शराव.] Protection.

વાસી ઘર ચોર પેઠો, માર મારે ધણીને તે;
કોણપેંલો જાય માહે, વલ્લભ સરામણે જ. —વલ્લભ.

સરાર, *adj.* [See સરેરાસ.] From one end to the other. 2. Rushing headlong.

ખાળતો ખળે ન ખાળ્યો, ડબૂયો સરારમાં. —વલ્લભ.

સરાવલું, *s.n.* [S. शराव.]An earthen dish.

સરા૰વ૰વું, *v.t.* [See સર૰વું. *v. i.* to be performed.]To cause to offer funeral cakes to the manes of the deceased.

Id. શ્રાદ્ધ સરાવવું To perform ceremonies for the benefit of the souls of deceased ancestors.

સરા૰વ૰વું, *v. t.* [Caus. of સાર૰વું to bore a hole.] To cause to bore a hole.

સરા૰વ૰વું, *v. t.*[Caus.of સાર૰વું to anoint.] To anoint.

નેહનું નયણે કહે તો કાજળ સરાવું. —ગોપાળ.

સરા૰વું, *v. i.* [Pass. of સરા૰વ૰વું.] To be anointed. 2. To be made better. 3. To be delighted; to be pleased.

વિપ્ર બોલાવી સ્વસ્તિ વાચન કરી, રોહિણી નયન સરાણી.
—દયારામ.

સરાસર, સરાસરી, *adj.* [See સર the head + આશરો, આશરે.] In the average;as an average or mean. 2. Approximately.

સરાસરી, *s. f.* The average; a proportionate quantity. 2. *adj.* Average; proportionate. 3. Approximate.

સરાહ, *s. f.* [See શહેર.] Praise.

સરાહ૰વું, *v. t.* To praise;to increase the glory of.

સરાહી, *adj.* Fit to be praised or admired; admirable; charming.

શી બની નૂતન એ તનશું, ધનવંતીરિસાઈ, સરાહી અભ્રંગા.
—વલ્લભ.

સરિગત, Same as **શરીગત.**

સરિતા, *s. f.* [S. *fr.* स, सर्, to move.] A river.

સરિયત, Same as **શરત.**

સ-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* स having + રૂપ.] Having beauty; beautiful; handsome.

સરિયાણ, સરિયામ, *adj.* [Ar. *fr.* शारिअ a road +आम् public.] Straight; direct.2. Evident;

plain; apparent; obvious. 3. Public, open to all; accessible to the public.

Id. સરિયામ માર્ગ—રસ્તો A public road.

સરિ·યો, *s. m.* [See સળી.] A rod; a bar. 2. A stock of corn.

સરી·કાર, Same as **શ્રીકાર.**

સરૂં, *adj.* [See સારૂં.] Having relish; palatable.

સરૂં,
સરા, [S. सृ, सर्, to move. See **સર·વું.**]
સરી,

An adjective suffix added to Gujarātī adverbs of place and showing "direction towards".

જાઓ ને આવ્યા રે, વહાલાજી, ત્યાં સરારે.
—**નરસિંહમહેતો.**

ગરૂડે પાંખે કરી માર્યો પછી નાહો ત્યાં સરો. —**ભાલણ.**

સરૂ, Persian form of **સરવ.**

સરૂ, Same as **શરૂ.**

સ-રૂપ, *s. n.* [See સુ good +રૂપ.] A beautiful form.

સ્વ-રૂપ, Same as **સ્વ-રૂપ.**

સ-રૂપે, *adj.* [S. *fr.* स common with+રૂપ.] Having a form common with another; like; similar.

સ-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* स having + રૂપ.] Having beauty; beautiful.

સ-રૂપ·તા, *s. f.* Likeness; similarity. 2. Assimilation to the Deity.

સરે-તોરે, *adv.* [See સર a necklace+તોરો] Pompously; triumphantly. 2. Boldly.

સરે-રાસ, [P. सरेरास per head *fr.* સર the head + રાશિ.] Same as **સરાસરી.**

સરેશ, Same as **સરસ,** S., *s. m.*

સરૈ·યો, *s. m.* [See સરઈ·યો.] A perfume vendor.

સરો·જ, *s. n.*[S. *fr.* सरः, See સર a lake+ जन् to be produced.] A lotus-flower.

સરો-ડ·વું, *v. t.* [See સર a string.] To tie the free end of the tether of one animal to the neck of another so as to prevent them from going astray. 2. [See સરાંઠી.] To untie and scatter (bundles of grass.).

સરોડું, *s.n.* [See સરાંઠી.]A reed or stock of *juwār* or the plants. 2. A bit of a *juwār* or *bajrī* stock placed in a spinning wheel.

સરોતરી, *adj.* [See સારૂં + S. उत्तर better:. See ઉત્તર.] Just;impartial. 2. Exact; right. ભાઇઓ તમો સરોતરી ન્યાય કરજો !—**અંધેરીનગરી.**

સરોદો, *s. m.* [See **સ્વર** +ઉદય.] The art of foretelling by means of the manner of breathing. 2. The art of managing the breath.3.A fiddle;a violin.4.A nut-cracker.

સરો-રૂહ, *s. n.* [S. *fr.* સર a lake + S. रुह to grow.] A lotus-flower.

સરોવર, *s. n.* [S. *fr.* + વર great.] A large lake; a lake.

સ-રોષ, *adj.* [S. *fr.* having + રોષ.] Angry.

સર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* सृज् to create.] Creation. 2. The inventive power; originality. 3. A chapter or part of a poem;a canto.

સર્પ, *s. m.* [S. *fr.* सृप् to move.] A serpent; a snake.

સર્પે *adj.* [S. सृप्, सर्प् to run=Run, run.] Quickly; speedily.

ચમક્યો ચર્ચ્યો ચતુર, ભાખ્ય, ભાખ્ય ભાવી ભલી;
દાખ્ય, દાખ્ય દુઃખ દૈન્ય, શાણા સર્પ સર્પતો.

સર્પ·વું, *v.i.* To creep; to go quickly;to run.

સર્વ, *adj.* [S.] All; every; complete; entire; whole.

Prov.સર્વ નાનાથી મોટું થાય છે From childhood we grow to manhood.સર્વ પાલખીએ બેસનાર હોય, તો પછી ઉચકે કોણ ? If wishes were horses, then beggars ride.

સર્વ·જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] All-knowing; omniscient.

સર્વ-જ્ઞ-તા, *s. f.* Omniscience.

સર્વણી, *s.f.* [See સરા·વ·વું.] The ceremony of Shrādhha, connected with the funeral rites.

Id.સરવણી આપવીTo present a Brāhmana with bedding, &c., on the thirteenth day after death.

સર્વતો-ભદ્ર, *s. n.* [S. *fr.* सर्वत: on all sides *fr.* સર્વ+ભદ્ર =Auspicious on all sides.] A mystical diagram painted on a cloth intended to cover an altar. 2. A temple or

palace having entrances opposed to the several points of the compass. 3. A form of military array *e.g.* the square or circle. 4. A kind of charade in which the same words answer several questions. 5. A form of verse so contrived that the same meanings and words occur whether the line be read backwards or forwards or in any of several other disections.

સર્વ-ત્ર, *adv*. [S. *fr*. + त्र a suffix showing " place. "] Everywhere; universally.

સર્વ-થા, *adv*. [S. *fr*.+था a suffix showing "manner."] In every way; in every respect; altogether.

સર્વ-દા, *adv*. [S. *fr*. +दा a suffix showing " time "] Always; constantly.

સર્વ-નામ, *s. n.* [S. *fr*.+નામ.] A pronoun.

સર્વ-પ્રિય, *adj*. [S. *fr*.+પ્રિય.] Beloved by all.

સર્વ-ભક્ષ, *adj*. [S. *fr*. + ભક્ષ.] Eating anything indiscriminately; omnivorous.

સર્વમાન્ય, *adj*. [S. *fr*. + માન્ય.] Universally acknowledged or admitted. 2. Respected by all.

સર્વરી, *s. f.* [S. शर्वरी.] The night.

સર્વ-વ્યાપક, *adj*. [S. *fr*. + વ્યાપક.] Ubiquitous; omnipresent; all-pervading; universal.

સર્વ-શક્તિ-માન, **સર્વ-શકિત-વાન**, *adj*. [+ શક્તિ-માન, શક્તિ-વાન.] Omnipotent; all powerful.

સર્વ-સ્વ, *s. n.* [S. *fr*. + S. स्व wealth.] One's all, the whole or totality of what is one's own. 2 The very essence of.

સર્વાંગ, *s. n.* [S. *fr*. + અંગ.] The whole body.

સર્વાતીત, *adj*. [S. *fr*. + અતીત.] Transgressing all; having an existence different from that of all others.

સર્વાનુમતે, *adv*. [See સર્વ+અનુમતિ.] Unanimously.

સર્વે, Same as **સર્વ**.

સર્વેશ, **સર્વેશ્વર**, *s. m.* [S. *fr*.+ઈશ, ઈશ્વર.] The Lord of all.

સર્વોત્કૃષ્ટ, **સર્વો-ત્તમ**, *adj*. [S. *fr*. + ઉત્કૃષ્ટ, ઉત્તમ.] Best of all; supremely good; superlatively good.

સર્વોપયોગી, *adj*. [S. *fr*. +ઉપયોગી.] Useful to all.

સર્વોપરિ, *adj*. [+ ઉપરી.] The highest of all; the greatest. 2. Having paramount power

Id. સર્વોપરિ સત્તા Absolute power; supremacy.

સલ, Same as **શિલા**.

સ-લક્ષણું, **સ-લખણું**, *adj*. [See સુ+લક્ષણ.] Having good signs or qualities. 2. prudent; wise.

સ-લગ, **સ-લંગ**, *adj*. [S. संलग्न *fr*. सम् together+लग to join: See લાગ-વું.] Continuous; uninterrupted; without division, separation or juncture; entire; whole (as a piece of cloth, a plank, a board, &c.).

સ-લજ્જ, *adj*. [S. *fr*. સ+લજ્જા.] Modest; decorous; shy; coy.

સલતનત, *s. f.* [Ar. सल्तनत.] An armament; an equipment. 2. Sovereignty; kingdom.

સલપી, *s. f.* A kind of fish.

સલપો, **સલફો**, *s. m.* A breath, an inspiration as from a tobacco pipe or *chilam*.

સલાટ, *s. m.* [See શિલા +Hind. काटना *fr*. S. कृत्, कर्त, to cut.] A stone-cutter; a stone mason.

સલા-ડી, *s f.* [See શિલા.] A slab of stone used as a whetstone by cobblers while working.

સલાડાં, *s. n. pl.* Tricks to mislead other men.

સ-લાડું, *s. n.* [See શલા-ડી.] A shoemaker's whetstone.

સલામ, *s. f.* [Ar.] A salutation: a salaam; a bow; an obeisance.

Id. સલામ કરવી-ભરવી To make a bow. સલામ લેવી To accept a bow or salutation. સલામ અલેકમ્ Peace unto you (said while

politely making a bow).

સલામત, *adj*. [Ar. सलामत safety.] Free from danger or harm;uninjured safe and sound.2.That exists, remains, or endures; permanent; enduring; lasting.

Id. સલામત રહેવું To be safe. સલામ રાખવું To keep safe.

સલામતી, *s. f*. An undisturbed condition. 2. Security.3. A salute. 4. Health. 5. A drink to the health of. 6.Prosperity. 7. Permanence; lastingness; continuance.

સલામી, *s. f*. A salute (by guns banners, &c.). 2. A quitrent; a nominal rent paid to the liege lord on a *jāgir* or estate. 3. *adj*. [of a land.] Held at a quitrent.

Id. સલામી ભરવી-આપવી To pay a quitrent; to pay the land-tax.

સલાહ, *s. f*. [Ar. सलाह् virtue.] Friendship; amity. 2. Peace. 3. Advice; counsel. 4. Reconciliation.

Id. સલાહ કરવી To make Peace; to make a treaty. સલાહ આપવી To advise. સલાહ લેવી To consult.

સલિલ, *s. n*. [S. *fr*. सृ to move.] Water.

સલુક, *s. f*. [Ar. सुलूक behaviour.] Understanding. 2. Manners; behaviour; conduct; deportment. 3.Civility; refined manners.

સલુકા-ઈ, *s. f*. Good behaviour.

સ-લુણું, *adj*. [See સ+લૂણ, લવણ, લાવણ્ય.] Superlatively good; best; excellent; fine, sweet; dainty.

અંજન સલુણી,મૃગના નેણી, મોહન વરા કીનો રે.
—**દયારામ**.

સલેટ, *s. f*. [Eng. *Slate*.] A slate.

સ-લોક-તા, *s.f*. [S. *fr*. સ + લોક+ તા a suffix showig "quality."] Residence with a particular deity worshipped or propitiated as the Supreme Deity.

સલોકા, *s. m. pl*. [See શ્લોક.] The recital of certain stanzas by the bride and the bridegroom at the marriage-ceremony.

Id. સલોકા ભણવા To recite Vedic verses.

સલ્લ,*s.m*.[S.शल्य an arrow.]A suspicion.

સલ્ગ, Same as **સલગ**.

સલ્લો, *s. m*. Fine pounded lime.

સવ-ઈ, Same as **સવૈ**.

સવડ, [See સવ-ડુ.] Same as **સગવડ**.

Id. સવડ કરવી To accommodate. સવડ પડવી To be convenient.સવડ પડતું Convenient.

સવત્સ, *adj*. [S. *fr*. स with, having + વત્સ.] Accompanied by the young one.

સ-વત્સા, } Fem. of **સ-વત્સ**.
સ-વત્સી, }

સ-વર્ણ, *adj*. [S.*fr*. स common to + વર્ણ.] Having the same colour or caste. 2. Like; similar. 3. Homogeneous (of letters of the alphabet); belonging to the same class of letters, and requiring the same effort in pronunciation.

સ-વલ-વું, *v.t*. To make thin (as plants in a field thickly sown).

સ-વળ-વું, *v. i*. [See સમ્+વળ-વું.] To roll about gently. 2. T. writhe; to smart. 3. To shake the fist (as a menace).

સ-વળું,*adj*. [See સમ્ along with + વળ.] Right; proper.

Id. સવળું પડવું To turn out right; to turn out successful. સવળો પાસો પડવો To be lucky. સવળું ભાસવું To appear through affection or partiality to be right, though really wrong. (of the acts of a favourite).

સ-વા, *adj*. [See સ + પા.] One and a quarter; 1¼.

Id. સવા વીસ All that is desired.2. Well done ! Bravo ! 3. Approved ! an expression showing perfect approval.

Prov.સવા મણ તેલે અંધારૂં Stygian darkness. 2. Anarchy.

સ-વા, *adj*. [See સુ+વા, વાયુ.] Favourable (of the wind).

અકલો છતી આવે, ન લે સવા કવાને.—**વલ્લભ**.

Id. સ-વા ક-વા Lit. Favourable or unfavourable wind. Hence, 2. An accident; *vis major*. સવા વાવો To be favourably inclined; to be favourable.

સવા, *s. m. pl*. A kind of flees found in the eye-lash.

સવા-ઇ, *s. f*. [See સવા one and a quarter.]More by a fourth;excess by one-fourth.

2. A charge at the rate of a rupee and a quarter for every rupee. 3. Excess. 4. Extra work. 5. Superiority.

Id. સવાઈ કરવી To be superior to; to be more glorious than.

સવાઈ-ચો, } s. m. A pice; a quarter of an anna.
સવા-કો,

Prov. સવાઈયાના સો ધક્કા A very dear bargain.

સ-વાણ, s. f. [See સુ + વર્ણ. Cf. ક-વાણ.] Relief from pain; recovery from a distemper: ease; being at ease.

Id. સવાણે આવવું To be in heat (used in the case of lower animals).

સવાદ, Same as **સ્વાદ.**

સવાદ-દાર, adj. [+ દાર, P.,] Palatable; giving relish; delicious.

સવાદિ-યું, Same as **સવાદ-દાર.** 2. Addicted to the enjoyment of the pleasures of taste; epicurean.

સવાબ, s. m. [Ar. सवाब् reward for good actions.] Merit arising from virtuous actions. 2. Virtue; righteousness.

સવા-યા, s. m. pl. [See સવા one and a quarter.] The 1¼ multiplication table.

સવા-યું, adj. More by twenty-five per-cent. 2. Surpassing; excelling.

સવા-યો, s. m. [See સવાકો, સવા-યું.] A pice; a quarter of an anna.

Prov. સવાયાની ડોસી ને ઢબુઓ મુંડામણ Great toil, little gains. સવાયાના સો ધક્કા કોણ ખાય ? Who would like to do an unprofitable business ?

સવાર, s. f. n. [See સુ+વાર time.] Morning; dawn.

સવાર, s. m. [See અસ્વાર, સ્વાર, fr. S. अश्वारोह fr. અશ્વ a horse. +आरुह् to mount fr. आ upto+रुह् to grow.] A rider; a horseman. 2. A cavalier; a trooper.

સવારી, s. f. A retinue. 2. A ride. 3. An invasion; an expedition. 4. A journey. 5. A dignified way of going (said out of courtesy or ironically). 6. A dignified person (said out of courtesy or ironically).

Id. સવારી ચઢવી-નિકળવી To start a procession.

સવારે, adv. [See સવાર morning.] Early. 2. Betimes; in time.

મીરાં કહે "સારૂં થયું, સવારે મુજને, પર પુરૂષ જોયેથી દુઃખ"
—**દયારામ.**

સવાલ, s. m. [Ar. सुआल्.] A question; a query. 2. A request; begging.

Id. સવાલ કરવો-પૂછવો To ask a question. સવાલ નાખવો To make a request. સવાલ જવાબ Questions and answers. 2. A conversation.

સવા-લખી, } adj. [See સવા + લાખ.] Valuable.
સવા-લખું,

સુન્દર સજ્યા સણગાર, મદનમોહને સવાલખી રે.
—**દલપત.**

સવા-વું, v. i. [See સ-વાણે આવવું; or સુવા-વડ.] To be pregnant.

સવાસલું, s. n. [See સુ+વાસના.] Lit. Good wishes; blessings. Hence, 2. Abject entreaties; solicitations (Used in the plural).

Id. સવાસલાં કરવાં To entreat; to solicit.

સવા-સો, adj. [See સવા one and a quarter+સો.] One hundred and twenty-five; 125.

સવિ, adj. [See સર્વ.] All. 2. Whole.

સવિ-તા, s. m. [S. सवितृ, सविता, a creator, the sun, fr. सू to give birth.] The sun.

સવિતા-ઈ, s. f. Lustre; brightness. 2. Prowess; power; bravery; strength.

સવિતાઈ સેવકથી, કવિતાઈ કો કરંત;
પિતૃતાઈ પામી પ્રેમે, વેષતાઈ વામણે. —**વલ્લભ.**

સ-વિલાસ, adj. [S. fr. स with + વિલાસ sport.] Sporting; gay; merry. 2. adv. Sportively; gaily; merrily.

સ-વિસ્તર, adj. [S. fr. સ + વિસ્તાર.] Detailed; circumstantial; minute.

સ-વે, adv. [See સ-વા fr. સુ+વા.] Favourably disposed.

Id. સવે પડવું To be favourable; to be suitable. સવે કરવું-લાવવું To make favourable; to make suitable.

મારો કે ઉગારો, બગાડ્યું લાવો સવે. —**વલ્લભ.**

સ-વેરા, Same as **સ-વેળા.**

ચઢ્યા રે શિખર પર, ને હુવા રે સવેરા;
ભાગી ગઈ રજની, ને ભાણ ઉગ્યા રે.—ભોજોભગત.

સ-વેલી, *adj.* [+વેલી.] Having creepers. 2. Having descendants.

સ-વેળા, *adv.* [See સુ+ વેળા.] In proper time; in good time.

Id. સવેળાથી ચેતવું To take precautions in good time to prevent an injury.

Prov. સવેળાએ સંઘરેલું કવેળાએ કામ આવે He that saveth his dinner, will have the more for his supper.

સવૈ, Same as **સવા-ઈ**.

સવૈ-યો, *s. m.* A kind of verse. 2. A measure of Prākrita verse.

સવ્ય, *adj.* [S.] Left; not right. 2. Reverse; contrary. 3. *s. m.* The right hand.

Id. સવ્ય અપસવ્ય કરવું To keep things to the right and left side 2. To hide. 3. To misappropriate.

સ-શક્ત, *adj.* [See સ with+શક્તિ; or સુ + શક્ત.] Strong.

સસડ-વું, *v. i.* [Imit.] To boil. 2. To move; to stir.

સસણી, *s. f.* [Imit. Or See શ્વાસ.]Hooping-cough.

સસ-તું, *adj.* [See સ્વસ્થ.] Cheap; low-priced.

Prov. સસતું ભાડું ને સિધપુરની જાત્રા To buy a worthless thing at a cheap rate=Spend nothing, get nothing.

સસરો, *s.m.* [See શ્વશુર.]A father-in-low.

સસ-લું, *s. n.* [Dh. Des. સસો *fr.* S. શ્વન:. Or S. शश.] A hare; a rabbit.

સસ-વું, Same as **સોસા-વું**.

સસુ-મારૂ, *s. n.* [See સસલું + માર-વું.] A kind of aquatic animal.

સસો, *s. m.* Same as **સસલું**.

સહ, *prep.* [S.] With; together with; along with.

સહકાર, *s. m.* [S.] A fragrant sort of mango.

સહકાર ફળ વામણો ઇચ્છે, અપંગ તરવા સિન્ધુ;
તેમ દાસ તારો હું ઈચ્છું, છઉં બાંધવા પદ બંધુ.
—પ્રેમાનંદ.

સહ-કાર, **સહ-કારી**, *adj.* [S. *fr.* સહ + कृ કરવું.] Working together;co-operating; assisting; helping. 2. *s. m. f.* A co-worker; a collaborator; a colleague; a helper;an assistant.

સહ-ગમન, *s. n.* [S. *fr.* + ગમન.] Going with. 2. The burning herself by a widow on her husband's funeral pyre.

સહચર,*adj.*[S. *fr.* सह with+चर् to move.] That accompanies or goes with. 2. *s. m.* A companion; a friend.

સહચરી, *s. f.* [S. See સહચર.] A female companion; a wife.

સહ-ચારી, *adj.* Going or living with; accompanying.

સહ-જ, *adj.* [S. *fr.* + जन् to be born.] Born with; natural; innate; inherent. 2. Co-uterine.

સહજ, **સહજ-માં**, **સહજ-સાજ**, *adv.* Easily; without any lobour. 4. Simply. 5. A little; being insignificant. 6. In a short time; quickly. 7. Without trouble or difficulty; easily. 8. With no particular object in view. 9. Without any reason. 10 Naturally.

Id. સહેજ-સાજ બાબતમાં About trifles. સહેજ ઓળખાણ A slight acquaintance. સહેજ વાત A trivial matter. મેં એ વાત સહેજ કરી I mentioned this quite naturally. સહેજ વાંક A slight fault.

સહજાનન્દ, *adj.*[S. *fr.* + આનન્દ.] Having natural, innate, or inherent joy. 2. *s. m.* The name of the founder of the Swāmi Nārāyna sect.

સહન, *s. n.* [S. *fr.* सह् to bear, to suffer.] Bearing; suffering; endurance. 2. Forbearance; patience.

સહન-તા,*s. f.* Endurance.2.Forbearance.

સહન-શીલ, *adj.* [S. *fr.* સહન+शील character.] Enduring; patient; forbearing.

સહન-શીલ-તા, *s. f.* Forbearance; patience.

સહ-પાઠી, *adj.* [S. *fr.* સહ+પાઠ.] Studying together. 2. *s. m. f.* A fellow-student.

સહરા-વું, *v. i.*[See હર્ષ.]To be delighted.

બીડી ખાળ બે ભાઈ ઉભા, મુખ જોઈ જનની સહરાણી.
—દયારામ.

સહ-વર્તમાન, *adv.* [See સહ+વર્તમાન.] Together with; along with; being accompanied by.

સહ-વાસ, *s. m.* [+વાસ dwelling.] Dwelling with. 2. Familiar intercourse. 3. Study; practice.

સહ-વાસી, *adj.* Living together. 2. Acquainted.

સહસા, *adv.* [S. *fr.* सहस force, violence.] Rashly; indiscreetly.

Prov. સહસા કામ કરવું નહિDo nothing in haste or rashly.

સહસ્ર, *adj.* [S.] One thousand.

Id. સહસ્રાંશુ, સહસ્રકિરણ The sun. સહસ્રાક્ષ, સહસ્રનયન, સહસ્રનેત્ર, *s. m.* [S. *fr.* + अक्षि, नयन, नेत्र, the eye.] Indra.

સહસ્રાવધિ, *adv.* [S. *fr.* + અવધિ.] To the extent of a thousand; by thousands.

સહાય, *s. m. f.* [S. *fr.* સહ,+इ to go.] A companion; a colleague. 2. An accomplice; an abettor.

Id. સહાય કરવી-આપવી To help. સહાય મળવી To get help.

સહાય, } Same as **સાહાય, સાહાય્ય.**
સહાય-તા, }

Id. સહાયકારક ક્રિયાપદ An auxiliary verb.

સહાય-ભૂત, *adj.* [S. *fr.* સહાય, + भूत *fr.* भू to be.] That serves as a help.

સહાયી, *adj.* Assistant; helping; aiding.

સહિત, *prep.* [S. See સહ.] With; along with; accompanied by; associated with; together with.

સહિ-યડ, *s. m.* [See સૈયડ, સખા.] Small-pox.

સહિ-યર, *s. f.* [Dh. Des. सहोयरी *fr.* S. सहोदरः a brother born of the same mother. See સખી.] A female companion; a female friend.

સહિ-યારૂં, *s. n.* [Dh. Des. साहरियं *fr.* S सहकारित्व from સહ + कृ to do.] Partnership; fellowship. 2. *adj.* Held in partnership.

Id. સહિયારૂં કરવું To carry on business in partnership. સહિયારૂં ભંડોળ Joint stock.

સહિ-ષ્ઠ, *adj.* [S. सहिष्ट most patient *fr.* सह् to bear.] Patient; enduring.

સહિ-ષ્ણુ, *adj.* [S.] Patient; meek; capable of enduring; forbearing.

સહી, *s. f.* [Ar. सहीह् correct.]A signature; a name written on any document, paper, &c., by the party executing it, or by the person attesting another's signature. 2. *adv.* Correct; accurate; right. 3. Just; perfect. 4. Approved acquiesced in. 5. Indeed; of course; certainly.

Id. સહી કરવી To sign. સહી કરવુંTo finally consent. સહી સાટુ A contract; an agreement.

સહી-સલામત, *adv.* [+સલામત.] Safe and sound; uninjured; unhurt.

સહુ, Same as **સૌ, સર્વ.**

સહે-જ, } Same as **સહ-જ.**
સહે-જ-સાજ, }

સહેલ, Same as **સહેલું.**

સહેલ, *s. f.* [Dh. Des. सुहेल्ली *fr.* S. सुख + केलि. *Cf.* Ar. सय्र् a walk.] Loitering; a pleasure excursion. 2. Merriment.

Id. સહેલ કરવી-મારવી To make oneself merry; to enjoy oneself freely. સહેલ સપાટા મારવા To enjoy oneself.

સહેલ-ઘા, *s. f.* [+P. गाह् place.] An easy leisurely walk; loitering. 2. A place of amusement.

સહેલાણી, *adj.* Living or acting at one's ease or leisure. 2. Gay; easy-going.

સહેલું, *adj.* [Dh. Des. सुहेल्ली *fr.* S. सुख + केलिः a play. Also Hem. Des. सुहेल्ली, सुहल्ली = S. सुखम् pleasure.] Easy; not difficult.

Id. સહેલું સટાક Very easy.

સહેવું, *v. t.* [S. सह् to bear, to suffer.] To bear; to suffer; to endure. 2. To tolerate; to put up with.

સહોદર, *adj.* [S. *fr.* સહ+ઉદર.] Co-uterine. 2. *s. m.* A brother of whole blood.

સહ્ય, *adj.* [S. *fr.* सह् to bear. See સહે-વું.] Sufferable; bearable; endurable; tolerable.

સળ, *s. m.* [See સળી.] Marks on the body caused by the strokes of a cane, whip, &c.; a bruise; a weal. 2. A line.

Id. સળ પડવો-બેસવો-ઉઠવો To rise, to

swell (of a scar, a mark). સળ પાડવો To make a mark by folding (paper, &c.) 2. To mark out a margin by folding a paper.

કંકણના સળ દીસે પીડે,શીદ સંતાડો?આનંદ થાય છે દીઠે.
—દયારામ.

સળ-ક, *s. f.* [S. शल्य an arrow.]Shooting pains.

Id. સળક આપવી To feel shooting pains.

સળ·ક·ડી, *s. f.* A chip;a thin long piece of bamboo, reed, &c.

સળ·ક·ડું, *s. n.* Same as **સળ·ક·ડી**.

સળકમ, Same as **સળેકમ, સળેખમ**.

સળક·વું, *v. i.* See **સવળવું**.

હાહાકાર હવો અસુરના સૈન્યમાં
ડગમગ્યો મેરૂ ને સમુદ્ર સળકયો. —હરિદાસ.

સળક·વું, *v. i.* [See સળ, સોળ, શૂળ; or સણકો.]To feel a sudden piercing sharp pain.

Id. દાઢ સળકવી To have an eager desire.

સળકું, *s. n.* [See સળ, સળી.] An instrument fitted to lift up thorny shrubs with.

સળકો, *s. m.* [See સળક·વું.] Acute pain. 2. An eager desire.

ઋતુપર્ણ આસને ઉઠે બેસે, થાય પરણવાના સળકા.
—પ્રેમાનંદ.

સળગ·વું, *v. i.* [See સ + અગ્નિ] To burn; to take fire. 2. To break out(of a quarrel, riot, &c.).

Id. આગ સળગવી To take fire.2.To break out (of a quarrel). 3. To arise (of a feeling of enmity).

સળગા·વ·વું, *v. t.* [Causal of સળગ·વું.] To kindle. 2. To inflame; to instigate. 3. To prejudice against.

સળ-વસળ, *adj.* [See સળી + S. वि priv. + સળી. *Cf.* સમ-વિષમ.*Cf.*Eng. *Along the grain*, and *against the grain*.] Even and uneven. Hence, 2. Having opposite qualities combined in the same thing; indiscriminately mixed together.

સળ-વળ, *adv.* [See સળ·વું + વળ·વું.] Rolling about, writhing. 2. Being restless or unsteady.

સળ-વળ·વું, *v. t.* To roll about. 2. To stir. 3. To move.

સળ·વું, *v. i.* [S. शट् to roll about, to writhe. See સડ·વું.] To be rotten. See **સડ·વું**.

સળિ·યો, *s. m.* [See સળી.] A bar; a rod. 2. A pricker.

સળી, *s. f.* [S. शलाका.] A small thin stick 2. See **શળી**.

સળી-સંચો, *s. m.* [+ સંચો.] A secret arrangement made to secure success.

સળેકમ, સળેખમ, *s. n.* [S. श्लेष्म.] Cold; a discharge of mucus through the nose owing to cold.

સળો, *s. m.* [Dh. Des. सलहो *fr.* S. शलभ: a locust.] Rottenness. 2. A disease.3. Discord; disagreement.

Id. સળો પેસવો To begin to rot. 2. To begin to decline.

સાંઈ, *s. m.* [See સ્વામી.] A fakir; a Muhammadan mendicant.

Id. સાંઈ મોલા The disguise of a mad fakir exhibited in the *Tābut* procession.

Prov. સાંઈકે ટટ્ટુ ચલને દો Look not a gift-horse in the mouth.

સાંઈ, સાંઈ·ડું, *s. n.* [See ક્ષેમ.] Welfare; a happy state. 2. An embrace at meeting after a long separation.

દાસ દયાનો પ્રીતમ ભજવો, નિશ દિન દેવું સાંઈ.
—દયારામ.

સાંકડ, *s. f.* [See સડ્·કટ.] A difficulty.

સાંક·ડું, *adj.* Narrow. 2. Insufficient. 3. Incommodious. 4. Scanty.

Id. સાંકડો સમ્બન્ધ An intimate connexion; a close relation. સાંકડે માંકડે (મોકળે) સમાસ કરવો To accommodate even at one's own inconvenience. સાંકડે માંકડે (મોકળે) ચલાવવું To manage somehow or other; to manage with difficulty. સાંકડે આવવું To be placed in a difficult position; to be in a difficulty.

શું કરૂં જો આવી સાંકડે; મારૂં જોર ન ફાવ્યું—દયારામ.

સાંક·વું, *v. t.* [See સાંકો.] To test the accuracy of a measure or weight.

સાંકળ, *s. f.* [S. शृङ्खला.] A chain. 2. Fetters; restraint. 3. A measuring chain.

કહે લોક, " સાંકળ સર્વ ભાગી, ત્રૂઠ્યો દેવ મોરાર."
—હરિદાસ.

સાંકળ-વું, *v. t.* To put together in the form of a chain. 2. *v. i.* To be bound, as with a chain; to be fettered.

હું તો સાંકળ્યો ચારે પાસ, રંગ ભરી રામા રે.
—દયારામ.

સાંકળિ-યું, *s. n.* The contents of a book; an index to a book. 2. See **સાંકળું**.

સાંકળી, *s. f.* A small chain (generally of gold or silver).

Id. તલ સાંકળી A sweetmeat made from sesamum seeds.

સાંકળું, *s. n.* A wristlet; an anklet (generally of gold or silver.).

સાંકો, *s. m.* [See સંખ્યા.] The testing of a measure of weight.

સાંખ-વું, *v. i.* [Hem.Des.संसाहणं=S. अनुगमनम् following, *fr.* S. अनु after गम् to go or ખમ-વું to bear, to endure.]To forbear.2. To endure;to bear;to suffer. 3. To tolerate.

સાંખો, *s. m.* [See સંખ્યા.] A term for the figure *one*, used in secret communication.

સાંગ, *s. f.* [Hem. Des. सयग्घी = जयः कण्टक संश्लिष्टा शतघ्नी महती शिला a weapon made of an iron ball in which nails are fixed, *fr.* S. शत-घ्नी killing a hundred *fr.* शत+हन् Or, S. शार्ङ्ग made of horn, a bow, *fr.* शृङ्ग.] An iron spear. 2. A lance.

સાંઙ્ગ, *adj.* [S. *fr.* स with + અંગ part.] With all the parts; complete.

સાંગરી, *s. f.* [See સમી, સમડી.]Pods of a *Samī* tree.

સાંગલું, *s. n.* [See શૃઙ્ગ.] A necklace worn by children as an amulet.

ઉર ઉપર સાંગલું રે, સિંહનખ શોભે,સુવર્ણ મઢિયો.
—દયારામ.

સાંગળ-વું, Same as **સાંકળવું**.

શાંગા-માચી, *s.f.* [See સાંગ, શૃઙ્ગ+માચી.] A small seat with a back.

સાંગી, *s. f.* A square board or raised ground coloured and decorated with different pictures.2.The tub of a carriage.

રથની સાંગી પૂઠળ લટકાવિયો, વસ્ત્રે બાંધ્યા બેહુ હાથ.
—દયારામ.

સાંઙ્ગો-પાઙ્ગ, **સાંગો-પાંગ**, } *adj.* [S. *fr.* સાઙ્ગ *fr.* સં+અંગ,+ઉપાંગ.]With the principal and subordinate parts; complete.

સાંચર-વું, *v. i.* [See સઞ્ચર-વું.] To go;to pass.

સાંચ-વું, *v. t.* [See સઞ્ચ-વું, સઞ્ચ-ય.] To collect. 2. To pay beforehand.

સાંચો, *s. m.* [See શકઞ્ચો.] A machine. 2. A mould; a matrix.

સાંજ, *s. f.* [Hem.Des. संझा *fr.* See સંધ્યા.] The evening.

Id. સાંજ થવી-પડવી To be evening. સાંજ પાડવી To delay one's work in the latter part of the day. સાંજ પડે At eventide; in the evening. સવાર સાંજ=સાંજ સવાર In the morning and evening; every day.

સાંજી, *s. f.* Songs sung in the evening during a marriage-ceremony.

સાંજો, *s. m.* [S. संवाय.] A swelling; a protuberance.

સાંઠો, *s. m.* [S. सम् together + स्था to stand.] A reed. 2. A stalk.

સાંડ, **સાંઢ**, } *s. m.* [S. षण्ड a bull. Or, S. स with + અંડ.]A mischievous bull.2.A camel. 3.An unbridled person;a boisterous person.

સાંડસી, *s.f.* [S. संदंश *fr.* સમ્ + દંશ.] A small kind of tongs or pincers.

સાંડસો, *s.m.* Large tongs.

સાંઢ, Same as **સાંડ**.

સાંઢણી, *s.f.*[S. षण्डाली a wanton woman.] A female camel; a dromedary. 2. A swift kind of riding camel.

સાંઢ-વું, *v. i.* To go swiftly.

ત્યાર પહેલી તેની માત,સુત મળવાને સાંઢી. —વલ્લભ.

સાંઢિ-યો, *s. m.* A camel.

સાંતરૂં, *adj.* [S. सु good + તંત્ર.] Well arranged. 2. Prepared; ready. 3.Easy to do.

બેઠી દમયંતી શીષ ગુંથાવા, સ્વયંવરમાં સાંતરી થાવા.
—પ્રેમાનંદ

સાંતરૂં, *s. n.* A quantum of articles of food daily set apart; a portion (of rice,

pulse, &c.) allotted for the day's consumption, taken out from the store and set apart to be dressed.

સાંત·વું, *v.t.* [Causal of સંતા·વું.] To hide; to conceal.

સાંત·વું, *v. i.* [See શાન્ત.] To be finished; to be over.

એક દિવસમાં સહુ સુખ સાંત્યું, જગત ભવાડો કીધો.
—**દયારામ.**

સાં-તળ·વું, *v.t.* [See સમ્ + તળવું.] To fry in ghee or oil.

સાંતી, **સાંતી·ડું,** } *s.n.* [S. शम्ब, सम्ब, ploughing.] A plough. 2. As much land as can be cultivated by one plough.

સાંતે·લી, *s. f.* [See સાંથ·વું.] A game for children, generally known as અકરાની ઓઝર, played in the Kadi district.

સાંતે·લું, *s.n.* A wooden frame used in yoking a bullack.

સાંથ, *s.f.* A lease of land. 2. The rent of land.

સાંથ·વું, *v. t.* To let; to rent out land for ploughing or cultivation.

સાંથવો, *s. m.* A sweet preparation of the flour of bājrī.

સાંથળ, *s. f.*; *s. n. pl.* The thigh.

સાંથી, *s. m.* [See સાંથ.] A servant engaged for a twelvemonth; a servant paid every month.

સાંથી·ડું, *s. n.* A harrow.

સાંથી·ડો, *s. m.* [See સાંતી.] A farmer. 2. A cultivator.

સાં·ધ, *s.f.* [See સાંધ·વું.] A cleft; a crack. 2. A joint; a juncture; a seam. 3. The line or point of jucture.

સાંધ·ણ, *n. s.n.* An appendix. 2. A continuation; a complement.

સાંધ·વું, *v. t.* [See સન્ધિ.] To unite; to join. 2. To append; to attach.

સાંધો, *s. m.* A cleft. 2. An internode. 3. A joint; a juncture. 4. A patch; a seam. 5. The line or point of juncture.

Id. સાંધો બેસવો To fit in the joint. સાંધો મળવો To be completely joined together. સાંધો ખાવો To be suitable to the accomplishment of one's object. સાંધે સાંધે જૂઠો False at every joint; false in all points. સાંધાવાળા પ્રાણી The articulates (in Zoology.)

Prov. સાંધા એટલા વાંધા Each joint adds to the weakness of the machine.

સાં·પડ, Same as **સમ્પુટ.**

સાં-પડ·વું, *v. i.* [Hem. Des. संपडिअ = S. लब्धम् got, *fr.* સંપાદન.] To find. 2. To meet with 4. To discover. 5. To give birth to.

Id. છોકરું સાંપડવું To give birth to a child.

સાંપ·વું, Same as **સોં·પ·વું**.

સાંબ, *s. f.* [S. शम्ब the iron head of a pestle.] An iron ring fixed at the end of a stick.

સાં-બેલ, *s. f.* An iron nail fixed at each end of a yoke.

સાંબે·લું, *s. n.* [S. शम्ब the iron head of a pestle.] A wooden pestle for beating rice out of paddy.

સાંભર·વું, *v. t.* [Hem. Des. सरमेअं, सारमिअं *fr.* S. स्मृतम remembered स्मारितम् reminded.] To collect; to gather.

સાંભર·વું, *v. i.* [See સ્મર·વું.] To be remembered. 2. To recollect.

સાંભળ·વું, *v.t.* [S. निशम् , निशामय to hear.] To hear; to listen. 2. To attend; to mind. 3. To obey.

Id. અરજ સાંભળવી To take a request into one's favourable consideration. કહ્યું સાંભળવું To obey in order.

Prov. સાંભળીએ સૌનું, કરિયે મનનું Hear all, but follow your own counsels=Inquire and consult, but, act upon your own judgment.

સાંસણી, *s. f.* [See શાસન: Or સસણી.] A secret instigation.

સાંસ·તા, *s. f.* [See સાંસ·હું.] Want 2. Difficulty.

સાંસતું, *adj.* [See શ્વાસ.] Slowly; mildly.

સાંસતાં રહી સત્યભામા બોલ્યાં, હાથ દઈ પોતાને ગાલે,
આજ તો હાર લાવોની પાછો, જોઈએ તો આવજો કાલે.
—**પ્રેમાનંદ.**

સાંસાં, *s. n. pl.* [See સંશય.] Want; privation. 2. A doubt; hesitation.

Id. સાંસાં પડવાં To be wanting; to be

rare; to be scarce.

Prov. ગામમાં પેસવાનાં સાંસાં, ને પટેલને ઘેર ઉન્હાં પાણી Beggars and borrowers should be no choosers.

સાંસારિ઼ક, *adj.* [See સંસાર.] Worldly; secular; lay; relating to the affairs of the family. 2. Social.

સાંસો, *s. m.* Same as **સાંસાં**.

અધ લાખનો સાંસો રહી જાય, આંગળી રહે ઉઘાડી રે.
—**લજ્જારામ.**

• સાદ સાંભળીને સાસો કીધો, ત્યારે હેત જણાયું.
—**સામળભટ.**

સાંસોટ, *adv.* [S. संसिद्ध *fr.* सम् well+સિદ્ધ, સોંસરૂ.] Being straight. 2. Passing through or across.

એવે ચાલતાં મંદિર આવ્યું, ત્યાં કનક તણો છે કોટ;
તે મહા મનોહર દેખી રાજા, તેણે અશ્વ હાંકિયો સાંસોટ.
—**પ્રેમાનંદ.**

સા, *pron. f.* [S.] She; that.

"ચરણે યા મતિઃસા ગતિ" પામ્યો, તાડનોજ અવતાર.
—**દયારામ.**

સા, *s. m.* [See સાહ.] An honorific suffix added to the names of merchants, money-lenders, relations of the bride and bridegroom, the bridegroom. &c.

સાઉ, Same as **સાહુ**.

સાઉકાર, Same as **સાહુકાર**.

સાઉ઼કારી, Same as **સાહુકારી**.

સાક઼ટી, **સાક઼ઠી**, *s. f.* [See સાગ+કાષ્ટ, કાઠી.] A rafter of teak.

સાકર, *s. f.* [S. शर्करा Ar. सुक्कर=P. शकर= Eng. *Sugar.*] Sugar-candy; sugar.

Id. સાકર પિરસવી To cajole; to flatter.

Prov. સાકરના હીરા ગળ્યા, તે ગળ્યા A contract once entered into is binding until its fulfilment. સાકરને કડવી કોણ કહે ? Who but a diseased person will say, "Sugar is bitter" ?

સાકણ, Same as **શાકણ**.

સાકર઼વું, *v. i.* [See હા, હાક, + S. कृ to do.] To call.

સાકરિ઼યા, *adj.* Resembling sugar-candy; sweet. 2. Sugared; mixed with sugar.

સાક્ષર, *adj.* [S. *fr.* સ with+અક્ષર.] Lettered; learned: literary; literate.

સાક્ષાત, *adv.* [S. *fr.* + અક્ષિ.] Before the eyes of; in the presence of. 2. Evidently; openly; manifestly.

સાક્ષાત્કાર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ to do.] A manifestation.

સાક્ષી, *s. m.* [S. साक्षिन्. See સાક્ષાત્.] A witness; an eye-witness. 2. *s. f.* The act of attesting another person's signature. 3. Testimony; evidence.

Id સાક્ષી કરવીTo write down one's signature as a witness. સાક્ષી આપવી-પૂરવીTo give evidence as a witness. મારૂં મન આ વાતની સાક્ષી પૂરતું નથી I cannot swear to the truth of the statement.

સાક્ષી-દાર, *s. m.* [+ P. दार् having.] A witness.

સાખ, *s. f.* [S. साक्ष्य. See સાક્ષી, સાક્ષાત્.] Attestation. 2. Reputation; character. 3. Commercial credit.

Id. સાખ પડવી To be reputed honest and honourable. સાખ પાડવી To establish a reputation. સાખ વધારવી To increase one's credit or reputation. સાખ ગુમાવવી To lose one's credit or reputation. સાખ ધણી બે હજુર A signature written in the presence of two parties (an expression used in signing a document as a witness).

સાખ, *s. f.* **સાખિયું**, *s. n.* [S. शाक edible leaves.] A fruit that has ripened on the tree. 2. A halfripe fruit.

સાખી, *s. f.* [Ar. साकिन at rest, standing, a song sung by women while standing at rest in a circle, the other part being sung while walking.] A kind of short poem often used as an authority. 2. A measure in poetry.

સાખો, *s. m.* [See સાખ reputation, used by way of euphemy.] A brawl; a strife

Id. સાખો કરવો-મચાવવો To raise a brawl or a noisy quarrel.

સાગ, *s. m.* [S. शाक.] A teak tree. 2. Teak-wood.

સાગ, સીસમ, ને સોનું કદી ન થાય જાુનું.—**ભાષા.**

સાગ, Same as **સરાક, સરાગ.**

સાગર, *s. m.* [S. *fr.* सगर name of a king.] An ocean; a sea.

સાગર-જા, *s. f.* [S. *fr.* + जन् to be born.] (Hindū Myth.) The goddess of Wealth, Lakshmī, who was born of the ocean.

એવું વચન સુણી કમળાનું, શ્રીહરિ બોલ્યા વળતું,
" હું નથી નિદ્રાણુ નથી ઉદાસી, સાગર જા સાંભળતું."
—દયારામ.

સાગરીત, Same as **શાગરીત, શાગરીદ.**

સાગ-વાન, *s. n.* [See સાગ teak + વન.] Teak-wood.

સાગવું, *s. n.* [Redup. of સગું used as સગું સાગવું.] Relations.

સાગોળ, *s. m.* Fine chunam powder.

સાંકેતિક, *adj.* [S. *fr.* સંકેત.] Conventional (of a word).

સાઙ્ખ્ય, *s. n.* [S *fr.* સંખ્યા.] The Sānkhya system of philosophy; the name of one of the six systems of Hindū philosophy, ascribed to the sage Kapila.

[This philosophy is so called because it enumerates or discriminetes (सम् + ख्या) twenty-five Tattvas or true principles; and its chief object is to effect the amancipation of the twenty-fifth Tattva, *i. e.* the Purusha, or the soul, from the bonds of this worldly existence, the fetters of phenomenal creation, by conveying a correct knowledge (सङ्ख्या) of the twenty-four other Tattvas, and by properly discriminating the soul from these.]

સાઙ્ગ, *adj.* [S. *fr.* સ with+અંગ.] Having all limbs. 2. Complete; whole.

સાઙ્ગોપાઙ્ગ, *adj.* [S. *fr.*+ઉપાંગ.] Having all principal and accessory limbs.

Id. સાંઙ્ગો–પાઙ્ગ ઉતરવું To carry out a work or business in all its details.

સાચ, *s. n.* [See સત્ય.] Truth.

Prov. સાચને આંચ નથી Truth may be blamed but not shamed=Truth seeks no corners.

સાચ-વટ, *s. f.* [+વૃત્તિ.] Same as **સાચાઈ.**

સાચવણ, સાચવણી, *s. f.* [See સાચવવું] Preserving. 2. Protection 3. Care.

સાચવવું, *v. t.* [Hem. Des. सच्चविअं=S. रचितम् arranged, *fr.* संचितम् collected *fr* सम् together. See સંચય) To preserve; to protect; to take care of.

Id. વખત સાચવવો To keep the appointed time; to be punctual. અણી સાચવવી To be serviceable at a critical moment. મરજી સાચવવી To act according to the whim of; to propitiate. સાચવી રાખવું–મૂકવું To preserve; to lay by; not to waste. છોકરાને સાચવવો To take care of. લાજ–આબરૂ–સાચવવી To keep up one's reputation.

સાચાઈ, *s. f.* [See સાચું.] Truthfulness. 2. Honesty; probity. 3. Fairness and correctness of intention in dealing.

સાચા-બોલું, *adj.* [See સાચું + બોલવું.] Truthful; veracious.

Prov. સાચા-બોલાને સગી માએ માર્યો=સાચું બોલેલું બધાને કડવું લાગેTruth is the only thing that is offensive=Truth finds foes where it makes none.

સાચું, *adj.* [Dh. Des. & Hem. Des. सच्चं, सच्च *fr.* સત્ય.] True: veracious; true to one's own word or promise. 2. Genuine; real; not counterfeit. 3. Sincere; honest. 4. Faithful. 5. Just. 6. Proper. 7. *s. n.* Truth; a truth.

Id. સાચું જૂઠું સમજાવવું To misrepresent; to mislead.

Pro. સાચું બોલું તો મા મારી જાય, નિકર બાપ કુત્તા ખાય Between the hammer and the anvil. સાચાનો બોલનાર અને માથાનો વાઢનાર (બે સરખા) Flattery sits in the parlour, while plain dealing is kicked out of doors=Truth is the only thing offensive.

સાચે, સાચે-સાચું, *adv.* Truely. 2. Certainly indeed. 3. Properly; justly; rightly.

સાજ, *s. m.* [See સરંજામ = P. साज् preparation: See સાજિન્દો.] A dress. 2. Equipments. 3. Apparatus; materials; instruments; accompaniments. 4. A saddle. 5. The gear of dancers. 6. Dressing up. 7. Fitting out.

સાજન, *s. n.* [See સન્જન.] A gathering of respectable gentlemen attending a marriage procession; the bridegroom's train, retinue or equipage.

સાજનું, *s. n.* A meeting of caste-people for determining a caste-question.

સાજ-વું,*v. t.*[See સજ; સાજ.] To cleanse; to clean. 2. To become; to befit; to suit; to look seemly or harmonious with.Seeછાજ-વું.

સાજસરંજામ, *s. m.* [See સાજ+સરંજામ.] A befitting preparation.

સાજિન્દો, *s. m.* [P. साजिन्द: a player *fr.* साज् preparation *fr.* साख्तन् to make, to be ready.]A musical performer who accompanies a dancer or songster.

સાજી-ખાર, *s. m.* [S. सर्जिकाक्षार *fr.* सर्जीका natron + ખાર.] Natron.

સાજું, *adj.* [Dh. Des. सज्जक *fr.* S. सद्यस्कम् a short time ago; recent *fr.*S. सद्यम् recently + क *adj.* suff. Also Hem. Des. सज्जोक=S. प्रत्यग्रम् recent.] Healthy. 2. Entire; unbroken. 3. Perfect; sound.

Id. સાજું તાજું, સાજું સમું Healthy and fresh; hale and hearty.

સાજ્ય, Same as **સાહાચ્ય.**

સાટ, *s. f.* [See સોટો.] The backbone.

સાટ-કો, *s. m.* [સાટ Imit. + S. कृ to do.] A whip. 2. A lash.

Id. સાટ-કો મારવો To lash.

સાટ-માર, *s. m.* [See હસ્તી+માર-વું] A gymnast who can tease an elephant by pricking him with a lance.

સાટ-મારી, *s. f.* Fighting with elephants. 2. The sport of baiting elephants with lances.

સાટ-વું, *v. t.* [See સાટું, સટ્ટો.] To make a bargain of; to contract for; to perchase.

સાટી, *s. f.* The frame of a carriage in which men sit.

સાટી-ઝાંખરાં, } **સાંઠી-ઝાંખરાં,** } *s. n. pl.* [See સાંઠો+ઝાંખરૂં.] Words which cause misunderstanding between persons.

સાટીન, *s. f.* [Eng. *Satin.*] Satin.

સાટું, *s. n.* [Dh. Des. साहट्टियं=S. पिहितम् covered. See સટ્ટો.] A bargain. 2. A contract of sale or purchase. 3. Buying up; purchasing; a bargain. 4. A return (for benefits received). 5. A contract or agreement for the purchase of the whole stock of goods, landed property, &c.

Id. સાટું કરવું To make an agreement. 2. To exchance.સાટા ખત A written agreement. સાટું તેખડું A direct or indirect exchange of girls in marriage.

સાઠુ-ઠ, *s. m.* [See શઠ.] A rogue.

સાટુ-ઠ જનનો સંગ ન કરીએ સમજી,પડે ભજનમાં ભંગરે.
—મીરાંબાઈ.

સાટે,*adv.*In exchange for;in return for.

સાટો, *s. m.* [See સાટી.] The frame work of a large cart.2. Refined or purified ghee. 3. Flour of rice rubbed with ghee.

સાઠ, *adj.* [S.षष्टि *fr.* षष्, षट्, six+ति suffix showing"tens."]Sixty; 60.

સાઠી, *s. f.* Sixty years of age; the age of sixty.

Prov.સાઠી ને બુદ્ધિ નાઠી Old age is second childhood.

સાડત્રીસ, *adj.* [S. षट् six + ત્રીસ.] Thirty-seven. 37.

સાડ-લો, *s. m.* [See સાડી.] A kind of cloth worn by women.

સાડા, *adj.* [S. सार्ध with a half *fr.* સ with +અર્ધ.] A word prefixed to numerals and denoting"more by a half," *e. g.* સાડા ચાર Four and a half; $4\frac{1}{2}$.

Id. સાડી ત્રણ પાંસળીનો Whimsical; capricious.

સાડી,*s. f.*[S. शाट.]A kind of cloth worn by women; a garment around the body and passing thence over the head of women.

સાડીસાતી, *s. f.* [See સાડા+સાત] Period of $7\frac{1}{2}$ years of the influence of શનિ (Saturn) on the destinies of a person, being an unfortunate period.

સાડુ, *s. m.* [S. स्याली See સાળી + वोढा the husband *fr.* वह्, વહેવું, to carry,to marry.] Husband of one's wife's sister.

Prov. સગાઈમાં સાડુ, ને જમવામાં લાડુ The wife's relations have a greater claim on

one's affection than any others.

સાણ•કું, *s. n.* [Ar. सहन् a dish; P. सहनक् a small dish.] An earthen dish used by beggars to collect food in.

સા•ણ-પણ, *s. n.* [See સા•ણું *fr.* સ+ભાન.] Wisdom; discreetness; decorum; politeness.

સાણસી, Same as **સાંડસી**.

સાણસો, Same as **સાંડસો**.

સાણું, Same as **સોણું**.

સા•ણું, *s. n.* [See કાણું.] A hole in the height near the bottom of a large earthen vessel.

હાણી જુઓ તો, વિકાર નહિ જેમાં ઉઘડયું હિરાનું સાણું.
—**નિરાંતભક્ત**.

સાણું, *adj*. [See સ + ભાન: Or સ + જ્ઞાન.] Wise; discreet: decorous; polite.

સાત, *adj*. [S. सप्त.] Seven; 7.

Id. સાત પાંચ થવી To be in difficulty; to be put to great trouble. સાત વીસે સો ગણે એવો Foolish. મારે ક્યાં સાત પાંચ પાલવવાનાં છે? I have no family to provide for.

Prov. સાત સૈયાણીએ વેતર વંડે Many cooks spoil the broth. સાત પાંચકી લકડી ઓર એકકા બોજ Many hands make light work. સાત સાંધે ને તેર તૂટે The more I try, the farther I am off. સાત ઉતાવળ સાત વાર પાછી ફરે Haste is waste. સાત ગળણે ગળીને પાણી પીઓ Think twice before you take a leap. સાતમાં શૂરો ને પાંચમાં પૂરો He has a saddle to fit every horse =He will go with every wind.

સાત•ડે-સાત, *s. m. n.* The figure "7". 2. A dot; a zero. 2. Total failure.

સાત-પટ્ટી, *s. f.* [+ પટ, પટો.] A bay or gulf running into land in seven channels.

સાત-પડી, *adj*. [+ પડ.] Having seven folds.

સાત-પડો, *s. m.* A palmar abscess.

સાતમ, **સાતેમ**, } *s. f.* [See સાત•મું.] The seventh day of each half of the lunar months.

સાત•મું, *adj*. [S. सप्तम. See સાત.] Seventh.

સાતરા, *adj. m. pl.* Adorned and made ready; fitted out; equipped.

સાતવો, Same as **સાતુ**.

સાતા, *s. f.* [S. सात pleasure, delight.] Rest: 2. Contentment. 3. Ease; peace of mind.

Id. સાતા વળવી To be at ease; to have peace of mind. સુખસાતા Happiness and peace of mind.

સાતુ, *s. m.* [S. सक्तु. barley.] Flour of parched corn.

સાત્વિ•ક, *adj* [S. See સત્વ.] Pure. 2. Virtuous. 3. Real; existent. 4. Honest; true; sincere; good. 5. Mild. 6. Efficacious.

સાત્વિ•ક-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] The natural, spontaneous, and honest affections of the mind; also, the acts or movements expressing them.

સાથ, *s. m.* [Hem. Des. मत्थरो =S. समूहः a group, *fr.* S. सार्थ a caravan.] Company. 2. Society; association. 3. Fellowship. 4. A partner. 5. A company of persons come on a visit of condolence.

સાથ, Same as **સાથે**.

સાથરિ•યો, *s. m.* [See સાથરો.] A dealer of sundry articles at any place and at any time.

સાથરી, *s. f.* A raft of bamboos specially made by Brāhmaṇas used on riverbanks to keep various materials of worship for their clients.

સાથરો, *s. m.* [Dh. Des. & Hem. Des. सत्थरो =S. शय्या a bed, *fr.* S. संस्तरः *fr.* S. सम्+ स्तृ to cover. See અસ્તર.] A grass-bed. 2. The ground prepared for a dying person.

Id. સાથરે સુવાડવું To cut down; to kill.

સાથળ, Same as **સાંથળ**.

સાથિ•યો, *s. m.* [S. स्वस्तिक *fr.* सु well + अस्ति is *fr.* अस् to be. See સ્વસ્તિ.] An auspicious mark painted in the front of a house, &c. 2. A mark affixed to a writing in place of her signature by a woman who does not know how to write.

સાથી, *s. m.* [Hem. Des. सहडत्थि•आ = S. दूती a female servant, *fr.* S. सह together + उत्थित risen *fr.* उत् up +स्था to stand.] A companion; a colleague; a helper; an assistant; a comrade.

સા•થી, *ad. conj.* [Abl. of શું.] Because;

for. 2. Why ?; on what account ?; by what means ?; how ?.

સાથે, *prep. adv.* [See સાથ.] With; in the company of.

સાથે લાગુ, *adv.* [+ લાગુ, લાગ-વું.]In continuation with being continued. 2. Taken together; simultaneously.

સાદ, *s. m.* [Hem. Des. सद्दो *fr.* શબ્દ.] Voice; sound; a cry.2.A noise.3.A hallooing to; also the answer or call returned.4. An echo.

Id. સાદ કરવો To call aloud. સાદ દેવો To reply to a call. સાદ કાઢવો To utter a sound. સાદ પાડવો To make a public declaration by the town-crier. સાદ નિકળવો To come out (of a sound); to be able to utter a sound. શાદ બેસવો To be hoarse or low (said of the voice.).

સાદડ-ખરચ, *s.m.*[Ar. सादर् all, sundry, + ખરચ.]The fund raised by the village people to be spent under the superintendence of Government officers towards distributing charities to saints and fakirs.

સાદ-ડી, *s. f.* [See સાદ + ડી dim.] A soft low voice.

સાદડી પાડું, તો, વહાલા, લોકડિયાં જાગે.

—**નરસિંહ મહેતો.**

સાદડી, *s. f.* [Dh. Des. सादी a mat of darbha grass. *Cf.* साथरो.] A mat.2.Matting. 3. A texture of sedges or rushes.

સાદ-ડું, *s. n.* A small ragged mat.

સાદ-ડો, *s. m.* [P. शाहतर: a particular medicinal plant.] A kind of timber tree. 2. A name of a particular kind of timber of a reddish colour.

સાદર, *adj.* [S. *fr.* સ with + આદર.] Respectful; reverential.2. Published; issued. 3.Arrived.4. *s. f.* Pleasure; delight. 5. The cravings of a pregnant woman.6. Gratifying the cravings of a pregnant woman.

કુંવરબાઈનું આવ્યું સીમંત, સાદર વાત ન પૂછે કંથ.

—**પ્રેમાનંદ.**

સાદા-ઈ, *s. f.* [See સાદું.] Plainliness. 2. Simplicity of conduct.

સાદું, *adj.* [P. शाद:] Plain; simple; artless; guileless. 2. Plain and neat.

સાદૃશ્ય, *s. n.* [S. *fr.* सदृश like *fr.* स like+ दृश् to see.]Resemblance; similarity. 2. A likeness.

સાધ, Same as **સાધુ** a holy person.

માતુલ છે મારો વળી, સત્યતામાં સાધ છે.—**વલ્લભ.**

સાધ, Same as **સ્વાધીન.**

ત્રીકમ કેમ તરછોડો તારૂણી સાધ જો. —**મણિરામ.**

સાધ-ક, *adj.* [S. *fr.* साध् to accomplish. See સાધ-વું] That accomplishes. effects, or brings about; that is instrumental, conducive to, or producive of. 2. *s. m. f. n.* An abettor; an accomplice. 3. A votary; a worshipper.

સાધ-ન, *s. n.* Means. 2. Materials. 3. Accomplishing; achieving; effecting; executing; performing; making; doing. 3. Matter 4. An instrument; an implement; a tool; an agent. 5. An expedient; a contrivance. 6. Good works.7.The observance of the moral and ceremonial parts of the Hindu religion, as secondary means of obtaining purity and emancipation. 8. A carpenter's square; a normal. 9. The premises (Logic).10. Preparation (of metals) by oxidation,&c., for medicinal and alchemical purposes.

સાધન-ચતુષ્ટય, *s. n.* [S. *fr.* + ચતુષ્ટય.] A group of particular four means of attaining absolution according to Vedanta philosophy; *viz.*, નિત્યાનિત્ય વસ્તુવિવેક, વૈરાગ્ય, શમાદિ સમ્પતિ and મુમુક્ષત્વ.

સાધન-ભૂત, *adj.* [S. *fr.* + ભૂત become *fr.* भू to become.] Become an instrument; instrumental.

સાધના, *s. f.* Observance of ceremonies. 2. Ceremonies observed with a view to propitiate a god, or an evil spirit.

સા-ધર્મ્ય, *s. n.* [S. *fr.* स common with +ધર્મ]Equality (of qualities). 2. Sameness of nature;likeness.

સાધવી, Same as **સાધ્વી.**

સાધ-વું, *v.t.* [S. साध् to accomplish.] To accomplish; to achieve. 2. To subdue; to win;to succeed. 3. To prevail upon. 4. To

observe. 5. To effect; to execute; to perform; to make; to do. 6. To avail.

Id. કામ સાધવું To accomplish one's object. મંત્ર સાધવો To perform ceremonies in order to secure the efficacy of a charm.

સાધારણ, *adj*. [S.] General; not particular. 2. Common; belonging to all or many. 3. Generic; not peculiar or specific. 4. Middling; indifferent; ordinary; of the common sort.

સાધારણ-ખાતું, *s. n.* [See સાધારણ+ખાતું] An account kept under the heading "charity".

સાધારણ-પક્ષ, *adj*. [S. *fr.* + પક્ષ.] Middling; mediocre; ordinary.

સાધિત, *adj*. [S. See સાધવું.] Accomplished; achieved. 2. Derivative (in Gram.). 3. Made; done; effected.

સાધુ, *s. m.* [S. See સાધવું.] A saint; a sage; a holy man. 2. A good man; a pious man; a virtuous man; an honest man. 3. An ascetic; a recluse. 4. *adj*. Holy; virtuous; pure; honest.

સાધુ-સન્ત, *s. m.* [+ સન્ત.] A saint. 2. *s. m. pl.* Saints and sages of various denominations.

સાધ્ય, *adj*. [S. See સાધવું.] Accomplishable; attainable; practicable; feasible; acquirable. 2. *s. n.* That which is to be proved; the conclusion (in Logic). 3. The twenty-second of the astronomical *yogas*. 4. An order of deities; a god.

સાધ્વી, *s. f.* [S. Fem. of સાધુ.] A chaste or virtuous woman; a saintly woman. 2. An abbess.

સાન, *s. f.* [Ar. सहन् a signal.] A sign; a signal; a beacon; a wink. 2. A hint; an allusion.

Id. સાન કરવી To make a gesture; to beacon. સાનમાં સમજાવવું To express one's meaning by secret signs or gestures.

સાન, *s. f.* [See સાણું wise. *fr.* સ+ભાન or જ્ઞાન. Or, P. शान् position, splendour.] Understanding; sense.

તેમ કરી અરિને હણ્યો,જો ધારો શુભ સાન.—પ્રેમાનંદ.

Id. સાન વળવી To come to one's senses; to become wiser by experience or advice.

Prov. સોળે સાન, ને, વીસે વાન A fool at forty will never be wise : He that is not handsome at twenty, strong at thirty, wise at forty, rich at fifty, will never be handsome, strong, wise, or rich.

સાન, *s. n.* Pawn; mortgage; security. 2. Anything given in pledge.

સાનક, *s. f.* [See સાણકું.] A small dish or plate made of clay.

સાનંદ, *adj*. [S. *fr.* स + આનંદ.] Joyful. 2. *adv*. Joyfully.

સાનન્દાશ્ચર્ય, *s. n.* [S. *fr.* + આશ્ચર્ય.] Admiration mingled with joy.

સાની, *s. f.* [See સાનક, સાણકું] Dregs of sesamum seeds left in the mill after the oil is pressed out of them. 2. Dregs of sweetmeat left at the bottom of the frying-pan.

સાનુકૂળ, *adj*. [See સ+અનુકૂળ.] Favourable; helping.

સાનુસ્વાર, *adj*. [S. *fr.* સ+અનુસ્વાર.] Having the nasal sound or the nasal mark.

સાન્ત્વન, *s. n.* [S. *fr.* सान्त्व् to appease.] Pacification; comforting; consoling.

સાન્વય, *adj*. [S. *fr.* स with+અન્વય.] Accompanied by the descendants. 2. Suitable to the context. 3. (Gram.). Complex (a sentence).

સાન્નિધ્ય, *s. n.* [S. See સન્નિધ.] Proximity; vicinity; neighbourhood.

સાપ, *s. m.* [See સર્પ.] A snake, a serpent.

Id. સાપની કાંચળી The slough of a snake.

Prov. દૂધ પાઈને સાપ ઉછેરવો The clouds that the sun builds up, darken him=Vipers will breed vipers. સાપ કે ઘો જે નિકળે તે ખરૂં To take one's chance. સાપના પગ સાપ જાણે= સાપના પગ પેટમાં Set a thief to catch a thief. સાપને ઘેર સાપ પરોણો They are well matched. સાપને માથે મણિ Honey is sweet, but the bee stings. સાપે કરડેલો દોરડીથી (છછુંદરથી) બીએ A burnt child dreads the fire = Whom a serpent has bitten, a lizard alarms. સાપે છછુંદર ગળ્યું, મૂકે તો મરે, ને ગળે તો આંધળો થાય A pre-

cipice in the front of you, and wolves behind you=Between the hammer and the anvil=It cuts both ways, like a two-edged sword. સાપ લાંબો ને થો પહોળો Whether long or short,both are equal in magnitude. સાપ બધે વાંકો, પણ દરમાં સીધો Adapt yourself to circumstances. સાપ ગયા,ને લિસોટા રહ્યાWhen the substance is lost, it leaves its shadows behind. સાપનો ભારો ને કુંવારી કન્યા, જાળવવાં કઠણ The anxiety to the parents of a grown-up unmarried girl is as great as if they were carrying a bundle of serpents on their heads.

સાપ-ણ, Same as **સાપે-ણ**.

સાપ-બામણી, *s. f.* [+ બામણી.] A lizard; a lizard with a glistening skin,short feet, and serpent-like briskness. 2. A kind of serpent, having white spots on the mouth, a red tail, and a body of a black colour.

સાપે-ણ, *s. f.* [S. सर्पिणी Fem. of सर्प. સાપ.] A female serpent.

Id. સાપેણ જેવી Very active and slim. 2. Very malicious.

સાપો-લિ-યું, *s. n.* The young one of a snake. 2. A small snake.

સાફ, *adj.* [Ar. साफ.] Cleen; free from dirt or filth; not dirty. 2. Clear; limpid; lucid; transparent. 2.Free from moral impurity; pure; holy; chaste; guiltless. 4. Free from disease or hurt. 5. Free from blemish, flaw, or defect;polished; burnished. 6. Smooth; even; level. 7. Uniform; regular. 8. Plain; open; obvious;apparent. 9. Not ambiguous. 10. Easy; simple. 11. Straight-forward; sincere; open-hearted; candid.

સાફ-સુફ, *adv.* Neat and clean.

સાફી, *s. f.* A piece of cloth through which smoke, &c. is strained. 2. Puffery.

સાબદું, *adj.* [See શાબિત, શાબૂત, સાબુદ.] All. 2. Healthy; recovered from sickness; refreshed.

સાબર, *s. n.* [S. सम्बर.] A stag; an elk.

સાંબરં સિંગડું, } **સાબર-સિંગું**, } *s. n.* [+ શિંગ-ડું.] The horn of a stag.

સાબરી, *s. f.* A female stag.

સાબલિ-યો, *s. m.* A kind of rough thin cloth.

સાબિત, Same as **શાબિત**.

સાબુ, *s. m.* [Ar. साबुन.] Soap.

Prov. સો મણ સાબુએ ધુવે, તોએ સિધીભાઈ કાળા ને કાળાYou cannot wash a blackamoor white.

સાબુ-ગોળો, *s. m.* [+ ગોળો.] A ball of soap. 2. A kind of sweet-meat made of sugar. 3. A stout man having a short stature and a greasy skin (slang).

સાબુ-ચોખા, *s. m. pl.* [Eng. *Sago* + ચોખા.] Sago.

સાબુત, } **સાબુદ**, } Same as **સાબિત, શાબિત.**

Id. સાબુત રાખવું To keep intactor unhurt.

સાબેલો, *s. m.* [P. शाहबाला a bridegroom.] A well-dressed child riding in the front of the bridegroom's procession, or of any procession.

સામ, *s. m.* [S.] The third Veda. 2. Conciliating means; conciliatory measures; adulatory or suppliant steps and deportment.

Prov. સામ દામ ને ભેદ ઉપાય, પછીથી ચોથો દણ્ડ ઉપાય Never draw your dirk, when a dint will do.

સામ, *s. f.* [S. सम्ब an iron head of a pestle. See સાંબેલું.] The head of a pestle.

સામગ્રી, *s. f.* [S. સમગ્ર.] Means. 2. Collection of materials or tools; apparatus.

સામટું, *adv.* [See સમસ્ત.] Collectively; wholesale.2.Simultaneously. 3.Altogether.

સામત, } **સામદ**, } *s. m.* [See સામન્ત.] A feudatory chief; a petty chief. 2. A warrior.

ન ગમ્યો કરમી કોય, ન ગમ્યો સામદ શૂરો.

—**સામળભટ**.

સામન, Same as **સામાન**.

સામનો, *s. m.* [See સામું.] Opposition. 2. A fight.

ખોઈ ઘડી સુખની, ને થશે આજ સામનો. —**વલ્લભ**.

સામન્ત, *s. m.* [S. *fr.* समन्तात् all around.]

See **સામત**.2.*adj*. Neighbouring;adjoining.

સામર, *s. n.* A kind of a tree.

સામરથ, **સામર્થ્ય,** } *s. n.* [S. सामर्थ्य See સમર્થ.] Strength; power; force; might. 2. Virtue; efficacy; potency.

સામ-સામું, *adj*. [See સામું.] Standing face to face. 2.Confronting.3.Rival;hostile.

સામ-ળું, *adj*. [S. श्यामल. See શ્યામ.] Blackish; darkish. 2. Black.

સામળિયો, *s. m.* An epithet of Krisna.

સામા-દસકત, *s. m.* [See સામું + દસકત.] A bond of acknowledgement written by a debtor under his signature in his creditor's book; a receipt; a promissory note; a writing passed by one contracting party to another.

સામાન, *s. m.* [P.] Furniture.2. Things necessary;the materials or means generally,required for buisness or work.3. Implements; tools; apparatus.4.Goods; chattels; articles of property; things. 5. Baggage; kit.

Id. ઘોડા ઉપર સામાન નાખવો-બીડવો-માંડવો To put the saddle on a horse. સામાન ભરવો-લાદવો To put a burden on. સર-સામાન All kinds of articles; sundries.

સામાન્ય, *s. n.* [S. See સમાન.] Commonness; community; state of being common to many things. 2. A generic name; the idea connoted by a class-name. 3. *adj*. See **સાધારણ**.

સામાન્ય-નામ, *s. n.* [S. *fr*.+નામ.] A common noun (in Gram.).

સામાન્યા, *s. f.* A harlot.

સામા-પાંચેમ, *s. f.* [See સામો + પાંચેમ.] The fifth day of the bright half of ભાદરવો on which સામો is eaten.

સામા-વડિયો, **સામા-વળિયો,** } [See સામું + વૃત્તિ, વડ.] Same as **સામા-વાળો**.

સામા-વાળો, *s.m.* [See સામું+વાળું having.] The opposing or opposite party; the opponent. 2. A rival.

સામા-સામી, *adv*.Standing face to face; face to face; mutually. 2.*s. f.* Reciprocity. 3. Rivalry.

Id. સામા-સામી આવવું To come to blows; to buffet.

સામીલ, *adj*. [Ar. शामिल.] Associated with. 2. Connected with. 3. Accessory to; assisting; aiding; that helps; that aids or abets.

સામું, **સામો,** **સામે,** } *adv*. [See સામું.] Being opposite or opposed; in the front of; on the face of; before. 2. On the contrary.

સવળું પડે અન્ય દેવને, સામું દે દુઃખ શત્રુ પ્રમાણે.
—**દયારામ**.

સામું, *adj*. [S. संमुख *fr*. સમ્ + મુખ] Opposite; being in the opposite direction; being face; to face; standing opposite. 2. Weighed in the opposite scale of a balance; compensating; equal.

નમ્યું હેમ, વે સામા શ્રીકૃષ્ણ કર્યા.—**નરભેરામ**.

Id. સામું થવું To oppose. સામું પડવું To join the opposite party. સામું જવું To go to receive as a guest. સામું આવવું To come to receive as a guest. સામું જોવું-ભાળવું To take care of. સામું બોલવું-સામો જવાબ આપવો To contradict. 2. To speak with insolence.

Prov. સામો મળે, સવૈયાનું જતન કરે If you meet him, he will do you no good, but on the contrary,put you to some trouble(said of an unwelcome guest). સામું જોતાં ઉભો રહે, આવો કહેતાં બેસે; ભાટ બ્રાહ્મણનું લાકડું વણ છોલ્યું પેસે Beware of the fore part of a woman, the hind part of a mule, and all sides of a priest.

સામુદ્ર-ધુની, *s. f.* [S. *fr*. સમુદ્ર + ધુની a river.] A strait;a narrow channel joining two seas.

સામુદ્રિક, *s.n.*[S.] Palmistry; chiromancy. 2. *adj*. Relating to spots and lines on the body supposed to indicate good or ill fortune. 3. [See સમુદ્ર.] Marine.

સામે, *adv*. Same as **સામું**, *adv*.

સામેરી, *s.m.*A particular musical mode.

સામેલ, Same as **સાંબેલ**.

શામેલ, Same as **સામીલ**.

સાંમે-લું, Same as **સાંબે-લું**.

સામૈ-યું, *s. n.* [See સામું.] A deputation to receive a man or men in a high position.

Id. સામૈયું કરવું To give a formal reception. સામૈયું લઇ જવું To give a formal reception by carrying a deputation of respectable persons in a procession.

સામો, *s. m.* [S. श्यामाश.] An inferior kind of corn, growing without being sown.

સામોપચાર, *s. n.* [S. *fr.* સામ pacification+ઉપચાર.] Mild presuasions; conciliatory measures.

સામ્પ્રત, *adv.* [S. *fr.* सम्प्रति at present.] Now-a days; now; at this time; at present.

સામ્બ, *s. m.* [S. *fr.* સ, + अम्बा the goddess Durgā.] The god Shiva accompanied by the goddess Durgā.

સામ્ય, *s. n.* [S. See સમ.] Equality. 2. Resemblance. 3. Points of agreement.

સાયં-સન્ધ્યા, *s. f.* [S. *fr.* सायम् in the evening+સન્ધ્યા] Daily prayers and worship to be performed in the evening.

સાયક, *s. n.* [S.] An arrow. 2. A sword.

સાંયક સાથ ન સાયક એકજ;
સાંય શું સાંયજ થાય કદા તે.—**પ્રેમાનંદ.**

સાય-ક, Same as **સહાય-ક**.

સાયં-કાળ, *s. m.* [S. सायम् in the evening + કાળ.] Evening.

સાયર, *s. n.* [Ar. शाइर.] A tax on palm-tree juice.

સાયર, Same as **શાહેર**.

સાયર, Same as **સાગર**.

સાત સાયર જેની ચોકી કરતા, ફરતું નીર ખરૂં;
—**ભોજોભગત.**

સાયુજ્ય, *s. f.* [S.] Absorption into the essence of **બ્રહ્મ**.

સાયો, *s. m.* [See સાહાય્ય.] Support; countenance; patronage.

સાર, *s. n. m.* [S. सार essence.] The essence; the essential or vital part of a thing. 2. Substance. 3. Cream. 4. Profit; advantage.

સાર, See **સારૂં** (used in poetry).

જ્યાં શ્રી યમુના સરિતા સારજી,
મણિપુર જટિત તટ છબી સારજી—**દયારામ.**

સાર, *s. f.* Same as **સાર-વાર**.

સુદામા તણી સાર અત્યંત કીધી,
મુઠી તાંદુલમાં નવે નિધ દીધી. —**ભૂખણ.**

સાર, *s. n.* [See સાર-ડી.] A hole made with a **સાર-ડી**.

સાર-ક, *adj.* [S. *fr.* सृ, સરવું, to move.] Moving the bowels (a medicine); purgative.

સાર-ક, *s. m. f.* [See સારવું to embellish, to dress.] A toilet-maker; a hair-dresser.

મંજુલ કચ સારક, વંજુલ વચ ધારક,
રતિ પતિ પીડ વિડારી. —**પ્રેમાનંદ.**

સારંગ, *s. m.* [S.] A particular mode of music appropriate to noon. 2. The spotted deer. 3. An elephant. 4. A lion. 5. The flamingo; a swan. 6. The bird. ચાતક. 7. A peacock. 8. The Indian cuckoo. 9. A scorpion. 10. A wasp. 11. A flower. 12. A lotus. 13. A shell. 14. A bow. 15. Rain. 16. A fiddle. 17. Hair. 18. Sandal-wood. 19. Camphor. 20. Gold. 21. A jewel, 22. The earth. 23. The night. 24. Light. 25. Cupid. 26. A serpent. 27. A tree. 28. A cloud. 29. *adj.* Variegated; spotted.

સારંગ-પાણિ, *s. m.* [S. शार्ङ्गपाणि *fr.* शार्ङ्ग a bow made of horn *fr.* શૃંગ+પાણી the hand.] A name of Visnu.

સારંગી, *s. f.* A fiddle. 2. A violin.

સાર-ડી, *s. f.* [See સાર-વું to bore a hole.] A carpenter's instrument to bore a hole with.

Id. સારડી મૂકવી To bore a hole. કૂવામાં સારડી મૂકવી To bore a hole in the rock at the bottom of a well; to make an artesian well.

સારણ, *s. m.* [S. सृ to move.] A water-course flowing from a well.

સારણ-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ.] Hernia.

સારથી, *s. m.* [S. सारथि.] A cartman. 2. A charioteer.

સાર-પ-વું, *v. t.* [S. सृप्, सर्प्, to move.] To weed a field and put the weeds into the furrows.

સાર-મણ્ડળ, *s. n.* [See સ્વર+મણ્ડળ.] A stringed instrument of music (ordinarily of thirty-two strings).

સારવા, *s. f.* [See સાર essence+વાળું having.] The best soil.

સાર-વાન, *s. m.* [P. सार् a camel+वान्=વાળુ having.] A camel-driver.

સાર-વાર, *s. f.* [See સાર-વું to treat a guest.] Entertaining a guest; hospitality.

સાર-વું, *v. t.* [S. सृ, सर्, to move.] To bore a hole with a સારડી. 2.To give an excruciating pain.

Id. તે મને રોજ સાર્યા કરે છે He troubles me everyday.

સાર-વું, *v. t.* To fill up the place of; to take the place of; to serve the purpose of. 2. To accomplish.

કરજોડીને કહે કૌસલ્યા માત,કોઈ બોલાવો રામ એક વાર,
કહેતાં સારૂં સૌનાં કામ. —**ભાલણ**.

Id. દાંતની ગરજ સારવી To serve the purpose of teeth;to act as teeth.

સાર-વું, *v. t.* [See સર-વું to slip away. To drop; to let fall.

આંખમાંથી આંસુ સારતી,અને છાનું છાનું ઝીણું ઝીણું રોતી.
--**સરસ્વતીચંદ્ર**.

સાર-વું, *v. t.* To dress; to decorate; to embellish.

Id. આંખ સારવી To dress the eyes with lamp-black.

સાર-વું, *v. t.* [See સરાવ-વું.] To offer funeral cakes to the manes of the dead.

સારસ, *s. m.* [S.] The Indian crane.

સારાં, *s. n. pl.* [See સારૂં used ironically and in contempt.] A class of low caste people who commit petty thefts.

સારાં-વાનાં, *s. n. pl.* [See સારૂં + વાનું.] Good or happy results.

સારાંશ, *s. m.* [S. See સાર essence+ અંશ.] The substance; the essence; an abstract; an epitome.

સારા-ઈ, *s. f.*
સારા-પણું, *s. n.*
સારા-શ, *s. f.*
} [See સારૂં] Goodness; fame.

સારાસાર, *s. m.* [See સાર essence + અ-સાર.] A consideration of essential and not essential things or of good and bad qualities of a thing.

સારા-સારી, *s. f.* Intimacy; friendship.

સારિકા, *s. f.* [S.] A canary bird; the Indian jay.

સા-રી-ગ-મ, *s. f.* [S. ष, ऋ, गा, म,being the initial letters of the names of the first four notes of the gamut, *viz,* षड्ज, ऋषभ, गान्धार, and मध्यम.] Chaunting the names of the notes of the gamut instead of the letters of a song.

સારી-પખે,
સારી-પેઠે,
} *adv.* [See સારૂં+પેઠે, પક્ષ.] Thoroughly;fully.2. Well; much. 3. Keeping good health; well; healthy. 4. Properly; carefully; attentively.

સારીવા, *s. f.* A medicinal plant;a herb.

સારૂં, *adj.* [See સાર.] Whole; continuous; all along a period of time.

તરિયા તોરણ મારે દ્વારે બંધાવું,
મંગળ ગવરાવું સારી રાતરે. —**નરસિંહ મહેતા.**

Prov.સારા રાજ્યમાં એકજ સાવરણી The only things of its kind that a person possesses.

સારૂં, *adj.* [See સાર+વાળુ having.] Good; fine;excellent. 2. *interj.* Well !;very well !; yes sir.

Id. સારી નરસી કરવી-કહેવી To speak ill of, behind one's back. સારૂં નરસું કરવું To select. સારો દહાડો An auspicious day. 2. (With reference to a woman) Pregnancy.

Prov.સારૂં એટલું સારૂં જ Truth has always a fast bottom. સારાનાં નસીબ સારાં To a good cat,a good rat. સારાની કદર કોણ જાણે ? Merit seldom meets with reward. સારાં કામ સાહેબનાં The king can do no wrong.

સારૂ, *prep.* For;for the sake of; for the purpose of.

સારો, *s. m.* [See સાર, સરવાયું.] The events or fortunes of the year as determined astrologically on the first day of it.

સારોદ્ધાર, *s. m.* [S. *fr.* સાર essence+ ઉદ્ધાર.] Attaining or getting to the essence of a thing;extracting the essence or substance of a discourse or discussion.

સાર્થ, *adj.* [S. *fr.* સ + અર્થ.] Having a meaning. 2. True to the meaning of the name. 3. Accompanied with a meaning.

સાર્થ-ક, *s. n.* [S. सार्थक्य *fr.* સાર્થ.] Accomplishment; fulfilment; completion. 2.

Purpose; end; object.

સાર્વ-જનિક, *adj.* [S. See સર્વ+જન.] Public; pertaining to all men; universal.

સાર્વ-ભૌમ, *s. m.* [S. See સર્વ+ભૂમિ.] An emperor; a universal monarch.

સાલ, *s. f.* [P.] A year. 2. A yearly stipend; an annuity.

સાલ, *s. n.* [See સાર a hole. Or S. शल्य an arrow, a spear.] A joint that fits a socket. 2. An impediment; an obstacle. 3. A cause of annoyance or pain.

મત્ત મહિષ વકારી કર્યું મન, સાલ સમૂળ ટળે શૂરમાં તે.
—પ્રેમાનંદ.

4. A game in *gili dando* (ગીલી દંડો) one by a party at play as against the other.

Id. સાલ કાઢવું To make a joint exactly fit a socket. 2. To remove an impediment. સાલ બેસાડવું To fit a joint into a socket. સોકયનું સાલ The annoyance caused by a co-wife. સાલ ચઢવું To be indebted to the other party (to a number of games in *gili dando*).

સાલ-ગિરી, *s. f.* [P. *fr.* સાલ a year+गिर: =S. ग्रन्थि a knot *fr.* ग्रन्थ् to wreathe.] Birthday; the anniversary of one's birth.

સાલ-ગુદસ્ત, *s. n.* [+ ગુદસ્ત.] The last year.

સાલમ, *s. m. f.* [Ar. सअलब्.] Salep.

Id. સાલમપાક A medicinal preparation of salep.

સાલ-મિસરી, *s. f.* [Ar. *fr.* સાલમ, + मिसरी of Egypt *fr.* मिसर Egypt.] See **સાલમ.**

સાલ-વ-વું, *v. t.* [See સાલ a joint.] To make a joint exactly fitting the socket.

સાલવા-મણ, *s. n.*[+મણ a suffix showing "action."] Wages paid for fitting joints in their sockets.

સાલ-વાર, *adv.* [See સાલ a year + વાર, વારો, order.] In order of years; in chronological order; chronologically.

સાલ-વારી, *s. f.* Chronology.

સાલ-વી, *s. m.* [See સાલ a joint+S. वाहिन् a carrier, a maker. *fr.* वह्, વહેવું, to carry.] A maker of joints; a carpenter.

વિશ્વકર્મા આવ્યા રે સર્વે સાલવી સાથે,
ચિત્ર વિચિત્રના મંડપ રચી જી. —દયારામ.

સાલ-વું, *v. i.* [S. शल्य an arrow, a spear. See સાલ a joint.] To prick; to pinch; to punch. 2. To ache; to be in pain; to smart.

સાલસ, *adj.* [Ar. सलीस् easy.] Honest; honourable. 2. Polite; gentlemanly.

સાલ-સંકોચો, *s. m.* [+ સંકોચો.] Machinations, an intrigue; a design; a plot; a secret arrangement.

સાલસ-પણું, *s. n.*
સાલસાઈ, *s. f.* } [See સાલસ.] Honesty. 2. Politeness. 3. Gentleness.

સાલાતાલા, *s. m. pl.* [Imit. See કાલાવાલા] Supplication; humble entreaty.

સાલાવુલું, *adj.* [See સાલસ.] Dull of comprehension and credulous; simple-minded.

સાલિ-યા, *s. m. pl.* [See સાલ a joint.] The railing in the sides of the frame of a carriage.

સાલિ-યાણું,
સાલિ-યાણું,
સાલિ-યું, } *s. n.* [See સાલ a year.] An annual stipend; an annuity.

સા-લોકય, *s. n.* See **સલોકતા.**

સાલ્લો, *s. m.* [See સાડી+ડો dim.] A cotton upper garment worn by women.

સાવ, *adv.* [Hem. Des. सव्व *fr.* S. सर्वम्. Or See સાફ.] Wholly; entirely; completely.

સાવક, Same as **શ્રાવક.**

સાવ-કું, *adj.* [S. सापत्नक *fr.* स, common to many + पति the husband.] Related to a different mother.

Id. સાવકી મા A step-mother. સાવકી બહેન A step-sister. સાવકો ભાઈ A step-brother. સાવકો બાપ A step-father.

સાવ-ચેત, *adj.* [See સાવધ + ચિત્ત.] Cautious; vigilant; conscious; attentive.

સાવ-ચેતી, *s. f.* Attention; caution; heed; regard; advertence; vigilance.

સાવજ, *s. n.* [S. श्वापद.] A tiger; a wild animal; an undomesticated quadruped. 2. A savage; a barbarian.

સાવણ, Same as **શ્રાવણ.**

સાવધ, *adj.* [See સાવધાન.] Conscious; advertent. 2. Cautious; vigilant; attentive.

સાવધાન, *adj.* [S. *fr.* સ + અવધાન.] At-

tentive; advertent. 2. Cautious. 3.Careful; alive to. 4. *s. n.* The utterance used at the marriage ceremony when the cloth partition between the bride and the bridegroom is removed, signifying "mind ! take heed ! the hour is come ! ".

સાવર·ણી, *s. f.* [S. सार् to cause to move *fr.* सृ to move.] A broom; a besom.

Prov. સાવરણી મંગાવે ત્યારે સુંથિયું લાવે I talk of chalk, and you talk of cheese=I ask for a fork, and you bring me a rake. સારા રાજ્યમાં એકજ સાવરણી The only thing of its kind that a person possesses.

સાવર·ણો, *s. m.* A large broom.

સાવરિ·યું, Same as **સાસરૂં**.

સાવ·લું, Same as **સરાવ·લું**.

સાવિત્રી, *s. f.* [S. *fr.* सवितृ the sun. See સવિતા.] A ray of light. 2. See **ગાયત્રી**.

સા·વું, *v. t.* [See સાહાય, સાહાય્ય, સહાય.] To catch; to hold; to support.

સા-શ્ચર્ય, *adv.* [S. *fr.* स with + આશ્ચર્ય.] With astonishment.

સાષ્ટાંગ, *s. m.* [S. *fr.* સ + અષ્ટ + અઙ્ગ.] Prostration with the eight members of the body; a humble bow. 2. *adj.* (Salutation) made with eight members of the body.

સાસ, *s. m.* [See શ્વાસ.] Breath. 2. Asthma. 3. Life.

Prov. સાસ, ત્યાં સુધી આસ While there is life, there is hope.

સાસર-વાસો, *s. m.* [See સાસરૂં+વાસ, વસ·વું.] Presents of household utensils, ornaments, dresses, &c., given to the bride by her parents when they sent her to live in the house of her husband.

સાસર-વેડ, **સાસર-વેલ**, *s. f.* [+વેલો.] A relation on the husband's side.

સાસરિ·યાં, *s. n. pl.* The relatives on the husband's side.

સાસરી, *s. f.* **સાસરૂં**, *s. n.* [See સાસરો.] The wife's paternal house as related to the husband. 2.The husband's paternal house as related to the wife.

Id. સાસરીની બેડી The restraints at a girl's father-in-law's house. દીકરીને સાસરીએ વળાવવી To send for the first time a daughter to her father-in-law's house, with presents to the members of the house.

Prov. સાસરે જતાં કોઇ છીનાળ કહે નહિ Marriage is honourable and the bed undefiled.

સાસુ, *s. f.* [Dh. Des. सास्सू *fr.* S. श्वश्रू.]The mother-in-law either of the wife or of the husband.

Prov. સો દહાડા સાસુના, તો એક દહાડો વહુનો=સાસુ પછી વહુનો વારો=સાસુ દમે સવેળા, તો વહુ દમે કવેળા Every man has his hour. સાસુ વહુને વેર Mother-in-law and daughter-in-law are a tempest and a hail-storm. સાસુ દમે સવેળા, તો વહુ દમે કવેળા Every dog has his day, and every man his hour.

સાસુ-ડી, Same as **સાસુ** used in contempt.

સાસોટી, *adv.* [See શ્વાસ+વૃત્તિ.] Panting. 2. Running quickly and with force or rashness.

એવું કહીને મેલી દોટ, ઉવાટે ચાલ્યો. સાસોટ.

—પ્રેમાનંદ.

સાહ, *s. m.* [See સા. સાઉ.] A title given to a Hindū merchant, banker, or shopkeeper in Gujarāt.

સાહ-જન, *s. n.* [+જન.] A gathering of respectable gentlemen attending a marriage-procession.

સાહજિ·ક, *adj.* [S. See સહજ.] Natural; not borrowed, nor artificial, nor assumed, nor affected.

સાહ-જોગ, *adj.* [See સાહ, સા, સાઉ, સાહુકાર,+જોગ.] (A bill of exchange or a hundī) Payable to the holder if he is a respectable man.

સાહસ, *s. n.* [S. See સહસા.] Enterprise; adventure. 2. A thoughtless action. 3. Violence; fury; a desperate adventure; any violent or furious deed or action.

Id. સાહસ કરવું-આદરવું To undertake a thoughtless action.

Prov. સાહસ કરવું નહિ Recklessness is the parent of miseries=Look before you leap, for snakes among sweet flowers do

creep.

સાહસિ-ક, *adj*. Enterprising; adventurous. 2. Daring; bold. 3. Rash; thoughtless. 4. Violent; furious; desperate.

સાહાય, સાહાય્ય, } *s. f.* [S. साहाय्य See સહાય.] Assistance. help; aid; succour.

સાહાવું, Same as **સાવું**.

સાહિત, સાહિત્ય, } *s. n.* [S. साहित्य *fr.* સહિત.] Materials. 2. Implements; apparatus; means. 3. The science of Rhetoric and literary Criticism.

સાહી, Same as **શાહી, શાઈ**.

સાહીબી, Same as **સાહેબી**.

સાહુ, Same as **સાઉ**.

સાહુ-કાર, *s.m.* [See સાઉ+કાર a doer *fr.* S. कृ કરવું to do.] An honest man. 2. A money-lender. 4. A man of credit.

Id. ચિનનો સાહુકાર A dishonest person. 2. A thief.

સાહુ-કારી, *s.f.* Honesty in one's dealings. 2. Mercantile credit. 3. Dealing or trafficking in money; banking. 4. The business or concern of a banker. 5. Trustworthiness. 6. *adj*. Of, belonging to, or relating to a banker or merchant. 7. Legal; rightful; not stolen or contraband (of goods, or articles).

સાહુડી, *s.f.* [Hem. Des. सडली=S. शकुनिका, *fr.* S. सल्लकी.] A porcupine.

સાહેત, *adv.* [See સહિત] Just; soon; immediately.

સાહેદ, *s. m.* [See શાહેદ.] A witness.

સાહેદી, *s. f.* [See શાહેદી.] A witness. 2. Evidence. સાહેદી પુરવી To give evidence.

સાહેબ, *s. n.* [Ar. साहिब् a companion.] A lord; a master. 2. A gentleman; sir; mister. 3. Madam. 4. Your Honour; Your Excellency; Your Lordship. 5. A European gentleman. 6. The Lord; God.

Id. સાહેબ રસ Sentiment relating to God; piety; devotion; faith.

સાહેબો, *s. m.* A husband.

હારે રસ રતિ એક ઘટમાં જો સંચરે,
તેને આપણે રે સાહેબો દરસાય. —**કબીર.**

સાહેબી, *s. f.* Mastership; lordship. 2. Rule; government. 3. Sway; superiority. 4. Grandeur.

સાહેર, Same as **સાયર, સાગર.**

સખી, આવેલો આસો માસ, તાજી મારી તગતગે;
સખી સાહેર બંધાવેની પાળ, રામ રસ ઊતરે.
—**રામઈઓ.**

સાહેલી, *s.f.* [Hem. Des. साहुली *fr.* સખી.] A female companion.

સાહ્ય, Same as **સાહાય, સાહાય્ય.**

સાહ્યતા, Same as **સાહ્ય.**

સાળ, *s.n.f.* [P. शाल्.] A loom.

સાળ-વી, *s. m.* [+S. वे to weave. Or, See સાલ a joint+વાહી *fr.* વહેવું.] A weaver.

સાળા-વેલી, *s. f.* [See સાળો.] The wife of a **સાળો**; the wife of the brother of one's wife.

સાળિ-યું, *s.n.* [S. शालि.] Paddy; unhusked rice.

સાળી, *s. f.* [See સાળો.] A wife's sister; a sister-in-law.

સાળું, *adj*. Used of anything in endearment or contempt.

સાળુ, *s. m.* [See શાલ.] A fine upper garment worn by women.

સાળે-લી, Same as **શાળા-વેલી.**

સાળો, *s. m.* [S. श्याल, श्यालक.] A wife's brother.

સિંગ, *s. f.* [See સિંગ-ડું.] A bean. 2. A pod.

સિંગ-ડી, Same as **શિંગ-ડી.**

સિંગ-ડું, Same as **શિંગ-ડું.**

સિંગારા, *s. m. pl.* A kind of fish.

સિંગોટી, *s. f.* [See શિંગોટી.] A horn-tax. 2. See **શિંગોટી.**

સિંગો-ડું, Same as **શિંગો-ડું.**

સિંચણિ-યું, *s. n.* [See સિંચ-વું.] A rope to draw water with from a well.

સિંચ-વું, *v. t.* [Hem. Des. सिंप॰इ *fr.* S. सिञ्च॰ति he sprinkles *fr.* S. सिच्, सिञ्च्, to sprinkle.] To water. 2. To sprinkle; to irrigate. 3. To draw water from a well. 4. To put in good order. 5. To pile up (things, cloths, &c).

સિંચાણો, *s.m.* [S. श्येन.] A falcon.

કાળ સિંચાણો રે શિર ફરે, મુરખ કરે પ્રપંચ.
—**જીવરામભટ.**

સિંદે-લોણ, *s. n.* [See સિન્ધવ+ લૂણ.] Rock salt.

સિંહ, *s.m.* [S. *fr.* हिंस् to kill.] A lion. 2. The sign *Leo* of the zodiac. 3. A brave warrior.

Prov. સિંહ કે શિયાળ ? Lit. What is it, a lion or a jackal ? Hence, 2. Is the news favourable or unfavourable ?

સિંહ-કટિ, *adj.f.*[S.*fr.* +કટિ.] (A woman) Having a delicat waist.

સિંહ-ણ, *s. f.* A lioness.

સિંહ-સ્થ, *s. m.* [S *fr.* + स्था to stand.] The position of Jupiter in the sign *Leo* of the zodiac. 2. The period of time marked by this position considered as inauspicious.

સિંહાવલોકી, *adj.* [S. *fr.* +અવલોકન.] (A kind of metrical composition) In which the first line of a new verse is the same as the last line of the preceding verse.

સિંહાસન, *s. n.*[S. *fr.*+આસન.] A throne.

સિંહિ-કા, *s. f.* A lioness.

Id. સિંહિકા-સુત Lit.A male cub of a lioness. Hence, 2. (Myth.) A demon supposed to swallow the sun and the moon, and thus cause their eclipses; Rāhu. 3. The ascending node.

સિંહિકા-સુતને શરીર હોત તો, મુજને ચિંતા થોડી,
સુધાકરને ગળત પેટમાં, બાળી થાત રાખોડી.
—**પ્રેમાનંદ.**

સિકઞ્ચો, } **સિકઞ્જો,** } Same as **શકઞ્ચો, શઞ્ચો.**

સિકતા, *s. f.* [S.] Sand.

સિકન્દર, *adj.* [S. *fr.* Gr. *Alexander.*] Victorious. 2. Prosperous. 3. *s. m.* The Gujarāti form of the English "Alexander." 4. Prosperity; good fortune.

સિકલ, *s. f.* [Ar. शकल.] The face.2.Appearance. 3. Polish. 4. Features;the visage; the countenance.

સિકલી-ગર, *s. m.* [Ar. सयकल् polish + P. गर=S. कार a doer *fr.* कृ to do.]A polisher; a furbisher or burnisher (of tools,knives, swords and other weapons).

સિકાર-વું, *v. t.* [See **સ્વીકાર-વું.**] To consent; to agree to. 2. To accept.3.To honour a bill of exchange; to endorse.

સિક્કા-દાર, *adj.* [See સિક્કો+દાર, P.] Of a beautiful appearance.

સિક્કાબન્ધ, [+બાંધ-વું.] Sealed. 2. Intact. 3. Unopened; unused.

સિક્કે-કટાર, *s. f.* [+કટાર.] A seal made in the form of a dagger.

સિક્કો, *s. m.* [Ar. सिक्कः] A seal. 2. A coin. 3.A stamp; an impression on paper, coin, &c. 4. Currency; stamped coin.

Id. સિક્કો કરવો-મારવો To seal. 2. To do a thing successfully.

સિચાણો, Same as **સિંચાણો.**

સિજ-વું, } **સિઝ-વું,** } *v.i.*[S. सिध् to be accomplished. See સિધવું.] To parboiled. 2. To be scorched; to be burnt.3. To be distressed; to be afflicted.

ભીજતી તન અશ્રુપાતથી, સિજતી ચિત્તમાં વ્યંગી રે.
—**પ્રેમાનંદ.**

4. *v. t.* [See સિદ્ધ.] To accomplish. 5. To appease; to quiet; to calm.

નાત રોક પાંરકી લડાઈ સિજવે,
કારમું કુટુંબ માત તાત રિઝવે. —**જીવરામભટ.**

6. *v. i.* To be accomplished.

નાડે અરથ ન એકે સિજે, શી કીજે ચાકરે, રાણીજી.
—**પ્રેમાનંદ.**

કૃષ્ણ કરે, પ્રમાણ, કારજ વણસો કે સિઝે.—**દયારામ.**

Id.વૃત્તિ સિજવી To be wholly under one's control (of the passions).

સિજ-વ-વું, *v. t.* [Causal of સિજ-વું.] To parboil.

સિટી, } **સિટ્ટી,** } *s.f.* [Imit.] A whistle. 2. The act of smoking Gānjā.

સિત, *adj.* [S.] White.

સિતળ, Same as **શીતળ**

સિતળા, Same as **શીતળા.**

સિતા-ફળ, *s. f.* [S. सीताफल.] A custard apple; *annona squamosa.*

સિતા-ફળી, *s.f.* A tree bearing custard apples.

સિતાર, Same as **સતાર.**

સિતારો, *s. m.* [P. सितार:=L. *astrum*=Gr. *astron*=Eng. *star.*] A star; a planet. 2. Fortune; destiny; fate.

Id. સિતારો પાંસરો હોવાથી Through good Fortune.

સિત્તેર, *adj.* [S. सप्तति *fr.* सप्त seven+ति a suffix showing "tens=Eng. "ty".] Seventy; 70.

સિત્તોત્તેર, *adj.* [See સાત + સિત્તેર.] Seventy-seven; 77.

સિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* सिध् to be accomplished.] Accomplished; effected; formed. 2. Proved; established by proof. 3.Finished; completed. 4. Ready; willing and waiting (as a person to act, a thing to be used). 5.*s.m.* An ascetic who has acquired superhuman powers. 6. A class of demigods. 7. A magician. 8. The twenty-first of the astronomical *yogas.*

સિદ્ધ-સાધક, *s. m. pl.* [S. + સાધક] Two persons, one of whom pretends to have attained superhuman powers, and the other to be his pupil, and who thus combine to deceive laymen; pretenders who support each the other.2.One who falsely supports the professions of another. 3.A member of a band bound by a secret compact.

સિદ્ધાઈ, *s. f.* The power of working miracles; the attainment of supernatural powers.

સિદ્ધાન્ત, *s. m.* [S. સિદ્ધ + અન્ત.] Resolution; determination. 2. A proposition; a problem; a demonstrated conclusion; a theorem. 3. An established fact or truth.

સિદ્ધાન્તી, *adj.* That has arrived at a conclusion. 2.That is learned in any particular science.

સિદ્ધિ, *s. f.* Accomplishment; completion; fulfilment. 2. Establishment; settlement. 3. Formation; enactment. 4. Proficiency. 5.The accomplishment of the object of life, *viz.*emancipation from transmigration and beatification by absorption into the essence of the Supreme Spirit. 6. Prosperity; success. 7. The 16th or the 19th of the astronomical *yogas.*8. Supernatural power or faculty; marvellous faculty or capability.9. The fruit of a course of ascetic exercises.

N. B. The *siddhis* are eight:—

1. અણિમા The power of becoming as small as an atom;
2. મહિમા „ „ increasing size at will;
3. ગરિમા „ „ becoming heavy „ „ ;
4. લઘિમા „ „ light „ „ ;
5. પ્રાપ્તિ „ „ obtaining everything „ „ ;
6. પ્રાકામ્ય „ „ willing and forthwith having
7. ઈશિત્વ „ „ lordship;
8. વશિત્વ „ „ subjecting or fascinating at will.

Id. સિદ્ધિ પામવી To be accomplished. સિદ્ધિ મેળવવી To accomplish.

સિધ-વું, *v. i.* [S. सिध्.]To be accomplished; to be effected.

સિધ-વો, *s. n.* [See સીધું.] A support or prop to keep a cart standing.

સિધાર-વું, સિધાવ-વું, *v. i.* [See સિદ્ધિ + કર-વું.] To go; to proceed; to depart. 2. To come (used by way of euphemism).

સિધી, *s. m.* [Ar.] A negro; an Abyssinian.

સિન્દરી, *s. f.* [Hem. Des. सिंद, सिंदुरयं, सिण्ण= रज्जु: a rope; *fr.* Dh. Des. सिंदोलं & Hem.Des. सिंदी=S. खर्जूरी a date tree.] Coir. 2. A coir-rope.

સિન્દુરિયા, *adj.* [See સિન્દૂર.] Having a vermilion colour.

સિન્દુરી, *s. f.* A kind of red upper garment worn by widows. 2. *adj.* Of the colour of સિન્દૂર; red.

સિન્દૂર, *s. n.* [S.] Vermilion; red lead. 2. A particular mode in music.

સિન્ધ-ભૈરવી, *s. f.* [H. सिन्ध Sind, a division of the Bombay Presidency *fr;* સિન્ધુ + ભૈરવી.] A particular mode of music.

સિન્ધવ, *s. m.* [S. सैन्धव *fr.* સિન્ધુ.] Rock-

salt.

સિન્ધુ, *s. m.* [S.] A sea; an ocean. 2. A particular mode in music. 3. *s. f.* The river Indus.

સિન્ધુડો, *s. m.* A war-song.

સિપ·ણી, *s. f.* [See સિપ·વું.] Sprinkling water.

સિપ·વું, *v. t.* [S. क्षिप् to throw. See છિ-પ·વું.] To sprinkle; to water.

સિપાઈ, *s. m.* [P. सिपाही a soldier.] A sepoy; a soldier; a military man. 2. A policeman; a constable. 3. A page; an attendant on great men. 4. A peon.

સિપાઈ-ગીરી, *s. f.* [P. *fr.*+गरी doing *fr.* S. कृ to do.] The profession of a soldier or sepoy; military conduct.

સિપા·ણી, *s. f.* [See છીપ.] A small shell.

સિપાત, Same as **શ્રીપાત.**

સિફત, *s. f.* [Ar. सिफत् a qulification.] A peculiar quality; an attribute; a property. 2. Manner; a peculiarity. 3. Tact; ingenuity; skill. 4. A scheme; a contrivance. 5. Praise.

સિફલું, *adj.* [Ar. सिफ्ल:] Unmannerly; indiscreet; odd; queer; strange.

સિફા-બહાદુર, *adj.* [See સિપાઈ + બહાદુર.] Courageous; brave.

સિફારસ, *s. f.* [P.] A recommendation.

સિબન્દી, Same as **સિરબન્દી.**

સિમળો, *s. m.* [Hem. Des. छमलओ= S. सम-च्छद: *fr.* S. शाल्मली.] The cotton tree.

સિમાડો, *s. m.* [S. सीमा. See સિમાડો, શેઢો, છેડો, કેડો.] A boundary; a limit.

સિમિટ, *s. n.* [Eng. *Cement.*] Cement.

સિયાળ, } *s. n.* Same **શિયાળ.**
સિયાળ·વું, }

સિયાળો, Same as **શિયાળો.**

સિર, *s. n.* [P.=S. शिर:.] The head.

સિર-જોરી, *s. f.* [+જોર.] Overbearing conduct.

સિર·તાજ, *s. m.* [P. *fr.* +તાજ.] A crown.

સિર-પેચ, *s. m.* [P. सर्पेच् *fr.* સિર the head,+पेच् *fr.* पेचीदन् to bind. See પેચ.] A scarf tied over a turban.

સિરબન્દી, *s. f.* [P. सरबन्दी *fr.* સિર the head+બાંધ·વું.] A subsidiary. 2. An irregular force.

સિરસ્તે·દાર, *s. m.* [P. *fr.* સિરસ્તો+દાર, P.,] A subordinate officer who manages the routine of an office; a head clerk.

સિરસ્તે·દારી, *s. f.* The position and duties of a સિરસ્તેદાર.

સિરસ્તો, *s. m.* [P. सररिश्त: thread.] Usage; practice; custom. 2. A rule of conduct.

સિરો-ઈ, *s. f.* [Ar. सुराही.] A waterpot made of metal with a long neck.

સિલક, *s. f.* [Ar.] A balance (in accounts). 2. Cash in hand; the remainder in hand after expenditure.

શિલકી, *adj.* Lying as balance; spare; reserved.

સિલ-સિલા-બન્દ, *adv.* [P. *fr.* Ar. सिल्सिल: a chain+બાંધવું.] In succession; in a series.

સિલાજિત, Same as **શિલાજિત.**

સિલે·દાર, *s. m.* [P. सिलाहदार् armed *fr.* Ar. सिलाह् an arm + દાર, P.,] A horse soldier, a trooper. 2. A cavalier.

સિવડા·મણ, } *s. f.* [See સિવડા·વ·વું.]
સિવડા·મણી, }

The wages paid for sewing.

સિવડા·વ·વું, *v. t.* [Causal of સિવ·વું.] To get sewed; to ask to sew.

સિવ·ણ, } *s. f.* [See સિવ·વું.] Sewing.
સિવ·ણી, }

2. A fashion of sewing. 3. A seam.

સિવ·વું, *v. t.* [S. सिव् to sew.] To sew. 2. To stitch.

સિવા·ઈ, Same as **સિવડા·મણ, સિવડા·મણી.**

સિવાએ, } *prep.* [Ar.] Without; ex-
સિવાય, }

cluding; except. 2. *conj.* Besides; in addition to.

સિસમ, *s. n.* [S. शिंशपा.] Sisoo; blackwood. Id. સિસમ જેવું Hard and heavy. રૂપમાં સિસમનો કટકો Of a black complexion. સિસમની પુતળી A woman with regular features but very black.

સિસોટી, *s. f.* A kind of tree.

સિસોળિ·યું, *s. n.* [S. सलकी a porcupine.

See શાહુડી.] A porcupine's quill.

સિખિ-સાતેમ, Same as **શિખિ-સાતેમ.**

સીક, *adj.* [Eng. *Sick. Cf.* Hem. Des. सिम्मो=S. श्रान्तः fatigued.] Sick; ill.

સીક, *s. f.* [P. सीख्.] An iron prong.2.A spit for roasting.

સીકું, Same as **શિકું.**

સીડ·વું, *v. t.* [See છીંડું, છિદ્ર.] To close up or fill up a gap or hole.

Id. દર સીડવું To fill up a hole.

સીડી, *s. f.* [See એડી.] A ladder; a flight of steps; a staircase.

સીત, Same as **શીત.**

સીતા-ફળ, Same as **સિતાફળ.**

સીત્-કાર, *s. m.* [S. *fr.* सीत् Imit. + કાર sound *fr.* कृ કર·વું.]The sound made in sighing, whistling, shivering with cold, &c.

સીદાવું, *v. i.* [S. सद्, सीद्.] To be distressed or afflicted.

સીદી, } **સીધી,** } Same as **સિધી.**

સીધું, } **સીધુ-સામાન,** } *s. n.* [See સિદ્ધ + સામાન.] Undressed provisions such as are taken on a journey, or given to a mendicant, or guest, &c.

સીધું, *adj.* [See શુદ્ધ.] Straight.2.Direct. 3. Upright; honest.

Id. સીધું દોર કરવું To make straight. 2. To bring back to ways of righteousness. સીધો જવાબ A direct answer;not an evasive answer.

સીનો, *s.m.*[P. सीनः=L. *sinus* the bosom.] The breast; the bosom.

સીપ, *s. f.* [See છીપ.] Mother-of-pearl; the shell in which pearls are generated; a half of an oyster-shell.

Id. સીપનું મોતી Of the best quality.

સીમ, *s. f.* [S. सीमन्, सीमा.] A boundary; a limit; a border (of a field, village, &c.).

સીમડોક, *adv.* [+ઠોક·વું.] Including all; without leaving out any; every one.

સીમન્ત, *s. n.* [S. सीमन्तोन्नयन *fr.* सीमन्त the line where the hair of the head is parted *fr.* સીમ + અન્ત, + उन्नयन lifting up *fr.* उद् up +नी to carry.] Same as **અધરણી.**

સીમા, Same as **સીમ.**

Id. સીમા વળવી=ધરતીની સીમા આવવી To reach the extreme limit.

સીમા-ડો, *s. m.* The boundary or limit of a village or field.

સીમા-સૂત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + સૂત્ર.] The perimeter.

સીયમ, *adj.*[P. सिवुम third *fr.* सिः three.] (Land) Of the third class; of an inferior quality. See **સોયમ.**

સીરસ, *s. n.* [See સીળી.] A skin disease in which the body is covered with red stops.

સીરી, *s. f.* [P. शीरीन् sweet.] Sweetness. 2. Relish.

સીરો, Same as **શિરો.**

સીસ, Same as **શિષ્ય.**

સીસી, *s. f.* [See સીસો.] A small bottle; a vial; a phial.

Prov. સીસી ને ફટાક The bubble may burst at any time (said of an extravagant person).

સીસું, *s. n.* Lead.

સીસો, [P. शीशः] Same as **શીસો.**

સીળી, Same as **શિતળા.**

સું, *prep.* [See શું.] A suffix denoting "with."

સુંઆળું, } **સુવાળું,** } *s. n.* [See સુંવાળું.] The shaving of the head as a means of purification from the pollution contracted during mourning.

સુંખરાં, } **સુંખળાં,** } *s. n. pl.* [See સૂંઢ + સળી] A thorny projection in seeds of grass.

સુંઘ·વું, *v. t.* [Hem. Des. सुंघियं= S. घ्रातम् smelled; Dh. Des. जिंघिइ *fr.* S. जिघ्रति the smells; also ओसिंघियं *fr.* S. अव·जिघ्र·ति; from घ्रा, जिघ्र् to smell.S. शिङ्घ् to smell. See છીંકણી.] To smell; to scent.

સુંઠ, Same as **શુંઠ.** *s. f.* Dry ginger.

Prov. સુંઠને ગાંઠીએ ગાંધી ન થવાય One swallow does not make the spring.

સુંઢ, } **સુંઢ,** } Same as **શુંઠ.**

સુંડ-લી, *s. f.* A small basket.

સુંડ-લો, *s. m.* A large basket.

સુંઢ-વું, Same as **શુંઢ-વુ**ં

ઊઠ, ઊઠ, રે આળસુ, હેતે બેડાં લે હાથ,
સમરામાં સમજાવિયો,સુંઢ અમારી સાથ.
—**સામળભટ.**

મન વેગી સાંઢડી, સુંઢાડી,મારે જાવું સો સો કોશ.
—**ગીરાંબાઈ.**

સુંઢિ-યું, *s. n.* [See સુંડ, સુંઢ.]An inferior kind of juwar.

સુંઢિયો-કોશ, *s. m.* [See સુંઢ + કોશ.] A leather bag for drawing water, made in the form of the trunk of an elephant.

સુંથિ-યું, *s. n.* A circle of rope or rags, made to steady vessels having a convex bottom.

સુંદ-ણુ; *s. f.* [See ખોદ-વું.] A square pit in which dyers soak their cloth.

સુંવાળી, *s. f.* [See સુંવાળું, used ironically.] A kind of dry cake.

સુંવાળું, *adj.* [Hem. Des. सुमालं, सोमालं *fr.* S. सु-कुमारम् very delicate *fr.* सु well+कुमार a child. S. सुकामेल, સુકુમાર.] Soft; smooth. 2. *s. n.* [Generally વરધ સુંવાળું *fr.* વૃદ્ધિ+સુંવાળું, or વાળ] Pollution owing to the birth of a child.

Id. સુંવાળો માણસ A person of a gentle nature. **સુવાળો** રૂપિયો A smooth rupee; a rupee deteriorated in its value on account of its face being worn.

સુ, [S.] A prefix denoting "excellence, intensity, increase, advancement," and equivalent to "good, well."

સુકન, *s. m.* [See શકુન.] An omen; a prognostication. 2. See **સુખન**.

Id. બે સુકન કહેવા To speak in favour of. સુકન જોવા To observe an omen. 2. To prophesy or find out the truth by counting grains.

સુક-લકડી, *adj.* [See સૂકું + લાકડું.] Lean; thin. (of the body).

સુકવ-ણી, *s. f.* [See સુક-વ-વું.] Dryness. 2.A withered state.3.The portion lost by drying (of grain, spirit, &c.).

સુક-વ-ણું, *s. n.* The dried or withered state of a crop through insufficiency of rains.

Id.સુકવણું પડવું To have insufficient rain.

સુક-વ-વું, *v. t.*[Causal of સુક-વું.]To dry; to free from moisture; to wipe away or exhale moisture. 2. To expose to the rays of the sun or fire.

સુક-વું, Same as **સુકાવુ**ં.

સુકાન, *s. n.* [Ar. सुक्कान् the rudder.] A helm; a rudder. 2. A moving or directing power.

સુકાની, *s. m.* A helmsman.

સુકા-વું, *v.i.* [See સૂકું.]To dry up;to lose moisture or dampness.2.To be parched;to be scorched. 3. To be dried up. 4. To pine away; to wither; to droop; to lose flesh. 5. To be lean or emaciated (as a tree,plant, person.). 6.To become dry,shallow.scanty. &c. (as the beds of rivers, streams, tanks, ponds, wells, &c.).

સુ-કાળ, *s. m.* [See સુ+કાળ.] A time of plenty and cheapness.2. Plenty;abundance.

સુ-કીર્તિ, *s. f.*[S. *fr.* સુ + કીર્તિ.] A good name; honourable repute.

સુ-કુમાર, *adj.* [S. *fr.* સુ+કોમળ.]Delicate; tender; soft; (as a person, plant, flower.).

સુ-કૃત, *s. n.* [S. *fr.* + कृ to do.] Any good or virtuous act. 2. Virtue; moral merit.

સુક્કર, Same as **શુક્ર-વાર.**

સુક્કો, *s. m.* [See સૂકું.] Tobacco. 2. *adj.* Poor; penniless. 3. Possessing very little or no money; having an empty pocket.

Id. સુક્કું ભટ Quite dry. 2. Quite poor.

સુખ, *s. n.* [S.] Happiness; comfort; pleasure. 2. Quiet; rest; ease. 3. Satisfaction; gratification. 4. Delight; joy.

Id. સુખે કે દુખે Whether you will or not. સુખ સમાધાન Peace and happiness. સુખ સમાધાનનું વર્તમાન Reassuring news.

Prov. સુખના સાથી, દુઃખના વેરી Prosperity brings friends, adversity tries them. સુખ પાછળ દુઃખ, ને દુઃખ પાછળ સુખ Every tide has its ebb. સુખે સોની, દુઃખે રામ In prosperity gold; in adversity God. સુખનો જીવ દુખમાં કો-

ણ નાખે ? Wake not sleeping dogs=When sorrow is asleep,wake it not.સુખનાં સૌ (સો) સગાં In time of prosperity friends will be plenty, in time of adversity not one in twenty=When poverty comes in at the door,love flies out at the window. સુખનું મૂળ સંતોષ Contentment is the root of happiness.

સુખ·કર, સુખ·કારક, સુખ-કારી, } *adj.* [S. *fr.* + कृ to do.] Giving happiness.2.Comfortable;convenient; agreeable; pleasing. See **સુખ-દા·ઈ, સુખદાય·ક.**

સુખ-ચેન, *s.n.* [+ચેન.] Ease; tranquillity.

સુખડ, *s.f.* [S. श्रीखंड.] Sandal-wood.

Prov. સુખડ ઘસારે, કાંઈ ઓરસિયો ઘસાશે ? The more noble, the more humble.

સુખડિ·યો, *s. m.* [See સુખડી.] A confectioner.

સુખ·ડી, *s. f.* [See સુખ or સૂકું.] A kind of sweetmeat.2.A fee; a bonus; a perquisite; a reward.

Id. સુખડી બંધાવવી To supply one with dry food for one's journey.

સુખ-તળી, *s. f.* [See સુખ +તળિ·યું.] A leather slip along the sole in the inside of a shoe to absorb the prespiration of the feet.

સુખ·દ, સુખ·દા·ઈ, સુખ-દાયક, } *adj.* [+ दा to give.] Comfortable; producing happiness. 2. Causing or producing ease or contentment.3.Joyful; pleasing. 4. Blessed;comforting;glad; happy.

સુખ·ધાની, *s.f.* [+ S. धा to hold, to put. *Cf.* રાજ·ધાની.] A comfortable bed.

રત્નજડિત પર્યંકે પોઢયા,વર્ણી ન જાય સુખ·ધાની
—દયારામ.

સુખન, *s.m.* [Ar. सुखन्.]A word. 2.Utterance; speech. 3. A request.

સુખ-પાલ, *s.f.* [See સુખ+પાળો.] A palanquin.

સુખમણા, *s. f.* [S. सुषुम्ना.] A particular artery or vessel of the body, situated between two other vessels (ઇડા and પિંગ·ળા), and supposed to be one of the passages for the breath or spirit.

સુખ-રાશ, સુખ-રાશિ, } *adj.* [See સુખ + રાશિ.] Giving a large amount of happiness.

સુખ-રૂપ, *adj.* [S. See સુખ + રૂપ.] Happy; comfortable; content. 2. Unhurt; uninjured; well;free from pain or affliction. 3. *adv.* Comfortably; pleasantly; conveniently.

સુખ·લા, *s. m. pl.*Wheat ground rough; rough flour of wheat.

સુખ-લીલા, *s. f.* [See સુખ+લીલા.] Pleasing sports; sportive activity.

સુખ-વર્ધન, *adj.*[S. *fr.* + વધ·વું.] Increasing men's happiness.

સુખ-વેલ, *s. f.* [+ વેલો.] A kind of rice.

સુખ-સજ્યા, *s. f.* [+ શય્યા.] A festal couch; a comfortable bed.

સુખ-સાતા, *s. f.* [+ શાતા, સાતા.] Comfort; ease. 2. Peace and happiness.

સુખ-સાર, *s. m.* [+ સાર.] The essence of happiness; the highest happiness.

સુખા·કારી, *s. f.* [+ S. कृ to do.] A healthy state; health.

સુખાસ્વાદ, *s. m.* [S. *fr.* + आस्वाद taste.] Enjoyment of pleasure or happiness.

સુખા-ળુ,*adj.*[+ S. आलु = Guj. વાળુ a suffix showing possession.] Being happy;being at ease. 2. Lying at ease; enjoying one's rest.

Id. સુખાળા થવું To lie at ease; to enjoy one's rest.

સુખિ·યું, *adj.* Comfortable; happy.

સુખી, *adj.* Happy; easy; comfortable; enjoying pleasure,ease,comfort,happiness, felicity.2. That is in easy circumstances.

Id. સુખી ઘર-કુટુમ્બ A happy home; a happy family.

સુખોત્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* સુખ + ઉત્પત્તિ.] The production of happiness.

સુખોત્સવ, *s. m.* [S. + ઉત્સવ.] A joyful festival; a jubilee.

સુ-ગન્ધ, *s. f.* [S. *fr.* સુ+ગન્ધ.] Odour;

perfume; fragrance; a pleasant or agreeable smell.

Id. સોનું ને સુગંધ બ'ને મળ્યાં Wealth and good family are both secured.

સુ-ગન્ધિ, *adj*. Fragrant; sweet-smelling. 2. *s. f.* See **સુ-ગન્ધ**.

Id. સુગંધી લેવી To perceive a fragrant odour.

સુ-ગન્ધિ-દાર, *adj*. [+દાર, P.] Fragrant; perfumed; odoriferous.

સુ-ગમ, *adj*. [S. *f*. સુ + S. गम् to go.] Easily reached; accessible. 2. Easily acquirable or attainable. 3. Plain; simple; easily understood.

Id. સુગમ પડવું To be easily accessible. 2. To be easily understood.

સુગરી, *s. f.* A female bottle-bird.

સુગરૂ, *s. n.* A nest of a bottle-bird.

સુ-ગરૂ, *adj*. [સુ+ગુરૂ a spiritual teacher.] Having a good and great spiritual teacher; initiated by a good and great spiritual teacher. 2. Initiated into the mysteries of the Vedānta philosophy.

સુગરો, *s. m.* [See સુ + ઘડ-વું.] A kind of bird which shows great skill in making its nest; the bottle-bird.

સુ-ગામણું, *adj*. [See સૂગ.] Disgusting.

સુગા-વું, *v. i.* To dislike; to loathe; to hate; to be averse to. 2. To be prejudiced against. 3. To have a strong antipathy, dislike, or aversion for anything. 4. To nauseate; to turn away with disgust.

સુ-ગાળ, *adj*. [See સુ-કાળ.] Plentiful; abundant.

સુઘડ, *adj*. [See સુ+ઘડ-વું.] Neat, tidy. 2. Having good manners.

Id. સુઘડ જમનારાં People accustomed to food dished up in a dainty manner.

સુઘડ-તા, *s. f.* Neatness; cleanliness.

સુચરિત, *s. n.* [S. *fr.* सु well + चरित conduct.] Good conduct; meritorious deeds.

સુચ-વ-વું, *v. t.* [See સૂચના.] To hint; to suggest. 2. To inform; to apprize. 3. To acquaint; to intimate.

સુ-જન, *s. n.* [S. *fr.* સુ + જન.] A good man. 2. A virtuous man.

સુ-જન-તા, *s. f.* Goodness; affability; complaisance; kindliness.

સુ-જની, Same as **સ-જની**.

સુજની, *s. f.* [P. सूजनी needle-work *fr.* सूजन् a needle.] A quilt; a bed-cover.

સુજ-વું, *v. i.* [S. शून swollen *fr.* श्वि to swell. See સુણ-વું.] To swell; to be swollen or puffed up.

Id. સુજીને થાંભલો થવું To have a large swelling.

સુ-જાણ, *adj*. [See સુ + જાણ-વું.] Intelligent; sharp; ready; clever. 2. Well-informed. 3. Wise; patient; forbearing.

સુ-જાણ-પણું, *s. n.* [+પણું an abstract suffix.] Wisdom; patience; forbearance.

સુ-જાત, *adj*. [+જાતિ.] Noble; of noble birth.

સુ-જ્ઞ, *adj*. [S. *fr*. + ज्ञा to know.] See **સુજાણ**.

સુ-જ્ઞ-તા, *s. f.* Same as **સુ-જાણ-પણું**.

સુઝ, Same as **સૂઝ**.

સુઝ-વું, *v. i.* To seem; to appear. 2. To see; to behold. 3. To be able to make out or understand; to comprehend.

Id. તેને કાંઇ સુઝયું નહિ He did not feel up to anything. તેને જમવું પણ સુઝયું નહિ He did not relish even his meal.

સુઝાડ-વું, *v. t.* To teach; to point out. 2. To put into the mind of; to inspire.

સુડતાળીસ, *adj*. [S. सप्त seven +ચાળીસ.] Forty-seven; 47.

સુડ-તાળો, *s. m.* The great famine of 1847 of the Samvat era (A. D. 1790-91.)

સુડ-વું, *v. t.* [See સૂડ, શુદ્ધ.] To cut off or pluck up weeds in a field of *juwār*.

સુડી, *s. f.* [See છરી.] A small nut-cracker.

Prov. સુડી વચ્ચે સોપારી Between hammer and anvil: Between two stools we fall to the ground.

સુડો, *s. m.* [See શુક.] A parrot. 2. [See સુડ-વું.] Land producing grass; a meadow. 3. [See સુડી.] A large nut-cracker.

સુણ-વું, *v. s.* [S. श्रु, शृणोति, to hear.] To hear.

સુણ·વું, *v. i.* [See સુજ·વું.] To be swollen; to swell; to heave.

સુણા·વ·ણી, *s. f.* [See સુણા·વ·વું.] The act of causing to hear. 2. The act of bringing to the notice of, or of informing.

સુણા·વ·વું, *v. t.* [Causal of સુણ·વું.] To cause to hear. 2. To bring to the notice of; to inform.

સુત, *s. m.* [S. *fr.* सू to give birth to.] A son.

સુતનુ, *adj.* [S. *fr.* सु beautiful+तनु body.] Having a beautiful body. 2. Thin; slender. 3. *s. f.* A beautiful lady.

સુતર, *s. n.* [S. सूत्र thread.] Cotton thread; cotton yarn. 2. Twist; string.

સુ-તર, } **સુતરૂં,** } *adj.* [S. See સુ + તાર; Or, S. सुतराम् better *fr.* S. + तर a comp. suffix; Or see સૂત્ર.] Easy; convenient.

સુતરા·ઉ, } **સુતર·ઉ,** } *adj.* [See સુતર. *s. n.*] Made of cotton.

સુતર-ફેણી, *s. f.* [+ ફેણી.] A kind of sweetmeat made of sugar, milk, and spices, and resembling threads.

સુતર-સાળ, *s. f.* [See સૂત્ર + સાળિ·યું.] A kind of rice.

સુતરિયો, *s. m.* A merchant dealing in cotton thread or yarn.

સુતળ, *s. n.* [S. सुतल.]The third of the seven lower worlds.

સુતળ·વું, *v. t.* [See સુતળી.] To chain. 2. To connect.

સુતળી, [See સૂત્ર, સુતર.] Twine. 2. Pack-thread. 3. String. 4. [See સુખ·તળી.] Same as **સુખ-તળી.**

સુતા, *s. m.* [S. See સુત.] A daughter..

સુતાર, *s. m.* [S. सूत्रकार *fr.* સૂત્ર,+कृ to do.] A carpenter.

Prov. સુતારનું મન બાવળીએ A cat always dreams of mice.

સુતારી, *adj.* Relating to a carpenter.

સુથાડિ·યો, *s. m.* [See સૂત્ર.] A kind of grass having thick stems.

સુથાર, Same as **સુતાર.**

સુ·દર્શન, *s. n.* [S. *fr.* સુ+દર્શન.] Beauty. 2. The discus of Visnu or Krisna. 3. *adj.* Good-looking; beautiful.

સુદામત, *adv.* [See સલામત.] Safely; without incurring danger.

સુ-દિન, *s. m.* [S. *fr.* સુ + દિન.] A happy day; an auspicious day.

સુદી, *adj.* [See શુદ્ધ.] Pertaining to the bright half of a Hind month.

સુદઢ, *adj.* [S. *fr.* સુ + દૃઢ.] Strong. 2. Compact. 3. Hard.

સુ-દ્ધાં, Same as **શુદ્ધાં.**

સુધ-બુધ, *s. f.* [See શુદ્ધિ + બુદ્ધિ.] Presence of mind; self-possession.

Id. સુધબુધ ઉડી જવી To lose one's presence of mind.

સુ-ધર·વું, *v. i.* [See સુ + ઉદ્ધાર.] To improve; to grow better; to be reformed. 2. To be enlightened; to be civilized. 3. To advance in goodness. 4. To be revised or corrected.

સુ-ધરા·ઈ, *s. f.* Improvement. 2. Advancement; progress; an improved state. 3. Civilization. 4. Reformation.

Id. સુધરાઈ ખાતું A municipality.

સુધા, *s. f.* [S.] The beverage of immortality and the substance of the gods; nectar; ambrosia. 2. Lime; chunam used in whitewashing walls, &c.

સુધા·કર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ to do.] The moon.

સુધાર·ક, *s. m. f.* [See સુધાર·વું.] A reformer.

સુ-ધાર·વું, *v. t.* [Causal of સુધર·વું.] To set to rights. 2. To improve; to reform. 3. To make correct, proper, or right. 4. To civilize.

Id. અક્ષર સુધારવા To improve one's handwriting. બગડેલું સુધારવું To bring back a person to the path of righteousness. શાક સુધારવું To make a vegetable ready for cooking by cleaning & chopping it.

સુધા-રસ, *n. m.* [S. *fr.* સુધા + રસ.] Nectar; ambrosia.

સુ-ધારા·વાળું, *adj.* [See સુ-ધારો+વાળું having-

ing.] Adopting reforms and changes, generally based on European lines.

સુ-ધારો, *s. m.* [See સુ-ધાર•વું.] Reformation. 2. Civilization. 3. Setting to rights; correcting; making accurate and exact. 4. Improvement.

Id. સુધારો દાખલ કરવો To introduce a reform. 2. To introduce an innovation. 3. To introduce or adopt European manners. સુધારામાં ખપવું To show oneself off as a reformer.

સુધી, *adv.* [See સૂધી, સુદ્ધાં.] Till; until. 2. During; while. 3. Unto; up to. 4. Through; throughout the whole.

સુ-ધીર, *adj.* [S. *fr.* सु well + ધીર.] Very brave.

સુદ્ધાં, *prep.* [S. सार्धम् with, including. Or, See શુદ્ધ.] With; together with.

સુન-કાર, *s. m.* [See શૂન્ય + कार a suffix showing the sense of the preceding word *fr.* कृ to do.] Emptiness; vacuum. 2. Inanition; stillness.

સુનત, **સુનતા**, *s. f.* [Ar. सुन्नत् a custom.] Circumcision.

સુના-ગેરૂ, Same as **સોના-ગેરૂ.**

સુના-મણી, **સુના-વ-ણી**, Same as **સુણા-વ-ણી.**

સુના-સુખી, Same as **સોના-સુખી.**

સુની, *s. m.* [Ar.] That one of the two Muhammadan sects, which acknowledges the four successors of Muhammad.

સુનું, Same as **સૂનું.**

સુનેરી, Same as **સોનેરી.**

સુન્દર, *adj.* [S.] Handsome; beautiful; lovely.

સુન્દરી, *s. f.* A beautiful woman; a beauty. 2. A small guitar.

સુપ-ડી, *s. f.* [See સુપ-ડું.] A small winnowing fan. 2. A splash board of a *shigrām* or other conveyance.

સુપ-ડું, *s. n.* [S. शूर्प.] A winnowing fan; a kind of flat basket used as a winnowing fan. 2. An iron gutter fixed to the eaves of a house, having the form of a **સુપડું.**

સુપતી, *s. f.* A hammer for splitting stones.

સુપન, Same as **સ્વપ્ન.**

સુ-પાત્ર, *adj.* [S. *fr.* સુ + પાત્ર.] That is worthy of gifts and honours. 2. Noble; generous.

Prov. સુપાત્રે દાન Liberality consists not in giving largely but in giving wisely. સુપાત્ર માબાપનાં કુપાત્ર છોકરાં A fine goose may have an ugly gosling.

સુ-પુત્ર, *s. m.* [S. *fr.* સુ+પુત્ર.] A good son; a dutiful son.

સુપુરત કર-વું, *v. t.* [See સુ+પુરવું+કર-વું.] To hand over a charge of.

સુ-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* સુ + બુદ્ધિ.] Good inclinations; an inclination to do good and virtuous acts.

સુબે-દાર, *s. m.* [See સુબો + દાર, P.] The governor of a province. 2. A native officer in the army or the police next above a jamādār; a *subedar.*

સુબે-દારી, *s. f.* The rank, dignity, office, or duty of a *subedār.*

સુબો, *s. m.* [Ar.] A province; a division of a country. 2. A province governed by a delegate of the sovereign. 3. [For સુબે-દાર.] The governor of a province.

સુ-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* સુ + બોધ.] Good advice or instruction; good counsel.

સુ-ભગ, *adj.* [S. *fr.*+ભગ good fortune.] Fortunate. 2. Auspicious.

સુ-ભગા, *adj. f.* Enjoying the bliss of wifehood (said of a woman).

સુ-ભટ, *s m.* [S. *fr.*+ભટ.] A good warrior.

સુ-ભાગ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + ભાગ્ય.] Good fortune. 2. *adj.* Fortunate.

સુ-ભાષિત, *adj.* [S. *fr.* +ભાષા.] (A writing or speech) Well-spoken or written; eloquent. 2. Witty; humorous. 3. *s. n.* A witty speech or saying; an apothegm.

સુ-મતિ, *s. f.* [S. *fr.*+મતિ.] Good understanding; sense; wisdom.

સુમન, *s. n.* [S. सुमनः.] A flower.

સુમ-સામ, *s. m.* [See શુન્ય+સામ.] Stillness; silence; quiet. 2. *adj.* Still; silent;

quiet.

સુમાર, *s. m.*[P. शुमार् *fr.* शुमार्दन् to count. See શુમાર.] An estimate. 2. An approximation. 3. Intoxication.

Id. સુમાર કાઢવો To make an estimate; to find out the cost, &c., approximately.

સુમારે, *adv.* Approximately; about.

સુમ્બ, *s. m.* [Ar. शूम् a miser.] A miser. 2. *adj.* Miserly; niggardly; close-fisted.

સુયા॰ણી, *s. f.* [Dh. Des. सुयणो *fr.* S.सु॰जनः a good man.] A midwife.

સુર, *s. m.* [S.] A god; a deity.

સુર, *s. m.* [See સ્વર.] A note in music. 2. A tune; modulation of the voice.

Id. સુર કાઢવો To utter a musical note. સુર મેળવવો To harmonize. સુર પૂરવો To accompany vocal music. સુર ખેંચવો To strain the voice. 2. To sing in a very high Key.

સુરંખી, *s. f.* [P. सुरखी redness *fr.* सुर्ख red.] Redness; red colour or ink. 2. Bloom. 3. The flush of good health. 4. The flush of pleasure.

સુરંગ, *s. f.* [Hem. Des. सुरंगो = S. प्रदीपः a lamp, *fr.* S. सुरङ्ग.] An excavation to be filled with gunpowder and fired; a mine. 2. An underground passage filled with gunpowder for blowing up fortifications, blasting rocks, *&c.* 3. A subterraneous passage.

Id. સુરંગ કાઢવીTo make an underground passage by means of exploding mines. Hence, 2. To make a secret passage. સુરંગ ફોડવી To explode a mine. Hence, 2. To obtain information about another person's secrets.

સુરંગ, *adj.* [See સુ॰રંગી.] Chestnut-coloured (said of a horse).

સુરંગી, *adj.* [See સુ+રંગ] Beautiful. 2. Blooming. 3. Variegated.

સુરજ, Same as **સૂર્ય**.

સુરજ-ફૂલ, *s. n.* [+ફૂલ.] The sun-flower; the heliotrope.

સુરજ॰માળા, *s. f.* [+ માળા.] The solar system.

સુરજ-સુખી, *s. n.* [+સુખ.] The sun-flower.

Id. સુરજ-સુખી આકારનાં પ્રાણી The radiata.

સુરજ-વંશી, *adj.* [+ વંશ.] Born of the solar race of Rajputs.

સુરત, *s. f.* [Ar. सूरत appearance.] The countenance; the face; features; contour. 2. [See સ્મૃતિ.] Remembrance; recollection.

Prov. સુરતસે કીરત બડી, બિન પંખ ઉડ જાય;
સુરત તો જાતી રહે, કીરત કબુ ન જાય.

Better good fame than a fine face.

સુ-રત, *s. n.* [S. *fr.* સુ+રમ॰વું.] Union of the sexes; coition.

સુ-રતા, *s. f.* Being wholly engrossed in (of the mind). 2. Deep communion; being engrossed in deep meditation.

સુ-રતિ, *s. f.* [S. *fr.*+રતિ.] Love; affection, 2. Deep communion.

તીરથ વ્રત એ ચરણે જાણ, એક ધરે તું સુરતિ આણ.
—**ભોજોભગત.**

સુરતા, *s. f.* [See સ્મૃતિ.] Remembrance; recollection.

સુર-દાસ, *s. m.* [See સુર, સ્વર + દાસ.] A blind man.

સુર-દ્રુમ, *s. m. n.* [S. *fr.* સુર a god + દ્રુમ a tree.] A celestial tree. 2. See **કલ્પ-વૃક્ષ.**

સુર-ધન, *s. m. pl.* [See સુર a god + ધન.] Forefathers; ancestors.

સુર-પતિ, *s. m.* [S. *fr.*+પતિ.] Indra; the lord of gods.

સુર-ફાક, *s. m.* [See સુર, સ્વર + ફાગ.] A particular measure of time in music.

સુરભી, *s. f.* [S.] The cow of plenty; the cow which grants every desire (Hindū Myth.).

સુરમો, *s. m.* [P. सुर्मः.] Sulphuret of antimony; antimony. 2. A collyrium of antimony.

Id. સુરમો આંજવો To paint the eyes with collyrium.

સુરવાલ, **સુરવાળ**, *s. f.* [Ar. सुर्वाल्.] Long trousers; pantaloons.

સુર-સુરી, *s. f.* [See સુર+સરિતા.] The river Ganges.

સુરા, *s. f.*[S.]A spirituous liquor; wine.

સુરાઙ્॰ગના, *s. f.* [S. *fr.* સુર + અઙ્॰ગના.]A celestial woman. 2. A courtesan in the

court of Indra, the king of gods.

સુરા-પાન, s. n.[S. fr.સુરા+પાનdrinking.] Drinking of spirituous liquor.

સુરારિ, s. n. [S. fr.સુર a god + અરિ.] A demon.

સુરા-વટ, s. f. [See સુર, સ્વર + વૃત્તિ.] The arrangement of tunes in a given mode of music.

સુરી-નર, s. m. pl. [See સુર + નર.] The gods and men.

સુ-રેખ, adj. [See સુ+રેખા.] Having well and finely proportioned lineaments; well-proportioned.

સુરે-શ, s. m. [S. fr. સુર+ઈશ.] The king of the gods; Indra.

સુરો-ખાર, s. m. [P. शूरः nitre fr. शूर saltish=ક્ષાર, ખાર,+ખાર. In this word ખાર is redundant.] Nitre; saltpeter.

સુ-લટા•વ•વું, v. t. [See સુ•લું.] To set right.

સુ-લટું, adj. [See સુ + લોટ•વું Or લટ. Cf. ઉલટું.] Right;not reverse; inverse; obverse.

સુલતાન, s. m. [Ar. सुल्तान्.]An emperor; a monarch.

સુલતાની, adj. Imperial;royal.2. s. f.Calamitous visitations from kings or governments.

સુ-લભ, apj. [S. fr. સુ+લાભ.] Easily attainable. 2. Practicable.

સુ-લલિત, adj. [S. fr. + લલિત.] Very graceful or charming.

સુલાખ, s. n. [P. सूराख् a hole.]A hole or bore made in a coin or ornament to test its purity.

સુલુક, } s. f. [Ar. सुलूक् treatment,
સુલુખ, } behaviour.] An amicable understanding; peace.

સુલેહ, s. f. [सुलेह Ar. Law.](Law.)Peace; amity.

Id. સુલેહાધિકારી A justice of the peace; સુલેહનો ભડ્•ગ A disturbance of the peace.

સુવર, s. m. [S. शूकर. See સૂકર.] A hog; a boar. 2. A pig.

સુ-વર્ણ, s. m. [S. fr. સુ + વર્ણ.] Gold.2. adj. Having a good colour or complexion. 3. Beautiful.

સુ-વાંણ, s. f. [See+સુ+વર્ણ,] Relief;cure. 2. Pleasure.

સુવા, s. m. pl. [Hem. Des. सुविआ=S. अम्बा the mother, fr. सु well + વિઆ•વું to give birth to. See સુવા•વડ.] Fennel. 2. Seeds used in cookery and medicine.

સુવાડ્•ગ,adj. [See સોંગ, સ્વાંગ.]Absolute. 2. s. m. Dress. 3. A mask; a disguise.

સુવા-રોગ, s. m. [See સુવા•વડ+રોગ.] Consumption as incidental to puerperal women.

સુવા•વડ, s. f. [See સુવું, સૂવું; Or. S. सू to give birth + વૃત્તિ.] Childbed; confinement. 2. Ceremonial impurity proceeding from childbirth.

સુવા•વડી, s. f. A woman recently confined;a woman considered impure for forty days after her delivery.

Id. સુવાવડીના ખાટલાની પેઠે Lit. Lying as in childbed. Hence, 2. Thinking oneself to be weak in health, and consequently idly lying in bed, and thus trying to recover one's health.

સુ-વાસ, s. m. [S. fr. સુ + વાસ smell.] A sweet odour; fragrance.

સુ-વાસિ•ત, adj. Made fragrant. 2. Fragrant.

સુ-વાસિની, s. f. [S. fr.સુ+વાસ dwelling.] A woman whose husband is alive.

સુ-વિહિત, adj. [S. fr. + વિહિત.] Well performed. 2. Ordered by the best and highest authority. 3. Well established.

સુવું, v. t. [Dh. Des. सुय•इ fr. S. स्वपि•ति he sleeps fr. S. स्वप् to sleep.] To go to bed; to sleep. 2. To lie down.

Prov. સુતેલો સાપ જગાડવો નહિ Remitted vengeance should not be awakened:Do not whip the old sores; let sleeping dogs lie.

સુ-શિક્ષિ•ત, adj. [S. fr. सु well + શિક્ષિત.] Well educated.

સુ-શીલ, adj. [S. fr. + શીલ.] Well-conducted ; well-behaved ; having a good character.

સુ-શોભિ•ત,adj. [S. fr. + શોભા.] Well-

adorned; decorated. 2. Elegant; decent-looking.

સુ-ષુપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* स्वप् to sleep.] Profound sleep; sleep without dreaming or consciousness.

સુષુમ્ના, [S.] See **સુખ-મણા.**

સુસવાટ, } *s. m.* [Imit. Hem. Des.
સુસવાટો, }
सोसणो=S. पवनः wind, *fr.* S. शुष् to dry; *Cf.* न शोषयति मारुतः Bh. G. Or, શ્વાસ+વૃત્તિ.] A blast of wind; blowing.

સુસવાડ, } *s. f.* [P. सुसमार् the green
સુસવાળ, }
lizard, an alligator.] An alligator.

સુસ્ત, *adj.* [P.=S. सुस्थ well-situated *fr.* S. + स्था to stand.] Lazy; indolent; dull. 2. Slow; dilatory.

સુસ્તી, *s. f.* Laziness; indolence; dullness. 2. Slowness; dilatoriness.

Id. સુસ્તી રાખવી-કરવી To be lazy.

સુસ્તી-ખોર, *adj.* [+ P. खोर् having *fr.* खुर्दन् to eat, to enjoy.] Lazy.

સુ-સ્વર, *s. m.* [S. *fr.* सु + સ્વર.] A pleasant note or sound; a musical note or tune. 2. *adj.* Having a sweet sound; pleasing to the ear.

Id. સુસ્વરે ગાવું To sing sweetly.

સુ-હાગ, Same as **સો-હાગ.**

સુ-હાગ-ણ, Same as **સો-હાગ-ણ.**

સુ-હાગી, Same as **સો-હાગી.**

સુ-હાવું, *v. i.* [See શોભ-વું.] To look well.

સુહા-વું, *v. i.* [See સોસ-વું.] To be agreeable; to agree with; to be suitable or comfortable.

જો તને સદ્મમાં નથી સુહાતું, તો ચાલ્ય, આપણે શનૈઃ શનૈઃ સભા-સ્થાનમાં જઈએ. —પ્રેમાનંદ.

સુ-હૃદ, *adj.* [S. सु हृद् *fr.* સુ+હૃદય.] Well-disposed; good-hearted. 2. Friendly. 3. *s. m.* A friend.

સૂકર, *s. m.* [S. शूकर See સુવર.] A hog; a boar. 2. A pig.

સૂકું, *adj.* [S. शुष्क *fr.* शुष् to dry.] Dry. 2. Lean (in body).

Id. સૂકો રોટલો પણ મળે છે We have enough to eat.

Prov. સૂકા ભેગું લીલું પણ બળે The good sometimes suffer along with the bad.

સૂકો, *s. m.* Tobacco.

Id. સૂકો ભરવો To fill a pipe with tobacco, and make it ready for smoking. સૂકો ફુંકવો To smoke tobacco.

સૂક્ત, *adj.* [S. *fr.* सु+उक्त.] Well-spoken or said. 2. Good. 3. Right. 4. *s. n.* A collection of Vedic verses. 5. See **સૂક્તિ.**

સૂક્તિ, *s. f.* Good or friendly speech.

સૂક્ષ્મ, *adj.* [S.] Fine. 2. Minute; subtile. 3. Small.

સૂક્ષ્મ-દર્શક, *adj.* [S. *fr.* + દર્શક.] Showing very small things. 2. *s. n.* A microscope.

સૂક્ષ્મ-દર્શી, *adj.* Sharp-sighted. 2. Acute. 3. Penetrating.

સૂક્ષ્મ-દેહ, *s. m.* [S. *fr.* + દેહ.] The ethereal substance wherein lies the seat of feeling; the discriminating faculty, the powers of perception and action, and the vital airs.

સૂગ, *s. f.* [Hem. Des. सिउग्गयं=S. सुजातम् well born.] Disgust; dislike.

Id. સૂગ-ચઢવી-આવવી To feel disgusted; to feel an aversion.

સૂગાળ, } *adj.* [+ વાળું having.] Feel-
સૂગાળવું, }
ing disgust at.

સૂચ-ક, *adj.* [S. *fr.* सूच् to suggest. See **સુચ-વ-વું.**] Suggestive. 2. Leading; that intimates, instructs, informs, acquaints, admonishes, or signifies.

Id. સૂચક પ્રશ્ન Leading questions. સમય-સૂચક Ready-witted. સમય-સૂચકતા Presence of mind.

સૂચ-ના, *s. f.* Suggesting; hinting; a suggestion; a hint. 2. An intimation; an indication. 3. Caution.

Id. સૂચના આપવી-દેવી-કરવી To give notice; to warn. સૂચના મળવી To receive notice, warning, or intimation.

સૂચિ-ત, *adj.* Suggested. 2. Indicated.

સૂચી, *adj.* That indicates; an index.

સૂજ-વું, *v. i.* [See શુદ્ધ.] To be purified. 2. To pass through an ordeal. 3. To prove.

the truth of by passing through an ordeal.

સૂઝ, *s. f.* [See સુઝવું to suggest.] Apprehension; understanding.

Id. સૂઝ પડવી To comprehend;to realize. 2. To be in one's senses.

સૂડ, *adj.* [See સીધું, શુદ્ધ.] Direct; straight; simple (of interest).

સૂડ, *s. m.* [See શોધ.] Abstracting or bringing clearly out (of an account). 2. An account epitomized from the village accounts.

સૂડી, *s. f.* [See શૂળી.] A nut-cracker.

. Prov. સૂડી વચ્ચે સોપારી Between the hammer and the anvil.

સૂડો, *s. m.*[See શુક.]A species of parrot.

સૂત, *s. m.* [S.] The sun of a Ksatriya by a woman of the Brāhmana caste.2. A charioteer. 3. A bard. 4. A minstrel.5.*adj.* [S. *fr.* सू to give birth to.] Born;engendered; produced.

સૂ-તક, *s. n.* [S.] Ceremonial defilement owing to a birth or a death.

Id. સૂતક પડવું To be in ceremonial defilement owing to a birth or a death in one's family. સૂતક આવવું-લાગવું To be so related to a family as to contract ceremonial defilement owing to a birth or a death in that family.સૂતક પાળવું To observe ceremonial defilement, &c.

સૂ-તકી,*adj.* Ceremonially impure owing to a birth or a death.

સૂતિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* सू to give birth to.] A woman recently delivered.

સૂત્ર, *s. n.* [S. See સુતર.] A thread; a string; a line; a fibre: a filament, particularly of cotton.2.A short rule; a canon. 3.A system of instructions and directions. 4. A precept (in morals or science). 5. A short, obscure, and technical sentence, expressing a rule of grammar,logic,religion, or science.

સૂત્ર-તંતુ, *s. m.* [S. *fr.*+તંતુ.] A filament of cotton.

Id. તેના ઘરમાં સૂત્ર-તંતુ પણ નથી He is quite poor.

સૂત્ર-ધાર, *s. m.* [S. *fr.* + ધરવું.] A stage manager;the chief interlocutor in the prologue or prelude to a drama.

સૂત્ર-ધાર, [S.] Same as **સુતાર.**

પછી અનેક શિલ્પી સૂત્રધારને તેડાવ્યા
ત્રાયે ત્યહાં તતકાળ જી. —ગિરિધર.

સૂદ, *s. f.* [See સુદી, શુદ્ધ.] The bright half of a lunar month.

સૂધ, *s. f.* [See શુદ્ધિ.] Sense; understanding;clear perception. 2. Notice; care; regard.

Id. સૂધ આવવી-સૂધ સાન વળવી To come to oneself; to come to one's senses.

સૂધી, *adv.* [See સુદ્ધાં, शुद्धि.] As far as.2. Till; until. See **સુધી.**

સૂધું, *adv.* [See સુધી. See શુદ્ધ.] Straight; direct; easy.2.Honest.3.Simple.

સૂન-મૂન, *adv.* [See શૂન્ય + મૌન.] Being vacant-minded and speechless.

સૂનું, *adj.* Solitary; lonely. 2. Deserted. 3. Unprotected.

Id. સૂનું પડવું To be separated from. 2. To feel the loss of and hanker after. સૂનું મૂકવું To desert. નિશાળ સૂની મૂકવી To leave a school without any one to look after it.સૂનું લાગવું To feel deserted; to feel terrible or unbearable (owing to being deserted and solitary).

Prov. ધણી વગરનાં ઢોર સૂનાં When the cat's away,the mice will play. સ્ત્રી વિના સૂનો સંસાર No life with-out a wife.

સૂફ, *s. f.* [Ar. सूफ wool.] A fine kind of woolen cloth.

સૂમ, Same as **સૂમ્ભ** a miser.

Prov. સૂમ દાતારનો એક વરો At the end of their reckoning a miser and a spendthrift find their balances equal.

સૂર, *s. m.* [See સ્વર.] A note in music. 2. A sound; a noise.

સૂર, *s. n.* [See શૌર્ય, શૂર.] Bravery; heroism.2.Enthusiasm;zeal;excitement.

Id. સૂર ચઢવું To be excited.

સૂર, } Same as **સૂર્ય.**
સૂરજ, }

Prov. સૂરજ છાપરે ઢાંકયો ન રહે Though

malice may darken truth, it cannot put it out=Virtue will shine at last.

સુરણ, *s. n.* [Hem. Des. सूरणो =S. कन्दः] A kind of bulbous root.

સુરત, Same as **સુરત,** The face.

સુરિ, *s. m.* [S.] A learned man. 2. A priest.3. A common title of Jaina saints (સાધુ), *e. g.* **નરેન્દ્રસુરિ.**

સુરિ-યું, *adj.* [See સૂર, શૂર, શૌર્ય.] Exciting to acts of bravery or herosm (of military music).

સૂરી, *s. f.* [See શૌર્ય, શૂર, સૂર.]A woman who is going to burn herself on the funeral pyre of her husband;a *sati.*

સૂરો, *s. m.* [See શૌર્ય, શૂર, સૂર.] A brave man.2.An excited man; a desperate man. 3.A man whose headless body still fights in a battle.

સૂર્ય, *s. m.* [S. See **સૂરજ,** સૂરજ, સૂર.] The sun.

Id. સુર્ય નારાયણ The sun (personified as a god).

Prov. સૂર્ય સામે ધૂળ નાંખીએ, તો ઉલટી આંખમાં પડે He that blows in the dust, fills his eyes.

સૂર્ય-કાન્ત, *s. m.* [S. *fr.* + કાન્ત, કાન્તિ.] A prism; a crystal.

સૂર્ય-ગ્રહણ, *s. n.* [S. *fr.* ગ્રહણ.] A solar eclipse.

સૂર્ય-પુટ, *s. n.* [S. *fr.* +पुट a fold: See પટ, પડ.] The heating or drying a medicinal preparation by exposure to the sun.

સૂર્ય-મણિ, *s. m.* [S. *fr.* + મણિ.] The sun-stone.

સૂર્ય-મણ્ડળ, *s. n.* [+ મણ્ડળ.] The disc of the sun. 2.The region of the sun.3.The solar system.

સૂર્ય-વંશ, *s. m.* [S. *fr.* + વંશ.] The solar dynasty.

સૂર્યાસ્ત, *s. m.* [S. *fr.* + અસ્ત.] Sunset.

સૂર્યોદય, *s. m.* [S. *fr.* + ઉદય.] Sunrise.

સૂલ, *s. n.* [See શૂન્ય; or, વસુલ; or, સુલેહ.] The settlement of an account or dispute. વગર વાકે શેં તર્ન્યાં, કરત મનનું સૂલ. —**હરિદાસ.**

સૂવર, Same as **સુવર.**

સૂસ-વું, *v. i.* [See સુસ-વાટ.] To make a hissing sound.

સીત્કારો સૂસવે, હવે, ઉઠી ઉઠી દોડે, પડે ભૂતળે. —**ગીતગોવિન્દ.**

સૂળ, Same as **સુળ.**

સૂળી, Same as **સુળી.**

સૃજ-વું, *v. t.* [S. सृज्] To create.

સૃષ્ટ, *adj.* Created.

સૃષ્ટિ, *s. f.* Creation. 2.The creation of the world;the universe;nature; the world. 3. Any false exhibition.

Id.સૃષ્ટિ-પ્રાપ્ય ઈશ્વર-જ્ઞાન Natural Theology. સૃષ્ટિ-નિયંતા The Ruler of the universe; the creator.

સૃષ્ટિ-ક્રમ, *s. m.*[S. *fr.*+ ક્રમ.]The natural course;a natural order;the order of things in the universe.

સૃષ્ટિ-જન્ય, *adj.* [S. *fr.* + जन्य arising *fr.* जन् to be produced.] Arising from a contemplation of Nature.

Id.સૃષ્ટિ-જન્ય ઇશ્વર-જ્ઞાન Natural Theology.

સૃષ્ટિ-સૌન્દર્ય, *s.n.* [S. *fr.* + સૌન્દર્ય.] The beauty of Nature.

સેં, Same as **શત.**

સેંક-ડો, Same as **સેંકડો.**

સેંત-ક, *adj.*[See શત.]Many; numerous.

સેંતલો, *s. m.* [See સાથિ-યો.] See **સલ-કું.**

સેંતી, *s. f.*
સેંથી, *s. f.*
સેંથો, *s. n.*
} [S. सीमन्त *fr.* સીમા+ અન્ત.] A line that parts the hair of the head.

Id. સેંથો પાડવો To part the hair of the head.સેંથો પૂરવો To fill in the parting of the hair of the head with red powder.

સે, *s. f.* [S. सह् to bear. See સહન.]Power of endurance.2. Habit;practice.

સેકટો, *s. m.* [S. शीकर.] A kind of tree, the pods of which are used for food.

સેખ-ઈ, Same as **શેખઈ.**

સેખ-સલ્લી, *s. n.* Same as **શેખસલ્લી.**

સેખી, Same as **શેખી.**

સેચન, *s. m.* [S. *fr.* सिच् to sprinkle.] Sprinkling; watering.

સેજ,
સેજ-સાજ,
} Same as **સહેજ,સહેજ-સાજ.**

સેજ, Same as **સેજ્જા**.

સેજ, *s. n.* [S. सीद् *fr.* सद् to distressed.] Crying; weeping.

સેજાર, *s. m.* Steam.

સેજાર, *s. m.* [See સેજ a little.] A part; a portion. 2. A vestige; a trace.

સેજારત, Same as **સેજ**, *adv.*

સેજિ-યું, *s. n.* [See સેજ, *adv.*; or, સેજ, શેજ.] A loin-cloth without a border.

સેજું, *s. n.* [See સોજ.] The make of the body(as regards its hardness or softness).

સેજે, *adv.* [See સહે-જ, સહ-જ.] Without trouble or difficulty.

બળે વર આપ્યા સુર-રાજ, સેજે નળનું સરિયું કાજ.
—**પ્રેમાનંદ.**

સેડો, **સેઢો**, *s. m.* [See સીમ, સીમા, છેડો, છેવાડું, કેડો.] A boundary. 2. A foot-path. 3. The margin of a field left uncultivated for grass to grow on.

Id. સેડો મૂકવો To leave the margin of a field uncultivated. સેડા કાપવા To mow the grass growing on the uncultivated margins of a field.

સેણ, *s. m.* [See સ્નેહી.] A friend.

ફુલ દડો ઉછાળતા, જ્યારે સામા આવો છો, સેણ;
જાદવ સામું જોઈને, મારા નાથ, ડરે છે નેણ.
—**બ્રહ્માનંદ.**

અમલડા ઉદમાતિયા, સૂરા, અંદા સેણ;
તુજ બિન ઘડી ન આળગે, ફીકાં લાગે નેણ.—**ભાષા.**

સેણ, *adj.* [See શાણું.] Good; virtuous.

સેણી, *s. f.* [See સહન, *Cf.* કરણી, રહેણી.] Power of endurance.

સૌ આનંદ મંગળ ગાય, માઝમ રેણી, રે;
નિરાંત કહે, મહારાજ, કઠણ બહુ સેણી રે.
—**નીરાંતભક્ત.**

સેત, Same as **સેતુ**.

મેળવી કપિ કટક ચાલ્યા, ક્ષણમાં બાંધ્યો સેત.
—**દયારામ.**

સેતરંજ, Same as **શેતરંજ**.

સેતરંજી, Same as **શેતરંજી**.

સેતુ, *s. m.* [S.] A bridge;a causeway; a dyke.

સેતુ-બન્ધ, *s. m.* [S. *fr.* + बन्ध् to bind.] The forming of a bridge or causeway. 2. The stone bridge between Ceylon and Rāmeshvaram.

સેતુર, Same as **શેતુર**.

સેન, *s. f.* [See સાન a hint.] A suggestive gesture; a significant movement of the body.

સેન, Same as **સૈન્ય**.

સેના, *s. f.* [S.] An army.

સેના, *s. n.* [P. सहना.] Armour.

કવચ કુણ્ડળ સેના ટોપ, લોચન રાતડાં મનમાં કોપ.
—**પ્રેમાનંદ.**

સેના-પતી, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ.] The commander of an army; a generalissimo; the commander-in-chief.

સેનું, *adv.* [See શું.] Why? of what sort? how?

સેનો, *s. m.* [Eng. *Senna.*] A kind of longcloth.

સેપ, **સેબ**, *s. n.* [P. सेब.] An apple.

સેર, *s. f.* [Ar. सय्र to walk, a walk.] Perambulation; loitering. 2. Taking the air;a walk; an airing.

સેર, *s. f.* [Hem. Des. सारा= S. माला a garland.S. सर.] A string. 2. [Dh. Des. सेहरया *fr.* S. शेखर-का a small crest, the top-lock.] A blade of grass. 3. A stream of liquid; a jet of water.

Id. મોતીની સેર A string of pearls. કંઠીની સેર A string in a necklace. સેર પરોવવી To wreathe in a string. સેર સાંખવી To obey. દર્ભની સેર A blade of *darbha*.grass. દર્ભની સેર પામવી To die without the last sacrament.2.To meet with an accidental death. એ કાંઇ દર્ભ પાથરીને સૂવાનો નથી He shall die without the last sacrament(said of a wicked man,as the result of his evil acts). સેર છુટવી To burst out (of a jet of water). સેર પડવી To fall down (of a jet of milk, while milking a cow, &c).

સેર, *s. f.* [See શિરા.] A vein.

Id. સેરે આવવું To be possessed (of a person by an evil spirit).2.To distress.

સેર, Same as **શેર**, a pound.

સેરડી, Same as **શેર-ડી**.

સેર-ડો, *s. m.* [See શેર a string.] A footpath. 2. A by-path. 3. The sensation caused by eating a very hot or very cold substance.

Id. ગળે સેરડો પડે છે He has a very cool and sweet sensation in the throat. એના મોં ઉપર શરમના સેરડા પડ્યા છે There are blushes on his face from shyness=He is very bashful. આંસુના સુકા સેરડા ગાલ ઉપર પડ્યા છે There are traces of tears on his cheeks.

સેરમા-ઈ, *s. f.* A kind of fish.

સેર-વ-વું, *v. t.* [Causal of સર-વું.] To cause to slide. 2. To move along; to push.

સેરવો, *s. m.* [P. शूरव: *fr.* शूर् = ક્ષાર, ખાર,+ आब्=S. अप्, अाप: water.] Soup; gravy; broth.

સેલ, *s. f.* [See શિલા.] A slab of stone used in washing clothes on or in taking a bath.

સેલ, Same as સેર, Ar.

સેલ, Same as સહેલું.

સેલડી, Same as સેરડી, શેરડી.

સેલડું, } **સેલડે,** } *s. m.* A flower of કુંવાર.

સે-લાણી, Same as સહેલા-ણી.

સેલા-રી, *s. f.* [See સેલું.] A kind of cloth worn by women.

સેલા-સાડી, *s. f.* [See સેલું+સાડી.] A kind of cloth half cotton and half silk, with red and yellow lines, worn by women.

સેલી, *s. f.* [See હેલી.] Ashes.

સેલું, Same as શેલું.

સેલું, Same as સહેલું.

સેલો, *s. m.* [See સેલું.] A rope used for tying the hind legs of a cow while milking her.

સેવ, *s. f.* [See સીવ-વું.] A thread-like eatable made of gram-flour or wheat-flour.

Id. સેવ ગાંઠિયા Thin and thick. સેવ mixed together.

સેવ, Same as સેવા.

સેવ-ઈ, Same as સેવૈ.

સેવ-ક, *s. m.* [S. See સેવા.] A servant. 2. A follower. 3. A worshipper; a votary.

સેવકા-ઈ, *s. f.* The position of a servant, votary, &c.

સ્વામિતાઈ સાચવતા, સેવકાઈ થકી તેહ;
હીનતાઈ પામી પડ્યા, ભિન્નતાઈ ભામણે.—**વલ્લભ.**

સેવટ, *s. m.* [See સીમ, શેવટ, છેવટ.] End; termination; conclusion; close.

સેવ-ડી, Fem. of સેવ-ડો.

સેવડો, *s. m.* [See સેવ-ક.] An individual of a particular order of mendicants who allow the hair on their heads to grow. 2. A conjuror.

સેવતી, *s. f.* [P. सेवती.] A kind of fragrant flower, or the shrub producing it.

સેવ-ન, *s. n.* [S. See સેવા.] Serving; service. 2. Taking into use. 3. Hatching eggs; incubation.

સેવન્તરૂં, *s. n.* The fruit of a particular tree.

સેવન્તરૂં, *s. n.* [S. श्रीवर्धन The name of a town in the Konkan *fr.* શ્રી+વધ-વું.] A kind of betelnut.

સેવ-ના, *s. f.* The act of serving faithfully.

સેવ-વું, *v. t.* [S. सव् to serve. See સેવા.] To serve. 2. To take into use. 3. To hatch; to incubate.

Id. રાજા સેવવો To serve a king and gain his favour. ઇંડાં સેવવાં To hatch eggs.

સેવા, *s. f.* [S. *fr.* सेव् to serve.] Service; servitude. 2. Attendance and obedience. 3. The office or condition of a servant. 4. Worship; homage; fealty. 5. Religious or divine service.

Id. સેવાધર્મ The function of service. 2. The duty of service. સેવા ચોર An insincere worshipper.

Prov. હિંદુકા ખાના અચ્છા, લેકિન સેવા બહુત બૂરી The food made ready by Hindus is good, but the preliminaries, such as bathing, &c., which they are required to undergo, are very troublesome.

સેવાળ, Same as શેવાળ.

સેવું, *v. i.* [See સહન, સહે-વું, સેહે-વું.] To endure; to bear; to suffer. 2. To tolerate. 3. To do no harm to; to be agreeable.

સેવૈ, *s. f.* A thread-like eatable made of gram-flour or wheat-flour.

સેવ્ય, *adj.* [S. See સેવા.] To be served or obeyed.

Id. સેવ્ય સેવક Master and servant. સેવ્ય સેવકભાવ The relation between master and servant.

સેસ, *s. f.* [See શેષ, 2.]A cocoanut, betel-leaves, and nuts, and also a rupee put into the hands of a bride or bridegroom at the time of merriage.2.Presents of money, clothes, &c., from friends or relations to the bride or bridegroom or to one in whose family there is a marriage or other festive ceremony.

સેસ-ફૂલ, *s. n.* [See શીષ the head; Or S. शिरीष a kind of fragrant flower+ફૂલ.]An ornament resembling a flower, worn on the head by women.

સેસવા, *s. m. pl.* Gram fried and mixed with spices.

સેહ, *s. f.* [See શહ, શેહ.] Awe;restraint. 2. A check (in Chess).

સેહ, *s. f.* [See સહન.] Power of endurance. 2. Habit; practice.

સેહે·જ, Same as **સહેજ.**

સેહેન-શાહ, [P. शहनशाह.] Same as **શેહેન-શાહ.**

સેહેલ, Same as **સહેલ.**

સેહેલું, Same as **સહેલું.**

સેહે·વું, Same as **સહે·વું.**

સૈં-મોલા, *s. m.* [See સાંઇ+મોલા.] A Muhammadan anchorite.

સૈ, *s. m.* [S. सूचिक. See સોય.] A tailor; See **સોઈ.**

સૈ·કો, *s. m.* [See શત·ક.] A century; a period of 100 years.

સૈડ·કું, *s. n.* [See સર, સેર, a string; Or સૈડ·વું, સીડ·વું.]A running knot which fastens the tighter the more it is drawn; a noose.

સૈડ-કો, Same as **સરડ·કો.**

સૈડણુ, *s. n.* [See સૈડ·વું.] A cord for binding bamboo chips in a roof.

સૈડ·વું, Same as **સીડ·વું.**

સૈનિ·ક, *adj.* [S. See *infra.*] Relating to an army. 2. *s. m.* A soldier.

સૈન્ય, *s. n.* [S. See સેના.] An army; a force.

Id. સૈન્ય·દળ A large army.

સૈન્ધવ, *s. m.* [S. See સિન્ધુ.] Rock-salt.

સૈન્ધવ, *s. m.* [S. *fr.* सिन्धु the river Indus in Sind.]-A horse.

સૈય·ડ, *s. m.* [See સખા. *Cf.* કાકા-અળિયો.] Small-pox.

સૈયદ, *s. m.* [Ar.] A descendant of the prophet Muhammad.

સૈય·ર, *s. f.* [See સખી.] A female companion.

સૈયારૂં, *s. n.* [See સહ + S. कार doing *fr.* कृ to do.] Co-operation; partnership.2. *adj.* Joint.

Id. સૈયારી સાસુ, ને ઉકરડે મોકાણ Everybody's business is nobody's.

સોંગ, *s. m.* [S. सु similar + અંગ.] A guise; a sham. 2. An empty show; a parade. 3. A part in a dramatic play or representation. 4. A caricature.

Id. સોંગ લેવો-લાવવો-ધરવો To put on a guise; to assume a character.

સોંઘ-વારી, *s. f.* [See સોંઘું + વાર, વારો, time.]The season of plenty.2.Abundance. 3. Cheapness.

સોંઘું, *adj.* [S. सु easily + अर्घ price. *fr.* अर्घ् to be worth, to cost.] Cheap.

Prov. સોંઘું ભાડું, ને સિદ્ધપુરની યાત્રા Spend nothing,get nothing. સોંઘું મોંઘાને પહાવે What we buy cheap,is in the long run very dear =The best is always the cheapest.

સોંઢ·વું, *v. i.* [See સિદ્ધ or શુદ્ધ.] To be ready.

કાંઇ સામું થવું,કાંઇથી સોંઢવું, દળ જોઈ ચેતતા,કોક નેતા.
—**પ્રેમાનંદ.**

સોંતાળ·વું, Same as **સાંતળ·વું.**

સોંધા, *s. m. pl.* [See સુગન્ધ.] A kind of fragrant drug.

સોંપ·ણુ, *s. f.* [See સોંપ·વું.] Consigning to the care of; the act of consigning. 2. The thing consigned; a consignment.

સોંપ·વું, *v. t.* [See સમર્પણ.] To commit to the charge or care, of; to deliver over to; to hand over; to entrust.

સોંસરૂં, *adj.* [See સમ+સર·વું.] Passing

through.

Id. સોંસરૂં કાઢવું To pierce through. સોંસરૂં નિકળવું To come out through. સોંસરૂં પડવું-નિકળવું-જવું To pass through violently.

સોંહ, *s. m.* [See **સોહમ્.**] Consciousness. 2. Sense; perception. 3. Understaning.

સો, *adj*. [See શત.] One hundred; 100.

Prov. સો મણ તેલે અંધારૂં It is dark under the lamp. સો ગળણે ગળિયે, ત્યારે એક વાત કરિયે Measure twice, cut but once: Venture upon nothing till you have well considered the ends. સો દહાડા સાસુના તો એક દહાડો વહુનો Every man has his hour. સો ઉંદર મારીને મીનીબાઈ પાટે બેઠાં All saint without, all devil within. સો કાગડામાં એક હંસ When ignorance is bliss, 'tis folly to be wise. સોકા હુવા સાઠ, આધા ગયા નાઠ, દસ દેંગે, દસ દિલાઈંગે, ઓર દસકા દેના લેના કયા? Putting one off does not necessarily imply refusal. સોના સાઠ કરવા To dig up a nail and plant a pin. સો મણ ખાંરમાં એક અંગારો One sheep infects the whole flock. સો લખ્યું ને એક લખ્યું Documentary evidence is more weighty than oral. સો મણ સાબુએ હબસી ભાઈ કાળા ને કાળા You cannot wash the blackamoor white=You will end him, but you will not mend him. સો મત સડબડી, લાખ મત લડબડી His plenty made him poor=His copiousness of ideas embarrassed him. સોમાં શૂરો, એકમાં નહિ પૂરો Jack of all trades, and master of none. સોએ સહસ્ર વંચાય To make a mountain of a mole-hill. સો જોશી ને એક ડોશી (બરાબર) One old woman, with her experience, can predict things as correctly as one hundred astrologers. સો તારી રામ દુવાઇ, એક મારૂં ઉંહું=સો તારી હા, પણ મારી એક ના For all your solemn declarations I will stick to my refusal. સો દવા ને એક હવા Pure air is worth a thousand medicines. સો માણસ મારે, ત્યારે એક વૈદ થાય Experience is gained at a great cost. સોમું ઓસડ નથી One may escape any danger but death. સો સાંધા અને સાત સો વાંધા (છે) Everything yet remains to be done. સો સુવાવડ અને એક કસુવાવડ Everything is source of evil, when it departs from the natural course. સો સપાડાં ને એક સુવા પણી A hundred demands in return for one obligation. સો મણ સુંઠનું થશે, ત્યારે કાંકરી આદુનુંએ થશે All are rowing in the same boat. સો વરસનો સુતાર ને પાંચ વરસનો ઘર ધણી It is the duty of the servant to obey his master. સો રૂપિયા રૂપિયામાં નહિ, ને, એક દિકરો દિકરામાં નહિ One swallow does not make a summer.

સોઈ, *s. m.* [S. सौचिक. See સઇ; સોય.] A tailor. See **સૈ.**

સોઇ, *s. f.* [Hem. Des. सुई=S. बुद्धि: the mind, an inclination of the mind; or *fr.* शुद्धि:, शोध: cleanliness. M. साय *fr.* S. शुचि, शौच.] Convenience; a convenient arrangement.

સોઈયાણી, *s.f.* [See સુવાવડ.] A midwife.

Prov. સો સોઈયાણીએ વેતર વંઠે Many cooks spoil the broth.

સોઈયો, *s.m.* [See સોય.] A large needle.

સોકટી, *s. f.* Same as **સોકટું.**

સોકટું, *s. n.* [M. *fr.* સો, + कट as quare of the chess board *fr.* S. कट a side. Or S. सायक्ष *fr.* सारी a chessman + अक्ष a die to play with] A picec of wood, or ivory, used in a particular game; a *piece.*

સોકય, *s. f.* [S. सपत्नी *fr.* स in common with + પતિ.] A co-wife; a rival wife.

Prov. સોક્યનું સાલ The misery of having a co-wife. સોકયોના હારે ભાગે All are rowing in the same boat.

સોખ, Same as **શોખ.**

સોગન, [P. सागन्द.] An oath.

Id. સોગન ખાવા-લેવા To take an oath. સોગન આપવા-ખવડાવવા To administer an oath.

Prov. સોગન ખાય, તે સદાએ જુઠો Those who lightly swear are liars.

સોગાત, *s. f.* [P. सागात a gift.] A gift; a present. 2. A rarity; a curiosity.

સોચ, Same as **શોક.**

સોચ, *s. m.* [See શોધ.] An inquiry; a search.

સોચના, *s.f.* Same as **શોચના, શોચ.**

સોજ, *s.m.* [See સહજ; Or, શૌચ; or શુદ્ધિ.] Conduct; habit; character.

Prov. સોજે વહાલું લાગે A person becomes

loved by his good conduct.

સોજી-લું, *adj.* Having a good disposition; sociable; pleasant in manners.

સો૰જી, *s. f.* [See સોજું.] The flour of wheat.

સો૰જું, *adj.*[Dh. Des.सोज्जओ *fr.* S. शोध॰क, शुद्धम् clean. See સુ well + ઉજળું.] Clean; free from dirt.

સોજો, *s. m.* [See સુજ૰વું to swell.] A swelling; a protuberance.

Id. સોજો ચઢવો-આવવો To have a swelling; to swell. સોજો ઉતરવો To subside (a swelling).

Prov. સોજો આવ્યો, તો કહે, જાડા થયા To made a virtue of a necessity.

સોટી, *s. f.* [See સોટો.] A switch. 2. A cane. 3. A thin stick.

Prov. સોટી વાગે ચમચમ, વિદ્યા આવે ધમધમ, Spare the rod and spoil the child: Lay on the rod and you will bring on scholars.

સોટે-દુપટ્ટે, *adv.* [See સોટો+દુપટ્ટો.] With stick and scarf. 2. (A term for a light or scanty equipment in travelling.) Being lightly equipped; being unburdened by kit or baggage.

સોટો, *s.m.* [S. सु well + यष्टि a stick.] A club; a cudgel; a mace;a staff;a thick stick. 2. Control.

Id. સોટો ચલાવવો-બજાવવો To exercise one's control over.

સોડ,*s.f.* [સુ+ઓઢ૰વું.] A side of the body.
બાઈ જાઓ ને ઘેર આપણે હો;
સોડ ભલાઈ ફોગટ લેતી આજ હો. —ભાલણ.
2. A portion of the *Saree* drawn over the head by women and used as a veil.

Id. સોડમાં ભરાવું To resort to (a person). સોડ વાળીને સુવું To sleep with the face covered.

Prov. સોડ પ્રમાણે સાથરો Ask thy purse what thou shouldst buy=Cut your coat according to your cloth.

સોડ, *s. f.* [See સુગન્ધ, or સોડમ.] A smell. 2. A bad smell.

સોડમ, *s. f.* Same as **સોરમ,શોરમ્ભ.**

સોડ૰વ૰ણુ, *s. n.* [S. सुप्त slept *fr.* स्वप् to sleep. See સોડ, સેવું.] A thin soft sheet placed under a quilt.

સોડ૰વું, *v. i.* [See સોડ smell.] To smell. 2. To stink.

સોડિ૰યું, *s. n.* [See સોડ a veil.] See **સોડ.** 2. A veil.

Id. સોડિયું વાળવું To cover oneself with the upper end of one's garment,and thus avoid another's gaze.

સોડિ૰યો, *s. m.* Same as **સોડિ૰યું.**

સોડે, *adv.* [See સોડ a side.] Near;nigh; close to. 2. According to; like.

સોડો, *s. m.* [See સોડ.] An upper garment (of men or women).

Id. સોડો તાણવો To cover one's face with one's garment and lie in idleness.

સોણ, *s. f.* A wooden tack.2. A lobster. 3. A pawn. 4. A cuttle-fish. 5. A crustaceous fish.

[illegible]ણ, *s. f.* [See સંડ, સંઢ.] A nail; a peg; a wedge.

સોણું, *s n.* [See સમણું, સ્વપ્ન.] A dream.
આવ્ય નવ હાય ! સોણાં, વર્યા હર્યા ધનમાં.
—વલ્લભ.

સોત, સોતું, } *adv.* [See સહિત.] Along with; including.

સોત્કંઠ, *adj.* [S. *fr.* स with+ઉત્કંઠ.] Having anxiety or eagerness.2. *adv.* Anxiously; eagerly.

સોદા૰ઈ, *s. f.* [See સોદું.] Roguery; cunningness.

સોદા-ગર, *s. m.* [P. *fr.* સોદો,+ गर= S.कर् a doer *fr.* कृ to do.] A merchant who deals in valuable things; or with large sums.

સોદા-ગિરી, *s.f.* Dealing in valuable things, or with large sums. 2. *adj.* Mercantile; commercial.

સોદું, *adj.* [P. शहद: roguish.] Roguish; knavish; cunning.

સોદો, *s. m.* [P. सादा dealing.] Trade; traffic. 2. Merchandise.3.Marketing. 4. A bargain; the purchase or sale of goods; buying and selling; mercantile dealings.

સોધ૰વું, Same as **શોધ૰વું.**

સોધા-સોધ, *s. f.* An anxious search in

many places.

સોનાં-પાણી, *s. n.* [See સોનું+પાણી.] Purification by being sprinkled with water touched with gold, when there is only a suspicion of having come contact with a polluted thing.

સોના-ગેરૂ, *s. m.* [+ગેરૂ.] A kind of red ochre.

સોના-મુખી, *s. f.* [See સોનું+મુખ.] Senna.

સોનાર, *s. m.* [S. सुवर्ण-कार. See સોનું + S. कार a doer *fr.* कृ to do.] A goldsmith.

સોનાર-ણ, *s. f.* Fem. of **સોનાર**.

સોની, *s. m.*[See સોનું.] A goldsmith.

Prov. સોની સગી બહેનનો નહિ A goldsmith will steal even from his sister.

સોનું, *s. n.* [See સુવર્ણ.] Gold.

Prov. સોના કરતાં ઘડામણ મોઘું Great toil and little work. સોનું દેખી મુનીવર ચળે Gifts break rocks: Money makes the mare go. સોનું જોઈએ કસી, માણસ જોઇએ વસી Judge not of men or things at first sight. સોના કરતાં પીળું શું ? As yellow as a golden sovereign. સોનાના ચૂડાવાળી દાતણવાળીનું ખાય The rich eat up the labours of the poor. સોનાંની થાળીમાં લોઢાની મેખ You spoil a good dish with an ill sauce. સોનું મૂકીને પીતળમાં કોણ હાથ ઘાલે ? If you can kiss the mistress, never kiss the maid. સોનું લંકામાં, તે શા કામનું ? Honey is sweet, but the bee stings = It is good fish, if it were but caught. સોનાને શ્યામતા વળગે નહિ Truth has no shame. સોનું ને સુગંધ (બે એકઠાં મળ્યાં છે) Wealth and high birth meet (in him). સોનાની કટાર કમરે બંધાય, કાંઇ પેટમાં ખોસાય ? Everything in its proper place. સોનાની રતીનું મૂલ, પણ કર્મની રતીનું મૂલ નહિ Nobody can predict what a man may accomplish. સોનું તાવે, તેમ ચોખું Gold shines the brighter, the more it is heated.

સોનેરી, *adj.* Golden.

Id. સોનેરી કેળું A bright yellow plantain.

સોનૈ-યો, *s. m.* A gold coin.

Id. સોનયો કે રૂપૈયો ? A game for children, played in water.

સોપાન, *s.n.* [S.]A stair-case; the stairs. મણિ સ્ફાટિકનાં સોપાન જળ નિર્મળ સુગંધવાન.
—ગિરિધર.

સોપારી, *s. f. n.* [Guj. સોપાલા the name of a port.] The Areca-nut. 2.The fruit of *areca catechu.*

Id. સોપારી આપવું To appoint to perform a religious act. 2. To hand over the result of one's religious acts.

સોફ-વા, *s. m.*[S. शोफ swelling+ વા, વાત.] A disease in which the whole body is swollen.

સોબત, *s. f.* [Ar. सुहबत.] Company; association;companionship. 2. Co-habitation; sexual intercourse.

Prov. સોબત તેવી અસર, સોબતે અસર, તુખમે તાસીર A man is influenced by the company he keeps.

સોબતી, *s. m.* A companion; an accomplice.

સોભ, *s. m.* [See શોભા; Or, શુભ.] Songs sung by women when the bride and bridegroom are taken before a god to get his blessing.

સોભ-વું, Same as **શોભ-વું**.

સોભા, Same as **શોભા**.

સો-ભાગ, *s. m.* [See સૌ-ભાગ્ય.] The state or position of a woman whose husband is alive; wifehood. 2. The dress, ornaments and other marks worn only by those women whose husbands are alive.

સોભાગ-વટુ, *s.n.*[+વૃત્તિ.]A piece of wood fixed to the upper part of the frame of a door.

સોભાગ-વતી, } **સોભાગ્ય-વન્તી**, } [+S. वती *fem.* of वत्=વાળું having,]A married and unwidowed woman.

સોભાગ્ય-પઞ્ચમી, *s. f.* [+પઞ્ચમી.] The fifth day of the bright half of Kārtika. (Oct-Nov.)

સોમ, *s. m.* [S.] The moon. 2. Monday. 3. The *soma* plant or its juice.

સોમ-યજ્ઞ, } **સોમ-યાગ**, } *s. m.* [S. *fr.* + યજ્ઞ, યાગ.]A sacrifice at which the juice of the *soma*

plant is drunk.

સોમ-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* + રાજ, રાજા.] A king who has performed the રાજ-સૂય-યજ્ઞ (thr sacrifice performed by the supreme king).

સોમલ, *s. m.* [Ar. सम्मुलफ़ार (often used in Guj. as સોમલખાર) a poison for rats *fr.* सम a poison+उल of+फ़ार a rat.] White arsenic.

સોમ-વંશ, *s. m.* [S. See સોમ + વંશ.] The lunar race or dynasty.

સોમ-વતી, *adj. f.* [See સોમ the moon + S. वत् વાળું having.] The last day of the lunar month happening on a Monday.

Prov. સોમવતી અમાસ ને શુક્રવાર (એટલે કોઈ દૂહાડો નહિ) When two Sundays come together, *i. e.*, never.

સોમ-વલ્લી, *s. f.* [S.See સોમ a plant+વલ્લી.] The *soma* plant.

સોમ-વાર, *s. m.* Same as **સોમ**. 2.

સોય, *s. f.* [Hem. Des. सिव्वी, सिव्विणी = S. सूची a needle. See સીવ-વું. Or S. सूचि.] A needle.

Prov. સોય કેડે દોરો A necessary adjunct= When the crow flies,her tail follows.સોયની ચોરી ને એરણનો માર A disproportionate punishment.

સોય, *pron.* [S. सः he.] He; that. (Used in poetry.).

સો-ય, *pron.* Same as **સૌએ**.

માત તાત સુત ભ્રાત ને ભગની, સગાં સહોદર સોય.
—**દયારામ.**

સોયણી, *s. f.* [See શોભા.] The name of a particular mode of music.

સોયમ, *adj.* [See સીયમ.] (Land) Of the third or inferior class;rough,and of a light-brown colour.

સોયલું, *adj*, [See સહેલું, સેહેલું, સુલભ.] Easy. 2. Not intricate.

એ સર્વે તો સોયલું, દોહલું કામ છે જારીનું;
નિશ્ચે દોહલું નિર્ખવું, વશીકરણ જે નારીનું.
—**સામળભટ.**

સોયો, Ssme as **સાઈયો**.

સોર, Same as **શોર**.

સોરંગી, *s. f.* [Hem. Des. सुरंगी *fr.* S. शिग्रु-तरुः a particular kind of pot-herb; or, See સુ+રંગ.] A kind of vegetable product from which a red dye is made.

સોરઠ, *s.m.*[S. सौराष्ट्र the name of a province of India *fr.* સુ + રાજ્ય.] A district of this name in Kāṭhiāwāḍa.2. A particular musical mode.

સોરૂઠો, *s. m.* A mode of music.

સોરતી, *s. f.* [Eng. *Surety, security.* જામીન.] A lottery; a distribution of prizes by chance; a raffle.

સોરમ, **સોરમ્ભ**, } *s. f.* [S. सौरभ्य fragrance *fr.* सुरभि fragrant.]Fragrance; odour.2. Smell.

સોર-વ-વું, *v. i.* [See સુ + રમ-વું.] To be agreeable; to suit.

સોર-વું, *v. t.* [See સારવ-વું; or, છોલવું.] To scrape; to peel; to take off the outer hard layer or skin; to flay. 2. To pierce with unkind words; to use abusive language.3. To be sorry at the remembrance of past events or associations; to pine and waste away.

Id. ગાળો સોરવીTo use abusive language. વહુ પીયર સંભારી સોરે છે A daugter-in-law becomes sorry when she remembers her father's house.

સોરા-ટ-વું, **સોરા-ડ-વું**, }*v. t.*[Caus. of સોર-વું.] To use abusive language.

સોરા-વું, *v. i.* [Passive of સોર-વું.] To be peeled; to be skinned.

સોરા-સોર, *s. m.* [Redup. of સોર, શોર.] A noise of several persons speaking at the Same time; an uproar.

સોરા-સોર, *s. f.* [Redup. of શોધ. *Cf.* શોધા-શોધ.] A search by several persons in several ways.

સો-વરણુ-ર્યું, *adj.* [See સુ+વર્ણ.] Having good appearance; beautiful.

સોરણ, *s. f.* [See સોર-વું.] Being sorry for the remembrance of;pining and wasting away; anxiety at the absence of.

સોવરા-વ-વું, *v. t.* [See શોભા-વ-વું.] To beautify.

જ્ઞાન વૈરાગ્ય બાજુબંધ સોવરાવું. —**ગોપાળ.**

સો-વસો, *adv.* [See સો a hundred+વસો.] Most likely;most probably;in all likelihood.

સોં-વું, *v. t.* To sift by moving a winnowing fan from one side to the other; to sift.

સોસ, *s. m.* [See શોષ.] Strong thirst. 2. Parchedness (from thirst). 3. A strong desire.

Id. સોસ લાગવો-પડવો To feel thirsty.

Prov.સાસ લગી સોસ Hope lasts with life.

સોસવાટ, **સોસવાળ,** } *s. f.* [See સોસવાડ.] An alligator.

સોસ-વા-વું, *v. t.* [See શોષ.] To be dried up. 2. To become lean.

સોસ-વું, *v. t.* [See સેહે-વું, સહન.] To endure; to suffer; to bear.

સોસ-વું, *v. t.* [See શોષવું, ચુસ-વું.] To dry up; to be absorbed. 2. To suck.

સોહ-ણી, *s. f.* [See શોભા.] Beauty.

મુખ તણી મોટી મોહની, ઉપર અલક તણી સોહણી.
—**ગિરિધર.**

સોહણું, *s. n.* [See સપનું, સ્વપનું, સ્વપ્ન.] A dream; a vision; an illusion.

સોહમ્, [S. *fr.* स he + अहम् I.] A doctrine—"I and He,(the Deity,)are one".2. An exclamation supposed to be uttered by every child in the womb. 3. A sound said to be heard by the individual soul when deeply contemplating the Universal Soul.

સોહ-લું, *adj.* [See સોહ-વું.] Good; auspicious. 2. *s. n.* Auspicious ceremonies; merry-making; holiday merriment and joyous sport; tumultuous glee and gaiety.

સખી માગસર મહીને મન માંહિ, કોણ કરે સોહલાં ?
જેના પિયુડા ઘર દેશ, બાળપણ દોહલાં. —**રામૈયો.**

સોહ-વું, [Hem. Des. सह-इ=S. राजते it appears splendid, *fr.* शुभ्, શોભ-વું.] See **શોભવું**.

સોહાગ,*s. n.* [See સૌ-ભાગ્ય.] Good luck; good fortune.2. That which gives beauty.

સો-હાગ-ણ, Fem. of **સો-હાગી.**

સો-હાગી, *adj.* Enjoying oneself; devoted to pastime and pleasure,fun and frolic.

સોહા-મણું, *adj.* [See શોભા, શોભી-તું.] Pretty; comely; handsome; beautiful. 2. Magnificent.

સોહા-વું, [Hem. Des. सोह-इ *fr.* S. शोभ-ते it is splendid.] See **સુહાવું, શોભવું.**

સોહાસણ, *s. f.* [S. सु-वासिनी *fr.* सु well + वस् વસ-વું to dwell.] A married woman in the state of happy wifehood.

સોહિ-ની, *s. f.* [See સોહ-વું.] A beautiful woman.

માનિની મંજુલ મોહિની, સોહિની,
ક્યાંઈ સ્વામી ધરી ભર નિદ્રા. —**વલ્લભ.**

સોહેણી, Same as **સે-ચ-ણી.**

સોહોડ, Same as **સોડ.**

સોહોર, Same as **શોર.**

સોહો-વું, Same as **સુહાવું, સોવું, શોભવું.**

સોહેળો, *s. m.* [See સોહલું.] Festivity; a festive occasion.

સોહ્યલું, Same as **સેહેલું.**

સો-ળ, Same as **સળ.**

સોળ, *adj.* [S. षोडश *fr.* षष्, षड्, six + दश ten.] Sixteen; 16.

Id. સોળ સણગાર The 16 kinds of decorations put on by a woman to adorn herself.

Id. સોળે સણગાર સજીને, In full dress and splendour (said of a woman). સોળ વાલ ને એક રતી Quite exact; just. સોળ કળા The sixteen digits of the moon. સોળે કળા સંપૂર્ણ Complete in all its parts. સોળ સંસ્કાર See under સંસ્કાર.

Prov. સોળે સાન ને વીસે વાન The intelligence of a person reaches its height at the sixteenth year, and his complexion at the twentieth.સોળે સોટકી કાચી છે Everything remains yet to be done.

સોળું, *s. n.* [Hem. Des. सुइओ=S. चाण्डालः a person of the lowest order *fr.* S. शुचिः pure, clean, (by euphemy). Or. S. सोज्ज्वल bright, clean, *fr.* स much +ઉજ્જ્વલ.]A cloth washed and kept apart to be put on at the time of ceremonial cleanliness.

સોળેયો, *s. m.* [See સોળ.] A rafter 16 feet long.

સૌ, Same as **સર્વ.**

Prov. સૌ ગયાં સગે વગે, ને, બાઈ રહ્યાં ઉભે પગે Pride goes before destruction. સૌ કહે બાપડી કોઈ ન સીવે કાપડી He is my friend that suc-

coureth me, not he that pitieth me. સૌની ગત તે વહુની ગત=સૌનું થશે તે વહુનું થશે=સૌ સાથે મરવું તે વિવાહ જેવું ગણવું All are rowing in the same boat. સૌ સારૂં જેનું છેવટ સારૂં All's well that ends well. સૌ કોઈ પોતાનું નશીબ સાથે લઈ આવે છે God never sends a mouth, but He sends meat. સૌ સૌનાં ગીત ગાય Every cook praises his own broth. સૌમાં શૂરો એકમાં નહિ પૂરો Jack of all trades, but master of none. સૌ સૌને ચડતી પડતી ચાલી જાય છે Every man has his ups and downs in life. સૌ સૌનાં મન સવા શેર I am always number one. Take care of number one. સૌનાં ઘર ગારે લીંપ્યાં છે. Every-one has his own failings.

સૌ-ભાગ્ય-દ્રવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + દ્રવ્ય.] Auspicious things, such as હળદર (turmeric), કંકુ (red powder of turmeric), અક્ષત (unbroken rice), &c.

સૌ-કુમાર્ય, *s. n.* [See સુ-કુમાર.] Delicacy; softness.

સૌખ્ય, Same as સુખ.

સૌ-જન્ય, *s. n.* [S. *fr.* સુજન.] Goodness. 2. Kindness.

સૌદામિની, *s. f.* [S.] Lightning; a flash of lightning.

સૌન્દર્ય, *s. n.* [S. See સુન્દર.] Beautifulness; loveliness; elegance; handsomeness; gracefulness.

સૌ-ભાગ્ય, *s. n.* [S. See સુ+ભાગ, ભાગ્ય.] The happy and joyous state of wifehood (as *op.* to widowhood). 2. Good fortune.

સૌભાગ્ય-વતી, *s. f.* [S. *fr.* + वती *fem.* of वत्=વાળું having.] A married unwidowed woman.

સૌ-ભાગ્ય-વર્ધક, *adj.* [S. *fr.* + વર્ધક.] Conducive to the promotion of the state of happy wifehood (of religious ceremonies).

સૌમ્ય, *adj.* [S. See સોમ the moon.] Mild; soft; gentle. 2. Handsome; pleasing.

સ્કંધ, *s. m.* [S.] The shoulder. 2. The trunk of a tree. 3. A chapter; a section of a book; any division, branch, part, or section of a book.

સ્તન, *s. n.* [S.] The female breast. 2. The teat; an udder or dug of any female animal.

સ્તન-પાન, *s. n.* [S. *fr.*+પાન drinking.] Sucking of the breast or teat.

સ્તન-વત્, *adj.* [S. *fr.* + वत्, વાળું having.] Having teats.

Id. સ્તન-વત્ પ્રાણી A mammal.

સ્તબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* स्तम्भ् to be stiff.] Stiffened. 2. Brought to a stand. 3. Transfixed in thought; paralyzed; senseless; stupefied. 4. Surprised.

સ્તમ્ભ, *s. m.* [S. See થાંભલો.] A post; a column; a pillar.

સ્તમ્ભન, *s. n.* Stopping; arresting. 2. Suppressing (as of the functions or faculties of an animal by magical incantations, medicines, &c.); stunning; benumbing; paralyzing. 3. Depriving a limb or an organ of its function. 4. Anything (a charm, &c.) by which a limb is deprived of its power to move.

સ્તવન, *s. n.* [S. *fr.* स्तु to praise.] Praise; lauding. 2. A song or verse composed in praise of; a hymn.

સ્તવવું, *v. t.* To praise; to laud; to glorify; to magnify.

સ્તુતિ, *s. f.* Praise; commendation; eulogy.

સ્તુતિ-પાઠ, *s. m.* [S. *fr.* + પાઠ.] Singing or reciting of praises.

સ્તુતિ-પાઠક, *s. m.* [S. *fr.* + પાઠક.] A bard.

સ્તુતિ-પાત્ર, *adj.* [S. *fr.* + પાત્ર.] Deserving praise; praiseworthy.

સ્તુત્ય, *adj.* Fit to be praised; praiseworthy.

સ્તોત્ર, *s. n.* A hymn. 2. Praise; a panegyric; a eulogium.

સ્ત્રી, *s. f.* [S.] A woman; a female. 2. A wife.

Prov. સ્ત્રીની બુદ્ધિ પાનીએ Women are short-sighted. સ્ત્રીની આગળ સાચું ન બોલવું He who tells his wife all is but newly married. સ્ત્રી કોઈની થઈ નથી ને થવાની નથીઃ સ્ત્રી જાતનો વિશ્વાસ નહિ *No relying on wine, women, and fortune.* સ્ત્રીની આંખમાં આંસું તો ભરેલાંજ Women

laugh when they can,and weep when they will. સ્રીનું જોર જબરૂ Women can do everything,for they rule those who command everything.સ્રીનું જોર જીભે A woman's strength is in her tongue. સ્રી વિના સૂનો સંસાર, ગોળ વિના મોળો કંસાર No life without wife. સ્રીહઠ પૂરી ન પડે Swine, women, and bees cannot be turned.

સ્રી-કેસર, *s. n.* [S. *fr.*+ કેસર.] A tendril.

સ્રી-ચરિત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + ચરિત્ર.] The feats and exploits of women; the marvellous and subtle doings of the fair sex.

Prov. સ્રીચરિત્રને રોતાં બાળ, તેનો કોઇ પામે નહિ પાર Women's doings are as deep as an ocean.

સ્રી-ધન, *s. n.* [S. *fr.* + ધન.] Woman's peculium; the property altogether at the disposal of the wife.

સ્રી-લમ્પટ, *adj.* [+ લમ્પટ.] Devotedly attached to woman; engrossed by woman; licentious;of a loose and immoral character.

સ્રી-લિઙ્ગ, *s. f.* [S. *fr.* + લિઙ્ગ.] The feminine gender (in Gram.).

સ્રી-સમાજ, *s. m.f.* [S.*fr.* સમાજ.] An assembly of women.

સ્રી-હઠ, *s.f.* [See સ્રી+હઠ.] The natural obstinacy of woman.

સ્રી-હત્યા, *s. f.* [S. *fr.* + હત્યા.] Killing a woman.

સ્રી-હરણ, *s. n.* [S. *fr.*+हृ to take away.] The forcible abduction of a woman.

સ્થ, *adj.* [S. *fr.* स्था = L. *Sto*=Gr. *Histemai*=P. स्त to stand.] That stands,stays, rests, abides. (Used at the end of a compound, *e. g.* **આશ્રમસ્થ.**)

સ્થળ, *s. n.* [S. स्थल *fr.* स्था to stand.] A place; a spot. સ્થળદેવતા A local or rural deity. સ્થળમાર્ગ Way by land.

સ્થળ-ચર, *adj.* [S. *fr.* चर् to walk, to live.] Living on land (opposed to જળ-ચર living in water.

સ્થાણુ, *s. m.* [S. *fr.* स्था to stand.] A pillar. 2. A post; a stake.3. An epithet of Shiva. 4. *adj.* Immovable; steady; firm.

સ્થાન, *s.n.*A place; a spot.2.A station; a position. 3. A situation; a site; a local position. 4. An appropriate point. 5. The place or organ of utterance of any letter (in Gram.), *e. g.* મુર્ધસ્થાન. 6. An abode; a dwelling-place.

Id.સ્થાનભ્રષ્ટ Dismissed from office; deposed; displaced.

સ્થાન-ક, *s. n.* An abode; a residence. 2. A situation;a place.3. The principal place of residence;the head-quarters;one's proper place or rank.

સ્થાનિ-ક,*adj.*Belonging to a place;local.

સ્થાપ-ક, *adj.* [S. See સ્થાપ-વું.] That places,sets,fixes.2. That establishes, erects, institutes, founds,sets up. 3. That settles, orders, ordains, appoints, determines. 4. That substantiates, prover, verifies.

સ્થાપ-ના, *s.f.* Placing; setting; fixing. 2. Establishing; erecting; founding; instituting.5. Settling; ordering; ordaining; appointing; determining. 4. Substantiating; proving; verifying. 5. Fixing or concentrating the thoughts upon the object of worship or meditation (as among devotees).

સ્થાપ-વું, *v.t.* [S. स्थाप् to cause to stand *fr.*स्था to stand.] To place;to fix.2. To erect; to establish.3.To substantiate.

સ્થાપિત, *adj.* Established. 2. Verified; proved.

સ્થા-યી, *adj.* [S. स्थायिन्,स्थायी, *fr.* स्था to stand.]Durable; lasting; permanent;steady. 2. That stays, abides, rests, dwells.

સ્થાયી-ભાવ, *s.m.* [S.*fr.* + ભાવ.] A feeling or passion as an object of dramatic or poetical description; a lasting feeling (Eight are reckoned, *viz.*રતિ,હાસ, શોક, ક્રોધ, ઉત્સાહ, ભય, જુગુપ્સા, an વિસ્મય.)

સ્થા-વર, *adj.* Fixed; immovable. સ્થાવરજંગમ (Law). Movable and immovable property.સ્થાવર મિલકત Immovable property.

સ્થિતિ, *s.f.* State; condition; situation; position; dignity. 2. Residence;stay. 3. A settled state.

સ્થિતિ-સ્થાપક, *adj.* [S. *fr.* + સ્થાપક.]

Elastic.

સ્થિતિ-સ્થાપક-તા, *s. f.* Elasticity.

સ્થિ-ર, *adj.* Steady; settled; fixed; firm; still. 2. Cool; calm; composed; quiescent; collected.

Id. સ્થિર રાખવું To keep steady.

સ્થિર-તા, *s. f.* Settledness; steadiness. 2. Coolness; calmness; composure.

સ્થૂળ, *adj.* [S. स्थूल.] Large; great. 2. Stupid; dull. 3. Dense; gross. 4. Big; thick; bulky; huge. 5. Fat; corpulent. 6. Not attenuated or subtile. 7. Coarse; rough (of a calculation, &c).

Id. સ્થૂળ દૃષ્ટિ=સ્થૂળ વિચાર Ordinary thought. સ્થૂળ દૃષ્ટિએ જોતાં Speaking generally; looking at from general considerations. સ્થૂળ દૃષ્ટિવાળા માણસ Men of ordinary vision.

સ્થૂળ-દેહ, *s. f.* } **સ્થૂળ-શરીર,** *s. n.* } [+ દેહ, શરીર.] The grosser or material and perishable body (as *op.* to **સુક્ષ્મ-શરીર.**)

સ્નાત, *adj.* [S. See સ્નાન.] Bathed.

સ્નાન, *s. n.* [S. *fr.* स्ना to bathe.] Ablution; bathing. 2. Ceremonial ablution in connexion with a deceased person. 3. Ceremonial purification of the body (through ablution with water, or through smearing ashes, &c.

સ્નાયુ, *s* [S. Eng. *Sinews.*] A tendon; a muscle. (Generally used in *pl*).

સ્નેહ, *s. m.* [S. *fr.* स्निह् to feel affection for.] Affection; attachment; fondness. 2. Friendship. 3. An unctuous substance; oil.

શીર્ષમાંથી સ્નેહ કાઢી અરપી, વિદ્યા ગ્રહું—**વલ્લભ.**

સ્નેહ-વટ, *s. m.* [+ વટ, વૃત્તિ.] Friendly relations.

સ્નેહાકર્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* + આકર્ષણ.] The attraction of cohesion.

સ્નેહાર્દ્ર, *adj.* [S. *fr.* + આર્દ્ર.] Lit. Wet with affection: Hence, 2. Melted by affection; affectionate.

સ્નેહાળ, *adj.* [S. स्नेहालु *fr.* आलु a suffix showing "possession."] Affectionate; loving; kind.

સ્નેહી, *adj.* Affectionate; loving. 2. Friendly. 3. *s. m.* A friend.

સ્પર્ધા, *s. f.* [S. *fr.* स्पर्ध् to compete.] Rivalry; emulation. 2. Jealousy; envy. 3. Enmity.

સ્પર્શ, *s. m.* [S. *fr.* स्पृश् to touch.] Touch; contact. 2. The sense of touch. 3. A whit; a jot. 4. Any one of the 25 letters of the Gujarāti alphabet distributed into five classes; any of the letters from ક to મ.

Id. સ્પર્શરેખા=સ્પર્શલીટી A tangent. સ્પર્શમણિ The philosopher's stone. સ્પર્શ-કાળ The time of the beginning of an eclipse. સ્પર્શ કરવો To touch. જરા સ્પર્શ લાગે If there be the least contact. તેનો સ્પર્શ થાય છે It is felt. સ્પર્શેન્દ્રિય The organ of feeling; the skin.

સ્પર્શાસ્પર્શ, *s. m.* Mutual contact or touch of persons or things which should not come together.

સ્પષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* स्पश् to see clearly.] Clear; plain; evident; manifest; distinct.

સ્પષ્ટ-વક્તા, *s. m.* [S. *fr.* + વક્તા.] One who speaks clearly and articulately. 2. An out-spoken person.

સ્પષ્ટી-કરણ, *s. n.* [S. *fr,* कृ to do.] Elucidating; explicating; expounding. 2. An explanation.

સ્પૃહ-ણીય, *adj.* [S. See સ્પૃહા.] Desirable; enviable.

સ્પૃહા, *s.f.* [S. *fr.* स्पृह् to desire.] Desire; wish. 2. Longing.

Id. સ્પૃહા રાખવી To desire.

સ્ફાટિક, *s.n.* [S.] Crystal; quartz.

સ્ફાટિક *adj.* Belonging or relating to crystal; crystal.

સ્ફુટ, *adj.* [S. *fr.* स्फुट् to break.] Loose; detached. 2. Blown; expanded. 3. Rent; burst; opened. 4. Explained; expounded. 5. Declered; revealed. 6. Evident; plain; apparent.

સ્ફુરણ, *s. n.* [S. *fr.* स्फुर् to throb.] Twitching; quivering; thrilling, vibration; trembling; shuddering. 2. Stirring; recalling to mind. 3. Rapid coruscations. 4. Excitement.

સ્ફુર-વું, *v. i.* To sprout. 2. To be mani-

fest. 3. To be excited.

સ્મર, *s.m.* [S.] The god of Love; Cupid.

સ્મરણ, *s. n.* [S. *fr.* स्मृ, स्मर्, to remember.] Recalling to mind; recollecting; remembering. 2. Memory; remembrance. 3. Mental recitation of the name of a deity. 4. A memorial; a memento; a token or mark of remembrance.

સ્મર-ણી, *s. f.* A sort of rosary.

નાહી ધોઈ મીરાં લે સ્મરણી, તો પૂજા કરત સીતાપતકી.
—**મીરાંબાઈ.**

સ્મરણ-પોથી, *s. f.* [+ પોથી.] A memorandum book; a note-book to assist the memory.

સ્મર-ણીય, *adj.* Memorable; worthy of being held in remembrance.

સ્મર-વું, *v. t.* [Dh. Des. सुमरियं *fr.* स्मृतम् remembred *fr*; स्मृ to remember.]. To recollect; to recall to mind; to remember.3. To recite mentally the name or names of a deity,and to meditate upon him with supplication or adoration.

સ્મશાન, Same as **શ્મશાન**.

સ્મારક, *adj.* [See સ્મર-વું.] Causing to remember;memorial. 2. *s. n.* A memorial; a monument.

સ્માર્ત, *s. n.* [S. *fr.* स्मृति.] That follows the doctrine of the Smritis.

સ્મિ-ત, *s. n.* [S. *fr.* स्मि to smile.] A smile; smiling; a gentle laugh. 2. *adj.* Blown; expanded; (as a flower, &c.).

સ્મૃ-તિ, *s. f.* [S.See સ્મરણ.] Recollection; remembrance; memory.2. A work or body of works in which the sages of antiquity, who saw or received the revelation of the Vedas, set down their recollections (*op. to* श्रुति the revelation of what was heard.) 3.Law or the body of laws as delivered originally by Manu and other legislators to their respective pupils, and committed by them from memory to writing: also any book, canon, or portion of this code.

સ્યન્દન, *s.m.* [S. *fr.* स्यन्द् to move smoothly.] A chariot.

સ્યામ, Same as **શ્યામ**.

સ્રાવ, *s. m.* [S. *fr.* स्रु to run, to ooze.] Oozing; flowing. 2. That which oozes or flows.3.Menstruation;menstrual discharge.

Id. રક્ત-સ્રાવ Loss of blood; a slaughter.

સ્લેટ, *s. f.* [Eng. *Slate.*] A slate for writing on.

સ્વ, *prep.* [S.] One's own (used as the first part of a compound).

સ્વ-કલ્પિત, *adj.* [S. *fr.*+ કલ્પિત.] Of one's own invention or fancy.

સ્વ-કી-ય, *adj.* Own.

સ્વ-કી-યા, *s. f.* One's own wife.

સ્વચ્છ, *adj.* [S. *fr.* સુ + अच्छ, અચ્છું.] Exceedingly clean or pure. 2. Unblemished;stainless;spotless.3.Unsoiled; unsullied.

સ્વચ્છ-તા, *s. f.* Cleanliness.2. Neatness.

સ્વ-ચ્છન્દ, *s. n.* [S. *fr.* સ્વ+છન્દ.] One's own will or fancy.

Id. સ્વચ્છંદે વર્તવું To act as one wishes; to be self-willed. સ્વચ્છંદ-વર્તન Self-willed conduct.

સ્વ-ચ્છન્દી, *adj.* Self-willed; wilful. 2. Headstrong.

સ્વ-જન, *s. n.* [S.*fr.* + જન.] A kinsman; a relative.

સ્વ-જાતિ, *s. f.* [S. *fr.* + જાતિ.] One's own caste or species.2. *adj.* Homogeneous.

સ્વ-તઃ, *adv.* [S. *fr.* +तः from.] By one's self; of one's own accord; *in propriâ personâ.*

સ્વ-તઃ-સિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + સિદ્ધ.]Self-formed. 2.Self-existent; self-constituted.3. Absolutes free from control.

સ્વ-તન્ત્ર, *adj.* [S. *fr.* સ્વ + તન્ત્ર.] Independent; free; absolute; uncontrolled. 2. Of independent means; possessing a competency. 3. Not obsequious. 4. Self-willed; wilful.

Id. સ્વતંત્ર પુસ્તક A book containing independent thoughts. 2. A book free from plagiarism. એક સ્વતંત્ર પુસ્તક લખવું To write a separate work treating solely of a particular subject.સ્વતંત્ર વિચાર Independent thoughts.

સ્વ-તન્ત્ર-તા, *s f.* Independence; freedom.

સ્વ-દેશ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વ + દેશ.] One's own country; one's native country; the mother-country; the father-land.

સ્વ-દેશ-હીતેચ્છુ, *adj.* [+ હિતેચ્છુ.] Wishing well of one's own country; patriotic.

સ્વ-દેશાભીમાન, *s. n. m.* [S. *fr.* + અભિમાન.] Patriotism.

સ્વ-દેશાભીમાની, *adj,* Patriotic. 2. *s. m.* A patriot.

સ્વ-દેશી, } **સ્વ-દેશીય,** } *adj.*Native; born, produced,or made in one's own native country.

સ્વ-ધર્મ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વ + ધર્મ.] One's own duty or religion. 2. A native or inherent quality;a natural property.3.One's peculiar business.

સ્વ-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] Lit. One's own or proper abode. Hence,2. Heaven.

Id.સ્વ-ધામ જવું–પોહોચવું-પામવું To die.

સ્વપ્ન, *s. n.* [S. *fr.* स्वप् to sleep.] Dreaming; a dream; a vision.

Id. સ્વપ્ન આવવું–દેખાવું To have a dream સ્વપ્ન જોવું To see a vision.

સ્વપ્ન-દર્શન, *s. n.* [S. *fr.* + દર્શન.] Seeing in a dream; a vision in a dream.

સ્વપ્ન-વત્, *adj.* [S. *fr.* + वत् like.] Like a dream.2. Illusory; unreal; unsubstantial. 3.Freeting;transitory.

સ્વપ્નાન્તર, *s. n.* [See સ્વપ્ન + S. आन्तर internal *fr.* अन्तर in, within: See અન્દર.] The state of being in a dream.

સ્વ-પ્રકાશ, } **સ્વ-પ્રકાશક,** } *adj.* [S. *fr.* સ્વ + પ્રકાશ.] Self-illuminated (said of god).

સ્વભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] One's own quality; nature; natural temper; disposition;constitution;an inherent property.

Id. એ તો એનો સ્વભાવ પડયો That is his nature;he is in the habit of. એ તો એના સ્વભાવનો મેળ It depends upon his nature.

સ્વ-ભાવીક, *adj.* Natural. 2. Essential.

સ્વ-ભાષા, *s. f.* [S. *fr.* સ્વ + ભાષા.] One's native tongue;one's mother-tongue.

સ્વ-ભૂમી, *s. f.* [S. *fr.* +ભૂમિ.] One's own country;one's native place.

સ્વ-યમ્, *adv.* [S. See સ્વ.] Spontaneously. 2. Self (as the first part of a compound).

સ્વયમ્જાત, *adj.* [S. *fr.* + जात *p. p.* of जन to be produced.] Self-born.

સ્વયમ્દત્ત, *adj.* [S. *fr.* + दत्त *p. p.* of दा to give.] Self-given.2. (Law.) (A boy). who has given himself to be adopted.

સ્વયમ્પાક, *s. m.* [S. *fr.* + પાક.] Cooking with one's own hand. 2. Cooking. 3. Food cooked.

સ્વયં-પ્રકાશ, Same as સ્વ-પ્રકાશ.

સ્વયમ્ભૂ, *s. m.* [S. *fr.* + भू to be.] The selfexistent God. 2. Brahmā; Visnu;Shiva. 3. *adj.* Self-existent.

સ્વયમ્વર, *s. m.* [S. *fr.* + વરવું.] Choice of a husband made by a girl herself. 2. A marriage from choice.

સ્વયમ્વહ, *adj.* [S. *fr.* + वह् to carry.] That carries or bears itself; automatic.

સ્વર્, *s. m.* [S.] The space between the sun and the polar star; the region of the planets and constellations. 2. The sky;the heavens.3.The residence of Indra, the gods, and deified mortals.

સ્વર, *s. m.* [S. *fr.* स्व, स्वर् to sound.] Sound in general. 2. A vowel. 3. Accent; stress. 4. Air breathed through a nostril. 5. A note in music.

Id.સ્વર કાઢવો To utter a sound.ઊંચો સ્વર a high note.

સ્વ-રક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* સ્વ+રક્ષણ.] Self-preservation. 2. Self-defence.

સ્વ-રાજ, } **સ્વરાજ્ય,** } *s. n.* [S. *fr.* સ્વ+રાજ્ય.]Self-government.2. One's own kingdom.

Id. સ્થાનિક સ્વરાજ્ય Local self-government.

સ્વરિત, *s. m.* [S. *fr.* સ્વર.] The circumflex accent (in the Vedas). 2. *adj.* Articulated. 3. Accented. 4. Sounded (as a note); pitched.

સ્વ-રૂપ, *s. n.* [S. *fr.* સ્વ + રૂપ.] One's own figure or form; the natural or real figure; the general appearance; contour

2. One's countenance, visage, look, or features. 3. A natural condition or quality. 4. One's own appropriate form, mode, or character of being. 5. Personal beauty.

સ્વ-રૂપ-વાન્, *adj.* Handsome; pretty; beautiful; good-looking.

સ્વરોદય, *s. m.* [S. *fr.* સ્વર+ઉદય.] Classical form of **સરોદો.**

સ્વર્ગ, *s. n.* [S. See. સ્વર્.] Heaven; Indra's paradise.

Id. સ્વર્ગનું સુખ=સ્વર્ગ સુખ Heavenly happiness.

Prov. તેને સ્વર્ગ આંગળ બાકી છે He is very proud in anticipation of reaching the goal of his ambition. આપ મુવા વિના સ્વર્ગે ન જવાય *Lit.* A man must die before he can get to heaven. Hence, 2. Much pains, much gains.

સ્વર્ગગંગા, *s. f.* [S. *fr.* સ્વર્ + ગંગા the river Ganges, *lit* going or flowing rapidly *fr.* S. गम् to go.] The Galaxy; the Milky Way.

સ્વર્ગ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વર્ગ+વાસ dwelling.] Residence in paradise or heaven.

Id. તેનો સ્વર્ગવાસ થયો He died.

સ્વર્ગ-વાસી, *adj.* That dwells in heaven. 2. Deceased.

સ્વર્ગીય, *adj.* Divine.

સ્વલ્પ, *adj.* [S. *fr.* સુ+અલ્પ.] Very little; few; small; limited.

સ્વ-વશ, *adj.* [S. *fr.* સ્વ + વશ.] That is subject to himself; independent; uncontrolled; free.

સ્વશુર, Classical form of **સસરો.**

સ્વસા, *s. f.* [S. स्वसृ, स्वसा.] A sister.

સ્વસ્તિ, *interj.* [S. *fr.* સુ+અસ્તિ.] It is well. 2. An exclamation of benediction; an auspicious exclamation. 3. (Used ironically) Abusing; abuse.

Id. સ્વસ્તિ કહેવું To say "It is well done"; to bless a gift; to accept a gift.

સ્વસ્તિ-ક, *s. n.* [S.] A mystical figure the inscription of which upon any person or thing is considered to be lucky. 2. The emblem of the seventh deified teacher of the present era, having this form

(Jainism.) 3. A temple of a particular form with a portico in front. 4. Any auspicious or lucky object.

સ્વસ્તિ-ક્ષેમ, *s. n.* [S. *fr.*+ક્ષેમ.] Welfare; well-being. 2. An uncomfortable condition. 3. *adv.* Happily.

સ્વસ્તિ-વાચન, *s. n.* [S. *fr.* + વાચન.] A benediction; a blessing; any benedictory speech. 2. A benedictory ceremony with Vedic verses performed before beginning some auspicious rite.

સ્વસ્તિ-શ્રી, *adj.* [S. *fr.*+શ્રી.] Auspicious and glorious (Used at the beginning of a letter).

સ્વ-સ્થ, *adj.* [S. स्वास्थ्य tranquillity *fr.* સુ+સ્થ.] Easy; happy; comfortable. 2. Steady; firm. 3. Confident.

સ્વસ્થ-તા, *s. f.* Composedness. 2. Quietness; quietude. 3. Peace.

સ્વ-સ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* સ્વ+સ્થાન.] One's own place.

સ્વાંગ, *s. m.* [See સોંગ.] Personation. See **સોંગ.**

સ્વાગત,
સ્વાગતા, } *s. f.* [S. स्वागत *fr.* સુ+આગતા.] A welcome; a courteous reception of a visitor.

Id. સ્વાગત-મંડળી A reception committee.

સ્વાતંત્ર્ય, *s. n.* [See સ્વતંત્ર.] Independence. 2. Freedom; liberty.

સ્વાતી, *s. f.* [S.] The star *Arcturus*; the 15th lunar asterism. 2. One of the wives of the Sun.

Id. સ્વાતીનાં બુન્દ Lit. Drops of rain during the influence of the asterism સ્વાતી.

N. B. It is believed that these drops falling into oysters in the sea, form pearls. Hence, 2. A highly valuable and dear object.

સ્વાત્માનુભાવ, *s. m.* [S. *fr.* +સ્વ+આત્મા+અનુભવ.] Personal consciousness; personal experience.

સ્વાદ, *s. m.* [S. *fr.* स्वाद.] Taste; flavour; relish. 2. Liking.

Id. જિહ્વા-સ્વાદ Excessive desire to eat. સ્વાદ લેવો To taste. સ્વાદ ચાખવો To taste. સ્વાદ ચખાડવો To let one know the taste of.

સ્વાદિ-ષ્ઠ, *adj.* [S. Superlative of स्वादु palatable *fr.* સ્વાદ.] Very palatable; delicious; savoury.

સ્વાદી-લું, *adj.* Given to enjoy the taste of; fastidious in criticising the dishes served up for dinner.

સ્વાધીન, *adj.* [S. *fr.* સ્વ + આધીન.] That is subject to itself; that is its own master; independent. 2. Being under the control of, or in the state of subjection under; being in the custody, control, care, keeping of.

Id. સ્વાધીન કરવું To hand over to; to intrust. સ્વાધીન લેવું To take charge of.

સ્વાધીન-પતિકા, *adj. f.* [S. *fr.* + પતિ.] (A woman) Who keeps her lover firm in his attachment to herself.

સ્વાન, Same as **શ્વાન**.

સ્વાભાવિ-ક, *adj.* [S. *fr.* સ્વભાવ.] Belonging to one's own nature; natural; native; inherent; peculiar. 2. Spontaneous. See **સ્વભાવિક**.

સ્વાભિમાન, *s. n.* [S. *fr.* સ્વ + અભિમાન.] Self-respect.

સ્વામ, Same as **સ્વામી**.

સ્વામ-ની, **સ્વામિ-ની**, *s. f.* [Fem. of સ્વામી.] A wife of the master or owner; mistress.

કષ્ટ અર્પી સુખ ગ્રહે, શોભા કસી સ્વામની!—**વલ્લભ.**
એ છે સર્વ સ્વામિનીઓ, દયા દાસની જોરે.—**દયારામ.**

સ્વામિ-તા, *s. f.*, **સ્વામ-તા-ઈ**, *s. f.*, **સ્વામિ-ત્વ**, *s. n.* Ownership; mastership. 2. Lordship; sovereignty.

સ્વામિતાઈ સાચવતા, સેવકાઈ થકી તેહ;
હીનતાઈ પામી પડયા, ભિન્નતાઈ ભામણે. —**વલ્લભ.**

સ્વામિ-દ્રોહ, *s. m.* [+દ્રોહ.] Infidelity to one's master. 2. Disloyalty; treason.

સ્વામિ-દ્રોહી, *adj.* Disloyal. 2. Treasonable.

સ્વામી, *s. m.* [S. स्वामिन्, स्वामी, *fr.* स्व wealth.] A proprietor; an owner; a master or load. 2. A husband. 3. A sovereign; a king or a monarch. 4. A god. 5. An ascetic or a saint of the highest order (In this sense this word is affixed to proper names, *e. g.* **ક્ષીરસ્વામી**).

સ્વાર, *s. m.* [See અસ્વાર *fr.* P. अश्वारोह *fr.* अश्व a horse + आरोह a rider *fr.* आ up to + रुह् to grow.] A horseman. 2. A cavalier. 3. One mounted on the back of an animal.

Prov. સ્વાર ને ડોસી, હારે ને હારે All are rowing in the same boat.

સ્વારથ, Same as **સ્વાર્થ**.

સ્વારથિયું, **સ્વારથી**, **સ્વારથુ**, *adj.* [See સ્વાર્થી.] Selfish; that pursues only its own projects or purposes.

સ્વારી, *s. f.* [See સ્વાર.] Mounting on horseback. 2. An equipage; a retinue. 3. A body of troops. 4. A rider. 5. Riding on. 6. An invasion; an expedition.

Id. સ્વારી કરવી To invade. સ્વારીએ ચઢવું To join an invasion (as a soldier). સ્વારી ચઢવી To start (a procession).

સ્વાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વ + અર્થ.] Self-interest; selfishness. 2. Avarice. 3. The inherent meaning (Gram.) 4. A pleonasm.

Id. સ્વાર્થ સાધવો To accomplish one's own interest. સ્વાર્થની સગાઈ Interested friendship. સ્વાર્થ-પર Devoted to one's own interest; selfish.

Prov. સ્વાર્થ આંધળો છે Men are blind in their own cause.

સ્વાર્થી, [S. स्वार्थिन्, स्वार्थि, *fr.* स्वर्थ.] Classical form of **સ્વારથિ-યું, સ્વારથી, સ્વારથુ**.

સ્વાસ, Same as **શ્વાસ**.

સ્વાહા, *s. n.* [S.] An exclamation used in throwing an oblation for a god into the fire. 2. Burning out. 3. Swallowing; gulping. 4. Misappropriating. 6. *s. f.* The wife of Fire.

Id. સ્વાહા કરવું To eat up; to swallow. 2. To misappropriate. સ્વાહા થઈ જવું To be burnt down. 2. To be totally ruined.

સ્વી-કાર, *s. m.* [S. *fr.* स्व + कार doing *fr.* कृ to do.] Acknowledging; accepting. 2.

Taking upon one's self; undertaking. 3. Admitting;confession.4. Adopting; embracing;professing,assuming(an opinion,&c.).

સ્વી-કાર-વું, *v. t.* To acknowledge. 2. To confess. 3. To adopt;to embrace; to admit. 4. To accept.5. To take upon one's self; to undertake. See **સ-કાર-વું.**

સ્વી-ય, *adj*; [S. *fr.* સ્વ.] one's own belonging or relating to one's self.

સ્વીયા, *s. f.* One's own wife.

સ્વેચ્છ, *adj*. [S. See સ્વેચ્છા.] Self-willed; whimsical. 2. *adv*. According to one's own will.

સ્વેચ્છા, *s. f.* [S. *fr.* સ્વ + ઈચ્છા.] One's own wish or will. 2. Wilfulness.

સ્વે-ચ્છાચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.]Self-willed conduct.

સ્વે-ચ્છાચારી, *adj*. Self-willed.

સ્વેચ્છા-પ્રારબ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* + પ્રારબ્ધ.] The happening of a thing according to one's own wish.

સ્વે-દ, *s. m.* [S. *fr.* स्विद् to perspire.] Perspiration; sweat.

સ્વેદ-જ, *adj*. [S. *fr.* + जन् to be born.] Born from perspiration (as of vermin).

સ્વૈર, *adj*. [S. *fr.* સ્વ, + S. ईर् to go.] Wanton; unrestrained.

સ્વૈરિણી, *s. f.* A wanton woman; a loose woman.

સ્વોપાર્જિત *adj*. [S. See સ્વ + S. उपार्जित acquired *fr.* उप+अर्ज् to earn.]Self-acquired (as wealth).

હ.

હ, The 44th letter of the Gujarāti alphabet, and the 33rd consonant.

હં, *inter*. [Imit.] An interjection indicating attention, intelligence, and assent; yes; oh, indeed !

હંસ, *s. m.* [S. अहं सः I am that *fr.* अहम् I+सः he, that.] The individual soul.
નિજ સાધન બળે, તે થયો બ્રહ્મનો હંસ. —**દયારામ.**
2. An ascetic of the highest order (Same as **પરમ-હંસ**).

હંસ, *s. m.* [S.] A goose; a swan; a flamingo.

Id. હંસની ગતિ The graceful movements of a swan.

Prov. હંસની ચાલ ચાલવા જતાં કાગડાની એ ભૂલ્યો To go for wool and come home shorn.

હંસ-ગામિની, *s. f.* [+*fr.* S. गम् to go.] A woman having a graceful gait.

હંસ-ણી, } *s. f.* A female swan.
હંસી, }

હું હું, *interj*. [Imit. See હું] An exclamation of wonder of admiration.

હક, *s. m.* [Ar. हक़.] Right; claim; title. 2.Justness of claim or pretension.3,A privilege;a prerogative.4.Behalf;favour; cause. 5. Money asked as a claim; a fee. 6. *adj*. Just; right; equitable; proper.

Id. હક થવું To die. તેના હકમાં In his behalf; on his side. હક પહોંચવો To have a claim upon.

Prov. હકનામ સાહેબકા God is the highest Truth.

હક-તાલા, *s. m.* [Ar. *fr.* तआला high.] The Most High; The Supreme; God.

હક-દાર, *adj*. [See હક + દાર, P.] Rightful; legitimate. 2. Just; possessing a just right or title.3.Demanding the restitution of one's rights; being a claimant. 4. *s. m.* A claimant.

હક-નાહક, *adv*. [+ નાહક.] Rightly or wrongly; justly or unjustly. 2. Unjustly; wrongfully.3.Inconsiderately; rashly;racklessly. 4. Without reason or cause; causelessly.

હક-સ-ઈ, *s. f.*A commission; a fee; brokerage.

હ-કાર-વું, *v. t.* [See હંકાર-વું.]To sail;to

start. 2. To urge on; to drive.
ના રજ ફેર પડે, પતિ રીઝવ;ડારી વકારી,હકારી હરી લે.
—વલ્લભ.

હુંકારો, *s. m.* [See હોકારો.] A man who is employed to invite men to a dinner.

હકીકત, હકીગત, *s. f.* [Ar. हकीकत् a fact.] Circumstances. 2. Tidings. 3. A description; a narration; a relation; a representation. 4. An occurrence; the details; a detailed account.

હકીમ, *s. m.* [Ar. हकीम्] A physician; a doctor; a medical practitioner.

હકીમી, *s. f.* The profession of a physician; medical practice. 2. Medicine; the Healing Art.

હકુમત, *s. f.* [Ar. हुकूमत्] Dominion; sovereignty; sway; rule; government. 2. Power; authority; jurisdiction.

Id. હકુમત ચલાવવી To exercise power over.

હક્ક, Same as હક.

હખળ-ડખળ, *adv.* [Guj. હખળ redup. of ડખળ *fr.* ડખલ.] Damaged and become loose; in a slack state.

હગ-બોક, *s. f.* [See હગવું + બોકવું.] Cholera.

હગ-બગ, *adv.* [Guj. હગ redup. of બક, બગ, બગલું, with reference to બક-ધ્યાન a crane's steadiness in catching fishes].Close attention in securing one's own object.

હગ-બગ-વું, *v. i.* To be steady; to be motionless.2. To be cowed down;to crouch under a threat.
બગબગિયો હરણ, હાય ! આવ્યું મરણ આ.—વલ્લભ.

હગ-વું, *v. i.* [S. हद्] To void or discharge excrement;to go to stool;to answer the call of nature.

Id. હગી દેવું-પડવું-જવું To discharge excrement suddenly through fear. 2. To disburden oneself of what has been unjustly obtained.

હગા-મણ, Same as અઘા-મણ.

Id. હગામણ પદામણ Being terrified.

હગાર, *s. f.* Dung of birds or of monkeys. Same as અઘાર.

હંકા-ઈ, *s. f.*
હંકા-મણ, *s. f. n.*
હંકા-મણી, *s. f.* [See હંકા-વું.] Wages for drawing burdens.

હંકા-વું, *v. i.* [Pass. of હાંક-વું.] To be driven.2.To be driven away with contempt.
શ્વાન થઈશ, ભગવાનને ભૂલ્યો, હંકાઈશ ઘેર ઘેર.
—દયારામ.

હંકાર, Same as અહંકાર.

હંકાર-વું, [See હું+ S. कार doing *fr.* कृ to do.] Same as હકાર-વું.

હં-ખાર-વું, *v. t.* [*Cf.* Mar. सांखेरा *fr.* S. सम् well + क्षर् ખરવું to drop. Or See સંસ્કાર.] To cleanse; to purify.2.To filter, to strain.

હં-ખારો, *s. m.* Dregs left behind in the cloth after filtering or straining.

હંગામ, *s. m.*[P. हङ्गाम् time.] An occasion; an opportunity. 2. The season; the proper time.

હંગામી, *adj.* Temporary; (a servant) engaged for the time.

હંગામો, *s. m.* [P. हङ्गामः.] Uproar;hubbub. 2. A riot;a tumult; a disturbance. 3. See હંગામ.] The time; the season.

હ-કાર, *s. m.* [S. ह + कार the sound *fr.* कृ, કરવું. to go.]The letter or sound હ (h). 2. Good qualities(inasmuch as હારૂં a corruption of સારૂં,commences with the sound of હ).

Id. રસોઈમાં કંઇ હ-કાર નહતો There were no good qualities in the food cooked=The food had no taste.

હચ-મચા-ટ, *s. m.* [Guj. હચ Imit. + મચ redup.] Turning and twisting; agitation; disturbance.

હચ-મચા-વ-વું, હચ-હચા-વ-વું, *v.t.*To turn and twist; to agitate; to disturb.

હજ, *s. f.* [Ar. हज्ज्] Pilgrimage to Mecca by the Muhammadans.

હજમ, *adj.* [Ar. हज़्म्] Digested. 2. Misappropriating.

હજરત, *s. m.* [Ar. हज़रत् presence.] A term of respect for Muhammadans of distinction. 2. Your Majesty; Your High-

ness; Your Excellency; Your Worship; a title by which kings, princes, noblemen. and other great men are addressed.

Id. હજરત ભરવી To call together an assembly of great men. Hence, 2.To make a particular experiment of mesmerism, in which the subject sees an assembly of great persons.

હજામ, *s. m.* [Ar. हज्जाम् a cupper.] A barber.2.An unskilful mechanic (Slang). 3. A term for an inexpert or ignorant workman. હજામને હાથ આરશી The higher the ape goes, the more he shows his tail.

હજામ-ત, *s. f.* [Ar. हजामत् cupping *fr.* હજામ.] Tonsure; shaving. 2. Long hair. 3. The business of a barber.

Id. હજામત કરવી To be engaged in an unprofitable occupation.

હજાર, *adj.* [P. हज़ार्=S. સહસ્ર.] A thousand; 1000.

હજારી, *adj.* Having a thousand parts; having many parts. 2. Having a large number of petals (of a flower).

હજી, *adv.* [S. अद्यापि *fr.* अद्य, આજ, today + अपि even.] Still; yet. 2. Until now; as yet; up to this time.

હજીરો, *s. m.* [Ar. हजीरः.] A tomb; a sarcophagus. 2. A mausoleum.

હજુ, *adv.* [S. अद्यपुनः *fr.* अद्य, આજ, today + पुनः again.] Still; yet. 2. Until now; as yet; up to this time.

હજુર, *s. f.* [Ar. हुज़ूर्.] Presence. 3. The person of one of exalted rank. 3. Appearance; attendance.

હજુરિ-યો, } **હજુરી,** } *s. m.* An attendant whose duty it is to be présent before a great man; a personal attendant.

હટ, *interj.* [See હડ.] Begone.

હટ-ખટ, *s. f.* [Guj. હટ redup. + ખટક-વું.] A catch or impediment in the mind; a scruple.

હઠ, *s. f.* [S.] Obstinacy; pertinacity; stubbornness; persistency.

Id. હઠ લેવી–કરવી To be obstinate about. હઠ પકડવી To stick obstinately to. હઠે ચઢવું–હઠ પર આવવું–હઠમાં આવવું To be obstinate.

હઠ-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* + યોગ.] Ascetic practices in which self-denial has a prominent place.

હઠ-વું, *v. i.* [See હત struck.] To recede; to retreat; to step back; to retire.

Id. પાછું હઠવું To retreat; to draw back; to shrink from.

હઠી-લા-ઈ, *s. f.* Same as હઠ.

હઠી-લું, *adj.* [See હઠ + વાળું having.] Obstinate; stubborn. 2. Perverse.

હઠે-ઠે, *s. f.* Importunity; urging.

હડ-કવા, *s. m.* [Telugu हड़ी a dog+કવા.] Hydrophobia. 2. Peevishness; fretfulness; petulance.

Id. હડકવા હાલવો To suffer from hydrophobia. 2. To have a tendency to bite or be peevish.

હડકા-યલું, } **હડકા-યું,** } *adj.* Affected with hydrophobia. 2. Peevish; fretful; petulant.

હડ-તાલ, } **હડ-તાળ,** } *s. f.* [S. हारिताली.] Yellow orpiment; a sulphuret of arsenic.

Id. હડતાલ મારવી To erase; to scratch out (of a writing), yellow orpiment being used in old religious books to erase or scratch out letters.

હડ-તાલ, } **હડ-તાળ,** } *s. f.* [See હાટ+તાળું.] The act of shutting up all the shops in a market, and refusing to sell anything on account of oppression or tyranny exercised by government or its officers; stoppage of business,dealings, traffick, &c. on account of the prevalence of gross injustice.

Id. હડતાલ પડવી To be shut up (with reference to buying and selling in a bazar). હડતાલ પાડવી To cause or order shops to be closed.

હડપ, *s. f.* A deposit in security of a payment due or of a toll or custom.

હડપચી, *s. f.* The chin.

હડ-ફાઉ, Same as અલ-ફાઉ.

હડકો, *s. m.* A chest; a large box (Used in the Sūrat District).

હડ-ફોટ, Same as અડ·ફટ.

હડ-બડ·વું, *v. i.* [Imit.] To be confused; to be stupefied. 2. To be hurried or confused through a tumult or outcry.

હડ-સાંકળ, *s. f.* [See હડ+સાંકળ.] A kind of silver anklet.

હડસેલ·વું, *v. t.* To shove; to push; to thrust. 2. To remove with violence.

હડસેલો, *s. n.* A rush; a thrust; a shove.

Id. હડસેલો મારવો-દેવો To give a push; to push.

હડ-હડ, *interj.* [Imit. Or, See હત Or, Telugu हडि a dog.] A sound uttered in driving off a dog. 2. *s. f.* Hooting; hissing. 3. A rebuff.

હડ-હડ·તું, *adj.* [Hem. Des. हड-हडो = S. तापः heat.] Dogged; staunch; zealous; devoted. 2. Active; enthusiastic. 3. Glaring; bare-faced; brazen-faced.

Id. હડહડતો ભગત A staunch worshipper. હડહડતું જૂઠું A glaring lie; a downright lie.

હડહડ·વું, *v. t.* To speak in anger.

હડહડયો દશાનન દશ વદન થકી,
"તાહરા તનનું તોલ તોલ્યું." —સામળભટ.

હડા·કો, *s. m.* [+S. कार a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do. *Cf.* ધડાકો, ભડાકો.] Reverberation.

હડિ·યો, *s. m.* The upper part of the larynx; Adam's apple.

હડી, *s. f.* [See હડ·હડ.] Fast running.

Id. હડી મેલવી-કાઢવી To run fast.

હઢી, Same as અઢી.

હડુડા·ટ, *s. m.* [Guj. હડુડ Imit.+વૃત્તિ, વૃત્ત.] A sound caused by wind in the stomach.

Id. હડે ભૂત કરવું To treat with contempt.

હડે, Same as હડ-હડ.

હણ·વું, *v. t.* [S. हन् to kill, to strike.] To kill. 2. To destroy. 3. To strike; to beat; to hit.

Prov. હણતાને હણવું, તેમાં પાપ પુણ્ય નવ ગણવું Who pardons the bad injures the good.

હણહણ·વું, *v. i.* [Imit.] To neigh.

હણ-હણા-ટ, *s. m.* [+વૃત્ત, વૃત્તિ.] Neighing.

હણિ·યું, *s. n.* [See આસન.] The seat of a driver in a cart.

હત્, *interj.* [Imit. or See હત, or હડ-હડ.] Be off ! go away !

હ·ત, *adj.* [S. *fr.* हन् to kill, to strike.] Killed; destroyed. 2. Struck.

હત-ભાગી, *adj.* [+ભાગ્ય.] Unfortunate.

હત-ભાગ્ય, *s. n.* [S. *fr.* હત+ભાગ્ય.] Misfortune; ill luck.

હત·વું, Same as હણ·વું.

તદર્થે સાધન સકળ, શ્રીગુરુ, કરે, હતી સહુ દંડ.
—દયારામ.

હ·તું, *v. i.* [See હો.] Was.

Id. હતું ન હતું થઇ જવું To be destroyed.

હ·ત્યા, *s. f.* [S. *fr.* हन् to kill.] Killing; murder. 2. The sin of killing.

Id. હત્યા વહોરવી To undertake unnecessary responsibility. હત્યા લેવી-કરવી To kill. હત્યા ચોટવી-લાગવી To be guilty of murder.

હ·ત્યા·રો, *s. m.* [+S. कार a doer *fr.* कृ to do.] A murderer; an assassin.

હથ-રોટા, *s. m. pl.* [See હાથ.] Wristlets.

હથ-વાર, *adj.* [See હાથ.] (A cow, &c.) Habituated to be milked by a particular person.

હથિ-યાર, *s. m. n.* [Dh. Des. अत्थारो & Hem. Des. हत्थारं = S. साहाय्यम् help, *fr.* See +હાથ S. कार doing *fr.* कृ to do.] A weapon. 2. An implement; a tool.

Id. હથિયાર બાંધવાં To be ready to fight. હથિયાર પકડવાં-લેવાં To take up arms; to rise against. હથિયાર ઉચકવાં To be about to strike a blow.

Prov. હથિયાર કરતાં હિંમત વધે Courage is greater than the sword. હાજર સો હથિયાર A man of courage never wants weapons.

હથિયાર-બન્ધ, *adj.* [+બાંધ·વું.] Accoutred with arms; armed.

હથુ, *prep.* [See હસ્તઃ.] Through; by means of; through the instrumentality of.

હથે·લી, *s. f.* [Hem. Des. हत्थल्लिअं = S. हस्तापसारितम् pushed from the hand. See હાથ+તળિ·યું.] The palm of the hand.

Id, તેની હથેલીમાં પૃથ્વી આવી ગઇ He is overtaken by a great misfortune.

Prov. હથેલીમાં નચાવવું To lead one by the nose.

હથો-ટી, *s. f.* [+वृत्ति.] Dexterity; skill of hand; knack. 2. A way or manner peculiarly one's own.

Id. હથોટી પડવી To be accustomed; to be familiar. હથોટી બેસવી To have acquired a particular aptitude for.

હથો-ડી, *s. f.* [See હાથ + વૃત્તિ.] A small hammer.

હથો-ડો, *s. m.* A large hammer.

હદ, હદ્દ, *s.f.* [Ar. हद्द्.] The end; a boundary; a limit; a border; precincts. 2. The extreme limit; an excess.

Id. હદ બાર-બહાર-ઉપરાંત Excessively. હદમાં રહીને With moderation. હદ આવવી To be reached (of a climax). હદ વાળવી-કરવી To reach the climax. બે-હદ Boundless. હદ મળવી To meet (the adjoining boundaries).

હન-કન, *s.f.* [See હા + ના+કે+ના.] Hesitation.

હનુ-વટી, *s. f.* [S. हनु+वृत्ति.] The chin.

હન્તા, *s. m.* [S. हन्तृ, हन्ता, *fr.* हन् to kill.] A slayer; a murderer.

હપતો, હફતો, *s. m.* [P. हफ़्तः=S. सप्ताह a week *fr.* सप्तन्=P. हफ़्त्=Gr. *Hepta*=Guj. સાત seven+ अहन् a day.] A week. 2. A fixed term; 3. An instalment.

Id. હપતા કરવા To fix the instalments. હપતો ભરવો To pay an instalment. હપતો ભરાવો To be completed (of the period of paying an instalment). હપતો પડવો To be allowed to pass without a payment (at the fixed period).

હપસણ, હબસણ, *s.f.* [See હપશી, હબશી.] An *Abyssinian woman.*

હપશી, હબશી, *s.m.* [Ar. हबशी of हबश् Abyssinia.] An Abyssinian; a negro; a Moor. 2. *adj.* Abyssinian.

હફુસ, *s. m.* [Portug. *Alphonso.* See આફુસ.] A particular kind of mango.

હબ-ક, *s. f.* [Imit. See હેબક.] Fright; terror; consternation.

Id. હબક ખાવી To be terrified.

હબ-ક-વું, *v.i.* To be frightened or terrified.

Id. હબકી જવું To terrified.

હબકા-વ-વું, *v.t.* To terrify; to frighten.

હ-બધું, Same as સ-બધું.

હબશ-ણ, Fem. of હબશી.

હબશી, *s. m.* [Eng. *Abyssinian.*] A native of Abyssinia; an Abyssinian. 2. *adj.* Pertaining to Abyssinia.

હબ-હબા-ટ, *s m.* [Guj. હબ Imit. + વૃત્ત, વૃત્તિ.] A noise; an uproar; dint.

હમચી, *s. f.* A circle formed by women in which they move round while singing, in the festivities of a first pregnancy in the family.

હમ-ડી, *s. f.* [Hind. हम् = Guj. હું *fr.* S. अहम् I. *Cf.* અહં-કાર.] Egotism; pride; conceit. કોઈસાધનબળે ન ફૂલ્યા ફરશો. નિઃસાધનીહમડીમાંમરશો; દયા દીનતાએ હરિ મને હરશો. —દયારામ.

હમણાં, હમણો, *adv.* [S. अधुना.] Now; at present.

હમામ, *s. m.* [Ar. हम्माम्.] A bathing-place; a bath.

હમામ-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A bathing-place; a bath.

હમામ-દસ્તો, *s. m.* [P. हावनदस्तः *fr.* हावन a mortar+दस्त: a handle *fr.* दस्त्=S. हस्त the hand: See દસ્તો.] A mortar and pestle.

હમાલ, *s. m.* [Ar. हम्माल a bearer.] A palanquin-bearer. 2. A porter; a carrier of loads. 3. A menial servant.

હમિયાણી, *s. f.* [Ar. हिमयान् a purse] A money-bag; a purse; a long and narrow-necked money-bag. 2. Wealth; riches.

હમી-દાર, *s. m. f.* [+દાર, P.,] A *surety.*

હમીર, *s. m.* A variation of the musical mode called Kalyāna.

હમેલ, *s. m.* [Ar. हम्ल् a burden; the fœtus] Conception; pregnancy.

Id. હમેલ રહેવો To be pregnant.

હમેલ, *s f.* [Ar. हमाइल् something suspended round the neck.] A peon's belt; a

badge.

હમેશ, હમ્મેશ, } *adv.* [P. हमेशः.] Always;ever; perpetually. 2. Constantly; continually.

હમેશા-ગી, *s. f.*[P. *fr.* હમેશ.] Perpetuity.

હમેશાં, હમ્મેશાં, } Same as હમેશ.

હય, *s. m.* [S.] A horse.

હયાત, *adj.* [Ar. हयात् life.]Living;alive; existing.

હયાતી, *s. f.* Life; being; existence.

હર, *s. m.* [S.] A name of Shiva or Mahādeva.

હર, *adj.* [S. *fr.* हृ, हर्, to take away.] That takes or carries away.2. That seizes. (Used at the end of compound).

હર, *adj.* [P.] Each; every.

હરકત, *s. f.* [Ar. हरकत् motion.] Hindrance; obstruction;objection;interruption; difficulty.

Id. હરકત આવવી–નડવી–પડવી To meet with an obstacle or difficuty.

Prov. હરકત ત્યાં બરકત Difficulties overcome are forerunners of success.

હર-કોઈ, *adj.* *m. f.* [See હર, P.+ કોઇ.] Any. 2. Every one or any one.

હરખ, Same as હર્ષ.

હરખ-ઘેલું, *adj.* [+ઘેલું.] Mad with joy.

હરખ-ચમક, *s. m.* [+ ચમક.] Madness caused by sudden joy.

હરખ-વા, *s. m.* [+ વા, વાયુ.] Madness arising from excessive joy or gladness.

હરખ-વું, હરખા-વું, } *v. i.* [See હરખ.] To rejoice; to exult; to be delighted or glad.

હરગીજ, હરગીસ, } *adv.* [P. हरगिज् never.] (Always used in negative sentences.) Never; at no time. 2. Not on any account; not at all; by no means.

હર-ઘડી, *adv.* [See હર, P. + ઘડી.] Every hour or moment. 2. Continually;constantly;always;at all hours. 3. Every now and then.

હરડતું, Same as હડહડ-વું.

હરડાં, *s. n. pl.* [See હરડે.] Yellow myrobalans used for dying and as a medicine.

હરડે, *s. f.* [S. हरीतकी.] Myrobalans used as an astringent.

હરણ, *s.n.* [S. हरिण.]An antelope;a deer.

હર-ણ, *s.n.* [S. *fr.* हृ, हर, to take away.] Taking away forcibly; seizing. 2. Removing, carrying or bearing off.3.Abduction.

હર-દમ, *adv.* [P. See હર, P. + દમ.] Every moment. 2. Constantly; continually. 3. Uninterruptedly; without any break.

હર-દાસ, હર-દાસી, } *s. m.* [See હરિ + દાસ.] One who recites Kathā or epic stories accompanied by music and chanting.

હર-નીશ, [See અહર્નિશ.] Day and night; constantly; always.

હરફ, *s. m.* [Ar. हर्फ़ a letter.] A letter of the alphabet. 2. A word.

હર-ફર, *s. f.* [See હર-વું+ફર-વું] Frequent coming and going.

હર-બડ-વું, Same as હડ-બડ-વું.

હડ-બડા-વ-વું, *v.t.* [Causal of હડ-બડ-વું.] To Frighten.

હર-મડ-વું, *v. i.*[Mar. अड-मड-णें. See Guj. અડ, અર, Redup. of મડું or મરડ-વું.] To turn or move in various ways; to writhe; to wriggle; to be fidgety. 2. To be confused.

પેલો સસલો ઘણો વેગવાળો, તોએ પણ હરમડ્યો રે.

—દયારામ.

હર-વું-ફર-વું, See under હર-વું-ફર-વું.

હરવું, *adj.* [M. हिरवें *fr.* S. हरित green.] Bitterish and slightly acrid; astringent to the taste.

હર-રોજ, *adv.* [See + હર, P.+ રોજ a day.] Daily; every day. 2. Always;continually.

હર-વખત, *adv.* [+ વખત.]·Every time; constantly; repeatedly; now and then.

હર-વર, *s. f.* [See સ્મર-વું.] Remembrance; recollection.

હર-વરસ, *adv.* [See હર,+વરસ,વર્ષ.] Every year; annually.

હર-વાયું, *adj.* [See હાર-વું.] Disgusted; frightened; dull.

હર-વું, *adj.* [See હરિત, હરૂં.] Green.

હરવું, *v. t.* [S. हृ, हर्, to take away.] To take away forcibly.2.To abduct. 3. To diminish; to lessen.

Id. **હરી** લેવું To deprive one of. **હરી** જવું To lose.

હરવું, *v. i.* [See હાર defeat.] To be defeated.

હરવું-ફરવું, *v. i.* [Guj. હરવું Redup. of ફરવું.] To walk about; to walk at ease.

Id. હરવું-ફરવું Lit. Moving about (opposed to lying in sick bed); convalescent. હરીફરીને અમારે તેના સામું જોવાનું Look where we will,he is all in all to us=He is our only child.

હરસ, *s. m.* [S. अर्शः.] Piles.

હર-સાલ, *adv.* [See હર each + સાલ a year.] Every year; annually.

હર-હુન્નર, *s. m.* [+ હુન્નર.] Every art; every artific; every trick.

હરાખ,*s. f.*[Turk. हराक् accountrements.] A rope for tying a horse.

હરાજ, *adj.* [Ar. हरराज् auction.] Sold by auction.2.Cheap.

હરાજી,*s.f.* An auction;a sale by auction.

હરાડ, *adj.* [S. अष्टादश *fr.* अष्ट, આઠ. + दश, દશ.] Eighteen; 18.

હરાડું, Same as હરાયું.

હેડલો હોડેરડો મ્હોરો માન્યો નહિ,
થયું હરાડું, હાવાં હું તો હાર્યો. —**દયારામ.**

હરામ, *adj.* [Ar. हराम् unlawful.] Unlawful; iniquitous.2.Wrong. 3. Forbidden.

Id. **હરામ** હાડકાંનું=હાડકાનું હરામ Lazy. હરામના પૈસા=હરામનો માલ Ill-gotten money or goods. **હરામનું** ખાવું To eat what one has not earned; to live upon others.

Prov. **હરામનો** માલ પચે નહિ=હરામનો માલ **હરામમાં** ગયો, નફામાં બે જૂતિયાં A cheating trade seldom thrives.

હરામ-ખોર, *adj.* [P. *fr.* હરામ. + P. खोर् an eater *fr.* खुर्दन् to eat.] Ungrateful;thankless. 2. Wicked. 3. *s. m. f.* A drone; an unproductive and burdensome consumer. 4. A bad man;a villain;a rogue;a scamp.

હરામ-ખોરી, *s. f.* Ingratitude; villainy; roguery.

હરામ-ચસ્કો, *s. m.* [+ ચસ્કો.] A habit of misappropriating other's goods or money.

હરામ-જાદું, *adj.* [P. *fr.* **હરામ**, + જાદો, a son.] Base-born; unlawfully begotten; illegitimate (of a child).2.Rascally; roguish; villainous.

હરામી, *adj.*Rascally, knavish;roguish; villainous; wicked; iniquitous.2. Wanton; turbulent; boisterous. 3. Cunning; mischievous. 4. Sly;artful.

Prov. હરામીના બે ભાગ Might is right.

હરાયું, *adj.* [See હરામી.] Refractory; unbridled.

Id. **હરાયું** ઢોર A stray animal. 2.An unbridled or dissolute person.હરાયા દિન Days of unbridled merriment, such as the Holi holidays.

હાવાં હરાયા તે દિન હોરી તણા. —**દયારામ.**

હરાર, *adv.* Certainly (used in Kāthiāwād).

હરિ, *s. m.* [S. *fr.* हृ, हर्, to take away.] God.2. The God Visnu or Krisna. 3. A horse.

સારથિને વદિયા " હરિ પ્રાડવ,
છોડવ નાહિ,નિશાન ધર્યું જે." —**પ્રેમાનંદ.**

4. The horse of Indra.5.A lion.

સાયક હેવી પડયો મૃગ ઉપર,
પીઠથી પેટ ચોરી હરિ વિંધ્યો. —**દયારામ.**

6. An ape; a monkey. 7. A frog. 8. The moon. 9. The sun. 10. The God of death; the Indian Pluto. 11. The God Indra or the Indian Jupiter.; 12. The God Varuna or the Indian Neptune. 13. A parrot. 14. A snake. 15.A peacock.16.[S. हरित green.] The third crop produced in the hot season by irrigation.

Prov.હરિ ગુણ ગાતી, ને, હૈયામાં કાતી The cross on his breast, and the devil in his heart.

હરિ-ગીત, *s. m.* [+ ગીત.] A particular metre.

હરિણ,*s.m.n.*[S.]A deer;an antelope.

Id. હરિણાક્ષી A woman having beautiful eyes.

હરિણી, *s.f.* [S.] A female deer.

હરિત, *adj*. [S.] Green. 2. *s. m*. [S. हरित.] A horse of the Sun.

હરિત ભૂમિ પર નાચે કલાધર, દેખ બદરિયાં કારી. —**ગિરિધર.**

હરિ-નયની, હરિ-નણી, *adj. f*. [See હરિણ + નયન, નેણ.] (A woman) Having eyes as lovely as those of a female deer.

હરિ-પરાયણ, *adj*. [S. *fr*. + પરાયણ.] Devoted to god; done for the sake of God.

હરિયા, *interj*. [Mar. आरया this way (used by sailors in shifting the sails.)] Come this way ! (used in driving asses).

હરિ-યાળી, *s. f*. [Dh.& Hem.Des. हरिणाली, हरिआली, हरिताली,=S. दूर्वा. See હરિત.] Verdure; greenness; a green colour. 2. Freshness. (of vegetables).

હરિ-યાળું, *adj*. Green.

હરિ-વદની, *adj. f*. [See હરિ + વદન.] (A woman) Having a countenance like the moon; beautiful-faced.

હરિ-સેવા, *s. f*. [S. *fr*. + सेवा.] Worship of God.

હરી, *s. f*. [See હરિત; હરિ, 16.] A summer crop.

હરી-ફરી, See under હર-વું-ફર-વું.

હરીફ, *s. m*. [Ar. हरीफ़ a rival.] An opponent; an antagonist; an adversary; an enemy 2. A rival; a competitor.

હરીફા-ઇ, હરીફી, *s. f*. Enmity; hostility. 2. Rivalry; competition.

હરૂં, Same as **હર-વું**, Green.

ચારૂ ચિબુક મધ્યે છે, હરૂં ટગકલું રે. —**દયારામ.**

હરૂં, *adv*. [S. अत्र.] Here; hither.

હરૂં-પરૂં, *adv*. [+ પરૂં redup.] Here and there; all about.

હરેક, *adj*. [See હર each + એક.] Each; every.

હરેડી, હરેરી, *s. f*. [See હડી.] Pursuit; running after.

હરેરૂં, *s. u*. Fruits of **હરેરો.**

હરેરો, *s. m*. A particular kind of tree.

હરોલ, *s. m*. [P. हरावल् vanguard.] The rear of an army.

હનુમંત સરખો બળવંત । હરોલ હઠીલો હાથી,
લૂટી લીધી લંકા તેહ સુગ્રીવનો સાથી.—**સામળભટ.**

2. *adv*. Before; previous to.

હર્તા, *adj*. [S. हर्तृ, हर्ता, *fr*. हृ, हर्, to take away.] That seizes. 2. That carries off. 3. That destroys.

હર્યું, Same as હરૂં.

બાળને વનમાળ આપે કોય, વસ્ત્રજિ રંગે હર્યાં.—**દ્વારકો.**

હર્ષ, *s. m*. [S. *fr*. हृष् to be glad.] Joy; delight; glee; gladness; hilarity; exultation.

હર્ષ-ઘેલું, *adj*. [+ઘેલું.] Mad with joy.

હર્ષ-તરંગ. *s. m*. [+તરંગ.] Ecstasy of joy

હર્ષિ-ત, *adj*. Joyful.

હલક, *s. m*. [Ar. हल्क़् the throat.] The throat. 2. Voice; tone.

તીવ્ર હલક છે તીનો । રીઝ મૃગ શાપશું. —**વલ્લભ.**

2. Discipline; position; dignity. 3. A very short time; a trice.

જાઉં છું, ખાઉં છું, વેર હું પલકમાં, હલકમાં રામ રમતાં ન રૂકે. —**પ્રેમાનંદ.**

હલકા-ઈ, *s. m*. [See હલ-કું.] Lightness. 2. Levity. 3. Meanness; baseness.

હલકા-ર, *s. m*. [See હલક+કાર the sound *fr*.S. कृ કર-વું to do.] A loud voice; a loud call.

હાંકયા હસ્તી દે હલકાર । થાય ખડગ તણા ચળકાર. —**પ્રેમાનંદ.**

હલકા-ર-વું, *v.i*. To speak in a loud voice; to call loudly. 2. To urge on with a loud noise (bullocks &c., yoked to a carriage). 3. To drive (bullocks, &c).

હુંડલી હલકાર મારે દેશ જવાં છે;
દેશ જવાં છે મારે દર્શન કરવાં છે. —**ભગત.**

હલ-કારો, *s. n*. [P. हरकार: a servant who does every kind of work *fr*. हर् each + कार्= કાર્ય.] A messenger; a running footman; a courier.

હલ-કું, *adj*. [Hem.Des. हलुअं *fr*. S. लघुकम् very slow, very small, *fr*. लघु+क dim. See લઘુ.] Light; not heavy. 2. Light; slight; easy of endurance. 3. Light; easy of digestion. 4. Light; easy. 5. Insignificant; unimportant. 6. Base; ignoble; mean. 7. Of low price; of little value. 8. Inferior. 9. Light; full of levity. 10. Mild; feeble;

gentle; weak. 11. Trifling: slight; simple; facile; easily endured or performed.12. Of little dignity, authority, or influence. 13. Frivolous; puerile.

Id. હલકું થવું To become light. હલકું થવું-પડવું To be lowered in public estimation; to be disgraced.હલકા પેટનું Narrow-minded. હલકા મનનું Shallow-minded. હલકો શબ્દ કાઢવો To use low or mean words; to use abusive language. હલકે શબ્દે બોલવું To speak in a low voice;to speak while free from excitement. હલકો ખોરાક Light food. હલકું પાણી Water that assists digestion.હલકું કામ Light work. 2. A low or mean act.હલકો ભાવ A low rate. હલકી જાત Birth in a low family.હલકું ફુલ જેવું As light as a flower; very light. શરીર હલકું થવું To be light (of the body); to be free from heaviness or dulness.

Prov. હલકું લોહી હવાલદારનું He that hath an ill name is half hanged.

હલ-ક, *adj.* Grown up; tall. 2.Weak in understanding ; short-sighted ; narrow-minded.

હલ-ફલ-વું, *v. i.* [See હાલ-વું + ફલ redup.] To be agitated;to be excited;to be confused.

હલ-બલ, *s. f.* [Imit. Or, See હાલ-વું+બલ redup.] A state of alarm; consternation; screaming and shouting.

હલ-મલ, *s. f.* [See હાલ-વું + મહાલ-વું.] Strutting about with a show of dignity.

ભૂપે હલમલે અતિશે કીધી રે,આગના રસોઈની લીધી રે.
—પ્રેમાનંદ.

હલ-મસ્ત, Same as હાલ-મસ્ત.

હલવા, *s. f.* [See હલવો.] A kind of fish.

હલવા-ઈ, *s. f.* A confectioner; a maker and vendor of sweetmeats.

હલવાન, Same as **અલવાન**.

હલવું, *adj.* [See હલ-કું.] Low.

હલવો, *s. m.* [Ar. हल्वा sweetmeat.] A kind of sweetmeat made of flour, ghee, and sugar.

હલસો, Same as હલેસું.

હલા, *s. f.* [S.] A female friend.

હલાક, *adj.*[Ar. हलाक destruction.]Overcome; exhausted; spent through labour. 2. Necessitous and wretched. 3. Reduced to extremities; being in want.

હલાકી, *s. f.* Exhaustion; fatigue. 2. A wearied and worn state. 3. Distress; want; exigency.

હલાણું, *s. n.* [See હળ, હળ-વું.] Tilling a large field after dividing it into small plots for the convenience of cultivation.

હલા-મણ, Same as હલા-કી.

હલાલ, *adj.* [Ar. हलाल lawful.] Proper; right; lawful. 2. Legal; allowable; just. 3. Honest; rightful; merited; deserved; performed; procured or earned by lawful means and practices (of wages, earnings, work,labour, occupation, &c.). 4. Permitted or allowed by law; not prohibited by law (of articles of food.)

Id. નિમક-હલાલ True to one's salt; honest; loyal; faithful.

હલાલ-ખોર, *s. m.* [+P. ख़ोर eater *fr.* ख़ुर्दन to eat.]A cleaner of privies;a scavenger; a sweeper.

હલાલી, *s. f.* Being true to one's salt; loyalty.

હલાવ-વું, *v. t.* [Causal of હાલ-વું.] To cause to move. 2. To shake; to stir. 3. To instigate.

Id.માથું હલાવવું To nod the head in signification of consent or approval. જીભ હલાવવી To speak in favour of; to recommend.ટોચો હલાવવો To throw in an obstacle; to spoil a plan by speaking against it.

હ-લેણું, Same as **અ-લેણું**.

નારી ગાળને આળ નહિ ચઢેરે,જેને હ-લેણું હોય,તે હઢેરે.
—રઘુનાથ.

હલે-વું, *adj.* [See હલકું, હાલ-વું.] Slow. 2. Not conversant with the cares of the world.

હલેસું, } **હલેસુ**, } *s. n.* [Hem. Des. हिल्लूरी = S. लहरी a wave, *fr.* S. हेलो sport+लहरी a wave.] An oar.

Id. હલ્લેસાં મારવાં To row.

હલ્યા, *interj.* [S. हला.] A term used in addressing an intimate friend.

હલો, *s. m.* Splendour; pomp.

હુલ્લાં, *s. f.* Same as **હુલ્લો.**

હુલ્લો, *s. m.* [Ar. हम्ल. See હુમલો.] An attack: an assault; an onset. 2. Injury; domage; loss.

હુવ॰ઈ, Same as હુવાઈ.

હુવ-કવ, *s. f.* [S. हव्यकव्य oblations to gods and to the manes *fr.* हु to sacrifice + कव्य an oblation of food to the spirits of deceased ancestors.] Oblations to gods and to the spirits of one's ancestors. 2. Artfulness; trickery; subtlety.

હવ-કવ કાંઈ જાણું નહિ,આઈ અલ્પ મારી શુદ્ધ.
—વસ્તો.

હ॰વડ, *adj.* [S. अ priv + વાપર॰વું.*Cf.*અ-વાવરૂ.] Not in use; unused.

હુવણ, Same as **હુવાણ**.

અહો વત્સ, હવે તને હવણ તો છે ને ? —પ્રેમાનંદ.

હુવ॰ણુ, *s. f.* [See હવન] A pleasure excursion.

હવણાં, } **હવડાં,** } *adv.* [S. अधुना now.] At this moment; at this instant; now; at present.

હવ॰ન, *s. n.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] An offering; an oblation. 2. A sacrifice.

Id. હવનમાં પડવું To make an unnecessary self-sacrifice; to involve oneself in unnecessary trouble.

Prov. હવનમાં હાડકું Dirt parts friends = Play should not end in fray.

હવન-પડી, *s. f.* [+પડી.]A group of articles fit to be offered in a sacrifice.

હવસ, *s. m.* [P.] Ambition. 2. Eagerness; desire. 3. Curiosity. 4. Lust; concupiscence.

હવળ॰ઈ, Same as **હવાઈ.**

હવળે, *s. f.* Aromatic spices. 2. A shelf fixed in a wall.

હવાં, Same as **હવડાં, હવણાં.**

હવા, *s. f.* [Ar.] Wind; air; a breeze. 2. The atmosphere. 3. Moisture.

Id. હવા ખાવી-લેવીTo take a walk.હવા-ફેર Change of air. હવામાં ઉડી જવું To evaporate. 2. To produce no effect.

Prov. એક હવા ને સો દવા Pure air alone is worth hundreds of medicines. હવામાં કિલ્લા બાંધવા To build castles in the air = If wishes were horses then beggars would ride.

હવા॰ઈ, *s. f.* [See હવા.] A sky-rocket.

હવા॰ટ, *s. f.* [See હવા.] Dampness; moisture.

હવાડું, *s. n.* [See હવા॰ડો.] The udder.

હવા॰ડો, *s. m.* [S. आहाव *fr.* आ upto + ह्वे to call: or Deshi अडो *fr.* S. अवट a pit.] A reservoir or large basin of water for cattle to drink from; a trough near a well for watering cattle. 2. See **હવાડું**.

Id. કુવો હવાડો કરવો-પૂરવો To throw oneself into a well.

હવાયલું, } **હવાએલું,** } *adj.*[See હવા.]Moist;humid; damp.

હવાલ, *s. m.* [See એહવાલ.] A plight. 2. An account; a detailed description.

Id. ફુર હવાલ A bad condition; a sorry plight. શા હવાલ છે What is the state of affairs. તમારા શા હવાલ છે How are you ! how do you do. ?

હવાલ-દાર, *s. m.* [See હવાલો+દાર, P.] A peon under a village Patel or Talati. 2. The chief of a company of peons. 3. A superior officer in the army; a non-commissioned military officer corresponding to a sergeant.

હવાલ॰દારી, *s. f.* The position and office of a **હવાલ॰દાર.**

હવાલો, *s. m.* [Ar. हवाल: reference.] Custody; keeping. 2. Charge;responsibility. 3. A reference.

Id. હવાલે લેવું-રાખવું To take into custody. હવાલે કરવું-સોંપવું To deliver into custody. હવાલે થવું To be in the custody of.હવાલો આપવો To guarantee. હવાલો નાખવો-આપવો To refer to.

હવિષ્યાન્ન, *s. n.* [S. *fr.* हविष्य fit for an oblation *fr.* हविस् an oblation *fr.* हु to sacrifice+અન્ન.]Various articles fit to be offered in sacrifices.

હવે, *adv.* [See હવડાં,હવણાં, હમણાં.] Now; then; after that. (Used to introduce a new

subject in the course of conversation).

હવેજ, *s. m.* [S. हरिद्रा. *Cf.* હળદર.] A fine powder of turmeric.

હવે·થી, *adv.* [See હવે.] From now; henceforth; hereafter; henceforward; from this day.

હવેડું, *adj.* [See બહાવરૂં.] Confused; perplexed; agitated.

હવેલી, *s. f.* [Ar. हवाली around.] A large house or edifice; a mansion; a palace. 2. A temple of the Vaisnavas.

હવૈ, Same as હવ·ઈ, હવા·ઈ.

હશે, *adv.* [See હોવું.] Be it so. 2. May be; perhaps; perchance. 3. Never mind; no matter.

હસકે-તસકે, *adv.* Frequently. 2. At short intervals. 3. In every trifling affair.

હસ·ણી, *s. f.* [See હસ·વું.] The manner or style of smiling.

મંદ મીઠી હસણી,તે તો મોહનીનો ફંદ છે.—**દયારામ.**

હસતાન-ખરાન-દતાન, *adj.* [S. हस्ताक्षरेणदत्तम् *fr.* હસ્ત+અક્ષર+દત્ત.] Written and delivered in one's own handwriting; executed in one's own hand-writing; (said of a document).

હસદ, *s. f.* [Ar. हसद्.] Envy; grudge; malice.

હસદ·ખોર, *adj.* [+ P. खोर् enjoying *fr.* खुर्दन to eat.] Envious; jealous; malicious.

હસ-મુખું, *adj.* [See હાસ્ય + મુખ.] Merry; cheerful; gay; jolly. 2. That has a smiling countenance; pleasant; witty; jocose; lively.

હસ·વું, *v. i.* [S. हस् to laugh.] To laugh; to smile. 2. *v. t.* To joke; to jest; to ridicule; to deride; to sneer.

Id. હસી નાખવું-કાઢવું To ridicule. હસી પડવું To burst into laughter. ખડખડ હસવું-દાંત કાઢીને હસવું To laugh loudly. પેટ પકડીને હસવું-પેટ ભરીને હસવું To indulge in a hearty laugh. હસતાં હાડ ભાગવાં To use ironical language.

Prov. હસવું ને ભસવું, બે ન બને Conscientiousness and covetousness can never coalesce. હસવામાંથી ખસવું થાય Slanders in jest often prove serious injuries. હસવું એટલું રડવું Sadness and gladness succeed each other. હસે તેનું વસે May our sympathizers be happy. 2. Cheerfulness is the medicine for the mind.

હસ·વું, *s. n.* Laughter. 2. Ridicule.

અરે હાણ ને હસવું થશે, જગત જાણશે જાહેરે.
—**સામળભટ.**

હસાબ, Same as **હિસાબ.**

હસા·મણું, *adj.* [See હસ·વું.] That excites laughter; gay; humorous; witty.

હસારત, હસારથ, } *s. f.* [+ અર્થ.] Ridicule. 2. A cause of ridicule.

મારે શુકને કોઈ ન જાય રે, કુંવરી.
મોરી લોક હસારત થાય રે, કુંવરી.—**લજ્જારામ.**

હસા·વ·વું, *v. t.* [Causal of હસ·વું.] To cause to laugh.

Id. લોક હસાવવા To expose oneself to public ridicule.

હસી, *s. f.* } **હસું**, *s. n.* } Laughter. 2. Ridicule.

ગુણવંતને ગમે નહિ એક હાણ બીજું હસું.—**સામળભટ.**

હસ્ત, *s. m.* [S.] The hand. 2. The thirteenth lunar asterism, indicated by a hand and consisting of five stars.

હસ્ત·ક, *prep.* By the hand of; through; by; per; through the agency of. (A term used in commercial dealings to denote payment or delivery through or by the hand of a servant or bearer). 2. In charge of; in the custody of; in care of.

Id. હસ્તક લેવું-રાખવું-ધરવું-કરવું To take into one's charge.

હસ્ત-કૃત, *adj.* [+ કૃત.] Made with the hand (opposed to યંત્ર·કૃત machine-made). 2. Artificial (opposed to ઇશ્વર-કૃત natural).

હસ્ત-કૌશલ્ય, *s. n.* [See હસ્ત + કૌશલ્ય.] Dexterity; expertness; adroitness; manual skilfulness.

હસ્ત-ક્રિયા, *s. f.* [S. *fr.*+ક્રિયા.] A manual performance.

હસ્ત-ગત, *adj.* [S. *fr.* + ગત.] Gone into the hands of; fallen or taken into the possession, power, charge, or care of.

હસ્ત-દોષ, *s. m.* [S. *fr.* + દોષ.]A slip of the hand; a slip of the pen.

હસ્ત-મેલાપ,
હસ્ત-મેલાપ-ક, } *s.m.* [+મેલાપ.] Joining the hands of the bride and the bridegroom in the marriage ceremony.

હસ્તા-ખરણુ-દતવા,
હસ્તાનૂ-ખરાન-દસ્તાનૂ, } *adj.* [S. हस्ताक्षरेण दातव्यम् *fr.* હસ્ત+અક્ષર,+दातव्य should be given *fr.* दा to give.] Same as **હસ્તાન-ખરાન-દસ્તાન.**

હસ્તામળ, *s. n.* [S. हस्तामलक *fr.* હસ્ત,+ S. अमलक=આમળો] A fruit (આમળો) standing or placed in the hand. 2. *adj.* Standing in the hand. 3. That can be seen from all sides.

હસ્તિ-દન્ત, *s. m.* [S. *fr.* हस्तिन् an elephant=હાથી+દન્ત.] The tusk of an elephant; an elephant's tooth. 2. Ivory.

હસ્તિ-ની, *s. f.* [S. *fr.* हस्तिन् an elephant *fr.* हस्त the trunk of an elephant.]A female elephant. 2. A woman of the third of the four classes into which womankind is divided by Samskrit writers; (described as having thick lips, thick hips, thick fingers, large breasts and lubidinous desires).

હસ્તી, *s. m.* [S. हस्तिन्, हस्ती, *fr.* हस्त the trunk of an elephant.] An elephant.

હસ્તી, *s. f.* [S. आस्त is *fr.* अह् to be.] Being; existence.

હસ્તું,
હસ-તું, } *adj.* [See હસ-વું.] Smiling.

Id. હસતું મોઢું A smiling face.

હસ્તે, *adv.* [See હસ્ત] By the hand of; through. Same as **હસ્ત-ક.**

હળ, *s. m.* [S. हल्.] A plough.

Id. હળ (વડે જમીન) ખેડવી, હળ (વડે ખેતર) ખેડવું To till the ground;to plough a field.To plough. હળે જોડાવું To be yoked to a plough. 2. To be engaged in a hard and continuous work. હળેથી છુટવું To be freed from a yoke. 2. To be free from a hard and continuous work.

Prov. હળનો છુટયો ને હૈયાનો ફુટયો An ox free from his yoke and a dissolute person are impatient of control.

હળ-ક-વું, *v. i.* [See હાલ-વું.] To hang loosely.

હળદ,
હળદર,
હળધ, } *s. f.* [Hem. Des. हलद्दा *fr.* S. हरिद्रा.] Turmeric.

હળ-પુણી, *s.f.* [See હળ+પુરણી.]A ploughshare.

હળ-મળ, *adv.* [See હાલ-વું + મળ-વું.] Agitated.

એવે કાળાન્ત સરખી ગદા આવી લાગી જ પાણે,
હસ્તો બન્ને હળમળ થયા, આવિયો કાળ જાણે.
—પ્રેમાનંદ.

હળ-વટ, *s. f.* [See હળ+વટ, વૃત્તિ.] Agriculture.

Prov. હળવટ કે જળ-વટ Sink or swim=He will be a Cæsar or a nobody,either cock of the walk or nothing.

હળ-વું, *v. t.* [See હળ.] To plough.

Id. હળાએલું Yoked. 2. Being under the influence of.

હળ-વું, *v. i.* [See ભળ-વું.] To be familiar. 2. To be domesticated. 3. To be illegally attached to a person (said of a woman).

Id. હળતું આવવું To be suitable or agreeable; to resemble. હળી મળીને Amicably. હળી જવું To be agreeable; to be identified with. હળાએલું Being in love with.

લોકોમાં પ્રચલિત ભાષાની સાથે આ ભાષા હળતી ન આવી.
—વલ્લભ.

હળ-વું, *v. i.* [See ફળ.] To bear fruit.

કર્મ જોશો મ્હારાં, તો કશું નહિ બને.
દીન લ્હેશો, તો કાંઈક હળશે. —દયારામ.

હળ-વું, *adj.*[Hem. Des. हालुओ=क्षीणः exhausted. See હલકું.] Slow. 2. Soft. 3.Light.

Id. હળવું પડવું To be lighter; to lose weight.2.To lose one's influence or respect.

હળવે, *adv.* Slowly. 2. Softly; gently. 3. Lightly.

Id. હળવે હળવે Slowly and slowly; very slowly. હળવે રહીને Gently. 2. Carefully; watchfully.

હળા-એલું, See under હળ-વું To be familiar.

હળા-હળ, *s. n.* [S. हलाहल *fr.* हाला a deadly poison.] A vehement poison. 2. A very bitter drink.

હળુ,
હળુ-હળુ, } *adv.*[S. लघु small, swiftly.] Softly; gently; slowly.

હાં, *interj.* [Imit.] Ah ! 2. Yes. 3. An exclamation of grief, sorrow or surprise, corresponding with Ah ! Oh ! &c.

હાં•ઉ, *interj.* [S. आम् See આંઉ.]Enough ! that will do !

હાં•ક, *s. f.* [See હાં Or હોં•કારો.] A call. 2. A loud cry; a bawl.

Id. હાંક મારવી To call. 2.To bawl out.

હાંક•ણ•હાર,
હાંક•નાર, } *s. m.* A driver.

હાંક•ણી, *s. f.* [See હાં•ક•વું.] The way or manner of driving.

હાં•ક•વું, *v. t.* [See હાં•ક.] To drive; to urge (beasts, &c., by the voice, reins, or whip).2. To drive off or away.4. To urge forward.5.To utter loosely and carelessly; to exaggerate (a rumour).

Id. ગાડું હાંકવું To drive a carriage. બડાઈ હાંકવી To brag. ગપ્પાં હાંકવાં To talk big. હાંકી કાઢવું To drive away.

હાંકે•ડુ, *s. m.* A driver.

હાંજા, *s. m. pl.* [See સાંધો.] Joints of the body. 2. Power; ability; courage.

Id. હાંજા નરમ પડવા; હાંજા ગગડી જવા To lose hope; to despair. હાંજા મેલવા To give up in despair.

હાં•જી, *interj.* [See હાં+જી.] Very well, sir; yes, sir.

હાંડ•લી, Same as હાંલ્લી.

હાંડ•લું, Same as હાંલ્લું.

હાંડી, *s. f.* [S. हण्डा *fr.* भाण्ड a vessel.] An earthen pot. 2.A metal pot. 3.A hanging globe lamp.

હાંડી-ધોયો, *s. m.* [+ ધો•વું.] A menial servant whose duty it is to clean cooking pots.

હાંડો, *s. m.* A large metal vessel. 2. A fool; a dunce. 3. A kind of food, made of flour, &c.

હાંઢું, *s. n.* [See હાંડી + કાઢું.] A hole in the lower part of a large store of corn, through wich grain may be taken out.

હાંફ,
હાંફ•ણ, } *s. f.*[See શ્વાસ.] Hard breathing; asthma;frequent; difficult and short respiration.

હાંફ•લું, *adj.* Confused ; confounded ; stupid; stupefied.

હાંફ•લું-ફાંફ•લું, *adj.* [+ ફાંફલું redup.] See હાંફલું.

હાંફ•વું, *v. i.* [Hem.Des. संसप्पिअं=S. उत्लुत्यगतम् walking with leaps and bounds, *fr.* S. संसर्पितम् *fr.* सम्+सृ to move.] To pant; to be out of breath.

હાંલ્લી, *s. f.* [See હાંડી.] A small earthen vessel.

હાંલ્લું, *s. n.* An earthen vessel.

Prov. ઘરમાં હાંલ્લાં કુસ્તી કરે છે He is totally in want of food.2. He is a very poor man.

હાંસ, *s. m. pl.* [See શ્વાસ.] Breath; the breath of life.

Id. હાંસ ઉડી જવા Lit. To cease breathing. 2. To be shocked; to stand stock-still through sudden fright.

હાંસ-કાંસ, *s. m. pl.* [+ કાસ panting.] Hard breathing; palpitation of the heart.

Id. હાંસ-કાંસ ઉડી જવા To cease breathing in and breathing out. 2. To be shocked; to stand stock-still through sudden fright.

હાંસ, Same as હેંાસ, હવસ.

હાંસડી, *s. f.* A collar.2. The collar of a horse in harness. 3. A necklace. 4. A circular ring around a water-pot for use as a handle. 5. The collar of a horse.

હાંસલ, *s. n.*[Ar. हासइल् product.] Produce; result profit.2. A tax; a duty; customs. 2.Consequence. 4. Advantage. હાંસલ કરવું To get; to acquire.

હાંસવો, *s. m.* A hoe; a spade.

હાંસિયા-ઘઉં, *s. m. pl.* [Guj. હાંસોટ a village near Broach well-known for its wheat and rice + ઘઉં.] A superior kind of wheat.

હાંસિ•યો, *s.m.* [Ar. हाशियः a margin. *Cf.* Dh. Des. हंसयं=S. नूपुरम् an anklet. *fr.* S. हंसपदम् the *caret* sign (‸) in manuscripts,

denoting that something has been left out, *fr.* काक, કાગ, a crow + पद, પગ, the foot.] A margin; a border (of embroidered cloth, of a book, paper, &c).

હાંસી, *s. f.* [See હસ·વું, હાસ્ય.] Derision; ridicule; laughing at.

હાંસીલ, Same as **હાંસલ.**

હા, *inter.* [Imit. See હાં.] A particle expressing consent; yes.

Id. હાજી See **હાંજી.**

Prov. હા ને નાને વેર No and yes often cause great disputes. **હા** ના Hesitation. હા ના કરવી To hesitate.

હાઉ, *s. m.* [Imit. See સાપ.] A bugbear. 2. A term used for frightening infants. 3. A serpent.

કો કહે"હાઉ આવ્યો વિકરાળ,દેખાડો,રોતાં રહેશે બાળ."
—**પ્રેમાનંદ.**

હાક, *s. f.* [See હા. See હાંક.] A loud cry. 2. Awe; fright; terror.

Id. હાક મારવી To call aloud. હાક દેખાડવી To keep in awe; to terrify. હાક ધરાવવી-માનવી To obey a superior's order. હાક વાગવી To declare with a loud voice. 2. To be obeyed through fear. હાક દેવી To speak aloud a challenge to fight; to roar out in the excitement of a fight.

સવિતા સમા થઈને હાક દીજે હામની.—**વલ્લભ.**

હાક·ટ·વું, *v. t.* To scold; to rate.

હાક·વું, *v. i.* [See હાક.] To speak aloud or roar out through excitement.

તમે જવાબ હાકીને દેજો, નહિ તો નામ હમારૂં દેજો.
—**પ્રેમાનંદ.**

2. To call aloud.

કઈ ચક્રવાકને ચક્રવાકી રે મળતાં મનહર હાકી થાકી રે.
પ્રેમાનંદ.

હાકેટ·વું,
હાકોટ·વું, } Same as **હાકેટ·વું.**

કન્યાએ ક્રોધ જણાવિયો,હાકેટયો પરધાન.—**પ્રેમાનંદ.**

હાકે·ટો,
હાકો·ટો, } *s. m.* A loud cry uttered through excitement.

હાકમ,
હાકેમ, } *s. m.* [Ar. हकिम् a ruler. See હુકમ.] A ruler; a governor; a viceroy.

Prov. હાકેમનાં દંડયા ને વરસાદના ખરડયા (એની ફરિયાદ નહિ) There is no remedy at law against *vis major.*

હાકમી, *s. f* Rule; sway; government.

હા-કાર·વું,
હા-કલ·વું, } *v. t.* [See હા+S. कृ to do.] To call; to summon.

હાજત, *s. f.* [Ar. हाजत necessity.] Need; necessity. 2. Inclination to go for natural purposes.

Id. હાજત થવી-લાગવી To be inclined to ease nature. હાજત પડવી To be habituated.

Prov. હાજતને હુજત નહિ Necessity has no law.

હાજર, *adj.* [Ar. हाज़िर.] Present. 2. Ready; being at hand. 3. Being face to face.

Id. હાજર થવું-રહેવું To be present; to be ready. હાજર કરવું To bring forward; to produce. હાજર રાખવું To cause to be present.

Prov. હજર સો હજૂર (આગળ મૂકું છું) I present your honour with what I have.

હાજર-જવાબ, *s. m.* [+જવાબ.] Presence of mind; ready-wit.

હાજર-જવાબી, *adj.* Ready-witted.

હાજર-જામીન, *s. m.* [+જામીન.] A bail for appearance.

હાજરાત, *s. f.* [See હાજર.] Exorcism; raising a spirit.

હાજરા-હજુર, *adj.* [See હાજર] Ready at hand. 2. Manifest; cognizable by the senses; visible.

હાજરી, *s. f.* Presence. 2. A muster-roll; the morning-meal.

Id. હાજરી પત્રક A catalogue, roll, or register of attendence. હાજરી લેવી To call the roll; to see whether a person is present or not. 2. To examine the person of. 3. To take one to task; to scold. હાજરી ભરવી To show that one is present.

હાજ·વું, *v. i.* [See હાજત.] To persevere.

હા-જિ·યો, *s. m.* [See હા·જી,હાં·જી.] A flatterer; a sycophant; a parasite.

હાજી, *interj.* [See હા-જી.] Yes, sir.

Id. હાજી-હાજી કરવી To obey implicitly. 2. To flatter.

હાટ, *s. f. n.* [Dh. Des. हट्टो *fr.* S. a market a fair.] A shop. 2. A movable market; a fair.

Id. હાટ માંડવી-ઉઘાડવી To open a shop. હાટે બેસવું To be an apprentice to a shop. keeper.

Prov. હાટ ભાડે, ઘર ભાડે, વાણોતરને વ્યાજ, એને દેવાળાની શી લાજ ? Trading on one's credit is sure to lead to insolvency. કંદોઈની હાટ, સોનીનો ઘાટ, વેશ્યાનો ખાટ(તૈયાર થયે જોવું) Anything is nice in a show-room.

હાટક, *s. n.* [S.] Gold.

હાટક રૂપ દેખી સખી સાથે મુજને ગ્રહવા આવી,
ભુજ અંબુજ મેં પણ બેઠાં, તોય મન નવ લાવી.
—પ્રેમાનંદ.

હાટ-ડું, *s. n.* [See હાટ.] A recess in a wall; a niche. 2. a small shop.

હાટુ, *prep.* [See સાટ, સાટું.] For; for the sake of.

હાડ, *s. n.* [Hem. Des. हड्डं *fr.* S. हड्डम्.] a bone. 2. The frame; the structure; the make (of a man)

Id. હાડ ભાગવાં To beat severely. 2. To inflict pain. 3. To have pain all over the body. હાડનો તાવ Long-standing slow fever. હાડ ગળવું-ફૂટવું A cancer in the bones. હાડ વળવું To have a plump body. 2. To be healthy and stout.

હાડ, *s. n.* [See હૈડું.] The heart. 2. *adv.* Sincerely. 3. Extremely.

મને હરિ વહાલા છે હાડ જી —ભાલણ.

Id. હાડનો રાંક Humble in heart. હાડ જવું To feel bitter enmity towards.

કહેશે પણ કરશે નહિ, છેક જાશે નહિ હાડ.
—સામળભટ.

Prov. હાડ સલામત, તો માંસ ઘણું એ આવશે If you are sure of the substance, the form does not much matter.

હાડ-કચરિયો, *adj. m.* [+ કચરવું.] Fever in the bones.

હાડ-કી, *s. f.* [See હાડ, *s. n.*] A little bone; a small bone.

હાડ-કું, *s. n.* A bone.

Id. હાડકાંનો ભાગ્યો, હાડકાંનો આખો Idle; lazy; dull. હાડકાંનો ખરો Not lazy or dull; indefatigable. હાડકાં વાળવાં To do gymnastic feats or exercises.

હાડ-છેડ, / **હાડ-માર** *s. f.* [See હડ-હડ+છેડવું, મારવું.] Slight contempt.

હાડ-જવર, *s. m.* [See હાડ, હાડકું,+જ્વર.] A slow fever; fever in the bones.

હાડ-પિંજર, *s. n.* [See હાડકું + પાંજરૂં.] The skeleton-frame; a skeleton.

હાડ-વેર, / **હાડ-વર,** *s. n.* [See હાડકું + વેર.] Bitter enmity.

હાડ-વેરી, / **હાડ-વરી,** *s. m.* A bitter enemy.

હાડ-વૈદ, *s. m.* [+વૈદ.] A bone setter.

હાડિયા-કુંકું, *s. n.* A game for children otherwise called **ઘંટી-ખિલડો.**

હાડિ-યું, *adj.* Pertaining to, or born in, the bone. 2. Deep-seated.

Id. હાડિયો તાવ Long-standing slow fever.

હાડિયા-કરસણ, *s. m.* a plant growing wild in the rainy season.

હાડિ-યો, *s. m.* A crow; a rook.

Prov. હાડિયાને મન હસવું, ને દેડકાનો જીવ જાય You are laughing at his expense. હાડિયો બેસે, ત્યાં વિષ્ટા કરે It is an ill wind that blows nobody good. હાડિયો દહિંયરૂં લઇ ગયો Fortune often favours a man more than his merit: The hindmost dog may catch the hare.

હાડી, *adj.* [See હાડ, હાડકું] Pertaining to, or born in, the bone. 2. Muscular; strenuous. 3. Hard-working.

હાડી, *s. m.* A magician, who pretends to perform his tricks by the help of bones from dead bodies.

કૃષ્ણ અડે કર પ્રકટયો પૂરણ-કામ,
જયહાડી જોઈ, પ્રેત પડે ભૂણીજી. —દયારામ.

હાણ, Same as હાનિ.

હાથ, *s. m.* [Dh. Des हत्थो, हत्था, *fr.* S. हस्त.] The hand. 2. A cubit. 3. A side. 4. Province; sphere; range. 5. power. 6. Control. 7. Possession. 8. The hand as representing the agent in action. 9. Skill. 10. Complicity. 11. Favour.

Id. મારા હાથમાં નથી It does not lie within my reach. તે મારે હાથે નહિ થાય I have not the will to do it=I shan't do it. તે કામમાં તેનો હાથ સારો છે He has great skill in doing it. તે કામમાં તેનો હાથ છે He is implicated in it. તેને માથે ગુરૂનો હાથ છે He is in favour with his spiritual preceptor. હાથ આવવું To recover a lost thing.2.To get under control. હાથ ઉગામવો-ઉપાડવો-ઉઠાવવો To raise the hand to strike. હાથ ઉઠાવવો To relinquish a claim to. હાથ કરવું To subdue. હાથ કાપી આપવો To be bound by a writing signed with one's own hand. હાથ ઘાલવો To interfere; to meddle with another's business. હાથ ચલાવવો To beat. 2.To work with speed. હાથ ચળવળવા To be eager to beat. હાથ ચાલવો See હાથ ચલાવવો,હાથનો ચોખ્ખો Trustworthy. 2. honest. હાથનું છુટું-મોકળું That has the habit of beating. 2. Munificent; liberal.હાથથી જવું To be lost (said of a thing). 2. To be irreparably depraved in morals. 3. To be beyond all hope of recovery (said of a sick person.)હાથ જોડવા To join the hands in supplication. હાથ ઝાલવો-પકડવો To help. હાથ ટાઢા કરવા To have one's(worldly)desires fulfilled by doing work. હાથ દાબવો To give a hint (by pressing the hand). 2. To bribe. હાથમાં દાબવું-ચાંપવું To give a bribe retuctantly.હાથ દેખાડવો To show one's strength or power. 2. to show one's skill. હાથ દેવો To lend a helping hand. 2. To apply a liquid all over. હાથ ધરવો To hold up one's hands. 2. To beg. હાથ ધોવા To wash one's hands of. હાથ નીચેનું Subordinate. હાથ પગ ભાગી જવા To be dispirited; to despond. હાથ પગ Hands and feet. 2. (One's) Chief support; life and soul. હાથપર લેવું To win over. 2. To be engaged in going. હાથ ભીડમાં હોવો-સાંકડમાં હોવો To be in want of money; to have one's pocket empty; to be in a pecuniary difficulty. માથે હાથ મુકવો To pronounce a blessing on. 2. To infuse one's own characteristics into other person; to inspire another with one's own peculiar qualities હાથ મારવો To defraud a person of his money. 2. To acquire by dishonest means; to embezzle. 3. To apply a liqnid all over. હાથનું મોકળું See હાથનું છુટું. 2. હાથ લાગવું See હાથ આવવું, 1 હાથસર Obedient. આડો હાથ ધરવો-રાખવો To stop one from further action. હાથ હેઠે પડવા or હાથ નીચે પડવા To be deprived of one who could render assistance. 2. To be left in the lurch. ચારે હાથ હેઠા પડવા To become quite helpless.હાથ નીચે In subordination to;under the influence of.હાથ નીચે પડવું To be under the influence of. હાથ નીચે પડવો To lose one's own influence or power. 2. To be disgraced. હાથે ઝાલવું To catch redhanded. હાથની કરામત One's own handiwork. હાથે હાથ મિલાવવો To settle a contrct. હાથમાં હાથ આપવો To pledge one's hand; to make a promise. 2. To perform the marriage-ceremony; to declare to have been married. હાથ મેળાપ-મેળાવો The ceremony of marrige. હાથ બેસવો To be a practised worker. હાથે બેસવું To be skilled in doing. હાથ ઠોકવો To settle a contract.હાથ ભરવા-મારવા To go for ward in swimming. માથે હાથ દેવો To be disappointed. કેડે હાથ દેવા To be exhausted by over-work. હાથ છુટી બલક રમવી To indulge oneself in a sport in which stones, &c,ar thrown about. હાથ જોવો To examine the hand(in palmistry).તેનો હાથ ચોખ્ખો નથી She is in menses. હાથ વળાવો કરવો To be remarried. હાથ વાળવો To cry and mourn over the dead (by women).હાથની વાત A matter over which one have full control.હાથ પગ દોરડી ને પેટ ગાગરડી Thin hands and legs with a big stomach(said of an emaciated sickly person) હાથ વેંતમાં આવવું To be on the point of. હાથ ઘસવા To repent. હાથમાં હોવું To be in one's power. હાથ ફેરવવોTo apply a liquid lightly over. 2. To agitate;to stir.3.To steal every thing that one can lay one's hand on. માથે હાથ ફેરવવો To caress and fondle by passing one's hand over another's head,back, &c., and inquiring about another's health. 2. To bless.3. To make a recluse of, by causing him to get his head shaved. 4. To reduce to beggary or poverty.બે હાથવાળો The

bimana. ચાર હાથવાળાં The quadrumana. હજાર હાથનો ધણી Having a thousand hands (an epithet applied to god). હાથ પીળા કરવા–પીળવા To make one's hands yellow by rubbing turmeric over one's child previous to his or her marriage. Hence, 2. To get one's childern married. હાથે કરીને Voluntarily. 2. Knowingly; purposely.

Prov. હાથ પોલો તો જગ ગોલો Money makes the mare go. હાથ ચાટે કાંઈ પેટ ન ભરાય A fog cannot be dispelled by a fan. હાથના કર્યાં હૈયે વાગ્યાં Evil to him, who evil thinks: *Honi soi qui mal y pense*: As you sow, you will reap: Underhand practices fail in the end. હાથમાં આવ્યું તેજ ખરૂં; હાથે તે સાથે. A bird in the hand is worth two in the bush. હાથ હલાવ્યા વિના કોળિયો મ્હોમાં ન પેસે Heaven helps those who help themselves. હાથ કંકણને આરસીની શી જરૂર Seek not for a good man's pedigree. હાથ આવેલી તક ખોવી નહિ Everything hath its time, and that time must be watched. હાથે કરીને પગ ઉપર કુહાડો મારવો He that cuts himself wilfully, deserves no balsam. હાથે કરીને પોતાની એબ ઉઘાડીએ નહિ It is an ill bird that betrays its own nest. હાથમાં નહિ કોડી ને ઉભી બજારે દોડી Ere fancy you consult, consult your purse. હાથ દીવે હગામણ ખળે ? Submit where all opposition must be in vain. હાથના છુટા ને હૈયાના ફુટા Extravagant persons are generally thoughtless. હાથનું બાળ્યું ને પારકું સમાર્યું Do your own work=Self-interest is a powerful motive. હાથમાં તેના મોંહમાં=હાથમાં તેની બાથમાં Money makes the mare go. હાથ મૂકીને કોણી કયાં ચાટવી ? A bird in the hand is worth two in the bush. હાથે ચૂડી તે સદાએ રૂડી Wifehood is the happiest state under all circumstances. હાથ ભરે, પણ તસુ ન ફાડે Profuse in promises and slow in deeds. હાથે કરીને પેટમાં પાળી ન મારો Let not your tongue cut your throat.

હાથ-ઉછીનું, *adj.* [+ ઉછીનું.] That is lent or borrowed for an occasion (as money); that is lent or borrowed without being entered in the account-books.

હાથ-કડી, *s. f.* [+ કડી.] Handcuffs; manacles.

હાથ-ચાલાકી, *s. f.* [+ ચાલાકી.] Dexterity. 2. Sleight of hand; legerdemain.

હાથણી, *s. f.* [See હસ્તિની.] A female elephant.

હાથ-ધોણું, *s. n.* [See હાથ+ધોવું.] Diarrhœa.

હાથ-પોંચિયું, *s. n.* [See હાથ+પોંચી.] An ornament worn on the hand by women and children.

હાથા, *s. m. pl.* [See હાથો.] Marks of red turmeric (કંકુ) made with the hand and fingers, indicating good luck at the beginning of an auspicious ceremoney.

પુત્ર પ્રસવ્યો, પુત્ર પ્રસવ્યો, વાત ચાલી ચોફેર જી;
હાથા, તોરણ હરિને મંદિર વાજે વાજિત્ર ભેર જી.

—પ્રેમાનંદ.

હાથિયો, *s. m.* [See હસ્ત.] The thirteenth lunar asterism.

હાથી, *s. m.* [Hem. Des. हत्थी *fr.* હસ્તી.] An elephant.

Id. બેઠા હાથીની પેઠે Leading a useless but luxurious life.

Prov. આખર બેઠો હાથી છે A small spark may make a big fire. હાથી ઉપર બેઠો બેઠો પણ બ્રાહ્મણ હાથ લાંબો કરે Women, priests, and poultry never have enough. હાથી હાથી લઢે, અને ઝાડનો ખો The poor do penance for the follies of the strong. હાથીનો ભાર હાથીજ ઉપાડે Every man to his trade. હાથીની ગાંડમાં હરડે A drop in the ocean. હાથી પાછળ કુતરાં ઘણાંએ ભસે છે The moon does not heed the barkings of dogs. હાથીના મોંહ આગળથી પુળો લેવો છે You have to reach an inaccessible place. હાથી ખાય ઘણું, ને હગે પણ ઘણું Regal honours have regal cares=High winds blow on high hills. હાથી મસ્તાનો થાય, ત્યારે માથે ધૂળ ઘાલે A mad man is his own curse. હાથી તરશ્યો ઘુટણ સમાં પાણી A great fortnne is a great misery =A poor man is readily overwhelmed. હાથી દરબારે શોભે Everything has its place. હાથીના દંતુશળ બહાર નિકળ્યા તે નિકળ્યા A word once spoken cannot be recalled. હાથીના દાંત ચાવ-

વાના જૂદા, ને દેખાડવાના જૂદા He has one face to God, and another to the devil; one opinion for the chamber and another for the platform. હાથીને અંકુશ A small spark may make a big fire.

હાથી-દાંત, *s. m.* [See હસ્તિ+દાંત.] Ivory.

હાથે-લી, *s. f.* [+ તળિયું.] The palm of the hand.

Id. એને તો હાથેલીમાં પૃથ્વી આવી ગઈ He is overtaken by a great misfortune. એતો હાથેલીમાં પૃથ્વી જુવે છે He is at the height of his power. હાથેલીમાં નચાવવું To compel to do one's bidding.

Prov. હાથેલીમાં વાળ હોય, તો પૈસો હોય Utterly poor.

હાથે-વાળો, *s. m.* [+વાળવું.] Marriage.
પરમ દહાડે તેનો હાથેવાળો મળી જાય,એટલે ગંગા નાહ્યા.
—**પ્રેમાનંદ.**

હાથો, *s. m.* A handle; the hand; a hilt. 2. The band given to a merchant or a broker under a cloth for the purpose of bargaining or settling the price of goods; &c., by means of the fingers. 3. Grace; favour.

Id. એને માતાનો હાથો છેThe goddess shows particular favour to him. હાથો ઠોકવો To settle a bargain.

હાથો-હાથ, *adv.* Personally. 2. From hand to hand; from the hands of one person to the hands of another, and thus onwards. 3. Sharply; swiftly.

હાન, *s. f.* [See આજ્ઞા. Or, See સાન.] A vow.
સુભદ્રાને રૂકમણી માને,જગદંબાને હાન છે.—**ભાલણ.**

હાન, Same as **હાણ**, **હાનિ.**

હાનિ, *s. f.*[S. *fr.* हा to abandon.]Injury. 2. Loss; damage. 3. Detriment. 4. Privation. 5. Destruction; extinction.

હાનિ-કારક, *adj.* [S. *fr.* + કારક doing *fr.* कृ, કરવું to do.] Injurious. 2. Destructive.

હાબદું, *adj.* [P. आमाद; prepared *fr.* आमादन् to be prepared.] Whole; complete. 2. *adv.* Wholly; completely; entirely.

Id. હાબદા થવું To be ready; to be completely equipped.

હામ, *s. f.*[See હામી.] Courage;fortitude.

Id. હામ ભીડવી To venture; to run the risk of.

Prov. હામ, દામ, ને ઠામ (વેપારમાં) જોઇએ Commercial adventure, money, and the place of business are the three requisites in commerce.

હા-મા-કરતાં,*adv.*[See હા+મા don't+કરવું.] With great hesitation; at length.

હામી, *s.f.*[Ar. हामी a helper.]Guarantee; assurance; security.

Id. હામી ભરવી To stand security.

હાય, *interj.* [Imit.] An interjection uttered upon some sudden emotion, or sensation of pain; alas ! 2. *s.f.* An expression of pain. 2. A curse pronounced by a suffering person.
તુલસી હાય ગરીબકી કબૂ ન ખાલી જાય.—**તુલસીદાસ.**

હાય, *s. f.* [P. हाय.] Power; ability.

હાય-હાય, *s. f.* [See હાય, *interj.*] Extreme grief. 2. A general grief.

હાર, *s. f.* [See હારવું.] Defeat; discomfiture.

હાર, *s. m.* [S.] A necklace of gold, pearls, &c.

હાર, *s. f.* [See ધારા; Or, હાર *s. m.*] A line; a row.

Id. એક હારના Of the same rank; of the same kind. હાર-કતાર In rows. હાર પડવું, હારે પડવું To be set going; to be started. હારે પાડવું To set going; to start.

હાર, *s. m.* [S.*fr.* हृ,हर, to take away.] The power of carrying down; the force of a stream of water, or of the current of a river.

હાર, *s. m.* [See આહાર.] Paste of new rice used in stiffening cloth. 2.Food eaten at one sitting.

Prov. હાર મારે કે ભાર મારે Excessive food or burden may be the cause of death.

હારક, *adj.* [S. *fr.* हृ,हर्, to take away. See હરવું.] That takes away from. 2. That seizes, ravishes,or robs. (Used at the end of a compound).

તારક, હારક, જાળક તેમાં બની આવે બેશાબેશ.
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

હાર-જિત, *s. f.* [See હાર defeat + જિત.] Defeat and victory.

હાર-ડો, *s. m.* [See હાર a necklace.] A chaplet;a garland;a wreath(of beads,gems, pearls, &c.). 2. A necklace of beads. 3. A necklace made of balls of sugar.

હાર-ણુ, *adj.* [See હાર-વું.] Impatient; not enduring; cowardly.

અથવા કરજે જ ગદા મમ ધારણ,વારણ હારણ તર્જન તો.
—વલ્લભ.

હારદ, *s. m.* [S. हार्द *fr.* હૃદય.] Intention; intent. 2. Spirit; purpot; import;the substance. 3. The heart.

મોટાની કોણ વાતો કરે ? મોટાનાં કોણ હારદ હરે ?
—સામળભટ.

હાર-દોર, **હારા-દોર**, *adv.* [See હાર a line + દોરો, દોર-વું.] In a line; in a row; in columns (as sitting, standing, planting trees, placing articles, &c.).

હાર-બન્ધ, *adv.* [+બાંધ-વું.] See હાર-દોર.

હાર-વું, *v. i.* [S. हृ, हर्, to take away.] To lose; to forfeit. 2. To sustain a loss or defeat (in a play, fight, &c.); to be defeated. 3. To be discomfited. 4. To be tired.

Id. હારી છુટવું To be free from a quarrel by admitting oneself defeated.

Prov. વાર્યું ન કરે, પણ હાર્યું કરે In the end things will mend = What reason and endeavour cannot bring about, time often will. હાર્યો જુગારી બમણું રમે After losing,one loses more.

હારિ-યું, *adj.* [See હાર a line.] Equal. 2. Sung in the same musical mode (a song, &c.).

હારી, *adj.* [S. See હાર-ક.] That takes away (Used at the end of a compound).

હારીલ, *s. n.* [S. हारित green.] A kind of bird.

N. B.—It is believed that this bird catches hold of a piece of wood at its birth, and does not let it go so long as it lives.

મગર, મકોડા, હારિયલ કાઠી, તાપે તરૂણીકી મત માઠી;
કાંતો અપના ધાર્યા કરહી,નહિ તો પ્રાણ તજી કેમ રહી.
—ભાષા.

હારે, *prep.* [See હાર a line.]With; along with; being in company with.

હારે-હું, *adj.* [See હાર a defeat: Or S. हार a battle.] Mischievous; troublesome.

હારો, *s.m.*A measure of seven maunds. 2. A square heap of cowdung cakes made for cooking food.

હારે-ડી, Same as **હાર**, a line.

હારો-દોર, Same as **હાર-દોર**.

હારો-હાર, Same as **હાર-દોર**.

હાર્દ, Classical form of **હારદ**.

હાલ, *s. m. pl.* [Ar. हाल.] Pickle; plight; wretched condition or circumstances; extremity.

Prov. હાલ જાય, હવાલ જાય, પણ બંદેકા ખ્યાલ જાય ? Habit is second nature.

હાલ, *adv.* [Ar. हाल.] Now; at present.

હાલક-હુલક, *s. n.* [See હલક+હુલક.] Noise and disturbance;breach of peace and high crime.

હાલક-હુલક, ત્રાસ, પડયો ડોઢી ને ડેઢી;
બુમ્બારવ ચોપાસ, વિકટ વાટો જ્યાં ટેઢી.
—સામળભટ.

હાલ-ચાલ, *s. f.* [See હાલ-વું + ચાલ-વું.] Moving; stirring; motion. 2. Locomotion; walking; movements.

હાલત, *s. f.* [Ar. हालत.] A state; a condition; circumstances.

Prov. મેલ જાય ધુવે, ને હાલત જાય મુવે Habit is second nature.

હાલંદું, *adj.* [See હાલ-વું.] Moving; swinging.

હાલંદા ચાલંદા ને પ્રત્યક્ષભાસી,
સહુ મારો માની બેઠા સંસાર. —ધીરો.

હાલ-પોલ, *adj.* [+ પોલું.] Shaking and rotten at the core. 2. Rotten.

હાલ-બકાલ, [See હાલ + બકોર-વું.] See હલ-મલ.

હાલમસ્ત, *adj.* [P. *fr.* હાલ, *s. m.* + મસ્ત, See હલમસ્ત, અલમસ્ત.] Well-nourished, and proud of one's own bodily strength; ever ready to resort to violent ways regardless

of consequences. 2. Poor but vain.

હાલર-ડું, } *s.n.*[See હલાવ-વું.] A lullaby.
હાલ-રૂં, }

તેને નંદરાણી હુલરાવી ગાયે હાલરાં. —**દયારામ.**

હા-લડું, *s. n.* [See હાર a line.] A group; a flock.

હાલ-વું, *v. i.* [Hem. Des. हल्लिअं=S. चलितम् moved. See ચાલ-વું. Or. S. ह्लल् to move.] To have motion; to move. 2. To shake; to totter. 3. To walk.

હાલસો, *s. m.* [Ar. हादिसं: an announcement.]An obstruction.2.A damage; a loss; an injury.

હાલ-હવાલ, *s. m.* [See હાલ, *s. m.*+હવાલ.] A distressful condition;a plight;a pickle.

હાલ-હાલ, *adv.* [See હાલ, *adv.*] Just now; even now; now; without losing time.

હાલી, *s. f.* [See હાલ-વું] A cradle.

હાલી-ગોરી, *s. f.* [+ગોરૂં.] A lullaby.

હાલી-મુવાલી, *s. m. pl.* Persons of little consideration.

મહારાજને આરામ લાગે (મહોત્સવ) આરંભાયો છે,માટે હાલી-મુવાલી અથવા સમસ્ત પુર-જને અત્યારથીજ પદ્મ-પરાગોદ્યાનમાં જવા માંડવું. —**પ્રેમાનંદ.**

હાલો, *interj.* [Dh. Des. हल-हल-ओ=S. त्वरा haste; also. Hem. Des. सालाणओ = S. स्तुत्य:fit to be praised,*fr.* श्लाघ् to praise.] A word used to quiet a baby while rocking it in the cradle.

હાવ, *s. m.* [S.] An amorous display by a woman; amorous blandishments of a woman.

હાવ, Same as **હવસ.**

હાવ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* હાવ, S. + ભાવ. Coquetry; feminine blandishments; the airs and arts of love.

હાવ-રૂં, *adj.* [See હાવ, હવસ.] Insatiable; insatiate. 2. [See બાવરૂં.] Bewildered;confused.3.Impatient of an object desired. 4. Intolerant of an evil endured. 5. Driven mad.

હાવ-રો, *s. m.* [See હાવ, હવસ.] A hearty appetite after recovery from fever.

હાવશે, *s. m.* An account-book.

હાવાં, Same as **હવે, હમણાં.**

હાશ, } *interj.* [Imit.] An interjection
હાસ, }
implying satisfaction.

હાસી, Same as **હાંસી.**

હાસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* हस् to laugh. See હાસી, હાંસી.] Laughter; laughing.

હાસ્ય-કારક, } *adj.* [S. *fr.* + कृ to do,
હાસ્ય-જનક, }
and जन् to be produced.]Causing laughter; merry.

હાસ્ય-રસ, *s. m.* [S. *fr.* + રસ.] The sentiment of laughter.

હાસ્ય-રસ-પ્રધાન, *adj.* [+પ્રધાન.]Comical. Id. હાસ્ય-રસ-પ્રધાન નાટક A comedy.

હાસ્ય-વદન, *s. n.* [S. *fr.* + વદનઃ] A smiling face.2.*adj*. Having a smiling face.

હાસ્ય-વિનોદ, *s. m.* [+ વિનોદ.] Laughter and amusement; merriment.

હા-હા-કાર, *s. m.* [See હા+S. कार a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] A general or great lamentation or wailing.

હાહો, *s. f.* [See હા + હો.] Noise;clamour. 2. Scandalous reports.

હિઆં, Same as **અહિંયાં.**

હિંગ, *s. f.* [S. हिङ्गु.] Asafœtida.

Prov. હિંગ જાય પણ હિંગની વાસ ન જાય Every tub will smell of the wine it holds.

હિંગ-ડો, *s. m.* An inferior kind of asafœtida.

હિંગળો, } *s. m.* [S. हिङ्गुल.]Vermilion.
હિંગળો-ક, }

હિંગળો-કિયું, *s. n.* A case for holding vermilion.2.*adj*.Having vermilion colour.

હિંગામ, Same as **હંગામ.**

હિંગોરૂં, *s. n.* The name of a fruit.

હિંચ-કો, *s. m.* [See હિંચ-વું.] A swinging bed.2. A swing. 3. Motion backwards and forwards of anything hanging loosely.

Id. હિંચકા ખાવા To swing oneself.હિંચકો નાખવો To give a swing.

હિંચ-વું, *v. i.* [See હિંડોળો.] To swing; to rock.

હિંચા-ડ-વું, } *v. t.* [Causal of હિંચ-વું.]
હિંચો-ળ-વું, }
To cause to swing; to rock.

હિંડ·વું, *v. i.* [S. हिण्ड् to go.] To walk; to trudge. 2. To go. 3. To roam; to stroll.

હિંડોળ, *s. m.* [See હિંડોળો.] One of the musical modes.

હિંડોળા-ખાટ, *s. m.* [See હિંડોળા + ખાટ.] A swinging cot.

હિંડોળો, *s. m.* [S. हिन्दोल a swing *fr.* आन्दोल् to swing, to rock.] A swinging board. 2. See **હિંડોળ.**

હિંસ·ક, *adj.* [S. See હિંસા.] That kills; murderous; cruel.

હિંસ·વું, Same as **હિસ·વું.**

હિંસા, *s. f.* [S. *fr.* हिस् to kill.]Slaying; killing; depriving of life.

હિંસા·રિ, *adj.* [+કારી, કારક doing *fr.* કર·વું.]Living by killing beasts; carnivorous.

Id. હિંસારી જાનવર Beasts of prey.

હિકમત, *s. f.* [Ar. हिक्मत wisdom, philosophy.]Contrivance. 2. A plan; a scheme; a device; an artifice; an art; a stratagem; a trick. 3. Ingenuity; sagacity; skill. 4. Ingenious adaptation; a secret and clever disputation or adjustment by which an effect is accomplished.

હિકમતી, *apj.* Contriving. 2. Inventive. 3. Skilful;ingenious.4.Tricking; artful.5. Artificial.

હિક, *s. f.* [हिक्का hard breathing.] Hard breathing; panting. 2. Asthma. 3. A shooting pain in the sides; hiccough.

હિક·રાણુ, *s. n.* [+રવ a cry.] A confused noice.

હિકાયત, *s. f.* [Ar. हिकायत् a story.] A story; a tale; a fable. 2. A narrative; an account; a history.

હિક્કળ, }
હિકળ, } *s. n.* [See શીત·ળ.] Cold. 2. Chilliness. 3. A piercing cold wind.

હિક્કા-નાદ, *s. m.* [S. *fr.* हिक्का Imit. Hiccough, an indistinct sound.] An echo. 2. A rumbling sound in chest.

હિચ·ક·વું, See **હિંચા·ક·વું.**

હિચ-કારૂં, *adj.* [P. हीचकार: of no use *fr.* हेच् nothing + कार् use *fr.* कृ to do.] Cowardly; timid; pusillanimous.

હિચકો, Same as **હિંચકો.**

હિજ-ડો, *s. m.* [P. हीज impotent.] A eunuch. 2. A coward. 3. An effeminate person. 4. An indecent fellow.

હિજરા·વું, *v. i.* [See ઝુર·વું] To pine; to languish. 2. To lament; to bewail; to bemoan.

હિજરી, *s. m.* [Ar. हिजरी pertaining to separation *fr.* हिज्रत् separation.] The Muhammadan era which commenced with the flight of Muhammad from Mecca to Medina on the 16th of July, A. D. 622.

હિણુ-કમા·ઉ, *adj.* [See હીણુ + કમા·વું.] That does not earn anything.

હિણુ-પત, *s. f.* [S. हीनत्व *fr.* હીન.] Disgrace; ignominy; infamy; shame.

હિણુ-વર, *s. n.* [See હીણુ + વર a bridegroom] The bridegroom unsuited by inferiority in years or qualifications to his bride.

હિણુ-વરૂં, *s. n.* Disproportionateness or disagreement in the union of a married couple,of whom the bridegroom is inferior in years or qualifications to his bride.

હિણુ·વું, *v. t.* To deprecate. 3. To lower. 3. To despise; to scorn; to contemn.

હિત, *s. n.* [S.] Interest; advantage. 2. Profit; good; benefit.

હિત-કર્તા, }
હિત-કારક } *adj.* [કર્તા, &c. *fr.* कृ, કર·વું
હિત-કારી, }
to do.] Beneficient; beneficial; profitable; salutary.

હિત-શત્રુ, *s. m.* [S. *fr.*+શત્રુ.] One who does towards others what appears to be beneficial for the time, but leads to evil consequences.

હિતાહિત.[+અ·હિત loss.] Gain and loss.

હિતુ, *adj.* [See હિત.] Wishing well; friendly.

હિતેચ્છુ, }
હિતૈ·ષી, } *adj.* [S. *fr.* + ઈચ્છુ & S. इष्] That wishes well.

હિતોપદેશ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉપદેશ.] Good counsel or advice.

હિન્દૂવાણી, *s. f.* [See હિન્દૂ.] A Hindū woman.

હિન્દવી, હિન્દી, *adj.* Belonging or relating to the Hindūs or their country, Hindūstān or India. 2. *s. f.* The Hinūdstanī language. 3. The language of the Hindūs.

હિન્દુ, *s. m.* [P. हिन्दु of Hind *fr.* हिन्द् India. *fr.* S. सिन्धु the river Indus. Hem.Des. हन्द, हन्दि please, take it (*from its being often used*); also हिन्दि it is from S. अस् to be.] A Hindū. 2. A nalive of India.

હિન્દુસ્તાની, હિન્દુસ્થાની, *adj.* [સ્થાન.] Belonging or relating to Hindūstan or India 2. *s. m.* A native of Hindūstān proper, or Upper India. 3. A person or soldier from the upper provinces or country north of the river Narmadā. 4. The Hindūstāni or Urdū language.

હિમ, *s. m.* [S. हिम snow.] Frost; hoar-frost. 2. Congealed dew. 3. Coldness; chilliness. 4. [See હેમ.] Gold.

હિમ-કણ, *s. m.* [+કણ.] A flake of snow.

હિમ-કર, *s. m.* [S. *fr.* + कृ to do.] The moon.

હિમજ, હિમજી, હરડે, *s. f.* [See હરડે.] A small kind of myrobalan (**હરડે**).

હિમરૂ, *s.m.* [See હીર silk+મઢ-વું.] A kind of embroidered silk stuff.

હિમાયત, *s. f.* [Ar. हिमायत् an aid, a help.] Patronage. 2. Advocacy.

હિમાયતી, *adj.* Patronizing; advocating. 2. *s. m.* A patron; an advocate.

હિમા-યલું, *adj.* [See હિમા-વું.] Afflicted with cold or frost; withered by frost. 2. Lean; thin (of the body).

હિમા-વું, *v. i.* [See હિમ frost.] To be afflicted with cold; to be withered by frost. 2. To be lean or thin. 3. To be sour in mind.

હિમા-ળુ, *adj.* [S. हिमालय the Himālayas; *fr.* +આલય.] Pertaining to the Himālayas coming from the Himālayas; cold; cool.

હિમાળુ વા વાયો રે,હલકી ટાઢમાં. —**દયારામ.**

હિમાંશુ, *s. m.* [See હિમ+S. अंशु the ray]. The moon.

હિમ્મત, *s. f.* [Ar. हिम्मत्] Courage; boldness; intrepidity. 2. Spirit; vigour; vehemence.

Id. હિમ્મત આપવી To encourage. **હિમ્મત કરવી–ચલાવવી–ધરવી–ભીડવી,** To dare; to venture. હિમ્મત છાડવી–હારવી, To lost heart. હિમ્મત પકડવી To pluck up courage. હિમ્મત રાખવી To have courage.

Prov. હિમ્મતે મરદા, તો મદદે ખુદા God helps those who help themselves=Begin your web properly, and God will supply you with thread.

હિમ્મત-વાન, *adj.* [+ S. वत्, वान्,=વાળું having.] Bold; courageous; daring.

હિર-કોરી, *adj.* [See હીર+કોર.] That has a silk border.

હિરણ્ય, *s. n.* [S.] Gold.

હિરણ્ય-ગર્ભ, *s.m.* [+ ગર્ભ.] The god Vishṇu who produced the original golden egg out of which the world was evolved.

હિરા-કણી, *s. f.* [See હીરો+કણી.] A diamond facet.

હિરા-કણ્ઠી, *s. f.* [+કણ્ઠી.] A kind of gold necklace.

હિરા-કશી, હિરા-કસી, *s. f.* [See હરિત green.] Green vitriol; sulphate of iron.

હિરા-ગળ, *adj.* [See હીર.] Silken.

હિરા-બોળ, *s. f.* Myrrh.

હિરા-દખ્ખણ, *s. f.* The name of a drug.

હિરા-મલ, *s. m.* [See હરિત+મલ, મલ્લ.] A bird of the parrot kind.

હિરા-વેધ, *adj.* [See હીરો+વેધ-વું.] Able to bore a hole even in a diamond. 2. Clever; trickish.

હિલ-ચાલ, Same as **હાલચાલ.**

હિલ-વું, Same as **હાલવું**.

હિલોમો, *s. m.* [See હલાવ-વું.]An effort; a vigorous attempt; a resolution. 2. A rising; an insurrection.

રંગે કરવા ગોષ્ટડી, હૈડું માહારૂં હિસે રે. —**ભાલણ.**

હિલોળો, *s. m.* [See હિંડોળો.] Merriment,

હિલ્લો, *s. m.* [Ar. हेमूलः an attack. See હલ્લો.] Difficulty. 2. Injury. 3. A jerk; a shake; a push; a shock.

હિસ-વું, *v. i.* [See હર્ષ; or see हेषा in હિસા-રવ; or see હસ-વું.] To be glad; to be pleased; to be amused.

ખાન ને પાન વિહાર સ્થાનક ઘણાં,
કામની નિરખતાં કામ હિસે. —**નરસિંહ મહેતા.**

હિસાબ, *s. m.*[Ar. हिसाब् reckoning, account.]Computation;calculation.2.A sum; an example(in Arith.)3.A money account. 4. Book-keeping. 5. Estimation; regard; worth. 6. Practical arithmetic. 7. The amount calculated; the sum or result worked out; reckoning.8. A register or a computation of goods purchased or sold, of debts, expenses, costs, &c.

Id. હિસાબ કરવો To compute. 2. To adjust and settle accounts.,હિસાબ ચુકવવો To pay off. હિસાબ રાખવોTo keep accounts. હિસાબ લેવો To audit accounts. 2. To take an account. 3. To hold responsible. હિસાબ જોવો To examine the accounts. હિસાબ લખવો To write the accounts. શા હિસાબમાં ? Of what consideration ? insignificant.

Prov. હિસાબ કોડીનો અને બક્ષિસ લાખની Count like Jews and agree like brothers.

હિસાબ કિતાબ, *s. m.* [+ કિતાબ.] A general and loose term for arithmetical calculations,&c. 2. Accounts. 3. An account-book. 4. Calculations; computations.

હિસાબી, *adj.*Skilful or versed in arithmetic. 2. Versed in accounts.3. Pertaining to arithmetic. 4. Pertaining to accounts. 5. Correct; proper, just.

હિસારવ, }
હિસારો, } *s. m.*[S. हेषा neighing *fr.* हृष् to neigh + રવ and + S. कार a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] Neighing; bellowing; lowing.

જેમ જેમ હરિ પગલાં ભરે, તેમ તેમ ગાય હિસારા કરે.
—**પ્રેમાનંદ.**

હિસ્સે-દાર, *s. m.f.* [See હિસ્સે+દાર. P.] A shareholder; a partner; a sharer.

હિસ્સો, *s. m.* [Ar. हिस्सः.] A share; a division; a portion.

Id. હિસ્સો પાડવો To divide; to share.

હિ-હિ-હિ, *adv.* [Imit.] Giggling; tittering. 2. Laughing or ridiculing.

હીક, Same as હિક.

હીકા, *s. m. pl.* [See હિક.] Convulsions when at the point of death;dying struggles.

હીટ, *s. n.* [Ar.] Silk.

હીણુ, *adj.* [See હિક.] Base; mean. 2. Alloyed. 3. That wants or is without.

હીણુ-પણુ, }
હીણુ-પણું, } *s. n.* [त्व, પણ, પણું abs. suffixes.] Baseness; lowness.

હીણુ-પત, }
હીણુ-પદ, } *s. n.* [પદ a place.] Low position; lowness.

હીણુ-ભાગ્ય, }
હીણુ-ભાગી, } *adj.* [+ ભાગ્ય.] Unfortunate.

હીણું, *adj.* Mean; low; base. 2. Alloyed.

હીન, *adj.* [S. *fr.* हा to abandon.] Bereft of; without; destitute of; deficient;defective. 2. Base; mean; low. 3. Vile.

હીન-તા, *s. f.* [+ता abs. suffix.] Lowness.

હીનો, *s. n.* See હિમ. 2. A medical preparation obtained by keeping certain drugs in water for a night.

હીયા, *s. m.pl.* [Imit.] Birds that go in flocks and eat corn in the fields.

હીર, *s. n.* [See હીરો.] Silk. 2. Lustre. 3. Essence; substance; matter; the constituent substance; the nature. 4. Quality; disposition or mind (of a person). 5. Affection; love.

હરખ વિનાના કાંઇ હૈડે ન મળે હીર જો.—**ભોજોભગત.**

6. Courage.

ચંદન ચંદ્રકિરણ પણ નિંદે, ખિન્ન બને હીરહારી.
—**ગી. ગો.**

Id. હીર હારવું To lose one's reputation.

Prov. હીરની ગાંઠ ને તેલનું ટીપું (મળે મજબુત થાય) A firm knot.

હીર-ચીર, *s. n.* [+ ચીર.] Costly clothing; a valuable dress.

હીર-નીર, *s. n.* [નીર.] Spirit; courage;

a characteristic.

હીરો, *s. m.* [S. हीरक.] A diamond. 2. A gem; a jewel.3. Anything best of its kind.

Prov. હીરો હીરાને કાપે Diamond cuts diamond. હીરાની કીમત ઝવેરી આગળ A pebble and a diamond are alike to a blind man. હીરામાં છાંટ અને રૂપમાં ગર્વ (એ બે સરખાં) Pride in a beauty is like a flaw in a diamond.

હીલો, *s. m.* [See હિલ•વું: Or, હલ્લો.] A jerk; a shake. 3. [*Cf.* ચીલો.] A cart-rut.4. Difficulty. 5. Injury.

હી-હી, *adv.* [Imit See હિ-હિ-હિ.] Giggling, tittering.

હું, *pron.* [S. अहम्.] I; I myself.

Prov. હું ને મારી વહુ, તેમાં આવ્યાં સહુ We two are sufficient for each other.

હું, *interj.* [Imit. See હૅં, હાં.] A particle indicating assent or consent.2. On; go on.

હુંક•વું, *v. i.* [See હું, *interj.* To be eager to go on. 2. To compete keenly.

હું•કાર, }
હું•કારો, } *s. m.*[+S. कार making *fr.* कृ to do.] The uttering, from time to time, of the sound હું by the hearers of a narration, in expression of their clear apprehension or fixed attention. 2. An expression of contempt; a challenge; a call to fight.

હુંછી, *adj.* [See હું હું.]Mischievous;troublesome.

Id. હુંછી ઘોડો Mischievous and troublesome.

હુંછું, *s. n.* [S. सूचि, સોય, a needle.] The sharp point of a blade of grass.

હુંડલો, *s.m.*[See **સુંડલી, સુંડલો**; or, સુપડું.] A sifting fan.

હુંડિયા-મણ, *s. n.* [See હુંડી.] Discount. price paid upon a *hundi* or bill of exchange.

હુંડી, *s. f.* [Hem. Des. हुड्डा = a stake; a condition, an agreement; price; reward.] A bill of exchange.

Id. હુંડી લખવી To draw a bill of exchange. હુંડી સીકારવી To accept a bill of exchange. હુંડી પાકવી To be due(of a bill of exchange). હુંડી ભરવી To pay the amount of a bill of exchange. હુંડી દેખાડવીTo give notice of a bill of exchange having been received. હુંડી પત્રી A bill.

Prov. હુંડી તેનો વીમો Killing two birds with one stone. હુંડીનું ખોખું The paper on which a bill of exchange was written, but which is of no value after the amount has been paid.

હુંડે, *adv.* In the lump; on the whole.

હુંથિયું, Same as **સુંથિયું**.

હું•પણ, }
હું•પણું, }
હું-પદ, } *s.n.*[See હું+પણું,પદ.] Egotism;
હું-પદું, }
self-conceit.

હુંફ, *s. f.* [S. उष्मन् *fr.* उष्ण hot *fr.* उष् to burn. See ઊંફ.] Genial heat; warmth. See **ઊંફ**.

Id. હુંફ વળવી To become-warm.

હુંફા•ચલું, *adj.* Lukewarm.

હુંફા•ળું,*adj.*[See હુંફ+વાળું having.]Warm.

હુંશ, Same as **હોંસ**.

હુંશળ-મુશળ, *s. n.*[S. उलूखल the mortar+ मुसल the pounder.] The mortar and pestle these being looked upon as important articles in housekeeping.

હુંશી, *adj.* [See હોંસ.] See **હોંસીલું**.

હુંશીં,*adj.* (An ox) Having a circle of hair on the forehead, not lying in the straight line joining the roots of the horns.

હુકમ, *s. m.* [Ar. हुक्म्.]An order; a command.2. A decree. 3. A trump (in cards).

Id. હુકમ કરવો To give an order:to order. હુકમ ઉઠાવવો To carry out an order. હુકમ માનવો To obey an order. લેખી હુકમ A written order. મોહડાનો હુકમ A verbal order.

હુકમ-નામું, *s. n.* [+ નામું.] A decree; a written award or decision upon a suit finally disposed of.

હુ•કારો, Same as **હુંકારો**.

હુકુમત, Same as **હકુમત**.

હુક્કો, }
હુક્કો, } *s.m.* [Hem. Des. उक्का *fr.* S. उल्का a firebrand. *Cf.* Ar. हुक्क: a casket.] A smoking apparatus; a *hukkah*.

Id. હુક્કો ભરવો To fill a *hukkah* with

tobacco. હુક્કો પીવો-ગડગડાવવો To smoke a *hukkah.*

હુજત, *s. f.* [Ar. हुज्जत् an argument.] Obstinacy; persistence; a dispute; an argumentation.

હુજત-ખોર,
હુજતી, } *adj.* [+ P. खोर् enjoying *fr.* खुर्दन् to enjoy.] Obstinate. 2. Disputatious. 3. That makes difficulties and objections.

હુજરડો, Same as **ઉઝરડો, ઉઝેડો.**

હુડતાવવું, *v. t.* [See હડહડ + સતાવવું.] To slight; to disregard. 2. To cow down.

હુડહેદો, *s. m.* [Imit.] A jest; a joke.

હુડા, *s. m. pl.* [See સૂડો *fr.* શુક.] Same as **ઢીયા,** a kind of birds.

હુણવું, *v. t.* [See હણવું.] To beat the breast in mourning.

હુત, *adj.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] Sacrificed.

હુત-દ્રવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + દ્રવ્ય.] Materials for a sacrifice; offerings to fire.

હુતાશ,
હુતાશન, } *s. m.* [S. *fr.* + અશન.] Fire.

હુતાશની, *s. f.* [S. See હુતાશન.] The Holi; the pile arranged to be kindled at the festival of the Holi.

હુનર, *s. m.* [P. हुनर् skill, art.] An art; a craft; a manual art. 2. Skill; ingenuity. 3. A contrivance.

Prov. હુનર કરો હજાર, ભાગ્ય બિન કોડી ન પાવે There is no flying against fate. હુનરવાળો કાંઈ ભુખે મરે નહિ He who has an art, has everywhere a part.

હુનરી, *adj.* Artful. 2. Skilful; inventive. 3. Ingenious. 4. That has or can devise shrewd modes for the accomplishment of objects.

હુનાળો, *s. m.* [See ઉષ્ણ + કાળ.] Summer. Same as **ઉનાળો.**

હુનું, *adj.* [See **ઉનું,** ઉષ્ણ, *fr.* S. उष् to burn.] Hot; warm. See **ઉનું.**

હુન્નર, Same as **હુનર.**

હુપકો,
હુબકો, } *s. m.* [Guj. હુપ, હુબ, Imit.+S. कार doing *fr.* कृ to do.] Opening the mouth owing to the sensation of vomiting. 2. Vomiting.

હુબેહુબ,
હુબેહૂબ, } [Ar. हाविहू exact. See આબેહૂબ.] Exact; very like.

હુમલો, *s. m.* [Ar. हम्ल: an attack.] An assault; an attack.

હુમાયું, *s. n.* [P. हुमायुं auspicious *fr.* हुमा name of a fabulous auspicious bird. Or See હોમાયું.] A particular bird which is supposed to burn itself.

નિજ ઈચ્છાએ બાળે કાય, સ્વાત બુંદ ફરી પરગટ થાય.
—અખો.

હુરમત, *s. f.* [Ar. हुर्मत् honour, respect.] Character; reputation; honour.

Id. હુરમત હારવી To lose one's reputation.

હુરિયો,
હુરૂરે, } *interj.* [Imit.] An exclamation used in hissing or hooting. 2. *s. f.* Public disgrace.

હુલકું, *s. n.* [See હલ્કા, હલ્કા-પાત.] A commotion; a popular disturbance. 2. A sudden fright; consternation.

Id. હુલકું પાડવું To raise an alarm.

હુલડ,
હુલ્લડ, } *s. n.* [See હુલકું.] A tumult; a disturbance. 2. A riot; a rebellion. 3. A brawl.

Id. હુલડ મચાવવું To raise a disturbance.

હુલડ-ખોર, *adj.* [+ P. खोर् enjoying *fr.* खुर्दन् to eat, to enjoy.] Insurgent; rebellious. 2. *s. m.* A rebel.

હુલરાવવું, *v. t.* [See હલાવવું.] To rock in the arms (an infant).

પાવલોપા રે હરિ ગોપાળ, યશોમતી હુલરાવે બાળ.
—ભાલણ.

હુલામણું, *s. n.* Rocking in the arms (an infant). 2. Affectionate treatment of a child.

જસોદાજી હુલામણે તેનું નામ ધરે છે કાહાનજી.
—ભાલણ.

હુલાવવું, [See હલાવવું.] See **હુલરાવવું.**

ઘવરાવ્યો હુલાવિયો વિનતાએ કર્યો વિવેક.
—સામળભટ.

હુલાવું, *v. t.* To remonstrate with kindness; to dissuade.

હુલાસ, Same as **ઉલ્લાસ.**

હુલ્લડ, *adj.* [See હુલડ.] Violent. 2. Rash; inconsiderate. 2. *s. n.* See હુલડ.

હુલ્લડા•ઈ, *s. f.* Violence; vehemence. 2. Rashness; inconsiderateness.

હુશિયાર, Same as **હોશિયાર.**

હુસન, *s.m.* [Ar. हस्न् duty.]Countenance; face; look.2. Beauty; comeliness; elegance of feature.

હુસ-હુસ, *adv.* [Imit.] Quickly.

હૂક, *s. f.* [See ચુંક.] A sharp shooting pain in the stomach.

હૂક, *s. m.* [Eng. *Hook.*] A hook.

હૂકે, Same as **હૂપ.**

હૂ•ક•વું, *v. i.* [Guj. હૂ, હો, Imit + કાર the sound *fr.* S. कृ, કર•વું to do.] To roar.

મયંદ વળતો આવિયો સહદેવ સામો ધીર,
હાક મારી હૂકતો, પર્વતપ્રાય શરીર.—ગિરિધર.

હૂડ, *inter.* [Imit. See હડ-હડ] Tush; tit.

હૂન, Same as **હોન.**

હૂપ, *interj.* [Imit.] Imitative of the cry of a monkey; whoop.

હૃદય, *s. n.* [S.] The bosom; the breast. 2. The heart. 3. The trend of the mind; intention. 4.A secret; a mysterious meaning.

Id. હૃદયે ભીડવું–ચાંપવું–દાબવું To embrace. હૃદય પિગળવું To feel pity. પોચું હૃદય A soft or tender heart.

હૃદય-કમળ, *s. n.* [+ કમળ.] The form of the heart compared to that of a lotus.

હૃદય-ભેદક, *adj.* [S. *fr.* + भिद् to break.] Heart-rending.

હૃદય-વેધક, *adj.* [+વેધક piercing.] Piercing the heart.

હૃદય-હારી, *adj.* [S. हृ, हर् to take away.] Affecting the heart.

હૃદય-શૂન્ય, *adj.* [S. *fr.* +शुन्य.] Heartless; unfeeling.

હૃષ્ટ•પુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* हृष्ट delighted *fr.* हृष् to be delighted: See હર્ષ+પુષ્ટ.]Well pleased and well fed.

હે, *interj.* [Imit.] An exclamation of wonder or astonishment.

હે•ક•વું, *v. i.* [Guj. હે+કાર the sound *fr.* कृ, કર•વું. to do] To suffer for want of.

હેંકા•ર, Same as **અહંકાર.**

હેંકા•રી, *adj.*Conceited;proud; arrogant.

હેંડ•વું, Same as **હિંડ•વું.**

હે, *ind.* [S. Imit.]An exclamation used in respectfully calling a man.

હે, *s. f.* [See હેવું.] Contentment; comfort; courage.

Id. હે પૂરવી To be contented.

હેજ, Same as **ભેજ.**

હેજ, Same as **હેત.**

ભાત ભાતના ભોગ છે, હેડા સાથે હેજ.—**સામળભટ.**

હેઠ, Same as **હેઠે.**

હેઠવા•ણુ, Same as **હેઠે.**

હેઠ•ળ, Same as **હેઠે.**

હેઠાં, } Same as **હેઠે.**
હેઠું, }

હેઠા•ણું, *s. n.* [See હેઠે + સ્થાન.] A place having a lower level.

હેઠે, *adv. prep.* [Hem. Des. हिट्ठ = S. અધ: below. *Cf.* હેઠાં, હેઠા•ણું, *fr.* S. अधस्तात्, अधम् below.] Below; underneath; under; down.

Id. હેઠે બેસવું To be ruined. 2. To lose one's activity.3.To be dispirited or dejected.

હેડ, *s. f.* [Dh. Des. बहेडओ *fr.*S. वेभीतक•म्, બેહડું. *Cf.* Mar. बिड़ी. See બેડી.S.हडि.] Stocks; fetters for confining criminals.

Id. તારો હેડ કોરડો વાગે છે You can throw a man into prison or whip him; you have the power to punish persons. હેડમાં પગ અને મુઓ મરડે Mettle is dangerous to a blind horse=Never show your teeth unless you can bite.

હેડ, } *s. f.* A drove of cattle, brought
હેડી, }
or carried about for sale.

મને મેલી મહા વનમાંય, હેડી હાલી ગઇ;
મારા દિલના દુ:ખની વાત, કેને જાયે કહી ?

—**ભૂમાનંદ.**

હેડ•કી, *s. f.* [S. हिक्का.] Hiccough. 2. Belching.

હેડિ•યો, *s. m.* [See હેડી.]A bullock in a drove of cattle led about for sale. 2. One whose employment is to lead about droves of cattle for sale.

હેડો, *s. m.* [See હેત.] Attachment to; fondness for.

સેવા સમરણ કામ કરૂં, મારો ક્ષણ એ ન છાંડે હેડો.

—દયારામ.

હેણુ, *s. f.* [See શયન.] A quilt.

સુખડની સેજ કરી, અતલસની ઉપર હેણ.

—સામળભટ.

હેત, *s. n.* [See હેતું.] Affection; love; attachment; friendship.

Id. હેત કરવું-રાખવું To love. હેત પ્રીત Affection.

Prov. હેતના કુસકા સારા, પણ ક-મનની કમોદ ખોટી Better is a dinner of herbs where love is than a stalled ox and hatred therewith.

હેતકનું, *s. n.* [S. शकट a cart.] A cart for carrying loads, as opposed to passengers.

હેત-રસ, *s. m.* [See હેત + રસ.] The feeling or sentiment of love; heart-felt love.

હજુ પણ હેત-રસ તારો મેં પીધો;

અ-જિત છું, તદપિ તે જીતી લીધો. —દયારામ.

હેતા-ળ, *adj.*[+વાળું having]Affectionate.

હેતુ, *s.m.* [S.] Cause; reason. 2. Object; motive; purpose.

હેતેસરી, હેતેશ્વરી, } *s. m. f.* [S. + हितैषी *fr.* હિત, + S. इष् to wish.] A well-wisher.

હે-દળ, *s. n.* [See હય + દળ an army.] Cavalry; horse. 2. A multitude of horses.

હેબક, *s. f.* [Ar. हय्बत् terror.] Fright; fear; dread. 2. Awe.

Id. હેબક ખાવી To be overawed.

હેમ, *s. n.* [S.] Gold.

હેમક, *adj.* [Ar. कहमक् foolish, a fool. Foolish; stupid. 2. Timid; timorous.

હેમ-ખેમ, *adj.* [Guj. હેમ redup. of ખેમ, ક્ષેમ.] Hale and hearty; healthy and cheerful. 2. Safe and sound.

હેમજ, Same as **હિમજી-હરડે**.

હેમન્ત, *s. m.* [S. *fr.* હિમ.] One of the six seasons comprising માગસર and પોસ, occuring about November and December; the cold season.

***હેરક**, *s. m.* [S. हेरिक.] A spy; an emissary sent to get intelligence.

હેર-ણાં, *s. n. pl.* Prying into another's secrets; espionage.

ઘરનાં ને જો નવી ગમે તો, લોક તણો શો વાંક રે ?

સઉએ હેરે હેરણાં રે, પરનાં રાય ને રાંક રે.—ભાલણ.

હેર-ફેર, *s. f.* [Guj. હેર redup.of ફેર + ફેર.] Transition; alteration; transplantation; transposition. 2. *adj*. Changed; different.

હેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. of હેર-વું.]To postpone from day to day.

નિધિને નિરખી, પુઠ તસ્કર લે,

અતિ ખાલી ભમે, હિમ હેરવતાં. —વલ્લભ.

હેર-વું, *v. t.* [See હેરક.] To spy; to survey narrowly and curiously; to pry into.

અસલ જુવે નાહ કોય, સઉ નકલોને હેરે.—નરભેરામ.

મહિ નાર કેરો ફેરો, હેરો મન આંકડી. —વલ્લભ.

હેરાન, *adj*. [Ar. हय्रान् astonished.] Distressed; afflicted. 2. Harassed; annoyed; disturbed; disquieted. 3. Uneasy; suffering. 4. Hard-pressed;bothered; vexed;teased; plagued; tormented; tortured.

હેરાન-ગતિ, *s. f.* [+ગતિ.] A distressful or afflicting condition;a state of disease,pain, &c. 2. Fatigue;distress; misery; privation. 3. Injury; ruin; damage.

હેરા-વ-વું, *v. t.* [See હેર-વ-વું.] To look at with affection.

પરભાતે ઉઠીને ગોપી ગૌને હેરાવે;

"આ કાનુડા કહીને બોલાવે. —નરસિંહ મહેતા.

હેરિયાં, *s. n. pl.* [See હેર-વું.] Prying; peeping.

ચોરની પેઠે છાનીમાની ઉભી રહી હેરિયાં હેરનાર તું જ કે બીજી ? —પ્રેમાનંદ.

હેરિ-યાં, *s. n. pl.*[See હેલો Or Mar. आरया.] Tacking a boat; managing a boat so as to suit the wind.

Id. હેરિયાં ખાવાં To enjoy a boating excursion.

હેરિ-યું, *s. n.* [See હેર-વું.] A ray of light coming into a room through a small hole.

હેરૂં, *s. n.* Same as **હેરણાં**.

હેરૂ, *s. n. m.* [See એરૂ.] A snake; a serpent.

હેરો, *s. m.* [See હેર-વું.] A spy; a messenger.

કેણુ સુકૃત મનુષ્ય દેહ પાયો, બહોત ફર્યો તું ફેરા;
હજુ ચેત, ભૂલ મત ભાઈ, માથે મરણુ હેરા રે.
—નિરાંતભક્ત.

હેરા-ફેરા, *s. m.* [See હેર•વું: Or હેરા redup. of ફેરા+ફેરા.] An occasional visit.

હેલ, *s. f.* [Hem. Des. हेला=S. वेग: force, speed. See હલ•કારા, and હેલકરી.] A load. 2. A burden. 3. A load or piled mass of grass, fuel, cow-dung cakes, &c.in a cart (as carried for sale). 4. The price or cost of carrying; the hire of a porter; cooly-hire. 5. A pair of vessels full of water (as carried on the head of a woman).

હરિશ્ચંદ્રને માથે પિતા હેલ પાણીની,
એવો દૈવે દીધો'તો દંડ રે. —ભોજોભગત.

6.The business or employment of carrying loads or burdens.

હેલકરી, *s. m.* [See હલ•કારા.] A porter; a cooly.

હેલના, *s. f.* [S.] Contempt; disrespect.

હેલ-પટા,*s.m.*A fruitless journey or trip.

હેલ•વું,*v.i.* [See હેલા; Or, હળ•વું, હળી જવું.] To live in love and peace.

ખેલતા, રેલતા, હેલતા, ભેળતા, જે મળે વાટમાં દેશ કેરા.
—પ્રેમાનંદ.

હેલા, *s. f.* [S. हेला a sport.] Wanton sport. 2. Strong sexual desire in a woman.

હેલા•માં, *adv.* In sport; easily. 2. In a trice; in a jiffy; instantly.

હેલિ, [S.=Gr. *Helios.*] The sun.

હેલી, *s. f.* [*Cf.* રેલ.] An incessant shower of rain.

Id. વરસાદની હેલી Continuous rain; a flood; આનંદની હેલી Continuous joy.

હેલી, *s. f.* [See હે + અલી: Or સાહેલી.] A female friend.

અલબેલાનાં નેણાં કેરાં બાણ, અચાનક લાગ્યાં રે;
હેલી હું શું કરૂં ? —બ્રહ્માનંદ.

હેલી, *s.f.* The armpit.

હેલી, *s. f.* [See હેલા•માં] A short time; a moment; an instant.

લૂણ હરામ કર્યું,હેલીમાં હરૂં,રામ લક્ષ્મણ તણાં જોર જાણું.
—સામળભટ.

હેલી, *s.f.* A mode of music. 2. Ashes.

હેલા, *s. m.* [See હડસેલા.] A violent stroke or blow. 2. Same as હેલ્રો.

હેલ્રો, *s. m.* [See હડસેલા: Or, હાલ•વું.] Jolting (of a carriage).

હેવા, *s. m.* [S. सहवास living together *fr.* સહwith+વાસ residence.]A practice;a habit.

હેવાતન, *s. n.* [See સૌભાગ્ય + પણું.] The happy and joyous state of wifehood.

હેવાન, *s. m.* [Ar. हयवान् an animal.] A beast; a brute.

હેવાનિ•યત, *s. n.* Beastly tendencies; brutishness.

હેવાલ, *s. m.* [See અહેવાલ.] An account; a description. 2. A statement. 2. State; condition.

Id. હેવાલ આપવા To give a description.

હે•ડિ•યો, *s. m.* [See હાડ•કું.] The throat; the prominent bone of the throat; Adam's apple.

હે•ડું, Same as હૈયું.

હે•ણો, *s. f. pl.* [See હરણ a deer.] *Ursa major*; the Great Bear.

હૈયા-કુટ, *s. f.* [See હૈયું+કુટવું.] Beating the breast through sorrow.2.Great anxiety.

હૈયા-ચોળો, *s. m.* [+ ચોળ•વું.] Heart-burnings; great anxiety.

હૈયા-ટ•વું, *v.i.* [હડ•વું.] To be disheartened; to lose courage.

હૈયાત, Same as હયાત.

હૈયાતી, Same as હયાતી.

હૈયા-તોડ,*s.f.* [See હૈયું+તોડ,તોડ•વું.] Breaking of the heart or chest.2.*adj*. Capable of breaking the chest;very hard (of labour).

Prov. હૈયા-તોડ કરતાં હાથ-તોડ સારી If you want a thing done well do it yourself.

હૈયા-ધારણ, *s.n.* [+ધરા•વું, ધારણા.] Heart-felt satisfaction; contentment.

હૈયા-ફાટ, *adj.* [+ ફાટ.] Bursting the heart. 2. *adj.* (sobbing) bitterly.

હૈયા-ફુટ, **હૈયા-ફુટું**, *adj.* [+ ફુટ•વું.] Foolish.

હૈયા-રખી, *s. f.* [See હૈયું + *fr.* S. रक्ष् to protect: See રાખ•વું.] The projecting wall of a fortress about two feet and a half in height erected for protection;a parapet wall.

હૈયા-રખું,*adj.*Reserved;not openminded.

હૈયા-શોક, *s. m.* [+શોક.] Heartfelt grief.

હૈયા-સગડી, *s. f.* [+સગડી.] A tormentor.

હૈયા-સૂનું, *adj.* [+સૂનું.] Absent-minded. 2. Forgetful.

હૈયું, *s. n.* [Hem. Des. हिअअं *fr.* S. हृदयम् the heart.] The heart. 2. The mind. 3. Memory.

Id. હૈયાફુટું Dull-headed; forgetful. હૈયા-મેલું Deceitful; insincere; malicious. હૈયું ભરાવું-ભરાઈ આવવું To be choked with grief; to have the heart oppressed with grief. હૈયું હાથ રાખવું Not to allow the heart to be agitated; to keep the heart at ease. હૈયું ફાટવું To be broken (of the heart). આટલું તો હૈયે ધાલશે કે કેટે? That will be enough to support him. હૈયા પર રાખવું To take great care of; to treat with fondness. હૈયે દાબવું To embrace. હૈયે હાથ મુકાવવો-રખાવવો To ask to take courage. હૈયાનો ચોર Reserved; not open-minded; deceitful. હૈયાનો હાર ને કોટનું માદળિયુ Very dear, very much beloved.

Prov. હૈયું બાળ્યા કરતાં હાથ બાળ્યા સારા It is better to do a thing oneself than entrust it to others and have it misdone: Better do it than wish it done. હૈયે તેવું હોઠે Speech is the picture of the mind: As we think, so we speak: out of the abundance of the heart the mouth speaketh. હૈયામાં કાતી ને હરિગુણ ગાતી God on his tongue and the Devil in his heart: Honey-tongued but a heart of gall. હૈયામાં હાશ હાશ, ને મોઢે ના ના Do as the lasses do, say no and take it. હૈયે હામ ન હોય, તો પગે જોર રાખવું He who has no heart (courage) should have a good pair of legs.

હૈંડ-વું, *v. i.* [See હેંડ-વું.] To go. 2. To die.

હૈંસ, *s. f.* [See હવસ.] Ardour of inclination. 2. Emulation. 3. Earnest wish or inclination. 4. Ardent desire; longing.

હૈંસા-તૈંસી, *s. f.* [+તૈંસી redup.] Competition; rivalry. 2. Altercation; discussion; controversy; quarrel; dispute.

હૈંસિ-લું, *adj.* Eager; ardent; emulous.

હો, *interj.* [Imit. See હા, હં, હાં, હે.] Yes. 2. That will do. 3. Oh; ah.

હોઈચાં, *interj.* [Imit.] Showing the sound of belching.

Id. હોઇચાં કરવું To misappropriate.

હો-કાટ-વું, *v. t.* [Guj. હો, હા+કાર the sound *fr.* कृ, કર-વું to do.] To chide; to scold.

હોકા-યન્ત્ર, *s. n.* [See હુક્કો *fr.* Ar. हुक्कः a casket+યન્ત્ર.] The mariner's compass.

હો-કાર, **હો-કારો**, } *s. m.* [See હો + कार a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] Saying "Yes"; consent.

Id. હોકારો પુરવો, હોકારો દેવો, To say "yes"; or "well"; to consent.

હો-કારો, *s. m.* Calling out; shouting.

Id. હોકારો કરવો To chide by speaking loudly.

હો-કીરો, *s. m.* A loud noise.

હોકો, *s.m.* [See હુક્કો.] A hubble-bubble. 2. [See હોકા-યન્ત્ર.] The mariner's compass.

હોજ, *s. m.* [Ar. हवज़.] A basin of water; a reservoir; a cistern; a fountain.

હોજટ, *s. f.* [See હુજ્જત.] An account settled annually between the farmer and his tenants.

હોજટ, *s. f.* [See ઓઝટ.] The influence or grasp of an evil spirit.

Id. હોજટમાં આવવું-ભરાવું To be caught in the clutches of an evil spirit.

હોજરી, *s. f.* **હોજરૂં**, *s. n.* } [Hem. Des. आज्झरी = S. अन्त्रावरणम् the cover for the intestines, *fr.* S. उदर.] The stomach.

હોઠ, *s. m.* [Dh. Des. उट्ठो *fr.* S. ओष्ठ.] The lip.

Id. હોઠ ફફડાવવો To grumble.

Prov. હોઠ બહાર તે કોટ બહાર Hedges have eyes and walls have ears. હોઠ સાજા તો ઉત્તર ઝાઝા Wranglers never want words.

હોડ, *s. f.* [Hem. Des. हुड्डा = S. पणः a wager.] A wager; a bet. 2. Competition; rivalry.

Id. હોડ પડવી-મારવી-બકવી To lay a wager.

હોડ-કું, *s. n.* [See હોડી.] A small boat; a raft, a float.

હોડણિ઼-યું, *s. n.* [See ઓઢ-વું.] A large

cloth sheet worn by women.

હોડ·વું, *v. i.* [See સુગ *fr.* સુંઘ·વું.] To stink.

હોડી, *s. f.* [S. होड.] A boat.

હોડો, Same as **ઓઢો**, a cloth covering.

હોડો, *s. m.* [S. ऊढ carried *fr.* वह् to carry.] A wave.

હોણ, *adv.* [S. अधुना now.] In this or the current year. See **ઓણ**.

હોતા, *s. m.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] A sacrificer.

હોદ્દે·દાર, *s. m.* [See હોદ્દો+દાર.P. having.] An officer.

હોદ્દો, *s.m.*[Ar. उह्दः responsibility.]An office; a function; a duty.2.A post;a rank; a station (in public service).

હોદ્દો, *s. m.* [P. हव्दः a canopied seat on the back of an elephant.] A box or sedan placed on the back of an elephant or horse.

હો·નાર, *adj.*[See હો·વું.]That is to come, that is to happen; that is to take place.

Prov. હોનાર પદાર્થ આગળ કોઈ ડાહ્યું નથીMan proposes, God disposes.

હો·નાર·ત, *s. f.* [+અર્થ.] The thing that is destined to happen.

હોફ, *s. f.* [Ar. खौफ् fear.] Fear; terror; dread; awe.

હો·મ, *s. m.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] A burnt offering. 2.The casting (of clarified butter, rice, &c.) into fire as an offering to the gods accompanied with prayer or invocations; an oblation.

હોમ-કુણ્ડ, *s. n.* [S. *fr.*+કુણ્ડ.] The pit in the ground in which the sacred fire burns.

હોમ-શાળા, *s. f.* [+શાળા.] A sacrificial chamber.

હોમ-હવન, *s. n.* [S. *fr.* + હવન.] Sacrificial offerings.

હોમ·વું, *v. t.* To sacrifice. 2. To offer unto fire; to throw offerings into fire.

હોમા·વું, *v. t.* [Passive of હોમ·વું.] To be sacrificed.

હોય, *interj.* [See હો·વું.] Let it pass; leave it aside.

હોરમાન, Same as **ઓરમાન**, Having the same father but different mothers.

હોર·વ·વું *v. i.* To be at ease; to be pleased.

હોર·વું, Same as **વોર·વું**, **વહોર·વું**, to buy.

હોર·વું, *v. i.* [Des. अवरत्तओ *fr.* S. अप, अव down+रक्त pleased, See રક્ત, રાગ, રંજન.] To pine; to waste away with longing.

હોર·વું, Same as **સોર·વું**, **છોલ·વું**. to peel.

હોરા, *s. f.* [S.=Gr. *Hora* an hour.] The twenty-fourth part of a day; an hour. 2. A period of two days and a half.

હોરા·મણ, *s. f.* [See હોર·વું to pine.] Pining.

હોરી, *s. f.* [See હોળી.] A song (in the Hindustani language) in description and eulogy of the Holi festival, and sung only in the months of માહ, ફાગણ, and ચૈત્ર.

હોરો, Same as **વોરો** a trader.

હોલ, *s. f.* [See જ્વાળા.] A hearth made in the form of a long trench. 2. Terror.

હોલ·વ·ણ, *s. n.* [See હોલ·વ·વું.] Extinguishment extinction.

હોલ·વ·વું, *v. t.* [See હોલ.]To extinguish; to put out; to blot out. 2. To compose; to pacify (a quarrel).

હોલાણ,*s.n.*Same as **ઓલાણ**.2. **હોલવણ**.

હોલે-દિલ, *adj.* [Ar. हव्ल् fear, palpitation+P. इ of +दिल् the heart =palpitation of the heart.]Crack-brained;crazy; deranged in mind.

હોલો, *s. m.* [Dh. & Hem. Des. ओलावओ, ओलओ=S. श्येन पक्षी a falcon.] A dove.

હોલો, *s. m.* [Hem. Des. ओचुल्ल=S. चुल्येकः भागः a part of a hearth, *fr.* उप near + ચૂલો. See હોલ.]The side or off-portion of a cooking stove to hold pots over the fire.

Prov. હોલામાંથી નીકળીને ચુલામાં પડવું Out of the frying pan into the fire.

હો-વા, Same as **હો-હા** uproar.

હોવા·વું, *v. i.* To be in agitation or excitement for want of; to be in a flurry;to be flurried.

હો·વું, *v. i.* [S. भू to be.]To be;to become.

Id. હોવું ન હોવું કરવું To efface all trace of. 2. To kill.

Prov. હશે તેવું જશે They only are in

danger who have anything to lose. હોય તો ઈદ, અને ન હોય તો રોજા To-day a king, to-morrow nothing=Is there no means, but fast or feast ?

હો·વે *interj.* [See હો.] Yes; of course; indeed.

હોશ, *s. m.*[P.]Conciousness. 2. Sense. Id. હોશ ઉડી જવા To be completely dejected.

હોશિ·યાર, *adj.* [P. *fr.* હોશ+P. यार्= વાળું, having.] Clever;intelligent; able 2.Smart; active. 3. Sensible; wise prudent.

હોશિ·યારી, *s. f.* Cleverness; intelligence; ability. 2. Smartness; activity. 3.wisdom; prudence.

હોશે, Same as હશે, May be.

હોસાન, *s. m.* [P. अहसान whatever materially concerns oneself.] The colour of the face; complexion.

હોહળા·ઈ, *s. f.* Slowness; sluggishness.

હોહળું, *adj.* [See હળ·વું.] Slow; dull; sluggish.

હો·હા, *s. f.* [Imit. See હો+હા.] Noise; clamour; uproar. 2. Bustle; sensation; excitement; agitation; popular clamour. 3. Alarm; consternation.

હોળ, Same as **હળ** a plough.

હોળ·વું. *v. t.* [See ઓળ·વું.] To comb. See **ઓળવુ**.

હોળિ·યાં, *s. n. pl.* [See હોળી.] Cowdung cakes of various shapes made for placing upon the pile kindled on the Holi holiday.

હોળિ·યો, *s. m.*An individual of a pack of fellows that frisk and make disorderly fun in the Holi festival.

હોળી, *s. f.* [Hem. Des. सिआली =S. डमर: a riot, an affray; a petty warfare between villagers; terrifying the enemy by shouts and gestures, *fr.* S. शीत+काल શિઆળી. S. हेलिका,होली.] The festival of the Holi as comprised within the 11th and the full moon of Feb.March (ફાગણ). 2. The day of the full-moon of ફાગણ. 3.The pile built up for kindling at the close of the Holi festival. 4. The pleasures of the Holi festival.

Id. હોળી દિવાળી વચ્ચે At a time that will never come. હોળીનું નાળિયેર A leader. 2. A scape-goat. 3. A cat's-paw.

હોળૈયાં, Same as હોળિયાં.

હોળૈ·યો, Same as હોળિ·યો.

હોળૈ·યો, *s. m.* [See સાળ.] A rafter sixteen hands in length. 2. A term of reproach for a grown up girl (Colloq.)

-હ્રદ, *s. m.* [S.] A deep reservoir of water.

-હ્રસ્વ, *adj.* [S.] Short. 2. Short (of a vowel).

-હ્રાસ, *s.m.* [S. *fr.* -ह्रस् to perish.]Decay. 2. Decadence. 3. Disappearance.

એમ સર્વ ધર્મનો -હ્રાસ થાય છે, જાયે ગાંડે હોયે ગથ.

—**પ્રેમાનંદ.**

-હ્રીમ, *interj.* [S. Imit.] A mystic syllable used to propitiate the goddess of wealth (**લક્ષ્મી**).

ળ.

ળ, The thirty-fourth consonant, and the forty-fifth letter of the Gujarātī alphabet. It occurs in the Ṛig–Veda as a substitute for ड falling between two vowels; while in the Prākṛit languages it is substituted for ल.

There is no word in Gujarāti which begins with **ળ**.

LAUS DEO !